

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

روز شمار جنگ ایران و عراق

کتاب پنجم

جنگ محدود ایران و امریکاداخلخلیج فارس

امریکا ۲۷ آبان ۱۳۶۶

مدی (انصاری)، محمود نودانجام

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع خودی
اداره اسناد و تحقیقات جنگ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

روز شمار جنگ ایران و عراق : جنگ محدود ایران و آمریکا در خلیج فارس ۱ مهر تا ۲۷ آبان ۱۳۶۶ جلد ۵۱

نویسنده:

مهدی انصاری

ناشر چاپی:

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۹	روز شمار جنگ ایران و عراق : جنگ محدود ایران و آمریکا در خلیج فارس ۱ مهر تا ۲۷ آبان ۱۳۶۶ جلد ۵۱
۹	مشخصات کتاب
۱۰	اشاره
۲۰	فهرست روزشمار
۲۲	فهرست نقشه ها
۲۴	فهرست راهنمای عکس ها
۳۱	پیش گفتار
۳۳	مقدمه
۷۵	روزشمار جنگ چهارشنبه ۱ مهر ۱۳۶۶ / ۲۹ محرم ۱۴۰۸ / ۲۳ سپتامبر ۱۹۸۷
۱۱۲	روزشمار جنگ پنجشنبه ۲ مهر ۱۳۶۶ / ۳۰ محرم ۱۴۰۸ / ۲۴ سپتامبر-امیر ۱۹۸۷
۱۳۲	روزشمار جنگ جمعه ۳ مهر ۱۳۶۶ / ۱ صفر ۱۴۰۸ / ۲۵ سپتامبر ۱۹۸۷
۱۴۹	روزشمار جنگ شنبه ۴ مهر ۱۳۶۶ / ۲ صفر ۱۴۰۸ / ۲۶ سپتامبر ۱۹۸۷
۱۷۱	روزشمار جنگ یکشنبه ۵ مهر ۱۳۶۶ / ۳ صفر ۱۴۰۸ / ۲۷ سپتامبر ۱۹۸۷
۱۸۹	روزشمار جنگ دوشنبه ۶ مهر ۱۳۶۶ / ۴ صفر ۱۴۰۸ / ۲۸ سپتامبر ۱۹۸۷
۲۰۳	روزشمار جنگ سه شنبه ۷ مهر ۱۳۶۶ / ۵ صفر ۱۴۰۸ / ۲۹ سپتامبر ۱۹۸۷
۲۳۱	روزشمار جنگ چهارشنبه ۸ مهر ۱۳۶۶ / ۶ صفر ۱۴۰۸ / ۳۰ سپتامبر ۱۹۸۷
۲۴۹	روزشمار جنگ پنجشنبه ۹ مهر ۱۳۶۶ / ۷ صفر ۱۴۰۸ / ۱ اکتبر ۱۹۸۷
۲۶۷	روزشمار جنگ جمعه ۱۰ مهر ۱۳۶۶ / ۸ صفر ۱۴۰۸ / ۲ اکتبر ۱۹۸۷
۲۸۱	روزشمار جنگ شنبه ۱۱ مهر ۱۳۶۶ / ۹ صفر ۱۴۰۸ / ۳ اکتبر ۱۹۸۷
۲۹۶	روزشمار جنگ یکشنبه ۱۲ مهر ۱۳۶۶ / ۱۰ صفر ۱۴۰۸ / ۴ اکتبر ۱۹۸۷
۳۱۰	روزشمار جنگ دوشنبه ۱۳ مهر ۱۳۶۶ / ۱۱ صفر ۱۴۰۸ / ۵ اکتبر ۱۹۸۷
۳۳۰	روزشمار جنگ سه شنبه ۱۴ مهر ۱۳۶۶ / ۱۲ صفر ۱۴۰۸ / ۶ اکتبر ۱۹۸۷
۳۵۵	روزشمار جنگ چهارشنبه ۱۵ مهر ۱۳۶۶ / ۱۳ صفر ۱۴۰۸ / ۷ اکتبر ۱۹۸۷

۳۷۷	روزشمار جنگ پنجشنبه / ۱۶ مهر ۱۳۶۶ / ۱۴ / صفر ۱۴۰۸ / ۱۸ اکتبر ۱۹۸۷
۴۰۹	روزشمار جنگ جمعه / ۱۷ مهر ۱۳۶۶ / ۱۵ / صفر ۱۴۰۸ / ۱۹ اکتبر ۱۹۸۷
۴۳۷	روزشمار جنگ شنبه / ۱۸ مهر ۱۳۶۶ / ۱۶ / صفر ۱۴۰۸ / ۱۰ اکتبر ۱۹۸۷
۴۶۳	روزشمار جنگ یکشنبه / ۱۹ مهر ۱۳۶۶ / ۱۷ / صفر ۱۴۰۸ / ۱۱ اکتبر ۱۹۸۷
۴۷۹	روزشمار جنگ دوشنبه / ۲۰ مهر ۱۳۶۶ / ۱۸ / صفر ۱۴۰۸ / ۱۲ اکتبر ۱۹۸۷
۴۹۸	روزشمار جنگ سه شنبه / ۲۱ مهر ۱۳۶۶ / ۱۹ / صفر ۱۴۰۸ / ۱۳ اکتبر ۱۹۸۷
۵۲۲	روزشمار جنگ چهارشنبه / ۲۲ مهر ۱۳۶۶ / ۲۰ / صفر ۱۴۰۸ / ۱۴ اکتبر ۱۹۸۷
۵۳۸	روزشمار جنگ پنج شنبه / ۲۳ مهر ۱۳۶۶ / ۲۱ / صفر ۱۴۰۸ / ۱۵ اکتبر ۱۹۸۷
۵۶۴	روزشمار جنگ جمعه / ۲۴ مهر ۱۳۶۶ / ۲۲ / صفر ۱۴۰۸ / ۱۶ اکتبر ۱۹۸۷
۵۸۸	روزشمار جنگ شنبه / ۲۵ مهر ۱۳۶۶ / ۲۳ / صفر ۱۴۰۸ / ۱۷ اکتبر ۱۹۸۷
۶۱۱	روزشمار جنگ یکشنبه / ۲۶ مهر ۱۳۶۶ / ۲۴ / صفر ۱۴۰۸ / ۱۸ اکتبر ۱۹۸۷
۶۲۶	روزشمار جنگ دوشنبه / ۲۷ مهر ۱۳۶۶ / ۲۵ / صفر ۱۴۰۸ / ۱۹ اکتبر ۱۹۸۷
۶۵۷	روزشمار جنگ سه شنبه / ۲۸ مهر ۱۳۶۶ / ۲۶ / صفر ۱۴۰۸ / ۲۰ اکتبر ۱۹۸۷
۶۹۳	روزشمار جنگ چهارشنبه / ۲۹ مهر ۱۳۶۶ / ۲۷ / صفر ۱۴۰۸ / ۲۱ اکتبر ۱۹۸۷
۷۱۰	روزشمار جنگ پنجشنبه / ۳۰ مهر ۱۳۶۶ / ۲۸ / صفر ۱۴۰۸ / ۲۲ اکتبر ۱۹۸۷
۷۳۰	روزشمار جنگ جمعه / ۱ آبان ۱۳۶۶ / ۲۹ / صفر ۱۴۰۸ / ۲۳ اکتبر ۱۹۸۷
۷۴۹	روزشمار جنگ شنبه / ۲ آبان ۱۳۶۶ / ۳۰ / صفر ۱۴۰۸ / ۲۴ اکتبر ۱۹۸۷
۷۷۹	روزشمار جنگ یکشنبه / ۳ آبان ۱۳۶۶ / ۱ / ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۲۵ اکتبر ۱۹۸۷
۷۹۳	روزشمار جنگ دوشنبه / ۴ آبان ۱۳۶۶ / ۲ / ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۲۶ اکتبر ۱۹۸۷
۸۱۱	روزشمار جنگ سه شنبه / ۵ آبان ۱۳۶۶ / ۳ / ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۲۷ اکتبر ۱۹۸۷
۸۴۰	روزشمار جنگ چهارشنبه / ۶ آبان ۱۳۶۶ / ۴ / ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۲۸ اکتبر ۱۹۸۷
۸۶۴	روزشمار جنگ پنجشنبه / ۷ آبان ۱۳۶۶ / ۵ / ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۲۹ اکتبر ۱۹۸۷
۸۷۸	روزشمار جنگ جمعه / ۸ آبان ۱۳۶۶ / ۶ / ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۳۰ اکتبر ۱۹۸۷
۸۹۲	روزشمار جنگ شنبه / ۹ آبان ۱۳۶۶ / ۷ / ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۱ اکتبر ۱۹۸۷
۹۱۵	روزشمار جنگ یکشنبه / ۱۰ آبان ۱۳۶۶ / ۸ / ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۱ نوامبر ۱۹۸۷
۹۲۷	روزشمار جنگ دوشنبه / ۱۱ آبان ۱۳۶۶ / ۹ / ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۲ نوامبر ۱۹۸۷

۹۳۹	روزشمار جنگ سه شنبه / ۱۲ آبان ۱۳۶۶ / ۱۰ ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۳ نوامبر ۱۹۸۷
۹۵۰	روزشمار جنگ چهارشنبه / ۱۳ آبان ۱۳۶۶ / ۱۱ ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۴ نوامبر ۱۹۸۷
۹۶۶	روزشمار جنگ پنجشنبه / ۱۴ آبان ۱۳۶۶ / ۱۲ ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۶ نوامبر ۱۹۸۷
۹۷۸	روزشمار جنگ جمعه / ۱۵ آبان ۱۳۶۶ / ۱۳ ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۷ نوامبر ۱۹۸۷
۹۹۰	روزشمار جنگ شنبه / ۱۶ آبان ۱۳۶۶ / ۱۴ ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۸ نوامبر ۱۹۸۷
۱۰۰۲	روزشمار جنگ یکشنبه / ۱۷ آبان ۱۳۶۶ / ۱۵ ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۸ نوامبر ۱۹۸۷
۱۰۱۶	روزشمار جنگ دوشنبه / ۱۸ آبان ۱۳۶۶ / ۱۶ ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۹ نوامبر ۱۹۸۷
۱۰۲۸	روزشمار جنگ سه شنبه / ۱۹ آبان ۱۳۶۶ / ۱۷ ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۱۰ نوامبر ۱۹۸۷
۱۰۴۲	روزشمار جنگ چهارشنبه / ۲۰ آبان ۱۳۶۶ / ۱۸ ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۱۱ نوامبر ۱۹۸۷
۱۰۶۰	روزشمار جنگ پنجشنبه / ۲۱ آبان ۱۳۶۶ / ۱۹ ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۱۲ نوامبر ۱۹۸۷
۱۰۷۰	روزشمار جنگ جمعه / ۲۲ آبان ۱۳۶۶ / ۲۰ ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۱۲ نوامبر ۱۹۸۷
۱۰۸۴	روزشمار جنگ شنبه / ۲۳ آبان ۱۳۶۶ / ۲۱ ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۱۴ نوامبر ۱۹۸۷
۱۰۹۵	روزشمار جنگ یکشنبه / ۲۴ آبان ۱۳۶۶ / ۲۲ ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۱۵ نوامبر ۱۹۸۷
۱۱۱۰	روزشمار جنگ دوشنبه / ۲۵ آبان ۱۳۶۶ / ۲۳ ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۱۶ نوامبر ۱۹۸۷
۱۱۲۱	روزشمار جنگ سه شنبه / ۲۶ آبان ۱۳۶۶ / ۲۴ ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۱۷ نوامبر ۱۹۸۷
۱۱۳۶	روزشمار جنگ چهارشنبه / ۲۷ آبان ۱۳۶۶ / ۲۵ ربیع الاول ۱۴۰۸ / ۱۸ نوامبر ۱۹۸۷
۱۱۵۹	گزارش روزشمار فشرده اهم مطالب روزشمار جنگ ایران و عراق
۱۲۷۷	نمایه فهرست راهنمای موضوعی (اعلام)
۱۲۷۸	فهرست راهنما
۱۲۷۸	اشخاص
۱۳۴۳	مکان ها و مناطق عملیاتی
۱۳۷۴	سایر کشورها (مکان ها و سازمان های تابعه)
۱۴۵۶	سایر نیروهای مسلح
۱۴۶۰	احزاب ، سازمان ها
۱۴۶۴	رسانه ها
۱۴۷۱	سایر اسامی، اصطلاحات و اقدامات

روز شمار جنگ ایران و عراق : جنگ محدود ایران و آمریکا در خلیج فارس ۱ مهر تا ۲۷ آبان ۱۳۶۶ جلد ۵۱

مشخصات کتاب

سرشناسه : سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. مرکز اسناد دفاع مقدس

عنوان و نام پدیدآور : جنگ محدود ایران و آمریکا در خلیج [فارس] ۱ مهر تا ۲۷ آبان ۱۳۶۶ / مهدی انصاری، محمود یزدانفام ؛ مجری
موسسه مطالعات سیاسی فرهنگی اندیشه ناب، مدیریت بهره دهی مرکز اسناد دفاع مقدس.

مشخصات نشر : تهران: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز اسناد دفاع مقدس، ۱۳۸۷.

مشخصات ظاهری : ۹۹۲ ص. : مصور، نقشه، جدول.

فروست : روزشمار جنگ ایران و عراق؛ کتاب پنجاه و یکم.

شابک : ۱۰۰۰۰۰ ریال ۹۷۸-۹۶۴-۶۳۱۵-۸۹-۱ :

وضعیت فهرست نویسی : فاپا

یادداشت : کتابنامه .

یادداشت : نمایه.

موضوع : جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ گاهشماري

موضوع : جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ دخالت ایالات متحده گاهشماري

موضوع : ایران روابط خارجی ایالات متحده

موضوع : ایالات متحده روابط خارجی ایران

شناسه افزوده : انصاری، مهدی ، ۱۳۳۴ -

شناسه افزوده : یزدانفام، محمود، ۱۳۴۶ -

شناسه افزوده : روزشمار جنگ ایران و عراق؛ کتاب پنجاه و یکم.

رده بندی کنگره : DSR۱۶۰۲/س۹۲۵ ر۹۱ ج۱۳۸۷

رده بندی دیویی : ۹۵۵/۰۸۴۳۰۲

شماره کتابشناسی ملی : ۱۳۱۰۳۵۱

ص: ۱

اشاره

روزشمار جنگ ایران و عراق

کتاب پنجاه و یکم

جنگ محدود ایران و امریکا در خلیج فارس

۱ مهر تا ۲۷ آبان ۱۳۶۶

مهدی انصاری ، محمود یزدانفام

مرکز اسناد دفاع مقدس

(مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ)

ص: ۳

روزشمار جنگ ایران و عراق - کتاب پنجاه و یکم

جنگ محدود ایران و امریکا در خلیج فارس

نویسندگان:

مهدی انصاری ، محمود یزدانفام

مجری:

مؤسسه مطالعات سیاسی فرهنگی اندیشه ناب ، مدیریت بهره دهی مرکز اسناد دفاع مقدس

همکاران: احمد نصرتی (تهیه گزارش روزشمار و بازبینی متن)،

سجاد نخعی (استخراج اعلام و نمونه خوانی)،

حسین مجیدی (حروفچینی)، سیدحسین امجد (صفحه آرایی و

گرافیک)

لیتوگرافی:

قلم آذین > چاپ: عقیلی

> صحافی: فرد

> ناظر چاپ:

محمد بهروزی

چاپ دوم:

۱۳۹۰

> تعداد: ۱۰۰۰ نسخه > چاپ اول: ۱۳۸۷

قیمت:

۱۳۵۰۰ تومان > شابک: ۱-۸۹-

-ISBN: ۹۷۸ ۶۳۱۵-۹۶۴-۹۷۸

۱ - ۸۹ - ۶۳۱۵ - ۹۶۴

کلیه

حقوق متعلق به مرکز اسناد دفاع مقدس است.

نقل

از کتاب با ذکر مأخذ مجاز و هرگونه بهره برداری دیگر منوط به اجازه کتبی این

مرکز می باشد.

مراکز پخش:

۱- تهران، خیابان

انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، ساختمان ناشران، طبقه اول، شماره ۴، تلفن: ۶۴۹۷۲۲۷

۲- تهران، خیابان انقلاب،

خیابان فخر رازی، مجتمع ناشران فخر رازی، انتشارات مرکز اسناد دفاع مقدس

۳- خرمشهر، جنب مسجد جامع،

بازار شهید محمد جهان آرا، شماره ۲۷.

ص: ۴

روزشمار جنگ ایران و عراق

تهیه و نشر: مرکز اسناد دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

(مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ)

زیر نظر شورای تدوین و انتشار روزشمار جنگ:

حسین اردستانی، مهدی انصاری، محسن رخصت طلب،

حمیدرضا فراهانی، علی رضا لطف الله زادگان، هادی نخعی

ردیف	عنوان یا مهم‌ترین موضوعات کتاب	نوبت	توره*
۱	پیدایش نظام جدید	انتشار شد	۱۳۵۷/۱/۳۱ - ۱۳۵۸/۳/۱۶
۲	بحران در خوزستان	انتشار شد	۱۳۵۸/۲/۱۷ - ۱۳۵۸/۴/۲۴
۳	آشوب در باوه: حذف حسن البکر، قدرت بلامناع صدام و دوری مجدد عراق از سوریه	مرحله تدوین	۱۳۵۸/۶/۱۵ - ۱۳۵۸/۴/۲۵
۴	پذیرش شاه در آمریکا (میدم سازی کشمکش بزرگ)	مرحله تدوین	۱۳۵۸/۶/۱۶ - ۱۳۵۸/۸/۱۲
۵	انقلاب دوم علیه آمریکا، بی‌آمدهای داخلی و جهانی اشغال سفارت آمریکا در تهران	مرحله تحقیق	۱۳۵۸/۱۰/۱۴ - ۱۳۵۸/۸/۱۳
۶	انتخاب بدرفرجام اولین رئیس‌جمهور ایران و بی‌آمدهای داخلی و خارجی آن: تقلیل روابط ایران و عراق از سفیر به کاردار	طرح کلی	۱۳۵۸/۱۲/۲۹ - ۱۳۵۸/۱۰/۱۵
۷-۱	قطع رابطه آمریکا با ایران	انتشار شد	۱۳۵۹/۱/۱ - ۱۳۵۹/۱/۳۱
۷-۲	تشدید جنگ سرد عراق علیه ایران با دعوای ملی و منطقه‌ای	مرحله تدوین	۱۳۵۹/۲/۱ - ۱۳۵۹/۲/۳۱
۸	محاصره اقتصادی و کودتای نوژه: آخرین گام‌های آمریکا و عراق پیش از جنگ	مرحله تحقیق	۱۳۵۹/۴/۳۱ - ۱۳۵۹/۴/۳۱
۹	آستانه جنگ: لغو یک‌جانبه قرارداد ۱۹۷۵ به وسیله عراق	طرح کلی	۱۳۵۹/۶/۳۰ - ۱۳۵۹/۵/۱
۱۰	هجوم سراسری	انتشار شد	۱۳۵۹/۸/۵ - ۱۳۵۹/۶/۳۱
۱۱	هویزه: آخرین گام‌های اشغالگر	انتشار شد	۱۳۵۹/۱۰/۱۵ - ۱۳۵۹/۸/۶
۱۲	بایگ‌گذاری اتحادیه جدید (شورای همکاری) در منطقه علیه ایران و تشکیل جبهه متحد در داخل کشور علیه خط امام	مرحله تحقیق	۱۳۵۹/۱۲/۲۹ - ۱۳۵۹/۱۰/۱۶
۱۳	بحران در فرماندهی عالی جنگ	مرحله تحقیق	۱۳۶۰/۱/۱ - ۱۳۶۰/۳/۲۰
۱۴	عزل نین‌صدر از فرماندهی کل قوا: ورود منافقین به دورهٔ مقابله مسلحانه	مرحله تدوین	۱۳۶۰/۵/۲ - ۱۳۶۰/۳/۲۱

ص: ۵

شماره کتاب	دوره*	عنوان یا مهم‌ترین موضوعات کتاب	وضعیت
۱۵	۱۳۶۰/۵/۳ - ۱۳۶۰/۷/۱۴	شکست منافقین در ایجاد جنگ داخلی؛ شکست عراق در آبادان (عملیات ثامن‌الائمه)	مرحله تحقیق
۱۶	۱۳۶۰/۷/۱۵ - ۱۳۶۰/۹/۳۰	آزادی بستان در عملیات طریق‌القدس؛ طرح هشت ماده‌ای فهد برای صلح خاورمیانه	طرح کلی
۱۷	۱۳۶۰/۱۰/۱ - ۱۳۶۰/۱۱/۳۰	عملیات محمدرسول‌الله(ص) در جبهه شمالی؛ درگیری مسلحانه اتحادیه کمونیست‌ها در آمل	طرح کلی
۱۸	۱۳۶۰/۱۲/۱ - ۱۳۶۱/۱/۳۱	عملیات فتح‌المبین؛ زمینه‌ها و پی‌آمدهای آن	طرح کلی
۱۹	۱۳۶۱/۲/۱ - ۱۳۶۱/۳/۳۱	آزادی خرمشهر در عملیات بیت‌المقدس؛ حمله اسرائیل به لبنان و حضور سپاه در آن منطقه	طرح کلی
۲۰	۱۳۶۱/۴/۱ - ۱۳۶۱/۵/۳۱	عبور از مرز؛ تعقیب متجاوز با عملیات رمضان	منسخر شد
۲۱	۱۳۶۱/۶/۱ - ۱۳۶۱/۷/۳۰	عملیات مسلم‌بن‌عقیل؛ تصویب قطع‌نامه شورای امنیت؛ صلح بدون تأمین حقوق ایران	آماده‌سازی
۲۲	۱۳۶۱/۸/۱ - ۱۳۶۱/۹/۳۰	کوشش سپاه برای توسعه سازمان رزم؛ عملیات محرم	مرحله تدوین
۲۳	۱۳۶۱/۱۰/۱ - ۱۳۶۱/۱۱/۳۰	عملیات والفجر مقدماتی؛ ملاقات منافقین و وزیر خارجه عراق	مرحله تدوین
۲۴	۱۳۶۱/۱۲/۱ - ۱۳۶۲/۱/۳۱	عملیات والفجر ۱؛ انفجار سفارت امریکا در بیروت	مرحله تدوین
۲۵	۱۳۶۲/۲/۱ - ۱۳۶۲/۳/۳۱	انحلال حزب توده و دست‌گیری سران آن؛ اخراج دیپلمات‌های شوروی	طرح کلی
۲۶	۱۳۶۲/۴/۱ - ۱۳۶۲/۵/۳۱	عملیات‌های والفجر ۲ و ۳	طرح کلی
۲۷	۱۳۶۲/۶/۱ - ۱۳۶۲/۷/۲۷	خطر گسترش جنگ؛ ایران تهدید کرد که تنگه هرمز را می‌بندد؛ مانور نظامی شورای همکاری	طرح کلی
۲۸	۱۳۶۲/۷/۲۸ - ۱۳۶۲/۹/۳۰	عملیات والفجر ۴؛ انفجار مقر تنگ‌داران دریایی امریکایی در بیروت؛ سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد	طرح کلی
۲۹	۱۳۶۲/۱۰/۱ - ۱۳۶۲/۱۱/۳۰	تدارک جنگ در هور؛ انفجار سفارت ایران در دمشق	طرح کلی
۳۰	۱۳۶۲/۱۲/۱ - ۱۳۶۲/۱۳/۳۱	عملیات خیبر؛ انتخابات مجلس دوم	طرح کلی
۳۱	۱۳۶۲/۴/۱۹ - ۱۳۶۳/۲/۱	آغاز جنگ کشتی‌ها؛ توافق غیرمستقیم ایران و عراق؛ قطع حملات به مناطق مسکونی	طرح کلی
۳۲	۱۳۶۳/۴/۲۰ - ۱۳۶۳/۶/۳۰	فعال شدن دیپلماسی ایران؛ سفر وزیر خارجه آلمان به ایران؛ سفر رئیس‌جمهور ایران به سوریه، لیبی و الجزایر	طرح کلی
۳۳	۱۳۶۳/۶/۳۱ - ۱۳۶۳/۹/۶	تجدید رابطه رسمی امریکا و عراق	منسخر شد
۳۴	۱۳۶۳/۹/۷ - ۱۳۶۳/۱۱/۱۴	تدارک جنگ مجدد در هور؛ طرح صلح مشترک شورای همکاری و اروپا	مرحله تحقیق
۳۵	۱۳۶۳/۱۱/۱۵ - ۱۳۶۴/۱/۱۸	عملیات بدر؛ آغاز جنگ شهرها	مرحله تحقیق
۳۶	۱۳۶۴/۳/۲۳ - ۱۳۶۴/۱/۱۹	ترور امیر کویت؛ سفر وزیر خارجه عربستان سعودی به ایران؛ تلاش میانجی‌گرانه دبیرکل سازمان ملل	طرح کلی

شماره کتاب	دوره*	عنوان یا مهم‌ترین موضوعات کتاب	وضعیت
۳۷	۱۳۶۴/۳/۲۴ - ۱۳۶۴/۵/۳۱	توسعه روابط با قدرت‌های آسیایی (سفر آقای هاشمی به چین و ژاپن)	منسخر سد
۳۸	۱۳۶۴/۶/۱ - ۱۳۶۴/۸/۱۵	فرمان امام: تشکیل سه نیروی زمینی، هوایی، دریایی در سپاه	مرحله تدوین
۳۹	۱۳۶۴/۸/۱۶ - ۱۳۶۴/۱۰/۳۰	طرح‌ریزی و کسب آمادگی عبور از اروند برای فتح فاو و همسایگی با کویت؛ سفر صدام به شوری	مرحله تحقیق
۴۰	۱۳۶۴/۱۱/۱ - ۱۳۶۴/۱۲/۶	فتح فاو و آمادگی ایران برای پایان عادلانه جنگ و واکنش منفی نظام بین‌الملل	مرحله تحقیق
۴۱	۱۳۶۵/۱۲/۷ - ۱۳۶۵/۲/۹	عملیات والفجر ۹؛ شروع عملیات "دفاع متحرک" عراق؛ انتقاد از عراق برای استفاده از سلاح شیمیایی	مرحله تحقیق
۴۲	۱۳۶۵/۲/۱۰ - ۱۳۶۵/۴/۱۷	عملیات کربلای ۱؛ شکست استراتژی "دفاع متحرک" عراق	مرحله تحقیق
۴۳	۱۳۶۵/۴/۱۸ - ۱۳۶۵/۶/۲۰	در تدارک عملیات سرنوشت‌ساز	منسخر سد
۴۴	۱۳۶۵/۶/۲۱ - ۱۳۶۵/۸/۲۲	ماجرای مک فارلین؛ عملیات فتح ۱.	منسخر سد
۴۵	۱۳۶۵/۸/۲۳ - ۱۳۶۵/۱۰/۴	پی‌آمدهای افشای ماجرای مک فارلین؛ عملیات کربلای ۴	مرحله تحقیق
۴۶	۱۳۶۵/۱۰/۵ - ۱۳۶۵/۱۱/۳۰	عملیات کربلای ۵؛ شدیدترین درگیری‌های طول جنگ در پشت دروازه‌های بصره	مرحله تحقیق
۴۷	۱۳۶۵/۱۲/۱ - ۱۳۶۶/۱/۲۲	آخرین تلاش‌ها در جنوب؛ پی‌آمدهای کربلای ۵ در منطقه و نظام بین‌الملل؛	منسخر سد
۴۸	۱۳۶۶/۱/۲۳ - ۱۳۶۶/۳/۱۰	عملیات کربلای ۱۰: آغاز دوره جدید جنگ در جبهه‌های شمال غرب؛ تداوم تحرکات جهانی علیه استمرار جنگ	مرحله آماده‌سازی
۴۹	۱۳۶۶/۳/۱۱ - ۱۳۶۶/۴/۲۹	عملیات نصر ۴: انتقال میدان اصلی نبرد از خشکی به دریا؛ زمینه‌های تصویب قطع‌نامه ۵۹۸	مرحله آماده‌سازی
۵۰	۱۳۶۶/۴/۳۰ - ۱۳۶۶/۶/۳۱	اسکورت نفت‌کش‌ها؛ تقابل مستقیم ایران و آمریکا در جنگ کشتی‌ها	منسخر سد
۵۱	۱۳۶۶/۷/۱ - ۱۳۶۶/۸/۲۷	جنگ محدود ایران و آمریکا در خلیج فارس	کتاب حاضر
۵۲	۱۳۶۶/۸/۲۸ - ۱۳۶۶/۱۰/۲۴	تکاپوی جهانی برای توقف جنگ	منسخر سد
۵۳	۱۳۶۶/۱۰/۲۵ - ۱۳۶۶/۱۲/۲۲	موشک‌باران تهران؛ عملیات بیت‌المقدس ۲	مرحله تدوین
۵۴	۱۳۶۷/۱۲/۲۳ - ۱۳۶۷/۱/۲۷	عملیات والفجر ۱۰ در حلبچه؛ تداوم فشار جهانی به ایران برای پذیرش قطع‌نامه ۵۹۸	مرحله تحقیق
۵۵	۱۳۶۷/۱/۲۸ - ۱۳۶۷/۳/۵	تک موفق عراق در فاو با استفاده از سلاح شیمیایی؛ حملات آمریکا به شناورها و سکوها نفتی ایران؛ تک موفق عراق در شلمچه	مرحله تحقیق
۵۶	۱۳۶۷/۳/۶ - ۱۳۶۷/۴/۲۷	پذیرش قطع‌نامه ۵۹۸	طرح کلی
۵۷	۱۳۶۷/۴/۲۸ - ۱۳۶۷/۵/۲۹	شکست عراق در اشغال مجدد خوزستان، آتش‌بس؛ مرور پیشرفت اجرای مفاد قطع‌نامه ۵۹۸	طرح کلی

عنوان

صفحه عنوان صفحه

پیش گفتار.....	۱۵
مقدمه.....	۱۷
۱ مهر ۱۳۶۶.....	۵۹
۲ مهر ۱۳۶۶.....	۸۶
۳ مهر ۱۳۶۶.....	۱۰۰
۴ مهر ۱۳۶۶.....	۱۱۳
۵ مهر ۱۳۶۶.....	۱۲۹
۶ مهر ۱۳۶۶.....	۱۴۴
۷ مهر ۱۳۶۶.....	۱۵۵
۸ مهر ۱۳۶۶.....	۱۷۵
۹ مهر ۱۳۶۶.....	۱۸۸
۱۰ مهر ۱۳۶۶.....	۲۰۰
۱۱ مهر ۱۳۶۶.....	۲۱۱
۱۲ مهر ۱۳۶۶.....	۲۲۳
۱۳ مهر ۱۳۶۶.....	۲۳۵
۱۴ مهر ۱۳۶۶.....	۲۵۰
۱۵ مهر ۱۳۶۶.....	۲۷۱
۱۶ مهر ۱۳۶۶.....	۲۸۸
۱۷ مهر ۱۳۶۶.....	۳۱۰

۳۳۱	۱۸ مهر ۱۳۶۶
۳۴۸	۱۹ مهر ۱۳۶۶
۳۶۱	۲۰ مهر ۱۳۶۶
۳۷۵	۲۱ مهر ۱۳۶۶
۳۹۳	۲۲ مهر ۱۳۶۶
۴۰۵	۲۳ مهر ۱۳۶۶
۴۲۱	۲۴ مهر ۱۳۶۶
۴۳۸	۲۵ مهر ۱۳۶۶
۴۵۴	۲۶ مهر ۱۳۶۶
۴۶۵	۲۷ مهر ۱۳۶۶
۴۸۷	۲۸ مهر ۱۳۶۶
۵۱۳	۲۹ مهر ۱۳۶۶
۵۲۳	۳۰ مهر ۱۳۶۶
۵۳۸	۱ آبان ۱۳۶۶
۵۵۲	۲ آبان ۱۳۶۶
۵۷۴	۳ آبان ۱۳۶۶
۵۸۵	۴ آبان ۱۳۶۶
۶۰۰	۵ آبان ۱۳۶۶
۶۲۷	۶ آبان ۱۳۶۶
۶۴۷	۷ آبان ۱۳۶۶
۶۵۹	۸ آبان ۱۳۶۶

۶۷۰	۱۳۶۶	آبان ۹
۶۸۶	۱۳۶۶	آبان ۱۰
۶۹۶	۱۳۶۶	آبان ۱۱
۷۰۶	۱۳۶۶	آبان ۱۲
۷۱۶	۱۳۶۶	آبان ۱۳
۷۲۹	۱۳۶۶	آبان ۱۴
۷۳۸	۱۳۶۶	آبان ۱۵
۷۴۸	۱۳۶۶	آبان ۱۶
۷۵۶	۱۳۶۶	آبان ۱۷
۷۶۷	۱۳۶۶	آبان ۱۸
۷۷۸	۱۳۶۶	آبان ۱۹
۷۹۰	۱۳۶۶	آبان ۲۰
۸۰۲	۱۳۶۶	آبان ۲۱
۸۰۹	۱۳۶۶	آبان ۲۲
۸۲۱	۱۳۶۶	آبان ۲۳
۸۲۹	۱۳۶۶	آبان ۲۴
۸۴۱	۱۳۶۶	آبان ۲۵
۸۵۱	۱۳۶۶	آبان ۲۶
۸۶۴	۱۳۶۶	آبان ۲۷

گزارش روزشمار..... ۸۸۱

فهرست راهنما..... ۹۴۱

غرب ۶۱

منطقه عملیاتی شرق بصره (شلمچه) ۶۵

محل حمله هلی کوپترهای امریکایی به کشتی ایران - اجر ۸۳

منطقه _____ ه _____ عملیاتی

..... ماووت

۱۵۷

..... ۲۱۵ منطقه مانور آزادی جزیره (شمال خلیج فارس)

..... ۲۹۳ منطقه حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های گشتی ایران

..... ۵۲۷ شمال خلیج فارس، ساحل کویت

..... ۷۱۷ منطقه عملیاتی دوکان

..... ۷۹۱ منطقه عملیاتی غرب ماووت

..... ۸۶۷ طرح مانور عملیات نصر ۸

هوایمای آواکس ۶۹

مصاحبه مطبوعه اتی رئیس جمهور در سازمان ملل

..... ۷۵

حمله هلی کوپترهای امریکایی به کشتی

ایران اجر و اسارت کارکنان کشتی ۸۳

امام خمینی ۸۸

میرحسین موسوی نخست وزیر ۸۹

گفت و گوی رئیس جمهور با دبیرکل سازمان ملل، نخست وزیر ژاپن و دبیرکل کنفرانس اسلامی ۹۱

رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا ۹۳

توافق وزیران امور خارجه امریکا و شوروی درباره قطعنامه ۵۹۸ ۹۴

کشتی ایران اجر ۱۰۱

خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل ۱۰۷

جلسه مسئولان نیروی دریایی سپاه با فرمانده عالی جنگ ۱۱۴

سعید رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل ۱۲۰

انفجار خودروی بمب گذاری شده در بلوار کشاورز ۱۲۵

آزادی یک جانبه اسیران مسن و معلول عراقی ۱۲۶

جلسه فرماندهان سپاه با فرمانده عالی جنگ درباره عملیات دریایی ۱۲۹

راه پیمایی دانش آموزان در هفته دفاع مقدس ۱۳۳

طارق عزیز وزیر خارجه عراق ۱۳۹

کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا ۱۳۹

تجمع نیروهای بسیجی در ورزشگاه آزادی در آخرین روز هفته دفاع مقدس ۱۴۶ - ۱۴۷

سید مهدی هاشمی ۱۴۸

علی شمخانی فرمانده نیروی زمینی سپاه ۱۵۸

دیدار ائمه جمعه سراسر کشور با امام خمینی ۱۶۴

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ۱۶۶

علی حسن المجید پسر عموی صدام ۱۹۰

غلامرضا آقازاده وزیر نفت ۱۹۸

کشتی مهندم شده در خلیج فارس ۲۰۳

اکبر هاشمی رفسنجانی ۲۰۵

الکساندر هیگک وزیر خارجه سابق امریکا ۲۰۹

کشتی فرماندهی لاسال امریکا ۲۱۴

هواپیمای سوخوی ۲۵ ۲۱۹

رئیس جمهور در مراسم فارغ التحصیلی دانشجویان دانشکده افسری ۲۲۹

محسن رفیق دوست وزیر سپاه ۲۴۱

شیمون پرز نخست وزیر اسرائیل ۲۴۵

بمباران مناطق مسکونی و آموزشی ایلام ۲۷۱

اعزام نیروهای داوطلب به جبهه ها ۲۷۲

مصاحبه مطبوعاتی محسن رضایی ۲۷۳

تورگوت اوزال نخست وزیر ترکیه ۲۸۳

پیکر شهیدان بمباران شیمیایی سومار ۲۸۹

شهیدان حمله هلی کوپترهای امریکایی

به قایق های گشتی سپاه ۲۹۲

دیدار قائم مقام وزیر خارجه ترکیه

- با رئیس جمهور و نخست وزیر ایران..... ۲۹۷
- علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ۳۱۳
- آیت الله موسوی اردبیلی رئیس قوه قضاییه ۳۱۵
- فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه ۳۱۸
- معمّر قذافی رهبر لیبی ۳۱۸
- تظاهرات مردم تهران در اعتراض به حمله امریکا به قایق های گشتی سپاه ۳۳۴
- رونالد ریگان ۳۳۵
- سیستم موشکی استینگر ۳۳۷
- احمدطالب ابراهیمی وزیر خارجه الجزایر .. ۳۴۲
- آیت الله طاهری امام جمعه اصفهان ۳۴۸
- گفت و گوی نخست وزیر با خبرنگاران ۳۵۶
- اعزام نیروهای بسیجی به جبهه ها ۳۶۶
- صدام حسین ۳۷۱
- هلی کوپتر عملیاتی ام.ا.چ. ۶ ۳۸۶

ورنتسف قائم مقام وزیرخارجه شوروی ۳۹۹

شیخ احمد الصباح وزیرخارجه کویت ۴۱۲

رحیم صفوی جانشین فرمانده نیروی

زمینی سپاه ۴۲۳

موشک کرم ابریشم ۴۲۶

نماز جمعه تهران ۴۲۹

علی محمد بشارتی قائم مقام وزیرخارجه ۴۳۳

لاشه هواپیمای عراقی در بانه ۴۳۹

بازگشت شهیدان و اسیران حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های گشتی ایران ۴۴۴

محمدجواد لاریجانی معاون وزیرخارجه ۴۴۹

نخست وزیر و همراهان پیش از عزیمت

به سوریه ۴۵۹

جورج شولتز وزیرخارجه امریکا ۴۶۱

هنری کیسینجر وزیرخارجه اسبق امریکا ۴۶۲

عزیمت نیروهای لشکر ۱۱ امیرالمومنین به منطقه ماووت ۴۶۷

سکوهای نفتی میدان رشادت پس از

حمله ناوهای امریکایی ۴۷۳

رئیس جمهور امریکا ۴۷۵

ترنر رئیس سابق سازمان سیا ۴۷۶

رئیس جمهوری اسلامی ایران ۴۷۷

ملاقات نخست وزیر با حافظ اسد ۴۷۷

مارگارت تاچر نخست وزیر انگلیس ۴۷۹

- فیدل کاسترو رهبر کوبا ۴۸۰
- کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا ۴۹۶
- هاشمی رفسنجانی ۴۹۸
- علایی فرمانده نیروی دریایی سپاه ۴۹۹
- ترمینال سی ایلند کویت ۵۲۷
- حسنی مبارک رئیس جمهور مصر ۵۳۰
- عزیز جعفری، علی شمخانی ۵۳۹
- هاشمی رفسنجانی: امیدواریم این ضربات کویت را سر عقل بیاورد ۵۴۱
- دلفین های مین یاب ۵۴۳
- سلطان بن عبدالعزیز وزیر دفاع عربستان ۵۴۶
- دیدار گورباچف رهبر شوروی و شولتز وزیر خارجه امریکا ۵۴۷
- رئیس جمهور در دیدار با رئیس مجلس هند ۵۵۷
- سیدعلی اکبر محتشمی پور وزیر کشور ۵۵۷
- واینبرگر وزیر دفاع امریکا ۵۵۹
- آنتونی کردزمن رئیس اسبق سازمان اطلاعات دفاعی امریکا ۵۶۳
- صدام حسین ۵۶۶
- تورگوت اوزال نخست وزیر ترکیه ۵۹۵
- محسن رضایی فرمانده کل سپاه ۶۰۳
- اعزام نیروهای داوطلب به جبهه ها ۶۱۷
- رزم ناو امریکایی میسوری ۶۳۷
- سیستم موشکی زمین به زمین اسکاد ۶۵۹
- شریف الدین پیرزاده دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی ۶۶۴

- ۶۶۸ ناو هواپیمابر امریکایی میدوی
- ۶۷۷ میدان نفتی رشادت
- ۶۸۱ جولینو آندرئوتی وزیر خارجه ایتالیا
- ۷۱۹ هواپیمای میگ ۲۵ و میراژ اف ۱
- ۷۲۲ راهپیمایی سراسری ۱۳ آبان
- ۷۲۳ راهپیمایی سراسری ۱۳ آبان
- ۷۲۹ تأسیسات نفتی جزیره خارک
- ۷۳۶ استعفای وزیر دفاع امریکا
- ۷۵۲ رئیس جمهوری اسلامی ایران، افتتاح کنفرانس وحدت اسلامی
- ۷۵۳ شیخ زاید بن سلطان آل نھیان رئیس امارات متحده عربی
- ۷۵۸ رحیم صفوی
- ۷۶۳ اجلاس فوق العاده سران عرب در اردن
- ۷۷۲ کمال خرازی سرپرست ستاد تبلیغات جنگ
- ۷۸۴ امام خمینی
- جلال طالبانی دبیرکل اتحادیه
- ۸۳۳ میهنی کردستان عراق
- جلسه مشترک هیئت وزیران، شورای عالی
- ۸۳۵ دفاع و شورای عالی پشتیبانی جنگ
- ۸۶۹ سیستم موشکی هاوک
- ۸۷۶ گنشر وزیر خارجه آلمان غربی

پیش گفتار

مقدمه

ص: ۱۴

با توفیقات الهی، پس از چند سال تلاش، مراحل مختلف طراحی، تحقیق، تدوین، ارزیابی، ویرایش، آماده‌سازی و تهیه نقشه‌ها و عکس‌های کتاب پنجاه و یکم از مجموعه بزرگ روزشمار جنگ ایران و عراق به پایان رسید و با عنوان "جنگ محدود ایران و آمریکا در خلیج فارس" آماده انتشار شد. کتاب حاضر ۵۷ روز از دوران جنگ ایران و عراق را در بر می‌گیرد و در مجموع شامل ۹۳۳ گزارش درباره جنگ و موضوعات مربوط به آن در دوره زمانی ۱۷/۱۳۶۶ تا ۲۷/۸/۱۳۶۶ می‌شود.

مجموعه بزرگ روزشمار جنگ ایران و عراق، در ۵۷ عنوان کتاب طراحی گردیده است که تا کنون کتاب‌های اول، دوم، هفتم، دهم، یازدهم، بیستم، سی و سوم، سی و هفتم، چهل و سوم، چهل و چهارم، چهل و هفتم، پنجاهم، پنجاه و یکم (کتاب حاضر) و پنجاه و دوم از این مجموعه منتشر شده و در اختیار عموم قرار گرفته است.

برای بهره‌گیری شایسته از کتاب توجه به چند نکته ضروری است:

۱- مقدمه کتاب شامل جمع‌بندی مهم‌ترین موضوعاتی است که طی گزارش‌های مختلف در سراسر کتاب درج شده است.

۲- هر روز از روزشمار به منزله یک فصل و شامل چندین گزارش و تفسیر و تحلیل از وقایع آن روز است که در پایان آن فهرست منابع و مآخذ مطالب آن روز درج شده است. همچنین برخی از توضیحات ضروری درباره بعضی گزارش‌ها که در قالب روزشمار نمی‌گنجید، با عنوان ضمیمه در پایان همان روزشمار آمده است.

۳- پس از متن اصلی کتاب، چکیده ای از مطالب کتاب با عنوان "گزارش روزشمار" درج شده است که دارای شماره ها یی نظیر شماره گزارش های متن کتاب می باشد و دست یابی به مطالب مورد نظر را آسان می کند. در پایان کتاب نیز فهرست راهنمای موضوعی (اعلام) آمده است. همچنین نقشه هایی از مناطق عملیاتی مورد بحث در کتاب و عکس هایی از برخی صحنه ها و اشخاص ذکر شده در گزارش ها، در کتاب چاپ شده است.

۴- برای آگاهی بیش تر از سیر و شیوه تحقیق و تدوین مجموعه روزشمار، مطالعه مقدمه کتاب اول (پیدایش نظام جدید) و ضمیمه کتاب دهم (هجوم سراسری) توصیه می شود.

در تهیه کتاب حاضر از نتایج تحقیقات میدانی و گزارش های تدوین شده محققان و راویان مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ از جمله برادران اسدالله احمدی، حسین اردستانی، یدالله ایزدی، سعید سرمدی، مسعود سرمدی، علی لطف الله زادگان و نادر نوروزشاد بهره برداری شده است.

مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ ضمن تشکر از برادران مذکور، از کلیه کسانی که در مراحل مختلف تحقیق و تدوین و آماده سازی کتاب با نویسندگان کتاب، مؤسسه اندیشه ناب و مدیریت بهره دهی مرکز همکاری کرده اند، از جمله: محمدعلی خرمی (ترجمه اسناد سازمان ملل)، محمد شیرعلی (بازبینی)، حسن دری، سیدهادی خاوشی و سیدعباس امجد (تهیه نقشه ها)، گوهرتاج اینالو و مریم شیرازی (بانک اطلاعات و عکس)، محمدعلی باغی، هادی کریم دهنوی، بیژن اردویی و محمد حبیبی (حروفچینی و نمونه خوانی)، حمیدرضا رئوفی (تهیه بخشی از عکس ها)، سیدکاظم انوری و حمیدرضا شهبازی (استخراج اعلام)، سپاس گزاری می کند.

مرکز اسناد دفاع مقدس

(مرکز مطالعات و تحقیقات)

۱۳۸۷

ص: ۱۶

"جنگ محدود ایران و آمریکا در خلیج فارس" عنوان کتاب پنجاه و یکم از مجموعه بزرگ "روزشمار جنگ ایران و عراق" است که یک دوره زمانی ۵۷ روزه (از اول مهر تا ۲۷ آبان ۱۳۶۶) از دوران جنگ را شامل می‌شود. رویارویی نظامی و نبرد آمریکا و جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس موضوع محوری در وقایع این دوره است. آغاز کتاب نشانه شروع مرحله ای است که در آن آمریکا توسل به جنگ افزارهای نظامی را برای اعمال سیاست های توسعه طلبانه خود در خلیج فارس برمی‌گزیند. ناکامی آمریکا در شورای امنیت برای تصویب قطعنامه اعمال تحریم تسلیحاتی علیه جمهوری اسلامی ایران، مرحله جدیدی را در رویارویی و نبرد نظامی ایران و آمریکا رقم می‌زند. شروع دوره زمانی این کتاب با پایان سفر رئیس جمهوری اسلامی ایران به سازمان ملل متحد و حمله آمریکا به کشتی ایران -اجر در آب های خلیج فارس همراه است. این دو واقعه نمادی از روند تحولات این دوره محسوب می‌شوند که اولی توجه مقامات جمهوری اسلامی ایران را به پیامدهای مثبت اتخاذ مواضعی حرفه ای تر در صحنه بین المللی جلب کرد و دومی به مرحله ای جدید از درگیری های نظامی میان ایران و آمریکا منجر شد. دوره زمانی این کتاب با آغاز عملیات نصر ۸ در منطقه عملیاتی ماووت پایان می‌یابد. در طول ۵۷ روز دوره زمانی این کتاب حوادث، وقایع، مواضع و عملکرد کشورها که به نحوی متأثر از جنگ ایران و عراق است و یا بر روند تحولات آن تأثیر می‌گذارد، به شکل روزشمار نوشته شده است.

در انتخاب اخبار و پردازش آنها معیار اصلی، میزان اثرگذاری و اثرپذیری آنها از جنگ ایران و عراق است. ابعاد نظامی، سیاسی و اقتصادی در سطوح مختلف ملی ایران و عراق، منطقه ای (کشورهای خلیج فارس و همسایه) و بین المللی، قدرت های فرامنطقه ای و سازمان های بین المللی مورد توجه قرار گرفته است.

در سطح ملی طرح ریزی عملیات های گسترده و محدود، اوضاع جبهه های جنگ در جبهه های زمینی با عراق، وقایع مناطق کردنشین ایران و عراق، حملات هوایی و موشکی و توپخانه ای علیه مناطق مسکونی، مراکز صنعتی و کارگری به همراه ابعاد سیاسی، اجتماعی و

اقتصادی جنگ در پشت جبهه ها و مواضع و عملکرد دو کشور در عرصه بین المللی برای تقویت قدرت نظامی و مواضع خود در جنگ مورد بررسی قرار گرفته است. در سطح منطقه ای سعی شده است مواضع و عملکرد کشورهای حوزه خلیج فارس و همسایه ایران و عراق بر روند تحولات جنگ منعکس شود و هر گونه تغییر و تحول در مناسبات آنها با دو کشور ایران و عراق با توجه به میزان اثرگذاری آن بر جنگ مورد ارزیابی قرار گیرد. انعکاس اقدامات قدرت های بزرگ فرامنطقه ای و سازمان های بین المللی، به خصوص سازمان ملل متحد، بخش سوم از گزارش های این کتاب را به خود اختصاص داده است که به شکل اقدام مستقیم نظامی در خلیج فارس، تلاش برای اعمال تحریم تسلیحاتی و نفتی و فشارهای دیپلماتیک و روانی بر جمهوری اسلامی ایران و حمایت از عراق بروز یافته اند.

با توجه به محدودیت های موجود در نگارش وقایع به شکل روزشمار که بارزترین آن ارائه گزارش ها به شکل روزانه و به ظاهر جدا از هم می باشد، در این مقدمه تلاش شده منطبق ارتباطی وقایع به شکلی قابل قبول ارائه شود و نمای کلی تری از اوضاع و وقایع این دوره ترسیم گردد و با اشاره به گذشته حوادث، روند تحولات آشکار شود. موضوعات پانزده گانه ذیل محورهای اصلی حوادث و وقایع این دوره محسوب می شود که در قالب گزارش های گوناگون ارائه شده است:

۱- استراتژی نظامی و عملیاتی

در استراتژی عملیاتی سپاه که در سال ۱۳۶۴ تنظیم و به شورای عالی دفاع ارائه شد، مناطق بصره، کرکوک و بغداد در اولویت اهداف عملیاتی جمهوری اسلامی قرار گرفت و از همان زمان علاوه بر اینکه اقدامات عملیاتی اصلی در جبهه جنوب انجام می شد، زمینه سازی برای اجرای عملیات در جبهه شمال غرب نیز آغاز گردید. پس از اجرای عملیات کربلای ۵ در شرق بصره در زمستان ۱۳۶۵ و اجرای عملیات های تکمیلی کربلای ۵ و کربلای ۸ در این منطقه و به رغم حصول نتایج مهم آن، مشخص گردید که ادامه عملیات در جنوب به شیوه کنونی با بن بست مواجه شده و برای دست یابی به اهداف استراتژیک جمهوری اسلامی ایران در جنگ، تغییر و تحولی اساسی در نظام گذشته عملیات ها و جنگ ضروری است. لذا از اوایل سال ۱۳۶۶ به منطقه شمال غرب توجهی ویژه شد و ضمن طرح ریزی و اجرای عملیات های محدود، زمینه سازی و طرح ریزی برای اجرای عملیات های مهم و گسترده در این منطقه آغاز گردید. البته وجود عوامل مهمی موجب عدم پذیرش و ناباوری این تحول اساسی، یعنی انتقال تلاش اصلی از جبهه جنوب به جبهه شمال می شد، از جمله این عوامل، نزدیکی اهداف اصلی در جنوب (نظیر بصره)، و دور از دسترس بودن اهداف شمال غرب (نظیر کرکوک) و نیز مشکلات و کمبود تجهیزات مورد نیاز و نقائص آموزشی برای نبرد در مناطق کوهستانی، نسبت به نبرد در زمین های هموار بود.

علاوه بر این، از اواخر تابستان ۱۳۶۶ جبهه نظامی جدیدی در خلیج فارس گشوده شد و قوای جمهوری اسلامی با قوای امریکا مستقیماً رو در رو شدند که هر چند محدود بود، اما تهدید بزرگی محسوب می گردید که نمی شد آن را در محاسبات نظامی نادیده گرفت.

به هر حال، افزون بر مباحثی که در جلسات فرماندهان رده اول سپاه درباره استراتژی نظامی و عملیاتی جمهوری اسلامی بعد از عملیات کربلای ۵ و از اوایل سال ۱۳۶۶ مطرح بود، در دوره زمانی کتاب حاضر، فرمانده کل سپاه در جلسات روزهای پنجم تا نهم آبان ۱۳۶۶ با حضور فرماندهان سپاه مطالبی را در این باره مطرح نمود که مشروح آن در متن کتاب درج شده و در اینجا به ذکر چکیده ای از آن اکتفا می شود.

محسن رضایی ضمن تصویر موقعیت کنونی، اشاره ای به اهداف و وظایف قوای نظامی جمهوری اسلامی می کند: آمدن امریکایی ها به منطقه و تهدید ما، برای شکستن ابهت جمهوری اسلامی و برای جلوگیری از الگو شدن ماست. همه دنیا بسیج شده که از هویتش در مقابل ما دفاع کند. ما هم در مقابل دنیا داریم از هویتمان دفاع می کنیم. ... امریکایی ها دوران جدیدی را علیه ما آغاز کرده اند، آیا ما دوران جدید را شروع کرده ایم؟ ... نمی شود بگوییم در این مملکت، انقلاب فقط ۴۰۰ هزار نیرو دارد ... یک عده مقاومتشان بیش تر و یک عده کم تر است. شما نیروهایی که بتوانند ۲ تا ۴ سال در اختیارتان باشند، پیدا کنید و روی آن سرمایه گذاری کنید، آموزش بدهید. ... سازمان دهی کنید. تغییر روش دهید و گرنه دچار بحران می شویم.

فرمانده کل سپاه در ادامه بحث با بیان ضرورت ایجاد تغییر و تحول در شیوه های گذشته، بر لزوم گسترش عملیات های نامنظم و اقدامات دیپلماتیک به عنوان مکمل عملیات منظم و همچنین تضمین غافل گیری در عملیات منظم تأکید می کند:

«بازنگری در مناطق و تصمیمات یک امر کاملاً طبیعی است. ما مواجه با تغییراتی هستیم که متناسب با آن باید در خودمان تغییر بدهیم. توان رزمی ما و دشمن، تصمیمات و تاکتیک های جدید دشمن، اعمال فشارهای جدید جزء تغییرات محسوب می شود. در شرایطی که دشمن دست به تغییرات می زند، نمی شود ما هیچ تغییری در خودمان ندهیم. البته تغییرات دو نوع است: استراتژیکی و تاکتیکی. جمع تغییرات تاکتیکی نیز در استراتژی مؤثرند. از طرف دیگر، اطلاعات، فهم و آگاهی های ما مرتب در تغییر است. بنابراین طبیعی است که ما مراحل استراتژیکی مان را هر چند وقت یک بار تعیین کنیم و بین این مراحل هم تفاوت هایی باشد. پس مثلاً جایی که امسال می جنگیم با جای سال گذشته طبیعی است که تغییرات داشته باشد. البته یک سری اصول حاکم هست؛ مثلاً اینکه کرکوک، موصل، بغداد و بصره و تأسیسات نفت و برق و اینها جزء اهداف اند که در رسیدن به این اهداف تاکتیک ها و توان های مختلف به کار گرفته می شود. این طور نیست که اگر در اهداف ثبات باشد، در روش ها، برخوردها و سازمان دهی ها هم یک ثباتی باشد. اصلاً بدون تغییر ما نمی توانیم زندگی کنیم و به اهدافمان برسیم. ...

ما در جنگ با عراق باید از سه پارامتر مهم نظامی، سیاسی و اجتماعی استفاده کنیم. در بُعد نظامی هدف ما ماشین جنگی و اقتصاد عراق است. در بُعد سیاسی از دوستان دشمن بکاهیم و بر دوستان خودمان بیفزاییم. در بعد اجتماعی هم گام به گام حاکمیت اجتماعی رژیم عراق را از صحنه عراق حذف کنیم. ... اگر ما بتوانیم در این سه بُعد پیش برویم، رژیم عراق سقوط می کند.»

در ادامه جلسه چند تن از فرماندهان عنوان کردند که طرح مسائل سیاسی، در توان نظامی اثر می گذارد؛ وقتی صحبت از صلح و سازش می شود، مردم بچه هایشان را به جبهه نمی فرستند، مسئولان سست می شوند و در مردم تردید ایجاد می شود.

محسن رضایی در پاسخ گفت: «این به خاطر بی اعتمادی خود ماست، یعنی به خاطر همین تفکری است که الان در ما هست. چرا نمی گویند این حرف هایی که مسئولین می زند ممکن است برای فریب دنیا باشد؟ فعالیت سیاسی مکمل فعالیت نظامی است. کشت ما کار نظامی است و میوه اش در میدان سیاست به دست می آید. اگر کشت نکنیم دست ما خالی است، کسی ما را تحویل نمی گیرد. ما تا زمانی که قدرتمند نشویم سیاست ما، اقتصاد ما، حتی نظام دینی ما شکل نخواهد گرفت. حضرت امام هم همین را می گویند، می گویند که جهاد در رأس احکام است. در سه بُعد نظامی، سیاسی و اجتماعی؛ در تقدم اول جهاد یعنی عملیات نظامی است؛ بُعد سیاسی و اجتماعی ثمره بُعد نظامی است، عملیات منظم و نامنظم.»

فرمانده کل سپاه در ادامه بحث بر ضرورت گسترش عملیات نامنظم تأکید کرد: «در حال حاضر حدود یک پنجم توانمان در عملیات نامنظم صرف می شود، اولین تغییر این باشد که این را افزایش دهیم و به دو پنجم برسانیم. دومین تغییر این است که باید در جنگ منظم به یک روش غافل گیری صددرصد مطمئن برسیم. سومین تغییر اینکه به مرور در جبهه جنوب توان زرهی، مکانیزه، آتش و این نوع مسائل را بالا ببریم و در جبهه شمال غرب، هلی کوپتر و نیروهای پیاده را افزایش دهیم. ... به هر صورت، دو مسئله مهم و ریشه ای که باید روی آن فکر کنیم یکی روش غافل گیری و تضمین در غافل گیری در جنوب است، از انتخاب زمین گرفته تا مسائل مختلف دیگر و یکی مسئله تقویت قرارگاه رمضان است.»

محسن رضایی سیاست عملیاتی جمهوری اسلامی در عملیات زمینی را چنین تشریح کرد:

«ما چهار هدف مهم داریم که هم انهدام دشمن هست و هم بُعد اقتصادی دارد: بصره، بغداد، کرکوک و موصل. و ایده آل این است که طوری برنامه ریزی کنیم که مثلاً سریع برسیم به "زبیر" و شهرها را زودتر و سالم تر به دست بیاوریم و این روش سالم بلعیدن است که باید تلاش کنیم به ایده آل نزدیک شویم. وضع بحرانی و نامناسب هم وضع کنونی است، یعنی روش انهدامی که قدم به قدم جلو برویم، توپخانه را جلو ببریم و با انهدام منابع اقتصادی به عراق فشار بیاوریم. البته هر دو مؤثر و نتیجه بخش است ولی نتایج سالم بلعیدن محاسن اش فراوان است، ولی چون توان نداریم، انهدامی عمل می کنیم.»

محسن رضایی درباره اولویت مناطق برای عملیات گفت که تا حالا یکی را (بصره) انتخاب کرده بودیم، حالا می‌خواهیم کرکوک را هم اضافه کنیم و از نظر جنگ منظم، ما کرکوک را هم کم کم وارد معادله بصره می‌کنیم. موضوع مهم دیگر اینکه ما در زمینه‌های مختلف محدودیت داریم، لذا برنامه ریزی‌های ما باید متناسب با واقعیات باشد. یعنی عملیاتی که طرح ریزی می‌کنیم باید شرط موفقیت را برای آن لحاظ کنیم و برای اینکه موفق شویم، ببینیم که مانورمان چگونه باشد، چطور انتخاب کنیم، چطور غافل‌گیری کنیم و متناسب با آن سرمایه‌گذاری کنیم. البته این طور نیست که در جنوب همه راه‌ها به بن بست رسیده باشد...

البته معاون عملیات فرمانده کل سپاه (غلامعلی رشید) معتقد بود با توجه به توان و امکاناتی که دشمن دارد، همه جا می‌تواند بجنگد و به سرعت در کوهستان‌ها هم جاده می‌زند. وی گفت: «درست است که الآن در کوهستان‌ها دشمن رده‌های پدافندی متعدد ندارد ولی وقتی به کرکوک نزدیک شویم، آنجا هم مثل منطقه شلمچه می‌شود؛ ارتش عراق موانع و رده‌های پدافندی متعدد ایجاد می‌کند.»

به هر صورت، محسن رضایی با نشان دادن گوشه‌ای از مرز آن را گره منطقه می‌داند که اگر تصرف شود، گسترش بسیاری در آن امکان پذیر است. وی معتقد است که در اینجا می‌توان عملیات فتح‌المبین دیگری راه انداخت. وی با بیان دو شیوه برای جنگیدن در این منطقه، تأکید می‌کند که روی ایده مذکور کار شود.

محسن رضایی در پایان بحث منطقه شمال غرب و تأکید بر اهمیت کرکوک، شرایط موفقیت در این منطقه را چنین ذکر کرد: ما باید از سه محور هم زمان شروع به پیشروی کنیم و مرتب در حال پیشروی باشیم که تداوم داشته باشد، یا اینکه یک حمله ناگهانی و سراسری به همه منطقه بکنیم. اگر این دو شرط باشد، دشمن با مشکلات زیاد مواجه می‌شود. ولی اگر بخواهیم [فقط] از یک منطقه آن هم با کندی پیش برویم، دشمن برای ما مشکل درست می‌کند. نمونه اش ماووت بود، جایی که دشمن آمادگی نداشت و اصلاً کار نکرده بود.

فرمانده کل سپاه در جلسه بعدی بررسی استراتژی عملیاتی گفت: منطقه شمال غرب منطقه ای کوهستانی است که دشمن آن را مسلح نکرده است و رده به رده خط پدافندی ندارد. دشمن اگر بخواهد در تمام این منطقه بجنگد، مطمئناً باید دو سوم قوای پیاده اش را از خط‌های پدافندی و احتیاط اینجا بیاورد. در اینجا از امکانات زرهی اش نمی‌تواند استفاده کند. از طرف دیگر، چون ما پدافندکننده هستیم، این منطقه متکی به چند نقطه است که ما اگر این نقاط را از دست دشمن در بیاوریم، می‌توانیم با نیروی کمی در اینجا پدافند کنیم. ... با گرفتن چهار تنگه پدافندی، زمین بسیار وسیعی آزاد می‌شود.

برای گرفتن این تنگه‌ها می‌توانیم به دو شیوه عمل کنیم، یک روش قبلی که مثلاً با ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ گردان می‌توان گرفت. دیگر اینکه از روش جدید استفاده کنیم و هر یک از این تنگه‌ها را

به یک لشکر بدهیم. فرمانده گردان ها و گروهان ها برونند داخل شناسایی کنند، آذوقه و سوخت و مهمات انبار کنند و در اولین فرصت، مثلاً از پشت، روی دولبشک و الاغلو برونند و آنجا را بگیرند.

در ادامه محسن رضایی تشریح کرد که با یک چنین عملیاتی علاوه بر اینکه ما بر زمین گسترده ای مسلط می شویم، قوای زیادی را از دست دشمن خارج می کنیم. ... و این مواقع است که دشمن با یک بحران استراتژیک روبه رو می شود. ... ما هر چه سریع تر و گسترده تر بتوانیم خودمان را به این گره ها برسانیم، دشمن با بحران بیش تری مواجه می شود. در شمال غرب خاصیتی وجود دارد که می شود این کار را کرد.

فرمانده کل سپاه افزود: «چرا ما در جنوب نمی توانیم این کار را بکنیم؛ چون زمین مسلح است و امکان غافل گیری نیست. ما می گوئیم (دشمن) در شلمچه (عملیات کربلای ۵) و فاو (عملیات والفجر ۸) غافل گیر شده، اما اینها واقعاً عملیات غافل گیری نیستند. غافل گیری یعنی اینکه شما تا قرارگاه سپاه دشمن بروید و او برای چنین عملیاتی آمادگی نداشته باشد... مخصوصاً اگر لشکرهایمان در تنگه هایی که عمل می کنند مراکز لجستیک دشمن باشد و به قرارگاه و توپخانه دشمن بزنند و سر توپ های ارتش عراق را به طرف دشمن برگردانند، دشمن حداقل یک هفته وقت می خواهد تا دوباره آرایش بگیرد. اگر شما خط دشمن را بگیرید، ۲۴ ساعته ترمیم می شود، اما اگر قرارگاه دشمن را گرفتید حداقل یک هفته وقت می خواهد. ... در شیوه عملیات در روبه رو و از جلو به سمت عقب دشمن، پشتیبانی نیروها آسان تر اما کسب پیروزی مشکل است. در شیوه عملیات زدن به عقب دشمن مشکل پشتیبانی داریم، اما پیروزی سریع به دست آید. ... این یک ایده است، باید جزئیات آن بررسی شود تا واقعیات به دست آید.»

۲- طرح های عملیاتی

الف) جبهه جنوب

بعد از عملیات کربلای ۵، بررسی هایی طولانی و متعدد انجام گرفت و این نتیجه حاصل شد که در وضعیت کنونی و با توجه به توان رزمی موجود و میزان تجهیزات و امکانات قابل دسترس برای ادامه نبرد، در منطقه جنوب غافل گیری ارتش عراق میسر نیست و به همین دلیل هم اجرای عملیات موفقیت آمیز و سرنوشت ساز در این منطقه امکان پذیر نمی باشد. لذا همان طور که در بحث استراتژی نظامی و عملیاتی ذکر شد، منطقه شمال غرب و عملیات های نامنظم بیش از پیش در دستور کار قرار گرفت، هر چند با توجه به ابهاماتی که در دست یابی به نتایج اساسی در منطقه شمال غرب وجود داشت، منطقه جنوب به کلی رها نشد، بلکه در دوره زمانی کتاب حاضر طرح هایی برای عملیات در جنوب تهیه و به بحث گذاشته شد.

فرماندهی نیروی زمینی سپاه، در شهریور ۱۳۶۶ به قرارگاه کربلا مأموریت داد تا طرح هایی برای عملیات در جبهه جنوب تهیه نماید. این قرارگاه پس از بررسی های مقدماتی،

در تاریخ ۳۱/۶/۱۳۶۶، تعداد ۹ طرح عملیاتی برای مناطق هور و جزایر مجنون، جزایر ام الرصاص و ام البابی، منطقه ابو الخصیب و منطقه شلمچه ارائه داد. این طرح ها در نخستین روزهای مهر ماه در جلسات فرماندهان رده اول سپاه پاسداران به بحث گذاشته شد و بیش از همه منطقه شلمچه مورد توجه و بررسی قرار گرفت [۲] [۱]. در پی آن، در تاریخ ۸/۷/۱۳۶۶ فرمانده کل سپاه طی دستوری مأموریت های عملیاتی عاشورا (در منطقه شلمچه) و غدیر را در جبهه جنوب با عنوان طرح کلی عملیات گسترده و سرنوشت ساز آینده به نیروی زمینی سپاه ابلاغ کرد [۱۲۷]. در روزهای ۱۲ و ۱۳ مهر با حضور فرمانده نیروی زمینی سپاه و فرماندهان قرارگاه ها و یگان های اصلی این نیرو، دو طرح عملیاتی مربوط به منطقه شلمچه که هدف هر دو پیشروی به سوی بصره و رسیدن به اروندرود بود، در جلساتی طولانی بررسی شد و راه کارها، مراحل و معایب و محاسن هر طرح به بحث گذاشته شد [۱۹۴ و ۲۱۳]. پس از این جلسات، قرارگاه کربلا در تاریخ ۲۱/۷/۱۳۶۶ دستور العمل شماره ۱ خود را برای اجرای عملیات در منطقه شلمچه صادر کرد که در آن آمده است: نیروی زمینی سپاه با ۹ یگان تک نموده و ضمن گرفتن سرپل از کانال ماهیگیری، تک خود را به منظور تصرف قسمت هایی از غرب کانال زوجی و انهدام نیروهای مستقر در شرق کانال زوجی و تصرف کامل این منطقه و جزیره صالحیه به طرف رودخانه شط العرب و در محور جاده شلمچه - تنومه ادامه خواهد داد و در پشت خط سبز پدافند می نماید [۳۶۷].

در روزهای پنجم تا نهم آبان ماه در جلساتی طولانی با حضور فرمانده کل سپاه، فرمانده نیروی زمینی سپاه و فرماندهان قرارگاه های تابعه و فرماندهان یگان های مأمور برای عملیات در جنوب، به بررسی و بحث درباره دلایل انتخاب منطقه شلمچه، طرح های پیشنهادی، اهداف عملیات، طرح مانور و محورهای عملیات، مسئله غافل گیری و چگونگی غلبه بر هشیاری دشمن و وضعیت خودی و دشمن در این منطقه پرداخته شد و بر ضرورت ارائه طرح های ابتکاری و غافل گیرکننده دشمن با شیوه های جدید تأکید گردید [۶۱۷، ۶۲۲، ۶۴۲، ۶۸۶]. در پی این جلسات، فرمانده نیروی زمینی سپاه، روز ۱۷/۸/۱۳۶۶ طی دو نامه به قرارگاه کربلا دستور داد که ظرف حداکثر ۱۵ روز طرح عملیاتی (طرح مانور، زمان بندی، برآورد نیرو و تجهیزات)، شناسایی، آماده سازی مهندسی و لجستیک، آموزش و طرح حفاظت اطلاعات را برای دو منطقه غدیر و عاشورا تهیه نماید [۷۸۷]. به این ترتیب در این دوره (مهر و آبان ۱۳۶۶) پس از بررسی ها و مباحث طولانی دو منطقه عاشورا (شلمچه) و غدیر برای اجرای عملیات در جبهه جنوب قطعی شد، لیکن در عمل به دلایل متعدد که در کتب بعدی روزشمار درج می گردد، به مرحله اجرا نرسید و منتفی شد.

ص: ۲۳

۱- شماره هایی که در این مقدمه به شکل [] آمده، شماره گزارش هایی است که موضوع مورد اشاره، در همین کتاب و با شماره مذکور درج شده است، برای اطلاع از مشروح موضوع و سند آن می توانید به متن گزارش رجوع نمایید.

در جبهه شمال غرب، سلیمانیه از اهداف اصلی محسوب می شد و تلاش های دیگر در این جهت بود. حتی در طرح ریزی عملیات در جنوب، از جمله اهداف مورد نظر، غافل گیری دشمن در شمال غرب بود طوری که دشمن به راحتی یقین نکند که عملیات اصلی ما در شمال غرب است و یگان های جمهوری اسلامی حداقل ۱۰ تا ۱۵ روز فرصت کافی برای دست یابی به اهداف و تثبیت مناطقی که تصرف می کنند داشته باشند. البته این هم پیش بینی می شد که بعد از شروع عملیات وقتی رژیم عراق دریافت که عملیات اصلی جمهوری اسلامی مثلاً در منطقه سلیمانیه است و یگان های اصلی سپاه پاسداران در این منطقه متمرکز شده اند، اقدام به بازپس گیری منطقه فاو بکند، لذا برای خنثی کردن چنین اقدامی نیز باید تمهیدات لازم فراهم می شد [ضمیمه ۲]. به هر صورت، در بررسی جبهه شمال غرب و طراحی عملیات در این جبهه، مناطق حلبچه، سد دربندی خان، سلیمانیه، ماووت، سد دوکان و قلعه دیزه مطرح گردید، اما در این مقطع برای اجرای عملیات محدود، منطقه ماووت مورد نظر بود که فرمانده کل سپاه معتقد بود که غافل گیری دشمن نقش مهمی در موفقیت آن دارد. وی تأکید می کرد که منطقه دیگری هم انتخاب و برای عملیات آماده شود تا در صورت هشیاری دشمن در ماووت، در آن منطقه عملیات اجرا شود، لیکن با توجه به وضعیت نیرو و امکانات محدود، چنین اقدامی میسر نبود. به دلیل همین کمبودها، مأموریت قرارگاه قدس در منطقه دوپازا (برای پیشروی به سوی قلعه دیزه، هم زمان با عملیات قرارگاه نجف در منطقه ماووت) لغو شد و در تاریخ ۸/۷/۱۳۶۶ مأموریت سه قرارگاه در منطقه ماووت چنین مشخص شد:

قرارگاه نجف: تصرف ارتفاعات گرده رش، قمیش و دشت باساوا در مرحله اول عملیات.

قرارگاه رمضان: تصرف ارتفاعات گوجار و تأمین منطقه تا پشت دشت باساوا در مرحله اول عملیات.

قرارگاه قدس: تصرف ارتفاعات دولشک و الاغلو در مرحله دوم عملیات.

از جمله هدف های مورد نظر برای این عملیات، زمینه سازی برای عملیات گسترده در جبهه شمال غرب و همچنین الحاق این منطقه به منطقه تحت نفوذ قرارگاه رمضان و اتحادیه میهنی کردستان عراق، یعنی اتصال عقبه نیروهای منظم به عقبه نیروهای نامنظم بود. در جلسه روز بیستم مهر که در آن طرح مانور و زمان بندی عملیات بررسی شد، تاریخ ۲۵/۷/۱۳۶۶ برای آغاز عملیات تعیین گردید، لیکن به دلیل مشکلات موجود برای آمادگی نیروها و به خصوص مشکلاتی که نیروهای قرارگاه رمضان برای انتقال به داخل عراق با آن مواجه شدند، عملیات، دو روز به تعویق افتاد. فرماندهان و یگان ها سخت در تلاش برای آمادگی بودند تا اینکه نیروهای دشمن در ۲۴ مهر به خط حدّ دو یگان مستقر در منطقه حمله و دو تپه را تصرف کردند [۴۲۱]. روز ۲۵ مهر نیز هواپیماهای دشمن عقبه یگان های مستقر در این منطقه عملیاتی، محور بانه - سردشت و روستاهای منطقه را بمباران کردند. ارتش عراق همچنین نیروی جدید وارد منطقه

کرد. با توجه به تحرکات مذکور، احتمال هشیاری دشمن داده می شد، به همین دلیل و به علت مشکلات دیگر و به رغم اینکه برخی گردان ها به نقطه رهایی رسیده بودند و همچنین با وجود اینکه یگان های قرارگاه رمضان در داخل عراق در صورت تأخیر در عملیات دچار مشکلات عدیده ای می شدند، پس از بررسی های طولانی، عملیات تا ۲۴/۸/۱۳۶۶ به تعویق افتاد. طی این مدت فعالیت های مهندسی ادامه یافت و یگان ها به شناسایی راه کارهای مناسب تر پرداختند و طرح مانور عملیات مرور شد. در بررسی مجدد، اجرای عملیات به محور گرده رش و به وسیله یگان های قرارگاه نجف محدود گردید و در نهایت زمان اجرای عملیات ساعت ۲ بامداد ۲۹/۸/۱۳۶۶ اعلام شد [۹۰۴] که شرح آن در کتاب ۵۲ روز شمار جنگ درج شده است.

۳- عملیات نامنظم

همان طور که در استراتژی عملیاتی ذکر شد، در این دوره یکی از بخش های مهم این استراتژی، طرح ریزی عملیات های نامنظم، به ویژه در ابعادی گسترده و همچنین طرح ریزی ترکیبی از عملیات های منظم و نامنظم بود. طرح ریزی و اجرای عملیات های نامنظم را قرارگاه رمضان به عهده داشت. این قرارگاه با یگان های تحت امر خود و با همکاری گروه های معارض عراقی، به ویژه اتحادیه میهنی کردستان عراق (گروه طالبانی)، اجرای مأموریت می کرد. تدبیر فرماندهی کل سپاه در این دوره بر تقویت قرارگاه رمضان و طرح ریزی عملیات های گسترده با ترکیبی از یگان های منظم و نامنظم بود. در مقطع زمانی کتاب حاضر، طرح های متعددی در داخل عراق در حال آماده سازی و اجرا بود. از جمله تیپ هوابرد که مأموریت اجرای طرح عاشورا و همچنین شناسایی هدف های مهم در شهر موصل، پایگاه هوایی و دیگر مراکز مهم این شهر را عهده دار بود. تیپ مالک اشتر طرح ریزی عملیات بستن جاده زاخو و همچنین اهداف مهم دیگر را به عهده داشت و قرار بود تا پایان زمستان در عراق بماند و اجرای مأموریت کند. همچنین نیروهای تیپ ویژه پاسداران و لشکر بدر در این دوره برای اجرای عملیات در منطقه ماووت به داخل عراق رفتند. این دو یگان قرار بود با همکاری اتحادیه میهنی از پشت و هماهنگ با یگان های قرارگاه نجف به دشمن بزنند، که نیروهای این دو یگان در فرصت کم و با مشکلات فراوان داخل عراق رفتند و آماده عملیات شدند، اما این عملیات به دلایلی از جمله هشیاری دشمن به تعویق افتاد. در مدت حضور این دو یگان در عراق از اواخر مهر و آبان ۱۳۶۶، با همکاری اتحادیه میهنی، برای انهدام گردان و پایگاه های ارتش عراق در منطقه دوکان و همچنین تأسیسات سد دوکان، عملیاتی طرح ریزی شد و نیروها برای اجرا به پای کار رفتند، ولی قبل از شروع عملیات مشخص شد که توان و پایگاه های دشمن بیش از مقدار پیش بینی شده است و به رغم اصرار فرمانده قرارگاه فتح (زیر امر قرارگاه رمضان) برای اجرای عملیات، رهبر اتحادیه (جلال طالبانی) درخواست تعویق کرد تا این عملیات پس از آمادگی

بیش تر و با توانی بالاتر اجرا شود و به این ترتیب عملیات منتفی شد.

قرارگاه فجر از قرارگاه های فرعی قرارگاه رمضان که در مناطق میانی و جنوب عراق فعالیت می کرد، ضمن ارتباط با گروه های معارض عراقی در این مناطق به سازمان دهی آنها و هماهنگی با آنها برای اجرای عملیات های چریکی می پرداخت. تیپ ۷۵ ظفر نیز در منطقه قره داغ عراق برای اجرای عملیات های نامنظم فعالیت می کرد. علاوه بر این، واحدهای شناسایی خودی مستقر در خاک عراق با شناسایی مراکز مهم نظامی و تأسیسات اقتصادی داخل عراق، آتش توپخانه های خودی را روی این مراکز هدایت می کردند، که تأثیر مناسبی در انهدام قوای دشمن و بازدارندگی از هجوم عراق به مراکز غیرنظامی داشت. [۶۲۳]

در دو ماه مهر و آبان ۱۳۶۶ عملیات های چریکی بسیاری در جاده ها، تأسیسات، مناطق و شهرهای استان های مختلف عراق از جمله سلیمانیه، کرکوک، اربیل، دهوک، العماره و ... با تلاش یگان های قرارگاه رمضان و برخی نیز با همکاری گروه های معارض عراقی به اجرا درآمد که به انهدام بخشی از نیروها و امکانات ارتش عراق و یا تأسیسات اقتصادی عراق انجامید که از جمله آنها عملیات ظفر ۲ و عملیات ظفر ۳ بود. عملیات ظفر ۲ در ۱۲/۷/۱۳۶۶ در پاسخ به شرارت های ارتش عراق در بمباران شیمیایی و ویران کردن روستاهای کردنشین استان های شمالی عراق به همت رزمندگان لشکر بدر اجرا شد که در جریان آن چندین پایگاه دشمن در منطقه کفری (استان کرکوک) منهدم و عده ای از نیروهای ارتش عراق کشته و عده ای اسیر شدند. [۲۰۰]

عملیات نامنظم ظفر ۳ در تاریخ ۲۵/۸/۱۳۶۶ با همت تکاوران تیپ ۷۵ ظفر (تحت امر قرارگاه رمضان) و با همکاری پیشمرگان مبارز کرد شاخه سلیمانیه در منطقه دربندی خان به اجرا درآمد. در این عملیات بخشی از تأسیسات سد و برق دربندی خان و مرکز پشتیبانی و مقر فرماندهی لشکر ۳۶ پیاده و ۱۲ پایگاه حفاظتی دشمن منهدم شد، ۷۰۰ تن از افراد دشمن کشته یا مجروح و ۵۰ تن اسیر شدند و مقداری سلاح به غنیمت درآمد. [۸۸۷]

۴- خلیج فارس صحنه جنگ کم شدت، رویارویی مستقیم ایران و امریکا

گرچه پیش از این اتحاد پنهانی عراق و امریکا علیه جمهوری اسلامی تا حدودی آشکار شده بود، لیکن در این دوره از جنگ این اتحاد و همکاری برای جلوگیری از پیروزی ایران در جنگ به جایی رسید که امریکا مستقیماً وارد میدان نبرد با ایران شد، هر چند خیلی با احتیاط. پس از اینکه دشمنان جمهوری اسلامی به این نتیجه رسیدند که یکی از مناسب ترین راه های جلوگیری از موفقیت ایران، محروم کردن آن از درآمدهای نفتی است، عراق تلاش خود را برای انهدام تأسیسات نفتی و نفتکش های حامل نفت ایران تشدید کرد و کوشید با بین المللی کردن جنگ، قدرت های بزرگ را درگیر جنگ نماید. از سوی دیگر، برای ممانعت از واکنش ایران در مقابله با این اقدامات و به بهانه درخواست کویت از امریکا برای اسکورت نفتکش های کویتی، از مرداد ۱۳۶۶

نیروی دریایی امریکا و به تدریج با درخواست امریکا، ناوگان نظامی برخی دیگر از کشورهای عضو پیمان ناتو وارد منطقه شدند، طوری که تا آخر این دوره (آبان ۱۳۶۶) مجموع کشتی های جنگی امریکا در منطقه خلیج فارس و دریای عمان به ۳۸ کشتی جنگی و ۶ مین روب و مجموع کشتی های جنگی انگلیس، فرانسه، ایتالیا، هلند و ... به ۳۱ کشتی جنگی و ۱۶ مین روب رسید [۹۰۸]، وضعیتی که تا این زمان سابقه نداشت.

دو ماه مرداد و شهریور ۱۳۶۶ با چند مورد برخورد کشتی ها به مین و حمله اشتباهی یا برنامه ریزی شده هواپیمای عراقی به ناو استارک امریکا سپری شد و درگیری مستقیمی بین قوای نظامی ایران و امریکا رخ نداد تا اینکه در آستانه سخنرانی رئیس جمهوری اسلامی ایران در مجمع عمومی سازمان ملل و برای تحت الشعاع قرار دادن آن، هلی کوپترهای امریکایی کشتی تدارکاتی ایران - اجر را هدف قرار دادند و چند تن از خدمه آن را شهید و بقیه را اسیر کردند [ر.ک به کتاب ۵۰ روز شمار جنگ - ۱۳۶۶/۶/۳۰]. امریکایی ها پس از چند روز کشتی ایران - اجر را غرق نمودند و ادعا کردند که این کشتی در حال مین گذاری در خلیج فارس بوده است. این اقدام نیروی دریایی امریکا، آغاز دوره ای از درگیری های مستقیم و غیرمستقیم نظامی امریکا و ایران است که بیش از یک ماه به طول انجامید.

پس از حمله به کشتی ایران - اجر، روز اول مهر ۱۳۶۶ یک هلی کوپتر امریکایی به تعقیب سه قایق کشتی نیروی دریایی سپاه پرداخت و حتی سه موشک به سوی قایق ها شلیک کرد که به آنها اصابت نکرد. روز سوم مهر مجلس سنای امریکا تصویب کرد که نیروی دریایی امریکا حق دارد هر کشتی ایرانی را که سعی کند مانع از عبور هر کشتی حامل یک شهروند امریکایی شود، غرق کند [۴۳] و روز بعد نیروی دریایی امریکا با قرار دادن مواد منفجره در کشتی ایران - اجر آن را منفجر و به قعر خلیج فارس فرستاد. [۶۲]

در پی اقدام امریکا در حمله به کشتی غیرنظامی ایران - اجر، کشتن و اسیر کردن خدمه کشتی و سپس انهدام آن، مسئولان جمهوری اسلامی، امریکا را تهدید به تلافی کردند و آقای هاشمی در نماز جمعه ۱۰/۷/۱۳۶۶ احتمال درگیری با امریکا را در خلیج فارس قوی اعلام کرد و گفت: برای ما امروز هیچ هدفی شیرین تر و مطلوب تر و اسلامی تر از جنگیدن در مقابل تهاجم امریکایی ها نیست ... امروز همه می دانند که امریکا نخستین گلوله را در جنگ علیه ما شلیک کرد [۱۷۱]. سخنان آقای هاشمی انعکاس وسیعی در رسانه ها داشت، از جمله مطبوعات انگلیس این بیانات را جنگجویانه ترین بیانیه ایران علیه امریکا و نشانه افزایش تشنج در منطقه و نزدیکی درگیری میان دو کشور عنوان کردند. [۱۷۲]

از سوی دیگر، تعدادی از قایق های نیروی دریایی سپاه تحرکاتی را شروع کردند که فرمانده نیروی دریایی سپاه آن را مانور و تمرینی به منظور دفاع از جزیره خارک و حوزه های نفتی ایران اعلام کرد [۱۸۴]، اما مقامات رسمی امریکا آن را تهدیدی علیه عربستان خواندند و منابع خبری

غرب آن را قصد حمله نیروهای ایران به منطقه رأس الخفجی در سواحل عربستان برشمردند و رویتر گزارش داد که تهدید به گونه ای بود که عربستان ناچار به اعلام آماده باش بالای نظامی شد [۱۸۵]. کردزمن (کارشناس نظامی امریکا) در این باره نوشت: «در ۳ اکتبر ۱۹۸۷ (۱۱/۷/۱۳۶۶) تعداد ۴۸ تا ۶۰ قایق تندروی ایران در نزدیکی جزیره خارک مستقر شدند و سپس به طرف حوزه نفتی "خفجی" حرکت کردند. هواپیماهای امریکایی اف-۳ این تحرک نیروهای ایران را ره گیری کردند و فرماندهی نیروی ضربت امریکا در خاورمیانه و مراکز مهم فرماندهی در عربستان را مطلع نمودند. عربستان بلافاصله با اعزام کشتی های جنگی و هواپیماهای "اف-۵" و "تورنادو" به سوی نیروهای ایران، از خود واکنش نشان داد. نیروی ضربت امریکا شامل کشتی فرماندهی لاسال نیز به همان سمت حرکت کرد [۱۸۶].»

روز دوازدهم و سیزدهم مهر فرماندهان سپاه ضمن بررسی مانور مذکور، به بررسی طرح های عملیات دریایی و دفاع از سواحل و جزایر ایران در خلیج فارس پرداختند و بر ضرورت آمادگی سریع تر برای مقابله با حملات احتمالی تأکید کردند [۱۹۵، ۱۹۶، ۲۱۴]. از سوی دیگر، وزیر دفاع امریکا در سفر به مصر، از تصمیم امریکا برای اقدام به حملات غافل گیرانه علیه کشتی های ایرانی مشکوک به مین گذاری سخن گفت [۲۲۵]. شبکه ای.بی.سی امریکا نیز در پانزدهم مهر به نقل از منابع جاسوسی امریکا اعلام کرد: ۳۵ تا ۴۰ قایق تندرو در جزیره خارک دیده شده اند که تعداد آنها تا امروز به دو برابر افزایش یافته و سبب شده که نیروهای عربستان سعودی در حالت حداکثر آماده باش قرار گرفته و امریکا نیز چندین ناو جنگی خود را در حوالی منطقه آماده نگه دارد. [۲۶۱]

در ساعت ۲۲ شانزدهم مهر در حالی که سه قایق گشتی سپاه پاسداران در غرب جزیره فارسی مشغول گشت زنی بودند، ناگهان چند هلی کوپتر امریکایی به قایق ها نزدیک شده و شروع به تیراندازی به آنها کردند. نیروهای گشتی بلافاصله با دوشکا و مینی کاتیوشا به مقابله با مهاجمان پرداختند و یک موشک استینگر نیز به سمت یکی از هلی کوپترها شلیک و آن را سرنگون کردند. در پی آن با تشدید آتش هلی کوپترهای مهاجم، همه قایق ها آتش گرفتند و رزمندگان به داخل دریا پرتاب شدند و در حالی که شناور بودند به مدت طولانی زیر آتش تیربارهای هلی کوپترها قرار گرفتند. در این حمله ۸ تن شهید و ۶ تن مجروح و اسیر شدند [۲۷۹]. در پی این تهاجم، وزیر خارجه ایران در نامه ای به دبیر کل سازمان ملل، پس از تشریح این جنایت آشکار و اعتراض به سیاست های امریکا در منطقه، نوشت: «مسئولیت شروع یک جنگ تمام عیار و پیامدهای بسیار خطرناک نقض قوانین بین المللی در منطقه به عهده دولت امریکا است و تنها راه جلوگیری از گسترش تشنجات، خروج سریع نیروهای کشورهای خارجی از آب های خلیج فارس می باشد.» نماینده ایران در سازمان ملل نیز ضمن تأکید بر اینکه هلی کوپترهای امریکایی آغازگر این ماجرا بوده اند، این اقدام را یک اعلام جنگ از جانب امریکا به ایران خواند. [۲۹۴]

از سوی دیگر، ریگان رئیس جمهوری آمریکا، در نامه ای به کنگره آمریکا حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های ایران را اقدامی دفاعی خواند و نوشت که ما این واقعه را خاتمه یافته تلقی می کنیم [۳۱۷]. نماینده آمریکا در سازمان ملل نیز در نامه ای به دبیرکل این سازمان، اقدام هلی کوپترهای امریکایی را دفاعی قانونی اعلام کرد و نوشت: گشت دریایی ایران به سوی هلی کوپترهای امریکایی در آب های بین المللی خلیج فارس آتش گشودند که هلی کوپترهای امریکایی به آتش آنها پاسخ دادند. وزیر دفاع آمریکا نیز ادعا کرد: حضور نظامی آمریکا در خلیج فارس برای جنگ نیست، ما برای کسب اطمینان از عبور و مرور محموله های حیاتی در آب های بین المللی حضور داریم ... در جایی که حضور نظامی ما نتواند صلح را برقرار کند، وارد عمل می شویم و از مردم و کشتی های خود محافظت می کنیم [۲۹۶]. در حالی که تا چند روز پس از این حادثه مقامات رسمی آمریکا ادعا می کردند که آغازکننده حمله، قایق های ایرانی بوده اند، روز ۲۱/۷/۱۳۶۶ پنتاگون اقرار کرد که سه هلی کوپتر عملیاتی آمریکا مسلح به مسلسل و راکت و تجهیزات دید در شب، در تعقیب قایق های ایرانی بوده اند و بدون هشدار به قایق های ایرانی، به آنها حمله کرده اند. [۳۷۸]

در ادامه ماجرا برخی مقامات امریکایی اهداف این کشور را روشن تر بیان کردند. رئیس کمیته نیروهای مسلح مجلس نمایندگان آمریکا گفت: هدف استراتژیک آمریکا در خلیج فارس باید متوقف کردن ایران در گسترش انقلاب اسلامی به جهان عرب باشد، حتی اگر در این راه استفاده از نیروهای نظامی لازم شود [۳۸۰]. همچنین مشاور نظامی ریگان گفت: ایرانی ها باید تهدیدی را که با حضور ناوهای غربی در منطقه متوجه آنهاست جدی تلقی کنند. حضور ناوگان خارجی حملات عراق علیه ایران را تسهیل می کند و مانع حملات ایران علیه کشورهای پشتیبان غرب می شود. وی افزود: عامل اصلی ادامه این جنگ، صادرات نفت ایران است و عراق قصد دارد این منبع را کاهش دهد. [۳۸۰]

دولت های انگلیس، فرانسه و ایتالیا از حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های ایران حمایت کردند و آن را اقدامی دفاعی و قانونی خواندند [۲۹۸]. هر چند دولت های منطقه موضع خود را در این باره ابراز نکردند، اما خبرگزاری فرانسه گزارش داد: یک مقام بلندپایه عرب اقدام آمریکا را ضروری دانست. مطبوعات کویت نیز این حمله را تحسین کردند. از سوی دیگر، رهبر لیبی این اقدام را محکوم کرد [۲۹۹] و رادیو مسکو حمله هلی کوپترهای امریکایی را اقدامی خود سرانه که دور نمایی خطرناک دارد، خواند. [۳۰۱]

بعد دیگر درگیری هلی کوپترهای امریکایی با قایق های ایران، به کارگیری موشک استینگر به وسیله نیروهای ایران بود. این موضوع چنان شوکی بر امریکایی ها وارد کرد که اصل ماجرا تحت الشعاع آن قرار گرفت. آمریکا برای جلوگیری از خطرات احتمالی، به هواپیماهای خود دستور داد پروازهای خود را در منطقه محدود کنند. در ناوگان دریایی آمریکا مرخصی نیروها

لغو و حالت فوق العاده اعلام شد. ماجرای مک فارلین و ارسال پنهانی سلاح از آمریکا به ایران که پس از یک سال رو به فراموشی می رفت، مجدداً در اذهان زنده شد و یک سناتور امریکایی وجود موشک استینگر در دست ایران را بزرگ ترین سناریوی ممکن در خلیج فارس خواند. پنتاگون و سایر دواير دولتي امريکا در پاسخ به اين سؤال که ايران چگونه به اين موشک ها دست يافته و از اين بابت چه خطراتي متوجه نيروهاي امريکايي در خلیج فارس است، به تحقيقات و اقدامات گسترده ای دست زدند [۳۱۸ و ۳۱۹]. یک هفته پس از حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های ایران، طی ۲۴ ساعت، دو نفتکش امریکایی هدف قرار گرفت. در سحرگاه ۲۳/۷/۱۳۶۶، سوپر نفتکش "سانگاری" متعلق به یک شرکت امریکایی، در حالی که در ترمینال نفتی الاحمدی کویت لنگر انداخته بود، هدف یک موشک کرم ابریشم قرار گرفت و سوراخی به بزرگی ۸ متر مربع در بدنه آن ایجاد و دچار حریق شد و دود انبوهی آن را فرا گرفت. این حمله تلفات جانی نداشت و آتش سوزی آن پس از ۵ ساعت خاموش شد [۴۱۴]. در پی این حادثه، کویت با ارسال پیام هایی به دبیرکل سازمان ملل، دبیرکل اتحادیه عرب، دبیرکل شورای همکاری و دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی، حمله به نفتکش سانگاری را تجاوز جدید ایران علیه کویت عنوان کرد و از این سازمان ها خواست تا ایران را از ادامه حملات بازدارند. [۴۱۵]

این حادثه امریکا را با وضع پیچیده ای روبه رو کرد. ریگان در اولین واکنش ضمن خودداری از بیان موضع صریح در مورد این حمله، گفت: ما با هر حمله ای که در خلیج فارس مواجه شویم، مقابله خواهیم کرد. وزیر خارجه امریکا نیز با طرح اینکه نفتکش سانگاری در آب های کویت و در زمانی که تحت پوشش امنیتی نیروهای امریکایی نبوده، هدف حمله قرار گرفته است، سعی کرد امکان تلافی را منتفی بداند. [۴۱۶]

دومین نفتکش که "سی ایل سیتی" نام داشت و پرچم امریکا روی آن برافراشته بود، صبح ۲۴/۷/۱۳۶۶ در بندر الاحمدی کویت هدف یک موشک کرم ابریشم قرار گرفت و ۱۸ تن از خدمه آن مجروح شدند. این نفتکش از جمله یازده نفتکش کویتی بود که مجدداً در امریکا به ثبت رسیده بود و با پرچم و اسکورت ناوگان امریکا در خلیج فارس تردد می کرد [۴۲۶]. به دنبال این حادثه دولت امریکا با تشکیل جلساتی، حمله به دو نفتکش امریکایی در سواحل کویت را بررسی کرد. رئیس جمهور امریکا از پاسخ به این سؤال که آیا حمله ایران بدون تلافی خواهد ماند، طفره رفت و وزیر خارجه امریکا، این اقدام را حمله به کویت توصیف کرد و "ویکر" سناتور امریکایی گفت: وقتی موشک به کشتی کویتی حامل پرچم امریکا اصابت کرد، همانند اصابت آن موشک به پایتخت امریکا است و گام بعدی صلح یا جنگ است که کابینه باید در این مورد پاسخگو باشد. در این حال سخنگویان کاخ سفید و وزارت خارجه امریکا گفتند: این مسئله در آب های کویت اتفاق افتاده، امریکا حمایت از کشتی های کویتی در آب های بین المللی

را بر عهده گرفته و هیچ مسئولیتی در مورد حمله اخیر به عهده ندارد و کویت مسئول حفاظت از کشتی های خود بوده است. سخنگوی کاخ سفید ضمن نسبت دادن حمله به ایران، گفت: امریکا راه های پاسخ گویی به تجاوز ایران به نفتکش دارای پرچم امریکا را بررسی می کند. [۴۲۷]

روز بعد، ریگان در نطق هفتگی خود گفت: با تهدیدات علیه واحد های نیروی دریایی و کشتی های تحت مراقبت آنها در خلیج فارس، در زمان مناسب برخورد خواهد شد. [۴۵۲] شولتز وزیر خارجه امریکا نیز گفت: ایران با آزمودن علاقه امریکا به منافعش در خلیج فارس، خود را در معرض خطر تلافی جویانه نظامی امریکا قرار می دهد... امریکا برای دفاع از منافع خود به خلیج فارس رفته و هرگاه صلاح بداند از منافع خود دفاع خواهد کرد. [۴۷۲]

سه روز پس از هدف قرار گرفتن نفتکش حامل پرچم امریکا، در روز ۲۷/۷/۱۳۶۶ چهار ناو جنگی امریکا با نزدیک شدن به حوزه نفتی رشادت، به کارکنانی که مشغول بازسازی تأسیسات سکوی نفتی آر-۷ بودند، ۱۰ دقیقه مهلت دادند که سکو را تخلیه کنند و در پی آن سکوی آر-۷ را هدف حملات شدید قرار دادند. ناوهای امریکایی سپس به سوی سکوی آر-۴ (از حوزه نفتی رشادت) حرکت کردند و به کارکنان این سکو نیز ۱۰ دقیقه فرصت دادند که سکو را تخلیه کنند و با گذشت این مهلت، سکوی آر-۴ را نیز زیر آتش شدید قرار دادند. اجرای آتش روی سکوهای حوزه نفتی رشادت تا دو ساعت ادامه یافت. به گفته وزیر دفاع امریکا در این حمله هزار گلوله ۵ اینچی (۱۲۷ میلی متری) توپخانه دریایی به طرف سکوهای ایران شلیک شد. [۴۷۹]

رئیس جمهور امریکا دو ساعت پس از این تهاجم با صدور بیانیه ای سکوهای نفتی رشادت را سکوهایی نظامی اعلام کرد که برای کمک به حمله علیه کشتی های تجاری مورد استفاده قرار می گرفته است. در بیانیه اضافه شده که این اقدام پس از مشورت با رهبران کنگره و کشورهای دوست انجام گرفت و دفاع مشروع بوده که به رئیس شورای امنیت سازمان ملل نیز آگاهی شده است. سخنگوی کاخ سفید پس از قرائت این بیانیه گفت: امریکا علاقه ای به رویارویی نظامی با ایران ندارد و علاقه خود را برای پایان فوری تنش ها در منطقه و خاتمه جنگ ایران و عراق از طریق اجرای فوری قطعنامه ۵۹۸ به اطلاع دولت ایران رسانیده است. وزیر خارجه امریکا نیز این حمله را یک پاسخ متناسب با حمله به نفتکش "سی ایل سیتی" دانست و ماجرا را پایان یافته اعلام کرد و گفت ما خیال تشدید جنگ در خلیج فارس را نداریم. وزیر دفاع امریکا نیز حمله به سکوهای رشادت را واکنش متناسب با حمله ایران به نفتکش با پرچم امریکا خواند و افزود که خواهان رویارویی بیش تر با ایران نیستیم. [۴۸۱]

از سوی دیگر، در پی این تجاوز آشکار، رئیس جمهوری اسلامی ایران گفت: «ریگان با این حرکت و حمله به سکوهای نفتی ایران مرتکب اشتباه بزرگی شد و یقیناً مشکلات خود را بیش تر کرد. با این گونه حرکات، دولت امریکا قلدری و چهره خصومت آمیز خودش را در خلیج فارس آشکارتر کرد، زیرا آنها سکوی نفتی و مناطق کاملاً غیرنظامی را مورد حمله قرار دادند و

سکوی نفتی را منهدم و منفجر کردند و به اهداف غیرنظامی که امکانات دفاعی هم نداشت آسیب رساندند. ما قطعاً تلافی خواهیم کرد و این حرکت امریکا را بدون پاسخ نخواهیم گذاشت.» نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران نیز گفت: امریکا با حمله به سکوی نفتی ایران در خلیج فارس که از نظر نظامی دارای اهمیت نیست، قدم جدیدی در جهت تشنج علیه جمهوری اسلامی برداشت با این خیال که انجام چنین حرکتی می تواند ملتی را مرعوب کند. خنده آورتر از آن، اینکه تشنج آفرینی تازه خود را به اجرای مقررات سازمان ملل نسبت می دهد ... همان طور که آنها پا را از مرزهای خود فرافراگذاشته اند ما نیز برای خود این حق را طبیعی می دانیم که در حد ظرفیت و توانمان در سراسر جهان پاسخ دهیم.

وزارت خارجه ایران نیز در بیانیه ای این تجاوز امریکا را گامی خطرناک که منطقه را در آستانه یک درگیری تمام عیار قرار داد، توصیف نمود و تأکید کرد که امریکا در زمان مناسب با پاسخ قاطع و مقتضی روبه رو خواهد شد. سخنگوی سپاه پاسداران نیز گفت: سیاست ضربه در برابر ضربه از اصولی است که با پایبندی به آن، در زمان و مکان مناسب دشمنانمان را متحمل ضربات جبران ناپذیر خواهیم کرد. [۴۸۲]

ستاد کل پدافند کشور نیز طی دستورالعملی به سپاه پاسداران و ارتش جمهوری اسلامی ایران ابلاغ کرد که تا اطلاع ثانوی کلیه یگان های ساحلی و دریایی آمادگی مقابله با تهاجمات احتمالی دشمن را داشته باشند. همچنین مسئولان ستاد کل سپاه پاسداران و فرماندهان نیروی دریایی سپاه طی جلسه ای به بررسی اقدام امریکا و اهداف آن و تدابیر لازم برای افزایش اقدامات دفاعی جهت مقابله با تهدیدات امریکا پرداختند. [۴۸۰]

دولت امریکا روز بعد از تهاجم، در پیامی به دولت ایران (از طریق سفارت سوئیس در تهران)، علت اصلی حمله به پایانه نفتی رشادت را حمله به هلی کوپتر امریکایی و کشته شدن دو خلبان آن ذکر کرد. دولت امریکا در پیامی نیز به دولت سوریه دلیل این حمله را تعهد به حمایت از کشتی های تحت پرچم امریکا و عملیات تحریک آمیز ایران در هفته های اخیر، چون آتش گشودن به سوی کشتی های حامل پرچم امریکا و هواپیماها، پرتاب موشک، کاشتن مین در آب های بین المللی برشمرد و اقدام خود را عاقلانه و خویشتن دارانه اعلام کرد. امریکا در این پیام افزوده که هیچ علاقه ای به افزایش مقابله نظامی با ایران ندارد [۵۰۰]. نخست وزیر ایران پس از بازگشت از سوریه به تهران در جواب پیام امریکا گفت: امریکا از طریق سوریه پیامی به این مضمون داده که اگر ایران جوابی ندهد و اقدامی نکند ما هم حرکت هایمان را متوقف خواهیم کرد... ما جوابی که دادیم خیلی صریح و روشن بود، به این مضمون که ما هیچ ضربه ای را بی پاسخ نمی گذاریم... ما هم بعد از اینکه ضربه تلافی جویانه مان را وارد کردیم، می گوئیم این ضربه آخر است، اما کسی که تشنج را شروع کرده باید به این کارزار پایان دهد. [۵۰۱]

آقای هاشمی سیاست کاخ سفید را سیاست سردرگم تعبیر کرد به این دلیل که ادعاها با

عمل تطبیق نمی کند. وی گفت: هر تجاوزی را جواب می دهیم و در عمل هم ثابت کرده ایم [۵۰۲]. علاوه بر این جمهوری اسلامی ایران با ارسال پیام های جداگانه برای دبیرکل سازمان ملل، دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی و رئیس کنفرانس وزیران خارجه جنبش عدم تعهد، خواستار محکومیت امریکا و خروج نیروهای بیگانه از خلیج فارس شد. [۵۲۱]

شوروی اقدام امریکا را تجاوز نظامی و ماجراجویی خواند و آن را تقبیح کرد [۴۸۳]. سخنگوی وزارت خارجه چین از افزایش تشنج در خلیج فارس ابراز نگرانی کرد و گفت از اقدام نظامی امریکا علیه سکوی نفتی ایران ابراز تأسف عمیق می کنیم. وی با اشاره به شلیک موشک به نفتکش کویتی، توسعه اقدامات جنگی به کشورهای ثالث را محکوم کرد [۵۲۲]. دولت انگلیس از اقدام امریکا حمایت کرد و وزیر خارجه بلژیک آن را تأسف انگیز توصیف نمود [۴۸۳]. ژاپن و فرانسه تلویحاً و برخی کشورهای اروپایی به صراحت از حمله امریکا حمایت کردند [۵۰۵]. قذافی اعلام کرد که در برابر تهاجم نیروهای امریکایی که ایران را مورد تهدید قرار داده، لیبی در کنار ایران ایستاده است. وزارت خارجه الجزایر با صدور اطلاعیه ای از حوادث خلیج فارس ابراز تأسف کرد. فیدل کاسترو رهبر کوبا گفت: دولت امریکا از نظر سیاسی باید بهای گرانی برای تجاوز خود بپردازد. از کشورهای منطقه تنها کویت اظهار نظر کرد و آن را اقدام نظامی محدود در پاسخ به حملات ایران در آب های بین المللی و قلمرو آب های کویت به کشتی کشورهای غیرمتخاصم توصیف کرد. [۴۸۴]

تنها به فاصله یک روز از تهاجم امریکا به سکوهای نفتی ایران، صبح روز ۲۹/۷/۱۳۶۶، انفجار شدیدی در سواحل جنوبی کویت در منطقه "رأس الزوار" واقع در مرز کویت و عربستان به وقوع پیوست. این واقعه هنگامی روی داد که یک کاروان از نفتکش های کویتی تحت پرچم امریکا در حوالی این محل به سوی جنوب خلیج فارس در حرکت بود. منابع کشتیرانی انفجار را ناشی از شلیک موشکی از سوی ایران اعلام کردند، لیکن ایران دخالت در این انفجار را رد کرد. علی آهنی مدیرکل امور سیاسی وزارت خارجه ایران گفت: جمهوری اسلامی ایران مسئول انفجار شنیده شده در نزدیکی "مینا السعود" واقع در کویت نیست ... ایران تصمیم گرفته حمله امریکا به دو سکوی نفتی ایران را با ضربه زدن به منافع امریکا و نه منافع کشورهای دیگر تلافی کند. [۵۲۰]

صبح روز ۳۰/۷/۱۳۶۶ نیز پایانه برون ساحلی بندر الاحمدی کویت هدف یک موشک کرم ابریشم قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد. کویت این حمله را به ایران نسبت داد و وزیر دفاع کویت ادعا کرد که نیروهای کویتی مستقر در جزیره فیلکه، موشک کرم ابریشم را هنگام پرتاب از شبه جزیره فاو مشاهده کرده اند. [۵۳۴]

مقامات امریکایی تلاشی این حمله را از طرف امریکا منتفی اعلام کردند. ریگان گفت: آنچه ما گفته ایم این است که در صورتی که مورد حمله واقع شویم ما نیز از خود دفاع خواهیم کرد. وی افزود آنچه مسلم است جنگی در بین نیست و کسی نباید دچار وحشت شود. یک مقام پنتاگون

نیز گفت: با وجودی که دولت ریگان از حمله اخیر نگران است ولی قصد هیچ گونه اقدام تلافی جویانه را ندارد. سیاست ما کاملاً روشن است، برای حفاظت از کشتی های با پرچم امریکا آنجا هستیم. سخنگوی وزارت خارجه امریکا نیز این حمله را "تجاوز عریان" خواند و گفت: حمله به طور واضح علیه کویت صورت گرفته است. دولت کویت مختار است پاسخ دهد. [۵۳۶]

راديو بي.بي.سى در بررسی این حمله موشکی گفت: چنانچه حمله امروز ایران به قصد تلافی حمله امریکا به یک سکوی نفتی ایران صورت گرفته باشد، در این صورت سعی ایران بر این است که مانع دست زدن امریکا به اقدام تلافی جویانه دیگر باشد. با توجه به اینکه ایران برای اقدام متقابل آگاهانه یک هدف امریکایی را انتخاب نکرده است، می توان نتیجه گیری کرد که اکنون هر دو طرف با حفظ آبرو خواهند توانست به حملات تلافی جویانه پایان دهند. [۵۳۸]

آقای هاشمی رفسنجانی روز بعد از اصابت موشک به بندر الاحمدی کویت، در خطبه نماز جمعه گفت: اگر کویت بی طرفی خود را در جنگ عراق علیه ایران اعلام کند، ما راه بازگشت را برای کویت باز گذاشته ایم و امیدواریم که این ضربات کویت را بر سر عقل بیاورد. وی افزود: تا زمانی که امریکا وارد منطقه نشده بود کشورهای جنوب خلیج فارس و شیوخ منطقه مشکلی نداشتند. حادثه ای که برای کویت پیش آمد در صورت عدم حضور امریکا رخ نمی داد. آقای هاشمی سپس به خساراتی که حضور امریکا برای خود آنها داشته اشاره کرد: امریکا در این درگیری ها دو هلی کوپتر، دو کشتی و یک کشتی مین روب از دست داده و بیش از ۴۰ تن کشته داده است و خسارات مالی فوق العاده ای دارد. همچنین اعتبار امریکا از چند جهت مخدوش شده است: با قطعنامه شورای امنیت مخالفت کرده و خشم مسلمانان را علیه خودش تحریک کرده است. آشفته گی اقتصادی که امروز بر دنیا حاکم است ریشه اش در نیویورک است. تعبیر کارشناسان روشن ضمیر دنیا این است که امریکا الان قابل ترحم است، یعنی آن قدر تحقیر شده است و ابهتش شکسته که قابل ترحم است. آقای هاشمی در پایان افزود: ما واقعاً جنگ نمی خواهیم و جمهوری اسلامی ایران نه در جنگ پیش قدم بوده و نه در زدن شهرها و یا استفاده از سلاح های شیمیایی و همچنین حمله به کشتی ها در خلیج فارس. [۵۴۹]

در مجموع امریکا با حضور نظامی خود در خلیج فارس و حمایت از حملات عراق که ریشه بحران و ناامنی محسوب می شد، موجب تشدید بحران و پیچیده شدن اوضاع خلیج فارس شد. عراق و امریکا با بحرانی کردن منطقه کوشیدند توجه کشورهای صنعتی را به خلیج فارس معطوف ساخته و آنها را مجبور کنند تا نقش قابل توجهی به اصطلاح در حفظ جریان آزاد نفت از منطقه ایفا نمایند. مقامات ارشد امریکا با سفر به منطقه و کشورهای اروپایی، سران اروپا را متقاعد کردند که ناوهای جنگی یا کشتی های مین روب خود را به منطقه اعزام کنند. انگلستان بعد از امریکا بیش ترین نیرو را در منطقه داشت که علاوه بر مشارکت در مین یابی، با ثبت مجدد یک نفتکش کویتی در انگلستان به اسکورت آن در خلیج فارس پرداخت. از فرانسه هم

ناو هواپیما بر "کلمانسو" به همراه چند کشتی جنگی دیگر در منطقه فعال بود. کشورهای ایتالیا، هلند و بلژیک نیز در خلیج فارس تعدادی کشتی جنگی و مین روب داشتند. آلمان غربی که تقاضای واشنگتن برای ارسال مین روب به خلیج فارس را رد کرده بود، موافقت کرد با استقرار نیروی جدید در دریای مدیترانه، فرصت لازم را برای آمریکا در استفاده بیش تر از نیروهای خود در خلیج فارس فراهم آورد. ژاپن نیز ضمن حمایت مالی، طرح نصب سیستم هشداردهنده در خلیج فارس را ارائه کرد و تلاش نمود با نصب آن، به کشتی هایی که در این منطقه تردد می کنند، در زمان وجود خطر هشدارهای لازم را بدهد.

جدا از متحدین اروپایی آمریکا، روابط مسکو و واشنگتن نیز تحت تأثیر تحولات خلیج فارس قرار داشت. بر اساس گزارشی که یونایتدپرس منتشر کرد: «نیروی دریایی آمریکا و شوروی به دنبال برخورد نفتکش بریجتون به مین (۲/۵/۱۳۶۶)، در زمینه خطرهای احتمالی در خلیج فارس و جمع آوری مین ها به طور مرتب با همدیگر همکاری اطلاعاتی می کنند.» همچنین آمریکا اقدامات گسترده ای برای تقویت نیروهای خود در خلیج فارس به عمل آورد. آنها با تصویب قانونی، دامنه حمایت خود را از کشتی های کوییتی تحت اسکورت، به کشتی های دیگر امریکایی گسترش دادند و اعلام کردند در صورت درخواست کمک از سوی سایر کشتی ها، آمریکا به کمک آنها هم خواهد شتافت. آمریکا برای استقرار نیروهای خود در منطقه، یک پایگاه نظامی در بحرین ایجاد کرد. تجاوزات هوایی این کشور به حریم هوایی شهرهای جنوبی ایران افزایش یافت طوری که هر هفته گزارش هایی از رؤیت هواپیما های امریکایی مخابره می شد. نیروهای امریکایی در کنار انتشار گزارش هایی مبنی بر محاصره و مین گذاری بنادر ایران، تمرین هایی برای پیاده شدن در سواحل ایران انجام دادند. تعدادی دلفین آموزش دیده نیز برای یافتن مین، به آب های خلیج فارس آورده شد. حلقه اقدامات نظامی آمریکا، با اعزام زیردریایی هسته ای به منطقه تکمیل گردید. نیویورک تایمز نوشت: «در حال حاضر دو گروه از زیردریایی های نیروی دریایی آمریکا در دریای عمان حضور دارند و منتظر فرمان حمله ریگان برای حمله به هدف هایی در ایران هستند.» روزنامه ملیت چاپ ترکیه نیز خبر داد که آمریکا دستگاه های جدیدی روی آنتن اصلی پایگاه اینجریلیک در ترکیه نصب کرده است تا با تغییر جهت ۳۶۰ درجه به کنترل بحران در منطقه خلیج فارس کمک نماید.

در مجموع گسترش جنگ در خلیج فارس و خطرات ناشی از آن به حضور و همکاری نظامی گسترده شرق و غرب با سه نوع نظام و ایدئولوژی متعارض: کمونیستی در شوروی، سرمایه داری در غرب و سنتی پادشاهی در کشورهای منطقه، انجامید. آنها از انقلاب اسلامی و گسترش آن احساس خطر می کردند. حضور گسترده نظامی آنها در منطقه که هر روز بر میزان آن افزوده می شد، عملاً جبهه جدیدی برای جمهوری اسلامی در مرزهای آبی جنوب به وجود آورد؛ جبهه ای که توانایی نظامی آن را تجزیه و درآمدهای ارزی و اقتصادی کشور را به طور کامل

تهدید می کرد. توان نظامی و وضعیت اقتصادی و موقعیت بین المللی ایران به هیچ وجه قابل مقایسه با عراق نبود. در یک طرف همه قدرت های بزرگ جهان قرار داشت و در سوی دیگر جمهوری اسلامی ایران. چنین وضعیتی در منطقه خلیج فارس، روند تحولات جبهه و جنگ را تحت تأثیر قرار داد و در نهایت به تصمیمات جدیدی در چگونگی تداوم و پایان جنگ منجر شد.

۵- تلاش های دفاعی ایران در خلیج فارس

در مقابل لشکرکشی گسترده امریکا و هم پیمانانش به خلیج فارس، جمهوری اسلامی ایران برای دفاع از قلمرو و حاکمیت ملی خود می کوشید با برنامه ریزی و تدارک تجهیزات ممکن، تا حد مقدور آمادگی لازم را در نیروهای مستقر در جنوب و شهرها و بنادر ساحلی ایران ایجاد کند. این تلاش ها بعد از حمله امریکا به کشتی ایران - اجر و به خصوص پس از تهاجم هلی کوپترهای امریکایی به قایق های گشتی ایران، سرعت بیش تری به خود گرفت. از جمله طرح های عملیاتی متعدد ارائه شد که درباره محاسن و معایب هر طرح، چگونگی غافل گیری دشمن در زمان اجرا و میزان موفقیت و آثار هر یک به طور مفصل و در جلسات متعدد بررسی شد [۲۱۴]. علاوه بر این برای ایجاد وحدت فرماندهی و هماهنگی در مقابله با تهاجمات دشمن و اجرای عملیات دفاعی و بهره برداری مناسب از توان و تجهیزات نیروی دریایی سپاه و نیروی دریایی ارتش، اقداماتی انجام گرفت. همچنین ستاد کل سپاه به نیروی دریایی سپاه دستور تشکیل پایگاه های عملیاتی در جزایر هنگام، سریک، ابوموسی و تنب بزرگ و آماده باش مستمر برای اجرای عملیات، نصب رادارهای قوی در جزایر و نصب ۱۰۰ بویه چراغ دریایی را در آب های بین المللی و نیز آمادگی برای پاسخ به شرارت های امریکا در خلیج فارس را صادر کرد [۴۰۹]. علاوه بر این، تلاش هایی برای تقویت دفاعی نقاط مهم از جمله جزایر ابوموسی و فارسی انجام گرفت و پس از حمله ناوهای امریکایی به سکوهای نفتی رشادت، در جلسه قرارگاه خاتم الانبیا چگونگی پاسخ به این تجاوزات بررسی شد. همچنین با توجه به پیش بینی همکاری امریکا و عراق و کشورهای منطقه برای بازپس گیری فاو، علاوه بر تقویت این منطقه با افزودن یکی از تیپ های نیروی زمینی سپاه، دستور آماده باش ۱۰۰ درصد به نیروهای مستقر در منطقه فاو و همچنین آمادگی برای مقابله با حملات گسترده هوایی، شیمیایی، هلی برن و حملات زمینی امریکا و عراق داده شد. [۴۹۸ و ۵۱۸]

علاوه بر این، با توجه به پیش بینی حملات احتمالی امریکا در خلیج فارس، در استان بوشهر وضعیت اضطراری و فوق العاده اعلام گردید و به مراکز درمانی و سایر مراکز امدادی و تدارکاتی آمادگی لازم داده شد [۵۱۹]. همچنین در جلسه قرارگاه خاتم الانبیا در روز ۲/۸/۱۳۶۶، با حضور فرماندهان نیروی دریایی سپاه و ارتش ضمن بررسی چگونگی پدافند جزایر قشم، لارک و هنگام، و برآورد نیرو و امکانات و تجهیزات و تسلیحات مورد نیاز و چگونگی تأمین آن و اقدامات

مهندسی ضروری، مقرر شد سه مرکز فرماندهی در جزایر لاوان، سیری و کیش ایجاد شود [۵۶۴]. در جلسه روز ۳/۸/۱۳۶۶ ستاد قرارگاه خاتم الانبیا نیز بر اولویت حفاظت از سواحل جاسک تا بندرعباس تأکید شد و مقرر گردید که سپاه سه گردان نیرو، تفنگدار، خدمه و سلاح، دو گردان توپخانه و ۳۰ دستگاه تانک برای حفاظت سواحل جاسک تا بندرعباس مستقر نماید. همچنین با تأکید بر اهمیت منطقه چابهار، گزارش داده شد که هواپیماهای امریکایی برای گشت زنی در خاک ایران، از بندر گوادر و کراچی پاکستان استفاده می کنند. در این جلسه معاون عملیات فرمانده کل سپاه نیز خواستار توجه مسئولان به این مهم شد که فشارهای جنگ دریایی به نیرو و امکانات، اثر منفی بر جنگ زمینی گذاشته است. همچنین در جلسه مشترک فرماندهان نیروی دریایی و نیروی هوایی سپاه، چگونگی بهره گیری از امکانات و تجهیزات نیروی هوایی سپاه برای پشتیبانی عملیات های دریایی بررسی گردید. [۵۸۵]

پس از بررسی هایی که به عمل آمد، گردان هایی که برای پدافند سواحل و جزایری از منطقه خلیج فارس که دفاع آن به سپاه پاسداران واگذار شده بود، و سازمان هر گردان مشخص گردید. علاوه بر این با تلاش رزمندگان نیروی دریایی سپاه، نقاط و اهداف مناسب دشمن برای حمله موشکی شناسایی شد تا برای تصویب به مسئولان ارائه گردد. [۶۲۶]

تا اواخر آبان ۱۳۶۶ تلاش ها در جهت ایجاد فرماندهی واحد و هماهنگی نیروی دریایی سپاه و نیروی دریایی ارتش در خلیج فارس، تقویت پدافند جزایر و سواحل جمهوری اسلامی در این منطقه، طرح ریزی عملیات های پدافندی و تلافی جویانه، هشیاری برای کاهش ضربه پذیری قوای خودی و غافل گیر کردن دشمن و... ادامه یافت. همچنین طرح تشکیلات و سازمان گردان های رزمی دریایی و نواحی پشتیبانی کننده این گردان ها به تصویب رسید و طی حکمی از طرف فرمانده کل سپاه، نیروی دریایی سپاه عهده دار تأمین و پدافند جزایر قشم، هرمز، لارک، هنگام و سواحل شرقی تنگه هرمز در حد فاصل رأس الکوه تا کوهستک شد. [۷۱۳، ۷۲۴، ۷۷۱، ۸۲۵]

[۷۰۱]

۶- جنگ نفتکش ها

لشکرکشی امریکا و هم پیمانانش که با ادعای ایجاد امنیت در خلیج فارس انجام گرفت، در واقع اقدامی برای فراهم کردن زمینه گسترش حملات هواپیماهای عراقی به نفتکش های حامل نفت ایران و تأسیسات نفتی ایران در این منطقه بود. از جمله اهداف واقعی این لشکرکشی سلب کردن امکان عملیات تلافی جویانه رزمندگان جمهوری اسلامی علیه نفتکش های کشورهای حامی عراق در منطقه بود، چرا که در پی واگذاری تجهیزات مدرن نظامی، از جمله جنگنده های پیشرفته، هواپیماهای سوخت رسان، موشک اگزوسه و اجازه فرود آمدن هواپیماهای جنگنده عراقی در عربستان و کویت، حملات هواپیماهای عراقی علیه تأسیسات نفتی و نفتکش ها و دیگر شناورهای حامل کالای ایران افزایش زیادی

یافته بود و رژیم عراق به انحاء مختلف در این زمینه تشویق و ترغیب می گردید، لذا پیش بینی می شد که ممکن است در جریان انتقال مداوم نفت منطقه به سوی غرب وقفه ای ایجاد شود.

هر چند هدف ایجاد امنیت، ادعایی بیش نبود و با حضور ناوگان امریکا و غرب، بحران و تشنج در منطقه گسترده تر شد، اما امریکا و غرب به بخشی از اهداف خود یعنی تشدید فشار بر ایران دست یافتند، لیکن نتوانستند جمهوری اسلامی را تسلیم کنند و خود ناچار به توقف شدند.

به هر صورت، در این دوره منابع مختلف غربی، آمارهای متعددی حاکی از افزایش حمله به کشتی ها ارائه کردند. بیمه لویدز لندن در گزارش روز ۱۰/۷/۱۳۶۶ خود اعلام کرد که از آغاز جنگ عراق علیه ایران تاکنون ۳۷۴ کشتی در خلیج فارس هدف قرار گرفته که ۱۰۶ فروند آن در سال جاری میلادی بوده است. [۱۷۶]

سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ نیز روز ۲/۸/۱۳۶۶ اعلام کرد در ۷ سال گذشته ۳۹۷ کشتی تجاری و نفتکش در خلیج فارس هدف قرار گرفت که ۷۶ مورد آن بعد از حضور نظامی امریکا در خلیج فارس، یعنی در ۵ ماه گذشته انجام گرفته است [۵۷۴]. خبرگزاری رویتر نیز گزارش داد از ۳۰/۴/۱۳۶۶ تاکنون ۴۹ حمله علیه کشتی ها انجام شده که نسبت به قبل از آغاز اسکورت ها ۳۰ درصد افزایش نشان می دهد. [۵۷۴]

در دوره زمانی این کتاب (اول مهر تا ۲۷ آبان ۱۳۶۶) هواپیماهای عراقی شانزده نفتکش حامل نفت ایران، دو کشتی صیادی، یک کشتی غله بر، یک کشتی تدارکاتی، یک یدک کش و یک کشتی نظامی را هدف قرار دادند. در حمله روز سیزدهم مهر هواپیماهای عراقی برای نخستین بار با پرواز ۱۶۰۰ کیلومتری و سوختگیری مجدد در آسمان، خود را به سواحل شمالی تنگه هرمز رساندند و چهار نفتکش استیجاری ایران را هدف قرار دادند و تأسیسات نفتی جزایر لاون و فارسی را بمباران کردند. رسانه های غربی با تعجب از این پرواز طولانی که در جریان آن دو هواپیمای مهاجم هدف قرار گرفت و سقوط کرد، این اقدام را حاکی از خشم بغداد در شکست عملیات متوقف کردن صادرات نفت ایران دانستند [۲۱۵]. در ضمن کارشناسان حملات عراق به نفتکش ها را نسبت به نتایج آن بسیار پرهزینه ارزیابی کردند و مثال آوردند که عراق طی چند روز با استفاده از شش موشک اگزوسه، که هر یک ۳/۱ میلیون دلار قیمت دارد، به سه کشتی آسیب رسانده است در حالی که تعمیر کشتی ها معمولاً هزینه خیلی کم تری دارد و پس از تعمیر چند هفته ای، دوباره وارد عمل می شوند. [۳۹۱]

از سوی دیگر، طی همین مدت یک کشتی تجاری و پانزده نفتکش (غیر از دو نفتکش امریکایی که در بندر الاحمدی کویت هدف موشک های کرم ابریشم قرار گرفتند) که غالباً حامل نفت عربستان و یا عازم عربستان بودند، هدف قرار گرفتند. این حملات که بیش تر با استفاده از قایق های تندرو انجام می شد و خسارت نسبتاً کم تری داشت، به ایران نسبت داده

می شد و گفته می شد که به تلافی حملات عراق به نفتکش های حامل نفت ایران انجام می شود. از جمله این حوادث هدف قرار گرفتن یک نفتکش ژاپنی به وسیله قایق های توپدار در روز ۸/۷/۱۳۶۶ بود که در پی آن سفیر ژاپن در ایران طی ملاقاتی با مدیرکل سیاسی وزارت امور خارجه از حمله به دو کشتی ژاپنی اظهار شگفتی کرد و ضمن ابراز نگرانی از تأثیر نامطلوبی که این گونه حوادث ممکن است بر روابط دوستانه دو کشور بگذارد، از دولت ایران درخواست کرد که در تأمین امنیت ۹ کشتی ژاپنی که در خلیج فارس منتظر عبور از تنگه هرمز هستند، همکاری کند. به دنبال این درخواست، ستاد فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا از سپاه و ارتش خواست از حمله به این ۹ کشتی ژاپنی خودداری کنند. [۲۰۷]

۷- حملات هوایی - جنگ شهرها

در مهر و آبان ۱۳۶۶ حملات هوایی عراق به طور مداوم و گاهی با وقفه ای یک روزه ادامه داشت، به گونه ای که نزدیک به دو سوم روزهای این دوره، هر روز یک یا چند واحد از تأسیسات زیربنایی، اقتصادی، نفتی و مراکز صنعتی - کارگری یا مسکونی کشور بمباران شد. این بمباران ها افزون بر حملاتی است که در خلیج فارس به نفتکش های حامل نفت ایران می شد و در عنوان قبل ذکر گردید. پشتیبانی قدرت های صنعتی با پیشرفته ترین تجهیزات هوایی از عراق، سکوت مجامع بین المللی و موضع ابرقدرت ها به ویژه امریکا و دیگر حامیان رژیم عراق، از جمله مشوق های عراق در تداوم این تجاوزات بود.

حملات هوایی گسترده عراق و تشدید آن با هدف انهدام زیرساخت های اقتصادی و صنعتی کشور و همچنین انهدام تأسیسات نفتی در جهت تشدید فشار به جمهوری اسلامی برای تسلیم شدن در برابر خواسته های ابرقدرت ها، از جمله توقف جنگ بدون داشتن طرف پیروز و بدون تنبیه شدن متجاوز، صورت می گرفت. خبرگزاری خلیج هدف های این حملات را چنین بیان کرد: دیپلمات های مقیم بغداد حملات هوایی چند روز اخیر عراق را آغاز طرح عملیاتی نیروی هوایی عراق و مرحله انهدام کلی تأسیسات حیاتی ایران پیش بینی کردند و معتقدند اوضاع نظامی ناشی از توسعه عملیات هوایی عراق در داخل ایران و در آب های خلیج به منظور تشدید حلقه محاصره اقتصادی و وارد کردن شدیدترین تلفات در مرکز حیاتی ایران، این کشور را به پذیرش آتش بس وادار خواهد کرد [۵۸]. خبرگزاری رویتر نیز نقش امریکا را در این جریان چنین توضیح می دهد: تشدید حملات هوایی عراق علیه خطوط کشتیرانی ایران در خلیج فارس و همچنین تأسیسات نفتی و اقتصادی در عمق خاک این کشور به وضوح با دیدار واینبرگر وزیر دفاع امریکا از منطقه ارتباط دارد، زیرا واینبرگر نیز همگام با عراق سرسختانه خواهان تلاش برای وادار کردن ایران به قبول آتش بس است. [۵۸]

حامیان منطقه ای رژیم عراق از جمله حاکمان کویت و عربستان که از ابراز آرزوهای خود

به طور صریح وحشت دارند، تمنیات خود را از زبان رسانه ها بیان می کنند. روزنامه کویتی القبس ضمن تهدید ایران، جنایات رژیم عراق را چنین توجیه می کند: بغداد قادر است با به کار بردن قدرت هوایی خود به طور گسترده، کار جنگ را یکسره کند. در جریان بمباران گسترده شهرهای ایران مهم نیست عده ای از غیرنظامیان از بین بروند، بلکه مهم این است که جنگ خاتمه یابد و از خون ریزی بیش تر جلوگیری شود. [۴۹۷]

از سوی دیگر، منابع نظامی غربی اعلام کردند که تاکنون ۲۵ تا ۴۰ فروند جت سوخوی ۲۵ از خرید ۱۰۰ فروندی این نوع هواپیما از شوروی وارد عراق شده است [۱۹۰]. همچنین قرار است به زودی ۱۰ هواپیمای میراژ ۲۰۰۰ به همراه کارشناسانی از فرانسه وارد عراق شوند [۴۲۰]. خبرگزاری ژاپنی کیودو نیز به نقل از منابع غربی گزارش داد که عراق موشک های زمین به زمین اس.اس.۱۲ از شوروی دریافت کرده که ۸۰۰ کیلومتر بُرد دارد و می تواند تهران را هدف قرار دهد. [۸۰۳]

در این دوره بیش ترین حملات هوایی و بمباران ها متوجه پالایشگاه ها، تأسیسات مهم نفتی، خطوط لوله نفت، تلمبه خانه های نفت و میدان های نفتی بود. از جمله پالایشگاه های اصفهان، بیدبلند، شیراز، گچساران، باختران و مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی هدف قرار گرفت. همچنین نیروگاه های اصفهان، تبریز و نکا و تأسیسات سد دز و سد شهید عباسپور بمباران شد. چندین کارخانه صنعتی و ایستگاه های مخابراتی و فرستنده های رادیو و تلویزیون از دیگر اهداف هواپیماهای عراقی در این دوره بود. علاوه بر اینها تعدادی از نقاط مسکونی و تأسیسات عمومی در نقاط مختلف کشور از جمله در اهواز، باختران، ایلام، سردشت، لرستان و کامیاران هدف قرار گرفت. دو حمله موشکی به ایلام نیز موجب انهدام دو مدرسه، چند واحد مسکونی و ساختمان عمومی شد. از دیگر جنایات رژیم عراق در این دوره، بمباران نیروگاه اتمی بوشهر در روز ۲۶/۸/۱۳۶۶ در دو نوبت پیش از ظهر و بعد از ظهر بود. این رژیم به رغم اطمینانی که پنج ماه قبل از این تهاجم به آژانس بین المللی انرژی اتمی داده بود، به این تأسیسات حمله کرد و در اطلاعیه های خود آن را حمله به مجتمع بسیار مهم فرآورده های شیمیایی قلمداد کرد [۹۰۱ و ۹۰۲]. در حملات هوایی، موشکی و گلوله باران مناطق غیرنظامی در این دوره بسیاری از مردم شهید یا مجروح شدند. ستاد تبلیغات جنگ در گزارشی اعلام کرد که از ابتدای شهریور ۱۳۶۶ تا ۲۳/۷/۱۳۶۷ بر اثر حملات ارتش عراق به مناطق غیرنظامی ایران، ۱۳۳ غیرنظامی شهید و ۱۳۰۴ تن مجروح شدند. [۴۱۲]

۸ - اقدامات بازدارنده (حملات تلافی جویانه) ایران

در مقابله با شرارت های دشمن در حمله به نقاط غیرنظامی، جمهوری اسلامی ایران با وجود عدم تمایل به کشاندن صحنه نبرد به خارج از جبهه های رویارویی نظامی، تکرار و

تشدید حملات ارتش عراق به مناطق غیرنظامی، ایران را از مدت ها پیش ناچار کرد تا برای جلوگیری یا کاهش خسارات این گونه حملات به غیرنظامیان و نقاط مسکونی و صنعتی، دست به اقدامات بازدارنده در محدوده زمانی و مکان هایی که از قبل اعلام می شد، بزند. حتی ایران در این دوره همچون قبل، پیشنهاد کرد که طرفین موافقت نمایند که از حمله به مناطق مسکونی، صنعتی، کارگری و خطوط کشتیرانی خودداری کنند، لیکن عراق این پیشنهاد را رد کرد [۲۱۷]. اقدامات بازدارنده ایران بیش تر با اجرای آتش توپخانه روی تأسیسات نظامی و صنعتی شهرهای مرزی عراق که بُرد توپخانه به آنها می رسید، صورت می گرفت و به ندرت هواپیماهای نظامی نیز به کار گرفته می شدند. در هنگام تشدید و گسترش حملات دشمن، با وجود محدودیت، یگان موشکی سپاه پاسداران دستور حمله به مراکز مهم نظامی و حکومتی عراق را دریافت می کرد.

در این دوره نیز حملات بازدارنده با هشدار و اخطار قبلی که حداقل ۵ بار با اعلام ستاد تبلیغات جنگ و ذکر اینکه تا قطع شرارت های دشمن کلیه تأسیسات نظامی، اقتصادی و صنعتی کلیه شهرهای عراق، به جز ۴ شهر امن، هدف قرار می گیرد، اجرا شد. اکثر این اقدامات با اجرای آتش توپخانه روی مراکز نظامی، صنعتی و اقتصادی، جاده های اصلی و راه آهن بصره، ام القصر، زبیر، العماره، استان اربیل، مندلی، نفت خانه، الحارثه و ... انجام می شد. در این دوره همچنین چند موشک به سوی مراکز نظامی بغداد شلیک شد و هواپیماهای جمهوری اسلامی چند مرکز اقتصادی و نظامی عراق را بمباران کردند بدین شرح:

۴/۷/۱۳۶۶: بمباران تأسیسات راداری شهر رواندوز، ۹/۷/۱۳۶۶: بمباران تأسیسات نظامی و اقتصادی اطراف شهر جولوا، ۱۳/۷/۱۳۶۶: شلیک موشک به سوی مرکز آموزش نیروهای گارد در بغداد، ۱۴/۷/۱۳۶۶: شلیک موشک به سوی مرکز آموزش نیروهای گارد در بغداد، ۱۹/۷/۱۳۶۶: شلیک موشک به سوی پادگان الرشید در بغداد، ۱۹/۷/۱۳۶۶: بمباران تأسیسات اقتصادی و نظامی استان اربیل، ۲۱/۷/۱۳۶۶: شلیک موشک به سوی وزارت دفاع عراق در بغداد، ۸/۸/۱۳۶۶: شلیک موشک به سوی ساختمان ستاد نیروی هوایی عراق در بغداد، ۱۰/۸/۱۳۶۶: بمباران تأسیسات نفتی موصل، ۱۴/۸/۱۳۶۶: بمباران مراکز تجمع قوای عراقی در شرفانی و زبیدات، ۱۷/۸/۱۳۶۶: شلیک دو موشک به سوی مراکز مخابرات و رادیو تلویزیون عراق در بغداد، ۱۷/۸/۱۳۶۶: بمباران پادگان نظامی اربیل و مراکز تجمع نیرو در مناطق عملیاتی، ۲۱/۸/۱۳۶۶: بمباران پادگان ارتش عراق در اربیل.

به طور معمول بعد از هر حمله موشکی یا اجرای آتش توپخانه، رژیم عراق ادعا می کرد که موشک یا گلوله های توپ به نقاط مسکونی اصابت کرده است و تهدید می کرد که در صورت تکرار به تهران حمله موشکی خواهد شد و شهرهایی از ایران با بمباران محو خواهد شد. [۲۱۷، ۲۳۲، ۳۷۰]

جمهوری اسلامی ایران برای تدارک قوای خود در جنگ با عراق و آمریکا صرفاً بر توان و پشتیبانی داخلی متکی بود. ۹۰ درصد از درآمدهای کشور از فروش نفتی بود که به وسیله کشتی های نفتکش از خلیج فارس صادر می شد. سواحل گسترده ایران در جنوب این امکان را فراهم کرده بود که به رغم حملات هوایی بی وقفه عراق به نفتکش ها و تأسیسات نفتی، صدور نفت ادامه یابد. گسترش دامنه حملات هوایی عراق به تنگه هرمز با وجود اینکه هزینه صدور نفت را برای ایران افزایش داده و حجم آن را محدود کرده بود، ولی به قطع آن منجر نشده بود. البته با ادامه این وضعیت، از درآمد نفت که در سال گذشته به کم تر از ۶ میلیارد دلار کاهش یافته بود، بیش از پیش کاسته می شد. هر چند صدور نفت ادامه داشت لیکن با گسیل قوای نظامی آمریکا و متحدانش به خلیج فارس و شروع درگیری نظامی آمریکا با نیروهای جمهوری اسلامی در این منطقه، احتمال مین گذاری و محاصره بنادر و جزایر ایران در خلیج فارس و دریای عمان و قطع صدور نفت چیزی نبود که از ذهن مسئولان جمهوری اسلامی به دور باشد.

از سوی دیگر، آثار کاهش درآمد دولت و تحریم بسیاری از تجهیزات نظامی و غیرنظامی وارداتی و مشکلات روزافزون خرید آن، روز به روز در یگان های عملیاتی نمود بیش تری می یافت. در برخی یگان ها به نیروها دو سه روز نان خالی یا نان و مربا داده می شد و در برخی نیز در شبانه روز یک وعده غذا داده می شد و صبحانه و شام از برنامه غذایی حذف شده بود و تأمین پوشاک گرم برای رزمندگان میسر نبود [۱۳۶، ۱۷۹]. کمبودها موجب شد طی بخشنامه ای سهم آرد و برنج و گوشت یگان های آفندی سپاه به ۷۵ درصد و یگان های مستقر در پشت جبهه به ۵۰ درصد کاهش داده شود [۲۳۹]. با توجه به خالی شدن انبارها، تجهیزات و جنگ افزارهای ناچیز وارداتی به سرعت از بنادر برای مصرف به جبهه های جنگ ارسال می شد [۱۰۸]. با این حال یگان ها برای تأمین حداقل تجهیزات اجرای مأموریت های خود دچار مشکل بودند. صنایع نظامی داخلی و کارگاه ها نیز برای اجرای طرح ها و تولید تجهیزات مورد نیاز جنگ با مشکلات مالی و کمبود قطعات مواجه بودند. [۸۰۷]

کاهش استقبال از اعزام نیرو به جبهه نیز از معضلات این دوره بود که علل مختلفی داشت: ۱- جمهوری اسلامی تاکنون هر قطعنامه ای که شورای امنیت سازمان ملل درباره جنگ صادر می کرد، چون در آن توجهی به حقوق ایران نشده بود، بلافاصله رد می کرد، اما پس از صدور قطعنامه ۵۹۸ ایران آن را رد نکرد و همین جوّ ایجاد کرد مبنی بر اینکه صلح نزدیک است و این وضعیت تأثیر منفی بر اعزام نیرو گذاشت. ۲- کاهش پشتیبانی از جبهه ها که دلیل اصلی آن کاهش درآمد دولت بود و تأمین حداقل خوراک و پوشاک و تجهیزات انفرادی رزمندگان را

با مشکل مواجه کرده بود، این دیدگاه را که به دلیل نزدیک بودن آتش بس، از اقدامات پشتیبانی کاسته شده، تقویت می کرد. ۳- به دلیل داوطلبانه بودن حضور در جبهه ها و نبودن هیچ اجباری در این امر، و حتی عدم تمایل مشمولان خدمت سربازی به انجام وظیفه و آمار فراوان غایبان خدمت وظیفه و عدم برخورد قاطع با آنان، به تدریج این حالت ایجاد شده بود که لابد در کشور تقسیم کار شده است، عده ای دنبال زندگی، تحصیل، درآمد و ... و عده ای نیز کارشان حضور در جبهه ها، جنگیدن و شهید شدن است. چنین وضعیتی به کاهش حضور نیرو در جبهه ها منجر شده بود. ۴- دلایل مذکور و علل دیگر از جدیتی که قبلاً در این امر وجود داشت، کاسته بود. در این باره گفته شد: مردم از مسئولین جدیت می خواهند. مردم مشکلی در انگیزه برای جنگ ندارند، فقط باید در کشور و مسئولین جدیت ببینند تا ببینند، یعنی ببینند که می ارزند که بچه هایشان و وقتشان را بگذارند. اگر بفهمند جدی است می آیند. [۶۲۱]

در چنین وضعیتی مسئولان کشور در صدد چاره جویی برآمدند:

فرمانده کل سپاه در جلسه ۵/۸/۱۳۶۶ با فرماندهان و مسئولان رده اول سپاه ضمن اشاره به پیام امام درباره اینکه جهاد در رأس همه احکام و در رأس همه واجبات و در رأس همه امور اجتماعی و کشوری و حکومتی است، گفت: همه دنیا بسیج شده که از هویتش در مقابل ما دفاع کند، ما هم در مقابل همه دنیا داریم از هویتمان دفاع می کنیم. ما می خواهیم بر ۲۰۰ سال سرمایه گذاری صنعتی و علمی دنیا غلبه کنیم. ما در چنین میدان و هدف و انتخاب بزرگی قرار گرفته ایم و باید متناسب با آن هم مایه بگذاریم. [۶۱۹]

از سوی دیگر، شورای عالی پشتیبانی جنگ، پس از اینکه امام خمینی طرح اعلام جهاد عمومی را رد کرد، راه های دیگر جذب نیروی انسانی مورد نیاز جبهه ها را بررسی کرد. این شورا در جلسه ۱۲/۸/۱۳۶۶ درباره اعلام هفته آمادگی برای رویارویی با تجاوز امریکا، پیام شورا به مردم و چگونگی تأمین بخشی از نیروی مورد نیاز از میان دانشجویان و کارمندان دولت، موادی را تصویب کرد. روز بعد آقای هاشمی در پایان راه پیمایی سراسری ۱۳ آبان، خطاب به انبوه جمعیت گفت: «از فردا هفته آمادگی برای رویارویی با تجاوز امریکا در خلیج فارس آغاز خواهد شد. در این راستا مجلس، دولت، رسانه های خبری، نیروهای مسلح، نهادها و همه امکانات ما باید در این هفته بسیج شوند برای اینکه امریکا بداند اشتباه بزرگی مرتکب شده و جای قدرت نمایی در کنار این ملت انقلابی نیست و ملت ما تحمل این عربده ها را نخواهد کرد.» [۷۳۹] نخست وزیر نیز گفت: «اعلام این هفته نباید یک حرکت سیاسی یا تبلیغاتی تلقی شود. ما اینک در شرایط حساسی قرار داریم و بسیج تمام نیروها جهت مقابله با شیطان بزرگ یک ضرورت جدی است.» [۷۵۱]

در روز ۱۶/۸/۱۳۶۶ سپاه پاسداران طرحی سه مرحله ای را برای تجهیز مردم جهت مقابله با امریکا و تأمین نیازهای جبهه ها به شورای عالی پشتیبانی جنگ ارائه داد. این شورا در همین

روز با حضور سران سه قوه، نخست وزیر و رئیس ستاد مشترک ارتش تشکیل شد که در آن بر لزوم برخورد جدی با مشمولان فراری تأکید شد و همچنین چگونگی جذب نیرو، تبلیغات آن و تأمین ارز مورد نیاز سپاه بررسی گردید. همچنین اқشار مختلف مردم آمادگی خود را برای اعزام به جبهه اعلام کردند. [۷۷۵]

در ادامه تلاش برای تأمین نیرو و پشتیبانی جبهه ها، سمینار فوق العاده "لیک یا امام" در روز ۱۸/۸/۱۳۶۶ با شرکت مقامات بلندپایه کشوری و لشکری برای بررسی وضعیت جبهه ها، خلیج فارس و چگونگی تأمین نیرو و امکانات تشکیل شد. آقای هاشمی در افتتاحیه سمینار ضمن تأکید بر ضرورت به کارگیری قدرت نظامی، راه سیاسی را برای جلوگیری تق زن ها و آسایش طلب ها و رعایت عرف بین الملل لازم دانست و گفت: «فقط قدرت نظامی ما می تواند پیروزی سیاسی را دیکته کند و دشمن نیز تنها برای پیشگیری از یک فاجعه نظامی ممکن است به پیروزی سیاسی ما تن دهد.» وی عامل اصلی رکود جبهه ها را کمبود نیرو اعلام و برای تأمین نیروی انسانی، تشویق فوق العاده را مطرح کرد. وی افزود: ما هم اکنون ۱۵ ماه عملیات مستمر را پیش بینی کرده ایم و فرماندهی جنگ ۱۵۰۰ گردان را در عرض این مدت می تواند به کار گیرد و بودجه این کار نیز پنجاه میلیارد تومان پیش بینی شده است. [۸۰۶]

در پایان هفته آمادگی برای رویارویی با تجاوز امریکا، شورای عالی پشتیبانی جنگ در نامه ای به امام خمینی خواستار صدور فرمان ایشان برای تدارک بیش از پیش جبهه ها شد. امام خمینی در پاسخ نوشتند: «بسمه تعالی - شورای عالی پشتیبانی جنگ اعزهم الله تعالی. واضح است و کراراً گفته شده است که این جنگ تحمیلی در رأس امور واقع است و لازم است به همت همه اқشار کشور هرچه سریع تر با عنایت حق تعالی پیروزی به دست آید. بنابراین آنچه که شورای عالی پشتیبانی جنگ و متخصصان امور جنگی تشخیص داده اند باید عمل شود و کوتاهی نگردد...» [۸۳۵] در پی این فرمان، شورای عالی پشتیبانی جنگ در پیامی به ملت ایران برای پشتیبانی جنگ دستور العملی ۱۰ ماده ای که در آن کلیات وظایفی که بر عهده قشرهای مختلف مردم و همه دستگاه ها بود ذکر و مشخص کرد که هر کس در حدّ توان، به صورت حضور مستقیم در جبهه یا پشت جبهه و ناتوانان جسمی با مال، هنرمندان و گویندگان با هنر و بیان خود و دستگاه های دولتی با اولویت دادن به استفاده امکانات در جبهه و روحانیون با حضور خود و دستگاه های قضایی با ممانعت از تعدی به حقوق رزمندگان، به ایفای وظیفه پردازند. [۸۴۹]

به دنبال انتشار پیام مزبور، ستاد کل سپاه در اطلاعیه ای آمادگی خود را برای جذب، آموزش، سازمان دهی و به کارگیری نیروهای داوطلب و چگونگی ثبت نام و اعزام داوطلبان اعلام کرد. رئیس ستاد مشترک ارتش و فرماندهان نیروهای سه گانه ارتش نیز در دیدار با رئیس جمهور ضمن اعلام آمادگی، برنامه های پیشنهادی خود را برای رویارویی با عراق و امریکا

ارائه کردند [۸۶۰]. صبح روز ۲۴/۸/۱۳۶۶ نیز جلسه مشترک هیئت وزیران، شورای عالی دفاع و شورای عالی پشتیبانی جنگ با حضور فرماندهان سپاه و ارتش به ریاست رئیس جمهور تشکیل شد که ضمن بررسی موقعیت حساس کشور درباره سازمان دهی نیروهای مردمی، تأمین امکانات برای عملیات های پی در پی، اعزام سراسری نیرو، تقویت آمادگی نظامی در خلیج فارس و پشتیبانی از مبارزات مردم عراق تصمیم گیری شد. همچنین آقای هاشمی در دیدار با فرماندهان لشکر ۱۰ سیدالشهدا و مسئولان ستاد پشتیبانی جنگ استان تهران گفت: «تصمیم گرفتیم نیروها و امکانات کشور را به گونه ای در خدمت جنگ در آوریم که بتوانیم برای مدت معینی تداوم عملیات داشته باشیم. برنامه هایتان را به گونه ای تنظیم کنید که جبهه از دور نیفتد و دشمن مهلت تجدید نفس پیدا نکند. در یک نقطه معینی خودمان را گرفتار نکنیم، امکانات باید به گونه ای تقسیم بشود که در سراسر جبهه هر جا که لازم باشد، ضربه مؤثر را وارد کنیم.» بیش از ۲۰۰ نماینده مجلس نیز در نامه ای به امام پشتیبانی خود را از درخواست شورای عالی پشتیبانی جنگ اعلام کردند.

رئیس شورای عالی پشتیبانی جنگ (آیت الله خامنه ای) نحوه مشارکت مردم در جبهه ها و چگونگی مشارکت عمومی در جهاد مالی را تشریح کرد: شورای عالی پشتیبانی با در نظر گرفتن حقوق کم و ناچیز یک رزمنده، خوراک و پوشاک و برخی تجهیزات انفرادی، مخارج یک رزمنده را برای مدت ۳ ماه ۲۰ هزار تومان برآورد کرده است... جهاد مالی جای جهاد جانی را نخواهد گرفت. جهاد مالی را برای افرادی که عذرها و مشکلات بزرگ دارند گذاشته ایم تا بدین طریق خلأ جهاد با نفس را پر کنند [۸۹۳]. امام خمینی با پرداخت مخارج ۵۰ رزمنده در جهاد مالی اعلان شده مشارکت و آن را وارد مرحله عملی کرد [۸۹۴]. رادیو بی.بی.سی در بازتاب این اقدامات گفت: ایران در روزهای اخیر پا را از حد معمول فراتر گذاشته و قصد خود را برای سازمان دادن یک حمله بزرگ، علناً از رادیو تلویزیون اعلام کرده است. [۸۹۳]

۱۰- تلاش های دیپلماتیک، شکست خط تحریم، فعال شدن دبیرکل

موضع زیرکانه جمهوری اسلامی ایران در قبال قطعنامه ۵۹۸ و ایفای دیپلماسی فعال در عرصه بین المللی، تلاش عراق در نشان دادن چهره ای جنگ طلبانه از جمهوری اسلامی ایران و کوشش امریکا برای متقاعد کردن دیگر اعضای شورای امنیت سازمان ملل برای تصویب قطعنامه تحریم تسلیحاتی علیه ایران را ناکام گذاشت و اعلام آمادگی مشروط ایران برای همکاری با شورای امنیت، زمینه سازی امریکا را برای اعمال مجازات های بین المللی علیه ایران در هم ریخت. وزیران خارجه دو ابرقدرت پس از مذاکرات طولانی، تعویق اعمال تحریم علیه ایران را اعلام کردند [۳۰ و ۳۱]. به این ترتیب مرحله جدیدی در تلاش های دیپلماتیک ایران و دبیرکل سازمان ملل درباره جنگ ایران و عراق آغاز شد. رئیس جمهوری اسلامی ایران تنبیه متجاوز را

شرط اساسی ایران و شناسایی متجاوز را مقدمه آن اعلام کرد [۴۵]. وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی نیز در حاشیه اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد، در دیدار با وزیران خارجه کشورهای دیگر ضمن تأکید بر ضرورت تنبیه متجاوز، آن را گامی در جهت رسیدن به یک راه حل عادلانه توصیف نمود و اظهار کرد: «اگر قطعنامه مؤید این امر باشد، با آن می توانیم همکاری کنیم ولی اگر زمینه ای برای فشار باشد، قطعاً آن را رد می کنیم. ما آمادگی همکاری با دبیرکل را داریم تا تلاش ها برای رسیدن به یک راه حل عادلانه ادامه یابد.» [۴۶] شورای امنیت در روز ۳/۷/۱۳۶۶ طی جلسه ای اختصاصی دیدگاه های ایران درباره چگونگی پایان جنگ ایران و عراق و شرایط ایران برای پذیرش آتش بس غیر رسمی را که به دبیرکل ارائه شده بود بررسی کرد و در پایان جلسه مشترک خود با دبیرکل ضمن تأکید بر عزم خود مبنی بر ادامه تلاش جهت اجرای کامل و سریع قطعنامه ۵۹۸، اعلام مجازات علیه ایران را به یک تاریخ نامشخص موکل کرد. [۴۷ و ۴۸]

در پی آغاز ریاست ایتالیا بر شورای امنیت سازمان ملل در تاریخ ۹/۷/۱۳۶۶، دستورالعمل کار مذاکرات مجدد دبیرکل سازمان ملل با ایران و عراق تهیه شد و تعیین زمان مذاکرات درباره قطعنامه تحریم تسلیحاتی، در صورت عدم حصول نتیجه مثبت در مورد قطعنامه ۵۹۸، به جریان افتاد [۱۵۷]. دبیرکل سازمان ملل پس از ده روز طرح جدید خود را برای پایان دادن به جنگ تهیه و در تاریخ ۲۳/۷/۱۳۶۶ برای وزیران خارجه ایران و عراق ارسال کرد و از آنها خواست تا ۱۵ روز دیگر پاسخ کتبی خود را به آن ارائه دهند. بر اساس این طرح یکی از خواسته های جمهوری اسلامی ایران مبنی بر هم زمانی اجرای آتش بس و تشکیل کمیسیون تحقیق درباره شناسایی متجاوز جامه عمل پوشید [۴۱۹]. دکتر ولایتی در دیدار با وزیر خارجه ایتالیا، ضمن تصریح اینکه دولت ایران اصول قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت را می پذیرد، گفت: تهران درصدد است به طرح ۹ ماده ای دبیرکل سازمان ملل پاسخ دهد [۵۴۲]. دبیرکل سازمان ملل پس از دریافت و مطالعه پاسخ دو کشور ایران و عراق - که آن را تشویق کننده ندانست - در تاریخ ۱۱/۸/۱۳۶۶ از دو طرف خواست نماینده بلندپایه خود را با اختیارات کافی برای گفت و گو درباره اجرای یک طرح صلح به نیویورک اعزام کنند [۷۱۸]. از سوی دیگر، امریکا که از پاسخ ایران و عراق به طرح ۹ ماده ای دبیرکل سازمان ملل خشمگین شده بود، در تاریخ ۱۲/۸/۱۳۶۶ از شورای امنیت خواست تا برای پایان دادن به جنگ، مذاکره برای تصویب قطعنامه اعمال مجازات را آغاز نماید [۸۳۲]. سخنگوی وزارت خارجه امریکا نیز اعلام کرد: تهیه و تدوین چنین قطعنامه ای موضع دبیرکل را در مذاکرات با ایران و عراق تقویت خواهد کرد. عراق در مقابل درخواست دبیرکل، طارق عزیز معاون نخست وزیر را برای مذاکره معرفی کرد، لیکن طولی نکشید که اعلام نمود فعلاً از تصمیم خود منصرف شده است. جمهوری اسلامی ایران دکتر محمدجواد لاریجانی معاون وزیر خارجه را برای این موضوع برگزید و اعلام شد که

وی از ۲۵ آبان تا ۹ آذر برای گفت و گو با دبیرکل در نیویورک خواهد بود. [۸۴۵]

مسئولان جمهوری اسلامی ایران اعتماد چندانی به سازمان های بین المللی نداشتند؛ به خصوص عملکرد شورای امنیت در آغاز تجاوز عراق به جمهوری اسلامی موجب بی اعتمادی به آن شورا شده بود. برخی از اعضای شورای امنیت به هنگام تصویب قطعنامه ۵۹۸ دیدگاه های جمهوری اسلامی ایران را دریافت و به نحوی در آن منعکس کردند، لیکن خصومت شدید امریکا با جمهوری اسلامی و عملکرد قوای این کشور در خلیج فارس، به رغم توصیه قطعنامه ۵۹۸ به خویشتن داری، از عوامل تشدید بدبینی ایران بودند. برجسته، اعتماد قابل توجه جمهوری اسلامی به دبیرکل سازمان ملل متحد بود که می توانست نقش مهمی را در فرایند صلح ایفا نماید. ایران درباره چگونگی اجرای قطعنامه ۵۹۸ همواره بر تقدم موضوع شناسایی متجاوز بر آتش بس پافشاری می کرد که انعکاسی از بدبینی جمهوری اسلامی به سازمان های بین المللی بود. رئیس مجلس شورای اسلامی آقای هاشمی رفسنجانی با اشاره به تصویب قطعنامه ۵۹۸ گفت: «قطعنامه ای گذراندند و بندهای آن را به نوعی جابه جا کردند که هم نظر جمهوری اسلامی ایران تا حدی در آن گنجانده شود و هم عملی نباشد. یعنی اول اعلام آتش بس و بعد بررسی متجاوز. ما در میدان منطق در مجامع بین المللی حرفی نداریم که قابل رد کردن باشد، اما سازمان های جهانی و حکام مرتجع منطقه را آن قدر عادل نمی دانیم که زیر بار این واقعیت بروند و امکان دارد بخواهند از فرصت آتش بس علیه منافع ما استفاده کنند.» با چنین دیدگاهی ایران معتقد بود که قطعنامه ۵۹۸ مجموعه ای یکپارچه است و اجرای همه بندهای آن باید هم زمان آغاز شود، لیکن عراق بر اجرای "به ترتیب" آن تأکید داشت. افزون بر این، جمهوری اسلامی به شدت بر موضوع تعیین آغازگر جنگ و تنبیه متجاوز پافشاری می کرد. به تعبیر روزنامه ایندپندنت شکایت تلخ اما موجه ایران مبنی بر شناسایی و تنبیه متجاوز، هر روز تعداد زیادی از کشورها و مجامع خبری را به خود جلب می کرد. بعد از وزیر خارجه آلمان که قبلاً عراق را آغازگر جنگ اعلام کرده بود، وزیر خارجه ایتالیا نیز هم زمان با پایان دوره ریاست یک ماهه این کشور بر شورای امنیت سازمان ملل در تاریخ ۹/۸/۱۳۶۶، عراق را آغازگر جنگ معرفی کرد. وی با موجه دانستن بدبینی ایران به شورای امنیت، گفت: ایرانی ها در آغاز با اصل فعالیت های شورای امنیت مخالف بودند و از این بابت باید به آنها حق داد. آنها تأکید دارند زمانی که قسمتی از قلمرو ایران در اشغال بود، شورای امنیت اقدامی مشابه صدور قطعنامه ۵۹۸ انجام نداد. ایرانی ها مایلند یک کمیسیون بین المللی قبل از مرحله بازگشت به مرزهای بین المللی، آغازگر جنگ را معرفی کند. برای شناسایی متجاوز کافی است جرایم سپتامبر ۱۹۸۰ (شهریور و مهر ۱۳۵۹) مرور شوند، هیچ تردیدی باقی نمی ماند که اولین حمله از سوی عراقی ها انجام شده است. [۶۹۳]

هر چند فشارهای امریکا برای تصویب قطعنامه تحریم تسلیحاتی علیه جمهوری اسلامی در شورای امنیت به نتیجه نرسید و به تاریخ نامشخص موکول شد، لیکن در عمل اقدامات این کشور و متحدین آن در محروم کردن ایران از دسترسی به تجهیزات و جنگ افزارهای نظامی مورد نیاز در جنگ تشدید شد. در مقابل دسترسی آسان عراق به منابع مالی و تجهیزات کشورهای منطقه و تولیدات پیشرفته قدرت های شرق و غرب، جمهوری اسلامی ایران همانند سال های قبل با بیش ترین محدودیت روبه رو بود و روز به روز بر این محدودیت افزوده می شد. به گزارش رویتزر، عراق روزانه ۴۰ میلیون دلار خرج جنگ می کند، در حالی که ایران از صادرات نفتی خود روزانه تنها ۲۰ میلیون دلار به دست می آورد [۳۹۱]. برای تهیه تسلیحات مورد نیاز جنگ علاوه بر لزوم امکان دست یابی به بازار جنگ افزارهای جهانی، برخورداری از مقدار کافی اعتبارات ارزی نیز ضروری بود که از هر دو جنبه وضعیت ایران نسبت به عراق در شرایط بسیار نامناسبی قرار داشت و امریکا می کوشید در تحریم ایران به هر دو عامل کاهش درآمدهای ایران و مشکل تر شدن دسترسی به بازار تسلیحات توجه نماید و از همه ابزارهای رسمی چون فشارهای دیپلماتیک و وسایل غیررسمی همانند رسانه ها برای فشار بر فروشندگان و قاچاقچیان اسلحه استفاده کند. در اوایل این دوره دولت ریگان صدور لوازم غواصی را به ایران به این بهانه که از آنها در مصارف نظامی استفاده می شود، ممنوع کرد [۴۹]. چند روز بعد سنا و کنگره امریکا ورود نفت خام و سایر کالاها را از ایران تحریم نمودند [۶۰۷]. آنها معتقد بودند که تحریم تسلیحاتی ایران بدون تحریم نفتی ایران میسر نیست؛ لذا می کوشیدند سایر کشورها را نیز به تحریم خرید نفت ایران متقاعد نمایند. ۳۰ شرکت نفتی که برای انگلستان، امریکا و فرانسه نفت می خریدند اعلام کردند که از اواخر شهریور ۱۳۶۶ از خرید نفت ایران خودداری کرده اند [۱۲۴]. فرانسه خرید نفت از ایران را ۹۰ درصد کاهش داد [۳۹۸]. امریکا از دولت ژاپن خواست از خرید نفت ایران خودداری نماید. امریکایی ها معتقد بودند بدون همراهی ژاپن تحریم نفتی ایران مشکل خواهد بود. البته ژاپن به رغم اینکه اعلام کرد از شرکت در محاصره اقتصادی ایران خودداری می کند، محدودیت هایی در مورد صادرات و واردات برخی کالاها اعمال کرد. دولت ژاپن همچنین اعلام کرد که شرکت های ژاپنی را راهنمایی می کند که از فعالیت برای خرید نفت ایران پس از اجرای محاصره اقتصادی خودداری کنند. [۶۹۷]

از سوی دیگر، امریکایی ها چون می دانستند که جمهوری اسلامی ایران نفت خود را به صورت غیرمستقیم در بازارهای بین المللی به فروش می رساند، برای تحریم کامل و اعمال فشار بیش تر به راه حل های دیگر نیز توجه داشتند. که یکی از آنها ضربه زدن به توان تولید و صدور نفت ایران بود. آنها با حمایت از حملات عراق به مراکز صدور نفت در خلیج فارس و

نفتکش های حامل نفت ایران، موجب کاهش توان ایران در تولید و صدور نفت شدند. بر خلاف عراق که یک میلیون بشکه در روز بیش از سهمیه خود در اوپک نفت تولید می کرد، جمهوری اسلامی ایران از مجموع ۳۱۷/۲ میلیون بشکه سهمیه تعیین شده خود در اوپک، حداکثر می توانست ۲/۲ میلیون بشکه نفت در روز تولید کند که این مقدار در مواقعی به ۵/۱ میلیون بشکه کاهش می یافت. افزون بر مشکلات تولید، صدور و فروش، تحریم خرید نفت ایران موجب کاهش توان چانه زنی ایران در تعیین قیمت نفت نیز شده بود. علاوه بر این، حامیان منطقه ای عراق با افزایش تولید و عرضه آن به بازار، موجب افت شدید قیمت نفت شده و سعی می کردند با به راه انداختن به اصطلاح جنگ قیمت ها، درآمدهای ایران را بیش از پیش کاهش دهند. پیشنهاد مین گذاری بنادر و جزایر ایران، راه حل دیگری برای قطع صدور نفت ایران بود که برخی مطبوعات غربی مطرح می کردند که به مرحله اجرا در نیامد. [۴۸۹]

دسته دیگر اقدامات امریکا نه برای کاهش توان مالی ایران در خرید تسلیحات، بلکه مستقیماً با هدف محروم کردن ایران از بازارهای جهانی تسلیحات و تشدید فشار بر کشورها و شرکت های عرضه کننده جنگ افزار به ایران اعمال می شد. دولت امریکا در نخستین گام با افزایش تلاش های دیپلماتیک در اروپا، قدرت های غربی را تشویق کرد مانع ارسال هرگونه سلاح به ایران شوند. انگلستان دفاتر خرید ایران را در لندن تعطیل کرد [۱۶]. در آلمان نمایندگان حزب سبزها با به راه انداختن راه پیمایی خواستار جلوگیری از ارسال ژنراتورهای نیروگاه اتمی بوشهر به ایران شدند و با فشار اعضای حزب دمکراسی پرولتاریای ایتالیا، دولت این کشور از صدور تجهیزات برای نیروگاه مزبور جلوگیری کرد [۷۳۱]. افشای ماجرای ارسال ۴۵۰ هزار گلوله توپ به ایران از طریق شرکت لوشر فرانسه در سه چهار سال قبل، به بحرانی گسترده تبدیل شد.

بیش ترین فشارها متوجه دولت چین بود؛ امریکا با اعزام معاون وزارت خارجه خود به چین، این کشور را تهدید کرد که در صورت تداوم ارسال موشک به ایران، واشنگتن تحریم هایی را علیه چین برقرار خواهد ساخت. در این حال دولت چین اعلام کرد که مستقیماً هیچ موشکی به ایران نفروخته است [۵۴۴]. در پی اصابت دو موشک کرم ابریشم به نفتکش های امریکایی در بندر الاحمدی، امریکا اعلام کرد که مانع صدور فن آوری پیشرفته به چین خواهد شد. دولت چین در پاسخ به خواسته های امریکا، بار دیگر ضمن تکذیب ارسال سلاح به ایران، اعلام کرد که فروش موشک کرم ابریشم را به بازار های بین المللی متوقف خواهد کرد. [۸۵۹]

هم زمان با فشار قدرت های جهانی و منطقه ای علیه جمهوری اسلامی ایران و تلاش برای تحریم خرید نفت یا فروش سلاح و لوازم و کالاهای با مصارف دوگانه نظامی و غیرنظامی به ایران، عراق با بیش ترین تسهیلات، پیشرفته ترین سلاح های قدرت های شرق و غرب را دریافت می کرد. درست چند روز پس از تعطیلی دفاتر خرید جمهوری اسلامی ایران در لندن، وزیر

صنعت و بازرگانی انگلستان اعلام کرد این کشور مبلغ ۱۷۵ میلیون پوند اعتبار جدید اضافه بر اعتبارات قبلی برای واردات عراق از انگلستان در اختیار بغداد قرار داده است. امریکا جدا از حمایت های مستقیم و غیرمستقیم نظامی در خلیج فارس و در اختیار گذاشتن اعتبار های مالی، میزان خرید نفت خود را از عراق افزایش داد. فرانسه و شوروی دو کشور عمده تأمین کننده تسلیحات جنگی عراق بودند. در این دوره اعلام شد که ۲۵ هواپیمای پیشرفته سوخوی ۲۵ از یک قرار داد خرید ۱۰۰ فروندی به عراق ارسال شده است [۱۹۰]. همچنین شوروی و فرانسه سه فروند کشتی حامل گلوله های توپ، خمپاره، مسلسل های سنگین، تانک های پیشرفته و چند نوع موشک انداز به عراق ارسال کردند [۴۲۰]. فرانسه آخرین دستاوردهای تکنولوژی هوایی خود را در اختیار عراق قرار می داد که برای نمونه می توان از هواپیماهای پیشرفته میراژ ۲۰۰۰ نام برد. شوروی و فرانسه علاوه بر ارسال تجهیزات جنگی، با اعزام کارشناسان نظامی خود به عراق، بغداد را در استفاده از این جنگ افزارها کمک می کردند. اعتبارات ارائه شده به وسیله فروشندگان اسلحه، کمک های مالی کشورهای عرب منطقه از جمله کویت و عربستان و درآمدهای ناشی از فروش نفت، منابع اصلی عراق در تجهیز ارتش عراق و تأمین هزینه های جنگ بود [۴۲۰]. به گزارش خبرگزاری فرانسه ارسال تسلیحات برزیلی به عراق از آغاز جنگ به سه برابر رسیده است [۵۵۹]. خبرگزاری ژاپنی کیودو نیز گزارش داد عراق موشک های زمین به زمین اس.اس.۱۲ از شوروی دریافت کرده که حدود ۸۰۰ کیلومتر بُرد دارد و می تواند تهران را هدف قرار دهد [۸۰۲].

۱۲- مواضع اعراب، اجلاس امان

موضع اکثر کشورهای عربی در مورد جنگ ایران و عراق همچنان بر حمایت از عراق استوار بود. این کشورها در این دوره تلاش کردند با اعمال فشار بر سوریه و بازگرداندن مصر به جهان عرب موضعی منسجم تر و فعال تر اتخاذ کرده و جمهوری اسلامی ایران را به قبول آتش بس وادارند. تهدیدات آنها علیه جمهوری اسلامی ایران تشدید شد و در مواقعی حتی رنگ و بوی نظامی به خود گرفت. شاذلی قلیبی، رئیس اتحادیه عرب، ابراز عقیده کرد که «اعراب در مقابل جنگ ایران باید یک طرح نظامی برای پیروزی در جنگ بیابند و یا اینکه برای تحقق صلح خلیج [فارس] یک طرح مسالمت آمیز ارائه دهند.» وی با اظهار اینکه جنگ ایران و عراق در اولویت مطلق مسائل جهان عرب قرار گرفته است [۳۳]، دشمنی اسرائیل را به فراموشی سپرد. مجله "الکفاح العربی" از گفت و گوی مقامات عرب و امریکا درباره استفاده و اشنگتن از بمب های اتمی کوچک علیه ایران خبر داد [۱۸۹]. کشورهای عرب حوزه خلیج فارس با هدف افزایش مهارت های نظامی و هماهنگی بیش تر اقدام به برگزاری مانور مشترک کردند [۴۴].

کمک های نظامی اعراب به عراق بسیار گسترده و سخاوتمندانه بود. بنادر کویت در خلیج فارس

در اختیار عراق قرار داشت تا تسلیحات و لوازم مورد نیاز خود را از این طریق وارد نماید [۱۶۳]. سفر غیرمنتظره دو تن از بلندپایه ترین مقامات عراق (رمضان و طارق عزیز) به عربستان و کویت و تمدید یک روزه اجلاس وزیران خارجه شورای همکاری خلیج فارس برای گفت و گو با مقامات عراقی، موضوع درخواست عراق از کویت برای واگذاری جزایر بویان، فیلکه و وره و هماهنگی بیش تر برای اجرای عملیات نظامی علیه ایران را بر سر زبان ها انداخت [۶۰۵]. کمک های مالی عربستان و کویت یکی از منابع اصلی عراق در تأمین نیازهای تسلیحاتی جنگ بود. دولت مصر نیز علاوه بر ارسال قطعات تسلیحات ساخت شوروی به عراق، در تأمین نیروی انسانی مورد نیاز جنگ به عراق کمک می کرد.

حمایت های سیاسی و دیپلماتیک اعراب از عراق همچنان به طور گسترده ادامه داشت. حامیان عراق در جهان عرب کوشیدند که سوریه و لیبی را از ایران جدا کرده و با بازگرداندن مصر به جهان عرب، موضع واحد و محکمی در مقابل جمهوری اسلامی ایران اتخاذ نمایند. تلاش دیپلماتیک آنها در مجامع بین المللی به خصوص در شورای امنیت برای تحریم تسلیحاتی ایران ادامه داشت و اوج فعالیت های دیپلماتیک آنها در قالب اجلاس سران کشورهای عضو اتحادیه عرب در امان بروز یافت. عربستان از چند ماه قبل از تشکیل اجلاس امان تلاش کرد تا در این اجلاس جبهه متحدی علیه ایران به وجود آورد و به امریکا نشان دهد که اعراب یکپارچه مصمم به مخالفت با ایران هستند. دولت امریکا هم خواستار حمایت سران کشورهای عرب از اجرای کامل قطعنامه ۵۹۸ سازمان ملل متحد بود. معمر قذافی با اشاره به اینکه امریکا تشکیل دهنده این کنفرانس است از شرکت در آن خودداری کرد [۸۰۹]. شرکت کنندگان به دو گروه تقسیم شدند. در گروه نخست کشورهای سوریه، الجزایر، یمن جنوبی و لیبی بودند و در رأس آنها سوریه قرار داشت. سوریه ضمن حمایت از جمهوری اسلامی ایران معتقد بود که این جنگ ریشه در توطئه های امپریالیستی و صهیونیستی دارد و سران عرب نباید در مورد ریشه های بحران منطقه دچار توهم شوند و سراغ دشمن غیرواقعی بروند. گروه دوم در پی عمده کردن خطر ایران بود. اکثر کشورهای عربی در این گروه جای داشتند و امریکا از آنها حمایت می کرد. برخی از آنها خواهان آن بودند که پیمان دفاع مشترک عربی احیا و به اجرا گذاشته شود و برخی دیگر خواستار قطع روابط دیپلماتیک با ایران بودند که با مخالفت گروه نخست مواجه شد [۷۹۸]. در اجلاس امان در پشت درهای بسته، بازگشت مصر به جهان عرب و آشتی حافظ اسد و صدام حسین مورد بحث و گفت و گو قرار گرفت. شاه اردن بر این موضوع تأکید داشت که "آشتی میان سوریه و عراق راه را برای موفقیت اجلاس امان هموار می سازد" و بازگشت مصر به جهان عرب موجب تقویت مواضع اعراب و انسجام بیش تر آنها می شود. حامیان عراق تهدید می کردند در صورت نپذیرفتن بازگشت مصر، آنها به تنهایی اقدام به برقراری مجدد روابط دیپلماتیک با قاهره خواهند کرد [۸۰۸ و ۸۱۹]. هنوز میهمانان امان به کشورشان بازنگشته

بودند که عراق و مصر تجدید روابط دیپلماتیک خود را اعلام کردند [۸۵۶]. اجلاس امان بعد از چهار روز بحث و گفت و گو با صدور بیانیه ای پایان یافت. آنها هماهنگ با سیاست های منطقه ای امریکا تلاش کردند جهت اصلی توجه و مبارزه اعراب را از اسرائیل به منطقه خلیج فارس و جنگ ایران و عراق تغییر دهند و با هموار کردن راه بازگشت مصر به جهان عرب، در تضعیف جبهه ضد اسرائیلی گام برداشته و به گسترش سیاست کمپ دیویدی در منطقه کمک نمایند [۸۳۲]. کوشش آنها در بهبود روابط سوریه و عراق به رغم ملاقات صدام و اسد به نتیجه نرسید و سوریه با اینکه نامش در پایان بیانیه بود بر موضع اصولی خود در حمایت از جمهوری اسلامی ایران پافشاری کرد. [۸۴۶]

کشورهای عربی حامی عراق به شیوه سابق بر فعالیت های انفرادی و گروهی خود در جلب حمایت قدرت های بزرگ برای پشتیبانی از عراق و اعمال فشار بر ایران ادامه دادند. کویت و عربستان با استفاده از قدرت مالی خود کوشیدند مانع صدور سلاح از چین به ایران شوند. سفر شاه حسین اردنی به امریکا و شوروی برای نزدیک ساختن مواضع و اقدامات دو ابرقدرت در قبال جنگ، نمونه دیگری از فعالیت اعراب در حمایت از عراق محسوب می شود. جدا از دولت های حامی عراق، نزدیکی طرابلس به بغداد و درخواست پایان جنگ به همراه فشار دولت های عرب و شوروی به سوریه برای نزدیکی به عراق و پایان دادن به حمایت های خود از ایران، محورهای دیگر برخورد اعراب با جنگ ایران و عراق بود. سوریه با شرکت در اجلاس امان، هر چند مسئله فلسطین را در دستور جلسه سران عرب قرارداد و به تعدیل مواضع علیه ایران کمک کرد، لیکن در همین حال با امضای بیانیه نهایی و اعلام حمایت از کویت و عربستان و محکوم کردن حملات موشکی در خلیج فارس و هرگونه اشغال قلمرو عراق توسط ایران، تا حدودی با دیگر دولت های عرب هماهنگ شد و کوشید مانع انزوای خود در جهان عرب شود که هر روز سایه وحشت آن بیش تر می شد.

۱۳ - تحرکات مشکوک در مرزهای ایران

جمهوری اسلامی ایران در مرزهای غربی خود درگیر جنگی تمام عیار با عراق بود. در مرزهای آبی جنوب حضور امریکا و متحدان آن جبهه گسترده و نامتعادلی را به وجود آورده بود که هر روز بحران در آن تشدید می شد و امکان درگیری وسیع با امریکا در جنوب بیش تر می گردید. در چنین وضعیتی که بر اهمیت مرزهای دیگر جمهوری اسلامی افزوده می شد، خبرهایی از اجرای سلسله تحرکات نظامی در مرزهای مشترک با ترکیه، افغانستان و شورای همکاری خلیج فارس منتشر می گردید. دو سازمان چریک های فدایی خلق و مجاهدین خلق ایران با همکاری سازمان اطلاعات افغانستان و حمایت شوروی، فعالیت های خود را در مرزهای ایران با افغانستان و تا حدودی پاکستان گسترش دادند. چریکی های فدایی خلق پایگاه های جدیدی در خاک

افغانستان ایجاد کردند [۵۱۳]. مرز ایران و افغانستان در این دوره در بیش تر ایام شاهد اقدامات و شرارت گروه های ضدانقلاب ایرانی، ملیشیاای افغانستان و اشرار و قاچاقچیان محلی بود که به ناامنی مرزهای شرقی ایران دامن می زدند. در پاکستان عناصر مجاهدین خلق در تلاش بودند سازمان خود را بازسازی نمایند. برخی افراد برجسته پاکستان و مطبوعات این کشور از افزایش نیروی نظامی پاکستان در مرزهای ایران خبر دادند و با طرح مسائل بلوچستان پاکستان اعلام کردند که «با ادامه جنگ ایران و عراق، پای پاکستان نیز به بحران کشیده می شود.» روزنامه پاکستانی "نوی وقت" نوشت: برخی عقیده دارند که امریکا پاکستان را جهت حمله به ایران تحت فشار قرار داده است، اما پاکستان تاکنون نخواست است مستقیماً در جنگ خلیج فارس دخالت نماید. [۷۳]

در مرزهای ترکیه اقدامات بیش تر دولتی و نمایشی بود. همکاری دولت ترکیه با عراق نمودهای تازه ای یافت. نیروی هوایی ترکیه در موارد متعددی وارد فضای شمال عراق شد و پایگاه ها و مراکز تجمع کردها را بمباران کرد [۳۵۵]. همچنین ترکیه مانورهایی را در مرزهای ایران برگزار کرد که یکی از آنها با مانور مشترک چند کشور عضو ناتو در دریای سیاه هم زمان بود [۹۲]. تجهیز پایگاه اینجریلیک ترکیه و تحت پوشش قرارداد قلمرو جمهوری اسلامی ایران به وسیله نیروهای نظامی امریکا، اقدام دیگر این کشور بود که در مجموع این پیام را دربر داشت که ایران در صورت درگیری با امریکا، مرزهای چندانی مطمئنی با کشورهای دیگر نخواهد داشت. با این حال در وضعیت موجود جمهوری اسلامی ایران تلاش کرد با گسترش مناسب اقتصادی با پاکستان و ترکیه و صدور بیش تر نفت از طریق شوروی، از میزان وابستگی خود به بنادر خلیج فارس و دریای عمان بکاهد.

۱۴ - اقدامات گروه های محارب و مقابله با آنها

گروه های مسلح ضدانقلاب از جمله حامیان رژیم عراق در جنگ با ایران بودند. این گروه ها با پشتیبانی همه جانبه به وسیله دولت عراق، در چند جهت تلاش می کردند. سازمان مجاهدین خلق از سال ۱۳۶۵ با استقرار در داخل عراق و سازمان دهی افرادش، به جمع آوری اطلاعات نظامی از خطوط تماس و جبهه های درگیری، شبیخون به خطوط پدافندی ضعیف و گرفتن اسیر و نیز راهنمایی یگان های ارتش عراق می پرداخت و همچنین با شنود تماس های بی سیمی و رادیویی یگان های جمهوری اسلامی و نیز اعزام جاسوس و خرابکار به داخل کشور به همکاری با ارتش و رژیم عراق اقدام می کرد. گروه های دیگر از جمله کومه له و حزب دمکرات که بیش تر در داخل کشور و در مناطق کردنشین فعال بودند، از یک طرف با ناامن کردن جاده ها و محورهایی که به جبهه های نبرد ختم می شد و از طرف دیگر با کمین زدن به نیروهای درحال نقل و انتقال یا شبیخون به پایگاه های نیروهای نظامی و انتظامی جمهوری اسلامی در داخل و

ایجاد ناامنی، بخشی از توان و تجهیزاتی را که باید صرف مقابله با تجاوز ارتش عراق می شد، به خود مشغول می کردند. این گروه ها همچنین با جمع آوری اطلاعات از تحرکات و نقل و انتقال نیروهای خودی در منطقه شمال غرب، با دشمن همکاری می کردند.

سازمان مجاهدین خلق از اردیبهشت ۱۳۶۶ با تشدید حملات خود به خطوط پدافندی راکد و ضعیف در غرب کشور، همکاری با ارتش عراق را گسترش داد. دلایل اصلی موفقیت نسبی این حملات چنین بود: آشنا نبودن نیروهای پدافندکننده با شیوه های عملیاتی چریکی و ضد چریکی، عدم وحدت فرماندهی در مناطق هدف، نبودن توپخانه در این مناطق برای پشتیبانی از پایگاه های درگیر، تکیه بر اطلاعات کافی و دقیق، حمله به یگان های ضعیف و تازه تأسیس، هجوم به مناطق دارای خطوط ناپیوسته و غیرحساس، پشتیبانی توپخانه عراق از مهاجمان [۳۷۱]. حملات عناصر سازمان مجاهدین خلق در مهر و آبان ۱۳۶۶ عبارت بود از:

۸/۷/۱۳۶۶: حمله به یک گردان ارتش در منطقه قصرشیرین. ۹/۷/۱۳۶۶: حمله به یک پایگاه ارتش در سرپل ذهاب و یک پاسگاه ژاندارمری در میمک. ۱۱/۷/۱۳۶۶: حمله به گردان ارتش در منطقه قصرشیرین. ۲۰/۷/۱۳۶۶: حمله به دو پاسگاه ژاندارمری در منطقه دهلران. ۲۱/۷/۱۳۶۶: حمله به دو پاسگاه ژاندارمری در آبدانان و دهلران. ۲۳/۷/۱۳۶۶: حمله به مقر گردان ارتش در منطقه پنجوین. در این حمله از نیروهای خودی ۱۸ تن اسیر، ۱۹ تن شهید و ۳۵ تن مجروح شدند. ۴/۸/۱۳۶۶: حمله ناموفق به نیروهای خودی در جبهه مهران.

دو گروه کومه له و دمکرات نیز در این دوره فعالیت خود را گسترش دادند که مهم ترین دلایل آن چنین ذکر شده است: ۱- فشار رژیم عراق به این گروه ها و دادن امکانات سرشار به آنها برای ایجاد ناامنی بیش تر در ایران. ۲- عملکرد دوگانه نیروهای سپاه از یک طرف و نیروهای ارتش و ژاندارمری از طرف دیگر در برخورد با گروه های ضدانقلاب. ۳- تلاش گروه های ضدانقلاب برای کسب پایگاه مردمی و استفاده درست از آن. ۴- وجود مشکلات اقتصادی، اجتماعی و بیکاری که از عوامل مهم نارضایتی و ایجاد زمینه برای ضدانقلاب بود [۷۹]. ۵- اعزام سربازان آموزش ندیده و مسئله دار به منطقه و برخورد غلط آنها [۱۴۶]. ۶- کمبود حقوق سربازان و پرداخت نشدن به موقع. ۷- کمبود نیروی رسمی در منطقه.

۸- باز بودن بخش هایی از مرز، از جمله حدود ۱۰۰ کیلومتر از مرز شمال سردشت تا مرز ترکیه. [۲۳۹]

از جمله اقدامات اصلی دو گروه کومه له و دمکرات در این دوره چنین بود:

۷/۷/۱۳۶۶: حمله دو واحد از حزب دمکرات به پایگاه گردان امام حسن (ع) واقع در روستای نوبار بوکان و درگیری شدید ۲ ساعته که ۵۳ تن از نیروهای پایگاه شهید و ۲۴ تن اسیر شدند [۱۱۳ و ۲۳۹]. ۱۳/۷/۱۳۶۶: حمله عناصر کومه له به پایگاه کسری در منطقه سنندج و اسارت ۱۴ نیروی پایگاه. ۱۶/۷/۱۳۶۶: دو حمله شبانه ناموفق افراد کومه له به پایگاه خاشاک در

محور بیساران. ۲۰/۷/۱۳۶۶: رزمندگان گردان جندالله مریوان هنگام گشت در منطقه مریوان به کمین عناصر کومه له افتادند که یکی شهید و ۱۴ تن اسیر شدند. ۵/۸/۱۳۶۶: در کمین تیم های حزب دمکرات بر سرراه نیروهای جندالله سپاه سردشت، ۱۵ تن از رزمندگان شهید شدند.

گفتنی است که در اغلب اقدامات گروه های ضدانقلاب در مناطق کردنشین، با توجه به مقاومت و مقابله رزمندگان، این گروه ها نیز دچار تلفاتی می شدند و در بسیاری از این اقدامات نیز بدون دست یابی به هدف، فرار می کردند.

از سوی دیگر، سپاه پاسداران در مقابله با گروه های ضدانقلاب در این دوره دست به اقداماتی زد که مهم ترین آن چنین بود:

۸/۷/۱۳۶۶: کمین در مسیر عبور عناصر حزب دمکرات. ۱۱/۷/۱۳۶۶: در اجرای طرح ضربه به تشکیلات ضدانقلاب کردستان، ۲۵ تن از عناصر کومه له در مریوان دستگیر شدند و اسناد و مدارکی از آنها کشف شد [۱۸۲]. ۱۲/۷/۱۳۶۶: اجرای آتش توپخانه روی مقر سازمان مجاهدین خلق در منطقه نکیسر عراق که ۳۵ تن از افراد این گروه کشته و ۵۴ تن مجروح شدند و ساختمان و ۴ خودروی آنها منهدم گردید [۲۰۱]. ۳۰/۷/۱۳۶۶: کمین در مسیر افراد سازمان مجاهدین خلق در محور چنگوله و حمله به گروهی دیگر از عناصر این سازمان که جمعاً ۱۵ کشته از آنها به جا ماند. حمله به گروهی دیگر از این سازمان در منطقه دهلران [۵۳۰]. ۳۰/۷/۱۳۶۶: اجرای آتش روی مقر گروه های کومه له، دمکرات و رزگاری در منطقه بیاره و هانی گرمله که تلفات زیادی به آنها وارد کرد [۵۳۱]. ۹/۸/۱۳۶۶: درگیری رزمندگان با عناصر حزب دمکرات هنگام خروج از مرز و کشته شدن ۱۵ تن از افراد دمکرات.

۱۵- اوضاع داخلی عراق: درگیری در مناطق کردنشین، کمبود نیرو، مشکلات اقتصادی

علاوه بر نظام سیاسی، اوضاع داخلی عراق شدیداً تحت تأثیر جنگ قرار داشت. با توجه به تلاش های گروه های مبارز در مناطق مرزی شمال شرقی عراق و اقداماتی که این گروه ها با همکاری ایران در انهدام ستون ها، پایگاه ها و تأسیسات نظامی و تأسیسات نفتی و اقتصادی عراق انجام می دادند، بخشی از نیروهای نظامی و امنیتی عراق درگیر مقابله با این تحرکات بودند. رژیم عراق برای مقابله با این وضعیت از اوایل سال ۱۳۶۶ شروع به انتقال ساکنان این مناطق به نقاط دیگر و انهدام روستاها و نقاط مسکونی آن کرد. نیویورک تایمز در اوایل مهر ۱۳۶۶ نوشت: رژیم عراق با مخالفت روزافزون نیروهای داخلی روبه روست که در واکنش به این مسئله در شش ماهه اخیر ۵۰۰ روستای کردنشین را از بین برده است [۶۹]. مسئول بسیج مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق نیز گفت: ارتش عراق تاکنون ۲۰۰۰ روستاهای محل تردد مجاهدین عراقی را در شمال عراق بمباران یا با خاک یکسان کرده است [۱۱۵].

آسوشیتدپرس نیز گزارش داد: رژیم عراق هزاران روستای کردنشین عراق را با خاک یکسان کرده است [۱۴۸].

روزنامه ترجمان چاپ آنکارا نیز نوشت: رژیم عراق ۵۰ تن از اهالی کرکوک و روستاهای اطراف آن را تیرباران کرده و اهالی روستاها و قصبات حومه کرکوک را مجبور به مهاجرت و این مناطق را با خاک یکسان کرده است. مأمورین عراقی نیز ۳۱۴ تن زن کرکوک را از کودکان و شوهرانشان جدا کرده و به مناطق کردنشین شمال تبعید کرده اند [۲۳۵]. روزنامه لوموند نیز در ۳۰/۷/۱۳۶۶ نوشت: از ماه مه (اردیبهشت) رژیم عراق برای مقابله با عملیات های کماندویی پیشمرگان کرد، صدها روستا و دهکده را در مسیر جاده ها و محورهای اصلی با خاک یکسان کرده و بعضی روستاها که دسترسی به آن مشکل بوده را با بمب های فسنری و سلاح های شیمیایی بمباران کرده است. [۵۳۳]

از دیگر معضلات رژیم عراق کمبود نیروی انسانی و مشکلات اقتصادی بود، هر چند این رژیم از جنبه اقتصادی و مالی نسبت به ایران مشکل کمتری داشت. تلفات انسانی بسیار عراق در عملیات کربلای ۵ در منطقه شرق بصره و گشوده شدن جبهه ای جدید و گسترده در کردستان عراق، کمبود نیروی ارتش عراق را تشدید کرد. همچنین موجب شد ارتش عراق علاوه بر اینکه تاکنون هیچ سربازی را ترخیص نکرده بود، باقی مانده عراقی های ۱۴ تا ۳۵ ساله را نیز به خدمت ارتش فراخواند. [۱۱۵]

از سوی دیگر، هر چند حمایت مالی بی دریغ کشورهای ثروتمند عرب منطقه، فروش نفت بیش از سهمیه، فروش نفت منطقه بی طرف و واریز درآمد آن به حساب عراق و همچنین کمک های اقتصادی و اعتباری قدرت های بزرگ اروپا و آمریکا در حفظ رژیم عراق و پشتیبانی از ماشین جنگی آن بسیار مؤثر بود، لیکن هزینه های جنگی اقتصاد عراق را به شدت تحت تأثیر قرار داده بود و عراق توان پرداخت بدهی های خود به کشورهای خارجی را نداشت. همین موجب شد دولت آلمان با صدور ضمانت نامه های دولتی جدید برای عراق مخالفت کند. البته به رغم اینکه تا این زمان بازپرداخت حداقل سه وام اروپایی به تعویق افتاده بود، ولی آمریکا به کمک های اقتصادی خود به عراق ادامه می داد. در اواخر مهر ۱۳۶۶ در سفر وزیر کشاورزی آمریکا به بغداد، تصویب اعتبار یک میلیارد دلاری آمریکا به عراق اعلام شد تا عراق را به بزرگ ترین دریافت کننده اعتبارات آمریکا برای خرید مواد غذایی تبدیل نماید. [۴۳۸]

درآمدهای حاصل از فروش نفت عراق به طور کامل به واردات تسلیحات و تجهیزات جنگی اختصاص می یافت و نیازهای عمومی از محل اعتبارات اعطایی دولت های دیگر تأمین می شد و

به وام دهندگان خارجی گفته می شد که برای دریافت طلبشان باید صبر کنند تا جنگ پایان یابد. همین موضوع عملاً افزایش فشار بخش اقتصادی کشورهای غربی را به دولت های خود برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق به همراه داشت. [۹۱۱] مجله امریکایی "اخبار امریکا و گزارش های جهان" درباره اوضاع اقتصادی عراق نوشت: معضلات عمیق اقتصادی عراق می تواند به مراتب خطری جدی تر از جنگی که صدام شخصاً علیه ایران به راه انداخته، برای عراق مطرح سازد. نتیجه این جنگ تبدیل ذخایر ارزی ۳۵ میلیارد دلاری عراق در سال ۱۹۸۰ به یک بدهی عظیم ۶۰ میلیارد دلاری، به علاوه بدهی عراق به بلوک کمونیست می باشد. [۸۲۳]

موضوعات مهمی که به اختصار توضیح داده شد در پی نشان دادن فضای عمومی حاکم بر دوره زمانی کتاب حاضر است و به معنای کم اهمیت بودن سایر موضوعات نیست و نمی تواند جایگزین شیوه بررسی و مطالعه روزشماری کتاب و گزارش های مستند و دقیق آن باشد. گزارش های داخل کتاب ابعاد مختلف جنگ و مسائل مهم آن را به شکل روزانه ارائه می نماید و برای خواننده این فرصت را فراهم می سازد که محورهای موضوعی یا تمام ابعاد جنگ را در طول زمان مطالعه کند. گستره مطالب و دقت و اعتبار گزارش ها به نحوی است که هیچ محققى نمی تواند بی نیاز از آن باشد. گزارش های کتاب طوری انتخاب و تدوین شده اند که کثرت موضوع موجب پراکندگی مطلب نشده و برای خواننده کسالت آور نباشد. اصل اساسی در انتخاب و تدوین گزارش ها، ارتباط آنها با جنگ ایران و عراق است و بر این اساس خبرهای صرف نظامی در ابتدای روزشمارها ارائه شده است. وقایع خلیج فارس، مسائل داخلی ایران و عراق، موضع گیری و مناسبات خارجی آنها گزارش های بعدی روزشمار را تشکیل می دهند. اقدامات و مواضع دیگر کشورهای مؤثر در جنگ ایران و عراق در مرتبه بعدی قرار دارند و در ادامه گزارش های خبری و تحلیل ها در خصوص جنگ درج شده است. در خود گزارش ها هم سعی شده است ابتدا وقایع سپس پیامدها، مواضع و بازتاب آنها نوشته شود. با توجه به اهمیت خبر و حجم مطالب، هر موضوع در یک یا چند گزارش درج شده است. در تنظیم گزارش های روزانه سعی شده ضمن در نظر داشتن چارچوب فوق الذکر به اهمیت خبر نیز توجه لازم مبذول گردد تا موضوع فدای چارچوب مشخص شده، نگردد، لیکن تعیین اهمیت و جایگاه خبرها و گزارش ها به راحتی میسر نیست. تعدد متغیرهای مؤثر و دیدگاه های متفاوت ارزیابی های متفاوتی را به همراه دارد. لذا برای اجتناب از پیش داوری سعی شده خبرها بیش تر به شیوه

یکسان در چارچوب روزشمار ارائه شود و ترتیب خبرها و گزارش ها با توجه به اهمیت آن در داخل مجموعه موضوعی جابه جا گردد. به این ترتیب در نوشتن گزارش ها و تنظیم آنها از یک شیوه ترکیبی استفاده شده است که در آن هم چارچوب روزشمار مشخص است و هم در درون موضوعات به میزان اهمیت خبر توجه شده است.

در اینجا لازم است از اعضا و همکاران مرکز مطالعات و تحقیقات به ویژه شورای روزشمار جنگ، و همچنین مؤسسه اندیشه ناب که در مدت طولانی تحقیقات و تدوین کتاب، محققان و نویسندگان کتاب را یاری کردند و نیز از راویان مرکز در دوران جنگ، که بدون وجود دفترچه های ثبت وقایع جنگ و نوارهای ضبط شده آنها، جمع بندی و نگارش دقیق و مستند تلاش ها، اقدامات و وقایع نظامی بسیار مشکل یا غیرممکن بود، سپاس گزاری شود. ضمن گرامی داشت یاد و خاطره راویان شهید مرکز، از راویانی که از تحقیقات میدانی آنها در این کتاب استفاده شده است و نام آنها در پیش گفتار ذکر شد، تشکر می شود. همچنین از برادران رضا نعیم، سیدمحمد حسنی، پیمان کریمی نیا و قاضی قمردوست که در مراحل مختلف با نویسندگان همکاری کردند، قدردانی می شود.

آرزومندیم تهیه این اثر مورد رضایت حق جل و علا بوده باشد و در تهیه منابع اولیه تاریخ دفاع مقدس و رفع بخشی از نیاز محققان و جلوگیری از تحریف تاریخ جنگ تحمیلی و انقلاب اسلامی مفید و مؤثر باشد.

مهدی انصاری ، محمود یزدانفام

خرداد ۱۳۸۷

ص: ۵۸

امروز سه جلسه با حضور فرماندهان سپاه پاسداران برگزار گردید. در جلسه اول طرح های عملیاتی منطقه شمال غرب و محاسن و معایب و مشکلات هر طرح بررسی شد. جلسه دوم به بررسی طرح های عملیاتی منطقه جنوب و ضرورت غافل گیری دشمن برای موفقیت در عملیات ها، اختصاص یافت و در جلسه سوم درباره مسئله هزینه ها و بودجه سپاه و مشکلات کمبود بودجه گفت و گو شد.

نخستین جلسه در ساعت ۸ صبح با حضور برادران محسن رضایی (فرمانده کل سپاه)، علی شمخانی (جانشین فرمانده کل و فرمانده نیروی زمینی سپاه)، غلامعلی رشید (مسئول معاونت عملیات فرمانده کل سپاه)، احمد غلامپور (فرمانده قرارگاه کربلا)، عزیز جعفری (فرمانده قرارگاه قدس)، نورعلی شوشتری (فرمانده قرارگاه نجف)، مصطفی ایزدی (معاونت عملیات نیروی زمینی سپاه)، محمد باقری (معاونت اطلاعات نیروی زمینی سپاه)، احمد وحیدی (معاونت اطلاعات ستاد کل سپاه)، غلامرضا محرابی (معاونت اطلاعات قرارگاه کربلا) و ابراهیم سنجقی (رابط فرماندهی سپاه و آقای هاشمی) تشکیل شد.

در بررسی جبهه شمال غرب و طراحی عملیات در این جبهه، مناطق حلبچه، سد دربندی خان، سلیمانیه، ماووت (۱) و سد دوکان مد نظر بود. در منطقه عملیاتی ماووت (شمال سلیمانیه) یگان های قرارگاه نجف مستقر بودند و یگان های قرارگاه قدس در غرب سردشت با استقرار روی ارتفاعات دوپازا، بر شهر قلعه دیزه عراق تسلط داشتند. (۲)

طی بحث های جلسات گذشته، منطقه ماووت برای اجرای عملیات انتخاب شده بود. بحث اصلی این جلسه، چگونگی غافل گیر کردن و فریب دشمن در این منطقه بود؛ زیرا این امر در موفقیت عملیات نقش مهمی داشت. در ابتدا محسن رضایی با بیان اینکه ما مثل سابق نمی توانیم عملیات غافل گیرانه انجام بدهیم، از فرماندهان حاضر سؤال کرد: «آیا می توانید هم زمان با

ص: ۵۹

۱- نام این منطقه در نقشه ها به صورت ماوت، ماووت و Mawat آمده است، لیکن در زمان جنگ، "ماووت" تلفظ و نوشته می شد که در این کتاب به شکل "ماووت" درج شده است.

۲- ۱. سند شماره ۴۴۰/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش دوره ای راوی قرارگاه نیروی زمینی (اسدالله احمدی)، شهرپور و مهر ۱۳۶۶، ص ۸۶.

آماده شدن برای اجرای عملیات در منطقه ماووت، منطقه دیگری مثل حلبچه را آماده کنید تا در صورتی که منطقه قرارگاه نجف (ماووت) لو رفت، یگان های این قرارگاه بیابند در منطقه حلبچه بجنگند؟» (۱) عزیز جعفری با بیان اینکه امکان جابه جایی نیست و شوشتری با گفتن اینکه منطقه حلبچه آماده نیست و در آنجا جاده نداریم، به فرمانده سپاه پاسخ منفی دادند.

محسن رضایی پیشنهاد دیگری داد: «منطقه "هانی غول" و "چناره" را به عنوان منطقه یدک برای منطقه اصلی قرار بدهید تا چنانچه یک هفته قبل از عملیات احساس کردید منطقه لو رفته است بیاید در منطقه یدک عمل کنید. از همین حالا هم ۳۰ درصد از یگان هایتان در منطقه یدک کار را شروع کنند.» عزیز جعفری: «تا به حال سابقه نداشته که ما یک جا پای کار برویم و وقتی دیدیم لو رفت آنجا را رها کنیم. این اصلاً با خصوصیات ما سازگار نیست.» مصطفی ایزدی هم اضافه کرد: «در برف عبور از چناره و ... میسر نیست؛ ما در زمستان جیره شش ماهه به نیروهایمان می دهیم.»

فرمانده سپاه مجدداً مشکل هشیاری دشمن را یادآور شد: «الان منطقه ماووت به گونه ای است که با توجه به اینکه فصل زمستان روی "گوچار" را برف می گیرد، فریب دشمن ممکن نیست؛ اگر عقبه شما در بانه باشد دشمن در "گرده رش" و "فمیش" متمرکز می شود و اگر عقبه تان در سردشت باشد، روی منطقه بانی گداره و ... متمرکز می شود.» وی افزود: «دشمن جهت تک شما را در ماووت فهمیده است و وقتی فهمید دیگر نمی شود با او جنگید. می توانید تضمین بدهید نفهمد؟ ... البته هر هشیاری دشمن دلیل این نیست که عملیات صددرصد لو رفته است.»

عزیز جعفری در پاسخ گفت: «الان دشمن شک دارد که ما از قلعه دیزه می رویم یا از ماووت. در غرب فریب دشمن امکان دارد. از دلایل آن این است که دشمن هنوز عملیات گسترده - آن هم در زمستان - از ما ندیده است و این یک عامل بزرگی برای فریب دشمن است.»

در ادامه مصطفی ایزدی با بیان اینکه قرارگاه رمضان اعلام کرده می تواند "بالامبو"، "شیندروی" و ... را بگیرد، پیشنهاد داد: «"سونی هرات"، "شنام" و ... را بگیریم و در آنجا مستقر شویم و وقتی این مناطق از دست عراقی ها خارج شود، یک مرتبه تمام جبهه دشمن در سلیمانیه و قلعه دیزه متزلزل می شود و می توانیم جاده "پنج قله" را که به طرف پایین آمده است به عقبه دشمن در حلبچه متصل کنیم ولی در زمستان نمی توانیم از این جاده استفاده کنیم.»

محسن رضایی نیز برای کاهش مشکلات عملیات در غرب، استفاده بیش تر از امکان اجرای عملیات نامنظم را با همت قرارگاه رمضان مطرح کرد: «شما اگر دوستان فرمانده گروهان خوب داشته باشید و از داخل کردستان به دشمن بزنید، یک مرتبه دشمن متزلزل شده و از هم می پاشد. اگر می توانستیم این کار را بکنیم مانور سخت فعلی مان تغییر می کرد. فقط باید فرمانده گروهان و فرمانده تیپ قوی باشند. اول باید به انبار مهمات و قرارگاه ها حمله کنند و کم کم به طرف کرکوک و موصل بروند. در این صورت دشمن - من خود ب- ه خود من - اطق مرزی را ره-ا کرده،

ص: ۶۰

به طرف شهر های مذکور می رود.» فرمانده سپاه در پایان چگونگی ادامه کار در جبهه شمال غرب را چنین مشخص کرد: «هم عملیات محدودتان را انجام بدهید و هم عملیات گسترده را، منتها چند یگان هم در "دزلی" بگذارید تا منطقه چناره و هانی غول را آماده کند.» وی باز هم در مورد هشیاری دشمن چنین هشدار داد: «خطری که شما را تهدید می کند این است که دشمن از حالت شک و تردید فعلی خارج بشود و متوجه شود که شما می خواهید در منطقه ماووت عملیات کنید.» (۱)

۲۱

در جلسه دوم فرماندهان سپاه که در ساعت ۹:۳۰ صبح امروز آغاز شد، طرح های پیشنهادی قرارگاه کربلا برای عملیات در جنوب و چگونگی غافل گیری دشمن در اجرای هر طرح به بحث گذاشته شد. ادامه جلسه به بررسی کلی عملیات در جنوب و شمال غرب و استراتژی کلی عملیاتی گذشت. در این جلسه علاوه بر حاضران در جلسه اول، برادران رحیم صفوی (جانشین فرمانده نیروی زمینی)، یعقوب زهپی (فرمانده توپخانه سپاه)، علیرضا عندلیب (مسئول مهندسی نیروی زمینی سپاه) و رسول یاحی (مشاور فرمانده کل سپاه) شرکت داشتند. در جلسه روز گذشته قرارگاه نیروی زمینی سپاه، قرارگاه کربلا ۹ طرح برای اجرای عملیات در جبهه جنوب ارائه کرد که مورد بحث و بررسی قرار گرفت. از بین آنها پنج طرح مربوط به منطقه هور و جزایر مجنون، یک طرح برای محور جزایر ام الرصاص و ام البابی، یک طرح برای محور ابو الخصب و دو طرح دیگر در مورد منطقه شلمچه پیشنهاد شده بود. البته این طرح ها بیش تر به عنوان طرح های عملیات یدک، برای عملیات اصلی منطقه جنوب، مد نظر بود. (۲)

نخستین بحث اصلی این جلسه، منطقه شلمچه و چگونگی اجرای عملیات در این منطقه در عین غافل گیری دشمن بود. ابتدا فرمانده قرارگاه کربلا درباره طرح گفت: «تلاش اصلی را برای عبور از کانال ماهی و کانال زوجی گذاشتیم. برای این کار یک جای پا در کانال زوجی می گیریم تا همچون عملیات کربلا ۵ تمام ذهن دشمن متوجه این سمت بشود و فرصت خوبی داشته باشیم تا از محور نخلستان و جزیره صالحیه به کانال زوجی برسیم و از جای پای شرق کانال زوجی برای حرکت به جنوب استفاده کنیم.» فرمانده کل سپاه این طرح را چنین ارزیابی کرد: «این قسمت حساس ترین نقطه منطقه است و تلاش شما از آن طرف کانال ماهی روی کانال زوجی موفق نخواهد بود. یعنی تمام حواس و ذهن دشمن متوجه این نقطه است؛ چون اگر این گوشه را از دست بدهد هر دو جبهه نخلستان و غرب کانال زوجی متزلزل می شود و آنها را از دست می دهد.»

بحث در این زمینه ادامه یافت و با توجه به هشیاری و حساسیت دشمن در این منطقه، بررسی ها به سمت چگونگی غافل گیری دشمن کشیده شد. محسن رضایی با بیان اینکه این منطقه پوشش ندارد و نمی توانیم حفاظت را رعایت کنیم، تأکید کرد که برای غافل گیری

ص: ۶۲

۱- ۳. همان، ص ۱۷ تا ۲۴.

۲- ۴. مأخذ ۱، ص ۷۴.

دشمن باید شیوه حفاظت را تغییر دهیم. وی افزود: «موفقیت های ما در آفند جایی بوده که غافل گیری را رعایت کرده ایم. باید توجه کرد که در جنوب، دشمن احتمال تک ما را در همه مناطق می دهد ... پایه مانورمان را روی ضمانت غافل گیری بگذاریم همراه با یک تک فریب. در منطقه جنوب ۸۰ درصد از موفقیت به دلیل غافل گیری است.»

فرماندهان برای غافل گیری دشمن پیشنهاد هایی ارائه کردند. احمد غلامپور: «منطقه که لو رفته است، فقط امکان دارد دشمن را در مورد زمان عملیات غافل گیر کنیم که برای این کار باید حفاظت را رعایت کنیم.» عزیز جعفری: «یک روش این است که خط حد یگان ها مشخص شود و یگان ها از حالا در خط مستقر شوند و منطقه را آماده کنند و به هیچ وجه خط حد را عوض نکنیم.»

فرمانده سپاه برای غافل گیری دشمن طرح دیگری ارائه داد: «یک عملیات دیگر از آب گرفتگی بویان تا کانالی که آب گرفتگی زید را به کانال پرورش ماهی وصل می کند، اجرا کنید.» محاسن و معایب این طرح نیز بررسی شد که از جمله محاسن آن آمادگی کمتر دشمن در این محور، ذکر گردید. پس از آن فرمانده سپاه اضافه کرد: «دشمن ۴۸ ساعت وقت می خواهد تا: ۱- جهت تک را بفهمد. ۲- تمرکز قوا بدهد. ۳- توپخانه و آتش خود را متمرکز کند تا بتواند به ما پاتک بکند. لذا اگر ما نگذاریم دشمن این فرصت را پیدا کند، نمی تواند پاتک [مؤثری] بکند.» وی افزود که برای اجرای این طرح نیز باید دو یگان برای این محور بگذاریم که جمعاً پنج یگان می شود.

در این جلسه دو اشکال کلی بر طرح های فوق وارد شد: فرمانده نیروی زمینی: «تصمیم گیری باید بر مبنای مأموریت های غرب و جنوب باشد. به نظر ما اجرای عملیات در سه جا امکان ندارد.» فرمانده قرارگاه قدس: «به هر یگان بیش از یک مأموریت نمی شود داد.» (۱)

محسن رضایی در پاسخ گفت: «عمده پدافند شما در شلمچه و ماووت است. در ماووت که دارید برای عملیات آماده می شوید. در شلمچه هم که پدافند و عملیات شما در یک راستا است. آن چیزی هم که برای منطقه فاو می گذارید هم با پدافند شما جور درمی آید. اتفاقاً پدافند های شما با آفند ها در کنار هم افتاده است.» در اینجا وقتی علی شمخانی و رحیم صفوی مشکل چگونگی تقسیم یگان ها بین مناطق مختلف و همچنین مسئله واگذاری دو مأموریت متفاوت به یک یگان در غرب و در جنوب را مطرح کردند؛ محسن رضایی ضمن تأکید بر اینکه یگان های عمل کننده در غرب و در جنوب باید جداگانه باشند، افزود که اگر عملیات در شلمچه و در فاو میسر نشد و در غرب موفقیت کسب شد، همه یگان ها را در غرب وارد عمل می کنیم. با طرح این موضوع، مسئله چگونگی انتقال یگان ها از جنوب به شمال غرب و زمان و امکانات لازم برای این کار و همچنین تجهیزات زمستانی ضروری برای شمال غرب مطرح گردید و علی شمخانی تأکید کرد: «انتقال از جنوب به غرب غیرممکن است ولی انتقال از غرب به جنوب ممکن است.»

ص: ۶۳

غلامعلی رشید در پاسخ به برخی مسائل مطرح شده، نکاتی را بیان کرد: «ما به توان خودمان توجه کمی می کنیم و به توان و قدرت کارایی دشمن هم توجه نمی کنیم. اگر برداشت درستی از توان و قدرت جابه جایی امکانات خودمان داشته باشیم، این همه سؤال نمی کنیم که برای انتقال چقدر زمان نیاز داریم. یا اینکه آیا می توانیم ده یا بیست یگان را از سه یگان در خط عبور دهیم. همین طور در مورد دشمن، بحثی از سپاه های ششم، سوم یا هشتم دشمن نکردیم و در بحث مانور به توان آنها و میزان احتیاط آنها و زمان لازم برای انتقال احتیاطشان (پس از پی بردن آنها به منطقه عملیات اصلی) و همچنین نیروهای احتیاط کلی که در دست ستاد کل ارتش عراق است، با کم توجهی از اینها رد می شویم. البته منطقه شلمچه یک حُسن سیاسی دارد و آن اینکه جناحی که الان در ارتش عراق حاکم شده، اینها یک شکست خیلی سخت می خورند، چون اینها برای گرفتن همین سرپل یک فشار عظیمی به ارتش عراق وارد کردند و همین منشأ اختلافاتی در ارتش عراق شد. دست یابی ما به این سرپل و به خصوص توسعه آن، مثل واقعه کربلای ۴ می شود که ما آن طرف (منطقه کربلای ۵) رفتیم و دشمن آمد و خیالش از کل منطقه راحت شد. همچنین بعد خواهند گفت [جناح های ارتش عراق] که "ما این همه تلفات دادیم؛ به شما گفتیم که ارتش عراق را از بین نبرید؛ شما رفتید یک سرپل گرفتید و آخر هم این همه زمین را دوباره از دست دادید." از نظر روحی این نوع مسائل در ارتش عراق تشدید می شود و اختلافات آنها عمیق تر می شود. یک تأثیر سیاسی هم اینجا دارد.»^(۱)

در ادامه جلسه مباحث دیگری درباره جبهه غرب و جنوب، اهمیت و میزان موفقیت در هر جبهه، امکان غافل گیری دشمن و اولویت هر جبهه مطرح شد و همچنین احتمال حمله دشمن به فاو در صورت انتقال یگان های اصلی به غرب و اینکه آیا عراق سلیمانیه یا کرکوک را به فاو ترجیح می دهد یا برعکس، بیان گردید.^(۲) [ضمیمه دارد]

فرمانده کل سپاه در پایان این جلسه، مباحث را چنین جمع بندی کرد: «روی این فکر کنیم که چه کنیم که ضمانت بیش تری داشته باشیم. اگر غافل گیری دشمن در شلمچه کاملاً رعایت شد، طوری که دشمن در خط هشیار نباشد و بتوانیم، اینجا را عمل می کنیم و با همین ۱۰۰ گردان حداقل تا کانال زوجی می رویم و به جزیره صالحیه می رسیم. مرحله بعد به جزیره برویم و مرحله بعدی را باید فکر کرد که به سمت تنومه یا آن طرف برویم. این جا (شلمچه) آمادگی داشته باشید که اگر دیدیم در شمال به خاطر غافل گیری یا به خاطر برف زمستان نشد، اولویت اول این است که در صورت موفقیت در شلمچه، نیروهای شمال را هم اینجا بیاوریم و عملیات در اینجا را به عملیات در شمال تقدم بدهیم. یعنی اول شلمچه را مورد امتحان و عمل قرار دهیم اگر دیدیم هر دو شرایط مساوی دارند؛ یعنی اگر در هر دو غافل گیری و وضعیت در حد ایده آل و مناسب بود، هر دو را با هم عمل می کنیم. اگر دیدیم شرایط ما در اینجا [شلمچه] بهتر بود و اگر مثلاً آن جا [شمال] قبل از شروع عملیات یا همان شب اول با مشکلات مواجه بشویم، همه آن نیروها را اینجا می آوریم.

ص: ۶۴

۱-۶. سند شماره ۰/۱۹۱/پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی توان سپاه جهت عملیات های محدود و گسترده در جبهه های شمال و جنوب (۱۷/۱۳۶۶)، قرارگاه نیروی زمینی، نوار (۲۶۱۱۷) ص ۴ تا ۷.

۲-۷. همان، ص ۷ تا ۱۵.

اگر دیدیم اینجا با مشکلات مواجه می شویم، چه قبل از عملیات و چه شب اول، دیگر تردید نمی کنیم و اینجا را به عنوان یک عملیات فریب تلقی می کنیم و همه نیروهای ما پشت سر هم به شمال می روند و آنجا وارد عمل می شوند. البته مشکلاتی دارد، از جمله آموزش جنگ در کوهستان است که لشکرهایی که در جنوب هستند باید این آموزش ها را ببینند و آمادگی به آنها داده شود. تجهیزات پشتیبانی را هم باید قرارگاه نیروی زمینی و وزارت سپاه آماده کنند»^(۱)

گفتنی است که در حین این جمع بندی، از احتمال عملیات در منطقه فاو نیز سؤال شد که فرمانده سپاه پاسخ داد در هر دو منطقه (فاو و شلمچه) عملیات نمی کنیم بلکه در یکی از این دو منطقه که مناسب تر باشد وارد عمل می شویم.

۳۱

جلسه سوم امروز فرماندهان سپاه در بعد از ظهر با حضور فرمانده نیروی زمینی سپاه و جانشین وی و فرماندهان قرارگاه های کربلا، نجف و قدس و همچنین رئیس ستاد کل سپاه (محمد فروزنده) برای بررسی مشکلات بودجه تشکیل گردید. راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در نیروی زمینی سپاه (اسد الله احمدی) که ثبت و ضبط جلسات امروز را به عهده داشت، درباره این جلسه نوشته است: «رئیس ستاد کل سپاه ابتدا از وضعیت بودجه سپاه و کاهش آن به علت تقسیم مبلغ ۲۵ میلیارد تومانی که در سال های قبل، اضافه بر بودجه عادی سپاه برای کمک به هزینه های جنگ پرداخت می شد و امسال ۱۲ میلیارد آن به ارتش پرداخت شده است، گزارش داد. وی افزود با توجه به اینکه پرداخت بودجه را هم ملزم به حسابرسی کرده اند، این موجب شده تا در پرداخت دیون تأخیر ایجاد شود. علاوه بر آن، نظارت مسائل مالی جنگ را به گروه ده نفره ای متشکل از ۵ عضو کمیسیون دفاع و ۵ عضو کمیسیون بودجه مجلس داده اند و هزینه کردن بودجه دفاعی سخت تر شده است. مشکل دیگر این است که سپاه هم مرتب در حال گسترش سازمان است.

فرمانده نیروی زمینی سپاه در ادامه بخشی از مشکلات را که کمبود بودجه ایجاد کرده از جمله مشکلات تأمین هزینه های مختلف یگان ها و نواحی سپاه - که امکان مسئله دار شدن و بدبینی فرماندهان را ایجاد می کند - مطرح کرد. محمد فروزنده برای حل بخشی از مشکل بودجه پیشنهاد کرد که برای نیروی زمینی سپاه سازمان و تشکیلات تعریف شود و به ثبت برسد تا بر اساس آن بودجه دریافت شود. مثلاً مشخص شود که نیروی زمینی سپاه ۴۰۰ گردان نیروی سازمانی دارد، هزینه هر گردان در ماه مثلاً ۵۰۰ هزار تومان است، در سال هزینه اش این قدر می شود، این یکی از راه حل هاست. وی از جمله مسائلی را که موجب بروز مشکلات بودجه می شود، نحوه هزینه کردن آن و بعضاً خرج آن در غیر از موارد مشخص شده، مثلاً صرف بودجه حقوق یا مواد غذایی برای ساختمان سازی دانست و خواستار جلوگیری از چنین مواردی شد»^(۲)

ص: ۶۶

۱- ۸. همان، ص ۱۵ و ۱۶.

۲- ۹. مأخذ ۲، ص ۴۲ تا ۴۹.

بحران خلیج فارس که در پی حملات روزهای گذشته هواپیماهای عراقی به تأسیسات نفتی ایران و نفتکشها در خلیج فارس و به ویژه با حمله نیمه شب ۳۰/۶/۱۳۶۶ هلی کوپترهای امریکایی به کشتی "ایران - اجر" تشدید شده بود [ضمیمه دارد]، امروز ادامه یافت. تلاش ایران برای مقابله با تهدیدات امریکا، درگیری هلی کوپترهای امریکایی با قایقهای سپاه پاسداران، برخورد یک کشتی پانامایی با مین و توقف کاروان کشتیهای تحت اسکورت ناوهای امریکایی از جمله وقایع امروز خلیج فارس است.

فرمانده نیروی دریایی سپاه پاسداران (حسین علایی) امروز درصدد مقابله با تهدیداتی که متوجه جزیره فارسی است، برآمد. وی در نامه ای به فرمانده کل سپاه پاسداران نوشت: «همان گونه که مطلعید امریکا اولین حمله خود را در خلیج فارس هم زمان با سال روز آغاز جنگ تحمیلی (شب ۳۱ شهریور) با هدف قرار دادن کشتی ایران - اجر آغاز نمود. به نظر می رسد که امریکا درصدد است به مقابله جدی با تلاشهای جمهوری اسلامی برای مقابله به مثل پردازد، لذا پیش بینی می شود که امریکایی ها طرحی را برای به تصرف درآوردن جزیره فارسی در دست دارند و در حال زمینه سازی برای این کار هستند؛ از جمله اینکه هر زمان که حمله ای علیه کشتیهای عازم کویت یا عربستان در منطقه شمال خلیج فارس صورت می گیرد آنها مدعی می شوند که این کار توسط قایقهای تندروی نیروی دریایی سپاه که از جزیره فارسی جدا شده اند، صورت گرفته است؛ لذا خواهشمند است به منظور بررسی رویدادهای احتمالی، اقدامات جدی صورت گیرد و طرحهای نیروی دریایی سپاه در این رابطه آماده ارائه می باشد و چنانچه جلسه ای بدین منظور تشکیل شود مناسب خواهد بود.» (۱)

فرمانده نیروی دریایی سپاه همچنین جریان درگیری امروز نیروهای سپاه با نیروهای امریکایی را در خلیج فارس چنین گزارش کرده است: «بنابر گزارش منطقه یکم دریایی در ساعت ۱۳:۳۰ مورخ ۱/۷/۱۳۶۶ دو فروند نفتکش به نامهای "اوشن هامونی" با ملیت پانامایی و "فوجی کاماور" با ملیت کره ای که به وسیله یک ناو امریکایی حامل یک فروند هلی کوپتر به شماره ۵۰۴ در سمت ۱۷۰ درجه و در ۱۶ مایلی جزیره ابوموسی اسکورت می شدند، مورد شناسایی رزمندگان گشت نیروی دریایی سپاه مستقر در جزیره ابوموسی قرار گرفتند. نیروهای ما که با سه فروند قایق عاشورا کاروان امریکایی را تحت نظر داشتند، به سمت یکی از دو نفتکش نزدیک می شوند که بلافاصله هلی کوپتر امریکایی از عرشه ناو به طرف قایقهای ما به پرواز درمی آید و به تعقیب قایقها می پردازد و سه فروند موشک به سمت قایقها پرتاب می نماید که به آنها اصابت نمی کند. قایقهای ما تا فاصله ۱۱ مایلی جزیره توسط هلی کوپتر امریکایی تعقیب می شدند. برادران مستقر در قایقها با ناو الوند از نداجا (نیروی دریایی ارتش) که در ۹ مایلی جزیره استقرار داشت تماس می گیرند و با هماهنگی با برادران نداجا به سمت

ص: ۶۷

هلی کوپتر تیراندازی می نمایند که هلی کوپتر مسیر خود را تغییر داده و در ۱۲ مایلی جزیره بر عرشه ناو امریکایی - که در کنار یک فروند کشتی آسیب دیده لیبریایی پهلو گرفته بود - فرود می آید. در ساعت ۱۶:۳۰ ناو مذکور خود را از کشتی موشک خورده جدا و در سمت ۱۹۰ درجه و ۱۵ مایلی جزیره به گشت زنی می پردازد. مراتب جهت اطلاع به آگاهی می رسد.»(۱)

از سوی دیگر، نیروی دریایی سپاه اعلام کرد که یک کشتی مخصوص نقشه برداری به نام "ماریا" که با پرچم پاناما حرکت می کرد، در آب های خلیج فارس با یک مین برخورد کرد.(۲) بیمه لویدز محل این برخورد را ۳۰ مایلی شمال جزیره العربیه اعلام کرد و نوشت: کشتی ماریا غرق شده است.(۳) بر اثر این حادثه چهار تن از سرنشینان این کشتی مفقود شدند.(۴) سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ بعداً در گفت و گویی غرق شدن این کشتی را ماجرای پرابهام و مشکوک عنوان کرد و گفت: «غرق شدن کشتی برخلاف عرف موجود دو روز بعد اعلام شد. این تأخیر پنجاه و چند ساعته دسترسی به شواهد لازم برای بررسی ادعای غرق شدن کشتی پانامایی بر اثر برخورد با مین را از بین برده است و سؤال این است که چرا شواهد قابل بررسی این حادثه باید از بین برود؟ در صورت واقعیت داشتن این مسئله بازهم سؤال مطرح است که چگونه ناوهای امریکایی مستقر در خلیج فارس با انواع تجهیزات پیچیده متوجه غرق شدن این کشتی نشده اند. تأخیر در اعلام خبر در حالی است که امریکاییان مدعی هستند در ساعت ۲۳ شب دوشنبه مین گذاری در آب های بین المللی خلیج فارس توسط کشتی ایران - اجر را شاهد بوده اند، اما اکنون راجع به غرق شدن این کشتی مهر سکوت بر زبان خود زده اند و این نکات از جمله ابهامات ماجرا است.» سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ با اشاره به نزدیکی این حادثه با حمله امریکا به کشتی ایران - اجر افزود: «این حرکات می تواند بیان کننده آغاز یک حرکت مشکوک توسط امریکا در خلیج فارس باشد.»(۵)

منابع کشتی رانی در مورد وضعیت و حرکت کشتی ها در خلیج فارس پس از حمله امریکا به کشتی ایران - اجر گزارش دادند که کشتی های جنگی ایران فعالیت در خلیج فارس را به شدت افزایش داده اند و کشتی های تجاری برای پرهیز از حمله قایق های توپدار ایران، در آب های بسیار نزدیک به سواحل عمان حرکت می کنند.(۶)

در همین حال دهمین کاروان کشتی های کوییتی تحت اسکورت ناوهای امریکا، با وجود اعلام برنامه حرکت آن، به دلیل بروز اوضاع بحرانی در خلیج فارس از حرکت بازماند. رادیو امریکا در این باره گفت: «حرکت این کاروان در شرایط کنونی از اهمیت بیش تری برخوردار است. این کاروان برخلاف برنامه اعلام شده از حرکت منصرف شد و تا تاریخ ۶/۷/۶۶ در بندر الاحمدی کویت باقی می ماند تا آرامش نسبی مجدداً برقرار شود. نفتکش کوییتی "گاز پرنس" از جمله نفتکش های این کاروان است.»(۷)

ص: ۶۸

۱- ۱۱. سند شماره ۶۷۹۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه فرمانده نیروی دریایی سپاه به فرمانده کل سپاه، ۲/۷/۱۳۶۶.

۲- ۱۲. سند شماره ۹۱۵۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نیروی دریایی سپاه، آمار کشتی های آسیب دیده.

۳- ۱۳. روزنامه اطلاعات، ۴/۷/۱۳۶۶، ص ۱۷، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۴- ۱۴. روزنامه رسالت، ۴/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۵- ۱۵. مأخذ ۱۳، ص ۱۸.

۶- ۱۶. روزنامه رسالت، ۲/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲، دوبی - خبرگزاری رویتر.

۷- ۱۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۸۸، ۲/۷/۱۳۶۶، ص ۱۹، رادیو امریکا، ۱/۷/۱۳۶۶؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۷/۱۳۶۶، ص ۳، یونایتد پرس.

امریکا و انگلستان درصدد گسترش فعالیت های اطلاعاتی و نظامی خود در منطقه خلیج فارس هستند. در این باره مجله الشهید به نقل از منابع آگاه عربستان نوشته است که تعدادی از کادرهای خدماتی آواکس های مستقر در پایگاه ظهران برکنار شده اند که این اقدام ناشی از تصمیم گیری امریکا برای محول کردن مأموریت های نظامی تازه به آواکس ها می باشد. مأموریت های نظامی محول شده به آواکس ها مربوط به مرکزی جدید التأسيس سرّی در بحرین است تا از این طریق هواپیما های آواکس اطلاعات ویژه و مورد نیاز را به ناوهای امریکایی مستقر در آب های منطقه منتقل کنند.^(۱)

واینبرگر وزیر دفاع امریکا نیز در خاطرات خود درباره فعالیت هواپیما های جاسوسی آواکس نوشته است: «آواکس ها از آغاز جنگ ایران و عراق، در عربستان پروازهای خود را آغاز کردند که این فعالیت فقط شامل قسمت شمالی خلیج [فارس] و خطرهای احتمالی هواپیماهای ایرانی برای حوزه های نفتی عربستان می شد و این پوشش حافظ کشتی های امریکا در خلیج [فارس] نبود چیزی که ما احتیاج داشتیم این بود که دامنه فعالیت خود را گسترش دهیم تا قسمت پایین خلیج [فارس] را نیز در برگیرد و این مستلزم استفاده سعودی ها از آواکس های خود، برای تکمیل پرواز های ما در حمایت از عملیات اسکورت بود.»^(۲) واینبرگر با اشاره به مذاکرات خود با مقام های سعودی در پاریس، افزوده است: «سعودی ها امتیازاتی اساسی دادند و با شرکت در عملیات ما از جمله گشت زنی آواکس ها، به گونه ای مستقیم تر از آنچه رسم آنها در گذشته بود موافقت کردند.»^(۳) وی ضمن یادآوری ترس اعراب از همکاری نزدیک و آشکار با امریکا در خلیج فارس نوشته است: «مذاکرات خیلی مشکل بود و حتی نزدیک ترین دوستان عرب ما در خلیج [فارس] نمی خواستند چنین به نظر رسد که همکاری نظامی خیلی نزدیکی با امریکا دارند. من تمام سعی خود را برای کسب موافقت سعودی ها جهت استفاده از آواکس های آنها کردم؛ زیرا ما هر قدر زودتر از حملات ایران باخبر می شدیم به همان میزان زودتر می توانستیم آماده مقابله شویم و خط سیر هواپیماهای جنگی ایران را مشخص کنیم.»^(۴)

با همکاری عربستان و امریکا هواپیماهای آواکس اطلاعات ویژه و مورد نیاز از منطقه خلیج فارس را به ناوهای امریکایی مستقر در منطقه منتقل می کردند.

از سوی دیگر، انگلستان ساخت یک پایگاه نیروی دریایی را در منطقه طویل ابو ظبی آغاز کرده است. به نوشته مجله "مید" ساخت این پایگاه یک میلیارد دلار هزینه دارد و دارای

ص: ۶۹

۱- ۱۸. روزنامه کیهان، ۲۷/۱۳۶۶، ص آخر، مجله "الشهید".

۲- ۱۹. مهران مفیدی طباطبایی، نبرد در خلیج فارس (فصلی از کتاب خاطرات کاسپار واینبرگر)، تهران، نشر صریر، بهار ۱۳۷۰، ص ۲۹.

۳- ۲۰. همان، ص ۳۱ و ۳۲

۴- ۲۱. همان، ص ۳۰.

شش اسکله برای سلاح های موشک انداز و حمل نیرو، دو اسکله برای خدمات عمومی و یک اسکله برای ترخیص تجهیزات نظامی سنگین است. همچنین برای این پایگاه تسهیلاتی از قبیل تعمیرگاه، انبار اسلحه و تجهیزات، ساختمان های آموزشی، اداری و مسکونی در نظر گرفته شده است. عربستان برای ساخت این پایگاه کمک مالی خواهد کرد. گفته می شود که این پایگاه بزرگ ترین پایگاه دریایی در منطقه خلیج فارس خواهد بود.^(۱)

۶۱

بیست و شش تن از خدمه کشتی ایران - اجر که دو روز پیش هدف حمله هلی کوپترهای امریکایی قرار گرفته بود، پس از انتقال به یک ناو امریکایی به هلال احمر عمان تحویل داده شدند. مسئولان استان هرمزگان تأکید کردند در صورتی که انتقال خدمه کشتی ایران - اجر از طریق هوایی میسر نشود، آنها با یک کشتی مسافربری که به این منظور آماده شده، از طریق دریا از عمان به ایران منتقل می شوند.^(۲)

گفتنی است که امریکا برای کاهش میزان تنش موجود، پس از استفاده تبلیغاتی گسترده از ماجرای حمله به کشتی ایران اجر، در فاصله کوتاهی اعلام کرد که خدمه این کشتی به ایران برگردانده می شوند. وزیر دفاع امریکا با این توجیه که ما با ایران در جنگ نیستیم و فقط از خود دفاع می کنیم، در یادداشت های خود نوشته است: من دستور دادم تا خدمه کشتی را به ایران بازگردانند که کشور دوست ما "عمان" لطف نمود و به صورت واسطه در این موضوع کمک کرد.^(۳)

۷۲

وزیر دفاع امریکا در آستانه سفر به منطقه خلیج فارس و دو روز پس از حمله به کشتی ایران - اجر، جمهوری اسلامی را تروریست خواند و ایران را به حمله مجدد تهدید کرد. وی گفت: انتظار دارد ایران حمله امریکا به یک کشتی ایرانی را تلافی کند، اما اگر شرایط مشابه باشد، مجدداً دستور حمله خواهد داد. واینبرگر افزود: «فکر می کنم آنها همواره تلافی کرده اند؛ آنها همیشه تروریسم را اعمال می کنند.» خبرگزاری رویتر در ادامه این خبر، اضافه کرده که سفر وزیر دفاع امریکا به خلیج فارس - که چند هفته پیش برنامه ریزی شده بود - شامل دیدار از عربستان سعودی، بحرین و توفقی کوتاه در مصر می شود. وی همچنین از نیروهای امریکایی در نزدیکی و داخل خلیج فارس دیدن خواهد کرد.^(۴) سخنگوی کاخ سفید نیز درباره احتمال حملات تلافی جویانه ایران گفت: «تشخیص ما این است که منافع امریکا در سراسر جهان در معرض خطر بیش تری قرار گرفته است، از سفارت خانه های خود می خواهیم اقدامات مناسبی را در این زمینه اتخاذ نمایند.»^(۵)

۸۳

شوروی خواستار تشکیل نیروی حافظ صلح سازمان ملل در خلیج فارس شد تا حفاظت از خطوط کشتی رانی در این منطقه به یک نیروی دریایی بین المللی تحت پرچم سازمان ملل

ص: ۷۰

۱- ۲۲. سند شماره ۱۴۸۱۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: وزارت امور خارجه، سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران در دوی، ۱۰/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

۲- ۲۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۸۸، ۲/۷/۱۳۶۶، ص ۳ و ۴، بندرعباس - خبرگزاری جمهوری

اسلامی، ۱/۷/۱۳۶۶.

۳-۲۴. مأخذ ۱۹، ص ۳۹ و ۴۰.

۴-۲۵. مأخذ ۲۳، ص ۲۰ و ۲۱، واشنگتن - خبرگزاری رویتر، ۱/۷/۱۳۶۶.

۵-۲۶. مأخذ ۱۶، ص ۱۲، تهران - واحد مرکزی خبر.

متحد واگذار شود.^(۱) وزیر خارجه شوروی با ارائه این طرح گفت: امنیت کشتی رانی به کل جامعه بین المللی و به نام این جامعه به سازمان ملل متحد مربوط می شود و در صورت لزوم نیروهای لازم و کافی باید در اختیار سازمان ملل متحد گذاشته شود.^(۲)

خبرگزاری رویتر در گزارشی از منطقه خلیج فارس به نقل از دیپلمات ها طرح شوروی را مانوری برای منحرف کردن اذهان عمومی از طرح اعمال تحریم تسلیحاتی علیه ایران دانست و نوشت: «شوروی سعی دارد با ارائه این طرح، تشنج در خلیج فارس را خنثی کرده و بر حرارتی که امریکا و انگلیس برای اعمال تحریم تسلیحاتی علیه ایران ایجاد کرده اند، آب سردی بریزد. انتظار نمی رود امریکا و انگلیس با این طرح روس ها موافقت کنند.»^(۳)

طرح شوروی برای امنیت خلیج فارس با استقبال هلند روبه رو شد، لیکن امریکا و انگلیس به مخالفت با آن برخاستند. وزیر خارجه هلند پس از سخنان وزیر خارجه شوروی گفت: هلند آماده است که در یک نیروی دریایی سازمان ملل برای حفاظت از کشتی رانی در خلیج فارس مشارکت کند و دولت هلند روشن ساخته که مایل است شاهد قبول این مسئولیت از سوی این سازمان جهانی باشد و در عین حال به کار پاک سازی مین ها از این آبراه کمک می کند.^(۴) در مقابل، مارگارت تاچر نخست وزیر انگلیس ضمن مخالفت با طرح شوروی گفت: «تجربه نشان داده است که سازمان ملل با حضور نیروهایش در یک منطقه بحرانی نتوانسته است از وقوع جنگ جلوگیری کند یا با شرایط جنگی به مقابله برخیزد. تازه اگر چنین نیرویی نیز تشکیل شود کشورهایی به تشکیل آن کمک می کنند که اکنون در خلیج فارس نیروی دریایی مستقر کرده اند در حالی که امکان به وجود آوردن یک سرفرماندهی مشترک وجود ندارد.» تاچر وضعیت فعلی را که در آن نیروهای مستقر در خلیج فارس بین خود هماهنگی ایجاد می کنند، راه حلی بهتر خواند.^(۵) سخنگوی کاخ سفید نیز با رد طرح شوروی گفت: «این طرح در نهایت به مقاصد آیت الله روح الله خمینی رهبر ایران کمک می کند. یعنی امریکا را کاملاً از خلیج فارس و خلیج عمان که نیروی دریایی ما ۴۰ سال آزادانه در آنجا حضور داشته بیرون می راند.» وی افزود: «این طرح در زمانی مطرح شده که سیاست امریکا در خلیج فارس در حال ثمر دادن است.»^(۶)

۹۱

حملات هوایی عراق که در پی وقفه چند روزه مجدداً از ۲۵/۶/۱۳۶۶ آغاز شده بود [ضمیمه دارد]، امروز با حمله به مراکز و تأسیسات صنعتی ایران ادامه یافت و پنج واحد صنعتی - کارگری در استان باختران و منطقه ای در اسلام آباد هدف حمله شدید هواپیماهای عراق قرار گرفت. در ساعت ۱۲:۱۰ چندین هواپیمای دشمن با تجاوز به استان باختران، کارخانه سیمان غرب، کارخانه قند بیستون، نیروگاه برق باختران، دکل مخابراتی تلویزیون و یک پست برق دیگر را بمباران کردند. بر اثر حمله هواپیماهای عراقی به کارخانه سیمان غرب، پست برق و الکتروفیلتر کارخانه آسیب کلی

ص: ۷۱

Sreedhar. Kapil kaul. Tanker war, Aspect of Iraq-Iran war (۱۹۸۰-۱۹۸۸). New Delhi, ABC, .۲۷ - ۱
Publishing House, ۱۹۸۹, p. ۵۹

۲- ۲۸. مأخذ ۱۳، ص آخر، نیویورک - خبرگزاری فرانسه.

۳- ۲۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۸۹، ۳/۷/۱۳۶۶، ص ۲۸، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۲/۷/۱۳۶۶.

۴- ۳۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۰، ۴/۷/۱۳۶۶، ص ۱۳، سازمان ملل - خبرگزاری رویتر،

۲/۷/۱۳۶۶.

- ۵- ۳۱. همان، ص ۱۴، رادیو بی بی سی، ۳/۷/۱۳۶۶.
- ۶- ۳۲. مأخذ ۱۴، ص ۱، واشنگتن - خبرگزاری رویتر.

دید و به سنگ شکن، کارگاه نوسازی و مخازن سوخت آن خسارت وارد شد.^(۱) در حمله به کارخانه قند بیستون چون اکثر کارگران در غذاخوری بودند، تنها چهار تن مجروح شدند. در این حمله دو انبار شکر محتوی ۲۵۰۰ تن شکر و یکصد هزار گونی خالی از بین رفت و ۵۰ درصد سقف های کارخانه و یک کوره بخار جدید منهدم شد.^(۲)

در حمله هواپیماهای عراقی به نیروگاه برق باختران، شش بمب به تأسیسات و یک بمب به اتاق فرمان آن اصابت کرد و خسارات کلی به بار آورد.^(۳) در حملات امروز، عده ای غیرنظامی شهید و ۲۶ تن مجروح شدند.^(۴)

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از باختران به نقل از یک مسئول پدافند هوایی تعداد هواپیماهای مهاجم امروز دشمن را حداقل ۱۰ فروند اعلام کرد. این خبرگزاری با مخابره خبر حملات هوایی عراق به مراکز صنعتی - کارگری باختران میزان حملات هوایی و موشکی عراق به این شهر را در طول یک سال گذشته مورد بررسی قرار داد و نوشت: با احتساب بمباران های امروز دفعات بمباران شهر باختران از ابتدای جنگ تحمیلی تاکنون به ۱۲۱ نوبت بمباران و ۲۱ مورد حمله موشکی رسید که بر اثر اصابت ۱۹ فروند موشک در شهر باختران مجموعاً ۱۱۶۶ واحد مسکونی، ۲۰۰ واحد تجاری، ۱۱۰ باب مدرسه و دو پاساژ عمومی، یک گاراژ و یک سینما ویران شده است.^(۵)

امروز همچنین یک روستای ترکیه در ۷ کیلومتری مرز ترکیه و عراق هدف حمله هوایی عراق قرار گرفت. رادیو صدای کردستان وابسته به حزب دمکرات با اعلام این خبر افزود: گلوله و راکت هواپیماهای عراقی وسط روستا اصابت کرد و سبب کشته شدن سه تن و مجروح شدن ۸ تن دیگر از ساکنان روستای مذکور گردید.^(۶) وزارت امور خارجه ترکیه با احضار سفیر عراق در آنکارا متن اعتراضیه ای را در این باره تسلیم وی کرد که در آن آمده است: دولت ترکیه حق دریافت خسارت های جانی و مالی ناشی از تجاوز جنگنده های عراقی را برای خود محفوظ می دارد.^(۷)

۱۰۱

گلوله باران مراکز صنعتی و نظامی عراق در تلافی حملات هوایی دشمن به مناطق مسکونی و مراکز صنعتی - کارگری کشورمان امروز نیز ادامه یافت. مراکز اقتصادی و صنعتی و نظامی ام القصر، بصره و زبیر، از ساعت ۱۶ روز گذشته هدف آتش سنگین توپخانه های خودی قرار دارد.^(۸)

نماینده عراق در سازمان ملل امروز در نامه ای به دبیرکل این سازمان ادعا کرد که نیروهای ایران در روز ۲۱ سپتامبر ۱۹۸۷ (۳۰ شهریور ۱۳۶۶) تعداد ۹۷ گلوله به بصره زده اند که بر اثر آن ۳ تن کشته و ۲۹ تن مجروح شدند. در روز ۲۲ سپتامبر (۳۱ شهریور) نیز ۳۶۹ گلوله به بصره زده اند که ۱۱ تن کشته و ۴۷ مجروح شدند و ۱۰ خودرو خسارت دید. در این روز همچنین ۱۲ گلوله به بدره و ۴ گلوله به خانقین اصابت کرد که خساراتی نداشت.^(۹)

ص: ۷۲

۱- ۳۳. سند شماره ۱۰۲۸۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر سیاسی نمایندگی امام در قرارگاه نجف، ۲/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۱۰۲۸۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (رکن ۳)، مرکز فرماندهی، به دفتر نخست وزیری، ۱/۷/۱۳۶۶.

۲- ۳۴. سند شماره ۱۳۵۱۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد کل سپاه، معاونت عملیات، ۳/۷/۱۳۶۶، ص ۴.

- ۳-۳۵. سند شماره ۱۰۲۸۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر سیاسی نمایندگی امام در قرارگاه نجف، ۲/۷/۱۳۶۶.
- ۴-۳۶. سند شماره ۱۰۲۸۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی سپاه - ناحیه باختران، به دفتر فرماندهی سپاه، روابط عمومی، ۱/۷/۱۳۶۶.
- ۵-۳۷. مأخذ ۲۳، ص ۳، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۷/۱۳۶۶.
- ۶-۳۸. سند شماره ۰۶۰۴۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه "رادیو های بیگانه"، رادیو صدای کردستان عراق (وابسته به حزب دمکرات عراق)، ۳/۷/۱۳۶۶، ص ۲.
- ۷-۳۹. روزنامه کیهان، ۲/۷/۱۳۶۶، ص آخر، به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۸-۴۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۷/۱۳۶۶، ص ۲.
- ۹-۴۱. سند شماره S/۱۹۱۵۲ شورای امنیت سازمان ملل، ۲۳ سپتامبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

در منطقه شلمچه نیروهای عراقی با اجرای یک تک محدود، دو سنگر کمین نیروهای ایران را در محور انگشتی (شمال جزیره صالحیه) اشغال کردند. افراد دشمن ضمن جمع آوری مین و باز کردن معبر(۱) از ساعت ۵ تا ۶ صبح آتش نسبتاً سنگینی روی دو سنگر کمین لشکر ۳۳ المهدی ریختند، سپس حمله کردند. نیروهای لشکر ۳۳ المهدی که به تازگی در منطقه مستقر شده بودند و آشنایی کامل به منطقه نداشتند، افراد خود را به عقب کشیدند. پس از آن دشمن توانست دو سنگر جلویی را - که هر یک گنجایش دو نیرو دارد - تصرف کند. (۲) معاونت اطلاعات قرارگاه کربلا در گزارشی در این باره نوشت: «دشمن سعی دارد با حرکت لاک پشتی این منطقه را در کنترل و تصرف خود در آورد که تا حدود زیادی در این کار موفق بوده است. اگر این حرکت دشمن همچنان ادامه یابد، تهدید جدی برای عقبه و همچنین برای یگان های دیگر مستقر در غرب کانال می باشد.» (۳)

پیشمرگان کُرد عراقی امروز طی دو حمله جداگانه در دو استان دهوک و اربیل، تعدادی از نیروهای دشمن را کشته و عده ای را اسیر کردند. به گزارش سپاه رمضان، در منطقه زاخو از استان اربیل گروهی از پیشمرگان حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) به همراهی گروهی از نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) به سیزده پایگاه اطراف شیرانیش اسلام حمله کردند و آنها را به تصرف خود در آوردند. در این حمله تعدادی از نیروهای دشمن کشته و ۹ تن اسیر شدند، پنج خودروی نظامی ارتش عراق به آتش کشیده شد و تعدادی سلاح به غنیمت مبارزان درآمد. (۴) نیروهای اتحادیه میهنی همچنین در استان اربیل با حمله به ۱۴ پایگاه ارتش عراق در منطقه بادنیان تعدادی از افراد آن را کشتند و ۹ تن را اسیر کردند. همین گزارش حاکی است که در استان کرکوک پیشمرگان کُرد با حمله به خط دفاعی دشمن ده تن از نیروهای بعثی را کشتند و چهار تن را اسیر کردند. (۵)

واحد اطلاعات سپاه پاسداران در گزارشی اعلام کرد که عناصر حزب دمکرات با نفوذ به پایگاه "کانی باغ" در محور پسوه (حوالی شهرستان مهاباد) با نیروهای مستقر در آن درگیر شدند که بر اثر آن از نیروهای ژاندارمری دو تن شهید و ده تن مجروح گردیدند. (۶) افراد حزب دمکرات همچنین با ورود به روستای "حاجی علی کند" از توابع بوکان، با نیروهای خودی درگیر شدند و یکی از سربازان را با خود بردند. این درگیری پس از یک ساعت پایان یافت و تلفاتی در بر نداشت. (۷)

رئیس جمهوری اسلامی ایران امروز در پایان سفر خود به سازمان ملل متحد طی کنفرانسی مطبوعاتی در مقر سازمان ملل در نیویورک مواضع جمهوری اسلامی ایران را درباره حمله امریکا

-
- ۱- ۴۲. سند شماره ۰۲۹۲۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: معاونت اطلاعات قرارگاه کربلا، ۲/۷/۱۳۶۶، ص ۱.
 ۲- ۴۳. سند شماره ۰۲۹۲۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه کربلا، معاونت عملیات، ۶/۷/۱۳۶۶.
 ۳- ۴۴. سند شماره ۰۲۹۲۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: معاونت اطلاعات قرارگاه کربلا، ۲/۷/۱۳۶۶، ص ۱.
 ۴- ۴۵. سند شماره ۰۹۷۵۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان، معاونت اطلاعات، ۱۰/۷/۱۳۶۶؛ و - سند

- شماره ۰۲۹۲۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان، معاونت اطلاعات، ۶/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۲۹۲۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: روابط عمومی فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان، ۷/۷/۱۳۶۶.
- ۴۶-۵. همان، سند سوم.
- ۴۷-۶. واحد اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نشریه "گزارش روزانه"، شماره ۲۶۲، ص ۱، ۸/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۱۰۲۸۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اداره اطلاعات ناجا، ۲/۷/۱۳۶۶.
- ۴۸-۷. سند شماره ۰۱۰۳۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۷/۷/۱۳۶۶.

به کشتی ایران - اجر، اقدامات ایران در قبال تهدیدات امریکا، روند مذاکرات صلح، تنبیه متجاوز، عملکرد شورای امنیت، مسئله گروگان های غربی در لبنان و روابط با کشورهای جهان تشریح کرد.

رئیس جمهوری اقدامات خصمانه دولت امریکا را عامل تیرگی روابط دو کشور دانسته و با اشاره به حادثه کشتی ایران - اجر گفت: «سفر من چگونه می تواند باعث بهبود در روابط دو کشور شود در حالی که هم زمان با ورود من به نیویورک، امریکا به یک کشتی ایرانی حمله کرده و تعدادی را به قتل می رساند. اگر فرضاً مین در آن کشتی بود آیا نیروی دریایی امریکا نمی توانست آن را محاصره کند و کسی را نکشد؟ البته چنین مواردی در گذشته نیز بارها توسط امریکا صورت گرفته است.»

وی در پاسخ به این سؤال که آیا شما خود را در حال جنگ با امریکا می بینید، گفت: «نه، ولی این نگرانی را داریم که ممکن است امریکا ما را به جنگ بکشاند. حضور امریکا در خلیج فارس نشانه جنگ است. این همه کشتی جنگی و ناوگان دریایی به خاطر دفاع نیست بلکه به منظور حمله در آنجا مستقر شده اند. علامت صلح و عدم بروز جنگ این است که امریکا نیروهای خود را از خلیج فارس خارج کند. ... فکر می کنم اولین قدم ها را دولت امریکا در راه یک جنگ برداشته. ما به هیچ وجه مایل نیستیم یک جنگ تمام عیار بین ما و امریکا رخ بدهد اما اگر چنین چیزی پیش آید ما ناگزیر با قدرت از خودمان دفاع خواهیم کرد.»^(۱)

آیت الله خامنه ای درباره حمله امریکا به کشتی ایران - اجر گفت: «تهاجم اخیر نیروهای امریکایی به یک کشتی باربری ایرانی، یکی از بزرگ ترین اشتباهات دولت ریگان بود و طبق ارزیابی این اشتباه حتی از اشتباه ماجرای مک فارلین هم بزرگ تر بود. امریکا در انتخاب زمان این حرکت و نوع تبلیغاتی که برای آن به راه انداخته، مصلحت اندیشی هایی داشته است، اما نوع حادثه و طبیعت خونین و زشت آن چشم انداز حوادث خونینی را در مقابل افکار عمومی مردم امریکا به وجود خواهد آورد. برخلاف تبلیغات وسیع امریکا کشتی ایرانی مورد تهاجم امریکا یک کشتی باری با نام معین و ثبت شده تجاری بوده نه یک ناو نظامی. امریکا می گوید این کشتی تجاری حامل مین بوده و به فرض حرف آنها درست باشد، گرچه این تبلیغات صحت ندارد ولی مین را می توان از هر کشتی به کشتی دیگر حمل کرد. اگر فرض کنیم این کشتی حامل مین بوده آیا دولت امریکا موظف است یا اجازه دارد هر کشتی حامل سلاح را در خلیج فارس مورد تهاجم قرار دهد! اگر امریکا می خواست که این کشتی در خلیج فارس مین گذاری نکند می توانست آن را محاصره و مین هایش را مصادره نماید. اما کشتن چند انسان چه فایده ای داشت. آیا دولت امریکا در مقابل این اقدام می تواند از خود دفاع کند؟ به این دلایل معتقدم دولت امریکا برای این اقدام هیچ توجیهی نه در مقابل ملت امریکا و نه در مقابل ملت ما که مظلوم واقع شده است، ندارد.»^(۲)

ص: ۷۴

۱- ۴۹. وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه "تحلیل و رویداد"، شماره ۹۸، آبان ۱۳۶۶، ص ۲۷، ۳۳ و ۳۷.

۲- ۵۰. روزنامه اطلاعات، ۲/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

رئیس شورای عالی دفاع با اشاره به اینکه امریکا به عنوان بانی قطعنامه ۵۹۸ اولین نقض کننده آن هم بود، بر محفوظ بودن حق تلافی برای جمهوری اسلامی در مقابل حمله امریکا به کشتی ایران - اجر تأکید کرد. وی در پاسخ به این سؤال که چه ضرورتی داشت که شما امریکا را تهدید کنید؟ آیا این تهدید کمی جسورانه و مغرورانه نیست که کشوری در حد ایران، کشور قدرتمندی چون امریکا را تهدید کند؟ اظهار کرد: ما گفتیم که ممکن است به آن حملات پاسخ دهیم و این کار را هم می کنیم. باید اضافه کنم که بزرگ بودن به معنی آسیب ناپذیر بودن نیست؛ دولت امریکا و مخصوصاً در خلیج فارس بسیار آسیب پذیر است. (۱)

رئیس جمهوری درباره چگونگی امکان پایان دادن به جنگ، با تأکید بر اینکه «راه مذاکرات را ما مطمئناً بسته ایم» درباره تداوم مذاکرات در چارچوب قطعنامه ۵۹۸ گفت: ما فرمول استفاده از این قطعنامه را برای رسیدن به یک آتش بس تهیه کرده ایم و در اختیار دبیرکل قرار داده ایم. نکته اصلی مسئله تنبیه متجاوز است، اگر این مسئله حل بشود مطمئناً همه چیز حل خواهد شد. وی افزود: ما شورای امنیت را رد نمی کنیم. شورای امنیت یعنی مجموعه ای و هیئتی برای حفظ امنیت بین المللی، هیچ کس این را رد نمی کند و بیش تر از همه، ما که امنیتان مورد تعرض و تجاوز قرار گرفته است. ما به شورای امنیت اعتراض داریم که چرا طبق وظایف خودش از اول جنگ عمل نکرده. من دیروز در سخنرانی گفتم در حالی که ده لشکر و صدها فروند هواپیمای عراقی به ما حمله کردند شورای امنیت که طبق اولین ماده منشور موظف به مقابله با تجاوز است،

رئیس جمهوری اسلامی ایران در پایان سفر خود به سازمان ملل متحد طی کنفرانسی مطبوعاتی در مقر این سازمان در نیویورک، مواضع ایران را درباره حمله امریکا به کشتی ایران - اجر، اقدامات ایران در قبال تهدیدات امریکا، روند مذاکرات صلح، تنبیه متجاوز، عملکرد شورای امنیت، مسئله گروگان های غربی در لبنان و روابط با کشورهای جهان تشریح کرد.

رئیس جمهوری اسلامی ایران در پایان سفر خود به سازمان ملل متحد طی کنفرانسی مطبوعاتی در مقر این سازمان در نیویورک، مواضع ایران را درباره حمله امریکا به کشتی ایران - اجر، اقدامات ایران در قبال تهدیدات امریکا، روند مذاکرات صلح، تنبیه متجاوز، عملکرد شورای امنیت، مسئله گروگان های غربی در لبنان و روابط با کشورهای جهان تشریح کرد.

ص: ۷۵

هیچ نگفت و تنها بعد از گذشت چندین روز که ما کاملاً غافل گیر شده بودیم و هزاران کیلومتر از زمین های ما غصب شده بود، شورای امنیت از ما و عراق می خواست که از توسل بیش تر به زور خودداری کنیم، یعنی از عراق می خواست که بیش تر پیش نیاید و از ما می خواست که با قدرت نظامی عراق را عقب نزنیم. بنابراین ما به شورای امنیت اعتراض داریم به خاطر این که به وظایف خود عمل نکرده. اگر قرار باشد که شورا به وظایف خود عمل کند ما بیش ترین طرفداری را از او خواهیم کرد، چون ما به امنیت خودمان، امنیت ملی خودمان نهایت احتیاج را داریم.^(۱)

۱۵۱

قدرت های بزرگ مذاکرات ایران با دبیر کل سازمان ملل را برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق مثبت ارزیابی کردند. علاوه بر این شوروی و چین از قدرت های غربی خواستند قطعنامه ۵۹۸ را محترم بشمارند.

رادیو بی بی سی در تفسیری درباره گفت و گوهای انجام شده در پشت درهای بسته شورای امنیت سازمان ملل، گفت: «امریکا تلویحاً آمادگی خود را برای به تعویق انداختن درخواست تحریم تسلیحاتی ایران تا زمانی که تلاش های دیپلماتیک ادامه دارد، به اطلاع شورای امنیت رسانده است. در حالی که امریکا دلیل تغییر موضع ایران را کسب آمادگی نظامی بیش تر می داند، دبیر کل سازمان ملل، شوروی و چین به مفید بودن گفت و گوها معتقدند.»^(۲)

"گنشر"، وزیر خارجه آلمان، نیز با بیان اینکه پافشاری ریگان به نظر های خود در اجرای تحریم تسلیحاتی موجب اختلال در وحدت اعضای دائمی شورای امنیت می شود، گفت: «به رغم سخنرانی های تند و مناقشات پیش آمده در سازمان ملل، هیچ یک از طرفین درهای مذاکره را به طور قطع و کامل مسدود نساخته اند.»^(۳)

از سوی دیگر، "ادوارد شوارندادزه" وزیر خارجه شوروی، از دولت های غربی خواست در جنگ ایران و عراق خونسردی خود را حفظ کرده و اوضاع را در خلیج فارس - که با وارد کردن نیروهای دریایی انبوه در این منطقه به طور خطرناکی بحرانی کرده اند - مسموم نکنند. وی با تأکید بر لزوم حفظ وحدت شورای امنیت، از کلیه کشورهای عضو شورا درخواست کرد که قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت را محترم بشمارند. وزیر خارجه شوروی ضمن موافقت با برقراری فوری آتش بس بین ایران و عراق بر تشکیل یک کمیسیون مأمور تحقیق درباره مسئولیت آغاز جنگ تأکید کرد و گفت: «پذیرفته شدن آتش بس و تشکیل کمیسیون تحقیق امکان خواهد داد که نیروهای دریایی خارجی به آسانی خلیج فارس را ترک کنند.»^(۴)

وزیر خارجه چین نیز در این باره گفت: «اوضاع خلیج فارس با رویارویی های شدید در منطقه بسیار آشفته تر می شود و چین شدیداً نگران این موضوع است. چین در این رابطه یک موضع بی طرفانه اتخاذ کرده، اما از ایران و عراق خواسته تا هرچه زودتر به جنگ پایان دهند. قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت که شامل درخواست آتش بس فوری می باشد، زمینه های خوبی را برای یک

ص: ۷۶

۱- ۵۲. مأخذ ۴۹، ص ۳۷ تا ۳۹.

۲- ۵۳. مأخذ ۳۰، ص ۱۴ و ۱۵، رادیو بی بی سی، ۳/۷/۱۳۶۶.

۳- ۵۴. مأخذ ۲۳، ص ۵۴، رادیو کلن، ۱/۷/۱۳۶۶.

۴- ۵۵. مأخذ ۵۰، ص آخر، نیویورک - خبرگزاری فرانسه.

راه حل صلح آمیز تأمین می کند. چین از ابرقدرت ها می خواهد تا به حضور نظامی خود در خلیج فارس پایان دهند تا کشورهای منطقه بتوانند مشکلات خود را از طریق گفت و گو و مشورت حل و فصل کنند.»(۱)

۱۶۱

دولت انگلستان سه دفتر واسطه خرید سلاح برای ایران را در لندن تعطیل کرد. "سر جفری هاو" وزیر خارجه انگلستان در سخنرانی خود در مجمع عمومی سازمان ملل ضمن حمایت از حمله امریکا به کشتی ایران - اجر، حمله به نفتکش انگلیسی جنتل بریز(۲) را یک اقدام تجاوزکارانه و شرم آور توصیف کرد. وی ضمن اعلام دستور بستن دفاتر ایران در لندن، درباره علت آن گفت: «حمله ایران به نفتکش انگلیسی جنتل بریز آخرین عامل مؤثر در تصمیم گیری انگلیس برای بستن دفاتر نظامی ایران در لندن بوده است.»(۳) رادیو بی بی سی نیز با پخش این خبر افزود: بریتانیا، ویزای ۳ تن از افسران ارتش را که در این دفاتر برای تهیه سلاح در اروپا استفاده می کردند لغو می کند.»(۴)

رئیس جمهور ایران بسته شدن دفتر خرید نظامی ایران در لندن را بی اهمیت خواند و گفت: «این چندان چیز مهمی نیست و در روند جنگ تأثیری نخواهد داشت.»(۵) محمدمهدی آخوندزاده کاردار ایران در لندن نیز گفت: «اقدام انگلیس در همسویی این کشور با امریکا و حمایت آن از رژیم عراق شکل گرفته است.» وی افزود: «آنچه که به انقلاب اسلامی عزت بخشید توان و ایمان مردم می باشد نه سلاح های پیچیده غرب و شرق.»

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از لندن آورده است: «رسانه های گروهی انگلیس به ویژه در یک سال اخیر گزارش ها و برنامه های خبری متعددی در زمینه فعالیت های دفاتر تدارکات نظامی ایران تهیه کرده اند.»(۶)

۱۷۲

تعطیلی دفاتر خرید ایران در لندن و آثار آن بر توان نظامی ایران و همچنین مسئله تحریم تسلیحاتی ایران مورد بررسی رسانه ها و تحلیل گران قرار گرفت. رادیو بی بی سی بسته شدن دفتر خرید تسلیحاتی ایران در لندن را تنها موجب مشکل شدن تهیه سلاح برای ایران دانست: «چنین به نظر می رسد که تعطیلی این دفتر تهیه اسلحه برای ایران را با مشکلات مواجه خواهد ساخت، زیرا دفتر مذکور مرکز ارتباط شبکه های جهانی خرید تسلیحات مورد نیاز ایران بوده است. با توجه به جو موجود مبنی بر درخواست تحریم اسلحه علیه ایران، برای ایرانی ها مشکل خواهد بود که بتوانند دفتری در یک چنین سطحی را در نقطه دیگری در غرب باز کنند. البته

ص: ۷۷

۱- ۵۶. مأخذ ۱۸، ص آخر.

۲- نفتکش انگلیسی جنتل بریز (Gentel Breeze) در روز ۳۰/۶/۱۳۶۶ در اطراف جزیره فارسی در خلیج فارس هدف حمله قایق های توپ دار قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد؛ این حمله به ایران نسبت داده شد. [برای اطلاعات بیشتر ر.ک. به کتاب ۵۰ روز شمار جنگ (اسکورت نفتکش ها) ص ۷۱۵ و ۷۱۶]

۳- ۵۷. مأخذ ۲۳، ص ۶۰، سازمان ملل - خبرگزاری رویتر، ۱/۷/۱۳۶۶.

۴- ۵۸. مأخذ ۲۳، ص ۷۹، رادیو بی بی سی، ۱/۷/۱۳۶۶.

۵- ۵۹. مأخذ ۵۰، ص ۲.

۶- ۶۰. مأخذ ۲۹، ص ۴۴، لندن - خیرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۷/۱۳۶۶.

این نتیجه گیری بدین معنا نیست که خرید اسلحه توسط ایران کاملاً متوقف خواهد شد، بلکه تنها تهیه آن برای ایران مشکل تر خواهد شد. در دنیای تجارت اسلحه - که بی اندازه پیچیده است - ایران زیرکی خود را به اثبات رسانده است، طوری که حدس زده می شود ایران در حدود دو سوم اسلحه مورد نیاز خود را مستقیماً از دولت ها خریداری می کند و یا به هر حال دولت ها در جریان آن قرار دارند. اگرچه اظهار نظر های عمومی مؤید این حقیقت نیست. متجاوز از چهل کشور فروشنده اسلحه به ایران بوده اند و دولت امریکا که اکنون بیش از هر کشور دیگری برای تحریم اسلحه علیه ایران جنجال به راه انداخته است، همان طوری که ماجرای ایران گیت(۱) به وضوح نشان داد خود یکی از فروشندگان اسلحه به ایران بوده است.»(۲)

خبرگزاری رویتر در گزارشی از بحرین با تشریح نقاط ضعف و قوت ایران در مقابل تحریم تسلیحاتی، چنین نتیجه گیری کرد: «تحریم تسلیحاتی تأثیر چندانی ندارد و تنها راه مؤثر برای از کار انداختن ماشین جنگی ایران، تحریم خرید نفت از این کشور می باشد. استفاده ایران از بازار آزاد و پرداخت دو برابر قیمت، طولانی بودن مرزها و سواحل ایران که کنترل آن ممکن نیست و در نهایت استفاده ایران از خلاقیت ها و استعداد های داخلی در تولید برخی سلاح ها و ادوات جنگی از عوامل مهمی تلقی می شوند که میزان موفقیت تحریم های احتمالی را شدیداً کاهش می دهند، تعمیر و نگهداری برخی سلاح های پیشرفته امریکایی و اروپایی خریداری شده در زمان شاه عمده ترین مشکل ایران به شمار می رود.» رویتر به نقل از دیپلمات ها افزود: «بدین ترتیب اعمال تحریم تسلیحاتی علیه ایران نمی تواند چیزی بیش از یک نمایش باشد ولی چیزی که مؤثر است تحریم نفتی ایران می باشد. اتکاء تقریباً کامل ایران به نفت برای تأمین هزینه های جنگی، بزرگ ترین نقطه ضعف این کشور به شمار می رود و نیروی هوایی عراق این مطلب را به اثبات رسانده است. اعمال تحریم نفتی کار آسانی نیست اما این اقدام حداقل سبب خواهد شد که ایران در ضعیف ترین نقطه خود قرار گیرد.»(۳)

"روح الله رمضانی" استاد روابط بین المللی دانشگاه ویرجینیای امریکا درباره تحریم تسلیحاتی ایران با اشاره به تولیدات داخلی ایران می گوید: «ولی اینها برای ادامه جنگ کافی نیست. با این تکنولوژی، ایران قطعه یدکی تانک ها، وسایل و تجهیزات هوایی و رادارها را نمی تواند تولید کند ولی شکی نیست تأثیر تحریم تسلیحاتی بر ایران خیلی زیاد است و ایران را مجبور می کند که اگر بخواهد به جنگ ادامه بدهد این جنگ را بیش تر در شمال، در منطقه کردستان و در استان های سلیمانیه و کرکوک عراق از طریق جنگ های چریکی ادامه بدهد. ضمن اینکه در جبهه های دیگر حملات محدودی را انجام بدهد.»(۴)

ص: ۷۸

۱- منظور ماجرای مک فارلین است - که امریکایی ها به آن ماجرای ایران گیت می گویند - و در جریان آن دولت امریکا برای آزادی گروگان های امریکایی در لبنان، مقداری سلاح به ایران فروخت. برای اطلاع بیشتر به کتاب ۴۴ روز شمار جنگ "ماجرای مک فارلین" مراجعه کنید.

۲- ۶۱. مأخذ ۲۹، ص ۴۱، رادیو بی بی سی، ۲/۷/۱۳۶۶.

۳- ۶۲. مأخذ ۲۳، ص ۳۴، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۱/۷/۱۳۶۶.

۴- ۶۳. مأخذ ۲۳، ص ۴۰، رادیو بی بی سی، ۱/۷/۱۳۶۶.

بر اساس اعلام وزارت کشور جمهوری اسلامی، دولت افغانستان علاوه بر حمایت از اشرار مناطق مرزی ایران و افغانستان و گلوله باران این مناطق، اخیراً گروهی را به سرپرستی شخصی به نام "جهانگیر" جهت خرابکاری از هرات به داخل جمهوری اسلامی ایران اعزام کرده است. از این گروه تا کنون حدود ۵۰ تن به طور غیر مجاز وارد ایران شده اند و در حدود یک تن مواد منفجره نیز با خود به ایران انتقال داده اند. (۱)

در پی اجازه امام خمینی به دولت مهندس میر حسین موسوی مبنی بر استفاده از حکم تعزیرات حکومتی در اجرای ضوابط و تعیین قیمت ها و برخورد قاطع با گرانی، گران فروشی و احتکار در سوم مرداد ۱۳۶۶، آیین نامه اجرایی این موضوع تهیه و برای اجرا ابلاغ شد. براین اساس هر روز خبر ها و گزارش های گوناگونی از اجرای طرح مبارزه با گران فروشی در رسانه های داخلی منعکس و منتشر می شود که برای نمونه خلاصه ای از گزارش های امروز ارائه و به دلیل همگون نبودن گزارش ها از تکرار آن در روز های بعد خودداری خواهد شد.

در استان مازندران ۱۰۵ مورد بازرسی از اصناف گرگان به عمل آمد. در استان بوشهر ۲۰ واحد متخلف صنفی در دشتستان مشمول تعزیرات حکومتی گردیدند. تعزیرات حکومتی در مورد ۱۷ گران فروش در ایلام اجرا و ۷۰ واحد صنفی به دلیل تخلف در استان آذربایجان شرقی تعطیل شد. همچنین در استان فارس ۱۵۷ واحد صنفی مشمول تعزیرات حکومتی شدند و در ساوه یک گران فروش جریمه شد. (۲)

ضمیمه گزارش ۲: بررسی اهمیت جبهه شمال غرب و مقایسه با جبهه جنوب

در جلسه ۱/۷/۱۳۶۶ فرماندهان سپاه، علاوه بر مطالبی که در متن آمده، مباحث مشروحو درباره جبهه شمال غرب مطرح شد که در اینجا درج می شود:

رحیم صفوی: بحث جنوب و غرب را بیش تر توجه بکنیم؛ فکر می کنم که ما یک حرکت از اهداف اصلی و ارزشمند در غرب را شروع می کنیم ولی وقتی به آن اهداف نزدیک می شویم توان ما تمام می شود. من معتقدم که اگر در غرب بیش تر سرمایه گذاری بشود، ما به پیروزی های روشن و قاطع تری می رسیم و در جنوب فکر نمی کنیم که به این پیروزی هایی که روشن و معلوم باشد برسیم. تلفات ما در جنوب بیش تر و در غرب کم تر است. امکان غافل گیری دشمن در غرب بیش تر است و در جنوب کم تر. باید روی مسئله غرب و جنوب یک بحث دیگری بشود طوری که تجارب جنوب در غرب تکرار نشود. به نظر من آن هدف هایی که در غرب قابل دسترس است، در جنوب قابل دسترس نیست، ما به طور مشخص اگر توان اصلی را در غرب ببریم، یعنی توان عمده سپاه را ببریم، می توانیم به هدف های خوبی دسترسی پیدا بکنیم. ولی در جنوب اگر همه توانمان را هم بیاوریم، نمی توانیم به یک هدف روشن و قاطعی دسترسی پیدا کنیم.

محسن رضایی: اینجا (شمال غرب) دو تا خطر هست. دو چیز شما را تهدید می کند، که ممکن است کل پاییز و زمستان را از دست بدهید و اگر این مسئله نبود، هیچ تردیدی نمی کردیم که آنجا (غرب) عملیات بکنیم. یکی فصل زمستان است که نمی دانیم چه اثری می گذارد. ممکن است مثل والفجر ۴ باشد که تا

-
- ۱- ۶۴. سند شماره ۱۰۲۸۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: وزارت کشور - اداره کل امور انتظامی، ۱/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۱۰۲۸۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از: ژاجا ۳ (مرکز فرماندهی)، به دفتر نخست وزیر، ۲/۷/۱۳۶۶.
- ۲- ۶۵. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱/۷/۱۳۶۶، ص ۴.

آذرماه مسئله ای پیدا نشود و وضع خیلی خوبی داشته باشیم، یا ممکن است فصل طوری باشد که یا اصلاً عملیات نشود یا نتوانیم توسعه بدهیم. چون هرچه که شما نیروی بیش تری وارد عمل کنید، در فصل زمستان امکانات زمستانی بیش تر و جاده های بهتری می خواهید. بعضی وقت ها هم ممکن است راه کار شما را اصلاً ببندد. حداقلش این است که شما محدود می شوید که توان کمی را به میدان و پای کار ببرید.

مسئله دوم غافل گیری است. یعنی همین الان این تهدید وجود دارد که غافل گیری در منطقه ماووت از بین برود. علت اینکه الان ماووت قابل عمل است این است که دشمن تردید دارد، هم فکر می کند که شما می خواهید به سوی قلعه دیزه بروید، هم فکر می کند که می خواهید به طرف ماووت بروید، لذا نمی تواند به صورت قاطع یک برنامه ریزی جدی بکند. موفقیت شما در شمال موقعی است که دشمن به صورت جدی تک شما را در جنوب بداند [یقین کند که تک شما در جنوب است] که مثل سال های قبل تمام امکاناتش را به جنوب ببرد، آن موقع شما می توانید یک موفقیت قابل توجه در شمال به دست بیاورید که آن هم حاصل نمی شود، مگر اینکه یک عملیات جدی در شمال انجام بدهید. یا اینکه یک فریب جدی انجام بدهید. ... به نظر ما در شرایطی که دشمن به شدت در شمال درگیر شده و در آنجا حضور دارد و برای حمله آمادگی دارد و خیالش از جنوب راحت شده است، کارایی صدگردان در جنوب برابر دویست سیصد گردان است، با همان دویست سیصد گردان خیلی کار می شود کرد. ما در عملیات کربلای ۱۰ با یک تیپ کم استعداد ارتفاعات بسیاری را گرفتیم و ماندیم. یا در والفجر ۹ با توان کم جاهای زیادی را گرفتیم. بنابراین عملیات جنوب قطعاً به عملیات شمال کمک می کند. ضمن اینکه در شمال دو مسئله وجود دارد هم می ترسیم غافل گیری حاصل نشود و هم اینکه به زمستان سخت برخورد کنیم و اصلاً کل عملیات آنجا برای بهار بیفتد. آن موقع هم پاییز را از دست داده ایم و هم زمستان را، و این برای ما یک شکست بزرگی می شود.

عزیز جعفری: ترس اینجا(جنوب) که بیش تر است.

محسن رضایی: اگر لشکر آنجا(شمال) آماده باشد که با پانزده روز فاصله پشت سر ما می آید. [خودش را در جنوب به ما می رساند].

عزیز جعفری: نه، آماده نیست. باید یگان ها بمانند تا آماده کنند.

محسن رضایی: قطعاً اگر با تجمعی که دشمن در اینجا(جنوب) کرد، دیدیم که عملیات لو رفته است، به خط می زنیم، منتها ادامه نمی دهیم، چون اولین بار است که نمی خواهیم در پاییز مثلاً در جنوب عمل کنیم، اگر ما اینجا [جنوب] یک حمله ای به خط داشته باشیم و تجمع خودمان را دیگر علنی کنیم، اگر نگرفت، آن موقع قطعاً ما به شمال می رویم و دشمن هم بخواهد بیاید، دیگر شرایط مساوی خواهیم داشت. چون دشمن دیر قبول می کند که ما جنوب را به طور قطعی ترک کرده ایم، چون کربلای ۴ را عمل کردیم و دوباره پانزده روز بعد در جنوب عمل کردیم. این تصور برای او هست که ما اگر اینجا هم ناکام شدیم، می خواهیم به سوی زید برویم، یا به طرف جزیره مجنون برویم، یا در منطقه کربلای ۴ وارد عمل شویم. تا بخواهد خیالش از جنوب راحت شود و بخواهد عمده قوایش را از جنوب به شمال منتقل کند و روبه روی ما بگذارد، زمان زیادی طول می کشد.

رحیم صفوی: اینکه تلاش اصلی کجاست یک مطلب اساسی است، یعنی وقتی که تلاش اصلی مشخص شد می توان روی ترکیب یگان ها، پشتیبانی و آماده سازی کار کرد. یعنی اگر تلاش اصلی روشن بشود، تمام چیز ها در آن جهت سیر می کند و فرمانده با توجه به آن همه کار هایش را می کند. دوم، در مورد غافل گیری، اگر فرماندهان عراقی پیش صدام بروند و قسم بخورند که ایرانی ها امسال می خواهند تلاش اصلی شان را در غرب بگذارند، می گوید که شما دروغ می گوید، ایرانی ها می خواهند در جنوب حمله کنند.

علی شمشانی: نه، حالا این طور نیست. سپاه یکم آنجاست.

رحیم صفوی: آنها باورشان نمی شود. اصلاً نمی توانند تصور بکنند که ما در جنوب عملیات نمی کنیم.

محسن رضایی: الان می گویند که احتیاط های فاو را به قلعه دیزه برده است. لشکر هفتم را به قلعه دیزه برده است.

رحیم صفوی: خُب، اینها را بر می گرداند.

محسن رضایی: آنجا الان اطلاعات رسانی به دشمن خیلی زیاد است.

ص: ۸۰

رحیم صفوی: آنکه تلاش اصلی، یعنی عمده قوای سپاه در غرب بخواهد عمل بکند، برای آنها قابل تصور نیست.

محسن رضایی: حرفی نیست، برای اول کار این طور است، اما اگر حرکتی در جنوب از ما ببینند، خیلی زود ممکن است باورشان بشود. اصلاً علت اینکه می‌گوییم امسال در شمال عمل کنیم همین است. همین که دشمن آمادگی ذهنی ندارد. اما آمادگی ذهنی برای چند روز ندارد؟ برای ۴۸ ساعت یا پانزده روز؟ بحث ما این است. ما می‌خواهیم کاری بکنیم که اگر هم در شمال می‌خواهیم پیشروی عمده بکنیم، حداقلش این باشد که آمادگی ذهنی دشمن را در آنجا طولانی کنیم و خیلی دیر امکاناتش را به پای کار بیاورد. این حداقل تلاش و هدفی است که ما از عملیات جنوب داریم (اگر موفقیت مناسبی به دست نیاید).

رحیم صفوی: بله، این خیلی خوب است، منتها باید همین به یگان‌های جنوب گفته بشود که شما باید همه کارتان را برای غرب آماده کنید.

علی شمخانی: در این وضعیت، دیگر مشکل است که به یگان‌ها بگوییم روی آماده سازی منطقه جنوب کار کنند.

عزیز جعفری: این هم امکان ندارد. یگان‌هایی که از جنوب می‌آیند، نمی‌توانند در غرب عقبه آماده کنند.

محسن رضایی: با فاصله وارد عمل می‌کنیم.

عزیز جعفری: با فاصله هم بعید است.

محسن رضایی: ما از نظر مانور حل کنیم، بعد به سنگر [عقبه] برسیم. من فکر می‌کنم مشکل مانور است. سنگر قابل حل است. مسئله مانور این است که بعد از شلمچه که ما چند عملیات محدود انجام دادیم، بعد از کربلای ۵، آنها موفق تر بودند؛ در کربلای ۸ همین که از نهر جاسم رد شدیم، آن طرف یک سرپل که می‌گرفتیم، کار کردیم، آنها موفق تر بودند. یعنی نشان می‌داد که ما تا یک حدی بعد از اولین ضربت قادر به پیشروی هستیم، اما آن محدود است. مثلاً ده روز، پانزده روز ما می‌توانیم، البته اگر این زیادتر بشود و به یک ماه برسد، آن دیگر سخت می‌شود. مثلاً اگر ما صد گردان بتوانیم در شمال یک جای پای محکم به دست بیاوریم، دشمن تا بیست سی روز نمی‌تواند رخنه‌ها و معابر و همه اینها را پُر بکند و در این مدت ما می‌توانیم لشکرهایمان را از پایین به بالا ببریم و تا آن مدت هم شما مطمئن باشید که هفتاد درصد آن لشکرهای شما تمام شده است. همه آنها را اصلاً آزاد می‌کنیم و حداقل از پنجاه شصت درصد مکان‌ها و امکانات آنها می‌توانیم برای لشکرهای جدید استفاده کنیم.

علی شمخانی: نه، دو تا محدودیت داریم، یکی اینکه ما در به کارگیری تسلسلی یگان‌ها توأم با زمان، مشکل نیرو داریم. چون اعزام ما سراسری است و نیروها هم زمان می‌آیند و معمولاً هم اینها را در ماه سوم به کار می‌گیریم، در این وضعیت یگان‌های جنوب خواهند گفت که زمان مأموریت نیروهایشان تمام شده و اینها دارند می‌روند، یعنی فقط می‌توانند آفند کنند. اگر خیلی به او فشار بیاورید می‌گوید که من آفند می‌کنم اما توان یک لحظه نگهداری نیروها را ندارم، چون باید بروند. دوم اینکه آموزش برای عملیات در جنوب و شمال ۱۸۰ درجه با هم تفاوت دارد. این را ما نمی‌توانیم آماده کنیم. این محدودیت خودمان است، یک محدودیت هم دشمن برای ما ایجاد می‌کند. اگر دشمن رضایت داد که سلیمانیه را از دست بدهد ولی فاو را پس بگیرد، برای ما مشکل می‌شود، یعنی با یک توقف دشمن در جنوب با تهدید پس گرفتن فاو، همه چیز زیر سؤال می‌رود.

محسن رضایی: اتفاقاً این خودش حکایت از این دارد که ما حتماً باید در جنوب قوا داشته باشیم.

عزیز جعفری: سه، چهار تا لشکر را باید بگذاریم.

محسن رضایی: ما باید در جنوب قوا داشته باشیم. بحث بعد، بحث احتمالات است، که الان یک بخش آن را گفتیم. بعد از این عملیاتی که ما در شمال انجام می دهیم، آیا واقعاً دشمن به جنوب حمله نخواهد کرد؟

علی شمخانی: من می گویم که این دو تا تناقض است. این قابل جمع نیست.

محسن رضایی: یعنی اگر واقعاً تا نزدیک سلیمانیه رفتیم، دشمن به فاو یا جای دیگر حمله نخواهد کرد؟

عزیز جعفری: چرا، حمله می کند.

محسن رضایی: چون می بیند دیگر (از مقابله در شمال) عقب افتاده است و ضمناً اینکه عمده قوایش را هم شما می گوئید به جنوب می آورد.

ص: ۸۱

عزیز جعفری: اگر ما کربلای ۵ را یک شب دیرتر انجام می دادیم، دشمن فاو را زده بود، می خواست فاو را بگیرد.

علی شمخانی: داشت می رفت، به طرف فاو، ولی جریان زدن یک شب، دو شب نبود. مگر فاو را الکی می شود گرفت؟

یعقوب زهطی: شب قبل آن باران آمد و عمل نکرد.

عزیز جعفری: آقای باقری، تو بگو دشمن بعد از کربلای ۴ چطوری برای فاو آماده می شد، هرچه یگان آورد از فاو آورد.

غلامرضا محرابی: نه، برای فاو آماده نمی شد.

محمد باقری: می ترسید ما حمله کنیم.

یعقوب زهطی: برادر محسن هیچ وقت هم این فکر را نمی کنند که سلیمانیه را ول کنیم و پایین برویم. در سلیمانیه که حداکثر باید

جلوی پیشروی ما را بگیرد.

محسن رضایی: سلیمانیه را که ما نمی توانیم. شما که می دانید. قبل از رسیدن به سلیمانیه او به چنین فکری می افتد.

علی شمخانی: آقا محسن، او می گوید زمین ها قبلاً دست طالبانی ها بود، حالا دست ایرانی ها است.

محسن رضایی: به هر حال برای چنین احتمالی هم که هست، ما باید همیشه نیرویی در جنوب داشته باشیم. نیروی ما هم اگر برای عملیات

در جنوب بیاید خوبی آن این است که تا قبل از روی دور افتادن، یعنی تا قبل از تهدید سلیمانیه ...، و اگر نه ما سلیمانیه برویم، آن بعید

است که کاری بکند.

عزیز جعفری: آقای شمخانی، حضور طالبانی ها را در سلیمانیه تحمل می کند، اما حضور ما را نمی تواند تحمل کند، چون حضور ما در

سلیمانیه یعنی بعد آن کرکوک است.

علی شمخانی: شما خودت را بگذار جای صدام. بگو من فاو را می گیرم و سلیمانیه را از دست می دهم.

محسن رضایی: کرکوک چی؟

عزیز جعفری: فاو را که به این سادگی نمی تواند بگیرد که شما باشید.

علی شمخانی: ما به عنوان ایران، آیا به خاطر خرمشهر حاضر به از دست دادن سنندج بودیم؟

محمد باقری: ارزش ندارد که به خاطر نرسیدن به سلیمانیه آن را از دست بدهد.

علی شمخانی: چرا، اگر تصمیم بگیرد، چون لشکر ۲۷ اینجاست، لشکر ۱۸ اینجاست، لشکر ۲۵ اینجاست، می گوید بروم فاو را بگیرم.

محسن رضایی: آقای شمخانی، کرکوک را چرا، ولی سلیمانیه را حاضر نیست. به نظر من صدام حاضر است سلیمانیه را بدهد و فاو

بگیرد.

عزیز جعفری: ما یک پیروزی بزرگ مثل سلیمانیه در این دو سه سال نداشتیم.

محسن رضایی: به هر حال، باید روی این احتمالات فکر کنیم. اینجا این حرف منطقی است که البته آموزش اینها فرق می کند. آموزش و آمادگی اینها برای عملیات فرق می کند.

رحیم صفوی: برادر من تدارکات آنها چطور است؟

محسن رضایی: باید آن عقبه هایی که آنجاست، لشکرهایی که مثلاً گردان های آنها تمام شده است، باید کلاً بگوییم آنها به جنوب بیایند و اینها جای آنها بروند.

رحیم صفوی: ضمن اینکه ما زرهی ها را هم می توانیم در فاو و شلمچه بگذاریم. یعنی چطور الان ما با پیاده حفظ کرده ایم؟ الان این زرهی ها را بگذاریم و گردان های وظیفه را هم کنار آنها بگذاریم و با حفظ خطوط توسط یگان های زرهی، و یک کمی از گردان های پیاده، فاو و شلمچه را حفظ بکنیم. یعنی برای تحرک احتمالی دشمن در فاو یا شلمچه، تقویت این مناطق با یگان های زرهی باشد.

نورعلی شوشتری: ما اینجا (غرب) هم زرهی نیاز داریم و زرهی هم زیاد نداریم.

رحیم صفوی: نه، آن لشکرها زرهی خودشان را اینجا (غرب) بیاورند کفایت می کند. (۱)

ص: ۸۲

ضمیمه گزارش ۴: حمله هلی کوپترهای امریکایی به کشتی ایران - اجر

امریکا در واکنش به تلاش های سیاسی ایران در عرصه بین المللی از جمله با هدف تحت تأثیر قرار دادن سخنان رئیس جمهوری اسلامی ایران که قرار بود در ۳۱/۶/۱۳۶۶ در مجمع عمومی سازمان ملل ایراد شود، هم زمان با نطق ریگان در این جمع، با دو هلی کوپتر و پشتیبانی ناوهای امریکایی، در حدود ساعت ۲۳ در تاریخ ۳۰/۶/۱۳۶۶ کشتی ایران - اجر را هدف رگبار مسلسل ها و راکت ها قرار داد. در این حمله غافل گیرانه از ۳۱ تن سرنشین کشتی، سه تن شهید، دو تن مفقود و بقیه - که تعدادی مجروح شده بودند - به اسارت نیرو های امریکایی در آمدند. (۱)

در پی این حمله وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در مورخ ۲۲ سپتامبر ۱۹۸۷ (۳۱ شهریور ۱۳۶۶) نامه ای برای دبیرکل سازمان ملل ارسال کرد متن نامه چنین است:

«همان طور که مطلعید در ساعت ۲۳:۳۰ به وقت محلی یا ۲۰:۰۵ به وقت گرینویچ مورخ ۲۱ سپتامبر ۱۹۸۷ یک هلی کوپتر توپدار امریکایی بدون هیچ هشدارى به کشتى تجارى ایران به نام ایران - اجر حمله کرد. در این اقدام غیرقابل توجیه تجاوزگرانه، تعدادى از مردم شهید شدند و مابقی پرسنل توسط نیروهای امریکایی به گروگان گرفته شدند و در حال حاضر هیچ اطلاعاتی در مورد سرنوشتشان در دسترس نیست.

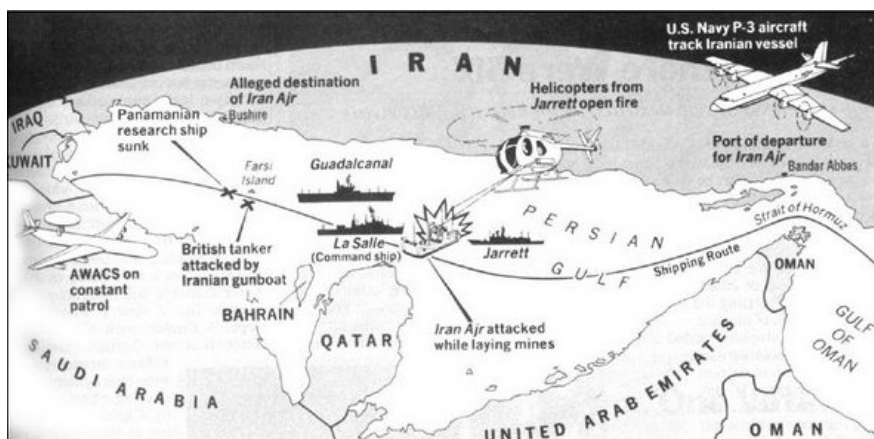
سیاست آتش افروزی در خلیج فارس توسط عراق آغاز شده و به طور دائم از سوی ایالات متحده حمایت و تشویق می گردد که تجاوز فعلی امریکا نیز در این راستا می باشد و منطقه را در وضعیت بحرانی بی سابقه و در حال اشتعال قرار داده است.

پس از حمله هلی کوپترهای امریکایی به کشتی ایران - اجر شناور نظامی امریکا به کشتی نزدیک شده و نظامیان امریکایی با حمله به کشتی، سرنشینانی که جان سالم به در برده اند را اسیر می کنند.

پس از حمله هلی کوپترهای امریکایی به کشتی ایران - اجر شناور نظامی امریکا به کشتی نزدیک شده

و نظامیان امریکایی با حمله به کشتی، سرنشینانی که جان سالم به در برده اند را اسیر می کنند.

محل حمله هلی کوپترهای امریکایی به کشتی نادرگانی ایران - اجر در خلیج فارس در حدود ساعت ۲۳ تاریخ ۳۰/۶/۱۳۶۶

محل حمله هلی کوپترهای امریکایی به کشتی تدارکاتی ایران - اجر در خلیج فارس در حدود ساعت ۲۳ تاریخ ۳۰/۶/۱۳۶۶

ص: ۸۳

۱- ۶۷. محمود یزدانفام، کتاب پنجاهم روز شمار جنگ ایران و عراق، اسکورت نفتکش ها (تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، ۱۳۷۸)، ص ۷۱۴ تا ۷۱۵.

تحت شرایط خطرناک فعلی، مایلیم توجه جناب عالی و شورای امنیت را به موارد ذیل جلب نمایم:

۱- جمهوری اسلامی ایران هیچ عکس العملی نداشته جز آنکه پاسخ مؤثر و مناسب را مورد ملاحظه قرار دهد. به هر حال، مسئولیت کامل این وضعیت و حوادث به دنبال آن متوجه دولت ایالات متحده می باشد.

۲- قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت به طور آشکار نقض شده است و ایالات متحده صلح و امنیت منطقه و تصمیمات شورا را به استهزا گرفته است.

۳- تجاوز اخیر امریکا تلاش جدی دیگر جهت سد نمودن فعالیت سازنده جهت دست یابی به حل عادلانه و پایدار از جمله فعالیت های اخیر دبیرکل می باشد.

۴- تجاوز امریکا که نقض آشکار این نامه و روح منشور سازمان ملل می باشد مسئولیت جدی و بدون ابهامی را برای شورای امنیت ایجاد می کند تا این اقدام تجاوزگرانه امریکا را محکوم نماید و اقدامات لازم را جهت پایان بخشیدن به این قبیل اقدامات جنایت کارانه اتخاذ کند.

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه - جمهوری اسلامی ایران»(۱)

برای اطلاعات بیش تر به کتاب پنجاهم روزشمار جنگ ایران و عراق (اسکورت نفتکش ها) مراجعه کنید.

ضمیمه گزارش ۹: حملات هوایی عراق در پایان شهریور

حملات هوایی عراق که به دلیل سفر دبیرکل سازمان ملل به منطقه، پنج روز متوقف بود، از ۲۵/۶/۱۳۶۶ مجدداً آغاز شد. طی روزهای پایانی شهریور ۱۳۶۶ عراق به تأسیسات متعدد نفتی و صنعتی از جمله جزیره خارک، تأسیسات کرنج خوزستان، تلمبه خانه مارون، تأسیسات نفتی آغاچاری و منطقه نفتی بهرگان، لاوان، تأسیسات نفتی رازان و ازنا(لرستان)، کارخانه دان طیور باختران، پست انتقال برق چشم سفید باختران، موتورخانه ازنا، تلمبه خانه اهواز - ری، جزیره سیری و همچنین مناطق مسکونی اطراف مریوان، ازنا(لرستان) و ایستگاه و میدان راه آهن این شهر حمله هوایی کرد. در بمباران روز ۳۰/۶/۱۳۶۶ شهر ازنا ۲۱ تن شهید و ۱۹۶ تن مجروح شدند.(۲)

ص: ۸۴

۱- ۶۸. سند شماره S/۱۹۱۵۳ شورای امنیت سازمان ملل، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۲- ۶۹. مأخذ ۶۷، ص ۶۶۶ تا ۷۴۳.

امروز تأسیسات سد "دز" در اندیمشک و سد "شهید عباسپور" در مسجد سلیمان هدف حمله هوایی عراق قرار گرفت و مناطق سومار و تنگاب بمباران شد.

در ساعت ۱۱:۴۵ دوازده هواپیمای عراقی با پرتاب هشت راکت به کلیدخانه (سوئیچینگ) سد دز خسارت بسیاری به این بخش از نیروگاه سد وارد کردند. در این حمله منبع آب شهرک سد نیز مورد اصابت واقع شد. این حمله خسارت جانی نداشت. (۱)

در ساعت ۱۱:۵۰ نیز دو هواپیمای دشمن کلیدخانه نیروگاه سد شهید عباسپور را هدف هشت راکت قرار دادند که خسارت زیادی به این تأسیسات وارد شد و یکی از کارگران دچار موج گرفتگی گردید. (۲)

یک مقام آگاه در وزارت نیرو خسارات ناشی از این حملات را شدید اعلام کرد و گفت شبکه سراسری برق در چند روز آینده با مشکل کمبود برق مواجه خواهد شد و خاموشی ها در کشور گسترش می یابد. وی افزود: صدمات اصلی به کلیدخانه نیروگاه های این دو سد وارد شده که جزو مهم ترین بخش های سد و نیروگاه می باشد. (۳)

هواپیماهای دشمن امروز همچنین مناطق سومار و تنگاب را بمباران کردند. (۴) امروز توپخانه عراق علاوه بر اجرای آتش شدید روی خطوط مقدم، در ساعت ۱۹ اقدام به پرتاب ۲ گلوله شیمیایی در حوالی نیم ایستگاه نود (جاده اهواز - خرمشهر) کرد. (۵)

در همین حال حملات تلافی جویانه توپخانه ایران روی مراکز صنعتی و نظامی عراق که از دو روز پیش شروع شده، همچنان ادامه دارد. توپخانه مشترک ارتش جمهوری اسلامی و سپاه پاسداران مراکز صنعتی و نظامی عراق را در استان های جنوبی عراق و شهرهای زرباطیه، مندلی و بان میل هدف آتش خود قرار داده و خساراتی به دشمن وارد نمودند. (۶)

در منطقه عملیاتی شلمچه درگیری محدود میان نیروهای خودی و دشمن در محور "انگشتی" که از شب گذشته آغاز شده، همچنان ادامه دارد. دو سنگر کمین که امروز مجدداً به

-
- ۱-۱. سند شماره ۲۹۴۰۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: هنگ ژاندارمری اهواز، رکن ۳، ۲/۷/۱۳۶۶.
 - ۲-۲. سند شماره ۲۹۴۰۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: هنگ ژاندارمری اهواز، رکن ۳، ۲/۷/۱۳۶۶.
 - ۳-۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۹، ۳/۷/۱۳۶۶، ص ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۷/۱۳۶۶.
 - ۴-۴. روزنامه اطلاعات، ۴/۷/۱۳۶۶، ص ۱۸.
 - ۵-۵. سند شماره ۱۲۰۴۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گردان اطلاعات ۷۲ ثارالله، شلمچه، از ۱/۷/۱۳۶۶ الی ۳/۷/۱۳۶۶، ص ۲.
 - ۶-۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۴/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

تصرف نیروهای خودی درآمده بود، ساعت ۹ شب شدیداً زیر آتش دشمن قرار گرفت و به مدت نیم ساعت به تصرف آنها درآمد ولی نیروهای خودی با اجرای آتش سنگین، این دو سنگر را پس گرفتند و در آن مستقر شدند.^(۱)

در شرق جزیره مجنون نیز دشمن روی سنگرهای پیاده و خطوط مواصلاتی اقدام به اجرای آتش سنگین کرد.^(۲)

در خطوط لشکر ۸ نجف و لشکر ۲۱ امام رضا (ع) سه فروند موشک شلیک شد که بر اثر آن دو تانک عراقی منهدم گردید.^(۳)

۲۲۱

به منظور کاستن از شرارت گروه های ضد انقلاب و کم کردن از همکاری این گروه ها با رژیم عراق - که حداقل همکاری آنها درگیر نگه داشتن بخشی از نیروهای جمهوری اسلامی می باشد - سپاه پاسداران در منطقه کردستان به خانواده هایی که فرزندان شان با گروه های ضد انقلاب همکاری می کنند، اخطار کرد که آنها را معرفی کنند. در نقاط مختلف منطقه، به این طرح واکنش های متفاوت نشان داده شده، بعضی ضمن مخالفت به آن اعتراض کردند و در تعدادی از روستاها نیز اهالی به طرق مختلف سعی کردند افراد ضد انقلاب را معرفی یا تسلیم نمایند. در همین حال گروه های ضد انقلاب مردم را به مقاومت در برابر این طرح فراخواندند. حزب دمکرات اعلام کرد که در صورت اجرای طرح، باید خانواده هایی که نظام جمهوری اسلامی آنها را مسلح کرده، منطقه را ترک نمایند؛ در غیر این صورت در معرض تهاجم قرار خواهند گرفت.^(۴)

از سوی دیگر، "ملاحسن شیره صل" فرمانده هیز کیهانگ (یگان نظامی گروه کومه له) به افراد خود دستور داد که ایران را ترک کنند و به منطقه "میدان" واقع در شمال سلیمانیه عراق بیایند. پایگاه جدید این گروه در "سونه" در منطقه میدان واقع شده و ۴۵ تا ۵۰ نفر استعداد دارد.^(۵)

امروز عناصر حزب دمکرات در منطقه قولنجی از بخش انزل ارومیه با کمین در مسیر یک آمبولانس سپاه، روی آن آتش گشودند که بر اثر آن دو تن از سرنشینان خودرو شهید شدند و یک تن مجروح گردید.^(۶)

۲۳۲

در روز سوم از هفته دفاع مقدس، امروز در بهشت زهرا طی مراسمی از شهیدان، مفقودان، اسیران، جانبازان و خانواده آنها تجلیل شد. در این مراسم - که جمعی از مسئولان و زائران گلزار شهدا حضور داشتند - پیام امام خمینی، خطاب به ایثارگران دفاع مقدس قرائت شد.^(۷) در قسمتی از پیام با اشاره به آیات قرآن درباره مجاهدین فی سبیل الله آمده است: «این اجر عظیم که به قلم با عظمت عظیم مطلق وعده داده شده است چگونه آن را با فکر ناچیز بشر می توان تحلیل کرد.

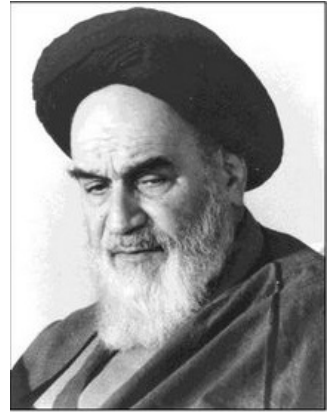
ص: ۸۷

۱-۷. سند شماره ۰۲۹۲۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه کربلا، معاونت عملیات، ۶/۷/۱۳۶۶.

۲-۸. سند شماره ۰۲۹۳۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: معاونت اطلاعات نیروی زمینی سپاه، گزارش نوبه ای شماره ۶۰۸۰، ۱۱/۷/۱۳۶۶ و سند شماره ۰۲۹۲۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: معاونت اطلاعات قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در جنوب (کربلا)، ۷/۷/۱۳۶۶.

۳-۹. سند شماره ۱۲۷۹۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: شلمچه، فرماندهی قرارگاه، گردان ۲۰۱ ائمه، ۳/۷/۱۳۶۶.

- ۴-۱۰. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه "گزارش"، شماره ۵۸، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۴۵ و ۴۶.
- ۵-۱۱. سند شماره ۰۲۹۴۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان، معاونت اطلاعات، ۲۹/۷/۱۳۶۶.
- ۶-۱۲. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه "گزارش"، شماره ۵۷، ۱۰/۷/۱۳۶۶، ص ۷۳.
- ۷- تاریخ پیام امام خمینی ۳۱ شهریور ۱۳۶۶ است، که به دلیل قرائت آن در روز ۲ مهر ۱۳۶۶، در اینجا درج شده است.

امام خمینی: این اجر عظیم که به قلم با عظمت عظیم مطلق وعده داده شده است، چگونه آن را با فکر ناجیز بشر می‌توان تحلیل کرد. گویی این اجر عظیم همان حب خداوند تعالی است.

گویی این اجر عظیم همان حب خداوند تعالی است. ... محبوبیت نزد بارگاه احدی را کدام فیلسوف توانا یا عارف علمی بزرگ دانا می‌تواند درک کند، تا از آن سخن گوید و یا به سخن قلم در آورد؟ ... بارالها این وصف مجاهدان فی سبیل الله و اجر عظیم آنان است که در صحنه های کارزار با دشمنان تو و دشمنان رسول معظم تو و دشمنان قرآن کریم تو به شهادت رسیده اند یا در این راه پیروز گردیده اند و تو خود شاهی که در این سال ما جانبازان و مهاجران و مجاهدانی داشتیم که به سوی تو و به سوی خانه امن تو که از صدر خلقت تاکنون مأمن هر موجودی بوده است هجرت کردند و در پیش چشمان حی-رت زده مسلمان-ان کشوره-ای جه-ان ب-ه دست پلید

امریکا که از آستین آل سعود به در آمده است به خاک و خون کشیده شدند و در آستانه عاشورای ولی الله اعظم (سلام الله علیه) عاشورایی دیگر با ابعاد مختلف در جوار تو و خانه امن تو در جمعه خونین پدید آوردند که ای کاش نبودم تا آن را ببینم و یا بشنوم؛ نه برای شهادت عزیزانی مجاهد و مهاجر - که شهادت امری است که آرزوی عزیزان ما است و شهادی است آشنا برای زنان و مردان و کودکان ما که در یورش های مغولانه صدام عقلی شدیدتر و فجیع تر آن را چشیده اند و دیده ایم - بلکه برای مصیبتی است که نه تنها برای پیغمبر اسلام (صلوات الله علیه) که برای تمامی انبیا و مرسلین از آدم تا خاتم پیش آمد و به فرمان کاخ سیاه به دست ناپاک آل سعود این شقی ترین جانیان عصر بالاترین مقام قدس الهی شکسته شد. ...

خداوندا امروز تمامی قدرت ها و ابرقدرت ها مصمم شده اند تا ریشه اسلام ناب رسول گرامیمان (صلی الله علیه واله وسلم) را قطع کنند. بارالها امروز صدامیان با کینه ای که از دین تو دارند دست در دست تمامی شیاطین جهان داده اند تا صدای اسلام محمدی را خاموش سازند. از تو می‌خواهم تا ما را در راهت صبورتر و شکیبایی خانواده های عزیز و بزرگوار شهدا، جانبازان، مفقودین و اسرامان را بیش تر گردانی ... (۱)

امروز کاروان دوهزار نفری رزمندگان اسلام با نام کاروان "از جبهه تا جماران" پس از ۱۵ روز پیاده روی به جماران رسیدند و با تقدیم تابلوی "هیئات من الذله"، بار دیگر با امام تجدید پیمان کردند. (۲)

به دنبال طرح راه حل هایی که مجامع جهانی برای پایان دادن به جنگ مطرح کردند و اظهار تمایل بعضی گروه های داخلی به این امر، تعدادی از رزمندگان جبهه های جنگ ضمن تأکید بر ضرورت دست یابی به پیروزی نهایی و تنبیه متجاوز، راه پیمایی خود را با پای پیاده از جبهه های

-
- ۱- ۱۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام: مجموعه آثار امام خمینی، جلد بیستم (تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۸)، ص ۳۹۰ تا ۳۹۲؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲.
- ۲- ۱۴. روزنامه کیهان، ۲/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

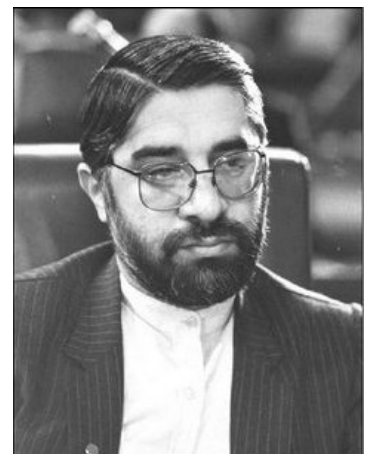
جنگ تا جماران آغاز کردند. آنها عمدتاً از برادران سپاه و تعدادی نیز ارتشی و جهادی هستند که از جبهه های فاو، مهران و ماووت حرکت کرده اند و با عبور از شهرهای بین راه در قم با آیات عظام منتظری، مشکینی و مظاهری دیدار کردند. (۱) راه پیمایان در شهرهای مختلف ضمن اجتماع در میادین اصلی شهر آمادگی خود را برای مقابله با هرگونه توطئه شیطان بزرگ اعلام نمودند. در قسمتی از قطعنامه این کاروان در همدان بر ادامه جنگ علیه دشمن متجاوز تا پیروزی نهایی تأکید شده و هرگونه زمزمه سازش کارانه که از حلقوم لیبرال ها و منافقین بر می آید محکوم گردیده است. این گروه امروز پس از ۱۵ روز به جماران رسیدند و با امام امت ملاقات کردند. علی شمخانی فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران طی سخنان کوتاهی ضمن معرفی شرکت کنندگان گفت:

«اینها به نمایندگی از مجموعه رزمندگان اسلام اعم از ارتش و سپاه با ترکیب ارتش و سپاه و جهاد سلول های بدن های رزمندگان را کنار هم گذاشتند و لوحه "هیئات من الذله" را آورده اند تا در جماران نصب کنند. ما مصممیم به حول و قوه الهی با حرکت عقربه های ساعت، صفحه سیاست را به نفع اسلام تغییر دهیم. امریکا باید منتظر باشد، حکام مرتجع منطقه اگر دست از همکاری با صدام بردارند باید منتظر باشند تا هم سقوط صدام و هم آتش خاموش ناشدنی خلیج فارس را مشاهده کنند.» (۲)

امروز همچنین هم زمان با اعزام کاروان های تدارکاتی حماسه سازان عاشورا، نمایشگاه غنائم و اختراعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با حضور فرمانده کل سپاه در پارک شهر تهران افتتاح شد. در این مراسم محسن رضایی با اشاره به حمله امریکا به کشتی ایران - اجر گفت: «بهترین فرصت به دست ما آمده است که جواب قهرآمیز به دشمن داده شود.» وی درباره تحریم تسلیحاتی نیز گفت: «تحریم تسلیحاتی نمی تواند نقشی در عزم راسخ امت اسلام داشته باشد؛ ما الآن با همان امکاناتی می جنگیم که از قبل داشتیم و دشمن مطمئن باشد که با آغاز این تحریم ما با غنایمی که از عراق خواهیم گرفت با آنان می جنگیم.» (۳)

۲۵۱

سمینار دو روزه "خلیج فارس و جنگ تحمیلی" با هدف بررسی موقعیت جغرافیایی خلیج فارس، حضور بیگانگان و نقش سیاسی - نظامی جمهوری اسلامی ایران و دیگر کشورهای منطقه، امروز با پیام نخست وزیر آغاز شد. در پیام مهندس موسوی با اشاره به حضور نیروهای امریکایی در منطقه، آمده است:

پیام نخست‌وزیر به سمینار خلیج‌فارس و جنگ تحمیلی:
امروز تمامی کفر در برابر قامت استوار اسلام صف‌آرایی
کرده است تا بگوید عدالت‌خواهی نابخشودنی و استقامت
گناه بزرگ و استقلال‌دنب نلریخی ملت آزاده و
خداپرست ایران است.

«امروز تمامی کفر در برابر قامت استوار اسلام صف‌آرایی کرده است تا بگوید عدالت خواهی

- ۱- ۱۵. سند شماره ۱۵۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (حمیدرضا مشهدی فراهانی)، ۲۳/۶/۱۳۶۶ تا ۲۴/۶/۱۳۶۶، گزارش سمینار - باختران، ص ۳۹ و ۴۰؛ و - روزنامه اطلاعات ۲۴/۶/۱۳۶۶، ص ۱۴؛ و - روزنامه اطلاعات ۳۱/۶/۱۳۶۶، ص ۳.
- ۲- ۱۶. روزنامه اطلاعات، ۲۴/۶/۱۳۶۶، ص ۱۴؛ و - روزنامه اطلاعات ۴/۷/۱۳۶۶، ص ۱۸.
- ۳- ۱۷. مأخذ ۴، ص ۱۷، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

نابخشودنی و استقامت گناه بزرگ و استقلال ذنب تاریخی ملت آزاده و خدایپرست ایران است ... رسالت ما دریدن سینه بره‌های کاغذی است. امریکا به منطقه آمده تا بگوید من یک پهلوان پنبه نیستم و این همان دروغی است که باید آن را تکذیب کنیم... ما با قامتی به بلندای ابدیت و با صلابتی درخور ایمان نهفته در سینه‌های بسیجی راهی جز این پیش روی مان نیست که یا باید با دستان خالی به سینه کفر بزنیم و یا قدم به قدم و سنگر به سنگر از قله‌های استقلال و آزادی عقب نشینی کنیم»^(۱)

علی اکبر محتشمی وزیر کشور نیز در این سمینار با تشریح شرایط و پیامدهای رودررویی با امریکا در خلیج فارس، درباره علت حضور امریکا گفت: اگر نیروهای خارجی وارد خلیج فارس شده اند برای نابود کردن اسلام و انقلاب اسلامی و ملت‌های مسلمان و چپاول ثروت‌های کشورهای اسلامی است. اگر ما در خلیج فارس توانستیم با امریکا و همه ابرقدرت‌ها بجنگیم دیگر نیازی نیست ملت‌ها با ایادی و مزدوران آنها در کشورهای مختلف دنیا مبارزه کنند. اگر امریکا را در خلیج فارس شکست دادیم به یقین آل سعود در حجاز ضربه خواهد خورد. وقتی آل سعود پشتوانه امریکا را نداشته باشد، این بره‌های کاغذی که با سرانگشت استعمار امریکا حرکت می‌کنند در هم می‌ریزند و در آن وقت صدام هم نمی‌تواند به جنایات بی سابقه خود ادامه دهد.

در ادامه سمینار، تیمسار صیادشیرازی (نماینده امام در شورای عالی دفاع) اوضاع جبهه‌های جنگ را تشریح کرد و کارشناسان شرکت کننده به بررسی تحولات منطقه خلیج فارس و جایگاه آن در جنگ پرداختند. سمینار با بررسی استراتژی ابرقدرت‌ها در خلیج فارس و نقش مهم این منطقه در تأمین انرژی جهان ادامه یافت.^(۲)

۲۶۱

رئیس جمهوری اسلامی ایران پس از شرکت در چهل و دومین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد، امروز به تهران بازگشت. رئیس جمهور در مدت اقامت خود در نیویورک، علاوه بر سخنرانی در مجمع عمومی سازمان ملل متحد با دبیرکل سازمان ملل متحد، رئیس شورای امنیت، نخست وزیر ژاپن، وزیر امور خارجه آلمان غربی و دبیرکل کنفرانس اسلامی دیدار و گفت و گو کرد. وی همچنین با شرکت در چند مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی، مواضع جمهوری اسلامی ایران را در قبال تحولات منطقه ای و جهانی تشریح کرد.

آیت الله خامنه ای هنگام ورود به تهران مورد استقبال رئیس مجلس شورای اسلامی، نخست وزیر و دیگر مقامات لشکری و کشوری قرار گرفت. رئیس جمهور ضمن تشریح نتایج سفر خود به سازمان ملل، با اشاره به حمله امریکا به کشتی "ایران - اجر" گفت: «این امر یک شاهد مثالی شد برای ما که متجاوز بودن امریکا را به مردم بگوییم. آنها اساساً این کار را کردند تا تأثیر مثبت سفر را کم کنند و تحت الشعاع قرار دهند ولی به خواست پروردگار قضیه درست به عکس شد»^(۳)

ص: ۹۰

۱- ۱۸. مأخذ ۶، ص ۲.

۲- ۱۹. مأخذ ۴، ص ۱۸.

۳- ۲۰. مأخذ ۴، ص ۳.

رئیس جمهوری اسلامی ایران در مدت اقامت خود در نیویورک، علاوه بر سخنرانی در مجمع عمومی سازمان ملل متحد، با دبیرکل این سازمان، نخست‌وزیر ژاپن (ناکازونه)، دبیرکل کنفرانس اسلامی (پیرزاده) و وزیر امور خارجه آلمان غربی دیدار و گفت‌وگو کرد.

رئیس جمهوری اسلامی ایران در مدت اقامت خود در نیویورک، علاوه بر سخنرانی در مجمع عمومی سازمان ملل متحد، با دبیرکل این سازمان، نخست‌وزیر ژاپن (ناکازونه)، دبیرکل کنفرانس اسلامی (پیرزاده) و وزیر امور خارجه آلمان غربی دیدار و گفت‌وگو کرد.

واحد‌های نیروی دریایی امریکا یک کشتی ایرانی را تحت تعقیب قرار دادند. کشتی تجاری "ایران - تختی" که دارای محموله تجاری است، از یکی از بنادر ژاپن بارگیری کرده و به طرف بندر چابهار در حرکت است. کشتی و هواپیمای جنگی امریکایی مراقبت خود از کشتی ایران - تختی را از اقیانوس هند شروع کرده و هلی کوپترهای امریکایی با پرواز بر فراز آن، از حرکات کشتی مرتب فیلمبرداری می‌کنند. یک مقام آگاه در نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی اعلام کرد به چند یگان هوایی نیروی دریایی دستور داده شده جهت بررسی وضعیت به طرف کشتی حرکت کنند.^(۱)

فیلم‌های مورد ادعای امریکا از نحوه عملیات مین‌گذاری کشتی "ایران - اجر" در خلیج فارس، ظاهر نشدند. امریکا پس از سه روز جنگ تبلیغاتی شدید علیه ایران، امروز اعلام کرد: مقداری نوار فیلم مادون قرمز در دست بوده که ظاهراً در زمان عملیات تهیه شده اما این فیلم‌ها ظاهر نشده است. مارلین فیتز واتر سخنگوی کاخ سفید افزود: «به نظر من فیلم‌ها و عکس‌هایی وجود دارد اما دارای آنچنان کیفیتی نیستند که قابل ارائه باشند. فیلم‌ها برخی اوقات ظاهر می‌شوند و برخی اوقات نمی‌شوند. چند شاهد تصویری از اشیاء موجود روی آن قایق در دست داریم که شواهد محکمی هستند.»^(۲)

در پی انتشار این سخنان سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ اعلام کرد: «این اظهارات دلیل روشنی بر بی‌اساس بودن ادعای امریکاییان مبنی بر مین‌گذاری خلیج فارس توسط کشتی ایران - اجر است. هر چند که از ابتدا هم مینی در کار نبوده و این ادعا نیز زائیده توهمات هیئت حاکمه امریکا است.»^(۳) با این همه بنابر اعلام شبکه تلویزیونی سی‌بی‌اس امریکا، طبق یک نظرسنجی افکار عمومی امریکا از اقدام این کشور در حمله به کشتی ایران - اجر حمایت می‌کند.^(۴) (ضمیمه دارد)

از سوی دیگر، امروز پنتاگون ادعا کرد: واحد هوا - دریای امریکا تاکنون سه مین از شش مینی را که کشتی ایران - اجر در آب ریخته، برداشته است که این سه مین همان شماره سری ده مین یافت شده در روی عرشه ایران - اجر را روی خود دارند.^(۵)

رئیس‌جمهور امریکا برای جلوگیری از قوت گرفتن موضع کنگره این کشور - که خواستار اجرای قانون اختیارات ریاست جمهوری در زمان جنگ است - و جلوگیری از تأثیرات ناگوار حمله هلی کوپترهای امریکایی به کشتی ایران - اجر در روابط کنگره با دولت امریکا و امریکا با ایران در خلیج فارس، با ارسال پیامی به کنگره، این حمله را خاتمه یافته تلقی کرد. ریگان در این پیام نوشته است: امریکا برای بازگرداندن بازماندگان ایرانی این حمله اقداماتی صورت داده است.

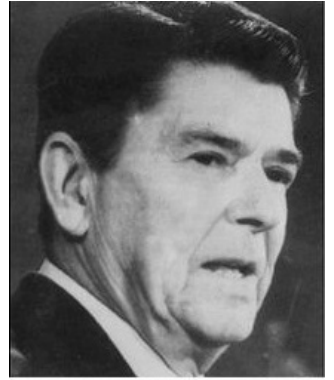
۱- ۲۱. مأخذ ۳، ص ۱۳.

۲- ۲۲. مأخذ ۴، ص آخر، به نقل از خبرگزاری رویتر.

۳- ۲۳. مأخذ ۴، ص آخر.

۴- ۲۴. مأخذ ۳، ص ۱۷، نیویورک - خبرگزاری رویتر، ۲/۷/۱۳۶۶.

۵- ۲۵. مأخذ ۳، ص ۲۹، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۲/۷/۱۳۶۶.

ریگان در پیامی به کنگره آمریکا، جنگ ایران و عراق و استمرار رفتار بستیزه‌جویانه ایران در منطقه، منافع آمریکا را تهدید می‌کند.

وی ضمن تأکید بر وجود منافع آمریکا در منطقه خلیج فارس در دهه های گذشته، اعلام کرد که جنگ ایران و عراق و استمرار رفتار بستیزه جویانه ایران در منطقه منافع آمریکا را تهدید می کند و ایران با اقدامات تجاوزگرانه نظامی و تروریسم به کوشش های خود برای بستن آب های خلیج فارس به روی کشتی های بی طرف و صدور آمیزه ای بی ثبات کننده از مذهب و سیاست در منطقه و حتی خارج از منطقه ادامه داده است. وی یک خط مشی سه مرحله ای را برای تضمین آزادی کشتی رانی و جریان نفت در خلیج فارس اعلام کرد:

۱- افزایش مداوم فشار بین المللی برای دست یابی به خاتمه جنگ از طریق مذاکره و کمک به کشورهایی که بستیزه جو نیستند.

۲- استمرار با ثبات کمک به کشورهای غیر متخاصم منطقه خلیج [فارس] برای دفاع از خود در مقابل تهدیدات ایران.

۳- پیگیری محتاطانه کوشش ها در جهت همکاری با کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] و دیگر دوستان برای حفاظت از کشتی های تحت پرچم آمریکا و جلوگیری از اختلال جدی در آزادی کشتی رانی غیرمتخاصم از جانب ایران.

ریگان افزوده است: هدف عمده ما صلح و ثبات در منطقه است ما هیچ علاقه ای به تحریک ایران یا هر کس دیگر را نداریم، هر چند که به هنگام ضرورت از خود دفاع خواهیم کرد... آمریکا به ایران گفته است که امیدوار است با کاهش خصومت طلبی ایران و تشنج ها در منطقه، روابطی عادی تر بروز کند. (۱)

از سوی دیگر واینبرگر وزیر دفاع آمریکا و طرفدار سرسخت حضور نظامی این کشور در خلیج فارس، درحالی که بیش از چند روز از حمله هلی کوپترهای امریکایی به کشتی ایران - اجر نمی گذرد و ایران تهدید به تلافی کرده است، سفر خود را به منطقه آغاز کرد. وزیر دفاع آمریکا امروز در پایگاه هوایی ظهران واقع در شرق عربستان فرود آمد و مورد استقبال مقام های سعودی قرار گرفت. واینبرگر در این سفر علاوه بر دیدار و گفت و گو با مقام های کشورهای عربستان، کویت و بحرین، گزارش فرماندهان نیروی دریایی آمریکا را درباره حمله به کشتی ایرانی دریافت خواهد کرد. (۲)

۳۰۱

وزیران خارجه آمریکا و شوروی در نشست امروز خود درباره اتخاذ تدابیر جدید برای وادار ساختن ایران به اجرای قطعنامه ۵۹۸ و تأخیر در اعمال مجازات های بین المللی علیه ایران به توافق رسیدند.

۱-۲۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۰، ۴/۷/۱۳۶۶، ص ۲۰ و ۲۱، واشنگتن - خبرگزاری رویتر، ۳/۷/۱۳۶۶.

۲-۲۷. روزنامه اطلاعات، ۲/۷/۱۳۶۶، ص آخر، بحرین - خبرگزاری رویتر.

وزیران خارجه آمریکا و شوروی درباره انعقاد تدابیر جدید برای وادار ساختن ایران به اجرای قطعنامه ۵۹۸ و تأخیر در اعمال مجازات‌های بین‌المللی علیه ایران به توافق رسیدند.

جورج شولتز وزیر خارجه آمریکا با بیان اینکه شانس ایران در استفاده از فرصت دیگری برای قبول آتش بس یک در میلیون است گفت: «شورای امنیت ضرب الاجلی برای ایران به منظور قبول آتش بس تعیین نکرده است، لیکن در بیانیه شورا واژه سرعت قید شده است.» وی افزود: «ایران ایده آتش بس را پذیرفته است درحالی که ایده آنها از آتش بس پاسخ گویی به قطعنامه شورای امنیت نیست با این وصف آنان تمایلی در گذشته برای ابراز آن نداشتند.» به عقیده وی آمیخته ای از عزم و شکیبایی مورد نیاز است و میزان شکیبایی بالنسبه محدود می باشد. آمریکا بیش از تحریم، خواهان خاتمه جنگ است.^(۱)

وزیر خارجه شوروی نیز با تأکید بر تداوم تلاش پنج کشور عضو دائمی شورای امنیت برای یافتن راه حلی جهت پایان دادن به جنگ ایران و عراق گفت: «تحریم تسلیحاتی یک اقدام مؤثر برای پایان جنگ نیست. پذیرفته شدن آتش بس بین ایران و عراق و تشکیل کمیسیون تحقیق درباره مسئولیت آغاز جنگ، امکان خواهد داد که نیروهای دریایی خارجی به آسانی خلیج فارس را ترک کنند.»^(۲) رابرت هانتز "مشاور امنیتی سابق کارتر نیز با تأکید بر اینکه در صورت اصرار آمریکا بر برقراری تحریم ارسال اسلحه به ایران، شوروی از ایران حمایت خواهد کرد، درباره موضع شوروی گفت: «شوروی از یک طرف می گوید منازعه خلیج فارس را باید به دست سازمان ملل سپرد و از طرف دیگر به ایران می گوید: "نگران نباشید اگر آمریکا برای شما مسئله ایجاد می کند ما برای کمک هستیم." اینجا سیاست چماق و حلوا در کار است. چماق از سوی آمریکا و حلوا از سوی شوروی.»^(۳)

۳۱۱

توافق آمریکا و شوروی درباره تأخیر در اعمال مجازات های بین المللی علیه جمهوری اسلامی ایران، مورد توجه رسانه ها قرار گرفت. هفته نامه المستقبل چاپ انگلستان در مقاله ای با اشاره به توافق آمریکا، انگلستان و فرانسه با اعمال مجازات های بین المللی علیه ایران، توافق دو ابرقدرت را بر خلاف انتظار غرب ذکر کرد و به نقل از منابع آگاه اروپای غربی مطالب وزیر خارجه شوروی در مذاکره با همتای آمریکایی خود را که به توافق فوق منجر شد، به شرح زیر عنوان کرد:

۱- رهبریت سیاسی شوروی اطلاعات دقیق و مفصلی در مورد وجود جریان سیاسی قوی در داخل دستگاه رهبری ایران دارد که خواستار توقف جنگ با عراق و حل آن از طریق صلح آمیز است و این جریان سیاسی بود که در را به روی قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت باز گذاشت.

۲- شوروی در مورد به پایان رساندن سریع جنگ عراق و ایران بدون برنده و بازنده و همچنین جلوگیری از صدور انقلاب ایران به خارج مصمم است.

۱- ۲۸. مأخذ ۴، ص آخر، خبرگزاری رویتر.

۲- ۲۹. مأخذ ۴، ص آخر، نیویورک - خبرگزاری فرانسه؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۴/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

۳- ۳۰. مأخذ ۳، ص ۴۷، رادیو بی بی سی، ۲/۷/۱۳۶۶.

۳- اعمال محاصره تسلیحاتی بین المللی علیه ایران باعث پایان دادن به جنگ نخواهد شد. چون ایران می تواند از بازار سیاه اسلحه مورد نیاز خود را به دست آورد. لذا نباید اعمال مجازات را به کار برد مگر تمامی تلاش های دیپلماتیک و صلح آمیز به شکست انجامد.

۴- به تفاهم رسیدن پنج عضو دائمی شورای امنیت و فعالیت های مشترک آنان جهت اجرای قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت برای پایان دادن به جنگ لازم و ضروری است. هرگونه تک روی اتفاق نظر پنج عضو را در معرض خطر قرار می دهد.

۵- پیشنهاد ایران در مورد قطعنامه ۵۹۸ اولین گام این کشور در جهت پذیرفتن اصل متوقف کردن جنگ با عراق بر اساس این قطعنامه است لذا باید ایرانیان را در این خط مشی صلح آمیز از طریق به تأخیر انداختن تصمیم اعمال مجازات و دادن مهلت اضافی دیگر به دبیرکل سازمان ملل جهت بررسی چگونگی اجرای قطعنامه ۵۹۸، تشویق کرد.

۶- شوروی با هرگونه تغییر در قطعنامه ۵۹۸ مخالف است ولی با اجرای مرحله به مرحله آن مخالفتی ندارد. همچنین شوروی با ایده تشخیص مسئولیت آغازکننده جنگ در ابتدا مخالف است؛ چون این مسئله باید به عهده یک کمیته بین المللی بی طرف که وظیفه آن پیگیری این مسئله خواهد بود، گذاشته شود.»

هفته نامه المستقبل افزوده است: «وزیر خارجه امریکا با نظر شوروی موافقت کرد ولی در مقابل از شوروی این وعده را گرفت که چنانچه ایران طی هفته های نزدیک با آتش بس موافقت نکرد، شوروی با تصمیم اعمال مجازات های بین المللی علیه ایران و اجرای تمامی بندهای قطعنامه ۵۹۸ موافقت کند.»(۱)

روزنامه "تایمز مالی" نیز در گزارشی به قلم سردبیر خاورمیانه ای خود با اشاره به سخنان رئیس جمهور ایران و هماهنگی موجود میان اعضای دائمی شورای امنیت در مورد جنگ، به بی تأثیر بودن تحریم تسلیحاتی و پافشاری ایران بر مجازات متجاوز تأکید کرده و نوشته است: «شورای امنیت می تواند برای پایان دادن به این بحث رأساً عراق را طرف متجاوز معرفی کند؛ زیرا هیچ یک از اعضای شورای امنیت در واقعیت تاریخی این موضوع تردیدی جدی ندارد و خودداری آنها از اعلام این واقعیت چیزی جز عدم تمایل آنها به دادن امتیاز به ایران نمی باشد.» در این گزارش تحریم تسلیحاتی ناکافی اعلام شده و آمده است: «تحریم نفت صادراتی ایران می تواند راهی مستقیم تر و مؤثرتر علیه ایران باشد.»(۲)

۳۲۱

وزیر خارجه ایتالیا (جولیو آندرتوتی) که کشورش از ماه آینده ریاست شورای امنیت را به عهده خواهد گرفت، درباره اقدامات شورای امنیت برای پایان دادن به جنگ گفت: «اگر ایران یا عراق آتش بس درخواستی شورای امنیت را رعایت نکنند، تدابیر جدیدی باید آغاز گردد. تدابیر جدید، درخواست تعیین متجاوز را به برقراری آتش بس پیوند می زند. وی گفت: «به نظر من جست و جوی

ص: ۹۵

۱- ۳۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۱، ۲۵/۷/۱۳۶۶، ص ۳۵.

۲- ۳۲. مأخذ ۳، ص ۱۱، رادیو بی بی سی، به نقل از روزنامه تایمز مالی، ۲/۷/۱۳۶۶.

صلح میان ایران و عراق حول رابطه میان آتش بس و برقراری یک اوضاع عادی در مرزهای دو کشور و همچنین تعیین مسئولیت طرف دیگر در آغاز یا گشایش جنگ دور می زند. در صورتی که تلاش های دبیرکل و اقدام حمایت آمیز ما بی ثمر جلوه کنند تدابیر جدیدی باید اتخاذ شود.»

آندرتوتی در خصوص تعیین متجاوز و اولویتی که تهران برای این روند قائل است، تصریح کرد: «تعیین مسئولیت ها مسئله بسیار پیچیده ای است. من فکر می کنم که امکان تفکیک آنان به دو مرحله نیاز داشته باشد: مرحله نخست تعیین طرفی که خصومت ها را آغاز کرده و مرحله بعد تعیین علل عمیق و نزدیک منشأ جنگ است.»^(۱)

۳۳۱

دبیرکل اتحادیه عرب بر این عقیده است که اعراب باید یک طرح نظامی برای پیروزی در جنگ با ایران بیابند و یا اینکه برای تحقق صلح خلیج [فارس] یک طرح مسالمت آمیز ارائه دهند. "شاذلی قلبی" گفت: «اعراب برخوردار نظامی با ایران را بر پیمودن راه صلح ترجیح نمی دهند اما اگر جنگ متوقف نشود تعهداتی برای اعراب به وجود می آید.» وی با اشاره به اینکه ادامه جنگ ایران و عراق تمدن و امنیت قومیت جهان عرب و شیوه زیست اعراب را به خطر می اندازد گفت: «جنگ ایران و عراق در اولویت مطلق مسائل جهان عرب قرار گرفته است.»^(۲) وی افزود: «این جنگ مانند آتشی است که در گوشه ای از خانه اعراب شعله ور شده و در مرحله فرا گرفتن تمام خانه است.»^(۳)

۳۴۲

با وجود فروش گسترده تسلیحات شوروی به عراق، محافل و مطبوعات کشورهای عربی طرفدار صدام بعضاً خبرهایی درباره فروش تسلیحات نظامی شوروی به ایران منتشر می کنند که هدف آنها تحت فشار قرار دادن شوروی و کشورهای عربی نزدیک به شوروی و همچنین مشکل تر و پرهزینه تر کردن دسترسی ایران به سلاح در بازارهای جهانی است. مطبوعات کویت و بعضی از کشورهای خلیج فارس اخیراً گزارش هایی منتشر کرده اند مبنی بر اینکه شوروی و ایران در حال گفت و گو درباره فروش یک محموله تسلیحاتی بزرگ به ایران هستند. از جمله، گزارش هایی درباره عرضه بیش از یک هزار موشک زمین به هوا و موشک های تاکتیکی زمین به زمین با برد حدود یک صد کیلومتر منتشر شده است.

سخنگوی وزارت خارجه شوروی این گزارش ها را جعلیات بی اساس خوانده و گفته است: «خط مشی شوروی در توسعه همکاری با کشورهای عرب غیرقابل تغییر و مستحکم است و تابع نوسانات نیست. ما هیچ دلیلی برای تغییر موضع خود در جنگ ایران و عراق نداریم. شوروی به طور قاطع خواستار پایان فوری این جنگ و اجرای قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت سازمان ملل است.»^(۴) سفیر شوروی در قاهره نیز گفت: «شوروی خواستار تداوم روابط خوب با ایران و کشورهای عرب است. اصل حسن همجواری با ایران به ضرر اعراب نخواهد بود. این اصل ها ما را از ابراز نظرمان درباره لزوم پایان دادن به جنگ میان ایران و عراق باز نداشته است.»^(۵)

ص: ۹۶

۱- ۳۳. مأخذ ۲۶، ص ۶، نیویورک - خبرگزاری فرانسه، ۲/۷/۱۳۶۶.

۲- ۳۴. مأخذ ۳، ص ۷۶، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۵. مأخذ ۴، ص ۳، روزنامه القبس.

۴-۳۶. مأخذ ۴، ص ۱۸، مسکو، خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از خبرگزاری تاس.

۵-۳۷. مأخذ ۲۶، ص ۵۸، قاهره - خبرگزاری آلمان، ۲۷/۱۳۶۶.

هم زمان با تحرکات و تبلیغات وسیع جهانی در زمینه تحریم تسلیحاتی ایران و بسته شدن دفاتر وزارت نفت جمهوری اسلامی ایران در لندن، معاون وزیر بازرگانی و صنایع انگلیس اعلام کرد که دولت این کشور مبلغ ۱۷۵ میلیون پوند (۲۹۰ میلیون دلار) اعتبار جدید اضافه بر اعتبارات قبلی جهت تسهیل واردات عراق از انگلیس در اختیار دولت عراق قرار داده است. بر اساس این پروتکل، از اعتبار مذکور ۱۰۰ میلیون پوند به خرید کالاهای پزشکی و دیگر کالاهای بشردوستانه اختصاص داده شده است.^(۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی اعلام کرد: «مشخص شده است که بخشی از اعتبارات جدید صرف خرید دارو و کامپیوتر برای ارتش عراق خواهد شد.»^(۲)

علاوه بر این، عراق اخیراً از فرانسه تقاضای خرید تعدادی موشک "اس - اس - ۳۰" که با اشعه لیزر هدایت می شود، کرده است. هفته نامه فرانسوی "کاناره انشنه" با اعلام این خبر، نوشت: «این موشک ها گل سرسبد تکنولوژی تسلیحاتی فرانسه محسوب می شود و به وسیله هواپیمای میراژ اف - ۱ روی اهداف دریایی و زمینی پرتاب می شود. تنها عیب این موشک ها آن است که قیمتشان بسیار گران می باشد و کارخانه سازنده آن فقط قادر است ماهانه دو عدد از این موشک ها را تحویل دهد.»^(۳)

در آغاز هشتمین سال جنگ عراق علیه ایران، محافل مختلف به بررسی و ارزیابی آن پرداختند. روزنامه تایمز لندن در مقاله ای حمله به ایران را با حمله هیتلر به شوروی مقایسه کرده و آن را اشتباه بزرگ صدام نامیده است. این روزنامه پس از بیان این مطلب نوشته است: «ولی اکنون مسئله این است که آیا شورای امنیت سازمان ملل به درخواست ایران در مورد معرفی کشور متجاوز تفاهمی نشان خواهد داد یا خیر. دولت های غربی که اکنون به خلیج فارس نیروی دریایی آورده اند، به خوبی می دانند که در مدت ۷ سال گذشته جریان ماوقع چه بود ولی این واقعیت را تأیید نمی کنند، در این صورت به دلایل اخلاقی می توان این سؤال را مطرح کرد که چرا تحریم فروش اسلحه فقط در مورد ایران باید اعمال بشود؟ چرا این همه افراد باید جان خود را در خلیج فارس به خطر بیندازند؟»^(۴)

رادیو بی بی سی به نقل از روزنامه ایندپندنت گفت: «استراتژی عراق همواره بر آن بوده که جنگ خلیج فارس را بین المللی کند و به ویژه پای امریکا را به جنگ بکشاند تا حدی هم موفق شده است. عراق به خوبی درک می کند که ایران در خلیج فارس آسیب پذیر است اگر جلوی صدور نفت ایران از خلیج فارس گرفته شود این کشور پولی برای ادامه جنگ نخواهد داشت. به این دلیل عراق حملات خود را روی هدف های دریایی متمرکز کرده است. عراق می داند که علی رغم برتری سلاح های خود، به دلیل تعداد بیش تر نیروهای ایران، در زمین [در حملات زمینی] شانس ندارد.»^(۵)

۱- ۳۸. روزنامه کیهان، ۴/۷/۱۳۶۶، ص آخر، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۳۹. مأخذ ۴، ص آخر، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳- ۴۰. مأخذ ۳۸، ص آخر، پاریس - هفته نامه فرانسوی کاناره انشنه.

۴- ۴۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۷/۱۳۶۶، ص ۳، رادیو بی بی سی، به نقل از روزنامه تایمز.

۵- ۴۲. مأخذ ۳، ص ۲۲، رادیو بی بی سی، به نقل از ایندپندنت، ۲/۷/۱۳۶۶.

خبرگزاری فرانسه نیز در گزارشی به نقل از کارشناسان نظامی غرب به تحلیل جنگ ایران و عراق پرداخته و نوشته است: «عراق پس از دوازده ماهی که از منازعه آمیزترین و مهلک ترین ماه های جنگ هفت ساله ایران و عراق بوده، بار دیگر ابتکار را در این جنگ در دست گرفته است. در دوازده ماه اخیر نکات برجسته عبارت بوده اند از افزایش بی سابقه حملات هوایی عراق به داخل ایران و خلیج فارس، نبرد سه ماهه شدید پیاده نظام در مقابل بصره از ژانویه تا مارس [دی تا فروردین] و همچنین ضربات مداوم ایران علیه خطوط دفاعی این بندر جنوبی عراق که هرگز حملات بسیاری که در این هفت سال جنگ انجام گرفته به چنین آمار سنگینی منجر نشده بودند. کارشناسان عقیده دارند این هفتمین سال به عراق امکان داده که ابتکار را در جنگ در دست بگیرد. رهبران عراق برای دست یابی به این نتیجه به اندازه فشار نظامی، روی فشار دیپلماتیک نیز حساب می کنند.»^(۱)

ضمیمه گزارش ۲۸: نتایج نظرسنجی از مردم آمریکا در مورد حمله به کشتی ایران - اجر

خبرگزاری رویتر گزارش داد: به موجب یک نظرخواهی عمومی که به وسیله شبکه تلویزیونی سی.بی.اس آمریکا و روزنامه نیویورک تایمز به عمل آمده است، ۷۵ درصد از افرادی که مورد پرسش قرار گرفته اند حمله هلی کوپترهای آمریکایی به یک کشتی ایرانی را مورد تأیید قرار داده اند و تنها ۸ درصد این اقدام را رد کرده اند. ۶۰ درصد از افراد مورد پرسش، حمایت نیروی دریایی آمریکا از نفتکش ها در خلیج فارس را تأیید کرده اند و ۲۳ درصد آن را تأیید نکرده اند. از سوی دیگر ۵۵ درصد معتقدند که اعزام ناوگان آمریکایی به خلیج [فارس] آمریکا را درگیر جنگ خواهد کرد و ۵۳ درصد نیز معتقدند که پرزیدنت ریگان باید برای حفظ ناوگان آمریکایی در خلیج [فارس] موافقت کنگره را جلب کند. در این نظرخواهی میزان محبوبیت ریگان به ۵۴ درصد رسیده که از اکتبر گذشته تاکنون سابقه نداشته است.»^(۲)

ص: ۹۸

۱- ۴۳. مأخذ ۳، ص ۵، بغداد - خبرگزاری فرانسه، ۲/۷/۱۳۶۶.

۲- ۴۴. مأخذ ۳، ص ۱۷، نیویورک - خبرگزاری رویتر، ۲/۷/۱۳۶۶.

برای سومین روز در منطقه عملیاتی شلمچه، شمال جزیره صالحیه دو سنگر کمین برای چندمین بار بین نیروهای ایران و عراق دست به دست شد. عراقی ها صبح امروز با اعزام شش دستگاه تانک به جلو خط، با اجرای یک مانور، آتش تهیه سنگینی روی نیروهای خودی ریختند. پس از آن نیروهای دشمن خاکریز و سنگر کمین محور انگشتی را به تصرف خود درآوردند و از ساعت ۱۰ در آن مستقر شدند. (۱) همچنین توپخانه عراق در منطقه شلمچه در محور کانال ماهی و در منطقه فاو روی خطوط سمت نخلستان، آتش نسبتاً سنگین اجرا کرد. (۲)

پادگان آموزشی شهید حبیب الهی واقع در جاده اهواز - خرمشهر در ساعت ۱۰:۵۰ امروز هدف چهار هواپیمای دشمن قرار گرفت و به شدت آسیب دید. هواپیماهای عراق در این حمله بمب بنزین، محل استقرار ماشین آلات سنگین، پل های پیش ساخته شناور و محل ستاد فوریت های پزشکی و محل استقرار قایق های تندرو را در پادگان هدف قرار دادند. (۳) بر اثر این حمله یک تن شهید و یک تن مجروح شدند و خسارت هایی بر ساختمان ها و تجهیزات پادگان وارد گردید. (۴) ارتش عراق با صدور اطلاعیه ای پادگان فوق را کارخانه اعلام کرد که هواپیماهای عراقی در سه نوبت آن را بمباران کردند. (۵)

از سوی دیگر، آتش مقابله به مثل سپاه که از روز گذشته روی مراکز صنعتی و نظامی جنوب عراق اجرا می شد از ساعت ۸ متوقف شد. تیپ خاتم الانبیا سپاه با اعلام این خبر افزود در این مدت تعداد ۴۰۲ گلوله روی هدف های مذکور شلیک شده است. (۶)

در محور "دوآب" نوسود گروه گشتی سپاه پاسداران با افراد ضدانقلاب درگیر شد. مهاجمان با تیربار به سوی یکی از خودروهای حامل گروه مذکور آتش گشودند که لاستیک آن پنجره و خودرو متوقف گردید و دو تن از رزمندگان طی درگیری با آنها شهید شدند. اتومبیل دیگر این گروه که حامل پنج سرنشین بود، سالم از منطقه دور شد. (۷)

۱-۱. سند شماره ۰۲۹۲۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه کربلا، معاونت عملیات، ۶/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۲۹۲۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گردان اطلاعات ۷۲ ثارالله، گزارش نوبه ای شماره ۶۹، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۵.

۲-۲. همان.

۳-۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۰، ۴/۷/۱۳۶۶، ص ۵، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۴-۴. سند شماره ۱۰۲۸۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ژاندارمری جمهوری اسلامی، رکن ۳، مرکز فرماندهی، ۳/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۱۰۲۹۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه ششم، ۴/۷/۱۳۶۶.

۵-۵. سند شماره ۱۰۲۸۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی، رکن ۲، معاونت اطلاعات، ۳/۷/۱۳۶۶.

۶-۶. سند شماره ۱۲۷۳۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، تیپ ۱۳ خاتم الانبیا، ۴/۷/۱۳۶۶.

۷-۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۱، ۵/۷/۱۳۶۶، ص ۳۴، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۷/۱۳۶۶.

در محور بوکان - مهاباد حمله عناصر حزب دمکرات به پایگاه روستای کلیچه با مقاومت نیروهای پایگاه مواجه گردید و در نتیجه آن دو تن از افراد پایگاه شهید و ۴۹ تن مجروح شدند. بر اثر حمله دیگر عناصر دمکرات به پایگاه کانی باغ در محور پسوه دو تن از نیروهای ژاندارمری مستقر در آن شهید و ده تن مجروح شدند. (۱)

همچنین امروز اعلام شد که یکی از نیروهای گروهان ویژه عملیات که چند روز قبل به اسارت افراد کومه له درآمده بود، به دست این گروه به شهادت رسیده است. (۲)

۴۰۱

در خلیج فارس امروز هلی کوپتر امریکایی به یک قایق سپاه حمله کرد و یک نفتکش قبرسی هدف حمله قرار گرفت. یک قایق سپاه پاسداران در حال مأموریت در نزدیکی جزیره ابوموسی، هدف حمله یک هلی کوپتر امریکایی قرار گرفت ولی موشک شلیک شده به خطا رفت و به این قایق تندرو آسیبی نرسید. (۳)

در ساعت ۱۲:۵۵ نیز در حالی که وضعیت جزیره خارک زرد اعلام گردیده بود، نفتکش قبرسی "مرلین" در ۴۰ مایلی این جزیره هدف حمله هواپیماهای عراق قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد. موشک شلیک شده به زیر سینه میانی نفتکش اصابت کرد و مخزن کشتی به طور کامل از بین رفت ولی تلفات جانی در بر نداشت. (۴) عراق با صدور اطلاعیه ای اعلام کرد که هواپیماهای عراقی صبح امروز یک هدف بزرگ دریایی را مورد حمله قرار دادند. (۵) بنابر گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، آتش سوزی نفتکش ظهر روز بعد از حمله مهار گردید. (۶)

۴۱۲

وزیر دفاع امریکا (کاسپار واینبرگر) پس از دیدار از عربستان، از ناوگان ایالات متحده در خلیج فارس بازدید نمود و اعلام کرد که امریکا در نظر دارد کشتی ایران - اجر را منهدم کند. وی گفت: به هر حال این کشتی به دولت ایران برگردانده نخواهد شد و من امیدوارم که حمله این هفته هلی کوپترهای امریکایی به کشتی مین گذاری ایران سبب گردد که دولت تهران از این پس از مین گذاری در آب های خلیج فارس منصرف شود. (۷)

وزیر دفاع امریکا در جریان بازدید از خلیج فارس اعلام کرد که امریکا در نظر دارد کشتی ایران - اجر را منهدم کند.

گفتنی است که ایران مکرراً مین گذاری در آب های بین المللی را تکذیب کرده است. دستور انهدام کشتی ایرانی به وسیله واینبرگر، در امریکا با اعتراضاتی مواجه شده است؛ معترضان استدلال می کنند که این اقدام تحریک آمیز بوده و به جنگ دامن خواهد زد و این یک تشنج آفرینی غیرموجه است. (۸)

- ۱-۸. سند شماره ۱۳۵۱۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد کل سپاه، معاونت عملیات ۳/۷/۱۳۶۶، ص ۵.
- ۲-۹. سند شماره ۹۷۵۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهداء، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۹/۷/۱۳۶۶.
- ۳-۱۰. مأخذ، ص ۲.
- ۴-۱۱. سند شماره ۱۰۶۰۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی نیروی دریایی سپاه، ۴/۷/۱۳۶۶؛ و - مأخذ ۷، ص ۵.
- ۵-۱۲. مأخذ.
- ۶-۱۳. سند شماره ۲۲۷۱۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات سپاه پاسداران، "نشریه گزارش روزانه"، شماره ۲۶۲، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱.
- ۷-۱۴. مأخذ ۷، ص ۳۸، رادیو امریکا، ۴/۷/۱۳۶۶.
- ۸-۱۵. مفیدی طباطبایی، مهران، نبرد در خلیج فارس (فصلی از کتاب خاطرات کاسپار واینبرگر)، تهران: نشر صریر، بهار ۱۳۷۰، ص ۴۱-۴۲.

با وجود گذشت چند روز از حمله امریکا به کشتی ایران - اجر موضع گیری ها و تفسیرها در این باره همچنان ادامه دارد. علامه فضل الله از روحانیون سرشناس لبنان گفت: «امریکا هنوز هیچ دلیل قاطعی بر نظامی بودن کشتی ایرانی ارائه نداده و از این حمله چند هدف را دنبال می کرد که از جمله این هدف ها تحت الشعاع قراردادن سخنرانی مهم ریاست جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل و ابراز قدرت خود به مزدورانش در منطقه بود.»^(۱) "نیکولای چائوشسکو" رئیس جمهور رومانی نیز گفت: «اقدام ناوگان امریکا در آتش گشودن به سوی یک کشتی باری ایرانی، احتمالاً درگیری در خلیج فارس را به طور جدی شدت خواهد بخشید.»^(۲)

همچنین خبرگزاری یونایتدپرس اقدام امریکا را در حمله به کشتی ایرانی تا حدودی ناشی از شکست دبیرکل سازمان ملل برای برقراری آتش بس طی دیدارش از ایران و عراق دانسته و به نقل از یک منبع امریکایی گزارش داده است: «ایرانیان دکوئیر را فریب دادند. ایران با دبیرکل به عنوان شخصیتی ویژه برخورد کرده است و او فریب این را خورد. ایرانیان پیش چشمان او پرده کشیدند.»^(۳)

از سوی دیگر شبکه های عمده رادیو و تلویزیونی امریکا تأکید دارند که دولت امریکا تهدید های ایران را جدی گرفته و تمام سفارتخانه ها و تأسیسات نظامی خود را در خارج به علت افزایش خطر حملات تروریستی ایران، در حالت آماده باش قرار داده است. تمامی گزارش های رسانه های امریکا درباره احتمال اقدام ایران برای تلافی حمله امریکا طوری تنظیم شده که افکار عمومی فقط انتظار یک اقدام تروریستی را از جانب ایران داشته باشند تا مقام ها و دستگاه های تبلیغاتی امریکا به راحتی بتوانند هرگونه اقدام نظامی تلافی جویانه علیه امریکا را به عنوان یک اقدام تروریستی ایران جلوه دهند.^(۴)

۴۲۱

دولت مصر ضمن رد محترمانه درخواست امریکا در مورد استفاده از پایگاه های این کشور برای تقویت ناوگان امریکا در خلیج فارس، از گسترش جنگ در این منطقه و احتمال درگیری شدیدتر میان ایران و امریکا ابراز نگرانی کرد. خبرگزاری کویت به نقل از روزنامه السفیر گزارش داده است: «وزارت جنگ امریکا در یک پیام فوری از مصر خواسته است اجازه دهد یگان هوایی وابسته به لشکر ۷۷ نیروهای دلتا در قسمت شرقی خلیج سوئز مستقر شود. پنتاگون در این پیام اعلام کرده است هدف از استقرار در این منطقه آمادگی برای مداخله در صورت ناامن شدن اوضاع در خلیج فارس و تقویت حضور نظامی در این منطقه است. پنتاگون درخواست کرد دولت مصر پاسخ خود را سریعاً طی همان روز اعلام کند تا در صورت موافقت، یگان هوایی یاد شده از پایگاه های هوایی پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) در اروپا به مصر اعزام شود.» روزنامه السفیر نوشته است: «همان روز هیئت دولت مصر جلسه فوری تشکیل داد و پس از یک ساعت بدون اتخاذ تصمیمی خاتمه یافت. در پی آن حُسنی مبارک رئیس جمهور مصر با ارسال پیامی

ص: ۱۰۲

۱- ۱۶. روزنامه رسالت، ۵/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۱۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۴/۷/۱۳۶۶، ص ۷.

۳- ۱۸. مأخذ ۳، ص ۲۰، لندن، خبرگزاری یونایتدپرس، ۳/۷/۱۳۶۶.

۴- ۱۹. مأخذ ۳، ص ۴۲ و ۴۳.

برای ریگان، بر خواسته رهبران مصر مبنی بر خودداری از تبدیل منطقه سوئز به پلی برای عزیمت نیروهای امریکایی - که ممکن است به بین‌المللی شدن جنگ منجر گردد - تأکید کرد و خواست که استقرار یگان هوایی نیروی دلتا در منطقه خلیج سوئز به تمرین‌های معمولی محدود گردد. مبارک همچنین از گسترش جنگ خلیج فارس، در پی وقوع درگیری احتمالی میان امریکا و ایران در این منطقه، ابراز نگرانی کرده است.» (۱)

۴۳۱

سنای امریکا با ۹۱ رأی موافق در مقابل ۴ رأی مخالف اصلاحیه‌ای را تصویب کرد که در آن آمده است: «نیروی دریایی امریکا حق دارد هر کشتی ایرانی را که سعی کند مانع از عبور هر کشتی دیگر حامل یک شهروند امریکایی گردد، غرق کند.» خبرگزاری رویتر در ادامه گزارش خود آورده است: «در این لایحه - که سناتور جمهوری خواه "جس هلمز" از کارولینای شمالی آن را عنوان کرد - شرایط دقیق اجرای این قانون تشریح نشده است و چنین به نظر می‌رسد این اصلاحیه از محدوده‌های سیاست ریگان در قبال خلیج فارس فراتر می‌رود.» (۲)

۴۴۲

کشورهای حوزه خلیج فارس علاوه بر تلاش‌های دیپلماتیک برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق، در تلاشند فعالیت‌های نظامی خود را بیش از پیش هماهنگ کنند. خبرگزاری خلیج گزارش داده است: «دول عرب حوزه خلیج [فارس] امروز تمرین‌های [مانور] هوایی مشترکی را در عمان آغاز کردند تا مهارت جنگی، فنی و اداری خود را بهبود بخشند... هواپیماهای جنگی و هلی‌کوپترها و تیم‌های فنی شش کشور عضو شورای همکاری خلیج [فارس] صبح امروز برای این تمرین‌ها که نام "شاهین شبه جزیره ۱" به آن داده شده، وارد عمان شدند.» (۳)

۴۵۳

رئیس‌جمهوری اسلامی ایران گزارش مفصلی از سفر خود به سازمان ملل متحد را در خطبه‌های نماز جمعه امروز تهران ارائه کرد. آیت‌الله خامنه‌ای حمله امریکا به کشتی ایران - اجر را ناشی از دست‌پاچگی امریکا دانست و درباره انگیزه‌های آن گفت: «سه انگیزه از این عمل خودشان داشتند که در هر سه آنها شکست خوردند. یکی توجیه حضور ناوگان امریکا با چندین هزار پرسنل بود. مردم امریکا این حضور را نمی‌پذیرند و رغبتی به آن ندارند. این حادثه می‌تواند نشان دهد که اگر ما آنجا نباشیم آنها راه‌های آبی را تهدید می‌کنند. این عمل نه تنها حضور امریکا را توجیه نکرد بلکه بالعکس اعتراض و سؤال دیگری در ذهن مردم ایجاد کرد. هدف دوم امریکا ابراز قدرت بود؛ زیرا رهبری برای مردم امریکا محبوب است که نشان دهد قدرتمند است اما این هدف هم برآورده نشد. اول اعلام کردند یک قایق تندرو بوده بعد معلوم شد کشتی تجاری غیرمسلح بوده و حمله به یک کشتی تجاری غیرمسلح چندان قهرمانی هم نمی‌خواهد. هدف سوم امریکا از زدن کشتی "ایران - اجر" تحت تأثیر قرار دادن سفر ما به

ص: ۱۰۳

۱- ۲۰. مأخذ ۱۷، ص ۱۰، خبرگزاری کویت به نقل از السفير.

۲- ۲۱. مأخذ ۳، ص ۲۲، واشنگتن، خبرگزاری رویتر، ۳/۷/۱۳۶۶.

۳- ۲۲. روزنامه اطلاعات، ۴/۷/۱۳۶۶، ص آخر، خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از خبرگزاری خلیج.

سازمان ملل و سخنرانی در مجمع عمومی این سازمان بود که می خواستند با حادثه آفرینی از شدت تأثیر سخنان ما کم کنند که این هم قطعاً موفق نبود زیرا خود این مسئله باعث شد که چشم های بیش تری از مردم جهان متوجه ما بشود و ما با استفاده از این فرصت و در گفت و گو با خبرنگاران و مصاحبه ها این سؤال را از ریگان کردیم که چرا دست به این اقدام زد. دولت امریکا یکی از شکست ها را برای خودش به دست خودش تهیه کرد چون آنها همه کارها را با میل به ظلم و زورگویی انجام می دهند.

ما در امریکا در مصاحبه خودمان سه سؤال ساده و ابتدایی مطرح کردیم: اولاً، به چه دلیل می توانید ثابت کنید که کشتی ایرانی حامل مین بوده است؟ می شود این مین ها را از روی ناو امریکایی به کشتی ایران - اجر انتقال داد. آنها جواب برای این سؤال ندارند.

سؤال شد چه استدلالی دارید برای اینکه هر کشتی حامل سلاح و مهمات را شما می توانید به آن حمله کنید؟ در خلیج فارس خیلی کشتی ها اسلحه حمل می کنند آیا صرف اینکه یک کشتی حامل سلاح بوده به شما اجازه حمله و تصرف آن کشتی را می دهد. اگر شما می توانید چنین کاری کنید آیا ما هم می توانیم؟ یا اینکه شما چون زورگو هستید می توانید و دیگران نباید چنین کاری کنند؟ سؤال سوم که مطرح شد اینکه اگر این کشتی سلاح و مین داشت و شما می خواستید مانع مین گذاری شوید چرا متوسل به آدم کشی شدید؟ می خواستید بروید و میج آنها را بگیرید. به چه مجوزی دست به این کشتار زدید؟ در مقابل همه این سؤال ها آنها پاسخ نداشتند. افکار عمومی جهان این سؤال ها را دارد و آنها پاسخ ندارند و وامانده اند! به این حادثه از هر طرف که نگاه شود، امریکا محکوم است ... ملت ما در مقابل آتش افروزی های شما عقب نکشید و در مقابل این حادثه و حوادث نظیر این ذره ای نترسیده و ضربه را به شما زده و از این پس هم وارد خواهد کرد.»

امام جمعه تهران درباره قطعنامه ۵۹۸ و تلاش های دیپلماتیک برای پایان دادن به جنگ و اینکه امریکا می خواست سفر دبیرکل به ایران و تلاش های دیپلماتیک آن را قطع کند، گفت: «ظرافت دیپلماسی ایران جلو این کار را گرفت و تنبیه متجاوز که شرط اساسی ایران است گفته شد... از نظر ما مسئله شناسایی [متجاوز] مقدمه برای تنبیه متجاوز است. فقط معرفی شورای امنیت کافی نیست بلکه باید دادگاه صالحی تشکیل شود تا متجاوز را تنبیه و مجازات کند. ما آتش افروز و ادامه دهنده جنگ نیستیم، ما مظلوم هستیم؛ مظلومی که قاطعانه مظلومیت را از خودش رفع می کند و ظلم را به ظالم برمی گردانیم. آنها می خواستند فعالیت دبیرکل را حذف کنند و ما اعلام کردیم که او می تواند به فعالیت خود ادامه دهد و ملاقات ما با او و جریان مصاحبه تأثیر خودش را بخشید و دبیرکل فهمید که او می تواند به تلاش خود ادامه دهد. البته طبیعی است که ما آن قاطعیت و صراحتی که در برابر امریکا داریم، در کسی دیگر نیست و ما تسلیم جو فشار امریکا برای خط دادن به دبیرکل و سازمان ملل نخواهیم شد و این تلاش

امریکا ناکام خواهد ماند... ما گفتیم ملت ما هرگز زیر فشار و تهدید قرار نمی گیرد. کسانی که با ما صحبت می کردند نظر امریکا را منتقل می کردند ما هم نظر خودمان را که حق است اعلام و تأکید می کردیم که نظر امریکایی ها در ملت ما هیچ تأثیری ندارد بلکه فشار آنها ملت ما را مقاوم تر خواهد کرد و یقیناً ضربات آنها را قوی تر به خودشان بر خواهد گرداند.»

آیت الله خامنه ای با تأکید بر ضرورت تنبیه متجاوز، به نقش قدرت های بزرگ در جنگ اشاره کرد و گفت: «بسیاری از حقایق را که می خواستند پرده پوشی کنند گذشت زمان و حوادث جنگ برملا کرد. رژیم عراق می خواست چهره حق طلبانه و ضد استکباری به خود بگیرد، اما رسوا شد. امریکا می خواست چهره بی طرفی در جنگ به خود بگیرد و بگوید طرفدار صلح در منطقه است، اما رسوا شد و این حوادث حقایق را به مردم نشان داد. انگلیس و اروپایی هایی که در این مسائل شرکت داشتند، رسوا شدند؛ تمام پرده پوشی ها در حوادث جنگ بر ملا شد. اما آنچه برای ما مهم است اینکه استکبار مایل است پشت سر عراق در جنگ بایستد و مانع از پیروزی ما شود. ما همیشه گفته ایم این طور است و آنها کتمان می کردند ولی این حقیقت روشن شد. آنان که پشت سر عراق قرار گرفتند رسوا شدند از جمله منافقین...» (۱)

۴۶۱

وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران که برای شرکت در اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد در نیویورک به سر می برد با وزیران خارجه کشورهای پاکستان، بنگلادش، امارات متحده عربی، لهستان، یونان، سومالی، گینه گوناکری، رومانی، یوگسلاوی، اتیوپی، آلبانی و کنگو به طور جداگانه دیدار و مواضع جمهوری اسلامی ایران را در قبال تحولات اخیر در منطقه خلیج فارس و جنگ تحمیلی تشریح کرد. وی ضمن تأکید بر ضرورت تنبیه متجاوز آن را گامی در جهت رسیدن به یک راه حل عادلانه اعلام کرد و گفت که اگر قطعنامه مؤید این امر باشد، با آن می توانیم همکاری کنیم، ولی اگر زمینه ای برای فشار باشد قطعاً آن را رد می کنیم. دکتر ولایتی با بی اثر خواندن هرگونه تحریم تسلیحاتی افزود: ما آمادگی همکاری با دبیرکل را داریم تا تلاش ها برای رسیدن به یک راه حل عادلانه ادامه یابد. در این دیدارها وزیر خارجه یونان ضمن اعلام مخالفت یونان با حضور نظامی نیروهای خارجی در خلیج فارس گفت: «ما معتقدیم این حضور تشنج در منطقه را افزایش می دهد. بدین خاطر ما از اعزام کشتی جنگی به خلیج فارس امتناع کردیم.» وزیر امور خارجه امارات متحده عربی نیز گفت: «کشورهای منطقه باید با یکدیگر همکاری کنند و خود امنیت منطقه را تأمین کنند. بسیاری از کشورها اعتقاد دارند که آمدن کشتی های جنگی امریکا به منطقه نقض قطعنامه بود زیرا بند پنجم این قطعنامه از همه کشورها خواسته بود که از اقدامات تحریک آمیز که به افزایش تشنج در منطقه می انجامد خودداری کنند. ما باید دبیرکل را ترغیب کنیم که به حرکت خود ادامه دهد و نباید مانعی بر سر راه وی ایجاد شود.» (۲)

ص: ۱۰۵

۱- ۲۳. روزنامه اطلاعات، ۴/۷/۱۳۶۶، ص آخر.

۲- ۲۴. روزنامه اطلاعات، ۵/۷/۱۳۶۶، ص ۳، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

بنا به درخواست دبیرکل سازمان ملل متحد، امروز (۳/۷/۱۳۶۶) شورای امنیت با تشکیل جلسه ای اختصاصی نظر ایران را درباره جنگ و قطعنامه ۵۹۸ بررسی کرد. دکوئیار دبیرکل سازمان ملل متحد در این جلسه نظر ایران را که محمدجواد لاریجانی به او ارائه کرده بود در هفت بند مطرح کرد:

«۱- ایران به همکاری خود با دبیرکل سازمان ملل متحد در چارچوب قطعنامه ۵۹۸ برای اجرای تمامیت آن علی رغم نواقصی که در این قطعنامه وجود دارد ادامه می دهد.

۲- ایران گزارش دبیرکل به شورا را به عنوان مواضع اعلام شده ایران در تهران به دبیرکل تلقی می نماید.

۳- ایران اقدام هم زمان دو مرحله مقدماتی را ضروری می داند: رعایت آتش بس، تعیین یک کمیسیون تحقیق بی طرف.

۴- بر اساس مواضع ایران، نخستین وظیفه این کمیسیون تعیین متجاوز است که یک مسئله تاریخی سیاسی است و نیاز به وقت زیادی ندارد. وظیفه دوم این کمیسیون پس از پایان بردن وظیفه نخست، تعیین نتایج مسئولیت است که چون یک کار حقوقی است می تواند در زمان طولانی تری انجام گیرد.

۵- در جریان مرحله نخست، ایران آماده قبول آتش بس بر اساس توافق اعلام نشده با دبیرکل است. از آغاز مرحله دوم ایران آماده قبول آتش بس خواهد بود.

۶- ایران آماده خواهد بود تدابیر کنترلی توافق شده را در جهت رعایت آتش بس بر اساس تفاهم با دبیرکل بپذیرد.

۷- ایران معتقد است آتش بس به تنهایی صلح را تأمین نخواهد کرد. اگر منظور تحقق روند صلح است باید هرچه سریع تر به مرحله سیاسی تعیین متجاوز پرداخت.»

خبرگزاری فرانسه در گزارشی با مخابره موارد مذکور افزود: «دکوئیار به اطلاع اعضای شورای امنیت رسانیده است که در جریان مذاکراتش با آقای خامنه ای از وی سؤال کرده است آیا ایران نتایج تحقیقات را هرچه باشد می پذیرد.... آقای خامنه ای پاسخ داده است تصور نمی رود کسی متجاوز را شناسد. هر نوع نتیجه گیری که غیر از این باشد ایران را وادار به تردید در مورد بی طرفی کمیسیون خواهد نمود.»^(۱)

رادیو بی بی سی در بررسی مواد پیشنهادی ایران به نقل از دیپلمات های سازمان ملل گفت: «موضع جدید ایران برای متوقف کردن اقدامات امریکا در جهت تحریم فروش اسلحه به ایران کافی بوده است.»^(۲) روزنامه الخلیج چاپ شارجه نیز با درج مواد هفتگانه فوق آن را پاسخ شفاهی ایران به قطعنامه ۵۹۸ توصیف کرده و نوشته است: «طرح جدید ایران در مقایسه با موضع قبلی ایران که در جریان سفر دبیرکل به منطقه مطرح شده بود تفاوت چندانی ندارد.»^(۳)

ص: ۱۰۶

۱- ۲۵. مأخذ ۷، ص ۱۸، سازمان ملل - خبرگزاری فرانسه، ۴/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۶. مأخذ ۳، ص ۱۸ و ۱۹، رادیو بی بی سی، ۳/۷/۱۳۶۶.

خاویز برز دکونبار دبیرکل سازمان ملل در جلسه امروز شورای امنیت نظر ایران را درباره قطعنامه ۵۹۸ ارائه کرد.

از سوی دیگر، دبیرکل سازمان ملل متحد درباره مواضع عراق گفت: «مواضع قبلی عراق در مورد قطعنامه ۵۹۸ تغییر نکرده و این کشور مخالف هرگونه تغییر در ترکیب بندهای اجرایی قطعنامه می باشد و تمام بندهای اجرایی این قطعنامه باید یکباره و توسط طرفین متخاصم به اجرا گذاشته شود. در مورد ترکیب کمیسیون تحقیق، عراقی ها معتقدند که این کمیسیون باید درصدد تحقیق درباره شناسایی "مسئولیت درگیری" باشد و بر اساس قطعنامه ۵۹۸، آغاز کننده و تداوم جنگ مورد توجه قرار گیرد» وی افزود: «مواضع دو کشور ایران و عراق در مورد اجرای قطعنامه ۵۹۸ با هم اختلاف دارد. مشکل اساسی تحلیل قطعنامه ۵۹۸ می باشد و خصوصاً این سؤال که آیا کمیسیون تحقیق می تواند هم زمان با اجرای آتش بس تفاهمی منعقد کند یا نه و آنچه مسلم است تحلیل یک چنین مسئله ای بر عهده شورای امنیت می باشد.» (۱)

۴۸۱

طرح امریکا برای تحریم تسلیحاتی ایران با شکست مواجه شد. به گزارش خبرگزاری فرانسه وزیران خارجه پنج عضو دائمی شورای امنیت امروز در پایان یک دیدار استثنایی با دبیرکل سازمان ملل، که به جنگ ایران و عراق اختصاص داشت، بیانیه ای صادر کردند که در آن بر اجرای قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت به عنوان تنها بنیان یک راه حل عادلانه، شرافتمندانه و پایدار برای جنگ ایران و عراق تأکید کردند. در این بیانیه پنج قدرت بزرگ ضمن تأکید بر عزم خود مبنی بر ادامه تلاش جهت اجرای کامل و سریع قطعنامه شورای امنیت که در آن آتش بس میان ایران و عراق خواسته شده است، اعمال مجازات علیه ایران را به یک تاریخ نامشخص موکول کردند.

خبرگزاری فرانسه در بررسی بیانیه مذکور، آورده است که ناظران دیپلماتیک در این عبارت هیچ گونه راه بازی را در مورد مجازات ها مشاهده نمی کنند، بلکه معتقدند که این عبارت تنها تأکید مجدد بر یکی از نکات اساسی قطعنامه ۵۹۸ است. (۲)

امریکا پس از تصویب قطعنامه ۵۹۸ تلاش های دیپلماتیک خود را جهت حفظ وحدت

- ۱- ۲۸. مأخذ ۲۳، ص آخر، امریکا، خبرنگار اطلاعات.
- ۲- ۲۹. مأخذ ۷، ص ۱۹، سازمان ملل - خبرگزاری فرانسه، ۴/۷/۱۳۶۶.

اعضای دائمی شورای امنیت در مورد جنگ ایران و عراق گسترش داد و سعی کرد با استفاده از اهرم های نظامی و فشارهای اقتصادی شورای امنیت را به تصویب قطعنامه ای جدید و تحریم تسلیحاتی ایران وادار سازد، که نشست امروز اعضای دائمی شورای امنیت و دبیرکل، شکست این تلاش ها را اعلام کرد. به گزارش آسوشیتدپرس جرج شولتر، وزیر خارجه امریکا که در کسب حمایت برای اعمال یک تحریم تسلیحاتی جهانی علیه ایران شکست خورد، تصمیم امروز قدرت های بزرگ را قائل شدن فرصت بیشتر برای دیپلماسی توصیف کرد. وی گفت: «ما به دنبال مجازات نیستیم ما در جست و جوی این هستیم که قطعنامه ۵۹۸ پذیرفته شود و اینکه آتش بسی برقرار گردد. ما داریم در مورد وسیله رسیدن به این هدف صحبت می کنیم.» وی ضمن ابراز تردید از اینکه ایران طرح صلح سازمان ملل را کاملاً بپذیرد گفت: «ترکیبی از عزم و صبر خواسته شده و درجه صبر محدود است.» شولتر افزود: «عراقی ها اساساً این قطعنامه را پذیرفته اند ولی ایرانیان نپذیرفته اند، اگر چه چیزهای مثبتی گفته اند.»^(۱) وزیر خارجه شوروی نیز با اشاره به مذاکرات امروز گفت: «پنج عضو خواهان اجرای قطعنامه به همان صورت مصوب هستند.»^(۲)

۴۹۱

در ادامه فشار بر جمهوری اسلامی، امریکا صدور تجهیزات غواصی را به ایران ممنوع کرد. وزارت بازرگانی امریکا امروز اعلام کرد: پرزیدنت ریگان مخاطراتی را که فروش این قبیل تجهیزات به ایران برای امنیت خلیج فارس به همراه خواهد داشت، متذکر شد و گفت برای همین از این پس فروش تجهیزات غواصی به ایران مستلزم دریافت مجوز صادرات خواهد بود. پرزیدنت ریگان ضمن اعلام دستور قطع صدور این قبیل تجهیزات به ایران گفت: شواهدی در دست است که نشان می دهد ایران در جنگ هفت ساله خود با عراق از این تجهیزات استفاده های نظامی می کند و می تواند در حملات خود به دکل های حفاری و احتمالاً خطوط کشتی رانی از آن استفاده کند. ریگان افزود: «ممنوعیت صادرات، تهدیداتی را که متوجه منافع امریکا در منطقه است کاهش داده و کمکی به امریکا خواهد بود تا بتواند دیگر کشورها را به قطع صدور تجهیزات مشابه به ایران ترغیب کند.»^(۳)

ریچارد آلن، مشاور ریگان در امنیت ملی نیز بهره گیری از دیپلماسی خصوصی برای کاستن از فروش اسلحه به ایران را لازم دانست و گفت: «امریکا می تواند برای متوقف کردن جریان اسلحه از چین، از روابط بازرگانی اش با پکن برای اعمال فشار بهره ببرد. امریکا نمی تواند کره شمالی را از فروش جنگ افزار به ایران باز دارد

اما واشنگتن می تواند فشار را در جای دیگری بگذارد. امریکا باید بر اتحاد شوروی نیز به گونه ای فشار بی امان بگذارد.»^(۴)

در این حال لوس آنجلس تایمز با اشاره به پایگاه مردمی نظام جمهوری اسلامی، تحریم تسلیحاتی علیه ایران را غیرعملی دانست و نوشت: «یک تحریم تسلیحاتی علیه ایران قابل

ص: ۱۰۸

۱- ۳۰. مأخذ ۷، ص ۲۲، سازمان ملل - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۴/۷/۱۳۶۶.

۲- ۳۱. مأخذ ۷، ص ۲۳، سازمان ملل - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۴/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۲. مأخذ ۷، ص ۵۱، واشنگتن - خبرگزاری رویتر، ۴/۷/۱۳۶۶.

۴- ۳۳. مأخذ ۷، ص ۵۳، رادیو امریکا، ۳/۷/۱۳۶۶.

اعمال نمی باشد و جنگ مدت های بسیار ادامه خواهد یافت. بقای رهبران ایران به رغم تلفات عظیم جنگ و محکومیت های داخلی، ظاهراً نمایانگر حمایت مردمی برای پافشاری آنان در ادامه جنگ می باشد. چون که تازه ترین سلسله فعالیت های سیاسی بین المللی برای پایان دادن به جنگ به گونه ای قابل پیش بینی به شکست می گراید... بنا به گزارش ها ایران خود را برای یک حمله نهایی دیگر در صحنه پیکار زمینی با عراق آماده می سازد.»(۱)

۵۰۱

سازمان توسعه بین المللی مستقر در وین که نقش مشاوره ای با سازمان ملل متحد دارد از فروش تسلیحات نظامی اتریش به ایران ابراز نگرانی کرد. "هانس کوفلر" رئیس این سازمان، با صدور بیانیه ای در وین، فروش توپخانه دوربرد شرکت های دولتی اتریش را به ایران، به شدت محکوم کرد. در این بیانیه آمده است: «این نه فقط به وخیم تر شدن جنگ خلیج فارس منجر خواهد شد بلکه ضایعات انسانی را تشدید خواهد کرد.» وی افزود که معاملات تسلیحاتی محرمانه، مخالف قوانین اتریش و مغایر با وضعیت بی طرفی این کشور است.(۲)

هفته نامه اکونومیست در سرمقاله خود ضمن اذعان به آغاز جنگ به وسیله صدام، خواستار تداوم فشارهای سیاسی نظامی غرب به ایران شد. اکونومیست نوشته است: «تجمع ناوگان های غربی در خلیج فارس و تلاش برای تحریم فروش اسلحه به ایران باید ادامه یابد و کنار گذاشتن این دو اهرم فشار حماقت آمیز خواهد بود و بزرگ نمایی نرمش ایران خطا خواهد بود. برای پایان دادن به جنگ، کشورهای خارجی باید دندان هایشان را بفشارند و ایرانی ها را به پذیرش مفاد قطعنامه ۵۹۸ بکشانند.» این هفته نامه انگلیسی افزوده است که تندرهای ایران می خواهند بین امریکا و شوروی دو عضو کلیدی شورای امنیت شکاف بیندازند و همبستگی شورا را از بین ببرند. ایجاد اختلاف میان مسکو و واشنگتن معمولاً دشوار نیست زیرا روسیه و غرب هنوز در خلیج فارس رقیب یکدیگر هستند ولی با این حال شانس همکاری شرق و غرب برای پایان دادن به جنگ اکنون از هفت سال پیش بیشتر است.

اکونومیست در ادامه آورده است: «اگرچه حمله عراق در پی درگیری های ضروری صورت گرفت، ایرانی ها حق دارند پرزیدنت صدام حسین را آغازگر جنگ بنامند.» این هفته نامه معتقد است که یک محکمه بی طرف بدون شک عراق را آغازگر جنگ معرفی خواهد کرد و به منظور ترغیب ایران می توان نام اعضای این محکمه را قبل از عقب نشینی نیروهای ایرانی اعلام نمود، اما سپس سربازان ایرانی باید از خاک عراق خارج شوند.(۳)

۵۱۲

در چهارمین روز از هفته دفاع مقدس، روز جنگ و کمک های مردمی، کاروان های تدارکاتی حماسه سازان عاشورا از استان های تهران، خوزستان، خراسان، مرکزی و فارس به جبهه های جنگ ارسال شد. کاروان کمک های مردمی استان تهران متشکل از صدها کامیون به ارزش

ص: ۱۰۹

۱- ۳۴. مأخذ ۳، ص ۳۱ و ۳۲، رادیو امریکا، به نقل از روزنامه لوس آنجلس تایمز، ۳/۷/۱۳۶۶.

۲- ۳۵. مأخذ ۳، ص ۵۱.

۳- ۳۶. مأخذ ۳، ص ۴۳ و ۴۴، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۷/۱۳۶۶.

بیش از ۲۶۰ میلیون ریال بود^(۱) و هدایای مردمی استان خوزستان نیز بیش از ۱۲۰ میلیون ریال ارزش داشت. از استان خراسان ۱۵ کامیون خواربار و پوشاک حامل کمک پرسنل ژاندارمری این استان و از استان مرکزی ۱۲۰ کامیون به ارزش ۴۰ میلیون ریال هدایای مردم این استان به جبهه های جنگ ارسال شد. هدایای مردمی استان فارس نیز با ۱۵۰ کامیون و تریلی در میان فریادهای "جنگ جنگ تا پیروزی" نمازگزاران نماز جمعه شیراز راهی مناطق جنگی شد. روز گذشته نیز هدایای مردم کرج به ارزش ۱۰۰ میلیون ریال با یکصد کامیون به سوی جبهه های جنگ ارسال گردید.^(۲)

۵۲۱

پنج فرمانده ارشد ارتش عراق و وزیر جوانان این کشور از کار برکنار شدند. سپهبد "اسماعیل تابه النعمی" رئیس اسبق ستاد ارتش و فرمانده سابق سپاه یکم ارتش عراق، سپهبد خلبان "محمد حسام الجبرای"، سپهبد "سعدی طعمه الجبوری" جانشین رئیس ستاد ارتش، سرلشکر "سالم محمد" و سرلشکر "طارق راضی" از فرماندهان سپاه های یکم و دوم به دلیل عدم توانایی برای مقابله با نیروهای اسلام از کار برکنار شدند.^(۳)

همچنین به دنبال تغییرات سازمانی در عراق برای آزادسازی اقتصادی، وزارت جوانان این کشور منحل شد و "عبدالفتاح محمد امین" وزیر جوانان دولت عراق پس از برکناری به سمت مشاور در دفتر سازمان های مردم تابعه شورای فرماندهی انقلاب عراق منصوب گردید. وی پنجمین وزیر رژیم عراق است که در خلال ده روز گذشته از کار برکنار می شود. طی ده روز اخیر وزیر صنایع سنگین، وزیر دارایی، وزیر کشاورزی و وزیر آبیاری از کار برکنار شده اند. خبرگزاری فرانسه با اعلام این خبر، به نقل از دیپلمات های مستقر در بغداد نوشت: «این تغییرات در کابینه عراق که از بهار گذشته شروع شده بیانگر اراده صدام حسین برای محدود کردن دخالت دولت در حیات اقتصادی و واگذاری بیشتر ابتکار عمل به بخش خصوصی است. به موازات این تغییرات صدام حسین به تغییر ساختار شرکت های عمومی که تمامی فعالیت ها را در عراق تحت کنترل دارند و حذف سندیکاها دستور داد. از سوی دیگر، دولت عراق درصدد است تا طی ماه های آینده ۴۹ درصد از سرمایه شرکت ملی هواپیمایی عراق را واگذار کند و بهره برداری از فرودگاه های کشور را به شرکت هایی با سرمایه های مشترک بسپارد. مقام های عراقی قصد دارند با کنار کشیدن دولت از اداره کل اقتصاد کشور و دادن نقش بیش تر به بخش خصوصی، فعالیت اقتصادی را مجدداً به حرکت اندازند. در این حال از کارمندان عراقی خواسته شده تا رژیم غذایی بگیرند و ضمن کارآمد بودن، مراقب وزن خود نیز باشند. براساس یک حکم رئیس جمهور عراق مقام های بلندپایه و افسران عراقی سه ماه فرصت دارند تا وزن خود را کاهش دهند در غیر این صورت مجازات اداری خواهند شد.»^(۴)

ص: ۱۱۰

۱- ۳۷. مأخذ ۱۷، ص ۲.

۲- ۳۸. مأخذ ۱۷، ص ۴.

۳- ۳۹. مأخذ ۱۷، ص ۳.

۴- ۴۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۶، ۱۰/۷/۱۳۶۶، ص ۶۵، بغداد - خبرگزاری فرانسه ۹/۷/۱۳۶۶.

دانش آموزان عراقی در تابستان امسال یک دوره آموزش نظامی سه هفته ای را طی کردند. خبرگزاری فرانسه نوشت: «تعطیلات تابستان امسال در عراق مانند تعطیلاتی که باید باشد نبوده است. دانش آموزان طی سه هفته یک آموزش نظامی فشرده دیده اند و یک بخشنامه رسمی کسانی را که از انجام آن سر باز زنند تهدید به اعزام فوری به جبهه کرده است. این نخستین بار است که دانش آموزان این چنین بسیج می شوند.»^(۱)

میلیشای مستقر در پاسگاه بنیاد افغانستان با دو قبضه توپ و یک قبضه خمپاره در ساعت ۱۹ امروز به طرف ساختمان گروهان ژاندارمری و کمیته انقلاب اسلامی آتش گشودند و حدود بیست گلوله به داخل خاک ایران پرتاب کردند. این عمل تا ساعت ۲۲ چندین بار تکرار گردید و بر اثر انفجار گلوله های پرتاب شده، شیشه های ساختمان گروهان ژاندارمری شکسته شد.^(۲)

۱- ۴۱. مأخذ ۳، ص ۳۳، بغداد - خبرگزاری فرانسه، ۳/۷/۱۳۶۶.

۲- ۴۲. سند شماره ۱۰۲۸۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد کل سپاه، معاونت اطلاعات، ۴/۷/۱۳۶۶.

در جلسه امروز قرارگاه خاتم الانبیا با حضور فرمانده کل سپاه (محسن رضایی)، معاونت عملیات فرمانده کل سپاه (غلامعلی رشید)، فرمانده نیروی زمینی سپاه (علی شمشانی)، وزیر سپاه (محسن رفیق دوست)، مسئول مهندسی قرارگاه خاتم الانبیا (محمد فروزنده)، مسئول مهندسی نیروی زمینی سپاه (علیرضا عندلیب)، فرمانده قرارگاه کربلا (احمد غلامپور) و معاونت اطلاعات قرارگاه کربلا (غلامرضا محرابی) به بحث و بررسی درباره مسائل مهندسی و پشتیبانی عملیات در منطقه فاو و خورعبدالله پرداخته شد و ضمن آن نیز به طرح مانور عملیات در این منطقه و منطقه عملیاتی کربلا ۵، اشاره گردید.

در ابتدای جلسه مشکل تردید و عدم باور یگان ها به اجرای عملیات در منطقه فاو و خورعبدالله و اکراه آنها از عملیات در این منطقه مطرح گردید و به تأکید آقای هاشمی بر جدی بودن عملیات در این منطقه اشاره شد. علی شمشانی از جمله راه های حل این مشکل را اقدامات عملی چون ایجاد اسکله های لازم و تأمین تجهیزات ضروری برای عملیات در این منطقه ذکر کرد. محمد فروزنده نیز گزارشی از اقدامات مهندسی در منطقه از جمله آماده شدن بیمارستان منطقه فاو در آینده ای نزدیک و اشکالی که به علت نشست زمین در ساختمان بیمارستان ایجاد شده است و همچنین اقدام برای دپو کردن سنگرهای سیمانی و نیز ساختن ۴۰۰ هدف کاذب، تهیه فرش باتلاقی و تولید پل پی ام پی، احداث زاغه مهمات و همچنین ساخت انواع شناورهای سبک و سنگین و مشکلات و کمبودهایی که در این زمینه وجود دارد از جمله کمبود زمان و بودجه بیان کرد. محسن رفیق دوست نیز با توجه به گستردگی اقدامات و امکانات مورد نیاز برای این عملیات گفت: «مهندسی این عملیات باید به عهده فروزنده باشد و پشتیبانی اش هم به عهده من، چون کار بزرگی است.» وی در ضمن بیان مشکلات بودجه و کمبودها، اضافه کرد که اسپانیا جلوی صدور مواد اولیه خریداری شده را گرفته است.

در ادامه جلسه درباره پشتیبانی نیروهای عمل کننده از جنبه آب، سوخت، مهمات،

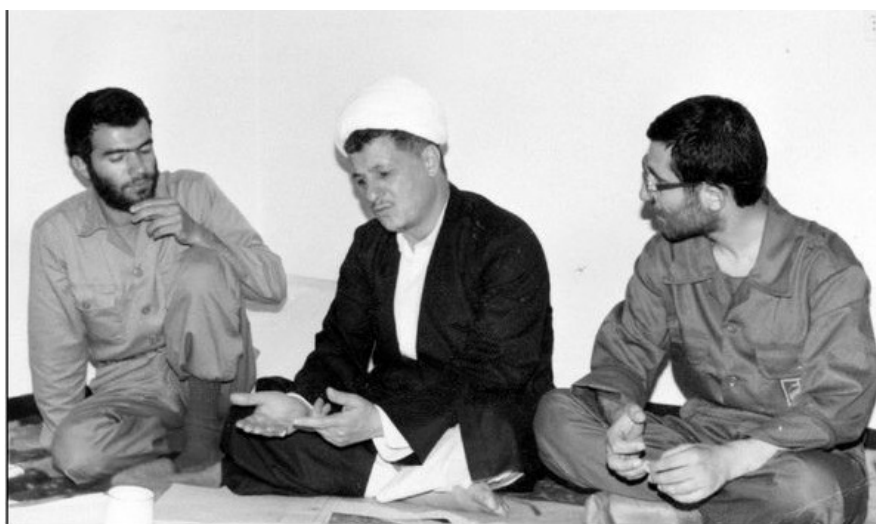
استحکامات، تغذیه، تسلیحات سبک و نقل و انتقالات بحث شد و محسن رضایی بر پیش بینی و تأمین موارد فوق تأکید کرد.

طرح مانور عملیات در منطقه کربلای ۵ و منطقه فاو و خور عبدالله و یگان های انتخاب شده برای عملیات در هر منطقه و یگان های پشتیبانی آن و به طور کلی چهار موضوع: آموزش نیروها، تک فریب، تک پشتیبانی و سازمان رزم بحث پایانی جلسه امروز بود. (۱)

۵۶۱

اوضاع خلیج فارس، عملیات ها و فعالیت های دریایی، چگونگی پاسخ گویی به اقدام امریکا در حمله به کشتی ایران - اجر و همچنین راه های جلوگیری از پشتیبانی عراق به وسیله حامیان منطقه ای، امروز در دو جلسه مورد بررسی قرار گرفت.

جلسه اول با شرکت چند تن از مسئولان نیروی دریایی سپاه از جمله فرمانده این نیرو (حسین علایی) در حضور فرمانده عالی جنگ (آقای هاشمی رفسنجانی) برگزار شد. در این جلسه موضوع مانور و عملیات دریایی و چگونگی مقابله با دشمنان حاضر در خلیج فارس مطرح گردید و سپس مسائل لجستیک و تجهیزات لازم برای نیروی دریایی سپاه و اقداماتی که در پیش دارد و کمبودها بیان شد. از جمله مشکلات، کمبود شناورهای مناسب و همچنین سلاح های مناسب برای عملیات دریایی و مقابله با شرارت قوای موجود در منطقه مطرح گردید و تجهیزات موشکی "سهند" و "استینگر" از مهم ترین سلاح های مناسب و مورد نیاز ذکر شد. (۲)

حسین علایی، اکبر هاشمی، علی فدوی
در جلسه امروز مسئولان نیروی دریایی سپاه با فرمانده عالی جنگ، عملیات دریایی و چگونگی مقابله با دشمنان در خلیج فارس بررسی شد.

حسین علایی، اکبر هاشمی، علی فدوی

در جلسه امروز مسئولان نیروی دریایی سپاه با فرمانده عالی جنگ، عملیات دریایی و چگونگی مقابله با دشمنان در خلیج فارس بررسی شد.

ص: ۱۱۴

۱-۱. سند شماره ۱۵۱۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی (اسدالله احمدی)، تاریخ ۳۱/۶ تا ۱۱/۷/۱۳۶۶، ص ۵۰ تا ۶۳؛ و - سند شماره ۲۰۷۶۱/پ.ن: جلسه بررسی منطقه جنوب برای عملیات (قرارگاه خاتم، ۴/۷/۱۳۶۶، نوار ۲۶۱۱۸).

۲-۲. سند شماره ۱۵۵۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت راوی نیروی دریایی سپاه (سعید سرمندی)، ۳۱/۶ تا ۴/۷/۱۳۶۶،

در جلسه دوم با حضور فرمانده کل سپاه و فرماندهان نیروی دریایی سپاه و چند تن دیگر از فرماندهان سپاه، موضوع عملیات دریایی، ضرورت پاسخ گویی سریع تر به حمله امریکا به کشتی "ایران - اجر"، واکنش های احتمالی امریکا و همچنین اوضاع جوی برای عملیات، بررسی شد. محسن رضایی با اشاره به فشار موجود برای مقابله با اقدامات امریکا در خلیج فارس گفت که هر طور شده باید عمل کنیم؛ مردم می گویند غرور ما شکسته است.

در این جلسه همچنین مشکل کمبود تجهیزات و تسلیحات دریایی مورد نیاز و چگونگی تأمین آن بررسی شد. (۱)

۵۷۱

امروز تأسیسات نفتی آغاچاری، مرکز صدا و سیمای اهواز و دو فروند کشتی در نزدیکی خارک هدف حملات هوایی عراق قرار گرفت. پس از ناامیدی عراق از فشارهای دیپلماتیک در شورای امنیت و تعلیق تحریم تسلیحاتی ایران در جلسه روز گذشته اعضای دائمی شورای امنیت، هواپیماهای دشمن هم زمان با سفر واینبرگر به خلیج فارس، برای فشار به ایران با ایجاد محاصره اقتصادی، به ویژه جلوگیری از صدور نفت، حملات شدید و گسترده ای را آغاز کردند. هواپیماهای عراقی ساعت ۱۰:۴۰ با تجاوز به حریم هوایی آغاچاری چند راکت به سوی تأسیسات نفتی بهره برداری شماره ۲ آغاچاری پرتاب کردند. در این حمله تأسیسات مذکور دچار آتش سوزی شد که پس از چند ساعت مهار گردید. (۲) در ساعت ۱۳:۳۰ نیز چند هواپیمای عراقی فرستنده ۸۰۰ کیلوواتی صدا و سیمای مرکز اهواز را بمباران کردند. این فرستنده که در ۲۰ کیلومتری جاده اهواز - خرمشهر قرار دارد، بر اثر این حمله خسارت دید و قادر به ادامه فعالیت نیست. در این بمباران هواپیماهای دشمن آسایشگاه محافظان فرستنده را نیز هدف قرار دادند که در این حمله ده تن شهید و تعدادی مجروح شدند. (۳)

همچنین در خلیج فارس یک نفتکش با پرچم قبرس در حوالی جزیره خارک هدف هجوم هواپیماهای دشمن قرار گرفت و آسیب دید. (۴) بیمه لویدز لندن اعلام کرد که نفتکش حامل پرچم قبرس به نام "کورال اکیپ" در واقع به ایران تعلق دارد و در شمال خلیج فارس هدف یک موشک اگزوسه شلیک شده از هواپیمای عراقی قرار گرفت. لویدز به نقل از یک پیام رادیویی افزود که در این حمله موتورخانه نفتکش به شدت آسیب دید. (۵) به علاوه یک کشتی صیادی به نام "خیر" در همین منطقه مورد هجوم هواپیماهای عراقی قرار گرفته و از ناحیه دکل و اطاقک های صیادان دچار آسیب شد. (۶)

ارتش عراق نیز با صدور بیانیه ای حمله هواپیماهای عراقی به یک هدف بزرگ دریایی را اعلام کرد. (۷) روزنامه القادسیه چاپ بغداد نیز ضمن تهدید جمهوری اسلامی، حملات هوایی عراق را پاسخی به ایران برای پذیرفتن اراده بین المللی برای پایان دادن به جنگ عنوان کرد و نوشت: «پس از اینکه رژیم ایران قطعنامه اخیر شورای امنیت را قولاً و عملاً رد کرد، عراق

ص: ۱۱۵

۱- ۳. همان، ص ۱۵۷ تا ۱۶۲.

۲- ۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۱، ۵/۷/۱۳۶۶، ص ۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۷/۱۳۶۶.

۳- ۵. همان، ص ۵، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۷/۱۳۶۶.

۴- ۶. سند شماره ۱۰۲۸۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نهاجا۲، معاونت اطلاعات، ۴/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۱۰۲۹۰۰: دفتر فرماندهی نیروی دریایی سپاه، ۵/۷/۱۳۶۶.

- ۵-۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۲، ۶/۷/۱۳۶۶، ص ۷، لندن - خبرگزاری فرانسه، ۵/۷/۱۳۶۶.
- ۶-۸. همان، ص ۴، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۷/۱۳۶۶.
- ۷-۹. مأخذ ۶، و - واحد مرکزی خبر صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن "رادیوهای بیگانه"، رادیو بغداد، ۴/۷/۱۳۶۶.

عناصر برتری کنونی خود را برای بازداشتن همه جانبه دشمن و اعمال مجازات شدید و وارد آوردن ضربات کوبنده به آن در هوا، دریا و زمین به کار خواهد گرفت.» (۱)

۵۸۱

دیپلمات های مقیم بغداد حملات هوایی چند روز اخیر عراق را آغاز طرح عملیاتی آینده نیروی هوایی عراق و مرحله انهدام کلی تأسیسات حیاتی ایران پیش بینی کردند و معتقدند: «اوضاع نظامی ناشی از توسعه عملیات هوایی عراق در داخل ایران و در آب های خلیج عرب [فارس] به منظور تشدید حلقه محاصره اقتصادی و وارد کردن شدیدترین تلفات در مرکز حیاتی ایران، این کشور را به پذیرش آتش بس وادار خواهد کرد.» (۲)

خبرگزاری رویتر نیز در گزارشی حملات عراق را سنگین ترین سلسله عملیات هوایی عراق علیه نفتکش های ایرانی از زمان شروع جنگ نفتکش ها در سال ۱۹۸۱ اعلام کرد و افزود: «کشتی های تجارتي خارجی به دلیل وحشت از حملات تلافی جویانه ایران، چسبیده به سواحل کشورهای عرب حوزه خلیج فارس حرکت می کنند و خدمه آنها برای غافل گیر نشدن در مقابل حملات قایق های توپدار ایران نگهبانی می دهند.» رویتر به نقل از تحلیل گران جنگ، درباره دلیل تشدید حملات اضافه کرد: «تشدید حملات هوایی عراق علیه خطوط کشتی رانی ایران در خلیج فارس و همچنین تأسیسات نفتی و اقتصادی در عمق خاک این کشور به وضوح با دیدار کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا از منطقه ارتباط دارد؛ زیرا واینبرگر نیز همگام با عراق سرسختانه خواهان تلاش برای وادار کردن ایران به قبول آتش بس است.» (۳)

۵۹۲

تأسیسات راداری شهر "رواندوز" عراق واقع در استان سلیمانیه در ساعت ۱۳:۵۵ امروز به وسیله جنگنده بمب افکن های ایران بمباران شد. پس از این حمله - که به تلافی حملات عراق به نقاط مسکونی و مراکز اقتصادی ایران صورت گرفت - کلیه هواپیماها سالم به پایگاه های خود بازگشتند. (۴) به علاوه تأسیسات برق و سد دوکان در همین استان زیر آتش توپخانه سپاه پاسداران قرار دارد. (۵)

۶۰۳

در حمله منافقین به پایگاه کریم آباد و حمله عناصر کومه له به گردان حسن آباد، تعدادی از نیروهای خودی شهید و مجروح شدند. ساعت ۳ بامداد امروز نیروهای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) با آتش پشتیبانی ارتش عراق به پایگاه کریم آباد تپه سرخ واقع در منطقه سردشت - که در اختیار نیروهای ارتش بود - حمله کردند و آن را به سقوط کشاندند. در این حمله تعدادی از افراد مستقر در پایگاه به شهادت رسیدند، جمعی مجروح و چند تن نیز اسیر شدند. (۶)

همچنین چته های کومه له نیز با اجرای کمین در گردنه کرسی واقع در ۲۵ کیلومتری جنوب سنندج، دوازده تن از نیروهای گردان حسن آباد را به شهادت رساندند. در این عملیات عناصر

ص: ۱۱۶

۱- ۱۰. مأخذ ۴، ص ۷، بغداد - خبرگزاری عراق، ۴/۷/۱۳۶۶.

۲- ۱۱. مأخذ ۴، ص ۳، بغداد - خبرگزاری خلیج، ۴/۷/۱۳۶۶.

۳-۱۲. مأخذ ۷، ص ۷، بحرین - خبرگزاری رویترا، ۵/۷/۱۳۶۶.

۴-۱۳. روزنامه کیهان، ۵/۷/۱۳۶۶، ص ۱۸.

۵-۱۴. همان، ص ۲.

۶-۱۵. سند شماره ۰۲۹۴۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اطلاعات نیروی زمینی سپاه پاسداران، ۲۵/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره

۱۰۲۹۰۶: فرماندهی قرارگاه حمزه سید الشهداء، ۵/۷/۱۳۶۶.

کومه له ابتدا دو تن از افراد تأمین جاده را خلع سلاح نمودند سپس با استفاده از لباس آنها دو دستگاه توپوتا را متوقف کردند و در پی آن با اسیر کردن راننده خودروها و با کمک عناصر دیگر کومه له بر سر راه نیروهای گردان حسن آباد کمین گذاشتند که حدود ساعت ۶ بعد از ظهر با آنها درگیر شدند. در این درگیری که چند ساعت طول کشید ۱۲ تن شهید و ۷ تن مجروح شدند. نیروهای ضد انقلاب پس از به آتش کشیدن ۵ دستگاه توپوتا فرار کردند. (۱)

۶۱۱

در یک سند به دست آمده از نیروهای عراقی با طبقه بندی به کلی سری، راه کارهای عملیات احتمالی ایران در منطقه عمومی "سیدصادق" (روبه روی مریوان)، بررسی شده است. سرتیپ ستاد "احمد حسن عبید" در نامه ای به محفل دفاع الوطنی برای اجرای عملیات و تصرف شهرهای سیدصادق، خورمال، حلبچه به وسیله ایران، شش راه کار پیش بینی می کند. راه کار اول: تعرض با تلاش اصلی در منطقه "بالی بنوک" و اشغال ارتفاعات، پیشروی به سوی سیدصادق و محاصره یگان های لشکر همراه با تثبیت بقیه مناطق. راه کار دوم: تعرض با تلاش اصلی در منطقه "احمد آوا" از سمت دره ظلم، به منظور اشغال خورمال و پیشروی به سوی سیدصادق و محاصره یگان های لشکر هم زمان با تثبیت بقیه مناطق. راه کار سوم: تعرض با تلاش اصلی در منطقه عارضه سرام به منظور اشغال شهر بیاره و قطع جاده بیاره - طویله و پیشروی به سوی خورمال و جداساختن یگان ها در منطقه هم زمان با تثبیت بقیه مناطق. راه کار چهارم: تعرض با تلاش اصلی در ارتفاعات مهم منطقه طویله جهت اشغال آن و رسیدن به جاده و پیشروی به سمت خورمال، سیدصادق و جداساختن یگان های همراه با تثبیت بقیه مناطق. راه کار پنجم: تعرض با تلاش اصلی در منطقه کوه "بفره میری" و تلاش ثانوی به سمت سازان به منظور اشغال حلبچه. راه کار ششم: تعرض با تلاش اصلی در منطقه کوه بالامبو و دهانه "سوردین" و تلاش ثانوی به سمت دهانه کانی کروشکان به منظور اشغال قصبه حلبچه. در پایان این نامه سرتیپ عراقی آمده است: هم زمان با هر یک از راه کارهای فوق مزدوران ایران از داخل نیز عملیات خواهند کرد. (۲)

۶۲۲

امریکا کشتی تجاری "ایران - اجر" را در خلیج فارس غرق کرد. نیروی دریایی امریکا با قراردادن مواد منفجره در کشتی ایران - اجر، در ساعت ۲ بامداد امروز آن را منفجر کرد و به عمق آب های خلیج فارس فرستاد. سخنگوی وزارت دفاع امریکا گفت: کشتی در محلی که هیچ گونه خطری برای کشتی رانی بین المللی ندارد منفجر گردید. (۳)

رئیس جمهور اسلامی ایران در جلسه امروز هیئت دولت درباره اقدام امریکا گفت: «منهدم کردن کشتی تجاری ایرانی نشان داد که کار امریکا در تهاجم به این کشتی یک دزدی دریایی بوده است نه یک کار نظامی که دارای اهداف معقول باشد. اگر حقیقتاً امریکایی ها دروغ

ص: ۱۱۷

۱- ۱۶. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، بولتن "گزارش"، شماره ۵۷، ۱۰/۷/۱۳۶۶، ص ۷۳ و ۷۴؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۵، ۹/۷/۱۳۶۶، ص ۱۷، سنندج - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۸/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۲۹۴۵۱: اطلاعات نیروی زمینی سپاه پاسداران، ۲۵/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۹۷۵۵۷: سپاه یازدهم امام حسن عسگری کردستان، اطلاعات، ۱۱/۷/۱۳۶۶.

۲- ۱۷. سند شماره ۰۲۹۲۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده لشکر ۲۸ پیاده (سرتیپ ستاد احمد حسن عبید)، به محفل دفاع

الوطنى ٥، ٤/٧/١٣٦٦.

٣-١٨. روزنامه اطلاعات، ٤/٧/١٣٦٦، ص آخر، بحرین - خبرگزاری آسوشیتد پرس.

نمی گفتند و می توانستند برای این کار خودشان توجیه منطقی دست و پا کنند، هیچ نیازی به منفجر کردن کشتی نداشتند. رئیس جمهوری تأکید کرد آمریکا با از بین بردن آثار جرم خود، صحت ادعاهای قبلی اش را نزد افکار عمومی آمریکا و جهان به طور جدی زیر سؤال برده است.»

رئیس مجلس شورای اسلامی نیز درباره این اقدام آمریکا گفت: «امریکا اگر کشتی (ایران - اجر) را به ما پس می داد بعدها مشخص می شد که این کشتی تجاری است و اگر کشتی را هم به ما پس نمی داد، باز هم جای سؤال بود که چرا پس نمی دهد؟ آنها فکر کردند که اگر کشتی را نگه دارند ما از مراجع بین المللی خواهیم خواست کشتی را از نزدیک ببینند که آیا نظامی است؟ ولی با یک عمل احمقانه آن را غرق کردند. آنها تأکید می کردند ما از کار مین گذاری کشتی مزبور فیلم برداری کردیم که بعد انکار کردند و گفتند فیلم ها خراب شده است. قدرت نمایی آمریکا در این عمل تبدیل به ضعف شده است ما زمانی که انتقام این کشتی را از آمریکا گرفتیم آن موقع باید جوابگو باشند.» (۱)

وزیر امور خارجه ایران نیز امروز با ارسال نامه ای برای دبیر کل سازمان ملل، با اشاره به حضور گسترده نظامی آمریکا در خلیج فارس که موجب تشدید بحران در منطقه شده است و تهدید جدی جمهوری اسلامی، و از طرف دیگر خویشتن داری ایران؛ و توجه دادن دبیر کل به اقدامات خطرناک آمریکا، از جمله حمله به کشتی "ایران - اجر"، ضمن درخواست از جامعه بین المللی برای محکوم نمودن این اقدامات آمریکا و درخواست از شورای امنیت برای تحقیق در این باره، تأکید می کند که آمریکا باید وادار به جبران خسارات و ترک منطقه شود (متن نامه وزیر امور خارجه ایران در ضمیمه همین خبر در صفحه ۱۲۷ درج شده است). (۲)

۶۳۱

کارکنان کشتی "ایران - اجر" که در حمله هلی کوپترهای آمریکایی به این کشتی به گروگان نیروهای آمریکایی درآمده بودند، ساعت ۲۰:۰۵ وارد تهران شدند. همراه این ۲۶ تن از کارکنان کشتی که سه تن آنها هم مجروح هستند، پیکرهای ۳ تن از شهیدان این حمله نیز به ایران تحویل داده شدند. (۳) این افراد ظهر امروز در اختیار هلال احمر عمان قرار گرفتند و با یک فروند هواپیمای ایران عازم تهران شدند. (۴) در مراسم استقبال از پرسنل کشتی ایران - اجر گروهی از مسئولان لشکری و کشوری حضور داشتند. یکی از کارکنان کشتی ایران - اجر که از چندین ناحیه مجروح بود، جزئیات حمله نیروهای آمریکایی به کشتی ایران - اجر را تشریح کرد. وی گفت: «پس از حمله نیروهای آمریکایی به کشتی ایران - اجر کلیه پرسنل و مجروحین توسط قایق های نجات از داخل کشتی به سوی منطقه ای دورتر حرکت داده شدند. در مدتی که قایق های حامل مجروحین و پرسنل کشتی روی آب قرار داشتند هلی کوپترها و هواپیماهای نظامی آمریکایی در اطراف قایق ها به عملیات گشت زنی نظامی پرداختند. آمریکایی ها صبح روز بعد افراد باقی مانده کشتی را به عنوان گروگان به داخل یک ناو آمریکایی منتقل کرده و تحت کنترل شدید افراد مسلح قرار دادند.»

ص: ۱۱۸

۱- ۱۹. روزنامه اطلاعات، ۶/۷/۱۳۶۶، ص ۲ و ۴.

۲- ۲۰. سند شماره ۲۹، S/۱۹۱۶۱، سپتامبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۳- ۲۱. روزنامه اطلاعات، ۵/۷/۱۳۶۶، ص ۲؛ و - مأخذ ۴، ص ۴۰، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۴/۷/۱۳۶۶.

۴- ۲۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۰، ۴/۷/۱۳۶۶، ص ۲۵، واشنگتن - خبرگزاری

آسوشیتدپرس، ۳/۷/۱۳۶۶.

یکی دیگر از کارکنان ایران - اجر در این مصاحبه اعلام کرد: «مشخص نیست که نیروهای نظامی امریکایی به چه دلیل و به چه جرمی ده هزار گلوله و شش راکت به سوی این کشتی کوچک پرتاب کردند. حمله هلی کوپترهای امریکایی بدون هیچ گونه اخطار و یا هشدار صحت گرفت.» وی افزود: «بر اثر حمله هلی کوپترهای امریکایی بخش قابل توجهی از کشتی دچار آتش سوزی شد و موتورخانه و قسمت دیگری از آن که بیش تر حملات متوجه آن بود، متحمل خسارات سنگینی شد.»

یکی از کارکنان کشتی ایران - اجر نیز طی مصاحبه ای با خبرنگاران چگونگی بازجویی و تحت آزار قراردادن پرسنل کشتی را در مدت بازداشت در ناو امریکایی تشریح کرد. وی گفت: «کلیه پرسنل باقی مانده کشتی مذکور در مدت اسارت خود نزد امریکاییان به صورت دست و پا بسته و در گرم ترین محل ناو یعنی پاشنه آن قرار داشتند.» وی فاش کرد که امریکاییان به او و دیگر پرسنل کشتی ایران - اجر پیشنهاد پناهندگی سیاسی کردند تا بدین وسیله یک حربه تبلیغاتی برای خود به دست آورند اما به گفته وی، خودداری پرسنل کشتی از هرگونه مذاکره در این زمینه با امریکاییان و پاسخ منفی دادن به آنها، امریکاییان را واداشت تا بر شدت اذیت و آزار خود بیفزایند.^(۱)

۶۴۱

برژینسکی مشاور امنیت ملی کارتر (رئیس جمهور سابق امریکا) دخالت های امریکا در خلیج فارس را برای اعتبار امریکا ضروری دانست و هشدار درباره دخالت امریکا در این منطقه را احمقانه خواند. وی گفت: «افرادی که چنین هشدارهایی را می دهند نمی دانند یا نمی خواهند بدانند که خلیج [فارس] از نظر استراتژیک برای ما اهمیت دارد و باید منافع امریکا در آنجا حفظ شود. مقایسه وضع فعلی خلیج [فارس] با اوضاع ویتنام نیز درست نیست و تنها نوعی قیاس است. کشورهای عرب منطقه خلیج [فارس] طی چند ماه گذشته در رابطه با اعتبار امریکا دچار مسائل و تردیدهای زیادی بودند که اینک باید این تردیدها رفع شده باشد. امریکا برای به دست آوردن مجدد اعتبار خود بهایی را نپرداخته و تنها روابط با ثبات تر شده و اوضاع خلیج [فارس] نیز آرام تر شده است. به نظر من جنگ خلیج [فارس] نفس های آخرش را می کشد؛ زیرا چنین برمی آید که ایران درک کرده که نمی تواند پیروز شود. اظهارات ایران در مورد اینکه عراق باید به عنوان متجاوز در جنگ مجازات شود نیز طبیعی است و انتظار حرف دیگری را نباید از آنها داشت. ایران که نمی تواند ناگهان بگوید ببخشید من نظرم را در مورد پایان جنگ عوض کردم. این گفته ایران نشانه آن است که این کشور اینک وارد مرحله جدیدی شده و واقعیت های جنگ را درک کرده است و اوضاع اینک از نظر کیفی کاملاً تغییر کرده است.»^(۲)

۶۵۲

راديو مسكو در تحلیلی درباره حمله امریکا به کشتی "ایران - اجر" آن را تلاش تحریک آمیز برای ابدی ساختن حضور خود در خلیج فارس دانست و گفت: «این اقدام که گامی بی نهایت

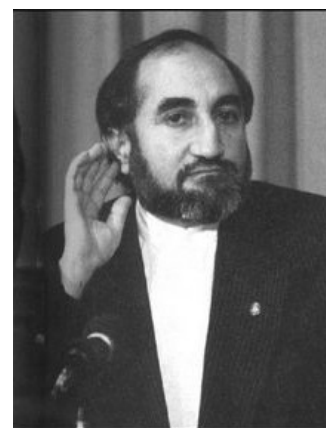
ص: ۱۱۹

۱- ۲۳. روزنامه اطلاعات، ۵/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

۲- ۲۴. مأخذ ۴، ص ۳۹، راديو بی بی سی، ۴/۷/۱۳۶۶.

خطرناک به سوی برپا کردن عملیات جنگی در خلیج فارس و به سوی بین‌المللی کردن جنگ منطقه ای میان ایران و عراق بود، ناگزیر از نمایش کذایی بین‌المللی نیروهای نظامی کاخ سفید - که به بهانه تأمین امنیت کشتی رانی در منطقه خلیج فارس سازمان داده بود - ناشی می‌شود. رویداد کنونی نشان داد که تمام ادعاهای امریکا دروغ و کذب محض است و به طور قانع کننده ای ثابت کرد که دولت امریکا به تأمین آزادی کشتی رانی و به پیشگیری از بروز رویدادهای خطرناک نظامی تمایلی ندارد و برعکس با تمام وسایل می‌کوشد عملیات تحریک آمیز گوناگونی انجام دهد تا اینکه از دامن زدن به آتش دخالت، برای ابدی ساختن حضور نظامی خود در آب های خلیج فارس استفاده کند. ... امریکایی ها همچنین تلاش می‌ورزند با کمک نیروی اسلحه، رژیم موجود در ایران را عوض کرده عناصر امریکایی مآب را به زمامداری برسانند و سرانجام سلطه خود را که در نتیجه انقلاب ایران از دست داده بودند، در آنجا احیا کنند. هر قدر دولت امریکا و متحدانش زودتر از این منطقه خارج شوند به همان نسبت هم زودتر تشنجات منطقه از میان می‌رود و امکان های واقعی برای حل و فصل پایان دادن به جنگ خونریزانه ایران و عراق فراهم می‌گردد.» (۱)

۶۶۱

سعید رجایی خراسانی
نماینده ایران در سازمان ملل متحد

نماینده ایران در سازمان ملل متحد (دکتر رجایی خراسانی) در یک مصاحبه مطبوعاتی نتایج سفر رئیس جمهوری اسلامی ایران به سازمان ملل، حمله امریکا به کشتی ایران - اجر و شرایط ایران برای رسیدن به صلح پایدار را تشریح کرد. وی گفت: «مجموعاً کلیه شرایط و اهدافی که ما برای این جنگ و برای پایان این جنگ داشتیم هیچ فرقی نکرده و همه چیز به قوت خود باقی است. ما باید الان آن اجزایی را مطرح بکنیم که قابل وصول است و وصول آنها مقدمه ای می‌شود برای وصول مراحل بعدی و در این روند من گمان می‌کنم معرفی متجاوز قدم اول است.» (۲) رجایی خراسانی در پاسخ به این سؤال که "به چه دلیل قدرت های بزرگ از اینکه ایران قطعه نامه را رد کند خوشحال خواهند شد"، گفت: «دلیلش این است که آنها می‌خواهند مستمسکی به دست آورند تا فشار سیاسی را علیه ما افزایش دهند و ما را در موضع دفاعی قرار بدهند درحالی که با این برخورد هوشمندانه ای که ما با این قطعه نامه کردیم هم اکنون فشار سیاسی، روی عراق است، عراق در موضع دفاعی است.» (۳)

ص: ۱۲۰

۱- ۲۵. مأخذ ۷، ص ۳۳، رادیو مسکو، ۵/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۶. روزنامه رسالت، ۵/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

۳- ۲۷. همان.

جلسه اعضای دائمی شورای امنیت و طرح پیشنهادی ایران برای پایان جنگ، بازتاب وسیعی در رسانه های جهان داشته است. اغلب این محافل نتیجه آن را شکستی برای امریکا توصیف کردند. ایندپندنت نوشت: «برای واشنگتن و لندن و تا حدودی پاریس، نتیجه روشن جلسه تاریخی وزیران خارجه ۵ عضو دائمی شورای امنیت با دبیرکل سازمان ملل، یک عقب نشینی بود. مسکو و پکن برای دادن امتیاز به ایران تمایل بیشتری نشان داده اند.»^(۱) گاردین نیز نوشت: «بسیاری از دیپلمات ها معتقدند طرح ایران مقدمه ای برای برقراری آتش بس زودرس می باشد. این طرح از حمایت شوروی برخوردار است. روز گذشته امریکا و انگلیس با اکراه مجبور شدند که با تلاش جهت پیگیری طرح شوروی و ایران موافقت کنند. حال آنها می کوشند میزان واقعی شکست دیپلماتیک خود را بیوشانند. واشنگتن و لندن همچنان نسبت به مقاصد ایران بسیار بدبین هستند و معتقدند تهران بدون داشتن قصد جدی برای اجرای قطعنامه شورا، هنوز می خواهد زمان بیشتری به دست آورد.»^(۲)

مطبوعات کویت نیز از تعویق اجرای مجازات علیه ایران به شدت انتقاد کردند و آن را اتلاف وقت دانستند. روزنامه القبس در سرمقاله امروز خود نوشته است: «چیزی که ما از درک آن قاصریم و آن را نمی پذیریم توافق دو کشور بزرگ بر سر به تأخیر انداختن مجازات ایران می باشد. ... طفره رفتن از اجرای بند مجازات ایران در قطعنامه ۵۹۸ جز تلف کردن وقت چیز دیگری نیست.» القبس شوروی را برای آنچه که آن را طرفداری از یک طرف جنگ خوانده، مورد انتقاد قرار داد.

"السیاسه" دیگر روزنامه کویتی نیز در سرمقاله امروز خود به شدت موضع شوروی در قبال قطعنامه ۵۹۸ و به تعویق انداختن مجازات ایران را مورد حمله قرار داد و نوشت ما انتظار داشتیم امریکا این موضع را بگیرد نه شوروی.^(۳)

رئیس مجلس شورای اسلامی (آقای هاشمی رفسنجانی) در دیدار اعضای واحد نظامی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق با اعلام این مطلب که «سیاست جنگی کنونی ما این است که هر کس بخواهد داخل عراق بجنگد و آماده باشد در آنجا با نظام صدام درگیر باشد، او را مسلح می کنیم»، به کمک های رژیم های مرتجع عرب و امریکا به صدام اشاره کرد و گفت: «الان دیگر چهره حزب بعث روشن شده است. می دانیم اگر کویت، اردن و عربستان به عراق راه، پول و بندر ندهند و حمایت نکنند عراق ظرف سه روز ممکن است سقوط بکند. این رژیم آن قدر وابسته است که دیگر نمی تواند روی پای خود بایستد. پس آنهایی که دارند حزب بعث را حفظ می کنند واقعاً عمال امریکا هستند. البته شرقی ها هم

۱- ۲۸. مأخذ ۴، ص ۲۸، روزنامه ایندپندنت، ۴/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۹. مأخذ ۴، ص ۲۷ و ۲۸، روزنامه گاردین، ۴/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۰. مأخذ ۴، ص ۲۱.

در آنها منافعی دارند و آنها هم حفاظت می کنند و اینها گروهی هستند که ماهیت اینها برای ملت مسلمان عراق روشن شده است.» وی مبارزه با رژیم بغداد را - که تلاقی همه اهداف استکبار جهانی است - مقدس ترین جهاد و روشن ترین راه، توصیف کرد و افزود: «جمهوری اسلامی مصمم است تا آزاد کردن مردم عراق دست از جهاد برندارد و از مدت ها پیش و در حال حاضر، برای مردم عراق و برای اینکه مردم عراق و ایران با هم همکاری بکنند، برای عظمت اسلام و مسلمین و نجات منطقه مشغول ادامه جنگ هستیم و فکر می کنیم که راهی به جز این برای امنیت منطقه وجود ندارد.»^(۱)

۶۹۱

رژیم بغداد در داخل عراق با مبارزه شیعیان و کردها روبه رو است. "آلن کراول" خبرنگار روزنامه نیویورک تایمز در گزارشی از بغداد مبارزات کردها در شمال عراق و جنبش زیرزمینی شیعیان عراق را بررسی کرده و نوشته است: «حکومت عراق با مخالفت روزافزون نیروهای داخلی روبه روست و بغداد در واکنش به این مسئله دست کم ۵۰۰ روستای کردنشین را در شش ماه اخیر از بین برده است تا چریک های کرد را از دسترسی به پناهگاه محروم سازد. تخریب روستاها و کوچ اجباری یک صد تا پانصد هزار کرد یک تحول بسیار عجیب اجتماعی سیاسی است که در شش ماه اخیر ادامه داشته است. به گفته یک دیپلمات غربی، رهبران عراق تصمیم گرفته اند مشکل اکراد را از طریق نظامی حل کنند. از طرف دیگر تندروهای شیعه عراق خطر جدی دیگری تلقی می شوند.»

نیویورک تایمز با اشاره به حمله نیروهای مبارز شیعه به مراسم رژه در بعقوبه^(۲) و مبارزات زیرزمینی دیگر نوشته است: «جنبش شیعیان و شورش های شمال عراق دو پدیده مختلف و با دو ریشه تاریخی متفاوت هستند. به گفته دیپلمات ها رژیم بعثی موفق شده با خشونت و بی رحمی که در ۱۹ سال حکومت نشان داده در مقابل ناآرامی های داخلی دوام بیاورد. به گفته یک دیپلمات خارجی چند روز بعد از تیراندازی در بعقوبه (مرکز استان دیالی عراق) بیش از یکصد نفر مورد مؤاخذه و بازجویی قرار گرفتند و چهار نفر به دار آویخته شدند.» روزنامه نیویورک تایمز افزوده است: «اقدامات دولت عراق در شمال آن کشور تلاش بی رحمانه ای در جهت ایجاد تفرقه و شکاف در میان اکراد است. به گفته کارشناسان زد و خورد و جنگ در مناطق نفت خیز شمال عراق بالا گرفته و شورشیان کرد به همراه پاسداران انقلاب ایران با نیروهای دولتی مقابله می کنند. به گفته یک دیپلمات غربی به نظر می رسد که تابستان امسال نظامیان عراق در جبهه زمینی جنگ، اعتماد به نفس بیش تری کسب کرده اند ولی در شمال عراق جنگ شدت گرفته و

ص: ۱۲۲

۱- ۳۱. مأخذ ۲۳، ص ۳، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- برای اطلاع بیش تر به کتاب ۵۰ روز شمار جنگ (اسکورت نفتکش ها)، ص ۵۷۴ گزارش ۶۶۶ رجوع نمایید.

دخالت ایران بیش تر شده است. به دنبال تخریب روستاهای کردنشین مقاومت شورشیان کرد بیش تر شده است.»

نیویورک تایمز به نقل از یک کارشناس مسائل عراق نوشته است: «اینک مقاومت عموم در برابر ارتش عراق در شمال آن کشور روبه افزایش گذاشته است. چریک های کهنه کار، ناراضیان، فراریان از ارتش و کسانی که روستاهایشان با خاک یکسان شده علیه رژیم بغداد به مقابله برخاسته اند. به گفته کارشناسان در یک سال اخیر بر تعداد فراریان از خدمت در ارتش عراق نیز افزوده شده است... در ابتدای آغاز جنگ ایران و عراق برخی بر این باور بودند که اکثریت شیعه عراق به حمایت از انقلاب اسلامی ایران بخواهند خاست و حکومت بعثی عراق را سرنگون خواهند کرد. واکنش و سرکوب گری شدید دولت عراق نیز نمایانگر این واقعیت بود. در سال ۱۹۷۹، محمدباقر صدر رهبر "الدعوه" در ملاء عام اعدام شد.^(۱) در همان سال ۲۰۰ هزار شیعه ایرانی تبار نیز از خاک عراق اخراج شدند. از آن تاریخ تاکنون قیام شیعیان عراقی تحقق نیافته و در چند نبرد سربازان شیعه عراقی در برابر هجوم نیروهای ایرانی به مقابله پرداخته اند.» نیویورک تایمز در خاتمه به نقل از یک کارشناس عراقی سنی مذهب نوشته است: «حتی شیعه ها نیز فکر و عقیده جمهوری اسلامی متکی به ایران را نمی پذیرند.»^(۲)

۷۰۱

نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران با توجه به تحریم ها و فشارهای بین المللی سعی دارند در تجهیز یگان ها از حداکثر ظرفیت داخلی استفاده نمایند. فرمانده منطقه هوایی "شهید بابایی" گفت: «از ابتدای جنگ تحمیلی تاکنون بیش از ۲۶۰۰ نوع از قطعات مورد نیاز هواپیماهای پیشرفته شکاری در داخل ایران ساخته شده است. اخیراً اسلحه جدیدی روی هواپیمای اف-۱۴ نصب و مورد استفاده قرار داده شده که به مراتب قدرت رزمی هواپیما را افزایش داده است.» وی تأسیس دانشکده خلبانی را یکی از دستاوردهای جنگ تحمیلی ذکر کرد و گفت: «دایر کردن این دانشکده در شرایط عادی حدود ۱۰ میلیارد تومان بودجه نیاز داشت اما هم اکنون با بهره گیری از امکانات موجود، این دانشکده راه اندازی شده است و تاکنون افراد زیادی با کیفیت بسیار عالی آموزش داده شده اند.»^(۳)

ص: ۱۲۳

۱- آیت الله سیدمحمدباقر صدر همراه خانواده شان در اواسط فروردین ۱۳۵۹ به دست عوامل رژیم عراق در نجف دستگیر شدند. چند روز خبری دقیق از سرنوشت ایشان در دست نبود تا اینکه با گذشت یک هفته به تدریج اخباری مبنی بر در خطر بودن ایشان و شهادت ایشان منتشر شد. ظاهراً رژیم عراق برای بررسی واکنش مردم و جلوگیری بروز مشکل، اخبار را به صورت شایعه و از مجاری غیررسمی منتشر می کرد. سرانجام در روزهای اول اردیبهشت به طور قطعی مشخص گردید که آیت الله صدر و خواهرش (بنت الهدی صدر) در ۲۰/۱/۱۳۵۹ به دست عوامل صدام به طور مخفیانه به شهادت رسیده اند. برای اطلاعات بیش تر به کتاب هفتم روزشمار، جلد ۱ مراجعه نمایید.

۲- ۳۲. مأخذ ۴، ص ۱۱، رادیو امریکا، ۴/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۳. مأخذ ۲۶، ص ۲، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

محمدجواد ابروانی (وزیر امور اقتصادی و دارایی) در مصاحبه ای وضعیت وصول مالیات در کشور و فرار برخی از بنیادها و مؤسسات از پرداخت مالیات و اخلاص در اوضاع اقتصادی کشور را تشریح کرد. وی با تأکید بر اینکه وزارت امور اقتصادی و دارایی به شدت با اخلاص گران اقتصادی مقابله خواهد کرد گفت: «به دنبال تشکیل حوزه مالیاتی خاص برای تشخیص وصول مالیات های کلان و تحت نظر قرار دادن دارندگان درآمدهای بالا هستیم که میزان درآمد خود را به شیوه های گوناگون پنهان می کنند. اخیراً چند مورد کشف و پیگیری شده است.»

وی افزود: «در شرایط فعلی که کشور با جنگ تحمیلی و توطئه های مختلف روبه رو است فرار از مالیات و عدم اجرای قوانین، غیرقابل تحمل می باشد و جمهوری اسلامی ایران اجازه نمی دهد که عده ای در روند اقتصادی کشور اخلاص کنند و عملاً علیه نظام عمل نمایند و ما با آنها به عنوان جنایت کار اقتصادی زمان جنگ برخورد خواهیم کرد.» وزیر اقتصادی و دارایی افزود: «اخیراً با اطلاعاتی که از طریق مردم حاصل گردید و روش های خاصی که اتخاذ شد، مؤسسه ای که تحت عنوان بنیاد نبوت به فعالیت های غیرقانونی اشتغال داشته مورد توجه قرار گرفت. این بنیاد با اهدافی از قبیل امور خیریه و عام المنفعه و از طریق ایجاد مراکز فرهنگی، مذهبی و درمانی، مبادرت به فعالیت می کرده و در همین پوشش با فرار از مالیات و خلاف کاری های اقتصادی متعدد به اقتصاد کشور لطماتی وارد کرده است.»

آقای ابروانی در ادامه به وضعیت وصول مالیات های کشور پرداخت: «طی پنج ماهه اول سال جاری کل وصولی مالیات ها ۵ درصد نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد داشته است. در همین مدت رشد وصولی مالیاتی مستقیم بالغ بر ۱۰ درصد بوده است درحالی که مالیات های غیرمستقیم تقریباً ثابت مانده و رشدی نداشته است. در همین مدت وصولی مالیات های مشاغل نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۴۰ درصد رشد کرده و مالیات حقوق ۱۱ درصد افزایش نشان می دهد. ... افزایش میزان وصولی مالیات ها در پایان شهریورماه نسبت به مدت مشابه سال گذشته، بالغ بر ۱۳ میلیارد ریال بوده است.» (۱)

امروز بسته ای جاسازی شده در یک اتومبیل ژیان، در بلوار کشاورز تهران منفجر شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی در ساعت ۱۴:۵۵ امروز بسته ای تخریبی که داخل یک اتومبیل ژیان تعبیه شده بود، در بلوار کشاورز، کوچه سعید، منفجر شد. انفجار در نزدیکی ساختمانی رخ داد که محل کار طهماسب مظاهری معاون نخست وزیر و سرپرست بنیاد مستضعفان است. محلی که اتومبیل پارک شده بود تا دفتر سرپرستی بنیاد حداکثر ۵ متر فاصله دارد. از سوی دیگر، با توجه به برگزاری نمایشگاه دستاوردهای بنیاد مستضعفان در

امروز خودروی زبان حاوی بمب در بلوار کشاورز، در نزدیکی دفتر سربررسی بنیاد مستضعفان و محل برگزاری نمایشگاه بنیاد، منفجر شد که چند تن مجروح شدند و به چند اتومبیل خسارت وارد گردید.

ارتباط با جنگ تحمیلی در نزدیکی محل انفجار، به نظر می رسد هدف تروریست های بمب گذار احتمالاً این نمایشگاه بوده است... بر اثر این انفجار اتومبیل ژیان به کلی منهدم شد و شدت انفجار به حدی بود که تکه های ماشین را به اطراف پراکنده ساخت. در این حادثه حداقل هفت اتومبیل متعلق به اهالی و نیز اتومبیل سرپرست بنیاد مستضعفان متحمل خساراتی شد و چند نفر بر اثر اصابت شیشه های خرد شده مجروح شدند. این حادثه تلفات جانی نداشته است. (۱)

گفتنی است که بعد از گذشت حدود یک ماه از این انفجار، عوامل آن در آذربایجان غربی به همراه یک عنصر ارشد عراقی دستگیر شدند. آنها قصد داشتند با استفاده از مواد منفجره در نقاط حساس و پرجمعیت بمب گذاری و خرابکاری نمایند. (۲)

۷۳۱

تحركات نظامی در مرزهای شرقی جمهوری اسلامی ایران، آثار جنگ ایران و عراق در پاکستان و شرارت های مسلحانه در نقاط مرزی ایران و افغانستان از دیگر گزارش های امروز است.

وزیر دارایی سابق پاکستان (دکتر معتبر حسن) در سمینار بررسی سیاست خارجی پاکستان ضمن اعلام این مطلب که پاکستان به دستور امریکا نیروهای نظامی خود را در مرزهای ایران مستقر کرده است، خواستار همکاری کشورش با جمهوری اسلامی ایران جهت حفظ امنیت منطقه خلیج فارس بدون نیاز به حضور قدرت های بزرگ در منطقه شد. (۳) برخی از مطبوعات پاکستان نیز با بررسی اوضاع بلوچستان ایران و پاکستان اعلام کردند که با ادامه جنگ ایران و عراق ممکن است پای پاکستان نیز به بحران کشیده شود.

روزنامه اردو زبان "نوی وقت" در گزارشی از "کوئته" مرکز بلوچستان پاکستان نوشته است: «برخی عقیده دارند که امریکا پاکستان را برای حمله به ایران تحت فشار قرار داده است، اما پاکستان

۱- ۳۵. مأخذ ۴، ص ۳۱.

۲- ۳۶. روزنامه کیهان، ۳/۸/۱۳۶۶، ص ۱۹.

۳- ۳۷. مأخذ ۴، ص ۴۳، اسلام آباد - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

تاکنون نخواستہ است مستقیماً در جنگ خلیج [فارس] دخالت نماید.» این روزنامه اضافه کرده است: «نمی توان احتمال این مسئله را نیز مردود دانست زیرا آثار زیانبار جنگ خلیج فارس می تواند پای پاکستان را هم وارد بحران نماید، چراکه منطقه بلوچستان پاکستان به خلیج فارس ارتباط دارد.» این مقاله ضمن بررسی نسبتاً دقیق مرزهای آبی و خاکی پاکستان در منطقه بلوچستان و منافع موجود در آن می نویسد: «در "مکران" با کمک خارجی ها یک طرح بزرگ برای بلوچستان تدارک دیده شده بود که هنوز کار خود را آغاز نکرده است. سازمان دانشجویان بلوچ در "مکران"، "چاگی" و "خاران" از اهمیت خاصی برخوردارند. طرح اعزام دانشجویان بلوچستان به ویژه دانشجویان منطقه "مکران" به امریکا آغاز شده است و تاکنون جمع کثیری از آنها اعزام شده اند.»

در ادامه این مقاله آمده است: «قبل از انقلاب ایران مرکز فرماندهی سازمان نوجوانان ملی گرای بلوچستان در عراق بود که اکنون این مرکز در آنجا نیست ولی در "مکران" افراد حامی ایران اندک هستند ... اگرچه قاچاق، روابط اهالی دو بلوچستان را به هم نزدیک تر ساخته است ولی اگر آتش جنگ خلیج [فارس] بلوچستان پاکستان را نیز فراگیرد، بلوچ های مرزنشین یقیناً به نفع پاکستان وارد کارزار خواهند شد....»^(۱)

قرارگاه ثامن الائمه گزارش داد: «در مرز افغانستان تعدادی تانک از قوای ۴ زرهی افغانستان به سمت "اسلام قلعه" حرکت کرده و میلیشیاها دلاور از "کلاته قاضی"، انور هفت بلا"، "کمبودانی" و "قدوس آباد" در آماده باش به سر می برند.» در ادامه گزارش آمده است: «با ربوده شدن ۷۰۰ رأس گوسفند به وسیله "فضل احمد گرگ" و همچنین ربوده شدن ۱۰ تن از اهالی "چاه داور پناه" و تحرکات نیروهای میلیشیا افغانستان و اعلام همکاری با نیروهای دولتی، احتمال درگیری و مین گذاری وجود دارد.»^(۲)

۷۴

امروز یک صد تن از اسیران مسن و معلول عراقی به طور یک جانبه آزاد شدند. این اسیران در فرودگاه مهرآباد به نمایندگان صلیب سرخ جهانی تحویل شدند تا از طریق ترکیه عازم کشورشان شوند.^(۳)

امروز تعدادی از اسیران مسن و معلول عراقی به طور یک جانبه آزاد شدند.

ضمیمه گزارش ۶۲: نامه وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران

ص: ۱۲۶

۲- ۳۹. سند شماره ۱۳۴۷۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه ثامن الائمه، ۶/۷/۱۳۶۶.

۳- ۴۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۴/۷/۱۳۶۶، ص آخر.

همان طور که جناب عالی مطلعید مدت زمانی است که از حضور گسترده کشتی های نظامی دولت ایالات متحده در خلیج فارس سپری شده است و باعث تشدید بحران در منطقه گردیده است. هر روز که سپری می شود قوانین و مقررات مربوط به تردد آزاد کشتی ها و پرواز هواپیما در آب های خلیج فارس و دریای عمان را آشکارا نقض می کند و این دولت به تهدید جدی جمهوری اسلامی ایران متوسل شده است. نگرش های قلدرمآبانه ایالات متحده در این منطقه حساس وضعیت انفجار آمیزی را ایجاد کرده است و هر لحظه احتمال می رود صلح و امنیت بین المللی به طور جدی و غیرقابل کنترل به مخاطره افتد.

جمهوری اسلامی ایران جهت جلوگیری از گسترش بیش از بیش یاغی گری، تاکنون خویشتنداری بسیاری از خود نشان داده است. در هر حال توجه جناب عالی را به اقدامات جدی و خطرناک ایالات متحده جلب می نمایم. کشتی باری ایران - اجر با ثبت تجاری در حال حمل مواد خوراکی و خواربار در ساعت ۲۳:۳۵ مورخ ۲۱ سپتامبر ۱۹۸۷ در آب های بین المللی از سوی یک هلی کوپتر توپدار کشتی های نظامی ایالات متحده مورد حمله واقع شد. تعدادی از کارکنان آن شهید و تعدادی نیز توسط نیروهای امریکایی به اسارت گرفته شدند. ایالات متحده هماهنگ با این اقدامات ادعا کرد که از این کشتی در حال مین گذاری در آب های منطقه ای تصویربرداری کرده است. متعاقب آن مدعی شد که تصاویر را نمی توان نسخه برداری کرد. به علاوه ایالات متحده جهت از بین بردن اسناد جنایات خویش کشتی را به آب های سرزمین بحرین انتقال داد و سپس ادعاهای واهی نمود. دولت ایالات متحده که مدعی بی طرفی در جنگ تحمیلی علیه جمهوری اسلامی ایران می باشد نمی تواند هیچ دلیل قانونی در ارتکاب چنین جنایات وحشیانه خود در نقض کلیه اصول و مقررات بین المللی ارائه دهد. بدیهی است که انگیزه اصلی در ورای این چنین ماجراجویی نظامی خطرناک از سوی ایالات متحده تنها به منظور وارد ساختن فشار سیاسی و دخالت در امور جمهوری اسلامی ایران صورت می گیرد.

پرواضح است که ادعای ایالات متحده مبنی بر اینکه کشتی در حال مین گذاری در آب ها بوده، کاملاً کذب می باشد و صرفاً جهت وارد ساختن خدشه به اعتبار جمهوری اسلامی ایران صورت گرفته است. چگونه این کشتی که از سرعت کمی برخوردار است و یک کشتی تجاری و غیر نظامی است به منظور مین گذاری استفاده شود؟ در حقیقت، ایالات متحده با این ادعاهایش با استناد به استدلال هایش خود عامل بی ثباتی است که به این کشتی حمله کرده است و نهایتاً اسناد جنایات خود را که مهم ترین سند در بی اساسی ادعاهایش می باشد را محو نموده است.

دولت جمهوری اسلامی ایران تحت چنین شرایطی مؤکداً از جناب عالی و جامعه بین المللی درخواست می نماید که شدیداً این گونه اقدامات تجاوزگرانه ایالات متحده را محکوم نمایند و ضمن درخواست از شورای امنیت جهت تحقیق، توجه آن را به این تجاوز آشکار جلب می نماید که به شدت صلح و امنیت بین المللی را به مخاطره افکنده است. همچنین دولت ایالات متحده می بایست وادار شود که خسارات وارده را جبران نماید و نیروهایش از منطقه عقب نشینی کنند.

علی اکبر ولایتی - وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران (۱)

طرح های عملیات دریایی و چگونگی پاسخ به حمله امریکا به کشتی "ایران - اجر" و همچنین هشدار به حامیان منطقه ای عراق، امروز در جلسه فرماندهان سپاه با فرمانده عالی جنگ (آقای هاشمی رفسنجانی) بررسی شد. در این جلسه بر ضرورت تسریع در پاسخ گویی به حمله امریکا تأکید گردید.

آقای هاشمی نیز بر ضرورت مشارکت نیروی دریایی ارتش در اقدامات دریایی تأکید کرد. در این جلسه همچنین نحوه فعالیت، میدان عمل و میزان دقت آواکس ها و رادارهای امریکا و حامیان منطقه ای عراق و چگونگی استفاده از نقاط کور این رادارها بررسی شد. (۱)

اکبر هاشمی رفسنجانی، حسین علایی، محسن رضایی
در جلسه امروز فرماندهان سپاه با فرمانده عالی جنگ، طرح های عملیات دریایی و چگونگی پاسخ به حملات امریکا در خلیج فارس بررسی شد.

اکبر هاشمی رفسنجانی، حسین علایی، محسن رضایی

در جلسه امروز فرماندهان سپاه با فرمانده عالی جنگ، طرح های عملیات دریایی و چگونگی پاسخ به حملات امریکا در خلیج فارس بررسی شد.

ص: ۱۲۹

۱-۱. سند شماره ۱۵۵۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی)، ۳۱/۶ تا ۶/۷/۱۳۶۶، ص ۱۷۸ تا ۲۰۰.

حملات هوایی عراق امروز با حمله به تأسیسات گاز "بیدبلند"، تأسیسات نفتی بهرگان و حمله به دو نفتکش و یک کشتی تجاری در خلیج فارس ادامه یافت.

دو هواپیمای عراقی ساعت ۹:۱۵ صبح تأسیسات گاز "بیدبلند" واقع در حوزه بهبهان را هدف ده بمب چتری خود قرار دادند که بر اثر آن هفت تن از کارکنان و دو تن از افراد گارد حفاظت به طور سطحی مجروح شدند. همچنین دستگاه تصفیه گاز و بخشی از ساختمان اداری به میزان ۳۰ درصد آسیب دید. این حمله تلفات جانی نداشت. (۱) در ساعت ۹ صبح نیز چند هواپیمای دشمن پس از تجاوز به حریم هوایی ایران در خلیج فارس و مواجه شدن با آتش پدافند هوایی، تأسیسات منطقه نفتی بهرگان را بمباران کردند. (۲) در این حمله مخزن نفت شماره ۶، مخزن ذخیره و انتقال گازوئیل، پمپ های مربوط به نفت خام و لوله خروجی مخزن شماره ۸ خسارت دید. (۳) در این حمله یکی از هواپیماهای مهاجم دشمن از نوع "میراژ" نیز هدف قرار گرفت و سرنگون شد. (۴)

از سوی دیگر، دو نفتکش "شیروان" و "کورال اکیپ" برای بار دوم در هفته اخیر هدف حملات هوایی عراق قرار گرفتند. نفتکش "شیروان" که بر اثر حمله هفته قبل آسیب دیده بود [ر.ک به ۲۹/۶/۱۳۶۶] و یدک کشیده می شد، در ساعت ۵:۳۶ صبح امروز بار دیگر در نزدیکی جزیره خارک هدف موشک هواپیمای دشمن قرار گرفت. موشک به قسمت راست موتورخانه این نفتکش اصابت کرد و دچار آتش سوزی شد. (۵) هواپیماهای عراقی همچنین علاوه بر حمله دیشب به نفتکش "کورال اکیپ"، برای بار دوم در ساعت ۱۰:۲۹ این نفتکش را هدف حمله قرار دادند. نفتکش کورال اکیپ با پرچم قبرس حرکت می کرد و پس از بارگیری از خارک عازم بندرعباس بود. این حمله زمانی که آتش سوزی ناشی از حمله نخست مهار شده بود و کشتی به طرف بندرعباس حرکت می کرد صورت گرفت. (۶)

سومین حمله امروز دشمن به شناورها، حمله به کشتی تجاری غله بر "ایران - سپاه" بود. این حمله در ساعت ۱۸:۱۵ در مسیر جزیره لاوان به بوشهر انجام گرفت. موشک پرتاب شده به سوی این کشتی از نوع آگروسه بود که به قسمت موتورخانه آن اصابت کرد و موجب آتش سوزی شد. در این حمله یکی از کارکنان کشتی شهید و یک تن دیگر مفقود شد. محموله این کشتی گندم بود. پس از این حمله کشتی به سوی جزیره لاوان یدک کشیده شد. (۷)

پس از تصرف محدوده "انگشتی" در شمال جزیره صالحیه واقع در منطقه عملیاتی شلمچه به دست افراد دشمن و پس از درگیری های سه روز گذشته در این محدوده، امروز نیروهای خودی تلاش کردند آن را بازپس گیرند. در ساعت ۱۷:۳۰، قبل از تاریک شدن کامل هوا، دو دسته از

۱-۲. سند شماره ۱۰۲۸۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاجا - ر ۳، مرکز فرماندهی، به: دفتر نخست وزیر، ۵/۷/۱۳۶۶؛ و - واحد اطلاعات سپاه پاسداران، "گزارش روزانه"، شماره ۲۶۲، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۲، ۶/۷/۱۳۶۶، ص ۴.

۲- منطقه نفتی بهرگان در خلیج فارس، یکی از نزدیک ترین مراکز و تأسیسات نفتی ایران به عراق می باشد که بارها هدف حملات

هوایی عراق قرار گرفته است.

۳-۳. سند شماره ۱۰۲۸۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاجا - ر ۳، مرکز فرماندهی، ۵/۷/۱۳۶۶؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، همان. ص ۴.

۴-۴. سند شماره ۱۰۲۸۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاجا - ر ۳، مرکز فرماندهی، به دفتر نخست وزیر، ۵/۷/۱۳۶۶.

۵-۵. سند شماره ۱۰۲۹۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نیروی دریایی سپاه، ۵/۷/۱۳۶۶؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۲، ۶/۷/۱۳۶۶، ص ۵.

۶-۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۲، ۶/۷/۱۳۶۶، ص ۵.

۷-۷. سند شماره ۱۰۲۹۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی نیروی دریایی سپاه، به دفتر فرماندهی کل سپاه، ۶/۷/۱۳۶۶؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۳، ۷/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

نیروهای خودی به همراه چند تانک سعی کردند دشمن را غافل گیر کنند ولی به محض شروع عملیات، تانک اول ترکش خورد و رادیاتور آن سوراخ شد و متوقف گردید. نیروهای پیاده نیز که از دو محور چپ و راست وارد عمل شده بودند، با آتش پرحجم دشمن و مین هایی که دشمن به تازگی روی زمین پخش کرده بود، روبه رو گردیدند و تعدادی شهید و مجروح شدند. نیروهای دو محور هنگامی در محدوده انگشتی الحاق کردند که امکان پشتیبانی از آنها نبود. در پی آن دشمن با اجرای آتش شدید خمپاره ۶۰ و ادوات سنگین توانست مجدداً انگشتی را در ساعت ۸ شب تصرف نماید. (۱)

قرارگاه کربلا که مسئولیت پدافند منطقه عملیاتی کربلای ۵ را به عهده دارد، در ادامه گزارش خود از این درگیری آورده است: «به طور کلی این منطقه از زمان عملیات کربلای ۵ به بعد به دلیل بدی شکل پدافند و باتلاقی بودن زمین و مَدَهای بلند آب، از کار مهندسی محروم بود و در عوض دشمن در این مدت ۶ ماه توانسته خط خودش را محکم کرده و این زائده را از ما پس بگیرد. در مجموع در این مدت ما در این منطقه فقط درگیر مهار آب و خشک کردن زمین بوده ایم و بیش ترین تلفات را هم این منطقه از ما گرفته است؛ چرا که دشمن هم از طرف صالحیه و هم از طرف مقابل در این منطقه بر نیروهای خودی مسلط بوده و خاکریزهای ما کوتاه و سنگرهای ما ضعیف باقی مانده و خمپاره ۶۰ که مدام روی آنها ریخته، از بین رفته اند.» (۲)

۷۸ ۱

در کردستان ایران چند تن از نیروهای خودی در درگیری های امروز با عناصر ضدانقلاب به شهادت رسیدند. عناصر کومه له در جاده کوره کوزه به بانه با حمله به نیروهای تأمین جاده - که جمعی ژاندارمری بودند - دو تن از آنها را به شهادت رساندند. (۳) در منطقه بوکان نیز نیروهای پاسگاه "خالو شیخان" با افراد دمکرات درگیر شدند که در این درگیری یکی از نیروهای خودی به شهادت رسید. (۴)

۷۹ ۲

عملیات گروه های ضدانقلاب در مناطق شمال غرب کشور برخلاف سال های قبل، امسال حدود چهارماه زودتر و با توانی بیش تر آغاز شده است. خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از سنندج به بررسی این موضوع پرداخته است: «چند پایگاه سپاه از جمله پایگاه روستای "توریوکه" در محور دیواندره - سنندج سقوط کرده و کمین های ضدانقلاب در محور سنندج - همدان به شدت افزایش یافته است. هیزهای بیستون، شاهو و زاگرس (از واحدهای نظامی حزب دمکرات) به اطراف کامیاران هجوم آورده و بیش از ۳۰ تن از نیروهای خودی را به شهادت رسانده اند و درگیری ها در اطراف سنندج افزایش یافته است. عناصر ضدانقلاب با خانواده های خود در اماکن مختلف مثل پارک های سنندج بعد از نیمه شب ها دیدار دارند.»

خبرگزاری جمهوری اسلامی در ادامه برای فعالیت زودرس گروه های ضدانقلاب چهار دلیل ذکر کرده که خلاصه آن چنین است:

«۱- فشار رژیم بغداد به گروه های ضدانقلاب و دادن امکانات سرشار به آنها برای ایجاد

ص: ۱۳۱

- ۱- ۸. سند شماره ۰۲۹۲۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه کربلا، معاونت عملیات، به فرماندهی نیروی زمینی، معاونت عملیات؛ و - سند شماره ۰۲۹۲۹۷: گردان اطلاعات ۷۲ ثارالله، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۵.
- ۲- ۹. سند شماره ۰۲۹۲۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه کربلا، معاونت عملیات، ۶/۸/۱۳۶۶.
- ۳- ۱۰. سند شماره ۹۷۵۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهداء، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه،

۹/۷/۱۳۶۶

۴-۱۱. همان.

نامنی بیش تر در ایران، به ویژه در تقابل با عملیات های ایران در چهار استان شمال عراق.

۲- عملکرد دوگانه در برخورد با ضدانقلاب.

۳- تلاش گروه های ضدانقلاب برای به دست آوردن پایگاه مردمی و استفاده درست از آن.

۴- مشکلات اقتصادی و اجتماعی به ویژه وجود بیکاری بیش از حد و نبود اشتغال لازم در منطقه از عوامل مهم نارضایتی و ایجاد زمینه فعالیت گروه های ضدانقلاب است. علاوه بر آن، می توان ایجاد جو نارضایتی توسط کارکنان ادارات را برشمرد که البته این نارضایتی تراشی به وسیله کارکنان بومی صورت می گیرد. همچنین مشکلات قضایی مردم نیز یکی از مسائلی است که هیچ گاه برخورد اصولی و یکنواخت با آن نشده است.»^(۱)

۸۰۱

نشریه انگلیسی "ساندی تلگراف" در گزارشی از اوضاع جنگ نوشته است: «بسیاری از دیپلمات های مقیم تهران معتقدند ایران خود را برای حملات وسیع جدید آماده می سازد. انتظار می رود این عملیات علیه بندر حیاتی بصره در جنوب عراق صورت گیرد. در پاسخ به درخواست فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی برای جذب نیرو، سیل جوانان به سوی جبهه ها جاری شده است.» این نشریه ضمن اظهار تعجب از هیجان و اشتیاق داوطلبان جنگ، افزوده است: «حمله امریکا به کشتی ایران - اجر احساسات میهن دوستی مردم ایران را مجدداً به نقطه جوش رسانده است. آمادگی ایران برای حمله درحالی است که اقدامات دیپلماتیک برای خاتمه دادن به جنگ متوقف شده است.»^(۲)

۸۲۲

در ششمین روز از هفته دفاع مقدس میلیون ها دانش آموز در سراسر کشور با راه پیمایی های گسترده بر ادامه جنگ تا پیروزی نهایی تأکید کردند. دانش آموزان پسر و دختر تهرانی نیز با حضور در مراسم راه پیمایی "روز جنگ و مدرسه" درحالی که شعارهایی مبنی بر پشتیبانی از رزمندگان اسلام سر می دادند، پلاکاردهایی با مضمون "ما تا آخر ایستاده ایم"؛ "ما به اسلام و امام وفادار خواهیم ماند"؛ "خلیج فارس ایران را گورستان متجاوزین خواهیم کرد" با خود حمل می کردند. همچنین جمعی از برادران و خواهران دانش آموز درحالی که کفن پوشیده و هر کدام یک جلد کلام الله مجید در دست داشتند، در پیشاپیش راه پیمایان در حرکت بودند. در این حال، جمعی از اعضای بسیج کارگری و انجمن اسلامی کارخانجات مختلف تهران نیز که در دانشگاه تهران حضور یافته بودند، با شعارهای اسلامی و انقلابی از دانش آموزان استقبال کردند. آدمک های به دار آویخته شده ریگان، صدام و فهد از صحنه های دیدنی راه پیمایی دانش آموزان بود. علی شمخانی فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران، در جمع راه پیمایان طی سخنانی با اشاره به "ترجیح بدون برنده" که امریکا از دو سال پیش طرح و دنبال می کرد، گفت: «با انجام عملیات موفقیت آمیز کربلای ۵ و انهدام ماشین جنگی رژیم صدام این تزه کلی زیر سؤال رفت و سپاهیان اسلام ثابت کردند که می توانند جنگ را با پیروزی قاطع نظامی به اتمام برسانند.»^(۳)

ص: ۱۳۲

۱- ۱۲. مأخذ شماره ۶، ص ۲۴، سندی - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۷/۱۳۶۶.

۲- ۱۳. روزنامه اطلاعات، ۶/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از نشریه ساندی تلگراف.

۳- ۱۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲.

در ششمین روز از هفته دفاع مقدس دانش آموزان کشور در پشتیبانی از رزمندگان راه پیمایی کردند.

در ششمین روز از هفته دفاع مقدس دانش آموزان کشور در پشتیبانی از رزمندگان راه پیمایی کردند.

مردم ایران علاوه بر حضور داوطلبانه در جنگ، با کمک های نقدی و غیرنقدی نقش مهمی در پشتیبانی جنگ ایفا می نمایند. علی پور معاون اجرایی "ستاد جذب و هدایت کمک های مردمی به جبهه های جنگ" در مصاحبه ای عملکرد این ستاد را تشریح کرد: «از شروع جنگ تحمیلی، امت همیشه در صحنه و ایثارگرمان بنا به تعهد الهی خود تشخیص دادند که باید پشتیبانی جبهه و جنگ را به عهده بگیرند و جایی که دولت نمی تواند وارد عمل شود، مستقیماً ایثارگرانه وارد می شوند. در سال ۶۵ از مردم، کمک های بسیار ارزنده جمع آوری شد. در این سال استان ها و شهرستان های زیر پوشش این ستاد جمعاً حدود ۳۲ میلیارد ریال شامل کالا و وجه نقدی جهت ارسال به جبهه های نبرد حق علیه باطل در اختیار ستاد جذب و هدایت کمک های مردمی قرار دادند، که تفکیک آن بشرح زیر می باشد.

۱- استان تهران حدود ۱۹ میلیارد ریال که حدود ۷ میلیارد ریال آن جمع آوری شده در گلزار بهشت زهرا(س) و ایام الله می باشد.

۲- کمک های استان ها و شهرستان های هماهنگ با این ستاد (مازندران، گیلان، خوزستان، آذربایجان غربی، کردستان، کاشان، قزوین، گرگان، تنکابن، تاکستان، آبیک، شاهرود) حدود ۱۲ میلیارد ریال می باشد.

۳- کمک های خارج کشور جمعاً مبلغ ۹۴۳ میلیون ریال می باشد که از کشورهای حوزه خلیج فارس جمع آوری گردیده است.»

علی پور در ادامه مصاحبه به نمونه ای از ایثارگری های خانواده شهیدان اشاره کرد: «اخیراً در یکی از روستاهای تاکستان چیزهایی را دیدیم که بی نظیر بود. این روستا بیش تر از تعداد خانوارش شهید داده است. خانواده های شهدا در مدت شبانه روز بخش عظیمی از نان جبهه ها را تأمین می کنند. حرکتی که در تاریخ بی نظیر است.»^(۱)

در جلسه علنی مجلس شورای اسلامی سخنرانان قبل از دستور موضوع کشتار زائران حرم امن الهی به دست رژیم آل سعود، سخنان رئیس جمهور در سازمان ملل متحد، موضوع جنگ و مسائل داخلی از جمله مبارزه با گران فروشی، حمایت از محرومان و مقابله با ثروت اندوزی را مورد توجه قرار دادند. "رسول منتجب نیا" نماینده مردم شیراز با بیان اینکه امروز قوی تر از روز آغاز جنگ هستیم، هرگونه مدهانه و سازش را خلاف اسلام و روح انقلاب و مغایر با اهداف و ارزش های شهدا دانست و تأکید کرد: «هم اکنون که دشمنان ما در جهان به طور منسجم و هماهنگ در برابر ما و دین و انقلاب ما ایستاده و قصد شکست و نابودی همه ما را کرده اند، عقلاً و شرعاً بر فردفرد ما واجب و ضروری است که دست در دست هم داده و همه امکانات و نیروهای خود را بسیج کرده و از حریم اسلام و انقلاب دفاع کنیم و در این راستا از باندبازی، تحزب و گروه گرایی که موجب

اتلاف و تشتت نیروهای ما شده، پرهیز نماییم»^(۱) در جلسه امروز مجلس شورای اسلامی همچنین اصلاحیه طرح قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران پس از اظهار نظر شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و ایرادهای وارد شده برطرف گردید.^(۲)

۸۴۱

سومین گردهمایی ائمه جمعه سراسر کشور امروز با هماهنگی دبیرخانه ائمه جمعه در قم آغاز شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی اولین سخنران این گردهمایی آیت الله منتظری بود که بخشی از سخنان ایشان از طریق دبیرخانه مرکزی ائمه جمعه در اختیار این خبرگزاری قرار گرفت. خبرگزاری جمهوری اسلامی در ادامه گزارش خود آورده است: «قائم مقام رهبری بخش عمده ای از سخنان خود را به جریان مکه اختصاص داده و تلویحاً از اینکه دنیای اسلام عمیقاً مسئولیت خود را در برابر حوادث مکه نشان نداده، گله و شکایت کردند. ایشان از اعضای سمینار دعوت کردند طرح مشترکی تهیه شود که با نظر و مشورت علمای دنیای اسلام نسبت به خلع ید حکام آل سعود از اداره حرمین شریفین اقدام شود ... آیت الله منتظری تأکید ویژه ای در مورد ساده زیستی ائمه جمعه و پرهیز از تجملات مادی داشتند و فرمودند: هنگامی که ائمه جمعه مانند قشرهای محروم زندگی کنند، این امر باعث حفظ ارزش های انقلاب در جامعه می شود و مردم بهتر به انقلاب و اسلام خدمت می کنند ... ائمه جمعه باید اعتراض ها و انتقادات را با جان و دل پذیرا باشند و سعی شان بر این باشد که خود را گرفتار خط بازی سیاسی نکنند ... امروز جامعه هنوز تشنه مسائل اعتقادی و فقهی است و لزومی ندارد که ما این همه خود را در مسائل صرفاً سیاسی و یا جبهه گیری علیه افراد درگیر نماییم. فقیه عالیقدر در مورد نقش ائمه جمعه در انتخابات آینده مجلس اظهار داشتند: از آنجا که این برادران عزیز نقش مهمی در حفظ ارزش های اسلام و انقلاب به عهده دارند، نباید کاملاً در مورد انتخابات بی طرف بمانند، چه بسا ممکن است عناصر ضدانقلاب و معلوم الحال در این جریان نفوذ کنند و خدای ناکرده در آینده ضربه هایی به اسلام و انقلاب وارد سازند. به هر حال ائمه جمعه باید به شکلی معقولانه در این جریان نظارت داشته باشند. ایشان همچنین به ائمه جمعه توصیه کردند که باید مردم را در انتخاب کاندیدها آزاد بگذارند»^(۳)

در ادامه گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی آمده است: «آیت الله مشکینی نیز در اولین روز سمینار گفت: متأسفانه عده ای از روحانیون به تجملات زندگی پرزرق و برق تمایل و عادت کرده اند. این امر سبب بدبینی مردم شده است و باید هر چه زودتر ائمه جمعه که گرفتار این گونه مسائل هستند زندگی ساده ای را در پیش بگیرند. ... باید مشکلات خود را بی پرده مطرح کنیم تا انقلاب اسلامی همچنان به پیش رود، ما اگر در این جلسات دردهای موجود را نگوئیم این خیانت به انقلاب است».

حجت الاسلام مقتدایی عضو شورای عالی قضایی در ادامه سمینار طی سخنانی درباره

ص: ۱۳۵

۱- ۱۶. اداره کل تندنویسی مجلس شورای اسلامی، نشریه "روزنامه رسمی"، جلسه ۴۵۱، ۵/۷/۱۳۶۶، ص ۱۸.

۲- ۱۷. همان، ص ۳۴ و ۳۵.

۳- ۱۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۶، ۱۰/۷/۱۳۶۶، ص ۲۹ تا ۳۱.

مشکلات قضایی کشور گفت: «به دلیل حساسیت امر قضا و کافی نبودن حقوق قضات، جذب نیروهای مورد نیاز همواره با مشکلاتی روبه رو است و علاوه بر آن هنوز قضاتی که مشغول خدمت هستند در بررسی پرونده های قضایی اشکالات شرعی و قانونی دارند و به خوبی نمی توانند دقیقاً پرونده ها را بررسی و مطالعه نمایند. ... در موارد دیگری خلأ قانونی وجود دارد که دستگاه قضایی باید با در نظر گرفتن مصلحت انقلاب عمل نماید. ...»

خبرگزاری جمهوری اسلامی در ادامه گزارش خود آورده است: «حجت الاسلام محتشمی وزیر کشور نیز در این گردهمایی گفت: در برخی از شهرها جوسازی های زیادی علیه وزارت کشور می شود و من از ائمه محترم جمعه درخواست می کنم که واقع بینانه مسائل را درک کنند و به افراد فرصت طلب اجازه ندهند که از موقعیت مردمی ائمه جمعه برای رسیدن به اهداف مورد نظر خود بهره برداری سوء نمایند. در شرایطی که یک عنصری را در یک شهر عزل یا نصب می کنیم، براساس دلایل و شواهد قانع کننده است و نباید عده ای از این گونه اقدامات ما دلگیر شوند ... به دلیل حجم گسترده کارها در استانداری ها و فرمانداری ها ما همواره در جذب نیروهای مورد نیاز دست به عصا هستیم، برخی از پست ها در مناطق مختلف کشور خالی است و از دوستان و افراد متعهد همیشه مصراً می خواهیم که پست های خالی را پر کنند ... وی در پایان تأکید کرد: یک هدف عمده در وزارت کشور بها دادن واقعی به پابرنه ها است و ما شدیداً با مواردی که با اقشار محروم در نهادهای اجرایی برخورد نامناسب شود، برخورد خواهیم کرد.»^(۱)

۸۵۱

شرط همکاری جمهوری اسلامی با سازمان های بین المللی، تأیید متجاوز بودن عراق، اعلام شد. در حالی که رسانه های جهان در گزارش های خود از عقب نشینی ایران از مواضع خود برای پایان جنگ، خبر می دهند. آقای هاشمی رفسنجانی در مصاحبه با شبکه تلویزیونی ای.تی.ان انگلیس اعلام کرد: «جمهوری اسلامی ایران تصمیم گرفته است قبل از آنکه عراق به عنوان متجاوز معرفی شود هیچ گونه همکاری با سازمان های بین المللی انجام ندهد و هر کس که مایل است که واقعاً در خاتمه دادن به جنگ قدم بردارد، نخست باید عراق را به عنوان متجاوز اعلام کند. با وجود این به دبیرکل سازمان ملل متحد اعتماد داریم و به وی گفته ایم حاضریم روی این مبنا (معرفی متجاوز) همکاری کنیم.»

رئیس مجلس شورای اسلامی در پاسخ به این سؤال که "آیا گمان نمی کند در شرایط حاضر خطر یک برخورد جدی و بزرگ در خلیج فارس موجود است، گفت: «من فکر می کنم چنین خطری وجود دارد ... تا به حال که اینجا نتوانستند کار زیادی بکنند. اگر راه این است که عراق شرارت نکند تا خلیج فارس امن شود نیازی به حضور کشتی ها [کشتی های نظامی] ندارد آنها می توانند به عراق فشار بیاورند شرارت نکند. طبعاً ما هم کاری نخواهیم کرد. اگر فرض کنیم آنها نخواهند دست عراق را ببندند یا فرض کنیم زورشان نمی رسد و عراق خودش عمل

ص: ۱۳۶

می کند، ناامنی در خلیج فارس با حضور کشتی ها کم تر نمی شود که بیش تر هم خواهد شد. آن موقع کسانی که کشتی ها را فرستادند شاید وادار بشوند که عکس العمل از خود نشان بدهند که در این صورت، به نظر خطر بیش تر خواهد شد.»(۱)

وی افزود: «ایران برای مقابله با حوادث احتمالی در خلیج فارس برنامه های متناسب دارد و اگر تحرکات در همین حد فعلی باشد، عکس العمل ما نیز در همین حد خواهد بود، ولی چنانچه درگیری وسیع تر شود، طبعاً ما هم به همان میزان عکس العمل نشان می دهیم. ما بنا نداریم برای بدتر شدن اوضاع در خلیج فارس پیش قدم شویم. اما اگر جلوی صدور نفت ما را در خلیج فارس بگیرند، ما هم جلوی صدور نفت شرکای عراق را می گیریم و برای این کار وسایل و ابزار لازم را در اختیار داریم.»(۲)

آقای هاشمی رفسنجانی در مورد اعزام مین جمع کن از انگلستان به خلیج فارس گفت: «اولین اثر اعزام مین جمع کن از سوی کشور بریتانیا به خلیج فارس این است که ملت ما را که بدین است به سیاست انگلیس، بدین تر می کند، ما اکنون انگلیس را به صورت یک دنباله رو سیاست امریکا می بینیم و کینه شخصی را دارند نشان می دهند، لزومی نداشت این کینه را ابراز کنند چون هیچ حسنی هم برای آنها نخواهد داشت، یعنی کاری هم در کم کردن خطر مین ها نمی توانند انجام دهند و تشنج را هم در منطقه زیاد می کنند.»(۳) وی درباره واکنش ایران در قبال تلاش احتمالی دولت های غربی برای جلوگیری از صدور نفت ایران گفت: «اگر چنین اتفاقی بیفتد ما هم جلوی صدور نفت شرکای عراق را خواهیم گرفت.»(۴) آقای هاشمی درباره روابط ایران با شوروی گفت: «ما فکر می کنیم روابط ما با روس ها به حد نصاب مطلوب برسد. مسئله اسلحه روس ها هم حل می شود. به هر حال ما چون همسایه هستیم و باهم مرزهای طولانی داریم، دو کشور به این نتیجه رسیدند که نمی توانیم روابط دوستانه نداشته باشیم.»(۵)

۸۶۱

ناظران غربی تأکید رئیس مجلس شورای اسلامی بر لزوم اعلام متجاوز بودن عراق به عنوان یکی از شرط های اساسی خاتمه جنگ را نشانه سخت تر شدن موضع ایران برشمردند. این موضوع در مطبوعات انگلیس انعکاس قابل توجهی داشته است. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از لندن، در هفته های اخیر رسانه ها و برخی از دولت های غربی این تصور را در افکار عمومی ایجاد کرده بودند که ایران اکنون برکناری صدام را ضروری نمی داند.

روزنامه "تایمز مالی" در این باره نوشته است: «تأکید آقای رفسنجانی تلاش های صلح سازمان ملل را در تاریکی فرو برده است. اگر برکناری صدام واقعاً یکی از شروط اساسی ایران باشد، تمام تلاش های دیپلماتیک بیهوده خواهد بود؛ زیرا نه تنها عراق بلکه پنج عضو دائمی شورای امنیت نیز این خواسته را غیرقابل قبول می دانند.» این روزنامه انگلیسی همچنین معتقد است که موضع جدید ایران ممکن است باعث از سرگیری تلاش ها به منظور تحریم فروش اسلحه به ایران شود.

ص: ۱۳۷

۱- ۲۰. روزنامه رسالت، ۶/۷/۱۳۶۶، ص ۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۲۱. روزنامه کیهان، ۶/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

۳- ۲۲. مأخذ ۱۴، ۶/۷/۱۳۶۶، ص ۱۰.

۴- ۲۳. مأخذ ۱۳، ص ۳.

۵- ۲۴. مأخذ ۲۰.

روزنامه "دیلی تلگراف" نیز در این باره نوشته است: «سخت شدن شرایط صلح ایران، حرکت سازمان ملل برای برقراری آتش بس را از مسیر خود خارج کرده است ... در اجلاس جمعه گذشته شورای امنیت، موفقیت شوروی و چین در متقاعد ساختن سایر اعضای شورا به پذیرفتن ادامه تلاش های دیپلماتیک بر این پایه قرار داشت که ایران با کنار گذاشتن درخواست سرنگونی صدام، شاخه زیتون ارائه کرده است. اما آقای رفسنجانی با تأکید مجدد بر این شرط و اعلام تعهد نسبت به اجرای یک جنگ طولانی، این نظر بدبینان را تأیید کرد که ایران صرفاً به دنبال کسب وقت بیش تری می باشد.»

روزنامه ایندپندنت نیز نوشته است: «در شرایطی که تلاش صلح سازمان ملل رفته رفته از هم پاشیده می شود، انتظار می رود جنگ در هفته های آینده شدت بگیرد.» (۱)

۸۷ ۱

دکتر ولایتی وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران پس از یک سفر نسبتاً طولانی به نیویورک به منظور فراهم کردن زمینه حضور و سخنرانی رئیس جمهور در مجمع عمومی سازمان ملل متحد و مذاکره با رهبران و مقام های کشورهای دیگر، به ایران بازگشت. وی در گفت و گوی کوتاهی اهمیت اجلاس مجمع عمومی و دستاوردهای آن را تشریح کرد: «اجلاس سال جاری سازمان ملل به خاطر شرکت هیئت ایرانی و طرح مسئله جنگ تحمیلی و اوضاع خلیج فارس، در مرکز توجهات بین المللی قرار داشت که شرکت آقای خامنه ای ریاست جمهوری شکل خاصی به فعالیت جمهوری اسلامی داده بود. تلاش هیئت ایرانی مانع از تحمیل سازش به جمهوری اسلامی ایران و جلوگیری از تصویب قطعنامه دیگری برای تحریم فروش سلاح به ایران گردید.» (۲)

۸۸ ۲

طارق عزیز معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق در یک مصاحبه اختصاصی با رادیو امریکا، رضایت عراق را از تصمیم دو روز قبل اعضای دائمی شورای امنیت درباره تعویق تحریم تسلیحاتی ایران ابراز کرد و گفت: «از تصمیمات شورای امنیت بسیار راضی ام. نکته مهم دیدار وزیران خارجه پنج قدرت بزرگ جهان این است که آنها در مورد خلیج فارس هم رأی مانده اند ... دل نگرانی ما این بود که آنها تصمیم به تکه پاره کردن قطعنامه ۵۹۸ بگیرند. این قطعنامه باید همان طور که نوشته شده اجرا شود و نه به نحوی که جمهوری اسلامی مایل است آن را تعبیر کند. عراق خواستار اجرای کامل قطعنامه است و میلی متری موضعش را تغییر نخواهد داد. اولین نکته قطعنامه آتش بس و عقب نشینی نیروها به مرزهای شناخته شده بین المللی است.» وی همچنین گفت: «با اینکه ۵ عضو شورای امنیت در مورد اجرای جنگ هم رأی باقی مانده اند، برخی از آنان در مورد قطعنامه ۵۹۸ دچار تردید هستند. ولی این اعضا به زودی به واقعیت پی خواهند برد. برخی از اعضای شورا مایلند که ایران را راضی نگاه دارند و در ضمن منابع مالی شان را نیز از دست ندهند. بدین ترتیب به ایران پیش از آنچه لازم است وقت می دهند.»

ص: ۱۳۸

۱- ۲۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۳، ۷/۷/۱۳۶۶، ص ۹، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۶. روزنامه اطلاعات، ۵/۷/۱۳۶۶، ص ۳، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق: از تصمیمات شورای امنیت بسیار راضی‌ام

طارق عزیز افزود: «ولی به زودی کلیه اعضای شورا به این نتیجه خواهند رسید که ایران حاضر به پذیرفتن قطعنامه نیست. شورا نمی تواند ماه ها صبر کند.»

رادیو امریکا نیز در این باره گفت: «طارق عزیز از موضع فرانسه در مورد جنگ ایران و عراق راضی است ولی با سختی با موضع شوروی در این مورد مخالفت می کند. وی با وجود اینکه می گوید شکی ندارم که ایران مایل به خاتمه جنگ نیست، ولی به آینده خوش بین است و در مورد آن می گوید: دلیل خوش بینی من در مورد وضع شورای امنیت است. تا چند روز قبل گمان می کردم که شورا تصمیم به تغییر دادن قطعنامه ۵۹۸ خواهد گرفت ولی می بینم که شورا هم راضی باقی مانده است.»^(۱)

۸۹۱

وزیر دفاع امریکا (کاسپار واینبرگر) که به منظور اطمینان دادن به کشورهای مرتجع عرب از تداوم عملیات امریکا در خلیج فارس به منطقه سفر کرده است، در مصاحبه با شبکه "ای.بی.سی" امریکا گفت: «آنچه که در منطقه انجام می گیرد به خاطر حفظ آزادی دریاها، کشتی رانی و حمل و نقل کالاهای مهمی است که باید به آب های بین المللی برسند. کاری که در حال حاضر انجام می گیرد باید ادامه یابد.» وی درباره هدف امریکا از حضور نظامی گسترده در منطقه گفت: «هدف امریکایی ها مقابله با مین گذاری در آب های آزاد و بین المللی نیست بلکه پاسخ دادن به درخواست کشورهای دوست امریکاست که از ما تقاضای کمک کرده اند. به عقیده من آنچه که ما انجام می دهیم از آن نظر اهمیت دارد که ایران دریابد که جنگ به پایان می رسد و آنها نمی توانند با تهدید و ارباب پیروز شوند. اما باید کاری انجام دهیم که کالاها و کشتی ها از خلیج بگذرند و در غیر این صورت باید اعتراف و قبول کنم که ایران با تهدید و ارباب می تواند از عبور کشتی ها و کالاها مهم جلوگیری کند.»

کانسیر واینبرگر وزیر دفاع آمریکا در سفر به کشورهای
منطقه خلیج فارس دولت ایران را غیرمنطقی خواند
و تلویحاً خواستار نابودی آن شد.

واینبرگر دولت ایران را غیرمنطقی خواند و تلویحاً خواستار نابودی آن شد و گفت: «امیدوارم که به زودی سازمان ملل بدون تأخیر بیش
تر، تحریم تسلیحاتی را که به اجرا گذاشته شده، مورد تصویب قرار دهد تا به تدریج

ص: ۱۳۹

۱-۲۷. مأخذ ۶، ص ۱۲.

توانایی جنگی ایران به پایان برسد، اگر چنین شود شاید در درازمدت دولت متفاوتی در ایران برسر کار آید؛ زیرا هیچ کس نمی تواند با یک دولت فناتیک و غیرمنطقی که اکنون وجود دارد سروکار داشته باشد، ولی امیدواریم که تلاش های دیپلماتیک سازمان ملل به نتیجه برسد.»^(۱)

در همین حال یونایتدپرس گزارش داد که به هنگام دیدار واینبرگر از بحرین واشنگتن متعهد گردیده است در قبال هر گونه گسترش جنگ ایران و عراق از قلمرو بحرین دفاع کند. "ساموئل زاکم" سفیر امریکا در بحرین گفت: «ریگان به امیر این شیخ نشین اطلاع داده است که امریکا از این کشور در مقابل تهاجم کشورهای خارجی دفاع می کند.» یونایتدپرس افزوده است که تضمین امریکا زمانی است که دول عرب خلیج فارس در بعضی موارد به درستی درباره عزم امریکا به ماندن در منطقه نگرانی دارند. زاکم گفت: «من دریافته ام که اگر شما عزم ادامه نبرد را نشان دهید، ایرانیان به خاطر آن به شما احترام می گذارند و زمانی که فرار کنید نه فقط احترام مخالفان خود بلکه اعتماد متحدانتان را نیز از دست می دهید.»^(۲)

۹۰۱

سخنگوی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در واکنش به سخنان خصمانه و مداخله گرانه واینبرگر، امریکا را ناقض قوانین و مقررات بین المللی و تعهدات مندرج در بیانیه الجزایر اعلام کرد و گفت: «اظهارات وی مبنی بر امکان حمله مجدد علیه کشتی های ایران توسط امریکا دلیل آشکاری بر روحیه ماجراجویانه هیئت حاکمه امریکا و اهداف آنان در متشنج کردن اوضاع خلیج فارس و ناامن نمودن تردد کشتی رانی در آب های بین المللی است. همان گونه که ما پیش بینی کرده بودیم حضور نیروهای بیگانه به ویژه نیروهای مداخله گر امریکا موجب افزایش تشنج و درگیری در منطقه حساس خلیج فارس شده است و اگرچه جمهوری اسلامی ایران تصمیم و توان مقابله با این گونه تجاوزات را داراست اما روند مداخله امریکا و حرکت های ماجراجویانه این کشور هشدار برای سایر کشورهای منطقه است که یا باید تابع بی چون و چرای تسلط و حضور نظامی امریکا در منطقه باشند و یا قربانی باج گیری آن شوند.»^(۳)

۹۱۲

اهداف وزیر دفاع امریکا از سفر به منطقه مورد بررسی بسیاری از رسانه های داخلی و خارجی قرار گرفته است. نشریه "گزارش" در این باره نوشته است: «سفر واینبرگر به منطقه در وضعیتی که جو بی اعتمادی به امریکا گسترش یافته، در پاسخ به این سؤال صورت گرفته است که آیا کشورهای کوچک تر منطقه متقاعد شده اند که امریکا در منطقه باقی خواهد ماند یا نه و در حالی است که فشارهای داخلی امریکا برای محدود کردن اختیارات رئیس جمهور هنوز پایان نیافته است و آسیب پذیری امریکا و کشورهای منطقه در قبال اقدامات ایران هر روز بیش تر آشکار شده و امریکا سیاست محافظه کارانه ای در پیش گرفته است. سعودی ها و کویتی ها که در بین اعضای شورای همکاری بیش ترین تلاش را در دعوت از نیروهای امریکایی داشتند به این

ص: ۱۴۰

۱- ۲۸. مأخذ ۶، ص ۳۹، رادیو امریکا، ۵/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۴، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۸، منامه - خبرگزاری یونایتدپرس، ۷/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۰. روزنامه اطلاعات، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

نتیجه رسیده اند که امریکا به دنبال کسب منافع و مصالح خود بوده و از درگیری جدی با ایران پرهیز می کند. در چنین اوضاعی "واینبرگر" با هدف متقاعد کردن آنها به ادامه حضور نیروهای امریکا در خلیج فارس، ابلاغ معذرت خواهی ریگان به فهد به خاطر لغو معامله فروش موشک های ماوریک - که پنج ماه قبل کنگره با فروش آنها مخالفت کرد - و دادن روحیه به نظامیان امریکا در خلیج فارس به منطقه سفر کرده است. (۱)

رادیو بی.بی.سی نیز درباره هدف این سفر گفت: «واینبرگر به این منطقه آمده بود که کشورهای منطقه را مطمئن سازد که فشارهای داخلی در امریکا باعث نخواهد شد این کشور از حمایت آنها دست بردارد. برای کشورهای منطقه خلیج فارس نکته مهم، آسیب پذیری آنان در مقابل ایران است. آنها طی شش سال گذشته کوشیده اند یک سیاست ملایم درقبال ایران درپیش گیرند تا دچار تلافی جویی این کشور نشوند. به هرجهت برای کشورهای نظیر کویت و بحرین خطر تلافی جویی ایران و درگیری با این کشور به حدی زیاد شده است که چاره ای جز درخواست کمک از امریکا نداشتند. برای کشورهای نظیر امارات عربی متحده که خود را آسیب پذیرتر احساس می کنند، حضور نظامی آشکار امریکا در خلیج [فارس] ناراحت کننده است؛ زیرا ممکن است باعث تلافی جویی هایی شود که این کشورها همیشه از آن اجتناب کرده اند. کشورهای منطقه خلیج [فارس] به طور خصوصی از برقراری تحریم ارسال اسلحه به ایران حمایت می کنند و معتقدند چنین کاری از توان جنگی ایران خواهد کاست ولی این حرف ها تنها به طور خصوصی مطرح می شود، چون به طور آشکار از آنجا که این کشورها خود را آسیب پذیر احساس می کنند نمی خواهند در هرگونه اقدامی علیه ایران در کنار دشمنان آن کشور قرار گیرند.» (۲)

خبرگزاری رویتر نیز به نقل از دیپلمات ها گزارش کرده است: «مقام های عرب در جنوب خلیج [فارس] یک مرز محتاطانه ای بین امریکا و ایران قائل می شوند. آنها در خفا از حضور امریکا در خلیج [فارس] خشنود هستند ولی از کاهش حساب شده نیروهای خارجی در منطقه ناراحت نخواهند شد. ملحق شدن نیروهای اروپایی به نیروهای امریکایی در خلیج فارس سبب خواهد شد کشورهای عرب منطقه در مقابل بمباران های تبلیغاتی ایران در این مورد که آنها بازیچه دست شیطان بزرگ هستند، بیش تر مقاومت کنند.» (۳)

۹۲۱

علامه حسین فضل الله از روحانیون برجسته لبنان با تشریح اهداف امریکا از حمله به کشتی "ایران - اجر" امکان هرگونه موفقیت برای نیروهای امریکایی را در خلیج فارس بعید دانست و فشارهای استکبار جهانی را موجب به آتش کشیده شدن خاورمیانه اعلام کرد. وی گفت: «امریکایی ها خود از عدم امکان حصول هرگونه موفقیتی برای نیروهایشان در این منطقه آگاه هستند و بعید به نظر می رسد که به ریسک های خطرناک جدیدی دست بزنند. ... خود امریکایی ها نیز حاضر به ادامه این ریسک نخواهند بود چرا که آنها هم اکنون در یک تنگنای دشوار

ص: ۱۴۱

۱- ۳۱. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه "گزارش"، شماره ۵۸، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۹ و ۱۰.

۲- ۳۲. مأخذ ۲۵، ص ۱۹، ۶/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۳. مأخذ ۶، ص ۳۵ و ۳۶، خبرگزاری رویتر، ۵/۷/۱۳۶۶.

قرار گرفته اند و تنها به دنبال وسیله ای هستند تا بدون آبروریزی پای خود را از معرکه بیرون بکشند.» وی هدف امریکا از حمله به کشتی ایران - اجر را تحت الشعاع قراردادن سخنرانی مهم ریاست جمهوری ایران در سازمان ملل دانست و افزود: «این کار امریکا ابراز قدرت به مزدورانش در منطقه بود که از تأثیر اقدامات امریکا به شک افتاده بودند. هدف دیگر امریکا از این حمله یافتن راهی برای خروج از این بن بستی است که به دنبال حضور خود در منطقه با آن مواجه شده بود و در نهایت هدف امریکا ایجاد زمینه تبلیغاتی برای مجازات بین المللی ایران است.»^(۱)

۹۳۱

ارتش ترکیه در منطقه ای نزدیک به شمال عراق و مرز ایران یک مانور یک هفته ای برگزار کرد. در این مانور یگان هایی از نیروی زمینی ارتش ترکیه با ترکیب دو لشکر پیاده، تیپ زرهی و مکانیزه به استعداد ۴۰ هزار تن و تعدادی هواپیمای شناسایی جهت عکس برداری و تعدادی هواپیماهای شکاری برای پشتیبانی نزدیک هوایی در مانور شرکت داشتند. این مانور در منطقه اشگاله، اردانوج، ساری قمیش، اتونس و تاتوان برگزار شد.^(۲)

۹۴۲

فشارهای سوریه بر نیروهای ایرانی در لبنان و حزب الله لبنان - که از زمان نزدیکی این کشور به امریکا و کشورهای مرتجع عرب آغاز شده بود - با برگزاری جلسات متعدد و از بین رفتن شرایط منطقه ای از جمله شکست در نزدیکی سوریه به عراق، تا حدودی کاهش یافته است. سپاه لبنان در گزارشی از نتایج جلسه امروز خود با "نعمان مقدم" معاون وزیر خارجه سوریه نوشت: سوریه با آمدن پرواز به دمشق موافقت کرد ولی در مورد باز شدن راه برای تردد از لبنان و آمدن نیروها به آنجا هنوز مشکل حل نشده باقی مانده است.^(۳)

ص: ۱۴۲

۱- ۳۴. مأخذ ۱۴، ص ۳، به نقل از خبرگزاری لیبی.

۲- ۳۵. سند شماره ۱۰۲۸۸۳، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه حمزه سیدالشهداء، ۴/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۶. سند شماره ۱۰۲۹۳۰، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه لبنان، به فرماندهی کل سپاه، ۷/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۱۰۲۸۵۵: از فرماندهی سپاه لبنان، به: ستاد مرکزی سپاه، دفتر - پشتیبانی لبنان، ۲/۷/۱۳۶۶.

اوضاع جبهه ها امروز نسبتاً آرام بود و به رد و بدل شدن آتش گذشت. در منطقه ماووت در جبهه شمال غرب و منطقه شلمچه در جبهه جنوب نیز اقدامات آماده سازی و فعالیت های شناسایی برای اجرای عملیات ادامه دارد. (ضمیمه دارد) در ساعت ۱۷:۳۰ امروز در منطقه شلمچه در خط لشکر ۱۹ فجر یک دستگاه تانک "تی.۵۵" دشمن هدف یک موشک خودی قرار گرفت که دود غلیظ ناشی از انهدام آن تا مدت ها مشاهده می شد. همچنین یک خودرو توپوتا از دشمن بر اثر آتش منهدم شد. از طرف دیگر، امروز ۳۰ گلوله تفنگ ۱۰۶ میلی متری به خط لشکر ۲۱ امام رضا (ع) اصابت کرد. (۱)

گروه های ضدانقلاب که اخیراً فعالیت های خود را در مناطق شمال غرب کشور افزایش داده اند، (۲) امروز نیز در چند جا با نیروهای خودی درگیر شدند.

نیروهای ضدانقلاب در ساعت ۱۶:۵۰ پایگاه های زیوه، نارست و گلو واقع در شمال سردشت را زیر آتش سنگین سلاح های دوشکا، آر.پی.جی و تیربار گرفتند. پس از پانزده دقیقه درگیری، پایگاه زیوه به دلیل شدت حمله و قطع ارتباط سقوط کرد. در این حمله از نیروهای خودی ۵ تن شهید، ۲ تن مجروح و ۱۰ تن اسیر شدند که ۲ تن از اسیران آزاد شدند. همچنین ۱۷ قبضه سلاح سبک، یک تیربار و یک خمپاره ۶۰ میلی متری به غنیمت اشرار درآمد. (۳) ناصر صفرزاده فرمانده سپاه سردشت ضعف استحکامات و سنگرهای پایگاه را عمده ترین عامل سقوط این پایگاه اعلام کرد و گفت: «برای اولین بار بود که ساعت ۵/۵ بعد از ظهر و بعد از اینکه نیروهای تأمین برداشته شده بود، به ما حمله کردند. ابتدا با ۶ پایگاه درگیر شدند و سپس به زیوه هجوم آوردند. این حمله که فیلمبرداری شده بود از تلویزیون عراق نمایش داده شد.» (۴)

در جنوب بیجار نیز گردان دیواندره پس از اطلاع از حضور عناصر کومه له در روستای کپک به آنجا رفته و با آنها درگیر شدند. در این درگیری یکی از نیروهای خودی شهید شد و سه تن مجروح گردیدند. از چته های کومه له نیز فردی به نام "نجم الدین الله وردی" با نام مستعار "جمال سنندجی"، مسئول دسته سازمانده سارال کشته شد.

۱-۱. سند شماره ۱۲۷۹۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گردان ۲۰۱ شلمچه، ۶/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۱۲۴۸۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: "گزارش نوبه ای"، شماره ۱۲۰، ۴/۷/۱۳۶۶ الی ۶/۷/۱۳۶۶، ص ۱.

۲-۲. سند شماره ۹۷۶۲۱ مرکز مطالعات تحقیقات جنگ: دفتر نمایندگی امام در سپاه یازدهم امام حسن عسگری (ع)، ۱۳/۷/۱۳۶۶.

۳-۳. سند شماره ۹۷۵۴۳ مرکز مطالعات تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه سیدالشهداء، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۹/۷/۱۳۶۶؛ و - واحد اطلاعات سپاه پاسداران، "گزارش روزانه"، شماره ۲۶۳، ۱۴/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

۴-۴. سند شماره ۱۵۱۶ مرکز مطالعات تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، از ۱۱ تا ۲۰/۷/۱۳۶۶، ص ۸۱ و ۸۲.

در منطقه بانه نیز چته های دمکرات از "هیز اربابا" با اجرای کمین در راه یکی از سربازان خودی، او را به طرز فجیعی به شهادت رساندند. این فرد که خدمتش تمام شده بود، برای خداحافظی به پایگاه صمدبار می رفت. (۱)

۹۸۱

به مناسبت گرامی داشت هفته دفاع مقدس در اکثر شهرهای ایران نمایشگاه هایی از جنگ افزارهای نظامی، غنایم جنگی، اقدامات فرهنگی و هنری در خصوص جبهه و جنگ برپا شد و مانورهای گوناگونی از عملیات رزمندگان به اجرا درآمد. در تهران مانور عملیات کربلای ۵ از بعدازظهر دومین روز هفته دفاع مقدس در محل پارک ارم تهران آغاز گردید که در آن گوشه ای از حماسه آفرینی های رزمندگان دلیر اسلام در عملیات کربلای ۵ برای امت حزب الله به نمایش گذاشته شد. نخستین مرحله از این مانور تصویرگر اوج جانبازی های سلحشوران ظفرمند سپاه اسلام بود که در حضور جمع کثیری از مردم مسلمان تهران و با شرکت جمعی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی و مقام های نظامی برگزار شد. در این مانور جمعی از رزمندگان نیروی زمینی سپاه پاسداران با همکاری برادران ارتش جمهوری اسلامی و جهاد سازندگی شرکت دارند. (۲)

در کرمان سه گردان از لشکر ۴۱ ثارالله با همکاری تیپ هوابرد و جهاد سازندگی، مانور حماسه سازان ثارالله را برگزار کردند که بیش از ۱۱۰ هزار نفر از آن دیدن کردند. در اهواز مانور آبی - خاکی در رودخانه کارون به نمایش درآمد. در شهرهای آبیگ، ورامین، اراک، ابهر، لوسانات، ملایر، درگز، لنگرود، همدان، طالش، اسلام شهر، بابل، یزد، بندرانزلی، ارومیه، خرم آباد، زنجان، سوسنگرد، آبادان، مراغه، شیراز، بندرعباس، مرنده و ... نمایشگاه هایی از دستاوردهای جنگ و ماکت عملیات های متعدد رزمندگان اسلام به نمایش گذاشته شد و در آخرین روز هفته دفاع مقدس نیروهای بسیجی، سپاهی و ارتشی با اجرای مانورهای آبی - خاکی، مقابله با سلاح های شیمیایی، احیا و بازسازی صحنه برخی عملیات های انجام شده و اجرای برنامه های دیگر، ضمن تقویت توان خود، جلوه ای از اقدامات و شکوه رزمندگان را در معرض دید مردم قرار دادند. (۳)

۹۷۲

در آخرین روز از هفته دفاع مقدس، از هشت استان کشور نیروهای بسیجی عازم میدان های نبرد شدند. از تهران نیروهای بسیجی منطقه ۱ ثارالله در روز "جنگ و بسیج" در مجموعه ورزشی آزادی طی مانوری توان رزمی خود را به نمایش گذاشتند و سپس به جبهه های جنگ عزیمت کردند. حجت الاسلام رحمانی، مسئول واحد بسیج سپاه پاسداران با اعلام آمادگی نیروهای رزمنده برای مقاومت و نابودی دشمن همانند روزهای اول جنگ، درباره مانور امروز گفت: «علاوه بر برادران بسیجی، قریب به سه هزار نفر از خواهران بسیجی حضور داشتند و آنان همدوش برادران بسیجی خود رژه رفته و آمادگی خود را در یاری رساندن به نیروهای اسلام در پشت جبهه ها اعلام کردند.» وی آنگاه با اشاره به عملکرد واحد بسیج سپاه پاسداران در طول

ص: ۱۴۵

۱- ۵. سند شماره ۹۷۵۵۷ مرکز مطالعات تحقیقات جنگ: سپاه یازدهم امام حسن عسگری (ع) کردستان (اطلاعات)، ۱۱/۷/۱۳۶۶؛ و -

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، بولتن "گزارش"، شماره ۵۸، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۷۹.

۲- ۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۷/۱۳۶۶، ص ۷.

۳- ۷. روزنامه جمهوری اسلامی، شماره های ۶، ۷، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

سال گذشته گفت: «ظرف یک سال گذشته بیش از ۵۰۰ هزار نفر از مردم خداجوی کشورمان در پایگاه‌ها و نواحی مقاومت بسیج، آموزش نظامی را فراگرفته‌اند. همچنین در این مدت بیش از ۲۰۰ هزار نفر نیروی بسیجی آموزش دیده به جبهه اعزام شده‌اند.»

واحد بسیج مستضعفین سپاه پاسداران نیز امروز اعلام کرد: «چندین گردان از استان‌های چهارمحال و بختیاری، مازندران، باختران، خوزستان، ایلام، فارس و کردستان امروز رهسپار میدان‌های نبرد شدند.»^(۱)

در آخرین روز هفته دفاع مقدس، روز جنگ و بسیج، نیروهای بسیجی در مجموعه ورزشی آزادی توان رزمی خود را به نمایش گذاشتند.

در آخرین روز هفته دفاع مقدس، روز جنگ و بسیج، نیروهای بسیجی در مجموعه ورزشی آزادی توان رزمی خود را به نمایش گذاشتند.

ص: ۱۴۶

در روز "جنگ و بسیج" روزنامه اطلاعات طی مقاله ای با اشاره به تاریخچه، وظایف و اهداف تشکیل بسیج، عملکرد بسیج را در دوران جنگ مورد بررسی قرار داد: «امام امت در پنجم آذرماه ۱۳۵۸ فرمان تشکیل بسیج ارتش بیست میلیونی را صادر کردند. پس از صدور این فرمان هسته های مقاومت محلی و مراکز آموزش نظامی توده های مردم یکی پس از دیگری در سراسر کشور شکل گرفت و مجلس شورای اسلامی با تصویب طرح ادغام بسیج در سپاه پاسداران با عنوان "بسیج مستضعفین"، جایگاه قانونی آن را مشخص کرد. در این طرح سپاه پاسداران وظایفی چون ارائه آموزش عقیدتی، سیاسی، آموزش نظامی و ارائه خدمات برای بسیج را پذیرفته است. اهداف اولیه تشکیل بسیج به شرح زیر خلاصه می شود:

۱- پاسداری از نظام جمهوری اسلامی و قانون اساسی و پشتیبانی قاطع و سازش ناپذیر از اصل ولایت فقیه در کنار ارتش و سپاه. ۲- دفاع از تمامیت ارضی کشور و مقابله با دشمنان. ۳- جذب و سازمان دهی نیروهای مؤمن و مخلص در سطح مملکت در ارتباط با قوای مسلح جمهوری

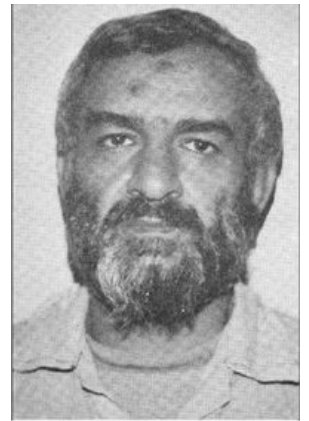
حضور نیروهای بسیجی در مجموعه ورزشی آزادی تهران

حضور نیروهای بسیجی در مجموعه ورزشی آزادی (تهران)

اسلامی ایران. ۴- دادن توانایی ایدئولوژیک جهت پاسداری از فرهنگ غنی و سرشار اسلامی در سرتاسر کشور. ۵- تشکیل یک سازمان مستحکم و منسجم جهت اهداف فوق الذکر. ۶- همکاری مؤثر و همه جانبه با مردم برای کمک رسانی و تدارک احتیاجات جبهه در کلیه زمینه ها، اعم از غذایی و دارویی و تهیه وسایل زندگی. ۷- رسیدگی به وضع خانواده های رزمندگان جبهه ها.»

این مقاله در ادامه، با بررسی عملکرد بسیج در جنگ نوشته است: «بسیج مستضعفین پس از ادغام در سپاه پاسداران مفهوم واقعی خود را در راستای دفاع از انقلاب و میهن اسلامی یافت و به صورت تشکیلاتی درآمد که امروز نام و آوازه آن پشت ابرقدرت ها را می لرزاند.»^(۱)

۱۰۰۱

سیدمهدی هاشمی به حکم دادگاه ویژه روحانیت به عنوان محارب و مفسد اعدام شد.

به حکم دادگاه ویژه روحانیت، سیدمهدی هاشمی به عنوان محارب و مفسد به اعدام محکوم و حکم صادره صبح امروز به اجرا درآمد. سیدمهدی هاشمی یک سال پیش به اتهام قتل، ذخیره اسلحه، توطئه علیه نظام جمهوری اسلامی دستگیر شد که دادگاه ویژه روحانیت طی جلسات متعددی در مردادماه امسال به پرونده رسیدگی و در نهایت حکم اعدام وی را صادر کرد [ر.ک. به: کتاب ۵۰ گزارش ۳۸۴]. هم زمان با اعدام سیدمهدی هاشمی، مهندس میرحسین موسوی (نخست وزیر) با آیت الله منتظری دیدار و گفت و گو کرد.^(۲) گفتنی است که سیدمهدی هاشمی برادر داماد آیت الله منتظری بود.

خبر اعدام سیدمهدی هاشمی انعکاس وسیعی در رسانه های غرب داشت و خبرگزاری ها با تفصیل زیاد آن را اعلام کردند. رسانه های غرب اعدام او را به "ماجرای ایران گیت"^(۳) ربط داده^(۴) و از آن به عنوان مبارزه قدرت میان هواخواهان حفظ انقلاب در ایران و طرفداران "صدور انقلاب به خارج" یاد کردند.^(۵) این رسانه ها بازداشت و اعدام مهدی هاشمی را موجب تضعیف موقعیت آیت الله منتظری تلقی کرده و آن را نشانه مرحله تازه ای در عادی سازی انقلاب ایران دانستند.^(۶) نشریه "مید" چاپ لندن با اعلام این خبر نوشت: «نحوه دستگیری مهدی هاشمی مقام آیت الله منتظری را لکه دار کرد. اما مقامات عالی رتبه از زمستان گذشته تاکنون سعی کرده اند بیش تر صدمات وارده را جبران کنند. بسیاری از این مقامات از جمله میرحسین موسوی نخست وزیر در روز اعدام هاشمی با قائم مقام رهبری دیدار کردند.»^(۷)

ص: ۱۴۸

۱- ۹. روزنامه اطلاعات، ۶/۷/۱۳۶۶، ص ۵.

۲- ۱۰. مأخذ، ص ۱.

۳- ماجرای مک فارلین که در امریکا به ماجرای ایران گیت معروف شد. برای اطلاع بیش تر به کتاب ۴۴ روز شمار جنگ (ماجرای مک فارلین) مراجعه نمایید.

۴- ۱۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۴، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۴۵، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۷/۱۳۶۶؛ و - نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۳، ۷/۷/۱۳۶۶، ص ۳۵، رادیو بی.بی.سی، ۶/۷/۱۳۶۶.

۵- ۱۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۴، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۴۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۷/۱۳۶۶.

۶- ۱۳. همان، ص ۴۵، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۷/۱۳۶۶.

۷- ۱۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۸، ۱۲/۷/۱۳۶۶، ص ۵۱، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۷/۱۳۶۶ به نقل از "نشریه مید".

امروز در دومین و آخرین روز گردهمایی ائمه جمعه سراسر کشور، نخست وزیر و چند تن از ائمه جمعه و نماینده امام سخنرانی کردند. کار این گردهمایی با صدور قطعنامه ای پایان یافت.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، شرکت کنندگان در سمینار در قالب چهار کمیسیون که عمدتاً در محورهای: مسائل جنگ، هماهنگی ائمه جمعه و مسئولان، مسائل قضایی و ارتباط با روحانیت اهل تسنن خلاصه می شد، تقسیم شدند. این خبرگزاری افزوده است: عدم حضور رئیس جمهور یا رئیس مجلس که طبق سنت هر ساله در این گونه جلسات حضور می یافتند، سبب شد که این گردهمایی پایان نداشته باشد. به ویژه آنکه ائمه جمعه به شدت علاقه مند بودند که در جریان آخرین تحولات جنگ و خلیج فارس قرار بگیرند. در بخش های عمده ای از این سمینار آیت الله مشکینی امام جمعه قم و حجت الاسلام توسلی عضو دفتر امام متناوباً حضور داشتند.

صبح امروز مهندس موسوی نخست وزیر در این گردهمایی سخنرانی کرد. وی پس از بر شمردن تحریکات امریکا در خلیج فارس، در مورد سیاست خارجی ایران گفت: پس از فاجعه مکه، کشورهای عربی در قبال ایران سیاست های جدیدی اتخاذ کرده اند؛ مثلاً امارات عربی مرموزانه شیطنت هایی را به عمل آورده است و ما نیز بنا بر دلایل خاص منطقه ای با عمان روابط خود را تا حدودی گسترش داده ایم. در مورد اقتصاد، با توجه به فشار فزاینده امریکا و عراق علیه مناطق حساس اقتصادی و صنعتی و حمله به کشتی ها، سیاست ما این است که بخش عظیمی از صادرات خود را از طریق یک خط لوله نفت خام از طریق دریا به خاک شوری صادر نمایم و برای کاهش حجم واردات کالاهای مورد نیاز، سعی مان این است که از اتکا به بنادر خلیج فارس بکاهیم و از طریق دریای سیاه در شوری و بنادر بلغارستان نسبت به ورود کالاهای مورد نیاز اقدام کنیم. در شرایط فعلی درآمدهای نفتی ما به شدت کاهش پیدا کرده است.

نخست وزیر افزود: از سوی دیگر، طبق پیش بینی، ما اگر بتوانیم در آینده روزانه ۹/۱ میلیون بشکه نفت صادر کنیم، باز هم صدوچهل میلیون تومان کسر خواهیم داشت، از سوی دیگر، حجم گسترده خسارات ناشی از حملات هوایی عراق نیز به بار مشکلات دولت افزوده است. ما چند روز گذشته تنها ۱۹ کشتی موشک خورده داشتیم و مراکز حساس نفتی مان مکرراً از سوی عراقی ها بمباران شده که جبران این خسارات نیاز به بودجه های هنگفتی دارد که در حال حاضر فراهم کردن آن یک مشکل بزرگ محسوب می شود.

آقای موسوی افزود: طرح اعزام و آموزش گسترده نیروهای مردمی - که شورای عالی پشتیبانی جنگ آن را تصویب کرد - به دلیل اختصاص بودجه قابل توجهی به این امر، در تخصیص بودجه برای دولت به سایر بخش ها طبیعتاً محدودیت هایی پدید آورده است.

وی خاطر نشان کرد: وضعیت کنونی در جامعه به خصوص از آن روی که دولت نمی تواند به طور کلی ریشه های این کمبود و اولویت های لازم را اعلام نماید، باعث گردیده سوء تفاهم هایی در جامعه

پدید آید. در حال حاضر پس از مسئله جنگ اولویت ها متوجه مواد غذایی و دارو است و ما نمی توانیم برای مصارف زندگی لوازم خانگی بیش تری تولید و یا وارد نماییم، آنچه که مهم است، غذا و دارو است. البته ما به درستی می دانیم که کمبودهایی در جامعه هست که باید جبران شود، لیکن با وضع فعلی این امر مقدور نیست؛ مثلاً ما در سال گذشته فقط ۳۰ میلیون دلار برای وارد کردن مواد اولیه پودر لباسشویی اختصاص دادیم، در صورتی که می بایست این رقم ۲۱۰ میلیون دلار می بود.

نخست وزیر در بخش دیگری از سخنان خود گفت: مشکلات موجود باعث پدید آمدن فضای مناسبی جهت رشد خلاقیت ها شده است. مثلاً ما وقتی موشک ضدتانک تاو را می ساختیم هماهنگی بی نظیری بین واحدهای فنی جامعه مشاهده کردیم و در کنار این تلاش و موفقیت ها در موارد دیگری در کنار این خلاقیت ها و نوآوری ها نتایج خوبی در زمینه های فنی به دست آوردیم که در خودکفایی سهم بسزایی دارد.

آقای نخست وزیر در پایان از ائمه جمعه خواست تا دولت را در مبارزه پی گیر خود علیه گران فروشی و احتکار یاری نمایند. در آخرین مرحله سمینار آیت الله طاهری اصفهانی امام جمعه اصفهان در سخنانی خاطرنشان کرد شرایط فعلی کشور به گونه ای است که ابعاد گوناگون جامعه از حالت جنگ و انقلاب خارج شده است و در این شرایط ارزش های اسلامی به تدریج کم رنگ تر می شود. برخی از مسئولین و فرماندهان نظامی لشکرها به شدت از وضعیت موجود نگران هستند و بر این اعتقادند که کم تر کسی به حرف امام عمل می کند. وی افزود: الان هم باید تمامی اولویت ها برای جنگ باشد. ما پارک نمی خواهیم، باید بلدوزر آن برود به جبهه ها تا جان صدها رزمنده را نجات بدهد. وی تأکید کرد: تا آنجا که ممکن است پروژه های اقتصادی و صنعتی که فعلاً مورد نیاز نیستند به تأخیر انداخته شود، اگر ما امروز علناً از آرمان های اسلامی در قبال امریکا دفاع نکنیم، امریکا از اسلام ناب، اسلام امریکایی را هم قیچی خواهد کرد. ما نمی خواهیم نان، پنیر و کره زیاد شود ولی عزت نداشته باشیم. ما باید یک بار دیگر امریکا را با حمله به کشتی های این ابرقدرت در خلیج فارس به ذلت بکشانیم و اسلام را به پیروزی برسانیم. اگر ما این کار را کردیم، عزت ابدی نصیب ما شده است و امریکا برای همیشه از ابرقدرتی خواهد افتاد.

پس از سخنان آیت الله طاهری، حجت الاسلام توسلی یکی از اعضای دفتر امام و نماینده ایشان در این سمینار با بیان مطالبی اهمیت گزینش امام جمعه از نظر حضرت امام را مورد تأکید قرارداد و گفت: برای پیشبرد بخشی از مشکلات ائمه جمعه، در سال جاری ۴۵ وسیله پیکان به ائمه جمعه داده شده است که این حتی بیش تر از سهمیه بنیاد شهید است. وی با اشاره به انتخابات آینده مجلس شورای اسلامی افزود: موضع گیری ائمه جمعه در این مورد به موقع از سوی امام امت اعلام خواهد شد. (۱)

شرکت کنندگان در گردهمایی ائمه جمعه با صدور قطعنامه ای در ۱۰ بند به کار خود پایان دادند. در این قطعنامه از پیام حج امام خمینی حمایت و ائمه جمعه مجدداً بیعت خود را با امام

ص: ۱۵۰

برای اجرای فرامین ایشان اعلام و جنایت امریکا و آل سعود را در کشتار حجاج محکوم کرده اند و خواستار آزادی حرمین شریف از دست دشمنان اسلام و اداره آن به دست علما و شخصیت های جهان اسلام شده اند.

در این قطعنامه همچنین موارد غیر عادلانه قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت محکوم و تنها راه صلح، اجرای عدالت و معرفی و محاکمه متجاوز اعلام شده است. همچنین از سخنان رئیس جمهور در مقر سازمان ملل حمایت و حمله امریکا به کشتی ایران - اجر محکوم شده است. شرکت کنندگان در سمینار ضمن اعلام آمادگی برای حضور در جبهه ها از مردم خواستار ادامه حضور در جبهه و حمایت مالی و جانی از رزمندگان شده اند. همچنین ضمن حمایت از مسئولان کشور خواستار تأمین نیازها و حل مشکلات مردم شده اند و با تقدیر از تلاش های مسئولان قضایی خواستار برخورد قاطع با عوامل فساد شده اند.

ائمه جمعه در این قطعنامه ضمن حمایت و تقدیر از دولت در مبارزه با گران فروشی، خواستار قاطعیت بیش تر در مبارزه با احتکار و گران فروشی و سایر سوء استفاده های اقتصادی شده اند و نیز خواسته اند که توجه جدی تری به مسائل و مشکلات نسل جوان بشود. (۱)

۱۰۲۱

با هدف مبارزه جدی با توطئه های استکبار جهانی در خلیج فارس، امروز سمیناری با حضور کلیه فرماندهان پایگاه های مقاومت و بسیج سپاه پاسداران منطقه دوم دریایی استان بوشهر و مقامات لشکری و کشوری استان در بوشهر برگزار شد. در این سمینار فرمانده نیروی دریایی سپاه با اشاره به کشتار زائران خانه خدا به دست رژیم آل سعود [ر.ک. به: کتاب ۵۰ گزارش ۱۵۰] و حمله امریکا به کشتی "ایران - اجر" در خلیج فارس گفت: «امریکا و هم پیمانانش تصمیم گرفته اند امسال ما را نابود کنند. اینها در بوق های تبلیغاتی خود طوری عمل می کنند که عمق فاجعه و حساسیت مسئله را مردم ما درک نکنند و وانمود می کنند که مسئولین ایرانی در حال صلح با صدام هستند.» حسین علایی افزود: «وظیفه ما این است که توطئه امریکا را برای مردم تشریح کنیم که فکر نکنند آینده به سوی صلح با صدام پیش می رود. استان های بوشهر و هرمزگان در وضعیت سال ۵۹ استان خوزستان واقع شده و ما باید در مقابل هر حمله امریکا به تعدادی که از ما گروگان گرفته اند از آنها گروگان بگیریم و به تعدادی که از ما کشتند، بکشیم و این مقابله به مثل ماست و باید امریکا را در دنیا خوار و ذلیل کنیم.»

در قسمتی از قطعنامه پایانی این سمینار نیروهای بسیجی ضمن تجدید بیعت با امام امت، اعلام کردند تا آخرین قطره خون در مقابل تمامی توطئه های استکبار جهانی در خلیج فارس ایستاده ایم. (۲)

۱۰۳۲

سمینار یک روزه "عشایر و دفاع مقدس" با حضور فرمانده کل سپاه و وزیر راه و ترابری در شهر کرد برگزار شد. محسن رضایی طی سخنانی با اشاره به مقاومت و استقامت ملت ایران در طول هفت سال

ص: ۱۵۱

۱- ۱۶. روزنامه اطلاعات، ۷/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

۲- ۱۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

جنگ و لشکرکشی امریکا به خلیج فارس و قتل عام حجاج بیت الله الحرام گفت: «چرا در آستانه پیروزی کامل لشکریان اسلام و سقوط صدام چنین اتفاقاتی پیش می آید. پیداست که امریکا به چه دلیل وارد میدان شده، واقعیت این است که ما تمام خطوط مقدم امریکا در منطقه را فتح کرده ایم و اکنون در چند قدمی توطئه گر اصلی قرار داریم. اکنون با آمدن امریکاییان به منطقه دو افتخار بزرگ برای ملت ما در تاریخ به ثبت رسیده است. اول اینکه همه فهمیده اند که به پیروزی های بزرگی دست یافته ایم و ایرانی ها در اوج قله پیروزی قرار گرفته اند و دوم اینکه ناوگان امریکا به همراه ناوگان کشورهای عضو پیمان ناتو به خلیج فارس آمده اند و این بدان معناست که امریکا به تنهایی حریف رزمندگان ایران اسلامی نمی شود. از آن وقتی که کشتی تجاری ایران در خلیج فارس مورد هجوم امریکاییان قرار گرفته، آنها مرتباً برای ما پیام می فرستند که این حادثه را نادیده بگیریم.» (۱)

۱۰۴۱

چند مین شناور در محل اصلی عبور کشتی ها در خلیج فارس در شرق دوبی در نزدیکی یک حوزه نفتی دیده شدند. این منطقه را مشترکاً ایران و امارات عربی متحده اداره می کنند و محل تردد کشتی های تجاری است. (۲) منابع نظامی امریکا این مین گذاری ها را به جمهوری اسلامی ایران نسبت داده و مدعی شدند ایران به فعالیت های مین گذاری خود به دنبال حمله دوشنبه شب امریکا به یک کشتی ایرانی شدت بخشیده است. (۳) در همین حال سخنگوی وزارت دفاع انگلیس اعلام نمود که مین جمع کن های نیروی دریایی سلطنتی در حال حاضر در حال عملیات در خلیج فارس هستند. (۴)

امریکا هم تهدید کرد در صورت ادامه عملیات مین گذاری به وسیله ایران، به کشتی ها و بنادر ایرانی حمله خواهد کرد. شبکه ان.بی.سی. امریکا به نقل از یک مقام نظامی این کشور گفت: «نیروهای امریکا در خلیج [فارس] هر کشتی ایرانی حامل مین را غرق خواهند کرد و دیگر به انتظار غافل گیر ساختن آنها در حین انجام عمل مین گذاری نخواهند نشست.» در بخش دیگری از گزارش این شبکه به نقل از مقام های امریکایی آمده است: «ایران قادر است مین گذاری در خلیج فارس را به مقادیری بیش از آنچه بتوان کشف کرد گسترش دهد. بنابراین امریکا مجبور است کشتی های مشکوک را مورد تهاجم قرار داده و چنانچه مین های بیش تری در خلیج [فارس] پیدا شدند آن وقت امریکا دستور حمله به بنادر ایرانی را خواهد داد. مقامات دولت ریگان به طور خصوصی تأکید می کنند که ممکن است چنین حملاتی تنها راه حل جهت متوقف ساختن مین گذاری ها باشد.»

در همین حال شبکه تلویزیونی سی.بی.اس. امریکا نیز امشب به نقل از یک مقام ارشد دولت ریگان، گزارش های ارائه شده از رسانه ها مبنی بر قصد امریکا برای حمله علیه ایران را تکذیب کرد و افزود: «سیاست امریکا در منطقه اجازه هیچ گونه حمله پیش گیرانه در خلیج [فارس] را نمی دهد.» (۵)

۱۰۵۲

ضیاء الحق رئیس جمهور پاکستان با ابراز نگرانی از وضع به وجود آمده در خلیج فارس، گفت: «احتمال گسترش تشنج موجود در خلیج [فارس] بسیار زیاد است.» وی که در کوئته پاکستان

ص: ۱۵۲

۱- ۱۸. روزنامه اطلاعات، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱۸، واحد مرکزی خبر.

۲- ۱۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۳، ۷/۷/۱۳۶۶، ص ۱۷، بحرین - خبرگزاری رویتر،

- Sreedhar, kpil kaul. Tanker War: Aspect of Iran-Iraq War (۱۹۸۰_۸۸) New Delhi: ABC – و ۶/۷/۱۳۶۶ publishing house ۱۹۸۹). P. ۵۶
- ۳-۲۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۳، ۷/۷/۱۳۶۶، ص ۱۷، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه به نقل از شبکه تلویزیونی NBC، ۶/۷/۱۳۶۶.
- ۴-۲۱. روزنامه رسالت، ۷/۷/۱۳۶۶؛ ص ۱۲، خبرگزاری یونایتدپرس.
- ۵-۲۲. مأخذ ۱۲، ص ۱۰، شبکه تلویزیونی NBC، ۷/۷/۱۳۶۶؛ و - مأخذ ۲۰، ص ۱۷، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه به نقل از شبکه CBS، ۶/۷/۱۳۶۶.

سخن می گفت، بدون اینکه از حضور نظامی غرب در خلیج فارس انتقاد کند بر حل مسالمت آمیز اختلافات تأکید کرد و گفت: «ابرقدرت ها دارای منافع اقتصادی در منطقه هستند. پاکستان نسبت به این وضع نگران است و علاقه دارد مسئله به طور مسالمت آمیز حل شود.» وی ابراز امیدواری کرد به دلیل وساطت سازمان ملل متحد و تلاش های صمیمانه ابرقدرت ها و همچنین با کوشش های سایر عناصر علاقه مند به اوضاع، این مسئله به طور مسالمت آمیز حل شود؛ در غیر این صورت عواملی که اوضاع را شعله ور سازد وجود دارد. (۱)

همچنین وزیر خارجه یوگسلاوی ورود نیروهای خارجی به خلیج فارس را موجب انفجار آمیز شدن اوضاع منطقه دانست و گفت: «ادامه این وضع می تواند به شعله ور شدن و گسترش جنگ به منطقه وسیع تری بینجامد و صلح منطقه و سراسر جهان را به خطر اندازد.» وی قطعنامه ۵۹۸ را پایه و اساس خوبی برای تلاش جهت حل عادلانه درگیری و استقرار صلح بادوام در منطقه دانست. (۲)

۱۰۶۱

دولت آلمان غربی خبر انتقال دفتر خرید اسلحه ایران به فرانکفورت را که روزنامه انگلیسی ساندی تایمز اعلام کرده بود، رد کرد. سخنگوی وزارت خارجه آلمان گفت: «پس از بسته شدن دفتر خرید اسلحه ایران در لندن، این کشور هیچ گونه شانسی برای گشایش دفتری مشابه در آلمان غربی نخواهد داشت.» وی افزود: «گشایش این دفتر در آلمان غربی غیرممکن است؛ زیرا از نظر قانون کنترل تسلیحات، هرگونه معاملات اسلحه در آلمان غربی حتی مذاکره دو کشور دیگر در آنجا غیرقانونی است.» (۳)

از سوی دیگر، هم زمان با ورود یک هیئت بازرگانی آرژانتین به ایران، رادیو بی.بی.سی اعلام کرد ایران خواستار خرید اسلحه از آرژانتین است. این رادیو با بیان اینکه آرژانتین این درخواست را مورد بررسی قرار می دهد به نقل از منابع دیپلماتیک افزود: «اگر آرژانتین پاسخ مثبت به درخواست ایران بدهد باید در انتظار عواقب این تصمیمش باشد که از جمله در روابط قدرت های بزرگ غربی شامل امریکا و بریتانیا با این کشور بی تأثیر نخواهد بود.» (۴)

ضمیمه گزارش ۹۵: گزارش یک تیم شناسایی

از جمله اقدامات برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات، شناسایی مناطق مورد نظر از جنبه های مختلف است که هر یگان با توجه به وضعیت و وسعت منطقه مأموریت، یک یا چند تیم را به دفعات برای شناسایی اعزام می کند. در اینجا به عنوان نمونه گزارش تیم شناسایی شهید آقاجانی از لشکر ۳۲ انصارالحسین (ع) در یکی از محورهای ارتفاعات قمیش درج می گردد:

«به یاری خداوند متعال شناسایی خود را در ساعت ۱۹:۰۵ از مختصات ۷۰/۳۶ - ۴۰/۷۱ شروع کردیم و پس از طی ۲۱۰۰ قدم، در ساعت ۱۹:۳۰ به رودخانه در مختصات ۸۰/۳۵ - ۳۰/۷۱ رسیدیم. در طول این مسیر تا ۱۸۰۰ قدم، زمین مسطح و پس از آن تا رودخانه زمین دارای موانع طبیعی مانند صخره و پرتگاه بود. پس از آن ۱۵ دقیقه برای عبور از رودخانه و استراحت صرف کردیم و در ساعت ۱۹:۴۵، از بالای یال شروع به حرکت کردیم و پس از طی ۲۲۰۰ قدم در ساعت ۲۰:۳۰ به صخره های بالای رودخانه در مختصات ۵۰/۳۵ - ۶۰/۷۱ رسیدیم. ابتدای این مسیر حدود ۲۰۰ قدم شیب تند و پس از آن راه مالرو بود که بعد از طی ۹۰۰ قدم در مالرو به شیار متصل به یال در مختصات ۵۰/۳۵ - ۸۰/۷۱ رسیدیم و از

ص: ۱۵۳

۲-۲۴. مأخذ ۲۱، ص ۱۲ بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳-۲۵. مأخذ ۲۰، بن - خبرگزاری فرانسه ۶/۷/۱۳۶۶.

۴-۲۶. مأخذ ۲۰، ص ۳۰، رادیو بی.بی.سی، ۶/۷/۱۳۶۶.

شیب تند شیار به طرف بالا- کشیدیم که طول این مسیر پوشیده از علف های خشک بود. پس از گذشتن از این مسیر به بالای یال (مختصات ۵۰۰/۷۱ - ۰۰۰/۳۵) رسیدیم. مدت ۲۰ دقیقه در آنجا استراحت کردیم و نماز خواندیم و سپس در ساعت ۲۰:۵۰ به طرف پایین یال حرکت کردیم و در ساعت ۲۱:۰۵ پس از طی ۴۴۰ قدم به داخل شیار در مختصات ۸۰۰/۳۴ - ۴۰۰/۷۱ رسیدیم که این مسیر شیب تندی داشت. در داخل شیار ۱۶۰ قدم به سمت چپ حرکت کردیم و در ساعت ۲۱:۱۰ به اول شیار متصل به هدف با مختصات ۳۰۰/۷۱ - ۹۰۰/۳۴ رسیدیم و در شیار متصل به هدف شروع به حرکت نمودیم و مقداری پیش رفتیم که به علت پرتگاه ها و صخره های تند به یال سمت راست کشیدیم و پس از حدود ۱۰۰۰ قدم، داخل شیار رفتیم و از آنجا خود را به یال سمت چپ کشیدیم و از این یال به طرف هدف ادامه راه دادیم. در ساعت ۱:۴۰ بامداد به نزدیکی هدف در مختصات ۴۰۰/۳۳ - ۷۰۰/۷۰ رسیدیم. چون منظور ما فقط بررسی هدف بود، زیاد به هدف نزدیک نشدیم. مسیر پوشیده از علف های خشک بود و در جاهای کم درخت سنگلاخ و همراه با شیب تند بود. در موقع برگشت یکی از بچه ها از صخره سقوط کرد که از ناحیه سر زخمی شد که جراحت او باعث شد با مشکلات زیادی روبه رو شویم چون به حال خود نبود؛ گاهی بی هوش و گاهی بی حال می شد و از حال خود خارج بود طوری که با مشکلات بسیار خود را به عقبه رساندیم.»(۱)

ص: ۱۵۴

۱ - ۲۷. سند شماره ۴۰۲۴۶۵ مرکز مطالعات تحقیقات جنگ: گزارش شناسایی تیم شهید آقاجانی از لشکر ۳۲ انصار الحسین (ع)

۶/۷/۱۳۶۶.

امروز در قرارگاه شهید بروجردی واقع در روستای بوالحسن شهر بانه، فرمانده نیروی زمینی سپاه (علی شمخانی) طی جلسه ای با فرمانده قرارگاه نجف (نورعلی شوشتری) و چند تن از مسئولان این قرارگاه و تعدادی از فرماندهان یگان هایی که برای عملیات در منطقه ماووت مأمور شده بودند، وضعیت آمادگی یگان ها و مشکلات آنها را بررسی کرد. نخست برادر شوشتری با گزارشی از وضعیت یگان ها از جمله نداشتن نیروی کافی برای عملیات، گفت: «تنها یگانی که شناسایی اش کامل است، ۴ گردان نیرو دارد، مشکلی ندارد و برای عملیات روزشماری می کند، لشکر ۵۷ حضرت ابوالفضل (ع) است.» وی که امروز منطقه عملیاتی را از نزدیک بررسی کرده بود، پیشنهاد می کرد که به جای اجرای عملیات از طرف ارتفاعات گرده رش و قمیش، عملیات از تنگه بین ارتفاعات قمیش و دولبشک اجرا شود، چون دشمن هیچ موضعی بین این دو ارتفاع ندارد و با توجه به وضعیت زمین، امکان احداث جاده نیز وجود دارد. وی افزود: «الان اگر توان داشته باشیم به راحتی می توانیم روی ارتفاعات الاغلو و قمیش برویم و ارتفاع گوجار را هم طالبانی ها برونند.» فرمانده قرارگاه نجف با توجه به نزدیک بودن فصل سرما و بارش برف در منطقه، افزود که هیچ کار زمستانی در خط نشده است و چیزی از امکانات ترابری، مهندسی و استحکامات ضروری برای زمستان در منطقه نیست. (۱)

در ادامه جلسه، یکی از برادران اطلاعات با اشاره به وضعیت دشمن و چگونگی گسترش ارتش عراق در منطقه، گفت: «از وقتی تحرکات ما در منطقه زیاد شده، فعالیت دشمن افزایش یافته و یک رادار رازیت روی قله گرده رش گذاشته و جاده را کنترل می کند و سیم خاردار بسیاری گذاشته است. روی قله قمیش هم حساسیت اش بیش تر شده و روی قله های پایین قمیش به طرف یال سنگر احداث کرده است.» (۲)

فرمانده لشکر ۲۱ امام رضا (ع)، نیز سؤال کرد: که «واقعاً زمستان اینجا می خواهیم بکنیم؟» علی شمخانی پاسخ داد: «بله، خیلی وقت است که به برادران گفته ایم و چون احساس کردیم برادران باور ندارند، خودمان آمدیم که اینجا مستقر بشویم. محور قرارگاه قدس (دوپازا) را نیز تعطیل کردیم و

ص: ۱۵۵

۱ - ۱. سند شماره ۱۵۱۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی (اسدالله احمدی)، ۳۱/۶/۱۳۶۶ تا ۱۱/۷/۱۳۶۶، ص ۶۴ تا ۶۷.

۲-۲. همان، ص ۶۸ و ۶۹.

آنها را به اینجا می آوریم، چون در غرب دو جا را نمی توانیم برای عملیات آماده کنیم ... چون دشمن در غرب دنبال ما نمی گردد [احتمال نمی دهد که عملیات اصلی ما در غرب باشد] ما می توانیم اینجا آماده شویم. همه یگان های سپاه را اینجا می آوریم و جنگمان اینجاست. دشمن زمستان در این منطقه مشکلات بسیاری خواهد داشت.» (۱)

فرمانده لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) در این جلسه نتایج اقدامات شناسایی قله اصلی قمیش را چنین گزارش داد: «ابتدا شناسایی را از سمت جنوب قله، از طرف یال ها، شروع کردیم که دشمن راه کارهایمان را بست. از طرف ژاژیله یک راه کار پیدا کردیم. بچه ها شش ردیف مین والمرو و سیم خاردار تویی را رد کردند و تا ارتفاع اصلی رفتند و در آنجا از کنار نگهبان عبور کردند و تا ۱۰۰ متری قله اصلی رفتند. این مسیر را سه بار رفته اند. هر بار حدود ۵/۶ ساعت طول کشیده است. آخرین بار ساعت ۵/۷ شب حرکت کرده اند که ساعت ۲ بعد از نیمه شب به قله رسیده اند. در جریان این شناسایی یکی از برادران روی مین می رود، یک خمپاره خودی هم وسط بچه ها می خورد. دشمن در ابتدای دشت "باساوا" تعدادی از افراد خود و تعدادی سگ برای کمین گذاشته است.» (۲)

در ادامه جلسه مسائل مهندسی و چگونگی احداث سریع جاده و اتصال هدف و عقبه بررسی شد و درباره مشکلات آن از جمله سنگی و صخره ای بودن مسیرها - که جاده سازی را خیلی دشوار می کند - بحث شد. فرماندهان بر این نظر بودند که با توجه به نامناسب بودن وضع زمین، در این منطقه قبل از اینکه دشمن با ما بجنگد، زمین با ما می جنگد. همچنین مشکل محدودیت راه کارها و نیز خودکفا بودن سنگرهای نیروهای عراقی و چگونگی مقابله با هلی کوپترهای دشمن به وسیله موشک سهند مطرح گردید. علی شمخانی نیز گفت: «در جنگ کوهستان وقتی نیروها قاطی شوند، تصمیم فرمانده است که به پیروزی منجر می شود. یعنی تا نقطه درگیری نیرو را خوب توجیه و هدایت کند و به موقع با دشمن درگیر کند و هنگام برخورد با کمین، محکم و قاطع مشکل را حل کند.» (۳)

۱۰۸۱

ضرورت ایجاد تحول در یگان های رزم و افزایش توان رزمی آنها به رغم وجود مشکلات و کمبودها، لزوم تلاش بیش تر برای بازسازی یگان ها، احتمال افزایش کمبودها و مشکلات پشتیبانی و ضرورت تحول معنوی و برخورد صادقانه، از جمله نکاتی بود که فرمانده نیروی زمینی سپاه در پایان جلسه امروز قرارگاه نجف به فرماندهان حاضر در جلسه متذکر شد. علی شمخانی گفت: «اگر توان عملیات و زمان عملیات مان را افزایش ندهیم، دشمن به ما حمله می کند؛ یعنی اگر ما به ماووت حمله نمی کردیم، قطعاً دشمن به ما حمله می کرد. عراق بعد از کربلای ۵ همه نیروهای ژاندارمری و شهربانی خود را وارد جنگ کرده است. یکی از برادرانی که تا بغداد رفته است می گوید فقط یک دژبانی نزدیک بغداد بوده است، در حالی که قبلاً از سلیمانیه تا بغداد ۱۶ دژبانی داشت و بازرسی دقیق انجام می داد، ولی حالا همان یک دژبانی هم بازرسی نکرده است.»

ص: ۱۵۶

۱-۳. همان، ص ۷۲.

۲-۴. همان، ص ۷۵ و ۷۶.

۳-۵. همان، ص ۸۵.

علی شمخانی فرمانده نیروی زمینی سپاه در جلسه فرارگاه نجف ضمن تأکید بر ضرورت ایجاد تحول در یگان‌های رزم گفت: آمریکا برای تهدید به منطقه نیامده، بلکه برای عمل آمده است. آمریکا با نز جنگ بدون برنده به میدان آمده و دست از این نز هم نخواهد کشید.

توان بازسازی عراق بیش تر از ما است، لذا نباید به او فرصت بدهیم؛ باید در یگان‌های رزم و همین طور در پایگاه‌ها و نواحی تحول ایجاد بکنیم. تحول یکی از نظر اخلاقی و معنوی است، از جمله آنچه داریم صادقانه بگوییم.

شعاری که پارسال دادیم [مبنی بر سال تعیین سرنوشت و سال آخر جنگ] موجب شد طالبانی‌ها از عراق قطع امید بکنند و به ما بپیوندند...

مردم هم هر چه می‌توانستند از نظر جنس و نیرو کمک کردند به همین خاطر پارسال، سال شکوفایی یگان‌های ما بود، ولی امسال خبری نیست، لذا باید در یگان‌ها تحول ایجاد کنیم. همان طور که امسال اوضاع یگان‌ها بدتر از پارسال است، وضع دولت و انبارها نیز مثل یگان‌هاست؛ یعنی آنچه ما پارسال استفاده می‌کردیم از انبارها بود ولی امروز (وسایل و مهمات و ...) از کشتی به خط می‌آید که آن هم به اندازه کفاف نیست. نمی‌شود انتظار یگان‌ها مثل سال قبل باشد. نمی‌شود انتظار اعزام نیرو مثل سال گذشته را داشته باشیم. ظلم به اسلام و انقلاب است که کسی وضعیت فعلی انقلاب را درک نکند. اگر توقف کنیم دشمن تقویت شده و باقی خواهد ماند. یگان‌ها باید تحول ایجاد کنند و [در این کار] مسابقه بدهند.

امریکا برای تهدید نیامده، بلکه برای عمل آمده و من در این شکی ندارم. اگر قبل از اینکه در منطقه جا می‌گرفت به او فرصت نمی‌دادیم، این طوری نمی‌توانست بیاید. احساس کرده صدام رفتنی است، لذا خودش آمده است. ابتدا در داخل خودش وحدت نظر ایجاد کرد و سپس در کشورهای دیگر این کار را کرد؛ یعنی ابتدا ابهت شکنی کرد، سپس خودش آمد و پس از آن انگلیس و فرانسه و ... هم آمدند.

امریکا با تز "جنگ بدون برنده" به میدان آمده است و دست از این تز هم نخواهد کشید. امریکا تحلیل می‌کند که مردم از جنگ خسته شده‌اند، البته تحلیل درستی نیست. امریکا پله پله ابهت شکنی کرد و کم کم کشتی ما را زد و حتی آن را منهدم کرد. امریکا برنامه ریزی کرد تا به تدریج ما را تحت فشار و محاصره قرار بدهد تا صدام را حفظ کند...

این آمارهایی که یگان‌ها دارند دیگر قابل تحمل نیست، همان طور که به کل مملکت فشار می‌آید یگان‌ها هم باید به خودشان فشار بیاورند ... مشکل ما مشکل پشتیبانی و مهندسی و ... است و در یک کلام مشکل ما توان است.»^(۱)

به منظور جلوگیری از پی بردن دشمن به منطقه اصلی عملیات آتی و اهداف آن، قرارگاه نجف امروز دستورالعمل زیر را به یگان های تابع خود ابلاغ کرد:

«با توجه به دید دشمن روی عقبه و جاده های منطقه به خصوص دید ارتفاع گامو روی جاده مسیر بوالحسن به پل سیدالشهدا (جاده دامنه کاگر)، لذا برای از بین بردن حساسیت منطقه موارد ذیل به مورد اجرا درآید:

۱- از هرگونه ستون کشی به منطقه خودداری گردد.

۲- یگان ها به هنگام انتقال نیرو مجازند تا موقعیت شهید بروجردی از اتوبوس و مینی بوس استفاده نمایند.

۳- جهت انتقال نیرو از دژبانی مستقر در "کاگر" به سمت خط از اتوبوس و مینی بوس استفاده نگردد. در مواقع ضروری از قبل با این قرارگاه هماهنگی لازم به عمل آید.

فرماندهی قرارگاه نجف - علی شوشتری» (۱)

۱۱۰۲

در پی ناامیدی رژیم عراق از تلاش های امریکا در شورای امنیت برای تحریم تسلیحاتی ایران، عراق حملات هوایی خود را علیه مراکز اقتصادی ایران تشدید کرد. نیروگاه شهید سلیمی نکا، کارخانه صنعتی پارچین تهران، تلمبه خانه پل "باباحسین" در استان لرستان، و پادگان پیرانشهر از اهداف حملات هوایی امروز دشمن در خشکی بودند.

سه هواپیمای دشمن در ساعت ۱۵:۵۹ بدون اینکه در رادارها رؤیت شوند وارد فضای مازندران شده و واحد شماره ۳ نیروگاه شهید سلیمی نکا را با پرتاب ۶ راکت و بمب هدف قرار دادند که دو عدد از آنها بین واحد ۲ و ۳ اصابت کرد و در کنار هریک از تأسیسات انبار، تعمیرگاه و ساختمان نیروگاه یک عدد دیگر منفجر شد. نیروگاه شهید سلیمی که یکی از بزرگ ترین نیروگاه های کشور است، به هنگام حمله ۱۳۳۰ مگاوات برق در ۳ واحد خود تولید می کرد که در این حمله آسیب کلی دید و این تولید از شبکه برق خارج شد. منابع وزارت نیرو اعلام کردند در نتیجه این حمله و حملات گذشته هواپیماهای عراقی به دیگر نیروگاه های بخاری و آبی کشور، در مجموع ۲۰۰۰ مگاوات خاموشی در شبکه خواهیم داشت. (۲) در حمله امروز دشمن ۲۰ تن از کارکنان نیروگاه شهید و ۷۱ تن مجروح شدند که حال برخی از مجروحان وخیم گزارش شده است. (۳) گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از فرمانده پدافند هوایی بابل سر حاکی است که در جریان حمله هوایی دشمن یکی از هواپیماهای متجاوز عراقی هدف آتش پدافند هوایی نیروهای مستقر در منطقه قرار گرفت و سرنگون شد. (۴) همچنین اعلام شد که ورود و خروج هواپیماهای دشمن در پوشش راداری قرار نداشت. (۵)

همچنین در ساعت ۱۳ امروز شش هواپیمای دشمن با استفاده از روش ارتفاع پست و

ص: ۱۵۹

۱- ۷. سند شماره ۳۱۳۰۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نجف، به یگان های تابعه، ۷/۷/۱۳۶۶.

۲- ۸. سند ۱۰۲۶۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه ناحیه مازنداران - اطلاعات، ۸/۷/۱۳۶۶؛ و - سند ۱۳۵۱۴۷ مرکز مطالعات و

- تحقیقات جنگ: ستاد کل سپاه - مرکز فرماندهی سپاه، "گزارش نوبه ای"، ۹/۷/۱۳۶۶، ص ۲؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۴، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۴.
- ۳-۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۵، ۹/۷/۱۳۶۶، ص ۳.
- ۴-۱۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۴، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۴.
- ۵-۱۱. دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم، واحد سیاسی، نشریه "گزارش"، شماره ۵۸، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۲۰.

غافل گیر کردن واحدهای پدافندی، منطقه صنعتی پارچین را در جنوب شرقی تهران، هدف حمله هوایی خود قرار دادند که در این حمله به قسمت هایی از این واحد صنعتی از جمله باروت سازی، آزمایشگاه و سالن غذاخوری آسیب رسیده و حداقل ۴۰ تن شهید و بیش از ۱۰۰ تن مجروح شدند. (۱) شدت حمله چنان بود که برای کمک به بمباران شدگان تقاضای هلی کوپتر شد. (۲)

تلمبه خانه "باباحسین" واقع در مسیر خط لوله اهواز - ری در ۲۵ کیلومتری جنوب شرقی خرم آباد از دیگر هدف های امروز هواپیماهای عراق بود که در ساعت ۱۲:۳۳ بمباران شد. (۳) در این حمله که دشمن از بمب های خوشه ای استفاده کرد، به دو مخزن حاوی فرآورده های نفتی آسیب رسید و تعدادی از کارگران این واحد شهید و مجروح شدند. (۴)

همچنین بر اثر بمباران امروز روستای چغاحمام در استان باختران، دو کشاورز مجروح شدند. (۵)

علاوه بر مراکز صنعتی - کارگری، هواپیماهای عراق در ساعت ۱۲ و ساعت ۱۵ در دو نوبت پادگان پیرانشهر را بمباران کردند. (۶)

۱۱۱۱

هم زمان با تشدید حملات عراق به مراکز اقتصادی در قلمرو خشکی، در خلیج فارس نیز امروز یک نفتکش ایرانی بنام "خارک ۴" در فاصله ۱۶ مایلی جزیره خارک در ساعت ۱۶:۳۰ هدف حمله هواپیماهای عراقی قرار گرفت. این نفتکش که پس از بارگیری از جزیره خارک به سوی بندرعباس در حرکت بود از ناحیه موتورخانه هدف یک فروند موشک واقع شد و دچار آتش سوزی گردید. (۷) خسارات وارد شده به این نفتکش جزئی بود طوری که توانست حرکت خود را به سوی مقصد مورد نظر ادامه دهد. (۸)

به گزارش رویتر، ایران در پاسخ حمله عراق به نفتکش "خارک ۴"، یک نفتکش یونانی را هدف حمله قرار داد. طبق این گزارش قایق های تندرو ایران در جنوب خلیج فارس و در نزدیکی جزیره فارسی در یک اقدام تلافی جویانه نفتکش "کورینا" را هدف قرار داده و به آن آسیب رساندند. این حمله هیچ گونه تلفاتی در پی نداشت. (۹)

خبرگزاری فرانسه با اعلام خبر حمله به نفتکش کورینا در سه شنبه شب، آن را پاسخی به حمله عراق به نفتکش خارک ۴ و بمباران اهداف اقتصادی در حوالی تهران و شمال ایران دانست. (۱۰)

۱۱۲۲

در پاسخ به جنگ افروزی های رژیم عراق در بمباران مراکز صنعتی - کارگری ایران، تأسیسات واقع در استان های بصره و العمارة عراق زیر آتش سنگین توپخانه های دوربرد رزمندگان نیروی زمینی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی قرار گرفت. در این گلوله باران ها ده ها مرکز صنعتی و اقتصادی از جمله نیروگاه های برق، تلمبه خانه ها، پارک های موتوری، کارخانجات، ایستگاه های سوخت رسانی، تأسیسات مخابراتی و مواضع و استحکامات پدافندی دشمن درهم کوبیده شد. (۱۱)

از سوی دیگر، هم زمان با بمباران مراکز صنعتی - کارگری ایران به وسیله هواپیماهای

ص: ۱۶۰

۲-۱۳. مأخذ ۱۰، ص ۴.

۳-۱۴. مأخذ ۱۰، ص ۵.

۴-۱۵. مأخذ ۹، ص ۴.

۵-۱۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

۶-۱۷. سند شماره ۹۷۵۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهداء، ۹/۷/۱۳۶۶.

۷-۱۸. سند شماره ۱۰۲۶۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر فرماندهی نیروی دریایی سپاه، ۸/۷/۱۳۶۶؛ و - مأخذ ۱۰، ص ۷، منامه

- خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۷/۷/۱۳۶۶.

۸-۱۹. مأخذ ۱۰، ص ۵.

۹-۲۰. روزنامه رسالت، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲، به نقل از خبرگزاری رویتر؛ و - Sreed har. Kapil Kaul Tanker War,

Aspect Of Iraq Iran War (۱۹۸۰-۸۸) New Delhi, ABC, Publishing house, ۱۹۸۹

۱۰-۲۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۶، ۱۰/۷/۱۳۶۶، ص ۴۴، منامه - خبرگزاری فرانسه،

۹/۷/۱۳۶۶.

۱۱-۲۲. مأخذ ۱۶، ص ۲.

عراقی، سفیر این کشور در سازمان ملل متحد برای جلوگیری از هرگونه آثار احتمالی منفی این اقدامات در مجامع بین‌المللی، امروز با ارسال سه نامه خطاب به دبیرکل سازمان ملل متحد، ایران را متهم کرد که مناطق غیرنظامی عراق را گلوله باران کرده است. عصمت کتانی در نامه مربوط به روز ۲۱ سپتامبر ۱۹۸۷ (۳۰ شهریور ۱۳۶۶) مدعی شده است که در این روز نیروهای ایران ۷۹ گلوله به مناطق مسکونی بصره و ۱۸ گلوله به ناحیه بدره زده‌اند که در مجموع ۳ کشته و ۳۱ مجروح داشته و به چند ساختمان غیرنظامی خسارت وارد شده است. نماینده عراق در نامه دیگر ادعا کرده است که در روز ۲۴ سپتامبر ۱۹۸۷ به مناطق غیرنظامی استان‌های بصره، دیاله، واسط و سلیمانیه بیش از ۳۸۰ گلوله توپ اصابت کرده و موجب کشته شدن ۱۹ تن و جراحت ۷۲ تن شده است و خسارات مادی نیز وارد گردیده است. وی در این نامه افزوده که در روز ۲۵ سپتامبر نیز ۴۵ گلوله به نقاط مختلف استان بصره اصابت کرده و به مرگ ۲ تن و جراحت ۱۷ تن دیگر منجر شده است.

عصمت کتانی در آخرین نامه امروز خود مدعی شده است که در روزهای ۲۶، ۲۷ و ۲۸ سپتامبر (۴ و ۵ و ۶ مهر) توپخانه ایران به مناطق غیرنظامی استان‌های بصره، سلیمانیه، دیاله و واسط و ناحیه دوکان جمعاً ۲۰۵ گلوله شلیک کرده است که بر اثر آن ۲ کشته و ۲۶ تن مجروح شده‌اند و به تعدادی ساختمان خسارت وارد شده است. (۱)

۱۱۳۱

براساس گزارش سپاه پاسداران بوکان، در ساعت ۱:۳۰ بامداد امروز حزب دمکرات کردستان با یک لک* از هیز* بیان و یک لک از هیز پیشوا (۲) به پایگاه گردان امام حسن (ع) واقع در روستای نوبار بوکان حمله کردند و پس از محاصره پایگاه به داخل آن نفوذ کردند و سپس پایگاه را به آتش کشیدند. درگیری نیروهای پایگاه با افراد ضدانقلاب تا ساعت ۳:۳۰ ادامه داشت. طبق گزارشی که در همین روز اعلام شد، در این هجوم غافل‌گیرانه ۵۳ تن شهید شدند که ۴۱ تن از شهیدان شناسایی شدند و ۱۲ تن دیگر به علت سوختگی شدید شناسایی نشدند. بقیه نیروهای پایگاه نیز اسیر شدند. (۳)

در پی اطلاع سپاه بوکان از این تهاجم، گردان نبی اکرم (ص) و گردان جندالله برای تعقیب ضدانقلاب به منطقه درگیری اعزام شدند که در ارتفاعات طرفه (طراغه) با مهاجمان به مقابله پرداختند. سرانجام پس از چهار ساعت درگیری، نیروهای مهاجم عقب نشینی کردند و از تلفات آنها اطلاعاتی به دست نیامد در این درگیری از نیروهای خودی سه تن مجروح شدند و یک تن اسیر گردید. (۴) اطلاع بعدی حاکی است که "احمد خورسوار" فرمانده هیز پیشوا در این درگیری کشته شده است. (۵)

از جمله دلایلی که برای موفقیت نیروهای ضدانقلاب در این حمله گفته شده است اینکه این

ص: ۱۶۱

۱- ۲۳. سند‌های شماره S/۱۹۱۶۳، S/۱۹۱۶۴، S/۱۹۱۶۵ شورای امنیت سازمان ملل، مورخ ۳۰ سپتامبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۲- سازمان نظامی حزب دمکرات کردستان چنین است: دسته ۱۰ نفر، پل ۲۰ نفر، لک ۷۰ تا ۸۰ نفر، هیز ۵۰۰ نفر. یک هیز شامل ۶ لک است. (سند شماره ۲۸۷۷۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اظهارات یکی از پناهندگان عضو حزب دمکرات کردستان)

۳- ۲۴. سند شماره ۳۶۶۹۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه بوکان به قرارگاه شهید بروجردی، ۸/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۳۶۶۹۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه بوکان، ۷/۷/۱۳۶۶.

۴- ۲۵. همان.

۵-۲۶. سند شماره ۸۸۲۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه حمزه، "گزارش روزانه"، ۱۸/۷/۱۳۶۶.

پایگاه فرمانده ثابتی نداشته بلکه یکی از نیروها به سرپرستی آن مشخص شده است و در آن شب پایگاه کمین نداشته و تعداد نگهبانان آن کم بوده است. (۱)

در جاده بانه - سقر نیز تعداد ۲۰ نفر از چته های کومه له که دو نفرشان دختر بودند، در ساعت ۲۰:۳۰ دستگاه های راه سازی مستقر در دهانه تونل را به آتش کشیدند که دستگاه ها دچار حریق شده و منهدم گردید. واحد اطلاعات سپاه با اعلام این خبر افزود: افراد مستقر در پاسگاه ژاندارمری که در نزدیکی حادثه قرار داشتند، هیچ گونه عکس العملی از خود نشان ندادند. (۲)

۱۱۴۱

پیشمرگان مبارز کرد عراق امروز با اجرای عملیات کمین در جاده عمومی سورداش - سلیمانیه نزدیک روستای کانی میران ضمن به هلاکت رساندن ۱۰ مزدور عراقی، یک دستگاه خودرو را به آتش کشیدند و یک خودرو و یک قبضه کلاش به غنیمت گرفتند. در این درگیری سه نیروی عراقی نیز به اسارت پیشمرگان مبارز کرد درآمدند. (۳)

بنا به گزارش امروز قرارگاه رمضان، پیشمرگان اتحادیه میهنی کردستان عراق در هفته گذشته در جاده های تق تق به کرکوک و توزخورماتو به کرکوک و چمچال به سنکاو، چندین کمین علیه نیروهای عراقی اجرا کردند که در جریان این کمین ها ۹۷ تن از مزدوران و نظامیان عراقی کشته و ۱۱ تن اسیر شدند و مقداری سلاح و مهمات به غنیمت گرفته شد. پیشمرگان اتحادیه همچنین با حمله به خط دفاعی عراق در استان کرکوک، ۱۰ نیروی بعثی را کشته و ۴ تن را اسیر کردند.

قرارگاه رمضان در ادامه گزارش امروز خود آورده است: «پیشمرگان حزب دمکرات کردستان عراق با همکاری پیشمرگان اتحادیه میهنی کردستان عراق در روزهای گذشته با حمله به مرکز گردان و ۱۳ پایگاه اطراف بخش "شیرانش اسلام" از توابع شهر زاخو واقع در استان دهوک عراق، موفق شدند با تصرف پایگاه های فوق، مزدوران مستقر در آنها را کشته یا زخمی نمایند و ۹ تن را نیز اسیر کنند. همچنین ۵ خودرویی ارتش عراق به آتش کشیده شد و ۱۳ بی سیم و مقداری مهمات و سلاح سبک غنیمت گرفته شد. علاوه بر این پیشمرگان کرد در دو عملیات دیگر در استان دهوک تعدادی دیگر از مزدوران بعثی را کشته و تجهیزات آنها را منهدم کردند.» (۴)

۱۱۵۲

رژیم عراق برای جبران کمبود نیروی انسانی، به خصوص پس از عملیات کربلای ۵، علاوه بر به کارگیری نیروهای نظامی در جنگ و فراخوانی دوره های سنی مختلف به خدمت نظام وظیفه، از ابتدای جنگ تاکنون از صدور کارت پایان خدمت جلوگیری کرده است. مسئول بسیج مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در این باره گفت: «ارتش عراق از آغاز جنگ تاکنون هیچ سربازی را ترخیص نکرده و عراقی های ۱۴ تا ۳۵ ساله را به خدمت ارتش فراخوانده است. وی افزود: «علی رغم وجود جوخه های اعدام در پشت خطوط مقدم جبهه و تدابیر شدید برای کنترل

ص: ۱۶۲

۱- ۲۷. مأخذ ۲۴، ردیف سوم.

۲- ۲۸. سند شماره ۹۷۵۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه یازدهم امام حسن عسگری(ع)، اطلاعات، ۱۲/۷/۱۳۶۶؛ و - سند ۹۷۵۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات ژاجا، به وزارت کشور، ۱۰/۷/۱۳۶۶؛ و - واحد اطلاعات سپاه پاسداران، "گزارش روزانه"، نشریه ۲۶۳، ۱۴/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

۳- ۲۹. سند شماره ۰۴۶۲۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان، ۱۸/۸/۱۳۶۶.

۴- ۳۰. سند شماره ۴۵۱۶۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: روابط عمومی قرارگاه رمضان، ۷/۷/۱۳۶۶.

نظامیان، در منطقه جنوب عراق قریب ۳۰ هزار تن از ارتش عراق گریخته اند و بالغ بر ۳۵ هزار تن از پرسنل ارتش عراق جهت مبارزه با مجاهدین و پیشمرگان کرد و رزمندگان اسلام در کردستان عراق بسیج شده اند.»(۱)

مسئول بسیج مجلس اعلای عراق به کمک های بیمارستانی کویت به عراق در عملیات کربلا ۵ اشاره کرده و درباره استراتژی رژیم عراق در برخورد با مشکل کردها در شمال عراق و گشایش جبهه دوم در این منطقه گفت: «ارتش عراق روستاها و آبادی های محل تردد مجاهدین عراقی را به وسیله بولدوزر تخریب و با خاک یکسان می کند که تاکنون بالغ بر دو هزار روستای شمال عراق به وسیله هواپیماهای عراقی بمباران شده و یا توسط بولدوزر با خاک یکسان شده است.»(۲)

۱۱۶۱

در ادامه عزیمت نیروهای رزمنده مردمی به جبهه های جنگ تحمیلی امروز نیز نیروهای آموزش دیده رزمی و تخصصی در قالب کاروان حماسه سازان عاشورا از استان های کردستان، یزد، فارس و خوزستان و ناحیه قم راهی صحنه های نبرد شدند.(۳) از استان تهران نیز علاوه بر اعزام نیروهای رزمی در روز گذشته، امروز سومین گروه فنی - تخصصی سپاه یکم ثارالله به استعداد یک گردان رهسپار جبهه های نبرد شد.(۴)

از سوی دیگر، رادیو اسرائیل در بخش خبری خود با اشاره به اعزام نیروهای تازه نفس ایران به جبهه جنوب و تجمع آنها در این جبهه به استعداد ۲۰۰ هزار تن گفت: «ایران قصد دارد در آینده نزدیک حمله گسترده تازه ای را علیه بصره، قبل از شروع باران های زمستانی، آغاز کند. ایرانیان می کوشند برتری نظامی عراق را با استفاده از اوضاع نامساعد جوئی خنثی کنند.» این رادیو به نقل از یک کارشناس نظامی اسرائیل گفت: «احتمال زیاد می رود که جنگ ایران و عراق در یک سال آینده به نقطه پایان برسد. به گفته این کارشناس اسرائیلی از جمله علل احتمال پایان جنگ عبارت است از دخالت ابرقدرت ها، دشواری های اقتصادی دو کشور به ویژه ایران، ناتوانی طرفین در نیل به پیروزی و بالا رفتن تعداد قربانیان و همچنین خستگی و ناخرسندی شدید ملت ایران از ادامه جنگ.»(۵)

۱۱۷۲

امام خمینی امروز در دیدار با ائمه جمعه سراسر کشور در سخنان کوتاهی با اشاره به ضدیت دنیا با اسلام، بر وحدت بیش تر میان اقشار مختلف مردم تأکید کردند: «... من دعا می کنم خداوند تبارک و تعالی ما را از قید و بند نفس اماره نجات بدهد. من عرض می کنم که خداوندا ما گرفتار هستیم؛ گرفتار در دست خودمان هستیم؛ گرفتار به نفوس خودمان هستیم و گرفتار به نفوس خبیثه ای که بر ضد اسلام و مسلمین عمل می کند، ما را و همه را از این گرفتاری نجات بده ... ما امروز گرفتار هستیم به چه گرفتاری هایی؛ تمام تبلیغات بر ضد ماست، تمام دنیا به ضد اسلام قیام کرده اند. ما باید برای خاطر خدا، برای به دست آوردن حسنه، خودمان با هم

ص: ۱۶۳

۱- ۳۱. روزنامه اطلاعات، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱۸؛ و - مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: "خبرهایی از داخل عراق"، نشریه "بررسی جنگ" شماره ۲، ۹/۸/۱۳۶۶، ص ۲۵.

۲- ۳۲. همان.

۳- ۳۳. مأخذ ۱۶، ص ۱۱؛ و - روزنامه اطلاعات، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱۸.

۴- ۳۴. روزنامه کیهان، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

باشیم، تمام قشرهای ملت با هم باشند، تمام علمای اعلام و تمام ائمه‌جمعه باهم باشند؛ پشتیبان هم باشند، پشتیبان دولت باشند، پشتیبان مجلس باشند، پشتیبان قوه قضایی باشند، پشتیبان قوه اجرایی باشند. آنها خدمت گزار باشند به مردم و ما هم خدمت گزار. اینها بندگان خدا هستند. خدمت به بندگان خدا خدمت به خداست. و خدمت به بندگان خدا امروز این است که همه مجتمعاً درصدد این باشند که با کلمه واحده از اسلام و مسلمین و خصوصاً از مستضعفان جهان و ملت شریف ایران، پشتیبانی کنند. ...»(۱)

خبرگزاری آسوشیتدپرس با مخابره سخنان امام آن را در ارتباط با اعدام مهدی هاشمی عنوان نمود و گزارش داد: «آیت الله روح الله خمینی رهبر ایران روز سه شنبه از مردم کشورش خواست وحدت خود را حفظ کنند، از دولت حمایت کرده و از مناقشه بپرهیزند. اظهارات وی که خطاب به جمعی از ائمه جمعه و جماعات در تهران ایراد شد درست روز بعد از اعدام مهدی هاشمی، یعنی وزیر دست راست جانشین انتخاب شده [امام] خمینی [آیت الله منتظری] به اتهام توطئه واقع شد.» آسوشیتدپرس در ادامه گزارش خود با ارائه شرح حال مهدی هاشمی افزود: «اگرچه [امام] خمینی در سخنان خود اشاره ای به این اعدام نکرد، ولی هم زمانی سخنان وی با این واقعه می تواند نشان دهنده علاقه رهبر ۸۷ ساله ایران به جلوگیری از رشد اختلافات داخلی و غیرقابل کنترل شدن جنگ قدرت باشد.»(۲)

امام خمینی در دیدار ائمه جمعه: من دعا می‌کنم که خداوند تبارک و تعالی ما را از قید و بند نفس اماره نجات بدهد.

امام خمینی در دیدار ائمه جمعه: من دعا می‌کنم که خداوند تبارک و تعالی ما را از قید و بند نفس اماره نجات بدهد.

ص: ۱۶۴

۱- ۳۶. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام، جلد بیستم، ص ۳۹۴ و ۳۹۵.

۲- ۳۷. مأخذ ۹، ص ۲۲، خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۸/۷/۱۳۶۶.

رزمندگان کاروان "راهیان از جبهه تا جماران" در دومین روز از حضور خود در تهران و تجدید بیعت با امام خمینی، امروز با رئیس مجلس شورای اسلامی دیدار کردند. آقای هاشمی رفسنجانی در این دیدار روند جنگ تحمیلی، اوضاع خلیج فارس و تلاش های جهانی برای فشار به جمهوری اسلامی را تشریح کرد. وی تلاش های استکبار جهانی در چندماه اخیر را در سه محور ایجاد جنگ روانی، حرکت های سیاسی جهانی و آماده شدن برای برخورد مستقیم نظامی عنوان کرد و گفت: «تمامی تلاش های مذکور برای نجات صدام و حزب بعث عراق صورت گرفته و نتیجه طبیعی روند پیروزمند ضد جنگ تحمیلی بوده است.»^(۱)

رئیس مجلس شورای اسلامی تلاش های سیاسی دیپلماتیک مسئولان کشور را در جهت بیان موضع جمهوری اسلامی مبنی بر معرفی متجاوز قبل از آتش بس، اعلام کرد و درباره احتمال درگیری ایران و امریکا گفت: «امروز در روند تلاش های گسترده امریکا و حامیانش برای نجات صدام و حزب بعث، ملت ما با شرارت های استکبار در آب های خلیج فارس و احتمال رویارویی مستقیم با آنان در این منطقه مواجه است. اگرچه بعید می دانیم که امریکا و حامیانش آن قدر احمق باشند که جرئت مقابله مستقیم با رزمندگان شهادت طلب و جان برکف ما را به خود بدهند، ولی این فرض ناممکن نیست و احتمال وقوع این رویارویی وجود دارد. جمهوری اسلامی با توجه به این احتمال خود را برای مقابله با رویارویی مستقیم آماده کرده و تصمیم قاطع دارد که با اتکال به قدرت الهی، نیروی مردم و رزمندگان و الهام از رهنمودهای امام امت، از امکانات بالقوه خویش به محض ایجاب شرایط استفاده کند و به کمترین شرارت در آب های خلیج فارس، به بهترین وجه پاسخ گوید.»^(۲)

نمایندگان مجلس شورای اسلامی امروز در سخنان قبل از دستور، جنگ ایران علیه عراق را جنگی دفاعی و برای تنبیه متجاوز عنوان کردند و با تأکید بر اینکه برای رسیدن به هدف، مرعوب حضور نظامی امریکا در خلیج فارس نخواهند شد، اعلام کردند: «قضیه جنگ با معرفی متجاوز و تنبیه آن حل خواهد شد نه با تهدید، زیرا شکست دادن ملتی که با عزم راسخ و با ایمان به خدا به دفاع از خود برخاسته، امکان ندارد.» در جلسه امروز مجلس شورای اسلامی رسیدگی به گزارش کمیسیون امور دفاعی در خصوص طرح قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران اعاده شده از شورای نگهبان پیگیری و موادی از آن اصلاح و تصویب شد.^(۳)

وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران با توجه به اقدامات اخیر شورای امنیت و مسائل مربوط به قطعنامه ۵۹۸ و همچنین گسترش مناقشه در منطقه، نامه ای برای دبیرکل سازمان ملل ارسال کرد. نمایندگی ایران در سازمان ملل امروز نامه وزیر امور خارجه ایران و نامه دیگر درباره حمله مورخ ۲۱ سپتامبر ۱۹۸۷ (۳۰ شهریور ۱۳۶۶) هواپیماهای عراقی برای دبیرکل ارسال کرد. در این نامه آمده است که در ۲۱ سپتامبر ۱۹۸۷ هواپیماهای جنگنده عراقی به شهرهای باختران و

۱- ۳۸. روزنامه اطلاعات، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۳۹. همان.

۳- ۴۰. اداره کل تندنویسی مجلس شورای اسلامی، "روزنامه رسمی": مشروح مذاکرات مجلس، جلسه ۴۵۲، ۷/۷/۱۳۶۶، ص ۱۷ تا ۲۵.

دکتر ولانسی در نامه‌ای به دبیرکل سازمان ملل:
جمهوری اسلامی پاسخ مناسب و مؤثری به حمله
امریکا به کنسول ایران - اجر خواهد داد.

ازنا حمله کردند که بر اثر آن ۲۱ غیرنظامی شهید و ۱۰۰ تن مجروح شدند. (۱)

متن نامه وزیر امور خارجه به دبیرکل چنین است:

«گسترش اخیر مناقشه در منطقه و اقدامات شورای امنیت این جانب را وادار ساخته که توجه جناب عالی را به نکات ذیل جلب نمایم.

۱- جمهوری اسلامی ایران همکاری خود را با جناب عالی جهت اجرای قطعنامه ۵۹۸-۱۹۸۷- با حسن نیت و نگرش مثبت آغاز کرده به امید آنکه چنین تلاش‌هایی بتواند صلح و امنیت را به منطقه بازگرداند و ریشه‌های تجاوز را بخشکاند. چنین تلاشی را علی‌رغم اشکالات اساسی در قطعنامه مذکور شروع کرد. جمهوری اسلامی ایران در این روند موضع سازنده و دائمی خود را جهت نیل به حل و فصل عادلانه و همه‌جانبه حفظ کرده است.

۲- عراق علی‌رغم ادعای پذیرش قطعنامه ۵۹۸، از هیچ فرصتی جهت ایجاد موانع مختلف در اجرای طرح جناب عالی فروگذاری ننموده است. برای مثال در طرح جناب عالی، قطعنامه ۵۹۸ به عنوان مجموعه‌ای لاینفک مورد بحث قرار گرفته است و اجزاء آن تماماً به طور برابر مهم هستند و اقدامات می‌بایست جهت اجرای کلیه مفاد صورت پذیرد. در حالی که عراق صریحاً چنین عقیده‌ای را رد کرده است و معتقد است که قطعنامه می‌بایست براساس سیر ترتیبی آن اجرا شود. بدیهی است رژیم متجاوز عراق نه تنها با اجرای قطعنامه‌های همانند قطعنامه ۵۹۸ مخالف است بلکه این قطعنامه را هم در گفتار و هم در عمل رد کرده است.

۳- نقش سازمان ملل جهت کمک به تلاش‌های دبیرکل حائز اهمیت می‌باشد و می‌بایست مورد توجه واقع شود. دولت ایالات متحده از هیچ فرصتی جهت سنگ اندازی در اقدامات دبیرکل دریغ ننموده است. به علاوه، هنوز رایزنی‌های دبیرکل در تهران پایان نیافته بود که دولت ایالات متحده اعلام کرد که رایزنی‌های وی هیچ ثمره‌ای در بر نداشته است. در حالی که رئیس جمهوری اسلامی ایران در پیام خود به مجمع عمومی مورخ ۲۲ سپتامبر ۱۹۸۷ اعلام کرد که مأموریت دبیرکل به تهران و گزارش وی به شورای امنیت "سازنده" و "هدف دار" بوده است. دولت ایالات متحده با تبلیغات سیاسی از پیش تعیین شده اعلام کرد که ایران قطعنامه را رد کرده است که تلاش‌های دبیرکل با ناکامی مواجه شود و شورای امنیت به سوی اتخاذ قطعنامه دیگری جهت اعمال مجازات‌هایی علیه جمهوری اسلامی ایران گام بردارد. طراحان این قبیل جنگ تبلیغاتی به نظر می‌رسد که فراموش کرده‌اند که جمهوری اسلامی ایران بدون توجه

۱-۴۱. سند شماره S/۱۹۱۶۶ شورای امنیت سازمان ملل، ۳۰ سپتامبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

به هیچ قدرتی قطعنامه ۵۹۸ را رد کرد که هیچ نقطه مثبت و عملی در قطعنامه نیافت.

چنین حرکت و اقدامی از سوی دولت ایالات متحده به وضوح نشان دهنده آن است که علی رغم اظهارات بی صبرانه خود جهت اجرای قطعنامه، در واقع مقامات امریکایی هیچ تمایلی به اجرای قطعنامه ندارند، بلکه آنها مایل اند دستگاه سازمان ملل را جهت تعقیب سیاست خصمانه خود علیه جمهوری اسلامی ایران به کار گیرند. در این روند، ایالات متحده از افزایش فشار به سایر کشورها نیز جهت انجام اقدامات هماهنگ در مانع تراشی در تلاش های دبیرکل فروگذاری نموده است.

۴- دولت ایالات متحده عملاً نخستین نقض کننده قطعنامه ۵۹۸ می باشد. اعزام نیروهای نظامی ایالات متحده به خلیج فارس تنها پس از چند ساعت از تصویب قطعنامه، جدی ترین ضربه به اعتبار قطعنامه و نقض پاراگراف ۵ آن می باشد.

حضور ناوگان بزرگ ایالات متحده در خلیج فارس و اقدامات تحریک آمیز نظامی آن به ویژه حملات غیرقابل توجیه اش علیه یک کشتی غیرنظامی ایران و کشته و مجروح شدن خدمه آن نقض آشکار حاکمیت ملی جمهوری اسلامی ایران به شمار می رود و تهدید مهمی علیه امنیت منطقه است و با ایجاد هاله ای از ارباب، نقض صلح محسوب می گردد. جمهوری اسلامی ایران براساس ماده ۵۱ منشور سازمان ملل حق دفاع از خویش را محفوظ نگه می دارد و به موجب آن اعلام می نماید که ایالات متحده می بایست مسئولیت کامل پیامدهای ماجراجویی های تجاوزگرانه خود را بپذیرد.

با توجه به مواد ۳۹ و ۴۰ منشور سازمان ملل درباره نقض صلح، چگونه شورای امنیت در برابر چنین نقض آشکاری از سوی ایالات متحده سکوت کرده است؟ تهدید جدی حضور نظامی ایالات متحده نه تنها باعث تشدید مناقشه و طولانی شدن و گسترش آن شده است بلکه به طور جدی مانع تلاش های دبیرکل در اجرای قطعنامه گردیده است. پاراگراف ۵ قطعنامه از سایر دولت ها خواسته است که از هرگونه اقدامی که به تشدید و گسترش مناقشه منجر شود خودداری ورزند و طراحی شده است تا از این قبیل اقداماتی که ایالات متحده در خلیج فارس مرتکب می شود جلوگیری گردد. بنابراین ایالات متحده متن و روح قطعنامه ۵۹۸ را نقض کرده است و مدعی است که بی صبرانه خواهان اجرای آن می باشد.

۵ - عراق از زمان تصویب قطعنامه ۵۹۸ اقدامات غیرقانونی خود را در زمین، دریا و هوا تشدید کرده است. از سرگیری و تشدید حملات علیه کشتی رانی بازرگانی در خلیج فارس و بمباران های ناجوانمردانه مناطق غیرنظامی نشان دهنده عزم آشکار عراق در ادامه دادن به تجاوزات خود علیه جمهوری اسلامی ایران می باشد علی رغم آنکه منافقانه موافقت خود را با قطعنامه اعلام نموده است.

۶ - جمهوری اسلامی ایران مصراً اعلام کرده است که به خاطر چنین مخالفت ها و

مانع تراشی‌ها که در تلاش‌های دبیرکل به طوری جدی صورت گرفته است، با وجود این، حسن نیت خود را در همکاری با تعدادی از اعضای شورای امنیت نشان داده است و ما می‌بایست به این حقیقت واقف باشیم که عراق، ایالات متحده و پادشاهی بریتانیا در حرف و عمل می‌خواهند مانع اقداماتی شوند که اخیراً صورت گرفته است و هرگونه امیدی را در جهت پیشرفت مثبت مناقشه خنثی سازند.

این‌گونه تلاش‌های دسته‌جمعی طرح‌ریزی شده تا در اقدامات دبیرکل اخلاص نمایند و در صورت موفقیت تنها راه حل نظامی را جایگزین سازند. بنابراین ضرورت دارد موضع واقعی کلیه طرف‌های مطروحه مشخص گردد.

علی اکبر ولایتی - وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران. (۱)

۱۲۰۱

هم‌زمان با اسکورت نفتکش کویتی "گاز پرنس" به وسیله ناوگان آمریکا در خلیج فارس، که پس از حمله آمریکا به کشتی "ایران - اجر" با چند روز تأخیر شروع شد، نیروهای انگلیسی به جست‌وجوی مین در آب‌های جنوبی جزیره ابوموسی در مجاورت سواحل امارات متحده عربی پرداختند. (۲) رادیو بی.بی.سی در گزارشی از خلیج فارس اعلام کرد: «مین جمع‌کن‌های انگلیسی به دنبال اطلاعات دریافتی از سوی آمریکا مبنی بر وجود مین در این ناحیه از خلیج فارس، عملیات خود را آغاز کردند. این منطقه تنها قسمتی از آب‌های بخش جنوبی خلیج فارس یعنی منطقه غربی خلیج فارس است که نفتکش‌های خیلی بزرگ قادر به عبور از آن هستند. تصور عمومی این است که مین‌ها به وسیله پاسداران انقلاب ایران که پایگاهشان در ابوموسی است کار گذاشته شده است و یا به تلافی حمله هفته گذشته آمریکا به یک کشتی ایرانی بوده است و یا پاسخی به حملات مداوم هواپیماهای عراقی به هدف‌های ایرانی در خلیج فارس می‌باشد. مین‌یاب‌های یادشده در پشت ناو "آندرو مدا" حرکت می‌کنند.»

رادیو بی.بی.سی تداوم حضور نیروهای انگلیسی را موجب دلگرمی منابع کشتی‌رانی و بهانه‌ای برای حملات تبلیغاتی ایران خواند و افزود: «منطقه مین‌گذاری شده جدید که در یک چنین نقطه حساس واقع است نشان می‌دهد که ایرانیان مصمم‌اند تا آنجا که ممکن است به طور غیرمستقیم منتهای دردسر و اشکال را برای کشتی‌های عربی و سایر کشتی‌هایی که از منطقه عبور می‌کنند فراهم آورند ولی از اقدامات علنی و مستقیم که بار دیگر منجر به حمله مهلک آمریکا شود اجتناب ورزند.» (۳)

آمریکا همچنین خواستار مشارکت هند در عملیات مین‌روبی در خلیج فارس است. "هندوستان تایمز" چاپ دهلی در گزارشی به نقل از یک مقام دولتی نوشت: «آمریکا مدتی است تلاش می‌کند با هند نیز نوعی همکاری در عملیات مین‌روبی داشته باشد، لیکن تاکنون موفق نشده است. مقام‌های واشنگتن معتقدند اگر هند به خلیج فارس مین‌روب اعزام کند، بر تأثیر

ص: ۱۶۸

۱- ۴۲. سند شماره S/۱۹۱۶۷ شورای امنیت سازمان ملل، ۳۰ سپتامبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۲- ۴۳. مأخذ ۱۶، ص ۳، منامه - خبرگزاری آسوشیتدپرس.

۳- ۴۴. مأخذ ۱۰، ص ۳۰، رادیو بی.بی.سی، ۷/۱۳۶۶.

تلاش های جاری جهت ایجاد یک نیروی چندملیتی در حمایت از صلح خواهد افزود. یک مقام امریکایی نیز خاطر نشان کرد ضرورت ندارد که چنین اقدامی را زشت شمیریم زیرا هم اکنون نیز مین روب های چند کشور دیگر در خلیج فارس فعالیت دارند. به نظر وی اعزام مین روب به خلیج در روابط هند با ایران یا عراق مانعی به وجود نخواهد آورد.»^(۱)

۱۲۱۱

در حالی که هنوز تنش میان کنگره امریکا و دولت ریگان در مورد اختیارات رئیس جمهور در زمان جنگ پایان نیافته، رئیس سنای امریکا (رابرت برد) اعلام کرد عملیات نیروی دریایی امریکا در منطقه خلیج فارس برای منافع امریکا زیان آور است^(۲) و سنا به زودی متمم دفاعی سال ۱۹۸۸ را درباره اسکورت نفتکش های کویتی در خلیج فارس به وسیله کشتی های امریکایی بررسی خواهد کرد. در این متمم برای عملیات نیروی دریایی امریکا در خلیج فارس یک مهلت ۹۰ روزه تعیین شده است. ریگان گفته است حتی اگر این متمم تصویب نشود، خود این امر که سنای امریکا چنین احتمالی را مورد بررسی قرار داده است به منافع امریکا در منطقه لطمه خواهد زد.^(۳) رادیو بی.بی.سی نیز گفت: «دمکرات ها در سنای امریکا می کوشند علی رغم مخالفت های شدید ریگان، به طرح اسکورت نفتکش های کویتی در خلیج فارس به وسیله کشتی های امریکایی پایان دهند.»^(۴)

۱۲۲۲

اتحاد جماهیر شوروی خواستار تشکیل و استفاده از کمیته رؤسای ستاد ارتش های پنج قدرت بزرگ در شورای امنیت برای حضور در خلیج فارس شد. معاون وزیر خارجه شوروی، پتروفسکی، با اشاره به ضرورت نظارت بین المللی بر اجرای کامل قطعنامه ۵۹۸، کنترل خلیج فارس را مهم دانسته و با هدف جلوگیری از یکه تازی امریکا در منطقه گفت: «نظریه جدید ما این است که باید از کمیته رؤسای ستاد ارتش در شورای امنیت استفاده کرد. بنابراین اگر حضور در خلیج فارس لازم و ضروری است، فرصت بدهید که این حضور تحت پرچم سازمان ملل انجام پذیرد. سازمان ملل شرایط لازم جهت انجام دیداری بین رؤسای ستاد ارتش امریکا، شوروی، فرانسه، انگلیس و چین جهت آماده سازی عملیات دریایی سازمان ملل در خلیج [فارس] را دارا است.» امریکا قبلاً طرح شوروی درباره تشکیل نیروی حافظ صلح دریایی بین المللی جهت تضمین رفت و آمد دریایی در خلیج فارس را رد کرده بود.^(۵)

۱۲۳۳

احتمال بروز جنگ میان ایران و امریکا، علل و عوامل آن، اهداف امریکا از لشکرکشی به منطقه و حمله به کشتی "ایران - اجر"، روابط دو ابرقدرت در خلیج فارس و ایران و علل همکاری آنها در مقابله با جمهوری اسلامی، از موضوعات مهمی است که مورد بحث و بررسی رسانه ها، سیاست مداران و صاحب نظران قرار دارد. "مک گارون" کاندیدای حزب دمکرات در انتخابات

ص: ۱۶۹

۱- ۴۵. مأخذ ۱۰، ص ۲۹، دهلی نو، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۷/۱۳۶۶.

۲- ۴۶. مأخذ ۳۸، ص آخر، خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از رادیو دویی.

۳- ۴۷. مأخذ ۱۶، ص ۳، به نقل از رادیو دویی.

۴- ۴۸. روزنامه رسالت، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲، خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از رادیو دویی.

۵- ۴۹. مأخذ ۳۴، ص ۱۹، به نقل از خبرگزاری یونایتدپرس.

ریاست جمهوری آمریکا در سال ۱۹۷۲ و عضو کنونی کنگره، اخیراً پس از مسافرت به چند کشور خاورمیانه دیدگاه‌های خود را در مصاحبه با مجله اشترن ابراز کرده است. وی با بیان اینکه جنگی بین ایران و آمریکا به وقوع خواهد پیوست، درباره هدف آمریکا در حمایت از کویت و عراق گفت: «قصد داریم به کویت و عراق کمک کنیم زیرا از این بیمناکیم که ایران بتواند جنگ را برود و قصد ما این است که به هر وسیله ای شده مانع این کار شویم.» وی با تأیید این نکته که ممکن است واقعاً ریگان درصدد گرفتن انتقام خواری و خفت ناشی از گروگان‌گیری و ایران گیت باشد، در مورد احتمال عقب نشینی آمریکا در مقابل حملات شهادت طلبانه گفت: «به گمان من حکومت ایالات متحده این بار عزم خود را جزم کرده است که حتی اگر به استقبال خطر جنگ هم برود میدان را خالی نکند. نکته نامیمونی که در این شرایط وجود دارد از این قرار است: اگر فرض کنیم که آمریکا موضع خود را در خلیج [فارس] رها کند و راه تسلیم پیش گیرد، این امر نه تنها از جانب ایران بلکه از جانب کلیه کشورهای واقع در خاورمیانه به عنوان تفوق و پیروزی بر "شیطان" آمریکایی تلقی خواهد شد و به گسترش اسلام بنیادگرایانه رادیکال تا فراسوی مرزهای ایران کمک خواهد کرد. از این رو گمان من این است که درباره اقدام به اسکورت نفتکش‌ها به اندازه کافی تأمل نشده، عواقب آن با کنگره، با هم پیمانان آمریکا و نیز با کشورهای منطقه، مورد بحث و بررسی کافی قرار نگرفته است ... روس‌ها فعلاً در خاورمیانه سیاست بهتر و توأم با احساس مسئولیت بیش تری را عرضه می‌کنند.» مک‌گارون با اشاره به زندگی میلیون‌ها مسلمان در جنوب شوری و تهدید احتمالی ایران علیه این کشور در صورت صدور انقلاب، اشتراک علایق دو ابرقدرت را بعد از جنگ بی نظیر توصیف کرد و گفت: «مسکو نیز همچون واشنگتن قصد دارد تا از گسترش اسلام رادیکال و در نتیجه از پیروزی ایران جلوگیری کند. اما ریگان روس‌ها را در منطقه خلیج [فارس] به چشم بزرگ‌ترین تهدید استراتژیک برای منافع ایالات متحده می‌نگرد و این به گمان من خطایی بنیادین به شمار می‌رود. به گمان من ما می‌توانیم در آنجا مانند دو همکار که دارای علایق مشترک هستند عمل کنیم.» (۱)

خبرگزاری رویتر نیز در گزارشی با عنوان "آیا ایران و آمریکا در جنگ هستند؟" نوشته است: «خط بین صلح و جنگ می‌تواند در عصری که جنگ‌ها به عنوان یک قانون رسماً اعلام نمی‌شوند، تیره باشد. حمله یک هلی کوپتر آمریکایی به یک کشتی ایرانی در هفته گذشته، برخی از منتقدان ریگان را متقاعد ساخت که دو کشور به طور مؤثر در جنگ هستند. دیگران می‌گویند این جنگ تاکنون رخ نداده است ولی پیش بینی می‌کنند که چون واشنگتن اکنون به طور محکم در جنگ ۷ ساله ایران و عراق در پشت سر عراق قرار گرفته است به زودی این جنگ آغاز شود. با این حال دولت ریگان تأکید می‌کند که دو کشور هنوز در صلح هستند. در حالی که دولت ریگان اقدامات خود را در خلیج فارس کاملاً دفاعی عنوان می‌کند، منتقدان آنها را اقداماتی خصمانه دانسته و استدلال می‌کنند عملیات اسکورت نفتکش‌ها که تنها از خطوط کشتی رانی کشورهای طرفدار عراق حراست

ص: ۱۷۰

می کند، واشنگتن را پشت سر عراق و در حمایت از این کشور قرار داده است. ولی "فرد اگسل گارد" کارشناس امور خاورمیانه مرکز مطالعات استراتژیک و بین المللی - که یک مرکز تحقیقات خصوصی است - گفته است: «اگرچه امریکا درصدد است از پیروزی ایران در جنگ جلوگیری کند با این حال از نظر تکنیکی در جنگ بی طرف مانده است. ...» (۱)

در خلیج فارس بیش از دو راه وجود ندارد. برقراری صلح و یا تحمیل آن به وسیله شورای امنیت و با همکاری قدرت های بزرگ و یا تشدید جنگ و کشیده شدن قدرت های خارجی در آن. "آنتونی پارسونز" سفیر سابق انگلیس در ایران و نماینده سابق این کشور در سازمان ملل متحد با اعلام این مطلب، معتقد است که در روش اول باید سازمان ملل دو طرف متخاصم را به این امر قانع سازد که به علل فراوانی نیاز به صلح دارند اما به تنهایی قادر به تحقق این امر نیستند و نیاز به یک وساطت بین المللی خواهند داشت. پارسونز در ادامه با اشاره به عملکرد شورای امنیت، بر این نکته بسیار مهم روانی تأکید می کند که ایران سازمان ملل را به خاطر مواضع قبلی اش بی طرف نمی داند و این سازمان ابتدا باید بر این امر فائق آید. وی می افزاید: «گام نخست، قطعنامه ۵۹۸ بود که برداشته شد و گام بعدی باید تحریم فروش اسلحه باشد که با وجود رژیم صدام، ایران با آن صلح نخواهد کرد و لذا باید اقدامات سازمان ملل در جهت آرام سازی اوضاع باشد و باید تلاش کند درگیری های زمینی را کاهش دهد، مانع از سرگیری "جنگ نفتکش ها" شود و خطوط کشتی رانی در خلیج فارس را خالی از مین نگاه دارد. بی تردید قدم اول به سود عراق خواهد بود. اقدامات مذکور تشنج بین المللی را کاهش داده و این امکان را به ناوگان های خارجی می دهد که از خلیج فارس خارج شوند.»

آنتونی پارسونز برای رسیدن به هدف فوق چنین پیشنهاد می کند: «اولاً نباید به ایران اجازه داد تا بی نهایت پاسخ قاطع خود را در مورد قطعنامه آتش بس به تأخیر اندازد. اگر ایران همچنان قطعنامه مذکور را نادیده بگیرد، باید شورای امنیت به مرحله اعمال اجباری تحریم فروش سلاح به ایران وارد شود. در نتیجه از احتمال دست زدن به تهاجمات گسترده و نگرانی از پیامدهای پیروزی ایران در جنگ که انگیزه اصلی تحرکات و فعالیت های جاری سازمان ملل بوده است، می کاهد.»

دوم: باید به عراقی ها تصریح کرد که در صورت از سرگیری جنگ نفتکش ها با یک تحریم تسلیحاتی مشابه روبه رو خواهد شد و این امر نقش بازدارنده قاطعی خواهد داشت.

سوم: مانعی نمی بینم که سازمان ملل ناوگانی مرکب از کشورهای غیرعضو دائم شورای امنیت برای مین یابی به خلیج فارس اعزام دارد، علی رغم اینکه بر دشواری این کار واقف می باشم. البته گفتن این هم به مراتب آسان تر از به اجرا درآوردنش در مقر سازمان ملل است. اما ظاهراً به جز این راهی غیر از کشیده شدن به جنگی شدیدتر که قدرت های خارجی در آن درگیر می شوند وجود ندارد و این چیزی است که در طول هفت سال جنگ خونین و تأسف بار به شکل معجزه آسایی از وقوع آن احتراز شده است.» (۲)

ص: ۱۷۱

۱- ۵۱. مأخذ ۱۰، ص ۱۶، واشنگتن خبرگزاری رویتر، ۷/۷/۱۳۶۶.

۲- ۵۲. مأخذ ۳۸، ص ۱۶.

مجلس سنای امریکا تحریم ورود نفت خام و سایر واردات از ایران را تصویب کرد. این تحریم به اتفاق آرا یعنی ۹۸ رأی موافق بدون هیچ رأی مخالفی به عنوان پیشنهادی برای درج در لایحه دفاعی سال ۱۹۸۸ به تصویب رسید. (۱) "باب دال" رهبر جمهوری خواهان سنای امریکا هنگام ارائه این لایحه به مجلس سنا گفت می خواهد بدین وسیله به ایران گوشزد کند که امریکا دیگر داد و ستد بین دو کشور را به صورت معمول تحمل نخواهد کرد. ایران در جنگ هفت ساله خود با عراق موشک های کرم ابریشم ساخت چین به سوی کویت شلیک کرد و خلیج [فارس] را مین گذاری کرده است. "دال" اضافه کرد که معتقد است این پیشنهاد مورد استقبال دولت قرار خواهد گرفت. (۲) دولت ریگان در واکنش به این مصوبه سنا، آن را یک اقدام سمبلیک خواند. "فیتز واتر" سخنگوی کاخ سفید گفت: «تناقضات این لایحه (لایحه تحریم واردات کالاهای ایران) با قرارداد (بیانیه) الجزایر که در حال اجرا در دادگاه لاهه می باشد باید مورد بررسی قرار گیرد که امکان دارد امریکا با اجرای این لایحه میلیاردها دلار در دادگاه از دست بدهد و علاوه بر آن با ممنوعیت خرید نفت از ایران در واقع خود را محدود کرده ایم نه دیگران را. به هر حال این نکته سمبلیک مهمی است که مجلس سنا می خواهد انجام بدهد و این احساس آنها را در هدفشان درک می کنیم و ما با آنها در یک خط هستیم و فقط می خواهیم ببینیم که از راه صحیح انجام شود.» (۳)

راديو كلن نیز تحریم نفتی ایران را تنها راه پایان دادن به جنگ عنوان نموده و به نقل از ناظران گفت: «برای کاستن از توان جنگی ایران یک راه وجود دارد و آن این است که این کشور به هر جهت از هر طریق که بخواهد اسلحه بخرد پول نیاز دارد، منبع اصلی کسب درآمد ایران نفت است و اگر یک تحریم بین المللی علیه نفت ایران برقرار شود، شدیدترین ضربه را خواهد خورد. با این حال اقدام سنا بیش تر جنبه نمادین دارد، زیرا در سال های اخیر واردات کالاهای ایران به امریکا از جمله نفت از پانصد میلیون دلار فراتر نرفته است.» (۴)

از سوی دیگر اعلام شد حدود سی شرکت نفتی که برای کشورهای امریکا، انگلستان و فرانسه نفت می خریدند، از دو هفته پیش، از خرید نفت ایران خودداری کرده اند. در پی این تصمیم، در بازار نفت ایران رکود ایجاد شد که وزارت نفت ایران برای مقابله با آن تصمیم گرفت هیئتی از متخصصان را برای بازاریابی به سایر کشورها اعزام دارد. (۵)

تولیدات نفت ایران و عراق در نیمه اول امسال افزایش داشت. نشریه میدل ایست اکونومیست دایجست، با مقایسه میزان تولید نفت ایران و عراق نوشته است: «ایران که در نیمه اول سال گذشته روزانه ۹۵/۱ میلیون بشکه نفت خام تولید می کرد، طی این دوره روزانه ۲/۲ میلیون بشکه نفت خام تولید کرده است. البته این مقدار کمتر از سهمیه تعیین شده ایران در اوپک برای نیمه اول سال (روزانه ۳۱۷/۲ میلیون بشکه) می باشد. لیکن عراق که طبق

۱- ۵۳. مأخذ ۳۴، ص آخر، خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از خبرگزاری رویتر.

۲- ۵۴. مأخذ ۱۰، ص ۱۶، واشنگتن خبرگزاری رویتر، ۷/۷/۱۳۶۶.

۳- ۵۵. روزنامه اطلاعات، ۹/۷/۱۳۶۶، ص آخر.

۴- ۵۶. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه "گزارش"، شماره ۵۷، ۱۰/۷/۱۳۶۶، ص ۵۰؛ و ۵۱ و - مأخذ ۱۰، ص ۳۳، رادیو کلن،

۷/۷/۱۳۶۶.

۵-۵۷. همان، ردیف اول، ص ۵۳.

سهمیه بندی اوپک می بایست روزانه ۲/۱ میلیون بشکه نفت در نیمه اول سال تولید می کرد، این سهمیه را نقض کرده و روزانه ۷۵/۱ میلیون بشکه نفت خام تولید می کند. تولید نفت عراق در نیمه اول سال گذشته روزانه یک میلیون و ششصد و پنجاه هزار بشکه بود.^(۱)

۱۲۶۱

در پی تشدید ناامنی در مرزهای شرقی جمهوری اسلامی ایران، گروه چریک های فدایی خلق نیز به کمک نیروهای مشترک روسی و افغانی در فرودگاه "شندید" اقدام به تأسیس پایگاهی از افراد فراری ضدانقلاب کرده و قصد دارند در آینده ای نزدیک در مناطق مرزی دست به خرابکاری بزنند. این گروه همچنین در نظر دارد با کمک بعضی از افرادی که به صورت نفوذی در منطقه حضور دارند، مواد منفجره و سلاح و غیره به ایران حمل کنند و به مزدورانشان تحویل دهند.^(۲)

طبق خبر رسیده از سفارت جمهوری اسلامی ایران در اسلام آباد به نقل از روزنامه دیلی نیوز، بیش از ده هزار بلوچ به درخواست "میرخیبر بخش ماری" تاکنون به افغانستان مهاجرت نموده اند. ... بعضی از منابع بلوچ گفته اند افراد خود را به بهترین روش و طرق عملی تربیت می کنیم تا بتوانیم بجنگیم. ... مدتی است که هر چند وقت خبر مربوط به مهاجرت طرفداران خیبر بخش ماری در روزنامه ها منتشر می شود. دولت محلی بلوچستان گفته است این بلوچ ها اکنون که زمستان پایان یافته است به افغانستان بازمی گردند و بعضی محافل سیاسی می گویند فعالیت روی جنبش بلوچ مجدداً شروع خواهد شد.^(۳)

ص: ۱۷۳

۱- ۵۸. مأخذ ۳۸، ص ۱۹، خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از نشریه میدل ایست اکونومیست دایجست.

۲- ۵۹. سند شماره ۰۶۰۰۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی منطقه ۸ ثامن الائمه (ع)، روابط عمومی فرماندهی، به دفتر فرماندهی کل سپاه کشوری، ۷/۷/۱۳۶۶.

۳- ۶۰. سند شماره ۰۶۰۰۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از معاونت اطلاعات ستاد کل، به قرارگاه مرکزی انصار مشهد، اطلاعات، ۷/۷/۱۳۶۶.

امروز فرمانده کل سپاه پاسداران مأموریت های عملیاتی عاشورا و غدیر را در جبهه جنوب به نیروی زمینی سپاه پاسداران به شرح زیر ابلاغ کرد:

«پیرو جلسات هماهنگی ۳ و ۴ مهر ۱۳۶۶ پیرامون طرح های عملیاتی آتی در ستاد نیروی زمینی، طرح کلی عملیات گسترده و سرنوشت ساز آینده به شرح زیر جهت اجرا، ابلاغ می گردد...»

الف) مأموریت:

نیروی زمینی سپاه پاسداران در ساعت "س" روز "ر" در منطقه جنوب غربی تک می نماید.

ب) تدبیر عملیات:

۱- خط شکنی: نیروی زمینی با به کارگیری ۸ لشکر در خط، منطقه را آماده و ظرف ۴۸ ساعت از آغاز عملیات، در دو منطقه به شرح زیر خطوط دفاعی دشمن را شکسته و به منظور ایجاد رخنه ای به گنجایش ۴ لشکر، به انهدام دشمن می پردازد:

(الف) در منطقه کربلا ۵ (منطقه عمومی شلمچه) با استعداد ۴ لشکر، شامل (لشکرهای ۴۱، ۲۵، ۱۷ و ۱۹) به فرماندهی قرارگاه کربلا، تحت عنوان عملیات "عاشورا".

(ب) در منطقه عمومی غدیر با به کارگیری قرارگاه قدس، شامل (لشکرهای ۱۴، ۸، ۴۴، ۳۳) و قرارگاه نوح نیروی دریایی شامل (لشکرهای ۲۵ و ۱۹ و ناوتیپ های امیرالمؤمنین و کوثر) تحت عنوان عملیات "غدیر".

در این مرحله از عملیات، نیروی هوایی سپاه پاسداران با کلیه امکانات خود، عملیات نیروی زمینی را پشتیبانی می کند.

۲- توسعه وضعیت: نیروی زمینی سپاه پاسداران با به کارگیری یک قرارگاه شامل ۸ لشکر دنبال و پشتیبان از رخنه ایجاد شده در مواضع دفاعی دشمن به شرح زیر توسعه وضعیت داده و هدف های واگذاری را تصرف و تأمین می نماید:

(الف) در منطقه عاشورا، نیروی زمینی با به کارگیری یک قرارگاه شامل (لشکرهای ۸، ۱۴، ۴۴ و ۳۳) توسعه وضعیت می دهد.

(ب) در منطقه غدیر با یک قرارگاه به استعداد ۲ لشکر شامل (لشکرهای ۴۱ و ۱۷).

۳- دستورات هماهنگی:

- فرماندهی مهندسی منطقه عملیات غدیر با قرارگاه مهندسی خاتم الانبیاء (ص) می باشد.

- این طرح به محض دریافت قابل طرح ریزی برای تمام رده ها بوده و بنا به دستور اجرا می گردد.

- در کلیه مراحل و گام های عملیات به طور جدی مراعات حفاظت اطلاعات را نموده و بلافاصله تخلفات را گزارش نمایید.

- غافل گیری به نحو احسن باید مراعات شده و تمام تدابیر متکی بر این اصل به کار بسته شده، کلیه طرح ها و تدابیر پیشنهادی را در اسرع وقت گزارش نمایید.

(پ) فرماندهی لجستیک:

شخص محترم وزیر سپاه پاسداران مسئول لجستیکی و مالی عملیات غدیر می باشد.

(ت) فرماندهی و مخابرات:

فرماندهی عملیات با آقا امام زمان (عج) می باشد و هدایت آن از مرکز فرماندهی کل صورت می پذیرد.

والسلام - فرماندهی کل سپاه پاسداران - محسن رضایی (۱)

۱۲۸۱

در پی بررسی هایی که فرماندهان سپاه در جلسات سوم و چهارم مهر ۱۳۶۶ درباره عملیات در جبهه شمال غرب و جبهه جنوب انجام دادند و پس از اینکه مشخص شد با توجه به وضعیت نیرو و امکانات، اجرای دو عملیات هم زمان در شمال غرب میسر نیست، مأموریت قرارگاه قدس در منطقه دویازا (برای پیشروی به سمت شهر قلعه دیزه عراق) لغو شد و در مقابل مأموریت قرارگاه نجف در منطقه ماووت تقویت شد. با این تدبیر، مأموریت قرارگاه قدس نیز به منطقه ماووت منتقل گردید و این قرارگاه موظف شد شناسایی منطقه و آماده سازی عملیات روی ارتفاعات دولبشک، الاغلو و شاخ آمدین را انجام دهد و پس از اینکه دو قرارگاه نجف و رمضان اهداف خود را تصرف کردند، قرارگاه قدس در مرحله دوم عملیات وارد عمل شود. (۲)

از سوی دیگر، به منظور افزایش میزان موفقیت عملیات، بنا به پیشنهاد جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه (رحیم صفوی)، مقرر شد علاوه بر محورهای مشخص شده برای حمله به دشمن، مأموریتی در این منطقه به قرارگاه رمضان واگذار گردد و از پشت نیز به دشمن حمله شود. فرمانده قرارگاه رمضان (محمدباقر ذوالقدر) ضمن استقبال از این طرح، پیشنهادی تکمیلی ارائه کرد مبنی بر اینکه یگان های قرارگاه رمضان ارتفاعات ویولان، شیخ محمد، گاله و گوجار را از پشت تصرف کنند به شرط اینکه یگان های منظم پس از ۷۲ ساعت این مواضع را تحویل بگیرند. در پی ارائه این پیشنهاد، لشکر ۹ بدر و تیپ ویژه پاسداران از قرارگاه رمضان، در تاریخ ۸/۷/۱۳۶۶ موظف شدند اهداف خود را شناسایی کنند. (۳)

به این ترتیب مأموریت سه قرارگاه در منطقه شمال ماووت چنین مشخص شد:

-
- ۱-۱. سند شماره ۴۳۸۸۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی کل سپاه، ۸/۷/۱۳۶۶.
- ۲-۲. سند شماره ۱۵۱۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی (اسدالله احمدی)، ۳۱/۶ تا ۱۱/۷/۱۳۶۶، ص ۹۶ و ۹۷.
- ۳-۳. سند شماره ۴۴۰/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش دوره ای راوی قرارگاه نیروی زمینی (اسدالله احمدی)، ص ۱۰۱ و ۱۰۲.

قرارگاه نجف: تصرف ارتفاعات گرده رش و قمیش و دشت باساوا در مرحله اول عملیات.

قرارگاه رمضان: تصرف ارتفاعات گوجار و تأمین منطقه تا جاده پشت دشت باساوا در مرحله اول عملیات.

قرارگاه قدس: تصرف ارتفاعات دولبشک و الاغلو در مرحله دوم عملیات.

اهداف کلی عملیات نیز چنین پیش بینی شد: تکمیل خطوط پدافندی، اتصال با قرارگاه رمضان و مناطق آزاد شده، ایجاد زمینه برای اجرای عملیات گسترده، گرفتن توان دشمن و سد کردن امکان پیشروی ارتش عراق در مناطق خودی، باز شدن محورها و یافتن راه کار برای ادامه تک. (۱)

نشریه "بررسی جنگ" درباره دلایل طراحی عملیات های بزرگ در جبهه شمال غرب نوشته است: «ایجاد یک راه کار جدید با توجه به بن بست کنونی در جبهه های جنوب موجب شد مسئولان جنگ توجه و دقت بیش تری به جبهه های شمال غربی مبذول دارند، به طوری که حتی در فصل پاییز و زمستان (فصولی که به طور طبیعی و به دلیل وضعیت جوی نمی توان عملیات عمده نظامی انجام داد) به اجرای عملیات های کوچک در این منطقه اکتفا نکرده و به طراحی عملیات های بزرگ پردازند.» (۲)

۱۲۹۱

بررسی طرح مانور، اقدامات شناسایی و وضعیت یگان های مأمور به عملیات در منطقه ماوت، امروز نیز در قرارگاه شهید بروجردی با حضور فرمانده نیروی زمینی و فرماندهان قرارگاه های نجف و قدس سپاه پاسداران و چند تن از فرماندهان یگان ها ادامه یافت. در ابتدا فرمانده تیپ ویژه پاسداران (صادق محصولی) درباره وضعیت منطقه و زمان لازم برای آمادگی گفت: «بچه ها را از ویسی باید ۲۰ نفر عبور بدهیم چون دشمن دید دارد و ما از یک کیلومتری آنها (نیروهای عراقی) رد می شویم و اگر بخواهیم از جای دیگر عبور دهیم، پنج شش روز پیاده راه است ... از دشت باساوا دشمن می تواند حتی با تانک روی گرده رش بیاید... ما تا ده روز دیگر می توانیم یک گردان آماده کنیم و تا بیست روز دیگر دو گردان.» پس از این توضیحات، فرمانده نیروی زمینی از وی خواست تا فردا شب چندتن از نیروهایشان را و همراه با آنها از هر یک از لشکرهای ۷ ولی عصر (عج) و ۹ بدر و لشکر ۲۱ امام رضا (ع) دو تن را برای شناسایی منطقه بفرستد. (۳)

در ادامه جلسه فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج) (عبدالمحمد رئوفی) گفت: «مأموریت ما ارتفاعات هرمدان در دشت باساوا است. حساسیت و حضور دشمن در دشت بیش تر است. بچه ها ۱۵ بار شناسایی رفته اند که فقط یک بار توانسته اند از کمین عبور کنند. فاصله کمین تا خط اصلی دشمن حدود ۴ کیلومتر است ... اگر از پشت بتوانیم به دشمن بزنیم تضمین موفقیت بیش تر می شود، از ژاژبله نمی شود به طرف رودخانه جاده کشید. دیروز اعزام داشتیم که ۲۴۰ نفر آمده اند ... از نظر امکانات، وسایل مهندسی و استحکامات مشکل داریم. آذوقه نداشته اند که به ما بدهند.» در پایان این صحبت فرمانده نیروی زمینی گفت که مشکلاتتان را حل می کنیم. (۴)

ص: ۱۷۷

۱-۴. مأخذ ۲، ص ۹۷ و ۹۸.

۲-۵. سند شماره ۲۲۶۵۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: معاونت سیاسی ستاد کل سپاه، نشریه "بررسی جنگ"، شماره ۴، ۹/۹/۱۳۶۶، ص ۲۲.

۳-۶. مأخذ ۲، ص ۱۰۰ و ۱۰۱.

جلسه بعد از نماز و شام با حضور علی شمخانی، عزیز جعفری و نور علی شوشتری ادامه یافت. فرمانده قرارگاه نجف (شوشتری) معتقد بود که با توان موجود، یگان‌ها در زمان تعیین شده نمی‌توانند عملیات را شروع کنند و با وجود اینکه در آغاز کار به نظر می‌رسید ۱۵ گردان کافی است ولی الان برای عملیات ۲۰ گردان نیرو لازم است. فرمانده قرارگاه قدس (جعفری) با توجه به کمبود توان پیشنهاد کرد که فقط روی ارتفاعات گرده رش عملیات اجرا شود. وی محاسن این طرح را چنین برشمرد: ۱- جاده هایمان را به جاده های دشمن متصل می‌کنیم. ۲- امکان پاتک دشمن کم است چون قرارگاه رمضان در بالا حضور دارد. ۳- راه باز می‌شود تا به طرف قمیش و نقاط دیگر عملیات را ادامه بدهیم. ۴- نگرانی قرارگاه رمضان از اینکه با رفتن نیروهای خودی روی قمیش و گوجار، دشمن به نیروهای قرارگاه رمضان فشار بیاورد، برطرف می‌شود. ۵- دید دشمن روی عقبه های خودی در این منطقه کور می‌شود. وی همچنین تأکید کرد برای عملیات روی گرده رش باید از پشت به دشمن بزیم و حداقل سه قله گرده رش را تصرف کنیم. (۱)

در ادامه جلسه فرمانده نیروی زمینی (شمخانی) درباره اینکه برای رفع کمبودها و مشکلات، اجرای عملیات ۱۵ روز به تعویق بیفتد، نظرخواهی کرد. عزیز جعفری گفت که این تعویق به تعویق ۴۵ روزه عملیات منجر خواهد شد. (۲)

در پایان جلسه فرمانده نیروی زمینی سپاه به فرماندهان قرارگاه‌ها گفت که در صورت لزوم، یگان‌ها نیروهایشان را تا ۲۳/۷/۱۳۶۶ به مرخصی بفرستند و همچنین طی این مدت عقبه‌هایشان را آماده کنند و شناسایی‌های خود را تکمیل نمایند. وی همچنین یادآور شد که یگان‌ها در این فرصت آموزش نیروها را تکمیل و استعداد گردان‌ها را کامل کنند. (۳)

گفتنی است که در این جلسه از مسئول مهندسی منطقه (علی اکبر انگشت باف) درباره علت آسفالت نشدن جاده‌های منطقه سؤال شد که وی در پاسخ گفت: مشکل کمبود قیر است. عراق پالایشگاه تبریز را زده است و تنها پالایشگاه شیراز قیر دارد که آقای سعیدی کیا (وزیر راه) بسیج کرده که قیر را به منطقه برساند. (۴) همچنین وقتی فرماندهان یگان‌ها از جمله مشکلات آماده سازی منطقه برای عملیات را کمبود وسایل مهندسی اعلام کردند، مسئول مهندسی نیروی زمینی سپاه (علیرضا عندلیب) جواب داد: آقای شمخانی بنده گواهی می‌دهم که اگر زمستان بخواهیم اینجا بمانیم، یگان‌ها هیچ چیز ندارند و ما هم چیزی نداریم که به آنها بدهیم. (۵)

۱۳۰۱

در جبهه جنوب در حاشیه اروندرود، ارتش عراق با اعزام دو دسته نیرو به سوی خاکریز خط مقدم نیروهای ایران در صدد اجرای اقداماتی بود که با واکنش به موقع نیروهای قرارگاه سپاه دوم سیدالشهداء سرکوب شد. این نیروها بلافاصله پس از اطلاع، با اجرای آتش انبوه توپخانه روی نیروها و خط مهاجمان، آنها را زمین گیر کردند. قرارگاه سیدالشهداء (ع) برای حفظ آمادگی مقابله با تحرکات احتمالی دشمن، ضمن تقویت خط، با اعلام آماده باش ۱۰۰ درصد به کلیه

ص: ۱۷۸

۱- ۸. مأخذ ۲، ص ۱۰۴ تا ۱۰۸.

۲- ۹. مأخذ ۲، ص ۱۱۰.

۳- ۱۰. مأخذ ۲، ص ۱۱۴ و ۱۱۵.

۴- ۱۱. مأخذ ۲، ص ۱۰۹.

۵- ۱۲. مأخذ ۲، ص ۱۱۱.

نیروهای مستقر در خط و توپخانه، با دستور استقرار ادوات ضدزره در خط، اقدامات پیشگیری کننده لازم را به عمل آورد. (۱)

از سوی دیگر، عملیات روانی عراق در جبهه های جنوب با استفاده از شیوه های مختلف تشدید شده است. دشمن در طول خطوط پدافندی مناطق شرق بصره و فاو با پخش آهنگ های مبتذل، به طور دائم نیروهای خودی را دعوت به تسلیم می نماید. همچنین شیوه و لحن اطلاعیه هایی که هواپیماهای عراقی در شرق بصره پخش می کنند نسبت به سابق تغییر کرده است. در این اطلاعیه ها نیروهای خودی مسلمان خطاب شده اند و با کنار گذاشتن تفاوت ها و هم سطح قرار دادن نیروهای سپاه، ارتش، بسیج و سرباز و استفاده از آیاتی در قرآن که درباره صلح آمده است، در صدد تخریب روحی نیروهای خودی برآمده اند. (۲)

۱۳۱۱

در منطقه قصرشیرین در محور باباهادی یک گردان از نیروهای ارتش هدف حمله منافقین قرار گرفت و خسارات سنگینی متحمل شد. منافقین در ساعت ۱:۴۵ بامداد به مقر گردان ۱۴۳ از تیپ ۳ لشکر ۸۱ زرهی ارتش در منطقه عملیاتی قصرشیرین حمله کردند. در این حمله علاوه بر وارد آمدن خسارت به گردان ادوات، چهارتن از جمله فرمانده گردان شهید و بیست تن اسیر شدند. (۳)

۱۳۲۲

در کردستان و ارومیه نیروهای خودی به دو گروه از نیروهای ضدانقلاب شیخون زدند. شب گذشته نیروهای پاسگاه "آویهنک" (جنوب شرق سنندج) پس از اینکه آگاه شدند تعدادی از نیروهای کومه له در روستای "دارانه گمانگیر" (منطقه سنندج) مشغول استراحت هستند به محل اعزام شده و با آنها درگیر شدند. در این درگیری چندتن از افراد ضدانقلاب کشته و مجروح شده و بقیه نیز متواری گردیدند. (۴)

همچنین رزمندگان خودی در منطقه مرگسور ارومیه در مسیر عناصر حزب دمکرات ایران اجرای کمین کردند که در نتیجه آن دو تن از دمکرات ها به هلاکت رسیده و دو قبضه اسلحه، چهار رأس اسب و مقادیر زیادی مواد غذایی که از روستاها جمع آوری شده بود به دست رزمندگان اسلام افتاد. (۵) در عین حال امروز دو تن از سربازانی که در پایگاه "موتو" خدمت می کردند به هنگام مراجعت از مرخصی، روی مینی که گروه دمکرات کار گذاشته بود رفته و به شهادت رسیدند. (۶)

۱۳۳۳

در یک عملیات چریکی در منطقه شهر "زور" واقع در استان سلیمانیه عراق، تکاوران تیپ ۷۵ ظفر سپاه پاسداران با همکاری پیشمرگان مبارز کرد شاخه سلیمانیه، در جاده دوکان - سلیمانیه اجرای کمین کردند. در این عملیات ۲۰ تن از نیروهای دشمن کشته و ۴ تن اسیر شدند. همچنین دو خودروی ارتش عراق منهدم و دو دستگاه دیگر همراه با چندین قبضه سلاح سبک به غنیمت نیروهای عمل کننده درآمد. (۷)

ص: ۱۷۹

۱- ۱۳. سند شماره ۱۰۶۳۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه دوم سیدالشهدا (ع) (سیف الهی)، به فرمانده نیروی زمینی سپاه (شمخانی)، ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۲۰۱.

۲- ۱۴. سند شماره ۰۲۹۳۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای ۶۰۸۰، معاونت اطلاعات نیروی زمینی سپاه، ۱۱/۷/۱۳۶۶،

- ص ۹؛ و - سند شماره ۰۲۹۲۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: معاونت اطلاعات قرارگاه کربلا، ۸/۷/۱۳۶۶.
- ۳-۱۵. واحد اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ص ۱؛ و - سند شماره ۹۷۵۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه ناحیه چهارم بعثت، اطلاعات، ۱۲/۷/۱۳۶۶.
- ۴-۱۶. سند شماره ۹۷۶۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع) کردستان، اطلاعات، ۸/۷/۱۳۶۶.
- ۵-۱۷. واحد سیاسی دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم، نشریه "گزارش"، شماره ۵۸، ۲۴/۷/۱۳۶۶.
- ۶-۱۸. سند شماره ۹۷۵۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه یازدهم امام حسن عسکری، اطلاعات ۸/۷/۱۳۶۶ و - سند شماره ۹۷۵۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه به فرماندهی کل سپاه، ۸/۷/۱۳۶۶.
- ۷-۱۹. سند شماره ۱۴۴۶۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: "آمار عملیات های انجام شده توسط گروه های مخالف عراقی"، ۱۱/۸/۱۳۶۶؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۷/۱۳۶۶.

در استان موصل نیز نیروهای حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) در منطقه قلعه کانی بر سر راه نیروهای عراقی کمین گذاشتند و تلفات بسیاری به آنها وارد کردند. در این درگیری تعدادی از نیروهای ارتش عراق کشته و حدود ۷۰ تن مجروح شدند و ۵۰ تن به اسارت نیروهای مبارز کرد درآمدند و چندین خودروی عراقی منهدم شد.

به گزارش معاونت اطلاعات سپاه پانزدهم رمضان اخیراً رژیم عراق روستاییانی را که قبلاً از نزدیکی مرز ایران به داخل شهر حلبچه برده بود، به اجبار از این شهر خارج کرده و در اردوگاهی در نزدیکی شهرک "زراین" سکونت داده و تهدید کرده است اگر در آینده گروه های مبارز در منطقه حلبچه دست به عملیات بزنند آن منطقه را بمباران شیمیایی خواهد کرد.^(۱)

۱۳۴۱

قرارگاه خاتم الانبیا در پیامی به قرارگاه رمضان، مسائل نظامی سیاسی کردستان عراق را بررسی کرده است. در این پیام به نقل از جلال طالبانی رهبر اتحادیه میهنی کردستان عراق، درباره علل آزاد نشدن شمال عراق موارد زیر برشمرده شده است:

۱- توقف جنگ در جبهه های میانی و جنوبی ۲- نبودن اتحاد میان کردهای مبارز ۳- سکونت ارتشی های عراقی در برخی مناطق کردستان عراق ۴- حل مشکل جاش ها (مزدوران رژیم عراق) ۵- فقدان همکاری مطلوب میان اتحادیه و گروه های مبارز دیگر.^(۲)

در همین پیام درباره روابط دیپلماتیک آمده است: اتحادیه خواستار حل مشکل افغانستان در روابط ایران و شوروی بوده و شوروی نیز اتحادیه را به ادامه دوستی با جمهوری اسلامی تشویق می کند. در ضمن اتحادیه با اعزام نماینده ای به لیبی، این کشور را از نزدیکی به عراق بازداشته و در مورد تلاش سوریه برای تشکیل جبهه عراقی نیز خواستار مشارکت گروه های اسلامی شده است.^(۳)

۱۳۵۲

در پی ادامه حملات گسترده عراق به مراکز صنعتی - کارگری و بعضاً مناطق مسکونی ایران، توپخانه های دوربرد ایران گلوله باران تأسیسات صنعتی و کارخانجات عراق را در جنوب این کشور تداوم بخشیدند. همچنین هواپیماهای نیروی هوایی ارتش در ساعت ۱۱:۳۷ امروز تأسیسات نظامی - اقتصادی عراق را در اطراف شهر "جلولا" بمباران کردند.^(۴) عراق نیز ضمن گلوله باران دو ساعته روستاهای زیوه و بیوران از توابع سردشت^(۵) تهدید کرد در صورت ادامه حملات ایران، دست به اقدامات تلافی جویانه خواهد زد. همچنین بغداد مدعی شد که عراق تا دیروز از بمباران مناطق غیرنظامی ایران خودداری کرده لیکن چنانچه ایران حمله به مناطق غیرنظامی عراق را دنبال کند این کشور نیز در اقدامات تلافی جویانه درنگ نخواهد کرد.^(۶)

از سوی دیگر ستاد تبلیغات جنگ با صدور اطلاعیه ای اعلام کرد: «گسترش حملات هوایی رژیم عراق به مناطق کارگری، صنعتی و مسکونی ایران که به شهید و مجروح شدن صدها تن از مردم بی گناه ایران منجر شده، مبین این واقعیت است که رژیم عراق در توسعه جنگ و تشنج به

ص: ۱۸۰

۱- ۲۰. سند های شماره ۰۲۹۳۰۶ و ۰۲۹۳۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۸/۷/۱۳۶۶ از فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه - معاونت اطلاعات.

۲- ۲۱. سند شماره ۰۲۸۸۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: پیام های صادره از قرارگاه خاتم به قرارگاه رمضان، ۸/۷/۱۳۶۶ ص ۱۴۸.

۳-۲۲. همان، ص ۴۷.

۴-۲۳. روزنامه اطلاعات، ۹/۷/۱۳۶۶، ص ۱۸.

۵-۲۴. همان، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۶-۲۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۵، ۹/۷/۱۳۶۶، ص ۵، بغداد - خبرگزاری فرانسه،

۸/۷/۱۳۶۶.

خارج از جبهه های نبرد، اصرار دارد. در روند عملیات مقابله به مثل ایران سپاهیان اسلام برای مقابله با شرارت های دشمن مصممند که با شدت بخشیدن به عملیات بازدارنده خود، رژیم عراق را از تداوم این شرارت ها پیشمان کنند. ستاد تبلیغات جنگ اعلام می دارد که در صورت ادامه شرارت های دشمن و هدف قرار گرفتن اولین منطقه اقتصادی صنعتی و یا مسکونی ایران توسط رژیم عراق، رزمندگان اسلام اهداف نظامی، صنعتی و اقتصادی کلیه شهرهای عراق از جمله بغداد را با شدت تمام هدف حملات کوبنده خود قرار خواهند داد. بدیهی است که مسئولیت عواقب و پیامدهای مقابله به مثل ایران کاملاً متوجه رژیم عراق است. جمهوری اسلامی ایران بدین وسیله یک بار دیگر به مجامع بین المللی هشدار می دهد که گسترش حملات عراق به مناطق غیرنظامی ایران که بدون شک با همکاری اطلاعاتی امریکا انجام می گیرد، تنها به توسعه جنگ در منطقه منجر می شود. لذا وظیفه مجامع بین المللی، به ویژه سازمان ملل متحد ایجاب می نماید که تا قبل از فوت وقت با این حرکت تشنج طلبانه رژیم عراق برخورد کنند.»^(۱)

۱۳۶۱

پشتیبانی جبهه های جنگ و تأمین نیازهای یگان های رزم و رزمندگان برای ادامه جنگ در مقایسه با سال های گذشته با مشکلات بیش تری مواجه شده است. فرماندهان سپاه طی جلسه ای در قرارگاه نجف، ضمن بررسی مسائل عملیاتی و آمادگی برای اجرای عملیات، به موضوع پشتیبانی پرداختند. فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران درباره مشکلات تدارک یگان ها گفت: «آنچه ما پارسال استفاده می کردیم از انبارها بود ولی امروز [مستقیماً] از کشتی به خط می آید آن هم به اندازه کفاف نیست و کم است. نمی شود انتظار یگان ها مثل سال قبل باشد.»

اسماعیل قآنی فرمانده لشکر ۲۱ امام رضا (ع) نیز در توصیف کمبودها گفت: «بعضی اوقات شده است که دو سه روز نان خالی به نیروها داده ایم و یا در بعضی اوقات هم نان و مربا و یا نان و شیره می دهیم.» محمد کرمی فرمانده لشکر ۱۱ امیرالمؤمنین (ع) نیز با تأیید این کمبودها افزود: «ما شب نان و هندوانه یا نان و خربزه می دهیم و صبحانه هم چیزی نمی دهیم.»^(۲)

کمبود تجهیزات نظامی و امکانات پشتیبانی در پشت جبهه های جنگ و در نواحی مختلف سپاه هم مشهود است و فرماندهان مناطق سپاه با ارسال نامه و ایراد سخنانی در مجامع و جلسات خصوصی و عمومی خواستار رفع این کمبودها هستند. برای نمونه سپاه پاسداران ناحیه سمنان در نامه ای به فرمانده کل سپاه درباره کاهش امکانات آموزشی نوشته است: «در نیمه اول سال ۱۳۶۶ هیچ گونه مهمات سهمیه ای برای آموزش های عمومی و اعزام به جبهه بسیج به این ناحیه ارسال نشده است و تمامی سعی و تلاش در جهت عدم تعطیل این آموزش ها حتی از مصرف بار مبنای مهمات نیز استفاده نموده ایم. اکنون با توجه به گستردگی آموزش های عمومی و اعزام به جبهه و هجوم مردم برای آموزش و برنامه ریزی جهت تداوم این آموزش ها از رده های مقاومت شهری و روستایی و عشایری و تدارک بسیج خواهران و طرح ۵ درصد کارمندی به تعداد ۲۵ هزار نفر، و

ص: ۱۸۱

۱-۲۶. روزنامه اطلاعات ۸/۷/۱۳۶۶، ص ۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲-۲۷. مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه "بررسی جنگ"، شماره ۲، ۹/۸/۱۳۶۶، ص ۲۲.

۳ هزار نفر اعزام به جبهه نیاز میرم و ضروری به مهمات مصرفی داریم. در ضمن از نظر لباس، جیره غذایی و امکانات اولیه آموزشی از قبیل چادر و پتو و غیره به شدت در مضیقه هستیم. لذا خواهشمند است اقدامات لازم در جهت تأمین امکانات فوق انجام فرمایید.»(۱)

۱۳۷۱

دومین کاروان حماسه سازان عاشورا از استان های خراسان، اصفهان، گیلان، زنجان، سمنان و شهرهای همدان، گرگان، بوشهر، جهرم، آشتیان و طالش عازم جبهه های جنگ شدند. در این اعزام ها که با بدرقه گرم مردم صورت گرفت نیروهای رزمی - تخصصی متشکل از افراد داوطلب مردمی و اعضا سپاه پاسداران، جهاد سازندگی و برخی ادارات دولتی حضور داشتند. از استان اصفهان هفت گردان نیروی رزمی، تخصصی و آموزشی از بسیج سپاه ناحیه طی مراسمی باشکوه در میان بدرقه پرشور و فریادهای "جنگ، جنگ تا پیروزی" و "مرگ بر امریکا" ی مردم از پادگان ۱۵ خرداد عازم جبهه های جنگ شدند. در این مراسم نیروهای رزمنده نیز با سردادن شعارهای "ما حافظ منافع خلیجیم - جان بر کفان عاشق بسیجیم" و "با قایق سریع انتحاری - امریکا از خلیج دهیم فراری" اعلام کردند که تا آخرین قطره خون خویش در راه اعتلای اسلام و جمهوری اسلامی خواهند ایستاد.(۲)

۱۳۸۲

آقای هاشمی رفسنجانی فرمانده عالی جنگ در دیداری که سفیر آلمان با وی داشت گفت: «وضعیتی که امریکا با تجمع اعضای ناتو در خلیج فارس به وجود آورده ما را به شدت نسبت به نیت آنها بدبین کرده است و ما خود را برای درگیری جدی با آنها آماده می کنیم.» آقای هاشمی افزود: «آنها برخلاف حق به خلیج فارس آمده اند و تصور ملت ما این است که چون عراق نتوانست جمهوری اسلامی را تضعیف کند اکنون امریکا و اذناش مستقیماً وارد عمل شده اند. حضور ناوها در خلیج فارس از اشتباهات خطرناک امریکا و غرب است و قرائن نشان می دهد که وقوع حوادث دیگر اجتناب ناپذیر است. اقدام امریکا در زدن کشتی تجاری ایران و غرق کردن آن نکات بسیاری را نشان می دهد. ما فکر می کنیم سیاست امریکا به دست عده ای نادان و مغرور افتاده و آنها هم دارند اروپا را به دنبال خود می کشند.»

رئیس مجلس شورای اسلامی سپس با تشریح مواضع جمهوری اسلامی در قبال آتش بس و اقدامات سازمان ملل متحد گفت: «ما فکر می کنیم راه را برای تلاش کسانی که با حسن نیت بخواهند قضیه را حل کنند باز کرده ایم. الان شورای امنیت و سازمان ملل در یک آزمایش قرار دارند؛ اگر حسن نیت داشته باشند، عراق را به عنوان آغازگر جنگ معرفی می کنند، این کار سختی نیست. همین کاری که کشور شما کرد. آقای "گنشر" چند سال پیش عراق را به عنوان متجاوز معرفی کرد و امسال هم با صداقت بر همان مواضع تأکید کرد. شورای امنیت و دیگران نمی خواهند به حق نزدیک شوند و این موضع آنهاست که باعث شده ما به اروپا سوء ظن پیدا کنیم.»(۳)

ص: ۱۸۲

۱- ۲۸. سند شماره ۱۴۷۵۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه پاسداران ناحیه سمنان، ۸/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۷/۱۳۶۶، ص ۲؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۱/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

۳- ۳۰. مأخذ ۲۳، ص ۳، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

سفیر آلمان نیز ضمن تشکر از کمک های جمهوری اسلامی برای آزادی گروگان های آلمانی در لبنان گفت: «من مأموریت دارم که رضایت دولت من از مذاکرات آقای "گنشر" با آقایان خامنه ای و ولایتی در نیویورک را ابلاغ کنم.» (۱)

۱۳۹۱

در خلیج فارس دو نفتکش عظیم به نام های "وسترن سیتی" ثبت شده در لیبریا و "کیجی هارو مارو" متعلق به ژاپن هدف حمله قایق های توپدار قرار گرفتند. (۲)

نیروی دریایی سپاه پاسداران در گزارشی از این حمله آورده است: «ساعت ۵:۳۰ بعد از ظهر چهارشنبه ۸/۷/۱۳۶۶ یک کاروان کشتی های نفتکش به استعداد سه فروند که پس از بارگیری قصد ترک خلیج فارس را داشتند، در حوالی رأس شیخ مسعود هدف قرار گرفتند که به دو نفتکش خساراتی وارد شد. یکی از این دو نفتکش "وسترن سیتی" نام دارد. در جریان این حمله دو ناو امریکایی در فاصله ای نزدیک از نفتکش ها بودند که پس از حمله به سمت آنها حرکت کردند. (۳)

شرکت میسو (Missho) صاحب نفتکش "کیجی هارو مارو" نیز ضمن تأیید این حمله اعلام کرد: «این کشتی نفت خام عربستان و ابوظبی را بارگیری نموده و برای ژاپن حمل می کرد که هدف هجوم پنج قایق توپدار قرار گرفت. این حمله که در نزدیکی تنگه هرمز صورت گرفت تلفات انسانی نداشت.» (۴) نفتکش "وسترن سیتی" نیز پس از بارگیری نفت خام ابوظبی در ساعت ۲۴ به وقت گرینویچ در ۳۰ مایلی ترمینال صادراتی هرمز هدف حمله قرار گرفت و آسیب دید. این نفتکش قرار بود پس از انجام تعمیرات جزئی در ترمینال هرمز و بارگیری حدود یک میلیون بشکه نفت خام ایران عازم ژاپن شود. (۵)

به گزارش رویتر، این دو کشتی با ارسال پیام اعلام کردند که مورد حمله قرار گرفتند و به هنگام حمله تعدادی رزم ناو امریکایی در اطراف آنها در تردد بودند و پیام های میان نفتکش ها و رزم ناوهای امریکایی شنیده و ضبط شده است. (۶) با گسترش حمله به کشتی ها در خلیج فارس ناوگان کشورهای غربی به کشتی های تجاری توصیه کرده اند در مقابل محل های اقامت خدمه، کیسه شنی قرار داده و از قبل قایق های نجات را برای استفاده در مواقع اضطراری آماده کنند. (۷)

۱۴۰۲

امریکا ضمن اسکورت نفتکش های کویتی در تدارک ایجاد پایگاه متحرک در خلیج فارس است. در سومین روز از عملیات مین یابی کشتی های انگلیسی و امریکایی در آب های خلیج فارس، دو کاروان از نفتکش های کویتی تحت اسکورت ناوگان امریکا به حرکت خود ادامه دادند. خبرگزاری فرانسه در گزارشی با عنوان "خلیج فارس جولانگاه کشتی های امریکایی" نوشت: «یک ناو جنگی اسکورت کننده کشتی حمل گاز "گاز پرنس" عازم دهانه خروجی خلیج فارس بود و سه نفتکش مورد حمایت پنج ناو نیز به طرف کویت می رفتند. علی رغم

ص: ۱۸۳

۱- ۳۱. روزنامه کیهان، ۹/۷/۱۳۶۶، ص ۱۷.

۲- ۳۲. سند شماره ۹۱۴۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نیروی دریایی سپاه؛ "آمار کشتی های سانحه دیده در خلیج فارس"، ۱۸/۱۰/۱۳۶۸.

۳- ۳۳. سند شماره ۱۴۳۶۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرمانده نیروی دریایی سپاه، به فرمانده کل سپاه، ۹/۷/۱۳۶۶.

Sreed har kapil kaul Tanker War Aspecty of iraq – Iran War ۱۹۸۰. new delhi, ABC . ۳۴ – ۴
Publishing house, ۱۹۸۹

۳۵ – ۵. مأخذ ۲۳، ص ۲، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳۶ – ۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۶، ۱۰/۷/۱۳۶۶، ص ۶، نیکوزیا – خبرگزاری رویترا،
۹/۷/۱۳۶۶.

۳۷ – ۷. همان، ص ۴۳، لندن، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۸/۷/۱۳۶۶.

تأکید پنتاگون مبنی بر نبودن دلیل عینی بر وجود مین در آب های کویت، منابع کشتی رانی از وجود کشتی های مین یاب امریکایی و انگلیسی در آب های یاد شده در مرکز خلیج فارس خبر دادند.^(۱) به علاوه در پی خودداری کشورهای عربی حوزه خلیج فارس از دادن پایگاه به امریکا در این منطقه برای عملیات امداد و کمک رسانی به ناوگان دریایی این کشور، مقامات پنتاگون اعلام کردند نیروی نظامی امریکا در خلیج فارس با استفاده از دو کشتی بزرگ تجاری که در سواحل بحرین مستقر شده اقدام به ایجاد پایگاه های دریایی متحرک برای کشتی های گشتی و مین روب ها کرده است.^(۲)

راديو "مونت کارلو" به نقل از نشریه اشترن چاپ آلمان با ابراز تردید در اهداف اعلام شده واشنگتن در خلیج فارس گفت: «یک نیروی ویژه امریکایی در حال حاضر در نزدیکی یکی از دریاچه های آلمان غربی آموزش های لازم دریایی می بیند تا بتواند در آینده به عنوان سرپلی در هر عملیات پیاده کردن نیرو در سواحل ایران مورد استفاده قرار گیرد. اشترن افزوده است: تعدادی از این نیروهای ویژه پس از اتمام آموزش های خود در آلمان غربی به منطقه خلیج فارس اعزام شده اند.»^(۳)

۱۴۱۱

در چارچوب اجرای قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت سازمان ملل، این شورا طرح تشکیل هیئت تحقیق بین المللی را تهیه کرد. روزنامه "الخلیج" چاپ شارجه به نقل از منابع آگاه در سازمان ملل متحد نوشت: «وزیران خارجه پنج کشور بزرگ عضو دائمی شورای امنیت طرح تشکیل هیئت تحقیق بین المللی به منظور مشخص کردن آغازگر جنگ را تهیه کرده اند. بر اساس طرح مزبور هم زمان با آغاز مأموریت هیئت، یک آتش بس در جبهه های جنگ برگزار می شود و نیروهای ایرانی و عراقی به پشت مرزهای بین المللی بازخواهند گشت.» این روزنامه اقدام شورای امنیت برای تهیه این طرح را دلیل به تعویق افتادن اجرای مجازات علیه مخالف قطعنامه ۵۹۸ عنوان کرد و به نقل از منابع آگاه در سازمان ملل نوشت: «دبیرکل سازمان ملل متحد نسخه ای از طرح مزبور را برای مقامات ایرانی ارسال کرد.»^(۴)

۱۴۲۲

وزیر خارجه ایتالیا با ارائه گزارشی از سفر خود به سازمان ملل، ضمن حمایت از اقدامات دبیرکل خاتمه فوری این درگیری را غیرممکن دانست. "جولیو آندرئوتی" جنگ ایران و عراق را یک واقعیت غیرمعقول توصیف کرد که پس از هفت سال بی اعتنایی ناگهان مورد توجه افکار عمومی و دولت ها قرار گرفته است. وی گفت: «جنگی که تا بدین حد طولانی شده است با تلنگر زدن به عصای جادویی نمی تواند خاتمه یابد. برقراری صلح نمی تواند نتیجه یک آتش بس موقت و مبتنی بر پایه های بی ثبات باشد.» وزیر خارجه ایتالیا در ادامه با اشاره به سخنرانی رئیس جمهور ایران در اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل، توافق نهایی اعضای دائمی شورای

ص: ۱۸۴

۱- ۳۸. همان، ص ۴۴، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۹/۷/۱۳۶۶.

۲- ۳۹. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه وزارت خارجه، ۱۴/۷/۱۳۶۶.

۳- ۴۰. مأخذ ۲۱، ص ۲۵، بخش عربی راديو مونت کارلو، ۸/۷/۱۳۶۶.

۴- ۴۱. مأخذ ۲۵، ص ۸، روزنامه الخلیج.

امنیت با ادامه اقدامات دبیرکل را یک نکته مثبت نامید و گفت: «اگر چه در اظهارات رئیس جمهوری اسلامی ایران مواضع سختی شنیده شده، لیکن در این سخنرانی جملات امیدوارکننده ای جهت ادامه فعالیت های پرز دکوئیار ملحوظ بود.»

وی سپس با اشاره به مذاکرات خود با سران دیپلماسی امریکا، شوروی، آلمان غربی و ژاپن تمایل سه کشور را به انجام تمامی اقدامات ممکن برای برقراری آتش بس و قبل از اعمال تحریم نظامی علیه ایران مورد توجه قرار داد و گفت: «طی اجلاس نیویورک گام های بیش تری جهت تشکیل کمیسیون مأمور تعیین مسئول جنگ برداشته شده است و در این راستا وزیر خارجه ایران ایده برقراری آتش بس توأم با آغاز کار چنین کمیسیونی را پذیرفته است. در چنین شرایطی بازگشت نیروهای نظامی به حدود مرزی به یک نکته ظریف مبدل خواهد شد، چرا که عراق خواهان خروج نیروهای نظامی هم زمان با برقراری آتش بس است و ایران تمایل دارد درباره این مسئله در مراحل بعدی مذاکره کند.»

از نظر آندرووتی شورای امنیت در حال حاضر در برابر یک ابهام که برای تحقق قطعنامه ۵۹۸ بسیار حیاتی است قرار دارد. چنانچه برقراری یک آتش بس عملی مبتنی بر تفاهم که از یک سو با ایجاد کمیسیون مأمور تعیین متجاوز و از سوی دیگر با خروج نیروهای ایرانی از سرزمین عراق همراه باشد، این ابهام رفع خواهد شد. وزیر خارجه ایتالیا تأکید کرد که کشور متبوعش حول چنین فرضیه ای به حمایت خود از اقدامات دبیرکل ادامه خواهد داد.^(۱)

۱۴۳۱

هیئتی از اتحادیه عرب متشکل از وزیران کشورهای عضو کمیته هفت جانبه امروز با دبیرکل سازمان ملل متحد دیدار کردند. در این دیدار اتحادیه عرب ضمن مخالفت با هرگونه تغییر در قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت، آن را اساس و بنیانی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق از طریق مذاکره اعلام کرد. "کلودیس مقصود" نماینده اتحادیه عرب در سازمان ملل در پی گفت و گوی هیئت مذکور با دبیرکل سازمان ملل گفت: «ما معتقدیم ترتیبی که در طرح اجرایی دبیرکل مدنظر قرار گرفته است منطبق با قطعنامه ۵۹۸ می باشد، در حالی که هرگونه تغییر عمده در ترتیب مفاد این طرح به یک قطعنامه دیگر خواهد انجامید. در قطعنامه مصوبه شورای امنیت، در مرحله اول برقراری آتش بس فوری و پس از آن خروج نیروهای متخاصم به پشت مرزهایشان خواسته شده است که در این قطعنامه همچنین از دبیرکل خواسته شده یک کمیسیون مسئول تحقیق درباره مسئولیت آغاز جنگ تشکیل دهد.»^(۲)

۱۴۴۲

موج تبلیغات رسانه های رسمی کویت علیه جمهوری اسلامی ایران همچنان ادامه دارد. خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از کویت نوشت: «تلویزیون دولتی کویت در برنامه های خود جزیره ایرانی "ابوموسی" را جزیره متعلق به اعراب خواند و گفت: "ایران این جزیره عربی را از

ص: ۱۸۵

۱- ۴۲. مأخذ ۳۶، ص ۱۶، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۷/۱۳۶۶.

۲- ۴۳. مأخذ ۳۶، ص ۱۴، نیویورک (سازمان ملل) - خبرگزاری فرانسه، ۹/۷/۱۳۶۶.

سال ۱۹۷۱ به اشغال خود درآورده است.^۱ در این حال مطبوعات کویت از حدود یک ماه پیش طی مقالات و گزارش های متعددی افکار عمومی را به سوی جزایر سه گانه ایران (تنب بزرگ و کوچک و ابوموسی) جلب کرده و آنها را جزایر عرب اشغال شده به وسیله ایران معرفی می نمایند. نویسندگان این مقالات به طور منظم و هماهنگ مدعی می شوند که این جزایر باید از زیر سلطه ایران خارج شده و به اعراب منطقه پس داده شود. مطبوعات کویت از کشورهای عربی خواستند تا از طرحی برای آزاد کردن جزایر سه گانه ایران حمایت نمایند. روزنامه های کویت اعراب را به استفاده از زور برای پس گرفتن جزایر ایرانی در خلیج فارس دعوت کردند.^(۱)

از سوی دیگر، کویت در پی تمرکز تمام توجهات اعراب به جنگ ایران و عراق و ایجاد یک انسجام عربی در مقابل ایران است که از نظر دیپلمات های عربی بدون مشارکت سوریه امکان پذیر نیست.^(۲) سوریه نیز با اشاره به اهداف امریکا در خلیج فارس و تعقیب آنها از طریق گسترش جنگ به صورت عربی - فارسی مسئله اصلی اعراب را اسرائیل دانسته و از ایران به عنوان متحدی در مقابله با اسرائیل یاد می کند. روزنامه الثورة چاپ دمشق در این مورد نوشته است: «هدف امریکا و دنباله روهای آن این است که کنفرانس آتی سران عرب را در خط امریکا قرار داده، اعراب را به حمایت از حضور نظامی امریکا در خلیج فارس و قطع روابط با ایران و ایجاد جنگ عربی - فارسی وادارد. واشنگتن پس از اینکه با جنگ صدام نتوانست از انقلاب اسلامی ایران به دلیل برچیدن پایگاه استراتژیک امریکا در این کشور انتقام بگیرد، اکنون درصدد تحقق آن از طریق گسترش جنگ و عربی - فارسی کردن آن است. اگر این مسئله تحقق یابد اعراب در حقیقت ضمن پشت کردن به اسرائیل خود را به خصومت ایرانی و مشکلاتی خواهد افکند که خطرهای آن به مراتب بیش تر از نبرد اعراب و اسرائیل خواهد بود.» الثورة اضافه کرده است: «حل بحران خلیج فارس بدون تفاهم با ایران امکان پذیر نیست و به کار بردن لغت جنگ، تهدید و دخالت امریکا و غرب، این بحران را حل نخواهد کرد.»^(۳)

ص: ۱۸۶

۱- ۴۴. مأخذ ۲۵، ص ۲۹، کویت، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۸/۷/۱۳۶۶.

۲- ۴۵. مأخذ ۲۳، ص آخر، کویت - خبرگزاری رویتر.

۳- ۴۶. مأخذ ۲۳، ص آخر، خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از روزنامه الثورة چاپ دمشق.

در جلسه امروز فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران و فرماندهان قرارگاه های قدس و رمضان، مباحث روز گذشته درباره عملیات در منطقه شمال غرب ادامه یافت. در این جلسه عزیز جعفری فرمانده قرارگاه قدس با تأکید بر نظر قبلی خود مبنی بر ضرورت تصرف ارتفاعات گرده رش، دو دلیل برای اهمیت این اقدام ذکر کرد: فراهم شدن زمینه گسترش یگان های خودی در منطقه، برانگیخته نشدن حساسیت دشمن. وی بر این اعتقاد بود که تصرف ارتفاعات گوجار، الاغلو و دولبشک، موجب می شود که دشمن در صدد اشغال تعدادی از ارتفاعاتی که در تصرف اتحادیه میهنی کردستان عراق است، برآید و این اقدام دشمن، پیشروی های بعدی قوای خودی را سد خواهد کرد و همچنین خط پدافندی خودی در چنین وضعیتی ناقص و آسیب پذیر خواهد بود.

از سوی دیگر، محمدباقر ذوالقدر فرمانده قرارگاه رمضان بر این نظر بود که اگر ارتفاعات الاغلو، دولبشک و گوجار را تصرف کنیم، چون زمستان است، عراق در مقابل ما گسترش نیرو نمی دهد و سرمایه گذاری نمی کند؛ اگر هم بخواهد نیرو بیاورد چون جاده ندارد، اقدام مهمی نمی تواند بکند و با آتش مؤثر می توانیم حرکتش را کند کنیم و جلویش را بگیریم. علی شمخانی نیز معتقد بود در صورت اجرای عملیات روی گرده رش، دشمن تمرکز آتش می دهد و تلفات بسیاری به ما تحمیل می کند. (۱)

فرمانده سپاه پاسداران ناحیه کردستان و فرماندهان سپاه چند شهر این استان امروز در جلسه با جانشین فرمانده کل سپاه، گزارشی از اوضاع منطقه ارائه کردند. افزایش فعالیت گروه های ضد انقلاب به ویژه حزب دمکرات و گروه کومه له و موفقیت آنها در جذب نیرو از جمله مسائل مطرح شده در این جلسه بود. از دلایل این موفقیت ضد انقلاب، برخورد بعضاً نامناسب و ناهماهنگ نیروهای خودی با مردم منطقه و به خصوص اعزام سربازان وظیفه آموزش ندیده و مسئله دار به منطقه و برخورد غلط آنها و همچنین کمبود نیروی رسمی، ذکر

۱- ۱. سند شماره ۱۵۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی (اسدالله احمدی)، ۳۱/۶ تا ۱۱/۷/۱۳۶۶، ص ۱۳۱ تا ۱۳۳ و ۱۳۷ و ۱۳۸.

شد. فرمانده سپاه کردستان، رضا عسکری، یادآور شد که تنها با وجود یک سیاست واحد و هماهنگ و دادن اختیار لازم به سپاه، مسئله ضد انقلاب و همچنین جذب مردم منطقه میسر می شود و گرنه مشکلات لاینحل باقی خواهد ماند. وی افزود: «در حال حاضر پنج هزار نیرو در کردستان کم داریم. نیروهایی هم که به این منطقه اعزام می شوند باید آموزش دیده باشند؛ ما توان و امکانات آموزش نیروهای اعزامی را نداریم.»

مسئول اطلاعات سپاه کردستان نیز ضمن بررسی فعالیت گروه های ضد انقلاب، با توجه به نزدیک بودن فصل سرما گفت: «حزب دمکرات خود را آماده می کند از مرز عبور کرده و در عراق مستقر شود. گروه کومه له نیز به دلیل ضرباتی که خورده است، مصمم است تا قبل از بازگشت به عراق عملیات هایی اجرا کند.»

در پایان این جلسه علی شمخانی ضمن تحلیل اوضاع جنگ و خلیج فارس و حضور گسترده نظامی امریکا و کشورهای پیمان ناتو، گفت: «امریکا صرفاً برای ایجاد رعب و وحشت به خلیج فارس نیامده است.» وی همچنین ضمن تأیید وجود ناهماهنگی در سیاست گذاری و اداره منطقه و کمبودها و مشکلات، از فرماندهان سپاه منطقه خواست تا به منظور کمک به یگان های رزمی برای استقرار در منطقه و کمک به قرارگاه رمضان حداکثر همکاری را کرده و با ایجاد تحول در سازمان خود بیشترین بهره برداری را از حداقل امکانات بنماید. وی اظهار امیدواری کرد که مشکل بودجه تا هفته بعد حل شود. (۱)

۱۴۷۱

چند واحد از تأسیسات عمومی پیرانشهر، یک پل در اطراف مریوان، یک پایگاه روستایی و دو پایگاه نظامی در سرپل ذهاب و میمک، امروز هدف حمله عوامل گروه های ضد انقلاب قرار گرفت. عوامل حزب دمکرات کردستان امروز با شلیک چند گلوله آر.پی. جی ۷ به نیروگاه برق و پمپ بنزین پیرانشهر و نیز واحد مهندسی رزمی سپاه پاسداران پیرانشهر حمله و خساراتی به این تأسیسات وارد کردند و پس از نیم ساعت درگیری متواری شدند. (۲) در غرب مریوان هم شب هنگام ۸ تن از افراد سازمان مجاهدین خلق به همراه ۲۰ تن از چته های (۳) علی مریوانی پل بین دو روستای نی و کانی سانان را منفجر کردند. (۴) همچنین عناصر ضد انقلاب به دو پایگاه از پاسگاه ربط که یکی از آنها داخل روستا استقرار داشت، حمله کردند و با شلیک حدود هفتاد گلوله آر.پی. جی به پایگاه داخل روستا آن را به سقوط کشاندند. در مقر اصلی، نیروهای خودی در مقابل این حمله مقاومت کردند که با رسیدن نیروهای کمکی، عناصر ضد انقلاب متواری شدند. در این درگیری از نیروهای خودی دو تن شهید، سه تن زخمی و سه تن مفقود شدند. (۵)

عناصر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) نیز در منطقه سرپل ذهاب به یکی از پایگاه های

ص: ۱۸۹

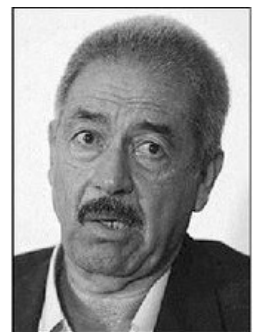
-
- ۱- ۲. همان، ص ۱۳۴ تا ۱۳۷.
 - ۲- ۳. سند شماره ۱۴۱۵۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش "نوبه ای اطلاعاتی"، شماره ۲۹، ۱۲/۷/۱۳۶۶، ص ۹ و ۱۰؛ و- دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه "گزارش"، شماره ۵۸، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۸۰.
 - ۳- "چته" واژه ای است کردی به معنی راهزن و گردنه گیر (دزد سرگردنه).
 - ۴- ۴. سند شماره ۹۷۶۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع) کردستان، "گزارش نوبه ای"، ص ۳، ۱۶/۷/۱۳۶۶.
 - ۵- ۵. سند شماره ۹۷۵۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه، به فرماندهی کل سپاه، ۱۲/۷/۱۳۶۶.

تیپ ۳ لشکر ۸۱ ارتش حمله کردند که در نتیجه آن سه سرباز شهید و هجده تن اسیر شدند. در منطقه میمک هم یک پاسگاه ژاندارمری هدف حمله عناصر این گروه قرار گرفت که بر اثر آن دو تن مجروح شدند و یک تن اسیر گردید. (۱)

۱۴۸۱

رژیم عراق هزاران روستا در مناطق کردنشین این کشور را با خاک یکسان کرده است. خبرگزاری آسوشیتدپرس در گزارشی از بغداد به بررسی عملیات کردها در شمال عراق، واکنش بغداد و تأثیر آن بر جنگ تحمیلی پرداخته و به نقل از دیپلمات های مقیم این کشور نوشته است: «این عملیات (حملات رژیم عراق به روستاها و مناطق کردنشین) از ماه مارس که چریک ها حملات خود را تشدید کردند، توسط "علی حسن المجید" پسرعموی صدام رهبری شده است. دیپلمات ها - که به شرط ناشناس ماندن صحبت می کردند - گفتند که به عقیده آنان تعداد کشته ها در این عملیات نسبتاً کم بود، چون به روستاییان قبل از اینکه خانه هایشان منفجر شود یا با بولدوزر خراب گردد، دستور خروج داده می شود. اما جناح های کُرد مدعی هستند هواپیماهای عراقی به روستاهای مظنون به پناه دادن به چریک ها، حمله می کنند و در این حملات اغلب از بمب های شیمیایی استفاده می شود.

بعضی فرماندهان نظامی در شمال عراق می گویند: این عملیات نتیجه عکس داشته چون موجب کینه روستاییان شده و آنان را به پیوستن به صفوف چریک ها کشانده است. به عقیده دیپلمات ها این تعرض موجب بروز شکاف بین مقام های ارشد دولتی بغداد شده است. یکی از آنان می گوید: "عزت ابراهیم" معاون رهبر شورای فرماندهی انقلاب حاکم بر عراق برای محدود کردن برنامه کوچ دادن، فشار می آورد.

علی حسن المجید
در حملاتی به فرماندهی علی حسن
المجید (پسر عموی صدام) هزاران
روستا در مناطق کردنشین عراق با خاک
یکسان شد.

طبق گزارش ها حملات چریک ها موجب شده که عراق ۳۰ هزار سرباز را از جبهه جنگ خود علیه ایران به کوهستان های کردستان منتقل کند. جنگ کوهستان در شمال مسئله ای رو به رشد برای رئیس جمهور عراق است و رسانه های رسمی ایران تقریباً هر روز از عملیات کردها با حمایت پاسداران انقلاب ایران علیه ستون نظامی و پادگان های عراق گزارش می دهند. مبارزات چریک ها حوزه های نفتی بزرگ کرکوک عراق و دو خط لوله منتهی به ترمینال های مدیریتانه ای در ترکیه را که روزانه حدود ۵/۱ میلیون بشکه نفت منتقل می کنند، تهدید می نماید. این دو ستون صادرات نفتی عراق است که درآمد مورد نیاز بغداد را برای جنگی که بنا به برآورد اقتصاددانان غرب حدود ۱۰ میلیارد دلار در سال برای عراق هزینه دارد، تأمین می کنند. این تعرض نظامی بغداد نشانه گردشی تند در سیاست بغداد درباره ۵/۳ میلیون کرد عراقی یعنی یک پنجم جمعیت این کشور است. (۲)

ص: ۱۹۰

۱-۶. مأخذ ۳، ردیف دوم، ص ۸۰.

۲-۷. روزنامه اطلاعات، ۱۱/۷/۱۳۶۶، ص آخر، بغداد- خبرگزاری آسوشیتدپرس.

حجت الاسلام سید محمود هاشمی سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در مصاحبه با روزنامه رسالت فعالیت و برنامه های نیروهای اسلامی عراق در داخل عراق و مناطق آزاد شده شمال این کشور را تشریح کرد. وی درباره آثار این مبارزات گفت: «آنها در گسترش سرپیچی مردم از حکومت و شورش مردم علیه نظام حاکم نقش اساسی به عهده داشته اند و حرکتی را که گروه های مبارز کرد هدایت می کنند به شکل وسیعی انقلاب را در نقاط مختلف سرزمین عزیزمان رشد و گسترش داده و می دهد. سیاست مجلس اعلا برای مبارزه اسلامی به طور کلی بر اساس انقلاب و تحرک از داخل عراق استوار است. ... به همین علت تعداد زیادی از گروه های مبارز فعال را برای نابودی رژیم و دستگاه های وابسته به آن به داخل عراق گسیل کرده ایم. ... علاوه بر این می توان از نقش فعال نظامیان در جبهه های جنگ و مناطق آزاد شده نام برد. مجلس اعلا نیروهای نظامی خاصی را که مسئولیت امور نظامی را در جبهه های جنگ عهده دار هستند در اختیار دارد که از آن جمله گردان جهادی "نهم بدر" است که از مهم ترین واحدهای نظامی مبارز می باشد و همچنین گروهان های سیدالشهدا که ویژه عملیات نظامی در داخل عراق است.»

سید محمود هاشمی با اشاره به عملیات های انجام شده در طول سال گذشته افزود: «سال گذشته مجموعه ای از فعالیت های نظامی مهم را پشت سر گذاشتیم که در خلال آن توانستیم چندین گروه از افراد نظامی را به داخل خاک عراق بفرستیم که وظیفه آنها مقابله مؤثر با دستگاه های دولتی و مراکز حیاتی دولت بود. از جمله این فعالیت ها می توان عملیات در استان العماره، بصره و در بغداد را نام برد. در عین حال نیروهای نظامی مجلس اعلا در عملیات نظامی مهمی از جمله عملیات کربلای ۲ و کربلای ۵ مشارکت داشتند. از سوی دیگر، گروه های مبارز کرد با هدایت قرارگاه رمضان و با مشارکت نیروهای تحت امر این قرارگاه به عملیات های وسیع علیه مراکز نظامی حزب بعث در شمال عراق دست زدند که می توان از سلسله عملیات فتح و ظفر نام برد.» (۱)

یک ایستگاه ارتباطی در استان ایلام و تأسیسات خطوط لوله مارون - اصفهان از جمله اهداف حملات هوایی امروز عراق بود. چهار هواپیمای دشمن در ساعت ۱۱:۰۶ بخشی از تأسیسات فرستنده رادیو تلویزیون کوه نور و سایت نخجیر در ۲۰ کیلومتر محور ایلام - صالح آباد را بمباران کردند. (۲) در این حمله خساراتی به مراکز فوق وارد گردید و چند تن از کارکنان سایت نخجیر مجروح شدند ولی بمباران تأسیسات رادار کوه نور واقع در ۱۶ کیلومتری بخش غرب در همین ساعت تلفاتی در برنداشت. (۳) گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی همچنین حاکیست در جریان بمباران منطقه عملیاتی سومار یکی از نیروهای مستقر در این منطقه شهید شد. در حملات هوایی امروز دشمن در غرب کشور طی دو نوبت جمعاً یازده هواپیما شرکت داشتند که پنج فروند آن در استان ایلام و شش فروند در استان باختران اجرای عملیات کردند. (۴)

۱- ۸. روزنامه رسالت، ۱۱/۷/۱۳۶۶،

۲- ۹. سند شماره ۹۷۵۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲- معاونت اطلاعات، به سماجا ۳، ۹/۷/۱۳۶۶؛ و- واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه "گزارش"، شماره ۵۷، ۱۰/۷/۱۳۶۶، ص ۲۰؛ و- سند ۹۷۵۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاجا- رکن ۳، مرکز فرماندهی، به دفتر نخست وزیر، ۹/۷/۱۳۶۶.

۳- ۱۰. سند شماره ۹۷۵۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی سپاه چهارم بعثت، به دفتر فرماندهی کل سپاه،

۱۱/۷/۱۳۶۶.

۴-۱۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۶، ۱۰/۷/۱۳۶۶، ص ۳، باختران- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۷/۱۳۶۶.

همچنین در ساعت ۱۵:۵۴ امروز یک هواپیمای عراقی تلمبه خانه شماره ۳ خطوط لوله نفت مارون - اصفهان را با شلیک دو راکت هدف قرار داد که یکی در پشت مخزن سوخت در شمال تلمبه خانه به زمین اصابت کرد و راکت دوم نیز در بیابان های اطراف فرود آمد این حمله هیچ خسارت جانی و مالی نداشت. (۱)

۱۵۱۱

امروز در خلیج فارس دو کشتی هدف حمله قرار گرفتند. نخستین هدف یک کشتی صیادی استرالیایی به نام "جانتان بلاک" بود که در اجاره ایران قرار داشت. این کشتی در آب های ساحلی ایران هدف حمله موشک اگروسه هواپیمای عراقی واقع شد. موشک به اتاق فرمان کشتی اصابت کرد و ناخدای استرالیایی آن را کشت و چهار خدمه کشتی را مجروح کرد. این کشتی هم اکنون در حال سوختن و غرق شدن است. در طول هفته جاری این دومین بار است که جنگنده های عراقی به کشتی های صیادی حمله می کنند. (۲) رادیو بی بی سی با اعلام خبر فوق افزود: «عراق قبلاً اعلام کرده بود که یک هدف دریایی بزرگ را - که معمولاً یک کشتی نفتکش یا سکوی حفاری است - زده است، اما اگر این همان حمله باشد معلوم می شود که یا عراق در ادعای خود مبالغه کرده و یا اینکه دقیقاً نمی داند هواپیمایش چه نوع هدفی را زده است.» (۳)

وزارت نفت نیز با تأیید خبر حمله عراق اعلام کرد: «طی روز گذشته مجموعاً ۷ بار در جزیره خارک وضعیت قرمز اعلام شد و ۱۵ بار نیز وضعیت قرمز تمدید گردید.» (۴)

امروز همچنین یک نفتکش پاکستانی به نام "جوهر" هدف حمله قایق های توپدار قرار گرفت. این نفتکش که از کراچی رهسپار "رأس التنوره" در عربستان بود، پس از عبور از تنگه هرمز از قسمت آسایشگاه کارکنان مورد حمله واقع شد و آسیب دید. (۵) ناخدای پاکستانی نفتکش جوهر در این باره گفت: «دو قایق شرکت کننده در این حمله قبل از آغاز حمله خود بدون تحریک و سوء ظن از کنار دو رزم ناو فرانسوی و روسی عبور کردند و سپس روی نفتکش جوهر آتش گشودند.» این ناخدا افزود: «آنها روی مسلسل های خود را با پارچه پوشانده بودند و به محض نزدیک شدن به نفتکش، پارچه ها را از روی مسلسل ها کنار زده و شروع به تیراندازی کردند. قایق های حمله کننده که حامل هیچ پرچم یا نوشته روی بدنه خود نبودند، پنج راکت به بخش خوابگاه نفتکش شلیک کرده و به وسیله تیربار تیراندازی زیادی کردند.» وی گفت: «یکی از قایق ها ۶۰ فوتی بود، ولی قایق دیگر کوچک تر به نظر می رسید و ارتفاع آن از سطح آب کم بود.»

خبرگزاری رویتر با مخابره این خبر و با اشاره به اینکه ایران در عرض ۱۶ ساعت سه نفتکش را با قایق های توپدار مورد حمله قرار داده است، به نقل از دیپلمات ها نوشت: «به نظر می رسد ایران در پاسخگویی به حملات اخیر عراق علیه نفتکش ها در خلیج فارس یک استراتژی دو گانه را تعقیب کرده و در این رابطه هم از زمین و هم از قایق های توپدار برای حمله به کشتی ها و نفتکش ها استفاده می کند.» (۶)

ص: ۱۹۲

۱- ۱۲. همان، ص ۴، تهران- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۷/۱۳۶۶.

۲- ۱۳. همان، ص ۴، بوشهر- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۷/۱۳۶۶؛ و- سند شماره ۹۷۵۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی نیروی دریایی، به فرماندهی کل سپاه، ۱۱/۷/۱۳۶۶؛ و- سند شماره ۱۰۶۰۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نیروی هوایی سپاه، معاونت عملیات، ۹/۷/۱۳۶۶.

۳-۱۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۷، ۱۱/۷/۱۳۶۶، ص ۲۶، رادیو بی.بی.سی، ۱۰/۷/۱۳۶۶.

۴-۱۵. همان، ص ۱۵، تهران- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۷/۱۳۶۶.

۵-۱۶. مأخذ ۷، ص ۱۴.

۶-۱۷. مأخذ ۱۱، ص ۶، دوی- خبرگزاری رویتر، ۹/۷/۱۳۶۶.

به دنبال افزایش نیروهای نظامی غرب در خلیج فارس، حمله آمریکا به کشتی "ایران - اجر"، انتشار خبرهای تهدیدآمیز مبنی بر حمله به مراکز نظامی و اقتصادی ایران و احتمال مین گذاری و اشغال جزایر ایرانی، دبیرخانه شورای عالی دفاع در نامه ای به ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران، دستور تقویت جزایر ایران در خلیج فارس را صادر کرد. در این نامه آمده است: «امکان تحرکات نظامی دشمن علیه سه جزیره ابوموسی، تنب بزرگ و کوچک و اشغال آنها بسیار زیاد می باشد، لذا مقرر فرمایید سریعاً اقدامات لازم را در خصوص حفاظت و دفاع از جزایر مزبور به عمل آورند.» (۱) همچنین در تلفنگرام گروه اطلاعات ژاندارمری کل کشور به وزارت اطلاعات آمده است: «قرار است مزدوران امریکایی مستقر در آب های خلیج فارس در آینده شهرها و مراکز نظامی جمهوری اسلامی ایران را مورد هدف موشک های میان برد خود قرار داده و این طور وانمود کنند که این موشک ها توسط نیروهای عراقی پرتاب شده است.» (۲)

کشتی های مین یاب کشورهای غربی همچنان به فعالیت های خود در خلیج فارس با تأکید بر همکاری و هماهنگی بیش تر ادامه می دهند. ستاد نیروی دریایی فرانسه با صدور بیانیه ای اعلام کرد که کشتی های مین یاب این کشور موفق شدند یک مین دریایی را در نزدیکی "خورفکان" کشف و خنثی کنند. (۳) یونایتدپرس نیز به نقل از "گلف دیلی نیوز" گزارش داد: «در نزدیکی مسیر جزیره فارسی در شمال خلیج [فارس] و در راه ترمینال نفت الاحمدی کویت یک منطقه مین گذاری کشف شده است. نیروی دریایی آمریکا در منطقه مذکور وجود مین را ردیابی کرده و به کشتی ها اخطار نموده است که به این ناحیه نزدیک نشوند.» (۴)

در پی حمله نیروهای نظامی آمریکا به کشتی "ایران - اجر" در خلیج فارس و رفتار ناشایست با کارکنان این کشتی، وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، کاردار سفارت سوئیس در تهران - حافظ منافع آمریکا در ایران - را به وزارت امور خارجه فراخوانده و یادداشت اعتراض آمیز جمهوری اسلامی ایران را به وی تسلیم کرد. در قسمتی از این یادداشت آمده است: «علی رغم ادعای بی طرفی رژیم آمریکا در جنگ تحمیلی عراق علیه جمهوری اسلامی ایران، رژیم آمریکا هیچ گونه دلیل و انگیزه ای برای ارتکاب این جنایت زشت و هولناک که مغایر با اصول، قواعد و عرف بین المللی می باشد در اختیار ندارد و در این رابطه کارگزاران آمریکا علی رغم کلیه موازین شناخته شده بین المللی با خدمه کشتی ایران - اجر رفتاری ناشایست و غیرانسانی داشته و ... دولت جمهوری اسلامی ایران ضمن اعتراض شدید نسبت به این گونه اعمال غیرقانونی و غیرانسانی، شدیداً آن را محکوم نموده و حق مقابله به مثل و مطالبه غرامات و خسارت وارده را برای خود محفوظ می دارد.» (۵)

همچنین وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، علی اکبر ولایتی با ارسال پیامی به دبیرکل

۱- ۱۸. سند شماره ۹۷۵۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دبیرخانه شورای عالی دفاع، ۹/۷/۱۳۶۶، به ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران.

۲- ۱۹. سند شماره ۹۷۵۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاجا - ر ۲، گروه اطلاعات، به وزارت اطلاعات، ۹/۷/۱۳۶۶.

۳- ۲۰. مأخذ ۸ ص آخر، پاریس - خبرگزاری فرانسه.

۴-۲۱. مأخذ ۱۱، ص ۴۳، خبرگزاری یونایتدپرس، ۹/۷/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه اخبار خلیج.

۵-۲۲. مأخذ ۷، ص ۳، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

سازمان کنفرانس اسلامی، شریف الدین پیرزاده به تشریح عملکرد امریکا در خلیج فارس و نقض مقررات بین المللی به وسیله این کشور پرداخته و با خطرناک خواندن اوضاع منطقه، درخواست کرده است که سازمان کنفرانس اسلامی، اقدامات امریکا را محکوم نماید. در قسمتی از نامه دکتر ولایتی آمده است: «سیاست آتش افروزی در خلیج فارس تمام منطقه را به وضع خطرناک و انفجار آمیزی سوق داده است. دولت ایالات متحده از هیچ کوششی جهت ایجاد موانع بر سر راه تلاش های دبیرکل دریغ نورزیده و حتی رایزنی های دبیرکل در تهران به پایان نرسیده بود که دولت امریکا اعلام داشت این مشورت ها بی نتیجه بوده است. مقامات امریکایی در حقیقت در صدد استفاده از سیستم سازمان ملل جهت دنبال کردن سیاست خصمانه خود علیه جمهوری اسلامی ایران می باشند. ایالات متحده در این روند از اعمال فشار بر دیگر کشورها جهت هماهنگی در جلوگیری از تلاش های دبیرکل خودداری نورزیده است. حضور ناوگان جنگی امریکا در خلیج فارس و دست یازیدن به اعمال نظامی تحریک آمیز به ویژه حمله به یک کشتی غیرنظامی ایرانی و کشتن و زخمی کردن خدمه و منفجر نمودن آن نقض صریح حاکمیت ملی جمهوری اسلامی ایران است و تهدید بزرگی را متوجه امنیت کل منطقه نموده و بدون شک تجاوز به صلح به شمار می آید. جمهوری اسلامی ایران طبق ماده ۵۱ منشور ملل متحد، حق دفاع از خود را برای خویش محفوظ داشته و اعلام می دارد که امریکا مسئول کلیه عواقب این ماجراجویی تجاوزکارانه خواهد بود. این گونه اقدامات مغایر بند ۱، ۲ و ۴ اصول منشور سازمان کنفرانس اسلامی است و اگر قرین موفقیت گردد راه حل نظامی را به عنوان تنها راه قابل علاج پیش پای قرار خواهد داد. از این رو براساس بند چهارم اهداف منشور سازمان کنفرانس اسلامی مسئولیت جدی و بدون تردیدی برای سازمان مزبور به وجود آورده و این اقدام تجاوزکارانه امریکا را محکوم ساخته و تدابیر لازم برای خاتمه دادن به این نوع اقدامات جنایت کارانه را به عمل آورد.»^(۱)

۱۵۵۱

سفیر ایران در مسکو در یک کنفرانس مطبوعاتی در محل سفارت خانه، روابط ایران و شوروی و شرایط ایران برای پذیرش قطعنامه ۵۹۸ را تشریح کرد. نوبری گفت: «بهبود روابط ایران و شوروی در واقع منحصر به دو ماه گذشته نیست. البته در دو ماه گذشته توسعه چشمگیری پیدا کرده است. ما دو همسایه هستیم و روابط طبیعی داریم. این خواست هر دو کشور است و منحصر به مقاطع خاصی نیست. ما با شوروی مذاکرات خوبی در مورد قطعنامه داشتیم. در حال حاضر دیدگاه های نزدیکی بین دو طرف در رابطه با مسئله مربوط به شورای امنیت وجود دارد. ما و آنها امکانات زیادی برای همکاری های اقتصادی داریم و مذاکراتی در این زمینه صورت گرفته و به زودی عملیات لازم برای همکاری های مربوط به نفت و گاز شروع خواهد شد.» نوبری با بیان اینکه جمهوری اسلامی قطعنامه ۵۹۸ را رد نکرده است، افزود: اما یک ماده این قطعنامه باید در جهت محکوم کردن عراق به عنوان متجاوز در جنگ تغییر یابد. وی گفت: «ما عقیده داریم که اگر قطعنامه شورای امنیت تصحیح شود، آماده پذیرفتن آن خواهیم بود.»^(۲)

ص: ۱۹۴

۱- ۲۳. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۱/۷/۱۳۶۶، ص آخر.

۲- ۲۴. روزنامه کیهان، ۱۱/۷/۱۳۶۶، ص آخر.

به رغم شکست امریکا در تصویب تحریم های بین المللی علیه جمهوری اسلامی ایران، "جورج شولتز" وزیر امور خارجه امریکا بار دیگر با تأکید بر ضرورت هم زمانی آتش بس و عقب نشینی نیروها، از ایران به عنوان اشغالگر نام برد و تهدید کرد که اگر درخواست شورای امنیت برای آتش بس رد شود تلاش ها برای اعمال تحریم تسلیحاتی جهانی علیه ایران صورت خواهد گرفت. شولتز مسئولان جمهوری اسلامی را دروغگو خطاب کرد و برخلاف تأکید صریح دبیرکل بر سازنده بودن مواضع ایران، ادعا کرد: «اظهارات هیچ یک از سران ایران اعتبار ندارد و هر کدام یک حرف می زنند و در سفر اخیر دبیرکل سازمان ملل به ایران هر یک از مقامات ایران موضع متفاوتی در قبال آتش بس گرفته و هیچ گونه پاسخ صریح و واضح به وی ارائه نداده اند.»^(۱)

وی درباره تحریم تسلیحاتی ایران ادعا کرد حتی بدون کمک همه جانبه کشورهای مختلف نیز تحریم تسلیحاتی مؤثر خواهد بود؛ زیرا اگر چه به قطع کامل فروش سلاح منجر نخواهد شد ولی دسترسی ایران را به سلاح بسیار مشکل تر و بهای آن را برای این کشور بسیار گران تر خواهد کرد و این بدان معنی خواهد بود که ایران نمی تواند هر آنچه را که می خواهد تهیه کند. وی با اشاره به این مطلب که دیگر اعضای سازمان ملل اندکی بیش از امریکا درباره پذیرش آتش بس به وسیله ایران خوش بین هستند، گفت: «امریکا برای حفظ وحدت در شورای امنیت وقت بیش تری به ایران می دهد ولی نه برای مدت خیلی زیاد.» شولتز درباره احتمال موافقت چین و شوروی با اعمال تحریم تسلیحاتی علیه ایران گفت: «یک احتمال در بین است و آن اینکه این دو کشور فکر نمی کنم مایل باشند در این رابطه منزوی شوند در حالی که شواهد مشخص و روشن دال بر غیرممکن بودن مذاکره با ایران وجود دارد.»^(۲) وی افزود: «شوروی و چین هر دو در مورد اصل تحریم تسلیحاتی موافق هستند، اما مایلند که به دبیرکل، فرصت بیشتری داده شود تا ایران را به پذیرش قطعنامه راضی کند.» وی همچنین موضع عراق را که خواهان هم زمانی آتش بس و خروج نیروها می باشد تأیید کرد.^(۳)

۱۵۷۲

با آغاز ریاست ایتالیا در شورای امنیت، کشورهای عضو دائم شورای امنیت توافق کردند دور جدید از فعالیت شورا را برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق آغاز کنند. توافق ایران با قبول آتش بس غیررسمی و هم زمان با آن شروع کار یک کمیسیون بی طرف برای شناسایی آغازگر جنگ، یک مرحله پیشرفت را نشان می دهد.^(۴)

در دور جدید سازمان ملل باید دو اقدام به موازات هم انجام دهد: تعیین دستورالعمل کار مذاکرات مجدد دبیرکل با طرفین متخاصم و تعیین زمان مذاکرات روی قطعنامه تحریم نظامی، تا در صورت عدم حصول نتیجه مثبت در مورد قطعنامه اول، قطعنامه دوم را به جریان بیندازد.^(۵)

از سوی دیگر، وزیر خارجه عمان طی نطقی در اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد گفت: «هرگونه اقدام سازمان ملل متحد برای متوقف کردن جنگ ایران و عراق باید به طور یکسان در

ص: ۱۹۵

۱- ۲۵. مأخذ ۱۴، ص ۳۶، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۲۶. مأخذ ۲۳، خبرگزاری رویتر.

۳- ۲۷. مأخذ ۷.

۴-۲۸. مأخذ ۱۱، ص ۱۵، تهران-خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۷/۱۳۶۶.

۵-۲۹. مأخذ ۷.

مورد هر دو کشور اجرا شود. عمان در میان کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس روابط نسبتاً خوبی با جمهوری اسلامی دارد و مقامات این کشور طی سفرهای مختلف به جمهوری اسلامی، تلاش کرده اند از ایجاد هرگونه تنش میان دو کشور جلوگیری نمایند.»
"یوسف بن علوی" تأکید کرد: «هر گام دیگری که توسط شورای امنیت برای دست یابی به آتش بس برداشته شود باید به صورتی باشد که جو مساعدی را برای استقرار صلح فراهم سازد. سازمان ملل باید تدابیری اتخاذ کند که برای هر دو طرف عدالت و انصاف باشد.»
وی در مورد مین روبی خلیج فارس گفت: «اگر این اقدام به طور مسالمت آمیز و فارغ از مناقشه منطقه ای صورت گیرد، دولت عمان از آن استقبال می کند.»^(۱) خبرگزاری رویتر با مخابره این خبر افزود: «کاملاً پیداست که منظور وزیر خارجه عمان معطوف به تحرکات واشنگتن برای اعمال مجازات هایی علیه ایران است.»^(۲)

روزنامه مصری الوفد در شماره امروز خود نوشت: عمان و الجزایر تلاش می کنند تا میان ایران و عربستان میانجیگری کرده و اختلافات این دو کشور را که پس از قتل عام مکه به صورت حادی درآمد، حل و فصل نمایند. این روزنامه افزود: سلطان قابوس پادشاه عمان محتویات پیام کتبی آقای "علی خامنه ای" رئیس جمهوری ایران را برای شاه فهد فاش ساخت، که ادعا شده در این پیام رئیس جمهور ایران علاقه این کشور به حل و فصل بحران مکه را ابراز داشته است.^(۳)

خبرگزاری رویتر نیز با اشاره به روابط ایران و اعراب و بیانیه های خشن کویت و عربستان علیه ایران، قطع روابط را بعید دانسته و گزارش داده است: «کشورهای عرب حوزه خلیج فارس این نکته را در نظر دارند که قطع روابط با یک کشور قدرتمند همسایه که دارای پیوندهای تاریخی و اقتصادی با آنهاست، در درازمدت به سود آنها نخواهد بود. چهار کشور از شش کشور عرب منطقه از اعضای اوپک هستند و در زمینه تثبیت بهای نفت دارای منافع مشترکی با ایران هستند. منابع دیپلماتیک عرب گفتند که انتظار نمی رود در اجلاس امان بر تحریم تجاری ایران تأکید شود؛ زیرا روابط تجاری ایران با جهان عرب عمدتاً شامل سه کشور لیبی، سوریه و امارات متحده می باشد.»^(۴)

۱۵۸۱

هم زمان با تلاش های بین المللی در قالب سازمان ملل و فعالیت های دبیرکل این سازمان درباره جنگ، تلاش های انفرادی و دسته جمعی کشورهای منطقه چه از لحاظ سیاسی و دیپلماتیک و چه از جنبه نظامی و تبلیغاتی، علیه جمهوری اسلامی ایران همچنان ادامه دارد. فعالیت های سیاسی - دیپلماتیک اتحادیه عرب با پافشاری سوریه بر ادامه روابط با ایران نتیجه ای نداده و ادعای میانجیگری لیبی، به نزدیکی این کشور با عراق منجر شده است. عمان و الجزایر تلاش های خود را به بهبود روابط ایران و عربستان محدود کرده و تلاش می کنند زمینه را برای موفقیت دبیرکل از طریق کاهش تشنج میان ایران و کشورهای منطقه فراهم کنند. رادیو بی بی سی به نقل از منابع سیاسی در نیویورک اعلام کرد که "تورگوت اوزال" نخست وزیر ترکیه قصد دارد تلاش های حسن نیت خود را برای متوقف ساختن جنگ خونین میان عراق و ایران آغاز کند. این

ص: ۱۹۶

۱- ۳۰. مأخذ ۲۳، خبرگزاری رویتر.

۲- ۳۱. مأخذ ۷، خبرگزاری رویتر.

۳- ۳۲. مأخذ ۱۴، ص ۳۸، آتن، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۷/۱۳۶۶ به نقل از روزنامه الوفد.

۴- ۳۳. روزنامه اطلاعات، ۹/۷/۱۳۶۶، ص آخر، کویت - خبرگزاری رویتر.

منابع گفتند دولت ترکیه علاقه شدیدی خود را به تلاش های حسن نیت میان عراق و ایران در مذاکراتی که هفته گذشته "وحید خلف اوغلو" وزیر خارجه ترکیه با مقامات بلندپایه ایران و عراق و دبیرکل سازمان ملل داشت، ابراز کرده است. این منابع گفتند که نخست وزیر ترکیه احتمال دارد در تلاش برای میانجیگری، به زودی از تهران و بغداد دیدن کند. (۱)

۱۵۹۱

در پی افزایش فشارهای سیاسی و تبلیغاتی امریکا علیه چین، رادیو بی بی سی گزارش داد: «معاون وزیر خارجه چین امروز برای نخستین بار تأکید کرد در صورتی که ایران از قبول قطعنامه اخیر شورای امنیت خودداری کند، چین از تحریم جهانی فروش اسلحه به ایران حمایت خواهد کرد. اما وی افزود که کشورش مایل است به آقای دکوئیار فرصت بیش تری بدهد تا بلکه بتواند ایران را به قبول آتش بس متقاعد کند.» (۲)

"مایکل یهودا" کارشناس امور چین در مدرسه عالی اقتصاد لندن در تفسیری از موضع جدید چین گفت: «هنگامی که قطعنامه ۵۹۸ به تصویب همه اعضای شورای امنیت رسید، توافق گردید که اگر ایران یا عراق از پذیرش قطعنامه خودداری کنند، نوعی تحریم علیه آنان برقرار شود و چین هم که جزء توافق کنندگان بود اینک نمی تواند حرفی بزند. امریکا خواستار تحریم فوری ایران است و شوروی خود را عقب کشیده است. بنابراین چین احساس می کند که باید موضع مستقل به دور از امریکا و شوروی اتخاذ کند و به جهان اظهار کند که دو ابرقدرت همواره با یکدیگر اختلاف دارند و مواضع آنها باعث ایجاد ناراحتی می شود. در واقع چین می کوشد از نظر دیپلماتیک برای خود وجهه کسب کند. چین برخلاف سابق اینک به طور کامل از موضع سازمان ملل حمایت می کند. چین اینک در خلیج [فارس] دارای منافع مستقیمی است. این کشور با کشورهای خلیج [فارس] مبادلات تجاری دارد، با ایران طی چند سال اخیر رابطه برقرار کرده و با عراق هم از قبل دارای روابط حسنه بوده است. در زمینه منافع امنیت ملی چین، اگر هر یک از ابرقدرت ها در خلیج فارس سلطه ای به دست آورند، چین بسیار نگران خواهد شد، زیرا چنین حالتی به محیط امنیتی چین لطمه خواهد زد. فروش سلاح چین به ایران که از طریق کشورهای ثالث انجام می شود، آن چنان انجام گرفته که چین توانسته رسماً اعلام کند که هیچ سلاحی به ایران نفروخته است. ممکن است این کشور دست به اقداماتی بزند و مثلاً از کشورهای ثالث بخواهد بدون اجازه چین به کشور دیگری سلاح نفروشند.» (۳)

۱۶۰۲

در پی تصویب طرحی در مجلس سنای امریکا مبنی بر ممنوعیت ورود کالاهای ایرانی به امریکا،

امروز یکی از کمیته های کنگره این کشور نیز به ممنوعیت ورود کالاهای ایران رأی مثبت داد. به گزارش رویتر این تحریم واردات کالا از ایران تا ختم خصومت ها در خلیج فارس پا برجا خواهد بود. در همین حال روزنامه پرتیراژ وال استریت ژورنال از نگرانی برخی از مقامات

ص: ۱۹۷

۱- ۳۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۳، ۱۷/۷/۱۳۶۶، ص ۱۰، خبرگزاری خلیج.

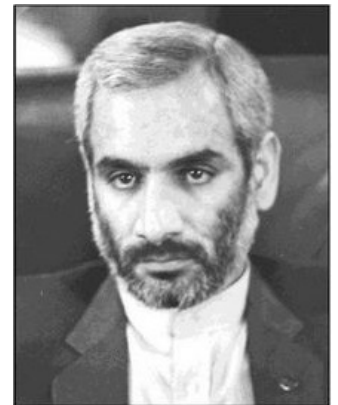
۲- ۳۵. مأخذ ۱۱، ص ۲۰، تهران- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۶. مأخذ ۱۱، ص ۲۱، تهران- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۷/۱۳۶۶.

امریکا از تحریم کالاهای ایرانی خبر داد و نوشت: «برخی از مقامات امریکایی بیم دارند که ضمانت اجرایی هرگونه تحریم اقتصادی علیه ایران بسیار دشوار است و احتمال دارد بیش از ایران به امریکا صدمه وارد ساخته و همچنین تمرکز تلاش های این کشور در سازمان ملل برای تصویب یک تحریم تسلیحاتی بین المللی علیه ایران در شورای امنیت را منحرف کند.» این روزنامه خاطرنشان ساخت که تعقیب و شناسایی یک منبع خاص نفتی بسیار دشوار است و مقام های امریکایی بیم دارند که حتی با تحمیل یک تحریم نفتی علیه ایران، این کشور همچنان بتواند از طریق کشورهای دیگر نفت خود را به امریکا صادر کند.^(۱)

۱۶۱۱

تصویر

غلامرضا آغزاده وزیر نفت جمهوری اسلامی
تحریم اقتصادی امریکا علیه ایران را اقدامی
تبلیغاتی و غیرممکن خواند.

وزیر نفت جمهوری اسلامی ایران، تحریم اقتصادی امریکا علیه ایران را اقدامی تبلیغاتی و غیرممکن خواند و افزود: «ما هیچ وقت به صورت مستقیم با امریکا معامله نفتی نداشته ایم ولی به شرکت های ثبت شده در کشورهای اروپایی که ممکن است مالکیت امریکایی داشته باشند، نفت می فروشیم.» وی این حرکت امریکا را ناشی از شکست در تحریم تسلیحاتی دانسته و اضافه کرد: «بسیار بعید است که نفت ایران حتی از طریق شرکت های اروپایی به طور میانگین برای تمام سال به این میزان که اعلام شده به امریکا رسیده باشد.»^(۲)

کارشناسان بازار نفت، فروش غیرمستقیم نفت، اختلاف نظر مقام های امریکا و عدم همراهی ژاپن با امریکا را از عوامل مهمی می دانند که اجرای تحریم نفتی علیه ایران را مشکل می سازد. رویتر در این باره گزارش داد: «تحریم خرید نفت ایران به وسیله امریکا، تأثیر زیادی روی ایران نخواهد داشت ولی پیوستن ژاپن و دیگر کشورها به این تحریم می تواند صدمات اقتصادی سنگین برای ایران در پی داشته باشد. ایران بازار مهمی برای کالاهای ژاپنی به حساب می آید و انتظار می رود ژاپن برای پیوستن به تحریم نفتی ایران تا آنجا که ممکن است ظفره برود.» رویتر به نقل از "مهدی وزری" کارشناس ارشد نفتی در لندن افزود: «تنها راه برقراری یک تحریم مؤثر آن است که یک تحریم فیزیکی در تنگه هرمز صورت بگیرد که این در عمل به معنی اعلام جنگ با ایران است و بسیاری از کشورها خواهان جلوگیری از وقوع آن هستند.»^(۳)

واشنگتن پست نیز به تصمیم امریکا به دیده شک نگریسته و آن را سمبلیک دانسته است: «تحریم خرید نفت از ایران بیش تر جنبه سمبلیک دارد؛ زیرا خریدار دیگری برای نفت ایران پیدا خواهد شد و اثری بر بازار نفت نخواهد داشت. با این حال تحریم خرید نفت از ایران موجب کاهش بهای نفت

۱- ۳۷. مأخذ ۱۴، ص ۳۵، واشنگتن - خبرگزاری رویتر، ۱۰/۷/۱۳۶۶.

۲- ۳۸. مأخذ ۲۳، ص ۵.

۳- ۳۹. مأخذ ۱۱، خبرگزاری رویتر، ۹/۷/۱۳۶۶.

صادراتی ایران خواهد شد و شاید به کاهش بهای نفت دیگر اعضای کشورهای عضو اوپک نیز بینجامد که در آن صورت برای مصرف کننده خوب و برای تولید کنندگان نفت در امریکا بد خواهد بود.»^(۱)

ص: ۱۹۹

۱- ۴۰. مأخذ ۱۱، ص ۲۷، روزنامه واشنگتن پست، ۱۰/۷/۱۳۶۶.

برای هماهنگی بین مسئولان و قرارگاه های سپاه که در منطقه شمال غرب کشور و همچنین مناطق آزاد شده شمال عراق و دیگر نقاط عراق عهده دار مأموریت هستند، امروز در قرارگاه شهید بروجردی بانه دو جلسه تشکیل گردید. جلسه نخست با حضور علی شمخانی (قائم مقام فرمانده کل سپاه)، محمدباقر ذوالقدر (فرمانده قرارگاه رمضان)، رضا عسکری (فرمانده قرارگاه بدر) و اکبر دانشیار (معاون عملیاتی قرارگاه نجف) برگزار شد. در این جلسه ضمن بررسی فعالیت های گروه های ضد انقلاب (حزب دمکرات و کومه له) و زمان کاهش اقدامات آنان و هنگام رفتن این گروه ها به عراق در فصل سرما، درباره چگونگی هماهنگی بین قرارگاه رمضان و قرارگاه بدر برای مقابله با ضد انقلاب و همچنین نحوه مأمور شدن یگان هایی از قرارگاه بدر به قرارگاه رمضان و شیوه به کارگیری این یگان ها و پشتیبانی آنها - با توجه به بسته شدن راه های ارتباطی در زمستان - بحث و بررسی شد. (۱)

جلسه دوم با حضور علی شمخانی، محمدباقر ذوالقدر، احمد وحیدی (مسئول اطلاعات سپاه) و چند تن دیگر از مسئولان سپاه تشکیل گردید. بحث اصلی این جلسه هماهنگی بین قسمت هایی بود که در مناطق آزاد شده شمال عراق و همچنین دیگر نقاط عراق عهده دار اجرای عملیات های نامنظم و چریکی و جمع آوری اطلاعات بودند. (۲)

امروز نیز تبادل آتش خمپاره و توپخانه بین نیروهای ایران و عراق در جبهه های غرب و جنوب ادامه یافت. در ده روز گذشته توپخانه عراق به تناوب شهرهای سردشت و مریوان و اطراف آنها را هدف توپ های دوربرد قرار داده و خساراتی به بار آورده است. (۳) ارتش عراق همچنین به تعویض یگان های آسیب دیده و ضعیف در منطقه میمک شمالی و ارتفاعات کهنه ریگ ادامه می دهد. مرخصی نیروهای عراقی در این مناطق لغو شده است و دشمن ضمن حفظ آمادگی رزمی خود، در تلاش است که آن را افزایش دهد. در جبهه جنوب نیز فعالیت واحدهای آتش دشمن با اجرای آتش روی یگان های خودی در سراسر منطقه

۱- ۱. سند شماره ۲۲۰۱۷/پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه هماهنگی طرح های شمال غرب، قرارگاه شهید بروجردی (بانه)، ۱۰/۷/۱۳۶۶، نوار شماره ۲۶۱۲۸.

۲- ۲. سند شماره ۲۰۷۱۲/پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه هماهنگی نیروهای مستقر در مناطق آزاد شده عراق، قرارگاه شهید بروجردی (بانه)، ۱۰/۷/۱۳۶۶، نوار شماره ۲۶۱۲۹.

۳- ۳. سند شماره ۰۲۹۳۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای شماره ۶۰۸۰، معاونت اطلاعات نیروی زمینی سپاه، ۱۱/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

جنوب هورالهویزه ادامه یافت که در محور ضلع شرقی جزیره مجنون جنوبی دارای شدت بیش تری بود.^(۱)

از سوی دیگر، نیروهای خودی مستقر در جبهه های غرب و جنوب ضمن حراست از مواضع پدافندی، روی نیروهای دشمن آتش گشوده و خساراتی به آنها وارد کردند. همچنین مراکز نظامی، صنعتی و اقتصادی جنوب عراق و اسکله های البکر و العمیه عراق در خلیج فارس زیر آتش خودی قرار داشتند که بر اثر آن به قسمت هایی از باند فرودگاه و مقر تفنگداران سپاه هفتم عراق در این منطقه خساراتی وارد شد.^(۲)

نماینده عراق در سازمان ملل، امروز با ارسال نامه ای برای دبیرکل این سازمان، ادعا کرد که نیروهای نظامی ایران در روزهای ۲۹ و ۳۰ سپتامبر ۱۹۸۷ (۷ و ۸ مهر ۱۳۶۶) نقاطی از استان های سلیمانیه، واسط، بصره، دیاله و ناحیه سیروان را هدف گلوله و راکت قرار داده اند.^(۳)

در این حال، هلی کوپترهای عراقی همچنان از فضای کویت برای پشتیبانی قوای خود در خلیج فارس استفاده می کنند. در طول چهار روز گذشته، ۱۳ هلی کوپتر دشمن با استفاده از فضای جزیره "بویان" کویت، برای تدارک نیروهای مستقر در دو اسکله البکر و العمیه به این اسکله ها تردد داشته اند که ۷ فروند آنها در البکر و ۶ فروند در العمیه مشاهده شده است.^(۴)

۱۶۴۱

هشت نفر از چته های گردان کاوه حزب دمکرات در ساعت ۲۳:۳۰ امروز با نفوذ به شهر دیواندره، یک خودرو گشت ثارالله و پاسگاه تپه "شیرعلی" را هدف حمله قرار دادند. در این حمله - که با موشک آر.پی.جی ۷ صورت گرفت - راننده خودرو شهید و یک تن نیز مجروح شد. همچنین در غرب سنندج، در حوالی پایگاه شویشه، نیروهای ژاندارمری با عناصر ضد انقلاب درگیر شدند که در نتیجه آن یک نیروی خودی شهید شد و یک تن مجروح گردید.^(۵)

گفتنی است که تحرکات اخیر گروه کومه له در دیواندره، به خصوص نفوذ به شهر که شهادت ده نیروی خودی را در پی داشته است، مسائلی را در افکار عمومی شهر و میان مسئولان مطرح کرده است. سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع) ضمن گزارشی در این باره نوشت: «در پی این تحرکات هر شخصی نظراتی در جهت چطور عمل کردن نیروها علی الخصوص در شهر ارائه می دهد. این حرکات باعث خوشحالی هواداران کومه له شده و آنها نسبت به همکاری این گروهک فعال تر شده اند. مع ذلک هواداران جمهوری اسلامی ایران خواهان این هستند که سپاه پاسداران همچون گذشته قاطعانه عمل کند.»^(۶)

۱۶۵۲

چند واحد تأسیسات نفتی در اهواز و آغاچاری هدف حملات هوایی امروز عراق در داخل

ص: ۲۰۱

۱-۴. همان، ص ۹ و ۳.

۲-۵. روزنامه اطلاعات، ۱۱/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴.

۳-۶. سند شماره S/۱۹۱۷۲ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۵ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۴-۷. سند شماره ۰۲۹۴۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اطلاعات نیروی زمینی سپاه پاسداران، ۲۵/۷/۱۳۶۶.

۵-۸. سند شماره ۲۲۷۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: "گزارش روزانه"، شماره ۲۶۴، ۱۶/۷/۱۳۶۶، واحد اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ص ۲؛ و- سند شماره ۹۷۶۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر نمایندگی امام در سپاه یازدهم امام حسن عسکری(ع)، ۱۳/۷/۱۳۶۶.

۶-۹. سند شماره ۹۷۶۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای، شماره ۳۶۰، سپاه یازدهم امام حسن عسکری(ع)، ۱۶/۷/۱۳۶۶، ص ۱.

کشور بود. هواپیماهای دشمن در ساعت ۱۴:۱۰ تأسیسات نفتی "مارون-۳" اهواز و "کرنج" آغاچاری را با پرتاب چند راکت هدف حمله قرار دادند. در حمله به مارون-۳ آتش سوزی بروز کرد و ۱۶ تن مجروح شدند، اما حمله به کرنج خسارت جانی نداشت. (۱)

۱۶۶۱

در خلیج فارس، امروز دو نفتکش و یک کشتی ماهیگیری هدف حمله قرار گرفته و آسیب دیدند. نفتکش قبرسی "فیلی سیتی" امروز یک بار در ساعت ۱۱:۰۵ در ۸۰ مایلی جزیره خارک و بار دوم در ساعت ۱۸:۰۰ از ناحیه موتورخانه هدف موشک های شلیک شده از هواپیماهای عراقی قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد. این نفتکش خالی که به طرف خارک در حرکت بود، پس از حمله با یدک کش به دوی منتقل گردید. (۲) هواپیماهای عراقی همچنین عصر امروز یک کشتی صیادی کوچک را - که به شرکت صید صنعتی استان بوشهر تعلق داشت - در نزدیکی سواحل ایران هدف قرار داده و غرق کردند. این سومین حمله به کشتی های صیادی در هفته گذشته بود. (۳) عراق در اطلاعیه نظامی خود از این کشتی صیادی و نفتکش قبرسی به عنوان دو هدف بزرگ دریایی نام برد که امروز هدف حمله قرار گرفتند. (۴)

از سوی دیگر، قایق های تندرو سحرگاه امروز به یک نفتکش هندی حمله کردند. نفتکش "اسپیک امرالد" که حامل مواد پتروشیمی فوق العاده آتش زا بود، در ۱۵ مایلی غرب دوی زیر آتش مسلسل و آر.پی.جی ۷ قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد. (۵)

این نفتکش محموله خود را در عربستان بارگیری کرده بود. "اجاس کوماروما" ناخدای این نفتکش در مصاحبه ای تلفنی گفت: «یکی از گلوله های شلیک شده به چهار مخزن کشتی اصابت کرد که خوشبختانه همگی آنها خالی بودند. این کشتی از مسافتی به فاصله ۸/۲ مایل دریایی به مدت ۱۵ تا ۲۰ دقیقه زیر آتش قرار داشت که این حملات خساراتی به کشتی وارد ساخت و موجب بروز حریق کوچک در آن گردید.» (۶) بیمه لویدز لندن این حمله را تأیید کرد. منابع کشتی رانی ایرانی با اعلام این خبر افزودند: پس از این حمله، یک ناو انگلیسی در حال کمک به نفتکش دیده شده است. در حال حاضر حریق مهار شده است و هیچ مجروحی وجود ندارد. (۷)

۱۶۷۲

از زمان آغاز جنگ عراق علیه ایران تاکنون جمعاً ۳۷۴ کشتی در خلیج فارس هدف حمله ایران و عراق قرار گرفته و آسیب دیده اند. بیمه لویدز لندن با اعلام آمار فوق افزود: «۱۰۶ فروند از این کشتی ها در سال جاری میلادی در منطقه خلیج فارس هدف قرار گرفته اند. نخستین کشتی در ماه مه ۱۹۸۱ هدف حمله قرار گرفت و قبل از این حمله، ۹۳ کشتی دیگر به دلیل نبردهای شدید پاییز سال ۱۹۸۰ در منطقه خلیج فارس گیر افتاده بودند. این کشتی ها از آن زمان تاکنون در این منطقه باقی مانده اند و دیگر قادر به دریانوردی نیستند.» (۸)

ص: ۲۰۲

۱- ۱۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۷، ۱۱/۷/۱۳۶۶، ص ۵، اهواز- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۷/۱۳۶۶؛ و- سند شماره ۹۷۵۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه ششم امام جعفر صادق (ع)، اطلاعات ۱۱/۷/۱۳۶۶.

۲- ۱۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۷، ۱۱/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲، بوشهر- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۷/۱۳۶۶؛ و- سند شماره ۰۹۷۵۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر فرماندهی نیروی دریایی، ۱۱/۷/۱۳۶۶؛ و Sreed

hair Kapil kaul Tanker War Aspect Of IRAQ - IRAN War (۱۹۸۰-۸۸) New Delhi, ABC Publishing House, ۱۹۸۹.

۳-۱۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۸، ۱۲/۷/۱۳۶۶، ص ۳، بوشهر- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۷/۱۳۶۶.

۴-۱۳. سند شماره ۹۷۵۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سماجا ۲- معاونت اطلاعات، ۱۰/۷/۱۳۶۶.

۵-۱۴. Sreed hair. Kapil Kaul. Tanker War Aspect Of IRAQ- IRAN War (۱۹۸۰-۸۸) New Delhi, ABC Publishing House, ۱۹۸۹.

۶-۱۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۷، ۱۱/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲ و ۱۳، منامه- خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از آسوشیتدپرس، ۱۰/۷/۱۳۶۶.

۷-۱۶. مأخذ ۵، ص ۱۴.

۸-۱۷. مأخذ ۱۵، ص ۱۴، لندن- آسوشیتدپرس، ۱۰/۷/۱۳۶۶.

از آغاز جنگ تا مهر سال ۱۳۶۶ تعداد ۳۷۴ کشتی تجاری و نفتکش در خلیج فارس هدف حمله قرار گرفته است.

از آغاز جنگ تا مهر سال ۱۳۶۶ تعداد ۳۷۴ کشتی تجاری و نفتکش در خلیج فارس هدف حمله قرار گرفته است.

۱۶۸۱

امریکا به طور ضمنی از حملات هوایی عراق در خلیج فارس و علیه اهداف داخلی ایران حمایت کرد. امریکایی ها اعلام کردند از سرگیری حملات هوایی عراق به کشتی های تجاری و مناطق مسکونی، صنعتی و اقتصادی ایران را درک می کنند. با وجود این دولت امریکا تلاش می کند که از عراق بخواهد، به امید برقراری صلح از طریق دیپلماتیک در سازمان ملل متحد، این حملات را متوقف سازد. (۱) رادیو امریکا نیز به نقل از روزنامه "نیشن" چاپ بانکوک گفت: «عراق از آن جهت حملات هوایی اش را علیه ایران از سر گرفته که نیروی هوایی قوی ترین حربه آن کشور است. عراق آشکارا به این نتیجه رسیده است که قطعنامه شورای امنیت برای پایان دادن به جنگ در خلیج فارس موفقیت آمیز نخواهد بود و از این رو بار دیگر به جنگ نفتکش ها متوسل شده است تا صادرات نفت ایران یعنی منبع تأمین مالی ماشین جنگی ایران را فلج کند. جمعیت ۴۵ میلیونی ایران سه برابر عراق است و ایران به نیروی انسانی بسیار بزرگ تری برای مقاصد نظامی دسترسی دارد. عراق بخت زیادی برای شکست دادن ایران ندارد.» (۲)

سفیر عراق در واشنگتن نیز با ابراز رضایت از موضع امریکا، حملات عراق به مراکز صنعتی - کارگری و خطوط کشتی رانی را دفاع مشروع عنوان کرد و گفت: «واشنگتن درک می کند که چرا عراق پس از آنکه ایران از قبول آتش بس سر باز زد، حملات هوایی خود را از سر گرفت. من به مقام های امریکایی گفتم که عراق همواره با محدود کردن حملات خود علیه کشتی های ایرانی در خلیج فارس یا کشتی هایی که در سواحل ایران پهلو گرفته اند، از خود خویشتن داری نشان داده است. ما بر اساس منشور سازمان ملل از حقوق خود استفاده می کنیم. ما فراتر از ضرورت دفاع مشروع، به هیچ چیز حمله نمی کنیم.» (۳)

ص: ۲۰۳

۱- ۱۸. مأخذ ۵، ص آخر، تهران- واحد مرکزی خبر.

۲- ۱۹. مأخذ ۱۵، ص ۱۰، رادیو امریکا به نقل از روزنامه نیشن چاپ بانکوک.

۳- ۲۰. مأخذ ۵، ص آخر، واحد مرکزی خبر به نقل از رویتر؛ و مأخذ ۱۵، ص ۲۹، خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از رویتر.

در پی افزایش و تداوم حملات به کشتی‌ها در خلیج فارس و خصوصاً حمله به کشتی ژاپنی "کیچی هارو مارو [ر.ک. به روز شمار ۸/۷/۶۶] دولت ژاپن ضمن منع تردد کشتی‌های ژاپنی در خلیج فارس، کاردار سفارت ایران در توکیو را به وزارت خارجه این کشور احضار کرد و یادداشتی اعتراض آمیز درباره حمله به دو نفتکش ژاپنی تسلیم وی کرد. (۱) از سوی دیگر، وزارت ترابری ژاپن اعلام کرد: «کشتی‌های ژاپنی و دیگر کشتی‌هایی را که ملوانان ژاپنی هدایت می‌کنند تا زمانی که سلامت آنان تضمین نشود از سفر به خلیج فارس خودداری می‌کنند. اوضاع خلیج فارس تا زمانی که ایمنی کشتی‌هایی که در منطقه رفت و آمد می‌کنند، تضمین نشود تحت مراقبت و بررسی قرار خواهد داشت و در حال حاضر ۲۱ کشتی که یا خدمه آنها ژاپنی هستند و یا متعلق به شرکت‌های ژاپنی می‌باشند در خلیج فارس به سر می‌برند.» (۲)

رادیو بی بی سی در تحلیلی از مواضع ژاپن در قبال جنگ ایران و عراق و بحران خلیج فارس، یکی از مشکلات عمده کشتی‌های ژاپنی را برخوردار نبودن از حمایت واحدهای نیروی دریایی کشورهای اروپایی و امریکا در خلیج فارس دانست و گفت: «ژاپن همواره سیاست محتاطانه‌ای را در قبال مسائل منطقه اتخاذ کرده و از زمان شروع جنگ ایران و عراق سعی داشته است که جنبه بی طرفی را با دقت تمام حفظ کند. ولی ژاپن به دلیل اینکه نیروی دریایی در خلیج فارس ندارد برخلاف سایر مشتریان عمده غربی قادر به حمایت از کشتی‌هایش نیست. دولت امریکا همواره از ژاپن به دلیل اینکه برای تأمین آزادی کشتی‌رانی در خلیج فارس کمکی به نیروهای غرب نمی‌کند انتقاد کرده است و پاسخ ژاپن این بوده که به دلیل مغایرت با قانون اساسی این کشور نمی‌تواند نیروی نظامی به خلیج فارس اعزام کند. یکی از پیشنهادهایی که سفیر ژاپن در واشنگتن برای این موضوع مطرح کرده کمک مالی است. به موجب این طرح، دولت ژاپن برای تهیه بودجه‌ای که صندوق امنیت خلیج فارس خوانده می‌شود، کمک می‌کند تا از این طریق هزینه حضور نظامی نیروهای امریکا در خلیج فارس تأمین شود. مشکل دیگر این است که بخش عمده نفت ژاپن از ایران تأمین می‌شود و بنابراین نمی‌شود آن را تحت پوشش حفاظت نیروی دریایی امریکا قرار داد. با این حال به نظر می‌رسد که ژاپن به وسیله امریکا، متحد اصلی اش تحت فشار قرار گرفته است که به هر نحو ممکن در حمایت از کشتی‌رانی خلیج فارس تلاش کند.» (۳)

۱۷۰۲

در پی حمله روز گذشته عراق به کشتی صیادی "جاتان بلا-ک" [ر.ک. به روز شمار ۹/۷/۶۶] سفیر رژیم عراق در کانبرا به وزارت خارجه استرالیا احضار شد و اعتراض شدید دولت استرالیا به حمله علیه یک کشتی ماهیگیری استرالیایی در خلیج فارس - که به کشته شدن کاپیتان این کشتی انجامید - تسلیم وی شد. وزیر امور خارجه استرالیا گفت که این حمله غیرموجه و تخلف از مقررات بین‌المللی است... دولت متبوع وی خواستار توضیحات فوری بغداد درباره این حمله شده و از عراق خواسته است که در مورد عدم تکرار این قبیل حملات به دولت استرالیا اطمینان‌های لازم داده شود. (۴)

ص: ۲۰۴

۱- ۲۱. مأخذ ۱۵، ص ۱، توکیو - آسوشیتد پرس، ۱۰/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۲. مأخذ ۵، ص آخر، خبرگزاری رویتر.

۳- ۲۳. مأخذ ۱۵، ص ۲۷، رادیو بی بی سی، ۱۰/۷/۱۳۶۶.

۴- ۲۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۱/۷/۱۳۶۶، ص ۳، خبرگزاری آلمان غربی.

اکبر هاشمی رفسنجانی
برای ما امروز هیچ هدفی شیرین تر و مطلوب تر از
جنگیدن در مقابل تهاجم امریکایی‌ها نیست... امروز
همه دنیا می‌دانند که امریکا نخستین
گلوله را در جنگ علیه ما شلیک کرد.

نماینده امام در شورای عالی دفاع، احتمال درگیری با امریکا را در خلیج فارس قوی اعلام کرد و از همه جوان‌ها خواست با حضور در جبهه‌ها آماده رویارویی با امریکا باشند. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در خطبه‌های نماز جمعه امروز درباره مهم‌ترین مسائل روز سخن گفت، از جمله: بحران خلیج فارس، عملکرد و اهداف امریکا در منطقه، شروع جنگ به وسیله امریکا، عملکرد اروپا به عنوان مجرم درجه دوم در خلیج فارس، موضع سنجیده شوروی در قبال بحران منطقه، تلاش‌های دبیرکل و شورای امنیت برای برقراری آتش بس قبل از معرفی متجاوز و بی‌اعتمادی جمهوری اسلامی به شورای امنیت و حکام مرتجع منطقه. وی با تأکید بر احتمال درگیری در آینده نه چندان دور و دادن پاسخ مناسب به اقدامات امریکا در خلیج فارس گفت: «تاکنون جنگ‌های ما با عراق در جبهه‌های غربی بود و ما نیروی کمتری را احتیاج داشتیم، اما اکنون به احتمال قوی باید بخشی از نیروهای خود را در خلیج فارس به کار گیریم. همه جوان‌هایی که دوره دیده‌اند امروز باید حرکت کنند و در جبهه حضور یابند تا در صورتی که تحولاتی روی داد از نظر نیرو در مضیقه‌مانیم و بتوانیم جواب مناسبی به امریکا بدهیم. پیروزی بر عراق برای رزمندگان ما شیرین است اما لذت جهاد با ریشه کن کردن کفر و عاملی که عراقی‌ها را برای جنگ با ایران تحریک کرده است به مراتب شیرین‌تر خواهد بود. ما ترجیح می‌دهیم در این رویارویی تحمیلی که ما خود آغازگر آن نبودیم کسانی را هدف گلوله قرار دهیم که نابودی آنان، آسایش را برای سایر ملت‌ها به ارمغان می‌آورد. برای ما امروز هیچ هدفی شیرین‌تر و مطلوب‌تر و اسلامی‌تر از جنگیدن در مقابل تهاجم امریکایی‌ها نیست. بوی حرکت اول جنگ، از سوی امریکایی‌ها در خلیج فارس می‌آید. امروز در دنیا همه می‌دانند که امریکا نخستین گلوله را در جنگ علیه ما شلیک کرد. بعدها اگر سازمان ملل بخواهد اساس این درگیری را بررسی کند امریکا نمی‌تواند قضیه شروع جنگ را منکر شود.»

سخنگوی شورای عالی دفاع در تعیین مواضع جمهوری اسلامی، صلح را به نفع اندیشه اسلامی دانسته و درباره هیاهوی امریکا در خصوص صدور انقلاب گفت: «کلمه صدور انقلاب را امریکایی‌ها بهانه‌ای برای تبلیغات علیه ما انتخاب کرده‌اند؛ با وجودی که مقامات و مسئولان بارها توضیح داده‌اند که این صدور منهای جنگ و خشونت است. انقلاب حتی به صورت القای فکر قابل صدور است. ما از اول مدافع بودیم، امروز هم مدافع هستیم و در مقابل امریکا هم مدافع خواهیم بود...»

دو هفته است که ملت ما فریاد انتقام را سر می دهد اما مسئولان ما از خط مشی عاقلانه پیروی می کنند. رزمندگان هم شروع حمله را می خواهند اما ما صبر پیشه کرده ایم و به روشنگری فعلاً قناعت می کنیم.» آقای هاشمی شیوه امریکا را حمایت از رژیم عراق و رودرویی مستقیم با جمهوری اسلامی دانست و درباره هدف امریکا گفت: «پس از تحریک عراق به شروع جنگ با ایران و حمایت از متجاوز، امریکا و طاغوت های جهان و ارتجاع منطقه آنچه آرزو دارند پیروز نشدن انقلاب اسلامی است. در جنگ فرض اینکه عراق بر ما پیروز شود یا آنکه اصولاً پیروزی در کار نباشد مورد سلیقه امریکا، اسرائیل و دیگران است. یعنی حالتی که کینه ها باقی بماند، دشمنی ها بر جای باشد و آتش کینه همواره در منطقه شعله بکشد.»

رئیس مجلس شورای اسلامی در مورد قطعنامه ۵۹۸ و موضع جمهوری اسلامی مبنی بر تقدم موضوع شناسایی متجاوز بر آتش بس اظهار کرد که بحث شورای امنیت به نفع امریکا و طرفدارانش نشد ... قطعنامه ای گذراندند و بندهای آن را به نوعی جابه جا کردند که هم نظر جمهوری اسلامی ایران تا حدی در آن گنجانده شود و هم عملی نباشد یعنی اول اعلام آتش بس و بعد بررسی متجاوز. در صورتی که اگر اعلام آتش بس مقدم بر شناسایی متجاوز و محاکمه وی باشد حالت جنگی به نفع امریکا و عراق از بین خواهد رفت.

وی با اشاره به اذعان بسیاری از رهبران و رسانه های جهان که شاهد آغاز جنگ از سوی ارتش عراق و باطل دانستن قرارداد الجزایر از سوی صدام بوده اند و ذکر اینکه اسناد این اعمال در آرشیوها موجود است گفت: «اما آنچه هیچ دیپلماتی نمی تواند به آن پاسخ دهد این است که نمی تواند بگوید به چه علت علاقه ندارد که اول متجاوز در این جنگ شناخته شود، در حالی که این شناسایی می تواند نشان دهنده حق طلبی باشد. اگر با این منطق درست برخورد کنند چه می شود؟ شورای امنیت می خواست ما را تحت فشار سیاسی بگذارد، اما خود در بن بست قرار گرفت. ما در میدان منطق در مجامع بین المللی حرفی نداریم که قابل رد کردن باشد. اما سازمان های جهانی و حکام مرتجع منطقه را آن قدر عادل نمی دانیم که زیر بار این واقعیت بروند و امکان دارد بخواهند از فرصت آتش بس علیه منافع ما استفاده کنند.»^(۱)

۱۷۲۱

سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی در خطبه های نماز جمعه تهران انعکاس وسیعی در رسانه های جهان داشت. خبرگزاری ها آن را مخابره کردند و روزنامه ها در صفحات نخست خود به تفسیر و تحلیل آن پرداختند.^(۲) تلویزیون بی بی سی از آن به عنوان سخنرانی آتشینی یاد کرد که دارای "اما" و "اگر" های زیاد است. سردبیر دیپلماتیک تلویزیون بی بی سی ضمن ادعای این مطلب که همه رهبران مذهبی در ایران هنگام سخنرانی در نماز جمعه به شعار دادن گرایش پیدا می کنند، گفت: «آقای رفسنجانی تا این حد درباره جنگ با امریکا سخن نگفته بود و از نظر مردم ایران یک هشدار جدی به امریکا تلقی شده ولی قابل توجه است که رئیس مجلس از اشاره به

ص: ۲۰۶

۱- ۲۵. مأخذ ۵، ص ۴.

۲- ۲۶. مأخذ ۱۵، ص ۳۱، پاریس- خبرگزاری فرانسه- ۱۰/۷/۱۳۶۶.

حرکتی که ممکن است به جنگ با امریکا منجر شود خودداری نمود. دولت های غربی حدس می زنند ایران مایل است از درگیری با امریکا پرهیز کند زیرا می داند که نمی تواند پیروز شود و از طرف دیگر آقای رفسنجانی معتقد است ایران در جنگ با عراق هنوز می تواند پیروز شود. سردبیر دیپلماتیک تلویزیون بی بی سی افزود: «دیپلمات های امریکایی و انگلیسی می گویند: مقام های ایرانی در مذاکرات خصوصی مسالمت آمیزند. در این حال پی بردن به اینکه ایران قصد مصالحه دارد و یا سخنان آقای رفسنجانی بیانگر موضع واقعی ایران است، بسیار مشکل می باشد.»^(۱)

مطبوعات انگلستان خطبه های نماز جمعه تهران را جنگجویانه ترین بیانیه ایران علیه امریکا و نشانه افزایش تشنج در منطقه و نزدیکی درگیری میان دو کشور عنوان کردند. "گاردین" نوشت: «از دید ناظران خلیج فارس ادامه حملات ایران و عراق علیه کشتی ها و سخنرانی شدیدالحن حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی بی تردید نشان دهنده این است که تهران سیاست محتاطانه ای را که به مدت کوتاهی پس از غرق کشتی مین گذار "ایران - اجر" به وسیله امریکایی ها اتخاذ کرده بود، کنار گذاشته است.» روزنامه "تایمز مالی" نیز گزارش نخست صفحه اول خود را به این موضوع اختصاص داد. سردبیر بخش خاورمیانه ای تایمز مالی نوشت: «ایران روز جمعه پیش بینی کرد به زودی با امریکا در خلیج فارس وارد جنگ خواهد شد و امریکا را به شلیک اولین گلوله این درگیری متهم ساخت. سخنرانی آقای رفسنجانی، جنگجویانه ترین بیانیه ایران علیه حضور وسیع نظامی امریکا در خلیج فارس و آب های مجاور می باشد و در حالی صادر شده است که حملات ایران و عراق علیه کشتی ها شدت یافته و ترس از کشیده شدن ناوهای جنگی امریکایی و کشورهای غربی دیگر در جنگ روز به روز افزایش پیدا می کند.»

سردبیر خاورمیانه ای روزنامه "ایندپندنت" نیز در این باره نوشت: «تحلیل گران معتقدند، اگر ایران به یکی از هدف های تحت حفاظت امریکا در خلیج فارس حمله کند، امریکا ممکن است به تلافی آن جزایری را که سپاه پاسداران انقلاب اسلامی برای حملات خود از آن استفاده می کنند، تصرف نماید. یک رهبر ایرانی روز جمعه هشدار داد که امریکا ممکن است جزایر خلیج فارس ایران را اشغال کند. برای مقابله با این تهدید پاره ای از نیروهای ایرانی از جبهه جنگ با عراق به جنوب منتقل شده اند.»^(۲)

خبرگزاری رویتر در گزارشی از تأثیر سخنان آقای هاشمی رفسنجانی بر بازارهای جهانی نوشت: «اظهارات رئیس مجلس شورای اسلامی مبنی بر اینکه درگیری با امریکا در خلیج فارس در آینده نزدیک بسیار محتمل است، سطح قیمت ها را در بازار معاملات سلف نیویورک که تا حدی برای بازارهای دیگر مسیر تعیین می کند بالا برد و همچنین در بازارهای جهانی نفت معاملات پررونقی جریان داشت و قیمت های نفت خام ترقی کرد.»^(۳)

۱۷۳۱

اعضای دائمی شورای امنیت سازمان ملل بر اساس پیشنهاد ایران طرحی تهیه کرده اند که طبق آن هم زمان با برقراری آتش بس، از طرف سازمان ملل کمیسیونی به منظور تعیین علل

ص: ۲۰۷

۱- ۲۷. مأخذ ۱۲، ص ۱۲، لندن- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۸. مأخذ ۱۲، ص ۱۰، لندن- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۷/۱۳۶۶.

۳- ۲۹. روزنامه اطلاعات، ۱۲/۷/۱۳۶۶، ص ۴، لندن- خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از رویتر.

آغاز جنگ تشکیل خواهد شد. به نوشته روزنامه ایندپندنت چاپ لندن، در طرح مذکور همچنین درخواست عقب نشینی نیروها و مبادله اسیران نیز گنجانده شده و ممکن است این ابعاد طرح، از نظر ایران قابل قبول نباشد. خبرنگار این روزنامه در نیویورک که این گزارش را تهیه کرده، افزوده است: «توافق اعضای دائمی شورای امنیت با تشکیل کمیسیون تعیین مقصر، "امتیاز مهمی" برای ایران محسوب می شود.»

ایندپندنت همچنین نوشته است: «شورای امنیت در حال تهیه قطعنامه دیگری در مورد جنگ است که برخی از نکات مورد درخواست ایران در آن گنجانده خواهد شد. این قطعنامه شامل این موضوع خواهد بود که در واقع این عراق بود که در پاسخ به تحریکات زیاد ایران، جنگ را آغاز نمود. در آن نیز با ظرافت اشاره خواهد شد که سازمان ملل هنگام شروع جنگ به مسئولیت خود عمل نکرد.» سردبیر این روزنامه افزوده است: «دیپلمات ها امیدوارند که این مصالحه فرمول آبرومندانه مورد نیاز ایران برای قبول آتش بس باشد. احساس دیپلمات ها این است که ایران این را درک می کند که اجازه پیروزی در جنگ به آن داده نخواهد شد و هر تحولی که در جبهه زمینی صورت پذیرد، این موضوع را تغییر نخواهد داد.»^(۱)

۱۷۴۱

وزیر خارجه عراق بار دیگر پیشنهاد شوروی مبنی بر برقراری آتش بس در جنگ ایران و عراق هم زمان با تأسیس کمیته ای برای تعیین آغازگر جنگ را رد کرد. طارق عزیز پیشنهاد شوروی را مخالف قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت دانست و تعیین آغازگر جنگ را یک امر فرعی عنوان کرد. وی گفت: «ایران نمی تواند به میل خود بخش هایی از مفاد قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل در مورد آتش بس را انتخاب کند. قطعنامه شورای امنیت قطعنامه ای است جامع و روندی است در جهت پایان بخشیدن به جنگ و استقرار صلحی دائم در منطقه. بنابراین، اگر کشوری درباره اجزاء این قطعنامه سخن بگوید در صدد برقراری صلح نیست.» طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق در اشاره مستقیم به شوروی گفت: «این مسئله در مورد دیگر کشورها نیز صادق است و وی آن را به آگاهی شواردناده [وزیر خارجه شوروی] رسانده است که پیشنهاد وی غیر قابل قبول است.» وی افزود: «کسانی که به قطعنامه شورای امنیت رأی مثبت داده اند باید آراء خود را محترم بشمارند.»^(۲)

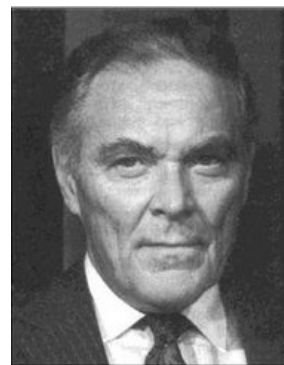
۱۷۵۲

الکساندر هیگ اولین وزیر خارجه ریگان با بیان اینکه عراق آغازگر جنگ بوده است، تصمیم امریکا در اسکورت نفتکش های کویتی را دفاع از عراق و نصب پرچم عراق بر روی سیاست خارجی امریکا دانست و گفت: «من قبل از اینکه تصمیم به نصب پرچم امریکا روی نفتکش های کویتی گرفته شود با آن مخالف بودم، نه به دلیل اینکه پرچم امریکا روی کشتی های کویتی نصب می شود بلکه به این خاطر که پرچم کویت و از همه مهم تر پرچم عراق روی سیاست خارجی امریکا نصب می شود. ما بر سر دو راهی هستیم. ما در حال حاضر قربانی تصمیمات

ص: ۲۰۸

۱- ۳۰. مأخذ ۱۵، ص ۲۰، لندن- خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۳۱. مأخذ ۱۵، ص ۸، رادیو امریکا، ۱۰/۷/۱۳۶۶.

الکساندر هیگ اولسن وزیر خارجه ريگان عراق را آغازگر جنگ خواند و گفت تصمیم امریکا در اسکورت فنکني‌های کوبني دفاع از عراق و نصب بصرم عراق بر روی سياست خارجی امریکا است.

دولت عراق در تشدید و یا عدم تشدید حملات هستیم. ما به خودمان صدمه زده ایم. عراقی‌ها آمادگی یک مقدار گذشت و رسیدن به صلح را دارند زیرا وقتی که آنها حمله علیه ایران را آغاز کردند متوجه شدند که از هیچ لحاظ بر ایران برتری ندارند و با اینکار نشان دادند که بر ایران برتر نیستند. نفع آنها این است که از خاک خود دفاع کنند و نه حمله بر همسایه. قطعاً این عراق بود که جنگ را شروع کرد و ادعای ایران در این مورد صحیح است. از آنجا که ما به عراق مربوط شده ایم و جانب عراق را گرفته ایم و عراق منابع اقتصادی ایران را مورد حمله قرار داده است، ایران به تلافی عمل عراق در مسیرها مین گذاری می کند زیرا ما جانب عراق را گرفته ایم. الکساندر هیگ علت اصلی این تصمیم ریگان را ماجرای "مک فارلین" اعلام کرد و افزود: «ما نباید خود را وارد درگیری با ایران بکنیم زیرا آنها برای اجرای عملیات خیلی توانا هستند و ما شاهد حمله به یکی از ناوگان هایمان خواهیم بود.» (۱)

۱۷۶۱

در پی توافق دو کشور ایران و عراق بر پایان دادن به روابط دیپلماتیک، وزیر خارجه ترکیه اعلام کرد: ترکیه درخواست های ایران و عراق برای حفاظت از منافع دیپلماتیک دو کشور در پایتخت های کشور مقابل را پذیرفته است. (۲) روزنامه های ترکیه با درج قسمت هایی از اطلاعیه وزارت خارجه این کشور از آن به عنوان گامی مهم برای میانجیگری یاد کردند. (۳)

سفیر جمهوری اسلامی ایران در ترکیه (منوچهر متکی)، در مصاحبه ای با خبرگزاری جمهوری اسلامی مسائل مربوط به بستن سفارت ایران در بغداد را مورد بحث قرار داده و گفت: «پس از شروع جنگ تحمیلی به طور طبیعی روابط سیاسی ایران و عراق به حالت تعلیق درآمد و تنها چند تن از کارکنان سفارت ایران در بغداد باقی ماندند که آنها نیز در واقع فعال نبودند. اقدام جمهوری اسلامی ایران در تعطیلی کامل نمایندگی سیاسی خود در بغداد و نیز تعطیلی سفارت بغداد در تهران گویای این امر است که جمهوری اسلامی ایران خود را برای برقراری یک رابطه خوب با حکومتی که در آینده نه چندان دور در بغداد روی کار خواهد آمد آماده می کند. به اعتقاد ما در صورتی که حقوق حقه ملت ایران چه از طریق سیاسی یا دیگر روش ها احقاق شود، رژیم عراق ماندنی نخواهد بود.» سفیر جمهوری اسلامی ایران در ترکیه میانجیگری دولت "اوزال" در جنگ تحمیلی را تکذیب کرد و در تشریح علت انتخاب ترکیه به عنوان حافظ منافع ایران و عراق گفت: «ترکیه به عنوان یک کشور بی طرف از روابط خوب با هر دو کشور برخوردار است. این امر ارتباطی به میانجیگری احتمالی ترکیه در جنگ ندارد.» (۴)

- ۱- ۳۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۷/۱۳۶۶، ص ۳.
- ۲- ۳۳. مأخذ ۱۵، ص ۳۳، آنکارا- خبرگزاری آلمان، ۱۰/۷/۱۳۶۶.
- ۳- ۳۴. مأخذ ۱۲، ص ۴۲، آنکارا- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۷/۱۳۶۶.
- ۴- ۳۵. مأخذ ۱۲، ص ۴۳، تهران- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۷/۱۳۶۶.

طارق عزیز، وزیر خارجه عراق در این باره گفت: «بسته شدن سفارت خانه های دو کشور تصمیم ایران بود، آنها یادداشتی در این زمینه به ما دادند و ما مجبور بودیم آن را بپذیریم. آنها به عنوان یک سمبل تداوم روابط دیپلماتیک میان دو کشور در آنجا بودند. ایران تصمیم گرفت این سمبل را از میان بردارد و ما ناچار بودیم آن را بپذیریم.»^(۱)

ص: ۲۱۰

۱- ۳۶. روزنامه رسالت، ۱۱/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲، خبرگزاری رویتر.

امروز در قرارگاه شهید بروجردی واقع در روستای بوالحسن بانه، فرماندهان سپاه پاسداران سه جلسه تشکیل دادند. در جلسه اول با حضور فرمانده نیروی زمینی سپاه (علی شمخانی)، فرمانده قرارگاه نجف (نورعلی شوشتری) و فرمانده قرارگاه قدس (عزیز جعفری) ادامه طرح ریزی مانور عملیات در منطقه ماووت (ارتفاعات گرده رش، قمیش، گوجار...) و سازمان رزم عملیات بررسی گردید و تعیین یگان های مناسب برای هر محور و مشکلات موجود و چاره اندیشی برای آن به بحث گذاشته شد. در ادامه این جلسه مسئله تسلط و دید دشمن روی منطقه عملیاتی، لزوم استفاده از هلی کوپتر برای تدارک و پشتیبانی یگان های عمل کننده و ضرورت استفاده از یگان های توپخانه و زرهی برای مقابله با یگان ها و پاتک های دشمن مورد توجه و بحث قرار گرفت. در این جلسه همچنین بر تأمین استحکامات مورد نیاز یگان ها برای استقرار در منطقه و اقدامات مهندسی ضروری به خصوص برای احداث جاده های جدید و تعمیر جاده های موجود، تأکید شد. (۱)

جلسه دوم امروز فرماندهان سپاه با حضور فرماندهان حاضر در جلسه قبل و فرمانده قرارگاه رمضان (محمدباقر ذوالقدر)، فرمانده تیپ ۷۵ ظفر (محمد مقدم)، معاون عملیات قرارگاه نجف (اکبر دانشیار) و حمزه حمیدنیا از مسئولان این قرارگاه تشکیل شد. در این جلسه فرمانده تیپ ۷۵ ظفر گزارشی از شناسایی های انجام شده در منطقه دشت زور، حلبچه، سیدصادق و خورمال ارائه کرد. (۲) وی گفت بعد از عملیات فتح ۹ در منطقه خورمال (۱۲/۵/۱۳۶۶)، عراق نیروهای زیادی وارد منطقه کرد، ولی هم اکنون اوضاع منطقه عادی شده است و دشمن توان

۱- ۱. سند شماره ۱۵۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، ۳۱/۶/۱۳۶۶ تا ۱۱/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴۲ تا ۱۴۵؛ و- سند شماره ۲۰۷۱۲/پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آمادگی عملیات نصر ۸ (۱۱/۷/۱۳۶۶)، قرارگاه شهید بروجردی (بانه)، نوار (۲۶۱۲۹)، دستنویس ص ۲۹ تا آخر.

۲- فرمانده تیپ ظفر ضمن گزارش اوضاع منطقه و بیان تمایل همکاری مردم عراق در این منطقه با نیروهای جمهوری اسلامی، گفت: در یکی از روستاهای منطقه که زیر بمب های شیمیایی عراقی ها قرار دارد، ۲۵۰ دینار عراقی برای کمک به جبهه، به ما دادند. [سند شماره ۱۵۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی (اسدالله احمدی)، ۳۱/۶/۱۳۶۶ تا ۱۱/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴۷]

زیادی در منطقه ندارد. وی افزود عراقی ها از کنار سیدصادق کانالی به طرف دریاچه دربندی خان احداث کرده اند که ۶ متر عرض و ۴ متر عمق دارد. فرمانده تیپ ظفر طرحی برای عملیات در حد فاصل چناره تا شنام ارائه کرد. وی گفت که با اجرای این عملیات عقبه های دشمن در منطقه منهدم و ناامن خواهد شد و می توانیم با راهنمایی دیده بان ها عقبه های دشمن را زیر آتش بگیریم و حتی قادریم به مدت یک شب شهر سیدصادق را تصرف کنیم.

برادران ذوالقدر، شوشتری و حمیدنیا با این طرح، مخالفت کردند؛ آنها معتقد بودند که با اجرای این عملیات راه کارهای اجرای عملیات در این منطقه و راه ورود نیروهای قرارگاه رمضان به داخل عراق بسته می شود. فرمانده قرارگاه رمضان همچنین اضافه کرد تنها در صورتی که تصمیم به تداوم عملیات در این منطقه داشته باشیم اجرای آن مناسب است و گرنه، خیر. (۱)

در ادامه جلسه موضوع اجرای عملیات منظم و گسترده در منطقه دشت زور، حلبچه و ... مطرح شد و محاسن و معایب آن و واکنش احتمالی دشمن و توان مورد نیاز بررسی گردید. مسئله واکنش شدید دشمن به دلیل وجود چند شهر در منطقه مورد نظر و از سوی دیگر، استقبال مردم این منطقه از نیروهای ایرانی و حتی امکان پیوستن عده ای از نیروهای جاش که در خدمت ارتش عراق هستند به قوای خودی و ضرورت اقدامات گسترده مهندسی در منطقه، از مباحثی بود که در این باره مطرح گردید. (۲)

۱۷۹۱

سومین جلسه امروز قرارگاه شهید بروجردی با حضور فرماندهان نیروی زمینی سپاه و قرارگاه نجف و علی رضا عندلیب (مسئول معاونت مهندسی نیروی زمینی سپاه)، جمال آبرومند (مسئول پشتیبانی نیروی زمینی سپاه) و جان محمد (مسئول پشتیبانی سپاه در غرب) برای بررسی مشکلات پشتیبانی قرارگاه نجف و چاره اندیشی برای پشتیبانی عملیات در منطقه شمال غرب تشکیل گردید. ابتدا مسئول پشتیبانی قرارگاه نجف مشکلات و کمبودها را برشمرد: «مشکل اول بودجه است، از بودجه برآورد شده تاکنون ۵۰ درصدش تأمین شده ... ما حدود هزار دستگاه ماشین کرایه ای داریم که روزی فقط ۵/۱ میلیون تومان کرایه اینهاست. میوه بچه ها را از ۶ کیلو [در ماه] به ۲ کیلو کم کرده ایم؛ از دیروز هم گفته ایم دیگر نخرند ... قطعات ماشین آلات مشکل داریم ... بدهکاری زیادی داریم.»

آبرومند: در مجموع قرارگاه پشتیبانی غرب ۵۰ میلیون تومان بدهکار است، ۳۰ میلیون تومان به شرکت نفت و ۲۰ میلیون تومان برای خواروبار و ترابری و متفرقه است.

جان محمد: گردان قائم بهترین سند است. به علت همین مشکلات صبحانه و شام از برنامه غذایی اینها حذف شده است. الان اینها در ۲۴ ساعت یک وعده غذا می خورند. مسئله دیگر اینکه با توجه به فصل سرما و یگان هایی که در این منطقه حضور دارند، مشکل پوشاک گرم، موکت، چادر، پتو و ... وجود دارد. برای عملیات نیاز به حدود ۴۰۰ قاطر است که هزینه خرید و مخارج آنها هم هست.

ص: ۲۱۲

۱- ۲. مأخذ ۱، ردیف اول، ص ۱۴۶ تا ۱۴۹؛ و- سند شماره ۲۰۷۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه گزارش شناسایی از داخل عراق (۱۱/۷/۱۳۶۶)، قرارگاه شهید بروجردی (بانه)، نوار (۲۶۱۳۰)، ص ۸ تا ۱۸.

۲- ۳. مأخذ ۲، ردیف دوم، ص ۴۰ تا ۶۲.

آبرومند: اگر با استعداد پیش بینی شده در این منطقه بخواهید وارد عمل شوید حدود سه هزار وانت تویوتا لازم است.

جان محمد: نیرو هم یکی دیگر از مشکلات ماست. حتی به اندازه نیروهای ترخیصی به ما نیرو نداده اند. این امکاناتی که با این همه خون دل تهیه می شود به علت کمبود نیرو از بین می رود. ما مجبوریم در این منطقه مقرها و آمادگاه های متعدد بزنیم. در بانه، مریوان، سقز و ... باید نیرو باشد که امکانات را حفظ کند. (۱)

در پایان جلسه مقرر شد که به منظور رفع مشکلات پشتیبانی و تأمین امکانات ضروری برای عملیات، فرمانده نیروی زمینی طی نامه ای به آقای هاشمی، اقلام مورد نیاز برای اجرای عملیات در غرب کشور را اعلام نماید تا در صورت تصمیم به اجرای عملیات در این منطقه، دستور تأمین مایحتاج آن داده شود. (۲)

۱۸۰۱

امروز تأسیسات نفتی آغاچاری و رامهرمز هدف حمله هواییهای عراقی قرار گرفت و آسیب دید. در ساعت ۹:۵۵ هواییهای دشمن واحد بهره برداری شماره ۱ "پازنان" واقع در منطقه آغاچاری و تأسیسات نفتی "کرنج" واقع در رامهرمز را هدف حملات خود قرار دادند که بر اثر آن در تأسیسات "پازنان" آتش سوزی وسیعی رخ داد طوری که چندین ساعت پس از بمباران، نیروهای امدادی توانستند آن را خاموش کنند. (۳) همچنین شهرهای آبادان و خرمشهر ۲۴ ساعت گذشته زیر آتش توپخانه دوربرد ارتش عراق قرار داشت. (۴)

۱۸۱۲

در منطقه عملیاتی قصرشیرین عناصر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) مجدداً به یکی دیگر از گردان های ارتش حمله کردند. این حمله در جنوب قصرشیرین و علیه گردان ۶۶ از تیپ ۲ لشکر ۸۱ زرهی صورت گرفت. سه روز قبل نیز به مقر گردان ۱۴۳ از تیپ ۳ لشکر ۸۱ زرهی ارتش حمله شد. (۵) [ر.ک. به: ۸/۷/۱۳۶۶] حملات منافقین به پایگاه های نیروهای خودی معمولاً با شناسایی دقیق قبلی و یا جمع آوری اطلاعات از طریق افراد پناهنده و جاسوس صورت می گیرد. همچنین به گزارش سپاه پانزدهم رمضان تعدادی از عناصر سازمان مجاهدین خلق به منظور شناسایی مواضع نیروهای خودی و فیلمبرداری از مناطق بمباران شده و جمع آوری اطلاعات و برآورد نیروهای خودی، از خاک عراق وارد ارتفاعات شهرستان بانه شده اند. (۶)

۱۸۲۳

در پی اجرای طرح ضربه زدن به هسته های تشکیلاتی گروه های ضدانقلاب در شهرها و روستاهای کردستان، ۲۵ تن از عناصر کومه له در شهرستان مریوان دستگیر شدند و مقادیری اسناد و مدارک درون گروهی از آنان کشف گردید. (۷) هسته های تشکیلاتی گروه ها با جذب نیرو، جمع آوری اطلاعات، تأمین مواد غذایی و اقدامات تبلیغاتی در تحرک و فعالیت گروه ها نقش مهمی برعهده دارند. (۸)

ص: ۲۱۳

۱-۴. مأخذ ۲، ردیف دوم، ص ۱۹ تا ۴۰.

۲-۵. سند شماره ۱۵۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، ۱۱ تا ۴۰/۷/۱۳۶۶، ص ۴.

- ۳-۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۸، ۱۲/۷/۱۳۶۶، ص ۳؛ و - سند شماره ۹۷۵۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از زاجا- رکن ۲، به دفتر نخست وزیر، ۱۱/۷/۱۳۶۶؛ و- سند شماره ۹۷۵۶۱: از سماجا ۲- اطلاعات، به سماجا ۳- مرکز فرماندهی، ۱۱/۷/۱۳۶۶.
- ۴-۷. روزنامه اطلاعات، ۱۲/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴.
- ۵-۸. سند شماره ۲۲۷۱۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات سپاه پاسداران، نشریه "گزارش روزانه"، شماره ۲۶۴، ۱۶/۷/۱۳۶۶، ص ۱.
- ۶-۹. سند شماره ۰۲۹۳۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان- معاونت اطلاعات، به فرماندهی قرارگاه تاکتیکی یکم نصر- معاونت اطلاعات ۱۱/۷/۱۳۶۶.
- ۷-۱۰. سند شماره ۹۷۶۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر نمایندگی امام در سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع)، ۱۳/۷/۱۳۶۶.
- ۸-۱۱. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه "رویدادها"، شماره ۱۶۶، ۲۳/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴.

پیشمرگان مبارز کرد عراقی طی یک عملیات هجومی در شهر "دگانه" واقع در استان اربیل عراق، ۸ تن از نیروهای عراقی را اسیر کردند. در این حمله همچنین ۴ تن از نیروهای دشمن کشته شدند و یک خودرو و تعدادی سلاح سبک به غنیمت نیروهای مبارز کرد درآمد. (۱) افراد حزب دمکرات کردستان عراق (گروه بارزانی) نیز در استان دهوک در محور "کانی ماسی" رادار پادگان بیگوفا را از کار انداختند. (۲)

مانور "آزادی جزیره" با هدف آمادگی و آموزش یگان های نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در تأمین امنیت و دفاع از جزیره خارک و حوزه های نفتی ایران طراحی و در خلیج فارس برگزار شد. حسین علایی فرمانده نیروی دریایی سپاه درباره این مانور گفت: «این مانور که برای آن عنوان "آزادی جزیره" انتخاب شده بود، به منظور دفاع از جزیره خارک و حوزه های نفتی خلیج فارس طراحی شده و یکی از سلسله مانورهای محدود سپاه در خلیج فارس بود که از سه روز پیش شروع شده بود و شنبه شب پایان یافت. در این مانور واحدهایی از منطقه دوم دریایی سپاه شرکت داشتند و ضمن تمرین کنترل تحرکات خارجی فرضی در منطقه، سایر اهداف این مانور را با موفقیت تمرین کردند.» (۳)

مهندس موسوی، نخست وزیر نیز در این باره گفت: «این مانور به مثابه آزمایشی در برابر توطئه قدرت های استکباری در خلیج فارس بود که نتایج درخشانی به دنبال داشت و ما از دیروز شاهد حساسیت قدرت های بیگانه در خلیج فارس هستیم. ما در خلیج فارس ایستاده ایم و در آنجا خواهیم جنگید به همان صورت که در خشکی ایستاده و جنگیده ایم و این مانور هشدار می است به قدرت های سلطه گر.» (۴)

همزمان با برگزاری مانور نیروهای ایران در خلیج فارس، کشتی فرماندهی لاسال به سرعت عازم شمال خلیج فارس شد.

هم زمان با برگزاری مانور آزادی جزیره، کشتی "یو.اس.اس. لاسال" کشتی فرماندهی اسکادران نیروی دریایی امریکا مستقر در خلیج فارس، اواخر روز گذشته ادامه اسکورت نفتکش های کویتی را متوقف کرد و به سرعت عازم شمال خلیج فارس شد. (۵) آسوشیتدپرس اقدام کشتی لاسال را برای اجرای مأموریت مرموز و ناگهانی اعلام کرد. (۶) رویتر نیز در گزارشی از عرشه "لاسال" به نقل از مقام های رسمی امریکا از وجود تهدید علیه عربستان خبر داد و اعلام کرد: «این تهدید به گونه ای بود که عربستان سعودی مجبور به اعلام آماده باش بالای نظامی شد.» (۷)

۲-۱۳. سند شماره ۰۲۹۳۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، ۱۱/۷/۱۳۶۶.

۳-۱۴. روزنامه کیهان، ۱۲/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

۴-۱۵. روزنامه اطلاعات، ۱۱/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

۵-۱۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۸، ۱۲/۷/۱۳۶۶، ص ۲۹، خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۱/۷/۱۳۶۶.

۶-۱۷. همان.

۷-۱۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۹، ۱۳/۷/۱۳۶۶، ص ۲۱.

منابع خبری غرب در سطح بسیار گسترده ای اعلام کردند که نیروهای ایران قصد داشتند به منطقه بی طرف نفتی به نام "رأس الخفجی" که در سواحل عربستان قرار دارد، حمله کنند. رادیو بی.بی.سی با اشاره به آماده باش نیروهای عربستان و حرکت "لاسال" به شمال خلیج فارس و اعلام برگزاری مانور به وسیله ایران، گفت: «با اینکه هنوز اطلاعات زیادی از تحولات خلیج فارس در دست نیست، اما گمان می رود که حدود ۴۰ قایق تندرو و مسلح ایرانی به سوی تأسیسات نفتی خفجی، که در بخش جنوبی خلیج فارس قرار دارد و عربستان سعودی و کویت مشترکاً آن را از طرف عراق اداره می کنند، در حرکت بودند.»^(۱)

منابع کشتی رانی و دیپلماتیک نیز گفتند: «یک گروه از قایق های ایرانی به طرف ترمینال نفتی خفجی در نزدیکی ساحل عربستان حرکت کردند اما هواپیماهایی که در ارتفاع کم پرواز می کردند قایق ها را دور نمودند... هواپیماها - که گفته می شود از پایگاه نیروی هوایی عربستان سعودی در ظهران به پرواز درآمده بودند - برفراز تعداد زیادی از قایق های ایران که به طرف سکوی نفتی رأس الخفجی در جنوب خلیج فارس حرکت می کردند، پرواز نمودند.»

یک دیپلمات در این باره گفت: «تعداد قایق های ایران زیاد بود. آنها پراکنده شده اند. پراکندگی آنها به نظر می آید نشان دهنده آن باشد که آنها در یک مأموریت آموزشی یا در یک گشت ساده بوده اند. اما چه کسی ایرانی ها را می شناسد.» وی افزود که این واقعه صبح امروز روی داد. مقامات دیپلماتیک و کشتی رانی گفتند که احتمال می رود این کشتی ها از پایگاه پاسداران انقلاب در جزیره فارسی که در حدود ۱۲۰ کیلومتری جنوب سکوی نفتی ساحلی واقع است به ناحیه بی اصطلاح بی طرف خفجی که کویت و عربستان سعودی برای بارگیری نفت از آن استفاده می کنند، آمده اند. یک دیپلمات نیز گفت که قایق ها در حدود ۲۰ کیلومتری نزدیک سکوی نفتی پراکنده بودند.^(۲)

"هارولد برنسن" فرمانده رزم ناو لاسال هم با اشاره به حرکت نیروهای ایرانی به سوی رأس الخفجی درباره درگیری احتمالی ناوگان امریکا و قایق های ایرانی گفت: «در منطقه ای که ما در آن حرکت می کردیم تنها به نظارت مشغول بودیم، هیچ گونه رو در رویی پیش نیامد. ما تنها از امکانات، هلی کوپترها و رادارهای خود استفاده می کردیم و این چیزی است که ما به طور معمول هر روزه انجام می دهیم.» این افسر امریکایی درباره اینکه آیا عراقی ها نیز در این فعالیت ها نقش داشتند یا نه، گفت: «آنها در این فعالیت ها حضور هوایی داشتند.»^(۳)

منطقه الخفجی در نزدیکی مرز عربستان و کویت و در حدود ۱۱۰ مایلی جزیره خارک قرار دارد. این منطقه از دو حوزه نفتی تشکیل شده و دارای چاه های نفتی متعدد، تأسیسات پالایش و تصفیه و سکوی های بارگیری نفت است. رأس الخفجی منطقه بی طرف محسوب می شود و زیر نظر عربستان قرار دارد که شرکت های نفتی غربی و ژاپنی در آن فعالند. ظرفیت تولید نفت این منطقه ۳۰۰ هزار بشکه در روز است و اغلب درآمد ناشی از فروش نفت آن به حساب دولت عراق واریز می شود.^(۴)

ص: ۲۱۶

۱- ۱۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۱، ۱۵/۷/۱۳۶۶، ص ۴۲، رادیو بی.بی.سی، ۱۴/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۰. مأخذ ۱۶، ص ۴، منامه - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۱/۷/۱۳۶۶.

۳- ۲۱. مأخذ ۱۸، ص ۲۱.

۴- ۲۲. سند شماره ۰۲۸۹۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: معاونت اطلاعات نیروی دریایی سپاه پاسداران، ۲۰/۵/۱۳۶۶.

رسانه های غربی تحولات امروز خلیج فارس را به طور گسترده منعکس کرده اند و در حالی که دولت های کویت و عربستان سعی در انکار و پوشاندن تحرکات امروز در این منطقه را دارند، این رسانه ها به تحلیل و تفسیر آن پرداخته اند، از جمله رادیو بی.بی.سی با ارائه گزارشی از قضیه رأس الخفجی، به نقل از کارشناسان، هدف ایران را آزمون میزان قاطعیت سعودی ها در دفاع از خود عنوان کرد و گفت: «نشانه های موجود حاکی از آن است که نیروهای ایران توجه خود را از کویت به عربستان معطوف کرده اند و این ناشی از شکاف بین ایران و عربستان بر سر حادثه مکه و اقدامات کویت برای حفاظت از کشتی های خود دانسته می شود.»^(۱)

"کردمن"، محقق امریکایی، نیز در کتاب "درس هایی از جنگ های مدرن" از قضیه خفجی با عنوان "روزی که ایران و امریکا به تقابل گسترده تری حرکت می کنند" یاد کرد و درباره نقش امریکا نوشت: «عربستان سعودی پس از مشورت با ایالات متحده امریکا، هواپیماهای اف-۱۵ و تورنادو را برای مراقبت هوایی کشتی ها، به گشت زنی در منطقه مأمور کرد. آنها همچنین به تهران اخطار کردند که از طرح آن کشور مطلع شده اند. با این حال تهران تصمیم گرفت این عملیات را حداقل تا نقطه ای که عربستان سعودی را مجبور به واکنش نماید، آغاز کند و عزم خود را نشان بدهد. در ۱۳ اکتبر ۱۹۸۷ (۱۱ مهر ۱۳۶۶) تعداد ۴۸ تا ۶۰ قایق تندروی ایران در نزدیکی جزیره خارک مستقر شدند و سپس به طرف حوزه نفتی خفجی حرکت کردند. هواپیماهای امریکایی "اف-۳" این تحرک نیروهای ایران را ره گیری کردند و فرماندهی نیروی ضربت امریکا در خاورمیانه و مراکز مهم فرماندهی در عربستان سعودی را مطلع نمودند. عربستان سعودی بلافاصله با اعزام کشتی ها و هواپیماهای اف-۱۵ و تورنادو به سوی نیروهای ایران از خود واکنش نشان داد. نیروی ضربت امریکا شامل کشتی فرماندهی لاسال نیز مستقیماً به همان سمت حرکت کرد. نیروهای ایران وقتی که با این تحرکات مواجه شدند، دست به فرار زدند.»^(۲)

از سوی دیگر، مقام های رسمی عربستان و کویت از وقوع حرکت های مشکوک در نزدیکی سواحل خود اظهار بی اطلاعی کردند.^(۳) رادیو ریاض به نقل از مقام های وزارت دفاع عربستان سعودی ضمن رد گزارش های مربوط به درگیری جت های جنگنده این کشور با قایق های توپدار ایران، اعلام کرد: «نیروهای سعودی آمادگی دارند که هرگونه حمله علیه مرزهای خود را دفع کنند ولی هیچ گونه رو در رویی بین نیروهای دو کشور روی نداده است.»^(۴) سخنگوی کاخ سفید نیز در این باره گفت: «ما از این حقیقت که برخی از قایق های کوچک در شمال خلیج [فارس] دیده شده اند و برخی از کشتی های نیروی دریایی عربستان نیز به گشت زنی مشغول بوده اند، مطلع شده ایم و می دانیم این قایق ها احتمالاً ایرانی بوده و اکنون این منطقه را ترک کرده اند، ولی تا آنجا که ما می دانیم در پی این حادثه هیچ درگیری و یا رو در رویی انجام نگرفته است و هیچ یک از کشتی های ما در این منطقه حضور ندارد. در همین حال شنیده شد که یک رزم ناو نیروی دریایی امریکا با رادیو هشدار نهایی را به یک قایق ایرانی داده است.»^(۵)

ص: ۲۱۷

۱- ۲۳. مأخذ ۱۹، ص ۴۲، رادیو بی.بی.سی، ۱۴/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۴. آنتونی کردمن، درس هایی از جنگ های مدرن، ترجمه حسین یکتا، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ (منتشر نشده)، ص ۳۶۸.

۳- ۲۵. مأخذ ۱۶، ص ۵، کویت- خبرگزاری رویتر، ۱۱/۷/۱۳۶۶.

۴- ۲۶. مأخذ ۱۶، ص ۵، خبرگزاری رویتر، ۱۱/۷/۱۳۶۶.

۵- ۲۷. مأخذ ۱۶، ص ۷، منامه- خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۱/۷/۱۳۶۶.

به گزارش خبرگزاری رویتر یک کشتی جنگی ایران در خلیج فارس در ساعت ۱۷:۴۰ امروز رادار خود را روی یک کشتی نیروی دریایی آمریکا به نام "کید" قفل کرد، اما بعد از هشدار کشتی جنگی آمریکا با این جمله که "قدرت آتش شما بی تأثیر است" رادار را خاموش کرد و به عقب برگشت. رویتر افزود: «قفل کردن رادار بر روی یک هدف معمولاً مقدمه یک حمله است. اما "کیت اشنایدر" سخنگوی وزارت دفاع آمریکا، این حادثه را عادی توصیف کرد.»^(۱) وی ضمن اظهار این مطلب گفت: «در این حادثه هیچ گلوله ای شلیک نشد.»^(۲)

با وجود اینکه کشورهای اروپایی و ژاپن در بحران خلیج فارس، در ابتدا از همکاری نظامی با آمریکا خودداری می کردند، در ادامه بحران، این کشورها زیر فشارهای مستقیم و غیرمستقیم آمریکا تصمیم خود را تغییر داده و هر روز کشتی ها و مین روب های بیش تری را به منطقه اعزام می کنند. صبح امروز چهار کشتی نیروی دریایی ایتالیا بر سر راه خود برای الحاق به واحدهای دریایی آمریکا و سایر کشورهای اروپایی در خلیج فارس، وارد عمان شدند. سفیر ایتالیا در عمان گفت: «قرار است امروز دو ناو اعزامی به سایر ناوهای اروپایی در خلیج فارس ملحق شوند و دو کشتی دیگر بعداً رهسپار خواهند شد. سه مین روب ایتالیایی که بخشی از ناوگان این کشور هستند نیز هم اکنون در دوبی مستقرند و در چند روز آینده به ناوگان ایتالیا خواهند پیوست. در حال حاضر انگلیس، فرانسه و شوروی در منطقه خلیج فارس مین روب دارند و کشتی های ضد مین آمریکا، بلژیک و هلند در راه رسیدن به خلیج فارس هستند.»^(۳)

آمریکا و ژاپن نیز برای همکاری بیش تر در خلیج فارس باهم مذاکره می کنند. خبرگزاری تاس در گزارشی از دیدار وزیر دفاع ژاپن از آمریکا نوشت: «مذاکرات بین وزیر دفاع آمریکا و وزیر دفاع ژاپن در آمریکا روی دو مسئله تلاش آمریکا به واداشتن ژاپن به ایفای نقش فعال تری در اقدامات نظامی کشورهای غربی در خلیج فارس و خرید جت های جنگنده آمریکایی به وسیله ژاپن متمرکز می باشد.» تاس افزود: «قانون اساسی ژاپن که دولت را از اعزام نیروهای مسلح به دیگر کشورها بازداشته، به شدت مانع چنین نقش های خطرناکی می شود.»^(۴)

فرانسه با بیش از ده ناو جنگی و چهار هزار نیروی نظامی در منطقه خلیج فارس حضور دارد و تاکنون چهار نفتکش فرانسوی در این منطقه هدف حمله قرار گرفته است. فرمانده ناو فرانسوی "جورج لیگ" با بیان این مطلب افزود: «حملات قایق های ایران بزرگ ترین تهدید علیه کشتی های تجاری در خلیج فارس است. مین ها نیز مشکل عمده ای برای رزم ناوها هستند و ایران از مین های "مینیک" که بسیار پیشرفته می باشد، در آب های خلیج فارس استفاده می نماید.» وی همچنین موشک های کرم ابریشم را - که در اختیار ایران قرار دارد - به عنوان یک تهدید همیشگی قلمداد کرد.^(۵)

۱- ۲۸. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه "رویدادها"، شماره ۱۶۵، ۱۶/۷/۱۳۶۶، ص ۴.

۲- ۲۹. مأخذ ۱۸، ص ۱۳، واشنگتن - خبرگزاری رویتر، ۱۲/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۰. مأخذ ۷، ص آخر، خبرگزاری رویتر.

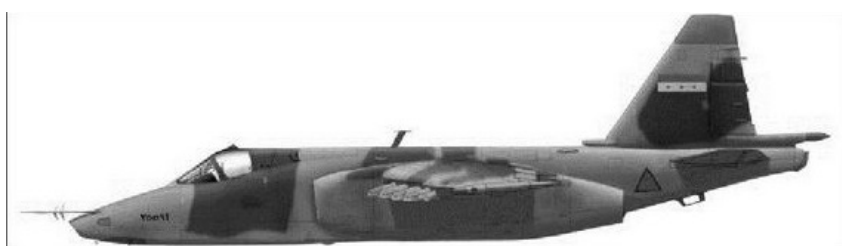
۴- ۳۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۷/۱۳۶۶، ص ۳، خبرگزاری تاس.

۵- ۳۲. روزنامه رسالت، ۱۳/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲، خبرگزاری رویتر.

مقام های رژیم مصر در دیدار با "واینبرگر" وزیر دفاع امریکا، تنها راه پایان جنگ ایران و عراق و حفظ منافع امریکا در منطقه را استفاده امریکا از بمب های اتمی کوچک دانستند. مجله الکفاح العربی در شماره امروز خود ضمن اعلام این خبر افزود: «کاسپار واینبرگر پیشنهاد مشابهی نیز در سفر اخیر خود به کشورهای عرب حوزه خلیج فارس از یک مقام منطقه شنیده بود. وی که سؤالاتی در مورد نتایج و کاربرد بمب های نوترونی از وزیر جنگ امریکا پرسیده بود، امریکا را به بررسی استفاده از این بمب مخزب برای متوقف نمودن جنگ در خلیج فارس ترغیب کرد.» (۱)

عراق ۲۵ فروند هواپیمای پیشرفته "سوخو ۲۵" از شوروی دریافت کرده است. روزنامه الاتحاد در گزارشی نوشت: «عراق برتری قابل توجه نیروی هوایی خود بر ایران را با ده ها جنگنده روسی سوخوی ۲۵ شدت بخشیده است.» این روزنامه به نقل از منابع نظامی غربی نوشت: «۲۵ تا ۴۰ فروند از این نوع جت ها وارد عراق شده است و این نخستین گروه از ۱۰۰ فروند سوخوی ۲۵ گنجانده شده در یک معامله تسلیحاتی بین دو کشور می باشد. اگر این معامله مورد تأیید قرار گیرد، عراق نخستین کشور در خارج از بلوک کمونیست می باشد که به چنین هواپیماهایی دست پیدا کرده است.» کارشناسان نظامی می گویند که حمله های شدید علیه ستون های زرهی با سرعتی زیاد و جان سالم به در بردن از آتش پدافند هوایی، یکی از ویژگی های عمده این هواپیماها می باشد که می تواند برای حمله به تهاجمات زمینی ایران، به عراق بسیار کمک کند. هواپیماهای مذکور به یک توپ دولول ۲۳ میلی متری و حدود ۱۰ مخزن تسلیحاتی در زیر بال های ضخیم خود مجهز است.» (۲)

یونایتدپرس نیز به نقل از یک تحلیل گر غربی نوشت: «نیروی هوایی عراق که دارای ۳۰۰ هواپیما است، می تواند با سوخت گیری مجدد در فضا، هر زمانی که اراده کند تهران را هدف حمله قرار دهد. ایران فقط ۵۰ تا ۷۰ هواپیمای قابل استفاده در اختیار دارد. میانگین مأموریت های هوایی عراق در روز حدود ۱۲۰ پرواز است که شامل هلی کوپترها نیز می شود. با این حال اغلب تحلیل گران معتقدند که با وجود برتری هوایی، عراق قادر به پیروز شدن در جنگ نیست و نومیدانه به آتش بسی نیاز دارد که مورد قبول ایران نیست.» (۳)

هواپیمای روسی سوخو ۲۵ در سال های ۱۹۸۵ تا ۱۹۸۹ به تعداد ۳۰ تا ۸۰ فروند به عراق ارسال شد. این نوع هواپیما در طول جنگ با ایران به خصوص در سال ۱۹۸۸ به خدمت گرفته شد و شماری از خلبانان آن از صدام مدال افتخار گرفتند.

هواپیمای روسی سوخو ۲۵ در سال های ۱۹۸۵ تا ۱۹۸۹ به تعداد ۳۰ تا ۸۰ فروند به عراق ارسال شد.

این نوع هواپیما در طول جنگ با ایران به خصوص در سال ۱۹۸۸ به خدمت گرفته شد و شماری از خلبانان آن از صدام مدال افتخار گرفتند.

- ۱- ۳۳. مأخذ ۱۶، ص ۴۶، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۷/۱۳۶۶؛ و - مأخذ ۳۱، ص ۳، کویت- به نقل از روزنامه القبس.
- ۲- ۳۴. مأخذ ۱۶، ص ۱۹، ابوظبی - خبرگزاری رویترا، ۱۱/۷/۱۳۶۶.
- ۳- ۳۵. مأخذ ۱۸، ص ۴، بغداد- خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۲/۷/۱۳۶۶.

ایران و عراق درباره اهمیت مواد قطعنامه ۵۹۸ و نحوه اجرای آن با هم اختلاف نظر دارند. محمدجواد لاریجانی در مصاحبه با تهران تایمز گفت: «ایران خواهان قطعنامه مصوبه شورای امنیت به صورت یک مجموعه یکپارچه است؛ در حالی که عراق اظهار تمایل به اجرای "به ترتیب" آن کرده است. ... آقای دبیرکل سازمان ملل مأموریت خود را با دو هدف اساسی شروع کرد: شرط اول آن است که قطعنامه به صورت کلی در نظر گرفته شود، یعنی در مرحله اجرایی هر قسمت و پاراگراف قطعنامه از اهمیت مساوی برخوردار باشد و اصل دوم عبارت است از مفهوم پاراگراف اول که طرفین را به آتش بس دعوت می کند. دبیرکل سازمان ملل بدین منظور اصل دوم را بیان داشت که اصول دیگری نیز به عنوان گام های اولیه می تواند وجود داشته باشد. بسیاری از اعضای شورای امنیت با توجه به بیانات دبیرکل این تعبیر را تأیید کرده و گفتند که چنین تعبیری به متن اصلی قطعنامه بسیار نزدیک است.»

معاون وزیر خارجه ایران درباره موضع عراق در قبال شرط های دبیرکل افزود: «رژیم بغداد صریحاً و به وضوح هر دو اصل اساسی ذکر شده را که توسط دبیرکل ارائه شده بود، رد کرد و تقاضای اجرای به ترتیب قطعنامه را نمود. آنها خواستند که اول، پاراگراف اول، بعد دوم و غیره و به ترتیب به مورد اجرا گذاشته شود... بنابراین با رد این دو اصل مورد مذاکره از جانب دبیرکل، عراق اجرای کل قطعنامه ۵۹۸ را رد کرد.» (۱)

در حالی که عراق نمی تواند از بنادر خود در خلیج فارس بهره برداری کند، ترکیه با فراهم آوردن تسهیلات فراوان، نفت عراق را به بازارهای جهانی می رساند. خبرگزاری رویتر در گزارشی از شهر "دورتیول" ترکیه به نقل از منابع وابسته به صنعت نفت ترکیه نوشت: «ترکیه راه، نفتکش، انبار و سایر امکانات در اختیار رژیم عراق قرار می دهد تا بدین طریق صادرات نفت از راه ترکیه به دریای مدیترانه و نهایتاً به بازارهای جهانی نفت افزایش یابد. علاوه بر خط لوله نفتی عمده ای که از طریق پایانه ای در شهر "یومورتالیک" در ۴۰ کیلومتری شرق شهر دورتیول ترکیه نفت عراق را به آب های مدیترانه می رساند، رژیم عراق همچنین به پنج گذرگاه برای صدور نفت خود در آب های ترکیه و در خلیج اسکندرون دسترسی دارد. عراق به وسیله خط لوله "یومورتالیک" به ایتالیا، سوئیس و نیز مرکز عمده خرید و فروش نفت و فرآورده های نفتی در هلند به ویژه بندر "روتتردام" فرآورده های نفتی صادر کرده است. نفتکش های ترک با طی مسافتی بیش از ۱۱۰۰ کیلومتر، نفت خام عراق را از ناحیه مزبور به ترکیه حمل می کنند و این نفت از طریق ترکیه به بازارهای جهانی صادر می شود.» (۲)

رادیو بی.بی.سی نیز درباره موضع ترکیه در قبال جنگ ایران و عراق گفت: «ترکیه کشوری است که روابط دیپلماتیک و اقتصادی خود را با هر دو کشور ایران و عراق حفظ کرده است.»

۱- ۳۶. روزنامه رسالت، ۱۲/۷/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه تهران تایمز.

۲- ۳۷. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه "گزارش"، شماره ۵۸، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۵۱ و ۵۲، خبرگزاری رویتر.

عراق اخیراً قراردادی را با ترکیه در زمینه ساختن خط لوله نفتی از طریق خاک این کشور تا دریای مدیترانه امضا کرده است. ایران چندین سال طرف عمده مبادلات بازرگانی ترکیه بود و ترکیه طی پنج سال گذشته در زمینه اجرای چندین پروژه نسبتاً کوچک با ایران قرارداد بسته است. اگر جنگ پایان یابد انتظار می رود ترکیه نقش بسیار بیش تری در ایران داشته باشد... درباره روابط عراق و ترکیه گفتنی است که این دو کشور از نظر تاریخی بسیار به هم نزدیک تر هستند تا ترکیه و ایران، آنان درباره بنیادگرایی اسلامی نیز نظرهای تقریباً مشابهی دارند. در سال های اخیر ترکیه محل اصلی برای رسیدن نفت عراق به دریای مدیترانه بوده است. ایران همواره روابط اقتصادی بسیار نزدیک تر ترکیه و عراق را با سوء ظن فراوان نگریسته است و بنابراین ترکیه می کوشد با دقت هرچه تمام تر بی طرفی خود را حفظ کند» (۱)

۱۹۳۱

آمار و وضعیت سفر ایرانیان به خارج و سفر جهانگردان به ایران می تواند جلوه ای از آثار اجتماعی جنگ و تأثیر آن بر صنعت توریسم باشد. در سال ۱۳۶۵ نزدیک به ۸۰۰ هزار نفر از ایرانیان با استفاده از گذرنامه های عادی، زیارتی و خدمتی به کشورهای خارجی سفر کرده اند. در همین مدت بیش از ۱۷۰ هزار نفر از اتباع بیگانه به کشورمان وارد شده اند. گزارش دفتر ایرانگردی و جهانگردی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی حاکی است که از مجموع ۱۷۱،۸۳۷ نفر اتباع بیگانه که در سال گذشته وارد کشور شده اند، ۸۵،۸۰۱ نفرشان را جهانگردان تشکیل می دهند که این رقم نسبت به سال ۱۳۶۴، چهار درصد کاهش یافته است. از نظر ملیت این جهانگردان، پاکستانی ها با ۳۰،۰۶۰ نفر در مکان اول قرار دارند، هندی ها با ۵۴۳۲ نفر، افغانی ها با ۵۳۲۸ نفر، اتباع آلمان غربی با ۴۷۸۹ نفر و ژاپنی ها با ۳۰۱۹ جهانگرد در رتبه های بعدی قرار گرفته اند. بنابراین گزارش ۴۱،۲۶۳ نفر از جهانگردان خارجی به وسیله هواپیما، ۴۱،۱۰۷ نفر با اتومبیل شخصی و اتوبوس و ۳۴۳۱ نفر با کشتی به جمهوری اسلامی ایران وارد شده اند. درآمد ارزی حاصل از ورود جهانگردان خارجی در سال گذشته نزدیک به ۲ میلیارد ریال تخمین زده می شود که نشان دهنده این است که هر جهانگرد خارجی طی مدت اقامت خود در سال ۱۳۶۵ در ایران به طور متوسط ۲۲۷۸۰ ریال خرج کرده است. در مقابل تعداد ایرانیانی که در سال گذشته از کشور سفر کرده اند ۷۷۵،۹۸۲ نفر بوده است که نسبت به سال ۱۳۶۴، کاهش ۷/۹ درصدی داشته است. از مسافری مذکور ۵۷۸،۵۷۸ نفر از گذرنامه عادی، ۸۰۰،۱۸۶ نفر از گذرنامه زیارتی و ۱۱،۰۷۹ نفر از گذرنامه سیاسی و خدمتی استفاده کرده اند. بر اساس این گزارش ۸۹۷،۶۶۹ نفر از مسافری ایرانی جهت خروج از کشور از هواپیما، ۹۹۷۹۹ نفر از اتومبیل شخصی و اتوبوس و ۶۲۸۶ نفر از کشتی استفاده کرده اند. (۲)

ص: ۲۲۱

۱- ۳۸. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه "گزارش"، شماره ۵۷، ۱۳۶۶/۱۰/۷، ص ۱۰۰ و ۱۰۱ به نقل از رادیو

بی.بی.سی.

۲- ۳۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۶/۱۱/۷، ص ۱۲.

در پی ابلاغ مأموریت عملیاتی عاشورا - که فرماندهی کل سپاه در روز ۸/۷/۱۳۶۶ به فرماندهان نیروهای سه گانه سپاه ابلاغ کرد - امروز جلسه ای برای بررسی طرح های پیشنهادی در این باره در قرارگاه شهید بروجردی (واقع در روستای بوالحسن بانه) با حضور فرمانده نیروی زمینی سپاه (علی شمشخانی)، فرمانده قرارگاه کربلا- (احمد غلامپور)، فرمانده قرارگاه قدس (عزیز جعفری)، مسئول معاونت اطلاعات قرارگاه کربلا (غلامرضا محرابی)، مسئول معاونت مهندسی نیروی زمینی سپاه (علیرضا عندلیب)، فرمانده لشکر ۸ نجف (احمد کاظمی)، فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع) (علی زاهدی)، فرمانده لشکر ۱۹ فجر (نبی رودکی)، و فرمانده لشکر ۲۵ کربلا (مرتضی قربانی) تشکیل شد. راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی) مباحث این جلسه را ثبت و ضبط کرده است که گزارش این جلسه از یادداشت های وی استخراج شده است.

فرمانده نیروی زمینی سپاه ابتدا درباره علت اینکه چرا جلسه ای که قرار است طرح عملیاتی منطقه شلمچه در آن بررسی شود در بانه تشکیل شده است، گفت: «ما در باوراندن این به برادران که ما در اینجا (منطقه شمال غرب) عملیات خواهیم کرد، همیشه مشکل داریم. مشکلات و کمبود امکانات و وسایل زمستانی از جمله علل این ناباوری است؛ همچنین عدم حضور یگان های کیفی در غرب این تردید را بیش تر کرده است. لذا حضور شما در اینجا و در خطوط این منطقه و گشتن شما به دنبال عقبه و ... شاید موجب گردد تا یگان های اینجا باورشان شود که اجرای عملیات در این منطقه حتمی است.»

در ادامه، با توجه به بررسی و شناسایی هایی که در منطقه شلمچه صورت گرفته بود، دو طرح برای اجرای عملیات در این منطقه به بحث گذاشته شد. هدف هر دو طرح پیشروی به سوی بصره و رسیدن به اروندرود در منطقه شلمچه است. یک طرح، عملیات به صورت تهاجمی و بدون وقفه تا رسیدن به هدف، و طرح دیگر عملیات به شیوه گام به گام و مرحله ای است. فرمانده قرارگاه کربلا و فرمانده لشکر ۲۵ کربلا مدافع طرح اول، فرمانده قرارگاه قدس و فرمانده

لشکر ۸ نجف مدافع طرح دوم بودند که هر یک محاسن و معایب طرح مورد نظر خود را بیان کردند و فرماندهان دیگر نیز با بیان نظرهای تکمیلی و شکافتن مباحث به این بررسی قوت بخشیدند. نبودن امکان غافل گیری، وجود خطوط متعدد و پیچیده دشمن و موانع مختلف و پی در پی، میزان توان مورد نیاز، ضرورت اتخاذ تاکتیک و شیوه های ابتکاری جدید، ایستادگی دشمن برای حفظ زمین با قبول تلفات؛ از جمله مشکلات و نکاتی بود که در این جلسه برای عملیات در منطقه شلمچه بیان شد. این جلسه که از ساعت ۱۵ شروع شده بود تا پاسی از شب ادامه یافت و دنباله بحث به روز بعد موکول شد. (۱)

۱۹۵۱

در پی اجرای مانور نیروی دریایی سپاه، که روز گذشته به پایان رسید، امروز در جزیره خارک طی جلسه ای با حضور فرماندهان و مسئولان نیروی دریایی سپاه و فرماندهان واحدهای مانورکننده، نتایج این اقدام بررسی شد.

سپس فرمانده نیروی دریایی سپاه (حسین علایی) گفت: «باید در ادامه جنگ خلیج فارس مأموریت های بیش تری انجام دهیم و برنامه ریزی و طرح ریزی اساسی تری بکنیم. اوایل حضور قدرت های بزرگ در خلیج فارس چون آماده بودیم ابتکار عمل دست ما بود ... مدتی است که ابتکار از دست ما خارج شده است ... پاسخگویی به شرارت های عراق ضعیف شده و در مجموع دشمن جسارت پیدا کرده و خلیج فارس را محلی برای فشار اساسی به جمهوری اسلامی و میدانی برای تحقیر قدرت آن تلقی می کند. همه اتکاء مردم و مسئولان به نیروهای شهادت طلب و حزب الله است که وارد کارزار شوند ... حضور آمریکا و شش کشور [عضو ناتو] و تقسیم منطقه بین خودشان و شروع عملیات کوچک امریکایی ها علیه ما، دارد صحنه را دگرگون می کند... زوار ما را در کنار خانه خدا کشتند؛ قول انتقام دادیم کاری نکردیم. کشتی ما را زدند و غرق کردند و نیروهای ما را مجروح و اسیر کردند. قول انتقام دادیم. عراق شرارت کرد، کشتی و منابع ما را زد؛ قول مقابله به مثل دادیم ولی نکردیم... ما در وضعیتی قرار داریم که مجبوریم درگیر شویم، یعنی آنها درگیر شدند. امریکایی ها با اتخاذ استراتژی فشار همه جانبه، در تلاش برای تسلیم جمهوری اسلامی هستند و عمده ترین فشار را در خلیج فارس می آورند. برای قطع صدور نفت ما، تمام کشورها را وادار کردند که نفت ما را نخرند. ۲۰ روز است نفت ما را نمی خرند. در لارک ۲۰ میلیون بشکه نفت داریم کسی نمی خرد ... دست عراق را به طور کامل باز گذاشتند که امکان تولید و صدور نفت را از ما بگیرد ... توطئه وسیع و گسترده است، باید از بن بست خارج شویم ... باید توان خود را اضافه کنیم و ضربه وارد کنیم ... مأموریت جنگیدن در خلیج فارس به قوت خود باقی است. این کار [مانور اجرا شده] اگر چه موفق نبود ولی یک مانور بسیار خوبی بود که با پی بردن ضعف های خود برای ادامه کار مفید است...» (۲)

ص: ۲۲۴

۱- ۱. سند شماره ۱۵۱۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، ۱۱/۷/۱۳۶۶ تا ۲۰/۷/۱۳۶۶، ص ۶ تا ۲۵.

۲- ۲. سند شماره ۱۵۵۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی)، ۱۱/۷/۱۳۶۶ تا ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص ۱۳ تا ۵۲.

فرمانده نیروی دریایی سپاه افزود: «بعدازظهر دیروز (۱۱/۷/۱۳۶۶) خبرگزاری رویتر اعلام کرد که تعدادی قایق تندروی ایران امروز به رأس خفجی حمله کرده اند و هواپیماهای عربستان با آنها درگیر و مانع تجاوز به خاک عربستان شدند. البته رادیوی عربستان خبر درگیری را تکذیب کرد. همچنین پریروز (۱۰/۷/۱۳۶۶) در تلکس آمده بود که چند ناوچه نیروی دریایی عربستان آماده گشت در منطقه شده و به گارد ساحلی عربستان آماده باش کامل داده شده است. شب گذشته نیز رادیوی بی بی سی در گزارشی مفصل گفت که ایران به رأس خفجی حمله کرده و عربستان آن را دفع کرده است.» (۱)

۱۹۶۱

شامگاه امروز در ساعت ۲۰، جلسه ای با حضور فرمانده کل سپاه و معاون عملیاتی وی (غلامعلی رشید)، فرمانده نیروی دریایی سپاه و جانشین وی (سیدعلی حسینی تاش) و فرماندهان و مسئولان اصلی این نیرو، با هدف بررسی نتایج مانور نیروی دریایی و ضعف ها و قوت های آن برقرار شد. پس از گزارشی از چگونگی اجرای مانور و اشکالاتی که در جریان آن بروز کرد، محسن رضایی گفت: «خلیج فارس تجربه جدیدی است ما نمی توانیم افراد زمینی باشیم و فقط با تعویض اسم به نیروی دریایی تبدیل شویم. مهم پیدا کردن نقطه آغاز و تسلط بر آن است. در جنگ خلیج فارس نکته مهمی است و آن اینکه فرصت نداریم و به سرعت باید طی کنیم. تجارب عملیات های خیبر و بدر و فاو و العمیه هست، هرچند آنها در آب ساکن بوده، وضع دشمن و منطقه به گونه ای است که نمی توانیم زمانی طولانی برای تسلط صرف کنیم. حضور امریکا باعث تثبیت عراق، کویت و عربستان می شود... امریکا با حضور در منطقه، کشتار حجاج خانه خدا و زدن کشتی "ایران - اجر" می خواهد حیثیت ما را، که حاصل خون شهداست، زیر سؤال ببرد...»

فرمانده کل سپاه در ادامه گفت: «در یک عملیات دریایی چند موضوع مهم وجود دارد:

۱- راه پیمایی، که یک عمل مهم است. زمان، سرعت قایق و زمان بندی آن، تناژ قایق و... قبل از آنکه با یک دشمن جدی روبه رو شویم، مشکلات راه پیمایی را دیدیم، نتایج را جمع بندی کنید. با سکانی ها جلسه بگذارید و نکاتی را از آنها یاد بگیرید. مشخص شود چند ساعت راه پیمایی بدون خستگی ممکن است. چقدر استراحت لازم است و ...

۲- چگونگی هجوم، درگیری، تاکتیک حمله، آرایش و سازمان دهی و همچنین سوخت گیری در حین عمل را بررسی و نتایج آن را جمع بندی کنید.

۳- نکته دیگر غافل گیری و حفاظت است. امریکا و حجاز منابع نفوذی زیادی دارند و منابع نفوذی در خلیج فارس بیشتر از جنگ ایران و عراق است...»

وی همچنین افزود: «نیروی دریایی باید در دریا، در وسط خلیج فارس مستقر شود. باید بویه گذاری و علامت گذاری کنید که قایق ها گم نشوند. در نقاط مختلف خلیج فارس مستقر

ص: ۲۲۵

شوید. اگر استقرارمان در زمین باشد، مشخص است که در هنگام عمل در دریا بی سیم از کار می افتد و قایق خراب می شود. باید سازمان خود را تمرین کنیم. سلاح ها را روی قایق سوار کنیم. تمرین کنیم که در زمان عملیات خودمان را نزنیم. در فرهنگ دریا زندگی کنید. نیروی دریایی نمی تواند در خشکی و اسکله باشد. کار و تاکتیک دریا و آشنایی با جو و هوا این است که در دریا باشید. درست است که امکانات شما ضعیف است، ولی باید به استقبال مشکلات برویم، امکانات پشت سر ما می آید. اگر به خاطر کمبود امکانات متوقف شویم، ضرر می کنیم. نقطه اتکا را به گروه هایی بدهید که بروند کار کنند، بررسی کنند، نیازهای واقعی را مشخص کنید. اول بپذیرید که باید به دریا بروید، درخواست هایتان هم واقعی می شود. در سازمان دهی بازنگری کنید و در حال تمرین و مانور بمانید. تاکتیک عملیات مهم ترین کار شماست. امیدواریم به زودی اعلام آمادگی کنید.»^(۱)

۱۹۷۱

در اجرای طرح مقابله به مثل، امروز توپخانه های خودی با اجرای آتش دقیق، تأسیسات پتروشیمی ابوالخصیب، پایگاه دریایی بندر ام القصر، آکادمی علوم دریایی بصره مخزن سوخت الزبیر، تأسیسات نفتی الرمیله، پل ارتباطی القرنه، دپوهای راه آهن بصره - الزبیر، کارخانه آلومینیم سازی، پادگان آموزشی محمد ابوالقاسم و کارخانه صنایع چوب بصره را هدف قرار دادند و خسارات سنگینی به این واحدها وارد کردند. علاوه بر این، اتوبان بصره - العماره و جاده های نظامی بصره - ام القصر و بصره - ناصریه نیز زیر آتش توپخانه نیروهای اسلام قرار گرفت که تردد خودروهای نظامی سپاه های سوم، چهارم و هفتم ارتش عراق در این مناطق مختل شد.^(۲)

امروز در مناطق عملیاتی سومار، سرپل ذهاب، نی خزر و کنجانچم تبادل آتش سلاح های سنگین بین دو طرف ادامه داشت.^(۳)

۱۹۸۲

سخنگوی نظامی عراق ادعا کرد که توپخانه ایران شهر بصره را بی هدف گلوله باران کرده است. وی جمهوری اسلامی را به ادامه جنگ شهرها تهدید کرد و گفت: «رژیم ایران به برتری چشمگیر ما در حمله به شهرها که تا به حال آنها را مورد استفاده قرار نداده ایم، آشنا است؛ به هر حال این رژیم هرچه ادعا کند و یا عمل نماید در صورت ادامه دادن به این جنایت ها تنها خودش پشیمان خواهد شد و آنگاه دیگر پشیمانی سودی نخواهد داشت.» این سخنگو افزود: «صبر عراق نسبت به این گونه تجاوزات و جنایت ها که علیه شهروندان بی دفاع ما اعمال می شود به درازا نخواهد کشید.»^(۴)

۱۹۹۳

حملات هوایی عراق و اجرای سیاست مقابله به مثل ایران، در رسانه های خارجی بازتاب گسترده ای داشت. آنها با احتمال حمله موشکی ایران به بغداد، دقت در هدف گیری

ص: ۲۲۶

۱- ۴. همان، ص ۷۶ تا ۸۲.

۲- ۵. روزنامه کیهان، ۱۳/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

۳- ۶. روزنامه اطلاعات، ۱۳/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۴- ۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۱۹۹، ۱۳/۷/۱۳۶۶، ص ۷، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۲/۷/۱۳۶۶.

موشک ها را زیر سؤال برده و گزارش های مفصلی از گلوله باران شهر بصره ارائه کردند. این رسانه ها با بی توجهی به حملات هوایی عراق به واحدهای صنعتی - کارگری و در مواقعی مناطق مسکونی ایران، درصددند ایران را آغازگر جنگ شهرها نشان دهند. خبرگزاری یونایتدپرس به نقل از یک سخنگوی نظامی عراق ادعا کرد که گلوله های توپ به عبادتگاه ها، منازل و مدارس و کودکان ایستادگی های شهر بصره اصابت کرده اند. این خبرگزاری با اشاره به برتری هوایی عراق و ادعای عراق مبنی بر داشتن موشکی که می تواند تهران را هدف قرار دهد، به نقل از یک دیپلمات عراقی نوشت: «هر یک از حملات موشکی ایران که به کشته شدن شهروندان عراقی منجر گردد تقریباً به طور یقین حملات گسترده تلافی جویانه نیروی هوایی برتر عراق علیه شهرهای ایران را سبب خواهد شد.» این دیپلمات عراقی گفت: «موشک های ساخت شوروی که ایران به بغداد شلیک کرده است قادر به هدف گیری دقیق نیست؛ زمانی که آنها شلیک می شوند می توانند به همه جا اصابت کنند. ... هر کس در خطر است.» (۱)

مطبوعات انگلیس نیز نوشتند: آغاز مرحله جدید عملیات مقابله به مثل ایران علیه مراکز عراقی، احتمال شروع مجدد جنگ شهرها را زنده کرده است. روزنامه تایمز مالی در این باره نوشته است: «گلوله باران ممتد بصره دومین شهر بزرگ عراق این ترس را ایجاد کرده است که جنگ شهرها بین دو کشور به زودی مجدداً آغاز خواهد شد. به دنبال تهدید ایران مبنی بر اقدام به مقابله به مثل در برابر حملات هوایی عراق علیه مراکز ایران، ساکنان بصره گزارش دادند که گلوله های توپ به مدت ۵ ساعت در تمام نقاط شهر فرود آمده است.» (۲) روزنامه تایمز نیز نوشته است: «روز یکشنبه حداقل چهار شهر عراق زیر آتش توپخانه ایران قرار گرفت. ایران ۲۴ ساعت قبل به ساکنان شهرهای عراق هشدار داده بود که حملات آن کشور به تلافی حملات هوایی چند هفته اخیر عراق علیه مناطق نظامی و مسکونی ایران صورت می گیرد.» (۳) همچنین روزنامه گاردین نوشته است: «تهران قبل از هدف قرار دادن بصره هشدار داده بود که چنانچه عراق به سیاست حمله به نقاط مسکونی و اقتصادی در عمق خاک ایران ادامه دهد، ایران جنگ شهرها را مجدداً از سر خواهد گرفت.» (۴)

۲۰۰۱

عملیات چریکی ظفر ۲ در پاسخ به شرارت های رژیم عراق در بمباران شیمیایی و ویران کردن روستاهای کردنشین استان های شمالی عراق، به همت رزمندگان لشکر بدر مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق اجرا شد. قرارگاه رمضان با صدور اطلاعیه ای اعلام کرد: «نیروهای عمل کننده با حمله به مقر گردان و یگان های مستقر در منطقه کفری در استان کرکوک چندین پایگاه دشمن را منهدم کردند. همچنین در این حمله نیروهای لشکر بدر با کشتن تعدادی از نیروهای دشمن و اسیر کردن تعدادی دیگر، از منطقه دور شدند.» (۵)

ص: ۲۲۷

-
- ۱- ۸. همان، ص ۳ و ۴، بغداد - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۲/۷/۱۳۶۶.
 - ۲- ۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۰، ۱۴/۷/۱۳۶۶، ص ۱۵، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۷/۱۳۶۶.
 - ۳- ۱۰. همان، ص ۱۶.
 - ۴- ۱۱. همان.
 - ۵- ۱۲. مأخذ ۱، ص ۱۹؛ و - مأخذ ۵، ص ۳.

نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق هم با اجرای کمین در جاده اربیل به سلیمانیه، دو تن از نیروهای عراقی را کشته و نوزده تن را اسیر کردند. در این عملیات دکل رادیو تلویزیون "ازمر" روی ارتفاعات مشرف به شهر سلیمانیه، منهدم شد و سه خودرو و مقادیر زیادی سلاح و مهمات به غنیمت مبارزان کرد درآمد. (۱) این در حالی است که ارتش عراق برای مقابله با عملیات نفوذی پیشمرگان کرد، با استقرار پست های بازرسی متعدد در جاده های منتهی به شهر سلیمانیه، از ساعت ۱۵ هر روز تا صبح روز بعد از تردد و سائل نقلیه شخصی در جاده های مزبور جلوگیری می کند. (۲)

۲۰۱۱

با اجرای آتش توپخانه روی مقر سازمان مجاهدین خلق در منطقه نکیسر عراق، ساختمان و چهار دستگاه خودرو واقع در این مقر منهدم شد. همچنین بر اثر این گلوله باران ۳۵ تن از افراد این گروه کشته و ۵۴ تن دیگر مجروح شدند. (۳)

۲۰۲۲

عناصر گروه کومه له با مسدود کردن جاده اصلی سنندج - دیواندره و اجرای دو کمین، به یک ماشین سوخت رسانی و یک آمبولانس حمله کردند. چته های کومه له در ساعت ۲۰:۳۰ در ۶ کیلومتر ۶ دیواندره ابتدا اقدام به بستن جاده و توقف ماشین ها و ایجاد کمین در ۳۰۰ متری دو طرف آن کردند، سپس از طرف دیواندره به یک آمبولانس حامل مجروحان و یک وانت که برای اسکورت همراه آن در حرکت بود، حمله کردند. در این حمله وانت توتویا چپ کرد که بر اثر آن ۵ تن شهید و ۵ تن مجروح شدند و ۳ تن همراه با آمبولانس حامل مجروحان با برگشت به طرف دیواندره، موفق به فرار شدند.

علاوه بر آن کامیونی حامل سوخت، متعلق به ترابری سپاه باختران که از سمت سنندج به طرف دیواندره در حرکت بود، به کمین دوم افتاد و به آتش کشیده شد و راننده آن به شهادت رسید. (۴) پس از آن افراد ضدانقلاب با ایراد سخترانی برای سرنشینان خودرو های متوقف شده و پخش اطلاعیه، از منطقه دور شدند. (۵)

از سوی دیگر، در شمال غربی مریوان، در ساعت ۸ شب نیروهای پایگاه خانم شیخان با عناصر گروه دمکرات درگیر شدند. در این درگیری یکی از برادران پایگاه شهید شد و تجهیزاتش به غارت رفت. (۶) در سردشت نیز پایگاه پارستان هدف تعرض افراد گروه دمکرات قرار گرفت که در جریان آن یکی از عناصر این گروه مجروح شد و یکی دیگر نیز خود را تسلیم کرد. (۷) همچنین تعدادی از عناصر گروه کومه له در منطقه بانه با ورود به روستای "مورون" با نیروهای واحد عملیات سپاه که برای گشت و جوله به آنجا رفته بودند، درگیر شدند. در این درگیری یکی از چته های کومه له کشته و بقیه متواری شدند. (۸)

ص: ۲۲۸

۱- ۱۳. سند شماره ۱۴۴۶۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: آمار عملیات های انجام شده توسط گروه های مختلف عراق، ۱۱/۸/۱۳۶۶، ص ۲۵.

۲- ۱۴. مأخذ ۶، ص ۱۴، باختران، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳- ۱۵. سند شماره ۰۹۷۷۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهداء(ع)، به فرمانده قرارگاه نیروی زمینی سپاه، ۲۸/۷/۱۳۶۶، ص ۷؛ و - سند شماره ۹۷۶۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه یازدهم امام حسن عسکری(ع) کردستان، ۱۶/۷/۱۳۶۶، ص ۴.

- ۴-۱۶. سند شماره ۹۷۶۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع) کردستان، ۱۶/۷/۱۳۶۶، ص ۲ تا ۴؛ - و سند شماره ۹۷۶۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر نمایندگی امام در سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع)، ۱۳/۷/۱۳۶۶.
- ۵-۱۷. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه "گزارش" شماره ۵۸، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۸۱ و ۸۲.
- ۶-۱۸. سند شماره ۹۷۵۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهداء (ع)، به فرماندهی کل سپاه، ۱۲/۷/۱۳۶۶.
- ۷-۱۹. سند شماره ۰۹۷۷۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهداء (ع)، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۲۸/۷/۱۳۶۶.
- ۸-۲۰. مأخذ ۱۶، ردیف اول، ص ۲.

رئیس جمهوری اسلامی ایران در مراسم فارغ التحصیلی عده ای از دانشجویان دانشکده افسری نیروی زمینی ارتش با تأکید بر ضرورت آموزش های نظامی، میدان جنگ را کارآمدترین دانشگاه برای نیروهای مسلح و ملت ذکر کرد و گفت: «ملت ایران آموخت که چگونه می تواند شرف و قدرت و نقش و رسالت تاریخی خود را به جهانیان نشان دهد.» آیت الله خامنه ای افزود: «امروز تمام بازی های سیاسی در دنیا، لشکرکشی ها و جنجال های خصمانه ای که قدرت ها در مقابل جمهوری اسلامی به راه انداخته اند و نیز همدستی برخی قدرت ها که دارای مطامع در خلیج فارس هستند، همه و همه بر محور جنگ تحمیلی عراق علیه ایران دور می زند. خواست قدرت های بزرگ این است که ضمه را لگدمال کنند و بر سر آنها نعره بزنند، اما آنهایی که در مقابل خود یک کانون مقاومت می بینند مجبور به ترک قدرت نمایی خود می شوند. دشمنان می خواهند ما را با هیاهو و تهدیدهای خود مرعوب کنند. امروز امریکا به طور آشکار و رودررو با جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته است؛ ما در نقطه ای که مورد تهاجم قرار بگیریم، ضربات کوبنده خود را به دشمنان وارد می کنیم.» (۱)

رئیس جمهوری اسلامی ایران: دشمنان می خواهند ما را با هیاهو و تهدیدهای خود مرعوب کنند. امروز امریکا به طور آشکار و رودررو با جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته است.

رئیس جمهوری اسلامی ایران: دشمنان می خواهند ما را با هیاهو و تهدیدهای خود مرعوب کنند.

امروز امریکا به طور آشکار و رودررو با جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته است.

ص: ۲۲۹

نیروهای دریایی امریکا و شوروی در زمینه خطرهای احتمالی در خلیج فارس به طور مرتب با همدیگر همکاری اطلاعاتی می کنند. خبرگزاری یونایتدپرس گزارش داد: «تبادل اطلاعات بین نیروهای دو ابرقدرت در خلیج فارس به دنبال برخورد کشتی امریکایی "بریجتون" با مین (۲/۵/۱۳۶۶) آغاز شده است و دو کشور برای کشف مین های جدید در هفته گذشته در نزدیکی سواحل دومی با هم همکاری کردند. یک منبع آگاه در وزارت امور خارجه امریکا اقدام شوروی را در علاقه آنها به پیروی از خط مشی مشخص که موازنه اهداف سیاسی آنها در منطقه باشد، خواند. بنابر اظهار منابع اطلاعاتی امریکا نیروهای دریایی امریکا و شوروی به طور منظم اطلاعات دریایی تاکتیکی در مورد کشتی های مین گذار ایرانی و نقاط استقرار مین های جدید در منطقه خلیج فارس را با هم مبادله می کنند. یک مقام دولتی این همکاری را بسیار غیرمعمول خواند؛ زیرا به طور معمول یک سکوت رسمی میان دو نیرو موجود می باشد. تحلیل گران امریکایی به یونایتدپرس گفتند که این تبادل اطلاعات در اواخر ماه ژوئیه و به دنبال برخورد کشتی بریجتون با مین آغاز شده است. یک مقام دولتی امریکا گفت که نیروی دریایی [امریکا] از طریق تماس بی سیم با کشتی های شوروی در منطقه، محل مین های کار گذاشته توسط ایران را به اطلاع آنها می رساند. وی توضیح داد: آنها [شوروی ها] در وهله اول می خواهند روابط خوبی با ایران داشته باشند ولی در عین حال نمی خواهند اعراب را حذف کنند. همچنین آنها علاقه مند هستند که اعتبار و وجهه خود را در سازمان ملل حفظ کنند. "تام مک نایگر" کارشناس نیروی دریایی امریکا از انستیتو "بروکینگر" این همکاری را نشان دهنده نوعی برادری در حد استانداردهای خیلی بالا خواند و گفت: دریا دنیای خاص خود را دارد، خطر برای یکی خطر برای همه است. همین نظر را منابع آگاه ناتو نیز ابراز داشته اند. یکی از آنها گفت: این ممکن است عجیب به نظر آید مزدورانی که مأمور قتل یکدیگر شده اند عملاً در مواجهه با یک تهدید عمومی در کنار یکدیگر قرار گرفته اند... همچنین مقام های اجرایی امریکا سطح همکاری میان نیروهای دریایی امریکا، فرانسه و انگلیس را در حد عالی توصیف کردند.»^(۱)

دو ناوچه نیروی دریایی ایتالیا به نام های "گریگیل" و "الیسو" که تازه وارد خلیج فارس شده اند، در جریان اولین مأموریت اسکورت خود در آب های خلیج فارس یک کشتی تجاری ایتالیایی را به هنگام عبور از تنگه هرمز و حرکت به طرف بنادر کویت همراهی کردند.^(۲)

از سوی دیگر، هلی کوپتر U-H-1 واحد تفنگداران دریایی امریکا به هنگام عملیات شبانه در ۴۸ کیلومتری شمال شرقی بحرین و ۹۰۰ متری ناو فرماندهی "الاسال" در خلیج فارس سقوط کرد. در این سانحه خلبان هلی کوپتر کشته شد و بقیه خدمه آن نجات یافتند. روزنامه

۱- ۲۲. مأخذ ۷، ص ۱۷، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۲/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۳. روزنامه کیهان، ۱۴/۷/۱۳۶۶، ص آخر، خبرگزاری رویتر.

واشنگتن پست علت سقوط حادثه را خارج شدن کنترل هلی کوپتر از دست خلبان ذکر کرد. این دومین هلی کوپتری است که امریکا از ابتدای حضور خود در خلیج فارس از دست می دهد.^(۱)

۲۰۶۱

جلوگیری از عملیات مین گذاری در آب های خلیج فارس از طریق به کار بردن زور و قدرت مسلحانه امکان پذیر نیست. وزیر خارجه هلند هم زمان با اعزام ناوگان این کشور به خلیج فارس بر راه های سیاسی جهت کاهش تشنج در منطقه تأکید کرد و گفت: «راه اصولی برای پایان بخشیدن به تشنج در منطقه خلیج فارس در تشدید اقدامات دیپلماتیک و برقراری تماس با ایران در کنار ادامه عملیات مین رویی آب های منطقه می باشد. عملیات مین رویی آب های بین المللی خلیج فارس توسط کشتی های مین یاب غربی هرگز جایگزین تلاش های دیپلماتیک برای حل این مشکل نخواهد بود.» وی افزود که کشورش تشکیل یک نیروی دریایی حافظ صلح برای حمایت از خطوط کشتی رانی در خلیج فارس پس از برقراری یک آتش بس در منطقه را تأیید می کند و ضمن حمایت کشورش از قطعنامه ۵۹۸ کشورهای منطقه را به احترام و اجرای مفاد آن دعوت می نماید ... تا زمانی که آتش بس در منطقه برقرار نگردد، اوضاع در خلیج فارس آرام نخواهد گرفت.^(۲)

۲۰۷۲

در پی هدف قرار گرفتن یک نفتکش ژاپنی، [ر. ک. به: روزشمار ۸/۷/۱۳۶۶] امروز سفیر ژاپن طی ملاقاتی با مدیرکل سیاسی وزارت خارجه و ارائه یادداشتی، از حمله اخیر به دو کشتی ژاپنی در خلیج فارس اظهار شگفتی کرد. در این یادداشت ضمن نگرانی از تأثیر نامطلوبی که وقوع این حوادث ممکن است بر روابط دوستانه داشته باشد درخواست شده است این حمله مورد بررسی قرار گرفته و اقدامات لازم برای جلوگیری از وقوع مجدد چنین حوادثی انجام گیرد. سفیر ژاپن در این ملاقات درخواست کرد دولت جمهوری اسلامی ایران در تأمین امنیت تعداد ۹ کشتی ژاپنی که در حال حاضر در خلیج فارس منتظر عبور از تنگه هرمز می باشند کوشش نماید.^(۳)

در پی این درخواست سفیر ژاپن، ستاد فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا، تلفنگرامی برای فرماندهی کل سپاه پاسداران و فرماندهی نیروی دریایی ارتش ارسال کرد که در آن آمده است: «مقرر فرمایید از هرگونه حمله به ۹ فروند کشتی ژاپنی، مطابق لیست پیوست، که در حال حاضر در آب های خلیج فارس می باشند، خودداری نمایند تا کشتی های مزبور بدون آسیب از تنگه هرمز خارج شوند.»

در لیست پیوست، ژاپن با اعلام نام کشتی های خود و محل لنگر آنها و زمان خروج از ۱۳/۷/۱۳۶۶ به بعد، برای این کشتی ها درخواست امنیت عبور کرده است.^(۴)

رادیو بی.بی.سی در گزارشی از این مذاکرات اعلام کرد: «ایران و ژاپن به نوعی تفاهم

ص: ۲۳۱

۱- ۲۴. روزنامه اطلاعات، ۱۵/۷/۱۳۶۶، ص آخر.

۲- ۲۵. مأخذ ۶، ص آخر، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳- ۲۶. سند شماره ۲۱۲۷۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش های سیاسی خارجی، ۱۳/۷/۱۳۶۶.

۴- ۲۷. سند شماره ۴۳۸۸۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۲/۷/۱۳۶۶.

رسیده اند که کشتی های ژاپنی دیگر مورد حمله قایق های تندرو ایران قرار نگیرند. آنها توافق کردند که از این پس کشتی های ژاپن هنگام عبور از خلیج فارس از حمایت غیرمستقیم نیروی دریایی سپاه برخوردار باشند. قرار شد کشتی های آنها با اطلاع قبلی در مسیرهای تعیین شده حرکت کنند تا به اشتباه مورد حمله قرار نگیرند و یا به تنهایی غافل گیر نشوند. ایران نیز از همکاری ژاپن با اقدامات مداخله جویانه امریکا در خلیج فارس گله کرد. سفیر جدید ژاپن در تهران نیز در مصاحبه با روزنامه تهران تایمز بر علاقه دولت متبوعش به حفظ روابط دوستانه با ایران تأکید کرد و گفت: پیش بینی نمی کند که دولت ژاپن بتواند در تحریم خرید نفت از ایران مشارکت کند.»^(۱)

۲۰۸۱

تلاش های منطقه ای برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق با تمایل سران کشورهای منطقه برای میانجیگری افزایش یافته است. در حالی که کشورهای عربی حامی عراق تلاش های دیپلماتیک گسترده ای برای هماهنگ کردن مواضع ابرقدرت ها در شورای امنیت دارند، کشورهای بی طرف منطقه درصدد جلب رضایت طرفین برای برقراری آتش بس هستند. تاکنون لیبی، ترکیه، عمان، سازمان کنفرانس اسلامی و پاکستان برای میانجیگری اعلام آمادگی کرده اند و شاه اردن نیز از رئیس جمهور پاکستان خواست تا برای توقف جنگ میان ایران و عراق نزد همسایه ایرانی اش میانجیگری کند. وی ابراز امیدواری کرد که ضیاء الحق نزد ایران برای دادن پاسخ به مساعی صلح و پذیرش قطعنامه ۵۹۸ به عنوان اولین گام اقدام کند.^(۲) خبرگزاری رسمی اردن با اعلام این خبر افزود: «پاکستان از قطعنامه شورای امنیت برای پایان دادن به جنگ خلیج [فارس] و احتمالاً تحریم فروش اسلحه به ایران حمایت می کند.»^(۳)

۲۰۹۲

جاده سوریه و لبنان که از مدتی قبل به روی تردد نیروهای سپاه پاسداران بسته شده بود، با تلاش فرماندهی سپاه لبنان و اقدامات مسئولان کشور مجدداً گشایش یافت.^(۴)

۲۱۰۳

ترکیه در مرزهای ایران یک مانور نظامی برگزار خواهد کرد. طبق خبر واصله کشورهای ایتالیا، امریکا، ترکیه - که از اعضای ناتو می باشند - حدود ۲۰ روز آینده یک مانور نظامی در دریای سیاه خواهند داشت و هم زمان با آن ترکیه یک مانور نظامی در سراسر مرز ایران اجرا خواهد کرد.^(۵)

۲۱۱۴

حملات گروه های ضدانقلاب و میلیشیاهاى افغانى از مرزهای افغانستان به خاک جمهوری اسلامی افزایش یافته است. قرارگاه ثامن الائمه (ع) اعلام کرد: «نیروهای دولتی و میلیشیاهاى افغانستان مستقر در پاسگاه بنیادان کشور افغانستان با استفاده از سلاح نیمه سنگین

ص: ۲۳۲

۱- ۲۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۴، ۱۸/۷/۱۳۶۶، ص ۵۰، رادیو بی.بی.سی.

۲- ۲۹. مأخذ ۱۶، ص آخر، امان - خبرگزاری فرانسه.

۳- ۳۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۱، ص ۳۷، امان - خبرگزاری فرانسه، ۱۴/۷/۱۳۶۶.

۴- ۳۱. سند شماره ۹۷۶۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات: جنگ از ستاد کل سپاه، به دفتر ریاست جمهوری ۱۵/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره

۹۷۵۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه لبنان، به فرماندهی کل سپاه، ۱۲/۷/۱۳۶۶.

۵ - ۳۲. سند شماره ۹۷۵۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهداء، به فرماندهی کل سپاه،

۱۲/۷/۱۳۶۶.

ساختمان گروهان و کمیته انقلاب اسلامی کالسنک از شهرستان تایباد را شدیداً زیر آتش قرار دادند.»^(۱) در همین حال حسن دیار، محمد شهنوازی و امین اسفندکی به اتفاق ۳۰ تن دیگر که در بین آنها شش فارسی زبان که احتمالاً از افراد مجاهدین خلق بوده اند و ۳ کُرد به پاسگاه اسکال حمله کردند. آنها قصد خلع سلاح پاسگاه و به گروگان گرفتن افرادش را داشتند که با نیروهای کمکی منطقه از جمله عشایر روبه رو شده و فرار کردند. در این درگیری دو تن از اشرار زخمی شدند.^(۲)

ستاد مرکزی سپاه نیز اعلام کرد: «سازمان امنیت افغانستان گروه هایی را از هرات به سرپرستی شخصی به نام جهانگیر، جهت خرابکاری به داخل جمهوری اسلامی اعزام داشته که حدود ۵۰ تن از آنها به طور غیرمجاز وارد ایران شده اند و یک تن مواد منفجره نیز با خود به ایران انتقال داده اند. افراد مزبور قصد دارند در فرصت های مناسب پمپ بنزین تایباد و دفتر حزب الله در مشهد و یکی از دو پل مهم بین راه مشهد - تایباد را منفجر نمایند. ۲۰ تن از این افراد ایرانی هستند.»^(۳)

۲۱۲۱

استانداری استان خوزستان طی نامه ای به دبیرخانه شورای امنیت کشور اعلام کرد: «به دنبال تلاش و بررسی های برادران ژاندارمری ناحیه خوزستان و با توجه به اطلاعات جمع آوری شده توسط این ناحیه، عوامل سه باند جاعل کارت پایان خدمت و وظیفه، گذرنامه جعلی و صدور شناسنامه جعلی و همچنین خرید و فروش اسلحه غیرمجاز و سرقت اتومبیل، شناسایی و دستگیر شدند. تعداد دستگیرشدگان ۴۴ نفر هستند که در بین آنان تعدادی از پرسنل لشکر ۹۲ زرهی اهواز، لشکر ۱۶ قزوین و لشکر ۸۴ خرم آباد و شهرداری استان خوزستان وجود دارد.»^(۴)

ص: ۲۳۳

۱- ۳۳. سند شماره ۰۹۷۵۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر نمایندگی امام در م.ت.ع، دفتر سیاسی، به نمایندگی امام در مرکز، ۱۲/۷/۱۳۶۶.

۲- ۳۴. سند شماره ۰۹۷۶۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران مستقل دهم نبی اکرم(ص) - اطلاعات، به ستاد مشترک سپاه - واحد اطلاعات، ۲۶/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۵. سند شماره ۹۷۵۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه - اطلاعات، به منطقه هشتم ثامن الائمه - اطلاعات، ۱۲/۷/۱۳۶۶.

۴- ۳۶. سند شماره ۲۹۹۷۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه استانداری خوزستان به دبیرخانه شورای امنیت، ۱۲/۷/۱۳۶۶.

در ادامه جلسه شب گذشته نیروی زمینی سپاه درباره طرح های پیشنهادی برای عملیات در منطقه شلمچه، از ساعت ۸:۴۵ صبح امروز با شرکت حاضران در جلسه دیشب، بررسی طرح ها ادامه یافت. ابتدا فرمانده لشکر ۲۵ کربلا (مرتضی قربانی) محاسن پیشروی از غرب کانال زوجی برای رسیدن به اروند را برشمرد: آمادگی کمتر دشمن در غرب کانال نسبت به شرق آن، تهدید شدن عقبه های دشمن و امکان تمرکز آتش ادوات روی آن، پیچیدگی و استحکامات کمتر زمین غرب کانال نسبت به شرق آن. فرمانده لشکر ۸ نجف (احمد کاظمی) در این باره گفت: جنگیدن در سرتاسر کانال ماهی (شرق و غرب کانال زوجی) یکی است و علت انتخاب غرب زوجی، گسترش جبهه بوده است. فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع) (علی زاهدی) نیز افزود: از این زمین باریک چطور می خواهیم پیشروی کنیم. فرمانده لشکر ۱۷ علی ابن ابی طالب (ع) (غلامرضا جعفری) هم اضافه کرد: حرکت در غرب کانال زوجی همان تاکتیکی است که در عملیات کربلا ۵ موجب سقوط جزیره "بوارین" شد. فرمانده قرارگاه کربلا (احمد غلامپور) نیز تأکید کرد: وضعیت و جهت پدافندی دشمن در زمین منطقه، حرکت از غرب کانال زوجی را به ما دیکته می کند.

از سوی دیگر، فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران (علی شمخانی) معایب تاکتیک پیشروی از غرب کانال زوجی را چنین برشمرد: گسترده کردن جبهه یعنی اضافه شدن یگان و این یعنی لو رفتن و ضد اصل حفاظت؛ دو زمین شرق و غرب کانال به هم وابسته است، اگر در شرق کانال موفق نشویم در غرب آن هم شکست می خوریم؛ ضرورت افزایش توان برای عملیات. فرمانده قرارگاه کربلا در این باره گفت: وابستگی زمین مختص به غرب کانال نیست بلکه در هر جای این زمین این مشکل وجود دارد. از جنبه حفاظت نیز با هر استعدادی عملیات کنیم، مشکل داریم؛ زیرا دشمن اینجا همیشه هشیار است. وی افزود که این طرح قطعاً بیش از ۲۰۰ گردان نیرو می خواهد. علی شمخانی نیز اضافه کرد که عملیات کربلا ۸ این درس را به ما داد که در جایی که دشمن پای کار است، نباید عملیات کنیم. لیکن احمد غلامپور بر ضرورت عملیات در شلمچه تأکید می کند: ما باید در اینجا بجنگیم و گرنه سلیمانیه را هم که بگیریم، صدام هیچی نمی شود. (۱)

ص: ۲۳۵

۱-۱. سند شماره ۱۵۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، ۱۱/۷ تا ۲۰/۷/۱۳۶۶، ص ۲۷ تا ۳۲.

جلسه با بحث تقسیم خط بین یگان ها و مرحله بندی عملیات در منطقه شلمچه و بررسی اینکه مراحل عملیات بدون فاصله زمانی اجرا شود یا پیشروی به صورت گام به گام باشد و محاسن و معایب هر یک، ادامه یافت. در این مباحث گفته شد که این طور نیست که اگر ما به جاده شلمچه برسیم دشمن نخلستان و جزیره صالحیه را تخلیه می کند، بلکه دشمن برای وجب به وجب این زمین می جنگد. احمد غلامپور پیشنهاد کرد که برای فریب دشمن، مقابل جزیره ام الرصاص دو تیپ نیرو مستقر کنیم. فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله (قاسم سلیمانی) در این باره گفت: فریب بدون درگیری نمی شود، باید درگیر بشویم و دو سه شب بکنجیم تا دشمن باور کند. علی شمخانی نیز در برابر این پیشنهاد گفت: یگان نداریم.

جلسه امروز نیروی زمینی سپاه پاسداران صبح و بعد از ظهر امروز تا شب هنگام به طول انجامید و ادامه آن به روز بعد موکول گردید. (۱)

۲۱۴۱

بحث و بررسی درباره امکان عملیات های دریایی در خلیج فارس از صبح امروز تا پاسی از شب در جلسات متعدد ادامه یافت. صبح امروز طی جلسه ای در جزیره خارک فرمانده کل سپاه پاسداران به فرمانده و مسئولان نیروی دریایی سپاه بر ضرورت آمادگی هر چه سریع تر برای اجرای مأموریت تأکید کرد. در جلساتی که پس از آن در خارک و بوشهر تشکیل شد، فرماندهان و مسئولان نیروی دریایی سپاه طرح های مختلف عملیاتی، میزان آمادگی برای هر طرح و توان و امکانات مورد نیاز آن، چگونگی غافل گیری دشمن و زمان بندی هر طرح را بررسی کردند. (۲)

۲۱۵۲

عراق با حمله به چهار نفتکش در تنگه هرمز و حمله به تأسیسات نفتی جزیره لاوان و جزیره فارسی، به آرامش نسبی چند روزه در خلیج فارس پایان داد. هواپیماهای عراقی در یک پرواز ۱۶۰۰ کیلومتری و سوختگیری مجدد در آسمان، به سواحل شمال تنگه هرمز رسیدند و نفتکش های استیجاری ایران را هدف قرار دادند. در این حمله بزرگ ترین نفتکش جهان به نام "سی وایز جانت" (Sea Wise Gant) ثبت شده در لیبریا و نفتکش های برزیل استار (Brazil - Star) ثبت شده در پاناما، ورلد آد میرال (World Admirral) ثبت شده در کره جنوبی و شاینینگ استار (Shining Star) ثبت شده در قبرس هدف قرار گرفتند. (۳) خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «در حمله ساعت ۱۳:۵۸ سه نفتکش هدف قرار گرفته و آسیب دیدند. نفتکش "سی وایز جانت" نیز بر اثر این حمله خسارت جزئی دید. این حملات تلفات جانی نداشت.» (۴) گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی حاکی است که در این حملات دو هواپیمای عراقی هدف قرار گرفتند و در آب های خلیج فارس سقوط کردند. (۵)

حمله امروز عراق به چهار نفتکش در تنگه هرمز - که از آن به عنوان حمله به لارک نیز یاد می شود - انعکاس وسیعی در رسانه های جهان داشت. رسانه ها، با مخابره خبر حمله و تعجب از

ص: ۲۳۶

۱- ۲. همان، ص ۳۲ تا ۴۰.

۲- ۳. سند شماره ۱۵۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی)، ۱۱/۷ تا ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص ۹۸ تا ۱۴۵.

۳- ۴. Sreed har Kapil kaul. Taunker War Aspect of Iraq - Iran War (۱۹۸۰ - ۸۸), New delhi, ABC

۱۹۸۹, Publishing house, و - سند شماره ۹۱۴۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نیروی دریایی سپاه پاسداران.

۴-۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۱، ۱۳۶۶/۷/۱۵، ص ۲۲.

۵-۶. همان، ص ۳؛ و - روزنامه کیهان، ص ۱.

پرواز طولانی هواپیماهای عراقی، که با سوختگیری مجدد امکان پذیر است، آن را حاکی از خشم بغداد در شکست عملیات متوقف ساختن صادرات نفتی ایران دانستند. رادیو بی.بی.سی در این باره گفت: «جنگ به اصطلاح نفتکش ها بعد از یک آرامش چهار روزه، امروز با شدت و انتقام تازه ای از سر گرفته شد.» این رادیو با تشریح حمله عراق و صدمات وارده به نفتکش ها افزود: این حمله یکی از جسورانه ترین حملات هوایی عراق است و هواپیماهای عراق برای چنین عملیاتی تقریباً بدون تردید نیاز به سوختگیری در حال پرواز داشته اند.^(۱) در این حمله هواپیماهای عراقی علاوه بر پرتاب موشک و بمب، نفتکش ها را به رگبار مسلسل بسته اند که نشان دهنده ارتفاع پایین هواپیماها در هنگام حمله است.^(۲)

خبرگزاری فرانسه هم از مسافت پرواز تعجب کرده است: «این اولین باری است که چهار نفتکش در یک روز در منطقه ای این چنین دور از خاک عراق هدف حمله قرار می گیرند.»^(۳) بیمه لویترز لندن با اعلام خبر حمله، خسارات وارده به نفتکش ها را جزئی اعلام کرد و افزود: «ایران برای حفظ میزان صادرات نفت خود، تعداد نفتکش های مورد استفاده برای انتقال نفت از جزیره خارک به جزیره لارک را افزایش داده است طوری که هم اکنون ۲۶ نفتکش یعنی ۸ فروند بیش تر از ماه ژوئن (خرداد) در انتقال نفت فعالیت دارند.»^(۴)

در حملات امروز عراق، کشتی ۲۵۰ هزار تنی شاینینگ استار که دارای محموله بنزین بود، بیش ترین صدمات را متحمل گردید و دچار آتش سوزی شد.^{(۵)(۶)} منابع کشتی رانی با اعلام خبر حمله عراق، گفتند آتش سوزی در نفتکش شاینینگ استار بسیار شدید است. مسئولان ایرانی از تمامی کشتی های موجود در گذرگاه هرمز برای همکاری در مقابله با آتش سوزی این نفتکش تقاضای کمک کرده اند.^(۷)

هواپیماهای عراقی علاوه بر حمله به نفتکش ها، جزیره لاوان و جزیره فارسی را هم بمباران کردند. در حمله به جزیره لاوان که پنج هواپیمای عراقی شرکت داشتند، میدان های نفتی سلمان و تأسیسات لاوان هدف قرار گرفته و آسیب دیدند. عمدتاً صدمات به تأسیسات مربوط به سکوی بهره برداری سلمان مستقر در جزیره لاوان وارد شده و بخشی از این تأسیسات به علت آتش سوزی و شدت ضربه از بین رفته است.

خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از خبرنگار خود نوشت: «دو واحد اندازه گیری نفت خام، خط برق فشار قوی اسکله، ساختمان جدید بهره برداری و محل اتصال لوله زیر دریایی به طرف سکوی سلمان در این حمله منهدم گردیده اند. همچنین به بخشی از خط لوله انتقال نفت خام، موتورها و کمپرسورها و قسمت هایی دیگر از تأسیسات نفتی خساراتی وارد شده است. این حمله تلفات جانی نداشت و آتش سوزی های به وجود آمده نیز تا پایان امروز مهار گردید. حمله

ص: ۲۳۷

۱- ۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۰، ۱۴/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴ و ۱۵، رادیو بی.بی.سی، ۱۳/۷/۱۳۶۶.

۲- ۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش های ویژه، نشریه شماره ۲۰۶، ۲۰/۷/۱۳۶۶، ص ۹.

۳- ۹. مأخذ ۷، ص ۲۵، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۷/۱۳۶۶.

۴- ۱۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۲، ۱۶/۷/۱۳۶۶، ص ۱۷، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۵/۷/۱۳۶۶.

۵- ۱۱. سند شماره ۹۷۶۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از نزاجا ۳ - مرکز فرماندهی، به دفتر نخست وزیر، ۱۴/۷/۱۳۶۶.

۶- این آتش سوزی پس از چهار روز مهار شد.

۷-۱۲. مأخذ ۷، ص ۲۳، دویی - خبرگزاری رویترا، ۱۳۶۶/۷/۱۳.

مذکور در ساعت ۱۲:۴۳ به وقوع پیوست. به گفته منابع محلی یکی از پنج هواپیمای حمله کننده هدف واقع شد و در آب سقوط کرد.^(۱)

همچنین جزیره فارسی در ساعت ۱۲:۲۰ هدف هجوم هواپیماهای عراقی قرار گرفت که در این حمله یک تن شهید شد و سه تن مجروح گردیدند.^(۲)

علاوه بر حملات هوایی ارتش عراق در منطقه خلیج فارس، در ساعت ۹:۵۲ و ساعت ۱۰:۰۳ صبح امروز چند هواپیمای عراقی به شهرهای غرب کشور تجاوز کردند که هنگام عبور از آسمان شهر باختران، دیوار صوتی را شکستند و همچنین دو راکت در منطقه عملیاتی سومار پرتاب کردند که آسیبی در پی نداشت.^(۳)

از سوی دیگر، نماینده عراق در سازمان ملل، امروز در نامه ای به دبیرکل این سازمان، مدعی شد که نیروهای ایران در روز ۳ اکتبر ۱۹۸۷ (۱۱ مهر ۱۳۶۶) نقاط مختلف استان سلیمانیه را گلوله باران کردند که بر اثر آن یک کودک کشته و ۲ تن مجروح شدند و چهار خانه خسارت دید.^(۴)

۲۱۶۱

با ادامه و تشدید حملات هوایی عراق علیه هدف های غیرنظامی جمهوری اسلامی و آغاز اقدامات مقابله به مثل ایران، جنگ در خارج از میدان های نبرد شدت بیش تری یافت. حدود ۷۲ ساعت پس از اخطار ایران، یگان موشکی سپاه پاسداران در پاسخ به حملات ارتش عراق، در ساعت ۲۲:۳۰ دوشنبه شب، یک فروند موشک زمین به زمین به سوی بغداد شلیک کرد. ستاد کل نیروهای سه گانه سپاه پاسداران در اطلاعیه ای که در این باره صادر کرد، آورده است: «مرحله جدید عملیات مقابله به مثل رزمندگان اسلام به منظور باز داشتن دشمن از ادامه حمله به مناطق صنعتی - کارگری کشورمان آغاز شد و در ساعت ۲۲:۳۰ مرکز آموزش دوره های عالی نظامی نیروهای گارد ویژه عراق در شهر بغداد، توسط یک فروند موشک زمین به زمین یگان موشکی نیروی هوایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی هدف قرار گرفت. سپاه پاسداران یک بار دیگر به سردمداران رژیم جنایت کار عراق هشدار می دهد در صورت ادامه شرارت های آنان، عملیات مقابله به مثل رزمندگان اسلام با شدت و قدرت بیش تر ادامه خواهد یافت و به جز چهار شهر امن، این کشور در معرض حملات تلافی جویانه سپاهیان اسلام قرار خواهد گرفت.»^(۵)

۲۱۷۲

عراق پیشنهاد ایران مبنی بر خودداری طرفین از حمله به مناطق مسکونی و صنعتی - کارگری و توقف حمله به خطوط کشتی رانی در خلیج فارس را رد کرد و در پی زمینه سازی برای آغاز مجدد حملات به مناطق مسکونی است. یک سخنگوی نظامی در بغداد اعلام کرد: رژیم ایران نمی تواند به ما پیشنهاد کند که از نیروی هوایی خود استفاده نکنیم و تنها به توپخانه اکتفا کنیم؛ زیرا جنگی که رژیم ایران به آن اصرار می ورزد جنگ است و این حق مشروع عراق است و رژیم ایران نمی تواند به ما یک جنگ در زمین بدون دریا پیشنهاد کند. وی درباره گلوله باران مناطق مسکونی گفت: «عراق

ص: ۲۳۸

۱ - ۱۳. سند شماره ۹۷۶۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲ - معاونت اطلاعات، به سماجا ۳ - مرکز فرماندهی، ۱۳۶۶/۷/۱۳؛ و - مأخذ ۵، ص ۳؛ و - مأخذ ۷، ص ۱۰.

- ۲-۱۴. مأخذ ۷، ص ۱۰، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی ۱۳۷/۱۳۶۶.
- ۳-۱۵. مأخذ ۷، ص ۹، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۷/۱۳۶۶.
- ۴-۱۶. سند شماره S/۱۹۱۷۷ شورای امنیت سازمان ملل، ۶ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.
- ۵-۱۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۷/۱۳۶۶، ص ۷.

هنوز صبر را پیشه گرفته لیکن این صبر زیاد طول نخواهد کشید.»

خبرگزاری عراق نیز در گزارشی به نقل از همین مقام عراقی ادعا کرد که ایران شب گذشته مناطق مسکونی شهرهای بصره، قلعه دیزه، خانقین و سلیمانیه را با توپخانه دوربرد زده است. در ادامه این ادعا آمده است: «عراق که تاکنون از حمله به شهرهای ایران علی رغم برتری فوق العاده نظامی اش بر ایران خودداری کرده است، بر اساس اعتقاد بر تفکیک میان خلق های ایران و دولت و بنا به درخواست نیروهای دمکراتیک ملی داخل ایران می باشد، ولی عراق این حق را برای خود حفظ کرده است که هر زمانی را که مناسب دید از قدرت خود استفاده کند... اگر این مسئله تکرار شود، شهرهایی از ایران را به طور کامل محو می کند. پس چه پیش خواهد آمد اگر صدها فروند جنگنده در یک روز چندین بار حمله کنند.»^(۱)

۲۱۸۱

جمهوری اسلامی مرحله جدید عملیات "مقابله به مثل" خود را با هدف گیری کلیه تأسیسات نظامی، اقتصادی و صنعتی کلیه شهرهای عراق به جز چهار شهر امن آن کشور آغاز کرد و تا قطع شرارت های دشمن، ادامه خواهد داد. ستاد تبلیغات جنگ با صدور اطلاعیه ای اعلام کرد: «گسترش دامنه جنگ به خلیج فارس، تلاش برای انهدام تأسیسات اقتصادی و صنعتی و حمله به مناطق مسکونی ایران در این برهه از زمان بخشی از اهداف و سیاست های جنگی رژیم حاکم بر عراق و امریکای جنایت کار به منظور به تسلیم کشاندن ملت قهرمان ایران است ... هم زمان با این تلاطم خلیج فارس، حکام بغداد برای افزایش فشار به ایران، مناطق مسکونی و اهداف صنعتی - کارگری ایران را آماج حملات هوایی خود قرار داده اند تا در حالی که بر ضعف خود در جبهه های زمینی سرپوش می گذارند، ملت انقلابی ایران را به سازش بکشند و سیر جنگ را نیز تغییر دهند. بغداد برای انجام دادن این حملات - که تاکنون طی آن صدها تن از مردم بی گناه ایران شهید و مجروح شده اند - هیچ گونه دلیل و برهان قاطع دفاعی ندارد و تنها به منظور تحمیل نظرات خود درباره قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت، حمله علیه مناطق مسکونی و تأسیسات صنعتی - کارگری ایران را گسترش داده است. پس از توسل حکام بغداد به دور جدیدی از شرارت، رزمندگان اسلام با هدف خاموش کردن آتش دشمن بر مناطق مسکونی و تأسیسات ایران، عملیات مقابله به مثل را شروع کردند و این اقدامات بازدارنده فقط متوجه مناطق صنعتی نظامی در شهرهای مرزی و عمدتاً کاملاً نظامی عراق از جمله بصره بود. اما با تداوم شرارت های ارتش بعث عراق و کشتار انسان های بی گناه، برخورد قاطع تر و شدیدتر با این سیاست های دشمن لازم است؛ به ویژه اینکه امریکای جنایت کار با دادن اطلاعات نظامی پیرامون تأسیسات کارگری ایران، مستقیماً به عراق کمک می کند و پاسخگویی ما به حملات عراق در واقع پاسخگویی به توطئه های امریکا نیز تلقی می شود.»^(۲)

ص: ۲۳۹

۱- ۱۸. مأخذ ۷، ص ۷ و ۸، بغداد - خبرگزاری عراق ۱۳/۷/۱۳۶۶.

۲- ۱۹. روزنامه کیهان، ۱۳/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

شانزده تن از نیروهای گردان قائم زنجان که از مرخصی برمی گشتند، هدف حمله عناصر سازمان مجاهدین خلق قرار گرفتند. رژیم عراق در جهت گسترش ناامنی در پشت خطوط مرزی ایران، علاوه بر استفاده از عناصر گروه های ضد انقلاب کومه له، دمکرات و به اصطلاح ارتش آزادی بخش خلق (منافقین)، حملات جدیدی را علیه پایگاه ها و خطوط ارتباطی انجام می دهد. در ساعت ۱۷:۴۰ امروز در محور سوره کور - هزارقلعه در اطراف روستای تخریب شده باکوره، عناصر

منافقین یک خودروی تویوتا لندکروز اتاقدار را به رگبار بستند که در نتیجه آن سه تن شهید و سه تن مجروح شدند و بقیه افراد سالم به اسارت مهاجمان در آمدند. آنها در تاریکی شب اسیران را از میان خط عبور دادند که در هنگام عبور از خط بر اثر انفجار مین دو تن از آنها شهید شدند و یک تن موفق به فرار شد و بقیه آنها را به داخل مواضع نیروهای عراقی بردند. افراد مهاجم ۹ تن بودند که لباس کردی به تن داشتند. (۱)

۲۲۰۲

افرادی از گروه کومه له با حمله به پایگاه کسری در منطقه سنندج ابتدا مسئول مخابرات پایگاه را اسیر کردند و از وی خواستند که از گردان حسن آباد تقاضای نیروی کمکی نماید. نیروهای گردان مذکور که از حيله ضد انقلاب آگاه شدند، به روستا رفته و با آنها درگیر شدند. در این وضعیت چته های کومه له ضمن خروج از پایگاه آن را به آتش کشیدند و شش تن از نیروهای ثابت پایگاه و هشت تن از نیروهای بسیجی روستایی را با خود به اسارت بردند. (۲)

ص: ۲۴۸

۱- ۲۰. سند شماره ۱۴۱۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع)، به قرارگاه حمزه و کلیه پایگاه های اطلاعات، ص ۱.

۲- ۲۱. سند شماره ۹۷۶۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع) کردستان، به ستاد مرکزی سپاه - واحد اطلاعات، ۱۶/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

در پی این حادثه مدرسه روستای کسری تعطیل شد و دو تن از معلمان زن روستا که از طرف آموزش و پرورش سنندج به این مدرسه مأمور بودند، دیگر به مدرسه نمی آیند. (۱) در همین حال اعلام شد که جنازه یکی از رزمندگان که در کمین افراد کومه له در این محور به شهادت رسیده بود، امروز پیدا شد. این نیروها در تاریخ ۴/۷/۱۳۶۶ به اسارت چته های کومه له در آمده بودند و فرد فوق احتمالاً زخمی بوده است. (۲)

در منطقه بیاران نیز افراد کومه له با اجرای کمین، یک خودرو جهاد سازندگی را به آتش کشیدند. (۳) در سنندج نیز یازده تن از نیروهای خودی برای اجرای کمین به روستای "باین چوب" اعزام شدند، لیکن به علت نفوذی بودن مسئول نیروهای اعزامی، وی با کمک افراد کومه له بقیه نیروها را خلع سلاح کردند و به همراه دو تن دیگر به گروه کومه له پیوستند. (۴)

از سوی دیگر، تعدادی عناصر حزب دمکرات که قصد ورود به روستای ویناس از توابع مهاباد را داشتند به کمین رزمندگان اسلام افتادند که در این درگیری یکی از فرماندهان هیز پیشوا به نام سید کمال بدری کشته شد. (۵)

در یکی از روستاهای "زاه رود" نیز یکی از برادران گردان حضرت رسول (ص) به نام "ملافی" در درگیری با عناصر دمکرات به شهادت رسید. (۶)

ص: ۲۴۰

۱- ۲۲. سند شماره ۴۶۳۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع) کردستان (اطلاعات)، به ستاد مرکزی سپاه پاسداران، ۶/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۳. سند شماره ۰۸۸۳۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع) کردستان (اطلاعات)، به ستاد مرکز سپاه پاسداران - معاونت اطلاعات، ۲/۷/۱۳۶۶.

۳- ۲۴. سند شماره ۰۹۷۸۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سید الشهداء (ع)، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه پاسداران، ۲۸/۷/۱۳۶۶.

۴- ۲۵. سند شماره ۰۸۸۳۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع) کردستان (اطلاعات)، به ستاد مشترک سپاه پاسداران - معاونت اطلاعات، ۱۱/۷/۱۳۶۶.

۵- ۲۶. مأخذ شماره ۲۴.

۶- ۲۷. سند شماره ۰۹۷۶۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران امام حسن عسکری (ع) کردستان (اطلاعات)، به ستاد مشترک سپاه پاسداران - معاونت اطلاعات، ۲۶/۷/۱۳۶۶.

کاروان "راهیان از جماران تا خلیج فارس" که پس از بیعت با امام خمینی حدود ۱۷ روز قبل راه پیمایی خود را از تهران آغاز کرده بودند، پس از عبور از شهرهای مختلف و پیمودن ۱۵۰۰ کیلومتر راه، وارد بندر عباس شدند و پرچم تبرک شده به دست امام خمینی برای رزمندگان مدافع خلیج فارس را به فرمانده نیروی دریایی منطقه یکم سپاه پاسداران تقدیم کردند. این راه پیمایان طی پیامی برای امام خمینی، اعلام کردند: «ما برای پاسداری از پرچم پر افتخار اسلام آماده هستیم و به شما اطمینان می دهیم تا آخرین لحظه عمرمان از حریم مقدس کشور اسلامی ایران در مقابل متجاوزین و زورگویان، که در رأس آنها شیطان بزرگ امریکای جنایت کار می باشد، ایستادگی و مقاومت خواهیم کرد.» (۱)

۱۰۲

ایران در تولید انواع خمپاره انداز و برخی از موشک ها به خودکفایی رسیده است، محسن رفیق دوست وزیر سپاه پاسداران در این باره گفت: «ما با شناختی که از دنیا داشتیم هدف را خودکفایی کامل دفاعی در همه ابعاد گذاشتیم. امروز در ادوات جنگی مثل انواع خمپاره انداز، موشک مالیوتکا، موشک ۱۰۷ میلی متری (مینی کاتیوشا) خودکفا هستیم. قبضه خمپاره اندازهای ۶۰، ۸۱ و ۱۲۰ میلی متری و مهمات آنها و قبضه های مینی کاتیوشا و مالیوتکا و موشک هر دوی اینها در یک کمیت بسیار، که هرگز نمی توانستیم این مقدار را از دنیا بخریم و شاید بازارهای دنیا کشتش تأمین آنها را نداشتند، در حال حاضر در داخل تولید می کنیم. همچنین بعضی از انواع توپ ها را خودمان می سازیم و مقدمات ساخت بقیه توپ ها را هم فراهم کرده ایم که به زودی به مرحله تولید خواهد رسید. ما اکثر ادوات زرهی را که از رده خارج شده بود بازسازی کردیم. قبضه های کاتیوشا را هم امسال خودمان می سازیم. الان ۸۰ درصد مهمات جنگ را خودمان تأمین می کنیم.»

محسن رفیق دوست وزیر سپاه پاسداران
ما با شناختی که از دنیا داشتیم هدف را خودکفایی
کامل دفاعی در همه ابعاد گذاشتیم.

رفیق دوست ضمن مقایسه تولیدات داخلی و نمونه های خارجی آن افزود: «بعضی از خمپاره اندازهایی که تولید می شود جدید هست که خودمان ساخته ایم و مهمات هایی که می سازیم تفاوت های زیادی با نمونه های خارجی خود دارد، چه از جهت قدرت و چه از جهت بُرد و دقت، بسیار بیش تر شده است. ما الان روی موشک های مختلف کار می کنیم که کار تحقیقاتی اش تمام شده، یا روی هواپیما کار می کنیم. زیردریایی ساختیم که نمونه های بعدی که به مراتب مدرن تر و اساسی تر هست به زودی به آب می افتد. اکثر شناورهایی که ما داریم برای جبهه می سازیم اکثراً ابتکاری است و البته بعضاً هم به اصطلاح کپی سازی است.» (۲)

۱-۲۸. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۷/۱۳۶۶، ص ۷.

۲-۲۹. روزنامه رسالت، ۱۳/۷/۱۳۶۶، ص ۸.

مهندس میرحسین موسوی، نخست وزیر در اجتماع مردم قزوین با تأکید بر اینکه امروز در جهان با اوج فشارهای بین المللی روبه رو هستیم و قدرت ها دست به دست هم داده اند تا ما را به سازش بکشانند، درباره ماهیت جنگ و دلایل همسویی و هماهنگی ابرقدرت ها در مقابله با انقلاب اسلامی گفت: «وقتی ما از همان روزهای اول گفتیم که صدام سگ زنجیری امریکاست و این جنگ، جنگ صدام نیست، بلکه جنگ استکبار و ارتجاع در برابر اسلام می باشد، دلایل و اسنادی در دست داشتیم که آشکار نبود اما امروز به روشنی می بینیم که ابرقدرت ها دست در دست هم داده و برای ما قطعنامه صادر می کنند و ارتجاع منطقه آشکارا در کنار صدام ایستاده است. کنفرانس های بین المللی می گذارند و با سوء استفاده از اسم اسلام و عربیت تلاش دارند تا جنگ عرب و عجم راه بیندازند. استکبار احساس کرده است که این اصول و اصول اولیه انقلاب اسلامی ریشه در ملت های اسلامی دارد و آنها در حال یک خیزش همگانی هستند و طبیعی است که این خیزش بر اساس اصول انقلاب اسلامی می تواند منافع آنان را در سراسر جهان به خطر بیندازد و در همین راستا است که آنان درصدد هستند به هر طریق ممکن حکومت های دست نشانده خود را همچون آل سعود حفظ کنند. از آنجایی که استکبار جهانی دریافته است که این جنگ تحمیل شده به جمهوری اسلامی ایران می تواند منافع آنان را از بین برده و به سلطه آنان خاتمه دهد، لذا با هم متحد شده اند و با حرکت های موزیانه و کمک گرفتن از سازمان های بین المللی قطعنامه صادر می کنند و با استفاده از اهرم های اقتصادی و عوام فریبی دنیا را آماده می سازند تا ما را در تنگنا و فشار قرار داده و با این خیال باطل ملت را وادار به سازش کنند. ملت ایران از اصول اسلامی خود دست بر نخواهد داشت و هرگز تن به سازش نخواهد داد و برای رسیدن به اهداف خود ضمن ارائه بهترین سرمایه وجودی خویش از اهداف انقلاب اسلامی دفاع خواهد کرد.»^(۱)

تلویزیون ترکیه طی یک برنامه سیاسی که در آن سؤالاتی از نخست وزیر ایران شد، نقاط ضعف و قوت دو کشور ایران و عراق را در جنگ بررسی کرد. ابتدا مجری برنامه در سخنانی گفت: «رژیم عراق که در جبهه زمینی از نیروهای ایران شکست خورده است با توسل به بمباران های هوایی و حمله به نفتکش های ایرانی در خلیج فارس قصد دارد ضمن جلوگیری از صادرات نفتی ایران که از طریق تنگه هرمز صورت می پذیرد، اقتصاد این کشور را دچار مشکلات اساسی نماید. ولی به رغم برتری هوایی و ارتش مکانیزه عراق، نیروهای ایرانی با اتکا به نیروهای مردمی همچنان به مبارزه خود ادامه می دهند. جمهوری اسلامی ایران با همه مشکلات مالی توانسته است بدون دریافت هرگونه وام خارجی، اقتصاد کشور را اداره کند و این در حالی است که رژیم عراق در طول جنگ همواره از کمک های مادی حامیان خود برخوردار بوده و اکنون بیش از ۶۰ میلیارد دلار بدهی خارجی بر دوش می کشد.»

ص: ۲۴۲

در ادامه برنامه، نخست وزیر ایران در پاسخ به سؤال خبرنگار این برنامه با تأکید بر اینکه اگر جنگ بیست سال هم طول بکشد آن را ادامه خواهیم داد، گفت: «این مبارزه برای حفظ استقلال کشور است و این موضوع بدون تحمل مشکلات ممکن نیست.» وی درباره زیان های مالی و جانی جنگ گفت: «به اعتقاد ما این جنگ در عین حال که تلفات جانی و مالی دربرداشته باعث گردیده است تا نسل جدید ما با روحیه انقلابی شکل پذیرد. این جنگ وسیله ای برای استقلال نسل آینده کشور شد و هدف از ادامه آن تا احقاق کامل حقوق ملت نیز در همین راستا یعنی حفظ استقلال کشور می باشد.» میرحسین موسوی درباره موضع ترکیه در قبال جنگ خاطر نشان کرد: «ما از موضع ترکیه راضی هستیم. در این جنگ بسیاری از کشورها خواستند سیاست بی طرفانه ای در قبال جنگ اجرا کنند ولی تنها ترکیه و پاکستان در این زمینه موفق بودند، اما امروز در مرحله ای قرار گرفته ایم که بی طرفی نیز کافی نیست.» (۱)

۱۲۱

یک قایق توپدار ایران امروز کاروانی از کشتی ها و نفتکش های ژاپنی را که در حال خارج شدن از خلیج فارس بودند شناسایی و بازرسی کرد. به گزارش خبرنگار رویتر - که با هلی کوپتر بر فراز کاروان مزبور حرکت می کرد - پنج نفتکش و یک کشتی حامل گاز که در ۲۵ مایلی شمال شرقی دویی به طرف تنگه هرمز در حرکت بودند، پس از حرکت، ناخدای یک قایق توپدار ایران خواهان اعلام هویت، مقصد، مسیر و سرعت آنها شد و سپس به آنها اجازه ادامه مسیر داد. (۲) خبرگزاری فرانسه نیز گزارش داد که خبرنگاران از داخل هلی کوپتر ها مشاهده کردند ۹ کشتی ژاپنی - که در ساحل بندر دویی گردآمده بودند - در ساعت ۱۰ امروز به وقت محلی این بندر را ترک کردند و عازم تنگه هرمز شدند. به گفته منابع ژاپنی این کاروان شامل چهار نفتکش بزرگ حامل نفت خام، سه نفتکش حامل فرآورده های نفتی، یک کشتی حامل گاز و یک کشتی باری است که از بنادر مختلف عربی خلیج فارس به ویژه از امارات متحده عربی و عربستان بارگیری کرده اند. بنا بر این گزارش ژاپن دستورات صادره به کشتی های خود مبنی بر قطع رفت و آمد به مدت سه روز در خلیج فارس را امروز لغو کرد. (۳) گفتنی است که ژاپن روز گذشته از ایران درخواست تأمین امنیت ۹ کشتی ژاپنی را برای عبور از تنگه هرمز کرده بود. [ر. ک گزارش ۲۰۷، روزشمار ۱۳۶۶/۷/۱۲]

از سوی دیگر، به گزارش خبرنگار رویتر، قایق توپدار ایران در عین حال با ناخدای یک کشتی دانمارکی که در صدد ورود به آب های خلیج [فارس] بود، درگیری لفظی شدیدی پیدا کرد. فرمانده این قایق توپدار در بخشی از پیام رادیویی خود که برای ناخدای کشتی دانمارکی ارسال کرد، گفت: «من به شما هشدار می دهم. من مجبور به اقدام عملی خواهم شد. این آخرین هشدار است.» کشتی دانمارکی سرانجام متوقف شد و به یک گروه از خدمه قایق ایرانی اجازه داد به بازرسی محموله کشتی پردازند. (۴)

ص: ۲۴۳

۱- ۳۱. روزنامه اطلاعات، ۱۸/۷/۱۳۶۶، ص ۲، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۳۲. مأخذ ۷، ص ۲۴، دویی - خبرگزاری رویتر.

۳- ۳۳. مأخذ ۱۷، ص ۳.

۴- ۳۴. مأخذ ۷، ص ۲۴، دویی - خبرگزاری رویتر.

بیمه لویدز لندن درباره این ماجرا گزارش داد: «یک کشتی کانتینر بر دانمارکی به نام "شایستن موسک" در ساعت ۱۱:۳۰ به وقت محلی در ساحل امارات متحده عربی در خلیج [فارس] به وسیله یک ناوچه سریع السیر ایرانی ره گیری شد و از آن درخواست توقف شد. ناوچه ایران گلوله های هشدار دهنده بسیاری شلیک کرد و در نهایت راه را بر کشتی دانمارکی بست و آن را به سوی بندر ایرانی ابوموسی واقع در شمال دومی هدایت کرد(۱) که پس از بازرسی و اطمینان از عدم حمل کالاهای مشکوک اجازه ادامه مسیر به آن داده شد.»(۲)

۱۳۱

امریکا درصدد است کشتی های ایرانی مشکوک به مین گذاری در خلیج فارس را هدف حملات غافل گیرانه قرار دهد. روزنامه الاتحاد چاپ ابوظبی در ادامه گزارش فوق که از منابع دولتی مصر نقل کرده است، هدف این طرح را حمله به کشتی های مظنون قبل از ورود آنها به آب های بین المللی اعلام کرد. الاتحاد افزوده است: «کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا در سفر اخیر به مصر طرح مذکور را برای رئیس جمهوری مصر تشریح کرده است.»(۳)

از سوی دیگر، آلمان غربی که تقاضاهای واشنگتن جهت ارسال مین روب به خلیج فارس را رد کرده بود، موافقت کرده است برای تسکین دادن به امریکا، برای نخستین بار ناوهای جنگی در دریای مدیترانه مستقر کند. به گزارش یونایتدپرس، سخنگوی وزارت دفاع آلمان غربی گفت که نمی تواند گزارش فوق را - که در یک مجله آلمانی درج شده است - تأیید یا رد کند ولی دولت متبوعش تدابیر ممکن برای افزودن به نیرو های ناتو در دریا را بررسی می کند.(۴)

در همین حال یک کارشناس حزب سوسیال دمکرات آلمان فدرال تشکیل یک نیروی دریایی زیر نظر سازمان ملل را راه حل مناسب برای پایان دادن به بحران خلیج فارس دانست. وی گفت: «هنگامی که اوضاع در این منطقه می تواند خطری جدی برای تمام جهان به وجود آورد، ناظر این جریان بودن جایز نیست؛ چنین وضعی در حال شکل گرفتن است. این امر (تضمین امنیت عبور کشتی ها در خلیج فارس) نباید با تقویت کشتی های جنگی غرب در منطقه تضمین شود، بلکه باید با اعزام واحدهایی از نیرو های دریایی سازمان ملل تأمین شود. واحد های نیروی دریایی غرب نیز باید جزء فرماندهی منصوب از سوی سازمان ملل قرار گیرد.»(۵)

۱۴۲

شیمون پرز، نخست وزیر اسرائیل، در مصاحبه با نیوزویک چاپ سوئیس با ابراز نگرانی از وحدت مسلمانان و پشتیبانی ایدئولوژیکی و نظامی ایران از آن، درباره بحران خلیج فارس و مشکلات فزاینده امریکا گفت: «به تصور من ایرانی ها بیش ترین تلاش را می کنند تا به مرحله درگیری و رویارویی مستقیم نظامی با امریکا نرسند. آنها سعی می کنند تا با گروگان گیری، به شما [اروپا] توهین کرده و به امریکا ضربه بزنند. اما من فکر نمی کنم که آنها در پی یک درگیری نظامی باشند. علاوه بر اینها، اگر امریکا ناوگان خود را به خلیج فارس نفرستاده بود، تا

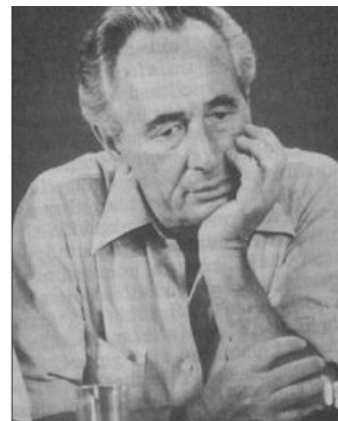
ص: ۲۴۴

۱- ۳۵.. مأخذ ۷، ص ۲۳ و ۲۴، لندن - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۷/۱۳۶۶.

۲- ۳۶. مأخذ ۳۰، ص ۱۸، خبرگزاری رویتر.

۳- ۳۷. مأخذ شماره ۷، ص ۲۴.

۴- ۳۸. مأخذ ۲۸، ص ۳، خبرگزاری یونایتدپرس.

شیمون پرز نخست‌وزیر اسرائیل در تلاش برای رو در رو و فرار دادن ایران و جهان عرب گفت: ایرانی‌ها نه تنها از نظر نظامی خطرناک هستند بلکه از نظر ایدئولوژی هم تهدیدی برای جهان عرب به حساب می‌آیند.

حدود زیادی اعتبارش را از دست می‌داد و این احساس را قوت می‌بخشید که امریکا مترسکی بیش نیست. در عوض، این اقدام امریکا نشان داده است که روس‌ها در خلیج فارس [قدرت برابری نظامی را با امریکا ندارند. شیمون پرز درباره خطر احتمالی عراق و ایران برای اسرائیل، به تجهیز عراق به مدرن‌ترین و پیچیده‌ترین سلاح‌ها اشاره کرد و در مورد ایران نیز تلاش کرد تا با رودررو قرار دادن ایران و جهان عرب، انقلاب اسلامی را خطر مشترک برای اعراب و اسرائیل عنوان کند. وی گفت: «ایرانی‌ها نه تنها از نظر نظامی خطرناک هستند بلکه از نظر ایدئولوژیکی هم تهدیدی برای جهان عرب به حساب می‌آیند و این مسئله هم برای جهان عرب و غیرمستقیم برای اسرائیل خطرناک است زیرا اسرائیل نمی‌تواند جزیره‌ای تنها در دریایی متشکل از میلیون‌ها نفر مسلمان متحد باشد.» (۱)

۱۵۱

حضور و دخالت امریکا در خلیج فارس از جنبه حقوق بین‌المللی مورد بررسی پروفسور "الفرد.پ. رابین" استاد امریکایی حقوق بین‌المللی دانشگاه نفت فلسجر قرار گرفته است. وی در مقاله‌ای با عنوان "امریکا کلانتر خلیج فارس نیست" با انتقاد شدید از دخالت امریکا در خلیج فارس عمل این کشور در حمله به کشتی ایران - اجر را مغایر قواعد حقوق بین‌الملل دانسته و نوشته است: «امریکا ضمن توقیف کشتی مین‌گذاری ایران، تعدادی از خدمه آن را کشت. به فرض اینکه ادعای دولت امریکا در مورد مین‌گذاری کشتی ایران - اجر درست و کامل باشد، این حادثه قابل توجیه نیست و امریکا برای این حرکت به طرق مختلف بهای سنگینی خواهد پرداخت.

اولاً، این استدلال که مین‌گذاری یک عمل خصمانه می‌باشد، اقدام علیه کشتی ایرانی را توجیه نمی‌کند. ایران هفت سال است که با عراق در حال جنگ می‌باشد و این حالت جنگ به طرفین درگیر حق می‌دهد که برای کشتی‌های بی‌طرف در دریای آزاد ممنوعیت‌هایی به عمل آورند. کالای ممنوعه قابل ضبط می‌باشد حتی اگر روی کشتی بی‌طرف در دریای آزاد باشد. مین‌گذاری نیز می‌تواند جزئی از این اعمال حقوقی باشد؛ همان‌طور که امریکا آن را درباره مین‌گذاری انگلیس علیه آلمان مورد تأیید قرار داد و آن در حالی بود که امریکا در سال‌های اول در جنگ جهانی حالت بی‌طرفی داشت. چنانچه امریکا بخواهد در آینده این حقوق طرفین

ص: ۲۴۵

جنگ را برای خودش محفوظ داشته باشد، باید اعمال این حقوق را به وسیله دیگران محترم بشمارد. در غیر این صورت باید جهت اعمال نفوذ برای ثبات امنیت در جهان این قواعد حقوق بین الملل را کنار گذاشت.

ثانیاً، اقدام امریکا در مین گذاری بنادر نیکاراگوئه - که از طرف دادگاه بین المللی لاهه غیرقانونی اعلام شد - ربطی به مین گذاری ایران در خلیج فارس ندارد. در آن موقع و در آن محل امریکا درگیری و حالت جنگ را با نیکاراگوئه اعلام نکرده بود و علاوه بر این مین گذاری آب های نیکاراگوئه نقض تمامیت ارضی نیکاراگوئه بود. مین گذاری ایران در خلیج فارس به منزله حمله به اراضی امریکا و حتی کشتی رانی امریکا نیست. ممکن است در نهایت بدترین امر تهدید علیه کشتی رانی جهانی باشد که مستلزم اقدام جهانی است، نه امریکا که کلاتر خلیج فارس و یا پلیس نظم حقوق بین المللی نمی باشد و حق ندارد به دیگران بگوید که چرا طبق روال امریکا عمل نمی کنند.

ثالثاً، تشویق ضمنی شیخ نشین های عرب نمی تواند پایه ای برای عمل باشد؛ به خصوص وقتی آنها حتی حاضر نیستند به امریکا تسهیلات بندری برای نگه داری ناوگان امریکا در منطقه بدهند. به نظر می آید روی میزان اشتیاق و تشویق آنان مبالغه شده است و به گمان من آنها مایلند که محرمانه خیلی حرف زده و پول ها خرج کنند ولی در بازی بزرگ سیاسی آنچه در نهان خرج می شود، معمولاً دیر یا زود بر ملا می شود و آنچه در نهان گفته شده از لحاظ حقوقی بی ارزش و از لحاظ سیاسی کم بها و موجب شکست است.

نهایتاً، حقوق بین الملل دفاع مشروع که آن را "دانیل وبستر" - که ۱۵۰ سال قبل وزیر خارجه امریکا بود - تنظیم کرد و تاکنون مورد استناد ما و دیگران بوده است، اجازه نمی دهد که به طور موجه زور به کار برده شود مگر اینکه ناچار به اعمال زور فوری و غیرقابل اجتناب باشیم و لحظه ای برای بحث و گفت و گو وجود نداشته باشد. ولی مکرر به امریکا اطلاع داده شده است که مین ها قابل جمع آوری هستند و آنها هیچ گونه تهدید فوری برای نیروهای امریکایی در خلیج فارس نمی باشند. حتی بدون بحث درباره تبعات حقوقی منشور ملل متحد روی این قانون، عمل امریکا در چارچوب منشور سازمان ملل متحد قابل توجیه نیست و منشور اعمال زور را توجیه نمی کند، مگر اینکه شورای امنیت آن را مجاز بشناسد. (۱)

۱۶۱

با توجه به پافشاری جمهوری اسلامی ایران بر ضرورت شناسایی متجاوز، رسانه های جهان در تحلیل ها و تفسیر های خود با تأکید بر اینکه عراق آغازکننده جنگ بوده است، به بررسی این بحران پرداخته اند. روزنامه "جنگ" چاپ پاکستان با مقایسه قوت ها و ضعف های دو کشور نوشت: «علی رغم اینکه عراق جنگ را با بهره گیری از یک ارتش ۷۵۰ هزار نفری به ایران تحمیل کرد، ایران اسلامی لشکریان صدام را در هم شکست و خاک خود را از آنان باز پس گرفت.

ص: ۲۴۶

کارشناسان نظامی علت شکست های پی در پی عراق را در جنگی که به ایران تحمل کرد، انگیزه نداشتن نظامیان عراقی و ضعف روحیه آنها می دانند. در حالی که رزمندگان ایرانی از روحیه مذهبی و انگیزه های بسیار قوی در جنگ برخوردارند. حکومت ایران در میان فرهنگ های منحن غرب، الحاد شرق و ناسیونالیسم عربی، اسلام را ترویج می کند و با همین روحیه است که بدون دریافت یک دلار وام خارجی در برابر ده ها میلیارد بدهی خارجی عراق توانسته است فشار جنگ را تحمل نماید. سران عراق از نظر اعتقادات نیز در منطقه مقابل رهبریت مسلمانان ایران قرار دارند. خود صدام دارای عقاید اشتراکی می باشد و وزیر امور خارجه اش "طارق یوحنا عزیز" نیز یک مسیحی است. لذا اسلام که در ایران اساسی ترین نقش را دارد، در حکومت عراق از نقش بسیار کم برخوردار است. همین امر بزرگ ترین دلیل حمایت مردمی مسلمانان از انقلاب اسلامی است.» این روزنامه یکی دیگر از عوامل موفقیت ایران در جنگ تحمیلی را روحیات و اهداف رهبران جمهوری اسلامی ذکر کرد.^(۱)

روزنامه "دیلی یومیوری" چاپ ژاپن، این جنگ را از بُعد بین المللی بررسی کرده و عراق را آغازگر جنگ و عامل به مخاطره افتادن جریان آزاد نفت جهان در خلیج فارس دانسته و نوشته است: «امریکا و دیگر کشورهای وابسته از ایران می خواهند که جنگ علیه عراق را متوقف کند. آنها ایران را تهدید به محاصره نظامی و اقتصادی و تسلیحاتی می کنند، در حالی که این عراق بود که جنگ را آغاز کرد و پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران با حمله به این کشور قسمتی از آن را اشغال کرد و پس از اینکه نیروهای ایران خیلی زود ارتش عراق را از خاک خود عقب راندند عراق جنگ نفتکش ها را در خلیج فارس شروع کرد. چند سال بعد ایران توانست با حملات خود، عراق را از اراضی ای که اشغال کرده بود بیرون براند. این اقدام ایران، به مثابه دفاع از خود است نه جنگ طلبی. اکنون آن طور که گفته می شود، نباید تصور کرد ایران خلیج فارس را منحصر به خود می داند چرا که این کشور تمامی نفت خود را از این طریق صادر می کند و سعی دارد صدور نفت را از جنگ جدا نگه داشته و آرامش خلیج فارس را برای خود و دیگران حفظ نماید.»^(۲)

"لاروس فریدمن" استاد مطالعات جنگی لندن نیز طی مقاله ای در ایندیندنت با اشاره به اینکه عراق راهی جز پذیرش قطعنامه ۵۹۸ ندارد، نوشته است: «فایده آتش بس برای عراق این است که امیدوار است از این طریق به همان وضعیت قبل از تهاجم به ایران بازگردد و همه چیز عراق را به پذیرفتن قطعنامه اخیر شورای امنیت ترغیب می کند. تنها امکان دیگر برای بغداد، پیروزی ایران و از دست دادن بصره و شکست نهایی است ... ایران یک آتش بس غیررسمی را توصیه کرده که طبق آن نیروهای خود را تا زمانی که یک نهاد معتبر عراق را آغازگر جنگ معرفی نکرده، در محل حفظ کند. خطری که متوجه عراق می باشد این است که هر گروه بی طرفی ادعای ایران را بپذیرد.» فریدمن افزوده است: «عراق با پذیرفتن قطعنامه

ص: ۲۴۷

۱- ۴۲. روزنامه اطلاعات، ۱۵/۷/۱۳۶۶، ص ۱۸، اسلام آباد - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۴۳. مأخذ ۳۰، ص ۱۸، واحد مرکزی خبر، به نقل از روزنامه دیلی یومیوری.

سازمان ملل به امتیازات سیاسی دست یافته و خواستار آن است که ایران مورد مجازات قرار گیرد، مع هذا شورای امنیت باید در تلاشی برای استقرار صلح متعادل تر عمل کند. اگر واگذاری امتیازات و اعمال مجازات جدی نباشد رهبران ایران جنگ را پایان نخواهد داد.»(۱)

۱۷۱

با تشدید تنشجات در خلیج فارس و همچنین به دلایل فنی، قیمت نفت خام افزایش یافت. بهای نفت برنت دریای شمال برای تحویل در ماه نوامبر (آبان) با ۱۳ سنت افزایش نسبت به نرخ پایانی روز جمعه (۱۰/۷/۱۳۶۶)، به بشکه ای ۷۵/۱۸ دلار رسید. در پایان معاملات این روز بهای نفت خام دوبی - که نفت پایه خاورمیانه محسوب می شود - با ۶ سنت افزایش به بشکه ای ۲۰/۱۷ دلار رسید.(۲) با این حال منابع نفتی معتقدند به دلیل انبار کردن بیش از اندازه نفت به وسیله ایران، حملات عراق تأثیر چندانی در قیمت نفت ندارد.(۳) رئیس سازمان اوپک نیز درباره احتمال اینکه امریکا خرید نفت ایران را تحریم کند و تأثیر آن بر بازار نفت گفت: «میزان تقاضای نفت از سرتاسر جهان به همان میزان قبلی باقی می ماند و تحریم امریکا فقط باعث می شود که دیگران نفت ایران را بخرند.»(۴)

ص: ۲۴۹

-
- ۱- ۴۴. مأخذ ۳۰، ص ۱۸، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.
 - ۲- ۴۵. مأخذ ۴۲، ص ۲، رادیو بی.بی.سی.
 - ۳- ۴۶. مأخذ ۵، ص ۲۴، کویت - خبرگزاری رویتر، ۱۴/۷/۱۳۶۶.
 - ۴- ۴۷. روزنامه کیهان، ۱۴/۷/۱۳۶۶، ص ۲، خبرگزاری رویتر.

امروز بحث و بررسی درباره طرح مانور، اقدامات مهندسی و دیگر فعالیت‌ها جهت آمادگی برای عملیات در جبهه شمال غرب، با حضور فرمانده نیروی زمینی سپاه، فرمانده قرارگاه نجف، فرمانده قرارگاه قدس و چند تن از دیگر فرماندهان سپاه با مسئولان مهندسی سپاه و جهاد سازندگی در قرارگاه شهید بروجردی بانه ادامه یافت. ابتدا سلیمیان (مسئول مهندسی قرارگاه نجف) درباره چگونگی احداث جاده‌های ضروری در نقاط مختلف منطقه عملیاتی توضیح داد و مأموریت لشکر ۴۰ مهندسی سپاه و واحدهای مهندسی جهاد سازندگی زنجان، خوزستان، چهارمحال بختیاری و زمان لازم برای احداث هر جاده و همچنین مشکلاتی که بر سر راه بود و فعالیت‌های شناسایی را که به همین منظور صورت گرفته بود، برشمرد.

در ادامه، فرمانده قرارگاه نجف برخی مشکلات و کمبودها را یادآور شد. وی گفت: «رفتم بچه‌های تیپ ۱۲ قائم را دیدم، گریه‌ام گرفت. بچه‌های مردم در زیر چادرها [با چه مشکلاتی سر می‌کنند]. این تیپ ۳۶ ماشین سر پا دارد که اکثراً لاستیک ندارند.» وی در گزارشی از اقدامات شناسایی گفت: «بچه‌های لشکر ۱۹ فجر با شناسایی خوبی در دشت باساوا، چهار راه کار پیدا کرده‌اند. در این شناسایی آنها از ۵۰ متری دشمن عبور کرده‌اند.» وی افزود که دشمن روی ارتفاعات گامو و هزارکانیان خیلی فعال است.

فرمانده قرارگاه قدس سپس مسئله طرح مانور و نکاتی را که برای عملیات روی ارتفاعات دولبشک و الاغلو باید در نظر گرفته شود، مطرح کرد: «ابهامات چنین است: دشمن دید دارد. نیروهای خودی عقبه مناسب ندارند. این ارتفاعات جای پدافند مناسب ندارد. با حضور نیروی خودی در این ارتفاعات دشمن مجبور می‌شود بیاید منطقه غرب گوجار را تصرف کند. لذا زمانی که روی دولبشک و الاغلو می‌رویم باید ادامه آن را هم پیش برویم؛ چون منطقه خالی است. نکته دیگر کمبود نیرو است. به همین چند دلیل اینجا نمی‌شود عمل کرد.»

فرمانده نیروی زمینی سپاه نظر مذکور را رد می‌کند: «می‌شود عمل کرد. وقتی گرده رش و قمیش تصرف شد، همان یگان‌ها می‌توانند بین قمیش و گوجار پیش بروند و تنگه الاغلو،

دولبشک، قمیش و گوجار را حل کنند.» عزیز جعفری با ذکر اینکه جاده روی دولبشک به سمت شاخ آمدین باید از طرف دشمن کشیده شود که در این صورت دشمن تلفات وارد می کند، باز هم بر نظر خود تأکید کرد.

در ادامه جلسه گفته شد که مجموع استعداد یگان های قرارگاه نجف ۱۵ گردان و مجموع استعداد یگان های قرارگاه قدس با محاسبه اعزام های جدید به ۱۰ گردان خواهد رسید که در این صورت برای اجرای عملیات با کمبود نیرو مواجه خواهیم بود. در پایان جلسه فرمانده نیروی زمینی سپاه به مسئول لجستیک این نیرو (جمال آبرومند) تأکید کرد که لوازم ضروری از جمله استحکامات، لباس و... را از امروز در اختیار یگان ها قرار دهند.^(۱)

۲۱

در پاسخ به تشدید حملات هوایی عراق علیه نقاط مسکونی، منابع اقتصادی و تأسیسات صنعتی و نفتی ایران، به ویژه حملات روز گذشته به چهار نفتکش حامل نفت و تأسیسات نفتی ایران در خلیج فارس، و در پی شلیک یک موشک زمین به زمین در اواخر شب گذشته به بغداد، در آغاز بامداد امروز موشک دیگری به سوی بغداد شلیک شد. ستاد تبلیغات جنگ اطلاعیه ای در این باره صادر کرد که در آن آمده است: «در راستای عملیات گسترده بازدارنده و مقابله به مثل ایران، رزمندگان اسلام در ساعت ۲۲:۳۰ روز دوشنبه (۱۳/۷/۱۳۶۶) و ساعت ۳۸ دقیقه بامداد امروز (۱۴/۷/۱۳۶۶) مرکز آموزشی دوره های عالی نظامی نیروهای گارد ویژه جمهوری عراق را هدف دو فروند موشک زمین به زمین خود قرار دادند. عملیات تلافی جویانه سپاهیان اسلام پاسخ شدید و کوبنده جمهوری اسلامی ایران است به حملات هوایی و توپخانه دشمن به مناطق مسکونی شهرهای آبادان، خرمشهر، زیوه، بیوران، درود و نیز هدف قرار دادن تأسیسات نفتی و اقتصادی و کارگری ایران در خلیج فارس و استان های مرکزی، خوزستان، مازندران، لرستان، باختران، همدان، ایلام و حومه تهران. این حملات دشمن به شهید و مجروح شدن صدها تن از هموطنان بی گناه و غیرنظامی ایران منجر شده و طی آن خساراتی نیز به مناطق مسکونی و تأسیسات صنعتی و کارگری ایران وارد آورده است. رزمندگان اسلام بدون شک در صورت تداوم شرارت های دشمن با قاطعیت تمام عملیات بازدارنده خود را ادامه داده و تا سرحد پشیمانی حکام بغداد، آتش قهر انقلابی خود را متوجه تأسیسات اقتصادی، نظامی و صنعتی کلیه شهرهای عراق به جز چهار شهر امن خواهند کرد.»^(۲)

واحد خبر مجلس اعلاى انقلاب اسلامى گزارش داد که نخستین موشک به پادگان الرشید اصابت کرده است^(۳) و معاونت اطلاعات ستاد مشترک ارتش نیز گزارش داد که موشک دوم در فاصله پانصد متری از محل اول در پشت باغ "الزویته" فرود آمد و موجب آتش سوزی شد ولی خسارت مهمی به بار نیاورد.^(۴)

ص: ۲۵۱

- ۱-۱. سند شماره ۱۵۱۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ؛ دفترچه ثبت راوی قرارگاه نیروی زمینی (اسدالله احمدی)، ۱۱/۷ تا ۱۳۶۶/۷/۲۰، ص ۶۳ تا ۶۹.
- ۲-۲. روزنامه اطلاعات، ۱۴/۷/۱۳۶۶، ص ۱۸.
- ۳-۳. روزنامه کیهان، ۱۶/۷/۱۳۶۶، ص ۲.
- ۴-۴. سند شماره ۹۷۶۳۵. مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲ - معاونت اطلاعات، به قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۴/۷/۱۳۶۶.

عراق با ادعای اینکه موشک های پرتاب شده از سوی ایران، به مناطق مسکونی بغداد اصابت کرده است(۱)، تهدید کرد که پاسخ آن را با حمله موشکی به تهران(۲) خواهد داد.(۳) علاوه بر این، رژیم عراق امروز بار دیگر تهدید کرد در پاسخ به ادامه گلوله باران شهر های عراق به وسیله ایران، با موشک، هواپیما و توپخانه شهر های ایران را هدف قرار خواهد داد.(۴)

عراق همچنین سعی دارد با اتخاذ تاکتیک های سیاسی، از مسئولیت خود در آغاز حمله به مناطق مسکونی شانه خالی کند و ایران را تحت فشار قرار دهد. وزیر خارجه عراق امروز طی نامه ای به دبیر کل سازمان ملل متحد، ادعا کرد از زمان تصویب قطعنامه ۵۹۸، ایران حمله به نقاط مسکونی عراق به ویژه بصره را تشدید کرده است. متن کامل نامه چنین است:

«نامه مورخ ۶ اکتبر ۱۹۸۷ معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق خطاب به دبیر کل

هنگامی که جامعه جهانی بر ضرورت خاتمه دادن به جنگ با اجرای همه جانبه و صادقانه قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت تأکید می نماید، رژیم ایران با دورویی و نیرنگ و با ارتکاب جنایات بیش تر موضوع را منحرف ساخته و با طفره رفتن از خواسته بین المللی و تحمیل ادامه جنگ، مواضع باج گیرانه خود را علیه عراق و نیز دولت های منطقه و به طور کلی جهان ادامه می دهد.

در نامه های مورخ ۲ و ۴ سپتامبر ۱۹۸۷ (S/۱۹۰۹۶ و S/۱۹۱۰۸) خود هشدار دادم که یکی از ابزارهای مهمی که توسط رژیم متجاوز و توسعه طلب ایران در طرح توطئه آمیز خود به کارگیری شده، تشدید جنگ شهرها می باشد. همان طور که جناب عالی اطلاع دارید از تاریخ ۲۰ جولای ۱۹۸۷ همیشه به اطلاع جناب عالی رسانده ام که از تاریخی که قطعنامه شورای امنیت تصویب شده، در نامه های متعدد خطاب به جناب عالی توسط هیئت نمایندگی دائمی خود در نیویورک که به عنوان سند شورای امنیت انتشار یافته، حاکی از آن است که رژیم ایران به بمباران شدید مناطق صرفاً غیرنظامی مسکونی در عراق به ویژه شهر بصره به بهانه حمله به مناطق اقتصادی این شهر اصرار دارد، اگر چه در نامه های قبلی خود بر این حقیقت تأکید شده که هیچ منطقه اقتصادی در شهر بصره از شروع تجاوزات رژیم ایران علیه عراق فعال نبوده است. تعداد شهدای بمباران مناطق صرفاً غیرنظامی از ۲۰ جولای تا ۵ اکتبر مجموعاً ۲۸۴ نفر می باشد که از جمله آنها ۴۱ زن و ۴۵ کودک است، ۱۱۶۵ نفر از جمله ۱۹۶ زن و ۲۱۷ کودک نیز مجروح شدند.

به علاوه تأسیسات غیرنظامی به مقیاس وسیع از جمله مناطق مسکونی و مدارس، مساجد و بیمارستان ها تخریب شده است. دیروز رژیم ایران طرح توطئه آمیز شروانه خود جهت تشدید

ص: ۲۵۲

۱- ۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۱، ۱۵/۷/۱۳۶۶، ص ۱، رادیو بغداد، ۱۴/۷/۱۳۶۶.
۲- طبق گزارش معاونت اطلاعات ستاد مشترک ارتش، قرائنی وجود دارد که شوروی اخیراً تعداد محدودی موشک های دوربرد به عراق تحویل داده است که بُرد آن به تهران می رسد. [سند شماره ۹۷۶۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا، اداره دوم - معاونت اطلاعات، به قرارگاه خاتم الانبیاء، ۱۴/۷/۱۳۶۶]

۳- ۶. سند شماره ۹۷۶۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ژاندارمری، رکن ۲، ۱۶/۷/۱۳۶۶.

۴- ۷. سند شماره ۹۷۶۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا - معاونت اطلاعات، به قرارگاه خاتم الانبیاء(ص)، ۱۴/۷/۱۳۶۶.

جنگ شهرها را با شلیک دو موشک زمین به زمین به شهر بغداد در ساعات ۱۹:۰۷ و ۲۱:۲۵ دقیقه به وقت گرینویچ ادامه داد.

با محکومیت این جنایات تنفرآمیز و توطئه‌های شریرانه رژیم ایران، در زمانی که شورای امنیت و دبیرکل درگیر بحث درباره اجرای قطعنامه ۵۹۸ می‌باشند، و نیز تلاش‌های آنها که از حمایت کامل جامعه بین‌المللی برخوردار است، شدیداً هشدار می‌دهیم و اعتقاد داریم که شورای امنیت باید به این اقدامات ایران توجه دقیق نماید. این رژیم حقوق انسانی را نقض کرده و دشمن بشریت است و بر ادامه جنگ کشتار و تخریب اصرار می‌ورزد. همچنین تهدیدی برای امنیت و ثبات کل منطقه محسوب شود.

در پایان اعتقاد داریم که گام‌های اساسی جهت دفاع از صلح و ثبات در منطقه باید برداشته شود تا به رعایت مقررات بین‌المللی و تضمین رعایت مصوبات شورای امنیت و سازمان ملل وادار شود و بدون درنگ با مصوبات سختگیرانه در مورد این رژیم ضد قانون و جنایتکار، بر اساس منشور سازمان ملل اقدامات لازم صورت گیرد.

طارق عزیز - معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه^(۱)

علاوه بر این، نماینده عراق در سازمان ملل نیز امروز در نامه‌ای به دبیرکل این سازمان ادعا کرد که ایران در روزهای ۴ و ۵ اکتبر ۱۹۸۷ نقاط مختلف استان بصره، دیاله، سلیمانیه و شهر قلعه دیزه را بمباران کرده است که بر اثر آن ۳۱ تن کشته و ۱۲۹ تن مجروح شدند و به تعدادی از ساختمان‌ها خسارت وارد شد.^(۲)

۴۱

حمله موشکی جمهوری اسلامی ایران به بغداد بازتاب نسبتاً وسیعی در رسانه‌های خارجی داشت. خبرگزاری رویتر این حملات را پاسخ اعلام شده ایران به حملات هوایی عراق دانسته و نوشته است: «این حملات درست یک روز پس از حملات هوایی سنگین در بخش جنوبی خلیج فارس که حداقل به چهار نفتکش ایرانی - که از آنها برای ذخیره نفت استفاده می‌شود - آسیب رساند، روی داده است. یک سخنگوی ایران اعلام کرده بود که این کشور پاسخ سریعی به این حملات خواهد داد. ایران همچنین روز شنبه به عراقی‌ها هشدار داد که به تلافی کشته شدن افراد غیرنظامی در حملات هوایی به شهرهای ایران، شهرهای عراق از جمله بغداد را مورد حمله قرار خواهد داد.»

رادیو سوئد نیز با اعلام خبر حمله موشکی ایران به بغداد آن را در مقابل حملات عراق اجتناب‌ناپذیر دانست و گفت: «این اولین بار است که ایران پس از جنگ شهرها در ماه فوریه سال جاری (اسفند ۱۳۶۵)، در پاسخ به حملات اخیر عراق علیه منابع نفتی، کارخانجات صنعتی و مناطق مسکونی ایران، از موشک استفاده کرده است. آنچه احتمالاً موجب تحریک ایران در استفاده از موشک‌های زمین به زمین شد حملات هوایی بسیار شدید و غیر معمولی روز گذشته عراق بود. هواپیماهای جنگی عراق با بیش از هزار کیلومتر پرواز از فراز خلیج فارس گذشته و در

ص: ۲۵۳

۱- ۸. سند شماره S/19179 شورای امنیت سازمان ملل، ۶ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۲- ۹. سند شماره S/19184 شورای امنیت سازمان ملل، ۱۷ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

بخش جنوبی خلیج فارس و در نزدیکی تنگه هرمز ترمینال نفتی ایران، جزایر فارسی و سیری و پنج کشتی نفتکش ایرانی را مورد حمله قرار دادند.» گزارشگر رادیو سوئد در پایان گزارش خود گفت: «پاسخ به این حملات از جانب ایران اجتناب ناپذیر بود و از آنجا که ایران در مقابل نیروی هوایی عراق از موقعیتی پایین تر برخوردار است از موشک های زمین به زمین بهره گرفت.»^(۱)

همچنین مفسر بخش عربی رادیو بی.بی.سی با اشاره به اینکه مقام های ایرانی حملات موشکی را یک اقدام بازدارنده علیه بمباران های مناطق مسکونی و صنعتی ایران به وسیله عراق عنوان کرده اند، درباره واکنش عراق به این حملات گفت: «اینک عراق با نیروی هوایی نیرومندش می تواند حمله موشکی به بغداد را بهانه ای برای انجام حملات شدید تر در داخل ایران قرار دهد و ایران و عراق می توانند دوباره جنگ را از سر گیرند.» مفسر رادیو بی.بی.سی با بیان اینکه ایران جنوب شرقی بغداد را که دارای ورودگاه نظامی، پایگاه هوایی، نیروگاه برق و پالایشگاه است هدف قرار می دهد، درباره حملات ایران در خلیج فارس گفت: «شگفت تر اینکه در حمله موشکی ایران می توان خصوصیتی دید که می تواند نشانه خویشتن داری نسبی ایران در حملات تلافی جویانه علیه عراق باشد. شاید این نکته بسیار حائز اهمیت باشد که ایران علی رغم لفاظی های مقام های تهران در پاسخ به حملات عراق به نفتکش هایش از حمله به کشتی های تجارتی که در خلیج فارس با کشتی های جنگی همراهی می شوند، خودداری کرده و در عوض به کشتی هایی حمله کرده است که از حمایت کشتی های جنگی برخوردار نیستند.»^(۲)

۵۱

به دنبال پرتاب دو فروند موشک به بغداد و تهدید عراق مبنی بر حمله به شهرهای ایران، تعدادی از مردم شهرهای باختران و ایلام از شب گذشته شهر را تخلیه کردند. خبرگزاری جمهوری اسلامی از ایلام گزارش داده است: «طی شب گذشته و بامداد امروز تعداد زیادی از اهالی ایلام شهر را ترک کرده و به مناطق امن استان پناه برده اند. آنها با استفاده از وسایل نقلیه سنگین و سبک و نیز با پای پیاده، با توجه به افزایش نرخ کرایه خودرو در چند روز اخیر، از شهر خارج شده اند و در حال حاضر حدود ۹۰ درصد اهالی ایلام در خارج از شهر به سر می برند. هم اکنون حالت نگرانی و وحشت بین آن دسته از مردم که هنوز نتوانسته اند شهر را ترک کنند کاملاً مشهود است و هر کس سعی دارد به همراه خانواده اش از شهر خارج شود. مدارس شهر ایلام نیز به علت عدم حضور دانش آموزان به حالت تعطیل در آمده است.»^(۳)

در باختران نیز عده ای از مردم شب گذشته را در زیر بارش باران در دامنه ارتفاعات و پارک ها به صبح رساندند و پس از آن به تدریج وارد شهر شدند. دانش آموزان نیز در گوشه و کنار برای رفتن به مدارس مشاهده می شدند. مسئولان مدارس در زمینه حضور و غیاب دانش آموزان از خود سلب مسئولیت کردند. آنچه در شهر باختران جلب توجه می نمود خلوت بودن نانوایی ها و پمپ بنزین ها بود.^(۴) در این حال اولین جلسه کمیته اسکان ستاد پشتیبانی

ص: ۲۵۴

۱- ۱۰. مأخذ ۵، ص ۷ و ۹.

۲- ۱۱. مأخذ ۵، ص ۲۰، بخش عربی رادیو بی.بی.سی.

۳- ۱۲. مأخذ ۵، ص ۴ ایلام - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۴- ۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۲، ۱۶/۷/۱۳۶۶، ص ۳، و - مأخذ ۵، ص ۴، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

اجرائی مناطق بمباران شده در استانداری چهارمحال بختیاری به منظور ایجاد هماهنگی های لازم برای مهاجرت هموطنان تشکیل شد که احتمالاً با از سرگیری بمباران های ارتش عراق علیه مناطق مسکونی به این استان مهاجرت کنند. (۱)

۶۱

امروز مبادله آتش توپخانه در مناطق مختلف عملیاتی از جمله شرق بصره، فاو، میمک، مهران، قصر شیرین و نفت شهر ادامه داشت. هوایمهای عراقی نیز صرفاً به گشت و شناسایی مشغول بودند. (۲) از سوی دیگر، قرارگاه رمضان به نقل از نیروهای مبارز کرد عراق گزارش داد: «هوایمهای رژیم بغداد روستای "کانی البدیر (الغدیر)" واقع در داخل عراق را هدف موشک های خود قرار دادند. بر اثر این حمله ۱۱ تن شهید شدند که ۴ تن آنها کودک می باشند و ۲۳ تن نیز که بین آنها پیرمرد و پیرزن دیده می شود، شدیداً مجروح شده اند. همچنین بیش از ده ها خانه در این روستا ویران شد.» (۳)

روزنامه ترجمان چاپ آنکارا نیز نوشت: «رژیم عراق ۵۰ تن از اهالی کرکوک و روستاهای اطراف این منطقه را تیرباران کرده است. نیروهای بعثی برای مقابله با حرکت های مردمی و سرکوب مخالفین، اهالی روستاها و قصبات حومه کرکوک را مجبور به مهاجرت به دیگر نقاط عراق نموده و این مناطق را با خاک یکسان کرده اند. همچنین مأمورین عراقی در تاریخ ۳۱ مرداد و ۲ شهریور ۳۱۴ تن از زنان اهل کرکوک را از کودکان و شوهرانشان جدا و به مناطق کردنشین شمال آن کشور تبعید کردند.» (۴)

۷۲

گروهی از نیروهای جندالله که برای گشت و جوله و اجرای کمین به روستای خشکدره از توابع دهستان دشت طال در شمال بانه رفته بودند، با چته های هیز اربابا از حزب دمکرات درگیر شدند. در این درگیری تلفاتی به افراد ضد انقلاب وارد شد. همچنین فرمانده نیروهای خودی، به شهادت رسید. (۵)

عناصر کومه له هم در محور بیساران واقع در جنوب جاده سنندج - میوان چهار تن از نیروهای خودی را که یک نفرشان مسلح و بقیه بی سلاح بودند، به اسارت گرفتند. (۶)

۸۳

کمبود اعتبارات مالی یکی از مشکلات نیروهای مسلح است که در جبهه ها تأثیر منفی دارد. فرماندهان یگان ها و واحدهای عمل کننده از مشکلات اقتصادی در فشارند. یگان حفاظت سپاه ششم سپاه پاسداران در نامه ای به رئیس ستاد مرکزی سپاه نوشت: «اعتبار ارسالی فعلی از اعتبارات ارسالی سال ۶۳ کمتر است... به دلیل عدم نقد شدن فاکتورها به سبب کسری اعتبارات ناحیه، در حدود دو ماه است که اعتباری به واحد های این سپاه واگذار نشده است.» (۷)

دفتر طرح و برنامه سپاه ششم نیز طی نامه ای به مرکز نوشت: «اعتبارات این ناحیه از اول سال

ص: ۲۵۵

- ۲-۱۵. سند شماره ۹۷۶۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی نهجا - معاونت اطلاعات، به سماجا - معاونت اطلاعات ، ۱۵/۷/۱۳۶۶.
- ۳-۱۶. سند شماره ۲۹۴۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۱۹/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۸۸۲۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۱۹/۷/۱۳۶۶.
- ۴-۱۷. روزنامه اطلاعات، ۱۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴، خبر گزارى جمهورى اسلامى، به نقل از روزنامه ترجمان چاپ آنکارا.
- ۵-۱۸. سند شماره ۰۸۸۲۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه یازدهم امام حسن عسکری(ع) کردستان - اطلاعات، به ستاد مشترک سپاه پاسداران - معاونت اطلاعات، ۱۹/۷/۱۳۶۶.
- ۶-۱۹. سند شماره ۹۷۶۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه یازدهم امام حسن عسکری(ع) کردستان، به ستاد مرکزی سپاه - واحد اطلاعات، ۱۶/۷/۱۳۶۶، ص ۳.
- ۷-۲۰. سند شماره ۱۴۷۵۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه ناحیه مستقل ششم خوزستان، به ریاست ستاد مرکزی سپاه، دفتر طرح و برنامه، ۱۴/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

۱۳۶۶ به یک چهارم کل مواد تقلیل یافته است، به طوری که این ستاد را در اداره کار خود با مشکلات عدیده ای روبه رو ساخته و این مهم در جلسات حضوری و تماس های تلفنی و نامه نگاری های مکرر به برادران مرکز انتقال یافته است که تاکنون در جهت رفع آن هیچ اقدامی صورت نگرفته است. (۱)

۹۱

مسائل عمومی جنگ و جبهه ها و مسائل دیگری که یگان های رزم به دلیل فشارهای وارد بر آنان، با آن روبه رو هستند و همچنین مشکلات و ناهنجاری هایی که یگان ها یا رزمندگان به دلایل مختلف از جمله بی توجهی ها با آن مواجه شده اند در جلسه امروز فرمانده نیروی زمینی سپاه، فرماندهان قرارگاه های قدس، کربلا و نصرت و فرماندهان یگان های نیروی زمینی سپاه: لشکر ۸ نجف، لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، لشکر ۱۷ علی ابن ابی طالب (ع)، تیپ ۱۸ الغدیر، لشکر ۱۹ فجر، لشکر ۳۱ عاشورا، لشکر ۴۱ ثارالله و چندتن دیگر از مسئولان سپاه در قرارگاه شهید بروجردی بانه مورد بحث و بررسی قرار گرفت. در ابتدای این جلسه علی شمشخانی گفت: «امریکا برنامه هایی برای سرکوب انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی تدارک دیده و مرحله به مرحله به اجرا می گذارد و چنانچه مسئولین به موقع در این زمینه تصمیم نگیرند، برنامه هایش را به ما تحمیل می کند.» فرمانده نیروی زمینی سپاه با اشاره به کمبودها و مشکلات، تأکید کرد که باید در یگان های رزم، سیستم پشتیبانی جنگ و در کشور تحولی ایجاد بشود تا بتوان متناسب با آن نیازمندی های عملیات ها و جنگ را تأمین و آن را اداره کرد. وی از فرماندهان و مسئولان حاضر خواست تا با ایجاد تحول در خود و در یگان هایشان از حداقل امکانات و نیرو حداکثر استفاده را بکنند. وی با ذکر اینکه ما باید در ایجاد تحول پیشقدم شویم و از خودمان شروع کنیم، از حاضران خواست تا نظر و پیشنهادهای خود را در این باره ارائه کنند.

سپس فرمانده لشکر ۸ نجف (احمد کاظمی) با اشاره به برخی معضلات جنگ و سپاه گفت: برخلاف گذشته که پذیرش مأموریت ها براساس اعتقادات و تعهدات بود، به تدریج حالت رودربایستی بین فرمانده و فرمانبر به وجود آمده است و امکانات به طور صحیح تقسیم نمی شود. وی همچنین بر ضرورت اقدامات تنبیهی و تشویقی تأکید کرد. فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله (ع) (قاسم سلیمانی) نیز از جمله مشکلات را برنامه ریزی سلیقه ای و عدم انسجام ذکر کرد و پیشنهاد کرد گروه تحقیق و بازرسی برای سرکشی به یگان ها تشکیل شود و تجربیات جمع بندی گردد. در ادامه فرمانده لشکر ۲۵ کربلا- (مرتضی قربانی) تذکر مداوم و توجیه مناسب مأموریت های محوله را ضروری اعلام کرد و بر رسیدگی به مشکلات بسیجی ها تأکید نمود. فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا (امین شریعتی) نیز یادآور شد که کسی باید برای اعزام نیرو تبلیغ کند که هم جبهه دیده باشد، هم اخلاق نیکو داشته باشد. همچنین فرمانده قرارگاه قدس برای حل معضل ناهماهنگی مناطق و یگان های رزم، پیشنهاد کرد که فرماندهان لشکر ها به فرماندهی سپاه مناطق منصوب شوند. فرمانده قرارگاه نصرت (علی هاشمی) نیز گله کرد که مسئول بسیج در تصادف اتومبیل

ص: ۲۵۶

مجروح شد، رئیس مجلس، رئیس جمهور، همه برایش اطلاعیه دادند؛ حاج احمد آقا به ملاقاتش رفت ولی هم زمان با آن آقای حسن شفیع زاده (فرمانده توپخانه نیروی زمینی سپاه) شهید شد، تکه تکه شد، ولی کسی نه اطلاعیه ای داد و نه چیزی. (۱)

۱۰۱

مسائل و مشکلات مناطق کردنشین کشور در جلسه امروز جانشین فرمانده کل سپاه با فرماندهان قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) و فرماندهان یگان های این قرارگاه، بررسی شد.

در ابتدای جلسه فرمانده قرارگاه حمزه (هدایت الله لطفیان) به بیان مشکلات و کمبود ها پرداخت، از جمله گفت: «حدود ۱۶۰۰ پایگاه در دو استان (کردستان و آذربایجان غربی) وجود دارد که فرمانده تعدادی از پایگاه ها، سرباز است. از سوی دیگر، وقتی پرداخت حقوق سرباز عقب افتاد روی روحیه و شایستگی رزمی او اثر می گذارد، به خصوص وقتی بخواهد به مرخصی برود با ۱۵۰ تومان حقوق [چگونه برود]... احتمال داده می شود که امسال حزب دمکرات نیروی بیش تری در منطقه نگه دارد، به خصوص اینکه ما در سال جاری ضعف های تاکتیکی داشته ایم. حدود ۱۰۰ کیلومتر از مرز، از شمال سردشت تا سکران و تا مرز ترکیه باز است. صورت جلسه با ارتش داریم که قرار شد مرز را ببندد ولی این کار نشد... خروج نیروهای با تجربه و با سابقه از منطقه و آمدن نیروهای موقت موجب شده تا کیفیت نیروهای منطقه کاهش یابد. ضعف پشتیبانی مسئولین از نیروهای منطقه، از مشکلات دیگر است... حزب دمکرات از سربازان بومی منطقه که سربازی شان تمام می شود به دلیل درگیری ای که با افراد حزب داشته اند، از آنها پول می گیرد و با آنها تسویه حساب می کند... علی رغم اطلاعات قبلی، افراد کومه له در زمستان ها از منطقه خارج نمی شوند، بلکه زمستان ها را در خانه ها و جاهای دیگر می مانند.»

در ادامه جلسه غلامرضا جلالی (مسئول معاونت اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا) گزارشی از عملیات ها و درگیری های منطقه ارائه کرد: «امکاناتی جمع آوری کرده بودیم تا در سه نقطه با دشمن درگیر شویم. با وجود مشکلاتی که داشتیم، موفقیت خوبی به دست آمد. گردان های اصلی ما در جریان عملیات های منظم ضربه خوردند، بازسازی هم نشدند. حزب دمکرات در ۶ ماه گذشته از تاکتیک های جدیدی استفاده می کند از جمله: زدن به عقبه یگان در حین عملیات، یا حمله به ستون نیروهای عازم عملیات با دوشکا و خمپاره... از یک سال قبل بسیجی رزمی به کردستان نمی فرستند و اغلب سرباز می فرستند که کیفیت خوبی ندارند...» (۲)

فرمانده قرارگاه حمزه در ادامه جلسه گفت: «برنامه مان این بود که با بسیج ویژه، نقاط بیلاقی را پر کنیم که در این صورت حزب دمکرات مجبور می شد در دسته های کوچک در منطقه حضور پیدا کند، ولی این طرح به علت تأمین نشدن بودجه و عدم پشتیبانی عملی نشد.» یکی از فرماندهان حاضر در جلسه مهم ترین مناطق درگیری قوای خودی با افراد حزب دمکرات را سقز، بوکان، سردشت، جاده میرآباد و اشنویه ذکر کرد.

ص: ۲۵۷

۱- ۲۲. مأخذ ۱، ص ۴۱ تا ۶۱.

۲- ۲۳. مأخذ ۱، ص ۷۰ تا ۷۶.

در ادامه جلسه یکی از مسئولان منطقه به تشریح حمله حزب دمکرات به پایگاه سپاه بوکان پرداخت: «دو هیز [تیپ] از حزب دمکرات با هم حرکت کرده و ساعت ۱۲ شب وارد روستا شده و در مدرسه ای مقابل پایگاه و به فاصله ۲۰ متری آن مستقر می شوند و حدود ساعت ۲ بعد از نیمه شب به ستاد گردان در بوکان حمله می کنند. حمله در این ساعت بی سابقه بوده است. آنها با استفاده از اطلاعات دقیق و احتمالاً همکاری عناصر نفوذی داخل پایگاه کاملاً به آن نزدیک شده و از پشت خاکریز شروع به تیراندازی می کنند و دو جا را بیش تر از همه می زنند: مقر فرمانده گردان و محل نیروهای ضربت. دور تا دور پایگاه ۱۰ سنگر وجود دارد. تا نیمه شب ۹ سنگر پر بوده، پس از آن ۵ سنگر را خالی می کنند. از ۴ سنگر نگهبانی که در زمان حمله پر بوده فقط دو سنگر به سمت مهاجمان تیراندازی می کنند. از افراد ضد انقلاب ۴۰ تا ۵۰ نفر به پایگاه حمله می کنند و حدود ۱۰۰ نفر هم در معابر وصولی کمین و تأمین بوده اند. در مجموع ۸۵ تن از نیروهای خودی داخل مقر بودند که تعدادی شهید و اسیر شدند. با آغاز درگیری بی سیم زدند که اگر به ما کمک نکنید همه مان را می گیرند و در ادامه تلاش می کردند که وارد اطاق بی سیم شوند تا اسناد را به دست بیاورند، ما هم نیرو فرستادیم و از آنها خواستیم تا مقاومت کنند.»

در این جلسه از جمله علل موفقیت نیروهای ضد انقلاب در این حمله چنین برشمرده شد: ۱ - ضعف اطلاعاتی خودی از دشمن. ۲ - احتمال وجود عناصر نفوذی در پایگاه خودی. ۳ - ضعف آرایش و حفاظت و ضعف اقدامات مهندسی که ضعف حفاظت را در پی داشته است. ۴ - خالی بودن قسمت زیادی از منطقه استحفاظی بوکان. ۵ - ضعف آتش. ۶ - غافل گیر شدن نیروهای خودی.

در ادامه جلسه گفته شد که در سال گذشته ۵ عملیات ویژه در منطقه اجرا شد که همه آنها موفق بود، ولی عملیات های گسترده غالباً ناموفق بوده، علت آن هم تعویض نیروهاست.

ناصر صفرزاده فرمانده سپاه سردشت نیز گزارشی از این منطقه ارائه داد: «پس از شبانه روزی کردن جاده بانه - سردشت درگیری های خوبی با نیروهای ضد انقلاب داشتیم که اکثر درگیری ها نزدیک پایگاه ژاندارمری بود. ۱۵ روز قبل در روستای "احمد برو" درگیری داشتیم. آنجا جهاد سازندگی می خواست جاده بزند که ضد انقلاب حمله کرده، دو افسر عراقی هم آمده بودند. فیلم برداری هم می کردند. در این درگیری ۱۱ شهید و ۷ اسیر داشتیم. هفته گذشته افراد ضد انقلاب ابتدا با حمله به ۶ پایگاه، این پایگاه ها را درگیر کردند و سپس با دوشکا و تیربار به پایگاه زیوه حمله و آنجا را تصرف کردند که فیلم آن را تلویزیون عراق نشان داد. ضعف استحکامات و سنگرهای پایگاه از عمده ترین عوامل سقوط آن بود.»

یکی دیگر از فرماندهان قرارگاه حمزه نیز با تأکید بر اینکه مشکلات اصلی ناشی از کمبود نیروهای با تجربه و با کیفیت است، اضافه می کند که بسیجی بومی با ارزیابی و پیش بینی آینده خودش تصمیم به همکاری با ما می گیرد وقتی ما از نظر حقوقی و فرهنگی نتوانیم حال و آینده اش را تضمین کنیم، خودش را به خطر نمی اندازد. نیروی وظیفه و بسیجی که می آید دو

سال یا سه ماه خدمت می کند و می رود ولی افراد بومی آینده شان را در خطر می بینند.»

در ادامه جلسه فرمانده قرارگاه حمزه بر ضرورت همکاری بیش تر ارتش و ژاندارمری با سپاه برای تأمین منطقه و مقابله با ضدانقلاب و بستن مرزها و استقرار در خطوط پدافندی تأکید کرد.

پس از گزارش مسئولان قرارگاه حمزه از اوضاع مناطق کردنشین، جانشین فرمانده کل سپاه (علی شمخانی) چنین گفت: «تا به حال کومه له و دمکرات از عراق جیره و مواجب می گرفتند ولی مأموریت نمی گرفتند. الان گروه های منافقین، کومه له و دمکرات در گرفتن مأموریت از عراق مسابقه می گذارند... از همین حالا برادران باید خود را برای زمستان آماده کنند... عراق ۴۰۰ هزار نفر از نیروهای آموزشی، شهربانی و پلیس خود را جمع کرده و به جبهه ها فرستاده است. عراق قبلاً از سلیمانیه تا بغداد ۱۶ پاسگاه بازرسی داشت ولی الان به یک پاسگاه تقلیل یافته است. باید در جو حاکم بر مملکت تحولی ایجاد کرد. ستاد پشتیبانی جنگ سالی ۷۰ روز توان پشتیبانی داشت ولی الان ۱۵ روز هم نمی تواند. باید در ستاد و پشتیبانی و در یگان و پایگاه تحول ایجاد کرد. ما زمانی به یک یگان ۱۵ گردان می دادیم، تویوتا می دادیم ولی الان این خبرها نیست. باید از حداقل نیرو و امکانات حداکثر استفاده را بکنیم؛ یعنی همپای تحول در مملکت باید در ستاد و یگان رزم هم تحول ایجاد شود. قطعاً طبق برنامه ای که امریکا دارد، محدودیت های زیادی برای ما ایجاد خواهد کرد. امروز بخشنامه کردیم و میزان آرد و برنج و گوشت برای یگان های آفندی را به ۷۵٪ و برای پشت جبهه را به ۵۰٪ کاهش دادیم. امروز این خطر بزرگی است که با وجود اینکه خطر بیخ گوش ماست، جو غالب چنین باشد که هیچ خبری نیست و صلح نزدیک است. این آرامش کاذبی است که مردم و از جمله مسئولین را گرفته است... احساس خطر بزرگ تری مثل امریکا برای مردم ما می تواند هشدار باشد که مردم به صحنه بیایند.»^(۱)

۱۱۱

در منطقه خلیج فارس پنج هواپیمای نظامی امریکا از نوع اف - ۱۶ با نقض حریم هوایی جمهوری اسلامی ایران، در آسمان شهرستان چابهار دست به یک مانور هوایی زدند. دو فروند از این هواپیماها در ارتفاع پایین و بقیه در ارتفاع بالا پرواز می کردند.^(۲) خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از شاهدان عینی گزارش داد: «این هواپیماها که از نوع جنگی و به رنگ سیاه تیره بودند، در ساعت ۱۳:۲۰ ناگهان در آسمان بندر شهید بهشتی چابهار ظاهر شدند. این هواپیماها پس از آنکه دو فروند از آنها یک مانور هوایی روی بندر و کشتی های تجاری مستقر در آن انجام دادند، بدون مواجه شدن با عکس العمل واحدهای نظامی مستقر در این بندر، از منطقه دور شدند.»^(۳)

اربابی نماینده مردم چابهار در مجلس شورای اسلامی که خود شاهد پرواز هواپیماهای نظامی امریکایی بر فراز این شهر بود، در گفت و گو با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت: «دو فروند از هواپیماهای فوق الذکر در ارتفاع بسیار پایین بر روی تأسیسات بندری و کشتی های مستقر در منطقه پرواز کردند، به طوری که آرم هواپیماها کاملاً مشخص بود و یک دستگاه کامیون در حال

ص: ۲۵۹

۱- ۲۴. مأخذ ۱، ص ۷۶ تا ۹۶.

۲- ۲۵. سند شماره ۹۷۶۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه دهم نبی اکرم (ص) - اطلاعات، به ستاد مرکزی سپاه - اطلاعات، ۱۴/۷/۱۳۶۶.

۳- ۲۶. مأخذ ۱۴، ص ۲، چابهار - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۵/۷/۱۳۶۶.

حرکت بر اثر دستپاچگی راننده واژگون شد و آتش گرفت که با کمک آتش نشانی اداره بندر چابهار از آتش سوزی آن جلوگیری شد. وی افزود: «هوایماهای متجاوز امریکایی به حدی پایین بودند که چنانکه با تیرکمان نیز به سوی آنان شلیک می شد مورد اصابت قرار می گرفتند که متأسفانه هیچ گونه عکس العملی از سوی واحدهای نظامی و انتظامی مذکور صورت نگرفت.» (۱)

با توجه به افزایش اقدامات تجاوزکارانه امریکا در منطقه، استاندار بوشهر در جلسه اداری این استان گفت: «شیطان بزرگ مانند دیوانه ای شده است که هر آن ممکن است سنگی بیندازد و زحمت ما را زیاد کند. باید طرح هایی در استان به مرحله اجرا درآید که نیاز آنها بیش تر احساس می شود. باید تلاش این باشد که در زیر بمباران بمانیم و کار کنیم. ما بمباران شهرهای ایلام، اهواز و ده ها شهر بمباران شده دیگر را تجربه کرده ایم، لذا دستگاه های اجرایی بایستی آمادگی لازم را به دست آورند و چنانچه این مهم مهیا نشود، در شرایط دشوار اذیت خواهیم شد.» استاندار بوشهر تأکید کرد: «روند پناهگاه سازی باید سریع تر به پیش رود و مردم توجیه شوند که در خانه های خود پناهگاه بسازند.» (۲)

نیروهای امریکایی امروز علاوه بر تجاوز به حریم هوایی جمهوری اسلامی، یک کشتی تجاری ایران را در سواحل دریای عمان تحت تعقیب قرار دادند. هوایماهای امریکا با تعقیب کشتی تجاری "ایران - قدر"، از کاپیتان آن خواستند تا نوع محموله و مقصد کشتی را اعلام کند. کاپیتان هندی کشتی گفت: «هوایماهای امریکایی بیش از ده بار کشتی را دور زدند و از طریق بی سیم با من تماس گرفتند.» کشتی ایران - قدر که حامل ذرت است، از آرژانتین به سوی چابهار در حرکت بود و اکنون در بندر لنگر انداخته است. (۳)

۱۲۱

قدرت های بزرگ غرب در قبال بحران خلیج فارس ضمن همراهی با امریکا، به شیوه ای متفاوت عمل می کنند. منابع نزدیک به وزارت دفاع امریکا امروز اعلام کردند چندین واحد گشت حفاظت ساحلی امریکا که با هوایما و هلی کوپتر حمایت می شدند جهت اجرای مأموریت های مراقبتی به خلیج فارس اعزام شدند. (۴) در همین حال روزنامه ایندپندنت چاپ لندن به نقل از "آندره ژيرو" وزیر دفاع فرانسه نوشت: «دولت فرانسه در نظر دارد در اولین اقدام جهت عادی سازی روابط با ایران، ناو هوایما بر "کلمانسو" را از منطقه خارج کند. این ناو هوایما بر در اوج بحران سیاسی ایران و فرانسه به منطقه اعزام شده بود و از پشتیبانی لازم برخوردار نبود اما هم اکنون حضور آن نه تنها بی فایده خواهد بود بلکه ریسک زیادی به همراه خواهد داشت و با توجه به کاهش تشنج های موجود میان ایران و فرانسه، مراجعت آن احتمالاً بررسی خواهد شد.» (۵)

ژاپن نیز برای جلوگیری از افزایش تشنج در خلیج فارس سعی دارد ضمن جلب رضایت امریکا، با مذاکره و تهدید اقتصادی علیه ایران و عراق، امکان صدور نفت از این منطقه را تأمین کند. سخنگوی وزارت حمل و نقل ژاپن اعلام کرد: «تضمین هایی از طرف دولت ایران دریافت

ص: ۲۶۰

۱- ۲۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۴، ۱۸/۷/۱۳۶۶، ص ۴ و ۵، چابهار - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۸. واحد سیاسی دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم، نشریه "گزارش"، شماره ۵۸، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۴۷.

۳- ۲۹. مأخذ ۱۴، ص ۱۶، چابهار - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۵/۷/۱۳۶۶.

۴- ۳۰. روزنامه رسالت، ۱۵/۷/۱۳۶۶، ص آخر، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه.

کرده که هیچ گونه حمله ای علیه کشتی های ژاپنی صورت نخواهد گرفت.»^(۱) ژاپن روزانه حدود سیصد هزار بشکه نفت از ایران که کل ظرفیت صادرات نفت آن روزانه بین ۴/۱ تا ۷/۱ میلیون بشکه است خریداری می کند.^(۲)

۱۳۱

کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس موقعیت نظامی و امنیتی سواحل خود را تقویت می کنند. کشور کویت تعداد زیادی سلاح های سنگین و سبک در دو جزیره فیلکه و کوبر مستقر کرده و بیشتر اوقات روز ناوچه هایی بین این دو جزیره رفت و آمد می کنند. کویت همچنین در بندر الاحمدی سکوها های جدید موشکی مستقر کرده است که بعضی از شب ها بدون هدف با سلاح پدافند هوایی به اطراف بندر تیراندازی می کنند. قطر نیز با اعزام نیروهای جدید و اسلحه و مهمات به جزیره "هالول" این جزیره را تقویت کرده است. گزارش منطقه دوم دریایی سپاه در این باره حاکی است: «در اوایل ماه جاری تعداد قابل توجهی توپ و تانک و مهمات مربوطه در اسکله نظامی "دوحه" بارگیری و به طرف جزیره "هالول" حمل و تعداد ۱۳۰ الی ۱۵۰ نفر پرسنل دریایی قطر نیز به سمت جزیره موصوف حرکت کرده اند. گفته شده که از اوایل سال جاری تاکنون دولت قطر توجه بیش تری به این جزیره دارد. به علاوه دولت قطر دو پرسنل گردان مرزی خود را که ایرانی بودند به علت طرفداری از جمهوری اسلامی ایران از خدمت معاف و به زودی از این کشور اخراج خواهد کرد. بحرین نیز از حدود دو ماه قبل تاکنون مبادرت به تهیه سلاح و مهمات زیادی نموده است.»^(۳)

۱۴۲

با وجود حضور نظامی گسترده امریکا در خلیج فارس و اعتقاد بر اینکه امریکا محرک اصلی جنگ تحمیلی است، فرماندهان سپاه، جبهه جنگ با رژیم عراق را در اولویت اول می دانند. محسن رفیق دوست با بیان اینکه تحرکات خلیج فارس نمی تواند مسئله جنگ را برای ما در درجه دوم قرار دهد، گفت: «در حالی که امریکا ما را زیر فشار گذاشته و با فشارهایی که در خلیج فارس به ما وارد می کند و یا امکانات در اختیار عراق قرار می دهد همه به خاطر نجات صدام است، این را درک کردیم و با دقت همه مسائل خلیج فارس را زیر نظر داریم و مسئله جنگ را به عنوان مسئله اصلی در نظر داریم و اگر این کار را نکنیم دشمن به هدف خودش رسیده است.»^(۴)

علی شمخانی نیز هدف از لشکرکشی امریکا به منطقه را وادار کردن ایران به تبعیت از امریکا یا سرکوب آن عنوان نمود و با اشاره به چگونگی حضور ابتدایی امریکا در خلیج فارس و مخالفت خوانی هایی که در داخل امریکا می شد، گفت: «ریگان با سیاستی که اجرا کرد این مخالفت خوانی ها تمام شد. همین طور مخالفت کشورهای چوون انگلستان و فرانسه پایان یافت و با سیاست ریگان موافق شدند. مسئولین در زمینه مقابله صحیح با این حضور از خود سهل انگاری نشان می دهند. امریکا برنامه هایی را برای سرکوب انقلاب اسلامی تدارک دیده و چنانچه مسئولین

ص: ۲۶۱

۱- ۳۲. روزنامه رسالت، ۱۴/۷/۱۳۶۶، ص آخر، خبرگزاری فرانسه.

۲- ۳۳. مأخذ ۵، ص ۲۴، کویت - خبرگزاری رویتر، ۱۴/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۴. سند شماره ۱۶۴۳۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه دوم دریایی نوح نبی(ع) - اطلاعات، به ستاد نیروی دریایی - معاونت اطلاعات، ص ۱، ۱۴/۷/۱۳۶۶.

۴- ۳۵. مأخذ ۳۰، ص ۲.

به موقع در این زمینه تصمیم نگیرند، امام موضع گیری نموده و حرکت امریکا چنین تصمیمی را بر ما تحمیل خواهد کرد. البته این بدترین شکل تصمیم گیری در جنگ است.»^(۱)

۱۵۱

توان تسلیحاتی طرفین هر جنگی از عوامل مهم و مؤثر در وضعیت توازن آن جنگ است. کشورهای غربی درحالی که سخاوتمندانه برای خریدهای تسلیحاتی عراق زمینه مناسب فراهم می کنند، در مقابل، رفتار سختگیرانه و خصومت آمیزی با خرید های نظامی ایران دارند. اوج این اقدامات تلاش برای تصویب قطعنامه تحریم تسلیحاتی ایران در شورای امنیت و بستن بنادر ایران در جهت جلوگیری از فروش نفت خواهد بود. اینکه این تلاش ها چقدر در استراتژی نظامی و سیاست های ایران مؤثر خواهد بود، موضوعی است که رسانه ها و صاحب نظران به بررسی آن پرداخته اند. فشارهای غرب و احتمال تحریم ایران از عواملی است که باعث شده است مسئولان جنگ به تولید تسلیحات در داخل کشور توجه بیش تری بکنند.

هفته نامه آبرور چاپ لندن درباره دستاوردهای این سیاست نوشته است: «ایرانیان تاکنون توانسته اند چندین نوع از انواع موشک های زمین به زمین را تولید کنند. یک نوع از این موشک ها شبیه به موشک های "فراگ" چینی است که ۴۰ مایل برد دارد و ایران تاکنون با آن بارها بصره را هدف قرار داده است. نوع دیگر موشک هایی که در ایران ساخته می شود شبیه به موشک های اسکاد - بی است که شوروی در ارتش خود از آن استفاده می نماید و ۳۰۰ کیلومتر (۱۸۰ مایل) بُرد دارد. علاوه بر این ایرانیان دارای موشک های مختلف زمین به دریا و زمین به هوا بوده و دانش لازم برای استفاده از آنها را در اختیار دارند.»^(۲)

همچنین "گلدبرگ" عضو برجسته مرکز مطالعات استراتژیک در واشنگتن در گفت و گو با رادیو امریکا تحریم تسلیحاتی ایران را بی اثر دانست و گفت: «ایران تسلیحات مورد نیاز خود را از منابعی مختلف از جمله ویتنام، چین و برخی از کشورهای اروپایی و امریکای لاتین خریداری می کند. تحریم فروش تسلیحات علیه ایران مؤثر واقع نخواهد شد. تنها یک راه وجود دارد و آن این است که بنادر ایرانی بسته شوند. وی گفت: وقتی سخن از بستن بنادر ایران به میان می آید منظور آن نیست که در چنین شرایطی ایران قادر به دریافت تسلیحات نخواهد بود بلکه منظور آن است که ایران از بنادر خود برای صدور نفت استفاده می کند و در صورت مسدود شدن بنادر، نفت خود را به قیمت نازل به فروش می رساند تا بتواند با تأمین ارز خارجی بهای جنگ با عراق را پردازد. دولت امریکا تا چندی پیش به این واقعیت پی نبرده بود که با خودداری از خرید نفت از ایران تا چه اندازه می تواند به آن کشور فشار وارد آورد.»^(۳)

۱۶۲

اجلاس فوق العاده آتی سران عرب و اجلاس سالانه شورای همکاری خلیج فارس به دلیل بروز تحولات جدید در جنگ ایران و عراق به تعویق افتاد.^(۴)

ص: ۲۶۲

۱- ۳۶. مأخذ ۱، ص ۴۲.

۲- ۳۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۷/۱۳۶۶، ص ۳، هفته نامه آبرور، چاپ لندن.

۳- ۳۸. مأخذ ۵، ص ۴۸ و ۴۹، رادیو امریکا، ۱۴/۷/۱۳۶۶.

۴- ۳۹. روزنامه اطلاعات، ۱۵/۷/۱۳۶۶، ص آخر، خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از روزنامه القبس، چاپ کویت.

اجلاس سران عرب آبان ماه و اجلاس شورای همکاری در آذر ماه برگزار می شود. خبرگزاری فرانسه به نقل از منابع دیپلماتیک در پایتخت اردن گزارش داد: «کشورهای عرب در اجلاس فوق العاده سران عرب که ۱۷ آبان ماه در امان برگزار خواهد شد قطع روابط با ایران را در سر نمی پروارند؛ زیرا قطع روابط راه حل جنگ خلیج فارس نیست. هدف از این اجلاس که بسیار حساس نیز تلقی گردیده، دست یابی به یک موضع عربی واحد در مقابل جنگ ایران و عراق است. یک موضع افراطی نمی تواند اتفاق نظر اعراب را در پی داشته باشد.» این منابع افزودند: «پیشنهادهایی که مورد توجه اجلاس قرار گیرد به طور هماهنگ با تلاش های جامعه بین المللی جهت اجرای قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت دنبال خواهد شد در غیر این صورت ابتکارهای عربی خاصی انجام خواهد پذیرفت. بدین ترتیب کشورهای عربی که ایران و عراق آنها را (باور کردنی) می پندارند مأمور انجام یک گفت و شنود عاقلانه با ایران خواهند شد. این کشورها سلطان نشین عمان و الجزایر هستند که ضمن برخورداری از روابط حسنه با عراق، موفق به حفظ مناسبات عادی با ایران نیز شده اند.» (۱)

۱۷۱

اعضای کمیته سهمیه بندی اوپک در ریاض راه های وادار کردن اعضای اوپک به رعایت سهمیه های تولیدی و مقدمات گردهمایی آتی اعضای اوپک در وین را - که به توزیع مجدد سهمیه ها اختصاص خواهد داشت - بررسی کردند. خبرگزاری فرانسه از ریاض گزارش داد: «عربستان چندین سال است که نقش یک تولیدکننده دارای نرمش را بازی کرده و برای جبران اضافه تولید بعضی از کشورهای عضو اوپک، تولید خود را کاهش داده است. این کشور تولید روزانه خود را از ۱۰ میلیون بشکه در سال ۱۹۸۰ به ۲/۲ میلیون بشکه در سال ۱۹۸۵ کاهش داد. اما از این پس عربستان از داشتن نقش تنظیم کننده در میان اعضای اوپک خودداری خواهد کرد. نشریه سعودی الشرق الاوسط به نقل از منابع رسمی سعودی نوشته است: عربستان از این پس خود را مجبور به فداکاری نمی بیند و تنها همانند ۱۲ عضو دیگر اوپک مسئول رعایت سهمیه خود است. این نشریه همچنین خاطر نشان کرده که به دلیل اوضاع بازار نفت جهانی، کشورهایی که بیش از سهمیه خود نفت تولید می کنند، به ویژه ایران که روزی چهارصد هزار بشکه اضافه تولید دارد، باید تصمیمات اوپک را رعایت کنند. به نوشته این نشریه، عربستان دیگر نزد کشورهای خلیج فارس برای اتخاذ چنین تصمیمی دخالت نمی کند. کمیته سهمیه بندی اوپک علاوه بر عربستان از کویت، قطر، امارات عربی متحده، ایران و عراق دیدار خواهد کرد.» (۲)

۱۸۲

امریکا حمایت خود را از هرگونه اقدام برای تحریم نفت ایران اعلام کرد. "جان دونیگتون" وزیر انرژی امریکا در کویت گفت: «بستن تنگه هرمز برای ایران و هر کشور دیگری مشکل

ص: ۲۶۳

۱- ۴۰. مأخذ ۱۴، ص ۵۲، امان - خبرگزاری فرانسه، ۱۵/۷/۱۳۶۶.

۲- ۴۱. مأخذ ۲۸، ص ۵۵ و ۵۶، ریاض - خبرگزاری فرانسه.

است. تمامی کشورهای جهان به ویژه آنها که واردات نفت شان به منطقه خلیج فارس [بستگی دارد، با بسته شدن تنگه هرمز به طور جدی آسیب خواهند دید.] وی افزود که با توجه به همکاری بین المللی برای باز نگه داشتن و تضمین امنیت و آزادی کشتی رانی در خلیج فارس فکر نمی کند که تنگه هرمز بسته شود. (۱)

وزیر انرژی آمریکا به امیر کویت نیز اطمینان داده است که آمریکا خود را به باز نگه داشتن خطوط بین المللی کشتی رانی در خلیج فارس ملزم می داند و عمیقاً در مورد دوستانش متعهد است. (۲)

هم زمان با حضور نیروی دریایی آمریکا در خلیج فارس مقدار نفت خریداری شده از ایران به صورت رقم عمده ای از واردات نفتی آمریکا در آمد. "فرد اکسل گارد" کارشناس امور خاورمیانه در مرکز مطالعات استراتژیک و بین المللی واشنگتن در مصاحبه با رادیو آمریکا گفت: «بازار بین المللی نفت با عرضه بیش از حد روبه رو شده است. این موضوع همراه با نقل و انتقالات متعددی که دلال های نفتی و مؤسسات گوناگون انجام می دهند، عامل جلب مشتری برای خرید نفت ارزان تر ایران شده است. منافع بازرگانی آمریکا ایجاب می کرد نفت ارزان تری خریداری کند که از جانب ایران در بازارهای جهانی عرضه شده بود.» وی به اختلاف نظری که در این باره بین وزارت بازرگانی و وزارت دفاع آمریکا پیش آمد اشاره کرد و گفت: «با وجود اعتراض وزارت دفاع به معاملات نفتی با ایران، برای وزارت بازرگانی منافع حاصله از نفت ارزان قیمت ایران آنچنان جذاب بود که این اعتراضات نادیده گرفته شود.» (۳)

فرد اکسل گارد ادعا کرد: «حضور نظامی آمریکا در خلیج فارس کمک مستقیمی به ایران بوده که با حفاظت از نفتکش ها، عبور صحیح و سالم کشتی های حامل نفت ایران را تضمین کند. این موضوع حاصل حفاظتی بوده که ما برای نفتکش ها و عبور آزاد کشتی رانی در خلیج فارس تأمین کرده ایم (۴) به نظر بسیاری از کارشناسان صادرات نفتی، کشوری که در این میان صادرات نفتی اش حفاظت شد، ایران بود. کاهش حملات عراقی ها به کشتی های حامل نفت ایران طی چند ماه گذشته به خصوص پس از حمله عراق به استارک سبب شد که ایران طی سه چهار ماه گذشته بیش از سال گذشته نفت از خلیج فارس صادر کند و میلیاردها دلار عایدی نفتی ببرد و ارزش تأمین کند که در غیر این صورت یعنی در صورت عدم حضور نظامی آمریکا در خلیج فارس عاید ایران نمی شد.»

ص: ۲۶۴

۱- ۴۲. مأخذ ۱۴، ص ۴۰، کویت - خبرگزاری فرانسه.

۲- ۴۳. مأخذ ۳۰، تهران - واحد مرکزی خبر.

۳- ۴۴. مأخذ ۱۴، ص ۴۱، رادیو آمریکا، ۱۴/۷/۱۳۶۶.

۴- آمار حملات به نفتکش ها در خلیج فارس درست عکس ادعای مذکور را نشان می دهد. اسکورت رسمی نفتکش های کویتی به وسیله آمریکا از مرداد ۱۳۶۶ شروع شد. با آغاز حضور گسترده آمریکا در خلیج فارس، آمار حمله به نفتکش ها نه تنها کاهش نیافته بلکه شدیداً افزایش پیدا کرده است. در تیر ۱۳۶۶ تنها ۶ نفتکش هدف حمله قرار گرفته بود در حالی که این رقم در شهریور ماه به ۱۵ فروند رسید. یعنی پس از آغاز عملیات اسکورت نفتکش های کویتی به وسیله آمریکا، حمله به نفتکش ها ۵/۲ برابر افزایش یافت. (سند شماره ۹۱۵۴۰، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، نیروی دریایی سپاه، ۱۸/۱۰/۱۳۶۶، آمار کشتی های سانحه دیده در خلیج فارس)

به نظر فرد اکسل گارد با اینکه حضور نظامی امریکا در خلیج فارس ظاهراً نشانه مخالفت با ایران در خلیج فارس است، در حقیقت منافع حاصله ایران از این تحولات گویای واقعیت اقتصادی به دور از شعارهای سیاسی است. وی افزود: معاملات اقتصادی بین ایران و امریکا وضعی متفاوت از برخوردهای سیاسی دارد و به احتمال زیاد به رغم اعتراضات کنگره امریکا همچنان ادامه پیدا خواهد کرد.^(۱)

۱۹۱

با وجود افزایش تنش در روابط سیاسی ایران و انگلستان، ماه گذشته روابط بازرگانی دو کشور از رونق خوبی برخوردار بود. رادیو بی.بی.سی به نقل از منابع انگلیسی گفت: «ارزش صادرات بریتانیا به ایران طی چهار ماه گذشته سال جاری بالغ بر ۱۲۳ میلیون لیره استرلینگ بوده است که نسبت به چهار ماه قبل از آن ۴۳ درصد افزایش یافته است. متقابلاً میزان واردات بریتانیا از ایران، ظرف همین مدت از ۴۶ به ۶۷ میلیون لیره استرلینگ افزایش یافته است. "ویلیام ریو" یکی از مفسرین بخش شرقی بی.بی.سی در این باره گفت: در سال جاری صادرات عمده بریتانیا به ایران متشکل از انواع ماشین آلات و وسایل حمل و نقل بوده است و پس از آن به ترتیب اهمیت مواد شیمیایی، اغذیه و دام و احشام به ایران صادر شده است. در مقابل نزدیک به ۷۰ درصد از واردات بریتانیا از ایران نفت خام و فرآورده های نفتی بوده است و منسوجات، میوه و سبزی دیگری از صادرات ایران به بریتانیا را تشکیل داده است.

سخنگوی وزارت بازرگانی انگلیس نیز در این باره گفت: این کشور فروش بعضی اجناس به خصوص تسلیحات را که بتواند به افزایش و ادامه جنگ خلیج فارس کمک کند، به هر دو کشور ایران و عراق تحریم کرده است. همچنین سخنگوی وزارت خارجه بریتانیا که در مورد آمار جدید بازرگانی اظهار نظر می کرد، گفت: «به رغم اختلافات دیپلماتیک ایران و بریتانیا، روابط بازرگانی دو کشور همانند گذشته ادامه دارد.» رادیو بی.بی.سی در ادامه گزارش خود گفت: «اما بریتانیا تنها کشور غربی نیست که در سال جاری شاهد افزایش مبادلات بازرگانی خود با ایران می باشد، بلکه هفته گذشته اعلام شد که صادرات ایران به امریکا نیز رونق قابل توجهی گرفته است. بنابر آمار بازرگانی ایالات متحده امریکا، ایران در ماه جولای گذشته دومین و بزرگ ترین تأمین کننده نفت آن کشور بوده است.»^(۲)

۲۰۲

مسائل جنگ، بحران خلیج فارس و مواضع ایران در قبال پایان جنگ، از موضوعات قابل توجه رسانه های دنیا است. شهرام چوبین در مصاحبه با رادیو بی.بی.سی حمله موشکی ایران به بغداد را صرفاً به لحاظ روانی مهم دانست و درباره علل توجه مجامع بین المللی به جنگ در چند ماه اخیر گفت: «من فکر می کنم مهم ترین مسئله، مسئله داخلی امریکا بود که سعی می کرد

ص: ۲۶۵

۱- ۴۵. مأخذ ۱۴، ص ۴۲، رادیو امریکا، ۱۴/۷/۱۳۶۶.

۲- ۴۶. مأخذ ۵، ص ۵۴ تا ۵۶، رادیو بی.بی.سی، ۱۴/۷/۱۳۶۶.

دوباره سیاست مناسب خود را در خاورمیانه پیدا کرده و موقعیت خودش را بهتر کند. موقعیتی که به دلیل فروش اسلحه به ایران و تا اندازه ای به علت حضور گسترده شوروی در خلیج فارس بدتر شده بود.» چوبین درباره میزان انعطاف پذیری جمهوری اسلامی در قبال قطعنامه ۵۹۸ گفت: «من فکر می کنم که ایران در واقع قبول کرده که نمی تواند این جنگ را برود. با وجود آن هدف ها و اصول اولیه خود را مبنی بر اینکه رژیم عراق عوض بشود، دارد و اکنون کاملاً به دنبال راهی است که بتواند جنگ را تمام کند. راهی که اولاً باید سازمان ملل قبول کند که ایران حق دارد، ثانیاً یک اندازه از هدف هایش را به آن بدهد و فکر نمی کنم که حتی فشار هر دو ابرقدرت یا سازمان ملل باعث بشود که ایران کنار بیاید. اگر در ایران خودشان تصمیم بگیرند که می خواهند جنگ را تمام کنند و به قسمتی از خواسته هایشان برسند، کم کم جنگ را تمام می کنند.»^(۱) با این حال ایران احساس می کند که به وسیله جامعه بین المللی و عراق تحت فشار قرار دارد و این امر ایران را برای انجام مذاکره انعطاف پذیر نمی سازد، بلکه آن کشور را در اجرای یک حمله جدید مصمم می کند.^(۲)

مردم ایران هنوز از جنگ خسته نشده اند و این موضوع اخیراً در یک نظرسنجی عجیب به اثبات رسید. خبرنگار روزنامه ایتالیایی "کوریه دل اسرا" در گزارشی از تهران نوشت: «در این نظرسنجی که نتیجه اش قابل تردید نیست از ماهواره، دستگاه های الکترونیک یا مکالمه تلفنی با مصاحبه شونده، استفاده نشد، بلکه قدیمی ترین روش بیان عقیده به کار گرفته شد. در شب سالگرد جنگ از مردم ایران دعوت شد که در صورت موافقت با ادامه جنگ پنجره ها را باز کرده و شعار الله اکبر سر دهند. طنین فریادها در سکوت ساعت ۲۱ (۹ شب) که در سراسر این شهر عظیم پراکنده بود، هیچ تردیدی باقی نگذاشت. در تهران تقریباً همه پنجره ها باز بود، از آپارتمان های مرفه در شمال تهران گرفته تا اهالی محلات جنوب شهر که نیروی محرکه انقلاب هستند.»

این روزنامه سپس با اشاره به اعزام ۲۵ هزار نفری نیروهای داوطلب از تهران نوشت: «در صف رزمندگان جوانانی از تمامی اقشار دیده می شوند که برای شهادت لباس سفید بر تن دارند. شعارهای آنان مفهوم نیست، اما در آنها کلمات صدام، امریکا، خمینی و پیروزی قابل تشخیص هستند.»^(۳) به نوشته این روزنامه: «ملت ایران به هر طبقه اجتماعی که تعلق داشته باشند در مورد لزوم ادامه جنگ تا تحقق پیروزی با هم هم نظرند.»^(۴) این روزنامه به نقل از محسن رضایی درباره تهیه تجهیزات لازم برای ادامه جنگ نوشت: «از آغاز جنگ ما از عراقی ها اسلحه به غنیمت می گرفتیم حال نیز می توانیم از ۲۰ تا ۳۰ فروند ناو جنگی امریکایی علیه خودشان استفاده کنیم.»^(۵)

۲۱۱

یک هواپیمای افغانی در ساعت ۱۸ امروز از بین میله های ۵۶ و ۶۶ مرزی تا عمق ۱۰۰۰ متری فضای جمهوری اسلامی ایران تجاوز کرد که پس از اجرای به موقع آتش پدافند، به داخل خاک افغانستان متواری گردید.^(۶) نیروهای ژاندارمری نیز با تعدادی از اشرا و میلیشاهای

ص: ۲۶۶

۱- ۴۷. مأخذ ۵، ص ۳۶، رادیو بی.بی.سی، ۱۴/۷/۱۳۶۶.

۲- ۴۸. مأخذ ۵، ص ۳۳، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۷/۱۳۶۶.

۳- ۴۹. روزنامه اطلاعات، ۱۵/۷/۱۳۶۶، ص ۱۸، خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از روزنامه کوریه دل اسرا، چاپ رم.

۴- ۵۰. مأخذ ۳۰، ص آخر، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۵- ۵۱. مأخذ ۴۹.

۶-۵۲. سند شماره ۱۳۴۶۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه عملیات ثارالله - اطلاعات، به ستاد نیروی زمینی - معاونت اطلاعات، ۱۵/۷/۱۳۶۶، - و سند شماره ۹۷۶۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ از ژاجا - ۳ (مرکز فرماندهی)، به دفتر نخست وزیر، ۱۵/۷/۱۳۶۶.

افغانی که قصد تجاوز و اجرای عملیات ایدایی در نوار مرزی را داشتند به مدت یک ساعت درگیر شدند، که در این درگیری یک سرباز پاسگاه مجروح شد. (۱)

در منطقه زابل نیز نیروهای دولتی افغانستان به داخل خاک ایران خمپاره اندازی کردند که پاسگاه ژاندارمری به آن پاسخ داد. (۲)

علاوه بر آن، پاسگاه ژاندارمری "اسکان" از توابع سراوان هدف حمله اشراک مسلح قرار گرفت. تعداد سی چهل نفر از اشراک مسلح از سه طرف پاسگاه فوق را محاصره کردند و با آر.پی.جی. ۷، کلاشینکف و سیمینف به آن حمله کردند. در این درگیری دو سرباز ژاندارمری شهید و دو تن مجروح شدند. (۳)

۲۲۱

مسئولان اقتصادی ایران بر کنترل بیش تر دولت بر مؤسسات و قیمت کالاها و خدمات تأکید دارند. معاون وزارت امور اقتصادی و دارایی امروز در سخنرانی افتتاحیه سمینار مسئولان و مدیران کل امور اقتصادی و دارایی استان های کشور ضمن تأکید بر ضرورت نظارت بر مؤسسات مختلف و تداوم آن، گفت: «نیروهای مخرب اقتصادی جدا از نظام کلی اقتصاد جامعه به فعالیت های پولی و مالی مبادرت می ورزند و اکثراً از تأدیه حقوق بیت المال خودداری می کنند. فعالیت های پولی و مالی بعضی از صندوق های قرض الحسنه و بنیادهایی که تحت پوشش فعالیت عام المنفعه و خیریه کار می کنند نقش مخربی در اقتصاد کشور دارند.» وی تلاش هایی را که برای نظارت و کنترل این فعالیت ها صورت گرفته، گام های نخستین دانست و بر استمرار آن تأکید کرد.

در جلسه بعد از ظهر این سمینار محمدجواد ابروانی، وزیر امور اقتصاد و دارایی، در سخنانی وضعیت وصول مالیات ها طی نیمه اول سال جاری را مناسب ارزیابی کرد و گفت: «علی رغم کاهش مالیات های غیرمستقیم در شش ماهه اول سال جاری نسبت به مدت مشابه سال گذشته، در کل وصولی مالیات ها با رشدی برابر ۵/۵ درصد به ثبت رسیده است.» وی همچنین گفت: «در آینده با کتمان کنندگان درآمد به خصوص درآمدهای بالا با قاطعیت و شدت بیش تری برخورد خواهد شد و مسئله بنیاد نبوت به همین جا ختم نشده و در زمینه استرداد اموال عمومی که به طریقی چپاول شده است، استمرار خواهد داشت.» (۴)

۲۳۲

قیمت کالاها و خدمات از جمله دغدغه های دولت است که در موقعیت کنونی دولت تلاش دارد با کنترل آن، نیاز خانواده ها را به شیوه ای متعادل برطرف نماید. مرکز آمار ایران در گزارشی به طور کلی هزینه خانواده ها را به دو دسته خوراکی و غیرخوراکی تقسیم کرده و میزان هزینه اختصاصی خانواده های ایرانی به هر دسته را در جدولی به شرح زیر آورده است:

ص: ۲۶۷

۱- ۵۳. سند شماره ۱۳۴۶۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی عملیات ثارالله - اطلاعات، به ستاد نیروی زمینی - معاونت اطلاعات، ۱۳۶۶/۱۵/۷.

۲- ۵۴. سند شماره ۸۸۳۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه ناحیه مستقل دهم نبی اکرم (ص) - اطلاعات، به ستاد مرکزی سپاه - واحد اطلاعات، ۲۳/۷/۱۳۶۶ و - سند شماره ۱۳۴۶۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه عملیاتی ثارالله - اطلاعات، به ستاد نیروی زمینی - اطلاعات، ۱۵/۷/۱۳۶۶.

۳- ۵۵. سند شماره ۰۸۸۳۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی - واحد اطلاعات، به ستاد ناحیه مستقل دهم نبی

اکرم(ص) - اطلاعات، ۱۴/۷/۱۳۶۶، و - سند شماره ۸۸۳۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از نزاجا، به دفتر نخست وزیر،

۱۹/۷/۱۳۶۶.

۴-۵۶. مأخذ ۳۷، ص ۱۲.

جدول هزینه‌های خوراکی خانواده

ردیف	شرح هزینه	درصد
۱	آرد، رشته، غلات، نان و فرآورده‌های مربوط	۱۵
۲	گوشت	۳۲
۳	شیر، فرآورده‌های لبنی و تخم پرندگان	۱۰/۵
۴	روغن‌ها و چربی‌ها	۱/۵
۵	میوه و سبزی‌ها	۲۳
۶	خشکبار و حبوبات	۳
۷	قند و شکر و شیرینی‌ها، چای و قهوه و کاتانو	۵
۸	ادویه و چاشنی‌ها و سایر ترکیبات خوراکی	۱
۹	نوشابه‌ها و غذاهای آماده	۴
۱۰	دخانیات	۵
	جمع	٪۱۰۰

فهرست کالاهایی که دولت برای کنترل قیمت آنها تلاش می‌کند شامل اکثر اقلام فوق است و حیطة اعلام شده کنترل حدود ۹۰٪ از کل هزینه‌های خوراکی را در بر می‌گیرد که نشان دهنده توجه مسئولان به این موضوع است و اگر اجرای برنامه‌های دولت در جهت تثبیت یا کاهش قیمت خوراکی‌ها به نتیجه مطلوب برسد، اثر آن به لحاظ حیطة شمول، کاملاً منطقی خواهد بود.

مرکز آمار ایران هزینه‌های غیرخوراکی خانوارها را که جمعاً ۶۱٪ از کل هزینه خانوار را تشکیل می‌دهد، به شرح زیر اعلام کرده است:

جدول هزینه‌های غیرخوراکی خانوار

ردیف	شرح هزینه	درصد
۱	پوشاک و کفش	۱۳
۲	مسکن	۴۸
۳	لوازم، اتانیه، ملزومات و خدمات خانوار	۹
۴	بهداشت و درمان	۸
۵	حمل و نقل و ارتباطات	۱۱
۶	تفریحات و سرگرمی‌ها، تحصیل و آموزش	۳
۷	کالاهای و خدمات متفرقه	۸
	جمع	٪۱۰۰

روزنامه رسالت بعد از نقل گزارش فوق در توضیحی نوشت: «برخلاف دقت و جامعیتی که در برخورد با فهرست کالاهای خوراکی توسط دولت انجام شده است، در مورد کالاهای غیرخوراکی و خدمات، بی توجهی شده است. اقلام اعلام شده در فهرست ۲۲ قلم کالای اساسی جز در مورد مال الاجاره که شاید بتواند بر هزینه مسکن تأثیر داشته باشد در مورد سایر اقلام به فرض تحقق کامل امر کنترل، که فرضی نادرست است، حتی ۵٪ از هزینه های غیرخوراکی را نیز شامل نخواهد شد و در عین حال منطق اولویت و اهمیت نیز در انتخاب اقلام رعایت نگردیده است.»^(۱)

ص: ۲۶۹

۱-۵۷. روزنامه رسالت، ۱۴/۷/۱۳۶۶، ص ۱۱.

در پی تهدید عراق برای حمله به شهرها، امروز دو مدرسه و ساختمان امور تربیتی ایلام هدف حملات هوایی عراق قرار گرفت و آسیب کلی دید. هواپیماهای عراقی در ساعت ۱۶:۲۰ به حریم هوایی ایلام تجاوز کردند و با پرتاب دو راکت به سوی شهر، علاوه بر مراکز فوق به چند واحد مسکونی، دفتر خبرگزاری جمهوری اسلامی و دو خودرو آسیب رساندند. در زمان حمله شهر نسبتاً خالی از جمعیت بود و تنها دو تن مجروح شدند. (۱)

هواپیماهای عراقی به حریم هوایی زنجان نیز تجاوز کردند که قبل از هرگونه اقدامی از منطقه دور شدند. وضعیت قرمز در این شهر بعد از مشاهده هواپیماها اعلام شد. (۲)

امروز دو مدرسه، ساختمان امور تربیتی، چند واحد مسکونی و دفتر خبرگزاری جمهوری اسلامی در ایلام هدف حمله هواپیماهای عراقی قرار گرفت

امروز دو مدرسه، ساختمان امور تربیتی، چند واحد مسکونی و دفتر خبرگزاری جمهوری اسلامی در ایلام هدف حمله هواپیماهای عراقی قرار گرفت.

ص: ۲۷۱

۱- ۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۲، ۱۶/۷/۱۳۶۶، ص ۳، ایلام - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۵/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲. همان، ص ۳۷، زنجان - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۵/۷/۱۳۶۶.

در این حال به دلیل احتمال حمله گسترده عراق به مناطق مسکونی، خروج مردم از برخی از شهرهای غربی کشور همچنان ادامه دارد. خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی از خرم آباد گزارش داد: «تعدادی از مردم خرم آباد این شهر را ترک کرده اند، دیگر ساکنان این شهر نیز در تردید و دو دلی به اقامت و یا ترک شهر، بدون پیش بینی وضعیت آینده قرار دارند. پس از اعلام خبر حمله موشکی ایران به بغداد، چندبار سلاح های ضد هوایی مستقر در این شهر اقدام به شلیک گلوله کرده و چندین بار وضعیت قرمز اعلام شده است. با این حال هیچ یک از مقام های مسئول استان لرستان در قبال اقدام مردم و ترک شهر خرم آباد موضعی نگرفته اند.» (۱)

۲۱

نماینده عراق در سازمان ملل امروز نیز در نامه ای به دبیرکل این سازمان ادعا کرد نیروهای ایران در روز ۶ اکتبر ۱۹۸۷ (روز گذشته) مناطق مسکونی الحاراه (بصره)، خانقین، بدره، و قلعه دیزه را بمباران کردند که بر اثر آن ۸ تن کشته و ۴ تن مجروح شدند و چند خانه از بین رفت. (۲)

۳۲

فعالیت عناصر پیاده و آتش توپخانه عراق در شرق بصره، در چند روز گذشته افزایش یافته است و در منطقه نهر عنبر آتش توپخانه دشمن شدت بیش تری داشته است. (۳) اقدامات دشمن در شرق بصره برای سنگرسازی، دیده بانی، تجمع، حفر کانال و جابه جایی تجهیزات زرهی و اجرای تیر مستقیم تانک روی مواضع خودی بود و حجم آتش دشمن در سمت نخلستان در برخی روزها نیمه سنگین گزارش شده است. (۴)

۴۳

هزاران تن از رزمندگان نواحی و پایگاه های سپاه یکم ثارالله امروز در چارچوب دومین مرحله اعزام "حماسه سازان عاشورا" از شهر های مختلف استان تهران و مرکزی عازم جبهه های نبرد شدند. نیروهای اعزامی از شهرهای اراک، قم، کرج، تهران، دماوند، فیروزکوه، شهرری، ورامین، شمیرانات و اسلام شهر هستند که شامل پاسداران، داوطلبان بسیجی و نیروهای وظیفه می باشند و به لشکرهای ۲۷ محمد رسول الله (ص)، ۱۰ سیدالشهدا (ع)، ۱۷ علی ابن ابی طالب (ع)، ۶ ویژه پاسداران و تیپ های دیگر سپاه یکم ثارالله خواهند پیوست. همچنین امروز شهرهای خرم آباد، پل دختر، بابل، آشتیان، اصفهان، چالوس، همدان و گنبد شاهد اعزام نیروهای رزمی و تخصصی به جبهه ها بودند. (۵)

ص: ۲۷۲

- ۱-۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۳، ۱۷/۷/۱۳۶۶، ص ۵، خرم آباد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۷/۱۳۶۶.
- ۲-۴. سند شماره S/۱۹۱۸۵ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۷ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.
- ۳-۵. سند شماره ۰۲۹۳۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: معاونت اطلاعات قرارگاه مقدم نیروی زمینی در جنوب (کربلا)، گزارش نوبه ای شماره ۴۹، ص ۲۱، ۱۵/۷/۱۳۶۶.
- ۴-۶. سند شماره ۱۶۷۴۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اطلاعات ۷۲ ثارالله، دوره ۱۱/۷/۱۳۶۶ الی ۱۵/۷/۱۳۶۶، ص ۵.
- ۵-۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۷/۱۳۶۶، ص ۱۱.

محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران در مصاحبه ای آخرین وضعیت جبهه های جنگ، فعالیت های قرارگاه رمضان، آینده جنگ خلیج فارس، حضور گسترده غرب در منطقه و ضعف ها و اهداف امریکا را تشریح کرد. وی با اشاره به فعالیت های قرارگاه رمضان هدف اصلی آن را ایجاد زمینه برای نظام آینده عراق عنوان کرد و گفت: «امروز اساساً سازمان دهی که در ارتباط با نیروهای عراقی انجام می شود سنگ بنای آینده عراق نیز هست و از آنجا که هدف اصلی و نهایی ما هم آزادسازی مردم عراق و سقوط حکام جور حاکم بر بغداد است، قرارگاه رمضان، در حقیقت بخش وسیعی از کارهای جنگ را بر عهده دارد و مسئولیت رسیدن به این هدف را بر دوش می کشد و رزمندگانی که در این قرارگاه کار می کنند (اعم از نیروهای مبارز عراقی و نیروهای سپاه) همه در حقیقت نیروهای خط مقدم رسیدن به این هدف ها هستند. در بعد سازمان دهی نیروهای عراقی که در ابعاد سیاسی، نظامی تبلیغی و فرهنگی و ... گسترده است، نیروها در تمام این ابعاد شکل می گیرند و پیش می روند. همچنین هدف دیگری که ما در این حرکت داریم استفاده از نیروهای عراقی برای ساقط کردن رژیم بعثی و انهدام ابزار سلطه و قدرت رژیم حاکم بر بغداد است.»^(۱)

فرمانده کل سپاه درباره اجرا نشدن عملیات های گسترده در هشت ماه گذشته، گفت: «انجام هر عملیات بستگی به یک سری پارامترهای نظامی و سیاسی دارد که مبنای تصمیم گیری ما در می-دان-نب-رد است... بعضی م-واقع ما با یک سری عملیات، پیام هایی را به دنیا می دهیم و

محسن رضایی فرمانده کل سپاه: تجمع نیروهای امریکا در خلیج فارس ایجاد سنگری است جدید برای جلوگیری از فرو ریختن سنگر عراق.

محسن رضایی فرمانده کل سپاه: تجمع نیروهای امریکا در خلیج فارس ایجاد سنگری است جدید برای جلوگیری از فرو ریختن سنگر عراق.

ص: ۲۷۳

حرف هایی را می زنیم و متناسب با موقعیت های مختلف سیاسی داخل و خارج از کشور و همچنین موقعیت نظامی، جو و آب و هوا، وضعیت جغرافیایی منطقه نبرد و مسائل دیگر، تصمیم به انجام عملیات می گیریم. ما همیشه بین چند عملیات بزرگ برای اینکه جبهه ها را کد نباشند دست به یک سری عملیات محدود زده ایم و امسال هم همین طور بود. البته امسال ما تعداد بیش تری عملیات محدود داشته ایم و آغازکننده عملیات هم عمدتاً خود ما بوده ایم. عمده دلایل انجام عملیات محدود آن است که دشمن را آرام نگذاریم و مرتباً ضرباتمان را بر ماشین جنگی دشمن وارد کنیم و اجازه بازسازی و استراحت و تجدید قوا به دشمن ندهیم. اما به این معنا نیست که ما عملیات بزرگی در آینده نداشته باشیم، ما عملیات بزرگ خواهیم داشت که ان شاءالله به موقع مناسب آن عملیات اجرا خواهد شد.»

محسن رضایی با تأکید بر برخورداری از علم و تکنولوژی تولید سلاح های شیمیایی، استفاده نکردن از آن را اتمام حجت به رژیم عراق و مجامع بین المللی بیان کرد و گفت: «با توجه به خصوصیت مردم و رهبری ما در این زمینه ها، ممکن است هرگز دست به استفاده از چنین سلاح هایی نزنیم، اما اگر دشمن علیه شهرها و مناطق مسکونی ما از چنین سلاح هایی استفاده کند، ما هم به احتمال قوی از این سلاح ها استفاده خواهیم کرد و از این نظر با هیچ مشکلی رو به رو نیستیم.»

هدف امریکا از تجمع حدود چهل ناو جنگی در خلیج فارس موضوعی است که از دیدگاه های مختلف مورد ارزیابی قرار گرفته است و اینکه آیا امریکا با ایران وارد جنگ خواهد شد یا نه، سؤالی است که فرمانده کل سپاه در پاسخ به آن گفت: «هدف از این فعالیت ها (حرکات نظامی امریکا در خلیج فارس) بیش تر وارد کردن فشار بر ما است، تا اینکه بخواهند مثلاً با ما وارد جنگ شوند. بین وارد کردن فشار و جنگ، فاصله زیادی است. ممکن است اینها فعالیت های نظامی هم داشته باشند، حتی کشتی های ما را تعقیب کنند، بازرسی کنند یا در نهایت، به کشتی های ما حمله کنند ولی این حرکت ها حداکثر فشارهایی است که اینها قصد دارند در خلیج فارس بر ما وارد کنند. قطعاً امریکایی ها نه توان جنگیدن با ما را دارند و نه می توانند با وجود مشکلات عظیمی که بر سر راهشان است با ما در یک جنگ دراز مدت درگیر شوند و اصولاً امریکایی ها فاقد چنین پشتوانه و زمینه های سیاسی - نظامی هستند. نه زمینه های سیاسی و نه زمینه های نظامی، هیچ یک برای آنها در این ارتباط مساعد نیست. اما امریکایی ها آمدند که به ما فشارهایی را وارد کنند که حداکثر می تواند در حمله به یک کشتی تجاری یا بازرسی یک کشتی ما و احیاناً کنترل آنها خلاصه شود و همه اینها برای این می تواند باشد که بتوانند حضور خود را در منطقه خلیج فارس نشان بدهند و بیش تر از این برای آنها غیر ممکن است. اما همین اندکی هم که آنها ممکن است قادر به انجامش باشند قطعاً بدون جواب نخواهد بود. ما منطقه خلیج فارس را منطقه متعلق به کشور های منطقه می دانیم و اگر خلیج فارس، آبراهی بین المللی داشته باشد آن آبراه برای تجارت است نه برای فعالیت نظامی

امریکا. ما حضور امریکا را در منطقه به مثابه اشغال نظامی تلقی می‌کنیم. امریکا از همان روز اولی که در منطقه حضور یافت دلیل کافی برای درگیر شدن با آن را در اختیار داشتیم و الان هم با این فشارها قطعاً آن فعالیت‌ها را بی‌جواب نمی‌گذاریم و آمادگی لازم را هم داریم.»

محسن رضایی ایجاد سنگری جدید برای جلوگیری از فرو ریختن سنگر عراق را عامل تجمع نیروهای امریکا در خلیج فارس اعلام کرد و در مورد ناتوانی امریکا در ممانعت از سقوط صدام گفت: «اولین مشکل امریکایی‌ها با شوروی است. این دو تضاد عمیقی با یکدیگر در خلیج فارس دارند، اینها در قول و نظر علیه ما وحدت نظر دارند و آن وحدت نظر این است که جلو پیروزی ملت ما را بگیرند، اما وقتی می‌خواهند ببینند به این نظر عمل کنند، اختلافشان بیش‌تر از وحدتشان است.»

فرمانده کل سپاه مشکلات دیگر امریکا را تضاد اروپا و امریکا در منطقه خلیج فارس، اعراب و اسرائیل و بالاخره اختلاف و تضاد در جامعه امریکا دانست و تأکید کرد قطعاً مقاومت مردم و حرکت به موقع و مناسب مسئولین سیاسی - نظامی ما می‌تواند در بارورتر کردن این مشکلات و فزاینده‌گی نارسایی‌ها و اختلافات درونی کسانی که به طرف ما لشکرکشی کرده‌اند مؤثر باشد. هر نوع عمل قاطع نظامی ما به این اختلافات دامن خواهد زد و شکاف‌های موجود آنها را عمیق‌تر خواهد کرد و هر نوع حرکت سیاسی به موقع ما می‌تواند در عقب‌انداختن و تجزیه کردن نیروهای آنها مؤثر باشد. (۱)

۶۱

بلژیک اعزام مین روب به خلیج فارس را اقدامی غیرتهاجمی اعلام کرد و ایران آن را حمایت از متجاوز خواند. در پی اعزام مین روب های بلژیک به خلیج فارس، سفیر این کشور در تهران با رئیس مجلس دیدار کرد و از ایران خواست که آن را یک عمل تهاجمی تلقی نکند. سفیر بلژیک گفت: «ما از وضعی که در خلیج فارس پیش آمده متأسفیم. ما آخرین کشور اروپایی بودیم که مین جمع کن به خلیج فارس فرستادیم. این کار ضعیفی است که نباید کار تهاجمی محسوب شود. حتی بعضی‌ها پیشنهاد کردند که با همکاری بعضی از کشورهای اروپایی و همکاری نیروی دریایی ایران مین های خلیج فارس را جمع کنیم. مطمئن باشید ما نیت تهاجمی نداریم و این حرکت را دوستانه تلقی نمائید.»

آقای هاشمی رفسنجانی نیز پیروی اروپا از امریکا را در اعزام نیرو به خلیج فارس دور از شأن کشور های مستقل دانست و گفت: «عملی که از کشورهای بلوک غرب و کشور خود شما در این یک ماه اخیر در خلیج فارس می‌بینیم با نیت شما سازگار نیست. علی‌رغم شعارهای بلوک غرب برای عدالت و حقوق بشر، این روزها موضع حق و عدالت غرب علنی شده است و برای حمایت از یک متجاوز و جنگ‌افروز که مستحق کیفر است، تا جایی پیش رفته‌اند که شاید دنیا را در انتظار یک فاجعه قرار داده باشند. اگر بردباری ما نبود این فاجعه شاید تاکنون اتفاق افتاده بود و شاید هم در آینده اتفاق بیفتد. این ماجراجویی امریکاست. امریکایی‌ها مسئله مین را بزرگ کرده‌اند، ما می‌دانیم آنها کنار خورفکان مین ریخته‌اند. ادعای دروغ آنها در مورد "ایران - اجر" دلیل دیگری

ص: ۲۷۵

است برای شانتاژ تبلیغاتی امریکا. اگر روزی سیاست جمهوری اسلامی ایران این باشد که در خلیج فارس مین بریزد، تمام مین جمع کن های دنیا کاری نمی توانند انجام دهند.»

رئیس مجلس شورای اسلامی افزود: «یک پیام برای دوستانتان ببرید و آن اینکه بالاخره صدام حذف می شود، تحقیقاً نیروهای غربی از خلیج فارس و منطقه بیرون می روند ولی خجالت زده و در حالی که پشت سرشان دنیایی از کینه و نفرت در دل مسلمانان به جا گذاشته اند.»^(۱)

۷۱

سفیر ایران در ژاپن، محمد حسین عادل، در دیدار با رئیس جمهور از آخرین تحولات در روابط دوجانبه ایران و ژاپن گزارشی ارائه داد. سپس رئیس جمهور با تأکید بر گسترش روابط دو کشور و استقبال از کمک ژاپن به دبیرکل سازمان ملل متحد، درباره تحولات خلیج فارس و موضع ژاپن گفت: «هیئت حاکمه ایالات متحده امریکا چون در هدف خود مبنی بر حضور گسترده نظامی در منطقه خلیج فارس شکست خورده، درصدد آن است که کشورهای دیگر را نیز در این ماجرا درگیر نماید تا هم پاسخگویی مخالفین خود در داخل امریکا باشد و هم کشورهای دیگر را در شکست خود سهیم نماید تا بدین وسیله از انزوای سیاسی خود جلوگیری کند. در چنین وضعی کشوری نظیر ژاپن جزء کشورهای است که توسعه همکاری های خود را در سایه روابط مسالمت آمیز و عدم دخالت در درگیری های بین المللی به دست آورده است و ما معتقدیم که به کارگیری احتمالی منابع مالی و انسانی ژاپن در منازعات بین المللی، در راستای سیاست سنتی ژاپن قرار ندارد.»^(۲)

آقای هاشمی رفسنجانی نیز در دیدار سفیر ایران در ژاپن با وی، امریکا را عامل تشنج در خلیج فارس خواند و گفت: «هرچه زمان بیش تر می گذرد مشخص می شود که سیاست امریکا در خلیج فارس سیاست تأمین امنیت نیست و لذا کمک به امریکا و تقویت آن کشور گاهی برای تأمین امنیت تلقی نمی شود بلکه می تواند موضع گیری خاص تلقی گردد. ما طرفدار سیاست امنیت دسته جمعی هستیم و امنیت را ویژه کشورهای منطقه می دانیم و از هر طرحی برای امنیت واقعی خلیج فارس حمایت می کنیم و مسلماً ایران به عنوان بزرگ ترین کشور منطقه، مهم ترین نقش را به عهده خواهد داشت و هرگونه طرحی که نقش جمهوری اسلامی ایران را نادیده بگیرد، نمی تواند موفق باشد.»^(۳)

۸۲

نفتکش سعودی "رعد البکری" در خلیج فارس هدف حمله قرار گرفت. به گزارش خبرگزاری فرانسه یک ناوچه سریع السیر ایرانی در نزدیک سواحل دومی با راکت به یک نفتکش سعودی حمله کرد که صدای انفجار آن در شارجه شنیده شد. "البکری" در یک پیام کوتاه اضطراری در ساعت ۵ اطلاع داد که در جنوب خلیج فارس [فارس] هدف یک ناوچه سریع السیر ایرانی واقع شده است.^(۴) آسوشیاد پرس نیز گزارش داد: «این حمله باعث منفجر شدن ژنراتور کشتی گردید، لیکن از بروز حریق در کشتی و یا تعداد مجروحان این حادثه گزارشی مخابره نشده است.»^(۵)

ص: ۲۷۶

۱- ۱۰. همان، ص ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۱۱. همان، ص ۳، تهران خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳-۱۲. روزنامه کیهان، ۱۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱۸.

۴-۱۳. مأخذ ۱، ص ۱۳، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۱۵/۷/۱۳۶۶.

۵-۱۴. مأخذ ۱، ص ۱۲ و ۱۳، منامه - آسوشیتدپرس، ۱۵/۷/۱۳۶۶.

راديو امريكا اين اقدام را نخستين حمله ايران در خليج فارس به يك كشتي عربستان سعودی در نزديك به هفت ماه گذشته خواند كه در يك سفر معمولی از ترمينال "رأس التوره" واقع در خليج فارس عازم بندر "جده" در دریای سرخ بوده است. (۱) يونایتد پرس ضمن گزارشی از اين حمله افزوده است: «به هنگام حمله، چند هواپیمای جنگی كه گفته می شود به نیروی هوایی امارات عربی متحده تعلق داشتند بر فراز خليج فارس ظاهر شدند و ديوار صوتی را در اين ناحیه شكسته و به سرعت از آنجا دور شدند.» (۲)

۹۱

نگرانی از احتمال حمله قايق های ایرانی به تأسیسات عربستان ادامه دارد. راديو بی.بی.سی به نقل از منابع اطلاعاتی امريكا با اشاره به فعالیت اخير قايق های كوچك ایرانی در شمال خليج فارس كه "مانور آزادی جزیره" نامیده شد، گفت: «در حال حاضر بیم آن می رود كه یکی از تأسیسات عربستان سعودی آماج حملات ایران قرار بگیرد، زیرا چند روز پیش نشانه هایی حاکی از فعالیت های شدید نیروی دریایی ایران در اطراف یکی از تأسیسات نفتی عربستان سعودی به چشم می خورد. امريكا نیز چند قايق كوچك گشتی برای مراقبت از ناوگان ایرانی كه به نظر می رسد مقاصد خصمانه دارند اعزام داشت، ولی مقاصد خصمانه ایران هنگامی مورد تأیید قرار گرفت كه نیروی دریایی ایران به يك كشتی عربستان سعودی كه حامل مواد شیمیایی بود در آب های ساحلی امارات متحده عربی حمله كرد، هر چند به اين كشتی خسارات سنگینی وارد نیامد. مشكل دولت پرزیدنت ریگان اين است كه عملیات نظامی در خليج فارس سریع تر از تلاش های سیاسی برای جلوگیری از آن پیش می رود. امريكا می تواند به خاطر آنكه ایران حاضر به قبول آتش بس نیست صرفاً برای نشان دادن بی صبری و خشم خود دست به اقدامی سریع بزند.» (۳)

در همین حال شبکه ای.بی.سی امريكا به نقل از منابع جاسوسی این کشور اعلام كرد: «۳۵ تا ۴۰ فروند قايق کورسی و قايق تندرو در جزیره خارک دیده شده اند، اما به گفته تحلیل گران تعداد آنها تا امروز به دو برابر افزایش یافته و باعث شده است كه نیروهای عربستان سعودی در حالت حداکثر آماده باش قرار گرفته و امريكا نیز چندین ناو جنگی خود را در حوالی منطقه آماده نگه دارد.» (۴)

۱۰۲

يك مقام آگاه در نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران اعلام كرد: «هواپیماهای غیرمسلح گشت زنی نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی - كه روزانه موظفند با گشت بر روی خليج فارس و دریای عمان در محدوده آب های خودی و آب های بین المللی تحرکات موجود در منطقه را زیر نظر داشته باشند - در حوالی "رأس الكوه" واقع در منطقه جاسك حين انجام مأموریت متوجه اختار يك ناو امریکایی - كه در ۲۲ مایلی منطقه حضور داشت - شدند. ناو مزبور تلاش كرد كه هواپیماهای گشت زنی ما را از مسیر تعیین شده، منحرف سازد.» این مقام نیروی هوایی افزود: «چنین درخواستی از سوی ناو امریکا خلاف مقررات بین المللی و نقض آشکار حقوق دریاهاست.» (۵)

ص: ۲۷۷

- ۱- ۱۵. مأخذ ۳، ص ۱۶، راديو امريكا، ۱۵/۷/۱۳۶۶.
- ۲- ۱۶. مأخذ ۳، ص ۱۵، منامه - خبرگزاری يونایتد پرس، ۱۶/۷/۱۳۶۶.
- ۳- ۱۷. مأخذ ۱، ص ۴۴، راديو بی.بی.سی، ۱۵/۷/۱۳۶۶.
- ۴- ۱۸. روزنامه رسالت، ۱۶/۷/۱۳۶۶، ص آخر، منامه - خبرگزاری فرانسه.
- ۵- ۱۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

مین جمع کن های فرانسوی در نزدیکی بندر شلوغ "خورفکان" در مدخل خلیج فارس دو مین کشف کردند. به گزارش خبرگزاری رویتر: «دو کشتی مین جمع کن فرانسوی کانتو و گارددیگلیانو این مین ها را در همان منطقه ای که آنها در پنجشنبه و جمعه دو مین دیگر کشف کرده بودند، شناسایی و کشف کرده اند. تمامی این مین ها از نوع مین های "ام - او ۸" ساخت شوروی است که تا نزدیکی سطح آب بلند شده و توسط یک سیم فتری به بستر دریا متصل می گردد. سه مین از چهار مین کشف شده در وضعیت رزمی قرار داشتند.» (۱)

روزنامه فیگارو نیز به نقل از یک دریادار نیروی دریایی فرانسه نوشته است: «عملیات مین روبی تضمین غیرقابل انکاری برای کارآیی تکنولوژی فرانسه در این زمینه محسوب می گردد و اگر انگلیس و ایتالیا نیز در این زمینه شروع به فعالیت کرده اند دلیلش آن است که آنها نیز مایلند سهمی از شیرینی نصیب آنها گردد و در فروش کشتی های مین روب به کشورهای خلیج فارس شرکت داشته باشند.» این روزنامه افزوده است: «بیم آن می رود که از دو سناریویی که امروزه در مورد عکس العمل ایران مجسم می شود یعنی خویشتن داری و تشدید حملات، دومی مورد اجرا قرار گیرد که تحول روزانه رویدادها در صحنه عملیات مؤید این نگرانی است.» (۲)

در پی کشف مین در سواحل دومی، نفتکش ها از آبراه های کم عمق استفاده می کنند که برای شناورهای ۱۵۰ هزارتنی مناسب است. نفتکش های غول پیکر برای تردد در این آبراه ناچار شده اند هشت درصد ظرفیت محموله خود را کاهش دهند. (۳) امریکاییان نیز به دلیل ترس از نزدیک شدن غواصان به کشتی ها و اقدام آنها به عملیات خرابکاری، امواج صوتی با فرکانس زیاد تولید می کنند. روزنامه انگلیسی زبان "گلف دیلی نیوز" چاپ بحرین نوشته است: «امواج صوتی با فرکانس زیاد می تواند پرده گوش مردان قورباغه ای را که به کشتی های نیروی دریایی امریکا نزدیک می شوند پاره کند. این امواج که آب های خلیج فارس را پر می کند طی چند هفته گذشته، به ویژه در شب افزایش سرسام آوری در زیر آب داشتند.» (۴)

کویت از انگلستان خواست پنجمین نفتکش کویتی بنام "رأس الجلابیه" را زیر پرچم خود درآورد. گاردین با چاپ این خبر نوشت: «نفتکش کویتی که ۲۷۴۰۱ تن ظرفیت دارد با نام جدید چلهام کسل با پرچم انگلستان به حرکت در خواهد آمد.»

این روزنامه به نقل از منابع کشتی رانی افزود: «حداقل تعدادی از نفتکش های کویتی که تغییر پرچم داده اند در واقع نفتکش های عراقی هستند که قبلاً به دنبال درگیری ایران و عراق، در کویت مجدداً به ثبت رسیده اند. دولت انگلستان مستمراً سعی کرده است از مفاهیم سیاسی آنچه که جانبداری از عراق در جنگ شمرده می شود، فاصله بگیرد و اصرار دارد این تغییر پرچم فقط یک موضوع تجاری شمرده شود.» (۵)

۱- ۲۰. مأخذ ۳، ص ۲۳، پاریس - خبرگزاری رویتر.

۲- ۲۱. مأخذ ۷، ص ۳، به نقل از روزنامه فیگارو.

۳- ۲۲. سند شماره ۱۶۴۷۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: معاونت عملیات ستاد کل سپاه، ص ۲، ۱۵/۷/۱۳۶۶.

۴- ۲۳. مأخذ ۱، ص ۴۳، تهران - خبرگزاری آلمان، به نقل از روزنامه گلف دیلی نیوز چاپ بحرین، ۱۵/۷/۱۳۶۶.

در پی مذاکرات و توافقات ژاپن با جمهوری اسلامی ایران برای حفظ امنیت کشتی های ژاپنی در خلیج فارس و اقدامات ژاپن در این منطقه در جهت افزایش ضریب امنیت کشتی ها و پایان دادن به جنگ، اتحادیه ملوانان ژاپنی و صاحبان کشتی ها برای سفر به منطقه اعلام آمادگی کردند و صبح امروز نفتکش های ژاپنی پس از یک هفته سفر خود را به داخل خلیج فارس از سر گرفتند. نفتکش های ژاپنی از این پس به صورت کاروانی حرکت خواهند کرد. (۱)

در همین حال دولت ژاپن علاوه بر اعطای کمکی ده میلیون دلاری به سازمان ملل برای حمایت از ادامه تلاش های صلح دبیرکل، یک سیستم هشدار دهنده دریانوردی جهت محافظت از خطوط کشتی رانی ایجاد می کند. سیستم ناوبری و الکترونیکی که ژاپن در ایجاد آن همکاری خواهد کرد با استفاده از ۲۰ تا ۳۰ ایستگاه در شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس، به کشتی های تجاری که در خلیج فارس حرکت می کنند، کمک خواهد کرد تا بتوانند با دریافت امواج رادیویی از این ایستگاه ها موقعیت دقیق خود را تشخیص داده و مطمئن باشند در مسیری حرکت می کنند که از مین پاک سازی شده است.

از سوی دیگر، ژاپن ۲۰۰ میلیون دلار وام با بهره پایین از طریق بانک صادرات و واردات خود برای بهبود وضع کشاورزان در عمان در اختیار این سلطان نشین دهانه جنوبی تنگه هرمز قرار خواهد داد و یک اعتبار دولتی و وام کم بهره به مبلغ ۳۰۰ میلیون دلار نیز به اردن پرداخت خواهد کرد. به علاوه، ژاپن آماده خواهد بود در صورت درخواست کمک اقتصادی از دیگر کشورهای منطقه خلیج فارس با آنها نیز همکاری نماید. (۲)

رادیو ژاپن با اعلام اقدامات دولت ژاپن طی تفسیری گفت: «رهبران ژاپن گفته اند که اگر باید امنیت کشتی رانی در خلیج فارس تأمین گردد، نخست باید جنگ ایران و عراق پایان پذیرد و با این واقعیت ژاپن از طریق تماس های خود با ایران و عراق برای خاتمه دادن به جنگ، دست به کوشش های سیاسی زده است و به کوشش های خود ادامه خواهد داد... اقدامات نظامی همچون اعزام ناوگان دفاعی این کشور به خاطر قانون اساسی مسالمت آمیز ژاپن منتفی می باشد. ایالات متحده هم اکنون مشغول مذاکره با عربستان سعودی و پنج کشور دیگر عضو شورای همکاری خلیج فارس درباره ایجاد ایستگاه های رادیویی برای هدایت کشتی ها است و دولت ژاپن نیز بلافاصله شروع به مذاکره با ایالات متحده و کشورهای خلیج فارس نموده تا به تأمین مالی این ایستگاه ها پردازد. حکومت ژاپن همچنین مشورت هایی با ایالات متحده درباره کاهش هزینه نیروهای مستقر آن کشور در ژاپن آغاز نموده تا به این طریق به طور غیرمستقیم به کاهش هزینه های ناوگان آمریکا در خلیج فارس کمک نماید.» (۳)

پنتاگون از طرح "ناکازونه" در حمایت مالی ژاپن از آمریکا استقبال نمود و آن را قدم اولیه عالی کمک معنی دار ژاپن به کشتی رانی آزاد در خلیج فارس اعلام کرد. (۴)

ص: ۲۷۹

۱- ۲۵. روزنامه رسالت، ۱۵/۷/۱۳۶۶، ص آخر، ترکیه - خبرگزاری رویتر.

۲- ۲۶. مأخذ ۷، ص ۳، خبرگزاری ژاپنی کیودو.

۳- ۲۷. مأخذ ۱، ص ۴۸ و ۴۹، رادیو ژاپن، ۱۵/۷/۱۳۶۶.

۴- ۲۸. مأخذ ۱۸، ص آخر، خبرگزاری رویتر.

خبرگزاری رویتر در گزارشی از اقدامات ژاپن در این منطقه با عنوان "سیاست ژاپن در قبال تحولات خلیج فارس آورده است: «ژاپن که عزم خود را جزم کرده است تا با وجود تهدید فزاینده جنگ خلیج فارس به واردات حیاتی نفت از منطقه ادامه دهد، به تلاشی گسترده برای راضی نگه داشتن دو جناح درگیر در جنگ دست زده است. منابع ژاپنی مستقر در منطقه تصمیم توکیو دایر بر ایجاد یک سیستم ردیابی ارتقاء امنیت کشتی ها را دخالت سیاسی مستقیم ژاپن در منطقه تلقی می کنند. یکی از مقامات بلندپایه تجاری ژاپن گفت: چنین به نظر می رسد که دولت ژاپن عاقبت دریافته است که باید بیش تر در تحولات سیاسی منطقه دخالت کند. به گفته دیپلمات ها با این حال این حداقل اقدامی است که ژاپن تحت فشار شدید واشنگتن می تواند انجام دهد. دیپلمات ها خاطر نشان کردند که توکیو مستقیماً به عملیات امریکا در خلیج فارس کمک مالی نکرده است. با این حال اکثر معامله گران نفتی این احتمال را که ژاپن در صورت تحریم نفتی ایران از سوی امریکا از آن پیروی خواهد کرد، رد کرده اند.» (۱)

۱۴۱

پنتاگون، وزارت خارجه امریکا و شورای امنیت ملی امریکا درباره طرح محاصره دریایی ایران در خلیج فارس به سرپرستی سازمان ملل متحد به توافق رسیده اند. یونایتدپرس به نقل از مقام های دولت امریکا گزارش داد: «این عملیات که "جست وجوی انتخابی و توقیف" توصیف شده است، خدمه کشتی های امریکایی و متحدانش را مجاز می سازد که کشتی های حامل سلاح را که قبلاً شناسایی شده اند، بازرسی کرده و سلاح را مصادره نمایند. این منبع افزود: انتظار می رود شورای امنیت سازمان ملل طی چند هفته آینده تحریم را تصویب نماید، مگر اینکه ایران ناگهان موضع خود را نرم کرده و با آتش بس موافقت کند.» (۲)

گزارش یونایتدپرس درباره طرح محاصره دریایی ایران انعکاس نسبتاً وسیعی داشت. در امریکا "فرد هافمن" سخنگوی پنتاگون از تأیید یا تکذیب وجود چنین طرحی امتناع کرد و گفت: «این سیاست محکم ماست که هرگز در مورد هر چیزی که مربوط به اقدامات احتمالی نظامی آینده می شود، صحبت نکنیم.» (۳) یک سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا این گزارش را تمسخرآمیز و بی اساس خواند. وی تأکید کرد که امریکا برای پایان دادن به جنگ خلیج فارس از طریق شورای امنیت سازمان ملل متحد عمل می کند. "رجایی خراسانی" نماینده ایران در سازمان ملل با بیان اینکه این نخستین بار است که این را می شنوم گفت: اما متعجب نخواهم شد اگر امریکا دست به چنین اقدامی بزند. من حتی در شگفت نمی شوم اگر امریکا برای پشتیبانی از عراق علیه ما به اسلحه متوسل شود. رادیو امریکا به نقل از نماینده ایران در سازمان ملل افزود: «گاهی بر این باور است که فشار شدید امریکا، ژاپن را مجبور ساخت از یک سیستم الکترونیک پیشرفته برای کمک به کشتی های باری در گریز از خطرات موجود در آب های خلیج فارس پشتیبانی مالی به عمل آورد.»

به گفته رادیو امریکا "مل لوین" عضو دمکرات کنگره امریکا با فرض اینکه حکومت های

ص: ۲۸۰

۱- ۲۹. مأخذ ۳، ص ۲۳ و ۲۴، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۱۶/۷/۱۳۶۶.

۲- ۳۰. روزنامه اطلاعات، ۱۶/۷/۱۳۶۶، ص آخر، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس.

۳- ۳۱. همان.

بنیادگرا از طریق نظامی شکست نمی‌خورند، درباره قانون منع واردات امریکا از ایران گفت: «امیدوار است دولت پرزیدنت ریگان متحدین امریکا و طرف‌های بازرگانی را تشویق و ترغیب کند که در برقراری یک تحریم اقتصادی علیه ایران به امریکا بپیوندند. واقعیت این است که با یک رژیم بنیادگرا رو به رو هستیم. در چنین موقعیتی درس نظامی به آنان دادن سخت و دشوار است، اما اگر با اقدامات چند جانبه ایرانیان را در فشارهای اقتصادی قرار دهیم، ادامه جنگ برای آنان در چنین موقعیت دشوار نظامی مشکل‌تر خواهد شد. عضو کنگره امریکا یادآور شد که این قانون در هر دو مجلس سنا و نمایندگان امریکا با پشتیبانی زیادی رو به رو شده است.»^(۱)

رادیو مسکو ضمن پخش خبر طرح محاصره دریایی ایران به نقل از یونایتدپرس، گفت: «امریکا اینک می‌کوشد موافقت فرانسه، ایتالیا و آلمان را با این طرح خود جلب کند و تنها کشوری که مایل است به طور غیر رسمی در این رابطه با امریکا همکاری کند، انگلستان است.»^(۲)

در همین حال آسوشیتدپرس اعلام کرد که پنتاگون و وزیر دفاع امریکا طرح اعزام قایق‌های ساحلی امریکا به خلیج فارس را که اخیراً مطرح شده است، رد کردند.^(۳)

فرد هافمن سخنگوی پنتاگون گفت: هیچ طرحی برای گسیل قایق‌ها با هواپیماهای گارد ساحلی به خلیج فارس وجود ندارد و اکنون نیازی به آنها نیست ولی با این حال ما همچنان تمام امکانات موجود را برای رفع نیاز در نظر خواهیم داشت.^(۴)

۱۵۱

سنای امریکا با ۹۵ رأی موافق در مقابل دو رأی مخالف از دولت ریگان خواست تا طرح تقسیم هزینه را با متحدین امریکا که از عملیات حفاظتی نیروی دریایی امریکا در خلیج فارس نفع می‌برند، مورد مذاکره قرار دهد. به گزارش آسوشیتدپرس: «این اصلاحیه کشورهایی همچون کویت، سایر کشورهای تولیدکننده نفت در خلیج فارس و کشورهای خریدار نفت این منطقه را جزء سود برندگان ذکر می‌کند. سناتور دمکرات "جان ملچر" که سرپرستی این اصلاحیه را عهده دار بود به این گزارش‌ها استناد کرد که ژاپن که طبق قانون اساسی خود پس از جنگ جهانی دوم نمی‌تواند نیروهای دفاعی خود را درگیر موقعیت‌های رزمی کند، راه‌های دیگری برای کمک پیدا کرده است.»^(۵)

در همین حال متحدان اروپایی امریکا که زمانی از نحوه اقدامات امریکا ناخشنود بودند، اینک بر میزان حضور نیروی دریایی شان در خلیج فارس می‌افزایند تا از خطر برخورد ابرقدرت‌ها بکاهند، مین‌گذاری به وسیله ایران را خنثی کنند و همبستگی غرب را نشان دهند. ویلیام چکسون طی مقاله‌ای در روزنامه کریستین ساینس مانیتور نوشته است: «تغییر رویه اروپایی‌ها بسیار چشمگیر بوده است. زمانی که امریکا دو ماه پیش برای حراست از خطوط کشتی رانی، کشتی جنگی به خلیج فارس فرستاد یاران اروپایی تصمیم امریکا را به عنوان اقدامی بی‌جهت و تحریک‌آمیز مورد انتقاد قرار دادند و اما اکنون با حضور کشتی‌های هلند و بلژیک شمار کشتی‌های جنگی اروپای غربی در داخل

ص: ۲۸۱

۱- ۳۲. مأخذ ۳، ص ۱۷، رادیو امریکا، ۱۶/۷/۱۳۶۶.

۲- ۳۳. مأخذ ۳، ص ۲۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۴. روزنامه کیهان، ۱۶/۷/۱۳۶۶، ص آخر، خبرگزاری آسوشیتدپرس.

٤-٣٥. مأخذ ٣٠، ص آخر.

٥-٣٦. مأخذ ٣٠، ص آخر.

و اطراف خلیج فارس به ۳۵ فروند رسیده است که تقریباً برابر با ۳۸ فروند کشتی نیروی دریایی امریکا در منطقه است. به گفته تحلیل گران اقدامات تند ایران اروپاییان را به اقدام واداشت. ایران بر سر پیوند های تروریستی یکی از کارکنان غیردیپلمات سفارت خود در پاریس با فرانسه به جدال دیپلماتیک پرداخت. قایق های ایران به کشتی های بازرگانی اروپایی حمله ور شدند و ایران به مین گذاری در آب های خلیج فارس مشغول شد. اگر چه مقام های امریکا ضرورتاً یک تعهد بلند مدت از متحدان اروپایی خود انتظار ندارند، با این همه حضور اروپاییان هم از نظر نظامی و هم از جنبه سیاسی اهمیت بسیار دارد. مین روب های اروپایی کار حساس و خطرناک پاک کردن آبراه های خلیج فارس از مین های ایران را انجام می دهند و بالاتر از همه اروپاییان به مشروعیت اقدامات امریکا و آرامش بخشیدن به کشورهای عربی بیمناک خلیج فارس کمک می کنند و حمله را برای ایران خطرناک تر می نمایند. علاوه بر این، حضور متحدان اروپایی در خلیج فارس بی گمان به نقش یک جانبه امریکا پایان داده و به آن جنبه بین المللی می بخشد... حتی پس از درک واقعیت، اروپاییان از جلوه گر شدن اقداماتشان به عنوان بخشی از عملیات تحت رهبری امریکا پرهیز کرده و ترجیح دادند که عملیاتشان رنگ اروپایی داشته باشد. ناوگان بلژیک و هلند تحت فرماندهی بلژیک و تحت حفاظت بریتانیا عمل می کنند. به گفته یک دیپلمات هلندی امید می رود که این نخستین گام در راه آغاز یک روند جدید در زمینه ملاحظات دفاعی اروپا باشد. اروپاییان با شتاب متفاوت به تهدید در خلیج فارس واکنش نشان دادند و فرانسه و بریتانیا نیروهایشان را در اوایل اوت (مرداد)، دو ماه پیش، بسیج کردند اما هلندی ها، بلژیکی ها و ایتالیایی ها در میانه سپتامبر (شهریور) کم تر از یک ماه پیش، به این کار مصمم شدند ولی آلمان غربی به این کار نپرداخت.» (۱)

۱۶۱

به دنبال انتشار گزارش وزارت بازرگانی امریکا که در آن ایران دومین صادر کننده نفت به امریکا اعلام شد، در ماه ژوئیه (تیر ماه) تبلیغات شدیدی در رسانه ها و محافل تصمیم گیری امریکا علیه ایران به جریان افتاد و طرح های مختلفی با هدف قطع درآمدهای اقتصادی جمهوری اسلامی و در نهایت ضربه زدن به توان نظامی ایران ارائه و تصویب شد. رادیو بی.بی.سی در این باره گفت: «هر دو مجلس سنا و نمایندگان امریکا طرح ممنوعیت واردات نفت ایران را به تصویب رساندند. این طرح قانونی حالا تنها به تأیید پرزیدنت ریگان نیاز دارد. خبرنگاران می گویند پیشنهاد ممنوعیت واردات نفت از ایران تنها یک اعتراض سمبلیک از طرف کنگره علیه سیاست های ضد امریکایی ایران است. مقام های امریکا می گویند اجرای چنین تحریمی عملاً کار مشکلی است، ولی در صورتی که پرزیدنت ریگان با آن مخالفت نکند، به اجرا گذاشته می شود. البته رئیس جمهوری امریکا تنها می تواند برای ۶ ماه تصمیم کنگره را به تعویق بیندازد. آگاهی بر این حقیقت که امریکا با فراهم آوردن ارز خارجی برای ایران عملاً کمک قابل توجهی به اقتصاد جنگی ایران کرده است، سبب شد که برای تحریم این معاملات اقدام فوری به عمل آید.» (۲)

ص: ۲۸۲

۱- ۳۷. مأخذ ۱، ص ۴۵ تا ۴۷، رادیو امریکا به نقل از روزنامه کریستین ساینس مانتور.

۲- ۳۸. مأخذ ۱، ص ۵۴ و ۵۵، رادیو بی.بی.سی، ۱۳۶۶/۷/۱۵.

ترکیه و پاکستان در طول جنگ ایران و عراق ضمن حفظ روابط خود با طرفین جنگ، هم زمان با افزایش تلاش های بین المللی برای پایان دادن به جنگ تحمیلی با این جریان همراه شده اند و خواستار اجرای آتش بس در چارچوب قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت هستند. ضیاء الحق رئیس جمهور پاکستان، که از ترکیه دیدن می کند، در یک کنفرانس مطبوعاتی در آنکارا با اشاره به این که طرح جدیدی برای پایان دادن به جنگ ندارد، گفت: «جنگ خلیج فارس از رشد و نمو سازمان همکاری اقتصادی "اگو" که سه کشور ایران، پاکستان و ترکیه را به یکدیگر پیوند می دهد جلوگیری نموده است.»

تورگوت اوزال نخستوزیر ترکیه

تورگوت اوزال نخست وزیر ترکیه نیز پس از ملاقات با رئیس جمهور پاکستان ضمن اظهار نگرانی از تشدید بحران در خلیج فارس به خبرنگاران گفت: «ترکیه خواهان برقراری صلح در چارچوب قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت سازمان ملل متحد است.» وی در ادامه با اشاره به اینکه در مذاکرات اخیر رهبران ترکیه با رئیس جمهور پاکستان درباره برقراری صلح بین ایران و عراق بررسی و تبادل نظر شده است، افزود: «بحران منطقه خلیج فارس روز به روز در حال افزایش است و ما از ابتدا اعلام کرده ایم که خواهان برقراری صلح در منطقه هستیم. برای تغییر اوضاع بحرانی خلیج فارس اجرای قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت ضروری به نظر می رسد و ما در پیام خود به مقام های ایرانی از آنها خواستیم در اولین فرصت در چارچوب همین قطعنامه برای دست یابی به صلح تلاش نمایند.»^(۱)

به علاوه، کشورهای عضو سازمان عدم تعهد از تلاش های سازمان ملل متحد برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق حمایت کردند. در اعلامیه نهایی اجلاس وزیران امور خارجه کشورهای عدم تعهد که در نیویورک تشکیل شده بود، آمده است: کشورهای عضو از تلاش های اخیر شورای امنیت در حل و فصل مناقشات ایران و عراق برای وادار ساختن دو کشور برای توقف مناقشات استقبال می کنند.^(۲)

وضعیت نظامی جبهه های جنگ و موقعیت هر یک از طرفین جنگ پارامتری است که در سرنوشت جنگ اهمیت تعیین کننده دارد. هفته نامه نظامی "جینز دیننس" چاپ لندن با توجه به آرایش نیروهای ایرانی در جبهه جنوب، پیش بینی کرد که به زودی ایران در جبهه بصره دست به حمله خواهد زد. این نشریه نوشته است: «حدود ۱۰ تا ۲۰ لشکر از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

۱- ۳۹. مأخذ ۳، ص ۸، آنکارا - خبرگزاری یونایتد پرس.

۲- ۴۰. U.N. Year book, ۱۹۸۷, VOL ۴۱, p۲۲۵.

که هر کدام تقریباً دو هزار نیرو دارد، در حال تجمع در مقابل شهر سوق الجیشی بصره هستند و نشانه‌هایی فزاینده وجود دارد که یک حمله دیگر در این منطقه در شرف انجام است. در حالی که در سازمان ملل مذاکرات درباره برقراری آتش بس ظاهراً به بن بست رسیده است، صبر تهران رو به اتمام است و به گفته ستاد تبلیغات جنگ در ایران، رزمندگان اسلام بی صبرانه در انتظار فرمان آتش هستند. ایران برای تلافی از سرگیری مجدد حملات هوایی عراق تحت فشار قرار دارد و در چند هفته اخیر ۱۲۰ گردان متشکل از نیروهای داوطلب به جبهه اعزام نموده است. ایران همچنین اخیراً خریدهای نظامی اش را از خارج افزایش داده و حجم تولید تجهیزات نظامی از جمله موشک، سلاح‌های ضد تانک و گلوله‌های توپ را در داخل کشور بالا برده است. «جینز دیفنس در خاتمه نوشته است که ایران برای مقابله با تهدیداتی که از جانب امریکا احساس می‌کند ۸۵ گردان از نیروهای خود را در جنوب کشور مستقر کرده است.» (۱)

از سوی دیگر رادیو بی.بی.سی به نقل از یک کارشناس غربی ضعف‌های ساختاری عراق را مطرح نموده و درباره تأثیر این محدودیت‌ها بر استراتژی نظامی عراق گفت: «نمی‌توان تصور کرد که عراق در جنگ شکست بخورد در عین حال نمی‌توان گفت که بتواند در جنگ پیروز شود. عراق با ۱۴ میلیون جمعیت در مقایسه با ایران که ۴۰ میلیون جمعیت دارد، از نیروی انسانی لازم برای اجرای عملیات وسیع برخوردار نیست به همین دلیل شیوه دفاعی در پیش گرفته و در پشت سکوها توپ‌های بی‌شمار خود نشسته است. بعضی از این استحکامات در نزدیکی جاده بصره در جنوب عراق دیده می‌شود. بصره مرتباً زیر آتشبارهای ایران قرار دارد و ایران چندی پیش تلاش کرد که این شهر را به تصرف در آورد ولی موفق نشد. به موازات این جاده، دیوار خاکی بلندی تا فرسنگ‌ها کشیده شده است و این تازه یکی از چندین دیوار از این نوع است و از همه آنها به نحو احسن دفاع می‌شود. نزدیک تر به جبهه دیوارهای بیش تری هست و تسلیحات بیش تری مستقر شده است. سربازان در هوای گرم زیر سایه بان نشسته‌اند و همواره برای عملیات آماده‌اند. در خارج بسیاری از اردوگاه‌های نظامی، توقفگاه‌هایی برای اتومبیل‌های سربازان ترتیب داده‌اند. معمولاً سربازان با این اتومبیل‌ها برای نوبت‌های خدمت به جبهه می‌روند. به هر حال اینکه عراق خواهان صلح است می‌تواند نشانه آن باشد که قدرت پیروزی در جنگ را ندارد.» (۲)

۱۹۱

با توجه به تحرکات اخیر در منطقه سیستان و بلوچستان، واحد اطلاعات ستاد مرکزی سپاه کشوری با ذکر اینکه «اشرار منطقه سیستان و بلوچستان به علت فشار عراق در ماه گذشته فعالیت نسبتاً گسترده‌ای در خصوص ناامن کردن جاده‌های اقتصادی و نظامی منطقه داشته‌اند. همچنین سواحل آبی بلوچستان از حفاظت بسیار پایین و نامطلوبی برخوردار است و اقدامات نظامی پیشگیرانه جهت جلوگیری از تهاجمات احتمالی در منطقه صورت نگرفته است.» تحلیلی از اوضاع منطقه به شرح زیر ارائه کرده است:

ص: ۲۸۴

۱- ۴۱. مأخذ ۱، ص ۱۱، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۵/۷/۱۳۶۶، به نقل از نشریه جینز دیفنس.

۲- ۴۲. مأخذ ۱، ص ۲۶، رادیو بی.بی.سی، ۱۵/۷/۱۳۶۶.

«در پی تشدید بحران خلیج فارس و حضور نیروهای امریکا و غرب در این منطقه و پیش بینی امکان برخورد نظامی قدرت ها با انقلاب اسلامی، مبحث جدیدی درباره نقطه ای بسیار حساس و استراتژیک گشوده می شود. بلوچستان ایران با قرار گرفتن در سواحل خارج از تنگه هرمز و خلیج فارس با ویژگی های خاص سیاسی، انسانی و جغرافیایی خود اکنون به عنوان هدفی حساس در منطقه جنوبی کشور درآمده است.

تحركات سیاسی در منطقه و همچنین اعلام نظرها و مصاحبه ها و مقالات مطبوعاتی و نیز سخنرانی ها بیانگر وجود طرح هایی برای آینده نزدیک در این منطقه فوق حساس می باشد. اعلام خبر مربوط به تمرکز نیروهای پاکستانی در مرزهای ایران - که در سمینار بررسی سیاست های خارجی پاکستان در شهر لاهور مطرح گردید - با اعلام خبر اشغال نظامی بلوچستان ایران به وسیله امریکا از جانب یکی از رهبران سیاسی متمایل به شوروی در پاکستان و درج مطالب متعدد در مطبوعات پاکستان درباره بلوچستان ایران و همچنین اعلام موجودیت گروهی به نام کرنندی ها در آن با مواضع راست به شدت ناسیونالیستی و حامی اصول قومی در بلوچستان، تشکیل جلسات جدید و نشست های متعدد در بین سران اشرار منطقه بلوچستان در پاکستان از یک طرف و افزایش چشمگیر تحركات روس ها در مرزهای افغانستان و بسیج نیروهای منطقه ای جهت ناامن ساختن خطوط مرزی و داخل در مقیاس وسیع، حمله به پاسگاه ها، ایجاد کمین، آدم ربایی و... به دست اشرار افغانی، به تمامی نشان دهنده وجود خطوطی در زمینه ایجاد مسائلی در بلوچستان ایران می تواند باشد.

با نگرشی به موارد اشاره شده به نظر می رسد نظرها در داخل بیش از حد به درون تنگه هرمز معطوف گردیده و نقش حساس خارج از تنگه هرمز و دریای عمان تا حدودی فراموش شده است. نظریه اشغال نظامی برخی از جزیره های موجود در خلیج فارس که مخاطراتی را برای غرب به همراه دارد، ممکن است مرحله ای از اجرای عملیات نظامی باشد، لکن اصلی ترین آن نمی تواند باشد.

به این ترتیب اساسی ترین حرکتی که می تواند اهداف نظامی را در خلیج فارس تأمین ساخته و تسهیل نماید ایجاد تأمین در خارج از تنگه است و حساس ترین نقطه برای این منظور در مرحله اساسی تحرك نظامی در سواحل بلوچستان می باشد...

لذا لازم است نظر مسئولان نظامی کشور به منطقه فوق معطوف گردد تا دشمن از ضعف موجود در منطقه حداکثر استفاده را بُرد و جمهوری اسلامی درگیر یک حرکت غافل گیرانه نگردد. لازم به تذکر است که ماه گذشته اشرار منطقه فعالیت نسبتاً شدیدی را در منطقه آغاز نموده اند. هر چند که حرکت اشرار بیش تر به علت فشار عراق جهت ناامن کردن جاده های چابهار، ایرانشهر و زاهدان به منظور جلوگیری از کار بندر شهید بهشتی می باشد ولی در عین حال این نوع از فعالیت ها نیز در راستای همان طرح قرار می گیرد.»^(۱)

ص: ۲۸۵

۱- ۴۳. سند شماره ۴۳۸۸۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات ستاد مرکزی سپاه کشوری، به فرماندهی کل سپاه، ۱۵/۷/۱۳۶۶.

شورای فرماندهی انقلاب عراق بر اساس مصوبه ای تازه کلیه شرکت های خارجی فعال در این کشور را از پرداخت هرگونه مالیات و نظایر آن معاف کرد. همچنین کلیه کارکنان خارجی که در شرکت های بیگانه به فعالیت در عراق مشغولند از پرداخت مالیات و سایر عوارض معاف می باشند. رژیم عراق ادعا کرده است که اتخاذ این تصمیم برای تشویق سرمایه گذاران خارجی به سرمایه گذاری در این کشور صورت گرفته است. اما ناظران سیاسی این حرکت عراق را ناشی از وضعیت بد اقتصادی و عدم اطمینان به سوددهی سرمایه گذاری در این کشور می دانند.^(۱)

تلاش سازمان اوپک برای جلوگیری از کاهش قیمت نفت ادامه دارد. با توجه به اینکه میزان کل تولید اعضای اوپک در ماه اوت (مرداد و شهریور) حدود سه میلیون بشکه در روز از سقف تعیین شده در جلسه وزیران نفت اوپک، بیش تر بوده است، کمیته سه نفری این سازمان کار کنترل و بازرسی میزان تولید نفت کشور های حوزه خلیج فارس را شروع کرده است. گرچه مقام های اوپک قبول ندارند که اضافه تولید تا این حد بوده است، لیکن شکی نیست که قیمت نفت در هفته های اخیر به دلیل عرضه اضافی آن به بازار با خطر سقوط رو به رو شده است. کمیته سهمیه بندی اوپک در این ماه از عربستان سعودی، کویت، امارات متحده عربی، قطر، عراق و ایران بازدید خواهد کرد و پس از آن در ماه نوامبر به هفت کشور دیگر عضو سازمان اوپک سفر خواهد نمود. بدون تردید در این دیدار کمیته سهمیه بندی بر این موضوع تأکید خواهد کرد که چنانچه قرار باشد سیاست تعیین قیمت کنونی در طول زمستان نیم کره شمالی حفظ شود، اعضا نباید بیش از سهمیه تعیین شده نفت تولید کنند.^(۲)

یک جاسوس عراق به نام "دافع عارفی" فرزند عبدالقادر که به مدت پنج سال با استخبارات عراق فعالانه همکاری داشته و در چندین شهر داخل ایران بمب گذاری کرده بود، دستگیر شد. وی مسئول ارتباط با عناصر استخبارات عراق در شهرهای بانه، پاوه، روانسر و باختران بود. وی در بمب گذاری تهران و قم دست داشته و به چهار مورد از عملیات های انفجاری اعتراف نموده است. عارفی اهل راشکان از توابع نوسود است که واحد اطلاعات سپاه پس از دو ماه پیگیری او را دستگیر کرد. به هنگام دستگیری از نامبرده دو حلب مواد انفجاری در پوشش روغن به دست آمد که برای انفجار آماده شده بود. آخرین مأموریت فرد مذکور انفجار منزل مسکونی و خودرو ملاعلی حلبچه در منطقه باختران بوده است.^(۳)

در داخل عراق و در منطقه اشواپی از توابع نجف اشرف نیروهای سازمان عمل اسلامی با اجرای کمین، یک سرهنگ امنیتی رژیم عراق را به هلاکت رساندند. در این کمین علاوه بر سرهنگ "بدر مال الله" یک نفر دیگر از شورای حزب بعث شاخه کربلا بنام "تموین سمرمه" کشته شد.^(۴)

۱- ۴۴. مأخذ ۳۰، ص آخر.

۲- ۴۵. مأخذ ۱، ص ۵۴ و ۵۵، رادیو بی.بی.سی، ۱۵/۷/۱۳۶۶.

۳-۴۶. سند شماره ۹۷۶۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه یازدهم کردستان - اطلاعات، ۱۵/۷/۱۳۶۶.

۴-۴۷. سند شماره ۱۴۴۶۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: آمار عملیات های انجام شده توسط گروه های مبارز عراقی، ص ۷،

۳۰/۸/۱۳۶۶.

هوایماهای ارتش عراق امروز منطقه عمومی سومار را بمباران شیمیایی کردند. در ساعت ۹:۳۰ بیش از ۶ فروند هوایمای دشمن مراکز تجمع نیروها و انبارهای مهمات خودی را هدف حمله قرار دادند. هوایماهای عراقی ابتدا قرارگاه لشکر ۸۸ زرهی ارتش جمهوری اسلامی را بمباران کردند و سپس در سطحی گسترده از عوامل شیمیایی اعصاب استفاده کردند.^(۱) بر اثر این حملات ۱۰۰ تن شهید و ۱۳۵۰ تن مجروح شدند. همچنین یک زاغه مهمات منهدم و تعدادی خودرو خسارت دید.^(۲)

همچنین در ساعت ۱۰:۱۵ صبح امروز چند هوایمای عراقی در حالی که در ارتفاع پایین پرواز می کردند به حریم هوایی شهر ایلام تجاوز کردند. غرش هوایماهای دشمن کارکنان ادارات و افراد باقی مانده در شهر ایلام را به پناهگاه ها کشاند. امروز حداقل در ایلام چهار بار وضعیت قرمز اعلام شد. با توجه به بمباران روز گذشته ایلام، تمامی اماکن مسکونی و تجاری شهر تخلیه و مدارس تعطیل شده است و فقط ادارات و تعداد اندکی مغازه و نانوايي به کار خود ادامه می دهند. مردم با بر پا کردن چادر در محورهای اطراف شهر و اسکان کامل در این مناطق زندگی خود را از سر گرفته اند. استانداری ایلام امروز آغاز کار ستادهای کمک رسانی و امداد و استقرار آنها در محورهای اسکان مردم را اعلام کرد. این ستادها موظف هستند که سوخت، آب، نان و دیگر مایحتاج مردم را که زیر چادر زندگی می کنند، تأمین کنند.

ساعت ۱۰:۲۰ امروز نیز هوایماهای ارتش عراق به حریم هوایی شهر اهواز تجاوز کردند که با آتش پدافند هوایی رزمندگان اسلام مواجه و شهر را ترک کردند.^(۳)

نماینده ایران در سازمان ملل امروز در نامه ای به دبیرکل گزارشی از حملات ارتش عراق طی روزهای ۱۶ تا ۲۳ سپتامبر ۱۹۸۷ (۲۵ شهریور تا ۱ مهر) به مناطق غیرنظامی داده است: ۱۶ سپتامبر بمباران روستای الخورشید در رامهرمز؛ ۱۷ سپتامبر شکستن دیوار صوتی تعدادی از شهرهای خوزستان؛ ۱۸ سپتامبر بمباران دو واحد صنعتی در ازنا و رازن (استان لرستان)؛ ۲۰ سپتامبر بمباران دو واحد صنعتی در باختران و ازنا که بر اثر آن ۱۰ تن شهید و ۳۲ تن مجروح شدند. ۲۳ سپتامبر ۱۹۸۷ بمباران شهر ایلام که تعدادی واحد مسکونی و آموزشی تخریب شد. در پایان نامه اضافه شده که جنگنده های عراقی در روزهای ۱۷ و ۱۸ سپتامبر منطقه عراقی خان میسی را بمباران شیمیایی کردند.^(۴)

ص: ۲۸۸

- ۱- ۱. سند شماره ۹۷۶۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲ - معاونت اطلاعات، ۱۶/۷/۱۳۶۶.
- ۲- ۲. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه "گزارش" شماره ۵۸، ۲۴/۷/۱۳۶۶ ص ۲۱ و ۲۲؛ و - سند شماره ۰۸۸۳۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی سپاه چهارم بعثت باختران، به دفتر فرماندهی کل سپاه - روابط عمومی، ۱۶/۷/۱۳۶۶.
- ۳- ۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۳، ۱۷/۷/۱۳۶۶، ص ۴ و ۵ و ۶.
- ۴- ۴. سند شماره S/۱۹۱۹۱ شورای امنیت سازمان ملل، ۹ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

بگر چند تن از شهیدان حمله شیمیایی روز ۱۶/۷/۱۳۶۶ به منطقه سومار در این حمله شیمیایی هواپیماهای عراق، حدود ۱۰۰ تن شهید و ۱۳۵۰ تن مجروح شدند.

بگر چند تن از شهیدان حمله شیمیایی روز ۱۶/۷/۱۳۶۶ به منطقه سومار

در این حمله شیمیایی هواپیماهای عراق، حدود ۱۰۰ تن شهید و ۱۳۵۰ تن مجروح شدند.

۲۱

در پی حمله شیمیایی عراق به منطقه سومار، وزیر خارجه جمهوری اسلامی ایران طی نامه ای به دبیرکل سازمان ملل، خواستار رسیدگی فوری شورای امنیت به این موضوع شد. در این نامه دکتر ولایتی نوشته است: «مایلم توجه جناب عالی را به این واقعیت جلب کنم که رژیم جنایت کار عراق یک بار دیگر به استفاده از تسلیحات شیمیایی به مقیاس وسیع علیه جمهوری اسلامی ایران متوسل شده است. این اقدام شنیع و ضد انسانی را - که بر خلاف کلیه مقررات و کنوانسیون های پذیرفته شده بین المللی می باشد - تنها رژیم های فاشیست با ماهیت توسعه طلبانه مرتکب می شوند. حکام چنین رژیم هایی به انسانیت، مردم و حتی شأن ملی خودشان توجه ندارند. جای تأسف است که گفته شود سازمان های بین المللی و حتی دولت های امضا کننده کنوانسیون های ممنوعیت استفاده از این قبیل تسلیحات مرگبار، به کارگیری این قبیل سلاح ها را قویاً محکوم نکرده اند و به حکام عراق جهت تکرار نقض پروتکل ۱۹۲۵ ژنو، چراغ سبز نشان داده و وجدان جهانیان را به تمسخر گرفته اند. به دنبال این اقدامات، شهر سومار در ساعت ۱۰:۰۵ و ۱۰:۱۵ (به وقت محلی) مورخ ۸ اکتبر ۱۹۸۷ (۱۶ مهر ۱۳۶۶) زیر بمباران شیمیایی وسیع و ناجوانمردانه قرار گرفت. مایلم به جناب عالی اطمینان دهم که جمهوری اسلامی ایران قدرت آن را دارد که هر وقت اراده کند از تسلیحات مشابه استفاده کند و حتی تجهیزات پیشرفته تری را جهت مقابله به

ص: ۲۸۹

مثل دارد که حکام عراق را در وضعیت اسف باری قرار دهد، لیکن با احترام به حقوق انسانی، اصول اسلامی و حقوق بین الملل تاکنون از مقابله به مثل اجتناب کرده ایم.

بنابراین بر شورای امنیت فرض است که برای توقف آن بدون درنگ اقدام نموده و قاطعانه با این مسئله برخورد نماید و جنایت کاران جنگی را که مسئول این اقدامات وحشیانه می باشند به سزای اعمال خویش برساند. همچنین انتظار داریم که تیم کارشناسان قبل از اینکه مدارک این جنایات محو شود، هر چه سریع تر به منطقه اعزام شود. گفتنی است که عدم واکنش مناسب به درخواست جمهوری اسلامی ایران برای اعزام تیم کارشناسان جهت بازدید از مناطق مسکونی غیر نظامی سردشت - که عراق بمباران شیمیایی کرد و نقطه عطفی در تاریخ استفاده از تسلیحات شیمیایی می باشد(۱) - حکام عراق را تشویق خواهد کرد که به اقدامات ضد قانونی خود ادامه دهند. امیدواریم که این مسئله مهم با مسئولیت بیش تر و به طور مستقل مورد بحث و توجه قرار گیرد.»(۲)

از سوی دیگر، یک سخنگوی نظامی عراق استفاده از سلاح های شیمیایی را رد کرد و گفت: «ادعاهای دروغین مسئولان ایرانی بهانه ای برای سرپوش گذاشتن بر روی شکست های نظامی خود در جبهه ها است و می خواهند از این راه افکار عمومی جهان را فریب دهند.»(۳)

مجله جینز دیفنس نیز در مقاله ای با عنوان "خاورمیانه صحنه جنگ های شیمیایی" نوشته است: در جنگ ایران و عراق عراقی ها برای اولین بار در سال ۱۹۸۳ و بعد در فوریه ۱۹۸۴ (بهمن ۱۳۶۲) و سپس در مارس و آوریل ۱۹۸۵ (اسفند ۶۳ و فروردین ۶۴) و تاکنون متجاوز از ۳۰ بار این اسلحه را علیه ایران به کار برده اند که بیش از ۵۰۰۰ نفر مصدوم شده اند. گروه های بازرسی سازمان ملل، گازهای به کار رفته را از نوع گاز خردل و گاز اعصاب تشخیص داده و عراقی ها پس از آن از گازهای سمی ثیدروژن سیانید و لویزیت نیز استفاده کرده اند. برخی از این گازها تولید داخلی عراق بوده است. این کشور همچنین به کمک تکنولوژی اروپایی درصدد ساختن بمب های طاعون را است. عراق از کشورهای امریکای لاتین نیز سیستم هایی دریافت کرده است.»(۴)

۳۱

با هدف آموزش مردم و چگونگی مقابله با بمباران شیمیایی دشمن، عصر امروز مانور پدافند شیمیایی با همت ژاندارمری، شهربانی، کمیته انقلاب اسلامی، جمعیت هلال احمر، شهرداری، واحد آتش نشانی، مرکز اورژانس اهواز و با همکاری فرمانداری و شهرداری آبادان و بنیاد شهید اهواز در محل نمایشگاه شکست حصر آبادان در اهواز برگزار شد. برادر بهاء الدین علوی مسئول ستاد ش.م.ه استان خوزستان با اشاره به اهمیت برگزاری مانور پدافند شیمیایی در شهرهای پشت جبهه به ویژه

ص: ۲۹۰

۱- هواپیماهای ارتش عراق از صبح تا عصر روز هفتم تیر ۱۳۶۶ چندین بار نقاط مسکونی و پر تردد شهر سردشت و حومه را بمباران شیمیایی کردند. هواپیماهای عراقی روز بعد (۸/۴/۱۳۶۶) نیز بیمارستان سردشت و حومه این شهر را مجدداً با عوامل شیمیایی بمباران کردند. در این جنایات وحشیانه، از مردم منطقه بیش از ۵۰۰۰ تن مصدوم و ۲۰۰ تن شهید شدند.

۲- ۵. سند شماره S/۱۹۱۹۳ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۹ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۳- ۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی نشریه "گزارش های ویژه"، نشریه شماره ۲۰۵، ۱۹/۷/۱۳۶۶، ص ۹، بغداد خبرگزاری عراق، ۱۸/۸/۱۳۶۶.

۴- ۷. سند شماره ۱۳۷۲۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی کل سپاه، ۲۵/۷/۱۳۶۶.

در شهر اهواز اظهار داشت: برای آموزش و آشنا ساختن آنان با چگونگی مقابله با بمباران شیمیایی دشمن قرار است هفته ای یک بار در نقاط مختلف شهر اهواز مانور پدافند شیمیایی انجام شود.

مانور پدافند شیمیایی در دیگر شهرهای خوزستان از جمله ماه شهر، بهبهان، سوسنگرد، شادگان، هویزه، رامهرمز، شوش و اندیمشک انجام شده و مورد استقبال مردم قرار گرفته است. (۱)

۴۱

در یک درگیری شدید نظامی در خلیج فارس هلی کوپترهای امریکایی به روی سه فروند قایق ایرانی آتش گشودند و آنها را غرق کردند. در این درگیری رزمندگان اسلام در دفاع از خود یک فروند از هلی کوپترهای مهاجم امریکا را با موشک استینگر هدف قرار دادند و ساقط کردند. (۲)

درگیری در ساعت ۲۲ امروز با حمله هلی کوپترهای امریکا به قایق های تندرو ایران در ۱۸ مایلی جزیره فارسی شروع شد که به مدت نیم ساعت ادامه داشت. در گزارش فرماندهی نیروی دریایی سپاه به فرمانده کل سپاه درباره این درگیری آمده است: «بعد از آنکه حدود دو ساعت قایق ها در منطقه غرب جزیره فارسی مشغول گشت زنی بودند، ناگهان هلی کوپترهای امریکایی، که تا ۲۰۰ متری قایق ها نزدیک شده بودند، به قایق ها تیراندازی می کنند که بلافاصله برادران با دوشکا و مینی کاتیوشا به مقابله با آنان می پردازند. در این حال یکی از برادران یک موشک استینگر به سمت هلی کوپتر امریکایی پرتاب می نماید که بعد از ۳ ثانیه انفجار هلی کوپتر را در هوا مشاهده می نمایند و از این مرحله فیلم برداری نیز شد ولی دوربین فیلم برداری به داخل دریا پرتاب شد. بعد از آن هم قایق ها مورد هجوم مجدد و وسیع حدود ۵ فروند هلی کوپتر قرار می گیرند که همگی آنها [قایق ها] مورد اصابت قرار گرفته و آتش می گیرند و برادران به داخل دریا پرتاب می شوند. هلی کوپترهای امریکایی مدت یک ساعت و نیم به برادران در داخل دریا تیراندازی می کنند که تعدادی از برادران را در حالی که در دریا شناور بودند به شهادت می رسانند.» (۳)

اصغر کاظمی از مسئولان نیروی دریایی سپاه در مصاحبه با راوی مرکز مطالعات درباره جزئیات این درگیری گفت:

«لنج ساعت ۷ صبح از بوشهر به جزیره فارسی رفت. تیم عملیاتی نیز ساعت ۱۱ صبح حرکت می کنند. بچه ها یازده نفر بودند که دو نفرشان مسئولیت موشک استینگر را داشتند و بقیه خدمه های شناورها و سلاح ۱۰۷ (مینی کاتیوشا) بودند. بعد از ظهر به جزیره فارسی می رسند و حدود ساعت ۵ بعد از ظهر چیزی را در رادار می گیرند که حدود ۱۳ تا ۲۰ مایل با جزیره فارسی فاصله داشت. به آن سمت می روند. در ۱۸ مایلی غرب جزیره فارسی بویه ای است که آنجا توقف می کنند. در ساعت ۹:۴۵ شب با جزیره فارسی تماس گرفته و اعلام وضعیت می کنند. پس از آن دیگر تماسی نداشتند تا اینکه نیروهای جزیره فارسی در ساعت ۱۰:۱۰ شب انفجار شدیدی را در آن سمت می بینند و پس از آن تا ساعت ۱۰:۳۰ شب شاهد درگیری متقابل تیربار و مینی کاتیوشا بوده اند و پس از آن متوقف می شود.

ص: ۲۹۱

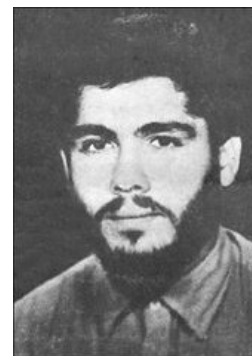
۱- ۸. مأخذ ۳، ص ۶، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۷/۱۳۶۶.

۲- ۹. مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، نشریه "بررسی جنگ"، شماره ۱، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۲۱ تا ۲۴، گزارش اجمالی از چگونگی درگیری شناورها با ناوگان امریکایی

۳- ۱۰. سند شماره ۰۲۹۵۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی نیروی دریایی سپاه پاسداران، به فرماندهی کل سپاه

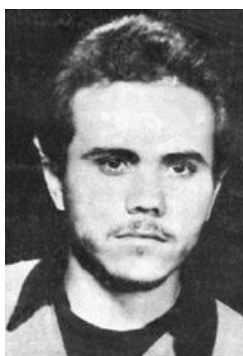
مسئول نیروها، نادر مهدوی از بهترین بچه های نیروی دریایی بود. بیژن گرد معاون مهدوی بود. نصرالله شفیعی دوره فرماندهی را می دید.» در این درگیری نابرابر علاوه بر این سه تن، برادران: مهدی محمدی ها، غلام حسین توسلی، خداداد آبسالان و مجید مبارکی شهید شدند. (۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از یک مقام آگاه نظامی گزارش داد: «در جریان پاسخگویی رزمندگان اسلام به تهاجم نظامیان امریکایی (به قایق های ایرانی) یک فروند هلی کوپتر امریکا هدف آتش موشک استیونگر رزمندگان ما قرار گرفته و در خلیج فارس سقوط کرد. سقوط هلی کوپتر امریکایی با انفجار مهیب و نوری در آسمان منطقه توأم بود.

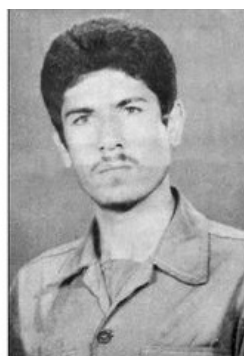

شهید نادر مهدوی

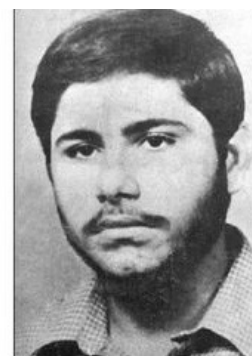
تصویر

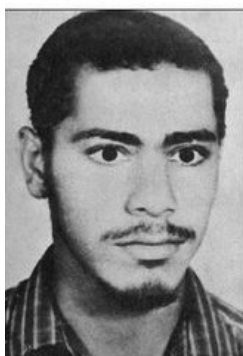
شهید مهدی محمدی ها

شهید نصراله شفیعی

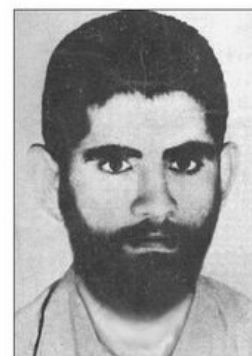
شهید بیژن گرد

شهید مجید مبارکی

شهید خداداد آبسالان

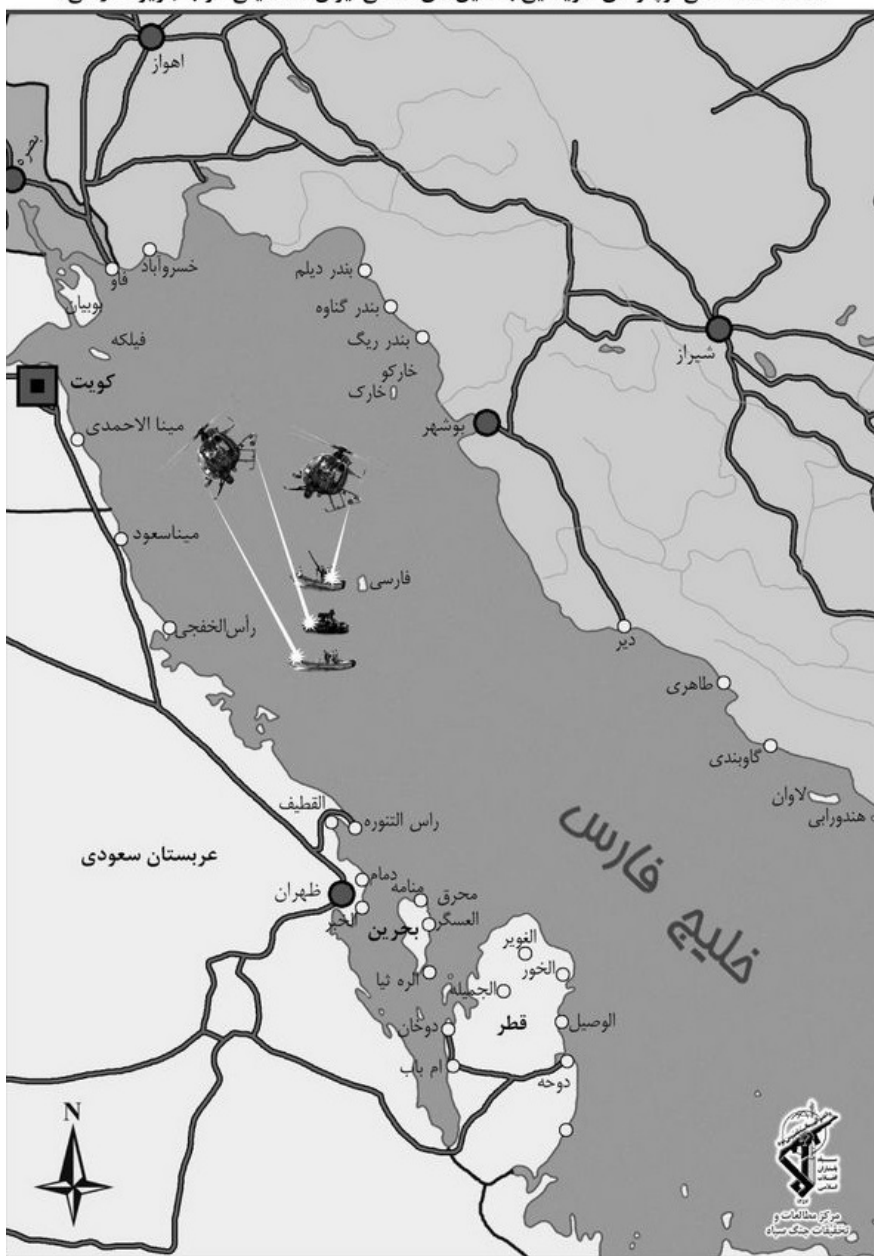
شهید غلامحسین توسلی

شب هنگام پنج هلی کوپتر امریکایی به قایق های گشتی نیروی دریایی سیاه حمله کردند. در این حمله سه قایق هدف قرار گرفت و ۵ تن از رزمندگان شهید و ۶ تن مجروح و اسیر شدند. (دو تن از مجروحان نیز در اسارت امریکایی ها به شهادت رسیدند.) در این درگیری یک هلی کوپتر امریکایی نیز هدف موشک استیونگر رزمندگان قرار گرفت و سرنگون گردید.

ص: ۲۹۲

منطقه حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های گشتی ایران (۱۸ مایلی غرب جزیره فارسی)

منطقه حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های گشتی ایران (۱۸ مایلی غرب جزیره فارسی)

همچنین در جریان درگیری قایق های ایرانی و هلی کوپترهای امریکایی، چند ناوچه امریکایی نیز به کمک هلی کوپترها شتافتند که با آتش سپاهیان اسلام روبه رو شدند و یک ناوچه امریکا نیز هدف موشک های سبک رزمندگان قرار گرفت و آسیب دید.»(۱)

درگیری مستقیم نظامی ایران و امریکا بین دو هلی کوپتر ام.اچ.۶ از واحد اطلاعات مخصوص "مگ دانل داگلاس" و قایق های ایرانی به وقوع پیوست (ضمیمه دارد)(۲). بنا به اظهار واینبرگر وزیر دفاع امریکا، هلی کوپترهای امریکایی بدون کسب اجازه از مرکز فرماندهی درگیری را شروع کردند و هیچ نوع مکالمه رادیویی بین هلی کوپترها و قایق های ایرانی نبوده است.(۳)* (۴)

"کردزمن" در کتاب "درس هایی از جنگ مدرن" درگیری را چنین توضیح می دهد: «در این روز نیرویی متشکل از یک رزم ناو و سه قایق تندروی ایران به طرف شناور هرکولس که نیروهای امریکایی از آن به عنوان پایگاهی در نزدیکی جزیره فارسی استفاده می نمود، حرکت کردند. وقتی هلی کوپترهای امریکایی به طرف نیروهای ایران به پرواز درآمدند که آنها مستقیماً در حال حرکت به سوی پایگاه امریکا بودند. در نتیجه قایق های ایران به سوی هلی کوپترهای امریکایی آتش گشودند. هلی کوپترهای ارتش امریکا بلافاصله به آتش نیروهای ایرانی پاسخ دادند. آنها به ۴ قایق نیروهای ایران حمله کرده و یکی از قایق های تندرو را غرق نمودند و به دو قایق دیگر آسیب رساندند. رزم ناو ایران نیز از صحنه فرار کرد. اجساد هشت ایرانی کشته شده را واحدهای "Seal" امریکا که از قایق های گشتی استفاده می کردند، از آب گرفتند و شش تن نیز به اسارت درآمدند. بررسی های انجام شده در قایق های صدمه دیده نشان داد که حداقل یک فروند از این قایق ها موشک های استینگر ساخت امریکا از نوع موشک هایی که به مجاهدین افغانی داده شده بود، در اختیار داشت.»(۵)

۵۱

یک نفتکش ژاپنی موسوم به تومو - ۸ (Tomoe ۸) ساعت ۹:۴۵ صبح امروز در ۶۰ مایلی شرق بندر عربستانی جیبیل هدف حمله هواپیماهای عراقی قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد.(۶) ناخدای تومو - ۸ در پیامی اعلام کرد، سه تن از خدمه نفتکش از جمله مهندس آن به طور سطحی مجروح شده اند. موشک به موتور خانه اصابت کرده و موجب بروز آتش سوزی شده

ص: ۲۹۴

۱- ۱۲. روزنامه اطلاعات، ۱۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- در ضمیمه این گزارش، مشروح واقعه درگیری و رفتار نظامیان امریکا با اسیران، از زبان سه تن از اسیران این حادثه نقل شده است.

۳- * واینبرگر، وزیر دفاع امریکا در خاطرات خود، درست بر خلاف نوشته ها و خبرهای اولیه، برای اینکه مسئولیت آغاز حمله را متوجه ایران سازد و برای حمله امریکا دلیل منطقی بیاورد، آغاز حمله را به ایران نسبت داده و نوشته است: «سه قایق کوچک ایرانی به طرف یکی از هلی کوپترهای دیده بانی ما که مشغول بررسی امواج راداری بودند، تیراندازی کردند. هلی کوپتر تقاضای کمک کرد. سه قایق ایران متشکل از یک "بوگامر" و دو قایق از نوع "ویلر" با آتش توپ هلی کوپتر آسیب دیده یا منهدم شدند.» مفیدی طباطبایی، مهران، نبرد در خلیج فارس، فصلی از کتاب خاطرات کاسپار واینبرگر: (تهران نشر حریر، بهار ۱۳۷۰)، ص ۴۵.

۴- ۱۳. روزنامه اطلاعات، ۲۳/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴، به نقل از روزنامه واشنگتن پست، ۱۸/۷/۱۳۶۶.

۵- ۱۴. آنتونی کردزمن، درس هایی از جنگ مدرن، ترجمه حسین یکتا، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه، ص ۳۶۹ و ۳۷۰، منتشر نشده.

۶- ۱۵. Sreed har kapil Kaul. Tanker Wa, Aspect Of Iraq – Iran War (۱۹۸۰ – ۸۸). New Delhi: .

است. ناخدای نفتکش - که متعلق به یک شرکت ژاپنی مستقر در سنگاپور است - گفت: «نمی‌داند موشک از یک هواپیما شلیک شده است یا یک کشتی سریع‌السیر، ولی بعد از حمله شاهد پرواز یک فروند هلی کوپتر امریکا بر فراز نفتکش بود.» (۱)

عراق در اطلاعیه نظامی خود اعلام کرد: «در ساعت ۹:۳۰ صبح امروز جنگنده‌های ما به یک هدف دریایی در جنوب جزیره خارک حمله کرده و آن را به آتش کشیدند.» (۲) خبرگزاری رویتر نیز گزارش داد: «یک موشک منفجر نشده در نفتکش تومو - ۸ که هدف یک حمله مرموز قرار گرفت، سبب شده است که کارشناسان، عراق را عامل این حمله معرفی کنند. نفتکش تومو - ۸ در اجاره ایران نبود بلکه یک نفتکش در حال تردد به بنادر عربستان سعودی به شمار می‌رفت. دور بودن فاصله شلیک موشک‌های آگروسه سبب می‌شود انتخاب دقیق هدف مشکل‌تر باشد و ناوچه امریکایی استارک نیز قربانی یکی از همین دسته مشکلات شد.» (۳)

وزیر امور خارجه ژاپن (تاداشی کوراناری) در واکنش به این حمله گفت: «ژاپن به اقدام دیپلماتیک دست نخواهد زد. نفتکش خسارات دیده (تومو - ۸) به عنوان یک کشتی ژاپنی تلقی نمی‌شود؛ این نفتکش در پاناما به ثبت رسیده، خدمه آن برمه‌ای بوده و شعبه یک شرکت ژاپنی در سنگاپور آن را اجاره کرده است.» (۴)

۶۱

گروه کومه له در دو نوبت، در ساعات ۲۴ و ۲ بعد از نیمه شب با هدف به سقوط کشاندن پایگاه "خاست" از محور "بیساران" به این پایگاه، حمله کرد. این حمله با استعداد ۶۰ تن از افراد کومه له که آنها را "الیاس توفیقی" فرماندهی می‌کرد، اجرا شد، هر دو حمله با مقاومت نیروهای پایگاه مواجه گردید و پس از حدود دو ساعت درگیری، مهاجمان مجبور به عقب نشینی شدند. در این درگیری‌ها یکی از نیروهای پایگاه شهید شد. (۵)

در روستای "کانی دینار" از توابع میوان نیز تعدادی از عناصر کومه له به مقر گردان ژاندارمری میوان حمله کردند. نیروهای کومه له سپس با اجرای کمین در مسیر نیروهای کمکی بانه، یک تن از آنها را شهید و یک تن دیگر را مجروح کردند. (۶)

۷۲

ارسال کمک‌های نقدی و غیرنقدی مردم، جنبه دیگری از حضور مردم ایران در صحنه و حمایت از جبهه و جنگ است. ستادهای پشتیبانی ادارات، ستاد جذب و هدایت کمک‌های مردمی، ائمه جمعه و جماعت در شهرها و روستاها، راه‌های جذب این کمک‌ها هستند و از این طریق مردم شهرها با رزمندگان جبهه‌های جنگ احساس همفکری و همراهی می‌کنند. کمک‌های مردمی شامل طیف وسیع نیاز رزمندگان از جمله مواد غذایی، پوشاک، لوازم سنگرسازی، لوازم تحریر و کتاب می‌شود. افراد کمک‌کننده نیز به همان نسبت فراوان هستند. این کمک‌ها که از همه شهرها و روستاها جمع‌آوری می‌شود، گاهی به صورتی

ص: ۲۹۵

۱- ۱۶. مأخذ ۳، ص ۱۵، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۱۶/۷/۱۳۶۶.

۲- ۱۷. سند شماره ۰۸۸۲۷۳، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲ - معاونت اطلاعات، به سماجا ۳، ۱۶/۷/۱۳۶۶.

۳- ۱۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش‌های ویژه"، شماره ۲۰۸، ۲۳/۷/۱۳۶۶، ص ۴۱ و ۴۲، دوی - خبرگزاری رویتر، ۲۱/۷/۱۳۶۶.

۴- ۱۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش‌های ویژه"، شماره ۲۰۴، ۱۸/۷/۱۳۶۶، ص ۴۷، توکیو - خبرگزاری فرانسه،

۱۷/۷/۱۳۶۶.

۵-۲۰. سند شماره ۰۹۷۷۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهداء، به قرارگاه مرکزی نیروی زمینی سپاه پاسداران، ۱۳۶۶/۷/۲۸؛ و - سند شماره ۰۸۸۳۰۶ سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع) (کردستان) - اطلاعات، به ستاد مشترک سپاه پاسداران - معاونت اطلاعات، ۱۳۶۶/۷/۱۹.

۶-۲۱. سند شماره ۱۴۱۵۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی، شماره ۲۹، ۱۳۶۶/۷/۱۲، ص ۱۱.

گروهی و جمعی و زمانی به صورت انفرادی است. فقیر و غنی در این امر مشارکت دارند و هر کس به وسع خود کمک می کند. پیرزنی با هدیه چهار تخم مرغ و ثروتمندی با اهدا ماشین، درصدد حمایت از رزمندگان هستند و شهرهای مختلف کشور هر روز شاهد ارسال کمک های مردمی به جبهه های جنگ است. روزنامه جمهوری اسلامی فهرست اقلام کمک های مردم شهرهای بهشهر، رامهرمز، شفت، همدان، لالی، آستانه اشرفیه، تالش، منجیل، کوهبنان، هفتگل، اصفهان، کرمان، سمنان، ایذه، مسجد سلیمان، رامشیر، باغ ملک، گتوند و قزوین را به صورت ریز درج کرده است که می تواند نمونه ای از حمایت های مردمی از جبهه های جنگ باشد. (۱)

۸۱

قائم مقام وزارت خارجه ترکیه که حامل پیام رئیس جمهور ترکیه بود به طور جداگانه با ریاست جمهوری اسلامی ایران و نخست وزیر دیدار و درباره روابط دو کشور، جنگ ایران و عراق و بحران خلیج فارس گفت و گو کرد. در این دیدارها مسئولان جمهوری اسلامی ضمن قدردانی از بی طرفی ترکیه، بر ضرورت خروج نیروهای امریکایی از منطقه خلیج فارس تأکید کردند. آیت الله خامنه ای با تأکید بر اینکه این حضور روزافزون نظامی امریکا است که خلیج فارس را در معرض انفجار قرار داده، گفت: «همه کشورها اعم از کشورهای منطقه خلیج فارس و نیز کشورهایی که به نحوی در خلیج فارس منافی دارند علاقه مند به حفظ آرامش منطقه هستند و باید بر امریکا فشار بیاورند تا از تشنج آفرینی در خلیج فارس پرهیز کند، زیرا عامل اصلی ناامنی و مشکل اصلی منطقه حضور خود امریکاست.» (۲)

مهندس میرحسین موسوی نیز گفت که امنیت خلیج فارس در سایه بی طرفی کشورهای خلیج فارس در جنگ امکان پذیر است و اصولاً امنیت خلیج فارس تجزیه پذیر نیست و حمله به کشتی ها و تأسیسات نفتی ما، همه تأسیسات و کشتی های نفتی را در خلیج فارس آسیب پذیر خواهد کرد. (۳)

۹۲

مذاکرات پنج عضو دائمی شورای امنیت برای بررسی جنگ ایران و عراق آغاز شده است و به گندی پیش می رود. دیپلمات های سازمان ملل می گویند: «هیئت های پنج قدرت بزرگ امیدوارند تا در مدت زمانی کوتاه درباره رئوس مطالبی که به دبیرکل اجازه می دهد تا گفت و گوهایش با ایران و عراق را از سرگیرد به توافق برسند. در صورتی که پنج عضو دائمی به توافق برسند، این پیشنهاد به دکویار تسلیم خواهد شد. در گزارش کاری که در این باره تهیه شده است مسئله امکان تحریم تسلیحاتی که امریکا و انگلیس از شورای امنیت می خواهند آن را علیه ایران اعمال کند گنجانده نشده است. گزارش کار تهیه شده بر پایه قطعنامه بیستم ژوئیه (۲۹ تیر) شورای امنیت تهیه شده و پاسخی به درخواست دبیرکل سازمان ملل برای دریافت رهنمودهایی برای تلاش های بعدی صلح است.» (۴)

ص: ۲۹۶

۱- ۲۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۷/۱۳۶۶، ص ۸.

۲- ۲۳. روزنامه رسالت، ۱۸/۷/۱۳۶۶، ص ۲، تهران خبرگزاری جمهوری اسلامی.

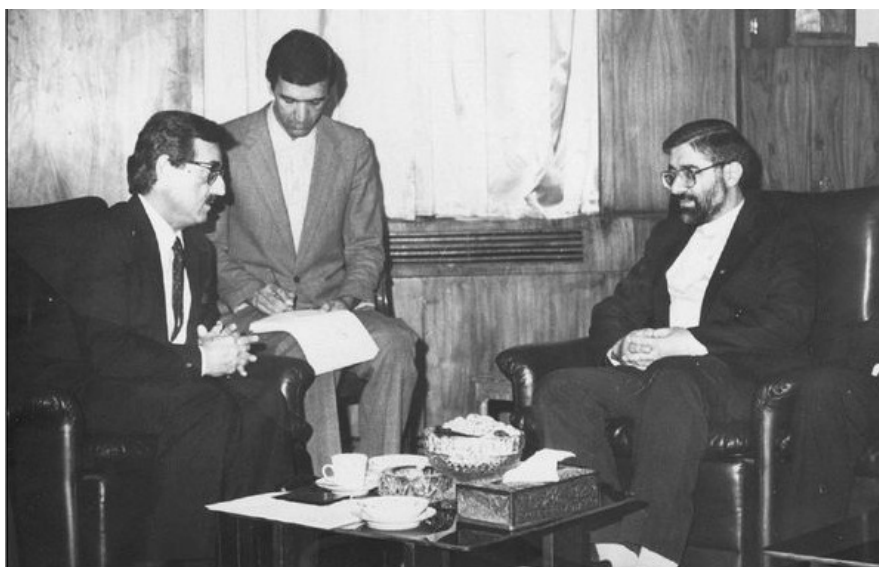
۳- ۲۴. مأخذ ۱۲، ص ۳، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۴- ۲۵. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱۰، خبرگزاری رویتر.

دیدار قائم مقام وزیر خارجه ترکیه با رئیس جمهوری اسلامی ایران

دیدار قائم مقام وزیر خارجه ترکیه با رئیس جمهوری اسلامی ایران

دیدار قائم مقام وزیر خارجه ترکیه با نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران

دیدار قائم مقام وزیر خارجه ترکیه با نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران

راديو امريكا نيز در گزارشي مفصل از مقر سازمان ملل متحد گفت: «بیش از يك هفته است که نمایندگان پنج عضو دائمی شورای امنیت مذاکرات خود را درباره جنگ ایران و عراق از سر گرفته اند که دیدارهای جاری حساس ترین زمان مذاکرات درباره جنگ است. در سازمان ملل مذاکرات بسیار کند پیش می رود. برخورد پنج عضو دائمی شورا با گزارشي که دبیرکل سازمان ملل به دنبال سفرش به تهران و بغداد به شورا ارائه کرد، بسیار پیچیده است.

دبیرکل در گزارشي که روز ۲۵ سپتامبر (۳ مهر) به شورای امنیت داد گفته است برای پذیرفتن صلح، تهران خواستار تشکیل کمیسیون ویژه ای است که آغازکننده جنگ را مشخص کند. تهران همچنین گفته بود که تنها در این صورت آتش بس غیر رسمی را خواهد پذیرفت.

شورای امنیت هنوز موضع رسمی اش را درباره طرح دبیرکل اعلام نکرده است و حتماً چنان که آقای پرز دکوئیار درخواست کرده بود، شورا از علنی کردن این طرح نیز خودداری می کند و اصرار دارد که نکات طرح سری باقی بماند. ظاهراً از نظر ایران گزارش دبیرکل بسیار مثبت است و به گفته منابع آگاه موضع ایران درباره این طرح نیز مثبت می باشد. امریکا و انگلستان با اجرای طرح یعنی با دادن دست باز به دبیرکل مخالفت می کنند چون مایل نیستند که عراق به عنوان آغازکننده جنگ مشخص شود. در این میان موضع فرانسه، چین و شوروی میانه روتر به نظر می رسد.

می توان حدس زد که طی چند روز آینده شورا به دبیرکل چراغ سبز بدهد که کارش را ادامه بدهد، ولی به احتمال قوی دست دبیرکل را به کلی باز نخواهد گذاشت. ناظران در سازمان ملل معتقدند که امریکا و انگلستان تنها در صورتی با تشکیل کمیته ویژه موافقت خواهند کرد که ایران نیز به عنوان ادامه دهنده جنگ محکوم شود. از طرف دیگر شواهد حاکی از آن است که اگر شورا تصمیم بگیرد دست دبیرکل را باز بگذارد و کمیته ویژه ای مشخص کند که چه کسی جنگ را آغاز کرده، جمهوری اسلامی ایران با یک آتش بس رسمی و فوری موافقت خواهد کرد.»

راديو امريكا افزود: «می توان گفت که بار دیگر تهران با زرنگی تمام توپ را به زمین شورای امنیت افکنده است چون بر خلاف انتظار شورا پیشنهادی دبیرکل را پذیرفته است.»^(۱)

۱۰۱

با وجود اینکه جمهوری اسلامی ایران بارها اعلام کرده که در صورت بی طرفی کویت و عربستان در جنگ هیچ گونه تهدیدی از جانب ایران متوجه آنها نیست و حتی برای برقراری امنیت خلیج فارس پیشنهاد همکاری با کشورهای منطقه را داده است، اما دو رژیم کویت و عربستان چنان سرنوشت خود را به رژیم عراق گره زده اند که حتی جرئت اعلام بی طرفی ندارند و همین بر احساس تهدید از جانب ایران و نگرانی آنها افزوده است. دعوت کویت از امریکا برای حضور در خلیج فارس و نصب پرچم امریکا بر نفتکش هایش نیز از اضطراب رژیم کویت نکاسته است و این رژیم ضمن اینکه وانمود می کند ناچار به کمک به عراق و همکاری با این کشور است، درصدد برآمده تا با جلب نظر ایران حتی المقدور از تهدیدات احتمالی ایران بکاهد.

ص: ۲۹۸

از جمله اقدامات کویت در این زمینه، دیدار امروز نماینده کویت در سازمان ملل با نماینده ایران در این سازمان است. وی در این دیدار گفت: «قبل از هر چیز باید پرسیم آیا خیال دارید کویت، بحرین، عربستان و تمام کشورهای خلیج را از دست بدهید؟ می دانید که ما همه یکی هستیم، روابط عربی داریم... در قبال اشغال سفارت صبر کردیم و اجازه ندادیم کسی تجاوزی به سفارت شما بکند ولی شما همه چیز را قطع کردید... شما به امارات و عمان هیئت می فرستید و با آنها مذاکره می کنید و با ما اصلاً حرف نمی زنید. کسی را بفرستید و کسی را دعوت کنید که حرف تازه ای مستقیماً مطرح شود و این سوء تفاهات از بین برود و امریکا سوء استفاده نکند. ما می بایست در برابر کار تهران مقابله به مثل می کردیم ولی وقتی چهار نفر از دیپلمات های شما را فرستادیم شما پاک قطع کردید، چرا؟ درست است که ما کشور کوچکی هستیم ولی بزرگ و کوچک از نظر حقوقی همانندند. شما در مورد جنگ از ما توقع بی جا دارید. شما انتظار دارید که ما نسبت به عراق مثل یک کشور آفریقایی که ارتباط و مرز مشترکی با عراق ندارد و از معرکه دور است عمل کنیم و بی تفاوت باشیم و ارتباط ما را با عراق نادیده می گیرید. ما در برابر عراق، عین شما هستیم در برابر روسیه؛ همان طور که شما مجبورید در برابر روسیه برخی مشکلات را تحمل کنید و به روی خودتان نیاورید، ما هم مجبوریم برخی تحمیل های عراق را قورت بدهیم، چرا وضع ما را درک نمی کنید. ترکیه هم به عراق کمک می کند چرا به ترکیه فشار نمی آورید؟ چطور با عمان گرم هستید ولی با ما مثل یک دشمن؟ ما خواهان حسن همجواری هستیم. ما می خواهیم با شما روابط خوب داشته باشیم. ما طرفدار عراق نیستیم، ما طرفدار صلح هستیم. طرفداری ما را از صلح عین حمایت از صدام تفسیر نکنید. ما مجبوریم به دلیل وضع خاص خودمان در روابط مان با عراق این موضع را داشته باشیم...»

نماینده جمهوری اسلامی در سازمان ملل پس از تشریح عملکرد کویت در حمایت از عراق در بعد سیاسی و اقتصادی و گشودن بنادر و راه ها برای حمل تسلیحات عراق و همچنین فعالیت های سیاسی کویت در محافل بین المللی به نفع صدام، گفت: «اختلافات اساسی دو کشور را به صورت زیر تقسیم بندی می کنیم: ۱- شما مسئول آمدن نیروهای امریکا به خلیج فارس هستید. ۲- شما به عنوان کسی که به صدام کمک های همه جانبه می کند شریک در جنگ هستید. ۳- راه های آبی شما هم امنیت خودش را از دست داده، بنابراین کاری که باید بکنید این است که بیرق زنی امریکا را خاتمه بدهید و اعلان کنید به حضور امریکا نیاز ندارید و امریکایی ها باید خارج شوند.»

نماینده کویت: «ولی امریکایی ها که به حرف کویت خارج نخواهند شد.»

نماینده ایران: شما بیرق زنی را لغو کنید و خواهان خروج بشوید، از نظر ما کافی است.»

نماینده کویت: «امنیت کشتی های ما چه می شود؟ ما به غیر از نفت چیز دیگری نداریم. اگر امنیت نداشته باشیم مردم از گرسنگی می میرند.»

نماینده ایران: «در مورد امنیت خلیج فارس ما حاضریم با شما به توافق برسیم به شرط اینکه شما هم حاضر باشید در مورد امنیت مردم ما با ما به توافق برسید و حداقل اینکه در جنگ رسماً و علناً بی طرفی اعلام کنید. البته در مورد جزئیات آن می توانیم مذاکره کنیم. برای چارچوب اجرایی کار از تهران رهنمود خواهیم خواست و شما نیز با شیخ صباح [وزیر خارجه کویت] صحبت کنید و برای یک چارچوب اجرایی اختیاراتی بگیرید که بعداً وارد جزئیات عملی شویم.»

گفتنی است که نماینده کویت روز بعد از این مذاکره در تماسی اعلام کرد که شیخ صباح تمام پیشنهادهای ایران را اجمالاً پذیرفته است و آماده است در هر سطحی که ما بخواهیم چه در تهران و چه در کویت درباره اجرای آنها مذاکره کند.

در نظریه ای که در پایان این گزارش درج شده، آمده است: «هر چند وزیر خارجه کویت پیشنهادهای و یا چارچوب کلی را که نماینده ایران ارائه کرده پذیرفته است ولی امید چندانی به اینکه کویت مسئله پرچم امریکا یا عدم حمایت از عراق را قبول کند وجود ندارد، زیرا کویت فرصت های بسیار مناسب تری برای این موضوع داشت و هیچ اقدامی نکرد، ولی در این مقطع نه کویت می تواند چنین تمایلی داشته باشد و نه غرب تن به پذیرش آن خواهد داد.» (۱)

۱۱۱

با هدف ایجاد محدودیت ها و تنگناهای بیش تر برای جمهوری اسلامی در تهیه تجهیزات و لوازم مورد نیاز جنگ، فشارهای غرب بر عوامل واسطه و کارخانه های طرف معامله با ایران هر روز شدیدتر شده و از طرق گوناگون روانی، اجتماعی، حقوقی و... اعمال می شود در حالی که عراق به آسانی تجهیزات نظامی وارد می کند. مجله آلمانی "اشترن" در مقاله ای بدون اشاره به منابع خبری خود، نوشته است: «یک تاجر آلمانی بنام "هانس یو افریم هر" متهم است که برای ایران از آلمان معاملات خرید اسلحه انجام می داده است. گفته می شود که او می خواسته به ایران ۲۰۰ دستگاه تانک آرژانتینی "تام"، ۳۰ هلی کوپتر جنگی امریکایی "کبرا"، ۲۲ جت جنگی فرانسوی "میراژ - ۵" بفروشد.

همچنین خبری درباره دست داشتن سفیر ایران در آلمان، محمد جواد سالاری در خرید اسلحه برای ایران در آلمان پخش شده بود که بر اساس آن سالاری می خواسته ۲۰ هزار موشک امریکایی "تاو" از طریق آلمان بخرد.

در بندر هامبورگ هلی کوپترهای غیرنظامی را به نظامی تبدیل می کنند و به ایران حمل می نمایند. در مونیخ هم دادستانی علیه تاجر آلمانی آقای "استفان کامیرز" تحقیقات می کند که او قادر بوده انواع اسلحه ها را برای ایران بخرد. مانند تفنگ و مهمات اسرائیلی به ارزش ۸۲ میلیون دلار. این مجله به نقل از مقامات اطلاعات انگلیس نوشته است که سالن ترانزیت فرودگاه فرانکفورت محل مناسبی برای این گونه معاملات است و مقامات ایرانی به آنجا آمده و با تجار بین المللی اسلحه مذاکره می کنند. مذاکرات مربوط به خرید ۴۵۰ هزار گلوله توپ و خمپاره فرانسوی به ارزش

ص: ۳۰۰

۷۰۰ میلیون فرانک هم به وسیله شرکت لوشر و مأموران ایرانی در فرودگاه فرانکفورت انجام شده است. از آنجا که کشورهای جهان معاملات تسلیحاتی با ایران را تحریم کرده اند ایرانی ها مجبورند از طریق شرکت های کوچک واسطه، سلاح های جنگی خود را تأمین کنند.»^(۱)

گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از "رم" نیز حاکی است: «حزب چپ گرای دمکرات پرولتاریا در ایتالیا به منظور متوقف کردن تحویل هشت دستگاه ژنراتور به ایران برای یک نیروگاه هسته ای، پنجشنبه شب به کارخانه "انسالدو" اعتراض کرد. این ژنراتورها باید تا پایان ماه اکتبر (۱۹ آبان) تحویل شوند، لیکن برخی از کارگران کارخانه قصد اعتصاب دارند زیرا اطلاعاتی در دست دارند که این قطعات را می توان برای راه اندازی یک نیروگاه هسته ای به کار گرفت و زایده های آن را در ساختن بمب اتمی استفاده کرد. بنابراین از نظر کارگران ایتالیایی به دلیل موقعیت جنگی در ایران از این قطعات می توان برای اهداف جنگی استفاده کرد.»^(۲)

در همین حال روزنامه الرأی العام چاپ کویت نوشت: «عراق اخیراً چند کشتی جنگی و دو زیردریایی به منظور تقویت یگان های شناور خود در اطراف بندر "عمیق" عراق (البکر و العمیه)، از یک کشور عربی دریافت کرده است. عراق همچنین موشک های دوربرد زمین به زمین به مقدار محموله چهار فروند هواپیمای حمل و نقل نظامی سی - ۱۳۰ دریافت کرده است. ارسال این سلاح ها به عراق که به صورت اقدامی سریع صورت گرفت، در چارچوب همکاری های نظامی میان عراق و کشور عربی یاد شده برای مقابله با تحولات اوضاع در منطقه شمالی خلیج فارس می باشد.»^(۳)

۱۲۱

روزنامه های کویتی با بحرانی شدن اوضاع خلیج فارس به خصوص پس از درخواست کویت از امریکا برای اسکورت نفتکش های کویتی، جنگ تبلیغاتی خود را علیه جمهوری اسلامی ایران تشدید کرده اند و هر روز با بهانه ای آن را ادامه می دهند. در پی درج مقاله ای در "آبزرور" درباره ارسال سلاح از اسرائیل به ایران روزنامه ها و رادیو های غربی، ترکیه، پاکستان و به خصوص کویت و عربستان هر روز با نوشتن مطالبی از جمله فروش سلاح به ایران، دیدار مقام های ایرانی با نمایندگان اسرائیل در ترکیه، توافق ایران و اسرائیل برای انتقال یهودیان ایران به اسرائیل از طریق اتریش و پاکستان، درصددند هم زمان با طرح تحریم تسلیحاتی و فشارهای امریکا، جمهوری اسلامی را در سطح منطقه و جهان منزوی کنند و با کم رنگ کردن خطر اسرائیل، بر اختلافات موجود میان اعراب فائق آمده و آنها را در برابر ایران قرار دهند. برای نمونه روزنامه الرأی العام چاپ کویت نوشت: «یهودیان ایرانی که اخیراً از طریق "وین" به فلسطین اشغالی رسیده اند در واحدهای مسکونی منطقه عقلاان فلسطین اشغالی اسکان داده شده اند.» این روزنامه افزود: اسرائیل ۸۰۰ واحد مسکونی برای اقامت یهودیان ایرانی مهاجر در نظر گرفته است. رژیم اسرائیل یهودیان ایرانی را پس از رسیدن به فلسطین اشغالی برای انجام خدمت نظام در جبهه "جولان" در مرزهای

ص: ۳۰۱

۱- ۲۸. مأخذ ۶، ص ۴۹، بن - خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از مجله آلمانی اشترن.

۲- ۲۹. مأخذ ۱۹، ص ۵۵، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۰. مأخذ ۳، ص ۹، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از مجله الرأی العام، ۱۶/۷/۱۳۶۶.

جنوبی فلسطین با سوریه مستقر کرده است.» از سوی دیگر، روزنامه کویتی الانباء نیز طی مقاله ای در شماره امروز خود انتقال یهودیان ایران به اسرائیل را توطئه ای علیه اعراب خواند و افزود: «ایران دشمن اول امت عرب به شمار می رود. اعراب باید قبل از هرگونه برخورد با اسرائیل، حاشیه شرقی خلیج [فارس] را که تحت اشغال ایران است آزاد کنند.» الانباء افزود: «ایران و اسرائیل یک پیمان مشترک برای نابودی اعراب بسته اند.» (۱)

۱۳۱

بعد از چند روز بار دیگر یک هواپیمای افغانی از میله های مرزی عبور کرد و به عمق ۵۰۰ متری حریم هوایی جمهوری اسلامی ایران تجاوز کرد. (۲)

ضمیمه گزارش ۲۷۸: گزارش درگیری هلی کوپترهای امریکایی با قایق های سپاه پاسداران در خلیج فارس و رفتار نظامیان امریکایی با اسیران این حادثه از زبان سه تن آنها

سه تن از رزمندگان این حادثه که به اسارت قوای امریکایی درآمدند و پس از چند روز آزاد شدند، واقعه را چنین بیان کردند. رضا کریمی گفت:

«جهت انجام مأموریت محوله به مدت یک ماه از تهران به منطقه دریایی بوشهر رفته بودم. از طرف فرمانده مربوطه مأموریتی به گروه ما ابلاغ شد که شانزدهم مهر برای گشت زنی در آب های خلیج فارس با شناورهای خود از بوشهر به طرف جزیره فارسی حرکت کردیم. پس از طی مسافتی و پشت سر گذاشتن امواج پر خروش دریا، حدود ساعت چهار بعد از ظهر به جزیره فارسی رسیدیم. در آنجا پس از اینکه به مأموریت خود کاملاً توجه شدیم، سلاح های سازمانی و مهمات هر شناور تحویل شد. پس از خداحافظی با یکدیگر، پنج شناور تندرو به طرف منطقه مأموریت به حرکت درآمدند. هوا به تدریج تاریک می شد و امواج دریا سهمناک تر می گشت، و شناورهای ما به پیش می رفت. ساعت هفت شب وضو گرفتیم و نماز مغرب و عشا را داخل شناورهای خود اقامه کردیم. آن شب حال عجیبی در بچه ها بود. نماز که به پایان رسید بچه ها با خضوع و خشوع خاصی با خالق خویش راز و نیاز کردند و برای اجرای مأموریت آماده شدند. در حال گشت زدن چند هدف را در منطقه مشاهده کردیم که پس از شناسایی مشخص شد که کاذب می باشند. در همین حین چند هواپیما از بالای سر ما گذشت که احتمالاً متعلق به کشورهای منطقه و جهت شناسایی و عکس برداری از منطقه آمده بودند، ولی چون حکمی جهت مقابله با این هواپیماها نداشتیم حرکتی از خود نشان ندادیم. پس از رفتن آنها چند هلی کوپتر را در نزدیکی خود احساس کردیم. دقایقی نگذشته بود که هلی کوپترها را به وضوح با چشم غیرمسلح دیدیم و مطمئن شدیم که آنها مربوط به ارتش امریکا می باشد، اما چون نمی خواستیم آغاز کننده درگیری باشیم و مأموریت ما حفاظت و گشت زنی در آب های خودمان بود، هیچ گونه عکس العملی نشان ندادیم، که ناگهان هلی کوپترهای امریکایی بالای سر شناورهای ما ظاهر شدند و یکی از شناورها را هدف موشک قرار دادند. بلافاصله بچه ها به حالت دفاعی درآمدند و به طرف آنان شروع به تیراندازی کردند. ساعت ۵/۹ شب بود. از هلی کوپترها آتش می بارید، اولین هلی کوپتری که به یکی از شناورها حمله کرد به صورت دایره از منطقه درگیری خارج گردید. چون کاملاً غافل گیر شده بودیم، تصمیم گرفتیم به صورت تاکتیکی از منطقه خارج شویم. هنوز چند لحظه ای نگذشته بود که یکی از برادران موشک استیگر را برداشت و با ذکر مقدس یا فاطمه الزهرا(س) به طرف هلی کوپتر دوم که بالای شناور ما بود نشانه رفت، شلیک کرد و به دنبال آن هلی کوپتر امریکایی ها منفجر شد، تکه های گداخته هلی کوپتر در کنار ما بر روی آب می افتاد. در همین دقایق کوتاه دو تا از شناورهای ما موفق شدند خود را از منطقه درگیری نجات بدهند. با منفجر شدن هلی کوپتر امریکایی منطقه مثل روز روشن شد و پس از آن چند هلی کوپتر دیگر آمدند و دو شناور دیگر را مورد تهاجم قرار دادند. شناور ما هم که مورد اصابت موشک هلی کوپترهای

امریکایی قرار گرفته بود، آتش گرفت و ما به داخل آب پریدیم.

ص: ۳۰۲

-
- ۱- ۳۱. مأخذ ۳، ص ۴۱، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از روزنامه الراي العام.
 - ۲- ۳۲. سند شماره ۰۸۸۲۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاجا ۳ - مرکز فرماندهی، به دفتر نخست وزیر، ۱۷/۷/۱۳۶۶.

یکی دیگر از شناورها که موتورش آتش گرفته بود و برادران داخل آن در حال تدافع بودند، هلی کوپتری بالای سرش آمد و آنها را به رگبار بست و سرنشینان آن شناور پس از یک درگیری نابرابر با دژخیمان امریکایی به فیض شهادت نائل شدند. در آن لحظه تمام بچه ها ذکر می گفتند. هر کسی زمزمه ای بر لب داشت و هر عاشقی معشوق واحدی را صدا می کرد؛ نام مقدس "فاطمه الزهرا(س)" را بر لب آوردم و از مولایمان حضرت "ابوعبدالله(ع)" خواستم که باعث نجات ما بشود تا در صحنه های دیگر هم با دشمنان اسلام مبارزه کنیم و از گناهانی که مرتکب شده ایم، پاک گردیم.

در داخل آب و در آن فضا احساس کردم که توانم از دست رفته است ولی ذکر و یاد خدا نیروی عجیبی در من به وجود می آورد. وقتی می خواستم شنا بکنم، متوجه شدم که پای راستم حرکت نمی کند، فهمیدم پایم با گلوله های خفاشان امریکایی مجروح شده است. دستم را به صورتم کشیدم، دیدم که پوست صورتم کنده شده، وقتی دست هایم را لمس کردم پوست دست هایم در کف دستم جمع شد، متوجه شدم که بدنم سوخته است. در طول ۹۰ دقیقه ای که در آب بودیم هلی کوپترهای امریکایی بر بالای سر بچه ها حرکت می کردند و آنها را یکی یکی به رگبار می بستند. در سمت راستم، صدای یکی از بچه ها را که طلب کمک می کرد شنیدم، اما یکبار هلی کوپتری به او نزدیک شد و صدایش دیگر شنیده نشد.

لباس هایم که باعث سنگینی من در آب شده بود، در آوردم و برای اینکه بتوانم از گلوله های هلی کوپترها در امان باشم، جلیقه نجات را هم از تنم در آورده و روی آب رها ساختم و هنگامی که حس می کردم هلی کوپتر به طرف من می آید زیر آب می رفتم و پس از عبور آن دوباره به سطح آب می آمدم. در آن لحظات یکی از برادرها صدا میزد که به طرف بویه [چراغ دریایی] بیاید.

چون جریان آب برخلاف جهت بویه بود، لذا هر چه تلاش می کردیم، آب ما را پایین می برد. کم کم توانم رو به تحلیل می رفت و چون پایم تیر خورده بود و مرتب به زیر آب می رفتم و به بالا-برمی گشتم، دیگر رنم تمام شده بود که به یکبار دیدم شناوری به طرف من می آید، احتمال می دادم که شناور خودی باشد، خوشحال شدم، به سمتش شنا کردم که ناگهان متوجه شدم امریکایی هستند. تفنگداران ویژه امریکایی با هیکل های بزرگ و سلاح های مدرن دور تا دور شناور ایستاده بودند و همه به طرف من نشانه روی می کردند. مجدداً توکل به خدا کردم و رضای خدا را طالب شدم، طنابی را که انداخته بودند، گرفتم و آنها مرا به طرف شناور کشیدند، مردد بودم که طناب را رها کنم یا نه، که در یک لحظه متوجه شدم موهای سرم دردست یک غول امریکایی می باشد. در حالی که نصف بدنم هنوز داخل آب بود، صحنه کربلا و همان لحظه ای که در گودال قتلگاه سر امام حسین(ع) را جدا کردند، در نظرم شکل گرفت. امریکایی انسان نما محکم سر مرا به لبه شناور کوبید که بینی ام شکست، حس کردم که الان سرم را جدا می کنند لذا با یک فشار خودم را داخل آب انداختم. امریکایی ها اسلحه هایشان را به طرفم نشانه گرفتند و دوباره طناب انداختند. با خود گفتم شاید با اسیر شدن بتوانم زنده بمانم تا پرده از جنایت این کاران بردارم. طناب را گرفتم، مرا گرفتند و داخل شناور انداختند و با دستبندهای مخصوص دست ها و پاهایم را بستند و به کف شناور انداختند. دقایقی بعد یکی یکی بچه ها را از آب می گرفتند و به کف شناور می انداختند، اما چون کیسه ای بر روی سرمان بود، یکدیگر را نمی توانستیم ببینیم. از شدت درد جراحات بدن فریاد می زدم که ناجوانمردانه با قنடاق تفنگ به پشتم زده می شد برای اینکه از کتک های آنان در امان باشم با تحمل درد، سکوت کردم. این شناور که حدس می زدم ناوچه باشد، نیم ساعتی در حرکت بود که نزدیک شناور دیگری پهلو گرفت. همان طور که با صورت در کف شناور افتاده بودم، یکی از امریکایی ها پاهایم را گرفت و از زمین بلند کرد و بعد مثل یک کیسه برنج به طرف بالا که شناور بزرگ بود پرتاب کرد. افراد داخل شناور بزرگ تر، گو اینکه عقده بیش تری داشتند، از این رو با تمام وجودشان ما را می زدند. پس از اینکه امریکایی ها از زدن ما خسته شدند، ما را به اتاقی بردند. شخص نسبتاً جوانی که فارسی هم بلد بود، جلو آمد و از من مشخصات فردی خواست:

- فامیل؟ - کریمی

- درجه؟ - سرباز

وقتی که مشخصات را نوشت با من کاری نداشت. اما برادران دیگر را اذیت کرده بودند. پس از اینکه همه را چک کردند و مشخصاتی تهیه کردند، ما را با بدنی مجروح سوار هلی کوپتر کردند. نمی دانم ما را در چه وضعیتی قرار داده بودند که باد شدیدی به بدن مجروحان می خورد که از شدت باد لباس هایی که بر تنمان بود پاره می شد و حس می کردم که ما را زیر هلی کوپتر بسته اند. پس از یک ساعت و نیم پرواز، هلی کوپتر بالای ناو امریکایی قرار گرفت. من طوری قرار داشتم که از بالا ناو را می دیدم. سربازان مسلح دور تا دور ناو ایستاده بودند. هلی کوپتر روی سطح ناو فرود آمد؛ سپس ما را در داخل راهرو ناو بردند و حدود ۳۰ دقیقه با همان بدن مجروح و مصدوم از ضرب و شتم جانان امریکایی، در آنجا نگه داشتند.

سربازان می آمدند و تند تند عکس می گرفتند و به دلیل خونی که از ما رفته بود از آنها آب می خواستیم، پس از یک انتظار سخت و دردناک ما را به زیر زمین ناو بردند، در آنجا یک راهرو باریکی بود که چند تخت را در خود جای داده بود. ما را روی تخت ها انداختند و به صورت خیلی سطحی جراحات را پانسمان کردند. هنوز دقایقی از پانسمان جراحات نگذشته بود که فردی نقاب بر صورت وارد شد و دوباره بازجویی از ما شروع شد:

اسمت چیست؟

چند تا شناور بودید؟

از کجا و برای چه آمده اید؟

می دانستم اگر از دادن جواب خودداری کنم، اذیت خواهند کرد و شاید با دادن شکنجه های سخت تر از ما حرف بکشند، در نتیجه حرف هایی را سرهم کردم و به آنها تحویل دادم. از نوع سلاح ها که پرسید، خودم را به بدحالی زدم و به خودم پیچیدم و گفتم: نمی دانم.

فردای آن روز مجدداً همان بازجو آمد و سؤالات روز قبل را از من پرسید. در ناو پایم را که گلوله خورده بود عمل کردند و بدنم را که سوخته بود، موقتاً درمان کردند. دوباره محاکمه و بازجویی شروع شد. این بار مرد میان سالی که فارسی صحبت می کرد به سراغم آمد و برای فریب با خوشرویی برخورد کرد و پرسید:

اسم و نام خانوادگی، نام همسر، تعداد فرزندان، کجا بودی؟

وی ادامه داد: من با تو دوست هستم. حرف هایی که بین من و تو زده می شود، من می دانم و خدا، اگر با من حرف بزنی با هم دوست هستیم؛ و الاً من دیگر از سرنوشت تو خبری ندارم؛ یک سری مطالب را تو باید به من بگویی.

این فرد احتمالاً از سوی سازمان سیا بود. چون پس از انجام کار پزشکی ما را پیش این فرد می آوردند. ابتدا پیشنهاد پول داد و گفت اگر مشکلی داری برای حل می کنم. به او گفتم: فعلاً خوب هستم و هیچ مشکلی ندارم. او فکر کرد که می خواهم با او همکاری کنم. به من گفت: شما فعلاً استراحت کنید بعداً می آیم. مرحله چهارم محاکمه شروع شد. در تمام مراحل از خدا تقاضا می کردم که حرف هایی را بر زبانه جاری سازد که بر علیه جمهوری اسلامی نباشد و سخنانی را که به آنها می گویم در آنان شک به وجود نیارد و قبول

کنند تا خدای نکرده خون بچه هایی که در کنار ما بودند و شهید شدند پایمال نشود و این که ما را زیاد اذیت نکنند.

با توکل به خدا حرف هایی را به آنها گفتم و آنها قبول کردند. این بار بیوگرافی کامل می خواستند. در جواب به سؤالشان پاسخ دادم:

سرباز هستم، یکی از دوستانم گفت بیا برویم در دریا گشت بزنیم که من هم به عنوان کمک قایقران با او آمدم که حالم در آب بهم خورد. وقتی که قایق ها در آب توقف کردند دیدیم چند هلی کوپتر آمدند و ما را به رگبار بستند که شماها ما را از آب گرفتید و من اصلاً از این حرف هایی که شما می زنید اطلاعی ندارم. از من پرسید چرا به جنگ آمده ای؟ گفتم: اهل جنگ نیستم، من سرباز هستم باید فقط خدمت کنم تا مشکلاتم حل شود.

ص: ۳۰۴

بازجو پرسید: مسئول گروه شما کیست؟ مهدوی را می شناسی؟

این مطلب به ذهنم آمد که اینها مهدوی را می شناسند. باید طوری سخن بگویم که ذهنیت آنها را از بین ببرم.

گفتم: مسئول ما یک فرد قد بلندی است (برادر مظفری که قد بلندی داشت و در جمع ما هم بود به ذهنم آمد).

بازجو گفت: نه، اون قد بلنده را که زیاد هم سوخته و چاق است نمی گویم. سپس بازجوی امریکایی راجع به او (مظفری) پرسید که چکاره است. در جوابش گفتم: اصلاً او را ندیده ام من فقط رفیقم را می شناسم.

بازجو فوراً پرسید: در بین اینهاست؟ گفتم نه در داخل قایق کنار من بود. نمی دانم حالا زنده است یا نه.

با جواب های من تقریباً متقاعد شد و گفت دوست داری به ایران بروی؟ گفتم: خوب من خانواده ام در ایران است. می خواهم به ایران بروم.

بازجو گفت: ما شما را به ایران می فرستیم. بگذار از نظر پزشکی آماده بشوید و مشکلی نداشته باشید. ما شما را به ایران خواهیم فرستاد. تا اینکه ما را از آنجا حرکت دادند و با هلی کوپتر به همان ناو اولی بردند. دکترهایی که در آنجا بودند ما را معاینه کردند تا اینکه چند نفر ساک به دست آمدند از آرمی که روی سینه هایشان نصب شده بود، فهمیدم که آنان از صلیب سرخ می باشند. در همین حین مترجمی که همراه افراد صلیب سرخ بود، به نظرم آشنا آمد. به دقت به او نگرستم درست حدس زده بودم. همان بازجویی بود که روزهای اول نقاب بر چهره داشت و از ما بازجویی می کرد. وقتی که به چشم های او خیره شدم احساس می کرد که او را شناخته ام. لذا زیاد طرف من نمی آمد. به هر جهت او افراد صلیب سرخ را به ما معرفی نمود و از ما خواست که مشخصات و درخواستمان را به اینها بگوییم. مجدداً مشخصات خود را برای آنان بیان کردیم و اعلام نمودیم که خواستار اعزام به جمهوری اسلامی ایران می باشیم. صلیب سرخ جهانی به ما پیشنهاد کردند هر جایی که مایل باشید می توانیم شما را به آنجا بفرستیم که ما بار دیگر قاطعانه به صلیب سرخ گفتیم ما هرگز حاضر نیستیم جای دیگری جز ایران برویم. صبح روز بعد، مجدداً از تمام بدنمان که جراحات برداشته بود عکس گرفتند و چشم هایمان را بستند و در حالی که پنبه در گوش های ما گذاشته بودند، به مدت یک ساعت ما را در زیر آفتاب روی ناو نگه داشتند. سپس ما را روی برانکارد بستند و داخل هلی کوپتر گذاشتند. هلی کوپتر از روی ناو امریکا پرواز کرد و پس از یک ساعت پرواز در یک پایگاه فرود آمد. از داخل هلی کوپتر با چشمان بسته سریعاً ما را به داخل هواپیمای ۱۳۰ - C انتقال دادند. هواپیما پس از طی مسافتی در فرودگاه عمان به زمین نشست. نماینده های صلیب سرخ عمان داخل هواپیما آمدند و پس از خوش آمدگویی ما را از هواپیما به داخل آمبولانس بردند. آمبولانس ما را به اورژانس مستقر در فرودگاه مسقط پایتخت عمان برد. در آنجا دکترها فوراً بالای سر ما آمدند و پانسمان را عوض کردند و فوریت های پزشکی را انجام دادند. دکترهای عمانی اظهار تأسف کرده و خوشحال بودند که ما به ایران برمی گردیم. سفیر جمهوری اسلامی در آنجا به ملاقاتمان آمد و کلاً دو ساعت در فرودگاه عمان سپری کردیم. نمایندگان ایرانی جهت تحویل ما آمدند و ما را به داخل هواپیما بردند. در تمام لحظات توسط عمانی ها از ما فیلمبرداری می شد که بچه ها در همان لحظه سوار شدن بر هواپیما، شعار "الموت لامریکا" سر دادند. در این لحظات شور و شوق عجیبی در بچه ها بوجود آمده بود، اما یاد برادرانی که چند روز پیش در کنار هم بودیم ولی حالا از ما جدا شده و به ملاقات خدا شتافته بودند، متأثرمان می ساخت.

پس از هشت روز اسارت در چنگال دژخیمان امریکایی به وطن اسلامی مان بازگشتیم که در فرودگاه مورد استقبال شخصیت های مملکت قرار گرفتیم. در اینجا از تمام عزیزان و مسئولین جمهوری اسلامی تشکر می کنم.»

حشمت الله رسولی درباره هشت روز اسارتش در چنگال دژخیمان امریکایی گفت:

هلی کوپترهای امریکایی وحشیانه به قایق های ما حمله کردند که قایق ها منهدم شد و ما خودمان را در آب انداختیم. در آب یک تیر کالیبر هلی کوپتر به شکم خورد و دو پا و یک دستم بر اثر انفجار سوخت و

ص: ۳۰۵

گوشت روی دستم را که کنده شده بود مشاهده می کردم. در آن موقع حالی عجیب پیدا کرده بودم و خودم را با خدا تنها می دیدم. فقط امیدم به خدا بود و او را به حق امام زمان(ع) قسم می دادم که حافظ بچه هایی که داخل آب بودند باشد و چون خودم را به مرگ نزدیک تر می دیدم، از خدا می خواستم که اگر می خواهد اینجا جان مرا بگیرد، گناهان مرا ببخشد. در آن لحظات پرهیجان از همه چیز حتی خانواده ام بریده بودم و فقط به این فکر می کردم که اگر لحظات آخر عمرم می باشد خدا مرا ببخشد و مرتباً خدا را به ائمه اطهار قسم می دادم. در لحظاتی که روی آب شناور بودیم هلی کوپترهای امریکایی مرتباً به سوی ما تیراندازی می کردند که ناگهان احساس سوزش در دست چپم کردم و متوجه شدم که یکی از گلوله های امریکایی دستم را شکافته است. پاهایم بر اثر آتش گرفتن قایق به سختی سوخته بود. شلووارم روی زخم ها کشیده می شد و اذیت می شدم.

پس از چند دقیقه ای یکی از بچه ها به نام مظفری که بدنش خیلی سوخته بود، ما را صدا زد و گفت برویم به طرف بویه (بویه چراغ دریایی است که برای علامت دادن در دریا، خاموش و روشن می شود) که در دریا گم نشویم در همین حین برادر کریمی را دیدیم و با هم به طرف بویه شنا کردیم. هر چند جریان آب در خلاف جهت بویه بود ولی با هر زحمتی بود خودمان را از منطقه آتش شناورها کمی دور کردیم، چرا که شلیک کالیبر هلی کوپترها روی شناورهای در حال اشتعال زیادتر از جاهای دیگر بود. به برادر مظفری می گفتم صبر کن من تیر خورده ام ممکن است بی هوش شوم. اگر می توانی مرا ببر. اما نمی دانستم خودش این قدر زیاد سوخته است. او گفت باشد بیا. خودم هم کمی ناراحت هستم.

در آن لحظات حساس فقط صدای برادران که نام صاحب الزمان(عج) و سیدالشهدا(ع) و ذکر خدا بر لب داشتند شنیده می شد.

تمام مدتی که روی آب شناور بودیم مرتباً هلی کوپترها وحشیانه محل حادثه را به کالیبر می بستند تا اینکه من نگاه به پشت سرم کردم، دو شناور را دیدم با آمدن آن شناورها آتش هلی کوپترها متوقف شد و من مطمئن شدم که این شناورها خودی نیست. در یک لحظه یکی از هلی کوپترها بالای سرم آمد طوری که خلبانش را به وضوح دیدم. فوراً شهادتین را خواندم. انتظار شلیک کالیبر هلی کوپتر را می کشیدم که شیئی قرمز رنگ را به داخل آب انداخت. فهمیدم که قرص شبرنگ است. (قرص شبرنگ یک بسته پلاستیکی حدود ۱۰ سانتی است که مایعی داخل آن است که شب ها نور می دهد و در شب برای یافتن افراد شناور در آب از آن استفاده می شود). من آن را به دست گرفتم و بدون آنکه شنا کنم و به جایی بروم داخل آب شناور ماندم. ناوچه امریکایی به سمت من آمد. در آن لحظه، تنها راه نجات خود را خدا می دیدم و بعد با خود گفتم: هر شناوری که باشد چه خودی یا دشمن باید از آب خارج شوم؛ چون در حالت سختی به سر می بردم و احتمال می دادم که بر اثر خون ریزی بی هوش شوم و همان جا از بین بروم. در حالی که شبرنگ را در دست داشتم، شناور به من نزدیک تر می شد. بر روی شناور ۷ الی ۸ نفر مسلح بودند که تمامی آنها سلاح هایشان را به طرف من مجروح نشانه گرفته بودند. در آن لحظات جانکاه از خدا راه نجات از دست این یانکی ها را می طلبیدم.

یکی از افراد امریکایی داخل ناوچه، طنابی داخل آب انداخت و من با دست راستم طناب را گرفتم. سپس آنها مرا به طرف خودشان کشیدند. در پشت ناوچه جاپایی بود که دژخیم امریکایی وحشیانه مرا وارونه روی آن انداخت و پایش را بر روی سرم محکم فشار می داد، سرم به طرف دریا آویزان شد. این عمل به قدری وحشتناک بود که حس کردم، قصد جدا کردن سرم را دارند. سپس بدون توجه به جراحات وارده بر بدنم و خون ریزی که همچنان ادامه داشت، مرا بسختی تفتیش کرد و روی ناوچه برد. روی ناوچه با حلقه های مخصوصی دست و پاهایم را بستند و کیسه ای بر سرم کشیدند. لحظات سخت و دردناکی را پشت سر می گذاشتیم. اما یاد خدا باعث آرامش من می شد. با وجود آنکه از شدت درد ناله می کردم، آنچنان بی رحمانه با پوتین و تفنگ بر بدنم می کوبیدند که نفسم بالا نمی آمد. پس از چند دقیقه رهایم کردند. نیم ساعتی رفتیم. پس از آن بدون توجه به زخم های بدنم، بی رحمانه مرا به شناور بزرگ تری انتقال دادند. این شناور هم به حرکت درآمد و دقایقی روی آب های منطقه حرکت کرد و در نزدیکی شناور بزرگ تر دیگری پهلو

گرفت. ما را روی برانکار آهنی بستند و داخل هلی کوپتر گذاشتند. داخل هلی کوپتر چنان باد عجیبی می آمد، که دکمه های لباس من کنده شد. هلی کوپتر روی ناو امریکایی فرود آمد. در آنجا ما را به اتاقی بردند و لباس هایم را با قیچی بریدند و گونی را از سرم در آوردند. تیم پزشکی آمد و مشغول مداوای تیر خوردگی و سوختگی من شد. آن شب را در بی هوشی به سر بردم. وقتی که بیهوش آمدم، دیدم پاها و دست هایم را باند پیچی کرده اند. در آن هنگام یک نفر که نقابی پلاستیکی و سبز رنگ بر صورت داشت، جلو آمد و مشخصات مرا پرسید که به او پاسخ دادم.

به دلیل شدت جراحات تا چند روز تحت مداوا بودم. گویا روز ششم بود. که سه نماینده صلیب سرخ جهانی آمدند و با ما صحبت کردند و گفتند: بر اثر پافشاری صلیب سرخ ایران بر صلیب سرخ جهانی برای پس گرفتن شما، می خواهیم شما را تحویل عمان بدهیم تا از آنجا روانه ایران شوید. از شنیدن این مطلب خوشحال شدم، اما سخت نگران سایر بچه ها بودم؛ چون شش روزی بود که از سرنوشت آنها هیچ خبری نداشتم.

فردای آن روز، فردی که به زبان فارسی مسلط بود به همراه یک امریکایی دیگر نزد من آمدند. او که فارسی خوب بلد بود با من شروع به صحبت کرد. او خودش را امریکایی معرفی کرد و گفت که چند سؤال دارم و می خواهم که راستش را بگویید. در جواب گفتم: تا بینم سؤال چه باشد. شخص دیگری با ضبط کوچکی که در دست داشت صحبت ها را ضبط می کرد. گفت: مشخصات فردی ات را. من صحبت کردن را بر اینکه چیزی نگویم ترجیح دادم. با خود گفتم اگر چیزی نگویم آنها زیاد حساس می شوند و زیاد هم فشار می آورند. پس از پرسش از مشخصات فردی، از نیروهای نظامی، به خصوص نیروی دریایی سپاه پرسید که تعبیر من این است که آنها وحشت زیادی از سپاه دارند. از این رو سؤالاتی درباره نیروی دریایی سپاه کردند. که چه چیزهایی دارد؟ کجا مستقرند؟ خودش پیشقدم شد و از پایگاه بوشهر نام برد که من تأیید نکردم و جواب های سر بالا دادم. که خدا را شکر می کنم. البته پیش از این سؤال ها، از خدا خواسته بودم که خودش کمک کند. چرا که آبروی نظام جمهوری اسلامی در خطر بود.

با خدای خود گفتم من چه در آب فدا بشوم و یا چه در اینجا فرقی نمی کند هدف رضایت خودت است اما کمک کن تا نظام جمهوری اسلامی ایران حفظ شود.

در پاسخ به سؤالات آنها اسم و فامیل خود را گفتم و آدرس را هم اشتباهی دادم. بعد خود را سرباز یک ماه و نیم خدمت معرفی کردم. از محل آموزش پرسید. در جواب گفتم ما را مستقیماً به جبهه آورده اند و هیچ آموزش ندیده ام! در رابطه با نوع مسئولیت سؤال کرد که در جواب گفتم: سکان دار قایق هستم. بازجو در مورد من پرسید. اظهار بی اطلاعی کردم و گفتم مین زمینی در جبهه دیده ام اما تاکنون در بوشهر ندیده ام که ناگهان بازجو متغیر شد و با حالتی خشن پرسید: مین دریایی؟ مین دریایی؟ که دوباره به او گفتم نمی دانم چیست و ندیده ام. پس از اینکه پاسخ مثبتی از من دریافت نکرد، در مورد فعالیت غواص ها و حوضچه نیروگاه بوشهر سؤال کرد.

گفتم: من ندیده ام. گفت: راستش را بگو، گفتم: نه به آن خدایی که تو داری به خدای خودم قسم می خورم اگر می دانستم می گفتم. غواص اسلحه نیست که رویش پوشش بگذارند. شرکت نفت، اداره کشتی رانی، سپاه و نیروی دریایی همه غواص دارند و در همه دنیا همین است. مسئله جدیدی نیست که محرمانه باشد. غواص به زیر آب می رود و به بالا می آید. بعد به ساحت قدس الهی اهانت کرد و گفت: من خدای شما را اصلاً قبول ندارم. گفتم: ملاک نمی شود که شما خدای ما را قبول نداشته باشید. ما به آن چیزی که قبول داریم و معتقد هستیم قسم می خوریم. بعد روی این حساب ناراحت شد و به دوستش اشاره کرد و ضبط را خاموش کرد و رفتند تا اینکه، صلیب سرخ آمد. دکترها خیلی عجله داشتند علت آن را دقیقاً متوجه نشدم. خیلی زیاد پافشاری داشتند که هر چه زودتر باند را عوض کنند و پرونده را ردیف کنند و ما را مرتب کنند تا تحویل صلیب سرخ جهانی بدهند. بالاخره ما را تحویل صلیب سرخ جهانی دادند.

آنها هم از ما آدرس گرفتند و گفتند ما می خواهیم به خانواده تان خبر دهیم و ما هم آدرس دادیم. البته آدرس خودم را ندادم بلکه آدرس یکی از دوستانم را دادم. سپس در حالی که چشمانمان را بسته بودند با یک هلی کوپتر در

ص: ۳۰۷

حدود نیم ساعت ما را از شناور به یک پایگاه نظامی دیگر بردند و با همان چشمان بسته ما را داخل هواپیمایی نظامی بردند. هواپیما به سوی عمان حرکت کرد. در عمان ما را به بهداری فرودگاه عمان بردند و در آنجا پانسمان ما را عوض کردند و پس از مدت کوتاهی از عمان به طرف ایران حرکت کردیم.

علی ایوانی باقری، پاسدار وظیفه اهل اهواز که بیش از سایر برادران تحت شکنجه امریکایی ها قرار گرفته بود، درباره این حادثه گفت: وقتی که مشغول گشت زنی بودیم هلی کوپترهای امریکایی آمدند و به شناور ما حمله کردند. بعد از آن که شناور ما را زد. شناور از عقب آتش گرفت. دگمه اولیه مینی کاتیوشا را فشار دادم. یک گلوله رفت و دیگر نتوانستم بزنم. بعد از شناور خود بیرون پریدم. موقعی که شناور غرق شد، بالا آمدم. دو تا دستم سالم بود، هلی کوپتر هم بالای سرم رگبار می زد. موقعی که رگبار می زد برای اینکه در امان باشم سرم را داخل آب می کردم. پس از مدتی که در آب شناور بودم، ناوچه امریکایی آمد و خدمه آن مرا بالا کشیدند و دست و پام را بستند و کیسه ای بر روی صورتم انداختند و مرتب با پوتین و به شدت به پای تیر خورده ام می زدند. درد و فشار زیادی را تحمل کردم تا به ناو رسیدیم. همین که به ناو رسیدیم. بازجویی شروع شد، من به زبان عربی به آنها گفتم: عرب زبان هستم و فارسی بلد نیستم. در همین حال یکی از نظامیان بی رحمانه لگدی به کمرم زد که درد تمام اعضای بدنم را فرا گرفت. یکی از برادران که او را هم به ناو آورده بودند صدا می زد باقری، باقری، که امریکایی ها متوجه شدند فامیلی من باقری است.

سؤال کردند درجه ات چیست؟ به عربی به آنها گفتم: نمی فهمم. در جواب گفتند دروغ می گویی، کاری می کنیم که به حرف بیایی، سپس مرا به دستشویی بردند و یک پارچ که پر از آب تاید بود به من دادند، تا بخورم. وقتی که امتناع کردم، چهار نفر نظامی غول پیکر مرا گرفته و دهانم را باز کرده و پارچ آب تاید را به زور به دهانم ریختند. طوری که شکمم باد کرد و حالت تهوع پیدا کردم و چند روز بالا می آوردم. پس از دو روز، دژخیمان غول پیکر امریکایی به سراغم آمدند و از من اطلاعات خواستند. اما من با آنها عربی صحبت می کردم که باعث شدت خشم آنها می شد. مأموران امنیتی مجدداً مرا به دستشویی بردند و به طرز فجیعی یک میخ ده سانتی را در کمرم فرو کردند. بعد از اینکه از من ناامید شدند و خودشان هم خسته شده بودند مرا به حال خودم رها کردند و رفتند.

درد کمر به دردهای دیگر که ناشی از اصابت گلوله های کالیبر هلی کوپتر بود، اضافه شد. تمام بدنم یک پارچه درد شده بود. حال مناسب نبود. عده ای آمدند و مرا به مکانی که در آنجا بودیم، بردند. روز بعد، گرگ صفتان امریکایی به سراغم آمدند. مثل اینکه بره ای را شکار کرده اند و هر روز قسمتی از بدنش را می درند دوباره مرا با خودشان بردند. این بار شکنجه گران یک شیئی مانند گلوله به زور در دهانم گذاشتند و با طپانچه مانندی در دهانم شلیک کردند که از قسمت تحتانی بدنم خارج گردید پس از این عمل وحشیانه، به مدت نیم ساعت تمام بدنم می لرزید و مجدداً حالم منقلب شد، آن روز هم بدین منوال سپری شد. اما در تمام این مدت یاد و ذکر خدا بود که باعث تقویت روحیه من و استقامت در برابر یانکی ها می گردید. در تمام لحظات به امامان معصوم (ع) متوسل می شدم و از آنان مدد می طلبیدم. به هر جهت در آخرین روزهای بازجویی، خفاشان امریکایی خواستند که آخرین ضربه خودشان را بر پیکر مجروحم وارد سازند. دیو صفتان غول پیکر این بار مرا به دستشویی ناو بردند و به شکم روی ناو خواباندند و در حالی که بدنم را با فشار گرفته بودند یکی از آنها ماهیچه بازوی دست چپم را به وسیله دستگاهی کشید، آنگاه با یک کلت کمری به بازوی چپم شلیک کردند. پس از این عمل باز هم مرا رها نکردند. بی رحمانه با چاقو به دستم می زدند و بازهم که از گرفتن اطلاعات از من ناامید شدند، بی رحمانه با چاقو ماهیچه دستم را بریدند و مرا با انبوهی از درد و رنج به حال خودم رها ساختند. روزی که قرار بود صلیب سرخ بیاید، جراحات بدنم را کمی پانسمان کردند.

صلیب سرخ آمد و به واسطه مترجم به من گفت که می خواهیم شما را تحویل ایران بدهیم. پس از چند روز تحمل درد و رنج به خاطر خدای بزرگ، با شنیدن این خبر احساس وجد و خوشحالی در من به وجود

آمد. وقتی که ورقه‌هایی را صلیب سرخ به ما داد و امضا کردیم، در آخرین لحظات که می‌خواستیم ناو امریکایی را ترک کنیم، یکی از امریکایی‌ها که از ما به شدت ناراحت بود، به مترجمش گفت: به اینها بگو که دیگر در خلیج فارس پیدایشان نشود، منم گفتم: خدا لعنت کند پدرت را، فردا در آب‌های خلیج فارس نگاه کن و ببین که چه خبر است (۱).

ص: ۳۰۹

۱- ۳۳. ستاد مرکزی سپاه پاسداران، معاونت تبلیغات، شیخون (چاپ اول، شهریور ۱۳۶۷)، ص ۱۶۵ تا ۱۸۱.

امروز بر خلاف روزهای گذشته، از حملات هوایی عراق به مراکز صنعتی - کارگری و خطوط کشتی رانی در خلیج فارس خبری نبود و در جبهه ها نیز آرامش نسبی برقرار بود، با این حال هواپیماهای عراقی به حریم هوایی اسلام آباد غرب، باختران و سنندج تجاوز کردند و دیوار صوتی را بر فراز این شهرها شکستند.

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «یک هواپیمای عراقی در حریم هوایی شهرهای اسلام آباد غرب و باختران، دیوار صوتی را شکست که با آتش پدافند این دو شهر مواجه شد. این هواپیما که از نوع میراژ بود هنگام فرار در منطقه خان لیلی بمب های خود را فرو ریخت. در این بمباران به رزمندگان اسلام آسیبی وارد نشد. (۱) در سنندج نیز در ساعت ۱۱:۲۵ لحظاتی پس از اعلام وضعیت قرمز، صدای شکسته شدن دیوار صوتی به وسیله هواپیماهای متجاوز عراقی به گوش رسید و متعاقب آن واحدهای پدافند هوایی به مدت سه دقیقه اقدام به شلیک کردند اما هواپیمایی مشاهده نشد.» (۲)

پل رودخانه گردلان سرو آباد بر اثر انفجار بمب آسیب دید. عناصر گروه ضدانقلابی رزگاری سه بمب دستی را زیر پل گردلان قرار دادند که با انفجار یکی از آنها به قسمتی از پل آسیب رسید، دو بمب دیگر را نیروهای سپاه قبل از انفجار خنثی کردند. (۳)

در منطقه سقز مسئول محور شهید اکبری به همراه پاسداری دیگر در جاده قشلاق به تموته واقع در جنوب غربی سقز با موتور خود به کمین عناصر ضد انقلاب افتادند که هر دو شهید شدند و موتورشان نیز به آتش کشیده شد. (۴)

در منطقه مریوان در ارتفاعات کره مریم و سیروس نیز عناصر حزب دمکرات با نیروهای خودی درگیر شدند و با تحمل یک کشته از منطقه فرار کردند. (۵)

به منظور بزرگداشت خاطره حماسه آفرینان عملیات کربلای ۵ و نمایش توان و تاکتیک رزمی واحدهای زرهی، عصر امروز مانور یگان های زرهی نیروی زمینی سپاه با استفاده از تانک های

۱-۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۴، ۱۸/۷/۱۳۶۶، ص ۳، ایلام - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۷/۱۳۶۶.

۲-۲. همان، ص ۳، سنندج - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۷/۱۳۶۶.

۳-۳. سند شماره ۰۹۷۷۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سید الشهداء(ع)، به قرارگاه مرکزی نیروی زمینی سپاه، ۲۸/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۱۴۱۵۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی شماره ۲۹، از ۱۲ تا ۱۹/۷/۱۳۶۶، ص ۱۱.

۴-۴. همان، ردیف اول.

۵-۵. همان، ردیف اول.

پیشرفته و غنیمتی از جمله تانک های تی - ۷۲ در نزدیکی تهران برگزار شد. در این مانور ابتدا واحدهای زرهی با یک آرایش ویژه رزمی، خود را آماده اجرای مانور کردند. آنگاه تانک ها در یک ستون به صورت دسته های تهاجمی در آمده و به شکل مثلثی روی دشمن فرضی آتش گشودند. نیروهای مانور کننده همراه با تانک های پیشرفته غنیمتی پس از اجرای مانور در میان ابراز احساسات و تکبیر مردم، از جلو آنها رژه رفتند.^(۱)

۴۱

ناوگان امریکا در خلیج فارس پس از حمله شب گذشته هلی کوپترهای امریکایی به پنج قایق ایرانی، منطقه را به محاصره خود در آورده اند، طوری که صبح امروز یک هلی کوپتر نیروی دریایی ایران که برای شناسایی منطقه از بوشهر عازم جزیره فارسی شد، از ۴۵ مایلی این جزیره، ناوگان امریکا به خلبان هلی کوپتر اخطار کرد که به منطقه نزدیک نشود.^(۲)

از سوی دیگر، یک افسر ارشد پایگاه دریایی بوشهر اعلام کرد که امروز یک هلی کوپتر امریکایی قصد نزدیک شدن به یک سکوی نفتی ایران در خلیج فارس را داشت که با آتش به موقع نیروهای اسلام قبل از هرگونه اقدامی ناگزیر به ترک منطقه شد.^(۳)

منابع امریکایی نیز اعلام کردند که در ساعت ۱۵:۳۰ به سوی یکی از هلی کوپترهای امریکایی - که مشغول عملیات های مراقبتی بر فراز آب های بین المللی در نزدیکی سکوی نفتی تحت کنترل ایران بود - آتش گشوده شد که نیروهای امریکایی به آن پاسخی ندادند.^(۴)

۵۲

در گزارش درگیری هلی کوپترهای امریکایی با قایق های ایرانی در روزشمار قبل (۱۶/۷/۱۳۶۶) آمد که قایق های خودی هنگامی که شب گذشته در غرب جزیره فارسی مشغول گشت زنی بودند زیر آتش هلی کوپترها و ناوچه های امریکایی قرار گرفتند چند تن از سرنشینان قایق ها شهید شدند و چند تن مجروح گردیدند که به دست امریکایی ها اسیر شدند. در این درگیری یک هلی کوپتر امریکایی هدف موشک استیگر قرار گرفت و سرنگون شد.

آسوشیتدپرس از این درگیری چنین گزارش داد: «منابع پنتاگون (وزارت دفاع امریکا) گفتند هلی کوپترهای نظامی امریکا در خلیج فارس چند قایق گشت زنی ایران را پس از آنکه این قایق ها شروع به تیر اندازی به سوی آنها کردند، مورد حمله قرار دادند و از کار انداختند. به گفته این منابع، هلی کوپترهای امریکایی هنگامی که به وسیله قایق های توپدار ایرانی مورد حمله قرار گرفتند، در خارج از محل گشت زنی مراقبتی عادی خود پرواز می کردند.»^(۵)

یونایتدپرس نیز در این باره گزارش داد: «فرد هافمن "سخنگوی پنتاگون، حمله چهار قایق ایرانی به هلی کوپترهای امریکایی را یک "اقدام خصومت آمیز روشن" توصیف کرد و افزود که امریکایی ها در این درگیری هیچ گونه تلفات و ضایعاتی نداشته اند و به هلی کوپتر امریکایی نیز آسیبی نرسیده است. هافمن گفت که حداقل شش ایرانی که از حمله امریکایی ها به قایق های

ص: ۳۱۱

۱- ۶. روزنامه اطلاعات، ۱۸/۷/۱۳۶۶، ص ۴.

۲- ۷. معاونت سیاسی ستاد کل سپاه پاسداران، نشریه "بررسی جنگ" شماره ۱، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۲۱، گزارش اجمالی از چگونگی درگیری شناورهای سپاه با ناوگان امریکایی.

۳-۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۵، ۱۳۶۶/۷/۱۹، ص ۴۵.

۴-۹. security cuncid S/۱۹۱۹۴, and Un year Book ۱۹۸۷, vol.۴۱, p.۲۲۸.

۵-۱۰. مأخذ ۱، ص ۳۵.

توپدار ایرانی جان سالم بدر بردند، به وسیله قایق آمریکا از آب گرفته شدند که حال سه تن از آنها به شدت وخیم است.»^(۱)

به گزارش خبرگزاری فرانسه واینبرگر (وزیر دفاع آمریکا) نیز در گزارش بعدی از این حادثه تصریح کرد که نیروهای آمریکایی تنها یک قایق ایرانی ساخت سوئد را غرق کرده اند و دو قایق دیگر را که در جریان درگیری به شدت خسارت دیده اند در اختیار خود در آورده اند. وی افزود: چهارمین قایق ایرانی که یک ناوچه ۵۰ متری بوده، موفق شده است در آغاز شلیک ها از محل بگریزد.^(۲)

۶۱

جمهوری اسلامی ایران، اقدام آمریکا در حمله به قایق های ایران را تجاوزی آشکار به حق حاکمیت جمهوری اسلامی و نقض قوانین بین المللی خواند و هشدار داد که این اقدامات منجر به آشوب کشیدن کل منطقه خواهد شد و آمادگی مردم ایران را برای مقابله با تجاوز بیگانگان یک اصل اعتقادی اعلام کرد.

وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی امروز نامه ای به شرح زیر برای دبیرکل سازمان ملل متحد ارسال کرد:

«هنوز چند روزی از آخرین تجاوز نیروهای نظامی آمریکا به حاکمیت جمهوری اسلامی ایران در منطقه خلیج فارس نگذشته که بار دیگر سیاست های آتش افروزانه دولت آمریکا پنجشنبه شب با حمله هلی کوپترهای نظامی به قایق های گشت زن سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در اطراف جزیره فارسی عیان گردید.

تکرار این وقایع نشان دهنده اهداف جنگ طلبانه سردمداران کاخ سفید در منطقه است. چگونه می توان با مشاهده این نقض آشکار قوانین بین المللی و تجاوز به حق حاکمیت جمهوری اسلامی ایران، ادعای دولت آمریکا را که به بهانه صلح طلبی و ایجاد امنیت و در چارچوب اجرای قطعنامه شورای امنیت، اقدام به اعزام ناوگان های تا دندان مسلح خود به منطقه نموده است، باور کرد. تجاوز آمریکا و تحریکات نظامی در منطقه روز به روز ابعاد گسترده تری می یابد و مجامع بین المللی همچنان در سکوت مرگبار خود فرورفته اند و جرأت دخالت و اعتراض برای خاتمه دادن به این جسارت های قلدرانه را از دست داده اند، گویی منشور سازمان ملل هیچ گونه وظیفه ای در حفظ امنیت و جلوگیری از تجاوز به آنان تفویض نکرده است.

فرزندان این ملت شهید پرور به هنگام انجام وظیفه مقدس حراست از آب و خاک جمهوری اسلامی ایران مورد هجوم وحشیانه نظامیان آمریکا قرار گرفته و تنی چند از آنان به لقاء الله پیوستند و تعدادی نیز به صورتی غیرقانونی ربوده شدند که در اینجا لازم است اکیداً یادآور شود که مسئولیت هرگونه اهمال در حفظ سلامت اسیران و بازگشت سریع آنان به عهده رژیم آمریکا می باشد.

جنایت آشکار آمریکا نه تنها از عزم راسخ ملت ایران در مبارزه اش علیه سلطه طلبی آمریکا کم نخواهد کرد بلکه در ایمان خود نسبت به راهی که منجر به شکست مفتضحانه آمریکا در

ص: ۳۱۲

۱- ۱۱. مأخذ ۱، ص ۳۶ و ۳۷.

۲- ۱۲. مأخذ ۸، ص ۵۲.

علی اکبر ولایتی وزیر خارجه ایران در بی حمله هلی کوپترهای امریکایی به فایق‌های ایران در نامه‌ای به دبیرکل سازمان ملل، ضمن انتقاد شدید از مجامع بین‌المللی برای سکوت در مقابل تجاوزات امریکاد، مسئولیت شروع یک جنگ تمام عیار را در منطقه به عهده امریکا اعلام کرد.

منطقه خواهد شد، پابرجا شده اند. تشدید چنگ و دندان نشان دادن امریکا در منطقه خلیج فارس به روشنی بیانگر آن است که منطقه در آستانه یک ویتنام دیگر قرار گرفته و این تجاوز نظامی نهایتاً کل منطقه را به آشوب خواهد کشاند و جنگ سال‌ها باقی خواهد ماند و صلح جهانی - آن چیزی که لفظاً مورد احترام شورای امنیت می باشد - بدون شک توسط این گونه اقدامات خودسرانه امریکا در منطقه خلیج فارس به طور جدی به خطر خواهد افتاد.

بدین وسیله اعلام می دارم که مسئولیت شروع یک جنگ تمام عیار و پیامدهای بسیار خطرناک نقض قوانین بین‌المللی در منطقه به عهده دولت امریکا است و تنها راه جلوگیری از گسترش تشنجات، خروج سریع نیروهای کشورهای خارجی از آب‌های خلیج فارس می باشد.

این جانب وظیفه دارم که از طریق جناب عالی اعتراض شدید خود را از سیاست‌های دولت امریکا در منطقه خلیج فارس به اطلاع جهانیان و شورای امنیت برسانم تا با ثبت این تذکرات به عنوان سند در سازمان ملل، مسئولیت همگان در مقابله با تجاوزات و رفع عوامل تشنج گوشزد شده باشد» (۱)

سخنگوی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران نیز در این باره گفت: «این حمله تردید باقی نمی گذارد که امریکا با تجاوز به جمهوری اسلامی ایران قصد به آتش کشیدن منطقه را دارد و شهادت مظلومانه رزمندگان ما نشان می دهد که امریکا طبل‌های جنگ را نواخته است.» وی افزود: «دفاع از حیثیت و تمامیت ارضی انقلاب اسلامی راهی جز مقابله با این تجاوزات و تهدیدات باقی نمی گذارد. جمهوری اسلامی ایران پاسخگویی به سیاست‌های خصمانه امریکا در خلیج فارس را - که اکنون بیش از هر زمان مشخص شده که هدف آن حمایت از رژیم عراق و اعمال سلطه بر منطقه است - غیر قابل اجتناب می داند و طبیعی است که مسئولیت و عواقب آن متوجه کاخ سفید خواهد بود.» (۲)

نماینده دائمی ایران در سازمان ملل (رجایی خراسانی) نیز در یک مصاحبه مطبوعاتی گفت: «حادثه تازه میان ایران و امریکا در خلیج فارس یک اعلام جنگ از جانب امریکا به ایران است. تصور می کنم در حال حاضر با امریکا در جنگ هستیم. طی ماجرای حمله هلی کوپترهای امریکایی به فایق‌های تند روی ایران، هلی کوپترهای امریکایی آغازگر ماجرا بوده اند. طی این ماجرا نیروهای ایرانی یک فروند از هلی کوپترها را سرنگون و به کشتی امریکا نیز آسیب

-
- ۱-۱۳. سند شماره S/۱۹۱۹۲ شورای امنیت سازمان ملل، ۹ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.
- ۲-۱۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

رسانده اند. امریکا به نفع عراق وارد جنگ شده است و ایران به کارهای خلاف مبادرت نمی ورزد. ما هرگز هیچ امریکایی را در کشورمان و یا در خلیج فارس به قتل نرسانده ایم. درگیری خلیج فارس روابط امریکا با سراسر جهان اسلام را به مخاطره انداخته است.»^(۱)

رجایی خراسانی درباره این ادعای امریکا که ایران خلیج فارس را مین گذاری کرده، گفت: «حتی اگر ایران مین ها را کار گذاشته باشد به امریکا مربوط نیست که به پاک سازی خلیج فارس بپردازد. امریکا وظیفه پلیس بین المللی را بر عهده ندارد. از طرفی، اگر ثابت شود که مین ها را ایران در آب های بین المللی کار گذاشته، این وظیفه جامعه بین المللی است که در این زمینه اقدام کند نه امریکا.» وی خاطر نشان کرد که همان قوانین بین المللی که به موجب آن امریکا حق دخالت در منطقه را ندارد و باید از منطقه خارج شود، حکم می کند که ایران در صورتی که به نفع خود تشخیص دهد در آب های بین المللی مین کار گذارد. آنچه ایران با دشمنانش می کند به ایران مربوط است نه به امریکا نه به هیچ کشور دیگری. رجایی خراسانی افزود که تاکنون هواپیماهای امریکایی چندین بار به حریم هوایی ایران در منطقه چابهار تجاوز نموده و هواپیماهای غیر نظامی را وادار به تغییر مسیر کرده اند.^(۲)

سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ نیز اقدام امریکا را یک اقدام آشکار جنگی علیه ایران دانست و گفت: «ادعای امریکا مبنی بر اینکه ابتدا قایق های ایرانی به سوی هلی کوپتر امریکایی شلیک کرده اند کذب محض می باشد. امریکا از طرح مسئله تجمع قایق های تندرو ایران در اطراف جزیره خارک، زمینه سازی لازم برای دست زدن به حمله به قایق های ایران را شروع کرد. این در حالی است که قایق های ایرانی در حال یک نقل و انتقال معمولی و روزانه در اطراف جزیره خارک بودند. امریکا عملاً خود را به ورطه جنگ انداخته است و دقیقاً در راهی گام نهاده که رژیم عراق بدان تمایل دارد.» وی افزود: «امریکا موظف است ضمن حفظ جان شش تن از سر نشینان قایق های ایرانی، آنان را هر چه سریع تر تحویل ایران دهد.»^(۳)

۷۱

آیت الله موسوی اردبیلی امام جمعه موقت تهران در خطبه های نماز جمعه امروز با اشاره به تناقض و تضاد موجود در ادعاها و عملکرد امریکا در خلیج فارس گفت: «امریکا که در ابتدای حضور در منطقه داعیه همراهی کشتی های کویتی به عنوان یک حرکت اقتصادی را داشت پس از مدتی ادعای نا امنی منطقه را کرد و گفت: قصد دارد در منطقه تشنج زدایی کند. امریکا در پوشش این یاوه گویی ها حضور نظامی گسترده ای در منطقه خلیج فارس پیدا کرد و چندین فروند از ناوگان های جنگی خود را به منطقه اعزام نمود.»

رئیس شورای عالی قضایی افزود: «در حالی که امریکا ایران را مورد خطاب قرار می داد تا برای اجرای امنیت و صلح در منطقه قطعنامه ۵۹۸ را بپذیرد، با حمله به کشتی ایران - اجر و به تازگی با هجوم به چند قایق ایرانی، موج جدیدی از ناامنی را در منطقه خلیج فارس به وجود

ص: ۳۱۴

۱- ۱۵. روزنامه کیهان، ۱۸/۷/۱۳۶۶، ص ۲، خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از خبرگزاری فرانسه.

۲- ۱۶. مأخذ ۸، ص ۴۲ و ۴۳. رادیو امریکا، ۱۷/۷/۱۳۶۶.

۳- ۱۷. مأخذ ۱۵، ص ۱۹.

آیت‌الله سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی
مردم ایران در اجرای اصل اعتقادی جهاد برای‌شان تفاوت نمی‌کند که در برابر
عراق بجنگند یا در مقابل آمریکا. زیرا در نهایت هر دوی آنها دشمنان اسلام و
ایران هستند.

آورد. این اعمال امریکایی‌ها برای مقابله با تحقیر شدن آنها در ماجرای چون حمله به طبرس، ماجرای مک‌فارلین و غیره و همچنین به دست آوردن مجدد آبروی از دست رفته خود در بین کشورهای مرتجع منطقه صورت می‌گیرد. حل مشکلات داخلی، حمایت از منافع نامشروع خود در منطقه، حفظ صدام به عنوان عاملی برای مقابله با انقلاب اسلامی، از دیگر دلایلی است که امریکایی‌ها را وادار می‌کند به شرارت و تهاجم دست بزنند. وی در پایان تأکید کرد که مردم ایران مقابله با تهاجم بیگانگان را یک اصل اعتقادی و دینی می‌دانند که جهاد در راه خدا نام دارد و برای‌شان تفاوت نمی‌کند که در برابر عراق بجنگند یا در مقابل آمریکا، زیرا در نهایت هر دوی آنان دشمنان اسلام و ایران هستند. (۱)

۸۱

نماینده امریکا در سازمان ملل، در نامه‌ای به دبیرکل این سازمان، اقدام هلی کوپترهای امریکایی را دفاعی قانونی اعلام کرد و دیگر مقام‌های امریکایی از این اقدام حمایت کردند. نمایندگان کنگره امریکا نیز ضمن حمایت از این اقدام، مسئله اختیارات رئیس‌جمهور را در زمان جنگ طرح نمودند. نامه امروز نماینده امریکا در سازمان ملل (ورنون والتر) به دبیرکل درباره این موضوع چنین است: «بنا به اطلاع دولت متبوعم و بر طبق ماده ۵۱ منشور سازمان ملل به اطلاع می‌رسانم که نیروهای جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس بدون هیچ تحریکی به سوی هلی کوپترهای امریکا در حریم فضایی بین‌المللی حمله کردند و ایالات متحده با اتخاذ موضع دفاعی و قانونی بین‌المللی حق دفاع مشروع، به این اقدام ایران پاسخ داد.

تقریباً در ساعت ۲:۵۰ بعد از ظهر مورخ ۸ اکتبر، گشت دریایی ایران به سوی هلی کوپترهای امریکا در آب‌های بین‌المللی خلیج فارس آتش گشودند که هلی کوپترهای امریکا به آتش آنها پاسخ دادند که در نتیجه آن یکی از آنها غرق گردید. قایق‌های گشت امریکا شش ملوان ایرانی را

از آب گرفتند که دو نفر از آنها بر اثر جراحات وارده در طی درگیری جان خود را از دست داده بودند. ایالات متحده قصد دارد که ملوانان ایران را از طریق کشور ثالث با مساعدت سازمان های بشردوستانه ذی صلاح، در صورت فراهم شدن این امکان، در اسرع وقت به کشور خود بازگرداند.

همچنین تقریباً در ساعت ۳:۳۰ بعدازظهر یکی دیگر از هلی کوپترها که مشغول عملیات های مراقبتی صلح آمیزی بر فراز آب های بین المللی در نزدیکی سکوی نفتی تحت کنترل ایران در پرواز بود، از سوی منبعی نامشخص به سوی آن آتش گشوده شد که نیروهای امریکایی به آن پاسخ ندادند. دولت ایالات متحده قبلاً به دولت ایران اطلاع داده بود که در برابر اقدامات خصمانه، واکنش تدافعی مناسبی اتخاذ خواهد کرد.^(۱)

خبرگزاری رویتر نیز به نقل از وزارت خارجه امریکا گزارش داد که امریکا چهار ملوان اسیر ایرانی را در صورت تمایل آنها به رفتن به کشورشان باز می گرداند اما به تهران هشدار داد که نیروهایش در صورت ضرورت برای حفاظت از خود در خلیج فارس، مجدداً شلیک خواهند کرد.^(۲)

با وجود حمله دیروز هلی کوپترهای امریکایی به قایق های ایرانی، واینبرگر، وزیر دفاع امریکا، بار دیگر ادعا کرد: «حضور نظامی امریکا در خلیج فارس برای جنگ نیست، ما برای کسب اطمینان از عبور و مرور محموله های حیاتی در آب های بین المللی حضور داریم و این مسئله برای امریکا و دیگر کشورها هم حیاتی است و با حضور خود در منطقه مانع حملات ایرانی ها هستیم و در جست و جوی گسترش درگیری نیستیم.» وی افزود: «در جایی که حضور نظامی ما نتواند صلح را برقرار کند آنگاه وارد عمل می شویم و از مردم و کشتی های خود نیز محافظت می کنیم.»^(۳)

از سوی دیگر، نمایندگان کنگره امریکا ضمن حمایت از اقدام نیروهای امریکایی در خلیج فارس، بار دیگر مسئله اختیارات رئیس جمهور در زمان جنگ را مطرح کردند و خواستار کاهش اختیارات نظامی رئیس جمهور شدند. خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از لندن درباره موضع گیری دو گانه نمایندگان کنگره امریکا نوشت: «علت این امر بیش تر ناشی از تمایل کلی امریکایی ها به مقابله با ایران و تمامی اقدامات تحقیرآمیز جمهوری اسلامی ایران و حامیان آن در لبنان می باشد. "رابرت دورنان" یکی از اعضای کمیته امور خارجه مجلس نمایندگان امریکا گفت: امریکا ابر قدرت است و اگر یک رژیم تروریستی مانند رژیم ایران دائم به امریکا ضربه بزند واشنگتن بالاخره پاسخ محکمی خواهد داد.»

در ادامه گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی آمده است: «با وجود پشتیبانی قوی افرادی نظیر دورنان از اقدامات جنگ افروزانه امریکا، تعدادی از نمایندگان کنگره اصرار دارند که کاخ سفید خلیج فارس را منطقه خطرناک اعلام کند و در این صورت کنگره آن را ناگزیر خواهد کرد که دستور خروج نیروهای امریکایی از منطقه را در ظرف مدتی معین صادر کند. سناتور آلن یکون عضو کمیسیون نیروهای مسلح مجلس سنا در این باره گفت: درگیری پنجشنبه شب خطرهای موجود در منطقه را به شدت افزایش داده است.»^(۴)

خبرگزاری فرانسه نیز از واشنگتن گزارش داد: «درست همانند مورد کشتی ایران - اجر که

ص: ۳۱۶

۱- ۱۹. سند شماره S/۱۹۱۹۴ شورای امنیت سازمان ملل، ۹ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۲- ۲۰. مأخذ ۸، ص ۲۶، واشنگتن - خبرگزاری رویتر، ۱۸/۷/۱۳۶۶.

٣-٢١. مأخذ ٤، ص ٢٠.

٤-٢٢. مأخذ ١، ص ١٦ و ١٧.

ماه پیش هدف حمله قرار گرفت، پنجشنبه شب بسیاری از نمایندگان با نفوذ پارلمان امریکا صدای خود را بلند کرده و از رئیس جمهوری خواستند تا به قانون امریکا در خصوص اختیارات جنگی که در سال ۱۹۷۳ اتخاذ شده است احترام بگذارد. این قانون رئیس جمهور امریکا را موظف می کند که ۴۸ ساعت پس از اعزام نیرو به منطقه ای که به صورت احتمالی یا حتمی منطقه جنگی شناخته شده است، گزارش خود را به کنگره عرضه کند و چنانچه کنگره این اقدام را نپذیرد، تا حداکثر ۶۰ روز نیروها را از آن منطقه خارج کند.»^(۱)

۹۱

استفاده قایق های ایران از موشک استینگر در دفاع از خود، در حمله شب گذشته علیه هلی کوپترهای امریکا، ناظران نظامی را متعجب کرده است. منابع پنتاگون اعلام کردند: «در بازرسی از یکی از دو قایق توقیف شده ایرانی (در درگیری پنجشنبه شب گذشته) قطعات مربوط به موشک های پیشرفته ضد هوایی استینگر به دست آمده است. کارشناسان نظامی امریکا از وجود این قطعات در قایق متعجب شده اند. زیرا نه موشک ها و نه ابزار شلیک آنها در درون قایق ها یافته نشد.»^(۲) سخنگوی وزارت خارجه امریکا نیز در این باره گفت: «امریکا نمی داند که ایران چگونه به این موشک ها دست یافته است و در حال بررسی این قضیه است.»^(۳)

همچنین خبرگزاری فرانسه گزارش داد: «کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا برای نخستین بار ضمن اعتراف به این مطلب که ایران می تواند از این نوع موشک در اختیار داشته باشد، گفت لوازمی که می تواند با سیستم موشک های ضد هوایی امریکا از نوع استینگر مرتبط باشد از داخل دو قایق ایرانی به دست آمده است.»^(۴)

خبرگزاری ایتالیا (انسا) نیز به نقل از یکی از متخصصان مسائل تسلیحاتی نشریه جینز دیفنس گزارش داد: «تاکنون هیچ اطلاعی در مورد چنین موشکی در ایران موجود نبود.» وی در پاسخ به این سؤال که آیا موشک های استینگر نمی توانند در مقابل آزادی گروگان ها به ایران تحویل شده باشند، گفت: «استینگر در بازار سیاه بین المللی قابل خریداری است و ایرانیان می توانند با پرداخت بهای زیاد آن را به دست آورده باشند.»^(۵)

روزنامه ایندپندنت نیز به نقل از یک منبع افغانی نوشت: «این موشک ها را گروه های مخالف رژیم افغانستان به ایران فروخته اند و ایران این موشک ها را به پنج برابر قیمت اصلی خریداری کرده است. خبرگزاری جمهوری اسلامی با مخابره مطلب فوق خاطر نشان کرد این سلاح که بر شانه حمل می شود، جزو پیشرفته ترین سلاح های ضد هوایی امریکا است، طوری که تلاش دولت ریگان برای فروش آنها به عربستان با مخالفت کنگره روبه رو شده است.»^(۶)

۱۰۲

دولت های انگلستان، فرانسه و ایتالیا با حمایت از حمله هلی کوپترهای امریکا به قایق های ایرانی، آن را یک اقدام دفاعی قانونی عنوان کردند. وزیر خارجه انگلستان "سر جفری هاو" گفت:

ص: ۳۱۷

۱- ۲۳. مأخذ ۶، ص آخر.

۲- ۲۴. مأخذ ۱۵، ص ۱۹.

۳- ۲۵. مأخذ ۸، ص ۲۶، واشنگتن - خبرگزاری رویتر، ۱۸/۷/۱۳۶۶.

۴-۲۶. مأخذ ۸ ص ۵۲.

۵-۲۷. مأخذ ۱، ص ۲۲ و ۲۳.

۶-۲۸. مأخذ ۸ ص ۵۱ و ۵۲، لندن - خیرگزاری جمهوری اسلامی.

«امریکاییان از خود دفاع کرده اند. آنچه که به هیچ وجه ایجاد شک و تردید نمی کند این است که امریکاییان همیشه از خود دفاع کرده اند و هدف از حضور آنها در خلیج فارس نیز برای این است که آزادی کشتی رانی در این منطقه محترم شمرده شود.» جرج یانگر وزیر دفاع انگلیس نیز اظهار عقیده کرد که حادثه مسلحانه امریکا - ایران هیچ گونه تغییری در موضع کشتی های نیروی سلطنتی انگلیس در خلیج فارس نداده است. انگلیس یازده ناو جنگی در خلیج فارس دارد که کشتی های بازرگانی تحت پرچم انگلیس را محافظت می کند.^(۱)

فرانسوا میتران، رئیس جمهور فرانسه، حمله امریکا به قایق های ایرانی را یک دفاع قانونی و طبیعی در آب های بین المللی توصیف کرد و گفت: «در صورت لزوم فرانسه نیز به یک چنین اقدامی دست خواهد زد. من توضیحات امریکا را شنیدم به نظر من حق با امریکا است. از طرفی من خبری از ایران را خواندم که مغایر آن است. آنچه که حقیقت دارد این است که در آب های بین المللی به محض احساس تهدید و یا تجاوز، کاملاً طبیعی است که از روش های دفاعی استفاده شود؛ زیرا این یک دفاع قانونی است. این مطلب در مورد فرانسه نیز صادق است.»^(۲)

نخست وزیر ایتالیا نیز گفت: «چنین حادثه ای بیش از پیش لزوم محدود ماندن مأموریت ناوهای ایتالیایی در خلیج فارس به اسکورت کشتی های تجاری این کشور و انجام احتمالی عملیات مین روبی را روشن می سازد. کشتی های تجاری ایتالیا تنها در صورت محدود بودن مأموریت ناوهای جنگی، می توانند به امنیت خود اطمینان یابند.»^(۳)

۱۱۱

رهبر لیبی حمله امریکا به قایق های ایران را محکوم کرد و کشورهای حاشیه خلیج فارس واکنش رضایت آمیزی ابراز کردند. معمر قذافی رهبر لیبی در پیامی به گورباچف اقدام امریکا را محکوم کرد و از شوروی خواست در مقابل اقدامات امریکا سکوت نکند. در این پیام آمده است: «تجاوز نظامی امریکا به ایران که از فاصله هزاران مایل از مرزهای امریکا صورت گرفته، ناچیز شمردن حق دیگران در زندگی آزاد و توأم با صلح به شمار می رود. امریکا برای منافع خود حد و مرزی نمی شناسد. ملت های جهان نمی پذیرند که شوروی به

ص: ۳۱۸

۱- ۲۹. مأخذ ۱، ص ۲۴، خبرگزاری فرانسه، ۱۷/۷/۱۳۶۶.

۲- ۳۰. مأخذ ۱، ص ۲۲، بوئنوس آیرس - خبرگزاری فرانسه، ۱۷/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۱. روزنامه رسالت، ۱۸/۷/۱۳۶۶، ص آخر، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

عنوان ابرقدرت در قبال سیاست های خطرناک امریکا که صلح و زندگی ملت ها را تهدید می کند دست روی دست بگذارد. شوروی لازم است سیاست بازدارنده ای در پیش گیرد و از هر گونه چشم پوشی در قبال سیاست جور و ستم امریکا و سهل انگاری در برقراری صلح جهانی و انجام دادن وظایف بسیار حساس بین المللی خودداری نکند. ملت های جهان برای مبارزه با جور و ستم نازیسم جدید ناگزیرند در یک جبهه جهانی متحد شوند تا بشر در امنیت زندگی کند.»^(۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری فرانسه در گزارشی از منامه به نقل از یک مقام بلندپایه عرب ضمن تأکید بر اینکه عملیات پاسداران انقلاب ایران علیه کشتی رانی دیگر قابل تحمل نیست، نوشت: «اقدام امریکا ضروری بود؛ زیرا قایق های ایرانی دیگر نباید به میل خود عمل کنند و در خلیج [فارس] ناامنی ایجاد کنند... امریکایی ها ایران را تحریک نمی کنند، آنها برای کار خود و برای تأمین امنیت کشتی رانی در آب های بین المللی خلیج [فارس] در آنجا هستند ولی به علت عدم وجود راه حل برای جنگ عراق و ایران، حضور ناوگان خارجی در آب های بین المللی تنها راه است.» وی خاطر نشان کرد: «هر کشور ذی نفع باید در خلیج [فارس] احساس مسئولیت کند؛ زیرا اگر خوب و بد به ایرانی ها واگذار شود، وضع دخالت امریکایی ها علیه قایق های ایرانی نیز بدتر خواهد شد.»^(۲)

مقامات رسمی کویت از اظهار نظر درباره حادثه دیشب خودداری کردند و تنها روزنامه های کویتی با انعکاس وسیع آن، از اقدام امریکا به طور تلویحی حمایت نمودند. روزنامه های کویت صدر صفحات اول امروز خود را به این خبر اختصاص دادند و اقدام امریکا را تحسین کردند. آنها نوشتند: حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های ایران در نزدیکی جزیره فارسی، اولین برخورد مسلحانه میان امریکا و ایران در آب های خلیج فارس به شمار می رود.^(۳)

۱۲۱

رسانه های جهان خبر حمله هلی کوپترهای امریکایی به پنج قایق ایرانی را در سطح وسیعی منتشر کردند و به تفسیر و تحلیل آن پرداختند.

روزنامه ها و شبکه های رادیو و تلویزیون امریکا عمدتاً تلاش می کنند که اقدام امریکا را یک امر دفاعی در قبال حمله قایق های ایران عنوان کرده و آن را قانونی جلوه دهند. آنها سعی دارند با طرح حوادث دیگر خلیج فارس، ادعای خود را منطقی نشان دهند.

شبکه تلویزیونی ان.بی.سی امریکا به نقل از منابع وزارت دفاع این کشور گفت: «کشتی ها و هلی کوپترهای امریکایی اخیراً بر تلاش های خود جهت غافل گیر ساختن قایق های تهاجمی تندرو ایرانی در حین شلیک به کشتی ها در آب های بین المللی افزوده اند.»

شبکه سی.بی.اس امریکا هم ادعا کرد که قبل از وقوع حادثه دیشب، یکی از قایق های مسلح ایران به یک کشتی ژاپنی حمله کرده و سه خدمه آن را مجروح کرده بود. [ر.ک ۱۶/۷/۱۳۶۶] این شبکه همچنین خبر داد که کشتی های مین یاب فرانسوی دو مین دیگر در آب های بیرون محل ورود به خلیج فارس یافته اند. در همین حال رسانه های گروهی امریکا برای ایجاد آرامش

ص: ۳۱۹

۱- ۳۲. مأخذ ۱۵، ص ۲۰.

۲- ۳۳. مأخذ ۱، ص ۱۷.

۳- ۳۴. مأخذ ۱، ص ۳۱، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۷/۱۳۶۶.

در داخل امریکا خاطر نشان کردند که احتمال حملات ایران به نیروهای امریکایی ضعیف است و در صورت حمله با پاسخ شدید امریکا رو به رو خواهد شد.

گزارشگر ای.بی.سی امریکا نیز گفت: «انتظار پنتاگون و به عقیده من تمام دولت ریگان این است که ایران در ریسک یک درگیری با امریکا، بسیار محتاط خواهد بود و در صورت تشدید درگیری ها در هر سطحی، امریکا قادر به کاربرد قدرت برتر خود می باشد. ایران دارای تأسیسات پر ارزشی است که مایل به از بین رفتن آنها نیست. آنها نمی خواهند تعداد بیش تری از قایق های جنگی خود در جزیره فارسی را از دست بدهند و به وضوح مایل نیستند تأسیسات عظیم نفتی خود در جزیره خارک را نیز از دست بدهند.»^(۱)

برخلاف رسانه های امریکا، مطبوعات اروپایی بیش تر بر تأثیر حادثه اخیر بر افزایش بحران و احتمال درگیری ایران و امریکا تأکید دارند. آنها با استفاده از اصطلاحاتی چون جنگ تمام عیار، جنگی بی پرده و سکوتی شکننده، اوضاع حاکم بر خلیج فارس را تشریح کرده اند. روزنامه تایمز مالی چاپ انگلستان در شماره امروز خود نوشته است: «این برخورد خطرناک ترین درگیری بین نیروهای دو کشور بود و ظاهراً احتمال بروز یک برخورد تمام عیار در منطقه را زیادتر کرده است. این درگیری دیپلمات ها و ناظران کشتی رانی در منطقه را متعجب ساخت؛ زیرا اغلب آنها بر این عقیده بودند که ایران به رغم شعارهای خود سعی زیادی خواهد کرد که با امریکایی ها برخورد نداشته باشد.»^(۲)

خبرگزاری رویتر هم گزارش داد: «غرق سه قایق توپدار ایران به وسیله امریکا، در انتظار پاسخی از تهران در میان هراس از جنگی بی پرده بین دو کشور است. ولی دیپلمات های مقیم خلیج فارس گفتند: سکوتی شکننده و فرار محتمل تر می باشد. لفاظی های شدید ایران به ندرت پیگیری می شود و بسیاری فکر می کنند که ایران در حمله به نیروهای امریکایی در خلیج فارس تأمل خواهد کرد. آنها همچنین انتظار حمله ای بی دلیل توسط نیروهای امریکایی به مواضع ایران را نیز ندارند. یک دیپلمات آسیایی گفت که اقدام اخیر امریکا می تواند اثری بر تهران داشته باشد. وی گفت پیام این بوده که حتی قایق های تندروی شما نیز ایمن نیستند.»^(۳)

دیلی تلگراف و تایمز با اشاره به محدودیت های موجود برای دولت امریکا در آغاز جنگی گسترده، نوشتند که دولت ریگان اکنون به وسیله نمایندگان کنگره در مورد اجرای قانون اختیارات جنگی تحت فشار بیش تری قرار خواهد گرفت. بر اساس این قانون رئیس جمهوری باید کنگره را از خطر درگیری نظامی قریب الوقوع نیروهای امریکایی مطلع سازد. در این صورت هرگونه عملیات نظامی امریکا بدون تصویب کنگره ممنوع خواهد بود و نیروهای این کشور باید ظرف ۶۰ روز از منطقه خطر خارج شوند. با این حال ریگان تاکنون به درخواست نمایندگان کنگره اعتنایی نکرده و گفته است که ایران و امریکا در آستانه جنگ نیستند. وی بار دیگر پس از حمله شب گذشته نیروهای این کشور به قایق های تندرو ایرانی احتمال وقوع جنگ با ایران را رد کرد.^(۴)

ص: ۳۲۰

۱- ۳۵. مأخذ ۱، ص ۲۷ و ۲۸، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۷/۱۳۶۶.

۲- ۳۶. مأخذ ۱، ص ۲۹ و ۳۰، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳- ۳۷. مأخذ ۱، ص ۳۹، دوی - خبرگزاری رویتر، ۱۷/۷/۱۳۶۶.

۴- ۳۸. مأخذ ۱، ص ۲۹ و ۳۰، روزنامه تایمز مالی (چاپ لندن).

روزنامه های فایننشال تایمز و ایندپندنت هم با اشاره به سخنان آقای هاشمی رفسنجانی این رویداد را جدی ترین درگیری ایران و امریکا از زمان آغاز اسکورت نفتکش ها خوانده و آغاز جنگ میان ایران و ایالات متحده را ممکن اعلام کردند.^(۱)

خبرگزاری یونایتدپرس به نقل از تحلیل گران خلیج فارس نوشت: «ادعای ایران مبنی بر سرنگون ساختن این هلی کوپتر به خوبی نشان می دهد که رهبران ایران به دلیل دومین عملیات موفقیت آمیز امریکا علیه آنها ظرف مدتی کمتر از سه هفته، احساس سرافکنندگی می کنند. آنها واقعاً برای کسب یک پیروزی بی تاب هستند، لیکن قدرت اجرای عملیات سری نیز از آنان سلب شده است.»^(۲)

خبرگزاری تانیوگ تحلیل متفاوتی دارد: «با توجه به خودداری ایران از تکرار تهدیدات همیشگی مبنی بر گرفتن انتقام، می توان نتیجه گرفت که تهران تمایل به برخورد در آب های خلیج فارس ندارد.»^(۳)

به نوشته روزنامه اتریشی "نویار آرماتیه زایتونگ"، احتمال برخورد سنگین بین ایران و امریکا بسیار کم است. بسیاری تشنه آنند که به ایران درس بیاموزند ولی تهران دومین تأمین کننده نفت ایالات متحده به شمار می رود. علاوه بر این، جنگ ایران و امریکا به ناچار ایران را به اتحاد شوروی نزدیک تر خواهد کرد. این روزنامه نتیجه می گیرد که به رغم تهدیدهای لفظی، ایران مصمم است که از برخوردهای مسلحانه با امریکا دوری کند.^(۴)

لوموند چاپ پاریس با اشاره به اینکه این بار برخلاف حادثه قبلی (ایران - اجر) امریکا احتمالاً با مشکلات بیش تری برای اثبات مسئولیت ایران در بروز حادثه مواجه خواهد بود، نوشته است: «ماجراجویی در منطقه داغی چون خلیج فارس بدون خطر نیست و امریکا شاید در فاصله نه چندان دور به ناچار بهای آن را بپردازد. آیا ریگان رئیس جمهوری امریکا در چنین صورتی خواهد توانست با عکس العمل قابل پیش بینی افکار عمومی (امریکا) و به ویژه کنگره مقابله کند.»^(۵)

۱۳۱

راديو مسكو در تفسيري از حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های ایرانی، آن را اقدامی خود سرانه خواند که دور نمای خطرناکی دارد. مفسر راديو مسكو با اشاره به ادعای امریکا مبنی بر دفاع از خود، گفت: «واشنگتن اظهار می کند این حمله که به هلاکت عده ای از افراد و انهدام سه شناور منجر شد، در حکم یک عمل تدافعی و جوابی به عملیات شناورهای بود که گویا هلی کوپترهای امریکایی را زیر آتش گرفته بودند، تعیین صحت چنین اظهاراتی کاری مشکل و حتی امکان ناپذیر است. آنچه که به حادثه مربوط است باید گفت که هیچ بر گه جرمی وجود ندارد؛ زیرا تمام شناورهای ایرانی غرق شده اند و در این مورد فقط توضیحات یک جانبه ارائه شده که به هیچ وجه اساس مند نیست.» این راديو افزود: «صرف نظر از اینکه چه حوادثی در واقع روی داده است، این حمله در حکم یک دلیل قانع کننده برای تشدید وخامت اوضاع در منطقه

ص: ۳۲۱

۱- ۳۹. مأخذ ۱، ص ۳۱ و ۳۲، راديو بی.بی.سی، ۱۷/۷/۱۳۶۶.

۲- ۴۰. مأخذ ۱، ص ۲۷، منامه - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۸/۷/۱۳۶۶.

۳- ۴۱. مأخذ ۱، ص ۲۶، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از خبرگزاری تانیوگ.

۴- ۴۲. مأخذ ۱، ص ۱۹، راديو امریکا، ۱۸/۷/۱۳۶۶.

۵- ۴۳. مأخذ ۱، ص ۳۳ و ۳۴، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از روزنامه لوموند.

خلیج فارس و خطرناک بودن آن است. در حال حاضر کاخ سفید تلاش می کند تأثیرات ناگوار این حادثه را از بین ببرد. سخنگوی رسمی واشنگتن گفت: وقایعی که روز هشتم اکتبر در خلیج فارس روی داده بود چیزی جز یک حادثه جداگانه نیست و نمی تواند عواقب جدی را به همراه داشته باشد. اما این سؤال به میان می آید که چه کسی می تواند بین مسیر حوادث جداگانه و یک رویارویی نظامی وسیع، حد و مرز دقیقی معین سازد و چه کسی می تواند ضمانت بدهد که اوضاع در منطقه خلیج فارس که بعضی اوقات آن را به عنوان یک جنگ نامفهوم تشریح می کنند به جنگی دارای ابعاد گسترده تبدیل نشود. اقدامات خودسرانه ای که امریکا انجام می دهد بر تلاش های این کشور برای به دست آوردن حق سرکوب گری به دلخواه خود آشکارا زمانی را نزدیک می کند که این دورنماهای خطرناک ممکن است جامه عمل بپوشد.»(۱)

از سوی دیگر گورباچف، رهبر شوروی، بدون اشاره به حوادث امروز خلیج فارس، پشتیبانی کامل خود را از تمام مواد قطعنامه ۵۹۸ اعلام کرد و پتروفسکی معاون وزارت خارجه شوروی در مصاحبه با روزنامه الخلیج چاپ شارجه گردهمایی مسئولان نظامی پنج کشور عضو دائمی شورای امنیت را ضروری دانست. وی گفت: در این گردهمایی دولت های بزرگ باید اطمینان دهند که در خلیج فارس خویشتن داری به خرج داده و به تلاش دیپلماتیک سازمان ملل متحد برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق کمک خواهند کرد. یک چنین خویشتن داری برای اجتناب از تشدید بحران(اشاره به حضور نظامی امریکا) در منطقه ضروری است.(۲)

۱۴۱

آیا درگیری هلی کوپترهای امریکایی با قایق های ایران، به تشدید بحران خلیج فارس منجر خواهد شد؟ تحلیل چند رسانه خارجی و داخلی در این باره چنین است:

رادیو بی.بی.سی با ارائه گزارشی از حادثه و مواضع طرفین در پی پاسخ به این سؤال است: «ایران می گوید این حمله امریکا را تلافی خواهد کرد و اضافه می کند که ایالات متحده قربانی نهایی تشدید تازه تشنج در خلیج فارس خواهد بود. اما در خلیج فارس تصور بر این است که ایران آزادی عمل چندانی ندارد و اغلب ناظران معتقدند که این ایران است که در هفته های اخیر به شدت سعی داشته است که از برخورد نظامی با امریکا احتراز کند. با این حال رژیم ایران حتی اگر برای حفظ اعتبار در داخل ایران هم که شده، چاره ای جز یافتن راهی برای پاسخگویی نه فقط به حملات امریکا بلکه به ادامه حملات هوایی عراق علیه تأسیسات صدور نفت ایران و کشتی های متعلق به ایران ندارد.»

بی.بی.سی در ادامه تحلیل خود گفت: «چنانچه اکنون هر دو کشور تصمیم بگیرند که پرونده این حادثه را ببندند احتمال می رود که بحران فروکش کند. متأسفانه در حال حاضر احتمال عملی شدن این فرضیه بسیار ضعیف است. از نظر امریکا می توان گفت که غرق کردن سه قایق ایرانی با استقبال بسیاری از امریکایی ها رو به رو شده و پیروزی بر مردمی که ریگان آنها را

ص: ۳۲۲

۱- ۴۴. مأخذ ۱، ص ۱۸، رادیو مسکو، ۱۷/۷/۱۳۶۶.

۲- ۴۵. روزنامه اطلاعات، ۱۸/۷/۱۳۶۶، ص آخر، خبرگزاری فرانسه به نقل از روزنامه الخلیج.

ایرانی های بربر خطاب کرده است، سبب تقویت روحیه مردم امریکا شده است. از طرف دیگر، از نظر رژیم ایران، پس از وقوع این حادثه عده زیادی عقیده دارند که ایران باید در مقابل حادثه اخیر واکنش شدیدی نشان دهد.»

رادیو بی.بی.سی. افزود: «هر اندازه درگیری های امریکا با ایران در خلیج فارس گسترش یابد به همان میزان جناح های تندرو در داخل کادر رهبری ایران از قدرت بیش تری برخوردار خواهند شد و خواهند توانست حرف خود را به کرسی بنشانند. یک چنین سناریویی به منزله زنگ خطری نه تنها برای ایران و مردم این کشور بلکه برای تمام منطقه خلیج فارس تعبیر می شود. هم اکنون علی اکبر ولایتی وزیر خارجه ایران صحبت از جنگ میان ایران و امریکا می کند که ممکن است برای سال ها در جریان بوده و تمام منطقه را در شعله خود بسوزاند. ... تنها نکته امیدوار کننده این است که فعالیت های دیپلماتیک سازمان ملل در مورد جنگ ایران و عراق هنوز ادامه دارد، ولی چنانچه ایران مایل باشد روند تلاش های کنونی سازمان ملل را حفظ کرده و از امکان اعمال تحریم اسلحه در امان بماند، باید به جای جو موجود، محیط مساعدی برای فعالیت های دیپلماتیک ایجاد شود.»^(۱)

نشریه "گزارش" از انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم نیز در تحلیلی از رویدادهای خلیج فارس، نگرانی هیئت حاکم امریکا را از تشدید بحران در خلیج فارس ناشی از مسائل زیر عنوان کرد:

۱- نزدیکی بیش از حد مناسبات ایران و شوروی و در نتیجه برهم خوردن کامل موازنه قوا به نفع شوروی؛ این دیدگاه که طرفداران پر قدرتی در امریکا دارد، معتقد است روند روابط ایران و شوروی به خصوص با توجه به شرایط خاص ایران، از لحاظ داخلی و بین المللی خطرناک و به ضرر منافع غرب می باشد.

۲- ابهام در فرامین حملات انتقامی علیه امریکا: حملات ایران علیه نیروهای نظامی و منافع غرب در خلیج فارس اگر با مقابله جدی ایالات متحده مواجه شود، چنین انتظار می رود که ایران با امکانات بالنسبه مطلوب و پشتوانه مردمی خود، علیه منافع غرب در تمام جهان اقدام کند و در محدوده خلیج فارس نیز با عملیات انتحاری و حملات علیه ناوهای امریکایی و غیره، عرصه را بر ناتو تنگ نماید.^(۲)

هفته نامه آبرور نیز در مقاله ای با عنوان "برقدرت ها پا از حریم بی طرفی بیرون می گذارند" نوشته است: «بی طرفی اتحاد شوروی و امریکا در جنگ ایران و عراق پایان یافته است. در حالی که روابط شوروی با عراق به پایین ترین درجه خود در ده سال گذشته رسیده است، اتحاد شوروی و ایران به هم نزدیک تر می شوند و خصومت امریکا در مورد ایران به صورت برخوردهای مسلحانه بروز می کند در حالی که روابط امریکا با عراق هرگز به این نزدیکی نبوده است. آنچه برای شوروی اولویت دارد خارج شدن نیروهای نظامی امریکا از خلیج فارس است، اما تلاش شوروی برای جلب نظر ایران هم با نگرانی آن کشور برای بیرون کشیدن خود از تنگنای افغانستان ارتباط دارد.»^(۳)

ص: ۳۲۳

۱- ۴۶. مأخذ ۱، ص ۱۹ و ۲۰.

۲- ۴۷. واحد سیاسی دفتر تبلیغاتی اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه "گزارش"، شماره ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۶ و ۷.

۳- ۴۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰/۷/۱۳۶۶، ص ۲۱، رادیو بی.بی.سی، ۱۹/۷/۱۳۶۶.

واینبرگر، وزیر دفاع امریکا، در اسکورت نفتکش های کویتی درست بر خلاف شرایطی که خود برای اعزام نیرو به خارج در سال ۱۹۸۴ اعلام کرده بود، عمل کرد (ضمیمه دارد). روزنامه نیویورک تایمز در یک گزارش خبری درباره تغییر روش وزیر دفاع امریکا در مورد عملیات نظامی این کشور در خلیج فارس و دلایل این تغییر روش نوشت: «سؤالی که ذهن برخی را در ایالات متحده به خود مشغول کرده، تغییر روش آقای واینبرگر در مورد استفاده از نیروهای امریکایی در خارج از خاک ایالات متحده است. وی تقریباً به مدت هفت سال در دولت ریگان در استفاده از نیروهای نظامی امریکا در خارج، جانب حزم و احتیاط را گرفته بود و شخصاً با اعزام تفنگداران امریکایی به لبنان در سال ۱۹۸۲ مخالف بود. پس از فرستادن تفنگداران به بیروت نیز برای باز گردانیدن آنها دولت ریگان را زیر فشار گذاشت. یک سال بعد تفنگداران امریکایی در پی حمله تروریستی به مقرشان از بیروت فراخوانده شدند. وی ملاک هایی که فرستادن نیروهای امریکایی برای عملیات نظامی در خارج را موجه می ساخت طرح ریزی و مشخص کرد، اما هنگامی که ایالات متحده در بهار گذشته موافقت کرد که برای حفاظت از نفتکش های کویتی در خلیج فارس به آنها اجازه بدهد که پرچم ایالات متحده را بر فراز عرشه خود نصب کنند، آقای واینبرگر ناگهان روش متعارف خود را تغییر داد و شدیداً از اقدام نظامی برای حفظ و حراست نفتکش های کویتی جانبداری کرد.

مقامات ارشد پنتاگون تغییر روش واینبرگر و در پیش گرفتن خط مشی سرسختانه او را با عدم اطمینان وی از شوروی ها در ارتباط می دانند. ... یک مقام وزارت دفاع می گوید وزیر دفاع بر این باور بود که اگر ایالات متحده به کویت کمک نکند، آن کشور را به شوروی ها واگذار کرده است و مردم امریکا تنها دولت ریگان را به سبب از دست دادن خلیج فارس و واگذاری آن به اتحاد شوروی شماتت خواهند کرد. به اعتقاد مقام های پنتاگون سخت گیری ایران در جنگ با عراق و هياهو ایران کنترا [ماجرای مک فارلین] در نظرهای آقای واینبرگر در زمینه خلیج فارس مؤثر بوده است. واینبرگر محتاط به این نتیجه رسید که ایرانیان برای رسیدن به صلح با عراق پشت میز مذاکره نخواهد نشست و مصمم اند که رژیم های عرب را در ساحل غربی خلیج فارس با توسل به تروریزم و تحرکات گوناگون از پای در آورند.» (۱)

بلوک شرق نگران گسترش حضور و نفوذ غرب در خلیج فارس است. رادیو مسکو در تحلیلی از مواضع و عملکرد اقتصادی - نظامی آلمان فدرال در قبال جمهوری اسلامی ایران و بحران خلیج فارس، آن را هماهنگ با فشارهای امریکا بر ایران ارزیابی کرد و گفت: «تصمیم دولت آلمان در اعزام نیروی دریایی خود به مدیترانه برای جانشینی ناوهای جنگی ایالات متحده، موجب خشم و انزجار مطبوعات ایران شد. در نزدیکی شهر باتولشه آلمان غربی سربازخانه نیروهای اس.اس سابق برای استقرار یگان های سپاه دلتای امریکا واگذار شده اند. مجله اشترن

چاپ آلمان غربی اطلاع داد که این یگان های دستچین شده ارتش امریکا که برای هجوم به ایران در نظر گرفته شده اند، مشق و تمرین می کنند و آماده می شوند.

... بیش از هشتاد فروند ناو جنگی دولت های عضو پیمان ناتو در خلیج فارس متمرکز شده اند. یگان های کماندویی ارتش امریکا که از آلمان غربی به آنجا فرستاده می شوند در عرشه ناو هواپیمابر "رنجر" که در خلیج فارس شناور است جا می گیرند. رادیو مسکو افزود: «مجله "مسائل نظامی" ارگان رسمی پنتاگون تأکید کرد که یگان های امریکا در جمهوری فدرال آلمان تمرین کرده و تعلیم دیده و آماده شده اند. جمهوری فدرال آلمان در تدارک ماجراجویی امریکا در خلیج فارس و در وارد آوردن فشار اقتصادی به ایران هم شرکت می کند.»^(۱)

از سوی دیگر، وزیر خارجه بلغارستان در دیدار سفیر جمهوری اسلامی ایران در این کشور، تأکید کرد: ما چون سایر کشورهای سوسیالیستی بلوک شرق، مخالف مداخله و حضور امریکا در خلیج فارس هستیم و یقین داریم که حضور امریکا و ایادی غربی آن در منطقه، بر خلاف تبلیغات آنان موجب ناامنی و گسترش تشنج در منطقه است.^(۲)

۱۷۱

بهبودی آشکار روابط ایران و شوروی و گسترش آن که نگرانی غرب را برانگیخته، دلایل و آثار متعددی دارد. رادیو بی.بی.سی طی تفسیری در این باره گفت: «دولت ایران به دلیل اینکه بنا برش در خلیج فارس در محاصره شدید قرار دارد، بیش از پیش ضرورت یافتن کانال های دیگری برای معاملات بازرگانی اش را حس می کند. راه جدید ارتباط هوایی و زمینی با همسایه ابرقدرت شمالی ایران که روز ۱۵/۷/۱۳۶۶ اعلام شد، قدمی به سوی این هدف و نشانه دیگری از بهبود روابط ایران و شوروی است که از چندی پیش رو به گسترش بوده است. از آنجا که ایران و شوروی در ماه های اخیر هر دو به حضور نیروهای دریایی خارجی در خلیج فارس اعتراض کرده اند، به نظر می رسد که منافع مشترک دو کشور در حال گسترش است. البته دولت شوروی دلایل متعدد دیگری نیز برای حفظ روابط دوستانه با کشور بحران زده همسایه خود که دارای ۲۵۰۰ کیلومتر مرز مشترک با آن است، دارد. همچنین صدور ۷۰۰ هزار بشکه نفت که از ایران به مقصد شوروی مطرح شده، خود تلاشی است که می تواند از فشاری که دولت ایران برای تأمین هزینه جنگی خود هم اکنون با آن رو به رو است، بکاهد.»^(۳)

رادیو بی.بی.سی همچنین این موضوع را با "فرد هالیدی" استاد دانشگاه لندن به بحث گذاشت. وی گفت: «تا آنجا که به ایران مربوط می شود این است که این کشور نگران حضور نیروی دریایی ایالات متحده در خلیج فارس و امکان حمله مستقیم نظامی امریکا علیه ایران است. ایران همچنین در تلاش است تا با حفظ روابط با شوروی، از اقدامات بیش تر شورای امنیت سازمان ملل علیه خود جلوگیری کند، اما هیچ کشوری بهتر از شوروی از این نکته آگاه نیست که در دراز مدت اظهارات و نشانه های دیگری از نرمش مستقیم ایران در رابطه با شوروی ظاهر خواهد شد، اما با توجه به ماهیت ایران، اینها اقداماتی است تاکتیکی و رژیم جمهوری اسلامی ایران همچنان به شدت ضد کمونیست باقی مانده است.

ص: ۳۲۵

۱- ۵۰. مأخذ ۱، ص ۵۱، رادیو مسکو، ۱۷/۷/۱۳۶۶.

۲- ۵۱. روزنامه اطلاعات، ۱۹/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

۳- ۵۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۳، ۱۷/۷/۱۳۶۶، ص ۴۵، رادیو بی.بی.سی، ۱۶/۷/۱۳۶۶.

از طرف دیگر شوروی نیز نگران چگونگی بهره برداری ایالات متحده از قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت و استقرار نیروهای امریکایی در خلیج فارس است. شوروی سیاست های خود را در قبال ایران در حال حاضر در سه زمینه مختلف پیش می برد؛ همکاری های اقتصادی یکی از این زمینه هاست. طبق قراردادی که ماه ژوئن گذشته بین دو طرف به امضا رسید ایران قرار بود که خط لوله انتقال گاز آیکس ۱ را به خط لوله انتقال نفت با گنجایش روزانه ۷۰۰ هزار بشکه یعنی یک سوم حجم فعلی صادرات نفت ایران تبدیل کند. چنین تغییر و تبدیلی بر اساس گزارش های منتشر شده دست کم به سه سال وقت نیاز دارد. در همین حال کار روی پروژه مشترک همکاری های ایران و شوروی به منظور اکتشاف و استخراج نفت در دریای خزر احتمالاً به زودی آغاز می شود. رهبران شوروی امیدوارند که این توافق ها بین دو کشور گذشته از منافع اقتصادی اش برای ایران، از یک طرف شوروی را در موقعیتی قرار دهد تا بتواند حضور سیاسی خود را در ایران افزایش دهد و از طرف دیگر به ایران در مورد مقاصد شوروی اطمینان بیش تری دهد. زمینه دوم سیاست های شوروی در قبال ایران، حفظ روابط و گفت و گوهای دیپلماتیک با رژیم ایران و به خصوص با اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس ایران است. رهبران شوروی در گفت و گوهای خود با مقامات ایران بر ضرورت احتراز از برخورد نظامی با ایالات متحده در خلیج فارس تأکید کرده اند و قاعدتاً از مقامات ایران به طور خصوصی اطمینان گرفته اند که عوامل تندرو داخل رژیم ایران که خواهان صدور انقلاب هستند، سرکوب خواهند شد. رهبران شوروی معتقدند که گفت و گوهای دو طرف به تدریج ایران را متقاعد خواهد کرد که پیشنهاد سازش و صلح سازمان ملل را بپذیرد.

شوروی ها در همین حال خط سومی را نیز دنبال می کنند و آن گفت و گو با سایر اعضای شورای امنیت درباره قطعنامه های آینده شورا و احتمال تحریم فروش اسلحه به ایران است و رهبران شوروی در گفت و گوهای خود با مقامات ایران تلاش داشته اند که ایران در مورد نظر شوروی مبنی بر آنکه این جنگ بی معنی باید فوراً خاتمه یابد، هیچ تردیدی نداشته باشد. از اینجاست که معلوم می شود که در روابط ایران و شوروی این تفاهم تازه بین دو کشور حد و حدودی مشخص دارد. (۱)

۱۸۱

پس از ملاقات امروز دبیرکل سازمان ملل با اعضای دائمی شورای امنیت و بررسی استراتژی این شورا درباره قطعنامه ۵۹۸ (۲)، اعلام شد که دکوئیار باید بار دیگر به تهران و بغداد سفر کند. (۳)

خبرگزاری فرانسه به نقل از منابع رسمی سازمان ملل متحد در نیویورک گزارش داد: «امریکا، شوروی، چین، فرانسه و انگلستان درباره دستور العمل جدید به دبیرکل سازمان ملل متحد برای آنکه بتواند جنگ ایران و عراق را متوقف کند، به توافق رسیدند. ... اطلاعات نادری که به خارج درز کرده حاکی است که در دستور کار جدید زیربنای هر نوع راه حل، همان قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت است، اما اختیارات بیش تری برای مذاکره با طرفین جنگ به دبیرکل داده شده است. طبق این دستور العمل دبیرکل می تواند از هم اکنون درباره تشکیل یک کمیسیون تحقیق و

ص: ۳۲۶

۱- ۵۳. مأخذ ۱، ص ۶۰ و ۶۱، رادیو بی.بی.سی، ۱۷/۷/۱۳۶۶.

۲- ۵۴. Chreno Lagy of united Nations Negotiations to End the Lran – Lraq War.

۳- ۵۵. روزنامه اطلاعات، ۱۸/۷/۱۳۶۶، ص ۲، واحد مرکزی خبر به نقل از خبرگزاری رویتر.

تعیین آغازکننده جنگ، مذاکره کند بی آنکه حتی آتش بس اعلام شده باشد. ایران اهمیت خاصی برای تشکیل این کمیسیون قائل است. منابع آگاه می گویند مشکلات عمده برای صدور دستور کار جدید به دبیرکل سازمان ملل متحد از ناحیه شوروی بوده است. منابع یاد شده که در جریان این مذاکرات قرار داشتند می افزایند: مسکو اکنون موضع خود را در مورد جنگ ۱۸۰ درجه تغییر داده است و بیش از پیش مواضع خود را با ایران هماهنگ می سازد.»^(۱) (ضمیمه دارد).

۱۹۱

کشورهای عرب حوزه خلیج فارس با وجود عوامل بر هم زنده ثبات سیاسی در سال جاری، شاهد تحولاتی امیدوار کننده بوده اند. روزنامه تایمز مالی درباره تحولات و مواضع کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس در قبال جنگ نوشته است: «یکی از این تحولات عمده، ثبات دوباره بازار جهانی نفت است. نکته امیدوار کننده دیگر آن است که به بن بست رسیدن جنگ ایران و عراق در جبهه های زمینی می تواند حاکی از آن باشد که ایران در حال حاضر توانایی یک پیشروی قاطع را ندارد و این می تواند به نوبه خود تا حدی باعث آرامش خاطر کشورهای عرب حوزه خلیج فارس شود و نکته مهم دیگر آن است که جامعه بین المللی هم به طور روز افزون خواستار به پایان رسیدن این جنگ است.» این روزنامه کشورهای عرب حوزه خلیج فارس را به دو دسته تقسیم کرده است: «گروه نخست کشورهایی هستند که در جنوب خلیج فارس واقع اند و باطناً از تصمیم کویت که سبب کشیده شدن پای نیروی دریایی امریکا به خلیج فارس شده است، انتقاد می کنند. گروه دوم کشورهای نظیر کویت، بحرین و عربستان سعودی که بر خلاف موضع ظاهری خود، با نیروهای ایالات متحده همکاری می کنند. کشورهای عرب بخش شمالی خلیج فارس خشونت خود در مورد ایران را بیش از کشورهای واقع در جنوب آن منطقه نشان می دهند، چرا که کشورهای بخش جنوبی خلیج فارس متوجه درصد بالای شیعیان کشورهای خود هستند و به خوبی بر این مسئله واقفند که پس از پایان جنگ نیز باید در جوار ایران به سر برند. جمعیت شیعیان کویت نیز زیاد است، ولی به علت نزدیکی جغرافیایی آن کشور به منطقه جنگ، کویت چاره ای جز حمایت از عراق ندارد.»^(۲)

۲۰۲

عراق و کشورهای حامی آن در تشدید فشار علیه ایران، تنها منبع عمده در آمد ارزی ایران، نفت را هدف گرفته اند. حملات هوایی عراق به مراکز نفتی و نفتکش ها در خلیج فارس، طرح های امریکا در مسدود کردن بنادر ایران در خلیج فارس، تحریم بازرگانی، موضع جدید عربستان در نپذیرفتن ایفای نقش کنترل کننده حجم نفت صادراتی اوپک و بالاخره فشار عراق بر سازمان اوپک برای داشتن سهمیه ای برابر با ایران، از اقدامات جدید به شمار می آیند. رئیس کنفرانس اوپک گفت: «یکی از مشکلات اوپک مربوط به عراق است. سهمیه تولید نفت عراق روزانه ۵۴/۱ میلیون بشکه تعیین شده در حالی که این کشور خواستار سهمیه تولیدی معادل ایران یعنی ۳۷/۲ میلیون بشکه در روز است.»^(۳)

ص: ۳۲۷

۱- ۵۶. مأخذ ۸، ص ۱۰ و ۱۱، نیویورک - خبرگزاری فرانسه، ۱۸/۷/۱۳۶۶.

۲- ۵۷. مأخذ شماره ۱، ص ۳۲، رادیو بی.بی.سی، ۱۷/۷/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه فایننشال تایمز.

۳- ۵۸. مأخذ ۵۵، ص ۴، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس.

آسوشیتدپرس نیز به نقل از مقام های عراقی اعلام کرد: «بغداد در نظر ندارد هیچ گونه سیستم سهمیه بندی تولید از طرف اوپک را رعایت کند مگر آنکه مجاز به تولید به میزان مشابه ایران باشد. طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق خطاب به اعضای کمیته نظارت بر تولید اوپک گفت: بغداد که به دلیل جنگ با ایران مجبور به کاهش تولید و در نتیجه کاهش در آمد نفتی شده، کوتاه نخواهد آمد و از تصمیم خود عدول نخواهد کرد.» در گزارش آسوشیتدپرس آمده است: «در اجرای مفاد موافقت نامه اوپک در ژنو در دسامبر گذشته که به موجب آن ۱۳ کشور عضو به استثنای عراق تولید خود را برای بالا بردن قیمت ها (پس از کاهش فاحش آن در سال ۱۹۸۶) کاهش دادند، سهمیه ای حدود ۴/۲ میلیون بشکه در روز به ایران اختصاص داده شد. ایران در ماه اوت ۸/۲ میلیون بشکه در روز نفت تولید می کرد، ولی بعد از بمباران خط لوله حیاتی نفتی ایران، تولید آن به ۲/۲ میلیون بشکه در روز کاهش یافت.

سهمیه تعیین شده در اوپک برای عراق ۵/۱ میلیون بشکه در روز است، ولی با تکمیل سه خط لوله نفتی از طریق عربستان سعودی و ترکیه و برنامه ریزی برای احداث چهارمین خط، عراق تولید خود را از ایران بیش تر کرده است. جمهوری اسلامی ایران پس از عربستان سعودی دومین کشور بزرگ تولیدکننده نفت در سازمان اوپک به شمار می رود.» آسوشیتدپرس به نقل از تجار نفتی در منطقه افزود: «عراق در حال حاضر ۴/۲ تا ۵/۲ میلیون بشکه در روز نفت تولید می کند و به گفته مقام های عراقی انتظار می رود کل تولید روزانه نفت آن کشور تا سال آینده به ۳ میلیون بشکه برسد.» به گزارش آسوشیتدپرس رادیو دولتی بغداد هم اعلام کرد: «رمضان به هیئت اوپکی در بغداد گفته است گرچه عراق از تصمیمات سازمان حمایت می کند ولی همچنان بر موضع خود یعنی درخواست سهمیه ای مساوی ایران استوار است.

هدف این هیئت اوپک، ترغیب عراق در رعایت مفاد پیمان تولید است تا بتواند تولید را کنترل و قیمت ها را ثبات بخشد. این کمیته در بغداد با صدام حسین رئیس رژیم عراق دیدار داشته، ولی رسانه های عراقی مطلبی درباره اینکه آیا صدام با هیئت در مورد سهمیه های تولید صحبت کرده، ذکر نکردند. ضمناً این هیئت سه نفره به همراهی فاضل الحلبي معاون دبیرکل اوپک با وزیر نفت عراق دیدار و گفت و گو کردند ولی مقام های مسئول از افشای مطالب مورد بحث آنها خودداری کرده اند.» (۱)

۲۱۱

یک مأمور عراقی را سپاه پاسداران استان سیستان و بلوچستان در نوار مرزی دستگیر کرد. این مأمور عراقی ضمن اعتراف به همکاری با اشرار و ضد انقلاب در بلوچستان ایران، گفت که تاکنون در جهت تسلیح، تجهیز و در اختیار گذاشتن سلاح های سبک و نیمه سنگین از جمله تیربار دوشکا، مین و آرپی جی ۷ اقدامات بسیاری انجام داده است. (۲)

ص: ۳۲۸

۱- ۵۹. مأخذ ۴۸، ص ۴۷ و ۴۸، خیرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۹/۷/۱۳۶۶.

۲- ۶۰. مأخذ ۵۵، ص ۱۳.

ضمیمه گزارش ۳۰۳: شرایط اعزام نیرو به خارج از نظر واینبرگر

واینبرگر در کتاب خاطرات خود با اشاره به مقاله نیویورک تایمز، نوشته است: «من احکام لازمه جنگ را که خود اعلام کرده بودم، زیر پا گذاشتم. این احکام را در یک سخنرانی در نوامبر ۱۹۸۴ در یک نشست مطبوعاتی اعلام کرده بودم. در این سخنرانی شش موضوع را مطرح کردم و عقیده داشتم این احکام لازمه اعزام نیرو است. شش موضوع مورد نظر به طور خلاصه عبارت بود از:

۱ - منافع حیاتی ما در خطر باشد.

۲ - موضوع باید آن قدر برای امریکا و هم پیمانان ما مهم باشد که آماده اعزام نیروی کافی برای پیروزی باشیم.

۳ - اهداف سیاسی و نظامی که می باید تأمین کنیم کاملاً مشخص باشد.

۴ - برای دست یابی به اهداف خود نیروهایمان را معین کرده باشیم.

۵ - حتی المقدور از حمایت مردم امریکا مطمئن باشیم.

۶ - نیروهای امریکا تنها به عنوان آخرین چاره وارد جنگ شوند. (۱)

ضمیمه گزارش ۳۰۶: دیدگاه گری سیک درباره مأموریت دبیرکل سازمان ملل و جنگ ایران و عراق

گری سیک، دستیار سابق کارتر، مأموریت دبیرکل را بسیار مشکل اما امکان پذیر دانست و درباره جنگ گفت: «علی رغم شعارها و تبلیغاتی که هر دو طرف سر می دهند اینک عراق و ایران به این نتیجه رسیده اند که ادامه جنگ برخلاف منافع و مقاصدشان است و اینک هر دو طرف بدون آنکه آشکارا بپذیرند، خواستار پایان مخاصمه هستند. به ویژه ایران که با توجه به موضع سیاسی انقلابی و اظهارات آیت الله خمینی مبنی بر ادامه جنگ، نمی تواند آشکارا و عملاً خواستار پایان جنگ باشد، تمایل به ترک مخاصمه دارد...»

وی افزود: «۸ تا ۱۰ ماه گذشته دوره بسیار مهمی برای ایران تلقی می شود، زمستان سال گذشته ایران با هر آنچه که در اختیار داشت به عراق و بصره حمله کرد و موفق به شکستن خطوط دفاعی آن نشد. بنابراین رهبران ایران هر چند که در ظاهر آن را نمی پذیرند ولی می دانند که به احتمال زیاد یک حمله بزرگ دیگر چندان کارساز نخواهد بود. جنگ باعث شده تا تهدید مقابله ایران با دیگران افزایش یابد، سیاست نفت را تحت تأثیر قرار دهد و پیشرفت های داخلی و اقتصادی را با وقفه رو به رو سازد... در گذشته ادامه جنگ برای ایران از جنبه سیاست داخلی و دیگر مسائل نقشی مثبت ایفا می کرد ولی اینک با توجه به عواقب ناگوار ادامه جنگ، دیگر نمی توان گفت که جنگ نکات مثبتی در بر دارد. من به طور کلی در مورد قطعنامه سازمان ملل متحد خوشبین هستم نه به خاطر آنکه قطعنامه کامل و بدون عیب است و به ترک مخاصمه فوری بین دو کشور منجر می شود، بلکه به دلیل آنکه هر دو کشور پیروی از قطعنامه را بهترین راه خروج از درگیری های کنونی می دانند...»

گری سیک درباره موضع عراق و ایران برای اجرای قطعنامه گفت:

«عراق پافشاری می کند که باید از جمله اول قطعنامه شروع و آن را به ترتیب اجرا کرد. ولی ایران کلاً این مسئله را رد می کند. فکر نمی کنم حل مسئله از نظر دیپلماتیک کاری غیر ممکن باشد بلکه موضوع تنها یک هدف دشوار است و باید در راه آن زحمت کشید. در این مرحله دخالت غیر مستقیم دبیرکل سازمان ملل متحد در جریان ها بسیار مهم است. وی تنها چهره و شخصیت بین المللی است که

در نظر ایران و عراق از اعتبار قابل توجهی برخوردار است. دبیرکل سازمان ملل متحد باید از موقعیت و موضع خود حداکثر بهره را برده و با طرفین متخاصم درباره اقدامات عملی به مذاکره پردازد.»^(۲)

ص: ۳۲۹

-
- ۱- ۶۱. مهران مفیدی طباطبایی، نبرد در خلیج فارس (فصلی از کتاب خاطرات کاسپار واینبرگر)، تهران - نشر صریح، ۱۳۷۰، ص ۲۳.
- ۲- ۶۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه" شماره ۱۷۳، ۱۸/۶/۱۳۶۶، ص ۸ تا ۱۱، رادیو امریکا، ۱۷/۶/۱۳۶۶.

پس از یک روز آرامش نسبی، حملات هوایی عراق علیه تأسیسات صنعتی و نفتی و خطوط کشتی رانی و برخی شهرها دوباره آغاز شد. در حمله ساعت ۹:۵۵ صبح امروز هواپیماهای عراقی به پالایشگاه گاز بیدبلند آغاچاری، بمب های پرتاب شده به محوطه پالایشگاه اصابت کرد و خساراتی به تأسیسات آن وارد شد. در این حمله حدود ۵۰ تن از کارکنان این پالایشگاه مجروح شدند و انبار کالاهای پالایشگاه دچار آتش سوزی گردید. (۱)

در ساعت ۱۰:۱۰ نیز یونیت شماره ۱ شرکت نفت اهواز هدف حمله هواپیماهای ارتش عراق قرار گرفت که قسمتی از آن دچار آتش سوزی شد و چهار تن مجروح شدند. همچنین تلمبه خانه شماره ۱ اهواز واقع در مجاورت این واحد بهره برداری - که وظیفه مهم جمع آوری و پمپاژ نفت خام مناطق عملیاتی اهواز به خارک را به عهده داشت - بمباران شد که در نتیجه آن چهار دستگاه توربین این تلمبه خانه به طور کلی منهدم گردید. (۲)

در ساعت ۱۱ نیز یونیت شماره ۲ شرکت نفت اهواز هدف هجوم دو هواپیمای دشمن قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد. در این حمله هواپیماهای عراقی به هنگام برگشت قسمت نگهداری زاغه های سپاه را به رگبار بسته و یکی از نگهبانان را مجروح کردند. (۳) در مجموع حملات امروز هواپیماهای عراقی به سه واحد صنعتی - کارگری در استان خوزستان حدود ۵۰ مجروح و چندین شهید داشت. (۴)

هواپیماهای عراقی همچنین ساعت ۱۳:۰۴ امروز به تلمبه خانه "تنگه فنی" در فاصله حدود ۱۵۰ کیلومتری جنوب خرم آباد با بمب خوشه ای و موشک حمله کردند. در این حمله یک جنگنده عراقی نقش فریب پدافندها را بازی کرد و دو جنگنده دیگر این تأسیسات را بمباران کردند. چون این حمله در وضعیت عادی انجام شد و وضعیت قرمز اعلام نشده بود، ۵ تن از کارگران این واحد شهید و ۱۵ تن دیگر مجروح شدند. علاوه بر این، یکی از مخازن نفت و پست نگهداری این تلمبه خانه هدف بمب های خوشه ای قرار گرفت. در این حمله به جریان پمپاژ مواد نفتی آسیبی نرسید و انتقال نفت از این مرکز ادامه دارد. (۵) گزارش دیگر حاکی است که در این حمله ۴ تن از افراد یگان پدافند مستقر در منطقه شهید شده اند و یک سلاح پدافند هوایی و دو تانکر سوخت منهدم گردیده است. (۶)

ص: ۳۳۱

۱- ۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه" شماره ۲۰۵، ۱۹/۷/۱۳۶۶، ص ۵، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲. همان، ص ۶.

۳- ۳. سند شماره ۰۸۸۲۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ناحیه خوزستان، به ستاد مرکزی سپاه - اطلاعات، ۱۸/۷/۱۳۶۶.

۴- ۴. مأخذ ۱، ص ۷.

۵- ۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۶، ۲۰/۷/۱۳۶۶، ص ۳، خرم آباد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۷/۱۳۶۶؛ و - مأخذ ۱، ص ۷.

۶- ۶. سند شماره ۰۸۸۳۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر نمایندگی امام در سپاه ناحیه کردستان، ۱۹/۷/۱۳۶۶.

گفتنی است که تلمبه خانه تنگه فنی از مهم ترین تأسیسات پمپاژ نفت در حد فاصل جلگه خوزستان تا ارتفاعات مرکزی و شمالی ایران می باشد که از آغاز جنگ به طور مکرر هدف تهاجم هواپیماهای عراقی قرار گرفته است.

امروز همچنین فرودگاه شهرستان دهلران و مناطق عملیاتی نفت شهر و سومار نیز هدف حمله هوایی دشمن قرار گرفت. ساعت ۱۳ هواپیماهای عراقی با تجاوز به حریم هوایی شهرستان دهلران، فرودگاه دهلران را بمباران کردند که خسارتی به بار نیامد. (۱) در سومار نیز سه جنگنده عراقی در ساعت ۱۳:۲۳ برای سومین روز متوالی منطقه عملیاتی نفت شهر و سومار را بمباران کردند. در این حمله ۴ تن از رزمندگان اسلام شهید و ۵ تن مجروح شدند. (۲)

هواپیماهای ارتش عراق امروز همچنین به آسمان مناطق نفتی گچساران و شهرهای سنندج و باختران تجاوز کردند که با آتش سلاح های پدافند هوایی مواجه شدند و پس از شکستن دیوار صوتی در برخی از مناطق گریختند. (۳)

عراق در اطلاعیه نظامی خود با اعلام حمله به تأسیسات تنگه فنی و یک کشتی در سواحل ایران، تعداد مأموریت های امروز نیروی هوایی عراق را ۷۵ مأموریت اعلام کرد. (۴) ایران نیز طی نامه ای به سازمان ملل متحد، حملات هوایی امروز عراق و خسارات و تلفات ناشی از این حملات را به اطلاع دبیرکل سازمان ملل رساند. (۵)

۲۱

در خلیج فارس پس از یک روز آرامش نسبی، هم زمان با آمادگی کاروان جدید نفتکش های کویتی تحت اسکورت امریکا برای ورود به خلیج فارس، (۶) بار دیگر هواپیماهای عراقی حملات خود را علیه خطوط کشتی رانی آغاز کردند. در حمله امروز هواپیماهای عراقی، دو نفتکش مرلین (Murlin) و روسا (Rosa) هدف موشک های آگزوسه قرار گرفتند و آسیب دیدند. (۷) نفتکش روسا حامل نفت ایران، از جزیره خارک به مقصد خود در حرکت بود که هدف دو موشک آگزوسه قرار گرفت. بر اثر این حمله ۹ تن از کارکنان کشتی - که عموماً از کشور یوگسلاوی بودند - کشته شدند و ۲۰ تن مجروح گردیدند. (۸) همچنین نفتکش استیجاری مرلین در ساعت ۱۰:۲۰ هنگام عزیمت به جزیره خارک، در ۷۸ مایلی این جزیره از سمت چپ موتورخانه هدف اصابت موشک قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد که پس از مهار آتش به طرف بندرعباس یدک کشیده شد. این حمله تلفات جانی در برداشت و موشک شلیک شده عمل نکرد. (۹)

همچنین نیروی دریایی سپاه اعلام کرد: «در ساعت ۱۸:۳۰ امروز یک هواپیمای ناشناس در فضای جزیره سیری پیدا شد که با اجرای آتش پدافند مستقر در جزیره، فرار کرد. در ضمن امروز چند هلی کوپتر امریکایی به سکوی رشادت نزدیک شدند که بنا به گزارش فرماندهی مستقر در جزیره، این هلی کوپترها با آتش پدافند مواجه و متواری شدند.» (۱۰)

از سوی دیگر، بنا به نوشته روزنامه الرای العام کارشناسان خارجی، به خصوص حدود ۳۰

ص: ۳۳۲

۱-۷. سند شماره ۰۸۸۳۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی سپاه سوم قدس، به دفتر فرماندهی کل سپاه، ۲۱/۷/۱۳۶۶.
۲-۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۶، ۲۰/۷/۱۳۶۶، ص ۳، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۷/۱۳۶۶.
۳-۹. مأخذ ۱، ص ۵ و ۶، یاسوج - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۷/۱۳۶۶.

۴-۱۰. سند شماره ۰۸۸۲۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲ - معاونت اطلاعات، به سماجا ۳ - مرکز فرماندهی،

۱۸/۷/۱۳۶۶

۵-۱۱. U.N.Year book ۱۹۸۷, vol ۴۱ p.۲۲۹.

۶-۱۲. مأخذ ۸ ص ۸، منامه - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۸/۷/۱۳۶۶.

۷-۱۳. Sreed har kapiL kaul. Tanker War Aspect of Lraq - Iran war (۱۹۸۰ - ۸۸), New delhi, ABC publishing house.

۸-۱۴. مأخذ ۸ ص ۷، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۷/۱۳۶۶.

۹-۱۵. سند های ۸۸۲۸۳ و ۸۸۲۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی نیروی دریایی سپاه، به دفتر فرماندهی کل سپاه،

۱۸ و ۱۹/۷/۱۳۷۶؛ و - مأخذ ۱، ص ۷۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۷/۱۳۶۶.

۱۰-۱۶. سند شماره ۰۸۸۲۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی نیروی دریایی سپاه، به دفتر فرماندهی کل سپاه

۱۹/۷/۱۳۶۶.

کارشناس بلندپایه فرانسوی، در حال بررسی چگونگی اشغال جزایر تنب کوچک و تنب بزرگ و ابوموسی هستند تا در صورت حمله جمهوری اسلامی ایران آمادگی داشته باشند. کارشناسان ضمن اظهار این مطلب، با ملاحظه نقشه خلیج فارس در یک جلسه سرّی تأکید کردند که جزایر مزبور در حال حاضر در محاصره ناوهای خارجی به خصوص امریکایی است.^(۱)

۳۱

ارتش عراق و استخبارات سلیمانیه به سرکرده های ضد انقلاب فراری دستور داده اند در آینده باید فعالیت بیش تری در جهت خرابکاری و تبلیغات علیه جمهوری اسلامی و جمع آوری اخبار و اطلاعات داشته باشند. فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان با اعلام این خبر افزوده است: «به این منظور دو اکیپ ۱۵ نفره از فراریان منطقه بویسی و نوسود وارد مناطق "دوبی دوره" و "خان اشوری" از توابع جوانرود شده اند که در این مناطق بر سر راه نیروهای خودی مین های ضد نفر و ضد خودرو بگذارند.»^(۲)

در جنوب شرقی سنندج چته های کومه له به پایگاه روستای "هشمیز" حمله کردند که با مقاومت نیروهای پایگاه روبه رو گردیدند و مجبور به عقب نشینی شدند. نیروهای پایگاه به تعقیب عناصر کومه له پرداخته و در داخل روستا با آنها درگیر شدند که درگیری تا ساعت ۲۴ ادامه داشت و نیروهای ضد انقلاب پس از تحمل دو کشته از منطقه فرار کردند.^(۳)

از سوی دیگر، تعداد ۱۱ تن از نیروهای پایگاه کسری در منطقه بوکان که در اسارت کومه له بودند، آزاد شدند. عناصر کومه له در حمله به پایگاه مذکور [ر.ک به: ۱۳/۷/۱۳۶۶] تعدادی را اسیر کردند که امروز ۱۱ تن از آنها را آزاد و ۲ نفر را شهید کردند. این دو تن، یکی سرباز غیر بومی و دیگری پاسدار رسمی اهل سنندج بودند.^(۴)

۴۲

اوایل بامداد امروز انفجار شدیدی بغداد را لرزاند. خبرگزاری ها با اعلام این خبر به نقل از منابع داخلی عراق، صدای مذکور را ناشی از انفجار بمبی دانستند که مبارزان عراقی کار گذاشته بودند. خبرگزاری رویتر با اشاره به مطلب فوق گزارش داد: «تصور می شود که رسانه های عراق که هماهنگ با رژیم این کشور عمل می کنند، بخواهند برای سر پوش گذاشتن روی اقدامات مؤثر و تلافی جویانه مبارزان و مردم عراق، این انفجار مهیب را پرتاب موشک از سوی ایران قلمداد کنند.»^(۵) یک مقام آگاه نظامی ایران اعلام کرد: «ایران پس از شلیک دو فروند موشک که هفته پیش بغداد را لرزاند، هیچ گونه حمله موشکی علیه این شهر نداشته است و به احتمال قوی صدای انفجاری که خبرگزاری های خارجی خبر آن را منتشر کرده اند بر اثر بمب گذاری مبارزان عراقی که علیه رژیم عراق در داخل این کشور فعالیت می کنند، بوده است.»^(۶)

وزارت کشور عراق پس از ۱۲ ساعت سکوت، به وقوع انفجار اعتراف کرد. عراق اعلام کرد: «واقعه بامداد دیروز حادثه ای عادی و ناشی از انفجار در یک انبار مهمات ارتش در روستای اسکندریه در ۳۰ کیلومتری بغداد بوده است.»^(۷)

ص: ۳۳۳

۱- ۱۷. سند شماره ۰۲۹۳۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شورای عالی دفاع، به ریاست ستاد مشترک ارتش، ۱۸/۷/۱۳۶۶.
۲- ۱۸. سند شماره ۰۲۹۳۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۱۸/۷/۱۳۶۶.
۳- ۱۹. سند شماره ۰۲۹۴۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پانزدهم امام حسن عسگری (ع) (کردستان) - اطلاعات، به ستاد

مرکزی سپاه پاسداران - واحد اطلاعات، ۲۳/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۴۶۲۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۱۸/۸/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۹۷۷۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، به: فرماندهی نیروی زمینی سپاه پاسداران، ۲۹/۷/۱۳۶۶.

۴-۲۰. سند شماره ۰۹۷۷۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه پاسداران، ۲۸/۷/۱۳۶۶.

۵-۲۱. روزنامه اطلاعات، ۱۹/۷/۱۳۶۶، ص ۲، خبرگزاری رویترا.

۶-۲۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

۷-۲۳. روزنامه اطلاعات، ۱۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱۸.

هفته نامه العمل الاسلامی در این باره نوشته است: «در انفجار شدید روز دهم اکتبر کارخانه اسلحه و مهمات سازی الطیفه اسکندریه که صدای آن در بغداد شنیده شده بود، ۱۵ فروند موشک دوربرد زمین به زمین نابود شده است. این انفجار ناشی از اقدام یک افسر مهندسی ارتش عراق در جاسازی بمب بوده است. ارتش بعث انبار موشک های دوربرد خود را به دلیل ترس از بمباران آنها به وسیله نیروی هوایی ایران، در زیر زمین احداث کرده بود و خسارات وارده بر اثر انفجار بمب در این انبار بالغ بر میلیون ها دینار عراقی شد. در جریان این انفجار شمار زیادی از افسران امنیتی محافظ انبار کشته یا زخمی شده اند.» (۱)

۵۱

نیروهای حزب دمکرات کردستان عراق که با قرارگاه رمضان همکاری می کنند، به شهر شقلاوه، واقع در استان اربیل عراق حمله کردند. در این حمله یازده تن از مسئولان حزب بعث شقلاوه و از جمله شهردار آن به نام "کمال حسن حسین" کشته و ده تن دیگر مجروح شدند. نیروهای حزب دمکرات با به غنیمت گرفتن مقادیری سلاح و چند دستگاه خودرو منطقه را ترک کردند. (۲) در بغداد، در منطقه المنصور نیز یکی از افسران عالی رتبه حزب بعث به نام "جبار عبدالقادر الدوری" هدف حمله نیروهای سازمان عمل اسلامی قرار گرفت و کشته شد. (۳)

۶۲

در پی حمله امریکا به قایق های ایران، سفیر سوئیس در ایران (هنری ریمان)، که حافظ منافع امریکا در تهران است، به وزارت امور خارجه فراخوانده شد و یادداشت شدیدالحن جمهوری اسلامی در اعتراض به اقدام تجاوز کارانه و تحریک آمیز نیروهای نظامی امریکا به وی تسلیم شد. در این یادداشت مغایرت عمل جنگ افروزانه امریکا با قوانین و مقررات بین المللی تصریح و خاطر نشان شد این عمل مبین انگیزه جنگ طلبانه امریکا برای شروع یک درگیری تمام عیار در خلیج فارس است و جمهوری اسلامی حق پاسخگویی به این گونه اعمال تجاوزکارانه را برای خود محفوظ می دارد. در همین حال عده ای از مهاجران جنگ تحمیلی در اعتراض به اقدام اخیر امریکا در حمله به قایق های گشتی و منحرف نمودن هواپیماهای گشتی رزمی جمهوری اسلامی ایران، در مقابل سفارت سوئیس راه پیمایی کردند. (۴)

تهران: تظاهرات مردم در اعتراض به حمله به قایق های گشتی ایران در خلیج فارس.

۷۳

فرمانده کل سپاه پاسداران در یک مصاحبه مطبوعاتی در مشهد، دیدگاه های خود را درباره استفاده از موشک استینگر، سقوط هلی کوپتر امریکایی، احتمال درگیری و ماهیت علل حضور امریکا در منطقه تشریح کرد. محسن رضایی گفت: «علی رغم محاصره تسلیحاتی

از سوی ابرقدرت‌ها، انواع سلاح‌های شرقی و غربی را خریداری کرده و حتی موشک استینگر را نیز از

ص: ۳۳۴

۱- ۲۴. روزنامه رسالت، ۲۰/۷/۱۳۶۶، ص ۲، تهران - واحد مرکزی خبر.

۲- ۲۵. سند شماره ۱۴۴۶۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: آمار عملیات‌های انجام شده توسط گروه‌های مبارز عراق، ۳۰/۸/۱۳۶۶، ص ۱۸.

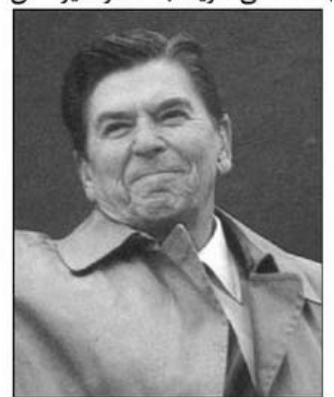
۳- ۲۶. همان، ص ۷.

۴- ۲۷. مأخذ ۲۱، ص ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

محلی کشف و آن را وارد کشور کرده ایم و در حال حاضر علاوه بر دسترسی به تعداد زیادی موشک استینگر برای کپی سازی آن نیز اقدام کرده ایم و تکنولوژی تولید آن را داریم.» وی تأکید کرد که هدف امریکا نه ایران، بلکه وارد آوردن فشار سیاسی به منظور بهره گیری سیاسی بین المللی و بر طرف نمودن رعب و وحشت از دل سران دولت های کویت، عربستان و عراق است. فرمانده کل سپاه افزود: «اقدامات مذبو حانه امریکا به خاطر فشار بر جمهوری اسلامی است و حملات به قایق ها و کشتی "ایران - اجر" نیز در همین راستا انجام شد ولی حرکات وسیع تجاوز کارانه از سوی این ابرقدرت بعید به نظر می رسد؛ زیرا در صورت انجام هر گونه شرارتی قطعاً پاسخ لازم را دریافت می کند. ما با تمام امکانات در خلیج فارس خواهیم جنگید و به یاری خدا به پیروزی های بزرگی دست خواهیم یافت که این پیروزی اعتبار و قدرت جهانی جمهوری اسلامی را بیش از پیش افزایش خواهد داد.» (۱)

۸۱

ریگان، رئیس جمهوری امریکا، طی نامه ای به رهبران کنگره امریکا حمله هلی کوپترهای امریکا به قایق های ایرانی را یک اقدام دفاعی و تمام شده خواند. خبرگزاری آسوشیتدپرس از واشنگتن گزارش داد: «ریگان طبق خواسته قانون اختیارات جنگی، کنگره را از تحولات هفته گذشته خلیج فارس مطلع کرد. ریگان و دیگر مقامات دولت وی همچون اسلاف خود در سال های اخیر از گردن نهادن به این قانون سر باز زده و گفته اند این قانون که در عملیات نظامی امریکا به کنگره نیز حق تصمیم گیری می دهد، مخالف نظر قانون اساسی در مورد اختیارات رئیس جمهور به عنوان فرمانده کل نیروهای نظامی امریکا است. در نامه ریگان همچنین آمده است: «گرچه پرسنل امریکا همچنان آماده خواهند ماند تا هر اقدام دفاعی لازم دیگر را برای حفاظت از نیروها و زندگی امریکاییان انجام دهند، ولی هیچ اقدام خصمانه دیگری به وسیله نیروهای ایران صورت نگرفته و ما این واقعه را خاتمه یافته تلقی می کنیم.» (۲)

ریگان رئیس جمهور امریکا در نامه ای به کنگره امریکا حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های ایرانی را یک اقدام دفاعی و تمام شده خواند.

ریگان در مصاحبه با شبکه تلویزیونی سی.ان.ان درباره قانون اختیارات رئیس جمهور در زمان جنگ خلیج فارس نیز گفت: «برخی چیزها باید به فرمانده کل ستاد ارتش واگذار شود، اینکه یک ارگان قانون گذاری یک چیزی را در نظر بگیرد و تلاش وسیعی را برای تصویب آن به کار ببرد، آن هم در زمانی که منافع ملی در معرض تهدید قرار گرفته است، چیزی نیست که امکان پذیر باشد. رئیس جمهوری امریکا در صورتی موظف به مشورت با کنگره است که وارد کردن نیروهای امریکایی در یک حالت جنگی

ص: ۳۳۵

۱- ۲۸. مأخذ ۲۳، ص ۱۸.

۲- ۲۹. مأخذ ۸، ص ۳۶، واشنگتن - آسوشیتدپرس.

علیه یک کشور دیگر مطرح باشد در حالی که اسکورت نفتکش های کویتی دارای چنین وضعی نیست.»^(۱)

سردبیر روزنامه "سونسکا داگبلادت" چاپ سوئد در این باره که چرا ریگان این حملات را خاتمه یافته اعلام کرد، نوشته است: «رئیس جمهوری امریکا از آن جهت این حمله نظامی را اتفاقی منفرد خوانده است که بتواند از پاسخ دادن به خواست کنگره و اعمال قانون محدودیت اختیارات ریاست جمهوری و نهایتاً بازگرداندن نیروهای امریکایی رهایی یابد.»^(۲)

"ریچارد آرمیتاژ" معاون وزیر دفاع امریکا نیز در مصاحبه ای با شبکه سی.بی.اس امریکا اعلام کرد: «ما هیچ گونه تمایلی به نگاه داشتن دریانوردان ایرانی به مدت طولانی نداریم و سعی خواهیم کرد هر چه زودتر کانال های دیپلماتیک برای بازگرداندن آنها به ایران را فراهم سازیم.» وی در بخش دیگری از این مصاحبه تجاوز امریکا را یک اقدام دفاعی و بر اساس ضوابط درگیری و قوانین بین المللی خواند و ادعا کرد که اقدام اخیر امریکا برای ایران دو پیام دارد: یکی اعتماد به نفس نیروهای امریکا در منطقه و دیگر اینکه ما یک قدرت بشردوست هستیم و مشتاقانه خواهان بازگرداندن اسیران و کمک به مجروحان ایرانی و خوش رفتاری با آنها هستیم و قصد تحریک و استفاده از زور بیش از حد برای انجام مأموریت خود نداریم.»^(۳)

۹۱

در پی آشکار شدن دست یابی ایران به موشک های استینگر، امریکا اقدامات تأمینی، احتیاطی و تقویتی خود را تشدید کرد و به هواپیماهای خود دستور داد برای جلوگیری از خطرهای احتمالی، پروازهای خود را محدود کنند.^(۴)

بر اساس گزارش روزنامه کویتی الرأی العام، ایالات متحده مرخصی نیروهای خود را در خلیج فارس لغو کرده و در ناوگان دریایی خود در منطقه حالت فوق العاده اعلام نموده است.^(۵)

نیروهای ایرانی برای نخستین بار در جریان حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های تندرو، از موشک استینگر استفاده کردند. [ر.ک به: روزشمار ۱۳۶۶/۷/۱۶-۲۷۹] موشک استینگر ساخت امریکا و یکی از موشک های پیشرفته زمین به هواست که از روی شانه افراد شلیک می شود. این موشک حرارت را تعقیب می کند و حداکثر بُرد آن ۸ کیلومتر است. استینگر برای هواپیماهایی که در ارتفاع کم (حداکثر تا ۵/۵ کیلومتر) پرواز می کنند، مهلک و خطرناک می باشد. تحلیل گران نظامی غرب معتقدند، میزان خطر موشک های استینگر به تعداد این موشک ها که ایران بدان دسته یافته است بستگی دارد.^(۶)

به علاوه فرمانده رزم ناو امریکایی "تی کان وی روگا" از ترکیه خواست نقش فعال تری در بحران خلیج فارس ایفا کند. وی گفت: «درگیری های بین ایران و امریکا روز به روز گسترش می یابد و در حال حاضر همین قدر بگویم که ترکیه باید نهایت همکاری را با نیروهای امریکا و نیروی هوایی این کشور انجام دهد.» وی در پاسخ به این سؤال که در صورت استفاده امریکا از تأسیسات نظامی

ص: ۳۳۶

۱- ۳۰. روزنامه اطلاعات، ۲۰/۷/۱۳۶۶، ص آخر.

۲- ۳۱. مأخذ ۱، ص ۳۰، روزنامه سونسکا داگبلادت، چاپ سوئد.

۳- ۳۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۴، ۱۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱۵ و ۱۶، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۷/۱۳۶۶.

۴- ۳۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۷، ۲۱/۷/۱۳۶۶، ص ۲۴، لندن - خبرگزاری جمهوری

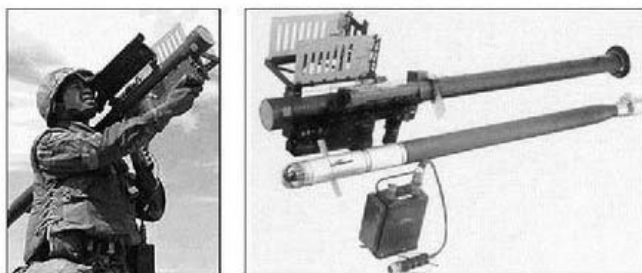
اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

۵-۳۴. مأخذ شماره ۱، ص ۲۸، روزنامه الرأی العام چاپ کویت.

۶-۳۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۸، ۲۲/۷/۱۳۶۶، ص ۲۵، بحرین - خبرگزاری رویترا،

۲۱/۷/۱۳۶۶.

خود در ترکیه، عکس العمل احتمالی شوروی و ایران چه خواهد بود، گفت: «روند حوادث را می توان از هم اکنون پیش بینی کرد؛ حضور امریکا در منطقه خلیج فارس تنها برای حفظ منافع خود نیست بلکه نیروهای امریکایی برای حفظ منافع دنیای آزاد است که به منطقه آمده اند.»^(۱)

سیستم موشکی استینگر
استینگر ساخت امریکا و از
موشک‌های پیشرفته زمین به
هواست که از روی شانه شلیک
می‌شود و حرارت را تعبیه
می‌کند و حداکثر برد آن ۸
کیلومتر است.

۳۱۹

۱۰۱

دست یابی ایران به موشک های استینگر از موضوعات مهم رسانه های غربی است. پس از گذشت دو روز از حمله امریکا به قایق های ایرانی، اصل حادثه فراموش شده و همه توجه ها در غرب به این قضیه جلب گردیده که ایران چگونه به موشک های استینگر دست یافته است. در زمانی که تبلیغات و فشارهای امریکا برای تحریم تسلیحاتی ایران هر روز در حال افزایش است و ماجرای ارسال پنهانی سلاح از امریکا به ایران پس از یک سال در اذهان عمومی رو به فراموشی می رفت، استفاده نیروهای ایرانی از موشک استینگر بار دیگر توجه کشورهای غربی را به سوی ایران جلب کرده و خاطره ماجرای مک فارلین مجدداً در اذهان زنده شده است.

سناتور "دکونستی" عضو کمیته محرمانه سنای امریکا وجود موشک استینگر در دست ایران را بزرگ ترین سناریوی ممکن در خلیج فارس خواند و گفت: «این چیزی است که من دو سال قبل درباره آن به رئیس جمهوری هشدار دادم. اکنون یکی از بدترین دشمنان ما ممکن است یکی از بهترین سلاح هایمان را در یکی از حساس ترین مناطق جهان در اختیار داشته باشد.»^(۲)

رادیو بی.بی.سی در گزارشی از دوبی با تشریح ویژگی های موشک استینگر و نوع مأموریت و تجهیزات مورد استفاده امریکا، دست یابی ایران به این موشک را مشکلی جدید و خطرناک برای امریکا توصیف کرد و گفت: «امریکا برای عملیات گشتی و تجسسی و عملیات مین رویی در سراسر خلیج فارس و به خصوص در نزدیکی جزایر و مواضع ایران از انواع مختلف هلی کوپتر استفاده می کند. موشک استینگر روی شانه حمل می شود و حرارت یاب است در اغلب موارد هلی کوپتر که با سرعت کم حرکت می کند و تقریباً ساکن است، هدف مناسبی برای موشک های استینگر می باشد.»^(۳)

اکنون سؤال این است که ایران چگونه به موشک های استینگر دست یافته است؟ محافل نظامی امریکا تولید موشک استینگر به وسیله ایران را منتفی می دانند و معتقدند که ایرانیان آن را از خارج تهیه کرده اند.^(۴) پنتاگون و سایر ادارات دولتی امریکا برای پی بردن به اینکه چگونه

ص: ۳۳۷

۱- ۳۶. مأخذ ۱، ص ۳۱، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۷/۱۳۶۶.

۲- ۳۷. روزنامه رسالت، ۱۹/۷/۱۳۶۶، ص آخر، روزنامه واشنگتن پست.

۳- ۳۸. مأخذ ۸، ص ۱۹ و ۲۰، رادیو بی.بی.سی، ۱۹/۷/۱۳۶۶.

موشک های استینگر به دست نیروها و خدمه قایق های ایرانی رسیده است و نیز آنکه آیا احتمال دارد وجود سایر موشک های استینگر خطری برای نیروهای امریکایی در منطقه خلیج فارس باشد یا نه، تحقیقات گسترده ای را آغاز کرده اند.^(۱)

سفیر ایران در سازمان ملل متحد، سعید رجایی خراسانی، می گوید: «ایران همان طور که در جریان ماجرای ایران گیت در ازای آزادی گروگان های امریکایی در لبنان اسلحه از امریکا دریافت نمود، موشک های استینگر را از دلالتان امریکایی خریداری کرده است.»^(۲)

تحلیل گران نظامی غرب بر این عقیده اند که خرید موشک های استینگر از بازار بین المللی اسلحه امکان پذیر است و امریکا این سلاح ها را به امریکای مرکزی و آنگولا داده است ولی از میان همه فرض های موجود در مورد احتمال تهیه موشک استینگر، نقش مجاهدان افغان محتمل تر به نظر می رسد.^(۳) رادیو فرانسه نیز در تحلیلی گفت: «این موشک که ساخت امریکاست، در حال حاضر از پیشرفته ترین سلاح های ضد هوایی قابل حمل و نقل جهان می باشد که در سال ۱۹۸۱ وارد سیستم تسلیحاتی ارتش امریکا شد. استینگر بسیار مدرن و با کارایی بالا می باشد. بدین منظور دولت و پارلمان امریکا برای فروش این نوع موشک ها دقت بسیار کرده اند، طوری که کنگره لایحه فروش استینگر به امیرنشین بحرین را لغو کرد. اما ایران به چه طریق این موشک ها را به دست آورده است؛ با در نظر گرفتن کلیه مسائل به نظر می آید مجاهدان افغانی آنها را با قیمت بسیار گزاف به ایران فروخته اند که یکی از اعضای کنگره امریکا این اقدام را یک سناریوی کثیف خواند.»^(۴)

رادیو بی.بی.سی در گزارش دیگری گفت: «به احتمال زیاد این موشک ها از افغانستان می آیند. امریکا این موشک ها را در اختیار مجاهدان افغان قرار داده و مجاهدان به خوبی از آنها استفاده کرده اند. از آنجا که ایران یکی از مأمین های مجاهدان محسوب می شود، این موشک ها عاقبت از ایران سر در آورده اند. به درستی روشن نیست که ایران چند عدد از این موشک ها را در اختیار دارد. برخی از روزنامه ها نوشته اند ایران تا ۲۰۰ موشک دارد. به نظر نمی رسد ایران توانسته باشد بیش از این مقدار موشک به دست آورده باشد. البته برای ایران به دست آوردن موشک و سلاح از طریق مجاهدان افغانی کار آسانی نیست؛ زیرا مجاهدان هر روز سلاح دریافت نمی کنند. تعداد سلاح هایی که به دست آنها می رسد محدود است و گروه های فراوانی هستند که می خواهند سلاح ها را به هر قیمتی شده برای خود نگهدارند.»^(۵)

ایندیندنت نیز نوشته است: «این موشک ها را گروه های مخالف رژیم افغانستان به پنج برابر قیمت اصلی به دولت ایران فروخته اند.»^(۶) هفته نامه ساندی تایمز نیز در مقاله ای با عنوان "ایران با دست یابی به موشک های استینگر، امریکا را در معرض تهدید قرار می دهد،" حزب اسلامی "یونس خالص" را عامل فروش استینگر به ایران معرفی کرد. یونس خالص ضمن تکذیب این خبر، ادعا کرد که این سلاح ها در جریان عملیات ایرانیان در داخل افغانستان به غنیمت گرفته شده است.^(۷)

ص: ۳۳۸

۱- ۴۰. مأخذ ۳۷، ص آخر، خبرگزاری کویت؛ و - مأخذ ۱، ص ۲۶، خبرگزاری رویتر، ۱۸/۷/۱۳۶۶.

۲- ۴۱. مأخذ ۳۳، ص ۳۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه گاردین.

۳- ۴۲. مأخذ ۳۳، ص ۲۹، رادیو بی.بی.سی، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

۴- ۴۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۶، ۲۰/۷/۱۳۶۶، ص ۲۶، رادیو فرانسه، ۱۹/۷/۱۳۶۶.

۵- ۴۴. همان، ص ۲۷ و ۲۸، رادیو بی.بی.سی.

۶- ۴۵. مأخذ ۱، ص ۵۱، روزنامه ایندیندنت چاپ لندن.

۷-۴۶. مأخذ ۳۵، ص ۲۷، اسلام آباد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۷/۱۳۶۶؛ و - روزنامه رسالت، ۱۹/۷/۱۳۶۶، ص آخر، هفته نامه ساندی تایمز.

در همین حال روزنامه القبس چاپ کویت مدعی شد که ایران اخیراً مجموعه ای از موشک های مختلف از جمله موشک های استینگر را از اسرائیل دریافت کرده است. القبس به نقل از منابع آگاه در وزارت دفاع امریکا افزود که اسرائیل ایران را به سلاح های مهمی از جمله موشک های هاوک، سیلک ورم، استینگر و تاو مجهز می سازد. (۱) جیمز آدامز خبرنگار ساندی تایمز نیز درباره تأثیر موشک های استینگر بر اوضاع خلیج فارس نوشته است: «اگر ایران تعداد زیادی موشک استینگر فراهم آورده باشد این امر می تواند به تشدید جدی جنگ در خلیج فارس بینجامد. این خبر امریکا را که از افزایش درگیری در خلیج [فارس] نگران است، شدیداً ناراحت خواهد کرد ولی اکنون هر دو طرف لاف‌دلیلی دارند که از خود خویشتن داری نشان دهند.» (۲)

۱۱۱

بیش از ۲۰ هزار دانشجوی ایتالیایی در سه شهر این کشور به خیابان ها آمدند و علیه اعزام ناوگان ایتالیا به خلیج فارس تظاهرات کردند. خبرگزاری آسوشیتدپرس گزارش داد: «حدود ۱۰ هزار تظاهر کننده علی رغم ممنوعیت تظاهرات، پلیس را نادیده گرفته و با راه پیمایی در مرکز پایتخت ایتالیا خواستار فراخواندن فوری ناوگان ایتالیا از خلیج فارس و توقف صادرات سلاح شدند. در شهر شمالی میلان نیز حدود ۱۰ هزار دانشجو با پلاکاردهایی با این نوشته ها که "چه صلحی، چه حفاظتی، این دخالت تنها تجاوز است"، دست به راه پیمایی زدند. در شهر "تورین" هم ۲ تا ۳ هزار دانشجو تظاهراتی برپا کردند که روی یکی از پلاکاردهای آن نوشته شده بود: "نه یک فرد، و نه یک پول سیاه برای جنگ."» (۳)

معاون مجلس سنای ایتالیا ضمن حمایت از اعتراض های مردمی گفت: «حضور نظامی در خلیج فارس یک اقدام بی معنا بوده و حق کشتی رانی در این آبراه را باید سازمان ملل تضمین کند و نیازی به ماجراجویی در چنین منطقه ای که اوضاع در آن هر روز خطرناک تر می شود نیست. انگیزه واقعی مداخله نظامی در خلیج فارس حمایت از کشتی رانی آزاد نیست بلکه منافع دیگری مطرح است.» وی اعزام ناوگان ایتالیا به خلیج فارس را در تناقض با سیاست های اعلام شده این کشور دانست و گفت: «تنها راه بازگشت ناوگان ایتالیا از این منطقه سازمان دادن اعتراضات مردمی است.» (۴)

رویتر نیز گزارش داد: «ایتالیا در واکنش به برخورد میان نیروهای امریکا در خلیج فارس برنامه محدود کردن مأموریت نیروی دریایی ایتالیا و صرفاً حفاظت از کشتی های تجاری این کشور و احتمالاً مین جمع کردن را انتخاب کرده است. در بیانیه نخست وزیر ایتالیا آمده است: محدودیت شدید در کار ۸ فروند کشتی ایتالیایی در یک چارچوب دفاعی، امنیت بیش تری را برای ملوانان ایتالیایی فراهم می کند.» (۵)

۱۲۲

حمله هلی کوپترهای امریکا به قایق های ایرانی علاوه بر اینکه وقوع جنگ تمام عیار بین دو کشور را محتمل تر کرده است پیامدهای دیگری هم به دنبال خواهد داشت. رادیو بی.بی.سی در

ص: ۳۳۹

۱- ۴۷. مأخذ ۳۵، ص ۲۶، روزنامه القبس.

۲- ۴۸. مأخذ ۴۳، ص ۲۰ و ۲۱، رادیو بی.بی.سی، ۱۹/۷/۱۳۶۶، به نقل از هفته نامه ساندی تایمز.

۳- ۴۹. مأخذ ۲۱، ص ۲۰، رم - خبرگزاری آسوشیتدپرس.

۴- ۵۰. مأخذ ۲۲، ص ۳.

۵- ۵۱. مأخذ ۲۲، ص ۳، رم - خبرگزاری رویترا.

بخش عربی خود در تحلیلی از این موضوع گفت: «اولاً این حادثه می تواند به راحتی به نیروهای سایر کشورهای منطقه سرایت کند. ثانیاً احتمال اقدام ایران علیه سایر دولت های کوچک در منطقه را که آسیب پذیر هستند، زیاده تر کرده است. اینها همواره از این می ترسند که جنگ ایران و عراق سرانجام پای آنها را نیز به میان بکشد. ثالثاً این حادثه اقدامات دیپلماتیک سازمان ملل را با مشکلات رو به رو می سازد. قدم های عدیده ای که تاکنون در این زمینه برداشته شده بود تا آتش بس حاصل شود، اکنون تحت تأثیر حوادث جاری قرار گرفته است. حضور و تقویت غیر منتظره نیروی دریایی کشورهای غربی در خلیج فارس این امر را تقریباً حتمی کرده که یکی از آنها دیر یا زود و یا تصادفی هم که شده با ایران درگیری نظامی پیدا خواهد کرد. به نظر می رسد که دولت امریکا جداً در صدد رویارویی با ایران است. علت ظاهری ماجرا می تواند میل امریکا را به حفظ امنیت آبراه های خلیج فارس نشان دهد اما برخی از ناظران بر این عقیده اند که اعمال فعلی امریکا ضمناً عنصری عمیقاً حساس را با خود حمل می کند؛ یعنی می خواهد گروگان گیری ایران در سال اول انقلاب اسلامی را تلافی کرده و اعتبار از دست رفته در انظار داخلی و خارجی را باز گرداند. حضور نیروهای نظامی خارجی در خلیج فارس، کشورهای کوچک عرب این منطقه را به خودی خود در نگرانی فرو برده است. گرچه این کاری بود در جهت تأمین امنیت آنها، ولی تاکنون نتیجه عکس بخشیده است. تنها کشوری که از واقعه اخیر مسلماً احساس شعف می کند عراق است. این کشور امید خود را به این بسته که دخالت ابر قدرت ها سرانجام به صلح بینجامد اما اگر عراق خیال می کند امریکا می تواند ایران را به پذیرش صلح وادار سازد به احتمال زیاد در اشتباه است. درگیر شدن در یک جنگ تمام عیار با ایران یعنی دور کردن این کشور از مجرای اقدامات دیپلماتیک در راه حصول به صلح. امید اندکی وجود داشت که کوشش های شورای امنیت و همچنین دبیرکل سازمان ملل بالاخره رهبران ایران را در موقعیتی قرار دهد که آنها بتوانند صلح را به مردمشان به اصطلاح عرضه کنند، اما واقعه اخیر موضع کسانی را در هیئت رهبری ایران تقویت می کند که معتقدند جنگ را باید تا پیروزی و سقوط رژیم عراق ادامه داد. از هر چیز که بگذریم گزارش هایی در دست است که رهبران افراطی ایران آخرین مراحل تعرض گسترده دیگری علیه عراق را تدارک می بینند.»(۱)

۱۳۱

ضرورت اقدام فوری شورای امنیت سازمان ملل، با افزایش بحران خلیج فارس، بار دیگر مورد توجه قرار گرفته است. خاویر پرز دکویار دبیرکل سازمان ملل متحد اعلام کرد: «با توجه به درگیری اخیر امریکا و ایران در آب های خلیج فارس، برقراری آتش بس فوری میان ایران و عراق در چارچوب قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت ضروری است.» وی از کشورهای عضو دائم شورای امنیت خواست تا برای از سرگیری یک مأموریت دیپلماتیک تازه، هر چه زودتر او را به ایران و عراق اعزام بدارند. روزنامه الاتحاد در ادامه گزارش خود به نقل از منابع آگاه در سازمان ملل

ص: ۳۴۰

۱ - ۵۲. واحد مرکزی خبر صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن "راديوهای بیگانه"، ۱۹/۷/۱۳۶۶، ص ۵، راديو بی.بی.سی، ۱۸/۷/۱۳۶۶.

نوشته است: «کشورهای عضو دائم شورای امنیت دکوئیار را مأمور خواهند کرد تا مسئله آتش بس و عقب نشینی نیروها و تبادل اسیران جنگی، علاوه بر تشکیل کمیته بی طرف بین المللی تحقیق را با مسئولان ایرانی و عراقی در میان بگذارد.» (۱)

از سوی دیگر، رادیو امریکا ضمن اینکه حمله به قایق های ایرانی را دفاع مشروع دانست، گفت: «تازه ترین رویداد، اقدام سریع شورای امنیت سازمان ملل در اعمال قطعنامه ۵۹۸ را - که خواهان برقراری آتش بس و بازگشت نیروهای دو کشور به مرزهای قبل از آغاز جنگ شده است - بسیار ضروری تر می سازد. تاکنون فقط عراق با مفاد این قطعنامه موافقت کرده است. ایالات متحده بار دیگر از ایران می خواهد که به جنگ خاتمه دهد و اگر ایران باز هم از این کار سر باز زند ایالات متحده از شورای امنیت می خواهد که با برقراری تحریم، از جمله تحریم اسلحه علیه جمهوری اسلامی ایران، قطعنامه ۵۹۸ را به اجرا در آورد.» (۲)

رادیو بی.بی.سی نیز به نقل از خبرنگار گاردین گفت: «حمله امریکا باعث سردرگمی در ایران شده است. در کادر رهبری ایران تفرقه وجود دارد و در حالی که عده ای معتقدند که باید واکنش سریع و خشونت آمیزی نشان داد و گروه دیگری برآنند که باید با این مسئله محتاطانه برخورد کرد، ناظران می گویند که این موضوع قابل توجه است که ایران به دنبال حادثه اخیر سریعاً به سازمان ملل متحد شکایت کرده است و از این مسئله نتیجه گیری می کنند که ایران هنوز امید خود را به طرح آتش بس با نظارت سازمان ملل از دست نداده است.» (۳)

۱۴۱

کنفرانس سه روزه بررسی جنگ ایران و عراق در خارطوم گشایش یافت. صادق المهدی نخست وزیر سودان در سخنرانی افتتاحیه این کنفرانس یک پیشنهاد سه مرحله ای برای پایان جنگ ارائه نمود: مرحله اول، پیشنهاد کوتاه مدت: شناسایی عوامل آغاز جنگ و یافتن راه حل برای خاتمه اش. مرحله دوم، میان مدت: همکاری برای بازسازی دو کشور. مرحله سوم، پیشنهاد دراز مدت: لزوم بررسی مسائل مسلمانان و پرهیز از دامن زدن به اختلافات. صادق المهدی در ادامه نطق خود بر لزوم همکاری با تلاش های مسالمت آمیز مجامع بین المللی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق تأکید کرد. در این کنفرانس گروهی از روشنفکران و سیاستمداران و صاحب نظران عرب شرکت دارند. (۴)

۱۵۲

کشورهای عربی در قبال جنگ ایران و عراق و تحولات خلیج فارس مواضع متفاوتی دارند. سفیر کویت در امریکا مواضع کشورش درباره تحولات منطقه را چنین تشریح کرد: «کویت خواهان برخورد با ایران نیست و تلاش می کند یک راه حل سیاسی به جای راه حل های نظامی برای پایان بخشیدن به جنگ ایران و عراق بیابد. در صورتی که جنگ ایران و عراق متوقف نگردد خطر ادامه آن به تمامی کشورها، از جمله امریکا سرایت خواهد کرد.» وی از تلاش های

ص: ۳۴۱

۱- ۵۳. مأخذ ۱، ص ۱۰، خبرگزاری خلیج.

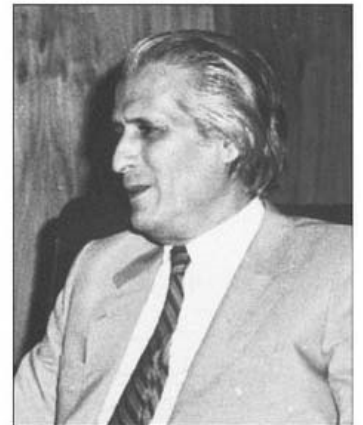
۲- ۵۴. مأخذ ۵۲، ص ۱۲، رادیو امریکا، ۱۸/۷/۱۳۶۶.

۳- ۵۵. مأخذ ۵۲، ص ۱۰، رادیو بی.بی.سی، ۱۸/۷/۱۳۶۶؛ - و مأخذ ۱، ص ۳۶ و ۳۷، روزنامه گاردین.

۴- ۵۶. مأخذ ۴۳، ص ۱۲، رادیو مسقط.

دولت ریگان در شورای امنیت برای قطع صدور سلاح به ایران و همچنین از اقدامات کنگره آمریکا در ممنوع ساختن واردات نفت ایران ستایش کرد و گفت: «جلوگیری از صدور سلاح به ایران بهترین راه برای حل بحران منطقه خلیج فارس» [فارس] به شمار می رود.»

سعود ناصر الصباح در توجیه اقدام کشورش در برافراشتن پرچم آمریکا روی کشتی های کویتی گفت: «حملات ایران توانایی کویت در صدور نفت به خارج را به حداقل رسانده بود، برای همین کویت به برافراشتن پرچم آمریکا بر نفتکش هایش اقدام نمود. دولت ریگان دوست اعراب منطقه خلیج فارس است و دوست باید در تنگنا ظاهر شود و کمک خود را برساند.» (۱) وی بدون اشاره به ادعای بی طرفی کویت افزود: «کشورم در اجرای منشور اتحادیه جامعه عرب با کمک به عراق، مفاد پیمان دفاعی مشترک را در مورد عراق به مرحله اجرا گذاشته است و با انعقاد یک قرارداد ترانزیت با عراق، به این کشور کمک می کند.» (۲)

احمد طالب ابراهیمی وزیر خارجه الجزایر ادامه جنگ ایران و عراق را به ضرر هر دو کشور خواند.

از سوی دیگر، وزیر خارجه الجزایر، احمد طالب ابراهیمی، ادامه جنگ ایران و عراق را به ضرر هر دو کشور توصیف کرد و گفت: «جنگ ایران و عراق امروز رو به گسترش نهاده است و خطر آن امنیت و ثبات منطقه خلیج فارس» [فارس] و کشورهای برادر منطقه را مورد تهدید قرار می دهد. این جنگ یکی از زیان بارترین جنگ ها در جهان معاصر ما می باشد و با ادامه آن منافع واقعی دو ملت ایران و عراق نابود می شود. دو ملت عراق و ایران به دلیل سرنوشت مشترک خود باید بیش از پیش در جهت ایجاد شرایط لازم برای یافتن راه حلی صلح آمیز و دائم برای این جنگ کوشا باشند تا بتوانند امکانات خود را با امکانات کشورهای جهان سوم برای مقابله با مشکلات و مبارزه طلبی های سنگین و متعدد به کار گیرند.» (۳)

روزنامه ژاپنی یومیوری مواضع حکومت عمان را در قبال جنگ ایران و عراق و بحران خلیج فارس بررسی کرده و نوشته است: «سلطان نشین عمان که در اصل خط مشی سیاست خارجی سنتی خود را دنبال می کند، قصد دارد روابط خود را با ایران تحکیم کند تا جو مناسبی برای پایان دادن به مناقشه ایران و عراق ایجاد شود. لیکن با این حضور نظامی عظیم در خلیج فارس، حتی خطایی جزئی ممکن است به پیش بینی نشده ترین عواقب بینجامد.»

وزیر صنعت و بازرگانی عمان گفته است که تصمیم اخیر درباره ایجاد کمیته مشترک همکاری اقتصادی ایران و عمان به برقراری روابط حسن همجواری با ایران و خاتمه مناقشه ایران و عراق کمک می کند.» (۴)

ص: ۳۴۲

۲- ۵۸. روزنامه اطلاعات، ۱۹/۷/۱۳۶۶، ص آخر.

۳- ۵۹. مأخذ ۱، ص ۱۴.

۴- ۶۰. مأخذ ۵۸، ص آخر، روزنامه ژاپنی یومیوری.

رهبران کشورهای منطقه از دیدگاه های گوناگون به مسائل جنگ و خلیج فارس می نگرند. در حالی که کشورهای عرب منطقه به حوادث خلیج فارس بد بین هستند، عراق دخالت هر یک از دو ابرقدرت را در اوضاع منطقه، به نفع خود می داند. روزنامه وال استریت ژورنال در مقاله ای به این موضوع پرداخته و با توجه به تحولات خاورمیانه و اوضاع ناآرام خلیج فارس نوشته است: «گرچه جهان با انتظاری بزرگ به این منطقه چشم دوخته است، اما کشورهای منطقه اوضاع را از عینک بدبینی می نگرند و در انتظار معجزه ای نیستند. با وجود این بدبینی ها کشورهای میانه رو عرب از این واقعیت آگاهند که امریکا یک ابرقدرت است و در صورتی که بخواهد می تواند تحولی در منطقه به وجود آورد. آنچه مورد تردید است توانایی امریکا نیست بلکه اعتبار این کشور است.»

وال استریت ژورنال با اشاره به سفر مک فارلین به ایران افزوده است: «در پی لاس زدن های دولت پرزیدنت ریگان نمونه تازه ای از بی وفایی امریکا به کشورهای میانه رو عرب آشکار شد. هر چند اکنون دولت ریگان مجدداً اندکی از اعتبار پیشین خود را بازیافته است. حکومت ریگان زمانی به قدرت رسید که کشورهای میانه رو عرب در انتظار اقداماتی قاطع از طرف دولت تازه بودند. زیرا دولت کارتر حکومت شاه را به ثمن بخش فروخت و نتوانست از عواقب پیمان صلح اسرائیل با مصر پیشگیری و از انورسادات حمایت کند. مصر بزرگ ترین کشور عرب که خود با مسائل اقتصادی بسیاری رو به رو است، همچنان به عراق جنگ افزار می فروشد؛ زیرا پیروزی و یا قدرت ایران را به ضرر خود می داند. کشورهای آسیب پذیر حوزه خلیج فارس از جمله کویت و عربستان سعودی که زمانی به دلیل پیمان صلح بین مصر و اسرائیل، مصر را به انزوا کشیده بودند، اکنون خود نظری مشابه مصر دارند. با آنکه رژیم عربستان سعودی در ظاهر در برابر رژیم ایران سینه سپر می کند، اما به طور پنهانی از وزیر امور خارجه الجزایر خواست به ایران برود و با مقام های این کشور گفت و گو کند.» در پایان این مقاله تصریح شده است که دست کم در امان، بیت المقدس و قاهره رهبران این کشورها می خواهند باور کنند که این بار اوضاع به گونه ای دیگر خواهد بود. یعنی اینکه این بار ایالات متحده به تعهد خود عمل خواهد کرد و حضور خود را در منطقه تداوم خواهد بخشید. این آخرین فرصت برای دولت پرزیدنت ریگان است که در منطقه خلیج فارس اعتبار خود را باز یابد. (۱)

باتریکسیل کارشناس امور خاورمیانه در روزنامه آبرور نیز طی مقاله ای نوشت: «برخی از کشورهای عرب منطقه خلیج فارس از آن بیم دارند که در صورت وقوع درگیری واقعی بین امریکا و ایران این کشورها آماج حملات ایران قرار خواهند گرفت. ضمناً در منطقه خلیج فارس این نگرانی وجود دارد که امریکا عاقبت از رقابت خسته شده و با خروج از منطقه اعراب را تنها خواهد گذاشت.» (۲)

به گزارش خبرگزاری خلیج، مسئول بخش خلیج فارس در وزارت امور خارجه شوروی از گفته مسئولان ایرانی درباره گسترش روابط ایران و شوروی ابراز تأسف کرد و گفت: «هدف از پخش

۱- ۶۱. مأخذ ۱، ص ۲۰ تا ۲۳، رادیو امریکا، ۱۸/۷/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه وال استریت ژورنال.

۲- ۶۲. مأخذ ۴۳، ص ۱۱، لندن - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۹/۷/۱۳۶۶.

این گونه خبرها ایجاد تردید در روابط شوروی با اعراب است و شوروی در روابط خود با ایران، اوضاع عمومی منطقه از جمله مسئله جنگ ایران و عراق را که خطرناک ترین مسئله در جهان شده است در نظر می گیرد. وی افزود: «شوروی خواستار گسترش روابط بازرگانی و اقتصادی با کشور همسایه خود، ایران است ولی ادامه جنگ ایران و عراق در حال حاضر از گسترش این گونه روابط جلوگیری می کند و هم اکنون حجم مبادلات اقتصادی و بازرگانی میان دو کشور ناچیز است، ولی ایران از نظر سیاسی سعی می کند حجم این مبادلات را به طور خیالی بالا ببرد.» (۱)

از سوی دیگر، روزنامه کویتی القبس درباره روابط ایران و شوروی نوشته است: «شوروی به مقام های امریکایی اطلاع داده است که در صورت حمله این کشور علیه تأسیسات ایران و پایگاه های ایران مشرف بر خلیج فارس، از جمله پایگاه بندرعباس، شوروی معاهده سال ۱۹۲۱ خود با ایران را فوراً معتبر و آن را احیا تلقی خواهد کرد.» القبس بدون اینکه منبع خود را ذکر کند، افزود است: «در پی تهدیدات امریکا مبنی بر حمله علیه تأسیسات نفتی ایران در پاسخ به حملات احتمالی ایران علیه ناوگان امریکا، گورباچف به مقام های امریکایی از طریق کانال های ارتباطی میان دو کشور اطلاع داده است، شوروی معاهده سال ۱۹۲۱ خود با ایران را احیاء شده تلقی می کند.» (۲)

۱۸۱

رزمندگان لشکرهای عملیاتی جبهه جنوب با ارسال نامه ای به محضر امام خمینی ضمن محکوم کردن اقدامات امریکا در خلیج فارس، آمادگی خود را برای مبارزه تا رسیدن به پیروزی اعلام کردند. در بخشی از این نامه آمده است: «به استکبار جهانی هشدار می دهیم که رزمندگان اسلام آماده اند ضمن خرد کردن دندان های امریکا در خلیج فارس با عملیات شهادت طلبانه، با تمام توان در جبهه زمینی برای فتح آخرین خاکریزهای امریکای جنایت کار در منطقه یعنی حزب بعث عراق و اسرائیل غاصب و حصول پیروزی نهایی، به رزم بی امان خود ادامه دهند و امریکاییان بدانند که اولین قربانیان اصلی طوفان سهمگین خلیج فارس خواهند بود.» (۳)

از سوی دیگر، دو گردان از روحانیون حوزه علمیه قم به خلیج فارس اعزام شدند. روابط عمومی نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران اعلام کرد: روحانیون اعزامی که در دو گردان رزمی - تبلیغاتی متشکل شده اند به منطقه خلیج فارس عزیمت می کنند تا با استقرار در جزایر و ناوهای جنگی ارتش جمهوری اسلامی ایران آماده رویارویی با امریکای جنایت کار شوند. (۴)

۱۹۲

دانشگاه ها و دانشجویان ایران به صورت سازمانی و انفرادی در تأمین نیازهای فنی - تخصصی و نیروی انسانی جبهه و جنگ مشارکت فعالی دارند. معاون امور جنگ و مدیر کل دفتر طرح های عمرانی وزارت فرهنگ و آموزش عالی گفت: «امسال رقمی بالغ بر ۱۲ میلیارد ریال اعتبار در جهت احداث و توسعه فضاهای دانشگاهی و نیز ارائه تسهیلات هرچه بیش تر کمک آموزشی و رفاهی در مراکز آموزشی عالی سرمایه گذاری می شود. از آغاز سال ۱۳۶۵ بیش از یک هزار پروژه

ص: ۳۴۴

۱- ۶۳. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه "گزارش"، شماره ۵۸، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۱۳ و ۱۴، خبرگزاری الخلیج به نقل از روزنامه الاتحاد چاپ ابوظبی.

۲- ۶۴. مأخذ ۱، ص ۱۱.

۳- ۶۵. روزنامه کیهان، ۱۹/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

تخصصی در رشته های مختلف علوم انسانی، فنی و مهندسی در کمیته های تخصصی وزارت فرهنگ و آموزش عالی توسط اساتید و دانشجویان متعهد و مجرب مورد تحقیق و پژوهش قرار گرفته که تاکنون بخش عمده ای از این پروژه ها به مرحله بهره برداری رسیده است. به موازات اجرای این گونه برنامه های تحقیقاتی و تخصصی در سال گذشته ۴۳۰۰ تن از دانشجویان، کارکنان و اساتید دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی به صورت اعزام سراسری به یاری رزمندگان اسلام شتافتند. وی درباره ارائه تسهیلات آموزشی به دانشجویان رزمنده جبهه ها گفت: «در سال تحصیلی گذشته طرح "دانشگاه در جبهه" جهت جبران مسائل آموزشی دانشجویان عزیز رزمنده به مرحله اجرا درآمد و طی برگزاری سه دوره این طرح در اهواز، تهران و باختران جمعاً حدود چهار هزار دانشجو موفق به گذراندن واحدهای درسی معوقه خود شدند.»

وی با تأکید بر اینکه ادامه اجرای این طرح سبب افزایش حضور دانشجویان در مناطق عملیاتی خواهد بود، گفت: «در نظر است تا هر سال سه دوره دانشکده در جبهه های مناطق عملیاتی تشکیل شود... در یک برنامه ریزی تصمیم بر آن است تا در دوره های بعدی دانشگاه در جبهه، از کلاس های درس اساتید نوارهای ویدئویی تهیه و این نوارها جهت آمادگی بیش تر دانشجویان عزیز رزمنده در اختیار لشکرهای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی قرار گیرد تا دانشجویان با بهره مندی از مزایای این نوارها با آمادگی لازم در کلاس های درس دانشگاه در جبهه حضور یابند.» (۱)

۲۰۱

رژیم عراق با هدف شناسایی افراد فراری و ناراضیان که به طریقی از خدمت در ارتش امتناع می کنند اقدام به اجرای طرح سرشماری کرده است. قوات سیدالشهداء در بیانیه ای ضمن اعلام این خبر نوشته است: «در پی اوج گیری تشنج و ناآرامی ها و کنترل شهرها و جلوگیری از فرار روز افزون نظامیان به خصوص سربازان از جبهه های جنگ، اقدام به اجرای طرح آمارگیری سراسری و همگانی نفوس نموده است. این طرح درصدد است کلیه ناراضیانی را که به طریقی از خدمت در ارتش فرار کرده و به هسته های مقاومت پیوسته اند و یا در هورهای جنوب مخفی شده اند، شناسایی کند.» (۲)

ص: ۳۴۵

۱- ۶۷. مأخذ ۵۷، ص ۴.

۲- ۶۸. روزنامه اطلاعات، ۲۰/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴، سندج - واحد مرکزی خبر.

امروز در جلسه ای در قرارگاه شهید بروجردی بانه با حضور فرماندهان نیروی زمینی سپاه پاسداران و قرارگاه های نجف و قدس و فرماندهان یگان های تابعه، بررسی منطقه عمومی ماووت و طرح مانور عملیات در این منطقه، ادامه یافت. در ابتدای جلسه آیت الله طاهری نماینده امام و امام جمعه اصفهان نکاتی را متذکر شد: «انسان تا راه و هدف و آرمانش شناخته شده نباشد، این محال است که به نتیجه ای برسد؛ شما عاشورا را برای خودتان الگو قرار بدهید...»

امروز هم فرزند امام حسین (ع) که ما ایشان را به رهبری پذیرفتیم مقابل چشمان ماست و می بینیم که یک مو تنزل نکرده است... مسلمین منتظرند ببینند سرانجام کار ما به کجا می انجامد... آقایان، جنگ ما مقداری طولانی شده است که این هم به خاطر این بوده که مملکت ما جنگی نشده و مسئولین ما باور نداشتند. ستاد تشکیل دادند ولی در عمل دیدیم که این ستاد آن اهداف از پیش تعیین شده را دنبال نکرد و سنگ اندازی شد... ما را هم بکشید جلو؛ ما هم می آییم؛ خدا می داند نمی گذارند ما بیاییم. باید رفت توی قلب کار...» (۱)

آیتالله سیدجلال‌الدین طاهری نماینده امام و امام جمعه اصفهان در جلسه فرماندهان نیروی زمینی سپاه: جنگ ما مقداری طولانی شده است که این هم به خاطر این بوده که مملکت ما جنگی نشده و مسئولین ما باور نداشتند.

در ادامه، آخرین وضعیت دشمن در منطقه و گزارش شناسایی ها ارائه شد. حجت علی اوسط

ص: ۳۴۸

۱-۱. سند شمار ۱۵۱۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، ۱۱ تا ۲۰/۷/۱۳۶۶، ص ۱۰۸ تا ۱۱۱.

(مسئول اطلاعات قرارگاه نجف) درباره فعالیت های ارتش عراق در منطقه گفت: «دشمن از تحرکات ما پی به اهداف ما برده است و در پی آن کانال ها و سنگرهای خود را ترمیم کرده، سیم خاردار و کانال و سنگر اضافه کرده و آماده جنگ شده است. یعنی این اقدامات غیر از اقداماتی است که به طور معمول برای زمستان در سال های گذشته می کرده است. روی قله گرده رش تانک گذاشته، به طرف شیارهای دشت باساوا تقویت کرده و سیم خاردار اضافه کرده است. روی قمیش سنگر و کانال اضافه کرده و قبلی ها را ترمیم کرده است. در ادامه یال قمیش مواضع دشمن ضعیف تر است... کانال های بین تنگه دولبشک و قمیش تقویت شده است. زیر هزارکانیان سه تانک اضافه شده است و به طرف جنگلی خط پدافندی تهیه کرده است. روی قله گامو سنگر تفنگ ۱۰۶ میلی متری درست کرده است. دیشب یک ستون نیرو از طرف از میر به طرف منطقه چوارتا آمده است. دیروز یک هواپیما ملخی روی قمیش و گرده رش آمده که برای ما مشکوک بود. اخیراً اجرای آتش روی منطقه افزایش یافته است. دشمن نیروهای کماندویی را دسته دسته بین نیروهای دیگرش تقسیم کرده است. روی گرده رش و قمیش نیروهای کماندویی دیده شده اند. گردان های کماندویی عراق بیش تر در عقبه ها با طالبانی ها و دیگر گروه های مخالف درگیر هستند. اجرای منور در منطقه زیاد بود که با روشن شدن ماه کم شده است.»

احمد سوداگر (مسئول اطلاعات قرارگاه قدس) نیز به فعالیت های دشمن اشاره کرد: «تردد خودرویی دشمن به طرف کاریزه و... تردد دشمن در هزارکانیان و گامو سه برابر منطقه قمیش است و در منطقه وارس دو برابر اینجا است. امروز تعدادی از فرماندهان عراقی روی قمیش آمدند و از محل دیدگاه فرمانده تیپ، به منطقه توجیه شدند.»

در ادامه جلسه محمد کرمی، فرمانده لشکر ۱۱ امیرالمؤمنین (ع) به اقدامات شناسایی این لشکر و توضیح راه کارها پرداخت: «راه کار قبلی ما از پشت گرده رش به طرف قله گرده رش [هدف تعیین شده برای لشکر ۱۱] بود که راه ضعیفی بود. اخیراً راه کار را تغییر دادیم و از مقابل به طرف قله رفتیم. بچه های شناسایی دیشب از جایی که سنگر کمین بوده عبور کردند - در سنگر کمین کسی نبوده - از هر یک از دو شیار می توان یک گروهان نیرو برد. دشمن روی قله گرده رش یک گردان نیرو دارد و پدافندش دور تا دور است.» وی در ادامه به توضیح چگونگی طرح مانور نیروهای لشکر ۱۱ و الحاق با لشکر ۲۱ پرداخت و افزود که برادران تا رده فرمانده گردان به عملیات توجیه شده اند. وی همچنین گفت که استعداد گردان های لشکر ۱۱ کامل نیست.

فرمانده لشکر ۲۱ امام رضا (ع)، اسماعیل قاآنی، نیز به توضیح اقدامات شناسایی و راه کارها پرداخت: «دو محور برای شناسایی مشخص کرده ایم: یکی از طرف پاسگاه پلیس و رودخانه و دیگری از طرف ژاژیله. در محور کنار رودخانه دیشب از بالای شیار تا کنار صخره رفتند و جلوتر از آن نتوانستند بروند. تا آنجا که رفته اند دشمن کمین نداشته است. از طرف ژاژیله هم رفتند. دشمن روی قله در حال کوبیدن تیرک سیم خاردار بوده است. پریشب بچه ها در سنگر عراقی ها

دو گلوله آر.پی.جی آماده دیده اند. معلوم می شود که تردد دارند ولی آن شب در سنگر نبوده اند.» وی افزود که این راه کارها بیش تر از یک گردان کشتش ندارند و اگر دشت باساوا و هدف لشکر ۱۱ سقوط نکند، وضعیت به گونه ای دیگر می شود. فرمانده نیروی زمینی به وی تأکید کرد که راه کارتان در کنار رودخانه خیلی مهم است. فرمانده لشکر ۲۱ ضمن تأیید اهمیت این راه کار، مشکل طولانی بودن مسیر آن و خسته شدن نیروها برای پیمودن آن را یادآور شد و افزود: مسیر زیر دید دشمن است و جایی نیست که نیروها زودتر بروند آنجا استراحت کنند. وی تعداد گردان های لشکر ۲۱ را ۴ گردان اعلام کرد که به علت کمبود نیرو، مجموع استعداد آنها به اندازه ۳ گردان است.

مسئول اطلاعات قرارگاه نجف درباره شناسایی تیپ ۱۲ قائم گفت: «این تیپ سه راه کار داشته است: ۱- از ژاژپله تا رودخانه روی یال که ۱۰۰ متری سیم خاردارها رفته اند. ۲- راه کاری پیدا کرده اند که ۱۰۰ متر صخره ای دارد که قرار است امشب بروند. ۳- راه کاری را دیشب رفته اند که به کمین دشمن برخورد کرده اند و برگشته اند. نیروهای کمین دشمن در این محور در کف رودخانه نشسته بودند.» (۱)

فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج)، عبدالمحمد رئوفی، درباره اقدامات این لشکر گفت: «راه کار مناسبی پیدا نشده است، اما بر مبنای اینکه به کمین بزیم و برویم سه راه کار انتخاب کرده ایم. از سوی دیگر، چون هدف ما خط اول دشمن است و قبل از خط اول چند کمین و پایگاه وجود دارد، تضمینی نیست که همان شب اول به خط اول برسیم.»

جانشین فرمانده نیروی زمینی رحیم صفوی درباره محور لشکر ۷ گفت: «اگر این مسیر زیگزاگ را از طرف محور تیپ ۱۲ قائم به طرف بالا- بروید و از آنجا به طرف یال و دشت بروید بهتر است.» فرمانده قرارگاه نجف، نورعلی شوشتری نیز تأکید کرد که زمین این مسیر خوب و بدون پیچیدگی است و ان شاء الله تیپ ۱۲ و لشکر ۷ با هم هماهنگ کنند. رئوفی توان لشکر ۷ را ۲ گردان ناقص و یک گردان مستقر در خط اعلام کرد.

فرمانده لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) (روح الله نوری) در گزارشی از اوضاع منطقه گفت: «از کنار رودخانه داخل شیار رفتیم پس از پنج ردیف میدان مین و سیم خاردار، دشمن جدیداً پایگاهی زده است و دو طرف شیار را دو کمین گذاشته است. احساس می شود که می خواهد تانک روی قمیش بیاورد. امروز هم یک جیب روی قلّه قمیش دیده شده است. دشمن از پشت قلّه سرکوب قمیش جاده ای به طرف قلّه کشیده است و روی گوجار هم دارد جاده می کشد. دشمن از روی گامو تمام حرکات ما را می بیند. از دشمن به طور عادی روزانه ۴۰ خودرو وارد منطقه و ۴۰ خودرو از منطقه خارج می شود که بعد از بارندگی ۱۰ خودرو اضافه شده است.»

فرمانده قرارگاه نجف: چهار روز است که تردد ما سه برابر شده است.

فرمانده لشکر ۹ بدر، برادر شمس با توجه به اینکه مأموریت این تیپ هنوز در ابهام است،

ص: ۳۵۰

گفت: «برای زدن به دشمن از پشت، دو راه وجود دارد: ۱- شب عملیات نیروهای ما را پای خط ببرند. ۲- نیروهای ما را ببرند توی منطقه و پایگاه بزنند و خودشان شناسایی کنند.» فرمانده نیروی زمینی پاسخ داد: «شما باید از پشت به صورت نامنظم به دشمن بزنید.» شمس: «بالاخره باید یک راهی را شناسایی کنیم که گردان ببریم.» شمخانی: «شما بر مبنای اینکه از پشت بزنید، امکانات و تجهیزات خودتان را آماده کنید.» شمس: «اگر از بالا درگیر بشویم احتمال رسیدن ما به خط و الحاق کم است، مهمات کم می آوریم.»

رحیم صفوی و علی شمخانی: «شما باید الحاق کنید. دشمن انتظار حمله شما را از پشت سر ندارد.»

در پایان جلسه بخشی از کمبدهای تدارکاتی مورد بحث قرار گرفت. فرمانده قرارگاه نجف گفت: «۳۰۰ هزار گونی به ما داده اند، ۱۰۰ هزار گونی هم داریم به هر یگان حدود ۱۵ هزار گونی می رسد و این در حدی است که بتوانند دور ادوات خود را بپوشانند.» مسئول لجستیک سپاه در غرب (جان محمد) نیز گفت: سوخت کم است. پول نداریم بیش تر بخریم.» شوشتری نیز افزود: «شما [شمخانی] مشکل استحکامات یگان ها را حل کنید. چون از ۲۴ ساعت، ۱۸ ساعت روی این موضوع بحث می شود.» فرمانده قرارگاه نجف در پایان گفت: آمار موجودی تدارکات را که دیدم [از بس کم است] دیگر هیچی برای مسئول لجستیک نمی نویسم [که به یگان ها بدهد]. (۱)

۲۱

پادگان الرشید بغداد نیمه شب گذشته هدف یک فروند موشک دوربرد ایران قرار گرفت. ستاد کل نیروهای سه گانه سپاه پاسداران طی اعلامیه ای اعلام کرد: «به منظور مقابله با شرارت های دشمن بعثی در بمباران مناطق کارگری - صنعتی و بمباران شیمیایی مناطق کشورمان در ساعت ۳۰ دقیقه بامداد امروز پادگان "الرشید" بغداد که یکی از مراکز بزرگ و مهم نظامی این کشور به شمار می رود با یک فروند موشک زمین به زمین یگان موشکی نیروی هوایی سپاه پاسداران هدف قرار گرفت.» (۲) قرارگاه خاتم الانبیا محل اصابت این موشک را منطقه کشتارگاه جدید اعلام کرد. (۳) اما خبرگزاری عراق ادعا کرد که موشک پرتاب شده به مناطق مسکونی شهر بغداد اصابت کرده است و بر اثر آن تعدادی از غیرنظامیان کشته شده اند. (۴) در گزارش آسوشیتدپرس از این حمله آمده است: «از دوشنبه گذشته که ایران دو فروند موشک زمین به زمین از نزدیکی مرز به طرف بغداد شلیک کرد، این دومین حمله موشکی به بغداد محسوب می شود. عراق اعلام کرد که این موشک ها به مناطق مسکونی اصابت کرده و در بیانیه عراق هشدار داده شده است رژیم ایران که توانایی کاری جز این اقدامات جزئی و بزدلانه را ندارد باید مسئولیت این اقدامات را بر عهده گیرد.» (۵)

رادیو سوئد با اعلام خبر حمله موشکی ایران به بغداد و همچنین گزارش ادعای عراق درباره این حمله به موضوع استفاده گسترده عراق از سلاح های شیمیایی پرداخت و گفت: «به رغم مساعی گسترده برای متوقف کردن و به کنترل درآوردن جنگ عراق - ایران هر روز وضع

ص: ۳۵۱

۱- ۳. همان.

۲- ۴. روزنامه اطلاعات، ۱۹/۷/۱۳۶۶، ص ۱۸، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳- ۵. سند شماره ۸۸۳۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲- معاونت اطلاعات، به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

۴- ۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۶، ۲۰/۷/۱۳۶۶، ص ۵، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۹/۷/۱۳۶۶.

متشنج تر می شود. جای هیچ شکمی وجود ندارد که عراق مجدداً از سلاح شیمیایی استفاده کرده است. ایران برای تأیید اثبات گفته خود از سازمان ملل خواست با اعزام هیئتی اتهام مذکور را مورد بررسی و تحقیق قرار دهد. گزارشگر رادیو سوئد در ادامه به علت استفاده عراق از سلاح های شیمیایی اشاره کرد و گفت: «امریکا با آمدن به خلیج فارس هر چه بیش تر به نفع عراق وارد جنگ شده است. در حالی که کشورهای عربی و قدرت های بزرگ درباره نقض قوانین و مقررات بین المللی در مورد واکنش ایران در خلیج فارس بیانیه می دهند و این کشور را محکوم می نمایند. ولی استفاده عراق از سلاح های شیمیایی به فراموشی سپرده شده است و به ندرت درباره علت استفاده عراق از سلاح و گازهای عصبی بیانیه و یا گزارش صادر می گردد. سکوت بین المللی و عدم واکنش سازمان های مسئول، عراق را در ادامه به کارگیری این سلاح ها تشویق می کند و جری می سازد. حمله امریکا به قایق های ایرانی بخشی از اقدامات این کشور در حمایت از عراق و انحراف اذهان عمومی جهانیان از جنایات ضدبشری رژیم عراق در استفاده از سلاح های شیمیایی است.» (۱)

رادیو سوئد درباره اقدامات ایران برای مقابله با عراق و امریکا افزود: «ایران در نظر دارد یک حمله (زمینی) از ناحیه جبهه مرکزی انجام دهد. حملات زمینی نقطه قوت نیروهای ایرانی و نقطه ضعف قوای عراق است. عراق مایل به گرم نگاه داشتن آتش جنگ خلیج فارس و بین المللی کردن جنگ است. حضور نظامی امریکا در خلیج فارس عملاً به معنی حمایت از عراق است. این امر موجب شده است که ایران نتواند در خلیج فارس از عراق انتقام بگیرد و از ابتکار پرتاب موشک به بغداد استفاده کرده است.» (۲)

۳۱

در پاسخ به حملات هواپیماهای عراقی و بمباران مناطق غیرنظامی و بمباران های شیمیایی، علاوه بر اقدام سپاه پاسداران در شلیک موشک به سوی بغداد، به گزارش ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی، هواپیماهای نیروی هوایی ارتش در ساعت ۱۲:۳۰ و ساعت ۱۲:۳۵ امروز تأسیسات اقتصادی و نظامی عراق در استان اربیل و بخشی از مواضع و استحکامات آنان را در مناطق عملیاتی مقابل سومار به شدت بمباران کردند و خسارات سنگینی به قوای دشمن وارد کردند. همچنین نیروی زمینی ارتش، امروز تأسیسات نفتی و تلمبه خانه های بانمیل و نفت خانه، کارخانه برق الحارثه، کارخانه کاغذ سازی بصره و تأسیسات نظامی و اقتصادی مندلی، مگاتو و حلوان عراق را زیر آتش سنگین توپخانه های دوربرد قرار داد. (۳)

۴۲

جبهه های جنگ همچنان آرام هستند و طرفین به تحکیم مواضع پدافندی و تبادل آتش در سطح محدود مشغولند. در منطقه شرق دجله تعداد ۹ قایق دشمن با پشتیبانی یک هلی کوپتر در ساعت ۹ صبح قصد نزدیک شدن به کمین های خودی را داشتند که با هشیاری نیروهای

ص: ۳۵۲

۱- ۸. مأخذ ۳، ص ۱۸، استکهلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از رادیو سوئد.

۲- ۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۷، ۲۱/۷/۱۳۶۶، ص ۱۷، استکهلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۷/۱۳۶۶، به نقل از رادیو سوئد.

۳- ۱۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

رزمنده و اجرای آتش به موقع، مجبور به عقب نشینی شدند. در جزیره جنوبی مجنون در دو نوبت قایق های دشمن ضمن نزدیک شدن به مواضع خودی، با تیربار و دوشکا اجرای آتش کردند و به عقب برگشتند.^(۱)

همچنین نیروهای دشمن در جبهه بصره سه گلوله شیمیایی روی مواضع توپخانه نیروهای خودی پرتاب کردند.^(۲) علاوه بر این، هواپیماهای دشمن مواضع رزمندگان اسلام را در تپه های شنی چزابه بمباران کردند.^(۳) و طی سه نوبت و هر بار یک فروند هواپیما به ترتیب بر فراز مناطق جنوب کوشک، طلائی و جنوب طلائی ظاهر شده و اقدام به شکستن دیوار صوتی کردند.^(۴)

۵۱

قرارگاه رمضان اعلام کرد که به دنبال اجرای عملیات ظفر ۲ در شهر کفری واقع در استان دهوک عراق - که با همت نیروهای لشکر ۹ بدر، صورت گرفت [ر.ک. به روزشمار: ۱۲/۷/۱۳۶۶] - ارتش عراق از شب عملیات به مدت سه شبانه روز این شهر را زیر آتش تانک و توپ قرار داد. نیروهای عراقی به دلیل ترس از حضور نیروهای مبارز مسلمان عراق وارد شهر نشده و تنها به گلوله باران آن پرداختند که بر اثر آن تعداد زیادی از مردم شهر به شهادت رسیدند.

فرمانده لشکر بدر (برادر شمس) در گزارشی به فرمانده نیروی زمینی سپاه گفت: «در جریان عملیات ظفر ۲، جنازه سه تن از شهیدان در شهر کفری ماند که دو تن آنها از توابع [از اسیران عراقی که به عضویت لشکر بدر درآمدند] و یک تن از مجاهدین عراقی بودند. وی افزود این دو برادر تواب از بهترین نیروهای لشکر بدر بودند و بدون نیاز به همراهی نیروهای کُرد به داخل شهرهای مهم عراق می رفتند. وی خبر داد که در مراسم رژه ای در شهر بعقوبه عراق در چند روز پیش، که عده ای از خارجیان نیز در آن حضور داشته اند، سربازی به صف افسران عراقی تیراندازی کرده است. فرمانده لشکر بدر در پایان، مشکلات و کمبودهای لشکر بدر، از جمله کمبود بودجه و مهمات را مطرح کرد.^(۵)

بنا به گزارش قرارگاه رمضان، رژیم عراق با هدف ایجاد رعب و وحشت در بین مردم عراق و جلوگیری از همکاری آنان با نیروهای مجاهد مسلمان عراق و رزمندگان ایران، یکی از روستاهای استان کرکوک به نام "کانی العیید" را با موشک و بمب های خوشه ای بمباران کرد. در این حمله ۱۱ تن از جمله ۴ کودک کشته شدند و ۲۳ تن که در بین آنها زن و پیرمرد مشاهده می شود، مجروح گردیدند. به علاوه تعداد زیادی از خانه های ملت مظلوم کُرد در این روستا ویران شد.^(۶)

از سوی دیگر، در منطقه شوان کرکوک در یک عملیات کمین، ماشین حامل نیروهای نظامی عراق به کمین نیروهای اتحادیه میهنی افتاد که یکی از نیروهای عراقی کشته شد و ۷ تن اسیر شدند. از جمله اسیران ستوانیار کریم محمد شویل اهل العماره و ستوانیار عوید مراد خلف اهل بابل می باشند. به علاوه دو خودرو ارتش عراق به غنیمت گرفته شده و یک خودرو منهدم شد.^(۷)

ص: ۳۵۳

۱ - ۱۱. سند شماره ۰۲۹۵۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای شماره ۵۱، ۹/۸/۱۳۶۶، قرارگاه کربلا - معاونت اطلاعات، ص ۲.

۲ - ۱۲. سند شماره ۰۲۹۴۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گردان اطلاعات ۷۲ ثارالله، ۲۴/۷/۱۳۶۶.

۳ - ۱۳. سند شماره ۰۲۹۴۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای ۷۲ ساعته، معاونت اطلاعات سپاه ششم امام صادق (ع)، ۲۴/۷/۱۳۶۶.

۴-۱۴. مأخذ ۱، ص ۳ و ص ۲۹.

۵-۱۵. مأخذ ۱، ص ۱۰۷.

۶-۱۶. سند شماره ۸۸۳۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: روابط عمومی قرارگاه رمضان، ۲۱/۷/۱۳۶۶.

۷-۱۷. سند شماره ۰۸۸۲۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: روابط عمومی فرماندهی قرارگاه رمضان، ۱۹/۷/۱۳۶۶.

در منطقه بوکان، در روستای باغ شیخان نیروهای خودی با عناصر حزب دمکرات درگیر شدند. در این درگیری یکی از نیروهای خودی شهید و اشرار با تحمل سه کشته و ۵ مجروح گریختند.^(۱) تیم عملیات ویژه واحد اطلاعات سپاه جوانرود نیز عملیاتی روی مقر عناصر ضد انقلاب اجرا کرد که در این عملیات دو جنازه همراه تجهیزات انفرادی از ضدانقلابیون به دست نیروهای اسلام افتاد.^(۲)

عزیمت نیروهای رزمنده به جبهه های جنگ از شهرهای مختلف ادامه دارد: دو گردان از نیروهای بسیجی آموزش دیده و اعزام مجدد شهرهای استان آذربایجان غربی با عنوان دومین کاروان حماسه سازان عاشورا بعد از ظهر امروز در میان بدرقه گرم مردم ارومیه عازم جبهه های جنگ شدند. از شهر کاشان نیز یک گروه داوطلب مردمی و از استان یزد نیروهای مردمی به همراه جهادگران در قالب گردان انصار رهسپار جبهه ها شدند. به علاوه، امروز از شهرهای زاهدان، کازرون، ساری، ورامین، جهرم، مشهد، بیرجند، یاسوج و سروستان نیز در قالب نیروهای داوطلب مردمی، جهادگر، اکیپ پزشکی و پیراپزشکی و نیروی فنی تخصصی به سوی جبهه ها حرکت کردند.^(۳)

نخستین محموله موشک اندازه های مینی کاتیوشای ۱۰۷ میلی متری که برای اولین بار در ایران ساخته شده است، با حضور محسن رفیق دوست وزیر سپاه پاسداران به جبهه های جنگ ارسال شد. وزیر سپاه در شیراز ضمن بازدید از مراحل تولید مینی کاتیوشا در سخنانی گفت: «در حال حاضر احداث کارخانه موشک سازی "اسکاد - بی" را در تهران آغاز کرده و مطالعات ساخت انواع موشک های زمین به هوا را به اتمام رسانده ایم که به زودی وارد خط تولید خواهند شد. امریکایی ها وقتی که موشک تاو را ساختند ۸ سال روی آن کار تحقیقی انجام دادند ولی ما بدون اطلاع از علم موشک سازی ظرف مدت کمتر از ۵/۲ سال این کار را به مرحله عمل رساندیم.» وی افزود: «ایران نمی خواهد در جنگ با عراق به خارج متکی باشد و امروز بیش از ۷۰ تا ۸۰ درصد مهمات جنگی در داخل کشور ساخته می شود. دولتمردان امریکا خوب می دانند که از سوی ایران ضربه پذیر هستند، لیکن جواب اصلی ایران ادامه جنگ با رژیم عراق است؛ زیرا سقوط صدام حسین یعنی سقوط تمام امیال و آرزوهای امریکا در منطقه.»^(۴)

تحلیل گران غربی چند ماه پیش برآورد کردند تولید سلاح در داخل ایران طی ۱۸ ماه گذشته حدود ۲ میلیارد دلار از هزینه تسلیحاتی ایران کاسته است. نشریه ساندی تایمز نوشت: «ایرانی ها در ماه های اخیر خرید تجهیزات نظامی را از خارج کاهش داده اند. معلوم نیست که ادعاهای ایرانی ها مبنی بر خود کفایی تا چه میزان صحیح است. بعضی از تحلیل گران معتقدند ایران ظاهراً با کمک کارشناسان اروپای غربی با تبدیل خط تولید کارخانه ها و کارگاه ها به تولید ساز و برگ نظامی، در ساخت صنایع تسلیحاتی با تکنولوژی پایین پیشرفت قابل توجهی کرده

۱- ۱۸. سند شماره ۰۹۷۷۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهداء(ع)، به قرارگاه مرکزی نیروی زمینی سپاه پاسداران، ۲۸/۷/۱۳۶۶.

۲- ۱۹. سند شماره ۰۸۸۳۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه چهارم بعثت باختران - اطلاعات، به ستاد مرکزی سپاه - معاونت اطلاعات، ۲۲/۷/۱۳۶۶.

۳-۲۰. مأخذ ۱۰، ص ۲.

۴-۲۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۱/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

است. از طرفی تحلیل گران برآورد کرده اند که تهران سالانه ۲ تا ۵/۲ میلیارد دلار برای سلاح های پیشرفته مانند هواپیما و موشک می پردازد.^(۱)

اندرو دانکن عضو مؤسسه بین المللی مطالعات استراتژیک لندن نیز درباره وضعیت تکنولوژی در ایران گفت: ما درباره ادعای [تولید] موشک استینگر [در ایران] بسیار مردد هستیم؛ ایرانی ها در زمینه تکنولوژی پیشرفته وضع خوبی ندارند. آنها می توانند توپخانه، خمپاره، سلاح های کوچک و مهمات بسازند، اینها نیازی به تکنولوژی پیشرفته ندارند، اما وقتی مسئله رادار، الکترونیک و الکترونیک مربوط به هوانوردی مطرح است، وجود چنین تکنولوژی در ایران قابل تردید است.^(۲)

۹۱

رئیس جمهور، نخست وزیر و وزیر خارجه ایران به طور جداگانه مواضع جمهوری اسلامی ایران را در قبال تحولات خلیج فارس و جنگ تشریح نمودند و بر ایستادگی در مقابل امریکا تأکید کردند. آیت الله خامنه ای در دیدار با مسئولان وزارت اطلاعات ضمن تأکید بر ضرورت شناخت ابزار و نحوه عمل دشمن درباره اوضاع خلیج فارس گفت: «جمهوری اسلامی ایران هم اکنون در حساس ترین شرایط پس از انقلاب به سر می برد و استکبار جهانی نیز با شناخت قدرت اسلام بر سر دو راهی قرار گرفته است یا تسلیم در برابر حرکت مستمر و رو به رشد اسلام که منجر به ضعف روزافزون توان استکبار جهانی خواهد شد و یا سرکوب این حرکت قبل از رسیدن به بلوغ خود و توانمندی بیش تر انقلاب اسلامی ... استکبار کاملاً این واقعیت را احساس می کند که یک نیروی خلاق و تازه نفس در صحنه دنیا پا به عرصه گذاشته ... امروزه استکبار تمام توان خود را برای به سازش کشاندن این انقلاب بسیج کرده است ... در خلیج فارس هر ضربه ای که ما به امریکا بزنیم معادل ده ضربه به استکبار جهانی خواهد بود؛ که همواره خود را به عنوان یک قدرت شکست ناپذیر مطرح می کند.» رئیس جمهور افزود: «ما ملتی نیستیم که از ژست های ابرقدرتی امریکا بترسیم، هرگز ضعف را در خودمان سراغ نگرفته ایم، این را بسیار دیده و امتحان کرده است. ما خواهان صلح هستیم، اما صلح و آرامش برای دو ملت ایران و عراق با وجود صدام ممکن نیست. ملت ایران به مقاومت و ضربه زدن به دشمنی که ضعیف شده ادامه خواهد داد تا دشمن از میان برود.»^(۳)

مهندس میرحسین موسوی، نخست وزیر، در پایان جلسه هیئت دولت در گفت و گو با خبرنگاران، هدف اصلی امریکا را ضربه زدن به انقلاب اسلامی بیان کرد و درباره حضور نظامی امریکا در خلیج فارس و اقدامات دولت برای مقابله با آن گفت: «امریکا در حال افزایش دامنه تشنج در خلیج فارس است و قصد دارد پای کشورهای غربی را نیز به منطقه باز کند. چیزی که به ما مربوط می شود ایستادگی ماست که با تکلیف شرعی صورت می گیرد. من به تمام کشورهایی که ممکن است با این امید که بتوانند با ایجاد فشار در خلیج فارس، ما را به سازش بکشاند، در کنار امریکا قرار گرفته اند هشدار می دهم که ما از تر "تا آخرین خانه، تا آخرین نفر و تا آخرین قطره خون" تبعیت می کنیم و برای ما اصل مقاومت مطرح است و پیروزی ما

ص: ۳۵۵

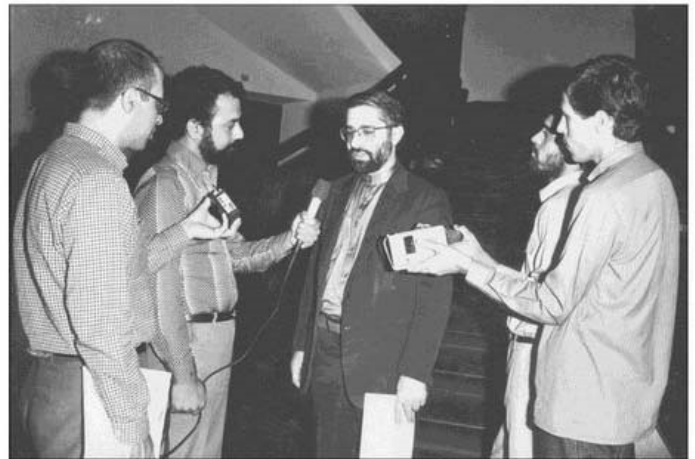
۱- ۲۲. مأخذ، ص ۲، نیکوزیا - آسوشیتدپرس، ۲۰/۷/۱۳۶۶، به نقل از نشریه ساندی تایمز.

۲- ۲۳. مأخذ، ص ۲۴ و ۲۵، نیکوزیا - آسوشیتدپرس، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

۳- ۲۴. روزنامه کیهان، ۲۰/۷/۱۳۶۶، ص ۱۸؛ و - مأخذ، ص ۱۲.

همواره در گرو این مقاومت ها است.» نخست وزیر با اشاره به حمله امریکا به قایق های ایرانی افزود: «امریکا اگر فکر می کند با این اقدامات خود یکی از اهدافش برآورده شده و به قول خودشان بعد از سال ۱۹۹۰ جریان نفت را به سمت امریکا و سایر کشورهای اروپایی تسریع و تسهیل می کند، ما می گوئیم بذری که الان شما می کارید باعث خواهد شد که در آینده دسترسی شما به نفت حتی در شرایط عادلانه دشوارتر شود. چرا که این اقدام باعث خواهد شد که امواج ناشی از این مقاومت به همه مناطق نفت خیز برسد و عملاً اختلال ایجاد کند؛ زیرا اگر امریکا وارد این معرکه شود به زودی از آن نمی تواند خارج شود.»(۱)

میرحسین موسوی نخست‌وزیر در پایان جلسه هیئت دولت در گفت‌وگو با خبرنگاران، من به تمام کشورهای که ممکن است با این امید که بتوانند با ایجاد فشار در خلیج فارس ما را به سازش بکشانند، در کنار امریکا قرار گرفته اند هشدار می‌دهم که ما از ترس "تا آخرین خانه، تا آخرین نفر و تا آخرین قطره خون" تبعیت می‌کنیم.

میرحسین موسوی نخست وزیر در پایان جلسه هیئت دولت در گفت و گو با خبرنگاران: من به تمام

کشورهایی که ممکن است با این امید که بتوانند با ایجاد فشار در خلیج فارس ما را

به سازش بکشانند، در کنار امریکا قرار گرفته اند هشدار می‌دهم که ما از ترس

"تا آخرین خانه، تا آخرین نفر و تا آخرین قطره خون" تبعیت می‌کنیم.

وزیر امور خارجه، دکتر ولایتی، نیز درباره تمایلات نظامی گری و تجاوز کارانه امریکا علیه جمهوری اسلامی ایران هشدار داد. وی در بیان مواضع و دیدگاه های رسمی جمهوری اسلامی ایران در جمع سفیران، کارداران و نمایندگان سیاسی کشورهای خارجی مقیم تهران تأکید کرد: «تجاوزات و مداخلات امریکا خطر آفرین و انفجار آمیز است و قصد و نیت واقعی ایالات متحده از اعزام نیروهای نظامی خود به منطقه تنها اعمال فشار بر جمهوری اسلامی ایران و حمایت آشکار و همه جانبه از رژیم متجاوز و جنگ افروز عراق می باشد که مسئولیت آغاز و ادامه تشنج و بحران در خلیج فارس را نیز برعهده دارد. ایران هرگز در دفاع از حقوق حقه و حاکمیت ملی تردید نکرده و هرگونه تهدید و عمل تجاوزکارانه را با روش های لازم پاسخ داده است. انتظار جمهوری اسلامی از کشورهای جهان و جامعه بین المللی این است که با هشیاری و درایت با تحرکات جنگ طلبانه در منطقه که چندی است از سوی دولت امریکا دنبال شده و پای برخی کشورهای غربی را نیز به منطقه بحران زده خلیج فارس باز کرده است، مقابله کنند و اجازه ندهند که چنین سیاست های میلیتاریستی منطقه را در شعله های آتش یک جنگ ناخواسته فرو برد و صلح و امنیت بین المللی را هر چه بیش تر به

ص: ۳۵۶

مخاطره افکند.»^(۱) دکتر ولایتی تنها راه برقراری آرامش و امنیت در منطقه را خروج نیروهای بیگانه و ایجاد ثبات با تلاش کشورهای منطقه عنوان کرد و گفت: «دنیا امروز درک کرده است که حضور نظامی کشورهای بیگانه نه تنها به برقراری امنیت و تأمین کشتی رانی آزاد نمی انجامد بلکه دامنه و ابعاد تشنج از سوی عراق گسترش خواهد یافت که این خطر درگیری های نظامی جدیدتر و وسیع تر را نیز دربردارد. تشنجات ناشی از حضور ناوگان های جنگی بیگانه در خلیج فارس و تحریکات و تجاوزات نظامی امریکا، صحت موضع جمهوری اسلامی ایران مبنی بر ضرورت خروج این نیروها از منطقه و تأمین امنیت و ثبات و آزادی کشتی رانی در خلیج فارس توسط کشورهای منطقه را یک بار دیگر به اثبات می رساند.» وی افزود: «جمهوری اسلامی ایران معتقد است که تنها راه جلوگیری از گسترش درگیری در منطقه در خودداری از هرگونه حمله به کشتی ها و تأسیسات نفتی در خلیج فارس و خروج سریع و بلاشرط نیروهای نظامی بیگانه نهفته است.»^(۲)

دکتر ولایتی همچنین در نامه ای به دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی اهداف امریکا را تسلط هرچه بیش تر به ملل مسلمانان منطقه دانست و نوشت: «بر همگان روشن است که سرمنشأ تجاوزات امریکا در این منطقه به خاطر درخواست حمایت برخی از کشورهای عضو این سازمان از کفر جهانی می باشد. برای ملت ایران این امر کاملاً واضح است که امریکا اگرچه در حال حاضر برای پشتیبانی از رژیم جنگ افروز عراق به درخواست دولت کویت وارد حریم کشورهای اسلامی شده، لیکن قصدی جز به سلطه کشاندن هر چه بیش تر ملل مسلمانان منطقه را ندارد. نیروهای نظامی امریکایی که بر حق حاکمیت، تمامیت ارضی و استقلال یک کشور اسلامی تجاوز کرده اند، مسلماً آماده گسترش تجاوزات در آینده نیز هستند و شکی نیست که جمهوری اسلامی در دفاع از حقوق خود ذره ای تأمل نخواهد کرد و در فرصتی مقتضی عکس العملی را که از مسلمانان آزاده انتظار می رود نشان خواهد داد. از جناب عالی به عنوان دبیر کل سازمان کنفرانس اسلامی انتظار داریم اقدامات مقتضی در جهت جلوگیری از گسترش تجاوزات امریکا در منطقه به عمل آورید.»^(۳)

۱۰۱

یازدهمین کاروان نفتکش های کویتی تحت اسکورت ناوگان امریکا متشکل از هشت فروند کشتی پس از عبور از تنگه هرمز وارد خلیج فارس شده و به آرامی به سوی ساحل کویت در حرکت است. در این کاروان کشتی های سی ایل سیتی، اوشین سیتی، گاز پرنس و گاز کینگ حضور دارند و آنها را سه کشتی جنگی و یک کشتی فرماندهی به نام مونت ورفون همراهی می کنند. در جلوی کاروان هلی کوپترها و کشتی های مین جمع کن در تلاشند با پاک سازی مسیر حرکت کاروان، از برخورد کشتی ها با مین جلوگیری نماید.^(۴) در همین حال امریکا برای حفاظت بیش تر و رعایت احتیاط لازم، حوزه ممنوعه نزدیکی کشتی ها و هواپیماهای دیگر به کاروان را افزایش داد و فاصله ۲ مایلی را به ۵ مایل رسانده است.^(۵)

از سوی دیگر، روزنامه ایندپندنت چاپ لندن نوشت: «پس از تأیید این موضوع که ایران به

ص: ۳۵۷

۱- ۲۶. مأخذ ۲۴، ص ۳.

۲- ۲۷. مأخذ ۲۵، ص ۲، تهران - خیرگزاری جمهوری اسلامی.

۳- ۲۸. مأخذ ۱۰، ص ۱۲.

۴- ۲۹. مأخذ ۲۴، ص ۲۰.

۵- ۳۰. مأخذ ۹، ص ۲۷، رادیو بی بی سی، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

موشک استینگر دست یافته، به خلبانان هواپیماها و هلی کوپترهای امریکایی در خلیج فارس دستور داده شد پروازهای خود را به نزدیکی ایرانی ها محدود کنند. نشانه های صدور این دستور در پروازهای معدود امریکایی بر فراز کاروان در حال اسکورت دریایی امریکا که به سوی کویت روان است، به خوبی مشاهده می شود.»(۱)

۱۱۱

در پی حملات هوایی عراق به نفتکش ها و کشتی های صیادی در خلیج فارس، ناوگان صیادی صنعتی استان بوشهر به استان هرمزگان اعزام شد. سرپرست صید صنعتی استان بوشهر در این باره گفت: «از ۲۲ فروند کشتی موجود ناوگان صید صنعتی، حدود ۱۴ فروند آنها فعال می باشد و به علت حمله هواپیماهای عراقی به کشتی های صیادی و ناامن بودن صیدگاه های منطقه استان بوشهر، این کشتی ها به استان هرمزگان اعزام شدند. یکی دیگر از دلایل اعزام کشتی ها، کاهش صید میگو می باشد. وحشت صیادان و رکود میزان صید به خصوص از زمانی آغاز شد که هواپیماهای متجاوز عراقی دو فروند کشتی صیادی و یک دونه صیادی را در اوایل ماه جاری مورد حمله قرار دادند.»(۲)

۱۲۲

فرمانده نیروی دریایی امریکا در گفت و گو با صدای امریکا اظهار امیدواری کرد مقدمات کاهش نیروهای امریکایی در خلیج فارس فراهم آید و امریکا به روال و رویه سابق برگردد. وی گفت: «نه ما می خواهیم و نه کشورهای واقع در حوزه خلیج فارس خواستار آن هستند که نیروی عظیمی در آن منطقه حضور داشته باشد. آنچه ما می خواهیم تضمین در این مورد است که جنگ بین عراق و ایران به گستره منافع ما کشیده نشود. ایرانی ها نباید از اقدام تلافی جویانه صحبت کنند.»(۳) وی در پاسخ به این سؤال که آیا تحولات پرماجرا در خلیج فارس بر سر "باز و آزاد" نگه داشتن خطوط دریایی انتقال نفت به خارج از آن منطقه است گفت: «من هرگز درصدد درک منطقی این دولت به خصوص در ایران برنیامده ام چرا که به بعضی از اقدامات مبادرت می ورزد و به بعضی دیگر مبادرت نمی ورزد. اگر به کل رویه و رفتار ایرانی ها دقیق شوید درخواهید یافت که [رفتارشان] حتی منافی استدلال و برهان خودشان نیز هست وقتی که هیچ کشتی آماج حمله ای نیست وقتی که آتش بس در خلیج فارس حکم فرما است ایران می تواند دو میلیون بشکه نفت در روز استخراج کند، اما ایران نه تنها سبب بروز وضع موجود است بلکه کار را به جایی کشانده که به خود نیز صدمه می زند.»(۴)

گفتنی است که برخلاف گفته این مقام امریکایی، ایران تمام تلاشش جلوگیری از درگیری در خلیج فارس است و بارها موضوع تأمین امنیت منطقه خلیج فارس را با همکاری کشورهای منطقه، مطرح کرده است ولی نه تنها جواب مثبتی دریافت نکرده، بلکه کشورهای منطقه به خصوص کویت و عربستان با پشتیبانی از عراق، از اقدامات نظامی عراق در خلیج فارس حمایت کرده اند. حتی ایران پیشنهاد دبیرکل سازمان ملل و برخی دیگر کشورها مبنی بر آتش بس در خلیج فارس و خودداری از اقدامات نظامی علیه کشتی های بازرگانی را پذیرفت، ولی عراق نه

ص: ۳۵۸

۱- ۳۱. مأخذ ۹، ص ۲۴، روزنامه ایندیندنت چاپ لندن.

۲- ۳۲. مأخذ ۶، ص ۴، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۳. مأخذ ۱۰، ص ۱.

۴- ۳۴. مأخذ ۶، ص ۳۲ و ۳۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۷/۱۳۶۶، به نقل از رادیو امریکا.

تنها این پیشنهاد را نپذیرفت بلکه این گونه اقدامات را تشدید کرد و امریکا نیز با حضور نظامی گسترده در خلیج فارس، عملاً به پشتیبانی از آتش افروزی عراق در این منطقه پرداخت.

۱۳۱

چند تن از رهبران احزاب سیاسی پاکستان و برخی از شخصیت های برجسته این کشور طی بیانیه ای مشترک درباره حضور نظامی امریکا و دیگر قدرت های خارجی در آب های خلیج فارس، به این کشورها هشدار دادند و این اقدام را خطری برای امنیت جهانی اعلام کردند. در این بیانیه آمده است: «آواکس ها و ماهواره های مخابراتی امریکا اطلاعات لازم نظامی را در اختیار عراق می گذارد و از طریق بندر کویت نیز سلاح در اختیار عراق قرار می گیرد.» این بیانیه خواستار خروج فوری نیروهای امریکایی و هم پیمانانش از خلیج فارس و حل عادلانه جنگ ایران و عراق شد. (۱) مطبوعات پاکستان نیز از حضور ناوگان امریکا در خلیج فارس زیر عنوان هایی چون "خطری بر جهان اسلام"، "حمایت از عراق" و "ماجرای جویی در یک منطقه اسلامی" یاد کردند. روزنامه "نوی وقت" در این باره نوشته است: «راه حل خاتمه بحران در خلیج فارس پیشنهاد شوروی مبنی بر خروج کشتی های خارجی از خلیج فارس می باشد. ولی امریکا با فریب دادن سران مرتجع عرب به ماجراجویی در یک منطقه اسلامی پرداخته است. عملکرد امریکا در برابر دشمن شماره یک اسلام یعنی اسرائیل غاصب بر همگان روشن است و لذا تمامی حرکات اخیر واشنگتن در خلیج فارس نیز در جهت حمایت از رژیم صهیونیستی است. مطالعه سوابق مبارزاتی رزمندگان ایرانی نشان می دهد که ایران اسلامی همان طور که اعلام کرده در برابر امریکا مقاومت می کند و از خلیج فارس ویتنام دومی برای امریکا خواهد ساخت. واشنگتن باید بداند انقلابی که با شعار مرگ بر امریکا آغاز شد، بدیهی است که در برابر اقدامات واشنگتن در خلیج فارس ساکت نخواهد ماند.» (۲)

روزنامه حیدر نیز به نقل از نایب رئیس حزب حرکت استقلال پاکستان نوشت: «این گونه اقدامات (اقدامات امریکا در خلیج فارس) خطری برای پاکستان و دیگر کشورهای اسلامی نیز به وجود می آورد. تجاوزات امریکا در منطقه امکان بروز جنگ جهانی سوم را افزایش داده است.» (۳) روزنامه مسلم نیز با اشاره به درگیری اخیر قایق های ایرانی و هلی کوپترهای امریکا نوشت: «امریکا خیال می کند با گشودن جبهه دیگری در جنوب ایران می تواند از پیروزی رزمندگان ایرانی بر رژیم عراق جلوگیری به عمل آورد. ولی حرکت های اصولی و قاطع ایران اسلامی تاکنون نشان دهنده پیروزی های پی در پی این کشور بوده است.» (۴)

۱۴۲

سه مهندس ایتالیایی را نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق گروگان گرفتند. اتحادیه میهنی در این باره اعلام کرد این افراد در خدمت رژیم عراق بوده اند و اقدام این اتحادیه به معنای اعتراض به دولت ایتالیا می باشد که علاوه بر اینکه سلاح در اختیار رژیم عراق قرارداده

ص: ۳۵۹

۱- ۳۵. روزنامه اطلاعات، ۲۰/۷/۱۳۶۶، ص آخر، اسلام آباد - واحد مرکزی خبر.

۲- ۳۶. همان، ص آخر، اسلام آباد - خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از روزنامه نوی وقت.

۳- ۳۷. همان، ص آخر، اسلام آباد - واحد مرکزی خبر، به نقل از روزنامه حیدر.

۴- ۳۸. مأخذ ۱۰، ص ۳، به نقل از روزنامه مسلم چاپ پاکستان.

است، با حضور ناوگان خود در خلیج فارس به بازگشت امپریالیسم به منطقه کمک کرده است و در جهت حفظ نظام جنایت کار صدام حسین گام برمی دارد. در اطلاعیه اتحادیه میهنی کردستان عراق آمده است: «ما به دولت ایتالیا و دولت های امپریالیستی دیگر اعلام می کنیم که از حمایت دولت دیکتاتور و فاشیست و مجرم جنگی صدام حسین که دو جنگ را برپا نموده دست بردارند و هم اکنون اعلام می داریم که گروگان های ایتالیایی و دیگر بیگانگانی که به گروگان گرفته ایم آزاد نمی کنیم تا دولت ایتالیا و سایر دول دست از کمک به دولت عراق بردارند و کشتی های جنگی خود را از خلیج فارس خارج نمایند.»^(۱)

ص: ۳۶۰

در جلسات امروز قرارگاه نیروی زمینی سپاه، بحث درباره طرح مانور و زمان بندی عملیات در غرب منطقه ماووت ادامه یافت. در ابتدا با حضور فرمانده نیروی زمینی سپاه (علی شمخانی) و جانشین وی (رحیم صفوی)، فرمانده قرارگاه نجف (شوشتری) و فرمانده لشکر ۱۰ سیدالشهدا (علی فضل) و جانشین وی (حسین پروین)، طرح مانور لشکر ۱۰ و میزان آمادگی آن و ضرورت هماهنگی لشکر ۱۰ با لشکر ۳۲ انصارالحسین بررسی شد. در ادامه فرمانده لشکر ۵۷ ابوالفضل (روح الله نوری) با توجه به در پیش بودن فصل سرما و افزایش آب رودخانه و... بر ضرورت تسریع در اجرای عملیات تأکید کرد. در ادامه جلسه درباره زمان عملیات، با توجه به میزان نور ماه و ضرورت استفاده از نور ماه در برخی محورها و لزوم تاریکی در محورهای دیگر بحث شد که سرانجام فرمانده نیروی زمینی تاریخ عملیات را ۲۵/۷/۱۳۶۶ اعلام کرد. (۱)

در جلسه دیگری که با حضور فرمانده نیروی زمینی، فرمانده قرارگاه نجف، فرمانده قرارگاه رمضان (محمدباقر ذوالقدر) و فرمانده لشکر ۹ بدر (برادر شمس) تشکیل شد، چگونگی هماهنگی عملیات نامنظم از داخل خاک عراق با عملیات منظم در منطقه عملیاتی ماووت و همچنین هماهنگی با نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) بررسی شد. چگونگی اجرای عملیات روی ارتفاعات گوجار، الاغلو و گرده رش، چگونگی انتقال نیرو به مناطق تحت کنترل عراقی ها برای هجوم به دشمن از پشت، چگونگی تأمین آذوقه و مهمات نیروها و ضرورت ایجاد یک قرارگاه مشترک در پشت ارتفاع شیخ محمد و استقرار فرماندهان لشکر بدر و تیپ ویژه پاسداران و فرمانده نیروهای طالبانی و نماینده فرمانده قرارگاه رمضان برای هماهنگی های لازم، از مباحث دیگر این جلسه بود. کمبود زمان برای انتقال نیرو به داخل مناطق تحت کنترل عراق و اینکه برای انتقال ۶۰۰ تن نیرو ۷ تا ۱۰ روز زمان نیاز است، موضوع دیگری بود که درباره آن نتیجه قطعی حاصل نشد.

فرمانده قرارگاه رمضان در پایان جلسه گفت: طبق اطلاعاتی که از یک افسر عراقی - که روی ارتفاعات گامو مستقر بوده و اخیراً به دست نیروهای طالبانی اسیر شده - به دست آمده

ص: ۳۶۱

۱-۱. سند شماره ۱۵۱۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، ۱۱/۷ تا ۲۰/۷/۱۳۶۶، ص ۱۳۵ تا ۱۴۷.

است، در عملیات نصر ۴ از نیروهای ارتش عراق حدود ۲۰۰۰ تن کشته و ۵۰۰۰ تن مجروح شده اند. این افسر عراقی همچنین گفته است که نیروهای عراقی احتمال هیچ گونه عملیاتی را از جانب ایران در این منطقه نمی دهند. (۱)

۲۱

موضوع ها و بحث هایی طی حدود ۲۰ روز گذشته در جلسات متعدد برای بررسی و آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه ماووت صورت گرفت؛ راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، امروز در دفترچه یادداشت خود این مباحث را چنین جمع بندی کرده است: «در مباحثی که با حضور فرماندهان نیروی زمینی سپاه و فرماندهان قرارگاه های قدس و نجف صورت گرفت، سرانجام تصمیم به اجرای عملیات محدود در این منطقه گرفته شد و مأموریت قرارگاه نجف برای آماده کردن منطقه قطعی شد. در کنار این بحث، آماده سازی منطقه برای اجرای عملیات گسترده و هدف های آن نیز مطرح گردید و به طور کلی اجرای عملیات محدود به عنوان زمینه سازی برای عملیات گسترده در این منطقه مورد نظر قرار گرفت.

از جمله هدف های عملیات محدود در این منطقه الحاق این منطقه به منطقه تحت نفوذ قرارگاه رمضان و اتحادیه میهنی کردستان عراق بود، به عبارت دیگر اتصال عقبه نیروهای منظم به عقبه نیروهای نامنظم بود. به همین دلیل قرارگاه رمضان و اتحادیه میهنی اشتیاق ویژه ای برای اجرای این عملیات و تصرف ارتفاعات منطقه و الحاق با نیروهای منظم داشتند.

در تعیین خط حد، مهم ترین عاملی که موجب چشم پوشی از هدف های ایده آل شد، کمبود توان بود؛ برای همین بعد از بررسی های طولانی، قرارگاه نجف مأمور تصرف ارتفاع گرده رش، ارتفاع قمیش و دشت باساوا شد. همچنین قرارگاه قدس مأموریت یافت که آماده تصرف ارتفاعات دولبشک و الاغلو بشود.

سازمان رزم قرارگاه نجف برای اجرای مأموریت خود چنین مشخص شد: لشکر ۷ ولی عصر (عج)، لشکر ۹ بدر، لشکر ۱۱ امیرالمؤمنین (ع)، لشکر ۲۱ امام رضا (ع)، لشکر ۳۲ انصارالحسین (ع)، لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع)، تیپ ۱۲ قائم (عج)، تیپ ۴۸ فتح، تیپ ۶ پاسداران و تیپ ۱۵۵ ویژه شهدا.

در این عملیات لشکر ۱۱، لشکر ۲۱ و تیپ ۱۲ مأموریت تصرف ارتفاع گرده رش و یال این ارتفاع به طرف دشت باساوا را به عهده دارند و تیپ ۴۸ در احتیاط لشکر ۱۱ می باشد. همچنین تیپ پاسداران در همین محور از پشت به خط دشمن حمله می کند. لشکر ۷ و لشکر ۹ دشت باساوا تا یال ارتفاع قمیش را تصرف خواهند کرد که لشکر ۹ از پشت به خطوط دشمن حمله می کند. لشکر ۵۷ و لشکر ۳۲ نیز مأموریت تصرف قله اصلی ارتفاع قمیش را به عهده دارند. البته لشکر ۳۲ در احتیاط لشکر ۵۷ قرار دارد که در صورت مناسب بودن وضعیت، بقیه قله قمیش را تصرف خواهد کرد.»

ص: ۳۶۲

۱-۲. همان، ص ۱۴۸ تا ۱۵۱؛ و - سند شماره ۱۵۱۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، ۲۰/۷ تا ۲۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱ تا ۳.

راوی مرکز مطالعات در ادامه جمع بندی، مهم ترین مشکلات و کمبودهایی را که در آستانه اجرای عملیات یگان های عمل کننده با آن مواجه هستند، چنین برشمرده است:

۱- راه کارها: لشکر ۵۷ یکی از راه کارهایش مسدود شده است. لشکر ۷ راه کاری پیدا نکرده است و از ابتدا با کمین دشمن درگیر می شود. لشکرهای ۱۱ و ۲۱ هر کدام یک راه کار دارند. لشکر ۹ که باید از پشت به دشمن حمله کند، هنوز معبری شناسایی نکرده است و انتقال ۲ گردان نیروی این لشکر به داخل عراق نیز حدود یک هفته زمان لازم دارد. میزان آمادگی تیپ پاسداران نیز مشخص نیست.

۲- عقبه: همه یگان های عمل کننده یک جاده برای نقل و انتقال و پشتیبانی دارند. جاده از ژاژیه تا یال قمیش ۴۸ ساعت بعد از آغاز عملیات به آن طرف (غرب) رودخانه قلعه چولان (قلاچولان) متصل می گردد و پیش بینی می شود که جاده گرده رش نیز بعد از یک هفته از شروع عملیات آماده بهره برداری شود. برای همین عمده پشتیبانی و تدارک یگان ها در روزهای اول و زمان حساس عملیات با قاطر صورت می گیرد.

۳- استحکامات: بدون استثنا همه یگان ها در مضیقه شدید کمبود استحکامات هستند و با توجه به شروع فصل سرمای زودرس در منطقه و احتمال بارندگی، یگان ها دچار مشکلات بسیاری خواهند شد و سرمای سختی را در پیش دارند. (۱)

۳۱

امروز پالایشگاه و نیروگاه اصفهان، نیروگاه تبریز، دو واحد صنعتی و یک مدرسه در لرستان، سایت نخجیر در ایلام و یک نفتکش هدف حملات هوایی عراق قرار گرفت.

در ساعت ۱۱ دو هواپیمای عراقی از نوع میگ ۲۳ پالایشگاه اصفهان و دو واحد نیروگاه برق شهید منتظری اصفهان را هدف حملات خود قرار دادند. (۲) این حمله در حالی صورت گرفت که کارکنان فنی پالایشگاه مشغول کار بودند. بر اثر این حمله دستگاه تقطیر شماره یک، دیگ بخار و منبع تأمین برق پالایشگاه آسیب دید و با قطع برق اکثر دستگاه ها از کار افتاد. همچنین دو واحد از سه واحد نیروگاه شهید منتظری آسیب دید. در این حمله ۳ پرسنل این نیروگاه شهید و ۳۶ تن مجروح شدند. خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از این حمله نوشته است: «در آخرین حمله هوایی دشمن به پالایشگاه اصفهان (۲۳/۲/۱۳۶۶) وضعیت قرمز به موقع اعلام شد و قبل از رسیدن هواپیماهای دشمن، واحدهای پدافند حجم وسیعی از آتش را در منطقه به وجود آوردند. این امر ناشی از تدابیری بود که از حدود یک سال پیش آغاز شد، اما امروز بار دیگر دشمن قبل از آمادگی واحدهای پدافند، حمله کرد که به نظر می رسد این امر ناشی از غافل گیری باشد و ضروری است که برای جلوگیری از این امر در آینده تدابیر جدیدی آغاز شود.» این خبرگزاری افزوده است: «به دنبال حمله هوایی امروز دشمن به پالایشگاه اصفهان، جایگاه های فروش بنزین این شهر با هجوم وسایط نقلیه روبه رو شد و هم اکنون در اکثر

ص: ۳۶۳

۱- ۳. مأخذ ۲، ردیف دوم، ص ۴ تا ۸.

۲- ۴. سند شماره ۰۸۸۳۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد فرماندهی سپاه منطقه ۲ سیدالشهدا(ع)، به ستاد فرماندهی کل سپاه، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

جایگاه‌ها صف‌های طویل و ساینده نقلیه که منتظر دریافت بنزین هستند و گاهی طول آن به بیش از یک کیلومتر می‌رسد، تشکیل شده است.» (۱)

هواپیماهای عراقی در ساعت ۱۰:۲۰ سایت نخجیر ایلام را بمباران کردند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی در این بمباران یک کارگر شهید، ۶ تن مجروح و ۴ تن مفقود شدند. مجروحان به بیمارستان منتقل شدند و تلاش برای یافتن افراد مفقودالایر ادامه دارد. در یک ماه اخیر این سومین باری است که سایت در حال تکمیل نخجیر، واقع در کیلومتر ۲۰ ایلام، بمباران می‌شود که هر بار خساراتی به تأسیسات آن وارد شده است.» (۲)

در حمله هوایی امروز دشمن به نیروگاه تبریز یک هواپیمای عراقی هدف آتش پدافند زمین به هوا قرار گرفت و در مناطق کوهستانی جنوب غربی تبریز سقوط کرد و به نیروگاه تبریز نیز خساراتی جزئی وارد شد.» (۳)

در استان لرستان، دو واحد صنعتی کارگری و یک مدرسه راهنمایی هدف حملات هوایی امروز دشمن بود. در ساعت ۱۰:۳۵ تلمبه خانه "تنگ فنی" و شرکت ماشین‌سازی "لرستون" بمباران شد. در تنگ فنی اکثر بمب‌های ریخته شده به خارج از محوطه تلمبه خانه اصابت کرد و تنها یک خط لوله ورودی آسیب دید و موجب آتش‌سوزی در محوطه تلمبه خانه گردید. در این بمباران یکی از کارگران این واحد صنعتی شهید شد و دو تن دیگر مجروح شدند.» (۴) در همین استان چهار هواپیمای عراقی اطراف کوه‌دشت و مدرسه پسرانه علامه طباطبایی روستای "سیل بیگی" را نیز بمباران کردند. هشیاری مدیر مدرسه و انتقال دانش‌آموزان به رودخانه خالی از آب کنار مدرسه هنگام اعلام وضعیت قرمز، موجب شد که این بمباران تلفات جانی نداشته باشد.» (۵)

نیروی هوایی ارتش در گزارشی از حملات هوایی عراق اعلام کرد: «امروز در مجموع ۲۸ فروند هواپیمای عراقی از ساعت ۱۰:۱۶ الی ۱۸:۲۶ ضمن تجاوز به قلمرو فضایی ایران، در حوالی مناطق سید صالح، آبدانان، دهلران، مهران، فیروزآباد، کوه‌دشت، ایلام، چنانه، شوش، بستان، سوسنگرد، هویزه، اهواز، تبریز، بلدیان، نقده، خرم‌آباد و جزیره فارسی توسط رادارهای دوربرد منطقه کشف که علیه آنان اقدامات تاکتیکی به عمل آمد. ضمناً یک فروند میگ-۲۵ ضمن تجاوز به حوالی مناطق چنانه و شوش مبادرت به عکس‌برداری نموده است که احتمال حمله هوایی دشمن به مناطق مذکور متصور می‌باشد.» (۶)

۴۱

عراق امروز دو نامه برای دبیرکل سازمان ملل ارسال کرد. در نامه اول نماینده عراق در سازمان ملل ادعا کرده است که ایران با گلوله باران بخش قلعه دیزه در سلیمانیه عراق در روزهای ۱۵ و ۱۶ مهر ۱۳۶۶، موجب کشته شدن ۷ تن و مجروح شدن ۱۳ غیرنظامی شده است.» (۷) در نامه دوم، وزیر خارجه عراق اقدام ایران در شلیک موشک زمین به زمین به سوی بغداد در نیمه شب روز گذشته را تلاشی برای تشدید جنگ شهرها و منحرف ساختن اراده

ص: ۳۶۴

۱- ۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران، نشریه "گزارش‌های ویژه"، شماره ۲۰۷، ۲۱/۷/۱۳۶۶، ص ۴، اصفهان - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۶؛ و - نشریه "گزارش‌های ویژه"، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

۲- ۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران، نشریه "گزارش‌های ویژه"، شماره ۲۰۷، ۲۱/۷/۱۳۶۶، ص ۳، ایلام - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

- ۳-۷. همان، ص ۷، تیریز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۸۸۳۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲ - معاونت اطلاعات، به سماجا ۳ - مرکز فرماندهی، ۲۰/۷/۱۳۶۶.
- ۴-۸. مأخذ ۶، ص ۵ و ۶، خرم آباد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۶.
- ۵-۹. سند شماره ۰۸۸۴۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد کشوری سپاه ناحیه لرستان - اطلاعات، ۲۰/۷/۱۳۶۶؛ و - مأخذ ۶، ص ۶؛ و - روزنامه اطلاعات، ۲۱/۷/۱۳۶۶، ص ۱۸.
- ۶-۱۰. سند شماره ۸۸۲۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی نهجا - معاونت اطلاعات و عملیات، ۲۱/۷/۱۳۶۶.
- ۷-۱۱. سند شماره S/۱۹۱۹۷ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۲ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

بین‌المللی که با تصویب قطعنامه ۵۹۸ خواستار صلح شده است، اعلام کرد. وی برای حفظ صلح و ثبات در منطقه و اقتدار منشور سازمان ملل و جانبداری از شورای امنیت، خواسته است تحریم‌های شدیدی علیه ایران اعمال گردد. (۱)

۵۱

خبرنگار روزنامه جمهوری اسلامی از آبادان گزارش داد: «به منظور پاسخگویی به شرارت‌های رژیم عراق در حمله به مناطق مسکونی و مناطق کارگری کشورمان، توپخانه رزمندگان اسلام به مدت ۲۴ ساعت، از روز دوشنبه ۲۰/۷/۱۳۶۶، تأسیسات، کارخانجات، نیروگاه‌های برق، ایستگاه آب‌رسانی و مخابرات، پادگان‌ها، راه آهن و بندر و مراکز نظامی عراق را در جنوب این کشور به شدت گلوله باران کردند. بر اثر این آتشباری، اهداف نظامی و اقتصادی و صنعتی عراق دچار آتش‌سوزی شد و ضایعات جبران‌ناپذیری به رژیم عراق وارد آمد. همچنین ایستگاه‌های مخابراتی دشمن در شمال خلیج فارس و اتوبان‌ها و جاده‌های نظامی در این مناطق زیر آتش سنگین نیروهای اسلام قرار داشت.» (۲)

۶۲

امروز در منطقه مرزی دهلران، اعضای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) با استفاده از یک راه نفوذی از رودخانه "گوار خوش" به پشت نیروهای خودی نفوذ و غافل‌گیرانه به دو پاسگاه نیروهای ژاندارمری حمله کردند که این نیروها به رغم غافل‌گیر شدن به مقاومت پرداختند. در این هجوم منافقین، ۶۹ تن از نیروهای خودی شهید و چند تن مجروح و ۱۶ تن به اسارت برده شدند و خساراتی به دو پاسگاه وارد آمد. همچنین ۶ تن از منافقین معدوم شدند که ۵ تن از آنان را همراه خودشان بردند. (۳)

۷۳

رزمندگان گردان جندالله مریوان که شب هنگام برای گشت و جوله به روستای لنگرین (در منطقه مریوان) رفته بودند، به کمین‌چته‌های گردان شاهو از حزب کومه له افتادند. در این درگیری یک بی‌سیم چی شهید و ۲ تن مجروح شدند و ۱۴ تن نیز به اسارت ضدانقلاب درآمدند. افراد کومه له برای پیوستن به گردان اریز که در منطقه بیساران مستقر است، از منطقه درگیری خارج شدند. (۴)

۸۴

نیاز به مصالح ساختمانی برای ساخت پناهگاه و کاهش تولید مصالح، مشکلاتی را در زمینه پناهگاه‌سازی به وجود آورده است. خبرگزاری جمهوری اسلامی از اصفهان گزارش داده است: «در اکثر جلساتی که از احداث پناهگاه سخن به میان می‌آید، کمبود مصالح ساختمانی مطرح می‌شود. در سال‌های اخیر برای احداث ساختمان‌ها سیاست این بود که مردم را به استفاده از صنعت بتون به جای استفاده از تیرآهن سوق دهیم و اکنون مجبور شده ایم به علت نیاز به

ص: ۳۶۵

۱- ۱۲. سند شماره S/۱۹۱۹۸ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۲ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۲- ۱۳. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۳/۱۰/۱۳۶۶، ص ۲.

۳- ۱۴. واحد سیاسی دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم، نشریه "گزارش"، شماره ۵۸، ۲۴/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۸۸۴۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر فرماندهی منطقه سوم قدس، ۲۵/۷/۱۳۶۶.

۴-۱۵. سند شماره ۰۸۸۴۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه یازدهم امام حسن عسگری(ع) (کردستان) - اطلاعات، ۲۵/۷/۱۳۶۶؛
و - سند شماره ۰۹۷۷۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۸/۷/۱۳۶۶.

میلگرد و بتون برای پناهگاه ها، از مردم بخواهیم در ساختمان از همان تیر آهن استفاده کنند. با این وصف به نظر می رسد برای تقویت پناهگاه ها، ضروری است به مصالح ساختمانی مورد نیاز به ویژه میلگرد به نحوی توجه شود. امروز دست اندرکاران در استان اصفهان بر این باورند که می باید پناهگاه های خصوصی و خانگی به نحو چشمگیر گسترش یابد؛ چون این پناهگاه ها را برای تقویت مقاومت مردم مؤثرتر می دانند. از دیگر مزایای توسعه پناهگاه های خانگی این است که در صورتی که حملات موشکی آغاز شود خانواده ها می توانند شب ها را کنار هم در پناهگاه با تسلی بیش تری سپری کنند که این امر در پناهگاه های عمومی غیرممکن است.»(۱)

۹۱

در ادامه اعزام نیروهای مردمی به جبهه های جنگ و در آستانه اربعین شهادت امام حسین (ع)، امروز نیروهای بسیجی از استان های فارس، اصفهان و قم رهسپار جبهه های جنگ شدند. عزیمت این نیروها در قالب سومین کاروان حماسه سازان عاشورا، با بدرقه مردم و پخش نقل و گل و شیرینی صورت گرفت. آنها در اصفهان با شرکت در مراسمی و در شیراز ضمن راه پیمایی در خیابان های شهر با فریادهای بلند عزم راسخ خود را برای مبارزه با صدام و ناوگان امریکا در خلیج فارس اعلام کردند. از قم نیز دومین کاروان روحانیون حوزه علمیه قم به همراه بسیجیان این شهر در قالب کاروان مدافعان خلیج فارس، با بدرقه مردم رهسپار جبهه های جنگ شدند. امروز شهرهای همدان، یزد، سمنان و گرگان نیز شاهد اعزام نیروهای فنی و تخصصی بودند.(۲)

امروز نیروهای بسیجی از استان های فارس، اصفهان و قم رهسپار جبهه های جنگ شدند.

امروز نیروهای بسیجی از استان های فارس، اصفهان و قم رهسپار جبهه های جنگ شدند.

ص: ۳۶۶

۱- ۱۶. مأخذ ۶، ص ۴۲، اصفهان - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

۲- ۱۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۱/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

به دنبال قطع روابط ایران و عراق در تاریخ ۱۱/۷/۱۳۶۶ و توافق دو کشور به بستن سفارتخانه‌ها، دیپلمات‌های دو کشور با میانجیگری ترکیه در آنکارا مبادله شدند. یک سخنگوی سفارت ایران در ترکیه گفت: «۱۵ ایرانی که کارمندان سفارت و اعضای خانواده شان هستند از بغداد وارد آنکارا شده‌اند و به زودی عازم تهران خواهند شد. سفارت ایران در بغداد در حال حاضر کاملاً خالی می‌باشد.» (۱)

در همین حال اعضای سفارت عراق در تهران نیز در بامداد امروز وارد آنکارا شدند و به دنبال آن دیپلمات‌های دو کشور تسلیم سفارت خانه‌های خود در ترکیه شدند. از تاریخ ۱۱ مهرماه جاری به دنبال درخواست جمهوری اسلامی ایران برای قطع کامل روابط دیپلماتیک خود با بغداد، کشور ترکیه حفاظت منافع دو کشور ایران و عراق را به عهده گرفت. (۲)

محمدجواد لاریجانی معاون امور اقتصادی و بین‌المللی وزارت امور خارجه درباره علل قطع روابط دیپلماتیک با عراق گفت: «پس از تجاوز عراق به ایران روابط ما با این کشور به مفهوم عرفی و معمولی قطع شده بود اما به شکل صوری و پروتکلی که همان بستن سفارتخانه‌ها است، چون هر دو کشور ایران و عراق منافی در قضیه داشتند، اقدام به بستن سفارتخانه‌ها نکرده بودند. در این زمینه برای ما روابط صوری، تنها روزنه‌ای بود که لاقلاً یک اطلاعی از داخل عراق در حد تلویزیون داشتیم و این مسئله کانال خوب اطلاعاتی ما بود ولی وقتی دیدیم که این کانال خاصیت خود را از دست داده است و ما کانال‌های بهتری برای ارتباط پیدا کرده‌ایم، به طور کلی اقدام به قطع کامل روابط کردیم.» (۳)

قائم‌مقام وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران (علی محمد بشارتی) در لیبی با معمر قذافی دیدار و درباره تحولات خلیج فارس و اجلاس آتی سران کشورهای عربی گفت و گو کرد. در این دیدار رهبر لیبی بار دیگر حمایت خود را از ایران اعلام کرد و گفت: «رویاری انقلاب اسلامی ایران با امریکا همبستگی دو انقلاب ایران و لیبی را مستحکم کرده است و این رویاری نشان می‌دهد که امریکا ضد ایران است و هرکس علیه ایران باشد معنایش این است که در کنار امریکا ایستاده است. ما در کنار شما هستیم و جنگ امریکا علیه شما در خلیج فارس در حقیقت به مثابه جنگ امریکا با ماست و ضروری است دو کشور با هماهنگی یکدیگر رو در روی نازی‌های جدید - که می‌خواهند بر جهان مسلط شوند - بایستند و نگذارند امریکا ژاندارم منطقه و جهان گردد. صداقت عربی ایجاب می‌کند که اعراب علیه امریکا، اسرائیل، فرانسه و انگلستان موضع‌گیری کنند نه علیه ایران. اگر اعراب خواهان اتخاذ موضع‌گیری علیه ایران باشند ما در کنار ایران خواهیم بود و اگر کنفرانس سران عرب علیه ایران موضعی اتخاذ کند ما آن را محکوم می‌کنیم.» (۴)

یک منبع در کمیته مردمی روابط خارجی لیبی درباره تصمیم کنفرانس آتی سران عرب در اردن مبنی بر بازگرداندن رژیم مصر به اتحادیه عرب هشدار داد و گفت: «ما با کسانی که معتقدند کنفرانس سران باید صداقت اعراب بر ضد ایران را به اثبات برساند می‌گوییم که این کنفرانس ابتدا

- ۱- ۱۸. مأخذ ۶، ص ۴۵، آنکارا - خبرگزاری رویتر.
- ۲- ۱۹. روزنامه اطلاعات، ۲۰/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۳- ۲۰. روزنامه اطلاعات، ۲۵/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲.
- ۴- ۲۱. روزنامه کیهان، ۲۱/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

باید صداقت اعراب بر ضد دشمنان واقعی آنها را که رژیم صهیونیستی، امریکا، فرانسه، انگلیس، ایتالیا و دیگر کشورهای امپریالیستی هستند، به اثبات برساند.» وی موضع لیبی را در قبال جنگ تحمیلی عراق علیه ایران تغییرناپذیر خواند و گفت: «لیبی جنگ خلیج فارس را جنگی کثیف و جنون آمیز می داند که تنها دشمنان امت عرب و اسلام از آن سود می برند و لیبی مصمم است تمام تلاش خود را با ایران به کار گیرد تا این جنگ را متوقف سازد.» (۱)

در همین حال خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از طرابلس نوشت: «رسانه های لیبی از پخش اخبار مربوط به دیدار آقای بشارتی قائم مقام وزارت امور خارجه ایران از لیبی، که قرار است امروز پایان پذیرد، خودداری کردند. درباره ورود وی به طرابلس و ملاقات های او با دبیرکل کمیته مردمی روابط خارجی و عضو شورای رهبری لیبی نیز خبری در لیبی منتشر نشد. ناظران سیاسی ابراز عقیده می کنند که عدم تمایل لیبی به آشکار شدن تماس های ایران و لیبی، به ویژه پس از نزدیکی لیبی به رژیم های عراق و تونس، یک عامل مهم در پخش نشدن اخبار این گونه ملاقات ها است.» (۲)

۱۲۱

رژیم عراق طبق یک توافقنامه محرمانه با دولت ترکیه به جنگنده های نیروی هوایی این کشور اجازه داده است که برای سرکوب کردهای جدایی طلب و مخالفین کرد عراقی وارد حریم هوایی شمال عراق شوند. خبرگزاری جمهوری اسلامی با اعلام این خبر افزود: «براساس این توافقنامه هواپیماهای ترکیه از تاریخ ۱۳ مهر به مدت ۱۰ روز مجاز هستند برای بمباران در شمال عراق وارد عمل شوند.» (۳)

۱۳۲

هم زمان با حرکت کاروان نفتکش های کویتی تحت اسکورت امریکا شامل چهار نفتکش، سه ناو جنگی و یک ناو ترابری، به سوی خلیج فارس، (۴) عراق به یک نفتکش پانامایی حمله کرد. مقام های امداد دریایی مستقر در منامه گزارش دادند: هواپیماهای جنگی عراق یک نفتکش ثبت شده در پاناما به نام مارین تیم (Marian Thim) را با یک موشک اگزوسه هدف قرار دادند و آن را به آتش کشیدند. در این حمله که در ۹۶ کیلومتری جنوب بندر بوشهر انجام گرفت، دو خدمه یونانی نفتکش کشته شدند. (۵) نفتکش فوق به وسیله یک یدک کش به مسیر خود از خارک به بندرعباس ادامه می دهد. (۶) از سوی دیگر، عراق اعلام کرد که جنگنده های این کشور یک هدف بزرگ دریایی را در نزدیکی سواحل ایران مورد هدف قرار دادند. (۷)

امروز یک نفتکش دیگر بنام پتروشپ بی (Petroship B) نیز در خلیج فارس هدف حمله قرار گرفت. (۸) نفتکش پتروشپ بی که در مالکیت عربستان سعودی است، پس از اینکه هدف حمله قرار گرفت به وسیله یدک کش به سوی دوبی برده شد تا تیم نیروی دریایی بریتانیا که در بحرین مستقر است به محل آمده و آن را تعمیر کند. (۹) در پی این حادثه، رادیو فرانسه گفت: «پس از حمله عراق به کشتی پانامایی مارین تیم، ایران یک کشتی سعودی را در حوالی آب های دوبی هدف حمله قرار داد.» (۱۰)

ص: ۳۶۸

۱- ۲۲. مأخذ ۶، ص ۱۹، طرابلس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۳. مأخذ ۶، ص ۴۵، طرابلس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

۳- ۲۴. مأخذ ۶، ص ۵۵ و ۵۶.

۴- ۲۵. روزنامه اطلاعات، ۲۱/۷/۱۳۶۶، ص ۲۰.

Sreed har kapil kaul, Tanker War Aspect of Iraq-Iran (۱۹۸۰-۸۸). New delhi; ABC . ۲۶ - ۵

۱۹۸۹; Publishing House, و - مأخذ ۶، ص ۹، منامه - آسوشیتد پارس، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

۶-۲۷. سند شماره ۱۴۸۳۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: منطقه دوم دریایی سپاه - عملیات، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

۷-۲۸. سند شماره ۰۸۸۳۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سماجا ۲ - معاونت اطلاعات، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

۸-۲۹. مأخذ ۲۶، ردیف اول.

۹-۳۰. مأخذ ۶، ص ۲۱، رادیو بی بی سی، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

۱۰-۳۱. روزنامه رسالت، ۲۱/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲، منامه - خبرگزاری فرانسه.

نیروی دریایی امریکا عکس هایی از دو قایق تندرو ایران که یکی از آنها مجهز به یک مسلسل ۷/۱۲ میلی متری روسی بود، منتشر کرد. این قایق ها چهار روز قبل [ر.ک.به: ۱۶/۸/۱۳۶۶] به دست نیروهای امریکایی افتادند.^(۱) رادیو امریکا در تحلیلی ضمن آسیب پذیر توصیف کردن قایق های تندرو در درگیری های نظامی، سه دلیل برای استفاده پاسداران انقلاب اسلامی از این قایق ها برشمرده است: «یکی از دلایل مهم در استفاده از این روش، نداشتن تجهیزات لازم است. تحلیل گران با توجه به این که ظاهراً فقط پاسداران انقلاب بر این قایق ها سوار می شوند بر این اعتقادند که دلیل دیگر رژیم اسلامی در کاربرد قایق ها، دادن نقش به پاسداران در جنگ نفتکش هاست. گزارش هایی در دست است که از شکاف میان پاسداران و افراد نیروی دریایی منظم ایران که اداره کشتی های جنگی را برعهده دارند، حکایت می کند. یکی دیگر از دلایل استفاده از قایق های موتوری در حمله به کشتی ها احتمالاً ترساندن خدمه غیرنظامی کشتی هاست. پاسداران معمولاً مسلسل ها و نارنجک اندازهای خود را به سوی اتاق خدمه کشتی نشانه می روند و این تاکتیک تا حدودی موفق بوده است.» رادیو امریکا در پایان این تحلیل خود گفت: «یکی از تحولات ناخوشایند اخیر نشانه هایی از این امر است که سلاح های مورد استفاده در قایق های موتوری احتمالاً رو به پیشرفت است.»^(۲)

۱۵۲

فرمانده ناوهای ایتالیایی مستقر در خلیج فارس ضمن تفاوت قائل شدن میان نیروهای سپاه و ارتش گفت: «به نیروهای سپاه پاسداران اجازه بازرسی کشتی های ایتالیایی را نمی دهیم. کشتی های تجاری حامل پرچم این کشور را تنها افسران نیروی دریایی ایران می توانند بازرسی کنند.» وی افزود که برخورد واحدهای تحت فرماندهی اش با نیروهای سپاه کاملاً متفاوت خواهد بود و موافقت دولت ایتالیا با بازرسی شدن کشتی های تجاری، ملهم از ملاحظات مسالمت آمیز است. وی تأکید کرد: «در صورت نزدیک شدن واحدهای سپاه پاسداران، ناوگان ایتالیا خود را در برابر یک پدیده جدید که در حقوق بین المللی پیش بینی نشده است می یابد و در برابر هر گونه اقدام ناخواسته ای واکنش لازم را نشان خواهد داد.» این فرمانده ایتالیایی یادآور شد که دستورالعمل ما پرهیز از هر گونه برخورد است و چنانچه این امر غیرقابل اجتناب باشد، حداقل نیرو به کار خواهد رفت.^(۳)

۱۶۳

هم زمان با عزیمت وزیر نفت کویت به مسکو، سفیر شوروی در کویت اعلام کرد که شوروی هر گونه درخواست جدید کویت برای اجاره نفتکش از شوروی را بررسی خواهد کرد. در حال حاضر کویت درخواستی در این زمینه نکرده است. "نیکو لایویج" همچنین خاطرنشان کرد که اجاره سه نفتکش شوروی توسط کویت هیچ گونه جنبه منفی نداشته و این کشتی ها به طور منظم به کار خود ادامه می دهند و هیچ حادثه ای موجب تأخیر در کار آنها نیست به جز اینکه یک نفتکش در خلیج [فارس] با مین برخورد کرده است. وی افزود: کشورش از این همکاری خرسند است.^(۴)

ص: ۳۶۹

-
- ۱- ۳۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۸، ۲۲/۷/۱۳۶۶، ص ۳۱، منامه - آسوشیتدپرس، ۲۰/۷/۱۳۶۶.
 ۲- ۳۳. مأخذ ۶، ص ۳۴ و ۳۵، رادیو امریکا، ۲۰/۷/۱۳۶۶.
 ۳- ۳۴. مأخذ ۶، ص ۳۴، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۶.
 ۴- ۳۵. مأخذ ۱۴، ص ۱۱، کویت - خبرگزاری فرانسه.

با اینکه فعالیت کشورهای بزرگ در قالب شورای امنیت سازمان ملل برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق پس از یک دوره پرتلاش چند ماهه کاهش یافته است، ولی با اعلام حمایت از مأموریت دبیرکل، ایجاد هماهنگی بیشتر میان کشورها و تشکیل کنفرانس ها و ارائه راه حل هایی برای پایان دادن به جنگ همچنان ادامه دارد. وزیر خارجه ایتالیا "جولیو آندرئوتی" اعلام کرد: «کشورش پیشنهادهای جدیدی درباره جنگ ایران و عراق به کشورهای عضو دائمی شورای امنیت ارائه کرده و در آینده نزدیک با معاون وزیر خارجه ایران درباره مسائل مربوط به اجرای آتش بس و مذاکره میان ایران و عراق، گفت و گو خواهد کرد.» وی از افشای مفاد این پیشنهادها خودداری و اشاره کرد که این پیشنهاد درباره تحریم همه جانبه کشوری است که مفاد قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت را نادیده بگیرد. (۱)

نخست وزیران هند و ژاپن نیز در توکیو ضمن اعلام حمایت از تلاش های دبیرکل سازمان ملل متحد در مورد جنگ ایران و عراق، موافقت کردند به طور جداگانه پایان جنگ را از دو کشور درگیر بخواهند. (۲) هانس اشترکن رئیس کمیسیون خارجی مجلس نمایندگان آلمان هم پیشنهاد کرد که مسئله تعیین آغازگر جنگ خلیج فارس به دادگاه بین المللی لاهه ارجاع شود. وی از تهران خواست که جریان محکوم کردن عراق به عنوان متجاوز را از راه های حقوقی روشن سازد. او گفت که امیدوار است که این کار بتواند آغاز مذاکرات صلح را شتاب دهد. (۳)

کنفرانس خارطوم که با تلاش "کمیته غیردولتی بررسی راه های پایان بخشیدن به جنگ ایران و عراق" و با شرکت برخی از مقام ها و سیاستمداران کشورهای عربی تشکیل شده بود، امروز با صدور بیانیه ای به کار خود پایان داد. شرکت کنندگان در کنفرانس، ایران را به پذیرفتن قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت سازمان ملل که خواستار آتش بس فوری در جنگ خلیج (فارس) است، ترغیب کردند. در بیانیه مذکور از تهران خواسته شد به جای پافشاری بر ادامه جنگ با عراق و بنابراین به خطر انداختن صلح کشورهای حوزه خلیج (فارس) و مساعد ساختن زمینه برای دخالت خارجی در منطقه، به منطق و قانون متوسل شود. در این بیانیه بدون اشاره به اقدامات امریکا در خلیج فارس و دعوت کویت از آنها آمده است: تمامی کشورها باید هرگونه عملی که ایران را به ادامه جنگ ترغیب می کند متوقف کنند. (۴) گفتنی است که "کمیته غیردولتی بررسی راه های پایان بخشیدن به جنگ ایران و عراق" را چند تن از سیاستمداران قدیمی و عموماً بازنشسته عربی که در رأس آن "محمود ریاض" دبیرکل سابق جامعه عرب و وزیر خارجه اسبق مصر است، تشکیل داده اند. آنها با جلب نظر مقام های عرب در حال حاضر موقعیت قدرتمندی به دست آورده اند.

حافظ اسد دعوت شاه حسین برای شرکت در کنفرانس سران عرب را قبول کرد. سخنگوی رئیس جمهوری سوریه به خبرگزاری فرانسه گفت که حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه در اجلاس فوق العاده هجدهم آبان ماه سران کشورهای عرب در "امان" شرکت خواهد کرد. (۵)

۱- ۳۶. مأخذ ۶، ص ۱۶، دوی - خبرگزاری خلیج، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

۲- ۳۷. مأخذ ۶، ص ۱۹، دهلی نو - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۸. مأخذ ۶، ص ۱۷، رادیو کلن.

۴- ۳۹. مأخذ ۳۲، ص ۱۷، خارطوم - خبرگزاری رویتر، ۲۱/۷/۱۳۶۶.

کشورهای عربی به دلیل اختلاف منافع، رقابت شخصی میان رهبران، نگرش و موقعیت آنها در برخورد با مسائل و مشکلات موجود، مواضع متفاوتی داشته و شیوه های مختلفی را ارائه می دهند. در این حال جنگ تبلیغاتی میان عراق و سوریه ادامه دارد. (۱) خبرگزاری رویتر با اشاره به تلاش اردن برای تعدیل مواضع سوریه در قبال عراق، به نقل از دیپلمات های مقیم امان نوشت: «هر چند اعلام آمادگی سوریه برای حضور در اجلاس ماه آینده سران عرب جهشی برای اردن محسوب می شود ولی با این حال همبستگی اعراب علیه ایران را تضمین نمی کند. یک دیپلمات درباره تلاش صدام حسین برای متقاعد ساختن رهبران دیگر کشورهای عربی به قبول توسعه بخشیدن به دستور کار این اجلاس به چیزی ورای جنگ ایران و عراق گفت: این یک موقعیت برای اردن به حساب می آید. حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه تأکید کرده است که مناقشه اعراب و اسرائیل در این دستور کار در اولویت قرار گیرد. نبیه النیمر، مدیرکل وزارت خارجه اردن نیز به خبرگزاری رویتر گفت: اعلام آمادگی اسد برای شرکت در این اجلاس نشان دهنده علاقه رهبران عرب به همبستگی و هشیاری آنها درباره خطرها و چالش های عظیمی است که دنیای عرب را تهدید می کند. وی اضافه کرد که دورنمای اجلاسی از سران با شرکت رهبران تمامی کشورهای عرب امید اتخاذ یک موضع مشترک عربی را به وجود آورده است و می تواند به پایان دادن جنگ خلیج فارس کمک کند. همچنین یکی از دیپلمات های عرب گفت: من درباره اتحاد کشورهای عربی حوزه خلیج فارس برای اتخاذ یک اقدام سرسختانه علیه ایران مطمئن نیستم و عمان و امارات متحده عربی نظرشان درباره قطع روابط دیپلماتیک و تجاری با ایران متفاوت است. به گفته دیپلمات های عرب، الجزایر نیز که مباحثات می کند که ایران نقش میانجیگرانه اش را پذیرفته است، حاضر به شکستن پل روابط دیپلماتیک و تجاری خود با ایران نیست.

از سوی دیگر، شاه حسین شنبه گذشته خطاب به پارلمان اردن گفت: رژیم کنونی ایران که مشکلات و دخالت نیروهای خارجی در منطقه را به ارمغان آورده است، نماینده واقعی ایران و مردم مسلمان آن و نیز یک کشور همسایه نیست. (۲)

۱۹۱

صدام حسین اگر ایرانیان در هدف های نظامی خود موفق می شدند بحرك آنان به طور مخوفی گسترش می یافت و موج تندروی آنان در سراسر منطقه نفوذ می کرد.

صدام حسین، رئیس جمهور عراق، در مصاحبه با سردبیر روزنامه کویتی السیاسه ضمن تهدید و تشویق اعراب برای کمک به بغداد، از مواضع کویت تمجید کرد و گفت: «اگر ایرانیان در هدف های نظامی خود در جبهه ها موفق می شدند میزان تحرك آنان به طور مخوفی گسترش پیدا می کرد و موج تندروی آنان در خارج از جبهه ها و در سرتاسر منطقه نفوذ می کرد. اعراب قبلاً اهداف تجاوزکارانه ایران را درك نمی کرده اند از این رو به سرنوشت عراق اهمیت نمی دادند، اما حال که هدف های غیرمشروع گسترش موج خمینیسیم همه جا را فرا گرفته است،

۱- ۴۱. مأخذ ۲۶.

۲- ۴۲. مأخذ ۳۲، ص ۲۲، امان - خبرگزاری رویترا، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

اعراب احساس کرده اند که دیگر نمی توانند بی تفاوت باشند، بنابراین انگشت روی ماشه های تفنگ های خود گذاشته اند.»

صدام افزود: «عراق از کشورهای شورای همکاری در مقایسه با کشورهای عربی دیگر راضی است.» وی خاطر نشان کرد که کمک های اعراب به عراق در سطح مطلوب نمی باشد. صدام درباره احتمال برخورد ایران با امریکا در منطقه گفت: «ایرانی ها تنها در یک حالت ممکن است با امریکا برخورد کنند و آن زمانی است که تصمیم بگیرند که به دلایلی شکست نظامی بخورند تا به تمامی دنیا بگویند که آنان از عراق شکست نخوردند بلکه در مصاف با امریکا این ابرقدرت جهانی شکست خوردند.»

صدام درباره ملاقات با حافظ اسد گفت که با رئیس جمهور سوریه تنها یک بار در اردن ملاقات کرد و طی آن با وی دو جلسه داشت که جلسه اول ۵/۲ ساعت و جلسه دوم ۵/۳ ساعت به طول انجامید. صدام افزود: «در این ملاقات ها من و حافظ اسد متوجه شدیم که در دو سوی مختلف و متناقض قرار گرفته ایم و به هیچ گونه توافق نظری بر سر مسائل مطرح شده دست نیافتیم و هیچ گونه موضع نزدیکی با یکدیگر در هیچ زمینه و مسئله ای نداشتیم.» (۱)

۲۰۱

کشورهای عربی خواستار تعهد امریکا برای جلوگیری از پیروزی ایران در جنگ زمینی هستند. روزنامه "واشنگتن پست" در تحلیلی نوشت: «با وجود دو نمایش چشمگیر قدرت نظامی در هفته های اخیر، استقرار نیروی دریایی امریکا در آب های خلیج فارس هنوز بعضی از رهبران عرب را متقاعد نساخته که حضور نظامی امریکا در منطقه می تواند از پیروزی نیروی زمینی ایران بر عراق - که کشورهای عربی از آن وحشت دارند - جلوگیری کند. به گفته مقام های عرب و مشاوران دولت های عربی، نگرانی اجتناب ناپذیری که بر روابط این کشورها با ایالات متحده امریکا تأثیر می گذارد حالت و حضور متخاصم ایران در منطقه و تهدید و خطر بالقوه ای است که پس از خروج نهایی ناوگان دریایی غرب، از جانب ایران متوجه ممالک عربی حوزه خلیج فارس است. به گفته منابع عربی، ایران از راه ها و تماس های دیپلماتیک از وجود چنین وحشتی در میان ممالک عربی بهره برداری می کند؛ حال آنکه کشمکش میان دولت پرزیدنت ریگان و کنگره امریکا بر سر دخالت نظامی امریکا در این منطقه نمی تواند نتایج حاصل از این جنگ و درگیری را تضمین کند. عدم توانایی نیروی دریایی امریکا و غرب در مقابله با ده ها حمله به کشتی های بازرگانی که از اواسط تابستان بدون اسکورت در آب های خلیج فارس در رفت و آمد بودند، تداوم سیاست امریکا در منطقه را مورد سؤال قرار داده است.» (۲)

۲۱۲

رسانه های شوروی سیاست تبلیغاتی خاصی را در جهت بزرگ کردن موضوع ارسال اسلحه از غرب و به خصوص امریکا به ایران در پیش گرفته اند. نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در

ص: ۳۷۲

۱- ۴۳. مأخذ ۶، ص ۱۰، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از روزنامه کویتی السیاسه، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

۲- ۴۴. مأخذ ۶، ص ۲۰، رادیو امریکا به نقل از روزنامه واشنگتن پست، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

گزارشی از مسکو در این باره نوشته است: «محور این سیاست تبلیغاتی بر این اساس است که سعی می شود در هر جای دنیا هر مطلبی را که درباره "ایران گیت" [ماجرای مک فارلین] وجود دارد بیابند و آن را منتشر کنند و اگر هم مطلبی نباشد به هر صورت خودشان مطلبی را می سازند و مطرح می کنند و کلاً در این سیاست تبلیغاتی شان سعی می کنند حجم و کیفیت تسلیحاتی را که به طور مخفی به ایران ارسال شده زیاد و گسترده جلوه دهند.» در این گزارش درباره دلایل این حرکت آمده است: «اولاً برای خنثی کردن تبلیغات امریکا در متهم کردن شوروی مبنی بر همکاری تسلیحاتی با جمهوری اسلامی ایران می باشد. ثانیاً: دست آویزی برای مخالفت با قطعنامه تحریم تسلیحاتی است که امریکایی ها برای نفوذ خود می خواهند از آن بهره جویند. ثالثاً: در جهت کاهش فشارهای غرب و همچنین اعراب صورت می گیرد و ضمناً ارسال سلاح را متوجه غرب و امریکا می کند تا خود.» (۱)

۲۲۱

حملات هوایی عراق به منابع نفتی ایران، میزان صادرات ایران را طی هفته های اخیر تا ۳۰ درصد کاهش داده است. کارشناسان نفتی غرب با بیان وضعیت فوق، آن را نشانه آسیب دیدن تأسیسات نفتی ایران بر اثر حملات عراق می دانند. این کارشناسان با ذکر این مطلب که درآمد حاصل از صدور نفت تنها منبع تأمین هزینه های جنگ برای ایران به شمار می آید، ادعا کردند که قطع صدور نفت یا کاهش صدور آن می تواند به رهبری ایران فشار آورد تا مذاکرات صلح را آغاز کند. کارشناسان غربی با طرح کردن احتمال اتخاذ تصمیم تحریم تسلیحاتی ایران در شورای امنیت، به تحرک نیروی هوایی عراق و برتری آن بر نیروی هوایی ایران اشاره کرده و افزودند: بمباران تأسیسات نفتی ایران توسط عراق و در عمق خاک ایران که تقریباً به صورت یک جریان روزانه درآمده است، می تواند دلیل اهمیت تأسیسات نفتی برای ایران ارزیابی شود. خبرگزاری تانیوگ که این گزارش را منتشر کرده است در توجیه حملات عراق به نفتکش ها، خاطر نشان می کند که پذیرش درخواست ایران مبنی بر خاتمه بخشیدن به جنگ نفتکش ها، بدون آتش بس در تمامی جبهه ها، به منزله چشم پوشی بغداد از قوی ترین اسلحه خود می باشد. در چنین صورتی تمامی موانع از سر راه ایران برای تأمین اسلحه و مسلح ساختن نیروهای خود جهت حمله جدید زمینی برداشته خواهد شد. (۲)

ص: ۳۷۳

۱- ۴۵. مأخذ ۱۴، ص ۱۴ و ۱۵، مسکو - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۴۶. مأخذ ۶، ص ۴۷، تهران - خبرگزاری تانیوگ، ۲۰/۷/۱۳۶۶.

امروز طی چند جلسه در قرارگاه شهید بروجردی (بانه)، طرح مانور عملیات در غرب منطقه ماووت، میزان آمادگی یگان های خودی برای عملیات و مشکلات آنها و وضعیت دشمن در این منطقه بررسی شد. در نخستین جلسه، ابتدا مسئول اطلاعات قرارگاه نجف (حجت علی اوسط) در گزارشی از فعالیت های دشمن در منطقه گفت: «روز اول مهر گروهی از فرماندهان عراقی با یک ماشین بالای ارتفاع گرده رش دیده شدند. روز دوم مهر یک رادار رازیت روی قله دوم گرده رش نصب شد. همچنین بعد از این بازدید، تردد عراقی ها در ارتفاعات گوجار افزایش یافت و ساخت استحکامات و ایجاد موانع در این ارتفاعات بیش تر شد. در حال حاضر دشمن روی گوجار سنگرهای متعددی دارد و تردد افراد دشمن با قاطر روی این ارتفاع بعضی از روزها به ۵۰ نفر می رسد. عراقی ها همچنین روی قله اصلی قمیش یک رادار رازیت دارند و به تازگی جلو دو راه کار لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) در مسیر ارتفاع قمیش، سنگر زده و مین گذاری کرده اند.»

جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه (رحیم صفوی) در ادامه جلسه ضمن بیان اینکه ارتفاعات قمیش و گرده رش خیلی بزرگ هستند، بر ضرورت پاک سازی گرده رش تا انتهای یال آن تأکید کرد و گفت: «قله بزرگ قمیش (قله سوم) کلید قمیش است، اگر این قله سقوط کند می توان تا انتهای آن رفت.» وی یادآور شد در بررسی احتمالات، تدبیری اندیشیده شود که در صورتی که قمیش سقوط نکند، چگونه می توان گرده رش را حفظ کرد.

فرمانده قرارگاه نجف (نورعلی شوشتری) در پاسخ به این موضوع گفت: یالی از گرده رش که هدف تیپ ۱۲ قائم (عج) است، قابل پدافند مستقل است. وی افزود: از روی ارتفاعات ژاژیه قله های در تصرف دشمن و سنگرهای آنها دیده می شود و در حال بررسی هستیم که آیا می توان از روی ژاژیه با تانک مواضع دشمن را زد. وی اضافه کرد: پیش بینی شده است که با استقرار ۲ تانک روی ارتفاع گلان، لشکر ۱۱ امیرالمؤمنین (ع) و با استقرار ۲ تانک روی ژاژیه، لشکر ۲۱ امام رضا (ع) پشتیبانی شوند. همچنین ۲ تانک تنگه دولشک و قمیش را می زنند. ۳ تانک نیز برای سمت چپ لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) پیش بینی شده تا جلوی فشار دشمن را بگیرند.

درباره نحوه پشتیبانی از نیروهای عمل کننده روی ارتفاع قمیش، رحیم صفوی گفت که اگر هلی کوپترهای خودمان خوب توجیه شوند و اگر کسی همراهشان آنها را هدایت کند، می توانند نیرو و مهمات ببرند روی یال قمیش پیاده کنند.^(۱)

در جلسه دوم که با حضور فرمانده نیروی زمینی سپاه (علی شمشانی)، جانشین وی (رحیم صفوی)، فرمانده قرارگاه رمضان (محمدباقر ذوالقدر) و فرمانده تیپ ۶ پاسداران (صادق محصولی) برگزار شد، مأموریت تیپ پاسداران و خط حد آن در عملیات غرب ماووت بررسی شد. صادق محصولی واگذاری مأموریت به تیپ ۶ در این عملیات را ضربه وارد شدن به مأموریت اصلی این تیپ - که قرار است در آینده در منطقه کرکوک اجرا شود - اعلام کرد و از جمله مشکلات این تیپ را کمبود لباس، مهمات، ادوات و قبضه ادوات ذکر کرد. فرمانده نیروی زمینی در این جلسه به فرمانده تیپ پاسداران تأکید کرد که یک گردان نیروی نامنظم را پشت دشمن بفرستید و با همکاری طالبانی ها اجرای عملیات کنید، مهمات را هم از تدارکات بگیرید.^(۲)

در جلسه سوم علی شمشانی، رحیم صفوی و محمدباقر ذوالقدر به بررسی طرح مانور پرداختند. ابتدا رحیم صفوی گفت: «اگر ارتفاع گوجار را نگیریم دشمن راه کارمان را می بندد و این با استراتژی ما در غرب منافات دارد. در این مرحله از عملیات اگر بتوانیم حداقل ۲ قله اصلی گوجار و قمیش را تصرف کنیم و قرارگاه قدس ادامه دهد، یک جاده هم بین یال شیخ محمد و یال گوجار بکشیم و از روی گوجار به پشت آن بزنیم، از بین گوجار و قمیش می توان عملیات را ادامه داد. باید با آتش توپخانه تنگه بین گوجار و الاغلو و همین طور بین دولبشک و قمیش را بپوشانیم.» وی اضافه کرد: «فلش عملیات را روی گوجار بگذاریم و قبل از اینکه به انتهای گوجار و روی قمیش برویم، از گوجار برویم با طالبانی ها الحاق کنیم. البته باید یک فرمانده قوی روی شیخ محمد و گوجار بگذاریم.»

در ادامه بحث، محمدباقر ذوالقدر گفت: «طالبانی ها می گویند شب اول برای رفتن روی گوجار مشکل دارند. البته من می دانم که شب دوم مشکل است بتوانند روی گوجار بروند.» وقتی فرمانده نیروی زمینی و جانشین وی تأکید کردند که گرفتن گوجار ضروری است، فرمانده قرارگاه رمضان پاسخ داد: «طالبانی ها گفته اند شب اول گلاله را عمل می کنند و شب دوم گوجار را.»

علی شمشانی: یال گوجار برای گلاله مشکل ایجاد می کند. رحیم صفوی: دشمن تحمل سقوط قمیش و گوجار را ندارد. دشت باساوا محل بمباران و حمله شیمیایی است. قمیش هم محل هلی برن و حمله هلی کوپترهاست. وی اضافه کرد: طالبانی ها بیایند به جای الاغلو، گوجار را تصرف کنند و سه روز آن را حفظ کنند. قول می دهیم بعد از سه روز به آنها برسیم. محمدباقر ذوالقدر: برای ۲۴ ساعت می توانند ولی سه روز نمی توانند.^(۳)

در ادامه همین جلسه، فرمانده توپخانه نیروی زمینی سپاه (یعقوب زهطی) و فرمانده توپخانه قرارگاه نجف (یزدانی) به جمع فرماندهان پیوستند. یزدانی گزارشی از وضعیت توپخانه موجود و

ص: ۳۷۶

- ۱-۱. سند شماره ۱۵۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، ۲۰/۷ تا ۱۳/۷/۱۳۶۶، ص ۱۳ تا ۱۶.
- ۲-۲. همان، ص ۱۷ تا ۲۰.
- ۳-۳. همان، ص ۲۱ تا ۲۴.

آنچه برای عملیات پیش بینی شده و همچنین میزان مهمات و اجرای آتش ارائه کرد. وی مجموع انواع توپ های موجود در منطقه که قابلیت اجرای آتش را دارند، ۱۲۸ قبضه اعلام کرد. پس از آن جانشین فرمانده نیروی زمینی، به فرماندهان توپخانه در امر اجرای مأموریت خود، نکاتی را یادآور شد: «مواضعی را انتخاب کنید که قابل بمباران نباشد. آمادگی پدافند شیمیایی داشته باشید. مسئولین ذی ربط را توجیه کنید. علاوه بر ۲ تیم قبلی، دیده بان نفوذی به منطقه اعزام کنید. پیش بینی آتش برای محورهایی که احتمال فشار عراق هست، از جمله: گامو، شیار دولبشک، الاغلو، مقابل استقرار نیروهای طالبانی، قمیش و گوجار. پیش بینی گلوله زمانی برای دفاع از حملات هلی کوپترها و ... پیش بینی گلوله منور برای روشن کردن منطقه در شب عملیات. کنترل انتقال توپخانه یگان های قرارگاه قدس به منطقه عملیاتی. پیش بینی انتقال مهمات مورد نیاز در صورت تغییرات جزئی.» (۱)

۲۱

در پی جلساتی که از اوایل مهرماه برای طراحی عملیات در منطقه جنوب برگزار گردید و پیرو ابلاغیه فرماندهی کل سپاه در تاریخ ۸/۷/۱۳۶۶ مبنی بر واگذاری مأموریت اجرای عملیات در منطقه عمومی شلمچه به نیروی زمینی سپاه [ر.ک. به روزشمار ۸/۷/۱۳۶۶]، پس از جلسات متعددی که با حضور فرماندهان نیروی زمینی سپاه و قرارگاه های تابع برای بررسی راه کارها و طرح ریزی عملیات در این منطقه برگزار شد، فرماندهی قرارگاه کربلا (قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در جنوب) امروز دستورالعمل شماره ۱ خود را برای اجرای عملیات در منطقه شلمچه صادر کرد. در این دستورالعمل، مأموریت نیروی زمینی سپاه چنین مشخص شده است:

«نیروی زمینی سپاه ضمن پدافند از مناطق محوله، در ساعت (س) روز (ر) تحت پوشش تاریکی توأم با غافل گیری تک نموده و ضمن گرفتن سرپل از کانال ماهیگیری، تک خود را به منظور تصرف قسمت هایی از غرب کانال زوجی و انهدام نیروهای مستقر در شرق کانال زوجی و تصرف کامل این منطقه و جزیره صالحیه به طرف رودخانه شط العرب و در محور جاده شلمچه - تنومه ادامه خواهد داد و در پشت خط سبز پدافند می نماید.»

در بند مانور این دستورالعمل آمده است: «نیروی زمینی سپاه با ۹ یگان در خط به ترتیب: لشکر ۱۹ فجر، لشکر ۳۱ عاشورا، لشکر ۱۷ علی ابن ابی طالب (ع)، لشکر ۲۵ کربلا، لشکر ۴۱ ثارالله، لشکر ۳۳ المهدی، انصارالمهدی، لشکر ۸ نجف اشرف، لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و یگان های دنبال و پشتیبان تک نموده، ضمن عبور از کانال ماهیگیری، اهداف خود را در غرب و شرق کانال زوجی و جزیره صالحیه تصرف و تأمین و پشت خط سبز پدافند می نماید.»

همچنین در بند آتش آمده است: «آتش تهیه به مدت ۳۰ دقیقه طرح ریزی و بنا به دستور اجرا خواهد شد. تقدم آتش ابتدا با لشکر های ۴۱ ثارالله، ۲۵ کربلا و ۳۳ المهدی و در تقدم دوم با سایر یگان ها می باشد.»

ص: ۳۷۷

در این دستورالعمل فرضیاتی به شرح زیر برای اجرای عملیات در نظر گرفته شده است:

(۱) دشمن قبل از عملیات، تک عمده ای نخواهد کرد.

(۲) قبل از تک، دشمن از ش.م.ر در سطح گسترده استفاده نخواهد کرد.

(۳) هم زمان با این عملیات قرارگاه های دیگر در این منطقه و سایر مناطق وارد عمل خواهند شد.

(۴) فرضیات فوق با در نظر گرفتن شرایط حفاظت در نظر گرفته می شود. عملیات با شرکت ۹ یگان از نیروهای سپاه انجام می شود. (۱)

۳۱

در پاسخ به حملات روز گذشته عراق به مراکز صنعتی - کارگری و یک مدرسه در استان لرستان، ساعت ۸:۲۲ صبح امروز یک موشک زمین به زمین به سمت وزارت دفاع رژیم عراق واقع در مرکز بغداد پرتاب شد.

ستاد کل نیروهای سه گانه سپاه پاسداران با صدور اطلاعیه ای ضمن اعلام این خبر افزود: «جمهوری اسلامی ایران همچنان به اقدامات مقابله به مثل خود تا خاتمه شرارت های دشمن ادامه خواهد داد.» (۲) واحد خبر مجلس اعلاى انقلاب اسلامی عراق محل اصابت موشک پرتاب شده را منطقه باب معظم، محل دفاتر مرکزی وزارت جنگ رژیم عراق در بغداد اعلام کرد. (۳) قرارگاه خاتم الانبیا نیز درباره محل های برخورد سه موشک پرتاب شده به سوی بغداد در روزهای اخیر، گزارش داد: «موشک نخست به منطقه الحضور محل سکونت وزرا و مقامات دولتی و منزل رئیس منافقین (رجوی) و موشک دوم به منطقه زعفرانیه که منازل فرماندهان و سران نظامی در آنجا می باشد و موشک سوم به پادگان الرشید و بخشی از خیابان الرشید اصابت کرده است.» (۴)

همچنین توپخانه سپاهیان اسلام، کارخانجات، نیروگاه های برق، تصفیه خانه های آب، ایستگاه های مخابراتی، پادگان ها، تأسیسات راه آهن و مراکز نظامی و استحکامات و مواضع عراق در جنوب این کشور را به شدت گلوله باران کرد و برج های دیده بانی عراق در شمال خلیج فارس، اتوبان ها و جاده های نظامی عراق در این مناطق زیر آتش نیروهای اسلام قرار داشت. (۵)

۴۲

رژیم عراق با ادعای اینکه موشکی که امروز از ایران به سوی بغداد پرتاب شده به یک مدرسه اصابت نموده است، تبلیغات دامنه داری را آغاز کرد. سخنگوی نظامی عراق با رد کردن خبر اصابت موشک به وزارت دفاع عراق، گفت: «موشک شلیک شده ایران به مدرسه بلاط الشهدا کوی معلمان اصابت کرد که به کشته شدن ۲۴ کودک و یک زن و مجروح شدن ۲۲۸ نفر منجر شد که جراحات ۱۳۰ نفر از آنها سطحی است و همچنین باعث از بین رفتن ۱۶ منزل مسکونی و آسیب رسیدن به مرکز پیشاهنگی جوانان شده است.» (۶) در این حال وزیر خارجه عراق با ارسال نامه ای به دبیرکل سازمان ملل متحد، ادعای خود را تکرار کرد. وی در این نامه نوشت: «برای سومین بار در عرض یک هفته حکام ایران مرتکب جنایاتی نفرت انگیز شده اند. امروز صبح با شروع درس

ص: ۳۷۸

۱- ۵. سند شماره ۱۲۲۳۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه کربلا، ۲۱/۷/۱۳۶۶.

۲- ۶. روزنامه کیهان، ۲۱/۷/۱۳۶۶، ص ۲؛ و - سند شماره ۰۲۹۴۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از تیپ هفتم حدید، به فرماندهی

نیروی هوایی سپاه پاسداران، ۲۱/۷/۱۳۶۶.

۳-۷. کیهان، ۲۳/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

۴-۸. سند شماره ۰۲۸۸۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه خاتم الانبیاء(ص)، ۲۱/۷/۱۳۶۶، ص ۶۸؛ و - سند شماره ۰۸۸۳۵۱

مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: روابط عمومی فرماندهی قرارگاه رمضان، ۲۱/۷/۱۳۶۶.

۵-۹. روزنامه اطلاعات، ۲۳/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴.

۶-۱۰. سند شماره ۰۸۸۳۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲، به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیاء(ص)، ۲۳/۷/۱۳۶۶؛ و - سند

شماره ۰۲۹۴۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: رادیو صوت الجماهیر، ۲۱/۷/۱۳۶۶.

مدارس، رژیم تهران با موشک زمین به زمین بغداد را هدف قرار داد. این موشک در مدرسه بلاط الشهداء و خانه های مجاور آن که معلمان از آن استفاده می کردند، اصابت کرد. تا وقتی که این نامه را می نویسم ۳۲ نفر از مردم از جمله ۲۹ کودک و ۲ زن کشته و ۲۱۸ نفر از جمله ۱۹۶ کودک و ۱۱ زن مجروح شده اند. این اقدام جنایت کارانه باعث تخریب مدرسه و ۱۶ خانه شده و مرکز جوانان در اقامتگاه معلمان آسیب دیده است. طارق عزیز در ادامه با برشمردن اهداف ایران از این حملات نوشت: «حق مردم ماست و وظیفه ما پیش خداوند و افکار عمومی بین المللی است که از خودمان علیه جنایات نفرت انگیز ایران دفاع کنیم و مقابله به مثل نماییم.»^(۱)

رژیم بغداد تلاش دارد از این قضیه در داخل و خارج عراق حداکثر بهره برداری سیاسی تبلیغاتی را بکند و در داخل عراق آن را وسیله ای جهت بالا بردن روحیه جنگی و در خارج راهی برای برانگیختن افکار عمومی قرار داده است. "عزالدين" وزیر آموزش و پرورش عراق در پیامی خطاب به سازمان های عربی، اسلامی و بین المللی و آموزشی فرهنگی و علمی نوشت: «ما از جامعه بین المللی می خواهیم تا برای از بین بردن اهداف تهاجم آمیز و توسعه طلبانه رژیم ایران اقدام نماید.» خبرگزاری عراق "اينا" که پیام مذکور را مخابره کرده است، افزود: وی افراد صاحب وجدان را به محکوم کردن این جنایت که علیه کودکان عراق انجام شده است، ترغیب کرد.^(۲) رادیو صوت الجماهير نیز برنامه های خود را به پخش سخنان مقامات دولتی در جمع تظاهرات مردم در شهرهای مختلف عراق اختصاص داد.^(۳) روزنامه های بغداد با چاپ عکس، گزارش های مفصلی از حمله موشکی به بغداد منتشر کردند و نوشتند: «پرتاب موشک رژیم ایران علیه مناطق صرفاً مسکونی عراق، ملت عراق را مصمم تر در ادامه دادن به ضربات دردناک خود علیه لانه ها و ستون های تجاوز کرد. نیروهای مسلح ملت ما برای کودکان و زنان عراق و هر قطره خون پاکی که خاک عراق را آبیاری کرد، انتقام خواهد گرفت و این جنایت مشروعیت کامل عراق برای استفاده از هر چه در دست دارد علیه تمامی اهداف موجود در ایران را به جهانیان نشان داد.»^(۴)

۵۱

رسانه های غرب با پخش گزارش هایی از بغداد، به بررسی و تحلیل تهدیدات عراق پرداختند. خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از لندن درباره انعکاس این خبر در رسانه های انگلستان نوشت: «رسانه های گروهی انگلیس انتشار خبر تلفات وارده به عراق در نتیجه حمله موشکی ایران را که به ادعای بغداد به یک مدرسه اصابت کرده، به گونه ای کم سابقه پیگیری می کنند. تقریباً می توان گفت این خبر و اعلام شمار تلفات در تمامی بخش های خبری ۴ ایستگاه رادیویی و ۴ ایستگاه تلویزیونی و تقریباً کلیه مطبوعات متعدد منتشره در انگلیس انتشار یافته است. درعین حال تعداد قابل ملاحظه ای از این رسانه ها به بمباران یک مدرسه روستایی در لرستان به وسیله هواپیماهای عراقی در روز گذشته اشاره کرده اند و تلویحاً گفته شده است که حمله موشکی ایران به تلافی حمله قبلی عراق بوده است.»^(۵) همچنین

ص: ۳۷۹

۱- ۱۱. سند شماره S/۱۹۲۰۵ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۳ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۲- ۱۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۱۱، بغداد - خبرگزاری فرانسه، ۲۳/۷/۱۳۶۶.

۳- ۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۹، ۲۳/۷/۱۳۶۶، ص ۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۷/۱۳۶۶.

۴- ۱۴. همان، ص ۴ و ۶، بغداد - خبرگزاری عراق، ۲۲/۷/۱۳۶۶.

۵- ۱۵. همان، ص ۲۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۷/۱۳۶۶.

خبرگزاری فرانسه به نقل از بیانیه ستاد کل ارتش عراق نوشت: «ایران خواستار جنگ شهرهاست و به زودی این جنگ را خواهد دید. در این بیانیه تأکید شده است که عراق قادر است شهرهای ایران را با اعزام یک صد فروند هواپیمای جنگی نابود کند و در برابر هر قطره خونی که در عراق ریخته شده، رودی از خون در ایران راه بیندازد.»^(۱)

رادیو مونت کارلو هم با اشاره به اینکه خسارات ناشی از پرتاب موشک این بار خیلی بیش تر از دفعات قبل بود گفت: «سنگینی این خسارات که بر افکار عمومی عراق تأثیر گذاشته، شاید مقام های عراقی را به سوی پاسخگویی شدید که در گذشته سابقه نداشته سوق دهد. در حال بغداد مقاصد خود را مخفی نساخته و اعلام داشته است که جنگ شهرها را از سر خواهد گرفت. بغداد به دنبال استفاده از زبان اخطار و هشدار از شدیدترین عبارات های تهدید کننده استفاده کرده است و در اطلاعیه نظامی عراق آمده است: عراق توانایی آن را دارد که شهرهای ایران را به تل خاکستر مبدل سازد و حکام ایران پشیمان خواهند شد و پشیمانی سودی نخواهد داشت.» رادیو مونت کارلو افزود: «عراقی ها به شدت خشمگین هستند و آماده می شوند تا فردا کودکان قربانی را تشییع کنند و در عین حال گرفتن انتقام قاطع را خواهند و در انتظار اقدام نیروی هوایی و نیروی موشکی خود هستند.»^(۲)

۶۱

برای دومین روز متوالی عناصر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در یک عملیات نفوذی، به پاسگاه دره پشمی در منطقه آبدانان و پاسگاه شیخی در منطقه قره تپه از توابع دهلران حمله کردند.^(۳) در گزارش نوبه ای قرارگاه کربلا، گزارش روزانه واحد اطلاعات سپاه، دفتر فرماندهی سپاه سوم قدس و معاونت اطلاعات قرارگاه سپاه یکم در این باره آمده است: «منافقین با شناسایی و بررسی کامل منطقه، مواضع سرکوب به هدف را مشخص نموده و در جاهای مختلف اقدام به ایجاد دیده بانی کرده بودند. نیروهای عمل کننده که جمعاً نزدیک به ۴۰۰ تن از منافقین و افراد بومی (جهت راهنمایی) بودند، با استفاده از قاطر، سلاح های سبک و سنگین خود را حمل کرده و پس از مستقر شدن در منطقه و حمایت آتش توپخانه ارتش عراق، عملیات خود را انجام دادند. در این حمله آتش پشتیبانی و منور عراق مرتباً انتهای عملیات را تأمین می نمود و منافقین نیز با آرپی جی ۷ و خمپاره ۸۱ میلی متری و تیربار روی اهداف مورد نظر آتش می ریختند.^(۴) ساعت ۲۴ حدود ۱۸۰ نفر از عناصر منافقین به پاسگاه دره پشمی حمله ور شدند. نیروهای مستقر در پاسگاه سرسختانه مقاومت نمودند و سرپرست گروهان ژاندارمری دهلران بلافاصله با نیروی کمکی به سمت پاسگاه دره پشمی حرکت کردند که در نزدیکی پاسگاه با کمین منافقین مواجه شدند و در نتیجه سرپرست گروهان شهید و دو نفر از پرسنل همراه وی مجروح شدند.»^(۵)

هم زمان با حمله فوق، تعداد ۲۲۰ نفر دیگر از منافقین به پاسگاه شهید شیخی حمله می کنند. نیروهای مهاجم با مقاومت دلیرانه پرسنل پاسگاه روبه رو شدند و با تحمل هشت کشته

ص: ۳۸۰

۱ - ۱۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۸، ۲۲/۷/۱۳۶۶، ص ۶، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۲۱/۷/۱۳۶۶.

۲ - ۱۷. همان، ص ۱۵، رادیو مونت کارلو، ۲۱/۷/۱۳۶۶.

۳ - ۱۸. سند شماره ۲۹۵۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای شماره ۵۱، قرارگاه کربلا - معاونت اطلاعات، ۱۰/۸/۱۳۶۶، ص ۳۱.

۴ - ۱۹. سند شماره ۲۲۷۱۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات سپاه پاسداران، "گزارش روزانه"، شماره ۲۶۵،

۲۹/۷/۱۳۶۶، ص ۲؛ و - سند شماره ۰۸۸۴۰۸: دفتر فرماندهی منطقه سوم قدس، ۲۵/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۲۹۵۲۲ معاونت اطلاعات
قرارگاه سپاه یکم ثارالله، ۴/۹/۱۳۶۶.
۲۰-۵. همان، ردیف اول، ص ۲.

که جسد هفت نفر آنها با سلاح و تجهیزات مربوطه در اختیار نیروهای خودی می باشد، مجبور به عقب نشینی می شوند. (۱) در این دو درگیری جمعاً ۱۲ تن از نیروهای خودی شهید، ۷ تن مجروح و ۱۳ تن (۲ درجه دار و ۱۱ سرباز) اسیر شدند. از افراد مهاجم نیز حدود ۴۰ تن کشته یا زخمی شدند که ۹ جسد از آنها در منطقه باقی ماند. (۲)

فرماندهی قرارگاه سپاه یکم ثارالله در نامه ای به بررسی عملیات های نامنظم منافقین در جبهه های غرب پرداخته (ضمیمه دارد) و با اشاره به علل موفقیت نسبی آنها، در زمینه ضعف پدافند منطقه، موارد زیر را خاطر نشان کرده است:

«۱) نیروهای پدافندکننده در این منطقه چون با شیوه های عملیاتی چریکی و ضدچریکی آشنا نیستند لذا در هر مورد گروه های مهاجم به پیروزی نسبی رسیده اند و با توجه به بُعد مسافت به راحتی توانسته اند از منطقه درگیری عقب نشینی کنند. آنها در هر عملیات تعدادی از نیروهای خودی را به اسارت گرفته و تخلیه اطلاعاتی کرده اند.

«۲) عدم وحدت فرماندهی کمک مناسبی به فجایع می کند؛ حضور یگان های متعدد از ژاندارمری، ارتش، قرارگاه رمضان، گردان اطلاعات، سپاه دهلران، دژبان جنوب و غیره به این بی نظمی افزوده است.

«۳) نبودن توپخانه برای پشتیبانی از پایگاه های درگیر، به دشمن اطمینان خاطر می دهد تا مهاجمین بعضاً در روز به حرکت دسته جمعی خود ادامه دهند. مواردی هم بوده است که شب عملیات دشمن، برادران قرارگاه وقتی می خواسته اند به کمک پایگاه مورد تهاجم بروند با منع دژبان های ژاندارمری مواجه شده اند و این ناهماهنگی خود محور دیگری است که دشمن از آن سود می برد...»

فرماندهی قرارگاه سپاه یکم ثارالله درباره تأثیر این عملیات بر منطقه نوشته است: «در حال حاضر نیروهای دشمن در این منطقه بسیار فعال شده و روحیه تهاجمی به خود گرفته اند و این منطقه که از ابتدای جنگ تا به حال یک گلوله بر زمین آن نخورده است، مورد اصابت گلوله های توپخانه دشمن قرار گرفته به طوری که ما را مجبور ساخته سنگرها را خراب کرده و سنگرهای ضد گلوله بسازیم و برای پایگاه، خاکریز و کانال های ترکش گیر احداث نماییم... طبق اخبار رسیده از داخل خاک عراق، گروه های ضدانقلاب که مسئولیت عملیات های نامنظم را بر عهده دارند از جمله منافقین و افراد کرد محلی فراری و مزدور توانسته اند با تبلیغات خود نیروی خوبی را جذب خود کرده و به صورت گردان های سازمان یافته از میمه تا شورشیرین خط حد بگیرند. از طرفی به نیروهای بعثی ارتش عراق تحریک خاصی بخشیده اند به صورتی که فرماندهان آنها با تبلیغات درباره ضعف نیروهای خودی، آنها را تشویق به اجرای عملیات های محدود و چریکی مثل اقدامات گروه های ضدانقلاب می نمایند و به آنها وعده وعید می دهند. طبق موارد مشهود، تحریک نیروهای دشمن چند برابر قبل شده است.»

فرماندهی قرارگاه سپاه یکم ثارالله در پایان پیشنهاد کرده است: «هر چه زودتر مسائل و مشکلات

ص: ۳۸۱

۱- ۲۱. سند شماره ۰۸۸۳۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ژاچا ۳ - مرکز فرماندهی، ۲۳/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۲. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه "گزارش"، شماره ۵۸، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۸۳.

موجود در منطقه برطرف و برای منطقه فوق یک فرماندهی واحد که بتواند کلیه واحدهای نظامی در منطقه را اداره کند و برنامه بدهد، از طرف قرارگاه خاتم الانبیا مشخص گردد. (۱)

۷۱

امروز چند کمین و چند درگیری بین نیروهای خودی و گروه های ضدانقلاب، در کردستان رخ داد:

در نزدیکی مریوان در فاصله روستاهای "سیف بالا" و "شرمله" یک خودروی نیروهای خودی به کمین عناصر کومه له افتاد. این عناصر، خودرو را زیر آتش گرفتند که در نتیجه آن خودرو سوخت و دو سرنشین آن شهید شدند. (۲)

نیروهای جندالله مستقر در روستای "بست" از توابع "دیواندره" بر سر راه چته های کومه له کمین گذاشتند که در این کمین یکی از چته های ضدانقلاب کشته شد و دو تن دیگر به اسارت نیروهای خودی درآمدند که یکی رحمان کریمی معروف به رحمان سنه است. (۳)

عناصر حزب دمکرات در جاده گشنه - شهینان واقع در شمال غربی بانه مینی کار گذاشته بودند که یک دستگاه آمبولانس ژاندارمری با آن برخورد کرد و منفجر شد. در این حادثه راننده مجروح و خساراتی به آمبولانس وارد شد. (۴)

در منطقه بانه چند نیروی پایگاه چمپاراو که برای حفاظت از تراکتور پایگاه به روستا رفته بودند با افراد مسلح ناشناس درگیر شدند. بعد از یک ساعت درگیری، نیروها به پایگاه خود برگشتند و افراد ناشناس تراکتور را به آتش کشیدند. (۵)

افراد حزب دمکرات در منطقه تکاب یکی از اهالی روستای حصار به نام "محمدعلی شاهی" را به جرم همکاری با نیروهای اسلام با خود بردند و در حوالی روستای "کچی قلعه سی" از منطقه تکاب وی را اعدام کردند. (۶)

در منطقه تراشه و توکی از توابع پاوه تعدادی از افراد حزب دمکرات به کمین نیروهای خودی افتادند و با به جای گذاشتن یک کشته به داخل خاک عراق متواری شدند. در این درگیری یکی از رزمندگان شهید و دو تن مجروح شدند. (۷)

چند نیروی گروهک "حبات" هنگام خروج از کشور در منطقه سردشت به کمین نیروهای خودی افتادند. در این درگیری ۴ تن از ضدانقلاب زخمی و راهنمای آنها کشته شد. راهنمای این گروه یکی از اهالی سردشت بود که برای بردن چته ها به داخل عراق مبلغ ۱۰۰۰ دینار از آنها گرفته بود. (۸)

از سوی دیگر، به گزارش سپاه پانزدهم رمضان، با اجرای آتش توپخانه علیه نیروهای عراقی و گروه های ضدانقلاب در کردستان عراق، دو دستگاه ایفا حامل نیروهای مرکز پلیس "زارین" و چند ساختمان متعلق به ضدانقلاب معروف، علی مریوانی، هدف قرار گرفت و منهدم شد. (۹)

۸۲

در آینده ای نزدیک احتمالاً منطقه عملیاتی فاو را هواپیماهای عراقی بمباران شیمیایی می کنند. یکی از اسیران عراقی که در منطقه سومار به تازگی اسیر شده، گفته است: یکی از

- ۱-۲۳. سند شماره ۱۲۶۸۴۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه سپاه یکم ثارالله، به فرماندهی قرارگاه مقدم نیروی زمینی، ۲۷/۷/۱۳۶۶، ص ۱ تا ۳.
- ۲-۲۴. سند شماره ۰۹۷۷۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۸/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۶۰۴۴۲: برنامه روزانه مونیورینگ رادیو صدای انقلاب اسلامی، ۲۶/۷/۱۳۶۶.
- ۳-۲۵. سند شماره ۰۹۷۶۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه یازدهم امام حسن عسگری(ع) (کردستان) - اطلاعات، ۲۶/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۹۷۷۲۰: فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۹/۷/۱۳۶۶.
- ۴-۲۶. سند شماره ۰۸۸۴۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه یازدهم امام حسن عسگری(ع) (کردستان) - اطلاعات، ۲۵/۷/۱۳۶۶.
- ۵-۲۷. سند شماره ۰۹۷۶۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه امام حسن عسگری(ع) (کردستان) - اطلاعات، ۲۶/۷/۱۳۶۶.
- ۶-۲۸. مأخذ ۲۴، ردیف اول.
- ۷-۲۹. سند شماره ۰۹۷۷۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه ناحیه مستقل چهارم بعثت (باختران) - اطلاعات، ۲۸/۷/۱۳۶۶.
- ۸-۳۰. مأخذ ۲۷؛ و - سند شماره ۰۴۶۳۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر نمایندگی حضرت امام در سپاه یازدهم امام حسن عسگری(ع)، ۵/۸/۱۳۶۶.
- ۹-۳۱. سند شماره ۰۴۶۳۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، ۵/۸/۱۳۶۶.

بستگانم که با درجه ستوان یاری در پایگاه هوایی ناصریه مشغول انجام وظیفه می باشد، خبر داده است که امریکا چهار هواپیمای پیشرفته خودکار برای بمباران شیمیایی، به عراق تحویل داده است که الان در پایگاه ناصریه مستقر می باشند. هم اکنون تعدادی پرسنل مخصوص مواد شیمیایی در حال آموزش می باشند تا در پایان دوره آموزشی، نیروهای جمهوری اسلامی ایران مستقر در منطقه فاو را بمباران کنند. (۱)

۹۱

فرمانده سپاه یکم ثارالله در نامه ای به فرمانده کل سپاه پاسداران درباره آثار منفی مشکلات مالی از جمله اثر منفی آن بر پشتیبانی انسانی جبهه ها هشدار داد. وی در این نامه نوشته است: «به خاطر عدم تخصیص اعتبار ۷۵۰ میلیون ریالی این سپاه برای هر دو ماه وضع اسفناکی به وجود آمده که بر زندگی روزمره بسیجی های جان بر کف اثر گذاشته است و هم اکنون به شکل های عادی از طرف فرماندهان عزیز لشکرها، تیپ ها، پایگاه ها و قرارگاه مقدم ثارالله طرح می شود. به طوری که بعضی از فرماندهان برای رفع مشکل مالی شخصاً به فرماندهی سپاه یکم مراجعه و درخواست واگذاری سریع اعتبار را نموده اند. کسری بودجه مرداد و شهریور سپاه یکم بالغ بر ۵۶۰ میلیون ریال شده و مجموع کسری بودجه نیمه اول سال جاری سپاه یکم ثارالله به ۸۸۴ میلیون ریال رسیده است که گذشته از آنچه در فوق آمد هنوز تا این تاریخ از اعتبار ۷۵۰ میلیون ریال لازم در خصوص ماده یک دفاعی سپاه یکم ثارالله مربوط به ماه های مهر و آبان سال جاری هم خبری نرسیده است و اگر فرض را بر این بگذاریم که روند تقلیل اعتبار واگذاری به همین صورت ادامه یابد، باید کابوس وحشتناکی از وضعیت حقوق نیروهای بسیجی در پیش چشم مسئولین این سپاه شروع به نمایان شدن کند که لازم است از هم اکنون برادران مسئول از جریان امر مطلع باشند؛ زیرا طبق جدول زیر پیش بینی می شود در دو ماه مهر و آبان حدود ۱۱٪ نیاز واقعی این سپاه اعتبار واگذار گردد.

ماه ها	نیاز واقعی	اعتبار واگذاری	درصد اعتبار واگذار شده
فروردین و اردیبهشت	۷۵۰	۷۵۰	۱۰۰٪
خرداد و تیر	۷۵۰	۴۲۶	۵۶/۱۸٪
مرداد و شهریور	۷۵۰	۱۹۰	۲۵٪
جموع	۲۲۵۰	۱۳۶۶	-
مهر و آبان (پیش بینی)	۷۵۰	۸۲	۱۱٪

در مجموع تأخیر در پرداخت حقوق بسیجی ها وضع برادران را به جایی رسانده است که چنانچه با این مشکل به طور ریشه ای، قانع کننده و سریع برخورد نشود بیم آن می رود که در اعزام نیروهای رزمنده به جبهه تأثیر بسیار منفی گذاشته و پشتیبانی نیروهای انسانی جبهه ها

ص: ۳۸۳

را با مشکلات عدیده ای مواجه سازد و به علت فشار بیش از حد مراجعات نیروهای ایثارگر بسیجی، استعفای پرسنل و نارضایتی فرماندهان محترم پایگاه ها و یگان های رزمی را در پی داشته باشد. بنابراین در اولین قدم ضروری است کلیه کسری اعتبارات نیمه اول سال جاری را که طبق جدول فوق محاسبه گردیده و حدود ۸۸۴ میلیون ریال می باشد به عنوان معوقه نیمه اول سال ۶۶ به سپاه یکم ثارالله واگذار نمایند.»(۱)

۱۰۱

میرحسین موسوی نخست وزیر، در مصاحبه ای با هفته نامه "اینتر ویو" چاپ اسپانیا، مواضع و اقدامات جمهوری اسلامی ایران در قبال مسائل جنگ و اقدامات سازمان ملل برای پایان دادن به جنگ را تشریح کرد.

نخست وزیر در این مصاحبه گفت: «با سیاستی که امریکا در پیش گرفته امیدی به صلح وجود ندارد؛ ما خود را آماده کرده ایم که جنگ را برای یک زمان طولانی تحمل نماییم؛ ولی مایلیم که هرچه زودتر تمام شود، اما اگر شرایط ما تحقق نیابد تا هر زمانی که باشد مقاومت خواهیم کرد.

در مورد خلیج فارس هم اگر کویت بی طرفی خودش را اعلام بکند، یعنی در عمل نشان دهد یک حکومت بی طرف است، مشکل پایان خواهد یافت. حضور واحدهای دریایی خارجی در خلیج فارس تشنج را افزایش داده و اکنون امنیت کم تری در این راه دریایی وجود دارد و امکان رویارویی افزایش یافته است. ما فکر می کنیم که این واحدها باید منطقه را ترک کنند تا حملات علیه کشتی ها خاتمه یابد. همه باید برای محدود کردن جنگ تلاش کنند و بکوشند که جنگ از مرزها تجاوز نکند. ما به این نتیجه رسیده ایم که باید مقاومت کنیم و به هر ضربه ای پاسخ دهیم... اگر امریکا در خلیج فارس به ما حمله کند دلیلی ندارد که به او در همان صحنه پاسخ دهیم، صحنه را گسترش می دهیم. اگر یک رویارویی مستقیم با امریکا صورت گیرد، سریعاً از تمام امکانات خود در جهان استفاده خواهیم کرد.»(۲)

نخست وزیر با تأکید بر اینکه امنیت در خلیج فارس یکپارچه و غیرقابل تقسیم است گفت: «برای اینکه حملات علیه کشتی ها خاتمه یابد کافی است که رژیم صدام تحت فشار قرار گیرد. به نفع تمامی کشورهاست که جنگ طلبی صدام پایان پذیرد. صدام برای نجات خویش در جست و جوی گسترش جنگ به سطح جهانی است. هم باید برای محدود کردن جنگ تلاش کنند و بکوشند که جنگ از مرزها تجاوز نکند. علاوه بر این، قدرت هایی نظیر امریکا باید این طرز تفکر را که صاحبان جهان هستند و شروع و خاتمه یک جنگ را آنها تعیین می کنند رها سازند. امروز جهان به میل امریکا حرکت نمی کند.»(۳)

مهندس موسوی درباره شرایط ایران برای پایان دادن به جنگ گفت: «شناسایی صدام به عنوان متجاوز یک اصل تغییرناپذیر است و ما نمی توانیم آن را فراموش کنیم؛ زیرا اگر تدابیری برای ریشه کن کردن تجاوز اتخاذ نشود، هر لحظه امکان دارد درگیری دیگری آغاز شود. ما

ص: ۳۸۴

۱- ۳۳. سند شماره ۱۴۷۵۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه یکم ثارالله، به فرمانده کل سپاه پاسداران، ۲۱/۷/۱۳۶۶، ص ۲۰۱.

۲- ۳۴. روزنامه کیهان، ۲۳/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴.

پایان جنگ را به شیوه ای می خواهیم که به ما اجازه بدهد در یک جو صلح و آرام به بازسازی کشور پردازیم. با شناسایی متجاوز باید مجازات او نیز در نظر گرفته شود.»^(۱)

۱۱۱

محسن رضایی فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در مصاحبه با روزنامه تهران تایمز به بررسی مسائل خلیج فارس و اوضاع کردستان پرداخت. وی حضور نظامی امریکا در منطقه را به منزله اشغال نظامی اعلام نمود و گفت: «خروج امریکا از منطقه خلیج فارس جزو اصول و سیاست های ماست و امریکایی ها مطمئن باشند که اگر از این منطقه خارج نشوند تا زمانی که حضور دارند ما با آنها خواهیم جنگید و با آنها درگیر هستیم.»

محسن رضایی با تأیید مجدد سقوط یک هلی کوپتر امریکایی در حمله اخیر نیروهای امریکایی به قایق های ایرانی [ر.ک. به روزشمار: ۱۶/۷/۶۶]، درباره موشک استینگر و چگونگی دسترسی به آن گفت: «تعداد این موشک ها هم خیلی بیش تر از ۱۶ عدد است. امریکایی ها تازه متوجه شده اند که چنین چیز هایی را ما از درون واشنگتن به ایران آورده ایم و قاعدتاً چند سال دیگر طول می کشد تا بفهمند که تعداد این موشک ها چند تاست و بخش قابل توجهی را هم شاید قریب یک سال است که ما شروع به کپی سازی کرده ایم و کپی سازی آن به تولید رسیده است. در زمینه تولید موشک انداز و موشک ۱۰۷ میلی متری به تولید انبوه رسیده ایم و در تولید موشک "اسکاد - بی" نیز در حال رسیدن به خود کفایی هستیم و تولیدات خودمان هم به صحنه عملیات می رسد و قبلاً هم که می خریدیم از چندین کشور این سلاح ها را می خریدیم و از نوع مشابه اسکاد - بی است.»^(۲)

محسن رضایی درباره اوضاع کردستان ایران گفت: «مسئله کردستان ایران تمام شده است و در همان منطقه ما امروز در عمق خاک عراق در حال جنگیدن هستیم و قطعاً بدون یک امنیت کامل در عقبه ها نمی توانستیم یک جنگ عظیمی را در داخل خاک عراق انجام دهیم. ضمن اینکه اکثر مراکز این گروهک ها در دسترس نیروهای نامنظم ما در داخل خاک عراق هستند و ما آن قدر احساس امنیت می کنیم که اگر یک زمان احساس کنیم که باید اینها را به کلی ریشه کن کنیم، اینها قطعاً ریشه کن می شوند و هیچ مسئله ای باقی نمی ماند.»^(۳)

۱۲۲

اهداف امریکا از حضور در خلیج فارس و راه های مقابله با آن در جلسه "شورای عالی واحد سیاسی شورای سرپرستی صدا و سیما" با حضور آقایان میرسلیم، قاسم زاده، همتی، حجت الاسلام سیدمحمدباقر موسوی بجنوردی، حجت الاسلام دعاگو، واعظی و خرازی طرح و بررسی شد. این شورا هدف اصلی امریکا را در خلیج فارس از بین بردن انقلاب اسلامی و کمک به عراق را هدف فرعی آن دانست که به بهانه جمع آوری مین نیروهای خود را به منطقه اعزام کرده است. شیوه عمل امریکا تخریب توان اقتصادی و زدن ضربه های سریع نظامی به جمهوری اسلامی ایران است که البته ضربه های روانی هم به دنبال خواهد داشت.

ص: ۳۸۵

۱- ۳۶. مأخذ ۹، ص ۲، مادرید - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۳۷. روزنامه رسالت، ۲۳/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

۳- ۳۸. همان.

شورای عالی واحد سیاسی شورای سرپرستی صدا و سیما تصمیماتی را در جهت مبارزه تبلیغاتی با نیروهای امریکا و سایر دشمنان انقلاب اسلامی اتخاذ کرد.^(۱)

۱۳۱

با گذشت پنج روز از حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های تندرو ایران، نیروهای امریکایی همچنان سرگرم تلاش برای بیرون آوردن یک قایق تندرو ایرانی هستند که در این درگیری غرق شده است. خبرگزاری فرانسه به نقل از یک مقام نیروی دریایی امریکا گزارش داد: «مقام های امریکایی در مورد بازیابی این قایق گشتی ۴۲ فوتی ساخت سوئد بسیار خوشبین بوده و معتقدند که قایق مذکور کاملاً مسطح بوده است. نیروهای امریکایی در عرشه یک قایق دیگر متعلق به ایران، موشک ضدهوایی استیونگر به دست آورده اند.»^(۲)

پنتاگون امروز برای نخستین بار اقرار کرد که در درگیری نیروهای دریایی امریکا با قایق های تندرو، این هلی کوپترهای امریکا بودند که ابتدا به سوی قایق ها آتش گشودند. روزنامه ایندپندنت در این باره نوشت: «پنتاگون روز سه شنبه (۲۱/۷/۱۳۶۶) اقرار کرد که سه هلی کوپتر عملیاتی "ام.اچ.۶" مسلح به مسلسل و راکت و تجهیزات دید در شب در تعقیب قایق های ایرانی بوده اند و بدون هشدار به قایق های ایرانی، به آنها حمله کرده اند. برخلاف آنچه در ابتدا گفته شده بود هیچ نوع هلی کوپتر تجسسی در کار نبود و تنها یکی از هلی کوپترهای "ام.اچ.۶" گزارش داد که شاهد شلیک گلوله های رسام بوده است.»^(۳)

از سوی دیگر، مقام های مصری اعلام کردند که سه مین روب و یک کشتی نجات نیروی دریایی امریکا که عازم خلیج فارس هستند، امروز از کانال سوئز عبور کرده اند.^(۴)

هلی کوپتر عملیاتی ام.اچ.۶
پنتاگون امروز اعلام کرد، ۳ هلی کوپتر عملیاتی ام.اچ.۶ مسلح به
مسلسل و راکت و تجهیزات دید در شب، بدون هشدار به قایق های ایران
حمله کردند.

۱۴۲

در دو گزارش جداگانه ای که امروز در رسانه های غربی منتشر گردیده، توان ایران در خلیج فارس مورد ارزیابی قرار گرفته و نتایج متفاوتی اعلام شده است. در گزارش آسوشیتدپرس آمده است: «تحلیل گران نظامی امریکا پس از بررسی مانور اخیر قایق های تندرو ایران در شمال خلیج فارس، به این نتیجه رسیده اند که مقام های امریکایی و دولت های عرب خلیج فارس تهدید ناشی از تقویت اخیر قایق های تندرو سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در شمال خلیج فارس را بیش از میزان واقعی برآورد کرده اند.»^(۵)

ص: ۳۸۶

- ۱- ۳۹. سند شماره ۱۱۴۷۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از معاونت اطلاعات ستاد کل سپاه، به فرماندهی کل سپاه، ۲۱/۷/۱۳۶۶، ص ۲۱.
- ۲- ۴۰. مأخذ ۱۶، ص ۳۱، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۲۱/۷/۱۳۶۶.
- ۳- ۴۱. مأخذ ۳۷، ص ۱۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از روزنامه ایندیندنت.
- ۴- ۴۲. مأخذ ۳۵، ص ۳.
- ۵- ۴۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه" شماره ۲۰۸، ۲۲/۷/۱۳۶۶، ص ۳۷، منامه - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۱/۷/۱۳۶۶.

در همین حال از طرف منابع کشتی رانی در خلیج فارس به صاحبان کشتی ها و کشورهای عربی حوزه خلیج فارس هشدار داده شده است که نیروی هوایی ایران احتمالاً از بمب افکن های اف - ۴ که اخیراً تجهیز شده اند، برای تهاجمات علیه کشتی ها استفاده خواهد کرد.^(۱) روزنامه تایمز چاپ لندن نیز در این باره نوشت: «نیروی هوایی ایران ممکن است با استفاده از موشک های امریکایی هوا به ساحل "ماوریک" و به تلافی حملات سنگین عراق علیه کشتی هایش به یک رشته حملات هوایی علیه کشتی های بی طرف دست بزند. گزارش های واصله از آژانس های کشتی رانی حاکی است که ایرانیان خود را برای از سرگیری حملات به خطوط کشتی رانی آماده می کنند. این خبر که ایران محموله هایی جدید از موشک های ماوریک که با لیزر هدایت می شود، دریافت کرده است در بین آژانس های کشتی رانی نگرانی شدیدی به وجود آورده است.»^(۲)

۱۵۱

مقام های امریکایی جمهوری اسلامی ایران را تهدید کردند که در صورت لزوم امریکا از توسل به نیروی نظامی علیه ایران خودداری نخواهد کرد. "لس اسپین" رئیس کمیته نیروهای مسلح مجلس نمایندگان امریکا گفت: «مسئله اساسی و بنیادی این منطقه (خلیج فارس) تهدید رژیم بنیادگرای ایران برای کشورهای عرب خلیج فارس همچون بحرین، کویت و عمان است، بنابراین هدف استراتژیک امریکا در خلیج فارس باید متوقف کردن ایران در گسترش انقلاب اسلامی بنیادگرای خود به جهان عرب باشد، حتی اگر در این راه استفاده از نیروهای نظامی لازم شود. خطر انقلاب ایران متوجه بی ثبات کردن جهان اسلام به طور کلی و به خصوص کشورهای همسایه عرب است. ما باید برای تهیه طرحی با هدف پایان دادن به اسکورت و تغییر پرچم نفتکش های کویتی در جدول زمانی و شرایط خود کار کنیم. امریکا نمی تواند انقلاب ایران را نادیده بگیرد اما ما می توانیم آن را محدود کنیم. محدود کردن نمی تواند قرن ها مؤثر باشد ولی می تواند سال ها مؤثر باشد.»^(۳)

مشاور نظامی ریگان "ادوارد لودواکر" نیز با تشویق عراق به حمله علیه کشتی ها در خلیج فارس گفت: «دلایلی که کشورهای غربی را به اعزام ناو تشویق کرده متفاوت است، لیکن هدف واقعی آنها مشابه است. ایرانی ها باید این تهدید را جدی تلقی کنند. حضور ناوگان خارجی، حملات عراق علیه ایران را تسهیل می کند و مانع حملات ایران علیه کشورهای پشتیبان عراق می گردد. عراق باید به کشتی های ایرانی حمله کند تا تحولات جنگ که ایران قصد گسترش آن را دارد، محدود شوند.» وی افزود: «عامل اصلی ادامه این جنگ، صادرات نفت ایران است و عراق قصد دارد این منبع را کاهش دهد. ورود ناوهای خارجی، عراق را مجبور به قطع حملات خود نمی کند بلکه به طور خودکار مکانیزم ایران برای اجرای حمله را مختل می سازد.»^(۴)

ص: ۳۸۷

۱- ۴۴. همان، ص ۳۶، دویی - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۱/۷/۱۳۶۶.

۲- ۴۵. همان، ص ۳۵، لندن - خبرگزاری کویت، ۲۱/۷/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه تایمز چاپ لندن.

۳- ۴۶. مأخذ ۳۷، ص ۱۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از خبرگزاری آسوشیتدپرس؛ و - مأخذ ۳۴.

۴- ۴۷. مأخذ ۳۵، ص ۳.

ماهنامه لوموند دیپلماتیک عملیات اسکورت نفتکش ها و اعزام نیرو به خلیج فارس را سیاستی خام و داستانی مبهم عنوان کرد و به بررسی سیاست امریکا و اهداف فرانسه از این اقدام پرداخته و نوشته است:

«ریگان رئیس جمهوری امریکا نه تنها به ایران سلاح ارسال داشته بلکه بدون توجه به قانون مصوب ۱۹۷۳ - که به موجب آن هر عملیاتی که بیش از ۶۰ روز به طول انجامد باید با تأیید کنگره صورت گیرد - دستور حرکت ناوگان امریکا به سوی منطقه خلیج فارس را صادر کرد. آیا ریگان امیدوار بود که در چنین مدت کوتاهی ایران را نادم و پشیمان سازد؟ رئیس جمهوری امریکا به منظور جلب حمایت غرب مشاور خود کارلوسی را به پایتخت های اروپایی فرستاد ولی ۱۵ روز بعد بدون مشورت قبلی با متحدین امریکا، تصمیم خود را به مرحله عمل درآورد. ... امریکا در سال ۱۹۸۶ با درخواست کویت مبنی بر حمایت از شش نفتکش این امیرنشین مخالفت کرد. در پی آن کویت روی خود را به سوی شوروی گرداند، مسکو نیز پیشنهاد را در هوا ربود، چرا که آن را موقعیت خوبی برای تحقق حضور خود در خلیج فارس می دید. بدین ترتیب پرچم شوروی بر فراز سه نفتکش کویتی آویخته شد. در همین زمان امریکا اندیشید که با اقدامی ابلهانه آرزوها و اهداف دیرینه مسکو را برآورده ساخته است؛ بنابراین از آنچه چند ماه قبل از پذیرش آن خودداری ورزیده بود، پا را فراتر نهاد و به جای شش فروند، یازده فروند نفتکش کویتی را تحت پرچم خود درآورد. این تصمیم موقعی اتخاذ شد که ناو جنگی امریکا "استارک" هدف حمله قرار گرفت.»

لوموند دیپلماتیک در ادامه مقاله خود که "غرب در چاله توهم" عنوان دارد به نقد سیاست خاورمیانه ای غرب پرداخته و سیاست خارجی فرانسه را امتیاز دادن به عراق - که نخستین بار جنگ را آغاز نمود و در خلیج فارس به کشتی ها حمله کرد - می داند. این نشریه نوشته است: «آیا هدف اصلی فرانسه همان گونه که بارها دولت فرانسه اعلام کرده، جلوگیری از شکست عراق است؟ در این صورت باید گفت علاوه بر اینکه عراق خود آغازگر خصومت و مناقشه بوده است، امروز از ادامه عملیات نظامی چندان ناخشنود نیست. آیا هدف فرانسه همان نیست که ژاک شیراک در مصاحبه با واشنگتن تایمز اعلام کرد که حمایت از رژیم های عرب میانه رو است؟ ولی باید دانست که هیچ یک از ناوگان های دنیا نمی تواند این رژیم ها را از امواج بنیادگرایانه ای که لاینقطع محکوم می شوند، مصون نگه دارد.» لوموند دیپلماتیک افزوده است: «آیا هدف دولت فرانسه تأمین آزادی کشتی رانی در خلیج فارس است؟ در این صورت چرا "آمبرواز گلک" وزیر مشاور در امور دریاها به شرکت های کشتی رانی اعلام کرد: "کشتی های آنها می توانند در آب های منطقه خلیج فارس رفت و آمد کنند، ولی خودشان باید با خطرهای احتمالی روبه رو شوند." به علاوه، این عراق بود و نه ایران که چهار سال پیش برای اولین بار یک نفتکش کویتی را مورد حمله قرار داد.» (۱)

ص: ۳۸۸

پنج عضو دائمی شورای امنیت بر سر پیشنهادهای جدید برای اعمال قطعنامه ۵۹۸ و برقراری آتش بس میان ایران و عراق توافق کرده اند. این توافق براساس نظرهای شخصی دبیرکل حاصل شده است. وی پیشنهاد کرده که هم زمان با رعایت آتش بس از طرف ایران و عراق یک هیئت رسیدگی نیز تحقیقات خود را با هدف تعیین متجاوز در جنگ ایران و عراق آغاز کند. احتمال می رود که این پیشنهادها به تصویب اعضای شورای امنیت برسد و در این صورت سفر مجدد دبیرکل به ایران و عراق و ادامه مذاکرات گسترده تر با هر دو کشور هموار خواهد شد. رادیو بی.بی.سی با اعلام این خبر افزود: «در این میان این تردید وجود دارد که پیشنهادهای جدید شورای امنیت ممکن است مورد قبول عراق قرار نگیرد. عراق مصرانه خواستار آن شده است که قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت به طور کامل و بدون هیچ گونه تغییر و تجدید نظر در شروط مذکور آن به اجرا گذاشته شود. عراق تأکید کرده است که قبل از تشکیل هیئت رسیدگی به مسئولیت آغاز جنگ، باید آتش بس اعلام شود، نیروهای دو کشور به پشت مرزهای بین المللی عقب نشینی کنند و اسیران جنگی دو کشور نیز مبادله شوند. اما عراق به مصالحه ای که از راه های دیپلماتیک به دست آید خوش بین نیست و به نظر می رسد که امید کامل خود را به وقوع یک درگیری کامل میان ایران و آمریکا در خلیج فارس بنا کرده است.»

بی.بی.سی با ابراز تردید درباره موفقیت سازمان ملل افزود: «شاید فرمولی که بتواند قطعنامه ۵۹۸ را مورد قبول هر دو طرف درگیر قرار دهد و راه را برای عملی ساختن آن باز کند و در ضمن از حمایت تمامی اعضای شورای امنیت برخوردار باشد، وجود نداشته باشد. از طرف دیگر، حتی اگر رسیدن به این فرمول هدفی چندان غیرممکن نباشد، بعید نیست که تشدید نبرد در خطوط کشتی رانی خلیج فارس، امید رسیدن به آن را تحت الشعاع قرار دهد.» (۱)

از سوی دیگر، نماینده ایتالیا در سازمان ملل متحد که در حال حاضر ریاست شورای امنیت را به عهده دارد، گفت: «قطعنامه ۵۹۸ را هیچ کدام از طرفین درگیری رد نکرده اند و هنوز این احتمال وجود دارد که دبیرکل سازمان ملل متحد دور جدیدی از مذاکرات را بین طرفین مخاصمه آغاز کند.» رئیس شورای امنیت (ماریزو بوجی) افزود: «هر دو طرف با وجود اختلاف درباره نحوه اجرای قطعنامه مصوبه ۲۰ ژوئیه [۲۹ تیر ۱۳۶۶] به شکل مثبت با آن برخورد می کنند.» وی عدم اطمینان ناشی از ادامه جنگ طولانی را عامل اختلاف نظر دو طرف درباره طرح صلح خواند. (۲)

رئیس شورای اتحادیه بین المجالس "هانس اشترکن" سیاستمدار دمکرات مسیحی و رئیس کمیسیون خارجی مجلس نمایندگان آلمان از ابراز تمایل ایران به پایان جنگ خبر داد. وی گفت: «نمایندگان ایران به هفتاد و هشتمین کنفرانس این اتحادیه گفته اند که خواستار یافتن تمامی امکانات برای پایان دادن به جنگ ۷ ساله خود با عراق هستند.» وی افزود: «من نرمش

۱- ۴۹. مأخذ ۴۳، ص ۱۸ تا ۲۰، رادیو بی بی سی، ۲۱/۷/۱۳۶۶.

۲- ۵۰. مأخذ ۴۳، ص ۲۰، خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۱/۷/۱۳۶۶.

بیش تری را در هر دو طرف می بینم. این بار طرفین متوجه خطر اوج گیری بین المللی این جنگ هستند و اکنون برای اولین بار تصور می کنند سرنوشت این درگیری نمی تواند با ادامه آن تعیین شود.» (۱)

روزنامه اسپانیایی ال پائیس نیز در تحلیلی نوشت: «در برابر عدم امکان شکستن بن بست در نبردهای زمینی و تحت فشار حملات عراقی ها علیه نفتکش های فعال ایران، در هفته های اخیر ایران شرایطش را برای پذیرش قطعنامه سازمان ملل بسیار ملایم تر کرده است. این قطعنامه از طرفین درگیر در جنگ می خواهد که آتش بس را رعایت کنند. حال آنکه از اولین سال های جنگ، ایران خواستار سرنگونی صدام حسین رهبر عراق و حزب بعث بوده و فعلاً تأکید می کند که یک کمیسیون بین المللی باید متجاوز را شناسایی کند و در ضمن خواستار گرامتی با ارقام نجومی است.» (۲)

۱۹۱

دانش آموزان دوره راهنمایی عراق از این به بعد موظفند در جبهه های جنگ فعالیت بیش تری داشته باشند. گزارش قرارگاه رمضان از داخل عراق حاکی است که دانش آموزان عراقی از دوره راهنمایی به بعد هر سال ملزمند حداقل ۳ ماه در جبهه باشند. (۳)

ضمیمه گزارش ۳۷۱: ویژگی ها و آمار حملات سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در پنج ماه گذشته

واحدهای نظامی سازمان مجاهدین خلق (منافقین) از تاریخ ۲۱/۲/۱۳۶۶ تا ۲۱/۷/۱۳۶۶ حدود ۱۵ عملیات نفوذی علیه مواضع نیروهای خودی در جبهه های غرب اجرا کردند. معاونت عملیات قرارگاه کربلا در گزارشی مشخصات و ویژگی های مشترک این عملیات ها را به شرح زیر اعلام کرد: (۴)

۱- سلاح مورد استفاده: کلاش، تیربار کلاش [کلاشینکف]، آرپی جی ۷، دوربین مادون قرمز، خمپاره ۶۰.

۲- تعداد افراد مهاجم در هر عملیات: ۶۰ تا ۱۳۰ نفر.

۳- تکیه بر اطلاعات کافی، دقیق و صحیح که موجب موفقیت اکثر هجوم ها شده است.

۴- حمله به یگان های ضعیف و یگان های تازه تأسیس سپاه.

۵- هجوم به مناطق عملیاتی دارای خطوط ناپیوسته و غیرحساس.

۶- ضعف حفاظت اطلاعات در یگان ها.

۷- داشتن فرصت کافی برای جمع آوری و انتقال مجروحین و معدومین.

۸- استفاده مهاجمان از عناصر مشکوک و حتی هوادار منافقین که در برخی یگان ها بوده اند.

۹- تلاش زیاد در گرفتن اسیر از یگان های خودی.

۱۰- زمان هجوم: حوالی ساعت ۳ الی ۵:۳۰ بامداد.

۱۱- همراه داشتن دوربین فیلم برداری، تهیه گزارش مصور.

۱۲- نیروهای تک کننده همراه خود سیانور دارند که به محض احتمال اسیر شدن، مصرف می کنند که از جمله علت هایی است که از آنها اسیر گرفته نشده است.

۱۳- شعار دادن به هنگام هجوم.

۱۴- پشتیبانی توپخانه ای عراق از مهاجمان.

۱۵- سپاه در این تهاجم ها ۶۴ اسیر، ۳۷ شهید و ۴۲ مجروح داشته است.

۱۶- ارتش در این تهاجم ها ۶۸۹ اسیر، ۲۳ شهید و ۳۹ مجروح داشته است.

ص: ۳۹۰

۱- ۵۱. مأخذ ۴۳، ص ۱۸، بانکوک - خبرگزاری آلمان، ۲۱/۷/۱۳۶۶.

۲- ۵۲. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه "بررسی مطبوعات جهان"، شماره ۱۲۷۶، ۱۲/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲، به نقل از روزنامه ال پائیس چاپ اسپانیا، ۲۱/۷/۱۳۶۶.

۳- ۵۳. سند شماره ۲۹۴۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اطلاعات نیروی زمینی سپاه، گزارش نوبه ای شماره ۶۰۹۰، ۲۵/۷/۱۳۶۶.

۴- ۵۴. سند شماره ۱۲۶۸۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۲۱/۷/۱۳۶۶، گزارشی از تک دشمن.

در ادامه گزارش قرارگاه کربلا زمان، مکان، یگان مورد هجوم و تلفات به شرح زیر آمده است:

در ادامه گزارش قرارگاه کربلا زمان، مکان، یگان مورد هجوم و تلفات به شرح زیر آمده است:

تاریخ تک	منطقه	یگان مورد هجوم	زمان هجوم	ضایعات خودی	تلفات دشمن
۶۶/۲/۲۱	سردشت	لشکر ۲۳ نوهد	۳ بامداد	۶ اسیر	
۶۶/۳/۹	هزار قله	گردان حضرت رسول کامیاران		۵ اسیر، ۶ شهید، ۱۱ مجروح	۲ کشته
۶۶/۳/۲۲	ازگله	تیپ انصارالرسول	۲:۳۰ بامداد	۴ اسیر، ۳ کشته، ۷ زخمی	۱ کشته و ۳ زخمی
۶۶/۳/۲۸	تاجیک	تیپ ۵۹ مسلم	۳:۳۰ بامداد	۷ اسیر، ۲ مجروح، ۱ شهید	
۶۶/۵/۴	پل ذهاب	لشکر ۸۱ باختران	۳:۳۰ بامداد	۲۱ اسیر، ۱ مجروح	
۶۶/۵/۹	تاجیک	تیپ مسلم	۳:۱۵ بامداد	۳ اسیر، ۱۴ شهید، ۲۰ مجروح	
۶۶/۵/۲۴	چنگوله	تیپ انصارالرضا	بامداد	۱۶ اسیر، ۳ شهید، ۱ مجروح	۲ کشته
۶۶/۵/۳۰	چنگوله	گردان قائم باختران	۳:۳۰ بامداد	۱۱ اسیر، ۲ شهید، ۱ مجروح	
۶۶/۶/۳۱	چنگوله	تیپ ۶ انصارالرضا		۱۸ اسیر، ۸ شهید	
۶۶/۷/۲۱	دره پشمی دهلران	ژاندارمری		۱۳ اسیر، ۱۳ شهید، ۱۵ مجروح	۷ کشته، تعدادی مجروح و سلاح
	پیرانشهر	لشکر ۶۴ ارومیه		۳۵۰ اسیر	
	مریوان	لشکر ۳۰ گرگان	بامداد	۱۰۸ اسیر	
	مهران	تیپ ۳۷ شیراز		۸۰ اسیر	
	پیچ انگیزه	لشکر ۱۶ قزوین	۳:۳۰ بامداد	۱۰۰ اسیر، ۸ شهید، ۱۲ مجروح	۳ کشته

در پی اعلام ساعت ۲ بامداد ۲۷/۷/۱۳۶۶ برای اجرای عملیات در غرب منطقه ماووت، با وجود تردیدهایی در امکان اجرای عملیات و وجود ابهام هایی در طرح مانور، تلاش یگان ها برای آمادگی ادامه یافت. در جلسه ای که امروز با حضور چند تن از فرماندهان و مسئولان نیروی زمینی و فرماندهان قرارگاه نجف و قرارگاه رمضان در قرارگاه شهید بروجردی در بانه برگزار شد، میزان آمادگی یگان ها، وضعیت آخرین شناسایی ها و تحرکات دشمن و طرح مانور نیروهای نامنظم در این عملیات بررسی شد و بر اهمیت مأموریت این نیروها تأکید گردید.

ابتدا فرمانده قرارگاه نجف گزارشی از آخرین اقدامات یگان ها در شناسایی منطقه مأموریت خود و راه کارهای هر یگان برای اجرای عملیات ارائه کرد که حاکی از امیدواری برای شروع عملیات بود، اما مشکل کمبود نیرو در برخی یگان ها هنوز باقی بود. جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه هم از استقرار ۲۰ تانک دشمن در کاریزه خبر داد. (۱)

دو تن از نیروهای شناسایی تیپ ۶ پاسداران نیز گزارشی از شناسایی های خود در روزهای اخیر ارائه کردند. گزارش ها حاکی بود که دشمن شیارهای منتهی به دشت باساوا را کاملاً تأمین کرده و روی ارتفاع ویولان نیروهای جاش (مزدور) و روی یال های گللاه و قمیش نیروهای ارتشی مستقر کرده است. تردد دشمن روی ارتفاع ویولان زیاد و در جاهای دیگر کم است و روی ویولان ۵ پایگاه و روی گلان ۱۵ پایگاه دارد. در ارتفاع شیخ محمد هوا خیلی سرد است و نیرویی از عراق مستقر نیست. از مشکلات این مسیر سربالایی بودن و نبودن آب در مسیر ذکر شد. طوری که از مقر طالبانی ها در آسوس تا گللاه آب وجود ندارد و چشمه ای که در مقر طالبانی ها هست آتش کفاف ۱۰۰ نفر را نمی کند. نیروهای شناسایی یادآور شدند که از داخل شیار بیش تر از ۱۰۰ نفر نمی توانند عبور کنند، همچنین نیروها باید بارشان سبک باشد و همراه خود آذوقه بردارند. (۲)

در ادامه جلسه، فرمانده نیروی زمینی سپاه و جانشین وی بر اهمیت مأموریت لشکر بدر و

ص: ۳۹۳

۱- ۱. سند شماره ۱۵۱۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، ۲۰/۷

تا ۲۸/۷/۱۳۶۶، ص ۳۵ تا ۳۷.

۲- ۲. همان، ص ۴۸ تا ۵۱.

تیپ ویژه پاسداران - که قرار است با نیروهای نامنظم از پشت به قوای دشمن حمله کنند - تأکید فراوان کردند. علی شمخانی خطاب به فرماندهان لشکر بدر و تیپ ویژه پاسداران گفت: «همه امید پیروزی مان در عوامل مادی این است که این دو حرکت از پشت دشمن، پیروز باشد و مأموریت شما این است که نشدنی را به شدنی تبدیل کنید. این نکاتی که می گویم به تک تک افراد خود توضیح داده و اهمیت عملیات را برای آنها توجیه کنید: اگر اتصال به منطقه آزاد داشته باشیم می توانیم یگان های منظم را به داخل عراق بفرستیم. باید یک استفاده از منطقه آزاد شده بکنیم که توان یک گردان ما به اندازه یک لشکر بشود. ترکیب عملیات منظم با عملیات نامنظم، کار پیچیده ای است و تلفیق آتش، الحاق و هم زمانی عملیات مشکلات پیچیده ای دارد. به برادران بگویید با توجه به اهمیت منطقه و عملیات، روی کمک نیروهای معارض حساب زیادی باز نکنند. نیروها حتماً علامت (بازوبند و پیشانی بند) داشته باشند و نفر پیش رو حتماً فارسی بلد باشد. هر جا را گرفتید نباید از آنجا عقب نشینی کنید و برای مقاومت ۷۲ ساعته آماده بشوید تا یگان های دیگر که از جلو به سمت دشمن می آیند با شما الحاق کنند. آن قدر مقاومت کنید تا یگان ها از این طرف با شما الحاق کنند، اگر امکان الحاق پیدا نشد به شما اطلاع می دهیم تا عقب نشینی کنید.»

جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه (رحیم صفوی) نیز به فرمانده لشکر بدر تأکید کرد برای اینکه با اطمینان پایین بیایید، قلّه اصلی گوجار را هم بگیرید و حداقل دو دسته نیرو با تیربار و یک قبضه سهند آنجا بگذارید. وی همچنین به فرمانده تیپ پاسداران گفت: «شما یک گردان منظم بیاورید در انتهای جاده سفره در قسمت مرز تا هم جلوی فرار دشمن را بگیرید و هم اینکه به تخلیه شهدا و مجروحان کمک کند و هم در درگیری کمک کند. ... یک فرمانده در داخل و یکی هم اینجا [منطقه استقرار نیروهای خودی] بگذارید که بتوانید هماهنگ کنید و به نیروهایتان تدارکات برسانید.»

فرمانده قرارگاه رمضان (محمدباقر ذوالقدر) نیز به فرماندهان لشکر بدر و تیپ پاسداران تأکید کرد: «ما فقط در حد نان و خرما، غذایان را تأمین می کنیم. نیروهایتان کیسه خواب حتماً ببرند؛ چون روستایی در بین راه نیست که حتی یک دیوار سالم از آن باقی مانده باشد، عراق همه را خراب کرده است. [موشک] سهند هم حتماً ببرند؛ چون وقتی ۶۰۰ نفر داخل بروند، خبرش حتماً می پیچد و دشمن [با هلی کوپتر] سراغشان می آید.»

از سوی دیگر، طی هماهنگی ای که با واحد لجستیک قرارگاه نجف صورت گرفت، قرار شد که موشک و قبضه سهند در اختیار دو یگان مذکور قرار گیرد و هر یگان ۶ موشک سهند با خود ببرد. از سوی دیگر، با توجه به مشخص شدن زمان آغاز عملیات، تأکید گردید که این زمان تمدید نخواهد شد و با توجه به راه طولانی ای که یگان های نامنظم باید پیمایند، قرار شد نیروهای عمل کننده آنها دو شب دیگر به طرف داخل عراق حرکت کنند.^(۱)

ص: ۳۹۴

مشکلات پشتیبانی عملیات در غرب ماووت، در جلسه ای با حضور فرمانده نیروی زمینی سپاه و مسئول لجستیک این نیرو (جمال آبرومند) بررسی شد. از جمله مسائلی که در جلسه قبل از این مطرح شد اینکه در منطقه عملیاتی توپخانه به اندازه کافی داریم و از لحاظ قبضه کمبود توپ نداریم و اگر مشکل مهمات حل شود، مشکل آتش نخواهیم داشت. در این جلسه جمال آبرومند گفت: «مهمات ادوات وضعیت مناسبی ندارد؛ خمپاره ۶۰ و ۸۰ میلی متری کم داریم. روزانه در مجموع ۱۰ هزار خمپاره ۶۰ و ۸۰ تولید می شود. اما مهمات توپخانه و کاتیوشا الان خوب است ولی در کل خرید مهمات کم است.» وی در پاسخ علی شمشخانی درباره چگونگی حل مشکلات لاستیک و استحکامات گفت: «مشکل بودجه را باید حل کنید. الان مسئله بودجه کلاً به طرح "به سوی کربلا" متصل شده است و آقای هاشمی هم هزینه تعمیر ۳۰۰ تانک را از طریق بودجه همین طرح حل کرد.» (۱)

مأموریت هوانیروز ارتش در پشتیبانی از عملیات در منطقه غرب ماووت در جلسه ای با حضور جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه، کارشناس عملیات هوایی نیروی زمینی سپاه (رسول یاحی)، فرمانده قرارگاه صاعقه نیروی هوایی سپاه (برادر پایدار)، فرمانده گروه هوانیروز کرمان (سرهنگ خیراندیش) و افسران عملیاتی هوانیروز بررسی شد. در این جلسه رحیم صفوی مأموریت های هوانیروز ارتش را تخلیه مجروح، ترابری مهمات و تدارکات و اجرای عملیات توسط تیم های آتش اعلام کرد. وی افزود: «تلاش اصلی هوانیروز در این منطقه بارریزی روی ارتفاعات و تخلیه شهید و مجروح است. از خلبانانی استفاده شود که به منطقه کاملاً توجه بشوند و شجاع نیز باشند. فشار کار تا زمانی است که جاده های ما وصل نشده باشد؛ چون بخشی از نیروها که از پشت به دشمن حمله می کنند در روزهای اول احتیاج به مهمات، غذا و تخلیه مجروح دارند. ما می خواهیم روی ارتفاعات گرده رش، قمیش، گوجار، ویولان، گلان و یال گوجار بارریزی کنید و مجروحین را تخلیه نمایید. حداکثر زمانی که نیاز به بارریزی است ۴ روز است یعنی تا زمانی که جاده ها متصل شوند. پیشنهاد ما برای مسیر پرواز از پشت گرده رش، روی ویولان است. البته اگر برای گوجار و قمیش مشکلی به وجود نیاید، بهترین مسیر عبور از رودخانه و دشت باساوا است.»

فرمانده گروه هوانیروز کرمان برای اجرای این مأموریت ها نکاتی را مطرح کرد: «مسئله ای که برای ما مهم است دادن اطلاعات صحیح و توجه خلبانان در هر شب است و دیگر اینکه به اندازه کافی نقشه در اختیار ما قرار گیرد. مسئله دیگر، امنیت محل بارگیری است؛ چون اگر محل بارگیری بمباران باشد، مشکلات ایجاد می کند ولی اگر مسیر کمی هم طولانی تر شود ولی خلبانان با آرامش بیش تری بارگیری کنند بهتر است اینجا که انتخاب شده زیر دید دشمن است و دیده بان می تواند از ارتفاعات گامو ببیند. ... ان شاء الله این بار بیش تر از دفعات قبل مؤثر

یک مرکز نظامی دشمن در ۲۰۰ کیلومتری داخل خاک عراق هدف حمله نیروهای تحت امر قرارگاه رمضان قرار گرفت. شب هنگام گروهی از تکاوران تیپ ۶۵ هجرت با طرح ریزی قبلی، در عمق ۲۰۰ کیلومتری خاک عراق به داخل شهر دیرلوک در استان دهوک نفوذ کردند و مراکز نظامی و حفاظتی دیرلوک، از جمله مرکز گردان ۷ را مورد هجوم قرار دادند. هم زمان با این حمله مرکز استخبارات عراق نیز زیر آتش نیروهای خودی قرار گرفت. در این حمله بیش تر افراد مستقر در مرکز نظامی عراق کشته یا زخمی شدند و مقداری سلاح و مهمات نیز به غنیمت نیروهای خودی درآمد. (۲)

در منطقه ماووت هم نیروهای خودی برای مقابله با حمله دشمن یک گردان نیروی احتیاط به خطوط درگیری اعزام کردند و ضمن اجرای آتش روی مواضع دشمن، به تقویت و تحکیم خطوط خود پرداختند. (۳)

همچنین گروهان ضد زره مستقر در منطقه شلمچه اعلام کرد: دو موشک تاو به سوی تانک های دشمن شلیک شد که یکی از آنها به تانک اصابت کرد ولی موشک دوم به زمین خورد. (۴)

به گزارش سپاه کردستان، عناصر کومه له در جاده انجیران حد فاصل کاگل و سیف بالا در منطقه عمومی مریوان اقدام به مین گذاری کرده و سپس در جاده کمین زدند، لیکن خودرو حامل دوشکای محور مریوان قبل از رسیدن به مین خراب شد. به دنبال آن افراد کومه له که از بالای ارتفاعات نیروهای خودی را زیر نظر داشتند، به سوی این خودرو تیراندازی کردند که بر اثر آن یکی از افراد خودی شهید و یک تن مجروح گردید. دو مین کار گذاشته شده را هم نیروهای خودی خنثی کردند. (۵)

پس از یک روز آرامش در خلیج فارس، امروز بار دیگر دو نفتکش هدف حمله قرار گرفت و آسیب دید. نفتکش پگاسوس (Pagasus) با پرچم لیبیا امروز هنگام بارگیری از جزیره خارک هدف حمله هواپیماهای عراقی قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد. در این حمله که در ساعت ۱۹:۳۰ انجام گرفت، مخزن شماره ۳ نفتکش آسیب دید ولی تلفات جانی نداشت و تنها یکی از کارمندان شرکت نفت مستقر در منطقه بر اثر اصابت گلوله توپ های ضدهوایی مجروح شد. ضمناً آتش سوزی نفتکش پس از ۱۵ دقیقه مهار گردید. این چهارمین حمله عراق به نفتکش های استیجاری شرکت نفت ایران در حوالی جزیره خارک در طول این هفته می باشد. (۶)

هواپیماهای عراق همچنین در منطقه گناوه دو موشک پرتاب کردند که یکی از آنها در روستای "کرده بند" سقوط کرد و عمل نکرد. این موشک که دو متر طول دارد، هیچ گونه

۱- ۵. همان، ص ۵۲ تا ۵۸.

۲- ۶. سند شماره ۰۲۹۴۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه پانزدهم - معاونت اطلاعات، ۲۷/۷/۱۳۶۶.

۳- ۷. سند شماره ۱۵۲۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات نصر ۸ (نادر نوروز شاد)،

۱۹/۷ تا ۲۷/۷/۱۳۶۶، ص ۶۶ و ۶۷.

۴-۸. سند شماره ۱۲۷۹۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی گروهان ضدزره، به فرماندهی قرارگاه کربلا مستقر در شلمچه، ۲۲/۷/۱۳۶۶.

۵-۹. سند شماره ۰۸۸۴۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع) (کردستان) - اطلاعات، ۲۵/۷/۱۳۶۶.

۶-۱۰. سند شماره ۰۸۸۳۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی نیروی دریایی، ۲۳/۷/۱۳۶۶؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

نشریه گزارش های ویژه شماره ۲۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۲۴؛ و - Sreed har Kapil Kaul, Tanker War Aspect of Iraq-

.Iran War (۱۹۸۰-۸۸), New delhi: ABC, Publishing House, ۱۹۸۹.

از سوی دیگر، امروز به یک نفتکش لیبریایی دیگر به نام آتلانتیک پیس (Atlantic Peace) با ظرفیت بیش از ۸۰ هزار تن، در ۲۲ کیلومتری دومی حمله شد و به آن آسیب وارد گردید. (۲) شرکت بیمه لویدز لندن اعلام کرد: «در ساعت ۵۵ دقیقه بامداد یک ناوچه توپدار به نفتکش آتلانتیک پیس حمله کرد که گلوله های توپ چند سوراخ در بدنه کشتی ایجاد کردند.» (۳)

۷۱

حملات عراق به نفتکش های حامل نفت ایران، در مقایسه با نتایج آن بسیار پرهزینه است. به گزارش خبرگزاری رویتر، ارقام بودجه دفاعی نشان دهنده این است که عراق در جنگ هفت ساله خود با ایران روزانه حدود ۴۰ میلیون دلار خرج می کند و این در حالی است که تهران هنوز روزانه از صادرات نفتی خود بیش از ۲۰ میلیون دلار به دست می آورد.

رویتر در ادامه گزارش خود آورده است: «خلبانان عراقی مأموریت های پروازی مؤثری را انجام می دهند که گاهی اوقات ۶۰۰ مایل و تا جنوب ترمینال نفتی لارک واقع در دهانه خلیج فارس پرواز می کنند. این خلبانان ده روز پیش هنگامی که پنج نفتکش را در لارک هدف حمله قرار دادند به بزرگ ترین کشتی شناور دنیا آسیب رساندند اما کارشناسان می گویند که حملات بسیار پرهزینه هستند و بیش تر نفتکش ها فقط طی چند هفته پس از آنکه تعمیر شدند وارد عمل می شوند.

کارشناسان نظامی می گویند که یک موشک اگروسه که هواپیماهای عراقی از آن استفاده می کنند، ۳/۱ میلیون دلار ارزش دارد. شش موشک به سه کشتی - که عراق در شش روز گذشته آنها را هدف حمله قرار داد - آسیب رساندند. یک منبع دیگر می گوید که این حمله دقیقاً بیش از شش میلیون دلار هزینه داشت در حالی که تعمیر کشتی ها معمولاً خیلی کمتر از این هزینه دارد. (۴)

از سوی دیگر، خبرگزاری رویتر درباره تأثیر ناچیز حملات عراق بر صدور نفت ایران نوشته است: «به رغم حملات تقریباً روزانه عراق، ایران طی سه ماه گذشته روزانه بیش از دو میلیون بشکه نفت صادر کرده است. این کشور همچنین ناوگان نفتکش های خود را - که نفت خام را از منطقه درگیری برای ارائه به مشتریان در خارج از منطقه خلیج فارس منتقل می کنند - افزایش داده است. منابع کشتی رانی حدس می زنند که شش نفتکش ایران آسیب دیده اند ولی هنوز ۲۰ نفتکش سرگرم فعالیت هستند. ایران همچنین حدود ۱۲ نفتکش مادر که در نزدیکی لارک و خارک به عنوان ترمینال های شناور فعال هستند، در اختیار دارد.» (۵)

۸۲

وزارت دفاع انگلیس اعلام کرد که مین جمع کن "برکون" دو مین در آب های امارات عربی متحده و در دریای عمان کشف کرده است. این مین جمع کن با استفاده از سونار (دستگاه مین یاب صوتی) و یک زیر دریایی کوچک کنترل از راه دور که به دوربین تلویزیونی مجهز است

ص: ۳۹۷

۱- ۱۱. سند شماره ۱۴۸۳۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: منطقه دوم دریایی سپاه، ۲۵/۷/۱۳۶۶.

۲- ۱۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۹، ۲۳/۷/۱۳۶۶، ص ۲۴، رادیو بی.بی.سی، ۲۲/۷/۱۳۶۶ و مأخذ ۱۰ ردیف سوم.

۳-۱۳. روزنامه رسالت، ۲۳/۷/۱۳۶۶، ص آخر، لندن - شرکت بیمه لویدز

۴-۱۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۹، ۲۳/۷/۱۳۶۶، ص ۴۱ و ۴۲، بحرین - خبرگزاری رویترا، ۲۲/۷/۱۳۶۶.

۵-۱۵. همان، ص ۴۳.

مین ها را در حدود ۱۰۰ متری سطح آب پیدا کرده است. به گفته وزارت دفاع انگلیس این مین ها از نوع تماسی است که پس از رها شدن نتوانسته اند از لنگرهای خود جدا شوند و به جای اینکه زیر سطح آب شناور شوند به عمق آب رفته اند. به گزارش آسوشیتدپرس، خبرنگار خاورمیانه ای بنگاه سخن پراکنی انگلیس که در عرشه این مین جمع کن بوده، گفته است که مین ها علامت های ایران را داشته اند. (۱)

از سوی دیگر، به نوشته هفته نامه جینز دینس مین هایی که به ادعای امریکا کشتی "ایران - اجر" در آب های خلیج فارس رها کرده است، در اصل روسی بوده اند. این هفته نامه به نقل منابع آگاه در واشنگتن افزود: «با این حال، مین ها را به احتمال زیاد کره شمالی به ایران تحویل داده است. تصویر مین روسی مشابهی از نوع ام ۲۱۰ که وزن مواد منفجره آن ۲۰۰ کیلو گرم است، در کتابچه راهنمای نظامی آلمان در زمان جنگ جهانی دوم به چاپ رسیده است.» (۲)

۹۱

درخواست گسترش حوزه حمایتی نیروهای امریکا در خلیج فارس به کشتی های تجاری سایر کشورها را وزارت خارجه امریکا و کاخ سفید رد کردند. فرمانده نیروهای امریکایی مستقر در خلیج فارس درصدد دریافت اجازه لازم است تا نیروهای امریکایی از هر کشتی تجاری ای که هدف حمله قرار گیرد، حمایت کند. (۳) رادیو بی.بی.سی در تحلیلی با اعلام مخالفت برخی مقام ها و نهادهای امریکا با این موضوع گفت: «گزارش های مربوط به امکان تغییراتی در مقررات مأموریت نیروی دریایی امریکا در خلیج فارس، اولین بار در روزنامه واشنگتن پست آمد و در آن گفته شد که دریادار "هارولد برانسن" فرمانده نیروی ویژه امریکا در خلیج فارس به این منظور تقاضای تغییر در مقررات را کرده است تا بتواند برای درخواست های اضطراری که از کشتی های بازرگانی کشورهای مختلف دریافت می کند، به اقدام مقتضی بپردازد اما اکنون کاخ سفید و وزارت خارجه امریکا این موضوع را که ممکن است نیروهای امریکا در خلیج فارس، حیظه عمل خود را در این زمینه گسترش دهند، رد کرده اند.

دولت امریکا در تصمیم گیری برای رد این درخواست، متوجه تأثیری بود که این تغییرات می توانست در کنگره امریکا داشته باشد. تا به حال کنگره امریکا بر دولت فشار می آورده است که نقش امریکا در خلیج فارس بر اساس قانون اختیارات جنگ از حیث مدت محدود و معین باشد. (۴) سناتور "برد" گفته است که با هرگونه توسعه مأموریت نیروهای امریکایی در منطقه مخالف می باشد. وی افزوده است: «با هموار کردن راه برای جنگ با ایران، ما نقش فعالی در نزدیکی بیش تر به یک طرف متخاصم (عراق) پیدا می کنیم.» (۵)

در همین حال اختلاف نظر میان کنگره امریکا و کاخ سفید درباره اسکورت نفتکش های کویتی با افزایش هزینه نیروهای امریکایی در خلیج فارس، ابعاد بیش تری به خود می گیرد. خبرنگار روزنامه اطلاعات در گزارشی از امریکا نوشته است: «کسری ۲۵۰ میلیارد دلاری بودجه

ص: ۳۹۸

۱- ۱۶. همان، ص ۴۳، لندن - آسوشیتدپرس

۲- ۱۷. همان، ص ۴۴، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۷/۱۳۶۶.

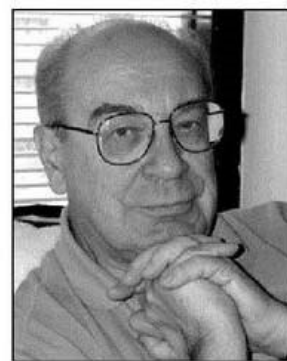
۳- ۱۸. همان، ص ۳۸، رادیو امریکا به نقل از واشنگتن پست، ۲۲/۷/۱۳۶۶.

۴- ۱۹. همان، ص ۴۵ و ۴۶، رادیو بی.بی.سی، ۲۳/۷/۱۳۶۶.

۵- ۲۰. روزنامه اطلاعات، ۲۳/۷/۱۳۶۶، ص ۱۶، روزنامه واشنگتن پست.

امریکا، سران کنگره آمریکا را به بررسی تبعات بسیار سنگین جانی و مالی حضور نیروهای امریکایی در خلیج فارس واداشته است. در هفته گذشته سنا با تصویب لایحه ای از دولت ریگان خواست هزینه ۲۰ میلیون دلاری حضور نیروهای امریکا در خلیج فارس را از تولیدکنندگان و خریداران نفت دریافت کند. بر اساس لایحه مجلس نمایندگان، بابت هر نوبت حرکت کشتی های کوییتی حامل پرچم امریکا، کویت باید ۲۵۰ هزار دلار بپردازد که مجموع آن در سال ۹۵ میلیون دلار خواهد بود. علاوه بر آن قرار است که سنای امریکا در هفته جاری با تصویب لایحه ای از کابینه ریگان بخواهد که تا شصت روز گزارشی از تمامی جوانب عملیات خلیج فارس به کنگره ارائه بدهد. این لایحه را سناتور "برا" و سناتور "والترز" ارائه کرده اند.» (۱)

کویت در واکنش به طرح نمایندگان امریکا، درباره هر اقدام امریکا که تعهدات این کشور را در خلیج فارس نقض نماید، هشدار داد. (۲) سفیر کویت در امریکا گفت: «اگر کنگره امریکا حکومت این کشور را وادار سازد تا به نقش حساس و اساسی خود در حفظ خطوط دریانوردی بین المللی - پیش از یافتن یک راه حل نهایی در جنگ ایران و عراق - پایان دهد، این کشور یک شکست استراتژیک اساسی متحمل خواهد شد.» (۳)

بولی ورنسلف قائم مقام وزیر خارجه شوروی:
امریکا از تجمع در خلیج فارس دو هدف دارد، اول
ایجاد رعب برای جمهوری اسلامی.
دوم افزایش نفوذ در خلیج فارس

۱۰۱

قائم مقام وزارت خارجه شوروی با بررسی اهداف امریکا از تجمع نیرو در خلیج فارس، موفقیت آن را ناچیز شمرد و ادامه جنگ ایران و عراق را به نفع امریکا دانست. "ورنسلف" در ملاقات با سفیر جمهوری اسلامی ایران در مسکو گفت: «امریکایی ها دو هدف را در این مأموریت دنبال می کردند. اولین هدف آنها ایجاد رعب برای جمهوری اسلامی بود که بدون نتیجه مانده است و هدف دیگر آنان افزایش نفوذشان در خلیج فارس بوده است که در این هدف نیز، غیر از فعال کردن پایگاه های سنتی خویش، به موفقیت جدیدی دست نیافته اند.» وی افزود: «در سفر آتی شولتز (وزیر خارجه امریکا) به مسکو، طرح شوروی مبنی بر جایگزین شدن نیروهای سازمان ملل در خلیج فارس، پیگیری خواهد شد و ما بر امریکا در این زمینه فشار خواهیم آورد.» ورنسلف درباره موضع ایران در مقابل امریکا گفت: «ما خویشتن داری ایران را مشاهده کرده و به خوبی ارزیابی می کنیم، اما باید فشار بر امریکا همچنان ادامه یابد.» قائم مقام وزارت خارجه شوروی درباره جنگ ایران و عراق گفت: «دشمن اصلی امریکاست و ادامه درگیری با عراق در مقطع کنونی غیرمنطقی است.» (۴)

۱۱۲

امریکا فشارهای سیاسی تبلیغاتی خود را بر کشورهای دیگر برای قطع هرگونه همکاری با ایران

۱- ۲۱. همان، ص آخر.

۲- ۲۲. مأخذ ۱۳، ص آخر، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳- ۲۳. مأخذ ۲۰، ص آخر، خبرگزاری آلمان غربی، به نقل از خبرگزاری کویت.

۴- ۲۴. معاونت سیاسی ستاد کل سپاه، نشریه "بررسی جنگ"، شماره ۳، ۱۳۶۶/۷/۲۴، ص ۳۴.

تشدید کرده است. دولت امریکا در تلاش است ایران را در تهیه لوازم و تجهیزات مورد نیاز خود از خارج با مشکلات بیش تری مواجه کند و در افکار عمومی جهان برای تحریم ایران زمینه سازی کند. با این هدف، پس از درگیری های اخیر نیروهای ایران و امریکا در خلیج فارس، دولت ریگان در یادداشتی به فروش قایق های ساخت سوئد به ایران اعتراض کرد. دولت سوئد نیز با تشکیل یک گروه تحقیقاتی موضوع را بررسی و اعلام کرد: «نتایج تحقیقات روی قایق های تندرو کارخانه "برگ هامار" نشان می دهد که این قایق ها استفاده نظامی ندارند و در طبقه بندی غیرنظامی قرار می گیرند و دولت سوئد در کار کمپانی سازنده این قایق ها جهت صدور آنها به ایران دخالتی نمی کند.»

"کارل یوهان ابرگ" معاون اقتصادی و بازرگانی خارجی وزارت خارجه سوئد نیز در پاسخ به این سؤال که امروز به وضوح مشخص شده است که قایق های ساخت "برگ هامار" در خلیج فارس مورد استفاده قرار می گیرند و به سلاح مجهز هستند، گفت: «این یک سؤال اصولی است آنچه ما موظف به تبعیت از آن هستیم قانون است و اینکه یک کالا امکان دارد در جنگی مورد استفاده قرار گیرد به هیچ وجه انتقاد از قوانین سوئد را موجه نمی سازد.» وی افزود: «ما در صادرات و معاملات کمپانی برگ هامار با ایران دخالت نمی کنیم.» (۱)

۱۲۱

وزیران کشور شش عضو شورای همکاری خلیج فارس پس از اجلاس دو روزه در کویت درباره مسائل منطقه، امروز با صدور بیانیه ای به کار خود پایان دادند. وزیران شرکت کننده ضمن توافق برای افزایش تماس و همکاری با یکدیگر در کسب ثبات و امنیت منطقه اعلام کردند: «شورای همکاری خلیج فارس [از اقدامات عربستان و کویت برای حفظ امنیت و ثبات خود حمایت کامل نموده و هرگونه اقدام جنایت کارانه علیه عربستان و کویت را محکوم می کند.» (۲)

در همین حال یکی از مقام های عالی رتبه شورای همکاری به نام "سیف العسکری" از گسترش نیروهای خارجی در خلیج فارس و از اینکه شورای همکاری با نظر شوروی مبنی بر خروج نیروهای خارجی از منطقه هم صدا نشده اند انتقاد کرد. خبرنگار لس آنجلس تایمز با تأیید این خبر نوشت: «بله این آقای عسکری مقام عمانی عضو شورای همکاری بوده که اظهار داشته است "تمرکز نیروهای خارجی در خلیج فارس به افزایش تشنجات منجر شده است" و فکر می کنم که شما باید در نظر داشته باشید که عمان موضع بسیار بی طرفانه ای را در مورد جنگ در پیش گرفته است و با این اقدام، همکاران خود در شورای همکاری را متعجب نموده و قدرت های غربی همچون ایالات متحده و بریتانیا را دست پاچه کرده است. آنها از کمک های حاکم عمان به ایران نگران شده اند و با توجه به افزایش نگرانی ها در شورای همکاری خلیج فارس [فکر نمی کنیم که چنین اظهاراتی بعید بوده باشد. تصور می کنم که شما باید به بیانیه ای بنگرید که بعد از اجلاس وزیران شورای همکاری به منظور جانبداری از عربستان سعودی صادر گردید و در واقع حمایتی بلاشرط بوده و به وضوح از اقدامات جنایت کارانه ایران

ص: ۴۰۰

۱- ۲۵. مأخذ ۱۴، ص ۴۸، استکهلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از روزنامه سوئدی داگتر نیهر، ۲۲/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۶. مأخذ ۲۰، ص آخر، کویت - آسوشیند پرس.

نماینده عراق در سازمان ملل امروز نامه ای به شرح زیر برای دبیر کل این سازمان ارسال کرد:

«احتراماً به اطلاع می رسانم که در تاریخ ۱۱ اکتبر ۱۹۸۷ آژانس فرانس پرس عبارتی از نطق رئیس جمهوری ایران، [آیت الله] خامنه ای را که از رادیو تهران در جشن فارغ التحصیلی خلبانان جدید ایران ایراد شده بود، گزارش نمود که حاوی نکات ذیل است:

"ایران اهداف خود را تغییر نداده است و آنچه که همیشه گفته است حفظ کرده است، بدین معنی که مادامی که رژیم صدام حسین بر سر قدرت است هیچ صلح واقعی و پایدار در منطقه نمی تواند وجود داشته باشد. ایران با روح اخوت و دوستی با رژیمی که جایگزین رژیم فعلی شود، همزیستی خواهد داشت."

عصمت کتانی - نمایندگی عراق.»(۲)

سازمان کشورهای عرب صادر کننده نفت "آ - اوپک" از کشورهای عضو سازمان و کشورهای صنعتی خواست که در مقابل تهدیدات ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز مشترکاً عمل کنند. این سازمان در بولتن ماهانه خود نوشت: «خطر ایران برای تنگه هرمز دیگر تنها یک امکان نیست بلکه واقعییتی ملموس است که مستلزم اقدامات جدی برای تضمین ادامه جریان نفت خلیج به بازارهای جهان است. اقدامات باید شامل تلاش های مصمم جهانی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق از جمله مجازات های بین المللی علیه طرفی که صلح را رد کند، باشد.»(۳)

فرانسه واردات نفت از ایران را ۹۰ درصد کاهش داده است. دولت فرانسه یک ماه پس از قطع روابط دیپلماتیک خود با ایران در ماه ژوئیه گذشته [ر.ک. به ۳۰/۴/۱۳۶۶ - کتاب ۵۰] از شرکت های فرانسه خواست خرید نفت از ایران را متوقف کنند. رادیو امریکا با اعلام این مطلب افزود: «آمار و ارقام ماه اوت (مرداد ماه) گذشته نشان می دهد که در میان کشورهای صادرکننده نفت به فرانسه، ایران در رده دهم قرار گرفته حال آنکه در ماه ژوئیه (تیرماه) گذشته ایران در رده اول قرار داشت.»(۴)

به دنبال تخطی برخی از اعضای سازمان کشورهای تولید کننده نفت (اوپک) از میزان سهمیه تعیین شده، هشتاد و یکمین کنفرانس اوپک تصمیم گرفت هیئتی را برای دیدار از کشورهای عضو اعزام نماید که این سفر در هفته های اخیر انجام شد. سازمان اوپک امروز هم با صدور بیانیه ای مطبوعاتی اعلام کرد: «در هشتاد و یکمین اجلاس کنفرانس اوپک که در ژوئن ۱۹۸۷ (خرداد ۱۳۶۶) تشکیل شد کمیته ای مرکب از سه وزیر به سرپرستی وزیر نفت نیجریه و سران هیئت نمایندگی اندونزی و ونزوئلا- به نمایندگی کنفرانس از کشورهای عضو دیدار کردند

۲- ۲۸. سند شماره S/۱۹۲۰۸ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۴ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۳- ۲۹. مأخذ ۱۴، ص ۲۳، کویت - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۲/۷/۱۳۶۶.

۴- ۳۰. مأخذ ۱۴، ص ۴۹، رادیو امریکا، ۲۲/۷/۱۳۶۶.

تا این کشورها را به پیروی از تصمیمات کنفرانس در مورد کاهش سطح تولیدات متقاعد سازند. کمیته همچنین تصمیم گرفت دیدارهایی را از تمامی کشورهای عضو داشته باشد که از ۵ تا ۱۲ اکتبر ۱۹۸۷ در مرحله اول سفر خود با سران برخی از کشورهای عضو دیدار کرد.

کمیته بسیار خوشنود بود که توانسته است با مقام های عالی رتبه سیاسی این کشورها بحث های سودمندی داشته باشد که در آن از اوپک حمایت کردند و همبستگی میان اعضا به وضوح آشکار شد. این همبستگی تنها ابزار تقویت اهداف سازمان - که دست یابی به ثبات بازار نفت است - می باشد که هم منافع کشورهای عضو اوپک و هم سایر تولیدکنندگان انرژی در جهان را در بر می گیرد. (۱)

۱۶۱

شرایط آزادی سه مهندس ایتالیایی که در گروگان اتحادیه میهنی کردستان عراق هستند، اعلام شد. سخنگوی این اتحادیه گفت: «چنانچه دولت ایتالیا حاضر به مذاکره با مقام های کرد عراقی شود، دستگیرشدگان آزاد خواهند شد.» وی افزود که این سازمان در ازای آزادی گروگان ها همچنین خواهان دریافت دو هزار ماسک ضد گاز برای دفاع از اهالی غیرنظامی در برابر حملات شیمیایی عراق است. سخنگوی اتحادیه میهنی کردستان عراق یادآور شد که سازمان متبوعش وابسته به تهران نیست و تأکید کرد حضور نظامی ایتالیا در خلیج فارس عملاً عامل تقویت عراق است و تقویت عراق به معنای افزایش فشار به مقاومت کردها می باشد. (۲)

از سوی دیگر، به گزارش یونایتدپرس در پی رپوده شدن ۳ مهندس ایتالیایی به دست مبارزین کرد عراقی، کنگره ایتالیا سیاست دولت این کشور را در خلیج فارس مورد بررسی قرارداد. دست چپی های مستقل کنگره ایتالیا که رهبری آنها را "ماریا کامپانا" بر عهده دارد، خواهان بازگشت فوری ۳ مین یاب و ۳ ناوگان و ۲ کشتی کمکی ایتالیا از خلیج فارس شده اند. از طرفی دولت ایتالیا دیروز مقام های رژیم عراق را برای کمک به کسب آزادی سه ایتالیایی که چریک های کرد آنها را در عراق به اسارت گرفته اند تحت فشار قرارداد. (۳)

مطبوعات ایتالیا مدعی اند که گروگان گیری اتباع ایتالیا به سفارش ایران صورت گرفته است. "کوریره دلا سرا" پرتیراثرترین روزنامه ایتالیا در صفحه اول خود با اشاره به قراردادهای اقتصادی عراق و ایتالیا نوشت: «به احتمال قوی کردها در یک معامله تهاوتی، به جای جهاد اسلامی وارد عمل شده و به اقدامی دست زده اند که به طور هم زمان منافع تهران و مخالفان کرد را تأمین می کند. منافع کردها قطع کمک های ایتالیا به عراق است و تهران خروج ناوگان این کشور را از خلیج فارس منفعت خود می داند.» (۴)

۱۷۲

به گزارش سپاه پانزدهم رمضان، حزب دمکرات کردستان و حزب کومه له هر کدام نیرویی به استعداد ۲۰۰ تن به منطقه بیاره و هانی گرمله آورده اند. حزب کومه له در روستای بیاره در

ص: ۴۰۲

۱- ۳۱. Opec, Preas Release. No. ۷۱۸۷ Vienna, ۱۱ oct ۱۹۸۷.

۲- ۳۲. مأخذ ۱۳، ص آخر.

۳- ۳۳. مأخذ ۲۰، ص آخر، یونایتدپرس.

۴- ۳۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۸، ۲۲/۷/۱۳۶۶، ص ۴۵، رم خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۷/۱۳۶۶.

مدرسه ای سه طبقه و حزب دمکرات در روستاهای بیاره و هانی گرمله مستقر شده اند. به گفته مردم بیاره، در ۲۸/۶/۱۳۶۶ گروهی از کومه له که قصد داشتند از منطقه هانی گرمله به ایران بیایند با دمکرات ها درگیر شدند و دمکرات ها چند روز افراد کومه له را بازداشت کردند که با واسطه گری سران گروه رزگاری آزاد شدند. در آن زمان حزب کومه له در یک پیام رادیویی اعلام کرد که انتقام این برخورد حزب دمکرات را خواهد گرفت. لذا تمرکز نیروی این دو حزب در این منطقه احتمالاً به همین دلیل است. در ادامه گزارش آمده است که رژیم عراق به مردم بیاره از ۲۴/۷/۱۳۶۶ تا ۳۰/۷/۱۳۶۶ مهلت داده است که روستا را تخلیه کنند. (۱)

از سوی دیگر، در پی دستگیری و اعتراف یکی از افراد کومه له، تعداد ۳۰ قبضه تفنگ ژ - ۳ از منزل فردی به نام صدیق مرادی (از هواداران کومه له) در روستای ویسر از توابع سنندج کشف و ضبط گردید. این سلاح ها متعلق به پایگاه توریور است که چندی پیش سقوط کرده بود. (۲)

۱۸۱

آرامش مناطق شرقی کشور ایران گاه گاهی با انفجار بمب یا شلیک گلوله به سوی پاسگاه های مرزی - که به دست نیروهای دولتی افغانستان، اشرار مسلح و یا منافقین انجام می گیرد - به هم می خورد. در روزهای اخیر یک سلسله انفجارات در زابل به وقوع پیوست که آخرین آن در ساعت ۲۰:۴۵ امروز باعث خاموشی سراسری برق این شهرستان شد و عده ای را مجروح کرد. (۳) بر اثر این انفجارات امنیت منطقه مورد تهدید قرار گرفته و مردم در حالت ترس و نگرانی به سر می برند. در مدتی کمتر از ۲ ماه بیش از ۱۰ انفجار در اطراف سد سیستان که باعث خسارات سنگینی بر این سد شد و نیز در سینما رسالت، داروخانه سیستان، دفتر جمعیت اسلامی افغانستان واقع در شهر زابل و جاده های شهرکی و پودینه و مناطقی از بخش میانگنگی این شهرستان خرابکاری صورت گرفت و چندین نفر جان خود را از دست دادند و عده بسیاری نیز زخمی شدند.

علاوه بر این، تاکنون ۹ بمب و یا مین در منطقه زابل کشف شده است. عوامل ناشناس بمب گذاری در مدارس را شروع کرده اند که در چند مدرسه کشف و خنثی شده است. به گفته فرماندار شهرستان زابل، رژیم حاکم بر افغانستان برای ایجاد رعب و وحشت در مردم مرزنشین و نیز تحکیم بخشیدن به عقبه خود و با هدف فشار به دولت و مسئولان جمهوری اسلامی ایران برای خودداری از کمک به انقلابیون مسلمان افغانی، اقدام به بمب گذاری در منطقه می کند تا مردم مسلمان افغانستان را به پذیرش طرح آشتی ملی "نجیب الله" رئیس دولت حاکم بر آن کشور مجبور کند. (۴)

ص: ۴۰۳

۱- ۳۵. سند شماره ۰۲۹۴۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۲۸/۷/۱۳۶۶.

۲- ۳۶. سند شماره ۰۴۶۳۳۴ دفتر نمایندگی امام در سپاه یازدهم امام حسن عسگری (ع)، ۵/۸/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۴۶۲۱۴: فرماندهی قرارگاه حمزه، ۱۸/۸/۱۳۶۶.

۳- ۳۷. سند شماره ۰۸۸۴۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه ثامن الائمه (ع) - اطلاعات، ۲۵/۷/۱۳۶۶.

۴- ۳۸. سند شماره ۲۲۷۱۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات سپاه پاسداران، نشریه "گزارش روزانه"، شماره ۲۶۵، ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص ۱.

تلاش مسئولان نیروی زمینی سپاه، قرارگاه نجف، قرارگاه رمضان و یگان‌های تحت امر جهت آمادگی برای اجرای عملیات در غرب منطقه ماووت ادامه دارد. جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه (رحیم صفوی) از صبح امروز با حضور فرمانده قرارگاه نجف، طی جلسه‌های جداگانه با یگان‌های این قرارگاه به بررسی میزان آمادگی آنها پرداخت. نخست طرح مانور لشکر ۳۲ انصارالحسین (ع) و نتایج آخرین شناسایی‌ها و وضعیت نیروها بررسی شد. فرمانده لشکر ۳۲ (علی شادمانی) طرح مانور ۵ گروهان نیرویی را که در اختیار دارد توضیح داد و ضمن بیان اینکه روحیه بچه‌ها برای اجرای این مانور خیلی خوب است، اضافه کرد که از لحاظ نیروی بسیجی، هم اکنون در بدترین وضعیت دوران جنگ هستیم. وی وسیله تدارک نیروها را ۲۰ رأس قاطری که در اختیار آنها قرار گرفته ذکر کرد و افزود با توجه به شناسایی‌های انجام شده، بچه‌ها تسلط کامل بر منطقه مأموریت خود دارند. در پایان این جلسه رحیم صفوی تأکید کرد که نیروی احتیاط در نظر بگیرید چون دو روز باید اینجا بچنگید. لیکن علی شادمانی گفت که ما فقط گرفتن اهداف را تضمین می‌کنیم ولی برای بقیه کارها باید روی آنچه در دستمان می‌ماند حساب کنیم. (۱)

جلسه دوم با حضور فرمانده تیپ ۱۲ قائم (عج) (مهدی مهدوی نژاد) و مسئولان این تیپ برگزار شد. فرمانده تیپ ۱۲ قائم (عج) گفت که با یک گردان اجرای عملیات می‌کند و یک گردان احتیاط نیز در اختیار دارد. از جمله مشکلات این تیپ مشکل کمبود امکانات برای استقرار در منطقه، کمبود استحکامات و نداشتن مقر مناسب ذکر شد. مهدوی نژاد سپس درباره راه کارهای شناسایی شده و مشکلات آن توضیح داد و مسئول اطلاعات تیپ نیز گفت که نیروها در مسیر خود دو جا باید از آب عبور کنند، یک جا از عرض ۳ متر که تا زانو عمق دارد و کف آن لغزنده است و جای دیگر ۶ متر عرض دارد و عمیق تر است. وی افزود از هر دو راه کار ماقاطر نمی‌رود و برای پشتیبانی و تدارکات مشکل داریم. وی همچنین گفت با توجه به محدودیت زمان و سه محور برای شناسایی، پای بچه‌های شناسایی تاول زده و چند کیلو لاغر شده‌اند.

در ادامه جلسه، قائم مقام فرمانده نیروی زمینی سپاه مشخصات راه کار مناسب را چنین

ص: ۴۰۵

۱-۱. سند شماره ۱۵۲۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات نصر ۸ (نادر نوروز شاد)، ۱۹/۷ تا ۲۱/۷/۱۳۶۶، ص ۴۷ تا ۵۰.

برشمرد: باید برای نیرو آسان باشد؛ دشمن را غافل گیر کند؛ در صورت لو رفتن، زیر دید و تیر دشمن نباشد. رحیم صفوی در پایان خطاب به مسئول پشتیبانی نیروی زمینی سپاه (جمال آبرومند) گفت که این یگان دیر آمده، کارش خوب بوده و هدفش مهم است؛ پلیت، گونی، تراورس، بیل و کلنگ و لاستیک خودرو در اختیار این تیپ قرار دهید. (۱)

جلسه بعد با حضور فرمانده و مسئولان لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) و فرماندهان گردان های عمل کننده این لشکر برگزار و طرح مانور این لشکر و نتایج شناسایی های آن بررسی شد.

پس از جلسات مذکور جلسه ای با حضور قائم مقام فرمانده نیروی زمینی سپاه، فرمانده قرارگاه نجف و فرماندهان لشکرهای ۵۷، ۳۲، ۱۰۵ و ۱۵۵ سپاه و همچنین مسئول لجستیک نیروی زمینی تشکیل شد که در این جلسه به بررسی مشکلات و کمبود امکانات از جمله خودرو، لاستیک خودرو، دستگاه های مهندسی و دیگر کمبودهای ضروری یگان های عمل کننده پرداخته شد و مقرر گردید واحد لجستیک در حد امکانات موجود، بخشی از نیازهای این یگان ها را تأمین کند. رحیم صفوی تأکید کرد که هر چه خودرو در انبار هست همه در اختیار یگان ها قرار گیرد. (۲)

رحیم صفوی در این جلسه نکاتی را درباره عملیات به فرماندهان یادآور شد: ۱- ایام اربعین است نیروها به این موضوع توجه کنند. ۲- توجیه برادران به عملیات در غرب و مشکل کمبود نیرو. ۳- یادآوری اهداف سیاسی و نظامی عملیات در این منطقه. ۴- کراهت رژیم عراق از جنگیدن در این منطقه. ۵- مشکل بودن جنگ در کوهستان و ضرورت دقت در طراحی، حرکت، ارتباطات، هماهنگی و شناسایی. ۶- توجه به اینکه این اولین عملیاتی است که دو یگان نامنظم (بدر و پاسداران) با یگان های منظم الحاق می کنند و اگر الحاق صورت نگیرد، همه محاصره می شوند. ۷- زمین عوارض قابل پدافند دارد، از زمین خوب استفاده شود. ۸- کنترل سلاح ها و تجهیزات نیروها، سلاح ها خراب نباشد، سبک بار باشند، فشنگ کم ببرند، و کم بزنند، بیهوده شلیک نشود. نیروها حتماً بادگیر داشته باشند. آر.پی. جی ها امتحان شود. ۹- در مسیر حرکت سکوت رعایت شود. ۱۰- طول خط پدافندی به حداقل برسد. (۳)

در جلسه ای دیگر، فرماندهان گروه هوانیروز کرمان که روز گذشته مأموریت آنها در عملیات غرب ماووت ابلاغ شده بود، امروز با حضور در قرارگاه نجف به طور مشروح با منطقه عملیاتی، نقاط مأموریت و مأموریت های مختلف هوانیروز در این منطقه آشنا شدند و چگونگی اجرای مأموریت خود و نوع هلی کوپترهای مناسب برای اجرای آن را بررسی کردند. رحیم صفوی در این جلسه تأکید کرد که ما در این منطقه ۴ روز تدارک رسانی و تخلیه مجروح می خواهیم از جمله روزانه ۸ تا ۱۰ تن آذوقه و مهمات باید به یگان ها رسانده شود. (۴)

۲۱

با توجه به ابلاغ زمان عملیات (۲۷/۷/۱۳۶۶) و لزوم انتقال نیروهای یگان های قرارگاه رمضان (لشکر بدر و تیپ پاسداران) که قرار است برای عملیات به داخل عراق رفته و از پشت به دشمن

ص: ۴۰۶

۱- ۲. همان ص ۵۴ تا ۵۹.

۲- ۳. همان، ص ۶۳ و ۶۴.

۳- ۴. همان، ص ۵۹ تا ۶۱.

بزنند و برای همین باید مسیری طولانی را پیاده روی کنند، لذا این دو یگان و قرارگاه رمضان در تلاش هستند که نیرو و امکانات خود را امشب حرکت دهند، اما در این میان مشکل کمبود قاطر که برای انتقال آذوقه و مهمات ضروری است، بروز می کند. هر چند قبلاً در این زمینه پیش بینی شده بود و ۷۴ قاطر به این منظور آماده شده بود، لیکن با توجه به افزایش تعداد نیروهای عمل کننده، سه روز قبل ۳۰ قاطر برای انتقال کیسه خواب و آذوقه به داخل عراق فرستاده شد و ۳۰ قاطر نیز از سقر به پیرانشهر فرستاده شده است. با توجه به افزایش نیاز، تلاش زیادی برای تهیه قاطر از نقاط مختلف صورت گرفت ولی تا شب هنگام نتیجه ای حاصل نشد. علاوه بر این، برای راهنمایی و انتقال نیرو و امکانات، نیاز به تعداد ۸۰ نیرو از افراد اتحادیه میهنی بود، ولی اتحادیه فقط ۲۰ تن برای این کار در نظر گرفته بود. به هر صورت، با توجه به کمبودهای مذکور و همچنین آماده نشدن نیروها و بارگیری قاطرهای موجود با تأخیر، انتقال نیروها و امکانات تا شب هنگام مسیر نشد. (۱)

۳۱

هفته تن از فرماندهان و مسئولان ارشد سپاه حدود ۲۰ روز قبل از سردشت وارد خاک عراق شدند و طی ۲۰ روز نقاط استراتژیک استان سلیمانیه عراق را شناسایی کردند. چند تن از این برادران امروز در جلسه ای با حضور فرمانده نیروی زمینی سپاه، بخشی از نتایج شناسایی های خود را ارائه کردند. (۲) گوشه ای از مباحث این جلسه در ضمیمه روزشمار امروز درج شده است. (ضمیمه دارد).

۴۲

عناصر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) با حمله به ارتفاعات لری در محور پنجوین، ۱۸ تن از نیروهای ارتش را اسیر کردند. افراد این سازمان با اطلاعات کسب شده از شناسایی های مکرر قبلی و حمایت آتش توپخانه ارتش عراق به مقر گردان نیروهای ارتش حمله نمودند. در این حمله از نیروهای خودی ۱۹ تن شهید و ۳۵ تن مجروح شدند. نیروهای مهاجم پس از نیم ساعت درگیری به عقب گردان قائم گیلان نفوذ کردند و با نصب عکس و پرچم و دادن شعار، دو خودرو تویوتا را به غنیمت گرفتند و تعداد ۱۵ تا ۲۰ تن از کشته ها و زخمی های خود را در داخل آنها قرار دادند. مهاجمان به هنگام بازگشت با آتش سنگین نیروهای خودی مواجه گردیدند که تعدادی از آنها کشته شدند و دو خودرو مذکور همراه با اجساد منافقین در منطقه باقی ماند. (۳)

فرمانده سپاه دوم عراق در جمع نیروهای خود با اشاره به تحرکات اخیر منافقین گفت: «در برابر این همه پیروزی ها و موفقیت ها شگفت زده و با تعجب به آنها خیره شدیم.» (۴)

۵۳

واحد اطلاعات سپاه پانزدهم رمضان گزارش داد: «شخصی به نام "مصطفی گوچ" از افراد استخبارات عراق، با ۵۰ مزدور برای ناامن کردن منطقه شیخان و ایجاد اخلال در امر جاده سازی، به منطقه آمده اند. در منطقه مذکور و اطراف جاده چند گلوله توپ و خمپاره

ص: ۴۰۷

۱- ۶. سند شماره ۱۵۳۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان در عملیات نصر ۸ (مسعود سرمدی)، ۲۳/۷ تا ۲۳/۸، ص ۱ تا ۷.

۲- ۷. سند شماره ۱۵۱۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، ص ۶۱.

۳-۸. سند شماره ۰۲۹۴۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، ۲۸/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۴۶۳۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر نمایندگی حضرت امام در سپاه ۱۱ امام حسن عسکری (ع)، ۵/۸/۱۳۶۶.

۴-۹. سند شماره ۰۲۹۴۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی تیپ ۴۴۳ پیاده عراق، به گردان های ۱ و ۲ و ۳ تحت امر (سند به دست آمده از فرارگاه تاکتیکی گردان ۱ از تیپ ۱ عراق، ۲۳/۷/۱۳۶۶).

شلیک شده است. ضمناً با توجه به سابقه این افراد و اخبار رسیده، احتمالاً این گروه هماهنگی لازم با دشمن جهت شناسایی و بمباران منطقه و جاده را دارند و عمده مأموریت اینها تخریب جاده ها و اخلال در امر جاده سازی است.»^(۱)

همچنین به گزارش قرارگاه حمزه در منطقه بانه نیز رزمندگان

اسلام در اطراف روستای برده رش با مزدوران حزب دمکرات درگیر شدند که عناصر ضدانقلاب با تحمل یک کشته فرار کردند.^(۲)

۶۱

فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان طی نامه ای به فرماندهی نیروی زمینی سپاه پاسداران، با اشاره به همکاری مردم سلیمانیه عراق با نیروهای مبارز، خواستار افزودن نام این شهر به لیست شهرهای امن عراق شد. در این نامه آمده است: «با توجه به همکاری بسیار خوب مردم سلیمانیه و حرکت مردم شمال عراق علیه صدام، برای جلب توجه مردم کرد سلیمانیه و ختنی کردن تبلیغات دشمن در مورد مخالفت ما با کردها، پیشنهاد می شود که ایران رسماً اعلام کند با توجه به اینکه دولت ایران شهر سلیمانیه را جزء شهرهای امن قرارداده، از هر گونه تعرض به آن خودداری خواهد کرد.»^(۳)

۷۲

در پی حمله نیمه شب ۱۶/۷/۱۳۶۶ نیروهای امریکایی به چند قایق گشتی سپاه پاسداران و شهید و مجروح کردن چند تن از سرنشینان قایق ها و انهدام قایق ها در خلیج فارس و نیز حمله هلی کوپترهای امریکایی به کشتی ایران - اجر در تاریخ ۳۰/۶/۱۳۶۶، و همچنین ادامه شرارت های نیروی دریایی امریکا و افزایش قوای نظامی کشورهای غربی در خلیج فارس و تهدید روزافزون جزایر و سواحل ایران در خلیج فارس، ضرورت طرح ریزی و اجرای اقدامات تأمینی برای حفاظت از جزایر و سواحل جمهوری اسلامی ایران و دیگر منافع کشور در خلیج فارس بیش از پیش نمایان شده است. سپاه پاسداران علاوه بر اقدامات قبلی در این زمینه، از امروز تلاش های دیگری را شروع کرد. به همین منظور فرمانده کل سپاه امروز دو نامه برای فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) ارسال کرد.

در نامه اول آمده است: «فرماندهی محترم قرارگاه خاتم الانبیا(ص) - سلام علیکم - به منظور وحدت فرماندهی در مقابله با شرارت های امریکای جنایت کار و اقمارش در منطقه خلیج فارس و همچنین ایجاد کنترل عملیاتی مناسب و هدایت منطقی عملیات های آفندی و پدافندی در این منطقه، ضرورت دارد مسئولیت کنترل و بهره برداری عملیاتی جزیره تنب بزرگ به نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی واگذار گردد.»^(۴)

نامه دوم محسن رضایی چنین است: «فرمانده محترم قرارگاه خاتم الانبیا(ص) - سلام علیکم - پیرو هماهنگی شفاهی قبلی و به منظور قرار گرفتن در جریان آخرین وضعیت عملیاتی خلیج فارس و همچنین کنترل عملیاتی و هدایت منطقی عملیات یگان های نیروی دریایی سپاه در

ص: ۴۰۸

۱ - ۱۰. سند شماره ۰۲۹۴۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۲۳/۷/۱۳۶۶.

۲ - ۱۱. سند شماره ۰۴۶۲۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۱۸/۸/۱۳۶۶.

۳-۱۲. سند شماره ۰۸۸۳۷۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه،
۲۳/۷/۱۳۶۶.

۴-۱۳. سند شماره ۰۹۱۴۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه پاسداران به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)،
۲۳/۷/۱۳۶۶.

منطقه، بهره برداری از امکانات ارتش جمهوری اسلامی در موارد زیر ضروری است: ۱- حضور نمایندگان سپاه پاسداران در سایت های مستقر در ایستگاه های نوروژ، فروزان و جزیره فارسی و بهره برداری از آنها. ۲- حضور نمایندگان سپاه پاسداران در مراکز فرماندهی نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی در بوشهر، بندرعباس، تهران و بهره برداری از آنها. بدین منظور سپاه پاسداران آمادگی استقرار نمایندگی در مراکز قید شده را دارا بوده و هماهنگی و همکاری ارتش جمهوری اسلامی را نیاز دارد.»(۱)

همچنین رئیس ستاد کل سپاه پاسداران امروز با ارسال سه نامه، دستورهای فرمانده کل سپاه را برای آمادگی مقابله با دشمن در خلیج فارس به فرمانده نیروی دریایی سپاه ابلاغ کرد. در ابلاغ اول آمده است: «فرماندهی محترم نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی - سلام علیکم - حسب الامر فرماندهی کل سپاه به منظور مقابله با شرارت های امریکای جنایت کار در آب های خلیج فارس و سواحل دریای عمان، موارد زیر جهت اجرا ابلاغ می گردد: ۱- تهیه طرح مقابله با ناوهای امریکایی در محدوده جزیره سری تا جاسک. ۲- تشکیل پایگاه های عملیاتی قوی در جزایر هنگام، سربیک، ابوموسی و تنب بزرگ و آماده باش به صورت مستمر جهت اجرای عملیات بنا به دستور. ۳- نصب رادار قوی در جزایر لارک، هنگام، تنب بزرگ، سربیک و ابوموسی به منظور کنترل منطقه. ۴- احداث و نصب تعداد ۱۰۰ بویه [چراغ دریایی] در آب های بین المللی ...»(۲)

در نامه دوم آمده است: «حسب الامر فرماندهی کل سپاه موارد زیر جهت اجرا ابلاغ می گردد: ۱- مطالعه و بررسی طرح گسترش سازمان دهی نیروی دریایی در منطقه خلیج فارس و دریای عمان از سه منطقه به پنج منطقه. ۲- بررسی نحوه پشتیبانی اصفهان و کرمان از نیروی دریایی و ارائه پیشنهاد.»(۳)

ابلاغ سوم رئیس ستاد کل سپاه پاسداران (محمد فروزنده) چنین است: «حسب الامر فرماندهی کل سپاه، به منظور پاسخ گویی به شرارت های امریکای جنایت کار در خلیج فارس، حداکثر تا ۲۵ مهرماه ۱۳۶۶، منطقه یکم تیم های هجوم جهت حمله به ناوهای امریکایی مستقر در خلیج فارس را سازمان دهی، آموزش و تجهیز نموده، ضمن تهیه طرح های عملیاتی آماده باش به دستور عمل نماید.»(۴)

۸۱

امروز سه حوزه تأسیسات نفتی در مناطق آغاچاری، گچساران و بهرگان و چند شهر هدف حمله هوایی دشمن قرار گرفت.

در آغاچاری واحد بهره برداری شماره ۲ و کارخانه تولید گاز مایع یا ان.جی.ال ۲۰۰ که در مجاورت هم قرار دارند، در ساعت ۱۲:۵۵ بمباران شدند. در جریان این حمله تأسیسات برق، نمک زدایی یونیت ۲ - که جدیداً نوسازی شده و آماده بهره برداری بود - هدف اصابت

ص: ۴۰۹

۱- ۱۴. سند شماره ۰۹۱۴۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه پاسداران، به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۳/۷/۱۳۶۶.

۲- ۱۵. سند شماره ۰۹۱۴۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رئیس ستاد کل سپاه پاسداران، به فرماندهی نیروی دریایی سپاه، ۲۳/۷/۱۳۶۶.

۳- ۱۶. سند شماره ۰۹۱۴۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رئیس ستاد کل سپاه پاسداران، به فرماندهی نیروی دریایی سپاه، ۲۳/۷/۱۳۶۶.

۴-۱۷. سند شماره ۰۹۱۴۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رئیس ستاد کل سپاه پاسداران، به فرماندهی نیروی دریایی سپاه
۲۳/۷/۱۳۶۶؛ و سند شماره ۱۵۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی)،
۱۱/۸/۱۳۶۶ تا ۹/۹/۱۳۶۶، ص ۷۸.

بمب های خوشه ای قرار گرفت و به مدت دو ساعت در آتش سوخت. (۱) در این حمله که دو هواپیمای میراث شرکت داشتند، به واحد بهره برداری شماره ۲ حدود ۴۰ تا ۷۰ درصد خسارت وارد شد. (۲)

در ساعت ۱۲:۵۵ نیز شش هواپیمای عراقی به منطقه نفتی گوره گچساران حمله کردند. در جریان این حمله که هواپیماهای دشمن با آتش پرحجم پدافند ضد هوایی منطقه مواجه شده بودند، بمب های خود را در اطراف تأسیسات فرو ریختند و تنها دو راکت به گوره پرتاب شد که هیچ کدام عمل نکرد و خسارت جزئی وارد گردید. (۳) در این حمله یک هواپیمای دشمن هدف آتش پدافند هوایی مستقر در منطقه قرار گرفت و سرنگون شد. (۴)

در خلیج فارس، اسکله شناور منطقه نفتی بهرگان موسوم به "اس.پی.ام." ساعت ۱۴ امروز هدف حمله هواپیماهای عراق قرار گرفت. این اسکله یکی از فعال ترین اسکله های شناور ایران در خلیج فارس است که تاکنون چندین بار هدف حمله هواپیماهای عراقی قرار گرفته است. خبرگزاری جمهوری اسلامی با اعلام این خبر، درباره اهمیت اسکله های شناور در تأمین نفت مورد نیاز داخل و صدور آن نوشت: «این اسکله های شناور که به دنبال حملات عراق به مناطق نفتی دریایی ایران کاربرد وسیع یافته اند، قادرند در کوتاه ترین زمان ممکن نفت خام و دیگر فرآورده های نفتی را از دریا به بندر یا بالعکس انتقال دهند. از اسکله های شناور موجود در بهرگان جهت انتقال واردات فرآورده های نفتی به داخل از طریق خط لوله ماهشهر استفاده می شود. این اسکله های شناور نقش حساسی در تأمین مواد سوختی داخل کشور دارند. شبیه این اسکله ها چند دستگاه در بندر گناوه کار گذاشته شده است که از آنها برای صدور نفت استفاده می شود. اسکله های شناور به لحاظ حجم بسیار کوچک و مخفی بودن لوله های مرتبط به آن، کم تر در معرض دید قرار می گیرند و آسیب پذیری کم تری دارند ولی این دستگاه ها علی رغم کوچکی حتی قادرند تا یک میلیون بشکه در روز نفت را انتقال دهند.» (۵)

هواپیماهای عراقی همچنین یک نفتکش از کار افتاده را در ترمینال نفتی جزیره خارک ایران هدف قرار دادند. خبرگزاری رویتر به نقل از یک منبع که با ترمینال های ایران سر و کار دارد، گزارش داد: «نفتکش هایی که در حملات قبلی عراق آسیب دیده اند به عنوان هدف های ساختگی در خارک باقی گذاشته شده اند. این منبع به نقل از یک ناخدایی که خارک را ترک کرده بود، گفت: «هواپیماهای عراقی حداقل یک موشک به هدف مزبور زدند. عراق روز پنجشنبه اعلام کرد: که طی حمله ای در ساعت ۱۵:۳۰ به وقت گرینویچ، دو کشتی را در نزدیکی ساحل ایران زده است.» (۶)

هواپیماهای عراقی علاوه بر حمله به تأسیسات نفتی، بعد از ظهر امروز به حریم هوایی شهرهای اصفهان، مریوان و سردشت تجاوز کردند که پس از مواجه شدن با آتش پرحجم پدافند هوایی فرار کردند. (۷)

ص: ۴۱۰

۱- ۱۸. سند شماره ۰۸۸۳۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاجا، رکن ۳- مرکز فرماندهی، به دفتر نخست وزیر، و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۴.

۲- ۱۹. سند شماره ۰۸۸۳۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاجا، رکن ۳- مرکز فرماندهی به دفتر نخست وزیر، ۲۳/۷/۱۳۶۶.

۳- ۲۰. سند شماره ۰۸۸۴۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ناحیه کهکیلویه و بویر احمد، به ستاد مرکزی سپاه - معاونت اطلاعات، ۲۵/۷/۱۳۶۶؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه" شماره ۲۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۴، یاسوج - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۶.

۴- ۲۱. سند شماره ۰۹۷۶۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر فرماندهی سپاه ناحیه کهکیلویه و بویر احمد، ۲۶/۷/۱۳۶۶.

۵-۲۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۵.

۶-۲۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۱، ۲۵/۷/۱۳۶۶، ص ۴۱، بحرین - خبرگزاری رویترا، ۲۴/۷/۱۳۶۶.

۷-۲۴. روزنامه اطلاعات، ۲۵/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴.

نماینده ایران در سازمان ملل امروز در نامه ای به دبیرکل این سازمان گزارشی از حملات هواپیماهای عراقی و بمباران مناطق غیرنظامی ایران در روزهای ۱۸ و ۲۰ مهر ۱۳۶۶ ارائه کرد. در این گزارش آمده است که منطقه مسکونی کوت عبدالله، سه واحد کارگری صنعتی در اصفهان، یک واحد کارگری صنعتی و یک مدرسه در لرستان هدف بمباران قرار گرفته اند. (۱)

از سوی دیگر، نماینده عراق در سازمان ملل نیز امروز با ارسال نامه ای برای دبیرکل این سازمان ادعا کرده است که بر اثر حمله ایران در دو روز گذشته به نقاط غیرنظامی بصره، سلیمانیه، دیاله، واسط و قلعه دیزه در مجموع ۱۱ تن کشته و ۵۶ تن مجروح شده اند. (۲)

۱۰۲

در پی تشدید حملات دشمن به مناطق غیرنظامی، ستاد تبلیغات جنگ با انتشار اطلاعیه ای اعلام کرد که عراق روز پنجشنبه نیز به شرارت های خود تداوم بخشید و چند منطقه غیرنظامی کشورمان را هدف بمباران وحشیانه قرار داد. در این اطلاعیه آمده است: «عملیات مقابله به مثل رزمندگان اسلام که اقدامی بازدارنده است تا هنگامی که رژیم عراق دست از شرارت بردارد، ادامه خواهد یافت. در همین راستا مردم ساکن شهرهای عراق ۲۴ ساعت مهلت دارند تا به طور کامل اطراف تأسیسات نظامی، اقتصادی و صنعتی کلیه شهرهای عراق به جز چهار شهر امن را تخلیه کنند تا در جریان عملیات مقابله به مثل رزمندگان به آنان آسیبی وارد نشود». (۳)

ستاد تبلیغات جنگ امروز در اطلاعیه ای دیگر اعلام کرد: «پس از هشدارهای مکرر درباره حملات بازدارنده ایران به مراکز نظامی و صنعتی عراق، مسئولیت هرگونه حادثه احتمالی که برای غیرنظامیان عراق پیش آید به عهده رژیم بغداد است. ...» به موجب این اطلاعیه بر اثر حملات رژیم عراق به مناطق غیرنظامی ایران، از ابتدای شهریور سال جاری تاکنون ۱۳۳ غیرنظامی شهید و ۱۳۰۴ تن مجروح شده اند. (۴)

۱۱۳

بر اثر اجرای آتش توپخانه ساحلی سپاه پاسداران روی ۸ شناور عراقی - که از صبح امروز قصد عبور از آبراه خورعبدالله را داشتند و برای کمک رسانی به نیروهای لشکر هفتم دریایی ارتش عراق به طرف اسکله های البکر و العمیه در حرکت بودند - به ۴ فروند از این شناورها خسارت های فراوانی وارد شد و گروهی از تفنگ داران لشکر هفتم دریایی کشته یا زخمی شدند. (۵)

۱۲۴

سوپر نفتکش امریکایی "سانگاری" در سحرگاه امروز در خلیج فارس هدف یک موشک کرم ابریشم قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد. پس از حمله امریکا به کشتی ایران - اجر و شناورهای ایرانی، این نخستین باری است که یک نفتکش امریکایی با موشک هدف حمله قرار می گیرد. سوپر نفتکش سانگاری که متعلق به شرکت امریکایی "او.ام.ای" است در لیبریا به ثبت

ص: ۴۱۱

۱- ۲۵. سند S/19211 شورای امنیت سازمان ملل، ۱۵ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۲- ۲۶. سند S/19209 شورای امنیت سازمان ملل، ۱۵ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

٣-٢٧. مأخذ٢٤، ص١٤.

٤-٢٨. مأخذ٢٤، ص١٤.

٥-٢٩. مأخذ٢٤، ص١٤.

رسیده و همراه با دو نفتکش دیگر در ترمینال نفتی "الاحمدی" کویت لنگر انداخته بود. (۱) بر اثر اصابت موشک کرم ابریشم سوراخی به بزرگی ۸ متر مربع در بدنه کشتی به وجود آمد. ساکنان بندر "الاحمدی" گفتند: در نتیجه انفجار تمامی شیشه ها به لرزه در آمد و آتش عظیمی دو تا سه مایلی آسمان ساحل کویت را روشن کرد. (۲)

رادیو بی.بی.سی در گزارشی گفت: «بعد از اصابت موشک به نفتکش سانگاری، دود انبوهی این کشتی را فرا گرفت و شعله های آتش در آسمان ساحل کویت آشکار شد.» (۳) بیمه لویدز لندن نیز با تأیید حمله، اعلام کرد که نفتکش سانگاری دچار حریق شده و نفت آن به داخل آب نشت کرده است. (۴) آتش سوزی نفتکش سانگاری پس از پنج ساعت تلاش خاموش شد. این حمله تلفات جانی نداشت. (۵)

شیخ صباح الاحمد الصباح
معاون نخست‌وزیر و وزیر خارجه کویت

۱۳۱

معاون نخست وزیر و وزیر خارجه کویت، "شیخ صباح الاحمد الصباح" با ارسال پیام های فوری به دبیرکل سازمان ملل و دبیران کل اتحادیه عرب، شورای همکاری خلیج فارس و سازمان کنفرانس اسلامی، حمله به نفتکش سانگاری را تجاوز جدید ایران علیه کویت عنوان کرد و گفت: ایران همواره به تجاوزات خود علیه کویت ادامه می دهد. (۶) در نامه وزیر خارجه کویت به دبیرکل سازمان ملل آمده است: «ایران بر اقدامات خصمانه اش علیه کویت، بدون توجه به مقررات و قطع نامه های بین المللی، اصرار می ورزد امروز (۱۵ اکتبر ۱۹۸۷) یک موشک به نفتکش لیبریا که با پرچم لیبریا به سوی آب های سرزمین کویت در حرکت بود، شلیک کرد. ... آنچه که باعث برانگیختن خشم و محکومیت شدید گردیده، چنین اقدامات خصمانه ایران علیه یک کشور بی طرف است ... کویت انتظار دارد که سازمان ملل به صورتی که شورای امنیت و شخص جناب عالی نشان داده اید، حداکثر توجه به این مهم را معطوف داشته، زیرا باعث تشدید آمرانه تنش در منطقه شده و همگان از پیامدهای متعاقب آن به خوبی آگاه هستند.» (۷) رادیو کویت به نقل از مقام های نفتی این کشور بسته شدن بندر صدور نفت الاحمدی کویت بر اثر اصابت موشک به یک نفتکش در آب های منطقه ای کویت را تکذیب و اعلام کرد: «بندر مذکور به همراه تمامی بنادر صدور نفت کویت امروز عملیات صدور نفت خود را به طور عادی انجام دادند.» (۸) خبرگزاری رویتر به نقل از منابع کشتی رانی در منطقه گزارش داده بود که بعد از حمله به نفتکش سانگاری پالایشگاه کویت بلافاصله تعطیل شد. (۹)

ص: ۴۱۲

- ۱۹۸۹ publishing House و - سند شماره ۱۵۵۴d مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی)، ۱۱/۷ تا ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص ۱۷.
- ۲-۳۱. سند شماره ۰۲۹۴۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۵/۷/۱۳۶۶.
- ۳-۳۲. مأخذ ۲۲، ص ۲۷، رادیو بی.بی.سی، ۲۳/۷/۱۳۶۶.
- ۴-۳۳. مأخذ ۳۱.
- ۵-۳۴. مأخذ ۲۲، ص ۲۷، رادیو بی.بی.سی، ۲۳/۷/۱۳۶۶.
- ۶-۳۵. مأخذ ۲۲، ص ۲۳، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۶.
- ۷-۳۶. سند شماره S/۱۹۲۱۰ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۵ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.
- ۸-۳۷. مأخذ ۲۲، ص ۲۳، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۶.
- ۹-۳۸. مأخذ ۲۲، ص ۲۴، خبرگزاری رویتر.

مقام های امریکا با استناد به قرارداد اسکورت نفتکش های کویتی در آب های بین المللی، سعی دارند حمله موشکی به سوپر نفتکش سانگاری را خارج از تعهدات امریکا اعلام نموده و خود را از دو راهی گزینش دست زدن به "اقدامی تلافی جویانه" و در نتیجه رویارویی نظامی با ایران و یا خودداری از هرگونه عملی و در نهایت قبول "خفت و خواری" برهانند. ریگان رئیس جمهور امریکا در اولین واکنش خود از پاسخ به این سؤال که آیا امریکا حمله اخیر را تلافی خواهد کرد، طفره رفت و گفت: «ما با هر حمله ای که در خلیج فارس با آن مواجه شویم، مقابله خواهیم کرد. سیاست ما مبتنی بر مقابله با هر حمله ای است که به ما بشود.» وی در مورد اقدام تلافی جویانه گفت: «باید با مشاوران نظامی خود ملاقات کنم.»^(۱) شولتر وزیر خارجه امریکا نیز با طرح اینکه نفتکش سانگاری در آب های کویت مورد حمله قرار گرفته است و در آن موقع این کشتی تحت پوشش امنیتی نیروی نظامی امریکا نبوده، سعی کرد امکان تلافی را منتفی بداند.^(۲) "یوجین کارول" دریادار بازنشسته امریکا در این مورد گفت: اگر یک کشتی جنگی امریکا مورد اصابت موشک قرار گرفته بود من کم ترین شکی ندارم که ما به تلافی گسترده ای دست می زدیم.^(۳) آسوشیتدپرس هم در گزارشی به نقل از مقام های رسمی امریکا نوشت: «هیچ رزم ناو امریکایی به هنگام حمله مذکور در آب های کویت نبوده و چهار نفتکش کویتی که با پرچم امریکا سه شنبه وارد الاحمدی شده بودند، بر اثر این حمله آسیبی ندیده اند. یک مقام رسمی که خواست نامش فاش نشود گفت: ما با پیش بینی هرگونه خطری یک فاصله و مسافت مقتضی را حفظ می کنیم این نفتکش ها در وضعیت نگران کننده ای قرار ندارند.»^(۴)

حمله به نفتکش "سانگاری" در آب های داخلی کویت، بار دیگر محدودیت های امریکا در جلوگیری از حملات به نفتکش ها را از طریق اسکورت و اعزام نیروی دریایی، آشکار کرد. رسانه های جهان خبر برخورد موشک کرم ابریشم به یک سوپر نفتکش در بندر الاحمدی را در صدر اخبار خود قرار داده، به تجزیه و تحلیل آن پرداختند. مفسر رادیو بی.بی.سی این حمله را نشانه ای از محدودیت دامنه عملیات حفاظتی نیروی دریایی امریکا در خلیج فارس دانست و گفت: «این حمله نگرانی کشورهای عرب حوزه خلیج فارس را از توان محافظت امریکا افزایش داده است.»^(۵) دیپلمات های غربی نیز گفتند: «این حمله ایران اقدامی دیگر در تشدید تشنج خلیج فارس بوده و این احتمال را به وجود آورده است که امریکا دست به حملات علیه سکوها های پرتاب موشک کرم ابریشم در داخل خاک ایران بزند.» اما یک منبع نظامی عالی رتبه غربی گفت: «انجام دادن اقدامات تلافی جویانه در قبال حمله ایران به کشتی ها و نفتکش های غیرحامل پرچم امریکا، جزو وظایف نیروهای امریکایی مستقر در خلیج فارس نیست.» یک دیپلمات عالی رتبه غربی نیز گفت: «ایران می خواهد به دنیا بفهماند که امریکا می تواند نفتکش های کویتی را در سراسر

-
- ۱- ۳۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۵/۷/۱۳۶۶، ص ۳، واشنگتن، به نقل از فرانس پرس.
- ۲- ۴۰. سند شماره ۲۳۸۰۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه تحلیل و رویدادها، شماره ۹۸، آبان ۱۳۶۶، ص ۱۷؛ و - روزنامه اطلاعات، ۲۵/۷/۱۳۶۶، ص ۱۶.
- ۳- ۴۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۵/۷/۱۳۶۶، ص ۱۰، واحد مرکزی خبر، به نقل از رویتر.
- ۴- ۴۲. مأخذ ۲۲، ص ۲۵، منامه - آسوشیتدپرس، ۲۳/۷/۱۳۶۶.
- ۵- ۴۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه" شماره ۲۱۰، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۳۱، رادیو بی.بی.سی، ۲۳/۷/۱۳۶۶.

خلیج فارس اسکورت کند، ولی این نفتکش ها هنوز در آب های کویت آسیب پذیر هستند»^(۱).

"الکسی کربی" گزارشگر رادیو بی.بی.سی با ارسال گزارشی ضمن اعلام نگرانی خود از حمله جدید گفت: «این حمله کیفیتی نگران کننده دارد؛ اولین بار است که یک نفتکش در داخل آب های ساحلی کویت هدف حمله قرار گرفته است و از این گذشته پایانه نفتی بندر الاحمدی مقصد نفتکش هایی است که با پرچم امریکا و تحت حفاظت رزم ناوهای این کشور به طرف شمال خلیج فارس می روند. رزم ناوها معمولاً در خارج از آب های کویت توقف می کنند و منتظر کاروان نفتکش هایی می مانند که از آب های ساحلی کویت خارج می شود. این رزم ناوها می توانند در برابر حملات موشکی از خود دفاع کنند اما ظاهراً راهی برای حفاظت از نفتکش ها در مدتی که در پایانه نفتی هستند وجود ندارد. اگر نیروهای امریکا درصدد حفاظت از نفتکش ها در این ناحیه برآیند آن وقت به حفاظت از پایانه نفتی کویت متهم می شوند. به این معنی که امریکا باز هم علیه ایران گامی دیگر برداشته است. ...»^(۲)

روزنامه داگنز نیهر چاپ سوئد نیز با اشاره به اینکه بندر الاحمدی خارج از حوزه محافظت نیروهای امریکایی قرار دارد، حمله اخیر را موجب ایجاد یک سلسله مشکلات نظامی و سیاسی برای امریکا دانست و نوشت: «این حمله نشان داد ایرانیان منطقه آزاد را که سابقاً قبول داشتند، دیگر قبول ندارند. این امر امریکا را در برابر این سؤال قرار می دهد که آیا آنها نفتکش ها را فقط در حال حرکت حمایت می کنند یا به حمایت از آنان در مواقع بارگیری هم خواهند پرداخت.» روزنامه مذکور عقیده دارد در صورتی که امریکا به این شیوه از کویتی ها حمایت نماید ایرانیان با حفظ حقوق خود می توانند به راحتی مسئله بی طرفی امریکا را مورد سؤال قرار دهند. ایران می تواند مطرح نماید که امریکا با استفاده از موضوع اسکورت کشتی ها، حمایت از بندرها و ترمینال های کویت را به عهده گرفته است.^(۳)

خبرگزاری فرانسه نیز تفسیری از رادیوی جمهوری اسلامی ایران درباره حمله موشکی به نفتکش سانگاری را چنین نقل کرد: «رادیو رسمی ایران که در پاریس شنیده شد، در تفسیری درباره حادثه جدید امروز (۲۳/۷/۶۶) مسئولیت ایران را در شلیک موشک به سوی یک نفتکش بزرگ امریکایی حامل پرچم لیبریا، به نام سانگاری، تلویحاً پذیرفت. رادیو تهران پس از اشاره به حادثه به نقل از خبرگزاری ها، تأکید کرد که ایران خطاب به رهبران امریکا و کلیه کسانی که با حضور امریکا در منطقه موافق هستند، اعلام می کند که خلیج فارس یا یک جای امن برای همه خواهد بود و یا برای هیچ کس. رادیو ایران افزود: هیچ قدرتی نمی تواند به ایران که موضع خود را درباره ضرورت مجازات متجاوز در جنگ ایران و عراق حفظ کرده، نظرهای خود را تحمیل کند. این رادیو تأکید کرد که این حادثه جدید یک بار دیگر ثابت می کند که حضور امریکا در خلیج فارس عدم امنیت در منطقه را وخیم تر می کند. به گفته این رادیو حمله علیه نفتکش امریکایی پس از سخنان خصومت آمیز رهبران امریکا روی می دهد. هدف اعلام شده حضور

ص: ۴۱۴

۱- ۴۴. همان، ص ۲۹، کویت - رویتر، ۲۳/۷/۱۳۶۶.

۲- ۴۵. همان، ص ۲۷، رادیو بی.بی.سی، ۲۳/۷/۱۳۶۶.

۳- ۴۶. مأخذ ۲۳، ص ۱۸، استهکلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۷/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه داگنز نیهر.

امریکا در خلیج فارس وارد ساختن فشار به انقلاب اسلامی ایران است. رادیو تهران تأکید کرد: در هنگامی که امریکا و متحدان آن همه امکانات خود را برای ضربه زدن به ایران بسیج کرده اند، مردم و رزمندگان ایران بیش از هر وقت دیگر مراقب و آماده پشیمان ساختن دشمنان اسلام با اقدامات خود هستند. رادیو ایران نتیجه گرفت: ما به امریکا و متحدانش می‌گوییم که با پرداختن مجدد به تجربه ای که از قبل شناخته شده است، اشتباه می‌کنند.»(۱)

۱۶۱

یک عدد مین دیگر در سواحل امارات متحده عربی کشف شد. وزارت دفاع انگلستان اعلام کرد: مین روب "برکون"، یکی از چهار مین روب انگلیس در خلیج فارس، در سواحل "فجیره" نزدیک نقطه ای که روز گذشته دو عدد مین کشف شد، یک مین دیگر یافته است. سخنگوی وزارت دفاع انگلستان گفت: تمامی این سه مین با استفاده از زیر دریایی های کوچک منفجر و منهدم شده اند.»(۲)

۱۷۲

دبیرکل سازمان ملل متحد طرح جدید خود درباره پایان دادن به جنگ ایران و عراق را برای وزیران امور خارجه ایران و عراق ارسال کرد(۳) و از آنها خواست تا ۱۵ روز دیگر پاسخ کتبی خود به این طرح را ارائه دهند.»(۴) گفتنی است که شورای امنیت سازمان ملل متحد پس از دو هفته مذاکره، ضمن رد نظر عراق درباره قطعنامه ۵۹۸ مبنی بر اجرای بندهای آن به ترتیب موجود، با قبول طرح دبیرکل، به وی اجازه داد تا اقدامات لازم را برای اجرای قطعنامه ۵۹۸ انجام دهد. دکوئیر درباره طرح خود گفت که دستور کار جدید، جامع تر از آن چیزی است که وی در هنگام سفر به تهران و بغداد از شورای امنیت دریافت کرده بود و همچنین حوزه مانور وی در این طرح بیش تر می باشد. وی افزود: ایران و عراق برای مطالعه و بررسی طرح جدید اجرای قطعنامه ۵۹۸، مدت ۱۵ روز فرصت دارند.

خبرنگار روزنامه اطلاعات نیز در گزارشی از نیویورک نوشت: «بر اساس این طرح یکی از درخواست های جمهوری اسلامی ایران مبنی بر هم زمانی اجرای آتش بس و تشکیل کمیسیون تحقیق برای شناسایی متجاوز، جامه عمل پوشیده است. در طرح جدید برای اجرای مواد قطعنامه ۵۹۸ طرفین متخاصم موظفند در مورد یک تاریخ مشخص برای رعایت آتش بس موافقت کنند. بقیه مواد اجرایی قطعنامه نیز به همین تاریخ بستگی دارد، از جمله اعزام نیروهای حافظ صلح سازمان ملل به منطقه، تعیین زمان بازگشت نیروها به مرزهای بین المللی، تبادل اسیران جنگی، بررسی امنیت منطقه ای، تعیین آغازگر جنگ و بازسازی ضایعات ناشی از جنگ. در جزئیات طرح پیشنهادی، درباره ترکیب نیروهای حافظ صلح سازمان ملل و کمیسیون تحقیق نیز به تفصیل صحبت شده است.»(۵)

روزنامه دیلی تلگراف نیز در این باره نوشت: «امید می رود انعطاف پذیری این طرح، ایران را به پذیرش مفاد آن ترغیب نماید. ایران از پذیرفتن درخواست های سازمان ملل درباره برقراری آتش بس

ص: ۴۱۵

۱- ۴۷. مأخذ ۴۳، ص ۲۳، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۲۳/۷/۱۳۶۶.

۲- ۴۸. مأخذ ۴۳، ص ۳۴، لندن - رویتر، ۲۳/۷/۱۳۶۶.

۳- ۴۹. Chronology of United Nations Negotiation To End The Iran Iraq War.

۴- ۵۰. روزنامه رسالت، ۲۵/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲، نیویورک - خبرگزاری فرانسه؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۵/۷/۱۳۶۶، ص ۱۰، به نقل از خبرگزاری رویتر.

۵-۵۱. عباس هدایتی خمینی، شورای امنیت و جنگ تحمیلی، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی، چاپ دوم، ۱۳۷۴، ص ۱۷۰؛ و -
روزنامه اطلاعات، ۲۵/۷/۱۳۶۶، ص آخر.

امتناع کرده اما برای آغاز مذاکرات صلح تحت فشارهای سیاسی و نظامی شدیدی قرار گرفته است.»^(۱)

رادیو امریکا نیز با اشاره به اینکه پایه طرح جدید، آتش بس میان ایران و عراق است، به نقل از دبیرکل سازمان ملل گفت: «پنج عضو دائمی شورا خواستار آتش بس همراه با عقب نشینی نیروها شدند و درباره تبادل اسرای جنگی هنوز مذاکره نشده است. مهم ترین نکته طرح دبیرکل تشکیل کمیته ای ویژه برای مشخص کردن آغاز کننده جنگ است. شخص دبیرکل مسئول انتصاب افراد شرکت کننده در این کمیته خواهد بود. عراق خواستار آن شده است که مسئله تشخیص آغاز کننده جنگ در دادگاه بین المللی لاهه حل شود ولی ایران مایل است که کمیته ای ویژه تشکیل شود. به گفته منابع نزدیک به جمهوری اسلامی ایران، تهران تنها در صورتی با آتش بس موافقت خواهد کرد که کمیته در مدتی بسیار کوتاه به وضوح اعلام کند که عراق جنگ را آغاز کرده است. از طرف دیگر همین کمیته خواهد گفت که جمهوری اسلامی ایران مسئول ادامه جنگ است. دبیرکل خاطر نشان کرد که در حال حاضر بزرگ ترین مشکل کار وی راضی کردن تهران به عقب نشینی نیروهایش از عراق است. می توان حدس زد که تهران عقب نشینی نیروها را به پرداخت غرامت توسط عراق ربط دهد. یکی از نکات قابل توجه دبیرکل این بود که درباره پرداخت غرامت، به بغداد گفته است که حتی اگر مشخص شود که عراق جنگ را آغاز کرده، این کشور تنها مسئول روز اول جنگ است و به این ترتیب تنها غرامت پانزده روز اول جنگ را خواهد پرداخت و ایران باید مسئولیت ادامه آن را بر عهده بگیرد.»^(۲)

۱۸۱

در حالی که فشارهای دیپلماتیک امریکا برای جلوگیری از هرگونه معامله اقتصادی و تسلیحاتی دیگر کشورها با ایران تشدید شده است و حتی گزارش هایی از موافقت شوروی و چین با مواضع غرب در این زمینه وجود دارد، حمایت تسلیحاتی ابرقدرت ها از عراق رو به افزایش گذاشته است.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، هفته نامه الحوادث چاپ لندن - که رژیم عراق آن را پشتیبانی می کند - در شماره اخیر خود به نقل از محافظ واشنگتن نوشت: «امریکا از شوروی و چین درباره خودداری این دو کشور از توی تصمیمات شورای امنیت برای ممنوعیت فروش اسلحه به ایران، تأکیدی دریافت کرده است.» به نوشته الحوادث وزیر امور خارجه امریکا هنگامی که جداگانه با وزیر امور خارجه شوروی و وزیر امور خارجه چین دیدار کرده این تأکيدات را شنیده است.^(۳)

از سوی دیگر، گزارش ها حاکی است که شوروی و فرانسه دیروز و امروز سه کشتی حامل گلوله های توپ، خمپاره، مسلسل های سنگین، تانک های پیشرفته و چند نوع موشک انداز از طریق خلیج فارس و بندر عقبه اردن به عراق ارسال کرده اند و قرار است به زودی ۱۰ هواپیمای میراژ ۲۰۰۰ با چند کارشناس از فرانسه وارد عراق شوند.

همچنین ۳۰ کارشناس شوروی برای آموزش موشک ها و اسلحه های جدید وارد بغداد شدند

ص: ۴۱۶

۱- ۵۲. مأخذ ۲۳، ص ۳۶، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۵۳. مأخذ ۲۳، ص ۳۸، رادیو امریکا، ۲۴/۷/۱۳۶۶.

۳- ۵۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۰۹، ۲۳/۷/۱۳۶۶، ص ۲۸.

و در فرودگاه مورد استقبال طه یاسین رمضان و سپهد عبدالجبار شنشل قرار گرفتند و بلافاصله به طرف مهمانسرای نظامی در پادگان الرشید هدایت شدند.^(۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز از لندن گزارش داد: «بر اساس فیلمی که امروز از تلویزیون "ای.تی.وی" انگلیس پخش شد، یک کشتی باربری روسی حامل تجهیزات نظامی به طرف شمال خلیج فارس در حرکت است، حداقل ۵ کامیون که ظاهراً موشک انداز با خود حمل می کردند، بر عرشه کشتی دیده می شد. همچنین تعدادی آمبولانس و تجهیزات نظامی و پزشکی که علامت صلیب سرخ بر آنها قرار داشت، کاملاً نمایان بودند. این کشتی روسی را حداقل یک رزم ناو روسی همراهی می کرد. مقصد نهایی کشتی مزبور و سفارش دهنده تجهیزات مشخص نیست، اما کویت یکی از بنادر مهم ترانزیت تجهیزات نظامی به عراق، که بیش تر سلاح های خود را از مسکو دریافت می کند، بوده است. گزارشگر شبکه ای.تی.وی در این باره گفت: حمل این تجهیزات در این زمان و از طریق دریا نشان دهنده این است که حمله زمینی بزرگی در شرف انجام است.»^(۲)

گزارش های دیگری حاکی است که یک شرکت بلژیکی از طریق هلند مواد اولیه تولید گاز خردل در اختیار عراق داده است. روزنامه "لیبر" چاپ بلژیک به نقل از مدیر شرکت فیلیس پترولیوم نوشت: «در اگوست ۱۹۸۳ حدود ۵۰۰ تن از ماده "تیودی گلیکول" که برای تولید گاز خردل به کار می رود، به شرکت "کی.بی.اس" هلند داده بود که عیناً به عراق صادر شد. به اعتراف وی در سال ۱۹۸۵ نیز ۲۲ بشکه از همین ماده شیمیایی به شرکت "کارلس" در بارسلون اسپانیا صادر شده که به نوشته یکی از روزنامه های بلژیک مقصد این محموله نیز نهایتاً عراق بوده است.»^(۳)

ضمیمه گزارش ۴۰۵: گزارش شناسایی چند تن از فرماندهان و مسئولان سپاه از استان سلیمانیه عراق

در جلسه امروز قرارگاه نیروی زمینی سپاه گزارشی از شناسایی مناطق استراتژیک استان سلیمانیه عراق ارائه شد که بخشی از آن در اینجا درج می گردد:

مصطفی ایزدی (مسئول معاونت نیروی زمینی سپاه): حدود ۱۷ نفر بودیم که ۲۰ روز پیش از منطقه سردشت به داخل عراق رفتیم.

اصغر مقدم: ۲۷ ساعت تا سیروان رفتیم که از این مدت، ۲۱ ساعت راه پیمایی کردیم. گوره ده مقر حزب دمکرات پشت ارتفاع گوجار است. ... آثار گلوله های توپخانه که به مقر حزب دمکرات خورده بود، مشخص بود ولی کومه له ها فهمیده بودند و فرار کرده بودند. سد دوکان و شهر دوکان را هم از بالای ارتفاع دیدیم. همان روز توپخانه مان سد را خوب زد. ... پشت سلیمانیه، توی پادگان حدود ۲۰۰ چادر بود که طالبانی ها می گفتند اخیراً ۲ گردان از نیروهای گارد جمهوری عراق اینجا آمده اند و تصمیم دارند در اینجا نیروهایشان را به یک تیپ برسانند.

حسین همدانی (مسئول معاونت عملیات قرارگاه قدس): روز چهارم مجدداً از یاغسمر به آسوس برگشتیم تا نزدیک روستای سوفیان با ماشین آمدیم، از روستای سوفیان روی آسوس رفتیم. آنجا مشخص شد که دشمن یک جاده روی ارتفاع جنگلی زده است که قبلاً ما آن را از طرف دوپازا نمی دیدیم. دشمن به دلیل دیده بانی نفوذی ما در این منطقه، عقبه های خودش را عوض کرده بود.

مصطفی ایزدی: دشمن روی پوزه آسوس (کنارتنگه) دو پایگاه نیروی ارتشی و دو پایگاه نیروی جاش دارد. ... در منطقه قلعه دیزه مردم حضور دارند و شهر قلعه دیزه پر از نیرو است. در روستای ژراوه چادر

۱- ۵۵. سند شماره ۲۲۷۱۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات سپاه پاسداران، نشریه "گزارش روزانه"، شماره ۲۶۲، ۸/۷/۱۳۶۶ ص ۱.

۲- ۵۶. مأخذ ۲۲، ص ۳۵، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۶.

۳- ۵۷. روزنامه اطلاعات، ۲۵/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از روزنامه "لیبر" چاپ بلژیک.

زیادی وجود دارد که می گویند ارتشی های عراق مستقرند.

همدانی: اگر روی آسوس مستقر شویم قلعه دیزه از ارزش می افتد.

مصطفی ایزدی: منطقه قلعه دیزه به گونه ای است که می شود تکه تکه گرفت و حفظ کرد. مثلاً تپه منافقین، بانی گدار، جنگلی، و یال دوپازا هر کدام را جداگانه و مرحله ای می شود تصرف و پدافند کرد.

محمد باقری (مسئول واحد اطلاعات نظامی سپاه): دشمن از روی گیوه رش (ارتفاع مقابل ارتفاع آسوس) جاده کشیده برای اینکه جاده ای را که از وسط تنگه عبور می کند، از محدودیت خارج کند، تا ۵ کیلومتری طرفین جاده (پشت پیرمگرون) هر چه روستا بوده خراب کرده است.

محمد باقری: دشمن بخش "آن جدلر" را با خاک یکسان کرده است. از سد دوکان و رودخانه زاب به طرف کرکوک راه افتادیم و پس از گذشتن از سه چهار روستا به ارتفاع خلخالان رسیدیم. روی خلخالان قبلاً درگیری زیادی شده است ولی الان کسی روی آن نیست اما دشمن به آن حساس است. از بالای خلخالان شعله پالایشگاه کرکوک را دیدیم. شب از خلخالان پایین آمدیم. ساعت ۴ صبح از ۳ کیلومتری چمچال عبور کردیم. ساعت ۹ شب به تنگه (ارتفاع قره داغ) رسیدیم. ارتفاع قره داغ کاملاً سنگی بود، ولی ارتفاعات مقابل آن خاک و سنگ است. پس از آن به روستای قره داغ رفتیم. این روستا کاملاً خراب نشده بود ولی گلوله زیادی به آن خورده بود. از روستای قره داغ به طرف سد دربندی خان حرکت کردیم ولی گفتند رفت ۲۴ ساعت و برگشت ۲۴ ساعت طول می کشد که راهنماها نبردند. رفتیم روستای دوکان و از آنجا رفتیم روی ارتفاع قاشقی و بخش دربندی خان را به طور کامل دیدیم. در جنوب دربندی خان نظامیان مستقرند و در شمال آن مردم هستند. دشمن روی ابتدای قره داغ ۲۲ پایگاه و یک جاده دارد. جاده ای که پشت شاخ خشیک زده تا نیمه ارتفاع رفته و آنجا گیر کرده است. ولی از پشت زمیناکوه یک جاده روی زمیناکوه رفته است و یک جاده هم از طرف ارتفاع ... روی شاخ خشیک آمده است. تأسیسات دربندی خان توی دره است که پیدا نبود. اطراف جاده دربندی خان - سلیمانیه پاسگاه بتونی ساخته است. یک جاده از شمال زمیناکوه به طرف بردکان می آید و یک جاده هم روی شاخ شمیران می رفت. ارتفاع تیمورژنان به صورت سنگی دیده می شد. ... حلبچه شهر بزرگی است.

غلامرضا صالحی: برادر الله کرم و برادر مجید در روستای خاوهیه از ما جدا شده و به طرف خانقین رفتند. شهر سلیمانیه حدود ۳*۱۰ کیلومتر بود. در جنوب سلیمانیه یک مرکز مهندسی است که حدود ۵۰۰ دستگاه کمپرسی، لودر و بولدوزر در آن به صورت فشرده پارک شده بود و قابل دسترسی برای طالبانی ها بود ولی نمی دانم چرا آنها را منهدم نمی کردند.

کلیشادی: اصلاً می توانند بروند، سوار شوند و با خودشان بیاورند.

غلامرضا صالحی: از نزدیک پایگاه دشمن عبور کردیم که به طرف ما آر.پی.جی زدند. به تانجارو رسیدیم و از آنجا داخل آب و گل عبور کردیم. کانالی زده اند که حداکثر ۳ متر عرض و حدود ۲ متر عمق دارد. از منطقه پایگاه دشمن که حرکت کردیم به ما گفتند این چهار نفر راهنما هستند، اگر اتفاقی بیفتد با ما نیست. از این منطقه با سرعت حرکت می کردیم. همه خسته شده بودند تا اینکه ساعت هشت و نیم شب به خورمال رسیدیم. بعد از خوردن غذا و کمی استراحت ساعت ۱۰ از خورمال حرکت کردیم. از پشت پایگاه "زلم" عبور کردیم و تا "هانی نوه" رفتیم و ۷ صبح رسیدیم روی ارتفاعات محل مقرر قرارگاه رمضان.

کلیشادی: از "سه گرمه" (قسمتی از ارتفاع قره داغ به طرف سلیمانیه که به وسیله جاده جدا می شود) ارتفاع قره داغ از ۵۰ متر به پایین ارتفاع خاکی می شود که امکان احداث جاده هست ولی بالای ارتفاع سنگی است.

مقدم: دشمن تمام روستاهای اطراف جاده سلیمانیه تا دربندی خان را خراب کرده است.

محمد باقری: با سرهنگ دارا - که هنوز در "یاغسمر" مستقر است و رابطه اطلاعاتی دارد - صحبت کردیم، می گفت که دشمن منطقه را خیلی خلوت کرده است. لشکر ۷ عراق و لشکر بغداد از منطقه خارج شده بودند. توپخانه دشمن در منطقه کم شده است. فرمانده سپاه یکم عوض شده و فرمانده قبلی لشکر ۲۷ به نام کامل ساجد، فرمانده سپاه یکم شده است. استعداد لشکر ۳۹ که در این منطقه مستقر است ۷ گردان پیاده، ۳ گردان جاش و ۳ گردان توپخانه می باشد. همچنین استعداد لشکر ۲۷ پیاده، ۱۱ گردان پیاده،

ص: ۴۱۸

۳ گردان جاش، ۲ گردان تانک و ۳ گردان توپخانه است که بیشترین خط حد را نیز دارد. دشمن از نظر مهمات ادوات دچار مشکل است ولی در مهمات توپخانه کمبودی ندارد. سرهنگ دارا می گفت یگان های عراقی از نظر کمی بازسازی شده اند ولی روحیه جنگی ندارند؛ به خصوص که فکر می کردند صلح نزدیک است ولی بعد از صحبت آقای خامنه ای در سازمان ملل، روحیه هایشان ضعیف تر شده است. سرهنگ دارا می گفت دشمن ابتدا به منطقه لشکر ۳۹ و پس از آن به منطقه قلعه دیزه حساس است. عراق از دربندی خان تا قلعه دیزه کلاً ۸ گردان توپخانه دارد.

مصطفی ایزدی: جنگ شهرها در این منطقه به هیچ وجه به نفع جمهوری اسلامی نیست. در خورمال یک خانمی گفت همه بیاید چایی بخورید و سپس به آقای مقدم گفته بود تو را به خدا خورمال را نزنید، چون توی شهر فقط مردم هستند. سلیمانیه را هم نباید بزنیم... بر اساس تبلیغات سوء در کردستان عراق، چنین وانمود شده بود که جمهوری اسلامی به سازش با امریکا تن داده است، لیکن وقتی که سخنان رئیس جمهور را در سازمان ملل شنیده بودند، تمام تبلیغات دشمن در این زمینه خنثی شد و ما در برخورد با مردم کردستان عراق افتخار می کردیم که رئیس جمهورمان این طور صحبت کرده است. (۱)

محمد باقری: عراق ۱۴۵ گردان دفاع الوطنی (جاش) از نیروهای بومی تشکیل داده بود. در حال حاضر ارتش عراق در منطقه سپاه یکم و سپاه پنجم خود نیروی کمی دارد. از نیروهای بومی (جاش ها) علاوه بر تأمین جاده ها، در خطوط مقدم نیز استفاده می کند؛ به گونه ای که ارتش عراق قبلاً ارتفاع سورن را با ۵ تیپ پدافند می کرد ولی الان با یک تیپ منظم و با استفاده از گردان های جاش در این ارتفاع پدافند می کند. شهر سلیمانیه توسعه زیادی یافته است طوری که مساحت آن حدود ۵۰ کیلومتر مربع می شود. اطراف سلیمانیه نیز کارخانجات و صنایع مختلف وجود دارد. از نظر نظامی امکان اجرای عملیات های منظم و نامنظم را در منطقه داریم که طرح هایش آماده است و به نیروی زمینی ارائه داده ایم. با جلال طالبانی که صحبت می کردیم با گوشه و کنایه می گفت جمهوری اسلامی صبر انقلابی دارد؛ یک سال جلسه می گذارد تا یک عملیات اجرا کند. آنها می گویند شما بیاید روی (ارتفاع) گوجار، ما می رویم روی ارتفاع بعدی و همین طور [ادامه می دهیم]. (۲)

ص: ۴۱۹

۱- ۵۸. مأخذ، ص ۶۱ تا ۷۲.

۲- ۵۹. مأخذ، ص ۹۵ و ۹۶.

در آستانه اجرای عملیات در غرب منطقه ماووت و در وضعیتی که فرماندهان و مسئولان قرارگاه نجف و یگان های تحت امر در حال نقل و انتقال نیرو از عقبه ها به منطقه عملیاتی هستند و تلاش بی وقفه برای ایجاد آمادگی لازم جهت اجرای عملیات ادامه دارد، نیروهای ارتش عراق در ساعت ۲ بامداد ۲۴/۷/۱۳۶۶ به خط حد لشکر ۳۲ انصارالحسین (ع) و تیپ ۴۸ فتح در جنوب ارتفاع برده هوش (غرب ارتفاع گامو) حمله کردند. حمله تا ساعت ۵:۱۵ بامداد ادامه یافت و دو تپه در جنوب ارتفاع برده هوش در خط حد لشکر ۳۲ و یک سنگر از تیپ ۴۸ به دست دشمن افتاد و ۳ تن از رزمندگان شهید و ۳ تن مجروح شدند. برای مقابله با این تک دشمن آتش ادوات و کاتیوشا اجرا گردید و به خطوط پدافندی در یال قشن آماده باش داده شد. (۱)

در ادامه حمله مذکور، بعد از ظهر امروز نیز دشمن تک خود را ادامه داد و با تصرف تپه جنگلی تلاش کرد تا به طرف برده هوش پیشروی نماید. با توجه به اینکه لشکر ۳۲ نیروی آماده برای مقابله با تک دشمن نداشت و در استفاده از نیروهای تازه نفسی که در حال انتقال به منطقه عملیاتی بودند و برای عملیات آماده می شدند، نیز اکراه داشت، فرمانده این لشکر با جمع آوری یک دسته نیرو از واحدهای مختلف لشکر از پیشروی دشمن جلوگیری کرد. (۲) از سوی دیگر، جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه و فرمانده قرارگاه نجف با توجه به اینکه تک مذکور و پیشروی قوای دشمن تهدیدی برای ارتفاعات اصلی بود، به لشکر ۳۲ و تیپ ۴۸ دستور دادند که به سرعت نقاط از دست رفته پس گرفته شود. این دو یگان با جمع آوری نیرو، آماده می شدند تا شب به دشمن حمله کنند، لیکن در ساعت ۲۲:۴۰ اعلام شد که با توجه به آمادگی و حضور نیروی بیش تری از دشمن در این محور، اجرای پاتک به دشمن میسر نیست. در این وضعیت رحیم صفوی به فرمانده قرارگاه نجف پیشنهاد کرد برای اجرای این پاتک، از لشکر ۱۵۵ ویژه شهدا نیروی احتیاط گرفته شود بدون اینکه نیرویی از خط دفاعی خود بردارد، ولی این لشکر اعلام کرد که نیرویی برای این پاتک ندارد. از طرف دیگر، با توجه به اینکه خبر رسید که از فشار دشمن برای پیشروی کاسته شده، هر چند که آتش شدید دشمن ادامه داشت، فرمانده

ص: ۴۲۱

۱-۱. سند شماره ۱۵۲۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات نصر ۸ انجام نشده (نادر نوروز شاد) ۱۹ تا ۲۷/۷/۱۳۶۶، ص ۶۶، ۶۷ و ۱/۸۱.

۲-۲. سند شماره ۴۴۴/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش آماده سازی عملیات انجام نشده نصر ۸، لشکر ۳۲ انصارالحسین (ع)، راوی برادر تازیکی، ۲۷/۷/۱۳۶۶، ص ۴۲ (دستنویس).

قرارگاه نجف به توپخانه تحت امر قرارگاه دستور داد که روی قوای دشمن در اطراف میراوه (جنوب برده هوش) آتش سنگین اجرا کند. به یگان های مستقر در منطقه نیز دستور آماده باش صددرصد داده شد و به این ترتیب اجرای پاتک علیه دشمن منتفی گردید. (۱)

مسئول اطلاعات قرارگاه نجف در این باره گفت: «تیپ ۴۸ فتح ۵ دسته نیرو آماده کرد تا نقاط اشغال شده منطقه لشکر ۳۲ را باز پس گیرد، اما ناگهان دشمن به خط تیپ ۴۸ فشار آورد، طوری که مجبور شد ۲ دسته از نیروها را برای احتیاط خط خودش بگذارد، با ۳ دسته باقی مانده نیز امکان عملیات نبود.» (۲)

فرمانده لشکر ۳۲ انصارالحسین (ع) دلایل موفقیت نیروهای عراقی را در حمله امروز، آتش بسیار شدید و برتری توان نیروهای تک کننده دشمن و کیفیت پایین نیروهای پدافند کننده خودی - که اکثر آنها نیروی وظیفه بودند - اعلام کرد. (۳)

۲۱

امروز در قرارگاه نجف علاوه بر پیگیری مسئله تک دشمن در جنوب ارتفاع برده هوش، تلاش های اصلی برای آمادگی جهت اجرای عملیات در غرب ماووت بود. در پی جلساتی که روز گذشته با یگان های تحت امر قرارگاه نجف برگزار شد، امروز با حضور جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه، فرمانده قرارگاه نجف و مسئولان واحدهای این قرارگاه و فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج) و چند تن از مسئولان این لشکر، طرح مانور، میزان آمادگی و مشکلات این یگان بررسی شد. در ابتدا مسئول اطلاعات لشکر ۷ گفت: «راه کارهای شناسایی شده به درد نمی خورد، چون تسلط با دشمن است.» وی در ادامه وضعیت سه راه کار شناسایی شده و مشکلات هر یک را از جمله شیب تند، داشتن پرتگاه، وجود مین های نامنظم و سیم خاردار و حضور نیروهای کمین، تشریح کرد.

فرمانده لشکر ۷ نیز توضیح داد که ۲۵ بار شناسایی صورت گرفته است تا مسیر مناسبی برای عبور نیروها، همراه با غافل گیری دشمن، پیدا شود ولی راه کار مناسب پیدا نشده است. وی همچنین گفت که برای عملیات دو گردان (هر یک به استعداد ۲ گروهان) آماده شده که هر دو مأموریت درگیری با کمین ها و حمله به خط دشمن را دارند و گردان سوم نیز در احتیاط است. در ادامه جلسه، فرماندهان گروهان ها طرح مانور گروهان خود را توضیح دادند که در پی آن گفته شد این توضیحات ضعیف است و احتمال گم شدن نیروها در منطقه زیاد است. سپس مسئولان واحدهای پشتیبانی لشکر ۷ ضمن اعلام آمادگی برای عملیات به ذکر مشکلات خود از جمله کمبود دستگاه های مهندسی، سوله، خودرو، لاستیک خودرو، مهمات، مواد غذایی، نیروی متخصص و بودجه پرداختند.

در پی بیان این مسائل جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه با ناراحتی از وضعیت مشکلات و کمبودها گفت: «در مملکت تقسیم کار شده، عده ای بجنگند و عده ای زندگی کنند. معلوم نیست مسئول این مملکت کیست. مملکت در اختیار جنگ نیست.» وی تدابیری را که برای

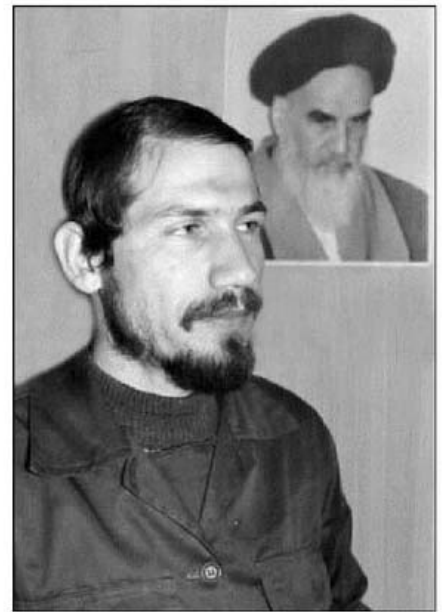
ص: ۴۲۲

۱- ۳. مأخذ ۱، ص ۸۷ و ۸۸.

۲- ۴. مأخذ ۱، ص ۹۴.

۳- ۵. مأخذ ۲، ص ۴۳.

کاهش مشکلات یگان های عمل کننده اندیشیده شده، چنین بیان کرد: مهمات را با توجه به اولویت ها تقسیم کرده ایم، خودرو را هم گفته ایم هر چه در انبارها هست تقسیم کنند و به یگان های مستقر در غرب اولویت بیش تری بدهند. لاستیک هم آنچه بوده سهمیه بندی کرده ایم... ما باید آماده باشیم با قاطر بجنگیم. (۱)

رحیم صفوی جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه
در مملکت تقسیم کار ندهد، عدهای بجنگند و عدهای زندگی کنند.

پس از جلسه مذکور، در جلسه محدودتری با حضور جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه، فرمانده قرارگاه نجف، مسئول معاونت اطلاعات نیروی زمینی سپاه (محمد باقری) و فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج)، با توجه به وضعیت نامناسب راه کارهای لشکر ۷، رحیم صفوی راه حلی برای این مشکل ارائه داد: «شما نیروی کمی برای کمین ها بگذارید و تلاش اصلی را بگذارید از راه کار تیپ ۱۲ قائم تا منطقه راحت تر و زودتر آزاد شود. سراغ کمین ها هر چه نیرو ببرید بچه ها شهید می شوند. با آتش سراغ کمین ها بروید.» فرمانده قرارگاه نجف نیز اضافه کرد که شما (لشکر ۷) پشت سر تیپ ۱۲ قائم حرکت کنید. البته کمی مشکلات دارد. رحیم صفوی نیز افزود: «لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) گردان سمت راستش را به طرف پایین بکشد تا به لشکرهای بدر و ۷ ولی عصر (عج) برسد.» (۲)

۳۱

با توجه به اینکه شب گذشته انتقال نیروها و تجهیزات لشکر بدر و تیپ ویژه پاسداران - که در منطقه غرب ماووت مأموریت عملیات نامنظم و حمله به دشمن از پشت را داشتند - به علت آماده نبودن افراد راهنما و همچنین کمبود قاطر و تأخیر در بارگیری امکانات روی آنها میسر نشد، مسئولان قرارگاه رمضان از صبح امروز بی وقفه در پی آماده سازی و هماهنگی انتقال نیروها و امکانات به داخل عراق هستند. مسئولان اتحادیه میهنی کردستان عراق در جواب این که چرا نیروی کافی برای راهنمایی نیروها آماده نشده است و چرا بخشی از نیروها و امکانات که شب گذشته آماده شد، منتقل نشده اند، علت آن را توجیه نشدن به طرح و زمان عملیات و بی اطلاعی از میزان نیرو و امکانات قابل انتقال و همچنین دیر وقت بودن اعلام کردند.

حسین دهقان (از مسئولان معاونت عملیات قرارگاه رمضان) در صحبت با کاک عزیز (از مسئولان اتحادیه)، تأکید کرد که امشب آخرین فرصت است و اگر امشب کاری صورت

١-٦. مأخذ١، ص٦٨ تا ٨٠.

٢-٧. مأخذ١، ص٨١ و ٨٢.

نگیرد تمام کارها به هم می ریزد. وی افزود که چند موضوع را پیگیری کنید: نیروهای خودتان را با کمک تیپ ۳۷ (از یگان های رزمی اتحادیه میهنی کردستان) تقویت کنید. در بارگیری، نیروهای شما به ما کمک کنند. ما برای هر دو سه قاطر چند نیرو می گذاریم، شما هم یک نیرو بگذارید که در طول مسیر مشکلی بروز نکند. (۱)

در ساعت ۱۱:۳۰، در سردشت با حضور فرمانده قرارگاه رمضان (محمدباقر ذوالقدر)، دهقان، مداحی و دو تن از مسئولان اتحادیه (کاک جبار و کاک عزیز) برای هماهنگی انتقال نیروها و امکانات، جلسه ای تشکیل گردید. ابتدا فرمانده قرارگاه رمضان گفت: «بعد از عملیات های اخیر می خواهیم با تلاشی از جانب ما و شما (اتحادیه) راه را باز کنیم. شما ارتفاعات زرون، گلاله و پشت آن را تا جاده قمیش به گلاله و سفره عمل کنید و این طرف آن را هم ما عمل می کنیم. برای اقدام، ما جاده ای نداریم و دشمن مسلط است و قرار شد بخشی از نیروهای ما در حد ۲ گردان ۳۰۰ نفری از داخل عمل کنند که قرار بود در دو شب منتقل شوند. لشکر بدر از ارتفاع شیخ محمد به قمیش می رود و لشکر ویژه از زرون به گرده رش می روند، ولی متأسفانه دیشب اقدام نشد. اگر برادرها امشب نروند، دیگر نمی رسند و چون روی توان اینها حساب شده، برنامه ها به هم می ریزد.»

پس از آن کاک جبار گفت: «ما گفته ایم ۷۰ پیشمرگ از تیپ ۳۷ بیایند، ۲۰ نفر هم در اشکان هستند که جمعاً ۹۰ نفر می شوند. ولی در راه مشکلات بسیاری برای رفتن دارند. من خودم برای نظارت به اشکان می روم ولی بر نیروهای شما مسئولین خودشان باید نظارت کنند و اگر مشکلی پیش آمد ما مسئول نیستیم.» کاک عزیز هم اضافه کرد: «مسیر دره ای تنگ و سنگی است و دشمن پایگاه دارد و اطراف آن را مین گذاری کرده است و با کلاشینکف می تواند بزند و اگر با خمپاره تنگه را بزند، نیروها آسیب می بینند و قاطرها سر و صدای زیادی دارند که حفاظت را به هم می زنند.» محمدباقر ذوالقدر در ادامه جلسه گفت: «این عملیات موکول به تلاش و انتقال این نیروهاست؛ باید تمام توانتان را بگذارید که این کار انجام شود.» کاک جبار: «اگر وقت داشتیم که از ۱۰ روز قبل امکانات را به داخل می بردیم، خیلی راحت بود.» برادر ذوالقدر: «ما فکر کردیم عملیات لو برود. از قبل هم گفتند مهمات و آذوقه آماده است، ولی دو سه روز قبل گفتند که اتحادیه هم عملیات دارد و اگر آذوقه و مهمات بیاورید خوب است.» (۲)

پس از این جلسه فرمانده قرارگاه رمضان در صحبت با برادران دهقان و میررفیعی یادآور شد که برادران به هر طریقی شده، آماده باشند که با دشمن درگیر شوند و احتمال فرار قاطرها را هم بدهند و وسایل اساسی را روی کول خود حمل کنند و متکی به بار قاطرها نشوند. در مسیر هم تلاش شما این باشد که با دشمن درگیر نشوید و به برادران تذکر بدهید که بدون سر و صدا حرکت کنند و اگر وسط راه درگیر شدید، فقط دفاع کنید و جلو بروید و خودتان را به منطقه آزاد شده برسانید، آنجا امنیت بیش تری دارد. (۳)

ص: ۴۲۴

۱- ۸. سند شماره ۱۵۳۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان (مسعود سرمدی)، ۲۳/۷ تا

۲/۸/۱۳۶۶، ص ۸ تا ۱۳.

۲- ۹. همان، ص ۱۴ تا ۱۷.

۳- ۱۰. همان، ص ۱۸.

سازمان دهی و چگونگی عبور نیروها و همچنین انتقال امکانات و زمان آن و تقدم و تأخر آن، طوری که بین نیروها و امکانات تداخلی صورت نگیرد و در صورت هشیار شدن دشمن، خسارت کم تری وارد شود، موضوعاتی بود که مورد بررسی مسئولان قرارگاه رمضان، فرماندهان یگان ها و مسئولان اتحادیه میهنی قرار گرفت تا اینکه سرانجام از ساعت ۱۸ کاروان ها طبق سازمان دهی زیر حرکت خود را شروع کردند:

ساعت ۱۸ حرکت اولین کاروان نیروهای لشکر بدر (۱۵۰ تن)، ساعت ۱۸:۳۰ دومین کاروان نیروهای لشکر بدر (۱۵۰ تن)، ساعت ۱۹ اولین کاروان قاطر (۲۰ قاطر امکانات لشکر بدر).

ساعت ۱۹:۳۰ اولین کاروان نیروهای لشکر ویژه پاسداران، ساعت ۲۰ دومین کاروان قاطر (۲۰ قاطر)، ساعت ۲۰:۳۰ دومین کاروان نیروهای لشکر ویژه پاسداران.

چند تن از مسئولان قرارگاه رمضان نیز در آخرین کاروانی بودند که به سوی داخل عراق حرکت کردند. راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه رمضان (مسعود سرمدی) که در این کاروان حضور داشت، در یادداشت های خود نوشته است: «نیروهای لشکر ۹ بدر، لشکر ویژه پاسداران و مهمات و تدارکات آنها به لطف خدا به سمت منطقه کردستان عراق حرکت کردند و به یاری خدا، حادثه ای در طول مسیر رخ نداد. کاروان ما نیز نیم ساعت پس از نیمه شب (ساعت ۳۰ دقیقه بامداد ۲۵/۷/۱۳۶۶) از آب رودخانه زاب صغیر عبور کرد و راه را به سمت داخل عراق ادامه داد.»^(۱)

۴۱

با توجه به تشدید حملات هوایی و موشکی عراق به مناطق غیرنظامی و نقاط مسکونی ایران طی دو ماه گذشته، امروز وزیر خارجه ایران با ارسال نامه ای برای دبیرکل سازمان ملل، ضمن ارائه آمار خسارات انسانی، از وی خواهان توجه بیش تری برای جلوگیری از تشدید وخامت اوضاع شد. در این نامه آمده است:

«حملات نظامی عراق به تعداد بسیاری از شهرها و روستاهای جمهوری اسلامی ایران طی دو ماه گذشته به شدت افزایش یافته است، طوری که از ۳۱ مرداد ۱۳۶۶ (۲۲ اوت ۱۹۸۷) تاکنون در نتیجه حملات وحشیانه به شهرهای اراک، شوشتر، خرم آباد، تبریز، درود، آغاچاری، اصفهان، همدان، ورامین، نهاوند، رامهرمز، باختران، سنندج، مریوان، گیلان غرب، اسلام آباد، ایلام، سردشت و ارومیه تعداد ۱۳۴ غیرنظامی بی گناه شهید و ۱۰۸۶ زن و مرد بی گناه مجروح شده اند. تعداد حملات انجام شده با توجه به فواصل کوتاه زمانی بین حملات، به خوبی نشان دهنده نیت شوم عراق برای تحت فشار قرار دادن هر چه بیش تر جمهوری اسلامی ایران به منظور شروع جنگ شهرهاست... جمهوری اسلامی ایران، ضمن اتکا به سیاست همیشگی خود مبنی بر خویشتنداری در مقابل این گونه تحریکات و آتش افروزی های عراق، هیچ گاه در دفاع از شهروندان بی گناه خود تردید به خود راه نداده و به عنوان آخرین وسیله و آن هم به عنوان عمل بازدارنده به

ص: ۴۲۵

اقدامات مقابله به مثل توسل جسته است و این حق مشروع را همچنان محفوظ می دارد. تداوم بی وقفه سیاست عراق در حمله به مناطق غیرنظامی جمهوری اسلامی ایران، که متأسفانه با توجه لازم و مؤثر مجامع و سازمان های بین المللی مواجهه نبوده است، هشدارهای جدی برای سازمان ملل به شمار می آید. مقتضی است آقای دبیرکل توجه کافی به زمینه سازی های رژیم عراق برای تشدید وخامت اوضاع داشته باشند و در جهت جلوگیری از آن اقدام لازم را مبذول دارند. بدیهی است نتایج ناشی از تحقق این توطئه شوم عراق صرفاً به عهده این رژیم است.»(۱)

۵۱

شب گذشته ۳۰ تن از چته های کومه له با حمله به پایگاه روستای "دادانه" در جنوب غربی سنندج، یکی از افراد مورد اعتماد مردم را کشته و متواری شدند. در این حمله عناصر کومه له ۸ گلوله آر.پی.جی. ۷ به پایگاه این روستا پرتاب کردند، ولی بر اثر مقاومت نیروهای پایگاه که با نیروهای ستادی تقویت شده بود، پس از یک درگیری ۳ ساعته با کشتن یکی از اهالی روستا مجبور به ترک آن جا شدند.(۲) در این درگیری دو نیروی خودی مجروح گردیدند و یکی از افراد ضد انقلاب به نام "صادق پزشکیار" از گردان شاهو کشته شد.(۳)

۶۲

نفتکش "سی ایل سیتی" با پرچم امریکا در بندر الاحمدی کویت هدف یک موشک کرم ابریشم قرار گرفت. این دومین حمله موشکی به نفتکش های امریکایی در ۲۴ ساعت گذشته است. نفتکش سی ایل سیتی که قبلاً "ام المرادم" نام داشت، از جمله ۱۱ نفتکش کویتی است که مجدداً در امریکا به ثبت رسیده و با پرچم و اسکورت ناوگان امریکا در خلیج فارس تردد می کند. این نفتکش روز سه شنبه همراه با یازدهمین کاروان نفتکش های تحت اسکورت ناوهای امریکا وارد بندر الاحمدی کویت شد و ساعت ۶:۱۵ صبح امروز به وقت محلی به هنگام بارگیری، از ناحیه پل فرماندهی هدف قرار گرفت.(۴) در این حمله ۱۸ تن از خدمه کشتی از جمله ناخدای امریکایی آن مجروح شدند که حال ۷ تن از آنها به شدت وخیم است. در بین مجروحان ۱۳ فیلیپینی، یک پاکستانی، یک انگلیسی و سه امریکایی می باشند.(۵)

موشک کرم ابریشم
نفتکش سی ایل سیتی با پرچم امریکا در بندر الاحمدی کویت
هدف موشک کرم ابریشم قرار گرفت.

اصابت دو موشک به دو نفتکش امریکایی در بندر الاحمدی در طول ۲۴ ساعت گذشته، موجب بروز نگرانی در عرضه نفت و بازار جهانی آن شد. قیمت نفت در بازار معاملات سلف به میزان قابل توجهی افزایش یافت و در نیویورک از مرز بشکه ای ۲۰ دلار گذشت. به گزارش آسوشیتدپرس، امروز به دلیل افزایش تشنجات در خلیج فارس،

ص: ۴۲۶

- ۱-۱۲. سند شماره S/۱۹۲۱۴ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۶ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.
- ۲-۱۳. سند شماره ۰۴۶۳۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر نمایندگی حضرت امام در سپاه یازدهم امام حسن عسکری(ع)، ۵/۸/۱۳۶۶.
- ۳-۱۴. سند شماره ۰۹۷۶۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه یازدهم امام حسن عسکری(ع) (کردستان) - اطلاعات، ۲۶/۷/۱۳۶۶.
- ۴-۱۵. Sreed har kapil kaul, Tanker war aspect of Iraq – Iran war (۱۹۸۰-۸۸), New delhi, ABC publishing house, ۱۹۸۹. و - سند شماره ۰۲۹۴۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی نیروی دریایی سپاه به فرماندهی کل سپاه، ۲۵/۷/۱۳۶۶.
- ۵-۱۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۱، ۲۵/۷/۱۳۶۶، ص ۱۳، خبرگزاری کویت، ۲۴/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۱۵۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی) ۱۸/۷/۱۳۶۶ تا ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص ۱۷۶.

معاملات نفتی به سختی انجام گرفت و در تمام طول روز قیمت ها افزایش یافت. در این روز بهای نفت برنت دریای شمال برای تحویل در ماه نوامبر (آبان) با افزایش ۳۵ سنت، به بشکه ای ۱۹ دلار و ۱۰ سنت رسید. قیمت نفت دومی، نفت پایه خاورمیانه، نیز برای تحویل در ماه نوامبر ۷ سنت افزایش یافت. قیمت نفت تگزاس در روز جمعه به شدت ترقی کرد و از ۲۰ دلار گذشت و به بشکه ای ۲۲/۲۰ دلار رسید. (۱)

۷۱

دولت امریکا با تشکیل جلساتی موضوع حمله به دو نفتکش امریکایی در سواحل کویت را بررسی کرد و مقام های امریکایی مواضع این کشور را در این باره ابراز نمودند. کاخ سفید با تشکیل یک گروه ویژه برای خلیج فارس، در پی هماهنگ نمودن خط مشی های وزارتخانه های مختلف امریکا در منطقه است. رهبران کاخ سفید، شورای امنیت ملی، پنتاگون و وزارت خارجه امریکا ظهر امروز با تشکیل جلسه ای آخرین تحولات جنگ خلیج فارس را بررسی کردند. از سوی دیگر، سخنگوی پنتاگون گفت: منبع حمله علیه نفتکش امریکایی فعلاً به طور علنی افشا نمی شود. وی افزود که هنگام وقوع حمله، یک هواپیما نزدیک بندر الاحمدی مشاهده شده است. همچنین مقام های پنتاگون گفتند که قرار است یک هیئت کارشناسی امور تخریب برای بررسی بیشتر قضیه به کویت اعزام شود. (۲)

مقام های امریکایی بدون اینکه احتمال اقدامات تلافی جویانه را رد نمایند، مواضع متضادی در قبال این ماجرا اتخاذ کردند. ریگان، رئیس جمهور امریکا، در پاسخ به این سؤال که آیا امریکا اجازه خواهد داد تا ایران پس از این حمله بدون تلافی بماند، گفت: من فکر می کنم که شما دارید زود نتیجه گیری می کنید، من درباره راه هایی که در آینده انتخاب خواهیم کرد، نمی توانم و نمی خواهم بحث کنم ولی ما در حال مذاکره با دولت کویت هستیم و بیان آنچه که ما انجام خواهیم داد بی احتیاطی خواهد بود. (۳) از سوی دیگر، در حالی که "شولتز" این اقدام را حمله به کویت توصیف کرد، (۴) "ویکر" سناتور جمهوری خواه با زیر سؤال بردن عملیات اسکورت گفت: «وقتی موشک کرم ابریشم به کشتی کویتی حامل پرچم امریکا اصابت کرد، همانند اصابت آن موشک به پایتخت ایالات متحده امریکا است و گام بعدی صلح یا جنگ است که به جان و منابع مردم امریکا مربوط می شود و کابینه باید در این مورد پاسخگو باشد.» (۵)

در همین حال دولت امریکا در یک عقب نشینی آشکار از مواضع دیروز خود مبنی بر اینکه نفتکش "سانگاری" جزء کشتی های تحت پرچم امریکا نبوده و اگر باشد ما پاسخ می دهیم، اعلام کرد که تعهد ما به آب های بین المللی مربوط است. سخنگویان وزارت خارجه امریکا و کاخ سفید "اوکلی" و "فیتزواتر" در این باره گفتند: این مسئله در آب های کویت اتفاق افتاده و حمله به یک کشتی کویتی با پرچم امریکا صورت گرفته است. امریکا حمایت از کشتی های کویتی در آب های بین المللی را بر عهده گرفته است و هیچ مسئولیتی در مورد حمله اخیر به عهده ندارد و کویت مسئول حفاظت از کشتی های خود بوده است. امریکا کشتی های کویتی را پس از آب های

ص: ۴۲۷

۱- ۱۷. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۷/۱۳۶۶، ص ۱۵.

۲- ۱۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۱، ۲۵/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴، واشنگتن - خبرگزاری کویت، ۲۴/۷/۱۳۶۶.

۳- ۱۹. همان، ص ۱۶، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۲۴/۷/۱۳۶۶.

۴- ۲۰. مأخذ ۱۵، ردیف اول.

بین‌المللی در اختیار کویتی‌ها قرار داده و آنها در طول مسیر آب‌های بین‌المللی تحت حفاظت ناوگان‌های جنگی آمریکا قرار داشتند نه در آب‌های متعلق به کویت. فعلاً قرارداد جدیدی که حاکی از توسعه حوزه مأموریت نیروهای حفاظتی آمریکا از کشتی‌های کویتی در غیر آب‌های بین‌المللی باشد بین آمریکا و دولت کویت منعقد نگردیده است. سخنگوی وزارت خارجه آمریکا درباره منبع موشک شلیک شده گفت: این موشک‌ها از تأسیسات نزدیک فو شلیک شده و ما باید مطمئن باشیم که این موشک‌ها از کجا و از چه مکانی شلیک شده، قبل از اینکه در این مورد بتوانیم اظهار نظر کنیم. (۱) سخنگوی کاخ سفید نیز ضمن نسبت دادن این حمله به ایران، گفت: آمریکا راه‌های پاسخگویی به تجاوز ایران به نفتکش دارای پرچم آمریکا را بررسی می‌کند. (۲)

۸۱

در پی حمله موشکی به بندر الاحمدی و اصابت آن به نفتکش "سی ایل سیتی"، شورای وزیران کویت جلسه‌ای اضطراری به ریاست شیخ سعد العبدالله ولیعهد و نخست‌وزیر کویت تشکیل داد و جزئیات و ابعاد حادثه را بررسی کرد. به گفته رادیو کویت شورای وزیران کویت با اتخاذ تدابیری از مجامع بین‌المللی خواست با اقدامات فوری تشنج را در منطقه کاهش دهند. (۳)

نماینده کویت در سازمان ملل (محمد ابوالحسن) نیز با ارسال نامه‌ای برای دبیرکل این سازمان، ضمن نسبت دادن این حمله به ایران، خواستار تشکیل جلسه فوری شورای امنیت شد. در این نامه آمده است: «روز جمعه ۱۶ اکتبر ۱۹۸۷ در ساعت ۶:۰۰ ایران یک موشک دیگر به سوی کویت شلیک کرد که این موشک در سه کیلومتری جنوب ترمینال نفتی مینا الاحمدی فرود آمد و به یک نفتکش ثبت شده در ایالات متحده - که در آب‌های کویت لنگر انداخته بود - اصابت کرد. در این حمله علاوه بر کاپیتان، ۱۷ تن از کارکنان آن نیز مجروح شدند که جراحات برخی شدید است. کویت حق قانونی خود می‌داند که از شورای امنیت درخواست کند با تشکیل جلسه فوری، حملات غیرقابل توجیه ایران علیه خاک کویت را بررسی کند.» (۴)

مطبوعات کویت نیز با به راه انداختن جنگ تبلیغاتی علیه جمهوری اسلامی ایران، کشانده شدن جنگ نفتکش‌ها به قلمرو آبی کویت را نشانه تحولی خطرناک در سیاست ایران در مقابل کویت دانستند. (۵)

۹۲

جمهوری اسلامی ایران حمله به نفتکش‌ها در بندر الاحمدی کویت را پی‌آمد کمک‌های کویت به عراق و تشنجی می‌داند که با ورود نیروهای بیگانه به خصوص آمریکا به وجود آمده است. کویت با نقض بی‌طرفی خود در جنگ عراق با ایران و زمینه‌سازی برای مداخله آمریکا در خلیج فارس، آتش جنگ را به سواحل خود کشانده است. آیت‌الله خامنه‌ای رئیس‌جمهور در خطبه‌های امروز نماز جمعه تهران با تشریح مواضع ایران در قبال تلاش‌های دبیرکل سازمان ملل متحد، پایان جنگ، اهداف آمریکا در منطقه و حمله موشکی به نفتکش آمریکایی

ص: ۴۲۸

۱- ۲۲. همان، ص آخر.

۲- ۲۳. مأخذ ۱۸، ص ۱۶، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۲۴/۷/۱۳۶۶.

۳- ۲۴. مأخذ ۱۸، ص ۱۳، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۷/۱۳۶۶.

۴- ۲۵. سند شماره S/۱۹۲۱۵ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۶ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۵-۲۶. مأخذ ۱۸، ص ۹، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از روزنامه القبس، ۲۴/۷/۱۳۶۶.

سی ایل سیتی، گفت: «امروز نیز یک کشتی نفتکش که پرچم امریکا را داشت و تحت حمایت این کشور بود، مورد اصابت یک موشک قرار گرفت که خدا می داند از کجا آمده است. ما اعلام کرده ایم که نباید انتظار داشته باشند که به کشتی های متعلق به ایران حمله شود ولی کشتی های دیگران سالم بماند و این خاصیت تشنج و گسترش آن در منطقه است.»^(۱)

روزنامه جمهوری اسلامی نیز در سرمقاله خود اصابت موشک به نفتکش "سی ایل سیتی" را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و آسیب دیدن دو کشتی در آب های پر تشنج خلیج فارس را بی اهمیت توصیف کرده و نوشته است: «این حادثه ای است که در پرتو سیاست های مداخله گرانه امریکا و سایر اعضای ناتو به عنوان یک پدیده روزمره در خلیج فارس درآمده است. وقتی مشاوران ریگان عراق را به انجام شرارت در آب های خلیج فارس تشویق می کنند و تأکید می ورزند که عراق بایستی به کشتی ها در خلیج فارس حمله کند، این قبیل حوادث نیز چندان غیرمنتظره نیست ... و کویت هم بایستی بداند که موشک ها نه به رنگ پرچم ها بلکه به حرارت حساسیت دارند و موشک ها به هر سمتی که شلیک شود یقیناً به سوی کانون آتش تغییر جهت خواهند داد تا آن زمانی که آتشی در کار نباشد. پرچم امریکا اگر چه ممکن است به قلب پر تشویش و تشنج کویت آرامش ببخشد ولی از آنجا که موشک به پرچم ها حساسیتی ندارند پرچم امریکا نیز عامل مؤثری در دفع آنها نیست.»^(۲)

امام جمعه تهران: نباید انتظار داشته باشند که به کشتی های متعلق به ایران حمله شود ولی کشتی های دیگران سالم بماند.

امام جمعه تهران: نباید انتظار داشته باشند که به کشتی های متعلق به ایران حمله شود ولی کشتی های دیگران سالم بماند.

۱۰۱

حمله موشکی به نفتکش های کویتی تحت پرچم امریکا، بار دیگر توجه مجامع مختلف جهانی را به بحران خلیج فارس جلب کرد. دبیرکل سازمان ملل متحد، خاویر پرز د کویار با ابراز نگرانی شدید از اوضاع خلیج فارس، از اعضای شورای امنیت خواست جنگ ایران و عراق را آرام نمایند.^(۳) نخست وزیر بحرین نیز در تماس تلفنی با ولیعهد و نخست وزیر کویت همبستگی بحرین با کویت در برابر آنچه که آن را حملات ایران علیه نفتکش های کویتی خواند، به وی ابلاغ کرد.^(۴)

ص: ۴۲۹

- ۱- ۲۷. مأخذ ۲۱، ص ۳، خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۲- ۲۸. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۷/۱۳۶۶، ص ۱ و ۱۱.
- ۳- ۲۹. روزنامه کیهان، ۲۵/۷/۱۳۶۶، ص ۲، خبرگزاری فرانسه.

"هلموت شيفر" وزير مشاور در امور خارجه آلمان غربی که برای رفع سوء تفاهم های ناشی از گفتار اخير وزير خارجه آلمان مبنی بر متجاوز بودن عراق قرار است به منطقه سفر کند، درباره گسترش جنگ به کشورهای غيرمتخاصم، به ايران هشدار داد. وی گفت: «ادامه این اقدامات تأثیرات منفی بر روابط آلمان با ايران به جا خواهد گذاشت. موضع دولت "بن" در خلیج فارس بر اساس ضرورت کسب نظرهای ايران در قبال کوشش های صلح و احتراز از منزوی کردن ايران به گونه ای که سبب بروز اقدامات منطقی از جانب آنها شود، استوار است.» شيفر افزود سفرش به خلیج فارس با هدف توجیه نظرهای دولت "بن" برای دولت های کویت، عمان، بحرین، قطر و امارات عربی متحده و رفع سوء تفاهم های ناشی از اظهارات اخير آلمان غربی دائر بر مسئول شناختن عراق به عنوان آغازگر جنگ صورت می گیرد. همچنین رادیو کلن در بخش فارسی خود در این باره گفت: «شيفر قصد دارد مجدداً بی طرفی مطلق آلمان فدرال در جنگ ايران و عراق را مورد تأکید قرار دهد و تصریح نماید که دولت متبوعش تسلیحات نظامی به کشورهای در حال جنگ صادر نخواهد کرد.» (۱)

۱۱۱

حمله موشکی به یکی از یازده نفتکش کویتی تحت پرچم امریکا بازتاب وسیعی در رسانه های جهان داشت. دیپلمات ها و تحلیل گران مسائل منطقه این حمله را جدی ترین حادثه در بحران خلیج فارس می دانند که نشان دهنده تاکتیک تازه ايران در جهت ایجاد تعادل میان خود و قدرت بالای نیروی دریایی امریکا در خلیج فارس می باشد. (۲) دیپلمات های مطلع در منامه گفتند: «پیامی که در پشت این حملات قرار دارد پیامی واضح است و آن اینکه تهران می خواهد به کویتی ها و دیگر کشورهای عرب همسایه بگوید تأسیسات ساحلی آنها در تیررس موشک های ايران قرار دارد و در صورت حمله پیشگیرانه امریکا علیه ايران، این تأسیسات هدف حمله قرار خواهند گرفت.» (۳)

درباره اینکه آیا امریکا به حمله ايران پاسخ خواهد داد یا نه و اینکه در صورت اقدام چه عواقبی خواهد داشت، اتفاق نظر وجود ندارد ولی رسانه های غرب جملگی خاطر نشان می کنند که اگر امریکا به این حمله پاسخ ندهد، موضع ايران در خلیج فارس بسیار تقویت خواهد شد. خبرگزاری رویتر به نقل از یک دیپلمات غربی مستقر در خلیج فارس نوشت: «آنها که ایرانی ها را می شناسند می دانند که اگر به آنها پاسخ داده نشود در دفعه بعد آنها سخت تر عمل خواهند کرد.» (۴) گزارشگر رادیو بی.بی.سی (کیت گریوز) نیز در گزارشی از خلیج فارس گفت: «برای امریکایی ها عکس العمل نشان ندادن دشوار خواهد بود. نیروهای امریکایی در منطقه که هم اکنون در آماده باش کامل به سر می برند احتمال می رود علیه پایگاه های موشک های ساحل به دریای ايران در نزدیکی بندر امام خمینی و یا در سه جزیره ایرانی واقع در منطقه تنگه هرمز حمله کنند.» وی افزود: «این جدی ترین حادثه ای است که بعد از مدت ها در خلیج فارس اتفاق

ص: ۴۳۰

۱- ۳۱. مأخذ ۱۸، ص ۳، کویت - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۳/۷/۱۳۶۶.

۲- ۳۲. مأخذ ۱۸، ص ۲۵، منامه - خبرگزاری آلمان غربی.

۳- ۳۳. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه "گزارش" شماره ۵۸، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۱۰ و ۱۱، منامه - خبرگزاری آلمان.

۴- ۳۴. مأخذ ۱۸، ص ۱۳، منامه، - خبرگزاری رویتر، ۲۴/۷/۱۳۶۶.

افتاده است؛ زیرا یک نفتکش با پرچم امریکا مستقیماً مورد حمله ایران واقع شده است. امریکایی ها می توانند به راحتی علیه هدفی در داخل ایران حمله کنند. اینک نوبت ریگان است که به ایران پاسخ دهد.» (۱) رادیو بی.بی.سی. افزود: «اما نباید تصور کرد که عمل مقابله به مثل امریکا پس از حمله امروز صورت خواهد گرفت. اخیراً از امریکا قرائن و شواهدی به دست آمده که حمله متقابل امریکا مشروط به سه شرط خواهد بود یعنی کشتی باید با پرچم امریکا، زیر حمایت امریکا و در آب های بین المللی باشد. حمله امروز تنها یکی از این شرایط امریکا را دارا می باشد. از آن گذشته رئیس جمهور ایران با اشاره به اینکه چه کسی مسئول حمله به این کشتی است، گفت که خدا بهتر می داند و طبق آخرین خبر، وزیر خارجه امریکا حمله به این کشتی را دومین حمله به کویت توصیف کرده است که به معنی عدم تمایل امریکا به مقابله به مثل تلقی شده است.» (۲)

این رادیو در تفسیر موضع امریکا گفت: «امریکایی ها سعی دارند از ایجاد انتظارات جدی درباره نحوه واکنش واشنگتن نسبت به ایران جلوگیری کنند. واکنش امریکا به زمانی موکول شده که حمله ایران علیه کشتی هایی انجام شود که با پرچم امریکا در آب های بین المللی خلیج فارس، خارج از آب های کشورهای ساحلی منطقه حرکت می کنند.» (۳)

خبرگزاری آلمان نیز در گزارشی با اشاره به محدودیت های دو طرف آورده است: «ایرانی ها در صورت آغاز یک رویارویی مستقیم با نیروی دریایی امریکا دچار اشتباه بزرگی خواهند شد؛ زیرا امریکا در فاصله نه چندان دور از سواحل ایران قدرت آتش فراوانی را برای انجام دادن اقدامات تلافی جویانه متمرکز کرده است. اما در صورتی که تأسیسات حیاتی کشورهای عرب حوزه خلیج فارس مطرح باشد وضع کاملاً فرق خواهد کرد و اثر حمله به این تأسیسات دقیقاً به اندازه بسته شدن تنگه هرمز به روی کشتی رانی و صدور نفت خواهد بود.» (۴)

"جیمی کارتر" رئیس جمهور پیشین امریکا، در کلوپ بین المللی واشنگتن، خطاب به حضار، پاسخ امریکا به اقدامات ایران را تراژدی حمله امروز خواند و درباره عملیات اسکورت گفت: «تصمیم ریگان برای اسکورت کشتی های کویتی حامل پرچم امریکا توسط نیروی دریایی امریکا یک اشتباه ابلهانه بود؛ زیرا کویت از متحدان عمده عراق در جنگ می باشد.» وی افزود: «این برای ما اشتباه بزرگی است تا به عنوان یک کشور جنگ طلب در این ماجرا وارد شویم.» کارتر گفت: «حملات انتحاری قایق های مملو از مواد منفجره ایرانی علیه کشتی های جنگی امریکا تهدید بزرگی می باشد. من با روان شناسی ایرانیان آشنایی دارم. این ماهیت وجودی آنان است که جان های خود را علیه دشمنانشان نثار می کنند. من یازده سال در نیروی دریایی کار کرده ام و از آسیب پذیری کشتی ها در برابر این نوع حملات انتحاری اطلاع دارم. من تصور نمی کنم تردیدی وجود داشته باشد که اگر این نوع حملات ادامه یابد ما شاید شاهد حمله مشابه به یک کشتی جنگی امریکایی نیز باشیم... امریکا بیش تر از ارزش صادرات نفت خود که ظاهراً واشنگتن از آن

ص: ۴۳۱

۱- ۳۵. مأخذ ۱۸، ص ۳۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۷/۱۳۶۶.

۲- ۳۶. مأخذ ۱۸، ص ۳۰ و ۳۱، رادیو بی.بی.سی، ۲۴/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۷. مأخذ ۱۸، ص ۳۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۷/۱۳۶۶.

۴- ۳۸. مأخذ ۱۸، ص ۲۵، منامه - خبرگزاری آلمان، ۲۴/۷/۱۳۶۶.

حمایت می کند، در عملیات نیروی دریایی خود در خلیج فارس هزینه مصرف می کند.» وی در این سخنرانی خواستار راه حل های دیپلماتیک برای پایان جنگ خلیج فارس شد.^(۱)

۱۲۱

با ورود نیروهای بیگانه به خلیج فارس هر روز حوادث متعددی به وقوع می پیوندد که نشانه تشدید بحران در منطقه است. امروز یک ناوچه ایرانی به سوی هلی کوپتر حامل خبرنگاران شبکه تلویزیونی "ان.بی.سی" آمریکا که فاصله لازم را رعایت نکرده بودند، تیرهای اخطار شلیک کرد. ناوچه ایرانی در پیامی گفت: «شما در سمت چپ ما قرار دارید، یک کشتی جنگی در سمت راست شماست. این آخرین اخطار است. منطقه را ترک کنید یا حداقل به اندازه دو مایل دریایی فاصله خود را حفظ کنید.» هلی کوپتر مزبور از یک رزم ناو آمریکایی که در نزدیکی آن قرار داشت تقاضای کمک کرد و از محل حادثه دور شد. در این تیراندازی که از نزدیکی تنگه هرمز صورت گرفت، به هلی کوپتر و سرنشینان آن آسیبی نرسید.^(۲)

دریادار ملک زادگان فرمانده نیروی دریایی ارتش در این باره گفت: «همان طور که قبلاً نیز اعلام کرده ایم هلی کوپترها و هواپیماهای خارجی ملزم هستند حریم ۵ مایلی کلیه شناورهای جنگی جمهوری اسلامی ایران را در خلیج فارس و دریای عمان رعایت کنند؛ در غیر این صورت با توجه به اینکه خلیج فارس صحنه درگیری است، شناورهای ما ناگزیر خواهند بود برای دفاع از خود و دور کردن تهدید احتمالی، عملیات مرحله ای اجرای آتش به سوی واحدی که حریم دفاعی را نقض کرده است، به مورد اجرا گذارند.»^(۳)

از سوی دیگر، هواپیمایی ناشناس که احتمالاً آمریکایی بود، به حریم هوایی چابهار تجاوز کرد. این هواپیما که در ساعت ۱۳:۳۵ وارد فضای جمهوری اسلامی ایران شده بود، با آتش پدافند هوایی روبه رو گردید و پس از ده دقیقه، آسمان منطقه را ترک کرد.^(۴)

۱۳۲

مین یاب های فرانسوی دو مین دیگر در آب های پر رفت و آمد نزدیک خورفکان پیدا کردند. نیروی دریایی فرانسه طی بیانیه ای در این باره اعلام کرد: «به منظور جلوگیری از وارد آمدن خسارات به کشتی رانی تلاش می کند مین ها را نابود سازد.»^(۵) با کشف این دو مین، جمع مین هایی که نیروهای فرانسوی از زمان آغاز عملیات مین رویی در منطقه در ماه گذشته، پیدا کرده اند به شش عدد رسید. نیروهای مین روب فرانسه از سه فروند مین روب و یک کشتی تدارکاتی تشکیل شده اند که همگی جزء نیروهای فرانسه در اقیانوس هند می باشند.^(۶)

۱۴۳

دبیرکل سازمان ملل متحد برای پیاده کردن مفاد قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت، در چارچوب اختیارات جدیدی که شورای امنیت به وی داده است به تهران و بغداد سفر خواهد کرد. علی محمد بشارتی قائم مقام وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در گفت و گو با خبرگزاری

ص: ۴۳۲

۱- ۳۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۷/۱۳۶۶، ص ۳، خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از خبرگزاری رویتر.

۲- ۴۰. همان، ص ۳، خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از رادیو آمریکا.

۳-۴۱. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴.

۴-۴۲. سند شماره ۰۸۸۴۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه ثامن الائمه (ع) سپاه - اطلاعات، ۲۵/۷/۱۳۶۶.

۵-۴۳. روزنامه رسالت، ۲۵/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲، خبرگزاری رویتر.

۶-۴۴. مأخذ ۱۸، ص ۴۱.

جمهوری اسلامی با اعلام این مطلب مواضع ایران را در قبال اجرای آتش بس غیررسمی تشریح کرد. وی گفت: «اگر شورای امنیت سازمان ملل با عنایت به اسناد و مدارک فراوانی که در اختیار دارد حاضر شود عراق را به عنوان آغازگر جنگ محکوم کند، ایران حاضر است یک آتش بس غیررسمی را هم زمان با کار یک دادگاهی که عراق را به عنوان آغاز کننده جنگ بشناسد، بپذیرد.» وی افزود: «جمهوری اسلامی ایران هیچ نوع آتش بس غیررسمی را قبل از اعلام عراق به عنوان آغازگر جنگ نمی پذیرد. ما هیچ گاه راه حل های سیاسی برای پایان جنگ را که در بر گیرنده نقطه نظرات اصولی ما در رابطه با محاکمه متجاوز باشد نفی نکرده ایم و در این زمینه بارها آمادگی خود را برای همکاری با دبیرکل سازمان ملل اعلام کرده ایم.»^(۱)

علی محمد بشارتی قائم مقام وزیر امور خارجه ایران، امرو شورای امنیت عراق را به عنوان آغازکننده جنگ محکوم کند، ایران یک آتش بس غیررسمی را می پذیرد.

رادیو بی.بی.سی در گزارشی سخنان علی محمد بشارتی را تجزیه و تحلیل کرد و گفت: «معاون اول وزارت خارجه ایران گفته است که ایران حاضر خواهد بود طبق شرایطی آتش بس غیررسمی در جنگ با عراق را ملحوظ دارد. این گفته در منطقه خلیج فارس توجه محافل سیاسی را به خود جلب کرده است. ماه گذشته هنگامی که پرز دکوئیار، دبیرکل سازمان ملل متحد از تهران و بغداد دیدار نمود منابع سازمان ملل متحد اشاره کردند که ممکن است ایران یک چنین آتش بس غیررسمی را بپذیرد. البته به هیچ وجه نمی توان تصور کرد که اظهارات علی محمد بشارتی احتمالاً تأثیری فوری در جریان جنگ داشته باشد. به هر حال، اکنون که عراق همچنان بر عدم قبول آتش بس غیررسمی پافشاری می کند، این پیشنهاد تقریباً بلااثر است.»^(۲)

۱۵۱

وزیر خارجه عراق در مصاحبه با هفته نامه الوطن العربی، مواضع رژیم بغداد را درباره قطعنامه ۵۹۸ و روابط با امریکا و شوروی تشریح کرد. وی تحرکات دیپلماتیک ایران در سازمان ملل متحد را مانورهایی برای عدم پذیرش قطعنامه ۵۹۸ عنوان کرد و تنها راه رسیدن به صلح را تحریم تسلیحاتی ایران و اعمال فشار اقتصادی به ایران دانست. وی گفت: «تنها وسیله پایان بخشیدن به جنگ، مقرر کردن تحریم تحویل تسلیحات به ایران و اعمال فشار اقتصادی روی این کشور برای محروم ساختن آن از دست یابی به منابع مورد نیاز برای خرید تسلیحات است.» وی درباره روابط عراق و امریکا گفت: «روابط امریکا و عراق عادی است و مسئولان دو کشور به تبادل نظر درباره اوضاع سرگرم هستند.» طارق عزیز مواضع شوروی را در قبال ایران به دو دوره تقسیم نمود و از مواضع کنونی شوروی ابراز ناخشنودی کرد: «شوروی قبل از تصویب شدن قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت جداً خواستار پایان بخشیدن به جنگ بود و ایران را به ایجاد

ص: ۴۳۳

۲-۴۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۳، ۲۷/۷/۱۳۶۶، ص ۶، رادیو بی.بی.سی، ۲۶/۷/۱۳۶۶.

موانع در راه تلاش های صلح متهم می کرد، اما پس از تصویب شدن این قطعنامه تغییر روش داده و لحن آشتی جویانه ای نسبت به ایران در پیش گرفته است. با تمام این احوال روابط عراق - شوروی تا تصویب قطعنامه ۵۹۸ در تمام زمینه ها خوب بوده است.»^(۱)

عراق بیش از همه به پایان جنگی که خود هشت سال پیش شروع کرد نیاز دارد. یونایتدپرس در گزارشی از اوضاع عراق، علل این نیاز عراق را تشریح کرد: «هر دو کشور ایران و عراق خون و نفت خود را در راه جنگ طولانی با یکدیگر صرف می کنند ولی این بغداد است که بیش از همه به پایان جنگی که خود هشت سال پیش آغاز کرد و اکنون می داند که نمی تواند برنده آن باشد، احتیاج دارد و در هیچ جا به اندازه بصره این مسئله مشهود نیست. بصره دومین شهر بزرگ عراق است که به ویرانه ای تبدیل شده و هنوز در زیر آتش قرار دارد، روحیه خود را از دست داده است و نیروهای ایرانی در حومه آن سرگرم تلاش برای ورود به آن هستند.» یونایتدپرس افزود: «... تحلیل گران نظامی هم زمان بر این مسئله توافق دارند که عراق علی رغم برخورداری از یک نیروی هوایی بسیار قدرتمند، قادر به پیروزی در جنگ نیست ولی پیروزی نظامی ایران غیرممکن نیست. حملات هوایی عراق نیز تاکنون به هیچ وجه قادر به وادار کردن ایران به قبول مذاکرات صلح نبوده است. در حالی که هدف امریکا از حضور نظامی در خلیج فارس نیز برقراری یک وضعیت "نه برد نه باخت" در جنگ ایران و عراق است.»^(۲)

۱۶۱

مدیرکل اروپا و امریکای وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران (علی آهنی) که به آلبانی سفر کرده است با وزیر خارجه آلبانی ملاقات و پیام کتبی دکتر ولایتی را تسلیم وی کرد. در این دیدار وزیر خارجه آلبانی ضمن تأکید بر لزوم خروج نیروهای بیگانه از منطقه، درباره جنگ ایران و عراق گفت: ما ۷ سال قبل صریحاً تجاوز علیه ایران را محکوم کرده ایم و از تلفات دو ملت ایران و عراق متأسف هستیم. به عقیده ما امپریالیسم و کسانی که از طرف آنها عمل می کنند باید محکوم شوند و مسئولیت تجاوز را بپذیرند.»^(۳)

۱۷۲

کشورهای عرب حامی عراق تلاش های سیاسی گسترده ای را برای متحد کردن کشورهای منطقه علیه جمهوری اسلامی ایران در صحنه منطقه ای و جهانی آغاز کرده اند. کویت و عربستان با دعوت از نیروهای بیگانه نقش مهمی را بازی می کنند. رادیو امریکا به نقل از نیویورک تایمز گفت: «عربستان سعودی رهبری تلاش در راه ایجاد یک جبهه متحد علیه ایران در کنفرانس آتی اتحادیه عرب را - که قرار است در هفتم نوامبر (۱۶/۸/۱۳۶۶) در امان پایتخت اردن تشکیل شود - به عهده گرفته است. عربستان سعودی بر این امید است که دیگر کشورهای عرب را برای تصویب قطعنامه ای بسیج کند که در آن ایران به سبب خودداری از قبول آتش بس در جنگ با عراق محکوم شود. قصد عربستان سعودی آن است که ضمن به صف

ص: ۴۳۴

۱- ۴۷. روزنامه اطلاعات، ۲۵/۷/۱۳۶۶، ص آخر، پاریس - خبرگزاری فرانسه؛ و - روزنامه رسالت، ۲۵/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲، به نقل از هفته نامه الوطن العربی.

۲- ۴۸. مأخذ ۱۸، ص ۵، بصره - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۴/۷/۱۳۶۶.

۳- ۴۹. مأخذ ۴۱، ص ۳.

کردن کشورهای عرب علیه تهران، به ایالات متحده تفهیم کند که اعراب به طور یکپارچه مصمم به مخالفت با ایرانند. مقام های عربستان خواستار حمایت دیگر کشورهای عرب و اطمینان یافتن از تضمین ایالات متحده در این زمینه اند که اعراب در خلیج فارس و یا نقاط دیگر هدف انتقام جویی های ایران قرار نگیرند. سعودی ها می خواهند بدانند ایالات متحده امریکا چه موقع از روش تنبیهی کنونی دست می کشد و به طور مستقیم به رویارویی نظامی و اقتصادی با ایران بر می خیزد.»

رادیو امریکا همچنین به نقل از یک مقام سعودی گفت: «ضربه زدن به قایق های کوچک اهمیتی ندارد. مهم آن است که ما تنها در شرایطی قادر به توجیه حضور نظامی امریکا هستیم که این حضور نظامی ایمنی کامل ما را با فلج کردن کامل ایران تضمین کند.»^(۱)

۱۸۱

توان اقتصادی هر کشور در میزان توانمندی نظامی آن نقش مهمی دارد. ایران و عراق نیز در تعیین استراتژی نظامی خود و روابط خارجی، این موضوع را ملحوظ نموده و در ضربه زدن به یکدیگر از آن استفاده می کنند. تحلیلگران نیز پارامتر اقتصادی را در تحلیل قدرت نظامی ایران و عراق در نظر دارند و از این جنبه به روابط و وضعیت اقتصادی آنها با کشورهای دیگر می نگرند. خبرگزاری رویتر در گزارشی از روابط اقتصادی امریکا و عراق آورده است. «امریکا دیروز یک میلیارد دلار کمک غذایی به عراق اختصاص داد. تصویب این اعتبار که در پایان یک هفته ملاقات مقام های کشاورزی امریکا و عراق صورت گرفت، افزایش مهمی در اعتبارات مواد غذایی برای عراق - که سال گذشته بالغ بر ۶۸۰ میلیون دلار بود - به حساب می آید. وزیر کشاورزی امریکا در توجیه این کمک گفت: «عراق به ما اعلام کرد که در سال جاری نیاز به اعتبار بیش تری دارد. آنها قصد دارند مردم خود را سیر نگه دارند.» رویتر افزود: «به این ترتیب عراق به صورت بزرگ ترین دریافت کننده اعتبارات امریکا برای خرید مواد غذایی درآمده است. امریکا در سال مالی ۱۹۸۸ مبلغ ۹۱۵ میلیون دلار به صورت تضمین های اعتباری در اختیار عراق قرار داده است که ۸۲۵ میلیون دلار آن به صورت اعتبار کوتاه مدت و ۹۰ میلیون دلار به صورت اعتبار بلند مدت است.»^(۲)

از سوی دیگر، روزنامه البعث چاپ سوریه با اشاره به کمک های اقتصادی امریکا به عراق، درباره روابط دو کشور نوشت: «با ادامه جوّ تشنج در خلیج فارس، کمک های امریکا به رژیم صدام که به عنوان ساختگی تقدیم می شود، با سند فاش می گردد و امکان ندارد اهداف واقعی این گونه کمک ها را بتوان کتمان کرد، اگر چه سخن درباره هماهنگی این رژیم و دولت امریکا تازه نیست لکن آن چیزی که دو طرف - از هنگامی که ستمگر بغداد آتش جنگ را علیه انقلاب ایران برافروخت - دنبال می کنند مخفی نمانده است؛ به ویژه که رژیم عراق اقرار کرده راه حل تاکتیکی روابط خود با دولت امریکا را پشت سر گذاشته و به مرحله روابط استراتژیکی

ص: ۴۳۵

۱- ۵۰. مأخذ ۱۸، ص ۴۹، رادیو امریکا به نقل از روزنامه نیویورک تایمز، ۲۴/۷/۱۳۶۶.

۲- ۵۱. مأخذ ۲۱، ص ۱۴، به نقل از خبرگزاری رویتر.

رسیده است. چنین اقراری بدین معنا نیست که عراق اخیراً روابط خود را با امریکا گسترش داده است. جنگی که رژیم عراق اخیراً به آن دست زد و در واقع بنا به دستور امریکا بود که خواست از یک سو از سرنگونی شاه انتقام بگیرد و از سوی دیگر به حمایت و کمک های انقلاب اسلامی به مسئله فلسطین پایان دهد و همچنین ملت و ارتش عراق را فرسوده کند»^(۱).

۱۹۱

هفته نامه "مدنیوز" چاپ فرانسه با استناد به گزارشی که ادعا می کند در میان مقام های عالی رتبه ایران پخش شده، وضعیت اقتصادی ایران را بررسی کرده و درباره تأثیر حملات عراق به مراکز اقتصادی ایران و کاهش درآمدهای نفتی جمهوری اسلامی ایران نوشته است: «حملات هوایی مداوم عراق علیه تأسیسات نفتی ایران در سال ۱۹۸۶ ضایعات سنگینی برای ایران به بار آورده است. درآمدهای دولت ایران در سال مالی ۸۷ - ۱۹۸۶ به ۵/۲۲ میلیارد دلار کاهش پیدا کرد در حالی که رهبران ایران رقم ۵/۴۲ میلیارد دلار را برای آن پیش بینی کرده بودند. عمده ترین کاهش ها از سقوط قیمت نفت ناشی شد؛ زیرا برخلاف پیش بینی رهبران ایران در مورد کسب ۲/۱۸ میلیارد دلار از صادرات نفت در سال مزبور، تنها ۹/۴ میلیارد دلار عاید ایران شد.»

به نوشته این هفته نامه، در اوج حملات هوایی عراق علیه تأسیسات صادرات نفت ایران در خارک، سیری، لاوان و تنگه هرمز صادرات نفت ایران حتی تا ۴۰۰ هزار بشکه در روز کاهش پیدا کرد. صادرات نفت ایران در طول سال به طور متوسط تنها یک میلیون بشکه در روز بود در حالی که رهبران ایران حداقل ۵/۱ میلیون بشکه در روز را پیش بینی کرده بودند. به نوشته "مدنیوز" مشکل دیگری که اقتصاد ایران با آن رو به روست، مشکل کمبود نیروی انسانی است و این به دلیل تلاش وسیع سپاه پاسداران برای پر کردن صفوف "بسیجی ها" می باشد.^(۲)

ص: ۴۳۶

۱- ۵۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۶، ص ۱۰.

۲- ۵۳. مأخذ ۱۸، ص ۴۳، پاریس - خبرگزاری کویت، ۲۴/۷/۱۳۶۶، به نقل از هفته نامه مدنیوز.

در آستانه عملیات در منطقه غرب ماووت، ارتش عراق در این منطقه عملیاتی دست به تحرکاتی زد که نشان از هشیاری دشمن داشت. تا قبل از تحرکات امروز، با وجود افزایش فعالیت های خودی در منطقه از جمله افزایش تردد و انتقال نیرو از عقبه به منطقه عملیاتی، سکوت و عدم واکنش دشمن تعجب برانگیز بود، طوری که جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه صبح امروز گفت: «دشمن مرموز برخورد می کند، چون این همه تردد در جاده هست ولی دشمن عکس العملی نشان نمی دهد»^(۱).

اما این وضعیت به طول نینجامید و از ساعت ۱۱ صبح هواپیماهای دشمن با تجاوز به منطقه بانه و سردشت، به مدت حدود ۴۰ دقیقه عقبه یگان های مستقر در منطقه عملیاتی و همچنین جاده اصلی محور بانه - سردشت و روستاهای زروا، ازمرده، کانی سور و بوالحسن را بمباران کردند. در این حملات محل استقرار نیروهای لشکر ۷ ولی عصر (عج) و چند زاغه مهمات هدف قرار گرفت^(۲) و بر اثر آن حدود ۳۰ تن از رزمندگان شهید و ۳۷۰ تن مجروح شدند^(۳). همچنین پایگاه های ژاندارمری در محور بانه - سردشت و خودروهای در حال تردد در این محور هدف حمله قرار گرفت و علاوه بر خسارات مذکور، ۳ سرباز ژاندارمری شهید و ۵ تن دیگر مجروح شدند و ۵ منزل مسکونی ویران شد. در حملات هوایی امروز دشمن به این منطقه، دو هواپیمای عراقی هدف سلاح های پدافند هوایی خودی قرار گرفتند و سرنگون شدند و خلبان یکی از آنها کشته شد^(۴). عراق سقوط یک هواپیمایش را تأیید کرد^(۵).

این حمله دشمن تفاسیر مختلفی در پی داشت. رحیم صفوی در این باره گفت: «ممکن است مثل کربلای ۴ باشد که دشمن ۲۴ ساعت قبل از عملیات بمبارانش را شروع کرد»^(۶). علی شمخانی نیز گفت: «عراق فهمیده ولی دیر فهمیده است و می خواهد با بمباران جبران کند. البته به اهداف دقیق عملیات پی نبرده است»^(۶).

قبل از این نیز ارتش عراق در روزهای اخیر تحرکاتی داشت که با توجه به حمله هوایی امروز احتمال پی بردن دشمن به قصد خودی برای اجرای عملیات را افزایش می دهد. از جمله اینکه بنا به گفته فرمانده قرارگاه رمضان: «هواپیماهای عراقی روز گذشته منطقه سرگلو (محل استقرار قرارگاه رمضان در خاک عراق) را بمباران کرده اند و در دو روز گذشته ۴۰۰ تانک و

ص: ۴۳۸

۱- ۱. سند شماره ۱۵۱۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، ۲۰/۷ تا ۲۸/۷/۱۳۶۶، ص ۷۸.

۲- ۲. همان، ص ۸۳ و ۸۴؛ و - سند شماره ۰۴۶۲۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه حمزه، ۸/۸/۱۳۶۶.

۳- ۳. سند شماره ۱۵۲۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف (نادر نوروزشاد)، ۱۹/۷ تا ۲۷/۷/۱۳۶۶، ص ۱۰۴/۱.

۴- ۴. سند شماره ۰۸۸۳۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاندارمری جمهوری اسلامی، رکن ۳ - مرکز فرماندهی، به دفتر نخست وزیر، ۲۵/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۹۷۷۲۰ از فرماندهی قرارگاه سیدالشهدا، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه پاسداران، ۲۹/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۹۷۶۸۴ از سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع) (کردستان)، به ستاد مشترک سپاه پاسداران - معاونت اطلاعات، ۲۶/۷/۱۳۶۶.

۵- ۵. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴؛ و - سند شماره ۰۸۸۴۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲ - معاونت اطلاعات، ۲۵/۷/۱۳۶۶.

نفربر در منطقه بین عربت و سلیمانیه آورده و یک ستون هم شب گذشته از چوارتا به طرف دولشک آمده است. روز گذشته نیز ۵۰ خودرو نظامی در جاده کرکوک - سلیمانیه دیده شده است. آخرین خبر هم این است که روی ارتفاع گرده رش ۱۰۰۰ نیروی دشمن مستقر است. «وی افزود: «حرکت دیشب ما [انتقال نیرو و تجهیزات لشکر بدر و تیپ ویژه پاسداران به داخل عراق] احتمالاً لو می رود و این حرکت امکان دارد فلش حمله ما را مشخص کند.» (۱)

همچنین مسئول حفاظت اطلاعات نیروی زمینی گفت: «دشمن نیروهای گشتی لشکر ۲۱، لشکر ۱۱، لشکر ۷ و تیپ ۱۲ را دیده است.» (۲) علاوه بر این، فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج) از اجرای آتش دشمن در شب گذشته و حتی شلیک گلوله های فسفوری در پشت ارتفاعات ژاژله خبر داد. (۳)

یگان جنگ الکترونیک منطقه غرب نیز در ساعت ۱۰:۲۲ امروز اعلام کرد: «ستوان یکم عبدالناصر از دیده بانی در رده خود اعلام کرد که به مسئولین اعلام کنید که تحرک خودروهای ایرانی به سمت ماووت غیرطبیعی است و احتمال می رود که دشمن (نیروهای ایران) قصد تک زدن به واحدهای خط مقدم را داشته باشد و اعلام نمود که یک ستون از عمق ایران به پشت قله ۱۷۶۵ در حرکت است.» (۴)

فرمانده قرارگاه رمضان بر این عقیده بود که دشمن از ۷ روز قبل پی برده که ما در این منطقه قصد اجرای عملیات داریم. جانشین فرمانده نیروی زمینی نیز اعتقاد داشت که اگر دشمن از یکی دو روز قبل قصد ما را فهمیده باشد، باز هم ما موفق می شویم ولی اگر از یک هفته قبل متوجه شده باشد به مشکل بر می خوریم؛ چون در منطقه کوهستانی اگر دشمن هشیار باشد، مشکل است که بجنگیم، مگر اینکه عنایت الهی باشد که همه این حساب و کتاب ها را به هم بریزد. (۵)

بانه - ۱۳۶۶/۷/۲۵ - لاشه یک جنگنده عراقی در منطقه کوهستانی
هوایماهای دشمن به مدت حدود ۴۰ دقیقه عقبه یگان های مستقر در منطقه عملیاتی را بمباران کردند.

بانه - ۲۵/۷/۱۳۶۶ - لاشه یک جنگنده عراقی در منطقه کوهستانی

هوایماهای دشمن به مدت حدود ۴۰ دقیقه عقبه یگان های مستقر در منطقه عملیاتی را بمباران کردند.

ص: ۴۳۹

۱-۷. مأخذ ۱، ص ۸۷ و ۸۸.

۲-۸. مأخذ ۱، ص ۹۳.

٣-٩. مأخذ٣، ص ٩٠.

٤-١٠. مأخذ٣، ص ١٠٥/١.

٥-١١. مأخذ١، ص ٨٧ و ٨٩.

بر اثر این حملات ۳۰ تن شهید و ۳۷۰ تن مجروح شدند و دو هواپیمای عراقی سرنگون شد.

۲۱

در قرارگاه نجف امروز فرمانده این قرارگاه و مسئول معاونت عملیات نیروی زمینی (مصطفی ایزدی) در تلاش برای هماهنگی یگان ها و رفع مشکلات آنها برای آمادگی جهت اجرای عملیات هستند. همچنین با توجه به تک دشمن به خط پدافندی لشکر ۳۲ در یال میراوه و تپه برده هوش که دو شب قبل انجام گرفت و با توجه به اهمیت این ارتفاع که دشمن همچنان قصد پیشروی و اشغال کامل آن را دارد، در جلسه ای با حضور برادران ایزدی، شوشتری و فرماندهان لشکر ۳۲ و لشکر ۵۲، قرار شد که مأموریت لشکر ۳۲ در عملیات فردا شب به لشکر ۵۲ واگذار گردد و لشکر ۳۲ اقدام به عملیات بازپس گیری بخشی از منطقه پدافندی خود که به اشغال دشمن درآمده است نماید. مسئله انتقال نیروها از عقبه به منطقه عملیاتی و کمبود وسایل انتقال و شلوغی جاده نیز از مشکلات مطرح در این قرارگاه است. همچنین هماهنگی لشکر ۷ و تیپ ۱۲ و چگونگی استفاده لشکر ۷ از راه کار تیپ ۱۲ و مشکلاتی که این راه کار با توجه به کمبود گنجایش آن برای دو یگان دارد، بررسی شد. فرمانده قرارگاه نجف اشکال راه کار تیپ ۱۲ را صخره ای بودن آن و محاسنش را خلوت بودن، حساس نبودن دشمن به آن و بسته نشدن راه با آتش یک تیربار ذکر کرد.^(۱)

یگان های قرارگاه نجف که غالباً گردان های عمل کننده خود را از عقبه دور به عقبه نزدیک منتقل کرده اند، در حال انتقال این گردان ها به پای کار هستند. از جمله لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع)، چهار گردان خود را بعد از ظهر روز گذشته (۲۴/۷/۱۳۶۶)، با استفاده از ۳۰ کمپرسی از سقز به سمت بانه حرکت داد و در تاریکی شب، کمپرسی ها با چراغ خاموش پس از عبور از جاده بوالحسن و گردنه کاگر، از پل سید الشهداء گذشتند و در ۲۶ کیلومتری خط مقدم، نزدیک مقر ستاد لشکر ۵۷ پیاده شدند و شب گذشته را آنجا استراحت کردند. این نیروها عصر امروز با گرفتن جیره غذایی ۴۸ ساعته، سوار کمپرسی ها شده و در تاریکی شب پس از طی ۶ کیلومتر مسافت، در ارتفاعات شوشو از ماشین پیاده شدند. رزمندگان لشکر ۵۷ پس از سازمان دهی مجدد، در حالی که بارش باران شروع شده بود و تاریکی مطلق حاکم بود، پیاده روی خود را در یک ستون به طرف ارتفاعات اسپیدار، گلان، شهر ماووت و جنوب شرقی ژاژله آغاز کردند.^(۲)

۳۲

دو یگان قرارگاه رمضان که شب گذشته برای انتقال به داخل عراق حرکت کردند، حدود نیمه شب گذشته و آغاز بامداد امروز از رودخانه زاب صغیر گذشتند. راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه رمضان که همراه نیروهای پیاده حرکت می کند در یادداشت های خود نوشته است: «در آن سمت رودخانه دشمن در چند نقطه از منور استفاده کرد که دقیقاً روی سر نیروهای در حال حرکت بود و منطقه را به طور کامل روشن کرد، اما به رغم تسلط دشمن بر نیروهای خودی، هیچ گونه تیراندازی یا خمپاره ای علیه آنها شلیک نشد. در مسیر

ص: ۴۴۰

۱- ۱۲. مأخذ ۳، ص ۹۰ تا ۱۰۵.

۲- ۱۳. سند شماره ۴۴۲/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش راوی لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) در عملیات انجام نشده نصر ۸ (سید کمال حسینی)، آبان ۱۳۷۳، ص ۲۷.

عبور، سه قاطر از دره به پایین پرت شدند که با تلاش برادران بار یکی که اهمیت بیش تری داشت پیدا شد و مجدداً بارگیری شد. به علت تأخیری که در حرکت ایجاد شد و همچنین مشکلاتی که به علت متصل شدن دو کاروان لشکر بدر و لشکر ویژه پاسداران و همچنین قاطی شدن کاروان قاطرها در بین نیروها، بروز کرد و خستگی نیروها و نبودن آب در مسیر، حرکت به کندی صورت می گرفت و برخی از ادامه حرکت بازماندند و تلاش فرماندهان برای همراه کردن آنها با کاروان نتیجه ای نداشت که با توجه به نزدیک شدن زمان روشنایی هوا و نگرانی از قرار گرفتن کاروان در دید دشمن، یکی از افراد راهنما همراه بازماندگان باقی ماند تا در موقعیت مناسب آنها را به بقیه برساند. به هر صورت، با سرعت دادن به حرکت، کاروان ها در ساعت ۶ صبح، به منطقه "بترخه" که دور از دید دشمن بود، رسیدند و به علت خستگی روی زمین دراز کشیدند. نیروها از نان و آذوقه ای که همراه داشتند خوردند و چون رودخانه و چشمه ای آنجا نبود، از آب سبز رنگ و کثیفی که آنجا بود برای خوردن و شست و شو استفاده کردند.

طبق بررسی ها و مشورت هایی که شد، مشخص گردید که عبور نیروها در روز از این منطقه، مشکلی ایجاد نمی کند، لذا قرار شد کاروان ها در گروه های ۳۰ نفری حرکت کنند. اولین کاروان لشکر ۹ بدر در ساعت ۱۱:۳۰ از بترخه حرکت کردند و حدود ساعت ۱۶ به "گویزه" رسیدند. در مسیر کاروان ها تا گویزه حادثه ای رخ نداد. به علت ناهماهنگی ها در گویزه هیچ امکاناتی از جمله آذوقه فراهم نبود، آنجا تنها چشمه کوچکی وجود داشت که کفاف نیروها را نمی کرد. در آنجا از مسئولانی که از اتحادیه میهنی بودند در این باره سؤال شد، گفتند با ما هیچ صحبتی برای تهیه نان و غذا نشده و چون روستایی هم در اطراف نیست نمی توانیم چیزی فراهم کنیم، فقط مقداری نان داریم که می توانیم به شما بدهیم.

در ساعت ۱۷ برادر دهقان از گویزه پیام رمزی به وسیله بی سیم پی آر سی ۷۷، برای برادر جعفری به یاغسمر ارسال کرد که مضمون آن چنین بود: «۱- مشخص کنید که لشکر بدر برای رسیدن به نزدیک ترین محل برای زدن به هدف (یال گوجار و یال قمیش) از کدام مسیر حرکت کند. ۲- آب و آذوقه در مسیر نیروها تا هدف دقیقاً با مختصات مشخص و قبلاً هماهنگ شود. ۳- نیروهای لشکر ویژه پاسداران برای رسیدن به هدف (سه تپه مشرف به جنوب سفره، در سمت چپ باساوا) محل آب و غذا مسیر فوق تا هدف با مختصات دقیقاً مشخص شود.»

همچنین گزارشی از ساعت حرکت و رسیدن به نقاط مختلف و وضعیت نیروها و ناهماهنگی ها و نبودن امکانات و غذا، به سپاه سردشت مخابره شد تا به فرمانده قرارگاه رمضان داده شود.

با توجه به وضعیت موجود و خستگی و کوفتگی نیروها و در حالی که نیروها باید حدود ۸ ساعت دیگر پیاده روی کنند تا به پای کار برسند و سپس عملیات و درگیری با دشمن را شروع کنند، مسئولان یگان ها معتقد بودند که در این وضعیت نبودن آب و غذا و امکانات و مسیر طولانی که در پیش است، نیروها توانی برای اجرای عملیات ندارند و نمی توان عملیات را

در جلسه ای که قبل از ظهر امروز با حضور فرمانده نیروی زمینی سپاه، مسئول واحد مهندسی قرارگاه نجف (علی اکبر انگشت باف) و مسئولان یگان های مهندسی جهاد سازندگی در منطقه عملیاتی ماووت برگزار شد، علی شمخانی نکاتی را درباره عملیات در این منطقه یادآور شد: «این اولین باری است که سپاه دو عملیات منظم و نامنظم را هم زمان اجرا می کند، آن هم در منطقه ای کوهستانی که پیچیدگی خاصی دارد. آنچه برادران عملیات نامنظم را - که از پشت به دشمن می زنند - دلگرم می کند که در مواضع خود بمانند، جاده ای است که مهندسی می تواند بزند. راه موفقیت دو فلش که از پشت به دشمن زده می شود این است که ما صبح عملیات بتوانیم مجروحان آنها را تخلیه و بقیه نیروها را تدارک کنیم. احداث جاده به عهده جهاد اصفهان و جهاد زنجان و احداث پل به عهده جهاد همدان است.

اگر ما بتوانیم از ارتفاع گرفته رش جاده ای به منطقه آزاد شده (در خاک عراق) وصل کنیم، به منطقه بزرگی راه پیدا می کنیم که دشمن خط ندارد و وضعیت متزلزلی دارد و در این مرحله است که یک گردان ما به اندازه یک لشکر کارایی خواهد داشت. اگر ما این منطقه را بگیریم، عراق برای جلوگیری از حرکت ما مجبور است دو سوم ارتش خود را به کار بگیرد و اگر این کار را نکند باید تأسیسات کرکوک را منهدم شده ببیند. جهاد سازندگی باید روحیه ای به نیروهایش بدهد که تا آخرین دستگاه و آخرین نفس تلاش کنند تا ان شاء الله جاده الحاقی نیروهای منظم و نامنظم را حل کنند.»(۲)

معاونت اطلاعات قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه گزارش داد که امروز در شرق "العماره" یک ستون از تانک های دشمن به استعداد نزدیک به ۳۰ دستگاه وارد منطقه چزابه شد که با اجرای آتش به موقع نیروهای خودی از فعالیت آنها جلوگیری گردید.(۳) همچنین در سه روز گذشته، دشمن با حدود ۲۰۰ دستگاه خودروی ایفا، نیرو وارد این منطقه کرده است.(۴) در جبهه های شمالی نیز بر اثر اجرای آتش توپخانه قرارگاه خاتم بر روی پادگان "زردمقی" ۶ دستگاه تانک، ۲ دستگاه نفربر، و یک انبار مهمات به آتش کشیده شد و تعدادی از افراد دشمن کشته و مجروح شدند.(۵)

تأسیسات نفتی امام زاده حسن در منطقه بهرگان هدف حمله هوایی عراق قرار گرفت. در ساعت ۱۲:۳۰ امروز شش هواپیمای عراقی با تجاوز به حریم هوایی بهرگان، تأسیسات نفتی این منطقه را هدف موشک ها و بمب های خود قرار دادند. در نتیجه این حمله مخزن شماره ۳ بنزین و قسمتی از پمپاژ گوره و پمپاژ گاز دچار آتش سوزی شد که پس از یک روز مهار گردید.(۶) این حمله تلفات جانی نداشت. منطقه نفتی بهرگان در ۳۰ کیلومتری بندر گناوه واقع شده است و یکی از نزدیک ترین مراکز نفتی ایران به عراق در منطقه خلیج فارس می باشد که مکرراً

۲-۱۵. مأخذ، ص ۹۰ تا ۹۲.

۳-۱۶. سند شماره ۳۲۵۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای شماره ۵۱، معاونت اطلاعات قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در جنوب (کربلا)، ۹/۸/۱۳۶۶.

۴-۱۷. سند شماره ۱۴۱۴۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای، سپاه ششم امام جعفر صادق(ع)، ۲۸/۸/۱۳۶۶، ص ۳.

۵-۱۸. سند شماره ۰۲۹۴۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه - معاونت اطلاعات، ۲۸/۷/۱۳۶۶.

۶-۱۹. سند شماره ۱۴۸۳۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: منطقه دوم دریایی سپاه، ۲۵/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۸۸۳۹۹ ژاندارمری جمهوری اسلامی، رکن ۳ - مرکز فرماندهی، ۲۵/۷/۱۳۶۶.

امروز یک هواپیمای ناشناس به حریم هوایی بندر چابهار تجاوز کرد. خبرگزاری جمهوری اسلامی در این باره گزارش داد: «هواپیمایی ناشناس در ساعت ۱۳ در آسمان بندر چابهار و روی اسکله و تأسیسات بندری این شهر به مدت ۲۰ دقیقه در ارتفاع بالا پرواز کرد که با آتش پدافند مستقر در اداره بنادر مواجه شد. دو هفته قبل نیز پنج هواپیمای امریکایی به حریم هوایی این شهر تجاوز کردند.» (۲)

حملات موشکی ایران به بغداد و آثار روانی آن زمامداران عراق را از حمله هوایی به تهران بازداشته است. پتروسیان مفسر امور ایران در هفته نامه میدل ایست اکونومیست دایجست چاپ لندن نوشته است: «رهبران جمهوری اسلامی با اطلاع از این واقعیت که بغداد از عواقب روانی ناشی از حملات موشکی به بغداد وحشت دارد، معتقدند که عراق به خاطر این وحشت، تهران را هدف حمله قرار نمی دهد. ارزیابی ایران درباره طرز تفکر عراق پس از اولین حمله موشکی به بغداد در ۱۳ مهرماه قوت گرفت. عراق به دنبال آن حمله تلافی جویانه ای علیه تهران انجام نداد.» وی افزوده است: «چنانچه عراقی ها برای تلافی حملات ایران به نیروی هوایی خود اتکا نمایند و اگر ایران موشک های کافی در اختیار داشته باشد، این احتمال کاملاً وجود دارد که عراق قبل از ایران در جنگ شهرها عقب نشینی کند. بغداد در برابر موشک نمی تواند از خود دفاع کند، اما هواپیمای عراقی برای حمله به تهران با آتش ضد هوایی مستقر در عمق خاک ایران مواجه خواهند شد.» (۳)

چهار مجروح حادثه حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های گشتی ایران در خلیج فارس - که نزدیک به ۹ روز در اسارت امریکایی ها بودند - امروز همراه با پیکر پاک شهیدان این حادثه به تهران انتقال یافتند. شهید نادر مهدوی و شهید بیژن گرد که به هنگام درگیری با هلی کوپترهای امریکایی مجروح شده بودند [ار.ک. به روزشمار ۱۶/۷/۱۳۶۶] بر اثر شکنجه نیروهای امریکایی به شهادت رسیدند و برادران عبدالرضا کریمی، کریم مظفری، حشمت الله رسولی و علی ایوانی باقری نیز که در مدت اسارت شدیداً زیر شکنجه های جسمی و روحی قرار گرفته بودند، پس از بازگشت بلافاصله به بیمارستان منتقل شده و بستری گردیدند. (۴) (۵) حسین علایی، فرمانده نیروی دریایی سپاه، در این باره گفت: «اسیرانی که به تهران بازگشته اند همگی با شدید ترین صورت تحت شکنجه های وحشیانه امریکاییان قرار گرفته و به مدت های

۱ - ۲۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۳، ۲۷/۷/۱۳۶۶، ص ۳، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۷/۱۳۶۶؛ و - نشریه "گزارش های ویژه" شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

۲ - ۲۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶۶، ص ۲، زاهدان - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۶.

۳ - ۲۲. همان، ص ۴۱، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۶.

۴ - برای اطلاع بیش تر درباره این درگیری، رجوع کنید به کتاب دلیران دریا، نوشته محمد بکایی (تهران - مرکز فرهنگی سپاه، ۱۳۷۴).

۵-۲۳. سند شماره ۲۹۵۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۶/۸/۱۳۶۶.

طولانی مورد بازجویی قرار گرفته اند.» وی افزود: «امریکایی ها از تیراندازی نزدیک به اسیران و سپس زدن ضربه های چاقو به محل مورد اصابت قرار گرفته و همچنین کوبیدن میخ های ۱۰ سانتی به بدن آنها برای گرفتن اطلاعات در بازجویی ها استفاده کرده اند که وضع جسمی و زخم های اسیران نشان دهنده آن است.»^(۱)

□
تصویر

□
ص: ۴۴۴

۱- ۲۴. روزنامه رسالت، ۲۶/۷/۱۳۶۶، ص ۲، و روزنامه اطلاعات ۲۶/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴، تهران خبرگزاری جمهوری اسلامی.

شهیدان و مجروحان حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های گشتی ایران که در اسارت امریکایی ها بودند، امروز به تهران منتقل شدند.

۱۰۱

اخبار رسیده از منابع مختلف حاکی است که امریکا قصد دارد با همکاری عراق عملیاتی را در منطقه فاو اجرا کند. یکی از این منابع گفته است که عراق نیروهایش را برای باز پس گیری مجدد فاو در این منطقه متمرکز کرده است. یک مقام آلمانی نیز گفته است که فشار بر ایران برای این است که قبل از آتش بس ایران را وادار به خروج از فاو نمایند. وی افزوده است که امریکا قصد پیاده کردن نیرو در این منطقه ندارد، بلکه قصد امریکا ضربه زدن به ایران است. امریکا بیش از ۴۵ کشتی و اروپا ۴۰ کشتی در خلیج فارس متمرکز کرده اند و نیروهای امریکایی حدود ۲۰ هزار تن تخمین زده می شود و تاکنون ۱۸۰۰ نیروی به اصطلاح خط شکن امریکایی وارد منطقه خلیج فارس شده اند. علاوه بر این، هواپیماها و هلی کوپترهای امریکایی تحرکاتی از جمله شناسایی جزایر ایرانی در خلیج فارس و شناسایی منطقه چابهار و سواحل دیگر ایران را انجام داده اند که بی شباهت به عملیات فریب نیست. (۱)

۱۱۲

یک مین دیگر در آب های دریای عمان کشف شد. ستاد کل نیروهای دریایی ملی فرانسه اعلام کرد مین روب فرانسوی "گاردیگلیانو" موفق به کشف نهمین مین در آب های خورفکان در جنوب تنگه هرمز شد. در بیانیه ای که در پاریس انتشار یافت تصریح شده است که این مین نیز مثل مین های کشف شده دیگر، ساخت شوروی است. مین های کشف شده که بلافاصله معدوم شده اند در عمق های بین ۲۵ تا ۶۰ متری سطح آب شناور بوده اند. (۲) همچنین یک سخنگوی وزارت دفاع فرانسه اعلام کرد: طی سال گذشته قریب به هشتاد مین در خلیج فارس کشف شده است. مین های مذکور در طول خلیج فارس از آب های شمالی تا مناطق جنوبی تنگه هرمز در مدخل این آبراه پیدا شده اند. (۳)

۱۲۳

در پی برخورد دو موشک "کرم ابریشم" به نفتکش های امریکایی در بندر الاحمدی، دولت کویت این دو حمله را به ایران نسبت داد و به اقدامات دیپلماتیک جدیدی دست زد. وزارت خارجه کویت کاردار جمهوری اسلامی ایران در این کشور را فراخواند و اعتراض دولت کویت را درباره پرتاب موشک به بندر الاحمدی به وی تسلیم کرد. دولت کویت این حملات را به معنای نقض حاکمیت و امنیت کویت، قوانین بین المللی و دامن زدن به تشنج موجود در منطقه خواند. (۴) وزارت امور خارجه کویت همچنین سفیران ۵ کشور عضو دائمی شورای امنیت در کویت را فراخواند و آنها را در جریان جزئیات حملات موشکی دو روز اخیر قرار داد. معاون وزیر خارجه کویت (سلیمان ماجد الشاهین) در این ملاقات از آنها خواست تا کشور متبوعشان را در جریان امور قرار دهند. وی تأکید کرد که کویت در صدد اجرای اقدامات مناسب برای پاسداری

ص: ۴۴۵

۱- ۲۵. سند شماره ۱۵۱۶۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۵/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۶. مأخذ ۲۰، ص ۲۷.

۳- ۲۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص ۵، پاریس - خبرگزاری رویتر،

.٢٨/٧/١٣٦٦

٢٨-٤. مأخذ ٢٠، ص ٢٢.

از امنیت و استقلال خود است. (۱) وزیر دفاع کویت نیز در دیدار با فرمانده نیروی هوایی فرانسه و همچنین سفیران فرانسه و امریکا، درباره همکاری نظامی کویت و این دو کشور با آنها گفت و گو کرد. دیپلمات ها گفتند کویت ممکن است به دنبال حملات اخیر در جستجوی راه هایی برای افزایش توان دفاعی خود باشد. (۲)

روزنامه های کویتی در شدیدترین حملات تبلیغاتی خود علیه ایران واکنش های تنیدی در قبال حملات موشکی دو روز اخیر داشتند و در سرمقاله های خود خواستار اعلام جنگ علیه ایران شدند. روزنامه الانباء نوشت ادامه جنگ دیگر به ایران و عراق محدود نیست، بلکه یک مسئله حیاتی برای اعراب و یک مشکل اساسی برای جامعه جهانی است و آنها مسئولیت دارند که با زبان زور و قلندری با ایران سخن بگویند. الرأی العام نیز - که منعکس کننده نظرهای دولت کویت است - امریکا و شوروی را عامل تشویق ایران در حمله موشکی و تشدید تنش در منطقه اعلام کرد و از سکوت اعراب در برابر حملات موشکی به شدت انتقاد نمود. (۳)

۱۳۱

اصابت دو موشک به نفتکش های امریکا در خلیج فارس به مباحث مفصلی در داخل امریکا دامن زده است. ریگان امروز در نطق هفتگی خود گفت: «با تهدیدات علیه واحدهای نیروی دریایی امریکا و کشتی های تحت مراقبت آنها در خلیج فارس، در زمان مناسب برخورد خواهد شد.» (۴) روزنامه واشنگتن پست نیز نوشت: «مسئولان نظامی امریکا در واشنگتن خود را برای انجام اقدامات تلافی جویانه احتمالی علیه ایران آماده می کنند.» به نوشته این روزنامه کاخ سفید به دریا دار ویلیام کراو رئیس ستاد عالی ارتش امریکا مأموریت داده است در صورتی که امریکا تصمیم بگیرد به اقدامات تلافی جویانه نظامی متوسل شود، میان انتخاب های گوناگون ایجاد هماهنگی کند. (۵)

نمایندگان کنگره امریکا و مطبوعات این کشور نیز موضوع واکنش امریکا را در برابر این حادثه مورد بحث و بررسی قرار دادند. آنها ضمن حمایت از انجام دادن اقدامات تلافی جویانه علیه ایران، از درگیر شدن بیش تر امریکا در منطقه واهمه دارند. خبرگزاری رویتر نظر تعدادی از نمایندگان و صاحب نظران امریکایی را در این باره گزارش داد: «سناتور جمهوری خواه "لوئل ویکر" گفت: وقتی آن موشک کرم ابریشم به نفتکش کویتی با پرچم امریکا می خورد مثل این است که به کنگره ایالات متحده خورده باشد. "هارمن اولمان" کارشناس جنگ خلیج فارس بهترین راه حل را خودداری از اقدام تلافی جویانه می داند، ولی سناتور "سام نان" رئیس کمیته نیروهای مسلح سنای امریکا بر این باور است که اگر ریگان تصمیم به تلافی بگیرد، نمایندگان کنگره از او پشتیبانی خواهند کرد. سناتور "گوردول هامفری" نیز می گوید: مسئله تلافی جواب آسانی ندارد. اگر ما هیچ کار نکنیم بی عرضه و ناتوان به نظر می رسیم و اگر کاری کنیم بیش تر درگیر می شویم.» (۶)

در عین حال که نظرهای گوناگونی درباره اقدام احتمالی امریکا وجود دارد، کارشناسان نظامی راه های مختلفی را در پاسخ به ایران مطرح می سازند از جمله:

ص: ۴۴۶

۱ - ۲۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۲، ۲۶/۷/۱۳۶۶، ص ۱۱، کویت - خبرگزاری خلیج، ۲۵/۷/۱۳۶۶.

۲ - ۳۰. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۷/۱۳۶۶، ص آخر، کویت - خبرگزاری رویتر.

۳ - ۳۱. مأخذ ۲۹، ص ۱۱، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از روزنامه های الانبا و الرأی العام، ۲۵/۷/۱۳۶۶.

- ۴-۳۲. سند شماره ۲۱۲۷۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش های سیاسی خارجی، ۲۶/۷/۱۳۶۶.
- ۵-۳۳. مأخذ ۲۹، ص ۱۴، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه به نقل از واشنگتن پست، ۲۵/۷/۱۳۶۶.
- ۶-۳۴. مأخذ ۲۹، ص ۱۶ و ۱۷، واشنگتن - خبرگزاری رویتر.

۱- حمله به سایت های موشک های کرم ابریشم با موشک های "کروز" غیراتمی مانند "توماهاک" که از دید رادارها پنهان می ماند و حدود ۱۶۰۰ کیلومتر بُرد دارند. موشک های توماهاک در رزم ناو "میسوری" - که یکی از ۳۰ کشتی امریکایی حاضر در منطقه است - مستقر می باشند. این موشک ها می توانند از دهانه خلیج فارس تقریباً هر نقطه ایران را بزنند. امتیاز چنین حمله ای - که مقام های دولتی به طور خصوصی گفتند تحت بررسی است - این خواهد بود که هیچ خلبان امریکایی در معرض سقوط قرار نمی گیرد و به گفته دریاسالارِ بازنشسته "بوچین کارول" در مرکز خصوصی اطلاعات دفاعی، زیان آن این است که محدودیت های دقت موشک، زدن چنین هدفی را بسیار دشوار می سازد. به خصوص اینکه سایت کرم ابریشم را می توان با کامیون به این طرف و آن طرف برد.

۲- زدن هدف های نظامی در جنوب شرقی ایران با جنگنده بمب افکن های مستقر در ناو هواپیمابر؛ امتیاز این روش به گفته "کارول" این است که هدف ها به راحتی در بُرد هواپیماهای مستقر در دریای عرب هستند و یکی از زیان هایش این است که یک تلافی غیرمستقیم خواهد بود؛ چون موشک های کرم ابریشم مظنون به شلیک از شبه جزیره اشغالی فاو در عراق هستند. بمباران سایت های کرم ابریشم یا دیگر تأسیسات نظامی ایران در شمال خلیج فارس یک تلافی مستقیم خواهد بود ولی تحلیل گران می گویند که این روش مسائل لجستیکی به همراه دارد چون هواپیماهای نیروی دریایی مجبورند در جریانی پیچیده سوختگیری مجدد کنند و ممکن است در راه توسط ایرانیان ردیابی شوند.^(۱)

به هر صورت، با تمام مشکلاتی که اقدام تلافی جویانه برای امریکا در پی می آورد، از نظر صاحب نظران داخلی و خارجی این کشور، عدم واکنش به این حمله، به حیثیت امریکا در منطقه آسیب جدی خواهد رساند.^(۲)

۱۴۱

سفیران شوروی، سوریه و الجزایر در کویت بدون اینکه از کشوری نام ببرند حمله به نفتکش ها را در آب های کویت محکوم کردند. سفیر شوروی (ارنست زیوریف) در گفت و گو با روزنامه القبس گفت: «اقدامات خصمانه علیه کویت که یک کشور بی طرف در جنگ می باشد، با قوانین بین المللی و سیاست و اخلاق مغایرت دارد.» وی خواهان افزایش تلاش های سیاسی برای اجرای فوری مفاد قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت و حمایت از مأموریت دبیرکل سازمان ملل جهت پایان بخشیدن به جنگ ایران و عراق و تشنج در منطقه شد.^(۳)

سفیر سوریه در کویت نیز گفت: «سوریه همواره دعوت به عدم گسترش دامنه جنگ و تلاش در جهت آرام کردن اوضاع متشنج و ایجاد زمینه هایی برای پایان جنگ ایران و عراق کرده است. سوریه خواهان خروج ناوگان های بیگانه از منطقه خلیج فارس و آماده کردن شرایط برای استقرار امنیت و ثبات در منطقه برای پایان دادن به جنگ می باشد.»

ص: ۴۴۷

۱- ۳۵. مأخذ ۲۹، ص ۱۷، واشنگتن - خبرگزاری رویتر.

۲- ۳۶. مأخذ ۲۰، ص ۲۴، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۷. مأخذ ۲۰، ص ۲۳، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۷/۱۳۶۶.

سفیر الجزایر هم تحولات را نگران کننده دانست و گفت: «الجزایر همواره تلاش کرده است که جنگ ایران و عراق را در چارچوب خود محصور نگه دارد. ... علی رغم حوادث چند روز گذشته، مسئولان کویتی هنوز مایلند با ایران روابط طبیعی داشته باشند و الجزایر در کنار کویت ایستاده است.»^(۱)

"عصمت عبدالمجید" وزیر خارجه مصر نیز حملات موشکی دو روز گذشته را شدیداً محکوم کرد و گفت: «ما با حداکثر توانمان و احساساتمان از کویت در راه دفاع از سرزمین خود و امنیت مردمش حمایت می کنیم. حملات موشکی به کشتی های کویتی در محدوده آب های این کشور ناقض قوانین بین المللی است و به مثابه حمله به حاکمیت ارضی یک کشور عرب همسایه محسوب می شود.»^(۲)

همچنین "هلموت شيفر" معاون وزارت خارجه آلمان فدرال - که به کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس سفر کرده است - اصابت موشک به نفتکش های کویتی تحت پرچم امریکا را غیرقابل توجیه خواند. وی که در کویت به سر می برد، گفت: «این حملات کشورهای غیردرگیر جنگ را در معرض تهدید توسعه جنگ ایران و عراق و گسترش غیر قابل پیش بینی درگیری در منطقه قرار می دهد.»^(۳)

۱۵۱

دکتر محمد جواد لاریجانی معاون امور اقتصادی و بین المللی وزیر امور خارجه ایران، در جلسه ماهانه دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی، اقدامات بین المللی جمهوری اسلامی ایران را در خصوص جنگ تحمیلی تشریح کرد. وی با اشاره به اهداف جمهوری اسلامی در جنگ، استفاده از اهرم های سه گانه نظامی، اقتصادی و بین المللی را لازم دانست و درباره تحولات اخیر دیپلماسی ایران در سطح بین المللی اظهار داشت: «این اواخر در سطح بین المللی شاهد تحرکی هستیم که زبان آن با زبان تحرک قبلی ما تفاوت دارد و آن ناشی از تهاجم بین المللی علیه ما و ضد حمله ما علیه آنهاست که با تصویب قطعنامه ۵۹۸ شروع شد.»

دکتر لاریجانی در تشریح مواضع ایران در قبال قطعنامه ۵۹۸ گفت: «این قطعنامه هم می تواند شروع یک فشار و حرکت هجومی علیه ایران باشد که در آن صورت جواب ما منفی است و هم این قطعنامه عناصری دارد که می تواند شروع پروسه ای باشد که این پروسه می تواند آغازگر یک تحرک معقول راجع به امنیت منطقه باشد، در این صورت ما علاقه مندیم با آن همکاری کنیم. در این مورد ما به سازمان ملل گفتیم که طرح معقول راجع به صلح، طرحی است که لااقل شامل سه عنصر کلیدی باشد. عنصر اول، تبیین موضوع که دقیقاً مشخص کنید که دعوا سر چه چیزی بوده است و مشخص کنید در این جنگ چه کشوری مورد تجاوز قرار گرفته است. عنصر دوم، تدوین یک طرح عملی عادلانه در مورد صلح است. سومین عنصری که باید در هر طرح معقولی وجود داشته باشد، "ضمانت" است.»

وی درباره طرح های دبیرکل و اختلاف نظر بین ایران و عراق گفت: «طرح های عملی که دبیرکل به ما ارائه کرده است مبتنی بر دو ایده است: ایده اول این است که هر ۱۰ بند این قطعنامه از لحاظ اجرا دارای اهمیت مساوی می باشد و هیچ کدام از نظر اجرا بر دیگری تفوق

ص: ۴۴۸

۱- ۳۸. مأخذ ۲۰، ص ۲۱.

۲- ۳۹. مأخذ ۲۹، ص ۱۵، قاهره - خبرگزاری رویتر.

۳- ۴۰. مأخذ ۲۰، ص ۲۳، کویت - خبرگزاری آلمان، ۲۶/۷/۱۳۶۶.

ندارد. اصل دوم این است که "آتش بس" تنها یکی از قدم های اولیه است و قدم های دیگری نیز همراه آن می تواند در خصوص اجرای قطعنامه برداشته شود. در این خصوص "اعلام متجاوز" مطلبی است که ما بر اجرای آن اصرار داریم و باید عنصر "تبیین موضوع" به عنوان قدم اول حتماً برداشته شود. اکنون دبیرکل روی این ایده است که دارد تلاش و کار می کند. عراق بلافاصله پس از این قضیه گفت که این قطعنامه باید به ترتیب بندها اجرا شود.»

محمدجواد لاریجانی معاون وزیر خارجه، برای تل به اهداف جمهوری اسلامی، استفاده از اهرم های سه گانه نظامی، اقتصادی و بین المللی لازم است.

معاون وزیر خارجه ایران در پاسخ به سؤالی در خصوص احتمال وقوع جنگ تمام عیار بین ایران و آمریکا گفت: «مسئلاً این احتمال هست و باید برای چنین وضعیتی از لحاظ نظامی، اقتصادی، سیاسی و بین المللی خودمان را آماده کنیم. در این درگیری یقیناً شانس آمریکا بسیار کم است. آنها بیش تر به تفکیک یا استراتژی گسترده علاقه مند هستند تا ضربه خودشان را بزنند و بروند. برعکس، استراتژی ما باید این باشد که ضربات خود را دنباله دار و با دامنه بر آمریکا وارد سازیم. لذا ما برای درگیری در یک مقیاس وسیع حتماً باید آماده باشیم.» (۱)

۱۶۱

اجلاس اتحادیه بین المجالس در بانکوک، امروز با صدور قطعنامه ای به کار خود پایان داد. قطعنامه پایانی اجلاس - که به اتفاق آرا از تصویب شرکت کنندگان، از جمله ایران و عراق، گذشت - خواستار پایان دادن به حمله به کشتی های غیرنظامی در خلیج فارس، خروج کلیه نیروهای نظامی خارجی از خلیج فارس، منع استفاده از سلاح های شیمیایی و اجرای قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت است. خبرگزاری ها و رسانه های جهان رأی مثبت ایران و عراق به قطعنامه فوق را نشانه نزدیکی مواضع دو کشور به یکدیگر عنوان کردند. خبرگزاری یونایتدپرس با اعضای هیئت ایرانی و عراقی مصاحبه کرد و به نقل از اعضای هیئت ایرانی نوشت: «نمی توان گفت ما به توافق رسیده ایم، این یک اغراق است. این قطعنامه یک اقدام چشمگیر است که در آن به صراحت خروج کلیه نیروهای خارجی از خلیج فارس خواسته شده و همچنین توجه خاصی به شناسایی طرف مسئول شروع جنگ دارد که کلید اصلی راه حل جنگ می باشد.» هیئت عراقی نیز آن را یک پشتوانه معنوی برای قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت توصیف کرد. (۲)

۱۷۲

جمهوری اسلامی ایران و اتحاد جماهیر شوروی درباره ارسال سالیانه حداکثر پنج میلیون تن نفت خام ایران به شوروی در ازای دریافت فرآورده های نفتی پالایش شده به توافق رسیدند.

۱- ۴۱. روزنامه اطلاعات، ۲۵/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲.

۲- ۴۲. مأخذ ۲۰، ص ۲۸، تهران - خیرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۷/۱۳۶۶.

غلامرضا آقازاده وزیر نفت ایران در بازگشت از شوروی اعلام کرد: «در پروتکلی که به امضای طرفین رسید مطالعه کارشناسی و فنی پروژه خط لوله نفت ایران به شوروی و همچنین تبادل نفت خام در مقابل فرآورده های نفتی بین دو کشور منظور شده و شوروی موافقت کرد که در مقابل دریافت یکصد هزار بشکه نفت خام در روز، معادل آن را فرآورده های نفتی به ایران تحویل دهد.»^(۱) آسوشیتدپرس در این باره به نقل از منابع شوروی نوشت: «در موافقت نامه ایران و شوروی برای حفظ تراز پرداخت ها، تحویل ماشین آلات ساخت شوروی و تجهیزات به ایران در نظر گرفته شده و همچنین اتحاد شوروی در پروژه های صنعتی و لایروبی بنادر ایران در دریای خزر کمک خواهد کرد.»^(۲)

۱۸۱

عملکرد امریکا و غرب در منطقه و حمایت آنها از عراق در شماره امروز مجله ژون آفریک چاپ پاریس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. این مجله نوشته است: «امریکا و متحدانش با این صف آرایی - که از چهل سال پیش تاکنون بی سابقه است - کشوری بزرگ و غیرمتعهد چون ایران را محاصره کرده و آشکارا در پی تحریک، تحقیر و سرانجام خفقان این کشورند. برخی ها ممکن است بگویند اگر هدف از این صف آراییی متوقف ساختن جنگ وحشتناک ایران و عراق و حفظ آزادی کشتی رانی خلیج فارس [باشد، چه مانعی دارد، ولی غربی ها تصمیم گرفته اند کاملاً در جهت عکس صلح عمل کنند؛ زیرا با گشایش جبهه دوم در خلیج فارس و متوقف ساختن بخشی از نیروهای ایرانی در آنجا، به عراق امکان داده اند تا ایران را هدف حملات گسترده خود قرار دهد. رفتار غربی ها درست مانند پاسبانی است که شما را در زمین بی حرکت نگه دارد تا دشمن ضرباتی به پیکرتان وارد آورد. بنابراین بازگردان صلح به هیچ وجه مطرح نیست، بلکه منظور التیام زخم های تهدید آمیز عراق و درمان وضع نابسامان نظامی این کشور و جلوگیری از تسخیر بصره به دست ایران است.»

ژون آفریک در ادامه، استقرار جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۹۷۹ را به روی کار آمدن ناصر در دهه ۱۹۶۰ قاهره تشبیه کرده و نوشته است: «غربی ها در سال ۱۹۷۰ برای مقابله با "ناصر" از اسرائیل به عنوان دشمن اعراب استفاده کردند و در سال ۱۹۸۰ نیز عراق دشمن دیرینه ایرانیان را علیه ایران بسیج نمودند. غربی ها در تبادل نظرهای خود در سال ۱۹۸۰ به این نتیجه رسیدند که با این تدبیر نه تنها هر تهدیدی را از متحد خودشان دور می کنند، بلکه اعراب و مسلمانان را سرگرم جنگ می کنند تا بدین وسیله یکدیگر را از بین برده و امکانات مالی فراوانشان را به هدر برند. آنها می گویند از این گذشته چه کسی جز خودمان می تواند به آنان اسلحه بفروشد.»^(۳)

روزنامه "ملی گازته" چاپ ترکیه نیز به نقل از مرکز تحقیقاتی بنیاد "هریتیج" درباره اهداف امریکا و نقش ترکیه در منطقه نوشت: «ترکیه طرفدار غرب است و امروزه غرب بیش از یک

ص: ۴۵۰

۱- ۴۳. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

۲- ۴۴. مأخذ ۲۰، ص ۳۱، مسکو - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۶/۷/۱۳۶۶.

۳- ۴۵. مأخذ ۴۳، ص آخر، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از مجله ژون آفریک.

چهارم اطلاعاتی که در مورد تأسیسات شوروی به آن نیاز دارد، از طریق امکانات موجود در ترکیه جمع آوری می کند و همچنین ریگان قصد دارد از ترکیه به عنوان سپری در برابر اسلام بهره برداری کند. «ملی گازته» به اظهارات برخی از مقام های امریکایی درباره این مطلب اشاره کرده است که امریکا به اسلام رادیکال - که ایران آن را رهبری می کند - اجازه پیروزی نخواهد داد و در صورت لزوم نیروهای ناتو را وارد عمل خواهد کرد. (۱)

۱۹۱

در مرزهای شرقی ایران نیروهای ژاندارمری با تعدادی از اشرار مسلح افغانی درگیر شدند. این درگیری زمانی روی داد که تعدادی از افراد مسلح افغانی در منطقه مرزی "بزی" قصد تجاوز به خاک جمهوری اسلامی ایران را داشتند و در مقابل نیروهای ایرانی به سوی آنها تیراندازی کردند. با رسیدن نیروهای کمکی، مهاجمان به داخل خاک افغانستان متواری شدند. در این حادثه یک تن از نیروهای ژاندارمری به شهادت رسید. (۲)

۲۰۲

نیروگاه برق شهید محمد منتظری اصفهان که پنج روز قبل هدف حمله هواپیماهای دشمن قرار گرفت تا مدت نامعلومی فعال نخواهد شد. خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از یک منبع آگاه در شرکت توانیر نوشت: «خسارات وارده در ناحیه ای بین بویلر و توربین و همچنین مخازن دیگ بخار، لوله های فشار قوی رابط بین بویلر و توربین و مصارف کمکی نیروگاه بوده است که عمده خسارات وارده به واحد شماره ۳ نیروگاه می باشد و واحدهای شماره ۱ و ۲ نیروگاه نیز بر اثر این حمله متحمل خساراتی شده اند که با برنامه ریزی های به عمل آمده انتظار می رود واحد شماره ۲ نیروگاه که خسارات کم تری دیده به زودی بازسازی و راه اندازی شود. واحدهای شماره ۱ و ۳ نیز به ترتیب میزان و حجم خسارات وارده بازسازی و راه اندازی خواهند شد. واحد شماره ۴ نیروگاه که در حال نصب بوده، خوشبختانه در این حمله مصون مانده است. قسمت ساختمانی مربوط به اسکلت فلزی نیروگاه و همچنین قسمتی از تأسیسات مربوط به نیروگاه نیز آسیب دیده اند که میزان خسارات وارده چشمگیر می باشد.» این منبع افزود: «در زمان حمله هر سه واحد نیروگاه با قدرت تولید مجموع ۶۰۰ مگا وات فعال بودند و این میزان برق در حال حاضر وارد شبکه سراسری نمی شود.» (۳)

۲۱۳

رژیم عراق امروز یک طرح سراسری سرشماری را در این کشور به اجرا گذاشت. برای اجرای طرح سرشماری همگانی و سراسری که با تمهیدات زیادی انجام می شود، از چند روز پیش از مردان خواسته شده است که در روز مقرر از منزل خود خارج نشوند و مقررات منع رفت و آمد را که به مدت ۱۲ ساعت اعمال خواهد شد، رعایت نمایند. کلیه ادارات و مؤسسات دولتی عراق امروز تعطیل است و آمارگیران با یک پرسشنامه ۷۵ سؤالی از کلیه موارد سیاسی، امنیتی و ...

ص: ۴۵۱

۱- ۴۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

۲- ۴۷. سند شماره ۰۹۷۶۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاندارمری جمهوری اسلامی، رکن ۳ - مرکز فرماندهی، به دفتر نخست وزیر، ۲۶/۷/۱۳۶۶.

۳- ۴۸. مأخذ ۲۹، ص ۳.

با هدف کنترل مبارزات مردم عراق، شناسایی مبارزان، جلوگیری از فرار نظامیان از جبهه های جنگ و تهیه نیروی انسانی مورد نیاز برای جبهه های جنگ سؤال می کنند. (۱) رادیو دولتی عراق جمعیت این کشور را براساس سرشماری امروز ۳۱۶/۲۷۸/۱۶ تن اعلام کرد. (۲) جمهوری اسلامی ایران با هدف جلوگیری از اجرای طرح دشمن برای یافتن مبارزان عراقی و شکستن جو پلیسی ایجاد شده، اعلام کرده بود که شهرهای عراق به جز چهار شهر امن این کشور را هدف حمله موشکی قرار خواهد داد. (۳)

ص: ۴۵۲

-
- ۱- ۴۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص ۲، تهران - واحد مرکزی خبر؛ و - سند شماره ۱۵۹۲۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: خنثی سازی طرح سرشماری، ۲۵/۷/۱۳۶۶.
- ۲- ۵۰. مأخذ ۲۰، ص ۳۵، بغداد - خبرگزاری رویت، ۲۶/۷/۱۳۶۶.
- ۳- ۵۱. مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، "نشریه بررسی جنگ"، شماره ۱، ۲۴/۷/۱۳۶۶، ص ۳۹.

برابر برنامه ریزی قبلی قرار بود که امشب عملیات هجوم به دشمن در منطقه عملیاتی ماووت آغاز شود، لیکن عوامل متعدد سبب تعویق ۲۴ ساعته این عملیات شد. از مهم ترین عوامل تعویق، نرسیدن به موقع برخی از یگان های عمل کننده، به ویژه لشکر ۹ بدر و تیپ ویژه پاسداران، به پای کار بود. البته این تصمیم به سادگی اتخاذ نشد بلکه پس از بررسی طولانی که از نیمه شب گذشته تا حدود ظهر امروز صورت گرفت، این نتیجه حاصل شد که در مجموع محاسن تعویق بیش از معایب آن می باشد.

همان طور که در روز شمارهای سه روز گذشته درج شد به علت ناهماهنگی هایی که بین قرارگاه رمضان و اتحادیه میهنی کردستان عراق برای انتقال نیروها، تجهیزات و تأمین آذوقه وجود داشت، رسیدن به موقع نیروهای لشکر ۹ بدر و تیپ ویژه پاسداران میسر نشد. علاوه بر آن، عدم هماهنگی رده های مختلف اتحادیه میهنی نیز بر مشکلات افزوده و سرعت آمادگی را کاهش می داد. به هر صورت، با توجه به این وضعیت در ساعت ۰۰:۴۵ دقیقه بامداد امروز فرمانده قرارگاه رمضان، که در محل استقرار فرمانده نیروی زمینی سپاه (قرارگاه شهید بروجردی بانه) حضور داشت، به وی گفت: «فردا شب (شب ۲۷/۷/۶۶) لشکر بدر و تیپ پاسداران نمی رسند، بگویم یک شب عقب بیندازند، یا اینکه بگویم هر دو روی هدف تیپ پاسداران عمل کنند.» علی شمخانی پاسخ داد: «نه، نیروهای تیپ پاسداران برای [اجرای مأموریت] خودش کافی است. برسید اگر هر دو می رسند، هر دو عمل کنند.» تلاش فرمانده قرارگاه رمضان برای تماس شبانه با دو یگان مذکور میسر نشد. وی پس از تماس صبح هنگام با این یگان ها گفت: «کلاً مأیوس بودند که بتوانند امشب برسند.» (۱)

برادر دهقان - که مسئولیت هماهنگی لشکر بدر و تیپ پاسداران را به عهده داشت و همراه آنها به داخل عراق رفته بود - نیز امروز پیامی به شرح زیر برای فرمانده قرارگاه رمضان ارسال کرد:

«به دلایل زیر در زمان مشخص شده نمی توانیم عمل کنیم: ۱- اکثر قاطر ها در درّه سقوط کرده اند. ۲- مسئله غذای محلی به هیچ عنوان حل نشده است. ۳- نیروهای شمس [لشکر بدر]

ص: ۴۵۴

۱-۱. سند شماره ۱۵۱۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، ۲۰ تا ۲۸/۷/۱۳۶۶، ص ۹۷.

و فتاح [تیپ پاسداران] توانشان ضعیف است. ۴- کسانی که می بایست نیروها را به نقاط هماهنگ شده ببرند، وجود ندارند. ۵- باران شدیداً اذیت می کند.»(۱)

البته بعد از دو روز تحمل مشکلات فراوان، بعد از ظهر امروز اتحادیه میهنی امکانات و تغذیه مناسبی برای نیروها در "کانی تو" فراهم کرده بود و خود این موضوع موجب تعجب شد که چگونه با این سرعت توانستند این امکانات را فراهم کنند.(۲)

یگان های قرارگاه نجف نیز از نظر آمادگی اوضاع متفاوتی دارند: لشکر ۵۷ ابوالفضل(ع) نیروهایش به طور کامل پای کار رسیده اند و با توجه به اینکه در طول شب گذشته تا صبح در حالی که باران می باریده، در حال پیاده روی بوده اند و در زیر پای دشمن مستقر شده اند، هرگونه تأخیری در اجرای عملیات توان آنها را کاهش می دهد، برای همین فرمانده لشکر ۵۷ مخالف تأخیر عملیات است. لشکر ۱۱ امیرالمؤمنین(ع) نیز آماده شده است و با توجه به اینکه نیروهای آن سنگر و محل مناسب برای استقرار و استراحت ندارند، تأخیر عملیات موجب کاهش توان آنها می شود. از سوی دیگر، لشکرهای ۷ ولی عصر(عج)، ۲۱ امام رضا(ع) و ۳۲ انصارالحسین به علل مختلف از جمله بارش باران و خراب شدن جاده، هنوز به طور کامل به پای کار نرسیده و آمادگی لازم را کسب نکرده اند، به همین دلیل فرماندهان این لشکرها اصرار بر تعویق عملیات دارند.(۳) (ضمیمه دارد.)

تمام تلاش فرمانده نیروی زمینی سپاه و جانشین وی و فرمانده قرارگاه نجف بر اجرای عملیات بدون تأخیر است، چون تأخیر مشکلات دیگری از جمله هشیاری و آمادگی بیش تر دشمن را سبب می شود. حتی برای جلوگیری از تعویق عملیات، بررسی هایی برای تغییر در طرح مانور صورت گرفت. در جلسه ای که قبل از ظهر امروز با حضور علی شمخانی، رحیم صفوی، نورعلی شوشتری، محمدباقر ذوالقدر، محمد باقری و چند تن دیگر از فرماندهان سپاه برگزار شد، پس از مباحثی که در این باره صورت گرفت معایب تأخیر عملیات تا فردا شب چنین برشمرده شد: ۱- احتمال تغییر اوضاع جوی (که موجب افزایش دید دشمن خواهد شد). ۲- تقویت نیروهای دشمن و آمادگی بیشتر آنها. ۳- تضعیف توان نیروهای لشکر ۵۷ ابوالفضل(ع) و لشکر ۱۱ امیرالمؤمنین(ع). ۴- احتمال بمباران نیروهای مستقر در منطقه عملیاتی در روز آینده.

محاسن تأخیر عملیات تا فردا شب نیز چنین اعلام شد: ۱- با توجه به اینکه قوت این عملیات زدن به دشمن از پشت است، لشکر ۹ بدر و تیپ پاسداران و طالبانی ها آماده عملیات می شوند و هماهنگ با یگان های قرارگاه نجف، عملیات با قوت اجرا می شود. ۲- لشکرهای ۷ ولی عصر(عج)، ۲۱ امام رضا(ع) و ۳۲ انصارالحسین آماده تر می شوند. ۳- نیروهای لشکر ۵۲ قدس به نیروها اضافه می شوند. پس از این بررسی، رحیم صفوی گفت که نظر من این است که فردا شب عمل کنیم. علی شمخانی نیز به فرماندهان حاضر گفت بروید نیروهایتان را برای فردا آماده کنید.(۴) پس از این دستور، فرماندهان قرارگاه های نجف و رمضان به یگان های تحت امر خود این تأخیر را ابلاغ کردند.

ص: ۴۵۵

۱- ۲. سند شماره ۱۵۳۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان در عملیات نصر ۸ (مسعود سردی)، ۲۳/۷ تا ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۵۲ و ۵۳.

۲- ۳. همان، ص ۵۰ و ۵۱.

۳- ۴. مأخذ ۱، ص ۱۰۱ تا ۱۱۱.

۴- ۵. مأخذ ۱، ص ۱۱۱ تا ۱۱۴.

برای بررسی مشکلاتی که موجب تأخیر در آمادگی یگان‌های قرارگاه رمضان شده بود و همچنین بررسی و هماهنگی طرح مانور عملیات، در ساعت ۲۲:۲۰ امشب جلسه‌ای با حضور مسئولان قرارگاه رمضان برادران جعفری و دهقان (از مسئولان معاونت عملیات قرارگاه رمضان)، فرمانده لشکر ۹ بدر (شمس) و پرویز فتاح از مسئولان تیپ پاسداران در روستای سیروان واقع در کردستان عراق برگزار شد. در ابتدای جلسه برادر جعفری که از قبل داخل عراق مستقر بود و مسئولیت هماهنگی امور عملیات را با جلال طالبانی مسئول اتحادیه میهنی کردستان به عهده داشت، گفت که از قبل برای انتقال و پشتیبانی ۱۰۰ نفر نیرو هماهنگی شده بود و پس از اینکه قرار شد ۶۰۰ نفر به داخل منتقل شوند، وقتی با جلال طالبانی مطرح کردیم گفت همه چیز را جز کیسه خواب تأمین می‌کنیم که برای این کار و استقرار و پشتیبانی و تغذیه نیروها هماهنگ شد. من دنبال کارهای دیگر بودم که صبح امروز متوجه مشکلات شدم که به هر کس (از مسئولان اتحادیه) می‌گفتم سلب مسئولیت می‌کرد. پیامی برای جلال فرستادم. در پی آن جلال هم پیام تندی به افرادش فرستاد. مسئولان اتحادیه هم که اینجا رسیدند به آنها اعتراض کردیم که کوتاهی کردید، اینها مهمان شما بودند. ... پس از آن مقداری آذوقه آوردند و قرار شد تا فردا صبح همه چیز را تکمیل کنند. برای فردا شب هم تضمین اجرای عملیات را گرفته‌ایم. البته اینها [اتحادیه] نیروی چندانی نیاوردند چون در محاصره کامل هستند. عراق پایگاه‌هایش را در منطقه تقویت کرده و همه نیروهایش را عوض کرده و نیروی ارتشی در پایگاه‌ها گذاشته است.

در مورد عملیات، اتحادیه پیشنهادش این است که شب اول زرون و گلاله و شب دوم گوجار را عمل کنند. فرماندهان تیپ‌های اتحادیه هم دیشب برای شناسایی رفتند و همه مسائل عادی است. مسئولان اتحادیه گفته‌اند که می‌توانند نیروها را بدون درگیری تا زیر هدف ببرند و پس از آن درگیری را شروع کنند. باید گلاله بر عهده اتحادیه باشد و ما در احتیاط باشیم که اگر نتوانستند، به آنها کمک کنیم. در صحبت با اتحادیه قرار شد تا اولین پایگاه دشمن نیروها مشترک بروند. سپس نیروهای اتحادیه در مواضع مستقر شوند و بعد نیروهای ما را عبور دهند و وقتی ما به پشت رسیدیم درگیری را شروع کنند و هم زمان با هم عملیات را شروع کنیم. تا جاده قمیش - سفره را اتحادیه پاکسازی می‌کند. تیپ ویژه پاسداران "باساوا" و لشکر ۹ بدر "هرمدان" را عمل می‌کنند.

در ادامه برادر فتاح اعلام کرد که با نیرویی که امروز به منطقه آمده، جمع نیروهای تیپ ویژه پاسداران به حدود ۲۰۰ تن رسیده است. همچنین برادر شمس تعداد نیروی رزمنده لشکر ۹ بدر را که برای عملیات آماده شده‌اند حدود ۲۵۰ تن اعلام کرد. (۱)

برای هماهنگی عملیات قرارگاه رمضان و نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق که قرار است از پشت به قوای دشمن حمله کنند، بعد از جلسه مذکور، جلسه‌ای در ساعت ۲۳:۲۰

امشب با حضور برادران جعفری، دهقان، شمس و فتاح از قرارگاه رمضان و کاک فریدون، ملازم عمر، شیردل، مصطفی چورش و شیخ جعفر از اتحادیه میهنی کردستان برگزار شد. ابتدا برادر جعفری قرار قبلی با اتحادیه را توضیح داد. سپس کاک فریدون گفت: «فاصله زیاد است و امکان عملیات هم زمان با هم وجود ندارد چون پایگاه های دشمن زیاد است و مقر گردان و تیپ دشمن بین آنهاست؛ ممکن است شب اول پایگاه ها را بگیرند ولی مقر تیپ را نگیرند که منوط به پیشروی در گرده رش و برزوت است.» وقتی برادر جعفری سؤال کرد که چقدر طول می کشد به جاده برسیم و آیا شب اول به جاده می رسیم. کاک فریدون پاسخ داد: «ما قبلاً به یک ساعت جاده را گرفتیم ولی تقویت کرده اند و مین گذاشته اند. اگر برادرها (یگان های قرارگاه نجف) شب اول گرده رش و قمیش را بگیرند ما صبح به جاده می رسیم.»

برادر شمس: «جمهوری اسلامی از طرف خودش نمی تواند به باساوا و هرمدان برسد چون خط دشمن از آن طرف خیلی محکم است. شب اول باید از این طرف عمل کنیم تا با آنها (یگان های قرارگاه نجف) الحاق کنیم. شما باید ابتدا عمل کنید تا ما در ادامه عمل کنیم و با نیروهای آن طرف الحاق کنیم.»

کاک فریدون: «چه کسی تضمین می کند ما بتوانیم مقر تیپ دشمن را بگیریم. این مقر با شما درگیر می شود. ... ما باید در فکر ۶۰۰ نیرویی که داخل می روند باشیم که در جلو محاصره نشوند. ... باید نیروهای شما را پله پله جلو ببریم. ممکن است در اطراف هم پایگاه هایی باشد و باید با آنها درگیر شوند.»

برادر دهقان: «بر اساس پارامترهای مختلف ما اهداف را تعیین می کنیم. هدف وسط بسیار تعیین کننده است هم برای تسهیل کار شما و هم رسیدن به اهداف جمهوری اسلامی. فقط اعزام راهنما از طرف شما اساسی است و اگر نیروهای ما بتوانند این اهداف را تصرف کنند، سرنوشت ساز است.»

پس از این مباحث برادر جعفری پیشنهاد کرد که در مرحله اول از نیروهای ایران ۸۰ نفر در محور باساوا و ۷۰ نفر در محور هرمدان وارد عمل شوند. کاک فریدون نیز زمان بندی عملیات را چنین اعلام کرد: نیروها ساعت ۱۶:۳۰ حرکت کنند تا ساعت ۱۸ به گلورش برسد و پس از یک ساعت استراحت در آنجا، ساعت ۱۹ حرکت کرده و ۲۱:۳۰ به قلاته سپون برسند. نیم ساعت در اینجا استراحت کنند و سپس ادامه حرکت بدهند، نیم ساعت پس از نیمه شب (۰۰:۳۰ بامداد) به هرمدان می رسند.

در پایان این جلسه کاک فریدون، فرمانده عملیات اتحادیه میهنی و فرماندهان نیروهای اتحادیه در محورهای مختلف را معرفی کرد. (۱)

۴۱

در منطقه سردشت و منطقه مریوان بین نیروهای خودی و عناصر ضدانقلاب درگیری محدودی روی داد. به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) نیروهای گردان جندالله با افراد حزب دمکرات در

ص: ۴۵۷

روستای زمزیران واقع در شمال شرقی سردشت درگیر شدند که در نتیجه آن دو تن از نیروهای خودی شهید و سه تن مجروح گردیدند. (۱) در اطراف پایگاه "گلو" واقع در شمال سردشت، نیز نیروهای خودی به طرف عناصر حزب دمکرات اجرای آتش کردند که تعدادی از آنها کشته یا مجروح شدند. همچنین سه تن از عناصر نفوذی که قصد به سقوط کشاندن پایگاه را داشتند دستگیر شدند. (۲)

سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع) گزارش داد: در منطقه مریوان حدود ۱۳ تن از چته های گروه کومه له در پشت روستای "ولیه ژیر" دیده شده اند که احتمال حمله آنها علیه نیروهای خودی وجود دارد. همچنین ۱۵ نفر از مجروحین کومه له در نزدیکی بانه دیده شده اند که ممکن است برای مداوا به داخل عراق بروند. (۳)

۵۱

در جلسه امروز کمیته تبلیغات جنگ استان خوزستان اعلام شد که دو تن از عوامل گروهک خلق عرب که برای رژیم عراق جاسوسی می کردند در فاو دستگیر شده اند. این دو تن که به عنوان بسیجی در فاو مشغول فعالیت بودند برای رژیم عراق اطلاعات جمع آوری می کردند. در این جلسه همچنین گفته شد که یک سرباز پایگاه موشکی ماهشهر که قصد داشت از طریق کردستان به عراق پناهنده شود، قبل از ظهر در مرزهای کردستان دستگیر شد. این سرباز خود را از هواداران منافقین معرفی کرد. (۴)

۶۲

در ادامه عزیمت کاروان حماسه سازان عاشورای حسینی به جبهه های جنگ، امروز گردان های دیگری از نیروهای داوطلب مردمی از شهرهای مختلف کشور رهسپار میدان های نبرد شدند. هفت گردان از نیروهای اعزامی از استان ایلام بود که با نام سومین کاروان حماسه سازان عاشورا سازمان دهی شده بودند. از این نیروها سه گردان بسیجی، سه گردان پاسدار وظیفه و یک گردان پاسدار افتخاری بودند. از استان بوشهر نیز دو گردان نیروی رزمی و اعزام مجدد امروز عازم صحنه های نبرد شدند. جهادگران استان آذربایجان غربی هم پس از سازمان دهی با بدرقه مردم شهر ارومیه به سوی جبهه ها حرکت کردند. همچنین امروز شهرهای همدان، مینودشت، بندر گناوه، تنکابن، میانه، یزد، اهر، مرند، جهرم، دامغان، نوشهر و علی آبادکتول شاهد اعزام نیروهای فنی، بسیجی آموزش دیده و اعزام مجدد بودند که در قالب کاروان حماسه سازان عاشورا، با بدرقه گرم مردم عازم صحنه های نبرد شدند. (۵)

۷۳

با توجه به حملات اخیر عراق به مناطق مسکونی و تهدیدات مکرر ارتش عراق مبنی بر بمباران شیمیایی شهرها و همچنین اقدام دشمن در حمله شیمیایی به شهر سردشت، برنامه ریزی و آموزش عمومی برای پیشگیری و کاستن از پیامدها و آثار این گونه حملات ضروری است. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با همین هدف از اول تا هفتم آبان را به عنوان هفته

ص: ۴۵۸

۱- ۸. سند شماره ۰۹۷۷۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۳۰/۷/۱۳۶۶.

۲- ۹. همان.

۳- ۱۰. سند شماره ۰۹۷۷۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع)، به ستاد مرکزی سپاه - معاونت

اطلاعات، ۲۹/۷/۱۳۶۶.

۴-۱۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۳، ۲۷/۷/۱۳۶۶، ص ۳ و ۴.

۵-۱۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

آموزش عمومی ش.م.ر. در پنج استان مرزی اعلام کرد و از پاسداران خواست با گذراندن دوره های مربوطه، خود را برای آموزش عمومی آماده کنند. (۱)

۸۱

در پی بمباران پالایشگاه اصفهان و تلمبه خانه آن [ر.ک. ۲۰/۷/۶۶] در هفته گذشته، همدان و قم با مشکل کمبود گازوئیل و گاز مایع مواجه شدند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از همدان، در امر تحویل نفت گاز به وسایط نقلیه به خصوص به کامیون ها و تریلرها طی دو روز گذشته اختلال ایجاد شده است و تشکیل صفوف پیوسته حداقل ۵۰ وسیله نقلیه در مقابل هر یک از جایگاه های فروش مواد سوختی همدان شاهد این مدعا است. گفتنی است که سهمیه گازوئیل استان همدان از پالایشگاه اصفهان تأمین می شد. (۲) همچنین کمبود گاز مایع در قم موجب شده گروه های کثیری از مردم صبح و بعداز ظهر هر روز با اجتماع در مقابل مراکز توزیع گاز به منظور تهیه این ماده سوختنی پس از ساعت ها انتظار و توقف در صف های طویل بدون دریافت گاز محل را ترک کنند. مسئول ستاد بسیج اقتصادی قم علت این کمبود را ناشی از بمباران پالایشگاه اصفهان ذکر کرد. (۳)

۹۲

مهندس میرحسین موسوی نخست وزیر و هیئت همراه امروز وارد سوریه شدند. و در فرودگاه دمشق مورد استقبال رسمی نخست وزیر و اعضای هیئت دولت این کشور قرار گرفتند. محسن رفیق دوست (وزیر سپاه پاسداران انقلاب اسلامی)، معیری (معاون سیاسی نخست وزیر)، بشارتی (معاون سیاسی وزارت امور خارجه) و جمعی از معاونان و مدیران سیاسی کشور، نخست وزیر را همراهی می کنند.

میرحسین موسوی نخست وزیر پیش از عزیمت به سوریه در فرودگاه مهرآباد گفت: این مسافرت در شرایط حاضر از معنا و مفهوم خاصی برخوردار است. ما رابطه صمیمانه ای با سوریه داریم و به طور مرتب در مورد مسائل جهانی و منطقه ای تبادل نظر می کنیم.

میرحسین موسوی نخست وزیر پیش از عزیمت به سوریه در فرودگاه مهرآباد گفت: این مسافرت در شرایط حاضر از معنا و مفهوم خاصی برخوردار است.

ما رابطه صمیمانه ای با سوریه داریم و به طور مرتب در مورد مسائل جهانی و منطقه ای تبادل نظر می کنیم.

ص: ۴۵۹

۱- ۱۳. سند شماره ۰۹۷۶۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد مرکزی سپاه پاسداران، ۲۶/۷/۱۳۶۶.

۲- ۱۴. مأخذ ۱۱، ص ۱۳، همدان - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۷/۱۳۶۶.

دور اول مذاکرات نخست وزیر ایران با نخست وزیر سوریه (عبدالرؤف الکسم) امروز آغاز شد که در آن ضمن تأکید بر اهمیت مذاکرات جاری و لزوم گسترش مناسبات ایران و سوریه، سه کمیته سیاسی، فرهنگی و اقتصادی از اعضای شرکت کننده در مذاکرات تشکیل شد. فاروق الشرع وزیر خارجه سوریه ضمن حضور در محل اقامت نخست وزیر با وی ملاقات کرد. در این دیدار مسائل مورد علاقه دو کشور و همچنین تحولات اخیر در منطقه و دخالت ناوگان امریکا و دیگر قدرت های غربی در خلیج فارس بحث و بررسی گردید و دخالت امریکا به عنوان عامل افزایش تشنج در منطقه محکوم شد. عصر امروز نخست وزیران دو کشور به مدت نیم ساعت، خصوصی با یکدیگر دیدار و مذاکره کردند.^(۱) در این دیدار نخست وزیر سوریه گفت: «تجاوزی که امریکا علیه ایران انجام می دهد به منزله تجاوز به همه آزادی خواهان و صلح طلبان جهان است و بهانه امریکا در ایجاد امنیت در منطقه قابل توجه نیست، زیرا امنیت خلیج فارس قبل از حضور امریکا به مراتب بهتر از حالا بود. این بازی های امریکا نمی تواند ملت ها را مرعوب خود کند و امریکا همان طور که در ویتنام و لبنان شکست خورد در ایران نیز شکست خواهد خورد. ما در کنار ایران قرار داشته و با هم در یک سنگر باقی خواهیم ماند.»^(۲)

۱۰۱

جمهوری اسلامی ایران در برابر لشکرکشی نظامی امریکا به منطقه و اقدامات دیپلماتیک این کشور، تلاش گسترده ای را در زمینه دیپلماتیک آغاز کرده است. امروز علاوه بر سفر هیئت عالی رتبه ایرانی به سوریه و سفر دکتر ولایتی به کوبا، فرستاده ویژه معمر قذافی رهبر لیبی با رئیس جمهور در تهران دیدار کرد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «آقای "ابوزید عمر درده" در دیدار با آقای خامنه ای ضمن تقدیم پیام رهبر لیبی گفت: رهبری لیبی پیروزی ملت مسلمان ایران را در مقابل توطئه های استکبار جهانی آرزو می کند، وی همواره بر این عقیده است که پیروزی ملت انقلابی و مسلمان ایران، پیروزی مردم لیبی است.»^(۳)

دکتر علی اکبر ولایتی، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران نیز در دور دوم مذاکرات خود با وزیر خارجه کوبا (آقای مالیرکا) در هاوانا سیاست تجاوزگرانه امریکا در منطقه استراتژیک خلیج فارس را نقض مفاد قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت و موجب افزایش تشنج در منطقه اعلام کرد و گفت: «اکنون کاملاً روشن و مشخص شده است که رژیم عراق به تحریک و پشتیبانی کدام کشور، این جنگ را بر جمهوری اسلامی ایران تحمیل کرد و اینک حضور گسترده امریکا در خلیج فارس برای جهانیان نیز ثابت شده است.» دکتر ولایتی با یادآوری وظیفه اصلی نهضت عدم تعهد در برابر جنگ ایران و عراق و حضور نظامی امریکا در منطقه گفت: «مهم ترین قدم هایی که این جنبش باید بردارد، این است که موضعی روشن و صریح در رابطه با حضور نیروهای نظامی امریکا و متحدانش در خلیج فارس اتخاذ نماید؛ زیرا یکی از مناطق حساس جهان سوم مورد تجاوز امریکا قرار گرفته است.» وزیر خارجه کوبا نیز در این دیدار ضمن اعلام آمادگی کوبا برای گسترش روابط و تعمیق همکاری های خود با ایران به خصوص در سطح مجامع بین المللی، درباره سیاست های سلطه جویانه امریکا گفت: «امپریالیسم امریکا

ص: ۴۶۰

۱- ۱۶. روزنامه اطلاعات، ۲۷/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

۲- ۱۷. روزنامه اطلاعات، ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

۳- ۱۸. روزنامه کیهان، ۲۷/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

در منطقه امریکای مرکزی نیز از هیچ گونه تلاش به منظور سرکوبی انقلاب ها با همکاری دولت های دست نشانده خود، فروگذار نکرده و این از خصلت های امپریالیسم می باشد.»^(۱)

۱۱۱

رئیس جمهوری اسلامی ایران در مصاحبه با روزنامه انگلیسی زبان تهران تایمز مواضع جمهوری اسلامی ایران را در قبال بحران خلیج فارس، حضور ناتو در منطقه، قطعنامه ۵۹۸ و اجلاس اتحادیه عرب تشریح کرد و نظرهای خود را درباره انتخابات آینده ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی بیان داشت. وی تقدم زمانی اعلام آتش بس را بر اعلام متجاوز رد کرد و گفت: «از لحاظ زمانی ما برای آتش بس تقدمی نسبت به اعلام متجاوز قائل نیستیم بلکه معتقدیم که اعلام متجاوز، تشکیل دادگاه یا کمیته صالحی برای بررسی مجازات های متجاوز و آتش بس باید هم زمان انجام گیرد. آیت الله خامنه ای روابط ایران با شوروی را رو به گسترش توصیف کرد و گفت: «شوروی یک همسایه بزرگ ماست و ما با شوروی هیچ وقت مثل امریکا در قطع رابطه نبودیم. این دو همسایه مسائل زیادی با هم دارند که می توانند آنها را همواره مورد بررسی قرار دهند.» وی امکان انعقاد پیمان دوستی با شوروی را رد نکرد و گفت: «به هر حال همکاری های دوستانه بین دو کشور الان وجود دارد و ممکن است این همکاری ها بیشتر هم بشود. به درخواست مسئولان شوروی از آقای هاشمی برای سفر به این کشور هم با نظر مثبت نگاه می کنیم.» رئیس جمهور شرط بهبود روابط با کویت و حل مشکلات را به خودداری این کشور از کمک به عراق و اعلام رسمی آن دانست و درباره روابط با کشورهای اروپایی گفت: «اگر آنها روابط برابر و شرافتمندانه با ما بخواهند داشته باشند ما هیچ گونه گرایش و انگیزه منفی نداریم انگلستان و فرانسه هم در تضعیف روابط با ما مقصر بودند. هر وقت آنها حاضر باشند، اشتباه گذشته خود را جبران کنند، ما در مواضع همیشگی خودمان هستیم.»^(۲)

جورج شولتز وزیر خارجه امریکا ایران با آزمون علاقه امریکا به منافعش در خلیج فارس، خود را در معرض خطر تلافی جویانه نظامی امریکا قرار می دهد.

۱۲۲

وزیران خارجه کنونی و پیشین امریکا ایران را به اتهام شلیک موشک به نفتکش تحت پرچم امریکا در خلیج فارس، تهدید به حمله تلافی جویانه کردند. جورج شولتز وزیر خارجه امریکا در این باره گفت: «ایران با آزمودن علاقه امریکا به منافعش در خلیج فارس، خود را در معرض خطر تلافی جویانه نظامی امریکا قرار می دهد. حمله جمعه ایران به یک نفتکش کویتی زیر پرچم امریکا، برای آزمون حدودی است که امریکا برای دفاع از منافع خود قائل می شود. نقشه کلی ایران هر چه باشد، امریکا برای دفاع از منافع خود به خلیج فارس رفته است و هرگاه صلاح بداند از منافع خود دفاع خواهد کرد.» وی افزود: «حضور نیروی دریایی امریکا

١-١٩. مأخذ١٦، ص٢.

٢-٢٠. مأخذ١٦، ص٢.

در خلیج فارس برای محافظت از دوستان امریکا در منطقه ضرورت دارد و ما در جهت تضمین این که جنگ ایران و عراق به کشورهای حوزه خلیج فارس گسترش پیدا نکند و دوستان ما در معرض خطرهای آن قرار نگیرند، تلاش می کنیم.»^(۱)

هنری کیسینجر وزیر خارجه بشین امریکا. امریکا چاره دیگری جز تلافی حمله ایران به کنسی کوبنی در خلیج فارس ندارد.

هنری کیسینجر وزیر خارجه پیشین امریکا نیز درباره سیاست این کشور در قبال مسائل خلیج فارس گفت: «امریکا چاره دیگری جز تلافی حمله ایران به کشتی کوبیتی در خلیج فارس ندارد. ایالات متحده پیش از دست زدن به چنین اقدامی باید هدف هایش را به روشنی مشخص سازد تا از درگیر شدن در جنگ غیر ضروری با ایران پرهیز کند. منافع ایالات متحده ایجاب می کند که خطوط کشتی رانی در خلیج فارس باز نگه داشته شود و از گسترش تشنج در منطقه جلوگیری به عمل آید. امریکا باید به راه ها و نحوه پیروزی اش در این مناقشه اطمینان حاصل کند.»^(۲)

رادیو لندن نیز در تفسیری در این باره گفت: «چنین به نظر می رسد که یک حمله نظامی علیه ایران از حمایت سیاسی جناح های مختلف در امریکا برخوردار است. واشنگتن در حالی که در بن بست سخت سیاسی - نظامی خلیج فارس گرفتار شده است تلاش می کند تا با آماده سازی افکار عمومی به یک اقدام احتمالی نظامی علیه ایران مبادرت ورزد.»^(۳)

در عین حال اقدام نظامی امریکا علیه ایران احتمال اعدام گروگان های امریکایی در لبنان را به دنبال دارد. مجله المستقبل چاپ پاریس به نقل از یک مقام لبنانی نوشت: «ربایندگان گروگان های خارجی در بیروت ممکن است به تلافی حمله امریکا به ۴ قایق ایرانی، به زودی یکی از گروگان های خود را اعدام کنند. همچنین اگر فشار نظامی غرب علیه ایران در منطقه افزایش یابد ممکن است ربایندگان گروگان های خود را به تدریج اعدام کنند.»^(۴)

۱۳۱

"خان جونجو" نخست وزیر پاکستان با تأکید بر بی طرفی کشورش در جنگ ایران و عراق، اقدام پاکستان به ایفای نقشی جدید در خلیج فارس را در برابر دریافت تسهیلات از امریکا رد کرد. وی گفت: «پاکستان به هیچ وجه در جنگ خلیج فارس دخالت نخواهد کرد. ما تحولات جاری در خلیج فارس را دقیقاً زیر نظر داریم ولی به هیچ وجه به طرفداری از طرفین بحران نخواهیم پرداخت.» وی افزود: «از گزارش هایی مبنی بر اینکه امریکا می خواهد پاکستان در ازاء کمک امریکا نقش مشخصی را در خلیج فارس ایفا کند، هیچ اطلاعی ندارد. پاکستان موضع بی طرفی را در قبال جنگ خلیج فارس حفظ کرده است و در آینده نیز این موضع را حفظ

- ۱- ۲۱. مأخذ ۱۸، ص آخر؛ و - روزنامه رسالت، ۲۷/۷/۱۳۶۶، ص آخر، ریاض - خبرگزاری رویترا.
- ۲- ۲۲. مأخذ ۱۸، ص آخر.
- ۳- ۲۳. مأخذ ۱۸، ص آخر، رادیو لندن.
- ۴- ۲۴. مأخذ ۱۸، ص آخر، خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از مجله المستقبل چاپ پاریس.

خواهد نمود.» جونجو گفت: «این سیاست به هیچ وجه تحت تأثیر تحولات قرار نگرفته و به هیچ وجه امکان دخالت ما در جنگ مذکور نیست» (۱) ضیاء الحق رئیس جمهور پاکستان نیز گفت: «پاکستان در هیچ شرایطی در جنگ عراق و ایران درگیر نخواهد شد.» (۲)

ضمیمه گزارش ۴۶۱: چگونگی انتقال نیروهای لشکر ۵۷ و تیپ ۱۲ به پای کار و وضعیت آنها.

در روزشمار ۲۵/۷/۱۳۶۶ گفته شد که نیروهای لشکر ۵۷ حضرت ابوالفضل (ع) عصر روز ۲۵/۷/۱۳۶۶ با کمپرسی عازم منطقه عملیات شدند، در ساعت ۱۸:۳۰ در ارتفاعات شوشو پیاده شدند و پس از سازمان دهی مجدد، پیاده به طرف ارتفاعات اسپیدار، گلان، شهر ماووت و جنوب شرقی ژاژیله حرکت نمودند. ستون نیروها در باران پیش می رفت که به دلیل تاریکی، راه گم شد و مدتی نیز صرف پیدا کردن راه شد. رزمندگان برای مقابله با سرما و باران از پتوهای خود استفاده کردند که پتوها نیز به تدریج خیس شد. سرانجام پس از طی مسافت ۱۷ کیلومتر به رودخانه قلعه چولان (قلا-چولان) رسیدند که بارندگی آب آن را افزایش داده بود و به سادگی قابل عبور نبود. تعداد کمی از نیروها خود را به آب زده و از رودخانه عبور کردند. بقیه نیروها از روی پل های شناوری که شب قبل واحد مهندسی لشکر آنها را در اطراف رودخانه مخفی کرده بود، ۶ نفر، ۶ نفر عبور داده شدند. تا ساعت ۸ صبح یکشنبه ۲۶/۷/۱۳۶۶ همه نیروها از رودخانه گذشتند و زیر صخره بلند و تیره رنگی مستقر شدند. فرمانده گردان ها پس از سازمان دهی مجدد و کنترل نیروهای خود ضمن اعلام استراحت، تأکید کردند که با توجه به اینکه زیر پای دشمن هستند، کاملاً سکوت را رعایت کنند و از هرگونه تحرک و ترددی که موجب اطلاع دشمن شود، خودداری نمایند. (۳)

نیروهای عمل کننده تیپ ۱۲ قائم (عج) نیز در شامگاه ۲۵/۷/۱۳۶۶ با کمپرسی از عقبه لشکر تا جایی که در دید دشمن نبود به منطقه عملیاتی منتقل شدند و بقیه مسیر را که در دید دشمن قرار داشت تا پشت ارتفاعات ژاژیله، پیاده طی کردند. این نیروها شب را پشت این ارتفاعات گذراندند در حالی که باران می بارید و جای مناسبی نداشتند. روز ۲۶/۷/۱۳۶۶ را نیروها به استراحت گذراندند و بعد از ظهر به تدریج آماده عملیات شدند تا اینکه هنگام عصر پیام فرمانده قرارگاه نجف مبنی بر تعویق عملیات به مدت ۲۴ ساعت به فرمانده تیپ رسید. این تعویق سبب نگرانی فرماندهان تیپ شد. چون تأخیر در عملیات و وضعیت جوی و مکان نامناسب نیروهای این یگان در پشت ژاژیله، کاهش توان نیروها را در پی داشت. (۴)

ص: ۴۶۳

- ۱- ۲۵. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه، بولتن وزارت امور خارجه، شماره، ۱۰۴/۵ - ۲۶/۷/۱۳۶۶.
- ۲- ۲۶. روزنامه رسالت، ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲، خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از خبرگزاری تاس.
- ۳- ۲۷. سند شماره ۴۴۲/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش آماده سازی عملیات انجام نشده نصر ۸، لشکر ۵۷، راوی سید کمال حسینی، آبان ۷۳، ص ۲۷ و ۲۸.
- ۴- ۲۸. سند شماره ۴۴۷/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش آماده سازی عملیات انجام نشده نصر ۸، تیپ ۱۲ قائم (عج)، راوی امیر منوچهری، ص ۲۱ و ۲۲.

اجرای عملیات در غرب منطقه ماوت، که قرار بود پس از ۲۴ ساعت تعویق امشب آغاز شود، به دلیل ادامه اوضاع نامناسب جوی، افزایش آب رودخانه قلاچولان و دشواری عبور از آن، کاهش توان رزمی نیروهایی که وارد منطقه عملیاتی شده اند، هشیاری دشمن و مشکلات پشتیبانی عملیات؛ ۲۴ ساعت دیگر به تعویق افتاد.

صبح امروز در جلسه قرارگاه نجف، فرماندهان یگان های این قرارگاه درباره آغاز اجرای عملیات مسائلی را مطرح کردند که به تشکیل جلسه با فرماندهان نیروی زمینی سپاه منجر شد.

باران که از حدود نیمه شب ۲۵/۷/۱۳۶۶ آغاز شده بود، تا صبح ۲۶/۷/۱۳۶۶ می بارید و مشکلاتی در تردها به وجود آورد. شب گذشته تا صبح نیز باران شدیدی بارید؛ اوایل صبح از شدت بارندگی کاسته شد و بعدازظهر امروز دوباره بارندگی تشدید شد. در جلسه ای که ساعت ۱۰ صبح امروز برای هماهنگی یگان های عمل کننده، با حضور مسئول معاونت عملیات نیروی زمینی سپاه (مصطفی ایزدی)، فرمانده قرارگاه نجف و فرماندهان یگان های این قرارگاه تشکیل شد، آخرین وضعیت یگان ها و میزان آمادگی آنها برای عملیات بررسی شد. در ابتدا فرمانده لشکر ۳۲ انصارالحسین (ع) ضمن بیان طرح مانور و توضیح راه کارهای این لشکر گفت: «مشکل اصلی ما تدارک رسانی است. پشتیبانی منطقه برای ما بسیار دشوار و آسیب پذیر است. شب گذشته ما روی رودخانه پل زدیم و بعد از عبور نیروها پل را جمع آوری کردیم و امشب دوباره می زنیم، ولی ۲ متر به عرض رودخانه اضافه شده و آب رودخانه بالا آمده، برای امشب باید پل اضافه کنیم. همچنین راه خراب است و ماشین ها نمی توانند تدارک کنند. دیشب یک خمپاره دشمن به یکی از ماشین های ما خورد که ۱۴ تن از نیروها شهید و ۵ تن مجروح شدند. در غاری که نیروها مستقر شده اند، جا کم است و بسیار در فشار هستند. نیروها برای رسیدن به راه کار و درگیری با دشمن باید ۵/۷ ساعت پیاده روی کنند، تازه اگر هیچ مشکلی بروز نکند. مسئله دیگر، راه کار لشکر ۵۷ است که باید کمین های دشمن را رد کنند یا ممکن است ناچار به درگیری شوند که اگر قبل از آغاز عملیات درگیر شوند برای ما مشکل ایجاد می شود.»

در ادامه جلسه، فرمانده لشکر ۵۲ قدس گفت: «ما دو گردانمان را به منطقه آورده ایم که یک گردان ساعت ۸ شب با ماشین حرکت کرد ساعت ۵/۵ صبح به پل رسید. تدارکات هم نیاورده ایم. نیروهای ما برای رسیدن به دشمن باید ۹ ساعت پیاده روی کنند.»

پس از آن فرمانده لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) وضعیت یگان‌ها را چنین تشریح کرد: «نیروهایمان یک شب در بیابان خوابیده اند، شب بعد هم پیاده روی کرده اند و صبح از رودخانه عبور کرده اند. دیشب هم در سرما و بارندگی به سر برده اند. با سرمای دیشب و بارندگی امشب نمی دانم خدا چه می خواهد. وضع جسمی و روحیه آنها خوب نیست. اصلاً توان حرکت ندارند. تضمینی برای عملیات نیست.»

فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج) نیز گفت: «ما دیشب کاملاً آماده بودیم ولی عقب افتاد. ما قبلاً مشکل عبور از رودخانه و خیس شدن داشتیم، اما حالا نیروها سر تا پا خیسند. ما نمی گوئیم برگردند ولی وضع نیروهای ما هم مثل بقیه است.»

فرماندهان دیگر نیز تأکید کردند که وضع همه یگان‌ها چنین است. در مجموع فرماندهان یگان‌ها با توجه به وضعیتی که برای نیروها بر اثر بارندگی و سرما پیش آمده بود، موافق اجرای عملیات در امشب نبودند. از سوی دیگر، مصطفی ایزدی بر اهمیت و حساسیت این عملیات تأکید کرد و گفت که از این منطقه باید قبل از زمستان بگذریم. اتحادیه میهنی (طالبانی‌ها) نیروهایشان را به سختی اینجا آورده اند. امکانات بسیاری صرف شده است. عملیات ما در اینجا حرکت هدف داری است...

پس از این جلسه، فرمانده قرارگاه نجف در ساعت ۱۳:۳۵ طی تماسی با جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه وضعیت یگان‌ها و نظر فرماندهان یگان‌ها را درباره موافق نبودن با اجرای عملیات بیان کرد. به دنبال آن قرار شد فرمانده قرارگاه نجف با حضور در مقر امام رضا (ع)، با فرماندهان نیروی زمینی سپاه به بررسی موضوع بپردازند. (۱)

گفتنی است که علاوه بر نامساعد بودن اوضاع برای اجرای عملیات، خبرهایی نیز از هشیاری دشمن دریافت می شد. از جمله در محور قمیش یکی از سربازان دشمن به نیروهای خودی پناهنده شد و خبر داد که نیروهای عراقی در آماده باش صددرصد به سر می برند. (۲)

در ساعت ۱۵:۲۰ جلسه قرارگاه نیروی زمینی سپاه با حضور فرمانده این نیرو و جانشین وی، فرماندهان قرارگاه‌های نجف و رمضان و فرماندهان یگان‌های عمل کننده، در مقر امام رضا (ع) تشکیل شد. در این جلسه فرمانده نیروی زمینی سپاه وضعیت یک یک یگان‌ها، میزان آمادگی و مشکلات آنها را برای آغاز عملیات جویا شد. فرماندهان یگان‌ها در مجموع همان مشکلات عبور از رودخانه قلاچولان، بارندگی و خیس شدن نیروها، خستگی آنها، مشکلات پشتیبانی، نیاز به مدت بیش تر برای پیاده روی تا پای کار به دلیل گلی بودن زمین و لغزندگی صخره‌ها، نفوذ آب به دستگاه‌های بی سیم و از کار افتادن آنها و به طور کلی کاهش توان رزمی تا حدود ۵۰ درصد را ذکر کردند و تلویحاً آماده نبودن نیروهایشان را برای اجرای عملیات اعلام کردند. البته اکثر فرماندهان عدم آمادگی را صراحتاً بیان نمی کردند و تأکید داشتند که با وجود این مشکلات باز

ص: ۴۶۶

۱-۱. سند شماره ۱۵۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات نصر ۸ انجام نشده (نادر نوروزشاد)، ۱۹/۷ تا ۲۷/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲۱ تا ۱۴۱.

۲-۲. سند شماره ۴۴۰/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش دوره ای راوی قرارگاه خاتم و نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، ۱۳/۵/۱۳۶۶ تا ۱/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲۰ و ۱۲۱.

هم اگر اجرای عملیات ضروری باشد، اقدام خواهند کرد و البته می گفتند که تضمینی برای موفقیت آن نیست. در این میان لشکر ۱۱ امیرالمؤمنین (ع) آمادگی بیش تری نسبت به سایر یگان ها دارد. فرمانده این لشکر تنها مشکل خود را افزایش عرض رودخانه و کمبود پل برای عبور از رودخانه ذکر می کند و با توجه به اینکه اکثر نیروهای این لشکر از عشایر هستند و توان جسمی بهتری نسبت به نیروهای سایر یگان ها دارند، مشکلی در پیاده روی طولانی و بالارفتن از ارتفاعات ندارند و به گفته فرمانده لشکر ۱۱، نیروهایش از تأخیر در عملیات ناراحتند.

جانشین فرمانده نیروی زمینی که در جلسات طرح مانور به فرماندهان یگان ها تأکید کرده بود که احتمال بارندگی هست، سؤال می کند چرا پیش بینی این مسئله را نکردید؟ فرماندهان همگی می گفتند که فکر نمی کردیم که این چنین شود و سیل راه بیفتد و هیچ کس پیش بینی این مشکل را تا این حد نمی کرد.

در زمان اعلام تنفس چند دقیقه ای، برادر شمعخانی از برادران صفوی، ایزدی، شوشتری و ذوالقدر نظرخواهی می کند. همه تقریباً بر این نظر هستند که با توجه به چنین وضعیت جوی و تأثیری که بر نیروها، عبور از رودخانه و پیاده روی و پشتیبانی گذاشته است، محاسن آغاز نشدن عملیات در امشب بیش تر از معایب آن است. لیکن این مسئله هم مطرح می شود که اگر امشب نیز عملیات به تعویق بیفتد اولاً معلوم نیست بارندگی متوقف بشود و ثانیاً با توجه به وضعیت نیروها، معلوم نیست در شب های آینده اجرای عملیات میسر باشد.

نیروهای لشکر ۱۱ امیرالمؤمنین برای اجرای عملیات در منطقه ماووت آماده شده‌اند. آنها از اینکه به دلیل اوضاع نامساعد جوی و احتمال هشیاری دشمن عملیات به تأخیر افتاده است، ابراز ناراحتی می‌کنند.

نیروهای لشکر ۱۱ امیرالمؤمنین برای اجرای عملیات در منطقه ماووت آماده شده اند.

آنها از اینکه به دلیل اوضاع نامساعد جوی و احتمال هشیاری دشمن عملیات به تأخیر افتاده است، ابراز ناراحتی می کنند.

فرمانده قرارگاه نجف برای ملموس کردن اوضاع گفت: «من توانم از بسیجی‌ها ضعیف‌تر نیستم، درحالی‌که روز بود، جلوی پایم را می‌دیدم، خطری تهدیدم نمی‌کرد و ... [قبل از آمدن به اینجا] یک ربع پیاده روی کردم، روی من خیلی اثر داشت. حالا آنها که خسته‌اند، خیس‌اند... [برای رسیدن به پای کار باید ۶ تا ۱۰ ساعت در تاریکی پیاده روی کنند...]. قبلاً هم ارتفاع گلان را خودم بالا رفتم درحالی‌که شیب گلان خیلی بهتر از این ارتفاعات (محورهای عملیات) است، تیر هم نمی‌آمد، روز هم بود، خیلی مشکل بود.»

به هر صورت، تصمیم‌گیری خیلی دشوار شده است، از یک سو آغاز عملیات در امشب با وجود مشکلات مذکور، احتمال موفقیت آن را بسیار کاهش داده است و از سوی دیگر، تعویق آن نیز به احتمال زیاد به منتفی شدن آن می‌انجامد که علت اصلی آن هم لو رفتن عملیات است.

بعد از تنفس، جلسه با حضور فرماندهان نیروی زمینی و قرارگاه‌ها و فرماندهان یگان‌ها ادامه یافت ولی نتیجه‌ای قطعی حاصل نشد. در نهایت اجرای عملیات در امشب منتفی اعلام گردید و قرار شد یگان‌هایی که روزهای گذشته به غرب رودخانه قلاچولان رفته بودند و همچنین نیروهای حاضر در منطقه که به علت نامناسب بودن محل استقرارشان در زیر باران خیس شده‌اند، برای بازسازی سریع به عقبه‌های خود بازگردند و به نیروهای لشکر بدر و تیپ پاسداران نیز که به سمت اهداف خود پیش می‌رفتند، دستور توقف داده شد. (۱)

همچنین با توجه به وضعیت نیروهای لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) و لشکر ۷ ولی عصر (عج) تصمیم گرفته شد که هدف این یگان‌ها و همچنین هدف لشکر ۹ بدر روی ارتفاعات قمیش حذف و در صورت مناسب بودن اوضاع در شب آینده، لشکرهای ۱۱ امیرالمؤمنین (ع) و ۲۱ امام رضا (ع) و تیپ‌های ۱۲ قائم (عج) و پاسداران، با پیشروی به سوی اهداف، عملیات خود را آغاز کنند. (۲)

۲۱

با توجه به اینکه تا اوایل شب هنوز وضعیت عملیات امشب مشخص نشده بود، برخی یگان‌ها قبل از تاریکی کامل هوا به سوی اهداف حرکت کردند و برخی هم آماده حرکت بودند تا اینکه حدود ساعت ۲۰ منتفی شدن عملیات امشب قطعی شد و مقرر گردید که یگان‌هایی که به غرب رودخانه قلاچولان رفته‌اند بازگردند. گزارش راویان لشکرهای ۵۷، ۳۲ و ۵۲ از بازگشت نیروها چنین است:

«هنگام غروب درحالی‌که باران به شدت می‌بارید، نیروهای لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) به دستور فرمانده لشکر، در یک ستون به طرف معبر حرکت کردند؛ هنوز ۲۰ دقیقه‌ای از آغاز حرکت آنها نگذشته بود که با بی‌سیم دستور توقف عملیات و بازگشت نیروها صادر گردید. در پی آن تعدادی از نیروها که ۲۰ دقیقه از مسیر معبر را طی کرده بودند، در بازگشت به دلیل تاریکی زیاد و مراقبت برای جلوگیری از سقوط از صخره‌ها، پس از ۲ ساعت به محل اولیه خود یعنی زیر صخره بلند رسیدند. درحالی‌که باران هنوز به آرامی می‌بارید. از طرفی بارش متوالی باران در

ص: ۴۶۸

۱- ۳. سند شماره ۱۵۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات نصر ۸ انجام نشده (نادر نوروزشاد)، ۲۷/۷ تا ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱ تا ۳۵.

۲- ۴. سند شماره ۱۵۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، ۲۰/۷/۱۳۶۶ تا ۲۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱۳۲ و ۱۳۳.

سه روز اخیر و بالا آمدن آب، عبور نیروها را از رودخانه مشکل تر کرده بود. برای عبور مجدداً از پل های شناور استفاده گردید و نیروها ۶ نفر از غرب رودخانه به شرق آن منتقل می شدند. فشار آب گاهی بسیار شدید می شد طوری که چهار مرتبه پل های شناور در آب برگشت و نیروها به آب افتادند که با تلاش زیاد نجات یافتند. فرمانده لشکر پس از بازگشت از جلسه فرماندهان و استقرار در سنگر قرارگاه تاکتیکی (پشت ارتفاعات ژاژیله) در ساعت ۲۱:۴۰، بی سیم را به دست گرفت و علت کندی بازگشت نیروها را جویا شد که دلیل آن را تاریکی زیاد اعلام کردند. در پی آن فرمانده لشکر ضمن تماس های مکرر با توپخانه لشکر و قرارگاه نجف خواستار شلیک چند منور در اطراف رودخانه شد که قرارگاه اعلام کرد منور نداریم. توپخانه لشکر نیز فقط یک گلوله منور داشت که پرتاب آن هم مشکل کندی عبور نیروها را حل نکرد. به واحد ادوات لشکر نیز دستور پرتاب چند خمپاره از پشت ارتفاعات ژاژیله به سوی دشمن داده شد تا عراقی ها اقدام به پرتاب گلوله های منور کنند. دشمن در جواب، ضمن شلیک گلوله های خمپاره، چند منور در پشت ارتفاعات ژاژیله پرتاب کرد ولی مشکل تاریکی در محور بازگشت نیروها حل نشد.»(۱)

در این اوضاع یگان های دیگر نیز تلاش می کردند قبل از روشن شدن هوا و پیش از هرگونه اقدام دشمن نیروهای خود را از رودخانه قلاچولان عبور دهند لیکن لغزندگی زمین و تاریکی هوا مانع سرعت عمل بود. همین وضعیت موجب شد که حدود ۱۵ تن از برادران لشکر ۵۲ قدس از ارتفاعات سقوط کرده و دست و پایشان بشکنند.

لشکر ۳۲ انصارالحسین که منتظر شرایط مناسب بود با اوضاع بدتری روبه رو شد.(۲) علی چیت ساز، مسئول واحد اطلاعات این لشکر وضعیت را چنین توصیف می کند: «وقتی خواستیم برگردیم باران شروع شد. هوا خیلی تاریک بود به نحوی که وقتی انگشتم را جلوی چشم تکان می دادم، نمی دیدم.» راوی لشکر ۳۲ انصارالحسین در شرح چگونگی عبور نیروهای این لشکر از رودخانه قلاچولان نوشته است: «افزایش آب رودخانه پلی را که بعد از عبور نیروها ساخته شده بود شکست و تنها قسمتی از پل باقی مانده بود. عرض آب به ۱۵ متر رسیده بود. سنگ هایی که در رودخانه برای عبور استفاده می شد به زیر آب فرو رفته بود. دیگر فرصت پل زدن نبود و ماندن نیروها در ساحل غربی رودخانه نیز خطرناک بود. هر آن احتمال داشت گشتی های دشمن از حضور نیروهای ما مطلع شوند. آب رودخانه غرش مهیبی داشت، عبور از آن بسیار مشکل و تقریباً غیرممکن بود؛ راهی جز فداکاری و ایثار باقی نمانده بود. علی چیت ساز به همراه چند تن دیگر از بچه های اطلاعات بازو در بازوی یکدیگر داده و فاصله بین پل شکسته و ساحل را پر کردند. با وجود فشار شدیدی که جریان قوی آب رودخانه به آنها می آورد، برادران حائلی شده و نیروها را یکی یکی از ساحل به تخته شکسته که از دو طرف به ساحل وصل بود هدایت کردند. با این حال سه تن از نیروها را جریان شدید آب با خود برد و در

ص: ۴۶۹

۱- ۵. سند شماره ۴۴۲/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش آماده سازی عملیات انجام نشده نصر، لشکر ۵۷، راوی سید کمال

حسینی، آبان ۱۳۷۳، ص ۳۰.

۲- ۶. مأخذ ۲، ص ۱۱۶ و ۱۱۷.

نتیجه به لقاء الله پیوستند. جسد این سه شهید پیدا نشد. علی چیت ساز گفت: من دست یکی از بچه ها را که آب او را به زیر پل برده بود چند دقیقه در دست داشتم چند نفری هر چه تلاش کردیم که او را بیرون بیاوریم موفق نشدیم.»^(۱)

۳۱

لشکر ۹ بدر و تیپ ۶ پاسداران، یگان های تحت امر قرارگاه رمضان که در عملیات منطقه ماووت مأموریت دارند در سرزمین دشمن، از پشت به نیروهای عراق حمله کنند، مشکلاتی بیش از یگان های دیگر دارند که به دلیل نبودن امکانات ارتباطی مناسب و همچنین ضرورت ارسال پیام ها به صورت رمز و کوتاه، امکان انتقال مشکلات آنها به طور کامل به قرارگاه نیروی زمینی سپاه نیست و در حد هماهنگی های خیلی ضروری صورت می گیرد. راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ که همراه این یگان ها به داخل عراق رفته است، در یادداشت های خود از وضعیت این دو یگان چنین نوشته است: «از صبح امروز هوا شدیداً مه آلود بود و باران شدید و حتی تگرگ می بارید. نیروها که سرپناهی نداشتند، در "دوکانیان" در زیر آسمان ایستاده بودند و تمامی لباس ها و امکانات آنها خیس شده بود. برادران این مه و باران را نعمتی از جانب خدا می دانستند که سبب غافل گیری دشمن و ناتوانی او در استفاده از هواپیماهایش برای شناسایی و بمباران و حمله شیمیایی خواهد شد. آذوقه هایی که دیروز رسیده بود هم تا حدود زیادی موجب تقویت روحیه نیروها شد و هر چند به علت شدت بارندگی و خاموش شدن آتش هایی که برای تهیه غذا روشن می کردند، نتوانستند غذای مناسبی تهیه کنند، ولی وضعیت تغذیه بهتر از دو روز گذشته بود. بعدازظهر، قبل از شروع حرکت، با وجود بارندگی شدید و سرما، مراسم نوحه خوانی و سینه زنی برگزار شد. برادران روایت فتح که حضور داشتند می گفتند این بی سابقه است که باران از سر و صورت و لباس نیروها سرازیر باشد و مراسم با این احساسات و اشک و زاری برگزار شود.

سرانجام نیروها در یک ستون، با فریاد "هیئات من الذله" حرکت خود را شروع کردند. بر اثر شدت بارندگی و مه چنان هوا تاریک شده بود که نیروها بیش از چند متری خود را نمی دیدند و ناچار به استفاده از چراغ قوه بودند. کوهستانی بودن و لغزندگی مسیر، پیاده روی را مشکل کرده بود و نیروها مکرر زمین می خوردند. چند تن از برادران نیز بر اثر سرما بی هوش شدند؛ طوری که "شیخ دارا"، از مسئولان اتحادیه، چند پتوی خیس را با استفاده از نفت آتش زد تا آنها را به هوش آورد.»^(۲)

مسعود سرمدی در ادامه یادداشت های خود نوشته است: «درحالی که نیروها به سوی اهداف می رفتند و ما در مسیر رسیدن به قرارگاه مشترک، راه را گم کرده بودیم، در ساعت ۲۰:۳۰ صادق محصولی (فرمانده تیپ پاسداران) در تماسی بی سیمی به پرویز فتاح (جانشین خود) گفت: چیزی که بوده منتفی شده است. چون موضوع مبهم بود و به دلیل تاریکی و بارندگی

ص: ۴۷۰

۱- ۷. سند شماره ۴۴۴/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش آماده سازی عملیات انجام نشده نصر ۸، لشکر ۳۲، انصار الحسین (ع)، راوی برادر تازیکی، ۲۷/۷/۱۳۶۶، ص ۳۷ تا ۳۹.

۲- ۸. سند شماره ۱۵۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان (مسعود سرمدی)، ۲۳/۷/۱۳۶۶ تا ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۵۳ تا ۱/۵۶.

استفاده از کد و رمز ممکن نبود، محصولی و فتاح به زبان ترکی صحبت کردند. ذوالقدر نیز در تماس با جعفری عملیات امشب را منتفی اعلام کرد و علت آن را بالا آمدن آب رودخانه قلاچولان و میسر نبودن عبور از آن برای رسیدن به ارتفاع گرده رش ذکر کرد و گفت به اتحادیه نیز خبر داده شود.» به نوشته راوی مرکز مطالعات، در حالی در این وضعیت جوی امکان اجرای عملیات بعید بود و انتظار می رفت که زودتر تکلیف امشب روشن شود، تعویق عملیات خیلی دیر اطلاع داده شد. (۱)

۴۱

گزارش های واحدهای اطلاعاتی سپاه در جبهه جنوب حاکی از افزایش تحرکات قوای نظامی عراق در مناطق شرق بصره و فاو می باشد. گردان اطلاعات ۷۲ ثارالله گزارش داد: «فعالیت ها و نقل و انتقالات ارتش عراق در منطقه شرق بصره نسبت به روزهای گذشته افزایش یافته است. افراد دشمن در این منطقه سنگرهای خود را ترمیم می کنند و به احداث سنگرهای جدید و حفر کانال مشغولند. همچنین فعالیت نیروهای زرهی عراق در این منطقه زیاد شده و حجم آتش آنها افزایش یافته است.» (۲)

معاونت اطلاعات قرارگاه کربلا نیز از اقدامات عراق در منطقه فاو چنین گزارش داد: «تردد و جابه جایی گروهی نیروهای عراق در منطقه فاو همچنان ادامه دارد، طوری که در هر دقیقه ستون هایی به استعداد ۱۰ تا ۱۵ خودرو از جاده های البحار ۱ و البحار ۲ و جاده بصره - فاو به سمت فاو در حرکت هستند.» (۳)

۵۲

ساعت ۲ بعدازظهر امروز نیروهای گشتی خودی با افراد حزب کومه له درگیر شدند. در این درگیری تعداد ۹ تن از برادران گشتی شناسایی روستای "کلاته رشکه" از توابع سنندج با ۲۵ تن از افراد گروه کومه له در داخل روستا روبه رو شدند که نیروهای خودی سریعاً از روستا خارج شده و درگیری را به ارتفاعات کشاندند. در این درگیری که پس از ۳ ساعت پایان یافت، بی سیم چی گروه به اسارت ضدانقلابیون درآمد و دو تن از افراد ضدانقلاب به شدت مجروح شدند. (۴)

۶۳

نیروهای امریکایی بعدازظهر امروز در خلیج فارس، به میدان نفتی رشادت حمله کردند. میدان نفتی رشادت یکی از سه حوزه نفتی منطقه لاوان محسوب می شود و دارای سه سکوی بارگیری نفت است. از این حادثه گزارش های متعددی از نیروی دریایی سپاه، نیروی دریایی ارتش، ستاد مشترک و خبرگزاری جمهوری اسلامی و وزارت نفت در دست است. درعین حال خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از منبعی مطلع در وزارت نفت گزارشی نقل کرده که نسبت به سایر گزارش ها کامل تر است و تناقضی با آنها ندارد. گزارش چنین است: «حدود ساعت ۱۱ روز دوشنبه (۲۷/۷/۱۳۶۶) چهار ناو جنگی امریکا در ۱۵ مایلی سکوی نفتی سلمان [یکی دیگر از سه میدان

ص: ۴۷۱

۱- ۹. همان، ص ۱/۵۴ و ۱/۵۵ و ۱/۵۶.

۲- ۱۰. سند شماره ۰۲۹۵۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای، گردان اطلاعات ۷۲ ثارالله، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۵.

۳- ۱۱. سند شماره ۰۲۹۵۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای شماره ۵۱، قرارگاه کربلا - معاونت اطلاعات، ۱۰/۸/۱۳۶۶، ص ۳۲؛ و - مأخذ پیشین.

۴- ۱۲. سند شماره ۰۴۶۲۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای، سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع) - اطلاعات،

نفتی حوزه لاوان] از سمت شرق به غرب مشاهده شدند. این ناوها حدود ساعت ۱۴ به حوالی حوزه نفتی رشادت رسیدند و به کارکنان سکو که با یک کشتی تعمیراتی در حال بازسازی تأسیسات سکوی آر-۷ بودند، ۱۰ دقیقه مهلت دادند که این سکو را تخلیه کنند. کارکنان این سکو پس از کسب تکلیف از مسئولان خود، داخل کشتی تعمیراتی مذکور موسوم به "عیسی" رفتند و پس از هشدار مجدد ناوهای جنگی امریکا از سکوی آر-۷ تا فاصله ۱۰ مایلی دور شدند. به دنبال آن ناوهای امریکایی در ساعت ۱۴:۳۰ سکوی آر-۷ را هدف حملات شدید خود قرار دادند. ناوهای امریکایی سپس به سوی سکوی آر-۴ از میدان نفتی رشادت حرکت کردند و از کارکنان این سکو نیز خواستند که ظرف ۱۰ دقیقه سکو را تخلیه کنند. کارکنان هر دو سکو پس از دور شدن از سکوها و استقرار در ۱۰ مایلی سکوها، مجدداً مورد خطاب ناوهای جنگی قرار گرفتند که از آنها خواستند منطقه را کاملاً ترک کنند. قبل از حمله ناوها به سکوی آر-۴ یکی از ناوها به این سکو نزدیک شد و یک هلی کوپتر امریکایی نیز تلاش کرد روی باند سکو بنشیند اما موفق نشد. در پی آن ناو امریکایی دو قایق کوچک را به آب انداخت که قایق ها به طرف سکوی آر-۴ حرکت کردند.^(۱) از جزئیات اقدامات قایق ها در مورد سکوی آر-۴ اطلاعی در دست نیست ولی پس از دور شدن این دو قایق اجرای آتش شدید روی این سکو نیز شروع شد. اجرای آتش روی سکوها رشادت تا دو ساعت ادامه یافت.^(۲)

بر اثر این حمله تأسیسات این دو سکو منهدم شد و آتش سوزی آنها تا روز بعد ادامه یافت. ناوهای امریکایی با ادامه حضور در منطقه میدان نفتی رشادت تا ساعت ۹:۳۵ صبح روز بعد (۲۸/۷/۱۳۶۶) از نزدیک شدن کشتی های خودی به منطقه جلوگیری می کردند.^(۳)

علاوه بر حمله به سکوها رشادت، ناوهای امریکایی در اطراف میدان نفتی سلمان (از حوزه نفتی لاوان) نیز مانور کردند. به گزارش افراد مستقر در سکوی سلمان در ساعت ۱۷:۱۵ امروز چهار ناو جنگی امریکا تا ۱۰ مایلی این سکو پیش آمدند و یک هلی کوپتر نیز در اطراف آن پرواز می کرد که روی یکی از ناوها فرود آمد. در پی آن افراد مستقر در سکوی سلمان با بی سیم به ناوها اخطار کردند که فاصله ۱۲ مایلی از سکو را حفظ کنند. در ساعت ۱۷:۴۲ ناوها تا فاصله ۱۵ مایلی از سکوی سلمان دور شدند و پس از توقف ۲۰ دقیقه ای منطقه را ترک کردند.^(۴)

وزیر دفاع امریکا گفت: «در این حمله هزار گلوله ۵ اینچی (۱۲۷ میلی متری) توپخانه دریایی به طرف سکوها ایران شلیک شد.»^(۵) سخنگوی پنتاگون نیز گفت: «سکوی نفتی ایران سه بخش داشت که در ماه نوامبر گذشته (آبان ۱۳۶۵) هواپیماهای عراقی بخش میانی آن را منهدم کردند و فعالیت استخراج نفت در این سکو متوقف شد. در جریان حمله ناو شکن های امریکایی یکی دیگر از بخش های سکوی نفتی به میزان ۱۰۰ درصد و بخش سوم آن نیز ۹۰ درصد منهدم شدند.»^(۶) وزارت دفاع امریکا نیز اعلام کرد: «بخش جنوبی سکوی نفتی دارای ابعاد ۲۷×۲۴ متر و ارتفاع ۲۰ متر و بخش شمالی آن ۲۱×۳۰ متر و ارتفاع ۶۱ متر بوده است.»^(۷)

ص: ۴۷۲

-
- ۱- ۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۶، ۳۰/۷/۱۳۶۶، ص ۳.
 - ۲- ۱۴. سند شماره ۱۵۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی)، ۱۱/۷ تا ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص ۱۸۶.
 - ۳- ۱۵. مأخذ ۱۳، ص ۴ و ۵.
 - ۴- ۱۶. مأخذ ۱۳، ص ۴.
 - ۵- ۱۷. روزنامه کیهان، ۲۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱۷، به نقل از رادیو امریکا.
 - ۶- ۱۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶۶، ص ۶ و ۷.

ناوهای جنگی آمریکا به دو سکوی نفتی از میدان رشادت حمله کردند.
در این حمله توپخانه نیروی دریایی آمریکا هزار گلوله ۱۲۷ میلی متری به این سکوها شلیک کرد.

ناوهای جنگی آمریکا به دو سکوی نفتی از میدان رشادت حمله کردند.

در این حمله توپخانه نیروی دریایی آمریکا هزار گلوله ۱۲۷ میلی متری به این سکوها شلیک کرد.

در پی حمله ناوهای امریکایی به میدان نفتی رشادت، عصر امروز در جلسه ای در ستاد کل سپاه پاسداران با حضور مسئولان ستاد کل سپاه، معاون عملیاتی فرمانده کل سپاه و مسئولان نیروی دریایی سپاه، ضمن بررسی این اقدام امریکا و اهداف آن، چگونگی تشدید اقدامات مقابله با امریکا و دفاع از مناطق مهم در خلیج فارس و تهدیدات بعدی امریکا در این منطقه و آمادگی برای مقابله با آن، نقاط ضعف خودی و همچنین نحوه پاسخگویی به این تجاوز امریکا بررسی شد.

در این جلسه محمد فروزنده رئیس ستاد کل سپاه پاسداران ضمن حتمی دانستن درگیری با امریکا خطاب به مسئولان نیروی دریایی سپاه گفت: «ما با امریکا درگیر می شویم بروید تدابیر لازم را اتخاذ کرده و سخت برخورد کنید. در قضیه صدام و امریکا مسئولین می خواهند ما تشدیدکننده درگیری نباشیم، پاسخگو باشیم. این تدبیر برای ارتش آماده، قابل کنترل است. واقعیت این است که امریکا با ما درگیر می شود و دنبال قطعنامه ۵۹۸ است که با فشار ما را تسلیم کند و نیروی دریایی تنها امید برای مقابله با امریکاست... قوی روی قضیه کار کنید. آقای هاشمی دستورالعمل ابلاغ کرده و به نیروی دریایی در فاو و ماهشهر و بوشهر و بندرعباس آماده باش کامل و آمادگی زمینی داده است.»^(۱)

ستاد کل پدافند کشور نیز امروز به دنبال حمله امریکا به میدان نفتی رشادت، طی دستورالعملی به فرمانده کل سپاه و فرماندهان نیروهای سه گانه سپاه پاسداران و رئیس ستاد مشترک ارتش و نیروهای سه گانه ارتش، اعلام کرد: «ضروری است با توجه به شرایط خاص خلیج فارس تا اطلاع ثانوی کلیه یگان های ساحلی و دریایی آمادگی مقابله با هرگونه تهاجمات احتمالی دشمن را داشته باشند.» در این دستورالعمل بر کسب آمادگی لازم برای مقابله با حملات دشمن، طی ۲۴ ساعت و انجام دادن هرگونه پیش بینی ضروری برای مقابله با دشمن در درگیری احتمالی تأکید شده است.^(۲)

دولت امریکا انهدام سکوهای نفتی ایران را پاسخی محدود و محتاطانه به حمله چند روز قبل ایران به یک نفتکش زیر پرچم امریکا اعلام کرد. رونالد ریگان، رئیس جمهور امریکا، دو ساعت پس از اقدام نیروی دریایی این کشور در خلیج فارس، با صدور اعلامیه ای که سخنگوی کاخ سفید (مارلین فیتز واتر) آن را خواند، سکوهای نفتی رشادت را سکوهایی نظامی اعلام کرد و گفت: «این سکوها برای کمک به حملات متعدد علیه کشتی های تجاری ملت هایی که در جنگ ایران و عراق درگیر نیستند مورد استفاده قرار گرفته است. حمله بی دلیل ایران به کشتی های امریکا و دیگر کشتی های غیرمتخاصم، به ویژه مین گذاری و شلیک عمدی موشک های کرم ابریشم علیه کشتی های زیر پرچم امریکا، به رغم پیام های بسیار دولت امریکا به دولت ایران و هشدار دادن از عواقب این گونه اعمال، انجام گرفته است. اقدام علیه سکوهای نظامی ایران پس از مشورت با رهبران کنگره و کشورهای دوست صورت گرفت. این کار اعمال قانونی حق دفاع مشروع به موجب ماده ۵۱ منشور ملل متحد بوده و به همین روال به رئیس شورای امنیت سازمان ملل متحد آگاهی شده است.»

ص: ۴۷۴

۱- ۲۰. مأخذ ۱۴، ص ۱۹۹ و ۲۰۰.

۲- ۲۱. سند شماره ۰۹۷۶۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد کل پدافند کشور، ۲۷/۷/۱۳۶۶.

ریگان رئیس‌جمهور امریکا: اقدام علیه سکوهاى نظامی (۱) ایران پس از مشورت با رهبران کنگره و کشورهای دوست صورت گرفت و به رئیس شورای امنیت سازمان ملل متحد آگهی شد.

سخنگوی کاخ سفید در ادامه قرائت اطلاعیه رئیس‌جمهور امریکا گفت: «ایالات متحده امریکا علاقه ای به رویارویی نظامی با ایران ندارد اما دولت ایران به هیچ وجه نباید درباره عزم و توانایی ما برای حراست از کشتی‌های امریکا و منافع مان در برابر حملات بی دلیل، در شبهه باشد. امریکا علاقه خود را برای پایان فوری تنش‌ها در منطقه و خاتمه جنگ ایران و عراق از طریق اجرای فوری قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت به اطلاع دولت ایران رسانیده است.» (۱)

جورج شولتز وزیر خارجه امریکا نیز حمله این کشور به سکوهاى نفتی ایران را یک پاسخ متناسب با حمله به نفتکش سی ایل سیتی دانست و ماجرا را پایان یافته اعلام کرد. وی گفت: «ما خیال تشدید جنگ در خلیج فارس را نداریم، اما ایران باید بداند که نمی‌تواند بدون تنبیه شدن به کشتی‌های ما حمله کند.» (۲)

ورنون والترز نماینده امریکا در سازمان ملل نیز در نامه ای به دبیرکل این سازمان، حمله امریکا را از جنبه حقوقی چنین توجیه می‌کند:

«براساس ماده ۵۱ منشور سازمان ملل مایلم از طرف دولت متبوعم گزارش دهم که نیروهای ایالات متحده بر اساس حق طبیعی خود جهت دفاع از خویش، طبق حقوق بین‌المللی، اقدامات دفاعی را در پاسخ به حملات جمهوری اسلامی ایران علیه کشتی‌های ایالات متحده در خلیج فارس اتخاذ کردند.»

تقریباً ساعت ۱۱ بعد از ظهر ۱۶ اکتبر ۱۹۸۷ از سوی نیروهای ایرانی یک موشک کرم ابریشم از سرزمین اشغالی عراق توسط ایران، شلیک شد و به کشتی Sea Isle City با پرچم ایالات متحده در آب‌های سرزمینی کویت اصابت کرد. این از جدیدترین سری حملات موشکی علیه کشتی‌ها با پرچم امریکا و سایر کشورهای غیرمتخاصم در آب‌های کویت که به دنبال تجارت صلح‌جویانه هستند، می‌باشد. به علاوه، این اقدامات از جدیدترین سری حملات نظامی غیرقانونی نیروهای ایران علیه ایالات متحده از جمله مین‌گذاری در آب‌های بین‌المللی با هدف غرق نمودن و یا خسارت زدن به کشتی‌های با پرچم امریکا می‌باشد که بدون تحریک از سوی هواپیماهای ایالات متحده صورت گرفته است.

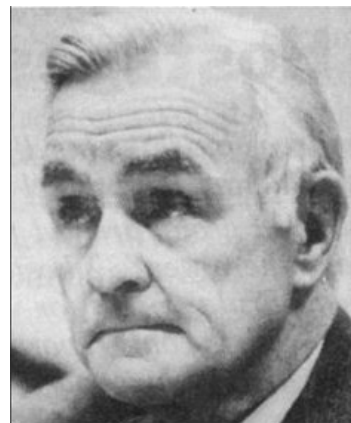
تقریباً در ساعت ۷ قبل از ظهر ۱۹ اکتبر، کشتی‌های نیروی دریایی امریکا سکوی نظامی ایرانی رشادت (معروف به رستم) را در آب‌های بین‌المللی در خلیج فارس از بین بردند. این

۱- ۲۲. مأخذ ۱۸، ص ۵، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۲۷/۷/۱۳۶۶؛ و - مأخذ ۱۸، ص ۹، رادیو امریکا، ۲۷/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۳. روزنامه اطلاعات، ۲۸/۷/۱۳۶۶، ص آخر.

نیروها در این سکو مستقر شده تا علیه کشتی های با پرچم امریکا و سایر کشتی های غیرمتخاصم و نیز هدایت هواپیماها جهت درگیری اقدامات مختلفی را انجام دهند. همچنین بر حرکت کاروان های ایالات متحده با رادار و سایر ابزارها نظارت داشته باشند و هماهنگی های لازم را در مسیر کاروان های ما که مین گذاری کرده اند به عمل آورند و به قایق های تندرو کوچک کمک نمایند تا به کشتی های غیرمتخاصم حمله نمایند. همچنین جهت حمله به سوی هلی کوپترهای نظامی ایالات متحده به صورتی که در ۱۸ اکتبر ۱۹۸۷ رخ داد، کمک نمایند، ضمناً در ابتدا ضمن هشدار به آنها اجازه داده شد که سکو را تخلیه نمایند.^(۱)

کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا درباره حمله ناوهای امریکایی به سکوی رشادت گفت: «واحدهای ضربتی مشترک امریکا در خاورمیانه یک واکنش سنجیده و متناسب با حمله بی دلیل هفته گذشته ایران به نفتکش کویتی با پرچم امریکا نشان داده اند.» وی افزود که از بین رفتن این سکو امنیت نیروهای ما را در آینده به طور قابل توجهی حفظ خواهد کرد. ما خواهان رویارویی بیش تر با ایران نیستیم و امریکا مایل نیست حادثه جدید دیگری با ایران داشته باشد.^(۲) وزیر دفاع امریکا در پاسخ به اینکه به چه علت به سکوهای پرتاب موشک کرم ابریشم ایران حمله نشد، گفت که این موشک ها روی سکوهای متحرک سوار می شوند و می توانند جابه جا شوند و به همین دلیل هدف گیری آنها مشکل است. اما مقام های رسمی امریکا که نخواستند نامشان فاش شود، گفتند که حمله به سکوهای موشکی ایران ممکن است خطر کشته یا اسیر شدن خلبانان امریکایی را در پی داشته باشد.^(۳)

نرژ رئیس سابق سازمان سیا حمله امریکا به سکوی نفتی ایران را اقدامی غیر مهم دانست و پیشنهاد کرد سواحل دریایی ایران از جمله اطراف جزیره خارک مین گذاری شود تا کسی جرئت پارگری از این مناطق را نداشته باشد.

"نرژ" رئیس سابق سازمان سیا اقدام امریکا را حرکتی کوچک شمرد و خواستار مین گذاری در سواحل ایران شد. وی گفت: «حضور ما در منطقه به منظور حمایت از اعراب خلیج فارس می باشد و به عنوان سمبل این حمایت ها ۱۱ کشتی آنها را تحت حمایت خود قرار داده ایم اما این حمایت و جلب اعتماد ما فعلاً کافی نیست و یک حمله کوچک به سکوی نفتی، چیز چندان مهمی نیست که ایران را ناراحت کند؛ و باعث اطمینان اعراب نیز نخواهد شد. من فکر می کنم باید چیزی فراتر از این انجام بدهیم. در حال حاضر مین گذاری سواحل دریایی ایران است که می تواند این کشور را کاملاً فلج کند و این مین گذاری باید در اطراف جزیره خارک صورت گیرد و به جهانیان اعلام کنید که مین گذاشته اید تا کسی جرئت بارگیری از این مناطق را نداشته باشد.»^(۴)

ص: ۴۷۶

۱- ۲۴. سند شماره S/۱۹۲۱۹ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۹ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۲- ۲۵. مأخذ ۱۷.

۳- ۲۶. مأخذ ۱۸، ص ۶، واشنگتن - خبرگزاری رویتر، ۲۷/۷/۱۳۶۶.

رئیس‌جمهور اسلامی ایران: ریگان با این حرکت و حمله به سکوی نفتی ایران مرتکب اشتباه بزرگی شد... ما این حرکت آمریکا را بدون پاسخ نخواهیم گذاشت.

جمهوری اسلامی ایران ادعای آمریکا درباره نظامی بودن سکوهای نفتی رشادت را رد کرد و اجرای اقدامات تلافی جویانه را حق طبیعی خود دانست که در موقعیت مناسب به آن دست خواهد زد. رئیس شورای عالی پشتیبانی جنگ، آیت الله سیدعلی خامنه ای، در این باره گفت: «ریگان با این حرکت و حمله به سکوهای نفتی ایران مرتکب اشتباه بزرگی شد و یقیناً مشکلات خود را بیش تر کرد. با این گونه حرکات دولت آمریکا قلدری و چهره خصومت آمیز خودش را در خلیج فارس آشکارتر کرد؛ زیرا آنها سکوی نفتی و مناطق کاملاً غیرنظامی را مورد حمله قرار دادند و سکوی نفتی را منهدم و منفجر کردند و به اهداف غیرنظامی که امکانات دفاعی هم نداشت آسیب رساندند. ما قطعاً تلافی خواهیم کرد و این حرکت آمریکا را بدون پاسخ نخواهیم گذاشت.» (۱) وی اضافه کرد: «جمهوری اسلامی ایران حق طبیعی خود می داند که این حرکت گستاخانه آمریکا را تلافی کند.» (۲)

مهندس میرحسین موسوی نخست وزیر نیز گفت: «امریکا با حمله به سکوی نفتی ایران در خلیج فارس که از نظر نظامی دارای اهمیت نیست قدم جدیدی در جهت تشنج علیه جمهوری اسلامی برداشت با این خیال که انجام چنین حرکتی می تواند ملتی را مرعوب کند. خنده آورتر از آن اینکه تشنج آفرینی تازه خود را به اجرای مقررات سازمان ملل نسبت می دهد. جمهوری اسلامی پاسخ مناسب را به این عمل خواهد داد.» (۳)

نخست وزیر ایران که به سوریه سفر کرده است و عصر امروز با حافظ اسد دیدار کرد، درباره اقدام آمریکا گفت: آمریکا با حمله به سکوی نفتی ایران که دارای اهمیت نظامی نیست، قدم جدیدی در جهت تشنج برداشت... همان طور که آنها با از مرزهای خود فراتر گذاشته اند ما نیز حق طبیعی خود می دانیم که در حد ظرفیت و توانمان در سراسر جهان پاسخ دهیم.

نخست وزیر ایران که به سوریه سفر کرده است و عصر امروز با حافظ اسد دیدار کرد، درباره اقدام آمریکا گفت:

امریکا با حمله به سکوی نفتی ایران که دارای اهمیت نظامی نیست، قدم جدیدی در جهت تشنج برداشت... همان طور که آنها

پارا از مرزهای خود فراتر گذاشته اند ما نیز حق طبیعی خود می دانیم که در حد ظرفیت و توانمان در سراسر جهان پاسخ دهیم.

ص: ۴۷۷

۱- ۲۸. مأخذ ۲۳، ص ۲.

۲- ۲۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲.

۳- ۳۰. روزنامه کیهان، ۲۸/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

وی افزود «ما فکر نمی کنیم که این درگیری بتواند چیزی را به ما تحمیل نماید و اگر اتفاقی رخ دهد ما فقط آن را در مرزهایمان تحمل نمی کنیم، همان طور که آنها پا را از مرزهای خود فراتر گذاشته اند ما نیز برای خود این حق را طبیعی می دانیم که در حد ظرفیت و توانمان در سراسر جهان پاسخ دهیم. حضور امریکا می تواند دو معنا داشته باشد در مرحله اول حفظ صدام و اگر نتواند در مرحله بعد حضور بر سر دخالت در آلترناتیوهای عراق است.»^(۱)

وزارت امور خارجه ایران و ستاد تبلیغات جنگ حضور گسترده نظامی امریکا در خلیج فارس را در راستای حمایت از رژیم صدام در عراق و حمله این کشور به سکوهای نفتی ایران را گامی خطرناک در گسترش جنگ در منطقه عنوان کردند. در بیانیه وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران آمده است: «امریکا با حمله به سکوهای نفتی ایران عملاً منطقه را در آستانه یک درگیری تمام عیار قرار داد. استفاده امریکا از نیروهای برداشت و با حمله به مراکز نفتی و اقتصادی ایران عملاً منطقه را در آستانه یک درگیری تمام عیار قرار داد. استفاده امریکا از نیروهای نظامی علیه سکوهای نفتی ایران یک تجاوز صریح و قطعی علیه تمامیت ارضی جمهوری اسلامی ایران، به عنوان یک کشور اسلامی غیرمتعهد، می باشد و یقیناً در زمان مناسب با پاسخ قاطع و مقتضی روبه رو خواهد شد.»^(۲)

سخنگوی وزارت خارجه نیز گفت: «سیاست اصولی و اولیه ما مقابله با تشنج آفرینی بوده و هرگونه اقدام تجاوزکارانه جدید امریکا را نیز قاطعانه پاسخ خواهیم داد. در حقیقت از روز اول ورود ناوهای جنگی امریکا به خلیج فارس تجاوز امریکا محتمل و قابل پیش بینی بود و خود را برای آن آماده کرده ایم و مسئولیت و عواقب چنین مواجهه ای کاملاً بر عهده امریکاست و کشورهای منطقه باید توجه داشته باشند آتشی که از هرگونه اقدام خصمانه امریکا برافروخته می شود کل منطقه را در بر خواهد گرفت.»^(۳)

سرپرست ستاد تبلیغات جنگ حمله امریکا را با هجوم عراق در هفت سال پیش مقایسه کرد و گفت: «همان گونه که در هفت سال پیش تجاوز سراسری عراق به ایران انسجام، پایدردی و مقاومت مردم ایران را در پی داشت، تهاجم امریکا نیز به وحدت و اتحاد هرچه بیش تر مردم سراسر ایران برای مقابله با نظامیان متجاوز امریکایی منجر خواهد شد. امریکا همان گونه که خود را تدریجاً در دام جنگ ویتنام انداخت به همان صورت اندک، اندک، نظامیان خود را به منجلابی که خود در خلیج فارس ایجاد کرده است وارد می کند. منجلابی که قطعاً سالم از آن بیرون نخواهد آمد.»^(۴) وی افزود: «سبب اصلی چنین وضعی در خلیج فارس، امریکا و ارتجاع عرب است. اگر امریکا قائل به حاکمیت و امنیت و آرامش در خلیج فارس بود، هرگز نظامیان خود را به این آبراه حیاتی نمی کشاند و منطقه را این چنین ناامن نمی کرد. با وجود این، این نکته قابل تعمق است که بحران آفرین نهایتاً خود در ورطه بحران فرو خواهد رفت. ایجاد ناامنی و دست زدن به اقدامات تحریک آمیزی که امریکا در نظر دارد مسلماً واکنش های جدی در پی خواهد داشت.»^(۵)

سخنگوی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نیز در مقابل اقدامات امریکا سیاست "ضربه در برابر ضربه"

ص: ۴۷۸

۱- ۳۱. همان، ص ۱۸.

۲- ۳۲. همان، ص ۳.

۳- ۳۳. روزنامه اطلاعات، ۲۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱۴.

۴- ۳۴. همان، ص ۱۴، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۵- ۳۵. همان، ص آخر.

را مطرح کرد و گفت: «ما خود را برای دفاع از انقلاب و کشورمان در برابر هرگونه تجاوزی آماده کرده ایم و سیاست ضربه در برابر ضربه از اصولی است که با پایبندی به آن در زمان و مکان مناسب، دشمنانمان را متحمل ضربات جبران ناپذیر خواهیم کرد.»^(۱)

۱۰۱

شوروی و اروپا در قبال حمله امریکا به سکوهای نفتی ایران واکنش های متفاوتی نشان دادند. برخی آن را عملی کاملاً مجاز و برخی آن را عملی تجاوزکارانه توصیف کردند و بعضی نیز از آن ابراز تأسف نمودند. اتحاد جماهیر شوروی اقدام امریکا را تجاوز نظامی و ماجراجویی خواند و آن را تقییح کرد و مجدداً خواستار حضور نیروی دریایی سازمان ملل در خلیج فارس شد.^(۲) خبرگزاری رسمی شوروی، تاس، در تفسیری آورده است: «این اقدام امریکا را باید مستقیماً به رسوایی "ایران گیت" منطبق دانست. بدیهی است که افشاگری تحویل محرمانه تسلیحات امریکایی به ایران، واشنگتن را در مقابل کشورهای عربی در وضعیت بسیار ناراحت کننده ای قرار داده و دولت امریکا برای کاهش اثر این رسوایی و جلب توجه حداقل رژیم هایی که به طور سنتی از هم پیمانان و دوستان امریکا به شمار می روند، این ماجرا را پیش گرفته است.»^(۳)

رادیو بی بی سی در تحلیلی درباره این تفسیر خبرگزاری تاس گفت: «اینکه خبرگزاری تاس به این سرعت اقدام امریکا را محکوم کرده است حاکی از آن است که دولت شوروی این قضیه را بسیار خطیر و جدی تلقی می کند و شاید علت همین امر، رفتن امروز گورباچف رهبر شوروی و وزیر خارجه اش به جلسه شورای عالی اتحاد شوروی است.»^(۴)

مارگارت تاچر نخست‌وزیر انگلستان. دستور حمله ریگان به دو سکوی نفتی ایران باسخی سنجیده بود و ما کاملاً از ریگان حمایت می‌کنیم.

مارگارت تاچر، نخست وزیر انگلستان، و وزیر خارجه اش از اقدام امریکا در حمله به سکوهای نفتی ایران حمایت کردند. تاچر گفت: «ریگان کاملاً حق داشته است دستور حمله به دو سکوی نفتی ایران در خلیج فارس را صادر کند. این حمله یک پاسخ سنجیده بوده است و ما کاملاً از رونالد ریگان حمایت می کنیم.»^(۵) وزیر خارجه انگلستان نیز ضمن ابراز تأسف از اقدام امریکا، ایران را به سوء استفاده آشکار از نظم بین المللی متهم کرد و گفت: «امریکا کاملاً مجاز به استفاده از اقدام نظامی در دفاع از خویش در مقابل تهدید آشکار به حملات بیش تر می باشد.» وی با تهدید ایران افزود: «من مطمئن هستم ایرانی ها کاملاً درک خواهند کرد که ادامه این گونه حملات تنها به توجیه یک اقدام قاطع در جهت دفاع از خویش کمک خواهد کرد.» "جفری هاو" درعین حال از ایران و عراق خواست در جهت پایان بخشیدن به جنگ هفت ساله با یکدیگر گام بردارند و الا با اقدامات مربوط به تحمیل آن مواجه خواهند شد.^(۶)

ص: ۴۷۹

Sreed har kapil kaul. Tanker war aspect of Iraq – Iran war (۱۹۸۰-۸۸), New delhi, ABC .۳۷ – ۲
publishing house, ۱۹۸۹

۳ – ۳۸. مأخذ ۱۸، ص ۲۲، مسکو – خبرگزاری فرانسه، به نقل از خبرگزاری تاس، ۲۷/۷/۱۳۶۶.

۴ – ۳۹. مأخذ ۱۸، ص ۲۸، رادیو بی بی سی، ۲۷/۷/۱۳۶۶، به نقل از خبرگزاری تاس.

۵ – ۴۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص ۳، به نقل از خبرگزاری فرانسه.

۶ – ۴۱. مأخذ ۱۸، ص ۱۰، لندن – خبرگزاری رویتر، ۲۷/۷/۱۳۶۶.

کشورهای دیگر اروپایی ضمن حمایت تلویحی از اقدام امریکا، موضع محتاطانه ای اتخاذ کردند و بر پایان هر چه سریع تر جنگ تأکید نمودند. وزیر خارجه بلژیک گفت: «عمل امریکا در حمله به تأسیسات نفتی ایران به خصوص با توجه به مساعی صلح سازمان ملل متحد، تأسف انگیز است.»^(۱) سخنگوی وزارت خارجه هلند با ابراز نگرانی دولتش از به خطر افتادن کشتی رانی، تأکید کرد که گسترش جنگ و درگیر شدن کشورهای ثالث، نیاز فوری به تلاش های فوق العاده شورای امنیت و دبیرکل سازمان ملل متحد را برای برقراری آتش بس نشان می دهد. وزیر خارجه اسپانیا حمله امریکا را عادلانه خواند و ضمن محکوم کردن حملات ایران و عراق به کشتی ها گفت: «امریکا یک سکوی ایرانی ها را که از آنجا حملات به کشتی ها را هماهنگ می کردند، از کار انداخته است. اقدامات ایران مخالف آزادی کشتی رانی است. بنابراین می توان اقدام امریکا را دفاع مشروع دانست.»^(۲)

فیدل کاسترو رهبر کوبا، دولت امریکا از نظر سیاسی باید بهای گرانی برای تجاوز خود به سکوهای ایران پردازد.

۱۱۱

اکثر کشورهای جهان سوم و منطقه خاورمیانه در برابر حمله امریکا به سکوهای نفتی ایران سکوت کرده اند. سرهنگ قذافی رهبر لیبی اعلام کرد که لیبی در برابر تهاجم امپریالیستی نیروهای امریکایی که ایران را مورد تهدید قرار داد، در کنار ایران ایستاده است. کشورهای عضو دائمی شورای امنیت که مسئول حفظ صلح جهانی می باشند باید در جلوگیری از ماجراجویی های امریکا نقش خود را ایفا کنند، در غیر این صورت عضویت چنین کشورهایی در شورای امنیت قابل توجیه نیست.^(۳) خبرگزاری لیبی نیز اقدام امریکا را به عنوان پیشروی صلیبی های جدید به رهبری امریکا به سوی شرق توصیف کرد: «شاید شگفت انگیز نباشد که امریکا با چنین حماقتی عمل نماید و در جهان گستاخی کند، اما جای شگفتی است که کشورهایی که ادعای متمدن بودن دارند از تجاوز امریکا استقبال کرده و از آن دفاع نمایند.»^(۴)

وزارت خارجه الجزایر با صدور اطلاعیه ای از حوادث خلیج فارس ابراز تأسف کرده و نوشت: «الجزایر همان طور که از اقدام مسلحانه علیه تأسیسات نفتی ایران شدیداً متأسف است از حمله انجام شده در آب های ساحلی کویت نیز قویاً متأسف است. زمانی که دبیرکل سازمان ملل تمامی سعی و نیروی خود را در مأموریت صلح به کار گرفته، که در هر صورت کاملاً حساس است، وظیفه حتمی همه است که در انجام این وظیفه به او کمک کنند.»^(۵)

فیدل کاسترو رهبر کوبا در دیدار با دکتر ولایتی گفت: «دولت امریکا از نظر سیاسی باید بهای گرانی برای تجاوز خود پردازد. من مطمئن هستم که کشورهای منطقه و حتی شوروی از عواقب آن نگران می باشند. حمله امریکا به سکوهای ایرانی در اصل باعث ایجاد بحران اقتصادی در نیویورک و لندن شده است.» آقای "ملندس" وزیر کمیته دولتی همکاری های اقتصادی کوبا نیز گفت: «این اقدام دولت

۱- ۴۲. مأخذ ۳۰، ص ۱۹.

۲- ۴۳. مأخذ ۳۰، ص ۱۹، به نقل از خبرگزاری رویتر.

۳- ۴۴. مأخذ ۳۰، ص ۱۹، به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۴- ۴۵. مأخذ ۴۰، ص ۳، طرابلس - خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از خبرگزاری لیبی.

۵- ۴۶. مأخذ ۴۰، ص ۳، خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از خبرگزاری رویتر.

امریکا نه تنها از طرف مردم ایران، بلکه از سوی جامعه بین الملل نیز مردود شناخته می شود.»^(۱)

خبرگزاری فرانسه در گزارشی از منامه، به نقل از دیپلمات های غربی نوشت: «سکوت بسیاری از کشورهای عربی خلیج فارس درباره حمله نیروهای امریکا به سکوی نفتی ایران نشانه شک و تردید آنها نسبت به درگیر شدن امریکا در منطقه خلیج فارس است. در میان کشورهای منطقه تنها کویت عصر امروز (۲۷/۷/۱۳۶۶) درباره این عملیات اظهار نظر کرد و آن را یک اقدام نظامی محدود در پاسخ به حملات ایران در آب های بین المللی و قلمرو آب های کویت به کشتی کشورهای غیرمتخاصم توصیف کرد.»^(۲) رادیو بی بی سی نیز گفت: «در بین کشورهای خلیج فارس برخی معتقدند که عمل امریکا می تواند ایران را به حمله به چاه ها و تأسیسات نفتی عربستان و امارات متحده عربی تشویق کند. امروز رادیو ایران در تفسیری گفت که هرگونه تجاوزی علیه ایران به درگیری های وسیعی در خلیج فارس خواهد انجامید.»^(۳)

۱۲۱

حمله امریکا به سکوهای نفتی ایران در خلیج فارس بازتاب وسیعی در رسانه های جهان داشت. اهداف امریکا، احتمال تشدید درگیری، چگونگی پاسخ ایران و میزان توان نیروی دریایی ارتش ایران و سپاه پاسداران موضوعاتی هستند که تحلیل گران آن را بررسی کرده اند.

"هانو کبی تیس" کارشناس جنگ ایران و عراق در مؤسسه بین المللی مطالعات استراتژیک، در مصاحبه با رادیو بی بی سی، دلیل حمله امریکا را به یک سکوی کوچک نفتی این گونه توضیح می دهد: «در حال حاضر امریکا راه حل دیگری نداشت. حضور نیروی دریایی امریکا در خلیج فارس دارد خیلی گران تمام می شود. افکار عمومی امریکا توقع داشت که امریکا به اصطلاح آن حمله ای را که ایران به کشتی امریکایی کرده بود تلافی کند.» وی درباره علت حمله نکردن امریکا به سکوهای پرتاب موشک ایران گفت: «اگر امریکا به سکوهای پرتاب موشک ایران حمله می کرد این یک حمله خیلی بزرگ بود و دامنه جنگ گسترش پیدا می کرد و در واقع این جنگ از کنترل در می رفت. در حالی که با حمله به این تأسیسات نفتی در واقع به یک هدف اقتصادی حمله کرده اند، برای اینکه همه هدف هایی که دو طرف به آنها حمله می کردند هدف های اقتصادی بوده است، نه نظامی. موشک های سیلک ورم برای امریکا خیلی خطرناک نیست آنها موشک های خیلی خیلی ابتدایی هستند و امریکا سیستم دفاع ضد موشکی هم دارد، اما این موشک ها در حمله به کشتی های غیرمسلح و بی دفاع می تواند خیلی مؤثر واقع بشود.»^(۴)

خبرگزاری رویتر نیز به نقل از تحلیل گران نظامی و دیپلمات ها نوشت: «امریکا برای آنکه اعتبار خود را به عنوان یک قدرت تعیین کننده در خلیج فارس حفظ کند ظاهراً چاره ای جز اجرای اقدامی تلافی جویانه علیه ایران نداشته است. حمله امروز امریکا علیه سکوی نفتی ایران ظاهراً یک عملیات حمله در مقابل حمله بوده و با دقت خاصی ترتیب داده شده بود تا بیش از حد تحریک کننده نباشد یا هم پیمانان عرب امریکا در منطقه را دلواپس نکند.»^(۵)

ص: ۴۸۱

۱- ۴۷. مأخذ ۳۳، ص ۲.

۲- ۴۸. روزنامه اطلاعات، ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص آخر، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه.

۳- ۴۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه" شماره ۲۱۴، ۲۸/۷/۱۳۶۶، ص ۲۸، رادیو بی بی سی، ۲۷/۷/۱۳۶۶.

۴- ۵۰. همان، ص ۱۲، رادیو بی بی سی، ۲۷/۷/۱۳۶۶.

۵- ۵۱. همان، ص ۱۴، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۲۷/۷/۱۳۶۶.

راديو امريكا با دو تن از كارشناسان جنگ ايران و عراق مصاحبه کرده و نظر آنها را درباره حمله امريكا به سكوهای ایرانی جویا شده است. "مايكل ارين" مشاور پيشين شوراي امنيت ملي امريكا گفت: «امريكا به جای آنکه با تمام قدرت و زور به ايران واكنش نشان دهد تصميم گرفت يك هشدار به ايران بفرستد. اين اقدام نباید صرفاً يك حمله تلقی شود بلکه هشداري است تا تهران را از اقدامات بيش تر بازدارد. اگر ايران بخواهد در واكنش به حمله امريكا، به تأسيسات نفتی كويت حمله كند، اشتباه بزرگی مرتكب خواهد شد؛ زیرا در اوضاع كوني هرگونه حمله به مناطقی كه تحت پوشش حفاظتی امريكا قرار دارد اشتباهی بزرگ محسوب می شود.»

دكتور "مك ناور" كارشناس جنگ ايران و عراق در مؤسسه تحقیقاتی "بروكينگز" نیز در این باره گفت: «اینکه امريكا يك هدف اقتصادی را به جای يك هدف نظامی تعیین کرده و بدان حمله کرده است نشانه آن است كه امريكا وارد جدال فرسایشی با ايران شده و می خواهد بر توانایی صدور نفت ايران لطمه وارد سازد. ايران تحت فشارهای اقتصادی و بین المللی زیادی است و اقدامات تهران چندان قابل پیش بینی نیست ولی تاریخ نشان می دهد كه هرگاه امريكا به ايران فشار وارد می كند ایرانی ها نه تنها عقب نمی نشینند و دچار هراس نمی شوند بلکه راه های ابتكاری پیدا می كنند كه زندگی را بر امريكایی ها دشوار می سازد. این حمله موضع ايران را حادثتر و رادیکال تر خواهد كرد و شاید هم به يك سلسله جدال های طولانی بین امريكا و ايران منجر شود و از منطقه خلیج فارس نیز پا فراتر بگذارد. كنگره تمایلی ندارد كه در این قضیه به عنوان حامی اقدامات دولت شناخته شود.»^(۱)

خبرگزاری یونایتدپرس به بررسی نگرش مقام های امريكا به توانایی نیروی دریایی ایران پرداخته و به نقل از مقام های رسمی امريكا گزارش داد: «نیروی دریایی ایران به دلیل نسبتاً كوچك بودن و نداشتن آمادگی رزمی كافی تهدیدی ناچیز برای گروه رزم ناوهای امريكایی مستقر در منطقه خلیج فارس محسوب می شود. به گفته منابع امريكایی رزم ناوهای فعال ایران و ناوگان قایق های سریع السیر كوچك این کشور كه به مسلسل و خمپاره انداز مجهز هستند، تنها می توانند از طریق انجام دادن حملات جنگ و گریز علیه واحدهای منفرد امريكایی و اهداف تجاری در خلیج فارس كه از آنها حفاظتی به عمل نمی آید، يك پیروزی تبلیغاتی برای ایران كسب نمایند. بر اساس گزارش شماره اخير نشریه میلیتاری بالانس، نیروی دریایی ایران دارای چهار ناوچه توپدار و سه ناوشكن است كه می توانند به عنوان رزم ناوهای عمده تلقی شوند. در مقایسه نیروی دریایی امريكا به ۲۴ فروند از این رزم ناوهای عمده تنها در منطقه خلیج فارس و ۴۰ فروند از آنها در تمامی منطقه مجهز می باشد. نیروی دریایی امريكا در حدود ۵۸۰ كشتی در اختیار دارد.»^(۲)

۱۳۱

در پی انتشار خبر حمله امريكا به سكوهای نفتی ایران، قیمت نفت خام، هنگام گشایش بازار نیویورك، افزایش یافت. به گزارش خبرگزاری فرانسه از نیویورك هر بشكه نفت خام "وست

ص: ۴۸۲

۱- ۵۲. همان، ص ۱۵ و ۱۶، راديو امريكا، ۲۷/۷/۱۳۶۶.

۲- ۵۳. همان، ص ۸، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۷/۷/۱۳۶۶.

تگزاس اینترمیدیت" قابل تحویل در ماه نوامبر (آبان)، در مقایسه با قیمت های جمعه شب، ۱۸ سنت افزایش یافت. (۱) افزایش درگیری در خلیج فارس در بازار سهام نیویورک نیز تأثیر گذاشت. در پی این حادثه بهای سهام شرکت ها در بازار بورس نیویورک به طور بی سابقه ای سقوط کرد و به دنبال آن بازارهای اصلی بورس در سایر نقاط جهان نیز با رکود بسیار مواجه شدند. (۲)

۱۴۱

چند هواپیمای امریکایی در دو مرحله به حریم هوایی بندر چابهار تجاوز کردند. هواپیماهای امریکایی در ساعت ۵ و ۷ بعد از ظهر امروز در سطح پرواز بالا وارد آسمان چابهار شدند و پس از مدتی از آنجا دور شدند. سلاح های پدافند هوایی که به سوی آنها شلیک می کرد به دلیل پرواز این هواپیماها در ارتفاع بالا نتوانستند اقدامی در جلوگیری از این تجاوزها بکنند. (۳)

۱۵۲

کویت در ادامه اجرای سیاست کشیدن پای پنج قدرت عضو دائمی شورای امنیت به خلیج فارس از طریق تغییر پرچم نفتکش های خود و یا اجاره کردن نفتکش های این کشورها، نفتکش کویتی "رأس الجلابیه" را به "چیلهام کسل" تغییر نام داد و در انگلستان به ثبت رساند. انگلستان در ۳۰ تیرماه ۱۳۶۶ درخواست امریکا را برای حضور نظامی در منطقه خلیج فارس رد کرده بود، ولی به تدریج با اعزام مین جمع کن به این منطقه، عملاً در بحران خلیج فارس وارد شد. منابع کشتی رانی اعلام کردند: کشتی "رأس البارشد" نیز تا پایان ماه آینده در انگلیس مجدداً به ثبت خواهد رسید. (۴)

از سوی دیگر، شیخ سالم الصباح وزیر دفاع کویت ضمن رد اعطای هرگونه تسهیلات نظامی به خارجیان گفت: «کویت به هیچ کشوری اجازه ساختن پایگاه نظامی در خاک خویش را نمی دهد و هیچ کشوری نمی تواند در این زمینه بر ما فشار وارد کند.» وی حضور ناوگان های امریکایی، اروپایی و شوروی در خلیج فارس را برای حمایت این کشورها از منابع خود خواند و گفت: «ایران نیز از حضور ناوگان های خارجی در خلیج فارس بهره می برد چون این ناوگان ها باعث حمایت از صادرات نفت ایران نیز می شوند. من فکر می کنم حضور این ناوگان ها در آینده به پایان جنگ ایران و عراق نیز کمک کند.» (۵)

۱۶۳

تحلیل گران غربی در بررسی راه های اعمال فشار بر جمهوری اسلامی ایران، به قطع درآمدهای نفتی ایران اهمیت بیش تری می دهند و برای رسیدن به آن تاکنون سه راه کار ارائه داده اند: ۱- حملات هوایی عراق به مراکز و تأسیسات نفتی ایران. ۲- تحریم خرید نفت از ایران. ۳- مین گذاری در سواحل ایران به وسیله امریکا و جلوگیری از صدور نفت ایران.

روزنامه دیلی تلگراف راه حل دوم را سریع ترین راه برای پایان دادن به جنگ دانسته و نوشته است: «تحریم خرید نفت از ایران سریع ترین راه برای پایان دادن به جنگ است. این تحریم در

ص: ۴۸۳

۱- ۵۴. مأخذ ۳۳، ص ۴.

۲- ۵۵. روزنامه رسالت، ۲۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱۱، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳- ۵۶. سند شماره ۰۹۷۷۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی نیروی دریایی سپاه پاسداران، به فرماندهی کل سپاه،

۲۹/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۹۷۶۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی ناحیه مستقل دهم نبی اکرم(ص)، ۲۷/۷/۱۳۶۶؛ و -
خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص ۲، زاهدان - خبرگزاری جمهوری اسلامی،
۲۸/۷/۱۳۶۶.

۴- ۵۷. مأخذ ۳۰، ص آخر، خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از خبرگزاری رویتر.

۵- ۵۸. مأخذ ۴۹، ص ۳۹، کویت - خبرگزاری خلیج، ۲۷/۷/۱۳۶۶.

صورتی مؤثر خواهد بود که امریکا راه را بر کشتی‌هایی که نفت ایران را حمل می‌کنند ببندد، اما یک چنین اقدامی خود به منزله یک اقدام جنگی خواهد بود.»^(۱)

روزنامه تایمز مالی نیز با بررسی عملکرد عراق در حمله به مراکز نفتی ایران نوشت: «با وجود حملات هوایی شدید به پایانه جزیره لارک طی ده روز اول ماه جاری [اکتبر]، ایران تولید نفت خود را در حدود دو میلیون و دویست هزار بشکه در روز حفظ کرد. به عبارت دیگر، طی سال جاری ایران به طور متوسط روزی دو میلیون و سیصد الی دو میلیون و چهارصد هزار بشکه نفت تولید کرده و این درآمد برای تأمین هزینه ادامه جنگ کافی بوده است.» ریچارد جان خبرنگار این روزنامه نوشت: «از نظر تحلیل گران و دیپلمات‌ها در صورتی ماشین جنگی ایران از کار خواهد افتاد که سطح تولید نفت ایران به حدود یک میلیون و نیم بشکه در روز کاهش یابد.»^(۲)

۱۷۱

هجده تن از نیروهای قرارگاه رمضان را که حدود ۲۰ روز پیش نیروهای ترکیه دستگیر کرده بودند،^(۳) هیئت ترکیه ای در مرز "سرو" تحویل مأموران مرزی ایران دادند. مأموران ترکیه این نیروها را هنگام مراجعت از عراق در منطقه "شعرنیلی" در خاک ترکیه همراه با اسلحه و مهمات دستگیر کرده بودند. نیروهای ترک آنها را به شهر "فیلن حکاری" بردند و بازجویی کردند. مأموران ترکیه به هنگام تحویل افراد این گروه، تمام وسایل آنها را نیز به مأموران ایران تحویل دادند.^(۴)

۱۸۲

فعالیت سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در عراق و پاکستان افزایش یافته است. افراد این گروه که در عراق مستقر هستند پس از طی دوره های آموزش نظامی در کنار ارتش عراق، دست به اجرای عملیات های محدودی علیه مواضع نیروهای خودی می زنند. به گزارش اطلاعات سپاه پانزدهم رمضان، ارتش عراق برای آموزش نظامی منافقین، در منطقه ای بین سلیمانیه و کرکوک آموزشگاهی به این سازمان تحویل داده است تا اعضای آن در یک دوره ۴۵ روزه آموزش انواع سلاح های سبک و سنگین را طی نموده و آمادگی لازم را برای شرکت در جنگ به دست آورند.^(۵) در همین منطقه ساختمان دیگری نیز برای اسکان خانواده های این گروه احداث شده است.^(۶)

گزارش اطلاعات قرارگاه ثامن الائمه نیز حاکی است که سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در پاکستان فعالیت تبلیغاتی خود را افزایش داده است. جناح "فاطمه رود" که در نیوکویته پاکستان دفتر تبلیغاتی دارد، تصمیم گرفته است دفتر دیگری نیز در شهر نوکندی باز کند.^(۷)

۱۹۳

رژیم عراق به بهانه سرشماری با برقرار کردن حکومت نظامی، صدها تن از مجاهدان عراقی را دستگیر کرده و تعداد کثیری از آنان را در زندان های عراق طی روزهای گذشته به قتل رسانده است. دو تن از نمایندگان سازمان بین المللی دفاع از حقوق بشر در عراق شاخه سوئد، در تماس با خبرگزاری جمهوری اسلامی اعلام کردند: «رژیم عراق از روز جمعه (۲۴/۷/۱۳۶۶) تاکنون به

ص: ۴۸۴

۱- ۵۹. مأخذ ۴۹، ص ۴۴، رادیو بی بی سی، ۲۷/۷/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه دلی تلگراف.

۲- ۶۰. مأخذ ۴۹، ص ۴۴، رادیو بی بی سی، ۲۷/۷/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه تایمز مالی.

- ۳-۶۱. سند شماره ۲۹۳۴۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، ۱۱/۷/۱۳۶۶.
- ۴-۶۲. سند شماره ۰۸۸۳۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد قرارگاه حمزه(ع) - اطلاعات، ۲۱/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۹۷۷۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد قرارگاه حمزه - اطلاعات، ۲۷/۷/۱۳۶۶.
- ۵-۶۳. سند شماره ۰۲۹۴۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از: سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه - معاونت اطلاعات، ۲۷/۷/۱۳۶۶.
- ۶-۶۴. سند شماره ۰۲۹۴۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه - معاونت اطلاعات، ۲۸/۷/۱۳۶۶.
- ۷-۶۵. سند شماره ۰۸۸۳۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه ثامن الائمه - اطلاعات، به ستاد نیروی زمینی سپاه - معاونت اطلاعات، ۲۷/۷/۱۳۶۶.

بهانه سرشماری، تعقیب مبارزان و مجاهدان عراقی را تشدید کرده است. رژیم عراق با افزایش روزافزون فرار جوانان مسلمان و پیوستن آنان به صفوف مبارزان و مجاهدان عراقی و همچنین افزایش سرپیچی سربازان عراقی در جبهه های جنگ، به بهانه سرشماری مردم کشور، در تمام شهرها حکومت نظامی برقرار کرده و خانه ها را در تعقیب جوانان مسلمان، بازرسی می کند. مأموران عراقی با بازجویی افراد خانواده ها در صدد کسب اطلاعات درباره جوانان عراقی مقیم خارج از کشور شده اند و افراد خانواده هایی که از بستگان و فرزندان خود اظهار بی اطلاعی نموده اند، در مقابل اعضاء دیگر خانواده مورد ضرب و شتم قرار گرفته اند. هیچ کشوری در جهان امروز برای سرشماری افراد ملت خود از توپ و تانک و اعمال حکومت نظامی استفاده نمی کند. ما در تعجب هستیم که کشورهای مدعی دفاع از حقوق بشر چشم ها را بر اعمال دیکتاتوری رژیم عراق بسته و گویی سفارت خانه های کشورهای غربی و شرقی هیچ گونه اطلاعاتی در این زمینه به کشورهای خود منتقل نمی کنند»^(۱)

از سوی دیگر، نماینده عراق در سازمان ملل امروز در نامه ای به دبیرکل این سازمان مدعی شد که با حمله نیروهای ایران به بصره، قلعه دیزه و چوارته در روز ۱۵ اکتبر ۱۹۸۷، تعداد ۷ تن مجروح و چند خانه خسارت دید.^(۲)

ص: ۴۸۵

۱- ۶۶. مأخذ ۳۳، ص ۱۴، استکهلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۶۷. سند شماره S/۱۹۲۲۰ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۹ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

در پی تعویق دوباره عملیات غرب منطقه ماووت در شب گذشته، طی بررسی های طولانی که از صبح امروز صورت گرفت، به دلایلی از جمله هشیاری دشمن، مشکلات پشتیبانی، کاهش توان نیروهای عمل کننده و مشکلات عبور از رودخانه، بار دیگر عملیات چهار روز به تعویق افتاد.

از ساعت ۷ صبح با حضور فرمانده نیروی زمینی سپاه و جانشین وی، مسئول معاونت عملیات نیروی زمینی سپاه (مصطفی ایزدی)، مسئول معاونت اطلاعات نیروی زمینی سپاه (محمد باقری) و جانشین وی (محمد پیشبهار)، فرمانده قرارگاه نجف (نور علی شوشتری)، فرمانده قرارگاه رمضان (محمدباقر ذوالقدر)، فرمانده توپخانه نیروی زمینی سپاه (یعقوب زهطی) و چند تن دیگر از مسئولان نیروی زمینی سپاه برای بررسی چگونگی اجرای عملیات در غرب منطقه ماووت جلسه ای تشکیل شد که تا ساعت ۲۱ ادامه یافت و در مراحل مختلف فرماندهان یگان های عمل کننده نیز به این جلسه اضافه شدند.

در ابتدای جلسه محمد باقری گفت دشمن از تصمیم ما برای اجرای عملیات در این منطقه آگاه شده است و دلایل آن را چنین برشمرد:
 ۱- ۸۰ درصد محل استقرار یگان های خودی از منطقه "سرگلو" به جلو زیر دید نیروهایی از دشمن که در ارتفاعات "برده هوش" و "گامو" مستقر هستند، می باشد. در حالی که اوایل شهریور میزان تردد خودی به این منطقه روزانه ۱۰ دستگاه خودرو بوده است، از ۱۵ شهریور به ۳۵۰ خودروی سبک و سنگین در روز رسیده و از ۱۷ مهر به روزانه ۲۲۰۰ دستگاه رسیده است. ۲- افزایش تردد نیروهای خودی به دیدگاه های منطقه. ۳- نیروهای شناسایی ۵ بار به تله منور و مین برخورد کرده اند، از جمله در دشت باساوا، که بعد از آن دشمن با استقرار سنگ محافظت خطوط خود را بیش تر کرده است ۴- فرکانس های مخابراتی افزایش یافته و یگان ها به شبکه قبلی خودشان شبکه دیگری اضافه کرده اند. ۵- ثبت تیر قرار بوده از بیستم مهرماه شروع بشود، ولی لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) از چهارم شروع کرده است. ۶- خبرنگاران بدون هماهنگی فرماندهی به منطقه آمده اند. ۷- شناسایی های خودی از ۸/۷/۱۳۶۶ به بعد با هشیاری دشمن توأم بوده است. ۸- دشمن با استفاده از هواپیمای با سرنشین و بدون سرنشین منطقه را شناسایی کرده است.

۹- دشمن نیروی نفوذی برای شناسایی به منطقه ما فرستاده است. ۱۰- دشمن در تنگه دولبشک با سیم خاردار مانع گذاری کرده است و در دشت باساوا سیم خاردارهایش را از یک ردیف به شش ردیف افزایش داده است. ۱۱- در روز ۲۱/۷/۱۳۶۶ دشمن نیروهای خود در ارتفاعات قمیش را تعویض و نیروی کماندویی مستقر کرده است. ۱۲- در ۲۱/۷/۱۳۶۶ ثبت تیر دشمن به اوج رسید. ۱۳- یک ستون ۲۰۰ خودرویی دشمن به منطقه آمده است. ۱۴- دشمن روی ارتفاعات گرده رش، گامو و قمیش رادار رازیت مستقر کرده است. ۱۵- دشمن با گرفتن اسیر از دیگر محورهای عملیاتی، به این نتیجه رسیده که عملیات ما در این منطقه است. ۱۶- پلی را که جهاد می خواست روی رودخانه بزند آب برده، و همچنین چند تن از نیروهای لشکر ۳۲ انصارالحسین (ع) را آب برده است. ۱۷- نیروی عراقی که دیشب پناهنده شد، می گفت که یک هفته قبل دشمن آماده باش خود را با ۳۰ درصد شروع کرده و از سه شب قبل آماده باش صددرصد شده است. این پناهنده می گفت سه تیپ از گارد جمهوری عراق به منطقه آمده است. ۱۸- دیده بان عراقی از ستون کشتی های ما احتمال حمله به خطوط منطقه ماووت را اعلام کرده است.

به هر صورت، دشمن صددرصد محور عملیاتی ما را متوجه شده است ولی زمان دقیق آن را نمی داند؛ هر چند زمان حمله را همین روزها پیش بینی می کند. (۱)

رحیم صفوی نیز درباره هشیاری دشمن گفت: «عبور ما از محور تپه منافقین، به خصوص با قاطر های قاچاقچی ها، از جمله عوامل دیگر هشیاری دشمن است. دشمن بسیار مودیانه برخورد کرد و خیلی کنترل شده عمل کرد برای اینکه ما را غافل گیر کند. یعنی می دانست و خودش را به نادانی می زد.» (۲)

موضوع پشتیبانی عملیات در ادامه جلسه مورد بررسی قرار گرفت. مهم ترین مشکل پشتیبانی نبودن جاده و ناممکن بودن تردد خودرو به محورهای اهداف عملیات است. هر چند پیش بینی شده است که ظرف ۴۸ ساعت بعد از شروع عملیات با تلاش یگان های مهندسی جاده ژائیل به قمیش کشیده شود ولی در صورت بروز مشکلاتی از جمله آتش گسترده دشمن در محور احداث جاده، یگان های عمل کننده با مشکل جدی مواجه خواهند شد. از سوی دیگر با تغییراتی که در طرح مانور عملیات به دلیل کمبود نیرو مطرح است و پیشنهاد حذف بخشی از اهداف عملیات (ارتفاعات قمیش)، امکان موفقیت در دست یابی به بقیه اهداف عملیات و نیز امکان احداث جاده مورد تردید قرار گرفت.

مصطفی ایزدی موضوع را چنین مطرح کرد: امیدواری ما قبلاً این بود که با اتصال جاده از دشت، گرده رش و قمیش را تدارک کنیم. ولی اگر تنها گرده رش مورد نظر باشد باید ببینیم که ۱- با توجه به اینکه نیروهای مأمور در محور گرده رش کم تجربه هستند تا چه حد توان گرفتن هدف را دارند. ۲- تدارک نیروها پس از طی مسیر طولانی آن هم با قاطر تا چه اندازه میسر است. ۳- تجربه ثابت کرده که در کوهستان با هشیاری دشمن موفقیتی به دست نمی آید.»

ص: ۴۸۸

۱- ۱. سند شماره ۱۵۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، ۲۰/۷ تا ۲۸/۷/۱۳۶۶، ص ۱۳۴ تا ۱۳۹.

۲- ۲. همان، ص ۱۳۸ و ۱۳۹.

علی شمشخانی نیز اضافه کرد: «ما با از دست دادن زمان (تأخیر در عملیات) محدودیت مانور و غافل‌گیری را حل می‌کنیم ولی مسئله جوّی (سرما و بارندگی) در پیش خواهیم داشت. ثانیاً بدون عملیات یگان‌های قرارگاه رمضان، قادر به تصرف دشت نیستیم. ثالثاً با این روندی که از نظر امکانات داریم معلوم نیست که بتوانیم آماده بشویم، مشکل پل هم که داریم.»

رحیم صفوی نیز پیشنهاد کرد: «به جای فکر کردن روی تأخیر زمان، روی تغییر مانور هم فکر کنیم، یعنی گرده رش و دشت را رها کنیم؛ برویم روی ارتفاعات قمیش، یال دولبشک و محدوده الاغلو.»

علی شمشخانی در این باره گفت: «بعد از یک تأخیر می‌توانیم دولبشک و الاغلو را عمل کنیم یا همین مانور را اجرا کنیم.»

مصطفی ایزدی: «عملیات را به تأخیر بیندازیم بعد برویم گرده رش، قمیش، دولبشک و شاخ آمدین را بگیریم.»^(۱)

در ادامه جلسه با حضور فرماندهان یگان‌ها درباره امکان اجرای عملیات در همین امشب بحث شد و وضعیت یگان‌هایی که روز گذشته قرار شده بود برای عملیات امشب آماده شوند بررسی گردید. علی شمشخانی گفت: «عملیات امشب بستگی به آمادگی قرارگاه رمضان و قرارگاه نجف دارد و حذف محور قمیش تضمین موفقیت عملیات را کم تر می‌کند.» محمدباقر ذوالقدر هم اضافه کرد که: «آب رودخانه گلاس دیشب بالا آمده طوری که نیروها نتوانسته‌اند عبور کنند.» همچنین مطرح شد که اگر قرار است عملیات شود، حداکثر امشب باید اجرا شود، چون یگان‌های قرارگاه رمضان امکان توقف بیش از این را در منطقه دشمن ندارند. فرمانده قرارگاه نجف و فرمانده لشکر ۲۱ امام رضا(ع) نیز با توجه به حذف محور قمیش، اجرای عملیات در ارتفاعات گرده رش و دشت باسوا را خیلی مشکل می‌دانند. همچنین گفته شد که حتی در صورت تصرف گرده رش، نبودن عقبه مناسب موجب از دست رفتن این ارتفاع بر اثر فشار دشمن می‌شود.

در وضعیت کنونی، چند مسئله تصمیم‌گیری را بسیار مشکل کرده است: ۱- ضرورت اجرای عملیات و فشار آوردن بر دشمن. ۲- مشکلات موجود بر سر راه اجرای عملیات که موفقیت آن را کاهش می‌دهد. ۳- مشکلاتی که تأخیر در اجرای عملیات ایجاد می‌کند، از جمله تشدید اوضاع نامناسب جوّی و همچنین افزایش روشنایی ماه. با وجود آمادگی چند یگان برای اجرای عملیات در امشب و همچنین ابلاغ فرمانده نیروی زمینی در ساعت ۱۳ به فرماندهان این یگان‌ها برای اجرای عملیات روی ارتفاعات گرده رش و یال باسوا در همین امشب، تردید در موفقیت عملیات، باز هم اجرای عملیات را دچار تردید می‌کند تا اینکه پس از مشورت فرماندهان نیروی زمینی و قرارگاه‌ها، سرانجام جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه در ساعت ۱۴ در حضور همه فرماندهان قرارگاه‌ها و یگان‌ها گفت:

«اساسی‌ترین مسئله‌ای که در عملیات به دنبالش هستیم موفقیت عملیات است. در حال حاضر در شرایطی نیستیم که عملیات ناموفق انجام بدهیم. آنچه که تدبیر نظامی و شرایط و

ص: ۴۸۹

تجربه جنگ است باید حاصل بکنیم و عوامل عقلی و مادی را برای اجرای عملیات پای کار بیاوریم و سپس به خدا بسپاریم. از هیچ کدام از فرماندهان یگان‌ها نشنیدیم که با اطمینان کامل از تصرف هدف خود سخن بگویند، در حالی که هشیاری و آمادگی کامل دشمن را می‌بینیم. اگر نتوانیم در منطقه کوهستانی یگان‌ها را پشتیبانی کنیم، مشکلات خواهیم داشت. مانور این عملیات هم یک مانور پیچیده‌ای است که باید نیروهای منظم و نامنظم با هماهنگی کامل وارد عمل بشوند. آنچه از شما شنیدیم و آنچه که خود می‌دانیم این است که امشب را برای اجرای عملیات مناسب نمی‌بینیم. چهار روز فاصله ایجاد می‌کنیم تا ان شاءالله در طول این چهار روز شرایط مناسب حاصل شود و مشکلات پشتیبانی حل شود تا در محور قمیش و محور برده هوش اجرای عملیات کنیم. قرارگاه رمضان نیز همان هدف قبلی را انجام دهد. برادران به طور کامل مسئله عبور از رودخانه را بررسی و در حد مقدمات خود حل کنند. خود شما شرایط جامعه، جمهوری اسلامی و فشارهایی که امریکا، صدام و آل سعود به ما وارد کرده و می‌کنند در نظر بگیرید. عراق در یک روز ۹ کشتی ما را زد. شرایط سیاسی و ... جمهوری اسلامی را در نظر بگیرید، مدت زیادی است که عملیات نکرده ایم. آیا غیر از اجرای عملیات راه دیگری داریم؟ در کل عملیات نکردن یا تأخیر در آن به ضرر ماست. در مدت چهار روز برادران ارتباط خود را حفظ کنند، اگر شناسایی‌ها ناقص است کامل کنند.»^(۱)

در ادامه جلسه فرماندهان نیروی زمینی و قرارگاه‌ها به بررسی طرح مانور عملیات و سازمان رزم آن پرداختند و پس از آن منطقه عملیاتی شمال غرب و محورهای مناسب برای اجرای عملیات گسترده در استان سلیمانیه عراق و توان لازم برای هر محور را بررسی کردند.^(۲)

۲۱

در پی منتفی شدن مأموریت یگان‌هایی که به غرب رودخانه قلاچولان رفته بودند و نیز تعویق مأموریت سایر یگان‌ها در شب گذشته، و اقدام یگان‌ها برای برگشت به شرق رودخانه و مشکلاتی که به علت افزایش آب رودخانه ایجاد شده بود و همچنین افزایش تردد سایر یگان‌ها و نیز افزایش مکالمات بی‌سیم و رعایت نکردن دستورات حفاظتی، واحد شنود قرارگاه نجف گزارش داد: «۱- حجم مکالمات خودی صد برابر مکالمات دشمن است. ۲- اکثر مکالمات خودی به صورت کشف و یا نیمه کشف و بدون استفاده از کد و رمز است. ۳- چند تن از فرماندهان یگان‌ها مستقیماً از بی‌سیم استفاده و صحبت کرده‌اند. ۴- پس از اینکه دیدگاه دشمن خیر از بازگشت نیروهای خودی به عقب داد، به توپخانه‌های دشمن دستور داده شده که: "حالا که دارند بر می‌گردند، پس بزنید."»^(۳)

بازگشت نیروهای لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) به شرق رودخانه قلاچولان که از شب گذشته آغاز شده بود، با تلاش مسئولان لشکر و پیگیری فرمانده لشکر، سرانجام در ساعت ۴:۳۰ بامداد امروز پایان یافت و پس از ۵/۱۰ ساعت که از آغاز بازگشت آنها می‌گذشت، همگی از رودخانه

ص: ۴۹۰

۱- ۴. سند شماره ۱۵۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، ۲۸/۷ تا ۱/۸/۱۳۶۶، ص ۱ تا ۱۶.

۲- ۵. همان، ص ۱۸ تا ۲۳.

۳- ۶. سند شماره ۱۵۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات نصر ۸ انجام نشده (نادر نوروزشاد)، ۲۷/۷ تا ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۳۶.

عبور کردند و پس از یک کیلومتر پیاده روی به پشت ارتفاعات ژاژیه رسیدند و از آنجا با توپوتا وانت به عقب منتقل شدند.^(۱)

نیروهای لشکر ۳۲ انصارالحسین (ع) که به علت شکسته شدن پل این لشکر بر اثر افزایش سرعت آب با مشکلات بیش تری مواجه بودند، به جز ۴۵ نفر، بقیه از رودخانه عبور کردند. به علت آغاز روشنایی هوا انتقال نیروها متوقف شد و در حالی که هوا صاف شده بود و نیروهای عبور کننده در معرض دید دشمن قرار می گرفتند، این ۴۵ نفر امروز در غرب رودخانه باقی ماندند و پس از تاریکی هوا، شب هنگام به شرق رودخانه بازگشتند. نیروها پس از عبور از رودخانه تا پای ارتفاعات گلان را پیاده روی کردند و از آنجا با کمپرسی به روستای بوالحسن و سپس به سقر بازگشتند تا پس از استراحت، استحمام و تجدید قوا برای عملیات آماده شوند.^(۲)

۳۱

حضور چند روزه یگان های قرارگاه رمضان در داخل خاک عراق و تعویق عملیات، نیروهای این یگان ها را تهدید می کند، به خصوص اینکه از امروز هوا صاف شده و امکان پرواز و شناسایی و بمباران برای هواپیماهای دشمن فراهم شده است. برای همین مسئولان قرارگاه رمضان، اتحادیه میهنی کردستان عراق و فرماندهان لشکر ۹ بدر و تیپ ویژه پاسداران در تلاشند که وضعیت نیروها سریع تر مشخص شود. در این خصوص جلال طالبانی، رهبر اتحادیه میهنی کردستان عراق، امروز پیامی برای فرمانده قرارگاه رمضان ارسال کرد: «پیشنهاد می کنیم امشب یا فردا شب کار را انجام دهیم، اگر تغییری در نقشه یا در حمله به وجود آمده است مرا در جریان قرار دهید؛ چون دشمن در قره داغ حمله می کند و ما به نیروهای خودمان احتیاج داریم، نمی توانیم تا مدت زیاد در این منطقه همه این نیروها را جمع کنیم. همه شاد و پیروز باشید. ۲۰/۱۰/۱۹۸۷ مصادف با ۲۸/۷/۱۳۶۶»^(۳)

فرمانده قرارگاه رمضان به پیام فوق، چنین پاسخ داد: «باران موجب بالا آمدن آب قلاچولان شده است و عبور یگان های رزمی در امشب مقدور نیست. لذا مأموریت امشب انجام نمی شود. لطفاً نیروها را از درگیری منع کنید. ۲۸/۷/۱۳۶۶»^(۴)

فرمانده لشکر بدر پس از مشورت با جانشین فرمانده تیپ ویژه پاسداران، در ساعت ۱۲:۴۵ امروز درباره زمان و نحوه عملیات طی پیامی به فرمانده قرارگاه رمضان، چنین پیشنهاد کرد: «شنبه شب (۲/۸/۱۳۶۶) لشکر بدر و تیپ پاسداران روی ارتفاع گلاله عمل کنند مشروط بر اینکه ۱- راهنماهای محلی تا هدف اول (قله گلاله) نیروهای ما را ببرند. ۲- اتحادیه روی ویولان عمل نماید. ۳- قطعی شدن تصمیم شما تا عصر امروز، که بتوانیم خودمان را آماده کنیم. در صورت تردید نمی توانیم اینجا زیاد بمانیم، زودتر بگویید. ان شاءالله در صورت وجود مهمات، می توانیم تا ۱۵ روز دیگر در منطقه دربندی خان یا هدف های دیگر گرمیان عمل کنیم.»^(۵)

ص: ۴۹۱

۱- ۷. سند شماره ۴۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش راوی عملیات انجام نشده نصر ۸، لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع)، سید کمال حسینی، آبان ۱۳۷۳، ص ۳۳.

۲- ۸. سند شماره ۴۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش راوی لشکر ۳۲ انصارالحسین (ع) (برادر تازیکی) از عملیات انجام نشده نصر ۸، ص ۴۱.

۳- ۹. سند شماره ۱۵۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان در عملیات نصر ۸ (مسعود سردی)، ۲۳/۷ تا ۲۸/۸/۱۳۶۶، ص ۱/۵۷.

۴- ۱۰. همان، ص ۱/۵۸.

۵- ۱۱. همان، ص ۵۸.

همچنین بعد از ظهر امروز فرماندهان مستقر در خاک عراق، برادران: جعفری، دهقان، شمس و فتاح طی جلسه ای در منطقه سیروان (داخل خاک عراق) درصدد چاره اندیشی برآمدند. برادر جعفری گفت: «به احتمال قوی تا ۱۵ روز آینده در این منطقه عملیات نمی شود و باید برای بردن نیرو تدبیر کرد؛ چون با توجه به وضعیت منطقه و استراتژی جمهوری اسلامی که در صورتی که در جنوب با مشکل روبه رو شوند، تنها این معبر [برای عملیات] وجود دارد. از طرف دیگر، "کانی تو" نزدیک به "قلعه دیزه" است و تردد روستاییان به شهر زیاد است، لذا دشمن با هواپیما منطقه را زیر و رو می کند و صلاح نیست نیروها در این منطقه بمانند باید تا فردا عصر آنها را به دشت اربیل یا قره داغ یا ... بفرستید.» با توجه به وضعیت پیش آمده و احتمال منتفی شدن عملیات، فرمانده لشکر بدر و جانشین فرمانده تیپ ویژه پاسداران پیشنهاد کردند که در این منطقه چند عملیات چریکی علیه پایگاه های دشمن اجرا کنند. برادر جعفری پاسخ داد که این اقدامات نیاز به هماهنگی با اتحادیه دارد که اتحادیه هم بنا به ملاحظاتی موافقت نمی کند. (۱)

از سوی دیگر، نیروهای اتحادیه میهنی نیز به دلیل سرما و باران، شب و روز گذشته برای عملیات آمادگی نداشتند و به گفته کاک مصطفی و شیخ دارا (از فرماندهان نظامی اتحادیه)، ۴۰ تن از پیشمرگان اتحادیه که برای عملیات روی ارتفاع زرون رفته بودند از شدت سرما بی هوش شدند. لذا اعلام کردند که نیاز به بازسازی دارند و تا یک هفته دیگر برای عملیات آمادگی ندارند. لیکن شب هنگام کاک شیردل (از مسئولان اتحادیه) گفت که جلال طالبانی تلگراف زده که باید برای فردا شب آماده عملیات شوید. وی با تعجب از این دستور، گمان می کرد که جلال به دنبال درخواست ایران چنین دستوری داده است، ولی برادر جعفری به او یادآور شد که هنوز موفق به تماس با ایران نشده و قرارگاه رمضان منتظر است تا ما نظر خود را به آنها اعلام کنیم. گفتنی است که از حدود ظهر امروز برای برقراری تماس با ایران برای هماهنگی و مشخص شدن وضعیت و مأموریت نیروها، تلاش بسیاری شد ولی تماس تا روز بعد میسر نشد.

مسئولان نظامی اتحادیه بعد از جلسه مشورتی خود که تا نیمه شب طول کشید به برادر جعفری اعلام کردند که فردا شب (۲۹/۷/۱۳۶۶) آماده عملیات هستند. به نوشته راوی مرکز مطالعات که در منطقه حضور دارد و از نزدیک شاهد اوضاع هست، این اعلام آمادگی فقط به دلیل دستور جلال طالبانی به نیروهایش بود و گرنه در عمل آمادگی نداشتند و مسئولان نظامی اتحادیه با اینکه برادر جعفری موضوع درخواست ایران برای عملیات را رد کرد، هنوز هم این دستور را ناشی از درخواست ایران می دانستند.

نیروهای خودی که در خاک عراق حضور داشتند، امروز برای استتار در باغ های اطراف "کانی تو" به سر بردند و عصر هنگام عازم مقرهای پیشمرگان اتحادیه در کانی تو شدند و شام را آنجا صرف کردند. قرار شد نیروهای تیپ ویژه در همین مقرها باقی بمانند و نیروهای لشکر بدر عازم سیروان شوند و در مقرهای اتحادیه در این روستا مستقر شوند. (۲)

ص: ۴۹۲

۱- ۱۲. همان، ص ۵۶ و ۵۷.

۲- ۱۳. همان، ص ۵۹ تا ۶۳.

هوایماهای عراق امروز ضمن تجاوز به حریم هوایی شهرهای اصفهان، اهواز، سنندج، میوان، باختران، ایلام، مهران و دهلران؛ پالایشگاه "بیدبلند" و روستای "دولتو" را بمباران کردند. در حمله هوایی دشمن به پالایشگاه "بیدبلند" که در ساعت ۹:۵۰ در وضعیت سفید صورت گرفت، ۹ بمب از نوع چتری و آتش زا به آن اصابت کرد و ۲۳ نفر از کارکنان آن مجروح شدند. در این بمباران کارگاه مرکزی، انبار مازاد کالا، انبار بزرگ کالا و یک واحد چهار تنی پالایشگاه خسارت دید. (۱) همچنین در حمله هوایماهای دشمن به روستای "دولتو" واقع در شمال غربی سردشت ۲ تن شهید و ۳ تن مجروح شدند. (۲)

از سوی دیگر، سخنگوی نظامی عراق ادعا کرد که جنگنده های عراقی در ساعت ۲۲ به یک هدف بزرگ دریایی حمله کرده اند. وی این حمله را در چارچوب برنامه محروم ساختن ایران از درآمدهای نفتی که به ادعای او برای اهداف تجاوزکارانه علیه عراق به کار می روند، خواند. (۳)

وضعیت جبهه های جنگ ایران و عراق، نقاط قوت و ضعف طرفین و آمادگی برای حملات گسترده از موضوعات مورد توجه امروز رسانه های جهان است. خبرگزاری آسوشیتدپرس در این باره گزارش داد: «با کاهش گرمای تابستان دو طرف سرگرم تقویت کارایی خود برای حملات زمینی بیش تر هستند. عراقی ها - که زرادخانه آنها طی تابستان با جنگنده بمب افکن ها و تانک های ساخت شوروی مجدداً پر شده است - آماده برای تهاجمی جدید در بخش جنوبی جبهه های جنگ هستند. (۴) ... تنها راهی که ایرانی ها می توانند به عراق صدمه بزنند این است که در یک جنگ فرسایشی ارتش این کشور را در هم کوبند ... ایرانیان در ماه های اخیر تسلیحات جدیدی از چین و کره شمالی دریافت کرده اند که معمولاً از نمودار شدن تهاجمی دیگر حکایت می کند. ایرانیان همچنین با برخوردار بودن از همکاری چریک های مسلحی که در شمال عراق علیه دولت بغداد می جنگند، جبهه دومی را گشوده اند که همین امر باعث شده عراق ۳۵۰۰۰ تن از نیروهایش را برای نبرد علیه شورشیان به این منطقه اعزام نماید.» (۵)

روزنامه کویتی القیس در مقاله ای با اشاره به حملات احتمالی ایران در یکی دو ماه آینده، عراق را به بمباران شهرهای ایران تشویق کرد. این روزنامه نوشته است: «ایران با استقرار حدود ۲۵۰ هزار سرباز در جبهه های بصره در نظر دارد در ماه اکتبر جاری و یا ماه آینده حمله گسترده ای را علیه شهر بصره از سه محور شمال، مشرق و جنوب انجام دهد. عراق برای مقابله با هرگونه تحرک جدی ایران در شرق بصره، اخیراً سپاه های سوم و چهارم خود را تقویت کرده است و نیروهایی از گارد ریاست جمهوری و نیروهای مخصوص خود را به منطقه گسیل داشته است. با برتری نیروی هوایی عراق بر نیروهای ایران، بغداد قادر است با به کار بردن قدرت

ص: ۴۹۳

۱- ۱۴. سند شماره ۹۷۷۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی سپاه ششم امام جعفر صادق (ع)، به مرکز فرماندهی کل سپاه، ۲۸/۷/۱۳۶۶.

۲- ۱۵. سند های شماره ۴۶۲۱۳ و ۴۶۲۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهداء (ع)، به فرمانده نیروی زمینی سپاه، ۳/۸/۱۳۶۶.

۳- ۱۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۶، ۳۰/۷/۱۳۶۶، ص ۶.

۴- ۱۷. همان، ص ۵۱، نیکوزیا - آسوشیتدپرس، ۲۸/۷/۱۳۶۶.

هوایی خود به طور گسترده، کار جنگ را یکسره کند. در جریان عملیات گسترده بمباران شهرهای ایران، مهم نیست تعدادی از غیرنظامیان از بین بروند بلکه مهم این است که جنگ خاتمه پیدا کند و از خون ریزی بیش تر جلوگیری شود. عراق تلاش می کند با استفاده از برتری نیروی هوایی خود، زمان جنگ را کوتاه کند و همچون روزهای آخر جنگ جهانی دوم، به عملیات گسترده هوایی خود برای پایان بخشیدن به جنگ شتاب بیش تری دهد.» (۱)

۶۱

تلاش برای تقویت جزایر، سواحل، مناطق و تأسیسات جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس که مورد تهدید بیش تری هستند و همچنین چگونگی مقابله با تهاجم دشمن در این منطقه و نحوه هماهنگی نیروها؛ در پی هجوم روز گذشته ناوهای امریکایی به میدان نفتی رشادت، امروز در سه جلسه نیروی دریایی سپاه، جلسه ستاد فرعی قرارگاه خاتم و جلسه نیروی دریایی سپاه با آقای هاشمی رفسنجانی بررسی شد.

در اولین جلسه که صبح امروز با حضور چند تن از مسئولان نیروی دریایی سپاه از جمله سیدعلی حسینی تاش (جانشین فرمانده نیروی دریایی سپاه) و علی فدوی (مسئول اطلاعات نیروی دریایی) در ستاد نیروی دریایی تشکیل گردید، چگونگی اجرای مصوبات ستاد قرارگاه خاتم در روزهای ۲۵ و ۲۶ مهرماه و جلسه شب گذشته نیروی دریایی سپاه بررسی شد. از جمله درباره نحوه تقویت دفاعی جزایر ابوموسی و فارسی، تعداد سلاح های موجود و مورد نیاز و مشکلات مهندسی در این جزایر و چگونگی پاسخ به حمله امریکا گفت و گو شد. همچنین موضوع استفاده از توپخانه در جزایر و مخالفت ستاد خاتم با آن به دلیل اینکه وسعت زیاد منطقه خلیج فارس، دید محدود در دریا و همچنین خطای دید بسیار آن توپخانه های صحرایی را در دریا ناکارآمد می کند، مطرح گردید. (۲)

جلسه ستاد فرعی قرارگاه خاتم نیز بعدازظهر امروز با حضور آقایان روحانی، صیادشیرازی، سنجقی، حسینی تاش، فدوی، جمالی، قبادی، سارنگ و پیرایش در محل مجلس شورای اسلامی تشکیل گردید. در این جلسه اهمیت جزیره سیری و خطرهایی که آن را تهدید می کند و چگونگی تأمین آن بررسی شد و مقرر گردید با اعزام یک گروهان از سپاه و یک گروهان از ارتش این جزیره تقویت شود. همچنین وضعیت زمین جزیره تنب بزرگ، مشکلات آن و تجهیزات و مهمات مورد نیاز آن بررسی شد و مقرر گردید تا یک هفته دیگر یک گروهان از ارتش و یک گروهان از سپاه به این جزیره اعزام شود. (۳)

عصر امروز نیز جلسه ای با حضور آقایان هاشمی رفسنجانی، سنجقی، حسینی تاش و فدوی تشکیل شد که در آن ضمن بررسی اقدامات امریکا در خلیج فارس، درباره چگونگی پاسخ به حمله ناوهای امریکایی به میدان نفتی رشادت، نحوه همکاری نیروهای دریایی سپاه و ارتش برای دفاع از جزایر و سواحل جمهوری اسلامی در خلیج فارس، ضرورت برپایی قرارگاه مشترک این دو نیرو، وضعیت شناورهای خودی و مشکلات نیروی دریایی سپاه در این زمینه، مسئله موشک های دریایی، موضوع تأمین اعتبارات ارزی برای خرید تجهیزات دریایی از خارج و ... بحث و بررسی شد. (۴)

ص: ۴۹۴

۱ - ۱۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص ۷، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از روزنامه القیس، ۲۸/۷/۱۳۶۶.

۲ - ۲۰. سند شماره ۱۵۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی)، ۱۱/۷ تا ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص ۲۰۹ تا ۲۱۹.

۳-۲۱. همان، ص ۲۲۱ تا ۲۳۵.

۴-۲۲. همان، ص ۲۳۶ تا ۲۴۷.

در پی حمله روز گذشته ناوهای امریکایی به سکوهای میدان نفتی رشادت و انهدام و آتش سوزی دو سکوی مورد هدف، به دلیل ادامه حضور ناوهای مهاجم در منطقه و جلوگیری آنها از نزدیک شدن شناورهای خودی، این سکوها از بعدازظهر روز گذشته در حال سوختن بود تا اینکه ناوهای جنگی امریکا پس از حدود ۱۹ ساعت، در ساعت ۹:۳۵ امروز منطقه را ترک کردند که در پی آن کشتی های خودی به سوی سکوهای در حال اشتعال به حرکت درآمدند. کشتی های ایرانی در ساعت ۱۲:۲۵ امروز موفق شدند حریق محل زیست سکوی آر-۴ را مهار و خاموش کنند.^(۱)

یک مقام نظامی در تماسی با خبرگزاری جمهوری اسلامی درباره خسارات وارده به سکوهای ایرانی گفت: «سکوی آر-۷ از حوزه نفتی رشادت کلاً از سه شاخه تشکیل شده که به یکدیگر متصل هستند. قسمت وسط را پیش از این عراق منهدم کرده بود. در حمله امریکا یک قسمت که به محل زیست و حفاری مربوط بود، منهدم شده و در حال حاضر آتش سوزی در آن ادامه دارد. قسمت دیگر آن سالم است و خسارت چندانی به آن وارد نیامده است.»^(۲)

غلامرضا آقازاده وزیر نفت درباره وضعیت سکوی رشادت به هنگام حمله امریکا گفت: «تولید این سکو در زمان بهره برداری ۲۰ الی ۲۵ هزار بشکه در روز بود اما در شرایط فعلی از این سکوها بهره برداری نمی شد و به علت حملات رژیم بعثی عراق در حال بازسازی این سکوها بودیم. در این مورد علیه امریکا اقامه دعوا و ادعای خسارت خواهیم کرد.»^(۳)

در همین حال با شدت یافتن احتمال حمله گسترده امریکا به تأسیسات اقتصادی و نفتی ایران در جنوب کشور، استانداری هرمزگان اعلام کرد که این استان برای ساخت سنگر نیاز شدید و فوری به گونی داشته و مسئله کمبود آن، ذهن مسئولان استان هرمزگان را به خود مشغول کرده است.^(۴)

امریکا پس از حمله به سکوهای ایرانی میدان نفتی رشادت در خلیج فارس در پیام هایی به توجیه اقدام تجاوزکارانه خود پرداخته است. دولت امریکا در پیام خود به ایران - که سفارت سوئیس در تهران آن را طی یک تماس تلفنی ابلاغ کرد - علت اصلی حمله به پایانه نفتی رشادت را حمله به هلی کوپتر امریکایی و کشته شدن دو خلبان آن ذکر کرد.^(۵) [آر. ک به روزشمار ۱۶/۷/۱۳۶۶]. امریکا در پیامی دیگر به سوریه، دلایل حمله به سکوهای ایرانی را تعهد به حمایت از کشتی های تحت پرچم امریکا و عملیات تحریک آمیز ایران در هفته های اخیر برشمرد و اعلام کرد که امریکا درباره عواقب عملیاتی چون آتش گشودن به سوی کشتی های حامل پرچم امریکا و هواپیماها، پرتاب موشک و یا وسایل دیگر و همچنین کاشتن مین در آب های بین المللی، طی پیام های متعددی به حکومت ایران هشدار داده است. امریکا در این پیام اقدام خود را عملی عاقلانه و در عین حال خویشتن دارانه اعلام کرد و بی توجه به منطق افزایش یابنده اقدامات نظامی و نقض

ص: ۴۹۵

۱- ۲۳. مأخذ ۱۶، ص ۴ و ۵.

۲- ۲۴. مأخذ ۱۹، ص ۳.

۳- ۲۵. روزنامه اطلاعات، ۲۸/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

۴-۲۶. مأخذ ۱۹، ص ۳، بندرعباس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۶.

۵-۲۷. معاونت سیاسی ستاد کل سپاه، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، نشریه بررسی جنگ"، شماره ۲، ۹/۸/۱۳۶۶، ص ۲۷.

ماده ۵ قطعنامه ۵۹۸ با عملکرد خود، افزوده است: «امریکا هیچ علاقه ای به افزایش مقابله نظامی با ایران ندارد و به همین دلیل است که ما کوشش هایمان را برای پایان رساندن جنگ ایران و عراق و برای پیاده کردن کامل قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت اختصاص داده ایم.» دولت امریکا در پایان پیام خود از سوریه خواسته است که روح پیام را به ایران منتقل کنند.^(۱)

از سوی دیگر وزیر دفاع امریکا، "کاسپار واینبرگر" ایران را به حملات بیش تری تهدید کرد و گفت ممکن است برای پایان دادن به حملات بدون دلیل و بدون تبعیض ایران به کشتی رانی غیرمتخاصم، اقدامات دیگری لازم باشد. اگر ایرانی ها به این کار ادامه دهند پاسخ های بیش تری دریافت خواهند کرد که امیدواریم سرانجام این پیام را به آنها برساند که امریکا تنها موقعی نیروهای خود را در خلیج [فارس] کاهش خواهد داد که رفتار ایران تغییر کند یا هنگامی که دیگر کشورهای جهان برای از بین بردن توانایی ایران جهت دریافت تجهیزات لازم در رابطه با انجام این حملات بدون تبعیض، اقدامات لازم را انجام دهند.^(۲)

کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا در حالی که دولت امریکا اعلام کرده که امریکا هیچ علاقه ای به افزایش مقابله نظامی با ایران ندارد، واینبرگر ایران را به حملات بیش تری تهدید کرد. نخست وزیر ایران نیز در جواب پیام امریکا گفت که ما هیچ ضربه ای را بی پاسخ نمی گذاریم.

۹۱

در پاسخ به پیام امریکا، نخست وزیر ایران گفت که ما هیچ ضربه ای را بی پاسخ نخواهیم گذاشت. مهندس میرحسین موسوی که پس از دیداری سه روزه با مقام های سوریه، امروز به تهران بازگشت، در مصاحبه ای مطبوعاتی گفت: «امریکا از طریق سوریه پیامی به این مضمون داده بود که اگر ایران [به حمله نظامی امریکا به سکوهای نفتی رشادت] جوابی ندهد و اقدامی نکند ما هم حرکت هایمان را متوقف خواهیم کرد. در پیام آنها همان مسئله قطعنامه ۵۹۸، مسئله حفاظت از آبراه ها و مفادی از ماده ۵۱ منشور سازمان ملل نهفته بود و ما جوابی که دادیم خیلی صریح و روشن بود؛ به این مضمون که ما هیچ ضربه ای را بی پاسخ نمی گذاریم. هر نوع سازشی غیرممکن است و به حرکات امریکا پاسخ خواهیم داد. ما هم بعد از اینکه ضربه تلافی جویانه مان را وارد کردیم، می گوئیم که این ضربه آخر است، اما کسی که تشنج را شروع کرده باید به این کارزار پایان دهد و ما تأکید داریم که با توجه به ماهیت استکباری ابرقدرت ها کوچک ترین امتیازی به آنها نخواهیم داد. ما عمری با توطئه های امریکا برخورد کرده ایم و با این توطئه ها آشنایی داریم. امریکا فکر کرده با این پیشنهاد می تواند ملت ما را خام کند؛ ملت ما یک ملت قوی و مصمم است.»^(۳)

نخست وزیر درباره امنیت خلیج فارس گفت: «ما نظر خود را به صراحت می گوئیم که به هیچ وجه

ص: ۴۹۶

۲- ۲۹. مأخذ ۱۹، ص ۱۰، واشنگتن - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۸/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۰. روزنامه اطلاعات، ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص ۲.

اجازه نخواهیم داد که از فروش نفت در خلیج فارس محروم شویم. امنیت یا برای همه است و یا برای هیچ کس. سیاست ما در قبال نیروهای سازمان ملل یا قدرت های دیگر این است که تأمین امنیت در خلیج فارس باید برای همه کشورهای منطقه باشد و این امنیت تقسیم ناپذیر است. در عین حال موضع ما همان حفظ امنیت و تشنج زدایی در منطقه خلیج فارس بوده و هست.»^(۱)

گفتنی است که در سفر نخست وزیر ایران به سوریه، حافظ اسد در دیدار مهندس موسوی ضمن حمایت از موضع جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و تداوم فعالیت حزب الله در لبنان، قاطعانه گفت که قصد دارد در کنفرانس سران عرب به برادران عرب خود بگوید که ممکن نیست روی تبدیل شدن جنگ ایران و عراق به جنگ عرب و فارس اتفاق کنیم. در این سفر مقام های سوریه پیام هایی از امریکا، فرانسه و عربستان را به هیئت ایرانی دادند.^(۲)

یک نشریه داخلی سپاه با درج گزارشی از سفر نخست وزیر به سوریه و نتایج مثبت آن نوشت: «به نظر می رسد که برخورد دور از انتظار حافظ اسد در این سفر، در مسائل اخیر خلیج فارس و برخورد ایران از موضع بالا و مخصوصاً نزدیکی روابط ایران و شوروی در شرایط فعلی بی تأثیر نبوده باشد.»^(۳)

رادیو بی.بی.سی در تحلیلی از سفر هیئت ایرانی به سوریه گفت: «ایران بسیار مشتاق است که نزدیکی با سوریه را کماکان حفظ کند؛ چون انتظار می رود که در اجلاس ماه آینده سران کشورهای عربی در امان، سوریه مجدداً از طرف کشورهای عرب برای قطع رابطه با تهران تحت فشار قرار گیرد.» این رادیو با اشاره به مصاحبه مطبوعاتی نخست وزیر درباره موضع سوریه گفت: «رئیس جمهوری سوریه در این امر توفیق پیدا کرده است که دستور جلسه کنفرانس ماه آینده اعراب وسیع تر شود و علاوه بر جنگ ایران و عراق، اختلاف اعراب و اسرائیل را هم در برگیرد. ظاهراً این اطمینان به مقام های ایران داده شده که حافظ اسد از ایران فاصله نخواهد گرفت. در واقع شاید حمله روز دوشنبه امریکا، اتحاد سوریه و ایران را دست کم برای کوتاه مدت تقویت کرده باشد. این حمله موجب شده است که هر دو طرف این ادعای خود را تکرار کنند که در مبارزه خود علیه اسرائیل و امریکا متحد هستند. البته اختلاف نظرهای جدی بین ایران و سوریه به جای خود باقی است که از موارد عمده آن ادامه عملیات گروه افراطی حزب الله در لبنان است. این گروه طرفدار ایران در عملیات خود در لبنان برای سوریه دشواری ایجاد می کند. اما جدایی سوریه و ایران که در گذشته اغلب پیش بینی می شده است و شاید قانداً اجتناب ناپذیر باشد، موضوعی است که در حال حاضر مطرح نیست.»^(۴)

۱۰۱

آقای هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، حمله امریکا به سکوهای نفتی ایران را تأیید مجدد این نظر دانست که سیاست ماجراجویانه و دخالت گرایانه امریکا در خلیج فارس برای نجات حزب بعث عراق و سرکوب انقلاب اسلامی ایران است و از مشکلات داخلی امریکا و

ص: ۴۹۷

۱- ۳۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص ۱۱، به نقل از روزنامه الخلیج.

۲- ۳۲. مأخذ ۲۷، ص ۳۱ و ۳۲.

۳- ۳۳. معاونت سیاسی ستاد کل سپاه، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه "بررسی جنگ"، شماره ۴، ۹/۹/۱۳۶۶، ص ۶۱ و ۶۴.

۴- ۳۴. مأخذ ۱۶، ص ۶۵، رادیو بی بی سی، ۲۹/۷/۱۳۶۶.

آقای هاشمی رفسنجانی سیاست آمریکا را سیاست سردرگم تعبیر کرد، به دلیل اینکه ادعاهای صلح‌طلبی آمریکا با اعمالش تطابق ندارد. وی افزود: یک عملیات نظامی رسمی با اعزام چند کشتی و ناو و با پوشش هوایی علیه یک سکوی نفتی در عمق دریا، کاری است که نه با آن چهره ابرقدرتی، نه با ادعاهای امنیت و نه با عقل و خرد سازگار است... اینکه گفتیم هر تجاوزی را جواب می‌دهیم، ادعا نیست، یک واقعیت است.

وحشت از حرکت عظیم اسلامی در دنیا ناشی می‌شود. وی سیاست کاخ سفید را سیاست سردرگم تعبیر کرد و گفت: «سیاست سردرگم به این دلیل که ادعاها با عمل اصلاً تطبیق نمی‌کند. ادعایشان این است که برای حفظ صلح و آرامش و تأمین امنیت کشتی رانی در خلیج فارس آمده‌اند اما می‌بینیم که اینها هر روز یک ضربه به صلح و امنیت می‌زنند و حتی جریان دارد از منطقه فراتر می‌رود و از دیروز و امروز به خصوص، در مراکز اقتصادی دنیا بدترین بحران را به وجود آورده که به تعبیر خودشان از سال ۱۹۲۹ تا امروز بی سابقه بوده و حتی سقوط بورس‌ها از سال ۱۹۲۹ هم شدت بیش‌تری پیدا کرده است. سردرگم به این دلیل که دو روز پیش آمریکا رسماً اعلام کرد که تیرغیبی به کشتی‌ها در منطقه کویت خورده و ربطی به آمریکا ندارد. ولی با گذشت ۴۸ ساعت اینها اعلان‌های رسمی‌شان را فراموش کردند و به عنوان تلافی تیرهای غیب (که همیشه در منطقه حضور خواهد داشت) به یک منطقه نفتی جمهوری اسلامی ایران گستاخانه حمله کردند. تعبیری که ریاست جمهوری سابق آمریکا از سیاست آقای ریگان کرد در نظر بسیاری از ناظران بی طرف دنیا یک حقیقت است، یعنی یک سیاست ابلهانه و واقعاً بی معنا! آمریکا به طور رسمی در دو بار گذشته، بهانه دفاع را مطرح کرد، اما این بار حمله را به صورت اعزام چند کشتی و ناو و با پوشش هوایی انجام داد. یک عملیات نظامی رسمی علیه یک سکوی نفتی در عمق دریا، کاری که نه با آن چهره ابرقدرتی، نه با ادعای امنیت و نه با عقل و خرد سازگار است.»

آقای هاشمی با تأکید بر اینکه ما اقدام آمریکا را بی پاسخ نخواهیم گذاشت گفت: «اینها بارها و بارها دیده‌اند و تجربه کرده‌اند که جمهوری اسلامی ایران روی حرفش می‌ایستد. اینکه گفتیم هر تجاوزی را جواب می‌دهیم یک ادعای تهدید و ارباب نیست، یک واقعیت است و در عمل هم ثابت کرده ایم و روی این سیاستمان ایستاده ایم و این را یک اصل اسلامی می‌دانیم و این قدرت را هم برای خود سراغ داریم و می‌بینیم.» رئیس مجلس با اشاره به وحشت سردمداران آمریکا از حرکت عظیم اسلامی افزود «ملت ما پیش‌تاز این حرکت اسلامی است و خود را آماده کرده است با جان و مال در این راه پیش‌برود و از راهی که انتخاب کرده و دست‌غیبی و نصرت الهی را همه جا به همراه خود می‌بیند بر نخواهد گشت.» (۱)

۲۸/۷/۱۳۶۶، ص ۲۰؛ و - روزنامه کیهان، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۱۸ و ۱۹.

چند تن از مسئولان جمهوری اسلامی نیز نظر خود را درباره درگیری با امریکا و احتمال وقوع جنگ تمام عیار بین ایران و امریکا در گفت و گو با روزنامه کیهان بیان کردند. محمود مروی سماورچی رئیس کمیسیون سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی گفت: «ما از لحظه ورود امریکا به خلیج فارس اعلام کردیم که رو در رویی با امریکا شیرین تر است و تصور ما از اوضاع این نیست که امریکا تحمل یک جنگ وسیع را داشته باشد.» مصطفی خاکسار فرمانده سپاه پاسداران لبنان و سوریه نیز تأکید کرد: «امریکا از وارد شدن به یک جنگ تمام عیار که در آن قطعاً بازنده خواهد بود، پرهیز می کند ولی از طرف دیگر برای حفظ حیثیت خود مجبور به ماندن در خلیج فارس است.»

فرمانده نیروی دریایی سپاه پاسداران ایران قوی ترین قدرت موشکی ساحل به دریا در خلیج فارس است و ابتکار عمل را در دست دارد. - ما از درگیری هیچ واهمه ای نداریم و آماده مبارزه با امریکا در خلیج فارس و تنگه هرمز هستیم.

حسین علایی فرمانده نیروی دریایی سپاه پاسداران درباره توانایی های جمهوری اسلامی برای مقابله با اقدامات امریکا گفت: «ایران قوی ترین قدرت موشکی ساحل به دریا در خلیج فارس محسوب می شود و ابتکار عمل را در دست دارد. جغرافیای نظامی منطقه هم به نفع جمهوری اسلامی است و ما می توانیم در طول ۱۵۰۰ کیلومتر به دشمن حمله کنیم در حالی که آنها تنها در یک محدوده مشخص می توانند وارد عمل شوند. ما از درگیری هیچ واهمه ای نداریم و آماده مبارزه با امریکا در خلیج فارس و تنگه هرمز هستیم. راه خاتمه دادن به حضور امریکا در منطقه و وارد آوردن ضربه نهایی به شیطان بزرگ حل مسئله رژیم عراق می باشد. امریکا نیز به علت شکست های پیاپی همین رژیم وارد منطقه شده است.»

سرتیپ سهرابی رئیس ستاد مشترک ارتش نیز گفت: «تهدیدی از جانب جمهوری اسلامی ایران متوجه کویت نبوده بلکه خواسته ما قطع مشارکت گسترده این کشور در پشتیبانی از رژیم جنگ افروز عراق و اعلام بی طرفی در جنگ است. این واقعیت محرز است که امریکا اسکورت نفتکش های کویتی را بهانه ای برای توجیه افزایش حضور نظامی خود در منطقه قرار داده و در حقیقت از این راستا اهداف نامشروع دیگری را دنبال می نماید. ... از روند رویدادها می توان مقاصد مورد نظر امریکا را به ترتیب اولویت جلوگیری از پیروزی نهایی جمهوری اسلامی ایران در جنگ تحمیلی، تلاش در جهت اعاده حیثیت برباد رفته خود، تثبیت و تحکیم مجدد نفوذ خود در منطقه و ابراز وجود و نمایش قدرت در جهت دلگرم کردن و ترغیب ارتجاع [حکام منطقه] به اقدامات خصمانه علیه جمهوری اسلامی ایران برشمرد.» (۱)

در پی تجاوزات اخیر نیروهای امریکایی در خلیج فارس و اقدامات آنها علیه جمهوری اسلامی، نمایندگی ایران در سازمان ملل امروز دو نامه، نامه وزیر امور خارجه ایران و نامه

نماینده ایران در سازمان ملل را برای دبیرکل این سازمان ارسال کرد.

نامه وزیر امور خارجه ایران به شرح زیر است:

«در ۱۹ اکتبر ۱۹۸۷ نیروهای دریایی ایالات متحده به طور غیرقانونی در خلیج فارس مستقر شده و به دو سکوی نفتی ایران به نام های رسالت و رشادت حمله کردند که بر اثر آن تعداد زیادی از کارمندان فنی غیرنظامی مجروح شده و خسارات سنگینی را متحمل شدند. سکوی مذکور صرفاً دارای تأسیسات اقتصادی بوده و وزارت نفت جمهوری اسلامی ایران آن را اداره می کرد. این جدیدترین اقدام تجاوزگرانه ایالات متحده علیه جمهوری اسلامی ایران، نشان دهنده توسل به زور غیرقانونی علیه حاکمیت و تمامیت ارضی جمهوری اسلامی ایران می باشد و یک بار دیگر نشان دهنده نیات تجاوزگرانه حضور ناوگان دریایی امریکا در خلیج فارس می باشد. چنین حضوری تنها می تواند تنش را در منطقه افزایش دهد. دولت ایالات متحده سلسله اقدامات تجاوزگرانه ای را طی ماه گذشته علیه جمهوری اسلامی ایران مرتکب شده است که از جمله آن حمله نامربوط اش به کشتی غیرنظامی "ایران - اجر"، و انهدام آن، تجاوزاتش علیه قایق های گشتی ایران که مدافع آب های سرزمینی ایران هستند و نیز جدیدترین تجاوزات اخیرش علیه خاک ایران، قابل توجه نمی باشد. تردیدی وجود ندارد که ارتکاب این گونه اقدامات تجاوزگرانه نشان دهنده مشارکت فعالانه ایالات متحده در جنگ تحمیلی به نفع گروهی متجاوز حاکم بر عراق می باشد. این حقیقت ایالات متحده را از هر گونه حقانیت جهت مشارکت در تلاش های دیپلماتیک چند جانبه درباره این مسئله محروم می سازد.

متأسفانه یادآور می شوم وقتی که ایالات متحده با اعزام غیرمنتظره ناوگان دریایی خود به خلیج فارس به سیاست ایجاد تنش مبادرت نمود و وقتی که نیات تجاوزگرانه واقعی اش را با حمله به کشتی ها و خاک ایران نشان داد، جامعه بین المللی به ویژه سازمان ملل و شورای امنیت سکوت کردند.

سیاست غیرقانونی توسل به زور امریکا مستقیماً متوجه تمامیت ارضی و حق حاکمیت یک کشور عضو سازمان ملل محسوب می شود، به علاوه شورای امنیت جهت برخورد با شدیدترین نقض قطعنامه ۵۹۸ خود توسط یکی از اعضای دائمی اش کوتاهی کرده است. دولت جمهوری اسلامی ایران مایل نیست تسلط ایالات متحده را بر سازمان های بین المللی که تاکنون شدید و ملموس بوده است، بپذیرد. این اقدامات جدی و خطرناک تجاوزگرانه ایالات متحده با عدم توجه شورای امنیت همراه بوده است!

بیانیه ۱۶ اکتبر ۱۹۸۷ رئیس شورای امنیت که فاقد درخواست از غیرمتخاصمین و نیز متخاصمین است، مغایر با پاراگراف ۵ قطعنامه ۵۹۸ خود شورا است که جدیدترین نشانه از این روند تأسف بار است.

در واقع این یک مبارزه جدی با اعتبار، صداقت و ارتباط شورا و سازمان ملل به طور کلی است که فوراً می بایست جبران شود.

جمهوری اسلامی ایران ضمن تأکید بر موضع خود، حضور نیروهای خارجی در خلیج فارس و ادامه اقدامات تجاوزگرانه آمریکا را جدی ترین منشأ تنش و خطرناک ترین تهدیدات علیه صلح و امنیت بین المللی می داند و اعلام می دارد که به اتخاذ اقدامات لازم و مؤثر طبق ماده ۵۱ منشور سازمان ملل جهت دفاع از تمامیت ارضی و حق حاکمیت خود علیه سیاست تجاوزگرانه و تهدیدآمیز آمریکا از جمله جدیدترین آنها که حمله نظامی غیرقانونی می باشد، ادامه خواهد داد. بدیهی است مسئولیت کامل پیامدهای آتش افروزی که از ابتدا برانگیخته اند متوجه ایالات متحده و هم پیمانانش می باشد.

علی اکبر ولایتی - وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران^(۱)

در نامه دوم، سعید رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل، به موارد دیگری از تجاوزات آمریکا اشاره کرده است: در ۵ اکتبر ۱۹۸۷، حدود ساعت ۱۱ پنج جنگنده آمریکا حریم فضایی چاه بهار را نقض کردند. همچنین در ۱۹ اکتبر ۱۹۸۷ دوبار پنج جنگنده آمریکایی در ساعت ۱۷ و دو جنگنده آمریکایی حدود ساعت ۱۹ حریم فضایی این شهر را مجدداً نقض کردند. این تخلفات تحریک آمیز که ابالات متحده در اهداف غیرمشروعش تعقیب می کند، نقض قوانین حقوق بین المللی و بند ۵ قطع نامه ۵۹۸ و نیز نقض تمامیت ارضی جمهوری اسلامی ایران می باشد. با این قبیل اقدامات تجاوزگرانه آشکار، ایالات متحده همه مشروعیت خود را نه تنها در شورای امنیت بلکه در مورد هرگونه مشارکت در مباحث جنگ تحمیلی از دست داده است. از جناب عالی و جامعه بین المللی درخواست می کنیم که کلیه تلاش هایش را به کار گیرد تا از اقدامات تجاوزگرانه بیشتر آمریکا در منطقه جلوگیری کند که می تواند پیامدهای ناگواری داشته باشد.^(۲)

۱۲۱

بلوک شرق در واکنش به حمله آمریکا علیه سکوهای نفتی ایران، این اقدام را نقض حقوق بین المللی خواند و مجدداً خواستار خروج نیروهای بیگانه از منطقه و جایگزین شدن آن با نیروهای تحت پرچم سازمان ملل متحد شد.

گنادی گراسیمف، سخنگوی ارشد وزارت دفاع شوروی، گفت: «حمله آمریکا علیه سکوهای نفتی ایران علاوه بر تشدید دامنه جنگ ایران و عراق، گسترش دامنه حضور نظامی آمریکا و مداخله این کشور در امور منطقه را به دنبال خواهد داشت. اقدامات آمریکا از نظر قوانین بین المللی، سیاسی و اخلاقی پذیرفتنی نیست و نقض آشکار قوانین بین الملل است. شوروی تنها به انتقاد کردن از اقدامات دیگران اکتفا نمی کند، شوروی خواهان خروج ناوگان های خارجی از خلیج فارس و جایگزین شدن نیروی دریایی سازمان ملل در این آبراه است. برای اجرای این پیشنهاد هنوز فرصت باقی است. ما بار دیگر عقیده خود مبنی بر ضرورت کامل اجرای قطعنامه ۵۹۸ را مورد تأکید قرار داده و می خواهیم تا کلیه کمک های لازم برای دست یافتن به این مقصود در اختیار دبیرکل سازمان ملل متحد قرار گیرد.»^(۳)

ص: ۵۰۱

۱- ۳۷. سند شماره S/۱۹۲۲۴ شورای امنیت سازمان ملل، ۲۱ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۲- ۳۸. سند شماره S/۱۹۲۲۵ شورای امنیت سازمان ملل، ۲۱ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۳- ۳۹. روزنامه کیهان، ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص ۲۰، واحد مرکزی خبر، به نقل از خبرگزاری تاس.

سخنگوی وزارت خارجه شوروی درباره پیام امریکا به شوروی گفت: «ایالات متحده درست پس از آنکه حمله به سکوی نفتی ایران انجام شد و در رسانه ها پخش گردید، شوروی را در جریان حمله قرار داد.»^(۱)

روزنامه پراودا (ارگان رسمی حزب کمونیست شوروی) نیز در مقاله ای با عنوان "امیدآواری به زور قدرت" حمله امریکا را غیرقابل توجیه خواند و از حمله موشکی ایران که قبلاً صورت گرفته بود، انتقاد کرد. این روزنامه نوشت: «رویدادهای خلیج فارس بار دیگر نشان داد که برای احیای ثبات در این منطقه تدابیر و اقدامات سیاسی لازم است نه اقدامات نظامی. اتحاد شوروی قاطعانه طرفدار یک چنین برخوردی است و عقیده دارد که یگانه راه معقولانه و مؤثر به سوی تشنج زدایی در این منطقه و قطع جنگ ایران و عراق تشدید مساعی سیاسی دسته جمعی بر اساس اجرای کامل و بی درنگ قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت سازمان ملل متحد و مساعدت به سیاست دبیرکل سازمان ملل متحد در این زمینه است.»^(۲)

قائم مقام وزارت خارجه آلمان شرقی، کرلیکوفسکی، بهترین اقدام را برای بازگشت آرامش به منطقه خروج کلیه کشتی های نظامی خارجی از خلیج فارس دانست و گفت: «ما به همراه شوروی و سایر کشورهای سوسیالیستی اعتقاد داریم نیروهای خارجی می بایست از خلیج فارس خارج شوند. ما از طرفین می خواهیم که از خود خویشتن داری لازم را نشان دهند و علاقه مندیم از گسترش تشنج در خلیج فارس جلوگیری شود.»^(۳)

۱۳۱

ژاپن و فرانسه به طور تلویحی و برخی کشورهای اروپایی به صراحت از حمله امریکا به سکوهای نفتی ایران حمایت کردند. سخنگوی وزارت خارجه ژاپن در بیانیه ای اعلام کرد که ژاپن از تهدیدهای فزاینده علیه کشتی هایی که در آبراه خلیج فارس تردد می کنند، به شدت نگران است و موقعیتی را که موجب شده امریکا به حملات موشکی به یک نفتکش با پرچم امریکا پاسخ دهد به خوبی درک می کند. خبرگزاری فرانسه که این خبر را مخابره کرده افزوده است: «در بیانیه ژاپن ملیت حمله کنندگان به نفتکش اعلام نشده و علناً واضح است که توکیو نخواسته است تهران را که روابط حسنه ای با ژاپن دارد از خود برنجاند.»^(۴)

وزارت امور خارجه فرانسه نیز در واکنش به حمله امریکا به سکوهای نفتی ایران، بیانیه ای منتشر کرد که در آن آمده است: «هر کشوری حق دارد برای متوقف کردن حملاتی نظیر آنچه که علیه یک نفتکش حامل پرچم امریکا صورت گرفت، ضمن احترام به حقوق بین الملل و منشور سازمان ملل، اقدام نماید.»^(۵)

خبرگزاری آلمان نیز خبر داد که متحدان امریکا در ناتو به طور گسترده از حمله امریکا به سکوهای نفتی ایران در خلیج فارس حمایت کرده و موضع دفاعی امریکا را در منطقه تقویت کردند. سخنگوی دولت آلمان غربی نیز گفت: «دولت آلمان در مورد حمله امریکا حُسن ظن دارد.»^(۶)

ص: ۵۰۲

۱- ۴۰. همان، مسکو - خبرگزاری آسوشیتدپرس.

۲- ۴۱. مأخذ ۱۹، ص ۵۵ و ۵۶.

۳- ۴۲. مأخذ ۳۰، ص ۳، بن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۴- ۴۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه" شماره ۲۱۵، ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص ۲۹، توکیو - خبرگزاری فرانسه،

.۲۸/۷/۱۳۶۶

۵-۴۴. همان، ص ۲۸.

۶-۴۵. همان، ص ۲۹.

حمله امریکا به سکوهای نفتی رشادت و تشدید بحران خلیج فارس انعکاس وسیعی در رسانه های جهان داشته است. بیش تر رسانه های غربی (اروپایی و امریکایی) از حمله امریکا به سکوهای نفتی ایران حمایت کرده و به تجزیه و تحلیل دلایل حمله محدود امریکا، زمینه های واقعه و نقش اعراب، اهداف امریکا و احتمال اقدام متقابل ایران پرداختند.

روزنامه لوکوتیدین دوپاری حمله امریکا را یک حمله محدود و احتیاط آمیز عنوان کرده و نوشته است: «کاخ سفید در صحنه خارجی امیدوار است در مورد قطعنامه آتش بس شورای امنیت سازمان ملل متحد (قطعنامه ۵۹۸) با شوروی به توافق برسد و در زمینه داخلی ریگان می خواهد به هر قیمتی که شده نگذارد کنگره امریکا از راه قانون مربوط به "اختیارات جنگی"، سیاست او و فعالیت های نظامی امریکا در منطقه خلیج فارس را تحت کنترل گسترده خود قرار دهد.» (۱)

روزنامه زود دویچه سایتونگ دلیل حمله محدود امریکا را در عواقب سیاسی آن می داند. این روزنامه بدون ارائه دلیل مبنی بر اینکه چه فرقی بین حمله محدود و گسترده در نقض بی طرفی دول بی طرف وجود دارد، می نویسد: «در حمله گسترده اولاً- دیگر امریکا نمی تواند بگوید در جنگ ایران و عراق بی طرف است. ثانیاً سایه شوروی در خلیج فارس را هم نباید فراموش کرد و شوروی در چنین حالی از تمایل خود مبنی بر روی آوردن به ایران سر باز نخواهد زد و چنین اتحادی همیشه یک تصور مخوف در سیاست امریکا بوده است.» (۲)

روزنامه کویتی السیاسه با اعلام این خبر که شوروی در نیمه اول ماه سپتامبر (شهریور) و اوایل ماه جاری دو اخطار به امریکا فرستاد و واشنگتن را از هرگونه حمله علیه خاک ایران بر حذر داشته است، آنها را دلیل ضعف عملیات امریکا علیه سکوهای نفتی ایران اعلام کرد. (۳)

روزنامه ایندپندنت به ریشه های درگیری و نقش و انتظار کشورهای عربی حوزه خلیج فارس و حمایت امریکا از عراق پرداخت و با اشاره به وحشت کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس از انقلاب اسلامی، حمایت مالی و نظامی آنها را از عراق در جنگ تشریح کرد و دعوت کویت از امریکا را اشتباه فاحش دیگر کویت ذکر کرد که حملات موشکی به این کشور را سبب شده است. (۴) جان بولاک سردبیر بخش خاورمیانه ایندپندنت نیز نوشته است: «بسیاری از کشورهای عرب بیش تر مایل بودند امریکا به موشک های کرم ابریشم حمله کند تا از حملات بعدی به کویت جلوگیری شود. اینک آنها از این بیم دارند که حمله به سکوی نفتی ایران این کشور را خشمگین و مایل به تلافی جویی خواهد کرد و امریکا نتوانسته کاری کند که ایران قادر به عملیات نباشد. کویت هنوز آسیب پذیر است و تمام کشتی هایی که به این کشور رفت و آمد می کنند نیز در معرض حملات ایران قرار دارند. برای همین بسیاری از مقام های کشورهای عرب حمله اخیر امریکا را اشتباه می دانند و اینک به نظر می رسد امریکا در کنار عراق قرار گرفته است. ممکن است امریکا این حرف را قبول نداشته باشد ولی تاکنون هر کاری که در

ص: ۵۰۳

۱- ۴۶. همان، ص ۲۸، روزنامه فرانسوی لوکتیدین دوپاری.

۲- ۴۷. همان، ص ۱۴، بن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه زوددویچه سایتونگ.

۳- ۴۸. همان، ص ۱۶، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۶.

۴- ۴۹. همان، ص ۱۸.

خلیج فارس کرده، علیه ایران بوده است. ... اگر چنانکه انتظار می رود ایران با حمله به کویت یا کشتی هایی در محدوده بنادر کویت تلافی جویی کند، گمان می رود امریکا به سکوهای موشکی ایران که در شبه جزیره فاو مستقر هستند، حمله کند. در چنین صورتی امریکا به عراق اجازه خواهد داد برای بازپس گرفتن فاو، که طی ۱۸ ماه گذشته بدون موفقیت برای آن تلاش کرده، بار دیگر بکوشد و وضع به همین ترتیب ادامه خواهد یافت. به نظر می رسد امریکا هر هفته یک قدم جلوتر از هفته قبل می رود.» (۱)

و این حضور به تعبیر فرانکفورتر الگماینه می تواند به سرعت به تله و دامی برای امریکا تبدیل شود. الگماینه، موقعیت ایران را با لیبی مقایسه کرده و نوشته است: «ایران هنوز از حمایت طرفداران تندرو در جهان اسلام برخوردار است که همیشه حاضرند علیه دشمنان جمهوری اسلامی به شدت وارد عمل شوند. رفتار بسیار آرام شوروی در منطقه بسیار جالب توجه است و شنیده می شود که کشتی های امریکایی و شوروی در خلیج فارس اینک مبادرت به تبادل اطلاعات می کنند که این به معنی آمادگی دو ابرقدرت برای همکاری در این منطقه است.» (۲)

از دیدگاه روزنامه فیگارو جلوگیری از تقویت موضع رادیکال ها در تهران، جلوگیری از افزایش نفوذ شوروی در منطقه و جلوگیری از تروریسم در کشورهای حوزه خلیج فارس اهداف امریکا را تشکیل می دهند که با افزایش تنش و درگیری در تضاد می باشند. (۳) بنابراین امریکا تلاش می کند با اقدامات محدود به اهداف خود برسد ولی اینکه آیا ایران آن را بی پاسخ خواهد گذاشت، موضوع مورد توجه رسانه های جهان است. روزنامه فرانسوی لوماتن دوپاری درباره واکنش ایران نوشت: «اغلب ناظران غربی بعید می دانند رهبران تهران در پی یک برخورد عمومی و شعله ور کردن جنگ در حوزه خلیج فارس] یا بستن تنگه هرمز - که برای اقتصاد جنگی آنها ضرورتی حیاتی دارد - باشند. برخوردهای کنونی در آب های خلیج فارس] به رغم اراده عراق برای وارد کردن امریکا در جنگ و رفتارهای پرخطر افراتیون رژیم اسلامی ایران از محدوده خاصی تجاوز نخواهد کرد؛ به ویژه اینکه تهران می تواند به جای برخورد با ناوگان جنگی قدرتمندی چون ناوگان امریکا به طور مستقیم، به ویژه از راه تروریسم، آن کشور را مورد حمله و آسیب قرار دهد. واشنگتن نیز نمی خواهد علیه ایران وارد جنگ شود، چرا که به هر حال مهم ترین کشور خاورمیانه محسوب می شود.» (۴)

شهرام چوبین کارشناس جنگ خلیج فارس در مؤسسه مطالعات بین المللی ژنو، احتمال اقدام عملی ایران را ضعیف دانست و گفت: «من فکر نمی کنم ایران مایل باشد به حملات خود به هدف های امریکایی ادامه دهد. ایران در موضعی است که می تواند حتی حملات غیرمستقیم و کوچک علیه طرف های ثالث انجام دهد. من فکر می کنم ایران تلافی خود را به حملات لفظی محدود خواهد کرد و خواهد کوشید از نظر سیاسی از نفوذ و حضور امریکا در منطقه بکاهد. ایران بیش تر می خواهد حملات خود را روی عراق متمرکز سازد. هر چه ایران کشور خود را بیش تر درگیر

ص: ۵۰۴

۱- ۵۰. همان، ص ۳۴ و ۳۵، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۶، به نقل از نشریه ایندیندنت.

۲- ۵۱. همان، ص ۱۴، بن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه فرانکفورتر الگماینه.

۳- ۵۲. همان، ص ۱۵، پاریس - خبرگزاری کویت، ۲۸/۷/۱۳۶۶.

۴- ۵۳. همان، ص ۲۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه لوماتن دوپاری، ۲۸/۷/۱۳۶۶.

رویاری با امریکا کند امریکا بیش تر در طرف عراق قرار می گیرد و برای خارج شدن از این جنگ چه به صورت پیروز و چه به صورت توأم با افتخار، دشوارتر خواهد شد. به عقیده من فشار زیادی به ایران وارد می شود و این کشور درک کرده است که جنگ قابل پیروز شدن نیست. اگر واقعاً این طور باشد، ایران می کوشد از بهانه حضور قدرت های خارجی در خلیج فارس استفاده کند تا وضع خود را توجیه کند و بگوید به خاطر وجود این قدرت ها در خلیج فارس است که ما نمی توانیم در جنگ پیروز شویم. اگر حداقل یک جناح در ایران به این ترتیب فکر کند باید یک بهانه موجه و معقول برای خارج کردن کشور از جنگ داشته باشد و نباید این جناح را با تحقیر و شرایط تحقیر آمیز رم داد. فکر می کنم تا پایان ماه جاری اگر تعدیلی در سیاست های ایران به وجود آید، در شورای امنیت سازمان ملل قطعنامه دیگری تصویب خواهد شد و شوروی بر این صحنه خواهد گذاشت.» (۱)

در مقابل دیدگاه چوبین، نظر دیگری وجود دارد که معتقد است ایران پاسخ شدیدی به حمله امریکا خواهد داد. رابین رایت مشاور سابق امنیت ملی امریکا، در مصاحبه ای گفت: «فکر می کنم امریکا به طور مسلم پاسخی از جانب ایران خواهد شنید. من فکر می کنم لحن شدیدی در اعلامیه ها و نشریات ایران که طی ماه گذشته به خارج راه یافته است گویای آن است که آنان احتمالاً جبهه تازه ای خواهند گشود و فی الواقع منابع خود را به جبهه خلیج فارس برای مقابله با علائق امریکا خواهند کشانید.» (۲)

نیویورک تایمز موفقیت اقدام دیروز امریکا را تصویری خام توصیف کرد و خواستار تشکیل جبهه ای متحد به رهبری امریکا علیه ایران شد. این روزنامه نوشت: «این تصویری خام است که تهاجم روز گذشته امریکا، به حملات نیروهای ایران در خلیج فارس پایان دهد. استراتژی ایران ایجاد تفرقه میان مخالفینش از طریق ایجاد رعب و وحشت است. پاسخ مقتضی در این زمینه، یک جبهه متحد به رهبری امریکا و تمرکز فعالیت هایش در محدود سازی ایران است. اگر امریکا عقب نشینی کند عواقب آن ناگفتنی است. ایران ممکن است عراق را درهم بکوبد؛ این احتمال نیز وجود دارد که ایران پیروز حتی منافع حیاتی امریکا در منطقه را بیش از پیش در معرض خطر قرار دهد.» نیویورک تایمز در پایان تأکید کرد: «در حال حاضر از دو طریق یکی کسب حمایت کامل کشورهای خلیج فارس و کشورهای متحد امریکا و دیگری تقسیم مسئولیت بین رئیس جمهوری و کنگره می توان به نحو بهتری در آینده با خطرها رو به رو شد.» (۳)

۱۵۱

حمله امریکا به سکوهای نفتی ایران اوضاع منطقه را بحرانی تر کرده و موجب سقوط قیمت سهام بازار بورس نیویورک و بحران در دیگر بازارهای بورس شده است.

در حالی که دوازدهمین کاروان نفتکش های کویتی تحت پرچم امریکا ساعت ۲۲ شب به وقت تهران آب های ساحلی کویت را به طرف تنگه هرمز ترک کردند، (۴) نرخ بیمه جنگی کشتی های عازم کویت به میزان ۱۰۰٪ افزایش یافت. (۵)

ص: ۵۰۵

۱- ۵۴. مأخذ ۱۶، ص ۴۸.

۲- ۵۵. مأخذ ۳۰، ص آخر.

۳- ۵۶. مأخذ ۴۳، ص ۱۵ و ۱۶، نیویورک - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۸/۷/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه نیویورک تایمز.

۴- ۵۷. روزنامه رسالت، ۲۹/۷/۱۳۶۶، ص آخر، تهران - واحد مرکزی خبر، به نقل از خبرگزاری فرانسه.

۵- ۵۸. همان، ص ۱۱، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

دولت امریکا امروز به اتباع خود توصیه کرد که از رفتن به ایران اجتناب ورزند. سخنگوی وزارت خارجه امریکا گفت: «نشانه‌هایی از افزایش تهدید بالقوه علیه امریکا بی‌ها در ایران وجود دارد»^(۱). رادیو بی.بی.سی نیز به نقل از مقام‌های وزارت خارجه امریکا اعلام کرد که کلیه سفارت‌خانه‌های امریکا در سراسر جهان برای مقابله با حملات انتحاری ایران و طرفداران انقلاب اسلامی به حالت آماده باش درآمده‌اند.^(۲)

از سوی دیگر، این حمله امریکا سبب شد سهام بازار بورس نیویورک به شدت سقوط کند. خبرنگار روزنامه اطلاعات در گزارشی از نیویورک نوشت: «هم‌زمان با رویارویی مستقیم امریکا با ایران بزرگ‌ترین تحول در امریکا و دنیا یعنی سقوط سهام بورس نیویورک به میزان بی‌سابقه‌ای رخ داده که رکوردی در تاریخ ۱۰۴ ساله سهام بورسی نیویورک است که به اندازه ۵۰۸ واحد یعنی ۶/۲۲ درصد تنزل کرد و تعداد ۳/۶۰۴ میلیارد سهام مبادله شد. این تنزل تقریباً دو برابر بحران ۲۸ اکتبر ۱۹۲۹ است که به بحران اقتصادی بزرگ جهان منجر شد. هفته گذشته نمودار ۱۰۸ واحد بیش از ۴۰۰ درصد سقوط کرد که خود رکوردی تاریخی بود. کاهش بهای سهام در ۱۹ اکتبر ۱۹۸۷ (۲۷/۷/۱۳۶۶) در تاریخ اقتصادی جهان ثبت خواهد شد و اهمیت آن در این است که ارزش فعالیت‌های اقتصادی امریکا که حدود ۳ هزار میلیارد دلار بود، دیروز بیش از ۵۰۰ میلیارد دلار (۶/۲۲ درصد) پایین آمد که بیانگر کم شدن بیش از یک پنجم ثروت این کشور طی یک روز بود. در پی بحران وال استریت، بازارهای بورس توکیو، لندن، سیدنی و هنگ‌کنگ نیز دچار بحران شدند.

بازار بورس هنگ‌کنگ به مدت یک هفته تعطیل شده است. در این حال برای مقابله با بحران فعلی دو بانک مهم امریکا نیم درصد بهره خود را کاهش دادند که همراه با اعلام خزانه داری امریکا مبنی بر وجود اعتبارات کافی جهت گردش پول تا حدی موجب ثبات نسبی بازار بورس نیویورک شد.

معاون سابق وزیر امورخارجه امریکا علت رکود فعلی بازارهای بورس را انتشار اخبار ناشی از بی‌ثباتی خلیج فارس و کسری موازنه بازرگانی توصیف کرد و یک کارشناس اقتصادی نیز دلیل اساسی این بحران را کسری موازنه بازرگانی و کسری مزمین بودجه دولت امریکا دانست.

معاون وزیر خزانه داری امریکا نیز گفت که این رکود حاصل نهایی چندین مشکل به هم پیوسته است که علت نهایی آن را باید جو روانی ناشی از بحران خلیج فارس به حساب آورد. همچنین یکی از کارشناسان مؤسسه اقتصادی بین‌المللی گفت: علاوه بر دلایل اقتصادی، بازار امریکا و جهان به لحاظ اوضاع خلیج فارس و اینکه امریکا درگیر یک جنگ دیگر در این منطقه می‌شود، دچار بحران شده است. از سوی دیگر، واینبرگر وزیر دفاع امریکا در مصاحبه خود ضمن رد تأثیر اوضاع خلیج فارس بر بازار مالی امریکا گفت: «چطور دو حمله به کشتی و مین گذاری قایق‌های گشتی ایران روی بورس تأثیر نگذاشت؟»^(۳)

ص: ۵۰۶

۱- ۵۹. مأخذ ۳۰، ص ۲۰، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه.

۲- ۶۰. مأخذ ۵۷، ص ۱۲، رادیو بی بی سی.

۳- ۶۱. مأخذ ۳۰، ص ۱۷.

روزنامه الخلیج چاپ امارات متحده عربی مفاد طرح جدید صلح را که دبیرکل سازمان ملل متحد [ر.ک به ۲۳/۷/۱۳۶۶] جهت پایان دادن به جنگ ایران و عراق پیشنهاد کرده است، فاش ساخت. این طرح ۹ ماده ای با برقراری یک آتش بس و اعزام ناظران بین المللی جهت نظارت بر متارکه جنگ آغاز می شود. طرح مزبور تقریباً ارتباطی بین آتش بس و تشکیل یک دادگاه بی طرف برای بررسی مسئولیت شروع جنگ ایجاد می کند. به دو کشور متخاصم عراق و ایران دو هفته مهلت داده شده است تا به طرح دبیرکل جواب بدهند. رئوس طرح یادشده چنین است:

الف) تعیین یک تاریخ مشخص مورد توافق طرفین برای آتش بس.

ب) در یک تاریخ مشخص پس از روز تعیین شده، باید در مورد آغاز عقب نشینی تمامی نیروها به آن سوی مرزهای بین المللی توافق به عمل آید.

ج) در روز تعیین شده یک تیم از ناظران سازمان ملل جهت تأیید و همچنین نظارت بر صحت اجرای آتش بس و متعاقب آن عقب نشینی تمامی نیروها اعزام خواهد شد.

د) در روز تعیین شده یا در یک تاریخ توافق شده، اسیران جنگی در چارچوب سومین کنوانسیون سال ۱۹۴۹ ژنو آزاد و یا مسترد خواهند شد.

ه) در تاریخ مشخص دبیرکل به منظور دست یابی به حل و فصل جامع و عادلانه و شرافتمندانه مورد قبول طرفین که برطرف کننده کلیه مسائل موجود خواهد بود، مذاکره با ایران و عراق را آغاز خواهد کرد. (۱)

احتمال دست یابی به صلح در جنگ ایران و عراق با تلاش های سازمان ملل متحد، نظر ایران و عراق درباره شورای امنیت و نقش این شورا و دبیرکل سازمان ملل از ابتدای جنگ تاکنون و دیگر مسائل مربوط به جنگ را رادیو بی.بی.سی از دیدگاه صاحب نظران بررسی کرده است. "سر برایان اکهارت" یکی از مقام های بلندپایه سازمان ملل که به تازگی بازنشسته شده است، به این رادیو گفت: «این نکته روشن است که عدم موفقیت شورای امنیت در سال ۱۹۸۰ در جهت پاسخ مناسب و اصولی به یک تهاجم مرزی، باعث شده تا ایران به سادگی قطعنامه اخیر شورای امنیت را نپذیرد.»

"محمد فهون" نماینده الجزایر در سازمان ملل در سال ۱۹۸۰ که اینک سفیر این کشور در امریکاست در این باره گفت: «این نخستین درگیری واقعی در جهان سوم است که این همه طول کشیده است. قطعنامه ۴۷۹ شورای امنیت یک عنصر مهم را کم داشت و آن درخواست بازگشت نیروهای هر کشور به مرزهای شناخته شده بین المللی بود.»

سرآنتونی پارسونز سفیر سابق انگلستان در ایران که در سال ۱۹۸۰ نماینده انگلستان در شورای امنیت بود می گوید: «در ماه اوت ۱۹۸۰ آشکار بود که تنش شدیدی میان ایران و عراق

١-٦٢. مأخذ ١٦، ص ٨، شارجہ - خبرگزاری امارات عربی متحده، ٢٩/٧/١٣٦٦.

حکم فرماست و بروز جنگ واقعی امکان پذیر است، ولی شورای امنیت هیچ کاری در این باره نکرد تا جنگ آغاز شد. برای این کار البته دلایلی وجود داشت و جوّ بین المللی مساعد نبود. شوروی چند ماه قبل افغانستان را تصرف کرده بود و روابط امریکا و شوروی در بدترین وضع بود. ایران چندین ماه امریکاییان را در تهران گروگان گرفته بود و شورای امنیت در رابطه با ایران تمام ذهنش معطوف این بحران گروگان گیری بود.»

"رونالد مک هنری" نماینده امریکا در سال ۱۹۸۰ قضاوت دیگری دارد. وی که طی بحران گروگان گیری تجاربی دشوار با دولت انقلابی ایران داشت، می گوید: «من به شورای امنیت اطلاع دادم در رابطه با ایران به هر حال مسئولیتی در قبال صلح و امنیت بین المللی داریم. من به ایران نیز اطلاع دادم که در عین حال که مایل است از قوانین و مقررات جامعه بین المللی استفاده کند، گروهی امریکایی را به گروگان گرفته است. بنابراین در سال ۱۹۸۰ علاوه بر عراق که قوانین جهانی را نقض کرده بود، ایران نیز چنین کرده بود، همان گونه که همیشه معمول بود.»

"سر آنتونی پارسونز" در این باره گفت: «عراق این احساس را داشت که می تواند به ایران ضربه نهایی را بزند و به همین خاطر می کوشید حتی از تشکیل جلسه شورای امنیت جلوگیری کند. در آن زمان اگر ایران به دلیل بحران گروگان ها نزد کشورهای جهان منفور نبود، فکر نمی کنم اعضای دائمی شورای امنیت در مقابل فشار عراق برای عدم تشکیل جلسه شورا تسلیم می شد. ایران در آن زمان در سازمان ملل با حالت بسیار منفی و متهم کننده ظاهر شد. نخست وزیر این کشور شورای امنیت را به شدت به خاطر آنکه در مقابل تهاجم عراق به کشورش کاری نکرده بود، سرزنش کرد.»

"گری سیک" که در دولت کارتر و در شورای امنیت ملی امریکا کارشناس امور خلیج فارس بود، در این باره می گوید: «تعجب آور است که چرا شورای امنیت در آغاز جنگ ایران را این قدر دست کم گرفته بود. البته در آن زمان این امر شگفت آور نبود، ایران تازه انقلاب کرده بود، اکثر فرماندهان بلندپایه نظامی رفته بودند، نظام سیاسی کشور دچار آشفتگی بود و تازه داشت رئیس جمهور انتخاب می شد و ایران شدیداً در مقابل حملات نظامی آسیب پذیر به نظر می رسید. بنابراین تعجب آور نبود که گمان رود عراق می تواند بخشی از ایران را تصرف کند و آنچنان هرج و مرجی را در این کشور به وجود آورد که به سقوط آیت الله ها منجر شود. برخی قدرت های نظامی از این دورنما استقبال می کردند و شکایت ایران از سایر کشورهای جهان در این زمینه توجیه پذیر است. عراق برخی اطلاعات درست درباره اوضاع ایران را از مقام های رژیم سابق دریافت کرده بود. این افراد نظیر همه تبعیدیان سیاسی دیگر درباره آشفتگی اوضاع ایران اغراق می کردند. رژیم آیت الله خمینی نشان داده که توانایی فوق العاده ای برای تحمل هرج و مرج دارد.»

آنتونی پارسونز تأکید کرد: «تهاجم، تهاجم است چه علیه کشورهای خوب، چه علیه کشورهای بد رفتار باشد. منشور سازمان ملل هیچ فرقی میان این دو دسته از کشورها نمی گذارد ولی در

مورد کشورهای نظیر ایران - که به نظر می رسد توجه چندانی به قوانین بین المللی نشان نمی دهند، - وضع فرق می کند؛ در این مورد باید به ماهیت انقلاب توجه کرد. (۱)

۱۸۱

حدود ۱۲ تن از عوامل ضد انقلاب شب گذشته با نفوذ به محلات غرب شهر ارومیه، به دو پایگاه انتظامی و اطراف آنها با آر.پی.جی. ۷ و خمپاره حمله کردند. درگیری در ساعت ۲۰:۳۰ شروع شد و تا ساعت ۲۱ ادامه داشت. طی آن دو گلوله آر.پی.جی. ۷ به پاسگاه ژاندارمری و یک گلوله به منازل سازمانی پشت پاسگاه اصابت کرد و پایگاه ثارالله سپاه و یک مدرسه آسیب دید. این درگیری تلفات جانی نداشت و نیروهای خودی پس از ختنی کردن حمله به تعقیب افراد ضدانقلاب پرداختند. (۲)

به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا ۱۴ تن از نیروهای خودی که در درگیری روستای لنگرین در منطقه مریوان [ر.ک] به روزشمار ۲۰/۷/۱۳۶۶] به اسارت افراد گردان شاهو از گروه کومه له درآمده بودند، این گروه امروز آنها را آزاد کرد. (۳)

۱۹۲

در پی اجبار رانندگان سقز به پرداخت مبلغی به حزب دمکرات به عنوان "یارمتی"، (کمک، کمک مردمی)، بین آنها و عناصر دمکرات درگیری به وجود آمد. هیز دوم ریبندان از تشکیلات نظامی حزب دمکرات به اهالی شهرستان سقز و حومه ابلاغ کرده است که ماشین های مینی بوس و کامیون هر کدام باید مبلغ ۱۵ هزار تومان و صاحبان تراکتور و تویوتا از ۱۰ تا ۱۵ هزار تومان به عنوان کمک به حزب پرداخت نمایند. تعدادی از مردم که از این امر ناراحت بودند به تحریک حزب کومه له از پرداخت آن خودداری کردند. (۴) از سوی دیگر، به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا درگیری بین عناصر حزب دمکرات و کومه له در منطقه سقز که از هفته قبل شروع شده، همچنان ادامه دارد. (۵)

گزارش سپاه پانزدهم رمضان نیز حاکی است که "هیز اربابا" (از تشکیلات حزب دمکرات) هم به شوراهای اسلامی روستای پهلوی دژ و سوران اعلام کرده که هر چه سریع تر باید از اهالی روستا مبلغی را جمع آوری و به عنوان "یارمتی" در اختیار آنها بگذارند. (۶)

همچنین در داخل تشکیلات گروه خبات به دلیل سوء استفاده های مالی شکاف جدیدی ایجاد شده است. قرارگاه رمضان در گزارشی از داخل عراق نوشت: «به دنبال سوء استفاده های مالی در تشکیلات گروهک خبات، گروهی به فرماندهی رحمان مراغانی از شاخه اقلیت جدا شده و به شاخه اکثریت به رهبری جلال حسینی پیوستند که تعداد این افراد ۱۰ نفر اعلام شده است.» (۷)

حوزه سیاسی استانداری کردستان در گزارش مفصلی از مسائل گروه های ضدانقلاب، به نحوه تأمین مالی آنها پرداخته و منابع مالی زیر را به خصوص برای حزب دمکرات ذکر می کند:

ص: ۵۰۹

۱- ۶۳. مأخذ ۱۶، ص ۱۵، تهران - رادیو بی بی سی، ۲۹/۷/۱۳۶۶.

۲- ۶۴. سند شماره ۰۹۷۷۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۳۰/۷/۱۳۶۶؛ و - مأخذ ۱۶، ص ۵۷، ارومیه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۷/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۹۷۷۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات ژاجا، به وزارت کشور، ۲۸/۷/۱۳۶۶.

- ۳-۶۵. سند شماره ۰۹۷۷۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهداء(ع)، به قرارگاه مرکزی نیروی زمینی سپاه پاسداران، ۲۸/۷/۱۳۶۶.
- ۴-۶۶. سند شماره ۰۲۹۴۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه ۱۵ رمضان - معاونت اطلاعات، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه - معاونت اطلاعات، ۲۸/۷/۱۳۶۶.
- ۵-۶۷. سند شماره ۱۰۲۷۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهداء، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۲۵/۶/۱۳۶۶.
- ۶-۶۸. مأخذ ۶۶.
- ۷-۶۹. مأخذ ۶۶.

کمک های نقدی مردم که گاهی با توسل به زور گرفته می شود؛ کمک های غذایی و تدارکاتی (غیر تسلیحاتی) از جانب مردم؛ دریافت حق عضویت از اشخاص علاقه مند؛ ایجاد بازار و اخذ مالیات در ازای انجام هر معامله؛ فروش اسلحه های اضافی؛ سرمایه گذاری و شراکت غیرمستقیم در وارد کردن کالاهای تجملاتی، لوکس، وسایل صوتی و خیاطی به ایران؛ باج گیری برای آزادی زندانیان؛ گرفتن زکات از خانواده های پیشمرگان (دمکرات)؛ بانک زنی و حتی دزدی اموال دولتی؛ دریافت پول و تفنگ و مهمات از خارج و ... این گزارش با اشاره به اقدامات جمهوری اسلامی در تنگ تر کردن حلقه محاصره گروه های ضدانقلاب و آگاهی دادن به مردم، می افزاید در حال حاضر این گروه ها از نظر مالی دو راه در پیش روی دارند:

۱- پافشاری بر ژست غیر وابسته بودن به عراق و کتمان واقعیت های پشت پرده.

۲- صرف نظر کردن از ژست ناوابسته ای و خزیدن آشکار به دامان حکومت بعث عراق.

این حزب مدتی است راه دوم را در پیش گرفته و از آن زمان دیگر نیازهای مادی و تدارکاتی آنان نه به وسیله مردم کردستان و نه از پس اندازه های بیوه زنان سالمند - که حزب مدعی بود بودجه اش را حتی اینها تأمین می کنند - بلکه از دستان تا به مفرق به خون صدام و حکومت های دست نشانده و مرتجع تأمین می شود. (۱)

۲۰۱

درگیری میان رژیم بغداد و مردم مناطق کردنشین به طرق گوناگون ادامه دارد. در جنوب استان سلیمانیه نیروهای رژیم عراق به مناطق آزاد شده "قره داغ" حمله کرده و درگیری میان آنها و نیروهای مبارز کرد در این منطقه در جریان است. (۲) در همین منطقه و در اطراف شهر "زور" این رژیم به کلیه روستاهای منطقه اعلام کرده است که چون فرزندان شما پیشمرگ هستند و در ایران به سر می برند ۱۰ روز فرصت دارید که آنها را به عراق برگردانید در غیر این صورت باقی مانده اهالی به اردوگاه هایی در جنوب انتقال داده می شوند. (۳)

۲۱۲

سه نفر از نیروهای ارتش افغانستان که وارد ایران شده بودند، در ساعت ۲۰ امروز به دست اهالی "بانجگان" دستگیر شدند. یکی از دستگیر شدگان به نام میرزا محمد ولد ۲۴ ساله افسر ارتش افغانستان و دو نفر دیگر سرباز هستند که محل خدمت خود را پایگاه کالیارک افغانستان معرفی نموده اند. در بازرسی بدنی از افسر فوق یک قبضه سلاح کمری به همراه چهار عدد خشاب و ۸۱ تیر فشنگ و مبلغ ۵۴۵۷۰ روپیه افغانی کشف شد. (۴)

بنابر اعلام دفتر سیاسی سپاه منطقه ۸ ثامن الائمه، گروه چریک های فدایی خلق در صدد است با کمک نیروهای مشترک روسی و افغانی به پاسگاه های مرزی ایران در شرق کشور حمله کرده و مناطق شرقی را ناامن سازد. این گروه پایگاهی در فرودگاه شیندند افغانستان تأسیس کرده و

ص: ۵۱۰

- ۲- ۷۱. سند شماره ۰۲۹۵۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۲۹/۷/۱۳۶۶.
- ۳- ۷۲. سند شماره ۰۹۷۷۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه - معاونت اطلاعات، ۲۸/۷/۱۳۶۶.
- ۴- ۷۳. سند شماره ۰۹۷۷۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاجا رکن ۳ - مرکز فرماندهی، به دفتر نخست وزیر، ۲۹/۷/۱۳۶۶.

قصد دارد افراد فراری ضد انقلاب را در آنجا جمع کرده و آموزش دهد. این گروه به کمک عوامل روسی چند پایگاه دیگر در نوار مرزی ایران تأسیس کرده و می‌خواهند علیه پاسگاه‌های مرزی ایران دست به اقدامات خرابکارانه بزنند. گروه چریک‌های فدایی خلق از این پایگاه‌ها برای ارسال مواد منفجره و مهمات به داخل ایران استفاده می‌کند. در حال حاضر مقدمات تأسیس دو پایگاه در نوار مرزی سیستان و بلوچستان و خراسان فراهم شده است. (۱)

ص: ۵۱۱

۱- ۷۴. سند شماره ۰۹۷۷۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر نمایندگی امام در سپاه منطقه ۸ ثامن الائمه ۲۸/۷/۱۳۶۶.

در پی تعویق عملیات در غرب منطقه ماووت، یگان های قرارگاه نجف به بازسازی و آماده سازی نیروهای خود پرداختند و اقدامات مهندسی را ادامه دادند. فرمانده قرارگاه نجف نیز صبح امروز به فرمانده تیپ زرهی ۲۰ رمضان دستور داد: «به تانک ها بگویند که امروز جنگ تیرمستقیم راه بیندازند و داخل تنگه باساوا، قمیش، تنگه دولیشک، ژاژیله و برده هوش را بزنند. شب هم از روی ژاژیله به طرف جاده روی گرده رش که نیروهای دشمن تردد می کنند شلیک کنید.» وی افزود: «هرچه مهمات خرج کردید، بیایید بگیرید.» فرمانده قرارگاه نجف به فرمانده تیپ ۲۰ رمضان تأکید کرد که صبح اولین روز عملیات نزد وی حضور داشته باشد تا در صورت لزوم روی قوای دشمن تمرکز آتش داده شود. (۱)

از سوی دیگر، با توجه به مشخص نشدن زمان قطعی عملیات، یگان های قرارگاه رمضان که به داخل عراق رفته اند و همچنین اتحادیه میهنی کردستان عراق که با این قرارگاه همکاری می کند، خواهان قطعی شدن وضعیت عملیات هستند. در جلسه ای که بعد از ظهر امروز با حضور برادر جعفری فرمانده قرارگاه رعد (قرارگاه فرعی قرارگاه رمضان) با مسئولان نظامی اتحادیه برگزار شد، وی دلیل اصلی تأخیر کنونی در عملیات را هشیاری و آمادگی دشمن ذکر کرد و از مسئولان اتحادیه خواست که تدابیری برای فریب دشمن اتخاذ کنند تا باور کند که عملیات اجرا نمی شود یا در مورد منطقه عملیات فریب بخورد. از جمله اینکه از دستگاه های بی سیم پی.آر.سی ۷۷ استفاده نشود؛ چون دشمن آن را شنود می کند. همچنین چون بی سیم جلال طالبانی شنود می شود، به گونه ای در مکالمات به او گفته شود که عملیات لغو شده، او هم به این تصمیم اعتراض کند. راه دیگر، ایجاد شایعه بین جاش ها (نیروهای مزدور عراقی) است. برادر جعفری تأکید کرد که اگر دشمن باورش شود که ما عملیات نمی کنیم خیلی مهم است. وی نزدیک ترین زمان احتمال اجرای عملیات را دوم آبان اعلام کرد. در این جلسه همچنین درباره طرح مانور، تغییرات پیشنهادی در طرح مانور، چگونگی هماهنگی بین نیروهای ایران و نیروهای اتحادیه، شناسایی هدف های عملیات و لزوم همکاری نیروهای اتحادیه با یگان های خودی در کار شناسایی و ... بحث شد. برادر جعفری به مسئولان

ص: ۵۱۳

۱-۱. سند شماره ۱۵۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات نصر ۸ انجام نشده (نادر نوروزشاد)، ۲۷/۷ تا ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۳۷ و ۳۸.

اتحادیه گفت: «ما برای عملیات بزرگ هم داریم کار می کنیم. ما اعتقادمان این است که اگر راه را باز کنیم که تدارک رسانی به دشت کرکوک آسان باشد، شاید جنگ تمام شود.»^(۱)

برای مشخص شدن مأموریت، پیشنهادها و اعلام وضعیت، امروز چند پیام از داخل عراق به قرارگاه رمضان و برعکس رد و بدل شد. امروز فرمانده قرارگاه رمضان طی پیامی برای جلال طالبانی اعلام کرد که تغییری در عملیات ایجاد نشده بلکه به دلیل بارندگی شدید و بالا آمدن آب و ناممکن بودن عبور از رودخانه، خستگی نیروهایی که به دلیل تأخیر سه روزه زیر پای دشمن در باران بوده اند و آماده نشدن نیروهایی که به داخل عراق آمده اند و اطلاع و آمادگی صددرد دشمن، در زمان آن تغییراتی ایجاد شده است.^(۲)

در ساعت ۱۳:۱۵ نیز از قرارگاه رعد پیامی برای فرمانده قرارگاه رمضان ارسال شد:

«۱- اتحادیه با زمان پیشنهادی (۲/۸/۱۳۶۶) موافقت کرده است. ۲- لشکر بدر و تیپ ویژه پاسداران خواسته اند تا ساعت ۱۵ هدف ها مشخص شود. ۳- این دو یگان از هدف های قبلی شناسایی ندارند و اتحادیه هم راهنما ندارد.»^(۳)

فرمانده قرارگاه رمضان طی تماسی با فرمانده قرارگاه رعد در ساعت ۱۶:۳۵ اعلام کرد که طرح مانور قبلی به قوت خود باقی است و تغییری در مأموریت داده نشده است. وی درخواست کرد که آخرین اطلاعات منطقه ارسال گردد تا روی دشمن آتش اجرا شود و همچنین خواست تا طرح فریبی مبنی بر بازگشت نیروها به ایران اجرا شود.^(۴)

در پی درخواست فوق و با توجه به اطلاعات دریافتی از مسئولان اتحادیه، عصر امروز پیام زیر از قرارگاه رعد برای فرمانده قرارگاه رمضان ارسال شد: «۱- دشمن "زرون" را تقویت کرده و احتمال پیشروی به سمت ما وجود دارد. ۲- دشمن نیروی کمکی به "سفره" فرستاده است. ۳- نیروهای دشمن در "رانیه" تجمع کرده اند و احتمال حمله به "مرگه" هست. ۴- دشمن نیروهای جیش الشعبی پایگاه های "قره سرت" را به "سفره" برده است و نیروی جاش جایگزین کرده است. ۵- تیپ ۲۰ ارتش عراق به "سیداحمدان" آمده و شایع است که می خواهد به "دوپازا" حمله کند. ۶- برای فریب دشمن، با توپخانه دوکان و قره سرت را بزنید؛ تأکید می شود.»^(۵)

عصر امروز و شب هنگام با حضور برادران جعفری، دهقان، شمس و فتاح بررسی هایی درباره طرح مانور و پیشنهاد تغییراتی در آن صورت گرفت؛ از جمله با توجه به عدم شناسایی و ابهامی که در هدف تیپ ویژه پاسداران وجود داشت، پیشنهاد شد که مأموریت قبلی این تیپ حذف شود و این تیپ در ادامه محور لشکر بدر، عملیات کند.^(۶)

۲۱

تسلط ارتش عراق بر شهر قره داغ، اقدام ارتش عراق برای جلوگیری سقوط شهرک دکور و حمله کردهای بارزانی به چند پایگاه ارتش عراق از مهم ترین اقدامات امروز ارتش عراق و مبارزان کرد در کردستان عراق است.

ص: ۵۱۴

۱- ۲. سند شماره ۱۵۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان در عملیات نصر ۸ (مسعود سرمدی)، ۲۳/۷ تا ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۶۶ تا ۷۶.

۲- ۳. همان، ص ۱/۷۸.

۳- ۴. همان، ص ۷۶.

۴-۵. همان، ص ۷۷.

۵-۶. همان، ص ۷۸.

۶-۷. همان، ص ۸۵ و ۸۶.

به نوشته راوی قرارگاه رمضان امروز ارتش عراق به شهر عراقی قره داغ که در کنترل نیروهای مبارز کرد بود، حمله کرد که در پی آن درگیری شدیدی رخ داد که تا شب هنگام ادامه یافت و شهر به تصرف ارتش عراق درآمد.^(۱)

از سوی دیگر، بنا به گزارش سپاه پانزدهم رمضان پیشمرگان حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) شب هنگام به پایگاه های ارتش عراق روی ارتفاعات "گاره" حمله کردند و به نیروهای عراقی خسارت زیادی زدند. در این درگیری که تا ساعت ۶:۳۰ صبح طول کشید، دو پایگاه و یک مرکز گردان منهدم و شش پایگاه دیگر به تصرف نیروهای مبارز کرد درآمد. همچنین بیش از ۵۰ نیروی دشمن کشته و ۱۴ تن اسیر شدند.^(۲)

در منطقه قلعه دیزه عراق، قوای دشمن به دلیل ترس از سقوط شهرک "دکور" در اطراف شهر کانالی احداث کرده است. گزارش قرارگاه رمضان، مرکز جنگ های نامنظم سپاه پاسداران، حاکی است که تعداد زیادی جاش و نیروهای ارتش عراق در اطراف این کانال مستقر شده اند تا در مقابل حمله نیروهای خودی از آن دفاع کنند. همچنین افرادی از حزب دمکرات کردستان ایران در اطراف این شهرک حضور دارند. اقدام ارتش عراق موجب مسدود شدن راه قاچاقچیان شده و تردد آنها کاهش یافته است.^(۳)

۳۱

ارتش جمهوری اسلامی ایران در گزارش روزانه خود درباره وضعیت امروز بخشی از جبهه های جنوب که یگان های ارتش در آن پدافند می کنند، نوشت: «تبادل آتش در مناطق عملیاتی جنوب ادامه داشت و نیروهای خودی ضمن تحکیم و تثبیت مواضع پدافندی با اعزام گروه های گشتی، برقراری پست های استراق سمع و دیده بانی با اجرای آتش روی مواضع، راه های تدارکاتی و ستون های خودرویی دشمن سه سنگر اجتماعی و یک خودرو آنان را منهدم و بیش از ۱۰ نیروی عراق را کشته یا زخمی کردند. از یگان های خودی ۲ تن شهید و ۱۹ تن مجروح شدند و به سه خودرو و دو قبضه تفنگ ژ-۳، یک قبضه تیربار ژ-۳ و دو قبضه خمپاره انداز خساراتی وارد گردید...»^(۴)

در گزارش ارتش درباره بخشی از جبهه شمال غرب که نیروهای ارتش در آن پدافند می کنند، آمده است: «در جبهه شمال غرب نیز تبادل آتش میان نیروهای خودی و دشمن ادامه داشت. در گلوله باران مواضع دشمن چند سنگر اجتماعی آنان منهدم شد، به چندین دستگاه خودرو و تانک خساراتی وارد گردید و تعدادی از افراد عراق کشته و زخمی شدند و یک نفر هم اسیر شد. از یگان های خودی ۱۳ تن مجروح شدند و به یک دستگاه تانکر آب و یک قبضه تفنگ ۱۰۶ میلی متری خساراتی وارد گردید.»^(۵)

۴۲

هواپیماهای دشمن امروز به حریم هوایی رامهرمز و جزیره خارک تجاوز کردند و نفتکش خارک -۴ را هدف حمله قرار دادند. نفتکش خارک -۴ حامل ۲۰۸ هزار تن نفت سنگین بود که

ص: ۵۱۵

۱- ۸. همان، ص ۸۳.

۲- ۹. سند شماره ۲۶۳۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پانزدهم - معاونت اطلاعات، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه - معاونت اطلاعات، ۲۹/۷/۱۳۶۶.

۳- ۱۰. سند شماره ۰۲۹۵۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای شماره ۷۰، فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان - معاونت

اطلاعات، ۲۹/۷/۱۳۶۶.

۴-۱۱. سند شماره ۱۳۴۵۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه، ارتش جمهوری اسلامی ایران، ستاد مشترک از ۳۰/۷ الی

۱/۸/۱۳۶۶، ص ۲ و ۳.

۵-۱۲. همان، ص ۱.

در ساعت ۲۰:۳۵ در فاصله ۷/۱ مایلی اسکله تی در شرق جزیره خارک از ناحیه انبار روی عرشه کشتی و از قسمت راست مورد اصابت قرار گرفت. بنا به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی در حدود ساعت ۲۰:۱۲ در جزیره خارک وضعیت قرمز اعلام شد و سپس دو هواپیمای عراقی تا فاصله ۴۰ مایلی جزیره نفوذ کردند که این نفوذ به حمله به نفتکش خارک -۴ انجامید. در این حمله تنها یکی از کارکنان نفتکش به طور سطحی زخمی شد و آتش ساعتی بعد کاملاً خاموش شد و محموله نفتکش سالم ماند. قبل از این حمله و بعد از آن نیز ۲ گروه هواپیمای عراقی در ناحیه خارک ظاهر شدند.^(۱)

در منطقه رامهرمز نیز چند هواپیمای عراقی در ساعت ۵:۳۵ و ساعت ۱۱:۵۵ به تلمبه خانه شماره ۲ رامهرمز حمله کردند که با شلیک به موقع پدافند هوایی متواری شدند.^(۲)

۵۱

فرمانده و مسئولان نیروی دریایی سپاه در جلسه امروز صبح خود به بررسی مصوبات قرارگاه خاتم و چگونگی اجرای آن پرداختند. در این جلسه همچنین اهداف امریکا از حمله به سکوهای نفتی رشادت بررسی شد. یکی از کارشناسان وزارت خارجه در این باره گفت که امریکا با قصد ابراز قدرت در سه سطح بین الملل، ناتو و اعراب دست به این اقدام زد؛ به خصوص به منظور نشان دادن نزدیکی خود به اعراب و رفع نگرانی آنها چنین کرد. از سوی دیگر، اقدام خود را محدود کرد و به افراد روی سکوها اطلاع داد که ما آسیب کمتری ببینیم چون قصد ندارد بر ما چنان فشار بیاورد که ما به طرف شوروی برویم.

موضوع دیگر جلسه اتخاذ تدابیری در مقابله با حملات احتمالی امریکا به جزایر و سواحل و تأسیسات جمهوری اسلامی ایران بود و همچنین با توجه به پیش بینی همکاری امریکا، عراق و دیگر کشورهای منطقه برای باز پس گیری فاو، تصمیم گرفته شد به نیروهای تحت امر نیروی دریایی سپاه در منطقه فاو آماده باش داده شود. در ضمن تیپ ۱۵ امام حسن (ع) که از نیروی زمینی سپاه به نیروی دریایی سپاه مأمور شده بود، برای تقویت منطقه فاو در نظر گرفته شد. علاوه بر این، مقرر شد طرح هایی برای مقابله با بمباران شیمیایی، حمله هواپیماهای امریکا و عراق و کشورهای منطقه و مقابله با هلی برن قوای دشمن در این منطقه، تدوین شود.^(۳)

در جلسه دیگری که بعد از ظهر امروز با حضور فرمانده و مسئولان نیروی دریایی سپاه برگزار شد، چگونگی مقابله با اقدامات دشمنان در منطقه خلیج فارس و عملیات تلافی جویانه و همچنین چگونگی دفاع از جزایر خودی و امکانات لازم و همچنین نحوه همکاری سپاه و ارتش در خلیج فارس بررسی شد.^(۴)

فرماندهی نیروی دریایی سپاه پاسداران امروز با ارسال دستورالعملی به فرماندهی منطقه سوم دریایی سپاه پاسداران دستور آماده باش کامل داد. در این دستورالعمل آمده است: «با توجه به تهدیدات مکرر دشمنان اسلام (امریکا، کویت و ...) در منطقه استراتژیک فاو، بدین وسیله به کلیه

ص: ۵۱۶

۱- ۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۶، ص ۳؛ و - سند شماره ۹۱۵۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نیروی دریایی سپاه، آمار کشتی های سانحه دیده در خلیج فارس، ۱۸/۱۰/۱۳۶۸.

۲- ۱۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۶، ۳۰/۷/۱۳۶۶، ص ۳.

۳- ۱۵. سند شماره ۱۵۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی)، ۱۱/۷

تا ۲۴۹، ص ۲۹/۷/۱۳۶۶، تا ۲۵۴.

۴-۱۶. همان، ص ۲۵۵ تا ۲۶۱.

نیروهای تحت امر در منطقه آماده باش صددرصد ابلاغ می گردد.» در ادامه ضمن اعلام زمان آماده باش به مدت ۱۰ روز، تأکید شده که فرمانده منطقه یا جانشین وی و همچنین فرماندهان یگان های مسئول در این مدت در منطقه حضور داشته باشند و همچنین تیپ امام حسن (ع) پدافند ساحل خور عبدالله را به عهده گیرد و استعداد پدافند هوایی منطقه و استحکامات منطقه تقویت شود. در ادامه این دستورالعمل بر آمادگی لازم برای مقابله با حملات گسترده هوایی، شیمیایی، هلی برن و زمینی امریکا و عراق با حمایت کویت، تأکید شده است. (۱)

۶۱

به منظور مقابله با حملات احتمالی امریکا در خلیج فارس، در استان بوشهر وضعیت اضطراری و فوق العاده اعلام شد. یک مقام آگاه در استانداری بوشهر گفت: «به مراکز درمانی و سایر مراکز امدادی و تدارکاتی، آمادگی های لازم داده شده است. همچنین بیمارستان ۵۰ تختخوابی امیرالمؤمنین (ع) بندر گناوه که در آستانه بهره برداری بود به طور اضطراری طی چند روز اخیر مجهز شده است و به دلیل نزدیکی این بیمارستان به تأسیسات نفتی خارک و بهرگان، این محل به یک مرکز درمانی فوق العاده در منطقه مبدل شده است. ۶۰ تختخواب در این بیمارستان مجهز شده و وسائل درمانی نیز طی روز گذشته و امروز به بندر گناوه انتقال یافته است. در شهرهای تابعه استان نیز گروه های امداد حمل مجروح، اطفاء حریق، خنثی سازی بمب، تدارکات و حمل و نقل تشکیل شده که آمادگی های ضروری را در مواقع لزوم دارند. (۲)

خبرگزاری فرانسه در این باره گزارش داد: «مقام های ایرانی از بیم بمباران هوایی امریکا از یک هفته قبل شروع به دادن دستوراتی در زمینه لغو فعالیت های اقتصادی بندرعباس در تنگه هرمز واقع در خلیج فارس کرده اند. در طرح تخلیه که به مسئولان ذی ربط داده شده انتقال وسائل، حفاظت از انبار مال التجاره و ذخایر به بنادر کوچک مجاور پیش بینی شده است. از سوی دیگر یک منبع دیپلماتیک غربی تصریح کرد بمباران تأسیسات بندرعباس یکی از سناریوهایی است که نیروی دریایی امریکا برای تلافی حملات ایرانیان طراحی کرده است.

در این حال به گفته یک منبع ایرانی پاسداران انقلاب، مسئولان مأمور نظارت برای تأمین مواد غذایی کشور در تمام استان ها را معین کرده اند. آنها در روزهای اخیر با مدیریت انبارهای تولیدات غذایی و سیلوهای گندم و برنج برای اطلاع از میزان ذخیره ها تماس گرفته اند ولی فعلاً آنها هیچ قدرتی در مورد توزیع این مواد ندارند. (۳)

۷۲

صبح امروز یک انفجار شدید در سواحل جنوبی کویت در منطقه "رأس الزوار" واقع در مرز میان کویت و عربستان به وقوع پیوست. این انفجار که در ساعت ۸ صبح به وقت محلی رخ داد، موجب قطع جریان برق شد. منابع کشتی رانی انفجار امروز را ناشی از شلیک موشک از سوی ایران اعلام کردند. خبرگزاری آلمان با گزارش این خبر نوشت: «این واقعه هنگامی روی داد که یک کاروان از نفتکش های

ص: ۵۱۷

- ٢-١٨. مأخذ ١٤، ص ٥، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ٢٩/٧/١٣٦٦.
- ٣-١٩. مأخذ ١٤، ص ٢١ و ٢٢، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ٢٩/٧/١٣٦٦؛ و - مأخذ ١٣، ص ٣٢.

کویتي تحت پرچم امريکا در حوالی این محل به سوی جنوب خلیج فارس در حرکت بود.»^(۱)

جمهوری اسلامی ایران دخالت در این انفجار را رد کرد. علی آهني مدیرکل امور سیاسی وزارت خارجه ایران که به آلمان غربی سفر کرده است، در "بن" گفت: «جمهوری اسلامی ایران مسئول انفجار شنیده شده در نزدیکی "مینا السعود" واقع در کویت، نیست.» وی افزود: «ایران تصمیم گرفته است حمله امریکا به دو سکوی نفتی ایران در خلیج فارس را با ضربه زدن به منافع امریکا و نه منافع کشورهای دیگر تلافی کند.» علی آهني همچنین گفت: «ما مایل نیستیم به حاکمیت کشورهای خلیج فارس تجاوز کنیم. پاسخ ایران لزوماً در این منطقه نخواهد بود بلکه امکان دارد در جای دیگر صورت گیرد.»^(۲)

در همین حال اعلام شد کویت برای جلوگیری از خطرهای احتمالی به یک سلسله اقدامات بازدارنده دست زده است. دیپلمات های غربی گفتند کویت برای مقابله با حملات موشکی ایران از شبه جزیره فاو، تعدادی موشک امریکایی هاوک در جزیره فیلکه مستقر کرده است.^(۳) رادیو بی بی سی با اعلام این خبر افزود: «ضرورت استقرار این موشک ها در آن است که کویت می تواند به پشتوانه آن به مشتریان نفت خود اطمینان دهد که پایانه های نفتی اش از امنیت کافی برای بارگیری نفتکش های خارجی برخوردار است.»^(۴)

همچنین گارد ساحلی کویت در دستوری که امروز صادر شد، صید ماهی و تردد هرگونه قایق تفریحی در آب های ساحلی این کشور را تا اطلاع ثانوی ممنوع اعلام کرد.»^(۵)

۸۱

جمهوری اسلامی ایران با ارسال پیام های جداگانه به دبیرکل سازمان ملل متحد، کنفرانس اسلامی و رئیس کنفرانس وزیران خارجه جنبش عدم تعهد، خواستار محکومیت امریکا و خروج نیروهای بیگانه از خلیج فارس شد.^(۶)

علیرضا معیری، معاون سیاسی نخست وزیر، درباره حمله امریکا و پیام بعد از آن به ایران مبنی بر خاتمه مسئله، و اقدامات دولت برای مقابله با تجاوزات جدید گفت: «امریکا بعد از تعرض به کشتی تجاری "ایران - اجر" از طریق کشورهای مختلف برای ما پیغام فرستاد که آن را تمام شده تلقی کنیم، اما بعد از آن باز به سکوهای نفتی ما حمله کرد. ما می دانیم که این ترفندهای امریکا به لحاظ مشکلات داخلی این کشور می باشد.» وی افزود: «تجاوز امریکا به سکوهای نفتی ما در فلات قاره ایران، به لحاظ حقوق بین المللی، تجاوز به قلمرو جمهوری اسلامی تلقی می شود و ما پاسخ لازم را به طور مناسب در وقت مقتضی خواهیم داد.» وی خاطر نشان کرد: «از سوی دولت خدمتگزار پیش بینی های لازم برای یک مقاومت طولانی مردم حتی در بدترین شرایط صورت گرفته و ما با قدرت تمام از اصول انقلابمان در برابر تجاوزکاران دفاع خواهیم کرد. تحرکاتی که از سوی امریکا و هم پیمانانش در خلیج فارس و جامعه بین المللی صورت می گیرد، برای جلوگیری از شکست رژیم عراق می باشد.»^(۷)

ص: ۵۱۸

۱- ۲۰. مأخذ ۱۴، ص ۴۰، منامه - خبرگزاری آلمان، ۲۹/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۱. مأخذ ۱۴، ص ۱۱، بن - خبرگزاری فرانسه، ۳۰/۷/۱۳۶۶.

۳- ۲۲. مأخذ ۱۴، ص ۲۰، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۲۹/۷/۱۳۶۶.

۴- ۲۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه" شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۶، ص ۱۴، رادیو بی بی سی.

۵- ۲۴. سند شماره ۰۴۶۲۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲ - معاونت اطلاعات، به نداجا - معاونت اطلاعات، ۲/۸/۱۳۶۶.

۶-۲۵. روزنامه کیهان، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۳.

۷-۲۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲.

اعلام مواضع کشورهای مختلف جهان در قبال حمله امریکا به سکوهای نفتی ایران و تجزیه و تحلیل ابعاد و پیامدهای آن با گذشت سه روز از زمان حادثه، همچنان ادامه دارد. سخنگوی وزارت خارجه جمهوری خلق چین گفت: «ما از تشنج فزاینده در خلیج فارس بسیار نگران هستیم و در مورد اقدام نظامی ناوگان امریکا که روز دوشنبه علیه یک سکوی نفتی ایران انجام گرفت، ابراز تأسف عمیق می کنیم. ما با درگیری نظامی قدرت های بزرگ در خلیج فارس مخالف هستیم.»^(۱) وی با اشاره به حمله با موشک ساخت چین که از ایران علیه یک نفتکش کویتی شلیک شد، توسعه اقدامات خصمانه جنگی به کشورهای ثالث را نیز محکوم کرد.

از سوی دیگر، رسانه های جهان دلیل محدود بودن حمله امریکا را عمدتاً با توجه به روابط ایران و شوروی و روابط امریکا و شوروی ارزیابی می کنند. از جمله رادیو کلن گفت: «امریکا و شوروی در آستانه انعقاد قراردادی درباره کاهش و حذف موشک های میان بُرد قرار دارند و امریکا مایل نیست بهبود جوّ سیاسی ای را که از این طریق حاصل شده به خطر بیندازد و برای همین واکنش امریکا به حمله موشکی ایران به یک نفتکش کویتی که با پرچم امریکا حرکت می کرد، از حدود معینی تجاوز نکرد و در ابعاد نسبتاً محدود صورت گرفت. دولت شوروی هم این اقدام را فقط لفظاً محکوم کرد که بیش تر حالت انجام وظیفه دیپلماتیک و سیاسی داشته است. یعنی شکی نیست که شوروی هم از اوضاع جاری در خلیج فارس زیاد احساس آسودگی و رضایت نمی کند و هم از انقلاب اسلامی بیم دارد.»^(۲)

۱۰۲

در پی حمله امریکا به سکوهای رشادت و احتمال دست زدن ایران به اقدامات متقابل و درگیر شدن امریکا در جنگی گسترده تر، مجلس سنای امریکا پیشنهاد جدیدی برای سازش بین رئیس جمهور و کنگره امریکا ارائه کرد. رادیو امریکا صبح امروز گزارش داد: «سنای امریکا با هدف سپردن نقشی مهم تر به کنگره این کشور در تعیین سیاست امریکا در منطقه پر آشوب خلیج فارس، اقدام های تازه ای را آغاز کرده است. بر اساس قانون محدودیت اختیارات جنگی رئیس جمهوری امریکا که تاکنون به ندرت اجرا شده است، رئیس جمهوری باید حداکثر طی ۴۸ ساعت هر گونه درگیری نیروهای نظامی این کشور را در عملیات خصمانه به کنگره گزارش دهد. بر اساس این پیشنهاد پرزیدنت ریگان باید حداکثر ظرف ۳۰ روز پس از آنکه پیشنهاد جنبه قانونی یابد گزارشی دقیق و مفصل به کنگره ارائه دهد. همچنین کنگره موظف خواهد بود ۳۰ روز پس از دریافت چنین گزارشی یا ۹۰ روز پس از تصویب و قطعیت یافتن پیشنهاد، در مورد سیاست دولت امریکا در منطقه خلیج فارس تصمیم گیری کند. پیشنهادی که دیروز در سنای امریکا به تصویب رسید در صورتی جنبه قانونی و قطعیت می یابد که در مجلس نمایندگان تصویب شود و رئیس جمهوری امریکا آن را امضا کند.»^(۳)

ص: ۵۱۹

۱- ۲۷. مأخذ ۱۴، ص ۲۲، پکن - خبرگزاری فرانسه، ۲۹/۷/۱۳۶۶؛ و - مأخذ ۲۳، ص ۲۷، رادیو امریکا، ۲۹/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۸. مأخذ ۱۴، ص ۴۵، رادیو کلن، ۲۹/۷/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه فرانکفورتر الگماینه.

۳- ۲۹. مأخذ ۲۳، ص ۳۰ و ۳۱.

کاسپار واینبرگر، وزیر دفاع امریکا، در جلسه کمیته روابط خارجی سنای امریکا، استراتژی امریکا در منطقه را تشریح کرد و برای حضور نظامی در خلیج فارس هدف های زیر را برشمرد:

۱- حفظ آزادی کشتی رانی برای کشتی های حامل پرچم امریکا.

۲- حفاظت از دست یابی جهان آزاد به منابع نفتی منطقه.

۳- حفظ امنیت و ثبات رژیم های میانه رو عربی.

۴- مقابله با توسعه و گسترش رادیکالیسم ایران.

۵- تضعیف نفوذ شوروی در منطقه.

وی افزود: «امریکا برای خاتمه بخشیدن به جنگ ایران و عراق در دو محور سیاسی و اقتصادی فعالیت می کند. در سازمان ملل که به رهبری امریکا قطعنامه ۵۹۸ به اتفاق آرای اعضای شورای امنیت به تصویب رسید، امیدواریم قطعنامه دیگری که حامل تحریم اقتصادی ایران باشد به تصویب برسد. با این قطعنامه توان رزمی ایران در ادامه جنگ می خشکد. اگر این حقیقت به ایران فهمانده شود که نمی تواند در جنگ با عراق برنده شود، آنگاه صلح و ثبات به منطقه باز خواهد گشت.» وی گفت: «یکی از اهداف ما جلوگیری از توسعه رادیکالیسم ایران است. ما سعی داریم توان رزمی ایران را کاهش دهیم و در چند ماه آینده در تحریم اقتصادی علیه ایران موفق خواهیم شد.» واینبرگر درباره امکان پیروزی ایران بر عراق گفت: «سقوط عراق یک فاجعه خواهد بود و عراقی ها سعی دارند جنگ را به طریق مسالمت آمیز خاتمه بخشند.» (۱)

۱۲۲

جمهوری اسلامی ایران طرح شش ماده ای دبیر کل سازمان ملل متحد [رک به: ۲۳/۷/۶۶ و ۲۸/۷/۶۶] را مثبت ارزیابی می کند. دکتر لاریجانی معاون بین المللی وزارت خارجه درباره طرح دبیر کل گفت: «طرح شش ماده ای دبیر کل ایده ای است مبتنی بر شش محور که مشخص کردن متجاوز، حدود تجاوز، تخلف از قوانین و مقررات بین المللی، خودداری از حمله به کشتی ها در خلیج فارس و عدم گسترش جنگ در آن گنجانده شده است. این ایده دبیر کل از قطعنامه ۵۹۸ به مراتب بهتر و کارا تر است، ولی رژیم عراق و امریکا با آن مخالفت می کنند. امریکا نمی خواهد دبیر کل در این راه توفیقی داشته باشد و عراق ایده اجرایی دبیر کل برای اجرای قطعنامه ۵۹۸ را قبول ندارد.» وی افزود: «شورای امنیت به طور رسمی قبول کرده که معرفی آغازگر جنگ باید جزو قدم های اولیه پایان جنگ باشد و این از موفقیت های دیپلماتیک ایران است.» (۲)

آقای هاشمی رفسنجانی در دیدار با رئیس مجلس هند (بال رام جاکار) مواضع جمهوری اسلامی ایران در قبال اقدامات شورای امنیت سازمان ملل متحد را تشریح کرد: «ما برای حل سیاسی مسئله جنگ راه حل مشخصی را اعلام کردیم و گفتیم در این قطعنامه شورای امنیت بند مربوط به معرفی متجاوز را جلو بیندازد و این چیزی است که از وظایف اصلی شورای

۱- ۳۰. روزنامه اطلاعات، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۱۶.

۲- ۳۱. روزنامه رسالت، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۳.

امنیت است. اگر در همان روزهای اول جنگ وقتی که عراقی ها هشتاد کیلومتر در خاک ما بودند اعلام می کردند که عراق تجاوز کرده است، جنگ به اینجا نمی کشید. ما الان هم می گوئیم شما که همه تان متجاوز را می شناسید، رسماً اعلام کنید و این کلید حل جنگ است ولی آنها این قدر یک طرفه حرکت می کنند که این را هم نمی خواهند بپذیرند.»^(۱)

۱۳۱

وزیر امور خارجه ایتالیا پیشنهاد کرد که دادگاه بین المللی لاهه مأمور رسیدگی به این مسئله گردد که کدام یک از دو طرف آغازگر جنگ ایران و عراق بوده است. به گزارش یونایتد پرس "جولیو آندرتوتی" این پیشنهاد را در گزارشی به کمیته امور خارجه سنای ایتالیا که در حال بررسی آخرین تحولات بحران خلیج فارس است، ارائه کرد. وی گفت: «تصمیم روز ۱۵ اکتبر (۲۳/۷/۱۳۶۶) شورای امنیت سازمان ملل مبنی بر دادن اختیارات تام به دبیرکل سازمان ملل برای تمرکز تلاش هایش در جهت برقراری آتش بس در جنگ ایران و عراق، مهم ترین تحول سیاسی در طی هفته های اخیر بوده است.»^(۲)

آندرتوتی درباره مذاکرات وزیران خارجه کشورهای اروپایی در خصوص جنگ ایران و عراق گفت: «حل تشنج خلیج فارس از طریق اقدامات سازمان ملل در نشست اخیر لوکزامبورگ مورد توافق وزیران خارجه کشورهای اروپایی قرار گرفته است. در تصمیمات جدید یک تاریخ نامعلوم پیش بینی شده است که در آن تاریخ دو کشور موظف خواهند بود نیروهای خود را به مرزهای بین المللی فراهانند و اسیران جنگی را مبادله کنند. در همین حال یک گروه بی طرف ناظر بر عملیات خواهد بود و دبیرکل مذاکره با طرفین را آغاز خواهد کرد. به احتمال قوی کار تعیین مسئول جنگ برعهده دادگاه لاهه خواهد بود، اما تاریخ آغاز کار آن هنوز مشخص نیست. طرفین درگیری موظف هستند تا ۲۹ اکتبر (۷ آبان) نظر خود را درباره طرح زمان بندی فوق اعلام دارند. در صورت ارائه پاسخ منفی به این طرح موضع دولت هایی که خواهان اعمال تحریم نظامی هستند، متأسفانه تقویت خواهد شد.»^(۳)

۱۴۲

رادیو کومه له اعلام کرد که پنج تن از هواداران این حزب که قبلاً به نیروهای ایران پیوسته بودند و با آنها همکاری می کردند، به حکم دفتر سیاسی حزب اعدام شدند.^(۴)

۱۵۳

امروز نیز نیروهای دولتی افغانستان هفت گلوله خمپاره به داخل خاک ایران پرتاب کردند. این گلوله ها به نزدیکی پاسگاه و روستای متروکه "پیش رباط" اصابت نمود که با مقابله به مثل نیروهای ایرانی پایان یافت.^(۵)

به گزارش سپاه دهم نبی اکرم(ص)، مسئول مالی و پشتیبانی جبهه موسوم به "مجاهدین بلوچستان" در ماه گذشته در عراق حضور داشته است. وی که "محمد امین میرلاشاری" نام

ص: ۵۲۱

۱- ۳۲. مأخذ ۲۵، ص ۲.

۲- ۳۳. مأخذ ۲۳، ص ۸، خبرگزاری یونایتد پرس.

۳- ۳۴. مأخذ ۱۴، ص ۱۴ و ۱۵، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۷/۱۳۶۶.

۴-۳۵. سند شماره ۰۹۷۷۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهداء(ع)، ۳۰/۷/۱۳۶۶.

۵-۳۶. سند شماره ۰۴۶۲۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه عملیات ثارالله - معاونت اطلاعات، به ستاد نیروی

زمینی سپاه - معاونت اطلاعات، ۳/۸/۱۳۶۶.

دارد، هفته ای دو ساعت برای بلوچ های ایران پیام رادیویی دارد که از عراق پخش می شود. سپاه دهم نبی اکرم(ص) همچنین اعلام کرد فردی به نام سرهنگ افشار که در کراچی پاکستان به سر می برد، به نمایندگی از بختیار با افراد ناراضی گروهک فوق رابطه برقرار می کند. (۱)

ص: ۵۲۲

۱- ۳۷. سند شماره ۰۹۷۷۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه دهم نبی اکرم(ص) - اطلاعات، به ستاد مرکزی سپاه - اطلاعات، ۲۹/۷/۱۳۶۶.

امروز جلسه ای با حضور فرماندهان نیروی زمینی سپاه، قرارگاه نجف، قرارگاه قدس و قرارگاه رمضان برای تعیین زمان عملیات در غرب منطقه ماووت برگزار شد. اطلاعاتی که در جلسه ارائه شد همه از هشپاری دشمن در این منطقه حکایت داشت؛ دلیل آن نیز اقدامات دشمن بود، از جمله: تقویت برخی محورها، افزایش نیرو، افزودن موانع، دیده بان‌ها و کنترل بی وقعه مسیرهای تردد نیروهای خودی. در این جلسه گفته شد که هر چند تعویق عملیات موجب استراحت و آمادگی نیروها شده است ولی نه تنها از هشپاری دشمن کاسته نشده، بلکه مسیرهای برگشت نیروها و همچنین وسایلی که از رزمندگان در غرب رودخانه قلاچولان به جا مانده، دشمن را هشپارتر کرده است. البته در این چند روز اقدامات مهندسی و فعالیت یگان‌ها برای یافتن محل مناسب، ایجاد پایه برای پل‌ها و مقدمات زدن پل روی رودخانه ادامه داشته است.

با توجه به وضعیت هشپاری دشمن، عدم امکان موفقیت عملیات در چنین موقعیتی و تأکید بر اینکه عملیات فقط به شرط موفقیت باید اجرا شود، فرمانده نیروی زمینی سپاه با هدف کاستن از هشپاری دشمن، درباره تأخیر یک هفته ای عملیات نظرخواهی می‌کند. فرمانده قرارگاه قدس با توجه به اینکه یک هفته تأخیر روشن شدن ماه در اوایل شب و دیده شدن نیروهایی را که به سمت خط دشمن پیاده روی می‌کنند سبب می‌شود، تأخیر ۲۰ روزه را پیشنهاد کرد. علی شمشانی اشکال تأخیر ۲۰ روزه را احتمال آمدن برف و همچنین تمام شدن مدت مأموریت تعدادی از گردان‌ها اعلام کرد. فرمانده قرارگاه رمضان هم که با هرگونه تأخیری مخالف است، دلایل خود را چنین برشمرد: ۱- امکان نگه داری نیروها را در داخل عراق نداریم. ۲- طالبانی‌ها به نیروهای خودشان نیاز دارند، چون عراق به آنها فشار می‌آورد. ۳- انتقال نیروها از داخل عراق به اینجا و مجدداً برگشت آنها، کار خیلی دشواری است. ۴- عراق اگر متوجه [طرح عملیات] بشود بستن راه ما کار ساده ای است؛ با تقویت نیروهایش در تپه منافقین راه مان را می‌بندند. (۱)

به هر صورت، در این جلسه تکلیف چگونگی اجرای عملیات و زمان آن مشخص نشد و تصمیم‌گیری در این زمینه به جلسه فردا موکول شد. از سوی دیگر، نیروهای لشکر ۹ بدر و تیپ

ص: ۵۲۳

۱-۱. سند شماره ۱۵۱۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، ۲۸/۷ تا ۱/۸/۱۳۶۶، ص ۲۷ تا ۳۹.

ویژه پاسداران که در داخل عراق به سر می‌برند، امروز به استراحت پرداختند و آماده می‌شوند تا فردا به سوی روستای چالاه و از آنجا برای پیشروی به سمت اهداف حرکت کنند. امروز نیروهای شناسایی این دو یگان به همراه راهنمایی از اتحادیه میهنی کردستان با تراکتور به سمت روستای چالاه حرکت کردند تا شب را آنجا به سر برند و بامداد فردا برای شناسایی اهداف بروند. همچنین امروز فرمانده قرارگاه رعد و مسئولان اتحادیه میهنی درباره طرح مانور و اهداف عملیات مذاکره کردند. پیام‌هایی نیز بین قرارگاه رعد و فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان درباره طرح مانور و اهداف عملیات رد و بدل شد. در آخرین پیامی که امروز از فرمانده سپاه پانزدهم برای فرمانده قرارگاه رعد ارسال گردید، هدف لشکر ۹ بدر، ارتفاعات گوجار؛ هدف تیپ ویژه پاسداران، باساوا و هدف اتحادیه میهنی بخشی از گوجار، گلاله و زرون اعلام شد. (۱)

۲۱

در جبهه میانی، امروز رزمندگان در سه محور با گروه‌هایی از سازمان مجاهدین خلق (منافقین) درگیر شدند. بنا به نوشته راوی مرکز مطالعات در قرارگاه نیروی زمینی سپاه، نیروهای گردان قائم از تیپ ۸۸ انصار الرضا، شب گذشته در محور چنگوله به گروهی از منافقین کمین زدند. همچنین در شامگاه امروز نیروهای گشتی رزمی گردان مذکور به گروهی دیگر از منافقین حمله کردند. در این دو حمله حدود ۱۵ جنازه از منافقین به جا مانده است. (۲) عده‌ای از آنها نیز زخمی شده‌اند و مقداری از تجهیزات آنها به غنیمت گرفته شده است. پس از این حملات رزمندگان سالم به پایگاه خود بازگشتند. (۳)

همچنین حفاظت اطلاعات قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در جنوب گزارش داد که در ساعت ۱۷ امروز گروهی از منافقین به پایگاه قرارگاه حنین از سپاه یکم ثارالله در تنگه "قافله جا" از منطقه دهلران حمله کردند. در این حمله به نیروهای خودی خسارتی وارد نشد و احتمالاً تعدادی از منافقین زخمی شده‌اند. (۴)

فرماندهی سپاه ایلام نیز اعلام کرد که امروز در محور فصیل در منطقه دهلران، نیروهای خودی گروهی از منافقین را شناسایی و در یک درگیری تارومار کردند. در این درگیری سه تن از رزمندگان مجروح شدند. (۵)

۳۲

به گزارش اطلاعات سپاه پانزدهم رمضان، با اجرای آتش توپخانه روی مواضع ارتش عراق و گروه‌های ضدانقلاب در شهرک زارین و دیسکره، چند ساختمان مقرر نیروهای ضدانقلاب علی‌میریوانی منهدم شد؛ محل تجمع نیروهای دشمن و ضدانقلاب در مرکز اسکان زارین تخریب شد؛ تانک‌ها و آتشبارهای ۱۲۰ میلی‌متری ارتش عراق که روی منطقه قره داغ آتش می‌ریختند، فرار کردند و تعدادی از نیروهای دشمن کشته یا زخمی شدند و یک تانک آنها منهدم شد. در این گزارش اضافه شده است که نیروهای عراق پس از انهدام کلیه ساختمان‌های قره داغ، از

ص: ۵۲۴

۱-۲. سند شماره ۱۵۳۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان در عملیات نصر ۸ (مسعود سردی)، ۲۳/۷ تا ۲/۸/۱۳۶۶ ص ۸۸ تا ۹۷.

۲-۳. مأخذ ۱، ص ۴۶.

۳-۴. سند شماره ۰۴۶۲۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه هشتم ثامن الائمه (ع)، به نیروی زمینی سپاه (فرماندهی)،

۱/۸/۱۳۶۶

۴-۵. سند شماره ۱۲۹۰۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از حفاظت اطلاعات قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در جنوب،

۳/۸/۱۳۶۶

۵-۶. سند شماره ۰۴۶۳۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی منطقه سوم قدس، به دفتر فرماندهی سپاه کشوری،

۴/۸/۱۳۶۶

منطقه و شهر قره داغ عقب نشینی کردند.^(۱) گفتنی است که ارتش عراق روز گذشته با حمله به قره داغ که در کنترل نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق بود، آنجا را اشغال کرده بود.

سپاه پانزدهم در گزارش دیگری آورده است: «بر اثر اجرای آتش نیروهای اسلام در تاریخ ۳۰/۷/۱۳۶۶ روی عوامل استکبار جهانی در "بیاره" و "هانی گرمه" تلفات و خسارات زیادی به دشمن وارد شد که منجر به متفرق شدن ۲۰ تن از افراد حزب دمکرات در هانی گرمه و کشته یا زخمی شدن عده زیادی از دشمن گردید طوری که آمبولانس ها و ماشین های آنها چند ساعت در منطقه تردد می کردند. ضمناً انهدام تعدادی از سنگرها و ساختمان های حزب دمکرات و گروه رزگاری در منطقه برای اولین بار می باشد و این تخستین باری است که حزب کومه له با حدود ۱۵۰ نیرو به منطقه اعزام شده است.»^(۲)

از سوی دیگر، ارتش عراق امروز شهر میوان را به طور متناوب هدف گلوله های توپ قرارداد و خساراتی وارد کرد.^(۳)

۴۱

سپاه یازدهم امام حسن عسکری(ع) کردستان گزارش داد که گروهی از افراد حزب کومه له در ساعت ۱۹ به پایگاه عملیاتی "گاو کج" از توابع "خورخور" سقز حمله کردند که با مقاومت نیروهای مستقر در پایگاه مواجه شدند و پس از یک ساعت و نیم درگیری از منطقه متواری شدند. در این درگیری یکی از افراد خودی مجروح شد و از تلفات ضدانقلاب اطلاعی در دست نیست.^(۴)

گزارشی دیگر حاکی است که در طول پنج روز گذشته پنج تن از افراد حزب کومه له و حزب دمکرات خود را به سپاه بانه معرفی کرده و تسلیم شده اند.^(۵) از سوی دیگر، پنج تن از اهالی روستای ناچیت که قصد پیوستن به کومه له را داشتند، دستگیر شدند. در پی این دستگیری، مسئول هسته کومه له در این روستا اقدام به فرار کرد که بر اثر تیراندازی نیروهای خودی کشته شد.^(۶)

۵۲

با وجود اقدامات سرکوبگرانه شدید رژیم بعثی در مناطق کردنشین عراق، مبارزه کردهای شمال این کشور همچنان رو به گسترش است و اجرای عملیات علیه نیروهای نظامی عراق به امری روزانه و عادی تبدیل شده است. امروز در جاده دیانا به مرگه سور در استان اربیل، افراد حزب الله کردستان عراق سر راه افراد دشمن کمین گذاشتند که با این اقدام پنج نیروی دشمن را اسیر کردند و یازده تن از آنها را کشتند. در این درگیری یک خودرو عراقی منهدم شد و مقداری سلاح و مهمات به غنیمت نیروهای مبارز گرد درآمد.^(۷) در کمین دیگری که پیشمرگان کرد در جاده کویه - کرکوک اجرا کردند یک خودرو حامل جاش های عراقی هدف قرار گرفت که سه تن از آنها کشته شدند. در ضمن فرمانده نیروهای جاش اسیر شد و یک خودرو به غنیمت درآمد.^(۸)

ص: ۵۲۵

۱-۷. سند شماره ۰۴۶۳۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه - معاونت اطلاعات، ۴/۸/۱۳۶۶.

۲-۸. سند شماره ۰۴۶۳۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، ۴/۸/۱۳۶۶.

۳-۹. سند شماره ۰۴۶۲۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه یازدهم امام حسن عسکری(ع)، ۳/۸/۱۳۶۶.

۴-۱۰. سند شماره ۰۴۶۳۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی، شماره ۵۴، ستاد سپاه یازدهم امام حسن عسکری(ع) کردستان، ۴/۸/۱۳۶۶.

- ۵-۱۱. سند شماره ۰۴۶۳۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر نمایندگی حضرت امام در سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع)، ۵/۸/۱۳۶۶.
- ۶-۱۲. سند شماره ۰۴۶۲۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهداء، ۳/۸/۱۳۶۶.
- ۷-۱۳. سند شماره ۱۴۴۶۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات های انجام شده توسط یگان های مختلف عراقی، ۱۱/۸/۱۳۶۶، ص ۲.
- ۸-۱۴. سند شماره ۰۴۶۲۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان، ۱۸/۸/۱۳۶۶.

رژیم عراق در مناطق عرب نشین هم با مشکلات و مبارزات مردم مسلمان این کشور روبه رو است. سازمان عمل اسلامی در یک عملیات تهاجمی به کارخانه اسلحه سازی الفارس در جاده بغداد، خساراتی به آن وارد کرد. در ۱۵ روز گذشته این پنجمین اقدام سازمان عمل اسلامی بود. (۱) همچنین هفته نامه العمل الاسلامی نوشته است "عبدالحسین مراهی فرعون" مسئول سازمان دهی حزب بعث عراق در منطقه فرات الاوسط، هدف حمله مجاهدین عراقی قرار گرفت و کشته شد. (۲)

روزنامه لوموند چاپ فرانسه در گزارشی به بررسی عملکرد رژیم عراق در شمال این کشور و مبارزات رو به گسترش مردم این منطقه پرداخته و نوشته است: «رژیم بغداد از ماه مه (اردیبهشت) سال جاری برای مقابله با عملیات های کماندویی پیشمرگان کرد، امکانات مهمی را به کار گرفته و برای محروم ساختن پیشمرگان از حمایت اهالی کرد، به پاک سازی کردستان عراق اقدام نموده است. به این ترتیب صدها روستا و دهکده در مسیر جاده و محورهای اصلی با خاک یکسان شده است. نظامیان عراق با بی رحمی پس از تخلیه روستاییان به زور سرنیزه و انتقال آنها به مناطق تحت کنترل نیروهای دولتی، منازل آنها را با دینامیت و یا بولدوزر تخریب نموده اند. ... رژیم بغداد در بعضی از روستاها که دسترسی به آن مشکل بوده، برای مجبور کردن اهالی به ترک محل، از بمب های فسفوری استفاده کرده اما به رغم این اقدامات و سرکوب ها و همچنین استفاده بیش از پیش از نیروی هوایی عراق و از سلاح های شیمیایی، این رژیم موفق به درهم شکستن نهضت کرد عراق نشده و پیشمرگان کرد تحت حمایت ایرانیان، عملیات چریکی خود را چند برابر افزایش داده اند. ... وضعیت امنیت در سایر مناطق عراق به ویژه در بغداد نیز وخیم تر شده ولی هنوز معلوم نیست این امر اتفاقی است و یا با سرکوب در کردستان ارتباط دارد.»

لوموند افزوده است که سرکوب شدید و عدم تأثیر آن روی گروه های مبارز کرد، اختلافاتی را بین سران رژیم بغداد پدید آورده است. از جمله عزت ابراهیم معاون صدام با ابراز مخالفت شدید با این گونه رفتار، تاکتیک های جدید و انسانی تر را پیشنهاد نموده است. عزل و نصب پیاپی و نیز انفجارهای متعدد در بغداد که به عناصر اسلامی نسبت داده شده، به نظر می رسد همه انتقام جویی مبارزان کرد باشد. (۳)

۶۱

پایانه برون ساحلی بندر الاحمدی کویت صبح امروز هدف یک موشک کرم ابریشم قرار گرفت و بر اثر نشت نفت دچار آتش سوزی شد. سازمان آتش نشانی کویت پس از دو ساعت موفق شد آتش آن را مهار کند. به هنگام اصابت موشک ۲۰ تن روی این پایانه بودند که ۳ تن از آنها مجروح شدند و خسارات زیادی به تأسیسات این پایانه نفتی وارد شد. این پایانه به صورت یک جزیره مصنوعی در ۱۵ کیلومتری شرق بندر الاحمدی قرار دارد و در سال ۱۹۶۹ ساخته شده است و تأسیسات آن روی ۹۳ پایه ۲۷ متری استوار شده و در هر یک از اسکله های آن یک نفتکش پانصد هزار تنی می تواند بارگیری کند. (۴)

ص: ۵۲۶

۱- ۱۵. مأخذ ۱۳، ۳۰/۸/۱۳۶۶، ص ۷.

۲- ۱۶. روزنامه رسالت، ۲۰/۸/۱۳۶۶، ص ۲، به نقل از هفته نامه العمل الاسلامی.

۳- ۱۷. روزنامه اطلاعات، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۱۴، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از روزنامه لوموند چاپ پاریس.

۴- ۱۸. روزنامه کیهان، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۲، خبرگزاری یونایتد پرس؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره

۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲، کویت - خبرگزاری فرانسه، ۳۰/۷/۱۳۶۶.

تريستال سي لاند كويت كه هدا داره و مقصود يهلو كر

شمال خليج فارس - سواحل كويت

وزارت دفاع کویت اعلام کرد: ایران امروز یک فروند موشک سیلک ورم ساخت چین به ترمینال بارگیری ساحلی نفت کویت پرتاب کرد که بر اثر آن انفجار شدیدی ایجاد شد و تلفات و خساراتی بر آن وارد آمد. شیخ سالم الصباح وزیر دفاع کویت گفت: نیروهای کویتی مستقر در جزیره فیلکه یک فروند موشک سیلک ورم را به هنگام پرتاب از شبه جزیره فاو مشاهده کرده اند. وی بدون ارائه توضیحی افزود که کویت در حال اتخاذ تدابیری برای مقابله با این نوع موشک ها است. (۱)

دولت کویت ضمن اعلام خبر اصابت یک موشک به پایانه نفتی بندر الاحمدی کویت به دبیرکل سازمان ملل متحد، (۲) کاردار ایران در کویت را به وزارت خارجه احضار کرده و یادداشت شدیدالحنی را تسلیم وی کرد. خبرگزاری کویت در این باره گزارش داد: «دولت کویت به ایران هشدار داد که چنانچه به تجاوزات خود علیه کویت ادامه بدهد این کشور در تمامی روابط و مناسبات خود با ایران تجدید نظر خواهد کرد و ایران را مسئول نتایج آتی این تجاوزات می داند.» (۳)

۷۱

اصابت یک موشک کرم ابریشم به پایانه نفتی بندر الاحمدی موجب افزایش ۵۰ درصدی بهای بیمه کشتی ها در خلیج فارس و قیمت نفت و طلا در بازار جهانی گردید. (۴) از آغاز اعلام خبر انهدام ترمینال نفتی الاحمدی قیمت طلا تا ظهر امروز در بازار بورس لندن به طور غیر مترقبه ای افزایش یافت و هر اونس طلا در لندن ۸/۴۶۹ دلار معامله شد. این رقم ۳/۳ دلار افزایش نسبت به قیمت روز قبل نشان می دهد.

قیمت نفت نیز به روند افزایشی خود ادامه داد و قیمت هر بشکه نفت برنت دریای شمال تا ظهر امروز به ۲/۱۹ دلار رسید. از سوی دیگر ارزش سهام در بورس نیویورک و فرانکفورت که پس از ضربه بی سابقه روز دوشنبه (۲۷/۷/۱۳۶۶) طی دو روز گذشته رو به بهبودی بود، از اولین ساعات صبح پنجشنبه با انتشار اخبار مربوط به بحران خلیج فارس، بار دیگر رو به سقوط نهاد. (۵) این حمله بر میزان تولید نفت کویت نیز مؤثر است. آژانس بین المللی در این خصوص نوشت: «تولید نفت خام کویت که یک ترمینال بارگیری آن امروز هدف یک موشک ایران قرار گرفت تا پایان سال ۱۹۸۷ به ۹۹۶ هزار بشکه در روز محدود شد. این میزان تولید در چارچوب سقف کلی تولید اوپک - که ۶/۱۶ میلیون بشکه در روز است - قرار دارد. کویت در ماه اوت سال جاری به میزان قابل توجهی از حد سهمیه تولید خود تجاوز کرده و ۴/۱ میلیون بشکه در روز نفت تولید نموده است. لکن در ماه سپتامبر این تولید کاهش یافته و به ۱/۱ میلیون بشکه در روز رسیده است.» (۶)

۸۲

مقام های امریکایی در واکنش به حمله موشکی به بندر الاحمدی کویت اعلام کردند که امریکا قصد تلافی علیه ایران را ندارد، یک مقام پنتاگون در مصاحبه با خبرنگاران گفت: «با وجودی که دولت ریگان از حمله اخیر نگران است ولی قصد هیچ گونه اقدام تلافی جویانه را ندارد. سیاست ما کاملاً روشن است، برای حفاظت از کشتی های با پرچم امریکا آنجا هستیم.» (۷) او کلی سخنگوی

ص: ۵۲۸

۱ - ۱۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۶، ص ۱۱ و ۱۲، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۳۰/۷/۱۳۶۶.

۲ - ۲۰. سند شماره S/۱۹۲۲۷ شورای امنیت سازمان ملل، ۲۲ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۳-۲۱. مأخذ ۱۹، ص ۱۳، کویت - خبرگزاری خلیج، ۳۰/۷/۱۳۶۶.

۴-۲۲. روزنامه رسالت، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۱۱.

۵-۲۳. روزنامه کیهان، ۲/۸/۱۳۶۶، ص آخر.

۶-۲۴. همان، ص ۲.

۷-۲۵. مأخذ ۱۹، ص ۱۷، خبرگزاری رویتر.

وزارت خارجه امریکا این حمله را "تجاوز عریان" خوانده و در پاسخ به اینکه آیا امریکا به حمله موشکی ایران علیه کویت واکنش نشان خواهد داد، گفت: «حمله به طور واضح علیه کویت صورت گرفته است. دولت کویت مختار است در رابطه با این عمل پاسخ دهد.» وی افزود ما با کویت در تماس و مشاوره هستیم. ... تجاوز علنی و اخیر ایران به یک کشور غیرمختاصم این فکر را تلقین می کند که ایران قصد دارد نسبت به همسایگان خود سیاست ارباب را به کار ببرد. ما این تجاوز را محکوم کرده و تصور می کنیم جامعه بین المللی باید هرچه سریع تر در این مورد اقدام کند.»^(۱) در همین حال او کلی اعلام کرد: «واشنگتن در حال بررسی فروش تعداد محدودی موشک استینگر به بحرین است.» وی گفت: «این موشک ها با دریافت تضمین از بحرین در مورد نحوه استفاده از آنها و مشورت با کنگره فروخته خواهند شد.»^(۲)

رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا با شرکت در کنفرانسی مطبوعاتی به سئوالات خبرنگاران درباره حمله موشکی علیه کویت و سیاست های دولت امریکا در خلیج فارس پاسخ داد. یکی از خبرنگاران از ریگان پرسید: «سیاست خاورمیانه ای شما در سردرگمی، بلاتکلیفی و ترس بسیاری را برانگیخته است به نحوی که ممکن است به انتقام جویی دوجانبه و به تروریسم بیش تر منجر شود. آیا شما در سیاست خود دچار اشتباه محاسبه شده اید و آیا در سیاست شما حد و مرزی موجود است؟»

رئیس جمهور امریکا پاسخ داد: «من فکر نمی کنم در هیچ چیز دچار اشتباه محاسبه شده باشیم. ما در آنجا برای آغاز جنگ حضور نداریم بلکه ما در آنجا برای حفاظت از کشتی رانی کشورهای بی طرف در آب های بین المللی و با توجه به قانون بین المللی حضور داریم و قانون بین المللی عبور و مرور را برای همه ملل جهان مجاز می داند. اما از طرف دیگر غیرمعقول بودن ایرانیان است که آنان را وادار به حمله کرده است که تازه ترین نمونه آن حمله به کویت و به سکوی بارگیری نفت آب های ساحلی آن کشور است. آنچه که ما گفته ایم این است که در صورتی که مورد حمله واقع شویم، ما نیز از خود دفاع خواهیم کرد. آنچه که مسلم است ما این وظیفه را ادامه خواهیم داد. اکنون ملل دیگری نیز در باز ننگه داشتن آب های بین المللی به ما پیوسته اند. آنچه که مسلم است جنگی در بین نیست و کسی نیز نباید دچار وحشت شود.»

خبرنگار دیگری پرسید: آقای رئیس جمهوری اوایل این هفته امریکا به یک سکوی نفتی ایران حمله کرد ولی به رغم این اقدام تا امروز ایران یک موشک کرم ابریشم به طرف کویت شلیک کرد. آیا شما فکر می کنید که می توانید آیت الله را از این گونه اعمال بازدارید؟ ریگان در پاسخ گفت: «آیت الله درگیر جنگ است و اگر بخواهد به اقدامات تحریک آمیز علیه ما یا هر کس دیگر ادامه دهد در این صورت با ریسک بزرگی روبه رو خواهد شد، زیرا ما عکس العمل نشان خواهیم داد. مسلماً آنجا بی کار نمی نشینیم و با توجه به آنچه که وی گفته و انجام داده اگر ما دست به تلافی نمی زدیم، وی دوباره همان کاری را که اول کرده بود، مجدداً انجام می داد. ما سعی داریم به وی خاطر نشان کنیم اگر بنا باشد این کارها را ادامه دهد کمی برایش گران تمام خواهد شد.»^(۳)

ص: ۵۲۹

۱- ۲۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۸؛ و - مأخذ ۱۹، ص ۲۱، واشنگتن - خبرگزاری یونایتد پرس، ۳۰/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۷، واشنگتن - خبرگزاری رویتر، ۱/۸/۱۳۶۶.

۳- ۲۸. همان، ص ۱۶ تا ۱۸، رادیو امریکا، ۱/۸/۱۳۶۶.

وزارت خارجه شوروی کمی پس از شلیک موشک به پایانه نفتی کویت با صدور اطلاعیه ای ضمن تأکید بر استقلال و حاکمیت کویت، خاطرنشان کرد که اتحاد شوروی با نگرانی بسیاری تحولات پرمخاطره در خلیج فارس را دنبال می کند. در اطلاعیه مزبور پس از محکوم کردن حمله به پایانه بندر کویتی الاحمدی که قربانیانی به همراه داشته، آمده است: «شوروی بارها نظر منفی خویش را درباره این گونه اقدام ها از جانب هرکس که باشد ابراز داشته است. این اقدام ها نه تنها از نظر حقوق بین الملل و بشریت، بلکه از نقطه نظر اخلاقی نیز غیرقابل قبول است. تلاش برای کشاندن کشورهای ثالث خلیج فارس به درون جنگ از سوی هرکسی که باشد غیرقابل پذیرش است.» اطلاعیه رسمی وزارت امور خارجه شوروی افزود: «تلاش برای کشاندن کویت به درون جوشش جنگ ایران و عراق به نتیجه ای جز تشدید اوضاع در منطقه نخواهد رسید و این تلاش به موانعی که در راه جست و جوی طرق پایان بخشیدن به جنگ و ثبات بخشیدن به اوضاع در منطقه ایجاد شده، افزوده خواهد شد.» (۱)

در پی حمله موشکی به پایانه نفتی کویت، حسنی مبارک رئیس جمهور مصر گفت: تشدید جنگ به حدی رسیده که نمی توان به آن بی اعتنا ماند، زیرا تأثیر جدی بر امنیت ملی اعراب و آینده کشورهای عرب دارد.

حسنی مبارک رئیس جمهور مصر نیز در واکنش به این حمله موشکی، ضمن اعلام آمادگی برای کمک به کویت گفت: «تشدید اخیر جنگ بین ایران فارسی و عراق عرب که اکنون در هشتمین سال خود است، به حدی رسیده است که نمی توان درباره آن ساکت یا بی اعتنا ماند؛ زیرا تأثیر جدی بر امنیت ملی اعراب و موجودیت و آینده کشورهای عرب دارد.» (۲) وزیر دفاع سعودی نیز به کویت اطمینان داد که ارتش سعودی از ارتش کویت حمایت خواهد کرد. (۳) شیخ محمد بن مبارک آل خلیفه وزیر خارجه بحرین با احضار کاردار ایران به وی گفت: «حمله موشکی امروز به پایانه نفتی کویت تشدید جدی وخامت اوضاع بوده و تشنج در منطقه را افزایش داده است.» (۴)

۱۰۲

رسانه های غرب با اعلام خبر اصابت موشک کرم ابریشم به سکوی نفتی کویت، به تفسیر و تحلیل آن پرداختند. رادیو بی.بی.سی با بررسی این حمله به محدودیت های امریکا در منطقه پرداخت و در تفسیری گفت: «چنانچه حمله امروز صبح ایران به قصد تلافی حمله امریکا به یک سکوی نفتی ایران صورت گرفته باشد، در این صورت می توان نتیجه گیری کرد که سعی ایران بر این است که مانع دست زدن امریکا به یک اقدام تلافی جویانه دیگر باشد. با توجه به اینکه ایران برای اقدام متقابل آگاهانه یک هدف امریکایی را انتخاب نکرده است می توان

- ۱- ۲۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۶، ص ۲۰.
- ۲- ۳۰. مأخذ ۱۹، ص ۱۶، قاهره - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۳۰/۷/۱۳۶۶.
- ۳- ۳۱. مأخذ ۱۹، ص ۳۰، خبرگزاری فرانسه.
- ۴- ۳۲. مأخذ ۱۹، ص ۲۱، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۳۰/۷/۱۳۶۶.

نتیجه گیری کرد که اکنون هر دو طرف با حفظ آبرو خواهند توانست به حملات تلافی جویانه پایان دهند. با این حال در واشنگتن و هم در میان کشورهای حوزه خلیج فارس فشارهایی بر امریکا وارد می شود که پایگاه های موشکی ایران در شبه جزیره فاو را منهدم کند، اما تا به حال دولت امریکا از بیم آنکه طرف سوم در جنگ ایران و عراق شود، از اجرای این تقاضا شانه خالی کرده است. مقام های ایرانی واقفند که چنانچه حکومت امریکا دست به این اقدام بزند فشار کنگره امریکا برای به اجرا گذاشتن قانون اختیارات جنگ افزایش خواهد یافت. به موجب این قانون، کنترل کنگره امریکا بر فعالیت های نیروی دریایی این کشور در خلیج فارس افزایش خواهد یافت و ممکن است سبب شود که نقش نیروی دریایی امریکا در این منطقه مورد سؤال قرار گیرد. ایران منتهای بهره برداری را از موقعیت دشوار رئیس جمهوری امریکا می نماید. این وضع بغرنج سبب آسیب پذیری کویت شده است. (۱)

خبرگزاری فرانسه در پی حمله موشکی به کویت، درباره پیمان دفاعی اعراب گزارشی تهیه کرده است: «در پیمان دفاعی اعراب که در سال ۱۹۵۰ به تصویب شورای وزیران اتحادیه عرب رسیده پیش بینی شده است که هرگونه تجاوز مسلحانه علیه یک یا چند کشور عرب و یا علیه نیروهای مسلح آنها تجاوز به تمامی کشورهای عضو تلقی می شود. در این پیمان آمده است: در نتیجه طبق حق دفاع مشروع (فردی یا جمعی) امضا کنندگان متعهد می شوند از کشور یا کشورهای مورد تجاوز قرار گرفته حمایت کنند و بلادرنگ به طور مجزا یا جمعی هرگونه تدابیر لازم را اتخاذ کرده و تمامی امکانات خود از جمله توسل به نیروهای مسلح را برای پاسخگویی به تجاوز و استقرار امنیت و صلح به کار برند. البته ماده اول پیمان خاطر نشان کرده است که امضا کنندگان نگران حفظ امنیت و صلح بوده و مصمم هستند اختلافات میان یکدیگر و یا کشورهای دیگر را از طریق مسالمت آمیز حل کنند.» (۲)

۱۱۱

امروز نیز همانند روزهای قبل چندین هواپیمای ناشناس که به احتمال زیاد امریکایی بودند، چند بار به حریم هوایی بندر چابهار تجاوز کردند. هواپیماهای مذکور که مجموعاً هفت فروند بودند، در ساعت های ۱۷:۵۵، ۱۹:۳۵، ۲۰:۱۸، ۲۰:۴۵، در ارتفاع بالا پرواز کردند و بدون اجرای عملیاتی منطقه را ترک کردند. (۳)

۱۲۲

به گزارش رادیو بی.بی.سی قرار است یک ناو نیروی دریایی ایتالیا یک نفتکش ایتالیایی حامل نفت صادراتی ایران را در تنگه هرمز اسکورت کند. یکی از مفسرین بی.بی.سی در بررسی حساسیت نقش نیروی دریایی ایتالیا در خلیج فارس برای دولت ائتلافی آن کشور گفت: «تحول امروز می تواند نمایانگر تمایل ایتالیا به حفظ موضع بی طرفی خود در قبال جنگ ایران و عراق باشد و علاوه بر آن ایتالیا در صدد است که به دنبال حمله امریکا علیه سکوهای نفتی ایران در

ص: ۵۳۱

۱- ۳۳. مأخذ ۱۹، ص ۲۴ و ۲۵، رادیو بی بی سی، ۳۰/۷/۱۳۶۶.

۲- ۳۴. مأخذ ۱۹، ص ۲۰، تونس - خبرگزاری فرانسه، ۳۰/۷/۱۳۶۶.

۳- ۳۵. سند شماره ۰۴۶۲۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه ناحیه مستقل دهم نبی اکرم (ص) - اطلاعات، به ستاد مرکزی سپاه - واحد اطلاعات، ۲/۸/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۴۶۲۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه ثارالله - اطلاعات، به ستاد نیروی زمینی سپاه - اطلاعات، ۳/۸/۱۳۶۶.

خلیج فارس حسن نیت خود را نسبت به ایران نشان دهد. این روش متعادل دولت ایتالیا نگرانی دولت ائتلافی آن کشور را نیز منعکس می‌سازد که می‌خواهد، ملت ایتالیا را متقاعد سازد آن بخش از نیروی دریایی کشور که اکنون در خلیج فارس مستقر است در معرض خطر درگیری و برخورد با هیچ یک از دو کشور در حال جنگ قرار نگرفته است.^(۱)

۱۳۱

مجلس شورای اسلامی در طول مهرماه یازده جلسه علنی داشت. بررسی یکی از حساس‌ترین لوایح (لایحه قانون کار) در این ماه آغاز شد و بیش از ۱۵۰ ماده آن پس از مباحث طولانی موافقان و مخالفان به تصویب رسید. طرح ترخیص کالاهای پزشکی ضروری و فوری مورد نیاز بنیاد شهید، اصلاح احتساب خدمت افراد در جبهه جزو خدمت دوره ضرورت و اصلاح لایحه و الحاق یک ماده به قانون خدمت وظیفه عمومی درباره الزام آموزش نظامی دانش آموزان در مقطع راهنمایی و دبیرستان، از دیگر مصوبات مجلس شورای اسلامی در زمینه مسائل جنگ در طول یک ماه اخیر بود. موضوع‌ها و محورهای عمده سخنان نمایندگان مجلس در سخنرانی‌های قبل از دستور با توجه به حوادث و رویدادهای این دوره از جنگ، به حضور و اقدامات نظامی آمریکا در خلیج فارس، قتل عام حجاج ایرانی در مکه معظمه، گران فروشی و ضرورت مبارزه با فساد مالی و فساد اداری در جامعه و مسائل حوزه انتخاباتی نمایندگان قابل تقسیم بندی است.

نمایندگان در نطق‌های خود ضمن حمایت از سخنان رئیس‌جمهور در سازمان ملل، حضور نظامی آمریکا در خلیج فارس و حمله نیروهای آمریکایی به کشتی ایران - اجر، قایق‌های تندرو و سکوها نفتی را نشانه نگرانی آمریکا از شکست صدام اعلام کردند و خواستار مقابله همه جانبه با آمریکا و حمایت بیش تر از جبهه‌های جنگ شدند. کشتار حجاج ایرانی در مکه انعکاس گسترده‌ای در سخنان نمایندگان مجلس داشت که آن را دست آمریکا دانستند که از آستین رژیم حاکم بر عربستان بیرون آمده بود. علاوه بر جنگ و مسائل بین‌المللی، ضرورت مبارزه با فساد مالی و مشکلات اداری و باند بازی و گروه‌گرایی از مسائل مهم داخلی بودند که در صحن مجلس نمایندگان اهتمام بیش تری بر مقابله با آنها ابراز می‌کردند؛ مسائلی که آنها را با توجه به گرایش‌های فکری که بعداً به اصطلاح به جناح چپ و راست معروف شدند، رو در روی هم قرار می‌داد. حمایت از دولت مهندس میرحسین موسوی، تعزیرات حکومتی، لایحه قانون کار، نحوه مقابله با فساد مالی و اقتصادی از موارد اختلاف این دو جناح محسوب می‌شدند. فساد مالی بنیاد نبوت و قرض الحسنه ولی عصر (عج) در این دوره افشا شد و به رویارویی بیش تر آنها منجر گردید و عمدتاً در قالب شعارهایی چون جنگ بین فقر و غنا، تقابل فقه سنتی و فقه پویا بروز و نمود می‌یافت.^(۲)

۱۴۲

دولت ایران اصول قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت را می‌پذیرد. دکتر علی اکبر ولایتی وزیر خارجه ایران، در دیدار با جولینو آندرئوتی، وزیر خارجه ایتالیا، اطمینان داد که تهران در صدد

ص: ۵۳۲

۱- ۳۶. مأخذ ۱۹، ص ۴۰ و ۴۱، رادیو بی بی سی، ۳۰/۷/۱۳۶۶.

۲- ۳۷. اداره کل تندنویسی مجلس شورای اسلامی، "روزنامه رسمی" (مشروح مذاکرات جلسه علنی مجلس)، از جلسه ۴۵۰ تا جلسه ۴۶۰، ۲۸/۷/۱۳۶۶ الی ۲/۷.

است به طرح ۹ ماده ای دبیرکل سازمان ملل متحد [ر.ک. به روزشمار ۲۴/۷/۱۳۶۶] پاسخ دهد. خبرگزاری فرانسه در گزارشی نوشت: «این اولین بار است که ایران چنین مطلبی را عنوان کرده است و این پذیرش به آن دلیل است که سازمان ملل متحد حمایت و پشتیبانی خود را از یک صلح عادلانه و شرافتمندانه در خلیج فارس ابراز داشته است.

ولایتی افزود که پیشنهادهای دکوئیر را دولت تهران باید به طور عمیق و دقیق بررسی کند. آندرتوتی که در حال حاضر ریاست شورای امنیت را به عهده دارد، به نوبه خود تصریح کرد که در مذاکراتش با ولایتی بعضی نکات مورد بحث را مورد تعمیق قرار داده است. وی افزود: در این گفت و گوها یک سلسله قضاوت ها یا برداشت ها و فرض ها را توانسته ایم صادفانه مبادله کنیم که در ملاقات آینده ما با دکوئیر بسیار سودمند خواهد بود. آندرتوتی گفت: هدف حداکثر حمایت و پشتیبانی از مأموریت صلح دبیرکل سازمان ملل متحد می باشد.» (۱)

ملاقات وزیران خارجه ایران و ایتالیا و پذیرش کلیات قطعنامه ۵۹۸ به وسیله ایران، انعکاس گسترده ای در مطبوعات ایتالیا داشت. روزنامه ایل مساجرو به نقل از آندرتوتی نوشت: از نظر وزیر خارجه ایران قضاوت برای شناسایی متجاوز چه به وسیله یک فرد مانند دبیرکل سازمان ملل متحد و چه به وسیله یک گروه از قضات مانند دادگاه لاهه انجام شود، تفاوتی ندارد. در این باره دومین روزنامه پرتیراژ ایتالیا موسوم به لار پوبلیکا به نقل از منابع وزارت خارجه این کشور ادعا کرد سفر ولایتی نکات تازه ای در برنداشت لیکن تا همین حد که ایران بر لزوم سقوط صدام قبل از آغاز مذاکرات اصرار نمی ورزد، امیدوار کننده است. لارپوبلیکا افزوده است: «شرط اولیه ایران برای خاتمه جنگ، شناسایی و تنبیه متجاوز است و از نظر ایران ایده رسیدگی به مسئله تجاوز در تشکیلات بروکراتیک دادگاه قابل پذیرش نیست.» (۲)

۱۵۱

عراق تاکنون با آتش بس دو مرحله ای که در طرح ۹ ماده ای دبیرکل سازمان ملل ارائه شده، مخالفت کرده است. (۳) طارق عزیز وزیر خارجه عراق ضمن تأکید بر تداوم حمله به نفتکش ها تا پایان کامل جنگ، درباره طرح دبیرکل گفت: «عراق با دادن وقت کافی برای اجرای حقیقی، جامع و شرافتمندانه قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت مخالف نیست ولی این نباید به قیمت [تغییر] ماهیت این قطعنامه تمام شود.» (۴)

۱۶۲

در پی اصابت یک موشک کرم ابریشم به نفتکش تحت اسکورت امریکا در خلیج فارس در روز ۲۴/۷/۱۳۶۶، فشار دولت امریکا به چین برای جلوگیری از فروش سلاح به ایران بیش تر شده است. روزنامه وال استریت ژورنال در مقاله ای تحولات اخیر در روابط واشنگتن - پکن را بررسی کرده و نوشته است: «دولت ریگان که از نادیده گرفته شدن درخواست هایش جهت خودداری چین از فروش موشک های کرم ابریشم به ایران شکایت دارد، طرح فروش برخی از فرآورده های

ص: ۵۳۳

۱- ۳۸. مأخذ ۲۷ ص ۳۲، رم - خبرگزاری فرانسه، ۱/۸/۱۳۶۶.

۲- ۳۹. مأخذ ۲۹، ص ۴ و ۵، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۶.

۳- ۴۰. مأخذ ۱۹، ص ۶، رادیو بی بی سی.

امریکایی با تکنولوژی سطح بالا به چین را به بایگانی سپرده است. "وینستون لرد" سفیر امریکا در چین در پی اصابت موشک سیلک ورم [اکرم ابریشم] به نفتکش تجدید پرچم شده کویتی "سی آیل سیتی" یادداشت اعتراضی را تسلیم مقام های چین کرد. مقام های دولت امریکا میزان فروش اسلحه چینی به تهران را در سال جاری در حدود یک میلیارد دلار برآورد کرده اند. دولت ریگان به این امید است که با واداشتن چین به پرداخت تاوان، این اقدام چینی ها را از فروش هایی که جان نیروهای امریکایی سرنشین ۲۹ ناو جنگی ایالات متحده در خلیج فارس را به مخاطره افکنده و به طول عمر جنگ هفت ساله ایران با عراق افزوده است، بازدارد. به رغم آخرین تلاش های ایالات متحده، واشنگتن در مناسباتش با پکن توان نفوذ محدودی دارد. بدون شک پکن خواستار تکنولوژی و تجهیزات نظامی ویژه امریکایی است.»

به گزارش وال استریت ژورنال چین همچنان مُصرّانه فروش اسلحه به ایران را انکار می کند. اما تلاش های بی سر و صدای امریکا از نظر دور نمانده است. به گفته مقام های امریکایی در تابستان گذشته دولت چین برای بررسی سیاست تسلیحاتی اش کنفرانسی در سطح عالی تشکیل داد.

ظاهراً پکن تصمیم گرفت که همچنان به فروش اسلحه به ایران ادامه دهد. ولی در ماه گذشته در اقدامی که می توان به دادن امتیازی اندک تعبیر کرد، یک مقام ارشد چینی اعلام کرد که دولت وی درصدد است از صدور اسلحه چین به کشورهای که این سلاح ها را در اختیار ایران می گذارند، خودداری کند.

بر اساس طرح مورد توافق چین و امریکا، ایالات متحده درخواست صدور جواز برای فروش کالاهایی را که از نظر تکنولوژی پیشرفته در حد معینی قرار داشتند، لغو می کرد.

به نوشته وال استریت ژورنال ایالات متحده از سال گذشته شدیداً در تلاش بوده است چین را از فروش اسلحه به ایران بازدارد و جرج شولتز (وزیر خارجه) و کاسپار واینبرگر (وزیر دفاع امریکا) در این زمینه چندین بار به مقام های چینی شکایت کرده اند. اخیراً نیز فرانک کارلوجی (مشاور امنیت ملی) در دیدارش با معاون وزارت خارجه چین مسئله مشابهی را مطرح کرده است. (۱)

از سوی دیگر، به گزارش رویتر چین فروش موشک های ضد کشتی کرم ابریشم را به ایران تکذیب نمود و تصمیم امریکا برای نفروختن تکنولوژی پیشرفته به این کشور را نکوهش کرد. مقام های رسمی چین در پکن گفتند: «تسلیمات چینی ممکن است بدون اطلاع چین از طریق کشوری ثالث در اختیار ایران قرار گرفته باشد.» خبرگزاری رسمی چین "شین هوا" نیز در این باره نوشت: «این به هیچ وجه منطقی نیست که امریکا با مستمسک قرار دادن تشدید جنگ در خلیج فارس، بررسی صدور تکنولوژی پیشرفته به چین را متوقف سازد. بر همگان روشن است که تشنج کنونی در منطقه خلیج فارس از تشدید جنگ ایران و عراق ناشی می شود و این در حالی است که تشنج فوق با دخالت نظامی قدرت های بزرگ در این منطقه شدت بیش تری یافته است. (۲)

ص: ۵۳۴

۱- ۴۲. مأخذ ۱۹، ص ۴۴ تا ۴۶، رادیو امریکا، ۳۰/۷/۱۳۶۶، روزنامه وال استریت ژورنال.

۲- ۴۳. مأخذ ۲۳، ص ۲۰، پکن - خبرگزاری رویتر.

در حالی که شوروی بر گسترش روابط با کشورهای عربی، خصوصاً تداوم روابط گرم خود با عراق تأکید دارد،^(۱) روزنامه های کویتی از موضع شوروی و سوریه در قبال تحولات خلیج فارس و روابط آنها با ایران شدیداً انتقاد می کنند. روزنامه کویتی الرای العام در سرمقاله امروز خود از مواضع شوروی در قبال اقدامات ایران و حملات موشکی علیه نفتکش های امریکایی در آب های ساحلی کویت انتقاد کرد و آن را موضعی تأسف انگیز خواند. این روزنامه نیمه رسمی دولت کویت نوشت: «دردناک است که عکس العمل شوروی در قبال تجاوزات ایران علیه کویت تنها به ابراز تأسف محدود می شود در صورتی که این کشور اقدامات اصولی و قابل توجیه امریکا علیه تأسیسات ایران را محکوم می سازد.» این روزنامه شوروی را متهم کرد که مواضع سیاسی خود را قربانی منافع آتی خود با ایران می کند.^(۲)

از سوی دیگر، روزنامه القبس چاپ کویت ضمن انتقاد از موضع سوریه در قبال تحولات جاری در منطقه خلیج فارس و حملات موشکی اخیر علیه نفتکش های امریکایی، این کشور را دعوت کرد تا مواضع قاطعی در قبال ایران اتخاذ نماید. سردبیر روزنامه القبس در نامه سرگشاده ای که امروز در صفحه اول خود خطاب به حافظ اسد رئیس جمهور سوریه به چاپ رساند، از سوریه خواسته است تا در برابر حملات ایران علیه کویت و عراق موضع بگیرد. القبس از اظهارات قبلی حافظ اسد که گفته بود سوریه سعی خواهد کرد از سرایت دامنه جنگ به کویت جلوگیری کند، انتقاد کرده و نوشته است: «تنها تلاش برای محصور کردن آتش جنگ میان ایران و عراق خود برخلاف اصول قومیت عرب می باشد و باید اصل جنگ ایران علیه عراق محکوم شود.»^(۳)

سیاست شوروی در قبال جنگ ایران و عراق در مقاله ای در مجله انگلیسی فارین ریپورت چنین بررسی شده است: «سیاست پیچیده و ماهرانه شوروی مبنی بر تلاش برای کسب نفوذ در ایران ضمن تأمین سلاح برای دشمن این کشور، عراق، دشوارتر شده است. ایرانیان پیشنهاد کرده اند مجدداً ارتباط هوایی مستقیم بین ایران و شوروی برقرار شود و بین دو بندر ایران در ساحل دریای خزر و بندر باکو در آذربایجان شوروی یک خط کشتی رانی به وجود آید. آنها همچنین پیشنهاد کرده اند یک خط لوله نفتی بین ایران و شوروی ساخته شود تا به کمک آن نفت ایران با عبور از خاک شوروی به سواحل دریای سیاه منتقل گردد. وزیر نفت ایران در روزهای اخیر در مسکو به سر می برد. اکبر هاشمی رفسنجانی، رئیس مجلس ایران نیز در نظر

ص: ۵۳۵

-
- ۱- یولی ورنتسف معاون اول وزیر خارجه شوروی در مصاحبه با هفته نامه مصری المصور، هرگونه سردی روابط میان مسکو و بغداد را رد کرد و گفت: ما هرگز دوستان خود را رها نمی کنیم، چه ایران خوشش بیاید چه نیاید. (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۷، ۱۳۶۶/۱/۸، ص ۴۸، قاهره - خبرگزاری فرانسه، ۳۰/۷/۱۳۶۶)
 - ۲- ۴۴. مأخذ ۱۹، ص ۱۸ و ۱۹، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه کویتی الرای العام.
 - ۳- ۴۵. مأخذ ۱۹، ص ۱۹، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۷/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه کویتی القبس.

دارد به زودی از مسکو دیدن کند. ظاهراً باید این دیدار برای روس ها فرصت خوبی جهت اعاده نفوذ شان در ایران باشد.»

این مجله در ادامه نوشته است: «تلاش برای حفظ توازن ادامه دارد. بعد از اصابت موشک های ایرانی به دو نفتکش در خلیج فارس که با پرچم امریکا در حرکت بودند، اتحاد شوروی پیغامی به ایران فرستاد و در آن خاطرنشان ساخت که چنین حملاتی نقض قوانین بین المللی می باشد. با وجود این پس از تهاجم امریکا به سکوهای نفتی ایران در خلیج فارس، خبرگزاری تاس در تفسیری که می توان آن را واکنش از نوع بسیار ضعیف دانست، حمله مزبور را تجاوزی مسلحانه خواند که به منظور اعاده اعتماد به دولت ریگان بعد از رسوایی "ایران گیت" صورت گرفته است. گرچه ممکن است رفتار مبهم شوروی رهبران ایران را تحریک نماید، با این حال شوروی ها تماس های نزدیک خود را با رهبران ایران حفظ کرده اند پس جای تعجب نیست اگر روس ها به تماس های نزدیک خود با تهران به دور از انتظار عمومی، ادامه دهند.»^(۱)

ص: ۵۳۶

۱- ۴۶. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه "بررسی مطبوعات جهان"، شماره ۱۲۷۶، ۱۳۶۶/۸/۱۲، ص ۷ و ۸، به نقل از نشریه فارین ریپورت چاپ لندن، ۳۰/۷/۱۳۶۶.

سرانجام پس از بررسی های طولانی درباره وضعیت دشمن، وضعیت منطقه عملیاتی ماووت و اوضاع یگان های مستقر در منطقه، و مشاوره و هماهنگی و کسب تکلیف از فرمانده کل سپاه و فرمانده قرارگاه خاتم الانبیاء (ص)، زمان اجرای عملیات در غرب منطقه ماووت ۲۴ آبان ۱۳۶۶ اعلام شد.

بعد از ظهر امروز با حضور فرمانده نیروی زمینی سپاه و فرماندهان قرارگاه های نجف، قدس و رمضان و همچنین فرماندهان یگان های مستقر در منطقه عملیاتی و برخی دیگر از مسئولان نیروی زمینی و مسئولان اطلاعات، جلسه ای در قرارگاه شهید بروجردی تشکیل شد. در این جلسه ابتدا وضعیت نیروهای دشمن، فعالیت ها و میزان هشیاری آنها در منطقه بررسی شد. گزارش مسئول اطلاعات قرارگاه نجف و چند تن از فرماندهان یگان ها حاکی از هشیاری، افزایش فعالیت های مهندسی، افزایش آتش شبانه دشمن در محورهای احتمالی عبور نیروهای خودی، افزایش دیده بانی ها و تقویت مواضع و ارتفاعات مهم (از جمله ارتفاعات گرده رش، قمیش و ویولان) به وسیله ارتش عراق بود. لذا با توجه به این وضعیت و بررسی هایی که در جلسه روز گذشته شده بود، فرمانده نیروی زمینی سپاه با تأکید بر اینکه عملیات باید با اطمینان به موفقیت اجرا شود و همچنین بیان نکات و عواملی همچون: آمادگی دشمن، وجود بخشی از نیروها در داخل عراق، وضعیت ناپایدار جوّی و بارش باران، ضرورت وجود پل روی رودخانه قلاچولان، روشن شدن تدریجی ماه در شب های آینده، تمام شدن مدت مأموریت بخشی از نیروها، آماده نشدن جاده منطقه عملیاتی، و از همه مهم تر ضرورت غافل گیری دشمن؛ بر تعویق حدود ۲۰ روزه عملیات تأکید داشت. اما فرمانده قرارگاه رمضان با بیان اینکه اوضاع جوّی بدتر می شود، نیروهای فعلی ترخیص می شوند و چون در جای دیگر تحرک و عملیاتی نداریم دشمن از اینجا غافل نمی شود و همچنین آثار منفی انجام نشدن این عملیات در همکاری با اتحادیه میهنی کردستان عراق و مردم کردستان، بر اجرای هرچه زودتر عملیات تأکید داشت. وی اضافه کرد که در صورت امکان ناپذیر بودن عملیات در یکی دو روز آینده، این عملیات منتفی شود و تلاش ها در جهت عملیات بزرگ اصلی صورت گیرد.

عزیز جعفری فرمانده قرارگاه قدس علی شمخانی فرمانده نیروی زمینی سپاه سرانجام پس از بررسی‌های طولانی در جلسات فرماندهان سپاه، زمان اجرای عملیات در غرب منطقه ماووت حدود یک ماه به تعویق افتاد.

همچنین برخی از فرماندهان یگان‌های قرارگاه نجف با ذکر اینکه بخشی از نیروها از این تأخیرها مسئله دار می‌شوند و هشیاری دشمن نیز پس از این تأخیر، کاهش نمی‌یابد مخالف تعویق عملیات بودند.

از سوی دیگر، فرمانده قرارگاه قدس (عزیز جعفری) در موافقت با تعویق عملیات گفت: «برادران تا به حال چند عملیات سراغ دارند که آمادگی دشمن مثل حالا بوده باشد و عملیات ما با موفقیت اجرا شده باشد؟ ما در دوپازا (عملیات نصر ۷) چون قبل از عملیات منطقه را خلوت کردیم، دشمن فریب خورد. این منطقه را هم اگر ۲۰ روز خلوت کنیم امکان غافل‌گیری دشمن زیاد است.»

در ادامه جلسه فرمانده نیروی زمینی ضمن بیان اینکه برای یگان‌ها در روزهای آینده نیروی جدیدی اعزام می‌شود و همچنین تأکید بر اینکه با بیرون بردن نیروهای فعلی از منطقه به روش صحیح، منطقه را خلوت کنیم و هیچ امکانات و تجهیزاتی را از منطقه خارج نکنیم تا در زمان اعلام عملیات همه امکانات پای کار باشد و همچنین بیان موافقت فرمانده کل سپاه با تعویق عملیات و نیز بیان نظر فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا به نقل از محسن رضایی به این مضمون که «آقای هاشمی گفته است که الان از نظر سیاسی در شرایطی نیستیم که مجبور به اجرای عملیات با وضعیت فعلی باشیم، بلکه اگر تضمین کافی باشد، عملیات اجرا شود.» اعلام کرد که یگان‌ها در مورد نحوه عبور از رودخانه قلاچولان و رفع نقاط ضعف خود تلاش کنند و برای اجرای عملیات در تاریخ ۲۴/۸/۱۳۶۶ آماده شوند. علی شمخانی افزود: لشکر ۳۲ انصارالحسین نیز ارتفاع برده هوش را که نیروهای دشمن چند روز قبل آن را اشغال کردند، آزاد نماید. وی به فرماندهان یگان‌های مستقر در منطقه تأکید کرد که برای جلوگیری از عبور افراد دشمن از رودخانه قلاچولان، کمین بگذارند. (۱)

۲۱

قرارگاه نجف امروز پس از مشخص شدن تأخیر حداقل ۲۰ روزه در اجرای عملیات، در نامه‌ای به یگان‌های تحت امر، دستورالعملی به شرح زیر ابلاغ کرد: «۱- یگان‌های مهندسی در زمینه احداث پل روی رودخانه قلاچولان کار کنند. ۲- نیروهای شناسایی همه از دو شب دیگر فعال شوند. ۳- هیچ امکاناتی از منطقه تخلیه نشود و همه امکانات موجود در منطقه استتار شود. ۴- لشکر ۳۲ انصار و تیپ ۴۸ فتح در برده هوش عملیات کنند و منطقه از دست داده را پس گیرند. برای عملیات آنها آتش تنظیم می‌کنیم.» (۲)

ص: ۵۳۹

۱- ۱. سند شماره ۴۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش دوره‌ای راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله احمدی)، مهر و آبان ۱۳۶۶، ص ۹۸؛ و - سند شماره ۱۵۱۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (اسدالله

احمدی)، ۲۸/۷ تا ۱/۸/۱۳۶۶، ص ۴۸ تا ۶۴ .

۲-۲. سند شماره ۱۵۲۲/ د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات نصر ۸ انجام نشده (نادر نوروژشاد)، ۲۷/۷ تا ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۵۴.

از سوی دیگر، فرمانده قرارگاه تاکتیکی فتح در داخل خاک عراق، امروز در یاغسمر در جلسه ای با جلال طالبانی مشکلات و مسائلی که نیروهای لشکر ۹ بدر و تیپ پاسداران برای ورود به داخل عراق و پس از آن، با آن مواجه شدند و مسائلی که به دلیل توجیه نبودن و یا عدم همکاری لازم نیروهای اتحادیه بروز کرد و از جمله علل تأخیر در عملیات بود و همچنین دیگر علل تعویق عملیات را تشریح کرد و سپس به بیان دلایل و ضرورت های تعویق حدود ۲۰ روزه عملیات پرداخت و از وی درباره چگونگی و محل اختفای نیروها در داخل عراق تا زمان اجرای عملیات نظرخواهی کرد. جلال طالبانی مشکل باریدن برف تا ۲۰ روز دیگر و همچنین کشف عملیات در صورت باقی ماندن نیروها در منطقه را مطرح کرد. برادر جعفری در جواب وی موفقیت عملیات حاج عمران را در بهمن سال گذشته با وجود بارش برف زیاد، یادآور شد و گفت که با توجه به هشپاری دشمن، در وضعیت کنونی احتمال موفقیت عملیات ناچیز است.

پس از جلسه مذکور، در جلسه دیگری با حضور فرمانده قرارگاه فتح، جلال طالبانی و دیگر مسئولان اتحادیه میهنی، مسائل عملیات و چگونگی همکاری برای اجرای آن بررسی شد. در ادامه جلسه جلال طالبانی گفت: «ما آماده هستیم که هر زمانی شما بگوئید عملیات را شروع کنیم ولی باید زودتر مشخص کنید که برای نیرو تدبیر کنیم.» وی افزود: «دشمن قصد حمله به ماوت و گلان را دارد، و نیروی زیادی وارد منطقه کرده است: لشکر ۳۴، لشکر ۳۹، قوات سقرقر، تیپ های ۶۸، ۶۵، ۶۶ و ۶۹ کماندویی و قوات خاصه ۵ و ۷.» محمد جعفری نیز گفت: «عراق مسئله را جدی دیده که این نیروها را به منطقه آورده است.»

در ادامه جلسه درباره چگونگی توزیع نیروهای خودی در داخل روستاهای عراق تا زمان عملیات نیز بحث شد و نظر نهایی به جلسه فردا موکول گردید. پس از این جلسه، برادر جعفری طی تماسی با برادر ذوالقدر نتایج جلسه و توافق با اتحادیه را به اطلاع وی رساند. (۱)

۳۱

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی امروز در خطبه دوم نماز جمعه تهران اوضاع منطقه، اهداف امریکا و پیامدهای حضور نظامی امریکا را در منطقه تشریح کرد و اعلام نمود که اگر کویت بی طرفی خود را در جنگ عراق علیه ایران اعلام کند، ما راه بازگشت را برای کویت باز گذاشته ایم و امیدواریم که این ضربات کویت را بر سر عقل بیاورد.

امام جمعه موقت تهران درباره اهداف امریکا گفت: «از میان اهدافی که امریکا در حال حاضر تعقیب می کند فعلاً دو هدف بسیار مهم است: یکی این است که انقلاب اسلامی را تضعیف بکند و به همان اندازه صدام را از خطر سقوط نجات بدهد. و هدف مهم دیگر امریکا ایجاد شرایطی است که مسئله اسرائیل را حل بکند. در مورد حفظ رژیم بعث عقلی، کمیته روابط خارجی سنای امریکا گزارشی منتشر کرده که نشان می دهد امریکا چقدر موفق بوده است. این گزارش معتقد است که عراق از درون در حال انفجار است و امریکا هم هیچ گونه

ص: ۵۴۰

۱-۳. سند شماره ۱۵۳۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان (مسعود سردی)، ۲۳/۷ تا ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۹۸ تا ۱۱۳.

کمکی نمی تواند بکند و به امریکا توصیه می کند خود را به یک دیوار پوسیده ای مثل عراق تکیه ندهد.»

هاشمی رفسنجانی در خطبه نماز جمعه
اگر کویت بی طرفی خود را در جنگ عراق علیه
ایران اعلام کند، ما راه بازگشت را برای کویت
بازگذاشته ایم و امیدواریم که این ضربات کویت
را بر سر عفل بیاورد.

رئیس مجلس شورای اسلامی افزود: «اگر هدف امریکا این بوده است که وارد منطقه بشود و کشورهای جنوب خلیج فارس و شیوخ منطقه را نجات بدهد ولی دقیقاً اینها را وارد مخمصه کرده است. تا زمانی که امریکا وارد منطقه نشده بود اینها مشکلی نداشتند. حادثه ای که برای کویت پیش آمد در صورت عدم حضور امریکا رخ نمی داد و این نشان می دهد که امریکا اینها را دچار مشکل کرده است.»

آقای هاشمی با اشاره به خساراتی که حضور امریکایی ها برای خود آنها داشته افزود: «امریکا در این درگیری ها دو هلی کوپتر، دو کشتی و یک کشتی مین روب از دست داده و بیش از ۴۰ تن کشته داده است و خسارات مالی فوق العاده هم دارد. همچنین اعتبار امریکا از چند جهت مخدوش شده است: با قطعنامه شورای امنیت مخالفت کرده است و خشم مسلمانان را علیه خودش تحریک کرده است. آشفته گی اقتصادی که امروز بر دنیا حاکم است ریشه اش در نیویورک است. تعبیر کارشناسان روشن ضمیر دنیا این است که امریکا الان قابل ترحم است، یعنی آن قدر تحقیر شده است و ابهتش شکسته که قابل ترحم است.»

آقای هاشمی مشکلات مالی امریکا، شکست ابهت این کشور و ظهور تناقض در سیاست این کشور را پیامدهای مداخله در منطقه دانست و از جمله نتایج حاصل از این اوضاع را کشف ماهیت جنگ تحمیلی، تقویت روحیه اتکا به خدا در ملت ایران و آشکار شدن سیاست منطقی جمهوری اسلامی بر جهانیان اعلام کرد. وی درباره راه های پایان بخشیدن به بحران گفت: «شما به عراق فشار بیاورید؛ چون که شما بر او قدرت دارید و همه چیز عراق در دست شماست و شما به او بگویید نزنند ما هم نمی زنیم؛ آن وقت خلیج فارس امن می شود ... ما به امریکا، انگلیس، فرانسه و شیوخ میهماندار منطقه اعلام می کنیم که باز راه برگشت وجود دارد و تا اینجا که مسئله به زدن منابع و تأسیسات نفتی رسیده است، عقب نشینی کنند. آنها باید یکی از راه های پیشنهادی را قبول کنند، به نحوی که یا عراق حمله نکند یا این کشورها بی طرفی خود را حفظ کنند و یا اینکه هرچه زودتر متجاوز را اعلام کنند تا به ختم جنگ برسیم. چرا که در غیر این صورت، جمهوری اسلامی ایران از آنجا که متکی به خداست، تیرهای غیب مؤثرتری از آنها که تاکنون استفاده شده، در اختیار دارد و در صورت تداوم لجاجت از آنها استفاده خواهد کرد.»

آقای هاشمی رفسنجانی در پایان افزود: «ما واقعاً جنگ نمی خواهیم و جمهوری اسلامی ایران نه در جنگ پیش قدم بوده و نه در زدن شهرها و یا استفاده از سلاح های شیمیایی و همچنین حمله به کشتی ها در خلیج فارس.»^(۱)

سخنان امروز آقای هاشمی رفسنجانی درباره پیشنهاد به کویت برای اعلام بی طرفی، مورد توجه رسانه های غربی قرار گرفت و به تجزیه و تحلیل آن پرداختند. رادیو کلن در گزارشی گفت: «ایران پیشنهاد کرد اگر کویت در جنگ خلیج فارس بی طرفی در پیش گیرد، از حملات خود به تأسیسات نفتی این کشور دست برمی دارد. این پیشنهاد هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس ایران، ۲۴ ساعت پس از حمله ویران کننده موشکی ایران به یک ترمینال نفتی کویت مطرح می شود. هاشمی رفسنجانی گفت: کویت باید به حرکت کشتی های خود تحت حفاظت ناوگان امریکا پایان دهد.»^(۲)

رادیو "فرانس انتر" هم گفت: «ایران مسئولیت حمله موشکی به کویت را به عهده گرفت. هاشمی رفسنجانی رئیس پارلمان ایران اعلام کرد: زمانی که کویت موضع بی طرفی در جنگ خلیج فارس اتخاذ کند حملات ما پایان می یابد. در این حال نیروهای امریکایی مستقر در خلیج فارس به منظور مقابله با حملات انتحاری افراطیون ایران به حال آماده باش به سر می برند.»

خبرگزاری جمهوری اسلامی در ادامه گزارش خود از رادیوهای بیگانه، یادآور شده است: «رادیوهای منطقه هیچ گونه گزارش یا خبری در زمینه اظهارات آقای هاشمی رفسنجانی پخش نکرده اند. در این باره تنها خبرگزاری "خلیج" به نقل از مطبوعات قطر یک تیتربدین شرح نقل کرده است: رفسنجانی سه راه حل برای جلوگیری از وخامت اوضاع در خلیج فارس پیشنهاد کرد.»^(۳)

۴۱

علی آهنی مدیرکل سیاسی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران که در آلمان به سر می برد در دیدار با رئیس کمیسیون روابط خارجی پارلمان آلمان مواضع جمهوری اسلامی ایران را در قبال تحولات منطقه و جنگ تشریح کرد و درباره امنیت منطقه گفت: «در صورتی می توان به بازگشت آرامش به این منطقه امیدوار بود که نیروهای خارجی هرچه سریع تر آنجا را ترک کنند.» علی آهنی در یک مصاحبه مطبوعاتی بحران آفرینی های امریکا را به ضرر اقتصاد کشورهای اروپایی و به نفع اقتصاد و سیاست داخلی امریکا عنوان کرد و دلایل خود را چنین برشمرد:

۱- تحت الشعاع قرار دادن تلاش های دبیرکل سازمان ملل برای پیدا کردن راه حل عادلانه به منظور پایان دادن به جنگ.

۲- حمایت و تشویق عراق برای ادامه حملاتش به کشتی های غیرنظامی و تأسیسات نفتی ایران.

۳- انحراف افکار عمومی از شکست های سیاسی داخلی امریکا که تاکنون متوجه دولت ریگان شده است.

۴- ایجاد اشکال در صدور نفت ایران.

۵- ایجاد بحران اقتصادی و صنعتی در اروپا و ژاپن.^(۴)

ص: ۵۴۲

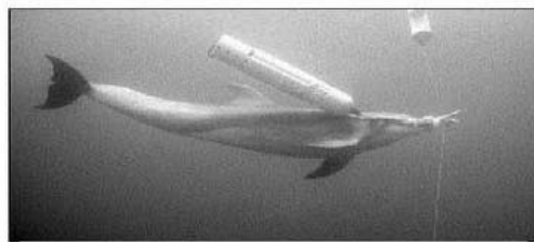
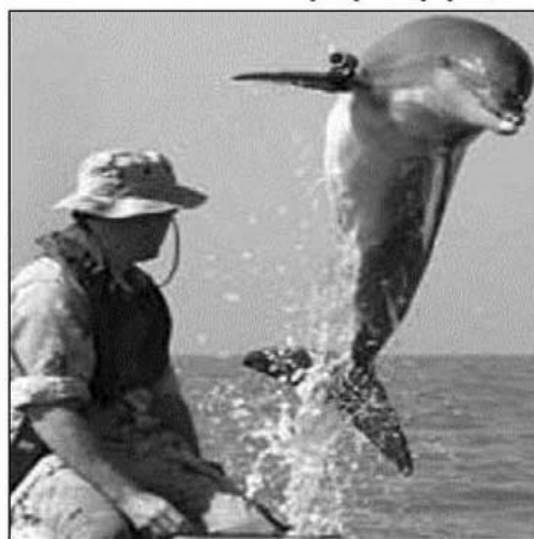
۱-۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۹.

۲-۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۶، ص ۱۴.

۳-۶. همان.

۴-۷. روزنامه کیهان، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۳.

سه فروند هواپیمای گشت دریایی ایران امروز در آسمان دریای عمان مورد اخطار ناوهای امریکایی قرار گرفتند. این هواپیماها در ساعات ۸:۱۳، ۸:۵۹ و ۱۰:۰۰ در آسمان دریای عمان مقابل بندر جاسک در حال گشت زنی دریایی بودند که ناوهای امریکایی از فاصله ۲۰، ۲۲ و ۲۷ مایلی از هواپیماهای گشت خواستند که مسیر خود را تغییر دهند. ناوهای امریکایی در پیامی خطاب به خلبانان ایران گفتند: در صورت عدم اجرای این خواسته به دستور وزارت دفاع امریکا به عنوان یک هدف تلقی خواهند شد. به رغم این هشدار، خلبانان ایرانی به مسیر خود ادامه داده و خطاب به ناوگان امریکایی گفتند که تا فاصله قانونی به آنان نزدیک خواهند شد. هواپیماهای گشت دریایی ایران سپس تا فاصله ۱۰ مایلی به ناوهای امریکایی نزدیک شده و پس از شناسایی آنها به پایگاه های خود بازگشتند. در همین حال در ساعت ۱۲:۴۶ یک ناوانگلیسی از فاصله ۱۲ مایلی به هواپیماهای گشتی ایران اخطار کرد که به ناو نزدیک تر نشود. (۱)

نیروی دریایی امریکا پنج دولفین را برای مین بایی در زیر آب، به خلیج فارس آورد.

نیروی دریایی امریکا پنج "دلفین" تربیت شده به خلیج فارس فرستاده است تا در عملیات مین یابی زیر آب شرکت کنند. خبرگزاری فرانسه از واشنگتن گزارش داد: «دلفین ها که از ۱۳ اکتبر (۲۱ مهر) به کار گرفته شده اند، مأمور یافتن مین ها هستند نه منفجر ساختن آنها» (۲) دلفین ها بخشی از برنامه ۲۵ ساله نیروی دریایی امریکا در خصوص پستانداران دریایی است که برای اجرای مأموریت های نظامی محرمانه تربیت شده اند. در آزمون های انجام شده در سال ۱۹۸۵ دلفین ها توانسته اند با انعکاس امواجی حدود ۸۰ درصد مین ها را شناسایی کنند. (۳)

۲-۹. روزنامه رسالت، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲.

۳-۱۰. Facts on File Yearbook ۱۹۸۷, p.۸۳۹.

به دنبال تشدید بحران در خلیج فارس و شلیک چند موشک کرم ابریشم به بندر الاحمدی کویت در روزهای اخیر، امریکا و دیگر قدرت های بزرگ فرصت را برای فروش سلاح های خود به کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس مناسب دیده اند و هیئت های متعددی را روانه منطقه کرده اند. روزنامه گاردین در این باره نوشته است: «حمله موشکی به پایانه کویتی "سی ایلند" در حالی رخ داد که هیئت های بلند پایه نظامی امریکا، فرانسه و ایتالیا در کویت سرگرم یافتن راهی برای افزایش توان دفاعی این کشور بوده اند.»^(۱)

روزنامه واشنگتن پست نیز فاش کرد: «بحرین اعلام کرده که حاضر است در مقابل دریافت موشک های استینگر و تقویت شبکه دفاعی، پایگاه های بیش تری به امریکا بدهد. به گفته منابع کنگره امریکا و منابع دیپلماتیک، بحرین برای دفاع از تأسیسات نفتی خود در برابر حملات هوایی احتمالی ایران، از امریکا موشک های ضد هوایی استینگر درخواست کرده و در عوض حاضر شده است برای امریکا دسترسی بیش تری به تأسیسات نظامی بحرین فراهم کند تا مورد استفاده نیروهای امریکا در خلیج فارس قرار بگیرد. "سام زاخن" سفیر امریکا در بحرین ضمن پشتیبانی از درخواست امیر بحرین به دولت امریکا اصرار کرده که نیازهای دفاعی بحرین را تأمین بکند.»^(۲)

کویت هم اعلام کرده که موشک های "هاوک" خود را برای مقابله با هرگونه حمله بعدی ایران آماده کرده است. رادیو بی.بی.سی به نقل از جان بولاک خبرنگار ایندیندنت در تحلیل مطلب فوق گفت: «این گفته کویت احتمالاً در حکم سرپوشی برای ورود یک هیئت از کارشناسان امریکایی است که مأموریت یافته اند توانایی دفاعی کویت را تحکیم کنند.

از سوی دیگر، به گزارش خبرنگار گاردین از کویت، ایران به کویت هشدار داده است که مؤثرترین تدبیر آن کشور برای مصون ماندن از حمله موشک های ایران آن است که عراق را ترغیب نماید که از حمله به کشتی های ایران خودداری کند.»^(۳)

رادیو بی بی سی همچنین در تفسیری به بررسی تأثیر حملات موشکی بر خریدهای تسلیحاتی به خصوص خریدهای موشکی کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس و پاسخ امریکا پرداخت و گفت: «در حقیقت حملات موشکی اخیر ایران به درون آب های ساحلی کویت بسیاری از کشورهای عرب حوزه خلیج فارس را بر آن داشت که تا از امریکا بخواهند سیستم دفاعی تازه تری در اختیارشان بگذارد. امریکا که هم اکنون تعداد زیادی از کشتی های نیروی دریایی اش را برای محافظت از کشتی ها به خلیج فارس فرستاده است، طبعاً بهترین منبع برای تأمین این تجهیزات دفاعی است. بحرین از امریکا خواسته است که ۷۰ موشک استینگر در اختیار این کشور قرار دهد. انتظار می رود که سایر کشورهای حوزه خلیج فارس نیز از امریکا بخواهند که موشک های استینگر در اختیارشان بگذارد. کویت، قطر، امارات متحده عربی از جمله کشورهای دیگری هستند که احتمالاً تقاضای دریافت این موشک ها را خواهند کرد.»^(۴)

ص: ۵۴۴

۱- ۱۱. مأخذ ۴، ص ۸، لندن - واحد مرکزی خبر، به نقل از روزنامه گاردین.

۲- ۱۲. مأخذ ۵، ص ۴۷ و ۴۸، رادیو امریکا، ۳/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه واشنگتن پست.

۳- ۱۳. مأخذ ۵، ص ۳۹، رادیو بی بی سی، ۲/۸/۱۳۶۶.

۴- ۱۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۱۸، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۲۳ و ۲۴، رادیو بی بی سی، ۱/۸/۱۳۶۶.

در پی حمله موشکی به بندر الاحمدی کویت و کاهش احتمالی حجم صادرات نفت کویت، بهای نفت دریای شمال افزایش جزئی یافت. (۱) خبرگزاری رویتر گزارش داد: «کویت ممکن است از بخشی از ظرفیت صادراتی خود محروم شده باشد. براساس برآورد مقام های صنعت نفت، کویت که در حال حاضر حدود ۲/۱ میلیون بشکه نفت خام در روز صادر می کند اگر نتواند سریعاً این ترمینال را تعمیر کند و یا سیستم دیگری را برای صادرات جایگزین نماید، حدود ۳۰ درصد از درآمد نفتی اش را از دست خواهد داد.» (۲)

پایانه سی ایلند کویت که سخت آسیب دیده برای مدتی غیرقابل استفاده است. مقام های نفتی کویت اعلام کردند که این کشور برای جبران صادرات از دست رفته خود یک پایانه نفتی و لنگرگاه متروکه دیگری را به کار خواهد انداخت. (۳)

"شیخ علی الخلیفه" وزیر نفت کویت تلفنی با همتهای سعودی، عراقی و بحرینی خود تماس گرفت. این سه نفر به وی اطمینان دادند آماده اند کمک نفتی و مالی به کویت بنمایند تا جریان صدور نفت خام این کشور تضمین شود. (۴) درهمین حال شرکت های بیمه شب گذشته در لندن اعلام کردند که نرخ بیمه نفتکش های عازم سواحل کویت و شمال عربستان را تا میزان ۵۰ درصد افزایش خواهند داد. (۵)

اصابت یک موشک کرم ابریشم به پایانه نفتی بندر الاحمدی کویت بار دیگر توجه کشورهای جهان را به خطر گسترش جنگ و توانایی های ایران در مقابله با کشورهای که از انجام وظایف و تکالیف دول بی طرف خودداری می کنند به نمایش گذاشت. حساسیت جهانیان به جنگ ایران و عراق و تحولات منطقه افزایش یافته است و در پی هر حادثه ای تعداد زیادی از کشورهای جهان درمورد آن اعلام موضع می کنند که بیش تر بر پایان جنگ احتمالی تأکید دارند. "خاویر پرز دکوئیار" دبیرکل سازمان ملل متحد گفت: «آخرین حمله موشکی به ترمینال نفتی کویت به شدت اقتضا می کند تا به سرعت و به طور کامل قطعنامه آتش بس سازمان ملل به اجرا گذاشته شود.» (۶)

تعدادی از کشورهای عربی با صدور اطلاعیه ای حمله موشکی به بندر الاحمدی کویت را محکوم کردند و خواستار پایان یافتن جنگ ایران و عراق شدند. خبرگزاری فرانسه گزارش داد: «صدام حسین رئیس جمهور عراق حمله موشکی ایران به یک سکوی بارگیری نفتی کویتی را محکوم کرد. وی در یک تماس تلفنی با شیخ جابر الصباح امیر کویت تأکید کرد: شورای فرماندهی و ملت عراق اقدامات تجاوزگرانه ایران علیه کویت را محکوم می کند. از سوی دیگر، وزیر مشاور در امور خارجه قطر "شیخ حمد بن سیف آل ثانی" نیز حمله ایران علیه کویت را تقبیح و خاطرنشان ساخت که این کشور در جنگ ایران و عراق دست ندارد. وی سپس اظهار

ص: ۵۴۵

۱- ۱۵. مأخذ ۷، ص آخر، لندن - خبرگزاری فرانسه.

۲- ۱۶. مأخذ ۴، ص ۸، واحد مرکزی خبر، به نقل از خبرگزاری رویتر.

۳- ۱۷. مأخذ ۷، ص ۲۰، خبرگزاری رویتر.

۴- ۱۸. مأخذ ۵، ص ۱۶، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۱/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه القبس.

۵- ۱۹. مأخذ ۴، ص ۸، لندن - واحد مرکزی خبر.

۶- ۲۰. مأخذ ۴، ص ۸، خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از خبرگزاری یونایتد پرس.

عقیده کرد که ادامه تجاوزات ایران تشنج را در خلیج [فارس] افزایش داده و امنیت در منطقه را به تهدید می کشاند. دولت یمن شمالی نیز حمله موشکی ایران را تقبیح کرد. سخنگوی رسمی دولت "صنعا" گفت: یمن شمالی عمیقاً از افزایش تنش در خلیج [فارس] و خطرهایی که در کمین منطقه هستند نگران است.»^(۱)

سلطان بن عبدالعزیز وزیر دفاع عربستان: نیروهای مسلح عربستان برای حمایت از ارتش کویت در حال آماده‌باش کامل هستند و عربستان در برابر تجاوزکاری ایران از کویت حمایت می‌کند.

وزیر دفاع عربستان "شاهزاده سلطان بن عبدالعزیز" نیز در یک تماس تلفنی به وزیر دفاع کویت گفت: «نیروهای مسلح عربستان سعودی به منظور جانبداری و حمایت از ارتش کویت در حالت آماده باش کامل به سر می برند و عربستان در برابر تجاوزکاری ایران از کویت حمایت می‌کند.»^(۲)

یمن جنوبی نیز ضمن تقبیح حمله آمریکا به سکوه‌های نفتی ایران در خلیج فارس، همبستگی خود را با کویت ابراز و از حمله ایران به ترمینال بارگیری نفت خام کویت در بندر الاحمدی اظهار تأسف کرد. "حیدر ابوبکر العطاس" رئیس جمهوری یمن جنوبی، در تماسی تلفنی با "شیخ جابر الاحمد الصباح" امیر کویت، وی را از همبستگی یمن جنوبی مطمئن ساخت. خبرگزاری فرانسه نوشت: «این نخستین باری است که یمن جنوبی با ذکر نام، ایران را محکوم می‌کند. بر پایه این گزارش "العطاس" گفته است که حمله ایران به تشدید تشنج کمک می‌کند و این وضع به نفع امپریالیسم به ویژه آمریکا است که تلاش می‌کند ناوگان خود را در منطقه حفظ کند.»^(۳)

رادیو بی.بی.سی در تفسیری از مواضع کشورهای حاشیه خلیج فارس در قبال بحران منطقه گفت: «عربستان سعودی اعلام کرد که نیروهایش آماده اند تا در مقابل حملات بعدی ایران به کویت، از کویت دفاع کنند و سایر کشورهای عرب حوزه خلیج فارس یعنی بحرین، امارات متحده عربی، قطر و عمان نیز مایلند همبستگی خود را با کویت، در نتیجه به طور مستقیم با عراق نشان دهند، اما این کشورها در عین حال سعی کرده اند خصومت ایران را برنینگینند.»^(۴)

مقام های مصر نیز ضمن تکذیب گزارش نشریه ساندی تایمز مبنی بر اینکه کارشناسان نظامی این کشور در کویت دوشادوش نیروهای مسلح کویت فعالند، گفتند: «دولت مصر با تقبیح حمله موشکی علیه کویت، مجدداً اعلام می‌کند که مصر به سهم خود از کویت حمایت خواهد کرد.»^(۵) هفته نامه ساندی تایمز در شماره دیروز خود نوشته بود: «مصر سرگرم تکمیل قراردادهای محرمانه است تا براساس آن به کویت برای دفاع در مقابل حملات ایران کمک های نظامی بکند. در ازای این کمک های نظامی، قرار است مصر برای کمک به وضع نامطلوب اقتصادی خود کمکی مالی به ارزش ۲۰ میلیون دلار دریافت کند. البته این اقدام برای مصر

۱- ۲۱. مأخذ ۱۴، ص ۱۵، بغداد - خبرگزاری فرانسه، ۱/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۲. سند شماره ۰۴۶۲۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سماجا ۲، معاونت اطلاعات، ۲/۸/۱۳۶۶؛ و - مأخذ ۷، ص آخر، واشنگتن - رادیو امریکا.

۳- ۲۳. مأخذ ۵، ص ۱۶، عدن - خبرگزاری فرانسه، ۲/۸/۱۳۶۶.

۴- ۲۴. مأخذ ۹، ص ۱۲، رادیو بی.بی.سی.

۵- ۲۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۶، ص ۲۰، رادیو بی بی سی، ۴/۸/۱۳۶۶.

بیش از سر و سامان دادن به وضع اقتصادی اهمیت دارد. کمک کردن به کویت موقعیتی است که مصر مدت ها در انتظار آن بوده است تا به این وسیله بتواند بار دیگر به جهان عرب پذیرفته شود. گزارشگر نشریه آبرور نیز می گوید: شورای همکاری خلیج در اجلاس خود موضوع تضمین بدهی های خارجی قاهره را در ازای کمک نظامی مصر به کشورهای حوزه خلیج فارس مورد بررسی قرار می دهد.^(۱)

۱۰۱

"میخائیل گورباچف" رهبر شوروی در دیدار با "جورج شولتز" وزیر خارجه امریکا از سیاست امریکا در خلیج فارس انتقاد کرد و هشدار داد که حضور نیروی دریایی امریکا در خلیج فارس ممکن است فضای بهبود یافته در روابط بین دو ابرقدرت را از بین ببرد. براساس گزارش خبرگزاری تاس، گورباچف خطاب به شولتز گفت: «استحکامات نیروی دریایی امریکا در خلیج فارس، برخلاف آنچه واشنگتن اعلام کرده شرایط و اوضاع در آنجا را نه تنها بهبود نبخشیده بلکه آن را پیچیده تر ساخته است. لزوم تضمین تأمین نفت برای ما نیز قابل درک است ولی ما اقداماتی را که دقیقاً به نتایج مخالف منجر می شود درک نمی کنیم. خلیج فارس یک منطقه جدا شدنی و در انزوا نگهداشته شده نیست، اگر از این سیاست پیروی شود ممکن است خیلی چیزها در یک سلسله عملیات بین المللی از جمله خیلی چیزها در روابط شوروی و امریکا از بین برود.» وی ابراز امیدواری کرد که رهبری امریکا کلیه نتایج احتمالی سیاست خود در خلیج فارس را به طور جدی مورد بررسی و تجدید نظر قرار دهد.^(۲)

گورباچف رهبر شوروی ضمن انتقاد از سیاست امریکا در خلیج فارس به جورج شولتز وزیر خارجه امریکا هشدار داد که حضور نیروی دریایی امریکا در خلیج فارس ممکن است فضای بهبود یافته در روابط دو ابرقدرت را از بین ببرد.

گورباچف رهبر شوروی ضمن انتقاد از سیاست امریکا در خلیج فارس به جورج شولتز وزیر خارجه امریکا هشدار داد که حضور نیروی دریایی امریکا در خلیج فارس ممکن است فضای بهبود یافته در روابط دو ابرقدرت را از بین ببرد.

ص: ۵۴۷

۱- ۲۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۹، رادیو بی بی سی، به نقل از هفته نامه ساندی تایمز، ۳/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۶، ص ۹، خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از خبرگزاری تاس.

امریکا برای تحریم خرید نفت از ایران، به ژاپن فشار می آورد. وزیر انرژی آمریکا پس از دیدار از کشورهای حاشیه خلیج فارس در یک مصاحبه مطبوعاتی گفت: «ما خواهان آنیم که در تحریم اقتصادی و نظامی علیه ایران، ژاپن نیز به کمک ما بشتابد و خرید نفت از ایران را متوقف کند.» وی افزود: «در این باره با سفیران ژاپن در کشورهای عربی حوزه خلیج فارس مذاکره داشته و آنها نیز وعده داده اند که در جستجوی راه هایی برای کمک بیندیشند.» ژاپن بزرگترین خریدار نفت ایران است و برای این کشور آسان است که نفت خود را از دیگر کشورهای خلیج فارس تأمین کند. وزیر انرژی آمریکا درباره همکاری کویت با عراق در جنگ تحمیلی گفت: «جنگنده های عراق از فضای کویت پرواز می کنند و تجهیزات عراقی نیز از خاک کویت عبور می کند و کویتی ها نگران این مسئله هستند. ... کویتی ها خواستار وسایل نظامی از جمله موشک هاوک شده اند.»^(۱)

از سوی دیگر، روزنامه "یومیوری شیمبون" چاپ ژاپن در سرمقاله امروز خود به بررسی بحران خلیج فارس پرداخته و با اشاره به حمله آمریکا به سکوهای نفتی ایران و اصابت موشک به بندر الاحمدی کویت نوشته است: «وقایع خلیج فارس نشان می دهد که هم ایران و هم آمریکا با احتیاط قابل توجهی عمل کرده اند و می توان گفت که هر دو طرف نشان داده اند نمی خواهند وارد یک درگیری کامل شوند.» این روزنامه از آمریکا خواست که بیش از حد به ایران فشار نیاورد؛ زیرا این عمل ممکن است به نزدیکی بیش تر ایران و شوروی منجر شود و یا تهران را به انجام اقدامات غیرمسئولانه ای مجبور نماید. این روزنامه افزوده است: «این قطعی نیست که هدف موشک ایران واقعاً نفتکش کویتی با پرچم آمریکا بوده است، اما فکر می کنیم به طور اصولی وضعیت عبارت است از یک پاسخ ملایم به یک حمله ملایم و می توان نتیجه گرفت که هر دو طرف تمایل خود را به اجتناب از یک درگیری کامل نشان داده اند ... رفتار ایرانیان اخیراً به طور آشکاری نسبت به سازمان ملل ملایم شده است و ناظران عقیده دارند که دبیرکل سازمان ملل نزدیک است در میانجیگری برای حل وضعیت موجود موفق شود.»

این روزنامه سپس نتیجه گیری می کند: «چنین اقداماتی ممکن است ایران را بیش تر در دست شوروی قرار دهد و آن را مجبور نماید که از سر ناچاری به اقدامات غیرمسئولانه دست بزند. یک گفته قدیمی که به یک ژنرال دوران گذشته نسبت داده شده می گوید: حتی وقتی که قلعه دشمن خود را در محاصره دارید باید یک راه فرار برای خصم خود باقی بگذارید و لذا آمریکا نباید شتابزده کشورهای دیگر را مجبور کند که خرید نفت ایران را تحریم کنند؛ زیرا این امر می تواند نتایج بسیار متفاوتی به دنبال داشته باشد.»^(۲)

با وجود افزایش تشنج در خلیج فارس، واردات نفت ژاپن از خلیج فارس افزایش یافته است. خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از توکیو نوشت: «واردات نفت خام ژاپن از خاورمیانه

۱- ۲۸. روزنامه اطلاعات، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۱۶.

۲- ۲۹. مأخذ ۱۴، ص ۲۲ و ۲۳، توکیو - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه یومیوری شیمبون.

در ماه سپتامبر تقریباً ۲۵ درصد در مقایسه با ماه قبل از آن (اوت) افزایش نشان می دهد. کشورهای این منطقه با صدور مجموعاً ۶/۶۵ میلیون بشکه نفت به ژاپن تقریباً ۷۰ درصد از کل نفت خام وارداتی بزرگ ترین بازار انرژی آسیا را تأمین کردند. متوسط واردات نفت خام ژاپن از خاورمیانه در سال ۱۹۸۶ نزدیک ۶۵ درصد از کل واردات آن را تشکیل می داد. اما در ماه های اخیر این درصد به دلیل تشدید تنش در خلیج فارس کاهش یافته و به حدود ۵۵ درصد رسیده بود. کویت بیش ترین سهم را از افزایش خرید نفت ژاپن از منطقه داشته است و صادرات آن به این کشور در ماه سپتامبر تقریباً دو برابر ماه اوت شد و به ۷۴/۸ میلیون بشکه بالا رفت. این حجم تقریباً ۴ برابر رقم مشابه یک سال پیش است. خرید ژاپن از ایران نیز افزایش قابل توجه ۵/۶۴ درصد را نسبت به یک سال پیش نشان داد و به ۹۱/۶ میلیون بشکه رسید در حالی که واردات آن از عراق با ۳/۵۳ درصد کاهش به ۹۳۹ هزار بشکه رسید. عربستان سعودی از سه ماه پیش بار دیگر مقام خود را به عنوان بزرگ ترین تأمین کننده نفت ژاپن به دست آورد. (۱)

رادیو بی بی سی نیز در گزارشی از تداوم جریان نفت از منطقه خلیج فارس گفت: «به رغم حملات شدید عراق در پنجم اکتبر (۱۳ مهر) به تأسیسات پایانه نفتی "لارک" در نزدیکی مدخل خلیج فارس که عملیات بارگیری نفتکش ها در آنجا صورت می گیرد، چنین به نظر می رسد که ایران موفق شده است در این ماه میزان تولید خود را در حد ۲/۲ میلیون بشکه در روز تثبیت کرده و کوشش های عراق برای مختل کردن کار نفتکش هایی را که از جزیره خارک به طرف جنوب خلیج فارس حرکت می کنند ناکام کند. در حدود ۳۰ نفتکش به کار حمل و نقل در این منطقه که عملیات پرخطری است مشغول هستند و در مقایسه با اوایل سال جاری، تعداد این نفتکش ها دو برابر شده است.» (۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری "خلیج" به نقل از وزیر نفت عراق، با اعلام اینکه عراق بیش از سهمیه خود در اوپک، نفت تولید می کند، نوشت: «عراق در حال حاضر روزانه بیش از ۷/۲ میلیون بشکه تولید می کند و این مفاد پیمان منعقد شده سازمان اوپک در ماه دسامبر (آذر ۱۳۶۵) را رد نموده است. در این پیمان تولید نفت عراق کمتر از تولید نفت ایران است. تولید نفت روزانه ایران در حال حاضر ۳۶/۲ میلیون بشکه می باشد. سهمیه فعلی نفت عراق ۵۴/۱ میلیون بشکه تعیین شده ولی عراق آن را رعایت نکرده و ادعا می کند تا زمانی که جنگ با ایران ادامه یابد آن کشور می خواهد سهمیه تولیدی مساوی با ایران داشته باشد.» (۳)

۱۳۱

توان تسلیحاتی طرفین جنگ در تعیین سرنوشت جنگ اهمیت زیادی دارد. رسانه های گروهی جهان به مناسبت های مختلف به تجزیه و تحلیل توان تسلیحاتی ایران و عراق، کشورهای تأمین کننده سلاح، توان مالی و تسهیلات و مشکلات موجود برای هر کدام از دو کشور می پردازند. نشریه امریکایی "دفاع و دیپلماسی"، به نقل از هفته نامه اکونومیست درباره

ص: ۵۴۹

۱- ۳۰. روزنامه اطلاعات، ۳/۸/۱۳۶۶، ص ۱۵، توکیو - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۳۱. مأخذ ۵، ص ۵۰، رادیو بی بی سی، ۲/۸/۱۳۶۶.

۳- ۳۲. روزنامه کیهان، ۳/۸/۱۳۶۶، ص ۱۹، منامه - خبرگزاری آسوشیتدپرس، به نقل از خبرگزاری خلیج.

وضعیت تسلیحاتی ایران نوشت: «در سال گذشته ایران با اتکا به تولیدات داخلی توانسته است ۳/۱ میلیارد دلار از واردات تسلیحاتی را کم کند. مواد منفجره و فشنگ، از جمله تولیدات غیرپیشرفته است که ایرانی ها به حد خودکفایی رسیده اند. گزارش ها حاکی است که ایرانی ها در حمله خود به بصره از هواپیماهای بی سرنشین و کنترل از راه دور استفاده کرده اند و همچنین این گزارش ها خبر از برنامه و طرح ساخت موشک های زمین به زمین "اسکاد - بی" می دهند.

ایرانی ها سلاح های اتوماتیک ۹ میلی متری، آرپی.جی و یوزی را خود در ایران تولید می کنند. هر چند که ایرانی ها سلاح های بسیار پیشرفته تولید نمی کنند، اما بسیاری از لوازم یدکی ساخت امریکا را که در زمان شاه از امریکا بایستی وارد می شد در حال حاضر، خود تولید می کنند. از جمله قطعات هلی کوپتر، موشک های ضدهوایی و مهمات.»^(۱)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری فرانسه ارسال تسلیحات برزیلی به عراق از آغاز جنگ به سه برابر رسیده است. شرکت "اوی براس" که اصلی ترین شرکت برزیلی تأمین کننده اسلحه برای عراق است، رقم فروش خود را به عراق در شش ماه اول سال میلادی نسبت به سال قبل نزدیک به ۵/۲ برابر افزایش داده است.^(۲) روزنامه تایمز مالی نیز با اشاره به ۳۰ میلیارد دلار بدهی عراق به کشورهای عربی، درباره کمک های مالی و تسلیحاتی کویت نوشت: «بخش اعظم ۳۰ میلیارد دلار بدهی عراق به کشورهای عربی وامی است که بغداد از کویت دریافت داشته است و تسلیحات ارسالی برای عراق که عمدتاً تسلیحات ساخت شوروی می باشد از طریق یک بندر ویژه در کویت برای عراق ارسال می گردد.»^(۳)

ص: ۵۵۰

۱- ۳۳. مأخذ ۲۸، ص ۱۶، هفته نامه اکونومیست.

۲- ۳۴. مأخذ ۴، ص ۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از خبرگزاری فرانسه.

۳- ۳۵. مأخذ ۹، ص ۱۲، روزنامه تایمز مالی.

در پی تعویق عملیات در منطقه ماووت تا اواخر آبان ماه، قرارگاه نجف که مسئولیت این منطقه را به عهده دارد، برنامه هایی را برای تکمیل اقدامات آماده سازی منطقه عملیاتی، تکمیل شناسایی ها، جلوگیری از نفوذ و پیشروی قوای دشمن در خطوط خودی و همچنین پس گرفتن ارتفاع "برده هوش" آغاز کرد. به همین منظور صبح امروز فرمانده قرارگاه نجف به فرمانده تیپ توپخانه ۶۱ محرم گفت: «برای عملیات برده هوش آماده شوید و روی تپه دوقلو و ... آتش تنظیم کنید. از ظهر امروز و فردا در محل عملیات اجرای آتش کنید و سه قلّه اصلی کرده رش و قمیش را بزیند تا جلوی گسترش دشمن با آتش شما و آتش تانک ها گرفته شود. فردا شب جنگ بی سیمی داریم. برای فردا شب روی منطقه عملیات آتش می خواهیم، کاتیوشا را هم برای برده هوش بگذارید.» برادر شوشتری افزود: «در این مدت تعویق عملیات اصلی، زاغه سازی و سنگر سازی کنید و برای نیروهایتان مرخصی تنظیم کنید. برای این منطقه برنامه ریزی درازمدت کنید، تا مدت ها اینجا هستید. دشمن ده دوازده یگان به منطقه آورده است، اگر ما اقدامی نکنیم، او عمل می کند.» (۱)

همچنین به منظور هماهنگی برای اجرای عملیات در محور برده هوش - که قرار است فردا شب صورت گیرد - امروز فرمانده قرارگاه نجف و فرمانده لشکر انصار الحسین (ع) در بررسی این موضوع به توافق رسیدند که: ۱- هم زمان با اجرای عملیات، عملیات بی سیمی برای فریب دشمن انجام شود. ۲- آتش شدید توپخانه اجرا شود. ۳- آتش ادوات اجرا شود. ۴- دو دستگاه تانک عملیات را پشتیبانی کند. ۵- در عملیات دو گردان مانوری و یک گردان پدافندی (در مجموع ۵ گروهان) شرکت کنند. (۲)

اطلاعات رسیده به قرارگاه نجف حاکی از هشیاری و آماده بودن دشمن در منطقه عملیاتی ماووت است. از جمله گزارش فرمانده لشکر ۱۱ امیر المؤمنین (ع) و گزارش فرمانده تیپ ۴۸ فتح، حاکی است که نیروهای شناسایی این دو یگان که شب گذشته برای بررسی معابر رفته اند، اطلاع داده اند که نیروهای دشمن در تمام معابر کاملاً هشیار و آماده اند و اقدام به پرتاب نارنجک نیز کرده اند. (۳)

ص: ۵۵۲

۱- ۱. سند شماره ۱۵۲۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات نصر ۸ انجام نشده (نادر نوروزشاد)، ۲۷/۷ تا ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۵۶ و ۵۷.

۲- ۲. همان، ص ۵۸.

۳- ۳. همان، ص ۵۹.

امروز در جلسه ای با حضور فرمانده قرارگاه تاکتیکی فتح و مسئولان اتحادیه میهنی کردستان عراق، موضوعات متعددی بررسی شد؛ از جمله: (۱) عملیاتی که قرار بود در منطقه ماووت اجرا شود و به تعویق افتاد و هماهنگی هایی که در این زمینه با مسئولان اتحادیه صورت گرفت، تا عملیات در زمان مقرر با همکاری نیروهای اتحادیه اجرا شود. (۲) اجرای عملیات روی سد دوکان و در شهر دوکان، امکانات لازم و نیروی لازم برای این عملیات و پیامدهای آن بررسی شد. در این زمینه اتحادیه میهنی برای اجرای عملیات روی سد دوکان و باز شدن سد و تخریب در بخش هایی از آن که ترمیم آن به سادگی میسر نشود، اصرار بسیاری داشت، تا رژیم عراق مدتی سرگرم آن شود و از جنبه سیاسی و تبلیغاتی نیز دارای اهمیت بود. در این جلسه گفته شد که سد دوکان و سد دربندی خان علاوه بر نیروهای حفاظتی، هر کدام یک گردان نیروی اضافی برای حفاظت دارند. فرمانده قرارگاه فتح ضمن تأکید بر اهمیت عملیات در منطقه دوکان، گفت که قرار است نیروهای متخصص، چگونگی عملیات روی سد و انهدام و از کار انداختن تأسیسات آن را بررسی کنند. در این جلسه همچنین اجرای عملیات علیه تأسیسات مهم در شمال عراق بررسی شد. علاوه بر این، درباره عملیات گسترده ای که قرار است امسال در منطقه شمال عراق اجرا شود و چگونگی همکاری اتحادیه میهنی و امکانات لازم از جمله سلاح برای نیروهای اتحادیه در این جلسه گفت و گو شد. با توجه به اینکه نفت در اقتصاد عراق نقش اصلی را ایفا می کند، مسئولان اتحادیه تأکید داشتند که در کرکوک عملیات شود. (۱)

همچنین مسئولان قرارگاه تاکتیکی فتح و فرمانده لشکر ۹ بدر و جانشین فرمانده تیپ ویژه پاسداران، امروز در جلسه دیگری در یاغسمر، به بررسی مشکلاتی که جهت آمادگی برای عملیات با آن روبه رو شدند و همچنین چگونگی اقامت در خاک عراق تا زمان اجرای عملیات، نیازهای نیروها و محل مناسب برای استقرار آنها پرداختند. برادر فتاح از اینکه مأموریت تیپ ویژه خیلی دیر ابلاغ شده و فرصتی برای طرح ریزی و شناسایی نبوده است، گله مند بود. وی طی نامه ای اجناس ضروری برای اقامت ۲۵۰ نیروی این یگان برای مدت ۵۰ روز را به قرارگاه رعد اعلام کرد. همچنین فرمانده لشکر ۹ بدر از برخی رفتارهای مسئولان اتحادیه گله مند بود. برادر شمس در تماسی با فرمانده قرارگاه رمضان پیشنهاد کرد که نیروهای این یگان به قره داغ بروند. (۲)

با توجه به تحرکات نیروهای خودی در منطقه ماووت و شمال عراق، بعدها (در اسفند ۱۳۶۶) سندی از مقر قوای عراقی به دست آمد که حاکی از هشیاری دشمن در این منطقه و پیش بینی اجرای عملیات خودی در آن و همچنین پیش بینی اجرای عملیات در شرق بصره پس از این عملیات می باشد. در این سند که با امضای فرمانده تیپ ۳۹ پیاده، سعدالله احمد، می باشد و در تاریخ ۱۲/۸/۱۳۶۶ صادر شده است، بخشی از موضوعات مطرح شده در جلسه روز ۲/۸/۱۳۶۶

ص: ۵۵۳

- ۱- ۴. سند شماره ۱۵۴۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان (مسعود سرمدی)، ۲/۸ تا ۱۷/۸/۱۳۶۶، ص ۱ تا ۲۱.
- ۲- ۵. سند شماره ۱۵۳۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان (مسعود سرمدی)، ۲۳/۷ تا ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۱۱۷ تا ۱۲۳.

فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق درج شده است. ترجمه سند به شرح زیر است:

«موضوع: جلسه فرماندهی کل نیروهای مسلح

قرارگاه تیپ ۳۹ پیاده

عملیات عراق - شماره ۱۱-۲۰۸ (تاریخ ۱۳۶۶/۸/۱۲)

نامه فرماندهی سپاه یکم مورخه ۸/۸/۱۳۶۶ بدین شرح است:

در جلسه فرماندهی کل نیروهای مسلح به تاریخ ۲/۸/۱۳۶۶ نکات زیر درباره وضعیت منطقه عملیات سپاه یکم و منطقه عملیات جنوب به تصویب رسید:

۱- با توجه به هماهنگی بین دشمن ایرانی و عناصر خرابکار (مخالفین) و تمرکز گسترده مخالفین در مناطق سرگلو و بیرگلو، دشمن عملیات خود را در مناطق ماووت و قلعه دیزه مؤکداً آغاز خواهد کرد.

۲- با توجه به آمادگی های گسترده دشمن در منطقه عملیات جنوب به ویژه روبه روی مناطق عملیاتی سپاه سوم و سپاه هفتم (ابوالخصیب، شلمچه، شرق بصره) باید بیداری و آماده باش کامل برای دفع هرگونه تک دشمن داشته باشید و از غافل گیری جلوگیری نمایید.

۳- به منظور خنثی نمودن مقاصد دشمن برای انهدام سیل بند (سد) دوکان، فعالیت های حفاظتی از این سیل بند اجرا شود.

۴- موانع و مواضع پدافندی در منطقه ماووت قوی و محکم بوده و حفاظت از آن ضروری است.

۵- آماده ساختن خمپاره اندازها برای کوبیدن ستون های پیشروی دشمن. بهتر است سمت آتش به سوی محور قاشان (قشن) - کنجرین باشد.

۶- تسلط کامل بر شکاف قامیشن (قمیش) و محور قاشان (قشن) - کنجرین - سورقلات داشته باشید و از رخنه دشمن به سمت جنوب منطقه جلوگیری شود. همچنین حفاظت از ارتفاعات ۱۴۱۸ شمالی، ۱۴۹۴، ۱۴۱۸ جنوبی و کاریزه تأمین گردد.

۷- آماده ساختن نیروها و فراهم کردن تجهیزات شیمیایی تا اینکه با استفاده از عوامل شیمیایی، دشمن نتواند نیروهای ما را غافل گیر کند.

۸- عملیات دشمن در منطقه عملیات شمال مدت ۷ تا ۱۰ روز ادامه خواهد داشت، و پس از مدت کوتاهی، هنگام برگزار شدن کنفرانس آتی (کنفرانس اتحادیه عرب)، عملیات خود را در منطقه جنوب آغاز خواهد کرد.

۹- دستورات زیر مورد توجه قرار گیرد: الف) خنثی نمودن مقاصد دشمنانه دشمن و عوامل آن و تلاش برای سرکوب حملات آینده آن. ب) هم اکنون تلاش های مداوم در احداث استحکامات و بررسی طرح های پدافندی مبذول گردد. ج) برنامه فعلی مبنی بر مقابله با دشمن، اجرای آتش متقابل و سرگرم نمودن تلاش های مهندسی او به وسیله کلیه سلاح های دوربرد اجرا شود.

سرتیپ نیروهای ویژه ستاد

فدعم سعدالله احمد ، ف تی ۳۹ پ»(۱)

ص: ۵۵۴

۱-۶. سند شماره ۰۳۵۴۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه فرمانده تیپ ۳۹ پیاده ارتش عراق درباره وضعیت جنوب، ۱۲/۸/۱۳۶۶.

مسئول واحد مهندسی رزمی قرارگاه نجف، مهندس سلیمیان، امروز در مصاحبه با راوی مرکز مطالعات در قرارگاه نجف، نادر نوروزشاد، در مجموع بیش از ۴۰ مورد از اقدامات مهندسی که طی چهار ماه گذشته در منطقه عملیاتی ماووت صورت گرفته، از جمله: جاده سازی و ترمیم جاده ها، احداث خاکریز، ایجاد استحکامات، احداث پل، توسعه بیمارستان صحرائی و ... را برشمرده (ضمیمه دارد). وی در ادامه درباره مشکلات واحد های مهندسی جنگ گفت: «۱- از نیرو و امکانات مهندسی سپاه به نحو احسن استفاده نمی شود. نیرو و توان و امکانات تخصصی مهندسی باید به طور متمرکز به کار گرفته شود. ۲- پشتیبانی تخصصی مهندسی باید به عهده خود مهندسی باشد و مهندسی با تشکیل مراکزی در غرب و جنوب، تعمیرات و ساخت وسایل لازم را خودش انجام دهد تا به موقع بتواند پاسخگوی نیاز جنگ باشد. ۳- واحدهای مهندسی یگان ها، امکانات و نیروی انسانی بسیاری دارند ولی استفاده مناسب از آنها نمی شود. اگر مهندسی قرارگاه تقویت شود و به مهندسی یگان ها سرکشی شود، در عملیات ها برای کارهای اساسی مثل احداث جاده و ... بهتر می توان از آنها استفاده کرد. اینها امکانات جمهوری اسلامی است.» وی همچنین خواستار همکاری بیش تر مهندسی قرارگاه خاتم و مهندسی نیروی زمینی سپاه شد. (۱)

صبح امروز جلسه قرارگاه خاتم الانبیا برای بررسی مسائل خلیج فارس و چگونگی پدافند از جزایر و سواحل جمهوری اسلامی در این منطقه، با حضور حجت الاسلام حسن روحانی، سیدعلی حسینی تاش، علی فدوی، اصغر کاظمی، ابراهیم سنجقی، دریادار ملک زادگان، سرهنگ صیاد شیرازی، مسجدی و پیرایش تشکیل شد. در این جلسه موضوعات متعددی بررسی شد: چگونگی پدافند جزایر قشم، لاریک و هنگام، اقدامات مهندسی لازم برای احداث اسکله یا ترمیم اسکله های موجود تا امکان پهلوگیری شناورهای مناسب فراهم گردد، برآورد نیرو، امکانات، تسلیحات، تجهیزات و چگونگی پشتیبانی از جزایر در هنگام درگیری، چگونگی مقابله با هلی برن و بمباران دشمن و تجهیزات مورد نیاز برای آن، بررسی امکانات مهندسی مورد نیاز برای احداث یا ترمیم جاده های ساحلی. در این جلسه همچنین با توجه به پیدا شدن یک موشک سالم در خارک ۴ و احتمال اینکه ممکن است این موشک از یک شناور به سوی این جزیره شلیک شده باشد، مقرر شد این موضوع بررسی شود که با توجه به اینکه برای شلیک موشک، شناور باید وارد محدوده فلات قاره ایران شود، آیا ممکن است شناورهای عراقی یا کویتی وارد این محدوده شده باشند. (۲)

شب هنگام نیز در جلسه ای با حضور معاونت عملیات فرمانده کل سپاه (غلامعلی رشید) و مسئولان نیروی دریایی سپاه (سید علی حسینی تاش، علی فدوی، اصغر کاظمی، مسجدی) ضمن بررسی مسائل خلیج فارس و مأموریت های نیروی دریایی سپاه، درباره مسائل زیر بحث و بررسی شد: «استعداد منظور شده برای جزایر تحت مسئولیت سپاه و چگونگی تأمین نیروی مورد نیاز این جزایر، سلاح ها و

ص: ۵۵۵

۱- ۷. مأخذ ۱، ص ۶۰ تا ۶۸.

۲- ۸. سند شماره ۱۵۵۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی)، ۲۹/۷ تا ۱۰/۸/۱۳۶۶، ص ۵۷ تا ۹۰.

شناورهای مورد نیاز و چگونگی پشتیبانی نیروهای مستقر در جزایر، بررسی استعداد گردان های پدافند کننده جزایر و سلاح های مورد نیاز آنها، بررسی استعداد یک گروهان شناور و سلاح ها و تجهیزات مورد نیاز آن، بررسی ساحل های مهم و حساس و نیروی مورد نیاز برای پدافند آن، بررسی تأثیراتی که مأموریت های دریایی سپاه در مأموریت های زمینی سپاه به جا خواهد گذاشت.»(۱)

۶۱

به دنبال تجاوزات مکرر هواپیماهای امریکایی به قلمرو هوایی جمهوری اسلامی ایران در مناطق جنوب شرقی ایران و بحرانی تر شدن اوضاع خلیج فارس، ستاد سپاه پاسداران ناحیه مستقل نبی اکرم(ص)، مستقر در مناطق جنوب و جنوب شرقی ایران، خواستار پیش بینی و تدارک اقدامات دفاعی لازم در این مناطق شد. ستاد فوق در نامه ای به ستاد مرکزی سپاه نوشت: «با توجه به وضعیت خاص مناطق جنوبی کشور خصوصاً شهرستان چاه بهار و به احتمال قوی درگیری و هجوم هوایی و دریایی به شهرهای ساحلی استان سیستان و بلوچستان، برای مقاومت در مقابل تهاجمات هوایی دشمن لازم است سنگرهای بتونی دسته جمعی و گروهی احداث گردد.»(۲)

۷۲

اعزام نیروهای رزمنده و نیروهای فنی - تخصصی به جبهه های جنگ و اعلام آمادگی اقشار مختلف برای مقابله با تجاوزات امریکا در خلیج فارس همچنان ادامه دارد. امروز نیروهای تازه نفس مردمی از شهرهای ساری، پل دختر، مسجد سلیمان، رامهرمز، کرمان، سمنان و شاهرود به سوی جبهه های جنگ عزیمت کردند. این نیروها که در قالب کاروان های حماسه سازان عاشورا سازمان دهی شده بودند، با بدرقه مردم و خانواده های خود به جبهه های نبرد اعزام شدند. کمک های مردمی استان گیلان نیز با ۱۲۰۰ کامیون طی مراسمی از رشت عازم جبهه های جنگ شد و دانشجویان دانشگاه های گیلان هم با برپایی راه پیمایی در رشت، ضمن اعلام آمادگی برای حضور در جبهه های جنگ تحمیلی، حضور ناوگان امریکا در خلیج فارس و تجاوزات این کشور به قلمرو جمهوری اسلامی ایران را محکوم کردند.(۳) نیروهای بسیجی استان سمنان نیز با اجرای مانور آبی - خاکی "انصار المهدی" آمادگی خود را برای مقابله با تهدیدات امریکا و اجرای عملیات در جبهه های جنگ اعلام کردند.(۴)

۸۳

رئیس مجلس نمایندگان هند که در رأس یک هیئت بلندپایه پارلمانی در ایران به سر می برد، امروز با رئیس جمهور و نخست وزیر دیدار کرد. روزنامه رسالت در گزارشی نوشت: «حجت الاسلام و المسلمین سیدعلی خامنه ای در این دیدار حضور تجاوزکارانه نیروهای امریکایی را موجب ناامنی در خلیج فارس و اقیانوس هند دانست و اظهار داشت: حملات نظامی و تجاوزاتی که امریکا تاکنون در منطقه داشته است به ظاهر علیه جمهوری اسلامی بوده ولی در واقع علیه امنیت کل کشورهای منطقه می باشد. همه دولت هایی که مایل هستند

ص: ۵۵۶

۱- ۹. همان، ص ۹۰ تا ۹۵.

۲- ۱۰. سند شماره ۰۴۶۲۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد سپاه ناحیه مستقل نبی اکرم(ص) ۲/۸/۱۳۶۶.

۳- ۱۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۶، ص ۲؛ و - روزنامه اطلاعات، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۱۴.

۴- ۱۲. روزنامه اطلاعات، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۱۴.

خلیج فارس و اقیانوس هند در صلح و آرامش به سر برد در قبال این تجاوزات مسئول بوده و باید عکس العمل را نشان دهند. وی افزود: کشورهای منطقه نباید در مقابل این حضور نظامی قدرت ها بی تفاوت بمانند؛ زیرا حضور قدرت ها بهانه و مقدمه اعمال قدرت نظامی آنها است. همچنین رئیس مجلس هند در دیدار با مهندس میرحسین موسوی از حضور نیروهای بیگانه در منطقه ابراز نگرانی کرده و بر گسترش مناسبات دو کشور تأکید نمود.» (۱)

رئیس جمهور اسلامی ایران در دیدار رئیس مجلس نمایندگان هند، حضور نیروهای امریکایی را موجب ناامنی در خلیج فارس و اقیانوس هند اعلام کرد.

رئیس جمهور اسلامی ایران در دیدار رئیس مجلس نمایندگان هند، حضور نیروهای امریکایی را موجب ناامنی در خلیج فارس و اقیانوس هند اعلام کرد.

سیدعلی اکبر محسنی وزیر کشور، فاجعه آموزی از بمباران سکوهای نفتی و گشتی های ما، حضور امریکا در آبهای خلیج فارس است... اگر اولین ناوگان امریکا را به محض ورود به خلیج فارس می زدیم، دیگر شاهد این وضع نبودیم.

وزیر کشور از سیاست برخی از مسئولان نظامی در قبال حضور نیروهای امریکایی در خلیج فارس انتقاد کرد. حجت الاسلام محتمی که در سمینار آموزشی اداره عقیدتی - سیاسی ژاندارمری صحبت می کرد، گفت: «متأسفانه بعضی از مسئولین نظامی سیاست غلط ضربه در مقابل ضربه را در محاسبه های خود مطرح کرده اند. یعنی اگر امریکا با ما کار نداشت ما هم با او کاری نداریم و اگر ضربه زد ما از خود دفاع می کنیم. آیا نباید در مقابل تجاوز امریکا دفاع کرد و آیا باید حضور امریکا را در خلیج فارس پذیرفت؟ نفس حضور نیروهای ناتو در خلیج فارس بزرگ ترین ضربه برای انقلاب اسلامی محسوب می شود و دیگر ضربه بالاتری متصور نیست. مردم ما منتظر ضربه امریکا نمی مانند تا پاسخ آن را بدهند.»

وی افزود: «فاجعه آمیزتر از بمباران سکوه‌های نفتی و کشتی‌های ما، حضور امریکا در آب‌های خلیج فارس است و زمزمه‌های صلح و آتش بس برای ما غیرقابل تحمل است. اگر به بیانات امام توجه داشتیم سیاست ضربه در مقابل ضربه را مطرح نمی‌کردیم. ما باید تمام توان خود را جمع کرده و با عزم راسخ، خود را برای یک مبارزه طولانی با امریکا آماده کنیم. اگر به نظرهای اولیه امام عمل می‌شد، ما امروز شاهد نیروهای ناتو در خلیج فارس نبودیم و اگر اولین ناوگان امریکا را به محض ورود به خلیج فارس می‌زدیم، دیگر شاهد این وضع نبودیم.»^(۱)

۱۰۱

دفتر هواپیمایی پان امریکن در مرکز کویت بر اثر انفجار یک بمب قوی منهدم شد. در این انفجار که در ساعت ۱۴:۴۵ صورت گرفت، شیشه‌های این دفتر و ساختمان‌های اطراف فرو ریخت ولی تلفات جانی نداشت. محل انفجار با دفتر کار امیر کویت فقط ۲۰۰ متر فاصله دارد.^(۲)

رادیو بی.بی.سی با اشاره به اینکه هیچ گروهی مسئولیت انفجار را به عهده نگرفته است گفت: «اما این واقعیت که بمب در یک دفتر فروش امریکایی در کویت کار گذاشته شده، نمایانگر آن است که به احتمال قوی دولت ایران و یا عناصر طرفدار این دولت عامل آن بوده اند.»^(۳)

روزنامه‌های کویت نیز در سرمقاله‌های خود ایران را عامل انفجار معرفی کردند. روزنامه الانباء ضمن درخواست از شورای همکاری خلیج فارس برای مقابله با ایران، نوشت: «ستون پنجم که عوامل ایران در داخل کویت به شمار می‌روند مجدداً اقدام به بمب‌گذاری کرده اند. ایران جنگ غیر علنی خود علیه کویت را از حمله توسط موشک، به عملیات انفجاری و خرابکاری در داخل منتقل کرده است.» این روزنامه ادعا کرد که کویت قادر است با تقویت نیروهای نظامی خود و سرکوب مخالفان داخلی، حملات موشکی علیه آب و خاک کویت و موج بمب‌گذاری‌ها را دفع و خنثی کند. روزنامه الانباء در پایان سرمقاله خود نوشت: «برای عوامل ستون پنجم در داخل اقدامی جز قلع و قمع و ریشه کن کردن آنان خوشایند نیست.»^(۴)

در همین حال خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «در کویت فعالیت شدید برای احداث سنگر و ایجاد پناهگاه در خیابان‌ها و منازل مسکونی آغاز شده است.»^(۵)

یک نشریه داخلی سپاه با اشاره به سخنان و مقالات تهدید آمیز مقام‌ها و مطبوعات کویت و اجلاس شورای همکاری خلیج فارس نوشت: «برخورد با ایران و عدم اعتماد به سیاست‌های امریکا در منطقه، امکان یک تصمیم تند علیه جمهوری اسلامی را از آنان سلب کرده است و ممکن است فقط به یک بیانیه تند و محکوم نمودن ایران منجر گردد که این هم نمی‌تواند وضعیت کویت را بهبود بخشد. عدم حمایت نظامی اعضای شورای همکاری خلیج فارس از کویت و اعلام امریکا مبنی بر اینکه امریکا حمله به کویت را تلافی نخواهد کرد، باعث شده است که کویت بر سر دوراهی انتخاب قرار گیرد. از آنجا که حکام مرتجع منطقه فقط زبان قدرت را می‌فهمند و در مقابل قدرت قوی‌تر از خود مطیع و رام می‌شوند. لازم است جمهوری اسلامی فشار بیش‌تری بر

ص: ۵۵۸

۱-۱۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش‌های ویژه" شماره ۲۱۹، ۳/۸/۱۳۶۶، ص ۲۵.

۲-۱۵. سند شماره ۰۴۶۳۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش "نوبه ای عملیاتی"، ستاد کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی،

- ۳-۱۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۲۴، رادیو بی.بی.سی.
- ۴-۱۷. همان، ص ۱۵، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه الانباء.
- ۵-۱۸. مأخذ ۱۴، ص ۲۲، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۶.

آنها وارد نماید و به آنها بفهماند که اگر امروز به پشتیبانی امریکا در مقابل جمهوری اسلامی که قدرتمندترین کشور منطقه است، ایستاده اند، این حمایت ناپایدار است و اگر منافع امریکا ایجاب کند همه کشورهای منطقه را فدای مصالح و منافع خود خواهد کرد.»^(۱)

۱۱۱

واینبرگر وزیر دفاع امریکا گفت در صورت اجرای برنامه تحریم سازمان ملل در مورد واردات ایران، ریشه توانایی ایران برای ادامه جنگ به سرعت خشک می‌شود و در واقع ریشه موجودیت ایران نیز به صورت یک ملت به خشکی می‌گراید.

وزیر دفاع امریکا خواهان اعمال تحریم تسلیحاتی به منظور خشکاندن ریشه موجودیت ملت ایران شد. به گزارش رادیو امریکا، واینبرگر در کمیته روابط خارجی سنای امریکا گفت: «یکی از اهداف امریکا در خلیج فارس حمایت از کشورهای عرب میانه رو در برابر ایران است.» وی افزود: «احتمالاً هدف ایران از حمله به یک کشتی حامل پرچم امریکا در آب های کویت، آزمودن حدود و ثغور سیاست امریکا در خلیج فارس بوده است. حمله موشک کرم ابریشم به یک کشتی حامل پرچم امریکا در آب های ساحلی کویت رخ داد، یعنی در محلی که حفاظت از ما بر خلاف موازینی که در آب های بین المللی جاری است، بر عهده دولت کویت است. من فکر می‌کنم که منظور از حمله ایجاد نوعی سرگردانی در جریان تصمیم‌گیری ما بود. ولی این مسئله باید برای ایران روشن باشد که چنین حملاتی غیرقانونی و بدون مجوز علیه کشتی های ما صرف نظر از اینکه در چه محلی صورت گیرد، بدون پاسخ نخواهد ماند و چنین شیوه ای از ابتدای تاریخ ما به عنوان یک ملت مستقل جزء سیاست ما بوده است.»

واینبرگر در ادامه گفت: «بهترین راه پایان دادن به ستیزه جویی ایران، اجرای برنامه تحریم سازمان ملل در مورد واردات ایران است. در صورتی که قطعنامه تحریم اجرا شود، در آن صورت ریشه توانایی ایران برای ادامه جنگ به سرعت خشک می‌شود و در واقع ریشه موجودیت ایران نیز به صورت یک ملت به خشکی می‌گراید.»

رادیو امریکا در ادامه گزارش خود آورده است: «آقای واینبرگر اندکی بعد به توضیح و تشریح بیش تر بیانات خود پرداخت و گفت: ایالات متحده امریکا فقط مایل است پایان خصومت ایران را ببیند ولی الزاماً درصدد نابودی ایران نیست. از سوی دیگر، وزیر دفاع امریکا گفت: ایالات متحده نیروی دریایی خود را در خلیج فارس تا هنگام بازگشت ثبات به منطقه نگه خواهد داشت. وی گفت ممکن است کشتی های نیروی دریایی امریکا علاوه بر یازده نفتکش کویتی حامل پرچم امریکا، از کشتی های دیگر نیز حفاظت کند. واینبرگر افزود: اقدام امریکا در گلوله باران دو سکوی نفتی غیر فعال ایران پاسخ مناسبی بود. وی هشدار داد که ایران و جهان نباید نسبت به توانایی امریکا در انجام اقدامات سخت تری در صورتی که اوضاع ایجاب کند، تردیدی به خود راه دهند.»^(۲)

ص: ۵۵۹

رادیو امریکا در بخش فارسی خود گفت: «معاون وزیر امور خارجه امریکا به ایران اخطار کرد که هرگونه افزایش دامنه خشونت در خلیج فارس با واکنش شدیدتر امریکا روبه رو خواهد شد. در مقابله با تهدیداتی که از طرف سازمان های تروریستی وابسته به جمهوری اسلامی به عمل آمده و وعده داده شده که بمب گذاران جوخه های خودکشی منافع امریکا را هدف قرار خواهند داد، معاون وزارت امور خارجه امریکا گفت که اگر شواهدی به دست آید که ثابت کند گروه های تروریستی به دستور ایران وارد عملیات شده اند، در این صورت امریکا جمهوری اسلامی ایران را مسئول خواهد دانست.» (۱)

گفتنی است که دو روز قبل (۳۰/۷/۱۳۶۶) بیانیه ای از طرف گروه جهاد اسلامی به دفتر یک خبرگزاری غربی در بیروت ارسال شد که در آن گفته شده که هزاران نفر از افراد آماده شهادت ما در حال حاضر در خلیج فارس در انتظار لحظه مناسب برای به وجود آوردن افتخاری جدید برای اسلام و مسلمین هستند.... روزهای آینده مقیاس قدرت واقعی امریکا برای مقابله با مسلمین آشکار خواهد شد. (۲)

هم زمان با حرکت نفتکش کویتی "میدل تاون" در حمایت ناوگان امریکا از دویی به طرف بنادر کویت، (۳) یک کشتی پانامایی در نزدیکی سواحل امارات متحده عربی هدف حمله قرار گرفت و آسیب دید. کشتی "پراسپر ونچر" (Prosper Venture) حامل گاز عربستان سعودی به استرالیا بود که در ۵ کیلومتری ساحل "دویی" با مسلسل هدف حمله قرار گرفت. این حمله تلفات جانی نداشت. (۴) بر اساس گزارش کمیته نجات های دریایی، خسارت وارده بر این کشتی جزئی بوده و حمله به تلافی حمله عراق به یک نفتکش ایرانی صورت گرفته است. (۵) آسوشیتدپرس در گزارشی از این حمله آورده است که به هنگام حمله قایق توپدار ایرانی به نفتکش یونانی ثبت شده در پاناما، هیچ ناوگان امریکایی در آن اطراف حضور نداشته است. (۶) رادیو بی.بی.سی با اعلام خبر حمله قایق های تندرو به کشتی پراسپر ونچر گفت: «این حمله از خود تلفاتی به جای نگذاشت، اما به نظر می رسد ایران درصدد است که بیش تر حضور خود را با تحت فشار گذاشتن اعراب تثبیت کند تا آن که بخواهد واقعاً خطرهای موجود در منطقه را افزایش دهد.» (۷)

امریکا و شوروی به بهانه افزایش تشنج در منطقه نیروهای بیش تری به خلیج فارس اعزام می کنند. مقام های مصری در کانال سوئز از عزیمت چندین کشتی جنگی جدید امریکایی و روسی خبر دادند. مسئولان بندر "پورت سعید" اعلام کردند: «امروز دو کشتی جنگی شوروی وارد بندر پورت سعید شدند تا در اولین فرصت از کانال سوئز گذشته و به ناوگان شوروی در خلیج فارس

۱- ۲۱. مأخذ ۱۴، ص ۳۵.

۲- ۲۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۳.

۳- ۲۳. روزنامه رسالت، ۵/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲، تهران - واحد مرکزی خبر، به نقل از خبرگزاری یونایتدپرس؛ و - روزنامه اطلاعات، ۵/۸/۱۳۶۶، ص ۱۶، به نقل از خبرگزاری یونایتدپرس.

۴- ۲۴. مأخذ ۱۵؛ و - New DeIhi (۸۸ _ ۱۹۸۰) sreed har kapil kaul Tanker war Aspect of Iraq _ Iran war (۱۹۸۰ _ ۸۸) (ABC publishing House ۱۹۸۹).

۵-۲۵. روزنامه رسالت، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲، به نقل از خبرگزاری آسوشیتدپرس.

۶-۲۶. مأخذ ۱۴، ص ۱۷، منامه - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲/۸/۱۳۶۶.

۷-۲۷. مأخذ ۱۶، ص ۲۴.

بپیوندند. هر دو کشتی روسی از نوع کشتی های تدارکاتی نظامی می باشند. شوروی تا به حال شش کشتی جنگی در خلیج فارس مستقر کرده است که سه فروند آن مین جمع کن، دو فروند ناوچه جنگی و یک کشتی نیز به عنوان پایگاه جمع آوری اطلاعات نظامی مورد استفاده قرار می گیرد.^(۱)

هفته گذشته نیز مقام های بندر پورت سعید اعلام کردند که چهار کشتی جنگی امریکا وارد این بندر شده اند و قرار است پس از عبور از کانال سوئز به ناوگان جنگی امریکا در خلیج فارس بپیوندند.^(۲)

۱۵۱

در پی حضور نظامی امریکا در خلیج فارس، حمله به کشتی ها افزایش یافته است. سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ گفت: «بر اساس آمار و اطلاعات جمع آوری شده از ابتدای جنگ تحمیلی تاکنون، یعنی در ۷ سال گذشته، در مجموع ۳۹۷ کشتی تجاری و نفتکش در خلیج فارس هدف قرار گرفته است که ۷۶ مورد حمله به کشتی ها بعد از حضور نظامی امریکا در خلیج فارس یعنی، در ۵ ماه گذشته، صورت گرفته است.»^(۳)

خبرگزاری رویتر نیز در گزارشی از خلیج فارس به بررسی حمله به کشتی ها طی سه ماه گذشته و از آغاز عملیات اسکورت نفتکش های کویتی به وسیله امریکا پرداخته و نوشته است: «از ۲۱ ژوئیه (۳۰/۴/۱۳۶۶) تاکنون ۴۹ حمله علیه کشتی ها صورت گرفته که نسبت به ۱۴ هفته قبل از آغاز اسکورت ها، افزایش ۳۰ درصدی را نشان می دهد. امریکا همچنین طی این مدت به بهانه مقابله با مین گذاری و حملات دیگر ایران علیه نیروهای امریکایی، حضور نظامی خود در خلیج فارس را از یک اسکادران کوچک دریایی به ۳۰ ناو جنگی و ۲۰ هزار نیرو که شامل یک رزم ناو و یک ناو هواپیمابر نیز می شود افزایش داده است.»^(۴)

۱۶۲

اجلاس وزیران خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس^(۵) برای بررسی مسائل منطقه و اتخاذ مواضع مشترک در قبال جمهوری اسلامی ایران، در "ریاض" آغاز به کار کرد. خبرگزاری خلیج در گزارشی اعلام کرد: «وزیران خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج در نظر دارند توصیه هایی را مبنی بر قطع هرگونه تماس و ارتباط میان مقام های مسئول عرب و مقام های ایرانی به اجلاس آتی سران عرب در "امان" پیشنهاد کنند.»^(۶) خبرگزاری آسوشیتدپرس در گزارشی از این اجلاس نوشت: "راشد عبدالله" وزیر مشاور در امور خارجی امارات متحده عربی و رئیس کنفرانس ریاض حملات ایران علیه کویت را به عنوان تجاوز شرم آور علیه یک کشور غیر درگیر در جنگ ایران و عراق محکوم کرد و تأکید نمود این رفتار

ص: ۵۶۱

۱- ۲۸. روزنامه کیهان، ۳/۸/۱۳۶۶، ص ۲۰، به نقل از خبرگزاری رویتر.

۲- ۲۹. روزنامه رسالت، ۲۶/۷/۱۳۶۶، ص آخر، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از خبرگزاری رویتر.

۳- ۳۰. روزنامه اطلاعات، ۳/۸/۱۳۶۶، ص ۱۴.

۴- ۳۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۶، ص ۱۰، واحد مرکزی خبر، به نقل از خبرگزاری رویتر.

۵- برای مطالعه بیش تر درباره شورای همکاری خلیج فارس و استراتژی آن در قبال جنگ ایران و عراق به کتاب مبانی رفتاری شورای همکاری خلیج فارس در قبال جمهوری اسلامی ایران، نوشته بهمن نعیمی ارفع (تهران، دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی، ۱۳۷۰) مراجعه

کنید.

۶-۳۲. مأخذ ۱۴، ص ۲۰، ابو ظبی - خبرگزاری خلیج، ۲/۸/۱۳۶۶.

غیرمسئولانه ایران ممکن است پیامدهای وخیمی در مورد دیگر کشورهای نفت خیز منطقه داشته باشد. وی گفت: «شورای همکاری خلیج حملات ایران را به شدت محکوم و تقبیح کرده و از کویت حمایت می کند زیرا امنیت اعضای شورای همکاری خلیج به صورتی است که قابل تفکیک نیست.»^(۱)

راديو بي.بي.سى در تفسیری از برگزاری اجلاس وزیران خارجه کشورهای عضو شورای همکاری در ریاض، به انتظارات کویت از اجلاس و ناتوانی اعراب در عمل اشاره کرد و گفت: «کویت امیدوار است محکومیت لفظی ایران در سراسر جهان مانع حملات آینده این کشور شود.» این راديو به نقل از مقاله واحه پتروسیان در مجله میدل ایست اکونومیک دایجست گفت: «کشورهای عربی در تئوری بسیار متحد هستند و هرگونه تهاجم ایران به عراق را محکوم کرده اند ولی در عمل مشکلاتی وجود دارد. بسیاری از کشورهای شورای همکاری خلیج فارس با ایران مبادلات تجاری دارند. در مورد امارات متحده عربی و به ویژه عمان باید گفت که این کشورها رفت و آمدهای دیپلماتیک قابل توجهی با ایران دارند. بنابراین وقتی در مقابل ایران پای عمل به میان می آید دست یابی به اتفاق نظر در میان اعراب بسیار دشوار می شود. در اجلاس وزیران شورای همکاری خلیج فارس یکی از راه هایی که شرکت کنندگان در مقابل خود دارند آن است که بکوشند عراق را متقاعد سازند تا از حملات خود به هدف های ایرانی در خلیج فارس بکاهد و بدین ترتیب از تحریک ایران برای حمله متقابل به کشتی ها جلوگیری شود. ولی من فکر نمی کنم در حال حاضر شورای همکاری خلیج فارس به این راه متوسل شود. برای شورا مسئله مهم آن است که قبل از اجلاس سران که قرار است تا دو هفته دیگر در امان تشکیل شود، به نوعی اتفاق نظر دست یابد.»^(۲)

در همین حال احمد طالب ابراهیمی وزیر خارجه الجزایر در مصاحبه با هفته نامه التضامن گفت: «بہتر است که کشورهای عربی از فرصت خوب روابط کنونی میان واشنگتن و مسکو استفاده کرده و اقدامی برای پایان دادن به جنگ عراق و ایران انجام دهند.» وی تأکید کرد: «لازم است که کشورهای عربی قبل از تشکیل کنفرانس سران عرب در امان چگونگی تأثیر گذاشتن بر اعضای دائمی شورای امنیت را به منظور ایجاد راه حل مسالمت آمیز برای پایان دادن به این جنگ بررسی کنند.»^(۳)

۱۷۱

کیسینجر، کزدمن و برژینسکی از کارشناسان امور استراتژیک و سیاسی و نظامی امریکا حضور نیروهای امریکایی در خلیج فارس را از جنبه های مختلف مورد تجزیه و تحلیل قرار دادند. هنری کیسینجر وزیر خارجه اسبق امریکا، در تحلیلی از سیاست امریکا در منطقه گفت: «از طریق ارسال ۴۱ فروند کشتی جنگی و ۲۴ هزار سرباز به منطقه که به منظور حمایت از ۱۰ فروند نفتکش صورت گرفت، عملاً پای امریکا به جنگ کشیده شده است. من با بحث های

ص: ۵۶۲

۱- ۳۳. مأخذ ۱۴، ص ۲۳، ریاض - خبرگزاری آسو شیتدپرس، ۲/۸/۱۳۶۶.

۲- ۳۴. مأخذ ۱۴، ص ۳۴ و ۳۵.

۳- ۳۵. مأخذ ۱۴، ص ۶، راديو ریاض.

کنگره که باید هر چه زودتر از منطقه خارج شویم، مخالفم، اما اگر حضور ما در منطقه طولانی شود و با انتخابات آینده ریاست جمهوری هم زمان گردد، ایرانی‌ها همان گونه که در بیروت عمل شد، علیه ما وارد عمل خواهند شد. این در حقیقت یک خطر تاکتیکی مستقیم به شمار می‌رود. ما در درازمدت با مشکلات مختلفی روبه‌رو هستیم؛ زیرا اگر ایران بتواند در کوتاه مدت پیروزی به دست آورد فاجعه آن شامل حال همه خواهد شد. اگر آنها تلاش کنند راه‌های خلیج فارس را ببندند باید مقابله کنیم اما ایرانی‌ها تاکنون تلاشی در این زمینه به عمل نیاورده‌اند. ما به وضعیتی در خلیج فارس کشیده شده‌ایم که از دیدگاه من به طور مطلق غیرعادلانه است. حضور آمریکا در خلیج فارس به رغم آنکه ثمربخش بوده است اگر ادامه پیدا کند مشکلات بزرگ تری برای آمریکا بروز خواهد کرد.» کیسینجر افزود: «اگر منطق به ذهن ایران راه یابد، دیر یا زود ایرانی‌ها به سمت غرب گرایش خواهند یافت. آمریکا نباید به اقدامات غیرضروری دست بزند که در نتیجه ایران به اتحاد شوروی گرایش پیدا کند.» (۱)

آنتونی کوردزمن (رئیس اسبق سازمان اطلاعات دفاعی آمریکا). آمریکا باید در مقابل هر واکنش ایران دست به یک تهاجم عمده علیه منافع ایران بزند... بدون خلیج فارس ما نمی‌توانیم یک ابرقدرت باقی بمانیم.

"آنتونی کوردزمن" رئیس اسبق سازمان اطلاعات دفاعی آمریکا و "رابرت هنکس" فرمانده سابق نیروی دریایی آمریکا در خاورمیانه نیز در مصاحبه با شبکه سی.بی.اس. استراتژی آمریکا در خلیج فارس و حملات ایران را بررسی کردند. کوردزمن با تأکید بر اینکه آمریکا باید در مقابل هرگونه واکنش ایران دست به یک تهاجم عمده علیه منافع ایران بزند، بندرعباس، جزیره خارک و ۱۸ کشتی بزرگ حامل ذخایر نفتی ایران را از اهداف حیاتی ایران عنوان کرد و گفت: «در صورت منهدم شدن این اهداف، ایران نه راهی برای صدور نفت و نه محصولات تصفیه شده برای مصارف داخلی خواهد داشت و زمستان هم در ایران که دارای سرمای سخت می‌باشد، نزدیک است. ما دارای منافع عظیمی در خلیج فارس می‌باشیم؛ بدون خلیج فارس ما نمی‌توانیم یک ابرقدرت باقی بمانیم و حیثیت و موقعیت بین‌المللی ما اجازه نمی‌دهد ما خلیج فارس را تخلیه کنیم. خلیج فارس با ویتنام قابل مقایسه نیست؛ زیرا این منطقه برای ما کاملاً حیاتی است و ما به هیچ وجه نمی‌توانیم دست از خلیج فارس برداریم. ما باید حداکثر تا یک ماه دیگر برای به نتیجه رسیدن اقدامات دیرکل صبر کنیم و در غیر این صورت باید در خلیج فارس دخالت نموده و در صورت لزوم به زور جنگ را به پایان برسانیم. ما باید نشان بدهیم که بعد از ویتنام و لبنان مصمم عمل خواهیم کرد تا ثابت کنیم که واقعاً یک ابرقدرت هستیم.»

"هنکس" نیز ضمن تأیید سخنان کوردزمن، گفت: «به احتمال قوی دولت ریگان تا به حال تصمیم تشدید جنگ و نابود کردن تأسیسات حیاتی ایران را اتخاذ نموده است و به اجرا درآوردن

ص: ۵۶۳

آنها تنها بستگی به نوع عکس العمل و حرکت تحریک آمیز ایران دارد.» وی پیش بینی کرد که ۵۰ درصد احتمال می رود که امریکا طی دو ماه آینده جزیره خارک یا بندرعباس را منهدم سازد.^(۱)

"برژینسکی" مشاور امنیت ملی سابق کاخ سفید در مقاله ای ضمن تأکید بر اهمیت استراتژیک خلیج فارس از ریگان خواست تا صد هزار نظامی امریکا را از پایگاه های این کشور در اروپای غربی فراخواند و آنها را به آب های خلیج فارس و دریای عمان گسیل داد. وی نوشت: «نزاع بین المللی بر سر دست یابی به منابع ذخیره نفتی است که یک سوم منابع کشف شده نفت در سراسر جهان را شامل می شود و پیش بینی می شود کشورهای غربی و ژاپن تا سال ۱۹۹۵، ۵۰ درصد نیازهای نفتی خود را از منطقه خلیج فارس تأمین کنند، بنابراین در مقابل امریکا هیچ راه دیگری جز تجدید نظر در پراکندگی نیروهای "ناتو" و کشاندن آنها به آب های خلیج فارس وجود ندارد.»^(۲)

۱۸۱

کمیته روابط خارجی سنای امریکا، گزارشی از اوضاع خلیج فارس و جنگ ایران و عراق منتشر کرد. این گزارش را سه تن از سناتورهای امریکا پس از بازدید از عراق و کشورهای عرب حوزه خلیج فارس تهیه کرده اند. در این گزارش اهمیت خلیج فارس و احتمال و تأثیر بسته شدن آن بررسی شده است. همچنین پس از تشریح سابقه جنگ عراق علیه ایران، موقعیت نظامی عراق در طول جبهه و در داخل عراق و نظرهای مختلف درباره این جنگ بیان شده است. در قسمت دیگر این گزارش نقش امریکا در خلیج فارس از ابعاد گوناگون بررسی شده است. در این گزارش آمده است که اعزام ناوگان امریکا به منطقه به عنوان حمایت امریکا از عراق تلقی می شود؛ زیرا چون عراق نمی تواند در جنگ برنده شود، پس باید از شکست آن جلوگیری کرد. این گزارش می افزاید خطر عمده برای عراق از جانب جنگ نفتکش ها در خلیج فارس نیست، بلکه از اوضاع نا بهنجار مرزهای زمینی اش با ایران به خصوص در شمال و مرکز آن کشور ناشی می شود و همین باعث شکست آن در جبهه جنوبی خواهد شد.

در بخش دیگری از این گزارش آمده است: پیروزی ایران برای منافع غرب فاجعه بار است و امریکا نیز در این باره کار چندانی نمی تواند انجام دهد... واشنگتن در صورت شکست عراق، برخلاف تمایل خویش باید به ایران اجازه دهد که سلطه خود را بر منافع نفتی غرب در خلیج فارس اعمال نماید یا که مستقیماً دخالت نظامی کند. در این گزارش اضافه شده است که ۷۰ درصد حملات علیه کشتی ها در خلیج فارس تاکنون کار عراق بوده و هر چه عراقی ها بیش تر به کشتی های ایران حمله کنند، ایرانی ها عملیات تلافی جویانه را علیه امریکا اعمال خواهند کرد. در پایان این گزارش به سرگردانی دولتمردان امریکا در تعیین اهداف واقعی استراتژی امریکا در خلیج فارس اشاره شده است (ضمیمه دارد).^{(۳)(۴)}

ص: ۵۶۴

۱- ۳۷. مأخذ ۱۴، ص ۳۲، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۸/۱۳۶۶.

۲- ۳۸. روزنامه کیهان، ۴/۸/۱۳۶۶، ص آخر، مجله الشهید.

۳- مشروح این گزارش در شماره های سوم تا دوازدهم آبان ۱۳۶۶ روزنامه اطلاعات درج شده است که خلاصه ای از آن در ضمیمه همین روزنامه آمده است.

۴- ۳۹. روزنامه اطلاعات، ۲/۸/۱۳۶۶، ص ۱۶.

خبرگزاری کویت به نقل از روزنامه ایندپندنت ادعا کرد: «شوروی در اصول با عرضه تسلیحات پیشرفته شامل موشک های زمین به زمین "اسکاد - بی" به ایران موافقت کرده است. این روزنامه به نقل از منابعی در تهران و دمشق گزارش داد: «میرحسین موسوی نخست وزیر ایران در دمشق با "یولی ورنسلف" معاون وزیر خارجه شوروی برای بحث درباره موقعیت خلیج فارس ملاقات و درباره امکان عرضه تسلیحات مدرن به ایران مذاکره کرده است. این روزنامه مدعی است شوروی به توصیه ورنسلف سیاست جدیدی در خاورمیانه و منطقه خلیج فارس در پیش گرفته که بر اساس پشتیبانی تقریباً کامل از ایران می باشد.»^(۱) این روزنامه یادآور می شود ایران و شوروی دو هفته قبل موافقت نامه وسیعی برای همکاری در چند زمینه از جمله شرکت نخستین بار شوروی در اکتشاف و استخراج نفت در جنوب دریای مازنداران امضا کردند.^(۲)

۲۰۲

مجله امریکایی "اخبار امریکا و گزارش های جهان" در مقاله ای اوضاع اقتصادی و اجتماعی عراق و موقعیت رژیم صدام حسین را بررسی کرده و نوشته است: «عراق در قرضی ۵۵ میلیارد دلاری فرو رفته است و بالاتر از همه جنگی است که عراق پس از گذشت ۷ سال از آن و نیم میلیون کشته، این احساس را دارد که نمی تواند در این جنگ پیروز شود. صدام با آگاهی از این، باید کاری انجام دهد تا هم وام دهندگان راضی شوند هم موقعیتش استحکام یابد. وی سعی دارد با روغن کاری اقتصاد عراق تصویر منزهی از خود ارائه دهد. پول نقدی که عراق از افزایش فروش نفتش به دست می آورد دقیقاً محاسبه و برای پرداخت تسلیحات به کار گرفته می شود، ولی به وام دهندگان خارجی گفته می شود که برای دریافت پولشان باید صبر پیشه کنند. واردات غیرجنگی عراق که اکثر مواد خوراکی است، در نیمه اول سال ۱۹۸۷ به مبلغ بی سابقه ۳۰۴ میلیون دلار رسید. بسیاری از تجار امریکا حرف مالک یک شرکت نفتی تگزاس را تکرار می کنند که گفته است عراق پس از جنگ بار دیگر به یک بازار ۲۰ میلیارد دلاری مبدل خواهد شد. در حال حاضر با وجود ادامه جنگ در زمین و هوا، چنین معاملاتی یک خواب و خیالند. در بین مردم هم لبخندی دیده نمی شود.»

این مجله درباره تلفات انسانی عراق نوشته است: «در ملت ۱۴ میلیونی عراق که ۸۰۰ هزار سرباز در خطوط مقدم دارد، اکثر خانواده ها شاهد بوده اند که فرزندان، برادرزادگان یا عموزادگان از منطقه جنگی یا در تابوت باز می گردند یا روی صندلی چرخدار. تعداد کمی باور دارند که جنگ به رغم تلاش های سازمان ملل برای ایجاد آتش بس یا تحریم تسلیحاتی ایران، به زودی پایان یابد.

در اوائل جنگ، صدام تعداد زیادی از رهبران مذهبی شیعیان را که از حوادث ایران با

ص: ۵۶۵

۱- ۴۰. واحد اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نشریه گزارش روزانه، شماره ۲۶۷، ۶/۸/۱۳۶۶، ص ۳، خبرگزاری کویت، به نقل از روزنامه ایندپندنت.

۲- ۴۱. مأخذ ۱۴، ص ۴۴، لندن - خبرگزاری کویت، ۲/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه ایندپندنت.

گرمی زیاد استقبال کرده بودند، اعدام کرد و بعد از آن میلیون ها دلار برای نوسازی اماکن مقدسه شیعیان خرج کرد و در آخر عکس های بزرگ خود را که در آنها زانو زده و در حال نیایش است در تمامی آنها تعبیه نمود تا خود را مذهبی جلوه دهد. سال ها پس از آغاز جنگ اکنون تنها این مساجد نیستند که عکس های صدام حسین را به نمایش گذاشته اند، امروز عکس های رئیس جمهور با چشمانی سرد و بدون خوش طبعی در سردر مغازه ها، ادارات، در روستاها و شهرها از شمالی ترین نقطه در مرز با ترکیه تا جنوبی ترین نقطه در بصره خودنمایی می کنند.

صدام بیش از هر کس دیگر در عراقی که در تاریخ پرتلاطمش پس از استقلال در سال ۱۹۳۰ با بیش از ۴۰ کودتا یا انقلاب روبه رو بوده است، حکومت کرده است. راز قدرت صدام حسین در بی رحمی و شقاوت زیرکانه و دست و دلبازی اش نهفته است. به قول یک دیپلمات غربی این رژیم کریه ترین رژیم ممکن در تمامی جهان است و در آن هیچ گونه حجب و حیای حقوقی وجود ندارد. "شکنجه و اعدام" ادوات اصلی قانون و نظم در عراق است. عراقی ها پشت درهای بسته به صورت زیر لب جنگ را "جنگ صدام" لقب داده اند. در این حال علائم شورش های داخلی در حال رشد هستند.

مجله اخبار آمریکا و گزارش های جهان: راز قدرت صدام در بی رحمی و شقاوت زیرکانه و دست و دلبازی اش نهفته است. در رژیم عراق هیچ گونه حجب و حیای حقوقی وجود ندارد. شکنجه و اعدام ادوات اصلی قانون و نظم در عراق است.

در سال های اولیه جنگ، صدام حسین با سیاست اقتصادی "کره همراه با تفنگ" روحیه مردم را بالا نگه می داشت و این باعث شد که بغداد مبدل به شهری کاملاً مصرفی گردد. خاویار روسی به همراه قارچ فرانسوی در رستوران های زیبا توسط گارسون های زن با لباس های عالی استخدام شده از جنوب شرقی آسیا ارائه می شد، اما روزهای خوش سپری شده اند. مغازه ها خالی شده اند. نزاع بر سر تخم مرغ در بازار سیاه رواج دارد و از آنجایی که وضع اقتصادی موجب شده است سودانی ها و مصری ها که در عراق به کار رفتگری مشغول بودند به کشورهایشان بازگردانده شوند، اکنون زباله در خیابان های بغداد روی هم انباشته می شود. یک شرکت ساختمانی آلمانی که سرگرم ایجاد یک خط زمینی سریع بین بغداد و بصره برای بهره برداری های نظامی بود، کار خود را به سبب اختلافات مالی با رژیم عراق تعطیل کرد. رژیم عراق به تعهد خود مبنی بر پرداخت یک میلیارد و دویست هزار مارک آلمانی به شرکت مذکور عمل نکرده و این امر به تعطیلی پروژه و شکایت شرکت مذکور از رژیم عراق نزد دولت آلمان منجر شده است. (۱)

ص: ۵۶۶

"مولانا فضل الرحمن" دبیرکل جماعت علمای اسلامی پاکستان که از چهره های برجسته مخالف دولت پاکستان است، طی سخنانی از ایران درخواست کرد که درباره جنگ تجدید نظر نماید و یک آتش بس فوری را قبول کند. خبرگزاری کویت نوشت: «فضل الرحمن که در کراچی و پس از بازگشت از یک سفر خارجی با خبرنگاران سخن می گفت، تأکید کرد که چنانچه یک آتش بس فوری در جنگ برقرار نشود، امریکا در جنگ دخالت خواهد کرد. وی گفت در جریان دیدار از بغداد و گفت و گو با مقام های عراقی از جمله وزیر اوقاف این کشور، اطمینان یافته که عراق آماده پذیرش آتش بس است. وی اضافه کرد: در جریان دیدار با معمر قذافی رهبر لیبی، نیز به این نتیجه رسیده که رهبر لیبی از ادامه جنگ نگران بوده و بر این تصور است که عدم توقف جنگ ممکن است یک فرصت مناسب برای امریکا جهت مداخله در امور جهان اسلام فراهم آورد.» (۱)

ده تن از عناصر جنبش مجاهدین بلوچستان در حوزه لگان از توابع ایرانشهر، با هماهنگی و تلاش سپاه به مراجع قضایی مراجعه و ضمن تحویل دادن سلاح های خود، امان نامه دریافت کردند. این گروه - که از خوانین، اشرار و عناصر ناراضی و مسلح بلوچستان تشکیل شده بودند - فعالیت خود را از سال ۱۳۶۳ آغاز کرده بودند و عناصر وابسته به عراق و کنسولگری این کشور در کراچی آنها را تغذیه و هدایت می کردند. فعالیت این گروه از یک ماه قبل و به دنبال به هلاکت رسیدن آسا بامری، غلامحسین بامری، محمد سجادی، کاهش یافته و روحیه افراد آن شدیداً تضعیف شده است که تسلیم تعدادی از عناصر آن، این وضع را تشدید خواهد کرد. (۲)

در همین حال تعدادی از عناصر این گروه برای اجرای عملیات مشترک علیه نیروهای دولتی جمهوری اسلامی ایران، وارد منطقه خاش شده اند که ستاد سپاه ناحیه مستقل دهم نبی اکرم (ص) گروه ها و استعداد آنها را به شرح زیر اعلام کرد:

(۱) گروه "حسن تاگزی شهنوازی" فرزند شهور معروف به حسن شهور به سرپرستی برادرش "یارمحمد شهنوازی" به استعداد ۱۵ تا ۲۰ نفر.

(۲) گروه "نیک بخت" یا احمد زهی معروف به خان محمد شهنوازی به سرپرستی دیوک شهنوازی به استعداد ۱۲ تا ۱۷ نفر.

(۳) گروه "مراد شهنوازی" معروف به مراد لنگ به استعداد ۷ تا ۱۰ نفر.

(۴) "مراد شهنوازی" فرزند گزاییک به اتفاق ۴ نفر.

علاوه بر نیروهای مسلح فوق افرادی نیز در منطقه مسلح بوده و با اشرار مذکور مساعدت و همکاری دارند. (۳)

ص: ۵۶۷

۱- ۴۳. مأخذ ۱۴، ص ۵، اسلام آباد - خبرگزاری کویت، ۲/۸/۱۳۶۶.

۲- ۴۴. سند شماره ۰۴۶۲۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه عملیات ثارالله - اطلاعات، ۳/۸/۱۳۶۶؛ و - سند شماره

۰۴۶۲۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد سپاه ناحیه مستقل نبی اکرم (ص) - اطلاعات، ۲/۸/۱۳۶۶.

۳- ۴۵. همان، ردیف دوم.

ضمیمه گزارش ۵۶۳: اقدامات مهندسی در منطقه ماووت طی چهار ماه گذشته

مسئول مهندسی رزمی قرارگاه نجف (مهندس سلیمیان) در مصاحبه با راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نجف (نادر نوروزشاد)، اقدامات مهندسی را که بعد از عملیات نصر ۴ (۳۱/۳/۱۳۶۶) تا اول آبان ۱۳۶۶ با همت یگان های مهندسی جهادسازندگی و همچنین مهندسی قرارگاه نجف و یگان های مهندسی سپاه و واحدهای مهندسی یگان های رزمی در منطقه ماووت انجام گرفته است، چنین برشمرد:

۱- احداث جاده ماووت از روی قشن (اسپیدار - قشن - ماووت)	جهاد فارس و لشکر ۴۳ امام علی (ع)
۲- احداث جاده از تپه جنگلی تا تپه دوقلو و بالوکاوه	جهاد فارس و لشکر ۴۳ امام علی (ع)
۳- احداث جاده از بردههوش به طرف میراوه	جهاد فارس و لشکر ۴۳ امام علی (ع)
۴- تکمیل سه خاکریز در خط مقدم رو به روی بالوسه و تشکیل خط دوم و سوم یا خاکریز دو جداره	جهاد فارس و لشکر ۴۳ امام علی (ع)
۵- احداث جاده از طرف ماووت (انتهای زازپله تا بالوسه)	جهاد اصفهان
۶- احداث جاده از قشن به طرف انتهای قشن	مهندسی یگان ها و جهاد همدان
۷- احداث خاکریز در حاشیه پاسگاه پلیس به زازپله	تیپ امام حسن (ع) و جهاد مازندران
۸- احداث خاکریز از ماووت و جاده آسفالت تا خط مقدم.	
۹- تعریض و اینیه فنی و پل سازی جاده زلی - سهراه حزب الله - بقیه الله - جاده پاسگاه پلیس	جهاد همدان و جهاد اصفهان.
۱۰- احداث پل رودخانه چولان	جهاد زنجان
۱۱- احداث پل شکسته (در دست اقدام)	جهاد زنجان
۱۲- احداث پل قادری (۴۵ تن) روی رودخانه گلاس	جهاد سمنان
۱۳- تعریض و تغییر مسیر جاده سهراه حزب الله - برکلو - شوشو	
۱۴- احداث جاده و اینیه فنی آن از طرف شهید یحیی به طرف شهید رضوی (در حال اجرا)	لشکر ۴۳ مهندسی
۱۵- تعریض، پل سازی، اینیه فنی جاده شهید یحیی به طرف شهید رضوی	در حال اجرا
۱۶- حدود ۱۰ کیلومتر آسفالت از قرارگاه شهید بروجردی به طرف زلی	اداره راه قدس
۱۷- حدود ۲۰ کیلومتر شن ریزی	

مهندس سلیمیان اقدامات مهندسی برای آماده سازی زمینه اجرای این عملیات (عملیات نصر ۸ که به تعویق افتاد) را چنین ذکر کرد:

۱- توسعه بیمارستان حضرت فاطمه زهرا(س)، اورژانس، داروخانه، بانک خون.

۲- شن ریزی و محوطه سازی بیمارستان و اورژانس گلان.

۳- برآورد ۵۴۰ متر سوله برای عملیات که ۲۴ متر واگذار شد.

۴- برای بیمارستان ۴۰ رینگ بتونی و برای تیپ ۱۲ قائم (عج) ۱۰ رینگ گرفته شد.

۵- به ۹ یگان ۱۵ سوله کوچک (۲۰ متر) داده شد.

۶- استحکامات (گونی، پلیت، تراورز، سوله) ۴۰ درصد.

۷- دو پل بیلی هر کدام ۵۰ متر، ۱۰۰ متر پل لوله ای تعجیلی (عرض ۶ متر)، سه معبر پل نفر رو (هر کدام ۱۸ متر).

۸- احداث مواضع توپخانه (۵۰ درصد)، احداث سه سکوی تانک.

۹- تکمیل اورژانس ش.م.ه. در بوالحسن زلی.

۱۰- احداث دو سوله برای نیروهای جنگ روانی، ۱۲ متر سوله برای تعاون، ۱۲ متر سوله برای دژبانی، و ۱۸ متر سوله در قرارگاه جابر در گلان (قرارگاه تاکتیکی نجف)

اقدامات پیش‌بینی شده برای حین و بعد از عملیات:

۱- احداث جاده از پاسگاه پلیس به طرف تنگه زازپله و وصل به جاده عراق در تنگه هرمدان	لشکر ۴۳ امام علی (ع) و جهاد اسفهان
۲- احداث جاده از پاسگاه پلیس به طرف گرده‌رش و دامنه گرده‌رش از مسیر رودخانه زاب صغیر	جهاد زنجان و واحد مهندسی لشکر ۱۱.
۳- احداث ۲ پل بیلی روی رودخانه قلاچولان	لشکر ۴۳ مهندسی امام علی (ع)
۴- احداث ۲ پل لوله‌ای تعجیلی روی رودخانه قلاچولان	جهاد زنجان، جهاد همدان
۵- احداث ۵ پل نفر رو	مهندسی یگان‌ها
۶- احداث جاده از تنگه هرمدان به ارتفاع قمیش	جهاد همدان
۷- یازسازی جاده‌های عراق در منطقه عملیاتی	جهاد خوزستان
۸- احداث مواضع و خاکریزهای لازم در تنگه هرمدان	جهاد خوزستان
۹- یازکردن معابر در جاده‌های احداثی و پاک‌سازی میداین مین در تنگه زازپله و بین زازپله کوچک و بزرگ	واحد تخریب قرارگاه نجف
۱۰- یازکردن معابر و میداین مین دشمن	
۱۱- انفجارات در مسیر جاده‌های احداثی	واحد تخریب قرارگاه
۱۲- تعریض و آبنیه فنی و تسطیح خاکریز جاده پاسگاه پلیس - ماووت	تیپ مهندسی امام هادی (ع) (۴۳)

ضمیمه گزارش ۵۷۷: خلاصه گزارش کمیته روابط خارجی سنای امریکا درباره اوضاع خلیج فارس و جنگ ایران و عراق

در این گزارش که سه تن از سناتورهای امریکا پس از بازدید از عراق و کشورهای عرب حوزه خلیج فارس آن را تهیه کرده اند، ابتدا به اهمیت خلیج فارس به عنوان محل ذخائر نفت و آبراه مهم پرداخته شده و اهمیت این آبراه برای واردات نفتی غرب و ژاپن بررسی شده است. همچنین سابقه جنگ بیان شده و از موقعیت نظامی عراق با دل‌سردی یاد شده است. این گزارش با اطمینان می گوید که عراق در شرف باختن در جنگی است که خود برافروخته است. کمیته روابط خارجی سنای امریکا در این گزارش نمی تواند حیرت خود را از عملیات پیروز کربلای ۵ پنهان کند. در این گزارش از سیاست امریکا و طرح استراتژیک ریگان برای ایران و سناریوهایی که در صورت وخیم تر شدن بحران محتمل است، یاد شده است. همچنین ژئوپلیتیک کشورهای منطقه بررسی و بر آسیب پذیری آنها تأکید شده است. در این گزارش آمده است که ایران در صورت پیروزی، ابرقدرت منطقه خواهد شد و تأکید گردیده که امریکا برای جلوگیری از شکست عراق کاری نمی تواند بکند.

گزارش با این جمله آغاز شده است:

«ایالات متحده امریکا به گونه ای جدی با خطر وارد شدن به جنگ خلیج فارس رو به روست.» در این گزارش با اشاره به اینکه هم ایران و هم اعراب معتقدند امریکا جانب عراق را گرفته، آمده است: خطر عمده

برای عراق جنگ نفتکش ها نیست بلکه از اوضاع نا هنجار مرزهای زمینی اش با ایران به خصوص در شمال و مرکز آن کشور ناشی می شود و همین به شکست آن در جبهه جنوبی خواهد انجامید. پیروزی ایران برای منافع غرب فاجعه بار است و متأسفانه امریکا نیز در این زمینه کار چندانی نمی تواند انجام بدهد. ... واشنگتن در صورت شکست عراق، برخلاف تمایلش یا باید به ایران اجازه دهد که سلطه خود را بر منافع غرب در خلیج فارس اعمال کند یا اینکه مستقیماً دخالت نظامی کند. ۷۰ درصد حملات علیه کشتی ها در خلیج فارس تاکنون کار رژیم عراق بوده و هر چه عراقی ها بیش تر کشتی های ایرانی را مورد حمله قرار دهند، ایرانی ها عملیات تلافی جویانه را علیه امریکا اعمال خواهند کرد. (۱)

در این گزارش درباره اقدامات عراق در شمال این کشور نوشته شده است: صدها دهکده کردنشین عراقی با خاک یکسان و به یک بیابان تبدیل شده است طوری که گویا هرگز موجود زنده ای در آنجا زندگی نمی کرده است... رژیم عراق سیاست تبعید اکراد به اردوگاه ها را یک "پیروزی شهری" لقب داده است و بدین وسیله کینه و نفرت خود را در دل ۲۰ درصد از جمعیت عراق نشانده است. (۲)

درباره درآمدهای دو کشور عراق و ایران و تأثیر بحران خلیج فارس روی درآمدها، در این گزارش آمده است: درآمد عراق از محل صادرات نفت از طریق خط لوله و کمک های سخاوتمندانه اعراب که صدام را در جایگزینی سلاح های منهدم شده کمک می کنند، تأمین می شود و حتی به این کشور امکان می دهد که زرادخانه خود را گسترش دهد.

برخلاف آن، فعالیت های جنگی ایران تقریباً به طور کامل متکی بر درآمد صادرات نفت از طریق دریا می باشد. نفت ۹۰ درصد از کل ارز خارجی ایران را تأمین می کند. از آنجا که بهای نفت طی چهار سال گذشته کاهش یافته، ایران کوشیده است تولید و صادرات نفت خود را برای جبران این کاهش درآمد، افزایش دهد. منافع ایران در تداوم کشتی رانی در خلیج فارس روشن و آشکار است. تنها در صورت موفقیت کامل عراق در انهدام توانایی های ایران در زمینه صادرات نفت، ایران انگیزه ای منطقی برای بستن خلیج فارس به روی کلیه کشتی ها را پیدا خواهد کرد؛ البته حضور ناوگان های نیروی دریایی بین المللی که دقیقاً برای جلوگیری از چنین اقدامی در خلیج فارس ازدحام کرده اند، توانایی ایران برای بستن خلیج فارس را محدود کرده است. هر چند دست یابی به موشک "کرم ابریشم" ایران را به بستن تنگه هرمز دست کم برای مدتی کوتاه توانا می سازد و غرق کشتی ها توسط این موشک ها می تواند به صورت یک پیروزی برای ایران درآید. (۳)

اهداف اصلی عراق از شروع این جنگ توسعه طلبانه و برای تغییر مرز بین المللی به کرانه شرقی شط العرب و سرنگونی رژیم ایران بوده است. اما امروز عراق فقط در پی حفظ تمامیت ارضی و سیاسی خود می باشد. عراق خاطر نشان ساخته است که آماده است خط میانی شط العرب را به عنوان مرز بین دو کشور بپذیرد. با این حال، اهداف جنگی ایران همان هاست که در آغاز جنگ بوده است. ایران خواستار آن است که عراق به عنوان متجاوز شناخته شود و صدام سرنگون و مجازات گردد و غرامت خسارات ناشی از حمله عراق به ایران پرداخته شود. (۴)

در بخش دیگری از این گزارش آمده است: صنایع عراق، تأسیسات نفتی بنادر، بشکه های حمل و نقل و مراکز جمعیت این کشور تقریباً همگی در بخش شرقی عراق یعنی نزدیک به مرز ایران قرار دارد. فاصله بغداد با خطوط نیروهای ایرانی هشتاد مایل (۱۲۴ کیلومتر است) و بصره دومین شهر بزرگ عراق، در جبهه جنگ قرار دارد. از همان آغاز نبرد، ایران توانست عراق را از دست یابی به خلیج فارس محروم سازد.

برخلاف عراق، جمعیت و صنایع ایران به طور عمده از مرز بدورند. فاصله مرز دو کشور با تهران ۵۶۰ کیلومتر، با اصفهان ۳۶۰ کیلومتر و

باقم ۴۱۶ کیلومتر می باشد. در حالی که هواپیما و موشک های عراقی می توانند به شهرها، بنادر و تأسیسات ایران برسد، ایران هیچ گونه
بیمی از حملات عراق ندارد. تاکنون عراق توانسته است که کمبودهای نیروی انسانی و بنیه استراتژیک اقتصادی خود را با حفظ برتری
در زمینه "تجهیزات نظامی" در زمین و هوا حفظ کند. از جنبه لجستیکی محموله های نظامی شوروی تکیه گاه اصلی

ص: ۵۷۰

۱- ۴۷. مأخذ ۳۹، ص ۱۶.

۲- ۴۸. مأخذ ۳۹، ص ۱۶.

۳- ۴۹. روزنامه اطلاعات، ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱۶.

۴- ۵۰. همان.

بنیه دفاعی عراق بوده است. با این حال سایر کشورها نیز نقش مهمی در حمایت از عراق داشته اند که از میان آنان فرانسه از همه مهم تر می باشد. فرانسه هواپیماهایی که دارای عملکرد بالایی می باشند (جنگنده های میراژ و بمب افکن های سوپراتاندارد) و سایر سلاح هایی که دارای تکنولوژی پیشرفته ای است، به عراق فروخته است.

برخلاف آن، ارتش ایران به طور عمده مسلح به تجهیزات ساخت امریکا است که برای آنها به جز برنامه ریگان در مورد اسلحه در قبال گروگان ها، دست یابی به قطعات یدکی و جایگزینی آن دشوار بوده است. ایران همچنین توانسته است صنایع تسلیحاتی بومی حائز اهمیتی به وجود آورد. گلوله هایی که بر استحکامات عراق فرو می ریزد ساخت داخل کشور است. (۱)

در گزارش کمیته روابط خارجی سنای امریکا درباره عملکرد امریکا در قبال جنگ آمده است: پس از آنکه ایران نیروهای عراق را از سرزمین خود در سال ۱۹۸۲ بیرون راند، سیاست امریکا رو به تغییر گذاشت، نگرانی دوباره از پیروزی احتمالی ایران، دولت ریگان را بر آن داشت که جانب عراق را بگیرد. با فرا رسیدن سال ۱۹۸۴ این گرایش عبارت بود از:

۱- توقف عملیات، تلاش فعال دیپلماتیک امریکا برای شناسایی و متوقف ساختن محمولات تسلیحاتی به سوی ایران.

۲- ارائه اعتبار جنسی، اعتبار بازرگانی برای کشاورزی و سایر خریدها در امریکا به عراق.

۳- محکوم شمردن لفظی ایران در سازمان ملل و در سایر محافل.

۴- بر طبق گزارش های مطبوعاتی بعدی، ارائه اطلاعات نظامی به عراق در سال ۱۹۸۴، که این گرایش با برقراری روابط کامل دیپلماتیک بین امریکا و عراق پس از یک وقفه هفده ساله، به اوج خود رسید.

دولت ریگان کمی بعد از برقراری روابط دیپلماتیک با عراق، شدیداً تغییر جهت داد و طرح استراتژیک را در قبال ایران آغاز کرد. مقامات عراق مکرراً تأکید کردند که این طرح به آنها ضربه بسیاری وارد آورده است. ناظرین دیپلماتیک در بغداد با این نظریه موافقت. (۲)

در حال حاضر این نگرانی عمیق وجود دارد که اگر عراق در جنگ شکست بخورد چه اتفاقی رخ می دهد. این امر هر دو کشور کویت و عربستان را بر آن داشته که از نظر مالی به عراق کمک کنند و جریان تجهیزات نظامی به عراق را تسهیل نمایند. لیکن همین ترس از انقلاب ایران نیز اکثر کشورهای حوزه خلیج فارس را بر آن داشته که دقیقاً از هرگونه درگیری مستقیم با ایران اجتناب کنند. خطری که انقلاب ایران در برداشت، انگیزه اصلی در تصمیم کشورهای حوزه خلیج فارس در سال ۱۹۸۱ برای ایجاد شورای همکاری خلیج فارس بود.

کویت خواهان آن است که تا حد امکان پرچم های خارجی بیش تری به دست آورد. استدلال کویت این است که وارد شدن دیگران به صحنه بین این دو کشور و ایران سپر محافظی مهم و حساس ایجاد می کند و احتمال حملات در دریا را نسبت به حمله علیه خاک کویت افزایش می دهد. در میان کشورهای حوزه خلیج فارس بحرین بیش تر از سایرین به امریکا و دیگر کشورهای غربی نزدیک است و به نیروهای خاورمیانه ای نیروی دریایی امریکا اجازه داده از بندر آن به عنوان پایگاه استفاده کنند. سپر حفاظتی ناشی از این نزدیکی برای بحرین حائز اهمیت است.

از نظر امارات عربی متحده ایران نیز یک خطر خارجی اولیه است. نظریه ای که در نوامبر گذشته هنگامی که یک جنگنده به مجتمع

تولیدی مرکزی در حوزه نفتی "ابوالخوش" حمله کرد، مورد تأکید قرار گرفت. در نتیجه دولت امارات هم به فکر بهبود نیروهای دفاعی خود افتاد. میزان کنونی توانایی این کشور در تابستان سال جاری که در منطقه "فجیره" مین گذاری شد، آشکار گردید.

عمان برخلاف دیگر کشورهای حوزه خلیج فارس، ایران را به عنوان نیروی تهدید کننده ویژه نمی بیند. در واقع عمان که با ایران مناسبات فرهنگی و بازرگانی نزدیک دارد، خود را همانند یک واسطه بین ایران و سایرین می بیند. ظاهراً عمان برخلاف سایر کشورهای حوزه خلیج فارس از فاش

ص: ۵۷۱

۱- ۵۱. همان.

۲- ۵۲. روزنامه اطلاعات، ۶/۸/۱۳۶۶، ص ۱۶.

شدن ماجرای تلاش امریکا برای برقراری روابط با ایران، نگرانی خاصی ندارد و آن را یک اقدام نامناسب و ناعاقلانه می‌شمرد، نه یک اقدام غیراخلاقی. عمان که استدلال می‌کند عراق جنگ را آغاز کرده و "استارک" را مورد حمله قرار داده است، بیش تر مایل است خشم خود را متوجه عراق سازد. واضح است که به کشورهای خلیج فارس برای خرید تسلیحات جدید نظیر هواپیماهای جدید و موشک های "استینگر" به ویژه برای دفاع هوایی فشار وارد می‌شود. (۱)

در این گزارش بهترین راه برای جلوگیری از شکست عراق، پایان دادن به جنگ اعلام شده و آمده است: این امر در صورتی که اصلاً اجرا شدنی باشد، از طریق تلاش های هماهنگ جامعه جهانی امکان پذیر است. به همین دلیل، مؤثرترین شیوه برای امریکا در جهت دفاع از منافع حیاتی خود، اقدام از طریق سازمان ملل می باشد. راه کار سازمان ملل به دو دلیل امیدوارکننده است: نخست آنکه ایران با وجود بیانیه های عمومی، بسیار به آراء بین المللی اهمیت می دهد. ایران خود را به عنوان طرف آزرده در درگیری می بیند و مایل است که این جامعه جهانی نیز آن را به همین صورت در نظر بگیرد. بنابراین بیانیه های این جامعه جهانی که در شورای امنیت و مجمع عمومی مطرح می شوند، در تهران اثر دارند. دوم آنکه سازمان ملل تنها راه مؤثر و بدون اجرای عملیات نظامی را در اختیار امریکا قرار می دهد تا ماشین جنگی ایران را محدود سازد. ایران برای ادامه جنگ به سلاح و حمایت لجستیکی نیاز دارد. تحریم فروش سلاح به ایران و تحریم نفتی یکجانبه ایران از سوی امریکا، فقط آثار جنبی بر ایران دارند. نفت را به راحتی می توان به دیگر مصرف کنندگان فروخت و سلاح ها را نیز می توان از بازار سیاه و کشورهای که در تحریم شرکت ندارند، تهیه کرد. یک تحریم تسلیحاتی که به وکالت سازمان ملل انجام شود، نیز احتمالاً کامل نخواهد بود، لیکن وسیع تر و معتبرتر از اجرای برنامه امریکا موسوم به "توقف عملیات" خواهد بود. (۲)

گزارش کمیسیون سنای خارجی امریکا با اینکه احتمال تشدید جنگ به وسیله بغداد برای متوقف کردن صادرات نفت ایران را عنوان کرده، ولی بر این باور است که عراق دیگر نمی تواند در جنگ برنده شود، بلکه می تواند بازنده باشد. این گزارش در پایان نتیجه گرفته است که نیروی دریایی امریکا اکنون گروگان بالقوه سیاست جنگی عراق است. (۳)

ص: ۵۷۲

۱- ۵۳. روزنامه اطلاعات، ۱۰/۸/۱۳۶۶، ص ۱۶.

۲- ۵۴. روزنامه اطلاعات، ۷/۸/۱۳۶۶، ص ۱۶.

۳- ۵۵. روزنامه رسالت، ۲۷/۷/۱۳۶۶، ص ۱۲، به نقل از یونایندپرس.

در حالی که لشکر ۳۲ انصارالحسین (ع) آماده می شد تا شب هنگام مواضعی از این لشکر در شرق ماووت را که ۱۰ روز قبل [ار.ک.به. روز شمار ۲۴/۷/۱۳۶۶] نیروهای دشمن به اشغال درآورده بودند، بازپس گیرد، بامداد امروز عراقی ها به مواضعی از تیپ ۴۸ فتح واقع در مجاورت مواضع لشکر ۳۲ انصارالحسین (ع) در جنوب ارتفاعات برده هوش حمله و آن را اشغال کردند. درگیری و اجرای آتش تا صبح ادامه یافت و از صبح آتش دیده بانی شده روی مواضع دشمن ریخته شد. (۱)

با توجه به آمادگی لشکر ۳۲ برای اجرای عملیات، مقرر شد که تیپ ۴۸ نیز هماهنگ با این یگان، شب هنگام به دشمن حمله کند. قبل از شروع عملیات، واحد شنود در ساعت ۲۰ اعلام کرد که دشمن قصد تک شیمیایی دارد که در پی آن ارتش عراق روی ارتفاعات قشن و همچنین مواضع تیپ ۴۸ گلوله های شیمیایی ریخت. پس از این اقدام دشمن، به یگان های مستقر در منطقه و همچنین واحد پدافند و اورژانس "ش.م.ه" آماده باش داده شد. سرانجام در ساعت ۲۲:۱۰ درگیری لشکر ۳۲ و تیپ ۴۸ با قوای عراقی شروع شد و هماهنگ با آنها، توپخانه خودی نیز اجرای آتش روی دشمن را آغاز کرد. قرارگاه نجف به هر دو یگان دستور داد که در جریان عملیات از نیروهای دشمن اسیر بگیرند. درگیری و پیشروی ادامه یافت تا اینکه قبل از ساعت ۲۳ هر دو یگان به مواضع قبلی خود دست یافتند و برای الحاق با یکدیگر به تلاش پرداختند. تا این ساعت فقط ارتفاع ۱۵۰۵ به علت بُعد مسافت در دست دشمن باقی مانده است که پیشروی به سوی آن ادامه دارد. در همین حال واحد شنود نیز از عقب نشینی دشمن خبر داد.

فرمانده قرارگاه نجف در ساعت ۲۳:۱۵ به توپخانه دستور داد: ۱- اجرای آتش را به صورت سبک تر ادامه دهد. ۲- به قبضه های توپ رسیدگی شود و آنها را آماده کنند. ۳- نیروها استراحت کنند و آماده مقابله با پاتک دشمن شوند. ۴- اجرای آتش ضد آتشبار ادامه یابد. ۵- روی شاخ آمدین تمرکز آتش داده شود و سپس سبک شود.

واحد شنود نیز در ساعت ۲۳:۴۷ اعلام کرد: ۱- نیروهای دشمن درخواست مهمات و نیروی کمکی کرده اند. ۲- گروهان سوم دشمن سقوط کرده و تماس یک دسته نیز با فرماندهی اش

ص: ۵۷۴

۱-۱. سند شماره ۱۵۲۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات انجام نشده نصر ۸ (نادر

نوروزشاد)، ۱۷/۷ تا ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۷۰

قطع شده است. ۳- دشمن اعلام کرده که ارتفاع ۱۵۰۵ سقوط کرده است.

با توجه به دست یابی لشکر ۳۲ انصارالحسین (ع) و تیپ ۴۸ فتح به اهداف تعیین شده، اقدام برای تثبیت مواضع و انتقال مجروحان آغاز گردید و به این دو یگان و سایر یگان های مستقر در منطقه و همچنین واحدهای پشتیبانی تأکید شد که آماده مقابله با پاتک دشمن باشند. (۱)

۲۱

یگان های قرارگاه رمضان که برای عملیات به داخل عراق رفته اند، امروز برای استقرار در نقاط مناسب تا زمان شروع عملیات، برنامه ریزی کردند. نیروهای لشکر بدر و تیپ ویژه پاسداران در "چالاه" مستقر هستند که قرار شد فردا با تراکتور از چالاه به "کانی تو" منتقل شوند. همچنین مقرر شد که بخشی از نیروهای لشکر بدر به قره داغ بروند و بخشی نیز در منطقه "کرکر" با بر پا کردن چند چادر و همچنین خانه نایلونی در آنجا مستقر شوند. در تأمین آذوقه نیز اتحادیه میهنی کردستان عراق همکاری لازم را با نیروهای خودی می کند و به جز کمبود پتو و کیسه خواب، فعلاً مشکل اساسی برای نیروها وجود ندارد. نیروهای شناسایی یگان ها نیز قرار است با همراهی راهنماهای اتحادیه، به شناسایی منطقه عملیاتی بپردازند. (۲)

امروز در جلسه ای که سران یکی دیگر از گروه های معارض عراقی با فرمانده قرارگاه فتح (برادر جعفری) داشتند، برای مبارزه با رژیم عراق درخواست سلاح و تجهیزات می کردند که فرمانده قرارگاه ضمن تأکید به آنها برای اجرای عملیات های چریکی به خصوص ایجاد ناامنی در مسیرهای تردد قوای عراقی، قول مساعد داد که در حد مقدرات به آنها کمک شود. (۳)

۳۲

ارتش عراق بخشی از مناطق شمال شرقی استان اربیل را که با جمهوری اسلامی ایران هم مرز است، تخلیه کرده است و گردان های "خفیفه" (سبک) را جایگزین نیروهای سازمانی خود کرده است. سپاه پانزدهم رمضان در گزارشی به نقل از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ارتش جمهوری اسلامی ایران اعلام کرد: «در تاریخ ۳/۸/۱۳۶۶ یگان های نظامی ارتش عراق مستقر در مناطق حیات (نقشه دیانا)، دراو (نقشه سیدکان)، لیکان، دشت هرت و بیلا-کوله (نقشه مرگسور)، گاروتا (نقشه شقلاوه)، این مناطق را تخلیه کرده اند و به جای آنان گردان های خفیفه از عشایر دل و مری، مزوری، بالک، بلاوکاکی و خیرانی مستقر شده اند. همچنین گردان های خفیفه قادریک و سعیدیک در حال حاضر در ارتفاعات مشرف به "دراو" مستقر هستند و ارتش عراق کلیه راه های منتهی به دراو را مین گذاری کرده است». (۴)

۴۳

امروز سه جلسه برای بررسی و طرح ریزی چگونگی حفاظت از سواحل و جزایر جمهوری اسلامی ایران در منطقه خلیج فارس و دریای عمان تشکیل گردید. در اولین جلسه با حضور محسن رضایی، غلامعلی رشید، سید علی حسینی تاش و علی فدوی ضمن بررسی تهدیداتی که در

ص: ۵۷۵

- ۲-۳. سند شماره ۱۵۴۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان (مسعود سرمدی)، ۸/۲ تا ۱۷/۸/۱۳۶۶، ص ۱۷ تا ۲۳.
- ۳-۴. همان، ص ۲ تا ۱۶.
- ۴-۵. سند شماره ۹۷۷۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۱۴/۸/۱۳۶۶.

این منطقه متوجه ایران است، میزان امکانات و نیرویی که برای سپاه مقدور است جهت مقابله با این تهدیدات به کارگیرد، برآورد شد. همچنین مقرر گردید که تشکیل ۳۰ گردان دریایی به وسیله سپاه و تأمین تجهیزات و بودجه آن به قرارگاه خاتم پیشنهاد گردد. برای تأمین نیروی مورد نیاز این منطقه استان های فارس، کرمان، اصفهان، هرمزگان و بوشهر پیش بینی شد. (۱)

جلسه دوم، جلسه ستاد قرارگاه خاتم بود که با حضور حجت الاسلام حسن روحانی، غلامعلی رشید، سید علی حسینی تاش، علی فدوی، علی صیاد شیرازی، ابراهیم سنجقی در ساعت ۸:۴۵ در محل مجلس شورای اسلامی تشکیل گردید. در این جلسه ضمن بررسی ضرورت افزایش مواضع و نیرو در سواحل، بر اولویت تقدم حفاظت از سواحل جاسک تا بندرعباس تأکید شد و طرح حفاظت سکوهای نفتی ارائه و بررسی گردید. همچنین با توجه به اینکه سپاه اعلام کرد امکان تأمین بخشی از تجهیزات پیش بینی شده برای دفاع از جزایر تحت مسئولیت خود را ندارد، قرار شد سپاه آنچه خارج از توانش می باشد، رسماً اعلام کند تا درباره اولویت خط پدافندی در زمین یا جزایر تصمیم گیری شود. همچنین ضمن تأکید بر اهمیت منطقه چابهار، گفته شد که هواپیماهای امریکایی از بندرهای گوادر و کراچی پاکستان برای گشت زنی در خاک ایران استفاده می کنند. علاوه بر این، برادر رشید از ستاد قرارگاه خاتم خواست تا به سپاه و ارتش برآورد اطلاعاتی زمین و جو منطقه میناب و جاسک و اطراف آن تا عمق ۱۰۰ کیلومتری، ابلاغ شود. همچنین آقای روحانی برآورد نیازهای مهندسی منطقه را ابلاغ کرد. آقای رشید نیز خواستار توجه مسئولان به این مهم شد که فشارهای جنگ دریایی به نیرو و امکانات، جنگ زمینی را تحت تأثیر قرار داده است. در ادامه جلسه وضعیت سکوهای نفتی و تهدیداتی که متوجه آنهاست بررسی شد. در نهایت قرار شد که سپاه نیرو و تجهیزاتی برای حفاظت ساحل از جاسک تا بندرعباس مستقر نماید. (۲)

جلسه سوم در ساعت ۱۱:۱۵ در پادگان ولی عصر (عج) تهران با حضور فرماندهان و مسئولان نیروی هوایی سپاه و چند تن از مسئولان نیروی دریایی سپاه برای بررسی چگونگی استفاده از امکانات و تجهیزات نیروی هوایی سپاه، تشکیل شد. در این جلسه ابتدا مسئول اطلاعات نیروی دریایی، علی فدوی، وضعیت کلی منطقه خلیج فارس، مشکلات پدافندی، تهدیدات و عملیات ها و درگیری های این منطقه را تشریح کرد. سپس فرمانده نیروی هوایی، موسی رفان، توانایی ها و امکانات نیروی هوایی سپاه که امکان به کارگیری آن در منطقه خلیج فارس وجود دارد، از جمله سیستم های موشکی و هواپیماهای بدون سرنشین را تشریح کرد. پس از آن نیز توانایی، محدودیت ها و چگونگی استفاده از این تجهیزات بررسی شد. (۳)

۵۱

ساعت ۱۷:۵۵ به رغم بارندگی و ابری بودن هوا، چند هواپیما به مدت ۱۵ دقیقه بر فراز شهر اهواز به پرواز درآمدند که این امر موجب وحشت مردم شد و به دنبال آن شایعاتی درباره امریکایی بودن هواپیماهای متجاوز، در شهر منتشر گردید. شایعه پراکنان می گفتند این

ص: ۵۷۶

-
- ۱-۶. سند شماره ۱۵۵۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی)، ۲۹/۷ تا ۱۰/۸/۱۳۶۶، ص ۱۰۱ تا ۱۰۹.
- ۲-۷. همان، ص ۱۰۹ تا ۱۲۴.
- ۳-۸. مأخذ، ص ۱۲۵ تا ۱۶۴.

هوایماها از نوع اف - ۱۴ بوده اند که برای شناسایی مواضع نیروهای ایران در منطقه و احتمالاً ایجاد رعب و وحشت بر فراز شهر اهواز به پرواز درآمده اند. (۱)

۶۱

امروز نیروهای رزمنده از استان های خوزستان، هرمزگان و اصفهان عازم جبهه های نبرد شدند. گزارش ها حاکی است که نیروهای مردمی شهرهای مختلف استان های خوزستان، هرمزگان، اصفهان و شهرهای طبس، برازجان، شهرکرد، اردکان، گرگان، مهاباد، میبد، نقده، کاشان، رودان و جهرم پس از برگزاری مراسم و راه پیمایی به جبهه های نبرد اعزام شدند. (۲)

همچنین دانشجویان و دانش آموزان شهرهای اصفهان، اراک، بندرعباس، زاهدان، سمنان، زابل، اهواز، شیراز و چند شهر دیگر با برگزاری راه پیمایی مراتب تنفر و انزجار خود را از حضور نظامی امریکا در خلیج فارس ابراز نمودند و آمادگی خود را برای مقابله با آن اعلام کردند. (۳)

از سوی دیگر، اسیران عراقی اردوگاه سمنان طوماری را با خون خود امضا کردند که در آن آمادگی خود را برای حضور در منطقه خلیج فارس و رویارویی با نیروهای امریکایی اعلام نمودند. (۴)

همچنین رئیس مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق امروز با رئیس جمهوری اسلامی ایران دیدار و ضمن ارائه گزارشی از وضعیت نیروهای سازمان یافته مجاهدان عراقی، برنامه های آینده این مجلس را تشریح کرد. حجت الاسلام محمد باقر حکیم درباره حضور ناوگان امریکا در خلیج فارس گفت: «این اقدام به منظور جلوگیری از پیروزی های جمهوری اسلامی در جبهه های نبرد با عراق و احساس خطر شدید امریکا از سقوط قریب الوقوع صدام انجام گرفته است». (۵)

۷۲

نماینده امام در شورای عالی دفاع خاتمه جنگ را از راه سیاسی امکان پذیر دانست. آقای هاشمی رفسنجانی هنگام بدرقه رئیس مجلس نمایندگان هند، سفر این مقام هندی را سفری پرثمر و به موقع اعلام کرد و گفت در مذاکرات، هر دو طرف با حضور نیروهای خارجی در آب های منطقه مخالفت کردند و حضور آنان را محکوم نمودند. وی همچنین در پاسخ به سؤالی تأکید کرد که ایران تنها پس از تعیین متجاوز، آتش بس با عراق را خواهد پذیرفت. آقای هاشمی همچنین تأیید کرد دبیرکل سازمان ملل پیام هایی حاوی نظرهای شورای امنیت و پیشنهادهایی درباره جنگ به تهران فرستاده است که در این پیشنهادها پذیرفته شده کمیته ای برای تعیین متجاوز تشکیل شود، اما پیشنهادهای دریافتی، خام است. آقای هاشمی افزود: «ما هرگز بنا نداریم با قول دادن و حرف زدن، به گفته مدعیان وقت را بکشیم. ما حرف آخرمان را اول زده ایم. حرف ما این است که تنها دو راه برای پایان جنگ وجود دارد: نخست اینکه رژیم بعثی صدام به وسیله یک اقدام نظامی سرنگون شود که طبیعی است جنگ تمام شود و دیگر اینکه از طرق سیاسی، به جنگ پایان داده شود و حالا هم اگر شورای امنیت به وظایفش عمل کند معتقدیم که می شود به جنگ از طرق سیاسی پایان داد». (۶)

ص: ۵۷۷

۱- ۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۶، ص ۲، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۶؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۲، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۶.

۲-۱۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۳-۱۱. روزنامه اطلاعات، ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۴-۱۲. روزنامه اطلاعات، ۶/۸/۱۳۶۶، ص ۱۸.

۵-۱۳. روزنامه رسالت، ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۶-۱۴. مأخذ ۱۰، ص ۱۲.

آقای هاشمی در مذاکرات صبح امروز خود با رئیس مجلس هند نیز گفت: «اگر ما به عنوان غیرمتعهد ها فعال بودیم، باند ناتو جرئت نمی کرد با این وسعت نیروهایش را به منطقه بیاورد.» وی افزود: «تحقیقاً اکثریت کشورهای غیرمتعهد از این حرکت ناتو ناراحتند ولی سازمانی که افکار آنها را در دنیا مطرح کند به صورت قوی و فعال نیست و هر روز می تواند نوبت یکی از اعضای غیرمتعهد ها باشد.» (۱)

رادیو بی.بی.سی با اشاره به دیدار رئیس مجلس هند از ایران گفت: «دولت ایران در صدد آن است که کشورهای عضو جنبش غیرمتعهد ها را ترغیب کند تا در یک اجلاس فوق العاده، حضور نظامی امریکا را در خلیج فارس تقبیح کنند. در این جهت مذاکراتی با کشورهای امریکای لاتین، هندوستان و دیگر دوستان ایران در جهان عرب صورت گرفته است. هاشمی رفسنجانی در ملاقاتش با رئیس پارلمان هندوستان از عدم کارآیی جرگه کشورهای غیرمتعهد شکوه کرد... از قول فیدل کاسترو نیز نقل شده که او در بسیج کردن جرگه غیرمتعهدها علیه امریکا با ایران موافق است و گفته است که کشورهای غیرمتعهد باید بسیج شوند تا واکنشی مناسب در مقابل مداخله امریکا نشان بدهند.» (۲)

۸۱

نخست وزیر، وزارت امور خارجه و ستاد تبلیغات جنگ به احتمال حمله امریکا و تهدیدات وزیر دفاع امریکا علیه ملت ایران، پاسخ دادند. نخست وزیر در پایان جلسه امروز هیئت دولت گفت: «دولت بر اساس تکیه بر نیروهای مؤمن و انقلابی برای هر شرایطی برنامه ای خاص دارد و اینکه واینبرگر وزیر جنگ امریکا گفته است که در صورت تحریم ایران ریشه ملت ایران خشکانده خواهد شد، نشان دهنده جهان بینی و اطلاعات اندک و حماقت سران امریکاست که نه از معنای ملت و نه از تاریخ آدمکشی های خودشان در نقاط مختلف جهان اطلاع دارند که اگر آدمکشی ها و حصر اقتصادی و نظامی می توانست ریشه ملت ها را خشک کند باید کشورهای که پس از جنگ جهانی دوم سر از زیر چتر شوم استعمار برآورده اند، هیچ کدام از آنها اکنون در جهان حضور نداشته و تنها ابرقدرت ها و چند کشور اروپایی باقی مانده باشند.» وی افزود: «ابله بودن و اطلاعات ابتدایی وزیر جنگ امریکا چیز خطرناکی است که ما را مجبور به اتخاذ تدابیر لازم می کند.»

آقای موسوی نخست وزیر درباره طرح ۹ ماده ای اخیر دبیر کل سازمان ملل برای اجرای قطعنامه ۵۹۸ که بر اساس آن اجرای یک آتش بس غیر رسمی و تشکیل محکمه ای برای تعیین متجاوز پیش بینی شده، گفت: «هر نوع پیشنهادی از جمله طرح ۹ ماده ای دبیر کل باید با معیار طرح ما که دارای اجزای بسیار ساده ای است محک زده شود و همان طور که ما بارها اعلام کرده ایم کلید قضیه جنگ معرفی متجاوز و گام بعدی مجازات او است.» وی افزود: «ما معتقدیم که حضور امریکا و شرارت های او در خلیج فارس قطعنامه ۵۹۸ را ملغی کرده و ماده پنجم این

ص: ۵۷۸

۱- ۱۵. مأخذ ۱۱، ص ۳.

۲- ۱۶. واحد مرکزی خبر، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۸/۱۳۶۶، ص ۹، به نقل از رادیو بی.بی.سی، ۵/۸/۱۳۶۶؛ و - مأخذ ۹، ردیف اول، ص ۲۳، رادیو بی.بی.سی، ۴/۸/۱۳۶۶.

قطعه‌نامه به کرات توسط امریکا نقض و مورد تجاوز قرار گرفته و علاوه بر آن تشنج آفرینی های امریکا در خلیج فارس حرکت به سوی یک جنگ تمام عیار را نشان می دهد.»^(۱)

سخنگوی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران نیز در واکنش به سخنان واینبرگر در کنگره امریکا، اعلام کرد: تجربه خلیج فارس به تجاوزگران امریکایی خواهد فهماند که مردم ایران چگونه ریشه موجودیت آنانی را که قصد نابودی یک ملت بزرگ را کرده اند، خواهند خشکاند. اکنون که بیش از هر زمانی نیت واقعی امریکا برای لشکرکشی به خلیج فارس روشن شده است... این اظهارات برای آن دسته از متحدان امریکا که تصور می کنند همراهی ناوهای جنگی آنان با ناوهای امریکایی برای تأمین امنیت منطقه است نیز نباید تردیدی باقی بگذارد که امریکا چه دامی برای آنان گسترده و چرا ملت ایران به حضور تجاوزکارانه امریکا این چنین واکنش نشان می دهد.»^(۲)

دکتر کمال خرازی سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ نیز درباره سخنان وزیر دفاع امریکا گفت: «واینبرگر این آرزو را به گور خواهد برد. وزیر جنگ امریکا هم اکنون بر امواج کف آلودی سوار است که دستگاه های تبلیغی امریکا برای او ساخته است. امواجی که تنها فریاد رسای ملت مقاوم و نستوه ایران آن را متلاشی خواهد کرد و آن هنگام واینبرگر و امثال او این گونه جاهلانه و ابلهانه سخن گفتن را به خود راه نخواهند داد.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی دکتر خرازی ادعاهای دستگاه های خبری امریکا مبنی بر حضور تکنسین های نظامی چین در ایران را به شدت تکذیب کرد و گفت: «امریکا با تمسک به بهانه های واهی و طرح این گونه ادعا های بی اساس تلاش می کند کشور چین را برای تمکین به نظراتش در شورای امنیت تحت فشار قرار دهد.»^(۳)

۹۱

نفتکش ۲۶۳ هزار تنی "تون بریج" را که یک رزم ناو انگلیسی اسکورت می کرد، نیروهای ایران متوقف و بازرسی کردند و پس از اطمینان از آنکه هیچ گونه کالاهایی به مقصد عراق حمل نمی کند، اجازه دادند تا به راه خود ادامه بدهد. نفتکش تون بریج که نام قبلی آن "الفیحه" بود، اولین نفتکش کویتی است که در انگلستان به ثبت مجدد رسیده و پرچم انگلیس روی آن افراشته شده است. دومین نفتکش کویتی موسوم به "الجلایه" هفته گذشته پرچم خود را به پرچم انگلیس تغییر داد و قرار است یکی دیگر از نفتکش های این شیخ نشین در هفته جاری در انگلیس به ثبت برسد. سخنگوی وزارت دفاع انگلستان ضمن تأیید خبر بازرسی نفتکش تون بریج آن را حق طبیعی جمهوری اسلامی ایران دانست و گفت: «اگر ایران نسبت به محموله یک کشتی ظنین شود، طبق قوانین بین المللی حق دارد آن را بازرسی کند. انگلیس در عین حال حق عبور از آب های بین المللی خلیج فارس را برای کشتی های دارای پرچم انگلیس محفوظ نگه می دارد.»^(۴)

۱۰۲

دولت کویت هم زمان با تقویت توان دفاعی خود، اسکله های از کار افتاده را مجدداً به کار گرفته است تا قطع صدور نفت از پایانه "سی ایلند" بندر الاحمدی را جبران کند. روزنامه

ص: ۵۷۹

۱۷-۱. مأخذ ۱۰، ص ۱۲.

۱۸-۲. روزنامه کیهان، ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۳، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳-۱۹. روزنامه کیهان، ۳/۸/۱۳۶۶، ص ۳؛ و - روزنامه رسالت، ۳/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۴-۲۰. روزنامه کیهان، ۵/۸/۱۳۶۶، ص ۳.

القبس نوشت: «برای جبران میزان کاهش صدور نفت مقام های کویتی در نظر دارند اسکله ای را که در نزدیکی ترمینال احمدی به عنوان توقفگاه اضطراری نفتکش ها استفاده می شد، مجدداً به کار اندازند. از این اسکله قبلاً در شرایط نامساعد و طوفانی دریا و همچنین برای بارگیری سوپرتانکرها استفاده می شده است. عملیات پاک سازی ترمینال نفتی احمدی کویت که هدف حمله موشکی قرار گرفته بود، برای بررسی میزان خسارات وارده آغاز شد.»^(۱)

در حال حاضر کارشناسان امور نفتی سرگرم برآورد خسارات وارده به اتاق کنترل ترمینال نفتی بندر الاحمدی می باشند. اعلام شده که اتاق کنترل یاد شده در پی اصابت موشک به اطراف آن واژگون گردیده است.^(۲)

یک گروه از متخصصان نظامی امریکا برای بررسی راه های تقویت توان دفاعی کویت در مقابل حملات موشکی در این کشور به سر می برند. همچنین اعلام شده است که کویت به منظور مقابله با تهدیدات ناشی از موشک های ساحل به دریا در روزهای اخیر، حدود ۳۰ قبضه موشک ضد هوایی "سوپر هاوک" در جزیره "فیلکه" مستقر کرده است. کارشناسان غربی معتقدند که موشک "هاوک" برای انهدام کردن موشک کرم ابریشم که در ارتفاع کم پرواز می کند سلاح مناسبی نیست.^(۳)

۱۱۱

بمب گذاری در دفتر هواپیمایی "پان امریکن" نشان داد که کویت نه تنها در مقابل موشک های کرم ابریشم ناتوان است بلکه از درون نیز ضربه پذیر است. برخی از روزنامه های کویت یک روز پس از انفجار دفتر پان امریکن خواستار اخراج کویتی های ایرانی الاصل از کویت شده و آنها را ستون پنجم ایران نامیدند. روزنامه الانباء در سرمقاله خود نوشت: «آنهايي که تنفر آنها از کشور ما کورشان کرده است از سرزمین ما سوء استفاده می کنند و لایق برخوردار شدن از حق اقامت در نزد ما نیستند.» الانباء افزود: «منابع دیپلماتیک بمب گذاری اخیر در کویت را یک تحول نگران کننده نامیدند که بیانگر آسیب پذیر بودن این کشور است و در امان ماندن از آن بسیار مشکل می باشد.» به نوشته الانباء یک دیپلمات غربی گفت: چنانچه تعداد زیادی از مردم اقدام به ساختن این بمب ها در آشپزخانه های خود کنند و آنها را در زیر میزهای غذاخوری در رستوران ها کار بگذارند، در آن صورت کویتی ها با مشکلات جدی مواجه خواهند شد. الانباء از قول یک دیپلمات دیگر غربی نوشت: «برخی از شیعیان تصویر امیر کویت را بر روی دیوار نصب کرده اند ولی تصویر (امام) خمینی را در کشوی میز خود نگه می دارند. شیعیان کویت اخیراً یک سلسله تظاهرات ضد امریکایی در این کشور برپا کردند که تصویر این تظاهرات در تلویزیون ایران نشان داده شد.» الانباء افزود: «دیپلمات ها و کویتی ها اعتقاد دارند که تنها بخش کوچکی از شیعیان کویت به تندروی گرایش دارند و دولت کویت تمامی اقدامات قضایی را برای مهار آنها به عمل آورده است.»^(۴)

ص: ۵۸۰

۱- ۲۱. مأخذ ۱۸، ص ۱۸، کویت - روزنامه القبس، ۳/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۲. سند شماره ۰۴۶۲۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از مرکز فرماندهی کل سپاه پاسداران، به نیروی دریایی سپاه، ۳/۸/۱۳۶۶، ص ۱.

۳- ۲۳. همان، ص ۱.

۴- ۲۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱۶، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۳/۷/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه الانباء.

طه یاسین رمضان معاون نخست وزیر و طارق عزیز وزیر خارجه عراق امروز به طور غیرمنتظره راهی عربستان و کویت شدند. با ورود هیئت عالی رتبه عراقی وزیران خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس اجلاس خود را در ریاض به مدت یک روز تمدید کردند تا با مقام های عراقی دیدار و گفت و گو کنند. (۱)

ستاد تبلیغات جنگ در یک جمع بندی اهداف احتمالی زیر را برای سفر عالی رتبه ترین مقام های سیاسی - نظامی عراق بعد از صدام، به عربستان و کویت چنین بر شمرده است:

«الف) هدف از این سفر می تواند زمینه سازی برای انجام دادن یک اقدام نظامی عمده علیه ایران باشد. مسلماً اگر این اقدام ضربه سنگینی به ایران وارد کند، اقدامات تلافی جویانه ایران می تواند عربستان و کویت را شامل شود، لذا ضروری است که مقام های عراقی قبلاً هماهنگی لازم را با مقام های این دو کشور به عمل آورده باشند. اجرای یک اقدام نظامی عمده علیه ایران با توجه به رکود نظامی چند روز گذشته در خلیج فارس و توقف حملات عراق به تأسیسات اقتصادی و نظامی ایران تا حدودی قابل پیش بینی است.

ب) احتمالاً عراق در پی زمینه سازی برای انجام دادن یک درگیری گسترده و جنگ تمام عیار بین ایران و امریکا است و مشارکت کویت و عربستان در این زمینه ضروری احساس شده است و لذا مقام های عراقی با هدف انجام هماهنگی بین دو کشور برای مقصود فوق، دست به این سفر زده اند.

ج) ممکن است عراق خواستار استقرار نیروهایش در خاک کویت برای دفاع از تمامیت ارضی کویت و در نهایت ضربه زدن به ایران باشد. جزایر بویان، فیلکه و وره مناطق قابل دسترسی برای عراق می باشند و مسلماً هماهنگی قبلی ضروری است.

د) عراق نیاز شدید به کمک های اقتصادی و نظامی عربستان و کویت دارد و در این مقوله تردیدی نیست. بنابراین، این احتمال نیز دور از نظر نخواهد بود که مقام های عراقی برای تکدی به عربستان و کویت رفته اند.

ه) سفر مقام های عراقی قاعدتاً می تواند موضوع اجلاس آتی سران عرب را نیز شامل شده باشد چرا که هماهنگی عراق با دو کشور ثروتمند عربی - که به واسطه همین تمول می توانند کشورهای پیشرو را تحت فشار قرار دهند - می تواند منافع سیاسی مناسبی را برای عراق به ارمغان داشته باشد. (۲)

رادیو بی.بی.سی نیز در تحلیلی در این باره گفت: «تمدید مدت اجلاس وزیران خارجه شورای همکاری مبین این بود که در میان کشورهای عضو اختلاف نظر وجود دارد. امارات متحده عربی، عمان و قطر به خصوص خواهان اتخاذ موضع محتاطانه تری در برخورد با مسئله ایران هستند. لحن بیانیه دیروز شورای همکاری ضمناً می تواند موجبات یأس عراق را که دو نفر از رهبران یعنی طه یاسین رمضان و طارق عزیز در ریاض مذاکرات جداگانه ای با ملک فهد انجام داده اند، نیز فراهم آورده باشد.» (۳)

ص: ۵۸۱

۱- ۲۵. همان، ص ۱۸، ریاض - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۳/۷/۱۳۶۶.

۲- ۲۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۶، ص ۶.

۳- ۲۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۱، ص ۲۲، رادیو بی.بی.سی، ۴/۸/۱۳۶۶.

عربستان و کویت در اجلاس وزیران خارجه شورای همکاری خلیج فارس - که به دلیل ورود هیئت عالی رتبه عراق به عربستان زمان برگزاری آن یک روز تمدید شد - تلاش می کنند کشورهای عربی دیگر را به اتخاذ موضعی واحد در قبال ایران در اجلاس آتی سران عرب یا قطع روابط سیاسی با آن راغب سازند. وزیران خارجه و دارایی شرکت کننده شورای همکاری در بیانیه خود اقدامات ایران را مغایر با نیازهای حفظ و امنیت و ثبات در منطقه دانسته و اعلام کردند: «اجلاس، تجاوزات ایران را محکوم و تقبیح می کند.» در بیانیه همچنین آمده است: «شورا اوضاع منطقه و توسعه خطرناک جنگ را - که بر اثر تجاوزات ایران به کویت انجام می شود - بررسی کرده و تأکید می کند که از ابتدا نسبت به حفظ امنیت و صلح در منطقه و دور نگه داشتن آن از خطرهای درگیری تمایل شدید داشته و در جهت کاهش تشنج و ایجاد راه حل مسالمت آمیز طبق مصوبات شورای امنیت به ویژه مصوبه ۵۹۸ کوشش می نماید. شورا همچنین روابط اعراب و ایران را در پرتو تصمیم اجلاس وزیران خارجه جامعه عرب مورخ ۲ اوت (۱۱/۵/۱۳۶۶) گذشته مورد بحث قرار داده و مقرر می دارد که این موضوع جهت تعیین نحوه روابط به اجلاس آینده سران در "امان" موکول گردد.» در پایان بیانیه ابراز امیدواری شده که کنفرانس آینده سران عرب به مسئولیت های خود در قبال تجاوزات مکرر به این بخش مهم از میهن عربی عمل کند. (۱)

شیخ صباح الاحمد الصباح معاون نخست وزیر و وزیر خارجه کویت نیز گفت: «طرح قطع روابط سیاسی اعراب با ایران، مورد استقبال تمامی کشورهای عربی در اجلاس آتی سران عرب در امان قرار خواهد گرفت.» وی در سخنان خود که در شماره امروز روزنامه السیاسه منتشر شد، افزود: اجلاس آتی اضطراری سران عرب در امان در پرتو واکنش های گسترده اعراب و جهان در قبال حملات مکرر ایران بر کویت، مسئله قطع روابط سیاسی اعراب با ایران را بررسی خواهد کرد.» وی ضمن اظهار رضایت از حمایت وزیران خارجه شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس از کویت گفت: «کویت از نتایج کار اجلاس وزیران خارجه و اقتصاد کشورهای شورای همکاری که امشب در ریاض به کار خود پایان داد، رضایت کامل دارد.» (۲)

از سوی دیگر، رادیو بی.بی.سی گفت: «عربستان سعودی متحدان خود در شورای همکاری خلیج فارس را که اکنون در ریاض گردهمایی دارند، تحت فشار قرار می دهد تا پیمان دفاعی متقابلی را به اجرا بگذارند که بر طبق آن کماندوهای تعلیم دیده در غرب بتوانند در کویت مستقر شوند. گفته شده که عربستان سعودی می خواهد یک گروه شش نفره کماندویی به کویت اعزام کند.» این رادیو افزود: «ممکن است موشک های استینگر - که قرار است امریکا فروش آن را به بحرین مورد بررسی قرار دهد - در اختیار این گروه کماندویی گذاشته شود.» (۳)

ص: ۵۸۲

۱- ۲۸. سند شماره ۲۱۲۷۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش های سیاسی خارجی، ۵/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۹. مأخذ ۲۷، ص ۱۵، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۶.

۳- ۳۰. مأخذ ۲۴، ص ۱۰، رادیو بی.بی.سی، ۳/۸/۱۳۶۶.

تحرك ديپلماتيك ايران در صحنه های جهانی برای مقابله با اقدامات امريكا در شورای امنیت و تهاجمات نظامی در خلیج فارس مورد توجه رسانه ها و تحلیل گران سیاسی می باشد. روزنامه واشنگتن پست در گزارشی از گسترش روابط ایران و شوروی نوشته است: «ایران در تلاش آشکار در برابر کوشش های امريكا برای اعمال تحریم فروش اسلحه علیه ایران به گسترش تماس های ديپلماتيك در شرق و غرب دست زده و چنین می نماید که فعالیت گسترده ای را برای گسستن روابط شوروی با عراق آغاز کرده است. هم زمان تهران بر پافشاری خود برای متجاوز شناخته شدن عراق پیش از برقراری هر گونه آتش بس در جنگ هفت ساله دو کشور افزوده است. گفته می شود که تندروی دگرباره ایران، بر اعتبار مأموریت اخیر خاویر پرز دکوئیار، دبیرکل سازمان ملل، در منطقه آسیب زده است. اما اخبار مربوط به شوروی هم بازتاب ملایمی داشت و بر این نظر تأکید گذاشت که ایران در گسترش مناسباتش با شوروی احتیاط پیشه کرده و به سنجش واکنش مردم نسبت به این اقدام پرداخته است. هدف ایران در این زمینه آن است که موقعیت سیاسی اش را در برابر غرب تحکیم بخشد، از انزوا به درآید و میان عراق و شوروی شکاف ایجاد کند. در این حال به اعتقاد تحلیل گران، تندروی های دوباره و از سرگرفته شدن پافشاری ایران در زمینه متجاوز شناخته شدن عراق در جنگ خلیج فارس، احتمال موفقیت مأموریت دوم دکوئیار را با تردید بیش تری همراه کرده است.»^(۱)

یک نشریه داخلی سپاه استقبال شوروی از بهبود و گسترش روابط با ایران را ناشی از نحوه برخورد ایران با امريكا در خلیج فارس دانسته و نوشته است: «پس از اصابت یک فروند موشک کرم ابریشم به کشتی امریکایی (با پرچم لیبریا) [ر.ک. به روزشمار ۲۳/۷/۱۳۶۶] که یک روز پس از سفر "آقازاده" [وزیر نفت ایران] به شوروی صورت گرفت، برخورد روس ها به کلی تغییر کرد و آقازاده را که در یکی از هتل های معمولی مسکو به سر می برد، به کاخ مجللی منتقل کردند و با وی در سطح مطلوبی در زمینه نفت وارد مذاکره شدند.»^(۲)

دو تن از عوامل حزب دمکرات که با عراق همکاری می کردند و در چندین مورد بمب گذاری در تهران شرکت کرده بودند، هنگام خروج از مرز در ارتفاعات شهرستان بانه، با همت برادران اطلاعات سپاه دستگیر شدند. این دو تن اخیراً از زندان اوین فرار کرده و در صدد ورود به عراق بودند.^(۳)

۱- ۳۱. مأخذ ۲۴، ص ۸، رادیو امريكا، ۳/۸/۱۳۶۶.

۲- ۳۲. مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، نشریه "بررسی جنگ"، شماره ۲، ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۳۱.

۳- ۳۳. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه نشریه "رویدادها"، شماره ۱۶۹، ۱۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲.

ضدحمله نیروهای لشکر ۳۲ انصارالحسین (ع) و تیپ ۴۸ فتح که از ساعت ۲۲:۱۰ شب گذشته در جنوب ارتفاعات "برده هوش" واقع در منطقه ماووت آغاز شده بود، در اوایل بامداد امروز با موفقیت پایان یافت. پس از آن به نیروهای عمل کننده و همچنین یگان های توپخانه و زرهی تأکید شد که برای مقابله با پاتک نیروهای دشمن آماده باشند. در این عملیات لشکر ۳۲ انصارالحسین (ع) با یک گردان و تیپ ۴۸ فتح با سه دسته به دشمن حمله کردند. لشکر ۳۲ یک گردان نیز در احتیاط داشت. مسئول اطلاعات قرارگاه نجف در گزارشی از این عملیات گفت: «نیروهای دشمن در میدان مین زمین گیر شدند و با نارنجک هایی که نیروهای خودی پرتاب کردند تلفات زیادی دادند. توپخانه و تانک های خودی نیز آتش خوبی روی دشمن ریختند. آتش دشمن روی نیروهای تیپ ۴۸ محسوس نبود، ولی به گفته واحد شنود، آتش عراقی ها روی نیروهای خودشان بود. دشمن از ترس تمام شب را گلوله منور می زد.» وی اضافه کرد که تیپ ۴۸ فقط دو مجروح داشت، آن هم هنگامی که دشمن را تعقیب می کردند پایشان روی مین های قبلی خودی رفت. فرمانده لشکر ۳۲ انصارالحسین نیز ضمن ابراز تعجب از حضور ضعیف دشمن، اعلام کرد که از نیروهای این لشکر ۶ تن شهید و ۱۵ تن مجروح شده اند و شهدای قبلی لشکر نیز پیدا شده اند. (۱) در این عملیات یک تن از نیروهای تیپ ۵۰۱ ارتش عراق اسیر شد. (۲)

فرمانده قرارگاه نجف، پس از مشاهده نتایج موفقیت آمیز این عملیات ضد حمله، تصرف تپه "دوقلو" (واقع در جنوب غرب منطقه عملیاتی شب گذشته) را که به دلیل پاشیدگی نظام و سازمان دشمن و باز بودن راه کارها امکان پذیر شده بود، مناسب می دانست ولی کمبود نیرو و لزوم حفظ توان موجود برای پاسخگویی به پاتک احتمالی دشمن، مسئول قرارگاه را از ادامه عملیات روی ارتفاع "دوقلو" منصرف کرد. (۳)

امروز در منطقه کردستان عراق، فرمانده قرارگاه تاکتیکی فتح (تابع قرارگاه رمضان) و فرماندهان و مسئولان لشکر ۹ بدر و تیپ ۶ پاسداران و همچنین مسئولان نظامی اتحادیه میهنی

ص: ۵۸۵

۱-۱. سند شماره ۱۵۲۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات نصر ۸ انجام نشده (نادر نوروزشاد)، ۲۷/۷ تا ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۸۱ تا ۸۴.

۲-۲. سند شماره ۴۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش راوی لشکر ۳۲ انصارالحسین (ع) در عملیات نصر ۸ (برادر تازیکی)، ص ۵۱.

۳-۳. مأخذ ۱، ص ۸۳.

کردستان، برای شناسایی مناطق عملیاتی و تأسیسات دشمن و آمادگی اجرای عملیات دو جلسه برگزار کردند.

در جلسه پیش از ظهر با حضور برادران جعفری، شمس و ابوحسن (از رزمندگان عراقی) درباره تأسیسات مهم دشمن در مناطق کرکوک، سلیمانیه و دوکان و چگونگی شناسایی آنها بحث شد. برادر جعفری درباره تأسیسات "باباگرگر" واقع در شمال غرب کرکوک گفت: «این تأسیسات شناسایی شده؛ نیروی پیاده، تیر مستقیم، خمپاره ۱۲۰ و کاتیوشا نیز پیش بینی شده که آن را منهدم کنند. قرار است نیروهای اتحادیه به شهر حمله کنند و ما تأسیسات را بزنیم. ما باید راه بیفتیم و مرتب به دشمن ضربه بزنیم و به جای دیگر برویم. "میشراق" دومین مرکز صادرات نفت عراق است، دو سه نفر برای شناسایی آن بروند، بعد هماهنگی و درخواست نیرو برای عملیات بشود. مهمات لازم را هم اتحادیه در مالبنده ۳ دارد، از آنها می گیریم. اتحادیه آماده اجرای این عملیات شد ولی به علت اینکه منطقه عرب نشین است، نتوانستند اقدام کنند و به عقب برگشتند.»

برادر ابوحسن نیز اطلاعاتی را که از شناسایی کارخانه سیمان سلیمانیه به دست آمده بود، چنین ارائه کرد: «۱۶ پایگاه دارد، ۴ قبضه سلاح ضد هوایی ۵۷ میلی متری دارد. هر پایگاه ۱۵ نیرو و سلاح دوشکا دارد.» برادر شمس نقشه ای از تأسیسات مهم این کارخانه را درخواست کرد تا اقدام لازم صورت گیرد. برادر جعفری نیز از وی خواست تا همین امروز یک تیم برای شناسایی بیرون کارخانه، به این منطقه بفرستد. (۱)

به نوشته راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه رمضان، شب هنگام در جلسه ای در "برگلو"، نتایج شناسایی منطقه دوکان ارائه گردید. برادر فتاح در این باره گفت: «از دیدگاه، تمام تأسیسات و شهر و پادگان و سد دوکان را می توان دید. در روستای "قلم پاشا" که نیمه آباد و خالی از سکنه است و می توان وارد آن شد، اولین چیزی که به چشم می خورد وجود ۸ چادر روی تپه های کوچک است. همچنین در وسط ۷ خودرو ایفا دیده شد و گردان جاش در آنجا مستقر است. روی جاده آسفالت هم تردد در جریان است. روی "کسرت" و روی "هیبه سلطان" چند پایگاه هست. نفوذ در تأسیسات این منطقه آسان است.» برادر دهقان نیز گفت: «منطقه سه معبر وصولی دارد که دشمن بر اساس همین معابر طرح دفاعی دارد. برای رسیدن به سد نمی توان معابری پیدا کرد. اگر کارها را تفکیک کنیم و تأسیسات سد را ما تقبل کنیم و پایگاه ها را اتحادیه عمل کند، ان شاء الله کار با موفقیت پیش می رود.» برادر رسول نیز در این باره گفت: «اطلاعات ما خیلی کم است، برای نفوذ به تأسیسات اساسی و اتاق فرمان و ... اطلاعات نداریم. بچه ها باید از نزدیک این جاها را ببینند.» ابومصطفی نیز گفت: «ما یک طرف می توانیم عمل کنیم ولی تا صبح به تأسیسات نمی رسیم، راه طولانی است. از "قلم پاشا" به آنجا اگر با قایق بتوانیم برویم، خوب است.» (۲)

در ادامه جلسه، شیردل، نوشیروان، قادر و عمر از مسئولان نظامی اتحادیه میهنی نیز به حاضران

ص: ۵۸۶

۱- ۴. سند شماره ۱۵۴۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان (مسعود سرمدی)، ۲/۸ تا

۱۳۶۶/۸/۱۷، ص ۲۵ تا ۳۰.

۲- ۵. همان، ص ۳۷ و ۳۸.

اضافه شدند. نظر عمر این بود که نیروی عمده بدون درگیری نمی تواند به تأسیسات سد برسد. وی با تأکید بر اینکه دشمن می تواند پشت نیروها را ببندد، عقب نشینی را خیلی مشکل توصیف کرد. برادر جعفری تأکید می کند که اصل را بر الحاق نیروها بگذاریم و قوی عمل کنیم، ولی نوشیروان و عمر الحاق را خیلی مشکل و بعید می دانند. برادر جعفری حمله به تأسیسات را قطعی اعلام کرد و گفت در مورد حمله به پادگان و پایگاه ها باید بررسی کنیم. وی اضافه کرد که می خواهیم تأسیسات سد و جناح پادگان را شناسایی کنیم و از اتحادیه خواست که همراه نیروهای شناسایی، راهنما بفرستند. برادر جعفری در ادامه گفت: «ما شش نیروی شناسایی که تخریب چی هم باشند از فردا صبح آماده می کنیم که فردا شب از آب رد شوند. دو نیروی کُرد با اینها بروند.» نوشیروان نیز گفت: «فردا می توانیم آنها را عبور بدهیم. شناسایی سه شب طول می کشد.» برادر جعفری درباره زمان عملیات گفت: «تا ۸ آبان شناسایی و ۵ روز هم برای آماده سازی نیرو و بردن امکانات و مهمات که می شود ۱۳ آبان. البته این صددرصد نیست ولی باید تا ۶ روز دیگر آماده شویم.» نوشیروان هم اضافه کرد: «اگر نیرو برای "ساراد" آماده شد که پادگان را تصرف کنیم، مشکل حل است. یک گروه خیلی خوب هم تأسیسات سد را منهدم کنند تا زحمت ما هدر نرود.» برادر جعفری در پایان گفت: «اگر شما پادگان را تصرف کنید ما نیازی به شناسایی جز به جز نداریم و زمان کم تری برای شناسایی صرف می شود. پس زمان را باید کم کنیم.» (۱)

۳۱

نیروهای مبارز کُرد و چریک های تیپ ۶ ویژه پاسداران با اجرای دو عملیات نفوذی، تلفات و خساراتی به دشمن وارد کردند. نیروهای حزب الله کردستان عراق با کمین علیه نیروهای دشمن در جاده دیانا - مرگسور در استان اربیل، یک دستگاه خودروی ایفای دشمن را به آتش کشیدند. در این کمین یازده نیروی دشمن از جمله یک افسر استخبارات عراق کشته شدند و دو درجه دار و دو سرباز ارتش عراق اسیر شدند و مقداری سلاح به غنیمت گرفته شد. (۲) در محور اربیل - دوکان نیز چریک های تیپ ۶ ویژه پاسداران با همکاری پیشمرگان کرد شاخه اربیل در عملیاتی موفق شدند تعدادی از دکل های انتقال برق فشار قوی را منهدم کنند که در نتیجه آن استان اربیل در خاموشی کامل فرو رفت. (۳)

۴۲

گردان جندالله سپاه سردشت با نیروهایی از حزب دمکرات کردستان که در اطراف روستای چولان از توابع "ربط" برای رفتن به خاک عراق تجمع کرده بودند، درگیر شدند در این درگیری یک نیروی خودی شهید شد و یکی از عناصر "هیز اربابا" مجروح گردید. (۴)

یکی از اعضای تشکیلاتی کومه له به نام "حق بیان" که برادران اداره اطلاعات او را برای مداوا به بیمارستان سنندج برده بودند، هنگام بازگشت با پاشیدن نمک به صورت یکی از محافظان اقدام به فرار کرد که با تلاش برادران دستگیر شد، لیکن مجدداً با همکاری برخی افراد متواری گردید. (۵)

ص: ۵۸۷

۱- ۶. همان، ص ۳۹ تا ۴۶.

۲- ۷. سند شماره ۰۴۶۳۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه یازدهم رمضان - معاونت اطلاعات، ۴/۸/۱۳۶۶.

۳- ۸. روزنامه کیهان، ۶/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۴- ۹. سند شماره ۴۶۲۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع) (کردستان) اطلاعات، ۴/۸/۱۳۶۶.

۵- ۱۰. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه "رویدادها" شماره ۱۶۹، ۱۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲.

در جبهه مهران حدود ۶۰ نیروی دشمن - که احتمال می رود از عناصر منافقین بوده باشند - شب هنگام به مواضع نیروهای خودی در محور کنجانچم حمله کردند، لیکن با مقاومت نیروهای خودی مواجه و مجبور به عقب نشینی شدند. در این درگیری - که سومین اقدام دشمن در این منطقه در یک ماه اخیر است - پنج تن از نیروهای خودی شهید شدند. از تلفات دشمن خبری در دست نیست. (۱)

امروز هواپیماهای عراقی به بندر لنگه، کنارک، جزیره لاون، بوشهر و اهواز تجاوز کردند. به گزارش فرماندهی نیروی دریایی سپاه پاسداران در ساعت ۱۱ یک هواپیمای دشمن با پرواز در سطح پایین دیوار صوتی را در حوالی بندر لنگه شکست. در ساعت ۱۱:۴۰ نیز دو هواپیمای جنگی در اطراف کنارک و گوردیم دیوار صوتی را شکستند و در ساعت ۱۹:۴۵ در اطراف جزیره لاون صدای انفجار شنیده شد که در پی آن اعلام وضعیت قرمز شد. (۲) از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی به دنبال تجاوز هوایی عراق در ساعت ۱۰:۱۲ امروز به بوشهر، صدای انفجار شدیدی شنیده شد که ناشی از اصابت یک موشک به منطقه کلات در حوالی این شهر بود. شدت انفجار به حدی بود که مناطق خارک، بهرگان و لاون نیز به لرزه درآمد. اصابت این موشک خسارت جانی و مالی نداشت. (۳)

هواپیماهای عراقی در ساعت ۱۴:۵۷ نیز به شهر اهواز تجاوز کردند که با آتش دفاع ضدهوایی رزمندگان مواجه و ناچار به فرار شدند. (۴)

چندین گردان از نیروهای آموزش دیده از کرمان و شهرهای دیگر عازم جبهه های جنگ شدند. بر اساس گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از کرمان، ۵ گردان رزمی از نیروهای آموزش دیده این شهرستان صبح امروز به سوی جبهه های نبرد عزیمت کردند. آنها قبل از عزیمت با شرکت در یک مانور با شکوه در خیابان های شهر کرمان آمادگی خود را برای مقابله با اقدامات امریکا در خلیج فارس به نمایش گذاشتند. علاوه بر این امروز از شهرهای همدان، ساری، بوشهر، یزد و تاکستان نیز نیروهای رزمی - تخصصی به جبهه های جنگ اعزام شدند. (۵)

به گزارش قرارگاه رمضان، رژیم عراق با صدور اطلاعیه ای تمامی سربازان منقضی خدمت از سال ۱۹۴۵ به بعد را به خدمت فرا خوانده است. (۶) خبر دیگری حاکی است که رژیم بغداد عمده افراد نیروی انتظامی خود را به جبهه گسیل داشته است. یکی از نیروهای اطلاعاتی خودی که تا بغداد رفته است، مشاهدات خود را در این باره چنین بیان کرد: «در طول مسیر فقط یک دژبانی نزدیک بغداد بود در حالی که قبلاً از سلیمانیه تا بغداد ۱۲ دژبانی وجود داشت

۲-۱۲. سند شماره ۰۴۶۳۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی نیروی دریایی سپاه پاسداران، ۵/۸/۱۳۶۶.

۳-۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۴-۱۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۶، ص ۳، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۶.

۵-۱۵. روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۶-۱۶. سند شماره ۰۴۶۳۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، ۴/۸/۱۳۶۶.

و در هر دژبانی بازرسی به طور دقیق صورت می گرفت، ولی این بار تنها دژبانی باقی مانده در نزدیک بغداد، نیز بازرسی نمی کرد.»^(۱)

به گزارشی دیگر رژیم عراق کمیته ای مرکب از چند پزشک به سرپرستی سرهنگ "صبح میرزا" تشکیل داده است تا تمامی معلولان جنگی را مجدداً معاینه کنند و بنا به تشخیص این کمیته کسانی از آنها که سالم باشند، دوباره به جبهه های جنگ اعزام شوند.^(۲)

از سوی دیگر، "سرهنگ دارا"، مسئول سابق استخبارات لشکر ۳۴ ارتش عراق که مدتی است به نیروهای جلال طالبانی پناهنده شده و با آنها همکاری می کند، در گزارشی از وضعیت روحی حاکم بر ارتش عراق پس از سفر هیئت ایرانی به سازمان ملل، می نویسد: «تا قبل از سفر آقای خامنه ای به سازمان ملل، ارتشیان عراق غالباً امیدوار بودند که با سفر ایشان به نیویورک و فشارهای روزافزون امریکا در خلیج فارس مسئله صلح به جمهوری اسلامی تحمیل و غائله جنگ پایان یابد، لیکن پس از اظهارات آقای خامنه ای در اجلاس سازمان ملل و نفی هرگونه سازش و صلح با عراق در این بیانیه، جو بسیار ناامید کننده ای از آینده ای مبهم که در پیش است در میان ارتشیان عراق حاکم شده و روحیه نیروهای عراقی را به شدت تضعیف کرده است.»^(۳)

۹۱

طه یاسین رمضان و طارق عزیز امروز در دیدار با امیر کویت از وی خواستند که اجازه استفاده علنی از دو جزیره وره و بویان را به عراق بدهد. این دو مقام عراقی که دیروز به طور غیرمنتظره وارد عربستان شده بودند، امروز به کویت آمدند و پس از دیداری کوتاه با مقام های کویتی به بغداد برگشتند. این مقام های عراقی به امیر کویت وعده دادند که در صورت واگذاری آشکار این دو جزیره به عراق، بدین وسیله از یک سو مانع هجوم موشکی ایران از فاو شده و از سوی دیگر با استقرار پایگاه موشکی در این جزایر، مناطق ایران در خلیج فارس هدف قرار می گیرد.^(۴)

طه یاسین رمضان در مصاحبه با خبرگزاری کویت گفت که در راستای هماهنگی و مشورت میان دو کشور، برای رویارویی با خطرهایی که به طور اعم متوجه کشورهای عربی و به ویژه کشورهای عراق، کویت و پادشاهی سعودی است که به وسیله تجاوزات ایرانی مورد تعدی قرار می گیرند، پیام پرزیدنت صدام حسین را تسلیم امیر کویت نموده است. وی افزود: «این هماهنگی ها به منظور موفقیت اجلاس آتی سران عرب در امان در سطح گسترده تری صورت می گیرد.» نایب اول نخست وزیر عراق گفت: امری که باعث خاتمه جنگ عراق و ایران می شود همانا پایداری عراق. و موضع شرافتمندانه عربی است.^(۵)

۱۰۲

تلاش امریکا برای جمع آوری اطلاعات از مراکز و تأسیسات جمهوری اسلامی، ایجاد رعب در منطقه خلیج فارس و اعزام نیرو و تجهیزات نظامی جدید به این منطقه ادامه دارد.

به گزارش فرماندهی نیروی دریایی سپاه پاسداران، در ساعت ۱۱:۴۵ امروز یک ناو جنگی

ص: ۵۸۹

۱- ۱۷. مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، نشریه "بررسی جنگ"، شماره ۲، ۹/۸/۱۳۶۶، ص ۲۵.

۲- ۱۸. سند شماره ۰۴۶۳۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، ۶/۸/۱۳۶۶.

۳- ۱۹. مأخذ ۱۷، ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۲۵ و ۲۶.

۴-۲۰. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه "رویدادها" شماره ۱۷۰، ۲۱/۸/۱۳۶۶، ص ۸.

۵-۲۱. مأخذ ۱۴، ص ۵، رادیو کویت، ۴/۸/۱۳۶۶.

امریکایی در ۱۲ مایلی سکوی نفتی نصرت به طرف شرق در حرکت بود و چند هلی کوپتر امریکایی از روی ناو به پرواز درآمدند و تا یک کیلومتری به این سکو نزدیک شدند و سپس به طرف ناو برگشتند. این ناو امریکایی چند ساعت در این منطقه بود، سپس از منطقه خارج شد. (۱)

از سوی دیگر، رادیو مسکو به نقل از روزنامه نیویورک تایمز گفت: «امریکا زیردریایی هایی به خلیج فارس اعزام کرده که مجهز به موشک های هسته ای هستند و در حمله به هدف هایی در سواحل دشمن به کار گرفته می شوند. در حال حاضر دو گروه از زیردریایی های نیروی دریایی امریکا در دریای عمان حضور دارند و منتظر فرمان ریگان در حمله به هدف هایی در خاک ایران می باشند.» (۲)

رادیو مسکو افزود: «خبرنگار نشریه ساندی تایمز چاپ انگلستان از پایتخت امریکا اطلاع داد که مفسران نظامی در واشنگتن احتمال می دهند که دولت امریکا بر خلاف اظهارات مقام های وزارت دفاع این کشور فقط در پاسخ به تجاوز ایران عمل نمی کنند بلکه فعالانه در پی آغاز درگیری با ایران می گردند. امریکا تلاش می نماید ایران را برای اجرای عملیات متقابل تحریک کند و این امر به نوبه خود به اجرای عملیات تلافی جویانه وسیعی از سوی امریکا منجر خواهد شد. اگر اوضاع در منطقه خلیج فارس از این لحاظ ارزیابی شود، در این صورت اعزام زیردریایی های امریکایی مجهز به موشک های بالدار به منطقه خلیج فارس، جنبه شومی پیدا خواهد کرد.» (۳)

روزنامه ملیت چاپ ترکیه نیز از اقدامات امریکا در ترکیه خبر داد. این روزنامه نوشته است: «امریکا با آوردن تعدادی تکنسین از پایگاه "کیپ کندی" به پایگاه "اینجرلیک" واقع در نزدیکی شهر "دیاربکر" ترکیه، به نصب دستگاه های جدید روی آنتن اصلی پایگاه اقدام کرده است. با نصب این دستگاه، آنتن اصلی قادر به تغییر جهت ۳۶۰ درجه حول پایه خود خواهد بود. این آنتن قبلاً به طور ثابت و تنها برای استراق سمع از شوروی تنظیم شده بود. امریکا با اوج گیری بحران در خلیج فارس جهت کنترل منطقه دست به چنین اقدامی زده است.» (۴)

۱۱۱

دولت امریکا با هدف ضربه زدن به اقتصاد جمهوری اسلامی ایران و تشدید فشار بر آن، دستور تحریم کلیه واردات از ایران و برقراری محدودیت های شدید بر صادرات امریکا به ایران را صادر کرد. خبرگزاری رویتر در گزارشی از واشنگتن نوشت: «ریگان ضمن قرائت بیانیه ای گفت اجازه بدهید بر این نکته تأکید کنم که ما فقط پس از تلاش های مکرر اما ناموفق برای کاهش بحران با ایران و در پاسخ به ادامه و افزایش اقدامات جنگجویانه حکومت ایران دست به این تحریم های اقتصادی زدیم. تحریم واردات کالاهای ایرانی به زودی تأثیر خود را خواهد گذاشت و کنترل بیش تر روی صادرات امریکا به ایران نیز طی یک هفته تا ده روز مؤثر خواهد افتاد. این تحریم ها نتیجه مستقیم اقدامات دولت ایران از جمله حملات این کشور علیه نیروهای امریکایی و کشتی های تجاری امریکا، امتناع این کشور از اجرای قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت سازمان ملل، ادامه تجاوزات این کشور علیه کشورهای بی طرف خلیج فارس و کمک و اعانت این کشور به تروریسم در آن منطقه و هر نقطه

ص: ۵۹۰

۱- ۲۲. مأخذ ۱۲.

۲- ۲۳. مأخذ ۱۴، ص ۲۱، رادیو مسکو (بخش فرانسوی)، ۳/۸/۱۳۶۶.

۳- ۲۴. واحد مرکزی خبر، بولتن رادیوهای بیگانه، ۵/۸/۱۳۶۶، ص ۳، به نقل از رادیو مسکو، ۴/۸/۱۳۶۶.

۴- ۲۵. روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۸/۱۳۶۶، ص ۷، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از روزنامه ملیت چاپ ترکیه.

دیگر جهان می باشد. ریگان افزود تحریم واردات که در مرحله اول تحریم خرید نفت ایران بود تا زمانی که ایران در آنچه که او آن را "بی اعتنایی متجاوزگانه نسبت به اقدامات بنیادگرایانه در سطح جهانی" توصیف کرد، پافشاری کند، ادامه خواهد یافت.»^(۱)

۱۲۱

اهداف امریکا از تحریم اقتصادی ایران، شیوه های اعمال چنین تحریمی و نتایج آن موضوعاتی هستند که برخی از مسئولان جمهوری اسلامی (محمدجواد لاریجانی، محمد سلامتی، مهندس الویری، مهندس شافعی) در مصاحبه با روزنامه کیهان به آنها پاسخ داده اند. دکتر محمدجواد لاریجانی، معاون امور اقتصادی و بین المللی وزارت خارجه، هدف موقت امریکا را جلوگیری از پیروزی ایران و هدف نهایی آن را خاموش کردن چراغ انقلاب اسلامی، عنوان کرده و در مورد شیوه کار امریکا گفت: «مسیر این اعمال فشار را با توجه به خصوصیت ویژه اقتدار اقتصادی ما می شود پیدا کرد. قبل از هر چیز آنها نگران نیروی نظامی ما هستند و بدیهی است یکی از عوامل مؤثر در نیروی نظامی ما قدرت لجستیکی است و بدیهی است که قدرت لجستیک نیروی نظامی احتیاج به امکانات دارد که بخشی از این امکانات نیز به صورت ارز می باشد. پس امریکا باید اینجا را ضربه بزند. یعنی درآمد ارزی ما باید ضربه بخورد. درآمد ارزی ما نیز در درجه اول نفت است. پس ضربه زدن به درآمد ارزی حاصل از نفت هدفی است که امریکا به دنبال آن است. امریکا برای این کار نیز دو کار می تواند انجام دهد که هر دو کار را امتحان کرده است؛ یکی سقوط قیمت نفت است و راه دیگر این است که صدور نفت ما را با مشکل روبه رو سازد که این راه نیز به انحاء مختلف ممکن است اجرا شود. یکی صدمه به بازار نفت است و دیگری صدمه به امکان صدور نفت می باشد. به نظر من امریکا درباره تمام این موارد برنامه ریزی کرده است. البته در هر یک از آنها امریکا با محدودیت ها و از طرف دیگر با اقدامات متقابل ما رو به رو است. ساقط کردن قیمت نفت این طور نیست که بتوانند فقط قیمت نفت ایران را کاهش دهند بلکه باید قیمت نفت را به طور کلی ساقط کنند و این ساقط کردن اگر تأثیر فوری داشت خوب بود، ولی چون تأثیر آن در دراز مدت است برای امریکا مشکلاتی ایجاد می کند و نوکران امریکا در منطقه و جهان با مشکل روبه رو می شوند. حتی از لحاظ اقتصادی کمپانی های امریکایی با مشکل روبه رو می شوند. در ضربه زدن به صادرات نفت ما، دست امریکا بسیار محدود است. در دنیا به خصوص کشورهای امریکایی که با شتاب خاصی در حال توسعه هستند، تشنه انرژی هستند. بنابراین امریکا در مورد مشتری های نفت ما نمی تواند زیاد تأثیر بگذارد و تنها راه قطع امکان فیزیکی صدور نفت می باشد و این مسیری است که امریکا روی آن سرمایه گذاری کرده است.»

محمدجواد لاریجانی درباره نقش و توان عراق در قطع صادرات نفت ایران گفت: «عراق نشان داد که نمی تواند از صادرات نفت ایران جلوگیری کند و بیش از ۳ سال است که عراق به

ص: ۵۹۱

کشتی‌ها حمله می‌کند ولی صادرات نفت هرگز قطع نشده است و همیشه در یک بالانس طبیعی به جلو می‌رفته است. پس تنها راه عملی اقدام نظامی امریکا علیه ماست. ما در مقابل این تلاش امریکا برای محدود کردن امکان صدور نفت مان، تری داریم بر این مبنا که اگر ما نفت نفروشیم کس دیگری هم نخواهد فروخت و نشان هم داده ایم که همین طور هم دارد می‌شود. امروز دود کارهایی که امریکا برای محدود کردن صادرات نفتی ما انجام داده به چشم کویت رفت و همین الان صادرات نفت کویت دچار بحران شده است. صادرات نفتی سایر کشورها هم همین طور است. نرخ بیمه‌ها بالا-رفته و رفت و آمد کشتی‌ها مشکل شده است. بنابراین همه این استراتژی‌های امریکا از جانب ما استراتژی متقابل دارد و این جور نیست که اینها توفیق صددرصد داشته باشند.»

لاریجانی امکان مشارکت کشورهای غربی در برنامه تحریم اقتصادی امریکا علیه ایران را بعید دانست و افزود: «دلیل آن هم این است که غرب به خوبی می‌بیند سیاست امریکا راه توفیق ندارد. غرب احساس می‌کند که این سیاست جمهوری اسلامی را ضعیف نخواهد کرد و این سیاست موفق نخواهد شد. برای غرب دسترسی به منابع انرژی خلیج فارس بسیار مهم است و امریکا کاری می‌کند که غرب به طور کلی به این انرژی دسترسی نداشته باشد و این شکست استراتژی امریکا در مورد ما خود بهترین عاملی است که غرب در این زمینه گردهم نیاید.» (۱)

محمد سلامتی معاون فرهنگی و امور مجلس وزارت کار، در تنگنا قراردادن ایران جهت پذیرش صلحی امریکایی، ایجاد جو نگرانی در بین مردم ایران، تحمیل پذیرش قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت و جلوگیری از حملات تلافی جویانه ایران به هدف‌های نظامی و منافع اقتصادی امریکا را مهم‌ترین اهداف امریکا در تحریم اقتصادی ایران دانست و درباره شیوه‌ها و زمینه‌های عینی آن گفت: «مناسبات اقتصادی بین جمهوری اسلامی ایران و غرب بر فروش نفت، محصولات صنایع دستی و تولیدات کشاورزی از طرف ایران و متقابلاً خرید مواد اولیه صنایع، تولیدات صنعتی و ماشین‌آلات مبتنی است. لذا در صورت موفقیت امریکا در جلب نظر هم پیمانان غربی خود، تحریم اقتصادی مبادلات اقلام فوق را در برخواهد گرفت. البته اگر تحریم اقتصادی مستقیم با امریکا اعمال شود، همان می‌شود که الان هست؛ زیرا هم اکنون نیز جمهوری اسلامی ایران مناسبات اقتصادی مستقیم با امریکا ندارد. اهرم شادی امریکا موقعی است که غرب به طور کلی تحریمی صددرصد اعمال نماید. یعنی نه کالای ایرانی خریداری نماید و نه کالایی به ایران بفروشد.»

محمد سلامتی درباره میزان موفقیت این تحریم گفت: «غرب و حتی امریکا نه می‌توانند و نه منافعشان اقتضا می‌کند که در عمل مُصیر به انجام تحریم اقتصادی علیه ایران باشند؛ زیرا اولاً با توجه به حجم سنگین داد و ستد ایران و غرب همان طوری که ایران تا حدی متکی به

ص: ۵۹۲

این روابط اقتصادی جهت ادامه امر تولید صنعتی خودش می باشد، غرب نیز وابسته به ایران در رابطه با تأمین انرژی برای صنایع خود و همچنین فروش کالاهای صنعتی می باشد و لذا ناگزیر از برنامه ریزی، تدارک، تولید و اختصاص بخشی از حجم صنایع به این امر است. حال در صورت قبول و اعمال تحریم اقتصادی از ناحیه غرب نه فقط اختلالی در تأمین انرژی لازم برای صنایع غرب به وجود می آید (به خصوص موقعی که امنیت بهره برداری از منابع انرژی منطقه رخت برنهد) بلکه بخش عظیمی از صنعت غرب که در رابطه با مناسبات اقتصادی با ایران شکل پذیرفته به دلیل عدم امکان تدارک بازاری جدید در کوتاه مدت، با رکود مواجه می شود که نتیجه آن بیکاری و بحران است. منافع سرمایه داری غربی ایجاب می کند که اگر آنها با توجه به مسائل سیاسی ناگزیر به پذیرش رسمی چنین تحریمی شوند، در اجرا از طریق بازار سیاه خلاف آن عمل خواهند کرد؛ زیرا علاوه بر اینکه نمی توانند خود شاهد ورشکستگی خود باشند، و سوسه سودهای کلان آنها را به این امر وامی دارد. اگر چه غرب همواره سعی در وحدت عمل نسبت به موضع گیری های مربوط به منافع مشترک خود دارد، لیکن بسیاری موارد منافع ملی کشورها عامل تعیین کننده بوده و در این زمینه باید گفت که احتمال یکپارچگی غرب بسیار کم است. همان طور که در سال ۱۳۵۹ این یکپارچگی به شکلی که می خواستند تحقق پیدا نکرد. (۱)

مهندس الویری معاون پارلمانی وزارت برنامه و بودجه درباره تأثیرات تحریم بر اقتصاد جمهوری اسلامی ایران و کشورهای غربی اظهار داشت: «اگر جامعه ما به صورت یک واحد فعال با مسئله تحریم برخورد کند، نه تنها مشکلی ایجاد نخواهد شد بلکه شکوفایی استعدادها، رشد و توسعه اقتصاد ملی و رهایی کامل از اقتصاد تک پایه را به دنبال می آورد. ایران می تواند این تحریم را با برنامه ریزی درست و در جهت تغییر ساختارهای کنونی و سالم سازی آنها خنثی سازد. اما نتیجه چنین تحریمی برای غرب به صورت یک فاجعه خواهد بود. به ویژه چنانچه ادامه جنگ منجر به سقوط صدام و زنجیره ای از تحولات دیگر در منطقه شود، غرب بازار خود را در چند کشور خلیج فارس از دست خواهد داد. (۲)

مهندس شافعی، وزیر صنایع، برای مقابله با تحریم اقتصادی و کاهش آثار نامطلوب آن اتخاذ تدابیر زیر را لازم می داند: ۱- داشتن دیپلماسی قوی برای توجیه کشورهای جهان به طور اعم و اروپا به طور اخص. ۲- گسترش مناسبات اقتصادی با کشورهای جهان سوم و غیرمتعهدها. ۳- حرکت و جهش به سمت کشاورزی خود اتکایی و غیر وابسته و خود کفایی در محصولات استراتژیک مثل گندم، جو، برنج، ذرت، علوفه، دانه های روغنی از طریق جهت دادن به کشت. ۴- جهت گیری و عزم کشاورزان کشور به سمت کشت کالاهای اساسی و حساس و تجدید کشت محصولات غیر استراتژیک.

۵- پرهیز از اتلاف مواد غذایی و جلوگیری از ضایعات آن. ۶- کنترل جدی قیمت ها در داخل کشور. ۷- صرفه جویی در مصرف به طور اعم و مایحتاج اساسی مردم به طور اخص. ۸- بسیج همگانی مردم

ص: ۵۹۳

۱- ۲۸. روزنامه کیهان، ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱ و ۲.

۲- ۲۹. همان، ص ۱ و ۲.

در همه صحنه ها به طور اعم و صحنه های نظامی به طور اخص به منظور ریشه کن کردن ریشه فساد در منطقه و داشتن آمادگی لازم برای هر نوع برخورد نظامی احتمالی با عوامل امریکا. (۱)

۱۳۱

در پی صدور دستور رئیس جمهوری امریکا مبنی بر تحریم اقتصادی ایران، رادیو مسکو در تفسیری به بررسی اهداف امریکا و زمینه های شکست چنین طرح هایی پرداخت و گفت: «دولت امریکا در حال حاضر با وضع مجازات تجاری - اقتصادی در حق ایران، قبل از همه قصد دارد در رشته اصلی اقتصادی ایران یعنی رشته نفت ضربه وارد آورد. جراید غربی می نویسند که این اقدامات ضد ایرانی ایالات متحده امریکا باید ایران را مجبور سازد تابع خواست واشنگتن گردد. در عین حال بسیاری از سیاستمداران امریکا از بابت ثمربخش بودن این تصمیم ریگان ابراز بدبینی می نمایند. باید گفت که این بدبینی کاملاً اصولی است؛ امروزه کشوری که بخواهد سیاست مستقل ملی در پیش گیرد امکان دارد بر حمایت کشورهای سوسیالیستی و دیگر کشورهای مترقی تکیه نماید و این امکانات رو به افزایش است. دیدار چندی پیش آقازاده وزیر نفت ایران از اتحاد شوروی و مذاکرات پیرامون توسعه مناسبات اقتصادی میان دو کشور در عرصه های مختلف از جمله در عرصه نفت، چشم اندازهای گسترده ای برای همکاری شوروی با ایران گشوده است. روابط اقتصادی ایران با بسیاری از دیگر کشورهای سوسیالیستی و همچنین با کشورهای در حال رشد، توسعه می یابد. همه اینها به تحکیم مواضع ایران در برابر فشار اقتصادی ریگان مساعدت می رساند.» (۲)

۱۴۲

معاون سیاسی نخست وزیر، علی رضا معیری، برای یک دیدار رسمی دو روزه و گفت و گو با مقام های ترکیه وارد آنکارا شد. آقای معیری به هنگام ورود به آنکارا در گفت و گو با خبرنگاران ضمن اظهار این که سفر وی و هیئت همراه در چارچوب توافق نخست وزیران دو کشور و برای بررسی روابط فیما بین و نیز اهم تحولات منطقه صورت می پذیرد، گفت که در این سفر پیام کتبی آقای میر حسین موسوی را که در حقیقت پاسخ به پیام ماه گذشته نخست وزیر ترکیه می باشد، به تورگوت اوزال تسلیم خواهد کرد. این پیام در مورد مسائل مربوط به همکاری های دو جانبه ایران و ترکیه و همچنین تحولات اخیر در منطقه خلیج فارس می باشد.

معاون نخست وزیر ایران در دیدار با نخست وزیر ترکیه گفت: «مردم ما تحرکات امریکا در خلیج فارس را اقدامی علیه انقلاب اسلامی و تمامیت ارضی ایران می دانند و به همین لحاظ آمادگی لازم را برای مقابله با اقدامات امریکا دارند. در مورد قطعنامه ۵۹۸ هم ما معتقدیم که شناسایی متجاوز و محکومیت آن توسط یک دادگاه صالحه می تواند به اجرای عدالت در جنگ تحمیلی کمک کند. ولی حضور ناوگان های خارجی در منطقه اقدامات دیرکل سازمان ملل را بی اثر ساخته است.

ص: ۵۹۴

۱- ۳۰. روزنامه کیهان، ۷/۸/۱۳۶۶، ص ۱۸.

۲- ۳۱. مأخذ ۱۳، ص ۵۱، رادیو مسکو، ۵/۸/۱۳۶۶.

اوزال نخست‌وزیر ترکیه به معمری معاون نخست‌وزیر ایران گفت که اوضاع به نفع ایران نیست و علیه ایران بی‌ش می‌رود. ابرقدرت‌ها نمی‌خواهند یک طرف پیروز شود و شناسایی و مجازات متجاوز هم وقتی تحقق می‌یابد که یک طرف بر طرف دیگر پیروز شود.

تورگوت اوزال، نخست وزیر ترکیه با تأکید بر همکاری سیاسی - اقتصادی دو کشور، درباره جنگ و بحران خلیج فارس گفت: «ابرقدرت‌ها یعنی آمریکا و شوروی نمی‌خواهند وضعیت در جنگ عوض بشود به طوری که هنگام ایجاد صلح طرفی بر طرف دیگر مسلط باشد. اوضاع و احوال نشان می‌دهد که قضایا علیه ایران پیش می‌رود. در مسئله بمباران سکوها‌های نفتی، طرفداران آمریکا از واشنگتن حمایت کردند. مسئله شناسایی و مجازات متجاوز وقتی تحقق پیدا می‌کند که یک طرف بر طرف دیگر پیروزی نظامی به دست بیاورد. به عقیده من در این مورد مشکل خواهد بود که کمیته سازمان ملل به طور صریح اعلام متجاوز بکند؛ رأی صادره هم مورد رضایت طرفین نخواهد بود.» (۱)

از سوی دیگر، کاظم اوکسای، وزیر مشاور در امور نفتی ترکیه، که در ایران به سر می‌برد، در دیدار با نخست وزیر درباره روابط ایران و ترکیه و امنیت خلیج فارس گفت: «این روابط عمیق اجازه نمی‌دهد که ترکیه در تحریم اقتصادی اعلام شده از سوی آمریکا علیه ایران شرکت نماید. ما همواره در صدد بوده ایم تا در حل مشکلات با ایران سهیم باشیم.» (۲) وی افزود: «قدم اول در بازگشت امنیت به منطقه، بیرون کردن آمریکا از خلیج فارس است. ما اعتقاد داریم همان طوری که با آمدن آمریکا تشنج در منطقه افزایش یافت. با رفتن آمریکا نیز ریشه ناآرامی به تدریج خشکانده خواهد شد.» (۳)

سفر علیرضا معیری به ترکیه بازتاب گسترده‌ای در مطبوعات این کشور داشت. هم زمانی این سفر با سفر کاظم اوکسای به ایران در صفحات اول روزنامه های ترکیه تحت عنوان "سنگینی ترافیک بین تهران و آنکارا" منعکس شده است. روزنامه ملیت این خبر را با عنوان پیام ایران درباره خلیج فارس به چاپ رسانده و نوشته است: «در مذاکرات بین مقام های دو کشور، دیدگاه های جمهوری اسلامی ایران درباره قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت و همچنین خروج نیروهای بیگانه از خلیج فارس مطرح شد. ایران خواستار اعلام متجاوز بودن رژیم عراق است.» (۴)

راديو بي.بي.سي نیز در گزارشی از روابط ترکیه و ایران گفت: «از کشورهایی که ایران با آن تماس و رابطه دارد ترکیه است. دولت ترکیه نیز توانسته است با ایران و عراق هر دو رابطه حسنه خود را حفظ کند.» این راديو با اشاره به پیام نخست وزیر ایران به تورگوت اوزال، درباره متن آن گفت: «در این پیام مقام های ایران گفته اند اگر عراق به هدف هایی در ایران حمله نکند و همه نیروهای خارجی از خلیج فارس خارج شوند، ایران نیز امنیت خلیج فارس را تضمین خواهد کرد.» (۵)

-
- ۱- ۳۲. سند شماره ۲۰۱۷۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اسناد سیاسی خارجی، ۱۰/۸/۱۳۶۶، ص ۱.
 - ۲- ۳۳. روزنامه کیهان، ۹/۸/۱۳۶۶، ص ۳.
 - ۳- ۳۴. مأخذ ۳۰، ص ۳.
 - ۴- ۳۵. مأخذ ۱۳، ص ۴۴، آنکارا - خیرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۶.
 - ۵- ۳۶. مأخذ ۱۳، ص ۴۵، رادیو بی بی سی، ۵/۸/۱۳۶۶.

شیفر، مشاور وزارت خارجه آلمان فدرال که اخیراً از کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس دیدار کرد، در مصاحبه با صدای آلمان نظر این کشور درباره جنگ ایران و عراق، بحران خلیج فارس و دیدگاه های کشورهای کوچک منطقه را تشریح کرد. رادیو کلن به نقل از وی گفت: «منطقه خلیج فارس در حال حاضر در مرحله بغرنجی قرار دارد و برای جلوگیری از وخیم تر شدن اوضاع از هیچ اقدامی نباید دریغ کرد. رادیو کلن افزود: «شیفر در مذاکرات خود در کویت، بحرین، قطر، امارات متحده عربی و عمان، مشی دولت آلمان فدرال درباره جنگ خلیج فارس را تشریح نمود و تأکید کرد که آلمان فدرال نمی خواهد در این مورد اقدام به جهت گیری کند. طبق اظهارات شیفر، آلمان به حل سیاسی این منازعه بر اساس قطعنامه ۵۹۸ سازمان ملل متحد استناد می کند و در این زمینه باید از دبیرکل سازمان ملل و تلاش های او برای مذاکره با دو طرف جنگ حمایت به عمل آورد. کشورهای عرب حوزه خلیج فارس در جریان گفت و گوهای خود با شیفر از عدم تمایل ایران به صلح شکایت داشتند. شیفر گفت که با این حال دولت آلمان فدرال می خواهد مانند گذشته بر ایران تأثیر بگذارد. طبق اظهارات او کشورهای حوزه خلیج فارس نسبت به این رفتار دولت آلمان فدرال تفاهم نشان داده اند. کشورهای عرب حوزه خلیج فارس در گفت و گوهای خود با مشاور وزارت امور خارجه آلمان فدرال از نقطه نظر سیاسی به رغم گذشته آن قدرها اختلاف نشان نمی دادند.» (۱)

۱۶۲

مواضع اسرائیل در قبال جنگ ایران و عراق طی مقاله ای در روزنامه نیویورک تایمز بررسی شده است. در این مقاله آمده است: «همه استراتژیست های اسرائیلی هنوز معتقدند که بهترین وضعیت برای اسرائیل این است که جنگ میان ایران و عراق به طور طولانی ادامه یابد و از بن بست بیرون نیاید و انرژی هر دو کشور به تحلیل برود، اما اگر قرار باشد این امر تحقق نیابد آنگاه تعداد زیادی از تحلیل گران دفاعی اسرائیل معتقدند که جنگ باید به قیمت پیروزی عراق بر ایران و عقب راندن ایران تمام شود، طوری که انقلاب اسلامی آیت الله خمینی مهار گردد.» نیویورک تایمز درباره مبانی چنین اندیشه ای نوشته است: «آنچه که سبب بروز چنین اندیشه هایی در ذهن اسرائیلی ها شده است، آگاهی وسیع آنها از خطر انقلابیون مسلمان در لبنان، مصر، اردن، کرانه غربی و نوار غزه است که از انقلاب اسلامی ایران الهام می گیرند.» (۲)

۱۷۳

در یک اقدام بی سابقه، پالایشگاه اصفهان که در جریان حمله چهارده روز پیش هواپیماهای عراقی از کار افتاده بود، [ر.ک. به روزشمار ۲۰/۷/۱۳۶۶] امروز راه اندازی شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از یک مقام آگاه، این اقدام در میان حیرت همگان به یاری خداوند و به دست توانای متخصصین پالایشگاه صورت گرفت. به گفته وی قسمت های

ص: ۵۹۶

۱- ۳۷. مأخذ ۱۳، ص ۲۹، رادیو کلن، ۴/۸/۱۳۶۶.

۲- ۳۸. روزنامه رسالت، ۵/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲، لندن - واحد مرکزی خبر، به نقل از روزنامه نیویورک تایمز.

آسیب دیده در این حمله ترمیم شده است که راه اندازی آنها در رفع کمبود تولید مواد نفتی و گاز تأثیر بسزایی خواهد داشت. در جریان حمله هوایی - که آگاهان امر آن را سنگین ترین حمله در طول جنگ به این واحد عظیم عنوان کردند - قسمت های تقطیر و دیگ بخار شماره یک و مولد های برق آسیب دیده و از کار افتاده بود.^(۱)

۱۸۱

مرحله جدید مبارزه با گران فروشی و احتکار، با تشدید تعزیرات حکومتی آغاز شد. حمید انصاری، رئیس کمیسیون مرکزی نظارت بر قیمت ها و کنترل تورم گفت: «اطلاعیه آئین نامه تعزیرات حکومتی و موارد جدید آن - که به موجب آنها مجازات محکوران و گران فروشان و باند های اخلاکگر در نظام اقتصادی کشور افزایش یافته است - به وزارتخانه های مربوط و استان های مختلف ابلاغ شد. در این اطلاعیه مجازات و مبالغ جریمه تا ۱۰ برابر افزایش یافته است. در صورت احراز احتکار، کلیه کالاها با نرخ رسمی به فروش رسیده و متخلف برای اولین بار تا ۱۰ برابر ارزش واقعی کالا جریمه خواهد شد و در صورت تکرار جرم، محکوم ضمن محکوم شدن به پرداخت جریمه نقدی بار قبل، کلیه خدمات و سهمیه های دولتی متخلف قطع شده و به مردم معرفی خواهد شد و از فعالیت در مجموعه فعالیت های اقتصادی جامعه باز خواهد ماند. در اطلاعیه جدید مجازات مشابهی برای تشکیل دهندگان باندهای مخرب اقتصادی همانند باندهای خرید و فروش کوپن در نظر گرفته شده است. همچنین اگر کسانی ارز مربوط به پیمان ارزی خود را به حساب دولت واریز نکنند یا در قبال ارز دولتی دریافتی به تعهد واردات کالا - عمل نکرده یا در این امور سوء استفاده نمایند، ضمن جریمه نقدی ۱۰ برابر مورد سوء استفاده، کارت بازرگانی آنها در بار نخست لغو خواهد شد. این تعزیرات در مورد واحد های تولیدی متخلف و خارج کنندگان غیر مجاز ارز، طلا، مسکوکات و پول رایج نیز اجرا خواهد شد.»

حمید انصاری درباره تأثیرات اجرای طرح مبارزه با گران فروشی گفت: «کاهش ۹۰ درصدی نرخ ارز صادراتی و نزول آن تا پایین تر از ۴۰۰ ریال از اثرات مثبت این طرح است.» وی افزود: «به زودی فهرست سومین سری از اقلام مشمول طرح مبارزه با گران فروشی برای اطلاع عموم منتشر خواهد شد.»^(۲)

۱۹۲

دیدار تیم های منتخب والیبال جمهوری اسلامی ایران و عراق در کویت در چهارمین دوره مسابقات قهرمانی آسیا بازتاب گسترده ای در رسانه های جهان داشت و رسانه های خبری کویت آن را یک پیروزی سیاسی برای کشور خود قلمداد کردند.^(۳) واشنگتن پست در مقاله ای این دیدار را دلیلی آشکار بر اعتقاد مردم به صلح و دوستی خواند که با روحیه خوب برگزار شد و نوشت: «قبل از آغاز مسابقه بازیکنان عراقی یک شاخه زیتون و دسته های گل به تیم ایران تقدیم کردند.»^(۴)

ص: ۵۹۷

۱- ۳۹. مأخذ ۱۴، ص ۱۲، اصفهان - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۶.

۲- ۴۰. روزنامه اطلاعات، ۵/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۳- ۴۱. مأخذ ۱۴، ص ۳۵، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۶.

۴- ۴۲. مأخذ ۱۴، ص ۳۷، رادیو امریکا، ۴/۸/۱۳۶۶.

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گفت و گو با پرویز خاکی سرپرست هیئت ورزشی ایران، جزئیات و پیامدهای این بازی را جویا شده و به نقل از وی گزارش داد: «قبل از اعزام تیم به کویت در زمینه احتمال دیدار تیم ایران با عراق بحث و ارزیابی شده بود و با مقام های مسئول در تربیت بدنی ایران هماهنگی لازم شده بود که در صورت قرار گرفتن تیم ایران برابر تیم عراق، این مسابقه به صورت عادی انجام شود. خاکی درباره هدف از حضور تیم والیبال ایران در کویت گفت: از آنجایی که فدراسیون والیبال ایران در چند سال اخیر در صحنه های بین المللی غایب بوده، سعی شد که حضور تیم جمهوری اسلامی ایران در صحنه های ورزشی آسیا به خصوص والیبال نشان داده شود و این گونه حضورها در آینده برای ورزش ما و به خصوص والیبال ثمربخش است. وی درباره دادن دسته گل از تیم عراق به تیم ایران گفت: آن چیزی که اتفاق افتاد این بود که تنها کاپیتان تیم عراق یک شاخه گل که آن را در لفافه ای کاغذی گذاشته بود تقدیم کاپیتان تیم ایران کرد و هیچ گونه تبادل هدایا و یا دادن شاخه زیتون از سوی بازیکنان تیم والیبال عراق به بازیکنان تیم ما صورت نگرفت. خاکی دیدار تیم والیبال ایران و عراق را یک دیدار عادی و ورزشی خواند و گفت: امپریالیسم خبری از مسائل ساده و پیش پا افتاده استفاده های تبلیغاتی فراوان علیه جمهوری اسلامی ایران می نماید. در کویت هم بعد از مسابقه این سوء استفاده تبلیغاتی صورت گرفت. انعکاس اخبار حاشیه ای دیدار تیم ایران و عراق بر خلاف واقعیت بوده و حوادث این بازی از سوی خبرگزاری ها جهانی تحریف شده است.»^(۱)

۲۰۱

ساختمان های سفارت خانه و رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در بیروت هدف نارنجک قرار گرفت و خودرو مسئول دفتر علامه "سیدمحمدحسین فضل الله" بر اثر بمب گذاری منفجر شد. بر اساس گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از بیروت، در انفجاری که صبح امروز در اتومبیل شیخ عبدالحسین مسئول دفتر علامه فضل الله رخ داد راننده وی به شدت مجروح شد و اتومبیل مزبور به کلی منهدم گردید. همچنین شب گذشته یک اتومبیل هنگام عبور از کنار ساختمان سفارت جمهوری اسلامی ایران در بیروت یک نارنجک دستی به سوی محافظان سفارت پرتاب کرد که انفجار آن خساراتی به بار آورد. اتومبیل مذکور سپس از محل حادثه گریخت. شب قبل از آن نیز در اقدامی مشابه، نارنجکی به سوی ساختمان رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی پرتاب شد و عامل آن موفق به فرار شد. تاکنون هیچ گروهی مسئولیت این اعمال خرابکارانه را به عهده نگرفته است.^(۲)

ص: ۵۹۸

۱- ۴۳. مأخذ ۱۱، ص ۶۷ تا ۶۹، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۸/۱۳۶۶.

۲- ۴۴. مأخذ ۱۴، ص ۲۹، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۶.

در جلسه ای که صبح امروز با حضور فرماندهان سپاه: محسن رضایی، علی شمشانی، رحیم صفوی، غلامعلی رشید، احمد غلامپور، محمدعلی جعفری، مصطفی ایزدی، حسن دانایی، احمد کاظمی، مرتضی قربانی، غلامرضا محرابی، علی زاهدی، جعفر اسدی، اسماعیل قآنی، احمد صیاف زاده و ... در پادگان گلف اهواز تشکیل شد، پس از گزارشی از وضعیت خودی و دشمن در منطقه جنوب، طرح های پیشنهادی برای اجرای عملیات در منطقه عملیاتی کربلای ۵ بررسی گردید و در ادامه به چگونگی امکان غافل گیر کردن دشمن، پرداخته شد.

در ابتدا مسئول معاونت اطلاعات قرارگاه کربلا، غلامرضا محرابی، گزارش داد که به طور کلی فعالیت های مهندسی دشمن در مناطق فکه، هور، شلمچه و فاو، به ویژه در ۲۰ روز اخیر افزایش یافته است و اقدامات جاده سازی و ترمیم جاده ها، ایجاد سکوی تانک، ایجاد موانع متعدد و استحکامات مختلف به وسیله نیروهای عراقی انجام می شود و علاوه بر آن یگان های دشمن به طور برنامه ریزی شده، برای آموزش، بازسازی و آماده سازی فرستاده می شوند و پس از این مراحل جایگزین یگان های دیگر در خطوط پدافندی می شوند و به تدریج یگان های کیفی ارتش عراق در منطقه مستقر می شوند. علاوه بر آن، اقدامات شناسایی و توجیه فرماندهان عراقی به منطقه افزایش یافته است و همچنین دشمن به طور مرتب مکالمات یگان های خودی را شنود می کند و فرکانس بی سیم های یگان ها و توپخانه های مستقر در منطقه را کنترل می نماید. برادر محرابی تأکید کرد با توجه به فعالیت خیلی شدید مهندسی دشمن در جزیره جنوبی، احتمال تک عراقی ها در این منطقه زیاد است. وی بخشی از این اقدامات دشمن را ناشی از نزدیک شدن فصل زمستان، یعنی فصل اجرای عملیات خودی در منطقه جنوب اعلام کرد.

در ادامه جلسه فرمانده قرارگاه کربلا، احمد غلامپور، گزارشی از وضعیت یگان های خودی مستقر در منطقه جنوب و وضعیت خطوط خودی در این منطقه ارائه داد. وی گفت: یگان های مستقر در منطقه فاو تقریباً یک خط سرتاسری بتونی ایجاد کرده اند که مهم ترین دلیل آن حضور فعال فرماندهان یگان ها بوده است. در منطقه شلمچه نیز کار استحکام خطوط و ایجاد سنگرهای بتونی شروع شده است.

در ادامه جلسه طرح پیشنهادی برای عملیات در منطقه کربلای ۵ (شرق بصره) به بحث گذاشته شد. طرح کلی چنین بود: تلاش اصلی از بویان به طرف پشت کانال زوجی و از آنجا پیشروی به سمت جنوب. مرحله اول طرح، شکستن خط اول دشمن و پیشروی تا خط سوم و چهارم دشمن بود. مرحله دوم پیشروی به پشت کانال زوجی و حرکت به سمت جنوب. مرحله سوم پیشروی به سمت مقرهای فرماندهی تیپ ها، لشکرها و توپخانه های دشمن در منطقه. در تشریح طرح گفته شد که اگر این حرکتی سریع و موفق باشد، دشمن در این منطقه سقوط می کند.

نیروی لازم برای اجرای این مانور ۲۰۰ تا ۳۰۰ گردان رزمی برآورد شده بود. چگونگی تأمین نیروی لازم برای این عملیات و بررسی پیش بینی و امکان آماده شدن نیروی برآورد شده و کاهش نیروی داوطلب و کاهش اعزام ها نسبت به سال گذشته، بحث بعدی جلسه بود. در پی آن معایب و محاسن طرح پیشنهادی و مشکلاتی که سر راه اجرای این طرح وجود داشت، بررسی شد. مهم ترین موضوع در بررسی این طرح، چگونگی غافل گیر کردن دشمن بود.

فرمانده کل سپاه، محسن رضایی، در این باره گفت: «دشمن متوجه شده که ما حتماً از غافل گیری استفاده می کنیم. دشمن به دنبال ماست. دست ما اینجا لو رفته، یعنی دشمن همه تان را می شناسد، از روش ها تا ابتکارهایتان را بعد از هفت سال می داند. با توجه به اینکه غافل گیری برای ما یک اصل قطعی است، از آن نمی توانیم بگذریم. از خیلی چیزها می توانیم بگذریم، اما از غافل گیری نه. یعنی ما حداقل سه چهار روز اول عملیات را می خواهیم وقت کافی داشته باشیم که دشمن نباشد و بتوانیم کارمان را انجام بدهیم. طوری که دشمن یا اصلاً باورش نشود و یا نیاید توی منطقه، یا بعد از روز چهارم پنجم بیاید. اگر دشمن بخواهد همان شب شروع عملیات عکس العمل نشان بدهد که نمی شود کاری کرد. شما دو مشکل بزرگ دارید: یکی دیر باور کنید که دشمن دستتان را خوانده و دیگر اینکه مثل معمارها و بناها که عادت می کنند به یک فرم کار کردن، شما هم فرم خاصی کار کرده اید و این برای ما خطرناک است؛ باید خودتان را تغییر بدهید. طرح های جدیدی برای فریب دشمن بدهید.»

در ادامه جلسه پیشنهادهایی برای غافل گیری و فریب دشمن ارائه شد. از جمله پیشنهاد فعالیت و تحرک مستمر مهندسی، شناسایی و نقل و انتقال نیرو در چندین منطقه عملیاتی و آماده کردن چندین منطقه عملیاتی برای اجرای عملیات بود، طوری که دشمن نتواند تشخیص دهد که کدام یک از مناطق، محل اجرای عملیات اصلی است. با اجرای این شیوه، دشمن علاوه بر غافل گیر شدن در مورد منطقه عملیات، از نظر زمان نیز غافل گیر خواهد شد. در این باره گفته شد که این پیشنهاد مستلزم برخورداری از توان و امکانات بسیار است و در وضعیت کنونی اجرای آن امکان پذیر نیست.

فرمانده کل سپاه از جمله شیوه های دیگر دشمن را برای جلوگیری از غافل گیر شدن قوایش و فریب دادن خودی چنین مطرح کرد: در عملیات کربلای ۴ تمام دکل ها [دیده بانی ها] حکایت

از این می کرد که پشت ام الرصاص نیروی جدید و تانک جدیدی از دشمن نیامده است. اما دیدیم که دشمن هشیار بود. دو نوع آماده باش داریم یکی اینکه دشمن همه خط های دوم و سوم و چهارم و پنجمش را پر می کند و یگان های احتیاطش را می آورد در منطقه مستقر می کند. نوع دیگر این است که دشمن می داند ما در این منطقه می خواهیم عمل کنیم، اما مثلاً دو سه ماه دیگر. لذا هشیارش را حفظ می کند در خط اولش تیربارها را مستقر می کند و آماده است. در کربلای ۴ همین تیربارها کار ما را تمام کرد. اصلاً ما به عمق دشمن دست نیافتیم که تیپ های گارد بیابند، تیپ های نیرو مخصوص بیابند پاتک کنند. چون هشیار بودند، تیربارها و آتش هایش همه روانه بود؛ همان کار ما را تمام کرد. باید کاری کنیم که دشمن هم در خط غافل گیر شود و هم در عمق، مثل کربلای ۵.

ادامه بررسی درباره طرح های عملیات در جنوب به جلسه بعدی موکول شد. (۱)

۲۱

در جلسه دیگری که امروز با حضور محسن رضایی، علی شمخانی، غلامعلی رشید، رحیم صفوی، محمود احمدپور (معاون وزیر سپاه)، اکبر غمخوار (مسئول لجستیک سپاه) و فرماندهان لشکر ۵ نصر (محمدباقر قالیباف)، لشکر ۷ ولی عصر (عج) (عبدالمحمد رئوفی)، تیپ ۱۲ قائم (مهدی مهدوی نژاد)، تیپ ۱۸ الغدیر (اکبر آقابابایی)، لشکر ۲۱ امام رضا (ع) (اسماعیل قآآنی)، لشکر ۳۲ انصارالحسین (علی شادمانی)، تیپ ۳۵ امام حسن (ع) (عبدالرسول استوار)، لشکر ۵۲ قدس (علی عبداللهی) تشکیل شد، هر یک از فرماندهان یگان ها وضعیت و آمار نیروهای رزمی و پشتیبانی خود را ارائه دادند که همگی حاکی از کاهش آمار نیروی اعزامی بود. همچنین مشکلات یگان در زمینه پراکندگی و مأموریت در خطوط مختلف پدافندی و همچنین چگونگی استفاده مفید از نیروهای رزمی در زمان هایی که یگان ها درگیر عملیات آفندی نیستند بررسی شد.

در این جلسه برادر غمخوار برای رفع مشکلات یگان هایی که در مناطق مختلف مأموریت دارند و همچنین صرفه جویی در نیرو و امکانات پیشنهاد کرد که برای مناطق و خطوط اصلی پدافندی مثل جزیره مجنون، شلمچه، فاو، بانه، سردشت و ... پشتیبانی متمرکز صورت گیرد و به جای اینکه هر یگان به طور جداگانه در مناطق مختلف بئه ایجاد کند و برای نیروهای خودش غذا تهیه کند، سوخت برساند، تعمیرگاه بزند، مهمات و امکانات دیگر به خط برساند، این پشتیبانی ها به طور متمرکز انجام شود و برای هر منطقه اصلی یک مرکز پشتیبانی ایجاد شود و مسئولیتش را به عهده افراد مشخصی بگذاریم. وی افزود که این شیوه پشتیبانی تا حدودی در منطقه فاو ایجاد شده است.

در ادامه جلسه برادر امیری (مسئول معاونت نیروی انسانی نیروی زمینی سپاه) آماری از وضعیت نیروی انسانی نیروی زمینی سپاه اعم از نیروهای رسمی، بسیجی و وظیفه ارائه داد (۲)

ص: ۶۰۲

۱-۱. سند شماره ۱۸۸۷۶ پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی طرح های عملیاتی جنوب (۵/۸/۱۳۶۶)، قرارگاه مرکزی سپاه - پادگان گلف اهواز، نوار (۲۶۷۴۱)؛ و - سند شماره ۱۵۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مرکزی سپاه (علی رضا لطف الله زادگان)، ۵/۸ تا ۱۰/۸/۱۳۶۶، ص ۱ تا ۶.

۲-۲. سند شماره ۱۸۸۷۷ پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت نیرو و پشتیبانی یگان های رزم سپاه (۵/۸/۱۳۶۶)، قرارگاه مرکزی سپاه - پادگان گلف اهواز، نوار (۲۶۷۴۲)؛ و - مأخذ ۱، ردیف دوم، ص ۷ تا ۱۲.

فرمانده کل سپاه امروز در جمع فرماندهان قرارگاه ها، یگان ها و مسئولان اصلی سپاه پاسداران، با توجه به گسترش میدان های نبرد علاوه بر جبهه جنوب، به خلیج فارس، شمال غرب و داخل عراق و مشکلات و کمبودهایی که یگان ها و واحدهای پشتیبانی کننده جنگ از جنبه نیرو و امکانات و تجهیزات و تسلیحات با آن مواجه هستند، تذکرات و سفارش هایی را بیان کرد. وی با یاد از شهیدان نامدار، گمنام و مخلصی که در این جلسات بودند و یا در میان رزمندگان بودند، گفت که از خداوند بخواهیم نیت اولیه ما، انگیزه اصلی و مقاومت مان پابرجا بماند و بیش تر بشود. وی با بیان آیه ای از قرآن که می فرماید "ای کسانی که ایمان آورده اید فرمان خدا و رسول او را اطاعت کنید تا زنده بمانید"، گفت: اینجا صحبت تنها منظور زندگی مادی نیست بلکه صحبت از یک حیات ابدی است و فراتر از زندگی مادی است، بحث از زنده ماندن و هویت و حیثیت یک جامعه و افراد یک جامعه است.

محسن رضایی سپس با اشاره به پیام امام درباره اینکه جهاد در رأس همه احکام و در رأس همه واجبات و در رأس همه امور اجتماعی و کشوری و حکومتی است، گفت: وقتی از جوامع اسلامی جهاد را گرفتند، همه چیزشان را گرفتند و آنها دلیل و تحقیر ابرقدرت ها شدند. وی ضمن سفارش به تقوی، اخلاق و کسب قدرت روحی تأکید کرد که باید زندگی معنوی مان را بنیان بگذاریم تا بتوانیم زندگی مادی را هم به دست آوریم.

محسن رضایی فرمانده کل سپاه در جمع فرماندهان سپاه گفت که جمهوری اسلامی برای بسوزی در جنگ باید در سه بعد تلاش کند. در بعد نظامی گام‌های بلند برداریم. در بعد اجتماعی، مردم عراق را به جنگیدن علیه رژیم عراق واداریم. پس از موفقیت در این دو بعد، در میدان سیاست با دست بر تلاش کنیم.

فرمانده کل سپاه با اشاره به تأثیرات انقلاب در جهان گفت: «آمدن امریکایی ها به منطقه و تهدید کردن ما برای شکستن ابهت جمهوری اسلامی و برای جلوگیری از الگو شدن ماست. همه دنیا بسیج شده که از هویتش در مقابل ما دفاع کند. ما هم در مقابل همه دنیا داریم از هویتمان دفاع می کنیم. به همین سادگی نیست که فردا همه چیزمان درست شود، ما می خواهیم بر ۲۰۰، ۳۰۰ سال عمر قدرت، فکر و تکنولوژی بشر غلبه کنیم. ما می خواهیم بر ۲۰۰ سال سرمایه گذاری صنعتی و علمی دنیا غلبه کنیم. ما در چنین میدان و هدف و انتخاب بزرگی قرار گرفته ایم و باید متناسب با آن هم مایه بگذاریم.

شما امروز شانه به شانه امریکا درگیر شدید و به روی هم اسلحه کشیدید. شما سنگرهای بزرگی و استحکامات بسیاری را پشت سر گذاشتید تا به اینجا رسیده اید. مطمئناً قدرت منطقه ای امریکا شکست خورده است که الان شما مستقیماً با امریکا روبه رو شده اید. ... اگر امروز

تردید کنیم، اگر نجنگیم مطمئن باشید تمام شده هستیم. انقلاب از همان جا سقوط می کند. امریکایی ها دوران جدیدی را علیه ما آغاز کرده اند، در سازمان ملل دنبال تحریم اقتصادی ما هستند. آیا ما دوران جدید را شروع کرده ایم. در پیام امام فقط صحبت از مقاومت نیست، صحبت از هجوم است. ... ما باید قدرت به دست بیاوریم. از مشکلات نهراسیم، به جنگ مشکلات برویم.

برادران باید در خودتان تغییرات بدهید. زمان را از دست ندهید. آموزش دست کمی از نیرو ندارد. پارامتر دیگر بعد از ایمان، آموزش است که اگر به آن برسیم کیفیت خیلی بیش تری خواهیم داشت. ... شما باید به مردم تان اعتماد کنید. خب حالا یک عده ایمانشان کم تر و یک عده ایمانشان زیادتر است. یک عده مقاومتشان بیش تر و یک عده مقاومتشان کم تر است. شما نیروهایی که بتوانند ۲ سال، ۳ سال، ۴ سال در اختیارتان باشد، پیدا کنید، روی آنها سرمایه گذاری کنید، آموزش بدهید که بتواند به موقع از سلاح استفاده کند، درست به هدف بزند. البته این شروع شده ولی خیلی کند است. ... پاسدار وظیفه ها این جوانانی که ۱۷، ۱۸ ساله هستند ببینید چطور می شود در اینها شجاعت به وجود آورد. پاسدار افتخاری بگیرید، آموزش بدهید، سازمان دهی کنید، تغییر روش بدهید و گرنه دچار بحران می شویم. ... من تعجب می کنم از اینکه روحیات شما که روحیه پیشتازی بود و الان هم هست، چطور شما به فکر این نیستید که در جوانان کشور تحولی به وجود بیاورید؛ بله زحمت دارد. شما سختی بیش تر به خودتان بدهید، چرا ساخته نشوند و در آنها تحول به وجود نیاید؟ روی اینها و روی وظیفه ها سرمایه گذاری کنید، تشویقشان کنید، عزت بهشان بدهید، آبرو بدهید. فرمانده گردان هایتان را قانع کنید که ما چطور می خواهیم بجنگیم. چطور می خواهیم پنج شش میلیون رزمنده داشته باشیم. رزمندگانی که مهارت داشته باشند، آموزش داشته باشند، از سلاح شان خوب استفاده کنند، به موقع سنگر بگیرند، تلفاتش کم باشد، ... اینها البته سختی دارد، سختی اش هم خیلی زیاد است ولی مطمئناً بهره بسیار و ثمرات زیادی دارد.» (۱)

در ادامه این جلسه فرمانده کل سپاه درباره تلاش برای تأمین نیازها، صرفه جویی، نظارت بر امور یگان و اقدام به کارهای اقتصادی، به فرماندهان یگان ها توصیه هایی کرد. وی گفت: «برادران در اقدام برای گرفتن امکانات و لجستیک باید حد و مرز تلاش و توکل را حفظ کنند. با توکل نمی شود جای تلاش را پرکرد و با تلاش هم نمی توان جای توکل را پر کرد. رابطه بسیار دقیقی بین توکل و تلاش هست و باید تعادل داشته باشیم. ممکن است ما به خاطر اضطرار کاری کنیم که نباید این کار با تکرار کراهتش در نزد ما از بین برود و به صورت یک حسنه درآید که این معنویت را از بین می برد... مسئله دیگر صرفه جویی و نظارت است. صرفه جویی کنید و کیفیت را بالا- ببرید و از هدر رفتن امکانات جلوگیری کنید. آدم های قوی و مدیران ثابت بالا سر کار بگذارید و نظارت کنید تا از اسراف جلوگیری شود.» (۲)

ص: ۶۰۴

۱- ۳. سند شماره ۱۸۸۸۰ پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه فرماندهان سپاه، تذکرات فرماندهی کل سپاه (۵/۸/۱۳۶۶)، قرارگاه مرکزی سپاه - پادگان گلگ اهواز، نوار (۲۶۷۴۵)، ص ۱ تا ۵۹؛ و - مأخذ ۱، ردیف دوم، ص ۱۵.

۲- ۴. سند شماره ۱۸۸۸۱ پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه فرماندهان سپاه، تذکرات فرماندهی کل سپاه (۵/۸/۱۳۶۶)، قرارگاه مرکزی سپاه - پادگان گلگ اهواز، نوار (۲۶۷۴۶)، ص ۱ تا ۱۶.

در ادامه جلسه مصطفی ایزدی سؤال کرد که برخورد با امریکا به چه صورت است و یگان‌ها چه آمادگی‌هایی باید کسب کنند. محسن رضایی پاسخ داد که پیروزی ما بر عراق به عنوان پیروزی علیه امریکا تلقی می‌شود؛ چون امروزه همه به صراحت می‌گویند امریکایی‌ها آمده‌اند که جلوی پیروزی ایران را بگیرند. قبلاً امریکایی‌ها موزیانه شعار می‌دادند که نه می‌خواهیم ایران پیروز شود و نه می‌خواهیم عراق پیروز شود، اما الآن صریح می‌گویند که ما آمده‌ایم جلوی پیروزی ایران را بگیریم. و ما کوچک‌ترین موفقیتی که علیه عراق به دست بیاوریم، پیروزی علیه امریکا هم حساب می‌شود؛ چون خواهند گفت امریکایی‌ها آمدند که از سقوط صدام جلوگیری کنند ولی ایرانی‌ها نترسیدند و پیشروی‌شان را ادامه دادند و تسلیم نشدند و سازش نکردند. بهترین وظیفه لشکرهای نیروی زمینی این است که معطل نکنند، سریع و جانانه دست‌هایشان را بالا بزنند و به خط دشمن هجوم کنند. منتها به عنوان احتیاط نیروی دریایی نیز محسوب می‌شوند و اگر احساس کردیم بعضی جاها در خلیج فارس خطر جدی است از لشکرها استفاده می‌شود. همچنین طبق برنامه ریزی، بخش مهمی از کار نیروی زمینی از امسال به بعد مسئله جنگ نامنظم و جنگ داخل عراق است و ما بدون نبرد نامنظم کار چشمگیری در جبهه‌های جنگ نمی‌توانیم بکنیم. الان اولویت جنگ منظم و نامنظم یکسان است. نیروی زمینی باید برنامه ریزی کند که یگان‌ها چه کار می‌توانند بکنند. (۱)

پس از آن محمد علی جعفری فرمانده قرارگاه قدس سؤالی به این مضمون مطرح کرد که صّرف پیروزی نظامی چه تأثیری در روند جنگ می‌گذارد و آیا عملیات‌ها را باید همین‌طور ادامه بدهیم تا اینکه از پشتیبانی عراق ناامید بشوند؟

فرمانده کل سپاه در پاسخ بحث مفصلی را مطرح کرد که در واقع به نوعی بیان استراتژی و یا پیشنهاد یک استراتژی برای آینده جنگ بود. وی گفت: «ما به چند شکل می‌توانیم پیروز بشویم: ۱- راه نظامی کور که مثلاً بکویم تا بغداد پیش برویم که هر چه بین ما و ارتش عراق واقع می‌شود (شهرها، خانه‌ها و ...) از بین می‌رود. این یک پیروزی نظامی کور است. ۲- با کمک ابرقدرت‌ها و کشورهای دیگر پیروز بشویم. این پیروزی سیاسی ذلت‌باری است. ۳- از نظر نظامی، اجتماعی و سیاسی یک حمله گازانبری بکنیم و صدام را سقوط بدهیم. از جنبه نظامی به جای اینکه قدم به قدم برویم، به حملات خود عمق بدهیم. استراتژیست‌های بزرگ دنیا می‌گویند بزرگ‌ترین فاتح آن است که کشور مقابل را سالم ببلعد. یعنی اگر به جای خیز دو سه کیلومتری، خیز ده بیست کیلومتری بروید، امکانات و نیروهای دشمن سالم‌تر به دست شما می‌افتد. هرچه ما قدم‌های مان بزرگ‌تر باشد، پیروزی مان سریع‌تر و تلفات مان کم‌تر می‌شود. البته این یک بُعد کار است. البته تا بغداد ما نباید چنین سرمایه‌گذاری‌هایی بکنیم مگر در شرایطی که مثلاً تا یک ماه دیگر ما پنج میلیون رزمنده با اسلحه و امکانات داشته باشیم و از پنج فلش برویم مثلاً بغداد را دور بزیم و همه شهرهای عراق را سالم بگیریم. اما چون با این

ص: ۶۰۵

وضع‌ی که داریم، این در کوتاه مدت امکان پذیر نیست و از طرف دیگر هم نمی‌توانیم همین‌طور قدم به قدم برویم و تا آخر این‌طور با دشمن بجنگیم، پس این‌خلاف را چطور پر کنیم؟

بعد دوم این راه حل، بعد اجتماعی است؛ یعنی جنگ داخل عراق. یعنی اجتماع عراق را سازمان دهی کنیم و به آن تشکیلات بدهیم و آن را وادار کنیم به جنگیدن علیه رژیم عراق... ما اگر بتوانیم شرایط را آماده کنیم شاید بیش از بیست سی هزار نفر از مردم و عشایری که رژیم عراق برای مقابله با ما مسلح کرده است، بیایند تسلیم بشوند. پس مشکل بعد نظامی و خلاف نرفتن تا بغداد به صورت سنگر به سنگر را از طریق مردم عراق می‌توان پُر کرد. این هم مستقیم و هم غیرمستقیم به پیروزی کمک می‌کند. کمک غیرمستقیم اش این است که ارتش عراق را تجزیه می‌کند و بخشی از نیروها و امکانات آن را به جبهه دیگر می‌برد. کمک مستقیم اش هم این است که شما از عملیات نامنظم به سمت جایی که می‌خواهید عملیات منظم بکنید از نیروهای داخل عراق استفاده می‌کنید و مثلاً به جای اینکه با دو لشکر از عقب به دشمن بزنید با دیده بانی یک آدم شجاع و با سواد و کسی که بتواند توپخانه را به خوبی هدایت کند، از داخل و از نزدیک با دقت آتش توپخانه را روی دشمن هدایت کنید و او را داغون کنید و به ذلت بیندازید؛ با یک توپخانه مختصر اما با یک دیده بانی قوی. از دیگر کمک‌های جنگ نامنظم، جمع‌آوری اخبار و اطلاعات داخل عراق برای جنگ منظم است.

اما هدف نهایی و آینده جنگ نامنظم این است که ما مردم عراق را سازمان دهی کنیم، کادر ساخته شده از مردم عراق داشته باشیم که بلافاصله بعد از گرفتن بغداد، بدهیم دست خودشان اداره کنند که این کار به عهده قرارگاه رمضان است. پس جنگ عراق آینده عراق را هم تشکیل می‌دهد، هر کجا که رسیدید از آنجا به بعد با حلقه‌ای که از داخل عراق به شما وصل می‌شود پیش بروید.

بعد یا پایه سوم راه حل سوم، سیاست است. سیاست یعنی چه؟ کشورها در برخورد با ما سه دسته‌اند: کشورهایی که با دشمن ما دوست هستند؛ کشورهایی که میانه هستند؛ کشورهایی که با ما دوست هستند. برای هر دسته باید برنامه داشته باشیم و با برنامه جلو برویم. ما با عملیات منظم و عملیات نامنظم (دو بعد اول) را کشت می‌کنیم، اما آنجا که باید از آن ثمر بگیریم میدان مبارزه سیاسی است. ما اگر در جنگ منظم و نامنظم پیروزی نداشته باشیم، در میدان مبارزه سیاسی دست مان خالی است. به خارج از کشور برویم [برای اقدامات دیپلماتیک] می‌گویند برای چی اینجا آمده‌اید، ما را تحویل نمی‌گیرند. اما اگر پیروزی‌های نظامی پی در پی داشتیم، تشکیلات برای آینده عراق درست کردیم، داخل عراق را متزلزل کردیم و... آن موقع دیگر لازم نیست ما برویم، دنیا از ما می‌خواهد که در این باره با آنها صحبت کنیم.

چرا میدان سیاست لازم است؟ چون در غیر این صورت شما را متهم می‌کنند که اینها یک مشت آدم‌های نظامی کوری هستند که می‌خواهند همه چیز را از بین ببرند. در میدان مبارزه سیاسی باید اولاً دوست‌های دشمن را کم کنیم و مانع بشوید که دشمن دوست‌های جدیدی

پیدا کند. ثانیاً دوستانمان را از دست ندهیم و سعی کنیم به دوستانمان اضافه کنیم. با ایجاد تردید در دوست های دشمن، با کشت های مناسب و انواع تدبیرها می توانیم دنیا را نسبت به دشمن مان متزلزل کنیم و دنیا را به دنبال خودمان بکشیم. اما اگر کشت نکنیم یا کشت مان ضعیف باشد ما را با ذلت تسلیم می کنند.

همین دوستی ما با سوریه و لیبی و الجزایر موجب می شود که در کنفرانس سران عرب اینها نگذارند بحث اعراب و اسرائیل به بحث عرب و عجم تبدیل شود یا از دوستی با کوبا و هند در کنفرانس غیرمتعهدها علیه حریف مان استفاده کنیم. الان مبارزه ما با امریکا حال و هوای جدیدی در بسیاری از کشورها پدید آورده و از انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی به خاطر درگیری مستقیم با امریکا احساس رضایت می کنند.

ما هر چه در جنگ منظم و نامنظم سرمایه گذاری بیش تری بکنیم، بهره اش در میدان مبارزه [سیاسی] به دست می آید. به ملل مستضعف می گوئیم ما داریم با امریکا می جنگیم، ما مستقیم، شما هم می توانید زنده شوید و به این ترتیب دوستانمان را روحیه می دهیم، تشکل می دهیم، سازمان دهی می کنیم و از آنها استفاده می کنیم. در سازمان ملل می توانیم حرف بزئیم، پیام بدهیم. در دشمنانمان تردید به وجود بیاوریم یا بین آنها اختلاف ایجاد کنیم.

با این راه حل اولاً رژیم عراق سقوط خواهد کرد، ان شاءالله. ثانیاً خودمان و مردم عراق کم تر تلفات می دهیم. ثالثاً با سرعت بیش تری موفق می شویم و ضمانت پیروزی زیادتراست. ضمن اینکه کار ما پیام انقلابی دارد یعنی یک کار صّرف نظامی و کور نیست و جنگ مان هویت انقلابی خودش را حفظ کرده است.» (۱)

۴۱

مشکلات و کمبودهای یگان های سپاه و ناهماهنگی و نامشخص بودن تقسیم کار بین فرماندهی یگان ها و نواحی و استان های پشتیبانی کننده یگان ها، از موضوعات دیگری بود که در ادامه جلسه فرماندهان سپاه مطرح گردید و چند تن از فرماندهان لشکرهای اصلی سپاه به بیان آن پرداختند. مرتضی قربانی، فرمانده لشکر ۲۵ کربلا، خواستار مشخص شدن مسئولیت ائمه جمعه، استانداران و فرماندهان لشکرها در زمینه جنگ و پشتیبانی از جنگ، برنامه ریزی و تقسیم کار بین آنها شد. قاسم سلیمانی، فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله، ضمن بیان ناهماهنگی های موجود گفت که ما در پی به کارگیری نیروهای وظیفه هستیم، که این کار نیاز به کادر دارد ولی ما کادر لازم را در اختیار نداریم. مشکلات ما ریشه یابی نشده. بین سپاه شهرها با لشکر در واگذاری نیروی کادر هماهنگی وجود ندارد.

احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف، نیز گفت که با سخنرانی کار جلو نمی رود و نمی شود تشکیلات راه اندازی کرد. تشکیلات باید قانون داشته باشد. تشکیلات بسیجی از تشکیلات نیروی وظیفه باید جدا باشد. نمی توان آنها را ادغام کرد.

ص: ۶۰۷

محمد باقر قالیباف، فرمانده لشکر ۵ نصر، نیز گفت که بعد از حکم امام (درباره تشکیل سه نیرو در سپاه)، به سمتی رفتیم که نیروی زمینی، نیروی هوایی و نیروی دریایی در سپاه شکل بگیرد، اما در جهت شکل گیری یگان ها کاری نشده، الان بهای بیش تری به پایگاه ها و نواحی داده می شود. کادر ما کاهش پیدا کرده و به نواحی رفته اند، چون در یگان توجه لازم به آنها نمی شود.

در پایان این جلسه محسن رضایی برای حل مشکل نیرو و نیروی کادر گفت: اولین مسئله برای حل مسئله نیروی انسانی و به کارگیری نیروی مشمول (وظیفه)، مسئله اعتقاد است؛ اگر اعتقاد باشد شما قانونش را هم می نویسید. شما آدم های ضعیفی نیستید؛ از اول تا حالا بسیج را آوردید؛ برایش قانون نوشتید، تشکیلات درست کردید. اگر مشکل اول (اعتقاد به استفاده از نیروی وظیفه) حل بشود، می توانید تشکیلاتش و قانونش را هم درست کنید. ما دنبال نیروی ثابت، پاسدار وظیفه، پاسدار افتخاری که حداقل دو سال، سه سال در جبهه ثابت باشد برویم، روی آن سرمایه گذاری کنیم، آموزش بدهیم، تشکیلات و قانون درست کنیم، همه اینها درست می شود. (۱)

۵۱

در جلسه ای که شامگاه امروز در پادگان گلف (پایگاه منتظران شهادت) اهواز به مدت ۱۴۰ دقیقه به طول انجامید، محسن رضایی، علی شمخانی، رحیم صفوی، غلامعلی رشید، مصطفی ایزدی، احمد غلامپور و محمد علی جعفری به بحث درباره عملیات در منطقه ماووت، سمینار سراسری با حضور شخصیت های کشور برای پشتیبانی از جنگ و وضعیت نامناسب پشتیبانی یگان های رزم پرداختند. موضوع اصلی که بیش تر وقت جلسه به آن اختصاص یافت، بررسی طرح مانور پیشنهادی قرارگاه کربلا برای عملیات در منطقه شرق بصره بود.

در ابتدای جلسه درباره عملیات روی ارتفاعات منطقه ماووت و گرفتن ارتفاعاتی که بتواند جای پایی برای عملیات اصلی در منطقه شمال غرب باشد، یا ارتفاعاتی که با استقرار در آن بتوان بر دشت ها، جاده ها و نقاط تردد دشمن تسلط یافت، بحث شد. از جمله درباره عملیات روی ارتفاعات بانی گذار، تپه منافقین، تپه جنگلی، قامیش، گرده رش و الاغلو و محاسن و معایب هر یک بحث گردید و مشکلات عقبه، وضعیت جاده و اقدامات مهندسی و میزان نیروی لازم برای آن بررسی شد. محسن رضایی ضمن تأکید بر ضرورت اجرای عملیات گفت: «اینجا خوبی اش این است که می شود به سرعت آماده شد. کوچک و جمع و جور است، می شود زود عمل کرد و گرنه می ترسیم ما تا آخر آبان هم بمانیم و باز نیرو کم بیاید یا نیاید، زمستان بشود و ما هیچ عملیات نکنیم.» (۲)

در ادامه جلسه موضوع برپایی سمیناری برای پشتیبانی از جنگ مطرح شد که فرمانده کل سپاه در این باره گفت: «قرار است یک سمینار سراسری بگذارند همه شخصیت های کشور می آیند، لباس رزم می پوشند. در رادیو تلویزیون وضع فوق العاده اعلام می کنند. سه روز در رادیو تلویزیون همه اش مارش می زنند، اعلام آمادگی می شود. مسئولین یکی یکی پیام

ص: ۶۰۸

۱- ۷. همان، ص ۵۹ تا ۱۰۵.

۲- ۸. سند شماره ۱۸۸۸۲/پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه فرماندهان سپاه درباره عملیات در منطقه ماووت، سمینار مسئولان کشور، وضعیت پشتیبانی جنگ (۵/۸/۱۳۶۶)، قرارگاه مرکزی سپاه - پادگان گلف اهواز، نوار (۲۶۷۴۷)، ص ۱ تا ۲۱.

می دهند. شخصیت ها پیام می دهند. لباس رزم می پوشند. بعد از اینکه سمینار تمام شد و انعکاس یافت، از فردایش دیگر وضع عوض می شود.»

محسن رضایی، درباره نتیجه سمینار می گوید: «مردم از مسئولین جدّیت می خواهند. مردم مشکلی در انگیزه برای جنگ ندارند، فقط باید در کشور و مسئولین جدّیت را ببینند تا بیایند. یعنی ببینند که می ارزند بچه هایشان و وقتشان را بگذارند. اگر بفهمند مسئله جدی است می آیند.» رحیم صفوی نیز درباره چگونگی همکاری دولت گفت: «به وزارتخانه ها باید برنامه داد که هر وزارتخانه باید این قدر امکانات، این قدر پرسنل و این کارهای جنگ به عهده آنهاست.» محسن رضایی نیز افزود: «پول و تسهیلات در اختیارمان بگذارند، در یک همچون موقعیتی خود ما جا داریم که کار بکنیم.»^(۱)

موضوع مشکلات یگان ها بحث بعدی بود؛ رحیم صفوی در این باره گفت: «در این جلسات که هیچ مشکلی از این لشکرها حل نمی شود، ما نه مشکل پرسنلی شان را حل کردیم، نه مشکل تدارکاتی شان را. موعظه شان می کنیم.... اینها واقعاً ماشین ندارند. همه کار لشکرها با وانت ها انجام می شود که دچار کمبود شدید هستند.»

مشکل دیگر کمبود لاستیک برای وانت ها بود که عوامل اصلی کمبود لاستیک چنین اعلام شد: افزایش تعداد خودروها، انتقال منطقه عملیاتی به جبهه شمال غرب (که موجب افزایش استهلاک لاستیک ها در مناطق ناهموار می شود) و استهلاک خودروها که خود موجب تشدید استهلاک لاستیک ها می شود.^(۲)

۶۱

در ادامه مباحثی که صبح امروز در جلسه فرماندهان سپاه درباره طرح های عملیاتی در جبهه جنوب انجام گرفت، شامگاه امروز نیز این بحث در جلسه ای با حضور برادران محسن رضایی، علی شمخانی، رحیم صفوی، غلامعلی رشید، مصطفی ایزدی، احمد غلامپور، محمدعلی جعفری و غلامرضا محرابی ادامه یافت.

در ابتدا فرمانده نیروی زمینی سپاه گفت که در جنوب پیشنهاد برای عملیات در هر سه منطقه فاو، جزایر مجنون و شلمچه مطرح بود ولی بعد همه به این نتیجه رسیدند که عملیات در منطقه شلمچه مناسب تر است. در این منطقه هم عبور از کانال زوجی و گرفتن سرپلی در شرق این کانال و هم پیشروی تا بصره مطرح است. دلایل پیشنهاد این طرح نیز عبارت است از:

۱- وضع خطوط دشمن، تک جبهه ای یا تک از جناح را امکان پذیر می کند. ۲- داشتن تجربه عملیات کربلای ۵، که گرفتن سرپلی در آن سوی کانال، سبب فرو ریختن این جبهه از منطقه عملیات می شود. ۳- گسترده کردن منطقه عملیاتی. ۴- رسیدن به هدف مناسب و چسبیدن به بصره.

فرمانده کل سپاه مطرح کرد که برای این مانور می توانیم ۱۵۰ گردان نیرو اختصاص دهیم و اضافه کرد که این منطقه همه اش پاتک خور است (یعنی دشمن از هر سمت می تواند پاتک اجرا کند).

ص: ۶۰۹

۱- ۹. همان، ص ۲۲ تا ۲۶.

۲- ۱۰. همان، ص ۲۶ تا ۵۶.

فرمانده قرارگاه کربلا نیز تأیید کرد که البته دشمن از هر سمت فشار می آورد ولی بخشی از منطقه برای دشمن در اولویت است و فشار بیش تری خواهد گذاشت. محسن رضایی افزود که این طور نیست که عملیات در اینجا مثل عملیات کربلای ۵ باشد؛ چون در این زمین ما از رو به رو به دشمن می زنیم ولی در کربلای ۵ از جناح به دشمن زدیم... اگر دشمن جهت تک ما را نداند این بهترین طرح است، ولی چون دشمن مانور ما را حدس می زند باید در مبنای طرح تغییراتی داد. وی از جمله معایب این طرح را لزوم به کارگیری نیروی زیاد، درگیر شدن با دشمن در یک خط وسیع و عدم امکان غافل گیری دشمن ذکر کرد. وی گفت که با وجود این سه موضوع، میزان موفقیت کم است هر چند هدف، هدفی ارزشمند است.

در ادامه جلسه موضوع غافل گیری و اهمیت آن برای موفقیت و اینکه در این منطقه امکان غافل گیری دشمن بعید است، مورد بحث قرار گرفت. محسن رضایی معتقد بود در عملیات های گذشته هر کجا دشمن جهت تلاش اصلی ما را می دانست ما موفق نشدیم و عملیات های والفجرمقدماتی، رمضان و کربلای ۴ را از شواهد این نظر ذکر کرد. از سوی دیگر، غلامعلی رشید بر این باور بود که اگر توان و قدرت بالاتری نسبت به دشمن به کار گیریم، در حین هشیاری دشمن هم امکان موفقیت وجود دارد و شواهد آن را موفقیت در عملیات های ثامن الائمه، فتح المبین و بیت المقدس بیان کرد. وی تأکید کرد که در عملیات فتح المبین دشمن هم از زمان عملیات و هم از مکان حمله اطلاع داشت ولی توان ما آن قدر بالا بود که هیچ کاری نتوانست بکند. در این باره بحثی طولانی در گرفت که در جریان آن محسن رضایی هشیاری دشمن نسبت به تلاش اصلی قوای خودی را در عملیات های مذکور رد می کرد و غلامعلی رشید نیز با ذکر شواهدی بر هشیار بودن دشمن در این عملیات ها پافشاری می کرد.

در ادامه جلسه بحث طرح مانور و بررسی محورهای مختلف در منطقه شلمچه ادامه یافت و پس از آن وضعیت گسترش دشمن در منطقه بررسی گردید. معاون اطلاعات قرارگاه کربلا گفت که در این منطقه لشکر ۵ مکانیزه با سه تیپ مستقر است و لشکر ۳ زرهی در احتیاط آن قرار دارد. یعنی در مجموع شش تیپ زرهی و مکانیزه دشمن در منطقه مستقر است و این دو لشکر حدود ۴۰۰ تانک و ۲۰۰ نفر بر در اختیار دارند. (۱)

فرمانده کل سپاه برای حل مشکل هشیاری دشمن در منطقه جنوب گفت: «به قرارگاه رمضان بگوییم جنگ را به اطراف موصل، بغداد و کرکوک بکشاند؛ آن موقع اینجا [منطقه جنوب] طوری می شود که با تظاهرات هر جا خواستید می توانید عمل کنید. اگر بشود هشت ماه تا یک سال دیگر جنگ نامنظم را به اطراف موصل، کرکوک و بغداد بکشانیم، مطمئناً حدود ۵۰ درصد قوای دشمن به سمت این مناطق می روند. ما اطراف بغداد برویم و هر دو سه روزی یک [گلوله] مینی کاتیوشا بزیم توی شهر، صحنه درگیری درست کنیم، نه اینکه بغداد را آزاد کنیم. این کار بستگی به تصمیم خودمان دارد، الان شناسایی ها تمام شده، ایده هایمان تمام

ص: ۶۱۰

شده، دیگر بستگی به سرمایه گذاری خودمان دارد... دشمن در جنگ نامنظم هم که زرهی به دردش نمی خورد، مجبور است ۵۰ درصد قوایش را به این مناطق بیاورد و در جنوب مجبور می شود که برای اولین بار تانک هایش را توی خط بیاورد.»(۱)

شیوه اجرای عملیات و چگونگی آماده شدن برای عملیات به گونه ای که حساسیت دشمن برانگیخته نشود، در ادامه جلسه بررسی شد. نظر فرمانده قرارگاه کربلا- این بود که از هرگونه تغییری در منطقه عملیاتی شلمچه که موجب هشپاری دشمن شود، پرهیز گردد. مثلاً یگان هایی که حدود شش ماه است در خط پدافندی شلمچه مستقر هستند - لشکرها ۱۷ علی ابن ابی طالب(ع)، ۱۹ فجر و ۳۱ عاشورا - عهده دار آغاز عملیات و خط شکنی شوند و در پی آن بلافاصله یگان های آماده دیگر وارد منطقه شوند و از هم اکنون تا آغاز عملیات در منطقه اقدامات به صورت عادی و به همان شیوه شش ماهه گذشته ادامه یابد و هیچ تغییر عمده ای صورت نگیرد و حتی واحد حفاظت، از اقدامات حفاظتی که به طور معمول قبل از عملیات ها انجام می دهد خودداری کند؛ زیرا همین اقدامات کنترلی، دشمن را حساس می کند. از سوی دیگر، چون در این منطقه قبلاً کار شده، عقبه سازی شده، اورژانس هست و ... نیاز زیادی به آماده سازی منطقه و نقل و انتقالات نیست. حتی ستون کشی و انتقال نیرو به خط هم به عنوان تعویض و جایگزینی نیرو انجام شود نه اینکه انتقال نیرو برای عملیات. همچنین بی سیم ها هم مثل چند ماه گذشته فعال باشند و تغییرات عمده ای در مکالمات صورت نگیرد.

فرمانده کل سپاه ضمن مفید شمردن این شیوه، آن را کافی نمی دانست، لذا گفت: اینجا چون ارزشمند است، اگر دشمن احتمال یک هزارم حمله ما را بدهد، هشپاری و آمادگی اش را از دست نمی دهد، چون ارزشش خیلی بالاست.

در ادامه جلسه با پیگیری بحث طرح مانور در منطقه شلمچه، چگونگی اجرای عملیات با ۱۵۰ گردان نیروی رزمنده مطرح گردید. احمد غلامپور بر این نظر بود که با اجرای عملیات در منطقه ای که عملیات کربلا ۸ اجرا شد (شرق کانال زوجی به سمت غرب)، کل توان صرف می شود تا یکی دو خط دشمن تصرف شود، ولی چیزی به دست نمی آید. در اینجا محسن رضایی از برادران حاضر خواست که پیشنهاد هایشان را برای عملیات با ۱۵۰ گردان مطرح کنند.

در ابتدا علی شمخانی و احمد غلامپور بحث درباره عملیات در منطقه فاو را بی فایده ذکر کردند. محورهای ترابه و عزیر در منطقه هور، محورهای دیگری بود که برای عملیات مطرح گردید. محسن رضایی در این باره گفت: «آنجا برای موقعی خوب است که ما قوای دشمن را در [جبهه] شمال درگیر کنیم. چیز عظیمی می شود اگر ما دست پیدا کنیم به منطقه آبگرفتگی های شمال بصره و جاده را بگیریم، یعنی بتوانیم جاده خندق را باز کنیم.» در ادامه جلسه وضعیت این منطقه، جاده ها و آبگرفتگی های آن بررسی شد. سپس پیشنهاد دیگری مبنی بر درگیری دو سه روزه ای با دشمن در این منطقه و کشیدن دشمن به این منطقه و سپس عملیات در شلمچه

ص: ۶۱۱

۱-۱۲. سند شماره ۱۸۸۸۳/پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه فرماندهان سپاه درباره طرح های عملیاتی (۵/۸/۱۳۶۶)، قرارگاه مرکزی سپاه - پادگان گلف اهواز، نوار (۲۶۷۴۸)، ص ۱ تا ۱۳.

مطرح گردید و در ادامه محورهای عملیات در منطقه هور به بحث گذاشته شد.

در مجموع با وجود بررسی های مفصلی که در این جلسه درباره منطقه های مختلف عملیاتی در جبهه جنوب انجام شد، ولی نتیجه ای قطعی برای انتخاب یکی از مناطق جهت اجرای عملیات گسترده به دست نیامد. (۱)

۷۱

آخرین جلسه امروز فرماندهان سپاه در پادگان گلکف اهواز، از اواخر شب با حضور برادران محسن رضایی، علی شمخانی، رحیم صفوی، غلامعلی رشید، مصطفی ایزدی، محمدباقر ذوالقدر، ایرج مسجدی و اصغر مقدم برگزار شد. در این جلسه گزارشی از فعالیت های قرارگاه رمضان ارائه گردید و طرح های این قرارگاه برای اجرای عملیات های نامنظم بررسی شد.

فرمانده قرارگاه رمضان در گزارشی از فعالیت های این قرارگاه در داخل خاک عراق گفت: تیپ هوارد مأموریت اصلی اش اجرای طرح عاشورا است که امکانات مورد نیاز برای اجرای این طرح در اختیارشان قرار گرفته و در حال انتقال آنها هستند. قرار است ضمن آماده شدن برای اجرای این مأموریت، طرح های دیگری آماده کنند و هدف هایی را در شهر موصل، پایگاه هوایی و مراکز دیگر شناسایی و روی آن کار کنند. همچنین بخشی از تیپ مالک اشتر که قرار است همراه فرمانده تیپ برای مأموریت به داخل عراق بروند، امکانات مورد نیازشان هم عمدتاً منتقل شده است. این تیپ قرار است تا آخر زمستان آنجا بمانند. به اینها هدف های استراتژیک داده ایم که بروند کار کنند.

در محور قرارگاه فتح (تحت امر قرارگاه رمضان) نیروهای لشکر [تیپ] پاسداران در "کافی تو" و نیروهای لشکر بدر در "برگلو" هستند؛ چون عملیات (در منطقه ماووت) ۲۰ روز تعویق افتاد، قرار شد آنجا بمانند تا زمان عملیات، همچنین اینها قرار است برای آزادسازی "دوکان" با اتحادیه میهنی به طور مشترک کار کنند. در صورت امکان، تأسیسات سد دوکان را هم قرار است منهدم کنند... دکل های برق دوکان و اربیل را هم زده اند.... همچنین برای عملیات روی تأسیسات باباگورگور (باباگرگر) و پایگاه های آن قرار است کار شود. اتحادیه هم برای مشارکت در این کار اعلام آمادگی کرده است. این منطقه از نزدیک شناسایی شده و از تأسیسات آن عکس هم گرفته اند.

از نیروهای لشکر بدر حدود ۲۰۰ نفر نیز در قره داغ هستند که منتظرند عملیات کنند. مجموعه ای از عملیات ها را تا بغداد به آنها پیشنهاد کرده ایم که مشغول شناسایی اهداف هستند و قرار است عمل کنند. تیپ ۷۵ ظفر هم در منطقه قره داغ حدود ۵۰ نفر نیرو دارد که با توجه به سرد شدن هوا و امکان بسته شدن راه به طور کامل، قرار شد تا ۱۵ روز آینده فقط وسایل ببرند.

محمدباقر ذوالقدر اضافه کرد: با توجه به تأکیدی که آقای هاشمی داشت، روی تأسیسات و مراکز اقتصادی کار می شود و از جمله اهداف مهم اقتصادی در منطقه، تأسیسات سد دربندی خان است که مشغول کار روی آن هستند. الان یک آتشبار خودمان در "دزلی" است که

ص: ۶۱۲

روزها با آن عملیات می کنند که گزارش داده اند امروز با دیده بانی پادگانی را نزدیک شهر حلبچه زده اند که عقبه یک تیپ است. گفته اند که انبارهای مهماتش را زده اند که مدت ها می سوخته است. امروز همچنین روی محل تجمع مشترک گروه های دمکرات، کومه له و منافقین در نزدیکی بیاره آتش ریخته اند که گفته شده عده ای از ضدانقلابیون کشته و عده ای مجروح شده اند. همچنین تأسیسات برق پادگان "کانی پانکر" را امروز زده اند. علی ای حال امکان کار دیده بانی در اینجا هست، تا خانقین برای ما امکان دیده بانی وجود دارد.

محسن رضایی تأکید کرد: دیده بانی خیلی مهم است. دیده بان باید یک آدم قوی باشد، در حد فرمانده تیپ. اگر این کار را بکند فقط کافی است هر جا چهار و پنج قبضه توپ بگذاریم و یک روز در میان آتش بریزیم؛ اینها چنان انهدام می شوند که بسیاری از جاها را رها کرده و می روند.

محمدباقر ذوالقدر: ما وجب به وجب اینجا را می توانیم با آتش بزنیم، منتها مشکل آتش داریم. (۱)

وی ضمن ابراز ناراحتی از وضعیت عملیاتی که قرار بود قرارگاه رمضان و قرارگاه نجف به طور مشترک در منطقه ماووت اجرا کنند، پیچیده ترین کار را هماهنگی عملیات منظم و عملیات نامنظم ذکر کرد و گفت که دیگر وارد کار مشترک نمی شویم مگر مطمئن شویم قرار است سرمایه گذاری جدی شود.

فرمانده کل سپاه پیشنهاد کرد که عملیاتی طراحی شود که مثلاً سه هزار تن از رزمندگان خودی به منطقه قلعه دیزه منتقل شوند و در آنجا به طرف مراکز اصلی نظامی و تسلیحات و مهمات عراق در منطقه عملیات کنند و تجهیزات آنها را به غنیمت بگیرند، که قرار شده روی این طرح کار شود. همچنین پیشنهاد طرحریزی و اجرای عملیاتی روی تپه منافقین - که موجب تسهیل در اجرای عملیات های دیگر می شود - در ادامه این بحث مطرح گردید.

مسئول ستاد قرارگاه رمضان (ایرج مسجدی) نیز گفت که هماهنگی عملیات منظم و نامنظم بسیار مشکل است؛ چون در عملیات منظم نظرها و طرح ها به سرعت عوض می شود و مشکلی هم بروز نمی کند، ولی در عملیات نامنظم، کار کند است و تغییر طرح ها به سادگی امکان پذیر نیست و بسیار دشوار است. وی درباره انتقال نیروی زیاد به داخل عراق گفت: وقتی نیروی انبوه داخل عراق برود در آنجا دشمن می بیند، منطقه لو می رود و گرانی و قحطی ایجاد می شود.

فرمانده کل سپاه در پایان گفت که آماده شوید نیروی منظم را داخل عراق ببرید و کار منظم را از داخل عراق بکنید. (۲)

۸۱

بعد از آخرین جلسه امشب، نشستی با حضور برادران محسن رضایی، علی شمخانی، رحیم صفوی و غلامعلی رشید تشکیل گردید که در آن مسئله بودجه سپاه، چگونگی تقسیم بودجه نیروی زمینی سپاه، و شکل منظم دادن به آن و چگونگی صرفه جویی در بودجه ها و تأمین کسری بودجه، چگونگی تأمین اقلام مورد نیاز و هماهنگی با وزارت سپاه بررسی گردید. (۳)

ص: ۶۱۳

جنگِ راوی قرارگاه مرکزی سپاه (علی رضا لطف الله زادگان) ص ۲۷ تا ۳۰.

۲-۱۵. همان.

۳-۱۶. همان، ردیف اول، ص ۶۲ تا پایان.

امروز اقدامات قرارگاه تاکتیکی فتح (تابع قرارگاه رمضان) برای هماهنگی عملیات های نامنظم در شمال عراق ادامه یافت. در گزارش امروز راوی قرارگاه فتح آمده است: صبح امروز افراد معرفی شده از اتحادیه میهنی برای شناسایی تأسیسات دوکان به اتفاق نیروهای شناسایی خودی به سمت این تأسیسات و مواضع دشمن حرکت کردند. همچنین مقرر شد که نیروهای تخریب به گریله بیابند و امکانات موجود را بررسی کنند.

از سوی دیگر، فرمانده قرارگاه فتح در تماسی با فرمانده قرارگاه رمضان درخواست لباس گرم، کیسه خواب و پتو کرد که برادر ذوالقدر مشکل کمبود بودجه را برای تهیه اقلام مورد نیاز مطرح کرد. برادر جعفری هم گفت که اگر امکانات نرسد، توانایی نیروها ضعیف می شود. وی همچنین بر ارسال سریع اطلاعات فنی تأسیسات سد دوکان تأکید کرد.

بعدازظهر امروز در جلسه ای با حضور فرمانده قرارگاه فتح و رهبر اتحادیه میهنی کردستان عراق (جلال طالبانی) و "شیردل" یکی دیگر از مسئولان این اتحادیه، طرح چند عملیات نامنظم بررسی شد و هماهنگی هایی صورت گرفت. ابتدا منطقه دوکان مطرح شد که جلال طالبانی ضمن بیان اینکه احتمال حمله زرهی دشمن هست، گفت: به نظر من موشک مالیوتکا را در سه جا بگذاریم: راه کتل - کانی خان، راه خلکان - دوکان، و قره سرت. وی افزود: حمله در همه محورها در یک زمان شروع شود و فقط در مقابل پادگان با نیم ساعت تأخیر آغاز شود که وقتی نیروهای دشمن از آنجا برای کمک به محورهای دیگر می روند و پادگان تضعیف می شود، آنجا را بگیریم که مرکز فرماندهی منطقه سقوط می کند.

برادر جعفری ضمن بیان اینکه با این طرح کاملاً موافق هستیم، درباره حمله به مراسم رژیم عراق در سلیمانیه گفت اگر مراسم در منطقه مسکونی باشد، برای زدن آن با توپخانه محدودیت داریم؛ چون ممکن است توپ به منازل مردم بخورد. وی گفت که چند نفر از افراد لشکر بدر آماده اند که در سلیمانیه عملیاتی نظیر عملیاتی که در بعقوبه کردند، اجرا کنند. اگر شما اینها را به شهر برسانید و اینها بتوانند به جایگاه حمله کنند، رژیم عراق واقعاً می ترسد. جلال طالبانی با این طرح موافقت کرد. فرمانده قرارگاه فتح همچنین گفت که دو تن از برادران عرب [از نیروهای لشکر بدر] آماده اند که بروند میسراق (تأسیسات نفت منطقه کرکوک) را شناسایی کنند و امکانات لازم را برآورد کنند. جلال طالبانی نیز تأکید کرد که باید هر چه سریع تر نیرو ببریم و در یک مرحله انجام دهیم، چون دشمن هشیار است و احتمال دارد لو برود. در ادامه جلسه بحث تأمین مهمات و انتقال تجهیزات برای مجاهدین مجلس اعلا و لزوم همکاری اتحادیه در این زمینه مطرح شد که اتحادیه این همکاری را پذیرفت.

پس از آن جلال طالبانی گفت: «اگر موافق باشید در مورد عملیات دوکان می خواهیم یک کار سیاسی بکنیم و اعلام کنیم که این یک کار مشترک است و در مورد قدرت ما ظلم نشود و اسم ما اول

آورده شود و اسم خودتان را هر طوری می خواهید بیاورید. تبلیغات بکنیم و حکیم (رئیس مجلس اعلا) و ما مصاحبه کنیم که این یک کار مشترک است که این اولش است و پایانش در بغداد است. پایه یک کار سیاسی را با خون بنا بگذاریم و بعد چندین کار دیگر در دوکان و کرکوک با هم بکنیم و در دنیا صدا کند که گرد و عرب با هم عملیات می کنند و می توانند شالوده جبهه عراقی باشد.»

فرمانده قرارگاه فتح نیز گفت که اتفاقاً این طور هم هست. ما یک محور از کار را در کرکوک به عهده مجلس اعلا گذاشته ایم و اگر هم زمان با سفر شما به ایران باشد، خوب است که بتوان روی آن تبلیغات کرد. طالبانی افزود که دشمن از این خیلی می ترسد که جمهوری اسلامی، گرد و عرب را با هم متحد کرده است. برادر جعفری نیز اضافه کرد که منافع زیادی برای همه دارد. اصل کار ضربه قوی اقتصادی به رژیم عراق است. از نظر نظامی تصرف یک شهر (کرکوک) است. فقط سرعت مهم است. جلال طالبانی ضمن اعلام آمادگی تأکید کرد که بله، کرکوک شهر بزرگ سیاسی، اقتصادی و تفریحی است.

در جلسه دیگری که عصر امروز با حضور فرمانده قرارگاه فتح و چند تن از مسئولان نظامی اتحادیه میهنی کردستان (شیردل، فریدون، قادر و ملازم عمر) تشکیل شد، چگونگی اجرای عملیات علیه مراسم دولتی عراق که قرار است در سلیمانیه برگزار شود و احتمالاً حسن المجید (از سران رژیم عراق) در آن شرکت خواهد کرد و چگونگی انتقال سلاح های مناسب به نزدیکی محل مراسم، بررسی شد. در ادامه جلسه چگونگی تقویت پایگاه های خودی در داخل عراق، تأمین آذوقه، مهمات و سلاح، چگونگی انتقال نیرو به منطقه به تعداد زیاد و همچنین تقویت پایگاه ها با سلاح های سنگین، ادوات، سلاح و سلاح های ضدزره و پدافند هوایی برای اجرای عملیات، در منطقه کرکوک بررسی شد. برادر جعفری تأکید کرد که چون می خواهیم به کرکوک برسیم، ارتفاعاتی مثل چرمانوند، پیرمگرون و آسوس باید حفظ شود و به دست دشمن نیفتد و حتی در صورت لزوم سنگر زده شود و سیم خاردار و مین گذاری شود. فریدون نیز گفت ما در وهله اول نیاز به تجهیزات زرهی و سپس پدافند هوایی، خمپاره ۱۲۰ میلی متری و مینی کاتیوشا داریم و در نهایت نیرو لازم است.

فرمانده قرارگاه فتح در پایان جلسه گفت: نظر ما این است که کل مرکزیت اتحادیه این عملیات را تقبل کند و دفتر سیاسی و کمیته مرکزی آن نیز وارد کار شوند و مسئولیت انتقالات، تهیه آذوقه و مهمات، اسکان نیروها و ... را به عهده بگیرند. فریدون نیز در پایان گفت: تنظیم این زحمت نیست. ما فردا با برادران صحبت می کنیم و از تجربیات شما هم استفاده می کنیم و به نام خدا شروع می کنیم. (۱)

۱۰۱

در جلسات امروز نیروی دریایی سپاه پاسداران موضوع پدافند سواحل و جزایر ایران در خلیج فارس و تعهدات نواحی برای تأمین نیروی مورد نیاز و همچنین اهداف مناسب برای حمله موشکی به دشمن بررسی شد.

ص: ۶۱۵

۱- ۱۷. سند شماره ۱۵۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان (مسعود سرمدی)، ۲/۸ تا ۱۳۶۶/۸/۱۷، ص ۷۰ تا ۸۴.

جلسه اول با حضور چندتن از مسئولان نیروی دریایی و مسئولان پرسنلی ستاد کل سپاه و بسیج تشکیل گردید. در این جلسه مجموع گردان‌هایی که برای پدافند سواحل و جزایر ایران در خلیج فارس مورد نیاز است، اعلام شد. همچنین پس از بررسی‌هایی که در این جلسه صورت گرفت، در نهایت تعهدات هر ناحیه سپاه پاسداران برای تأمین نیروی مورد نیاز مشخص گردید و قرار شد استان‌های فارس، هرمزگان، مازندران، خراسان، کرمان، اصفهان، خوزستان و لشکر ثارالله به تعداد مقرر شده در این جلسه، برای پدافند منطقه خلیج فارس اختصاص دهند. (۱)

در جلسه دیگری که بعد از ظهر امروز با حضور جانشین فرمانده و معاون اطلاعات نیروی دریایی سپاه و مسئولان یگان موشکی سپاه برگزار شد، اهداف مناسب برای حمله موشکی به دشمن در مقابل تهاجمات دشمن و همچنین چگونگی شناسایی نقاط مناسب بررسی گردید و مسئولان یگان موشکی برای اجرای عملیات پس از تصویب اهداف، اعلام آمادگی کردند. (۲)

۱۱۱

امروز تأسیسات نفتی آغاچاری و جزیره لاوان هدف حمله هوایی عراق قرار گرفت. در حمله امروز دشمن به تأسیسات نفتی آغاچاری که در ساعت ۱۲:۴۵ انجام شد، ایستگاه یونیت ۲ هدف قرار گرفت و خساراتی به آن وارد شد و ۴ تن از پرسنل تأسیسات دچار موج گرفتگی شدند. (۳) همچنین در ساعت ۱۵:۲۰ سه هواپیمای دشمن به حریم هوایی جزیره لاوان تجاوز کردند. خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از یک مقام مسئول در ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران اعلام کرد از مجموع سه هواپیمای مهاجم عراقی که قصد بمباران تأسیسات جزیره لاوان را داشتند، یک فروند سرنگون شد و یک فروند دیگر با تحمل خساراتی به حریم هوایی عراق گریخت که از سرنوشت آن اطلاعی در دست نیست. (۴) از سوی دیگر، سخنگوی ارتش عراق ادعا کرد که هواپیماهای جنگی این کشور در ساعت ۱۹:۳۰ یک نفتکش را در نزدیکی سواحل ایران هدف قرار دادند و سالم به پایگاه‌های خود بازگشتند. (۵)

۱۲۲

در منطقه سردشت چته‌های "هیز اربابا" و "هیز پیشوا" از حزب دمکرات بر سر راه برگشت نیروهای جندالله سپاه سردشت کمین گذاشته بودند که در این کمین ۱۵ تن از رزمندگان شهید و ۲ تن مجروح شدند و ۲ خودرو آنها منهدم گردید. در این درگیری از عناصر ضدانقلاب یک تن کشته شد. (۶)

در سقز نیز گروهی از چته‌های گروه کومه له به طرف پایگاه عملیاتی ژاندارمری در نزدیکی روستای "قلعه جقه" واقع در شرق سقز آتش گشودند و پس از ساعتی درگیری و مقابله و مقاومت نیروهای ژاندارمری متواری شدند. (۷)

۱۳۳

در پی حمله ارتش عراق به مناطق آزاد شده قره داغ در جنوب استان سلیمانیه و دادن مهلت دو روزه به مردم برای تحویل فرزندان خود به ارتش [ر.ک. به: روزشمار ۲۸/۷/۱۳۶۶]، نیروهای

ص: ۶۱۶

۲-۱۹. همان، ص ۱۷۸ تا ۱۸۱.

۳-۲۰. سند شماره ۰۴۶۳۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سماجا ۲ - معاونت اطلاعات، ۵/۸/۱۳۶۶؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۶، ص ۲، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۶.

۴-۲۱. روزنامه رسالت، ۶/۸/۱۳۶۶، ص ۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۵-۲۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۶، ص ۵.

۶-۲۳. سند شماره ۰۴۶۲۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلکس، سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع) (کردستان) - اطلاعات، ۱۸/۸/۱۳۶۶.

۷-۲۴. سند شماره ۰۹۷۷۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلکس، سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع) (کردستان) - اطلاعات، به ستاد مرکزی سپاه پاسداران، معاونت اطلاعات، ۹/۸/۱۳۶۶.

رژیم بغداد وارد قره داغ شدند و با مواد منفجره و بلدوزر به انهدام خانه های اهالی این شهر پرداختند. تاکنون روستاهای تله زیت، سویراوه، قاره مان، تیمار، یاغی سرو، گرزیل، فرجانه و جولانه با خاک یکسان شده اند. رژیم عراق همچنین نیروی زیادی را در مناطق کانی پانکه، پادگان تانجه و زارین دربندی خان جمع آوری کرده و قصد دارد به تعرضات خود در این منطقه ادامه دهد.

از سوی دیگر، نیروهای معارض عراقی و نیروهای تیپ ۷۵ ظفر سپاه پاسداران در عملیاتی مشترک به دکل تقویت رادار قره داغ واقع در جنوب استان سلیمانیه یورش بردند و نیروهای حفاظتی این تأسیسات به استعداد یک گردان خفیفه و یک گردان از نیروهای مخصوص ارتش عراق را متلاشی و تعدادی از این نیروها را کشته یا زخمی و عده ای را اسیر کردند. روز بعد از این عملیات، ارتش عراق با تقویت و جمع آوری نیروهای خود در این منطقه، وارد شهر قره داغ شد و کلیه خانه های مردم را با لودر و بلدوزر و تانک تخریب و شهر را با خاک یکسان کرد. (۱)

۱۴۱

نیروهای داوطلب مردمی امروز از شهرهای شیراز، تبریز، ارومیه، همدان، زنجان، گرمسار، نیشابور، سمنان و جهرم راهی جبهه های جنگ شدند. این نیروهای رزمی و رزمی - تخصصی که در قالب کاروان حماسه سازان عاشورا سازمان دهی شده بودند، با بدرقه مردم شهرهای فوق به سوی جبهه های نبرد حرکت کردند. (۲)

امروز نیروهای داوطلب با بدرقه مردم از شهرهای مختلف عازم جبهه های نبرد شدند.

امروز نیروهای داوطلب با بدرقه مردم از شهرهای مختلف عازم جبهه های نبرد شدند.

ص: ۶۱۷

۱- ۲۵. سند شماره ۰۴۶۳۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: روابط عمومی قرارگاه رمضان، ۶/۸/۱۳۶۶؛ و - روزنامه اطلاعات، ۶/۸/۱۳۶۶، ص ۱۸.

۲- ۲۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

خبرگزاری یونایتدپرس در گزارشی ادعا کرد که ایران توان بسیج گسترده مردم را ندارد. در این گزارش آمده است: «ایران اعلام کرده است که برای مبارزه با شیطنت های شیطان بزرگ و هم پیمانان آن در خلیج فارس یک نیروی جدید ۵۰۰ هزار نفری در طول سواحل جنوبی خود مستقر خواهد کرد، اما تحلیل گران گفتند تنها در صورتی که روحانیت ایران اعلام بسیج عمومی کند این کشور قادر به تدارک یک چنین نیرو و آن هم از طریق جذب خیل نیروهای بیکار خواهد بود.» (۱)

۱۵۱

به دنبال اعلام تحریم اقتصادی امریکا علیه ایران، رئیس جمهور و نخست وزیر ایران آن را طرحی بی اثر خواندند که با پاسخ قاطع ایران روبه رو خواهد شد. رئیس جمهوری اسلامی ایران با اشاره به تحریم اقتصادی و تهدیدات امریکا علیه ایران گفت: «تهدید امریکا برای تحریم ما مطرح می شود تا احساس رعب و وحشت کنیم، اما ما بسیار قوی تر از آن هستیم که دشمنان فکر می کنند. آن روز که ما احساس کنیم که از معبر تنگه هرمز کشتی به مقصد ایران وارد نمی شود، اجازه نخواهیم داد که هیچ کشتی برای هیچ کشوری وارد خلیج فارس شود.» (۲)

نخست وزیر نیز در یک گفت و گوی تلفنی با سیمای جمهوری اسلامی گفت: «ریگان بعد از شکست سیاست هایش در خلیج فارس در کنگره و همچنین در رابطه با مسائل اقتصادی، دنبال یک کسب آبرو برای خودش هست و مسئله تحریم اقتصادی ایران را عنوان کرده تا ژست فاتحانه ای حداقل در یک مورد برای خودش بگیرد و غافل از اینکه بالاخره واقعیت ها روشن می شود و افکار عمومی امریکا بعداً در این زمینه اطلاعاتی را دریافت خواهد کرد که آن چیزی که ریگان ادعا کرده، در حقیقت چیزی نیست که او گفته باشد؛ به خاطر اینکه از ۵ تا ۶ سال قبل خود دولت جمهوری اسلامی براساس بخشنامه ای خرید هرگونه کالا از امریکا را اعم از تجاری و نظامی ممنوع کرده است. غیر از این ما بر اساس دستور حضرت امام که فرمودند "ما رابطه با امریکا را می خواهیم چه کنیم"، کلاً ارتباط تجاری و وارداتی با امریکا نداشته ایم به جز مقداری اندک و ناچیز».

وی افزود: «براساس تبصره ای که در این بخشنامه هست ما در حقیقت در ارتباط با تجارت خارجی، امریکا را از لیست کشورهای که ما از آنها کالا- وارد می کنیم خارج کردیم و این چیزی که ریگان ادعا کرده یک حرف پوچ است [و جنبه حیثیتی دارد و هیچ اثری نمی تواند در اقتصاد ما بگذارد. در مورد نفت که گفته اند نفت نمی خرنند، ما مستقیم به امریکا نفت نمی فروختیم اما به بازارهای جهانی می فروختیم که احتمالاً از این طریق امریکا بخشی از نفت [مورد نیاز] خود را تأمین کرده است. ما در رابطه با نفت هیچ وقت مشکلی نداشته ایم و با بازار جهانی، قوی برخوردار می کنیم. گذشته از امریکا که ما هیچ ارتباطی با آن نداریم با کشورهای دیگری هم که خواسته اند از ما کم خرید کنند و یا این چنین حرکاتی داشته باشند، به خاطر تسلطی که روی بازار خودمان داریم بلافاصله محدودیت برای واردات آنها به ایران ایجاد

ص: ۶۱۸

۱- ۲۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۲، ۶/۸/۱۳۶۶، ص ۵، منامه - خبرگزاری یونایتدپرس، ۵/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۸. روزنامه اطلاعات، ۶/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

کرده ایم که بنده این موضع را به عنوان یک موضع رسمی دولت اعلام می‌کنم، گرچه ما فکر نمی‌کنیم این دیوانگی‌های ریگان مورد اعتنا قرار بگیرد و در سطح جهانی اثر داشته باشد. موضع گیری ریگان یک موضع گیری انفعالی است و تنها جنبه مصرف داخلی برای امریکا دارد.»

مهندس موسوی اضافه کرد: «موضع گیری اخیر ریگان با بحران اقتصادی که چند روز است بر امریکا حاکم شده ارتباط دارد؛ از جمله سقوط ارزش سهام در امریکا که بزرگ‌ترین بحران‌هایی است که به خاطر سیاست‌های تورمی و تورم زای ریگان بر امریکا حاکم شده و صحبت ضررهای ده‌ها میلیاردی برای سهام‌داران هست و مردم امریکا باید عواقب این امر را بچشند. دیگر بحث کم کردن کسری بودجه است که دست و پای امریکا را در سراسر جهان برای اعمال سیاست‌هایش محدود می‌کنند.»^(۱)

رادیو مونت کارلو درباره سخنان رئیس جمهوری اسلامی ایران گفت: «ایران اعلام کرد در صورت توافق بر سر اعمال تحریم اقتصادی این کشور، تنگه هرمز را خواهد بست. این تهدید تازه ایران به بستن تنگه هرمز در پیی اعلان پرزیدنت ریگان دایر بر تصمیم ایالات متحده به متقاعد ساختن کشورهای هم‌پیمان جهت پیوستن به تحریم اقتصادی علیه ایران صورت می‌پذیرد. ایران پیش‌تر نیز تهدید کرده بود در صورتی که حملات عراق مانع از صدور نفتش بشود، تنگه هرمز را که قسمت عمده نفت جهان غیر کمونیستی از آن می‌گذرد خواهد بست، لیکن تهدید امروز ایران از سوی عالی‌ترین مقام ایران اعلام شده و مسئله بستن تنگه هرمز را به تحریم اقتصادی علیه ایران مرتبط دانست.»^(۲)

۱۶۱

کشورهای غربی در قبال درخواست امریکا برای تحریم اقتصادی ایران واکنش محتاطانه‌ای داشتند. مجله دی ولت چاپ آلمان نوشت: «در پایتخت‌های غربی، نسبت به تحریم تجاری ریگان علیه ایران استقبال نشده است و تنها حمایت اندکی از این اقدام صورت گرفته است. نظرهای مقام‌های رسمی اروپایی در طیف گسترده‌ای از احساس همدردی کامل که فرانسه ابراز کرد تا رد کامل این تصمیم که آلمان غربی اعلام کرد، قرار دارند.»^(۳)

وزیر خارجه ژاپن نیز درباره طرح تحریم ایران گفت: «ژاپن هنوز در زمینه پیشنهاد امریکا مبنی بر تحریم اقتصادی علیه ایران فکری نکرده است و کشورش مایل است از طریق مذاکره راه حلی برای جنگ ایران و عراق بیابد.» از سوی دیگر گفته می‌شود که مقام‌های بلندپایه ژاپنی در واکنش به تصمیم امریکا درباره اعمال محدودیت‌های تجاری علیه ایران با احتیاط برخورد کردند. وزیر خارجه ژاپن همچنین گفت که کشورش مایل است از طریق مذاکره راه حلی برای جنگ ایران و عراق بیابد.^(۴)

وزیر تجارت بین‌المللی و صنعت ژاپن هم گفت: «توکیو در مورد اقدام امریکا محتاط باقی خواهد ماند.» وی از کمپانی‌های ژاپنی خریدار نفت ایران خواست که در مورد تحریم امریکا،

ص: ۶۱۹

۱- ۲۹. مأخذ ۲۶، ص ۸.

۲- ۳۰. مأخذ ۲۲، ص ۱۷، رادیو مونت کارلو، ۶/۸/۱۳۶۶.

۳- ۳۱. روزنامه کیهان، ۶/۸/۱۳۶۶، ص آخر، یونایتد پرس به نقل از مجله "دی ولت" چاپ آلمان.

۴- ۳۲. همان، ص آخر.

رفتار خیلی محتاطی داشته باشند. (۱) وزارت خارجه انگلستان نیز در این باره اعلام کرد: «این کشور همواره با تحریم اقتصادی کشورها مخالف بوده و آن را بی فایده می داند.» (۲)

رادیو بی.بی.سی در گزارشی از مواضع کشورهای غربی در خصوص تحریم اقتصادی ایران گفت: «بعد از اعلام تحریم بازرگانی ایران از سوی امریکا، اینک امریکا از متحدان خود از جمله ژاپن خواسته است که در این زمینه با این کشور همگام شوند. ژاپن از حفظ روابط دوستانه با هر دو طرف متخاصم در جنگ منتفع می شود ولی مقام مطلع در وزارت خارجه ژاپن گفت: ژاپن به ایران هشدار داده است که اگر با قطعنامه خواستار آتش بس شورای امنیت سازمان ملل مخالفت کند، ممکن است در موضع دیپلماتیک خود در قبال ایران تجدید نظر کند. با این وصف ناظران در توکیو گفته اند که پذیرفتن درخواست امریکا و صرف نظر کردن از خرید نفت ایران برای ژاپن هم از نظر سیاسی و هم از نظر اقتصادی دشوار خواهد بود، چرا که نفت وارد شده از ایران در حال حاضر در حدود هفت درصد از تمامی احتیاجات نفتی ژاپن را فراهم می سازد.» (۳)

رادیو کلن نیز در گفتاری پاسخ احتمالی آلمان و ژاپن به درخواست امریکا را منفی اعلام کرد و گفت: «آن گونه که از ظواهر امر بر می آید هیچ یک از کشورهای دیگر درخواست واشنگتن در مورد تحریم بازرگانی علیه ایران را نخواهند پذیرفت. اینکه آلمانی ها با تحریم اقتصادی ایران مخالف هستند و نمی خواهند محدودیت هایی برای کالاهای ایرانی تعیین کنند دلایل زیادی دارد. تحریم بازرگانی، همان طور که تجربه به اثبات رسانده است، وسیله درستی برای تحت فشار قراردادن یک دولت وظیفه شناس جهت پیش گرفتن مشی مورد درخواست نیست. در مورد ایران امتناع آلمانی ها از پیوستن به تدابیر امریکا علیه ایران دلیل ساده ای دارد و آن هم به مناسبات اقتصادی مربوط می شود. گرچه امریکایی ها در یک جنگ اعلام نشده ای با ایران قراردادند ولی آنها درست در ماه های گذشته از جمله واردات نفت از ایران را شدیداً افزایش دادند. البته باید گفت که مخالفت با یک جنگ اقتصادی با تهران دلیل سیاسی هم دارد. آلمان فدرال در کنار ژاپن تنها کشور صنعتی بزرگ است که با عراق و ایران مناسبات خوب دارد. این نوع روابط را باید پایدار نگه داشت تا بتوان این دو کشور را جهت در پیش گرفتن روشی اعتدال آمیز مورد تشویق قرار داد.» (۴)

کاترین اوانز مفسر رادیو بی.بی.سی، اقدام امریکا را در فروش نفت ایران بی تأثیر دانست و گفت: «با توجه به اینکه تا چند روز قبل واردات نفت امریکا از ایران به یک دهم حجم واردات در ماه های تابستان رسید، می توان گفت که تصمیم اخیر ریگان در حال حاضر تأثیر چندانی بر صادرات نفت ایران نخواهد داشت.» (۵)

کارشناسان نفتی نیز معتقدند اقدام امریکا در جهت تحریم خرید نفت از ایران بیش تر جنبه نمایشی دارد؛ زیرا مشکل می توان منبع نفت خریداری شده را تعیین کرد. نفت ایران به راحتی می تواند از طریق جزایر "ویرجین" به امریکا منتقل شود. صادرات نفتی ایران اخیراً اندکی

ص: ۶۲۰

۱- ۳۳. مأخذ ۲۱، ص ۱۱، توکیو - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از روزنامه کیودو.

۲- ۳۴. مأخذ ۳۱، ص آخر.

۳- ۳۵. مأخذ ۲۲، ص ۴۶، رادیو بی بی سی، ۶/۸/۱۳۶۶.

۴- ۳۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۶، ص ۱۷ و ۱۸، رادیو کلن، ۷/۸/۱۳۶۶.

۵- ۳۷. مأخذ ۳۱، ص آخر، رادیو لندن.

کاهش یافته است و این بیش تر به دلیل عدم تمایل مشتریان به خرید نفت در زمانی که پیش بینی می شود قیمت نفت کاهش یابد، می باشد و انتظار نمی رود صادرات نفت ایران بیش از این کاهش یابد.»^(۱)

۱۷۱

منابع امریکایی ادعا کردند که ایران امروز در سواحل جزیره ابو موسی مانور آبی - خاکی برگزار کرد. خبرگزاری یونایتدپرس به نقل از یک مقام رسمی امریکا گزارش داد: «ایران در نزدیکی ساحل جزیره ابو موسی واقع در جنوب خلیج فارس به مانورهای آبی - خاکی اقدام کرد در حالی که کشتی های امریکایی آنها را زیر نظر داشتند. به هنگام مانور، دیگر نیروهای زمینی ایران نیز در طول سواحل ایران در خلیج فارس مستقر بودند. مقام مذکور که خواست نامش فاش نشود، افزود: این مانورها با شرکت کم تر از ۲۰ کشتی از روز گذشته آغاز شده است و هنوز ادامه دارد. نیروهای امریکایی مستقر در خلیج فارس شاهد تمرکز کشتی های ایرانی از جمله کشتی های آبی - خاکی ساخت امریکا و کشتی های تدارکاتی بودند، لکن هیچ گونه رویارویی بین کشتی های امریکایی و ایرانی بروز نکرد. این مانورها در مسافتی که برای کشتی های امریکایی قابل رؤیت بود، انجام شد.»^(۲)

۱۸۲

کشورهای عضو اتحادیه اروپای غربی درصدد افزایش میزان حضور و همکاری در خلیج فارس هستند. "هانس وان دن بروک" وزیر خارجه هلند در پایان اجلاس شورای وزیران اتحادیه اروپای غربی اعلام کرد: «هفت کشور عضو این اتحادیه: بلژیک، فرانسه، جمهوری فدرال آلمان، ایتالیا، لوگزامبورگ، انگلستان و هلند در تلاشند برای حفظ آزادی رفت و آمد در خلیج فارس با هم همکاری کنند و فعالانه مشارکت خواهند کرد.»^(۳) یک مقام وزارت دفاع هلند نیز گفت: «ما از تشکیل یک نیروی واکنش سریع در خلیج فارس سخن نمی گوئیم ولی حضور اروپا در خلیج فارس به حدی رسیده است که ما قادر نیستیم از هماهنگی های نظامی و فنی بیش تر در این زمینه اجتناب کنیم.»^(۴)

خبرگزاری رویتر به نقل از دیپلمات ها گزارش داد: «انگلیس، فرانسه، ایتالیا، هلند و بلژیک ماه گذشته در مورد طرح های هلند برای قراردادن نیروهای این کشورها در خلیج فارس تحت یک فرماندهی هماهنگ، به توافق نرسیدند.»^(۵)

۱۹۳

رئیس رژیم مصر در مصاحبه با روزنامه کویتی السیاسه بار دیگر بر حمایت کشورش از کویت در برابر حملات خارجی تأکید کرد. حسنی مبارک گفت: «کویت موقعیت خاصی نزد حاکمان دارد. روابط سیاسی میان مصر و کویت حتی در مرحله بحرانی اعراب با مصر قطع نشد. کویت یک کشور بسیار دوست مصر است و موجودیت و حاکمیت آن برای ما اهمیت فوق العاده دارد.

ص: ۶۲۱

۱- ۳۸. مأخذ ۲۷، ص ۹، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۵/۸/۱۳۶۶.

۲- ۳۹. مأخذ ۲۲، ص ۵۶ و ۵۷، منامه - خبرگزاری یونایتدپرس، ۶/۸/۱۳۶۶.

۳- ۴۰. مأخذ ۲۱، ص ۱۲، لاهه - خبرگزاری فرانسه.

۴- ۴۱. مأخذ ۲۶، ص ۷، خبرگزاری رویتر.

۵- ۴۲. روزنامه اطلاعات، ۵/۸/۱۳۶۶، ص ۱۶، لاهه - خبرگزاری رویتر.

اگر کویت مورد حمله قرار گیرد، مصر آن را وضع وحشتناک تلقی خواهد کرد و اگر جهان عرب قادر نیست اوضاع را ارزیابی کند و راه حلی ایجاد نماید، مصر می تواند ابعاد مسئله را دریابد.»^(۱)

مارشال ابو غزاله، وزیر دفاع مصر، نیز تلویحاً ایران را تهدید کرد و گفت: «مصر علیه هر کسی که هر جا که میلش باشد حمله کند، شدیداً مقابله خواهد کرد. تهدیدهایی که اعراب را در بر گرفته است، خطرناک و ویرانگر است و باید همواره آماده و هشیار بود و آنچه در منطقه روی می دهد به خوبی ثابت می کند که باید قوی بود. مصر همواره سعی دارد تا از ملل عرب حمایت و حفاظت کند.»^(۲)

با این حال کویت و مصر گزارش های مربوط به معامله حمایت نظامی مصر از کویت در قبال دریافت کمک های تجاری، مالی و نظامی از این کشور را رد کردند.^(۳) رادیو بی.بی.سی در تفسیری از مواضع مصر گفت: «بیانات مکرر مقامات مصر مبنی بر حمایت از کویت و عربستان سعودی نه تنها نگرانی شدید از گسترش دامنه جنگ را منعکس می سازد بلکه با فرارسیدن زمان اجلاس سران عرب در امان، قصد تقویت مقام مصر در جهان عرب نیز از آن احساس می شود. ولی برخی از ناظران در قاهره معتقدند که وعده های مصر دلیل دیگری نیز دارد و آن ظاهراً آماده ساختن افکار عمومی آن کشور برای روزی است که مصر تصمیم گیرد نیروی هوایی خود را به دفاع از کویت بگمارد. ناظران یادآور می شوند که مصر قصد دارد هواپیماهای سوخت رسانی در حال پرواز تهیه کند، ولی سیاست رسمی آن کشور بر آن است که خلبانان هواپیماهای جنگی خود را به خارج از مرزهای مصر اعزام نکند.»^(۴)

۲۰۱

آرامش و تشنج در خلیج فارس معنی دار است. صاحب نظران و تحلیل گران هر روز اقدامات انجام شده و اوضاع و شرایط حاکم بر آن را بررسی و تجزیه و تحلیل می کنند. خلیج فارس و خبرهای مربوط به آن، قسمت مهمی از مطالب رسانه های جهانی را به خود اختصاص داده است. پس از اصابت یک موشک کرم ابریشم به پایانه نفتی بندر الاحمدی کویت، درگیری نظامی و حملات متقابل ایران و امریکا کاهش یافته است و خلیج فارس در این چند روز آرام شده و به تعبیر دیپلمات ها وضعیت "توقف مرموز خشونت ها" بر منطقه حکم فرما شده است. خبرگزاری رویتر به نقل از یک دیپلمات مستقر در خلیج فارس نوشت: «به نظر می رسد زنجیره رویدادهای هفته گذشته بسته شده است، هیچ کس نمی تواند مطمئن باشد ولی دو طرف ظاهراً در حال حاضر سعی دارند از دست زدن به فعالیت های رویارویی طلب پرهیز کرده و بدین گونه خود را موافق با تعقیب روند صلح نشان دهند. دیپلمات های غربی در منطقه در عین حال گفتند که آرامش در خلیج فارس ممکن است بدان لحاظ پدید آمده باشد که ایران و عراق نیروی خود در زمینه حملات در خلیج فارس را همطراز می بینند و به همین لحاظ سعی دارند بر افکار عمومی جهان در رابطه با تلاش های مختلف صلح مربوط به منطقه تأثیر بگذارند.

ص: ۶۲۲

۱- ۴۳. مأخذ ۲۲، ص ۶۱، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۸/۱۳۶۶.

۲- ۴۴. مأخذ ۲۷، ص ۱۷، قاهره - خبرگزاری فرانسه، ۵/۸/۱۳۶۶.

۳- ۴۵. Sreed har Kapil Kaul, Tanker War Aspect of Iraq-Iran War (۱۹۸۰-۸۸) New Delhi: ABC Publishing House, ۱۹۸۹, p. ۶۲.

۴- ۴۶. مأخذ ۲۲، ص ۶۴، بخش فارسی رادیو بی بی سی، ۶/۸/۱۳۶۶.

یکی از دیپلمات‌ها با اشاره به اینکه تنها چند روز از فرصت ایران و عراق برای پاسخ دادن به پیشنهاد های اخیر دکوئیار برای صلح باقی مانده و اجلاس سران عرب نیز در پیش می باشد، گفت: هر دو طرف منافع فراوانی را در خراب نکردن اوضاع در زمان قبل از فرا رسیدن موعد برای دو تحول یاد شده مشاهده می کنند. وی تأکید کرد که ایران با حمله به کویت به طور غیرمستقیم انتقام خود را از حمله امریکا به سکوهای نفتی خود گرفت و از این طریق هم آبروی خود را حفظ کرد و هم از تحمل ضربه ای تازه از سوی امریکا پرهیز کرد. اما هنوز نمی توان نسبت به ادامه آرامش موجود خوشبین بود. یک منبع کشتی رانی نیز گفت: جنگ نفتکش ها همواره به صورت یک سلسله حملات فشرده منتهی به یک دوره آرامش پس از آن بروز پیدا کرده است و طرفین در طول این دوره آرامش به تجدید قوا و طرح ریزی برنامه های تازه می پردازند.»(۱)

"سایروس ونس"، وزیر خارجه دولت کارتر و الیوث ریچاردسون، وزیر دفاع پیشین امریکا، خطاب به کنگره امریکا مأموریت نیروی دریایی این کشور را در جلوگیری از حملات به کشتی رانی شکست خورده خواندند و خواستار تشکیل نیروی حافظ صلح زیر پرچم سازمان ملل متحد شدند. براساس این پیشنهاد، سازمان ملل باید یک نیروی حافظ صلح برای پرچم گذاری، بازرسی و اسکورت کشتی های تجاری در خلیج فارس ایجاد کند که از کشورهایی غیر از امریکا و شوروی تشکیل شده و مرکب از هفت قایق کشتی سبک اسلحه با حدود ۹۰ خدمه باشد که زیر نظر ۱۰ ناظر نظامی اداره می شوند. هزینه این نیرو یا به وسیله استفاده کنندگان از کشتی های پرچم گذاری شده و یا با کمک داوطلبانه به یک صندوق ویژه تأمین می شود. در این پیشنهاد آمده است که پرسنل سازمان ملل باید کشتی ها را قبل از ورود به خلیج فارس و برافراشتن پرچم سازمان ملل بازرسی کنند تا مطمئن شوند که تجهیزات نظامی حمل نمی کنند. کشتی ها پس از گذشت از بازرسی، تیمی متشکل از دو ناظر سازمان ملل با خود خواهند داشت و در بعضی از موارد با یک قایق کشتی سازمان ملل اسکورت می شوند. طبق این پیشنهاد پنج عضو دائمی شورای امنیت در مورد مجازات های سیاسی، اقتصادی و نظامی مشترک علیه مختل کننده ایمنی عبور کشتی ها مشورت خواهند داشت.»(۲)

سفیر کویت در شوروی در گفت و گو با روزنامه سعودی الشرق الاوسط با بیان اینکه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس تمایلی به برخورد با ایران ندارند، گفت: «درگیر شدن با ایران کار مشکلی نیست اما در صورت وقوع برخورد با ایران، پایان دادن درگیری مشکل خواهد بود.» سفیر کویت گفت: «کشورهای شورای همکاری باید در قبال اقدامات خصمانه ایران خویشتن داری نمایند و طرح های تدارک دیده شده برای کشاندن آنان به جنگ علیه ایران را نادیده بگیرند. مناسب ترین راه برای مقابله با حملات خصمانه ایران علیه کویت، اتخاذ یک موضع واحد از سوی اعراب در قبال ایران می باشد.» وی درباره حمله امریکا به سکوهای نفتی

ص: ۶۲۳

۱- ۴۷. مأخذ ۲۷، ص ۸، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۵/۸/۱۳۶۶.

۲- ۴۸. روزنامه کیهان، ۷/۸/۱۳۶۶، ص آخر، واشنگتن - خبرگزاری رویتر.

ایران گفت: «ما معتقدیم اقدام امریکا در حمله به اسکله های نفتی ایران به افزایش تشنج در منطقه منجر نخواهد شد، اما خطر این گونه اقدامات در این است که کویت را در معرض عکس العمل ایران قرار خواهد داد. ایران که جرأت نمی کند ضربات خود را به منافع امریکا وارد سازد، به جای آن کویت را هدف قرار می دهد و در واقع اقدامات ایران علیه کویت تسویه حساب هایی است که ایران آن را با امریکا صورت می دهد.»^(۱)

ایگور بلیشنکو، معاون ریاست انجمن حقوقدانان شوروی اقدام امریکا در حمله به سکوهای نفتی ایران را از جنبه حقوقی ارزیابی کرد و نوشت: «اگر هم حدس بزنیم که موشک باران سکوهای نفتی ایران در حکم اقدام تلافی جویانه امریکا بوده که مطابق ماده ۵۱ منشور سازمان ملل متحده درباره حق دفاع مشروع، انجام گرفته است و امریکا همیشه به این استناد می کند، در این صورت هم باید گفت که عملیات نظامی علیه هدف های غیرنظامی، همانند سکوهای نفتی، بر طبق قانون بین المللی قدغن است و بدین ترتیب اقدامات امریکا در حکم نقض این قانون بین المللی است.»^(۲)

۲۱۱

هفت کشور عضو اتحادیه اروپای غربی در اجلاس شورای وزیران این اتحادیه امروز موافقت کردند که در صورت نپذیرفتن درخواست سازمان ملل متحد مبنی بر برقراری آتش بس، طی چند روز آینده، تحریم فروش اسلحه را به اجرا گذارند. نیکولاس چایلد، مفسر بخش عربی رادیو بی.بی.سی معتقد است که با وجود اعلام این موضوع، هنوز در این مورد وحدت نظر کامل بین کشورهای اتحادیه اروپا وجود ندارد. آشکار است که در جلسه کنفرانس اتحادیه کشورهای اروپای غربی فرض بر این بود که ایران هدف اصلی تحریم صدور اسلحه خواهد بود؛ تحریمی که به دلیل عدم پاسخ مثبت به قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت است. اما اگر شوروی و چین تنها در صورتی با برقراری تحریم صدور اسلحه توافق کنند که شامل عراق نیز بشود، فرانسه بر سر دو راهی قرار خواهد گرفت؛ زیرا بزرگ ترین صادر کننده غربی اسلحه به عراق است، اما این حقیقت همچنان به قوت خود باقی است که فقط اگر همه طرف های ذی نفع متفقاً دست به عمل بزنند این امکان وجود خواهد داشت که ایران و عراق را وادار به قطع جنگ کنند.^(۳)

۲۲۲

روزنامه القبس چاپ کویت ادعا کرد شوروی درخواست ایران برای خرید اسلحه را رد کرده است. این روزنامه به نقل از دیپلمات های کشورهای اروپای شرقی در دمشق نوشت: «ایران با اعزام یک هیئت نظامی عالی رتبه به مسکو درخواست خرید موشک های دوربرد زمین به زمین از نوع "اس.اس.۲۱" و "اس.اس.۲۵" - که قادرند کلاهک های اتمی حمل کنند - و همچنین موشک های ضدهوایی (سام) کرده است. اما مقام های شوروی با این درخواست مخالفت نموده اند. ایران آماده بود نیم میلیارد دلار برای بیعانه خرید سلاح های یادشده به مسکو بپردازد، اما

ص: ۶۲۴

۱- ۴۹. مأخذ ۲۷، ص ۱۶ و ۱۷، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۸/۱۳۶۶.

۲- ۵۰. مأخذ ۲۸، ص ۲۰، رادیو مسکو.

۳- ۵۱. مأخذ ۲۲، ص ۴۹ تا ۵۱، رادیو بی بی سی، ۶/۸/۱۳۶۶.

بلا تکلیف بودن روابط تسلیحاتی میان دو کشور سبب شده است مسئله فروش سلاح از شوروی به ایران معلق بماند.» القیس افزود: «در صورتی که کشورهای عربی حوزه خلیج فارس اقدام به اعطای تسهیلات نظامی و پایگاه به امریکا نمایند، مسکو در روابط تسلیحاتی خود را با ایران تجدید نظر قرار خواهد کرد.»^(۱)

ص: ۶۲۵

۱- ۵۲. مأخذ ۲۷، ص ۱۸، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از روزنامه القبس، ۵/۸/۱۳۶۶.

امروز جلسات متعددی در قرارگاه مرکزی سپاه با حضور فرماندهان و مسئولان سپاه درباره موضوعات مختلف جنگ، در پایگاه منتظران شهادت (گلف - اهواز) تشکیل شد. در اولین جلسه که پیش از ظهر امروز با حضور برادران محسن رضایی، رحیم صفوی، علی شمخانی، غلامعلی رشید، مصطفی ایزدی، محمد باقری، محمدعلی جعفری، احمد غلامپور، حسن دانایی، علیرضا عندلیب و نورعلی شوشتری برگزار شد، فرمانده کل سپاه به بحث درباره مسائل کلان جنگ، استراتژی و ابعاد مختلف جنگ و سیاست گذاری جنگ پرداخت.

محسن رضایی گفت: بازنگری در مناطق و تصمیمات یک امر کاملاً طبیعی است. ما مواجه با تغییراتی هستیم که متناسب با آن باید در خودمان تغییر بدهیم. توان رزمی ما، توان رزمی دشمن، تصمیمات و تاکتیک های جدید دشمن، اعمال فشارهای جدید جزء تغییرات محسوب می شود. در شرایطی که دشمن دست به تغییرات می زند، نمی شود ما هیچ تغییری در خودمان ندهیم. البته تغییرات دو نوع است: استراتژیکی و تاکتیکی. جمع تغییرات تاکتیکی نیز در استراتژی مؤثرند. از طرف دیگر، اطلاعات، فهم و آگاهی های ما مرتب در تغییر است. بنابراین طبیعی است که ما مراحل استراتژیک مان را هر چند وقت یک بار تعیین کنیم و بین این مراحل هم تفاوت هایی باشد. پس مثلاً جایی که امسال می جنگیم با جای سال گذشته طبیعی است که تغییرات داشته باشد. البته یک سری اصول حاکم هست؛ مثلاً اینکه کرکوک، موصل، بغداد، بصره، و تأسیسات نفت و برق و اینها جزء اهداف اند که در رسیدن به این اهداف تاکتیک ها و توان های مختلف به کار گرفته می شود. این طور نیست که اگر در اهداف ثبات باشد، در روش ها، برخوردها و سازمان دهی ها هم یک ثباتی باشد. مخصوصاً اینکه عامل تصمیم گیرنده که خود ما هستیم، چه خواهیم و چه نخواهیم تغییر پیدا می کنیم؛ در فهم، اطلاعات و ... بنابراین چطور می شود با تغییر در دشمن، تغییر در توان، تغییر در فهم و اطلاعات، تغییر نداشته باشیم؟ اصلاً بدون تغییر ما نمی توانیم زندگی کنیم و به اهدافمان برسیم.

حال بحث این است که با یک نگاهی به سال گذشته، بینیم امسال و سال آینده چه

می خواهیم بکنیم. کلاً- مأموریت هایی که در قبال جنگ می خواهیم داشته باشیم چه تغییراتی نسبت به قبل داشته باشیم. ما جنگ را چگونه می خواهیم به پایان ببریم؟ آیا با یک برخورد نظامی کور می خواهیم همه چیز را خراب کنیم تا به بغداد برسیم و روی ویرانه های بغداد یک نظام درست کنیم؟ آیا با یک حرکت سیاسی ذلت بار جلو برویم. گفتیم که ما در جنگ با عراق باید از سه پارامتر مهم نظامی، سیاسی و اجتماعی استفاده کنیم. در بُعد نظامی هدف ما ماشین جنگی و اقتصاد عراق است. در بُعد سیاسی از دوستان دشمن بکاهیم و بر دوستان خودمان بیفزاییم. در بعد اجتماعی هم گام به گام حاکمیت اجتماعی رژیم عراق را از صحنه عراق حذف کنیم. این سه بُعد را باید با هم پیش ببریم. البته به قول نویسنده "هنر جنگ" بهترین فرمانده آن است که طرف مقابل را سالم ببلعد؛ یعنی کلاً همه حکومت و تشکیلات حریف را در اختیار بگیرد نه اینکه منهدم کند. منتها اگر نتوانستیم از روی اجبار و کراهت، با انهدام از دست دشمن خارج می کنیم. مثلاً از این پنجاه، شصت هزار اسیر عراقی، بیست هزار دارند ثبت نام می کنند برای جنگ علیه رژیم عراق. همراه ۳۰۰ تا ۴۰۰ نفر عضوگیری می شوند.

یا در بُعد سیاسی مثلاً از کنفرانس غیرمتعهدها برای فشار به دشمن استفاده کنیم. آقای فیدل کاسترو گفته شوروی ها مشکلات دارند، زیاد با شما همکاری نمی کنند، به آنها فشار نیاورید ولی قول داده که از کنفرانس غیرمتعهدها به نفع ما و علیه امریکا استفاده کند. در بُعد اجتماعی هم با کمک و همکاری با مردم عراق و حل مشکلاتشان، تلاش کنیم حاکمیت اجتماعی رژیم عراق از بین برود و حاکمیت اجتماعی اسلام جایگزین بشود. اگر ما بتوانیم در این سه بُعد پیش برویم، رژیم عراق سقوط می کند.

فرمانده کل سپاه در بُعد سیاسی جنگ نمونه دیگری مثال زد: امسال امریکا می خواست از یک نقطه وحدتی که در دنیا علیه ما بود که ایران نباید در عراق پیروز شود استفاده کند. البته تا اینجا را همه دنیا قبول داشتند که ما نباید پیروز شویم، اما از اینجا به بعد اکثراً اختلاف داشتند در اینکه ایران از بین برود، امریکا بیاید در منطقه. امریکایی ها سیاست زیرکانه ای به کار بردند. قطعنامه ای علیه ایران صادر کردند [قطعنامه ۵۹۸] و از همه امضا گرفتند و گفتند اگر ایران قبول کرد که خب؛ اگر قبول نکنند مجبور است با همه درگیر شود و می خواستند از همین درگیری برای از بین بردن ما استفاده کنند. ما در قبال این قطعنامه موضع صریحی نگرفتیم، و شروع به کار سیاسی کردیم. آقای لاریجانی رفت با تک تک اعضای شورای امنیت صحبت کرد که این قطعنامه ۱۷ اشکال دارد، مثلاً مرز بین المللی که در آن آمده، مشخص نیست. مرز بین المللی از نظر کی؟ طبق قرارداد الجزایر؟ آن را که عراق قبول ندارد. ... که بعضی قبول نکردند و گفتند شما سفسطه می کنید. بعضی هم مثل آلمان، شوروی و چین گفتند شاید اینها درست می گویند و به این صورت وحدت آنها علیه ما از بین رفت. این یک کار سیاسی بود. حالا اگر ما در ابتدا شمشیر می کشیدیم که نه، ما تا بغداد می رویم. برویم چه کنیم؟ ما روابط

انسانی، روابط سیاست خارجی مان اینهاست. یک حرکت کور نظامی بکنیم برویم تا بغداد یا ...؟ با این کار گیج شده اند که چرا نتوانسته اند با ما کاری بکنند.

در ادامه جلسه چند تن از برادران عنوان کردند که طرح مسائل سیاسی، در توان نظامی اثر می گذارد. وقتی صحبت از صلح و سازش می شود، مردم بچه هایشان را به جبهه نمی فرستند، مسئولان شل می شوند، در مردم تردید ایجاد می شود. مسئولان کشور این هفته در نماز جمعه می گویند صلح می کنیم، هفته دیگر می گویند نمی کنیم.

محسن رضایی در پاسخ این موضوع گفت: این به خاطر بی اعتمادی خود ماست، یعنی به خاطر همین تفکری است که الان در ما هست. چرا نمی گویند این حرف هایی که مسئولین می زنند ممکن است برای فریب دنیا باشد؟ فعالیت سیاسی مکمل فعالیت نظامی است. کشت ما کار نظامی است و میوه اش در میدان سیاست به دست می آید. اگر کشت نکنیم دست ما خالی است، کسی ما را تحویل نمی گیرد. ما تا زمانی که قدرتمند نشویم سیاست ما، اقتصاد ما، حتی نظام دینی ما شکل نخواهد گرفت. حضرت امام هم همین را می گویند، می گویند که "جهاد در رأس احکام است." در سه بُعد نظامی، سیاسی، اجتماعی، در تقدم اول جهاد یعنی عملیات نظامی است؛ بُعد سیاسی و اجتماعی، ثمره بُعد نظامی است، عملیات منظم و نامنظم. موقعی باید به کار سیاسی پردازیم که دستمان پُر باشد و اگر این تقدم و هماهنگی نباشد ممکن است بهره نگیریم یا به انحراف کشیده شویم، یا ضعیف تر شویم.

در ادامه جلسه، بحث "تغییرات" که در ابتدا مطرح شده بود، دنبال شد. فرمانده کل سپاه گفت: در حال حاضر حدود یک پنجم توانمان در عملیات نامنظم صرف می شود، اولین تغییر این باشد که این را افزایش دهیم و به دو پنجم برسانیم. دومین تغییر این است که باید در جنگ منظم به یک روش غافل گیری صددرصد مطمئن برسیم. سومین تغییر اینکه به مرور در جبهه جنوب توان زرهی، مکانیزه، آتش و این نوع مسائل را بالا ببریم و در جبهه شمال غرب، هلی کوپتر و نیروهای پیاده را افزایش دهیم.

غلامعلی رشید نیز افزود که باید قدرت اطلاعاتی مان را افزایش دهیم و رحیم صفوی هم بر افزایش تعداد جبهه ها، مثلاً به پنج جبهه، تأکید کرد تا بتوان قوا و توان دشمن را تجزیه کرد. محسن رضایی ضمن تأیید این موضوع، گفت که این همیشه در خواسته هایمان بوده ولی تحقق نیافته است که شاید با تقویت قرارگاه رمضان، تحقق یابد. محسن رضایی اضافه کرد: تغییر دیگر، بُعد اجتماعی است که کمک به مردم عراق از جنبه های مختلف مثلاً در شمال عراق کار دارو و درمان بکنیم. در زمینه کشاورزی به آنها مشاوره بدهیم. روابط اجتماعی مان را با مردم شمال عراق تقویت کنیم. با تقویت امکانات رادیویی و تلویزیونی اختناق داخل عراق را بشکنیم. چنان کار روانی در عراق و روی سربازان عراقی صورت گرفته که هنوز فکر می کنند به محض اینکه اسیر شوند، سرشان را می بریم.

محسن رضایی در پایان این بحث تأکید کرد: به هر صورت، دو مسئله مهم و ریشه ای که باید روی آن فکر کنیم؛ یکی روش غافل گیری و تضمین در غافل گیری در جنوب است، از انتخاب زمین گرفته تا مسائل مختلف دیگر، و یکی مسئله تقویت قرارگاه رمضان است. (۱)

۲۱

در بخش دوم از اولین جلسه امروز فرماندهان سپاه در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران، موضوع استراتژی عملیاتی جمهوری اسلامی مطرح شد که پس از طرح کلیات این استراتژی، به بررسی استان کرکوک عراق و اهمیت آن در این استراتژی پرداخته شد.

مصطفی ایزدی در پی تأکید محسن رضایی بر ضرورت تضمین غافل گیری در جنوب، پرسید: سیاست عملیاتی جمهوری اسلامی در عملیات زمینی چیست؟ اگر این مشخص بشود، خیلی از تدابیر، بسیج منابع و ... مشخص می شود. محسن رضایی در این باره گفت که ما چهار هدف مهم داریم که هم انهدام دشمن هست و هم بُعد اقتصادی دارد: بصره، بغداد، کرکوک و موصل. ایده آل این است که طوری برنامه ریزی کنیم که شهرها را زودتر و سالم تر به دست بیاوریم ... ولی چون توان نداریم، انهدامی عمل می کنیم.

در ادامه جلسه محسن رضایی ضرورت توجه به واقعیت ها و محدودیت ها را مطرح کرد و گفت: برنامه ریزی های ما باید متناسب با واقعیات باشد. یعنی عملیاتی که طرح ریزی می کنیم باید شرط موفقیت را برای آن لحاظ کنیم و برای اینکه موفق شویم، ببینیم که مانورمان چگونه باشد، چطور انتخاب کنیم، چطور غافل گیری کنیم و متناسب با آن سرمایه گذاری کنیم. ما در زمینه های مختلف محدودیت داریم، متناسب با واقعیات برنامه ریزی کنیم.

مصطفی ایزدی در این باره گفت: واقعیت این است که ما در جبهه بصره با دشمن تا دندان مسلحی که کاملاً آماده است و هدف ما را هم پیدا کرده، مواجه شده ایم و واقعیت این است که در جبهه ای مثل کرکوک با توجه به توان و امکاناتمان، امکان پیشروی زیادی نداریم.

محسن رضایی در پاسخ گفت این طور نیست که در جنوب همه راه ها به بن بست رسیده باشد. ... ما نباید تلاش بصره را به این سادگی از دست بدهیم مگر اینکه بفهمیم عملیاتمان لو رفته یا بفهمیم نمی شود جنگید یا مگر اینکه زدیم و نگرفت که در آن شرایط ما باید فکر و آمادگی داشته باشیم.

احمد غلامپور نیز درباره کرکوک گفت که چقدر ما باید زمان صرف کنیم که کرکوک تازه موقعیتی مثل بصره پیدا کند. دو سال، سه سال، چقدر زمان باید از دست بدهیم تا به اطراف کرکوک برسیم؛ بتوانیم در آن توپ بزنیم. بتوانیم از آن بهره برداری سیاسی بکنیم؟

محسن رضایی: شمال غرب مزایایی دارد؛ در شمال غرب دو سه نقطه هست که اگر به دست ما بیفتد، تمام است، اکثر شمال آزاد می شود.

غلامعلی رشید در رد این نظریه گفت: اصلاً این طور نیست ... ما دیروز می گفتیم که اگر برویم "نشوه" و این را بگیریم تمام است.

ص: ۶۳۰

(۶/۸/۱۳۶۶، قرارگاه مرکزی سپاه - پادگان گلف اهواز، نوار ۲۶۷۵۰، ص ۱ تا ۷۵.

در ادامه جلسه محسن رضایی بحث زمین در جبهه شمال غرب را مطرح کرد و اینکه دو تنگه هست که اگر بسته شود به مناطق وسیعی دسترسی پیدا می شود و این منطقه مثل جنوب نیست که دشمن بتواند همه جای آن جاده بزند و قوایش را وارد عمل کند. ولی غلامعلی رشید معتقد بود با توجه به توان و امکاناتی که دشمن دارد، همه جا می تواند بجنگد و به سرعت در کوهستان ها هم جاده می زند. همان طور که تصور نمی شد دشمن در منطقه هور بتواند کاری کند، ولی یک ساله تغییرات زیادی داد. وی تأکید کرد که هر چند جنگ در کوهستان مشکل تر از دشت است، ولی به هر حال امکان حرکات نظامی در آن هست. غلامعلی رشید می گفت درست است که الان در کوهستان ها دشمن رده های پدافندی متعدد ندارد ولی وقتی به کرکوک نزدیک شویم، آنجا هم مثل منطقه شلمچه می شود ارتش عراق و موانع و رده های پدافندی متعدد ایجاد می کند.

محسن رضایی با اشاره به نقطه ای آن را کلید منطقه می داند که اگر تصرف شود، گسترش بسیاری در آن امکان پذیر می شود. وی معتقد است که در اینجا می توان عملیات فتح المبین دیگری راه انداخت.

احمد غلامپور: در این استراتژی نکته مهم سرعت است. شمال غرب الان وضعیتی مثل قبل از فتح المبین و بیت المقدس در جنوب دارد. یعنی قبل از اینکه دشمن خودش را پیدا کند، باید اقدام کنیم.

محسن رضایی: این کار توان و سرمایه گذاری می خواهد.

احمد غلامپور: اگر قرار است اینجا عملیات شود با همه توان باید بشود.

مصطفی ایزدی: اینجا یک باره باید برویم، اگر خرده خرده برویم اشتباه بزرگی است.

محسن رضایی: مهم ترین تاکتیک این است که آیا ما می توانیم یک لشکر را الان ببریم، منطقه را آماده کند و قبل از عملیات هم سه لشکر دیگر ببریم. اگر این سه لشکر را بتوانیم از عقب به دشمن بزنیم خیلی مسائل حل می شود.

فرماندهان در این باره می گویند که لشکرهای ما برای این کار باید تغییر سیستم و تغییر سازمان داده شوند و در وضعیت کنونی این اقدام میسر نیست. (۱)

اوضاع جوّی جبهه شمال غرب در ادامه جلسه مطرح می شود که محمد باقری توضیح می دهد که ارتفاعات بلند مرزی همه برفگیر هستند و حدود ۷ ماه از سال یعنی از اول مهر تا آخر فروردین در این منطقه بارندگی است که ۵ ماه آن یعنی از حدود ۱۵ آبان تا حدود ۱۵ اسفند برف می بارد. از جمله ارتفاعات گوجار و آسوس، پیرمگرون، ژیلوان، دوپازا، بلفت و قره داغ برفگیر هستند و هر چه از قره داغ به سمت پایین و به داخل عراق برویم هوا گرم تر می شود.

در ادامه جلسه جنس زمین و کوهستان های منطقه بررسی می شود تا مسیرهایی که خاکی یا کم تر سنگلاخ است و امکان جاده سازی روی آن وجود دارد، مشخص شود. همچنین طول مسیرهای مختلف برای رسیدن به کرکوک محاسبه و بررسی می شود.

ص: ۶۳۱

محسن رضایی در پایان این بحث شرایط موفقیت در این منطقه را چنین ذکر کرد: ما باید از سه محور هم زمان شروع به پیشروی کنیم و مرتب در حال پیشروی باشیم که تداوم داشته باشد، یا اینکه یک حمله ناگهانی و سراسری به همه منطقه بکنیم. اگر این دو شرط باشد، دشمن با مشکلات زیاد مواجه می شود. ولی اگر بخواهیم [فقط] از یک منطقه آن هم با کندی پیش برویم، دشمن برای ما مشکل درست می کند. نمونه اش ماووت بود، جایی که دشمن آمادگی نداشت و اصلاً کار نکرده بود. (۱)

۳۱

در بخش دیگری از اولین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران، بحث روز گذشته درباره محورهای عملیاتی در جبهه جنوب، ادامه یافت. در این بحث مجدداً محورهای مختلف منطقه شرق بصره و محاسن و معایب هر محور و ارزش و اهمیت آن از دو جنبه سیاسی و نظامی و همچنین جنبه های تاکتیکی هر محور بررسی شد. همچنین محورهایی که به جنوب بصره (ابوالخصیب) و زیر منتهی می شد و نیز محورهای پیشروی به سوی شمال بصره از طریق هور که به شهر القرنه می رسید و امکان عملیات در هر محور و اهمیت آن مرور شد. البته بیشترین مباحث درباره منطقه شرق بصره و منطقه عملیاتی کربلا ۵ از جمله محور بویان، شمال و جنوب کانال پرورش ماهی و کانال زوجی انجام شد. ادامه این مباحث به طرح موضوع غافل گیری دشمن و ضرورت رعایت این اصل برای موفقیت هر عملیاتی منجر گردید. درباره غافل گیری نیز بحثی طولانی انجام گرفت که نتایج و جمع بندی این بحث در جلسه بعدی امروز که با حضور حضار این جلسه و فرماندهان یگان های سپاه تشکیل گردید، ارائه شد. (ضمیمه دارد). (۲)

۴۲

شامگاه امروز جلسه ای برای بررسی اقدامات یگان های مأمور آماده سازی منطقه شرق بصره برای عملیات با حضور فرمانده و مسئولان عملیات و اطلاعات نیروی زمینی سپاه (علی شمخانی، مصطفی ایزدی، محمد باقری) و فرمانده و مسئولان اطلاعات و عملیات قرارگاه کربلا- (احمد غلامپور، غلامرضا محرابی، احمد صیاف زاده)، علیرضا عندلیب، حسین نجات و فرماندهان لشکرهای ۸ نجف (احمد کاظمی) ۱۴ امام حسین (ع) (علی زاهدی) ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) (غلامرضا جعفری)، ۲۵ کربلا (مرتضی قربانی)، ۳۱ عاشورا (امین شریعتی)، ۳۳ المهدی (جعفر اسدی)، ۴۱ ثارالله (قاسم سلیمانی) تشکیل شد.

یگان هایی که مأمور آماده سازی منطقه شلمچه برای عملیات شده اند عبارتند از لشکرهای ۱۷، ۲۵، ۳۱ و ۴۱ سپاه پاسداران. در ابتدا فرمانده لشکر ۴۱ در گزارشی از وضعیت خط و اقدامات انجام شده گفت: فاصله کمین خودی و کمین دشمن خیلی نزدیک و حدود ۱۸ متر است. تاکنون هیچ کاری هم در خط نشده است. خاکریز خیلی کوتاه است. باید سنگر بتونی بزنیم. برآورد کرده ایم که چقدر سنگر بتونی و چقدر بلوک می خواهد. ما لودر و بلدوزر داریم،

ص: ۶۳۲

۱-۳. سند شماره ۱۸۸۸۶/پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه فرماندهان سپاه درباره جبهه شمال غرب و جایگاه آن در استراتژی عملیاتی سپاه (۶/۸/۱۳۶۶)، قرارگاه مرکزی سپاه - پادگان گلف اهواز، نوار (۲۶۷۵۱)، ص ۱ تا ۲۷.

۲-۴. همان، ص ۲۸ تا ۱۵۶.

نیرو هم برای کار داریم، ولی امکانات (سنگر بتونی و ...) دست ما نیست. هر چه بیش تر امکانات بدهند ما با سرعت بیش تری کارها را انجام می دهیم طرح داریم، کمین بتونی درست می کنیم، پیشروی می کنیم، جلوتر می بریم. اگر بخواهیم اینجا عمل کنیم باید سرتاسر خط نیرو بچینیم، در کمین ها نیرو بگذاریم و هر ۱۵ روز یک گردان عوض کنیم و برای عملیات آمادگی ایجاد کنیم. ... دشمن جلوی خطش مین دارد و تا ۲۰۰ متری سیم خاردار دارد.

فرمانده لشکر ۲۵ کربلا- نیز گفت: «ما از قبل شناسایی داریم. هنوز به این منطقه نرفته ایم و قرار است شنبه برویم، ولی امکانات نداریم. تاکنون کاری نکرده ایم. ... به خدا ما در عملیات تردید نداریم. در جابه جایی یگان ها و قطعی شدن عملیات تردید داریم.»

پس از آن فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا از اقدامات مهندسی و فعالیت هایی که برای ترمیم خط و سنگرها انجام شده، گزارش داد و از کمبود امکاناتی نظیر گونی، تراورز، سیمان و ... که برای ایجاد استحکامات و مواضع مورد نیاز است، شکوه داشت. (۱)

فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) نیز گزارشی از اقدامات آماده سازی در شمال کانال پرورش ماهی و احداث خاکریز و شروع کار شناسایی ارائه داد.

در ادامه جلسه راه کارهای اجرای عملیات در منطقه شلمچه بررسی شد. فرمانده نیروی زمینی سپاه از فرماندهان یگان ها نظرخواهی کرد که با حدود ۱۰۰ تا ۱۵۰ گردان کجا عملیات کنیم که امکان پیشروی و تثبیت باشد. شمال کانال ماهی مناسب تر است یا جنوب آن؟ یکی از فرماندهان جنوب کانال ماهی را مناسب توصیف کرد که گفته شد توان مان کم است. درباره شمال کانال ماهی هم گفته شد که هدف مناسب و مهم ندارد. (۲)

۵۱

در منطقه شمال عراق (یاغسمر) امروز نیز تلاش هایی برای هماهنگی و آماده سازی زمینه عملیات نامنظم و عملیات مشترک (منظم و نامنظم) در جلسات فرماندهان یگان های خودی و نیز فرماندهان خودی با مسئولان اتحادیه میهنی کردستان عراق انجام گرفت. راوی مرکز مطالعات در قرارگاه رمضان در گزارشی از این اقدامات آورده است: صبح امروز فرماندهان لشکر بدر و تیپ ویژه پاسداران در صحبت با فرمانده قرارگاه فتح به نامشخص بودن وضعیت عملیاتی که قرار بود با یگان های قرارگاه نجف به طور مشترک اجرا شود و به تعویق افتاد و همچنین بلا تکلیفی نیروهایشان در داخل عراق معترض بودند، به ویژه اینکه شنیده بودند یگان های قرارگاه نجف که برای اجرای عملیات به پای کار آمده بودند، منطقه را خالی کرده و رفته اند. فرمانده لشکر بدر گفت: «ما نیروهایمان را برای دو روز آوردیم. تعدادی از اینها دو ماه است مرخصی نرفته اند و امکان ماندن ندارند.» فرمانده قرارگاه فتح هم گفت: «به برادر ذوالقدر گفتم که ما دو روز تقبل کردیم ولی الان ۱۵ روز شده است. ببینید ما چه وضعی برای تدارک و آذوقه این همه نیرو داریم. برادر ذوالقدر جواب داد که در حال پیگیری است.»

ص: ۶۳۳

۱-۵. سند شماره ۱۸۸۸۸/پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه مسئولان و فرماندهان نیروی زمینی و یگان های رزم درباره اقدامات آماده سازی در منطقه شرق بصره (۶/۸/۱۳۶۶)، قرارگاه مرکزی سپاه - پادگان گلف اهواز، نوار (۲۶۷۵۳)، ص ۱ تا ۴۲.

۲-۶. سند شماره ۱۵۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مرکزی سپاه (علی لطف الله زادگان)، ۵/۸ تا ۶/۸، ۱۰/۸/۱۳۶۶، ص ۴۷ و ۴۸.

در جلسه ای که ظهر امروز با حضور فرمانده قرارگاه فتح، فرمانده لشکر بدر و چند تن از مسئولان این لشکر و جلال طالبانی در یاغسر تشکیل شد، برادر شمس به تشریح فعالیت ها و عملیات های منظم و نامنظم نیروهای لشکر بدر در جبهه ها و داخل عراق پرداخت و اینکه در حال حاضر این یگان یکی از یگان های منظم و توانمند و دارای تجهیزات سبک و سنگین و ۹ گردان رزمی است و اگر زمینه کار فراهم شود و امکان انتقال به داخل عراق ایجاد گردد، ضربات بزرگی به رژیم عراق خواهد زد. در پی آن جلال طالبانی ضمن تأیید اهمیت این تلاش ها، اقدامات رژیم عراق برای مقابله با شیعیان و کردهای عراق و جلوگیری از وحدت آنها را تشریح کرد و افزود: «کار مشترک، موجب وحدت است و این وحدت هم برای روحیه مردم و مبارزین خوب است و هم دشمن به هراس می افتد. ... یک تأثیر سیاسی بزرگی نیز در آینده عراق خواهد داشت و این مبارزه مشترک برای کردها خوب است که بفهمند تنها نیستند و برادران عرب هم در مبارزه وارد شده اند. برای روحیه مردم جنوب و برای جمهوری اسلامی هم خوب است که می خواهد همه را بر علیه صدام بسیج کند و در معادلات بین المللی هم تأثیر دارد.»

فرمانده لشکر بدر نیز گفت: «برادرها (نیروهای لشکر بدر) اهل مبارزه و جهاد هستند و تشکیلات سیاسی ندارند و آدم های نظامی دارند و مهمان شما هستند. افراد شهادت طلب داریم که آماده عملیات هستند.»

جلال طالبانی: «ما هر چه داریم برای برادران شماس. خانه، خانه شماس. ترغیب می کنیم که بیش تر به این منطقه بیایند. هر چه بخواهند می دهیم. اسلحه، دارو و هر چه بخواهند مضایقه نمی کنیم. حتی نان خودمان را تقسیم می کنیم.»

شمس: «به جای نان به آنها مهمات بدهید.»

جلال: «چشم می دهیم. به مالبندها تلگراف زده ایم که بخرند و جمع کنند و به برادرها می دهیم. این دفعه هر چه تقاضا کنید به شما می دهیم.»

در جلسه ای دیگر که عصر امروز با حضور فرمانده قرارگاه فتح (جعفری) چند تن از مسئولان اتحادیه برگزار شد، چگونگی جلب نظر و همکاری مردم شمال عراق با نیروهای خودی بررسی شد. از جمله قرار شد بخشی از مایحتاج مردم این مناطق از طریق ایران تأمین شود.

مسئولان تیپ ویژه پاسداران مستقر در عراق نیز امروز پیامی برای فرمانده این تیپ در ایران ارسال کردند و درباره عملیات کرکوک، عملیات مشترک، اوضاع جوئی و آذوقه گزارش دادند. صادق محصولی فرمانده تیپ ویژه پاسداران عملیات مشترک (منظم و نامنظم) را منتفی اعلام کرد و خواست که وضعیت سریع تر روشن شود. (۱)

۶۱

با حضور مسئولان نیروی دریایی سپاه پاسداران، امروز موضوع تأمین امنیت کاروان های نفتکش های خودی، مقابله با اقدامات دشمن، تشکیل قرارگاه مشترک، وضعیت صنایع دریایی و

ص: ۶۳۴

تأثیر تحریم ها بر آن بررسی شد. راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی) در یادداشت های خود از جلسات امروز نوشته است: قائم مقام فرمانده نیروی دریایی سپاه و معاون اطلاعات این نیرو، یکی از راه های کاهش خسارات حملات دشمن به نفتکش های حامل نفت ایران را فریب دشمن دانستند که یک راه کار استفاده از مسیرهای بین المللی یعنی مسیر تردد نفتکش های کویت و عربستان ذکر شد تا هواپیماهای عراقی نتوانند هدف را تشخیص دهند. همچنین راه های مقابله به مثل و مقابله با نیروی دریایی امریکا در خلیج فارس بررسی شد. در این نشست همچنین درباره چگونگی تشکیل قرارگاه مشترک نیروی دریایی سپاه و نیروی دریایی ارتش و سازمان و فرماندهی آن بحث شد. بعدازظهر امروز نیز جلسه ای با حضور قائم مقام فرمانده نیروی دریایی سپاه و مسئولان صنایع دریایی این نیرو برگزار شد. در این جلسه تأثیر تحریم های اخیر اروپا علیه ایران بررسی گردید؛ از جمله گفته شد که تحریم ها به ویژه در مورد تجهیزات دریایی اعمال می شود، حتی قرار شده است که کپسول غواصی به ایران نفروشند. همچنین وزارت خارجه ژاپن به شرکت های ژاپنی ابلاغ کرده است که تجهیزات دریایی به خصوص تجهیزات نظامی، به ایران فروخته نشود. در این جلسه همچنین درباره چگونگی خرید لندی کرافت و هاورکرافت و ساخت انواع قایق کوچک و بزرگ و نیز طراحی و ساخت شناورهای پر سرعت بررسی شد و گزارشی از شناورهای در دست ساخت و آمار آن ارائه گردید. (۱)

۷۱

نیروی هوایی ارتش عراق امروز حملات خود را علیه مراکز صنعتی و خطوط کشتی رانی، برای ایجاد اختلال در تأمین فرآورده های سوختی ایران و ضربه بیش تر به اقتصاد کشور، با حمله به پالایشگاه و مجتمع پتروشیمی شیراز آغاز کرد. چهار هواپیمای عراق در ساعت ۱۱ پالایشگاه و پتروشیمی شیراز را شدیداً بمباران کردند. در این حمله ۲۲ تن از کارکنان این دو واحد صنعتی - کارگری شهید و بیش از ۲۲۵ تن مجروح شدند و دو نقطه بسیار حساس پالایشگاه شیراز، برج تقطیر و اتاق کنترل، هدف قرار گرفت و آتش سوزی مهیبی رخ داد که با تلاش مأموران پس از سه ساعت مهار شد.

در حمله امروز هواپیماهای ارتش عراق به مجتمع پتروشیمی شیراز به دو واحد انبار و نقاط جنبی خسارت وارد شد و واحدهای اصلی آسیب ندیدند. از این مجتمع ۴ تن شهید و ۵۸ تن مجروح شدند. در لحظات اولیه آتش سوزی در این مجتمع گاز بدبویی در فضا پخش شد. به گفته منابع آگاه چنانچه بمب ها به تأسیسات اصلی و طرح گسترش اصابت می کرد، منطقه مرودشت و قسمتی از حومه شیراز که با کارخانه فاصله کمی دارند، بر اثر نشت آمونیاک منجمد می شد. آتش سوزی مجتمع پتروشیمی شیراز در ساعت ۱۶ مهار شد که به هنگام تلاش امدادگران دوباره وضعیت قرمز اعلام گردید و در یک مورد پدافند منطقه شروع به شلیک کرد ولی حمله ای صورت نگرفت و ظاهراً هواپیماهای دشمن برای عکس برداری مجدداً به منطقه آمده بودند. (۲)

ص: ۶۳۵

۱- ۸. سند شماره ۱۵۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی)، ۲۹/۷ تا ۱۰/۸/۱۳۶۶، ص ۱۸۵ تا ۱۹۷.

۲- ۹. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه "رویدادها"، شماره ۱۶۹، ۱۴/۸/۱۳۶۶، ص ۲۵ و ۲۶؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۶، ص ۳ و ۴، شیراز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۸/۱۳۶۶.

در این حملات خسارات بسیاری به این دو واحد صنعتی وارد شد. یک مقام مطلع در وزارت نفت با اشاره به اینکه حمله هوایی در شرایط عادی انجام شد. بر اتخاذ تدابیر امنیتی قوی تر تأکید کرد و گفت: «تکرار حمله به مناطق نفتی کشور به خصوص پالایشگاه ها و عدم تقویت به موقع نقاط حساس موجب خواهد شد که تأمین فرآوردهای سوختی به ویژه در فصل زمستان با مشکلاتی مواجه شود.» (۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از این حملات آورده است: «گفته می شود دو هواپیمای میگ ۲۵ عراق در وضعیت قرمز حدود ۴۵ دقیقه برفراز شیراز پرواز می کردند و سپس چهار جنگنده دیگر در صفحه رادار مشاهده شدند که کاری انجام ندادند و با رفتن آنها وضعیت سفید اعلام شد؛ اما لحظاتی بعد چهار هواپیمای دشمن این دو مجتمع صنعتی را هدف قرار دادند که پس از آن وضعیت قرمز اعلام شد.» (۲)

عراق امروز همانند روز گذشته ادعا کرد که هواپیماهای جنگنده این کشور طی دو حمله موفقیت آمیز دو هدف دریایی را که یکی از آنها بسیار بزرگ بود، در نزدیکی سواحل ایران، هدف حمله قرار داده و سالم به پایگاه های خود بازگشته اند. سخنگوی نظامی عراق گفت: «در ساعت ۵:۱۰ بامداد امروز جنگنده های عراقی یک هدف بسیار بزرگ دریایی را به طور دقیق مورد حمله قرار دادند و در ساعت یک بامداد هم یک هدف دریایی بزرگ دیگر مورد حمله هواپیماهای جنگنده عراق قرار گرفت.» سخنگوی نظامی عراق در توجیه آغاز مجدد حملات هوایی و حمله به مراکز صنعتی - کارگری ایران، آن را به پافشاری ایران بر ادامه جنگ و ممانعت از قبول صلح ربط داد و گفت: «هدف از این حملات محروم ساختن ایران از منابع نفتی مورد استفاده برای تجاوز بوده است.» (۳)

رژیم عراق امروز با ارسال نامه ای به دبیرکل سازمان ملل متحد ادعا کرد که بر اثر گلوله باران شهرهای بصره و سلیمانیه به وسیله توپخانه ایران، در روزهای اخیر دو تن کشته و شش تن مجروح شده اند.» (۴)

۸۱

جمهوری اسلامی ایران در پاسخ به حملات هوایی ارتش عراق، اقدامات بازدارنده خود را از سر خواهد گرفت. ستاد تبلیغات جنگ با صدور اطلاعیه ای اعلام کرد: «به دنبال حمله دیروز و امروز رژیم عراق به مناطق غیرنظامی ایران در استان های خوزستان و فارس، رزمندگان اسلام اقدامات تلافی جویانه و بازدارنده خود را از سر خواهند گرفت و تا قطع شرارت های دشمن عملیات مقابله به مثل با شدت تمام ادامه خواهد یافت. در پایان این اطلاعیه از مردم عراق خواسته شده است هر چه سریع تر اطراف تأسیسات نظامی - اقتصادی و صنعتی شهرهای عراق به جز چهار شهر امن را ترک کنند.» (۵)

رادیو بی.بی.سی در گزارشی از شروع مجدد حملات هوایی عراق به مراکز صنعتی و خطوط

ص: ۶۳۶

۱- ۱۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۶، ص ۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۸/۱۳۶۶.

۲- ۱۱. همان، ص ۳.

۳- ۱۲. سند شماره ۰۲۹۵۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلکس خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۸/۱۳۶۶، ص ۲، به نقل از خبرگزاری عراق؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۶، ص ۵، بغداد - خبرگزاری عراق، ۶/۸/۱۳۶۶.

- ۴-۱۳. سند شماره S/۱۹۲۳۹ شورای امنیت سازمان ملل، ۳۰ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ. UN .۱۳ .
Yearbook ۱۹۸۷, vol. ۴۱, p. ۲۲۹.
- ۵-۱۴. روزنامه کیهان، ۶/۸/۱۳۶۶، ص ۲، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

کشتی رانی ایران، پیش بینی کرد که احتمالاً ایران با حمله موشکی به بغداد به آن پاسخ دهد. این رادیو گفت: «مدت ۲۳ روز بود که عراق به کشتی ها و نفتکش های ایران حمله نکرده بود. حمله قبلی عراق باعث شد که ایران چهار بار با موشک بغداد را بزند. هجوم دیشب عراق خبر بدی است که خبر از خشونت و خون ریزی بیش تر در این جنگ می دهد. عراق می خواهد شاهرگ حیاتی اقتصادی ایران را قطع کند و نفت را بخشکاند. گرچه عراق به پیروزی مطلق نمی رسد، اما می تواند تلاش جنگی ایران را کند کند. ایران در جواب حملات عراق، که گویا در مناطق مسکونی قربانیانی داشته، از مردم عراق که در اطراف پادگان های نظامی، تأسیساتی، اقتصادی و صنعتی عراق سکونت می کنند، خواسته است از خانه های خود خارج شوند تا از حملات متقابل ایران در امان باشند.»(۱)

۹۱

هدف غرب از اعزام ناوهای جنگی به خلیج فارس "تهدید بالقوه ایران"، کمک به عراق برای کاهش صادرات نفت ایران و ایجاد زمینه های لازم برای مداخله گسترده در آینده است. ادوارد لودواکر، مشاور نظامی ریگان، با بیان این مطلب گفت: «دلایلی که کشورهای غربی را به اعزام ناو تشویق کرده، متفاوت هستند، لیکن هدف واقعی آنها مشابه است. هدف واقعی بر هم زدن تعادل فعلی جنگ ایران و عراق است. حضور ناوگان خارجی، حملات عراق علیه ایران را تسهیل می کند و مانع حملات ایران علیه کشورهای پشتیبان عراق می گردد. عراق باید به کشتی ها حمله کند تا تحولات جنگ محدود شود.»(۲)

رزم ناو امریکایی میسوری
مشاور نظامی ریگان: حضور ناوگان خارجی، حملات عراق علیه ایران را تسهیل می کند و مانع حملات ایران علیه کشورهای پشتیبان عراق می شود.

رزم ناو امریکایی میسوری

مشاور نظامی ریگان: حضور ناوگان خارجی، حملات عراق علیه ایران را تسهیل می کند و مانع حملات ایران علیه کشورهای پشتیبان عراق می شود.

ص: ۶۳۷

۱- ۱۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۳، ۷/۸/۱۳۶۶، ص ۱۸، رادیو بی بی سی، ۶/۸/۱۳۶۶؛ و - ص ۱۶ و ۱۷، رادیو بی بی سی، ۶/۷/۱۳۶۶.

۲- ۱۶. روزنامه کیهان، ۷/۸/۱۳۶۶، ص ۱۶، نشریه لارپوبلیکا؛ و - روزنامه اطلاعات، ۶/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

رسانه های غربی از موافقت ایران با اجرای کامل قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت خبر دادند. دکتر محمدجواد لاریجانی، معاون وزارت امور خارجه ایران امروز در بلژیک با وزیر امور خارجه بلژیک دیدار و درباره اوضاع خلیج فارس، مسائل بین المللی و روابط دوجانبه با وی گفت و گو کرد.^(۱) خبرگزاری فرانسه در گزارشی از بلژیک نوشت: «ایران در بروکسل نسبت به اجرای قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت موافقت نشان داد. ... آقای لاریجانی با رد پیشنهاد "تیندمان" وزیر روابط خارجی بلژیک درباره تشکیل یک صندوق ویژه بین المللی برای پرداخت خسارت جنگ گفت: «ما گدا نیستیم و تنها انتظار داریم مجرمان معرفی و مجازات شوند.»

خبرگزاری رویتر نیز به نقل از منابع وزارت امور خارجه بلژیک گزارش داد: تیندمان طی مذاکره با لاریجانی از تصمیم بلژیک در مورد پیوستن به چهار کشور دیگر غربی برای اعزام کشتی های مین روب به خلیج فارس و کمک به بازنگهداشتن راه های دریایی برای کشتی های تجاری دفاع کرده است. این منابع گفتند که تیندمان خاطرنشان کرده که بلژیک برای تأمین ۱۷ درصد از نفت مصرفی خود و بر اساس اصول آزادی کشتی رانی در منطقه به خلیج فارس آمده است. در این حال معاون وزیر خارجه ایران تأسف خود را از پیوستن بلژیک به نیروی دریایی امریکا به وزیر امور خارجه بلژیک ابراز داشته است.^(۲)

روزنامه کریستن ساینس مانیتور نیز در گزارشی اعلام کرد که ایران خواهان اجرای کامل و سریع قطعنامه ۵۹۸ است و موضع جدید ایران از ملاقات لاریجانی با وزیر خارجه بلژیک اعلام شده است. این روزنامه خاطرنشان کرد که ایران قبلاً قطعنامه مذکور را رد نکرده بود، اما فقط خواهان تغییراتی در آن بود. بر اساس این گزارش لاریجانی پس از ملاقاتش با مقام بلژیکی در گفت و گویی با گروه کوچکی از خبرنگاران اعلام کرد که ایران از ایده خود مبنی بر لزوم تغییر ترکیب مفاد قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت چشم پوشی کرده است و گفته که ما قطعنامه را به طور کامل می پذیریم. این روزنامه به نقل از دیپلمات های اروپایی نوشت: «دیگر مقامات ایران همواره خواهان برکناری صدام حسین به عنوان شرط گشایش مذاکرات صلح می باشند.»^(۳)

از سوی دیگر، سفیر جدید ژاپن در ایران "فوجیموتو" در دیدار با دکتر کمال خرازی سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ، درباره تلاش های دیپلماتیک برای پایان دادن به جنگ گفت: «پاسخ جمهوری اسلامی به قطعنامه ۵۹۸ عملاً ایران را به آتش بس نزدیک تر کرده و این مسئله خود ایران را در مرحله بالاتری نسبت به عراق قرار داده است. در این امر که عراق جنگ را آغاز کرد، هیچ تردیدی نیست، اما به هر صورت سازمان های بین المللی باید موازنه را رعایت کنند. براساس قطعنامه شورای امنیت گروهی بی طرف باید تعیین شوند که مسئولیت جنگ را مشخص کنند (مسئول و نه آغازگر جنگ) که در این صورت عراق به خاطر آغازگری جنگ مورد خطاب قرار گرفته و به هر صورت ایران نیز مسئولیتی در ادامه جنگ داشته است.»

ص: ۶۳۸

۱- ۱۷. روزنامه اطلاعات، ۶/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۲- ۱۸. مأخذ ۱۰، ص ۱۰ و ۱۱.

۳- ۱۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۶، ص ۱۶، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه کریستین ساینس مانیتور.

خبرگزاری جمهوری اسلامی در ادامه این گزارش افزوده است: «در این دیدار بر غیرقابل قبول بودن چنین نتیجه گیری از سوی کمیته پیشنهادی دبیرکل و ضرورت تعیین متجاوز و تنبیه آن قبل از هر اقدام دیگر تأکید شد و این نکته تذکر داده شد که جمهوری اسلامی ایران به تضمین هایی احتیاج دارد که قبل از هر گونه اقدامی شرایطش محقق شده باشد.»^(۱)

۱۱۱

اتحاد جماهیر شوروی برای پایان دادن به جنگ، تلاش دیپلماتیک جدیدی را آغاز کرده است. معاون اول وزارت خارجه شوروی، ورنتسف، برای سفری پنج روزه به عراق، کویت و ایران امروز عازم بغداد شد تا سیاست شوروی درباره جنگ عراق علیه ایران را با مقامات این سه کشور مطرح سازد. سخنگوی وزارت خارجه شوروی در گفت و گو با خبرنگاران با اشاره به گسترش حضور نظامی امریکا در خلیج فارس گفت: «اوضاع خلیج فارس در روزهای اخیر به طور محسوس وخیم شده و هدف از سفر معاون اول وزارت خارجه به منطقه این است که بر ضرورت بهره گیری از هر امکانی جهت اجرای قطعنامه ۵۹۸ قبل از دست زدن به اقدامات دیگر تأکید شود.»^(۲)

کمیته وزارت خارجه کشورهای عضو پیمان ورشو نیز در پراگ چکسلواکی با انتشار اعلامیه ای بر اجرای قطعنامه ۵۹۸ و عقب نشینی نیروهای دریایی خارجی از خلیج فارس و حراست از آزادی دریانوردی در منطقه تأکید کرد.^(۳)

سفر ورنتسف به منطقه، موضع و نقش شوروی در خلیج فارس و روابط آن با ایران مورد توجه تحلیل گران و صاحب نظران می باشد. رادیو بی.بی.سی در تفسیری از سفر ورنتسف گفت: «دولت شوروی تنها ابرقدرتی است که هم با عراق و هم با ایران دارای روابط دوستانه است و از اینکه تلاش هایش برای پایان دادن به جنگ هفت ساله دو کشور با شکست روبه رو شده است به وضوح احساس نگرانی می کند. کشورهای محافظه کار عرب صبرشان در مقابل سیاست مبهم شوروی نسبت به تحریم تسلیحاتی ایران پایان یافته است. نگرانی آنان این است که شوروی ایران را به منزله پاداش واقعی استراتژیکی در خلیج فارس تلقی کند. ... اکنون این احتمال می رود که دیدار آقای ورنتسف از کویت و عراق به منظور متقاعد کردن کشورهای حوزه خلیج فارس به این امر باشد که شوروی واقعاً مایل به پایان یافتن جنگ است و سعیش این است که ایران را وادار به همکاری بیش تر با سازمان ملل متحد نماید. مأموریت کنونی او به نظر مشکل تر می رسد؛ زیرا چنانچه بخواهد انتظارات ایران و اعراب هر دو را برآورده سازد باید نقش مشکل بی طرفی و ایجاد توازن را با مهارت بازی کند. محاسبه شوروی حتماً این بوده است که چنانچه مأموریت آقای ورنتسف شکست بخورد، دبیرکل سازمان ملل هم نتواند به پیشرفتی دست یابد، در این صورت فشاری که به شوروی برای حمایت از تحریم اسلحه وارد خواهد آمد، ممکن است بیش از آن افزایش یابد که این کشور بتواند در مقابل آن ایستادگی کند.»^(۴)

ص: ۶۳۹

۱- ۲۰. مأخذ ۱۵، ص ۱۰ و ۱۱.

۲- ۲۱. مأخذ ۱۵، ص ۱۴، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۸/۱۳۶۶.

۳- ۲۲. U.N. Yearbook ۱۹۸۷, vol. ۴۱, p. ۲۲۵.

۴- ۲۳. مأخذ ۱۵، ص ۶۵ و ۶۶، بخش فارسی رادیو بی بی سی، ۶/۸/۱۳۶۶.

رادیو بی.بی.سی در سرویس جهانی خود نیز خواستار همکاری نزدیک تر و مشترک ابرقدرت ها برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق شد. مفسر این رادیو تأکید کرد ایران را با دادن رشوه و زورگویی نمی توان به صلح با عراق وادار کرد و اعمال یک جانبه هر یک از ابرقدرت ها بی ثمر خواهد بود. آنچه می توان عنوان کرد این است که تنها امید خاتمه دادن به این جنگ مرگبار و خطرناک پیدا کردن ترکیب درست اقدامات قانع کننده و فشار آورنده از طریق همکاری مشترک اعضای شورای امنیت می باشد.» خبرگزاری جمهوری اسلامی با مخابره این تفسیر، افزود: «در تفسیر بی.بی.سی بی میلی شوروی و چین نسبت به اجرای تحریم فروش اسلحه به ایران به طور غیرمستقیم مورد انتقاد قرار گرفت و به مسکو هشدار داده شد اگر برای خاتمه جنگ همکاری نشان ندهد جنگ ایران و عراق سال ها ادامه خواهد یافت. امریکا و شوروی هیچ کدام مایل نیستند ایران در جنگ پیروز شود و هر دو از قطعنامه ۵۹۸ که به اتفاق آرا در شورای امنیت به تصویب رسید، حمایت کردند. این رادیو در تفسیر خود پیشنهاد کرد که برای جلب همکاری بیش تر شوروی با غرب در شورای امنیت منافع مسکو همانند منافع غرب در خلیج فارس مشروع قلمداد گردد و به این ترتیب آن کشور در تلاش های صلح در منطقه شریک کامل غرب باشد.» (۱)

خبرگزاری فرانسه در تحلیلی از روابط ایران و شوروی نوشت: «به عقیده ناظران سیاست ایران برای نزدیکی به مسکو که با بحران در خلیج فارس آغاز شده تاکنون این امکان را برای تهران به وجود آورده است که شوروی از اتخاذ تصمیم فوری مجازات علیه ایران جلوگیری به عمل آورد و در مقابل توافق جمعی را برای ادامه تلاش های دیرکل سازمان ملل جلب نماید. به موازات این اقدامات همکاری اقتصادی میان دو کشور نتایج عمده ای در بر نداشته است. از سرگیری پروازها از شوروی به ایران، تحقیقات نفتی مشترک در دریای خزر یا از سرگیری عبور و مرور دریایی از جمله این نتایج است. یک دیپلمات کارشناس در امور مربوط به منطقه خاطر نشان کرد که چنانچه "رفسنجانی"، بانی تلاش جهت گفت و گو با واشنگتن، که به ماجرای "ایران گیت" انجامید، سفری به شوروی انجام دهد، محکی برای نزدیکی میان ایران و شوروی خواهد بود... کشورهای عربی حوزه خلیج فارس از جمله عراق که ۸۰٪ سلاح های آن از شوروی تأمین می شود با نگرانی این تحول دیپلماتیک میان دو کشور را پیگیری می کنند.» (۲)

روزنامه الیوم چاپ عربستان نیز در سرمقاله خود شوروی را مسئول اجرای مفاد قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت برای پایان یافتن جنگ ایران و عراق دانست و خواستار همکاری این کشور برای اجرای این قطعنامه شد. این نشریه از موضع شوروی در قبال جنگ ایران و عراق انتقاد کرد و آن را موضع خصمانه مسکو در قبال عراق خواند. الیوم افزود: «شوروی با حمایت از قهرمانان تهران، درصدد بهره جویی از سیاست خویش در منطقه است.» (۳)

ص: ۶۴۰

۱- ۲۴. مأخذ ۱۰، ص ۱۱ و ۱۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از رادیو بی بی سی، ۶/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۵. مأخذ ۱۵، ص ۳۶ و ۳۷، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۶/۸/۱۳۶۶.

۳- ۲۶. روزنامه کیهان، ۷/۸/۱۳۶۶، ص ۱۶، روزنامه الیوم چاپ حجاز.

دو روز پیش دولت ریگان دستور تحریم صادرات کالا به ایران و واردات از ایران را امضا کرد. [ر.ک. به روزشمار ۴/۸/۱۳۶۶] در اینکه تحریم اقتصادی چگونه و در چه وضعیتی بر اقتصاد ایران تأثیر می‌گذارد، نظرهای متفاوتی وجود دارد. جورج شولتز، وزیر خارجه امریکا معتقد است اگر کشورهای غربی به این تحریم نپیوندند هیچ تأثیری نخواهد داشت. این کشور متحدانش را در سازمان توسعه و همکاری اقتصادی تحت فشار قرار می‌دهد تا از این تحریم حمایت کنند، اما امریکا مطمئن نیست هیچ یک از آنها به این تحریم بپیوندند. (۱)

خبرگزاری رویتر نیز در گزارشی به نقل از کارشناسان و تحلیل‌گران خاورمیانه این اقدام را بیش‌تر براساس ملاحظات داخلی امریکا عنوان کرد و نوشت: «متحدان امریکا که تمایلی به تیره کردن روابط خود با تهران ندارند و بعضی از آنها خریداران عمده نفت ایران هستند، روز چهارشنبه به درخواست امریکا برای پیوستن به تحریم واشنگتن در مورد خرید کالا- از ایران عکس‌العمل سردی نشان دادند.» (۲)

روزنامه لوموند نیز طی مقاله‌ای در شماره امروز خود خاطرنشان کرد: «محافل نفتی در یک مورد هم عقیده‌اند و آن اینکه تدبیر واشنگتن برای خودداری از خرید نفت ایران حتی اگر به تصمیم مشابه فرانسه - که در پنجم ماه اوت گذشته گرفته شد - افزوده گردد، تقریباً هیچ تأثیری در صادرات نفتی ایران نخواهد داشت؛ زیرا مجموع صادرات نفتی ایران در سال گذشته ۵۲ میلیون تن بوده است و از این مقدار امریکا و فرانسه به ترتیب ۴ و ۲/۳ میلیون تن یعنی روی هم رفته اندکی کم‌تر از ۱۴ درصد کل صادرات نفت ایران را خریداری کرده‌اند. وانگهی ایران طی شش ماهه اول سال جاری مسیحی تعداد بسیاری قرارداد درازمدت با کمپانی‌های نفتی غربی و عمده‌فروشان به ویژه ژاپنی امضا کرده است و اطمینان دارد بدین وسیله خواهد توانست بیش از نیمی از صادرات خود یعنی حدود سی میلیون تن از پنجاه میلیون تن نفت پیش‌بینی شده برای سال جاری مسیحی را به فروش برساند.»

لوموند ادامه می‌دهد: «همین کمپانی‌ها به آسانی می‌توانند نفت حاصله از این قراردادها را پس از تصفیه دوباره در دیگر نقاط بفروشند. ... اگر همه کشورهای اروپایی و ژاپن خرید نفت از ایران را تحریم کنند وضع کاملاً متفاوتی به وجود خواهد آمد. ژاپن به تنهایی یک پنجم نفت صادراتی ایران و اروپا حدود ۴۸ درصد آن را جذب می‌کند در نتیجه با هماهنگی ژاپن و اروپا با امریکا سه چهارم نفت ایران بی‌مشتری خواهد ماند. لوموند نتیجه‌گیری می‌کند بدین سان منع خرید نفت ایران توسط غرب هر چند از درآمدهای ارزی ایران کاملاً- جلوگیری نخواهد کرد ولی این کشور را تقریباً از یک میلیارد دلار درآمد یعنی از یک ششم درآمد های نفتی اش محروم خواهد کرد چرا که تخفیف یک دلار در هر بشکه نفت معادل نیم میلیارد دلار در سال برای ایران تمام خواهد شد.» لوموند در پایان تأکید کرد: «البته چنین وضعی

ص: ۶۴۱

۱- ۲۷. همان، ص ۱۷، خبرگزاری رویتر.

۲- ۲۸. روزنامه اطلاعات، ۴/۸/۱۳۶۶، ص ۲۰، پاریس - خبرگزاری رویتر.

هنوز بعید به نظر می‌رسد چون نه تنها ژاپن حاضر به پیروی از سیاست امریکا نیست بلکه اغلب کشورهای دیگر اروپایی به ویژه مهم‌ترین خریداران نفت ایران همانند ایتالیا (۱۳ درصد)، هلند (۸ درصد)، اسپانیا (۳/۶ درصد) و آلمان غربی (۴ درصد) مایل نیستند از رویه فرانسوی‌ها و امریکایی‌ها تقلید کنند.^(۱)

روزنامه آساهی ژاپن نیز ضمن بی‌تأثیر خواندن اقدام امریکا، خواستار احتیاط بیش‌تر دولت ژاپن شد. این روزنامه نوشت: «آقای ریگان به اعمال محاصره اقتصادی علیه ایران تصمیم قطعی گرفت. این اقدام جهت اعمال فشار بر ایران می‌باشد. ولی با توجه به روند حوادث در گذشته و سیاست‌هایی که تاکنون از سوی رژیم ریگان اعمال شده (در زمینه محاصره اقتصادی) می‌توان گفت که ابداً مؤثر نبوده است. امیدواریم دولت ژاپن در مورد همکاری در این گونه سیاست‌ها احتیاط لازم را بنماید. تاکنون نتیجه محاصره اقتصادی جز افزون شدن مشکلات و به بن‌بست رسیدن راه‌حل‌ها چیز دیگری نبوده است. ما احساس می‌کنیم خط‌مشی رژیم ریگان در برابر ایران موجب از بین بردن امکان ایجاد طرحی صحیح در درازمدت خواهد شد. ما تلاش امریکا برای حفظ امنیت آبراه خلیج فارس را انکار نمی‌کنیم، ولی سرگردان ساختن اعضای شورای امنیت به خاطر سیاست واشنگتن در مورد خاورمیانه امری ناراحت‌کننده می‌باشد. در حال حاضر میزان واردات نفت ژاپن از ایران ۷ تا ۸ درصد نیازهای کشور می‌باشد. بنابراین بلافاصله پس از قطع این واردات مشکلاتی به وجود نخواهد آمد. ژاپن در زمینه دیپلماتیک و برای حفظ منافع خویش در درازمدت، تاکنون روابط خود با ایران و عراق را حفظ کرده است. به همین لحاظ شرکت در محاصره اقتصادی نتیجه مطلوبی نخواهد داشت. لازم است که دولت ژاپن درباره مسئله شرکت در محاصره اقتصادی علیه ایران و هماهنگی با امریکا، در این زمینه جانب احتیاط را کاملاً رعایت کند.»^(۲)

ناظران آگاه در ژاپن درباره درخواست امریکا مبنی بر تحریم اقتصادی علیه ایران معتقدند که در صورت پاسخ مثبت ژاپن به درخواست امریکا، نمی‌توان انتظار داشت که ژاپن درخواست مزبور را کاملاً به اجرا گذارد. آنها می‌گویند امکان سخت‌گیری کامل ژاپن برای صدور کالا به ایران و یا خرید محصولات آن کشور وجود ندارد و ژاپن احتمالاً به تحریم اقتصادی محدودی بر علیه ایران دست‌بزند تا بدین وسیله به روابط سیاسی دوستانه جاری میان دو کشور لطمه‌ای وارد نیاید.^(۳)

۱۳۱

در درگیری امروز گروه ضربت حزب الله مرئیوان با چته‌های کومه له تعدادی از عناصر ضدانقلاب کشته و زخمی شدند. ۵ تن از نیروهای خودی که برای ضربه زدن به گروهک کومه له به روستای "چور" رفته بودند، با تعدادی از چته‌های کومه له درگیر شدند، که مدت نیم ساعت ادامه داشت. در این درگیری دو تن از افراد ضدانقلاب که یکی از آنها زن بود کشته و دو تن

ص: ۶۴۲

۱- ۲۹. مأخذ ۱۵، ص ۴۵ و ۴۶، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از روزنامه لوموند، ۶/۸/۱۳۶۶.

۲- ۳۰. اداره کل مطبوعات و رسانه‌های خارجی وزارت ارشاد اس-لامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۲۷۸، ۲۱/۸/۱۳۶۶، ص ۱۴، به نقل از روزنامه آساهی چاپ ژاپن.

۳- ۳۱. روزنامه کیهان، ۹/۸/۱۳۶۶، ص ۱۹، توکیو - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از روزنامه ژاپن تایمز.

دیگر زخمی شدند. این درگیری، بدون اینکه صدمه ای به نیروهای خودی وارد شود، با فرار ضدانقلاب پایان یافت. (۱)

۱۴۱

سازمان مجاهدین خلق (منافقین) با همکاری رژیم عراق یک اردوگاه نظامی در دو کیلومتری شمال شهر نجف احداث کرده است. در این اردوگاه حدود دو هزار تن از نیروهای منافقین زیر نظر یک سرهنگ عراقی به نام "طاهر عبدالله قادر" مشغول آموزش نظامی هستند. (۲)

۱۵۲

اعلام آمادگی ائتلاف مختلف جامعه به خصوص دانشجویان و اساتید مراکز آموزش عالی و کارگران برای مقابله با اقدامات امریکا در خلیج فارس ادامه دارد. دانشجویان و کارکنان دانشگاهها در شهرهای تبریز، بیرجند، رشت، قزوین و قم با اقدام به راه پیمایی، شیطنت های امریکا در خلیج فارس را محکوم کردند و تصمیم ریگان در تحریم اقتصادی ایران را تمسخرآمیز و فاقد هرگونه ارزش دانستند. در راه پیمایی دانشجویان شعارهایی زیر فریاد می شد: «این سخن ملت ایران بود، خلیج فارس مدفن ریگان بود»؛ «ما از خلیج فارس خود با خون حمایت می کنیم.»؛ «امریکا امریکا حریف تو بسیج است، گور تفنگداران خلیج است.»؛ «تیر غیب جواب ناوگان است، تفنگداران دریایی خوراک ماهیان است.» همچنین کارکنان واحدهای تحت پوشش بنیاد مستضعفان با امضای طومار و کارگران استان فارس با راه پیمایی در خیابان های شیراز حضور امریکا و هم پیمانانش در خلیج فارس را محکوم کردند. (۳)

ضمیمه گزارش ۶۴۱: غافل گیری دشمن

در جلسه ای که امروز درباره موضوع غافل گیری با حضور فرماندهان سپاه در پایگاه منتظران شهادت (گلف اهواز) برگزار شد، ابتدا محسن رضایی گفت: «تجربه ثابت کرده که ما تاکنون در جایی موفق شدیم که غافل گیری را رعایت کردیم و هر جا نتوانستیم غافل گیری را رعایت کنیم، موفق نشدیم. منتها چون بحث غافل گیری مقداری پیچیده است و ممکن است در تعریف غافل گیری بین برادران اختلاف نظر باشد، می خواهیم مقداری روی این بحث کنیم که نظرها به هم نزدیک تر شود و برداشت صحیحی از غافل گیری داشته باشیم. بعد هم مقداری در روش کار صحبت کنیم. یادآوری کنم که اگر دشمن می دانست ما می خواهیم توی فاو بجنگیم، مطمئناً نمی گذاشت ما موفق شویم. یا اگر دشمن در عملیات کربلای ۵ می دانست ما اینجا جنگ داریم، اگر سمت حمله ما را فهمیده بود، به احتمال قوی جلوی ما را می گرفت، مخصوصاً اگر به دشمن زمان می دادیم. یا اینکه در کربلای ۴ با اینکه تا ۲۴ ساعت قبل از عملیات هیچ نیروی جدیدی از دشمن به منطقه نمی آید - غیر از همان هایی که در خط بودند - ولی دشمن فقط با هشیاری که توی خط داشت و سلاح ها را روی نهرها و عقبه های ما تنظیم کرده بود، جلوی ما را گرفت.

وقتی غافل گیری نباشد هر چه کیفیت را بالا-بیریم، هر چه دقت را بالا-بیریم، هر چه به آتش مان اضافه کنیم، سازمان مان به هم می پیچد، همان وهله اول هم وقتی سازمان مان به هم پیچد، دیگر پیشرفتی نداریم، اصلاً رشدی نداریم. حالا بیایید ببینیم چه کار باید بکنیم؟ ... تجربه ثابت کرده این نوع توصیه ها به

ص: ۶۴۳

۲-۳۳. سند شماره ۰۴۶۳۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان - معاونت اطلاعات، به فرماندهی

نیروی زمینی سپاه - معاونت اطلاعات، ۶/۸/۱۳۶۶.

۳-۳۴. روزنامه اطلاعات، ۷/۸/۱۳۶۶، ص ۱۸.

لشکرها برای رعایت غافل گیری، کارایی خودش را از دست داده است. شما تمام تلاشتان را به کار می گیرید، اما به زمین دست می زنید و امکانات پای کار می برید و همین به هشیاری دشمن منجر می شود.»

در ادامه بحث غلامعلی رشید، معاون عملیات فرمانده کل سپاه، به تشریح غافل گیری از جنبه تئوری و تجربی پرداخت:

«هر موقع درباره غافل گیری بحث شده است برادران هر کدام یک نظری را اعلام کرده اند، اما هیچ کس تصور جامع و کاملی از غافل گیری نداشته است. برای یک فرمانده که می خواهد غافل گیری را رعایت کند، باید تصور کامل و جامعی در ذهنش باشد که اگر این اعمال را ما از بالا- تا پایین انجام بدهیم، این می شود غافل گیری. تعریف غافل گیری این است که ما اقداماتی را بکنیم که دشمن از زمان حمله، مکان حمله و توانی که ما در آن به کار می گیریم، اطلاع نداشته باشد، این می شود غافل گیری. اگر دشمن از زمان و مکان و توان حمله بی اطلاع بماند، غافل گیر می شود. تعریف کلاسیک غافل گیری نیز چنین است: به کارگیری ابتکارآمیز نیروها و امکانات در یک عملیات به منظور قرار گرفتن در وضعیت تاکتیکی برتر، بدون اینکه دشمن عکس العمل مؤثری از خود نشان بدهد.

برای رعایت اصل غافل گیری، که دشمن در یک عملیات غافل گیر شود باید سه کار عمده بکنیم: تأمین، فریب و ابتکار عمل. که خود اینها سه اصل از اصول جنگ است. "تأمین" همان اصطلاحی است که ما به آن حفاظت می گوئیم. حفاظت پرسنل، حفاظت اخبار، حفاظت مخابرات، حفاظت در حرکات نظامی، حفاظت در تردد، حفاظت در کار مهندسی و حتی کسب اطلاعات دقیق از دشمن که بدانیم دشمن چه اطلاعاتی دارد و چه فکری می کند. "فریب" هر نوع خدعه و نیرنگی است که قبل از عملیات برای فریب دشمن به کار می بریم. "ابتکار عمل" انتخاب زمین، تاکتیک و تکنیک مناسب می باشد. وقتی بحث غافل گیری می شود باید تمام این موارد را در نظر بگیریم، نه تنها یکی را.

غلامعلی رشید عملیات های خبیر و والفجر ۸ را دو نمونه از عملیات هایی اعلام کرد که اصل غافل گیری در آنها به بهترین وجه رعایت شده بود.

در ادامه بررسی موضوع غافل گیری، فرماندهان دیگر نیز به طرح دیدگاه های خود در این باره پرداختند.

علی شمشانی از جمله نکاتی را که به آن بی توجهی می شود رعایت نکردن موضوع "تأمین" در ارتباطات و تماس های مخابراتی، اعلام کرد و اینکه به جای استفاده از "کد و رمز" از اصطلاحات شناخته شده ای مثل عساکره (ادوات) و عندلیب (وسایل مهندسی) و ... که برای دشمن کاملاً مفهوم است استفاده می شود.

محمدباقر قالیباف ثابت ماندن برخی شیوه های جنگ را از جمله علل هشیاری دشمن دانست. وی نمونه آن را شیوه ثابت اعزام ها و زمان آن و اینکه عملیات های اصلی ما منحصر شده به ماه های دی و بهمن و اسفند در جنوب اعلام کرد.

محسن رضایی ضمن تأیید این موضوع که چون توان کاملاً در اختیار ما نیست، انتخاب زمان برای ما مشکل است، گفت که باید به سمتی برویم که همیشه آماده باشیم تا هر وقت مناسب بود وارد عمل شویم، نه اینکه زمان به ما تحمیل شود.

قاسم سلیمانی نیز گفت که آموزش های ما به نیروهای اعزامی، بر ملا کننده نوع مانور ماست. ما باید به نیروها انواع آموزش ها را بدهیم طوری که کسی متوجه نشود مانور ما چیست و منطقه عملیات ما کجاست. مرتضی قربانی از جمله راه های غافل گیر کردن دشمن را، استقرار یگان ها و قرارگاه ها در سراسر خط پدافندی و آماده سازی مناطق متعدد برای عملیات ذکر کرد تا دشمن نتواند پی برد در کدام منطقه عملیات خواهد شد.

عزیز جعفری انتخاب زمینی برای عملیات که دشمن احتمال حمله ما را در آنجا ندهد، از جمله شیوه های غافل گیری اعلام کرد.

محمد کوثری آماده سازی چند منطقه برای عملیات و نیز کاهش تعداد یگان های عمل کننده در عین افزایش کیفیت و کمیت و سرعت عمل را از عوامل مهم برای غافل گیری دشمن ذکر کرد.

ص: ۶۴۴

غلامعلی رشید بسیاری از موارد بیان شده را جزئی از تاکتیک عملیات عنوان کرد و گفت: تاکتیک یک لفظ کلی است، به کارگیری صحیح و منطقی ابزار، پرسنل و امکانات و استفاده از راه کارهای مناسب "تاکتیک" می شود. وی افزود که بیشترین سیستم هایی که می تواند فرمانده را در رعایت غافل گیری کمک کند سیستم اطلاعات، سیستم جنگال و سیستم شنود است. سیستم اطلاعات باید بسیار فعال باشد و بگوید دشمن الان در چه وضعیتی است، آرایش دشمن، گسترش دشمن، ترددهایش و ... اگر اطلاعات قوی باشد می تواند مشخص کند که مثلاً این عملیات اصلاً از اساس لو رفته است.

امین شریعتی شیوه کنونی توجیه نیروها به منطقه عملیاتی و عبدالمحمد رئوفی شیوه کنونی اعزام ها و تبلیغاتی را که برای جذب و اعزام نیرو می شود از عوامل هشیاری دشمن اعلام کردند. شادمانی نیز خودداری یگان ها از تغییر وضعیت زمین مناطقی را که به آن مأمور می شوند از جمله شیوه های غافل گیری دشمن برشمرد.

احمد کاظمی سؤال مهمی درباره غافل گیری کرد و آن اینکه چگونه مشخص می شود که دشمن در مورد یک عملیات هشیار است یا در غفلت به سر می برد.

غلامعلی رشید در این باره گفت که قرار بود بعد از بحث غافل گیری روی دو نکته بحث شود: ۱- علائم و نشانه های از بین رفتن غافل گیری، که اگر بتوانیم قبل از عملیات این را تشخیص بدهیم، خیلی می تواند ما را کمک کند. چه بسا اصلاً وارد عملیات نشویم یا تغییراتی بدهیم. ۲- چگونه بفهمیم و تعیین کنیم که دشمن هشیار نشده و در غفلت است.

محسن رضایی در پایان ضمن جمع بندی مطالب گفت: «اینها که گفته شد علم به مسئله است، معلومات است؛ مهم این است که آیا می توانیم یا نمی توانیم غافل گیری را رعایت کنیم؟ ظرفیت هر منطقه برای اینکه بتوانیم غافل گیری را رعایت کنیم چند یگان است؟ چند تا خودرو است؟ آیا لشکر ما می تواند تمام امکاناتش را توی منطقه ببرد و تأمین را هم رعایت کند؟ یا باید مثلاً ۳۰ درصد لشکر را به منطقه ببریم تا بتوانیم تأمینش را رعایت کنیم. ثانیاً به اندازه کافی که مطمئن هستید نیرو و امکانات پای کار ببرید یا مثلاً من ۵ گردان را می توانم اداره کنم و بیش از آن نمی توانم ... که اینها بحث های اجرایی است که باید در قرارگاه بحث شود.» (۱)

ص: ۶۴۵

۱- ۳۵. سند شماره ۱۸۸۸۷/پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه فرماندهان سپاه درباره غافل گیری دشمن (۶/۸/۱۳۶۶)، قرارگاه مرکزی سپاه - پادگان گلف اهواز، نوار (۲۶۷۵۲)، ص ۱۴ تا ۱۰۲.

طراحی مانور عملیات گسترده در منطقه شمال غرب امروز در جلسه ای با حضور فرمانده کل سپاه، فرمانده نیروی زمینی سپاه و جانشین وی و فرماندهان قرارگاه های قدس، نجف و رمضان در پایگاه منتظران شهادت (گلف، اهواز)، مورد بحث قرار گرفت.

در این جلسه راه کارها و محورهای مختلف برای عملیات در جبهه شمالی جنگ، اهداف آن و نیروهای مورد نیاز و همچنین مشکلات هر راه کار به خصوص با توجه به در پیش بودن فصل زمستان و سرد و برفگیر بودن منطقه و نیز چگونگی هماهنگی قوای منظم و نامنظم برای اجرای عملیات بررسی شد. دیگر مشکلات، کمبودها و نبودن عقبه مناسب برای استقرار نیروی یگان ها نیز در این جلسه به بحث گذاشته شد.

از مسائل مهمی که در جلسه امروز مطرح گردید وجود تردید در بین یگان های عمل کننده و فرماندهان آنها بود که آیا واقعاً عملیات اصلی و گسترده در منطقه شمال غرب خواهد بود یا نه.

از جمله دلایل تردید، واگذار نشدن امکانات، به خصوص استحکامات به یگان ها برای ایجاد عقبه ذکر شد که محسن رضایی دلیل آن را گستردگی منطقه و لزوم جابه جایی های مکرر ذکر کرد و نظرش این بود که از ساختمان ها و امکانات موجود در شهرهای منطقه استفاده شود. وی همچنین بر ایجاد تشکیلات پشتیبانی کلی و مناسب در هر یک از شهرهای غرب کشور تأکید کرد.

در ادامه بحث، فرمانده سپاه درباره اهداف عملیات در شمال غرب گفت: «تا چند روز دیگر قرارگاه قدس روی تپه منافقین و قرارگاه نجف روی شاخ آمدین عملیات کنند. سپس با آمدن نیرو، قرارگاه قدس در قلعه دیزه و قرارگاه نجف در سورقلاط عملیات کنند.»

نام یگان های مأمور به منطقه شمال غرب در این جلسه چنین اعلام شد: لشکر یا تیپ های: ۷ ولیعصر (عج)، ۱۱ امیرالمؤمنین (ع)، ۱۲ قائم (عج)، ۲۱ امام رضا (ع)، ۳۲ انصارالحسین (ع)، ۳۵ امام حسن (ع)، ۴۸ فتح، ۵۷ ابوالفضل (ع) و ۱۵۵ ویژه شهدا.

در ادامه میزان توان لازم برای رفتن به سورقلاط و قلعه دیزه بررسی گردید که گفته شد

سورقالات حداقل ۵۰ گردان نیرو می خواهد آن هم با کمک قرارگاه رمضان. همچنین برای رفتن به قلعه دیزه نیز ضرورت در اختیار داشتن حدود ۱۰۰ گردان نیرو مطرح گردید.

دلیل مطرح شدن دو هدف نیز احتمال لو رفتن یکی از اهداف ذکر شد که در این صورت، آمادگی برای هدف دیگر وجود داشته باشد. پس از طرح این مباحث و اینکه چگونه می توان به قلعه دیزه دست یافت و هدف از آن چیست، مصطفی ایزدی گفت: «ما باید هدف داشته باشیم. هدف این عملیات چیست؟ چرا این همه نیرو می خواهیم ببریم؟ هدف این باشد که اقلاً سلیمانیه را بگیریم و به سمت کرکوک برویم. هر چه توان داریم در این راه به کار بگیریم و توانمان را پراکنده نکنیم.» (۱)

۲۱

تلاش برای آمادگی جهت اجرای عملیات نامنظم در منطقه دوکان عراق امروز نیز ادامه یافت. صبح امروز در جلسه قرارگاه فتح (قرارگاه مقدم قرارگاه رمضان) در یاغسمر با حضور برادران جعفری، شمس، فتاح، دهقان، رسول، مقدادی، تقی زاده، ابوحسن، ابومصطفی، ابوعمار و ابوفدک، تیم شناسایی گزارش شناسایی خود را از منطقه عملیات ارائه کرد. برادر مقدادی گفت: «ما مأموریت شناسایی سد دوکان و تأسیسات آن را داشتیم، ولی با سد ۷ کیلومتر فاصله داشتیم که در حد مقدر انجام دادیم. عرض سد حدود ۲۰ متر و در ۱۵ متری بالای سد تأسیساتی است که حدود ۲ کیلومتر مربع زمین را پوشانده، در آن ساختمان سفید ۲۰۰ مترمربعی است که شب ها خاموش است. در جنوب شرقی سد محدوده ای بود که می گفتند مقر گردان است. در ارتفاع قره سرت ارتش عراق ۵ پایگاه دارد که نورافکن آن روشن است و ما در شب تا ۷۰۰ متری آن رفتیم. در آنجا سه تانک، دوشکا و ضدهوایی هست. از روستای "دولمازلد" یک جاده به پایگاه دارد و به "جوبلاق" می رود. از "قلم پاشا" یک جاده به جوبلاق و از آنجا به دوکان کشیده شده است. در پایگاه ۳۰۰ نیروی جاش هست که ما چادرهای آنها را دیدیم. در روستای جوبلاق فقط جاش ها ساکنند. در ساراد ۴ پایگاه بود که تا بالای شهر ادامه دارد که دکل بی سیم آنها معلوم بود. در پایگاه های جاش ها روی قره سرت دو ردیف سیم خاردار بود که حتماً مین دارد. پایگاه ارتش عراق علاوه بر این، مین های حلقوی هم دارد.»

در ساعت ۱۱:۲۸ امروز جلسه دیگری در مقر جلال طالبانی در یاغسمر با حضور برادران مذکور و سه تن از مسئولان اتحادیه میهنی کردستان عراق (نوشیروان، ملازم عمر و شیردل) تشکیل گردید و در آن طرح عملیات در منطقه دوکان بررسی شد. نوشیروان وضعیت منطقه و طرح عملیات را چنین تشریح کرد: «به دوکان سه راه هست: از مسیرهای سلیمانیه، بن گرد و اربیل. دوکان را از سه طرف کوهستان های قره سرت، سارا و کسرت احاطه کرده است. گردان حفاظت دوکان در پایین سارا و مسلط بر سد است. از سارا تا پادگان ۶ پایگاه کوچک است. در کسرت هم ۶ پایگاه است و شبکه برق زیر آن است. طرح ما این است که یک [گروه] نیرو به

ص: ۶۴۸

۱-۱. سند شماره ۱۸۸۸۹/پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه فرماندهان سپاه درباره طراحی عملیات گسترده در منطقه شمال غرب (۶/۱۳۶۶/۶، قرارگاه مرکزی سپاه - پادگان گلف اهواز، نوار ۲۶۷۵۴) ص ۱ تا ۵۵.

بالای سارا برای ۳ پایگاه و یک [گروه] نیرو برای ۳ پایگاه دیگر برود. یک [گروه] نیرو هم از قمچوچه به پادگان حمله کند و در جاده کتل - قمچوچه یک کمین بزرگ می گذاریم که راه دوکان - سلیمانیه را قطع کند. یک نیرو به ۶ پایگاه کسرت و یک کمین راه کانی خان - کتل را قطع کند و راه اربیل و کوی سنجق را ببندد. در پایین کسرت توپ ضدهوایی است که اگر نیرو داشته باشیم می توانیم بر علیه دشمن استفاده کنیم و نیروهای دشمن در پایین سد را هدف قرار دهیم. در جوبلاق ۲ گردان جاش است که به آنها حمله می شود. در قره سرت هم درگیر می شوند و یک کمین هم در جاده بن گرد - دوکان می گذاریم. به نظر ما درگیری قره سرت و جوبلاق باید زودتر شروع شود تا نیروی کمکی از دوکان برای آنها بیاید و بعد از ضعیف شدن پادگان به آنجا حمله کنیم. پادگان مقرر فرماندهی منطقه است. وقتی کسرت و سارا را تصرف کردیم و در جاهای دیگر درگیری شروع شد، نوبت برادران است که وارد تأسیسات شوند و آن را منهدم کنند و به جاهایی که می توانند عقب بیایند و اگر توانستیم در روز می مانیم و گرنه عقب می آییم.»

نوشیروان برای طرح تقسیم نیرو چنین پیشنهادی کرد: «در مجموع ۵۰۰ نفر به پادگان، ۲۰۰ نفر کمین سلیمانیه، ۵۰ نفر در بن گرد، ۲۰۰ نفر قره سرت، ۳۰۰ نفر جوبلاق و اگر شهر سقوط کند نیروهای دیگری می فرستیم که شهر را پاک سازی کنند و اگر توانستند خارجی ها را بیاورند.»

برادر جعفری فرمانده قرارگاه فتح بعد از بیان اطلاعات به دست آمده از شناسایی، گفت: «پیشنهاد برادرها این بود که اگر پایگاه های سمت چپ تصرف شود می توان منطقه را زیر آتش گرفت و بعد از تصرف پایگاه های سمت راست، پایین آمده، مرکز گردان را تصرف کنند و از سمت راست همه سراغ پایگاه آخر بروند که مهم ترین پایگاه هاست و به بقیه تسلط دارد.»

وی پیشنهاد کرد: «در سمت راست چون قره سرت شیب ملایمی دارد، نفوذ به پایگاه ها آسان تر است. دشمن هم پایگاه های سارا را به طرف بالا کشیده، پیشنهاد ما این است که "سارا" را ما عمل کنیم و سینه قره سرت را شما و در وسط با هم الحاق کنیم و به طرف جاده برویم.» نوشیروان این پیشنهاد را پذیرفت.

شب هنگام، ساعت ۲۰، نیز جلسه دیگری برای هماهنگی با اتحادیه در "برگلو" برگزار شد. قبل از این جلسه فرمانده قرارگاه فتح گفت که ما و اتحادیه آماده اجرای عملیات هستیم و فقط منتظر رسیدن نفرات تخریب و اطلاعات فنی از ایران هستیم تا عملیات را شروع کنیم.

در آغاز جلسه مسئولان محورهای عملیات معرفی شدند، سپس درباره تقسیم کار و مشکلاتی که نیروهای ایران به دلیل نا آشنایی با منطقه داشتند و لزوم همکاری بیش تر اتحادیه و بردن نیروهای ایران به شناسایی و همچنین لزوم همکاری اتحادیه برای گماردن افراد راهنما در شب عملیات، و نیز توان زیادی که گرفتن مقرر گردان نیاز دارد، بحث شد. فرمانده لشکر بدر

پذیرفت در صورتی که اتحادیه نیروهای لشکر بدر را به شناسایی ببرد، سمت چپ و مقر گردان را عمل کند. برادر جعفری نیز تأکید کرد که اگر تمام نیروی ما درگیر شود امکان رسیدن به تأسیسات وجود ندارد و کل عملیات فُشل و بی خود است و ما باید حتماً به شهر برسیم و در آنجا اغتشاش ایجاد کنیم. وی افزود: ما در سمت چپ آن قدر پایگاه می گیریم تا به مقر گردان برسیم و نیروهای اتحادیه هم تمام پایگاه های سمت کسرت را می گیرند و سپس نیروهای ما وارد تأسیسات برق می شوند و آن را منهدم می کنند و بعد به کمک شما عقب می آیند. مسئولان اتحادیه این پیشنهاد را پذیرفتند.

در این جلسه توافق شد که حداکثر ۵ روز دیگر، یعنی سه شنبه شب (۱۲/۸/۱۳۶۶) عملیات اجرا شود.

در جلسه دیگری که در ساعت ۲۳ با حضور برادران جعفری و شمس و یکی از مجاهدان عراقی لشکر بدر و همچنین شیخ دارا و قادر از اتحادیه میهنی تشکیل شد، برادر جعفری به معرفی مجاهدان عراقی و بیان اهداف آنها پرداخت و خواستار همکاری اتحادیه با آنها شد: «برادران مجاهد عراقی تابع مجلس اعلا مدتی است در منطقه (شمال غرب) در مالبندها هستند و ان شاءالله در مالبندها هم پایگاه می زنند و بنا دارند مبارزه را به سمت داخل عراق بکشند و دوشادوش شما کمک کنند و مأموریت سقوط صدام را دارند. تنها سلاحی که کمر صدام را می شکنند این است که نیروهای گرد و مجلس اعلا متحداً بر علیه صدام نبرد کنند. اینها [نیروهای لشکر بدر] از لحاظ نظامی کم و کسری ندارند. در عملیات های کربلای ۲ و کربلای ۵ و هور جنگ سختی کردند. امکانات زرهی خوبی هم دارند. اگر راه باز شود، توپ و تانک هم می آورند تا استفاده کنند. این برادرها خلوص نیت دارند و اگر اهداف سیاسی داشتند در ایران می ماندند. هدف شان سقوط صدام است و هیچ منظور دیگری ندارند. برادران نیروی متخصص توپ و تانک، مالیوتکا، سهند، لودر و بلدوزر دارند و می توانند در آموزش به شما کمک کنند. هر مهماتی که به اینها بدهید در دزلی سه برابر به شما می دهیم. مهمات برای اینها بخرید، پولش را ما می دهیم.»

در پی این درخواست، شیخ دارا گفت: «ما قول می دهیم هر چه خواستند به آنها بدهیم و هر کمکی که بخواهند در حدی که از ما برآید کمک می کنیم و اگر برنیاید شما از ما نباید گله کنید.»^(۱)

۳۱

در پاسخ به حملات هوایی عراق علیه مراکز غیرنظامی ایران و در پی هشدار ستاد تبلیغات جنگ، اهداف نظامی، اقتصادی و صنعتی استان های بصره، العماره و اسکله های البکر و العمیه هدف حمله بمب افکن های نیروی هوایی و آتش توپخانه قرار گرفت. ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران با صدور اطلاعیه ای اعلام کرد: «در ساعت ۸:۲۳ صبح امروز جنگنده بمب افکن های

ص: ۶۵۰

۱ - ۲. سند شماره ۱۵۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان (مسعود سرمدی)، ۲/۸ تا ۱۷/۸/۱۳۶۶، ص ۱۰۸ تا ۱۱۶.

نیروی هوایی ارتش محل تجمع نیروها و تأسیسات نظامی عراق در منطقه "طیب" واقع در ۲۰۰ کیلومتری جنوب شرقی العماره را بمباران کرده و سالم به پایگاه‌های خود بازگشتند.»(۱)

قرارگاه رمضان نیز اعلام کرد: روی پادگان "زmqی"، پادگان حلبچه، تأسیسات برق و ساختمان‌های پادگان "کانی پانکه" واقع در استان سلیمانیه و مقر لشکر ۲۷ ارتش عراق در "سرا" و "سملمان آقا" اجرای آتش شد که بر اثر آن چندین انبار مهمات و خودرو منهدم شد و تلفات و خسارات زیادی به آنها وارد آمد.»(۲)

بر اثر اجرای آتش سنگین توپخانه روی تأسیسات برق فشار قوی "القرنه" عراق یک دکل دیده بان و یک دستگاه تانک منهدم شد و چندین سنگر جمعی و دیده بان، به آتش کشیده شد.»(۳) خبرگزاری یونایتدپرس با اعلام خبر شروع اقدامات تلافی جویانه ایران نوشت: «این حمله هنگامی انجام گرفت که یک نماینده شوروی برای دومین روز در بغداد با مقامات عراقی درباره پایان جنگ هفت ساله دو کشور به گفت و گو مشغول بود.»(۴)

۴۱

نیروهای تیپ ۷۵ ظفر سپاه پاسداران و مبارزین کرد عراقی شاخه سلیمانیه در یک عملیات مشترک بر سر راه نیروهای ارتش عراق در روستای کانی میدان و جاده دوکان - سلیمانیه کمین گذاشتند که حدود ۲۰ نفر از آنها را کشته، ۴ نفر را مجروح و سه نفر را اسیر کردند. در این عملیات همچنین دو دستگاه ایفای ارتش عراق به آتش کشیده شده و دو دستگاه دیگر به همراه تعدادی اسلحه به غنیمت گرفته شد.»(۵)

سپاه پانزدهم رمضان نیز گزارش داد: «رزمندگان لشکر ویژه پاسداران با همکاری پیشمرگان شاخه اربیل شب گذشته در یک عملیات انهدامی موفق شدند دکل‌های فشار قوی محور دوکان - اربیل را منهدم کنند و خسارت سنگینی بر دشمن وارد نمایند.»(۶)

از سوی دیگر، خبرگزاری رویتر به نقل از اتحادیه میهنی کردستان عراق اعلام کرد که کردهای شمال عراق چهار تبعه چینی را در اسارت دارند و خواستار قطع هرگونه همکاری چین با دولت بغداد هستند. این چهار تبعه چینی در یک پروژه نیروگاه برق در شمال عراق کار می‌کردند و به هنگام تردد در مناطق آزاد شده کردستان به اسارت گرفته شده‌اند.»(۷)

۵۲

در پی سرنگون شدن یک هواپیمای عراقی در اطراف جزیره لاون [ار.ک. ۵/۸/۱۳۶۶]، امروز یک هلی کوپتر امریکایی برای پیدا کردن خلبان آن به گشت زنی مشغول بود، قسمتی از قطعات هواپیما در منطقه پیدا شد ولی از خلبان عراقی خبری به دست نیامد.»(۸)

۶۳

"یولی ورنتسف" معاون اول وزیر خارجه شوروی در دومین روز سفر به عراق امروز با صدام حسین درباره اوضاع منطقه و چگونگی اجرای قطعنامه ۵۹۸ و همکاری‌های دوجانبه

ص: ۶۵۱

روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۲-۴. سند شماره ۰۴۶۳۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: روابط عمومی فرماندهی قرارگاه رمضان، ۷/۸/۱۳۶۶.

۳-۵. سند شماره ۱۲۶۶۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای شماره ۱۲۲، معاونت عملیات سپاه ششم امام صادق(ع)، ۹/۸/۱۳۶۶، ص ۱.

۴-۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۴، ۸/۸/۱۳۶۶، ص ۵ و ۶، منامه - خبرگزاری یونایتدپرس، ۷/۸/۱۳۶۶.

۵-۷. سند شماره ۱۴۴۶۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: آمار عملیات های داخل عراق، ۳۰/۸/۱۳۶۶، ص ۳۲؛ و - سند شماره ۱۳۸۱۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلکس فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه - معاونت اطلاعات، ۱۶/۸/۱۳۶۶.

۶-۸. سند شماره ۴۶۳۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه پانزدهم رمضان، تلفنگرام ۷/۸/۱۳۶۶.

۷-۹. روزنامه رسالت، ۹/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲، بحرین - خبرگزاری رویتر.

۸-۱۰. سند شماره ۱۴۸۳۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی منطقه یکم دریایی سپاه - اطلاعات، ۷/۸/۱۳۶۶.

گفت و گو کرد. خبرگزاری عراق با اشاره به پیام شفاهی میخائیل گورباچف به رئیس جمهور عراق اعلام کرد: «در این دیدار صدام حسین ضمن تأکید بر استقبال عراق از قطعنامه مذکور و آمادگی برای اجرای آن، مخالفت عراق را با هر گونه تلاشی به منظور سوء تعبیر از قطعنامه یا بازی در روند اساسی آن در جهت تحقق صلح پایدار و جامع و لزوم هشیاری جامعه بین المللی و در رأس آن کشورهای عضو دائمی شورای امنیت در قبال مانورهای ایران در جهت از هم پاشیدن هدف صلح و ادامه جنگ و تجاوز علیه عراق و کشورهای منطقه را مورد تأکید قرارداد.»^(۱)

یولی ورنتسف نیز در مصاحبه با روزنامه الثوره ارگان حزب حاکم بعث عراق با بیان اینکه جنگ ایران و عراق یکی از عمده ترین موضوع های مورد بحث در اجلاس آتی سران امریکا و شوروی خواهد بود، گفت: «صدام حسین رئیس جمهوری عراق را از محتوای مذاکرات هفته گذشته با جرج شولتز وزیر امور خارجه امریکا در مسکو آگاه کرده است.» رئیس جمهوری عراق هم کمی پس از ملاقات با ورنتسف اعلام کرد که عراق از هر گونه تغییر در قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت را رد می کند. ناظران در بغداد اظهار عقیده کردند که این گفته نشان دهنده استمرار نارضایتی عراق از موضع شوروی است.

روزنامه الخلیج چاپ بحرین نیز به نقل از طه یاسین رمضان معاون نخست وزیر و عضو شورای فرماندهی انقلاب عراق نوشت که بغداد از بی علاقگی شوروی به اعمال تحریم تسلیحاتی و بازرگانی علیه ایران ناخشنود است. رادیو امریکا با اعلام این مطلب افزود: «اتحاد جماهیر شوروی که از قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت سازمان ملل متحد پشتیبانی کرده، سعی دارد هر گونه اقدام دیگری از جانب این سازمان را برای مجبور ساختن ایران به پذیرش مقررات آتش بس به تعویق اندازد. شوروی گفت و شنودی را آغاز کرد تا هر دو کشور متخاصم را متقاعد سازد که قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل متحد را محترم شمارند. عراق با این پیشنهاد شوروی که برقراری آتش بس در جنگ خلیج فارس را به تشکیل یک کمیته بین المللی برای تعیین آغازگر جنگ مرتبط می سازد، مخالف است. عراقی ها احساس می کنند که چنین پیشنهادی را ایرانیان دیکته کرده اند. ایران کراراً اصرار داشته است که سازمان ملل متحد متجاوز را معرفی کند تا امکان پرداخت غرامت های جنگی فراهم شود.»^(۲)

رادیو امریکا با ابراز بدبینی درباره موفقیت سفر منطقه ای ورنتسف گفت: «به نظر می رسد که سفر آقای ورنتسف از همان آغاز با مشکلاتی مواجه شده است و در نخستین مرحله این دیدار که با انجام مذاکره با مقامات عراقی در بغداد همراه بود عراق ناخشنودی خویش را نسبت به سیاست های شوروی در منطقه ابراز کرد. کویته ها در انتظار ورود آقای ورنتسف هستند تا نگرانی خویش را در مورد گسترش مناسبات بازرگانی میان ایران و شوروی که می تواند در مناسبات اعراب با شوروی تأثیری منفی داشته باشد، با وی در میان بگذارد. کویت خواستار قاطعیت بیش تری از سوی شوروی برای وادار ساختن ایران به قبول قطعنامه سازمان ملل متحد

ص: ۶۵۲

۱- ۱۱. مأخذ ۶، ص ۸ و ۹، بغداد - خبرگزاری عراق، ۷/۸/۱۳۶۶.

۲- ۱۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۵، ۹/۸/۱۳۶۶، ص ۱۴ و ۱۵، بغداد - خبرگزاری فرانسه،

۸/۸/۱۳۶۶.

خواهد شد تا راه برای صلح و ثبات منطقه خلیج فارس هموار شود.»(۱)

با وجود تداوم نارضایتی از مواضع شوروی در قبال جنگ ایران و عراق، کشورهای حاشیه خلیج فارس از سفر ورنتسف به منطقه خوشحالند و مطبوعات بحرین با انتشار خبر مسافرت ورنتسف به عراق، کویت و ایران، خوشنودی خود را از این سفر ابراز کردند و آن را ناشی از حملات موشکی ایران به کویت و تشدید بحران خلیج فارس اعلام داشته اند. آنها با توضیح این که مسافرت معاون وزیر خارجه شوروی به منطقه اتهامات وارد به مسکو مبنی بر تشویق ایران بر اصرار در ادامه جنگ را بر طرف ساخته است، افزودند: وی باید رهبران ایران را به قبول آتش بس قانع نماید و چنانچه ایران این اقدام را هم رد کند و حاضر به برقراری صلح در منطقه نشود، شوروی باید موضع خود را تغییر داده، به طرح تحمیل مجازات هایی علیه ایران که قرار است در شورای امنیت مطرح شود، پاسخ مساعد بدهد.(۲)

۷۱

طرح امریکا برای تحریم اقتصادی ایران بازتاب گسترده ای در رسانه های جهان داشته است و تحلیل گران سیاسی و منطقه ای از دیدگاه های مختلف آن را بررسی کرده اند. رادیو امریکا به نقل از روزنامه کریستین ساینس مانیتور درباره نقاط ضعف و قوت ایران در رویارویی با تحریم اقتصادی امریکا گفت: «ایرانیانی که از حکومت اسلامی جانبداری می کنند، می گویند اطمینان کامل دارند که کشورشان در رویارویی با ایالات متحده امریکا سرانجام دست بالا را خواهد داشت. این ایمان به پیروزی نهایی از دو باور اصلی نشأت گرفته است، نخست اینکه زمان به سود ایران است و دولت ایالات متحده نمی تواند هزینه نگهداری یک ناوگان دریایی عظیم را در منطقه خلیج فارس تا زمانی نامحدود تحمل کند. نکته دوم اینکه عمق استراتژیکی ایران چنان است که تنها معدودی از هدف های اقتصادی در تیررس نیروی استقرار سریع خاورمیانه ای امریکا قرار دارد و این مسئله متلاشی کردن اقتصاد ایران را برای ایالات متحده مشکل می سازد.»

این روزنامه به نقل از یک مقام امریکایی ناتو در بروکسل با رد این ادعا نوشته است: «بمب افکن های ایالات متحده می توانند تمام مسیر ایالات متحده را تا تهران بدون توقف طی کنند. دیپلمات های اروپایی ناتو در این مورد با احتیاط بیش تری اظهار نظر می کنند. به گفته یک تحلیل گر اروپایی این نکته به خوبی نشانه آن است که فشردن گلوی اقتصادی ایران آسان نخواهد بود. برای مثال پالایشگاه های نفتی ایران در سراسر خاک این کشور پراکنده است.» کریستین ساینس مانیتور در ادامه مقاله نوشته است: «ترمینال اصلی نفت ایران در جزیره خارک به فناپذیری شهره است. بمباران تأسیسات نظامی ایران نیز به همین نسبت دشوار است. هواپیماهای ایرانی در آشیانه های مستحکمی قرار دارند و موشک های سیلک ورم نیز متحرک هستند. اما تحلیل گران غربی در این نکته متفق القولند که در حالی که عمق

ص: ۶۵۳

۱- ۱۳. مأخذ ۶، ص ۳۳ و ۳۴، رادیو امریکا، ۷/۸/۱۳۶۶.

۲- ۱۴. سند شماره ۲۱۲۷۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش های سیاسی - خارجی ۷/۸/۱۳۶۶.

استراتژیکی ایران امتیازی در دست آن کشور است هم زمان یک نقطه ضعف به شمار می رود. مناطق مرزی کوهستانی کشور ردیابی حمله های هوایی را برای ایران دشوار کرده است.»(۱)

۸۱

اجلاس سران عرب ۹ روز دیگر در امان پایتخت اردن تشکیل می شود. تلاش های دیپلماتیک کشورهای عربی برای هماهنگ کردن مواضع آغاز شده است و چگونگی آن موضوع بحث رسانه ها و تحلیل گران سیاسی می باشد. رادیو بی.بی.سی در گفتاری به بررسی مشکلات عراق در جلب موافقت اعضای جامعه عرب برای قطع رابطه با ایران پرداخت و گفت: «عراق هنوز نتوانسته است کشورهای عرب را وادار به اتخاذ سیاست غیرقابل انعطافی در برابر ایران کرده و به آنان بقبولاند که قطع روابط سیاسی و بازرگانی با ایران سیاست صحیحی است. معاون اول نخست وزیر عراق در ابتدا از عربستان سعودی و کویت دیدار کرد و نظر موافق این دو کشور را نسبت به نظرهای عراق به دست آورد. پس از آن بحرین رفت و در آنجا نه تنها خواستار تحریم ایران شد، بلکه پا را از این فراتر گذاشته و درخواست اجرای "پیمان دفاعی مشترک اعراب" را به نحوی عملی و مؤثر نمود. ولی حتی در خود منطقه خلیج فارس نیز اعضای شورای همکاری خلیج فارس دارای اختلاف نظر هستند. کویت که تأسیساتش هدف حملات ایران واقع شده است، همراه عربستان سعودی از نظرهای عراق جانبداری می کنند در حالی که عمان و امارات متحده عربی مایل به قطع روابط سیاسی خود با ایران نیستند.

ملک حسین پادشاه اردن، مهماندار کنفرانس سران و دوست ثابت عراق، مایل است که سوریه حداقل نوعی اقدام دسته جمعی جهان عرب علیه ایران را بپذیرد. ولی سوری ها به رغم اینکه گفته اند در کنفرانس شرکت خواهند کرد مایل نیستند به هیچ نوع قطعنامه ای که علیه ایران باشد محقق شوند. اگر چه ممکن است تلاش عربستان سعودی بیش تر از اردن برای متقاعد کردن سوری ها مؤثر واقع شود؛ زیرا اقتصاد سوریه در وضع نامناسبی است و از کمک مالی قابل توجه عربستان سعودی بهره مند است. دلیل اینکه مدت هاست یک کنفرانس کامل سران عرب تشکیل نشده این است که جهان عرب در مورد بسیاری از مسائل دچار اختلاف نظر است. در ابتدا امید بر این بود که با متمرکز کردن دستور کار کنفرانس در مسئله جنگ ایران و عراق، حصول نوعی وحدت نظر امکان پذیر شود. ولی اکنون چنین به نظر می رسد که حتی عملی شدن این خواسته نیز کار چندان آسانی نیست.»(۲)

رادیو امریکا نیز در گزارشی موضع کشورهای عربی در قبال جمهوری اسلامی ایران را بررسی کرده و با بیان اینکه بی تردید دولت عراق در زمینه اتخاذ تصمیمی قاطع علیه ایران با پشتیبانی اکثر رهبران عرب روبه رو خواهد بود، گفت: «البته عدم تمایل برخی از متحدان عربستان سعودی به انجام اقدام هایی علیه ایران، به دلیل نگرانی از واکنش جمهوری اسلامی ایران است. به گفته یکی از دیپلمات های غربی در منطقه، کشورهای جنوب خلیج فارس یعنی

ص: ۶۵۴

۱- ۱۵. مأخذ ۶، ص ۲۹ و ۳۰، رادیو امریکا، ۷/۸/۱۳۶۶.

۲- ۱۶. مأخذ ۶، ص ۱۳ تا ۱۵، رادیو بی بی سی، ۷/۸/۱۳۶۶.

عمان، قطر و امارات متحده عربی کماکان می خواهند از خشمگین ساختن رژیم تهران بپرهیزند. با این وصف این کشورها اکنون مایلند مخالفت خود را با ادامه جنگ از سوی ایران اعلام دارند و به دیگر کشورهای عرب می گویند روی این موضع مخالف حساب کنند. یک تحلیل گر برجسته عرب در ابوظبی پایتخت امارات متحده عربی می گوید: درست است که ما می خواهیم روابط سیاسی مان را با ایران حفظ کنیم ولی به رهبران جمهوری اسلامی گفته ایم از موضعی که آنان در برابر تلاش های سازمان ملل متحد برای پایان دادن به جنگ اتخاذ کرده اند ناخشنود هستیم. به گفته تحلیل گران، مخالف اصلی هرگونه اقدام جمعی جامعه عرب علیه رژیم تهران، سوریه است که از دیرباز مهم ترین متحد این رژیم در جهان عرب به شمار می آید. لیبی نیز از رژیم تهران پشتیبانی هایی کرده است اما سرهنگ قذافی اعلام داشته است که گردهمایی امان را تحریم می کند و در آن شرکت نخواهد کرد. وی مدعی است که گردهمایی امان فقط به منظور مخالفت و نبرد با جمهوری اسلامی ایران بر پا شده است و در خدمت منافع دولت امریکا است. آنها در این مورد هم عقیده اند که در گردهمایی امان موافقتی با قطع روابط سیاسی با تهران حاصل نخواهد آمد. به گفته یک تحلیل گر عرب این گردهمایی نخواهد توانست به مشکل موجود پایان دهد. یک دیپلمات آسیایی پیش بینی می کند که حاصل این گردهمایی چیزی جز دعوتی از طرفین که به جنگ پایان دهند نخواهد بود.

به گفته یک مفسر برجسته عرب حاصل گردهمایی امان باید تصمیم و اقدامی قاطع و مؤثر باشد و گرنه این آخرین باری خواهد بود که سران عرب گردهم می آیند. وی افزود: بهترین نتایج ممکن از این گردهمایی آن است که شرکت کنندگان قطعنامه آتش بس شورای امنیت را برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق قویاً تأیید کنند و همچنین به اتفاق از سازمان ملل متحد بخواهند اگر رژیم تهران این قطعنامه را نپذیرد به اقدام های قاطع تنبیهی علیه تهران دست زند. این مفسر عرب در همان حال معتقد است که بدون تغییری اساسی در سیاست سوریه، نمایش وحدت اعراب علیه جمهوری اسلامی ممکن نخواهد بود و به گفته بیش تر مفسران، احتمال انجام چنین تغییری اندک است.» (۱)

۹۱

رژیم عراق برای شکنجه مخالفین خود به هر وسیله ای متوسل می شود. سازمان بین المللی دفاع از حقوق بشر در عراق، که مقر آن در لندن است، در گزارشی ضمن اعلام اسامی بیش از یکصد زندان و بازداشتگاه امنیتی در نقاط مختلف عراق، ابراز و نحوه شکنجه در یکی از مخوف ترین زندان های این کشور به نام "قصر النهایه" (کاخ پایان) را فاش ساخته است. در این گزارش که نقشه ای از محل زندان های عراق نیز به آن ضمیمه است، سازمان بین المللی دفاع از حقوق بشر نوشته است: در یکصد و سه زندان شناخته شده و ناشناخته عراق بیش از ۴۰۰ هزار زندانی سیاسی در شرایط غیرانسانی نگهداری می شوند. این گزارش درباره قصر النهایه چنین

ص: ۶۵۵

آورده است: «این زندان در شهر بغداد مشرف بر پل "الخر" در منتهی الیه منطقه ای که سابقاً قصر الرحاب نام داشت، قرار دارد. پس از سال ۱۹۶۸، برای مخفی نگه داشتن ماهیت این محل در مدخل آن یک مجسمه آزادی نصب کردند و تابلوی بزرگی در بالای ساختمان قرار دادند که روی آن نوشته است: "کاخ گروهان پاسداری بغداد". زندان قصر النهایه از سال ۱۹۶۸ تاکنون زیر نظر مستقیم صدام حسین و به وسیله سازمان امنیت ملی اداره می شود. در مورد حجم و شکل سلول ها در زندان قصر النهایه در گزارش آمده است که برخی از آنها به اندازه ۱۵۰ سانتی متر در ۱۵۰ سانتی متر با ارتفاع ۳ متر هستند که تنها دارای یک سوراخ در سقف سلول است و از این سوراخ زندانی ها و غذای آنها به داخل پرتاب می شود. در هر یک از این سلول ها که منفذ دیگری برای ورود نور و هوا در آنها وجود ندارد، چهار زندانی قرار می گیرند. علاوه بر سلول های مذکور سلول های دیگر به طول ۵/۱ متر و عرض نیم متر و ارتفاع ۲ متر وجود دارند. در این سلول ها آب لجن تا سطح زانوی زندانی می رسد. دیوارهای این سلول ها دارای برآمدگی های تیز سیمانی است و زندانی در همین حال مدتی به دیوار بسته می شود تا اعتراف کند. زندانی در این نوع سلول ها شماره معینی دارد که لازم است آن شماره را به جای نامش حفظ کند. زندانی همچنین از گفت و گو با سایر زندانیان منع می شود.

رژیم عراق از وسایل و ابزار مختلف زیر برای شکنجه زندانیان استفاده می کند: وسایل برقی مانند: اطوی برقی، چکش و انبردست، هویه لحیم، کابل برق، اره و درل برقی، پنکه سقفی، دستگاه تولید باد (کمپرسور)، آبگرمکن برقی، دستگاه های ضبط صوت، چرخ گوشت های بزرگ، دستگاه های برقی برای کندن موی سر و سایر اعضای بدن زندانی، صندلی های آهنی که در پشت آن ستون های آهنی به ارتفاع ۲ متر مجهز به حلقه های متحرک تعبیه شده است و برای شکنجه سر زندانی را در یکی از حلقه ها جای داده و سپس قطرات آب را به طور آهسته روی سر اصلاح شده زندانی فرو می ریزند. از این نوع صندلی ها معمولاً در زمستان استفاده می کنند. دیگر ابزارهای شکنجه عبارتند از: جرثقیل بزرگی که در وسط اتاق نصب شده و زیر آن حفره عمیق پر از آب لجن قرار دارد. در این نوع شکنجه زندانی را توسط جرثقیل بالا برده و ناگهان به درون گودال لجن رها می کنند. زنجیرهای آهنی و طناب در اندازه های مختلف از سقف آویزان است و حلقه های آهنی برای به صلیب کشیدن زندانیان به دیوارها نصب شده است. بطری های سرشکسته، طناب و کابل در اندازه های مختلف، شیلنگ های پلاستیکی، باطری های نوک تیز، حوض های روغن و قیر داغ و گودال های اسید نیتریک، صندوق های آهنی شکل که زندانی را پس از قرار دان در آنها ظرف چند دقیقه به پودر تبدیل می کند. این دستگاه در سازمان امنیت شهر کرکوک، بصره و بغداد موجود می باشد. همچنین کپسول های گاز سمی و سرمازا مانند گاز فریون که در زمستان جهت ایجاد سرمای شدید استفاده می شود؛ رنگ های مختلف جهت رنگ آمیزی صورت زندانیان و بالاخره دستگاه و ابزارآلات آهنی و چوبی گوناگون برای شکنجه زندانیان در آن موجود است. (۱)

ص: ۶۵۶

بیش از ده هزار نفر از اسیران عراقی مستقر در اردوگاه‌های ایران از مسئولان جمهوری اسلامی ایران تقاضای پناهندگی سیاسی کرده‌اند. آقای نظران، دبیر شورای عالی دفاع و سرپرست کمیسیون اداره اسرای عراقی، با اعلام این مطلب درباره آزادسازی اسیران معلول گفت: «روند آزادسازی اسرای معلول و صعب‌العلاج از سوی جمهوری اسلامی به طور یک‌جانبه همچنان ادامه پیدا خواهد کرد. به طوری که تاکنون ۷۰۰ نفر از اسرای معلول و صعب‌العلاج به طور یک‌جانبه آزاد شده‌اند.»

"نظران" وضعیت نگهداری اسیران ایرانی در عراق را بسیار نامطلوب و خارج از اصول بین‌المللی اعلام کرد و افزود: «بر طبق گزارش‌های رسیده از عراق با اسرای ما به شدت بدرفتاری می‌شود.»

همین گزارش حاکی است صبح دیروز اسیران عراقی در یک راه پیمایی در شهرستان سمنان ضمن اعلام آمادگی برای حضور در خلیج فارس برای مبارزه با آمریکا بیش از ۲۰۰ هزار ریال وجه نقد به جبهه‌ها اهدا کردند.^(۱)

پس از حملات اخیر به مقرهای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در کراچی پاکستان و از هم پاشیدن فعالیت این مقرها، سازمان از اعضا و هواداران خود خواست به خط جدید سازمان توجه کنند. بر اساس خط مشی جدید، منافقین قصد دارند مجدداً از طریق مرزهای استان سیستان و بلوچستان وارد خاک جمهوری اسلامی ایران شده و با رسیدن به شهرهای مرکزی، به اقدامات ضد امنیتی دست بزنند. به نظر می‌رسد منافقین با چند هدف مشخص مرزهای شرقی بلوچستان را جهت رسیدن به اهداف خود رها نخواهند ساخت که یکی از اهداف شرایط آسان جهت تردد و وارد شدن از مرز می‌باشد.^(۲)

در افغانستان نیز دولت این کشور به دلیل حمایت جمهوری اسلامی ایران از مجاهدین افغان، روی تعدادی از نیروهای میلیشیا سرمایه‌گذاری کرده و برای آموزش به کابل اعزام کرده است. در این زمینه "حاج صفر براهوئی" نیز تعدادی از افراد خود و افراد شرور و فراری را انتخاب کرده و جهت گذراندن دوره‌های آموزشی برده است. افراد فوق در حال حاضر در منطقه "حمومی نیمروز" در کارهای تخریبی و انفجارات مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرند.^(۳)

"جعفر شفیعی"، عضو کمیته مرکزی حزب کومه له، در داخل عراق کشته شد. رادیو کومه له در اطلاعیه‌ای اعلام کرد: دکتر شفیعی یکی از سیاست‌گذاران سیاسی و تشکیلاتی حزب که برای اجرای مأموریت عازم خارج بود، بر اثر تصادف اتومبیل وی در کشور عراق کشته شد. رادیو کومه له با اشاره به زندگینامه وی گفت: بی‌شک غم از دست دادن رفیق جعفر بار گرانی است بر قلب همه ما.^(۴)

۱- ۱۹. سند شماره ۱۱۳۴۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهداء، به ستاد مرکزی - دفتر نمایندگی حضرت امام در مرکز، ۲۵/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۰. سند شماره ۰۴۶۳۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد ناحیه مستقل دهم نبی اکرم (ص) - اطلاعات، ۷/۸/۱۳۶۶.

۳- ۲۱. سند شماره ۴۶۳۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلکس ستاد ناحیه مستقل دهم نبی اکرم (ص)، به ستاد مرکزی سپاه، -

اطلاعات، ۷/۸/۱۳۶۶.

۴-۲۲. مأخذ ۱۹.

در پاسخ به حملات هوایی اخیر عراق به مناطق غیر نظامی، بامداد امروز یک فروند موشک زمین به زمین به سوی ساختمان ستاد نیروی هوایی عراق در مرکز بغداد پرتاب شد. (۱) ستاد کل نیروهای سه گانه سپاه با صدور اطلاعیه ای اعلام کرد: «یگان موشکی سپاه پاسداران به تلافی حملات دو روز اخیر عراق به واحدهای غیر نظامی استان های خوزستان و فارس، در ساعت ۱:۰۷ بامداد، ساختمان ستاد نیروی هوایی رژیم عراق را هدف یک فروند موشک قرار داد.» (۲) رژیم عراق ضمن تأیید خبر حمله موشکی به شهر بغداد، ادعا کرد که موشک به یک منطقه مسکونی اصابت کرده و تعدادی کشته و مجروح بر جای گذاشته است. (۳) خبرگزاری رویتر در گزارشی از نیکوزیا به نقل از بیانیه سپاه پاسداران نوشت: واحد موشکی نیروی هوایی پاسداران انقلاب آماده وارد آوردن ضربات سنگین به حکام بیچاره رژیم امریکایی بغداد و حامیان رژیم صدام هستند. (۴)

طارق عزیز وزیر خارجه عراق در نامه ای به دبیر کل سازمان ملل متحد ضمن متهم کردن ایران به آغاز جنگ شهرها نوشت: ایران در ساعت ۱ بامداد با یک موشک زمین به زمین یکی از مناطق مسکونی شهر بغداد را هدف قرار داده و باعث مرگ تعدادی از شهروندان گردیده است و تعدادی را نیز مجروح نموده و به تعدادی از خانه های مسکونی شهروندان نیز خسارت وارد ساخته است. وی در این نامه مصرأ خواسته است که ایران را به عنوان رژیم متجاوز محکوم نمایند و از جامعه بین المللی درخواست کرده که تحریم هایی را بر طبق منشور سازمان ملل جهت تنبیه رژیم ایران به خاطر اجتناب از پذیرش و اجرای قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت و پافشاری در تجاوز و نقض حقوق بشر و قوانین بین المللی اجرا نمایند. وی در پایان نامه افزوده است: عراق اجازه نخواهد داد که این جنایت ها بدون تنبیه رها شود و در فرصت مناسب به ایران ضربه وارد خواهد ساخت و تنبیه شایانی خواهد نمود. (۵) سیستم موشکی زمین به زمین اسکاد - بی

آثار تغییر مناطق عملیاتی در فرماندهان یگان ها، میزان باور آنها به اجرای عملیات اصلی در جبهه شمال غرب و مشکلات پشتیبانی در این جبهه، در جلسه صبح امروز فرمانده کل سپاه، فرمانده نیروی زمینی سپاه و جانشین وی بررسی شد.

در پی جلسه شب گذشته فرماندهان قرارگاه ها و یگان های سپاه پاسداران که در آن درباره طرح مانور و منطقه عملیات در جبهه شمال غرب

۲-۲. روزنامه کیهان، ۹/۸/۱۳۶۶، ص ۱۸.

۳-۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۵، ۹/۸/۱۳۶۶، ص ۵.

۴-۴. همان، ص ۸.

۵-۵. سند شماره S/۱۹۲۴۴ شورای امنیت سازمان ملل، ۳۰ اکتبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

بحث شد، در ابتدای جلسه امروز علی شمخانی به محسن رضایی گفت: «بچه ها که با این تصمیم جدید متزلزل شدند.» محسن رضایی پاسخ داد: «نه، آنها در گزارش ها می گفتند که معابر لو رفته و دشمن در تمام راه ها و معابر کمین گذاشته و همه جا کمین گذاشته غیر از معبر لشکر ۲۱ امام رضا(ع)، دیگر اینکه اگر قرار باشد یک قسمت را بگیرند و بایستند دشمن جلویشان را می بندد و راه کور می شود. اگر نخواهند ارتفاع آمدین را عمل کنند، خب تا ارتفاع منافقین عمل کنند. یعنی اگر آمدین را بگیرید، بعد دیگر احتیاج نیست که این طرف رودخانه بیاید.»

فرمانده کل سپاه درباره طرح عملیات در شمال غرب گفت که یگان ها برای عملیات در منطقه سورقلات و قلعه دیزه آماده شوند و تا یک ماه دیگر اگر نیرو برایشان آمد و توانستند هر دو را با هم عمل کنند و گرنه یکی را.

علی شمخانی و رحیم صفوی مشکلات محل استقرار یگان ها در منطقه شمال غرب و کمبود امکانات برای بر پا کردن عقبه را یادآور شدند و گفتند که از لحاظ امکانات و محل استقرار جبهه غرب اصلاً قابل مقایسه با جنوب نیست. محسن رضایی در این باره گفت: «باید به صورت جدی باورشان بشود، بروند (عقبه) بسازند.» اما شمخانی می گوید که بلوک و امکانات نیست، به یگان ها بلوک بدهند تا عقبه بسازند، الآن هم که فصل ساخت نیست. رحیم صفوی هم اضافه می کند که با بلوک نمی شود برای پانزده هزار نفر جا درست کرد، سیمان هم کم است. محسن رضایی نیز ضمن بیان اینکه: به فروزنده بگویید بلوک بدهد؛ می گوید که اینها (یگان ها) آمده اند آموزش ببینند، توی برف و باران آموزش بدهند. وی افزود که غیر از مسئله عقبه، در گرده رش اکثر جاده ها لغزنده و بد است و جاده های جدیدی هم که احداث می گردد در زیر باران خیلی ناجور می شود و امکان استفاده از آنها نیست، باید فکری کرد. محسن رضایی اضافه کرد: آقای هاشمی گفته قبل از تشکیل کنفرانس سران عرب، عملیاتی انجام شود. (۱)

۳۱

فرمانده کل سپاه امروز با حضور در پادگان لشکر ۲۵ کربلا در هفت تپه به بررسی وضعیت، توانایی ها و مشکلات این لشکر پرداخت. محسن رضایی را غلامعلی رشید، مصطفی ایزدی، علیرضا عندلیب، جمال آبرومند، مصطفی ربیعی و... همراهی می کردند. در جریان این بازدید فرمانده و مسئولان لشکر ۲۵ کربلا گزارشی از وضعیت نیرو، سازمان دهی، آموزش، نحوه ارتباط واحد ها، وضعیت لجستیکی، هزینه ها، آمار و وضعیت خودرو های این لشکر ارائه کردند. فرمانده کل سپاه سپس برای رزمندگان لشکر ۲۵ کربلا سخنرانی کرد که در آن ضمن اشاره به آیات قرآن و سخنان امام خمینی، زندگی جاوید و حیات ابدی و چگونگی دست یابی به آن را که از راه اطاعت خدا و رسول و قیام به جهاد و دفاع حاصل می شود و همان موجب نپذیرفتن ظلم و زورگویی ابرقدرت ها و یافتن استقلال و حریت و تصمیم گیری آزادانه در تنظیم روابط با جهان می گردد، تشریح کرد.

ص: ۶۶۰

۱-۶. سند شماره ۱۸۸۸۹/پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه فرمانده کل و فرمانده نیروی زمینی سپاه درباره انتقال از جنوب به شمال (۸/۸/۱۳۶۶)، قرارگاه مرکزی سپاه - پادگان گلف اهواز، نوار ۲۶۷۵۳، ص ۵۵ تا ۶۲؛ و - سند شماره ۱۵۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مرکزی سپاه (علی لطف الله زادگان)، ۵/۸ تا ۵/۸/۱۳۶۶، ص ۵۱ و ۵۲.

وی افزود: اگر خاکریزهای امریکا در منطقه یعنی رژیم های عراق و کویت و عربستان فرو نریخته بود، امریکا خود به میدان نمی آمد. وی در ادامه گفت که امریکا تمام قدرت نظامی و تبلیغاتی اش را متمرکز کرده تا با عبور سالم یک نفتکش از خلیج فارس و تنگه هرمز، به نظر خود ابهت اسلام را بشکند و در حالی که چیزی نمانده بود که نفتکش بریجتون به کویت برسد، ناگهان انفجاری رخ داد و قدرت و تکنولوژی امریکا را منفجر کرد و فرو ریخت. (۱)

۴۱

بررسی طرح عملیات نامنظم در منطقه دوکان عراق و هماهنگی قرارگاه رمضان برای اجرای آن با همکاری اتحادیه میهنی کردستان عراق، امروز نیز ادامه یافت. فرمانده قرارگاه فتح صبح امروز گفت: «ما برای عملیات با دو مشکل رو به رو هستیم. اول اینکه اگر جمهوری اسلامی اعلام کند که عملیات برای باز کردن راه [راه تردد آسان گروه های معارض عراق از مناطق تحت نفوذ این گروه ها به داخل ایران] را انجام نمی دهد، معلوم نیست اتحادیه زیر بار عملیات دوکان برود و ایران باید از این طریق یا از طریق قلعه دیزه اقدامی برای باز کردن راه انجام دهد. مشکل دوم، هماهنگی نیروهای نامنظم و منظم است.»

در جلسه ای که از ساعت ۱۰:۲۰ تا ۱۳ امروز در برگلو (داخل عراق) با حضور فرمانده قرارگاه فتح و چند تن از مسئولان اتحادیه میهنی کردستان عراق برگزار گردید، درباره سیاست و طرح های کلی همکاری قرارگاه رمضان و اتحادیه میهنی و اهداف آن و نیز مشکلات و ناهماهنگی های موجود در این همکاری بحث و بررسی شد. ابتدا برادر جعفری فرمانده قرارگاه فتح گفت: «مختصراً دلایلی را که برای طرح مورد نظر دارم بگویم؛ از منطقه خمزه تا پرماوند و پیر مگرون و آسوس و از پشت تا گوجار و قیوان منطقه ای است که برای ما و شما بسیار اساسی است و می تواند در جنگ و سقوط صدام نقش مهمی داشته باشد، به دلیل اینکه: ۱- ما را با حضور نظامی قوی به کرکوک و دوکان و قلعه دیزه نزدیک می کند. ۲- در اختیار داشتن نیروی قوی برای مبارزه. ۳- راه های بسیار اساسی و جدی برای مبارزه در شمال باز می شود. برادران ما در فکر بودند که منطقه را به نحوی حفظ کنند که دشمن حمله نکند، نهایتاً قرار شد به شما بگویم که آسوس به گوجار را محکم بگیرید که ما اگر به گوجار رسیدیم دشمن به گلاله نیاید... ما چیزی که می خواهیم آذوقه و محل اسکان نیرو است و از هرگونه کمک مالی که میسر باشد، کوتاهی نمی کنیم.»

نوشیروان از مسئولان اتحادیه نیز گفت: «ما که هم پیمان هستیم انتظار داریم در موقع احتیاج به هم کمک کنیم و محافظه کاری نکنیم. ما بر سر اصولی توافق کردیم که برای منافع مردم ما مفید است... این منطقه سرپلی است برای رسیدن به سلیمانیه و کرکوک و جاهای دیگر، اینجا را حفظ کنیم. این شاهراه برای لشکرکشی حفظ شود. از لحاظ نظامی به بچه های شما اطمینان داریم. نیروی ما چریک است و نمی تواند به خوبی پدافند کند ولی نیروی شما خوب دفاع می کند. ما از لحاظ سیاسی و نظامی مشکلی نداریم، فقط از لحاظ تدارکاتی در محاصره هستیم. اکثر روستاهای ما ویران شده و اساس اقتصاد جامعه کُرد را از بین برده اند. البته مواد اساسی از قبیل گوشت، برنج، روغن، شکر،

ص: ۶۶۱

۱- ۷. سند شماره ۱۸۸۹۰/پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه فرماندهان سپاه برای بررسی مسائل لشکر ۲۵ کربلا (۱۳۶۶/۸/۸) قرارگاه مرکزی سپاه - پادگان لشکر ۲۵ در هفت تپه، نوار (۲۶۷۵۵)؛ و- سند شماره ۱۵۴۸، ص ۵۳ تا ۵۵.

آرد و چای می توانیم پیدا کنیم و ذخیره داریم. آذوقه پنج تا ده هزار نفر را برای یک سال تأمین می کند. مناطقی که نزدیک شماست به عهده شما باشد و مناطق نزدیک شهر به عهده ما باشد. ما از آسوس نیرو می گذاریم و دو هزار نیرو از منطقه پدافند می کند. اگر ما این مشکل را حل کنیم، فعالیت ما افزوده می شود ... منطقه آسوس را که مسلط بر جاده بن گرد - قلعه دیزه است، تقویت کنید و ما می توانیم مرتب به شهر سلیمانیه ضربه بزنیم. چون نیروی ما صرف حفاظت شده، یک سال است که نیرو به سلیمانیه نفرستاده ایم و مجبور به جنگ با زمین شده ایم و این برای چریک مفید نیست. با این شرط چرماوند را محکم می گیریم که دشمن نتواند هجوم کند و آنجا را تصرف کند.»

فریدون یکی دیگر از مسئولان اتحادیه گفت: «ما دو محور داریم: ۱- خط تماس با نیروی دشمن از کاریزه تا آسوس و دیگر تماس با نیروی دشمن در شهرها که این را ما و اولی را شما عهده دار شوید. فقط شما باید به ما کمک فنی و تخصصی بکنید.»

برادر جعفری: «پدافند از آسوس نیروی زیادی نیاز دارد. ما می توانیم در احتیاط باشیم و در صورت هجوم دشمن مقابله کنیم... اگر ما روی آسوس بیایم دشمن تحریک می شود و زودتر حمله می کند.»

فریدون: «دشمن نقشه کشیده آسوس را بگیرد.»

جعفری: «ما طرح پدافندی می ریزیم ولی نمی توانیم روی آسوس مستقر شویم، ولی وقتی به دریاچه برسیم پدافند آسان تر می شود، در غیر این صورت به نیروی عظیمی احتیاج است. ولی با هم می توانیم حفظ کنیم و ما در حفظ آسوس کوتاهی نمی کنیم ... نظر من این است که ابتدای آسوس را شما و انتهای آن را ما حفظ کنیم.» (۱)

در ادامه این جلسه درباره همکاری برای جاده سازی از کرکر به مرگه و امکانات مهندسی و مواد منفجره مورد نیاز برای این کار و همچنین چگونگی انتقال مهمات به پایگاه های مختلف بحث شد.

در جلسه ای که شب هنگام با حضور برادران جعفری، شمس، دهقان و ابو مصطفی تشکیل گردید، نتایج شناسایی منطقه عملیاتی، پایگاه ها و مقر گردان دشمن بررسی شد. از جمله نتایجی که از شناسایی ها و بررسی در جلسه امشب حاصل شد، این بود که دشمن نیروی زیادی به منطقه آورده و پایگاه های خود را تقویت کرده است و رسیدن به مقر گردان دشمن با درگیری یکی دو ساعته امکان پذیر نیست. (۲)

۵۱

جمهوری اسلامی ایران برای مقابله با تهدیدات امریکا در خلیج فارس هم زمان با استراتژی نظامی خود، تلاش گسترده ای را در عرصه های سیاسی و اقتصادی آغاز کرده است. دکتر علی اکبر ولایتی، وزیر خارجه ایران، که برای مذاکره با رابرت موگابه رئیس جنبش عدم تعهد به زیمباوه سفر کرده بود، امروز پس از گفت و گو و تبادل نظر درباره اوضاع خلیج فارس و نقش

ص: ۶۶۲

۱- ۸. سند شماره ۱۵۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان (مسعود سرمدی)، ۲/۸ تا ۱۷/۸/۱۳۶۶، ص ۱۱۷ تا ۱۲۱.
۲- ۹. همان، ص ۱۲۲.

جنبش عدم تعهد، "حراره" را ترک کرد. دکتر ولایتی گفت: «ایران امیدوار است جنبش عدم تعهد که ۱۰۱ عضو دارد، در مورد اوضاع خلیج فارس گام‌های مثبتی بردارد و موضع مناسبی در برابر حضور امریکاییان در منطقه خلیج فارس اتخاذ کند.» رابرت موگابه نخست‌وزیر زیمبابوه نیز با اعلام مخالفت خود با حضور نیروهای امریکایی در خلیج فارس گفت: «این مسائل تشنج را افزایش می‌دهند و به نظر من عدم تعهد باید با این قضیه فعال برخورد نماید.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، دکتر ولایتی عصر دیروز بر سر راه خود به زیمبابوه، ضمن توقف کوتاهی در آدیس آبابا، با وزیر امور خارجه اتیوپی گفت و گو کرد.^(۱)

هفته نامه دی ولت چاپ آلمان در مقاله‌ای وضعیت خلیج فارس را بررسی کرد و با اشاره به موضع شوروی در مورد جنگ، درباره تلاش‌های دیپلماتیک ایران نوشت: «در حال حاضر ایران از نظر سیاسی در سه جبهه فعالیت می‌کند. سیاست نزدیک شدن به مسکو باید به واشنگتن نشان بدهد که تهران از محاسبات سیاسی مصلحت‌گرایانه قدرت کاملاً آگاهی دارد. موضع رسمی ایران در سازمان ملل در حال حاضر به پذیرش ضمنی آتش بس فوری محدود می‌شود. آتش بسی که ضمن آن شورای امنیت دستور تشکیل دادگاهی را بدهد که در آن عراق به عنوان آغازگر جنگ مجازات شود. به علاوه، تهران تاکنون از هدف جنگی خود که به زانو در آوردن صدام و ایجاد حکومت اسلامی در خاک عراق است، هرگز منحرف نشده است، نهایتاً این کشور تلاش می‌کند تا به کمک سوریه از قطع رابطه کشورهای عربی با ایران جلوگیری به عمل آورد.»^(۲)

۶۱

در سازمان ملل متحد رسماً اعلام شد که ایران و عراق به طرح پیشنهادی خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل متحد [ر.ک. به: روزشمار ۲۳/۷ و روزشمار ۲۸/۷/۱۳۶۶] برای پایان دادن به جنگ میان این دو کشور در چارچوب قطعنامه شماره ۵۹۸ شورای امنیت پاسخ داده‌اند. خبرگزاری فرانسه با مخابره این خبر، گزارش داد: دکوئیار بیست و سوم مهرماه گذشته پیشنهادهایی را برای به اجرا در آوردن این قطعنامه، که در آن آتش بس فوری و عقب‌نشینی نیروها به مرزهای شناخته شده، درخواست شده است، به طرفین متخاصم ارائه داده بود. وی به دو کشور پانزده روز فرصت داده بود تا کتباً پاسخ دهند و گفته بود که در صورت نادیده گرفتن این روش، پرونده مربوطه را به شورای امنیت تحویل خواهد داد. دکوئیار روز دوشنبه پس از بازگشت به نیویورک رسماً از پاسخ‌ها آگاه خواهد شد.^(۳)

۷۲

سفیر ایران در توکیو امروز در یک مصاحبه مطبوعاتی گفت: «ایران در مذاکرات خود با دبیرکل سازمان ملل به وی اطلاع داده است که تنها شرطی که ایران برای پایان دادن به جنگ دارد، اعلام متجاوز است.» محمدحسین عادل‌افزود: «موضع ایران در قبال تلاش‌های صلح دبیرکل سازمان ملل همچنان مثبت است و تهران به همکاری با دبیرکل برای به اجرا درآوردن

ص: ۶۶۳

۱- ۱۰. مأخذ ۲، ص ۳.

۲- ۱۱. اداره کل مطبوعات و رسانه‌های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۲۸۳، ۱۰/۹/۱۳۶۶، ص ۲۵ و ۲۶، هفته نامه "دی ولت"، چاپ آلمان، ۸/۸/۱۳۶۶.

۳- ۱۲. مأخذ ۳، ص ۳.

قطعنامه ۵۹۸ ادامه خواهد داد.»^(۱) از سوی دیگر، صدام حسین با اشاره به طرح دبیرکل سازمان ملل گفت: «طرح پیشنهادی صلح اخیر سازمان ملل نباید تغییری در قطعنامه ۵۹۸ پدید آورد. آتش بس همه جانبه باید به طور رسمی صورت پذیرد و سپس بلافاصله به سوی مرزهای بین‌المللی، قبل از اینکه گام‌های دیگری برداشته شود، عقب‌نشینی گردد.»^(۲)

۸۱

شريف‌الدین پیرزاده دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی.

دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی خواستار تلاش بیش‌تر برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق شد. شريف‌الدین پیرزاده با بیان اینکه از افزایش اخیر تنش‌ها در خلیج فارس بسیار نگران است، گفت: «ما با ایران و عراق و دبیرکل سازمان ملل در تماس هستیم و خواهان پایان بخشیدن به این مناقشه اسفناک می‌باشیم. از ۸ سال پیش جنگ در خلیج فارس ادامه دارد. بنابراین تلاش‌های بیش‌تری باید برای پایان دادن مناقشه به عمل آید. قطعنامه ۵۹۸ سازمان ملل درباره جنگ ایران و عراق بسیار جامع بوده و ما کاملاً از آن حمایت می‌کنیم.»^(۳)

۹۲

یولی ورنتسف، معاون اول وزارت خارجه شوروی در مرحله دوم سفر خود به کشورهای حوزه خلیج فارس، امروز وارد کویت شد. منابع سیاسی می‌گویند: آقای ورنتسف مقامات کویت را مطمئن خواهد ساخت که چنانچه ایران قول ندهد قطعنامه سازمان ملل را اجرا کرده و به جنگ با عراق پایان دهد، موافقت نامه اقتصادی خود با ایران را امضا نخواهد کرد. رادیو آمریکا به نقل از منابع کویتی گفت: «مقامات کویتی درصدد آنند که از فرستاده شوروی بخواهند ایران را متقاعد سازد که کویت در جنگ میان ایران و عراق بی طرف است. ایران کویت را متهم می‌کند که در جنگ میان تهران و بغداد جانب عراق را گرفته و به بهانه حراست از منافع ممالک بی طرف در جنگ، پای نیروی دریایی آمریکا و دیگر ممالک را به آب‌های خلیج فارس کشانده است. کویت همچنین از شوروی می‌خواهد با استفاده از مذاکرات اخیر با تهران درباره یک موافقت نامه اقتصادی، ایران را به پذیرفتن مقررات آتش بس متقاعد سازد. انتظار می‌رود معاون وزارت امور خارجه شوروی تعهد دولت متبوع خود را بار دیگر تکرار کند مبنی بر اینکه هیچ‌گونه موافقت نامه‌ای امضا نخواهد شد مگر آنکه تهران با پایان دادن به جنگ موافقت کند.»^(۴)

روزنامه‌های کویت به حملات تبلیغاتی خود علیه مواضع شوروی در قبال جنگ ایران و عراق و بحران در خلیج فارس همچنان ادامه می‌دهند. هم‌زمان با ورود ورنتسف به کویت

ص: ۶۶۴

۱-۱۳. مأخذ ۳، ص ۱۶، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲-۱۴. Sreedhar Kapil Kaul, Tanker War: Aspect of Iraq-Iran War (۱۹۸۰-۸۸), New Delhi: ABC Publishing House, ۱۹۸۹, p. ۶۲.

۳-۱۵. سند شماره ۲۱۲۷۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن وزارت خارجه، شماره ۱۱۴/۵، ۱۲/۸/۱۳۶۶.

۴-۱۶. مأخذ ۳، ص ۲۵، بخش فارسی رادیو امریکا، ۸/۸/۱۳۶۶.

روزنامه نیمه دولتی الرأی العام در سرمقاله امروز خود از بهبود روابط میان شوروی و ایران اظهار نگرانی کرده و نوشته است: «روس ها با نزدیک شدن به ایران و اتخاذ مواضع متناقض در قبال اوضاع منطقه خلیج فارس [بازی خبیث و دیرینه خود را تکرار می کنند ... شوروی ایران را به مثابه یک گنج می داند که فکر می کند باید آن را همواره نگه داشت.] الرأی العام افزوده است: «شوروی هر بار احساس سردرگمی در سیاست خود می کند و در یک بن بست سیاسی قرار می گیرد، فرستادگان خود را به منطقه گسیل می دارد و سخن از احیای کنفرانس بین المللی صلح اعراب با اسرائیل می گوید و اظهاراتی در مورد لزوم برقراری صلح در منطقه خلیج فارس [منتشر می کند.]» (۱)

۱۰۱

مواضع شوروی در قبال جنگ به دلیل گسترش روابط با ایران، مخالفت با تحریم ایران و تلاش های دیپلماتیک منطقه ای، مورد توجه رسانه های جهان قرار گرفته است. در حالی که کشورهای عرب حاشیه خلیج فارس به شدت از موضع شوروی در قبال جنگ انتقاد می کنند، برخی تحلیل گران معتقدند که سیاست شوروی ایجاد توازن میان ایران و عراق است تا بدین وسیله به جنگ پایان دهد. احمد میرفندرسکی، سفیر سابق ایران در شوروی، در مصاحبه با رادیو بی.بی.سی گفت: «من معتقدم که اتحاد شوروی از روز اول علاقه چندانی به بروز این جنگ نداشت و برای خاموش کردن آن تلاش کرد. یکی از مبانی سیاست خارجی شوروی آرامش در مرزهای جنوبی است و این را من از دورانی که سفیر بودم و با روابط ایران و شوروی سر و کار داشتم درک کرده ام. اتحاد شوروی مایل است یک نقش فعال و سازنده ای در روابط بین ایران و عراق بازی کند. چنانچه در روابط بین پاکستان و هند هم در تاشکند در سال ۱۹۶۶ بازی کرد. وی درباره کمک شوروی به دو طرف جنگ گفت: کمک به متخاصمین طبق تعهداتی است که شوروی با عراق دارد و اگر فقط به عراق کمک کند، ایران مسلماً از او سخت دلخور خواهد شد. پس توازنی است که اتحاد شوروی می خواهد بین عراق و ایران برقرار کند و در عین حال هم سعی می کند که این آتش جنگ خاموش بشود، اگر بشود، اسمش را می گذاریم سیاست کج دار و مریز؛ یعنی بهترین راه حل در بدترین شرایط. هدف شوروی این است که نقش و درجه ای برای خودش قائل شود ولی من فکر می کنم نقش درجه یک نمی تواند برای خودش قائل بشود و باید با کمک امریکا باشد. امریکا هم می داند شوروی هیچ کاری در خلیج فارس نمی تواند انجام دهد.» (۲)

۱۱۲

محمدجواد ایروانی، وزیر امور اقتصادی و دارایی ایران که در رأس یک هیئت بلندپایه اقتصادی و صنعتی برای شرکت در سومین اجلاس مشترک همکاری های اقتصادی و بازرگانی به پاکستان سفر کرده بود، پس از گفت و گو با مقامات پاکستانی به تهران بازگشت. این سفر هم زمان با تشدید تهدیدات امریکا در خلیج فارس و اعلام تحریم اقتصادی جمهوری اسلامی ایران انجام شد. در این سفر مقامات

ص: ۶۶۵

۱- ۱۷. مأخذ ۳، ص ۳۶ و ۳۷، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۸/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه الرأی العام.

۲- ۱۸. مأخذ ۳، ص ۲۶ و ۲۷، بخش فارسی رادیو بی بی سی، ۸/۸/۱۳۶۶.

دو کشور ضمن بررسی اوضاع خلیج فارس و روابط دوجانبه، برای تأسیس خط کشتی رانی مشترک، حمل و نقل آبی، هوایی، جاده ای و راه آهن به توافق هایی دست یافتند.^(۱) آقای ایروانی با اشاره به حجم مبادلات ۴۰۰ میلیون دلاری ایران و پاکستان، درباره توافق های دو کشور گفت: «برای ایجاد تسهیلات در مبادلات کالا بین دو کشور توافق شد که سقف اعتبار فنی از ۴۰ میلیون دلار به ۶۰ میلیون دلار افزایش یابد. پاکستان روزانه ۲۰ هزار بشکه نفت از ایران خریداری خواهد کرد و شرکت ایران خودرو ۲۰۰ دستگاه اتوبوس به این کشور صادر می کند. همچنین ایران آمادگی خود را برای صدور مواد معدنی، گوگرد، دارو، شیشه، اتومبیل و الیاف مصنوعی اعلام کرد. پاکستان نیز مرغ، گندم، برزنت، انواع نخ، مواد شیمیایی و فلزات ساختمانی به ایران صادر می کند. برای ترخیص کالا در گمرکات دو کشور روش یکسان اعمال خواهد شد و معافیت های مالیاتی برای شرکت های کشتی رانی که از بنادر یکدیگر استفاده نمایند برقرار می شود. اساسنامه شرکت کشتی رانی ایران و پاکستان مراحل نهایی خود را گذراند و اقدامات لازم برای راه اندازی قطار مسافربری زاهدان - کویته انجام شده است» آقای ایروانی افزود: «در این سفر همچنین پیام آقای خامنه ای ریاست جمهوری به ضیاءالحق، رئیس جمهور پاکستان، تسلیم شد و متقابلاً وی نیز پیامی به آقای خامنه ای ارسال داشت.»

وزیر خارجه پاکستان در دیدار با ایروانی به منظور ایجاد زمینه لازم برای میانجیگری بین جمهوری اسلامی ایران و آمریکا، گفت: «ما با افزایش تشنج در منطقه مخالفیم. ما وقتی خبر حمله به سکوی نفتی را شنیدیم نگرانی خود را به آمریکا اعلام کردیم. آمریکا از ما خواست پیامی را در این باره به شما بدهیم؛ ما صرفاً پیام آور هستیم. در این پیام آمده: آمریکا به خاطر استفاده نظامی [ایران] از سکوی نفتی و کنترل حرکات کشتی ها و هماهنگی عملیات مین گذاری به وسیله آن، اقدام به نابودی سکوی می کند. آمریکا مایل به درگیری نظامی با ایران نمی باشد، لیکن برای دفاع از منافع خود به مقابله با تحرکات ایران اقدام می نماید.»^(۲)

۱۲۱

ایران برای مقابله با تحریم اقتصادی و بسته شدن تنگه هرمز به یک سلسله اقدامات بازدارنده دست زده است. رادیو بی.بی.سی در گزارشی از سفر هیئت اقتصادی ایران به پاکستان و توافقات به عمل آمده بین دو کشور گفت: «دولت ایران ترتیبی داده است تا در صورت تحریم اقتصادی ایران و بسته شدن خلیج فارس، از بنادر و پالایشگاه های کشورهای همسایه استفاده کند. موافقت نامه هایی که ایران با ترکیه، پاکستان و شوروی امضا کرده است به ایران این امکان را می دهد که در حدود نیمی از فرآورده های نفتی مورد نیاز خود را از طریق این کشورها وارد کند و همچنین تسهیلات بندری ایران در حدود ده درصد افزایش خواهد یافت. در اواخر ماه اکتبر پاکستان موافقت کرد که ایران برای وارد کردن دو میلیون تن کالا از بندر کراچی و بندر قاسم استفاده کند. همچنین دو کشور ترتیبی داده اند تا یک سرویس قطار بین تهران - کویته پاکستان برقرار شود. اجلاس شرکت کشتی رانی ایران و پاکستان نیز تشکیل گردید. این تقاضا جزئی از موافقت نامه ایران و پاکستان برای

ص: ۶۶۶

۱- ۱۹. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه "رویدادها" شماره ۱۶۹، ۱۴/۸/۱۳۶۶، ص ۲۷ و ۲۸.

۲- ۲۰. همان، ص ۳۴ و ۳۵.

توسعه مبادلات تجاری به حجم ۴۰۰ میلیون دلار در سال ۱۹۸۸ است. طبق این موافقت نامه پاکستان در مقابل دریافت ۲۰۰ دستگاه اتوبوس و ۲۰ هزار بشکه نفت در روز، تولیدات کشاورزی و مصالح ساختمانی به ایران صادر خواهد کرد. این قرارداد طی سفر آقای ایروانی وزیر اقتصاد و دارایی ایران که در رأس یک هیئت ۳۵ نفری از مقامات ایرانی به پاکستان رفته بود، منعقد شد. اقدام ایران برای استفاده از تسهیلات بندری کشورهای همسایه برای وارد کردن کالاهای مورد نیاز ایران ناشی از این نگرانی است که ممکن است رو در رویی با امریکا در خلیج فارس به حدی برسد که به بسته شدن خلیج فارس و محاصره دریایی بندر عباس در تنگه هرمز منجر گردد. قسمت عمده ای از واردات ایران از طریق بندر عباس به ایران وارد می شود. ایران همچنین برای جبران کمبود فرآورده های نفتی خود به طور متوسط روزانه ۱۰۰ الی ۱۵۰ نوع فرآورده های نفتی وارد می کند. (۱)

۱۳۱

جمهوری آلمان فدرال و ترکیه تحریم اقتصادی جمهوری اسلامی ایران را رد کردند. مارتین بانگمان، وزیر اقتصاد آلمان غربی گفت: دولت آلمان تنها در صورتی از تحریم اقتصادی علیه ایران حمایت می کند که سازمان ملل چنین تصمیمی بگیرد. آلمان اعتقادی به این گونه مجازات ها ندارد و اقدام امریکا بدون گفت و گوی قبلی با "بن" صورت گرفته است. وی اضافه کرد که مجازات های اقتصادی را همیشه می توان دور زد و ایران نیز بدون شک قادر به مبارزه با چنین تحریم هایی هست. (۲)

سخنگوی وزارت امور خارجه ترکیه نیز گفت: «امریکا تاکنون مستقیماً چنین درخواستی از ترکیه ننموده است. در صورتی که این کشور چنین درخواستی از ترکیه داشته باشد آنکارا با در نظر گرفتن موقعیت جغرافیایی ویژه خود و همچنین سیاست بی طرفی فعال خود در قبال جنگ ایران و عراق، به این تقاضا جواب رد خواهد داد.» (۳)

۱۴۲

در پی بحرانی تر شدن اوضاع خلیج فارس، فعالیت های نظامی امریکا در منطقه افزایش یافته است. روزنامه گونش چاپ استانبول نوشته است که پرواز جنگنده های امریکایی بر فراز پایگاه اینجریلیک واقع در استان "ادنا" در جنوب ترکیه، به شدت زیاد شده است. این روزنامه با اشاره به اینکه تاکنون پروازهای آموزشی جنگنده های متعلق به این پایگاه روزها انجام می شد، نوشت: ظرف چند روز اخیر پروازهای شبانه نیز آغاز شده و چندین هلی کوپتر همراه با جنگنده هایی از نوع اف-۵ و اف-۱۱۱ و اف-۱۶ بر فراز پایگاه نظامی یاد شده مشاهده شده است و سربازان امریکایی در چند روز اخیر از خروج از پایگاه اینجریلیک خودداری می کنند. این روزنامه در خاتمه با اشاره به اینکه مسئولان این پایگاه نظامی هرگونه ارتباط این پروازها را با مسائل خلیج فارس رد می کنند، افزود: مقامات ترک ادعا دارند که پروازهای چند روز اخیر هدف آموزشی داشته و امریکایی ها بدون اطلاع حکومت ترکیه حق هیچ گونه عملیاتی را در پایگاه ندارند. (۴)

خبرگزاری آسوشیتدپرس به نقل از منابع نظامی اعلام کرد: رزم ناو "ایووا" و ناو هواپیمابر

ص: ۶۶۷

۱ - ۲۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۲، ۱۷/۸/۱۳۶۶، ص ۳۷ و ۳۸، رادیو بی بی سی، ۱۶/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۶، ص ۳، خبرگزاری آسوشیتدپرس.

۳-۲۳. مأخذ ۲، ص ۱۷، آنکارا - خیرگزاری جمهوری اسلامی.
۴-۲۴. مأخذ ۳، ص ۳۱، آنکارا - خیرگزاری جمهوری اسلامی، ۸/۸/۱۳۶۶.

"میدوی" در ماه آینده مأموریت خود را در خلیج فارس آغاز خواهند کرد. رزم ناو ایووا قرار است در این مأموریت - که اولین مأموریت عملی آن از زمان جنگ کره تا کنون می باشد - جایگزین رزم ناو "میسوری" شود و ناو هواپیمابر میدوی، که تنها ناو هواپیمابر امریکایی مستقر در خارج از آب های امریکا به شمار می رود، نیز جایگزین ناو هواپیمابر "رنجر" شود جابه جایی این کشتی های جنگی در چارچوب خط مشی پنتاگون برای محدود کردن مأموریت کشتی ها به حداکثر شش ماه که زمان عزیمت به مأموریت و بازگشت از آن را نیز دربر می گیرد، انجام می شود. ناو هواپیمابر ۶۴ هزار تنی میدوی که در طول چهار سال گذشته از بندر یوکوسوکا در ژاپن به عنوان پایگاه دائمی خود استفاده کرده و تنها ناو هواپیمابر امریکایی می باشد که دائماً در آب های دور از امریکا قرار داشته است، در جنگ های کره و ویتنام شرکت فعال داشت و سال گذشته با صرف یک هزینه ۲۰۰ میلیون دلاری به تجهیزات پیشرفته تری مجهز شد. رزم ناوهای "ایووا" و "میسوری" و همچنین ناو هواپیمابر میدوی از معدود رزم ناوهای به جامانده از دوران جنگ جهانی دوم می باشند. رزم ناوهای امریکایی علاوه بر توپ های ۵/۴۰، به موشک های زمین به زمین از نوع "توماهاک" و "هارپون" مجهز هستند. موشک های توماهاک می توانند تا فاصله ۴۸۰ کیلومتری شلیک شوند. ناو هلی کوپتربر "اوکیناوا" نیز قرار است در ماه آینده جانشین ناو هلی کوپتربر "گواداکانال" شود. (۱)

ناو هواپیمابر امریکایی میدوی

ناو هواپیمابر امریکایی میدوی

۱۵۱

یک پاسگاه مرزی جمهوری اسلامی ایران در شرق کشور هدف حمله افراد مسلح قرار گرفت. در این حمله اشرار، که در ساعت ۱۹:۳۵ صورت گرفت، یکی از سربازان پاسگاه "سه پولک" شهید شد و یک درجه دار مجروح گردید. در این حمله که با آر.پی.جی. ۷ انجام شد، تجهیزات و تعدادی از سلاح ها و مهمات پاسگاه سوخته و شیشه های آن به کلی شکسته شد. با رسیدن

ص: ۶۶۸

نیروهای کمکی، اشرار به افغانستان فرار کردند و درگیری در ساعت ۲۱ پایان یافت. (۱)

ص: ۶۶۹

۱-۲۶. سند شماره ۰۹۷۷۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلکس - فرماندهی قرارگاه ثامن الائمه (ع)، به ستاد نیروی زمینی سپاه - اطلاعات، ۱۰/۸/۱۳۶۶.

موضوع استراتژی عملیاتی جمهوری اسلامی که روز ۷/۸/۱۳۶۶، در جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(قرارگاه مرکزی سپاه) طرح و بررسی شده بود، امروز نیز در جلسه ای با حضور فرمانده کل سپاه، فرمانده نیروی زمینی سپاه و جانشین وی، معاونین عملیاتی و اطلاعاتی فرمانده کل و فرماندهان قرارگاه ها، بحث درباره این موضوع ادامه یافت. عملیات گسترده در شمال غرب به شیوه های منظم و نامنظم، و میزان امکان غافل گیری در جبهه شمال و جبهه جنوب از جمله مباحث این جلسه بود. قبل از ورود به بحث اصلی، محسن رضایی درباره ضرورت افزایش کیفیت و توانایی نیروهای رزمنده نکاتی را مطرح کرد. وی گفت: «نیروها باید سه ماه آموزش ببینند و سه ماه هم تمرین کنند تا به بهترین وجه بتوانند از سلاح های مختلف استفاده کنند.» وی برای استفاده بهینه از نیروی داوطلب و نیروی وظیفه گفت: در جنگ منظم از نیروی داوطلب به عنوان کادر و فرمانده استفاده می شود و نیروی وظیفه تحت نظر او عمل می کند. پس از آن عزیز جعفری گفت: شما قبلاً گفته بودید که به محور بانه بیاییم، به دنبال آن همه یگان ها عقبه های خود را از سردشت به بانه انتقال دادند، اما در جلسه پریشب دوباره سردشت مطرح گردید و این موجب شد که فرمانده لشکر ۵ نصر و فرمانده لشکر ۱۰ سیدالشهدا(ع) بگویند که در غرب قرار نیست بجنگیم.

محسن رضایی در این باره توضیح داد که تا اربیل و کرکوک و دربندی خان خط کشیدیم (برای عملیات) و این قدم بعدی ماست. وی افزود ما باید جایی عملیات کنیم که موفق شویم. محسن رضایی درباره عملیات گسترده در شمال غرب گفت: «ما در دو صورت در قلعه دیزه عمل می کنیم، یکی اینکه در محور الاغلو و دولبشک نتوانیم پیشروی کنیم. دوم اینکه اگر اینجا پیشروی کردیم، باید قلعه دیزه را عمل کنیم و به تنگه پشت سر قلعه دیزه برسیم. یعنی ما بایستی عمل کنیم و به سورقالات برسیم و آنجا را ببندیم و حتی از آنجا به سمت سد دربندی خان برویم.»

در این جلسه بحث درباره محورها و راه کارهای این طرح ادامه یافت و پس از آن فرماندهان قرارگاه ها موضوع ضرورت واگذاری امکانات و استحکامات لازم و ایجاد عقبه برای یگان ها را مطرح کردند. همچنین گفته شد که به دو دلیل یگان ها باور نمی کنند که عملیات اصلی در

شمال غرب اجرا شود: یکی اینکه یگان هایی که آمادگی و توانایی بیش تری دارند، در جنوب هستند. دوم اینکه در شمال غرب به یگان ها امکانات استقراری داده نمی شود. یکی از برادران نیز اضافه کرد که یکی هم خود فرماندهان قرارگاه هستند. محسن رضایی در جواب گفت: نه، اتفاقاً جعفری و شوشتری از جنوب ناامیدند.^(۱)

تجزیه و تحلیل زمین مناطق عملیاتی به عنوان یکی از عناصر مهم تصمیم گیری و اتخاذ استراتژی عملیاتی، بحث اصلی جلسه بود که محسن رضایی به آن پرداخت: ما اینجا زمین را به صورت کلی تجزیه و تحلیل می کنیم. مثلاً اینکه اینجا کوهستانی است. این کوهستان مسلح نشده و دشمن رده به رده خط پدافندی ندارد. دشمن اگر بخواهد در تمام این منطقه بجنگد، مطمئناً باید دوسوم قوای پیاده اش را از خط های پدافندی و احتیاط اینجا (شمال غرب) بیاورد. در اینجا از امکانات زرهی اش نمی تواند استفاده کند. از طرف دیگر، چون ما پدافندکننده هستیم، این منطقه متکی به چند نقطه است که ما اگر این نقاط را از دست دشمن در بیاوریم، می توانیم با نیروی کمی در اینجا پدافند کنیم. شمال غرب اربیل دو تنگه هست که کلید منطقه است. دیگری سد دوکان است که مانع بزرگی است برای دشمن، با گرفتن اینها، زمین بزرگی سالم به دست ما فتح خواهد شد. ارتفاعاتی نیز که در اینجا هست [احتمالاً شمال غرب سلیمانیه] به خاطر جنس زمین و حضور نیروهای معارض، همین طور است و اگر ما این تنگه ها را بگیریم دشمن فقط در چهار نقطه می تواند با ما بجنگد؛ که اگر ما در هر نقطه چهار پنج لشکر داشته باشیم به خوبی می توانیم دفاع کنیم. مخصوصاً اگر هم زمان بتوانیم در جنوب عملیات کنیم و در این عقبه های دشمن عملیات نامنظم بکنیم، دشمن در ترس و وحشت فرو می رود. با گرفتن چهار تنگه پدافندی، زمین بسیار وسیعی آزاد می شود. بنابراین باید یک بار تا سورقلات، دوکان و دربندی خان بیاییم. عقبه تان نزدیک می شود و از این جاده می توانید رفت و آمد کنید. ...

حالا- برای گرفتن این تنگه ها می توانیم به دو شیوه عمل کنیم، یک روش قبلی که مثلاً با ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ گردان می توان گرفت. دیگر اینکه از روش جدید استفاده کنیم و هر یک از این تنگه ها را به یک لشکر بدهیم. فرمانده گردان ها و گروهان ها بروند داخل شناسایی کنند، آذوقه و سوخت و مهمات انبار کنند و در اولین فرصت، مثلاً از پشت، روی دولبشک و الاغلو بروند و آنجا را بگیرند.

به این صورت بررسی کنیم ببینیم از چه روشی استفاده کنیم تا ما را در صرفه جویی قوا کمک کند. فرمانده کل سپاه تأکید کرد که این کلیاتی است که باید روی جزئیات آن بررسی شود تا ما بتوانیم به شیوه ای [ابتکاری] در زمینی که دشمن قبلاً آن را پیش بینی نکرده است، عمل کنیم. شبیه فاو که چند سال دست نیروی دریایی عراق بود و اکثر فرماندهان عراقی برای آن طرح و فکری نداشتند. وی اضافه کرد که قلعه دیزه جایی است که حتماً باید به آن توجه کنیم و به عنوان کلیدی است که اگر به آن دست پیدا کنیم به سرعت می توانیم در چپ و راست آن گسترش پیدا کنیم.^(۲)

در ادامه محسن رضایی تشریح کرد که با یک چنین عملیاتی علاوه بر اینکه ما بر زمین گسترده ای مسلط می شویم، قوای زیادی را از دست دشمن خارج می کنیم. به این صورت که اگر

ص: ۶۷۱

۱-۱. سند شماره ۱۵۷۷۶/پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه فرماندهان سپاه درباره عملیات گسترده منظم و نامنظم در جبهه شمال غرب (۹/۸/۱۳۶۶)، قرارگاه مرکزی سپاه، پادگان گلف اهواز، نوار (۲۶۷۵۶)، ص ۳۲ تا ۵۲.

۲-۲. همان، ص ۵۳ تا ۶۰.

در این منطقه ۱۰۰ هزار نیروی جاش باشد، با این عملیات، حداقل ۸۰ هزار نفر آنها به ما می پیوندند و اگر ما خوب عمل کنیم، نزدیک ۳۰ تا ۴۰ هزار نفر هم از ارتش عراق اسیر می گیریم، حدود ۴۰ هزار نفر هم کشته یا مجروح می شوند و به این ترتیب حدود ۲۰۰ هزار نیروی دشمن از خط خارج می شود. پس از آن حدود ۱۵۰ هزار نفر جلوی ما نیرو می چیند که ما جلو برویم و با ۱۵۰ هزار نفر هم اقدام به بازپس گیری می کند. یعنی در مجموع حدود ۵۰۰ هزار نیرو می شود و این مواقع است که دشمن با یک بحران استراتژیک روبه رو می شود. در یک حمله عادی اگر شما ۲۰ هزار، ۳۰ هزار نیرو از او بگیرید، این یک بحران استراتژیک نیست، ولی اگر شما یک مرتبه ۳۰۰ هزار نفر نیرو را از دستش خارج کنید با بحران استراتژیک مواجه می شود. ما باید یا ارتش عراق را از دستش خارج کنیم یا اقتصادش را در عملیات هایمان نابود کنیم. ما با اجرای یکی از عملیات های این چینی می توانیم ۵۰۰ هزار نیرو را از دستش خارج کنیم و او را زمین گیر کنیم. ما هر چه سریع تر و گسترده تر بتوانیم خودمان را به این گره ها برسانیم، دشمن با بحران بیش تری مواجه می شود. در شمال غرب خاصیتی وجود دارد که می شود این کار را کرد.

چرا ما در جنوب نمی توانیم این کار را بکنیم؛ چون زمین مسلح است و امکان غافل گیری نیست. ما می گوئیم (دشمن) در شلمچه (کربلای ۵) و فاو (والفجر ۸) غافل گیر شده، اما اینها واقعاً عملیات غافل گیری نیستند. غافل گیری یعنی اینکه شما تا قرارگاه سپاه دشمن بروید و او برای چنین عملیاتی آمادگی نداشته باشد. از قلعه دیزه تا پیرانشهر جایی است که کم کار کرده ایم، بیایم اینجا هم کار کنیم. ولی به هر حال مواضعی که دشمن درست کرده، بخشی از غافل گیری را از بین برده است. دشمن در شمال ۳۰ درصد از غافل گیری را از بین برده، ما باید برای کسب ۷۰ درصد غافل گیری تلاش کنیم. در جنوب هم ۵۰ درصد اصلاً غافل گیری نیست و ما باید برای کسب ۵۰ درصد بقیه تلاش کنیم. اما اگر در اینجا (عقبه های دشمن در شمال غرب) ظاهر شویم، این غافل گیری ۱۰۰ درصد است. چرا در جنوب نمی توانیم این طور ظاهر شویم، چون در عقبه های دشمن حضور نداریم، باید قدم به قدم و خاکریز به خاکریز بجنگیم. با این کار مثلاً ما ممکن است در شلمچه ۵۰۰ هزار نفر به کار بگیریم، اما فقط ۲۰ کیلومتر جلو برویم اما ۳۰۰ هزار نفر در اینجا [منطقه پیشنهادی در شمال غرب]، چون از عقب به طرف جلو حرکت می کنیم، مخصوصاً اگر لشکرهایمان در تنگه هایی که عمل می کنند مراکز لجستیک دشمن باشد و به قرارگاه و توپخانه دشمن بزنند و سر توپ های ارتش عراق را به طرف دشمن برگردانند، دشمن حداقل یک هفته وقت می خواهد تا دوباره آرایش بگیرد. اگر شما خط دشمن را بگیرید، ۲۴ ساعته ترمیم می شود، اما اگر قرارگاه دشمن را گرفتید حداقل یک هفته وقت می خواهد. ... در شیوه عملیات در روبه رو و از جلو به سمت عقب دشمن، پشتیبانی نیروها آسان تر اما کسب پیروزی مشکل است. در شیوه عملیات زدن به عقب دشمن مشکل پشتیبانی داریم، اما پیروزی سریع به دست آید. ... این یک ایده است، باید جزئیات آن بررسی شود تا واقعیات به دست آید.

در ادامه جلسه جزئیات طرح، شیوه پشتیبانی، چگونگی انتقال نیرو به داخل عراق و میزان آن، تهیه آذوقه و سوخت، نقاطی که باید مقرر ایجاد شود، نیاز به کادرهای ورزیده، ایجاد جاده، تجهیزات مناسب با زمین منطقه و اوضاع جوی آن و چگونگی همکاری و هماهنگی با اتحادیه میهنی کردستان عراق مرور شد. (۱) سپس به بررسی راه کارها، ارتفاعات مختلف و مسیرهای دست یابی به تنگه های اصلی منطقه شمال غرب پرداخته شد. در پاسخ سؤال فرمانده نیروی زمینی که عملیات برای چه زمانی باید آماده شود، فرمانده کل سپاه گفت که در دی ماه عملیات جنوب را تمام کنیم و در اسفند ماه یا حداکثر بهار در شمال شروع کنیم.

فرمانده قرارگاه قدس نیز گفت پس در این صورت یگان ها از هم اکنون باید شروع کنند به داخل عراق بروند، لیکن برایش مبهم بود که بروند در آنجا چه کنند. محسن رضایی جواب داد که از هر لشکر ۲۰، ۳۰ نفر از کادرهای ستادی و اطلاعاتی بروند، وظایف آنها: ۱- شناسایی و توجیه ۲- پیدا کردن مکان برای عقبه لشکر در داخل عراق ۳- تهیه و انبار کردن اسلحه، مهمات و آذوقه. وظیفه نیروهایی از لشکرها هم که در منطقه خودی هستند، آموزش های کوهستانی و انتقال مهمات و اسلحه و آذوقه به داخل عراق می باشد.

در ادامه بحث، فرمانده قرارگاه کربلا چگونگی کنترل، حفاظت و هدایت نیروهایی را که به داخل عراق می روند مطرح کرد، فرمانده کل سپاه در جواب گفت که از هر قرارگاهی یک تیم پیشرو به داخل عراق می رود که کنترل و هدایت تیم های پیشرو یگان ها را به عهده می گیرد. همچنین نیروی زمینی یک تیم پیشرو می فرستد که کار هماهنگی تیم های پیشرو قرارگاه ها و همچنین هماهنگی این تیم ها با قرارگاه رمضان را به عهده می گیرد. باید برای این کار آیین نامه ای تهیه شود.

مصطفی ایزدی ضمن بیان اینکه امکان خرید آذوقه در داخل عراق هست، پیشنهاد می کند که لجستیک کل سپاه برای این منظور در سردشت بُنه ای ایجاد کند و امکانات لازم را در آنجا فراهم کند. رحیم صفوی نیز اضافه می کند که به واحدهای پشتیبانی نظیر لجستیک، مهندسی، مخابرات و ... مأموریت مشخصی داده شود که همه آنها هم در این زمینه کمک کنند. محسن رضایی نیز تأیید می کند که وظایف نیروی زمینی در سه زمینه طرحریزی کامل عملیات، تهیه امکانات تخصصی، نظارت و هدایت انتقال امکانات به داخل عراق، همراه با زمان بندی آن مشخص گردد. وی افزود نیروهایی که می خواهند به داخل عراق بروند، باید آموزش توجیهی، آموزش شناخت گروه ها، فرهنگ و اخلاقیات آنها، آموزش حفاظت، آشنایی با زمین و آب و هوا به آنها داده شود.

اهداف، اولویت ها و محورهای عملیات در ادامه جلسه بحث شد. قلعه دیزه و دوکان را فرمانده سپاه به عنوان هدف اول مطرح کرد، ولی رحیم صفوی و عزیز جعفری پیشنهاد کردند که از گسترش عرضی پرهیز کنیم و بیشتر به سمت عمق برویم، مثلاً به ترتیب سلیمانیه، کرکوک و اربیل را هدف فرض کنیم. پس از آن محسن رضایی به فرماندهان قرارگاه قدس و قرارگاه نجف گفت که مشترکاً در مورد عملیات در محور سورقالات و ادامه آن به سمت چپ و راست جاده سلیمانیه - کرکوک بررسی کنند. (۲)

ص: ۶۷۳

۱- ۳. همان ص ۱ تا ۳۲.

۲- ۴. سند شماره ۱۸۸۹۱/پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه فرماندهان سپاه برای بررسی راه کارها و اولویت های عملیاتی در منطقه شمال غرب (۹/۸/۱۳۶۶)، قرارگاه مرکزی سپاه - پادگان گلف اهواز، نوار (۲۶۷۵۷)، ص ۱ تا ۱۱۳.

امروز در جلسه دیگر با حضور فرمانده کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی سپاه و قائم مقام وی و فرماندهان دو قرارگاه نجف و قدس موضوع عملیات محدود در منطقه عمومی ماووت که قرار بود در اواخر مهرماه اجرا شود و به تأخیر افتاد، بررسی شد و با توجه به اینکه یگان های مأمور به قرارگاه نجف نیروی کمی در اختیار داشتند، مأموریت یگان ها چنین تعیین شد: لشکر ۲۱ امام رضا (ع) سمت راست تنگه دولبشک، لشکر ۷ ولی عصر (عج) سمت چپ تنگه دولبشک، لشکر ۵۲ قدس انتهای دولبشک، لشکر ۵ نصر ارتفاع الاغلو، لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) ارتفاع آمدین و تیپ های ۳۵ امام حسن (ع)، ۱۲ قائم (عج) و ۴۸ فتح پاک سازی قله های گرده رش و قامیش. (۱)

طرح عملیاتی غدیر، در جبهه جنوب موضوع دیگری بود که با حضور فرماندهان سپاه در قرارگاه مرکزی سپاه و در محل پایگاه منتظران شهادت (گلف - اهواز)، از ابعاد مختلف از جمله امکانات مورد نیاز، به خصوص امکانات تخصصی، اقدامات مهندسی، مشکلات سر راه اجرای عملیات، نیروی مورد نیاز و آموزش آن، پیامد های سیاسی و نظامی اجرای این عملیات، اقدامات شناسایی دشمن، زمین، موانع و مواضع آن بررسی گردید و تأکید شد که یگان ها در مناطق مشابه نیروهایشان را آموزش بدهند. در این جلسه همچنین دیگر طرح های عملیاتی جبهه جنوب از جمله شلمیچه به صورت کوتاه مطرح گردید و تأکید شد که وجود طرح های متعدد در مناطق مختلف جبهه جنوب و مأموریت دادن به یگان ها برای آماده سازی آن، خود نوعی فریب دشمن است و میزان غافل گیری دشمن را نسبت به طرح اصلی افزایش می دهد. (۲)

تلاش های قرارگاه رمضان برای اجرای عملیات نامنظم در داخل عراق و هماهنگی با اتحادیه میهنی کردستان، امروز نیز ادامه یافت. راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه رمضان، مسعود سرمدی، که فرمانده قرارگاه فتح (تحت امر قرارگاه رمضان) را در داخل مناطق زیر نفوذ اتحادیه میهنی کردستان در عراق، همراهی می کند، در یادداشت های امروز خود آورده است: «ظهر امروز برادر ذوالقدر در تماسی با برادر جعفری اطلاع داد که عملیات مشترک (با اتحادیه) در منطقه ماووت با اهداف قبلی منتهی شده است و در موعد اعلام شده (۲۱ یا ۲۲ آبان) عملیات روی ارتفاعات گناو و آمدین انجام خواهد شد و در صورت موفقیت، عملیات به سمت وراز و زرون و ویسی ادامه خواهد یافت. برادر ذوالقدر افزود که نیازی به عملیات اتحادیه روی زرون و ویسی نیست.»

در مذاکراتی که عصر امروز فرمانده قرارگاه فتح (برادر جعفری) با جلال طالبانی داشت، موضوع منتهی شدن عملیات قبلی و تصمیم به عملیات روی گناو و آمدین را مطرح کرد که جلال طالبانی گفت این نظر خود من بوده، حتماً شما این نظر را به ایران منتقل کرده اید. وی افزود که عبور از آب در حال حاضر خودکشی است. برادر جعفری سه دلیل برای این عملیات

۱-۵. سند شماره ۱۵۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مرکزی سپاه (علی لطف الله زادگان)، ۵/۸ تا ۱۰/۸/۱۳۶۶، ص ۸۲؛ و - سند شماره ۱۸۸۹۳/پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی عملیات در منطقه ماووت (۱۰/۸/۱۳۶۶)، قرارگاه مرکزی سپاه - پادگان گلف اهواز، نوار (۲۶۷۶۰).

۲-۶. همان، ردیف اول، ص ۷۲ تا ۸۱؛ و - سند شماره ۱۵۷۷۷/پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه فرماندهان سپاه درباره طرح

عملیاتی غدیر (۹/۸/۱۳۶۶، قرار گاه مرکزی سپاه نوار ۲۶۷۵۸)؛ و - سند شماره ۱۸۸۹۲/پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طرح عملیاتی غدیر (۹/۸/۱۳۶۶، قرار گاه مرکزی سپاه نوار ۲۶۷۶۰).

ذکر کرد: کاستن از حساسیت دشمن به گرده رش، بازکردن راه به منطقه آزاد شده، منهدم کردن نیروی دشمن در منطقه. جلال طالبانی نیز گفت: اگر آمدین گرفته شود، به طرف وراز برویم و اصلاً در جایی که آب است حمله نکنیم. برادر جعفری همچنین زمان عملیات نامنظم در منطقه دوکان را سه شنبه ۱۳/۸/۶۶ اعلام کرد. طالبانی درباره این عملیات گفت: «اگر در دوکان پیروز شدیم، مرحله دوم را عمل کنیم و عقب نیایم. اگر قره سرد (قره سرت) را گرفتیم نیز یک جنگ سختی با دشمن می کنیم که مجبور می شود نیرو را از اینجا به دوکان ببرد.»

راوی مرکز مطالعات در ادامه گزارش های امروز خود نوشته است که توپخانه ۶۱ محرم امروز ۱۲ توپ با هدف انهدام تأسیسات دوکان به سمت آنجا شلیک کرد که همه توپ ها به داخل تأسیسات اصابت کرد. وی به نقل از برادرانی که شب هنگام به یاغسمر رسیدند، نوشته است که تعدادی از برادران لشکر ویژه پاسداران و لشکر بدر در حال عبور از رودخانه زاب بوده اند که دشمن متوجه آنها شده، آنها را با خمپاره، تیربار و آر.پی.جی. هدف می گیرد که در این جریان عده ای نجات می یابند، لیکن حدود ۱۷ تن از رزمندگان مفقود می شوند. (۱)

۵۱

وضعیت دفاعی سواحل و جزایر ایران در خلیج فارس و مشکلات و کمبودهای آن بعدازظهر امروز در جلسه مسئولان نیروی دریایی سپاه پاسداران، در ستاد این نیرو در تهران، بررسی شد. در این جلسه علی فدوی مسئول معاونت اطلاعات نیروی دریایی گزارشی از وضعیت خلیج فارس از جمله حضور ۵ تا ۶ مین روب امریکایی در خلیج فارس و جابه جایی ناوهای امریکایی داد. همچنین نقاط مختلف برای پیدا کردن محل مناسب جهت استقرار تجهیزات دفاعی در منطقه بررسی شد. سپس گزارشی از اقدامات انجام شده برای دفاع از جزایر و سواحل اصلی جمهوری اسلامی از جمله تقویت و استقرار نیرو در جزایر کیش، سیری و ابو موسی و پیش بینی استقرار نیرو در جزایر لارک، هنگام، هرمز و قشم ارائه گردید و مشکلات و کمبود امکانات، به ویژه در خصوص شناور، خودرو، تجهیزات و سلاح و سوخت بیان شد. (۲)

شب هنگام نیز در جلسه ای با حضور مسئولان نیروی دریایی سپاه پاسداران و مسئولان ستاد کل سپاه نیازهای این نیرو و چگونگی هماهنگی نیروهای دریایی سپاه و ارتش برای مقابله با تجاوزات دشمن بررسی شد. چگونگی استفاده نیروی دریایی سپاه از امکانات آموزشی، راداری، ترابری و تعمیراتی نیروی دریایی ارتش؛ و طرح ایجاد قرارگاه مشترک نیروهای دریایی ارتش و سپاه در مناطق دریایی و سازمان این قرارگاه مشترک و مأموریت های آن از موضوعات اصلی جلسه بود که درباره آن بحث شد. موضوع دیگر، بررسی سازمان و تشکیلات پدافند جزایر و سواحل و امکانات مورد نیاز برای هر سازمان بود که مقرر شد برای هر جزیره به تفکیک نیرو و امکانات مورد نیاز مشخص شود. محمد فروزنده رئیس ستاد کل سپاه نیز تأکید کرد که سازمان گردان های مورد نیاز به صورت جزئی و با وظایف مشخص برای هر فرد و نیازهای آن مشخص گردد. اکبر غمخوار مسئول لجستیک ستاد کل سپاه نیز اضافه کرد با توجه به امکانات بسیاری که برای این یگان ها مورد نیاز است، تأمین آن

ص: ۶۷۵

۱ - ۷. سند شماره ۱۵۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان (مسعود سرمدی)، ۲/۸ تا ۱۷/۸/۱۳۶۶، ص ۱۰۱ تا ۱۰۳.

۲ - ۸. سند شماره ۱۵۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی)، ۲۹/۷ تا

امکان پذیر نیست. در این جلسه همچنین بر ضرورت همکاری سازمان های دیگر از جمله وزارت نفت برای تأمین بخشی از امکانات مورد نیاز و ... تأکید شد. موضوع دیگر این جلسه واگذاری مأموریت دفاع از هر یک از جزایر و سواحل ایران در خلیج فارس به یکی از مناطق سپاه پاسداران و بحث در این باره بود. در ادامه جلسه درباره تجهیزات تخصصی مورد نیاز نیروی دریایی، از جمله شناور، موتور شناور و سلاح های قابل استفاده در دریا که غالباً باید از خارج کشور خریداری شود و چگونگی تأمین بودجه ارزی برای آن بحث شد. این جلسه حدود ساعت ۲۴ پایان یافت. (۱)

۶۱

با وجود اوضاع نسبتاً آرام جبهه جنوب، فعالیت های ارتش عراق در محورهای اصلی این جبهه حاکی از اقدام دشمن برای تقویت قوای خود در جبهه جنوب است. بنابر گزارش گردان اطلاعات ثارالله، در دوره ۵/۸/۱۳۶۶ تا ۹/۸/۱۳۶۶، در منطقه شرق بصره، فعالیت ادوات زرهی دشمن برای جابه جایی و اجرای آتش توپخانه روی مواضع نیروهای اسلام و مواضع توپخانه و جاده ها و عقبه های خودی افزایش داشته است. همچنین عمده فعالیت هوایی و هوانیروز دشمن به وسیله هلی کوپتر و برای شناسایی انجام شده است و افزایش هماهنگ فعالیت ها، به ویژه فعالیت زرهی و حرکات خودرویی در شب و وارد شدن خودروهای حامل نیرو، نشانه تقویت یگان های دشمن در این منطقه است.

گزارش گردان ثارالله درباره منطقه عمومی فاو و غرب اروند نیز حاکی است که فعالیت مهندسی دشمن در این دوره افزایش زیادی داشته که بیش تر در زمینه حفر کانال، ترمیم و احداث جاده و خاک برداری بوده است. همچنین انتقالات خودرویی دشمن در جهت تدارک خطوط و جابه جایی نیرو و انتقال تانک و توپ که بیش تر به سمت خارج از منطقه بوده، ادامه داشته است. (۲)

از سوی دیگر، ستاد مشترک ارتش گزارش داد: «ارتش عراق در ۳۵ کیلومتری شهر بصره بمب های شیمیایی جدیدی انبار کرده است. بمب های جدید "تریل" نام دارد و به صورت کپسول های ۸ کیلویی ذخیره شده اند. از این بمب ها به دو صورت استفاده می شود. (۱) با سلاح های پرتاب موشک که ۳ کیلومتر بُرد دارد. (۲) بمباران هوایی توسط هواپیما». (۳)

۷۲

امروز بین نیروهای خودی و عناصر ضدانقلاب در مریوان، مهاباد، بیجار و سردشت چندین درگیری رخ داد. در منطقه مرزی مریوان رزمندگان با تعدادی از عناصر حزب دمکرات به هنگام خروج از منطقه مرزی درگیر شدند که در آن ۱۵ تن از افراد ضدانقلاب کشته شدند. (۴)

نیروهای گردان نبی اکرم (ص) مهاباد نیز در روستای شیخان با چته های دمکرات درگیر شدند. در این درگیری ۳ نیروی خودی شهید و ۳ تن دیگر زخمی شدند. یکی از عناصر ضدانقلاب هم کشته شد. (۵)

علاوه بر این، گروه ضربت سه راه حزب الله در ساعت ۶ صبح با گروهک رزگاری در حوالی "بندول" از توابع سروآباد، در جنوب مریوان درگیر شد که درگیری تا ساعت ۸ ادامه داشت. در این درگیری تعدادی از عناصر ضدانقلاب زخمی شدند. (۶)

ص: ۶۷۶

- ۲-۱۰. سند شماره ۲۹۵۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: "گزارش نوبه ای و اطلاعاتی" شماره ۷۱، گردان اطلاعات ۷۲ ثارالله، ۱۳۶۶/۸/۱۰، ص ۱.
- ۳-۱۱. سند شماره ۰۹۷۷۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سماجا - رکن ۲، فرماندهی اطلاعات، ۱۳۶۶/۸/۹.
- ۴-۱۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۵، ۱۳۶۶/۸/۱۹، ص ۳۱، ارومیه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۶/۸/۱۸.
- ۵-۱۳. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه "رویدادها"، شماره ۱۷۰، ۱۳۶۶/۸/۲۱، ص ۱۰؛ و - سند شماره ۹۷۷۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۳۶۶/۸/۱۲.
- ۶-۱۴. سند شماره ۴۶۲۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه یازدهم امام حسن عسکری(ع) (کردستان) - اطلاعات، به ستاد مرکزی - معاونت اطلاعات، ۱۳۶۶/۸/۱۸.

در منطقه سردشت دو تن از افراد حزب دمکرات که تسلیم نیروهای خودی شده بودند، فردی به نام "خضر ابراهیمی" را که با نیروهای خودی همکاری می کرد، کشته و به ضدانقلاب پیوستند. (۱) یک نشریه داخلی سپاه در این باره نوشت: متأسفانه بعد از تسلیم شدن افراد ضدانقلاب برنامه ای برای کنترل آنها وجود ندارد. آنها تنها پس از مدت کوتاهی کنترل و پس از تخلیه اطلاعاتی به امان خدا رها می شوند. لذا بسیاری از افراد تسلیم شده گروهک ها پس از روی آوردن به جمهوری اسلامی، مجدداً به طریقی مورد سوء استفاده گروه های ضدانقلاب قرار می گیرند. (۲)

از سوی دیگر، با اعتراف یکی از عناصر کومه له که خود را تسلیم نیروهای جمهوری اسلامی کرده بود، از مخفیگاه عناصر این گروه مقادیری سلاح و مهمات در منطقه مریوان کشف شد. (۳)

۸۱

سکوی نفت آر-۷ (R-۷) از میدان نفتی رشادت در خلیج فارس که ۱۳ روز پیش هدف هجوم ناوهای جنگی امریکا قرار گرفت [ر.ک. به روزشمار ۲۷/۷/۱۳۶۶] امروز مجدداً شعله ور شد. خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی نوشت: «این اتفاق زمانی روی داد که یدک کش های آتش خوار مشغول اطفاء باقی مانده حریق شده بودند. طوفان شدید و مداوم موجب گردید تا نیروهای امدادگر برای جلوگیری از صدمه دیدن آتش خوارها بر اثر اصابت به سکو، مقداری از محل فاصله بگیرند. در این وضعیت شدت باد و طوفان در محل موجب شد دو چاه از شش چاه نفت منتهی به سکوی شماره هفت که صدمه ندیده بودند، نیز آتش گرفته و حجم آتش بیش تر از روزهای اول حمله امریکا شود. اکنون علاوه بر آتش سوزی، روزانه حدود ۱۰ هزار بشکه نفت نیز به داخل خلیج فارس نشت کرده و محیط دریایی منطقه را آلوده می سازد. (۴)

میدان نفتی رشادت - ۱۳۶۶/۸/۹
تلاش یدک کش آتش خوار برای اطفاء باقی مانده حریق که بر اثر هجوم ناوهای جنگی امریکا در تاریخ ۱۳۶۶/۷/۲۷ به سکوهای نفتی ایران بروز کرد.

میدان نفتی رشادت - ۹/۸/۱۳۶۶

تلاش یدک کش آتش خوار برای اطفاء باقی مانده حریق که بر اثر هجوم ناوهای جنگی امریکا در تاریخ ۲۷/۷/۱۳۶۶ به سکوهای نفتی ایران بروز کرد.

ص: ۶۷۷

۱-۱۵. مأخذ ۱۳، ردیف دوم.

۲-۱۶. مأخذ ۱۳، ردیف ۱.

۳-۱۷. مأخذ ۱۲، ص ۳۱، ارومیه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۶.

۴-۱۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۶، ۱۰/۸/۱۳۶۶، ص ۲ و ۳.

از سوی دیگر، آسوشیتدپرس به نقل از مقامات نظامی امریکا اعلام کرد که چهاردهمین کاروان کشتی های کوییتی تحت پرچم امریکا و کشتی های جنگی این کشور، امروز از تنگه هرمز گذشت و وارد دریای عمان شد. این کاروان از یک کشتی گازبر ۴۶ هزارتنی به نام گاز پرنس و از یک ناوچه موشک انداز به نام یو.اس.اس. فورد تشکیل شده است.^(۱)

۹۱

یک مجله امریکایی فاش کرد که هواپیماهای عراقی در حمله به مراکز نفتی ایران در خلیج فارس، از پایگاه های عربستان استفاده می کنند. مجله اخبار امریکا و گزارش های جهان نوشت: «جت های عراقی اخیراً پس از حمله به اهداف ایرانی در جنوب خلیج فارس با کمبود سوخت مواجه شدند. هواپیماهای عراقی در یک پایگاه هوایی عربستان سعودی پس از سوخت گیری، آزادانه به طرف پایگاه های خود پرواز کردند. طبق قوانین بین المللی عربستان سعودی که خود را در جنگ ایران و عراق رسماً بی طرف اعلام کرده است، باید جت های عراقی و خلبانان آنها را توقیف می کرد. در عین حال عربستان به عنوان پشتیبان شماره یک عراق، درگیر یک کشمکش در این جنگ شده است.» این مجله افزود: «عربستان سعودی که سال گذشته هر ماه به میزان ۲۰۰ میلیون دلار به خزانه جنگی عراق کمک می کرد، حجم کمکش را به میزان یک سوم تقلیل داده است.»^(۲)

۱۰۲

انگلستان خواستار قطع حملات عراق به خطوط کشتی رانی در خلیج فارس شد. جفری هاو، وزیر خارجه انگلستان که از مصر دیدن می کند، از حسنی مبارک، رئیس جمهور مصر خواست تا از نفوذ خویش نزد صدام حسین بهره گرفته و از وی بخواهد که حملات خود به کشتی های تجاری در خلیج فارس را متوقف سازد. این خبر را گاردین منتشر کرد، اما وزارت خارجه انگلستان آن را تأیید نکرده است. خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از لندن نوشت: «این درخواست در ملاقات جفری هاو با مبارک رئیس رژیم مصر در روز شنبه مطرح گردید و ظاهراً مبارک در پاسخگویی احتیاط به خرج داده است. وزارت خارجه انگلیس این خبر و همچنین درخواست شاه حسین در روز دوشنبه را تأیید نکرد. دولت انگلیس در ماه ژوئیه فاش کرد رژیم عراق را تحت فشار قرار داده تا حملات خود به کشتی رانی و تأسیسات نفتی ایران را که می تواند اقدامات سازمان ملل برای استقرار آتش بس را به مخاطره اندازد، از سرنگیرد. امریکا و هم پیمانان عرب آن نیز از بغداد خواستار خویشتن داری شده اند، لیکن به دنبال تجدید حملات عراق به کشتی رانی در اوایل شهریور، ظاهراً کاخ سفید موضع گیری خود را تغییر داده و از اقدام صدام دفاع کرد. برخی ناظرین توقف کنونی در حملات عراق به کشتی رانی را با تجدید فشار غرب با توجه به موقعیت مخاطره آمیز نیروهای امریکا در خلیج فارس مرتبط می دانند.»^(۳)

اسپانیا به خاطر اعزام نکردن مین یاب به خلیج فارس مورد انتقاد کشورهای اروپایی قرار

ص: ۶۷۸

۱- ۱۹. روزنامه رسالت، ۱۰/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲، به نقل از آسوشیتدپرس.

۲- ۲۰. روزنامه رسالت، ۱۱/۸/۱۳۶۶، ص ۳، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳- ۲۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۶، ص ۳۴ و ۳۵، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۶.

گرفت. روزنامه ال پائیس در این باره نوشت: «برخی از دول اروپایی ناراحتی و آزرده‌گی خود را به خاطر تصمیم اسپانیا مبنی بر عدم اعزام مین یاب به خلیج فارس ابراز داشته‌اند. آنها می‌گویند تصمیم اسپانیا برخلاف پیش‌بینی‌های جامعه کشورهای اروپایی است.»^(۱)

۱۱۱

یولی ورتنسف، معاون وزارت خارجه شوروی، در چارچوب سفر منطقه‌ای خود به سه کشور عراق، کویت و ایران، در آخرین مرحله این سفر امروز وارد تهران شد. ورتنسف در پایان دیدار خود از کویت سیاست یکه تازی امریکا در منطقه را مورد تمسخر قرار داد و گفت: «فقط اقدام هماهنگ سازمان ملل متحد و از جمله در صورت لزوم تحریم اسلحه می‌تواند جنگ ایران و عراق را متوقف سازد.» وی قبل از حرکت به طرف تهران در یک کنفرانس مطبوعاتی گفت: «فکر می‌کنم ما خواهیم توانست ایرانیان را راضی کنیم. بیایید با ایرانی‌ها به طرز هماهنگ و نه به طور جداگانه صحبت کنیم. می‌دانید که برخی وقت‌ها تمایل سیاست امریکا - که نوعی سیاست یکه تازی است - چنین است که امریکا این موضوع را بررسی خواهد کرد. اما عملیات یکجانبه امریکا ممکن است مؤثر نباشد.»

وی درباره تلاش‌های دبیرکل سازمان ملل گفت: «در صورتی که در مرحله اول مساعی دبیرکل سازمان ملل نتیجه مطلوب را به بار نیاورد، روش‌هایی مانند تحریم اسلحه وجود دارد که باید به کار برده شود.» خبرگزاری یونایتدپرس با اعلام این مطلب افزود: «کویت با شوروی و امریکا روابط خوبی دارد اما گفته می‌شود که برخی مقامات کویتی از اینکه شوروی برای ایجاد روابط خوب با تهران بیش از موضوع پایان دادن به جنگ هفت ساله خلیج فارس توجه دارد، نگران هستند.»^(۲)

روزنامه الانباء چاپ کویت نیز امروز در مقاله‌ای با عنوان "به رفیق ورتنسف با احترام" نوشته است: «مسکو با ریسک خود ممکن است دوستی کویت را از دست بدهد. ... امریکا پیشنهاد تشکیل یک نیروی سازمان ملل برای حفاظت از کشتی رانی در خلیج را رد نکرده است. واشنگتن عقیده دارد تشکیل چنین نیرویی کار پیچیده‌ای است، اما مسکو با این نظر موافق نیست. مقامات کویتی به این طرح که با تشکیل یک ناوگان سازمان ملل آغاز خواهد شد و بالاخره پس از آن یک نیروی زمینی سازمان ملل برای نظارت بر آتش بس به موجب قطعنامه ۵۹۸ تشکیل خواهد شد، علاقه مند هستند.»^(۳)

شیخ صباح الاحمد الصباح، وزیر امور خارجه کویت، پس از گفت و گو با یولی ورتنسف اعلام کرد که برای جلوگیری از هرگونه تجاوز جدید ایران علیه کویت، تماس‌هایی میان اتحاد شوروی و ایران در جریان است. ما امیدواریم که توقف تجاوزات ایرانیان علیه کویت بیش تر ثمره یک تصمیم مستدل، منطقی و مبتنی بر اصل حسن همجواری باشد تا نتیجه میانجیگری شوروی. وی همچنین تأکید کرد که این اشتباه است که گفته می‌شود اتحاد شوروی مایل به تعویق اجرای قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت، که در آن آتش بس فوری میان ایران و عراق خواسته شده، می‌باشد. شیخ صباح وجود هرگونه طرح تازه شوروی برای برقراری آتش بس بین ایران و عراق را تکذیب کرد و گفت: «هیچ طرحی به جز طرح موجود در قطعنامه ۵۹۸ وجود ندارد.»^(۴)

ص: ۶۷۹

۱ - ۲۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش‌های ویژه"، شماره ۲۲۵، ۹/۸/۱۳۶۶، ص ۳۰، مادرید - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از "ال پائیس".

۲ - ۲۳. مأخذ ۱۸، ص ۶ و ۷، کویت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۹/۸/۱۳۶۶.

۳ - ۲۴. سند شماره ۲۲۷۱۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد معاونت اطلاعات کل سپاه پاسداران، "گزارش بولتن روزانه"، شماره ۲۶۸، ۱۱/۸/۱۳۶۶، ص ۵ و ۶.

سفر فرستاده شوروی به منطقه انعکاس وسیعی در رسانه های جهان داشته است و تحلیل گران به بررسی و تجزیه و تحلیل آن می پردازند. بخش انگلیسی رادیو بی.بی.سی در این باره به نقل از مصاحبه با "راجر هاردی" کارشناس بخش عربی این رادیو گفت: «ما باید در نظر داشته باشیم که ورنتسف در کویت به مذاکره پرداخته و از نظر اعراب اطلاع یافته است و فکر می کنم که به شدت کوشیده است که به اعراب اطمینان بدهد که اتحاد شوروی آنها را ترک نکرده و به جانب ایران روی نیاورده است. روس ها به نوعی بازی دوگانه در خلیج فارس پرداخته اند، فشار نه تنها از جانب اعراب و نه در واقع از جانب امریکایی ها است، بلکه امروز ما شاهد هستیم که فشار بر بریتانیا نیز بر آنها اضافه گردیده است؛ چنانکه "سرجفری هاو" در مصر گفته است که به روس ها بنگرند که خود را در مسئله تحریم تسلیحاتی در شورای امنیت سازمان ملل عقب کشیدند. البته آنها هرگز به تحریم تسلیحاتی نه نگفته اند، آنچه که آنها می گویند این است که هنوز زمان مناسب فرا نرسیده، اما تصور نمی کنم که آنها پیش از این چنین توازنی را ادامه بدهند. تصور می کنم که در پشت پرده آقای ورنتسف خیلی مؤدبانه ولی با صراحت به ایرانی ها خواهد گفت که مواظب باشید وقت دارد دیر می شود و اگر شما همکاری پیش تری با کوشش های دبیرکل سازمان ملل برای آتش بس نمایید، فشارهای امریکا و غرب برای تحریم اسلحه شرایط دشواری را برای مقاومت روس ها پیش خواهد آورد و به نظر من این یک طرفد نیز نمی باشد؛ زیرا به عقیده من حالا روس ها مجبورند که به حمایت از تحریم پردازند و آنها هم اکنون که تشنج زدایی در بین ابرقدرت ها وجود دارد و دوران جدیدی را آقای گورباچف در این زمینه ایجاد کرده است نمی خواهند طرف مخالف باشند و مایلند که به جامعه جهانی بیوندند و نقشی سازنده داشته باشند و به جای آنکه [به تشنج] دامن بزنند، نقشی صلح آمیز را ایفا نمایند.»^(۱)

هرالد تریبون نیز در مقاله ای سیاست شوروی را در قبال ایران و اعراب فرصت طلبانه خواند و نوشت: «در منطقه خلیج فارس اتحاد شوروی از وجود بیم و هراس کشورهای عربی از آیت الله خمینی ماهرانه به نفع خود استفاده کرده است، هرچند که هنوز به نتایج چشمگیری دست نیافته است. شوروی تأمین کننده عمده اسلحه عراق و نمونه یک تأمین کننده تسلیحاتی قابل اعتماد است؛ اعتباری که امریکا حائز آن نیست. اکثر منافع شوروی نیز در جانبداری از اعراب حاصل می شود و در این زمینه سیاستش با امریکا همگام است. در عین حال مسکو دقت داشته است که حتی الامکان راه هایی را در مقابل تهران گشوده نگه دارد، به ویژه در زمینه قراردادهای بازرگانی و پروژه های اقتصادی. شوروی ها در خلیج فارس فرصت طلبانه رفتار کرده اند. آنان کوشیده اند از اشتباهات امریکا با افراط کاری هایش نظیر تعویض پرچم نفتکش های کویتی به نفع خود عمل کنند.»^(۲)

ص: ۶۸۰

۱- ۲۶. مأخذ ۱۸، ص ۱۳ و ۱۴، بخش انگلیسی رادیو بی بی سی، ۹/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۷. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه "بررسی مطبوعات جهان"، شماره ۱۲۷۹، ۲۵/۸/۱۳۶۶، ص ۷، پاریس - از مجله هرالد تریبون، ۹ و ۱۰ آبان ۱۳۶۶.

جولیو آندروتوتی رئیس شورای امنیت،
عراق را آغازگر جنگ معرفی کرد.

جولیو آندروتوتی، وزیرخارجه ایتالیا هم زمان با پایان دوره ریاست یک ماهه این کشور بر شورای امنیت سازمان ملل، عراق را آغازگر جنگ معرفی کرد و در مورد پایان جنگ ایران و عراق اظهار خوش بینی نمود. وی پاسخ کتبی ایران و عراق به دبیرکل سازمان ملل متحد درباره قطعنامه ۵۹۸ و طرح دبیرکل را امیدوار کننده خواند و ضمن خودداری از افشای مفاد این نامه ها، گفت: سازمان ملل متحد می تواند ظرف چند روز آینده به نتایج جدیدی دست یابد. وی افزود: در پاسخ هر دو کشور عوامل مثبتی برای رسیدن به یک راه حل مسالمت آمیز وجود دارد.^(۱)

وزیرخارجه ایتالیا در ادامه صحبت هایش با موجه خواندن بدبینی ایران به شورای امنیت، گفت: «ایرانی ها در آغاز با اصل فعالیت های شورای امنیت مخالف بودند و از این بابت باید به آنها حق داد. آنها تأکید دارند زمانی که قسمتی از قلمرو ایران در اشغال بود، شورای امنیت اقدامی مشابه صدور قطعنامه ۵۹۸ انجام نداد. ایرانی ها مایلند یک کمیسیون بین المللی قبل از مرحله بازگشت به مرزهای بین المللی، آغازگر جنگ را معرفی کند. در اینجا مسئله به دو بخش تقسیم می شود چرا که برای شناسایی متجاوز کافی است جراید سپتامبر ۱۹۸۰ (شهریور ۱۳۵۹) مرور شوند و هیچ تردیدی باقی نمی ماند که اولین حمله از سوی عراقی ها انجام شده است. در چنین شرایطی تلاش همگان می بایست بر متقاعد کردن طرفین جنگ به این مکانیزم پیچیده استوار باشد.» وی بی تفاوتی طولانی افکار عمومی به مرگ انسان ها در چنین جنگی را خجالت آور توصیف کرد و گفت: «این واقعیت که تحولات جنگ تنها زمانی که صدور نفت به مخاطره افتاد مورد توجه افکار عمومی قرار گرفت، برای دنیای امروز ننگ است.»^(۲)

روزنامه پر تیراژ لاریوبلیکا چاپ ایتالیا به نقل از آندروتوتی درباره فعالیت یک ماهه ایتالیا به عنوان ریاست شورای امنیت نوشت: «عوامل اصلی فعالیت های دیپلماتیک ایتالیا را پافشاری زیاد برای ادامه مذاکرات، اهمیت دادن به ابتکارات دبیرکل و حفظ ارتباط مستقیم با طرفین در گیر در جنگ ذکر کرد و اظهار امیدواری نمود که بدبینی های گذشته از میان بروند.»^(۳)

اسرائیل باید حمایت سیاسی و نظامی خود را از رژیم عراق افزایش دهد و آن را آشکار سازد. رادیو امریکا در گزارشی از مواضع محافل اسرائیلی در قبال جنگ ایران و عراق، به نقل از یک فرد دانشگاهی گفت: «اگر کسی خطر پیروز شدن ایران در جنگ با عراق را بپذیرد، باید خطر محو موجودیت اسرائیل را نیز قبول کند. نیویورک تایمز نیز نوشت: گروه رو به افزایشی از سیاستمداران اسرائیل و طراحان سیاست های درازمدت آن کشور به تدریج به این نتیجه

۱- ۲۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۶، ص ۱۵ و ۱۶، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۶، ص ۳، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳- ۳۰. مأخذ ۲۸، ص ۱۵ و ۱۶، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۶.

رسیده اند که اسرائیل باید پشتیبانی خود از عراق را علنی سازد. این سیاستمداران فروش تسلیحات به عراق را پیشنهاد می کنند و معتقدند اگر قرار باشد تحولات جنگ ایران و عراق به سود ایران ادامه یابد، باید به گونه ای عمل شود که یا جلوی نیروی انقلاب اسلامی آیت الله خمینی را بگیرد و یا اینکه آن را محدود و متوقف سازد.»^(۱)

۱۵۱

روزنامه فرانسوی فیگارو در مقاله ای در شماره امروز خود تلاش های کنونی غرب در منطقه خلیج فارس برای ایجاد آرامش و جلوگیری از گسترش جنگ را تلاش های مذبحخانه خواند و خواهان راه حلی قاطعانه در این مورد شد. فیگارو همه دولت های جهان آزاد را به همبستگی در اجرای تصمیماتی علیه حکومت ایران تشویق نموده است و طرح های زیر را به آنان پیشنهاد می کند:

«۱- مغازه های تروریست ها، یعنی سفارت خانه های ایران در سراسر اروپا تعطیل گردد. ۲- از خرید حتی قطره ای نفت از ایران خودداری به عمل آید. ۳- هرگونه روابط مالی و بازرگانی با تهران قطع گردد. ۴- ایران محاصره دریایی شود. ۵- برخی از مراکز اقتصادی و نظامی در خاک ایران، نظیر لوله های نفت، پایانه های نفتی، پایگاه های موشکی و مراکز تجمع پاسداران هدف حمله نظامی واقع شود. ۶- از نهضت های سیاسی مخالف حکومت در داخل ایران، حمایت های مالی و تسلیحاتی به عمل آید و بالاخره با برخی از رهبران ارتش ایران که در مواقع مقتضی حاضر به پشتیبانی از یک شورش ملی باشند، تماس حاصل شود.»^(۲)

۱۶۲

نگرش غربی ها به جنگ ایران و عراق، استراتژی نظامی - سیاسی ایران، امکان پایان جنگ، بحران خلیج فارس و روابط ایران با کشورهای غربی و شوروی را دکتر نجاش استاد روابط بین الملل دانشگاه جرج میسون در یک سخنرانی بررسی کرد. دکتر نجاش با اشاره به دو نگرش متفاوت در غرب درباره جنگ ایران و عراق و تحولات منطقه که یکی سیاست خارجی ایران را پراگماتیو می داند و دیگری آن را غیرمعقول، در خصوص استراتژی ایران گفت: «سیاست جنگی ایران در چند سال اخیر برخلاف نظر کلی بوده است و دیگر بر جنگ های فرسایشی و حملات امواج انسانی تأکید نمی گذارد. البته ایران می خواهد با دست زدن به یک حمله بزرگ به یکی از این هدف ها برسد: احتمال سقوط رژیم صدام حسین و یا تصرف اراضی قابل توجه و مذاکره از موضع قدرت که ظاهراً در دو سال اخیر هدف رهبران حکومت اسلامی بوده است. رهبران ایران با وجود دست زدن به چند حمله بزرگ و تصرف نقاطی چون جزایر مجنون و شبه جزیره فاو، نتوانستند به هدف های دلخواه برسند. فکر می کنم شواهدی وجود دارد که حاکی از بروز تردید در میان رهبران ایران درباره کارآیی این استراتژی است. تابستان گذشته رهبران دولت و روحانیون به دیدن آیت الله خمینی رفتند و از وی خواستند تا یک راه حل غیرنظامی برای پایان دادن به جنگ پیدا کند. بازهم اوایل امسال رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی در مورد امکان پذیر بودن این استراتژی سخن هایی گفت و

ص: ۶۸۲

۱- ۳۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۶، ص ۳، روزنامه نیویورک تایمز، به نقل از رادیو امریکا.

۲- ۳۲. مأخذ ۱۸، ص ۳۴ و ۳۵، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه فیگارو.

آشکار ساخت که از مردم ایران خواسته شده فداکاری های بسیاری بکنند. ولی دیگر انصاف نیست که از آنها خواسته شود تا این حد همه چیز خود را فدا کنند.»

دکتر نجاش با بیان اینکه جنگ بر اقتصاد ایران سنگینی می کند و نارضایتی مردم در قبال آن افزایش یافته است، گفت: «ولی آیت الله خمینی به طور کلی به جنگ پای بند است و نمی توان انتظار داشت که وی نظرش را تغییر دهد. به علاوه، عناصر رادیکال در حکومت ایران به ویژه در سپاه پاسداران و بسیج با صلح میانه ای ندارند. وی می گوید جنگ مردم را خسته کرده است ولی این بدان معنی نیست که مردم ایران صلح را با هر قیمت پذیرا شوند. رژیم ایران نیز نمی تواند بدون به دست آوردن امتیاز به جنگ خاتمه دهد.»

دکتر نجاش درباره خلیج فارس گفت: «در چنین جوی قرار دادن پرچم امریکا بر فراز کشتی های کویت عملی شد. در نظر ایران تجدید ثبت نفتکش های کوییتی در حکم حمایت از عراق تلقی شد که یک سپر دفاعی و حفاظتی برای عراق فراهم ساخت و به عراق امکان داد با آسانی به هدف های ایران حمله کند و به علاوه وضعیت متحدان خود را امن تر سازد.» دکتر نجاش افزود: «اظهاراتی از قبیل گفته های وزیر دفاع امریکا مبنی بر اینکه رژیم ایران باید برکنار شود و غیره، اعتقاد زمامداران ایران را بر اینکه امریکا می خواهد با حضور در منطقه به ایران ضربه کاری بزند، تقویت کرد. این قبیل تحولات دست رادیکال ها را در تهران تقویت کرد، ولی حوادث مصیبت بار مکه و برهم خوردن روابط سیاسی تهران با لندن و پاریس و تضعیف روابط با سوریه، به تضعیف موضع تندروها منجر شد. ایران به زنده نگاه داشتن تلاش های صلح جویانه در سازمان ملل علاقه نشان می دهد و هم اکنون در صدد تعمیر و ترمیم روابط با انگلیس و فرانسه برآمده است. تمایل اخیر تهران به جانب مسکو بدان خاطر است که ایران می خواهد به اروپا و امریکا هشدار بدهد تا از حمایت از عراق بکاهند. به علاوه، مسکو اینک حامی دیپلماتیک ایران شده است و در سازمان ملل متحد به حمایت از ایران سخن می گوید. ایران همچنین مایل است حمایت مسکو از عراق کاسته شود، ولی روی هم رفته ایران با احتیاط بسیار با شوروی وارد بازی شده است.» (۱)

۱۷۱

دولت ژاپن در پاسخ به درخواست امریکا مبنی بر تحریم اقتصادی ایران، ضمن حفظ روابط اقتصادی خود با ایران، در مورد صادرات و واردات برخی کالاها محدودیت هایی را اعمال خواهد کرد. دولت ژاپن اعلام کرد:

۱- در میزان واردات نفت خام از ایران تغییری داده نخواهد شد.

۲- دولت ژاپن موظف است شرکت های ژاپنی را راهنمایی کند تا از فعالیت برای خرید نفت ایران پس از اجرای محاصره اقتصادی در بازار خودداری کنند.

۳- از صدور ۱۴ قلم کالا- به ایران که استفاده نظامی دارد، خودداری شود. در این میان ۶ قلم کالایی که ژاپن به ایران صادر می کرد مجدداً بررسی خواهد شد.

ص: ۶۸۳

کالاهایی که تاکنون از ژاپن به ایران صادر می شده چنین است:

پست های سیار مخابرات، کشتی، قایق موتوری بزرگ، موتورهای کشتی، موتورهای کوچک قابل حمل و نقل، دستگاه های تحقیق میکروویو.

در اطلاعیه دولت ژاپن افزوده شده است که چون در این زمینه بلوک غرب هیچ گونه هماهنگی با امریکا انجام نداده است، لذا ما برای حفظ روابط دوستی خود با ایران و عراق از شرکت در محاصره اقتصادی علیه ایران خودداری خواهیم کرد.^(۱)

۱۸۱

میزان خودکشی در همدان طی ۸ ماه گذشته افزایش یافته است. در این مدت تعداد ۶۳ تن در همدان دست به خودکشی زده اند که ۱۷ تن آنها زن و ۴۲ نفر مرد بوده اند. در همدان در طول سال گذشته ۳۲ فقره خودکشی رخ داده بود که ۱۰ تن آنان زن و بقیه مرد بودند. جوان ترین افرادی که دست به خودکشی زده اند یک دختر و یک پسر ۱۲ ساله و مسن ترین آنها یک زن ۶۷ ساله بوده است. یک نشریه داخلی سپاه با انعکاس این خبر نوشت: «در بررسی های اولیه، اعتیاد و اختلاف خانوادگی به عنوان عوامل این خودکشی ها ذکر شده است. مطالعه و تحقیق درباره ریشه عوامل و زمینه های تشدید این ناهنجاری اجتماعی در شرایط فعلی کشور از ضروریات است.»^(۲)

۱۹۲

در ادامه اقدامات گسترده برای مبارزه با گران فروشی و تشدید مجازات متخلفین، صاحبان ۸۴۶ واحد صنعتی به علت گران فروشی و احتکار در سراسر کشور به تعطیل محل کسب، قطع سهمیه دولتی و جریمه نقدی محکوم شدند. این واحدهای صنعتی از حوزه های مختلف فروش کالاهای کوپنی تا تولیدات کارخانه ای و احتکار پروفیل و آهن بودند. برای نمونه در اصفهان

۴۹۰۰ بخاری گازی، ۵۰۰۰ بند کاغذ و ۶۰ تن ورق فلزی از سه انبار کشف و ضبط شد و در خرم آباد صاحبان ۱۵ واحد خواربار فروشی به علت عدم نصب برجسب قیمت کالا و گران فروشی جریمه نقدی شدند. کمیسیون نظارت بر قیمت ها که با شرکت اعضا و فرماندار شهرستان تشکیل می شود، در خصوص کنترل قیمت ها و تورم و همچنین احراز تخلف و چگونگی برخورد با آن تصمیم می گیرند.^(۳)

۲۰۳

تعدادی از سربازان ترکیه در روستای ترس آباد قطور از مرز عبور کردند و در حالی که قصد غارت گوسفندان اهالی را داشتند، با نیروهای ایران درگیر شدند. نیروهای پاسگاه و پایگاه سپاه پس از اطلاع از قضیه به منطقه اعزام شدند و سربازان ترکیه را مجبور به ترک منطقه کردند. این درگیری بدون تلفات جانبی و خسارات مالی پایان یافت.^(۴)

ص: ۶۸۴

۱- ۳۴. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه "بررسی مطبوعات جهان"، شماره ۱۲۸۰، ۳۰/۸/۱۳۶۶، ص ۱۷، روزنامه نیکی چاپ ژاپن، ۹/۸/۱۳۶۶.

۲- ۳۵. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه "رویدادها"، شماره ۱۶۹، ۱۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱۴.

۳-۳۶. روزنامه اطلاعات، ۱۰/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۴-۳۷. سند شماره ۰۹۷۷۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه(ع)، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه،
۹/۸/۱۳۶۶.

افزایش تحرکات در خلیج فارس و احتمال تشدید فعالیت های امریکا بر علیه جمهوری اسلامی ایران، هماهنگی نیروهای مسئول در این منطقه و همچنین افزایش اقدامات پدافندی را ضروری کرده است. در روزهای اخیر علاوه بر تلاش برای افزایش نیرو، تجهیزات و دیگر اقدامات پدافندی خودی در منطقه خلیج فارس، موضوع ایجاد قرارگاه مشترک نیروی دریایی سپاه و نیروی دریایی ارتش نیز مطرح شده است.

صبح امروز در جلسه ستاد قرارگاه خاتم با حضور حجت الاسلام روحانی (رئیس ستاد قرارگاه خاتم)، ابراهیم سنجقی (مشاور فرماندهی قرارگاه خاتم)، محمدحسین ملک زادگان (فرمانده نیروی دریایی ارتش)، سیدعلی حسینی تاش (جانشین فرمانده نیروی دریایی سپاه)، علی فدوی (معاون اطلاعات نیروی دریایی سپاه) و ... چند موضوع بررسی شد که خلاصه گزارش راوی مرکز مطالعات در نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی) از این جلسه چنین است: آقای روحانی نظر آقای هاشمی فرمانده عالی جنگ را چنین مطرح کرد که در تقدم اول یک قرارگاه با فرماندهی علی صیادشیرازی برای اجرای مصوبات [قرارگاه خاتم الانبیا(ص)] تشکیل شود که کادر آن از سپاه و ارتش باشد. یا اینکه دفتری برای نظارت و پیگیری تشکیل شود که مسئول پیگیری مصوبات قرارگاه خاتم باشد. وی گفت با توجه به اینکه در خلیج فارس هم سپاه و هم ارتش حضور دارند، هدف این است که فرمانده واحدی باشد که تصمیم بگیرد و در صورت لزوم، نیرو جابه جا بکند.

سپاه و ارتش با این پیشنهاد موافق نبودند؛ یکی از لحاظ فرمانده پیشنهادی و دوم اینکه تشکیلات جدید کار را پیچیده تر می کرد. فرمانده نیروی دریایی ارتش برای فرمانده چنین تشکیلاتی ضرورت داشتن تجربه کار در دریا و توانایی انجام دادن این کار حجیم از جمله توانایی کنترل عملیات مشترک دریایی و هوایی را مطرح کرد. جانشین فرمانده نیروی دریایی سپاه نیز گفت که اگر می خواهیم با قدرت در خلیج فارس بایستیم و غافل گیر نشویم این مشکلی را حل نمی کند، کار را پیچیده تر می کند. ... البته هر کس بگوید در دریا مسئله

هماهنگی و اطلاعاتی لازم نداریم، اشتباه می‌کند. جمهوری اسلامی در خلیج فارس کمبود فرماندهی دارد. قرارگاه خاتم باید مشکل دریا را حل کند. از سوی دیگر، حسینی تاش اصرار داشت که اصل موضوع باید تلاش برای حل مشکلات در خلیج فارس باشد و با توجه طولانی بودن خلیج فارس و مرز آبی جمهوری اسلامی، پیشنهاد ایجاد سه تا چهار فرماندهی را در این منطقه مطرح کرد که تحت نظر آقای هاشمی کار کنند. البته در این جلسه کسی با ایجاد دفتر نظارت مخالفتی نداشت، اما گفته شد که این دفتر مشکلی را حل نمی‌کند. (۱)

در ادامه جلسه تصمیماتی که برای تقویت منطقه خلیج فارس اتخاذ شده بود، پیگیری شد. فرمانده نیروی دریایی ارتش گزارشی از انتقال وسایل مهندسی، تانک، سلاح و نیرو به جزیره ابوموسی ارائه کرد و موضوع هماهنگی با استانداری هرمزگان و فرمانداری ابوموسی نیز قرار شد با هماهنگی وزیر کشور حل شود و تأکید گردید که استاندار در حد کمک به نیروهاست و مسئولیتی در امور نظامی ندارد. جانشین فرمانده نیروی دریایی سپاه نیز گفت که در ابوموسی یک گروهان اضافه کردیم. یک گروهان دیگر نیز باید ببریم که از جنبه تجهیزات و سلاح مشکل داریم.

درباره تقویت جزیره تنب و انتقال تجهیزات به آن گفته شد که امکانات برای این جزیره وارد منطقه شده ولی هنوز انتقال نیافته که بعد از ابوموسی انجام می‌شود. کار مهندسی نیز در آن شروع شده است. همچنین یک گروهان نیروی سپاه با سلاح سبک آماده شده که منتظر انتقال آن با شناورهای نیروی دریایی ارتش هستند. یک گروهان نیروی سپاه با سلاح سبک نیز به جزیره سیری منتقل شده است. همچنین در جزیره فارسی کار مهندسی و استحکامات در حال انجام است. به جزیره لارک نیز یک گروهان نیرو اضافه شده است. در جزیره کیش هم یک گردان نیرو مستقر شده است و تجهیزات برای آن در حال انتقال است. همچنین گفته شد که مسئولیت پدافند ترمینال والفجر (بین دو جزیره لارک و قشم) به نیروی هوایی سپاه سپرده شده است. درباره تقویت دفاع سواحل ایران در خلیج فارس نیز گفته شد که اولویت با جزایر می‌باشد و پس از آن نوبت سواحل است. آقای روحانی تأکید کرد که برای دفاع از سکوهای نفتی در خلیج فارس نیز باید فکری شود که از قبل برای دفاع از آنها طرح و برنامه داشته باشیم تا هنگام حمله دشمن آماده باشیم. فرمانده نیروی دریایی ارتش گفت که روی سکوهای ابوزر، سروش، نوروز و فروزان رادار داریم و در بعضی جاها توپ های ۲۳ و ۵۰ میلی متری داریم. سیدعلی حسینی تاش نیز گفت: باید برای تقویت سکوها مثل جزایر، توپ و استحکامات اضافه کنیم. مسئول اطلاعات نیروی دریایی سپاه هم افزود: ارزش اقتصادی و نظامی سکوها خیلی زیاد است و حضور ما را در اعماق خلیج فارس میسر می‌کند. با استقرار قرارگاه در سکوی سلمان نیروهای دشمن مجبورند از وسط ما عبور کنند. علی فدوی اضافه کرد که برای انهدام سکوی آر-۴ گلوله شلیک نکردند، بلکه نیرو پیاده کردند و مواد منفجره به آن بستند.

آقای روحانی در پایان جلسه گفت که ظرف یک هفته برای هر یک از سکوهای نفتی طرح دفاعی تهیه شود و کار مهندسی و امکانات لازم برآورد شود تا در جلسه مشترکی با مسئولان

ص: ۶۸۷

۱-۱. سند شماره ۱۵۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی)، ۲۹/۷ تا ۱۰/۸/۱۳۶۶، ص ۲۴۴ تا ۲۵۰.

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با انجام دادن اقداماتی و اتخاذ تدابیری به تقویت پدافند شهرهای جنوبی ایران و سواحل خلیج فارس مشغول است. با همین هدف، رئیس ستاد کل سپاه پاسداران به نیروی هوایی سپاه چنین ابلاغ کرد: با توجه به شرایط حساس کنونی در منطقه خلیج فارس دو سایت موشکی ضد هوایی در بوشهر و بندرعباس و یک سایت موشکی اسکاد - بی در جنوب مستقر کنید. (۲)

برای اجرای عملیات نامنظم در مناطق دوکان و سلیمانیه عراق امروز نیز جلساتی برای هماهنگی نیروهای قرارگاه رمضان و اتحادیه میهنی کردستان عراق در داخل عراق برگزار شد. فرمانده لشکر بدر در گزارشی از وضعیت منطقه عملیات در دوکان گفت: «منطقه را از نزدیک دیدیم. منطقه در دامنه دو کوه است. در کف دره جاده است. در داخل ده جوبلاق ۶ خانه روشن است و مقر گردان در وسط ده است.» نوشیروان از مسئولان اتحادیه نیز گفت: «مسئله اساسی برای ما تصرف مقر گردان است، چون نیروی پادگان قمچوقه هم باید از این مقر عبور کند. اگر این مقر سقوط نکند، نیروها در برگشت قتل عام می شوند.»

شمس فرمانده لشکر بدر پیشنهاد کرد که با یک تفنگ ۱۰۶ میلی متری مقر گردان زیر آتش گرفته شود. وی افزود که ما سه پایگاه دشمن و کمین "کتل" را می گیریم و کمین "بن گرد" را نیز لشکر ویژه پاسداران بگیرد. اتحادیه نیز تصرف مقر گردان را عهده دار شد. زمان عملیات طبق قرار قبلی سه شنبه شب (۱۲/۸/۱۳۶۶) مشخص گردید. همچنین برای عملیات یوم المحافظه در منطقه سلیمانیه، مسئولان اتحادیه میهنی و لشکر بدر با هم هماهنگی لازم را به عمل آوردند. از سوی دیگر، با توجه به کمبود مواد منفجره و چاشنی، که به دلیل بارندگی و افزایش آب رودخانه زاب انتقال آن میسر نشد، به مسئولان اتحادیه گفته شد که از طریق گروه های دمکرات و کومه له مواد تهیه کنند. نوشیروان در این باره گفت: «اینها اهل مبارزه نیستند و در محل استقرار خود به عیاشی و خوش گذرانی مشغولند.» (۳)

امروز در شهرستان امیدیه منطقه ای غیرنظامی هدف حمله هوایماهای عراق قرار گرفت. قبل از ظهر امروز چند هواپیمای عراق با تجاوز به حریم هوایی استان خوزستان، به یک ایستگاه برق در منطقه امیدیه حمله کردند که یکی از بمب های پرتاب شده در بیابان فرود آمد و دیگری به پارکینگ موتوری سازمان آب و برق اصابت کرد. در این حمله دست کم ۵ خودرو منهدم شد. (۴)

هواپیماهای عراق امروز همچنین ضمن تجاوز به حریم هوایی چندین شهر ایران، دیوار صوتی را در شهرهای دزفول، خرم آباد و مریوان شکستند. (۵) ارتش عراق در اطلاعیه نظامی خود

۱-۲. همان، ص ۲۵۰ تا ۲۶۱.

۲-۳. سند شماره ۱۳۷۲۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رئیس ستاد کل سپاه، به فرماندهی نیروی هوایی سپاه، ۱۰/۸/۱۳۶۶.

۳-۴. سند شماره ۱۵۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان (مسعود سرمدی)، ۲/۸ تا ۱۲۶ تا ۱۲۸، ۱۷/۸/۱۳۶۶.

- ۴-۵. سند شماره ۰۹۷۷۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه ششم امام جعفر صادق(ع)، اطلاعات، ۱۱/۸/۱۳۶۶؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۶، ص ۳، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۶.
- ۵-۶. روزنامه کیهان، ۱۱/۸/۱۳۶۶، ص ۱۸؛ و - روزنامه رسالت، ۱۱/۸/۱۳۶۶، ص ۳.

ادعا کرد که چاه های نفتی بهرگان و تأسیسات امیدیه را هدف حمله هوایی قرار داده است.^(۱)

به تلافی حملات هوایی عراق به مناطق غیرنظامی، هواپیماهای ارتش جمهوری اسلامی ایران مقارن ظهر امروز تأسیسات نفتی "عین العناله" عراق واقع در شمال غربی موصل را به شدت بمباران کردند.^(۲) از سوی دیگر عصمت کتانی نماینده عراق در سازمان ملل، در نامه ای به دبیرکل این سازمان ادعا کرد که ایران تعداد دیگری از شهرهای عراق را بمباران کرده و باعث کشته و مجروح شدن تعدادی از مردم شده است.^(۳)

۵۱

یک کشتی ماهیگیری در خلیج فارس عصر امروز هدف حمله نیروهای امریکایی قرار گرفت. کشتی جنگی امریکا با مشاهده چند فروند شناور ضمن اعلام آماده باش به نیروهای خود، به شناورها هشدار داد که هر چه زودتر منطقه را ترک کنند. پس از اینکه پاسخی از آنها نشنید. به سوی شناورها تیراندازی کرده و یک خدمه هندی کشتی ماهیگیری را کشته و سه تن را مجروح کرد.^(۴) وزارت دفاع امریکا، پنتاگون، در نخستین بیانیه خود در این باره که روز بعد منتشر شد، ادعا کرد که یک فروند ناوچه موشک انداز نیروی دریایی امریکا ساعت ۶:۳۰ بعدازظهر روز یکشنبه در نزدیکی جزیره ابوموسی به سوی یک قایق توپدار مشکوک ایران، که از جدی گرفتن تیراندازی هشدارآمیز خودداری کرده بود، آتش گشود. در بیانیه پنتاگون آمده است: «قایق مزبور یک حرکت سریع ظاهراً خصم آمیز به طرف یک کشتی باری امریکایی داشت و پس از گشودن آتش از سوی رزم ناو "یو.اس.اس. کار" مسیر خود را عوض کرد و از منطقه دور شد.»^(۵)

سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ در واکنش به ادعای مقامات امریکا مبنی بر تیراندازی به سوی یک قایق ایرانی آن را رد کرده و گفت: «بررسی های اولیه حکایت از آن دارد که در عصر یکشنبه اتفاق غیرمعمولی در خلیج فارس رخ نداده است و اگر حادثه مهم و قابل اعتنایی بود قطعاً خبر آن از سوی ایران پخش می شد.»^(۶) خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی اعلام کرد که رزم ناو امریکایی به سوی یک لنج باری متعلق به کشورهای عربی در خلیج فارس شلیک کرد و یک خدمه هندی آن را به قتل رساند. لنج مزبور به شیخ نشین شارجه تعلق داشته و ادعای امریکا در مورد تیراندازی به سوی قایق های ایرانی تنها در جهت توجیه ادامه حضور رزم ناوهای امریکایی در خلیج فارس منتشر شده است.^(۷)

منابع کشتی رانی نیز در لندن اعلام کردند: «نیروی دریایی امریکا در حمله ای که به خیال خود علیه کشتی جنگی یا یک قایق توپدار ایرانی صورت داده، یک لنج ماهیگیری متعلق به یکی از کشورهای عربی حوزه جنوبی خلیج فارس را هدف قرار داده است.»^(۸) واشنگتن پست حمله امریکا به لنج باری امارات متحده عربی را یک ناراحتی و تشویش حاصل از خطراتی دانست که در نتیجه تجمع نظامی امریکا و ناتو در خلیج فارس و گسترش آن به سطح فعلی به وجود آمده است.^(۹) روزنامه ایندپندنت نیز نوشت: «هدف قراردادن یک کشتی ماهیگیری کوچک و کشتن

ص: ۶۸۹

۱- ۷. سند شماره ۲۹۵۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سماجا، رکن ۲ - معاونت اطلاعات، ۱۰/۸/۱۳۶۶.

۲- ۸. روزنامه کیهان، ۱۱/۸/۱۳۶۶، ص ۱۸.

۳- U.N. Doc. S/۱۹۲۴۵.۹

۴- ۱۰. Sreedhar Kapil Kaul. Tanker War Aspect of Iraq-Iran War (۱۹۸۰-۸۸), (New Delhi, ABC

۵ - ۱۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۶، ص ۳۴، واشنگتن - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۱/۸/۱۳۶۶.

۶ - ۱۲. روزنامه کیهان، ۱۲/۸/۱۳۶۶، ص ۱۷.

۷ - ۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۶، ص ۳۰ و ۳۱.

۸ - ۱۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۶، ص ۳، واحد مرکزی خبر.

۹ - ۱۵. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۶، ص ۱۰، روزنامه واشنگتن پست.

یک ماهیگیر به وسیله یک ناو جنگی امریکا در خلیج فارس برای امریکا که به بهانه حمایت از کشتی رانی آزاد در این آبراه بین المللی حضور نظامی یافته است در حقیقت یک رسوایی تبلیغاتی بزرگ در مقابل ایران تلقی می شود.»^(۱) یک مقام امریکایی در توجیه اقدام ناوچه این کشور گفت: «در آن موقع هوا تاریک بود و ما نمی توانستیم متوجه شویم هدف متعلق به کیست و چون نمی توانستیم منتظر باشیم تا مورد حمله قرار بگیریم دست به حمله زدیم.»^(۲)

از سوی دیگر، در خلیج فارس یک ناوچه امریکایی به یکی از هلی کوپترهای ارتش جمهوری اسلامی اخطار داد. هلی کوپتر ارتش که از نوع "آر-اچ" بود در فاصله ۲۰ مایلی جزیره فارسی پرواز می کرد. ناوچه امریکایی از هلی کوپتر فوق خواست که مسیر و جهت حرکت خود را اعلام کند.^(۳)

۶۱

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی فرمانده عالی جنگ در جمع دانشجویان علوم و فنون نظامی دانشگاه امام حسین (ع) سرنوشت جنگ، راه های پایان بحران خلیج فارس، عملکرد شورای امنیت و استراتژی و مواضع جمهوری اسلامی را تشریح کرد: «به رزمندگان و سایرین بگویید که همه تجربه شما و همه اتمام حجت ما، راه را به فتح منحصر ساخته است. یعنی در میدان های نبرد باید اقدام قاطع کنیم و دیگر راه ها از فتح منشعب می شود و کار مجامع جهانی در پس یک ضربه قاطع در میدان نبرد خواهد بود. به عنوان اتمام حجت آنچه که تاکنون مطرح شده کافی است و اکنون موقع آن فرا رسیده که ما جداً و بیش از گذشته به کار جنگ پردازیم تا مجامع بین المللی بدانند هر روزی که در احقاق حق تأخیر کنند ضرر می بینند.»

وی درباره بحران خلیج فارس گفت: «در خلیج فارس سه راه مشخص وجود داشت و شورای امنیت بدترین راه ها را انتخاب کرد. اول: عدم مداخله دیگران در خلیج فارس و شناختن حق جمهوری اسلامی به عنوان قدرت مسلط در خلیج فارس. دوم: جلوگیری از کمک کویت و عربستان سعودی به عراق به عنوان شریک جنگ و واداشتن آنها به بی طرفی. راه سوم: حضور نظامی و آوردن ناوگان ها به خلیج فارس و تهدید ایران.»

آقای هاشمی افزود: «اگر عراق از ابتدا به عنوان متجاوز اعلام و مجازات می شد جنگ به این مراحل نمی رسید. ما اعتقاد داریم تا آنان ما را قوی و غیرقابل عقب نشینی ندانند، تسلیم حق نخواهند شد و اگر به این امید صبر کنیم که آنها سرانجام انصاف را رعایت کنند، اشتباه می کنیم. ما گفتیم عراق به عنوان متجاوز، مسئول جنگ اعلام و سپس محاکمه شود و دادگاه تنبیه او را تعیین کند، اما آنها می گویند اول باید آتش بس اعلام شود تا آرامش پدید آید، بعد کمیته ای برای شناسایی متجاوز تشکیل شود؛ که به نظر ما تشکیل این کمیته فقط در مرحله حرف باقی می ماند و پیداست که آنها سوء نیت دارند و از همین تحولات خلیج فارس سوء نیت آنان پیداست. اگر عراق از ابتدا به عنوان متجاوز اعلام و مجازات می شد جنگ به این مراحل نمی رسید. حرف امروز وزیر خارجه ایتالیا (عراق آغازگر جنگ است) را اگر از روز اول مجموع

ص: ۶۹۰

۱- ۱۶. همان، ص ۱۰، نشریه ایندپندنت.

۲- ۱۷. روزنامه رسالت، ۱۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲، روزنامه دیلی تلگراف.

۳- ۱۸. سند شماره ۰۹۷۷۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر فرماندهی نیروی دریایی سپاه، به دفتر فرماندهی کل سپاه،

طرفداران عراق مطرح می کردند جنگ این همه طول نمی کشید.»^(۱)

مهندس میرحسین موسوی نیز در پایان جلسه هیئت دولت، در جمع خبرنگاران به سؤالات آنان پاسخ داد. نخست وزیر سخنان نماینده امریکا را در سازمان ملل متحد مبنی بر اینکه در صورت عدم پذیرش قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت از جانب ایران، علیه جمهوری اسلامی دست به اقدام نظامی خواهد زد، نشان دهنده روحیه تجاوزگرانه امریکا اعلام کرد و گفت: «تهدیدات امریکا کاملاً بی اساس است و پاسخ آن را ملت مسلمان و انقلابی ما با فریاد پرطنین مرگ بر امریکای خود در روز ۱۳ آبان و همچنین با عزیمت گسترده تر نیروهای مردمی به جبهه خواهند داد.»^(۲)

۷۱

تحلیل گران غربی سخنان امروز آقای هاشمی رفسنجانی را تندترین برخورد با سازمان ملل و نشانه رد قطعنامه ۵۹۸ از سوی ایران دانستند. آسوشیتدپرس در گزارشی نوشت: «رئیس قدرتمند مجلس ایران روز یکشنبه ضمن سرزنش کردن سازمان ملل متحد، خاطر نشان ساخت که کشور متبوعش قطعنامه سازمان ملل متحد برای پایان دادن به جنگ خلیج فارس را نخواهد پذیرفت. اظهارات هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس، تندترین برخورد علیه این سازمان جهانی بود و یک روز بعد از انقضای مهلتی که دبیرکل سازمان ملل متحد به دو کشور ایران و عراق برای جواب دادن به قطعنامه ۵۹۸ داده بود، ایراد گردید.»^(۳)

داگلاس رابرد، خبرنگار صدای امریکا نیز پاسخ ایران به پیشنهادهای سازمان ملل متحد را منفی دانست و گفت: «دیپلمات های غربی و عرب تردیدی ندارند که ایران تقاضای سازمان ملل متحد برای آتش بس را نخواهد پذیرفت. رئیس مجلس شورای اسلامی ایران نیز این نظر را مورد تأیید قرارداد. وی درخواست آتش بس سازمان ملل متحد را بی موقع دانست و کوشش های دیپلماتیک در جهت حل اختلاف را ائتلاف وقت نامید. وی گفت ایران به جز اقدامات قاطع در میدان جنگ راه دیگری در پیش ندارد.»^(۴)

۸۲

یولی ورنتسف، فرستاده اتحاد شوروی به منطقه، پس از دیدار از عراق و کویت دیروز وارد تهران شد و پس از ملاقات با دکتر ولایتی و معاونین وزارت خارجه (بشارتی و لاریجانی)، امروز تهران را به مقصد مسکو ترک کرد. قائم مقام وزارت خارجه شوروی در دیدار با مقامات جمهوری اسلامی ضمن تشریح نتایج سفرش به بغداد و کویت و همچنین نتایج مذاکرات وزیران خارجه امریکا و شوروی در مسکو، درباره مسائل خلیج فارس گفت: «حمله امریکا به سکوهای نفتی ایران بسیاری از کشورها را نگران ساخته است. هدف اصلی ما این است که امریکا را از منطقه خلیج فارس خارج کنیم و به عملیات نظامی این کشور در منطقه خاتمه دهیم.» آقای ولایتی هم ضمن اعلام استقبال ایران از طرح شوروی مبنی بر خروج نیروهای بیگانه از منطقه، با اشاره به اینکه امریکا ماده ۵ قطعنامه ۵۹۸ را نقض کرده است، گفت: «باید مانع هرگونه سوء استفاده

ص: ۶۹۱

۱- ۱۹. مأخذ، ص ۳.

۲- ۲۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲.

۳- ۲۱. مأخذ، ۱۱، ص ۱۳، منامه - آسوشیتدپرس، ۱۱/۸/۱۳۶۶.

۴- ۲۲. مأخذ، ۱۱، ص ۱۴، رادیو امریکا، ۱۱/۸/۱۳۶۶.

از طرح‌ها و تحرکات بین‌المللی شد.» آقای بشارتی نیز خطاب به ورنتسف گفت: «ما از ابتدا گفته‌ایم که حضور نیروهای بیگانه در خلیج فارس نه تنها باعث برقراری امنیت در این آبراه بین‌المللی نمی‌شود بلکه تجمع این تعداد ناوهای جنگی در یک دریای بسته به طور طبیعی تشنج‌زا و بحران‌آفرین است. به طوری که میزان افزایش ناامنی و حمله به کشتی‌ها پس از حضور نظامی امریکا خود مؤید این مسئله است.»^(۱)

۹۱

سفر ورنتسف به منطقه با عناوین مختلفی چون "تلاش برای میانجیگری"، "وقت‌گذرانی" و "مهارت مسکو" در گسترش روابط با همسایگان مطرح می‌شود. ورنتسف در عراق با صدام حسین دیدار کرد ولی رئیس‌جمهور عراق با بیان اینکه هرگونه برداشت جدید از قطعنامه ۵۹۸ را رد می‌کند، پیشنهاد شوروی را در این خصوص رد کرد. در کویت با وجود لحن تند مطبوعات این کشور، ورنتسف توانست بخشی از بدگمانی‌های موجود درباره موضع شوروی نسبت به جنگ و تحولات منطقه را از بین ببرد.^(۲) در جمهوری اسلامی ایران، فرستاده شوروی فقط با مقام‌های وزارت خارجه ملاقات کرد. در حالی که ورنتسف در تهران به سر می‌برد، آقای هاشمی رفسنجانی در سخنانی، تنها راه حل جنگ را فتح در جبهه‌های جنگ اعلام کرد و مطبوعات داخلی نیز توجه چندانی به این سفر نداشتند.^(۳)

خبرگزاری فرانسه در گزارشی از سفر معاون وزارت خارجه شوروی به منطقه نوشت: «به نظر می‌رسد مسکو درصدد است تا در درازمدت برای ایفای نقش یک میانجیگر در جنگ ایران و عراق وقت‌گذرانی کند. ناظران و دیپلمات‌ها می‌گویند: شوروی می‌خواهد با ایران و عراق به گفت‌وگو ادامه دهد و حاضر نیست برای اعمال مجازات‌های پیش‌بینی شده در قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت از نزدیکی اخیر خود به تهران صرف نظر کند. یک دیپلمات مستقر در خلیج فارس نیز اظهار عقیده کرد: گمان می‌کنم شوروی به منظور آنکه صلح به جای سازمان ملل، تحت نظارت مسکو به امضا برسد، درصدد است تا سرانجام یک روز میان عراق و ایران میانجیگری کند. این سومین سفر ورنتسف به تهران از ماه ژوئن به شمار می‌رود و دیپلمات‌ها بر "مهارت" مسکو جهت نزدیکی به همسایه ایرانی خود ضمن باقی ماندن به عنوان هم‌پیمان و عمده‌ترین فروشنده سلاح به عراق تأکید می‌ورزند. برعکس امریکا در تلاش‌های خود برای گفت‌وگو و شنود با تهران شکست خورد. به گفته ادوارد جرجیان معاون وزیر امور خارجه امریکا در امور خاورمیانه، ایران چندین بار پیشنهادهای امریکا برای مذاکرات مستقیم را رد کرده است. در بغداد دیدار ورنتسف موضوع هیچ‌یک از تفسیرهای رسمی واقع نشد. در اطلاعیه رسمی شوروی به ویژه گفته شده که ایران پیشنهاد شوروی مبنی بر تشکیل یک نیروی دریایی متعلق به سازمان ملل برای جایگزین کردن ناوگان کشورهای غربی در خلیج فارس [را مثبت قلمداد کرده است. ورنتسف پیشنهاد مزبور را در کویت نیز مطرح کرد، اما رهبران کویتی علناً آن را

ص: ۶۹۲

۱- ۲۳. مأخذ ۲۰، ص ۱۲.

۲- ۲۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۲۷، ۱۱/۸/۱۳۶۶، ص ۱۳، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه القبس.

۳- ۲۵. ر. ک. به: روزنامه‌های کثیرالانتشار جمهوری اسلامی در ۱۰ و ۱۱ آبان ۱۳۶۶.

اتحاد جماهیر شوروی ضمن تأکید بر ضرورت خروج نیروهای بیگانه از خلیج فارس، پیشنهاد تشکیل نیروی دریایی مشترک زیر پرچم سازمان ملل متحد را برای تأمین امنیت کشتی رانی در خلیج فارس، مجدداً مطرح کرد. این طرح که نخستین بار در ۲۳ سپتامبر (۱۳۶۶/۱۷) ارائه شد، با مخالفت امریکا و سایر دولت های غربی روبه رو شد. هر چند جمهوری اسلامی ایران تاکنون به آن پاسخ رسمی نداده است، ولی برخی محافل داخلی با آن مخالفت کرده اند. ستاد تبلیغات جنگ با انتشار مطلبی آثار منفی این طرح را چنین اعلام کرد:

«الف) با توجه به نیازی که در مقطع کنونی به قوت روحیه مردم داریم، این موضوع شدیداً روحیه آنان را به ضعف می کشاند و اصولاً می تواند توهینی به مردم تلقی شود که مردم ما نمی توانند حافظ امنیت منطقه ای باشند که در آن زندگی می کنند و نیاز به حضور بیگانه است.

ب) اگر با آمدن نیروهای مشترک سازمان ملل موافقت شود، قطعاً بسیج گسترده و وسیع نیرو که در نظر است، به فرجام آرمانی و اصولی خود نخواهد رسید و این مقوله را که جنگ راه حل نظامی ندارد قوت می بخشد. بنابراین چه نیازی به حضور گسترده نیروها در جبهه است.

ج) با پذیرش حضور نیروهای دریایی سازمان ملل - که علی القاعده متشکل از یگان های دریایی پنج عضو دائمی شورای امنیت خواهد بود. - عملاً یکی از اساسی ترین اصول و شعارهای انقلاب را که اصل نه شرقی و نه غربی است به زیر سؤال برده ایم؛ هم به شرق تمکین نموده ایم و هم به غرب.

د) اگر با آمدن نیروهای مشترک دریایی سازمان ملل موافقت شود، این باور در میان دشمنان انقلاب اسلامی قوت می گیرد که اعمال فشار روی ایران مؤثر است و از این طریق می توان در ارتباط با ایران به اهداف خویش دست یافت.

ه) حضور نیروهای مشترک سازمان ملل در خلیج فارس می تواند ابزار مناسبی باشد در دست شورای امنیت سازمان ملل تا در صورتی که ایران در آینده به درخواست های غیرمنطقی و ناعادلانه این شورا گردن نهاد و نیز اگر طرح دبیرکل با شکست مواجه شود، آنگاه شورا با استفاده از این نیروی حاضر به عراق می تواند ایران را از طریق نظامی تحت فشار قرار دهد و مانع تحریک نظامی و اقتصادی ایران در این منطقه حیاتی شود.

و) اگر با این طرح موافقت کنیم برای تردد کشتی هایمان دو راه پیش رو داریم: ۱- کشتی های ایران با پرچم سازمان ملل حرکت کنند. ۲- کشتی های ایران با پرچم ایران تردد نمایند که همچنان آماج حملات عراق قرار خواهند گرفت. در صورتی که پرچم سازمان ملل بر فراز کشتی ها نصب شود با توجه به اینکه نیروی دریایی مشترک سازمان ملل، تنها امنیت آبراه های بین المللی را تضمین می کنند عراق همچنان می تواند کشتی های ما را در سواحل مان

هدف حملات خود قرار دهد، اما نیروهای ما دیگر قادر به مقابله به مثل نخواهند بود و این ضربه مؤثر از دست ما خارج خواهد شد که عملیات مقابله به مثل ما اغلب در آب های بین المللی صورت می گیرد.

ز) اعضای دائمی شورای امنیت که استخوان بندی نیروی دریایی مشترک را تشکیل می دهند هیچ گاه سر سازگاری از روی اصول با جمهوری اسلامی ایران نداشته اند و اگر الفت و دوستی بین ایران و برخی از اعضای این شورا ایجاد شده و یا وجود دارد بدون تردید بادوام و پایدار نیست، بلکه مقتضای روز چنین ایجاب کرده است و شانس و احتمال سازش بین آنها را نیز از نظر نباید دور داشت. اتفاقاً باید این احتمال را داد که اساساً در یک بده و بستان سیاسی این طرح پذیرفته شود (البته از سوی امریکا) در آن صورت ما قدرت مانور را از دست داده ایم. ما باید از جریانات خلیج فارس برای تعمیق تضادهای ابرقدرت ها استفاده نماییم نه باعث اتحاد آنها که یک امر آن پایان دادن به جنگ با حضور نظامی در خلیج فارس است باشیم.

ح) نیروهای حافظ صلح سازمان ملل تاکنون عملکرد مناسبی نداشته اند و فی الواقع هیچ گاه بی طرف نبوده اند.

بنابراین اعلام موافقت و یا درخواست برای حضور نیروهای مشترک دریایی سازمان ملل در خلیج فارس در یک کلام بی خاصیت است. (۱)

۱۱۱

اطمینان دادن امریکا به بیمه لویدز لندن در مورد خودداری از زدن ضربه به منافع ایران مگر در صورت اجبار، موجب شده است که این شرکت افزایش نرخ بیمه خود را به تأخیر اندازد. روزنامه الاتحاد به نقل از چارلز نیومان، مدیر بخش بیمه دریایی مؤسسه لویدز نوشت: «عدم افزایش شصت درصد نرخ بیمه کالاهایی که به مقصد منطقه حمل می شود، ناشی از اطمینان دادن امریکا به شرکت بیمه لویدز بوده است. این شرکت شدیداً نگران سرنوشت کشتی هایی است که در منطقه می باشند چرا که نمی تواند دست بسته نظاره گر آنچه در خلیج فارس رخ می دهد باشد و از خود واکنش نشان ندهد؛ زیرا در این میان دارای منافع و زیان زیادی می باشد.» (۲)

۱۲۲

جفری هاو، وزیر امور خارجه انگلستان، که از کشورهای عربی دیدن می کند، پس از گفت و گو با مقامات مصر وارد اردن شد و مجدداً درخواست های خود را از اعراب برای اتخاذ مواضع واحد در قبال جنگ ایران و عراق و آوردن فشار بر شوروی تکرار کرد. جفری هاو شوروی را مقصر بی حاصل بودن کوشش های سازمان ملل متحد برای برقراری آتش بس بین ایران و عراق دانست و گفت: «اکنون زمان آن است که قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت، که خواستار یک آتش بس و عقب کشیدن نیروها به مرزهای قانونی است، به مرحله اجرا درآید. علی رغم توافق صریح وزیران خارجه امریکا، شوروی، انگلیس، فرانسه و چین در ماه سپتامبر سال جاری میلادی هنوز شروع کار روی یک قطعنامه

ص: ۶۹۴

۱- ۲۷. خیرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شم-اره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۶، ص ۴۰ تا ۴۲.

۲- ۲۸. مأخذ ۵، ردیف دوم، ص ۲۴، روزنامه الاتحاد.

تحریم سلاح امکان پذیر نشده و تنها دلیل آن بی میلی شوروی بوده است.» جفری هاو استدلال شوروی را برای جلوگیری از اصطکاک دریایی در خلیج فارس از طریق تشکیل یک نیروی دریایی حافظ صلح را رد کرد و گفت: «در صورتی که تهران از پذیرفتن یک آتش بس در خلیج فارس خودداری کند، باید یک تحریم سلاح فوری علیه ایران اعمال شود.»^(۱)

وزیر خارجه انگلیس افزود: اجلاس سران اتحادیه عرب که قرار است هفته آینده در امان گشایش یابد، می تواند به کوشش های صلح خلیج فارس کمک کند. سرسختی شوروی در سازمان ملل باید پایان یابد، هر دو کشور ایران و عراق بایستی به این نکته پی ببرند که صبر و حوصله جامعه بین المللی پایان یافته و زمان دارد به پایان می رسد.^(۲)

ص: ۶۹۵

۱- ۲۹. روزنامه کیهان، ۱۴/۸/۱۳۶۶، ص آخر.

۲- ۳۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۶، ص ۳.

ضرورت آمادگی مقابله با تهاجم احتمالی امریکا و دیگر دشمنان جمهوری اسلامی در منطقه خلیج فارس، نیروی دریایی سپاه پاسداران را به تلاش بیش تری برای آماده سازی عملیات های آفندی و پدافندی با هدف دفاع از سواحل، جزایر، مرزها و منافع جمهوری اسلامی واداشته است. پیش از ظهر امروز در بوشهر طی جلسه ای با حضور فرمانده کل سپاه، فرمانده نیروی دریایی سپاه، معاون اطلاعات و چند تن دیگر از مسئولان این نیرو، این تلاش ها بررسی و بر ضرورت سرعت دادن به این اقدامات تأکید شد. در گزارش راوی مرکز مطالعات در نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی) از این جلسه آمده است:

در ابتدا مرتضی صفار (فرمانده منطقه سوم نیروی دریایی سپاه پاسداران) گزارشی از فعالیت های انجام شده در این منطقه ارائه داد. از جمله اقدامات مهندسی روی سکوی نفتی سروش و آماده سازی آن برای استقرار نیروی دفاعی، ایجاد پاسگاهی در هنديجان، اقدام برای احداث سه جاده در ساحل فاو و تلاش برای آماده سازی سکوی ابوذر که از بزرگ ترین سکوهاست. وی همچنین اقداماتی که برای شناسایی اهداف شده و آمادگی های عملیاتی و آموزش های تخصصی نیروها را توضیح داد و از جمله مشکلات را کمبود اطلاعات، کمبود کمپرسی و موتور برق برشمرد و لزوم بازسازی توپخانه های دوربرد را برای افزایش کارایی و امکان اجرای آتش روی اهداف را یادآوری کرد.

در ادامه فتح الله محمدی (فرمانده منطقه دوم نیروی دریایی سپاه پاسداران) گزارشی از اقدامات انجام شده در این منطقه ارائه کرد: طبق ابلاغیه ستاد خاتم قرار بود یک دسته نیروی دفاعی، ۵ قبضه سهند و ۴ قبضه کاتیوشا در جزیره فارسی مستقر کنیم و در زمان تهدید، تحت امر نیروی دریایی ارتش قرار گیریم که به رغم نامناسب بودن این ابلاغیه، برای اجرا آماده شده ایم. برای استقرار نیروی پیاده در جزیره فارسی باید جا بسازند. در عسلویه رادار گذاشته ایم که تردد شناورها را کنترل می کند. کمبود رادار داریم. برای کار آماده هستیم و مشکل ما فقط کمبود اطلاعات و اوضاع جوّی نامناسب است. وی افزود در زمینه

نیروی بسیج و خدمه سلاح ها، کمبود نداریم بلکه نیروی سازمانی و کادر کم داریم. فرمانده منطقه دوم دریایی در گزارشی از حمله امریکایی ها به سکوی آر-۴ گفت که این سکو را کاملاً بریده اند و در لوله های توپ ۲۳ مستقر در آن مواد گذاشته و آن را منفجر کرده اند و رادار آنجا را هم برده اند. فرمانده نیروی دریایی نیز گفت که ناوهای امریکایی جزایر فارسی و ابوموسی و سکوی رشادت را دائماً کنترل می کنند. (۱)

در پایان این جلسه فرمانده کل سپاه بر ضرورت آمادگی برای مقابله با تجاوزات امریکا تأکید کرد و گفت: همت کنید و غیرت به خرج دهید که امریکا با پیروزی خارج نشود. البته کار زحمت دارد و مشکل است ولی فرصت تاریخی را از دست ندهیم.»

محسن رضایی در ادامه بر لزوم کسب مهارت و آمادگی برای عملیات تأکید کرد و گفت: وقتی کسب مهارت می شود که نیروها هفته ای ۴ روز روی آب باشند، تمرین کنند و با آب و دریا آشنا شوند. مسئله دوم، تردد و گشت عمل بسیار مهمی است. تأمین سراسری ایجاد کنید. قایق ها شیفت عوض کنند و به هم علامت بدهند. تردد و گشت، مراقبت، پوشش راداری، ساختن و آماده کردن اسکله ها و سکوها و حضور در دریا خیلی مهم است. نکته سوم تاکتیک های دریایی است که منحصر به دریاست و برای ما ناشناخته است. تحرک مداوم، گم نشدن، ارتباطات ... تاکتیک های دریایی که باید فکر و مطالعه و کار کنید و در عمل پیدا کنید. طرح ریزی ها باید عمیق تر شود، مرتب مانور و تمرین کنید دقت در کار و غافل گیر کردن دشمن خیلی مهم است. سرعت و عدم توقف در یک نقطه از شرایط غافل گیری است. (۲)

۲۱

تلاش برای آمادگی و هماهنگی جهت اجرای عملیات نامنظم در مناطق دوکان و سلیمانیه عراق ادامه دارد. راوی مرکز مطالعات در قرارگاه رمضان در یادداشت های امروز خود نوشته است: از فرماندهی لشکر ویژه پاسداران به قرارگاه رعد (تحت امر قرارگاه رمضان) پیام داده شد که مسئولان اتحادیه میهنی کردستان عراق می گویند تعداد پایگاه های دشمن در کسرت زیاد است و ما همه را نمی توانیم بگیریم. در این پیام از برادر جعفری خواسته شده که موضوع پیگیری و حل شود. پس از بررسی هایی که انجام شد و مذاکره فرمانده قرارگاه رعد با مسئولان اتحادیه میهنی، عصر امروز برادر جعفری (فرمانده قرارگاه رعد) پیامی به شرح زیر به برادر فتاح (قائم مقام فرمانده لشکر ویژه پاسداران) ابلاغ گردید: «طبق قراری که داشتیم نیروهای باقی مانده در کانی تو را سازمان دهی نموده و ۵۰ نفر از آنان را به همراه کاک شیخ جعفر برای ایجاد کمین در جاده قلعه دیزه - دوکان اعزام کنید. اگر برادران توانایی داشتند در تصرف دو پایگاه جاده هم کمک کنند، در غیر این صورت فقط کمین اجرا نمایند. بقیه نیروها در کانی تو آماده باشند. در ضمن قرار شد کاک شیخ دارا به آن طرف آب برود، به برادر رسول تأکید کنید با دوستان همکاری کافی داشته باشند.» (۳)

ص: ۶۹۷

۱- ۱. سند شماره ۱۵۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی)، ۱۱/۸ تا ۹/۹/۱۳۶۶، ص ۱ تا ۱۰.

۲- ۲. همان، ص ۱/۱۰ تا ۱/۱۲.

۳- ۳. سند شماره ۱۵۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان (مسعود سرمدی)، ۲/۸ تا ۱۷/۸/۱۳۶۶، ص ۱/۱۰۹.

علاوه بر این، در جواب پیام برادر رسول (از مسئولان لشکر ویژه پاسداران که فرماندهی گروه حمله کننده به تأسیسات سد دوکان را دارد) مبنی بر "اینکه اتحادیه باید پادگان و پایگاه موشکی را بگیرد و سپس ما وارد تأسیسات شویم"، فرمانده قرارگاه رعد عصر امروز چنین پیام داد: «برادر رسول - سلام علیکم. برادران اتحادیه فقط متعهدند که پایگاه های اطراف سد و تأسیسات برق در اطراف کسرت را تصرف کنند و در صورتی که میسر بود بعضی از برادران را جهت شناسایی ببرند...» (۱)

قرارگاه رعد امروز همچنین در پیامی به قرارگاه رمضان اعلام کرد که فردا در سلیمانیه روز جشن بیعت با صدام است و درخواست کرد که با توپخانه از ساعت ۱۰:۳۰ صبح با دیده بانی، این مراسم زیر آتش قرار گیرد و پس از آن - بنا به درخواست اتحادیه - اعلام گردد که اتحادیه میهنی کردستان عراق جشن سران بعثی را زیر آتش گرفتند و تلفات سنگینی به آنها وارد کردند. (۲)

از سوی دیگر، امروز در درگیری نیروهای تحت امر قرارگاه رمضان در یک عملیات تدافعی در منطقه دربندی خان عراق تعدادی از نیروهای عراقی کشته یا اسیر شدند. در درگیری نیروهای حزب حرکت اسلامی، رزمندگان خودی و پیشمرگان مبارز کرد با قوای دشمن در دفاع از مواضع به دست آمده در منطقه دربندی خان، ۵۰ نیروی دشمن کشته و ۴۰ تن اسیر شدند. در این درگیری تعدادی از ادوات و چند تانک و نفربر ارتش عراق هدف قرار گرفت و به آتش کشیده شد. (۳)

۳۱

تحرکات نیروهای دشمن در منطقه شرق بصره، طی دوره ۹/۸/۱۳۶۶ تا ۱۱/۸/۱۳۶۶ را معاونت اطلاعات قرارگاه کربلای سپاه پاسداران در گزارش نوبه ای خود بررسی کرده و در پایان این گزارش نتیجه گیری کرده است که: «فعالیت نیروهای پیاده دشمن در جهت سنگر سازی، حفر کانال، تجمع و تردد، دیده بانی، نقل و انتقال دستگاه های زرهی و اجرای آتش مستقیم تانک روی مواضع خودی ادامه دارد. آتش توپخانه دشمن در نیمه اول دوره عادی و در نیمه دوم دوره نیمه سنگین بوده است. فعالیت مهندسی دشمن برای احداث خاکریز، ترمیم جاده، خاک برداری، حفر کانال و یک سری فعالیت های نامشخص تداوم دارد. در این دوره همچنین فعالیت هوایی و هوانیروز در جهت شناسایی و عکس برداری ادامه داشته است.» (۴)

۴۲

امروز طرح آموزش و دفاع مقدس دانش آموزان خوزستانی آغاز شد. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به منظور جذب نیروی انسانی مورد نیاز جبهه های جنگ این طرح آموزشی را برای نخستین بار به اجرا گذاشت. (۵) بر اساس این طرح دانش آموزان دبیرستان ها به مدت یک هفته زیر نظر مسئولان سپاه آموزش عمومی بسیج از قبیل تاکتیک، تخریب، ش.م.ر، امداد، اسلحه شناسی و مسائل عقیدتی را طی خواهند کرد. مسئول آموزش این طرح گفت: «در پایان این دوره دانش آموزان آمادگی دارند تا به صورت داوطلب جذب ارتش ۲۰ میلیونی شوند.» (۶)

ص: ۶۹۸

۱-۴. همان، ص ۱۰۹.

۲-۵. همان، ص ۱۰۸.

۳-۶. سند ۱۴۴۶۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: "عملیات های انجام شده توسط گروه های مختلف عراق"، ۳۰/۸/۱۳۶۶، ص ۳۲.

۴-۷. سند شماره ۰۸۹۱۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای شماره ۹۸، معاونت اطلاعات قرارگاه کربلا، ۱۱/۸/۱۳۶۶.

۵-۸. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۶/۸/۱۲، ص ۲.

۶-۹. همان.

از سوی دیگر، نیروهای داوطلب مردمی از ۲۰ شهر کشور عازم جبهه های نبرد شدند. این نیروها در قالب کاروان های رزمی تخصصی از شهرهای خرم آباد، رشت، اصفهان، همدان، یزد، اردکان، تفت، ابرکوه و ورامین بودند.^(۱)

۵۱

اوضاع خلیج فارس پس از یک سلسله حملات متقابل ایران و آمریکا و حملات هوایی عراق و اقدامات مقابله به مثل ایران، رو به آرامش گذاشت و اصابت یک موشک کرم ابریشم به پایانه نفتی بندر الاحمدی کویت، در پی حملات آمریکا علیه چاه های نفتی رشادت، دفتر این درگیری ها را فعلاً بسته است. با وجود این، تفاسیر تحلیل گران و اقدامات دولت ها برای کسب آمادگی بیش تر همچنان ادامه دارد.

به گفته رادیو آمریکا، مدیرکل وزارت امور خارجه آمریکا بار دیگر خواستار مذاکره با ایران شد. وی گفت: ما برای تبادل نظرهای سازنده و قاطع با ایرانیان آماده ایم، زیرا معتقدیم تماس مستقیم میان دو کشور برای حل اختلاف یک اقدام درست تلقی می شود. آمادگی دولت آمریکا برای مذاکره بخشی از یک سیاست دو بُعدی و یا سیاست تهدید و تطمیع است. رادیو آمریکا با اعلام این مطلب افزود: «دولت آمریکا آمادگی خود را برای مذاکره با ایران از طریق پیام های کتبی سفارت سوئیس در تهران و درخواست های شفاهی توسط کشورهای دیگر ابراز داشته است. ایران با مطرح کردن شرایط غیرقابل قبول، که وی حاضر نشد جزئیات آن را شرح دهد، به این پیشنهادها پاسخ داده است.»^(۲)

از سوی دیگر، گری سیک معاون اسبق وزارت امور خارجه آمریکا اقدام دولت ریگان را در اسکورت نفتکش های کویتی، اشتباه توصیف کرد و گفت: «دولت آمریکا در برآورد تأثیر بازدارنده نیروهای آمریکایی پس از مستقر کردن آنها در خلیج فارس و این مسئله که نصب پرچم آمریکا روی کشتی های کویتی موجب جلوگیری از حملات تلافی جویانه ایرانیان خواهد شد، دچار اشتباه شده است. در عوض ایران درایت سرشاری از خود نشان داده است و به جای آتش گشودن مستقیم بر روی آمریکا، آب های بین المللی را مین گذاری کرده و با موشک های کرم ابریشم خاک کویت و نفتکش تغییر پرچم یافته این کشور را در زمانی که تحت اسکورت آمریکا نبود، هدف قرار داد. حمله آمریکا به سکوهای نفتی ایران باعث شده است تا ایران حول سیاست آمریکا در خلیج فارس حرکت کند و اهدافی را برای حمله انتخاب کند که پاسخ جدی و اشنگتن را به دنبال نداشته باشد.»^(۳)

نشریه تایم نیز در مقاله ای به قلم مایکل سی سریل دیدگاه های موجود در کاخ سفید درباره چگونگی مقابله با اقدامات ایران در خلیج فارس را تشریح کرد و نوشت: «کاخ سفید نیازی به نظرخواهی نداشت تا تصمیم بگیرد به دنبال حمله به "سی.ایل.سیتی" [ر.ک. به روزشمار ۲۴/۷/۱۳۶۶] دست به اقدام تهاجمی بزند. در حمله مزبور دو آمریکایی مجروح شدند. تنها این

ص: ۶۹۹

۱- ۱۰. همان.

۲- ۱۱. روزنامه کیهان، ۱۲/۸/۱۳۶۶، ص آخر، رادیو آمریکا، به نقل از روزنامه نیویورک تایمز.

۳- ۱۲. مأخذ ۹، خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از خبرگزاری رویتر.

پرسش‌ها مطرح بود که چگونه و چه وقت باید دست به عمل زد. از نظر عده‌ای، منطقی‌ترین کار فرستادن جت‌های نیروی دریایی بر فراز شبه جزیره فاو و نابود کردن موشک‌اندازهای مهاجم کرم ابریشم بود. عاملی که حمله به فاو را منتفی می‌کرد این تصور پنتاگون بود که مواضع موشکی در شبه جزیره فاو مورد پشتیبانی موشک‌اندازهای هاوک می‌باشد. مقامات امریکا پس از مردود دانستن حمله انتقام جویانه به مواضع موشک‌های کرم ابریشم به بررسی امکانات دیگری پرداختند. واینبرگر وزیر دفاع و دریاسالار کراو از غرق کردن یک ناوچه ایرانی طرفداری کردند؛ لیکن مقامات کاخ سفید این پیشنهاد را رد کردند؛ زیرا ممکن بود در بین ایرانیان تلفاتی به بار آورد و همین امر سبب می‌شد که درخواست در جهت اجرای مجدد قانون اختیارات جنگی شدت بگیرد. پیشنهاد حمله به جزیره فارسی پایگاه سپاه پاسداران انقلاب که برای کشتی رانی در خلیج (فارس) مزاحمت ایجاد می‌کرد و نیز حمله به سکوی نفتی رشادت به عنوان یک هدف کامل، مورد موافقت قرار گرفت. این سکوها بخشی از یک میدان نفتی بزرگ تر به نام رشادت را تشکیل می‌دهند. (۱)

۶۱

دبیرکل سازمان ملل متحد پس از ملاقات با نمایندگان دائمی ایران و عراق در سازمان ملل متحد و مطالعه پاسخ‌های این دو کشور به طرح ۹ ماده‌ای خود، از دولت‌های تهران و بغداد خواست به زودی نماینده‌ای بلند پایه با اختیارات و دستورات کافی جهت بحث و گفت‌وگو درباره اجرای یک طرح صلح به نیویورک اعزام کنند. خاورپرز دکوئیار پاسخ‌های دو کشور ایران و عراق را به اعضای دائمی و کیوکی کیلوچی، رئیس ژاپنی شورای امنیت که مأمور آگاه ساختن اعضای غیردائمی از محتوای این پاسخ‌هاست تسلیم کرد. رئیس شورای امنیت در گفت‌وگویی پاسخ‌های ایران و عراق را چندان تشویق کننده ندانست. (۲)

دکوئیار در تاریخ ۱۵ اکتبر (۲۳ مهر) از دو کشور متخاصم خواست که به پیشنهادهای جدید صلح وی پاسخ دهند. دستور داده شد که جوابیه‌های مذکور محرمانه باقی بماند، لیکن خبرگزاری آسوشیتدپرس پس از دو روز از طریق منابع دیپلماتیک به آنها دست یافت و گزارش داد: «در جوابیه ایران که علی اکبر ولایتی وزیر خارجه این کشور آن را امضا کرده آمده است: اعلام عراق به عنوان آغازگر این جنگ، به عنوان نخستین گام در راه رسیدن به یک صلح عادلانه و پابرجا همچنان به قوت خود باقی است. ایران خاطر نشان کرده که این کشور استقرار آتش بس را دومین گام می‌پندارد. ایران درباره عقب نشینی نیروها گفته است: این کشور تنها پس از به اتمام رسیدن نتایج اقدامات مربوط به مشخص کردن آغازگر جنگ به ویژه مسئله غرامت‌های جنگی، به این کار مبادرت می‌نماید. مرزهایی که ایران نیروهای خود را از آنجا خارج می‌کند نیز بایستی مشخص گردد، زیرا عراق رسماً قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر را فسخ کرده است. قرارداد مذکور مرز بین ایران و عراق در آبراه مورد منازعه شط العرب [اروند رود] را تعیین

ص: ۷۰۰

۱- ۱۳. اداره کل مطبوعات و رسانه‌های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه "بررسی مطبوعات جهان" شماره ۱۳۶۶/۱۱/۸، ۱۲۷۸، ص ۵، مجله تایم.

۲- ۱۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش‌های ویژه"، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱۰ و ۱۱، نیویورک - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۸/۱۳۶۶.

کرده است. ایران همچنین از دبیرکل می خواهد به تهیه و تدوین مفادی صریح در جهت اجرای بخش دیگر مصوبه شورای امنیت یعنی درخواست خویشتن داری از سوی گروه های ثالث در خلیج فارس اقدام نماید. این درخواست ایران ظاهراً با هدف خروج نیروی دریایی امریکا از خلیج فارس که تاکنون در چند مورد با نیروهای ایران درگیر شده اند، مطرح شده است.

از سوی دیگر، عراق در جوابیه خود که طارق عزیز وزیر خارجه این کشور آن را امضا کرده اعلام نموده است عراق استقرار آتش بس را رعایت خواهد کرد، لیکن تا زمانی که مراحل اجرای آتش بس و عقب نشینی نیروها به پایان نرسد، هیچ گونه مذاکراتی در جهت اجرای دیگر مفاد قطعنامه به عمل نخواهد آمد. وی افزوده است: زمانی که اجرای کامل و صدیق این ماده اصلی و محوری قطعنامه پایان گیرد، ما و گروه مقابل خواهیم توانست که با کمک شما و در یک جوّ بین المللی و منطقه ای صحیح بلافاصله مذاکره درباره اجرای پارگراف های عملی بعدی را آغاز نماییم. (۱)

۷۱

دیپلمات ها و ناظران سیاسی در نیویورک پاسخ ایران و عراق به طرح ۹ ماده ای دبیرکل را ناامیدکننده و متفاوت توصیف کردند. (۲) یکی از آنها به آسوشیتدپرس گفت: «به ویژه پاسخ عراق تکان دهنده بود. عراقی ها مشاهده کردند که ایرانی ها در حال پیشبرد خواسته های خود هستند و پس از یک بحث و جدل در هیئت حاکمه عراق به نظر می رسد تدریجاً پیروز شده اند.» (۳) مقامات دیپلماتیک دیگر نیز گفتند پاسخ دو کشور عرصه مانور دبیرکل سازمان ملل متحد را برای یافتن یک راه حل صلح آمیز تنگ تر و سازش میان طرفین جنگ را مشکل تر کرده است. (۴) آسوشیتدپرس نیز به نقل از یک دیپلمات سازمان ملل متحد نوشت: «ایران هیولای ما را بازیچه قرار داده است و این در حالی است که کنار آمدن با عراقی ها نیز هر روز سخت تر می شود.» (۵)

۸۲

نماینده دائمی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل پس از ملاقات یک و نیم ساعته خود با دبیرکل این سازمان در یک گفت و گوی مطبوعاتی شرکت کرد و در تشریح مواضع جمهوری اسلامی ایران گفت: «مواضع فعلی ما با مواضع گذشته مان فرقی نکرده است. ما قبل از قطعنامه ۵۹۸ هم بر یک نکته اصرار داشتیم و آن این بود که از مجامع بین المللی وابسته به سازمان ملل و شورای امنیت خواستیم متجاوز را تعیین و محکوم کنند. شورای امنیت بدون درخواست ما این بند را که متضمن معرفی متجاوز است در قطعنامه خود گنجانده و معنی آن این است که جامعه بین المللی دریافته است تا از خواست های جمهوری اسلامی ایران حمایت نکنند، نمی تواند به موفقیت برسد و به راه حلی دست یابد.» رجایی خراسانی ضمن تأکید بر حفظ توان نظامی و اهمیت آن گفت: «مبادا کسی فکر کند که روند جنگ به سیاسی کاری کشیده شده است. ملت ما

ص: ۷۰۱

۱ - ۱۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارش های ویژه، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۶، ص ۲۹ تا ۳۱، سازمان ملل - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۴/۸/۱۳۶۶.

۲ - ۱۶. Sreedhar, Kapil Kaul Tanker War: Aspect of Iraq-Iran War (۱۹۸۰-۸۸) (New Delhi: ABC Publishing House, ۱۹۸۹.) p.۶۲

۳-۱۷. مأخذ ۱۵، ص ۲۹ تا ۳۱، سازمان ملل - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۴/۸/۱۳۶۶.

۴-۱۸. مأخذ ۱۴، ص ۱۰ و ۱۱، نیویورک - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۸/۱۳۶۶.

۵-۱۹. مأخذ ۱۵، ص ۲۹ تا ۳۱، سازمان ملل - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۴/۸/۱۳۶۶.

باید بداند که اگر از اهمیت جنگ کاسته شود کلاه بزرگی در بخش سیاسی سر ما خواهد رفت. امروز اگر دشمن یا حتی مجامع بین المللی حاضر شده اند نظرات ما را بپذیرند، به خاطر بیمی است که از عملیات نظامی ما دارند. ما اگر در جبهه ضعیف باشیم حتماً در سیاست هم شکست می خوریم و اگر در جبهه قوی باشیم مثل امروز حتماً در سیاست هم پیروز خواهیم شد.»

نماینده ایران در پاسخ به اینکه چه آینده ای را برای تحولات دیپلماتیک جاری در سازمان ملل متحد پیش بینی می کنید، گفت: «قطعاً عراقی ها اصرار خواهند کرد که اول آتش بس صورت گیرد، بعد عقب نشینی نیروها آغاز شود و بعد کمیته ای تشکیل شود که به علل و ادامه جنگ پردازد. خلاصه آنها می خواهند مسئولیت آغازگر جنگ را لوٹ کنند، ولی ما هیچ آتش بس، عقب نشینی و این جور مسائل را نخواهیم پذیرفت مگر آنکه کمیته ای تشکیل شود و قبل از هر چیز دیگر متجاوز را معرفی کند. اگر متجاوز اعلام شود آنگاه بر آثار تجاوز اصرار خواهیم کرد و از جامعه بین المللی خواهیم خواست که آثار تجاوز را تعیین نماید، غرامت ما را تأمین کند و تکلیف امنیت منطقه را مشخص سازد. ما امیدواریم که جهان فراموش نکند که خواست های نهایی ما را باید بپذیرد.»^(۱)

رادیو امریکا به نقل از رجایی خراسانی گفت: «جواب ایران یک نامه سه صفحه ای بود و فقط ما امیدواریم سازمان ملل سریع تر کار کند. امیدواریم هر چه زودتر کمیسیون تحقیق تشکیل و تجاوزگر را معرفی کند. وی همچنین گفت که ایران انتخاب اعضای کمیته تحقیق را صرفاً به عهده خود دبیرکل گذاشته است. رجایی خراسانی گفت: برای آنکه از اقدامات بعدی دبیرکل سازمان ملل آگاه شود خواستار ملاقات دیگری با او شده است.»^(۲)

رادیو بی.بی.سی در تحلیلی پاسخ ایران به قطعنامه ۵۹۸ را منفی عنوان کرد و گفت: «ایران درخواست نموده است که کمیسیونی که قرار است برای تعیین مسئول شروع جنگ تشکیل گردد، قبل از آنکه ایران تعهدی نسبت به خروج نیروهایش از خاک عراق به عمل آورد، شروع به کار کند؛ که با این امر بارقه امیدی که مأموریت دو ماه پیش پرز دکوئیار برای خاتمه جنگ به وجود آورده بود، خاموش شده است.»^(۳)

۹۱

طه یاسین رمضان، معاون اول صدام حسین در مصاحبه با تلویزیون ترکیه نظر رژیم عراق درباره جنگ، قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت و حضور نیروهای امریکا در منطقه را تشریح کرد. وی گفت: «عراق رابطه ای با آمدن کشتی های جنگی به خلیج ندارد. این کشتی ها به منظور حفظ منافع اقتصادی کشورهای حوزه خلیج در مقابل حملات ایران به منطقه آمده اند و مسئولیت این عمل نیز به گردن کشورهای حوزه خلیج نیست.» وی درباره تأثیر بهبود روابط ایران و شوروی بر روابط بغداد و مسکو گفت: «روابط ما با شوروی روال عادی خود را طی می کند. اختلاف نظر ما در برخی موارد که اخیراً به وجود آمده است، بر روابط دوجانبه تأثیری نخواهد داشت. ما با مواضع شوروی در قبال قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت سازمان ملل به طور کامل هم عقیده نیستیم و مواضع شوروی در این

ص: ۷۰۲

۱- ۲۰. روزنامه کیهان، ۱۲/۸/۱۳۶۶، ص ۱۹.

۲- ۲۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۸، ۱۲/۸/۱۳۶۶، ص ۱۵ و ۱۶، رادیو امریکا، ۱۱/۸/۱۳۶۶.

۳- ۲۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۶، ص ۹ و ۱۰، رادیو بی بی سی، ۱۲/۸/۱۳۶۶.

مورد از تضاد بین دو ابرقدرت سرچشمه می گیرد و مستقیماً موضعی علیه ما نیست. شایعات مربوط به نزدیک شدن ایران به پذیرش یک صلح، کاملاً یک اقدام فربیکارانه و غیر واقعی است. هدف ایران ادامه جنگ و مشغول کردن اذهان عمومی است. ما اعلام کرده ایم که از قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت حمایت می کنیم ولی آنها از اظهار نظر طفره می روند.»^(۱)

از سوی دیگر، نماینده عراق در سازمان ملل در نامه ای به دبیر کل این سازمان نوشت که نیروهای ایران در روزهای ۲۷، ۲۸ و ۲۹ اکتبر در گلوله باران نقاط مختلف بصره، ۱۰ تن را کشته و ۵۷ تن را مجروح کردند و به تعدادی خانه و خودرو خسارت وارد کردند.^(۲)

۱۰۱

با نزدیک شدن به زمان برگزاری اجلاس سران کشورهای عربی در امان، تلاش های دیپلماتیک و اظهار نظر درباره آن افزایش یافته است. معمر قذافی رهبر لیبی شرکت خود در اجلاس امان را رد کرد و گفت: «من با حضور در کنفرانس که به دستور امریکا و به منظور جنگیدن با ایران و دفاع از منافع امریکا در منطقه خلیج فارس [تشکیل می شود، مخالفم. چنانچه این کنفرانس به منظور پایان دادن به جنگ عراق و ایران برگزار می شد شرکت می کردم؛ زیرا بر متوقف شدن جنگ اصرار دارم و ادامه آن را نوعی جنون می دانم.»

رهبر لیبی تأکید کرد: «به دلیل آنکه جنگ خلیج فارس [برای اولین بار منافع امریکا را مورد تهدید قرار داد، امریکا به سرعت دستور برگزاری کنفرانس سران عرب را به ریاست شاه حسین در امان صادر کرد. این تحرک سریع امریکا برای برگزاری کنفرانس سران عرب به منظور دفاع از منافع امریکا است تا اعراب به نمایندگی از سوی امریکا از منافع امریکا دفاع کنند.»

قذافی فاش کرد: «هیچ یک از کشورهای عربی عضو اتحادیه عرب از قبل در جریان زمان و مکان برگزاری کنفرانس سران عرب قرار نداشتند.» وی ضمن طرح این پرسش که چرا کنفرانس امان کنفرانس فوق العاده نام گذاری شده، در حالی که هفت سال از جنگ عراق و ایران می گذرد، افزود: «کنفرانس فوق العاده سران عرب باید هنگامی تشکیل می شد که امریکا و پیمان ناتو شهرهای لیبی را مورد حمله قرار دادند. اما آن موقع چنین کنفرانس ضد امریکایی تشکیل نشد.»^(۳)

از سوی دیگر، کشورهای حوزه خلیج فارس در نظر دارند در اجلاس سران عرب ضمن بازگرداندن مصر به جهان عرب، بیشترین فشار را بر سوریه وارد کنند. خبرنگار بی.بی.سی از کویت در این باره گزارش داد: «نخست وزیر کویت ضمن اطلاعاتی که به طور خصوصی به بازرگانان کویتی می داد تأکید کرد که در کنفرانس سران عرب در هفته آینده دیگر برای اعطای میلیاردها دلار به کشورهای خط مقدم علیه اسرائیل یعنی سوریه، اردن و سازمان آزادیبخش فلسطین تعهد نخواهد داد. یکی از مقامات کویت به خبرنگاران بی.بی.سی گفته است ما دیگر از کمک مالی برای جنگی که وجود خارجی ندارد خسته شده ایم، مخصوصاً از کمک مالی به سوریه خسته شده ایم که از یک کشور دیگر یعنی ایران که عملاً ما را مورد حمله قرار می دهد،

ص: ۷۰۳

۱- ۲۳. مأخذ، ص ۳ و ۴، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۴. سند شماره S/۱۹۲۴۵ شورای امنیت سازمان، ۲ نوامبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۳- ۲۵. مأخذ، ص ۳۱ و ۳۲، طرابلس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۸/۱۳۶۶.

حمایت می کند. این مقام کویتی گفته است که ما اکنون خودمان یک کشور خط مقدم هستیم. این استراتژی کشورهای حوزه خلیج فارس متوجه سوریه است و ظاهراً بعد از فرونشستن سر و صدای کنفرانس، کویت و عربستان سعودی هر دو به کمک مالی به اردن، که مشکلات اقتصادی حادی دارد، ادامه خواهند داد. یک هدف مهم دیگر کشورهای عرب حوزه خلیج فارس این است که مصر به نحوی شایسته به جهان عرب بازگردانده شود. عربستان سعودی و کویت - که ۶۵ میلیون دلار هزینه این کنفرانس فوق العاده در مورد خلیج فارس را تأمین می کنند - به طور کلی می خواهند مطمئن شوند که کنفرانس کاری را که آنها انتظار دارند انجام دهد.» (۱)

مجله الکفاح العربی نیز فاش ساخت که امریکا درخواست کرده است در کنفرانس امان از گفت و گو درباره خطر اسرائیل خودداری و به بحث درباره خطر ایران پرداخته شود. این مجله به نقل از خبرنگار خود در واشنگتن افزود: «این بند درخواستی امریکا به عنوان بهایی در مقابل ایفای نقش نظامی امریکا در خلیج فارس در مقابله با ایران و جلوگیری از پیروزی ایران بر عراق تلقی خواهد شد.» (۲)

۱۱۱

پس از اعلام تحریم اقتصادی امریکا علیه ایران، جمهوری اسلامی ایران موافقت نامه های بازرگانی مهمی را با دو کشور پاکستان و ترکیه امضا کرد. رادیو هلند در بخش انگلیسی امشب خود به بررسی و پیامدهای گسترش روابط اقتصادی ایران با کشورهای همسایه پرداخت و گفت: «در پی یک رشته فعالیت های دیپلماتیک، وزیر امور اقتصادی و دارایی ایران به اسلام آباد سفر کرد و وزیر نفت ترکیه نیز به ایران اعزام گردید. در این سفرها موافقت نامه هایی بین ایران و دو کشور پاکستان و ترکیه به امضا رسید که تأثیر بسزایی در کاهش تأثیر تحریم های تجاری امریکا خواهند داشت.» رادیو هلند به نقل از خبرنگار خود در پاکستان افزود: «هر یک از سه کشوری که در امضای این موافقت نامه ها دخیل بوده اند، دلایل خاص خود را برای عملی شدن این قراردادها داشتند. دولت آنکارا با این واقعیت نگران کننده روبه رو است که مرزهای مشترکی با سه کشور جنگ طلب منطقه یعنی سوریه، ایران و عراق دارد. به این دلیل تاکنون قویاً از موضع بی طرفی در جنگ خلیج [فارس] جانبداری کرده است. ترتیب اثر دادن به تقاضای امریکا در اعمال تحریم ها علیه ایران، موضع بی طرفی آن کشور را به خطر انداخته و موجب برانگیختن خشم ایران نسبت به ترکیه می شود. طرف سوم پاکستان است که خود دارای مسائلی با ایالات متحده امریکا می باشد. دعوای اسلام آباد بر سر قاچاق مواد مخصوصی از امریکاست که پاکستان برای تولید سلاح های هسته ای به آن نیاز دارد و امریکایی ها را برانگیخته است تا مجموعه قراردادهای اقتصادی و کمک های نظامی خود را به ارزش ۲/۴ میلیارد دلار طی شش سال آینده به آن کشور به حالت تعلیق درآورد. این امر موقعیت منحصر به فردی برای ایران به وجود آورده است تا از این موضع علیه ایالات متحده بهره گیری نماید.» (۳)

ص: ۷۰۴

۱- ۲۶. مأخذ ۲۱، ص ۳۲ و ۳۳، رادیو بی بی سی، ۱۱/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۷. روزنامه رسالت، ۱۲/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲، بیروت - واحد مرکزی خبر، به نقل از مجله الکفاح العربی.

۳- ۲۸. مأخذ ۸، ص ۴۶ و ۴۷، رادیو هلند.

در ادامه بررسی اوضاع خلیج فارس و تلاش برای آمادگی جهت مقابله با اقدامات دشمنان در این منطقه، عصر امروز در جلسه ای با حضور فرمانده کل سپاه و فرمانده و مسئولان نیروی دریایی سپاه، اوضاع منطقه تحت فرماندهی منطقه یکم دریایی سپاه پاسداران بررسی شد. در این جلسه محمدهاشم ستوده فرمانده این منطقه گفت: «بعد از حادثه الاحمدی کویت، برخورد ناو امریکا با ناو نیروی دریایی ارتش ضعیف تر شده و کم تر خصمانه است... از سوی دیگر، پرواز شناسایی امریکایی ها روی جزیره لارک افزایش یافته است، ابتدا در سطح پایین پرواز می کردند که با تغییر موضع توپ های ضد هوایی خودی و شلیک به طرف آنها، پس از آن در سطح بالا حرکت می کنند. البته پس از اینکه یکی از هواپیماهای آنها سقوط کرد، عملیات هوایی آنها محدود شده است...»

فرمانده منطقه یکم دریایی سپاه گزارشی نیز از چگونگی حمله امریکایی ها به سکوی رشادت داد و گفت که بعد از این حمله یک گروهان به جزیره سیری و یک گردان به جزیره کیش اعزام کردیم و لودر و بلدوزر نیز فرستادیم که دور جزیره را خاکریز بزنند. وی افزود که نیروها به دلیل کمبودهای ترابری هوایی و دریایی و امکانات مشکل دارند و اگر اوضاع جوّی مناسب نباشد، مشکل تردد داریم.

ستوده درباره چگونگی فعالیت قوای دریایی امریکا در منطقه گفت: «ناو های امریکایی پایگاه استقرار ندارند، هر کدام حوزه مأموریت دارند که کاروان ها را همراهی می کنند. مرکز تجمع آنها در بحرین، خورفکان و فجیره است.» مسئول اطلاعات نیروی دریایی نیز افزود: «امریکایی ها در جبل علی خدمات بندری دارند و از دویی نیز استفاده می کنند. ایستگاه تحویل و سازمان دهی ناوهای امریکایی در فجیره است.» در ادامه ستوده فعالیت های گشتی و شناسایی خودی را تشریح نمود و از جمله مشکلات را کمبود امکانات ذکر کرد. در پایان جلسه فرمانده کل سپاه بر لزوم تحرک بیش تر، تکمیل شناسایی ها، عکس برداری از نقاط مختلف و سرعت در کارها تأکید کرد و افزود که وقت از دست می رود، شرایط سخت تر و کار شما دشوارتر می شود. (۱)

ص: ۷۰۶

۱- ۱. سند شماره ۱۵۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی)، ۱۱/۸ تا ۹/۹/۱۳۶۶، ص ۱۵ تا ۲۰.

تلاش قرارگاه رعد (تحت امر قرارگاه رمضان) برای اجرای عملیات در منطقه سد دوکان با همکاری اتحادیه میهنی کردستان عراق ادامه دارد، اما مشکلاتی موجب تردید اجرای عملیات در زمان پیش بینی شده، گردیده است. یادداشت های امروز مسعود سرمدی راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ که با حضور در داخل عراق و قرارگاه رعد از نزدیک در جریان اقدامات آماده سازی این عملیات قرار دارد، چنین است: در ساعت ۱۲:۱۵ دهقان که مسئولیت فرماندهی نزدیک عملیات را دارد، به قرارگاه رعد پیام داد که: به دلیل نامناسب بودن راه، تعدد پایگاه های دشمن و نبودن راهنما رسیدن به تأسیسات سد دوکان ممکن نیست. وی به قرارگاه دو راه پیشنهاد می کند که آن هم مستلزم گرفتن پایگاه های دشمن در مسیر است.

قرارگاه رعد بلافاصله در جواب دهقان پیامی ارسال کرد مبنی بر اینکه از هر راه ممکن مأموریت باید اجرا شود و پایگاه های دشمن باید با کمک اتحادیه تصرف یا مشغول شوند.

ظهر امروز همچنین قرارگاه رعد با ارسال پیامی برای لشکر ویژه پاسداران، تأکید کرد که بچه های تخریب با سقوط اولین پایگاه دشمن کار خود را شروع کنند. پنجاه نیرو برای اجرای کمین به شیخ جعفر معرفی می شوند و بقیه آماده باشند، و تا زمان تعیین شده از بی سیم پی.آر.سی استفاده نشود.

در ساعت ۱۲:۵۵ جلسه ای با حضور فرمانده قرارگاه رعد (جعفری) و چند تن از مسئولان اتحادیه میهنی کردستان عراق از جمله جلال طالبانی برگزار شد که علاوه بر بحث درباره مسائل تاکتیکی عملیات، درباره تبلیغات آن صحبت شد. نظر اتحادیه این بود که این عملیات بیش تر از جنبه سیاسی تبلیغ شود و بر عمل اتحادیه تأکید شود که موجب تشویق نیروهای آن شود و بر اینکه این عملیات با همکاری کُرد و عرب و شیعه و سنی انجام گرفته تبلیغ شود که مشخص گردد همه مردم عراق بر ضد دولت بعثی هستند. برادر جعفری در این باره گفت: اگر تبلیغات وسیع بشود، نیروی زیادی از دشمن می آید و دشمن منطقه را بمباران و گلوله باران می کند. البته وارد کردن یگان های پیاده ارتش عراق برای تصرف منطقه به تبلیغات ربطی ندارد، بلکه به استراتژی عراق بستگی دارد. اما از لحاظ جهانی چون مدتی سکوت بوده، الان زمان خوبی است که با اعلام عملیات، ضعف صدام را در دنیا نشان دهیم. ما موافق هستیم که محور تبلیغات این باشد که عملیات با همکاری کُرد و عرب انجام گرفته است و این را می گوئیم ولی در تهران راجع به آن تصمیم گرفته می شود.

درباره عملیات نیز نوشیروان از اعضای اتحادیه گفت: اگر نیروهای شما امشب به آن طرف آب برسند، برای فردا شب آماده ایم. برادر جعفری هم تأکید کرد که ما آماده هستیم و هیچ مشکلی نداریم و به هر قیمتی هست باید فردا شب عمل کنیم.

در ساعت ۱۶:۵۰ فرمانده لشکر بدر (شمس) و جانشین فرمانده لشکر ویژه پاسداران (فتاح)

به مقر فرماندهی قرارگاه رعد رسیدند و گفتند که روز گذشته به دلیل بارندگی شدید و خرابی هوا نتوانسته اند بخوبی دیده بانی کنند ولی به هر حال مواضع دشمن را دیده اند. برادران شمس و فتاح معتقد بودند که با توجه به خستگی فرمانده گردان ها، آماده نبودن نیرو و مهمات و غذا، هماهنگ نشدن زمان برگشت و تغییری که اتحادیه در محل کمین داده، زمان عملیات ۲۴ ساعت به تأخیر بیفتد. ولی فرمانده قرارگاه رعد مخالف این تأخیر بود و می گفت اینها مسائلی نیست که تأخیر را ضروری کند.

در ساعت ۲۲:۵۵ کاک شیردل (از اعضای اتحادیه) به نقل از دهقان - که پیامش از طریق بی سیم اتحادیه دریافت شده بود - گفت: دهقان می گوید ما آماده نیستیم و نمی توانیم کار کنیم و باید با بی سیم جعفری صحبت کنیم. جعفری در پاسخ گفت: هیچ عذری پذیرفته نیست، چون کار سقوط و تصرف پایگاه ها به عهده آنها نیست. در ساعت ۲۳:۴۵ فرمانده قرارگاه رعد با برادران دهقان و رسول به وسیله بی سیم صحبت کرد که آنها بر عدم توانایی برای اجرای عملیات اصرار می کردند و تقاضای صحبت حضوری داشتند، ولی برادر جعفری اجرای عملیات را به آنها ابلاغ کرد و تأکید کرد که اجرای عملیات را وابسته به کار اتحادیه نکنند. فرمانده قرارگاه رعد در صحبت با مسئولان اتحادیه نیز نام "نصرت" را برای عملیات پیشنهاد کرد.^(۱)

۳۱

گزارش امروز معاونت اطلاعات قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در جنوب (قرارگاه کربلا) حاکی است که فعالیت های پدافندی ارتش عراق در منطقه شرق بصره افزایش نسبی یافته است. از جمله پرواز شناسایی با هلی کوپتر در طول روز و چندین پرواز هواپیما صورت گرفته است و عناصر پیاده در دو نقطه اقدام به حفر کانال کرده اند. همچنین نیروهای عراقی از ساعت ۲۰ تا ۲۲ تعداد ۴۳ گلوله منور بر فراز این منطقه شلیک کرده اند. در منطقه شرق العماره فعالیت ارتش عراق در جهت تقویت فک، شرفانی و میمه و همچنین ستون کشی های متعدد خودروبی در شب و نقل و انتقال ادوات زرهی به استعداد یک تیپ انجام گرفته است و در منطقه فکه دو دکل دیده بانی برای کنترل بهتر یگان های خودی ایجاد کرده است. در گزارش قرارگاه کربلا، دلیل حساسیت دشمن در این منطقه فعالیت مهندسی لشکر ۱۶ زرهی ارتش جمهوری اسلامی ایران برای احداث خاکریز و جلو کشیدن خطوط پدافندی ذکر شده است.^(۲)

۴۲

اعلام هفته آمادگی برای تحرک بخشیدن به جبهه های جنگ و رویارویی با امریکا به تصویب شورای عالی پشتیبانی جنگ رسید. پس از اینکه امام خمینی طرح اعلام جهاد عمومی را رد کرد، شورای عالی پشتیبانی جنگ برای جذب نیروی انسانی مورد نیاز جبهه های جنگ و توافق بر صدور پیامی مشترک از جانب مقامات بلند پایه جنگ مبنی بر حضور بیش تر مردم در جبهه های نبرد، شورای عالی پشتیبانی جنگ امروز با حضور آقایان خامنه ای، هاشمی

ص: ۷۰۸

۱ - ۲. سند شماره ۱۵۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان (مسعود سرمدی)، ۲/۸ تا ۱۷/۸/۱۳۶۶، ص ۱۳۳ تا ۱۴۰.

۲ - ۳. سند شماره ۰۲۹۵۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: معاونت اطلاعات قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در جنوب (کربلا)، ۱۲/۸/۱۳۶۶، ص ۱.

رفسنجانی، موسوی اردبیلی، میرحسین موسوی، سهرابی و جنتی تشکیل جلسه داد و درباره شیوه تبلیغات و آماده سازی مردم برای اعلام "هفته آمادگی" در روز چهارشنبه (فردا)، تصمیم گیری کرد. در این جلسه مقرر شد پیام به وسیله آقایان خامنه ای و هاشمی رفسنجانی تهیه و به مردم ابلاغ شود. همچنین در مورد سمینار، مدعوین، پیام حضرت امام، حضور آیت الله منتظری و مواد پیام مطالبی مطرح و بررسی شد. (۱)

همچنین شورای عالی دفاع برای تأمین نیروی انسانی جبهه های جنگ مواد زیر را به تصویب رساند:

الف) دانشجویانی که نیمی از واحدهای تحصیلی خویش را گذرانده اند جهت ادامه تحصیل و گرفتن واحدهای جدید می بایست مدارکی دال بر حداقل شش ماه حضور در جبهه را ارائه نمایند. این مدت جزو زمان خدمت زیر پرچم محسوب و از دو سال خدمت سربازی کسر خواهد شد.

ب) گزینش دانشجو در کنکور سراسری نیز بدین صورت خواهد بود که از بین داوطلبان نخست کسانی به دانشگاه راه خواهند یافت که ضمن واجد بودن شرایط مناسب علمی، در جبهه ها شرکت کرده و سابقه حضور در جنگ داشته باشند و چنانچه ظرفیت پذیرش بیش از تعداد افراد جبهه رفته باشد، از افرادی که در جبهه های حق علیه باطل شرکت نداشته اند هم استفاده خواهد گردید.

ج) کارمندان دولت که به میزان ۲۰ درصد بایستی در جبهه ها حضور داشته باشند، نه صرف داوطلبان، بلکه شامل همه کارمندان می باشد و باید کارمندانی که به جبهه نرفته اند به جبهه اعزام گردند. (۲)

گفتنی است به رغم مضیقه شدید از جنبه نیروی انسانی در این دوره از جنگ، مصوبه مذکور در عمل به اجرا در نیامد.

۵۱

رئیس مجلس شورای اسلامی امروز در دیدار با فرماندهان مناطق و نواحی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی سیاست استکبار را دفع الوقت، آرام کردن تدریجی خلیج فارس و از حساسیت انداختن روح جهاد عنوان کرد و گفت: «امسال معلوم شد که استکبار به طور جدی از این می ترسد که شاهد پیروزی چشمگیر برای جبهه ایمان و اسلام باشد و تحت تأثیر این وحشت به خیلی کارها تن دهد که در شرایط عادی چنین ریسک هایی نمی کند. در دنیا و در تاریخ معاصر سابقه نداشته که استکبار سردرگم و با هیاهوی بسیار در مقابل یک انقلاب سرکشی کند و موضع ناحقی بگیرد و روی موضع خود پافشاری کند. اینکه امریکا و به دنبال آن کشورهای باند ناتو و در کنار آنها ارتجاع عرب بدین گونه دست به دست هم بدهند و در خلیج فارس به این شکل حضور پیدا کنند و خط زنجیره ای از ناوها در این منطقه حساس تشکیل بدهند، مایه تحقیر دنیاست. با سابقه ای که از انقلاب اسلامی و رهبری این انقلاب در ذهن دنیا بود، دنیا عکس العمل خود را به طور غیرمنتظره ای نشان داد و این عکس العمل به بازار بورس و دلار و

ص: ۷۰۹

۱-۴. سند شماره ۱۳۷۲۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر فرماندهی کل سپاه، ۲۸/۸/۱۳۶۶، ص ۴.

۲-۵. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه "رویدادها"، شماره ۱۶۹، ۱۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱۸.

ارزش سهام منتقل شد و با توجه به اینکه همه هستی استکبار غرب در همین شرکت ها و بورس ها و بازار سهام است، آنچنان شوکی به دنیای غرب وارد شد که در خاطره مراجع اقتصادی چنین شوکی در تاریخ وجود ندارد. امریکا زمانی که یک قایق از ما را در خلیج فارس هدف قرار داد، در مقابل آن کشتی تحت حفاظت و زیر پرچم آن هدف موشک قرار گرفت. وقتی که یک سکوی نفتی متروکه را با گلوله ناو و توپ منهدم کرد، بندر الاحمدی - مهم ترین پایگاه نفتی مورد علاقه امریکا که برای حفظ آن به اینجا آمده است - هدف موشک قرار گرفت و حالا آرام گرفته و سیاست دفع الوقت و آرام کردن را در پیش گرفته است، ولی ما نباید بگذاریم این توطئه جا بیفتد لذا ما باید قاطعانه وارد میدان بشویم دیگر مهلت معنا ندارد و اتمام حجت هم به اندازه کافی شده است.»(۱)

۶۱

سه کشتی اقیانوس پیمای مین روب و یک کشتی باری وارد خلیج فارس شدند. یونایتد پرس به نقل از مقامات پنتاگون اعلام کرد سه کشتی مین روب که ششم سپتامبر (۱۵ شهریور) پایگاه خود را ترک کرده بودند، ساعت ۱۰ امشب به وقت محلی به منطقه رسیدند و به ناوگان امریکا پیوستند. با ورود این کشتی ها تعداد مین روب های امریکا در خلیج فارس به پنج فروند رسید.(۲)

نیروی دریایی سپاه پاسداران نیز اعلام کرد کشتی باری "کاراکورام" در ساعت ۹ به وقت گرینویچ وارد بندر "شویخ" کویت شد که محموله آن بسیار خطرناک است. بار این کشتی حدود ۵۷۱ تن مواد منفجره است و احتمالاً پس از تخلیه به عراق ارسال خواهد شد.(۳)

کشتی های کویتی در سایه حمایت ناوگان نظامی امریکا همچنان در تأمین نیازهای تجهیزاتی عراق نقش اساسی ایفا می کنند. در ۱۸ اکتبر (۲۶ مهر) نیز کشتی ده هزار تنی "فتح الخیر" که به شرکت کشتی رانی عرب تعلق دارد، در یکی از بنادر ایتالیا پس از بازرسی و اطمینان از حمل اسلحه به مقصد خلیج فارس (عراق) توقیف شد. ناخدای ایرلندی کشتی به ۴ سال زندان محکوم شد. اتحادیه میهنی کردستان عراق نیز که چهار گروگان ایتالیایی را در اختیار دارد، آزادی این گروگان ها را مشروط به ضبط سلاح های این کشتی اعلام کرد.(۴)

۷۲

یک خلبان عراقی را مردم بخش گاوبندی دستگیر کردند. هواپیمای این خلبان هنگام حمله به جزیره لاوان در روز ۵/۸/۱۳۶۶ هدف پدافند هوایی قرار گرفت و پس از طی مسیر به کوه ها و صخره های سواحل "خور نیرم" اصابت کرد. خلبان عراقی که قبل از انهدام هواپیما خود را با چتر نجات به بیرون پرتاب کرده بود، با همت مردم در خشکی دستگیر شد.(۵)

۸۳

کشورهای غربی و گروه های ذی نفوذ در آنها نه تنها با صدور تجهیزات نظامی به ایران مخالفت می کنند بلکه به طرق مختلف از فروش لوازم و تجهیزات غیر نظامی هم به ایران جلوگیری

ص: ۷۱۰

۱-۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲.

۲-۷. روزنامه رسالت، ۱۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲.

۳-۸. سند شماره ۰۹۷۷۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از مرکز فرماندهی کل سپاه به نیروی دریایی سپاه، ۱۰/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۴-۹. روزنامه کیهان ۹/۸/۱۳۶۶، ص ۱۸.

۵-۱۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۲۹، ۱۳/۸/۱۳۶۶، ص ۳۴ و ۳۵، بندرعباس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۶.

می نمایند. امروز نمایندگان حزب سبزها در پارلمان آلمان غربی از دولت های آلمان و ایتالیا خواستند تا از صدور ژنراتور بخار به ایران برای دو مرکز هسته ای در بوشهر فوراً جلوگیری کنند. خبرگزاری فرانسه با اعلام این خبر نوشت: «این وسائل را شرکت سازنده اش در آلمان (کی.دبلیو) قرار است از ایتالیا بارگیری کند. ایران همچنین به یک شرکت ایتالیایی برای خرید تأسیسات غنی سازی اورانیوم سفارش داده است. به گفته یک سخنگوی شرکت آلمانی ژنراتورهای بخاری به هیچ وجه نمی توانند مراکز یاد شده را به کار اندازند و این مراکز نیز نمی توانند برای مقاصد نظامی به کار روند. شرکت "کی.دبلیو" در سال ۱۹۸۲ توسط اتاق بازرگانی بین المللی ملزم به تحویل این قطعات به ایران شد. ضمناً قطعات فوق در میلان نزد شرکت ایتالیایی "انسالدو" انبار شده است. قبلاً اتحادیه عرب با ارسال یادداشتی به دولت ایتالیا از دولت آن کشور خواسته بود تا از ارسال ۸ راکتور هسته ای به ایران که قادرند بمب های اتمی برای جمهوری اسلامی ایران تولید نمایند، خودداری کند. اعضای حزب کم اهمیت اما جنجالی "دمکراسی پرولتاریا" نیز از شانزدهم مهرماه به مدت دو هفته به عنوان اعتراض به صدور ژنراتورهای بخاری ساخته شده به ایران، در مقابل کارخانه "انسالدو" اجتماع کردند که در نهایت موفق شدند تصمیم اولیه دولت را تغییر داده و مانع صدور این تجهیزات به ایران شوند.»^(۱)

همچنین "مایکل آرماکاست" معاون وزیر خارجه امریکا در پکن با مقامات چین درباره فروش موشک های کرم ابریشم به ایران گفت و گو کرد. آرماکاست که برای اعلام نارضایتی امریکا از فروش تسلیحات چینی به ایران، به چین رفته است، در یک کنفرانس مطبوعاتی گفت: «هنگامی که سلاح های چینی به کشتی های امریکایی اصابت کردند و امریکایی ها را مجروح ساختند این امر در امریکا اثر سیاسی گذاشت، این موشک برد و قدرتی که دارد این امکان را فراهم می سازد به نحوی مورد استفاده قرار گیرد که منازعه ایران و عراق را بین المللی کند.» آرماکاست از اظهار نظر درباره پافشاری چین بر عدم فروش سلاح به ایران و همچنین در مورد ارائه تصاویری از بارگیری سلاح ها در چین و تخلیه آنها در ایران خودداری کرد. لیکن گفت امیدوار است چین، ایران را تحت فشار قرار دهد که موشک هایی را که تاکنون کسب کرده شلیک نکند.^(۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری یونایتدپرس به نقل از سخنگوی وزارت امور خارجه چین درباره گزارش دولت امریکا مبنی بر اینکه چین در نظر دارد دومین محموله موشک های کرم ابریشم را به ایران ارسال دارد، نوشت: این اتهامات کاملاً بی اساس است. دولت امریکا خوب می داند که این همه اسلحه از کجا به ایران آمده است ولی علی رغم آن، مقامات امریکایی به ساختن شایعات دروغین درباره ارسال موشک از چین به ایران پرداخته اند. این سخنگو گزارش های خبری امریکا درباره اینکه پکن ۹۶ فروند موشک کرم ابریشم به تهران فروخته و کارشناسان نظامی را برای آموزش به این کشور اعزام داشته است، گزارش هایی کاملاً مسخره خواند.^(۳)

ص: ۷۱۱

۱- ۱۱. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه "رویدادها"، شماره ۱۷۰، ۱۳۶۶/۸/۲۱، ص ۲۹.

۲- ۱۲. مأخذ ۱۰، ص ۲۲، پکن - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۳۶۶/۸/۱۲.

۳- ۱۳. روزنامه کیهان، ۱۳۶۶/۸/۱۴، ص آخر.

دولت امریکا که از پاسخ جمهوری اسلامی ایران و عراق به آخرین تلاش های صلح سازمان ملل متحد خشمگین می باشد، از شورای امنیت خواست تا برای پایان دادن به جنگ میان دو کشور قطعنامه ای برای اعمال مجازات ها تهیه کند. خبرگزاری فرانسه به نقل از "چارلز ردمن"، سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا نوشت: «تهیه و تدوین چنین قطعنامه ای موضع دبیرکل را در مذاکرات با ایران و عراق تقویت خواهد کرد و به شورای امنیت امکان می دهد تا در صورت لزوم بتواند چنین قطعنامه ای را به تصویب برساند.» وی گفت: «دیدگاه ما این است که هم زمان با ادامه مشورت ها چیز های دیگری نیز وجود دارد که انجام آن مفید خواهد بود.» خبرگزاری فرانسه در پایان گزارش خود افزوده است: امریکا از مدت ها پیش برای تصویب مجازات ها فشار می آورد، اما برخی از اعضای شورای امنیت به ویژه شوروی به این امر به راحتی گردن نمی نهند. (۱)

در همین حال سخنگوی سازمان ملل متحد اعلام کرد ایران و عراق موافقت کرده اند که نمایندگانی را برای آغاز دور جدید مذاکرات با دبیرکل سازمان ملل متحد اعزام دارند. نماینده عراق در سازمان ملل بدون داخل شدن در جزئیات پاسخ بغداد، اعلام کرد که عراق همیشه آماده شرکت در اجرای قطعنامه ۵۹۸ است. (۲)

۱۰۲

موقعیت ایران در جنگ با عراق در گفت و گوی شهرام چوبین، محقق مؤسسه مطالعات بین المللی ژنو، با بخش بین المللی رادیو بی.بی.سی تجزیه و تحلیل شده است. چوبین گفت: «ایرانیان احساس می کنند در مقایسه با چند ماه قبل در موقعیت بهتری قرار دارند. ایران با اطلاع از گزارش های موثقی که از ناتوانی عراق برای ادامه جنگ، در امریکا انتشار یافته و آگاهی از اینکه رژیم عراق در آستانه سقوط قرار گرفته است و گذشت زمان به سود ایران است، از این موقعیت برتر خود حداکثر استفاده را خواهد کرد. همچنین ایرانی ها به این امر واقفند که امریکا در ماه های آینده به شدت با مسائل داخلی و انتخابات درگیر خواهد شد و ناگزیر خواهد شد ناوگان دریایی خود را از خلیج فارس فراخواند. در چنین شرایطی ایرانیان باز هم در موقعیت بهتری قرار خواهند داشت و می توانند در جنگ به پیروزی نظامی دست یابند.»

به عقیده چوبین به دلایل فوق ایران لزومی نمی بیند با امریکا از در مصالحه و سازش در آید. چوبین افزود: «من فکر می کنم مواضع سیاسی و لحن ایران اخیراً سخت تر شده است؛ زیرا به اعتقاد من ایرانی ها فکر می کنند می توانند فشارهای بین المللی را به خوبی تحمل کنند و سرانجام آن را به سمت دیگر متمایل نمایند. به خصوص در شرایط کنونی که امکان همکاری وسیع شوروی و امریکا در سازمان ملل نیز چندان وجود ندارد.» چوبین در پایان این مصاحبه درباره فعالیت های سیاسی ایران برای توقف جنگ از طریق سیاسی گفت: «وارد آمدن فشارهای

ص: ۷۱۲

۱- ۱۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۰، ۱۳۶۶/۸/۱۴، ص ۹ و ۱۰، نیویورک - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۸/۱۳۶۶.

۲- ۱۵. مأخذ ۶، ص ۳.

بین‌المللی به ایران باعث شد که این کشور از خود انعطاف سیاسی نشان دهد، ولی در شرایط کنونی ایران فارغ از آن فشارها موضع و لحن محکم‌تری را در پیش گرفته است.»^(۱)

۱۱۱

نمایندگان مجلس شورای اسلامی در نامه‌ای به نخست‌وزیر به وضع نابسامان تربیت بدنی اعتراض کردند و خواستار تجدید نظر در مدیریت آن شدند. در این نامه که ۳۳ تن از نمایندگان آن را امضا کرده‌اند، آمده است: وضع نابسامان تربیت بدنی، افتضاح مسابقات آسیایی سئول در سال گذشته، دفع نیروهای حزب الهی و کنار گذاشتن عناصر متدین شناخته شده، رکود ورزشی در کشور به عنوان تنها تفریح سالم، عدم همکاری با سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در هفته جنگ که به جراید کشور هم کشیده شد و پنهان شدن چهار نفر از وزنه برداران به خاطر عدم توجه آقای "درگاهی" به رأی وزارت اطلاعات، افت گشتی کشور که یک روزی قهرمان جهان بود حتی در آسیا و اخیراً افتضاح مسابقات ورزشکاران ایران با عراق در کویت (۴/۸/۱۳۶۶) و شکست مفتضحانه در شرایطی که رزمندگان با قطره قطره خون خویش پاسداران پیروزی جبهه‌های حق علیه باطل می‌باشند، همه و همه عدم مدیریت و عدم تعهد مسئولین مربوطه را حکایت می‌کنند که امید است با تجدید نظر جناب عالی آنچه که گذشته جبران شود و مدیریت دیگری، وضعیت ورزش کشور را سامان ببخشد.^(۲)

۱۲۲

هزینه‌های گسترده جنگ، فشارهای بین‌المللی و کاهش درآمدهای ارزی، ضرورت کنترل و مدیریت قیمت‌ها را در داخل کشور هر چه بیش‌تر آشکار کرده است. فرمانداران سراسر کشور و مدیران طرح مبارزه با گران‌فروشی صبح امروز در تهران گردهم آمدند تا راه‌های مناسب مبارزه با گران‌فروشی را بررسی کرده و از تجارب هم استفاده نمایند. مهندس میرحسین موسوی نخست‌وزیر، در آغاز این گردهمایی در تشریح مسائل اقتصادی با اشاره به بحران‌های بزرگ در سطح بین‌المللی و توطئه‌های گوناگون علیه جمهوری اسلامی ایران گفت: «سال گذشته درآمد دولت از طریق نفت به کمتر از ۶ میلیارد دلار کاهش یافت که اگر نسبت به درآمدهای

۲۶ و ۲۷ میلیارد دلاری مقایسه شود می‌بینیم که چقدر اختلاف فاحش بوده است.^(۳) به اضافه پایین آمدن ارزش دلار که ما نفت را با این ارز می‌فروشیم، باعث وارد آمدن فشارهای مضاعفی بر اقتصاد ما شده است که آثار آن را در همه جا می‌توان احساس نمود.»

ص: ۷۱۳

۱- ۱۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش‌های ویژه"، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۶، ص ۱۰، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۶.

۲- ۱۷. مأخذ ۱۰، ص ۳۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۸/۱۳۶۶.

۳- ارزش صادرات نفتی ایران در سال‌های پس از انقلاب به شرح زیر بوده است. سال ۱۹۷۹ (۵۸ - ۱۳۵۷) = ۲/۱۹ میلیارد دلار سال ۱۹۸۰ (۵۹ - ۱۳۵۸) = ۷/۱۱ میلیارد دلار سال ۱۹۸۱ (۶۰ - ۱۳۵۹) = ۱۰ میلیارد دلار سال ۱۹۸۲ (۶۱ - ۱۳۶۰) = ۷/۱۸ میلیارد دلار سال ۱۹۸۳ (۶۲ - ۱۳۶۱) = ۳/۲۰ میلیارد دلار سال ۱۹۸۴ (۶۳ - ۱۳۶۲) = ۷/۱۵ میلیارد دلار سال ۱۹۸۵ (۶۴ - ۱۳۶۳) = ۱۳ میلیارد دلار سال ۱۹۸۶ (۶۵ - ۱۳۶۴) = ۹/۵ میلیارد دلار سال ۱۹۸۷ (۶۶ - ۱۳۶۵) = ۴/۹ میلیارد دلار سال ۱۹۸۸ (۶۷ - ۱۳۶۶) = ۲/۸ میلیارد دلار مأخذ: همایون الهی، خلیج فارس و مسائل آن، تهران: نشر قومس، چاپ چهارم، ۱۳۷۵، ص ۱۳۵.

مهندس موسوی سپس به مسئله تعزیرات حکومتی و مخالفت خوانی ها با آن پرداخت و گفت: «در چنین موقعیتی تعزیرات حکومتی به عنوان یک ابزار مطرح می شود. مسئله قیمت گذاری و مشروعیت یا عدم مشروعیت آن قبلاً نیز وجود داشته و شک و تردیدهای عمیقی را به وجود آورده بود. وقتی فشارهای اقتصادی هم اضافه شد وضعیت بدی به وجود آمد که مسئله قیمت گذاری از سوی حضرت امام مطرح شد و چه بسا الان هم حرکت هایی وجود داشته باشد که بخواهد این مسئله را زیر سؤال ببرد. ولی باید توجه داشت این مسئله شرعی و با توصیه امام است.» وی خطاب به فرمانداران گفت: «بزرگ ترین سلاح در دست شما همین حکم امام است. قیمت گذاری دست واسطه هایی را که در برخی مواقع با مکیدن خون ملت تبدیل به قدرت سیاسی در نظام می شوند، قطع کرده است. این طرح نباید به نوعی اجرا شود که منجر به درگیری و جبهه بندهای سیاسی در جامعه شود و یا خیال کنند مقابله بازار و دولت در میان است. حرکت دولت برای مقابله با زراندوزی است.»

وزیر کشور نیز با اشاره به برخی مخالفت ها خطاب به شرکت کنندگان در گردهمایی گفت: «شما تابع معدود روحانیونی که زمزمه مخالفت را دارند نمی توانید باشید. باید قاطع برخورد کنید. آنچه امام می فرمایند الزام آور است و جای هیچ گونه شک و شبهه ای نیست.»^(۱)

۱۳۱

با نزدیک شدن به روز ۱۳ آبان سالگرد تبعید امام، تسخیر لانه جاسوسی امریکا و روز دانش آموز، فضای ضد امریکا در ایران به دلیل حضور قوای نظامی امریکا در منطقه تشدید می شود. سازمان ها، ارگان ها، شخصیت ها و اقشار مختلف مردم با صدور اطلاعیه خواستار شرکت گسترده در راه پیمایی فردا و اعلام بسیج ملی برای مبارزه با امریکا هستند. هیئت دولت با صدور اطلاعیه ای ۱۳ آبان را تعطیل عمومی اعلام کرد. در قسمتی از اطلاعیه دولت آمده است: «فردا وقت آن است که امریکا مشت های آهنین را ببیند و پایداری خدشه ناپذیر ما را بفهمد. فردا منصفه ای است که در تهران باید شکوه اراده ما جلوه کند و یوم اللهی است که در آن پشت امریکا باید بلرزد و آخرین رشته امید حیات صدام بریده شود.»^(۲)

سیزده آبان امسال به دلیل حضور نظامی امریکا در منطقه و درگیری نظامی مستقیم با ایران و کشتار زائران خانه خدا به دست رژیم آل سعود ابعاد وسیع تری یافته و در اطلاعیه ها به روز "مرگ بر امریکا" مشهور شده است. دفتر تحکیم وحدت در اطلاعیه ای خطاب به ستادهای ۱۳ آبان دانشگاه های سراسر کشور نوشت: «تقارن ۱۳ آبان با اربعین شهدای کشتی ایران - اجر و نیز بزرگداشت واقعه رسواکننده امریکا و رژیم آل سعود یعنی کشتار حجاج مکه معظمه و شهدای سپاه در نبرد مستقیم با امریکا، در تمامی شعارها و نیز قطعنامه ها مد نظر واقع شود.»^(۳)

همچنین امروز دانش آموزان استان تهران طی یک گردهمایی در سالن دوازده هزار نفری مجموعه ورزشی آزادی ضمن تجدید بیعت با امام خمینی، برای مبارزه با امریکا و سرنگونی

ص: ۷۱۴

۱- ۱۸. روزنامه کیهان، ۱۲/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۲- ۱۹. همان، ص ۳.

۳- ۲۰. روزنامه کیهان، ۱۱/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

رژیم بعث عراق اعلام آمادگی می کردند. آنها همچنین خواستار سازمان دهی دانش آموزان سراسر کشور شدند تا با لباس رزم سرکلاس ها حاضر شوند. در این مراسم معاون امور جنگ و وزیر آموزش و پرورش گفت: «طی یک سال گذشته جمعاً ۱۸۰ هزار دانش آموز به همراه معلمانشان به جبهه اعزام شده و با مزدوران امریکا و صدام جنایت کار جنگیده اند.»^(۱)

ص: ۷۱۵

۱- ۲۱. مأخذ ۱۸، ص ۲.

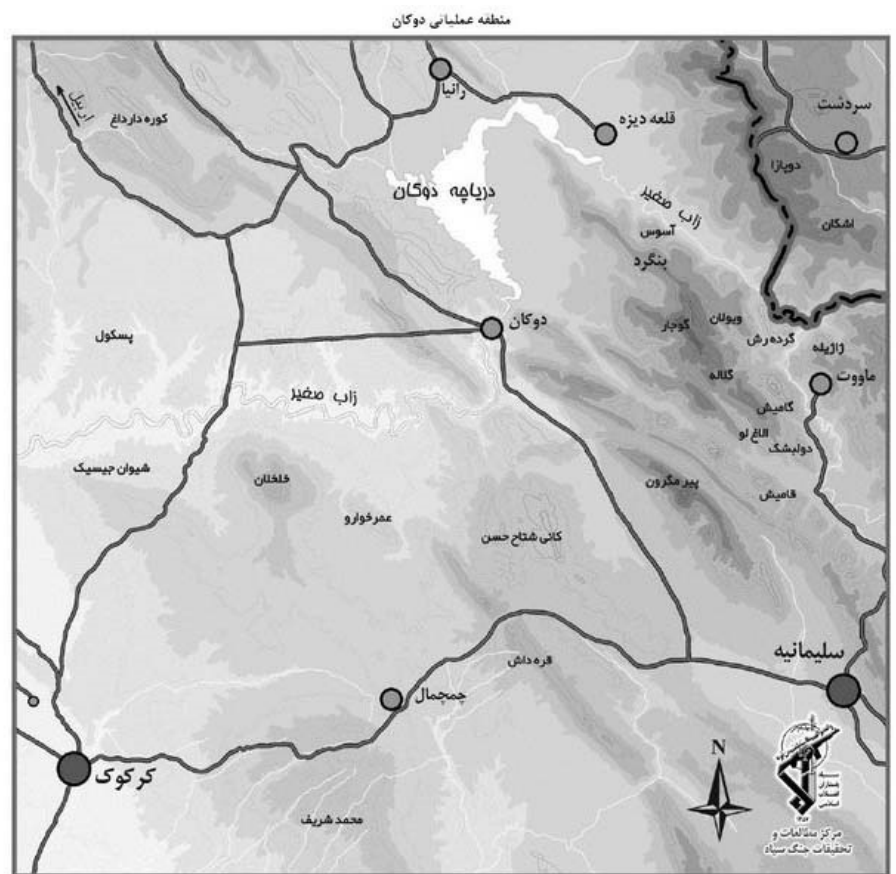
عملیات مشترک نیروهای تحت امر قرارگاه رمضان و پیشمرگان اتحادیه میهنی کردستان عراق روی سد دوکان، به دلایل مختلف از جمله آمادگی نداشتن یگان های عمل کننده، منتفی اعلام شد. پس از اینکه اجرای عملیات نصر ۸ در منطقه ماووت به تعویق افتاد [به روزشمارهای ۲۷ و ۲۸/۷/۱۳۶۶ نگاه کنید] در جلسه مشترک مسئولان قرارگاه تاکتیکی فتح و مسئولان اتحادیه میهنی کردستان عراق در تاریخ ۲۸/۸/۱۳۶۶ تصمیم گرفته شد عملیات مشترکی در منطقه دوکان و سد دوکان اجرا شود [به روزشمار ۲/۸/۱۳۶۶ نگاه کنید] و پس از بررسی طرح ها، زمان عملیات ۱۲ آبان تعیین شد. اتحادیه تصرف پایگاه های اطراف سد را به عهده گرفت و قرارگاه فتح نیز انهدام تأسیسات سد دوکان را عهده دار شد. با نزدیک شدن زمان عملیات و شناسایی کامل تر از منطقه عملیات، مشخص گردید که تعداد پایگاه های دشمن از تعداد پیش بینی شده بیش تر است و همچنین انهدام تأسیسات سد نیاز به توان بیش تری دارد. به همین دلیل تردیدهایی درباره موفقیت عملیات ابراز شد. برای آمادگی بیش تر، عملیات یک روز به تعویق افتاد و فرمانده قرارگاه فتح که تلاش و تأکید بسیاری برای اجرای عملیات داشت، نیروهای عمل کننده را به پای کار اعزام کرد ولی با نزدیک شدن زمان اجرای عملیات، تردید در موفقیت عملیات بیش تر شد، طوری که فرماندهان نیروهای عمل کننده، اجرای عملیات را منوط به دقت نظر بیش تری می دانستند و درخواست مذاکره حضوری می کردند. اما فرمانده قرارگاه فتح به رغم اطلاع از مشکلات موجود بر سر راه عملیات، مصالح دیگری را در نظر داشت و با توجه به اینکه ایجاد تردید را از جانب نیروهای اتحادیه می دانست، بر اجرای عملیات تأکید می کرد تا نیروهای جمهوری اسلامی منتفی کننده عملیات محسوب نشوند.

به هر صورت، طبق یادداشت های راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه رمضان، در ادامه پیام هایی که بین فرماندهی قرارگاه رعد (فتح) و فرماندهان نیروهای عمل کننده خودی در شب گذشته رد و بدل شد، در ساعت ۱۰ دقیقه بامداد روز ۱۳/۸/۱۳۶۶ فرمانده قرارگاه فتح پیام زیر را برای فرماندهان نیروهای عمل کننده ارسال کرد: «بسمه تعالی، برادران دهقان و رسول - سلام علیکم. ۱- شما فقط مسئول کار خودتان هستید. ۲- در رابطه با کار برادران اتحادیه شما هیچ گونه مسئولیتی

نداشته و دخالت نکنید. ۳- از نظر مواد و وسایل تخریب به هر میزان که در اختیار دارید اقدام کنید. ۴- ناهماهنگی با اتحادیه قابل توجیه نیست. ۵- از اهداف به هر مقدار که دسترسی دارید، تخریب کنید. ۶- زمان و ساعت عمل که از طرف برادران اتحادیه به شما اعلام شده به هیچ وجه تغییر پذیر نیست. ۷- برای صحبت حضوری وقت نیست و با تجمع نیروی زیاد ما، دشمن متوجه می شود. ۸- اگر شما هم اقدام نکنید، عملیات در موقع خودش انجام خواهد شد. نصرت از خداست و پیروزی نزدیک. والسلام.»

در ساعت ۳۵ دقیقه بامداد نیز ارتباط دیگری برقرار شد که در آن برادر دهقان بر مذاکره حضوری اصرار داشت. وی در ساعت ۱:۳۰ بامداد در ارتباط دیگری بر نامساعد بودن اوضاع تأکید کرد ولی برادر جعفری اجرای حتمی عملیات را ابلاغ کرد که در پی آن برادر دهقان گفت که اگر مسئولیت عملیات را قبول می کنید، ما عملیات می کنیم و وقتی برادر جعفری گفت که مسئولیت عملیات را می پذیرد، وی گفت: سمعاً و طاعتاً. (۱)

منطقه عملیاتی دوکان

ص: ۷۱۷

۱ - ۱. سند شماره ۱۵۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان (مسعود سرمدی)، ۲/۸ تا ۱۷/۸/۱۳۶۶، ص ۱۴۰ و ۱/۱۴۰.

در ساعت ۶:۳۰ صبح کاک شیردل (از مسئولان اتحادیه) با نامه ای از کاک عمر (از مسئولان اتحادیه) به مقرر برادر جعفری آمد. نامه چنین بود: «کاک وهاب (از مسئولان اتحادیه) طی نامه ای که داده اعلام کرده که برادران شما می گویند امکان ورود به تأسیسات سد وجود ندارد و فقط می توانند روی تأسیسات برق عملیات کنند. لذا نوشیروان و عمر در نظر دارند یک روز در عملیات تأخیر شود.» فرمانده قرارگاه فتح تأخیر در عملیات را نپذیرفت و مقرر شد موضوع در جلسه ای با مسئولان اتحادیه بررسی شود. (۱)

برادر جعفری در صحبتی با برادران حاضر در قرارگاه درباره اصرار بر اجرای عملیات و نپذیرفتن تأخیر گفت که من بر اجرای عملیات در موعد مقرر تأکید داشتم تا تأخیر عملیات بر عهده ما نباشد. (۲)

در ساعت ۱۲:۰۷ جلسه ای با حضور برادران جعفری و فتاح و جلال طالبانی، شیردل و عمر از مسئولان اتحادیه برگزار شد. مسئولان اتحادیه اجرای کامل عملیات را مسئله ای استراتژیک می دانستند که در صورت اجرای عملیات به طور ناقص دشمن همه جا را تقویت خواهد کرد و امکان آن در زمانی دیگر میسر نخواهد بود. برادر جعفری در این باره گفت: «برادران ما مشکلشان این نیست که این کار را انجام ندهند، انجام می دهند ولی حرفشان این است که برادران شما پایگاه ها را سقوط نمی دهند و ما باید نیروهای خودمان را بیاوریم که پایگاه های دشمن را سقوط دهند تا امکان اجرای کامل عملیات فراهم شود.» برادر جعفری افزود: «برادرهای ما می گویند اتحادیه تضمین بدهد که پایگاه ها را تصرف می کند، ما عمل می کنیم...» جلال طالبانی چنین تعهدی را نپذیرفت و بحث در این زمینه ادامه یافت. (۳)

در این حین پیامی از بی سیم اتحادیه میهنی دریافت شد مبنی بر اینکه "کار پیروز نمی شود." (۴)

در ساعت ۱۳:۱۵ نیز پیامی از برادر دهقان مبنی بر امکان ناپذیر بودن عملیات و منتفی شدن آن به فرمانده قرارگاه فتح رسید. برادر جعفری نتیجه جلسه با مسئولان اتحادیه و همچنین منتفی شدن عملیات را در ساعت ۱۵:۱۵ در پیامی برای فرمانده قرارگاه رمضان ارسال کرد. (۵)

شب هنگام نیز در جلسه دیگری در یاغسمر با حضور فرمانده قرارگاه فتح، جلال طالبانی و کاک شیردل وضعیت، سرانجام و امکان اجرای عملیات در آینده بررسی شد و تصمیم گرفته شد با طرحی قوی تر و گسترده تر و با فرماندهی جلال طالبانی به اجرا درآید. نتیجه این جلسه برای برادر ذوالقدر ارسال شد. (۶)

۲۱

عراق بار دیگر به مناطق و تأسیسات غیرنظامی و بنادر و خطوط کشتی رانی در خلیج فارس حمله کرد و به آرامش ده روزه در این منطقه پایان داد. به گزارش فرماندهی نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران: «از ساعت ۱۰:۲۲ تا ۲۲:۵۶ امروز، ۲۴ هواپیمای عراقی در ۱۲ مسیر (یک تا شش فروندی) به قلمرو فضایی ایران، حوالی طلائیه، جفیر، امیدیه، ماهشهر، آغاچاری، بهبهان، گناوه، شادگان، خارک، بندر دیلم، سکوه‌های سروش، ابوزر، نوروز، فروزان و بندر امام تجاوز کرده اند. سه فروند از هواپیماهای مذکور از نوع میگ ۲۵ بوده که به اکثر مناطق فوق الذکر

ص: ۷۱۸

۱-۲. همان، ص ۱/۱۴۰.

۲-۳. همان، ص ۱/۱۴۱.

۳-۴. همان، ص ۱۴۳، ۱/۱۴۳ و ۱۴۴.

۴-۵. مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، نشریه "بررسی جنگ"، شماره ۴، ۹/۹/۱۳۶۶، ص ۲۹ و ۳۰.

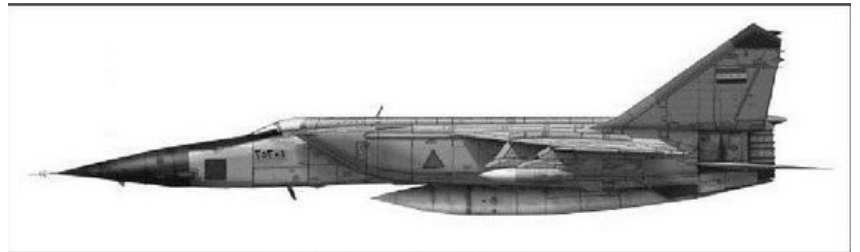
۵-۶. مأخذ ۱، ص ۱/۱۴۴ و ۱۴۵.

۶-۷. مأخذ ۱، ص ۱۴۸.

به جز خرمشهر و بوشهر تجاوز و عکس برداری هوایی کرده اند. رادارهای دوربرد این نیرو هوایماهای دشمن را کشف کرده اند که علیه آنها اقدامات تاکتیکی انجام شده است، در نتیجه یکی از هوایماهای دشمن از نوع میراژ با پدافند زمین به هوا سرنگون گردید.» (۱)

حملات امروز هوایماهای عراق به آجاجاری، دارخوین، بوشهر و جزیره خارک خساراتی به جای گذاشت. هوایماهای دشمن در ساعت ۱۴ تأسیسات آب شیرین دارخوین را هدف قرار دادند و خسارات کلی بر آن وارد. کردند. در جریان این حمله دو تن شهید شدند و یک تن مجروح گردید. در حال حاضر آب آشامیدنی دارخوین، شادگان، سربندر و بندر امام خمینی که از این تأسیسات تهیه می شد، قطع شده است. (۲)

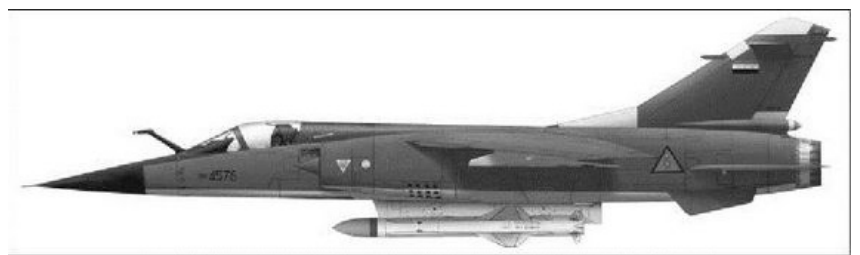
تأسیسات نفت و گاز "پازنان ۱ و ۲" در منطقه آجاجاری و بهبهان نیز امروز هدف حمله هوایی ارتش عراق قرار گرفت و چند لوله انتقال گاز و نفت گچساران منهدم شد. در این حمله یک تن زخمی و یکی هم دچار موج گرفتگی شد. در ۲۰ کیلومتری امیدیه هم سردخانه ایستگاه گاز فلور هدف قرار گرفت و آسیب دید. (۳) این شرکت بعد از ظهر نیز مجدداً بمباران شد که بر اثر آن ۸ تن از کارکنان آن دچار موج گرفتگی شدند. در جریان این حملات یکی از هوایماهای دشمن هدف آتش پدافند قرار گرفت و سرنگون گردید. خلبان این هوایمای میراژ اف - ۱ به نام "ریاض فرج محمد" که از پایگاه نینوا به پرواز در آمده بود، اسیر شد. (۴)

در حملات هوایی امروز عراق سه میگ ۲۵ شرکت داشتند. این هوایماهای سریع و قدرتمند اغلب در زمینه تدافعی موفق عمل می کردند.

در حملات هوایی امروز عراق سه میگ ۲۵ شرکت داشتند.

این هوایماهای سریع و قدرتمند اغلب در زمینه تدافعی موفق عمل می کردند.

در جریان حملات امروز هوایماهای عراقی یک هوایمای میراژ اف - ۱ سرنگون گردید و خلبان آن اسیر شد. هوایمای میراژ F.1 EQ.5 در سال ۱۹۸۳ به طور خاص برای نیروی هوایی عراق طراحی و ساخته شد که در جنگ نفتکش ها در سطحی وسیع از آن استفاده شد. این هوایما موشک های آگروسه را حمل می کرد.

در جریان حملات امروز هوایماهای عراقی یک هوایمای میراژ اف - ۱ سرنگون گردید و خلبان آن اسیر شد.

هوایمای میراژ F.1 EQ.5 در سال ۱۹۸۳ به طور خاص برای نیروی هوایی عراق طراحی و ساخته شد که در جنگ نفتکش ها

در سطحی وسیع از آن استفاده شد. این هوایما موشک های آگروسه را حمل می کرد.

- ۱- ۸. سند شماره ۹۷۷۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی، معاونت اطلاعات، ۱۴/۸/۱۳۶۶.
- ۲- ۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۶، ص ۴؛ و - سند شماره ۹۷۷۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه ناحیه خوزستان - اطلاعات، ۱۴/۸/۱۳۶۶.
- ۳- ۱۰. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه "رویدادها"، شماره ۱۷۰، ۲۱/۸/۱۳۶۶، ص ۵ و ۶.
- ۴- ۱۱. سند شماره ۹۷۷۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه ناحیه خوزستان (اطلاعات)، ۱۴/۸/۱۳۶۶؛ و - مأخذ ۸. ص ۱۲

به گزارش خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی صبح امروز هم زمان با بمباران تأسیسات نفت و گاز در منطقه آغاچاری، پالایشگاه نفت و گاز گچساران نیز هدف حمله هواپیماهای دشمن قرار گرفت. هواپیماهای دشمن هم زمان با برگزاری مراسم سیزده آبان، بیش از ۲۰ بار به حریم هوایی اهواز تجاوز کردند که هر بار با آتش پر حجم پدافند هوایی متواری شدند. هواپیماهای دشمن بعد از ظهر امروز دو بار به حریم هوایی دزفول، آغاچاری و بهبهان تجاوز و اقدام به شکستن دیوار صوتی کردند.^(۱)

در سواحل خلیج فارس شهرهای استان بوشهر و جزیره خارک هدف حملات هواپیماهای عراق قرار داشت. در حمله هواپیماهای دشمن به سواحل بوشهر و جزیره خارک که در دو نوبت انجام شد، نفتکش تفتان و ناو کرکس هدف قرار گرفتند و آسیب دیدند. در حمله به جزیره خارک که در ساعت ۱۳:۲۸ صورت گرفت، چهار هواپیمای دشمن شرکت داشتند. دو فروند از این هواپیماها به اسکله شماره ۱۵ آذرپاد حمله کردند و دو فروند دیگر نفتکش تفتان را که در حال بارگیری بود، از سمت سینه هدف گرفتند. نفتکش تفتان که دچار حریق شده بود با تلاش گروه اطفای حریق، خاموش شد.^(۲)

دشمن امروز دومین هواپیمای خود را در حریم هوایی خارک از دست داد. پدافند هوایی مستقر در جزیره خارک با گشودن آتش روی هواپیماهای دشمن یکی از آنها را هدف قرار داد و سرنگون کرد.^(۳)

در سواحل بوشهر یک جنگنده عراقی با پرتاب موشک اگزوسه به ناو کرکس و کارگاه تعمیر و نگهداری، خساراتی بر آنها وارد کرد. در این حمله که در ساعت ۱۸:۱۰ و علیه اسکله ناو گروه (شهید میثمی) انجام گرفت، ناو کرکس متعلق به ارتش جمهوری اسلامی ایران از ناحیه پل فرماندهی هدف واقع شد و دچار آتش سوزی گردید که با همت پرسنل ناو به سرعت مهار شد. علاوه بر این، در حمله هوایی دشمن، یک شناور طارق و سه قایق بعثت که در کنار مین روب های ارتش پهلو گرفته بودند، خسارت دیدند و یک تن مجروح شد.^(۴)

در حمله ساعت ۲۲:۰۵ هواپیماهای دشمن، یک موشک به سمت اسکله ناو گروه منطقه دوم دریایی سپاه در بوشهر شلیک شد که به وسیله پدافند هوایی هدف قرار گرفت و در هوا منفجر گردید.^(۵)

عراق در اطلاعیه نظامی امروز خود ادعا کرد که جنگنده های این کشور سه کشتی و ترمینال نفتی خارک را هدف حمله قرار داده اند.^(۶) بیمه لویذ لندن تنها حمله به نفتکش تفتان را تأیید کرد.^(۷)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز در گزارشی از بوشهر نوشت: «جنگنده های عراق از چهارم آبان به این منطقه تجاوزی نداشتند و امروز هم زمان با سالروز تسخیر لانه جاسوسی امریکا، حملات خود را با شدت آغاز کردند.»^(۸)

ص: ۷۲۰

۱- ۱۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۰، ۱۴/۸/۱۳۶۶، ص ۵ تا ۷، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۸/۱۳۶۶.

۲- ۱۳. سند شماره ۱۴۸۳۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از منطقه دوم دریایی سپاه، به نیروی دریایی سپاه، ۱۳/۸/۱۳۶۶؛ و - مأخذ، ص ۹.

۳- ۱۴. سند شماره ۹۷۷۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: منطقه دوم دریایی سپاه - ۱۳/۸/۱۳۶۶.

۴- ۱۵. سند شماره ۹۷۷۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: منطقه دوم دریایی سپاه، ۱۳/۸/۱۳۶۶؛ و مأخذ، ص ۹.

- ۵-۱۶. سند شماره ۰۴۶۱۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر فرماندهی نیروی دریایی سپاه پاسداران، ۱۷/۸/۱۳۶۶.
- ۶-۱۷. سند شماره ۰۲۹۵۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سماجا ۲، معاونت اطلاعات، ۱۳/۸/۱۳۶۶؛ و - مأخذ ۱۲، ص ۸، بغداد -
خبرگزاری رویترا، ۱۳/۸/۱۳۶۶.
- ۷-۱۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۶، ص ۶، لندن - خبرگزاری فرانسه،
۱۴/۸/۱۳۶۶.
- ۸-۱۹. همان، ص ۴ و ۵، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۶.

راه پیمایی سراسری ۱۳ آبان به دلیل حضور نظامی امریکا در منطقه، با استقبال گسترده مردم و با شعار یکپارچه "مرگ بر امریکا" در سراسر کشور آغاز شد. مردم مسلمان ایران در سالروز تسخیر لانه جاسوسی امریکا، روز دانش آموز و تبعید حضرت امام خمینی، به خیابان ها آمدند و با راه پیمایی، انزجار خود را از عملکرد امریکا به نمایش گذاشتند و خواستار بسیج کلیه امکانات کشور برای مقابله با امریکا شدند. مردم تهران با دادن شعارهایی چون "مرگ بر امریکا"، "خلیج فارس ایران محل دفن ریگان" و ... به سوی میدان آزادی راه پیمایی کردند و با اجتماع در آنجا به سخنان حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی گوش دادند. نماینده امام در شورای عالی دفاع با تشریح سیاست خارجی امریکا در قبال انقلاب اسلامی، آن را سیاست سردرگمی نامید و گفت: «سیاست ناموفق آقای ریگان علاوه بر عدم دست یابی به امنیت منطقه، کار را به جایی کشانده است که ملت ما تصمیم گرفت کاری که در سال های دیگر نمی کرد، امسال انجام دهد و امروز در قطعهنامه خودش از مسئولین کشور خواست تا امکانات کشور را برای رویارویی با تجاوز امریکا در خلیج فارس تجهیز کند که این درخواست به حقی است و ما باید به خواست ملت جواب مثبت بدهیم و جواب می دهیم.»

آقای هاشمی خطاب به انبوه جمعیت راه پیمایان گفت: «با توجه به خواست شما ملت مسلمان و انقلابی از فردا هفته آمادگی برای رویارویی با تجاوز امریکا در خلیج فارس آغاز خواهد شد. در این راستا مجلس، دولت، رسانه های خبری، نیروهای مسلح، نهادها و همه امکانات ما باید در این هفته بسیج شوند برای اینکه امریکا بداند اشتباه بزرگی مرتکب شده و جای قدرت نمایی در کنار این ملت انقلابی نیست و ملت ما تحمل این عریده ها را نخواهد کرد.»^(۱)

مراسم ۱۳ آبان امسال که نسبت به سال های گذشته با شکوه بیش تری برگزار شد، با اعلام هفته آمادگی عمومی به وسیله رئیس مجلس شورای اسلامی، با هدف تأمین نیروی انسانی مورد نیاز جبهه ها و تدارک آن برای اجرای عملیات های نظامی قوی تر، اهمیتی مضاعف یافت و بازتاب وسیعی در پی داشت: رادیو امریکا به نقل از گزارش خبرنگار خود در دویبی گفت: «امروز میلیون ها ایرانی در تظاهرات گسترده ضد امریکایی در سرتاسر ایران شرکت کردند. تظاهرات به منظور جلب حمایت مردم و ابراز مخالفت دولت تهران با افزایش قدرت نظامی امریکا در خلیج فارس برگزار شد. به گزارش خبرگزاری رسمی ایران، در شهرهای ایران تظاهرات عظیمی برپا شد و صدها پاسدار انقلاب و سرباز و ارتشی در تظاهرات شرکت کردند.»

رادیو امریکا افزود: «علی اکبر هاشمی رفسنجانی طی نطقی که در مراسم تظاهرات تهران کرد، آغاز یک هفته بسیج ملی را برای مقابله با تهاجمات امریکا در خلیج فارس اعلام نمود. وی گفت: امریکا باید بداند خطای بزرگی مرتکب شده است و ایران تحرکات آن کشور را تحمل نخواهد کرد. سیاست امریکا را در خلیج فارس نمی توان موجه دانست و این سیاست به از میان بردن امنیت منطقه انجامیده است.»^(۲)

ص: ۷۲۱

۱- ۲۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۶، ص ۹.

۲- ۲۱. مأخذ ۱۲، ص ۱۵، رادیو امریکا، ۱۳/۸/۱۳۶۶.

راه پیمایی سراسری ۱۳ آبان به مناسبت سالروز تسخیر لانه جاسوسی امریکا، روز دانش آموز و تبعید امام خمینی با توجه به تجاوزات اخیر امریکا به حقوق ایران در خلیج فارس. این راه پیمایی نسبت به سال‌های گذشته با شکوه بیش تری برگزار شد.

راه پیمایی سراسری ۱۳ آبان به مناسبت سالروز تسخیر لانه جاسوسی امریکا، روز دانش آموز و تبعید امام خمینی

با توجه به تجاوزات اخیر امریکا به حقوق ایران در خلیج فارس، این راه پیمایی نسبت به سال‌های گذشته با شکوه بیش تری برگزار شد.

آقای هاشمی خطاب به شرکت‌کنندگان در راه پیمایی ۱۳ آبان گفت:
بنا به خواست شما ملت انقلابی از فردا هفته آمادگی برای رویارویی با تجاوز امریکا در خلیج فارس آغاز خواهد شد.

آقای هاشمی خطاب به شرکت‌کنندگان در راه پیمایی ۱۳ آبان گفت:

بنا به خواست شما ملت انقلابی از فردا هفته آمادگی برای رویارویی با تجاوز امریکا در خلیج فارس آغاز خواهد شد.

هم زمان با راه پیمایی مردم مهاباد، بمبی را که عناصر ضدانقلاب کار گذاشته بودند، منفجر شد و چند تن از مردم این شهر را به شهادت رساند یا مجروح کرد. انفجار ساعت ۱۰ صبح هنگامی که اقشار مختلف مردم مهاباد در راه پیمایی ۱۳ آبان حضور داشتند روی داد. مواد منفجره در داخل یک کپسول گاز جاسازی شده و در یک وانت قرار گرفته بود که بر اثر انفجار، راننده و یک زن در جا به شهادت رسیدند و به ده دستگاہ خودرو، یک مغازه و پنج منزل خساراتی وارد شد. انفجار در خیابان "سیدنظام" که از مسیر راه پیمایی دور بود روی داد.^(۱)

گردهمایی فرمانداران و مسئولان مبارزه با گران فروشی امروز با سخنان وزیر کشور و تأکید بر مبارزه با گران فروشی در داخل و مبارزه با اقدامات امریکا در خلیج فارس و حمایت از رزمندگان در جبهه های جنگ پایان یافت. وزیر کشور، حجت الاسلام محتشمی در سخنان خود درباره انتخابات دوره سوم مجلس شورای اسلامی گفت: «اهمیت انتخابات برای ما مسئولان رأی مردم است. لذا باید سعی کنیم بینیم مردم چه می خواهند، نه آنکه ببینیم من و شما و دسته و گروه چه می خواهد. ما باید مجلسی برخاسته از مردم داشته باشیم، مجلس هر چقدر وابستگی بیش تری به مردم داشته باشد، قوی تر است.» در پایان این گردهمایی فرمانداران بر حمایت از رزمندگان و خانواده های آنان، کوشش برای اجرای تعزیرات حکومتی، گسترش امنیت اجتماعی از طریق مبارزه با محتکران و گران فروشان، کوشش برای گسترش وحدت بین مردم و برگزاری سالم انتخابات دوره سوم مجلس شورای اسلامی تأکید کردند. مدعوین این گردهمایی امروز همچنین در مراسم راه پیمایی روز ۱۳ آبان شرکت کردند.^(۲) در این گردهمایی رئیس کمیسیون نظارت بر قیمت ها اعلام کرد علاوه بر ۳۷ قلم کالا که مشمول طرح قیمت گذاری شده است فهرست سوم کالاهای مشمول طرح به زودی اعلام خواهد شد.^(۳)

کویت برای مقابله با موشک هایی که به سمت سواحل این کشور پرتاب می شود، دست به اقدامات جدیدی زده است. وزیر دفاع کویت، شیخ سالم الصباح، گفت: «در پی حملات اخیر علیه قلمرو کویت، ارتش این کشور اقدام به جابه جایی نیروها و انتقال سلاح های خود به مناطق مختلف کرده و سکوهای ضد موشک موسوم به "رفلکتر" را در مناطق مورد نیاز نصب کرده است.» وی گفت: «هنوز وقت آن نرسیده است که کشورش وارد جنگ شود. کویت در صورتی که نتواند حملات علیه قلمرو این کشور را دفع کند از کشورهای عربی حوزه خلیج فارس و یا جهان عرب و دوستان دیگر کمک خواهد گرفت.»^(۴)

رادیو بی.بی.سی در گزارشی اقدامات کویت برای مقابله با حملات موشکی را بررسی کرد و گفت: «در کویت شیخ سالم الصباح وزیر دفاع این کشور با ژنرال "جورج کرس" فرمانده

ص: ۷۲۴

۱- ۲۲. مأخذ ۱۸، ص ۱۲، ارومیه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۳. روزنامه کیهان، ۱۴/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۳- ۲۴. همان، ص ۱۷.

۴- ۲۵. روزنامه رسالت، ۱۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

نیروهای مرکزی امریکا درباره راه های مقابله با حملات ایران با موشک های کرم ابریشم گفت و گو کرده و با سفیر فرانسه در کویت هم به همین منظور ملاقاتی داشته است. شیخ سالم گفت: دولت کویت علاوه بر امریکا و فرانسه با تولیدکنندگان اسلحه در چندین کشور دیگر از جمله بریتانیا و اتحاد شوروی که احتمالاً دارای سلاح هایی برای مقابله با موشک "سیلک ورم" یا کرم ابریشم هستند تماس دارد. در حال حاضر کویت برای مقابله با موشک کرم ابریشم در حال پرتاب، امکاناتش بسیار محدود است. کویت یک واحد پرتاب موشک های هاوک ساخت امریکا دارد که اگر شانس یاری کند شاید بتواند موشک کرم ابریشم پرتاب شده را هدف قرار بدهد و آن را منهدم کند. کویت تعدادی از این سلاح ها را در جزیره "فیلکه" در فاصله بین کویت و محل موشک های کرم ابریشم در بخش تصرف شده خاک عراق (شبه جزیره فاو) مستقر کرده است. تحلیل گران امور دفاعی غربی گفته اند بهترین راه مقابله با موشک های کرم ابریشم این نیست که آنها را در حال پرتاب هدف قرار بدهند، بلکه باید به محلی که این موشک ها از آنجا پرتاب می شود حمله کرد. اما تازه اگر کویت بتواند دست به چنین حمله ای بزند، شاید در حال حاضر این کار با ملاحظات سیاسی برایش قابل قبول نباشد و به همین ترتیب صلاح نمی بیند که به طور مستقیم مثلاً از ایالات متحده امریکا یا بحرین درخواست کمک بکند، چون احتمالاً این امر مستلزم آن خواهد بود که تعداد زیادی از افراد نظامی خارجی در خاک کویت مستقر شوند. ظاهراً مناسب ترین راه حل برای کویت در کوتاه مدت، خریداری دستگاه های منحرف کننده امواج رادار است که می توان آنها را بر پایه های مسطح نصب کرد تا موشک های کرم ابریشم پرتاب شده را از هدف های مورد نظر منحرف سازد.»(۱)

۷۱

انگلستان سه کشتی جنگی و یک کشتی تدارکاتی دیگر به خلیج فارس اعزام کرد. این کشتی ها امروز از کانال سوئز عبور کردند تا به ناوگان انگلستان در خلیج فارس بپیوندند. ناوهای اعزامی انگلستان از ناوشکن یورک باتل، اکس و سسیلا و کشتی تدارکاتی تیداسپرینگ تشکیل شده اند.»(۲)

۸۲

هم زمان با فشارهای امریکا در شورای امنیت برای تصویب قطعنامه تحریم تسلیحاتی ایران، رسانه های غرب نقش مهمی در آماده کردن افکار عمومی جهان، فشار به طرف های معامله با ایران و القاء این که جمهوری اسلامی با وجود مواضع ضد غربی اش در نهایت از کمک های تسلیحاتی غرب بهره مند می شود، دارند. این رسانه ها در آستانه برگزاری مراسم ۱۳ آبان تبلیغات گسترده ای را درباره معاملات شرکت فرانسوی لوشر با ایران به راه انداخته اند. شیکاگو تریبون نوشت: «اخیراً در فرانسه جنجالی در گرفته است که در محافل سیاسی خبری جهان به ماجرای "لوشر" اشتها یافته است و به رسوایی مک فارلین شبیه می باشد. قضیه از این قرار است که پاره ای از محافل سیاسی - خبری فرانسه ادعا می کنند دولت سوسیالیست فرانسه در

ص: ۷۲۵

۱- ۲۶. مأخذ ۱۲، ص ۲۸ و ۲۹، رادیو بی بی سی، ۱۳/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۷. مأخذ ۲۳، ص آخر، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

فاصله سال های ۸۳ تا ۸۶ تعداد ۴۵۰ هزار گلوله توپ در اختیار ایران قرار داده است. این محافل ادعا می کنند که این مسئله در زمان دولت "لورن فابیوس" صورت گرفته و رئیس جمهور فرانسه نیز از آن مطلع بوده است.^(۱)

روزنامه فیگارو نیز در این باره نوشت: «مدیر بازرسی نیروهای مسلح فرانسه با اشاره به اطلاع "میتران" و "شارل ارنو" از ارسال مهمات به ایران در طول دو سال گذشته، گفت که مدیر شرکت "لوشر" به وی گفته که فروش مهمات جنگی به ایران در تلاش برای حفظ موجودیت شرکت فوق صورت گرفته است.» روزنامه لوموند نیز به نقل از گزارش های کمیته محققان دولت فرانسه نوشت: «برخی از افراد نامشخص از طریق یک حساب بانکی در سوئیس جمعاً ۱۰۰ میلیون فرانک (۱۹ میلیون دلار) به عنوان حق الزحمه برای روبه راه کردن معامله مربوط به فروش ۵۰۰ هزار گلوله توپ به ارزش ۷۰۰ میلیون فرانک دریافت کرده بودند.»^(۲) در همین حال وزارت خارجه سوئد ضمن رد ارسال سلاح به ایران، از چندین کشور خواست تا برای مشخص شدن این نکته که چگونه احتمالاً سلاح های پیشرفته به طور قاچاقی به ایران ارسال شده، انبارهای موشک های ساخت سوئد را بازرسی کنند.^(۳)

۹۱

در پی انتشار خبر سفر رئیس مجلس شورای اسلامی ایران به اتحادیه جماهیر شوروی در هفته آینده، صاحب نظران و تحلیل گران سیاسی به تجزیه و تحلیل روابط ایران و شوروی پرداختند. یک نشریه دولتی آلمان غربی که فقط برای اعضای پارلمان و مراکز دولتی آلمان ارسال می شود، نوشت: «دیدار هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس ایران از مسکو در اواخر ماه جاری، روند نزدیکی تهران و مسکو به یکدیگر را بیش از پیش نمایان خواهد کرد. ایران و شوروی برای نزدیک شدن به یکدیگر انگیزه های متفاوتی دارند. ایران از طرفی قصد دارد با افزایش همکاری و بهبود روابط با شوروی همگامی احتمالی این کشور با امریکا در جهت اعمال یک تحریم تسلیحاتی بین المللی را علیه ایران کاهش دهد و از سوی دیگر شوروی بدان لحاظ به ایران نزدیک می شود که جنگ خلیج فارس را به دلیل طولانی بودن مرزهای ایران و شوروی تهدیدی علیه امنیت ملی خود تلقی می کند. شوروی همچنین مخالف با بین المللی کردن جنگ خلیج فارس است، زیرا عواقب چنین پیش آمدی ممکن است شوروی را به مداخله نظامی، در صورت اقدام نظامی مستقیم امریکا علیه ایران، در منطقه ترغیب کند.»

این نشریه با اشاره به افزایش همکاری های اقتصادی بین دو کشور، از جمله سفر اخیر وزیر نفت ایران به مسکو، خاطر نشان می کند که در این سفر طرفین بر انتقال نفت صادراتی ایران از طریق خاک شوروی، احداث خط راه آهن بین بندر عباس و ترکمنستان شوروی و از سرگیری کار روی دو راکتور اتمی در ایران توافق کردند.

در گزارش این نشریه برای تشریح موقعیت رفسنجانی در ایران به این مطلب اشاره شده که

ص: ۷۲۶

۱- ۲۸. مأخذ ۲۳، ص آخر، نشریه شیکاگو تریبون.

۲- ۲۹. مأخذ ۱۰، ص ۲ و ۳.

۳- ۳۰. مأخذ ۲۵، ص ۱۲، خبرگزاری آسوشیتدپرس.

وی کسی است که قهرمانان ماجرای ایران گیت برای بهبود روابط بین تهران و واشنگتن سعی داشتند با وی ارتباط پیدا کنند. بر اساس گزارش این نشریه، ایران امیدوار است از طریق بهبود روابط با شوروی به یک شریک تجاری جایگزین برای مقابله با اعمال تحریم تجاری کامل به وسیله غرب دست یابد و در زمینه سیاسی نیز از تباری احتمالی دو ابرقدرت علیه ایران، مشابه با آنچه که در مورد قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت صورت گرفت، جلوگیری کند. در گزارش نشریه مزبور در عین حال تأکید شده است که شوروی از همان آغاز با ادامه جنگ ایران و عراق مخالف بوده و آن را در جهت منافع امریکا در منطقه قلمداد کرده است و به همین لحاظ بیش تر به طرف جناح موافق با پایان جنگ گرایش دارد. این گزارش حاکی از آن است که شوروی روی عراق نیز که اخیراً به طرف غرب گرایش پیدا کرده، حساب می کند و سعی دارد از وجود تسلیحات نظامی روسی در ارتش عراق به عنوان یک اهرم به نفع خود استفاده کند.^(۱)

۱۰۱

دولت امریکا خواستار حمایت سران عرب از اجرای کامل قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت سازمان ملل متحد شد. چارلز ردمن سخنگوی وزارت خارجه امریکا گفت: «واشنگتن انتظار دارد این اجلاس مفصلاً به اوضاع خلیج فارس [و جنگ ایران و عراق] پردازد. امریکا امیدوار است شرکت کنندگان نظر خود را درباره اجرای کامل و وسیع قطعنامه ۵۹۸ سازمان ملل متحد و در صورت لزوم تصویب مجازات هایی توسط شورای امنیت به طور قاطع اعلام نمایند.»^(۲)

اجلاس سران اتحادیه عرب یکشنبه هفته آینده در امان تشکیل خواهد شد. به عقیده دیپلمات های مقیم منطقه، احتمال قطع روابط کشورهای عربی با تهران به دلیل مخالفت ایران با پایان دادن به جنگ، از سوی کشورهای تندرو از قبیل سوریه که متحد ایران است و همچنین کشورهای عربی که در جنگ موضعی بی طرفانه اتخاذ کرده اند، مانند الجزایر، عمان و امارات عربی متحده بسیار ضعیف است. خبرگزاری فرانسه در گزارشی پس از ذکر مطالب فوق نوشت: «در محافل دیپلماتیک عقیده بر این است که در رابطه با جنگ ایران و عراق از این اجلاس انتظار اتخاذ هیچ گونه تدبیر عملی نمی رود. به گفته دیپلمات ها، کشورهای حوزه خلیج فارس نسبت به مدت تعهد امریکا که به زودی ۴۰ فروند کشتی در منطقه خواهد داشت، عمیقاً بدبین هستند. دیپلمات ها می گویند ایران و عراق در آخرین پاسخ های خود به طرح دبیرکل سازمان ملل، موضعی سخت تر اتخاذ کرده اند. از سوی دیگر، آقای رفسنجانی تأکید کرد که هر گونه راه حلی برای این جنگ هفت ساله می بایست متعاقب پیروزی قطعی ایران به دست آید.»^(۳)

یک روزنامه نیمه رسمی مصری از سران کشورهای عرب خواست با کنار گذاشتن سوریه و لیبی، موضع مشترکی علیه ایران اتخاذ کنند. روزنامه "اژیسیس گازت" نوشت: «این دو کشور قبلاً به اندازه کافی پیوستگی اعراب را در هم شکسته اند و چون هیچ دلیلی مبنی بر تغییر روش آنها وجود ندارد، اجلاس سران عرب باید در پی همبستگی اکثریت اعضا باشد. تصمیمات

ص: ۷۲۷

۱- ۳۱. مأخذ ۱۲، ص ۳۲ و ۳۳، بن - خبرگزاری کویت، ۱۳/۸/۱۳۶۶.

۲- ۳۲. مأخذ ۱۸، ص ۵۰.

۳- ۳۳. مأخذ ۱۸، ص ۴۷ و ۴۸، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۱۴/۸/۱۳۶۶.

اجلاس های سران عرب برای اجرا باید به طور اجماع اتخاذ شود و نه اکثریت عضو جامعه عرب.» این روزنامه سخت تر شدن موضع ایران در مورد قطعنامه ۵۹۸ را دلیل دیگری برای اتخاذ موضع واحد اعراب عنوان نمود و افزود: «در نتیجه باید از هرگونه قطعنامه عربی برای اعمال مجازات تحریم علیه ایران بدون در نظر گرفتن قذاقی ها و اسدها حمایت کرد.» روزنامه مزبور نتیجه گیری می کند: «این اقدام، اکثر کشورهای جهان به ویژه اعضای شورای امنیت را وادار خواهد ساخت که مجازات هایی را علیه ایران تحمیل کنند تا این کشور برای پایان بخشیدن به جنگ به عقل و منطق باز گردد.»^(۱)

ص: ۷۲۸

۱- ۳۴. مأخذ ۱۸، ص ۴۹.

در دومین روز از دور جدید حملات هوایی عراق، تأسیسات نفتی و ارتباطی جزیره خارک، بهبهان و ایستگاه مخابراتی سلمانیه هدف حمله قرار گرفتند و آسیب دیدند. در جزیره خارک هواپیماهای دشمن دو موشک به سوی تأسیسات نفتی آن پرتاب کردند که یکی از آنها در بین راه و قبل از رسیدن به هدف با تلاش واحدهای پدافند مستقر در محل، مورد اصابت قرار گرفت و در هوا منفجر شد. موشک دیگر به سکوی چاه نفت دی - ۷ واقع در جنوب اسکله غربی آذرپاد از منطقه دریایی خارک اصابت و این سکو را حدود ۸۰ درصد تخریب کرد. هواپیماهای دشمن دوباره در ساعت ۲۱:۱۵ به جزیره خارک حمله کردند و سکوی فروزان را هدف قرار دادند که خسارتی در بر نداشت. (۱)

در حملات امروز هواپیماهای عراقی به بخشی از تأسیسات نفتی جزیره خارک خسارت وارد شد.

در حملات امروز هواپیماهای عراقی به بخشی از تأسیسات نفتی جزیره خارک خسارت وارد شد.

ص: ۷۲۹

۱-۱. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه "رویدادها"، شماره ۱۷۰، ۲۱/۸/۱۳۶۶، ص ۶؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۲، ۱۶/۸/۱۳۶۶، ص ۴.

تأسیسات نفتی پازنان واقع در بهبهان نیز امروز هدف حمله هواپیماهای عراق قرار گرفت. به هنگام این حمله به دلیل قطع برق، آژیر خطر به صدا در نیامد و هواپیماهای مهاجم با پرتاب دو موشک خسارتی به این تأسیسات وارد کردند.^(۱) ایستگاه مخابراتی سلمانیه واقع در جاده اهواز - آبادان هدف دیگر حملات هوایی امروز عراق بود که بر اثر آن خسارتی به دکل آنتن این ایستگاه وارد شد و ارتباط آن با مرکز منطقه قطع گردید.^(۲) در کنار این بمباران ها هواپیماهای دشمن در یک اقدام تبلیغاتی مقادیری اعلامیه در منطقه چزابه پخش کردند.^(۳)

آتش سوزی ناشی از حمله هوایی دیروز عراق به تأسیسات نفتی و گازی پازنان ۱ و ۲ در منطقه آغاچاری و بهبهان با تلاش مأموران آتش نشانی در ساعت ۱۷ امروز مهار شد.^(۴)

خبرگزاری رویتر در گزارشی از آغاز مجدد حملات هوایی عراق به نقل از دیپلمات ها نوشت: «حملات عراق در این هفته و تظاهرات ضد امریکایی در ایران می توانند به بهترین شکل به عنوان ژست گیری قبل از برگزار شدن اجلاس سران عرب در امان توصیف شوند. حملات شدید عراق به تأسیسات نفتی ایران نشانه آشکاری از خشم بغداد از پاسخ به طرح دبیر کل است.»^(۵)

۲۱

در پاسخ به حملات هوایی دشمن به مراکز اقتصادی و نفتی جمهوری اسلامی ایران، مراکز صنعتی بصره و جاده های عقبه ارتش عراق و مقرهای پشتیبانی و فرماندهی دشمن زیر آتش توپخانه نیروهای خودی قرار گرفت که در نتیجه این گلوله باران چهار خودرو دشمن، چهار کمپرسی، یک بلدوزر، دو قایق و دو قبضه پدافند هوایی هدف قرار گرفت و منهدم شد.^(۶) شکاری بمب افکن های نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران نیز طی دو نوبت در ساعات ۸:۴۰ و ۱۰:۱۵ صبح امروز مراکز تجمع نیروهای عراقی را در مناطق شرفانی و زبیدات بمباران کردند.^(۷)

ارتش بعث عراق اخیراً تعدادی سلاح و تجهیزات شیمیایی همراه با عده ای از افراد آموزش دیده سلاح های شیمیایی به منطقه مهران گسیل داشته است. این افراد از طریق خانقین به جبهه های مهران آمده اند.^(۸) ارتش عراق به دلیل تسامح مجامع بین المللی و به رغم ممنوعیت استفاده از سلاح های شیمیایی از این سلاح در سطح گسترده ای استفاده می کند.

۳۲

دلایل انجام نشدن عملیات نامنظم در منطقه سد دوکان که قرار بود با همکاری قرارگاه رمضان و اتحادیه میهنی کردستان عراق به اجرا در آید، عصر امروز در قرارگاه رعد با حضور فرمانده این قرارگاه و فرماندهان نیروهای عمل کننده بررسی شد. در این جلسه رسول (فرمانده نیروهای عمل کننده از لشکر ویژه پاسداران) و برادر دهقان (نماینده قرارگاه رعد برای هماهنگی لشکر ویژه و اتحادیه میهنی) دلیل اجرا نشدن عملیات را همکاری نکردن مسئولان اتحادیه میهنی در منطقه عملیاتی برای شناسایی، پشتیبانی و ترابری نیروهای این لشکر و مهم تر از آن نداشتن شناسایی و اطلاعات کافی مسئولان اتحادیه از وضعیت منطقه و دشمن و همچنین آماده نکردن نیروی کافی از

ص: ۷۳۰

- ۲-۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۶، ص ۳.
- ۳-۴. سند شماره ۱۲۶۶۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی شماره ۱۲۳، معاونت عملیات سپاه ششم امام صادق(ع)، از تاریخ ۸/۸/۱۳۶۶ تا ۱۵/۸/۱۳۶۶.
- ۴-۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۱، ۱۵/۸/۱۳۶۶، ص ۳، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۸/۱۳۶۶.
- ۵-۶. همان، ص ۳۵ و ۳۶، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۱۴/۸/۱۳۶۶.
- ۶-۷. سند شماره ۱۲۶۷۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای قرارگاه کربلا، ۱۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱.
- ۷-۸. روزنامه کیهان، ۱۶/۸/۱۳۶۶، ص ۱۷.
- ۸-۹. سند شماره ۹۷۷۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه ناحیه مستقل چهارم بعثت (باختران) - اطلاعات، ۱۴/۸/۱۳۶۶.

طرف اتحادیه برای انهدام پایگاه های دشمن در منطقه اعلام کردند. (۱)

امروز همچنین در پاسخ به طرح روز گذشته جلال طالبانی برای اجرای این عملیات، برادر جعفری در نامه ای برای وی موافقت قرارگاه رمضان را با اجرای طرح پیشنهادی و با تأخیری شش روزه اعلام کرد و تأکید نمود که منتفی شدن یا تأخیر این عملیات مشکل ساز خواهد شد. (۲)

در پی این نامه، نامه ای گلابه آمیزی بین فرمانده قرارگاه رعد و رئیس اتحادیه میهنی کردستان عراق رد و بدل شد و دو طرف شیوه گفتار به کار رفته در این نامه ها را نامناسب خواندند. (۳)

۴۱

پایگاه کلهرآباد از محور باینچوب واقع در شمال سندج امروز دو بار هدف حمله ضدانقلاب قرار گرفت. ۱۲ تن از چته های کومه له در ساعات ۷:۴۵ و ۸:۴۵ به این پایگاه حمله کردند که هر بار درگیری ۲۰ دقیقه ادامه داشت. با تلاش و آتش به موقع نیروهای خودی، اقدام این عناصر هیچ حاصلی برای آنان نداشت و آنها مجبور به فرار از منطقه شدند. (۴)

مقر کمیته سردشت حزب دمکرات که در روستای توسوران عراق قرار دارد، منفجر شد. حزب دمکرات تصمیم داشت کنفرانس منطقه ای "هیز کیارنک سردشت" را به همراه مسئولان حزب در این مقر برگزار کند که با اقدام یکی از چته های حزب منفجر شد. در این انفجار ۱۰ تن کشته و ۳ تن مجروح شدند که ابراهیم قایردی در میان مجروحان می باشد. (۵)

۵۲

در پی اعلام "هفته آمادگی برای رویارویی با تجاوز امریکا" و تصمیم دولت بر بسیج هرچه بیش تر منابع و امکانات کشور در راه تأمین نیاز جبهه ها و مقابله با اقدامات امریکا در خلیج فارس، مردم و مسئولان کشور در تلاشی گسترده، اقدامات عملی خود را برای تحقق آن آغاز کرده اند. شورای سیاسی دولت صبح امروز با تشکیل جلسه ای مهم رویداد های داخلی و بین المللی و مسائل خلیج فارس را بررسی کرد. مهندس میرحسین موسوی، نخست وزیر، در پایان این جلسه درباره "هفته آمادگی برای رویارویی با تجاوز امریکا" گفت: «اعلام این هفته نباید یک حرکت سیاسی یا تبلیغاتی تلقی شود. ما اینک در شرایط حساسی قرار داریم و بسیج تمام نیروها جهت مقابله با شیطان بزرگ یک ضرورت جدی است. مسئله مهم در این هفته بسیج نیروهای رزمنده است. البته امریکایی ها اینک در منطقه به شدت در موضع ضعف قرار گرفته اند. کشته شدن ناخدای قایق ماهیگیری شارجه توسط آنها نشان داد که آنها در خلیج فارس از سایه خود نیز می ترسند.» (۶)

مهندس موسوی در تشریح مواضع جمهوری اسلامی ایران گفت: «ما از لحاظ سیاسی تجربه کرده ایم که اگر به امریکا مجال داده شود جای پای خود را در منطقه محکم می کند. اگر یانکی ها احساس امنیت کنند به عنوان یک تهدید مهم علیه امنیت خلیج فارس در منطقه خواهند ماند.» نخست وزیر تأکید کرد: «اگر ما هیچ دلیل دیگری برای ضرورت وارد کردن ضربه

ص: ۷۳۱

۲-۱۱. همان، ص ۱۲۷.

۳-۱۲. همان، ص ۱۳۱، ۱/۱۳۱ و ۱۳۲ و ۱/۱۳۲.

۴-۱۳. سند شماره ۱۴۱۴۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع) - اطلاعات، به قرارگاه حمزه و کلیه پایگاه ها - اطلاعات، ۲۳/۸/۱۳۶۶، ص ۱.

۵-۱۴. سند شماره ۱۳۸۱۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه یازدهم امام حسن عسکری (ع) - اطلاعات، به ستاد مرکزی سپاه - معاونت اطلاعات، ۲۶/۸/۱۳۶۶.

۶-۱۵. روزنامه کیهان، ۱۴/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

قاطع بر رژیم پوسیده عراق در شرایط کنونی نمی داشتیم، صرف سراسیمگی استکبار جهانی برای نجات صدام، کافی بود که نشان دهد این رژیم اینک در ضربه پذیر ترین وضعیت خود طی هفت سال گذشته قرار گرفته است.»^(۱)

اعزام نیروهای مردمی به جبهه های جنگ با اعلام هفته آمادگی وسعت بیش تری یافته است. طی دیروز و امروز تعداد زیادی از نیروهای تازه نفس از استان های خراسان، ایلام، باختران، مازندران، همدان و مرکزی به استعداد ۵۴ گردان، با بدرقه مردم رهسپار جبهه های نبرد شدند.^(۲)

۶۱

بخش عمده ای از سلاح های مورد نیاز جمهوری اسلامی ایران در داخل تولید می شود. محسن رضایی، فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، اعلام کرد: «بعضی از ارقام موشک در داخل ساخته شده است و برخی ارقام دیگر نیز در دست ساخت و کپی سازی است.» وی افزود: «میدان صنعت نظامی میدان بزرگی است که ما از دو سال قبل آن را فتح کرده ایم.»^(۳) وی در یک مصاحبه دیگر گفت: «با دست یابی به سلاح های فوق سری جهان، تانک ذوالفقار را که ترکیبی از تکنولوژی تانک سازی کشورهای بلوک غرب و بلوک شرق است، طراحی کرده و در دست ساخت داریم. در زمینه صنایع نظامی برنامه ریزی های وسیعی را شروع کرده و تاکنون ما سه مدل هواپیمای ساخت خود را آزمایش کرده ایم ولی تولید انبوه آنها هنوز شروع نشده است.»^(۴)

روزنامه ایندپندنت نیز در شماره امروز خود با اشاره به پرواز موفقیت آمیز اولین هواپیمای جنگنده ساخت ایران برفراز عراق نوشت: «هواپیمای مذکور از روی نمونه هواپیمای اف - ۷ چین که خود اقتباسی از میگ ۲۱ روسی است، ساخته شده و در جنوب شرقی ایران مونتاژ می شود. هواپیمای مزبور از نوع چینی خود پیشرفته تر است، زیرا در ساخت آن از تکنولوژی پیشرفته ای که گفته می شود از آلمان گرفته شده، استفاده گردیده است. جنگنده مونتاژ شده ایران هفته پیش برای جلوگیری از کشف هویت خود با چند فروند هواپیمای دیگر ایران در یک مأموریت جنگی برفراز مواضع عراق پرواز کرد.»^(۵)

۷۲

احتمال حمله به فاو را سفیر یکی از کشورهای وابسته به بلوک شرق در کابل با مسئول نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در افغانستان مطرح کرد. وی در این گفت و گو اظهار کرد:

«هر ضربه امریکا را بایستی با ضربه قوی تری پاسخ داد. امریکا یک روز باید بفهمد که دوران قلدری تمام شده است.» وی افزود: «ما موضع جمهوری اسلامی ایران را درک می کنیم. تصور ما این است که امریکایی ها جا خورده اند و عکس العمل نشان نخواهند داد. ولی بعید نیست عراقی ها با هماهنگی امریکا و کویت، بندر فاو را بزنند چون ادعا کرده اند موشک ها از بندر فاو پرتاب شده است.» وی احتمال عملیات زمینی عراق برای بازپس گیری فاو را بعید ندانست. گفتنی است که یک نشریه اسپانیایی نیز در تاریخ ۲۸/۷/۱۳۶۶ خبری درباره حمله احتمالی امریکا به فاو منتشر کرد.^(۶)

ص: ۷۳۲

۱- ۱۶ - همان.

۲- ۱۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۳- ۱۸. مأخذ ۱۵، ص ۳.

۴-۱۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۵-۲۰. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه "رویدادها"، شماره ۱۷۰، ۲۱/۸/۱۳۶۶، ص ۷، به نقل از روزنامه ایندپندنت.

۶-۲۱. سند شماره ۰۲۹۵۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش های سیاسی خارجی، ص ۱.

در ادامه جو سازی مطبوعات غرب علیه شرکت های فروشنده سلاح و تجهیزات به ایران، امروز روزنامه فیگارو متن کامل یک گزارش محرمانه وزارت دفاع فرانسه را چاپ کرد که مقامات بلندپایه دولت سوسیالیست و پیشین فرانسه با فروش غیرقانونی اسلحه به ایران موافقت کرده اند. بر اساس این سند، کارخانه لوشر متهم شده است که بین سال های ۱۹۸۴ تا ۱۹۸۶ بیش از پانصد هزار گلوله توپ به ایران فروخته است. مخالفین دولت سوسیالیست فرانسه بر این موضوع تأکید دارند که فرانسوا میتران، رئیس جمهور فرانسه، از این اقدام غیرقانونی کارخانه لوشر اطلاع داشته و هیچ اقدامی نکرده است. "آندره ژيرو" وزیر دفاع فرانسه در گزارشی مدعی است که دولت سوسیالیست سابق فرانسه به "لوشر" اجازه فروش ۱۲۰ میلیون دلار اسلحه به ایران داده و بایستی به یک قاضی تحقیق ارجاع شود.^(۱)

رهبران سوسیالیست فرانسه امروز گزارش دولت این کشور درباره دادن اجازه فروش اسلحه به ایران به طور سری، از سوی حزب آنها در دوران حکومت سوسیالیست ها و نیز قبول کمیسیون برای انجام این معامله را تکذیب کردند. "شارل ارنو" وزیر دفاع سابق فرانسه در این باره گفت: من هرگز فرمان و یا دستوری برای صدور این اسلحه ها به ایران دریافت نکرده ام.^(۲)

ماجرای لوشر که به "ایران گیت فرانسه" معروف شده انعکاس وسیعی در مطبوعات فرانسه داشت. نشریه چپ میانه لیبراسیون نوشت: «این ماجرا شبیه عروسک های روسی است که چندین عروسک در شکم یکدیگر نهفته اند و ماجرای در پی ماجرای دیگر قرار دارد. چنین رسوایی هایی از جمله خصوصیات متزلزل رئیس جمهور سوسیالیست و دولت محافظه کار بوده است. ولی این بار خود رئیس جمهور در زمینه سیاست خارجی فرانسه زیر سؤال قرار می گیرد و با سکوت میتران درباره این ماجرا، ضربه جبران ناپذیری به امیدهای وی در جهت انتخاب مجدد به ریاست جمهوری وارد می شود.»

نشریه لوکوئیدین دویاری نیز نوشت: «ماجرای ایران گیت به سبک فرانسوی هیچ جنبه مثبتی در خود ندارد. حداقل امریکا در تلاش برای آزادی گروگان هایش، سلاح به ایران فروخت، ولی در مورد فرانسه تنها هدف از فروش سلاح کسب منفعت بوده است.» نشریه لوماتن که هوادار سوسیالیست ها است دولت محافظه کار را متهم کرده که از این ماجرا برای لطمه زدن به مبارزات انتخاباتی میتران استفاده می کند. روزنامه لوماتن نیز خواستار پایان دورویی محافظه کاران شده و افزوده است: چه کسی بود که به عراق موشک اگزوسه فروخت و به تکامل و پیشرفت برنامه هسته ای آن کشور کمک کرد و چه کسی به خاطر اهداف سیاسی خود با ایران در مورد گروگان ها وارد مذاکره شد؟ لوماتن در پایان تأکید کرد که هیچ کس از دو اردوی سیاسی فرانسه اینک نمی تواند دم از اخلاقیات سیاسی بزند. از سوی دیگر، به گزارش بخش انگلیسی رادیو فرانسه "آندره ژيرو" وزیر دفاع فرانسه اعلام کرد یک مدرک

ص: ۷۳۳

۱- ۲۲. مأخذ ۵، ص ۲۰، پاریس - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۴/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۳. مأخذ ۵، ص ۱۹، پاریس - خبرگزاری رویتر، ۱۴/۸/۱۳۶۶.

محرمانه که در آن از نقش دولت سوسیالیست سابق این کشور در فروش غیرقانونی سلاح به ایران پرده برداشته شده، از حالت محرمانه بیرون آمده است و متن آن در دو نشریه فرانسوی درج شده است.^(۱)

لوموند نیز با لحنی تمسخرآمیز و زیر عنوان "محاصره کاخ الیزه" نوشت: «محیط سیاسی فرانسه که از ابتدای هفته جاری در معرض بمباران های خمپاره ۱۵۵ ساخت شرکت لوشر که به ایران تحویل گردیده قرار گرفته، ممکن است به زودی به ویرانه ای تبدیل شود. دار و دسته "شیراک" نیز ممکن است دچار نفاق و اختلاف شود.» این روزنامه با تأکید بر اینکه دادگستری (فرانسه) یک بار دیگر لگدمال شده، افزود: «مردم فرانسه به عنوان شاهد در برابر مناقشه ای که تمام زوایای آن هنوز به خوبی روشن نیست، ممکن است این بار برآستی همه رهبران سیاسی خود را به دیده بی اعتنایی و حتی به دیده تحقیر بنگرند.»^(۲)

۹۱

عراق که درصدد قطع صدور نفت ایران و درآمدهای ناشی از آن است، با حمایت کشورهای منطقه و سلاح های پیشرفته روسی و فرانسوی به قسمتی از هدف خود رسیده است. روزنامه "لویدز لیست" ارگان شرکت بیمه لویدز لندن امروز در گزارشی تأثیر حملات هوایی عراق بر میزان تولید نفت ایران را در ماه اکتبر بررسی کرده و نوشته است: «ظواهر امر نشان می دهد که عراق می تواند در تلاش خود برای کاهش صدور نفت خام ایران موفق شود. ناوگان نفتکش های انتقال نفت ایران که بین ترمینال های جزیره خارک و لارک حرکت می کنند ماه گذشته از ۲۶ فروند به ۲۰ فروند کاهش یافته است. این ناوگان که همواره هدف عمده ای برای حملات عراق بوده است، در تلاش ایران برای نگهداری سطح تولید نفت خود در حد ۳۷/۲ میلیون بشکه در روز که در سهمیه اوپک منظور شده است، نقش مهمی دارد. در دو هفته گذشته خلبانان عراقی توانستند با موفقیت چهار فروند از این کشتی ها را هدف حملات خود قرار دهند و به آنها آسیب برسانند. با این حال شرکت ملی نفت ایران در حفظ تعداد کشتی های ناوگان شاتل (سیار) خود فعال بود. این شرکت طبق گزارش های واصله در ماه اکتبر گذشته برای انتقال نفت خود از ۱۲ نفتکش استفاده می کرد ولی تعداد این کشتی ها در ماه جاری به ۹ فروند کاهش یافت. به علاوه به نظر می رسد که میزان تولید نفت ایران اکنون از سقف تعیین شده در اوپک پایین تر است. آخرین آمار نشان می دهد که تولید نفت ایران به طور متوسط بین ۸/۱ تا ۹/۱ میلیون بشکه در روز در نوسان است. برآوردهای منابع صنعت نفت نشان می دهد که میزان صدور نفت ایران در ماه سپتامبر که به ۷/۱ تا ۸/۱ میلیون بشکه در روز کاهش یافته بود، طی ماه گذشته نیز باز هم به ۵/۱ تا ۶/۱ میلیون بشکه کاهش یافته است. در همین حال اقدام اخیر ایران در اجاره نفتکش، از دید ناظران اقتصادی در لندن، تلاشی برای افزایش سطح تولید و صادرات نفت این کشور تلقی می گردد.»^(۳)

ص: ۷۳۴

۱- ۲۴. مأخذ ۵، ص ۲۱ و ۲۲، روزنامه لیبراسیون.

۲- ۲۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۲، ۱۶/۸/۱۳۶۶، ص ۲۸، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۵/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه لوموند.

۳- ۲۶. مأخذ ۵، ص ۵۱ و ۵۲، لندن - خبرگزاری کویت، ۱۴/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه لویدز لیست.

یک بولتن داخلی سپاه نیز با انعکاس این مطلب نوشت:

۱- تولید نفت خام ایران در ماه گذشته روزانه حدود ۲ میلیون بشکه در روز برآورد می شود که در مقایسه با اوج تولید در چند ماه پیش یعنی ۸/۲ میلیون بشکه در روز، حدود ۳۰ درصد کاهش یافته است. ضمناً مصرف داخلی نفت خام ایران طی تابستان سال جاری به روزانه ۶۰۰ هزار بشکه رسید که در ماه های زمستان ۱۰۰ هزار بشکه نیز افزایش می یابد.

۲- ظرفیت پالایش نفت ایران نیز به دلیل حملات هوایی عراق تا حدود یک سوم در اوایل سال جاری کاهش یافت طوری که این امر موجب شد روزانه ۲۰۰ هزار بشکه فرآورده های نفتی از خارج وارد کشور شود. ۳- اعلام تحریم واردات امریکا از ایران علی رغم نداشتن هیچ گونه رابطه مستقیم در صدور نفت به این کشور، ضربه شدیدی بر عملیات بازاریابی نفتی ایران به ویژه در اروپا وارد نموده است. (۱)

۱۰۱

عراق برای مقابله با کردهای این کشور درصدد است پای نیروهای ترکیه را به میان بکشد. خبرگزاری جمهوری اسلامی طی گزارشی درباره سفر وزیر صنایع ترکیه به نمایشگاه بین المللی بغداد و مذاکرات مقامات دو کشور نوشت: «وزیر صنایع ترکیه در مدت اقامتش با وزرای صنایع سنگین، تجارت، صنایع سبک و معاون اول صدام ملاقات و مسائل موجود در روابط اقتصادی دو کشور به خصوص مسئله حمل و نقل کالاهای طرفین به کشورهای یکدیگر را مورد بحث و تبادل نظر قرار داد. به گفته "جاهد آرال" مقامات عراقی تهدید کرده اند در صورتی که ترکیه نتواند مشکلات موجود در زمینه حمل و نقل و ترانزیت کالا بین دو کشور را حل نماید رژیم عراق تصمیم به یافتن مشتریان جدید تجاری خواهد گرفت. این تهدیدات به دنبال افزایش فعالیت های کردهای مبارز عراقی در شمال آن کشور و به خطر افتادن امنیت جاده ترانزیتی بین دو کشور صورت می پذیرد. لازم به یادآوری است بیست و چهارمین نمایشگاه بین المللی بغداد با شرکت ۱۴۰۰ مؤسسه تولیدی و تجاری از ۵۶ کشور جهان در ۱۰ آبان ماه جاری در این شهر گشایش یافت.» (۲)

۱۱۲

گروهی از سناتورهای امریکا با ارائه لایحه ای به سنای این کشور خواستار محدود کردن سیاست های جنگی ریگان شدند. در این لایحه که سناتور "براک آدامز" و ۵ سناتور دیگر آن را مطرح کرده اند، حضور نیروی دریایی امریکا در خلیج فارس مورد حمایت قرار گرفته، اما برای محافظت از کشتی های کوییتی دارای پرچم امریکا یک محدودیت زمانی یک ساله در نظر گرفته شده است. بر اساس این لایحه رئیس جمهور ملزم است که پیش از انجام اقدامات نظامی طرح ریزی شده در خلیج فارس تأیید قبلی کنگره را به دست آورد. (۳)

ص: ۷۳۵

۱- ۲۷. مأخذ ۲۰، ص ۲۸، به نقل از روزنامه لویڈز لیست.

۲- ۲۸. مأخذ ۲۰، ص ۳۱ و ۳۲.

۳- ۲۹. مأخذ ۱۷، ص ۳.

کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا استعفا داد و کارلوجی جانسنن وی شد واینبرگر از پشتیبانان رژیم عراق و از طرفداران اصلی استقرار نیروهای نظامی در خلیج فارس بود.

کاسپار واینبرگر، وزیر دفاع امریکا، رسماً از مقام خود استعفا داد. واینبرگر مردی یک دنده در امور نظامی و از طرفداران اصلی استقرار نیروهای نظامی امریکا در خلیج فارس بود. روزنامه گاردین نوشت: «واینبرگر یکی از مقامات اسبق شرکت بتهل، سرمایه گذاری چند میلیارد دلاری در خلیج فارس صورت داده بود و از حامیان طراز اول کشورهای محافظه کار منطقه محسوب می شود.» درباره دلایل استعفای واینبرگر محافل رسمی مطالبی بیان نکردند و ریگان نیز در مراسم معرفی کارلوجی به جای واینبرگر، او را بهترین وزیر دفاع تاریخ امریکا ذکر کرد ولی دلیلی برای کنار گذاشتن وی ذکر نکرد.

استعفای واینبرگر، در رسانه های جهان با تعبیر مختلفی چون "سقوط سیاست جناح های تندرو و نظامی گرای امریکا"، "ضربه ای به جناح بازها" و "پایان ولخرجی های امریکا در امور نظامی" عنوان شده است. روزنامه تایمز مالی نوشت: «منتقدان واینبرگر عملکرد او را به شدت مورد سؤال قرار داده و نه تنها از مخارج هنگفت او در پنتاگون بلکه از عدم آمادگی او در عملیات مین جمع کنی در خلیج فارس به عنوان عامل پشتیبانی کننده از سیاست های امریکا در خلیج فارس نیز انتقاد کرده اند. رسانه های غربی از فرانک کارلوجی به عنوان یک کارشناس سیاست های خارجی یاد کرده و پیش بینی کرده اند موج نظامی گرایی در سیاست های خارجی امریکا کاهش یابد.»

روزنامه ایندپندنت نیز نوشت: «واینبرگر از تندروهای یک دنده در حکومت امریکا بود.» در عین حال همسر واینبرگر در مصاحبه ای با روزنامه نیویورک تایمز هرگونه رابطه ای بین استعفای شوهرش با بیماری خود را تکذیب کرد. مقامات امریکایی قبلاً اعلام کرده بودند که واینبرگر به دلیل بیماری همسرش که به سرطان مبتلاست از کار کناره گیری کرده است. به گزارش خبرگزاری فرانسه ناظران معتقدند که با روی کار آمدن کارلوجی چشم انداز مذاکرات خلع سلاح بهتر خواهد شد، زیرا وی با کنگره برخورد نرم تری خواهد داشت. (۱)

ص: ۷۳۶

در سومین روز از آغاز حملات جدید هوایی عراق و در آستانه برگزاری اجلاس سران عرب، شرکت شیمیایی رازی و شرکت "ایران نیون" واقع در مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی هدف حمله هواپیماهای عراق قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد. در این حمله دو مخزن مواد خام و محصولات شرکت ایران نیون از بین رفت و به دو مخزن دیگر به میزان ۲۰ تا ۵۰ درصد آسیب رسید. در حمله به مجتمع شیمیایی رازی نیز که در ساعت ۱۳:۲۰ انجام شد، مخزن نفت مایع "توربو" ژنراتورهای موجود در این مجتمع منهدم گردید و یک تن شهید و ۱۳ تن دیگر زخمی شدند. این شرکت به دلیل حمله یک ماه پیش دشمن در حال بازسازی بود که مجدداً هدف قرار گرفت. (۱)

نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در گزارشی از فعالیت پروازی امروز هواپیماهای عراقی آورده است: «تعداد ۲۶ فروند از هواپیماهای عراقی در ۱۲ مسیر یک تا هشت فروندی ضمن انجام پرواز داخلی و گشت زنی در قلمرو فضایی عراق و شمال غربی خلیج فارس، توسط رادارهای دوربرد این نیرو ره گیری شده اند.» (۲)

سپاه ششم امام صادق (ع) که پدافند منطقه جنوب چزابه تا منطقه طلائی به طول ۱۵۷ کیلومتر را به عهده دارد، در گزارشی وضعیت این منطقه را در دوره یک ماهه ۱۵/۷/۱۳۶۶ تا ۱۵/۸/۱۳۶۶ اعلام کرد. طول خطوط آبی این منطقه ۷۵/۹۶ کیلومتر است که ۹ یگان در آن پدافند می کنند. طول خطوط خشکی آن نیز ۲۵/۶۰ کیلومتر است که پدافند آن را ۸ یگان به عهده دارند. در این منطقه جمعاً ۶۶۲۰ نیروی در خط، احتیاط و پشتیبانی مستقر هستند. به طور متوسط در خطوط خشکی به ازای هر کیلومتر ۳۳ نیروی در خط و ۷ نیروی احتیاط و در خطوط آبی به ازای هر کیلومتر ۱۱ نیروی در خط و ۷/۰ نیروی احتیاط وجود دارد. علاوه بر یگان های مستقر در خط، یگان هایی نیز برای پشتیبانی آتش و مهندسی و اطلاعات در منطقه حضور دارند. در این منطقه ۴۹ دکل دیده بانی موجود است که ۱۷ دکل آن فعال است و به طور متوسط برای هر یگان یک دکل فعال وجود دارد. همچنین از ۷۰ قبضه توپ مستقر در این منطقه، ۵۰ قبضه آن سالم است.

- ۱- ۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۳، ۱۷/۸/۱۳۶۶، ص ۳.
- ۲- ۲. سند شماره ۹۷۸۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی نهاجا، به سماجا، ۱۶/۸/۱۳۶۶.

در این دوره متوسط مصرف روزانه مهمات توپخانه ۳۴۹ گلوله بوده است که ۲۷۹ گلوله آن در جزیره مجنون شلیک شده است.

نتایج مهم اجرای آتش توپخانه خودی روی دشمن طی این دوره انهدام ۳ تانک، ۴ زاغه بزرگ مهمات، ۸ کامیون و خودرو و ۲ لودر و بلدوزر و ۱ کاتیوشا بوده است. مجموع ادوات موجود در منطقه ۲۴۸ قبضه ادوات سنگین و ۴۰۹ قبضه ادوات سبک بوده است. متوسط روزانه مهمات مصرفی ادوات سنگین در منطقه ۶۵۸ گلوله بوده که بیشترین نوع آن گلوله ۱۰۷ میلی متری (مینی کاتیوشا) بوده است. همچنین تعداد ۴۶ قبضه پدافند هوایی در کل منطقه استقرار دارد که ۱۷ قبضه آن در جزیره جنوبی مستقر است. ۱۲ تانک نیز در منطقه وجود دارد که ۷ دستگاه آن در جزیره جنوبی فعال است. در این منطقه تنها یک دستگاه موشک انداز مالیوتکا وجود دارد که در ابتدای ورود به منطقه طی ۴۸ ساعت ۴ تانک دشمن را منهدم کرد.

در این منطقه از ۱۲/۷/۱۳۶۶ تا ۱۵/۸/۱۳۶۶ تعداد ۲۳ تن از رزمندگان شهید و ۱۶۷ تن مجروح شده اند که به طور متوسط در هر ۵ روز ۴ تن شهید و ۲۸ تن مجروح شده اند. بیشترین شهید و مجروح در این دوره متعلق به لشکر ۵ نصر با تعداد ۷ شهید و ۵۷ مجروح بوده است که در ضلع شرقی جزیره جنوبی استقرار دارد. تیپ ۲۹ نبی اکرم که در پدهای ۵ و ۶ جزیره شمالی مستقر است، در این دوره شهید و مجروحی نداشته است.

در گزارش معاونت عملیات سپاه ششم امام صادق (ع) درباره دشمن آمده است: از منطقه شیب تا شرق پاسگاه طلائییه را سپاه های ۴، ۶ و ۳ ارتش عراق با به کارگیری ۲۷ تیپ که زیر امر ۹ لشکر می باشند، پدافند می کنند. در این دوره افراد پیاده دشمن مشغول سنگرسازی و کانال کنی بوده اند و ۵۷ تانک دشمن حداقل ۴۳۵ گلوله شلیک کرده اند که هدف ۳۸۲ گلوله آن جزیره جنوبی بوده است. همچنین توپخانه دشمن در این دوره ۸۷۱۸ گلوله شلیک کرده که ۵۰۳۳ گلوله آن در محدوده جزایر جنوبی و شمالی مجنون اصابت کرده است. (۱)

۳۱

سپاه پانزدهم رمضان گزارش داد: «نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق امروز با اجرای کمین، سه نیروی ارتش عراق را به اسارت گرفتند. در جریان اجرای این کمین که در جاده کرکوک - سلیمانیه انجام گرفت، سه نیروی عراقی همراه با یک دستگاه ماشین و مقادیری سلاح به دست پیشمرگان کرد افتاد.» (۲)

به گزارش قرارگاه رعد از داخل عراق، دو روز است که یک ستون ارتش عراق که می خواهد از چمچمال به کمک نیروهایش در سنگاو برود، با نیروهای اتحادیه در جنگ است و زد و خورد به شدت ادامه دارد. (۳)

ص: ۷۳۹

۱- ۳. سند شماره ۰۲۹۵۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: معاونت عملیات سپاه امام صادق (ع) - اطلاعات و آمار، ۱۵/۸/۱۳۶۶، ص ۱۹.

۲- ۴. سند شماره ۱۳۸۱۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان، معاونت اطلاعات، ۲۷/۸/۱۳۶۶.

۳- ۵. سند شماره ۱۵۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان (مسعود سرمدی)، ۲/۸ تا ۱۷/۸/۱۳۶۶، ص ۱/۱۴۲.

در پی منتفی شدن عملیات مشترک نیروهای جمهوری اسلامی و نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق، امروز تلاش قرارگاه رعد (تحت امر قرارگاه رمضان) بیش تر به ارسال پیام های رد و بدل شده بین فرمانده این قرارگاه و جلال طالبانی و درخواست تعیین تکلیف برای ادامه کارهای مشترک و همچنین تلاش برای کاهش سردی روابط بین دو طرف گذشت. همچنین در جلسه خداحافظی فرمانده قرارگاه رعد و جلال طالبانی خبرهایی مبنی بر انتقال سه تیپ گارد عراق از منطقه ماووت به دوکان، سلیمانیه و کرکوک داده شد و جلال طالبانی بر هم پیمانی استراتژیک اتحادیه میهنی با جمهوری اسلامی تأکید کرد.

در زمینه روابط اتحادیه میهنی کردستان و جمهوری اسلامی و اقدامات مشترک نیروهای اتحادیه و ایران علیه رژیم عراق، عصر امروز نامه ای که دفتر سیاسی اتحادیه خطاب به برادر ذوالقدر نوشته بود، به قرارگاه رعد رسید تا از طریق این قرارگاه برای فرمانده قرارگاه رمضان ارسال گردد. در این نامه آمده است: «طبق قرار بنا بود که جمهوری اسلامی و اتحادیه میهنی کردستان با همکاری یکدیگر، عملیاتی در محور سردشت، سفره، گلاله برای باز کردن راه و اتصال منطقه رهبری اتحادیه به جمهوری اسلامی اجرا کنند که زمینه ای برای اجرای عملیات بزرگ تر علیه دشمن بعثی فراهم شود (۱)». که عملیات به تأخیر افتاد. اتحادیه پیشنهاد کرد در مدتی که این عملیات به تعویق افتاده، عملیات دیگری با این اهداف: فریب دشمن، انهدام تأسیسات سد دوکان، نشان دادن همراهی و همدردی با جمهوری اسلامی در مورد مسائل خلیج فارس، اجرا شود...» در ادامه نامه از آمادگی اتحادیه برای اجرای این عملیات و تعویق آن به علت لو رفتن و آمادگی برای اجرای عملیات مؤثر در موقعیت مناسب و اینکه اجرای عملیات در موقعیت کنونی فقط یک سر و صدا است و نیل به اهداف آن میسر نیست، سخن رفته است. (۲)

از سوی دیگر، فرمانده قرارگاه رعد که قصد برگشت به ایران را داشت، شامگاه برای خداحافظی با جلال طالبانی به دیدن وی رفت. راوی مرکز مطالعات در قرارگاه رمضان در گزارشی از این دیدار نوشته است: «بعد از سلام و احوال پرسی و روبوسی، جلال خبر داد یک تیپ از گارد ریاست جمهوری عراق از ماووت به دوکان و یک تیپ گارد نیز از ماووت به سلیمانیه آمده است. از ارتش عراق همچنین یک گردان در کارخانه سیمان، یک گردان در انبار تا سلوجه و یک گردان نیز بین کارخانه و پادگان مستقر است. یک تیپ گارد نیز از ماووت به کرکوک رفته است. به این ترتیب دشمن سه تیپ را از منطقه ماووت خارج کرده است. دشمن گنج شده است. در منطقه خبرهای زیادی پخش شده است که پیشمرگان و اتحادیه می خواهند

ص: ۷۴۰

۱- این عملیات قرار بود در ۲۷/۷/۶۶ اجرا شود که به عللی حدود یک ماه به تأخیر افتاد. به روزشمار ۲۷/۷/۶۶ نگاه کنید.

۲- ۶. همان، ص ۱/۱۳۴، ۱۳۵ و ۱/۱۳۵.

به دوکان، کرکوک، کارخانه و پادگان تا سلوجه، کوی سنجین و چند جای دیگر حمله کنند. دشمن متحیر است که کجا را حفظ کند و این [تلاش برای عملیات در منطقه دوکان] هم فریب خوبی شد که دشمن منطقه را سبک کند. (۱)

پس از آن برادر جعفری گفت: چون در مورد دوکان جواب منفی داده اید ما هم تصمیم گرفتیم که بیایم خداحافظی کنیم و برویم. جلال در جواب گفت که امروز بحث هایی شد و تصمیم گرفته شد که بعضی جاها را عمل کنیم، با نوشیروان و برادران دیگر صحبت کنید.

جلال طالبانی سپس گفت: من به ایران می آیم که روابط ما با جمهوری اسلامی به سطح روابط استراتژیک برسد. به موضع گیری مشترک برسیم که آینده عراق چه می شود. وی نظرش درباره روابط با جمهوری اسلامی را چنین برشمرد: ۱- هم پیمانی استراتژیک ۲- هم سو بودن در جنگ و صلح ۳- آینده عراق ۴- اوضاع اکراد عراق ۵- روابط بین المللی. طالبانی افزود: در مسئله جنگ، مکه، شورای امنیت از شما حمایت کردیم. فرانسه و غرب ما را می شناسند، حتی در اسناد لانه جاسوسی آمده که من از شوروی پول می گرفتم ولی حالا همه می دانند که ما دوست و هم پیمان شما هستیم و این را پنهان نمی کنیم. من در سازمان ملل اعلام می کنم که هم پیمان پاسدار و جمهوری اسلامی هستم و شما را نیروی انقلابی می دانیم و پنهان هم نمی کنیم، ما معتقد هستیم. مسئله ما این است که سطح روابط ما این طور باشد. (۲)

برادر جعفری پس از این سخنان جلال، تأکید کرد که علاوه بر همکاری اتحادیه با جمهوری اسلامی در مقابله با رژیم صدام، یک نوع احساس دوستی و صمیمیت بین ما ایجاد شده است. عملیات ها هم برای پشتوانه سفر شما به اروپا بود که در دنیا مؤثر باشد ... من از شما هیچ کوتاهی ندیدم و گفتم وقتی مام جلال مریض شد، کار عقب افتاد.

جلال طالبانی در پایان تأکید کرد که دوکان یک مسئله استراتژیک برای من است. (۳)

۵۱

هم زمان با "هفته آمادگی برای رویارویی با تجاوز امریکا" ائمه جمعه سراسر کشور امروز در خطبه های نماز جمعه مردم را برای حمایت بیش تر از جبهه های جنگ و مبارزه با امریکا دعوت کردند. در خطبه های نماز جمعه تهران رئیس جمهور اعلام کرد تصمیم داریم با وارد آوردن ضربات متوالی حق ملت ایران را از متجاوز بگیریم. روزنامه جمهوری اسلامی در گزارشی نوشت: «حجت السلام والمسلمین سیدعلی خامنه ای امام جمعه تهران، خطبه نخست خود را به مسائل اقتصادی و مرزهای آزادی اقتصادی در اسلام اختصاص داد. در خطبه دوم با اشاره به هفته وحدت، روز ۱۳ آبان و شرکت گسترده مردم در راه پیمایی این روز اظهار داشت: این حضور استثنایی در مقابل امریکا بود، به خاطر تهدید امریکا و به خاطر حضور امریکا در خلیج فارس بود. مردم وقتی دیدند دشمن با همه وجود خودش به میدان آمده و شیطان حزب و اعوان و انصار خودش را یک جا جمع کرده و به میدان آورده، گفتند پس ما هم یکجا به میدان می آییم. رئیس

ص: ۷۴۱

۱- ۷. همان، ص ۱۳۶ و ۱۳۷.

۲- ۸. همان، ص ۱۳۸ و ۱/۱۳۷.

۳- ۹. همان، ص ۱/۱۳۷، ۱۳۸ و ۱/۱۳۸.

شورای عالی دفاع پس از تشریح شکست سیاست خارجی و اقدامات امریکا در قبال جمهوری اسلامی ایران و خلیج فارس، در مورد هفته آمادگی اظهار داشت: هفته آمادگی بسیار فکر خوبی بود اما آمادگی باید تنها شعار نباشد این آمادگی باید حقیقی باشد. باید راه کارها مشخص شود، دستگاه های دولتی نیز باید خودشان را آماده کنند. ان شاء الله این هفته طرح آماده شدن باشد و بعد از این هفته حقیقتاً حضور و پر کردن همه صحنه ها به خصوص جبهه های جنگ است. بیشترین نقطه فشاری که امروز باید ملت ما بر دشمن وارد آورد در مرزهای کشور است. اینجاست که امریکا و مزدوران همدستانش می خواهند جمهوری اسلامی موفق نشود و توفیق پیدا نکند و رفع تجاوز نشود. آنها می خواهند در دنیا گفته نشود که جمهوری اسلامی پیروز شد. امروز استکبار جهانی تصمیم گرفته است که این کار انجام نشود و ما با همین قدرت ملی، با همین قدرت عموم مردم، با همین نیروی توکل به خدا و ایمان به اسلام - همان طور که خودتان در قطعنامه تان گفتید که همه امکانات باید در این راه بسیج شود و احقاق حق ملت ایران بشود - بایستی علی رغم خواست استکبار جهانی و قدرت ها در صحنه جنگ تحمیلی با اعمال قدرت، با فشار عمومی از سوی مردم و با وارد آوردن ضربات متوالی و پیاپی حق ملت ایران را احقاق کنیم و متجاوز را حالا که دنیا تنبیه نمی کند خود ما تنبیه کنیم.»^(۱)

خبرگزاری آسوشیتدپرس در گزارشی با اشاره به سخنان رئیس جمهور در نماز جمعه تهران، از قول تحلیل گران نظامی نوشت: «احتمالاً تا دو هفته دیگر ایران حمله سنگینی را در جبهه های جنوبی آغاز کند. ایرانیان که در دریا و هوا خلع سلاح هستند در حال گرد آوردن نیرو برای تعرض زمینی جدیدی علیه عراق هستند که احتمالاً در بخش جنوبی جبهه علیه شهر مرزی بصره، صورت خواهد گرفت. منابع مطلع در بغداد گفتند که عراقی ها طی هفته های اخیر در حال تقویت مواضع مستحکم خود در بخش های مرکزی و جنوبی بوده اند.»

آسوشیتدپرس در ادامه گزارش خود افزوده است: «در میان موج جدیدی از شور جنگ که تا حدودی از دخالت امریکا در خلیج نشأت گرفته است رسانه های دولتی ایران در هفته های اخیر گزارش داده اند که بیش از ۱۵۰ گردان از داوطلبان به جبهه اعزام شده اند. نظر به اینکه نیروی هوایی قدرتمند عراق مرتباً در حال کوبیدن نفتکش ها و مراکز نفتی حیاتی ایران است گزارش می شود که رهبران ایران از سوی رادیکال ها تحت فشار هستند که علیه عراق تلافی کنند.»^(۲)

۶۱

در خلیج فارس نفتکش امریکایی گرند ویز دام (Grand Wisdom) که با پرچم پاناما حرکت می کرد، سحرگاه امروز هدف حمله قایق های توپدار قرار گرفت و از قسمت عرشه دچار آتش سوزی شد. به هنگام حمله - که در خارج از آب های دوبی و در جنوب خلیج فارس صورت گرفت - ناو موشک انداز امریکایی "رنتز" در ۶۴ کیلومتری این نفتکش در حال گشت زنی بود که درصدد مداخله یا کمک به این نفتکش برنیامد.^(۳) خبرگزاری رویتر از دوبی گزارش داد:

ص: ۷۴۲

۱- ۱۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۶، ص ۷.

۲- ۱۱. مأخذ ۱، ص ۱۲ و ۱۳، نیکوزیا - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۶/۸/۱۳۶۶.

۳- ۱۲. مأخذ ۱، ص ۱۶، منامه - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۶/۸/۱۳۶۶.

«نفتکش گرند ویزدام دست کم هدف اصابت پنج گلوله آر.پی.جی قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد که بر اثر آن جمعاً چهار سوراخ در عقبه و سمت راست کشتی به وجود آمد. بر اساس این گزارش آتش مهار شده و خسارت وارده ناچیز توصیف شده است. منابع کشتی رانی گفتند: قایق توپ دار ایرانی احتمالاً از جزیره ابو موسی واقع در فاصله تقریباً ۴۰ مایلی ساحل دومی آمده بود.»^(۱)

روزنامه ایندپندنت درباره این حمله نوشت: «واشنگتن با مشاهده عدم واکنش ناوچه آمریکایی "رنتر" نسبت به حمله به نفتکش آمریکایی حامل پرچم پاناما، که ظاهراً تحت اسکورت آن قرار داشت، فشاری را که متوجه عملیات ناوگان آمریکا در خلیج فارس است احساس کرد. ظاهراً ناوگان آمریکا برای کاستن از حضور فزاینده خود در خلیج فارس با توجه به آثار معکوسی که حملات آن بر بازار جهانی نفت و ارزش دلار داشت تحت فشار قرار دارد.»^(۲)

در همین حال شانزدهمین کاروان نفتکش های کوییتی تحت پرچم آمریکا امروز کویت را به مقصد دهانه خلیج فارس ترک کرد. خبرگزاری فرانسه به نقل از پنتاگون نوشت: «نفتکش میدل تاون که کشتی آمریکایی آن را اسکورت می کند، صبح امروز از کنار جزیره فارسی ایران بدون هیچ حادثه ای عبور کرد.»^(۳)

کشتی های جنگی انگلستان نیز امروز برای نخستین بار وارد آب های شمال بحرین شدند و عملیات خود را آغاز کردند. خبرگزاری فرانسه به نقل از وزارت دفاع انگلستان نوشت: «ناوگان انگلستان در این منطقه متشکل از دو ناوچه، یک ناو و چهار کشتی مین جمع کن است که تاکنون فعالیت های خود را در خلیج فارس محدود کرده و هرگز از بحرین فراتر نرفته اند.»^(۴)

از سوی دیگر، فرمانده منطقه یکم دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران اعلام کرد: نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران از ابتدای آغاز بازرسی کشتی های خارجی در تنگه هرمز، بیش از ۲۰۰۰ کشتی را متوقف و بازرسی کرده است. وی افزود: «هیچ کشتی خارجی حتی بدون پرچم عراق حق حمل کالا- برای این رژیم را ندارد. کالاهای بسیاری از کشتی های خارجی که برای رژیم عراق حمل می شد توسط واحدهای نیروی دریایی ایران مصادره شده است.»^(۵)

۷۱

دبیرکل سازمان ملل متحد، بار دیگر بر آمادگی خود برای مذاکره با نمایندگان ایران و عراق تأکید کرد. وی قبلاً با ارسال پیام هایی برای رؤسای جمهوری اسلامی ایران و عراق از آنها خواسته بود تا نماینده ای برای مذاکره درباره برقراری آتش بس به نیویورک اعزام کنند. سخنگوی سازمان ملل متحد، "فرانسوا گولیانی" گفت: «دبیرکل سازمان ملل متحد برای انجام مذاکرات مداوم با نمایندگان دو کشور جهت اجرای قطعنامه ۵۹۸ آماده است.» وی افزود: «عراق طارق عزیز وزیر خارجه و معاون نخست وزیر را به نیویورک خواهد فرستاد، لیکن ایران هنوز نماینده خود را مشخص نکرده است.»^(۶)

ص: ۷۴۳

۱- ۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۲، ۱۶/۸/۱۳۶۶، ص ۵.

۲- ۱۴. روزنامه رسالت، ۱۷/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲، به نقل از روزنامه ایندپندنت.

۳- ۱۵. همان، ص ۱۲.

۴- ۱۶. روزنامه کیهان، ۱۶/۸/۱۳۶۶، ص آخر.

۵- ۱۷. همان، ص ۱۷.

دبیرکل سازمان ملل متحد امروز با نمایندگان پنج عضو دائمی شورای امنیت ملاقات و درباره پاسخ های ایران و عراق به طرح دبیرکل با آنها مذاکره کرد.^(۱)

رادیو بی.بی.سی به نقل از "جرج جاق" کارشناس امور خاورمیانه نشریه اکونومیست در این باره گفت: «ایران محمدجواد لاریجانی معاون وزارت خارجه ایران را برای این مذاکرات در نظر گرفته است و نشان می دهد رهبران ایران چندان روی نتیجه مذاکرات حساب نمی کنند. با این حال به نظر این کارشناس دکوئیار با این مذاکرات یک پیروزی دیپلماتیک به دست آورده است. وی در زمینه ایفای نقش از جانب سازمان ملل در این بحران بسیار موفق بوده است. یک موفقیت او آن بوده که اعضای شورای امنیت و به ویژه پنج عضو دائمی را متقاعد ساخته که سازمان ملل می تواند کاری انجام دهد. موفقیت دیگر او این است که ایران را متقاعد کرده در مذاکرات نیویورک شرکت کند. البته خود ایران هم مایل است تا جایی که می تواند خود را معقول و منطقی جلوه دهد. با این همه شرکت هم زمان این کشور در مذاکرات با عراق، یک موفقیت برای دکوئیار محسوب می شود.»^(۲)

۸۱

شوروی مجدداً با اعمال تحریم علیه ایران مخالفت کرد. بوریس پیادیشف سخنگوی وزارت امور خارجه شوروی، روی آوردن به اعمال مجازات علیه ایران را مردود دانست و گفت: «روش کلی ایران برای حل مسئله جنگ به گونه ای سازنده متحول شده و تلاش های دبیرکل سازمان ملل متحد نیز هنوز با شکست مواجه نشده است.» در همین حال کاردار شوروی در بغداد با اعلام مواضع نسبتاً متفاوت گفت: «کشورش با اعمال مجازات علیه طرفی که از اجرای قطعنامه ۵۹۸ سر باز زند مخالفت نخواهد کرد به شرط آنکه این مجازات ها مؤثر باشد.» "ولادیمیر ودشاخن" افزود: «شوروی هنوز در انتظار شناخت موضع پرزدکوئیار در قبال پاسخ ایران و عراق به پیشنهاد های صلح وی به سر می برد.»^(۳)

۹۲

به رغم تأکید مسئولان جمهوری اسلامی ایران بر همکاری با دبیرکل سازمان ملل و حضور مؤثر در صحنه های سیاسی جهانی، وقت کشی شورای امنیت در شناسایی، اعلام و تنبیه متجاوز و لشکر کشی امریکا به منطقه موجب شده است تمایل ایران به تجهیز و به کارگیری توان داخلی در احقاق حقوق خود افزایش یابد.

روزنامه اکونومیست چاپ لندن در این باره نوشت: «در ماه اوت (مرداد و شهریور)، رفسنجانی شخصاً تأکید می کرد که خواهان درگیری با ایالات متحده نمی باشد، اما هم اکنون به طوری که از شعارهای مرگ بر امریکا بر می آید، از قرار معلوم وی به یک درگیری و یا ظاهراً درگیری با امریکا سخت نیاز دارد. این امر شاید صرفاً واکنش به مداخله نیروی دریایی امریکا که طرح ایران برای متوقف ساختن تجارت نفتی کویت را بی نتیجه ساخت، باشد. دو عامل دیگر نیز

ص: ۷۴۴

۱- ۱۹. Chronology of United Nations Negotiations to End the Iran-Iraq War.

۲- ۲۰. مأخذ ۱، ص ۹ و ۱۰.

۳- ۲۱. مأخذ ۱، ص ۴، نیویورک - خبرگزاری فرانسه، ۱۶/۸/۱۳۶۶.

ممکن است در این امر مؤثر باشد: یکی از این دو عامل به روحیه ایران مربوط می‌گردد. این کشور هنوز هم برای اجرای عملیات ضربه و گریز به کشتی‌ها در خلیج فارس داوطلبان بسیاری در اختیار دارد. از نظر جوانان ایران، حمله کردن به امریکایی‌ها به مراتب از یورش به داخل سیم‌های خاردار عراق مطلوب‌تر است. عامل دیگر همانا اتحاد جماهیر شوروی است که دیدار اخیر و از قرار معلوم بدون نتیجه یولی ورتسلف از ایران نشان دهنده آن بود. اگر چه روس‌ها دست به هر کاری زده‌اند تا نگذارند سازمان ملل متحد با معمول داشتن اقداماتی مؤثر جلوی جنگ را بگیرد، اما دلشان نیز نمی‌خواهد که کشورهای عرب را از خود برانند.^(۱)

۱۰۱

در حالی که دو روز دیگر کنفرانس سران اتحادیه عرب در امان کار خود را شروع می‌کند، تاکنون سران کشورهای عربستان سعودی، عراق و لیبی اعلام کرده‌اند که در این اجلاس شرکت نخواهند کرد. معمر قذافی بر این باور است که امریکا تشکیل دهنده این کنفرانس است؛ زیرا علائق خود را در خطر می‌بیند.^(۲) سوریه نیز شرکت خود را در اجلاس به مطرح شدن تمام مسائل مورد علاقه جهان عرب مشروط کرده است و می‌خواهد مانع آن شود که ایران به عنوان تنها دشمن اعراب خوانده شود. تحلیل‌گران سیاسی از هم‌اکنون این کنفرانس را محکوم به شکست می‌دانند و معتقدند که علاوه بر اختلافات عقیدتی میان کشورهای عربی، شرکت نکردن سران چند کشور، موضع متفاوت و متضاد آنها در قبال موضوع کنفرانس، جمهوری اسلامی ایران و مسئله بازگشت مصر به جهان عرب، مجدداً آشکار خواهد کرد در اتحادیه عرب تا چه حد اختلاف و دو دستگی وجود دارد و احتمالاً در بهترین حالت چند قطعه‌نامه آبکی تصویب خواهد شد که اثر ملموس ندارد.^(۳)

از سوی دیگر، وزیر خارجه اردن چنین شکستی را وحشتناک توصیف کرد و گفت: «اگر اجلاس سران عرب شکست بخورد آینده تیره است. این شکست عراق را تضعیف می‌کند و اگر عراق سقوط کند خلیج فارس سقوط می‌کند.»^(۴)

۱۱۲

گروهی از نیروهای سپاه در درگیری با اشرار استان سیستان و بلوچستان به شهادت رسیدند. فرماندهی ناحیه دهم نبی اکرم (ص) سپاه پاسداران اعلام کرد: «پنج گروه از برادران سپاه به استعداد ۳۵ نفر که برای گشت و حضور به منطقه "کورین" از توابع زاهدان رفته بودند، در منطقه "رود ماهی" به کمین اشرار افتادند که در نتیجه این درگیری خودروهای سپاه منهدم شد و همگی آنان به شهادت رسیدند.»^(۵)

همچنین در منطقه "بزمان" واقع در شمال غربی ایرانشهر، بخشدار بزمان همراه با فرمانده گروهان ژاندارمری و یکی از اعضای کمیته انقلاب اسلامی در حوالی پاسگاه به کمین اشرار مسلح منطقه برخوردند و هر سه تن آنها به شهادت رسیدند و خودروی آنها به آتش کشیده شد.^(۶)

ص: ۷۴۵

۱- ۲۲. اداره کل مطبوعات و رسانه‌های خارجی، وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان"، شماره ۱۲۸۱، ۱۳۶۶/۹/۱، ص ۱۳ و ۱۴، مجله اکونومیست، چاپ لندن، ۱۶/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۳. مأخذ ۱۳، ص ۱۵ تا ۱۷، رادیو کلن، ۱۵/۸/۱۳۶۶.

۳- ۲۴. مأخذ ۱۳، ص ۲۱ و ۲۲، رادیو امریکا، ۱۵/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه واشنگتن پست؛ و - مأخذ ۱۳، ص ۱۸، رادیو بی بی سی،

۴-۲۵. مأخذ ۱۳، ص ۱۹، امان - خبرگزاری رویترا.

۵-۲۶. سند شماره ۹۷۷۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه مستقل دهم نبی اکرم (ص)، به فرماندهی کل سپاه،

۱۵/۸/۱۳۶۶؛ و - دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه "رویدادها"، شماره ۱۷۰، ۲۱/۸/۱۳۶۶، ص ۱۱.

۶-۲۷. سند شماره ۹۷۸۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه ثامن الائمه (ع)، ۱۶/۸/۱۳۶۶.

در چهارمین کنگره سیاسی اجتماعی اتحادیه انجمن های اسلامی دانشجویان، مسئولان مملکتی و صاحب نظران، مسائل مهم کشور و جنگ را از منظرهای مختلف بررسی و تشریح کردند، از جمله محمدجواد لاریجانی، معاون امور بین الملل وزیر امور خارجه در میزگرد "جنگ و دیپلماسی" درباره تحرکات دیپلماتیک ایران گفت: «در این تحرکات دو چیز کاملاً جدید مشهود است یکی اینکه ایران تا به حال با جوامعی که در حال حاضر مذاکره می کند، صحبت نمی کرد. دوم اینکه ما در حال حاضر راجع به آتش بس صحبت می کنیم، چیزی که تا به حال مد نظر نبوده است. از هشت ماه پیش تحرک منسجم بین المللی علیه ما شروع شد و ما بنا به دلایلی مجبور بودیم برای بازنگه داشتن راه تأمین نیازهایمان به یک تجربه بین المللی دست بزنیم که تمامی این تحرکات نیز با نظر امام بوده است.»

ابراهیم حاجی محمدزاده معاون سیاسی فرمانده کل سپاه نیز به مشکلات اجرای عملیات در جبهه ها اشاره کرد و گفت: «امروز دیگر زمان فتح المبین و فتح خرمشهر نیست که با گردآوری یک سری از نیروها فتوحی بیافرینیم، بعد از فتح خرمشهر با تعویض تاکتیک دشمن، ما به عدم الفتح های متعدد رسیدیم و تا زمانی که مصمم به تعویض روش نشدیم، نتوانستیم فتوحی مانند والفجر و خیبر... به دست آوریم.» وی سپس با تأکید بر این که ما چون تضمینی نداریم که اگر عراق شکست بخورد جنگ تمام خواهد شد، گفت: «پس ما نمی توانیم از همه امکانات برای یک تهاجم طولانی و گسترده استفاده کنیم.» حاجی محمدزاده در پاسخ به این سؤال که چرا اولین ناو امریکایی که وارد خلیج فارس شد، زده نشد، گفت: «امریکا آن طور که در ویتنام و لبنان جنگید با ما وارد جنگ نشد. چرا که امریکا در این مملکت جای پای زیادی دارد که حاضر نیست آنها را از دست دهد. ولی لازم است که همین حالا برای مقابله با امریکا همه جانبه بسیج شویم.»

در میزگرد دوم این کنگره که با نام "مجلس سوم، خط امام و عدالت اجتماعی" برگزار شد، تعدادی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به سؤالات دانشجویان در زمینه مشکلات تصویب قوانین در مجلس به نفع محرومین، عوامل تهدیدکننده انقلاب و گروه ها و جناح های موجود در مجلس شورای اسلامی پاسخ دادند که نشان دهنده موضوعات و مسائل مهم سیاسی اجتماعی این دوره است. (۱)

ص: ۷۴۶

در ادامه تلاش برای تقویت پدافند سواحل و جزایر جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس، بعد از ظهر امروز جلسه ای با حضور مسئولان ستاد کل سپاه (برادران فروزنده، رشید، محتاج و ظریف منش) و مسئولان نیروی دریایی سپاه (برادران حسینی تاش، فدوی، احمدیان، کاظمی، محمدی، انجم شعاع) تشکیل گردید. در این جلسه که از ساعت ۱۷:۱۵ تا ۲۰:۴۵ به طول انجامید و هنگام نماز مغرب نیز ۳۰ دقیقه صرف اقامه نماز شد، طرح تشکیلات گردان های رزمی دریایی و نواحی پشتیبانی کننده این گردان ها که از قبل با تلاش فرماندهان نیروی دریایی و ستاد کل سپاه تهیه شده بود، بررسی شد و سازمان پیشنهادی برای یک گردان پس از تعدیل، به تصویب رسید. البته حاضران پذیرفتند که سازمان تصویب شده به عنوان گردان تکاور سازمان نیروی دریایی نیست بلکه گردانی است ویژه برای موقعیتی ویژه و در صورت بر طرف شدن تهدید و یا تشدید آن، در سازمان گردان تجدید نظر خواهد شد. درباره تعداد نیروی تشکیل دهنده هر گردان رقم پیشنهادی ۴۵۲ تن تصویب شد. در ضمن تأکید شد نیرو به تنهایی کافی نیست و این گردان ها اتکای زیادی به سلاح دارند. در این جلسه غلامعلی رشید معاون عملیات فرمانده کل سپاه تأکید کرد که «مهم تر از اینها مشخص شدن استراتژی تهاجمی و دفاعی ما در خلیج فارس است.»

درباره تعهد نواحی به تأمین نیروی مورد نیاز برای تشکیل این گردان ها چنین تصویب شد که تهران، اصفهان، خراسان، مازندران، گیلان، هرمزگان، کرمان، فارس، خوزستان به تعداد مشخص شده، گردان واگذار کنند. (۱)

۲۲

گردان اطلاعات ۷۲ ثارالله که ناظر، پیگیر و عهده دار جمع آوری اطلاعات فعالیت ها و تحرکات ارتش عراق در مناطق شرق بصره، فاو و غرب اروند رود می باشد، در گزارش نوبه ای خود جزئیات اقدامات دشمن را طی روزهای ۱۳ تا ۱۶ آبان ۱۳۶۶ درج کرده و در پایان از مجموع فعالیت های ارتش عراق در این دوره چنین نتیجه گیری کرده است:

ص: ۷۴۸

۱- ۱. سند شماره ۱۵۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی)، ۱۱/۸ تا ۹/۹/۱۳۶۶، ص ۲۴ تا ۳۳.

۱- افزایش فعالیت های نیروهای پیاده دشمن در زمینه سنگرسازی، حفر کانال تردد، تجمع و دیده وری نسبت به دوره قبل در منطقه شرق بصره و ادامه این فعالیت در منطقه عمومی فاو جهت سنگرسازی، تردد و نیز احداث تپه دیده بانی. ۲- ادامه فعالیت زرهی جهت جابه جایی و اجرای آتش مستقیم تانک روی مواضع نیروهای خودی. ۳- اجرای آتش نسبتاً سنگین توپخانه در روزهای ۱۴ و ۱۶/۸/۶۶ در شرق بصره. ۴- افزایش فعالیت مهندسی نسبت به دوره قبل در منطقه شرق بصره در زمینه ترمیم جاده، تخلیه شن و خاک، مسطح نمودن شن، احداث جاده و خاکریز و فعالیت های نامشخص. همچنین ادامه فعالیت مهندسی در زمینه خاک برداری، جمع کردن شن، حفر کانال و فعالیت های نامشخص در منطقه عمومی فاو. ۵- حرکات خودرویی جهت تدارک و احتمالاً تعویض و تقویت نیرو در شرق بصره و انجام این فعالیت در منطقه فاو و غرب اروند احتمالاً جهت تعویض نیرو. ۶- افزایش فعالیت هوایی دشمن نسبت به دوره قبل جهت شناسایی و احتمالاً عکس برداری از منطقه.» (۱)

۳۱

امروز جبهه های جنگ و وضعیت نسبتاً آرامی داشت و تبادل آتش توپخانه در جبهه های جنوب به ویژه آتش نسبتاً سنگین توپخانه عراق در شرق بصره ادامه یافت و دو کشور با صدور اطلاعیه هایی یکدیگر را به حمله علیه مناطق غیرنظامی متهم کردند. ستاد تبلیغات جنگ در اطلاعیه ای با اشاره به حملات هوایی ارتش عراق به مراکز صنعتی - کارگری استان های بوشهر، فارس و خوزستان، از مردم عراق خواست هر چه سریع تر اطراف تأسیسات اقتصادی، صنعتی و نظامی این کشور را ترک کنند و به چهار شهر امن پناه ببرند. (۲)

رژیم عراق نیز احتمالاً دور جدیدی از جنگ شهرها را آغاز خواهد کرد. بغداد ادعا کرد مناطق مسکونی شهرهای بصره و بدره زیر آتش توپخانه ایران قرار گرفته است که بر اثر این گلوله باران چند غیرنظامی کشته شده اند. (۳) در همین حال رادیو بغداد اعلام کرد شب گذشته جلسه مشترک شورای فرماندهی انقلاب و شورای فرماندهی منطقه ای حزب بعث به ریاست صدام تشکیل شد. خبرگزاری جمهوری اسلامی با مخابره این خبر افزود: «با توجه به اینکه معمولاً پس از تشکیل جلسات مشترک این دو شورا، صدام دستور حمله به شهرهای ایران را صادر می کند، پیش بینی می شود که در آینده نزدیک جنگ شهرها از سر گرفته شود.» (۴)

۴۲

طرح سه مرحله ای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی برای تجهیز مردم جهت مقابله با امریکا و تأمین نیاز جبهه های نبرد، تهیه و تسلیم شورای عالی پشتیبانی جنگ شد. در قسمتی از این طرح آمده است:

«مردم می توانند با مشارکت خود در یکی از مراحل سه گانه آنها را تحقق بخشند: ۱- آنهایی که توان رفتن به جبهه های نبرد را دارند و هنوز آموزش نظامی ندیده اند جهت فراگرفتن فنون

ص: ۷۴۹

۱- ۲. سند شماره ۰۲۹۵۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی شماره ۷۱، گردان ۷۲ ثارالله، از ۱۳/۸ تا ۱۶/۸/۱۳۶۶، ص ۱ و ۴.

۲- ۳. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۳- ۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۳، ۱۷/۸/۱۳۶۶، ص ۲، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۶/۸/۱۳۶۶.

۴- ۵. همان، ص ۲، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۶.

نظامی به مراکز آموزشی مراجعه و ثبت نام کنند. ۲- آنهایی که از ثروت و درآمد قابل توجه برخوردارند بنا به فراخور حالشان، هزینه یک رزمنده تا یک واحد نظامی را تقبل نموده و بدین وسیله رزمندگان سپاه توحید را یاری کنند. ۳- آنهایی که توان شرکت در جبهه های جنگ را دارند "چه به صورت رزمنده و چه به صورت تخصص" آماده ثبت نام برای اعزام شوند. (۱)

شورای عالی پشتیبانی جنگ امروز با حضور رؤسای سه قوه، نخست وزیر و رئیس ستاد مشترک ارتش تشکیل شد. در این جلسه بر لزوم برخورد جدی با مشمولان فراری تأکید شد و همچنین چگونگی جذب نیرو، تبلیغات آن و تأمین و تخصیص ارز مورد نیاز سپاه بررسی گردید. (۲)

در سطح جامعه نیز اقشار مختلف مردم، ائمه جمعه، روحانیون، کارگران و کارکنان کارخانجات، ادارات، نهادها و ارگان ها، اعضای اتحادیه ها و انجمن های اسلامی و نیروهای بسیجی با راه پیمایی، امضای طومار و صدور اطلاعیه و ارسال تلگرام به محضر امام خمینی، آمادگی خود را برای رویارویی با امریکا و اعزام به جبهه ها و جنگ با رژیم عراق اعلام کردند. در قم آیت الله مشکینی خواستار آمادگی لازم برای شکست رژیم صدام و بیرون راندن ناوگان امریکا از خلیج فارس شد. مردم یزد با امضای طومار ۳۰ متری، تجاوز امریکا به خلیج فارس را محکوم کردند. در شهرهای محلات، اهواز، بندرعباس، شهرکرد، ایلام، باختران و کرمان نیز مراسم های مشابهی برگزار شد و شرکت کنندگان در آنها آمادگی خود را برای حضور در جبهه های جنگ و مقابله با تجاوز امریکا به خلیج فارس اعلام داشتند. (۳)

۵۱

پس از اینکه در دیدار خداحافظی شب گذشته فرمانده قرارگاه رعد با رئیس اتحادیه میهنی کردستان عراق از سردی ایجاد شده (طی دو روز گذشته) در روابط قرارگاه رمضان و اتحادیه میهنی کاسته شد، طبق پیام امروز فرمانده قرارگاه رعد به فرمانده قرارگاه رمضان، قرار است جلال طالبانی عصر دوشنبه ۱۸/۸/۱۳۶۶ به ایران بیاید. (۴)

۶۲

دیپلمات های منطقه بر این نظرند که ایران خود را برای آغاز تهاجم سنگین دیگری در جبهه های جنوب آماده می کند. رادیو مونت کارلو با اشاره به اطلاعیه ستاد تبلیغات جنگ در مورد اعمال سیاست مقابله به مثل و سخنان سخنگوی سپاه پاسداران، در دعوت از تمامی ایرانیان در پیوستن به جبهه های جنگ، به نقل از دیپلمات ها گفت: «آمادگی های نظامی ایران در جبهه های جنوبی نشان می دهد که ایرانی ها آماده حمله وسیعی در منطقه بصره هستند. (۵)

خبرگزاری رویتر نیز به نقل از یک دیپلمات آسیایی نوشت: «سفارت کشورش در تهران از عزیمت هزاران تن از نیروهای تازه نفس و همچنین از نیروهای مستقر در دیگر جبهه ها به مناطق عملیاتی جنوب در طول چند هفته اخیر خبر داده است. ایران ممکن است پس از فروکش کردن درجه هوا در جبهه های جنوب، یک تهاجم زمستانی تازه را در جبهه های جنوبی جنگ صورت دهد. در روبه روی

ص: ۷۵۰

۱- ۶. روزنامه کیهان، ۱۶/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۲- ۷. سند شماره ۱۳۷۲۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بیست و چهارمین جلسه شورای عالی پشتیبانی جنگ، ۲۸/۸/۱۳۶۶، ص ۵.

۳- ۸. روزنامه کیهان، ۱۷/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

- ۴-۹. سند شماره ۱۵۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه رمضان (مسعود سرمدی)، ۲/۸ تا ۱۷/۸/۱۳۶۶، ص ۱۴۲.
- ۵-۱۰. خیرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۶، ص ۷، رادیو مونت کارلو.

ایران خطوط دفاعی تقویت شده عراق در اطراف شهر بصره قرار دارد که در آنها نیروهای سپاه سوم و هفتم و همچنین نیروهای مخصوص و واحدهای داوطلب به همراه یگان های موشکی و نیروهای هوایی مستقر هستند. دیپلمات ها تعداد کل این نیروها را در حدود ۲۵۰ هزار نفر حدس می زنند.» خبرگزاری رویتر درباره تلاش های عراق هم نوشت: «صدام حسین رئیس جمهوری عراق هفته گذشته چندین بار با فرماندهان نظامی خود ملاقات و اوضاع جبهه های جنگ را با آنها بررسی کرد. ژنرال عدنان خیرالله وزیر دفاع عراق نیز با بازدید از جبهه های جنوبی جنگ، اوضاع در این جبهه ها را بررسی کرده است.» (۱)

۷۱

شب گذشته نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق با حمله به تأسیسات گوگردسازی "مین داغ" عراق واقع در جاده موصل به اربیل، ضمن انهدام سه پایگاه حفاظتی و تأسیسات این مرکز صنعتی، حدود ۷۰ تن از افراد جیش الشعبی عراق را به هلاکت رساندند. در این حمله همچنین دو قبضه خمپاره انداز و مقادیر دیگری سلاح و مهمات به غنیمت پیشمرگان کرد درآمد. (۲)

قرارگاه رعد نیز از داخل عراق گزارش داد که امروز در محور ماووت - سورقلات نیروهای دشمن به طرف سلیمانیه در حال عقب نشینی بودند. این قرارگاه در گزارشی دیگر اعلام کرد که امروز ۵ تن از مبارزان عراقی در شهر سلیمانیه در جلوی چشم مردم اعدام شدند. (۳)

از سوی دیگر خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از وضعیت استان کردستان در ماه گذشته نوشت: «در ماه گذشته افراد حزب دمکرات تقریباً به آن سوی مرزها گریختند و تحرکات کومه له نیز به حداقل کاهش یافت به طوری که خبر مهمی از درگیری یا عملیات نظامی از سوی رادیو صدای انقلاب ایران (متعلق به گروه کومه له) پخش نشد و دو فرستنده دیگر این گروه های ضد انقلاب اهم برنامه های خود را به تحلیل اختصاص دادند.» (۴)

۸۲

هواپیماهای امریکا بار دیگر به حریم هوایی جمهوری اسلامی ایران در جنوب تجاوز کردند. در ساعت ۱۸ دو هواپیمای امریکایی در ارتفاع بالا وارد آسمان شهرستان چابهار شدند و پس از مدت کوتاهی بدون هیچ عکس العملی از سوی نیروهای خودی منطقه را ترک کردند. (۵)

۹۳

کنفرانس وحدت اسلامی صبح امروز با حضور ائمه جمعه و جماعات سراسر کشور، نمایندگان امام خمینی، روحانیان حوزه علمیه قم، شخصیت های فرهنگی و علمی، استادان دانشگاه تهران، نمایندگان جنبش های آزادی بخش اسلامی و تعدادی از نمایندگان مجلس، در دانشگاه تهران با سخنان رئیس جمهور افتتاح شد.

روزنامه اطلاعات در گزارشی از این کنفرانس نوشته است: «حجت الاسلام و المسلمین خامنه ای به نقش این کنفرانس در ایجاد وحدت اسلامی اشاره کرد و گفت: مهم ترین مسئولیت

ص: ۷۵۱

- ۲-۱۲. سند شماره ۱۴۴۶۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: آمار عملیات های مختلف در کردستان، ۱۳۶۶/۸/۳۰؛ و - روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۶/۸/۱۸، ص ۱۸.
- ۳-۱۳. مأخذ ۹، ص ۱۴۲.
- ۴-۱۴. مأخذ ۴، ص ۲۴، سند ج - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۶/۸/۱۶.
- ۵-۱۵. سند شماره ۰۴۶۲۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از: قرارگاه ثامن الائمه(ع)، به ستاد نیروی زمینی سپاه، ۱۳۶۶/۸/۲۰.

افتتاح کنفرانس وحدت اسلامی
با سخنران رئیس جمهوری اسلامی ایران

این کنفرانس و امثال آن شناسایی مبانی وحدت و رفع موانع آن می باشد. به اعتقاد ما کوچک ترین این موانع ذهنیت عامه مردم است که باید اصلاح شود. و این امر جز به دست علما، روشنفکران، نویسندگان و کسانی که قدرت هدایت افکار عمومی را دارند، میسر نیست. رئیس جمهور سپس با اشاره به موانع وحدت مسلمانان گفت: یکی از موانع عدم دسترسی مسلمین به وحدت، مسئله ناسیونالیست های افراطی کشورهای اسلامی است؛ در حالی که اسلام بین زبان ها، نژادها و مناطق جغرافیایی هیچ تفاوت و امتیازی قائل نیست ... وی افزود: ما امروز به روشنی فهمیده ایم که علت دشمنی استکبار جهانی با جمهوری اسلامی ایران، اسلام است و حضور ناوگان های امریکا و ناتو در خلیج فارس برای مقابله با اسلام می باشد، زیرا هیچ چیز برای استکبار در مقوله حرکت های مردمی، خطرناک تر از اسلام نیست.»

از جمله اهداف کنفرانس وحدت اسلامی، سعی در تحکیم وحدت و ایجاد تفاهم بین پیرامون مذاهب خمسه اسلامی، مبارزه با تبلیغات فرقه وهابیت و محکومیت جنایات آل سعود در جمعه خونین مکه و همچنین تبیین مواضع ایران درباره جنگ تحمیلی است. (۱)

۱۰۱

خبرگزاری کویت از بلگراد گزارش داد: «منابع بسیار مطلع امروز در بلگراد گفتند امریکا و شوروی بر سر اعمال فشار بر ایران در آستانه دست یابی به یک موضع مشترک قرار دارند که ممکن است به حل و فصل جنگ ایران و عراق منجر شود. دو ابرقدرت بر این عقیده اند که تهدیدات ایران علیه کویت و دیگر کشورهای حوزه خلیج [فارس] به منافع امریکا و شوروی در منطقه و همچنین امنیت بین المللی ضربه می زند.» بر اساس گزارش این خبرگزاری، دیدار اخیر "یولی ورنتس" معاون وزیر خارجه شوروی از کشورهای عراق، کویت و ایران این مطلب را برای رهبران شوروی روشن کرد که خط مشی جاری ایران ممکن است به کشیده شدن پای شوروی به سوی یک رویارویی غیرضروری با امریکا بینجامد. این خبرگزاری ادعا کرد رد طرح شوروی در مورد حضور نیروهای بین المللی در خلیج [فارس] از سوی ایران و قبول این طرح از سوی دیگر کشورهای ذی ربط، عامل داخلی در افزایش همکاری شوروی و امریکا در مورد خلیج [فارس] بوده است و دو ابرقدرت سعی دارند ظرف چند ماه آینده ایران را وادار به قبول قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت و برقراری آتش بس در جنگ خلیج [فارس] بکنند. (۲)

١-١٦. روزنامه اطلاعات، ١٦/٨/١٣٦٦، ص ٢.

٢-١٧. مأخذ ٤، ص ١١، بلغراد - خبرگزاری کویت، ١٦/٨/١٣٦٦.

در آستانه تشکیل اجلاس سران کشورهای عضو اتحادیه عرب یک روزنامه اردنی ادعا کرد که حافظ اسد پس از ورود به امان با صدام دیدار کرد. همچنین رئیس امارات عربی متحده درباره جنگ ایران و عراق، طرح جدیدی به کنفرانس ارائه نمود. به گزارش خبرگزاری رویتر حافظ اسد، رئیس جمهور سوریه، امروز برای شرکت در اجلاس سران اتحادیه عرب وارد امان، پایتخت اردن شد و مورد استقبال شاه حسین قرار گرفت.» رویتر افزود: «احتمالاً در این سفر از حافظ اسد خواسته خواهد شد تا برای ترغیب ایران، هم پیمان خود، به قبول آتش بس در جنگ با عراق کمک کند.» همچنین در حالی که انتظار می رود شاه حسین پیشنهاد و تلاش های خود را برای آشتی دادن حافظ اسد با صدام حسین از سر گیرد،^(۱) روزنامه الانباء چاپ کویت نوشت: «در چارچوب تلاش های جاری مقامات اردن برای آشتی دادن صدام و اسد، شاه حسین به مدت یک ساعت و نیم به طور جداگانه با صدام حسین و حافظ اسد در فرودگاه امان گفت و گو کرد.» این روزنامه بدون اشاره به جزئیات این ملاقات افزود: «سوریه آشتی با عراق را به ادامه روابط خود با ایران مشروط کرده است.»^(۲)

از سوی دیگر، روزنامه انگلیسی زبان "جردن تایمز" چاپ امان به نقل از یک منبع موثق عرب نوشت: «ملاقات سه ساعته صدام حسین و حافظ اسد رؤسای جمهوری عراق و سوریه در حضور شاه حسین انجام شد. در ماه آوریل سال جاری نیز با تلاش شاه حسین، صدام حسین و حافظ اسد به طور محرمانه جهت برقراری آشتی با یکدیگر ملاقات کردند.» یک مقام بلندپایه اردنی که حاضر به افشای نامش نبود، از تأیید یا تکذیب این ملاقات خودداری کرد ولی گفت که همه ملاقات ها اعلام نخواهد شد.»^(۳) علاوه بر سران سوریه و عراق، تا امروز سران کشورهای جیبوتی، امارات متحده عربی، سودان، عمان، الجزایر، سومالی، لبنان، یمن جنوبی و یمن شمالی وارد امان شده اند.^(۴)

شیخ زاید بن سلطان آل نهیان، رئیس امارات عربی متحده، طرحی را برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق به کنفرانس امان پیشنهاد کرد.

شیخ زاید بن سلطان آل نهیان، رئیس امارات عربی متحده، طرحی را برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق به کنفرانس امان ارائه کرد. بر اساس این طرح که در مصاحبه با روزنامه کویتی الرأی العام عنوان شد، قرار است:

۱- کنفرانس سران هیئت سه نفری از سران عرب را مأمور وساطت میان ایران و عراق بنماید. ۲- این هیئت به نام تمام سران کشورهای عربی حقوق هر یک از دو کشور ایران و عراق را تضمین خواهند کرد. ۳- در صورت موفقیت آمیز بودن این اقدام به هر دو طرف، توقف جنگ و عقب نشینی نیروها به مرزها را قبل از تشکیل یک هیئت داوری قابل قبول برای طرفین پیشنهاد خواهند کرد. ۴- هیئت می تواند پرداخت غرامت به دو کشور را ضمانت کند.^(۵)

- ۱- ۱۸. مأخذ ۴، ص ۳۰، خبرگزاری رویتر.
- ۲- ۱۹. مأخذ ۱۰، ص ۱۵، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از روزنامه الانباء، ۱۷/۶/۱۳۶۶.
- ۳- ۲۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۶، ص ۴۱، خبرگزاری آسوشیتدپرس.
- ۴- ۲۱. مأخذ ۴، ص ۳۰ و ۳۱، خبرگزاری رویتر.
- ۵- ۲۲. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه، بولتن وزارت خارجه، نشریه شماره ۱۱۵/۵، ۱۷/۶/۱۳۶۶؛ و - مأخذ ۴، ص ۲۷ و ۲۸، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۶.

مقامات دادگستری هلند صادرات شرکت هلندی - آلمانی "موئیدن شیمی" را به گمان ارسال مواد منفجره به ایران متوقف کردند. بازار جهانی سلاح نمایشی از عملکرد دو گانه کشورهای غربی نسبت به طرفین جنگ است؛ در حالی که عراق به انواع سلاح ها و تجهیزات بلوک غرب و شرق با تسهیلات لازم دسترسی دارد، ایران با محدودیت های شدیدی مواجه است. دفتر دادستان عمومی آمستردام در مورد شرکت موئیدن شیمی گفت: «یک دستور منع صادرات علیه این شرکت به این دلیل که ممکن است از پروانه صادراتی خود سوء استفاده کند، صادر کرده است. شرکت موئیدن شیمی را تا حدودی دولت هلند کنترل می کند و ۵۰ درصد سهام آن به شرکت دینامیت نوبل آلمان غربی تعلق دارد که قبلاً متهم به ارسال مواد منفجره به ایران به صورت غیرمستقیم شده است. یک سخنگوی دادستان عمومی به رویتر گفت: ما اطلاع جدی داریم که باروت ها به مقصد اظهار شده در پروانه صادرات یعنی انگلستان نرسیده اند، ولی اینکه آیا این مواد منفجره عازم ایران بوده اند، یک امکان است.» (۱)

از سوی دیگر، یک هیئت عراقی در دیدار از چند شهر یوگسلاوی، راه های ادامه همکاری دو کشور در زمینه تولید سلاح های شیمیایی را بررسی کرد. خبرگزاری جمهوری اسلامی نوشت: «هیئت عراقی پس از پایان دیدار یک هفته ای خود از یوگسلاوی، برای دست یابی به منابع جدیدی که بر خلاف مقررات بین المللی به تولید و نگهداری مواد شیمیایی می پردازند، عازم ایتالیا شد.» (۲)

۱۳۲

ناحیه ژاندارمری خراسان اعلام کرد: «در ساعت ۲۱:۴۵ مورخ ۱۶/۸/۱۳۶۶ یک خودرو لندکروز حامل دوشیکا و نفرات کمکی از گروهان پشتیبانی رزمی به سرپرستی دو افسر و دوازده درجه دار و سرباز که جهت گشت و کمین عازم پاسگاه های "کمانه" بودند، در ۳۰۰ متری مرز به کمین حدود چهل نفر از اشرار مسلح برخوردند که دو افسر، یک درجه دار و سه سرباز به درجه رفیع شهادت نائل شدند و یک درجه دار و سه سرباز با سلاح و مهمات به اسارت برده شدند و از چهار سرنشین دیگر اطلاعی در دست نیست. تعقیب همچنان ادامه دارد.» (۳)

۱۴۳

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از شیراز وضعیت سیاسی - اجتماعی یک ماه گذشته استان فارس را درباره اعزام نیرو به جبهه های جنگ، دسته بندی های مختلف و مسائل اقتصادی تشریح کرد. در قسمتی از این گزارش آمده است: «اعزام نیرو همچنان دستخوش اختلاف نظرها و سلیقه شخصیت های استان می باشد و این دردی است که مردم را رنج می دهد، زیرا دسته بندی و گروه گرایی، مشکل پیچیده متداول در این استان است. شرکت فعال مردم در راه پیمایی سیزده آبان، آن هم در زمان اعلام وضعیت قرمز و در زیر آتش پدافند هوایی، بُعد تازه ای به حضور مردم در صحنه و اعتراض و محکوم نمودن جنایات امریکا در خلیج فارس

ص: ۷۵۴

۱- ۲۳. مأخذ ۴، ص ۳۵، لاهه - خبرگزاری رویتر، ۱۶/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۴. مأخذ ۳، ص ۳.

۳- ۲۵. سند شماره ۰۴۶۱۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ژاجا رکن ۳ - مرکز فرماندهی، ۱۷/۸/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۴۶۱۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه ثامن الائمه (ع) - اطلاعات، ۱۶/۸/۱۳۶۶.

بخشید. در همین حال تب مبارزه با احتکار و گران فروشی به یک باره در این استان فروکش کرده و کسبه همچنان به دوشیدن خلق ادامه می دهند. اگر چه قیمت اقلامی از کالاهای مصرفی مردم تعیین شده ولی روشن است که هیچ فروشنده ای به رعایت این نرخ ها رغبتی نشان نمی دهد و همواره به فروش بالا-تر از نرخ اعلام شده، احتکار و عرضه کالاهای بنجل و تحمیلی ادامه می دهند و جالب اینکه تعاونی های کارمندی و کارگری در این بازار آشفته گوی سبقت را از دیگران ربوده اند. شرکت تعاونی کارمندان دولت در شیراز با داشتن نزدیک به ۳۰ هزار عضو از قشر مستضعف، مرکزی برای چاپیدن مردم، پارتی بازی و گران فروشی گردیده و اکثر اجناس را بالای قیمت عرضه می نماید. به اعتقاد مردم موفقیت در اجرای طرح مبارزه با گران فروشی تنها با قاطعیت مسئولین اجرایی، تداوم و پیگیری و قطع نمودن دست های مرموزی که مایل نیستند اجناس مصرفی و مورد نیاز عموم با قیمت عادلانه به دست مصرف کنندگان برسد، امکان پذیر است.»^(۱)

ص: ۷۵۵

۱- ۲۶. مأخذ ۴، ص ۲۳ و ۲۴، شیراز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۶.

در پاسخ به حملات چند روز اخیر رژیم عراق به مراکز صنعتی - کارگری جمهوری اسلامی ایران و هم زمان با آغاز اجلاس سران کشورهای عربی در امان، دو موشک زمین به زمین در ساعت ۱۷:۴۲ و ساعت ۱۸:۲۵ امروز به سوی مرکز مخابرات و رادیو تلویزیون عراق در بغداد پرتاب شد. (۱) بر اساس گزارش خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی از اهواز، در پی این حمله موشکی حدود ۱۰ دقیقه در صدای فرستنده کانال یک تلویزیون عراق اختلالاتی به وجود آمد. (۲)

سخنگوی نظامی عراق ادعا کرد یکی از موشک های شلیک شده به یک منطقه مسکونی اصابت کرده و موجب کشته شدن ۶ کودک و ۴ زن و جراحت ۱۰۶ نفر شده است. (۳)

تلویزیون بغداد نیز تهدید کرد که ایران به علت ارتکاب این گونه اعمال بهای سنگینی را پرداخت خواهد کرد. (۴)

در همین حال چندین هدف نظامی و اقتصادی عراق در استان های جنوبی و کرکوک هدف آتش توپخانه و حملات هوایی جنگنده های نیروی هوایی ارتش قرار گرفت. ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران اعلام کرد: یکی از تأسیسات اقتصادی عراق در شمال شرقی کرکوک توسط چند فروند جنگنده بمب افکن ایران بمباران شد. (۵) این ستاد همچنین اعلام کرد: یگان های توپخانه دوربرد نیروی زمینی از ساعت ۸ صبح امروز اهداف اقتصادی و نظامی عراق را در جبهه های غرب و جنوب زیر آتش سنگین خود قرار دادند. (۶)

از سوی دیگر، فرماندهی نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در پیامی به ستاد مشترک ارتش، دو عملیات پروازی امروز هواپیماهای عراقی را به شرح زیر اعلام کرد: «۱- از ساعت ۲۱:۴۸ تا ۲۳:۰۷ سه هواپیمای متجاوز عراقی در ۲ مسیر (۱ و ۲) فروندی) ضمن تجاوز به ۱۵ و ۲۰ مایلی جنوب خارک، توسط رادار خارک کشف شد و بر علیه آنها اقدامات تاکتیکی به عمل آمد. ۲- تعداد ۱۲ هواپیمای عراقی در ۶ مسیر (۱ و ۴) فروندی) ضمن پرواز در قلمرو فضایی عراق و آب های شمال خلیج فارس، توسط رادارهای این نیرو ره گیری شده اند.» (۷)

ص: ۷۵۶

۱- ۱. سند شماره ۰۴۶۱۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی نیروی هوایی سپاه، به فرماندهی کل سپاه، ۱۷/۸/۱۳۶۶؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۶، ص ۲، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۶، ص ۴،

۳- ۳. همان، ص ۱ و ۲، بخش عربی رادیو صوت الجماهير، ۱۷/۸/۱۳۶۶.

۴- ۴. همان، ص ۴، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۸/۱۳۶۶.

۵- ۵. روزنامه کیهان، ۱۸/۸/۱۳۶۶، ص ۱۸.

۶- ۶. همان.

۷- ۷. سند شماره ۰۴۶۰۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی نهاجا - معاونت اطلاعات، ۱۸/۸/۱۳۶۶.

شلیک دو موشک زمین به زمین به سوی بغداد هم زمان با آغاز اجلاس سران عرب در امان، مورد توجه رسانه های جهان قرار گرفت و رسانه ها خبرهای خود درباره اجلاس را با اصابت موشک به بغداد شروع کردند. بخش انگلیسی رادیو لندن خبر خود درباره اجلاس امان را چنین آغاز کرد: «ایران به اجلاس فوق العاده سران کشورهای عرب در امان هشدار داد آماده است جنگ خود را تا سال ها ادامه دهد. طی تفسیری در رادیو تهران گفته شد نه فشار اقتصادی و نه فشار سیاسی نخواهد توانست ایران را وادار سازد تا موضع عادلانه خود را تغییر دهد.» (۱) خبرنگار رادیو بی.بی.سی در امان شلیک موشک به بغداد را تأییدی بر سخنان شاه حسین دانست و به نقل از نطق وی در اجلاس امان گفت: «ایران و اسرائیل هر دو برای سرزمین اعراب نقشه کشیده اند و سست شدن وحدت اعراب عملی شدن نقشه را تسهیل می کند.» (۲)

فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران امروز دو نامه درباره طرح ریزی عملیات در دو منطقه از جبهه جنوب، برای فرماندهی قرارگاه کربلا ارسال کرد:

نامه اول:

«به: قرارگاه کربلا - فرماندهی، از: نیروی زمینی - فرماندهی، موضوع: غدیر

سلام علیکم - موارد ذیل را در مورد منطقه غدیر حداکثر تا پانزده روز آینده تهیه و ارسال فرمایید (به پیوست توجیحات شفاهی).

الف) طرح عملیاتی: ۱- طرح مانور ۲- زمان بندی ۳- برآورد نیرو (گردانی) - لجستیک.

ب) شناسایی و فرستادن عناصر (نفر) و بررسی وضعیت آب.

ج) آماده سازی مهندسی و لجستیکی.

د) آموزش: ۱- آمادگی یگان های دریایی ۲- مانور یگان دریایی.

ه) طرح حفاظت اطلاعات.

فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی - علی شمخانی.» (۳)

نامه دوم:

«به: قرارگاه کربلا - فرماندهی، از: نیروی زمینی - فرماندهی، موضوع: عاشورا

سلام علیکم - موارد ذیل را در مورد منطقه عاشورا تا پانزده روز آینده تهیه و ارسال فرمایید (به پیوست توجیحات شفاهی).

الف) طرح عملیاتی: ۱- محورها و راه کارها ۲- برآورد گردانی به تفکیک + برآورد توپخانه ۳- پیشنهاد یگان با خط حد پیشنهادی هر یگان ۴- امکان و چگونگی عبور + آمادگی گرفتن خط پدافندی فعلی ۵- طرح حفاظت اطلاعات.

ب) مهندسی رزمی: ۱- نیازمندی احداث عقبه ها و بنه ها (با کالک) ۲- نیازمندی عبور و

ص: ۷۵۷

۱- ۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۶، ص ۱۸، بخش انگلیسی رادیو لندن.

۲- ۹. همان، ص ۱۴.

۳- ۱۰. سند شماره ۱۲۴۵۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه فرماندهی نیروی زمینی سپاه به فرماندهی قرارگاه کربلا، ۱۷/۸/۱۳۶۶.

استحکامات (پل، جاده احداثی احداث خاکریز...) با کالک ۳- برآورد امکانات مهندسی مورد نیاز.

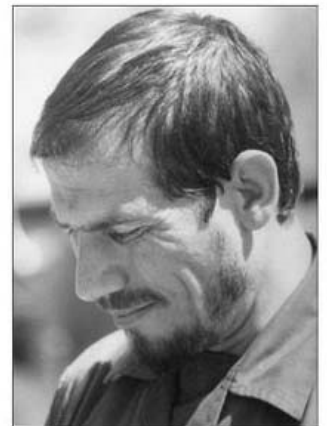
ج) آموزش: ۱- آموزش های ویژه ۲- مانور و آموزش یگانی.

د) لجستیک: ۱- برآورد امکانات ویژه ۲- برآورد مهمات.

فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی - علی شمخانی، (۱)

۴۱

یگان های مأمور اجرای عملیات نصر ۸ که پس از تعویق عملیات (ر.ک. به روزشمار ۲۷/۷/۱۳۶۶) اقدامات خود را متوقف کرده بودند، فعالیت مجدد خود را شروع کرده اند و به تدریج مقدمات عملیات را فراهم می سازند. با وجود اینکه هنوز تردید و ابهام کلی درباره اجرای عملیات در جبهه های غرب وجود دارد و امکان حضور یگان های قرارگاه قدس در منطقه با مشکلاتی مواجه است، فرماندهان سپاه بر اجرای عملیات نصر ۸ روی ارتفاعات غرب رودخانه قلعه چولان در منطقه عمومی ماووت مصمم هستند. (۲) بر اساس طرح مانور موجود، یگان های دو قرارگاه نجف و قدس در این منطقه وارد عمل خواهند شد. (۳) قرارگاه نجف مأموریت تصرف ارتفاع گرده رش تا دشت باساوا، تپه منافقین و دو تپه زیر بانی گذار را دارد. قرارگاه قدس روی شاخ آمدین تا خط میراوه عمل خواهد کرد. (۴)

رحیم صفوی جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه با استقرار در قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در غرب، به پیگیری آماده سازی عملیات در منطقه ماووت پرداخت و از اینکه تحرک لازم و جدی برای عملیات در این منطقه وجود ندارد، گلایه کرد.

جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه (برادر رحیم صفوی) از روز ۱۴/۸/۱۳۶۶ به منطقه غرب آمده و طی سه روز گذشته با استقرار در قرارگاه نجف در بانه، طی جلساتی با تعدادی از فرماندهان به بررسی منطقه، طرح مانور و پیشرفت آمادگی یگان ها برای عملیات نصر ۸ پرداخته است. وی از امروز در قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در غرب (قرارگاه شهید بروجردی) مستقر شد و به پیگیری آماده سازی عملیات در منطقه ماووت پرداخت. برادر رحیم از اینکه یگان ها تحرک لازم و جدی در آمادگی برای عملیات در این منطقه را ندارند گلایه کرد. (۵) دلیل اصلی این مشکل ظاهراً ناشی از دو مسئله است: تردید یگان ها در اینکه عملیات در این منطقه عملیات اصلی و مهم باشد. و دیگر مسئله کمبودها اعم از کمبود نیروی رزمنده و کمبود امکانات می باشد که یگان ها را با مشکلات

ص: ۷۵۸

- ۲-۱۲. سند شماره ۱۵۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مرکزی سپاه در عملیات نصر ۸ (حسین اردستانی)، ۱۶/۸ تا ۲۶/۸/۱۳۶۶، ص ۶ تا ۹.
- ۳- لشکرهای ۱۱ امیرالمؤمنین(ع)، ۷ ولی عصر(عج)، ۵۷ ابوالفضل(س)، ۲۱ امام رضا(ع)، ۵ نصر و تیپ های ۱۲ قائم(عج)، ۵۲ قدس و ۴۸ فتح تحت فرماندهی قرارگاه نجف قرار داشتند و لشکرهای ۱۰ سیدالشهدا(ع)، ۲۷ حضرت رسول(ص)، ۳۲ انصارالحسین(ع)، ۳۱ عاشورا و تیپ ۱۸ الغدير سازمان رزم قرارگاه قدس را تشکیل می دادند.
- ۴-۱۳. همان، ص ۱۸ تا ۲۰.
- ۵-۱۴. همان، ص ۳ تا ۷.

فرمانده لشکر ۱۱ امیرالمومنین (ع) (محمد کرمی) در گزارشی از وضعیت این لشکر گفت: «ما مشکلات جدی داریم؛ در منطقه مهران ۱۵ کیلومتر خط پدافندی داریم که ۵ گردان ما در آن مستقر است. با توجه به سیل اخیر استان ایلام که خرابی و آوارگی بسیاری برای مردم داشت، از نظر پشتیبانی لشکر و از نظر کادر و نیرو با مشکلات جدی مواجه هستیم. قرار شده که نامه ای به ستاد پشتیبانی جنگ نوشته شود که یک استان دیگر (علاوه بر استان ایلام) پشتیبانی یگان ما را به عهده گیرد.» وی افزود که در این سیل حدود ۲۰ پل را آب برده، شدت سیل سد کنجانچم را نیز خراب کرده و تعدادی را هم سیل برده است. البته وضع دشمن در منطقه را نیز به هم زده است. (۱)

۵۱

وضعیت دشمن در منطقه عمومی ماوت را یک تیم اطلاعات سپاه پاسداران، امروز چنین گزارش کرده است:

«در حال حاضر نیروهای دشمن روی [ارتفاعات] الاغلو و گوجار مستقر بوده و در حال آماده باش می باشند. نوک قله الاغلو از وسط شیار اصلی به وسیله جاده ای که جدیداً احداث شده، به پایین وصل است. مهم ترین مقر فرماندهی دشمن در پشت آمدین بالاتر از باش قلعه قرار دارد. عمده توپ ها و کاتیوشاهای دشمن بین بوداشین - کاریزه و پشت یال آمدین مستقر هستند. عراق بیش ترین سرمایه گذاری را روی الاغلو دارد. در گوجار نیز تا قله اصلی نیرو وجود دارد و دشمن در اکثر جاها مشغول تقویت و استحکام مواضع خود می باشد و بیش ترین تردد در جاده الاغلو به سورقلات هست.» (۲)

از سوی دیگر، فرمانده قرارگاه رمضان (محمدباقر ذوالقدر) در تماسی با برادر رحیم گفت: «دشمن ارتفاع قمیش را خالی کرده و در مناطق سورقلات به موبکه، برده رش و قلعه چولان در حال کاهش توان موجود در این منطقه و انتقال آنها به جنوب است.» پس از دریافت این خبر، برادر رحیم گفت که دشمن ارتفاع گوجار را هم خالی کرده است. وی افزود احتمالاً با توجه به بارندگی های اخیر در منطقه و سرد شدن هوا و اینکه دشمن احساس کرده ما عملیاتی نمی کنیم، در حال بردن نیروهایش از این منطقه است و الان موقعیت خوبی است که به دشمن حمله کنیم. جانشین مسئول معاونت اطلاعات نیروی زمینی سپاه (محمد پیشبهار) نیز در این باره گفت: «عراقی ها احتمالاً نیروهایی را برای مقابله با عملیات ما آورده بودند وقتی دیدند ما کاری نکردیم، نیروهایشان را عقب می برند که اذیت نشوند.» (۳)

۶۲

ساعت ۶ بعدازظهر امروز عناصر گروه کومه له در یکی از ارتفاعات منطقه هزارقله بانه اجرای کمین کردند که در این کمین از نیروهای رزمنده ۴ تن شهید، ۳ تن مجروح و ۸ تن اسیر شدند. در جریان این درگیری افراد ضدانقلاب از یک پیرمرد بسیجی که سوار یکی از خودروها بود با فشار و تهدید خواستند تا از خودرو پیاده شود، ولی پیرمرد بسیجی به آنها گفت شما افرادی خائن و خودفروخته هستید و من این داغ را به دلتان می گذارم و پایین نمی آیم. مهاجمان با مشاهده

ص: ۷۵۹

۱- ۱۵. همان، ص ۱۱ تا ۱۵.

۲- ۱۶. سند شماره ۱۳۹۵۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش تیم شهید (ب - م)، ۱۷/۸/۱۳۶۶.

۳- ۱۷. مأخذ ۱۲، ص ۲۱.

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «براساس گزارش های رسیده از منابع مختلف اطلاعاتی داخل عراق و نیز بر اساس اظهارات یک بازرگان لبنانی به خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی در بیروت، اهالی چندین منطقه بغداد روز یکشنبه ۱۷/۸/۱۳۶۶ با انجام یک راه پیمایی از قبل طراحی شده، ضمن سر دادن شعارهایی علیه صدام و رژیم بعث به چند مقر نیروهای امنیتی هجوم برده و آنها را با کوکتل مولوتف به آتش کشیدند.»^(۲) بر اساس این گزارش نیروهای امنیتی و پلیس شهر که عاجز از کنترل تظاهرات سازمان دهی شده مردم بودند، با درخواست کمک از نیروهای ارتش به مقابله با مردم پرداختند. درگیری نیروهای سرکوبگر رژیم عراق با مردم در مناطق البیاع، لقاویه و شعله شدت بیش تری داشت. نیروهای عراقی در نزدیکی ساختمان امنیت عراق در منطقه شعبه بغداد، مستقیماً به سوی مردم آتش گشودند و عده ای را شهید و مجروح کردند.^(۳)

گزارشی دیگر حاکی است که در عراق قانونی به تصویب رسیده است که بر اساس آن هر کس به رئیس جمهور مستقیم و یا غیرمستقیم اهانت کند، اعدام خواهد شد. ماده ۲۰۲ قانون مجازات جدید مقرر می دارد که هر شخص به صورت آشکار به رئیس جمهور و یا جانشین او در شورای انقلاب یا حزب یا مجلس ملی و یا دولت اهانت کند به حبس ابد و مصادره اموال منقول و غیرمنقول مجازات می شود. اگر این اهانت به صورت ذیل اعلام شود، متهم اعدام خواهد شد.^(۴) این قانون از تاریخ انتشار در روزنامه رسمی عراق قابل اجرا است.^(۵)

به گفته محسن رفیق دوست، جمهوری اسلامی در ساخت بیش تر سلاح های مورد نیاز جبهه های جنگ به خودکفایی رسیده و آنها را در داخل کشور تولید می کند. بنابر نوشته روزنامه کیهان: «وزیر سپاه پاسداران در مصاحبه با نشریه انگلیسی زبان "تهران تایمز" گفت: در زمینه ساخت چند نوع موشک و قایق به مرحله تولید انبوه رسیده ایم. در مورد تهیه قبضه و گلوله خمپاره اندازها صددرصد به خودکفایی رسیده ایم و خرید خارجی آنها از سال گذشته قطع شده است. در موشک های ۱۰۷ میلی متری و موشک ضدتانک مالیوتکا همراه با گلوله های آن نیز به خودکفایی رسیده ایم که اوایل سال آینده به تولید انبوه می رسد. ساخت این موشک از آنجا که با کیفیت بالا صورت می گیرد، امکان صدور آن نیز وجود دارد و پیش بینی می شود بازار خوبی داشته باشد. همچنین کارخانه تولید موشک تاو تا چند هفته دیگر افتتاح می شود و در حال حاضر نیازی به خرید این موشک ها نیست و قرار است به صورت انبوه در داخل کشور تولید شود.»

۱- ۱۸. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه "رویدها" شماره ۱۷۱، ۱۳۶۶/۸/۲۸، ص ۱۶.

۲- ۱۹. روزنامه کیهان، ۱۳۶۶/۸/۲۳، ص ۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳- ۲۰. همان.

۴- در منبع به همین صورت درج شده و توضیح بیش تری نیامده است.

۵- ۲۱. مأخذ، ص آخر.

وزیر سپاه پاسداران افزود: «کارهای فنی و تحقیقاتی ساخت سه نوع موشک زمین به زمین به اتمام رسیده و یک نوع از آن تا پایان سال جاری در جبهه‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. در حال حاضر موشک اسکاد - بی را کپی سازی می‌کنیم و کارخانه آن در حال تکمیل شدن است و در رابطه با این موشک مشکلی نداریم. در مورد موشک‌های زمین به هوا و ساحل به دریا نیز مشغول کپی سازی هستیم که در آینده نزدیک به تولید انبوه خواهد رسید.

همچنین ساخت قبضه آر.بی.جی ۷ به مرحله تولید رسیده و توپ ۱۲۲ میلی متری نیز ساخته شده است و از اواخر سال جاری خرید خارجی آن قطع خواهد شد. در مورد وسائل مخابراتی نیز نوعی بی سیم "پی.آر.سی.۷" در داخل کشور تهیه و ساخته شده که از نوع اصلی آن سبک تر است و تا حجم دو برابر نوع اصلی کانال دارد. در زمینه صنایع دریایی اصولاً نیازی به خارج نداریم و توان تولید انبوه شناورها را در هر کلاسی که جنگ نیاز داشته باشد داریم. قایق‌های مشهور "تندرو" کلاً ساخت داخل کشور است. کارخانه‌های قایق سازی ما شاید یکی از بزرگ‌ترین قایق سازی‌های دنیا از نظر کمیت باشد و روز به روز هم از نظر کیفیت آن را رشد می‌دهیم. به زودی "لندینگ گرافت" ۲۰۰ تنی و یدک کش سپاه به آب خواهد افتاد. همچنین زیردریایی ساخت ایران نیز ماه آینده به آب خواهد افتاد که بسیار مدرن و پیشرفته است. سفارش ناوچه‌های مورد نیاز را هم از نیروی دریایی سپاه گرفته ایم که از اوایل سال آینده به آب خواهد افتاد.

محسن رفیق دوست درباره جنگ افزارهای نیروی هوایی گفت: «یک نوع هواپیمای دو موتوره ملخی آموزشی را که ساخت خودمان است پرواز داده ایم و نیروی هوایی سپاه آن را انتخاب کرده است که سفارش آن را قبول کرده ایم و یک نوع هواپیمای "پی.سی.۷" را نیز کپی سازی می‌کنیم. از انواع دیگر هواپیماهای جنگنده ای که در اختیار داریم چند نمونه برای کپی سازی انتخاب کرده ایم که برادران شروع به کار کرده اند و مطالعات هلی کوپترسازی تمام شده است.» (۱)

۹۱

در خلیج فارس یک عدد مین دریایی در سواحل دیلم کشف و منفجر شد. نیروی دریایی سپاه اعلام کرد: «پایگاه دریایی گناو خبر داد که یک مین دریایی در سواحل دیلم خور عباس علی، بین لیلین و حصار مشاهده شد. در ساعت ۲ بعد از ظهر چهار شناور به منطقه اعزام شده و توانستند در دو نوبت مین مزبور را منفجر کنند.» (۲)

۱۰۲

شانزدهمین کاروان اسکورت نفتکش‌های کویتی شامل سه رزم ناو امریکایی و یک نفتکش کویتی که از دو روز پیش حرکت خود را از سواحل کویت آغاز کرده بودند، از تنگه هرمز عبور کردند. این کاروان مرکب از یک کشتی ۲۴۰ هزار تنی حمل محصولات نفتی به نام "میدل تاون" و ناوچه موشک‌انداز "تاج" بود که پس از عزیمت کاروان، دو ناوچه موشک‌انداز امریکایی "گالری" و "کار" نیز به آن پیوستند. پنتاگون اعلام کرد که این عملیات در هوای نسبتاً خوب و بدون

ص: ۷۶۱

۱- ۲۲. روزنامه کیهان، ۱۷/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۲- ۲۳. سند شماره ۰۴۶۲۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نیروی دریایی سپاه، ۱۸/۸/۱۳۶۶.

حادثه پایان یافت و هیچ نوع فعالیت غیر معمول هوایی یا دریایی از جانب ایران مشاهده نشد. (۱)

۱۱۱

پس از اصابت چند موشک به تأسیسات نفتی کویت و استفاده عراق از حریم هوایی و دریایی کویت در حمله به ایران، دولت کویت اقدامات نظامی و حفاظتی خود را تشدید کرده است. دولت کویت امروز با صدور دستورالعملی اعلام کرد که از ساعت ۱۳:۴۵ به بعد استفاده از دستگاه بی سیم به هر نحو ممنوع می باشد؛ به خصوص برای هواپیماها و قایق های دوست (منظور قایق های عراقی است) که در منطقه شمالی به فعالیت مشغول هستند. (۲)

از سوی دیگر، روزنامه الخلیج چاپ امارات متحده عربی، به نقل از منابع مطلع در وزارت دفاع مصر نوشت: «کویت به تازگی از مصر تقاضای موشک های ضد هوایی از نوع "عین شقر" و موشک های ساحل به دریا ساخت مصر کرده است که بُرد آنها به حدود ۴۰۰۰ متر می رسد. همچنین کویت از مصر تقاضای اعزام تعدادی کارشناس نظامی به منظور آموزش کادر نظامی خود در مسائل مربوط به رادار و امور جنگ به کویت کرده است. ابوغزاله وزیر دفاع مصر نیز گفت: امنیت ملی مصر و امنیت خلیج فارس غیر قابل تقسیم است ما نمی توانیم شکست عراق یا تهدید نسبت به کشورهای عربی در خلیج فارس را تحمل کنیم.» (۳)

۱۲۲

نخست وزیر بحرین از عملکرد ناوگان آمریکا در خلیج فارس ابراز نارضایتی کرد. وی گفت: «حضور نظامی آمریکا در منطقه که برای متوقف کردن جنگ صورت گرفت، تاکنون نتایج قابل توجهی نداشته است.» وی افزود: «میان شیخ نشین های حوزه خلیج فارس و آمریکا منافع مشترکی وجود دارد و غرب باید در جهت استقرار امنیت در منطقه و تأمین خطوط کشتی رانی در آب های خلیج فارس نقش فعالی بازی کند.» وی ضمن رد پیشنهاد شوروی مبنی بر تشکیل یک نیروی حافظ صلح بین المللی در منطقه گفت: «نیروهایی که در حال حاضر در منطقه وجود دارند بیش از نیاز و گنجایش منطقه می باشند.» (۴)

۱۳۳

اجلاس فوق العاده سران کشورهای عضو اتحادیه عرب (۵) بعد از ظهر امروز در امان، پایتخت اردن، گشایش یافت. در این اجلاس ۲۱ هیئت نمایندگی حضور دارند. لیبی تنها کشوری است که آن را به طور کامل تحریم کرده است. قذافی آمریکا را عامل اصلی تشکیل اجلاس می داند. شاه حسن مراکشی و فهد شاه عربستان از اینکه به نزدیک کردن نظرهای مخالف خوشبین

ص: ۷۶۲

۱- ۲۴. مأخذ، ص ۴۴، واشنگتن - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۸/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۵. سند شماره ۰۲۹۵۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: معاونت اطلاعات قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در جنوب (کربلا)، ۲۰/۸/۱۳۶۶.

۳- ۲۶. روزنامه رسالت، ۱۸/۸/۱۳۶۶، ص آخر، خبرگزاری یونایتدپرس.

۴- ۲۷. سند شماره ۲۱۲۷۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش های سیاسی - خارجی، ۱۶/۸/۱۳۶۶.

۵- این سومین اجلاس فوق العاده سران عرب بود؛ اجلاس فوق العاده اول در ریاض (اکتبر ۱۹۷۶) برای بررسی اوضاع و درگیری های لبنان و دومی در کازابلانکا (اوت ۱۹۸۵) درباره روابط خارجی اعراب و مسئله اردوگاه های پناهندگان فلسطینی تحت محاصره جنبش

امل در بيروت، تشكيل شدند.

نیستند از شرکت در آن خودداری کردند. در جلسه افتتاحیه اجلاس فوق العاده سران کشورهای عربی، شاه حسین و شاذلی قلیبی سخنرانی کردند. شاه اردن در نطق ده دقیقه ای خود از جهان عرب خواست که یک استراتژی مشترک برای مقابله با تهدیدات ایران و اسرائیل اتخاذ کنند. وی گفت: «جنگ خلیج [فارس] دیگر تنها عراق را مورد تهدید قرار نمی دهد، بلکه به کشورهای برادر ما کویت و عربستان سعودی گسترش پیدا کرده است. این جنگ تنها یک جنگ بین ایران و عراق نیست بلکه تهدیدی علیه تمامی منطقه و صلح بین المللی به شمار می رود. ما باید برای مقابله با این تهدید با هم متحد شویم.»^(۱)

شاذلی قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب، نیز در سخنرانی خود از کشورهای عرب خواست که با یک اقدام جمعی و برنامه ریزی شده، امکان اجرای قطعنامه ۵۹۸ را فراهم کنند. وی ایران را به خاطر ادامه دادن به جنگ و مین گذاری و حمله به کشتی ها و تهدید امنیت کویت مورد حمله قرار داد. قلیبی تأکید کرد: «تمام کشورهای عربی یک صدا معتقدند که پایان جنگ ایران و عراق شرطی لازم است تا تمام تلاش کشورهای عربی به مسائل سیاسی اختصاص یابد.» وی افزود: «جهان عرب مشتاق است شاهد پایان سریع این جنگ و ترمیم خرابی های دو کشور به طریقی باشد که تمام تلاش ها علیه برتری طلبی اسرائیل به کار رود تا بیت المقدس و سرزمین های اشغالی آزاد شوند.» این اجلاس فوق العاده اتحادیه عرب پس از سخنان کوتاه شاه حسین و شاذلی قلیبی در پشت درهای بسته به بحث و بررسی موضوعات در دستور کار اجلاس ادامه داد. اجلاس فوق العاده امان دو روز دیگر ادامه خواهد یافت.^(۲)

اجلاس فوق العاده سران کشورهای عضو اتحادیه عرب با سخنان شاه حسین (نفر وسط) و شاذلی قلیبی (سمت چپ) آغاز شد. شاه اردن از جهان عرب خواست که یک استراتژی مشترک برای مقابله با تهدیدات ایران و اسرائیل اتخاذ کنند. وی جنگ را تهدیدی علیه تمامی منطقه و صلح بین المللی دانست که جهان عرب برای مقابله با آن باید متحد شوند.

اجلاس فوق العاده سران کشورهای عضو اتحادیه عرب با سخنان شاه حسین (نفر وسط) و شاذلی قلیبی (سمت چپ) آغاز شد.

شاه اردن از جهان عرب خواست که یک استراتژی مشترک برای مقابله با تهدیدات ایران و اسرائیل اتخاذ کنند.

وی جنگ را تهدیدی علیه تمامی منطقه و صلح بین المللی دانست که جهان عرب برای مقابله با آن باید متحد شوند.

ص: ۷۶۳

۱- ۲۸. روزنامه اطلاعات، ۱۹/۸/۱۳۶۶، ص آخر.

۲- ۲۹. مأخذ ۵، ص آخر؛ و - مأخذ ۲، ص ۲۰، امان - خب-رگزاری فرانسه، ۱۷/۸/۱۳۶۶.

شیمون پرنز نخست وزیر اسرائیل در واکنش به سخنان شاه حسین در اجلاس سران عرب،

ارتباط اسرائیل با ایران را احمقانه ترین اتهام علیه کشورش خواند.

۱۴۱

اجلاس فوق العاده سران عرب در امان به دو جبهه متضاد تقسیم شده است و کشورهای شرکت کننده درباره موضوعات مورد بررسی مواضع متعارض دارند. گروه نخست را سوریه، الجزایر، یمن جنوبی و لیبی تشکیل می دهند. این گروه معتقدند جهان عرب با مشکلات زیادی مواجه است که باید همه آنها در اجلاس امان مطرح شود. سوریه در رأس این گروه قرار دارد. این کشور در جنگ عراق علیه ایران آشکارا از جمهوری اسلامی ایران طرفداری نموده و معتقد است اسرائیل دشمن اصلی اعراب است و این جنگ ریشه در توطئه های امپریالیستی و صهیونیستی دارد و «سران عرب نباید در مورد ریشه های بحران منطقه دچار توهم شوند و سراغ دشمن غیر واقعی بروند.»^(۱)

گروه دوم در پی عمده کردن خطر ایران است. رژیم های عراق، مصر، عربستان، کویت، اردن و مراکش در این گروه قرار دارند. آنها خواستار قطع روابط با جمهوری اسلامی ایران و تحریم کامل آن هستند.^(۲)

امریکا با اظهار امیدواری از اینکه کنفرانس بتواند آتش بس را بر ایران تحمیل کند، از خواسته های این گروه حمایت می کند. عراق اعلام کرده است که از کنفرانس خواهد خواست تا ایران را کاملاً تحریم کرده و "پیمان دفاع مشترک عربی" را به اجرا درآورد.^(۳)

رادیو بی.بی.سی در تحلیلی درباره اجلاس امان گفت: «بدون شک بهترین مسئله ای که در اجلاس سران اتحادیه عرب مطرح خواهد شد جنگ خلیج فارس است. در این اجلاس بدون تردید از عراق حمایت خواهد شد. ولی در رابطه با صدور قطعنامه، شرکت کنندگان می دانند که باید محتاط باشند. آنها نمی خواهند به طور آشکار از در مخالفت و ستیزه جویی با ایران درآیند یا تلاش های صلح پرنز دکوئیار را به مخاطره بیندازند. با آنکه در تابستان گذشته دو جلسه با شرکت وزرای امور خارجه اتحادیه عرب تشکیل شد و در آنها پیشنهاد قطع رابطه دیپلماتیک با ایران مطرح گردید و این پیشنهاد اینک به رأی گذاشته شده است، ولی حتی برخی از هم پیمانان عربستان در شورای همکاری خلیج فارس هم مایلند راه ارتباط با ایران را باز بگذارند. این کشورها می دانند وقتی که جنگ خلیج فارس تمام شود باز باید با ایران در آن سوی خلیج فارس زندگی کنند. عمان و امارات عربی متحده با قطع رابطه با ایران مخالف هستند و کشورهای تندرو نظیر سوریه، لیبی، الجزایر و یمن جنوبی بنا بر دلایلی دیگر با انجام هرگونه اقدام تنبیهی علیه ایران مخالفند. بنا بر این به احتمال زیاد در اجلاس سران تنها از

ص: ۷۶۴

۱- ۳۰. مأخذ ۲۲، ص آخر.

۲- مسعود رجوی، رئیس گروه مجاهدین خلق (منافقین) همسو با خواسته این گروه از کشورهای عرب، در پیامی به اجلاس امان، از سران کشورهای عرب خواهان اعمال فشار بیش تر به ایران و قطع روابط با تهران شده است.

۳- ۳۱. روزنامه اطلاعات، ۱۹/۸/۱۳۶۶، ص آخر.

رادیو امریکا نیز در گزارشی از این اجلاس گفت: «شاه حسین در پشت درهای بسته از سران عرب خواست که گردهمایی جاری را فرصتی برای آشتی و اتحاد و دفع فتنه قرار دهند.» رادیو امریکا افزود: «چنین به نظر می رسد که با قطعهنامه پیشنهاد قطع مناسبات با ایران مخالفت هایی ابراز شود. سوریه، لیبی و الجزایر مخالف چنین اقدامی هستند و امارات متحده عربی نیز تشکیل یک کمیته سه ملیتی را برای آغاز گفت و گو با ایران به منظور حل بحران پیشنهاد کرده است.» (۲)

۱۵۱

حسنى مبارك، رئيس جمهور مصر، در آستانه تشكيل اجلاس سران عرب در مصاحبه ای با روزنامه کویتي الرأى العام اظهار امیدواری کرد که شرکت کنندگان در اجلاس امان مشکلات خود را به طریقی در جهت همبستگی اعراب حل و فصل کنند. مبارك از حافظ اسد و صدام خواست تا اختلافات خود را در جهت منافع کلیه اعراب کنار بگذارند. وی افزود: «ولی باید بی پرده بگویم من فکر نمی کنم هیچ گونه نزدیکی بین دو کشور سوریه و عراق که دارای زخم های عمیق می باشند به وجود آید. با وجود این، من از صمیم قلب امیدوارم که نزدیکی و دوستی عملی بین دو کشور به وقوع بپیوندد. مبارك درباره توان کشورهای عرب حوزه خلیج فارس و کمک مصر به آنها گفت: «این کشورها به تنهایی قادرند از خود در مقابل ایران دفاع کنند و به کمک های نظامی خارج از این منطقه نیاز ندارند. آنچه من همیشه به آن پی برده ام این است که این کشورها توانایی های عملی را به دست آورده اند، اما آنها تمایلی ندارند که بحران با ایران را افزایش دهند یا با این کشور اعمال خصومت نمایند و شاید ایران به خوبی از آن آگاه باشد.» مبارك در همین حال غیرمستقیم، بدون آنکه نامی از سوریه ببرد، این کشور را از طریق کمک و حمایت از ایران، به شعله ور ساختن جنگ ایران و عراق متهم کرد. (۳)

ابوغزاله، وزیر دفاع مصر نیز با اعلام آمادگی کشورش برای هرگونه کمک به کشور عراق، امنیت مصر را با امنیت کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس یکی دانست و گفت: «مصر شکست عراق و دیگر کشورهای خلیج را نمی پذیرد.» رادیو مونت کارلو به نقل از ابوغزاله افزود: «مصر در کشورهای خلیج دخالت نمی کند ولی از هر کشور عربی که درخواست کمک نماید، از جمله عراق و سودان، حمایت خواهد کرد.» از سوی دیگر، یک ژنرال دیگر ارتش مصر و رئیس هیئت صنایع نظامی مصر در این مصاحبه اعلام کرد که بین نیروهای هوایی مصر با نیروهای هوایی کشورهای عربی همکاری مشترکی وجود دارد و عراق اولین سری از هواپیماهای مونتاز مصر را اخیراً دریافت کرده و در آینده نیز بقیه هواپیماهای سفارشی خود را دریافت خواهد کرد. (۴)

ص: ۷۶۵

۱- ۳۲. مأخذ ۲، ص ۱۹، رادیو بی بی سی.

۲- ۳۳. مأخذ ۸، ص ۱۸، رادیو امریکا.

۳- ۳۴. مأخذ ۲، ص ۱۳ و ۱۴، خبرگزاری یونایتدپرس.

۴- ۳۵. مأخذ ۸، ص ۲۷، رادیو مونت کارلو.

در پاسخ به حملات هوایی عراق به مراکز غیر نظامی، جنگنده های نیروی هوایی و توپخانه نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران چندین مرکز نظامی و اقتصادی - صنعتی عراق را هدف آتش خود قرار دادند و منهدم کردند. یک پادگان نظامی در استان اربیل و محل تجمع نیروهای عراق در مناطق عملیاتی زبیدات، شرفانی و ارتفاع ۱۷۵ را جنگنده های نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی در ساعات ۸:۱۰، ۹:۵۰، ۹:۴۰ و ۱۱:۳۰ بمباران کردند.

ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران همچنین اعلام کرد هدف های اقتصادی - صنعتی شهرهای حلبچه، الرجیله، سیدصادق، چوارته و سلیمانیه عراق امروز زیر آتش توپخانه ارتش قرار گرفت. (۱)

هوایماهای عراق چند منطقه در جبهه های جنوب و روستای سه پیاره و ایستگاه صلواتی شیخان واقع در جنوب نوسود را بمباران کردند. (۲) در جبهه های جنوب در ساعت ۱۴:۳۰ سه هوایمای دشمن منطقه فاو و چند فرزند دیگر مناطق قشله، نهرعلی شیر و حوالی پل ارونند را بمباران کردند. حاشیه خور عبدالله و حوالی جاده هفتم هدف دیگر هوایماهای دشمن بود که در ساعت ۲۰:۲۰ بمباران شد. (۳) هوایماهای عراقی همچنین صبح امروز به حریم هوایی سنندج و مریوان تجاوز کردند و دیوار صوتی را در این مناطق شکستند. (۴)

رژیم عراق در اطلاعیه نظامی خود ادعا کرد امروز یک هدف دریایی را در نزدیکی سواحل ایران و نیز ایستگاه شبکه برق امیدیه را هدف حمله قرار داده است، اما منابع دیگر خبری در این باره گزارش نکردند. (۵)

از سوی دیگر، گردان مرزی چابهار، جمعی ناحیه ژاندارمری سیستان و بلوچستان، اعلام کرد که در ساعت ۱۷:۴۰ روز ۱۸/۸/۶۶ یک هوایمای ناشناس در ارتفاع بالا، که از سمت جنوب به شمال در پرواز بوده، به حریم هوایی جمهوری اسلامی ایران در منطقه چابهار تجاوز نموده و بدون اقدامی منطقه را ترک کرده است. (۶)

ص: ۷۶۷

-
- ۱- ۱. روزنامه کیهان، ۲۰/۸/۱۳۶۶، ص ۳.
 - ۲- ۲. سند شماره ۰۴۶۲۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه - معاونت اطلاعات، ۱۸/۸/۱۳۶۶.
 - ۳- ۳. سند شماره ۰۲۹۵۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای شماره ۷۱، معاونت اطلاعات قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در جنوب (کربلا)، ۲۰/۸/۱۳۶۶، ص ۲.
 - ۴- ۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۶، ص دو.
 - ۵- ۵. همان، ص ۷، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۸/۸/۱۳۶۶؛ و - سند شماره ۰۲۹۵۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا - معاونت اطلاعات، به سماجا - مرکز فرماندهی، ۱۹/۸/۱۳۶۶.
 - ۶- ۶. سند شماره ۰۴۶۲۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ژاندارمری جمهوری اسلامی - مرکز فرماندهی، ۱۸/۸/۱۳۶۶.

شلیک دو فروند موشک در روز گذشته به سوی رادیو تلویزیون و مرکز مخابرات عراق در بغداد هم زمان با آغاز کنفرانس فوق العاده سران عرب در امان، انعکاس وسیعی در رسانه های جهان داشت. رژیم عراق نیز سعی دارد از این حمله موشکی حداکثر بهره برداری تبلیغاتی را ببرد. خبرگزاری عراق ادعا کرد خبرنگاران خارجی امروز از یک منطقه مسکونی در بغداد که هدف یک فروند موشک قرار گرفته بود، بازدید کردند و ضمن تهیه عکس و فیلم با تعدادی از افراد محلی مصاحبه کردند.^(۱) ایستگاه تلویزیونی مرکز تبلیغات وابسته به کنفرانس فوق العاده سران عرب نیز فیلم اصابت موشک به بغداد را برای هیئت های شرکت کننده در کنفرانس به نمایش گذاشت. خبرگزاری عراق اعلام کرد: نمایندگان مراکز تلویزیونی عربی و خارجی شرکت کننده در کنفرانس، فیلم مذکور را کپی کرده و به منظور نشان دادن آن در شبکه های تلویزیونی، به مراکز مربوطه خود فرستادند.^(۲)

همچنین وزیر امور خارجه عراق امروز نامه ای درباره حمله موشکی روز گذشته ایران، برای دبیرکل سازمان ملل ارسال کرد. طارق عزیز در این نامه ادعا کرد: ایران دیروز با شلیک یک موشک به منطقه مسکونی بغداد، موجب مرگ ۱۰ تن و زخمی شدن ۱۰۶ غیرنظامی شد و ۱۰ خانه را تخریب و به ۲۰ خانه خسارت وارد کرد که هیئت های دیپلماتیک و نمایندگان سازمان های بین المللی امروز از این صحنه بازدید کردند. وزیر خارجه عراق افزوده است: «این جنایت در زمانی است که تلاش های بین المللی و عربی به سوی استقرار صلح است... اصرار رژیم ایران در جنایاتش علیه رژیم عراق، نیازمند آن است که جناب عالی و جامعه بین المللی آن را شدیداً محکوم نموده و با عزم راسخ کلیه اقدامات مؤثر را به کار گیرید، قبل از اینکه موضوع حادثه شده و از کنترل خارج گردد... حکام ایران در زمان مناسب بهای سنگینی را خواهند پرداخت.»^(۳)

علاوه بر این نماینده عراق در سازمان ملل امروز در نامه ای برای دبیرکل این سازمان ادعا کرد که نیروهای ایران در روز ۵ نوامبر ۱۹۸۷، با حمله به مناطق غیرنظامی بصره و سلیمانیه، موجب کشته شدن ۳ غیرنظامی و مجروح شدن ۹ تن و خسارت به چند خانه شده اند.^(۴)

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «عراق موشک های زمین به زمین اس.اس.۱۲ از شوروی دریافت کرده است. این موشک ها حدود ۸۰۰ کیلومتر بُرد دارند و عراق با آنها می تواند تهران را هدف قرار دهد. خبرگزاری ژاپنی کیودو با اعلام این مطلب به نقل از منابع نظامی غربی در تهران، افزوده است: شوروی به عراق اجازه استفاده از این موشک ها را نداده است. این منابع با رد ادعاهای قبلی عراق مبنی بر ساختن موشک هایی با بُرد ۶۵۰ کیلومتر، اعلام کردند که عراق تکنولوژی لازم برای ساخت چنین موشک هایی را ندارد و عراق آن را برای مخفی کردن خبر دریافت موشک های اس.اس.۱۲ از شوروی پخش کرد. خبرگزاری کیودو به نقل از منابع دیگری در تهران

ص: ۷۶۸

۱- ۷. مأخذ ۴، ص ۸، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۸/۸/۱۳۶۶.

۲- ۸. مأخذ ۴، ص ۸، امان - خبرگزاری عراق، ۱۸/۸/۱۳۶۶.

۳- ۹. سند شماره S/۱۹۲۵۸ شورای امنیت سازمان ملل، ۹ نوامبر ۱۹۸۷ ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۴- ۱۰. سند شماره S/۱۹۲۵۷ شورای امنیت سازمان ملل، ۹ نوامبر ۱۹۸۷ ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

اضافه می کند که ایران نیز تعداد زیادی موشک های زمین به زمین "اسکاد - بی" از شوروی خریداری شده است و سپاه پاسداران اکنون حدود ۸۰ عدد از این موشک ها را در اختیار دارد. (۱)

۵۱

در ادامه تلاش برای آمادگی جهت اجرای عملیات در منطقه ماووت، رحیم صفوی قائم مقام فرمانده نیروی زمینی سپاه از ساعت ۱۰:۲۰ تا ۱۶ امروز از واحدهای توپخانه تحت امر قرارگاه نجف بازدید و ضمن بررسی میزان آمادگی این واحدها برای اجرای عملیات، از نزدیک با کمبودها و مشکلات آنها آشنا شد. در این چند ساعت از محل استقرار توپخانه و چند قبضه توپ و کاتیوشا و چهار محل تطبیق توپخانه بازدید شد و با خدمه قبضه ها و مسئولان تطبیق گفت و گو شد. در این منطقه سه گردان توپ ۱۳۰ میلی متری و یک گردان کاتیوشا از توپخانه ۶۱ محرم مستقر است. همچنین مرکز تطبیق توپخانه های لشکر ۲۵ کربلا، لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، لشکر ۵۷ حضرت ابوالفضل (ع) و تیپ ۴۸ فتح در این منطقه مستقر می باشد. از جمله مشکلات توپخانه در این منطقه کمبود نیرو، کمبود خودرو، حتی کمبود نایلون برای حفاظت از برف و باران، ضعف تعمیر و نگه داری و خرابی لوله های کاتیوشا بود.

در این بازدید همچنین وضعیت حقوقی و مرخصی نیروهای وظیفه و چگونگی استفاده مفید از وقت های خالی آنها بررسی شد. از جمله ضعف هایی که در این بازدید مشاهده شد، نداشتن سازمان منسجم و نبودن کنترل کامل و انسجام یافته روی اجرای توپخانه بود. (۲)

عصر امروز در جلسه ای با حضور برادران رحیم صفوی و وفایی در قرارگاه شهید بروجردی مسائل و مأموریت های مهندسی جهت آمادگی برای عملیات گسترده در جبهه شمال غرب بررسی شد. یادداشت های راوی مرکز مطالعات از این جلسه چنین است:

«برادر رحیم به برادر وفایی گفت: شما باید جاده و بیمارستان و ... برای عملیات بزرگ در این منطقه را آماده کنید. وی از جمله به جاده کمربندی بانه به سمت سورکوه و ماووت اشاره کرد و از محاسن این جاده را دید کم تر دشمن روی آن و برفگیری کم تر آن برشمرد. برادر رحیم افزود که برای عملیات گسترده تجمع امکانات مهندسی مورد نظر است و بر تقویت و نظارت بر واحدهای مهندسی یگان ها و مشخص شدن مأموریت هر یک تأکید کرد.

جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه در توجیه مسئول مهندسی سپاه نسبت به عملیات گسترده در جبهه شمال غرب گفت: قرارگاه های قدس و نجف در ابتدا روی ارتفاعات گرده رش و آمدین عمل می کنند و در ادامه که عملیات گسترده است، به سمت غرب گوجار (به طرف سد دربندی خان) می رویم و از سمت آمدین به سمت تنگه وراز. از رفتن به قلعه دیزه هم منصرف شده ایم. در محور دربندی خان هم از آن طرف عمل می کنیم. این عملیات با ۱۰۰ گردان اجرا می شود. اگر در عملیات جنوب هم مشکل ایجاد شد، یگان ها در این منطقه عمل خواهند کرد. شما باید عقبه سازی را با برنامه انجام دهید و برای آماده کردن پد هلی کوپتر، بیمارستان و جاده ... اقدام کنید.

ص: ۷۶۹

۱- ۱۱. مأخذ ۴، ص ۲۵، توکیو - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۶، به نقل از خبرگزاری کیودو.
۲- ۱۲. سند شماره ۱۵۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مرکزی سپاه در عملیات نصر ۸ (حسین اردستانی)، ۱۶/۸ تا ۲۶/۸/۱۳۶۶، ص ۲۴، ۲۵ و ۱/۲۵.

برادر رحیم ضمن بیان اینکه این عملیات ۱۰۰ گردانه به فروردین و اردیبهشت سال آینده خواهد کشید، از برادر وفایی پرسید که چه باید کرد که این لشکرها در زمستان بتوانند در کوه و برف بمانند و بجنگند. برادر وفایی پاسخ داد: باید چریکی جنگید، چریکی فکر کرد. باید در داخل چادر، چادر کوچک تری زد و بین دو چادر پنج سانتی متر پشم شیشه گذاشت. برای خواب هم لحاف پشم شیشه دولا درست کرد: سنگر هم می شود درست کرد.»

راوی در پایان یادداشت های خود آورده است که هدف عملیات آمدن از طرف دربندی خان و غرب گوجار و بستن عقبه های متصل دشمن به سلیمانیه از دو طرف است که طی مراحل عمل می شود. (۱)

۶۱

معاونت اطلاعات سپاه پانزدهم رمضان در گزارشی از همکاری گروه های ضدانقلاب در مناطق مرزی شمال غرب با رژیم عراق، آورده است: «طبق خبر واصله اخیراً رژیم عراق به احزاب منحل مستقر در مناطق مرزی نوسود اعلام کرده که توان خود را در مناطق نوسود و مریوان افزایش دهند تا از طرف دولت عراق پشتیبانی و تدارک شوند. افراد فوق مسلح به سلاح های ۳، قناسه و خمپاره انداز ۸۱ میلی متری می باشند.» در این گزارش همچنین آمده است: «رژیم بعث در منطقه ای به نام "حلوبه" واقع در جنوب غربی سلیمانیه برای افراد کومه له و چریک های فدایی اکثریت اردوگاه هایی احداث نموده است که کلیه اعلامیه هایی که در کردستان ایران و عراق پخش می شود، از این مرکز ارسال می گردد.» (۲)

۷۲

سمینار فوق العاده "لیک یا امام" صبح امروز به ریاست رئیس جمهور (آیت الله خامنه ای) و با شرکت مقامات بلندپایه کشوری و لشکری در محل مجلس شورای اسلامی تشکیل شد. در پی تجاوزات امریکا در خلیج فارس و ضعف و فتور مجامع بین المللی در اعلام و تنبیه متجاوز، مسئولان جنگ تلاش های وسیعی را برای تحریک بخشیدن به جبهه ها و وارد آوردن ضربه های نظامی بر پیکر رژیم عراق آغاز کرده اند. در سمینار امروز که به منظور بررسی وضعیت جبهه های جنگ، اوضاع خلیج فارس، چگونگی تأمین نیروهای انسانی مورد نیاز و بسیج امکانات برای نیل به اهداف جنگ تشکیل شد. آقایان هاشمی رفسنجانی، موسوی اردبیلی، میرحسین موسوی، محسن رضایی و سهرابی اعضای هیئت رئیسه سمینار و آقایان روحانی، افشار، فیروزآبادی و مقدم در هیئت اجرایی آن حضور داشتند.

سمینار پس از صحبت مقدماتی رئیس جمهور، با سخنان آقای هاشمی رفسنجانی شروع به کار کرد. وی ضمن تأکید بر به کارگیری قدرت نظامی، راه سیاسی را برای جلوگیری نق زن ها و آسایش طلب ها و رعایت عرف بین المللی لازم دانست و گفت: «فقط قدرت نظامی ما می تواند پیروزی سیاسی را دیکته کند و دشمن نیز تنها برای پیشگیری از یک فاجعه نظامی ممکن است به پیروزی سیاسی ما تن دهد.» نماینده امام در شورای عالی دفاع عامل اصلی رکود در

ص: ۷۷۰

۱- ۱۳. همان، ص ۲۶ تا ۲۹.

۲- ۱۴. سند شماره ۰۴۶۲۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان، معاونت اطلاعات، ۱۸/۸/۱۳۶۶.

جبهه ها را کمبود نیرو اعلام کرد و برای تأمین نیروی انسانی، "تشویق فوق العاده" را به نقل از امام مطرح کرد. وی در مورد برنامه های آتی جنگ افزود: «ما هم اکنون ۱۵ ماه عملیات مستمر را پیش بینی کرده ایم و فرماندهی جنگ ۱۵۰۰ گردان را در عرض این مدت می تواند به کار گیرد و بودجه این کار نیز پنجاه میلیارد تومان پیش بینی شده است.»

در ادامه سمینار علیرضا افشار طرح های تأمین نیروی انسانی مورد نیاز جنگ را تشریح کرد که طرح شش ماهه دانشجویان، اختصاص ۲۰ درصد از کارکنان دولت به جنگ، طرح افزایش دوره شش ماه احتیاط به مدت خدمت سربازی و تأمین مربی آموزش نظامی به وسیله آموزش و پرورش از آن جمله بودند. پس از سخنان آیت الله جنتی و محسن رضایی سمینار با جلسه پرسش و پاسخ و جمع بندی مباحث طرح شده پایان یافت. ریاست سمینار، آیت الله خامنه ای در پایان گفت: «همه معتقدند بر اینکه جنگ جز با یک عملیات مستمر پایان نخواهد یافت و در راستای عملیات زنجیره ای نیازهایی وجود دارد، از آن جمله مسئله تأمین نیروی انسانی است که جلسه ما برای همین می باشد. ... برای این کار یک تهیج عمومی لازم است که شروع این کار با پیام خواهد بود و لازم است روحانیون در همه جا برای بسیج مردم تجمع داشته باشند.» وی پیشنهاد کرد: «ائمه جمعه با لباس بسیجی در نمازهای جمعه شرکت کنند و اگر در آن شهر دو جناح وجود دارد، جهت گسترش وحدت، سخنرانی قبل از خطبه ها به یکی از شخصیت های بارز جناح مخالف سپرده شود ...» (۱)

در همین حال، در پنجمین روز از هفته آمادگی برای رویارویی با تجاوز آمریکا که به کارمندان اختصاص یافته است، اقشار مختلف مردم، سازمان ها و گروه ها با انتشار بیانیه و امضای طومار به موج وسیع اعلام آمادگی های سراسر کشور پیوستند. در این بیانیه ها که تعداد آن به ده ها مورد می رسد، ضمن اعلام آمادگی برای مبارزه با آمریکا، اطاعت از امام امت و اعزام به جبهه های جنگ علیه رژیم عراق تأکید شده است. در قسمتی از اطلاعیه خانه کارگر آمده است: «برای ما کارخانه و سنگر نبرد جبهه در حکم واحد و محل جانبازی ما بسته به فرمان امام عزیز است.» در بیانیه انجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه تهران بر مقابله با آمریکا تأکید شده است: «ما به عنوان فرزندان امت سلحشور اعلام می داریم که به فرمان امام مجاهد خود کمربندها را محکم بسته و آماده ایم تا همچون شراره های آتش بر خرمن هستی متجاوزین امریکایی زده و با تمامی قوا خواب راحت را از دیدگان جهان خواران و سرسپردگان آنان سلب کنیم.» (۲)

۸۱

صنایع نظامی داخلی در اجرای طرح ها و تولید تجهیزات مورد نیاز جنگ با مشکلات مالی و کمبود برخی قطعات مواجه اند. دکتر پیروی، رئیس مرکز تحقیقات جنگ دانشکده فنی دانشگاه فردوسی مشهد، در گفت و گویی با خبرگزاری جمهوری اسلامی، ضمن اشاره به نقش طرح های تحقیقاتی مرکز فوق در پیشبرد عملیات جنگی، کاهش نیاز به نیروی انسانی و خودکفایی در

ص: ۷۷۱

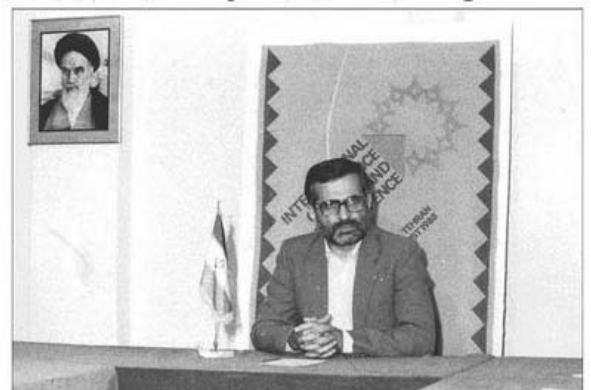
۱- ۱۵. سند شماره ۲۲۶۱۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه "رویدادها"، شماره ۱۷۱، ۲۸/۸/۱۳۶۶، ص ۲ تا ۶.

۲- ۱۶. روزنامه کیهان، ۱۸/۸/۱۳۶۶، ص ۳.

صنایع نظامی گفت: «متأسفانه در بعضی از این طرح‌ها مطالعات به اتمام رسیده ولی به دلیل مشکلات مالی و کمبود قطعات، محققان به جای پرداختن به امر تحقیق به دنبال تأمین اعتبار یا تهیه قطعات طرح‌ها می‌باشند و حتی محققان به واسطه علاقه‌ای که برای موفقیت طرح‌های جنگی دارند، در مواردی قطعات مورد نیاز را از حقوق خود تأمین کرده‌اند.» در مرکز تحقیقات جنگ دانشگاه فنی دانشگاه فردوسی مشهد، دستگاه ترانس جریان سنگین که کاربرد وسیعی در راه اندازی تانک‌های زرهی دارد، نمونه‌سازی شده است و طرح‌های تحقیقاتی صنایع نظامی همچون طرح هدایت عملیات، مشابه‌سازی به وسیله کامپیوتر، ساخت سلاح‌های لیزری، چکاننده سلاح ۱۰۷ میلی‌متری، تطبیق آتش با کامپیوتر، ساخت سونار، دوربین دید در شب، موقعیت‌یاب الکتریکی، سیستم استاپ لیزری، دستگاه هدایت گلوله لیزری و ماسک محافظ در دستور کار این مرکز است که برخی از آنها به خاطر کمبود اعتبارات مالی متوقف شده است. (۱)

۹۱

دکتر کمال خرازی، سرپرست ستاد تبلیغات جنگ، در یک مصاحبه مطبوعاتی مواضع سیاسی و استراتژی نظامی جمهوری اسلامی ایران در قبال جنگ تحمیلی و اوضاع خلیج فارس را تشریح کرد: «این سیاست جمهوری اسلامی است که ما بایستی از همه‌تربون‌ها و از همه امکانات بین‌المللی برای تبیین مواضع خود بهره‌گیری و افکار عمومی جهان را نسبت به مواضع برحق خود توجیه کنیم. ما برای ادامه جنگ هم که شده بایستی افکار عمومی دنیا را بسازیم. استراتژی ما این است که با اعزام نیرو و با حضور مردم، حداکثر آمادگی را در نقاط مختلف جبهه در سرتاسر مرز داشته باشیم به طوری که یک سلسله عملیات پیاپی را علیه دشمن سامان بدهیم. ولی در عین حال از فعالیت‌های سیاسی و تبیین مواضع در مجامع بین‌المللی نیز چشم‌پوشی نمی‌کنیم و شرایط سیاسی را برای بهره‌گیری بیش‌تر از عملیات خودمان آماده می‌کنیم. نکته دیگر اینکه هدف اصلی ما تغییر رژیم [عراق] است که خود یک هدف سیاسی است و باید خود را به آن هدف برسانیم و زمینه بین‌المللی اش را آماده کنیم.»

کمال خرازی سرپرست ستاد تبلیغات جنگ استراتژی ما این است که با اعزام نیرو و حضور مردم یک سلسله عملیات پیاپی را علیه دشمن سامان دهیم و با فعالیت‌های سیاسی در مجامع بین‌المللی، شرایط را برای بهره‌گیری بیش‌تر از عملیات خودمان آماده کنیم. هدف اصلی ما تغییر رژیم عراق است که یک هدف سیاسی است

خرازی در خصوص طرح

ص: ۷۷۲

تشکیل یک نیروی بین‌المللی در خلیج فارس گفت: «این پیشنهاد از طرف شوروی ارائه شد ولی موضع رسمی از طرف ما در قبال طرح اعلام نشده و چنین طرحی نمی‌تواند به نفع ما تلقی شود. به این معنی که به هر صورت حضور خارجی در آب‌های خلیج فارس خود نشان‌دهنده این است که کشورهای خلیج فارس توانایی تأمین امنیت آن را ندارند. حرف ما در قبال خلیج فارس از اول این بود که برای امنیت خلیج فارس باید بر عراق فشار بیاید که حمله نکند. لذا این طرح نمی‌تواند به عنوان یک طرح واقع‌بینانه از طرف ما تلقی بشود.»^(۱)

۱۰۱

در دومین روز از برگزاری اجلاس سران کشورهای عضو اتحادیه عرب، هیئت‌های شرکت‌کننده چهار ساعت پشت درهای بسته درباره جنگ ایران و عراق، بازگشت مصر به جهان عرب و آشتی حافظ اسد و صدام حسین بحث و گفت‌وگو کردند. سران شرکت‌کننده در اجلاس فوق‌العاده امان تلاش وسیعی را برای نزدیک کردن مواضع سوریه و عراق آغاز کرده‌اند. شاه حسین، شاذلی بن جدید و شیخ زاید ضمن دیدار جداگانه با صدام حسین و حافظ اسد، تلاش کردند که آنها را برای کاهش اختلافاتشان ترغیب نمایند.^(۲) شاه اردن بر این عقیده است که آشتی میان سوریه و عراق راه را برای موفقیت اجلاس امان هموار می‌سازد که هدف آن دست‌یابی به راه‌هایی جهت متقاعد ساختن ایران غیرعرب به پایان دادن به جنگ با عراق می‌باشد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی به نقل از منابع مطلع نوشت: «هدف اصلی این کنفرانس متقاعد کردن سوریه یکی از محدود دوستان ایران، به تحت فشار گذاشتن ایران جهت پایان دادن بر تهدید خود علیه کشورهای نفت‌خیز و آسیب‌پذیر منطقه و همچنین پذیرش مصوبه شورای امنیت می‌باشد.»^(۳) سوریه طرح قطع روابط با ایران را که عربستان، کویت و عراق از آن حمایت می‌کنند رد کرده است و رسانه‌های دو کشور سوریه و عراق همچنان به جنگ تبلیغاتی علیه یکدیگر ادامه می‌دهند.^(۴) صدام حسین نیز در سخنرانی امروز خود به طور غیرمستقیم سوریه را عامل تداوم جنگ و مانع وحدت عربی توصیف کرد.^(۵)

در خصوص طرح بازگشت مصر به جهان عرب - که به دلیل امضای قرارداد کمپ دیوید با اسرائیل (۱۹۷۹م) از اتحادیه عرب اخراج شده است - سوریه مخالف اصلی محسوب می‌شود. اکثر کشورهای عرب و به خصوص اعضای شورای همکاری خلیج فارس از حامیان و ارائه‌کنندگان طرح هستند. آنها اعلام کرده‌اند بعد از ماه دسامبر بدون توجه به خواست اتحادیه عرب، روابط خود را با مصر از سر خواهند گرفت.

در اجلاس امروز، سران کشورهای عربی پیشنهاد تشکیل هیئتی به ریاست شیخ زاید بن سلطان آل نهيان، رئیس‌امارات عربی متحده را برای عزیمت به تهران و گفت‌وگو با مقامات ایرانی درباره خاتمه دادن به جنگ و اجرای قطعنامه ۵۹۸، مورد بحث و بررسی قرار دادند که در حال حاضر کوشش‌ها برای تشکیل این هیئت با حضور نمایندگان سوریه و لیبی ادامه دارد.^(۶)

ص: ۷۷۳

۱- ۱۸. روزنامه رسالت، ۱۸/۸/۱۳۶۶، ص ۳.

۲- ۱۹. مأخذ ۴، ص ۳۹ و ۴۲، رادیو مونت کارلو.

۳- ۲۰. مأخذ ۴، ص ۲۱.

۴- ۲۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۰/۸/۱۳۶۶، ص ۳، بیروت - واحد مرکزی خبر، به نقل از البعث، چاپ سوریه؛ و - مأخذ ۴، ص ۲۶، دمشق - خبرگزاری فرانسه، ۱۸/۸/۱۳۶۶، روزنامه الثوره.

٥-٢٢. مأخذ ٤، ص ٢.

٦-٢٣. مأخذ ١، ص آخر.

ولیعهد اردن از اجلاس امروز سران عرب در امان اظهار رضایت کرد و گفت: «گردهمایی سران عرب نمی تواند با عدم موفقیت روبه رو گردد و باید اراده واحد اعراب را برای حل مسئله ایران و عراق نشان دهد. حمله موشکی روز گذشته ایران به بغداد به عنوان پیامی به نظر می رسد دایر بر اینکه دولت ایران برای گردهمایی های منطقه ای اهمیتی قائل نیست.» رادیو بی.بی.سی با پخش این خبر به نقل از ولیعهد اردن، درباره بازگشت مصر به جهان عرب افزود: «موضوع تجدید عضویت مصر در جامعه عرب جزو دستور گردهمایی سران عرب است، اما راه دیگری وجود دارد و آن اینکه کشورهای عرب هر یک راساً درباره تجدید مناسبات دیپلماتیک خود با مصر تصمیم بگیرند.»^(۱)

۱۱۱

مواضع انقلابی لیبی در قبال کنفرانس سران عرب در امان مبنی بر اینکه کنفرانس به دستور امریکا و برای حفظ منافع امریکا برگزار می شود [ر.ک. به روزشمار: ۱۵/۸/۱۳۶۶] واکنش های متفاوتی را به دنبال داشت. آقای هاشمی رفسنجانی آن را موضعی شجاعانه خواند و گفت: «چنانچه اکثریت سران عرب موضعی انقلابی همچون سرهنگ قذافی رهبر لیبی، اتخاذ می کردند، اسرائیل تاکنون نابود شده بود و نفوذ امریکا در منطقه تا این حد گسترش نمی یافت.»^(۲) رادیو بی.بی.سی در گزارشی سخنان آقای هاشمی را قدردانی از لیبی عنوان کرد و گفت: «رهبر لیبی در جهت پایان جنگ ایران و عراق و نیز اتحاد نظامی برای مقابله با امریکا، به دولت ایران پیشنهادهایی کرده است که مورد قبول مقامات ایران واقع نشده است.» این رادیو افزود: «سفیر ایران در لیبی که در حال حاضر در تهران است به زودی به محل مأموریت خود باز می گردد و حامل پیام خصوصی از جانب رئیس جمهور ایران برای سرهنگ قذافی است. مقامات ایران از کمک های نظامی بلاعوض لیبی در هفته های اول آغاز جنگ قدردانی کرده اند. اما برقراری روابط مجدد با عراق از جانب لیبی و انتقاد از ایران به خاطر ادامه جنگ، موجب دلسردی مقامات ایران شده است. با وجود این، وحدت در مبارزه علیه امریکا باعث شده است که دو کشور به هم نزدیک شوند. علی رغم این واقعیت به نظر نمی رسد که وحدت نظامی یا سیاسی بین دو کشور امکان پذیر باشد؛ با وجود آنکه در مورد جبهه مقاومت کشورهای مخالف با اسرائیل و مصر بین دو کشور نوعی تفهیم و تفاهم وجود دارد.»^(۳)

مطبوعات کویت درباره تصمیم لیبی مبنی بر اینکه اگر مصر به جامعه عرب برگردد با ایران پیمان نظامی خواهد بست، واکنش تندی از خود نشان دادند. روزنامه الانباء در سرمقاله خود مقامات لیبیایی را خائن به آرمان اعراب توصیف کرد و نوشت: «هم پیمانی برخی از کشورهای مدعی قومیت عرب با ایران، کشورهای عربی حوزه خلیج فارس را نمی ترساند، زیرا این پیمان که ما را به آن تهدید می کنند از زمان آغاز جنگ ایران و عراق همواره استوار بوده است.» الانباء افزود: «کسانی که اعراب خلیج را با بستن پیمان نظامی با ایران تهدید می کنند هویت عربی

ص: ۷۷۴

۱- ۲۴. مأخذ ۴، ص ۲۲، رادیو بی بی سی، ۱۵/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۵. روزنامه اطلاعات، ۱۷/۸/۱۳۶۶، ص ۳.

۳- ۲۶. مأخذ ۴، ص ۲۷، رادیو بی بی سی، ۱۵/۸/۱۳۶۶.

خود را به مخاطره انداخته و همسو با ایران در رکاب اسرائیل قرار می گیرند.» روزنامه های دیگر کویت نیز خبر حمایت نظامی لیبی از ایران را با شگفتی توأم با تمسخر در صفحات اول خود به چاپ رساندند و نوشتند: لیبی تهدید کرده است در صورت بازگشت روابط سیاسی میان اعراب خلیج با مصر، این کشور با ایران یک پیمان نظامی خواهد بست. (۱) در طول چند ماه گذشته از زمان از سرگیری روابط سیاسی میان بغداد و طرابلس، این شدیدترین حمله یک روزنامه عربی حوزه خلیج فارس علیه لیبی است. (۲)

۱۲۱

هر چند اغلب کشورهای اروپایی درخواست امریکا برای اعمال تحریم اقتصادی علیه جمهوری اسلامی را رد کردند، لیکن رفتار تبلیغاتی و قضایی این کشورها در قبال جنگ تحمیلی، نقض آشکار تعهدات دولت های بی طرف است. رسانه های غرب هر گونه شایعه و ادعایی را با آب و تاب فراوان نقل کرده و دستگاه های قضایی و اطلاعاتی آنها رفتار و عملکرد افراد و شرکت ها را در هر گونه معامله تجاری با ایران به دقت پیگیری می کنند.

روزنامه سوئدی داگنز نیهرت دو روز متوالی با چاپ گزارش هایی ادعا کرد که یک بازرگان سوئدی با استفاده از هواپیماهای بوئینگ تحت کنترل سازمان سیا به ایران مواد منفجره، گلوله و سلاح های دیگر حمل و صادر کرده است. این روزنامه نوشت: «در پی تلاش های امریکا برای تحریم اقتصادی ایران و وادار نمودن سایر کشورهای اروپایی به تبعیت از این اقدام، هر چند اغلب کشورها مستقیماً از امریکا و طرح آن حمایت نمی کنند، اما از طریق مطبوعات و در اختیار گذاشتن کانال های تبلیغاتی خود در جهت تبعیت از خواسته امریکا حرکت کرده اند. از تابستان ۱۹۸۵، مجموعاً ۱/۳۳ تن مواد منفجره تولید شده در هلند و بلژیک با همکاری بازرگان سوئدی "کارل اریک اشمیت" به ایران صادر شده است. این بازرگان طی سه سال اخیر کشور جنگ افروز ایران را کمک کرده است تا یک مجتمع نسبتاً کوچک تولید باروت و گلوله در ایران در نزدیکی شهر اصفهان بنا کند... این مطلب از گزارش های محرمانه کمپانی اسلحه سازی "بوفورس" که در اختیار این روزنامه قرار گرفته است به دست می آید. علاوه بر قراردادهای مذکور، اشمیت نه تنها هزاران تن باروت به صورت قاچاق به ایران صادر کرده است، بلکه مقادیر زیادی کامپیوتر، کالاهای شیمیایی، وسایل اندازه گیری و دستگاه های بخار به ایران صادر کرده است.»

خبرگزاری جمهوری اسلامی پس از نقل این خبر، چنین توضیح داده است: «ناظران بی طرف در سوئد عقیده دارند، ایجاد جوّ شکار بازرگانان و یا طرف های معاملاتی با ایران در اروپا این روزها به دنبال فشارهای سیاسی و محرمانه امریکا بر وزارت خانه های بازرگانی و تجارت خارجی کشورهای اروپایی صورت می گیرد و در کنار آن برای دامن زدن به این مطلب از مطبوعات و رادیو تلویزیون برای در فشار قرار دادن دولت ها در همکاری با امریکا سود می جویند.» (۳)

ص: ۷۷۵

۱- ۲۷. مأخذ ۴، ص ۲۵، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه الانباء.

۲- ۲۸. مأخذ ۴، ص ۴۸، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه الانباء.

۳- ۲۹. مأخذ ۴، ص ۴۵، استکهلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۶.

رادیو بی.بی.سی نیز در گزارش امروز خود بازرگان سوئدی را مأمور دولت ایران در خرید سلاح عنوان کرد و گفت: «آقای اشمیت هم اکنون متهم است که مهمات ساخت شرکت "بوفورس" سوئد را به طور غیرقانونی به ایران فروخته است. به این ترتیب که در پروانه صدور این مهمات از سوئد به جای ایران از کشور دیگری به عنوان دریافت کننده این محموله تسلیحاتی نام برده شده است تا مقامات دولت سوئد تصور کنند که این مهمات به منظور فروش به کشور دیگری بوده است. مدارک تازه ای که در معتبرترین روزنامه سوئد به چاپ رسیده، حاکی از آن است که در اواسط سال ۱۹۸۵، دولت سوئد مانع از ارسال مقادیری مهمات ساخت خود به ایران شد. به دنبال اعمال این ممنوعیت، آقای اشمیت به تأمین کنندگان این نوع مهمات در بلژیک روی آورد و تصمیم گرفت که با استفاده از یک شرکت کوچک حمل و نقل هوایی موسوم به شرکت باربری هوایی "سنت لوچیا" که دفتر آن در جزایر کارائیب است، محموله های قطعات نظامی را توسط هواپیما و از طریق فرانسه به تهران بفرستد. اخیراً آشکار شد که مهمات مذکور توسط همان هواپیمایی به ایران فرستاده شده است که چندی بعد سرهنگ "اولیور نورث" هم برای ارسال قطعات یدکی موشک های هاوک و تاو به ایران از آن استفاده کرد. بنا بر نتیجه بررسی های کمیته رسیدگی "تاو" شرکت باربری هوایی سنت لوچیا تحت کنترل مستقیم سازمان جاسوسی امریکا موسوم به سازمان سیا قرار دارد.»^(۱)

۱۳۱

بهای نفت در لندن به کم ترین حد آن در چند ماه اخیر رسید. خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی نوشت: «امروز هر بشکه نفت دریای شمال در انگلیس ۱۷ دلار و ۶۵ سنت معامله شد. این رقم یک دلار و ۳۳ سنت کم تر از بهایی است که برای یک بشکه نفت در ششم آبان ماه پرداخت می شد.»^(۲)

ص: ۷۷۶

۱- ۳۰. مأخذ ۴، ص ۵۴، رادیو بی بی سی، ۱۸/۸/۱۳۶۶.

۲- ۳۱. روزنامه اطلاعات، ۲۰/۸/۱۳۶۶، ص ۴، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

هواپیماهای ارتش عراق امروز به مناطق مختلف جمهوری اسلامی ایران تجاوز کردند و چند نقطه را هدف قرار دادند، در این حملات یک هواپیمای دشمن سقوط کرد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، ساعت ۱۲ امروز دو هواپیمای عراقی ایستگاه برق امیدیه - آغاچاری در استان خوزستان را با دو راکت هدف قرار دادند که یکی در خارج از ایستگاه و راکت دیگر به دستگاه تغذیه ترانسفورماتور برق اصابت کرد و خساراتی به آن وارد نمود. بر اثر این حمله برق منطقه آغاچاری و شهرهای دیگری که از این ایستگاه تغذیه می شدند، قطع گردید. این حمله خسارت جانی نداشت. (۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارش دیگری اعلام کرد: «در ساعت ۱۸:۵۲ دو هواپیمای عراقی منطقه عملیاتی دشت ذهاب را بمباران کردند که در جریان آن پنج رأس دام عشایر تلف شد. هم زمان هواپیماهای عراقی به شهرهای باختران، ایلام، اسلام آباد غرب و کرد غرب نیز تجاوز کردند.» (۲)

در ساعت ۱۹:۲۹ امروز نیز دو هواپیمای عراقی به حریم جمهوری اسلامی در منطقه خلیج فارس تجاوز کردند که با آتش پدافند هوایی رزمندگان مواجه شدند و یکی از آنها هدف قرار گرفت و سرنگون گردید. (۳) گزارش فرماندهی منطقه یکم نیروی دریایی سپاه پاسداران حاکی است که شب هنگام صدای انفجار شدیدی در منطقه شنیده شد و در پی آن تمام شیشه های ساختمان درمانگاه بندر مقام فرو ریخت. به دنبال آن نیروهای سپاه به جست و جو در منطقه پرداختند که تکه هایی از هواپیما در دو کیلومتری بندر مقام پیدا شد ولی از خلبان آن اطلاعی به دست نیامد. (۴)

فرماندهی نیروی هوایی ارتش در گزارشی به ستاد مشترک ارتش، فعالیت های پروازی امروز عراق را چنین اعلام کرد: «۱- از ساعت ۱۲ الی ۱۸:۴۲ تعداد ۱۰ فروند از هواپیماهای متجاوز عراقی در ۶ مسیر یک الی سه فروندی ضمن تجاوز به حوالی مناطق دهلران، چنانه، سید صالح، جزیره فارسی و سکوی نفتی نوروز و ۱۰ مایلی جنوب بندر امام، توسط رادارهای این نیرو ره گیری شدند که

ص: ۷۷۸

-
- ۱- ۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۶، ص ۴.
 - ۲- ۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۷، ۲۱/۸/۱۳۶۶، ص ۶، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۸/۱۳۶۶.
 - ۳- ۳. روزنامه رسالت، ۲۱/۸/۱۳۶۶، ص ۲.
 - ۴- ۴. سند شماره ۹۴۸۳۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از منطقه ۱ نیروی دریایی سپاه پاسداران، به فرماندهی نیروی دریایی سپاه پاسداران، ۲۳/۸/۱۳۶۶، ص ۴.

بر علیه آنها اقدامات تاکتیکی به عمل آمد. ۲- تعداد ۴۳ فروند از هواپیماهای عراقی در ۲۶ مسیر یک الی سه فروندی ضمن انجام پرواز داخلی و گشت زنی مرزی در قلمرو فضایی آن کشور و پرواز در آب های شمالی خلیج فارس، توسط رادارهای دوربرد منطقه ره گیری گردیده اند.» (۱)

از سوی دیگر، سخنگوی نظامی عراق ادعا کرد در ساعت ۱۰:۳۵ و ساعت ۲۱:۴۵ امروز کشتی های متوقف در سواحل را هدف حمله هوایی قرار داده اند، لیکن خبرگزاری جمهوری اسلامی اعلام کرد که این دو حمله را هیچ منبع مستقلی تأیید نکرده است. (۲)

در پاسخ به حملات هوایی ارتش عراق به نقاط غیرنظامی کشور، کارخانه سیمان سرچنار در غرب شهر سلیمانیه، طی روز گذشته و امروز هدف توپخانه نیروی زمینی سپاه پاسداران قرار گرفت و مقر نظامی مستقر در آن منهدم شد. (۳)

۲۱

امروز یک کشتی تجاری به نام "پوئینی" با پرچم پاناما در خلیج فارس هدف حمله قایق های توپدار قرار گرفت و خسارت دید. کشتی مذکور حامل کانتینر بود که در ۲ مایلی خور خصیب در آبراه تنگه هرمز هدف دو فروند موشک قرار گرفت؛ یکی از موشک ها به پاشنه کشتی و دیگری به موتورخانه آن اصابت کرد. (۴)

از سوی دیگر، هفدهمین کاروان کشتی های کویتی تحت اسکورت نیروهای امریکایی، امروز حرکت خود را از تنگه هرمز به مقصد کویت آغاز کردند و وارد خلیج فارس شدند. این کاروان که یکی از بزرگ ترین کاروان های هدایت شده در خلیج فارس است، شامل سه نفتکش کویتی تحت پرچم امریکا می باشد. مأموریت کاروان قبلی دو روز پیش پایان یافت. (۵)

۳۲

امروز در قرارگاه شهید بروجردی (قرارگاه مقدم نیروی سپاه در جبهه شمال غرب) با حضور جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه جلسات متعددی درباره طرح مانور عملیات در منطقه ماووت، بررسی آمادگی یگان ها و مشکلات آنها و مسائل مهندسی و عبور از رودخانه برگزار شد. گزارش این جلسات با استفاده از یادداشت های راوی مرکز مطالعات در قرارگاه نیروی زمینی سپاه (حسین اردستانی)، ارائه می گردد.

در اولین جلسه چند تن از مسئولان تیپ توپخانه ۶۱ محرم، از جمله مسئول تدارکات این تیپ به بیان کمبودها و مشکلات این تیپ پرداخت، که ابتدا برادر رحیم صفوی به آنها یادآور شد که «کمبودهای اساسی مانند خودرو را نگوئید چون تأمین آنها در توان ما نیست، زیرا سپاه دو سال است که خودرو نخریده است.» وی همچنین بر حفاظت از اموال بیت المال و جلوگیری از هدر رفتن و انهدام آن، از جمله حفظ مهمات از گزند آتش دشمن و برخورد با هرگونه سهل انگاری در این زمینه تأکید کرد. سپس مسئولان تیپ کمبودها را چنین برشمردند: نیاز به لوله توپ و ضرورت تعویض تعدادی از لوله توپ ها، تراکتور، جعبه ابزار، لاستیک انواع

ص: ۷۷۹

۱- ۵. سند شماره ۰۴۶۲۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی نهاجا، به سماجا، ۲۰/۸/۱۳۶۶.

۲- ۶. مأخذ ۲، ص ۱۳.

۳- ۷. مأخذ ۳، ص ۲.

۴-۸. سند شماره ۰۴۶۲۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی نیروی دریایی سپاه، به دفتر فرماندهی کل سپاه،
۱۹/۸/۱۳۶۶.

۵-۹. مأخذ ۳، ص ۱۲، واشنگتن - خبرگزاری آسوشیتدپرس.

خودروهای مورد استفاده، وسایل احداث سنگر (پلیت، آهن، پلاستیک و ...)، ماشین حساب حافظه دار برای استفاده در تطبیق و هدایت آتش، خودرو و ...

در پی بیان کمبودها، برادر صفوی طی نامه ای دستور داد از وسایل مورد نیاز این تیپ، آنچه موجود هست به این تیپ داده شود.^(۱)

پس از جلسه مذکور، فرمانده لشکر ۵۲ قدس (علی عبداللهی) در صحبت کوتاهی به رحیم صفوی گفت که نیروهایمان مدت مأموریتشان تمام شده است، به اینها چند بار قول عملیات داده ایم، مناسب نیست بدون اجرای عملیات بروند، جمعاً حدود ۳ تا ۴ گردان نیرو داریم.

سپس فرمانده لشکر ۱۰ سیدالشهدا(ع) با حضور در قرارگاه به بحث درباره مأموریت محوله به این یگان پرداخت. علی فضلی پیشنهاد کرد که ابتدا عملیات در جلوی ارتفاع دوقلو اجرا شود و جاده از این سمت باز شود و پس از آن یعنی در شب دوم عملیات، لشکر ۱۰ به اجرای مأموریت خود یعنی عملیات روی ارتفاع آمدن اقدام کند. اما برادر صفوی یادآور شد که در شب دوم دشمن آماده می شود و کار مشکل می گردد. فرمانده لشکر ۱۰ هم افزود که دشمن در این منطقه مجهز و آماده است و عملیات موفق نخواهد بود مگر اینکه دشمن غافل گیر شود.

در ادامه جانشین فرمانده نیروی زمینی به فرمانده لشکر ۱۰ سیدالشهدا(ع) تأکید کرد: «کار شناسایی منطقه و آمادگی برای عملیات را سرعت دهید و حداکثر تا ۲۷ آبان اعلام آمادگی کنید.» برادر فضللی نیز پاسخ داد: «قرار نبود ما اینجا عملیات کنیم. ما در احتیاط قرارگاه قدس بودیم. چهار شب پیش آقای جعفری (فرمانده قرارگاه قدس) در همدان این مأموریت را به ما گفتند. برای تسریع در آمادگی باید قرارگاه ما را پشتیبانی کند، چون همه چیزمان در محور سردشت است و برای عمل در آن محور هیچ مشکلی نداشتیم. قبل از ابلاغ این مأموریت، ما در صدد بودیم عده ای از نیروهایمان را ببریم در خلیج فارس توجیه کنیم. سمینار پشتیبانی نیز با فرماندهان پایگاه ها و روحانیون داشتیم.» برادر فضللی در پاسخ اینکه مردم منتظر عملیات هستند، گفت: «درست است، ولی باید دید علت عدم انجام عملیات چیست؟ شما کی به ما گفتید و ما عملیات نکردیم، ولی کسی دنبال پشتیبانی و حل مشکلات ما رفته است؟» در اینجا برادر صفوی به مشکلات فراوان تهیه وسایل مورد نیاز جنگ و درد دل در این باره پرداخت و گفت که می ترسم با این وضع که مملکت نمی آید در جنگ، کشور را از دست بدهیم و در نهایت صدام در موضع قدرت قرار بگیرد و از ما خسارت هم بخواهد.^(۲)

موضوع طرح مانور عملیات قرارگاه نجف در منطقه ماووت حدود ظهر امروز به بحث گذاشته شد. فرمانده قرارگاه نجف (برادر شوشتری) گفت: «در مانور جدید، ارتفاع قمیش را حذف کرده ایم و برای ارتفاع گرده رش چهار یگان مشخص کرده ایم؛ لشکر ۱۱ امیرالمومنین(ع) و لشکر ۲۱ امام رضا(ع) در سمت چپ و تیپ ۱۲ قائم(عج) در سمت رودخانه و لشکر ۵۷ ابوالفضل(ع) هم در سمت راست ارتفاع گرده رش. هر یگان با دو گردان عمل می کند. برای ادامه یال

ص: ۷۸۰

۱- ۱۰. سند شماره ۱۵۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مرکزی سپاه در عملیات نصر ۸ (حسین اردستانی)، ۱۶/۸ تا ۲۶/۸/۱۳۶۶، ص ۳۰ تا ۳۴.

۲- ۱۱. همان، ص ۳۴ تا ۴۰.

گرده رش به سمت راست، موازی با ویولان، نیز باقی مانده نیروهای این یگان ها عمل می کنند، به استثنای لشکر ۲۱ که باید جناح پاتک خور ارتفاع به سمت غرب را حفظ کند و در صورت نیاز از تیپ ۴۸ فتح هم استفاده می کنیم. لشکر ۵۲ قدس هم در ابتدا احتیاط گرده رش است، در مرحله دوم بین گرده رش و قمیش به کار گرفته می شود و در مرحله سوم، در صورت لزوم، روی یال ویولان به سمت گرده رش.»

برادر شوشتری درباره چگونگی هدایت عملیات گفت که دو لشکر ۲۱ و ۱۱ با هم و تیپ ۱۲ و لشکر ۵۷ نیز با هم قرارگاه مشترک می زنند و با هم نیروهایشان را هدایت می کنند.

وی درباره چگونگی عبور از رودخانه قلعه چولان (قلاچولان) گفت: «یک نقطه در تقاطع مرز و رودخانه که رودخانه عرض کمتری دارد، برای نصب پل انتخاب شده است که تیپ ۱۲ پل می زند. در نقطه دیگر لشکر ۵۷ پل می زند. در این نقاط در وضعیت فعلی مشکلی برای عبور نیست مگر اینکه آب رودخانه افزایش یابد و ساحل به ۱۰۰ متر برسد. در شرایط فعلی قاطر هم می تواند از این نقاط عبور کند. نقطه ای که قرار است لشکر ۵۷ پل بزند، زیر گلان است که پوشش ندارد و زیر دید دشمن است و قبلاً نمی توان وسایل را برد، باید با شروع تاریکی منتقل کرد که ۲ ساعت برای انتقال و ۲ ساعت برای نصب مجموعاً ۴ ساعت زمان برای زدن پل نیاز است.

در ادامه، موضوع عملیات روی تپه منافقین مطرح شد. فرمانده قرارگاه نجف مخالف اجرای عملیات هم زمان روی گرده رش و روی تپه منافقین بود که دلیل آن را طولانی بودن کار آماده سازی زمینه عملیات در تپه منافقین و همچنین توان زیادی که صرف تصرف و به خصوص حفظ آن می شود، می دانست. برادر شوشتری دیگر معایب اجرای عملیات روی تپه منافقین را چنین برشمرد: قرار داشتن در دید دشمن هنگام تصرف، تسلط دشمن بر آن و نداشتن مواضع مناسب برای حفظ آن،

از سوی دیگر، برادر صفوی به بیان محاسن عملیات روی این تپه پرداخت: برای ایجاد عقبه در انتهای یال گرده رش باید اینجا را بگیریم که اگر جای (راه) دیگر را نتوانستیم باز کنیم، از این معبر به داخل عراق برویم و راه تردد نیروهای قرارگاه رمضان باز شود. با تصرف این تپه، جاده به جاده سفره باز می شود. از طرف دیگر، ما برای اینکه دشمن را فریب دهیم که مردم شود که آیا می خواهیم در جبهه قلعه دیزه عمل کنیم یا محور گرده رش، باید تپه منافقین را عمل کنیم. دیگر اینکه محور تپه منافقین بهترین معبر نیروی زرهی ماست.

جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه در پایان این بحث خطاب به فرمانده قرارگاه نجف گفت: «ما از قرارگاه انتظار داریم برون پای کار و عمل کنند ... ما دیگر این بار نمی توانیم عملیات را عقب بیندازیم. ... بروید به یگان ها ابلاغ کنید.» برادر شوشتری نیز گفت: ما معتقدیم می شود (تپه منافقین را) تصرف کرد ولی نمی شود آن را حفظ کرد. برادر رحیم: هم می شود تصرف کرد و هم می شود حفظ کرد. (۱)

ص: ۷۸۱

طرح مانور و وضعیت یگان های قرارگاه قدس در منطقه شمال غرب را فرماندهان این یگان ها در جلسه ای با حضور جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه در ساعت ۱۸:۵۰ تشریح کردند. در ابتدای جلسه برادر صفوی درباره جدی و حتمی بودن اجرای عملیات صحبت کرد و گفت: «آفت جنگ ما تردید، تأخیر و تغییر نابخاست. تأخیر برای جنگ و انقلاب سم است. یگان ها باید سرعت داشته باشند، هر کجا تأخیر داشتند ضربه خوردیم. ترس و تردید در اینکه تمام امکانات باید پای کار بیاید، هم به باختن جنگ و هم از دست دادن مملکت منجر می شود.» سپس برادر حسین همدانی (مسئول معاونت عملیات سپاه سوم قدس) به بیان کلیات طرح مانور قرارگاه قدس پرداخت و درباره مانور روی ارتفاعات دوقلو، چکمه ای و قلمی توضیح داد و گفت: «ما باید مقداری از ابتدای ارتفاع آمدین جلو برویم و پدافند کنیم. خط ایده آل هم روی ارتفاع "زت" است. مشکل عمده وضعیتی است که به دلیل کمبود نیرو بعد از تصرف خط، برای پدافند به وجود می آید، زیرا از سه طرف مقابل، چپ و راست آسیب پذیر است.»

پس از آن برادر کاشانی (جانشین فرمانده لشکر ۳۱) گفت: «مانور ما روی تپه دوقلو و یال آن به سمت آمدین است. مأموریت چهار روز است به ما ابلاغ شده است. امروز رفتیم تا حدودی به منطقه توجه شدیم. فردا بچه های شناسایی می آیند. غیر از نیروهایی که در خطوط پدافندی داریم، ۲ گردان در دست داریم. همه امکاناتمان، مهندسی، ادوات، توپخانه و ... در سردشت است. امروز دنبال جا برای استقرار عقبه گشتیم، منطقه پر است، جا نیست.»

برادر شادمانی فرمانده لشکر ۳۲ انصار الحسین (ع): «ما مشکلی نداریم، عقبه مان در منطقه است، فقط نیرو بدهند وارد عمل می شویم. الان ۳ گروهان در دزفول داریم، ولی اگر نیرو بیاید توان و کادر سازمان دهی ۸ گردان را داریم.»

غلامرضا صالحی (جانشین فرمانده لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص)): «امروز رفتیم تا حدودی به منطقه توجه شدیم. ما ۲ گردان کامل در خط پدافندی دوپازا و شلمچه داریم. ۳ گردان ۲ گروهان نیز در دست داریم که یکی از آنها در مرخصی است.»

علی فضلای فرمانده لشکر ۱۰ سیدالشهدا (ع): «ما ۱۱ گروهان داریم که ۴ گروهان در خط است و ۷ گروهان در دست داریم که هر کدام کم تر از ۸۰ نفر دارد.»

در ادامه فرماندهان یگان ها به بیان مشکلات موجود در پشتیبانی و حتی تغذیه نیروها پرداختند و از نامشخص بودن مرکز پشتیبانی کننده گله داشتند. برادر صالحی گفت که یک ماه و نیم است که ما شب ها در خط و پشت خط به نیروها سیب زمینی می دهیم. فقط یک وعده غذا به آنها می دهیم. سپس برادر صفوی تأکید کرد که پشتیبانی یگان های قرارگاه قدس به عهده مرکز پشتیبانی غرب سپاه است.

در پایان این جلسه حسین همدانی به توضیح بیش تری درباره طرح مانور قرارگاه قدس

پرداخت: «در مرحله اول عملیات، لشکر ۳۲ از ارتفاع برده هوش سرازیر می شود روی یال پایین آن تا میراوه. لشکر ۳۱ عاشورا ارتفاع دوقلو و چکمه ای و یال ارتباطی دوقلو به آمدین را عمل می کند. لشکر ۱۰ سیدالشهدا(ع) ارتفاع قلمی و یک سوم ارتفاع آمدین را عمل می کند. تیپ ۱۸ الغدیر هم از سمت راست لشکر ۱۰، روی آمدین به سمت رودخانه، نیروی دشمن را منهدم می کند و بر می گردد. در مرحله دوم عملیات، لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) روی کله قندی و یال آن به سمت شاخ آمدین عمل خواهد کرد.» برادر صفوی نیز اضافه کرد که البته یگان های مرحله اول هم توان خود را جمع می کنند و بنا به وضعیت [در صورت ضرورت] مرحله دوم را ادامه می دهند. برادر همدانی نیز توضیح داد که نهایت پیشروی ما روی شاخ آمدین جایی است که سرکوب است و برای دفاع مناسب می باشد. (۱)

۵۱

در پی تماس تلفنی صبح امروز جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه با فرمانده لشکر ۹ بدر (برادر شمس)، ساعت ۱۵:۵۰ (قبل از جلسه با فرماندهان قرارگاه قدس)، دو تن از مسئولان لشکر بدر به قرارگاه شهید بروجردی آمدند و گزارشی از وضعیت این لشکر ارائه دادند: دو گردان از لشکر داخل عراق است که قرار است برگردند و به مرخصی بروند. نیروهای جدید هم که برای ما می آید پس از آموزش و سازمان دهی جایگزین نیروهای در خط می شوند. در شرایط فعلی اوضاع لشکر مناسب نیست، ولی دو سه هفته دیگر که نیروها به مرخصی رفتند و برگشتند، وضع نسبتاً خوب می شود و آماده اجرای مأموریت می شویم. پس از آن برادر صفوی نکاتی را یادآور شد: ۱- خط شما در پدافند وضع بدی داشته، طوری که افراد کومه له از آن عبور کرده و کمین اجرا کردند، خط تان را تقویت کنید (یکی از مسئولان لشکر بدر توضیح داد که افراد کومه له از بین نیروهای لشکر بدر و نیروهای سندج عبور کرده اند). ۲- توپخانه ۱۲۲ میلی متری شما در منطقه و در اختیار قرارگاه نجف باقی بماند، بقیه امکانات لشکر را می توانید به عقب بیاورید. سنگرهایتان را تخریب نکنید، بگذارید بماند یگان های دیگر استفاده کنند. ۳- خودتان را آماده کنید، ظرف دو هفته آینده به شما مأموریت می دهیم. مأموریت شما در داخل عراق را هم قرارگاه رمضان مشخص می کند. (۲) (ضمیمه دارد).

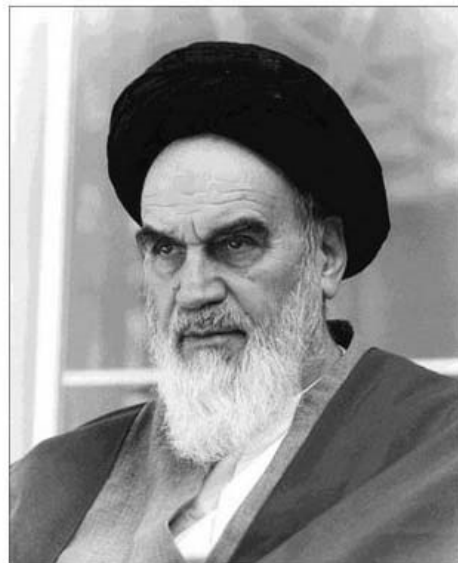
۶۲

هم زمان با میلاد حضرت خاتم الانبیا(ص) و ولادت حضرت امام جعفر صادق(ع)، رئیس جمهور، رئیس مجلس شورای اسلامی، رئیس دیوان عالی کشور و نخست وزیر، به اتفاق گروه کثیری از شخصیت های روحانی و مسئولان کشوری و لشکری، اعضای ستاد پشتیبانی جنگ از سراسر کشور و نیز جمعی از محققان خارج از کشور، که در کنفرانس وحدت اسلامی شرکت کرده اند، صبح امروز در حسینیه جماران با امام خمینی دیدار کردند. امام خمینی طی سخنانی اهداف و سیره انبیاء خدا را تشریح کرده و با تأکید بر تأسی به سیره پیامبران و

ص: ۷۸۳

۱- ۱۳. همان، ص ۵۷ تا ۶۴.

۲- ۱۴. همان، ص ۵۱ تا ۵۳.

امام خمینی در دیدار مسئولان کنسور:
مسلمین باید بیدار شوند و به سیره پیامبر ناسی کنند
او جنگند و دفاع کرد، ما هم می‌جنگیم و دفاع می‌کنیم.

خصوصاً پیامبر اکرم (ص) فرمودند: «... و آن چیزی که از همه مشهورتر است حضرت رسول (ص) است که آمد و تشکیل اداره داد، تشکیل حکومت داد؛ این معنایش این است که کار دارند به حکومت، در سیاست کار دارند و تشکیل حکومت دادن جز این است که دخالت در سیاست است و وارد شدن در عرصه سیاست است؟ بنابراین، این مسئله ای را که در بین مسلمین همین طور تزریق کردند تا حتی بعضی از خواص هم به این معنا اعتقاد پیدا کردند که شما بروید سراغ مسجد، ما هم می‌رویم سراغ حکومت، این برای این بود که این طور به سر ما بیاورند، این طور به سر همه مسلمین بیاورند که دارید مشاهده می‌کنید. مسلمین باید بیدار بشوند مسلمین از سیره انبیا و خصوصاً مسلمین از سیره پیغمبر اکرم (ص) باید مطالعه کنند ببینند چه کرده است و ما باید تأسی کنیم. اگر پیغمبر آمده بود و فقط توی مسجد مدینه نشسته بود قرآن را ذکر کرده بود و دیگر کاری هم نداشت، ما هم می‌رفتیم همین کار را می‌کردیم. ما تأسی می‌کردیم، اما کسی که آمده است از همان اول که آمده است در مکه مشغول مبارزه بوده است - یک نحوی غیر از آن نحوی که در مدینه دیگر مسلحانه بود - تا وقتی آمد مدینه، در مدینه که آمد حکومت تشکیل داد. فرستاد، مبلغ فرستاد، حکومت فرستاد در همه جا، آن جایی که دستش می‌رسید، مژده داد ایشان به مردم که ما می‌گیریم دنیا را، همه را از بین می‌بریم، روم را از بین می‌بریم، ایران را از بین می‌بریم، یعنی از آن وضعی که آنها دارند که بت پرستی می‌کنند یا آتش پرستی می‌کنند، این را از بین می‌برند و الا احیا کردند همین مدت کوتاهی که پیغمبر اکرم (ص) زندگی کرد، احیا کرد بشر را. مسلمین باید تأسی کنند به او که او چه کرد، ما هم باید آن کار را بکنیم. او حکومت تشکیل داد، ما هم باید حکومت تشکیل بدهیم. او جنگ کرد، ما هم باید جنگ بکنیم. او دفاع کرد، ما هم باید دفاع بکنیم... خدای تبارک و تعالی ما و شما را از شر این مستکبرین نجات بدهد و ملت های ایران را، ملت های دیگر را، همه مسلمین را بیدار کند تا دماغ این مستکبرین را به خاک بمالد و آنها را رسوا کند؛ همان طوری که تاکنون رسوا کرده است.»^(۱)

ص: ۷۸۴

خاویر پرز دکوئیار، دبیرکل سازمان ملل متحد، از ایران و عراق خواست تا نمایندگان عالی رتبه خود را برای گفت و گو درباره پایان دادن به جنگ، تا جمعه آینده به نیویورک اعزام کنند. خبرگزاری رویتر در این باره گزارش داد: «به هیئت نمایندگی ایران در سازمان ملل فشار آورده می شود تا به درخواست دبیرکل برای تعیین نماینده ای جهت شرکت در گفت و گوی صلح خلیج فارس پاسخ دهد. پرز دکوئیار به سعید رجایی خراسانی (نماینده ایران در سازمان ملل) گفت: امیدوار است که ایران و عراق تا روز جمعه نمایندگان عالی رتبه خود را برای آغاز گفت و گوی صلح به نیویورک اعزام کنند. طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق دعوت دبیرکل سازمان ملل را پذیرفته است اما یک سخنگوی سازمان ملل می گوید: ایران هنوز نماینده خود را معرفی نکرده است. هر دو کشور ایران و عراق یک هفته است که به طرح پرز دکوئیار برای برقراری آتش بس و هم زمان با آن تشکیل یک هیئت تحقیق پیرامون مسئولیت جنگ هفت ساله ایران و عراق پاسخ داده اند.» (۱)

اجلاس سران کشورهای عرب در امان سومین روز خود را در حالی به پایان رساند که نشانه ای از موفقیت دیده نمی شود و جنگ تبلیغاتی در پایتخت های کشورهای عربی علیه مواضع و عملکرد کشورهای عرب دیگر ادامه دارد. سوریه امروز با انتشار بیانیه ای هشدار داد که هرگونه اقدامی در جهت بازگرداندن مصر به اتحادیه عرب، تمامی موفقیت های به دست آمده این اجلاس را در معرض خطر قرار خواهد داد. خبرگزاری آلمان غربی با مخابره این خبر افزود: «ظاهراً سوریه برای آشتی با عراق قراردادی را منعقد ساخته که با تلاش کشورهای نفت خیز حوزه خلیج فارس تهیه گردیده است. با وجود اینکه جزئیات قرارداد معلوم نیست، شایع است که سوریه برای احیای اقتصاد بیمار خود دست کم ۵/۲ میلیارد دلار از کشورهای عربی دریافت خواهد کرد.» (۲)

رادیو مراکش در برنامه خبری ظهر امروز این مبلغ را ۵/۱ میلیارد دلار اعلام کرد که حافظ اسد از کشورهای حوزه خلیج فارس دریافت کرده است. (۳)

از سوی دیگر، شیمون پرز، نخست وزیر اسرائیل، در واکنش به سخنان شاه حسین در افتتاحیه اجلاس سران عرب، ارتباط اسرائیل با ایران را احمقانه ترین اتهام علیه کشورش توصیف کرده و گفت: «مادامی که آیت الله روح الله خمینی در ایران قدرت را در دست دارد، هیچ گونه هم پیمانی بین دو طرف (ایران و اسرائیل) امکان پذیر نیست. آنان می کوشند که بگویند اسرائیل با ایران مرتبط است؛ این احمقانه ترین اتهامی است که به ما نسبت می دهند.» (۴)

هفته نامه میدل ایست اینترنشنال چاپ لندن در مقاله ای تلاش های دیپلماتیک امریکا برای اجرای قطعنامه ۵۹۸ را ناکام توصیف کرد و نوشت: «این مسئله سبب شده است که کارایی

۱- ۱۶. مأخذ ۲، ص ۸، سازمان ملل - خبرگزاری رویتر، ۱۹/۸/۱۳۶۶.

۲- ۱۷. مأخذ ۲، ص ۲۷، امان - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۰/۸/۱۳۶۶.

۳- ۱۸. مأخذ ۱، ص ۱۶، الجزیره - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۸/۱۳۶۶، به نقل از رادیو مراکش.

۴-۱۹. روزنامه اطلاعات، ۲۰/۸/۱۳۶۶، ص ۲۰، بیت المقدس - خبرگزاری آسوشیتدپرس.

تلاش های امریکا برای برقراری تحریم بین المللی علیه ایران به سطح پایینی تنزل پیدا کند. دلیل آن این است که کشورهای مختلف تلاش های دیپلماتیک و نه اقدامات نظامی را کلید حل و فصل جنگ ایران و عراق تلقی می کنند و دوم اینکه خط مشی کلی امریکا در قبال منطقه در صورت عدم برخورداری از یک دیپلماسی مؤثر برای تکامل بخشیدن به نقش نظامی خود در خلیج فارس به طور جدی تضعیف خواهد شد.» این هفته نامه افزود: شکست تلاش های دیپلماتیک متکی بر سازمان ملل سبب گردیده است خط مشی امریکا در قبال اوضاع خلیج فارس به صورت یک پا درآید و برای ریگان مشکلات فراوانی به همراه داشته باشد. تحرکات در وزارت امور خارجه امریکا حاکی از آن است که امریکا درصدد صورت دادن یک کوشش گسترده دیپلماتیک دیگر علیه ایران می باشد و حتی حاضر است در این زمینه وقت صرف کند.^(۱)

۱۰۱

به دلیل حملات مداوم عراق به تأسیسات نفتی و نفتکش های حامل نفت ایران، تحریم ایران به وسیله امریکا و فرانسه و کاهش خرید نفت ایران به وسیله ژاپن، تولید و درآمد نفت ایران کاهش یافته است. خبرگزاری آسوشیتدپرس به نقل از نشریه "میدل ایست اکونومیک سروی" نوشت: «ایران که از تحریم نفتی امریکا و فرانسه ضربه خورده، ناوگانی از نفتکش های اجاره ای (حداقل ۷ فروند) را با حدود ۱۳ میلیون بشکه نفت برای فروش در بازار عازم بندر روتردام کرده تا به هر کسی که خریدار است بفروشد. همچنین ۲ میلیون بشکه دیگر از نفت خام ایران نیز در ساحل ذخیره شده است. ایرانیان آماده دادن تخفیف هایی در اروپا و آسیا برای فروش نفت خود هستند تا با نزول تقاضا مبارزه کنند و در همین حال در جست و جوی امکانات ذخیره سازی در سنگاپور و دیگر نقاط شرق دور برای نفت فروش نرفته هستند. صادرات نفت ایران تا یک میلیون بشکه در روز کاهش یافته است که با سیر نزولی قیمت ها می توانند تأثیر قابل ملاحظه ای بر درآمد نفت این کشور داشته باشد.»

یک نشریه داخلی سپاه با درج خبر فوق نوشت: «پس از اعلام تحریم نفتی ایران از سوی امریکا، بسیاری از کشورهای غربی و کمپانی های طرف معامله نفتی ایران، با تعلق در اجرای قراردادهای خود (برداشت نفت) عملاً به این تحریم پیوسته اند.»^(۲)

۱۱۲

عراق با معضلات عمیق اقتصادی و اجتماعی روبه رو است که با ادامه جنگ و ناتوانی دولت این کشور در حل مشکلات اساسی عراق، هر روز بر پیچیدگی آنها افزوده می شود. رسانه های جهان در گزارش هایی از گسترش فعالیت گروه های معارض، وخامت اوضاع اقتصادی و تشدید تدابیر امنیتی دولت عراق و شکنجه مخالفان خبر می دهند. سازمان عمل اسلامی عراق اعلام کرد: «گروه جهادگر "شهادی مکه" وابسته به شاخه نظامی عمل اسلامی عراق طی ماه گذشته چهار تن از عوامل و مهره های رژیم بعث را در بغداد، نجف و دیوانیه مورد حمله قرار دادند.

ص: ۷۸۶

۱- ۲۰. روزنامه رسالت، ۲۰/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از هفته نامه میدل ایست اینترنشنال.
۲- ۲۱. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه "رویدادها"، شماره ۱۷۱، ۲۸/۸/۱۳۶۶، ص ۳۰ و ۳۱، خبرگزاری آسوشیتدپرس، به نقل از نشریه میدل ایست اکونومیک.

"جبار عبدالقادر الدوری" افسر امنیتی در بغداد، "علوی خضیر حربی" مسئول امنیتی منطقه کربلا، "عبدالحسین مراهی فرعون" عضو رهبری و دبیرکل سازمان دهی "فوات الاوسط حزب بعث" و سرهنگ پلیس "بدر مال الله" در نجف مورد حمله گروه "شهدای مکه" قرار گرفتند. دو تن از اینان همراه شماری از محافظانشان به هلاکت رسیدند.

همچنین کارخانه چوب فشرده واقع در "ابوصخیره" بر اثر انفجار بمبی به آتش کشیده شد. از سوی دیگر، در جریان محاصره یکی از مراکز مجاهدین وابسته به عمل اسلامی توسط نیروهای امنیتی رژیم بعث، درگیری مسلحانه ای به مدت ۵ ساعت در گرفت. فرمانده مجاهدان موسوم به "سالم محمد صالح سعید" به شهادت رسید و ۳ تن دیگر از اعضای گروه دستگیر و به محل های نامعلومی انتقال داده شدند. در تاریخ ۲۷ مهرماه گذشته نیز درگیری های مسلحانه ای در کربلا و دیوانیه رخ داد که طی آن شماری از مزدوران رژیم بعث کشته یا مجروح شدند.^(۱)

نشریه انگلیسی ایندپندنت نیز به نقل از ناظران غربی در بغداد نوشت: «معضلات عمیق اقتصادی عراق می تواند خطری به مراتب جدی تر از جنگی که صدام حسین شخصاً علیه جمهوری اسلامی ایران به راه انداخته برای عراق مطرح سازد. ظاهراً نمای آرام در بغداد این شهر قدیمی، با آثار زشت جنگ بی پایان صدام علیه ایران، برای ۴ میلیون سکنه این شهر فرو ریخته است. وضع وخیم حاکم عراق به هزینه ای که برای جنگ ایران صرف می کند، تشدید شده و از نظر اقتصادی این هزینه روزانه ۴۰ میلیون دلار می باشد. نتیجه این جنگ تبدیل ذخایر ارزی ۳۵ میلیارد دلاری عراق در سال ۱۹۸۰ به یک بدهی عظیم ۶۰ میلیارد دلاری به استثنای بدهی آن کشور به بلوک کمونیست جهان در حال حاضر می باشد. در حالی که جنگ ایران و عراق این بهانه را به دست صدام می دهد که هر نشانه ای از نارضایتی را در کشور از میان ببرد، ولی وی به سختی می تواند نارضایتی مربوط به بیکاری، بی پولی و نبودن ملزومات زندگی را متوقف سازد. دولت عراق در مقابل بازار سیاه فعال با توجه به کاهش فاحش ارزش دینار عراق قدرتی ندارد. در این بازار سیاه از کالاهایی چون قطعات یدکی گرفته تا لوازم آرایش وجود دارد.»^(۲)

ص: ۷۸۷

۱- ۲۲. روزنامه کیهان، ۲۰/۸/۱۳۶۶، ص ۳.

۲- ۲۳. روزنامه کیهان، ۲۱/۸/۱۳۶۶، ص آخر، نشریه ایندپندنت چاپ لندن.

ضمیمه گزارش ۸۱۷: چگونگی همکاری عده ای از اسیران عراقی با لشکر بدر

مسئولان لشکر ۹ بدر در جلسه امروز گزارشی نیز از چگونگی همکاری اسیران عراقی، که در دوران اسارت از همکاری قبلی با رژیم عراق نادم شده بودند و مایل به همکاری با جمهوری اسلامی و رزمندگان اسلام بودند، ارائه دادند: از اسیران در دوره اول ۱۶۰ نفر و در دوره دوم ۲۸۰ نفر دوره (آموزش) دیدند و در عملیات کربلای ۵ به کار گرفته شدند. یک ماه پیش هم ۳۰۰ نفر دوره دیدند و ۳۲۰ نفر هم در حال اعزام به آموزش هستند، در حال حاضر هر دو ماه ۵۰۰ نفر در نوبت آموزش هستند.

سه نفر از افسران احتیاط که افرادی عالی بودند، شهید شده اند. الان یک گردان از این نیروها همراه آقای شمس (فرمانده لشکر ۹ بدر) در داخل عراق هستند. عمدتاً افسران احتیاط و وظیفه تا درجه سروانی خیلی خوب هستند و با اندک عشق نسبت به امام، عجیب متحول شده اند. تیپ حمزه که با تلاش لشکر بدر تشکیل شده است و تقریباً تیپ مستقلی است، پس از فرماندهی تقریباً بقیه عناصر آن تواب هستند. در عملیات ام النعاج (عملیات قدس ۴، تاریخ ۱/۵/۱۳۶۴، در منطقه هور) یک گردان تواب عراقی عمل کرد و هدف را گرفت و با یک گردان عرب ایرانی که عراق سازمان دهی کرده بود، درگیر شد که از این گردان ضد انقلاب فقط ۷ تن زنده ماندند.

مسئول تیپ حمزه از لشکر بدر درباره افسران تواب عراقی گفت: «مجلس اعلی به این یگان برای ارتش آینده عراق امید بسته است و آقای حکیم برای افسران احترام زیادی قائل است. البته سوریه نیز نسبت به این افسران عراقی نظر و توجه دارد و به آنها پول می دهد و برای بردن آنها به سوریه تلاش می کند. افسران عراقی نیز در مورد چگونگی جنگیدن با ارتش عراق نظریاتی دارند.» وی افزود: البته درجات بالا (سروان به بالا) در لشکر بدر در حاشیه هستند. (۱)

ص: ۷۸۸

تلاش در جهت آمادگی برای عملیات در منطقه عمومی ماووت ادامه دارد، لیکن کمبود امکانات و ناکافی بودن پشتیبانی، موجب تردید در جدی بودن عملیات شده است. ظهر امروز جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه در تماسی با فرمانده نیروی زمینی سپاه گفت: «اینها [قرارگاه‌ها، یگان‌ها] باورشان نمی‌شود که باید عمل کنند. گفته ایم هر چه وسایل استحکامات هست به آنها بدهند؛ تا این وسایل به آنها داده نشود، باورشان نمی‌شود. اینها همه مشکل تدارکات دارند، هوا هم خیلی سرد است. رساندن احتیاجات به اینها یک موضوع اساسی است. من خودم رفتم وضع اینها را دیدم، چیزی ندارند. مسائل مهندسی نیز موضوعی اساسی است.»^(۱)

برادر صفوی عصر امروز از برادر جان محمد مسئول مرکز پشتیبانی سپاه در غرب، که برای تهیه امکانات به تهران رفته و بازگشته بود، وضعیت امکانات را جویا شد و وقتی از وی شنید که "چیزی به ما نداده اند"، بسیار متعجب شد. جان محمد گفت که چون اعزام نیروی سراسری است، پوشاک ندادند و گفتند می‌خواهیم برای نیروهای اعزامی، به نواحی (استان‌ها) بدهیم. مواد غذایی هم در نواحی آماده شده که باید به منطقه منتقل شود. لیکن لاستیک خودرو، استحکامات (پلیت، تیر آهن، تراورس، نایلون و...)، ضدیخ، ماشین آلات، قطعات یدکی، خودرو و... هیچی نداریم. جانشین فرمانده نیروی زمینی پس از شنیدن وضعیت، گفت: بنابراین هر دو قرارگاه [قدس و نجف] را نمی‌توان تأمین کرد. فعلاً یکی را راه بیندازیم. سوله‌ها به قرارگاه نجف داده شود و بقیه امکانات موجود نیز به نسبت سه به دو، یعنی سه قسمت به قرارگاه نجف و دو قسمت به قرارگاه قدس داده شود.^(۲)

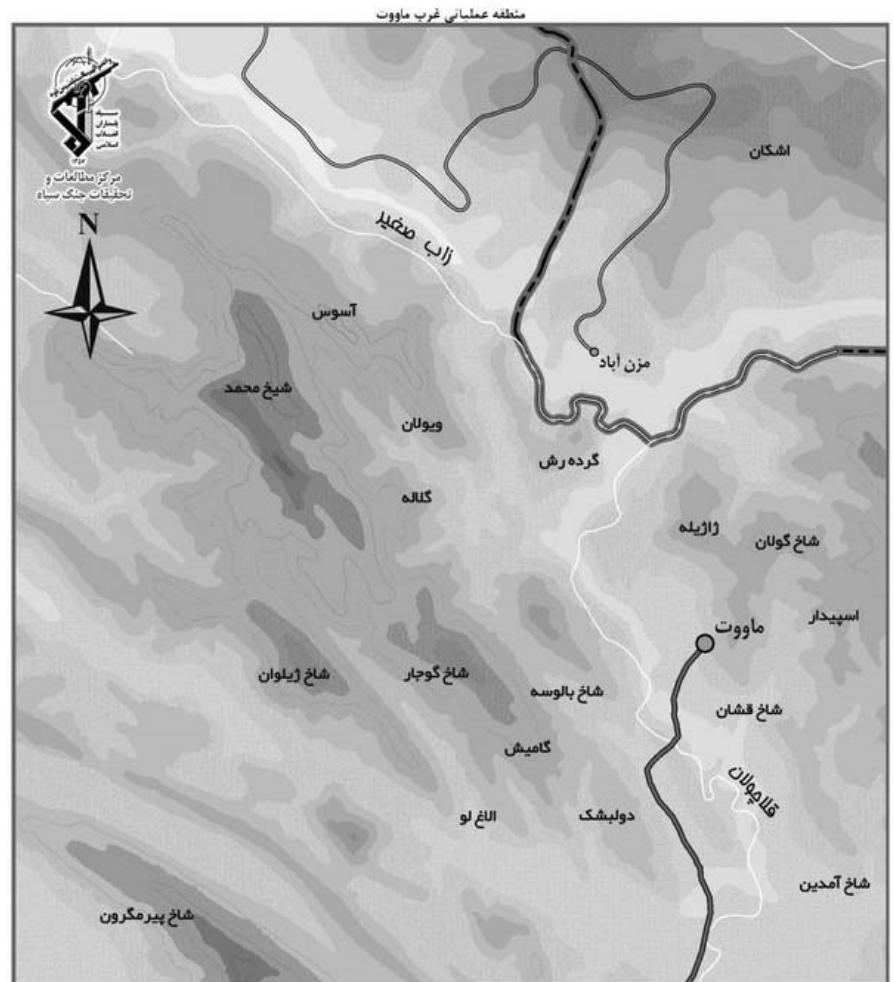
در جلسه ای که شب هنگام در قرارگاه شهید بروجردی با حضور برادران صفوی، شوشتری، وفایی (مسئول مهندسی سپاه)، جان محمد و... تشکیل شد، فرمانده قرارگاه نجف گزارش داد که لشکر ۵۷، تیپ ۱۲، لشکر ۱۱ و لشکر ۲۱ کار شناسایی خود را شروع کرده اند. برادر شوشتری در ادامه، مرحله بندی اجرای عملیات قرارگاه نجف را چنین اعلام کرد: مرحله اول گرده رش، مرحله دوم تپه هرمدان، مرحله سوم گلاله و یال ویولان، مرحله چهارم جنوب گلاله به سمت

ص: ۷۹۰

۱- ۱. سند شماره ۱۵۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مرکزی سپاه در عملیات نصر ۸ (حسین اردستانی)، ۱۶/۸ تا ۲۶/۸/۱۳۶۶، ص ۶۶ تا ۶۸.
۲- ۲. همان، ص ۶۹ تا ۷۲.

گوجار. وی مأموریت یگان های این قرارگاه را نیز چنین برشمرد: تیپ ۱۲ پس از تصرف هدف، به کمک لشکر ۲۱ و لشکر ۱۱ به کمک لشکر ۵۷ برای دفاع از اهداف به دست آمده می روند (این چهار یگان روی گرده رش مأموریت دارند). یال ویولان و سمت گلاله را لشکر ویژه شهدا و تپه هرمدان را لشکر ولی عصر (عج) عمل می کنند. مرحله چهارم را هم لشکر ۹ بدر عمل می کند. در این جلسه گفته شد که مهندسی جهاد اصفهان قبل از رودخانه، در سمت خودی، بستر رودخانه را عریض می کنند که صبح عملیات تویوتا بتواند عبور کند و نیروها را پشتیبانی کند و مهندسی جهاد زنجان نیز سمت دیگر رودخانه به طرف گرده رش را جاده می زند.

منطقه عملیاتی غرب ماووت

در ادامه جلسه، برادر صفوی به برادر شوشتری تأکید کرد که قرارگاه باید راه کارهای یگان‌ها را چک کند؛ مسئولان اطلاعات یگان‌ها راه کارها و شیوه بردن نیروها را توضیح دهند و قرارگاه مطمئن شود که برنامه آنها حساب شده و عملی است. نکته دوم اینکه در آن عملیات (عملیاتی که قرار بود ماه پیش در این منطقه اجرا شود) روی شرایط جوّی حساب نشده بود و با بارش باران همه چیز به هم خورد. در این عملیات باید این موضوع، احتمال بارش برف، خروش رودخانه و ... باید در نظر گرفته شود.

برادر شوشتری در این باره توضیح داد که اگر باران بیارد و آب رودخانه یک و نیم برابر وضعیت کنونی شود، امکان پل زدن و عبور هست ولی اگر آب رودخانه دو برابر شود، هیچ پلی نمی شود زد، آب همه را می برد. وی درباره تحرکات دشمن گفت: وضع دشمن عادی است. نیرویی اضافه نکرده و گزارشی از تغییرات دشمن نرسیده است، فقط آن شب که توپخانه اجرای آتش کرد، عراقی‌ها منور زدند. (۱)

۲۱

نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی عهده دار تأمین و پدافند جزایر قشم، هرمز، لارک، هنگام و سواحل شرقی تنگه هرمز در حد فاصل رأس الکوّه تا کوهستک شد. در حکم فرمانده سپاه پاسداران به فرمانده نیروی دریایی سپاه پاسداران در این باره آمده است: «حسب الامر فرماندهی محترم قرارگاه خاتم الانبیاء (ص) به منظور حفاظت از حقوق جمهوری اسلامی، با توجه به سازمان قید شده، تأمین و پدافند از منطقه ساحل شرقی تنگه هرمز، حد فاصله رأس الکوّه تا کوهستک را به عهده گرفته و به طور مستمر این فرماندهی را از پیشرفت کار مطلع سازید.» (۲)

در ادامه این حکم سازمان رزمی و تجهیزات و تسلیحات سازمانی آن نیز مشخص شده است.

۳۲

امروز منطقه عملیاتی فاو، تأسیسات نفتی و گازی گچساران و آغاچاری هدف حملات هوایی ارتش عراق قرار گرفت. بنابر اعلام قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در جنوب، در ساعت ۱۰ امروز یک هواپیمای دشمن منطقه فاو را بمباران کرد. (۳) خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز گزارش داد: «چهار هواپیمای عراقی در ساعت ۱۲:۲۵ تأسیسات نفتی - گازی "پازنان ۲" گچساران را بمباران کردند. در این بمباران بخشی از این تأسیسات دچار آتش سوزی شد که این آتش سوزی دو ساعت به طول انجامید. این حمله تلفات جانی نداشت. این واحد صنعتی در حمله هفته قبل دشمن نیز دچار خسارت فراوانی شده بود.» (۴)

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارش دیگری از اهواز آورده است: «هواپیماهای عراقی در ساعت ۱۲:۳۰ تأسیسات نفتی "پازنان" آغاچاری را هدف حمله قرار دادند و خساراتی به این واحد وارد کردند. در این حمله یک تن شهید و یازده تن مجروح شدند.» (۵) همین خبرگزاری در

ص: ۷۹۲

۱- ۳. همان، ص ۷۴ تا ۸۰.

۲- ۴. سند شماره ۱۳۷۲۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی کل سپاه پاسداران، به فرماندهی نیروی دریایی سپاه، ۲۰/۸/۱۳۶۶.

۳- ۵. سند شماره ۰۲۹۵۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: معاونت اطلاعات قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه (جنوب)، ص ۲،

۲۰/۸/۱۳۶۶.

۴-۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۷، ۲۱/۸/۱۳۶۶، ص ۶، یاسوج - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۸/۱۳۶۶.

۵-۷. سند شماره ۰۲۹۵۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سماجا ۲ - معاونت اطلاعات، به سماجا ۳، ۲۰/۸/۱۳۶۶؛ و - مأخذ ۶، ص ۷، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۸/۱۳۶۶.

گزارشی از بوشهر اعلام کرد: «هوایماهای عراقی ساعت ۱۲:۲۵ دیوار صوتی را بر فراز بوشهر شکستند. در این تجاوز و تجاوز شب گذشته دشمن به این منطقه، بمباران صورت نگرفت.» در این گزارش آمده است: «غالباً هم زمان با حملات یا کمی پس از آن جنگنده های ارتش اسلام در آسمان منطقه به تعقیب هوایماهای دشمن می پردازند.»^(۱)

فرماندهی نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، فعالیت های پروازی امروز هوایماهای عراقی را در خاک ایران چنین گزارش داد: «از ساعت ۱۲:۰۸ تا ۱۲:۲۵ امروز تعداد ۲۲ فروند از هوایماهای متجاوز عراقی در ۵ مسیر ۱ الی ۱۲ فروندی ضمن تجاوز به حوالی مناطق بهبهان، امیدیه، آغاچاری، بوشهر و گناوه و ۱۰ مایلی جزیره فارسی در دید رادارهای این نیرو قرار گرفتند که بر علیه آنها اقدامات تاکتیکی به عمل آمده است. ضمناً یک فروند از هوایماهای فوق از نوع میگ ۲۵ بوده که ضمن تجاوز به حوالی بوشهر، گناوه و بهبهان اقدام به عکس برداری نموده که احتمال بمباران مناطق مذکور در آینده متصور است.»^(۲)

از سوی دیگر، نماینده عراق در سازمان ملل، امروز در نامه ای به دبیرکل این سازمان، ادعا کرد که نیروهای ایران در روزهای ۸، ۹ و ۱۰ نوامبر ۱۹۸۷ نقاط مسکونی بصره و سلیمانیه را هدف قرار داده اند که بر اثر آن سه تن کشته و ۱۸ تن مجروح شدند و به چند خانه خسارت وارد شد.^(۳)

۴۱

صبح امروز یک نفتکش ژاپنی و شامگاه نیز یک نفتکش یونانی در خلیج فارس هدف حمله قرار گرفت. فرمانده نیروی دریایی سپاه پاسداران در گزارشی اعلام کرد: «در ساعت ۱۰ صبح روز چهارشنبه ۲۰/۸/۱۳۶۶ یک نفتکش ژاپنی با پرچم پاناما که حامل سوخت بود، در شرق جزیره ابوموسی و در نزدیکی ساحل ام القوین مورد هدف دو قایق قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد. این نفتکش ۱۳ هزار تنی "لیکوئید باک اکسلپور" نام دارد و در پناه یک کاروان بزرگ شامل شش نفتکش دو یدک کش و چهار رزم ناو امریکایی حرکت می کرد. این اولین بار است که حمله به یک نفتکش در پناه کاروان های امریکایی صورت می گیرد.»^(۴)

منابع خارجی این حمله را به نیروهای ایران نسبت دادند. یونایتدپرس گزارش داد: «منابع کشتی رانی اعلام کردند که دو قایق سریع السیر ایرانی امروز به یک نفتکش ژاپنی در آب های خلیج فارس، خارج از تنگه هرمز حمله کردند و چند موشک آرپی. جی به بدنه آن شلیک کردند. این موشک ها در کشتی، که مخصوص حمل فرآورده های شیمیایی بود، حریق ایجاد کرد، لیکن خدمه به سرعت حریق را کنترل کردند و کشتی به کمک خارجی نیازی پیدا نکرد.»^(۵)

آسوشیتدپرس نیز گزارش داد: «قایق های توپدار ایران امروز در جریان یک عملیات جسورانه یک نفتکش ژاپنی را در روز روشن و در فاصله نزدیکی از بزرگ ترین کاروان امریکایی در خلیج فارس مورد حمله قرار دادند.» خبرگزاری رویتر نیز به نقل از منابع کشتی رانی این حمله را به قایق های توپدار پاسداران انقلاب ایران نسبت داد.^(۶)

ص: ۷۹۳

۱- ۸. مأخذ ۶، ص ۶.

۲- ۹. سند شماره ۴۶۲۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی نهاجا - معاونت اطلاعات (مدیریت اطلاعات عملیات)، به سماجا ۲۱/۸/۱۳۶۶.

۳- ۱۰. سند شماره S/۱۹۲۶۸ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۳ نوامبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.

۴-۱۱. سند شماره ۲۹۵۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی نیروی دریایی سپاه، ۲۱/۸/۱۳۶۶.

۵-۱۲. مأخذ ۶، ص ۱۶.

۶-۱۳. مأخذ ۶، ص ۱۶ و ۱۷.

از سوی دیگر، به گزارش خیرگزاری جمهوری اسلامی، نفتکش یونانی "فورچون شیپ" در ساعت ۲۰:۴۸ امروز در حالی هدف حمله هواپیماهای عراقی قرار گرفت که پس از بارگیری از جزیره خارک به مقصد بندرعباس در حال حرکت بود. این حمله تلفات جانی نداشت و به علت اصابت موشک به مخزن شماره یک آن آسیب دید. در پی حمله، سه یدک کش به محل حادثه رفتند و آتش سوزی را مهار کردند. (۱) فورچون شیپ ۲۶۴ هزار تن ظرفیت دارد. (۲)

۵۱

نیروی دریایی ایتالیا یک مین دریایی را در خلیج فارس شناسایی و منهدم کرد. فرماندهی نیروی دریایی ایتالیا گفت: این مین در مسیر کشتی بازرگانی ایتالیایی "مزایو بریتانیا" که تحت اسکورت کشتی های جنگی ایتالیایی از عربستان سعودی به سوی کویت در حرکت بود، مشاهده شد. در بیانیه این فرماندهی آمده است: ناخدای ناوچه سیراکو به یک هلی کوپتر ایتالیایی دستور داد با آتش مسلسل این مین را منهدم کند و این کاروان بدون هیچ گونه حادثه ای به راه خود ادامه داد. (۳)

۶۲

فعالیت های نظامی دشمن در منطقه جنوب در گزارش نوبه ای معاونت اطلاعات قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در جنوب (کربلا) به شرح زیر درج شده است:

«در منطقه فاو فعالیت هوایی دشمن شدت گرفته و اقدام به بمباران کرده است، از جمله ساعت ۱۰ روز ۲۰/۸ یک هواپیمای دشمن منطقه فاو را بمباران نمود. پروازهای قبلی دشمن، مراقبت هوایی و تردد هوایی به سمت خلیج فارس بوده است. در منطقه شرق بصره عمده حرکات دشمن، فعالیت عناصر پیاده برای ترمیم سنگر، حفر کانال و دیده بانی مستمر به منظور مراقبت و کنترل حرکات پایگاه های خودی بوده که افزایش یافته است. همچنین مراقبت هوایی دشمن به وسیله هلی کوپتر افزایش چشمگیری یافته است و نیز با فرستادن غواص و نصب دوربین قوی به مراقبت شدید پرداخته است. [ارتش عراق] همچنین با ترمیم جاده ها، شن ریزی، اسفالت و تکمیل طرح های خود و مانور زرهی، بر آمادگی رزمی یگان های خود می افزاید.

در منطقه شرق دجله در روز ۱۹/۸/۱۳۶۶ تعداد ۵۰ تانک و حدود ۲۰۰ تریلی حامل تانک و ۲۲ دستگاه ایفا چادردار از العزیر به سمت شمال در حرکت بوده اند. در منطقه شرق العماره چون غرب رودخانه میمه تا چنگوله خط پدافندی خودی به صورت پایگاه و به فاصله ۵۰۰ متر از یکدیگر است و بین پایگاه ها موانعی وجود ندارد، احتمال اقدام دشمن به تک محدود جهت ضربه زدن و انهدام پایگاه های خودی وجود دارد. (۴)

فعالیت های دشمن در منطقه چنگوله تا جزابه در دوره ۱۵/۸ تا ۲۰/۸/۶۶ را معاونت اطلاعات قرارگاه سپاه یکم ثارالله چنین گزارش کرده است: «طی این دوره به علت شرایط

ص: ۷۹۴

-
- ۱- ۱۴. خیرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۶، ص ۳.
- ۲- ۱۵. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه "رویدادها" شماره ۱۷۱، ۲۸/۸/۱۳۶۶، ص ۸؛ و Sreedhar. Kapil Kaul. - Tanker War Aspect of Iraq-Iran War (۱۹۸۰-۸۸). (New Delhi: ABC Publishing House, ۱۹۸۹) p.۱۲۴.
- ۳- ۱۶. مأخذ ۶، ص ۴۶، رم - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۰/۸/۱۳۶۶.

۴-۱۷. سند شماره ۰۲۹۵۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: معاونت اطلاعات قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در جنوب (کریلا)،

۲۰/۸/۱۳۶۶.

نامساعد جوی حاکم بر اکثر محورهای عملیاتی، فعالیت چشمگیری از دشمن مشاهده نشد. تحرکات دشمن روزها در منطقه میمه و چیلان و شب‌ها در منطقه نهر عنبر از تراکم بیش‌تری برخوردار است. خروج یک تیپ زرهی از منطقه عمومی از نهر عنبر به سمت جنوب از تحرکات مشهود دشمن در این دوره بود.»^(۱)

از سوی دیگر، ژاندارمری جمهوری اسلامی گزارش داد که دشمن در منطقه مقابل نهر عنبر به جمع‌آوری میدان مین و سیم‌های خاردار اقدام کرده و به واحدهای در خط آماده باش کامل داده است.^(۲)

۷۱

در دو عملیات جداگانه پیشمرگان کرد عراق در استان سلیمانیه ده‌ها تن از افراد دشمن کشته یا اسیر شدند. نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق با اجرای یک عملیات تهاجمی در محور سلیمانیه - دوکان، ده پایگاه و مقر گردان ۱۰۴ جاش را تصرف و منهدم کردند. در جریان این عملیات حدود ۱۸۰ نیروی دشمن کشته شدند و ۶۰ تن به اسارت پیشمرگان کرد درآمدند. همچنین ۲۵۰ قبضه تفنگ کلاش و ۱۳ دستگاه خودرو به غنیمت گرفته شد.^(۳) از سوی دیگر امروز ۶ گردان از نیروهای عراقی برای بازپس‌گیری ارتفاعات قره داغ از سه محور به مواضع نیروهای اتحادیه میهنی کردستان در استان سلیمانیه حمله کردند که با دادن تلفات و ضایعات سنگین، مجبور به عقب‌نشینی شدند. در جریان دفع این حمله عده بسیاری از نیروهای مهاجم کشته شدند و ۷ تن به اسارت درآمدند که در بین کشته شدگان چندین افسر و درجه‌دار عراقی وجود دارد. در این حمله دو تانک و دو خودروی ارتش عراق منهدم گردید و دو قبضه خمپاره انداز، مقادیری سلاح و مهمات به غنیمت گرفته شد.^(۴)

همچنین مجاهدین عراقی در یک عملیات نفوذی پست انتقال برق العماره را به آتش کشیدند که بر اثر آن بخش وسیعی از جنوب شرقی عراق در خاموشی فرو رفت. به دنبال این عملیات مأموران امنیتی و پلیس، شهر العماره را به کنترل شدید خود درآوردند و رفت و آمد شهروندان و تردد خودروها را در سطح شهر به شدت زیر نظر گرفتند.^(۵)

۸۲

هزینه دفاعی عراق در سال گذشته میلادی حدود دو برابر هزینه دفاعی جمهوری اسلامی ایران بود. سالنامه "میلیتاری بالانس" (موازنه نظامی) که مؤسسه بین‌المللی تحقیقات استراتژیک در لندن آن را منتشر می‌کند، در شماره امسال خود، در قسمت خاورمیانه، بودجه نظامی و پرسنل نظامی کشورهای عراق و ایران را به شرح زیر اعلام کرد: (ضمیمه دارد) «هزینه نظامی عراق در سال ۱۹۸۵ معادل ۱۲ میلیارد و ۸۶۶ میلیون دلار بود که در سال ۱۹۸۶ به ۱۱ میلیارد و ۵۸۰ میلیون دلار کاهش یافت. شمار نیروهای نظامی آن یک میلیون نفر است. نیروی زمینی ۹۵۵ هزار نفر، نیروی دریایی ۵ هزار نفر و نیروی هوایی ۴۰ هزار نفر شامل

ص: ۷۹۵

۱- ۱۸. سند شماره ۰۲۹۵۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: معاونت اطلاعات قرارگاه سپاه یکم ثارالله، ۲۲/۸/۱۳۶۶.

۲- ۱۹. سند شماره ۴۶۲۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: مرکز فرماندهی کل سپاه، ۲۰/۸/۱۳۶۶.

۳- ۲۰. سند شماره ۱۴۴۶۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: آمار عملیات‌های انجام‌شده توسط گروه‌های مختلف عراقی، ۳۰/۸/۱۳۶۶، ص ۲۵.

۴- ۲۱. همان، ص ۲۵؛ و - روزنامه کیهان، ۲۳/۸/۱۳۶۶، ص ۱۹، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

ده هزار نفر پرسنل دفاع ضد هوایی می باشد. هزینه دفاعی جمهوری اسلامی ایران نیز در سال ۱۳۶۵ برابر با ۴۵۶ میلیارد ریال معادل ۶ میلیارد و ۷۰ میلیون دلار بود که در سال ۱۳۶۶ به ۴۳۶ میلیارد ریال معادل ۶ میلیارد و ۱۱ میلیون دلار کاهش یافت. شمار نیروهای نظامی ایران نیز ۶۵۴ هزار و ۵۰۰ نفر است که نیروی زمینی ارتش ۳۰۵ هزار نفر (حدود ۲۵۰ هزار نفر مأمور وظیفه)، سپاه پاسداران ۳۰۰ هزار نفر، نیروی دریایی ۱۴۵۰۰ نفر و نیروی هوایی ۳۵ هزار نفر را شامل می شود.»

این سالنامه درباره وضعیت نیروی انسانی ارتش عراق نوشت: «نفرات عراق در جنگ تحمیلی با سیر نزولی بی سابقه ای رو به کاهش است و مقایسه ارقام منتشره در دو کتاب مستند سال جاری و سال گذشته حاکی از آن است که در طول چندین عملیات نظامی ایران علیه عراق، سال گذشته تلفات بسیاری به نیروهای عراقی وارد شده است. عراق در سال ۱۹۸۶ بیش از یک میلیون و ۷۵۰ هزار نیروی نظامی مرد در سنین بین ۱۸ تا ۳۰ سال داشته است، در حالی که این رقم برای امسال به یک میلیون و ۴۲۳ هزار تن رسیده است که این تعداد ۳۲۷ هزار تن کاهش نشان می دهد. این در حالی است که به کل جمعیت عراق در این فاصله نیم میلیون نفر اضافه شده و قاعدتاً باید شمار مردان عراقی نیز افزایش می یافت. اینک شمار مردان در سن جنگ عراق که در فاصله ۱۸ تا ۳۰ سالگی طبقه بندی شده اند، نسبت به زنان عراقی تفاوت فاحشی دارد و در حالی که این تفاوت دو سال پیش در عراق تنها ۹۸ هزار تن بوده است. در سال گذشته شمار مردان عراقی ۱۸ تا ۳۰ ساله به قدری کاهش یافت که این تفاوت به ۲۸۰ هزار تن رسید. به این ترتیب اگر روال سال گذشته جنگ در عراق به همان سرعت ادامه یابد در دو سال آینده مردان عراقی متعلق به این گروه سنی نصف تعداد زنان هموطن هم طبقه خود خواهند بود. به نظر می رسد فشار سنگین حاصل از این تلفات سنگین باعث شده است که عراق یک میلیون نفر را از هر سنی که ممکن باشد به خدمت نظام اعزام کند.»

سالنامه مذکور رقم بدهی های خارجی عراق را بدون محاسبه بدهی های مربوط به کشورهای بلوک شرق، بین ۸۵ تا ۵/۹۵ میلیارد دلار ذکر کرد که از این رقم ۳۵ تا ۴۵ میلیارد دلار قرض عراق به کشورهای شورای همکاری خلیج فارس است و بقیه پنجاه میلیارد دیگر بدهی های عراق به جهان غرب می باشد. (۱)

۹۱

اجلاس فوق العاده سران عرب در امان پس از چهار روز مذاکره با انتشار قطعنامه ای به کار خود پایان داد. براساس این قطعنامه، ایران به دلیل اشغال بخشی از سرزمین عراق و طفره رفتن از پذیرش قطعنامه ۵۹۸ سازمان ملل متحد محکوم شده است و از ایران خواسته شده که قطعنامه ۵۹۸ را پذیرفته و آن را بند به بند اجرا کند. در قطعنامه اجلاس سران عرب آمده است که جامعه بین المللی بایستی اقدام مؤثرتری را برای تحت فشار قرار دادن ایران در پاسخ

ص: ۷۹۶

۱- ۲۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۶، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۶، ص ۶۲ تا ۶۴؛ و - روزنامه کیهان، ۲۶/۸/۱۳۶۶، ص ۱۷، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

به درخواست های صلح به کار گیرد. شرکت کنندگان در کنفرانس، با عراق، کویت و عربستان برای اقدامات اتخاذ شده در جهت دفاع از خاک، آب، ثبات و امنیتشان اعلام همبستگی کردند. آنها از عراق برای پاسخ دادن به کلیه ابتکارات صلح قدردانی کردند و از اقدامات عربستان در برخورد با حجاج ایرانی حمایت نمودند.^(۱)

رادیو امان با اعلام مفاد مربوط به ایران در قطعنامه پایانی اجلاس سران عرب، درباره بازگشت مصر به جهان عرب و مسئله اسرائیل افزود: «سران مقرر داشتند که مناسبات دیپلماتیک میان هر یک از کشورهای عضو در جامعه عرب و میان جمهوری عربی مصر بر پایه قانون اساسی هر کدام از کشورها عملی شود. آنها بر افزایش روابط با واتیکان تأکید کردند و از شاه حسین خواستند که انجام تماس هایی با اسرائیل را به نمایندگی از سران عرب مورد بحث و بررسی قرار دهد.»^(۲)

۱۰۱

ارزیابی کشورها و محافل بین المللی از نتایج و قطعنامه اجلاس سران عرب در امان، همانند مواضع آنها درباره موضوعات مورد مذاکره در اجلاس، متفاوت و متعارض است. عبدالسلام جلود مرد شماره ۲ لیبی، کنفرانس امان را یک کنفرانس امریکایی خواند که قطعنامه آن در واشنگتن دیکته شده است. وی گفت: «رهبران شرکت کننده در کنفرانس امان قصد دارند تا مبارزه علیه امریکا را که دشمن شماره یک اعراب به شمار می رود و دشمنی با صهیونیسم را که فلسطین را تحت اشغال دارد، به مبارزه علیه ایران منحرف سازند. لیبی با اجرای معاهده دفاع مشترک اعراب علیه ایران مخالف است و این پیمان باید علیه امریکا به کار گرفته شود.»^(۳)

شاه حسین کنفرانس امان را نقطه عطفی برای وحدت کشورهای عربی خواند و از نتایج آن ابراز خشنودی کرد.^(۴) خبرگزاری کویت ایران و اسرائیل را دشمن اعراب عنوان کرد و با غیرمترقبه خواندن نتایج اجلاس سران عرب افزود: «کنفرانس مرحله جدیدی را در همبستگی میان اعراب گشود که جهان عرب بیش از آن هیچ گاه شاهد آن نبوده است. این کنفرانس توفیق بزرگی است و آغاز یک مرحله جدید در بسیج اقدامات عربی مشترک که قطعاً دشمنان امت عرب را نگران و ناخرسند خواهد کرد.»^(۵)

"راجر هاردی" خبرنگار بی.بی.سی قطعنامه اجلاس سران عرب را دستاورد نسبتاً کوچکی می داند که نشان دهنده تشدید اندک مواضع اعراب در قبال جنگ ایران و عراق است. وی گفت: «هرگونه بهبود روابط عراق و سوریه احتمالاً تنها بر کاهش تبلیغات خصومت بار آن دو علیه یکدیگر اثر خواهد گذاشت و از تشنج موجود میان آن دو خواهد کاست. علاوه بر آن، هیچ نشانه ای حاکی از آن نبوده است که اتحاد ایران و سوریه در معرض خطر قرار گرفته است و در جریان مذاکرات سران عرب، سوریه پیوسته بر سر عقیده خود مبنی بر نیاز به ادامه گفت و گو با ایران باقی ماند و با تحریم ایران مخالفت کرد و یادآور شد که مشکل اصلی در خلیج فارس در

ص: ۷۹۷

۱- ۲۴. مأخذ ۶، ۲۱/۸/۱۳۶۶، ص ۹، بخش عربی رادیو امان، ۲۰/۸/۱۳۶۶؛ و - بولتن وزارت خارجه، شماره ۱۱۷/۵، ۲۰/۸/۱۳۶۶؛ و - مأخذ ۱۵، ردیف دوم، - P.۶۲

۲- ۲۵. مأخذ ۶، ص ۱۲، بخش عربی رادیو امان، ۲۰/۸/۱۳۶۶.

۳- ۲۶. روزنامه رسالت، ۲۱/۸/۱۳۶۶، ص ۲۱، امان - خبرگزاری رویتر.

۴- ۲۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۹، ۲۳/۸/۱۳۶۶، ص ۳۳، رادیو امریکا، ۲۲/۸/۱۳۶۶، به نقل از وال استریت ژورنال.

۵- ۲۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۶، ص ۳۳، کویت - خبرگزاری جمهوری

از محورهای دیگر بررسی و ارزیابی اجلاس سران کشورهای عرب، نزدیکی عراق و سوریه و بازگشت مصر به جهان عرب است. بغداد با هدف متزوی کردن ایران در نظام بین المللی و جلب حمایت جهان از عراق در قالب جنگ علیه یک کشور غیرعرب، تلاش دارد ملاقات صدام و حافظ اسد را پیشرفتی در ایجاد همبستگی اعراب عنوان نماید. طه یاسین رمضان معاون اول صدام حسین در یک مصاحبه مطبوعاتی با روزنامه الاتحاد چاپ ابوظبی این ملاقات را گفت و گویی مستقیم، روشن و به دور از جو انفعالی توصیف کرد و گفت: «آنچه که در اردن روی داد به گشوده شدن برگ تازه ای در روابط مشترک سوریه و عراق منجر شد، به طوری که مذاکره درباره تمامی موارد اختلاف دو کشور، آشکار، صریح و بدون جدل صورت پذیرفت.» از سوی دیگر، منابع بلندپایه عربی به روزنامه الاتحاد گفتند که هفته های آینده شاهد تحولات جدیدی در روابط عراق با سوریه خواهیم بود، طوری که حملات تبلیغاتی این دو کشور علیه یکدیگر اکنون خاتمه یافته و از سرگیری روابط دیپلماتیک دو کشور پس از انجام یک سری اقدامات مقدماتی و نهایی امکان پذیر خواهد شد. (۲)

مطبوعات عراق هم با سکوت درباره ملاقات صدام حسین و حافظ اسد، از انتقاد از سوریه نیز امتناع کرده اند. (۳) مطبوعات کویت نه تنها ملاقات سران دو کشور را در سطح گسترده ای منعکس نمودند بلکه از بازگشایی خط لوله عراق - سوریه نیز خبر دادند. السیاسه نوشت: در پی تماس های سیاسی میان صدام حسین و حافظ اسد خط لوله نفت عراق به سوریه به تدریج کار خود را از سرخواهد گرفت و سوریه طی آن مالیاتی برای عبور نفت از خاک خود دریافت خواهد کرد. (۴)

منابع بی طرف ارزیابی دیگری درباره نزدیکی عراق و سوریه دارند. روزنامه گاردین به موفقیت این ملاقات ها با شک و تردید نگریسته و معتقد است هرگونه تخفیف در رقابت ۲۰ ساله این دو برای صدام حسین در جلب حمایت اعراب در جنگ با ایران از حساسیت خاصی برخوردار است. باید دید این آشتی بر چه اساسی حاصل شده است. هنوز هیچ گونه نشانه ای دال بر اعطای امتیاز از سوی عراق به سوریه دیده نمی شود. اعطای چنین امتیازی سوریه را در صدر تلاش هایی که برای پایان دادن جنگ انجام می شوند، قرار می دهد و مشخص نیست صدام چگونه می تواند سرنوشت خود را به دست مخالفی که این قدر متنفر است بسپارد. این روزنامه به نقل از یک شرکت کننده بی طرف در اجلاس سران عرب نوشت: «صدام این موضوع را کاملاً روشن کرده که قصد ندارد آشتی کند، زیرا گران تمام می شود. این طور تصور می رود که این کنفرانس چهار روزه در نجات دادن وی از این گرفتاری، سودی برای صدام نخواهد داشت و به نتیجه ای جز اینکه برای پایان دادن به جنگ به تلاش های بیش تری نیاز است نخواهد رسید.» (۵) رادیو بی.بی.سی نیز طی

ص: ۷۹۸

۱- ۲۹. مأخذ ۶، ص ۳۷، رادیو بی بی سی، ۲۰/۸/۱۳۶۶.

۲- ۳۰. روزنامه رسالت، ۲۱/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲، منامه - خبرگزاری فرانسه؛ و - مأخذ ۲۸، ص ۲۸، ابوظبی - خبرگزاری خلیج، ۲۴/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه الاتحاد.

۳- ۳۱. مأخذ ۶، ص ۴۳، بغداد - خبرگزاری فرانسه، ۲۰/۸/۱۳۶۶.

۴- ۳۲. مأخذ ۶، ص ۴۴، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه السیاسه.

۵- ۳۳. مأخذ ۶، ص ۳۵، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه گاردین.

تحلیلی نتیجه می‌گیرد که در هر حال سوریه دست از حمایتش از تهران برنداشته است و سازش بین این کشور و عراق نیز چیزی بیش از کاهش ظواهر دشمنی شدید آنها نخواهد بود. (۱) با این حال برخی تحلیل‌گران غربی بر موقعیت ضعیف اقتصادی سوریه تأکید کرده و با اشاره به کمک‌های احتمالی کشورهای عرب حوزه خلیج فارس، احتمال تغییر مواضع سوریه را یادآور شدند. (۲) روزنامه سونسکا داگلادت چاپ استکهلم نوشت: «سوریه با وضعیت بحران عمیق اقتصادی خود قادر نخواهد بود به روش حرف نشنوی خود ادامه دهد.» (۳)

ضمیمه گزارش ۸۳۱: وضعیت بودجه و نیروی نظامی کشورهای حاشیه خلیج فارس و عراق

در سالنامه موازنه نظامی "میلیتاری بالانس ۸۸ - ۱۹۸۷" که مؤسسه بین‌المللی تحقیقات استراتژیک لندن منتشر کرده است، هزینه نظامی و آمار نیروهای نظامی کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس به این شرح آمده است:

«عربستان سعودی: بودجه نظامی سال ۱۹۸۶ معادل ۳/۱۷ میلیارد دلار، بودجه نظامی سال ۱۹۸۷ معادل ۲۳۰/۱۶ میلیارد دلار. شمار نیروهای نظامی ۷۳۵۰۰ نفر شامل نیروی زمینی ۴۵ هزار نفر، نیروی دریایی ۳۵۰۰ نفر، نیروی هوایی ۱۵ هزار نفر و گارد ملی ده هزار نفر. (گارد ملی جمعاً ۵۰ هزار نفر نیرو دارد که ده هزار نفر فعال و ۱۵ هزار نفر ذخیره و ۲۵ هزار نفر در میان قبایل زندگی می‌کنند.)

کویت: بودجه نظامی سال ۱۹۸۶ معادل ۳۹۰/۱ میلیارد دلار، بودجه نظامی سال ۱۹۸۷ معادل ۴۲۰/۱ میلیارد دلار. شمار نیروهای نظامی جمعاً حدود ۱۵ هزار نفر شامل نیروی زمینی ۱۲ هزار نفر، نیروی دریایی ۱۱۰۰ نفر و نیروی هوایی ۲۰۰۰ نفر (به جز نفرات خارجی و تکنسین‌ها).

عمان: بودجه نظامی سال ۱۹۸۶ معادل ۵۶۰/۱ میلیارد دلار، بودجه نظامی سال ۱۹۸۷ معادل ۵۱۰/۱ میلیارد دلار. شمار نیروهای نظامی جمعاً ۲۱۵۰۰ نفر شامل نیروی زمینی ۱۶۵۰۰ نفر، نیروی دریایی ۲۰۰۰ نفر، نیروی هوایی ۳۰۰۰ نفر. در نیروهای نظامی عمان جمعاً ۳۷۰۰ تن خارجی نیز وجود دارند که در این آمار منظور شده‌اند. علاوه بر این ۵۰۰۰ نفر از افراد قبایل به عنوان گارد وطنی نیز وجود دارند.

امارات متحده عربی: بودجه نظامی سال ۱۹۸۶ معادل ۸۸۰/۱ میلیارد دلار، بودجه نظامی سال ۱۹۸۷ معادل ۵۸۰/۱ میلیارد دلار. کل نیروهای نظامی ۴۳ هزار نفر شامل نیروی زمینی ۴۰ هزار نفر، نیروی دریایی ۱۵۰۰ نفر و نیروی هوایی ۱۵۰۰ نفر، این عده شامل نفرات پلیس هوایی نیز می‌شوند.

بحرین: بودجه نظامی سال ۱۹۸۶ معادل ۸/۱۳۴ میلیون دلار، بودجه نظامی سال ۱۹۸۷ معادل ۵/۱۳۷ میلیون دلار. شمار نیروهای نظامی جمعاً ۲۸۰۰ نفر شامل ۲۳۰۰ نفر نیروی زمینی، ۳۰۰ نفر نیروی دریایی و ۲۰۰ نفر نیروی هوایی.

قطر: بودجه نظامی از سال ۱۹۸۳ تا ۱۹۸۶ جمعاً ۶۳۹/۳ میلیارد دلار. کل نیروهای نظامی ۷۰۰۰ نفر شامل نیروی زمینی ۶۰۰۰ نفر، نیروی دریایی ۷۰۰ نفر، نیروی هوایی ۳۰۰ نفر.

سالنامه میلیتاری بالانس شاخص‌های ریز اقتصادی و نظامی تسلیحاتی عراق را به شرح زیر آورده است: تورم در سال ۱۹۸۶، ۲۸ درصد و در سال ۱۹۸۵ تورم ۲۵ درصد بوده است. بدهی در سال ۱۹۸۶: بدهی‌های خارجی عراق جمعاً ۵/۸۵ تا ۵/۹۵ میلیارد دلار که ۳۵ تا ۴۵ میلیارد از این مبلغ بدهی به اعضای شورای همکاری خلیج فارس است. بدهی عراق در سال ۱۹۸۵، ۵/۲ میلیارد دلار کمتر بوده است. جمعیت عراق ۱۵ میلیون و ۹۰۰ هزار نفر، جمعیت مردان ۱۸ تا ۳۰ ساله ۱،۴۲۳،۰۰۰، جمعیت زنان ۱۸ تا ۳۰ ساله ۱،۷۴۳،۰۰۰، جمعیت مردان ۳۰ تا ۴۵ ساله ۱،۲۷۴،۰۰۰، جمعیت زنان ۳۰ تا ۴۵ ساله ۱،۱۳۲،۰۰۰

شمار کل نیروهای نظامی یک میلیون نفر. دوره نظامی ۲۱ تا ۲۴ ماه در زمان جنگ افزایش یافته است. ذخیره ارتش خلق (شبه نظامی) ۶۵۰ هزار نفر، نیروی زمینی ۹۵۵ هزار نفر، نیروی دریایی ۵ هزار نفر، نیروی

ص: ۷۹۹

۱- ۳۴. مأخذ ۶، ص ۳۶، رادیو بی بی سی، ۲۰/۸/۱۳۶۶.

۲- ۳۵. مأخذ ۶، ص ۳۳ و ۳۴، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۲۰/۸/۱۳۶۶.

۳- ۳۶. مأخذ ۶، ص ۳۰ و ۳۱، استکهلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه سوئدی سونسکا داگبلادت.

هوایی ۴۰ هزار نفر. نیروی زمینی که ۹۵۵ هزار نفر است؛ شامل حدود ۴۸۰ هزار نفر رزرو فعال و متشکل از این واحدهای نظامی است: ۷ ستاد و سپاه، ۵ لشکر مسلح، ۳ لشکر پیاده مکانیزه موتوریزه، ۳۰ لشکر پیاده نظامی ارتش خلق، پیاده داوطلب و تیپ ذخیره. نیروی گارد ریاست جمهوری شامل ۳ تیپ مسلح، یک تیپ پیاده، یک تیپ کماندو، ۶ تیپ نیروهای مخصوص.

ترکیب جنگ افزار نیروی زمینی: تعداد تانک ۶۲۱۰ دستگاه، شامل ۴۵۰۰ دستگاه از انواع تی ۵۴، تی ۵۵، تی ۶۲، تی ۷۲ و ۱۵۰۰ دستگاه از انواع تی ۵۹ و تی ۶۹ نوع دوم و ۱۵۰ دستگاه از انواع چیفتن ام کی ۳۱۵، ام ۶۰، ام ۴۷ و ۶۰ دستگاه ام ۷۷. توپخانه ۳۰۰۰ توپ شامل توپ های ۱۲۲ میلی متری دی ۷۴ و ۱۳۰ میلی متری ام ۴۶ از نوع ۱/۵۹ و ۱۵۵ میلی متری. موشک های زمین به زمین ۳۰ فروند فراک ۷ و ۲۰ فروند اسکاد - بی.

نیروی هوایی عراق ۵۰۰ هواپیما دارد، شامل بمب افکن دو اسکادران، یک اسکادران متشکل از هواپیماهای تی یو ۲۲، یک اسکادران متشکل از تی یو ۱۶. جنگنده یازده اسکادران شامل چهار اسکادران متشکل از میگ ۲۳ بی. ام چهار اسکادران متشکل از میراژ اف. یک. ای. کیو. ۵ مجهز به موشک اگزوسه و میراژ اف. یک. ای. کیو. ۲۰۰.

سه اسکادران متشکل از سوخو ۷ و سوخو ۲۰. همچنین گزارش هایی از وجود سوخو ۲۵ به دست آمده است. علاوه بر این، هواپیماهای رهگیر پنج اسکادران شامل حدود ۲۵ فروند میگ ۲۵، حدود ۴۰ فروند میگ ۱۹، حدود ۲۰۰ فروند میگ ۲۱، ۳۰ فروند میراژ اف. یک. ای. کیو. و همچنین گزارش هایی از وجود میگ ۲۹ در دست است.

ترکیب تجهیزات نیروی دریایی پایگاه های بصره و ام القصر: ناو جنگی ۵ فروند شامل ۴ فروند لوپو مجهز به موشک، کشتی آبی - خشکی (هاورکرافت) از نوع متوسط ۳ فروند، کشتی آبی - خشکی (هاورکرافت) از نوع حمل کننده تانک ۳ فروند، کشتی پشتیبانی از نوع استرامبولی، یک فروند (متوقف در ایتالیا)، کشتی پشتیبانی از نوع "پولوچا پتورپدو" ۲ فروند، کشتی پشتیبانی از نوع "تانکرا جندین" یک فروند. (۱)

ص: ۸۰۰

۱ - ۳۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۶، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۶، ص ۶۲ تا ۶۴؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۶، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۸/۱۳۶۶، ص ۲۵ تا ۲۷.

امام خمینی در پاسخ به نامه شورای عالی پشتیبانی جنگ، بار دیگر بر اولویت جنگ و لزوم همت همه اقشار برای کسب پیروزی سریع تر تأکید کردند. شورای عالی پشتیبانی جنگ امروز در نامه ای به امام خمینی خواستار صدور فرمان ایشان برای تدارک بیش از پیش جبهه ها شد. متن نامه شورای عالی پشتیبانی جنگ چنین است:

«بسم الله الرحمن الرحيم. رهبر معظم انقلاب و فرمانده کل قوا حضرت امام خمینی مدظله العالی. تحرکات سیاسی نظامی استکبار و مهره های ارتجاع در دفاع از رژیم بعثی عراق و تلاش برای نجات آن، عقیده به آسیب پذیری و ضعف مفرط دشمن را بیش از پیش تقویت می کند و لزوم وارد آوردن ضربات مؤثر و متوالی را حتمی می سازد. از طرفی بی توفیقی تلاش های چند ماه اخیر برخی مجامع بین المللی که تاکنون علی رغم اتلاف وقت که ممکن است موجب سوء استفاده دشمن شود، نتوانسته قضایای جاری را به سمت حل عادلانه سوق دهد، خوش بینی به این تلاش ها را کاملاً ضعیف ساخته است. شورای عالی پشتیبانی با غور و بررسی کامل طی جلسات متعدد و پس از تشکیل سمیناری مرکب از جمع کثیری از علماء اعلام و ائمه جمعه و مسئولین دولتی و نهادهای انقلابی و با توجه به آمادگی مشتاقانه مردم برای شرکت در دفاع مقدس به این نتیجه رسیده است که برای تهیه عده و عده های لازم جهت یک سلسله عملیات متوالی و مؤثر در سراسر خطوط تماس و تدارک تجهیزات ضروری برای این مقطع حساس، لازم است از امکانات کشور بیش از گذشته استفاده شود. مستدعی است اوامر و ارشادات عالی را ابلاغ فرمایید.

شورای عالی پشتیبانی جنگ - ۱۹ ربیع الاول ۱۴۰۸ - ۲۱/۸/۱۳۶۶»^(۱)

امام خمینی در پاسخ به نامه شورای عالی پشتیبانی جنگ نوشتند:

«بسمه تعالی - شورای عالی پشتیبانی جنگ اعزهم الله تعالی. واضح است و کراً گفته شده است که این جنگ تحمیلی در رأس امور واقع است و لازم است به همت همه اقشار کشور هرچه سریع تر با عنایات حق تعالی پیروزی به دست آید. بنابراین آنچه که شورای عالی پشتیبانی جنگ و متخصصان امور جنگی ضرورت تشخیص داده اند باید عمل شود و کوتاهی

ص: ۸۰۲

نگردد. در این فرصت از تمام اقشار ملت مخصوصاً علمای اعلام و ائمه جمعه و جماعات و خطبای محترم لازم است تشکر کنم که با صرف جان و عزیزان و مال خود در راه مقاصد اسلام به طور شایسته عمل به وظیفه الهی نمودند و از ملت عظیم که با راه پیمایی های اخیر پشت جنایت کاران پلید خصوصاً امریکا را لرزاند، با تمام وجود قدردانی بنمایم. از خداوند تعالی قدرت هر چه بیش تر رزمندگان و پیروزی آنان و رحمت و سعادت شهدا و جانبازان و آزادی اسرا و صبر داغ دیدگان و سلامت و پشتکار دست اندرکاران را طلب می کنم.» (۱)

۲۱

خبرگزاری رویتر امروز در گزارشی نامه شورای عالی پشتیبانی جنگ و پاسخ امام خمینی را به نقل از رادیو تهران مخابره کرده و ضمن آن آورده است: «ایران خبر داد که در حال بسیج نیرو برای تعرضی جدید علیه عراق است و اینکه اکنون اعتقاد چندانی به تلاش های بین المللی برای پایان جنگ ندارد.» رویتر اضافه کرده است: «این موضع ایران زمانی اتخاذ می شود که یک روز از اجلاس رهبران عرب در امان که ایران را به خاطر عدم قبول و اجرای قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت محکوم کرد، می گذرد.» (۲)

روزنامه واشنگتن پست نیز با اشاره به اظهارات اخیر رئیس جمهور ایران درباره میزان آمادگی نیروهای ایرانی و زمان آغاز تهاجم جدید نوشت: «بیانات اخیر مقامات ایرانی حرف های توخالی نمی باشد و ایران اکنون نیروی عظیمی از داوطلبان را در جبهه ها بسیج نموده و دارای بیش از ۲۵۰ هزار نیرو در خوزستان واقع در ۱۰ کیلومتری شهر بصره می باشد. ایران در ماه آذر یا دی دست به یک تهاجم دیگر خواهد زد. عکس های ماهواره ای که از بالای خطوط جنگی برداشته شده حاکی است که ایران با ساختن لاقل شش کانال عظیم سعی در خالی کردن خطوط دفاعی - آبی عراق دارد.» این روزنامه در ادامه به نقل از یک تحلیل گر می افزاید: «فرض ما این است که درست قبل از آغاز تهاجم، خود ایران این کانال ها را باز خواهد کرد و آب هایی را که از خطوط دفاعی عراق حفاظت می کنند منحرف خواهد ساخت.» (۳)

۳۲

تلاش نیروی زمینی سپاه پاسداران برای آماده سازی عملیات در منطقه ماووت ادامه دارد. این عملیات که برای اجرا در دو محور به وسیله یگان های دو قرارگاه نجف و قدس طراحی شده بود، به علت کمبود امکانات به محور گرده رش محدود شد. جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه پیش از ظهر امروز در پاسخ به گلابیه برادر حسین همدانی (مسئول معاونت عملیات قرارگاه قدس) که برای یگان های قرارگاه قدس سهمیه سوله اختصاص نیافته گفت: «شما به آنها (یگان ها) فشار نیاورید، ما می خواهیم این دو عملیات را هم زمان انجام بدهیم ولی با توجه به امکانات موجود، عمی نیست باید این عملیات انجام شود، بعد همان واحدهای جهاد و ... را به قرارگاه قدس بدهیم وارد عمل کند.» (۴)

راوی قرارگاه نیروی زمینی (حسین اردستانی) در یادداشت های امروز خود هدف این عملیات را تصرف ارتفاع گرده رش به منظور به دست آوردن سرپلی در غرب رودخانه قلعه چولان (قلاچولان)

ص: ۸۰۳

- ۲-۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۶، ص ۱۱ و ۱۲.
- ۳-۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۹، ۲۳/۸/۱۳۶۶، ص ۵۵، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه واشنگتن پست.
- ۴-۵. سند شماره ۱۵۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مرکزی سپاه در عملیات نصر ۸ (حسین اردستانی)، ۱۶/۸ تا ۲۶/۸/۱۳۶۶، ص ۸۱.

ذکر کرده است. گرفتن این سرپل نیز در جهت ایجاد زمینه برای عملیات بزرگ زمستانی در جبهه شمال غرب طراحی شده است. (۱)

۴۱

صدام حسین خواستار هشپاری نیروهای عراقی در برابر حملات آتی ایران شد. به گزارش خبرگزاری خلیج از بغداد: «صدام حسین رئیس جمهور عراق در پایان جلسه مشترک شورای فرماندهی انقلاب و فرماندهی حزب بعث حاکم که امروز برگزار شد، از نیروهای مسلح عراقی خواست تا در برابر هرگونه ماجراجویی تازه ایرانیان آماده و هشپار باشند. گرچه رسانه های گروهی عراق به محل درگیری احتمالی در جبهه ها اشاره ای نکردند، اما ناظران سیاسی معتقدند که شرق بصره محل نبردهای آینده ایران علیه عراق خواهد بود. عدنان خیرالله معاون فرمانده کل نیروهای مسلح و وزیر دفاع عراق اخیراً از محل استقرار سپاه های هفتم، سوم و ششم ارتش عراق که در جنوب عراق فعالیت دارند، بازدید کرد و گزارشی درباره آمادگی نیروهای عراقی و روحیه عالی آنان را به صدام حسین داد.» (۲)

۵۲

امروز چند پادگان و مرکز تجمع نیروهای عراقی هدف بمباران و آتش توپخانه نیروهای خودی قرار گرفت. به گزارش ستاد مشترک ارتش در ساعت ۱۲:۴۳ امروز یک پادگان نظامی ارتش عراق در استان اربیل را جنگنده بمب افکن های نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران بمباران کردند. (۳)

همچنین ستاد کل سپاه پاسداران اعلام کرد که عصر امروز به مدت ۴ ساعت پادگان "بسن" در منطقه چوارته، قرارگاه فرماندهی دشمن در منطقه "سورقلاط" و یک مرکز تجمع نیرو در پایین ارتفاع گاموزیر آتش شدید توپخانه قرار گرفت که در جریان آن تعدادی خودرو و مقادیری سلاح و مهمات و ده ها تن از افراد ارتش عراق کشته و مجروح شدند. (۴)

۶۳

نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق با اجرای کمین در جاده دوکان - سلیمانیه دو دستگاه خودرو ارتش عراق را منهدم کردند. در این درگیری یک ارتشی عراقی کشته و سه تن دیگر به اسارت پیشمرگان مبارز کرد درآمدند. (۵)

از سوی دیگر، رژیم عراق پنج تن از هواداران اتحادیه میهنی کردستان عراق را در شهر سلیمانیه اعدام کرد. رادیو بی.بی.سی با اعلام این خبر افزود: «اتحادیه مذکور نیز به تلافی این عمل پنج افسر عراقی را از میان صدها اسیری که در اختیار دارد. انتخاب و گلوله باران کرد. اتحادیه میهنی همچنین ده خبرنگار خارجی را به اتهام همکاری با دولت عراق به اسارت گرفته است.» (۶)

۷۴

ستاد مشترک ارتش در اطلاعیه روز ۲۲/۸/۱۳۶۶ خود اعلام کرد: «نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران طی شبانه روز گذشته (۲۱/۸/۶۶) علاوه بر انجام مأموریت های ویژه پدافند دریایی در کرانه های جنوب، تعداد ۱۳ کشتی تجاری و نفتکش خارجی را هنگام عبور از

ص: ۸۰۴

- ۲-۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۲، ۲۶/۸/۱۳۶۶، ص ۶، بغداد - خبرگزاری خلیج، ۲۵/۸/۱۳۶۶.
- ۳-۸. مأخذ ۱، ص ۲، خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۴-۹. روزنامه کیهان، ۲۳/۸/۱۳۶۶، ص ۱۹.
- ۵-۱۰. سند شماره ۱۴۴۶۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: آمار عملیات های انجام شده توسط گروه های مختلف عراقی، ۳۰/۸/۱۳۶۶.
- ۶-۱۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۹، ۳/۹/۱۳۶۶، ص ۹، بخش فارسی رادیو بی بی سی، ۲/۹/۱۳۶۶.

آبراه تنگه هرمز شناسایی و پس از بازبینی محموله ها و اطمینان از اینکه کالایی به مقصد عراق حمل نمی گردد، به کشتی های مذکور اجازه ادامه مسیر دادند.»^(۱)

۸۱

یک شناور تدارکاتی جمهوری اسلامی ایران امروز در خلیج فارس هدف حمله هواپیماهای عراقی قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد. یک منبع مطلع در وزارت نفت اعلام کرد: مقارن ساعت ۲۳:۲۰ شناور تدارکاتی "یوسف" متعلق به شرکت نفت در وضعیت سفید هدف حمله هواپیماهای عراقی قرار گرفت. این حمله در ۵ مایلی جزیره لاوان در حالی صورت گرفت که شناور یوسف به مقصد بوشهر در حرکت بود.^(۲)

۹۲

نیروهای امریکایی در خلیج فارس به طور مکرر حقوق بین المللی دریانوردی و خطوط هوایی جمهوری اسلامی ایران را نقض می کنند؛ رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل امروز در نامه ای به دبیرکل این سازمان نوشت: «توجه شما را به نقض حقوق بین المللی به وسیله نیروهای ایالات متحده در خلیج فارس که شامل تهدیدات علیه ایمنی دریانوردی و نیز خطوط هوایی غیرنظامی برفراز مسیر هوایی بین المللی، دخالت در مأموریت هواپیماهای گشتی ایران برفراز آب های بین المللی و ممانعت از پرواز هواپیماهای گشتی ایران توسط جنگنده های ایالات متحده می باشد، جلب می نمایم.» نماینده ایران در پیوست این نامه گزارش ده مورد اقدام نیروهای امریکایی در زمینه نقض حقوق بین المللی را درج کرده است.^(۳)

۱۰۳

پاکستان به کشتی های نظامی کشورهای خارجی که در خلیج فارس حضور دارند، اجازه بازدید و استفاده از بنادر پاکستان را نمی دهد. ضیاءالحق، رئیس جمهور پاکستان در دیدار با علیرضا معیری، معاون سیاسی نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران با اعلام این مطلب افزود: «ایران باید امنیت را در خلیج فارس برقرار نماید، زیرا بیش ترین منافع را در این منطقه دارا می باشد. اوضاع در خلیج فارس به نقطه غلیان رسیده و به سادگی می تواند گسترش یابد.» وی افزود: «پاکستان در جهت منافع قدرت های بزرگ عمل نخواهد کرد.»^(۴) وزیر خارجه پیشین پاکستان نیز در سمینار همبستگی آسیا و افریقا در اسلام آباد گفت: «امریکا همواره در جهت تهدید علیه ایران حرکت کرده است. امریکا با اقدامات اخیر خود در خلیج فارس تبلیغات بی اساس خود مبنی بر بی طرفی در جنگ را از بین برد و به طور آشکار از عراق حمایت کرد.» وی افزود: «به رغم حمایت امریکا از رژیم عراق، اوضاع خلیج فارس را بدون همکاری ایران نمی توان عادی ساخت و باید شرایط جمهوری اسلامی ایران مورد توجه قرار گیرد.»^(۵)

۱۱۴

محمدجواد لاریجانی نماینده تام الاختیار ایران برای ادامه مذاکره درباره قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت شد. رادیو بی.بی.سی به نقل از سخنگوی سازمان ملل متحد تأیید کرد که دکتر

ص: ۸۰۵

- ۲-۱۳. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه "رویدادها"، شماره ۱۷۱، ۲۸/۸/۱۳۶۶، ص ۸.
- ۳-۱۴. سند شماره S/۱۹۲۶۷ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۳ نوامبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.
- ۴-۱۵. مأخذ ۹، ص ۲.
- ۵-۱۶. مأخذ ۱، ص ۳، اسلام آباد - واحد مرکزی خیبر.

لاریجانی برای مذاکره با دبیرکل سازمان ملل متحد، نیمه دوم نوامبر (۲۵ آبان تا ۹ آذر) به نیویورک خواهد رفت. (۱) این در حالی است که طارق عزیز وزیر خارجه عراق که از قبل برای انجام مذاکراتی مشابه با دکوئیار معرفی شده بود، فعلاً از تصمیم خود منصرف شده است. (۲)

محمدجواد لاریجانی معاون امور بین الملل وزارت خارجه قبل از ترک ایتالیا به مقصد یوگسلاوی، در یک مصاحبه مطبوعاتی با اشاره به نقش مثبت ایتالیا در شواری امنیت و تأیید اینکه نمایندگی ایران را برای مذاکره با دبیرکل درباره اجرای قطعنامه به عهده دارد، گفت: «کلیه بندهای این قطعنامه دارای ارزش مساوی هستند و هیچ دلیلی وجود ندارد که اجرای آتش بس بر اعلام متجاوز مقدم شمرده شود و این مسئله در پاسخ ایران به دبیرکل مورد تأکید قرار گرفته است. پاسخ عراق به قطعنامه، که در اختیار دبیرکل قرار گرفته است، بیانگر تعبیر نادرستی از مفاد قطعنامه است و در آن در عین حال به نوعی به دبیرکل توهین شده است. عراق در آغاز تصور می کرد که این بار نیز می تواند از تصویب قطعنامه شورای امنیت بهره برداری تبلیغاتی کند، لیکن امروز برای دنیا مشخص شده که عراق رژیم متجاوز است که به دروغ پرچم صلح به دست گرفته است. امریکا نیز قصد دارد از تلاش های آقای دکوئیار به عنوان یک وسیله فشار علیه جمهوری اسلامی ایران استفاده کند و این یکی دیگر از مشکلات ایشان است.» (۳)

۱۲۱

ایران اجلاس سران عرب در امان را در جهت سیاست های تجاوزگرانه امریکا و تأیید آتش افروزی های رژیم عراق اعلام کرد و وزیر خارجه سوریه نیز در مصاحبه ای با سرزنش ایران در این اجلاس مخالفت کرد.

وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در این باره بیانیه ای صادر کرد که در آن آمده است: «جمهوری اسلامی تلاش های شکست خورده و عقیم سران مرتجع عربی در اجلاس اردن را در راستای سیاست تجاوزکارانه و رهنمودهای هیئت حاکمه ایالات متحده به اجلاس مزبور تلقی نموده و با استواری و عزم راسخ پاسخ مناسب را به تهدیدات دولت امریکا و وابستگان آن در منطقه خواهد داد. جمهوری اسلامی صراحتاً اعلام می دارد که امریکا و سران مرتجعی که همچنان علی رغم نظر کشورهای مترقی و واقع بین عرب، تصمیم به صحنه گذاشتن بر اقدامات گذشته و حال رژیم فاسد صدام نموده اند، باید بدانند که تأییدات آنها حاصلی به جز گسترش ماجراجویی و آتش افروزی های رژیم رو به زوال عراق نداشته و نتیجتاً مسئولیت تمامی رویدادهای آتی منطقه بر عهده آنان می باشد.» (۴)

مهندس موسوی نخست وزیر نیز در این باره گفت: «اگر حضور نظامی امریکا توانست کاری انجام بدهد، قطعنامه کنفرانس امان هم می تواند برای صدام کاری انجام دهد. حمایت های شیوخ و ابرقدرت ها نمی تواند صدام را نجات دهد و این کنفرانس را بیش تر دلارهای نفتی شیوخ مرتجع به راه انداخته است.» (۵)

ص: ۸۰۶

۱- ۱۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱۶ و ۱۷.

۲- ۱۸. مأخذ ۹، ص ۲.

۳- ۱۹. مأخذ ۱، ص ۱۲.

۴- ۲۰. روزنامه رسالت، ۲۳/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۵- ۲۱. مأخذ ۱، ص ۴.

فاروق الشرع، وزیر امور خارجه سوریه نیز در یک مصاحبه مطبوعاتی نظر این کشور را درباره اجلاس امان و بیانیه آن اعلام کرد. وی گفت: «علی رغم بیانیه پایانی اجلاس امان، سوریه با سرزنش ایران مخالف است و با بازگشت مصر به جامعه عرب نیز موافق نیست. سوریه در امان همچنان مخالفت خود را با گسترش جنگ ایران و عراق و با اشغال خاک عراق به وسیله ایران اعلام کرده و ضمن جلوگیری از عربی فارسی شدن جنگ، بر آزادی کشتی رانی تأکید کرد.» وی افزود: «ما قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت را هیچ وقت رد نکرده ایم ولی اجرای آن به خاطر سوء استفاده امریکا با مشکل مواجه است و با ورود نیروهای این کشور به خلیج فارس، کشتی های بیش تری مورد حمله قرار گرفته و بحران در این منطقه بیش تر شده است.»^(۱)

۱۳۱

اجلاس سران عرب در امان و مسئله بازگشت مصر به جهان عرب تحلیل های مختلف و گاه متضادی را در پی داشته است. روزنامه پروادا اجلاس سران عرب را یک رویداد غیر معمولی و غیرعادی توصیف کرد و اظهار امیدواری کرد که دوران نفاق در جهان عرب به پایان برسد و وحدت عملی آنها تحکیم یابد.^(۲) رادیو بی.بی.سی با اشاره به حمایت کامل اجلاس از عراق در قطعنامه پایانی و هم صدا نشدن سوریه و لیبی با آن گفت: «این گردهمایی نشان داد که این دو کشور نمی توانند خود را به خاطر حمایت از ایران، در جهان عرب منزوی نگه دارند. ایران از بازگشت مصر به جهان عرب و اینکه اسرائیل بی طرفی رسمی خود را در جنگ به نفع عراق رها کند، نگران است. مصر از تحولات اخیر خشنود است و ملک حسین نیز می تواند ادعا کند که تلاش های دیپلماتیک او در کنفرانس سران نتایج حقیقی به مراتب بیش تر از آنچه که از اعلامیه پایانی کنفرانس مشهود بود، به دنبال داشته است.»^(۳)

از سوی دیگر، بازگشت مصر به صحنه سیاسی خلیج فارس هر چند موجب تقویت روحیه کشورهای عربی شده است، لیکن به نظر نمی رسد این امر توازن قدرت را علیه ایران تغییر دهد. خبرگزاری رویتر در گزارشی به نقل از دیپلمات ها نوشت: «مصر تمایل به دخالت نظامی در جنگ خلیج فارس ندارد. لیکن پس از برقراری مجدد روابط دیپلماتیک از سوی کشورهای حاشیه خلیج فارس و عراق با مصر، حسنی مبارک متعهد شد که از هر یک از کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در صورت کشاندن شدنشان به جنگ دفاع نماید. یک مقام برجسته عربی در منطقه خلیج فارس در این باره گفت: «اکنون ایران غیرعرب به منظور حمله به هر یک از کشورهای عرب متحد عراق باید تعمق نماید. دیپلمات های ایرانی می گویند: هیچ گونه تهدیدی را از جانب مصر مشاهده نمی کنند. ایران از تجهیز ناوگان های امریکایی و شوروی در خلیج فارس نهراسیده است. یک دیپلمات ایران این سؤال را مطرح کرد: چه کاری است که شرق و غرب نمی توانند بکنند و مصر از عهده آن برمی آید.»^(۴)

مجله آلمانی اشپیگل نیز در تفسیری نوشت: «کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس برای جنگ

ص: ۸۰۷

۱- ۲۲. مأخذ ۴، ص ۳۶ تا ۳۸، دمشق - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۳. مأخذ ۷، ص ۳۷، رادیو صلح و ترقی، ۲۵/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه پروادا چاپ مسکو.

۳- ۲۴. مأخذ ۷، ص ۴۰ و ۴۱، به نقل از رادیو بی بی سی، ۲۵/۸/۱۳۶۶.

۴- ۲۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۵۰، ۴/۹/۱۳۶۶، ص ۱۰، بحرین - خبرگزاری رویتر،

۳/۹/۱۳۶۶

و مبارزه با جمهوری اسلامی ایران، احتیاج به کشور بزرگ و قوی مصر دارند. متحد امریکایی آنان در منطقه به عنوان یک شریک بی مسئولیت و بدون فکر تلقی می شود و این تردید تقویت شده است که نکنند امریکا آن گونه که ایران ادعا می کند یک ببر کاغذی باشد.^(۱)

۱۴۱

شرکت "شوآشل سکیوکی کی" وابسته به گروه "رویال داچ شل" که در حال حاضر روزانه ۶۰ هزار بشکه نفت خام ایران را به صورت قرارداد درازمدت و همچنین بازار آزاد توأمأ خریداری می کند، تصمیم دارد در پایان مهلت قرارداد خود در ماه ژانویه، همچنان در همین حدود نفت از ایران را خریداری نماید. ایران اخیراً حدود ۶/۶ درصد از کل واردات نفت خام ژاپن را تأمین می کند. مقامات "شوآشل" گفتند که با در نظر گرفتن روابط دراز مدت خود با کشورهای تولید کننده نفت و تأمین با ثبات این ماده تصمیم گرفتند که خرید روزانه ۳۰ هزار بشکه نفت خام ایران بر اساس قرارداد درازمدت و میزان مشابهی از بازار آزاد را همچنان ادامه دهند. مجموع خرید از ایران حدود ۱۵ تا ۲۰ درصد از کل واردات نفت خام این کمپانی را تشکیل می دهد.^(۲)

ص: ۸۰۸

۱- ۲۶. مأخذ ۷، ص ۱۴، بن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۶، به نقل از هفته نامه اشپیگل.

۲- ۲۷. مأخذ ۹، ص ۱۷.

شورای عالی پشتیبانی جنگ در پی فرمان روز گذشته امام خمینی مبنی بر لزوم همت همه اقشار برای تسریع در امر جنگ، امروز طی پیامی خطاب به ملت ایران، برای پشتیبانی جنگ دستورالعملی ده ماده ای صادر کرد که در مقدمه آن ضمن تأکید بر نقش تعیین کننده مقاومت و فداکاری ملت در دوران انقلاب و جنگ و یادآوری تلاش امریکا، اروپا و مزدوران امریکا در منطقه برای نجات رژیم صدام و لشکرکشی آنها به منطقه و خلیج فارس و تلاش آنها برای ایجاد توقف و رکود در روند جنگ، آمده است: «اینک مرحله ای فرا رسیده که باید با تداوم عملیات و وارد آوردن ضربات متوالی، امان را از دشمن گرفت و سرنوشت حتمی او یعنی سقوط و شکست را نزدیک ساخت و بحمدالله ظرفیت های کشور و آمادگی های ملت بدین مقصود، وافی است که با تلاش عمومی و شرکت همه قشرهای مردم و همه دستگاه ها می توان از آن بهره جست. ما اکنون کلیات وظایفی را که بر عهده قشرهای گوناگون است ارائه می دهیم و ان شاءالله در هر مرحله خصوصیات بیش تر این وظایف به اطلاع هر دسته و یا دستگاهی خواهد رسید. اصلی ترین وظیفه ای که همه قشرهای ملت با آن مواجهند همان است که مولای متقیان در وصیت معروف خود فرموده است "الله، الله، الله فی الجهاد بانفسکم و اموالکم و السنتکم"»

در ادامه این پیام، دستورالعملی به شرح زیر آمده است:

- ۱- آنان که قادرند شخصاً در میدان های نبرد شرکت کنند باید آمادگی خود را به دستگاه های مسئول اعلام دارند. بدیهی است که حضور در جبهه با توجه به زمان بندی و نوبت گذاری که به وسیله مسئولان بسیج و سازمان دهی مردمی انجام می گیرد، در نوبت های معینی و بسته به اعلام مسئولان خواهد بود.
- ۲- کسانی که توانایی حضور در جبهه را ندارند مانند زنان و بیماران و افراد معذور، جهاد با مال را جایگزین آن خواهند کرد و صاحبان تمکن، حداقل تدارک مالی یک رزمنده را بر عهده خواهند گرفت.
- ۳- جهاد با زبان و روشنگری و نشر فرهنگ جهاد در راه خدا وظیفه ای است که در هر حال

به آن موظف و مکلفند. هنرمندان و گویندگانی که رساتر از هرکس قادرند پیام انقلاب و این ملت را برسانند در این تکلیف از همه اولی ترند.

۴- متخصصان و دانشمندان موظفند در این برهه سرمایه علمی را طبق نیازهای جبهه و جنگ به کار گیرند.

۵- فرماندهان نظامی (ارتش و سپاه) باید طرح های عملیاتی برای وارد آوردن ضربات متنوع و متوالی را آماده ساخته، منتظر دستور مسئولان جنگ باشند.

۶- دستگاه های دولتی موظفند در استفاده از امکانات موجود اولویت را به جبهه ها داده و هیچ گونه توقف در نیازهای جنگ را جایز نشمرند.

۷- روحانیون معظم و علمای اعلام و طلاب عزیز مانند همیشه باید دوشادوش مردم در همه صحنه ها حضور داشته و پیوسته با نفس گرم خود مجاهدان فی سبیل الله و پویندگان راه خدا و سالکان الی الله را شوق و امید ببخشند.

۸- سپاه پاسداران انقلاب اسلامی موظف است در کشور مراکزی را برای ثبت نام آماده ساخته و زمان و نوبت حضور در جبهه را برای هرکس به طور مشخص تعیین و به وی اعلام کند.

۹- سپاه همچنین موظف است آموزش و سازمان دهی مراجعان را به گونه لازم تدارک ببیند و اهتمام کامل نسبت به آن مبذول دارد.

۱۰- دستگاه قضایی باید به مسائل مبتلابه رزمندگان به طور جدی پرداخته، از تعدی به حقوق این عزیزان فداکار با جدیت مانع گردد. (۱)

۲۱

آقای هاشمی رفسنجانی در خطبه های امروز نماز جمعه به تشریح مرحله جدید رویارویی جمهوری اسلامی با عراق و امریکا پرداخت و اهداف دستورالعمل ده ماده ای شورای عالی پشتیبانی جنگ را توضیح داد. وی با بیان مقدماتی که به این مرحله منجر شده است، گفت: «ما در حال وارد شدن به مرحله کاملاً جدیدی هستیم که از امروز این مرحله آغاز می شود... تا سال گذشته کفر جهانی به طور جدی معتقد بودند که بدون اینکه خود وارد صحنه شوند می توانند توسط عوامل شناخته شده و ناشناخته خود موج خیزش اسلامی را سرکوب کرده و اوضاع را به شرایط گذشته برگردانند. از اواخر سال گذشته تحلیل گران سیاست کفر جهانی به این نتیجه رسیده اند که اشتباه عمل کردند و به این آسانی نمی توان موج را شکست و نیاز به نیروی بیش تری دارد. در مراحل اولیه سال جاری نیز احساس نمی کردند کار بدین مرحله که رسیده است، برسد...»

در ضربه هایی که سال گذشته در عملیات کربلای ۵ به عراقی ها وارد آمد، اینها فهمیدند که حزب بعث و ارتش عراق به طور جدی آسیب پذیر هستند... کفر جهانی اگر می دانست با

ص: ۸۱۰

قربانی کردن حزب بعث عراق کار تمام می شود، این کار را می کردند... آنچه که از اول جنگ همه ما می گفتیم که این جنگ با صدام و حزب بعث نیست؛ بعضی ها به نیابت از امریکا و اسرائیل با ما می جنگند و خودشان هم ممکن است نفهمند... دامنه جنگ بسیار وسیع است. آنها بعد از عملیات کربلای ۵ برنامه ریزی جامعی انجام دادند که ابعاد آن در چند صحنه روشن شد. اولین صحنه ای که اینها درست کردند، صحنه تبلیغات جهانی است. در صحنه جهانی اعلام کردند که ایران تروریست و بنیادگرای غیرقابل انعطاف و جنگ طلب است. صحنه دیگر در شورای امنیت در سازمان ملل است که یک شکل جهانی ظاهراًصلاحی به آن بدهند و یک قطعنامه ای بنام قطعنامه ۵۹۸ صادر کردند و به آتش بس دعوت کردند... قصدشان این بود که آتش بس اعلام کنند و ایران آن را نپذیرد و بعد اعلام کنند که ایران با صلح و امنیت مخالف است و این روح قضیه است... همچنین در کنار این کار، اقدام دیگری بایستی انجام می شد. یکی اینکه بین کشورهای عربی به غیراز عراق، درگیری را با ما شدید بکنند که بتوانند اعراب را از اسرائیل منصرف کرده و متوجه اسلام و ما بکنند. لذا حادثه مکه اتفاق می افتد و تحقیقاً امریکا چنین فاجعه ای را انجام داده است. مهم تر از همه اینها حضور خود امریکا و اعضای ناتو در منطقه است که پشتوانه این حرف ها باشد.»

آقای هاشمی رفسنجانی با اشاره به حضور مردم در روز ۱۳ آبان و درک آنها از وجود خطر جدید، درباره برنامه ها و اقدامات لازم برای مقابله با این سناریو گفت: «برنامه جدیدی که به نظر ما می رسد و ما باید وارد آن بشویم این است که یک گام بلند در جهت جدی تر گرفتن جنگ در مرزهایمان با عراق و جدی تر گرفتن احتمال برخورد با امریکا در خلیج فارس برداریم. این گام را با مصوبات و بیانیه هایی که تهیه شد و بعضی هایش منتشر گردید، با اجازه رهبری شروع کردیم. ما هنوز به مرحله ای نرسیده ایم که نیاز به بسیج عمومی داشته باشیم و بالاتر از این، هنوز آن وقتی نیست که رهبری انقلاب بخواهد حکم جهاد عمومی به کل نیروها بدهد... ما نوک تیز پیکان حرکتیمان باید به طرف میدان های جنگ باشد و در کنار آن به جهات دیگر جنگ توجه داشته باشیم. این کار با حضور بیش تر مردم رزمنده و با پشتیبانی بیش تر میدان جنگ مقدور است و دو رکن اساسی دارد که با دو رکن جهاد مالی و جهاد جانی این دو رکن را مشخص می کنیم...»

در آینده، در این برنامه جدید، حرکت باید به گونه ای باشد که این برادران عزیزی که می خواهند به جبهه بروند بتوانند پشتیبانی بشوند، خانواده هایشان در مضیقه نباشند، در ادارات و مراجعات قضایی دچار مشکل نشوند، در بیمارستان ها درست پذیرایی شوند. پشت جبهه همراه جبهه شود و در گام جدید ما ضربه های متوالی را چنان در نقطه مناسب وارد بکنیم که امریکا را از این به میدان آمدن پشیمان کنیم...»^(۱)

ص: ۸۱۱

پاسخ امام خمینی به نامه شورای عالی پشتیبانی جنگ، انتشار دستورالعمل ده ماده ای این شورا و سخنان امروز آقای هاشمی رفسنجانی، در رسانه های امروز جهان بازتاب نسبتاً گسترده ای داشت. این رسانه ها موج جدید آمادگی در داخل کشور را به معنای آغاز حملات تازه نظامی در جبهه ها و شدت بخشیدن به جنگ می دانند که واکنشی به اجلاس سران عرب در امان است و ریشه در احساس بی صبری در مورد تحولات در سازمان ملل متحد و بی صبری ها در داخل ایران دارد.

رادیو بی بی سی در اخبار شامگاه امروز خود گفت: «چنین به نظر می رسد که ایران خود را برای دست زدن به حملات زمینی تازه ای به عراق آماده می سازد. دولت از همه افراد قابل خواسته است که به جبهه های جنگ بروند و رئیس مجلس گفت که مقدمات درگیری مسلحانه شدید بین، به قول او، اسلام و استکبار فراهم شده است... در اعلامیه شورای عالی پشتیبانی جنگ به فرماندهان نظامی گفته شده که در همه جبهه ها عملیات تازه تدارک ببینند... رئیس مجلس گفت که گام بلندی باید به طرف جدی تر شدن جنگ با عراق و جدی تر گرفتن احتمال درگیری با امریکا در خلیج فارس برداشته شود. وی افزود که ایران در جنگش با عراق وارد مرحله کاملاً تازه ای شده است.»^(۱)

این رادیو همچنین در تفسیر خود گفت: «امروز آیت الله خمینی سکوت را شکست و صریحاً از کسانی که خواستار ادامه جنگ با عراق هستند پشتیبانی کرد.» در پایان این تفسیر آمده است: «با این وضع تردیدی نیست که تحولات دو روز گذشته شکستی خواهد بود برای تمام کسانی که امیدوار بودند که جنگ را بتوان از طریق مذاکره و تلاش های صلح سازمان ملل به پایان برد.»^(۲)

رادیو امریکا نیز از قول خبرنگارش گفت: «مقامات ایرانی از آیت الله خمینی گرفته تا رفسنجانی از شدت بخشیدن به دامنه جنگ سخن می گویند... ناظران دیپلماتیک می گویند حمله ایران علیه شهر بصره احتمالاً هر لحظه آغاز خواهد شد، اما در درخواست های بسیج رهبران ایران در دو روز گذشته از عملیات هماهنگ در امتداد تمامی جبهه ها سخن رفته است.»^(۳)

خبرگزاری فرانسه در این باره گزارش داد: «مقامات ایرانی پس از دنبال کردن بدون اظهار نظر جریان اجلاس سران عرب، با نشان دادن عزم بیش از پیش خود برای سرنگونی رژیم عراق از طریق فشار نظامی به آن پاسخ دادند. با وجود این، تصمیم به فعال کردن مجدد جبهه به خاطر نتایج اجلاس سران عرب نبوده، بلکه از چندین هفته قبل تدارک شده است.» در ادامه گزارش خبرگزاری فرانسه آمده است: «آیت الله خمینی که از مدت ها قبل در مورد جنگ سکوت کرده بود، طی نامه ای لزوم استفاده از تمامی امکانات برای دست یابی به پیروزی نهایی را مورد تأکید قرار داده و بدین ترتیب مسئولیت شکست یا پیروزی این جهت گیری تازه را به عهده گرفته است. با وجود این حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی احتمالاً برای اجتناب از اینکه فراخوان

ص: ۸۱۲

۱- ۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۹، ۲۳/۸/۱۳۶۶، ص ۱۶، رادیو بی بی سی، ۲۲/۸/۱۳۶۶.

۲- ۴. همان، ص ۱۷ و ۱۸، رادیو بی بی سی، ۲۲/۸/۱۳۶۶.

۳- ۵. همان، ص ۱۸ و ۱۹، رادیو امریکا، ۲۲/۸/۱۳۶۶.

جمعه به عنوان یک قرار از قبل به نظر برسد، گفت: این هنوز بسیج عمومی و زمانی که امام خمینی فرمان جهاد بدهد، نیست.»^(۱)

در این باره یونایتد پرس و رادیوهای کلن، مونت کارلو و هلند خبرهای مشابهی منتشر کردند و خبرگزاری رویتر از بغداد گزارش داد: «پیام شورای عالی پشتیبانی جنگ ایران بر این تصورات قوت بخشید که ایران خود را برای انجام یک عملیات تهاجمی عمده در فصل زمستان احتمالاً علیه شهر بصره آماده می کند.» رویتر به نقل از خبرگزاری عراق افزود: «رهبران عراق به سرپرستی صدام حسین از فرماندهان نظامی خواسته اند هشیارتر باشند و خود را برای حمله احتمالی ایران آماده سازند.»^(۲)

۴۱

زمان اجرای عملیات در ارتفاعات شمال غرب منطقه ماووت (ارتفاع گرده رش و ...) که قبلاً ۲۵ آبان تعیین شده بود، دو روز به تعویق افتاد. در جلسه عصر امروز که با حضور جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه و چند تن از مسئولان این نیرو و فرمانده و چند تن از مسئولان قرارگاه نجف در مقر تاکتیکی قرارگاه نجف در منطقه عملیاتی برگزار شد، آخرین وضعیت دشمن و میزان آمادگی یگان های خودی بررسی شد.

گفتنی است که قبل از این جلسه، برادر رحیم صفوی در تماسی با فرمانده کل سپاه به کمبودها و مشکلات موجود اشاره کرد. برادر رضایی نیز گفت: موضوعی است که تلفنی نمی توانم بگویم ولی به بچه ها بگویید که عملیات را جدی بگیرند؛ یک کار موفق، حتی کوچک خیلی تعیین کننده است. وی همچنین با پیش بینی تحرک احتمالی ارتش عراق در جبهه جنوب، از برادر صفوی خواست که به یگان های مستقر در جنوب، دستور آماده باش بدهد.^(۳)

در ابتدای جلسه امروز حجت علی اوسط (مسئول اطلاعات قرارگاه نجف) گزارش داد: «چهار پنج روز است که فعالیت دشمن روی گرده رش بیش تر شده است و به سنگر کنی و کانال کنی ادامه می دهد و در سمت رودخانه (قلعه چولان) در دو قسمت سیم خاردار اضافه کرده است و روی ارتفاع ویولان نیز کمین گذاشته و نیرو آورده است. جلوی ارتفاع قمیش نیز فعالیت دشمن اضافه شده و روی قمیش به سمت هرمدان با تانک فعال شده و شاخ قشن را می زند. روی زمین آمدین به سمت ارتفاع دوقلو و یال ارتباطی دوقلو و آمدین فعالیت نیروی پیاده دشمن و تردهایش اضافه شده است؛ البته نیمه ارتفاع قمیش به سمت دولبشک وضع عادی است. به طور کلی دشمن نسبت به کل زمین منطقه هشیار است، زیرا داخل شیارها را می زند، دیدگاه هایش فعال شده و منور می زند. پریشب بچه ها که برای شناسایی رفته بودند، عراقی ها با آنها درگیر شدند و ظاهراً یک نفر شهید شد. آنها آمادگی خوبی داشتند و در بی سیم هایشان گفتند درگیر شدیم، آتش بریزید. دشمن روی ادامه یال گرده رش به سمت دبس هم فعال شده و روی ارتفاع دولبشک و ارتفاع الاغلو به سمت جنوب، کانال و موضع تانک اضافه کرده است.»^(۴)

ص: ۸۱۳

۱- ۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۶، ص ۷، خبرگزاری فرانسه، ۲۲/۸/۱۳۶۶.

۲- ۷. مأخذ ۳، ص ۲۲، خبرگزاری رویتر، ۲۲/۸/۱۳۶۶.

۳- ۸. سند شماره ۱۵۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مرکزی سپاه در عملیات نصر ۸ (حسین اردستانی)، ۱۶/۸ تا ۲۶/۸/۱۳۶۶، ص ۹۲.

۴- ۹. همان، ص ۹۴ و ۹۵.

در ادامه جلسه فرمانده قرارگاه نجف گفت: «یگان‌ها از نظر ادوات و توپخانه مشکلی ندارند، چون از قبل در منطقه بوده است. از نظر پل هم لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) پل جهاد را روی قلعه چولان (قلاچولان) زده و مشکلی نیست. پل دیگری را که مهندسی آورده هنوز آزمایش نکرده ایم که آن هم ان شاء الله مشکلی ندارد، امشب بررسی می‌کنند.» وی افزود: مشکل ما دید دشمن از روی ارتفاع قمیش است. در اینجا برادر صفوی بر ضرورت سرعت عملیات و عبور از تپه هرمدان تأکید کرد، ولی برادر شوشتری نظرش این بود که در مرحله اول باید روی گرده رش برویم و پس از احداث جاده، مرحله دوم را شروع کنیم، اما برادر صفوی بر این نظر است که در صورت توقف، دشمن فشار می‌آورد و از پیشروی جلوگیری می‌کند. فرمانده قرارگاه نجف در پاسخ می‌گوید که با قاطر نمی‌شود ۱۱ کیلومتر راه را تدارک کرد، آن هم درحالی که دشمن دارای آمادگی نسبی، احتیاط نزدیک، جاده، آتش و ... می‌باشد و ما جاده ماشین رو نداریم.

برادر شوشتری در ادامه وضعیت تجهیزات آتش دوربرد در منطقه را ۴۶ قبضه توپ و ۱۰ دستگاه کاتیوشا اعلام کرد و گفت که بیمارستان واحد بهداری نیز آماده است. وی افزود که در سه محور سرگلو، پایین گلابن و ژاژیله و محور بوالحسن که محل بنه‌ها و انبارهاست و دشمن از آن اطلاع دارد، بمباران، آتش و حمله شیمیایی زیاد است، برای همین بچه‌ها را توجیه کرده ایم و گفته ایم که نگهبانان مقررماً توجیه شوند که هرگاه دشمن شیمیایی زد با بلندگو اعلام کنند تا نیروهایی که در شیارها هستند غافل گیر نشوند. (۱)

جلسه که با اذان مغرب متوقف شده بود، بعد از اقامه نماز، با حضور برادران مذکور و همچنین فرماندهان یگان‌های عمل کننده ادامه یافت. فرمانده لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) (برادر نوری) از اقدامات انجام شده برای عملیات چنین گزارش داد: «بچه‌های شناسایی از شیار مالرو به طرف بالای گرده رش می‌روند، در ۳۰۰ متری بالای ارتفاع سیم خاردار تک رشته ای بوده، ۱۰۰ متر بالاتر سیم خاردار حلقه ای بوده، ۴۰ متر بالاتر یک رده دیگر و ۲۰ متر بالاتر نیز رده ای دیگر. تیم شناسایی ۸ نفر بودند که نقطه آخر را ۲ نفر برای شناسایی می‌روند که نگهبان عراقی را می‌بینند. در این مسیر مین نبوده است. در راه کار دوم شناسایی، یک رده سیم خاردار، یک رده مین منور و به فاصله ۱۵ متر یک ردیف مین والمرو بعد از آن دو ردیف مین گوجه ای بوده است. بچه‌ها تا نزدیک جاده مالرو رفته اند. بالاتر از آن کانالی بوده که مواضع دشمن در آن مستقر بوده و در ۵۰ متری آن سنگر اجتماعی دشمن بوده است که به دلیل روشنایی مهتاب جلوتر نرفته اند. طول مسیر ۶ ساعت طول کشیده است که برای نیروی عمل کننده باید حدود ۸ ساعت در نظر گرفت.» وی افزود که ۳۰ متر پل به ما داده اند که با ۲۱ متر آن را پل زده ایم که موفق بوده است و اگر آب تا یک متر دیگر هم بالا بیاید، مشکلی نیست. ادوات ما هم مستقر شده و فردا ثبت تیر می‌کند. دیگر واحدهای ما آماده اند، مشکلی نداریم، فقط مقداری قرص شب نما لازم است که در مسیرهای مشکل بگذاریم که بچه‌ها در تاریکی از ارتفاع به داخل آب نیفتند. برای تدارک ۵۳ قاطر داریم. (۲)

ص: ۸۱۴

۱- ۱۰. همان، ص ۹۶ تا ۹۹.

۲- ۱۱. همان، ص ۱۰۱ تا ۱۰۴.

سپس برادر مهدیان پور قائم مقام لشکر ۲۱ امام رضا (ع) چنین گزارش داد: «تیم شناسایی روی گرده رش در سنگر دشمن نارنجک انداختند که در پی آن اجرای خمپاره و آتش دشمن موجب شهادت یکی از بچه ها شد و بقیه برگشتند. از دیدگاه بررسی کردیم پریشب تردد دشمن زیاد بود ولی دیشب تردد دشمن عادی شده بود. در این محور یک راه کار بیش تر پیدا نکرده ایم... واحدهایمان از جمله واحد ادوات در منطقه مستقر است و مشکلی نداریم. محل نصب پل چون در دید دشمن است نمی توان از قبل نصب کرد. قرار است پل ها را دو شب قبل از عملیات ببریم نزدیک رودخانه زیر خاک پنهان کنیم و شب عملیات نصب کنیم. در نقطه ای که قرار است ما روی رودخانه پل بزنیم (پایین گلان و ژائیله)، به محض اینکه فشار آب زیاد شود، حتی نفر پیاده هم نمی تواند عبور کند.»^(۱)

پس از آن فرمانده لشکر ۱۱ امیرالمؤمنین برادر محمد کرمی گزارش داد: «راه کار ما حدود ۶ کیلومتر مسافت دارد که حدود ۵، ۶ ساعت زمان لازم است که نیروها بتوانند به دشمن برسند. در این راه کار یک ردیف سیم خاردار و ردیف دوم تا کانال دشمن ۴۰ متر فاصله دارد. در این معبر مین وجود ندارد ولی شیب بسیار تندی دارد و راه کاری است که بدون درگیری می توان دو گروهان روی ارتفاع فرستاد. تدارکات اولیه برای ۲۴ ساعت پیش بینی شده که خود نیروها می برند.»^(۲)

در ادامه جلسه، فرماندهان تیپ ۱۲ قائم (عج)، لشکر ۷ ولی عصر (عج)، لشکر ۱۵۵ شهدا، تیپ ۳۵ امام حسن (ع)، لشکر ۵۲ قدس، تیپ ۴۸ فتح، تیپ ۶۱ توپخانه محرم، تیپ زرهی ۲۰ رمضان نیز از وضعیت آمادگی یگان های خود گزارش دادند و در مجموع برای عملیات اعلام آمادگی نسبی کردند.

در خصوص توپخانه، فرمانده تیپ ۶۱ محرم (برادر احمدی) گزارش داد که در مجموع حدود ۵۰ قبضه توپ می توانیم به کار بگیریم و برای هدایت و اجرای آتش دقیق روی دشمن چند دیده بان به داخل عراق فرستاده شده است. فرمانده تیپ زرهی ۲۰ رمضان (برادر شریفی) نیز استعداد تانک هایی را که این تیپ به منطقه آورده است دو گروهان اعلام کرد و گفت خدمه تانک ها چهار ماه است که در این منطقه مستقر و به آن توجیه هستند. وی افزود روزانه ۱۱۰ گلوله تانک روی مواضع دشمن شلیک می شود. برادر صفوی تأکید کرد که در زمان عملیات بیش تر دشت هرمدان، قمیش و محورهای پاتک دشمن را با تانک بزنید. وی همچنین به فرمانده توپخانه تأکید کرد که دائم روی دشت هرمدان اجرای آتش کنید. فرمانده قرارگاه نجف در این باره گفت که اولویت اجرای آتش را روی قمیش و شیار بین قمیش و گوجار مشخص کرده ایم. همچنین گفته شد که گره های مهم منطقه عملیاتی عبارتند از: سورقلانت، بین ارتفاع دولیشک و انتهای ارتفاع الاغلو، دشت هرمدان.^(۳)

جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه در پایان این جلسه به فرماندهان حاضر نکاتی را یادآور شد:

ص: ۸۱۵

۱- ۱۲. همان، ص ۱۰۵ و ۱۰۶.

۲- ۱۳. همان، ص ۱۰۷ و ۱۰۸.

۳- ۱۴. همان، ص ۱۱۱ تا ۱۱۶.

۱- استمرار رعایت غافل گیری دشمن. ۲- آمادگی برای عملیات در هوای بارانی. ۳- انتقال نیرو از سقز با کامیون های سرپوشیده. ۴- در زمان اعلام شده، عملیات اجرا می شود. ۵- یگان ها همه واحدهای خود را به کار گیرند. ۶- آمادگی برای ادامه عملیات در این منطقه. ۷- با توجه به اینکه دشمن از روی ارتفاع گامو بر منطقه مسلط است و همه تردها را زیر نظر دارد، در این چند روز باقی مانده تا عملیات، منطقه را شلوغ نکند. برادر صفوی در پایان تأکید کرد که الان زمان خیلی حساس است، یک ساعت مساوی یک روز و یک روز مساوی یک ماه است. (۱)

پس از جلسه مذکور فرمانده قرارگاه نجف در جلسه کوتاهی با فرماندهان یگان های عمل کننده در مرحله اول (لشکرهای ۲۱، ۱۱، ۵۷ و تیپ ۱۲) به بررسی میزان آمادگی و مشکلات آنها پرداخت، سپس در گفت و گویی با برادر صفوی و بیان اینکه شناسایی برخی یگان ها هنوز کامل نشده و ادامه شناسایی ضروری است و همچنین لزوم انتقال تدریجی نیروها از سقز به منطقه عملیاتی و کمبود کامیون برای این کار، درخواست کرد که زمان اعلام شده برای عملیات (۲۵/۸/۱۳۶۶) دو روز به تأخیر بیفتد که پس از بحث بیش تری که در این باره صورت گرفت، جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه موافقت خود را برای اجرای عملیات در ۲۷/۸/۱۳۶۶ اعلام کرد. (۲)

راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه در پایان جلسه امروز در یادداشت های خود اشاره ای به نقاط ضعف و قوت خودی و دشمن در اجرای این عملیات اشاره کرده است. وی ضعف طرح مانور خودی را محدودیت عقبه، محدودیت و نداشتن جاده در منطقه هدف، مشکلات و محدودیت های عبور از رودخانه و همچنین محدودیت هدف ذکر کرده است و در مقابل حضور نیروهای عراقی روی ارتفاع قمیش و داشتن امکان دید و تیر روی نیروهای خودی، از نقاط قوت دشمن ذکر شده است. از سوی دیگر، پای کار بودن امکانات خودی از جمله زرهی، توپخانه، ادوات، اورژانس و تا حدودی عقبه مناسب، از نقاط قوت خودی است. همچنین با توجه به لو رفتن عملیات در ماه گذشته و مشاهده حضور نسبتاً ثابت یگان های خودی و امکانات در طول این مدت، دشمن را هشیار کرده و آمادگی نسبی برای مقابله با عملیات ما به دست آورده هر چند حساسیت اولیه خود را از دست داده است. (۳)

۵۱

ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی در اطلاعیه شماره ۳۰۱۹ خود اعلام کرد: «خلبانان شجاع و تیزپرواز نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی در ساعت ۱۰ صبح امروز ۲۲ آبان ماه با هواپیماهای شکاری بمب افکن خود در انجام یک مأموریت برون مرزی موفقیت آمیز محل تجمع نیروهای عراقی را در منطقه مقابل شرفانی به شدت بمباران کردند و پس از وارد نمودن تلفات و خسارات سنگین به دشمن همگی سالم به پایگاه های خود بازگشتند.»

در این اطلاعیه همچنین آمده است: «دلاوران ناوگان نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی

ص: ۸۱۶

۱- ۱۵. همان، ص ۱۱۹.

۲- ۱۶. همان، ص ۱۲۰.

۳- ۱۷. همان، ص ۱/۱۰۸.

ایران طی شبانه روز گذشته علاوه بر انجام مأموریت های ویژه پدافند دریایی در کرانه های جنوب، تعداد ۱۳ فروند کشتی تجاری و نفتکش خارجی را هنگام عبور از آبراه تنگه هرمز شناسایی و پس از بازبینی محموله ها و اطمینان از اینکه کالایی به مقصد عراق حمل نمی گردد، به کشتی های مذکور اجازه ادامه مسیر دادند.^(۱)

۶۱

در خلیج فارس امروز یک نفتکش یونانی و یک یدک کش ایرانی هدف حمله هواپیماهای عراقی قرار گرفتند و آسیب دیدند. نفتکش "فورچون شیپ اویل" امشب برای بار دوم طی سه روز، در جنوب جزیره خارک هدف حمله هواپیماهای عراقی قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد.^(۲) خبرگزاری رویتر گزارش داد: این نفتکش یکی از بیش از ۲۰ نفتکش در اجاره ایران است که نفت را از خارک به آب های امن تر جنوب خلیج فارس منتقل می کند.^(۳) در همین حال یک قایق یدک کش جمهوری اسلامی ایران که برای کمک به نفتکش یونانی به محل حادثه اعزام شده بود، نیز هدف حمله هواپیماهای عراق قرار گرفت و غرق شد. در جریان این حمله دو تن از خدمه قایق شهید و چهار تن دیگر مجروح شدند.^(۴)

سخنگوی نظامی عراق از این عملیات به عنوان بزرگ ترین عملیات تخریبی هدف های دشمن نام برد^(۵) و ادعا کرد که امروز هواپیماهای عراق پنج هدف بزرگ دریایی را هدف حمله قرار داده و سالم به پایگاه های خود برگشته اند.^(۶)

۷۲

وزیر دفاع جدید امریکا (فرانک کارلوجی)، امروز در کمیسیون نیروهای مسلح سنای امریکا از حضور ناوگان این کشور در خلیج فارس حمایت کرد. کارلوجی تأمین آزادی حمل و نقل نفت، حفاظت از منافع استراتژیک و سعی در خاتمه بخشیدن به جنگ ایران و عراق بدون اینکه پیروز یا بازنده داشته باشد و ایجاد ارتباط امنیتی با کشورهای میانه رو را از اهداف مورد نظر امریکا در خلیج فارس اعلام کرد. وی ادعا نمود که امنیت کشورهای میانه رو عرب منطقه را شیعیان و ایرانیان به مخاطره انداخته اند و سیاست جهان شمول امریکا در همکاری با کشورهای میانه رو عرب، برای تأمین احتیاجات قانونی امنیتی آنهاست. وزیر دفاع امریکا ضمن مخالفت با طرح شوروی مبنی بر تأمین امنیت کشتی رانی زیر نظر سازمان ملل متحد، به صدور قطعنامه ای در تحریم سیاسی و تسلیحاتی ایران که آن را به قبول قطعنامه ۵۹۸ وادار کند، اشاره کرد و گفت: «من به عنوان وزیر دفاع امریکا در صورتی که تهدیدات کاهش نیابد به شدت مخالف تضعیف توان خود در خلیج فارس هستم.» گفتنی است که کمیسیون نیروهای مسلح سنای امریکا با ۱۸ رأی موافق بدون هیچ رأی مخالفی به کارلوجی برای احراز پست وزارت دفاع امریکا رأی اعتماد داد. کارلوجی برای جانشینی واینبرگر که هفته گذشته استعفا داد، علاوه بر کمیسیون فوق باید از مجلس سنای امریکا نیز رأی اعتماد بگیرد.^(۷)

ص: ۸۱۷

۱- ۱۸. مأخذ ۲، ص ۲.

۲- ۱۹. سند شماره ۹۱۵۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نیروی دریایی سپاه، "آمار کشتی های سانحه دیده در خلیج فارس"، ۱۸/۱۰/۱۳۶۸.

۳- ۲۰. روزنامه رسالت، ۲۳/۸/۱۳۶۶، ص ۱، خبرگزاری رویتر.

۴- ۲۱. مأخذ ۳، ص ۴۴ و ۴۵، رادیو امریکا، ۲۲/۸/۱۳۶۶.

۵- ۲۲. مأخذ ۳، ص ۱۸، رادیو امریکا، ۲۲/۸/۱۳۶۶.

۶-۲۳. مأخذ ۳، ص ۱۴، بغداد - خیرگزاری عراق، ۲۲/۸/۱۳۶۶.

۷-۲۴. روزنامه اطلاعات، ۲۳/۸/۱۳۶۶، ص آخر.

بلافاصله بعد از اجلاس سران عرب در امان و پس از گذشت کمتر از ۲۴ ساعت از آنکه عراق اعلام کرد به دنبال یک جدایی هشت ساله با مصر تجدید روابط دیپلماتیک نموده است، پرچم سفارت مصر در بغداد افراشته شد. (۱) خبرگزاری عراق اعلام کرد دو کشور با صدور بیانیه ای که هم زمان در بغداد و قاهره منتشر شد، توافق کردند سفرای خود را در کشور یکدیگر تعیین کنند. هر چند روابط رسمی این دو کشور از زمان امضای پیمان کمپ دیوید توسط مصر قطع شده بود ولی عملاً پس از جنگ تحمیلی روابط آنها برقرار و قاهره به یکی از تأمین کنندگان ادوات نظامی عراق تبدیل شد. علاوه بر این، مصر در طول جنگ تعداد زیادی سرباز در اختیار عراق گذاشت. موانع بازگشت مصر به جهان عرب در اجلاس سران عرب در امان برطرف شد و کشورهای عربی حوزه خلیج فارس و عراق با برقراری روابط دیپلماتیک گام نخست را در جهت گسترش کمپ دیوید برداشتند. (۲) اما در اینکه این اقدام تأثیری در جنگ تحمیلی خواهد داشت، تحلیل گران عموماً پاسخ منفی به آن می دهند. (۳)

ملک حسین شاه اردن در ماه آینده برای گفت و گو با گورباچف درباره جنگ ایران و عراق و مسائل منطقه، به مسکو خواهد رفت. واشنگتن پست در گزارشی نوشت: «انتظار می رود ملک حسین بلافاصله پس از پایان دیدار ماه آینده پرزیدنت ریگان و میخائیل گورباچف در واشنگتن، رهسپار مسکو شود. پادشاه اردن در مصاحبه با بی.بی.سی گفت: به هنگام دیدار با گورباچف از جانب تمامی کشورهای جامعه عرب سخن خواهد گفت.» واشنگتن پست افزود: «در ماه های اخیر تعدادی از رهبران عرب ناخشنودی خود را از عدم تمایل شوروی و چین به حمایت از پیشنهاد تحریم تسلیحاتی ایران و دیگر اقدامات پی گیرانه برای تضمین اجرای قطعنامه آتش بس مصوب ۲۰ ژوئیه شورای امنیت سازمان ملل که مسکو و پکن نیز بر آن صحنه نهاده اند، ابراز داشته اند. انتظار می رود که پادشاه اردن در ملاقاتش با رهبر شوروی بر قطعنامه اجلاس سران اتحادیه عرب که اجرای قطعنامه شورای امنیت را خواستار شده تأکید ورزد... مقام های غربی و عربی قطعنامه اجلاس سران اتحادیه عرب درباره جنگ خلیج فارس را حاوی پیام محکمی به شوروی تلقی می کنند که مناسباتش با اعراب در معرض آزمایش قرار گرفته و اینک رهبران عرب در انتظار نشانه هایی از آمادگی بیش تر شوروی برای حمایت از اقدامات بعدی سازمان ملل متحد برای وادار سازی ایران به پذیرش یک راه حل مسالمت آمیز برای این درگیری هشت ساله هستند...» (۴)

نتایج اجلاس سران عرب در امان با ابراز رضایت امریکا و اسرائیل و مخالفت گروه های لبنانی، فلسطینی و برخی از شخصیت های جهان اسلام روبه رو شده است. دو سازمان فلسطینی "جبهه دمکراتیک برای آزادی فلسطین" و "جبهه خلق برای آزادی فلسطین" نتایج این اجلاس را خدشه ای به همبستگی عربی عنوان کردند. مجمع علمای لبنان نیز با صدور بیانیه ای تصمیمات

۱- ۲۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۶، ص ۴۰، بغداد - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۴/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۶. مأخذ ۲۰، ص ۱۲، به نقل از خبرگزاری عراق.

۳- ۲۷. مأخذ ۶، ص ۲۷، بخش انگلیسی رادیو سوئیس، ۲۳/۸/۱۳۶۶.

۴- ۲۸. مأخذ ۶، ص ۲۹، رادیو امریکا، ۲۳/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه واشنگتن پست.

سران عرب در امان را محکوم کرد و آن را خیانتی به اصول تاریخی مبارزه علیه دشمن صهیونیست دانست که به جای آن یک دشمن افسانه ای برگزیده اند.^(۱)

همچنین علامه سیدمحمدحسین فضل الله در جمع نمازگزاران مسلمان لبنان در بیروت گفت: «حکام مرتجع عرب به خیال اینکه می توانند طی بیانیه جدیدی معادلات سیاسی منطقه را به نفع امریکا تغییر دهند، در امان گرد آمدند و سرانجام با یک قطعنامه دیکته شده از سوی امریکا مبنی بر اینکه ایران دشمن اصلی اعراب بوده و خاک عراق را اشغال کرده و باید محکوم شود، به کار خود پایان دادند. البته آنها اجازه بیش از این نداشتند چرا که لازم بود برای نجات امریکا از باتلاق خلیج فارس پوششی به وجود آورند، زیرا عملاً امروز وجود ناوگان های متجاوز امریکا در منطقه که باعث افزایش تشنج و ناراحتی شده، مورد سؤال قرار گرفته و امریکایی ها نیز برای خروج از این بن بست نیاز به چنین کنفرانسی دارند تا بگویند که به خاطر حفظ اعراب در منطقه حضور یافته ایم.»^(۲)

۱۱۱

با وجود اینکه چین فروش موشک های کرم ابریشم را به ایران تکذیب می کند، امریکا مجدداً این کشور را به قطع انتقال تکنولوژی تهدید کرد. مایکل ارماکاست، معاون وزارت امور خارجه امریکا گفت: «علی رغم تکذیب های پکن، دولت امریکا هیچ تردیدی ندارد که موشک های ساخت چین به ایران تحویل داده می شود. وی که در جریان سفر اخیر خود به آسیا از پکن نیز دیدن کرده است، گفت: «تلاش کرده است به اطلاع چین برساند که امریکا با فروش هر نوع اسلحه به ایران مخالف است.» وی افزود: «چین بار دیگر تأکید کرد که موشک های کرم ابریشم را به طور مستقیم به ایران نمی فروشد و خاطرنشان کرده است که اقدامات لازم را به عمل آورده است تا مانع از دست یافتن غیرمستقیم ایران به این موشک ها شود.»^(۳)

از سوی دیگر، نماینده چین در سازمان ملل متحد (هان شیو) ضمن تکذیب فروش سلاح به ایران، ادعاهای امریکا را بی پایه و اساس خواند. وی گفت: «با وجود این، برای آنکه مشکلاتی که در روابط چین و امریکا بروز کرده است، رفع شود ما فروش موشک های کرم ابریشم به بازارهای بین المللی را نیز ممنوع کرده ایم.» وی گفت: «چین یکی از اعضای دائم شورای امنیت است و اگر اکثریت ۱۵ عضو آن پیرامون تحریم اسلحه علیه ایران به توافق برسند آن را تو نخواهد کرد. ... ما امیدواریم که جنگ هر چه زودتر به آتش بس برسد، چون ما همه می کوشیم تا از توسعه آن جلوگیری کنیم. ما معتقدیم اینکه امریکا می کوشد تا مسئولیت [بحران] خلیج فارس را به گردن چین بیندازد یک تصمیم غیرمنطقی است و به هیچ عنوان این امر حقیقت ندارد.»^(۴)

گفتنی است که هفته نامه جینز دیفنس هفته قبل به نقل از ناظران سیاسی در این باره نوشت: نظر به اینکه چین نیز مانند شوروی مایل نیست تسلیم فشارهای سیاسی امریکا و انگلیس در سازمان ملل شود و بند پیشنهادی مربوط به تحریم تسلیحاتی در صورت عدم قبول قطعنامه ۵۹۸ به وسیله ایران را بپذیرد، امریکا فشار زیادی را متوجه پکن کرده است.^(۵)

ص: ۸۱۹

-
- ۱- ۲۹. مأخذ ۲۴، ص آخر.
 - ۲- ۳۰. مأخذ ۱، ص آخر، خبرگزاری جمهوری اسلامی.
 - ۳- ۳۱. مأخذ ۶، ص ۳۹، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۲۳/۸/۱۳۶۶.
 - ۴- ۳۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۶، ص ۳، خبرگزاری رویتر.
 - ۵- ۳۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۳۲، ۱۶/۸/۱۳۶۶، ص ۲۹ و ۳۰، لندن - خبرگزاری جمهوری

در پی پاسخ امام خمینی به نامه شورای عالی پشتیبانی جنگ و انتشار دستورالعمل ۱۰ ماده ای این شورا خطاب به مردم مبنی بر بسیج کلیه نیروها و امکانات برای رویارویی با امریکا و اجرای عملیات مداوم و مؤثر در جبهه های جنگ، ائمه جمعه شهرها، روحانیون، شخصیت ها، وزارت خانه ها، سازمان ها، ارگان ها، نهادها، انجمن های اسلامی و اقشار مختلف مردم با صدور اطلاعیه و راه پیمایی، آمادگی خود را برای حضور در جبهه ها اعلام کردند. در این اطلاعیه ها اقشار و نهادهای مختلف ضمن اعلام اطاعت و پیروی از فرمان ها و سخنان امام خمینی، آمادگی خود را برای اجرای دستورالعمل شورای عالی پشتیبانی جنگ اعلام کردند.^(۱)

همچنین ستاد کل نیروهای سه گانه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با انتشار اطلاعیه ای اعلام کرد: «سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ضمن اعلام آمادگی خود جهت انجام امور جذب، آموزش، سازمان دهی و به کارگیری نیروهای داوطلب، درخصوص ثبت نام و اعزام داوطلبان، موارد زیر را جهت آگاهی ملت به اطلاع می رساند:

۱- از کلیه نیروهای بسیجی اعم از رزمنده و تخصصی دعوت می شود جهت ثبت نام و تعیین نوبت اعزام به پایگاه های سپاه و رده های مقاومت بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مراجعه و ثبت نام نمایند.

۲- اولین اعزام سرتاسری از اول تا دوازدهم آذرماه تحت عنوان سپاهیان حضرت محمد(ص) از استان های سرتاسر کشور انجام خواهد شد.

۳- اعزام نیروهای رزمنده و پشتیبانی از استان های سرتاسر کشور همه ماهه صورت خواهد گرفت. داوطلبان ضمن مراجعه با توجه به نیازمندی های جبهه های نبرد و آمادگی های شخصی، نوبه بندی خواهند شد.

۴- اعلام آمادگی نیروهای رزمنده اعم از پاسداران، بسیجیان و نیروهای احتیاط به صورت مانور سپاهیان محمد(ص) و هم زمان با اعزام این سپاه در استان ها و شهرستان های سراسر کشور برگزار خواهد شد.^(۲)

ص: ۸۲۱

۱- ۱. برای مطالعه بیشتر رجوع کنید به روزنامه های کثیرالانتشار این روزها.

۲- ۲. روزنامه کیهان، ۲۳/۸/۱۳۶۶، ص ۱۸.

پیش از ظهر امروز نیز رئیس ستاد مشترک ارتش (سرتیپ سهرابی) و فرماندهان نیروی زمینی (سرتیپ حسنی سعدی)، نیروی هوایی (سرتیپ ستاری)، نیروی دریایی (دریادار ملک زادگان) و دیگر مسئولان نظامی ارتش جمهوری اسلامی با رئیس جمهور و رئیس شورای عالی پشتیبانی جنگ دیدار کردند و ضمن اعلام آمادگی نیروهای سه گانه و پرسنل ارتش، برنامه های پیشنهادی خود را برای رویارویی با آمریکا و عراق ارائه دادند. (۱)

۲۱

یک نشریه داخلی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با اشاره به عزم و اراده داخلی در برخورد با قضیه جنگ و تمهیدات سیاسی و عملی آمریکا و ارتجاع عرب در سطح بین المللی و منطقه ای، توافق سوریه و عراق، رضایت آمریکا از اجلاس امان و سکوت شوروی در قبال آنها را نشانه ای از توافق دو ابرقدرت در جنگ ایران و عراق و آغاز مرحله جدیدی دانست که لازم است در مقابل آن تدابیری اتخاذ شود، از جمله: ۱- وارد آوردن یک شکست دیگر بر آمریکا در صحنه جنگ تحمیلی و خلیج فارس. ۲- ادغام اوضاع جدید در جنگ با تمهیداتی در امر مبارزه با اسرائیل و آمریکا. ۳- پیگیری فعالیت های دیپلماتیک تا جایی که "گام بلند استراتژیک در جنگ" را تحت الشعاع قرار ندهد. ۴- گشودن فصل تازه ای در جنبش اسلامی خاورمیانه در مقابل تعمیم کمپ دیوید. ۵- تمهیداتی در قبال آشتی سوریه و عراق که نشانه ای از توافق دو ابرقدرت است. ۶- کمک به جنبش اسلامی لبنان. ۷- برداشتن گام تازه در امر جنگ و استمرار آن. ۸- حفظ هشیاری نسبت به تغییر قابل کنترل و محدود در عراق در کنار تحرکات سیاسی سازمان ملل متحد در زمینه صلح. ۹- انجام اقداماتی برای اداره اقتصاد کشور در راستای تهییج، بسیج و سازمان دهی عمومی و تنگناهایی که آمریکا در صدد ایجاد آن است. ۱۰- حل معضلات اجتماعی از رهگذر پشتیبانی از جنگ که از این اهرم می توان در امر سازمان دهی هرچه بیش تر نیروهای مردمی جهت برخورداری از جایگاه قوی تر بهره جست. (۲)

۳۲

قرارگاه رمضان در پی دستور جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه مبنی بر جمع آوری اطلاعات از آرایش و وضعیت دشمن در منطقه عملیاتی ماووت، امروز گزارشی به شرح زیر به برادر رحیم صفوی ارائه داد: «بدین وسیله اخبار رسیده از داخل عراق جهت بهره برداری ارسال می شود. لازم به ذکر است که با توجه به تعجیل در گرفتن خبر، اطلاعات مربوطه صددرصد نمی باشد. ضمناً اطلاعات دقیق تر متعاقباً تقدیم می شود:

۱- روی ارتفاع گرده رش دشمن دارای دو گردان تکاور می باشد که دارای سلاح دوشکا، خمپاره های ۱۲۰، ۸۰ و ۶۰ میلی متری و سلاح های سبک است. ۲- در ارتفاعات قمیش، دولبشک و آمدین نیروهای دشمن تقویت نشده و برگشته اند. ۳- در ارتفاعات الاغلو و گوجار دشمن شش پایگاه جدید همراه با میدان موانع احداث و چهار دستگاه تانک اضافه کرده است.

ص: ۸۲۲

۱- ۳. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۶، ص ۲.

۲- ۴. دفتر سیاسی نمایندگی امام خمینی در سپاه، نشریه "رویدادها"، شماره ۱۷۱، ۲۸/۲/۱۳۶۶، ص ۴۷ تا ۵۲.

۴- دو تیپ گارد ریاست جمهوری عراق در سلیمانیه نزدیک انبار تا سلوجه به عنوان احتیاط مستقر هستند. ۵- در محورهای سورقلات، سفره، قلعه چولان و آمدین مجموعاً دو تیپ مستقر هستند. ۶- دشمن قبلاً از انجام عملیات مشترک منظم و نامنظم اطلاع داشت ولی اکنون از عملیات آینده اطلاعاتی ندارد. ۷- نیروهای اضافی منطقه در حال عقب نشینی به طرف سلیمانیه هستند. (۱)

۴۱

گزارش معاونت اطلاعات قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در جنوب (کربلا) حاکی است که با توجه به تبلیغات اخیر رسانه های داخلی برای بسیج مردم و خاتمه جنگ و انعکاس آن در رسانه های خارجی، ارتش عراق به تمام یگان های خود در جبهه جنوب دستور آماده باش صددرصد داده است و در این زمینه اقدام به جابه جایی و تحرکاتی برای تقویت خطوط خود نموده است. دشمن همچنین به وسیله هواپیما و هلی کوپتر به شناسایی های مستمر خود ادامه می دهد. (۲)

۵۲

امروز هواپیماهای دشمن چند واحد صنعتی - کارگری و تأسیسات نفتی و یک پایگاه نظامی را بمباران کردند و به حریم هوایی چندین شهر و منطقه کشور تجاوز شد. به گزارش ستاد مشترک ارتش، در ساعت ۱۱:۳۵ هواپیماهای دشمن تلمبه خانه نفت عبدل خان واقع در مسیر اهواز - اندیمشک را با دو راکت هدف قرار دادند. ستاد مشترک نتیجه این حمله را ۷ شهید اعلام کرده است، ولی خبرگزاری جمهوری اسلامی تنها از مجروح شدن ۷ تن خبر داده است. در ساعت ۱۱:۵۱ نیز ضلع شمالی پایگاه امیدیه بمباران شد. در ساعت ۱۲ امروز نیز یک هواپیمای دشمن واحد بهره برداری شماره ۳ نفت (یونیت ۳) در ۳۰ کیلومتری امیدیه - آغاچاری را هدف دو راکت قرار داد که یکی در بیابان افتاد و دیگری به دو لوله ورودی نفت اصابت کرد و آن را منهدم و دچار آتش سوزی نمود. این حمله خسارت جانی نداشت. (۳)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی همچنین در ساعت ۱۲:۰۷ هواپیماهای عراقی تأسیسات بهره برداری شماره ۳ و پروژه فشارقوی تزریق گاز (لیشر) در منطقه گچساران را بمباران کردند. طی یک سال گذشته این تأسیسات نفتی که نفت منطقه را به ایستگاه (گره) پمپاژ می کند، ۴ بار بمباران شده و به ۴ پمپ از ۵ پمپ آن خسارات کلی وارد شده است و دستگاه تفکیک گاز و نفت آن خسارت دیده است. در بمباران امروز نیز پروژه فشارقوی تزریق گاز (در لیشر) که جدیداً آماده بهره برداری شده، خسارت زیادی دیده است. (۴)

ستاد مشترک ارتش نیز اعلام کرد که در ساعات مختلف امروز از ساعت ۹ تا ۲۰:۳۶ به طور متناوب در شهرها و مناطق زیر وضعیت قرمز اعلام گردید: اهواز، امیدیه، بندر امام، نوار ساحلی، دزفول، سیری، بهبهان، بیدبلند، پازنان، سکوه های خارک، از دزفول تا بوشهر، نیروگاه برق بندرعباس، اصفهان، نوشهر، شیراز، نوار مرزی غرب، مهاباد و لاوان. (۵)

علاوه بر این، ناحیه ژاندارمری سیستان و بلوچستان به نقل از گردان مرزی جلیگ ورامین

ص: ۸۲۳

۱- ۵. سند شماره ۱۵۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مرکزی سپاه در عملیات نصر ۸ (حسین اردستانی)، ۱۶/۸ تا ۲۶/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲۱ تا ۱۲۳؛ و - سند شماره ۱۳۸۱۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان به فرمانده نیروی زمینی، ۲۶/۸/۱۳۶۶.

۲- ۶. سند شماره ۲۹۶۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: معاونت اطلاعات قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه، ۳۰/۸/۱۳۶۶.

- ۳-۷. سند شماره ۱۳۵۱۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد کل سپاه - معاونت عملیات، ۲۳/۸/۱۳۶۶؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۶، ص ۶.
- ۴-۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۶، ص ۵.
- ۵-۹. سند شماره ۱۳۵۱۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، معاونت عملیات، گزارش نوبه ای عملیاتی، ۲۳/۸/۱۳۶۶.

کرد در ساعت ۱۴ امروز یک هواپیمای ناشناس که در ارتفاع ۱۵۰۰ متری از طرف چابهار به سمت ایرانشهر در حرکت بود، ضمن مانور به مدت یک دقیقه در فضای گردان فوق، به طرف پیشین حرکت کرده و ناپدید شده است.^(۱)

۶۱

هفدهمین و بزرگ ترین کاروان کشتی های کویتی تحت پرچم امریکا پس از سه روز حرکت در خلیج فارس، بدون بروز حادثه ای امروز به سواحل کویت رسید. خبرگزاری رویتر به نقل از بیانیه فرماندهی مرکزی نیروهای مشترک ویژه مدیترانه نوشت: کاروان مزبور با هیچ گونه فعالیت هوایی و زمینی ایرانیان در خلال سفر خود در خلیج فارس برخورد نکرد. اسکورت این کاروان که متشکل از شش کشتی تجاری از جمله یک کشتی حامل پرچم بحرین بود، روز چهارشنبه از عمان آغاز و پس از طی ۶۰۰ گره دریایی در آب های کویت پایان یافت. کاروان مزبور همچنین سه کشتی تغییر پرچم یافته کویتی به نام های تاون سند، گاس پرنیس (گاز پرنس) و گاس کوئین را شامل می شد. سه کشتی دیگر یعنی کشتی ابن عبدون تحت پرچم بحرین، کشتی گلاسیربی تحت پرچم امریکا و همچنین نفتکش ریچارد ماتیسن که در اجاره امریکا قرار داشت، به این کاروان پیوسته بودند.^(۲)

از سوی دیگر، آسوشیتدپرس در گزارشی از خلیج فارس اعلام کرد که یک کشتی بازرگانی چینی را یک قایق توپدار ایرانی ره گیری کرد. این کشتی لینگ کوان نام دارد و برای بارگیری کالاهای عراقی رهسپار این کشور بود. کشتی کوان پیام رادیویی ایرانیان را مبنی بر خاموش کردن موتور و آماده شدن برای بازرسی، در خارج از آب های ام القوین واقع در جنوب خلیج فارس دریافت کرد.^(۳) سرنشینان قایق ایرانی با توقف این کشتی به بازرسی آن پرداختند.^(۴)

خبرگزاری رویتر نیز گزارش داد که صبح امروز یک عدد مین شناور در سمت شمالی خلیج فارس به وسیله یک نفتکش شوروی پیدا شد.^(۵)

ستاد مشترک ارتش در اطلاعیه شماره ۳۰۲۰ خود که عصر امروز منتشر شد، اعلام کرد: «در شبانه روز گذشته توسط ناوگان نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران پانزده کشتی تجاری و نفتکش در محدوده تنگه هرمز مورد بازرسی و بررسی محموله ای قرار گرفتند و به علت نداشتن محموله مشکوک، به آنان اجازه ادامه مسیر داده شد.»^(۶)

۷۲

معمر قذافی رهبر لیبی و هانس دیتريش گنشر وزیر خارجه آلمان بر لزوم پایان جنگ ایران و عراق تأکید کردند. خبرگزاری آلمان از مادرید گزارش داد معمر قذافی در گفت و گو با هفته نامه "یا" از رهبر ایران خواست که به جنگ هفت ساله خلیج فارس پایان دهد. وی گفت: ما سعی کرده ایم ایران را به پایان بخشیدن به این جنگ بی معنی ترغیب بکنیم. بمباران مدارس یک عمل زشت و غیرقانونی است.^(۷)

ص: ۸۲۴

۱- ۱۰. سند شماره ۰۷۵۹۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ژاندارمری جمهوری اسلامی، رکن ۳، مرکز فرماندهی، ۲۴/۸/۱۳۶۶.

۲- ۱۱. مأخذ ۸، ص ۳۳، واشنگتن - خبرگزاری رویتر، ۲۳/۸/۱۳۶۶.

۳- ۱۲. مأخذ ۸، ص ۳۳، منامه - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۳/۸/۱۳۶۶.

۴- ۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۶، ص ۹، رأس الخیمه - خبرگزاری عراق،

۲۴/۸/۱۳۶۶

۵-۱۴. روزنامه رسالت، ۲۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱۶، خبرگزاری رویترو.

۶-۱۵. مأخذ ۳، ص ۲.

۷-۱۶. مأخذ ۱۳، ص ۱۳، مادرید - خبرگزاری آلمان، ۲۴/۸/۱۳۶۶.

وزیر خارجه آلمان نیز بر لزوم اجرای فوری و کامل قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق تأکید کرد. رادیو دوبی به نقل از گنشر گفت: «ایران باید به اراده جوامع بین المللی جهت برقراری صلح و پایان دادن به جنگ میان دو کشور پاسخ مثبت دهد.» (۱)

۸۱

سران کشورهای عربی در اجلاس امان با تأیید بازگشت مصر به جهان عرب و جبهه گیری علیه جمهوری اسلامی ایران به عنوان دشمن اعراب، زمینه لازم را برای گسترش کمپ دیوید و کاهش منفوریت روابط با اسرائیل فراهم کردند. مقامات اسرائیل نیز از این جهت که حساسیت کشورهای عربی به اسرائیل کم تر شده است، از اجلاس امان ابراز رضایت کردند (۲) و ضمن اعلام تمایل به گسترش روابط با رژیم های عربی به ویژه عراق، رشد جنبش اسلامی را خطر اصلی برای سراسر خاورمیانه قلمداد کردند. روزنامه اسرائیلی "هاداشوت" به نقل از یک مقام اسرائیلی نوشت: «رژیم صهیونیستی باید در قبال عراق رویه سیاسی دیگری در پیش گیرد که در درازمدت ثمربخش خواهد بود.»

روزنامه گاردین نیز در مقاله ای نوشت: «از آنجا که اسرائیل از رشد جنبش های اسلامی در سراسر خاورمیانه احساس خطر می کند، حاضر است از عراق در جنگ علیه ایران پشتیبانی کند. اسرائیل به زودی بی طرفی خود را کنار می نهد و آشکارا از عراق حمایت سیاسی خواهد کرد و این هماهنگی با گرایش بی چون و چرای امریکا به سمت عراق است.» (۳)

هم زمان با موج جدید گسترش سیاست کمپ دیوید در میان کشورهای عربی، سران این رژیم ها برای توجیه افکار مردمشان به طور مرتب جمهوری اسلامی ایران را به داشتن روابط با اسرائیل متهم می کنند و مطبوعات این کشورها با انتشار اخبار جعلی و نوشتن مقالات متعدد در این باره ضمن سرپوش گذاشتن بر اقدامات جدید سران این کشورها، سعی دارند فروش سلاح از سوی اسرائیل به ایران و وجود روابط میان دو کشور را یک واقعیت جلوه دهند. (۴)

۹۲

فاروق الشرع وزیر امور خارجه سوریه، در دیدار با سفیران چهار کشور شورای همکاری خلیج فارس، وابستگی سوریه به امنیت کشورهای آنها را مورد تأکید قرار داد. خبرگزاری فرانسه به نقل از وی نوشت: «مخالفت با محکومیت ایران توسط اجلاس امان و موضع این کشور نسبت به ایران تغییرناپذیر می ماند. پشتیبانی ما از برادرانمان در خلیج فارس کافی است زیرا آنها آغازگر جنگ نبوده اند و حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه آماده است که اگر خلیج فارس هدف تجاوز قرار گیرد، نیمی از ارتش خود را به منطقه اعزام دارد.» (۵)

پاتریک تیلور گزارشگر بخش بین المللی بی.بی.سی در تشریح مواضع سوریه گفت: «حافظ اسد بدون شک سرگرم مانورهای فعالانه تاکتیکی است. وی در اجلاس امان تجسم تازه توازن قدرت در جهان عرب را دید. در مثلث سستی قدرت در خاورمیانه میان بغداد، دمشق و قاهره، حافظ اسد

ص: ۸۲۵

۱- ۱۷. مأخذ ۱۳، ص ۱۶، رادیو دوبی، ۲۴/۸/۱۳۶۶.

۲- ۱۸. روزنامه اطلاعات، ۲۲/۸/۱۳۶۶، ص آخر.

۳- ۱۹. روزنامه اطلاعات، ۲۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱۶.

۴- ۲۰. مأخذ ۱۳، ص ۱۲، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۶، به نقل از روزنامه الانباء.

۵- ۲۱. مأخذ ۱۳، ص ۳۵، دمشق - خبرگزاری فرانسه، ۲۴/۸/۱۳۶۶.

دید که اکثر کشورهای عرب به دور بغداد و قاهره و کشورهای حوزه خلیج اجتماع کرده اند و یک مرکز قدرت تازه ای تشکیل داده اند که وی قادر به دوری از آن نیست. بنابراین او می بایست روابط استراتژیک خود با ایران را حفظ کند و در عین حال نمی توانست خود را از مرکز اکثریت در اعراب منزوی کند. بنابراین باید میان این دو مرکز به مانور بپردازد. اگر ایران در جنگ های زمینی خود با عراق به پیروزی دست یابد، روابط ایران و سوریه در آستانه شکست قرار می گیرد.»^(۱)

۱۰۱

روند ادامه جنگ و تلاش برای محدود کردن انقلاب اسلامی و نتایج آن را "اقبال آساری" طی مقاله ای در نشریه انیکوآبری چاپ لندن بررسی کرده است: «با پیشرفت جنگ بر اکثر دوستان عراق آشکار گردید که عراق نمی تواند در جنگ پیروز شود. ایران در صورت به دست آوردن زمان و فرصت می تواند عملاً عراق را شکست دهد. در صورت وقوع این امر، تمامی استراتژی محدود ساختن انقلاب اسلامی در چارچوب مرزهای آن، به گل می نشیند و برای جغرافیای منطقه نتایج غیرقابل پیش بینی به وجود می آورد. به همین دلیل است که استفاده کورکورانه از سلاح های شیمیایی و شروع جنگ نفتکش ها از سوی عراق، بدون هیچ گونه اظهار نظر مخالفی تحمل گردید. با این حال هنگامی که این تلاش ها با شکست مواجه گردید و نتوانست ایران را از تعقیب مبارزه اش جهت عدالت بازدارد یا مانع صدور نفت این کشور گردد، لازم بود که کاری بیش تر انجام شود. در نتیجه سازمان ملل به تحرک درآمد و عباراتی حاکی از پذیرش اصل شناسایی متجاوز و پرداخت غرامت در یک قطعنامه جدید گنجانده شد. برخلاف آنچه که انتظار می رفت ایران به جای مردود شمردن این قطعنامه آن را وارونه ساخت و خاطر نشان کرد که در حالی که اقدامات جهت شناسایی متجاوز انجام می شود، می توان یک آتش بس موقت را ترتیب داد.»^(۲)

۱۱۲

در پی فشارهای امریکا و تلاش کشورهای عربی، دولت ایتالیا تحویل محموله ای شامل ۶۰ الی ۸۰ فروند هلی کوپتر را به ایران متوقف کرده است. روزنامه کویتی القبس ضمن انتشار این مطلب نوشت: «ایران در نظر داشت هلی کوپترهای یادشده را در حمله جدید خود علیه خاک عراق به کار برد.»^(۳)

۱۲۳

نفت نقش مهمی در تحولات منطقه و جنگ ایران و عراق دارد. کشورهای منطقه سعی دارند با احداث خط لوله نفت از میزان وابستگی به خلیج فارس بکاهند. امریکا با حضور نظامی در منطقه تلاش می کند بر جریان این ماده حیاتی نظارت داشته باشد. عراق برای قطع درآمدهای نفتی ایران، به مراکز و تأسیسات نفتی ایران حمله می کند و حامیان رژیم عراق علاوه بر کمک های مالی به این رژیم با افزایش تولید نفت خود، جنگ قیمت نفت را راه انداخته اند و بر جمهوری اسلامی ایران فشار می آورند.

ص: ۸۲۶

۱- ۲۲. مأخذ ۸، ص ۲۲ و ۲۳، رادیو بی بی سی، ۲۳/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۳. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، بولتن بررسی مطبوعات جهان، نشریه شماره ۱۲۷۸، ۲۱ و ۲۳/۸/۱۳۶۶، ص ۸.

۳- ۲۴. مأخذ ۸، ص ۳۵، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۶.

در حاشیه اجلاس اعضای کمیته سهمیه بندی اوپک در الجزیره، اعلام شد که عراق با تولید بیش تر، از سهمیه اوپک تخطی می کند. در حال حاضر تولید نفت عراق به ۷/۲ میلیون بشکه در روز بالغ می شود که مغایر با سهمیه تثبیتی است که اوپک به مقدار ۷/۱ میلیون بشکه در روز برای این کشور مشخص کرده است. (۱)

از سوی دیگر، رئیس شورای بازرگانی دولت انگلیس تحریم نفتی ایران برای مجبور کردن این کشور به پذیرش صلح را به دلیل غیرعملی بودن آن بیهوده خواند. وی گفت: «تحریم نفتی ایران همچون تحریم کشور آفریقای جنوبی ناموفق خواهد بود. تحریم نفتی ایران به دلیل وفور بازارهای گوناگون خرید و فروش نفت در جهان، ممکن نیست، زیرا معاملات خرید و فروش نفت حتی در چارچوب تحریم و ممنوعیت امکان پذیر است.» (۲)

وزیران انرژی کشورهای عضو جامعه اقتصادی اروپا با وجود تنش های موجود در خلیج فارس، درباره ثبات بازار نفت ابراز اطمینان کردند. جامعه اقتصادی اروپا ۲۸ درصد نفت مصرفی خود را از کشورهای حوزه خلیج فارس تأمین می کند. این رقم برای امریکا ۸ درصد و برای ژاپن ۶۴ درصد است. کارشناسان کمیسیون اروپا معتقدند که حتی بسته شدن تنگه هرمز نیز تأثیر کمی بر جریان تأمین نفت اروپا خواهد داشت. آنها می گویند: یک شبکه مهم خطوط لوله نفتی عربستان و عراق که به دریای سرخ یا دریای مدیترانه منتهی می شود، امکان صدور نیمی از روزانه ۱۰ میلیون بشکه نفت تولیدی کشورهای حوزه خلیج فارس بدون گذشتن از تنگه هرمز را فراهم خواهد آورد. در صورت بسته شدن تنگه هرمز، کشورهای تولید کننده نفت واقع در خارج از خلیج فارس قادر خواهند بود کمبود نفت به میزان سه الی چهار میلیون بشکه در روز را تأمین کنند. (۳)

ص: ۸۲۷

۱- ۲۵. روزنامه کیهان، ۲۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱۸.

۲- ۲۶. مأخذ ۳، ص ۳، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از روزنامه القبس.

۳- ۲۷. مأخذ ۲۵، ص ۱۸، خبرگزاری فرانسه.

موج جدید حملات هوایی ارتش عراق به مناطق غیرنظامی جمهوری اسلامی ایران امروز با شدت بیش تری ادامه یافت. در این حملات شهرک ورمهنگ کامیاران، پالایشگاه باختران (کرمانشاه) و چند مرکز صنعتی و کارگری در استان های غربی کشور هدف قرار گرفت و چند تن شهید یا مجروح شدند و خساراتی به بار آمد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی ساعت ۷:۴۵ صبح ده هواپیمای عراقی به استان ایلام تجاوز و از شهرهای ایلام، مهران و صالح آباد عبور کردند که واحدهای پدافند هوایی به سوی آنها آتش گشودند. همچنین پنج هواپیمای دشمن ساعت ۷:۴۵ چند نقطه مسکونی از شهرک ورمهنگ در پنج کیلومتری جنوب کامیاران را با ۷ راکت هدف قرار دادند که بر اثر آن ۷ غیرنظامی (پنج کودک ۴ تا ۱۱ ساله و یک زن ۲۹ ساله و ...) شهید و ۱۶ تن مجروح شدند و به چند خانه خساراتی وارد شد. هواپیماهای متجاوز از نوع میگ، میراژ و سوخو اعلام شد. (۱) سپاه چهارم بعثت باختران در گزارشی از این حمله، آمار شهیدان را ۶ تن و مجروحان را ۲۰ تن اعلام کرد. (۲)

در ساعت ۱۱:۴۶ نیز هواپیماهای دشمن واحد بهره برداری شماره ۲ دشت بلوط گچساران را بمباران کردند که در جریان آن ۱۶ تن از کارکنان این واحد مجروح و خساراتی به آن وارد شد. خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارش خود از این حمله آورده است که دو دقیقه پس از این بمباران، در این منطقه وضعیت قرمز اعلام شد. این گزارش حاکی است که در جریان این حمله هوایی دو جنگنده دشمن هدف آتش پدافند هوایی رزمندگان قرار گرفتند و سرنگون شدند که خلبان یکی از دو هواپیما اسیر شده است. (۳) مرکز فرماندهی ژاندارمری در گزارش این حمله به دفتر نخست وزیر آورده است که یکی از هواپیماهای دشمن هدف پدافند هوایی قرار گرفت و سرنگون شد که جسد خلبان هواپیما، که سروان صباح محمد چارله نام دارد، بر اثر متلاشی شدن هواپیما دچار سوختگی شدید گردیده است. (۴)

همچنین در ساعت ۱۲:۱۰ امروز، در وضعیت عادی (سفید) هواپیماهای دشمن به تلمبه خانه گچساران و مرکز منطقه خطوط لوله کوهدشت حمله کردند که سه تن مجروح

ص: ۸۲۹

-
- ۱- ۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۶، ص ۶.
 - ۲- ۲. سند شماره ۷۵۹۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلکس از دفتر فرماندهی سپاه چهارم بعثت، به دفتر فرماندهی کل سپاه، ۲۷/۷/۱۳۶۶.
 - ۳- ۳. مأخذ ۱، ص ۷.
 - ۴- ۴. سند های شماره ۰۷۵۹۲۱ و ۰۷۵۹۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: مرکز فرماندهی ژاندارمری، ۲۴/۸/۱۳۶۶.

شدند و خساراتی به تأسیسات تلمبه‌خانه وارد شد و بر اثر موج انفجار شیشه‌های اتاق کنترل و اتومبیل‌های مستقر در محل در هم شکست. (۱)

در ساعت ۱۳:۳۷ نیز شش هواپیمای دشمن به باختران تجاوز کردند و چندین نقطه از پالایشگاه باختران را هدف گرفتند. گزارش فرماندهی سپاه چهارم بعث باختران حاکی است که در این حمله ۲ منبع بزرگ نفت خام، لوله بخار آب، دستگاه پالایش و قسمت بارگیری هدف حمله موشک‌های هوا به زمین و رگبار تیربارهای هواپیماهای دشمن قرار گرفت و ۷ خودرو نیز آسیب دید. سه موشک پرتاب شده نیز عمل نکردند. (۲) علاوه بر حملات مذکور، هواپیماهای دشمن امروز به حریم هوایی استان‌های ایلام، لرستان و اصفهان تجاوز کردند و دیوار صوتی را بر فراز شهرهای ایلام و خرم‌آباد شکستند. (۳)

۲۱

به گزارش یک منبع موثق، در نتیجه بمباران تأسیسات نفتی مناطق جنوب طی چند روز اخیر، از مجموع ۸/۲ میلیون بشکه تولید روزانه، مقدار ۷۰۰ هزار بشکه کاهش یافته است که ۴۵۰ هزار بشکه آن مربوط به تأسیسات بهره‌برداری شماره ۲ و ۳ گچساران می‌باشد. (۴)

خبرگزاری فرانسه در گزارشی از حملات اخیر عراق به تأسیسات نفتی ایران آورده است: «دولت عراق به مرحله جدید بسیج ایران رسماً واکنش نشان نداده، لیکن فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق اعلام کرد که عزم راسخ دارد تمام راه‌هایی را که کمک می‌کند ایران جنگ را ادامه بدهد، درهم بکوبد. حملات تازه دنباله حملات بی‌وقفه هواپیماهای عراقی طی سه روز اخیر به نفتکش‌هایی است که نفت خام ایران را در خلیج فارس حمل می‌کنند. در نظر بغداد اصولاً تنها راه از دست ندادن ابتکار عمل در جنگ، محروم ساختن ایران در عایدات نفتی است که منبع اصلی گرداندن ماشین جنگی اش می‌باشد. از سوی دیگر، اعلام بسیج در ایران احتمالاً عراق را بر آن خواهد داشت تا حملات هوایی علیه استخوان‌بندی اقتصادی و نظامی ایران را دوچندان کند.» (۵)

۳۲

حملات تلافی‌جویانه یگان‌های توپخانه سپاه پاسداران و ارتش جمهوری اسلامی در پاسخ به حملات هوایی عراق به مناطق غیرنظامی پس از اطلاعیه و هشدار ستاد تبلیغات جنگ آغاز شد. در گلوله‌باران امروز کارخانه کبریت‌سازی ام‌القصر، قرارگاه‌های تاکتیکی لشکر هفتم دریایی، پایگاه دریایی ام‌القصر، تأسیسات نفتی الزبیر، کارخانه برق الحارثه، آکادمی علوم دریایی بصره، کارخانه‌های کاغذسازی و آلومینیوم‌سازی بصره، مقرهای تدارکاتی سپاه‌های سوم، چهارم و ششم عراق در شرق بصره و شرق دجله زیر آتش توپخانه دوربرد قرار گرفت. (۶)

۴۳

یک نفتکش حامل پرچم لیبریا موسوم به "لوسی" در ساعت ۸:۳۰ صبح امروز در جنوب خلیج فارس و نزدیک تنگه هرمز هدف حمله قرار گرفت. گفته می‌شود که این نفتکش ۳۶۵۱۲ تنی به تلافی حملات عراق به کشتی‌ها در خلیج فارس، به آتش کشیده شده است. (۷)

ص: ۸۳۰

- ۲-۶. سند شماره ۰۷۵۹۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه چهارم بعثت (باختران)، ۲۴/۸/۱۳۶۶.
- ۳-۷. مأخذ ۱، ص ۶ و ۷.
- ۴-۸. سند شماره ۲۰۰۶۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش های سیاسی داخلی، ۲۸/۸/۱۳۶۶.
- ۵-۹. مأخذ ۱، ص ۱۰، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۲۴/۸/۱۳۶۶.
- ۶-۱۰. روزنامه کیهان، ۲۵/۸/۱۳۶۶، ص ۲.
- ۷-۱۱. سند شماره ۲۹۶۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تاریخ ۲۷/۸/۱۳۶۶.

میزان آمادگی واحدهای قرارگاه نجف برای عملیات در منطقه ماووت، شامگاه امروز در جلسه ای با حضور فرمانده و مسئولان واحدهای این قرارگاه بررسی شد. راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، در یادداشت های خود از مباحث این جلسه چنین نوشته است:

در این جلسه مسئول واحد نیرو (سعید صادقی) توضیحاتی درباره جمع آوری آمار و آمارگیری که واحدهای تعاون و بهداری و معاونت نیرو باید انجام دهند و اهمیت آن بیان کرد. وی همچنین گفت در نزدیکی سقر نقاتگاهی در حال آماده شدن است که مشکل آن بخاری بزرگ است. برادر صادقی به کمبود راننده ماهر اشاره کرد و گفت می توانیم از نیروهای وظیفه ای که رانندگی بلدند استفاده کنیم ولی آنها مثل بسیجی ها نیستند. وی سپس به مشکلات جذب نیروی متخصص اشاره کرد از جمله اینکه این کار به عهده وزارت سپاه گذاشته شده است و نیروی زمینی سپاه جایگاهی که بتواند از تهران برای نیاز جنگ نیرو بگیرد ندارد که این به مشکلات تشکیلاتی برمی گردد.

در ادامه جلسه معاون واحد تعاون (برادر قربانی) گفت: ما برای انتقال شهدا، قبل از اینکه جاده احداث شود، تعدادی قاطر آماده کرده ایم و خورجین هایی برای آنها تهیه شده که هر قاطر می تواند دو شهید را حمل کند، روی قاطرها برانکار هم می توان نصب کرد و مجروحان را منتقل کرد. علاوه بر آن از افراد نیز می توانیم برای حمل شهدا و مجروحان استفاده کنیم تا اینکه جاده زده شود. با تعاون همه یگان ها به طور جداگانه جلسه گذاشته ایم و آنها را توجیه کرده ایم. به یگان ها تأکید شده که شهدا را تا نقطه امنی به عقب بیاورند.

فرمانده قرارگاه نجف (برادر شوشتری) خطاب به برادر قربانی گفت: وضعیت اینجا با دشت فرق می کند، شما بچه ها را توجیه کنید که صبح عملیات شهدا را جایی بیاورند که امن و در دسترس باشد. به هر یگان گفته شود که خودش شهدا را تا جای مشخص بیاورد مثلاً تا کنار رودخانه، آنجا شما یک واحد معراج فرعی بزنید و از آنجا به بعد به عهده قرارگاه است.

معاون واحد تعاون نیز اضافه کرد که از نظر کلی آمادگی هست فقط مشکل خودرو داریم، چون فاصله منطقه درگیری با عقبه زیاد است. وی همچنین گفت به همه یگان ها در بانه کارت و پلاک (برای رزمندگان) داده شده و پرونده تشکیل شده است. (۱)

مسئول بهداری قرارگاه نجف در ادامه جلسه درباره انتقال و درمان مجروحان گفت: «لشکر ۷ ولی عصر (عج) و تیپ ۱۲ قائم (عج) هر کدام یک اورژانس در ژاژیه احداث کرده اند و بقیه یگان ها نیز منتظرند عملیات شروع شود و بروند جلوتر پست امداد بزنند. همچنین اکثر یگان ها یک گردان "انصار المؤمنین" برای انتقال مجروحان دارند که تا جاده به وسیله قاطر و از جاده به بعد به وسیله خودرو حمل می شود. در حال حاضر مشکل آمبولانس داریم. یگان ها مجروحان را قرار است تا پای گلان بیاورند و از آنجا ما باید ببریم. چون احتمال استفاده از هلی کوپتر نیست باید علاوه بر آمبولانس بزرگ (مینی بوس و اتوبوس آمبولانسی)، مجروحان عادی و سطحی را به

ص: ۸۳۱

۱-۱۲. سند شماره ۱۵۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف اشرف در عملیات نصر ۸ (یدالله ایزدی)، ۲۴/۸ تا ۲۸/۸/۱۳۶۶، ص ۲ تا ۱۳.

یک بیمارستان در محدوده شانخسه و یک بیمارستان در بانه برسانیم و کسانی نیز که نیاز به ادامه درمان دارند به تبریز منتقل شوند و کلاً این مسئله به سپاه پنجم محول شده است.» وی ضمن اعلام آمادگی برای عملیات، از جمله مشکلات بهداری را کمبود آمبولانس، کمبود راننده آمبولانس، کمبود ماشین آب رسانی برای حمام های ش.م.ه و لزوم یک کانکس برای انتقال رزمندگان که پس از جراحی در بیمارستان شهید می شوند، ذکر کرد. وی همچنین افزود که دو نگاهتگاه با حداقل ۲۰ تخت برای استفاده مجروحان آماده شده است.

فرمانده قرارگاه نجف ضمن تأکید بر ضرورت آماده شدن آب گرم برای مجروحان شیمیایی، گفت که بچه ها از پس فردا آمادگی صددرصد برای حملات شیمیایی دشمن داشته باشند. از سوی دیگر، با توجه به تذکر مسئول حفاظت قرارگاه و یکی دیگر از مسئولان مبنی بر حضور افراد ناباب و ضدانقلاب در منطقه که از جانب آنها مجروحانی که به بیمارستان های شهرها منتقل می شوند، مورد تهدید هستند، برادر شوشتری دستور داد که این مسئله از طریق بهداری قرارگاه و استان حل شود و از دکترهای مؤمن و مورد اعتماد برای سرپرستی بخش مجروحان استفاده شود. مسئول بهداری قرارگاه نیز افزود که آقای دکتر مرنندی (وزیر بهداشت و درمان) مسئول بهداری جنگ شده است.

در ادامه جلسه مسئول واحد ش.م.ه توضیح داد که در حال حاضر حدود ۲۶ تیم پدافند ش.م.ه از قرارگاه و یگان ها در منطقه مستقر هستند. با توجه به احتمال بارندگی، چون دستگاه های ما سنگین هستند، در منطقه درگیری کارایی ندارند و باید عقب بروند و بیش تر از موتور سیکلت و کپسول استفاده شود. در جاهایی هم که جاده نیست باید از قاطر استفاده کنیم. وی افزود ما در شب ها هم نگهبان داریم که اگر دشمن حمله شیمیایی کرد با شلیک گلوله منور و بلندگو به بچه ها خبر بدهند.

نکات و مسائل حفاظتی و امنیتی عملیات را مسئول حفاظت قرارگاه چنین بیان کرد: برای حفاظت منطقه، تردد، ستون کشی یگان ها برای انتقال نیرو و پدافند غیر عامل در زمان حملات هوایی دشمن، چند دستورالعمل تهیه شده است. مسئله دیگر افراد نفوذی دشمن هستند که در چند مورد کسب اطلاع کرده اند. باید در اطراف مقرها توجه بیش تری به این موضوع شود. همچنین تمامی تلفن ها را دشمن شنود می کند و آسیب پذیری از این جهت زیاد است. برای مقابله با آن دفترچه های کد و رمز تهیه شده و به یگان ها و واحدهای قرارگاه تحویل شده است، باید همه موظف شوند که از آن استفاده کنند.

در ادامه جلسه برادر جان محمد مسئول پشتیبانی غرب سپاه پاسداران درباره کمبودها و نیازهایی که در جلسه مطرح شد، گفت: توپخانه آمار مصرفی مهمات خود را بدهد. در مورد موشک سهند برادر شمخانی دستور داده که همه موجودی به قرارگاه رمضان داده شود. گریس ضدیخ نداریم. مخابرات مشکل خودرو دارد که نمی توانیم بدهیم. لودر اگر حواله از آقای عندلیب داشته باشید، می دهند. تعاون اگر لوازم مصرفی دارد، رجوع کند. مشکل بخاری را ان شاءالله حل می کنیم. موارد مصرفی معاونت فرهنگی را می دهیم. بهداری نیاز آمبولانس سنگین خود را مشخص کند تا آماده کنیم. برای همه یگان ها سهمیه زنجیر چرخ تعیین

کرده ایم. در مورد غذای حاضری، ما کاملاً مشکل غذای کنسروی داریم، ولی مراجعه کنید، حل می کنیم. تعمیرگاه سیار در محل چشمه سفید مستقر شده است.

در پایان جلسه فرمانده قرارگاه نجف گفت: «روی هم رفته مشکلات مشخص شد. مشکل مهمی نبود. مشکلات اصلی را خود خدا حل می کند. تا حد توان نظر بر این است که مشکل حل شود، به طور کلی الحمدلله آمادگی خوب بود. این برادری و اتحاد و هماهنگی را حفظ کنید، خدا لطف می کند و پیروزی نصیب می کند.» برادر شوشتری همچنین ضمن اعلام تاریخ ۲۷ آبان برای آغاز عملیات، بر آمادگی برای مقابله با سرمازدگی، برف زدگی و نیز آمادگی در برابر تغییرات جوی و بارش برف و باران تأکید بسیار کرد و دستور فراهم کردن تعدادی عینک مخصوص (عینک دودی) برای دیده بان ها، موتورسواران، راننده ها و همچنین تهیه دستکش برای مقابله با سرما را داد و افزود که ممکن است در سرما سلاح های پدافندی، توپخانه، لودر و بولدوزر یخ بزنند. باید آمادگی برای مقابله با این مسائل فراهم شود. (۱)

۶۱

چند پایگاه نیروهای عراقی و مقر منافقین هدف حملات رزمندگان اسلام قرار گرفت. بنابر گزارش فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان، امروز یک پایگاه ارتش عراق در دشت هرت هدف هجوم پیشمرگان حزب الله عراق قرار گرفت که در این عملیات تلفات و خسارات زیادی به دشمن وارد شد، از جمله چندین دستگاه بولدوزر و ماشین راه سازی منهدم گردید و تعدادی زخمی شدند. (۲)

قرارگاه رمضان نیز اعلام کرد طی چند روز گذشته با اجرای آتش توپخانه این قرارگاه روی پادگان بردشت، حدفاصل شهر سیدصادق و بخش کانی پانکه، که مقر منافقین و ضدانقلابیون در داخل خاک عراق می باشد، مرکز توپخانه "استبکه" واقع در جاده شانه دری به پنجوین و پادگان "بستان سوره" در حوالی شهر اربط از استان سلیمانیه، تعدادی از نیروهای دشمن کشته و مقادیری از تجهیزات نظامی آنها به آتش کشیده شد. (۳)

۷۲

جلال طالبانی برای همکاری و هماهنگی بیش تر با جمهوری اسلامی در مبارزه با رژیم صدام، به ایران آمد و در قرارگاه رمضان با فرماندهان سپاه پاسداران مذاکره کرد.

جلال طالبانی، دبیر کل اتحادیه میهنی کردستان عراق به منظور بررسی مسائل این اتحادیه و همکاری های مؤثر با قرارگاه رمضان، در این قرارگاه حضور یافت و با فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی گفت و گو کرد. (۴) دعوت از جلال طالبانی برای سفر به ایران بیش از دو ماه است که مطرح شده و به دلایلی از جمله تصمیم به اجرای عملیات سد دوکان به تعویق افتاد و در این میان مسائلی بروز کرد که موجب سردی روابط اتحادیه میهنی و ایران شد. (۵) حضور دبیر کل اتحادیه میهنی کردستان عراق در قرارگاه رمضان، گام مؤثری است در جهت هماهنگی و همکاری بیش تر این اتحادیه و فراهم شدن زمینه سفر وی به ایران.

۱- ۱۳. همان، ص ۳ تا ۳۰.

۲- ۱۴. سند شماره ۱۳۸۱۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان، ۲۸/۸/۱۳۶۶.

۳- ۱۵. روزنامه اطلاعات، ۲۵/۸/۱۳۶۶، ص ۱۴.

۴- ۱۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۲، ۲۶/۸/۱۳۶۶، ص ۲۳، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۶.

۵- ۱۷. سند شماره ۰۲۹۵۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه فتح، به قرارگاه رمضان، ۱۵/۸/۱۳۶۶، ص ۹۵.

از سوی دیگر، در کردستان ایران از نیمه دوم سال ۱۳۶۵ به بعد فعالیت نظامی حزب دمکرات علیه نیروهای خودی کاهش بسیاری یافته است. نشریه داخلی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در مقاله ای به عملکرد این گروه در طول سال گذشته و نقش جلال طالبانی در تغییر خط مشی خصومت آمیز آن پرداخته و نوشته است: «جلال طالبانی در کنار محکم تر کردن پیوندهای خود با ایران، اقداماتی را در جهت کاهش خصومت های حزب دمکرات ایران و جمهوری اسلامی و مآلاً نزدیکی این گروه با ایران آغاز کرد [ر.ک. به: کتاب ۴۸ - ۲۵/۱/۱۳۶۶] که این مسئله موجب گردید تا مدتی حزب دمکرات در کردستان از عملیات های خود بکاهد و به تبع آن فضای امنیتی بیش تری برای عملیات های نظامی نیروهای خودی علیه ارتش عراق در جبهه های غرب کشور فراهم شود.» (۱)

۸۱

کاهش تدریجی نیروهای داوطلب بسیجی از جمله مشکلاتی است که یگان های رزم با توجه به گسترش دامنه جنگ و تشکیلات سپاه با آن روبه رو می باشند و فرماندهان سپاه به جذب نیروی وظیفه همراه با جذب نیروهای مردمی تأکید دارند. (۲)

بنابراین برای فعال کردن جبهه ها هم زمان با اعلام عزم و اراده مردم و مسئولان در تأمین نیازمندی های جنگ و اعلام آمادگی نهادهای مسئول در جذب نیرو و امکانات برای جبهه ها، برخی مناطق سپاه پاسداران علل عدم مراجعه فعال نیروهای بسیج جهت اعزام به جبهه ها را بررسی کرده اند. ستاد سپاه یکم ثارالله در گزارشی مفصل علل این وضعیت را در سه گروه: موارد مربوط به داخل تشکیلات سپاه، موارد مربوط به خارج از تشکیلات سپاه و موارد مربوط به هر دوی آنها، تقسیم بندی کرده است. این گزارش عملکرد ضعیف نهادها و وزارتخانه ها در بسیج نیروهای مردمی و عدم حمایت قانونی از نیروهای بسیجی را در خارج از سپاه و وجود مشکلات اداری و تشکیلاتی را در درون سپاه از موانع جذب نیرو می داند. برخورد نامناسب و عدم توجه کافی به امور مربوط به بسیج نیروهای مردمی از سوی مسئولین، ضعف عقیدتی، کاهش حضور روحانیون در مسائل مربوط به جنگ، وجود ضعف های تبلیغاتی، مشکلات مالی و تدارکاتی، ضعف فرماندهان، به وجود آمدن فاصله میان مردم و مسئولین، افزایش مشکلات اقتصادی و اجتماعی مردم و تأثیرات سوء فعالیت مجامع بین المللی برای برقراری آتش بس، می توانند از عوامل مهم در عدم مراجعه فعال نیروهای بسیج جهت اعزام به جبهه ها به حساب آیند. (۳)

گزارش مذکور علاوه بر علل عمومی فوق، درخصوص کاهش مراجعه نیروهای مردمی برای اعزام به ناحیه کردستان، موارد زیر را یادآور می شود: ۱- یکنواخت بودن مأموریت در کردستان، که نیرو از بدو ورود به پاسداری و حفاظت مشغول می شود و برنامه خاصی ندارد. ۲- نبودن جو معنویت در داخل شهرها و عدم حضور روحانیت مبارز به شکل فعال در میان رزمندگان. ۳- عدم تبلیغات لازم از جانب نظام جمهوری اسلامی. ۴- کیفیت جغرافیایی محیط که امکانات خاص خود را می طلبد، لکن عنایت لازم صورت نمی پذیرد. ۵- مشکلات کردستان مشکل

ص: ۸۳۴

۱- ۱۸. مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، نشریه "بررسی جنگ"، شماره ۳، ۲۴/۸/۱۳۶۶، ص ۹.

۲- ۱۹. همان، ص ۱۹ و ۲۰.

۳- ۲۰. سند شماره ۱۴۷۵۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رئیس ستاد یکم ثارالله، به رئیس ستاد مرکزی سپاه کشوری، ۲۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱ تا ۵.

مملکت است نه مشکل فقط سپاه، لکن سپاه تنها به طور مؤثر درگیر می باشد. ۶- عدم آشنایی مسئولین سپاه به فرهنگ کردستان به علت کثرت تعویض و شهادت خارج از حد و به تبع آن برخورد غیر صحیح با نیروهای اعزامی. ۷- حضور فعال ضدانقلاب و ... (۱)

۹۱

مسئولان بلند پایه جنگ طرح اعزام وسیع نیرو به جبهه ها را بهترین راه برای تداوم عملیات آفندی می دانند که در این صورت مهلت تجدید نفس از دشمن گرفته می شود. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در دیدار با فرماندهان لشکر ۱۰ سیدالشهدا (ع) و مسئولان ستاد پشتیبانی جنگ شهرهای استان تهران با تأکید بر تحرک اخیر در حمایت از جنگ گفت: «ما تصمیم گرفتیم نیروها و امکانات کشور را به گونه ای در خدمت جنگ در آوریم که بتوانیم برای مدت معینی تداوم عملیات داشته باشیم. برنامه هایتان را به گونه ای تنظیم کنید که جبهه از دور نیفتد و دشمن مهلت تجدید نفس پیدا نکند. در یک نقطه معینی خودمان را گرفتار نکنیم، امکانات باید به گونه ای تقسیم بشود که در سراسر جبهه هر جا که لازم باشد، ضربه مؤثر را وارد کنیم.» (۲)

از سوی دیگر جلسه مشترک هیئت وزیران، شورای عالی دفاع و شورای عالی پشتیبانی جنگ صبح امروز با حضور فرماندهان ارتش و سپاه و به ریاست رئیس جمهوری تشکیل شد. در این جلسه موقعیت حساس کشور از جنبه منطقه ای و بین المللی و در ارتباط با جنگ مورد ارزیابی قرار گرفت و درباره برنامه های مربوط به سازمان دهی نیروهای مردمی، تأمین امکانات مورد نیاز برای طرح های عملیات زنجیره ای، اعزام سراسری نیرو به جبهه ها، تقویت آمادگی نظامی در خلیج فارس و پشتیبانی از مبارزات مردم مسلمان عراق تصمیم گیری شد. (۳)

در جلسه مشترک هیئت وزیران، شورای عالی دفاع و شورای عالی پشتیبانی جنگ درباره موقعیت حساس کشور، سازمان دهی و اعزام نیرو، آمادگی نظامی در خلیج فارس و ... تصمیم گیری شد.

در جلسه مشترک هیئت وزیران، شورای عالی دفاع و شورای عالی پشتیبانی جنگ درباره موقعیت حساس کشور، سازمان دهی و اعزام نیرو، آمادگی نظامی در خلیج فارس و ... تصمیم گیری شد.

ص: ۸۳۵

۱- ۲۱. همان، ص ۵.

۲- ۲۲. مأخذ ۱۰، ص ۲.

همچنین بیش از ۲۰۰ تن از نمایندگان مجلس شورای اسلامی با ارسال نامه ای به محضر امام خمینی، پشتیبانی کامل خود را از درخواست شورای عالی پشتیبانی جنگ اعلام کردند. در قسمتی از این نامه آمده است: «ما نمایندگان مردم در مجلس شورای اسلامی چون گذشته اطاعت از مقام رهبری را وظیفه خود می دانیم و با همه توان و امکانات، همگام و همدوش با ملت فداکار پیام خطیر شورای عالی پشتیبانی جبهه و جنگ را که انعکاس از فرماندهی آن فرمانده محترم کل قوا است، طلیعه و فجر روشنی در شکست دشمنان متجاوز و حامیان بیگانه از فضیلت آنها، به ویژه امریکای جهانخوار می دانیم و خارج از تمام حرکت های سیاسی دیپلماسی، برای پایان جنگ تحمیلی راهی جز منطوق توفنده رزمندگان در مقابل جهان استکباری نمی شناسیم.» (۱)

از سوی دیگر ستاد کل نیروهای سه گانه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با صدور اطلاعیه ای تاریخ اعزام سپاهیان حضرت محمد(ص) و برگزاری مانورهای شهری در استان های مختلف کشور را اعلام کرد. در این اطلاعیه آمده است: «تاریخ اعزام در ۲۶ ناحیه از اول تا ۱۵ آذر می باشد و هم زمان با اولین اعزام سراسری رزمندگان اسلام به جبهه های نبرد، به منظور اعلام آمادگی نیروهای رزمنده اعم از پاسداران، بسیجیان و نیروهای احتیاط، مانوری در شهرهای میهن اسلامی مان برگزار خواهد شد و در مراکز استان ها مسئولین بلند پایه نظام از جمله آقایان خامنه ای و هاشمی رفسنجانی شرکت نموده و سخنرانی خواهند کرد.» (۲)

۱۰۱

در خلیج فارس هم زمان با پایان مأموریت هفدهمین کاروان نفتکش های کویتی تحت اسکورت امریکا در سواحل بندر الاحمدی، کاروان بعدی حرکت خود را به سوی تنگه هرمز آغاز کرد. در این کاروان دو نفتکش کویتی با پرچم امریکا حرکت می کند و ناوهای موشک انداز "تاچ" و "کار" مأموریت حفاظت از آنها را بر عهده دارند. (۳)

۱۱۲

اشتیاق شوروی به حضور در خلیج فارس و عدم استقبال جمهوری اسلامی ایران از طرح های این کشور موجب افزایش فشارهای شوروی بر ایران از طرق مختلف از جمله کشورهای هم پیمان شوروی در خاورمیانه شده است. علاوه بر طرح شوروی در مورد حفظ امنیت کشتی رانی در خلیج فارس زیر پرچم سازمان ملل متحد، دبیر اول سفارت شوروی در افغانستان در صحبتی با کاردار ایران خواهان دعوت جمهوری اسلامی از ناوگان شوروی برای اسکورت نفتکش های ایرانی شد که مسلماً و با توجه به ویژگی های انقلاب اسلامی و رد طرح قبلی که پذیرفتنی تر می نمود، طرح جدید قابل پذیرش نبود. (۴)

اختلاف نظر ایران و شوروی درباره سیاست تلافی جویانه جمهوری اسلامی و عدم قبول طرح های شوروی و برخورد سرد با سفر ورنسلف (معاون وزیر خارجه شوروی) به ایران، فشار

ص: ۸۳۶

۱- ۲۴. مأخذ ۱۰، ص ۳.

۲- ۲۵. سند شماره ۱۳۷۲۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رئیس ستاد مرکزی، به فرمانده کل سپاه، ۲۵/۸/۱۳۶۶، ص ۱ و ۲؛ و - مأخذ ۲۳، ص آخر.

۳- ۲۶. مأخذ ۱۶، ص ۳۲، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۲۵/۸/۱۳۶۶.

۴- ۲۷. مأخذ ۱۸، ص ۳۶.

لیبی و سوریه را بر ایران افزایش داده است. ماهنامه الجهاد ارگان جمعیت دعوت اسلامی لیبی در سرمقاله آخرین شماره خود با اشاره به حضور گسترده ناوگان امریکا در خلیج فارس نوشته است: «اصرار غیرمستولانه به گسترش و ادامه جنگ با هر هدفی که باشد در نهایت به اهداف صلیبی گرایانه امریکا خدمت می کند و بهانه اشغال منطقه را فراهم می سازد.» الجهاد در پایان تأکید کرده است: «هیچ گونه بهانه ای برای ادامه جنگ جنون آمیز، پذیرفتنی نیست و نادیده گرفتن درخواست های صادقانه جهت پایان خون ریزی میان مسلمانان این بهانه را فراهم می کند که نیروهای ناتو و صلیبی حضور نظامی خود را در منطقه افزایش دهند.»^(۱)

سوریه نیز با شرکت در اجلاس سران عرب در امان و امضای قطعنامه پایانی آن، مخالفت خود را با سیاست تلافی جویانه جمهوری اسلامی در قبال کشورهای حامی عراق نشان داد. ملاقات حافظ اسد با صدام هرچند بی حاصل بود و با توجه به دشمنی آنها با یکدیگر نمی توانست موجب نزدیکی دو کشور بشود، ولی برای جمهوری اسلامی ایران این پیام را داشت که سوریه نسبت به پیروزی های ایران در جنگ و سیاست مقابله به مثل در خلیج فارس نظر مثبت ندارد و احتمال نزدیکی آنها بعید نیست.^(۲)

۱۲۱

وزیر خارجه ژاپن با ارسال پیامی به وزارت خارجه جمهوری اسلامی، از ایران خواست برای مذاکره با دبیرکل سازمان ملل و پیگیری نحوه اجرای قطعنامه ۵۹۸ هرچه زودتر نماینده خود را معرفی و به نیویورک اعزام دارد تا در ماه نوامبر (آذرماه) که ژاپن ریاست شورای امنیت را برعهده می گیرد، نتیجه ملموسی حاصل شود. سفیر ژاپن این پیام را به معاون سیاسی وزارت خارجه ایران تسلیم و تأکید کرد که نباید وقت بگذرد.^(۳)

سفیر ژاپن در تهران، فوجیموتو، در یک مصاحبه مطبوعاتی مواضع کشورش در قبال خلیج فارس، اقدامات ژاپن برای تأمین امنیت خطوط کشتی رانی در این منطقه، علل بحران و اجرای قطعنامه ۵۹۸ را تشریح کرد. وی با تأکید بر اهمیت تداوم جریان نفت از خلیج فارس برای ژاپن، درباره اقدامات این کشور گفت: «برای ایجاد امنیت تردد کشتی ها، ژاپن اعلام آمادگی کرده است که در منطقه ساحلی خلیج فارس سیستمی تحت عنوان سیستم امنیت تردد کشتی ها در خلیج فارس ایجاد می کند. این سیستم به این صورت است که در سواحل خلیج فارس یک سری ایستگاه های زمینی را مستقر می کند که این ایستگاه ها امواجی را پخش می کنند و هر کشتی که در خلیج فارس در حال تردد است با دریافت امواج، محل و موقعیت دقیق خودش را به دقت بشناسد و این می تواند به رفت و آمد آزاد کشتی ها در خلیج فارس کمک کند. به وسیله این سیستم می توان موانعی را که در جلوی کشتی ها وجود دارد شناسایی کرد و با شناسایی این موانع یا آنها را می شود برطرف کرد و یا آنکه از نزدیک شدن کشتی ها به این موانع جلوگیری کرد. البته این سیستم نمی تواند تجاوز نظامی را دفع کند و فقط برای

ص: ۸۳۷

۱- ۲۸. مأخذ ۱، ص ۱۱، طرابلس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۶، به نقل از ماهنامه الجهاد.

۲- ۲۹. مأخذ ۱، ص ۳۰ و ۳۱، کویت - خبرگزاری رویتر، ۲۴/۸/۱۳۶۶.

۳- ۳۰. سند شماره ۲۱۲۷۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن وزارت خارجه، نشریه شماره ۱۱۸/۵، ۲۴/۸/۱۳۶۶.

تعیین راه کشتی رانی خیلی مؤثر است؛ به این معنی که استقرار این سیستم هیچ ربطی به حملات نظامی و یا رفتارهای نظامی علیه کشتی ها ندارد و منظور ژاپن از پیشنهاد این طرح و این سیستم فقط کمک به حفظ امنیت کشتی رانی به گونه ای مسالمت آمیز و صلح جویانه می باشد، زیرا ژاپن برای حمایت یا اسکورت نفتکش های خود در خلیج فارس نمی تواند کشتی جنگی به این منطقه اعزام نماید و قانون اساسی ژاپن اجازه چنین کاری را نمی دهد.»

سفیر ژاپن در تهران علت بحران منطقه را استمرار وضعیت جنگی اعلام کرد و درباره حملات امریکا علیه سکوها های ایرانی گفت: «البته ایران یک کشور دوست ژاپن است و از طرفی روابط ژاپن و امریکا خیلی دوستانه است. بنابراین رویارویی آنها برای ژاپن خیلی نگران کننده است. ژاپن همیشه سعی کرده که مواضع این دو کشور را به یکدیگر نزدیک کند.» فوجیموتو با تأیید کاهش میزان واردات نفت ژاپن از ایران، آن را متأثر از بازار جهانی نفت دانست و گفت: «سیر نزولی واردات نفت از ایران براساس همان روند اقتصادی بازار جهانی نفت صورت گرفته است (۱) و اصول اقتصادی خودبه خود چنین روندی را طی کرده است. بنابراین کاهش واردات نفت ایران توسط شرکت های خصوصی ژاپن، به هیچ وجه ربطی به تصمیمات اقتصادی امریکا ندارد.» (۲)

۱۳۱

در صورتی که ایران قطعنامه ۵۹۸ را نپذیرد، سازوکار مورد نظر برای اعمال آن، تحریم تسلیحاتی است. از زمان تصویب این قطعنامه همیشه این سؤال مطرح بوده که آیا تحریم تسلیحاتی ایران امکان پذیر است یا نه؟ یکی از دبیران روزنامه اقتصادی تایمز مالی چاپ لندن در مقاله ای که با همکاری خبرنگاران این روزنامه در سراسر جهان تنظیم شده، پس از بررسی روند خرید های تسلیحاتی ایران در سال های گذشته به صراحت می نویسد: «تحریم تسلیحاتی در مقابل طمع فروشندگان و انگیزه های سودجویانه عرضه کنندگان اسلحه مقاومت نخواهد کرد. تجارت اسلحه با ایران گاه از مسیر قانونی و بیش تر به خاطر فساد فروشندگان، انجام تقلب در صورت حساب های معاملاتی، ضعف در کنترل های رسمی، وجود واسطه ها و انگیزه های سودطلبی شرکت های مشتاق انجام گرفته و نهایتاً به تقویت قدرت تجهیزاتی ایران منجر شده است. در نتیجه وجود این خصوصیات و توانایی مالی ایران برای پرداخت بهای اسلحه در بازار سیاه، تلاش کشورهای غربی برای اعمال تحریم تسلیحاتی علیه ایران که در متن مصوبه قطعنامه ۵۹۸ پیش بینی شده، نمی تواند مؤثر افتد.»

ص: ۸۳۸

۱- در ماه اوت واردات نفت ژاپن از ایران در اوج خود بود که روزانه به ۳۵۰ هزار بشکه می رسید، در ماه سپتامبر این مقدار به ۲۳۰ هزار بشکه در روز رسید و در ماه اکتبر به ۲۰۰ هزار بشکه کاهش یافت. در ماه جاری (نوامبر) پیش بینی می شود این رقم تا ۱۵۰ هزار بشکه کاهش یابد.

۲- ۳۱. روزنامه رسالت، ۲۴/۸/۱۳۶۶، ص ۳.

نویسنده مقاله تایمز مالی در ادامه، راه های خرید اسلحه توسط ایران به روش های مستقیم، مسیرهای پیچیده و غیرمستقیم از غرب و همچنین کشورهای بلوک شرق را بررسی کرده و می نویسد: «به نظر می رسد تا زمانی که سودهای سرشاری در بازار اسلحه وجود دارد و امکانات مالی ایران جوابگوی تقاضای فروشندگان است، این جریان همچنان ادامه خواهد داشت.» وی سپس پیشنهاد می کند برای تحریم تسلیحاتی علیه ایران حکومت های غربی نه فقط باید مسئولان کنترل فروش اسلحه از طریق کشورهای جهان سوم را تهدید کنند بلکه آنها را تحت یک الزام شدیدتری قرار دهند تا جریان تسلیحاتی گسترش یافته کنونی از طریق مرزهای آنها تحت کنترل قرار گیرد.^(۱)

۱۴۱

درحالی که امریکا با تحریم خرید نفت ایران و اعمال فشار بر کشورهای دیگر برای کاهش واردات نفت از ایران سعی دارد بر تنها درآمد خارجی جمهوری اسلامی ایران لطمه بزند، یک نشریه اقتصادی به نام "عرب اوایل اندیکس" اعلام کرد: «خرید نفت خام امریکا از عراق به طور ویژه ای به شدت افزایش یافته است طوری که طی ماه اوت گذشته میزان خرید نفت امریکا از عراق روزانه ۳۱ هزار بشکه بود ولی در ماه های ژانویه تا ژوئن سال جاری به روزانه ۶۴ هزار بشکه افزایش یافت.^(۲)

۱۵۲

قیمت طلا- و ارزش برابری ارزهای عمده در مقابل بهای ریال در بازار آزاد تهران به شدت افزایش یافت. براساس گزارش خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی از مراکز عمده معاملات ارز آزاد در تهران، ارزش برابری تمامی ارزهای عمده نسبت به ریال طی امروز در مقایسه با آخرین روز بررسی قیمت ها (۲۰/۸/۱۳۶۶) افزایش نشان می دهد. این افزایش نرخ برابری، برای دلار ۴۰ ریال، برای پوند انگلیس ۵ ریال و برای مارک آلمان ۱۰ ریال است. بنا بر این گزارش هر دلار امریکا در فروش های بالای هزار دلار در مقابل ۹۷۳ ریال مبادله شد درحالی که در هفته های گذشته این نرخ تا حد ۹۲۰ ریال نیز کاهش یافته بود. در همین حال امروز (یکشنبه) هر سکه طلای بهار آزادی برابر ۱۰۸۰۰۰ ریال قیمت داشت که در مقایسه با بهای آن در روز ۲۰/۸/۱۳۶۶، ۱۷۰۰۰ ریال افزایش نشان می دهد. ضمناً هر مثقال طلا نیز امروز برابر ۴۶۳۰۰ ریال بود که این میزان ۱۰۰۰۰ ریال بیش تر از قیمت قبلی می باشد. دست اندرکاران بازار آزاد ارز و طلا در گفت و گو با خبرنگاران ما دلایل این تغییر روند را عمدتاً اهمیت بیش تر قائل شدن مسئولان و دست اندرکاران کشور به امر جنگ تحمیلی و نهایتاً دستورالعمل ده ماده ای شورای عالی پشتیبانی جنگ ذکر کردند.^(۳)

ص: ۸۳۹

۱- ۳۲. مأخذ ۱، ص ۵۱ و ۵۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۶؛ و - روزنامه کیهان، ۲۴/۸/۱۳۶۶، ص ۱ و آخر.

۲- ۳۳. روزنامه رسالت، ۲۵/۸/۱۳۶۶، ص ۱۱.

۳- ۳۴. مأخذ ۱، ص ۱۹.

عملیات نامنظم ظفر ۳ با هدف انهدام مراکز نظامی و تأسیسات اقتصادی دشمن در منطقه دربندی خان آغاز شد. بنا بر گزارش قرارگاه رمضان (مرکز عملیات نامنظم سپاه پاسداران)، تکاوران تیپ ۷۵ ظفر قرارگاه رمضان با همکاری و مشارکت فعال پیشمرگان مبارز گرد شاخه سلیمانیه، سد دربندی خان، پایگاه های اطراف آن و مقر فرماندهی لشکر ۳۶ پیاده ارتش عراق را هدف حمله قرار دادند. در این حمله تأسیسات سد و برق دربندی خان به میزان ۷۰ درصد منهدم شده و برق کل استان دهوک و شهرهایی از توابع استان سلیمانیه قطع گردید. انهدام مرکز پشتیبانی و مقر فرماندهی لشکر ۳۶ پیاده و ۱۲ پایگاه حفاظتی دشمن در اطراف سد دربندی خان از نتایج عملیات ظفر ۳ است. در جریان این عملیات جاده اصلی سلیمانیه - بغداد در منطقه بانی خلال به مدت ۶ ساعت در کنترل نیروهای تحت امر قرارگاه رمضان بود. در این عملیات همچنین یک هلی کوپتر دشمن هدف قرار گرفت و سرنگون شد. چندین دستگاه تانک و نفربر و بیش از یک صد دستگاه انواع خودرو عراق به آتش کشیده شد و مقادیر زیادی انواع سلاح سبک و نیمه سنگین به دست نیروهای عمل کننده افتاد. از عناصر دشمن نیز بیش از ۷۰۰ نفر کشته یا مجروح و ۵۰ نفر اسیر شدند. (۱)

تلاش نیروی زمینی سپاه پاسداران برای آمادگی جهت اجرای عملیات در غرب منطقه ماووت (ارتفاع گرده رش)، در زمان تعیین شده، ادامه دارد. امروز همچنین مأموریت اجرای عملیات روی تپه منافقین (شمال گرده رش) به لشکر ۵ نصر ابلاغ شد.

راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نجف (یدالله ایزدی) درباره اقدامات امروز این قرارگاه چنین نوشته است: «با توجه به اهمیت ارتفاع مرزی طالش (واقع در خاک ایران و شمال ماووت و ارتفاع گرده رش) و تپه منافقین (واقع در خاک عراق و غرب ارتفاع طالش) که مسیر تردد نیروهای قرارگاه رمضان به داخل عراق می باشد، قرارگاه نجف در صدد است که با اجرای عملیاتی، تپه منافقین را تصرف کند تا این مسیر تأمین شود و از بسته شدن آن

جلوگیری گردد. فرمانده قرارگاه نجف برای اجرای این مأموریت، لشکر ۵ نصر را پیشنهاد کرده است، لذا صبح امروز فرمانده قرارگاه نجف و فرمانده لشکر ۵ نصر عازم ارتفاع طالش شدند و از نزدیک به بررسی تپه منافقین پرداختند. برادر شوشتری نیروی لازم برای این عملیات را ۵ گردان برآورد کرد و گفت می توان نیروهای عمل کننده را شب قبل از عملیات در خانه های اطراف طالش مستقر کرد و شب عملیات به سوی تپه منافقین که حدود ۲ ساعت راه است حرکت داد. برادران شوشتری و قالیباف بر این نظر بودند که بعد از تصرف تپه منافقین، دو تپه جلو آن نیز تصرف شود و در آنجا خط پدافندی تشکیل گردد.»(۱)

موضوع عملیات روی تپه منافقین، بعد از ظهر امروز در قرارگاه امام رضا(ع) (محل استقرار فرماندهی قرارگاه نجف) با حضور جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه و فرماندهان قرارگاه نجف و لشکر ۵ نصر بررسی شد. پس از گزارش برادر شوشتری از شناسایی صبح امروز، باقر قالیباف گفت: «افراد عادی (غیر نظامی) در منطقه هستند که باید تخلیه شوند، چون اگر یک ماشین جدید وارد منطقه شود، همه می فهمند.» برادر صفوی: «عبور قرارگاه رمضان از اینجاست. جلال طالبانی از همین راه به ایران آمد. منافقین نمی دانند ما از اینجا چه استفاده ای می کنیم و اهمیت منطقه برای آنها مشخص نیست.» برادر قالیباف: «اگر ما نیرو وارد کنیم، می فهمند.» برادر صفوی: «این بستگی به زرنگی شما دارد.» برادر قالیباف: «مسئله بعد عقبه است، اگر برف بیاید عبور از گردنه مسیر ممکن نیست. به نظر من برای عملیات، تثبیت و پدافند ۱۰ گردان نیرو می خواهد که با اعزام بعدی نیرو توأم می شود که آن موقع هم با برف توأم است.» فرمانده لشکر ۵ نصر در ادامه گفت: «من نظرم این است که هم زمان با عملیات روی گرده رش، بچه های ما تپه منافقین را شناسایی کنند و عقبه های منطقه را تکمیل نمایند. اگر گرده رش موفق بود، ادامه بدهیم و جلوتر برویم، ولی اگر خیلی موفق نبود، با گرفتن گرده رش، از مسیر کوه نوری با زدن یک پل روی رودخانه "گلاس"، بدون دور زدن و طی کردن مسیر طولانی، تپه منافقین را عمل کنیم.»

پس از ادامه بحث در این زمینه، برادر صفوی به فرمانده لشکر ۵ نصر گفت: «مأموریت اصلی شما تپه منافقین است و مسئول منطقه هم شما هستید، طرح، حفاظت، ادوات و همه چیز لشکر شما مبنای کار است که تمام لشکر را به عنوان مأموریت اصلی اینجا بگذارید.» برادر قالیباف ضمن پذیرش این مسئولیت، گفت: «زدن جاده اش را من قبول می کنم شما پلی بزنید که در دید عراقی ها نباشد، ضمانت عملیات ۱۰۰ درصد است.» برادر صفوی نیز تأکید کرد که برای ۵ آذر اعلام آمادگی کنید. برادر قالیباف در این باره گفت: هر موقع پل آماده و به ما اجازه عبور داده شد، ۴۸ ساعت بعدش عمل می کنیم. برادر صفوی در پایان این بحث گفت: ما شاید پل ضربتی بزنیم. شما با توکل به خدا و نظارت امام رضا(ع) و آوردن امکانات لشکر از جنوب، بروید پای کار. وی افزود: اتصال تپه منافقین به "سرگلو" برای ما خیلی مهم است.(۲)

ص: ۸۴۲

۱- ۲. سند شماره ۱۵۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف اشرف در عملیات نصر ۸ (یدالله ایزدی)، ۲۴/۸ تا ۲۸/۸/۱۳۶۶، ص ۳۴ تا ۳۸.

۲- ۳. همان، ص ۳۸ تا ۴۵.

بررسی آمادگی برای عملیات روی ارتفاع گرده رش، موضوع ادامه جلسه مذکور با حضور جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه و فرمانده قرارگاه نجف بود. برادر شوشتری وضعیت حفاظت منطقه را چنین بیان کرد: دیده بانان دشمن روی ارتفاع گامو تردها را زیر نظر دارند. در این وضعیت تیپ ۱۲ قائم روز گذشته نیروهایش را با کمپرسی به منطقه منتقل کرد و حفاظت را به خوبی رعایت نمود، طوری که مرکز شنود هیچ گزارشی از دشمن مبنی بر انتقال نیروی خودی دریافت نکرده است. البته امروز دو یگان و فردا هم دو یگان دیگر نیرو می آورند و حدود ۳۰ دستگاه ماشین در روز به تردها اضافه می شود و چون از بانه تا بوالحسن جاده ها تأمین ندارد، ناچاریم نیروها را در روز منتقل کنیم که تا غروب به بوالحسن برسند و شب وارد منطقه شوند. وی افزود که یگان ها شب ها به تکمیل شناسایی راه کارهای خود می پردازند.

در ادامه جلسه، فرمانده تیپ ۱۲ قائم (عج) و فرماندهان گردان های عمل کننده این تیپ در جلسه حضور یافتند و به گزارش اقدامات آماده سازی خود برای عملیات پرداختند. برادر مهدوی نژاد (فرمانده تیپ) گفت: «شناسایی انجام شده، مشکلی نداریم. در مورد عقبه هم مشکلی نداریم، نیروها مستقر شده اند. آنها را یک شب قبل از عملیات نزدیک رودخانه [قلا چولان] می آوریم. پل را هم در یک شیار گذاشته ایم. در شب عملیات ظرف ۴۰ دقیقه آن را وصل می کنیم.»

مسئول واحد اطلاعات تیپ ۱۲ قائم (عج) (برادر چتری) در ادامه جلسه چگونگی شناسایی منطقه و راه کارها را توضیح داد: «از پنج شب قبل شروع کردیم. کل منطقه به مین آلوده است. شب اول یکی از نیروهای تأمین روی مین رفت. دیشب خودم هم رفتم. دشمن ۵۰ متر جلوتر آمده و سنگر کمین زده است. از ۳۰۰ متری قله [گرده رش] منطقه آلوده است. دشمن ابتدا سیم خاردار تک رشته ای، ۱۵۰ متر جلوتر سیم خاردار دورشته ای و بعد از آن سیم خاردار توپی دارد که سنگر کمین پشت آن است و تا قله فاصله کمی دارد. تا چند متری سنگر کمین رفتیم. در برگشت در نزدیک سیم خاردار تک رشته ای تخریب چی ما روی مین رفت ولی کمین دشمن که در ۲۵۰ متری ما بود عکس العملی نشان نداد. تخریب چی را سریع به اورژانس رساندیم. ارتفاع شیب تندی دارد ولی چون راه مال رو دارد، نیرو می تواند برود. طی مسیر برای نیرو حدود ۵ ساعت طول می کشد. با توجه به سنگر کمین دشمن و وجود مین ها، اگر دشمن آماده باش بدهد، این راه کار تضمینی ندارد و باید آن را تعطیل کنیم. در محور سوم بچه ها تا نزدیکی سنگر کمین رفتند و سیم خاردار توپی ندیدند، بین ردیف دوم و سوم سیم خاردارها بچه ها به میدان مین برخوردند.» برادر چتری درخواست فرصت بیش تری برای شناسایی راه کارهای دیگر کرد که برادر صفوی پاسخ داد: «اصلاً فرصت نداریم، امشب را می توانید بروید شناسایی.»

فرمانده تیپ ۱۲ قائم (عج) در ادامه جلسه توضیح داد که این تیپ ۲ گردان (در مجموع ۵ گروهان) برای عملیات آماده کرده که مسئولین با تجربه ای دارند و نیروها نیز آموزش کوهستانی دیده اند.

وی افزود: همچنین یک قبضه مینی کاتیوشا و ۲ قبضه خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری و یک لودر و یک بولدوزر برای عملیات آماده شده است.

جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه در پایان بر نکاتی تأکید کرد: «برادران توجه کنند که در دو جناح شما سه لشکر عمل می کنند (سمت چپ لشکرهای ۱۱ امیر المؤمنین (ع) و ۲۱ امام رضا (ع) و سمت راست لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع))، به فرض اینکه مسئله ای پیش بیاید، در روز باید ادامه داد و کار را تمام کرد. در مدت باقی مانده فرماندهان گردان ها، گروهان ها و معاونان آنها حتماً بروند روی زمین آشنا شوند و مانور را چک کنند. روی احتمالات حتماً کار کنید. در شناسایی ها به شدت حفاظت رعایت شود. از لحاظ جوی هم شرایط بارندگی و پشتیبانی در آن شرایط را در نظر بگیرید و برای آن طرح داشته باشید. دقیقاً روی جزء جزء طرح از مانور گرفته تا نحوه پشتیبانی، طرح آتش، تخلیه مجروح و ... کار کنید. برای تانک دشمن مستقر روی گرده رش طرح داشته باشید. مطلب اصلی شما مانور و اطلاعات است. انتظار ما این است که اطلاعات بیشترین سرمایه گذاری ها را بکنند. اگر دو تا از بچه های اطلاعات شهید شوند بهتر از شهادت کل گردان است. ما انتظار داریم که تیپ ۱۲ در این عملیات بسیار پیچیده که احتیاج به ظرافت زیاد دارد، موضع خوبی بگیرد که حتی اگر لازم شد، بدون الحاق، یک تیربارچی بتواند به راحتی تا دو سه روز مقاومت کند. اینجا استراتژی ما، استراتژی امام است (تا آخرین نفر و آخرین سنگر). تمام فرماندهان تیپ باید خود را قدرتمندتر از قبل حاضر کنند. زمان را هم نمی توانیم به تعویق بیندازیم.»^(۱)

بعد از جلسه مذکور فرمانده قرارگاه نجف به فرمانده لشکر ویژه شهدا دستور داد که یک گردان آماده کند تا در صورت موفقیت عملیات، برای ادامه عملیات آماده باشد. برادر شوشتری همچنین ضمن توجیه فرمانده تیپ مسلم بن عقیل به طرح مانور عملیات، از وی خواست که فرماندهان رده های این تیپ را به منطقه توجیه کند که برای مراحل بعدی عملیات آماده شوند. برادر صفوی نیز به رابط نیروی هوایی سپاه تأکید زیادی بر تسریع انتقال مجروحان با هلی کوپتر کرد.^(۲) گفتنی است که برای این عملیات ۲ تیم (۴ فروند) هلی کوپتر کبری، ۲ فروند شنوک و ۸ هلی کوپتر ۲۱۴ از هوانیروز ارتش به نیروی هوایی سپاه مأمور شده است.^(۳)

۴۱

اقدامات مهم امروز دشمن را در جبهه جنوب، معاونت اطلاعات قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در جنوب (قرارگاه کربلا)، چنین گزارش کرده است: «در ساعت ۱۱ امروز یک ستون نظامی به استعداد ۶۰ دستگاه کفی حامل تانک در منطقه شرق دجله از جنوب به شمال در حال حرکت مشاهده شدند. همچنین دشمن از ساعت ۱۰ تا ۱۲ امروز ضلع جنوبی جزیره شمالی مجنون را زیر آتش شدید قرار داد.» این گزارش همچنین حاکی است که از ساعت ۱۱ تا ۱۳ امروز پنج هواپیمای دشمن برفراز منطقه شلمچه و فاو مشاهده شده اند.^(۴)

ص: ۸۴۴

۱- ۴. همان، ص ۴۷ تا ۵۷.

۲- ۵. همان، ص ۵۸.

۳- ۶. سند شماره ۱۵۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مرکزی سپاه در عملیات نصر ۸ (حسین اردستانی)، ۱۶/۸ تا ۲۶/۸/۱۳۶۶، ص ۱۳۲.

۴- ۷. سند شماره ۰۲۹۶۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: معاونت اطلاعات قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در جنوب (کربلا)، ۲۶/۸/۱۳۶۶.

تجاوزات هوایی امروز ارتش عراق را فرماندهی نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در تلکسی به مرکز فرماندهی ستاد کل سپاه پاسداران چنین گزارش کرده است: «از ساعت ۵:۲۶ الی ۱۶:۴۶ مورخ ۲۵/۸/۱۳۶۶، تعداد ۱۳ فروند از هواپیماهای متجاوز عراقی در ۸ مسیر ۱ الی ۲ فروندی ضمن تجاوز به حوالی مناطق جزیره فارسی، اهواز، رامهرمز، امیدیه، گناوه، دهلران، کوهدشت، دزفول، شوشتر، شادگان، آبادان و خرمشهر در دید رادارهای این نیرو قرار گرفت که بر علیه آنها اقدامات تاکتیکی به عمل آمد. ضمناً ۲ فروند از هواپیماهای فوق از نوع میگ ۲۵ بود که ضمن تجاوز به مناطق مذکور (به جز فارسی و دهلران)، اقدام به عکس برداری نمودند که احتمال بمباران مناطق مذکور در آینده متصور می باشد.» (۱)

امروز در خلیج فارس سه نفتکش حامل نفت عربستان هدف حمله قرار گرفت. نخستین حمله در ساعت ۳ بامداد رخ داد. نفتکش لوسی که با پرچم لیبریا حرکت می کرد در سواحل جنوبی خلیج فارس و در چند مایلی تنگه هرمز هدف حمله یک قایق تندرو قرار گرفت و آسیب دید. (۲) این نفتکش روز گذشته نیز هدف حمله قرار گرفته بود. در ساعت ۱۱ نیز پنج قایق تندرو که به توپ های ۱۰۷ میلی متری مجهز بودند، به نفتکش اسوفری پورت (Esso fre port) در ۲۰ مایلی غرب جزیره ابوموسی حمله کردند و آن را به آتش کشیدند. به محض حمله قایق ها، هلی کوپتری که ماهیت آن مشخص نبود به پرواز درآمد و چند مایل قایق ها را تعقیب کرد. نفتکش اسوفری پورت که با پرچم باهاما حرکت می کرد، به شرکت امریکایی اگزان تعلق داشت و حامل نفت عربستان بود. (۳) سومین نفتکشی که امروز در آب های خلیج فارس هدف حمله قرار گرفت "فیلیکن.ال" (Filikon.L) نام داشت. (۴) این نفتکش که با پرچم یونان حرکت می کرد، حامل نفت عربستان بود و هنگام حمله با بار کامل به سوی دهانه خروجی خلیج فارس حرکت می کرد. در این حمله ۱۲ راکت ۱۰۷ میلی متری به سمت آن شلیک شد که بر اثر آن نفتکش دچار آتش سوزی شد. در زمان حمله رزم ناوی که هویت آن مشخص نبود و در چند مایلی محل درگیری قرار داشت، به سوی قایق ها تیراندازی کرد ولی آسیبی به آنها نرسید. این حمله حدود ظهر امروز صورت گرفت. (۵)

خبرگزاری آسوشیتدپرس به نقل از مقامات امداد دریایی در خلیج فارس گزارش داد: «قایق های سریع السیر ایران امروز در فاصله ده ساعت سه کشتی تجاری حامل نفت خام عربستان سعودی را در تنگه هرمز هدف حمله قرار دادند. این مقامات اعلام کردند ۱۵ دقیقه بعد از سومین حمله، کشتی چهارمی نیز علامت خطر مخابره کرد لیکن نام آن مشخص نبود.» (۶)

رادیو امریکا نیز گفت: «اقدام ایران در پی یک هفته حملات عراق به کشتی های نزدیک سواحل ایران انجام گرفت. عراق در طول هفته گذشته دست کم دوازده حمله را به هدف های

۱- ۸. سند شماره ۰۷۵۹۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی نهجا - معاونت اطلاعات، ۲۶/۸/۱۳۶۶.
 ۲- ۹. مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، نشریه "بررسی جنگ"، شماره ۳، تاریخ ۲۴/۸/۱۳۶۶، ص ۲۸؛ و - روزنامه کیهان ۲۶/۸/۱۳۶۶، ص ۱۷، شرکت بیمه لویڈز لندن.
 ۳- ۱۰. Sreedhar Kapil Kaul. Tanker War Aspect of Iraq-Iran War (۱۹۸۰-۸۹). (New Delhi: ABC Publishing House, ۱۹۸۹). P.۱۲۵ و - مأخذ، ۹، ردیف اول، ص ۲۸.

۴-۱۱. همان، ردیف اول.

۵-۱۲. مأخذ ۹، ردیف اول؛ و - روزنامه رسالت، ۲۶/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲، منامه - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۶-۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۲، ۲۶/۸/۱۳۶۶، ص ۳۳، منامه - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۵/۸/۱۳۶۶.

دریایی در خلیج فارس از جمله دو حمله را در نخستین ساعات بامداد امروز گزارش داده است. در مقایسه، در این مدت عملیات نیروی دریایی ایران محدودتر بود. اما ایران امروز ظرف چند ساعت با حمله به سه نفتکش در بخش جنوبی خلیج فارس به آن واکنش نشان داد. هیچ کدام از سه نفتکش مذکور درباره زخمی یا کشته شدن کارکنان خویش گزارشی مخابره نکرده اند و به هیچ یک از سه نفتکش خسارات مالی شدیدی وارد نشده است.»(۱)

۷۱

رئیس شورای عالی پشتیبانی جنگ نحوه مشارکت مردم در جبهه ها و چگونگی مشارکت عمومی در جهاد مالی را تشریح کرد. روزنامه جمهوری اسلامی نوشت: «حجت الاسلام والمسلمین سیدعلی خامنه ای، رئیس جمهور و رئیس شورای عالی پشتیبانی جنگ، در پایان جلسه [امروز] این شورا اعلام کرد: حساب شماره ۵۵ بانک های ملی سراسر کشور برای شرکت مردم ایران در صحنه جهاد مالی اختصاص یافته است که امام امت با قبول مخارج ۵۰ رزمنده این حساب را متبرک کرده اند. شورای عالی پشتیبانی با در نظر گرفتن حقوق کم و ناچیز یک رزمنده، خوراک و پوشاک و برخی تجهیزات انفرادی مخارج یک رزمنده را برای مدت سه ماه ۲۰ هزار تومان برآورد کرده است. ... رئیس شورای عالی پشتیبانی جنگ تأکید کرد جهاد مالی جای جهاد جانی را نخواهد گرفت. جهاد مالی را برای افرادی که عذرها و مشکلات بزرگ دارند گذاشته ایم تا بدین طریق خلأ جهاد با نفس را پر کنند. رئیس جمهور در مورد حضور دانشجویان در جبهه های جنگ گفت: ما دانشگاه ها را تعطیل نمی کنیم اما دانشجویان را به نرفتن به جبهه نیز هرگز توصیه نمی کنیم. دانشجویان باید همانند سایر اقشار در حرکت عظیمی که شروع شده سهیم باشند. دانشجویان به جبهه بروند و به تناوب در این محل ها حضور داشته باشند. همین موضوع در مورد طلاب حوزه های علمیه هم صادق است.»(۲)

ستاد جذب و هدایت کمک های مردمی به جبهه ها با انتشار اطلاعیه ای از عموم ملت شهیدپرور دعوت کرد تا با تأمین وسایل مورد نیاز جبهه های جنگ، رزمندگان سپاه توحید را در مصاف با دشمن بیش از پیش یاری کنند. همچنین بانک مرکزی جمهوری اسلامی به منظور جمع آوری کمک های نقدی مردم به جبهه های جنگ، شماره ای در بانک ملی قابل پرداخت در کلیه بانک ها به عنوان "حساب جهاد مالی" افتتاح و از مردم خواست که کمک های خود را به آن واریز نمایند. در همین حال اعلام حمایت ها از اطلاعیه شورای عالی پشتیبانی از جبهه و جنگ مبنی بر استفاده بیش تر از امکانات کشور، از سوی اتحادیه ها، نهادها و اقشار و گروه های مختلف مردم ادامه دارد.(۳)

۸۲

رسانه های خارجی برنامه های اعلام شده برای تأمین نیرو و امکانات مورد نیاز جبهه های جنگ را تلاش و تدارک ایران برای آغاز حمله ای گسترده در جنوب برشمردند. رادیو بی بی سی

ص: ۸۴۶

۱- ۱۴. همان، ص ۳۳، رادیو امریکا، ۲۵/۸/۱۳۶۶.

۲- ۱۵. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۸/۱۳۶۶، ص آخر.

۳- ۱۶. روزنامه کیهان، ۲۵/۸/۱۳۶۶، ص ۳.

با انعکاس مصاحبه رئیس جمهوری اسلامی ایران پس از جلسه شورای عالی پشتیبانی جنگ درباره تداوم بسیج نیروها و جهاد مالی گفت: «اظهارات خامنه ای حدس و گمان هایی را که درباره تهاجم تازه ایران علیه عراق زده می شد، به واقعیت نزدیک می کند. ایران اگر طی هفته های آینده حمله ای عمده را علیه عراق آغاز کند، بدون شک حمله غافل گیرانه نخواهد بود. در حقیقت ایران در روزهای اخیر پا را از حد معمول هم فراتر گذاشته و قصد خود را برای سازمان دادن یک حمله بزرگ از طریق رادیو تلویزیون علناً اعلام کرده است. هفته گذشته شورای عالی پشتیبانی جنگ شروع یک بسیج بزرگ نیرو را به منظور تدارک چنین حمله ای اعلام داشت. حتی قبل از اظهارات رهبران ایران طی هفته اخیر، اکثر ناظران یک حمله مهم ایران را طی ماه های پاییز و زمستان که به طور سنتی ماه های تهاجمات ایران است، محتمل می دانستند، اما با وجود این، منابع اطلاعاتی غرب می گویند که تاکنون تنها نشانه های تدارکات اولیه در جبهه های ایران مشهود بوده است.» (۱)

خبرگزاری فرانسه نیز با مخابره اظهارات رئیس شورای عالی پشتیبانی جنگ نوشت: «امام خمینی اعلام کرد که وی با تقبل هزینه های ۵۰ رزمنده به مدت سه ماه همچون تمامی ایرانی ها در توان جنگی کشور شرکت خواهد کرد، زیرا عدم توانایی جسمی به وی امکان نبرد در جبهه ها را نمی دهد.» (۲)

۹۱

درحالی که جبهه های جنگ به نیروی انسانی بیش تری نیاز دارد و عده بسیاری داوطلبانه با عنوان نیروی مردمی و بسیجی در جبهه ها حضور دارند و به طور مکرر حضور خود را تجدید می کنند، جامعه با مسئله ای به نام مشمولان فراری روبه رو است. ستاد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ناحیه کرمان با تأکید بر لزوم جلب مشمولان فراری، این معضل را متأثر از عدم پیگیری دقیق و مناسب دانسته و در گزارشی در این باره نوشته است: «مجلس شورای اسلامی در فروردین ۱۳۶۵ با تصویب قانونی در این رابطه، جهت تأمین عدالت اجتماعی و اجرای قانون، نیروهای سپاه، کمیته، شهربانی و ژاندارمری را ملزم به دستگیری و جلب مشمولین فراری نمود. پس از اعلام قانون و مهلت های تعیین شده، عده ای از آنها خود را جهت انجام این فریضه ملی میهنی و اسلامی به دستگاه های موظف معرفی و عازم خدمت سربازی شدند. اما متأسفانه عدم پیگیری و برخورد جدی با کسانی که خود را برای انجام این مهم معرفی نمودند باعث دلسردی و حتی فرار از خدمت مجدد عده ای دیگر شد و بعضاً افراد فرصت طلبی که عدم اجرای محدودیت ها و سختگیری های پیش بینی شده در قانون را مشاهده می کردند، دیگران را به استهزاء و تمسخر می گرفتند، که بر آثار منفی آن افزوده می شد.» گفتنی است که در این سند آمار مشمولان فراری استان کرمان حدود ۳۰ هزار نفر برآورد شده است. (۳)

ص: ۸۴۷

۱- ۱۷. مأخذ ۱۳، ص ۱۰ و ۱۱، رادیو بی بی سی، ۲۵/۸/۱۳۶۶.

۲- ۱۸. مأخذ ۱۳، ص ۱۶، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۲۵/۸/۱۳۶۶.

۳- ۱۹. سند شماره ۱۴۷۵۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: رئیس ستاد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ناحیه کرمان، دفتر جلب مشمولین، ۲۵/۸/۱۳۶۶، ص ۱ و ۲.

رژیم عراق ضمن اعلام آماده باش کامل به نیروهای خود در جبهه های جنگ و انجام دادن اقداماتی ادعا کرد که آماده است به هرگونه حمله احتمالی ایران پاسخ دهد. خبرگزاری کویت به نقل از طه یاسین رمضان، معاون اول صدام نوشت: «عراق با آمادگی هایی که تدارک دیده است حمله قریب الوقوع ایران را به شکست خواهد کشاند و زیان های بیش تری را به این کشور تحمیل خواهد کرد. تهدیدات ایران مبنی بر آمادگی برای اجرای حمله ای گسترده علیه عراق همچون حباب های هوایی است که هربار هم زمان با موفقیت های عربی و بین المللی از سوی ایران ایجاد می شود. رمضان گفت: عراق آماده است حمله قریب الوقوع ایران را به سرنوشت آخرین حمله ایران علیه عراق دچار سازد. امکانات دفاعی عراق در شرایط کنونی در تمامی جبهه های جنگ بیش از پیش افزایش یافته است.» (۱)

از سوی دیگر، نماینده عراق در سازمان ملل امروز در نامه ای به دبیرکل این سازمان ادعا کرد که در حمله نیروهای ایران در روزهای ۱۲ و ۱۳ نوامبر ۱۹۸۷ به مناطق مسکونی سلیمانیه و بصره، دو غیرنظامی مجروح شدند و یک خودرو خسارت دید. (۲)

در پی تلاش جمهوری اسلامی برای تقویت جبهه ها، مطبوعات کویت حمایت خود را از رژیم عراق افزایش داده اند و پشتیبانی سران عرب از رژیم عراق را موجب شکست ناپذیری این رژیم اعلام می کنند. روزنامه الانباء که نظریات رژیم عراق را منعکس می کند، شرکت فعالانه مصر در مقابله با ایران را یک رویارویی تاریخی عنوان کرد و نوشت: «با بازگشت مصر به دامن اعراب و بسیج امکانات آن در برابر ایران، برتری ایران از نظر عامل انسانی خنثی خواهد شد ... مصر قادر است از این پس در جبهه های عراق، کویت و عربستان حضور پیدا کند و در برابر ایرانیان، این دشمن اعراب، بایستد.»

روزنامه الرأی العام نیز نوشت: «ایرانیان ظاهراً مفاد قطعنامه اجلاس امان را خوب نخوانده اند و یا هنوز ماهیت اجماع سران عرب در حمایت از یکدیگر را درک نکرده اند.» این روزنامه مدعی شد عراق امروز بیش از پیش قوی و پایدار است و قادر به ایستادگی در برابر حملات ایران می باشد. (۳)

از سوی دیگر روزنامه الوطن نوشت: «ایران بخش اعظم نیروهای خود را در جبهه های جنوبی منطقه بصره و نیز سواحل جنوبی برای رویارویی با ناوگان های پیمان ناتو مستقر کرده است.» الوطن افزود: «شکست احتمالی تهاجم قابل پیش بینی و گسترده ایران علیه عراق، به معنای پایان یافتن جنگ میان ایران و عراق تلقی خواهد شد و قدرت های بزرگ جهانی دیگر اجازه نخواهند داد که ایران مجدداً به اقدامات تحریک آمیز و اخلال در منطقه دست بزند.» این روزنامه ضمن اینکه در صدر صفحه اول شماره امروز خود نوشته است: «ایران ۲۵۰ هزار سرباز

۱- ۲۰. مأخذ ۱۳، ص ۹، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۱. سند شماره S/۱۹۲۷۳ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۷ نوامبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ

۳- ۲۲. مأخذ ۱۳، ص ۷ و ۸.

در جبهه های جنوبی مستقر کرده است.»، با عنوانی درشت نیز چنین درج کرده است: «عراق آماده است حمله ایران را در هم بشکند.»

(۱)

۱۲۱

ایتالیا تلاش می کند به طور محترمانه مقدمات خروج ناوهای خود را از خلیج فارس فراهم سازد. مخالفت با حضور نیروهای این کشور در منطقه، که در نتیجه فشار امریکا اعزام شده اند، هر روز بیش تر می شود. ۱۲ هزار ملوان ایتالیایی که در هشت کشتی جنگی مستقر در خلیج فارس خدمت می کنند، این مأموریت را اقدامی بیهوده می دانند. وزارت خارجه این کشور نیز محفوظ بودن کشتی های ایتالیایی از حمله را، نه ناشی از حضور نظامی در خلیج فارس بلکه نتیجه فعالیت دیپلماتیک می شمارد.

هفته نامه ایتالیایی اسپرسو در تحلیلی این مأموریت دریایی را بی معنی توصیف کرده و با اشاره به مخالفت احزاب چپ ایتالیا با مداخله نظامی این کشور در منطقه خلیج فارس نوشت: «درحال حاضر "جولیو اندرئوتی" وزیر امور خارجه از حزب دمکرات مسیحی نیز در تلاش است تا به طور محترمانه مقدمات خروج ناوهای این کشور را از منطقه فراهم سازد.» گفتنی است که طی چند روز اخیر محافل خبری ایتالیا بر احتمال خروج ناو های این کشور از منطقه خلیج فارس تأکید زیادی می کنند. (۲)

۱۳۲

تغییر موضع دو ابرقدرت در قبال جنگ ایران و عراق و علل آن دو موضوعی است که نشریه "اینکوایری"، چاپ لندن آن را مورد بررسی قرار داده است: «حالت انفعالی ابرقدرت ها در رابطه با این جنگ هشت ساله ناگهان تبدیل به یک حالت آماده باش و بهت و حیرت گردید. آنها حساب کرده بودند که با دادن قدرت آتش کافی به عراق، این کشور خواهد توانست که خود را سر پا نگه دارد و هنگامی که ایران تشخیص داد که جست و جو برای یک راه حل نظامی بی فایده می باشد، صحنه برای یک راه حل از طریق مذاکره که به طور مؤثر انقلاب اسلامی را در چارچوب مرزهای آن محدود سازد، فراهم خواهد شد. بنابراین آنها توجه خود را بر فراهم ساختن هرچه بیشتر تسلیحات پیشرفته و اطلاعات جاسوسی برای عراق به منظور افزایش برتری موضع این کشور در جنگ و کمک به انجام حملات مؤثرتر به هدف های نظامی و غیر نظامی ایران متمرکز نمودند. نتیجه هر بار بمباران کشتی ها، ترمینال ها و هدف های صنعتی ایران عبارت بود از یک صورت حساب هنگفت تعمیر برای این کشور، اما نتیجه مورد نظر یعنی متوقف ساختن صدور نفت ایران هیچ گاه حاصل نگردید. دیگر ابزار فشار غیر نظامی که می توان برای تغییر جهت گیری کشورها به کار برد، در مورد ایران قابل اجرا نیست. حقیقت آن است که هدف اولیه از حضور نیروهای ایالات متحده در خلیج فارس آشکارا آن است که از گسترش انقلاب اسلامی ممانعت نماید و کوشید این هدف را ابتدا با نجات رژیم صدام حسین جامه عمل ببوشاند، اما در صورت

ص: ۸۴۹

۱- ۲۳. مأخذ ۱۳، ص ۸.

۲- ۲۴. روزنامه رسالت، ۲۶/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از هفته نامه اسپرسو چاپ ایتالیا.

عدم موفقیت در این امر و هنگامی که صدام دچار هزیمت می شود باید به حمایت از کشورهای آسیب پذیر خلیج (فارس) به ویژه عربستان سعودی، کویت و بحرین پردازد.»^(۱)

۱۴۱

سازمان چریک های فدایی (اکثریت) در چند مرحله در شرق تهران اقدام به توزیع اعلامیه ای در زمینه محکومیت ادامه جنگ کرد. اعلامیه این گروه عنوان "پیک صلح" ارگان هواداران صلح را داشت که به داخل منازل پرتاب شده و یا در جلو مغازه ها قرار داده بودند. در این اعلامیه که به مناسبت هشتمین سال جنگ ایران و عراق تهیه شده، جنگ تحمیلی به عنوان جنگ (امام) خمینی و صدام معرفی شده و آمده است: «این جنگ ارتجاعی جز درد و ویرانی و کشتار هیچ نتیجه ای نداشته است.» گروه مزبور در پایان اعلامیه ضمن حمایت از قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت، پشتیبانی خود را از تلاش دولت ها، مجامع بین المللی و نیروهای صلح دوست برای پایان دادن به جنگ اعلام کرده است.^(۲)

ص: ۸۵۰

۱- ۲۵. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اس-لامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۲۷۹، ۲۵/۸/۱۳۶۶، ص ۴، به نقل از مجله اینکوایری چاپ لندن.

۲- ۲۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۶، ص ۲۲.

نیروگاه انرژی اتمی بوشهر را هواپیماهای عراقی امروز در دو نوبت بمباران کردند و ضایعات و خسارات زیادی به بار آوردند. بنا به گزارش منطقه دوم دریایی سپاه پاسداران و خبرگزاری جمهوری اسلامی ۵ تا ۸ فروند هواپیمای عراقی در ساعت ۱۱:۳۰ در ارتفاع بسیار پایین، ۱۴ نقطه نیروگاه اتمی بوشهر را هدف قرار دادند. در این حمله ۸ موشک به ساختمان موسوم به "کا"، ساختمان مشترک واحدهای ۱ و ۲ که سیستم خنک کننده و برخی از قطعات بسیار مهم و نصب نشده در آن قرار داشت و ساختمانی که دیزل های اضطراری در آن بود اصابت کرد. بقیه موشک ها در قسمت های خاکی و انبار فرود آمد که خسارتی نداشت.

سرپرست نیروگاه انرژی اتمی بوشهر درباره ضایعات انسانی این حمله گفت: در این حمله یکی از بهترین کارشناسان به نام مهندس "رستمی" که خود درخواست انتقال به بوشهر را کرده بود، به همراه ۱۰ تن از کارگران فعال شهید و ۱۱ تن دیگر مجروح شدند. در این حمله یک مهندس آلمانی نیز جان خود را از دست داد. وی ضمن انتقاد از عملکرد واحد پدافند هوایی نیروگاه گفت: علی رغم اینکه ارتفاع پرواز هواپیماها پایین بود، پدافند بیش از دو یا سه گلوله به سوی آنها شلیک نکرد و این درحالی است که کلیه امکانات در اختیار پدافند گذاشته شده است. سرپرست نیروگاه انرژی اتمی بوشهر افزود: با توجه به خسارات وارده انتظار می رود بین ۹ تا ۱۲ ماه وقت لازم باشد که نیروگاه مجدداً بازسازی شود. به گفته افراد پدافند هوایی و برادران پاسدار، هواپیماهای مهاجم از نوع میراژ بودند و شباهت به هواپیماهای خودی داشته اند. (۱)

پنج ساعت بعد از حمله نخست، در ساعت ۱۶:۳۲ مجدداً نیروگاه انرژی اتمی بوشهر و هم زمان با آن سایت رادار هوایی بوشهر هدف حمله هوایی عراق قرار گرفت و به سوی هر کدام دو موشک شلیک شد. این حمله ضایعات جانی نداشت، اما به سایت رادار خسارت زیادی وارد شد. در نیروگاه نیز یکی از موشک ها به راکتور آن اصابت کرد و دیگری در خانه های اطراف تأسیسات فرود آمد.

سرپرست سازمان انرژی اتمی گفت: قسمتی از نیروگاه که در حمله دوم هواپیماهای عراقی به آتش کشیده شد، از حساسیت فوق العاده ای برخوردار بوده و خسارات وارده بر آن قابل توجه است. (۲)

ص: ۸۵۱

-
- ۱-۱. سند شماره ۱۴۸۳۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: منطقه دوم دریایی سپاه، ۲۶/۸/۱۳۶۶؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۶، ص ۸ و ۹، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۸/۱۳۶۶.
- ۲-۲. مأخذ ۱، ردیف دوم، ص ۹؛ و - سند شماره ۱۴۸۳۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: منطقه دوم دریایی سپاه، ۲۶/۸/۱۳۶۶.

حملات بعدازظهر، برخلاف حملات صبح که در وضعیت عادی صورت گرفت، درحالی رخ داد که ده دقیقه قبل از آن یعنی در ساعت ۱۶:۲۲ وضعیت بوشهر قرمز اعلام شده بود.^(۱)

گفتنی است که دشمن در طول سال گذشته و امسال پس از ۶ بار حمله به نیروگاه، تنها امروز موفق به بمباران آن شد.^(۲) علاوه بر حملات مذکور، بنا به گزارش منطقه دوم دریایی سپاه پاسداران، درحالی که در ساعت ۱۶:۰۵ وضعیت جزیره خارک قرمز اعلام شده بود، سه هواپیمای عراقی به این منطقه تجاوز کردند و یکی از هواپیماها یک موشک ضد رادار شلیک کرد که در سمت شمال جزیره خارک، در ۱۰ متری ساحل در آب فرود آمد و خساراتی نداشت. در همین حال سیستم پدافند موشکی خارک یک موشک هاگ (هاوک) به طرف هواپیماهای دشمن شلیک کرد که بنا به گزارش های رسیده، یکی از هواپیماهای دشمن هدف قرار گرفت که قطعات آن در جزیره موجود است.^(۳)

۲۱

رژیم عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۲۹۱۷ خود درباره حمله به نیروگاه بوشهر آورده است: «... عقابان تیز پرواز ما ... شبکه پدافند هوایی دشمن را که از مستحکم ترین شبکه های دفاعی دشمن به شمار می رود ... در هم نوردیده و به مجتمع بسیار مهم تولید فرآورده های شیمیایی [!] ... حمله ور شدند و آن را به تلی از خاک مبدل ساختند.»^(۴)

در اطلاعیه نظامی شماره ۲۹۱۹ رژیم عراق نیز درباره حملات بعدازظهر چنین آمده است: «نیروی هوایی ما ... در ساعت ۱۶ امروز با تعداد بسیاری از هواپیماهای خود بار دیگر حمله شدیدی علیه مجتمع صنعتی فرآورده های شیمیایی [!] انجام دادند و اهداف خود را بمباران کردند. عقابان ما ... در مسیر خود به یک ایستگاه رادار و یک سکوی موشکی زمین به هوا از نوع هاوک حمله و آن را نابود کردند. عقابان ما ... سالم به خاک میهن بازگشتند.»^(۵)

رژیم عراق برخلاف حقوق بین المللی و برخلاف اطمینانی که پنج ماه قبل به آژانس بین المللی انرژی اتمی داده بود، به نیروگاه انرژی اتمی بوشهر حمله کرد و با ارسال تلگرام در سطوح مقامات عالی، آن را یک موفقیت بزرگ برای عراق و دنیای عرب خواند. صدام حسین در تلگرامی به فرمانده نیروی هوایی عراق، ضمن تقدیر از نیروی هوایی نوشت: «انهدام مجتمع صنعتی فرآورده های شیمیایی ایران به وسیله جنگنده های عراقی، در واقع یکی از مقاصد خصمانه نیروهای مخالف حرکت امت عرب را به شکست رساند.»^(۶) فرمانده نیروی هوایی عراق نیز نیروگاه انرژی اتمی بوشهر را مجتمع صنعتی فرآورده های شیمیایی خواند و در تلگرافی به صدام نوشت: «تا زمانی که ایران صلح را نپذیرد به حملات خود ادامه خواهد داد.»^(۷)

۳۲

در آستانه عملیات روی ارتفاع گرده رش در شمال منطقه ماووت، یگان های عمل کننده در تلاش برای انتقال نیروهای خود به منطقه و آمادگی هر چه بیش تر برای عملیات هستند. در جلسات امروز قرارگاه نجف وضعیت آمادگی یگان ها و طرح مانور آنها بررسی شد و تلاش گردید

ص: ۸۵۲

۱- ۳. سند شماره ۱۴۸۳۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: منطقه دوم دریایی سپاه، ۲۶/۸/۱۳۶۶.

۲- ۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۶، ص ۶، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

۲۷/۸/۱۳۶۶.

۳-۵. سند شماره ۱۴۸۳۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: منطقه دوم دریایی سپاه، ۲۶/۸/۱۳۶۶.

۴-۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه" شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۶، ص ۱.

۵-۷. همان، ص ۳.

۶-۸. همان، ص ۵ و ۶، بغداد - خبرگزاری عراق، ۲۶/۸/۱۳۶۶.

۷-۹. همان، ص ۷، رادیو صوت الجماهير (بغداد)، ۲۶/۸/۱۳۶۶.

تا با تغییر مختصری در طرح مانور، عملیات به سمت غرب و تأمین تپه منافقین گسترش یابد، که به دلیل نبودن گردان آماده ای برای این کار، نتیجه ای حاصل نشد.

نخستین جلسه امروز در ساعت ۹ صبح در قرارگاه نجف با حضور جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه (رحیم صفوی)، فرمانده لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) و فرماندهان گردان ها و چند تن از مسئولان این لشکر تشکیل شد. گفتنی است که فرمانده قرارگاه نجف که ساعت ۶ صبح به همراه فرمانده لشکر ۵ نصر و چند تن از مسئولان مهندسی برای شناسایی و برآورد زمان لازم جهت احداث پل روی رودخانه گلاس و آماده کردن زمینه عملیات روی تپه منافقین، به این منطقه رفته بود، حدود ساعت ۱۰ صبح به قرارگاه بازگشت و در این جلسه حضور یافت. (۱) گزارش جلسات امروز با استفاده از یادداشت های راوی قرارگاه نیروی زمینی (حسین اردستانی) و راوی قرارگاه نجف (یدالله ایزدی) درج می گردد.

گرچه عملیات، عملیاتی محدود است و تنها روی یک ارتفاع (گرده رش) اجرا می شود، اما از ویژگی های جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه این است که برای تضمین هرچه بیش تر موفقیت عملیات، مانور یگان ها را تا رده گردان کنترل می کند و به طور فعال شناسایی ها، راه کارها و ... را دنبال می کند و برای رفع مشکلات می کوشد. گزارش مسئول شناسایی لشکر ۵۷ حاکی از تسلط این یگان بر راه کارها، منطقه و اوضاع دشمن است. این لشکر ۳ گردان وارد عمل می کند. فرمانده یکی از گردان های عمل کننده این لشکر نیز توضیح داد که گردان، گروهان ها و دسته ها غالباً سه چهار معاون دارند که همه پاسدارند و نیروهای لشکر نیز سه چهار مرحله آموزش کوهستانی دیده اند. فرماندهان گردان دوم لشکر ۵۷ نیز تا رده معاون اول و دوم پاسدارند و فرماندهان دسته ها بسیجی اند. برادر صفوی در این جلسه ضمن پرسش از فرماندهان لشکر ۵۷ درباره تعداد سلاح های هر دسته، وزن تجهیزاتی که یک رزمنده حمل می کند، تدابیری که برای جلوگیری از هشیاری دشمن هنگام پیشروی به سوی خط، از جمله ممانعت از برخاستن صدای پای رزمندگان و همچنین جلوگیری از گم شدن رزمندگان اندیشیده شده، بر ضرورت دقت و هشیاری فرماندهان تأکید کرد. (۲)

با توجه به آمادگی نیروهای لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) نسبت به یگان های دیگر و شناسایی ها و راه کارهای مناسب این لشکر، برادر صفوی از فرمانده لشکر ۵۷ خواست که در ادامه عملیات خود به سمت راست (به طرف تپه منافقین) برود و دلیل آورد که اگر آنجا دست عراقی ها بماند، مشکل ایجاد می کنند، اما فرمانده لشکر ۵۷ ضمن تأیید ضرورت اجرای این اقدام، گفت که توان و نیروی لازم برای این کار را ندارد و پیشنهاد می کرد یگان دیگری بخشی از مأموریت لشکر ۵۷ را انجام دهد تا این لشکر بتواند به سمت تپه منافقین برود، اما با توجه به کمبود زمان برای آماده شدن یگانی دیگر و همچنین مخالفت فرمانده قرارگاه نجف با افزوده شدن یگان جدید، مقرر شد که لشکر ۵۷ در حد توانایی خود به سمت راست (به سوی تپه منافقین) پیشروی کند. (۳)

در جلسه بعد از ظهر، فرمانده لشکر ۱۱ امیرالمؤمنین (ع) (محمد کرمی) و فرماندهان گردان های

ص: ۸۵۳

۱- ۱۰. سند شماره ۱۵۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف اشرف در عملیات نصر ۸ (یدالله ایزدی)، ص ۶۰.

۲- ۱۱. سند شماره ۱۵۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مرکزی سپاه در عملیات نصر ۸ (حسین اردستانی)، ص ۱۳۳ و ۱۳۴.

۳- ۱۲. همان، ص ۱۳۵ و ۱۳۶؛ و - مأخذ ۱۰، ص ۶۱، ۶۲ و ۱۰۶۲.

این لشکر، طرح مانور خود را شرح دادند. در ابتدا فرمانده لشکر ۱۱ برای عملیات اعلام آمادگی کرد و تنها مشکل خود را کمبود مهمات ذکر کرد. وی افزود: نیروها برای عبور از پل مشکلی ندارند. امشب پل آزمایش می شود و در گوشه ای استتار می گردد. ارتباط باسیم برقرار شده است. توجیه نیروها کاملاً انجام شده است. فقط یک راه کار داریم، یک راه کار فرعی هم مشخص شده است. نیروها به مانور کل منطقه توجیه اند که اگر تیپ قائم با مشکل مواجه شد، بتوانند حل کنند. مسئول اطلاعات لشکر ۱۱ نیز گفت که از نقطه رهایی تا رودخانه یک ساعت راه و از رودخانه تا موانع حدود یک ساعت و نیم راه است. دو ردیف سیم خاردار است که هر ردیف سه کلاف است و ۸ متر با هم فاصله دارند. دو ردیف نیز میدان مین در مسیر است و زیر قله سمت راست نیز یک تانک مستقر می باشد. فرمانده لشکر ۱۱ افزود: اگر دشمن قبل از رسیدن نیروها به سیم خاردار گلوله منور پرتاب کند، در حرکت اشکال ایجاد می کند. اگر وقتی به نیروهای دشمن نزدیک شوند، عراقی ها منور بزنند، به علت دید و تیر دشمن روی یال خط حد لشکر ۲۱ امام رضا(ع) برای این لشکر مشکل ایجاد می کند. دشمن در نوک قله سمت راست تیربار دولول مستقر کرده و شیب ژاژبله به سمت گرده رش را زیر دید و تیر خود دارد.

راوی قرارگاه نجف در ادامه یادداشت های خود میزان حساسیت دشمن به معابر یگان ها را چنین ذکر می کند: «در مجموع با توجه به عکس العمل های دشمن در پرتاب گلوله های منور در محدوده گرده رش و در شناسایی ها، به نظر می رسد که دشمن به سمت ژاژبله (محور لشکرهای ۲۱ امام رضا(ع) و ۱۱ امیرالمؤمنین(ع)) حساسیت بیش تری دارد و در مورد شمال گرده رش (محور تیپ ۱۲ قائم(عج) و لشکر ۵۷ ابوالفضل(ع)) توجه کم تری دارد. در شب های گذشته منورهایی که می زده بیش تر متوجه شیارهای سمت ارتفاع ژاژبله بوده است.»^(۱)

در ادامه جلسه مسئول عملیات قرارگاه نجف گفت که مجموع ادوات یگان های عمل کننده در مرحله اول عبارت است از ۱۳ خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری، ۷ خمپاره انداز ۸۱ میلی متری و ۶ قبضه مینی کاتیوشا (۱۰۷ م.م). این یگان ها یک مرکز تطبیق آتش مشترک دارند که اجرای آتش را هماهنگ می کند. برادر صفوی نیز ۴ نقطه را به عنوان نقاط تمرکز آتش اعلام کرد: دشت هرمدان، شیار بین ارتفاع قمیش و ارتفاع گوجار، ابتدای قمیش که روی عقبه خودی دید و تیر دارد، بین ارتفاع الاغلو و ارتفاع دولبشک. وی افزود: در دو سه ساعت اول در محورهای بسن، آمدین، گامو نیز اجرای آتش شود و واحدهای کمکی روی دشمن آتش بریزند تا دشمن را نسبت به محور اصلی عملیات گمراه کنند. مسئول عملیات قرارگاه نجف نیز توضیح داد که یگان توپخانه ۶۱ محرم که تطبیق آتش کل قرارگاه را به عهده دارد، سمت آتش های خود را در این منطقه تنظیم کرده است.^(۲)

با توجه به نگرانی جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه از اقدامات دشمن از سمت تپه منافقین، وی در جلسه عصر امروز از فرمانده لشکر ۲۱ امام رضا(ع) خواست که علاوه بر دو گردانی از این لشکر که در این عملیات مأموریت دارند، یک گردان دیگر را وارد عمل کند تا از

ص: ۸۵۴

۱- ۱۳. مأخذ ۱۰، ص ۷۴ تا ۱/۷۶.

۲- ۱۴. مأخذ ۱۱، ص ۱۳۷؛ و - مأخذ ۱۰، ص ۷۷ تا ۷۹.

پشت گرده رش کل قله سمت راست گرده رش را تصرف کند، تا لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) بتواند بقیه ارتفاع را تصرف نماید. وی تأکید کرد که [اگر تدبیری اندیشیده نشود] این قسمت می ماند و دشمن به همه نیروها فشار می آورد و با هلی کوپتر پاتک می کند. قله سمت راست (قله ۲) نباید در دست دشمن باقی بماند. فرمانده لشکر ۲۱ (برادر قآنی) با بیان اینکه ۲ گردان دیگر داریم، ولی برای عملیات آمادگی ندارند، از پذیرش این مأموریت امتناع کرد. (۱)

۴۱

در جلسات شامگاه امروز که آخرین جلسات هماهنگی برای عملیات روی ارتفاع گرده رش بود، با توجه به خستگی نیروهای عمل کننده در جریان انتقال از عقبه به منطقه درگیری، کامل نشدن شناسایی راه کار یکی از یگان ها و عدم هماهنگی با یگان های ارتشی مستقر در منطقه، عملیات ۲۴ ساعت به تعویق افتاد و آغاز درگیری با دشمن، با ممداد ۲۹/۸/۱۳۶۶ اعلام شد.

در جلسه ای که بعد از نماز عشا تشکیل گردید فرمانده لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) گفت با توجه به اینکه مسیر نیروهایش طولانی تر از سایر یگان هاست و نیروهای این لشکر بایستی حدود ۸ ساعت پیاده روی کنند تا به خط دشمن برسند، پیش بینی کرده است که بخشی از این مسیر را نیروها یک شب قبل از شب عملیات طی کنند و پس از عبور از رودخانه قلعه چولان (قلاچولان)، روز را در زیر ارتفاعات استراحت کنند. از سوی دیگر چون یگانی از ارتش روی ارتفاعات طالش مستقر است که مشرف بر این مسیر می باشد، لازم است با این یگان هماهنگی صورت گیرد که هنوز این اقدام نشده و با توجه نداشتن ارتباط رادیویی و طولانی بودن راه، این هماهنگی در امشب میسر نیست تا نیروهای لشکر ۵۷ بتوانند امشب، بخشی از مسیر را طی کنند.

برای حل این مشکل در همین امشب، در جلسه پیشنهادهایی ارائه شد که هیچ کدام به نتیجه نرسید.

از سوی دیگر، فرمانده لشکر ۲۱ امام رضا (ع) مطرح کرد که با توجه به مشکلی که شب گذشته در شناسایی راه کار این لشکر بروز کرده، لازم است شناسایی ادامه یابد تا اطلاعات از منطقه و راه کار تکمیل شود. همچنین بخشی از طول مسیر را که این یگان پیش بینی کرده بود نیروهایش را با خودرو ببرد، برای جلوگیری از هشیاری دشمن، نیروهای رزمنده باید پیاده بروند. فرمانده لشکر ۲۱ در این باره نیز گفت: نیروها دیشب نخوابیده اند، اگر امشب تا صبح هم بخواهند پیاده بروند، فردا شب نمی توانند عملیات کنند. لذا برادر قآنی درخواست کرد که عملیات یک شب به تعویق بیفتد. (۲)

برادر رحیم صفوی به دلایل مختلف از جمله احتمال هشیاری دشمن و احتمال نامناسب شدن اوضاع جوئی، مخالف تعویق عملیات بود ولی وقتی احساس کرد که مشکلات جدی است، جلسه با فرماندهان یگان ها را متوقف کرد و در جلسه دیگری با حضور فرماندهان قرارگاه های نجف و قدس و چند تن دیگر از مسئولان قرارگاه به بررسی موضوع پرداخت. در این جلسه فرمانده قرارگاه نجف با بیان سه موضوع: نخوابیدن رزمندگان در دو شب گذشته، لزوم

ص: ۸۵۵

۱- ۱۵. مأخذ ۱۰، ص ۸۲ تا ۸۵.

۲- ۱۶. مأخذ ۱۰، ص ۸۶ تا ۹۲.

هماهنگی با ارتش که از آن غفلت شده و تکمیل شناسایی لشکر ۲۱؛ لزوم تعویق عملیات را اعلام کرد ضمن اینکه از اوضاع جوّی اظهار نگرانی می کرد. پس از بررسی ابعاد مختلف موضوع و بیان نظر حاضران، جانشین فرمانده نیروی زمینی گفت: برای شب عملیات سه فاکتور را باید در نظر بگیریم: ۱- وضعیت دشمن که غافل گیری در این عملیات اساسی است. اطلاعات تاکنون حاکی است که دشمن هشیار شده است، اما اطلاعی از حمله ندارد. ۲- مسئله جوّی است. این دوسه روز آفتاب بود و برای ما قابل پیش بینی نیست فردا و پس فردا چه می شود. ۳- وضع نیروهای خودی است. وی ادامه داد: مسئله دشمن را من حل شده می بینم، دشمن ۲۴ ساعته نمی تواند تقویت کند، اما باید حفاظت را رعایت کرد. درباره اوضاع جوّی هم باید توکل کرد و آن را به خدا سپرد. درباره نیروها هم یکی نیروهای لشکر ۵۷ است که اگر شب قبل از عملیات آن طرف رودخانه نرود، حتماً نمی رسد، چون ۸ ساعت زمان می خواهد، یکی هم پیاده روی سه لشکر است [که اگر عملیات فردا شب باشد وقت استراحت ندارند]. یکی هم تکمیل نشدن شناسایی لشکر امام رضا(ع) است. من به این نتیجه رسیدم که یک شب به اینها فرصت بدهیم که هماهنگی با ارتش، استراحت نیروها و شناسایی حل شود.

پس از این تصمیم فرماندهان یگان ها نیز در جلسه حضور یافتند که برادر رحیم صفوی پس از بیان مقدمه ای گفت که ما برای عملیات در فردا شب تصمیم جدی داشتیم ولی به خاطر مشکلاتی که به وجود آمد، یک شب به عقب انداختیم. در پایان نیز زمان عملیات ساعت ۲ بامداد ۲۹/۸/۱۳۶۶ به فرماندهان یگان ها ابلاغ شد. (۱)

پس از جلسه مذکور، جلسه دیگری با حضور فرمانده و مسئولان حفاظت و اطلاعات قرارگاه نجف و نماینده امام در این قرارگاه و همچنین فرماندهان لشکرهای ۲۱ امام رضا(ع)،

۱۱ امیرالمؤمنین(ع)، ۵۷ ابوالفضل(س)، ۷ ولی عصر(عج)، ۵۵ ویژه شهدا، ۵۲ قدس و تیپ امام حسن(ع) برگزار شد. در این جلسه آخرین هماهنگی ها بین یگان ها و همچنین چگونگی نقل و انتقال و تردها مشخص شد و فرمانده قرارگاه نجف برای استفاده از فرصت باقی مانده و جلوگیری از هشپاری دشمن تذکراتی به این شرح داد: ۱- نیروهایی که وارد منطقه شده اند کنترل شوند، از تردد بیجا خودداری شود. ۲- تردد خودروهای سنگین قطع شود و یگان ها تردد خود را به حداقل برسانند. ۳- نیروهای یگان ها تا نقطه رهایی پیاده بروند. ۴- دستگاه های سنگین مهندسی، اگر جلو نیست، جلو نبرید، رادار رازیت اینها را می گیرد. ۵- ما از فردا ظهر به مقر "جابر" می رویم، که تماس بی سیم داریم. کارهایتان را با پیک انجام دهید، حتی از تلفن استفاده نکنید. سکوت رادیویی برقرار کنید. در تلفن هم با رمز صحبت کنید. ۶- آماده [مقابله با] بمباران شیمیایی باشید.

در ادامه جلسه با حضور مسئولان مهندسی وظیفه یگان های مهندسی در جریان عملیات، از جمله احداث پل و جاده های ضروری مشخص گردید. (۲)

ص: ۸۵۶

۱- ۱۷. مأخذ ۱۱، ص ۱۳۹ تا ۱۴۷.

۲- ۱۸. مأخذ ۱۰، ص ۹۱ تا ۱۰۳.

گزارش معاونت اطلاعات قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در جنوب (کربلا) از مهم ترین تحرکات دشمن در شرق دجله حاکی است که از ساعت ۱۵ تا ۱۵:۴۰ امروز یک ستون نظامی شامل ۱۷ ایفا چادردار، ۴ تریلی حامل خودرو، ۳۰ ایفا چادردار، ۴ تریلی حامل توپ و ضدهوایی، ۲۲ تریلی حامل تانک و ۴۸ ایفا چادردار از سمت شمال به جنوب، روی جاده اتوبان العماره - بصره در حرکت بوده است در همین حین دو هلی کوپتر برفراز این جاده از جنوب به شمال در حال پرواز بوده اند. (۱)

مانور عظیم یکصد هزار نفری نیروهای رزمنده داوطلب و بسیجی استان همدان امروز با شرکت رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع برگزار شد. رئیس شورای عالی دفاع با شرکت در جمع مردم و مسئولان استان همدان اعزام نیروهای رزمنده به سوی جبهه های نبرد را آغاز حرکتی جدید دانست و ضمن بازدید از مانور یکصد هزار نفری استان همدان خواستار مشارکت تمامی ملت ایران برای وارد آوردن ضربات نهایی بر رژیم فرسوده صدام و همچنین جهاد مالی آنان شد. رئیس جمهور گفت: «امروز پس از شروع مرحله جدیدی که به درخواست شورای عالی پشتیبانی جنگ از حضور امام امت و رهنمودهای رهبر کبیر انقلاب اسلامی و به دنبال آن صدور قطعنامه ده ماده ای آغاز شد، شاهد اولین حرکت عظیم مردمی در استان همدان هستیم.» وی سپس به تحولات سیاسی اخیر در عرصه بین المللی اشاره کرد و گفت: «تحولاتی که در چهار پنج ماه اخیر در جهان رخ داد، در طول جنگ تحمیلی بی سابقه بوده است. حضور ناوگان های آمریکایی در خلیج فارس به خاطر حفظ منافع کویت و حفاظت از کشتی ها و نفتکش های کویتی نبوده، بلکه حضور تجاوز کارانه شیطان بزرگ در خلیج فارس بیانگر این است که رویداد و اتفاق جدیدی در منطقه در شرف وقوع است. استکبار جهانی از وقوع این حادثه که پیروزی لشکر اسلام بر کفر جهانی است، در هراس می باشد.»

آیت الله خامنه ای از قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت نیز به عنوان یکی از این حوادث مهم یاد کرد و گفت: «استکبار جهانی با احساس پیروزی های قریب الوقوع لشکر اسلام، اقدام به وضع این قطعنامه کرد و برای به دست آوردن دل ملت ایران بندهایی نیز در خصوص شناسایی متجاوز در آن گنجانید.» رئیس شورای عالی دفاع آنگاه به وظایف ملت و مسئولان کشورمان در شرایط حساس کنونی اشاره کرد و گفت: «امروز بر ما مسئولین است که از این فرصت استثنایی بهره گرفته و آخرین ضربات را بر پیکر پوسیده رژیم عراق وارد آوریم. این اجتماعات و این مانورهای عظیم در سراسر کشور برای یک عملیات خاص نیست، بلکه هدف، انجام یک سلسله عملیات در طول جبهه های نبرد می باشد.» رئیس جمهور تأکید کرد: «ما اگر امروز از این نیروهای داوطلب بسیجی به نفع اسلام استفاده نکنیم، خدای ناکرده در آینده شاهد شکست اسلام خواهیم بود. این شکست تجربه تلخی برای دیگر ملل مسلمان جهان خواهد بود.»

گزارش خبرنگار روزنامه اطلاعات حاکی است رزمندگان داوطلب استان همدان که در مانور عظیم سپاهیان محمد(ص) شرکت داشتند، با امضای طوماری با خون خود، آمادگی کامل خویش جهت مقابله با استکبار جهانی و حضور در میداين نبرد را اعلام کردند.^(۱)

۷۱

امريکا برای جلوگیری از سقوط صدام و اعمال فشار بر جمهوری اسلامی ایران حضور نظامی خود را در منطقه روزه روز گسترش داده و بر همکاری نظامی خود با حامیان عراق می افزاید. منابع اطلاعاتی امریکا امروز فاش ساختند دولت ریگان در کشورهای عرب منطقه به طور محرمانه واحدهای ویژه رزمی، دریایی، موشک های دفاع هوایی و هلی کوپتر مستقر کرده است. خبرگزاری یونایتد پرس در گزارشی از اقدامات جدید امریکا در خلیج فارس نوشت: «امريکا تجهیزات نظامی دیگری مثل موشک های ضدتانک، موشک های زمین به هوا و تجهیزات جنگ های الکترونیکی را به مناطق شروع عملیات در عربستان سعودی، کویت، بحرین و عمان انتقال داده است که تحت کنترل امریکا خواهد بود. یک تحلیل گر نظامی ارسال گسترده تجهیزات نظامی به منطقه را نشانه همکاری های نظامی محرمانه فوق العاده ای دانست که به خاطر بحران خلیج فارس بین امریکا و متحدان میانه رو عرب این کشور به وجود آمده است. منابع اطلاعاتی امریکا می گویند: در مقابل سعودی ها به طور غیررسمی پایگاه های خط مقدم در اختیار پنتاگون (وزارت دفاع امریکا) قرار داده اند و بحرین و کویت و عمان با واگذار نمودن امکانات فرود و برخاستن برای هلی کوپترها و پرسنل جنگ های ویژه دریایی و تجهیزات دفاع هوایی امریکا نقش مهمی را در پشتیبانی از نیروهای امریکایی ایفا می کنند. به عنوان مثال تعداد پرسنل امریکا در استان های شرقی عربستان سعودی به نحو چشمگیری افزایش یافته است. علاوه بر این در مانورهای مشترک امریکا و عربستان سعودی برای اولین بار کشتی های مین روب سعودی که سرگرم حفاظت از آب های کویت می باشند، نیز مشارکت جسته اند. منابع اطلاعاتی امریکا می افزایند: امریکا و عربستان سعودی اقدام به اجرای مانورهای مشترک عملیات آموزشی نموده اند و علاوه بر آن سعودی ها هواپیما و سوخت کشتی در اختیار امریکا قرار می دهند.»^(۲)

۸۲

نزدیک به یکصد کشتی جنگی و مین روب خارجی در خلیج فارس حضور دارند که امریکا با ۳۸ کشتی جنگی و ۶ کشتی مین روب مقام نخست را دارد. همچنین انگلستان ۸ کشتی جنگی و ۵ مین روب، فرانسه ۱۱ کشتی جنگی و ۳ مین روب، شوروی ۱۰ کشتی جنگی و ۳ مین روب و کشورهای ایتالیا، بحرین، هلند مجموعاً ۱۲ کشتی جنگی و ۸ کشتی مین روب در خلیج فارس و دریای عمان دارند. حدوداً تمام این کشتی ها در طول یک سال اخیر، بعد از دعوت کویت از قدرت های بزرگ برای اسکورت نفتکش های این کشور وارد منطقه شده اند. در این مدت برخلاف ادعای این دولت ها نه تنها امنیت کشتی رانی تأمین نشده بلکه حملات علیه کشتی ها در

ص: ۸۵۸

۱- ۲۰. روزنامه اطلاعات، ۲۷/۸/۱۳۶۶، ص ۳.

۲- ۲۱. مأخذ ۴، ص ۴۱ و ۴۲، واشنگتن - خبرگزاری یونایتد پرس، ۲۷/۸/۱۳۶۶.

خلیج فارس افزایش یافته است. راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در نیروی دریایی سپاه پاسداران در گزارشی از فعالیت های نظامی در خلیج فارس، پس از ارائه ارقام فوق، به نقل از منابع مطلع خارجی آمار حملات علیه کشتی ها را تا ۲۰ آبان ۱۳۶۶ به صورت زیر اعلام کرده است: (۱)

آمار حمله به کشتی ها به نقل از منابع خارجی

سال	۱۳۶۰	۱۳۶۱	۱۳۶۲	۱۳۶۳	۱۳۶۴	۱۳۶۵	۱۳۶۶
عراق	۱۰	۱۹	۲۸	۵۹	۳۱	۵۲	۴۸
ایران	۱	-	-	۳۲	۱۸	۵۰	۴۵

درحالی که سه هفته به زمان برگزاری کنفرانس سران دو ابرقدرت باقی است، معاونان وزیران خارجه امریکا و شوروی، آرماکاست و ورنسلف، مسائل منطقه ای نظیر جنگ ایران و عراق و مسئله افغانستان را بررسی کردند. (۲) راجر هاردی مفسر رادیو بی.بی.سی با طرح این پرسش که آیا دوره ای از رفع اختلاف بین ابرقدرت ها می تواند احتمال حل مسائل منطقه ای را افزایش دهد یا خیر؟ به بررسی علائم نزدیکی دو ابرقدرت می پردازد. وی با اشاره به اعلام خروج نیروهای شوروی از افغانستان در یک سال آینده، بر عهده گرفتن ریاست شورای امنیت، ترغیب اعراب به اتخاذ موضع مشترک در قبال جنگ ایران و عراق و برقراری مجدد روابط دیپلماتیک با مصر و تلاش برای تشکیل یک کنفرانس بین المللی در مورد صلح خاورمیانه و اعطای کمک اقتصادی شوروی به پاکستان گفت: «از قرائن چنین برمی آید که این جنگ هر دو ابرقدرت را اکنون سخت نگران کرده است. همچنان که شوروی برای حمایت از پیشنهاد سازمان ملل متحد در مورد تحریم اسلحه به ایران در فشار بیش تری قرار می گیرد، گفته می شود که اتحاد شوروی از موقعیت خود در مقام ریاست شورای امنیت که ماه دسامبر به بعد برعهده آن کشور خواهد بود، احتمالاً در بحث تلاش برای برقراری آتش بس در جنگ ایران و عراق استفاده خواهد کرد و شاید به اقدامات دیپلماتیک دیگر نیز بپردازد. با وجود این، امریکا درباره اینکه میخائیل گورباچف واقعاً بخواهد نیروهای شوروی را از افغانستان خارج کند تردید دارد و درعین حال علاقه مند است که جنگ ایران و عراق پایان یابد و مایل نیست نقش تازه شوروی در منطقه خلیج فارس مشروعیت پیدا کند.» (۳)

۱۰۲

هم زمان با دیدار هانس دیتريش گنشر، وزیر امور خارجه آلمان از منطقه، کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس خواستار اقدامات بیش تر سازمان ملل متحد برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق شدند. (۴) ولیعهد کویت در مصاحبه با رادیو مونت کارلو اظهار امیدواری کرد که مقامات ایرانی به اراده جوامع بین المللی و تصمیمات شورای امنیت پاسخ دهند. (۵) همچنین این کشور اعلام کرد که اگر ایران به بصره حمله کند و یا تهاجم جدیدی را از سر گیرد، این کشور با واکنش ناخوشایند کشورهای عربی و دیگر کشورهای جهان روبه رو خواهد شد. (۶)

ص: ۸۵۹

۱- ۲۲. سند شماره ۱۵۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی دریایی سپاه (سعید سرمدی)، ۱۱/۸ الی ۹/۹/۱۳۶۶، ص ۷۴ و ۷۵.

۲- ۲۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، تلکس شماره ۵۴، ۲۶/۸/۱۳۶۶.

۳- ۲۴. واحد مرکزی خبر، صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۷/۸/۱۳۶۶، ص ۱۳، به نقل از رادیو بی بی سی، ۲۶/۸/۱۳۶۶.

۴-۲۵. مأخذ ۴، ص ۲۴، ریاض - رويتر، ۲۷/۸/۱۳۶۶.

۵-۲۶. مأخذ ۶، ص ۲۷ و ۲۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی ۲۶/۸/۱۳۶۶.

۶-۲۷. Sreedhar, Kapil, Kaul. Tanker War: Aspect of Iraq – Iran War (۱۹۸۰ – ۸۹). New DeLhi: ABC

۶۴ – Publishing House, ۱۹۸۹ – P.

نخست وزیر پاکستان نیز ضمن بی خاصیت خواندن جنگ ایران و عراق گفت: «کشورش امیدوار است ایران و عراق با قبول قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت، یک آتش بس فوری را در جنگ با یکدیگر اجرا کنند. ما خواستار پایان فوری این جنگ بی خاصیت هستیم و برای آن دعا می کنیم.»^(۱) رئیس جمهور پاکستان، ژنرال ضیاءالحق هم با انتقاد از عملکرد امریکا در قبال ایران که موجب نزدیکی هرچه بیش تر آن به شوروی می شود، از جمهوری اسلامی ایران خواست درمورد جنگ انعطاف بیش تری از خود نشان دهد تا این جنگ هرچه زودتر به پایان برسد.^(۲)

۱۱۱

طولانی شدن جنگ و تداوم جنگ ایران و عراق، اقتصاد و امنیت و ثبات عراق را به شدت تهدید می کند. عراق توان پرداخت بدهی های خود به کشورهای خارجی را ندارد. شرکت های آلمانی از سال ۱۹۸۳ تاکنون مبالغ فراوانی از عراق طلب دارند که بالغ بر ۵/۳ میلیارد مارک می باشد و دولت آلمان پرداخت بدهی های مذکور را تضمین کرده است. دولت آلمان حتی تا پایان سال ۱۹۸۴ ضمانت نامه های جدید صادراتی برای عراق صادر کرده است ولی در حال حاضر هنوز هم بسیاری از حساب های تسویه نشده عراق به آلمان وجود دارد. وزیر اقتصاد آلمان با تقاضای عراق مبنی بر ادامه صدور ضمانت نامه های دولتی برای رژیم عراق مخالفت کرد و از دولت عراق خواست تا هرچه سریع تر به پرداخت تعهدات عقب افتاده اش به شرکت های آلمانی اقدام کند. وی گفت تنها در چنین شرایطی است که دولت آلمان خواهد توانست مجدداً به صدور ضمانت نامه های صادراتی برای این کشور اقدام نماید.^(۳)

پرداخت ۵۰۰ میلیون دلار دیگر از بدهی های سال ۱۹۸۳ عراق برای دو سال دیگر به تعویق افتاد و در ماه مارس سال جاری یک وام ۱۲۰ میلیون دلاری نیز به حالت تعلیق درآمد. مجله میدل ایست اکونومیک دایجست با اعلام این مطلب نوشت: قرار بود بانک رافدین در ۲۶ اکتبر نخستین بخش ۴/۷۱ میلیون دلاری از وام سال ۱۹۸۵ را بازپرداخت کند، لیکن اکنون با بانک بین المللی "اینجنت گلف" در بحرین ترتیبی داده تا بازپرداخت بدهی ها را سه سال دیگر به تعویق اندازد. این حداقل سومین وام اروپایی است که بغداد مجبور به تعویق زمان بازپرداخت آن شده است. بغداد از بانک های انگلیس خواسته یک وام ۳۰۰ میلیون دلاری را که توسط دولت انگلیس برای سال آینده ترتیب داده شده تأمین کنند. این وضع آشفته اقتصادی عراق در نتیجه جنگ این کشور علیه ایران است که روزانه ۴۰ میلیون دلار هزینه بر رژیم آن کشور تحمیل می کند.^(۴)

از نظر امنیتی نیز جنگ پیامدهای تهدیدآمیزی برای عراق به همراه دارد. روزنامه سوئدی داگترنیتر با اشاره به تصور رهبران عراقی مبنی بر پیروزی سریع در جنگ، تداوم آن را تهدیدی جدی برای عراق دانسته و نوشته است: «تعداد بسیاری از نفرات واحدهای ارتش فرار کرده و خود را به مناطق باتلاقی در نواحی جنوب کشور رسانده اند.» این روزنامه به نقل از یک

ص: ۸۶۰

۱- ۲۸. مأخذ، ص ۱۲، اسلام آباد - خبرگزاری آلمان، ۲۶/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۹. مأخذ، ص ۳۶، اسلام آباد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۸/۱۳۶۶.

۳- ۳۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۸/۱۳۶۶، ص ۷، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۴- ۳۱. همان، ص ۷، خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از مجله میدل ایست اکونومیک دایجست.

دیپلمات غربی افزود: «دست یابی به رقم صحیح تعداد سربازان گریخته از ارتش عراق دشوار است، لیکن گفته می شود تعداد آنها به هزاران تن می رسد. در شمال عراق بسیاری از گزارش ها از وجود مقاومت شدید مردم به ویژه در استان های شمالی و کردنشین عراق حکایت می کنند و فشار نیروهای کُرد بر ارتش عراق شدت یافته است. بسیاری از روستاهای کردنشین را نیروهای دولتی بمباران و با خاک یکسان کرده اند و طی شش ماه اخیر هزاران تن از خانواده های کُرد به کوچ اجباری از مناطق مسکونی خود وادار شده اند.» (۱)

۱۲۱

رسانه های غربی از اوضاع داخلی جمهوری اسلامی ایران و تأثیر انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی گزارش های مختلف و متفاوتی را تهیه و منتشر می کنند. تلویزیون شبکه یک سراسری آلمان غربی شب گذشته (دوشنبه شب) گزارشی ۴۵ دقیقه ای از ایران با نام "آینده با نام خدا" پخش کرد که بیش تر هدف آن نشان دادن تصویری از زندگی عادی و روزمره در ایران برخلاف تبلیغات معمول در رسانه های خارجی بود. این برنامه ضمن اشاره به سابقه نفوذ اسلام در میان مردم ایران و اعتقاد آنها به چهارده معصوم (ع) و انجام مراسم مذهبی ایرانیان مخصوصاً در روزهای تاسوعا و عاشورا، تصاویری از بازار و مرکز اسلامی به عنوان حامی آن نشان داده شد و گفته شد که سیستم بازار ایران بسیار پیچیده است و هیچ قدرتی نمی تواند در آن نفوذ کند. اغلب بازاری ها به پرداخت مالیات به دولت اعتقاد ندارند و خمس و زکات خود را به عنوان مالیات تلقی می کنند که این عدم پرداخت مالیات بار سنگینی بر دوش دولت می باشد. در قسمت دیگری از این برنامه با نشان دادن بخش هایی از کارخانه کامیون سازی خاور به نقل از مدیر کارخانه گفت: به لحاظ کمبود ارز جهت واردات قطعات مونتاژ، کارخانه مزبور به طور نیمه وقت کار می کند و به جای روزی ۹۰ کامیون فعلاً فقط ۲۶ کامیون مونتاژ می نماید. در صحنه هایی مربوط به بانک و سیستم بانکداری اسلامی در ایران با چند تن از مردم که نسبت به این سیستم خوشبین و حامی آن بودند مصاحبه شد. آنها می گفتند که برای دریافت سود و یا جایزه پول های خود را در حساب های مختلف بانکی می گذارند. در این گزارش گفته شد که این سیستم بانکی باعث شده است بانک ها در کادر فعالیت های اقتصادی کشور سهیم شوند و به نوعی بر سیستم اقتصاد کشور کنترل داشته باشند.

گزارش تلویزیون آلمان در ادامه گزارش خود ضمن تأکید بر اینکه تصویر ظاهری عقب ماندگی در ایران به لحاظ گرایش مردم به اسلام که در غرب رایج است صحیح نیست، گفت: اکنون در دانشگاه های ایران بسیاری از زنان و مردان باهوش به کسب علم و پیشبرد مملکت اشتغال دارند. جهاد سازندگی با مهندسین ایثارگر خود برای مناطق محروم تسهیلاتی فراهم می کنند. البته این اقدامات که با کمک کاری و پولی خود مردم منطقه انجام می گیرد، تاکنون نتایج پرثمری داشته و در جلوگیری از مهاجرت مردم از دهات به

ص: ۸۶۱

شهرها بسیار مؤثر بوده است. در قسمت دیگری از این برنامه تصاویری از زندان اوین پخش شد که در آن ضمن نمایش نحوه به کارگیری و تعلیم زندانیان برای ادامه یک زندگی سالم در آینده، گفته شد که آیت الله خمینی اظهار داشته است که زندان ها را باید به دانشگاه تبدیل کرد و بدین جهت است که در اوین کلاس های درس وجود دارد و بعضی از زندانیان می توانند از طریق فراگیری دروس آزادی خود را بخرند. در پایان این گزارش نتیجه گیری شد که گویی ماشین تاریخ ایران به عقب برگشته است تا کودکان جامانده و محرومش در گذشته را هم با خود به جلو ببرد.^(۱)

۱۳۱

بیست و پنجمین اجلاس اتحادیه مطالعات خاورمیانه ای امریکای شمالی (MESA) از ۲۳ تا ۲۶ آبان برگزار شد. در این اجلاس سخنرانان درباره موضوعات مختلف جنگ تحمیلی از جنبه های متفاوت بحث و بررسی کردند. در میزگرد مسائل جاری، آنها به این پرسش که "چه راه حلی برای بحران خلیج فارس ممکن است؟" پاسخ دادند که از نظر آنها با اینکه هر دو کشور درگیر در جنگ به پایان آن علاقه مند هستند ولی جنگ به زودی خاتمه نخواهد یافت و تنها راه حل بحران منطقه، پایان جنگ و انجام مذاکرات است. همچنین تأکید شد که تحریم ایران نمی تواند این کشور را به پای میز مذاکرات بیاورد یا به جنگ پایان دهد و برای خروج از این بن بست حفظ پرستیژ برای هر دو کشور ضروری می باشد.^(۲)

۱۴۲

به گزارش قرارگاه ثامن الائمه(ع): «در دو هفته اخیر، میلیشیاهای افغانی و اشرار، در جاده ها و آبادی های مرزی منطقه تایباد، شرارت و عملیات های ایذایی را به نحو کم سابقه ای افزایش داده اند و ضمن چند عملیات کمین، آدم ربایی و سرقت احشام، تعدادی از مأمورین انتظامی را شهید و مجروح و چند تن از روستاییان و چوپانان و همچنین تعدادی از مأمورین توسط افغانه مسلح به آن سوی مرز برده شده اند و پاسگاه ها و جاده های مرزی در آن منطقه زیر آتش سلاح های سنگین کشور مقابل قرار گرفته است. هم زمان با این عملیات نیروهای میلیشیای دولتی افغانستان نیز در قسمت های مختلف نوار مرز تقویت و نیروهای دولتی نیز در بعضی نقاط مرزی حضور فعال پیدا کرده اند. اگر علت این گونه شرارت ها و عملیات های ایذایی در مرزهای جمهوری اسلامی ایران با تشدید عملیات های متهورانه مجاهدین افغانی در مناطق، به ویژه خطوط کمربندی شهر هرات، منطقه قلعه گاه در استان فراه و منطقه غوریان مرتبط دانسته شود، می توان به علاقه کشور مقابل در تشکیل گردان های مختلف میلیشیایی و هنگ های قومی و استقرار این یگان های شبه نظامی در نوار مرز جهت کنترل مرزها و مقابله با عملیات مجاهدین، نشان دادن عکس العمل مناسب هنگام تشدید حملات مجاهدین به کشورهای همجوار که از آنان پشتیبانی می نمایند، پی برد.»^(۳)

ص: ۸۶۲

-
- ۱- ۳۳. مأخذ ۶، ص ۳۶ و ۳۷، بن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۸/۱۳۶۶.
- ۲- ۳۴. سند شماره ۲۳۸۰۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش های سیاسی خارجی، آذر ۱۳۶۶، ص ۱۷ تا ۲۷؛ و - مأخذ ۴، ص ۳۲ و ۳۳، آتلانتا - خبرگزاری یونایتد پرس، ۲۷/۸/۱۳۶۶.
- ۳- ۳۵. سند شماره ۰۷۵۹۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر نمایندگی امام در منطقه ۸ ثامن الائمه(ع) - دفتر سیاسی، ۲۶/۸/۱۳۶۶.

عصر امروز بر اثر تیراندازی مأموران ستاد جذب مشمولان باختران به هنگام سربازگیری، یک تن کشته و چهار تن مجروح شدند. تیراندازی در منطقه شاطرآباد باختران زمانی روی داد که دو تن از مشمولان در بین جمعیت تماشاچی و معترض، اقدام به فرار کردند. (۱)

ص: ۸۶۳

۱- ۳۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۶، ص ۳۳، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۶.

فرماندهان و یگان های عهده دار اجرای عملیات روی ارتفاع گرده رش (شمال منطقه ماوت) در تلاش برای آمادگی و هماهنگی هر چه بیش تر هستند تا در آغاز بامداد ۲۹/۸/۱۳۶۶ با نیروهای دشمن درگیر شوند و با پاک سازی گرده رش زمینه اجرای عملیات بعدی و پیشروی به سوی سد دوکان را فراهم کنند. جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه (رحیم صفوی)، فرمانده قرارگاه نجف (نورعلی شوشتری)، مسئولان این قرارگاه و فرماندهان یگان های پشتیبانی هر یک به گونه ای در صدد رفع مشکلات باقی مانده و ایجاد آمادگی و هماهنگی هستند.

جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه ساعت ۹ صبح امروز برای مشاهده ارتفاع گرده رش، عازم دیدگاه واقع در ارتفاع طالش (شمال ارتفاع گرده رش) شد که ساعت ۱۰:۴۵ به دیدگاه رسید و به وسیله دوربین به بررسی مسیرهای عبور یگان های عمل کننده پرداخت. راه کار تیپ ۱۲ قائم (عج) مسیری مالرویی و ظاهراً صعب العبور بود. از طرف دیگر مسیر لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع) شیاری قابل عبور ولی طولانی بود و دشمن در این مسیر دو سه رده کانال ایجاد کرده بود و حساسیت بیش تری در مورد آن داشت. به همین دلیل بود که برادر صفوی بعد از این بررسی گفت که «کار لشکر ۵۷ مشکل است. راه خوب است، ولی خیلی دور است. خوب شد که به این لشکر گفتیم یک شب زودتر از رودخانه عبور کند.» وی همچنین پس از این مشاهده، خودداری فرمانده لشکر ۵۷ از پذیرش ادامه عملیات در سمت راست گرده رش را منطقی خواند.

برادر صفوی پس از بازگشت به قرارگاه نجف در ساعت ۱۴، فرمانده یگان های پشتیبانی آتش (توپخانه و ادوات) را فراخواند و ضمن اعتراض به آنها که چرا آتش پشتیبانی برای این عملیات از ارتفاع طالش طرح ریزی نشده است، از آنها خواست سریع تر به سردشت بروند و ضمن هماهنگی با توپخانه ارتش مستقر در این منطقه، برای اجرای آتش روی گرده رش، در صورت امکان تعدادی توپ را نیز به منطقه طالش منتقل کنند تا آتش مؤثرتری روی دشمن اجرا شود. همچنین به مسئول ادوات نیروی زمینی سپاه (علی عساکره) تأکید شد که تعدادی از قبضه های ادوات را به این منطقه منتقل کند و نیز با توپخانه و ادوات لشکر ۲۳ نوهده (ارتش) هماهنگ شود که قبضه های آنها روی

دشمن اجرای آتش کنند، سپاه مهمات مصرف شده را تأمین می کند. برادر صفوی همچنین برادر پایدار (از نیروی هوایی سپاه که مسئولیت هماهنگی تیم هوانیروز ارتش مأمور به این عملیات را به عهده داشت) را در مورد نقاط مناسب برای خالی کردن بارهای تدارکاتی که هلی کوپترها برای رزمندگان حمل می کنند، توجیه کرد و از وی خواست که خلبانان هوانیروز را به این نقاط توجیه کند. برادر صفوی افزود: نقاط بارریزی بالا باشد، جاهایی که قاطر نمی تواند برود با هلی کوپتر تدارک کنید. وی تأکید کرد که در سمت راست گرده رش با مشکل روبه رو می شویم و چون توان نداریم، دشمن روی آن می ماند، لذا هلی کوپترهای کبری باید شیار بین طالش و گرده رش و خط دشمن را در نوک ارتفاع که عمدتاً به صورت کانال است، با راکت بزنند. (۱)

از سوی دیگر، فرمانده قرارگاه نجف در تلاش برای جلوگیری از هشیاری دشمن، به دژبانی دستور داد که از ورود ماشین های سنگین به روستای بوالحسن و محدوده آن جلوگیری کند و همچنین از تجمع این وسایل در پشت دروازه ورودی بوالحسن ممانعت نماید. به دژبانی پاسگاه پلیس نیز ابلاغ شد که از ورود خودروهای حامل نیرو جلوگیری کند و با توجه به تعویق یک روزه عملیات، نیروها این بخش از مسیر را که در دید دشمن قرار دارد، شبانه و به صورت پیاده طی نمایند. فرمانده قرارگاه نجف همچنین برای اطمینان از محفوظ بودن نیروهای لشکر ۵۷ ابوالفضل از دید و گزند دشمن، که قرار است امشب از رودخانه قلعه چولان عبور نمایند و فردا را در زیر ارتفاع گرده رش استراحت نمایند، بررسی هایی کرد و از این جهت آسوده خاطر شد. علاوه بر این، وی در صدد است که در صورت گنجایش داشتن و بروز نکردن مشکلی، یک گردان از نیروهای عمل کننده تیپ ۱۲ قائم (عج) را نیز امشب به این محل بفرستد. (۲)

برادر شوشتری امروز در جلساتی با فرماندهان یگان پدافند هوایی و یگان مهندسی آخرین وضعیت و اقدامات این یگان ها را جویا شد و برای هماهنگی بیش تر در زمان عملیات دستوراتی داد. برادر احمدی مسئول یگان پدافند، مشکلات این یگان را کمبود مهمات، نداشتن موشک سهند و نبودن توپ اورلیکن ارتش ذکر کرد. مهندس سلیمیان نیز توان لشکر مهندسی امام علی (ع) را در این منطقه سه تیم مهندسی (هر تیم ۴ بولدوزر، ۲ لودر و ۱ گریدر)، یک گردان استحکامات و یک گردان پل ثابت اعلام کرد و مأموریت مهندسی را در حین عملیات، نصب پل ها و احداث جاده ها ذکر کرد. (۳)

عصر امروز راوی مرکز مطالعات در قرارگاه نجف (یدالله ایزدی) از فرمانده این قرارگاه تدبیر فرماندهی عملیات را برای پاک سازی ادامه ارتفاع گرده رش جویا شد. برادر شوشتری پاسخ داد که سعی ما این است که این قسمت را با چهار یگان موجود (یگان های مأمور اجرای عملیات) حل کنیم و برای احتیاط یک گردان از لشکر ویژه ۱۵۵ شهدا و یک گردان از لشکر ۷ ولیعصر (عج) را وارد منطقه می کنیم. منطقه طوری است که اگر جایی را در یک شب نتوانستیم بگیریم، نمی شود همان شب دنبال آن نیرو، نیروی دیگری بفرستیم، باید شب بعد عمل کنیم. اگر بتوانیم قله های اصلی گرده رش را حل کنیم، حل باقی مانده آن زیاد مشکل نیست؛ اگر نتوانیم حل کنیم، یگان جدید می خواهد. (۴)

ص: ۸۶۵

۱- ۱. سند شماره ۱۵۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مرکزی سپاه در عملیات نصر ۸ (حسین اردستانی)، ۲۶/۸ تا ۱۱/۹/۱۳۶۶، ص ۱۰ تا ۱۵.

۲- ۲. سند شماره ۱۵۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف اشرف در عملیات نصر ۸ (یدالله ایزدی)، ۲۴/۸ تا ۲۸/۸/۱۳۶۶، ص ۱۰۴ تا ۱۱۰.

۳- ۳. همان، ص ۱۰۸ تا ۱۱۱.

۴- ۴. همان، ص ۱۱۳.

بررسی وضعیت قوای دشمن و میزان هشیاری آنها در مورد عملیات، از دیگر اقدامات امروز فرماندهان عملیات بود.

ساعت ۱۷ امروز فرمانده قرارگاه نجف از ۲۰۰ متر بالاتر از مقر تاکتیکی این قرارگاه (موقعیت جابر) که در پشت ارتفاع "گلان" واقع شده بود، با دوربین به بررسی منطقه عملیات پرداخت. در مدت ۲۰ دقیقه ای که این بررسی ادامه داشت تنها یکی از افراد دشمن دیده شد که به سرعت از دیده ها پنهان گردید. در طرف دیگر، عقبه یگان های خودی نمایان بود که روشنایی چراغ خودروها و مقرهای یگان ها چون دهات کوچک نزدیک به هم خودنمایی می کرد. (۱)

شامگاه نیز با حضور فرمانده قرارگاه نجف، مسئول اطلاعات این قرارگاه (حجت علی اوسط) و مسئول اطلاعات سپاه غرب کشور (محمد پیشبهار)، جلسه ای تشکیل گردید. ابتدا در گزارشی از شناسایی های شب گذشته گفته شد که کار نیروهای شناسایی تیپ ۱۱ امیرالمؤمنین (ع) و ۲۱ امام رضا (ع) به خوبی انجام شد و آنها با مشکل و کمین برخورد نکردند، ولی یکی از نیروهای شناسایی تیپ ۱۲ قائم (عج) روی مین رفت که دشمن واکنشی نشان نداد و همین تعجب برادران را برانگیخته است، چون این حادثه در ۱۰۰ متری سنگر کمین دشمن رخ داده بود.

با توجه به شواهد موجود و بررسی هایی که در روزهای اخیر از وضعیت دشمن به عمل آمده است، برادران حاضر در جلسه به رغم اینکه اوضاع را مشکوک ارزیابی می کنند ولی میزان هشیاری دشمن را ناچیز اعلام کردند. پیشبهار: «خیلی بعید است دشمن بفهمد و عکس العمل نشان ندهد.» شوشتری: «یا دشمن باید به خودش خیلی مطمئن باشد.» پیشبهار: «که اصلاً این طور نیست.» حجت علی اوسط: «اسیری می گفت که شایع شده که ایرانی ها در اطراف جزایر مجنون و عماره می خواهند عمل کنند.» شوشتری: «دشمن دفعه قبل [یک ماه پیش] آتشش بیش تر بود و داخل شیارها تیر ثبتي می گرفت و می زد. ۹۵ درصد احتمال می رود که دشمن هشیار نیست.» حجت: «این طبیعی است، یک ماه و نیم است که دشمن به نیروهایش آماده باش داده است، آنها قبول نمی کنند.» شوشتری: «خلاصه، نظرتان چیست؟» پیشبهار: «احتمال هشیاری نیست، ولی حالت عادی هم نیست.» حجت: «این قطعی است که دشمن یک آمادگی نسبی بالای ۵۰ درصد دارد.»

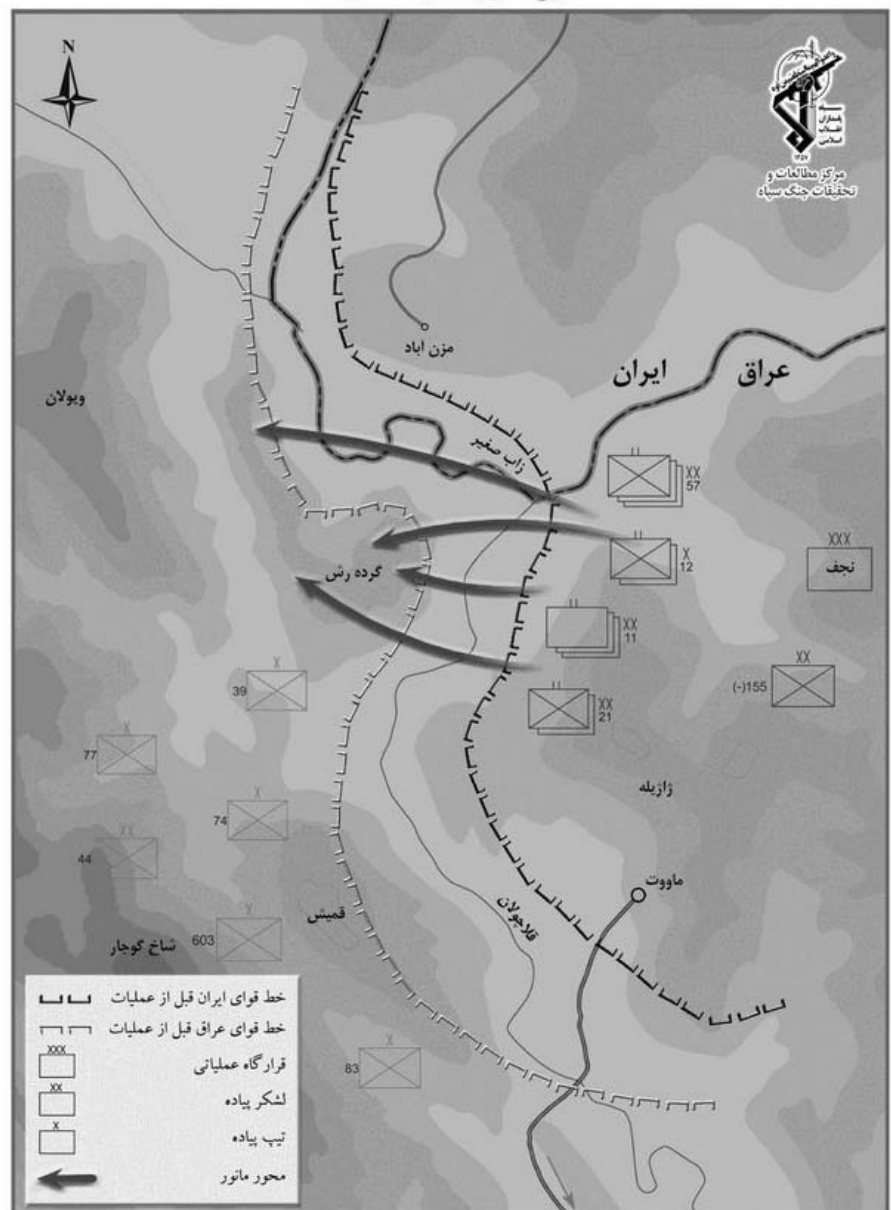
از سوی دیگر، با وجود تدبیر و تلاشی که امروز برای ممانعت از شلوغی منطقه و جلوگیری از هشیاری دشمن انجام گرفت و دژبانی از ورود خودروهای سنگین جلوگیری و تردد خودروهای سبک را محدود کرد، لیکن با شروع تاریکی هوا دژبانی راه را باز کرد و همین سبب افزایش تردد در شب شد که نگرانی و عصبانیت فرمانده قرارگاه نجف را برانگیخت. واحد حفاظت نیز گزارش داد که در منطقه "کاگر" ستون خودروها در تردد هستند. (۲)

ص: ۸۶۶

۱- ۵. همان، ص ۱۱۵.

۲- ۶. همان، ص ۱۱۷ تا ۱۲۱.

طرح مانور عملیات نصر ۸

فرمانده قرارگاه نجف برای کاستن از وضعیت غیرعادی که ورود شبانه انبوه خودروها به منطقه عملیاتی به وجود آورده است، چنین تدبیر کرد که تعدادی خودرو در منطقه جمع آوری شود و با جمع آوری نیروهای متفرقه و نیز ترغیب یگان‌هایی چون لشکر ۲۵ کربلا و لشکر ۹ بدر که در صدد رفتن از منطقه هستند، به خروج سریع‌تر، وضعیت غیرعادی کاهش یابد. همچنین مقرر شد کامیون‌ها و کفی‌هایی که نیرو و تجهیزات به منطقه آورده‌اند، از خروج آنها به صورت خالی جلوگیری شود و نیز خودروهایی که قرار است به صورت پُر (با نیرو یا بار) از منطقه خارج شود از خروج شبانه آنها جلوگیری شود و با شروع روشنایی هوا به آنها اجازه خروج داده شود تا در دید دشمن قرار گیرند و این تصور برای عراقی‌ها ایجاد شود که نیروهای خودی در حال خروج از این منطقه یا جابه‌جایی هستند؛ تا به این ترتیب از حساسیت دشمن در مورد ورود یگان‌های جدید و پیش‌بینی درباره تصمیم خودی برای اجرای عملیات کاسته شود. (۱)

در جلسه دیگری که شب هنگام با حضور برادر رحیم صفوی و مسئولان قرارگاه نجف تشکیل شد برادر رحیم درباره وضعیت دشمن گفت: «من امروز منطقه را خیلی خلوت دیدم. هواپیمای خودی هم که رفت و برگشت هیچ تیراندازی به طرف آن صورت نگرفت و بعد از برگشت آن صدای تیراندازی شنیده شد.» برادر مسجدی (مسئول ستاد قرارگاه رمضان) نیز گفت: «ما با داخل [عراق] تماس گرفتیم، هیچ خبری مبنی بر تقویت منطقه توسط دشمن نیست؛ برعکس قوای عراقی به سمت کرکوک و بغداد می‌رفته‌اند.» برادر صفوی ضمن بیان اینکه احتمال دارد این اقدامات دشمن کلک و فریب‌باشد، احتمال هشیاری دشمن را ناچیز شمرد و گفت: «اگر عملیات لو رفته بود، دشمن همه چیز را با آتش درو می‌کرد.» (۲)

جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه نگرانی عمده خود در مورد این عملیات را سه مسئله اعلام کرد: «اول اینکه عملیات قبل از شروع لو برو؛ که در این صورت تیربارهای دشمن که در نقاط مسلط و سرکوب مستقر هستند، راه کارها را می‌بندند. مسئله دوم اینکه رزمندگان ارتفاع را تصرف کنند ولی به دلیل ناتوانی در پشتیبانی آنها، دشمن به آنها پاتک کند و آنها را مجبور به عقب‌نشینی کند. نگرانی سوم اینکه سمت راست گرده رش در تصرف دشمن باقی بماند که در این صورت نیروهای دشمن در این قسمت درخواست کمک کنند و با ورود قوای تازه نفس عراقی، بخش آزاد شده را بازپس گیرند.»

از جمله تدابیری که برای کاهش نگرانی‌ها اندیشیده شد، استفاده مناسب از هلی‌کوپتر برای پشتیبانی نیروهای عمل‌کننده و همچنین هلی‌برن نیروی جدید بود. بارریزی به وسیله هلی‌کوپتر برای یگان‌های عمل‌کننده نیز چنین اولویت بندی شد: ۱- قله سمت تیپ ۱۲ قائم (عج) ۲- قله سمت لشکر ۲۱ امام رضا (ع) ۳- ارتفاع سمت لشکر ۵۷ ابوالفضل (ع). همچنین انتقال بقیه نیروهای لشکر ۵۷ به وسیله هلی‌کوپتر در ظهر روز اول عملیات و در صورتی که این لشکر نیرو نداشت، هلی‌برن نیروهای یگانی دیگر که در وهله اول لشکر ویژه شهدا مد نظر بود.

ص: ۸۶۸

۱- ۷. همان، ص ۱۲۹.

۲- ۸. مأخذ ۱، ص ۲۱ تا ۲۳.

از سوی دیگر، با توجه به اینکه ۹۰ درصد احتمال داده می‌شد بخشی از ارتفاع گرده رش که در مقابل ارتفاع طالش قرار دارد، پاک سازی نشود، در این صورت نیروهای دشمن در این قسمت مانع عمده‌ای در استفاده از هلی کوپتر بودند. برای دفع این معضل دو راه حل در نظر گرفته شد: ۱- با استفاده از گلوله‌های آتش‌زا، این قسمت از ارتفاع گرده رش آتش زده شود تا دود آن مانع دید نیروهای دشمن گردد. ۲- روی این قسمت از ارتفاع اجرای آتش شود تا امکان تحرک از نیروهای دشمن سلب شود. (۱)

گفتنی است که فرماندهی عملیات، ۴ مأموریت برای تیم‌های هلی کوپتری که از هوانیروز ارتش مأمور پشتیبانی این عملیات شده بودند، مشخص کرد: ۱- ترابری مهمات، آب، غذا و آنچه یگان‌های عمل‌کننده روی ارتفاع لازم داشته باشند. ۲- ترابری نیرو ۳- تخلیه مجروح ۴- تیم آتش و پشتیبانی رزمی. (۲)

۳۱

هوایماهای ارتش عراق عصر امروز به منطقه باختران حمله کردند و ضایعاتی به بار آوردند؛ دو فروند از این هوایماها سرنگون شدند. گزارش دفتر سیاسی نمایندگی امام در قرارگاه نجف حاکی است که ساعت ۱۶:۵۴ امروز براساس اعلام رادار محلی سوباشی تعداد ۲۰ هوایمای عراقی به باختران و حومه تجاوز کردند که این حملات تا ساعت ۲۴ امروز سه شهید و هیجده مجروح داشت. در این تجاوزات یک میراژ عراقی سایت موشکی هاوک (هاگ) را هدف قرار داد که به علت خسارات وارد شده قادر به عمل نمی‌باشد. هوایماهای دشمن همچنین در این حملات بیش از ۱۴ بمب و راکت پرتاب کردند که هیچ یک از بمب‌ها پس از پرتاب عمل ننمودند، ولی پس از آن یکی پس از دیگری با فاصله شروع به انفجار کردند که ظاهراً این بمب‌ها از نوع زمانی بوده‌اند. نقاط بمباران شده عبارتند از: ۱۲ کیلومتری جاده اصلی باختران - کامیاران، روستای فلک (خلگ) در ۳۰ کیلومتری باختران، روستای تکیه، محدوده دامپروری مهرگان واقع در ۴ کیلومتری پاسگاه قرانچی، روستای سرابله. در این گزارش همچنین آمده است که بر اثر آتش پدافند هوایی، دو هوایمای متجاوز سقوط کرد که یکی از خلبانان را هنگام فرود افراد محلی و خدمه یکی از توپ‌های ضدهوایی دیده‌اند. (۳)

سیستم موشکی هاوک
عصر امروز ۲۰ هوایمای عراقی به باختران و حومه حمله کردند.
در این حمله دو هوایمای عراقی سرنگون شد و یک میراژ عراقی سایت موشکی هاوک را هدف قرار داد که به آن آسیب رسید.

سیستم موشکی هاوک

عصر امروز ۲۰ هوایمای عراقی به باختران و حومه حمله کردند.

در این حمله دو هوایمای عراقی سرنگون شد و یک میراژ عراقی سایت موشکی هاوک را هدف قرار داد که به آن آسیب رسید.

۱- ۹. مأخذ ۱، ص ۲۰ و ۲۱.

۲- ۱۰. مأخذ ۱، ص ۳۴.

۳- ۱۱. سند شماره ۰۷۶۰۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر سیاسی نمایندگی امام در قرارگاه نجف، ۲۸/۸/۱۳۶۶.

نیروی دریایی سپاه نیز گزارش داد که در ساعت ۲۲:۳۰ صدای چند انفجار از طرف سکوی فروزان شنیده شد. همچنین در ساعت ۲۳:۱۰ وضعیت جزیره خارک و استان بوشهر قرمز اعلام گردید و در ساعت ۲۳:۱۷ صدای چند انفجار شنیده شد.^(۱)

نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران نیز در گزارشی از فعالیت های پروازی امروز هواپیماهای عراقی آورده است که از ساعت پنج دقیقه بامداد تا ۲۳:۵۱ امروز ۳۱ هواپیمای متجاوز عراقی در ۱۰ مسیر ۱ تا ۶ فروندی، ضمن تجاوز به حوالی مناطق مهران، نفت شهر، ایلام، باختران و غرب سنقر در دید رادارهای این نیرو قرار گرفت که بر علیه آنها اقدامات تاکتیکی به عمل آمد. در این گزارش افزوده شده که ۶۷ هواپیمای عراقی در ۲۳ مسیر ضمن پرواز داخلی و گشت مرزی در قلمرو فضایی عراق و شمال غربی خلیج فارس توسط رادارهای این نیرو ره گیری شده است.^(۲)

از سوی دیگر، عراق در اطلاعیه نظامی امروز خود -۲۹۲۱- اعلام کرد که جنگنده های عراقی در ساعت ۱۶:۳۰ امروز آتشبار موشکی زمین به هوای هاگ مستقر در غرب کرمانشاه را بمباران کردند. در این اطلاعیه افزوده شده که جنگنده های عراقی در روز جاری ۹۸ مأموریت جنگی بر علیه نیروهای ایرانی انجام دادند و سالم به پایگاه های خود بازگشتند.^(۳)

نماینده ایران در سازمان ملل متحد امروز -۲۷/۸/۱۳۶۶- در نامه ای برای دبیر کل این سازمان نوشت که جنگنده های عراقی در تاریخ ۴ نوامبر ۱۹۸۷ -۱۳- آبان ۱۳۶۶- یک منطقه غیرنظامی را در استان خوزستان بمباران کردند که در این حمله یک تن شهید و تعدادی مجروح شدند. رجایی خراسانی در این نامه افزوده است که هواپیماهای عراقی یکی از روستای های سردشت را نیز بمباران کردند که یک کودک شهید و ۴ تن مجروح شدند.^(۴)

۴۱

واکنش سازمان بین المللی انرژی اتمی و آلمان در قبال بمباران نیروگاه اتمی بوشهر، نظریات مختلف درباره خطرات این بمباران و آثار دیگر آن، از جمله گزارش های رسانه ها و خبرگزاری ها درباره حملات روز گذشته هواپیماهای عراقی به این نیروگاه است.

به گزارش آسوشیتدپرس، آژانس بین المللی انرژی اتمی امروز اعلام کرد که یادداشت تقاضای ایران را برای کمک و اعزام تیمی از کارشناسان امنیتی این آژانس جهت بازدید از نیروگاه بوشهر دریافت کرده است.^(۵) بنا به گزارش رویترا، آژانس انرژی اتمی در جواب تقاضای ایران، طی بیانیه ای اعلام کرد: «آژانس به این تصمیم اولیه رسیده که درخواست ایران برای محکوم کردن این حملات و اعزام تیمی از کارشناسان به نیروگاه بوشهر برای برآورد خسارات را رد کند. مدیر کل پاسخ داده که مقدار و ماهیت مواد هسته ای در مرکز بوشهر نمی توانسته خطر تشعشعاتی مهمی برای عموم ایجاد کند... آژانس آماده ارائه کمک است ولی به اطلاعات بیش تری نیاز دارد تا بتواند نوع کمک لازم را تعیین کند.»^(۶)

ص: ۸۷۰

- ۱- ۱۲. سند شماره ۰۷۶۰۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر فرماندهی نیروی دریایی سپاه، ۲۸/۸/۱۳۶۶.
- ۲- ۱۳. سند شماره ۰۷۶۰۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی نهجا - معاونت اطلاعات، ۲۷/۸/۱۳۶۶.
- ۳- ۱۴. سند شماره ۰۲۹۶۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سماجا ۲ - معاونت اطلاعات، ۲۷/۸/۱۳۶۶.
- ۴- ۱۵. سند شماره S/۱۹۲۷۷ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۹ نوامبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ.
- ۵- ۱۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۶، ص ۸.

۶-۱۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۶، ص ۱۷.

در پی اقدام روز گذشته عراق به بمباران نیروگاه انرژی اتمی بوشهر و کشته شدن یکی از تکنسین های آلمانی، کارشناسان آلمانی نیروگاه را به قصد خروج از کشور ترک کردند. شرکت سرویس کنترل فنی آلمان اعلام کرد که تمامی تکنسین های آلمانی این شرکت که در مرکز هسته ای بوشهر مشغول به کار بودند، به آلمان مراجعه خواهند کرد. در این حمله سر یک آلمانی به نام فردریکس از تن جدا شد. به گفته سخنگوی شرکت سرویس کنترل فنی آلمان، کارشناسان این شرکت ۵ ماه قبل، پس از آنکه عراق به مقامات آژانس بین المللی انرژی اتمی اطمینان داد که به مراکز اتمی دارای کاربرد غیرنظامی به ویژه به مرکز هسته ای بوشهر حمله نمی کند، کار خود را شروع کرده بودند.^(۱)

از سوی دیگر، شرکت آلمانی کراوت ورک یونیون (کا.و.یو)، مسئول ساخت مرکز نیروگاه انرژی اتمی بوشهر، اعلام کرد که هرگز سوخت هسته ای به ایران تحویل داده نشده است و ژنراتورهای تحویلی به هیچ وجه مراکز ایران را به راه نمی اندازند. علاوه بر آن از این مرکز به هیچ وجه نمی توان برای مقاصد نظامی استفاده کرد. کارهای ساختمانی این نیروگاه در سال ۱۹۷۹ رها شد و کارگاه آن تعطیل گردید. در دوران توقف کار فقط کارهای اولیه مرکز به اتمام رسید و مونتاژ تجهیزات راکتورها صورت نگرفته بود. بازرسان این شرکت آخرین بار در سال ۱۹۸۴ از نیروگاه بازدید کردند که کار خاصی در زمینه ساخت صورت نگرفته بود. این طرح شامل احداث یک مرکز با آب گرم به قدرت ۱۲۰۰ مگاوات با دو راکتور بود که هزینه کل آن ۹ میلیارد دلار پیش بینی شده بود.^(۲) رادیو کلن نیز در گزارشی گفت: «عراق همواره قول داده بود که این نیروگاه هسته ای را که برای مقاصد صلح آمیز احداث شده، از حملات هوایی خود کنار بگذارد ولی این حمله غیرمترقبه ممکن است تلاش های مربوط به خاتمه جنگ را به خطر اندازد. عراق مسئول امکان صدمات ناشی از تشعشعات آن می باشد.^(۳) هر چند کارشناسان اتمی امریکا معتقدند هیچ نوع راکتوری در ایران وجود ندارد و تا زمانی که راکتور فعال نباشد، تشعشع اتمی خطرناکی برای سلامت انسان به وجود نمی آید، "دان باتلر"، سخنگوی وزارت انرژی امریکا گفت: «تشعشعات خطرناک چرنوبیل در شوروی حاصل فعل و انفعالات اتمی بود که در زمان کارکردن یک راکتور به وجود می آید.»^(۴)

مطبوعات ایتالیا نیز بمباران نیروگاه بوشهر را یک وسیله تبلیغاتی دانستند که علیه نشین های حوزه خلیج فارس به کار رفته و صادرات غذایی ایران را نیز تهدید می کند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی روزنامه های ایتالیا در شماره های امروز خود با اشاره به اینکه آژانس بین المللی انرژی اتمی انتشار رادیو اکتیویته از این نیروگاه را تکذیب کرده است، نوشتند که ایران گذشته از ایجاد وحشت در کشورهای خلیج فارس، تلاش دارد صحنه بین المللی را تحریک کرده و از انزوای کنونی خارج شود. روزنامه پرتیراژ "ایل مساجرو" در گزارشی از دوی، اظهار عقیده کرد که چنین تبلیغاتی در عین حال می تواند به سلاحی علیه

ص: ۸۷۱

۱- ۱۸. مأخذ ۱۶، ص ۱۱.

۲- ۱۹. مأخذ ۱۶، ص ۱۰، خبرگزاری فرانسه ۲۶/۸/۱۳۶۶.

۳- ۲۰. مأخذ ۱۶، ص ۱۶ و ۱۷، رادیو کلن (به زبان انگلیسی) ساعت ۳۰/۱۹، ۲۷/۸/۱۳۶۶.

۴- ۲۱. مأخذ ۱۶، ص ۱۱، واشنگتن - آسوشیتد پرس.

ایران مبدل شود. این روزنامه که از نشریات نزدیک به وزارت خارجه ایتالیا می باشد یادآور شد که نیمی از صادرات غیرنفتی ایران محصولات غذایی به ویژه پسته و خاویار است که طی هشت ماهه اول سال ۱۹۸۷ معادل ۳۳۰ میلیون دلار ارزش وارد ایران کرده است و نتیجه گیری کرد که سوءظن به سلامت صادرات غذایی ایران مساوی است با قطع این درآمد که در پی سال ها تلاش به دست آمده است. (۱)

یک مقام وزارت خارجه کویت نیز با درج مقاله ای در یک روزنامه کویتی از حمله عراق به نیروگاه انرژی اتمی بوشهر ستایش کرده و آن را اقدامی تاریخی و بی نظیر خواند. روزنامه الانبا نوشت: «انهدام نیروگاه اتمی بوشهر مایه افتخار امت عرب در سرتاسر میهن عربی است. مجتمع هسته ای بوشهر برای اعراب اعراب و به زیر سلطه کشاندن آنان تأسیس شده است. این روزنامه تأسیسات مجتمع پتروشیمی و هسته ای ایران در بوشهر را مجتمع مرگ خواند و کشورهای اروپایی را که برای احداث این تأسیسات به ایران کمک می کنند کشورهای شرور توصیف کرد.» (۲)

۵۱

در ادامه مبارزات نیروهای معارض عراقی در شمال این کشور ۱۱ پایگاه تأمین رژیمن بغداد منهدم گردید. پیشمرگان حزب دمکرات کردستان عراق در شمال شرق شهر زاخو، واقع در نزدیکی مرز ترکیه و عراق در استان دهوک، با حمله به پایگاه های ارتش عراق ۹۰ نیروی دشمن را کشته و ۴۰ تن را اسیر کردند. در جریان این عملیات ۵ خودرو عراقی منهدم گردید و ۳ قبضه تیربار، ۴۳ هزار فشنگ، ۵۷ قبضه سلاح سبک و تعدادی آر.پی.جی. ۷ و بی سیم به غنیمت گرفته شد. (۳)

معاونت اطلاعات یگان جنگ الکترونیک سپاه پاسداران نیز گزارش داد که دشمن بعثی در ساعت ۱۱:۱۵ امروز اعلام کرد که یک گروه از مبارزین که حدود ۱۵ نفر بودند به سیلو و ایستگاه برق جمبور با موشک های آرپی جی ۷ حمله کردند که درگیری تا ساعت ۲۳ شب گذشته ادامه داشت. در این حمله پایگاه های مستقر روی کوه قره داغ با مبارزین درگیر شدند که در این درگیری یک نفر مجروح گردید. (۴)

۶۲

مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق بسیج و سازمان دهی یکصد هزار نیروی مجاهد و رزمنده را داخل خاک عراق و جبهه های نبرد در برنامه کاری خود قرار داده که تاکنون نصف این نیرو را آماده کرده است. آیت الله سیدمحمدباقر حکیم، رئیس مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق در یک کنفرانس خبری به تشریح اوضاع منطقه پرداخت و درباره تحولات داخل عراق و برنامه های این مجلس گفت: «اوج گیری عملیات مسلحانه مردم عراق در داخل خاک این کشور نشانه ای از قیام مردمی ملت عراق است و عملیات های مبارزان عراقی به طور مستمر در همه استان های عراق انجام می شود. با استمرار عملیات های شبانه مجاهدان عراقی در بعضی از استان ها

ص: ۸۷۲

۱- ۲۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۶، ۳۰/۸/۱۳۶۶، ص ۱۲، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۸/۱۳۶۶.

۲- ۲۳. مأخذ ۱۷، ص ۱۷، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۶.

۳- ۲۴. سند شماره ۱۴۴۶۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: آمار عملیات گروه های مبارز عراقی، ۳۰/۸/۱۳۶۶، ص ۱۸.

به خصوص عماره، ناصریه، دیوانیه و مناطق هم جوار استان واسط و دیاله، این مناطق از کنترل ارتش عراق خارج گردیده است. از جمله نتایج مهم این عملیات ها، افزایش روحیه مردم مسلمان عراق در مبارزه علیه رژیم صدام و نیز افزایش تعداد مجاهدان و فراریان از ارتش عراق و پیوستن آنها به صفوف مجاهدان می باشد.»^(۱)

۷۱

امروز ۲۵ تن از کردهای ساکن شهر شقلاویه در شمال شرقی استان اربیل عراق بدون محاکمه به دست ارتش عراق اعدام شدند. خبرگزاری فرانسه که این خبر را به نقل از یک سخنگوی اتحادیه میهنی کردستان عراق اعلام کرد، در ادامه گزارش به نقل از وی نوشت: «مقامات عراقی پیش از مجبور کردن اهالی شهر شقلاویه به ترک و تخلیه این شهر و ویران کردن آن، در صدد هستند سرویس های عمومی شهر را به مکانی دیگر انتقال دهند.»

خبرگزاری فرانسه افزود: «ناآرامی شدیدی از بهار سال گذشته تاکنون در عراق حکم فرماست و ارتش عراق طی این دوره اقدام به تخریب روستاها در طول محورهای بزرگ ترابری، کرده و اهالی را به سوی مرکز عراق کوچ داده است.»^(۲)

۸۲

رژیم عراق در اجرای یک جنگ تبلیغاتی - روانی، بیمارستان دهوک را بمباران کرد و آن را به جمهوری اسلامی ایران نسبت داد. رادیو بغداد در این باره گفت: «عراق در نامه ای سازمان ملل متحد را از اقدام رژیم ایران در بمباران یکی از بیمارستان های غیرنظامی در شهر دهوک آگاه ساخته است. براساس این نامه در این بمباران ۹ غیرنظامی از جمله ۶ زن و یک دختر بچه کشته و ۶۴ تن دیگر مجروح شده اند.»^(۳)

درحالی که عراق با تبلیغات گسترده سعی دارد چهره ایران را در نزد افکار جهانی مخدوش نماید، در منابع خبری و اطلاعاتی جمهوری اسلامی ایران هیچ گزارشی از اجرای عملیات هوایی برون مرزی منتشر نشده است. خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز رسماً ادعای رژیم عراق را تکذیب کرد.^(۴)

براساس مدارکی که حزب دمکرات کردستان عراق بعداً ارائه کرد رژیم عراق با یک هواپیما که پرچم جمهوری اسلامی ایران روی آن زده شده بود، به این بیمارستان حمله کرد و برای عوام فریبی یک موشک سام نیز در کوه سینا منفجر کرد. قربانیان بمباران ۱۱ تن از افرادی بودند که چهار ماه پیش دستگیر و یک روز قبل از بمباران، تیرباران شده بودند.^(۵)

۹۳

نماینده عراق در سازمان ملل متحد امروز دو نامه برای دبیرکل سازمان ملل ارسال کرد. عصمت کتانی در نامه اول ادعا کرده است که نیروهای ایران در روز ۱۶ نوامبر ۱۹۸۷ با حمله به نقاط مختلف استان های بصره، سلیمانیه و دیاله موجب مرگ ۱۳ تن و جراحت ۴۰ غیرنظامی و خسارت به تعدادی ساختمان و خودرو شده اند.^(۶)

ص: ۸۷۳

- ۲-۲۷. روزنامه اطلاعات ۱/۹/۱۳۶۶، ص ۱۴، خبرگزاری فرانسه، به نقل از سخنگوی اتحادیه میهنی کردستان عراق.
- ۳-۲۸. مأخذ ۱۵، ص ۶۰، پکن - خبرگزاری فرانسه، ۲۷/۸/۱۳۶۶.
- ۴-۲۹. مأخذ ۲۲، ص ۹، دهوک - آسوشیتدپرس، ۲۹/۸/۱۳۶۶.
- ۵-۳۰. روزنامه اطلاعات ۱۵/۹/۱۳۶۶، ص ۱۲، ارومیه - خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۶-۳۱. سند شماره S/۱۹۲۸۰ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۹ نوامبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ. (محمدعلی خرمی)

نامه دوم نماینده عراق درباره بیانات رئیس جمهور ایران در همدان در مورخ ۲۶ آبان ۱۳۶۶ می باشد که در آستانه اعزام نیروی یکصد هزار نفری از این استان ایراد شد. عصمت کتانی در نامه خود نوشته است: «متن اظهارات رئیس جمهور ایران [آیت الله] خامنه ای در مورخ ۱۷ نوامبر ۱۹۸۷ به پیوست ارسال می گردد. این خطابه نشان دهنده نگرش خیلی روشن ایران درباره قطع نامه ۵۹۸ و عزم این رژیم در اصرار به تجاوزاتش می باشد. به طور اجمال نگرش ایران به آنچه که به عنوان صدور انقلابش مطرح می نماید، نمونه ای از دخالت آشکارش در امور داخلی سایر کشورهای منطقه، اشاره شده است.»^(۱)

گفتنی است که گزیده ای از سخنرانی مورد اشاره، در روزشمار ۲۶/۸/۱۳۶۶، گزارش شماره ۹۰۶ درج شده است.

۱۰۱

ارتش ترکیه هر چند مدت حملاتی را علیه شمال عراق اجرا می کند و رهبران ترکیه از عراق می خواهند که امنیت راه ها را در این منطقه برقرار نماید. استانداری کردستان ایران در تحلیلی به بررسی این موضوع پرداخته است و علل این اقدام ترکیه را چنین برشمرده است: «۱- هم مرز بودن کردستان عراق به طول صدها کیلومتر با ترکیه. ۲- وجود بخش اعظم منابع نفتی عراق در کردستان و به ویژه در استان های کرکوک که بخش های زیادی از نفت چاه های استان کرکوک از طریق خط لوله ای که از کردستان عراق به ترکیه عبور می کند، به خارج صادر می گردد و ترکیه نیز بخش بزرگی از نیازهای نفتی خود را از طریق همین خط لوله تأمین می کند. ۳- فعالیت وسیع گروه های کرد عراقی در شمال آن کشور به گونه ای است که این فعالیت ها باعث گردیده کردستان عراق به یکی از کانون های ضدیت با رژیم صدام تبدیل گردد. ۴- رابطه نزدیک گروه های کرد عراق با جمهوری اسلامی و به ویژه افزایش این روابط در یک سال اخیر در راستای سقوط رژیم بعثی عراق به گونه ای است که در چند ماه اخیر این گروه ها با حمایت و پشتیبانی جمهوری اسلامی حملات زیادی را علیه مراکز نظامی و صنعتی عراق در شمال آن کشور و از جمله در استان نفت خیز کرکوک سازمان داده اند. ۵- متأثر بودن غالب گروه های کرد عراقی از سیاست های دولت شوروی در قبال آینده عراق به گونه ای است که تعدادی از با نفوذترین گروه های کرد عراقی و از جمله حزب دمکرات کردستان عراق با کمونیست های طرف دار شوروی در عراق، جبهه واحدی تشکیل داده و درباره حکومت آینده عراق با هم به وحدت نظر رسیده اند.»

در ادامه این تحلیل آمده است: «با توجه به موارد فوق الذکر به ویژه توجه خاص دولت شوروی به مسئله کردها در عراق و ترکیه و تأثیری که مسئله کردهای ترکیه بر ثبات و امنیت این کشور هم پیمان امریکا در جوار خاک شوروی می گذارد، درصد احتمال دخالت نظامی ترکیه در شمال عراق در صورت سقوط صدام افزایش می یابد. دولت ترکیه بر این

ص: ۸۷۴

۱- ۳۲. سند شماره S/۱۹۲۸۴ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۹ نوامبر ۱۹۸۷، ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ. (محمدعلی خرمی)

مسئله واقف است که سقوط صدام و روی کار آمدن یک دولت مخالف منافع غرب در عراق به ویژه از آن نظر که کردهای عراق در آن نقش خواهند داشت، بر مسئله کردهای ترکیه تأثیر گذاشته و موجب می شود که مسئله کردهای ترکیه نیز حالت جدی تری به خود بگیرد. با توجه به اینکه سمت گیری مسئله کردها به صورت عام در منطقه و به صورت خاص در ترکیه به سود شوروی است در هر صورت باعث می گردد به وسیله آن یکی از دولت های پایگاه امریکا در جوار خاک شوروی تضعیف یا تجزیه گردد. سیاست های امریکا و منافع آن در خصوص مسئله کردها ایجاب می کند که این مسئله در شرایط فعلی به وسیله سرکوب آن حل گردد.»(۱)

۱۱۱

رئیس دانشگاه صنعتی اصفهان در گفت و گویی اظهار کرد که از تمایل دانشجویان این دانشگاه برای اعزام داوطلبانه به جبهه های نبرد کاسته شده است. وی عزیمت عده ای مشخص به جبهه و ادامه تحصیل برخی دیگر از دانشجویان را دلیل این موضوع اعلام کرد و اظهار امیدواری کرد که با تصمیمات اتخاذ شده اخیر، گرمی عزیمت داوطلبانه نیز مجدداً حاصل شود.»(۲)

۱۲۲

امریکا و کویت مخالفت خود را با حمله ایران به بصره علنی ساختند. شیخ صباح الاحمد، معاون نخست وزیر و وزیر خارجه کویت گفت: «در صورت عملی شدن حمله ایران علیه بصره، دولت کویت اقدامات پیش گیرانه ای اتخاذ خواهد کرد. ما همسایه بصره هستیم و باید تدابیر پیش گیرانه ای اتخاذ نماییم. ما امیدواریم در گیر و دار اوضاع جاری به کویت آسیبی نرسد. ما امیدواریم که ایران حمله خود علیه عراق را عملی نسازد، زیرا این اقدام واکنش تنیدی از سوی جهان عرب و دنیا برمی انگیزد. ما امیدواریم که در اذهان برادران ایرانی ما این نباشد که از طریق حمله نظامی بخواهند امتیازاتی را به دست آورند تا موضع خود را در مذاکرات آینده در سازمان ملل قوی سازند.»(۳)

سفیر امریکا در کویت نیز گفت: «امریکا نمی خواهد ایران دست به عملیات نظامی علیه جبهه های عراق بزند و یا به شهر بصره حمله کند. دولت امریکا مایل است که ایران به بصره حمله نکند. امریکا کوشش می کند با شرکت تمامی طرف های ذی نفع از جمله کشورهای درگیر در جنگ و قدرت های بزرگ جنگ به پایان برسد.»(۴)

۱۳۳

درحالی که جمهوری اسلامی ایران فعالیت گسترده ای را برای تدارک عملیات مداوم و مؤثر آغاز کرده است و تحلیل گران آن را دلیلی بر شکست مأموریت دبیرکل سازمان ملل متحد می دانند(۵) تلاش کشورهای منطقه برای هماهنگی مواضع و متقاعد کردن ایران به پذیرش قطعنامه ۵۹۸ ادامه دارد.

ص: ۸۷۵

۱- ۳۳. سند شماره ۱۳۸۱۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه، معاونت اطلاعات، ۲۷/۸/۱۳۶۶، ص ۴ تا ۸.

۲- ۳۴. مأخذ ۱۶، ص ۳۶، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳- ۳۵. مأخذ ۱۶، ص ۱۸، روزنامه القبس (چاپ کویت) ۲۷/۸/۱۳۶۶.

۴- ۳۶. روزنامه کیهان ۲۸/۸/۱۳۶۶، ص ۲۰، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از سفیر امریکا در کویت، ۲۷/۸/۱۳۶۶.

٥-٣٧. مأخذ ١٦، ص ٢٩، بی بی سی، ٢٧/٨/١٣٦٦؛ و ص ٢١، رادیو امریکا، ٢٧/٨/١٣٦٦.

گنشر وزیر امور خارجه آلمان که برای دیدار از عربستان، عراق و اردن به منطقه آمده است، امروز وارد بغداد شد.

هانس دیتريش گنشر، وزیر امور خارجه آلمان که برای دیدار از کشورهای عربستان، عراق و اردن وارد منطقه شده است، امروز پس از سه روز مذاکره با مقامات عربستان درباره موضوعات مختلف و جنگ ایران و عراق، وارد بغداد شد. عربستان ضمن ابراز رضایت از فعالیت های آلمان در تصویب قطعنامه ۵۹۸، از گنشر خواست که به دلیل روابط نزدیک با ایران و دیدار از بغداد در تلاش های صلح خاورمیانه یک نقش فعالانه ای به عهده بگیرد. (۱)

وزیر خارجه آلمان پس از ورود به بغداد در یک مصاحبه مطبوعاتی ضمن ابراز خوشبختی از سفر به بغداد در این موقعیت مهم، گفت: «در این دیدار مایلم از نتایج کنفرانس سران عرب در امان آگاه شده و درباره اجرای قطعنامه شماره ۵۹۸ شورای امنیت با مقامات عراق مشورت کنیم.» (۲)

رادیو کلن نیز در این باره گفت: «در رابطه با دیدار وزیر امور خارجه جمهوری فدرال آلمان از منطقه هر شنونده ای نخست به جنگ خلیج فارس میان عراق و ایران فکر می کند، آن هم به خصوص بدین خاطر که وزیر امور خارجه جمهوری آلمان فدرال در تابستان گذشته اقداماتی به عمل آورد تا راه را برای دبیرکل سازمان ملل متحد، در زمینه انجام مذاکراتی میان دو کشور در حال جنگ ایران و عراق هموار سازد.» (۳)

دولت لیبی نیز با ارسال نامه ای به سازمان ملل متحد، حضور نیروهای خارجی در خلیج فارس را مانع صلح در منطقه دانست و از آنها خواست با عقب نشینی از خلیج فارس در را به سوی صلح بکشایند. (۴)

۱۴۱

در پی فشارهای امریکا به کشورهای فروشنده سلاح در جهان برای ایجاد محدودیت های بیش تر در رسیدن هرگونه سلاح به ایران، چین و کانادا تدابیر جدیدی را اتخاذ کردند. به گزارش خبرگزاری فرانسه دولت چین اعلام کرد که صدور موشک های کرم ابریشم خود به بازار بین المللی را متوقف ساخته است. به عقیده تحلیل گران، چین به این ترتیب در برابر خشم روزافزون امریکا و کشورهای عربی میانه رو که این کشور را به فروش موشک های کرم ابریشم متهم می کنند، واکنش نشان داده است. واشنگتن که از چند ماه پیش چین را متهم به فروش

۱- ۳۸. مأخذ ۱۶، ص ۳۴ و ۳۵، بخش فارسی رادیو کلن، ساعت ۲۱:۳۰، ۲۷/۸/۱۳۶۶.

۲- ۳۹. مأخذ ۱۶، ص ۳۳، بغداد - خبرگزاری عراق ۲۷/۸/۱۳۶۶.

۳- ۴۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش های ویژه"، شماره ۲۴۲، ۲۶/۸/۱۳۶۶، ص ۳۶، رادیو کلن، ساعت: ۱۳:۳۰، ۲۵/۸/۱۳۶۶.

۴- ۴۲. UN.Yearbook. ۱۹۸۷. Vol. ۴۱. P. ۲۳۵.

این سلاح به ایران می‌کند در اواخر ماه گذشته مسیحی به دنبال هدف قرار گرفتن یک کشتی امریکایی با موشک کرم ابریشم در خلیج فارس، تصمیم گرفت انتقال تکنولوژی پیشرفته امریکا به چین را ممنوع نماید. دیپلمات‌های عرب در پکن تأکید می‌کنند، چین همچنین باید با خشم روزافزون کشورهای میانه روی عربی مانند تونس مقابله کند که این کشور را متهم به فروش موشک‌های مذکور به ایران کرده‌اند و از چین می‌خواهند تا به فروش آنها به ایران پایان دهد. چین همواره تأکید کرده است که در جنگ ایران و عراق بی‌طرفی کامل را حفظ کرده و هیچ‌گونه سلاحی به دو طرف متخاصم نفروخته است. (۱)

همچنین شرکت کانادایی "پرات وویتنی" که دیروز رادیو کانادا آن را به صدور قطعات هلی کوپتر به ایران متهم کرده بود، اعلام کرد که از ماه نوامبر ۱۹۸۷ به صورت داوطلبانه تصمیم گرفت هرگونه صادرات به ایران را متوقف سازد و هیچ‌گونه موتور یا قطعات مجزایی به ایران ارسال نکرده است. در بیانیه این شرکت آمده است: ما به موردی برخورد نکرده ایم که طی آن قطعات مجزای ارسالی این شرکت برای کشوری که با آن روابط بازرگانی دارد، به ایران فرستاده شود. (۲)

گفتنی است که رسانه‌های غربی با درج مقالات و ارائه اطلاعات درباره شرکت‌ها و کارخانه‌های تولیدکننده سلاح، نقش مهمی در تشدید محدودیت‌ها علیه ایران در زمینه تهیه سلاح و تجهیزات نظامی و غیرنظامی ایفا می‌کنند. (۳)

۱۵۱

"عراق - گیت کی فراخواهد رسید" عنوان مقاله‌ای در شماره امروز روزنامه فرانسوی لوموند است که در آن رسوایی شرکت فرانسوی لوشر با تحویل غیرقانونی ۴۵۰ هزار خمپاره به ایران در زمان حکومت سوسیالیست‌ها را گریز و انحراف از رسوایی واقعی یعنی سیاست فرانسه در حمایت سیاسی - نظامی از عراق دانسته و نوشته است: «اگر روزی مسئله عراق - گیت مطرح شود صلح نزدیک خواهد شد.» لوموند با اشاره به تجاوز عراق به خاک ایران و سیاست حمایتی فرانسه از متجاوز افزود: «فرانسه، مهد آزادی‌ها، برای نخستین بار در تاریخ خود از یک کشور متجاوز یعنی عراق حمایت نظامی و سیاسی می‌کند.» نویسنده قضیه لوشر را یک رسوایی کوچک تلقی کرد و افشا شدن آن را تلویحاً به حامیان رژیم عراق در فرانسه نسبت می‌دهد. این موضوع موجب می‌شود تا روابط نظامی قانونی و رسمی میان پاریس و بغداد باز هم مدت زمان طولانی پنهان بماند. نویسنده نتیجه‌گیری می‌کند که فروش پنهانی سلاح به ایران یک اشتباه است ولی آیا فروش اسلحه به عراق یک جنایت محسوب نمی‌شود. (۴)

۱۶۲

با وجود اینکه کشتی‌های تجاری و نفتکش‌ها در خلیج فارس در معرض حملات نظامی هستند، شرکت‌های کشتی‌رانی برای حمل نفت به رقابت با یکدیگر می‌پردازند. خبرگزاری

ص: ۸۷۷

۱- ۴۳. مأخذ ۱۶، ص ۶۰، پکن - خبرگزاری فرانسه، ۲۷/۸/۱۳۶۶.

۲- ۴۴. مأخذ ۲۲، ص ۲۸، مونترال - خبرگزاری فرانسه، ۲۹/۸/۱۳۶۶.

۳- ۴۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش‌های ویژه"، شماره ۲۳۹، ۲۳/۸/۱۳۶۶، ص ۴۶ و ۴۷، خبرگزاری فرانسه ۲۲/۸/۱۳۶۶.

۴- ۴۶. مأخذ ۱۷، ص ۱۰ تا ۱۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۸/۱۳۶۶، به نقل از لوموند.

فرانسه درباره وضعیت خلیج فارس و چگونگی حمل نفت از این منطقه، در گزارشی از دوی نوشت: «نفتکش‌هایی که در طول سواحل ایران هدف حمله هواپیماهای عراقی قرار می‌گیرند نه تنها به امر صادرات نفت ایران می‌پردازند، بلکه محصولات پالایش شده مورد نیاز نیروهای تهران را نیز تأمین می‌کنند. توان پالایش نفت در ایران به دلیل بمباران‌های بی‌وقفه نیروی هوایی عراق کاهش یافته است. محصولات پالایش شده تا شمال ایران و نزدیکی جبهه‌ها حمل می‌شود. منابع دریایی می‌گویند حمله عراق به نفتکش‌ها امری روزمره شده است. با این همه حمل نفت از خارک که به وسیله حدود بیست نفتکش انجام می‌شود، هرگز متوقف نگردیده است. بنا به اظهار شرکت‌های کشتی‌رانی ناخداها و خدمه کشتی‌ها با قبول سفر رفت و برگشت به این منطقه، دستمزدهای دو برابر دریافت می‌کنند. برای کسانی که جسارت اجرای این مسئولیت را دارند خطر فراوان و امکانات حفاظتی ناچیز است. به محض ورود به خلیج فارس مقرراتی که باید به مورد اجرا گذاشته شود، بسیار دقیق است. برای یک کشتی با ۲۵ خدمه، تعداد افراد باید به هفت یا هشت نفر تقلیل یابد که شامل چهار دیدبان، یک مأمور رادیو و چهار افسر ناوبری می‌شود؛ احدی نباید به طور مستمر در موتورخانه به سر برد. باید هر ده یا یازده دقیقه به آنجا سرکشی کرد و فوری خارج شد. نفتکش‌ها پس از ورود به خارک چه در حین بارگیری و چه در انتظار نوبت که ممکن است دو هفته طول بکشد، هدفی آسان برای هواپیماهای عراقی می‌باشند. یک کارشناس دریایی می‌گوید: مرگ همیشه از سوی بمباران هوایی نیست بلکه گلوله‌ای ضدهوایی که ایران به طرف هواپیماهایی که در ارتفاع پایین حمله می‌کنند، شلیک می‌شود به دفعات به کشتی‌هایی که لنگر انداخته اند اصابت می‌کنند.»^(۱)

۱۷۱

مجلس شورای اسلامی در طول آبان ماه ۱۳۶۶ طی یازده جلسه، بررسی و تصویب لایحه کار را به پایان رساند. رئیس مجلس شورای اسلامی پس از تصویب آخرین ماده لایحه کار ضمن قدردانی از دولت در ارائه لایحه و نمایندگان مجلس در بررسی و تصویب آن اظهار داشت: «امیدواریم این قانون بتواند در راه تأمین عدالت و فعال تر کردن کارگاه‌ها و کارخانه‌ها مؤثر باشد. ان شاء الله کارفرماها و کارگران با همکاری و روحیه اسلامی در اجرای این قانون موفق باشند.»^(۲)

نمایندگان مجلس شورای اسلامی در این ماه علاوه بر اتمام تصویب لایحه کار، کلیات لایحه تأسیس مدارس غیرانتفاعی و لایحه نحوه رسیدگی به دعاوی مربوط به غنائم جنگی را بررسی و تصویب کردند. با نزدیک شدن به پایان دوره دوم مجلس شورای اسلامی، موضوع انتخابات کم‌کم در مجامع طرح می‌شود. نمایندگان مجلس شورای اسلامی نیز با توجه به ضرورت تأمین نیازمندی‌های جنگ و جلوگیری از اصراف در تبلیغات انتخاباتی، طرح الحاق یک تبصره و چند بند به ماده ۶۰ قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی را در خصوص چگونگی تبلیغات انتخاباتی ارائه کردند. مباحث قبل از دستور نمایندگان نیز درباره موضوعات مربوط به جنگ،

ص: ۸۷۸

۱- ۴۷. مأخذ ۱۶، ص ۴۴ و ۴۵، دوی - خبرگزاری فرانسه ۲۷/۸/۱۳۶۶.

۲- ۴۸. اداره کل تندنویسی مجلس شورای اسلامی، "روزنامه رسمی" (مشروح مذاکرات جلسه علنی مجلس)، جلسه ۴۶۸، ۲۱/۸/۱۳۶۶، ص ۲۹.

مقابله با تجاوز امریکا در خلیج فارس، کشتار حجاج ایرانی به دست رژیم آل سعود بود که به دلیل مصوبه شورای عالی پشتیبانی جنگ برای بسیج بیش تر امکانات و نیرو برای جنگ و سالگرد سیزده آبان در اکثر سخنرانی ها مورد توجه بود.

در مسائل داخلی جدا از مشکلات و مسائل بومی و منطقه ای هر نماینده، حمایت و انتقاد از صندوق های قرض الحسنه که پس از دستگیری مسئولان بنیاد نبوت و قرض الحسنه ولی عصر(عج) به اتهام فساد مالی و سخنرانی تند نماینده تبریز در خصوص جایگاه قرض الحسنه در شرع مقدس اسلام از ماه پیش شروع شده بود به موضع گیری های شدید در میان نمایندگان و دو جناح به اصطلاح چپ و راست مجلس منجر شد. با وجود این، در این ماه به مناسبت هفته وحدت دعوت به حفظ وحدت و خودداری از گروه گرایی و باندبازی هم نمود بسیاری در سخنان نمایندگان مجلس شورای اسلامی داشت.^(۱)

۱۸۱

مسعود رجوی، رئیس سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، در واکنش به دعوت شورای عالی پشتیبانی جنگ و گسترش اعزام نیرو و ایجاد روحیه جهادی میان مردم ایران، در نامه ای از بغداد که خبرگزاری عراق آن را منتشر کرد، از مردم ایران خواست تا در برابر طرح های رژیم ایران برای اعزام اجباری فرزندان ایران به جبهه های جنگ از طریق چیزی که رژیم آن را بسیج می نامد مقاومت نمایند. رجوی در این نامه نوشت: حکام ایران بار دیگر به گسیل هزاران ایرانی به سوی مرگ حتمی متوسل می شوند تا تمایلات خمینی و یارانش در ادامه جنگ علیه عراق را ارضا کنند. گرفتاری رژیم و انزوای داخلی و بین المللی آنها را واداشته تا به شعار ادامه جنگ و آنچه که بسیج می نامند متوسل شوند، با این تصور که می توانند شکست نظامی، سیاسی و داخلی خود را بپوشانند.^(۲)

ص: ۸۷۹

۱ - ۴۹. اداره کل تندنویسی مجلس شورای اسلامی، "روزنامه رسمی" (مشروح مذاکرات جلسه علنی مجلس)، جلسه ۴۶۱ تا ۴۷۱،

۲۸/۸/۱۳۶۶ الی ۳/۸/۱۳۶۶.

۲ - ۵۰. مأخذ ۱۶، ص ۱، بغداد - خبرگزاری عراق، ۲۷/۸/۱۳۶۶.

گزارش روز شمار فشرده اهم مطالب روز شمار جنگ ایران و عراق

کتاب پنجاه و یکم: جنگ محدود ایران و امریکا در خلیج فارس

ص: ۸۸۱

۱ تشکیل سه جلسه با حضور فرماندهان سپاه درباره طرح های عملیاتی مناطق شمال غرب و جنوب و مشکلات بودجه سپاه. در جلسه اول با توجه به انتخاب منطقه ماووت برای اجرای عملیات، درباره چگونگی غافل گیر کردن و فریب دشمن بحث شد.

۲ در جلسه دوم فرماندهان سپاه درباره طرح های پیشنهادی قرارگاه کربلا برای عملیات در جنوب و غافل گیری دشمن بحث شد و در ادامه جلسه وضعیت کلی عملیات در جنوب و شمال غرب و استراتژی کلی عملیاتی بررسی شد. (ضمیمه دارد)

۳ در جلسه سوم فرماندهان سپاه درباره مشکلات بودجه سپاه و کاهش آن گفت و گو شد. در این جلسه رئیس ستاد کل سپاه برای رفع بخشی از مشکلات بودجه پیشنهاد کرد برای نیروی زمینی سپاه سازمان و تشکیلات تعریف شود.

۴ بحران خلیج فارس که با حمله به کشتی ایران - اجر تشدید شده بود، امروز نیز ادامه یافت؛ تلاش ایران برای مقابله با تهدید های آمریکا، درگیری هلی کوپتر های امریکایی با قایق های سپاه، برخورد کشتی پانامایی با مین و توقف کاروان کشتی های تحت اسکورت ناوهای امریکایی از جمله وقایع امروز است. (ضمیمه دارد)

۵ عزم آمریکا و انگلیس بر گسترش فعالیت های اطلاعاتی و نظامی در منطقه خلیج فارس از جمله مأموریت های نظامی تازه برای آواکس ها و ساخت پایگاه نیروی دریایی یک میلیارد دلاری.

۶ تحویل ۲۶ تن از خدمه کشتی ایران - اجر به هلال احمر عمان برای انتقال آنان به ایران پس از استفاده تبلیغاتی گسترده امریکایی ها از ماجرای حمله به کشتی ایران - اجر.

۷ پیش بینی مقامات امریکایی درباره احتمال حملات تلافی جویانه ایران در قبال حمله امریکا به کشتی ایران - اجر.

۸ طرح شوروی برای تشکیل نیروی حافظ سازمان ملل در خلیج فارس و واکنش دیگر کشورها در برابر آن.

۹ از سرگیری حملات هوایی عراق علیه مراکز و تأسیسات صنعتی ایران در پی وقفه چند روزه حمله هواپیماهای عراقی به یک روستای ترکیه. (ضمیمه دارد)

۱۰ گلوله باران مراکز صنعتی و نظامی عراق به تلافی حملات هوایی دشمن. نامه نماینده عراق به دبیرکل سازمان ملل و ادعای گلوله باران بصره.

۱۱ اجرای تک محدود نیروهای عراقی در منطقه شلمچه و تصرف دو سنگر کمین نیروهای خودی.

- ۱ دو حمله جداگانه پیشمرگان مسلمان عراقی در استان های دهوک و اربیل عراق که طی آن عده ای از نیروهای عراقی را کشتند و تعدادی را اسیر کردند.
 - ۲ حمله عناصر حزب دمکرات ایران به پایگاهی در اطراف مهاباد که بر اثر آن تعدادی شهید و مجروح بر جای ماند. ورود افراد حزب دمکرات به روستایی از توابع بوکان و درگیری با نیروهای خودی.
 - ۳ اظهارات رئیس جمهور در پایان سفر خود به سازمان ملل متحد درباره حمله امریکا به کشتی ایران - اجر، اقدامات ایران در قبال تهدیدات امریکا، روند مذاکرات صلح، تنبیه متجاوز، عملکرد شورای امنیت، مسئله گروگان های غربی در لبنان و روابط با کشورهای جهان.
 - ۴ مثبت ارزیابی شدن مذاکرات ایران با دبیرکل سازمان ملل درباره خاتمه جنگ. درخواست شوروی و چین از قدرت های غربی برای محترم شمردن قطعنامه ۵۹۸.
 - ۵ تعطیل شدن سه دفتر واسطه خرید سلاح برای ایران در لندن و اهمیت ندادن ایران به آن.
 - ۶ تحلیل رسانه ها و تحلیل گران از تعطیلی دفترهای خرید ایران در لندن و تحریم تسلیحاتی ایران و اثر آن بر توان نظامی ایران.
 - ۷ حمایت دولت افغانستان از اشرار مناطق مرزی ایران و افغانستان و اعزام گروهی به ایران برای خرابکاری.
 - ۸ اخبار مربوط به اجرای طرح مبارزه با گران فروشی در رسانه ها.
 - ضمیمه گزارش ۲: مشروح بحث اهمیت جبهه شمال غرب و مقایسه آن با جبهه جنوب در جلسه فرماندهان سپاه.
 - ضمیمه گزارش ۴: گزارشی درباره حمله هلی کوپترهای امریکایی به کشتی ایران - اجر. متن نامه وزیر خارجه ایران به دبیرکل سازمان ملل درباره حمله به کشتی ایران - اجر.
 - ضمیمه گزارش ۹: جزئیات بیش تری از حملات هوایی عراق به مناطق صنعتی و مسکونی ایران در پایان شهریور.
- گزارش روزشمار ۲/۷/۱۳۶۶
- ۹ حمله هوایی عراق به سد دز در اندیمشک و سد شهید عباسپور در مسجد سلیمان و وارد آوردن خسارت زیاد به هر دو سد. بمباران مناطق سومار و تنکاب در استان باختران. پرتاب دو گلوله شیمیایی در جاده اهواز - خرمشهر. حمله تلافی جویانه توپخانه خودی به مراکز صنعتی و نظامی عراق.
 - ۱۰ ادامه درگیری در شلمچه که از شب گذشته آغاز شده بود و تصرف دو سنگر کمین عراقی ها. اجرای آتش سنگین دشمن در شرق جزیره مجنون.
 - ۱۱ اخطار سپاه پاسداران کردستان به خانواده هایی که فرزندانشان با گروه های ضدانقلاب همکاری می کنند و واکنش مردم و گروه های ضدانقلاب در برابر آن. دستور کومه له به افراد خود برای ترک ایران و تجمع در پایگاهی در شمال سلیمانیه عراق. اجرای کمین عناصر حزب دمکرات در منطقه قولنجی ارومیه.

۱۲ برگزاری مراسم تجلیل از شهیدان، مفقودان، اسیران، جانبازان و خانواده آنها در بهشت زهرا و قرائت پیام امام خمینی خطاب به ایثارگران دفاع مقدس؛ در بخشی از پیام امام به واقعه شهادت عده زیادی از حجاج در مکه اشاره شده است.

۱۳ تجدید پیمان دو هزار تن از رزمندگان با امام به نمایندگی از مجموعه رزمندگان اسلام با شعار "هیئات من الذله" که با نام "کاروان از جبهه تا جماران" پس از ۱۵ روز پیاده روی به جماران رسیدند. افتتاح نمایشگاه غنائم و اختراعات سپاه پاسداران در پارک شهر تهران و سخنرانی محسن رضایی در این مراسم.

ص: ۸۸۳

۱ شروع به کار سمینار دو روزه "خلیج فارس و جنگ تحمیلی" با هدف بررسی موقعیت جغرافیایی خلیج فارس، حضور بیگانگان و نقش ایران و دیگر کشورهای منطقه، با پیام میرحسین موسوی؛ سخنان علی اکبر محتشمی و صیاد شیرازی در این سمینار.

۲ بازگشت رئیس جمهور از چهل و دومین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل و تشریح نتایج سفر خود.

۳ واحدهای نیروی دریایی امریکا کشتی تجاری ایران - تختی را در اقیانوس هند تعقیب کردند.

۴ ظاهر نشدن فیلم ادعایی امریکا درباره مین گذاری کشتی ایران - اجر در خلیج فارس. ادعای پنتاگون درباره یافتن سه مین کار گذاشته شده به وسیله ایران - اجر. (ضمیمه دارد)

۵ پیام ریگان به کنگره امریکا درباره حمله به کشتی ایران - اجر و ارائه خط مشی سه مرحله ای برای آزادی کشتی رانی و صدور نفت در خلیج فارس. سفر واینبرگر به خاورمیانه.

۶ اتخاذ تدابیر جدید وزیران خارجه امریکا و شوروی در وادار کردن ایران به پذیرش قطعنامه ۵۹۸ و توافق با تأخیر در اعمال مجازات های بین المللی علیه ایران.

۷ بازتاب توافق امریکا و شوروی در تأخیر مجازات های بین المللی علیه ایران در رسانه ها؛ نظریات وزیر خارجه شوروی در دیدار با وزیر خارجه امریکا که به این توافق منجر شد.

۸ وزیر خارجه ایتالیا اعلام کرد در صورتی که ایران یا عراق آتش بس را رعایت نکنند، شورای امنیت تدابیر جدیدی اتخاذ خواهد کرد.

۹ تهدید رئیس اتحادیه عرب بر ارائه طرح نظامی در صورتی که ایران راه حل مسالمت آمیز را نپذیرد.

۱۰ ادعای رسانه های کشورهای عرب طرفدار صدام درباره فروش سلاح شوروی به ایران.

۱۱ اعتبار جدید انگلیس به عراق برای خرید دارو، کامپیوتر و ... درخواست عراق از فرانسه برای خرید موشک های پیشرفته.

۱۲ تحلیل روزنامه های تایمز لندن و ایندپندنت و خبرگزاری فرانسه درباره جنگ تحمیلی.

ضمیمه گزارش ۲۸: نتایج نظرسنجی از مردم امریکا درباره حمله به کشتی ایران - اجر.

گزارش روزشمار ۳/۷/۱۳۶۶

۱۳ تصرف دو سنگر کمین خودی در منطقه شلمچه به دست نیروهای عراقی؛ از دو روز گذشته تاکنون این دو سنگر چندبار دست به دست شده است.

۱۴ حمله هوایی عراق به پادگان آموزشی شهید حبیب اللهی در جاده اهواز - خرمشهر. توقف آتش مقابله به مثل سپاه روی مراکز صنعتی و نظامی عراق در ساعت ۸.

۱۵ درگیری نیروهای خودی و افراد ضدانقلاب در منطقه "دوآب" نوسود. حمله عناصر حزب دمکرات به پایگاه دو روستا در محور بوکان - مهاباد.

۱۶ حمله هلی کوپتر امریکایی به یک قایق تندرو سپاه آسیبی به قایق نرساند. حمله هواپیماهای عراقی به نفتکش قبرسی مرلین و انهدام مخزن آن.

۱۷ وزیر دفاع امریکا اعلام کرد در نظر دارد کشتی ایران - اجر را منهدم کند. بازتاب حمله امریکا به کشتی ایران - اجر.

۱۸ مصر درخواست امریکا مبنی بر واگذاری پایگاه به نیروهای امریکایی برای تقویت حضور نظامی در خلیج فارس را رد کرد.

۱۹ سنای امریکا با تصویب اصلاحیه ای حوزه عمل ناوگان این کشور را در خلیج فارس به همه کشتی هایی که حامل شهروند امریکایی هستند گسترش داد.

ص: ۸۸۴

۱ مانور هوایی مشترک کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در عمان برای تقویت هماهنگی قوای نظامی این کشورها.

۲ گزارش مفصل رئیس جمهور از سفر به سازمان ملل، حمله آمریکا به کشتی ایران - اجر و موضع ایران درباره قطعنامه ۵۹۸ در خطبه های نماز جمعه امروز تهران.

۳ مذاکرات دکتر ولایتی با مقامات برخی کشورها در سازمان ملل و تشریح مواضع ایران درباره جنگ.

۴ تشکیل جلسه اختصاصی شورای امنیت برای بررسی مواضع ایران درباره اجرای قطعنامه ۵۹۸ که در ۷ بند ارائه شده است. رادیو بی.بی.سی گفت: موضع جدید ایران برای متوقف کردن اقدامات آمریکا برای فروش اسلحه به ایران کافی بوده است.

۵ شکست طرح آمریکا برای تحریم تسلیحاتی ایران؛ بیانیه شورای امنیت درباره نشست خود با دبیرکل و تأکید بر اجرای قطعنامه ۵۹۸ و موکول کردن اعمال مجازات علیه ایران به تاریخی نامشخص؛ توضیحات جرج شولتز در این باره.

۶ قطع صدور تجهیزات غواصی از آمریکا به ایران. تلاش آمریکا برای ممانعت از صدور سلاح به ایران. لوس آنجلس تایمز: تحریم تسلیحاتی علیه ایران غیرعملی است.

۷ ابراز نگرانی سازمان توسعه بین المللی از فروش سلاح از اتریش به ایران. تحلیل هفته نامه اکونومیست درباره جنگ ایران و عراق و تداوم فشارهای سیاسی - نظامی غرب به ایران.

۸ ارسال کمک های مردمی از تهران، خوزستان، خراسان، مرکزی و فارس به جبهه های جنگ.

۹ برکناری پنج فرمانده ارشد عراق و وزیر جوانان این کشور؛ گزارش خبرگزاری فرانسه از تغییرات کابینه و آزادی اقتصادی در عراق.

۱۰ آموزش نظامی دانش آموزان عراقی در تابستان امسال.

۱۱ حمله میلیشای افغانستان به ساختمان گروهان ژاندارمری و کمیته انقلاب اسلامی.

گزارش روزشمار ۴/۷/۱۳۶۶

۱۲ بحث و بررسی درباره مسائل مهندسی و پشتیبانی عملیات در منطقه فاو و خور عبدالله و طرح مانور عملیات در این منطقه و منطقه عملیاتی کربلای ۵ در جلسه امروز قرارگاه خاتم الانبیا(ص).

۱۳ بررسی نحوه مقابله با دشمنان حاضر در خلیج فارس و بیان تجهیزات مورد نیاز نیروی دریایی سپاه در جلسه مسئولان نیروی دریایی سپاه با حضور آقای هاشمی. بررسی ضرورت پاسخ گویی سریع تر به حمله آمریکا به کشتی ایران - اجر و واکنش احتمالی آمریکا در جلسه مسئولان نیروی دریایی با فرمانده کل سپاه.

۱۴ حمله هوایی عراق به دو کشتی در جزیره خارک، تأسیسات نفتی آغاچاری و مرکز صدا و سیمای اهواز. روزنامه القادسیه حملات هوایی عراق را پاسخی به ایران در قبول نکردن اراده بین المللی برای پایان دادن به جنگ اعلام کرد.

۱۵ دیپلمات های مقیم بغداد حملات هوایی اخیر عراق را آغاز انهدام کلی تأسیسات حیاتی ایران و وادار کردن ایران به پذیرش آتش

بس می دانند. رویتز حملات عراق را سنگین ترین عملیات علیه نفتکش های ایران خواند.

۱۶ حمله هوایی ایران به تأسیسات راداری شهر رواندوز عراق و بمباران تأسیسات برق و سد دوکان.

۱۷ حمله منافقین به پایگاه کریم آباد در منطقه سردشت. حمله چته های کومه له به گردان حسن آباد در جنوب سنندج.

ص: ۸۸۵

۱ پیش بینی پنج راه کار احتمالی برای عملیات ایران در منطقه سیدصادق در یک سند به کلی سری عراق.

۲ امریکا کشتی ایران - اجر را در خلیج فارس غرق کرد. نظر رئیس جمهور و رئیس مجلس ایران به اقدام امریکا. نامه وزیر خارجه ایران برای دبیرکل سازمان ملل درباره بحران آفرینی امریکا. (ضمیمه دارد)

۳ ورود ۲۶ پرسنل کشتی ایران - اجر به فرودگاه مهر آباد و مصاحبه آنها درباره ماجرای حمله به این کشتی و بازجویی و آزار آنها در ناو امریکا.

۴ برژینسکی دخالت امریکا در خلیج فارس را ضروری می داند و معتقد است جنگ خلیج فارس نفس های آخرش را می کشد.

۵ رادیو مسکو حمله امریکا به کشتی ایران - اجر و لشکرکشی به خلیج فارس را تلاشی برای دائمی کردن حضور نظامی در منطقه، تغییر حکومت ایران و احیاء سلطه گذشته عنوان کرد.

۶ نماینده ایران در سازمان ملل دستاورد سفر رئیس جمهور ایران به سازمان ملل و مواضع ایران درباره حمله امریکا به کشتی ایران - اجر و شرایط رسیدن به صلح پایدار را تشریح کرد.

۷ بازتاب جلسه شورای امنیت درباره طرح پیشنهادی ایران برای پایان جنگ در مطبوعات انگلیس و کویت.

۸ تأکید هاشمی رفسنجانی بر حمایت ایران از مبارزات مردم عراق در دیدار با اعضای واحد نظامی مجلس اعلای عراق.

۹ بررسی مبارزات کردها در شمال عراق و جنبش زیر زمینی شیعیان عراق علیه رژیم بغداد در گزارش نیویورک تایمز.

۱۰ گزارش فرمانده منطقه هوایی شهید بابایی از ساخت قطعات مختلف هواپیماهای جنگی در داخل کشور.

۱۱ مصاحبه وزیر اقتصاد و دارایی درباره وضعیت وصول مالیات در کشور و فرار برخی از بنیادها و مؤسسات از پرداخت مالیات.

۱۲ انفجار بمبی در بلوار کشاورز تهران در نزدیکی نمایشگاه دستاوردهای بنیاد مستضعفان، به هفت خودرو خسارت رساند و تلفات جانی نداشت.

۱۳ تحرکات نظامی پاکستان و افغانستان در مرزهای شرقی ایران.

۱۴ آزادی یک جانبه صد تن از اسیران مسن و معلول عراقی.

ضمیمه گزارش ۶۲: متن نامه وزیر خارجه ایران به دبیرکل سازمان ملل درباره حضور گسترده نظامی امریکا در خلیج فارس.

گزارش روزشمار ۵/۷/۱۳۶۶

۱۵ چگونگی پاسخ به حمله امریکا به کشتی ایران - اجر و هشدار به حامیان منطقه ای عراق در جلسه فرماندهان سپاه با آقای هاشمی بررسی شد.

۱۶ حملات هوایی عراق به تأسیسات نفتی بهرگان و گاز بیدبلند و حمله به دو نفتکش و یک کشتی تجاری در خلیج فارس. سرنگونی

یکی از هواپیماهای مهاجم.

۱۷ تلاش ناموفق نیروهای خودی برای باز پس گیری محدوده انگشتی در منطقه شلمچه. نامناسب بودن خط پدافندی خودی و باتلاقی بودن زمین این محدوده و تسلط دشمن بر آن.

۱۸ درگیری رزمندگان با عناصر ضدانقلاب در منطقه بانه و بوکان و شهادت سه نیروی خودی.

۱۹ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از عملیات های زود رس گروه های ضدانقلاب در مناطق شمال غرب و بیان چهار دلیل برای آن.

ص: ۸۸۶

- ۱ پیش بینی نشریه ساندی تلگراف درباره حمله گسترده آینده ایران به بصره و بیان اینکه حمله امریکا به کشتی ایران - اجر احساسات مردم را مجدداً به نقطه جوش رسانده است.
- ۲ راه پیمایی گسترده دانش آموزان کشور در ششمین روز هفته دفاع مقدس (روز جنگ و مدرسه)، سخنرانی علی شمخانی در جمع راه پیمایان در دانشگاه تهران و بیان اینکه با اجرای عملیات کربلای ۵ تر امریکایی "جنگ بدون برنده" زیر سؤال رفت.
- ۳ آمار کمک های مردمی به جبهه ها در سال ۱۳۶۵.
- ۴ سخنان قبل از دستور مجلس شورای اسلامی درباره کشتار حجاج، سخنان رئیس جمهور در سازمان ملل، مسئله جنگ، مبارزه با گران فروشی، حمایت از محرومان، رفع ایرادهای شورای نگهبان به اصلاحیه طرح قانون ارتش.
- ۵ آغاز سومین گردهمایی ائمه جمعه سراسر کشور در قم. اشاره ای به سخنان آیت الله منتظری، آیت الله مشکینی، حجت الاسلام مقتدایی و حجت الاسلام محتشمی در این گردهمایی.
- ۶ مصاحبه آقای هاشمی با تلویزیون ای.تی.ان انگلیس درباره شرط همکاری ایران با سازمان های بین المللی (اعلام متجاوز بودن عراق)، اعتماد به دبیرکل، خطر برخورد جدی در خلیج فارس، آمادگی برای برخورد با حوادث احتمالی در خلیج فارس و پیش قدم نشدن برای تشدید بحران، دنباله روی انگلیس از امریکا، واکنش ایران در برابر جلوگیری از صدور نفت.
- ۷ بازتاب مصاحبه آقای هاشمی در مطبوعات غرب و پیش بینی سخت تر شدن شرایط ایران.
- ۸ دکتر ولایتی پس از بازگشت از سازمان ملل اهمیت اجلاس مجمع عمومی و نتایج تلاش هیئت ایرانی را برشمرد.
- ۹ مصاحبه وزیر خارجه عراق با رادیو امریکا و ابراز رضایت از تصمیمات شورای امنیت و تأکید بر لزوم اجرای قطعنامه ۵۹۸ بدون هیچ تغییری.
- ۱۰ وزیر دفاع امریکا: «آنچه در منطقه انجام می گیرد به خاطر حفظ آزادی دریاها، کشتی رانی و حمل و نقل کالاهای مهمی است که باید به آب های بین المللی برسند.» واینبرگر دولت ایران را غیرمنطقی خواند و تلویحاً خواستار نابودی آن شد. یونایتد پرس: واشنگتن متعهد گردیده که در قبال گسترش جنگ از قطر و بحرین دفاع کند.
- ۱۱ واکنش سخنگوی وزارت خارجه ایران به سخنان خصمانه و مداخله گرانه واینبرگر.
- ۱۲ بررسی اهداف سفر وزیر دفاع امریکا به منطقه در رسانه های داخلی و خارجی. تأکید امریکا به حمایت از هم پیمانانش.
- ۱۳ علامه حسین فضل الله هدف امریکا از حمله به کشتی ایران - اجر را کاهش تأثیر سخنرانی رئیس جمهور ایران در سازمان ملل، یافتن راهی برای خروج از بن بست و ایجاد زمینه برای مجازات بین المللی ایران دانست.
- ۱۴ برگزاری مانور یک هفته ای ارتش ترکیه در منطقه نزدیک به شمال عراق و مرز ایران با ترکیب دو لشکر پیاده و دو تیپ زرهی و مکانیزه.
- ۱۵ کاهش نسبی فشارهای سوریه بر نیروهای ایرانی در لبنان و حزب الله لبنان که از زمان نزدیکی سوریه به امریکا و کشورهای مرتجع

عرب آغاز شده بود.

گزارش روزشمار ۶/۷/۱۳۶۶

۱۶ اوضاع نسبتاً آرام جبهه ها. اقدامات آماده سازی و شناسایی برای اجرای عملیات در منطقه ماووت (ضمیمه دارد).

ص: ۸۸۷

۱ حمله نیروهای ضدانقلاب به پایگاه های زیوه، نارست و گلو در شمال سردشت و سقوط آنها. درگیری بین عناصر کومه له و نیروهای خودی در جنوب بیجار. عناصر دموکرات با اجرای کمین در منطقه بانه یک سرباز را شهید کردند.

۲ اعزام نیروهای بسیجی به جبهه ها از ۸ استان کشور در آخرین روز از هفته دفاع مقدس. سخنرانی مسئول واحد بسیج در جمع رزمندگان در ورزشگاه آزادی.

۳ برپایی نمایشگاه دستاوردهای جنگ و ماکت عملیات ها در اکثر شهرهای ایران به مناسبت هفته دفاع مقدس و اجرای مانورهای گوناگون از عملیات های رزمندگان.

۴ مقاله روزنامه اطلاعات درباره تاریخچه، وظایف و اهداف بسیج.

۵ اعدام سیدمهدی هاشمی برادر داماد آیت الله منتظری. دیدار میر حسین موسوی با آقای منتظری. بازتاب خبر اعدام سیدمهدی هاشمی در رسانه های غرب.

۶ گزارش نخست وزیر از وضعیت اقتصادی کشور و حملات عراق در سومین گردهمایی ائمه جمعه کشور در قم.

۷ برگزاری سمینار فرماندهان پایگاه های مقاومت بسیج منطقه دوم دریایی استان بوشهر و مقامات لشکری و کشوری استان. سخنرانی فرمانده نیروی دریایی سپاه در این سمینار و قرائت قطعنامه پایانی سمینار.

۸ سخنرانی فرمانده کل سپاه در سمینار عشایر و دفاع مقدس در شهر کرد.

۹ دیده شدن چند مین شناور در محل اصلی عبور کشتی های تجاری در خلیج فارس. تهدید امریکا مبنی بر حمله به کشتی ها و بنادر ایران در صورت ادامه مین گذاری.

۱۰ ابراز نگرانی رئیس جمهور پاکستان و وزیر خارجه یوگسلاوی از اوضاع وخیم خلیج فارس.

۱۱ دولت آلمان غربی ادعای انتقال دفتر خرید سلاح ایران به آلمان را رد کرد. رادیو بی.بی.سی اعلام کرد ایران خواستار خرید اسلحه از آرژانتین است.

ضمیمه گزارش ۹۵: گزارش تیم شناسایی لشکر ۳۲ انصارالحسین (ع) از محورهای ارتفاعات قمیش.

گزارش روزشمار ۷/۷/۱۳۶۶

۱۲ بررسی وضعیت آمادگی و مشکلات یگان ها برای عملیات در منطقه ماووت در جلسه فرمانده نیروی زمینی سپاه با فرماندهان قرارگاه نجف و یگان های عمل کننده بیان کمبود نیروی رزمنده، نبود امکانات و افزایش فعالیت دشمن در منطقه.

۱۳ ضرورت ایجاد تحول، افزایش توان و تلاش بیشتر یگان های رزم با وجود کمبودها و مشکلات پشتیبانی و تهدیدهای امریکا و تأکید این کشور بر تز "جنگ بدون برنده" از جمله نکاتی بود که فرمانده نیروی زمینی سپاه، در پایان جلسه امروز قرارگاه نجف به فرماندهان حاضر در جلسه متذکر شد.

۱۴ ابلاغ دستورالعمل حفاظتی قرارگاه نجف به یگان های تابع خود به منظور جلوگیری از لو رفتن منطقه اصلی عملیات آتی و اهداف آن.

۱۵ حمله هوایی عراق به نیروگاه نکاء، کارخانه صنعتی پارچین تهران، تلمبه خانه پل بابا حسین در لرستان و پادگان پیرانشهر. در این حملات بیش از ۶۰ تن شهید و بیش از ۱۷۰ تن مجروح شدند و خسارات بسیاری وارد شد.

۱۶ حمله هواپیماهای عراقی به نفتکش ایرانی "خارک ۴" و ایجاد خسارت جزئی به آن. به گزارش رویتر قایق های تندرو ایرانی به نفتکش یونانی کوریانا حمله کردند.

در پاسخ به حملات عراق توپخانه ایران علیه مراکز صنعتی و اقتصادی بصره و العماره اجرای آتش کرد. نامه

ص: ۸۸۸

۱ نماینده عراق در سازمان ملل به دبیرکل این سازمان و ادعای حمله ایران به مناطق غیرنظامی عراق.

۲ حمله عناصر حزب دمکرات کردستان به پادگان گردان امام حسن (ع) واقع در روستای نوبار بوکان که به شهادت ۵۳ تن انجامید و بقیه نیروها نیز اسیر شدند؛ اعزام دو گردان از سپاه بوکان به منطقه درگیری و فرار ضدانقلابیون پس از ۴ ساعت درگیری و کشته شدن فرمانده هیز پیشوا از حزب دمکرات. در جاده بانه - سقز ۲۰ تن از عناصر کومه له دستگاه های راه سازی را به آتش کشیدند.

۳ اجرای کمین پیشمرگان مبارز کرد عراق در جاده سورداش - سلیمانیه علیه نیروهای عراقی. پیشمرگان اتحادیه میهنی کردستان عراق نیز در هفته گذشته چندین کمین علیه نیروهای عراقی اجرا کردند. حمله پیشمرگان حزب دمکرات کردستان عراق با همکاری پیشمرگان اتحادیه میهنی کردستان عراق به مرکز گردان و ۱۳ پایگاه از توابع شهر زاخو.

۴ مسئول بسیج مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق: ارتش عراق از آغاز جنگ تاکنون هیچ سربازی را ترخیص نکرده و عراقی های ۱۴ تا ۳۵ ساله را به خدمت فراخوانده است؛ در جنوب عراق ۳۰ هزار تن از ارتش عراق گریخته اند؛ دو هزار روستای شمال عراق بمباران یا توسط بولدوزر خراب شده است.

۵ اعزام نیرو به جبهه ها از استان های کردستان، یزد، فارس، خوزستان، تهران و شهر قم. تفسیر رادیو اسرائیل از اعزام نیروهای تازه نفس و احتمال حمله ایران به بصره.

۶ تأکید امام خمینی به وحدت بیشتر اقشار مختلف مردم در جمع ائمه جمعه سراسر کشور؛ آسوشیتدپرس سخنان امام را در ارتباط با اعدام مهدی هاشمی دانست.

۷ رزمندگان کاروان "راهیان از جبهه تا جماران" با رئیس مجلس شورای اسلامی دیدار کردند. آقای هاشمی در این دیدار روند جنگ تحمیلی، اوضاع خلیج فارس و تلاش های جهانی برای فشار به جمهوری اسلامی را تشریح کرد. نمایندگان مجلس نیز جنگ ایران و عراق را جنگی دفاعی و برای تنبیه متجاوز اعلام و تأکید کردند مرعوب حضور امریکا در خلیج فارس نخواهند شد.

۸ نامه وزیر خارجه ایران به دبیرکل سازمان ملل درباره حمله امریکا به کشتی ایران - اجر و تأکید بر تصمیم ایران به پاسخ گویی مناسب و مؤثر به این حمله امریکا.

۹ اسکورت نفتکش کویتی "گاز پرنس" به وسیله ناوگان امریکا. شروع عملیات مین روبی در آب های جنوبی جزیره ابو موسی به وسیله نیروهای انگلیسی. درخواست امریکا از هند برای مشارکت در عملیات مین روبی در خلیج فارس.

۱۰ رئیس مجلس سنای امریکا اسکورت کشتی های کویتی را برای منافع امریکا زیان آور دانست؛ تلاش دمکرات های سنا برای پایان دادن به طرح اسکورت نفتکش های کویتی در خلیج فارس.

۱۱ شوروی خواستار تشکیل کمیته رؤسای ستاد ارتش های پنج قدرت بزرگ در شورای امنیت و استفاده از آن برای حضور در خلیج فارس تحت پرچم سازمان ملل شد.

۱۲ احتمال وقوع جنگ میان امریکا و ایران، اهداف امریکا از حضور نظامی در خلیج فارس، روابط دو ابرقدرت و همکاری آنها در مقابله با ایران از مسائل مورد بحث رسانه ها و سیاست مداران از جمله: مک گارون (عضو کنگره امریکا)، پارسونز (سفیر سابق انگلیس در ایران و سازمان ملل) و خبرگزاری رویتر است که در این گزارش درج شده است.

۱۳ مجلس سنای امریکا واردات نفت خام و سایر کالاها را از ایران تحریم کرد. حدود ۳۰ شرکت نفتی از کشورهای امریکا، انگلستان و فرانسه از دو هفته قبل از خرید نفت ایران خودداری کرده اند.

۱۴ مقایسه تولید نفت ایران و عراق و افزایش آن در نیمه اول امسال.

ص: ۸۸۹

۱ تأسیس پایگاهی در افغانستان برای چریک های فدایی خلق به منظور خرابکاری در مناطق مرزی ایران. مهاجرت ۱۰ هزار بلوچ از پاکستان به افغانستان.

گزارش روزشمار ۸/۷/۱۳۶۶

۲ ابلاغیه فرمانده کل سپاه به نیروی زمینی سپاه درباره مأموریت عملیاتی عاشورا و غدیر در جبهه جنوب.

۳ لغو مأموریت قرارگاه قدس در منطقه دویازا و تقویت مأموریت قرارگاه نجف در منطقه ماووت با کمک قرارگاه قدس و قرارگاه رمضان. تحلیل نشریه "بررسی جنگ" درباره دلایل طراحی عملیات های بزرگ در شمال غرب.

۴ ادامه بررسی طرح مانور، اقدامات شناسایی و وضعیت یگان های مأمور به عملیات در منطقه ماووت با حضور فرمانده نیروی زمینی و فرماندهان قرارگاه های نجف و قدس و یگان های عمل کننده.

۵ واکنش به موقع نیروهای قرارگاه سپاه دوم سیدالشهدا به تعرض نیروهای عراقی در حاشیه اروند رود. عملیات روانی عراق در جبهه های جنوب با استفاده از شیوه های مختلف.

۶ حمله منافقین به یک گردان ارتشی در منطقه قصر شیرین خسارات سنگینی به این گردان وارد کرد.

۷ شیخون و کمین نیروهای خودی علیه نیروهای کومه له و دموکرات در کردستان و ارومیه.

۸ عملیات چریکی تکاوران تیپ ۷۵ ظفر سپاه با همکاری پیشمرگان مبارز کرد عراقی در جاده دوکان - سلیمانیه. اجرای کمین بارزانی ها علیه نیروهای عراقی در منطقه قلعه کانی.

۹ بررسی مسائل نظامی - سیاسی کردستان عراق در پیام قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به قرارگاه رمضان.

۱۰ ادامه مقابله به مثل و اجرای آتش توپخانه ایران روی تأسیسات صنعتی جنوب عراق در برابر حملات عراق به مراکز صنعتی - کارگری و مسکونی ایران، اطلاعیه ستاد تبلیغات جنگ در این باره. گلوله باران دو روستای سردشت و تهدید عراق به حملات بیش تر علیه مناطق غیرنظامی ایران.

۱۱ کمبود امکانات پشتیبانی و مشکلات تأمین مایحتاج جنگ از زبان فرماندهان سپاه.

۱۲ اعزام نیروهای داوطلب و اعضای سپاه و جهاد به جبهه های جنگ از خراسان، اصفهان، گیلان، زنجان، سمنان، همدان، گرگان، بوشهر، جهرم، آشتیان و طالش.

۱۳ ابراز بدبینی آقای هاشمی رفسنجانی به عملکرد امریکا در خلیج فارس و انتقاد از شورای امنیت و اروپا و اعلام همکاری ایران با کسانی که با حسن نیت برای پایان دادن به جنگ تلاش می کنند در دیدار سفیر آلمان.

۱۴ حمله قایق های توپدار به دو نفتکش لیبریایی و ژاپنی در خلیج فارس.

۱۵ حرکت دو کاروان نفتکش های کوییتی تحت اسکورت ناوگان امریکا. ایجاد پایگاه های دریایی متحرک برای عملیات امداد به

ناوگان امریکا در سواحل بحرین. آموزش نیروهای امریکایی برای پیاده شدن در سواحل ایران.

۱۶ تهیه طرح تشکیل هیئت تحقیق بین المللی برای مشخص کردن آغازگر جنگ در شورای امنیت.

۱۷ سخنان وزیر خارجه ایتالیا در حمایت از اقدامات دبیرکل برای اجرای قطعنامه ۵۹۸ و پیشنهادی برای برقراری آتش بس عملی با تفاهم ایران و عراق.

۱۸ دیدار هیئتی از اتحادیه عرب با دبیرکل سازمان ملل و مخالفت با هرگونه تغییر در قطعنامه ۵۹۸.

۱۹ تبلیغات خصمانه رسانه های کویت علیه ایران و تهییج اعراب به استفاده از زور برای پس گرفتن سه جزیره ایرانی. نقش سوریه در جلوگیری از تبدیل شدن جنگ تحمیلی به جنگ عرب و فارس.

ص: ۸۹۰

۱ ادامه مباحث روز گذشته درباره عملیات در منطقه شمال غرب در جلسه فرمانده نیروی زمینی سپاه با فرماندهان قرارگاه های قدس و رمضان.

۲ افزایش فعالیت گروه های ضدانقلاب به ویژه حزب دمکرات و گروه کومه له و موفقیت آنها در جذب نیرو از جمله مسائلی بود که در جلسه امروز فرمانده سپاه ناحیه کردستان و فرماندهان سپاه چند شهر این استان با جانشین فرمانده کل سپاه مطرح شد.

۳ حمله عوامل ضدانقلاب و منافقین به چند واحد تأسیسات عمومی و پایگاه نظامی در پیرانشهر و اطراف مریوان، سرپل ذهاب و میمک.

۴ گزارش آسوشیتدپرس از مبارزه کردها و شیعیان عراق و اقدامات رژیم بغداد در سرکوب آنها و تأثیر آن بر جنگ تحمیلی.

۵ تشریح فعالیت ها و برنامه های نیروهای اسلامی عراق از زبان سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق.

۶ حمله هوایی عراق به فرستنده رادیو و تلویزیون کوه نور و سایت نخجیر در استان ایلام، منطقه عملیاتی سومار و تلمبه خانه شماره ۳ خطوط لوله نفت مارون - اصفهان.

۷ حمله عراق به کشتی صیادی استرالیایی که در اجاره ایران قرار دارد. حمله قایق های توپدار به یک نفتکش پاکستانی در خلیج فارس.

۸ دستورالعمل شورای عالی امنیت ملی به ستاد مشترک ارتش برای تقویت جزایر ایرانی خلیج فارس در مقابل حملات احتمالی امریکا.

۹ ادامه فعالیت هماهنگ کشتی های مین یاب کشورهای غربی در خلیج فارس.

۱۰ احضار کاردار سفارت سوئیس در تهران به وزارت خارجه و تسلیم یادداشت اعتراض آمیز جمهوری اسلامی به وی درباره حمله نیروهای امریکایی به کشتی ایران - اجر. پیام وزیر خارجه ایران به دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی و درخواست محکوم کردن اقدامات امریکا در خلیج فارس.

۱۱ مصاحبه مطبوعاتی سفیر ایران در شوروی درباره روابط دو کشور و شرایط قبول قطعنامه از جانب ایران.

۱۲ وزیر خارجه امریکا تأکید کرد اگر ایران درخواست شورای امنیت برای آتش بس را رد کند تحریم تسلیحاتی جهانی علیه ایران اعمال می شود.

۱۳ توافق شورای امنیت بر سر آغاز دور جدید فعالیت ها برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق؛ سخنان وزیر خارجه عمان درباره برخورد مساوی و منصفانه با هر دو طرف؛ تلاش عمان و الجزایر برای میانجیگری میان ایران و عربستان.

۱۴ تلاش کشورهای منطقه برای پایان دادن به جنگ با فشار به ایران؛ علاقه ترکیه برای میانجیگری میان ایران و عراق.

۱۵ در پی افزایش فشارهای امریکا علیه چین، معاون وزیرخارجه چین گفت: در صورتی که ایران قطعنامه ۵۹۸ را قبول نکند، چین از تحریم جهانی فروش اسلحه به ایران حمایت خواهد کرد.

۱۶ موافقت یکی از کمیته های کنگره امریکا با ممنوعیت ورود کالاهای ایرانی به آن کشور در پی تصویب این طرح در مجلس سنا.

۱۷ وزیر نفت ایران تحریم اقتصادی ایران به وسیله امریکا را اقدامی تبلیغاتی و غیر ممکن دانست. تحلیل رویتر و واشنگتن درباره تحریم خرید نفت ایران.

ص: ۸۹۱

۱ برگزاری دو جلسه در قرارگاه شهید بروجردی بانه برای بررسی فعالیت های گروه های ضدانقلاب و هماهنگی بین قرارگاه های سپاه مستقر در جبهه شمال غرب و مناطق آزاد شده عراق.

۲ تبادل آتش خمپاره و توپخانه بین نیروهای ایران و عراق در جبهه های غرب و جنوب. تقویت نیروهای عراقی مستقر در منطقه میمک شمالی و ارتفاعات کهنه ریگ. ادعای نماینده عراق در سازمان ملل درباره گلوله باران برخی از نقاط عراق. استفاده هلی کوپترهای عراق از فضای کویت برای تردد به اسکله های البکر و العمیه.

۳ عملیات نفوذی عناصر حزب دمکرات در دیواندره. درگیری نیروهای خودی با افراد ضدانقلاب در غرب سنندج. تحرکات اخیر گروه کومه له در دیواندره و پیامد های آن.

۴ حمله هوایی عراق به تأسیسات نفتی کرنج آغاچاری و مارون ۳ اهواز ۱۶ مجروح و آتش سوزی در پی داشت.

۵ حمله هواپیمای عراقی به یک نفتکش قبرسی آسیب زد و یک کشتی صیادی ایرانی را در خلیج فارس غرق کرد. حمله قایق های تندرو یک نفتکش هندی را دچار حریق کرد.

۶ آمار بیمه لویدز لندن درباره کشتی هایی که در خلیج فارس هدف حمله ایران و عراق قرار گرفته اند.

۷ حمایت ضمنی امریکا از حملات هوایی عراق علیه کشتی های تجاری و مناطق مسکونی و صنعتی و اقتصادی ایران. ابراز رضایت سفیر عراق در واشنگتن از موضع امریکا.

۸ دولت ژاپن تردد کشتی های ژاپنی را در خلیج فارس منع کرد و به ایران برای حمله به دو نفتکش ژاپنی اعتراض کرد تحلیل رادیو بی.بی.سی از مواضع ژاپن در خلیج فارس.

۹ اعتراض شدید دولت استرالیا به حمله عراق به کشتی ماهیگیری استرالیا در خلیج فارس و درخواست عدم تکرار این گونه حملات.

۱۰ سخنان هاشمی رفسنجانی در خطبه های نماز جمعه تهران درباره مسائل خلیج فارس، تلاش های صلح، عملکرد و اهداف امریکا و اروپا در منطقه و درخواست از جوانان برای حضور در جبهه ها و آمادگی برای رویارویی با امریکا.

۱۱ بازتاب سخنان هاشمی رفسنجانی در رسانه های دنیا: تلویزیون بی.بی.سی از آن به عنوان سخنرانی آتشین یاد کرد. مطبوعات انگلستان خطبه های نماز جمعه تهران را جنگجویانه ترین بیانیه ایران علیه امریکا و نشانه افزایش تشنج در منطقه عنوان کردند. رویتر: سخنان هاشمی قیمت ها را بالا برد.

۱۲ طرح تشکیل کمیسیونی در سازمان ملل برای تعیین علل آغاز جنگ هم زمان با برقراری آتش بس بنا به پیشنهاد ایران. پیگیری تهیه قطعنامه دیگری در شورای امنیت که برخی نکات مورد درخواست ایران در آن گنجانده شود.

۱۳ عراق پیشنهاد شوروی درباره برقراری آتش بس و تشکیل هم زمان کمیسیونی برای تعیین آغازگر جنگ را رد کرد.

۱۴ سخنان هیگ، اولین وزیر خارجه ریگان، درباره متجاوز بودن عراق، حمایت امریکا از عراق و مخالفت با نصب پرچم امریکا روی

کشتی های کویتی.

۱۵ قطع روابط دیپلماتیک ایران و عراق. ترکیه مسئولیت حفاظت از منافع دو کشور را پذیرفت.

گزارش روزشمار ۱۱/۷/۱۳۶۶

۱۶ ادامه طرح ریزی مانور و بررسی سازمان رزم عملیات در منطقه ماووت و چاره اندیشی برای حل مشکلات موجود بر سر راه عملیات در این منطقه در جلسه فرماندهان سپاه.

ص: ۸۹۲

- ۱ در جلسه فرماندهان سپاه در قرارگاه شهید بروجردی بانه درباره شناسایی های انجام گرفته در منطقه دشت زور، حلبچه، سید صادق و خورمال عراق و اجرای عملیات منظم و گسترده در این منطقه بحث و بررسی شد.
- ۲ در جلسه فرماندهان و مسئولان مهندسی و پشتیبانی نیروی زمینی سپاه مشکلات مالی و پشتیبانی عملیات در منطقه شمال مطرح گردید و برای رفع آن مقرر شد طی نامه ای به آقای هاشمی نیازها اعلام گردد.
- ۳ حمله هوایی عراق به تأسیسات نفتی آغاچاری و رامهرمز. گلوله باران آبادان و خرمشهر.
- ۴ حمله افراد سازمان مجاهدین خلق به یک گردان ارتش در جنوب قصر شیرین. ورود تعدادی از منافقین از خاک عراق به ارتفاعات بانه برای شناسایی و کسب اطلاعات.
- ۵ دستگیری ۲۵ تن از اعضای کومه له در میوان در پی اجرای طرح ضربه زدن به هسته های تشکیلاتی گروه های ضدانقلاب.
- ۶ مبارزین کرد عراقی با حمله به شهر دگانه در استان اربیل ۸ نیروی دشمن را اسیر کردند و ۴ تن را کشتند.
- ۷ اجرای مانور "آزادی جزیره" با هدف آمادگی و آموزش یگان های دریایی سپاه پاسداران در تأمین امنیت و دفاع از جزیره خارک و حوزه های نفتی ایران در خلیج فارس.
- ۸ منابع خبری غرب: نیروهای ایران قصد داشتند به منطقه نفتی رأس الخفجی در سواحل عربستان حمله کنند. و آماده باش نظامی عربستان و حرکت سریع کشتی فرماندهی امریکایی "لاسال" به سمت شمال خلیج فارس. بی.بی.سی. حدود ۴۰ قایق تندرو و مسلح ایرانی به سوی تأسیسات نفتی خفجی در حرکت بودند.
- ۹ بازتاب تحولات امروز خلیج فارس در رسانه های غرب؛ بی.بی.سی هدف ایران را آزمون میزان قاطعیت سعودی ها در دفاع از خود عنوان کرد. گزارش کردزمن از حادثه خفجی.
- ۱۰ گزارش رویتراز قفل شدن رادار کشتی جنگی ایران روی یک کشتی امریکایی، هشدار کشتی امریکایی و برگشت کشتی ایران.
- ۱۱ اعزام کشتی ها و مین روب های بیش تر به خلیج فارس از طرف ایتالیا، فرانسه و ژاپن به رغم خودداری ابتدایی آنان با همکاری نظامی با امریکا.
- ۱۲ پیشنهاد برخی از سران عرب به امریکا برای استفاده از بمب ها نوترونی علیه ایران.
- ۱۳ عراق ۲۵ فروند هواپیمای پیشرفته "سوخوی ۲۵" از شوروی دریافت کرد، ویژگی این هواپیما حمله های شدید و سریع علیه ستون های زرهی و گریز از آتش پدافند هوایی است. یونایتدپرس: عراق ۳۰۰ هواپیما و ایران ۷۰ هواپیمای جنگی در اختیار دارند.
- ۱۴ اختلاف نظر ایران و عراق در چگونگی اجرای قطعنامه ۵۹۸ از زبان محمد جواد لاریجانی.
- ۱۵ تسهیلات ترکیه به عراق برای صدور نفت این کشور به بازار های جهانی؛ گزارش رادیو بی.بی.سی درباره موضع ترکیه در قبال جنگ ایران و عراق.

۱۶ کاهش بازدید جهانگردان از ایران و سفر ایرانیان به خارج در سال ۱۳۶۵ بر اثر جنگ و تأثیر آن بر صنعت توریسم کشور.

گزارش روزشمار ۱۲/۷/۱۳۶۶

۱۷ بررسی طرح های پیشنهادی برای عملیات در منطقه شلمچه در جلسه قرارگاه شهید بروجردی با حضور فرمانده نیروی زمینی سپاه و فرماندهان قرارگاه ها و لشکرهای مأمور به اجرای این عملیات.

بررسی نتایج اجرای مانور نیروی دریایی سپاه در خلیج فارس در جلسه ای در جزیره خارک با حضور

ص: ۸۹۳

- ۱ فرماندهان و مسئولان نیروی دریایی سپاه و واحدهای مانورکننده. تأکید فرمانده نیروی دریایی سپاه به ادامه مأموریت و تلاش بیش تر و مؤثر تر این نیرو در خلیج فارس. گزارش های رسانه های خارجی مبنی بر حمله قایق های تندروی ایران به خفجی.
- ۲ سخنان محسن رضایی در جلسه با فرماندهان نیروی دریایی سپاه درباره نتایج مانور و اشکالاتی که در حین اجرای مانور بروز کرد و تأکید بر لزوم رفع مشکلات و حضور عملی نیروها در دریا و آشنایی با تاکتیک های دریایی.
- ۳ گلوله باران مراکز صنعتی و نظامی استان بصره. تبادل آتش در مناطق عملیاتی سومار و سرپل ذهاب.
- ۴ دعای عراق درباره گلوله باران شهر بصره و شروع مجدد جنگ شهرها از سوی ایران. عراق ایران را به ادامه جنگ شهرها تهدید کرد.
- ۵ بازتاب تشدید جنگ شهرها در مطبوعات خارجی از جمله: خبرگزاری یونایتدپرس، روزنامه های تایمز مالی و گاردین.
- ۶ اجرای عملیات چریکی ظفر ۲ به همت نیروهای لشکر بدر مجلس اعلای عراق در پاسخ به شرارت های رژیم بغداد و بمباران شیمیایی و ویرانی روستاهای کردنشین عراق. اجرای کمین نیروهای اتحادیه میهنی در جاده اربیل - سلیمانیه.
- ۷ اجرای آتش توپخانه روی مقر سازمان مجاهدین خلق در منطقه نکیسر.
- ۸ اجرای دو کمین عناصر کومه له جاده سنندج - دیواندره و مسدود کردن جاده. درگیری نیروهای خودی و عناصر دمکرات در شمال غربی مریوان و سردشت. درگیری عناصر کومه له با نیروهای خودی در منطقه بانه.
- ۹ سخنرانی رئیس جمهور در مراسم فارغ التحصیلی دانشجویان دانشکده افسری نیروی زمینی ارتش و تأکید بر ضرورت آموزش های نظامی و اشاره به مسائل خلیج فارس و رودرویی امریکا با جمهوری اسلامی.
- ۱۰ همکاری اطلاعاتی نیروهای دریایی شوروی و امریکا در خلیج فارس. مقام های اجرایی امریکا سطح همکاری نیروهای دریایی امریکا، فرانسه و انگلیس را عالی توصیف کردند.
- ۱۱ دو ناوچه نیروی دریایی ایتالیا یک کشتی تجاری آن کشور را در خلیج فارس اسکورت کردند. سقوط یک هلی کوپتر امریکایی در خلیج فارس در نزدیکی ناو فرماندهی لاسال.
- ۱۲ تأکید وزیر خارجه هلند بر اقدامات دیپلماتیک برای کاهش تشنج در منطقه هم زمان با اعزام ناوگان این کشور به خلیج فارس.
- ۱۳ درخواست ژاپن از ایران برای تأمین امنیت کشتی های ژاپنی که در خلیج فارس تردد می کنند؛ موافقت ایران با این درخواست و گلایه از همکاری ژاپن با اقدامات مداخله جویانه امریکا. گزارش بی.بی.سی در این باره.
- ۱۴ افزایش تلاش های کشورهای منطقه برای میانجیگری بین ایران و عراق و برقراری آتش بس.
- ۱۵ گشایش مجدد راه تردد نیروهای سپاه پاسداران بین سوریه و لبنان.
- ۱۶ ترکیه بزودی در مرزهای ایران مانور نظامی اجرا می کند.
- ۱۷ افزایش حملات گروه های ضدانقلاب و ملیشیای افغانستان در مرزهای ایران؛ ستاد مرکزی سپاه اعلام کرد که سازمان امنیت

افغانستان گروه هایی را به همراه مواد منفجره برای خرابکاری به ایران فرستاده است.

ص: ۸۹۴

۱ دستگیری عوامل سه باند جاعل کارت پایان خدمت وظیفه، گذرنامه و شناسنامه و خرید و فروش اسلحه غیر مجاز و سرقت اتومبیل در خوزستان.

گزارش روزشمار ۱۳/۷/۱۳۶۶

۲ ادامه بررسی طرح های پیشنهادی برای عملیات در منطقه شلمچه و بررسی محاسن و معایب هر طرح در جلسه فرماندهان سپاه؛ تأکید بعضی فرماندهان به اجرای عملیات در این منطقه؛ بحث درباره تقسیم خط حد بین یگان ها و مرحله بندی عملیات.

۳ بحث و بررسی درباره امکان عملیات های دریایی در خلیج فارس در جلسات متعدد فرماندهان و مسئولان نیروی دریایی سپاه.

۴ حمله هوایی عراق به چهار نفتکش حامل نفت ایران در تنگه هرمز و تأسیسات نفتی جزیره لاوان و جزیره فارسی و وارد کردن خسارت به آنها؛ سقوط دو هواپیمای عراقی در این حملات؛ بازتاب این حملات در رسانه های دنیا و تعجب آنها از مسافت طولانی پرواز هواپیماهای عراقی. ادعای نماینده عراق در سازمان ملل درباره گلوله باران سلیمانیه در روز ۱۱/۷/۱۳۶۶.

۵ حمله موشکی ایران به بغداد در پی ادامه حملات هوایی عراق علیه اهداف غیرنظامی جمهوری اسلامی.

۶ عراق پیشنهاد ایران مبنی بر خودداری از حمله به مناطق مسکونی و صنعتی - کارگری را نپذیرفت. ادعای عراق درباره گلوله باران بصره، قلعه دیزه، خانیقین و سلیمانیه بوسیله توپخانه ایران.

۷ استاد تبلیغات جنگ ایران اعلام کرد عملیات مقابله به مثل علیه تأسیسات نظامی و اقتصادی - صنعتی کلیه شهرهای عراق به جز چهار شهر مقدس آن تا قطع شرارت های دشمن ادامه می یابد.

۸ حمله منافقین به شانزده نیروی گردان قائم زنجان در محور سوره کور - هزارقلعه و شهید و مجروح و اسیر شدن همه به جز یکی از آنها.

۹ حمله افراد کومه له به پایگاه کسری در منطقه سنندج و درگیری نیروهای گردان حسن آباد با آنان و اسارت ۸ نیروی خودی. اجرای کمین گروه دیگری از افراد کومه له در منطقه بیاران. ناموفق بودن کمین نیروهای خودی در روستای باین چوب سنندج به دلیل همکاری مسئول گروه با کومه له. اجرای کمین خودی علیه عناصر حزب دمکرات در منطقه مهاباد. درگیری عناصر دمکرات با نیروهای خودی در منطقه ژاوه رود.

۱۰ ورود کاروان راهیان از جماران تا خلیج فارس به بندرعباس و تقدیم پرچم تبرک شده به دست امام خمینی به مدافعان خلیج فارس.

۱۱ وزیر سپاه گفت: ایران در تولید انواع خمپاره انداز و مهمات آن و مینی کاتیوشا و مالیوتکا و موشک آن و بعضی از توپ ها به خود کفایی رسیده است.

۱۲ سخنان نخست وزیر در قزوین درباره مسائل جنگ و فشارهای بین المللی به ایران که به اوج خود رسیده است. مصاحبه مهندس موسوی با تلویزیون ترکیه درباره جنگ.

۱۳ یک قایق توپدار ایران کاروانی از کشتی های ژاپنی در حال خارج شدن از خلیج فارس را شناسایی کرد و پس از اطلاع از هویت و مقصد به آنها اجازه ادامه مسیر داد. یک کشتی دانمارکی نیز با هشدار های متعدد متوقف و به بندر ابوموسی هدایت گردید که پس از

بازرسی اجازه ادامه مسیر به آن داده شد.

طرح امریکا برای حمله به کشتی های ایرانی مظنون به مین گذاری، قبل از ورود آنها به آب های

ص: ۸۹۵

۱ بین المللی. موافقت آلمان غربی با اعزام مین روب به خلیج فارس. یک کارشناس حزب سوسیال دمکرات آلمان فدرال تشکیل یک نیروی دریایی زیر نظر سازمان ملل را راه حل مناسب برای پایان دادن به بحران خلیج فارس دانست.

۲ رویارویی ایران و امریکا در خلیج فارس از نگاه وزیر خارجه اسرائیل.

۳ یک استاد حقوق بین الملل امریکایی با انتقاد شدید از دخالت امریکا در خلیج فارس و حمله به کشتی ایران - اجراء اقدامات امریکا در خلیج فارس را از نظر حقوقی بررسی کرده است.

۴ تحلیل و تفسیر و بازتاب پافشاری ایران بر لزوم تنبیه متجاوز در برخی از رسانه ها از حمله: روزنامه "جنگ" پاکستان، روزنامه "دیلی یومیوری" چاپ ژاپن و ایندیندنت.

۵ افزایش قیمت نفت در بازارهای جهانی بر اثر تشدید بحران خلیج فارس و دلایل فنی دیگر.

گزارش روزشمار ۱۴/۷/۱۳۶۶

۶ بررسی طرح مانور، اقدامات مهندسی و دیگر فعالیت های ضروری برای اجرای عملیات در منطقه شمال غرب در جلسه فرماندهان سپاه و مسئولان مهندسی سپاه و جهاد در قرارگاه شهید بروجردی بانه.

۷ شلیک دومین موشک ایران به سوی بغداد در آغاز بامداد امروز در پاسخ به تشدید حملات عراق علیه اهداف غیرنظامی.

۸ عراق تهدید کرد که به تهران حمله موشکی خواهد کرد. سعی عراق در شانه خالی کردن از مسئولیت آغاز حمله به مناطق مسکونی با اتخاذ تاکتیک های سیاسی. نامه وزیر خارجه عراق و نامه نماینده عراق در سازمان ملل به دبیرکل و ادعای حمله ایران به نقاط مسکونی.

۹ بازتاب حمله موشکی ایران به بغداد در رسانه ها: خبرگزاری رویتر، رادیو سوئد، بخش عربی رادیو بی.بی.سی.

۱۰ خروج مردم باختران و ایلام از شهر در پی تهدید عراق به حملات هوایی علیه شهرهای ایران.

۱۱ تبادل آتش توپخانه در مناطق مختلف عملیاتی. حمله هوایی عراق به روستای کانی البدیر در خاک عراق. تیرباران ۵۰ تن از اهالی کرکوک و روستاهای اطراف آن به دست نیروهای بعثی عراق و سرکوب مخالفان و مجبور نمودن روستائیان به ترک خانه هایشان و تخریب روستاها.

۱۲ درگیری نیروهای جندالله با چته های حزب دمکرات در شمال بانه. اسارت چهارنیروی خودی به دست عناصر کومه له در جنوب جاده سنندج - مریوان.

۱۳ سپاه ششم مشکلاتی که بر اثر کاهش اعتبارات مالی به وجود آمده است را در نامه ای به ریاست ستاد مرکزی سپاه پاسداران اعلام کرد.

۱۴ بررسی مشکلات و مسائل عمومی جبهه ها و فشارهایی که به یگان ها عملیاتی وارد می شود در جلسه فرمانده نیروی زمینی و برخی از فرماندهان قرارگاه ها و لشکرهای سپاه در قرارگاه شهید بروجردی بانه.

۱۵ بررسی مسائل و مشکلات مناطق کردنشین کشور در جلسه جانشین فرمانده کل سپاه با فرماندهان قرارگاه حمزه و فرماندهان یگان های این قرارگاه؛ شرح حمله حزب دمکرات به پایگاه سپاه بوکان و دلایل موفقیت ضدانقلاب؛ در پایان جلسه علی شمشانی وضعیت امکانات خودی و دشمن را مقایسه و کاهش شدید امکانات پشتیبانی خودی را اعلام کرد.

۱۶ تجاوز پنج هواپیمای اف-۱۶ امریکایی به حریم هوایی چابهار؛ توصیه استاندار بوشهر به پناهگاه سازی. تعقیب کشتی تجاری ایران - قدر به وسیله هواپیماهای امریکایی.

۱ اعزام واحد گشت ساحلی امریکا به خلیج فارس. احتمال خروج ناو هواپیمابر فرانسوی کلمانسو از خلیج فارس با توجه به کاهش تشنج در روابط ایران و فرانسه. تلاش ژاپن برای ادامه صدور نفت از منطقه خلیج فارس با جلب رضایت امریکا و تهدید اقتصادی ایران و عراق.

۲ تقویت توان نظامی و امنیتی کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس در سواحل خود.

۳ تأکید رفیق دوست و شمخانی بر اصل بودن جنگ با عراق و بیان اهداف امریکا از حضور در خلیج فارس و لزوم تصمیم جدی مسئولان برای مقابله با امریکا.

۴ تحلیل صاحب نظران درباره تأثیر تحریم تسلیحاتی و نفتی ایران در استراتژی نظامی و سیاسی این کشور.

۵ تعویق اجلاس فوق العاده سران اتحادیه عرب و اجلاس سالانه شورای همکاری خلیج فارس به دلیل بروز تحولات جدید در جنگ ایران و عراق.

۶ اعضای کمیته سهمیه بندی اوپک راه های وادار کردن اعضای اوپک به رعایت سهمیه های تعیین شده را در ریاض بررسی کردند. عربستان تهدید کرد دیگر نقش تنظیم کننده بازار را نخواهد داشت و سهمیه خود را تولید خواهد کرد.

۷ حمایت امریکا از هرگونه اقدامی برای تحریم نفتی ایران و ادعای اینکه بعد از حضور امریکا در خلیج فارس شرکت های نفتی امریکایی نفت بیش تری را از ایران - به دلیل ارزان بودن - می خرنند و در عین حال به دلیل حفاظت امریکا از نفتکش ها، ایران نفت خود را راحت تر صادر می کند.

۸ رونق داشتن روابط بازرگانی ایران و انگلستان با وجود افزایش تنش در روابط سیاسی دو کشور.

۹ مصاحبه شهرام چوبین درباره تأثیر حمله موشکی ایران به بغداد، بحران خلیج فارس، مسائل جنگ و شرایط ایران برای پایان جنگ. گزارش روزنامه کوریره دلا سرا از اراده مردم ایران برای ادامه جنگ.

۱۰ تجاوز یک هواپیمای افغانستان به حریم هوایی ایران. درگیری های مرزی با اشرار و میلیشیا های افغانی در نوار مرزی.

۱۱ مسئولان اقتصادی کشور در سمینار مسئولان و مدیران کل امور اقتصادی و دارایی استان ها بر لزوم کنترل بیش تر دولت بر مؤسسات و قیمت کالاها و خدمات تأکید کردند.

۱۲ گزارش مرکز آمار ایران درباره هزینه خانواده های ایرانی.

گزارش روزشمار ۱۵/۷/۱۳۶۶

۱۳ در حمله هوایی عراق به شهر ایلام دو مدرسه و ساختمان امور تربیتی آسیب کلی دید. تجاوز هواپیما های عراقی به حریم هوایی زنجان. ادامه خروج مردم برخی از شهرهای غرب کشور و پناه بردن به نقاط امن.

۱۴ نماینده عراق نامه ای به دبیرکل سازمان ملل ادعا کرد ایران روز گذشته مناطق مسکونی عراق را بمباران کرده است.

۱۵ افزایش فعالیت نیروهای پیاده و آتش توپخانه عراق در شرق بصره.

۱۶ اعزام نیروهای رزمی و تخصصی به جبهه های نبرد از استان های تهران و مرکزی و شهرهای خرم آباد، پل دختر، بابل، آشتیان، اصفهان، چالوس، همدان و گنبد.

۱۷ مصاحبه محسن رضایی درباره فعالیت های قرارگاه رمضان، استفاده از نیروهای عراقی برای سقوط صدام، وضعیت جبهه ها، تهدید عراق به مقابله به مثل با سلاح شیمیایی، بحران خلیج فارس و اهداف امریکا در منطقه.

ص: ۸۹۷

- ۱ دیدار سفیر بلژیک با رئیس مجلس و بیان اینکه اعزام مین روب به خلیج فارس اقدامی تهاجمی علیه ایران نیست؛ اعتراض هاشمی رفسنجانی به پیروی اروپا از امریکا و پیش بینی حذف صدام و سرافکنندگی غربی ها و خروج آنها از خلیج فارس.
- ۲ دیدار سفیر ایران در ژاپن با رئیس جمهور و ارائه گزارشی از آخرین تحولات در روابط دو جانبه ایران و ژاپن.
- ۳ به گزارش خبرگزاری فرانسه یک ناوچه ایرانی به نفتکش سعودی "رعد البکری" حمله کرد. پرواز هواپیماهای جنگی امارات عربی متحده بر فراز خلیج فارس به هنگام این حمله.
- ۴ تحلیل رادیو بی.بی.سی از فعالیت اخیر قایق های تندرو ایرانی در خلیج فارس و نگرانی از احتمال حمله این قایق ها به تأسیسات نفتی عربستان.
- ۵ اخطار ناو امریکایی به هواپیماهای گشت زنی ایران در منطقه جاسک و تلاش برای انحراف هواپیماها از مسیر تعیین شده.
- ۶ کشف دو مین در نزدیکی بندر خورفکان به وسیله کشتی های مین روب فرانسوی؛ تغییر مسیر نفتکش ها در پی کشف این مین ها. ایجاد امواج صوتی با فرکانس زیاد به وسیله کشتی های امریکایی به دلیل ترس از نزدیک شدن غواص ها.
- ۷ درخواست کویت از انگلیس برای ثبت کشتی عراقی الاصل رأس الجلاء عراقی الاصل بودن تعدادی از نفتکش های کویتی که تغییر پرچم داده اند.
- ۸ از سرگیری رفت و آمد کشتی های ژاپنی در خلیج فارس در پی توافقات ایران و ژاپن. کمک مالی ژاپن به سازمان ملل برای حمایت از تلاش های دبیرکل. اقدام ژاپن به ایجاد یک سیستم هشدار دهنده دریایی برای محافظت از خطوط کشتی رانی در خلیج فارس. کمک های اقتصادی ژاپن به عمان و اردن و حمایت از ایجاد ایستگاه های رادیویی هدایت کشتی ها.
- ۹ گزارش یونایتدپرس درباره توافق پنتاگون، وزارت خارجه و شورای امنیت ملی امریکا درباره طرح محاصره دریایی ایران؛ موضع گیری مقامات امریکا درباره این خبر؛ اظهار نظر نماینده ایران در سازمان ملل، رادیو مسکو و آسوشیتدپرس در این باره.
- ۱۰ درخواست سنای امریکا برای تقسیم هزینه های نیروی دریایی امریکا در خلیج فارس با متحدان امریکا؛ عملکرد متحدان امریکا در خلیج فارس.
- ۱۱ تصویب طرح ممنوعیت واردات نفت ایران در مجلس سنا و مجلس نمایندگان امریکا در پی انتشار گزارش وزارت بازرگانی امریکا که ایران را دومین صادرکننده نفت به امریکا اعلام کرده بود.
- ۱۲ تأکید رؤسای جمهوری ترکیه و پاکستان بر اجرای آتش بس و صلح در چارچوب قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت. حمایت کشورهای غیر متعهد از تلاش های سازمان ملل برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق.
- ۱۳ تحلیل هفته نامه جینز دیفنس از وضعیت نیروهای ایران در منطقه بصره و پیش بینی حمله از این منطقه. گزارش رادیو بی.بی.سی درباره ضعف های ساختاری عراق.
- ۱۴ تحلیل اوضاع منطقه سیستان و بلوچستان و ارتباط آن با بحران خلیج فارس در گزارش واحد اطلاعات ستاد مرکزی سپاه. لزوم توجه بیش تر به سواحل ایران در دریای عمان.

۱۵ امتیازات جدید عراق به شرکت های خارجی برای تشویق به سرمایه گذاری در عراق.

۱۶ تصمیم کمیته سهمیه بندی اوپک برای کنترل سهمیه تولید اعضا و بازدید از کشورهای عضو و تلاش اوپک برای جلوگیری از کاهش قیمت نفت.

دستگیری یک جاسوس عراقی که مدت ۵ سال با استخبارات عراق همکاری داشته و در چند شهر

ص: ۸۹۸

۱ ایران بمب گذاری کرده است.

۲ نیروهای سازمان عمل اسلامی عراق یک سرهنگ امنیتی رژیم بعث را به هلاکت رساندند.

گزارش روزشمار ۱۶/۷/۱۳۶۶

۳ حمله هواپیماهای عراقی به مراکز تجمع نیروها و انبارهای مهمات در منطقه سومار و بمباران شیمیایی این منطقه ۱۰۰ شهید و ۱۳۵۰ مجروح به جای گذاشت. تجاوز هواپیماهای عراقی به حریم هوایی ایلام و اهواز. گزارشی از حملات ارتش عراق طی ۲۵ شهریور تا ۱ مهر به نقاط غیرنظامی در نامه نماینده ایران به دبیرکل سازمان ملل.

۴ نامه دکتر ولایتی به دبیرکل سازمان ملل در اعتراض به حمله شیمیایی عراق به منطقه سومار و تأکید بر توانایی ایران برای مقابله به مثل و خودداری از این اقدام به دلیل احترام به حقوق انسانی و اصول اسلامی و درخواست از شورای امنیت برای برخورد قاطعانه با عراق. سخنگوی نظامی عراق استفاده از سلاح های شیمیایی را تکذیب کرد. مقاله مجله جینز دیفنس درباره استفاده مکرر عراق از سلاح های شیمیایی.

۵ برگزاری آموزش های عمومی برای مقابله با حملات شیمیایی در شهرهای مختلف استان خوزستان.

۶ حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های تندرو ایران در نزدیکی جزیره فارسی خلیج فارس؛ در این حمله هر سه قایق ایران غرق شد و چند تن شهید و بقیه اسیر شدند؛ یک فروند هلی کوپتر امریکایی هدف موشک استیگر قرار گرفت و منفجر شد. گزارش نیروی دریایی سپاه، خبرگزاری جمهوری اسلامی و کردزمن از این حمله. (ضمیمه دارد)

۷ حمله هواپیماهای عراقی به یک نفتکش ژاپنی در خلیج فارس و ایجاد آتش سوزی در آن.

۸ حمله ناموفق عناصر کومه له به پایگاه خاست در محور بیساران و مقر گردان ژاندارمری مریوان.

۹ ارسال کمک های مردمی به جبهه ها از شهرهای مختلف کشور.

۱۰ دیدار قائم مقام وزارت خارجه ترکیه با رئیس جمهور و نخست وزیر و گفت و گو درباره روابط دو کشور، جنگ ایران و عراق و بحران خلیج فارس.

۱۱ ادامه مذاکرات پنج عضو دائمی شورای امنیت درباره جنگ ایران و عراق و طرح تازه دبیرکل که پس از سفرش به تهران و بغداد ارائه کرده است. رادیو امریکا در این باره گفت: بار دیگر تهران با زرنگی تمام توپ را به زمین شورای امنیت افکنده است چون برخلاف انتظار شورا پیشنهاد های دبیرکل را پذیرفته است.

۱۲ همکاری کویت و عربستان با عراق و نگرانی آنها از تهدید شدن از جانب ایران و تلاش برای توجیه این همکاری و برقراری ارتباط دوستانه با ایران؛ دیدار نماینده کویت در سازمان ملل با همتای ایرانی خود و گفت و گو درباره مسائل مذکور، پیشنهاد های نماینده ایران برای کاهش مشکلات خلیج فارس.

۱۳ فشارهای تبلیغاتی، سیاسی و حقوقی کشورهای غربی برای مشکل تر کردن دسترسی ایران به سلاح در حالی که عراق به آسانی تجهیزات نظامی وارد می کند؛ چند خبر از آلمان و ایتالیا در این باره.

۱۴ تشدید جنگ روانی مطبوعات کویت علیه ایران با ادعای خرید سلاح از اسرائیل و ارتباط دو کشور.

۱۵ تجاوز یک هواپیمای افغانی به حریم هوایی ایران.

ضمیمه اول گزارش ۲۷۹: گزارش حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های ایرانی و رفتار نظامیان امریکایی از زبان سه تن از اسیران این واقعه.

ضمیمه دوم گزارش ۲۷۹: یادداشت های وزیر دفاع امریکا در خاطرات خود بر خلاف نوشته ها و خبرهای اولیه برای اینکه مسئولیت آغاز حمله را متوجه ایران کند.

ص: ۸۹۹

۱ آرامش نسبی در جبهه ها و توقف حملات هوایی عراق به مراکز صنعتی - کارگری و کشتی ها در خلیج فارس. تجاوز هواپیماهای عراقی به حریم هوایی اسلام آباد غرب، باختران و سندج و شکستن دیوار صوتی برفراز این شهرها.

۲ تخریب بخشی از پل گردلان سروآباد به دست عناصر گروه رزگاری. کمین عناصر ضدانقلاب در محور سقز. درگیری عناصر دمکرات با نیروهای خودی در ارتفاعات کره مریم و سیروس.

۳ مانور یگان های زرهی نیروی زمینی سپاه در اطراف تهران به مناسبت بزرگداشت حماسه آفرینان عملیات کربلای ۵.

۴ ناوگان امریکا منطقه درگیری شب گذشته با قایق های ایرانی را محاصره کرد و به یک هلی کوپتر ایرانی که عازم جزیره فارسی بود هشدار داد به منطقه نزدیک نشود. یک هلی کوپتر امریکایی که قصد داشت به سکوی نفتی ایران نزدیک شود با آتش نیروهای خودی منطقه را ترک کرد.

۵ گزارش آسوشیتدپرس، یونایتدپرس و خبرگزاری فرانسه از درگیری شب گذشته هلی کوپترهای امریکایی با قایق های ایرانی در خلیج فارس.

۶ نامه دکتر ولایتی به دبیرکل سازمان ملل در اعتراض به حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های ایرانی و سیاست های امریکا در خلیج فارس؛ سخنان سخنگوی وزارت خارجه، سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ و مصاحبه مطبوعاتی نماینده دائمی ایران در سازمان ملل درباره این حادثه.

۷ سخنان آیت الله موسوی اردبیلی در نماز جمعه تهران درباره تناقض در ادعاها و عملکرد امریکا در خلیج فارس و حملات اخیر به کشتی ایران - اجر و قایق های ایرانی.

۸ نامه نماینده امریکا در سازمان ملل به دبیرکل و قانونی خواندن اقدام هلی کوپترهای امریکایی و اعلام آمادگی برای بازگرداندن ملوانان ایرانی از طریق کشور ثالث؛ سخنان واینبرگر درباره این حادثه؛ حمایت کنگره امریکا از این اقدام نیروهای امریکایی.

۹ تعجب ناظران نظامی از دست یابی ایران به موشک استینگر ساخت امریکا؛ گزارش خبرگزاری های فرانسه و ایتالیا و روزنامه ایندپندنت در این باره.

۱۰ حمایت دولت های انگلستان، فرانسه و ایتالیا از حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های ایران.

۱۱ اعتراض رهبر لیبی به حمله امریکا به قایق های ایران و درخواست از شوروی برای سکوت نکردن در برابر این اقدام امریکا. واکنش رضایت آمیز کشورهای حاشیه خلیج فارس به این حادثه؛ سکوت دولت کویت و تحسین امریکا در مطبوعات آن کشور.

۱۲ بازتاب و تحلیل حمله امریکا به قایق های ایرانی در رسانه های جهان: شبکه های تلویزیونی و مطبوعات امریکا در تلاشند اقدام امریکا را امری دفاعی جلوه دهند و مطبوعات اروپا بیش تر بر تأثیر این حادثه بر افزایش بحران و احتمال درگیری ایران با امریکا تأکید دارند.

۱۳ گزارش رادیو مسکو درباره حمله امریکا به قایق های ایرانی؛ در این گزارش اقدام امریکا محکوم شده و عملی خطرناک که سبب

تشدید وخامت اوضاع خلیج فارس می شود دانسته شده است.

۱۴ تحلیل رسانه های خارجی و داخلی درباره اینکه آیا حمله هلی کوپترهای امریکا به قایق های ایران موجب تشدید بحران خلیج فارس خواهد شد.

۱۵ گزارش روزنامه نیویورک تایمز از عملکرد متفاوت وزیر دفاع امریکا در اعزام نیرو به خارج و دلایل این تغییر روش. (ضمیمه دارد)

ص: ۹۰۰

۱ گزارش رادیو مسکو از اقدامات آلمان در حمایت از حضور نظامی امریکا در خلیج فارس. مخالفت وزیر خارجه بلغارستان با مداخله و حضور امریکا در خلیج فارس.

۲ بهبود روابط ایران و شوروی و نگرانی غرب از آن در گزارش رادیو بی.بی.سی.

۳ توافق شورای امنیت سازمان ملل درباره دستورالعمل جدیدی که ضمن دادن اختیارات بیش تر به دبیرکل، دست وی را برای تشکیل یک کمیسیون تحقیق و تعیین آغازگر جنگ باز گذاشته است. (ضمیمه دارد)

۴ تحلیل روزنامه تایمز مالی از تحولات و مواضع کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس و امیدوارکننده بودن این تحولات در رسیدن به ثبات.

۵ اقدامات عراق در ضربه زدن به منابع و درآمدهای نفتی ایران و پایبند نبودن به سهمیه بندی اوپک؛ گزارش آسوشیتدپرس در این باره.

۶ دستگیری یک مأمور عراقی به دست نیروهای سپاه پاسداران سیستان و بلوچستان در نوار مرزی و اعتراف وی به همکاری با اشرا و ضدانقلاب در منطقه بلوچستان.

ضمیمه گزارش ۳۰۳: شرایط اعزام نیرو به خارج از نظر واینبرگر که خود آن را نقض کرده است.

ضمیمه گزارش ۳۰۶: دیدگاه گری سیک درباره مأموریت دبیرکل سازمان ملل و جنگ ایران و عراق.

گزارش روزشمار ۱۸/۷/۱۳۶۶

۷ حمله هوایی عراق به پالایشگاه گاز بید بلند آغاچاری، یونیت ۱ و ۲ شرکت نفت اهواز، تلمبه خانه تنگه فنی در جنوب خرم آباد، فرودگاه دهلران و مناطق عملیاتی نفت شهر و سومار.

۸ حمله عراق به یک نفتکش حامل نفت ایران در نزدیکی جزیره خارک که ۹ کشته و ۲۰ مجروح به جا گذاشت و حمله به یک نفتکش دیگر که عازم جزیره خارک بود. تجاوز یک هواپیمای ناشناس به حریم هوایی جزیره سیری. نزدیک شدن چند هلی کوپتر امریکایی به سکوی رشادت. طرح کارشناسان فرانسوی برای اشغال جزایر تنب کوچک و بزرگ و ابو موسی.

۹ فشار استخبارات سلیمانی به سران گروه های ضدانقلاب برای خرابکاری بیش تر در ایران و اعزام دو گروه ۱۵ نفره به منطقه جوانرود برای شرارت و مین گذاری در مسیر نیروهای خودی. حمله افراد کومه له به پایگاهی در اطراف سنندج. آزادی ۱۱ تن و شهادت ۲ تن از نیروهای پایگاه کسری در منطقه بوکان که در اسارت کومه له بودند.

۱۰ وقوع انفجار در کارخانه اسلحه و مهمات سازی اسکندریه در ۳۰ کیلومتری بغداد.

۱۱ حمله نیروهای حزب دمکرات کردستان عراق به شهر شقلاوه و کشته و مجروح شدن ۲۰ تن از مسئولان حزب بعث این شهر. ترور یک افسر عالی رتبه حزب بعث به دست نیروهای سازمان عمل اسلامی.

۱۲ احضار سفیر سوئیس به وزارت خارجه و تسلیم یادداشت شدیدالحن جمهوری اسلامی به وی در اعتراض به حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های ایران. راه پیمایی عده ای از مهاجران جنگ تحمیلی در مقابل سفارت سوئیس در اعتراض به اقدام اخیر امریکا.

۱۳ مصاحبه محسن رضایی درباره دست یابی ایران به موشک استینگر، اهداف امریکا از حضور در منطقه، احتمال درگیری در خلیج فارس و استفاده از تمام امکانات برای پیروزی در نبرد احتمالی خلیج فارس.

۱۴ نامه ریگان به کنگره امریکا درباره حمله نیروهای امریکایی به قایق های ایرانی که آن را اقدامی دفاعی و خاتمه یافته تلقی کرده است. مصاحبه ریگان با شبکه سی.ان.ان درباره اختیارات رئیس جمهور در زمان جنگ خلیج فارس. اعلام آمادگی امریکا برای تحویل دادن اسیران ایرانی.

ص: ۹۰۱

۱ اقدامات تأمینی و احتیاطی امریکا در خلیج فارس در پی آشکار شدن دست یابی ایران به موشک های استینگر از جمله محدودیت پرواز هواپیماها، لغو مرخصی نیروها و اعلام حالت فوق العاده و تقاضا از ترکیه برای ایفای نقش فعال تر در خلیج فارس.

۲ بازتاب و تحلیل دست یابی ایران به موشک استینگر در رسانه های غربی. گزارش روزنامه القبس درباره دریافت موشک های استینگر از رژیم اشغالگر قدس.

۳ تظاهرات اعتراض آمیز دانشجویان و برخی از مقامات ایتالیا درباره اعزام ناوگان این کشور به خلیج فارس.

۴ تحلیل رادیو بی.بی.سی از پیامدهای حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های ایرانی و احتمال وقوع جنگ در خلیج فارس.

۵ ضرورت اقدام فوری شورای امنیت سازمان ملل برای حل بحران خلیج فارس و اجرای قطعنامه ۵۹۸ با توجه به حمله اخیر امریکا به قایق های ایرانی، در سخنان دبیرکل سازمان ملل؛ تأکید رادیو امریکا و رادیو بی.بی.سی بر این موضوع.

۶ کنفرانس بررسی جنگ ایران و عراق در خارطوم و پیشنهاد نخست وزیر سودان برای صلح.

۷ مواضع متفاوت کشورهای کویت، الجزایر و عمان درباره جنگ ایران و عراق.

۸ تحلیل روزنامه های وال استریت ژورنال و آبرزور درباره تحولات خاورمیانه، اوضاع ناآرام خلیج فارس، نگرش کشورهای عربی به جنگ و دخالت امریکا در منطقه.

۹ مسئول بخش خلیج فارس در وزارت امور خارجه شوروی، گسترش روابط ایران و شوروی را تکذیب کرد. گزارش القبس درباره پایبندی شوروی به معاهده سال ۱۹۲۱ خود با ایران در صورت حمله امریکا به تأسیسات ایران.

۱۰ نامه رزمندگان به امام خمینی و محکوم کردن اقدامات امریکا در خلیج فارس و اعلام آمادگی برای عملیات شهادت طلبانه در خلیج فارس. اعزام دو گردان از روحانیون قم به خلیج فارس برای استقرار در جزایر و ناوهای جنگی ارتش.

۱۱ مشارکت دانشگاه ها و دانشجویان در تأمین نیازهای فنی - تخصصی و نیروی انسانی جبهه ها و اجرای طرح دانشگاه در جبهه برای جبران مسائل آموزشی دانشجویان رزمنده.

۱۲ اجرای طرح سرشماری همگانی در عراق به منظور شناسایی افراد فراری و ناراضیان.

گزارش روزشمار ۱۹/۷/۱۳۶۶

۱۳ بررسی طرح مانور عملیات در منطقه ماووت و گزارش شناسایی های انجام شده و برخی از مشکلات یگان ها در جلسه فرماندهان نیروی زمینی سپاه و قرارگاه های نجف و قدس و یگان های عمل کننده؛ سخنان آیت الله طاهری در ابتدای جلسه.

۱۴ حمله موشکی ایران به پادگان الرشید بغداد و بازتاب آن در رسانه ها؛ گزارش رادیو سوئد درباره این حمله و حملات شیمیایی عراق و حضور نظامی امریکا در خلیج فارس.

۱۵ حمله هوایی ایران به تأسیسات اقتصادی و نظامی عراق در استان اربیل و مناطق عملیاتی مقابل منطقه سومار و گلوله باران تأسیسات

نفتی و اقتصادی و نظامی عراق در پاسخ به حملات عراق به مناطق غیرنظامی و بمباران شیمیایی.

۱۶ تلاش ناموفق قایق های عراقی برای نزدیک شدن به مواضع خودی در شرق دجله و جزیره مجنون. حمله شیمیایی عراق به توپخانه خودی در منطقه مقابل بصره. حمله هوایی عراق به مواضع خودی در منطقه چزابه و شکستن دیوار صوتی بر فراز مناطق کوشک و طلائیه.

ص: ۹۰۲

۱ گلوله باران شهر کفری در استان دهوک عراق به وسیله تانک و توپخانه عراقی ها. در پی اجرای عملیات نیروهای لشکر ۹ بدر در این شهر. حمله هوایی عراق به روستای کانی العیید در استان کرکوک. اجرای کمین نیروهای اتحادیه میهنی علیه نظامیان عراقی در منطقه کرکوک.

۲ درگیری نیروهای خودی با عناصر حزب دمکرات در روستای باغ شیخان در منطقه بوکان. درگیری با نیروهای ضدانقلاب در جوانرود. ۳ اعزام نیروهای داوطلب مردمی به جبهه ها از شهرهای مختلف کشور.

۴ ارسال نخستین محموله موشک اندازه‌های مینی کاتیوشای ۱۰۷ میلی متری ساخت داخل به جبهه های جنگ و سخنان رفیق دوست درباره تولید انواع موشک در ایران. تحلیل منابع غربی از تولید سلاح در ایران.

۵ مواضع جمهوری اسلامی ایران درباره تحولات خلیج فارس و جنگ در سخنان رئیس جمهور، نخست وزیر و وزیر امور خارجه. نامه دکتر ولایتی به دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی درباره حضور و مداخله امریکا در منطقه.

۶ ورود یازدهمین کاروان نفتکش های کویتی تحت اسکورت ناوگان امریکا به خلیج فارس. محدود شدن پرواز هواپیماهای امریکایی در نزدیکی مواضع ایران به دنبال دست یابی ایران به موشک استینگر.

۷ انتقال ناوگان صیادی استان بوشهر به استان هرمزگان در پی حملات هوایی عراق به کشتی های صیادی در خلیج فارس.

۸ اظهار امیدواری وزیر نیروی دریایی امریکا به کاهش نیروهای نظامی امریکا در خلیج فارس.

۹ اعتراض چند تن از رهبران احزاب سیاسی و برخی از شخصیت های برجسته پاکستان به حضور نظامی امریکا در خلیج فارس.

۱۰ به گروگان گرفته شدن ۳ مهندس ایتالیایی به دست نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق و شرایط اتحادیه برای آزادی آنها.

گزارش روزشمار ۲۰/۷/۱۳۶۶

۱۱ ادامه بحث درباره طرح مانور و زمان بندی عملیات در غرب منطقه ماووت و چگونگی هماهنگی این عملیات با عملیات نامنظم از داخل خاک عراق در جلسات امروز قرارگاه نیروی زمینی سپاه. آمار تلفات ارتش عراق در عملیات نصر ۴ به نقل از یک افسر عراقی.

۱۲ جمع بندی راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نیروی زمینی سپاه از موضوعات و بحث های انجام شده در جلسات متعدد طراحی و آماده سازی اجرای عملیات در منطقه ماووت.

۱۳ حمله هوایی عراق به پالایشگاه و نیروگاه اصفهان، نیروگاه تبریز، دو واحد صنعتی و یک مدرسه در لرستان و سایت نخجیر در ایلام تلفات و خساراتی به همراه داشت.

۱۴ ارسال دو نامه عراق برای دبیرکل سازمان ملل درباره گلوله باران قلعه دیزه و حمله موشکی ایران به بغداد.

۱۵ گلوله باران مناطق نظامی، اقتصادی و صنعتی جنوب عراق با هدف پاسخ گویی به شرارت های رژیم بعثی بغداد.

۱۶ نفوذ منافقین در منطقه مرزی دهلران و حمله به دو پاسگاه ژاندارمری که به شهادت ۶۹ تن و اسارت ۱۶ تن منجر شد.

۱۷ نیروهای جندالله مریوان به کمین چته های کومه له در روستای لنگرین از توابع مریوان برخوردند که از افراد خودی یکی شهید، دو تن مجروح و ۱۴ تن اسیر شدند.

ص: ۹۰۳

۱ اعزام نیروهای مردمی به جبهه های جنگ از شهرهای مختلف کشور در آستانه اربعین حسینی.

۲ گزارشی از اصفهان درباره کمبود مصالح ساختمانی و مشکلات پناهگاه سازی.

۳ مبادله دیپلمات های ایران و عراق به دنبال قطع روابط دیپلماتیک در ۱۱/۷/۱۳۶۶؛ سخنان محمد جواد لاریجانی درباره علت قطع روابط دیپلماتیک ایران و عراق.

۴ گفت و گوی قائم مقام وزارت امور خارجه ایران با لیبی درباره تحولات خلیج فارس و اجلاس آتی سران کشورهای عربی. هشدار کمیته مردمی روابط خارجی لیبی درباره بازگرداندن رژیم مصر به اتحادیه عرب. تمایل نداشتن لیبی به آشکار شدن تماس های ایران و لیبی.

۵ توافق عراق با ترکیه درباره ورود هواپیماهای ترکیه به حریم هوایی عراق برای سرکوب کردهای جدایی طلب و مخالف صدام.

۶ حمله عراق به یک نفتکش پانامایی در مسیر خارک به بندرعباس و کشته شدن دو خدمه آن. در پی این حمله یک نفتکش سعودی هدف حمله قرار گرفت.

۷ انتشار عکس هایی از قایق های تندرو ایرانی که با هلی کوپترهای امریکایی درگیر شده بودند و تحلیل رادیو امریکا از دلایل استفاده پاسداران از این قایق ها.

۸ فرمانده ناوهای ایتالیایی مستقر در خلیج فارس اعلام کرد به نیروهای سپاه پاسداران اجازه بازرسی کشتی های ایتالیایی را نخواهد داد و فقط افسران نیروی دریایی ارتش ایران مجاز به این کار خواهند بود.

۹ اعلام آمادگی شوروی برای اجاره دادن نفتکش به کویت در صورت درخواست آن کشور.

۱۰ ارائه پیشنهاد جدید ایتالیا به اعضای دائمی شورای امنیت درباره جنگ ایران و عراق. توافق نخست وزیر هند و ژاپن درباره رایزنی با ایران و عراق برای پایان دادن به جنگ. بیانیه کنفرانس خارطوم درباره جنگ ایران و عراق.

۱۱ موافقت حافظ اسد با شرکت در کنفرانس سران عرب. گزارش خبرگزاری رویتر از مواضع و اختلافات اعراب درباره جنگ ایران و عراق.

۱۲ مصاحبه صدام حسین با سردبیر روزنامه کویتی السیاسه درباره جنگ، مواضع کویت و ملاقاتش با حافظ اسد.

۱۳ توقعات اعراب از امریکا در جلوگیری از پیروزی ایران در جنگ در تحلیل روزنامه واشنگتن پست.

۱۴ بزرگ نمایی رسانه های شوروی درباره سلاح های ارسالی امریکا به ایران و دلایل آن.

۱۵ کاهش ۳۰ درصدی صادرات نفت ایران به دلیل حملات هوایی عراق؛ تحلیل کارشناسان نفتی غرب در این باره.

گزارش روزشمار ۲۱/۷/۱۳۶۶

۱۶ جلسات امروز فرماندهان سپاه در قرارگاه شهید بروجردی بانه درباره عملیات در منطقه ماووت. جلسه اول: گزارشی از فعالیت های

دشمن، اهمیت ارتفاعات قمیش و گرده رش، استقرار تانک روی ارتفاع ژاژیله و گلان. جلسه دوم: بررسی مأموریت تیپ پاسداران و خط حدّ آن. جلسه سوم: بررسی طرح مانور عملیات، گزارشی از وضعیت توپخانه.

۱۷ دستورالعمل شماره ۱ قرارگاه کربلا برای اجرای عملیات در منطقه شلمچه.

۱۸ حمله موشکی ایران به وزارت دفاع عراق واقع در مرکز بغداد و گلوله باران مراکز نظامی، صنعتی و اقتصادی عراق در پاسخ به حملات روز گذشته عراق.

ص: ۹۰۴

- ۱ ادعای عراق درباره اصابت موشک ایران به یک مدرسه در بغداد. نامه وزیر خارجه عراق به دبیرکل سازمان ملل در این باره. بهره برداری سیاسی - تبلیغاتی عراق از این مسئله.
- ۲ بازتاب حمله موشکی ایران به بغداد و استناد رسانه ها به ادعای عراق درباره اصابت موشک به یک مدرسه و تلفات زیاد آن. تهدید عراق مبنی بر نابود کردن شهرهای ایران.
- ۳ حمله منافقین به پاسگاه دره پشمی در منطقه آبدانان و پاسگاه شیخی در منطقه قره تپه. بررسی دلایل موفقیت نسبی عملیات نفوذی منافقین. (ضمیمه دارد)
- ۴ اجرای کمین نیروهای کومه له در نزدیکی مریوان. اجرای کمین نیروهای جندالله علیه چته های کومه له در منطقه دیواندره. برخورد آمبولانس ژاندارمری با مین عناصر حزب دمکرات در شمال غربی بانه. درگیری نیروهای خودی با افراد ناشناس در روستای چمپاراو در منطقه بانه. به شهادت رسیدن یک روستایی به جرم همکاری با رزمندگان اسلام به دست افراد حزب دمکرات. اجرای کمین خودی علیه افراد حزب دمکرات و گروهک خبات در مناطق پاوه و سردشت.
- ۵ احتمال حمله شیمیایی عراق به فاو. ادعای یک اسیر عراقی درباره تحویل ۴ هواپیمای پیشرفته امریکایی به عراق برای بمباران شیمیایی.
- ۶ کاهش شدید اعتبارات واگذاری به یگان های سپاه و آثار منفی آن به ویژه در تأمین نیروی انسانی و پشتیبانی یگان ها در نامه فرمانده سپاه یکم ثارالله به فرماندهی کل سپاه پاسداران.
- ۷ مصاحبه نخست وزیر با نشریه اسپانیایی اینترویو درباره مواضع و اقدامات جمهوری اسلامی در قبال مسائل جنگ و خلیج فارس و شرایط ایران برای پایان دادن به جنگ.
- ۸ مصاحبه محسن رضایی با روزنامه تهران تایمز درباره بحران خلیج فارس، خودکفایی در تولید برخی از سلاح ها و اوضاع کردستان.
- ۹ جلسه شورای عالی واحد سیاسی صدا و سیما درباره اهداف امریکا از حضور در خلیج فارس و راه های مقابله با آن.
- ۱۰ تلاش نیروهای امریکایی برای بیرون آوردن قایق ایرانی که در درگیری پنج روز پیش غرق شد. اقرار پنتاگون به شروع درگیری از سوی هلی کوپترهای امریکایی بدون هشدار به قایق های ایرانی. اعزام سه کشتی مین روب و یک کشتی نجات امریکا به خلیج فارس.
- ۱۱ دو گزارش متفاوت از توان ایران در خلیج فارس، آسوشیتدپرس: توان قایق های تندروی ایرانی کمتر از تصورات قبلی است. تایمزلندن: احتمال استفاده ایران از بمب افکن های اف ۴ و موشک های هوا به ساحل ماوریک.
- ۱۲ تهدید مقامات امریکایی به استفاده از نیروی نظامی علیه ایران در صورت لزوم، متوقف کردن موج بنیاد گرایی اسلامی که سرمنشأ آن ایران است، تشویق عراق به حمله به کشتی ها و قطع کردن صادرات نفت ایران.
- ۱۳ بررسی عملکرد امریکا و فرانسه در خلیج فارس در ماهنامه لوموند دیپلماتیک.
- ۱۴ توافق پنج عضو دائمی شورای امنیت درباره شروع به کار هیئت بررسی تعیین متجاوز هم زمان با آتش بس، تحلیل رادیو بی.بی.سی در این باره.

۱۵ نظر رئیس شورای اتحادیه بین‌المجالس و روزنامه‌ال پائیس درباره تمایل ایران به پایان دادن به جنگ.

۱۶ اعزام دوره‌ای دانش‌آموزان راهنمایی عراق به جبهه‌های جنگ.

ضمیمه گزارش ۳۷۱: ویژگی‌ها و آمار حملات سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در پنج ماه گذشته.

ص: ۹۰۵

۱ تلاش یگان‌ها برای آمادگی اجرای عملیات در غرب ماووت در ساعت ۲ بامداد ۲۷/۷/۱۳۶۶. بررسی میزان آمادگی یگان‌ها، آخرین شناسایی‌ها، تحرکات دشمن و مانور نیروهای نامنظم در جلسه امروز مسئولان نیروی زمینی سپاه و قرارگاه‌های نجف و رمضان.

۲ بررسی مشکلات پشتیبانی عملیات در غرب ماووت در جلسه‌ای با حضور فرمانده نیروی زمینی سپاه و مسئول لجستیک این نیرو.

۳ بررسی مأموریت هوانیروز ارتش در پشتیبانی از عملیات در منطقه ماووت در جلسه جانشین فرماندهی نیروی زمینی سپاه و فرمانده گروه هوانیروز کرمان و افسران عملیاتی هوانیروز ارتش و نماینده نیروی هوایی سپاه.

۴ حمله نیروهای قرارگاه رمضان به مرکز نظامی و حفاظتی شهر دیرلوک در عمق ۲۰۰ کیلومتری خاک عراق. تقویت و تحکیم مواضع خودی در منطقه ماووت. از دو موشک شلیک شده تاویکی به هدف خورد و دیگری به زمین افتاد.

۵ اقدام عناصر کومه‌له به مین‌گذاری و اجرای کمین در جاده انجیران.

۶ حمله هواپیماهای عراقی به نفتکش لیبریایی پگاسوس به هنگام بارگیری از جزیره خارک و شلیک دو موشک در منطقه گناوه. حمله یک ناوچه توپدار به نفتکش لیبریایی آتلانتیک پیس در ۲۲ کیلومتری دوبی.

۷ گزارش رویتر از هزینه سنگین حملات عراق به نفتکش‌های حامل نفت ایران و تأثیر ناچیز آن بر صدور نفت ایران.

۸ مین‌جمع‌کن انگلیس دو مین در آب‌های امارات عربی متحده و دریای عمان کشف کرد. هفته‌نامه جینز دیفنس: مین‌هایی که به ادعای امریکا کشتی ایران - اجر در آب‌های خلیج فارس رها کرده است، در اصل روسی بوده‌اند.

۹ وزارت خارجه امریکا و کاخ سفید درخواست گسترش حوزه حمایتی نیروهای امریکایی در خلیج فارس به کشتی‌های تجاری سایر کشورها را رد کردند. اختلاف نظر کنگره و کاخ سفید درباره اسکورت نفتکش‌های کویتی با توجه به افزایش هزینه نیروهای امریکایی در خلیج فارس.

۱۰ تشریح دیدگاه‌های شوروی درباره اهداف و عملکرد امریکا در خلیج فارس در ملاقات سفیر ایران در مسکو با قائم‌مقام وزارت خارجه شوروی. ورنسلف گفت هدف امریکا ایجاد رعب و افزایش نفوذ بوده که موفقیتی به دست نیاورده است.

۱۱ اعتراض امریکا به سوئد برای فروش قایق‌های تندرو به ایران و پاسخ سوئد به آن.

۱۲ بیانیه اجلاس وزیران کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در حمایت از کویت و عربستان. انتقاد یکی از مقام‌های عمان به گسترش حضور نیروهای خارجی در خلیج فارس.

۱۳ نامه نماینده عراق به دبیرکل سازمان ملل و نقل بخشی از سخنان رئیس‌جمهور ایران مبنی بر اینکه «ایران اهداف خود را تغییر نداده. ... مادامی که رژیم صدام حسین بر سر قدرت است هیچ صلحی واقعی و پایدار در منطقه نمی‌تواند وجود داشته باشد.»

۱۴ درخواست سازمان کشورهای عربی صادرکننده نفت از کشورهای عضو و کشورهای صنعتی برای مقابله با تهدید ایران به بستن تنگه هرمز.

۱۵ کاهش ۹۰ درصدی واردات نفت فرانسه از ایران. بیانیه سازمان اوپک درباره سفر هیئت این سازمان به کشورهای عضو و مذاکرات سهمیه بندی تولید نفت.

ص: ۹۰۶

۱ اعلام شرایط آزادی ۳ مهندس ایتالیایی که در گروگان اتحادیه میهنی کردستان عراق هستند. برخی از اعضای کنگره ایتالیا بازگشت فوری ناوگان این کشور را از خلیج فارس خواستار شدند. مطبوعات ایتالیا مدعی اند این گروگان گیری به سفارش ایران انجام شده است.

۲ تمرکز ۴۰۰ نیروی حزب دمکرات و حزب کومه له در روستاهای بیاره و هانی گرمه. کشف ۳۰ قبضه تفنگ ژ-۳ در روستای ویسر از توابع سنندج.

۳ ناامنی در زابل به علت وقوع چندین انفجار در روزهای اخیر؛ دست داشتن عوامل دولت افغانستان در این انفجارها و ایجاد ناامنی در مرزهای شرقی کشور.

گزارش روزشمار ۲۳/۷/۱۳۶۶

۴ برگزاری جلساتی با حضور جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه، فرمانده قرارگاه نجف و یگان های عمل کننده با هدف هماهنگی و آمادگی هر چه بیش تر برای اجرای عملیات در غرب منطقه ماووت. بیان مشکلات و کمبودهای یگان ها. تذکرات رحیم صفوی به فرماندهان یگان ها درباره عملیات. حضور فرمانده هوانیروز کرمان در قرارگاه نجف و بررسی چگونگی اجرای مأموریت هوانیروز و تدارک نیروها در زمان عملیات.

۵ مشکلات انتقال نیروهای لشکر بدر و تیپ پاسداران به داخل عراق برای اجرای عملیات در تاریخ ۲۷/۷/۱۳۶۶.

۶ شناسایی نقاط استراتژیک استان سلیمانیه عراق به همت چند تن از فرماندهان و مسئولان ارشد سپاه. (ضمیمه دارد).

۷ حمله منافقین به ارتفاعات لری در محور پنجوین. در این حمله از نیروهای ارتش ۱۹ تن شهید و ۳۵ تن مجروح و ۱۸ تن اسیر شدند.

۸ ورود یکی از افراد استخبارات عراق به همراه ۵۰ مزدور به منطقه شیخان برای ناامن کردن منطقه و اخلاص در جاده سازی. درگیری نیروهای خودی با عناصر حزب دمکرات در منطقه بانه.

۹ درخواست قرارگاه رمضان برای افزودن سلیمانیه به لیست شهرهای امن عراق با توجه به همکاری مردم آن با مبارزان.

۱۰ درخواست فرمانده کل سپاه از فرمانده قرارگاه خاتم برای واگذاری مسئولیت کنترل و بهره برداری عملیاتی جزیره تنب بزرگ به نیروی دریایی سپاه و ایجاد نمایندگی سپاه پاسداران در سایت ها و مراکز فرماندهی نیروی دریایی ارتش. ابلاغ دستورالعمل فرماندهی کل سپاه به نیروی دریایی سپاه پاسداران برای آمادگی مقابله با دشمن در خلیج فارس.

۱۱ حمله هوایی عراق به تأسیسات نفتی مناطق آغاچاری، گچساران اسکله شناور بهرگان و یک نفتکش از کار افتاده در ترمینال جزیره خارک. تجاوز هوای ماههای عراقی به شهرهای اصفهان، میوان و سردشت. در منطقه گچساران یک هوایمای دشمن با آتش پدافند هوایی سرنگون شد.

۱۲ نماینده ایران در سازمان ملل امروز در نامه ای به دبیرکل این سازمان گزارشی از حمله هوای ماههای عراقی به مناطق غیرنظامی ایران. در روزهای ۱۸ و ۲۰ مهر ارائه کرد. همچنین نماینده عراق در نامه ای به دبیرکل ادعا کرد در حمله دو روز گذشته ایران به مناطق غیرنظامی عراق و عده ای کشته و مجروح شده اند.

۱۳ اطلاعیه ستاد تبلیغات جنگ درباره حملات عراق به مناطق غیرنظامی ایران و اعلام مقابله به مثل بعد از ۲۴ ساعت دیگر.

ص: ۹۰۷

۱ اجرای آتش توپخانه ساحلی سپاه پاسداران روی ۸ شناور عراقی در آبراه خور عبدالله.

۲ اصابت یک موشک کرم ابریشم به نفتکش امریکایی سانگاری در بندر الاحمدی کویت.

۳ معاون نخست وزیر و وزیر خارجه کویت در پیام هایی به دبیرکل سازمان ملل و دبیران کل اتحادیه عرب، شورای همکاری خلیج فارس و سازمان کنفرانس اسلامی، حمله به نفتکش سانگاری را تجاوز جدید ایران علیه کویت عنوان کرد.

۴ مقامات امریکا پاسخ به حمله موشکی به نفتکش سانگاری در بندر الاحمدی کویت را خارج از تعهدات امریکا می دانند.

۵ بازتاب حمله موشکی به نفتکش سانگاری در رسانه های جهان.

۶ مین روب انگلیسی یک مین دیگر در سواحل امارات متحده عربی کشف کرد.

۷ ارسال طرح جدید پایان جنگ دبیرکل برای وزیران خارجه ایران و عراق و تعیین مهلت ۱۵ روزه برای پاسخ کتبی به آن. گزارش روزنامه های اطلاعات و دلی تلگراف و رادیو امریکا در این باره.

۸ افزایش حمایت تسلیحاتی ابر قدرت ها از عراق و ارسال چند کشتی تجهیزات جنگی برای این کشور.

ضمیمه گزارش ۴۰۵: بخشی از گزارش شناسایی مناطق استراتژیک استان سلیمانیه عراق که چند تن از فرماندهان و مسئولان سپاه با حضور در داخل عراق تهیه کرده اند.

گزارش روزشمار ۲۴/۷/۱۳۶۶

۹ حمله بامداد و بعدازظهر نیروهای عراقی به مواضع لشکر ۳۲ انصارالحسین و تیپ ۴۸ فتح در جنوب ارتفاع برده هوش و تصرف سه تپه در این منطقه. تلاش برای پاتک به دشمن و منتفی شدن آن به علت آمادگی دشمن و عدم آمادگی خودی.

۱۰ ادامه تلاش ها برای اجرای عملیات در غرب منطقه ماووت و پیگیری مسئله حمله دشمن به جنوب ارتفاع برده هوش در جلسات امروز قرارگاه نجف با حضور رحیم صفوی و مسئولان قرارگاه نجف.

۱۱ تلاش بی وقفه مسئولان قرارگاه رمضان برای آماده سازی و هماهنگی انتقال نیروها و امکانات به داخل عراق برای اجرای عملیات در غرب منطقه ماووت؛ هماهنگی با مسئولان اتحادیه میهنی کردستان برای انتقال؛ سازمان دهی عبور نیروها و امکانات و حرکت اولین کاروان نیروها در ساعت ۱۸ امروز.

۱۲ نامه وزیر خارجه ایران به دبیرکل سازمان ملل درباره حملات هوایی و موشکی عراق به مناطق غیرنظامی و مسکونی ایران و ارائه آمار تلفات این حملات و درخواست از وی برای جلوگیری از تشدید وخامت اوضاع.

۱۳ حمله چته های کومه له به پایگاه روستای دادانه در اطراف سنندج مقاومت نیروهای پایگاه و عقب نشینی مهاجمان.

۱۴ حمله موشکی به نفتکش کویتی تحت پرچم امریکا در بندر الاحمدی. افزایش قیمت نفت در پی اصابت دو موشک به دو نفتکش تحت پرچم امریکا در ۲۴ ساعت گذشته.

۱۵ واکنش و تشکیل جلسه مقامات امریکا در پی حمله موشکی به دو نفتکش تحت پرچم آن کشور در سواحل کویت. سخنگوی کاخ سفید این حمله را به ایران نسبت داد و گفت امریکا راه های پاسخگویی به تجاوز ایران را بررسی می کند.

۱۶ واکنش مقامات و مطبوعات کویت به اصابت موشک به نفتکش سی ایل سیتی. تشکیل جلسه اضطراری شورای وزیران کویت؛ ارسال نامه برای دبیرکل سازمان ملل و درخواست تشکیل فوری شورای امنیت.

ص: ۹۰۸

۱ اظهارات رئیس جمهور اسلامی ایران و مقاله جمهوری اسلامی درباره حمله به نفتکش های کویتی. رئیس جمهور: نباید انتظار داشته باشند به کشتی ایرانی حمله شود و کشتی دیگران سالم بماند.

۲ درخواست دبیرکل سازمان ملل از اعضای شورای امنیت برای آرام کردن جنگ ایران و عراق. اعلام همبستگی بحرین با کویت در پی حمله موشکی به نفتکش های کویتی. سفر وزیر مشاور در امور خارجه آلمان غربی به منطقه برای اعلام بی طرفی کشورش در جنگ و رفع سوء تفاهم ها و هشدار به ایران درباره گسترش جنگ به کشورهای غیرمتخاصم.

۳ بازتاب حمله موشکی به نفتکش کویتی تحت پرچم امریکا در رسانه های جهان و اظهارات جیمی کارتر در این باره و اظهار اینکه تصمیم ریگان برای اسکورت نفتکش های کویتی اشتباهی ابلهانه بود.

۴ شلیک تیرهای اخطار ناوچه ایران به سمت هلی کوپتر امریکایی حامل خبرنگاران به دلیل رعایت نکردن فاصله لازم از ناوچه. تجاوز یک هواپیمای ناشناس (احتمالاً امریکایی) به حریم هوایی چابهار.

۵ کشف دو مین دیگر در آب های پر رفت و آمد نزدیک خورفکان به وسیله مین یاب های فرانسوی.

۶ اظهارات قائم مقام وزیر خارجه ایران درباره سفر دبیرکل سازمان ملل به ایران و عراق و اعلام مواضع ایران در قبال اجرای آتش بس. گزارش رادیو بی.بی.سی در این باره.

۷ اظهارات وزیر خارجه عراق درباره قطعنامه ۵۹۸ و روابط عراق با امریکا و شوروی. گزارش یونایتدپرس از نیاز عراق به پایان یافتن جنگ.

۸ دیدار مدیرکل اروپا و امریکای وزارت امور خارجه ایران با وزیر خارجه آلبانی و ارائه پیام دکتر ولایتی به وی.

۹ تلاش عربستان و کویت برای متحد کردن اعراب علیه ایران.

۱۰ گزارش رویتر و روزنامه البعث سوریه درباره روابط اقتصادی امریکا و عراق. کمک غذایی یک میلیارد دلاری امریکا به عراق.

۱۱ گزارش هفته نامه فرانسوی مدنیوز درباره وضعیت اقتصادی ایران و کاهش درآمدها. در سال ۱۳۶۵ ایران تنها ۹/۴ میلیارد دلار درآمد صادرات نفت داشت.

گزارش روزشمار ۲۵/۷/۱۳۶۶

۱۲ در آستانه عملیات در منطقه ماووت هواپیماهای عراقی عقبه یگان های مستقر در منطقه بانه و سردشت را بمباران کردند که ۳۰ رزمنده شهید و ۳۷۰ تن مجروح شدند. در این حملات دو هواپیمای دشمن سرنگون شد. تحلیل فرماندهان سپاه از حمله هوایی امروز عراق و احتمال هشیاری دشمن. تحرکات و تقویت توان دشمن در منطقه.

۱۳ ادامه تلاش ها در قرارگاه نجف برای هماهنگی یگان ها و آمادگی برای اجرای عملیات در غرب منطقه ماووت؛ مشکلات انتقال نیروها از عقبه به منطقه عملیاتی.

۱۴ مشکلات نیروهای تحت امر قرارگاه رمضان هنگام حرکت به سمت اهداف عملیات در داخل عراق؛ کمبود امکانات و غذا، طولانی

بودن مسیر و خستگی زیاد نیروها باعث شده است فرماندهان یگان‌ها اعلام کنند عملیات در زمان مقرر قابل اجرا نیست.

۱۵ اظهارات فرمانده نیروی زمینی سپاه در جلسه با مسئولان مهندسی جهاد سازندگی و مسئول مهندسی قرارگاه نجف درباره اهمیت احداث جاده از ارتفاع گرده رش به منطقه ای که پس از اجرای عملیات آزاد می شود.

۱۶ ورود ۳۰ تانک دشمن به منطقه چزابه و افزایش نیروهای عراقی مستقر در این منطقه. اجرای آتش توپخانه ایران روی پادگان زردمقی عراق.

ص: ۹۰۹

۱ حمله شش هواپیمای عراقی به تأسیسات نفتی بهرگان در ۳۰ کیلومتری بندر گناوه.

۲ تجاوز یک هواپیمای ناشناس به حریم هوایی چابهار.

۳ تحلیل هفته نامه میدل ایست اکونومیک دایجست از حملات موشکی ایران به بغداد و تأثیر آن در بازدارندگی حمله به تهران.

۴ انتقال پیکر شهدا و مجروحان حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های گشتی ایران در خلیج فارس به تهران و اظهارات فرمانده نیروی دریایی سپاه درباره رفتار وحشیانه امریکایی ها با مجروحان حادثه.

۵ اخباری حاکی از تصمیم امریکا به اجرای عملیات در فاو با همکاری عراق. تمرکز ۴۵ کشتی امریکایی و ۴۰ کشتی اروپایی در خلیج فارس.

۶ کشف یک مین دیگر در آب های عمان به وسیله مین روب فرانسوی. سخنگوی وزارت دفاع فرانسه: طی سال گذشته ۸۰ مین در خلیج فارس کشف شده است.

۷ واکنش کویت به حمله موشکی به نفتکش های تحت پرچم امریکا در بندر الاحمدی و نسبت دادن این حملات به ایران؛ حملات تبلیغاتی مطبوعات کویت علیه ایران و درخواست اعلام جنگ علیه ایران.

۸ واکنش مقامات و رسانه های امریکا به اصابت موشک به نفتکش های تحت پرچم آن کشور؛ تهدید به اقدامات تلافی جویانه. نظر کارشناسان نظامی درباره چگونگی پاسخ نظامی به ایران.

۹ سفیران شوروی، سوریه و الجزایر در کویت، وزیر خارجه مصر و معاون وزارت خارجه آلمان فدرال حمله به نفتکش های کویتی را محکوم کردند.

۱۰ اظهارات محمد جواد لاریجانی در تشریح مواضع ایران در قبال قطعنامه ۵۹۸ و طرح های دبیرکل و احتمال وقوع جنگ بین ایران و امریکا.

۱۱ قطعنامه پایانی اجلاس اتحادیه بین المجالس در بانکوک با تأکید بر پایان دادن به حمله به کشتی های غیرنظامی در خلیج فارس، خروج نیروهای نظامی خارجی از منطقه، منع استفاده از سلاح های شیمیایی و اجرای قطعنامه ۵۹۸.

۱۲ توافق ایران و شوروی درباره صدور پنج میلیون تن نفت خام ایران به شوروی در ازای دریافت فرآورده های نفتی پالایش شده از شوروی.

۱۳ تحلیل مجله ژون آفریک چاپ پاریس از عملکرد امریکا و غرب در منطقه و حمایت آنها از عراق. گزارش روزنامه گازنه چاپ ترکیه درباره اهداف امریکا و نقش ترکیه در منطقه.

۱۴ درگیری نیروهای ژاندارمری با اشرار مسلح افغانی در مرزهای شرقی کشور.

۱۵ نیروگاه برق شهید منتظری اصفهان به علت حمله ۵ روز پیش هواپیماهای عراقی برای مدت نامعلومی غیرفعال خواهد بود.

۱۶ اجرای طرح سرشماری همگانی در عراق با هدف شناسایی و کنترل مبارزان عراقی و جلوگیری از فرار نظامیان از جبهه ها و تأمین نیروی انسانی جنگ.

گزارش روزشمار ۲۶/۷/۱۳۶۶

۱۷ تعویق ۲۴ ساعته عملیات در منطقه ماووت به علت نرسیدن برخی از یگان ها به پای کار و مشکلات دیگر. در جلسه ای که به این منظور برگزار شد محاسن و معایب تأخیر در اجرای عملیات بررسی گردید و سرانجام تصمیم به تعویق عملیات گرفته شد.

ص: ۹۱۰

۱ بررسی مشکلاتی که موجب تأخیر در آمادگی از یگان‌ها شده و همچنین بررسی و هماهنگی طرح مانور عملیات در منطقه ماووت در جلسه مسئولان قرارگاه رمضان با فرماندهان و یگان‌های عمل‌کننده.

۲ جلسه مسئولان قرارگاه رمضان و اتحادیه میهنی کردستان عراق برای هماهنگی عملیات مشترک در منطقه ماووت.

۳ درگیری نیروهای خودی با افراد حزب دمکرات در اطراف پایگاه گلو و روستای زمزیران در منطقه سردشت که به شهادت دو تن و مجروح شدن سه تن از نیروهای خودی منجر شد. احتمال حمله گروهی از چته‌های کومه له به نیروهای خودی در منطقه مریوان. دیده شدن گروهی از مجروحان کومه له در اطراف بانه.

۴ دستگیری دو تن از عوامل گروهک خلق عرب در فاو که برای رژیم عراق جاسوسی می‌کردند. دستگیری یک سرباز پایگاه موشکی ماهشهر که قصد پناهنده شدن به عراق داشت.

۵ اعزام نیروهای داوطلب مردمی به جبهه‌ها از استان‌های ایلام، بوشهر و آذربایجان غربی و از شهرهای همدان، مینو دشت، بندرگناو، تنکابن، میانه، یزد، اهر، مرند، جهرم، دامغان، نوشهر و علی‌آباد کتول.

۶ اعلام هفته آموزش عمومی ش.م.ر از سوی سپاه پاسداران به منظور مقابله با حملات شیمیایی عراق.

۷ کمبود گازوئیل و گاز مایع در همدان و قم در پی بمباران پالایشگاه اصفهان در هفته گذشته.

۸ ورود میرحسین موسوی و هیئت همراه به سوریه و گفت‌وگو با نخست‌وزیر و وزیر خارجه سوریه درباره تحولات اخیر در منطقه، دخالت امریکا در خلیج فارس و گسترش مناسبات ایران و سوریه.

۹ ورود فرستاده ویژه رهبر لیبی به تهران و تقدیم پیام وی به رئیس‌جمهور ایران. سفر وزیر خارجه ایران به کوبا و گفت‌وگو با وزیر خارجه کوبا درباره سیاست‌های تجاوزگرانه امریکا در منطقه خلیج فارس و گسترش روابط دو کشور.

۱۰ مصاحبه رئیس‌جمهور اسلامی ایران با روزنامه تهران تایمز و تشریح مواضع جمهوری اسلامی در قبال بحران خلیج فارس، حضور ناتو در منطقه، قطعنامه ۵۹۸، اجلاس اتحادیه عرب و روابط ایران با شوروی و کویت.

۱۱ جرج شولتز و هنری کیسینجر ایران را به اتهام شلیک موشک به نفتکش تحت پرچم امریکا در خلیج فارس، تهدید به حمله تلافی‌جویانه کردند. تفسیر رادیو لندن در این باره. پیش‌بینی مجله المستقبل چاپ پاریس از عواقب اقدام نظامی امریکا علیه ایران.

۱۲ تأکید رئیس‌جمهور و نخست‌وزیر پاکستان بر بی‌طرفی کشورشان در جنگ ایران و عراق.

ضمیمه گزارش ۴۶۱: چگونگی انتقال نیروهای لشکر ۵۷ ابوالفضل و تیپ ۱۲ قائم (عج) به پای کار و آمادگی برای اجرای عملیات در منطقه ماووت.

گزارش روزشمار ۲۷/۷/۱۳۶۶

۱۳ تعویق اجرای عملیات در غرب منطقه ماووت - که قرار بود پس از ۲۴ ساعت تأخیر، امشب اجرا شود - به دلیل بارش باران شدید و افزایش آب رودخانه قلاچولان و کاهش توان نیروها. بررسی وضعیت یگان‌ها و مشکلات آنها در جلسه قرارگاه نجف که در نهایت به

تعویق عملیات منجر شد. دستور بازگشت نیروهایی که به سمت اهداف حرکت کرده اند و در شرایط نامساعدی به سر می برند، برای تجدید قوا و استراحت در عقبه ها.

۱۴ مشکلات نیروهایی که به سمت اهداف عملیات رفته اند برای برگشتن به عقبه و عبور از رودخانه در پی تعویق عملیات، در حالی که هوا کاملاً تاریک شده و باران می بارد.

ص: ۹۱۱

۱ جزئیاتی از مشکلات لشکر ۹ بدر و تیپ ۶ پاسداران که قرار است از داخل خاک عراق و از پشت به نیروهای دشمن حمله کنند.

۲ افزایش تحرکات ارتش عراق در مناطق شرق بصره و فاو.

۳ درگیری بین نیروهای گشتی خودی و افراد حزب کومه له در روستای کلاته رشکه از توابع سنندج.

۴ حمله ناوهای امریکایی به میدان نفتی رشادت و انهدام تأسیسات سکوه‌های آر-۴ و آر-۷. شلیک هزار گلوله به طرف سکوه‌های نفتی ایران.

۵ بررسی اهداف امریکا از حمله به میدان نفتی رشادت، چگونگی تشدید اقدامات مقابله به مثل علیه امریکا، دفاع از مناطق مهم خلیج فارس، تهدیدات بعدی امریکا و آمادگی برای مقابله با آن و شناختن نقاط ضعف خودی در جلسه ای در ستاد کل سپاه پاسداران.

۶ دولت امریکا انهدام سکوه‌های نفتی ایران را پاسخی محدود به حمله ایران به نفتکش زیر پرچم امریکا اعلام کرد. جرج شولتز: ما خیال تشدید جنگ در خلیج فارس را نداریم اما ایران باید بداند که نمی تواند بدون تنبیه شدن به کشتی های ما حمله کند. نماینده امریکا در سازمان ملل در نامه ای به دبیرکل این سازمان حمله امریکا را اقدامی دفاعی و مطابق حقوق بین المللی اعلام کرد.

۷ رد ادعای امریکا درباره نظامی بودن سکوه‌های نفتی رشادت و اعلام موضع جمهوری اسلامی در برابر این اقدام امریکا در سخنان رئیس جمهور، نخست وزیر، سخنگوی وزارت خارجه و سرپرست ستاد تبلیغات جنگ.

۸ واکنش متفاوت برخی از کشورها از جمله شوروی، انگلستان، بلژیک، هلند و اسپانیا در قبال حمله امریکا به سکوه‌های نفتی ایران.

۹ سکوت اکثر کشورهای جهان سوم و منطقه خاورمیانه در برابر اقدام اخیر امریکا؛ لیبی، الجزایر و کوبا اقدام امریکا را محکوم کردند. گزارش خبرگزاری فرانسه درباره سکوت کشورهای عربی و تحلیل رادیو بی.بی.سی در این باره.

۱۰ بازتاب حمله امریکا به سکوه‌های نفتی ایران در رسانه ها و تحلیل کارشناسان از اهداف امریکا، احتمال تشدید درگیری و چگونگی پاسخ ایران.

۱۱ افزایش قیمت نفت خام و کاهش بهای سهام شرکت ها در بازار بورس نیویورک در پی حمله امریکا به سکوه‌های نفتی ایران.

۱۲ تجاوز هواپیماهای امریکا به حریم هوایی چابهار.

۱۳ ثبت یک نفتکش کویتی در انگلستان. وزیر دفاع کویت اعطای تسهیلات نظامی به کشورهای خارجی را رد کرد و مدعی شد حضور ناوگان های خارجی در خلیج فارس به نفع صادرات نفت ایران نیز هست.

۱۴ راه کارهای تحلیل گران غرب برای فشار به ایران و قطع درآمدهای نفتی: حملات هوایی عراق، تحریم خرید نفت و مین گذاری سواحل ایران به وسیله امریکا.

۱۵ آزادی ۱۸ تن از نیروهای قرارگاه رمضان که حدود ۳ هفته قبل مأموران ترکیه آنها را دستگیر کرده بودند.

۱۶ افزایش فعالیت سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در عراق و پاکستان.

۱۷ سخنان دو تن از نمایندگان سازمان دفاع از حقوق بشر در عراق شاخه سوئد درباره برقراری حکومت نظامی در شهرهای عراق به بهانه سرشماری مردم و شناسایی و تعقیب مبارزان و مجاهدان و ضرب و شتم خانواده ها. نامه نماینده عراق در سازمان ملل به دبیرکل این سازمان و ادعای حمله ایران به چند شهر عراق.

ص: ۹۱۲

۱ تعویق مجدد عملیات در غرب منطقه ماووت تا چهار روز دیگر به دلیل هشیاری دشمن، مشکلات پشتیبانی، کاهش توان نیروها و مشکلات عبور از رودخانه؛ این تصمیم در جلسه ای طولانی که از ساعت ۷ صبح تا ۲۱ طول کشید اتخاذ گردید.

۲ اطلاع دشمن از تعویق عملیات و بازگشت نیروها به دلیل افزایش تردد یگان ها، مشکلات عبور از رودخانه، افزایش مکالمات با بی سیم و رعایت نکردن دستورات حفاظتی. مشکلات نیروهای لشکر ۵۷ ابوالفضل و لشکر ۳۲ انصارالحسین هنگام عبور از رودخانه در بازگشت به عقبه.

۳ تلاش مسئولان قرارگاه رمضان، اتحادیه میهنی کردستان عراق و فرماندهان لشکر ۹ بدر و تیپ ویژه پاسداران برای تعیین تکلیف سریع تر نیروهایشان به دلیل هشیاری دشمن و در خطر قرار گرفتن آنها و سرمای هوا؛ تشکیل جلسه فرماندهان مستقر در خاک عراق و چاره اندیشی در این باره.

۴ تجاوز هواپیماهای عراق به شهرهای اصفهان، اهواز، سنندج، مریوان، باختران، ایلام، مهران و دهلران. حمله هوایی عراق به پالایشگاه بید بلند و روستای دولتو. عراق مدعی شد به یک هدف بزرگ دریایی حمله کرده است.

۵ گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس و روزنامه کویتی القبس از وضعیت جبهه های جنگ ایران و عراق و آمادگی دو طرف برای حملات گسترده.

۶ در پی حمله دیروز ناوهای امریکا به میدان نفتی رشادت، امروز طی چند جلسه در نیروی دریایی سپاه و ستاد فرعی قرارگاه خاتم چگونگی مقابله با تهاجم دشمن، نحوه هماهنگی نیروها، تلاش برای تقویت جزایر و سواحل و تأسیسات خلیج فارس بررسی گردید.

۷ خروج ناوهای امریکایی از میدان نفتی رشادت در ساعت ۹:۳۵ امروز و حرکت کشتی های خودی به سوی سکوهاى مشتعل و تلاش برای خاموش کردن سکوها؛ خسارات وارد شده به سکوها؛ وضعیت سکوها قبل از حمله امریکا. نیاز شدید استانداری هرمزگان به گونی برای ساختن سنگر.

۸ توجیهات امریکا درباره حمله به سکوهاى نفتی ایران و تهدید به حملات بیش تر در صورت تغییر نکردن رفتار ایران و ارسال پیام به ایران از طریق سوریه.

۹ پاسخ نخست وزیر به پیام امریکا: ما هیچ ضربه ای را بی پاسخ نخواهیم گذاشت. گزارشی از سفر نخست وزیر به سوریه و نتایج مثبت آن.

۱۰ سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی درباره سیاست ماجراجویانه و دخالت گرایانه امریکا در خلیج فارس و تصمیم ایران به پاسخ محکم به اقدامات اخیر این کشور. گفت و گوی کیهان با چند تن از مسئولان جمهوری اسلامی درباره احتمال وقوع جنگ بین ایران و امریکا: محمود مروی، مصطفی خاکسار، حسین علایی و سرتیپ سهرابی.

۱۱ نامه وزیر امور خارجه ایران و نامه نماینده ایران در سازمان ملل به دبیرکل این سازمان درباره تجاوزات اخیر نیروهای امریکایی در خلیج فارس.

۱۲ واکنش کشورهای بلوک شرق به حمله امریکا به سکوه‌های نفتی ایران.

۱۳ حمایت تلویحی ژاپن و فرانسه از حمله امریکا به سکوه‌های نفتی ایران و حمایت صریح کشورهای اروپایی از آن.

۱۴ انعکاس وسیع حمله امریکا به میدان نفتی رشادت در رسانه‌های جهان از جمله: روزنامه‌های لوکوئیدین دوپاری، زود دویچه سایتونگ، السیاسه، ایندیندنت، فرانکفورت الگمانیه، فیگارو، نیویورک تایمز و شهرام چوبین کارشناس جنگ خلیج فارس.

ص: ۹۱۳

۱ سقوط قیمت سهام در بورس نیویورک و دیگر بورس ها و افزایش بیمه کشتی ها در پی حمله امریکا به سکوهاى نفتى ایران و افزایش بحران خلیج فارس. آماده باش سفارت خانه های امریکا در سراسر جهان برای مقابله با حملات انتحاری طرفداران انقلاب اسلامی.

۲ مفاد طرح جدید دبیرکل سازمان ملل برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق در روزنامه الخلیج.

۳ تحلیل صاحب نظران سیاسی از تلاش های شورای امنیت و دبیرکل سازمان ملل از ابتدای جنگ تاکنون و دیگر مسائل مربوط به جنگ ایران و عراق در رادیو بی.بی.سی.

۴ نفوذ عوامل ضدانقلاب به ارومیه و حمله به دو پایگاه انتظامی با آر.پی.جی. ۷ و خمپاره انداز، آزادی ۱۴ نیروی خودی که در اسارت کومه له بودند.

۵ درگیری رانندگان سقز با عناصر حزب دمکرات در پی اجبار هر کدام از آنها به پرداخت مبلغ ۱۵ هزار تومان به عنوان کمک به حزب دمکرات، درخواست مشابه از اهالی روستاهای پهلوی دژ و سوران. بروز اختلاف در داخل گروه خبات به دلیل سوء استفاده های مالی. گزارش استانداری کردستان از منابع مالی گروه های ضدانقلاب.

۶ حمله ارتش عراق به منطقه قره باغ و درگیری با مبارزان کرد عراقی. تأکید رژیم عراق به مردم روستاهای منطقه شهر زور برای بازگرداندن فرزندان نشان که در ایران هستند.

۷ دستگیری یک افسر و دو سرباز ارتش افغانستان در داخل خاک ایران. فعالیت چریک های فدایی خلق برای ایجاد ناامنی در مرزهای شرقی کشور با کمک روس ها و افغان ها.

گزارش روزشمار ۲۹/۷/۱۳۶۶

۸ اقدام یگان های قرارگاه نجف به بازسازی و آماده سازی نیروها در پی تعویق اجرای عملیات در غرب منطقه ماووت. یگان های قرارگاه رمضان و اتحادیه میهنی کردستان عراق به علت تأخیر در اجرای عملیات و اتخاذ تدابیری برای فریب دشمن توجیه شدند. تعیین تاریخ ۲/۸/۱۳۶۶ برای اجرای عملیات و موافقت اتحادیه با این تاریخ.

۹ حمله ارتش عراق به شهر قره داغ و تصرف این شهر که در کنترل نیروهای مبارز عراقی بود. حمله پیشمرگان حزب دمکرات کردستان عراق به پایگاه های ارتش عراق روی ارتفاعات گاره. اقدامات پیشگیری نیروهای عراقی در جلوگیری از سقوط شهرک دهور.

۱۰ گزارش ارتش از تبادل آتش در مناطق عملیاتی جنوب و غرب.

۱۱ حمله هوایی عراق به رامهرمز و جزیره خارک و هدف قرار گرفتن نفتکش خارک - ۴ که آسیب مهمی به آن نرسید.

۱۲ بررسی مصوبات قرارگاه خاتم درباره تقویت جزایر، سواحل و تأسیسات ایران در خلیج فارس و راه های مقابله با حملات احتمالی امریکا در جلسه فرمانده و مسئولان نیروی دریایی سپاه. اعلام آماده باش کامل به نیروی دریایی سپاه در منطقه فاو با توجه به پیش بینی همکاری امریکا و دیگر کشورها با عراق برای باز پس گیری فاو.

۱۳ اعلام وضعیت اضطراری و فوق العاده در استان بوشهر به منظور مقابله با حملات احتمالی امریکا و اقدامات ایران در بندرعباس و تنگه هرمز؛ گزارش خبرگزاری فرانسه در این باره.

۱۴ وقوع انفجار شدید در سواحل جنوبی کویت؛ نسبت دادن این انفجار به ایران و رد این ادعا از سوی ایران. اقدامات بازدارنده کویت برای جلوگیری از حملات مشابه.

ص: ۹۱۴

۱ پیام های ایران به سازمان های بین المللی درخواست محکوم کردن امریکا و خروج نیروهای بیگانه از خلیج فارس. سخنان معاون سیاسی نخست وزیر درباره تجاوزات امریکا در خلیج فارس.

۲ موضع چین درباره حمله امریکا به سکوهای نفتی ایران. تحلیل برخی از رسانه ها از این حمله.

۳ پیشنهاد سنای امریکا برای سازش رئیس جمهور و کنگره در پی حمله امریکا به سکوهای نفتی ایران و احتمال اقدامات تلافی جویانه ایران.

۴ وزیر دفاع امریکا در جلسه کمیته روابط عمومی سنا اهداف امریکا از حضور در خلیج فارس را تشریح کرد.

۵ ارزیابی مثبت ایران از طرح ۶ ماده ای دبیرکل برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق. تشریح مواضع ایران در برابر اقدامات شورای امنیت سازمان ملل در دیدار هاشمی رفسنجانی با رئیس مجلس هند.

۶ پیشنهاد نخست وزیر ایتالیا درباره اینکه دادگاه لاهه تعیین کننده آغازگر جنگ ایران و عراق باشد. سخنان وی درباره مذاکرات وزیران خارجه کشورهای اروپایی درباره جنگ ایران و عراق.

۷ به حکم دفتر سیاسی حزب کومه له ۵ تن از هواداران این حزب که با ایران همکاری می کردند اعدام شدند.

۸ حمله خمپاره ای نیروهای دولتی افغانستان به پاسگاه پیش رباط و پاسخ نیروهای ایران. گزارش سپاه دهم نبی اکرم (ص) درباره فعالیت ضدانقلاب در بلوچستان و همکاری عراق با آنان.

گزارش روزشمار ۳۰/۷/۱۳۶۶

۹ جلسه فرماندهان نیروی زمینی سپاه و قرارگاه های نجف و قدس و رمضان برای تعیین زمان عملیات در غرب منطقه ماووت که پس از بحث و بررسی های لازم به نتیجه قطعی نرسید و تصمیم گیری در این باره به جلسه فردا موکول شد.

۱۰ در اجرای کمین و درگیری با گروه هایی از سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در محور چنگوله و منطقه دهلران ۱۵ تن از منافقین کشته شدند. در حمله منافقین به نیروهای خودی در تنگه قله جا در منطقه دهلران خسارتی وارد نشد.

۱۱ گلوله باران مواضع عراقی ها و گروه های ضدانقلاب در شهر زارین، دیسکره، بیاره و هانی گرمه؛ عقب نشینی ارتش عراق از منطقه قره داغ پس از انهدام کلیه ساختمان های شهر قره داغ. آتش توپخانه عراق روی شهر مریوان.

۱۲ درگیری نیروهای خودی با نیروهای گردان کاوه حزب کومه له در منطقه سقز. تسلیم شدن ۵ تن از افراد حزب کومه له و دمکرات به سپاه بانه. دستگیری ۵ تن از اهالی روستای ناچیت که قصد پیوستن به کومه له را داشتند.

۱۳ اجرای کمین نیروهای حزب الله کردستان عراق علیه نیروهای عراقی در جاده دیانا به مرگه سور در استان اربیل عراق و کمین پیشمرگان کرد در جاده کویه به کرکوک. حمله نیروهای سازمان عمل اسلامی به کارخانه اسلحه سازی الفارس در جاده بغداد. ترور مسئول سازمان دهی حزب بعث عراق در منطقه فرات الاوسط به دست مجاهدین عراقی. گزارش روزنامه لوموند از عملکرد رژیم عراق در شمال این کشور و گسترش مبارزات مردمی.

۱۴ اصابت یک موشک کرم ابریشم به پایانه برون ساحلی بندر الاحمدی کویت؛ ادعای کویت درباره شلیک این موشک از فاو و هشدار به ایران.

۱۵ افزایش حق بیمه کشتی ها در خلیج فارس و افزایش قیمت نفت و طلا- در بازار جهانی در پی حمله موشکی به پایانه نفتی بندر الاحمدی کویت.

ص: ۹۱۵

- ۱ واکنش مقام های امریکا به حمله موشکی به پایانه کویت؛ اظهارات ریگان در این باره و درباره سیاست های امریکا در خلیج فارس.
- ۲ مواضع وزارت خارجه شوروی، رئیس جمهور مصر و وزیر دفاع عربستان درباره حمله موشکی به پایانه نفتی کویت.
- ۳ بازتاب حمله موشکی به پایانه نفتی کویت در رسانه های غرب؛ تفسیر رادیو بی.بی.سی از محدودیت های امریکا در خلیج فارس؛ گزارش خبرگزاری فرانسه درباره پیمان دفاعی اعراب.
- ۴ تجاوز هواپیماهای ناشناس به حریم هوایی بندر چابهار.
- ۵ اسکورت یک نفتکش ایتالیایی حامل نفت ایران در تنگه هرمز به وسیله ناوگان ایتالیا.
- ۶ گزارش کوتاهی از عملکرد مجلس شورای اسلامی در مهرماه ۱۳۶۶.
- ۷ دیدار دکتر ولایتی با نخست وزیر ایتالیا و اعلام پذیرش اصول قطعنامه ۵۹۸ و طرح ۹ ماده ای دبیرکل؛ انعکاس این دیدار در مطبوعات ایتالیا.
- ۸ مخالفت عراق با آتش بس دو مرحله ای که در طرح ۹ ماده ای دبیرکل آمده است.
- ۹ افزایش فشار امریکا به چین برای خودداری از فروش سلاح به ایران؛ گزارش روزنامه وال استریت ژورنال در این باره. گزارش رویترو خبرگزاری شین هوا درباره تکذیب فروش موشک کرم ابریشم به ایران و انتقاد از امریکا به خاطر متوقف کردن صدور تکنولوژی پیشرفته به چین.
- ۱۰ انتقاد شدید روزنامه های کویت از مواضع شوروی و سوریه درباره جنگ ایران و عراق و بحران خلیج فارس.
- ۱۱ تحلیل مجله انگلیسی فارین ریپورت از سیاست شوروی در قبال جنگ ایران و عراق.

گزارش روزشمار ۱/۸/۱۳۶۶

۱۲ به تعویق افتادن عملیات در غرب منطقه ماووت تا ۲۴/۸/۱۳۶۶ پس از بررسی وضعیت دشمن، وضعیت منطقه عملیاتی، اوضاع یگان های مستقر در منطقه و مشاوره و کسب تکلیف از فرمانده کل سپاه و فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا. تأکید فرمانده قرارگاه رمضان بر اجرای هر چه زودتر عملیات به دلیل بدتر شدن اوضاع جوی، ترخیص نیروها، هشیارتر شدن دشمن و تأثیر منفی در همکاری اتحادیه میهنی کردستان عراق.

۱۳ ابلاغ دستورالعمل قرارگاه نجف به یگان های تحت امر درباره احداث پل روی رودخانه قلاچولان، شروع به کار نیروهای شناسایی، تخلیه نکردن امکانات و استتار آن و عملیات لشکر ۳۲ و تیپ ۴۸ روی ارتفاع برده هوش. جلسه فرمانده قرارگاه تاکتیکی فتح با جلال طالبانی درباره مشکلات و مسائل نیروهای اتحادیه و لشکر ۹ بدر و تیپ پاسداران و علل تعویق عملیات و نحوه استقرار نیروها در روستاهای عراق.

۱۴ سخنان هاشمی رفسنجانی در نماز جمعه تهران درباره اوضاع جنگ و منطقه، اهداف امریکا و پیامدهای حضور نظامی آن در منطقه، راه های پایان دادن به بحران خلیج فارس و پیشنهاد به کویت برای اعلام بی طرفی در جنگ. توجه رسانه های غربی به پیشنهاد آقای

هاشمی.

۱۵ مدیرکل سیاسی وزارت خارجه ایران، در آلمان مواضع ایران در برابر تحولات منطقه و جنگ و آثار منفی حضور نظامی امریکا در خلیج فارس را تشریح کرد.

۱۶ اخطار ناوهای امریکایی به هواپیماهای گشتی ایران در آسمان دریای عمان و نزدیک شدن هواپیماها تا فاصله ۱۰ مایلی ناوها. اخطار ناوانگلیسی به هواپیمای گشتی ایران.

ص: ۹۱۶

۱ اعزام پنج دلفین تربیت شده امریکایی به خلیج فارس برای کمک به جست و جوی مین.

۲ تلاش قدرت های بزرگ برای فروش سلاح به کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس به دنبال تشدید بحران در منطقه. گزارش رسانه های غربی در این باره.

۳ افزایش جزئی بهای نفت خام در پی حمله موشکی به بندر الاحمدی کویت و تلاش این کشور برای حفظ میزان صادرات نفت خود.

۴ توجه دبیرکل سازمان ملل و کشورهای عراق، قطر، یمن شمالی، یمن جنوبی و عربستان به خطر گسترش جنگ و توانایی ایران در مقابله با کشورهای طرفدار عراق در پی حمله موشکی به بندر الاحمدی کویت و تأکید آنان بر پایان دادن به جنگ ایران و عراق. تفسیر رادیو بی.بی.سی درباره مواضع کشورهای حاشیه خلیج فارس. قرارداد محرمانه مصر با کویت برای دفاع در برابر حملات ایران.

۵ انتقاد گورباچف از سیاست های امریکا در خلیج فارس در دیدار با وزیر خارجه امریکا و هشدار به امریکا درباره احتمال تیره شدن روابط دو کشور.

۶ فشار امریکا به ژاپن برای پیوستن به طرح تحریم خرید نفت ایران. بررسی بحران خلیج فارس در سرمقاله روزنامه ژاپنی یومیوری شیمبون.

۷ افزایش واردات نفت ژاپن از منطقه خلیج فارس. گزارش رادیو بی.بی.سی درباره تداوم صدور نفت از منطقه خلیج فارس. گزارش خبرگزاری خلیج درباره تولید نفت عراق بیش تر از سهمیه خود در اوپک.

۸ گزارش هفته نامه اکونومیست درباره وضعیت تسلیحاتی ایران. گزارش خبرگزاری فرانسه و روزنامه تایمز مالی درباره وضعیت تسلیحاتی عراق.

گزارش روزشمار ۲/۸/۱۳۶۶

۹ برنامه های قرارگاه نجف برای تکمیل اقدامات آماده سازی منطقه عملیاتی ماووت، تکمیل شناسایی ها، جلوگیری از نفوذ دشمن و پس گرفتن ارتفاع برده هوش.

۱۰ هماهنگی قرارگاه فتح و اتحادیه میهنی کردستان عراق برای اجرای عملیات در منطقه ماووت در زمان مقرر با همکاری نیروهای اتحادیه و توافق بر اجرای عملیات روی سد و شهر دوکان در آینده و بررسی اجرای عملیات در کرکوک. هماهنگی قرارگاه فتح با لشکر ۹ بدر و تیپ پاسداران درباره چگونگی اقامت نیروها در خاک عراق و حفظ آمادگی لازم تا اجرای عملیات و پشتیبانی نیروها.

۱۱ مصوبات جلسه امروز فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق در سند به دست آمده از مقر عراقی ها که حاکی از هشدار دشمن و پیش بینی عملیات خودی در منطقه ماووت و پس از آن در جنوب است.

۱۲ شرح اقدامات مهندسی که در منطقه عملیاتی ماووت انجام شده و مشکلات واحدهای مهندسی در مصاحبه مسئول واحد مهندسی رزمی قرارگاه نجف با راوی مرکز مطالعات در این قرارگاه. (ضمیمه دارد)

۱۳ بررسی مسائل خلیج فارس و نحوه پدافند از جزایر و سواحل جمهوری اسلامی در جلسه صبح امروز قرارگاه خاتم الانبیا با حضور حسن روحانی، حسینی تاش، فدوی، کاظمی، سنجقی، ملک زادگان، صیاد شیرازی، مسجدی و پیرایش. بحث و گفت و گو درباره

مأموریت های نیروی دریایی سپاه در جلسه غلامعلی رشید با مسئولان نیروی دریایی سپاه.

۱۴ درخواست ستاد سپاه پاسداران ناحیه مستقل نبی اکرم(ص) از ستاد مرکزی سپاه برای تدارک اقدامات دفاعی در مناطق ساحلی جنوب کشور.

ص: ۹۱۷

- ۱ اعزام نیروهای فنی - تخصصی و رزمنده از ساری، پل دختر، مسجدسلیمان، رامهرمز، کرمان، سمنان و شاهرود به جبهه های جنگ؛ ارسال کمک های مردمی از استان گیلان به جبهه ها، اجرای مانور آبی - خاکی نیروهای بسیجی استان سمنان.
 - ۲ دیدار رئیس مجلس هند با رئیس جمهور و نخست وزیر و گفت و گو درباره مسائل منطقه ای و حضور نیروهای بیگانه در خلیج فارس و اقیانوس هند.
 - ۳ انتقاد وزیر کشور از سیاست برخی از مسئولان نظامی در قبال حضور نیروهای امریکایی در خلیج فارس. محتشمی گفت: اگر به نظر اولیه امام عمل می شد ما امروز شاهد نیروهای ناتو در خلیج فارس نبودیم.
 - ۴ انفجار دفتر هواپیمایی پان امریکن در کویت و بازتاب آن در رسانه ها.
 - ۵ وزیر دفاع امریکا خواهان اعمال برنامه تحریم سازمان ملل علیه ایران شد تا ریشه موجودیت ملت ایران خشک شود.
 - ۶ هشدار معاون وزیر امور خارجه امریکا به ایران: هرگونه افزایش دامنه خشونت در خلیج فارس با واکنش شدیدتر امریکا روبه رو خواهد شد.
 - ۷ حمله قایق های تندرو به کشتی پانامایی حامل گاز عربستان سعودی. گزارش رسانه ها از این حمله.
 - ۸ اعزام کشتی های جدید شوروی و امریکا به خلیج فارس به بهانه افزایش تشنج در منطقه.
 - ۹ افزایش ۳۰ درصدی حمله به کشتی ها پس از حضور نظامی امریکا در خلیج فارس.
 - ۱۰ آغاز به کار اجلاس وزیران خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس برای بررسی مسائل منطقه و اتخاذ موضع مشترک در برابر جمهوری اسلامی. گزارش آسوشیتدپرس و رادیو بی.بی.سی در این باره.
 - ۱۱ نظریات کیسینجر، کردزنمن، هنکس و برژینسکی درباره حضور نیروهای امریکایی در خلیج فارس و تجزیه و تحلیل آن.
 - ۱۲ کمیته روابط خارجی سنای امریکا گزارشی از اوضاع خلیج فارس و جنگ ایران و عراق منتشر کرد. در این گزارش تصریح شده که عراق نمی تواند در جنگ برنده شود و پیروزی ایران برای منافع غرب فاجعه بار است.
 - ۱۳ ادعای روزنامه ایندیندنت درباره ملاقات نخست وزیر ایران با معاون وزیر خارجه شوروی در دمشق و موافقت شوروی با عرضه تسلیحات پیشرفته از جمله موشک اسکاد - بی به ایران.
 - ۱۴ مقاله مجله "اخبار امریکا و گزارش های جهان" درباره اوضاع اقتصادی و اجتماعی عراق و موقعیت صدام حسین.
 - ۱۵ درخواست دبیرکل جماعت علمای اسلامی پاکستان از ایران برای پذیرش آتش بس و تغییر موضع خود درباره جنگ خلیج فارس.
 - ۱۶ ده تن از عناصر جنبش مجاهدین بلوچستان با تحویل دادن سلاح های خود امان نامه دریافت کردند؛ وارد شدن تعدادی از عوامل این گروه به منطقه خاش برای اجرای عملیات علیه نیروهای ایران.
- ضمیمه گزارش ۵۶۳: مشروح اقدامات مهندسی در منطقه ماووت طی ۴ ماه گذشته.

ضمیمه گزارش ۵۷۷: خلاصه گزارش کمیته روابط خارجی سنای امریکا درباره خلیج فارس و جنگ ایران و عراق.

گزارش روزشمار ۳/۸/۱۳۶۶

۱۷ حمله عراقی ها در منطقه ماووت به مواضعی از تیپ ۴۸ فتح در جنوب ارتفاعات برده هوش و اشغال آن؛ حمله شیمیایی عراق روی ارتفاعات قشن و مواضع تیپ ۴۸ فتح؛ حمله نیروهای لشکر ۳۲ و تیپ ۴۸ به قوای عراقی در ساعت ۲۲:۱۰ و دست یابی به مواضع قبلی در ساعت ۲۳ و اقدام برای تثبیت آن.

ص: ۹۱۸

۱ برنامه ریزی یگان های قرارگاه رمضان برای استقرار در نقاط مناسب داخل عراق تا زمان شروع عملیات در منطقه ماووت. درخواست سلاح و تجهیزات گروه های معارض عراقی از فرمانده قرارگاه فتح.

۲ جایگزین کردن گردان های خفیفه عشایر عراق به جای ارتش عراق در مناطق شمال شرقی اربیل.

۳ بررسی و طرح ریزی چگونگی حفاظت از سواحل و جزایر ایران در منطقه خلیج فارس و دریایی عمان و تجهیزات و نیروی انسانی مورد نیاز آن در جلسات مختلف فرماندهان سپاه که امروز برگزار شد.

۴ تجاوز چند هواپیمای ناشناس به حریم هوایی اهواز و شایعه امریکایی بودن هواپیماها.

۵ اعزام نیروهای رزمنده از شهرهای مختلف به جبهه های جنگ. راه پیمایی دانشجویان و دانش آموزان چند شهر در اعتراض به حضور نظامی امریکا در خلیج فارس. اعلام آمادگی اسیران عراقی اردوگاه سمنان برای رویارویی با نظامیان امریکا در خلیج فارس. دیدار رئیس مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق با رئیس جمهور.

۶ سخنان هاشمی رفسنجانی در تشریح مواضع جمهوری اسلامی درباره جنگ و پیشنهاد جدید دبیرکل سازمان ملل؛ هاشمی گفت: اگر شورای امنیت به وظایفش عمل کند معتقدیم که می شود به جنگ از طریق سیاسی پایان داد. گزارش رادیو بی.بی.سی درباره سفر رئیس مجلس هند به ایران.

۷ پاسخ نخست وزیر، سخنگوی وزارت خارجه و سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ به تهدیدات وزیر دفاع امریکا.

۸ نیروهای ایران نفتکش کویتی تحت پرچم انگلستان را متوقف و بازرسی کردند.

۹ تلاش کویت برای راه اندازی اسکله های از کار افتاده و جبران کاهش صادرات نفت خود؛ آغاز عملیات پاک سازی پایانه نفتی الاحمدی کویت؛ بررسی راه کارهای تقویت توان دفاعی کویت و استقرار ۳۰ موشک سوپر هاوک در جزیره فیلکه.

۱۰ بازتاب انفجار در دفتر هواپیمایی پان امریکن در کویت و گزارش روزنامه الانباء در این باره.

۱۱ سفر غیرمنتظره نخست وزیر و وزیر خارجه عراق به عربستان و کویت؛ تحلیل ستاد تبلیغات جنگ از اهداف این سفر؛ تحلیل رادیو بی.بی.سی در این باره.

۱۲ تلاش عربستان و کویت در اجلاس وزیران خارجه شورای همکاری خلیج فارس برای اتخاذ موضع واحد کشورهای عربی علیه ایران؛ بیانیه این اجلاس درباره جنگ ایران و عراق.

۱۳ گزارش روزنامه واشنگتن پست از گسترش روابط ایران و شوروی. استقبال شوروی از بهبود روابط با ایران.

۱۴ دستگیری دو تن از عوامل حزب دمکرات که با عراق همکاری می کردند.

گزارش روزشمار ۴/۸/۱۳۶۶

۱۵ پایان موفقیت آمیز ضد حمله لشکر ۳۲ انصارالحسین و تیپ ۴۸ فتح در جنوب ارتفاعات برده هوش واقع در منطقه ماووت در اوایل

بامداد امروز با کمترین تلفات نیروهای خودی؛ حفظ آمادگی برای مقابله با پاتک دشمن؛ انصراف از ادامه عملیات روی ارتفاع دوقلو به دلیل کمبود نیرو و حفظ توان برای مقابله با پاتک دشمن.

۱۶ گفت و گو درباره شناسایی مناطق عملیاتی و تأسیسات دشمن در کردستان عراق و آمادگی برای اجرای عملیات نامنظم در جلسات امروز فرمانده قرارگاه فتح و فرماندهان و مسئولان لشکر ۹ بدر و تیپ ۶ پاسداران و اتحادیه میهنی کردستان عراق.

۱۷ اجرای کمین نیروهای حزب الله کردستان عراق علیه نیروهای عراقی در جاده دیانا - مرگسور. عملیات چریک های تیپ ۶ ویژه پاسداران با همکاری پیشمرگان کرد روی دکل های برق فشار قوی استان اربیل.

- ۱ درگیری نیروهای گردان جندالله سپاه سردشت با نیروهای حزب دمکرات کردستان. فرار یکی از اعضای تشکیلاتی کومه له از دست نیروهای خودی.
- ۲ حمله منافقین به مواضع نیروهای خودی در محور کنجانچم در منطقه مهران.
- ۳ تجاوز هواپیماهای عراق به بندر لنگه، کنارک، جزیره لاوان، بوشهر و اهواز؛ شنیده شدن صدای انفجار در اطراف جزیره لاوان و بوشهر.
- ۴ اعزام نیروهای آموزش دیده به جبهه های جنگ از شهرهای کرمان، همدان، ساری، بوشهر، یزد و تاجیکستان.
- ۵ ارتش عراق برای جبران کمبود نیروی انسانی تمامی سربازان منقضی خدمت از سال ۱۹۴۵ به بعد را فراخواند و عمده افراد نیروی انتظامی خود را به جبهه گسیل کرد. تضعیف روحیه نیروهای عراقی در پی ناامیدی از برقراری آتش بس بعد از سفر هیئت ایرانی به سازمان ملل.
- ۶ درخواست نایب اول نخست وزیر و وزیر خارجه عراق از امیر کویت برای واگذاری جزایر ورهبه و بویان به عراق و تسلیم پیام صدام به وی.
- ۷ نزدیک شدن یک ناو امریکایی به سکوی نفتی ایرانی نصرت. اعزام زیردریایی های امریکایی مجهز به موشک هسته ای به خلیج فارس. گزارش رادیو مسکو درباره تحریک های امریکا در خلیج فارس. نصب دستگاه های جدید در پایگاه اینجریلیک ترکیه.
- ۸ دستور ریگان درباره تحریم واردات کلیه کالاها از ایران و محدودیت های شدید بر صادرات امریکا به ایران.
- ۹ سخنان محمدجواد لاریجانی، محمد سلامتی، مهندس الویری و مهندس شافعی درباره اهداف امریکا از تحریم اقتصادی ایران و شیوه های اعمال آن.
- ۱۰ تفسیر رادیو مسکو درباره اهداف امریکا از تحریم ایران و زمینه های شکست آن.
- ۱۱ سفر معاون سیاسی نخست وزیر و هیئت همراه به ترکیه برای بررسی روابط دو کشور و تحولات منطقه؛ دیدار وی با نخست وزیر ترکیه. بازتاب این سفر در مطبوعات ترکیه. دیدار وزیر مشاور در امور نفتی ترکیه با نخست وزیر در تهران. گزارش رادیو بی.بی.سی از روابط ایران و ترکیه.
- ۱۲ مصاحبه مشاور وزارت خارجه آلمان غربی با صدای آلمان درباره جنگ ایران و عراق و بحران خلیج فارس در پی سفر اخیرش به کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس.
- ۱۳ بررسی مواضع اسرائیل در برابر جنگ ایران و عراق در مقاله روزنامه نیویورک تایمز.
- ۱۴ راه اندازی پالایشگاه اصفهان که در حمله هوایی دو هفته پیش هواپیماهای عراقی از کار افتاده بود.
- ۱۵ آغاز مرحله جدید مبارزه با گران فروشی و احتکار با تشدید تعزیرات حکومتی.

۱۶ دیدار تیم های والیبال ایران و عراق در کویت و مسائل حاشیه ای آن.

۱۷ پرتاب دو نارنجک به سفارت ایران در بیروت. انفجار بمب در خودروی مسئول دفتر سید محمدحسین فضل الله.

گزارش روزشمار ۵/۸/۱۳۶۶

۱۸ جلسه فرماندهان سپاه، در پادگان گلف اهواز درباره بررسی طرح های پیشنهادی برای عملیات در منطقه عملیاتی کربلای ۵؛ بررسی نحوه غافل گیر کردن دشمن در این منطقه. گزارشی از وضعیت خودی و دشمن در جبهه جنوب.

۱۹ بررسی وضعیت یگان های سپاه و مشکلات آنها در جلسه فرمانده کل سپاه و فرماندهان نیروی زمینی سپاه با فرماندهان چند یگان سپاه.

ص: ۹۲۰

۱ سخنان محسن رضایی در جمع فرماندهان قرارگاه ها و یگان ها و مسئولان اصلی سپاه پاسداران

درباره اهمیت جنگ و توجه به مسائل معنوی، رو در رویی با امریکا، اهمیت آموزش، توجه به پاسداران وظیفه، تلاش برای تأمین نیازها و صرفه جویی، نحوه برخورد با امریکا و کسب آمادگی لازم و بیان استراتژی آینده جنگ.

۲ بررسی مشکلات و کمبودهای یگان های سپاه و نامشخص بودن تقسیم کار بین فرماندهی یگان ها و نواحی و استان های پشتیبانی کننده یگان ها در ادامه جلسه امروز فرماندهان سپاه.

۳ بحث درباره عملیات در منطقه ماووت و طرح مانور پیشنهادی عملیات در منطقه شرق بصره و برگزاری سمیناری با حضور شخصیت های کشوری برای پشتیبانی مناسب از یگان های رزم، از موضوعاتی بود که در جلسه شامگاه امروز فرماندهان سپاه در پادگان گلف اهواز مطرح گردید.

۴ در ادامه جلسه شامگاه امروز فرماندهان سپاه درباره طرح های عملیاتی در جبهه جنوب، طرح مانور عملیات در شلمچه، حل مشکل هشیاری دشمن، شیوه اجرای عملیات و چگونگی آماده شدن برای اجرای عملیات بحث شد ولی نتیجه قطعی در جهت انتخاب یک منطقه برای اجرای عملیات گسترده به دست نیامد.

۵ ارائه گزارشی از فعالیت های قرارگاه رمضان و بررسی طرح های این قرارگاه برای اجرای عملیات های نامنظم در آخرین جلسه امروز فرماندهان سپاه در پادگان گلف اهواز.

۶ بحث درباره چگونگی تقسیم بودجه نیروی زمینی سپاه و صرفه جویی در بودجه ها و تأمین اقلام مورد نیاز در جلسه محسن رضایی با علی شمخانی، رحیم صفوی و غلامعلی رشید.

۷ ادامه اقدامات قرارگاه تاکتیکی فتح برای هماهنگی عملیات های نامنظم در شمال عراق از جمله برگزاری چند جلسه با جلال طالبانی و دیگر مسئولان اتحادیه میهنی و بررسی طرح های چند عملیات نامنظم.

۸ بررسی نحوه پدافند سواحل و جزایر ایران در خلیج فارس، تأمین نیروی مورد نیاز و اهداف مناسب برای حمله موشکی به دشمن، در جلسات امروز نیروی دریایی سپاه پاسداران.

۹ حمله هوایی عراق به تأسیسات نفتی آغاجاری و جزیره لاوان و سقوط یک هواپیمای عراقی. ادعای عراق درباره حمله به یک نفتکش در نزدیکی سواحل ایران.

۱۰ در کمین چته های حزب دمکرات علیه نیروهای جندالله سپاه سردشت ۱۵ رزمنده شهید شدند. درگیری چته های کومه له با نیروهای پاسگاه ژاندارمری در شرق سقز.

۱۱ ورود نیروهای عراقی به قره داغ و انهدام خانه های مردم؛ تخریب کامل چندین روستا در منطقه قره داغ. حمله نیروهای معارض عراقی و نیروهای تیپ ۷۵ ظفر سپاه پاسداران به دکل تقویت رادار قره داغ و انهدام دو گردان محافظ این تأسیسات.

۱۲ اعزام نیروهای داوطلب از شهرهای شیراز، تبریز، ارومیه، همدان، زنجان، گرمسار، نیشابور، سمنان و جهرم به جبهه های جنگ. گزارش یونایتدپرس درباره بسیج گسترده مردم.

۱۳ سخنان رئیس جمهور و نخست وزیر درباره تحریم اقتصادی امریکا علیه ایران و بی اثر خواندن آن. تحلیل رادیو مونت کارلو در این باره.

۱۴ واکنش محتاطانه کشورهای غربی و ژاپن درباره درخواست امریکا برای تحریم اقتصادی ایران. گزارش رادیو بی.بی.سی و رادیو کلن در این باره.

۱۵ ادعای منابع امریکایی درباره اجرای مانور آبی - خاکی ایران در ساحل جزیره ابوموسی.

۱۶ تصمیم کشورهای عضو اتحادیه اروپای غربی برای افزایش حضور در خلیج فارس و همکاری با یکدیگر.

ص: ۹۲۱

۱ حمایت مجدد رئیس رژیم مصر از کویت؛ وزیر دفاع مصر نیز تلویحاً ایران را تهدید کرد. تفسیر رادیو بی.بی.سی از مواضع مصر.

۲ تحلیل صاحب نظران درباره آرامش و تشنج در خلیج فارس. اظهارات وزیر خارجه دولت کارتر و وزیر دفاع پیشین امریکا درباره شکست مأموریت نیروی دریایی امریکا در خلیج فارس و درخواست تشکیل نیروی حافظ صلح با پرچم سازمان ملل. اظهارات سفیر کویت در شوروی درباره تمایل نداشتن کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس به برخورد با ایران. ارزیابی حقوقی معاون ریاست انجمن حقوقدانان شوروی از حمله امریکا به سکوها نفتی ایران.

۳ هفت کشور عضو اتحادیه اروپای غربی موافقت کردند که در صورت نپذیرفتن آتش بس، تحریم فروش اسلحه را به اجرا گذارند با فرض بر اینکه ایران هدف اصلی تحریم خواهد بود.

۴ ادعای روزنامه القبس درباره اینکه شوروی درخواست ایران برای خرید اسلحه را رد کرده است.

گزارش روزشمار ۶/۸/۱۳۶۶

۵ اظهارات فرمانده کل سپاه درباره مسائل کلان جنگ، سیاست گذاری و استراتژی جنگ در جلسه با فرماندهان و مسئولان سپاه در پایگاه منتظران شهادت اهواز (گلف). تأکید فرمانده سپاه بر لزوم استفاده از سه عامل مهم نظامی، سیاسی و اجتماعی در پیشبرد جنگ.

۶ بحث درباره استراتژی عملیاتی جمهوری اسلامی و بررسی استان کرکوک عراق برای عملیات و اهمیت آن در بخش دوم جلسه امروز فرماندهان سپاه.

۷ بررسی محورهای عملیاتی جبهه جنوب؛ بررسی محورهای منطقه شرق بصره و محاسن و معایب هر محور و اهمیت و ارزش سیاسی و نظامی آن در بخش دیگری از جلسه امروز فرماندهان سپاه. (ضمیمه دارد).

۸ بررسی اقدامات یگان های مأمور آماده سازی منطقه شرق بصره برای عملیات در جلسه شامگاه امروز با حضور فرمانده و مسئولان اطلاعات و عملیات نیروی زمینی سپاه و قرارگاه کربلا و فرماندهان یگان های مأمور.

۹ ادامه تلاش ها برای هماهنگی و آماده سازی زمینه عملیات نامنظم و عملیات مشترک در جلسات فرمانده قرارگاه فتح و فرماندهان یگان های خودی و مسئولان اتحادیه میهنی کردستان عراق در یاغسمر.

۱۰ بررسی نحوه تأمین امنیت کاروان های نفتکش های خودی، مقابله با اقدامات دشمن، تشکیل قرارگاه مشترک، وضعیت صنایع دریایی و تأثیر تحریم ها بر آن، در جلسات مسئولان نیروی دریایی سپاه.

۱۱ حمله هواپیماهای عراقی به پالایشگاه و مجتمع پتروشیمی شیراز و وارد آمدن خسارات زیاد به این دو واحد. عراق مدعی شد به دو هدف دریایی در نزدیکی سواحل ایران حمله کرده. نامه عراق به دبیر کل درباره گلوله باران شهرهای بصره و سلیمانیه.

۱۲ اطلاعیه ستاد تبلیغات جنگ درباره اقدامات تلافی جویانه و بازدارنده ایران در برابر حملات هوایی ارتش عراق. تحلیل بی.بی.سی از واکنش احتمالی ایران به حملات هوایی عراق.

۱۳ اهداف غرب از اعزام ناوها به خلیج فارس از زبان مشاور نظامی ریگان.

۱۴ اعلام موافقت ایران با اجرای قطعنامه ۵۹۸ در دیدار معاون وزارت خارجه ایران با وزیر امور خارجه بلژیک به نقل از رسانه های غربی.
دیدار سفیر جدید ژاپن در ایران با کمال خرازی.

تلاش های دیپلماتیک جدید شوروی برای پایان دادن به جنگ با سفر ۵ روزه معاون اول وزارت خارجه شوروی به عراق، کویت و ایران.
اعلامیه کشورهای عضو پیمان ورشو درباره اجرای قطعنامه ۵۹۸ و

ص: ۹۲۲

- ۱ خارج شدن نیروهای خارجی از خلیج فارس. توجه رسانه ها به سفر ورنتسف به منطقه، نقش شوروی در خلیج فارس و روابط آن با ایران.
- ۲ اظهارات وزیر خارجه امریکا درباره ضرورت همکاری کشورهای غربی با امریکا برای تحریم ایران تحلیل. خبرگزاری رویتر و روزنامه های لوموند و آساهی درباره موضع کشورهای غربی و ژاپن در این باره.
- ۳ درگیری گروه ضربت حزب الله مریوان با چته های کومه له در روستای چور.
- ۴ احداث یک اردوگاه نظامی در نزدیکی شهر نجف برای سازمان مجاهدین خلق (منافقین).
- ۵ اعلام آمادگی دانشجویان و اساتید مراکز آموزش عالی و کارگران برای مقابله با اقدامات امریکا در خلیج فارس. ضمیمه گزارش ۶۴۱: بررسی اهمیت و چگونگی غافل گیر کردن دشمن در جلسه فرماندهان سپاه. گزارش روزشمار ۷/۸/۱۳۶۶
- ۶ طرح مانور عملیات گسترده در منطقه شمال غرب، راه کارها و مشکلات آن، فرارسیدن فصل سرما و وجود تردید در یگان های عمل کننده از جمله مسائلی بود که در جلسه امروز فرماندهان سپاه بررسی شد.
- ۷ تلاش برای آمادگی اجرای عملیات نامنظم در منطقه دوکان عراق و هماهنگی های لازم در قرارگاه فتح و تعیین شب ۱۲/۸/۱۳۶۶ برای اجرای عملیات با حضور فرمانده قرارگاه فتح، فرمانده و مسئولان لشکر ۹ بدر و تیپ ۶ پاسداران و در جلسه دیگری با حضور این برادران و مسئولان اتحادیه میهنی کردستان.
- ۸ حملات هوایی و توپخانه ای به مراکز نظامی و اقتصادی عراق در پاسخ به حملات عراق به مراکز غیرنظامی ایران.
- ۹ اجرای کمین نیروهای تیپ ۷۵ ظفر و مبارزین کرد عراقی علیه نیروهای ارتش عراق در روستای کانی میدان و جاده دوکان - سلیمانیه. انهدام دکل های برق فشار قوی محور دوکان - سلیمانیه. اسارت چهار تبعه چینی به دست نیروهای اتحادیه.
- ۱۰ جست و جوی هلی کوپتر امریکایی برای پیدا کردن خلبان عراقی که هواپیمایش در اطراف جزیره لاوان سرنگون شد.
- ۱۱ مذاکرات معاون وزیر خارجه شوروی با صدام و مخالفت عراق با هرگونه تغییر در قطعنامه ۵۹۸. ناخشنودی عراق از بی علاقه گی شوروی به تحریم ایران و تحلیل رادیو امریکا در این باره و درباره سفر ورنتسف به منطقه.
- ۱۲ گزارش روزنامه کریستین ساینس مانیتور درباره نقاط ضعف و قوت ایران در رویارویی با تحریم امریکا.
- ۱۳ تفسیر رادیوهای بی.بی.سی و امریکا درباره اجلاس آتی سران عرب و تلاش های دیپلماتیک کشورهای عربی برای هماهنگ کردن مواضع بر علیه ایران و مشکلات و موانع آن.
- ۱۴ گزارش سازمان بین المللی دفاع از حقوق بشر در عراق درباره زندان ها و بازداشتگاه های امنیتی در مناطق مختلف عراق و ابزار و نحوه شکنجه زندانیان در یکی از مخوف ترین زندان های این کشور به نام قصر النهایه.

۱۵ تقاضای پناهندگی سیاسی بیش از ده هزار اسیر عراقی از جمهوری اسلامی ایران. آزادی اسیران معلول و بیمار صعب‌العلاج عراقی به طور یک‌جانبه.

۱۶ خط مشی جدید منافقین برای ورود به کشور از مرزهای شرقی و دست زدن به اقدامات ضد امنیتی؛ آموزش میلیشیا‌های افغانی در کابل برای خرابکاری در ایران.

۱۷ کشته شدن دکتر جعفر شفیعی عضو کمیته مرکزی حزب کومه له در عراق بر اثر تصادف.

ص: ۹۲۳

۱ حمله موشکی ایران به ساختمان ستاد نیروی هوایی عراق در بغداد. نامه وزیر خارجه عراق به دبیر کل و ادعای اینکه موشک مزبور به مناطق مسکونی بغداد اصابت کرده و ایران آغازکننده جنگ شهرها است.

۲ بررسی تأثیر تغییر منطقه عملیات اصلی از جنوب به غرب در روحیه فرماندهان و میزان باور آنها به امکان اجرای عملیات در جبهه شمال غرب و مشکلات پشتیبانی یگان، در جلسه فرمانده کل سپاه با فرمانده نیروی زمینی سپاه، تأکید محسن رضایی بر نظر آقای هاشمی درباره اجرای عملیاتی قبل از تشکیل کنفرانس سران عرب.

۳ حضور فرمانده کل سپاه و چند تن از مسئولان سپاه در پادگان لشکر ۲۵ کربلا در هفت تپه و بررسی توانایی ها و مشکلات این لشکر و سخنرانی محسن رضایی در جمع رزمندگان این لشکر.

۴ ادامه بررسی طرح عملیات نامنظم در منطقه دوکان عراق و هماهنگی قرارگاه رمضان برای اجرای این عملیات با همکاری اتحادیه میهنی کردستان عراق.

۵ مذاکرات علی اکبر ولایتی با رابرت موگابه رئیس جنبش عدم تعهد درباره اوضاع خلیج فارس و امیدوار بودن ایران به اتخاذ موضع مناسب جنبش در برابر مداخله امریکا در خلیج فارس. مقاله هفته نامه دی ولت چاپ آلمان درباره اوضاع خلیج فارس و تلاش های دیپلماتیک ایران.

۶ در سازمان ملل اعلام شد که ایران و عراق به طرح پیشنهادی دبیر کل پاسخ داده اند.

۷ سفیر ایران در ژاپن: تعیین متجاوز، تنها شرط ایران برای پایان دادن به جنگ. صدام: عراق تغییر در قطعنامه را نمی پذیرد.

۸ درخواست دبیر کل سازمان کنفرانس اسلامی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق.

۹ مذاکرات معاون اول وزارت خارجه شوروی با مقامات کویت درباره جنگ ایران و عراق. انتقاد مطبوعات کویت از مواضع شوروی درباره بحران خلیج فارس و جنگ ایران و عراق.

۱۰ تحلیل مواضع شوروی درباره جنگ در مصاحبه بی.بی.سی با میرفندرسکی سفیر سابق ایران در شوروی.

۱۱ بازگشت وزیر امور اقتصاد و دارایی ایران و هیئت همراه از پاکستان پس از شرکت در اجلاس مشترک همکاری های اقتصادی و بازرگانی و مذاکره مقامات دو کشور درباره اوضاع خلیج فارس، روابط دوجانبه، تأسیس خط کشتی رانی مشترک و حمل و نقل آبی، هوایی، جاده ای و راه آهن و ایجاد تسهیلات در مبادله کالا بین دو کشور.

۱۲ گزارش رادیو بی.بی.سی از سفر هیئت اقتصادی ایران به پاکستان و توافقات انجام شده بین دو کشور.

۱۳ رد تحریم اقتصادی ایران از جانب جمهوری آلمان فدرال و ترکیه.

۱۴ افزایش فعالیت های نظامی امریکا در منطقه و اعزام ناوهای جدید به خلیج فارس.

۱۵ حمله اشراار به يك پاسگاه مرزی ایران در شرق کشور.

گزارش روزشمار ۹/۸/۱۳۶۶

۱۶ ادامه بحث استراتژی عملیاتی در جلسه امروز فرماندهان سپاه و طرح مسائلی از جمله آموزش و تمرین نیروها، استفاده بهینه از نیروها، عملیات گسترده در شمال غرب به صورت منظم و نامنظم، امکان غافل گیری دشمن در جبهه شمال و جبهه جنوب، تجزیه و تحلیل زمین به عنوان يك عنصر مهم در تصمیم گیری، نحوه پشتیبانی و انتقال نیرو به داخل عراق، اهداف عملیات، اولویت ها و محورهای عملیات.

ص: ۹۲۴

- ۱ بررسی عملیات محدود در منطقه عمومی ماووت و تعیین مأموریت یگان های عمل کننده در جلسه فرمانده کل سپاه و فرماندهان نیروی زمینی و قرارگاه های نجف و قدس سپاه پاسداران.
- ۲ بررسی طرح عملیاتی غدیر در جبهه جنوب از ابعاد مختلف پشتیبانی، نیرو و غافل گیری با حضور فرماندهان سپاه.
- ۳ ادامه تلاش های قرارگاه رمضان برای اجرای عملیات نامنظم در داخل عراق و هماهنگی با اتحادیه میهنی کردستان عراق. منتفی شدن عملیات مشترک با اتحادیه در منطقه ماووت. گلوله باران تأسیسات دوکان. مفقود شدن ۱۷ نیروی خودی هنگام عبور از رودخانه زاب به دلیل تیراندازی نیروهای عراقی.
- ۴ بررسی وضعیت دفاعی سواحل و جزایر ایران در خلیج فارس و مشکلات و کمبودها در جلسه مسئولان نیروی دریایی سپاه. بررسی نیازهای نیروی دریایی سپاه و چگونگی هماهنگی نیروی دریایی سپاه و نیروی دریایی ارتش برای مقابله با تجاوزات دشمن در جلسه مسئولان این نیرو با مسئولان ستاد کل سپاه.
- ۵ افزایش فعالیت های ارتش عراق در محورهای اصلی جبهه جنوب. انبار جدید بمب های شیمیایی عراق در اطراف بصره.
- ۶ درگیری نیروهای خودی با عوامل ضدانقلاب در مریوان، مهاباد، بیجار و سردشت. ترور فردی که با نیروهای خودی همکاری می کرد به دست دو تن از افراد حزب دمکرات که تسلیم نیروهای خودی شده بودند.
- ۷ شعله ور شدن مجدد سکوی آر-۷ در میدان نفتی رشادت؛ نشت نفت به دریا از این سکو. عبور کاروان کشتی های کویتی تحت پرچم امریکا از تنگه هرمز.
- ۸ گزارش مجله امریکایی اخبار امریکا درباره استفاده هواپیماهای عراقی از پایگاه های عربستان در حمله به ایران. کاهش کمک مالی عربستان به عراق.
- ۹ وزیر خارجه انگلستان در ملاقات با حسنی مبارک خواهان قطع حملات عراق به کشتی های تجاری در خلیج فارس شد. انتقاد کشورهای اروپایی از اسپانیا به دلیل اعزام نکردن مین یاب به خلیج فارس.
- ۱۰ ورود معاون وزیر خارجه شوروی به تهران؛ اظهارات وی قبل از ترک کویت درباره سیاست یکه تازی امریکا و تأکید بر لزوم اقدام هماهنگ سازمان ملل برای خاتمه جنگ؛ مقاله روزنامه الانباء در این باره. اظهارات وزیر امور خارجه کویت درباره سفر ورنتسف.
- ۱۱ بازتاب سفر ورنتسف به منطقه در رسانه ها از جمله رادیو بی.بی.سی و هرالدها تریبون.
- ۱۲ اظهارات وزیر خارجه ایتالیا درباره جنگ ایران و عراق و طرح دبیرکل و پاسخ ایران و عراق به آن و فعالیت یک ماهه ایتالیا به عنوان ریاست شورای امنیت.
- ۱۳ نظر بعضی از سیاستمداران اسرائیلی بر حمایت عراق و فروش تسلیحات به آن کشور برای جلوگیری از پیروزی ایران.
- ۱۴ پیشنهاد های روزنامه فیگارو به دولت ها برای تشدید اقدامات علیه ایران از جمله تعطیل کردن سفارت خانه های ایران در سراسر اروپا، نخریدن نفت ایران، قطع روابط مالی و بازرگانی، محاصره دریایی و ...

۱۵ اظهارات دکتر نجاش درباره نگرش غربی ها به جنگ ایران و عراق، استراتژی نظامی - سیاسی ایران، امکان پایان دادن به جنگ، بحران خلیج فارس و روابط ایران با کشورهای غربی و شوروی.

۱۶ دولت ژاپن به درخواست امریکا محدودیت هایی را در روابط اقتصادی خود با ایران برقرار کرد.

۱۷ گزارشی از افزایش میزان خودکشی در همدان طی ۸ ماه گذشته.

ص: ۹۲۵

۱ اقدامات گسترده دولت برای مبارزه با گران فروشی و احتکار کالا؛ محکومیت ۸۴۶ واحد صنفی به علت گران فروشی و احتکار.

۲ سربازان ترکیه با ورود به خاک ایران قصد غارت گوسفندان اهالی روستاها را داشتند که با مقابله نیروهای مرزی برگشتند.

گزارش روزشمار ۱۰/۸/۱۳۶۶

۳ بحث درباره ایجاد قرارگاه مشترک نیروهای دریایی سپاه و ارتش و پیگیری تصمیماتی که در جلسات قبل درباره تقویت پدافند منطقه خلیج فارس اتخاذ شده بود، در جلسه ستاد قرارگاه خاتم.

۴ تدابیر سپاه پاسداران برای تقویت پدافند شهرهای جنوبی ایران و سواحل خلیج فارس.

۵ ادامه جلسات قرارگاه رمضان و اتحادیه میهنی کردستان عراق برای هماهنگی عملیات نامنظم در مناطق دوکان و سلیمانیه.

۶ حمله هوایی عراق به ایستگاه برق امیدیه. تجاوز هواپیماهای عراقی به حریم هوایی چند شهر. حمله هوایی ایران به تأسیسات نفتی شمال غربی موصل.

۷ حمله نیروهای امریکا به یک کشتی ماهیگیری متعلق به شیخ نشین شارجه؛ ادعای امریکا درباره تیراندازی به یک قایق ایرانی و واکنش سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ به این ادعا؛ گزارش برخی از رسانه ها در این باره. هشدار ناوچه امریکایی به هلی کوپتر ایرانی.

۸ سخنرانی حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در جمع دانشجویان علوم و فنون نظامی دانشگاه امام حسین (ع) درباره سرنوشت جنگ، راه های پایان دادن به بحران خلیج فارس، عملکرد شورای امنیت و مواضع جمهوری اسلامی. سخنان نخست وزیر در پایان جلسه هیئت دولت درباره تهدیدات امریکا.

۹ بازتاب سخنان امروز هاشمی رفسنجانی در رسانه ها.

۱۰ دیدار ورنتسلف (فرستاده شوروی به منطقه) با وزیر خارجه ایران و معاونان وی. گفت و گو درباره نتایج سفرش به عراق و کویت و مسائل خلیج فارس.

۱۱ بازتاب سفر ورنتسلف به منطقه در رسانه ها و تحلیل آن.

۱۲ اعلام نظر ستاد تبلیغات جنگ درباره آثار منفی طرح شوروی برای تشکیل نیروی دریایی مشترک در خلیج فارس.

۱۳ تعویق افزایش نرخ بیمه در خلیج فارس در پی اطمینان دادن امریکا به بیمه لویدز لندن درباره خودداری از ضربه زدن به منافع ایران.

۱۴ درخواست وزیر خارجه انگلستان از اعراب برای اتخاذ موضع واحد در قبال جنگ ایران و عراق و انتقاد از موضع شوروی به دلیل بی میلی در تحریم تسلیحاتی ایران.

گزارش روزشمار ۱۱/۸/۱۳۶۶

۱۵ گزارش فرماندهان نیروی دریایی سپاه از اقدامات انجام شده در منطقه خلیج فارس برای دفاع از سواحل، جزایر، مرزها و منافع جمهوری اسلامی در جلسه فرمانده کل سپاه با فرماندهان نیروی دریایی سپاه و سخنان وی درباره لزوم کسب آمادگی و مهارت برای

ضربه زدن به امریکا.

۱۶ ادامه تلاش های قرارگاه رمضان و اتحادیه میهنی برای هماهنگی و آمادگی اجرای عملیات نامنظم در مناطق دوکان و سلیمانیه عراق. تصمیم به گلوله باران مراسم جشن بیعت با صدام که ساعت ۱۰:۳۰ فردا در سلیمانیه برگزار می گردد. درگیری نیروهای تحت امر قرارگاه رمضان با نیروهای عراقی.

ص: ۹۲۶

۱ افزایش فعالیت های مهندسی، زرهی، دیده بانی و شناسایی هوایی دشمن در منطقه شرق بصره.

۲ اجرای طرح آموزش و دفاع مقدس برای دانش آموزان دبیرستان ها. اعزام نیروهای داوطلب به جبهه های جنگ از شهرهای مختلف کشور.

۳ برقراری آرامش نسبی در خلیج فارس. آمادگی امریکا برای مذاکره با ایران. انتقاد گری سیک از اقدام ریگان در اسکورت نفتکش های کویتی. مقاله نشریه تایمز درباره دیدگاه های کاخ سفید برای مقابله با اقدامات ایران در خلیج فارس.

۴ درخواست دبیرکل سازمان ملل از ایران و عراق برای اعزام نماینده تام الاختیار به نیویورک در پی ارسال پاسخ های ایران و عراق به طرح ۹ ماده ای خود. تفسیر آسوشیتدپرس درباره طرح ۹ ماده ای و پاسخ دو کشور به آن.

۵ دیدگاه دیپلمات ها و ناظران سیاسی در نیویورک از پاسخ های ایران و عراق به طرح ۹ ماده ای دبیرکل.

۶ گفت و گوی مطبوعاتی نماینده ایران در سازمان ملل پس از ملاقات با دبیرکل سازمان ملل و تشریح مواضع جمهوری اسلامی و تأکید بر لزوم معرفی متجاوز. تحلیل بی.بی.سی از پاسخ ایران به طرح دبیرکل.

۷ مصاحبه معاون اول صدام با تلویزیون ترکیه و تشریح مواضع عراق درباره قطعنامه ۵۹۸ و مسائل خلیج فارس. نامه نماینده عراق در سازمان ملل درباره گلوله باران بصره.

۸ مخالفت لیبی با شرکت در اجلاس سران کشورهای عربی در امان. تلاش اعراب برای بازگرداندن مصر به جهان عرب و فشار بر سوریه. درخواست امریکا از اعراب برای مطرح نکردن خطر اسرائیل در کنفرانس سران عرب.

۹ گزارش رادیو هلند درباره پیامدهای گسترش روابط اقتصادی ایران با پاکستان و ترکیه.

گزارش روزشمار ۱۲/۸/۱۳۶۶

۱۰ بررسی اوضاع منطقه تحت فرماندهی منطقه یکم دریایی سپاه پاسداران و اقدامات امریکا در خلیج فارس در جلسه ای با حضور فرمانده کل سپاه و فرماندهان نیروی دریایی سپاه.

۱۱ ادامه تلاش های قرارگاه رعد (تحت امر قرارگاه رمضان) برای اجرای عملیات در منطقه سد دوکان با همکاری اتحادیه میهنی کردستان عراق و مشکلاتی که موجب تردید در اجرای این عملیات در زمان مقرر گردیده است و تأکید فرمانده قرارگاه رعد بر اجرای آن بدون تأخیر.

۱۲ ادامه فعالیت های پدافندی و شناسایی هوایی عراق در منطقه شرق بصره. تقویت ارتش عراق در منطقه شرق العماره.

۱۳ مصوبه شورای عالی پشتیبانی جنگ درباره اعلام هفته آمادگی برای تحرک بخشیدن به جبهه های جنگ و رویارویی با امریکا. مصوبه شورای عالی دفاع درباره طرح اعزام دانشجویان به جبهه ها حداقل به مدت ۶ ماه، اولویت گزینش رزمندگان در کنکور سراسری و اعزام ۲۰ درصد کارمندان دولت به جبهه ها.

۱۴ اظهارات رئیس مجلس شورای اسلامی در دیدار با فرماندهان مناطق و نواحی سپاه پاسداران درباره سیاست ها و اهداف امریکا در

منطقه و شیوه جدید دفع الوقت و آرام کردن تدریجی خلیج فارس.

۱۵ ورود سه کشتی مین روب و یک کشتی باری امریکایی به خلیج فارس. ورود کشتی حامل مواد منفجره به بندر شویش کویت در حمایت ناوگان امریکا برای تأمین نیازهای عراق.

۱۶ دستگیری خلبان عراقی که هواپیمایش یک هفته قبل در جزیره لاوان هدف پدافند هوایی ایران قرار گرفت.

مخالفت نمایندگان حزب سبزها در پارلمان آلمان غربی با صدور ژنراتور بخار برای مرکز هسته ای

ص: ۹۲۷

- ۱ بوشهر. مذاکرات معاون وزیر خارجه امريکا با مقامات چين درباره جلوگيري از فروش موشک های کرم ابريشم چيني به ايران. سخنگوی وزارت خارجه چين ادعای فروش موشک های کرم ابريشم به ايران را بی اساس خواند.
 - ۲ درخواست امريکا از شورای امنيت برای تصويب قطعنامه اعمال مجازات به منظور پايان دادن به جنگ ايران و عراق. موافقت ايران و عراق برای اعزام نماينده به سازمان ملل و آغاز دور جديد مذاکرات با دبیرکل.
 - ۳ گفت گوی شهرام چوبين با رادیو بی.بی.سی درباره موقعيت ايران در جنگ با عراق و مواضع آن در برابر امريکا و پايان دادن به جنگ.
 - ۴ نامه اعتراض آمیز تعدادی از نمايندگان مجلس شورای اسلامی به نخست وزير درباره وضع نابسامان تربيت بدنی و درخواست تجديد نظر در مديریت آن.
 - ۵ گردهمایی فرمانداران و مسئولان طرح مبارزه با گران فروشی برای مشورت و انتخاب راه های مناسب مبارزه با گران فروشی و احتکار. اظهارات نخست وزير و وزير کشور در اين گردهمایی.
 - ۶ دعوت سازمان ها، ارگان ها، شخصيت ها و اقشار مختلف برای شرکت گسترده در راه پيمایی ۱۳ آبان و اعلام روز مرگ بر امريکا. گردهمایی دانش آموزان استان تهران و اعلام آمادگی مبارزه با امريکا و عراق.
- گزارش روزشمار ۱۳/۸/۱۳۶۶
- ۷ حرکت نیروهای قرارگاه فتح به سمت اهداف عمليات در منطقه سد دوکان؛ رد و بدل شدن پیام هایی بين قرارگاه فتح و فرماندهان يگان های عمل کننده و مسئولان اتحاديه و سرانجام منتفی شدن عمليات به دلایل مختلفی از جمله آماده نبودن يگان ها. طرح جلال طالبانی برای اجرای عمليات در منطقه دوکان.
 - ۸ شروع مجدد حملات هوایی عراق به مناطق و تأسيسات غير نظامی و بنادر و خطوط کشتی رانی: آغاچاری، دارخوين، بوشهر، جزيره خارک، گچساران، نفتکش تفتان و ناو کرکس.
 - ۹ حضور گسترده مردم در راه پيمایی سراسری ۱۳ آبان با شعار مرگ بر امريکا؛ سخنرانی آقای هاشمی در جمع راه پيمایان تهرانی در ميدان آزادی و اعلام هفته آمادگی برای رویارویی با تجاوز امريکا در خليج فارس؛ گزارش رادیو امريکا از راه پيمایی امروز مردم ايران.
 - ۱۰ انفجار بمب در یکی از خیابان های مهاباد هم زمان با راه پيمایی مردم در اين شهر.
 - ۱۱ پايان گردهمایی فرمانداران و مسئولان مبارزه با گران فروشی با سخنان وزير کشور و تأکید بر مبارزه قاطع با گران فروشی و محتکران و مبارزه با اقدامات امريکا و حمايت از رزمندگان.
 - ۱۲ اقدامات جديد کويت برای مقابله با حملات موشکی به اين کشور. گزارش رادیو بی.بی.سی در اين باره.
 - ۱۳ اعزام سه کشتی جنگی جديد و یک کشتی تدارکاتی انگلیسی به خليج فارس.
 - ۱۴ نقش رسانه های غربی در آماده کردن افکار عمومی برای تحريم تسليحاتی ايران و فشار به کشورهای طرف معامله با ايران.

۱۵ تحلیل یک نشریه دولتی آلمان غربی درباره روابط ایران و شوروی در پی اعلام خبر سفر رئیس مجلس شورای اسلامی به شوروی در هفته آینده.

۱۶ درخواست امریکا از سران عرب برای حمایت از اجرای کامل قطعنامه ۵۹۸. تحلیل خبرگزاری فرانسه درباره روابط کشورهای عربی با ایران و اجلاس آتی سران اتحادیه عرب در امان. درخواست یک روزنامه مصری از سران عرب برای کنار گذاشتن سوریه و لیبی.

ص: ۹۲۸

- ۱ حمله هوایی عراق به تأسیسات نفتی جزیره خارک و بهبهان و ایستگاه مخابراتی سلمانیه در جاده اهواز - آبادان.
- ۲ گلوله باران مراکز صنعتی بصره و مراکز پشتیبانی و فرماندهی دشمن و بمباران مراکز تجمع نیروهای عراقی در مناطق شرفانی و زبیدات.
- ۳ بررسی دلایل انجام نشدن عملیات نامنظم در منطقه سد دوکان که قرار بود با همکاری قرارگاه رمضان و اتحادیه میهنی کردستان عراق اجرا شود.
- ۴ حمله چته های کومه له به پایگاه کلهر آباد در شمال سنندج. انفجار در مقر کمیته حزب دمکرات در سردشت.
- ۵ اظهارات نخست وزیر در جلسه شورای سیاسی دولت درباره هفته آمادگی برای مقابله با امریکا. افزایش اعزام نیروهای مردمی به جبهه ها در هفته آمادگی.
- ۶ اظهارات محسن رضایی و گزارش روزنامه ایندپندنت درباره تولید سلاح در داخل کشور و پرواز آزمایشی اولین هواپیمای جنگنده ساخت ایران.
- ۷ اظهارات سفیر کره شمالی در کابل درباره احتمال حمله عراق به فاو در گفت و گو با مسئول نمایندگی ایران در افغانستان.
- ۸ انتشار گزارش محرمانه وزارت دفاع فرانسه درباره فروش گلوله های توپ فرانسوی به ایران و انعکاس آن در مطبوعات فرانسه.
- ۹ گزارش روزنامه لویدز لیست درباره تأثیر حملات هوایی عراق بر میزان تولید نفت ایران؛ گزارش یک بولتن داخلی سپاه درباره کاهش ۳۰ درصدی تولید نفت ایران.
- ۱۰ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی درباره سفر وزیر صنایع ترکیه به عراق و بازدید از نمایشگاه بین المللی بغداد و مذاکره با مقامات عراق درباره حمل و نقل کالا بین دو کشور.
- ۱۱ ارائه لایحه گروهی از سناتورهای امریکا به مجلس سنا درباره محدود کردن سیاست های جنگی ریگان.
- ۱۲ استعفای وزیر دفاع امریکا از سمت خود و بازتاب آن در رسانه ها.

- ۱۳ حمله هوایی عراق به شرکت شیمیایی رازی و شرکت ایران نیتون در بندر امام خمینی.
- ۱۴ گزارش وضعیت منطقه پدافندی جنوب چزابه تا طلائییه در یک ماه گذشته.
- ۱۵ اجرای کمین نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق در مسیر نیروهای عراقی؛ درگیری نیروهای اتحادیه با نیروهای عراقی در چمچمال.

۱۶ تلاش قرارگاه رعد برای ارسال پیام های رد و بدل شده بین فرمانده این قرارگاه و جلال طالبانی به قرارگاه رمضان و کاهش تنش ایجاد شده بین دو طرف؛ نامه دفتر سیاسی اتحادیه میهنی برای ذوالقدر؛ گفت و گوی فرمانده قرارگاه رعد با جلال طالبانی و خداحافظی از وی.

۱۷ اظهارات رئیس جمهور در نماز جمعه تهران درباره هفته آمادگی برای مقابله با امریکا و گزارش آسوشیتدپرس در این باره.

۱۸ حمله قایق های توپدار به نفتکش امریکایی گرند ویزدام در خلیج فارس. حرکت شانزدهمین کاروان نفتکش های کویتی تحت پرچم امریکا در خلیج فارس. فعالیت ناوگان انگلستان در آب های شمال بحرین. آمار بازرسی کشتی ها در تنگه هرمز و مصادره کالاهایی که برای عراق حمل می شود.

ص: ۹۲۹

۱ اعلام آمادگی مجدد دبیرکل سازمان ملل برای مذاکره با نمایندگان ایران و عراق؛ مذاکره دبیرکل با نمایندگان پنج عضو دائمی شورای امنیت درباره پاسخ های ایران و عراق به طرح دبیرکل.

۲ مخالفت مجدد شوروی با اعمال تحریم علیه ایران.

۳ تحلیل روزنامه اکونومیست درباره مواضع ایران در برابر حضور نظامی امریکا در منطقه و موضع شوروی در این باره.

۴ مخالفت عربستان، عراق و لیبی با شرکت در کنفرانس سران اتحادیه عرب در امان و موضع متفاوت و متضاد آنها درباره موضوع کنفرانس.

۵ شهادت ۳۵ تن از نیروهای سپاه پاسداران در درگیری با اشرا در منطقه زاهدان. اجرای کمین اشرا در شمال غربی ایرانشهر که به شهادت بخشدار بزمان و فرمانده گروهان ژاندارمری و یکی از اعضای کمیته انقلاب اسلامی منجر گردید.

۶ اظهارات معاون امور بین الملل وزیر امور خارجه و معاون سیاسی فرمانده سپاه در چهارمین کنگره سیاسی - اجتماعی اتحادیه انجمن های اسلامی دانشجویان درباره مسائل و مشکلات جنگ و تحرکات دیپلماتیک ایران؛ پاسخ برخی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به سؤالات دانشجویان.

گزارش روزشمار ۱۶/۸/۱۳۶۶

۷ بررسی سازمان گردان های رزمی دریایی و نواحی پشتیبانی کننده این گردان ها در جلسه مسئولان ستاد کل سپاه و نیروی دریایی سپاه.

۸ افزایش فعالیت های مهندسی، زرهی، سنگر سازی، حفر کانال، انتقال نیرو، شناسایی هوایی و آتش توپخانه دشمن در مناطق شرق بصره، فاو و غرب اروندرود.

۹ هشدار ستاد تبلیغات جنگ ایران به مردم عراق برای پناه بردن به چهار شهر امن. ادعای عراق درباره گلوله باران شدن مناطق مسکونی شهرهای بصره و بدره. احتمال شروع دور جدیدی از جنگ شهرها.

۱۰ ارائه طرح سه مرحله ای سپاه پاسداران برای تجهیز مردم در مقابله با امریکا و تأمین نیاز جبهه های نبرد. تشکیل جلسه شورای عالی پشتیبانی جنگ با حضور رؤسای سه قوه و بررسی چگونگی جذب نیرو و تأمین ارز مورد نیاز سپاه پاسداران.

۱۱ تصمیم طالبانی برای سفر به ایران در تاریخ ۱۸/۸/۱۳۶۶.

۱۲ گزارش رادیو مونت کارلو و خبرگزاری رویتر درباره آمادگی ایران برای حمله گسترده در جنوب، تقویت خطوط دفاعی عراق در این منطقه و جلسه صدام با فرماندهان ارتش درباره جبهه جنوبی.

۱۳ حمله نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق به تأسیسات گوگردسازی مین داغ در جاده موصل به اربیل که به انهدام این مرکز و هلاکت ۷۰ تن از نیروهای عراقی انجامید. عقب نشینی نیروهای عراقی از محور ماووت - سورقلات. اعدام ۵ تن از مبارزان عراقی در شهر سلیمانیه. گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از جو نسبتاً آرام استان کردستان در یک ماه گذشته، فرار افراد حزب دمکرات به داخل عراق و کاهش تحرکات گروهک کومه له.

۱۴ تجاوز هواپیماهای امریکایی به حریم هوایی چابهار.

۱۵ افتتاح کنفرانس وحدت اسلامی، سخنان رئیس جمهور درباره موانع وحدت.

۱۶ گزارش خبرگزاری کویت از بلغراد درباره احتمال رسیدن امریکا و شوروی به یک موضع مشترک برای اعمال فشار به ایران و پایان دادن به جنگ ایران و عراق.

ص: ۹۳۰

۱ ادعای دیدار حافظ اسد و صدام پس از ورودشان به امان برای شرکت در اجلاس سران کشورهای عضو اتحادیه عرب؛ تلاش شاه حسین برای آشتی دادن حافظ اسد با صدام. ارائه طرح جدید رئیس امارات عربی متحده برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق.

۲ متوقف کردن صادرات شرکت هلندی - آلمانی موئیدن شیمی به ایران به دلیل احتمال ارسال مواد منفجره. بررسی راه های ادامه همکاری یوگسلاوی و عراق در زمینه تولید سلاح های شیمیایی در سفر هیئت عراقی به یوگسلاوی.

۳ اجرای کمین اشراک مسلح در مسیر گروه گشتی ژاندارمری در منطقه مرزی تایباد که ۶ شهید، ۴ اسیر و ۴ مفقود در پی داشت.

۴ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از وضعیت سیاسی - اجتماعی یک ماه گذشته استان فارس و اشاره به مشکلات اعزام نیروهای مردمی به جبهه و مشکل گران فروشی.

گزارش روزشمار ۱۷/۸/۱۳۶۶

۵ پرتاب دو موشک به سوی مرکز مخابرات و رادیو تلویزیون بغداد هم زمان با آغاز اجلاس سران عرب در امان؛ اصابت یکی از موشک ها به دانشکده کویتی بغداد و واحدهای مسکونی اطراف آن. حملات هوایی و توپخانه ای ایران به مراکز نظامی و اقتصادی عراق. پرواز هواپیماهای عراقی بر فراز جزیره خارک و شمال خلیج فارس.

۶ گزارش رادیو لندن و رادیو بی.بی.سی درباره حمله موشکی ایران به بغداد هم زمان با آغاز اجلاس سران عرب در امان.

۷ ارسال دو نامه فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران به قرارگاه کربلا درباره طرح عملیاتی، شناسایی، آماده سازی مهندسی و لجستیکی، آموزش و حفاظت اطلاعات مناطق عملیاتی غدیر و عاشورا.

۸ شروع مجدد فعالیت یگان های مأمور اجرای عملیات در منطقه ماووت (نصر ۸)؛ حضور جانشین فرمانده نیروی زمینی در منطقه و برگزاری جلسات مختلف با فرماندهان قرارگاه ها و یگان های سپاه که اجرای عملیات را به عهده دارند.

۹ گزارش تیم اطلاعات سپاه پاسداران از وضعیت دشمن در منطقه عمومی ماووت؛ آخرین خبر قرارگاه رمضان حاکی از این است که دشمن در حال انتقال نیروهای خود به جبهه جنوب است.

۱۰ اجرای کمین نیروهای کومه له در منطقه هزارقله بانه که در این درگیری از نیروهای خودی ۴ تن شهید، ۳ تن مجروح و ۸ تن اسیر شدند.

۱۱ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از تظاهرات عده ای از مردم بغداد علیه صدام و رژیم بعث و مقابله نیروهای ارتش عراق با آنان. تصویب قانون مجازات جدید در عراق: هرکس به صدام توهین کند اعدام می شود.

۱۲ مصاحبه وزیر سپاه پاسداران با نشریه تهران تایمز درباره تولید انواع خمپاره انداز ها و گلوله آن؛ موشک های ۱۰۷ میلی متری، مالتوتکا و تاو؛ آر.پی.جی. ۷، توپ ۱۲۲ میلی متری، وسایل مخابراتی، قایق های تندرو و زیردریایی در داخل کشور و کپی سازی موشک اسکاد - بی و موشک های زمین به هوا و ساحل به دریا و هواپیمای پی.سی. ۷.

۱۳ نیروی دریایی سپاه یک مین در سواحل دیلم کشف و آن را منفجر کرد.

۱۴ عبور شانزدهمین کاروان نفتکش های کویتی تحت اسکورت ناوگان امریکا از تنگه هرمز.

ص: ۹۳۱

۱ اقدامات نظامی و حفاظتی کویت برای مقابله با حملات موشکی. درخواست کویت از مصر برای خرید موشک های ضد هوایی و ساحل به دریا.

۲ نارضایتی نخست وزیر بحرین از عملکرد ناوگان امریکا در خلیج فارس به این دلیل که تاکنون نتایج قابل توجهی نداشته است و رد پیشنهاد شوروی درباره تشکیل نیروی حافظ صلح.

۳ گشایش اجلاس فوق العاده سران کشورهای عضو اتحادیه عرب در امان؛ شرکت نکردن لیبی، مراکش و عربستان در این اجلاس. سخنرانی شاه حسین و دبیرکل اتحادیه عرب در جلسه افتتاحیه و درخواست آنان برای اتخاذ استراتژی مشترک برای مقابله با تهدیدات ایران و اجرای قطعنامه ۵۹۸.

۴ ایجاد دو جبهه متضاد در اجلاس فوق العاده سران عرب. گزارش و تحلیل رادیو های بی.بی.سی و امریکا درباره این اجلاس.

گزارش روزشمار ۱۸/۸/۱۳۶۶

۵ مصاحبه رئیس جمهور مصر با روزنامه کویتی الرای العام در آستانه تشکیل اجلاس سران عرب و امیدواری وی به حل مشکلات و اختلافات اعراب و نزدیکی سوریه و عراق. سخنان وزیر دفاع مصر درباره کمک به عراق و هر کشور عربی که از مصر درخواست کمک نماید. واگذاری هواپیماهای مونتاژ مصر به عراق.

۶ حمله هوایی و توپخانه ای ایران علیه مراکز نظامی و اقتصادی - صنعتی عراق در استان اربیل و سلیمانیه و مراکز تجمع نیروهای عراقی در مناطق زیبدات، شرفانی و ارتفاع ۱۷۵.

۷ حمله هواپیماهای عراق به مناطق فاو، قشله، نهر علی شیر، اروندرود، روستای سه پیاره و ایستگاه صلواتی شیخان در جنوب نوسود. تجاوز هواپیماهای عراقی به حریم هوایی سنندج و مریوان. ادعای عراق درباره حمله به یک هدف دریایی در سواحل ایران و ایستگاه برق امیدیه. تجاوز هواپیمای ناشناس به منطقه چابهار.

۸ بهره برداری تبلیغاتی عراق در اجلاس سران عرب از حمله موشکی ایران به بغداد. نامه وزیر امور خارجه عراق به دبیرکل سازمان ملل درباره حمله موشکی ایران.

۹ ارسال موشک های اس.اس.۱۲ ساخت شوروی با بُرد ۸۰۰ کیلومتر به عراق و فروش موشک های اسکاد - بی شوروی به ایران.

۱۰ بازدید قائم مقام فرمانده نیروی زمینی سپاه از واحدهای توپخانه تحت امر قرارگاه نجف و بررسی میزان آمادگی آنها برای اجرای عملیات در منطقه ماووت و مشکلات و کمبودهای این واحدها. بررسی مسائل و مأموریت های واحد مهندسی سپاه برای اجرای عملیات در منطقه ماووت و چاره اندیشی برای استقرار نیروها در فصل زمستان در این منطقه کوهستانی.

۱۱ همکاری گروه های ضدانقلاب در مناطق مرزی شمال غرب با رژیم عراق.

۱۲ تشکیل سمینار فوق العاده لیبک یا امام به منظور بررسی وضعیت جبهه ها، اوضاع خلیج فارس و چگونگی تأمین نیروی انسانی و امکانات مورد نیاز جنگ، با حضور مسئولان عالی رتبه کشوری و لشکری. اعلام آمادگی اقشار مختلف مردم برای حضور در جبهه ها و مبارزه با امریکا در پنجمین روز از هفته آمادگی.

۱۳ مشکلات مالی و کمبود قطعات برای اجرای طرح ها و تولید تجهیزات مورد نیاز جنگ در اظهارات رئیس مرکز تحقیقات جنگ
دانشکده فنی دانشگاه فردوسی مشهد.

ص: ۹۳۲

۱ مصاحبه مطبوعاتی سرپرست ستاد تبلیغات جنگ درباره مواضع سیاسی و استراتژی نظامی ایران در قبال جنگ تحمیلی و اوضاع خلیج فارس.

۲ مباحث دومین روز اجلاس سران عرب: جنگ ایران و عراق، بازگشت مصر به جهان عرب، آشتی حافظ اسد و صدام حسین.

۳ واکنش متفاوت ایران و کویت درباره مواضع لیبی در قبال اجلاس سران عرب و اینکه این اجلاس به دستور امریکا و برای حفظ منافع این کشور برگزار می شود.

۴ گزارش روزنامه سوئدی داگنز نیهرتر و رادیو بی.بی.سی درباره یک بازرگان سوئدی که به طور غیرقانونی مواد منفجره و سلاح به ایران صادر کرده است.

۵ کاهش بهای نفت در لندن. بهای هر بشکه نفت دریای شمال ۱۷ دلار و ۶۵ سنت.

گزارش روزشمار ۱۹/۸/۱۳۶۶

۶ حمله هواپیماهای عراق به ایستگاه برق امیدیه - آغاچاری، منطقه عملیاتی دشت ذهاب و بندر مقام؛ سقوط یک هواپیمای عراقی در حملات امروز؛ تجاوز هواپیماهای عراق به مناطقی از دهلران، چنانه، سیدصالح، جزیره فارسی، سکوی نفتی نوروز و جنوب بندر امام. ادعای عراق درباره حمله به کشتی های متوقف در سواحل ایران. حمله توپخانه ای ایران به کارخانه سیمان سرچنار در غرب سلیمانیه.

۷ حمله قایق های توپدار به یک کشتی تجاری با پرچم پاناما. حرکت هفدهمین کاروان کشتی های کویتی تحت اسکورت ناوگان امریکا از تنگه هرمز به مقصد کویت.

۸ برگزاری جلسات متعدد در قرارگاه شهید بروجردی درباره طرح مانور عملیات در منطقه ماووت، بررسی آمادگی یگان ها و مشکلات آنها، مسائل مهندسی و عبور از رودخانه با حضور جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه و فرماندهان قرارگاه های نجف و قدس و یگان های عمل کننده.

۹ بررسی طرح مانور و وضعیت یگان های قرارگاه قدس مستقر در منطقه شمال غرب در جلسه ای با حضور جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه.

۱۰ گزارش وضعیت لشکر ۹ بدر در جلسه دو تن از مسئولان این لشکر با جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه و تذکرات وی به آنان. (ضمیمه دارد)

۱۱ سخنان امام در دیدار مقامات و مسئولان کشور با ایشان و اشاره به اهداف و سیره انبیا و پیروی از سیره پیامبر اکرم(ص) در تشکیل حکومت، جنگ و دفاع.

۱۲ درخواست دبیرکل سازمان ملل از ایران و عراق برای اعزام نمایندگان عالی رتبه خود به نیویورک تا جمعه آینده.

۱۳ پایان سومین روز اجلاس سران عرب در امان و جنگ تبلیغاتی اعراب علیه یکدیگر؛ خبرهایی درباره اینکه سوریه برای آشتی با عراق ۵/۲ میلیارد دلار از کشورهای عربی دریافت خواهد کرد؛ واکنش اسرائیل در سخنان شاه حسین که درباره ارتباط اسرائیل با ایران.

۱۴ مقاله هفته نامه میدل ایست اینترنشنال درباره ناکامی تلاش های دیپلماتیک امریکا برای اجرای قطعنامه ۵۹۸.

۱۵ گزارش نشریه میدل ایست اکونومیک درباره کاهش صادرات نفت ایران پس از تحریم امریکا و فرانسه و تدابیری که ایران برای فروش نفت خود اتخاذ کرده است. تعلل کشورهای غربی و کمپانی های طرف معامله نفتی با ایران در اجرای قراردادهای خود.

۱۶ گزارش هایی درباره گسترش فعالیت گروه های معارض عراقی، وخامت اقتصادی عراق و تشدید تدابیر امنیتی دولت عراق و شکنجه مخالفان.

ضمیمه گزارش ۸۱۷: چگونگی همکاری عده ای از اسیران عراقی با لشکر ۹ بدر.

ص: ۹۳۳

۱ کمبود امکانات و تردید در جدی بودن عملیات در منطقه ماووت، شروع فعالیت شناسایی برخی از یگان‌ها؛ مرحله بندی عملیات قرارگاه نجف؛ اهمیت در نظر گرفتن شرایط جوی.

۲ واگذاری مسئولیت تأمین و پدافند جزایر قشم، هرمز، لارک، هنگام و سواحل شرقی تنگه هرمز به نیروی دریایی سپاه پاسداران.

۳ حمله هوایی عراق به منطقه عملیاتی فاو، تأسیسات نفتی و گازی گچساران و آغاچاری. تجاوز هواپیماهای عراقی به حریم هوایی مناطق بهبهان، امیدیه، آغاچاری، بوشهر و گناوه و شکستن دیوار صوتی برفراز بوشهر. نامه نماینده عراق در سازمان ملل به دبیرکل این سازمان و ادعای حمله ایران به نقاط مسکونی.

۴ حمله قایق‌های توپدار به یک نفتکش ژاپنی که در پناه چهار رزم ناو امریکایی حرکت می‌کرد. حمله هواپیماهای عراق به نفتکش یونانی که پس از بارگیری از جزیره خارک به مقصد بندرعباس در حال حرکت بود.

۵ نیروی دریایی ایتالیا یک مین را در خلیج فارس شناسایی و منهدم کرد.

۶ افزایش فعالیت هوایی عراق در منطقه فاو؛ افزایش فعالیت نیروهای پیاده برای ترمیم سنگر، حفر کانال و دیده بانی مستمر در منطقه شرق بصره؛ حرکت تعداد زیادی تانک و کامیون به سمت شمال منطقه شرق دجله. کاهش تحرکات دشمن در منطقه چنگوله تا چزابه به دلیل نامساعد بودن هوا.

۷ اجرای عملیات تهاجمی نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق در محور سلیمانیه - دوکان؛ در این عملیات حدود ۱۸۰ تن از نیروهای عراقی کشته شدند و ۶۰ تن به اسارت درآمدند. حمله نیروهای عراقی به مواضع اتحادیه میهنی در ارتفاعات قره داغ به قصد بازپس گیری این ارتفاعات که با تحمل تلفات سنگین مجبور به عقب نشینی شدند. حمله مجاهدین عراقی به پست انتقال برق العماره که به خاموشی وسیعی در جنوب شرقی عراق منجر شد.

۸ گزارش هزینه‌های دفاعی و وضعیت نیروی انسانی ارتش ایران و ارتش عراق در سالنامه میلیتاری بالانس مؤسسه بین‌المللی تحقیقات استراتژیک لندن. (ضمیمه دارد)

۹ پایان اجلاس فوق‌العاده سران عرب در امان؛ در قطعنامه پایانی اجلاس، ایران به دلیل اشغال بخشی از خاک عراق و طفره رفتن از پذیرش قطعنامه محکوم شده و از عراق برای پاسخ به ابتکارات صلح‌قردانی شده است. همچنین برای بازگشت مصر به جهان عرب و مسئله اسرائیل نیز تدابیری اتخاذ گردیده است.

۱۰ ارزیابی متفاوت عبدالسلام جلود (مرد شماره ۲ لیبی)، شاه حسین، خبرگزاری کویت و رادیو بی.بی.سی درباره نتایج و قطعنامه اجلاس سران عرب.

۱۱ بازتاب دیدار صدام و حافظ اسد در اجلاس امان و روابط عراق و سوریه در مطبوعات عراق و کویت و ابوظبی، روزنامه گاردین، رادیو بی.بی.سی و روزنامه سونسکا داگبلادت.

ضمیمه گزارش ۸۳۱: وضعیت و بودجه نظامی کشورهای حاشیه خلیج فارس و شاخص‌های اقتصادی، نظامی و تسلیحاتی عراق.

۱۲ نامه شورای عالی پشتیبانی جنگ به امام خمینی درباره استفاده بیش تر از امکانات کشور برای اجرای عملیات مؤثر و پشتیبانی از جبهه ها؛ پاسخ امام خمینی به این نامه و تأکید بر اولویت جنگ و لزوم همت همه اقشار کشور برای دست یابی سریع تر به پیروزی.

۱۳ گزارش خبرگزاری رویتر درباره نامه شورای عالی پشتیبانی جنگ و پاسخ امام و بسیج نیروهای ایرانی برای اجرای عملیات جدید. گزارش روزنامه واشنگتن پست درباره آمادگی ایران برای تهاجم جدید علیه عراق.

۱ ادامه تلاش نیروی زمینی سپاه برای آمادگی اجرای عملیات در منطقه ماووت که به علت کمبود امکانات به محور گرده رش محدود شد.

۲ صدام حسین از نیروهای عراقی خواست در برابر هرگونه حمله ایرانیان آماده و هشیار باشند.

۳ حمله هواپیماهای ایران به یک پادگان نظامی در استان اربیل عراق. گلوله باران یک پادگان، قرارگاه فرماندهی و مرکز تجمع نیروهای عراقی در منطقه چوارته، سورقالات و گامو.

۴ اجرای کمین نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق در جاده دوکان - سلیمانیه علیه قوای عراقی. اعدام ۵ هوادار اتحادیه میهنی در سلیمانیه و اعدام ۵ افسر عراقی که در اسارت اتحادیه بودند به تلافی آن. اسارت ۱۰ خبرنگار خارجی به دست نیروهای اتحادیه به اتهام همکاری با دولت عراق.

۵ نیروی دریایی ارتش ایران تعداد ۱۳ کشتی تجاری و نفتکش خارجی را در تنگه هرمز شناسایی و بازرسی کرد.

۶ حمله هواپیماهای عراقی به یک شناور تدارکاتی ایران در نزدیکی جزیره لاوان.

۷ نامه ایران به دبیرکل سازمان ملل درباره نقض حقوق بین المللی و اقدامات تهدید آمیز هواپیماهای امریکا در آب های سرزمینی ایران.

۸ رئیس جمهور پاکستان در دیدار با معاون سیاسی نخست وزیر ایران: ایران باید امنیت را در خلیج فارس برقرار نماید ... پاکستان در جهت منافع قدرت های بزرگ عمل نخواهد کرد. سخنان وزیر خارجه پیشین پاکستان درباره دخالت امریکا در خلیج فارس برای تهدید ایران و حمایت از عراق.

۹ انتخاب محمدجواد لاریجانی به عنوان نماینده ایران برای مذاکره با دبیرکل سازمان ملل؛ اظهارات لاریجانی در این باره و تأکید بر اینکه اعلام متجاوز و اجرای آتش بس به طور هم زمان منافاتی با هم ندارد.

۱۰ بیانیه وزارت امور خارجه ایران درباره اجلاس سران عرب در امان و همسو دانستن آن با سیاست های تجاوزکارانه امریکا. نخست وزیر نیز گفت: اگر حضور نظامی امریکا توانست کاری انجام دهد، قطعنامه کنفرانس امان هم می تواند برای صدام کاری انجام دهد. وزیر خارجه سوریه نیز گفت: به رغم بیانیه اجلاس امان، سوریه با سرزنش ایران و بازگشت مصر به جامعه عرب موافق نیست.

۱۱ بازتاب اجلاس سران عرب و موضوع بازگشت مصر به جهان عرب در روزنامه پراودا، رادیو بی.بی.سی، خبرگزاری رویتر و مجله آلمانی اشپیگل.

۱۲ تصمیم یک شرکت ژاپنی به ادامه خرید نفت از ایران پس از پایان قرارداد خود؛ این شرکت در حال حاضر روزانه ۶۰ هزار بشکه نفت خام از ایران وارد می کند.

گزارش روزشمار ۲۲/۸/۱۳۶۶

۱۳ دستورالعمل ده ماده ای شورای عالی پشتیبانی جنگ درباره مشارکت همه اقشار جامعه و دستگاه های دولتی در پیشبرد جنگ و دست یابی به پیروزی.

۱۴ سخنان هاشمی رفسنجانی در خطبه های نماز جمعه در تشریح مرحله جدید رویارویی جمهوری اسلامی با عراق و امریکا و اهداف دستورالعمل ده ماده ای شورای عالی پشتیبانی جنگ.

۱۵ بازتاب موج جدید آمادگی ایران برای حملات جدید در رسانه ها از جمله رادیو بی.بی.سی، رادیو امریکا، خبرگزاری فرانسه، یونایتدپرس، رادیو کلن، رادیو مونت کارلو، رادیو هلند و خبرگزاری رویتر.

۱۶ بررسی کمبودها و مشکلات یگان ها، میزان آمادگی آنها برای اجرای عملیات در منطقه ماووت و شناسایی های انجام شده و آخرین وضعیت دشمن در جلسات امروز قرارگاه نجف؛ اجرای عملیات در این منطقه که قرار بود ۲۵ آبان اجرا شود دو روز به تأخیر افتاد.

ص: ۹۳۵

۱ اطلاعیه ستاد مشترک ارتش درباره حمله هواپیماهای ایران به مواضع نیروهای عراقی در منطقه مقابل شرفانی و شناسایی و بازرسی ۱۳ کشتی تجاری و نفتکش خارجی در تنگه هرمز با همت نیروی دریایی.

۲ حمله هواپیماهای عراق به یک نفتکش یونانی که در اجاره ایران است و یک یدک کش ایرانی در جنوب جزیره خارک؛ در این حمله نفتکش یونانی آسیب دید و یدک کش ایران که برای کمک به آن منطقه رفته بود غرق شد و دو تن از خدمه آن شهید و چهار تن مجروح شدند.

۳ حمایت وزیر دفاع جدید امریکا از حضور ناوگان این کشور در خلیج فارس و مخالفت وی با طرح شوروی برای تأمین امنیت کشتی رانی زیر نظر سازمان ملل.

۴ تجدید روابط دیپلماتیک عراق با مصر و برافراشته شدن پرچم سفارت مصر در بغداد.

۵ گزارش واشنگتن پست درباره سفر آتی شاه حسین به مسکو برای گفت و گو با گورباچف درباره جنگ ایران و عراق.

۶ رضایت امریکا و اسرائیل از نتایج اجلاس سران عرب در امان و مخالفت گروه های لبنانی، فلسطینی و برخی از شخصیت های جهان اسلام با این اجلاس.

۷ امریکا مجدداً چین را به قطع انتقال تکنولوژی در صورت ارسال سلاح به ایران تهدید کرد؛ نماینده چین در سازمان ملل نیز ضمن تکذیب فروش سلاح به ایران، ادعاهای امریکا را بی پایه و اساس خواند.

گزارش روزشمار ۲۳/۸/۱۳۶۶

۸ اعلام آمادگی اقشار مختلف مردم، وزارت خانه ها، سازمان ها و نهادها برای حضور در جبهه ها و رویارویی با امریکا در پی انتشار دستورالعمل شورای عالی پشتیبانی جنگ؛ اعلام آمادگی سپاه پاسداران برای آموزش، سازمان دهی و به کارگیری داوطلبان اعزام به جبهه؛ اعلام آمادگی نیروهای سه گانه ارتش برای رویارویی با امریکا و عراق.

۹ یک نشریه داخلی سپاه توافق سوریه و عراق، رضایت امریکا از اجلاس امان و سکوت شوروی در قبال آن را نشانه ای از توافق دو ابرقدرت درباره جنگ ایران و عراق دانسته و برای عبور از این بحران نکاتی را متذکر گردیده است.

۱۰ گزارش قرارگاه رمضان درباره آخرین وضعیت دشمن در منطقه عملیاتی ماووت و احتمال غافل گیر شدن دشمن.

۱۱ آماده باش صددرصد دشمن در جبهه جنوب در پی تبلیغات اخیر رسانه های داخلی برای بسیج مردم و خاتمه جنگ و انعکاس آن در رسانه های خارجی.

۱۲ حمله هوایی عراق به تلمبه خانه نفت عبدالخان در جاده اهواز - اندیمشک، پایگاه امیدیه، واحد بهره برداری نفت شماره ۳ در ۳۰ کیلومتری امیدیه - آغاچاری و تأسیسات فشار قوی تزریق گاز منطقه گچساران. اعلام وضعیت قرمز در برخی از شهرها. پرواز یک هواپیمای ناشناس برفراز چابهار.

۱۳ ورود هفدهمین و بزرگ ترین کاروان کشتی های کویتی تحت پرچم امریکا به سواحل کویت. یک قایق توپدار ایرانی یک کشتی بازرگانی چینی را که عازم عراق بود ره گیری و بازرسی کرد. نفتکش شوروی یک مین در شمال خلیج فارس کشف کرد. نیروی

دریایی ارتش ۱۵ کشتی تجاری و نفتکش را در محدوده تنگه هرمز شناسایی و بازرسی کرد.

۱۴ تأکید رهبر لیبی و وزیر خارجه آلمان بر لزوم پایان یافتن جنگ ایران و عراق.

۱۵ فراهم شدن زمینه گسترش کمپ دیوید و کاهش منفوریت روابط با اسرائیل، بازگشت مصر به جهان عرب؛ ابراز رضایت اسرائیل از اجلاس امان و تمایل به گسترش روابط با رژیم های عربی به ویژه عراق؛ متهم کردن ایران به داشتن روابط با اسرائیل.

ص: ۹۳۶

۱ تأکید وزیر امور خارجه سوریه بر پشتیبانی از کشورهای عرب حاشیه خلیج فارس و تغییر نکردن موضع سوریه در قبال ایران.

۲ مقاله نشریه اینکوآوری چاپ لندن درباره شکست استراتژی محدود ساختن انقلاب اسلامی در چارچوب مرزهای آن، تحرک سازمان ملل و برخورد ایران با قطعنامه جدید شورای امنیت.

۳ بر اثر فشارهای امریکا و کشورهای عربی، ایتالیا از تحویل ۶۰ تا ۸۰ هلی کوپتر به ایران خودداری کرده است.

۴ نقش نفت در تحولات منطقه و جنگ ایران و عراق و تلاش امریکا و دیگر کشورها برای قطع درآمدهای نفتی ایران. تخطی عراق از سهمیه تولید نفت اوپک. رئیس شورای بازرگانی انگلیس تحریم نفتی ایران را بی نتیجه خواند. ابراز اطمینان وزیران انرژی اروپا از ثبات بازار نفت به رغم تنش های موجود در خلیج فارس.

گزارش روزشمار ۲۴/۸/۱۳۶۶

۵ حملات هوایی عراق به شهرک ورمهنگ کامیاران، واحد بهره برداری دشت بلوط گچساران، تلمبه خانه گچساران و پالایشگاه باختران؛ بر اثر این حملات ۷ غیرنظامی شهید و ۳۵ تن مجروح شدند و خساراتی به تأسیسات نفتی وارد شد؛ یک هواپیمای دشمن نیز سرنگون گردید. تجاوز هواپیماهای عراقی به حریم هوایی ایلام، مهران، صالح آباد، خرم آباد و اصفهان.

۶ کاهش تولید نفت ایران بر اثر بمباران تأسیسات نفتی مناطق جنوب؛ عزم عراق بر محروم کردن ایران از عایدات نفتی.

۷ حملات توپخانه ای ایران به مراکز صنعتی و نظامی عراق در منطقه شرق بصره و شرق دجله.

۸ حمله به نفتکش لیبریایی در جنوب خلیج فارس که گفته می شود به تلافی حملات عراق به کشتی ها انجام شده است.

۹ بررسی میزان آمادگی واحدهای قرارگاه نجف برای عملیات در منطقه ماووت در جلسه فرماندهان و مسئولان واحدهای این قرارگاه؛ در این جلسه مشکل انتقال مجروحان و شهدا به عقب، مداوای مجروحان شیمیایی، مقابله با حمله شیمیایی دشمن، مسائل حفاظتی و امنیتی، مشکلات و کمبودهای پشتیبانی و مقابله با مشکلات سرما و بارش برف و باران بررسی گردید.

۱۰ حمله پیشمرگان حزب الله عراق به یک پایگاه ارتش عراق در دشت هرت. اجرای آتش توپخانه قرارگاه رمضان روی مقر منافقین و ضدانقلابیون در حد فاصل سیدصادق و کانی پانکه، مرکز توپخانه استبکه و یادگان بستان سوره در استان سلیمانیه.

۱۱ حضور جلال طالبانی در قرارگاه رمضان به منظور هماهنگی و همکاری مؤثرتر اتحادیه میهنی کردستان عراق و قرارگاه رمضان. مقاله یک نشریه داخلی سپاه درباره نقش جلال طالبانی در تغییر خط مشی خصومت آمیز حزب دمکرات کردستان ایران علیه نیروهای خودی.

۱۲ بررسی علل کاهش تدریجی نیروهای داوطلب بسیجی در گزارش ستاد سپاه یکم ثارالله از جمله برخورد نامناسب مسئولان با بسیج، ضعف عقیدتی، کاهش حضور روحانیون در جنگ، ضعف تبلیغات، مشکلات مالی و تدارکاتی، افزایش مشکلات اقتصادی و اجتماعی مردم و

۱۳ تأکید رئیس مجلس بر بسیج نیروها و امکانات کشور و تداوم عملیات ها. ارزیابی موقعیت حساس کشور، برنامه های سازمان دهی نیروهای مردمی، تأمین امکانات برای اجرای عملیات ها و تقویت آمادگی نظامی در خلیج فارس در جلسه مشترک هیئت وزیران، شورای عالی دفاع و شورای عالی پشتیبانی جنگ. حمایت نمایندگان مجلس شورای اسلامی از درخواست شورای عالی پشتیبانی جنگ. اطلاعیه

ستاد کل سپاه درباره تاریخ اعزام سراسری حضرت محمد(ص) و برگزاری مانور در استان های کشور.

ص: ۹۳۷

۱ پایان مأموریت هفدهمین کاروان نفتکش های کویتی و حرکت کاروان بعدی به سوی تنگه هرمز تحت اسکورت امریکا.

۲ رد پیشنهاد شوروی برای اسکورت نفتکش های ایران و افزایش فشارهای شوروی بر ایران از طریق لیبی و سوریه.

۳ پیام وزیر خارجه ژاپن به ایران برای اعزام سریع نماینده به نیویورک و شروع مذاکره با دبیرکل. مصاحبه مطبوعاتی سفیر ژاپن در تهران درباره مواضع کشورش در قبال بحران خلیج فارس، اقدامات ژاپن برای تأمین امنیت خطوط کشتی رانی و اجرای قطعنامه ۵۹۸.

۴ مقاله روزنامه تایمز مالی درباره بی تأثیر بودن تحریم تسلیحاتی ایران و راه های ایران برای خرید اسلحه از غرب و کشورهای بلوک شرق.

۵ افزایش میزان خرید امریکا از نفت عراق.

۶ افزایش قیمت طلا و ارزش برابری ارزهای عمده در مقابل بهای ریال در بازار آزاد تهران در پی تحرک جدید مسئولان و مردم برای حمایت از جنگ.

گزارش روزشمار ۲۵/۸/۱۳۶۶

۷ آغاز عملیات نامنظم ظرف ۳ در منطقه دربندی خان عراق؛ در این عملیات تأسیسات سد و برق دربندی خان به میزان ۷۰ درصد منهدم شد و برق استان دهوک و شهرهایی از استان سلیمانیه قطع گردید. همچنین یک هلی کوپتر، چندین تانک و نفربر و خودرو دشمن منهدم و تعداد زیادی سلاح به غنیمت گرفته شد و بیش از ۷۰۰ تن از عناصر دشمن کشته و زخمی و ۵۰ تن اسیر شدند.

۸ ادامه تلاش های نیروی زمینی سپاه برای اجرای عملیات در غرب منطقه ماووت در زمان مقرر. بحث درباره نحوه اجرای عملیات روی تپه منافقین و تصرف آن در جلسه جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه و فرماندهان قرارگاه نجف و لشکر ۵ نصر.

۹ بررسی میزان آمادگی برای عملیات روی ارتفاع گرده رش در جلسه جانشین فرمانده نیروی زمینی و فرماندهان قرارگاه نجف و تپ ۱۲ قائم (عج). در این جلسه درباره نحوه انتقال نیروها به منطقه، شناسایی های انجام شده و وضعیت راه کارها، وضعیت نیروهای تپ ۱۲ قائم (عج)، اهمیت عملیات روی گرده رش، آشنایی فرماندهان با منطقه و رعایت مسائل حفاظتی و امنیتی بحث و گفت و گو گردید.

۱۰ حرکت یک ستون نظامی دشمن به استعداد ۶۰ دستگاه تریلر حامل تانک از جنوب به شمال در منطقه دجله. آتش شدید عراق روی جزیره شمالی مجنون. پرواز ۵ هواپیمای عراقی بر فراز منطقه شلمچه و فاو.

۱۱ تجاوز هواپیماهای عراقی به حریم هوایی جزیره فارسی، اهواز، رامهرمز، امیدیه، گناوه، دهلران، کوهدشت، دزفول شوشتر، شادگان، آبادان و خرمشهر و عکس برداری از این مناطق (به جز جزیره فارسی و دهلران).

۱۲ حمله قایق های تندرو به سه نفتکش حامل نفت عربستان: نفتکش لوسی در نزدیکی تنگه هرمز (به این نفتکش دیروز حمله شده بود)، نفتکش اسو فری پورت در نزدیکی جزیره ابو موسی، نفتکش فیلکن. ال در نزدیکی دهانه خروجی خلیج فارس. گزارش آسوشیتدپرس و رادیو امریکا در این باره.

۱۳ رئیس شورای عالی پشتیبانی جنگ نحوه حضور مردم در جبهه ها و مشارکت عمومی در جهاد مالی را تشریح کرد. دعوت ستاد جذب و هدایت کمک های مردمی از مردم برای تأمین وسایل مورد نیاز جبهه های جنگ و اعلام شماره حساب جهاد مالی. ادامه حمایت

اقشار مختلف از اطلاعیه شورای عالی پشتیبانی از جنگ.

ص: ۹۳۸

۱ بازتاب تلاش و تدارک ایران برای آغاز حمله گسترده در جبهه جنوب در رادیو بی.بی.سی و خبرگزاری فرانسه.

۲ مشکل مشمولان فراری و آمار آن در استان کرمان.

۳ آماده باش کامل عراق در جبهه ها و سخنان معاون اول صدام درباره آمادگی مقابله با حمله قریب الوقوع ایران. ارسال نامه نماینده عراق به دبیرکل سازمان ملل و ادعای حمله ایران به نقاط مسکونی.

۴ افزایش حمایت مطبوعات کویت از رژیم عراق در پی تلاش ایران برای تقویت جبهه ها.

۵ تلاش ایتالیا برای خارج کردن ناوهای خود از خلیج فارس.

۶ مقاله نشریه اینکواییری چاپ لندن درباره تغییر موضع دو ابرقدرت در قبال جنگ ایران و عراق و علل آن.

۷ توزیع اعلامیه سازمان چریک های فدایی (اکثریت) در شرق تهران درباره محکومیت ادامه جنگ.

گزارش روزشمار ۲۶/۸/۱۳۶۶

۸ حمله هوایی عراق به نیروگاه اتمی بوشهر در دو نوبت و وارد آوردن خسارات زیادی به آن؛ شهید و مجروح شدن ۲۲ نفر؛ انتقاد از عملکرد واحد پدافند نیروگاه. حمله هواپیماهای عراقی به جزیره خارک و سقوط یک هواپیمای دشمن.

۹ خوشحالی عراقی ها از بمباران نیروگاه اتمی بوشهر و ادعای اینکه به مجتمع تولید فرآورده های شیمیایی حمله کرده اند.

۱۰ در آستانه عملیات روی ارتفاع گرده رش در شمال منطقه ماوت، وضعیت آمادگی و طرح مانور لشکر ۵۷ ابوالفضل در جلسه صبح و وضعیت لشکرهای ۱۱ امیرالمومنین (ع) و ۲۱ امام رضا (ع) در جلسه بعدازظهر در قرارگاه نجف بررسی شد.

۱۱ بررسی اوضاع نهایی منطقه عملیاتی (گرده رش) و تصمیم به تعویق ۲۴ ساعته عملیات به دلیل کامل نشدن شناسایی یکی از یگان ها، عدم هماهنگی با یگان های ارتشی و خستگی زیاد رزمندگان (نخوابیدن در دو شب گذشته) تعیین زمان عملیات در ساعت ۲ بامداد ۲۹/۸/۱۳۶۶.

۱۲ تحرکات دشمن در شرق دجله روی جاده العماره - بصره.

۱۳ مانور یکصد هزار نفری رزمندگان و بسیجیان استان همدان و سخنرانی رئیس جمهور در جمع آنان با اشاره به تحولات سیاسی اخیر در عرصه بین المللی.

۱۴ افزایش حضور نظامی امریکا با استقرار تجهیزات نظامی در کشورهای عرب منطقه خلیج فارس برای جلوگیری از سقوط صدام و فشار بیش تر به ایران.

۱۵ آمار کشتی های جنگی کشورهای مختلف مستقر در خلیج فارس به همراه آمار حمله به کشتی ها در قبل و بعد از حضور آنها در خلیج فارس.

۱۶ مذاکره معاون وزیر خارجه امریکا با همتای روسی خود درباره جنگ ایران و عراق و مسئله افغانستان و تحلیل رادیو بی.بی.سی از

نزدیکی دو ابرقدرت شرق و غرب.

۱۷ مواضع کویت و پاکستان درباره جنگ ایران و عراق هم زمان با دیدار وزیر خارجه آلمان از منطقه.

۱۸ تهدید اقتصاد و امنیت و ثبات عراق بر اثر طولانی شدن جنگ.

۱۹ گزارش تلویزیون سراسری آلمان از وضع زندگی عادی مردم ایران، متفاوت با سایر گزارش ها.

۲۰ جلسه اتحادیه مطالعات خاورمیانه ای امریکای شمالی درباره موضوعات مختلف جنگ ایران و عراق و راه های پایان دادن به آن.

ص: ۹۳۹

۱ افزایش شرارت ها و عملیات های ایدایی میلیشیاهاى افغانى و اشراى در جاده ها و آبادى هاى مرزى منطقه تايپاد و قسمت هاى مختلف نوار مرزى.

۲ تيراندازى مأموران ستاد جذب مشمولان باختران به هنگام سربازگيرى و كشته شدن يك تن.

گزارش روزشمار ۲۷/۸/۱۳۶۶

۳ آخرين تلاش ها براى آمادگى و هماهنگى هر چه بيش تر اجراى عمليات روى ارتفاع گرده رش.

۴ بررسى وضعيت قواى دشمن و ميزان هشيارى آنها درباره عمليات و تدابيرى براى لو نرفتن عمليات و رفع برخى موانع و مشكلات موجود.

۵ حمله هواپيماهاى عراقى به منطقه باختران و سقوط دو فروند از آنها؛ وارد شدن خسارت به سايت موشكى هاوك. شنيده شدن صدائى چند انفجار در خليج فارس و استان بوشهر. نامه نماينده ايران در سازمان ملل به دبيركل اين سازمان درباره حمله هوايى عراق به مناطق غيرنظامى.

۶ واكنش سازمان بين المللى انرژى اتمى و آلمان به بمباران نيروگاه اتمى بوشهر؛ كارشناسان آلمانى نيروگاه را ترك کرده اند و قصدخروج از كشور را دارند؛ بازتاب اين حمله در مطبوعات ايتاليا؛ تمجيد از اين حمله در يك روزنامه كويتى.

۷ حمله مبارزان كرد عراقى به ۱۱ پايگاه تأمينى ارتش عراق. حمله يك گروه از مبارزان به سيلو و ايستگاه برق جمبور عراق.

۸ برنامه مبارزاتى مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق و سازمان دهى نيروهاى مجاهد و رزمنده در داخل خاك عراق و در جبهه هاى نبرد.

۹ اعدام ۲۵ تن از كردهاى ساكن شهر شقلاويه عراق به دست ارتش عراق و تخریب روستاهای كردنشین.

۱۰ رژيم عراق بیمارستان شهر دهوك را بمباران كرد و آن را به جمهورى اسلامى نسبت داد.

۱۱ نماينده عراق در سازمان ملل دو نامه براى دبيركل اين سازمان ارسال كرد. در نامه اول مدعى شده كه ايران به نقاط مسكونى حمله کرده است. در نامه دوم با اشاره به سخنان رئيس جمهور در ۲۶ آبان، اين سخنان را نگرش ايران به قطع نامه ۵۹۸ و اصرار ايران به ادامه تجاوز ذكر كرد.

۱۲ تحليل استاندارى كردستان از حمله نظامى تركيه به شمال عراق.

۱۳ اظهارات رئيس دانشگاه صنعتى اصفهان درباره كاسته شدن از داوطلبان اعزام به جبهه در اين دانشگاه و دليل آن.

۱۴ مخالفت امريكا و كويت با حمله ايران به بصره.

۱۵ تلاش كشورهاى منطقه براى متقاعد كردن ايران به پذيرش قطعنامه ۵۹۸؛ ورود وزيرخارجه آلمان به بغداد پس از سه روز مذاكره با مقامات عربستان؛ دولت لیبی حضور نیروهای خارجی را در خلیج فارس مانع صلح می داند.

۱۶ تدابیر جدید چین و کانادا در ممانعت از رسیدن سلاح به ایران در پی فشارهای امریکا.

۱۷ مقاله روزنامه فرانسوی لوموند درباره فروش سلاح فرانسوی به ایران و عراق.

۱۸ رقابت شرکت های کشتی رانی برای حمل نفت از خلیج فارس با وجود خطر حملات نظامی، در گزارش خبرگزاری فرانسه.

۱۹ مذاکرات و مصوبات مجلس شورای اسلامی در یک ماه اخیر.

۲۰ نامه مسعود رجوی به مردم ایران در واکنش به دعوت شورای عالی پشتیبانی جنگ و گسترش اعزام نیرو و ایجاد روحیه جهادی در

مردم.

۲۱

ص: ۹۴۰

اشخاص.....	۹۴۲
ایران (مک) ان ها سازمان و سازمان های رسمی).....	۹۵۱
مک ان ها سازمان و مناطقی عملیاتی.....	۹۵۸
عراق (مک) ان ها سازمان و سازمان های رسمی).....	۹۶۲
سایر کشورهای (مک) ان ها سازمان و سازمان های تابع).....	۹۶۶
مناطق و سازمان های بین المللی، قراردادهای بین المللی.....	۹۷۱
اصطلاحات و اقدامات نظامی.....	۹۷۳
تسلیحات و تجهیزات نظامی.....	۹۷۸
اصطلاحات و اقدامات سیاسی، اصطلاحات و اقدامات اقتصادی.....	۹۸۰
نیروهای نظامی و انتظامی ایران و سازمان های مربوطه.....	۹۸۵
کشتی های تجاری و نفتکش.....	۹۸۸
احزاب، سازمان ها ها.....	۹۸۹
رسانه ها.....	۹۹۰
سایر اسامی و اصطلاحات.....	۹۹۲

آبرومند، جمال (مسئول پشتیبانی نیروی زمینی سپاه): ۲۱۲, ۲۱۳, ۲۵۱, ۳۹۵, ۴۰۶, ۶۶۰

آبسالان، خداداد (شهید): ۲۹۲

آخوندزاده، محمدمهدی (کاردار ایران در لندن): ۷۷

آدامز، براک (سناتور امریکایی): ۷۳۵

آدامز، جیمز: ۳۳۹

آرال جاهد (وزیر صنایع ترکیه): ۷۳۵

آرماکاست، مایکل (معاون وزیر خارجه امریکا): ۷۱۱, ۸۱۹, ۸۵۹

آرمیتاژ، ریچارد (معاون وزیر دفاع امریکا): ۳۳۶

آقازاده، غلامرضا (وزیر نفت): ۱۹۸, ۴۴۹, ۴۹۵, ۵۳۵, ۵۸۳, ۵۹۴, ۷۲۶

آل سعود: ۸۸, ۹۰, ۱۳۴, ۱۳۵, ۱۵۱, ۲۴۲, ۷۵۲

آلن، ریچارد (مشاور ریگان): ۱۰۸

اباعبدالله(ع): ۳۰۳

ابراهیمی، خضر: ۶۷۷

ابوحسن: ۵۸۶, ۶۴۸

ابوزید عمر درده (فرستاده ویژه قذافی به تهران): ۴۶۰

ابوعمار: ۶۴۸

ابوغزاله (وزیر دفاع مصر): ۶۲۲, ۷۶۲, ۷۶۵

ابوفدک: ۶۴۸

ابومصطفی: ۵۸۶, ۶۴۸

اجاس کوماروما (ناخدا): ۲۰۲

احمد حسن عبید (سرتیب عراقی): ۱۱۷

احمد زهی: شهنازی، خان محمد

احمد طالب ابراهیمی (وزیر خارجه الجزایر): ۳۴۲, ۳۴۳, ۵۶۲

احمدپور، محمود (معاون وزیر سپاه): ۶۰۲

احمدی (فرمانده تیب توپخانه ۶۱ محرم): ۵۵۲, ۸۱۵

احمدی (فرمانده یگان پدافند هوایی قرارگاه نجف): ۸۶۵

احمدی، اسدالله (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نیروی زمینی سپاه): ۵۸, ۶۶, ۲۲۳, ۳۶۲, ۳۶۳, ۵۲۴

احمدیان (از مسئولان نیروی دریایی سپاه): ۷۴۸

اربابی (نماینده مردم چابهار): ۲۵۹

اردستانی، حسین (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مرکزی سپاه): ۵۸, ۷۶۹, ۷۷۹, ۸۰۳, ۸۱۶, ۸۵۳

ارنو، شارل (وزیر دفاع سابق فرانسه): ۷۲۶, ۷۳۳

اریک اشمیت، کارل: ۷۷۵, ۷۷۶

ارین، مایکل (مشاور پیشین شورای امنیت ملی امریکا): ۴۸۲

آسپین، لس (رئیس کمیته نیروهای مسلح مجلس نمایندگان امریکا): ۳۸۷

استاندار بوشهر: ۲۶۰

استوار، عبدالرسول (فرمانده تیب ۳۵ امام حسن): ۶۰۲, ۸۱۵, ۸۵۶

اسدی، جعفر (فرمانده لشکر ۳۳ المهدی): ۶۰۰, ۶۳۲

اسفندی، امین: ۲۳۳

اشترکن، هانس (رئیس کمیسیون روابط خارجی پارلمان آلمان): ۳۷۰, ۳۸۹, ۵۴۲

اشنایدر، کیت (سخنگوی وزارت دفاع امریکا): ۱۱۷, ۲۱۸

افشار (از عوامل بختیار، سرهنگ): ۵۲۲

افشار، علیرضا: ۷۷۰, ۷۷۱

اقبال آساری: ۸۲۶

اکسل گارد، فرد: ۲۶۴, ۲۶۵

اکهارت، برایان (از مقامات سازمان ملل): ۵۰۷

الویری، مرتضی (معاون پارلمانی وزارت برنامه و بودجه): ۵۹۱, ۵۹۳

امام جعفر صادق(ع): ۷۸۳

امام حسین(ع)، سیدالشهداء: ۳۰۳, ۳۰۶, ۳۴۸, ۳۶۶

امام خمینی، آیت الله خمینی: ۲۰, ۴۰, ۴۳, ۴۴, ۴۵, ۷۱, ۷۹, ۸۷, ۸۸, ۸۹, ۱۳۲, ۱۴۷, ۱۴۹, ۱۵۰, ۱۵۱, ۱۶۳, ۱۶۴, ۱۶۵, ۲۰۵, ۲۴۱, ۲۶۲, ۳۲۹, ۳۴۴, ۳۴۸, ۵۰۸, ۵۵۸, ۵۷۷, ۵۸۰, ۵۹۶, ۶۰۳, ۶۰۴, ۶۰۸, ۶۱۸, ۶۲۹, ۶۶۱, ۶۸۰, ۶۸۲, ۶۸۳, ۷۰۸, ۷۰۹, ۷۱۴, ۷۲۱, ۷۲۲, ۷۴۶, ۷۵۰, ۷۵۱, ۷۷۰, ۷۷۱, ۷۸۳, ۷۸۵, ۷۸۸, ۸۰۲, ۸۰۳, ۸۰۹, ۸۱۲, ۸۱۳, ۸۲۱, ۸۳۶, ۸۴۴, ۸۴۶, ۸۴۷, ۸۵۰, ۸۵۶, ۸۵۷, ۸۶۲, ۸۶۹

امام رضا(ع): ۸۴۲

امام زمان، صاحب الزمان (عج): ۱۷۶, ۳۰۶

امیر بحرین: ۵۴۴

امیری (مسئول معاونت نیروی انسانی نیروی زمینی سپاه): ۶۰۲

انجم شعاع (از مسئولان نیروی دریایی سپاه): ۷۴۸

ص: ۹۴۲

آندرئوتی، جولینو (وزیر خارجه ایتالیا): ۴۶, ۴۷, ۹۵, ۹۶, ۱۸۴, ۱۸۵, ۳۷۰, ۵۲۱, ۵۳۲, ۵۳۳, ۶۸۱

انصاری، حمید (رئیس کمیسیون نظارت بر قیمت ها): ۵۹۷, ۷۲۴

انگشت باف، علی اکبر (مسئول مهندسی قرارگاه نجف): ۱۷۸, ۴۴۲

انورسادات (رئیس جمهور اسبق مصر): ۳۴۳

آهنی، علی (مدیر کل سیاسی وزارت امور خارجه): ۳۳, ۳۹, ۲۳۱, ۴۳۴, ۵۱۸, ۵۴۲

اوانز، کاترین: ۶۲۰

اوزال، تورگوت (نخست وزیر ترکیه): ۱۹۶, ۲۰۹, ۲۸۳, ۵۹۴, ۵۹۵

اوسط، حجت علی (مسئول اطلاعات قرارگاه نجف): ۳۴۸, ۳۴۹, ۳۵۰, ۳۷۵, ۴۲۲, ۵۳۸, ۵۸۵, ۸۱۳, ۸۶۶

اوکسای، کاظم (وزیر مشاور در امور نفتی ترکیه): ۵۹۵, ۷۰۴

اوکلی (سخنگوی وزارت خارجه امریکا): ۴۲۷, ۵۲۸

ایروانی، محمدجواد (وزیر امور اقتصادی و دارایی): ۱۲۴, ۲۶۷, ۶۶۶, ۶۶۷, ۷۰۴

ایزدی، مصطفی (مسئول معاونت عملیات نیروی زمینی سپاه): ۵۹, ۶۰, ۴۱۷, ۴۱۸, ۴۱۹, ۴۴۰, ۴۶۵, ۴۶۶, ۴۸۷, ۴۸۸, ۴۸۹, ۶۰۰, ۶۰۵,

۶۰۸, ۶۰۹, ۶۱۲, ۶۲۷, ۶۳۰, ۶۳۱, ۶۳۲, ۶۴۸, ۶۶۰, ۶۷۳

ایزدی، یدالله (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نجف): ۵۸, ۸۳۱, ۸۴۱, ۸۵۳, ۸۵۴, ۸۶۵

ایوانی باقری، علی: ۳۰۸, ۴۴۳

باتلر، دان (سخنگوی وزارت انرژی امریکا): ۸۷۱

باقری، محمد (مسئول معاونت اطلاعات نیروی زمینی سپاه): ۵۹, ۸۲, ۴۱۸, ۴۱۹, ۴۲۳, ۴۵۵, ۴۸۷, ۶۲۷, ۶۳۱, ۶۳۲

بال رام جاکار (رئیس مجلس نمایندگان هند): ۵۲۰, ۵۵۶, ۵۵۷, ۵۷۷, ۵۷۸

بامری، آسا: ۵۶۷

بامری، غلامحسین: ۵۶۷

بانگمان، مارتین (وزیر اقتصاد آلمان غربی): ۶۶۷, ۸۶۰

بختیار: ۵۲۲

بخشدار بزمان: ۷۴۵

بخش ماری، میرخیبر: ۱۷۳

بدر مال الله (سرهنگ پلیس عراق): ۷۸۷, ۲۸۶

بدری، سید کمال: ۲۴۰

براهوئی، حاج صفر: ۶۵۷

برد، رابرت (رئیس سنای امریکا): ۱۶۹

برژینسکی (مشاور امنیت ملی کارتر): ۵۶۴, ۵۶۲

بشارتی، علی محمد (قائم مقام و معاون سیاسی وزیر خارجه): ۳۶۷, ۳۶۸, ۴۳۲, ۴۳۳, ۴۵۹, ۶۹۱, ۸۳۷

بلشینکو، ایگوری (معاون ریاست انجمن حقوقدانان شوروی): ۶۲۴

بوجی، ماریزیو (نماینده ایتالیا در سازمان ملل متحد): ۳۸۹

بولاک، جان: ۵۴۴

پارسونز، آنتونی (سفیر سابق انگلیس در ایران): ۱۷۱, ۵۰۷, ۵۰۸

پایدار (فرمانده قرارگاه صاعقه نیروی هوایی سپاه): ۳۹۵, ۸۶۵

پتروسیان، واحه: ۴۴۳, ۵۶۲

پتروفسکی (معاون وزیر خارجه شوروی): ۱۶۹, ۳۲۲

پرز، شیمون (نخست وزیر اسرائیل): ۲۴۴, ۲۴۵, ۷۶۳, ۷۸۵

پروین، حسین (جانشین فرمانده لشکر ۱۰ سیدالشهدا): ۳۶۱

پزشکیار، صادق: ۴۲۶

پیادیشف، بوریس (سخنگوی وزارت خارجه شوروی): ۹۶, ۵۰۲, ۶۳۹, ۷۴۴

پیرایش (عضو ستاد خاتم الانبیاء): ۴۹۴, ۵۵۵

پیرزاده، شریف الدین (دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی): ۳۰, ۳۳, ۹۰, ۹۱, ۱۹۴, ۳۵۷, ۴۱۲, ۵۱۸, ۶۶۴

پیشبهار، محمد (جانشین مسئول معاونت اطلاعات نیروی زمینی سپاه): ۱۸۹, ۴۸۷, ۷۵۹, ۸۶۶

تاچر، مارگارت (نخست وزیر انگلیس): ۷۱, ۴۷۹

تایلور، پاتریک: ۸۲۵

ترنر (رئیس سابق سازمان سیا): ۴۷۶

تقی زاده (از مسئولان قرارگاه رمضان): ۶۴۸

تموین سمرمه (عضو حزب بعث): ۲۸۶

توسلی (حجت الاسلام، عضو دفتر امام): ۱۴۹, ۱۵۰

توسلی، غلام حسین (شهید): ۲۹۲

توفیقی، الیاس: ۲۹۵

تیندمان (وزیر خارجه بلژیک): ۳۳, ۴۸۰, ۶۳۸

جان، ریچارد: ۴۸۴

جانشین فرمانده کل سپاه: شمشانی، علی

جان محمد (مسئول مرکز پشتیبانی سپاه در غرب): ۲۱۲, ۲۱۳, ۳۵۱, ۷۹۰, ۸۳۲

جبار عبدالقادر الدوری (افسر عراقی): ۳۳۴, ۷۸۷

جرجیان، ادوارد (معاون وزیر امور خارجه امریکا): ۶۹۲

جعفری، غلامرضا (فرمانده لشکر ۱۷): ۲۳۵, ۶۳۲, ۶۳۳

جعفری، محمد (فرمانده قرارگاه فتح): ۴۴۱, ۴۵۶, ۴۵۷, ۴۷۱, ۴۹۲, ۵۱۳, ۵۱۴, ۵۲۴, ۵۴۰, ۵۷۵, ۵۸۶, ۵۸۷, ۶۱۴, ۶۱۵, ۶۳۴, ۶۴۸,

۶۴۹, ۶۵۰, ۶۶۱, ۶۶۲, ۶۷۴, ۶۷۵, ۶۹۷, ۷۰۷, ۷۰۸, ۷۱۷, ۷۱۸, ۷۳۱, ۷۴۰, ۷۴۱, ۷۵۰

جعفری، محمدعلی (عزیز، فرمانده قرارگاه قدس): ۵۹, ۶۰, ۶۳, ۸۰, ۸۱, ۸۲, ۱۷۸, ۱۸۸, ۲۱۱, ۲۲۳, ۲۵۰, ۲۵۱, ۲۵۶, ۵۲۳, ۵۳۹, ۶۰۰,

۶۰۵, ۶۰۸, ۶۰۹, ۶۲۷, ۶۴۴, ۶۷۰, ۶۷۱, ۶۷۳, ۷۸۰

جفری هاو (وزیر خارجه انگلستان): ۷۷, ۳۱۷, ۴۷۹, ۶۷۸, ۶۸۰, ۶۹۴, ۶۹۵

جلالی، غلامرضا (معاون عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا): ۲۵۷

جمال سندجی: ۱۴۴

جمالی: ۴۹۴

جنتی (آیت الله): ۷۷۱, ۷۰۹

جهانگیر (سرکرده گروهی از اشرار اعزامی از افغانستان): ۷۹, ۲۳۳

چائوشسکو، نیکولای (رئیس جمهور رومانی): ۱۰۲

چتری (مسئول واحد اطلاعات تیپ ۱۲ قائم (عج)): ۸۴۳

چکسون، ویلیام: ۲۸۱

چوبین، شهرام: ۲۶۵, ۲۶۶, ۵۰۴, ۵۰۵, ۷۱۲

چیت ساز، علی (مسئول واحد اطلاعات لشکر ۳۲): ۴۶۹, ۴۷۰

ص: ۹۴۳

حاج محمد زاده، ابراهیم (معاون سیاسی فرمانده کل سپاه): ۷۴۶

حافظ اسد (رئیس جمهور سوریه): ۵۱، ۵۲، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۴۷۷، ۴۹۷، ۵۳۵، ۷۵۳، ۷۶۵، ۷۷۳، ۷۸۵، ۷۹۸، ۸۲۵، ۸۳۷

حسنى سعدى (سرتیپ، فرمانده نیروی زمینی ارتش): ۸۲۲

حسنى مبارك (رئیس جمهور مصر): ۱۰۲، ۱۰۳، ۲۴۴، ۵۳۰، ۶۲۱، ۶۷۸، ۷۶۵، ۸۰۷

حسینی، جلال: ۵۰۹

حسینی تاش، سیدعلی (جانشین فرمانده نیروی دریایی سپاه): ۲۵۵، ۴۹۴، ۵۵۵، ۵۷۵، ۵۷۶، ۶۸۶، ۶۸۷، ۷۴۸

حق بیان: ۵۸۷

حكیم، سیدمحمدباقر (رئیس مجلس اعلا): ۵۷۷، ۶۱۵، ۷۸۸، ۸۷۲

حمیدنیا، حمزه (از مسئولان قرارگاه نجف): ۲۱۱، ۲۱۲

خاتم الانبیا(ص): ۸۸، ۷۸۳

خاکسار، مصطفی (فرمانده سپاه پاسداران لبنان و سوریه): ۴۹۹

خاکی، پرویز (سرپرست هیئت ورزشی ایران): ۵۹۸

خامنه ای، سیدعلی (رئیس جمهور، امام جمعه تهران): ۱۷، ۲۷، ۳۱، ۴۴، ۴۵، ۷۴، ۷۵، ۷۷، ۸۳، ۹۰، ۹۱، ۹۵، ۱۰۳، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۲۰، ۱۲۹،

۱۳۸، ۱۵۱، ۱۶۶، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۹۶، ۲۲۹، ۲۵۷، ۲۷۶، ۲۹۶، ۲۹۷، ۴۰۱، ۳۵۵، ۴۱۹، ۴۲۸، ۴۳۱، ۴۶۰، ۴۷۷، ۵۳۲، ۵۵۶، ۵۷۷، ۵۸۹،

۶۱۸، ۶۱۹، ۶۶۶، ۷۰۸، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۴۳، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۷۰، ۷۷۱، ۷۷۴، ۷۸۳، ۸۰۳، ۸۲۲، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۴۶، ۸۴۷، ۸۵۷، ۸۷۴

خان جونجو (نخست وزیر پاکستان): ۴۶۲، ۸۶۰

خبرنگار روزنامه اطلاعات: ۳۹۸، ۴۱۵، ۵۰۶، ۸۵۸

خرازی، کمال (سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ): ۳۸، ۶۸، ۹۲، ۳۱۴، ۳۸۵، ۵۶۱، ۵۷۹، ۶۳۸، ۶۸۹، ۷۷۲، ۷۷۳

خلف اوغلو، وحید (وزیر خارجه ترکیه): ۱۹۷، ۲۰۹

خمینی، سیداحمد: ۲۵۷

خمینی، سیدروح الله (آیت الله): امام خمینی

خورسوار، احمد (فرمانده هیز پیشوا): ۱۶۱

خیراندیش (سرهنگ، فرمانده گروه هوانیروز کرمان): ۳۹۵

دارا (سرهنگ سابق عراقی و عضو اتحادیه میهنی): ۴۱۸، ۴۱۹، ۵۸۹

دافع عارفی (جاسوس عراقی): ۲۸۶

دانایی، حسن (از فرماندهان سپاه): ۶۰۰، ۶۲۷

دانشیار، اکبر (معاون عملیات قرارگاه نجف): ۲۰۰، ۲۱۱

دانکن، اندرو: ۳۵۵

دبیر اول سفارت شوروی در افغانستان: ۸۳۶

دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس: ۳۰، ۴۱۲

درگاهی: ۷۱۳

دعاگو (حجت الاسلام، عضو شورای سرپرستی صدا و سیما): ۳۸۵

دکوئیاری، خاویر پرز (دبیرکل سازمان ملل متحد): ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۳، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۷۶، ۸۳، ۸۴، ۹۰، ۹۵، ۱۰۲، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۱۸، ۱۲۱، ۱۲۷، ۱۳۶، ۱۶۱، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۲۰۱، ۲۰۵، ۲۲۰، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۷۲، ۲۷۶، ۲۷۹، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۶، ۲۹۸، ۳۱۲، ۳۱۵، ۳۲۶، ۳۲۹، ۳۳۲، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۵۸، ۳۶۴، ۳۷۰، ۳۷۸، ۳۸۹، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۳۳، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۸۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۷، ۵۱۸، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۸، ۵۳۳، ۵۴۲، ۵۴۵، ۵۴۸، ۵۶۳، ۵۷۷، ۵۷۸، ۵۸۳، ۵۹۴، ۵۹۶، ۶۲۳، ۶۳۶، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۶۳، ۶۶۴، ۶۷۹، ۶۸۰، ۶۸۱، ۶۹۱، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۲، ۷۰۳، ۷۱۲، ۷۲۷، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۶۴، ۷۶۸، ۷۸۵، ۷۹۳، ۸۰۵، ۸۰۶، ۸۳۷، ۸۴۸، ۸۷۰، ۸۷۳، ۸۷۵، ۸۷۶

دهقان، حسین (از مسئولان معاونت عملیات قرارگاه رمضان): ۴۲۳، ۴۴۱، ۴۵۴، ۴۵۷، ۵۸۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۳۰

دورنان، رابرت (عضو کنگره امریکا): ۳۱۶

دونینگتون، جان (وزیر انرژی امریکا): ۲۶۳، ۲۶۴، ۵۴۸

ذوالقدر، محمدباقر (فرمانده قرارگاه رمضان): ۱۷۶، ۱۸۸، ۲۰۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۳۳۳، ۳۶۱، ۳۷۶، ۳۹۴، ۴۰۸، ۴۲۴، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۱، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۶۷، ۴۷۱، ۴۸۷، ۴۸۹، ۴۹۱، ۵۱۴، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۳۸، ۵۴۰، ۵۵۳، ۶۱۲، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۳۳، ۶۷۴، ۷۱۸، ۷۴۰، ۷۵۰، ۷۵۹، ۸۳۳

رئوفی، عبدالمحمد (فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج)): ۱۷۷، ۳۵۰، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۳۹، ۴۶۶، ۶۰۲، ۶۴۵، ۸۱۵، ۸۵۶

رئیس دانشگاه صنعتی اصفهان: ۸۷۵

رئیس ستاد مرکزی سپاه: ۲۵۵

رئیس شورای امنیت: ۳۱، ۹۰، ۳۸۹، ۴۷۴، ۵۰۰، ۷۰۰

رئیس شورای بازرگانی دولت انگلیس: ۸۲۷

رئیس شورای عالی پشتیبانی جنگ: خامنه ای، سیدعلی

رئیس شورای عالی دفاع: خامنه ای، سیدعلی

رئیس کنفرانس اوپک: ۳۲۷

رئیس کنفرانس وزیران خارجه جنبش عدم تعهد: ۳۳، ۵۱۸

رئیس منافقین: رجوی، مسعود

رئیس جمهور ترکیه: ۲۹۶

رابرد، داگلاس: ۶۹۱

رابین، رایت (مشاور سابق امنیت ملی امریکا): ۵۰۵

راشد عبدالله (وزیر مشاور در امور خارجی امارات): ۵۶۱

راوی لشکر ۳۲ انصارالحسین: ۴۶۹

ربیعی، مصطفی (از فرماندهان سپاه): ۶۶۰

رجایی خراسانی، سعید (نماینده ایران در سازمان ملل): ۲۸، ۱۲۰، ۲۸۰، ۲۸۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۱۳، ۳۱۴، ۳۳۸، ۴۱۱، ۵۰۰، ۵۰۱، ۷۰۰، ۷۰۱

۷۰۲، ۷۸۵، ۸۰۵، ۸۷۰

رجوی، مسعود (رئیس سازمان مجاهدین خلق، منافقین): ۳۷۸، ۷۶۴، ۸۷۹

رحمانی (حجت الاسلام، مسئول بسیج): ۱۴۵

ردمن، چارلز (سخنگوی وزارت خارجه امریکا): ۷۱۲، ۷۲۷

رسول (از مسئولان لشکر ویژه پاسداران): ۵۸۶، ۶۴۸، ۶۹۷، ۶۹۸، ۷۰۸، ۷۱۶، ۷۳۰

رسولی، حشمت الله: ۳۰۵، ۴۴۳

ص: ۹۴۴

رشید، غلامعلی (معاون عملیات فرمانده کل سپاه): ۲۱، ۳۷، ۵۹، ۶۴، ۱۱۳، ۲۲۵، ۵۵۵، ۵۷۶، ۶۰۰، ۶۰۲، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۲، ۶۱۳، ۶۲۷، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۶۰، ۷۴۸

رضایی، محسن (فرمانده کل سپاه): ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۳۷، ۵۹، ۶۰، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۶۷، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۹، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۲۹، ۱۵۱، ۱۷۵، ۱۸۱، ۲۰۰، ۲۲۳، ۲۲۵، ۲۳۱، ۲۳۶، ۲۶۶، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۹۱، ۳۳۵، ۳۳۷، ۳۸۳، ۳۸۵، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۷۴، ۵۳۹، ۵۵۵، ۵۷۵، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۱۳، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۴۳، ۶۴۵، ۶۴۷، ۶۶۰، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۹۶، ۶۹۷، ۷۰۶، ۷۳۲، ۷۷۰، ۷۷۱، ۷۹۲، ۸۱۳

رفان، موسی (فرمانده نیروی هوایی سپاه): ۵۷۶

رفیق دوست، محسن (وزیر سپاه): ۱۱۳، ۱۷۶، ۲۴۱، ۲۴۱، ۲۶۱، ۳۵۴، ۴۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱

رمضانی، روح الله: ۷۸

رهبر (کبیر انقلاب اسلامی) ایران: ۷۱، ۱۶۴، ۲۰۷، ۸۲۴، ۸۵۷

رهبر عراق: صدام

رهبران (جمهوری اسلامی) ایران: ۱۰۹، ۲۴۷، ۲۴۸، ۳۲۱، ۳۲۹، ۳۴۰، ۴۳۶، ۴۴۳، ۵۳۶، ۶۵۳، ۶۵۵، ۶۸۲، ۷۴۲، ۷۴۴، ۸۱۲، ۸۴۷

رهبران شوروی: ۳۲۶، ۷۵۲

رهبران کنگره امریکا: ۳۳۵

روحانی، حسن (رئیس ستاد قرارگاه خاتم الانبیاء): ۴۹۴، ۵۵۵، ۵۷۶، ۶۸۶، ۶۸۷، ۷۷۰

رودکی، نبی (فرمانده لشکر ۱۹ فجر): ۲۲۳

ریاض فرج محمد (خلبان عراقی): ۷۱۹

ریچاردسون، الیوت (وزیر دفاع پیشین امریکا): ۶۲۳

ریگان، رونالد (رئیس جمهور امریکا): ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۳، ۳۵، ۴۸، ۷۴، ۷۶، ۸۳، ۹۲، ۹۳، ۹۸، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۸، ۱۳۲، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۵۲، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۲، ۲۰۹، ۲۶۱، ۲۷۷، ۲۸۱، ۲۸۲، ۳۱۷، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۷۲، ۳۸۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۱۳، ۴۲۷، ۴۲۹، ۴۳۱، ۴۴۶، ۴۵۱، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۷، ۴۷۹، ۴۹۸، ۵۰۳، ۵۱۹، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۱، ۵۳۳، ۵۳۶، ۵۴۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۹، ۵۷۱، ۵۹۴، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۹۹، ۷۲۱، ۷۳۵، ۷۳۶، ۷۸۶، ۸۱۸، ۸۵۸

ریمان، هنری (سفیر سوئیس در ایران): ۳۳۴

ریو، ویلیام: ۲۶۵

زاخن، سام: سفیر امریکا در بحرین

زاکم، ساموئل: سفیر امریکا در بحرین

زاهدی، علی (فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع)): ۲۲۳, ۲۳۵, ۶۰۰, ۶۳۲

زهطی، یعقوب (فرمانده توپخانه نیروی زمینی سپاه): ۶۲, ۸۲, ۳۷۶, ۴۸۷

زیوریف، ارنست (سفیر شوروی در کویت): ۴۴۷

ژیرو، آندره (وزیر دفاع فرانسه): ۲۶۰, ۷۳۳

سارنگک: ۴۹۴

سالاری، محمدجواد (سفیر ایران در آلمان): ۳۰۰

سالم محمد صالح سعید (شهید، از مجاهدین عراقی): ۷۸۷

سالم محمد (سرلشکر عراقی): ۱۱۰

ستاری، منصور (سرتیپ، فرمانده نیروی هوایی ارتش): ۸۲۲

ستوده، محمدهاشم (فرمانده منطقه یکم دریایی سپاه): ۴۱, ۷۰۶

سجادی، محمد: ۵۶۷

سخنگوی اتحادیه میهنی کردستان عراق: ۴۰۲, ۸۷۳

سخنگوی ارتش عراق: ۶۱۶

سخنگوی دولت آلمان غربی: ۵۰۲

سخنگوی رئیس جمهور سوریه: ۳۷۰

سخنگوی رسمی دولت صنعا: ۵۴۶

سخنگوی رسمی واشنگتن: ۳۲۲

سخنگوی سپاه پاسداران: ۳۲, ۴۷۸, ۷۵۰

سخنگوی سفارت ایران در ترکیه: ۳۶۷

سخنگوی شرکت آلمانی کی. دبلیو: ۷۱۱

سخنگوی شرکت سرویس کنترل فنی آلمان: ۸۷۱

سخنگوی شورای عالی دفاع: ۲۰۵

سخنگوی نظامی عراق: ۲۲۶, ۲۲۷, ۲۳۸, ۲۹۰, ۳۷۸, ۴۹۳, ۶۳۶, ۷۵۶, ۷۷۹, ۸۱۷

سخنگوی وزارت امور خارجه امريكا: ۳۰, ۳۶, ۲۸۰, ۴۶, ۳۱۷, ۴۲۷, ۴۲۸, ۵۰۶, ۵۲۸, ۵۲۹, ۷۱۲, ۷۲۷

سخنگوی وزارت خارجه آلمان: ۱۵۳

سخنگوی وزارت امور خارجه ايران: ۱۴۰, ۲۵۳, ۳۱۳, ۴۷۸, ۵۷۹

سخنگوی وزارت امور خارجه ترکیه: ۶۶۷

سخنگوی وزارت بازرگانی انگلیس: ۲۶۵

سخنگوی وزارت حمل و نقل ژاپن: ۲۶۰

سخنگوی وزارت خارجه بریتانیا: ۲۶۵

سخنگوی وزارت خارجه جمهوری خلق چین: ۳۳, ۵۱۹, ۷۱۱

سخنگوی وزارت خارجه ژاپن: ۵۰۲

سخنگوی وزارت خارجه هلند: ۴۸۰

سخنگوی وزارت دفاع آلمان غربی: ۲۴۴

سخنگوی وزارت دفاع انگلستان: ۱۵۲, ۴۱۵, ۵۷۹

سخنگوی وزارت دفاع فرانسه: ۴۴۵

سران سه قوه: ۴۳

سرپرست سازمان انرژی اتمی: ۸۵۱

سرپرست نیروگاه انرژی اتمی بوشهر: ۸۵۱

سرمدی، سعید (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در نیروی دریایی سپاه): ۵۸, ۲۹۱, ۶۳۵, ۶۸۶, ۶۹۶, ۸۵۹

سرمدی، مسعود (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه رمضان): ۵۸, ۴۲۵, ۴۴۰, ۴۷۰, ۴۷۱, ۴۹۲, ۵۱۵, ۵۲۴, ۵۸۶, ۶۱۴

۶۳۳, ۶۷۴, ۶۷۵, ۶۹۷, ۷۰۷, ۷۱۶, ۷۴۰

سعدالله احمد (فرمانده تیپ ۳۹ پیاده ارتش عراق): ۵۵۳, ۵۵۴

سعود ناصر الصباح (سفیر کویت در امریکا): ۳۴۱, ۳۹۹

سعیدی کیا (وزیر راه): ۱۵۱, ۱۷۸

سفیر آلمان در ایران: ۱۸۲, ۱۸۳

ص: ۹۴۵

سفیر الجزایر در کویت: ۴۴۷

سفیر امریکا در بحرین: ۱۴۰, ۵۴۴

سفیر امریکا در کویت: ۴۴۵, ۸۷۵

سفیر ایتالیا در عمان: ۲۱۸

سفیر ایران در لیبی: ۷۷۴

سفیر بلژیک در تهران: ۲۷۵

سفیر جمهوری اسلامی ایران در بلغارستان: ۳۲۵

سفیر جمهوری اسلامی در عمان: ۳۰۵

سفیر ژاپن در واشنگتن: ۲۰۴

سفیر سوریه در کویت: ۴۴۷

سفیر شوروی در قاهره: ۹۶

سفیر عراق در آنکارا: ۷۲,

سفیر عراق در کانبرا (استرالیا): ۲۰۴

سفیر عراق در واشنگتن: ۲۰۳

سفیر فرانسه در کویت: ۴۴۵, ۴۴۷, ۷۲۵

سفیر کویت در شوروی: ۶۲۳

سلامتی، محمد (معاون فرهنگی و امور مجلس وزارت کار): ۵۹۱, ۵۹۲

سلطان بن عبدالعزیز (وزیر دفاع عربستان سعودی): ۵۳۰, ۵۴۶

سلطان قابوس (حاکم عمان): ۱۹۶, ۴۰۰, ۸۷۶

سلیمان ماجد الشاهین (معاون وزیر خارجه کویت): ۴۴۵

سلیمانی، قاسم (فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله): ۲۳۶, ۲۵۶, ۶۰۷, ۶۳۲, ۶۴۴

سلیمیان (مسئول واحد مهندسی رزمی قرارگاه نجف): ۲۵۰, ۵۵۵, ۵۶۸, ۸۶۵

سنجق، ابراهيم: ۵۹, ۴۹۴, ۵۵۵, ۵۷۶, ۶۸۶

سهرابی (سرتیب، رئیس ستاد مشترک ارتش): ۴۳, ۴۴, ۴۷۴, ۴۹۹, ۴۵۰, ۷۰۹, ۷۵۰, ۷۷۰, ۸۲۲

سوداگر، احمد (مسئول اطلاعات قرارگاه قدس): ۳۴۹

سیف العسکری (مقام عمانی عضو شورای همکاری): ۴۰۰

سیک، گری (معاون اسبق وزارت خارجه امریکا): ۳۲۹, ۵۰۸, ۶۹۹

شادمانی، علی (فرمانده لشکر ۳۲ انصارالحسین (ع)): ۴۰۵, ۴۰۶, ۴۲۲, ۴۶۵, ۵۵۲, ۵۸۵, ۶۰۲, ۶۴۵, ۷۸۲

شاذلی بن جدید (رئیس جمهور الجزائر): ۷۷۳

شاذلی قلیبی (دبیر کل اتحادیه عرب): ۳۰, ۵۰, ۹۶, ۴۱۲, ۷۶۳

شافعی، غلامرضا (وزیر صنایع): ۵۹۱, ۵۹۳

شاه حسن مراکشی: ۷۶۲

شاه حسین، ملک حسین (شاه اردن): ۵۱, ۵۲, ۲۳۲, ۳۷۰, ۳۷۱, ۶۵۴, ۷۵۳, ۷۵۷, ۷۶۳, ۷۷۳, ۷۸۵, ۸۰۷, ۸۱۸

شاهی، محمدعلی: ۳۸۲

شریعتی، امین (فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا): ۲۵۶, ۶۳۳, ۶۴۵

شریفی (فرمانده تیپ زرهی ۲۰ رمضان): ۵۱۳, ۸۱۵

شفیع زاده، حسن (فرمانده توپخانه نیروی زمینی سپاه، شهید): ۲۵۷

شفیعی، جعفر (عضو کمیته مرکزی کومه له): ۶۵۷

شفیعی، نصرالله (شهید): ۲۹۲

شمخانی، علی (فرمانده نیروی زمینی سپاه): ۲۳, ۵۹, ۶۳, ۶۶, ۸۰, ۸۱, ۸۲, ۸۹, ۱۱۳, ۱۳۲, ۱۵۵, ۱۵۶, ۱۷۸, ۱۸۱, ۱۸۸, ۱۸۹, ۲۰۰, ۲۱۱, ۲۲۳, ۲۳۵, ۲۳۶, ۲۵۰, ۲۵۱, ۲۵۶, ۲۵۷, ۲۵۹, ۲۶۱, ۳۵۱, ۳۵۳, ۳۶۱, ۳۷۶, ۳۹۳, ۳۹۴, ۳۹۵, ۴۰۷, ۴۳۸, ۴۴۲, ۴۵۴, ۴۵۵, ۴۶۶, ۴۸۷, ۴۸۹, ۵۲۳, ۵۳۸, ۵۳۹, ۶۰۰, ۶۰۲, ۶۰۸, ۶۰۹, ۶۱۲, ۶۱۳, ۶۳۲, ۶۳۳, ۶۴۴, ۶۴۷, ۶۶۰, ۶۷۰, ۶۷۴, ۷۵۷, ۷۵۸, ۷۹۰, ۸۳۲

شمس (فرمانده لشکر ۹ بدر): ۳۵۰, ۳۵۱, ۳۵۳, ۳۶۱, ۳۹۴, ۴۵۴, ۴۵۶, ۴۵۷, ۴۹۱, ۴۹۲, ۵۱۴, ۵۵۳, ۵۸۶, ۶۳۳, ۶۳۴, ۶۴۸, ۶۴۹, ۶۵۰

۶۶۲, ۶۸۸, ۷۰۷, ۷۸۳, ۷۸۸

شهنوازی، خان محمد: ۵۶۷

شهنوازی، دیوک: ۵۶۷

شهنوازی، محمد: ۲۳۳

شهنوازی، یارمحمد: ۵۶۷

شهور، حسن: ۵۶۷

شوارد نادره، ادوارد (وزیر خارجه شوروی): ۴۵, ۷۱, ۷۶, ۹۳, ۹۴, ۱۰۸, ۲۰۸, ۴۱۶

شوشتی، نورعلی (فرمانده قرارگاه نجف): ۵۹, ۶۰, ۸۲, ۱۵۵, ۱۵۹, ۱۷۸, ۲۱۱, ۲۵۰, ۳۵۰, ۳۵۱, ۳۶۱, ۳۷۵, ۳۹۳, ۴۰۵, ۴۰۶, ۴۲۱, ۴۲۲, ۴۲۳, ۴۴۰, ۴۴۳, ۴۴۵, ۴۶۶, ۴۶۷, ۴۶۸, ۴۸۷, ۴۸۹, ۵۱۳, ۵۲۳, ۵۵۲, ۵۷۴, ۵۸۵, ۶۲۷, ۶۷۱, ۷۸۰, ۷۸۱, ۷۹۰, ۷۹۲, ۸۱۴, ۸۱۵, ۸۱۶, ۸۳۱, ۸۳۲, ۸۳۳, ۸۴۲, ۸۴۳, ۸۴۴, ۸۵۳, ۸۵۵, ۸۵۶, ۸۶۴, ۸۶۵, ۸۶۶, ۸۶۸

شولتر، جورج (وزیر خارجه امریکا): ۳۰, ۳۱, ۴۵, ۹۳, ۹۴, ۹۵, ۱۰۸, ۱۹۵, ۲۴۶, ۳۹۹, ۴۱۳, ۴۱۶, ۴۲۷, ۴۳۱, ۴۶۱, ۴۷۵, ۵۰۶, ۵۳۴, ۵۴۷, ۶۴۱, ۶۵۲

شیخ جابر الاحمد الصباح (امیر کویت): ۲۶۴, ۵۴۵, ۵۴۶, ۵۵۸, ۵۸۰, ۵۸۹

شیخ حمد بن سیف آل ثانی (وزیر مشاور در امور خارجه قطر): ۵۴۵

شیخ سالم الصباح (وزیر دفاع کویت): ۳۳, ۴۴۵, ۴۸۳, ۵۲۸, ۵۴۶, ۷۲۴, ۷۲۵

شیخ سعد عبدالله (نخست وزیر و ولیعهد کویت): ۴۲۸, ۴۲۹, ۷۰۳, ۸۵۹

شیخ صباح الاحمد الصباح (وزیر خارجه کویت): ۳۰۰, ۴۱۲, ۵۸۲, ۶۷۹, ۸۷۵

شیخ عبدالحسین (مسئول دفتر علامه فضل الله): ۵۹۸

شیخ علی الخلیفه (وزیر نفت کویت): ۳۶۹, ۵۴۵

شیخ محمد بن مبارک آل خلیفه (وزیر خارجه بحرین): ۵۳۰

شیراک، ژاک (نخست وزیر فرانسه): ۳۸۸, ۷۳۴

شيفر، هلموت (معاون وزیر خارجه آلمان): ۴۳۰, ۴۴۸, ۵۹۶

صادق المهدي (نخست وزیر سودان): ۳۴۱

صادقی، سعید (مسئول واحد نیروی قرارگاه نجف): ۸۳۱

صالحی، غلامرضا (جانشین فرمانده لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص)): ۴۱۸, ۷۸۲

صبح محمد چارله (سروان، خلبان عراقی): ۸۲۹

صبح میرزا (سرهنګ عراقی): ۵۸۹

ص: ۹۴۶

صدام حسین (رئیس جمهور عراق): ۵۱, ۵۲, ۵۶, ۸۰, ۸۲, ۸۸, ۸۹, ۹۰, ۹۶, ۹۷, ۱۰۹, ۱۱۰, ۱۲۱, ۱۲۳, ۱۳۲, ۱۳۷, ۱۳۸, ۱۵۱, ۱۵۲, ۱۵۸, ۱۶۵, ۱۷۱, ۱۸۶, ۱۹۰, ۲۰۶, ۲۱۹, ۲۳۵, ۲۴۲, ۲۴۶, ۲۴۷, ۲۶۱, ۲۶۶, ۲۷۵, ۲۷۶, ۲۹۹, ۳۱۵, ۳۲۸, ۳۵۴, ۳۵۵, ۳۶۰, ۳۶۶, ۳۷۱, ۳۷۲, ۳۸۴, ۳۹۰, ۴۰۱, ۴۰۸, ۴۳۵, ۴۷۴, ۴۷۸, ۴۹۰, ۵۱۰, ۵۲۶, ۵۳۲, ۵۳۳, ۵۴۰, ۵۴۵, ۵۴۶, ۵۶۵, ۵۶۶, ۵۷۰, ۵۷۷, ۵۸۱, ۵۸۹, ۵۹۳, ۶۰۵, ۶۳۴, ۶۳۸, ۶۵۰, ۶۵۱, ۶۵۲, ۶۵۶, ۶۵۹, ۶۶۱, ۶۶۳, ۶۶۴, ۶۷۸, ۶۸۲, ۶۹۲, ۶۹۸, ۷۰۲, ۷۰۷, ۷۱۴, ۷۱۵, ۷۳۲, ۷۳۵, ۷۴۱, ۷۴۳, ۷۴۹, ۷۵۰, ۷۵۱, ۷۵۳, ۷۶۰, ۷۶۵, ۷۷۳, ۷۸۰, ۷۸۷, ۷۹۸, ۸۰۴, ۸۰۶, ۸۰۹, ۸۱۱, ۸۱۳, ۸۳۷, ۸۴۸, ۸۴۹, ۸۵۰, ۸۵۲, ۸۵۷, ۸۵۸, ۸۷۳, ۸۷۴, ۸۷۵

صدر، بنت الهدی (شهید): ۱۲۳

صدر، سید محمد باقر (آیت الله، شهید): ۱۲۳

صفار، مرتضی (فرمانده منطقه سوم نیروی دریایی سپاه پاسداران): ۶۹۶

صفرزاده، ناصر (فرمانده سپاه سردشت): ۱۴۴, ۲۵۸

صفوی، رحیم (جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه): ۶۲, ۶۳, ۷۹, ۸۰, ۸۱, ۸۲, ۱۷۶, ۳۵۰, ۳۵۱, ۳۶۱, ۳۷۵, ۳۷۶, ۳۷۷, ۳۹۳, ۳۹۴, ۳۹۵, ۴۰۵, ۴۰۶, ۴۲۱, ۴۲۲, ۴۲۳, ۴۳۸, ۴۳۹, ۴۵۵, ۴۶۶, ۴۶۷, ۴۸۸, ۴۸۹, ۶۰۰, ۶۰۹, ۶۱۳, ۶۲۹, ۶۶۰, ۶۷۳, ۷۵۸, ۷۶۹, ۷۷۹, ۷۸۰, ۷۸۱, ۷۸۲, ۷۸۳, ۷۹۰, ۸۰۳, ۸۱۳, ۸۱۵, ۸۱۶, ۸۲۲, ۸۴۲, ۸۴۳, ۸۴۴, ۸۵۳, ۸۵۴, ۸۵۵, ۸۵۶, ۸۶۴, ۸۶۸

صیادشیرازی، علی (نماینده امام در شورای عالی دفاع): ۹۰, ۴۹۴, ۵۵۵, ۵۷۶, ۶۸۶

صیاف زاده، احمد (از مسئولان قرارگاه کربلا): ۶۰۰, ۶۳۲

ضیاء الحق (رئیس جمهور پاکستان): ۱۵۲, ۲۳۲, ۲۸۳, ۴۶۳, ۶۶۶, ۸۰۵, ۸۶۰

طارق راضی (سرلشکر عراقی): ۱۱۰

طارق عزیز (وزیر خارجه عراق): ۴۶, ۵۱, ۱۳۸, ۱۳۹, ۲۰۸, ۲۱۰, ۲۴۷, ۲۵۲, ۲۵۳, ۳۶۴, ۳۷۸, ۳۷۹, ۴۳۳, ۵۳۳, ۵۸۱, ۵۸۹, ۶۵۹, ۷۰۱, ۷۴۳, ۷۶۸, ۷۸۵, ۸۰۶

طالبانی، جلال (رهبر اتحادیه میهنی کردستان عراق): ۲۵, ۱۸۰, ۳۶۱, ۳۷۷, ۴۱۹, ۴۵۶, ۴۹۱, ۴۹۲, ۵۱۳, ۵۱۴, ۵۲۳, ۵۴۰, ۵۸۹, ۶۱۴, ۶۱۵, ۶۳۴, ۶۴۸, ۶۷۴, ۶۷۵, ۷۰۷, ۷۱۸, ۷۳۱, ۷۴۰, ۷۴۱, ۷۵۰, ۸۳۳, ۸۳۴, ۸۴۲

طاهر عبدالله (سرهنگ عراقی): ۶۴۳

طاهری اصفهانی (آیت الله، امام جمعه اصفهان): ۱۵۰, ۳۴۸

طه یاسین رمضان (معاون اول نخست وزیر عراق): ۵۱, ۳۲۸, ۴۱۷, ۵۸۱, ۵۸۹, ۶۵۲, ۶۵۴, ۷۰۲, ۷۳۵, ۷۹۸, ۸۴۸

ظریف منش، حسین (از مسئولان ستاد کل سپاه): ۷۴۸

عادل، محمدحسین (سفیر ایران در ژاپن): ۲۷۶, ۶۶۴

عبدالجبار شنشل (سپهبد عراقی): ۴۱۷

عبدالحسین مراهی فرعون (از مقامات حزب بعث): ۵۲۶, ۷۸۷

عبدالرؤف الکسم (نخست وزیر سوریه): ۴۵۹, ۴۶۰

عبدالسلام جلود (مرد شماره ۲ لیبی): ۷۹۷

عبدالفتاح محمدامین (وزیر جوانان عراق): ۱۱۰

عبدالقادر: ۲۸۶

عبداللهی، علی (فرمانده لشکر ۵۲ قدس): ۴۶۶, ۶۰۲, ۷۸۰, ۸۵۶

عبدالناصر (ستوان عراقی): ۴۳۹

عدنان، خیرالله (وزیر دفاع عراق): ۷۵۱, ۸۰۴

عزالدین (وزیر آموزش و پرورش عراق): ۳۷۹

عزت ابراهیم (معاون صدام): ۱۹۰, ۵۲۶

عساکره، علی (مسئول ادوات نیروی زمینی سپاه): ۶۴۴, ۸۶۴

عسکری، رضا (فرمانده سپاه کردستان): ۱۸۹, ۲۰۰

عصمت عبدالمجید (وزیر خارجه مصر): ۴۴۸

عصمت کتانی (نماینده عراق در سازمان ملل): ۷۲, ۱۶۱, ۲۰۱, ۲۳۸, ۲۵۳, ۲۷۲, ۳۶۴, ۴۰۱, ۴۱۱, ۴۸۵, ۶۸۹, ۷۰۰, ۷۰۳, ۷۱۲, ۷۶۸,

۷۹۳, ۸۴۸, ۸۷۳, ۸۷۴

العطاس، حیدر ابوبکر (رئیس جمهوری یمن جنوبی): ۵۴۶

علامه سیدمحمدحسین فضل الله: ۱۰۲, ۱۴۱, ۵۹۸, ۸۱۹

علایی، حسین (فرمانده نیروی دریایی سپاه): ۲۷, ۶۷, ۱۱۴, ۱۲۹, ۱۵۱, ۲۱۴, ۲۲۴, ۲۲۵, ۴۰۹, ۴۴۳, ۴۹۹, ۶۹۶, ۶۹۷, ۷۹۲, ۷۹۳

علوی خضیر حربی (افسر عراقی): ۷۸۷

علوی، بهاءالدین (مسئول ستاد ش.م.ه استان خوزستان): ۲۹۰

علی حسن المجید (از سران رژیم عراق): ۱۹۰, ۶۱۵

علی پور (معاون ستاد جذب کمک های مردمی): ۱۳۴

عندلیب، علیرضا (مسئول مهندسی نیروی زمینی سپاه): ۶۲, ۱۱۳, ۱۷۸, ۲۱۲, ۲۲۳, ۲۲۷, ۶۳۲, ۶۴۴, ۶۶۰, ۸۳۲

عوید مراد خلف (ستوانیار عراقی): ۳۵۳

غلامپور، احمد (فرمانده قرارگاه کربلا): ۵۹, ۶۲, ۶۳, ۱۱۳, ۲۲۳, ۲۳۵, ۲۳۶, ۶۰۰, ۶۰۸, ۶۰۹, ۶۱۰, ۶۱۱, ۶۲۷, ۶۳۰, ۶۳۱, ۶۳۲, ۶۷۳

غمخوار، اکبر (مسئول لجستیک سپاه): ۶۰۲, ۶۷۵

فاروق الشرع (وزیر خارجه سوریه): ۴۶۰, ۸۰۶, ۸۰۷, ۸۲۵

فاضل الحلبي (معاون دبیر کل اوپک): ۳۲۸

فتاح، پرویز (جانشین فرمانده تیپ ویژه پاسداران): ۴۵۵, ۴۵۶, ۴۵۷, ۴۷۰, ۴۷۱, ۴۹۲, ۵۱۴, ۵۵۳, ۵۸۶, ۶۴۸, ۶۹۷, ۷۰۷, ۷۰۸, ۷۱۸

فدوی، علی (مسئول اطلاعات نیروی دریایی سپاه): ۱۱۴, ۴۹۴, ۵۵۵, ۵۷۵, ۵۷۶, ۶۷۵, ۶۸۶, ۶۸۷, ۷۰۶, ۷۴۸

فردریکس: ۸۷۱

فرماندار شهرستان زابل: ۴۰۳

فرمانده تیپ مالک اشتر: ۶۱۲

فرمانده تیپ مسلم بن عقیل: ۸۴۴

فرمانده تیپ ۴۸ فتح: ۵۵۲

فرمانده سپاه یکم ثارالله: ۳۸۳

فرمانده عالی جنگ: هاشمی رفسنجانی

فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا: هاشمی رفسنجانی, اکبر

فرمانده کل نیروهای نظامی امریکا: ریگان, رونالد

فرمانده لشکر ۱۵۵ ویژه شهدا: ۴۰۶, ۸۱۵, ۸۴۴, ۸۵۶

ص: ۹۴۷

فرمانده منطقه یکم دریایی ارتش: ۷۴۳

فرمانده نیروی هوایی عراق: ۸۵۲

فرمانده نیروی هوایی فرانسه: ۴۴۵

فرماندهی سپاه پانزدهم رمضان: ذوالقدر، محمدباقر

فروزنده، محمد (رئیس ستاد کل سپاه): ۶۶، ۱۱۳، ۴۰۹، ۴۷۴، ۶۶۰، ۶۷۵، ۶۸۸، ۷۴۸

فریدمن، لاروس: ۲۴۷

فضل احمد گرگ: ۱۲۶

فضلی، علی (فرمانده لشکر ۱۰ سیدالشهدا(ع)): ۳۶۱، ۶۷۰، ۷۸۰، ۷۸۲

فهد (شاه عربستان): ۱۳۲، ۱۴۱، ۱۹۶، ۵۸۱، ۷۶۲

فوجیموتو (سفیر ژاپن در ایران): ۳۹، ۲۰۴، ۲۳۱، ۲۳۲، ۶۳۸، ۸۳۷، ۸۳۸

فیتز واترز، مارلین (سخنگوی کاخ سفید): ۳۰، ۳۱، ۷۰، ۷۱، ۹۲، ۱۷۲، ۲۱۷، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۷۴، ۴۷۵

فیروزآبادی: ۷۷۰

قائم مقام فرمانده نیروی دریایی سپاه: ۶۳۵

قائم مقام وزارت خارجه ترکیه: ۲۹۶

قآنی، اسماعیل (فرمانده لشکر ۲۱ امام رضا(ع)): ۱۵۵، ۱۸۱، ۳۴۹، ۳۵۰، ۴۶۸، ۴۸۹، ۶۰۰، ۶۰۲، ۶۴۴، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۵۶

قادر (از مسئولان اتحادیه میهنی): ۶۵۰، ۶۱۵، ۵۸۶

قاسم زاده (عضو شورای سرپرستی صدا و سیما): ۳۸۵

قالیباف، محمدباقر (فرمانده لشکر ۵ نصر): ۶۰۲، ۶۰۸، ۶۴۴، ۶۷۰، ۸۴۲، ۸۵۳

قایردی، ابراهیم: ۷۳۱

قبادی: ۴۹۴

قذافی، معمر (رهبر لیبی): ۲۹، ۳۳، ۵۱، ۳۱۸، ۳۶۷، ۴۶۰، ۴۸۰، ۵۶۷، ۶۵۵، ۷۰۳، ۷۴۵، ۷۶۲، ۷۷۴، ۸۲۴

قربانی (معاون واحد تعاون قرارگاه نجف): ۸۳۱

قربانی، مرتضی (فرمانده لشکر ۲۵ کربلا): ۲۲۳, ۲۳۵, ۲۵۶, ۶۰۰, ۶۰۷, ۶۳۲, ۶۳۳, ۶۴۴

کارتر، جیمی (رئیس جمهور پیشین امریکا): ۹۴, ۱۱۹, ۳۲۹, ۳۴۳, ۴۳۱, ۵۰۸

کاردار ایران در افغانستان: ۸۳۷

کاردار ایران در بحرین: ۵۳۰

کاردار ایران در کویت: ۴۴۵, ۵۲۸

کاردار سفارت ایران در توکیو: ۲۰۴

کاردار سفارت سوئیس در تهران: ۱۹۳

کارلوچی، فرانک (وزیر دفاع جدید امریکا): ۳۸۸, ۵۳۴, ۷۳۶, ۸۱۷

کاسترو، فیدل (رهبر کوبا): ۳۳, ۴۸۰, ۵۷۸, ۶۲۸

کاشانی (جانشین فرمانده لشکر ۳۱): ۷۸۲

کاظمی، احمد (فرمانده لشکر ۸ نجف): ۲۲۳, ۲۲۴, ۲۳۵, ۲۵۶, ۶۰۰, ۶۰۷, ۶۳۲, ۶۴۵

کاظمی، اصغر (از مسئولان نیروی دریایی سپاه): ۲۹۱, ۵۵۵, ۷۴۸

کاک جبار (از مسئولان اتحادیه میهنی): ۴۲۴

کاک شیخ جعفر (از مسئولان اتحادیه میهنی): ۴۵۷, ۶۹۷, ۷۰۷

کاک شیخ دارا (از مسئولان اتحادیه میهنی): ۴۷۰, ۴۹۲, ۶۵۰, ۶۹۷

کاک شیردل (از مسئولان اتحادیه میهنی): ۴۹۲, ۴۵۷, ۵۸۶, ۶۱۴, ۶۱۵, ۶۴۸, ۷۰۸, ۷۱۸

کاک عزیز (از مسئولان اتحادیه میهنی): ۴۲۳

کاک عمر (از مسئولان اتحادیه میهنی): ۵۸۶, ۵۸۷, ۷۱۸

کاک فریدون (از مسئولان اتحادیه میهنی): ۴۵۷, ۶۱۵, ۶۶۲

کاک مصطفی چورس (از مسئولان اتحادیه میهنی): ۴۵۷, ۴۹۲

کاک وهاب: ۷۱۸

کامپانا، ماریا (رهبر جناح چپ کنگره ایتالیا): ۴۰۲

کامل ساجد (فرمانده سپاه یکم عراق): ۴۱۸

کامیرز، استفان: ۳۰۰

کبی تیس، هانیو: ۴۸۱

کراو، ویلیام (رئیس ستاد عالی ارتش امریکا): ۴۴۶, ۷۰۰

کراول، آلن: ۱۲۲

کربی، الکسی: ۴۱۴

کردزمن، آنتونی: ۲۸, ۲۱۷, ۲۹۴, ۵۶۲, ۵۶۳

کرس، جورج (فرمانده نیروهای مرکزی امریکا): ۷۲۵

کرلیکوفسکی (قائم مقام وزیر خارجه آلمان شرقی): ۵۰۲

کرمی، محمد (فرمانده لشکر ۱۱ امیرالمؤمنین (ع)): ۱۸۱, ۳۴۹, ۴۶۷, ۵۵۲, ۷۵۹, ۸۱۵, ۸۵۳, ۸۵۴, ۸۵۶

کریم محمد شویل (افسر عراقی): ۳۵۳

کریمی، رحمان (رحمان سنه): ۳۸۲

کریمی، عبدالرضا: ۳۰۲, ۳۰۴, ۳۰۶, ۴۴۳

کلودیس مقصود (نماینده اتحادیه عرب در سازمان ملل): ۱۸۵

کلیشادی (از فرماندهان سپاه): ۴۱۸

کمال حسن حسین (شهردار شقلاوه): ۳۳۴

کوراناری، تاداشی (وزیر امور خارجه ژاپن): ۲۹۵, ۶۱۹, ۸۳۷

کوفلر، هانس: ۱۰۹

کیسینجر، هنری (وزیر خارجه سابق امریکا): ۴۶۲, ۵۶۲, ۵۶۳

کیلواکی کیلوچی (رئیس ژاپنی شورای امنیت): ۷۰۰

گراسیمف، گنادی (سخنگوی ارشد وزارت دفاع شوروی): ۵۰۱

گرد، بیژن (شهید): ۲۹۲, ۴۴۳

گروگان های امریکایی: ۷۸, ۳۳۸, ۴۶۲

گروگان های ایتالیایی: ۳۶۰

گروگان های غربی در لبنان: ۷۴, ۷۵

گریوزه، کیت: ۴۳۰

گلدبرگ (عضو مرکز مطالعات استراتژیک واشنگتن): ۲۶۲

گلک، آمبرواز (وزیر مشاور در امور دریاهاى فرانسه): ۳۸۸

گنشر، هانس دیتريش (وزیر خارجه آلمان غربی): ۴۷, ۷۶, ۹۰, ۹۱, ۱۸۲, ۱۸۳, ۴۳۰, ۸۲۴, ۸۲۵, ۸۵۹, ۸۷۶

گورباچف، میخائیل (رهبر شوروی): ۳۱۸, ۳۲۲, ۳۴۴, ۴۷۹, ۵۴۷, ۶۵۲, ۶۸۰, ۸۱۸, ۸۵۹

گولیانی، فرانسوا (سخنگوی سازمان ملل متحد): ۷۱۲, ۷۴۳, ۷۸۵, ۸۰۵

ص: ۹۴۸

لاریجانی، محمدجواد (معاون امور اقتصادی و بین الملل وزیر خارجه): ۴۶, ۱۰۶, ۲۲۰, ۳۶۷, ۳۷۰, ۴۴۸, ۴۹۹, ۵۲۰, ۵۹۱, ۵۹۲, ۶۲۸,
۶۳۸, ۶۹۱, ۷۴۴, ۷۴۶, ۸۰۵, ۸۰۶

لایویج، نیکو (سفیر شوروی در کویت): ۳۶۹

لرد، ونیستون (سفیر امریکا در چین): ۵۳۴

لطف الله زادگان، علی: ۵۸

لطفیان، هدایت الله (فرمانده قرارگاه حمزه): ۲۵۷, ۲۵۹

الله کرم (از فرماندهان سپاه): ۴۱۸

لودواکر، ادوارد (مشاور نظامی ریگان): ۲۹, ۳۸۷, ۶۳۷

مالمیرکا (وزیر خارجه کوبا): ۴۶۰

مبارکی، مجید (شهید): ۲۹۲

متکی، منوچهر (سفیر جمهوری اسلامی ایران در ترکیه): ۲۰۹

محتاج، عباس (از مسئولان ستاد کل سپاه): ۷۴۸

محتشمی پور، علی اکبر (وزیر کشور): ۹۰, ۱۳۶, ۵۵۷, ۶۸۷, ۷۱۴, ۷۲۴

محرابی، غلامرضا (معاونت اطلاعات قرارگاه کربلا): ۵۹, ۸۲, ۱۱۳, ۲۲۳, ۶۰۰, ۶۰۹, ۶۳۲

محصولی، صادق (فرمانده تیپ ۶ ویژه پاسداران): ۱۷۷, ۳۷۶, ۳۹۴, ۴۷۰, ۶۳۴

محمد ابوالحسن (نماینده کویت در سازمان ملل): ۲۰۰, ۲۹۹, ۳۰۰, ۴۲۸

محمد رسول الله (ص): ۲۷۲

محمد فهنون (سفیر الجزایر در امریکا): ۵۰۷

محمدی، فتح الله (فرمانده منطقه دوم دریایی سپاه پاسداران): ۶۹۶, ۶۹۷, ۸۴۸

محمدی ها، مهدی (شهید): ۲۹۲

محمود ریاض (وزیر خارجه اسبق مصر): ۳۷۰

مداحی (از فرماندهان سپاه): ۴۲۴

مدیرکل وزارت امور خارجه امریکا: ۶۹۹

مرادی، صدیق: ۴۰۳

مراغانی، رحمان: ۵۰۹

مرندی (وزیر بهداشت و درمان): ۸۳۲

مروی سماورچی، محمود (رئیس کمیسیون سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی): ۴۹۹

مرویانی، علی: ۱۸۹, ۳۸۲, ۵۲۴

مسئول اطلاعات سپاه غرب کشور: پیشه‌پارو محمد

مسئول اطلاعات لشکر ۱۱: ۸۵۴

مسئول اطلاعات لشکر ۷: ۴۲۲

مسئول بسیج مجلس اعلا: ۵۵, ۱۶۲, ۱۶۳

مسئول بهداری جنگ: مرندی

مسئول بهداری قرارگاه نجف: ۸۳۱, ۸۳۲

مسئول حفاظت اطلاعات نیروی زمینی: ۴۳۹

مسئول حفاظت قرارگاه نجف: ۸۳۲

مسئول ستاد بسیج اقتصادی قم: ۴۵۹

مسئول لجستیک نیروی زمینی: آبرومند، جمال

مسئول واحد اطلاعات نظامی سپاه: باقری، محمد

مسجدی (از مسئولان نیروی دریایی سپاه): ۵۵۵

مسجدی، ایرج (مسئول ستاد قرارگاه رمضان): ۶۱۲, ۶۱۳, ۸۶۸

مشاور امنیت ملی ریگان: کارلوچی، فرانک

مشکینی، علی (آیت الله، امام جمعه قم): ۱۹, ۱۳۵, ۱۴۹, ۷۵۰

مصطفی گوج: ۴۰۷

مظاهری، طهماسب (سرپرست بنیاد مستضعفان): ۱۲۴, ۱۲۵

مظفری، کریم: ۳۰۵, ۳۰۶, ۴۴۳

معاون اطلاعات نیروی دریایی سپاه: ۶۳۵

معاون امور جنگ وزارت فرهنگ و آموزش عالی: ۳۴۴

معاون امور جنگ وزیر آموزش و پرورش: ۷۱۵

معاون اول صدام: طه یاسین رمضان

معاون فرمانده کل نیروهای مسلح عراق: عدنان خیرالله

معاون مجلس سنای ایتالیا: ۳۳۹

معاون وزارت امور اقتصادی و دارایی: ۲۶۷

معاون وزارت خارجه چین: ۱۹۷, ۵۳۴

معاون وزیر امور خارجه امریکا: ۴۹, ۵۶۰

معاون وزیر بازرگانی و صنایع انگلیس: ۹۷

معاون وزیر خزانه داری امریکا: ۵۰۶

معتبر حسن (وزیر دارایی سابق پاکستان): ۱۲۵

معیری، علیرضا (معاون سیاسی نخست وزیر): ۴۵۹, ۵۱۸, ۵۹۴, ۵۹۵, ۸۰۵

مفیدی طباطبایی، مهران: ۲۹۴

مقتدایی (حجت الاسلام): ۱۳۵

مقدادی (از مسئولان قرارگاه رمضان): ۶۴۸

مقدم (عضو هیئت اجرایی سمینار لیبک یا امام): ۷۷۰

مقدم، اصغر (از فرماندهان سپاه): ۴۱۷, ۴۱۸, ۴۱۹, ۶۱۲

مقدم، محمد (فرمانده تیپ ۷۵ ظفر): ۲۱۱, ۲۱۲

مک گارون: ۱۶۹

مک ناوړ: ۴۸۲

مک فارلین: ۳۴۳, ۷۲۵

مک هنری، رونالد (نماینده امریکا در سازمان ملل در ۱۹۸۰): ۵۰۸

مل لوین (عضو کنگره امریکا): ۲۸۰

ملازم عمر (از مسئولان اتحادیه میهنی): ۴۵۷, ۶۱۵, ۶۴۸

ملاعلی حلبچه: ۲۸۶

ملافی (شهید): ۲۴۰

ملک زادگان، محمدحسین (دریادار، فرمانده نیروی دریایی ارتش): ۴۳۲, ۵۵۵, ۶۸۶, ۶۸۷, ۸۲۲

ملندس (وزیر کمیته دولتی همکاری های اقتصادی کوبا): ۴۸۰

منتجب نیا، رسول (نماینده شیراز): ۱۳۴

منتظری، حسین علی (آیت الله): ۸۹, ۱۳۵, ۱۴۸, ۱۶۴, ۳۶۳, ۴۵۱, ۷۰۹

مهدوی، نادر (شهید): ۲۹۲, ۳۰۵, ۴۴۳

مهدوی نژاد، مهدی (فرمانده تیپ ۱۲ قائم (عج)): ۴۰۵, ۶۰۲, ۸۱۵, ۸۴۳

مهدیان پور (قائم مقام لشکر ۲۱ امام رضا(ع)): ۸۱۵

موسوی بجنوردی، سیدمحمدباقر (حجت الاسلام، عضو شورای سرپرستی صدا و سیما): ۳۸۵

ص: ۹۴۹

موسوی اردبیلی، سید عبدالکریم (آیت الله، رئیس دیوان عالی کشور): ۳۱۴, ۷۰۹, ۷۷۰, ۷۸۳

موسوی، میرحسین (نخست وزیر): ۳۲, ۴۳, ۷۹, ۸۹, ۹۰, ۱۴۸, ۱۴۹, ۱۵۰, ۱۹۶, ۲۱۴, ۲۴۲, ۲۴۳, ۲۹۶, ۲۹۷, ۳۵۵, ۳۵۶, ۳۸۴, ۴۵۹, ۴۶۰, ۴۷۷, ۴۹۶, ۴۹۷, ۵۳۲, ۵۵۶, ۵۵۷, ۵۶۵, ۵۷۸, ۵۹۴, ۵۹۵, ۶۱۸, ۶۱۹, ۶۹۱, ۷۰۹, ۷۱۳, ۷۱۴, ۷۳۱, ۷۵۰, ۷۷۰, ۷۸۳, ۸۰۶

موگابه، رابرت (نخست وزیر زیمباوه): ۶۶۳

میتران، فرانسوا (رئیس جمهوری فرانسه): ۳۱۸, ۷۲۶, ۷۳۳

میررفیعی (از مسئولان قرارگاه رمضان): ۴۲۴

میرزا محمد ولد (افسر ارتش افغانستان): ۵۱۰

میرسلیم (عضو شورای سرپرستی صدا و سیما): ۳۸۵

میرفندرسکی، احمد (سفیر سابق ایران در شوروی): ۶۶۵

میرلاشاری، محمدامین: ۵۲۱

ناصر (رئیس جمهور سابق مصر): ۴۵۰

ناکازونه (نخست وزیر ژاپن): ۹۰, ۹۱, ۲۷۹, ۳۷۰

نان، سام (رئیس کمیته نیروهای مسلح سنای امریکا): ۴۴۶

نایب رئیس حزب حرکت استقلال پاکستان: ۳۵۹

نبیه النمیر (مدیرکل وزارت خارجه اردن): ۳۷۱

نجاش (استاد روابط بین الملل دانشگاه جرج میسون): ۶۸۲, ۶۸۳

نخست وزیر ایتالیا: ۳۱۸, ۳۳۹

نخست وزیر بحرین: ۴۲۹, ۷۶۲

نخست وزیر هند: ۳۷۰

نظران (سرپرست کمیسیون اداره اسرای عراقی): ۶۳۹, ۶۵۷

نعمان مقدم (معاون وزیر خارجه سوریه): ۱۴۲

نعیمی، بهمن: ۵۶۱

نماینده امام در شورای عالی دفاع: هاشمی رفسنجانی

نماینده تبریز در مجلس شورای اسلامی: ۸۷۹

نوبری (سفیر جمهوری اسلامی ایران در مسکو): ۱۹۴, ۳۹۹

نورث، اولیور (سرهنگ امریکایی): ۷۷۶

نوروزشاد، نادر (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نجف): ۵۸, ۵۵۵, ۵۶۸

نوری، روح الله (فرمانده لشکر ۵۷ ابوالفضل(ع)): ۱۵۶, ۳۵۰, ۳۶۱, ۴۰۶, ۴۵۵, ۴۶۶, ۴۶۸, ۴۶۹, ۴۹۰, ۸۱۴, ۸۵۳, ۸۵۵, ۸۵۶, ۸۶۴

نوشیروان (از مسئولان اتحادیه میهنی): ۵۸۶, ۵۸۷, ۶۴۸, ۶۴۹, ۶۶۱, ۶۶۸, ۷۰۷, ۷۱۸, ۷۴۱

نیومان، چارلز (از مدیران بیمه لویدز): ۶۹۴

واعظی (عضو شورای سرپرستی صدا و سیما): ۳۸۵

والترز، ورنون (نماینده امریکا در سازمان ملل): ۲۹, ۳۱۵, ۴۷۵, ۶۹۱

وان دن بروک، هانس (وزیر خارجه هلند): ۷۱, ۲۳۱, ۶۲۱

واینبرگر، کاسپار (وزیر دفاع امریکا): ۲۸, ۲۹, ۳۱, ۳۹, ۶۹, ۷۰, ۹۳, ۱۰۱, ۱۱۵, ۱۱۶, ۱۳۹, ۱۴۰, ۱۴۱, ۲۱۸, ۲۱۹, ۲۴۴, ۲۸۱, ۲۹۴

۳۱۲, ۳۱۶, ۳۱۷, ۳۲۴, ۳۲۹, ۴۷۲, ۴۷۶, ۴۹۶, ۵۰۶, ۵۲۰, ۵۳۴, ۵۵۹, ۵۷۸, ۵۷۹, ۶۸۳, ۷۰۰, ۷۳۶, ۸۱۷

ویستر، دانیل (وزیر خارجه امریکا در ۱۵۰ سال قبل): ۲۴۶

وحیدی، احمد (مسئول اطلاعات سپاه): ۵۹, ۲۰۰

ودشاخن، ولادیمیر (کاردار شوروی در بغداد): ۷۴۴

ورنتسف، یولی (معاون وزیر خارجه شوروی): ۳۹۹, ۵۳۵, ۵۶۵, ۶۳۹, ۶۵۱, ۶۵۲, ۶۵۳, ۶۶۴, ۶۶۵, ۶۷۹, ۶۸۰, ۶۹۱, ۶۹۲, ۷۴۵, ۷۵۲

۸۳۶, ۸۵۹

وزیر آبیاری عراق: ۱۱۰

وزیر امور خارجه اتیوپی: ۱۰۵, ۶۶۳

وزیر امور خارجه امارات متحده عربی: ۱۰۵

وزیر امور خارجه چین: ۷۶, ۴۱۶

وزیر تجارت بین المللی و صنعت ژاپن: ۶۱۹

وزیر تجارت عراق: ۷۳۵

وزیر خارجه آلبانی: ۱۰۵, ۴۳۴

وزیر خارجه اردن: ۷۴۵

وزیر خارجه اسپانیا: ۴۸۰

وزیر خارجه استرالیا: ۲۰۴

وزیر خارجه بلغارستان: ۳۲۵

وزیر خارجه بنگلادش: ۱۰۵

وزیر خارجه پاکستان: ۱۰۵, ۶۶۶

وزیر خارجه پیشین پاکستان: ۸۰۵

وزیر خارجه رومانی: ۱۰۵

وزیر خارجه سومالی: ۱۰۵

وزیر خارجه کنگو: ۱۰۵

وزیر خارجه گینه گوناکری: ۱۰۵

وزیر خارجه لهستان: ۱۰۵

وزیر خارجه یونان: ۱۰۵

وزیر خارجه یوگسلاوی: ۱۰۵, ۱۵۳

وزیر دارایی عراق: ۱۱۰

وزیر دفاع ژاپن: ۲۱۸

وزیر صنایع سبک عراق: ۷۳۵

وزیر صنایع سنگین عراق: ۷۳۵

وزیر صنعت و بازرگانی انگلستان: ۴۹

وزیر صنعت و بازرگانی عمان: ۳۴۳

وزیر کشاورزی امریکا: ۴۳۵, ۵۶

وزیر کشاورزی عراق: ۱۱۰

وزیر نفت بحرین: ۵۴۵

وزیر نفت عراق: ۳۲۸, ۵۴۵, ۵۴۹

وزیر نفت عربستان: ۵۴۵

وزیر نفت نیجریه: ۴۰۱

وفایی (مسئول مهندسی سپاه): ۷۶۹, ۷۷۰, ۷۹۰

ولایتی، علی اکبر (وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران): ۴۶, ۸۳, ۸۴, ۱۰۵, ۱۲۷, ۱۳۸, ۱۶۸, ۱۸۳, ۱۹۳, ۱۹۴, ۲۸۹, ۳۱۲, ۳۲۳,
۳۵۶, ۳۵۷, ۴۳۴, ۴۶۰, ۴۸۰, ۵۰۱, ۵۳۲, ۵۳۳, ۶۶۳, ۶۹۱, ۷۰۰

ولیعهد اردن: ۷۷۴

ونس، سایروس (وزیر خارجه دولت کارتر): ۶۲۳

ص: ۹۵۰

ویکر، لوئل (سناتور جمهوریخواه): ۳۰، ۴۲۷، ۴۴۶

হারدى، راجر: ۶۸۰، ۷۹۷، ۸۵۹

هاشمی رفسنجانی، اکبر (رئیس مجلس، امام جمعه تهران): ۲۷، ۳۲، ۳۴، ۳۳، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۷، ۵۹، ۹۰، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۸، ۱۲۱، ۱۲۹، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۶۵، ۱۸۲، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۱۳، ۲۵۷، ۲۷۵، ۲۷۶، ۳۲۱، ۳۲۶، ۳۹۵، ۴۶۱، ۴۷۴، ۴۹۴، ۴۹۷، ۴۹۸، ۵۲۰، ۵۳۵، ۵۳۹، ۵۴۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۷۷، ۵۷۸، ۶۱۲، ۶۴۰، ۶۶۰، ۶۸۲، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۹۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۲۱، ۷۲۳، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۴۴، ۷۷۰، ۷۷۴، ۷۸۳، ۸۱۰، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۷۸

هاشمی، سید محمود (سخنگوی مجلس اعلا): ۱۹۱

هاشمی، سید مهدی: ۱۴۸، ۱۶۴

هاشمی، علی (فرمانده قرارگاه نصرت): ۲۵۶

هافمن، فرد (سخنگوی پنتاگون): ۲۸۰، ۲۸۱، ۳۱۱، ۴۲۷، ۴۷۲

هالیدی، فرد: ۳۲۵

هان شیو (نماینده چین در سازمان ملل متحد): ۸۱۹

هاتر، رابرت (مشاور امنیتی کارتر): ۹۴

هلمز، جس (سناتور جمهوریخواه): ۱۰۳

همتی (عضو شورای سرپرستی صدا و سیما): ۳۸۵

همدانی، حسین (مسئول معاونت عملیات قرارگاه قدس): ۴۱۷، ۷۸۲، ۷۸۳، ۸۰۳

هنکس، رابرت (فرمانده سابق نیروی دریایی امریکا): ۵۶۳

هیتلر: ۹۷

هیگ، الکساندر (اولین وزیر خارجه ریگان): ۲۰۸، ۲۰۹

یاحی، رسول (کارشناس عملیات هوایی نیروی زمینی سپاه): ۶۲، ۳۹۵

یانگر، جرج (وزیر دفاع انگلیس): ۳۱۸

یزدانی (فرمانده توپخانه قرارگاه نجف): ۳۷۶

یکون، آلن (عضو سنای امریکا): ۳۱۶

یو افریم، هانس: ۳۰۰

یوسف بن علوی (وزیر خارجه عمان): ۱۹۵, ۱۹۶

یونس خالص (از رهبران حزب اسلامی افغانستان): ۳۳۹

یوهان ابرگ، کارل (معاون اقتصادی و بازرگانی خارجی وزارت خارجه سوئد): ۴۰۰

ایران (مکان ها و سازمان های رسمی)

آبادان: ۱۴۵, ۲۱۳, ۲۵۱, ۲۹۰, ۳۶۵, ۷۳۰, ۸۴۵

آبیک: ۱۳۴, ۱۴۵

آذربایجان شرقی: ۷۹

آذربایجان غربی: ۱۲۵, ۱۳۴, ۲۵۷, ۳۵۴, ۴۵۸

آشتیان: ۱۸۲, ۲۷۲

آغاچاری: ۱۱۵, ۲۱۳, ۴۰۹, ۴۲۵, ۷۱۸, ۷۱۹, ۷۲۰, ۷۳۰, ۷۷۸, ۷۹۳, ۸۲۳

ابرکوه: ۶۹۹

ابهر: ۱۴۵

اداره راه قدس: ۵۶۸

اداره کشتی رانی: ۳۰۷

اراک: ۱۴۵, ۲۷۲, ۴۲۵, ۵۷۷

ارتفاعات سیروس: ۳۱۰

اردکان: ۵۷۷, ۶۹۹

اردوگاه اسرای عراقی سمنان: ۵۷۷

ارومیه: ۱۴۵, ۱۷۹, ۳۵۴, ۳۹۱, ۴۲۵, ۴۵۸, ۵۰۹, ۶۱۷

ازنا: ۸۴, ۱۶۶, ۲۸۸

استان اصفهان: ۱۸۲, ۳۶۶, ۴۰۹, ۵۷۶, ۵۷۷, ۶۱۶, ۷۴۸, ۸۳۰

استان ایلام: ۷۹, ۱۴۶, ۱۹۱, ۲۵۱, ۲۵۴, ۴۵۸, ۷۳۲, ۷۵۹, ۸۲۹, ۸۳۰

استان باختران: ۷۱, ۱۴۶, ۱۶۰, ۱۹۱, ۲۵۱, ۷۳۲

استان بوشهر: ۳۶, ۷۹, ۱۵۱, ۲۰۲, ۲۶۰, ۳۵۸, ۴۵۸, ۵۱۷, ۵۷۶, ۷۲۰, ۷۴۹, ۸۷۰

استان تهران: ۴۵, ۱۰۹, ۱۳۴, ۱۶۳, ۲۷۲, ۷۱۴, ۷۴۸, ۸۳۵

استان چهارمحال و بختیاری: ۱۴۶, ۲۵۵

استان خراسان: ۱۰۹, ۱۱۰, ۱۸۲, ۵۱۱, ۶۱۶, ۷۳۲, ۷۴۸

استان خوزستان: ۱۰۹, ۱۱۰, ۱۳۴, ۱۴۶, ۱۵۱, ۱۶۳, ۲۳۳, ۲۵۱, ۲۸۸, ۲۹۰, ۲۹۱, ۳۳۱, ۴۵۸, ۵۷۷, ۶۱۶, ۶۳۶, ۶۵۹, ۶۸۸, ۶۹۸, ۷۴۸

۸۷۰, ۸۲۳, ۷۷۸, ۷۴۹

استان زنجان: ۱۸۲

استان سمنان: ۱۸۲, ۵۵۶

استان سیستان و بلوچستان: ۲۸۴, ۳۲۸, ۵۱۱, ۶۵۷, ۷۴۵

استان فارس: ۷۹, ۱۰۹, ۱۱۰, ۱۴۶, ۱۶۳, ۳۶۶, ۶۳۶, ۶۴۳, ۶۵۹, ۷۴۸, ۷۴۹, ۷۵۴

استان کردستان: ۵۵, ۸۷, ۱۳۱, ۱۳۴, ۱۴۶, ۱۶۳, ۱۷۹, ۱۸۸, ۱۸۹, ۲۱۳, ۲۵۷, ۳۸۲, ۳۸۵, ۳۹۶, ۴۵۸, ۵۱۰, ۵۲۵, ۷۵۱, ۷۷۰, ۸۳۴, ۸۳۵

استان کرمان: ۱۴۵, ۲۹۶, ۳۹۵, ۴۰۶, ۴۰۹, ۵۵۶, ۵۷۶, ۵۸۸, ۶۱۶, ۷۴۸, ۷۵۰, ۸۴۷

استان گیلان: ۱۳۴, ۱۸۲, ۴۰۷, ۵۵۶, ۷۴۸

استان لرستان: ۴۰, ۸۴, ۱۵۹, ۲۵۱, ۲۷۲, ۲۸۸, ۳۶۳, ۳۶۴, ۳۷۸, ۳۷۹, ۴۱۱, ۸۳۰

استان مازندران: ۷۹, ۱۳۴, ۱۴۶, ۱۵۹, ۲۵۱, ۵۶۸, ۶۱۶, ۷۳۲, ۷۴۸

استان مرکزی: ۱۰۹, ۱۱۰, ۲۷۲, ۷۳۲

استان هرمزگان: ۷۰, ۱۵۱, ۳۵۸, ۴۹۵, ۵۷۶, ۵۷۷, ۶۱۶, ۷۴۸

استان همدان: ۲۵۱, ۴۵۹, ۷۳۲, ۸۵۷

استان یزد: ۱۶۳, ۳۵۴

استانداری ایلام: ۲۸۸

استانداری بوشهر: ۵۱۷

استانداری چهارمحال و بختیاری: ۲۵۵

استانداری کردستان: ۸۷۴, ۵۰۹

ص: ۹۵۱

استانداری هرمزگان: ۶۸۷, ۴۹۵

اسکله تی: ۵۱۶

اسکله شماره ۱۵ آذرپاد: ۷۲۰

اسکله شناور منطقه نفتی بهرگان: ۴۱۰

اسکله شناور نفتی اس.پی.ام.: ۴۱۰

اسکله غربی آذرپاد: ۷۲۹

اسکله ناو گروه منطقه دوم دریایی سپاه: ۷۲۰

اسلام آباد غرب: ۷۱, ۳۱۰, ۴۲۵, ۷۷۸

اسلام شهر: ۱۴۵, ۲۷۲

اشنویه: ۲۵۷

اصفهان: ۱۹۱, ۱۹۲, ۲۷۲, ۲۹۶, ۳۶۳, ۳۶۵, ۳۶۶, ۴۱۰, ۴۱۱, ۴۲۵, ۴۵۱, ۴۹۳, ۵۷۰, ۵۷۷, ۶۸۴, ۶۹۹, ۷۷۵, ۸۲۳, ۸۷۵

امیدیه: ۶۸۸, ۷۱۸, ۷۱۹, ۷۶۷, ۷۷۸, ۷۹۳, ۸۲۳, ۸۴۵

اندیمشک: ۸۶, ۲۹۱

اهر: ۴۵۸

اهواز: ۴۰, ۱۱۵, ۱۴۵, ۲۰۱, ۲۶۰, ۲۸۸, ۲۹۰, ۲۹۱, ۳۰۸, ۳۳۱, ۳۴۵, ۳۶۴, ۴۹۳, ۵۷۶, ۵۷۷, ۵۸۸, ۶۰۰, ۶۰۸, ۶۱۲, ۶۲۷, ۶۴۳, ۶۴۷

۶۷۴, ۷۲۰, ۷۵۰, ۷۵۶, ۷۹۲, ۸۲۳, ۸۴۵

ایذه: ۲۹۶

ایران: اکثر صفحات

ایران شهر: ۲۸۵, ۵۶۷, ۷۴۵, ۸۲۴

ایستگاه راه آهن ازنا: ۸۴

ایستگاه صلواتی شیخان: ۷۶۷

ایستگاه گاز فلور امیدیه: ۷۱۹

ایستگاه مخابراتی سلمانیه: ۷۳۰, ۷۲۹

ایلام: ۴۰, ۱۹۱, ۲۵۴, ۲۶۰, ۲۷۱, ۲۸۸, ۳۶۳, ۳۶۴, ۴۲۵, ۴۹۳, ۷۵۰, ۷۷۸, ۸۲۹, ۸۳۰, ۸۷۰

بابل: ۱۴۵, ۲۷۲

بابلسر: ۱۵۹

باختران: ۴۰, ۷۲, ۸۴, ۱۶۵, ۲۳۸, ۲۵۴, ۲۸۶, ۲۸۸, ۳۱۰, ۳۳۲, ۳۴۵, ۴۲۵, ۴۹۳, ۷۵۰, ۷۷۸, ۸۳۰, ۸۶۹, ۸۷۰

باغ ملک: ۲۹۶

بانک مرکزی جمهوری اسلامی: ۸۴۶

بانه: ۶۰, ۱۳۱, ۱۴۵, ۱۵۵, ۱۵۷, ۲۰۰, ۲۱۱, ۲۱۳, ۲۲۳, ۲۲۸, ۲۵۰, ۲۵۶, ۲۸۶, ۲۹۵, ۳۴۸, ۳۷۵, ۳۸۲, ۳۹۳, ۴۰۸, ۴۳۸, ۴۳۹, ۴۴۰

۴۵۴, ۴۵۸, ۵۲۵, ۵۸۳, ۶۰۲, ۶۷۰, ۷۵۸, ۷۵۹, ۸۳۱, ۸۳۲, ۸۴۳

بخش انزل ارومیه: ۸۷

بخش گاوبندی: ۷۱۰

بخش میانگنگی زابل: ۴۰۳

بستان: ۳۶۴, ۵۸۲, ۶۹۴, ۸۳۳

بلدیان: ۳۶۴

بلوار کشاورز تهران: ۱۲۴

بلوچستان: ۱۲۵, ۱۲۶, ۲۸۴, ۲۸۵, ۳۲۸, ۵۶۷, ۶۵۷

بندر امام خمینی: ۴۳۰, ۷۱۸, ۷۱۹, ۷۷۸, ۸۲۳

بندر بوشهر: ۳۶۸

بندر جاسک: ۳۷, ۲۷۷, ۴۰۹, ۵۴۳, ۵۷۶

بندر چابهار: ۹۲, ۲۶۰, ۴۴۳, ۴۸۳, ۵۳۱

بندر دیلم: ۷۱۸

بندر شهید بهشتی چابهار: ۲۵۹, ۲۸۵

بندر گناوه: ۴۱۰, ۴۴۲, ۴۵۸, ۵۱۷

بندر لنگه: ۵۸۸

بندر مقام: ۷۷۸

بندرانزلی: ۱۴۵

بندرعباس: ۳۷, ۱۳۰, ۱۴۵, ۱۶۰, ۲۴۱, ۳۳۲, ۳۶۸, ۴۰۹, ۴۷۴, ۵۱۷, ۵۶۳, ۵۶۴, ۵۷۶, ۵۷۷, ۶۶۷, ۶۸۸, ۷۲۶, ۷۵۰, ۷۹۴, ۸۲۳

بنیاد شهید: ۱۵۰, ۲۹۰, ۵۳۲

بنیاد شهید اهواز: ۲۹۰

بنیاد مستضعفان: ۱۲۴, ۶۴۳

بنیاد نبوت: ۱۲۴, ۲۶۷, ۵۳۲, ۸۷۹

بهبهان: ۱۳۰, ۲۹۱, ۷۱۸, ۷۱۹, ۷۲۰, ۷۲۹, ۷۳۰, ۷۹۳, ۸۲۳

بهشت زهرا: ۸۷

بهشهر: ۲۹۶

بوشهر: ۱۳۰, ۱۵۱, ۱۸۲, ۲۳۶, ۲۶۰, ۲۹۱, ۳۰۲, ۳۰۷, ۳۱۱, ۴۰۹, ۴۷۴, ۵۸۸, ۶۸۸, ۶۹۶, ۷۱۱, ۷۱۹, ۷۲۰, ۷۹۳, ۸۰۵, ۸۲۳, ۸۵۱, ۸۵۲

بوکان: ۵۴, ۷۳, ۱۰۱, ۱۳۱, ۱۶۱, ۲۵۷, ۲۵۸, ۳۳۳, ۳۵۴

بیجار: ۱۴۴, ۶۷۶

بیرجند: ۳۵۴, ۶۴۳

بیمارستان ۵۰ تختخوابی امیرالمؤمنین(ع): ۵۱۷

بیمارستان سندج: ۵۸۷

پادگان آموزشی محمد ابوالقاسم: ۲۲۶

پادگان پیرانشهر: ۱۵۹, ۱۶۰

پادگان قمچوقه: ۶۸۸

پادگان گلف: ۶۰, ۶۰۸, ۶۱۲

پادگان لشکر ۲۵ کربلا: ۶۶۰

پادگان ولی عصر (عج): ۵۷۶

پارک ارم تهران: ۱۴۵

پاسگاه آویهننگ: ۱۷۹

پاسگاه اسکال: ۲۳۳

پاسگاه بزمان: ۷۴۸

پاسگاه پیش رباط: ۵۲۱

پاسگاه تپه شیرعلی: ۲۰۱

پاسگاه خالوشیخان: ۱۳۱

پاسگاه دره پشمی: ۳۸۰

پاسگاه ربط: ۱۸۹

پاسگاه روستای تراس آباد قطور: ۶۸۴

پاسگاه ژاندارمری آبدانان: ۵۴

پاسگاه ژاندارمری ارومیه: ۵۰۹

پاسگاه ژاندارمری اسکان: ۲۶۷

پاسگاه ژاندارمری دهلران: ۵۴

پاسگاه ژاندارمری گورخوش: ۳۶۵

پاسگاه ژاندارمری میمک: ۱۹۰، ۵۴

ص: ۹۵۲

پاسگاه سه پولک: ۶۶۹

پاسگاه شهید شیخی: ۳۸۰

پاسگاه طلایه: ۷۳۹

پاسگاه قزانچی: ۸۶۹

پاسگاه کمانه: ۷۵۴

پالایشگاه اصفهان: ۴۰, ۳۶۳, ۴۵۹, ۵۹۶

پالایشگاه باختران: ۴۰, ۸۲۹, ۸۳۰

پالایشگاه تبریز: ۱۷۸, ۳۶۳

پالایشگاه شیراز: ۴۰, ۱۷۸, ۶۳۵

پالایشگاه گاز بیدبلند آغاچاری: ۴۰, ۱۳۰, ۳۳۱, ۴۹۳

پالایشگاه نفت و گاز گچساران: ۴۰, ۷۲۰

پالایشگاه و مجتمع پتروشیمی شیراز: ۶۳۵

پاوه: ۲۸۶, ۳۸۲

پایانه نفتی رشادت: ۳۲, ۴۹۵

پایگاه امیدیه: ۸۲۳

پایگاه بندرعباس: ۳۴۴

پایگاه پارستان: ۲۲۸

پایگاه توربور: ۴۰۳

پایگاه ثارالله سپاه در ارومیه: ۵۰۹

پایگاه چمپاراو: ۳۸۲

پایگاه خاشت: ۵۴, ۲۹۵

پایگاه خانم شیخان: ۲۲۸

پایگاه دریایی بوشهر: ۳۰۷, ۳۱۱

پایگاه دریایی گناو: ۷۶۱

پایگاه روستای توریوک: ۱۳۱

پایگاه روستای دادانه: ۴۲۶

پایگاه روستای کلیچه: ۱۰۱

پایگاه روستای هشمیز: ۳۳۳

پایگاه زیوه: ۱۴۴, ۲۵۸

پایگاه سپاه بوکان: ۲۵۸

پایگاه سرپل ذهاب: ۵۴

پایگاه شویشه: ۲۰۱

پایگاه عملیاتی ژاندارمری در روستای قلعه جقه: ۶۱۶

پایگاه عملیاتی گاوکج: ۵۲۵

پایگاه قرارگاه حنین: ۵۲۴

پایگاه کانی باغ: ۱۰۱

پایگاه کریم آباد: ۱۱۶

پایگاه کسری در منطقه بوکان: ۳۳۳

پایگاه کسری در منطقه سنندج: ۵۴, ۲۴۰

پایگاه کلهرآباد: ۷۳۱

پایگاه گردان امام حسن (ع): ۵۴, ۱۶۱

پایگاه گلو: ۱۴۴, ۴۵۸

پایگاه منتظران شهادت (گلف): ۶۰۸, ۶۲۷, ۶۴۳, ۶۴۷, ۶۷۴

پایگاه موتو: ۱۷۹

پایگاه موشکی ماهشهر: ۴۵۸

پایگاه نارست: ۱۴۴

پست انتقال برق چشم سفید باختران: ۸۴

پل دختر: ۲۷۲, ۵۵۶

پمپ بنزین تایباد: ۲۳۳

پیرانشهر: ۱۸۹, ۳۹۱, ۴۰۷, ۶۷۲

تأسیسات امیدیه: ۶۸۸

تأسیسات بهره برداری شماره ۳ در گچساران: ۸۲۳

تأسیسات نفتی - گازی پازنان: ۲۱۳, ۷۱۹, ۷۳۰, ۷۹۲

تأسیسات نفتی آغاچاری: ۸۴, ۱۱۵, ۲۰۱, ۲۱۳, ۴۰۹, ۶۱۶, ۷۲۰, ۷۹۲

تأسیسات نفتی امام زاده حسن: ۴۴۲

تأسیسات نفتی اهواز: ۲۰۱

تأسیسات نفتی ایران: ۳۷, ۶۷, ۱۳۰, ۲۵۱, ۳۴۴, ۳۷۳, ۴۳۶, ۴۸۰, ۴۸۳, ۵۴۲, ۶۷۸, ۷۳۰, ۸۲۶, ۸۳۰

تأسیسات نفتی بهرگان: ۱۳۰, ۴۰۹, ۵۱۷

تأسیسات نفتی جزیره فارسی: ۲۰۱

تأسیسات نفتی جزیره لاوان: ۲۳۶

تأسیسات نفتی رازان: ۸۴

تأسیسات نفتی کرنج آغاچاری: ۲۰۲

تأسیسات نفتی کرنج خوزستان: ۸۴, ۲۰۲, ۲۱۳

تأسیسات نفتی کرنج رامهرمز: ۲۱۳

تأسیسات نفتی مارون - ۳: ۲۰۲

تاکستان: ۱۳۴, ۵۸۸

تالش: ۲۹۶

تبریز: ۳۶۴, ۴۲۵, ۶۱۷, ۶۴۳, ۸۳۲

ترمینال صادراتی هرمز: ۱۸۳

ترمینال نفتی جزیره خارک: ۴۱۰, ۷۲۰

ترمینال نفتی لارک: ۳۹۷, ۵۴۹

ترمینال والفجر (بین لارک و قشم): ۶۸۷

تکاب: ۳۸۲

تلمبه خانه اهواز - ری: ۸۴

تلمبه خانه پل بابا حسین لرستان: ۱۵۹, ۱۶۰

تلمبه خانه تنگه فنی (خرم آباد): ۳۳۱, ۳۶۴

تلمبه خانه شماره ۱ اهواز: ۳۳۱

تلمبه خانه شماره ۲ رامهرمز: ۵۱۶

تلمبه خانه شماره ۳ مارون - اصفهان: ۱۹۲

تلمبه خانه گچساران: ۸۲۹

تلمبه خانه مارون: ۸۴

تلمبه خانه نفت عبدل خان: ۸۲۳

تنب بزرگ: ۳۶, ۱۸۶, ۱۹۳, ۳۳۳, ۴۰۸, ۴۰۹, ۴۹۴, ۶۸۷

تنب کوچک: ۱۸۶, ۱۹۳, ۳۳۳

تنکابن: ۱۳۴, ۴۵۸

تنگاب: ۸۶

تنگه هرمز: ۳۷, ۳۸, ۳۹, ۴۲, ۱۸۳, ۱۹۲, ۱۹۸, ۲۳۰, ۲۳۱, ۲۳۶, ۲۳۷, ۲۴۲, ۲۴۳, ۲۵۴, ۲۶۳, ۲۷۹, ۲۸۵, ۳۵۷, ۴۰۱, ۴۳۰, ۵۰۵, ۵۱۷,

۵۳۱, ۵۷۰, ۶۱۸, ۶۱۹, ۶۶۱, ۶۶۶, ۶۷۸, ۷۶۱, ۷۷۹, ۷۹۲, ۸۰۵, ۸۱۷, ۸۲۴, ۸۲۷, ۸۳۰, ۸۳۶, ۸۴۵

تهران: ۳۲, ۴۰, ۴۱, ۵۰, ۸۹, ۹۰, ۱۰۳, ۱۰۶, ۱۱۸, ۱۳۲, ۱۴۵, ۱۴۷, ۱۵۹, ۱۶۰, ۱۶۴, ۱۶۵, ۱۶۶, ۱۹۳, ۱۹۴, ۱۹۷, ۲۰۷, ۲۰۹, ۲۱۹, ۲۲۷, ۲۳۲, ۲۴۱, ۲۵۲, ۲۶۶, ۲۷۲, ۲۷۵, ۲۸۶, ۲۹۴, ۲۹۸, ۳۰۰, ۳۰۲, ۳۱۱, ۳۲۶, ۳۳۴, ۳۴۵, ۳۵۴, ۳۶۷, ۴۰۹, ۴۱۵, ۴۲۹, ۴۳۲, ۴۳۳, ۴۴۳, ۴۴۴, ۴۶۰, ۴۹۵, ۴۹۶, ۵۰۵, ۵۰۸, ۵۴۰, ۵۴۱, ۵۴۵, ۵۷۰, ۵۷۶, ۵۷۷, ۵۸۳, ۵۹۵, ۶۵۳, ۶۶۶, ۶۶۷, ۶۷۵, ۶۷۹, ۶۸۰, ۶۸۲, ۶۸۳, ۶۹۱, ۶۹۲, ۶۹۵, ۶۹۹, ۷۰۷, ۷۱۳, ۷۱۴, ۷۲۱, ۷۴۱, ۷۵۰, ۷۶۴, ۷۶۸, ۷۷۳, ۷۷۴, ۷۷۶, ۷۹۰, ۸۳۱, ۸۳۷, ۸۳۸, ۸۳۹, ۸۵۰.

جاده انجیران: ۳۹۶

جاده اهواز - آبادان: ۷۳۰

جاده اهواز - خرمشهر: ۸۶, ۱۰۰, ۱۱۵

جاده بانه - سردشت: ۲۴, ۲۵۸, ۴۳۸

جاده بانه - سقز: ۱۶۲

جاده قشلاق به تموته: ۳۱۰

جاده میرآباد: ۲۵۷

جزایر سه گانه: ۱۸۶

جزیره ابوموسی: ۳۶, ۶۷, ۱۰۱, ۱۶۸, ۱۸۵, ۱۸۶, ۱۹۳, ۲۴۴, ۳۳۳, ۴۰۹, ۴۹۴, ۶۲۱, ۶۷۵, ۶۸۷, ۶۸۹, ۶۹۷, ۷۴۳, ۷۹۳, ۸۴۵

جزیره خارک: ۲۷, ۲۸, ۸۴, ۱۰۱, ۱۱۵, ۱۳۰, ۱۶۰, ۱۹۲, ۲۰۲, ۲۱۴, ۲۱۶, ۲۱۷, ۲۲۴, ۲۳۶, ۲۳۷, ۲۷۷, ۲۹۶, ۳۱۴, ۳۲۰, ۳۳۱, ۳۳۲, ۳۸۶, ۳۹۶, ۳۹۷, ۴۰۹, ۴۱۰, ۴۳۶, ۴۷۶, ۵۱۵, ۵۱۶, ۵۱۷, ۵۴۹, ۵۶۳, ۵۶۴, ۵۸۸, ۵۹۳, ۷۱۹, ۷۱۸, ۷۲۰, ۷۲۹, ۷۳۴, ۷۵۶, ۷۹۴, ۸۱۷, ۸۲۳, ۸۵۲, ۸۷۰, ۸۷۸

جزیره سری: ۴۰۹

جزیره سربیک: ۳۶, ۴۰۹

جزیره سیری: ۳۶, ۸۴, ۲۵۴, ۳۳۲, ۴۳۶, ۴۹۴, ۶۷۵, ۶۸۷, ۷۰۶, ۸۲۳

جزیره فارسی: ۲۸, ۳۶, ۳۸, ۶۷, ۷۷, ۱۶۰, ۱۹۳, ۲۱۶, ۲۳۶, ۲۳۷, ۲۳۸, ۲۵۴, ۲۹۱, ۲۹۴, ۳۰۲, ۳۱۱, ۳۱۲, ۳۱۹, ۳۲۰, ۳۶۴, ۴۰۹, ۴۹۴, ۶۸۷, ۶۹۰, ۶۹۶, ۶۹۷, ۷۰۰, ۷۴۳, ۷۷۸, ۷۹۳, ۸۴۵

جزیره قشم: ۳۶, ۳۷, ۵۵۵, ۶۷۵, ۶۸۷, ۷۹۲

جزیره کیش: ۳۶, ۶۷۵, ۶۸۷, ۷۰۶

جزیره لارک: ۳۶, ۳۷, ۲۲۴, ۲۳۶, ۲۳۷, ۳۹۷, ۴۰۹, ۴۸۴, ۵۵۵, ۶۷۵, ۶۸۷, ۷۰۶, ۷۳۴, ۷۹۲

جزیره لاوان: ۳۶, ۳۸, ۸۴, ۱۳۰, ۲۳۶, ۲۳۷, ۴۳۶, ۴۷۱, ۴۷۲, ۵۸۸, ۶۱۶, ۶۵۱, ۷۱۰, ۸۰۵, ۸۲۳

جزیره هرمز: ۳۷, ۶۷۵, ۷۹۲

جزیره هنگام: ۳۶, ۳۷, ۴۰۹, ۵۵۵, ۶۷۵, ۷۹۲

جلگه خوزستان: ۳۳۲

جهاد سازندگی اصفهان: ۴۴۲, ۵۶۸, ۵۶۹, ۷۹۱

جهاد سازندگی چهارمحال و بختیاری: ۲۵۰

جهاد سازندگی خوزستان: ۲۵۰, ۵۶۹

جهاد سازندگی زنجان: ۲۵۰, ۴۴۲, ۵۶۸, ۵۶۹, ۷۹۱

جهاد سازندگی سمنان: ۵۶۸

جهاد سازندگی فارس: ۵۶۸

جهاد سازندگی همدان: ۴۴۲, ۵۶۸, ۵۶۹

جهاد سازندگی: ۱۴۵, ۱۸۲, ۲۴۰, ۲۵۰, ۲۵۸, ۴۴۲, ۸۶۱

جهرم: ۱۸۲, ۳۵۴, ۴۵۸, ۵۷۷, ۶۱۷

جوانرود: ۳۳۳, ۳۵۴

چابهار: ۳۷, ۲۵۹, ۲۶۰, ۲۸۵, ۳۱۴, ۴۳۲, ۴۴۳, ۴۴۵, ۴۸۳, ۵۷۶, ۷۵۱, ۷۶۷, ۸۲۴

چالوس: ۲۷۲

چاه های نفتی رشادت: ۶۹۹

چاه های نفتی بهرگان: ۶۸۸

حسینیه جماران: ۸۸, ۸۹, ۱۶۵, ۲۴۱, ۷۸۳

حصار (بوشهر): ۷۶۱

حوزه علمیه قم: ۳۲۳, ۳۴۴, ۳۶۶, ۷۵۱

خرم آباد: ۱۴۵, ۱۶۰, ۲۷۲, ۳۳۱, ۳۶۴, ۴۲۵, ۶۸۴, ۶۸۸, ۶۹۹, ۸۳۰

خرمشهر: ۸۲, ۲۱۳, ۲۵۱, ۷۱۹, ۷۴۶, ۸۴۵

خلیج فارس: اکثر صفحات

خور عباس علی: ۷۶۱

دادگاه ویژه روحانیت: ۱۴۸

دارخوین: ۷۱۹

داروخانه سیستان زابل: ۴۰۳

دامپروری مهرگان: ۸۶۹

دامغان: ۴۵۸

دانشگاه امام حسین: ۶۹۰

دانشگاه تهران: ۱۳۲, ۷۵۱, ۷۷۱

دانشگاه صنعتی اصفهان: ۸۷۵

دانشگاه فردوسی مشهد: ۷۷۱, ۷۷۲

دبیرخانه شورای امنیت کشور: ۲۳۳

دبیرخانه شورای عالی دفاع: ۱۹۳

درگز: ۱۴۵

درمانگاه بندر مقام: ۷۷۸

درود: ۴۲۵, ۲۵۱

دریای خزر: ۳۲۶, ۴۵۰, ۶۴۰

دریای عمان: ۲۷, ۳۵, ۴۲, ۵۳, ۱۲۷, ۲۶۰, ۲۷۷, ۲۸۵, ۳۹۷, ۴۰۹, ۴۳۲, ۴۴۵, ۵۴۳, ۵۶۴, ۵۷۵, ۵۹۰, ۶۷۸, ۸۵۸

دریای مازنداران: ۵۶۵

دزفول: ۶۸۸, ۷۲۰, ۷۸۲, ۸۲۳, ۸۴۵

دشتستان: ۷۹

دفتر تدارکات نظامی ایران در لندن: ۷۷

دفتر خرید ایران در لندن: ۷۷

دفتر وزارت نفت جمهوری اسلامی ایران در لندن: ۹۷

دفتر ایرانگردی و جهانگردی: ۲۲۱

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم: ۳۲۳

دفتر خرید اسلحه ایران: ۱۵۳

دفتر خرید سلاح ایران در لندن: ۱۵۳, ۷۷

دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت خارجه: ۴۴۸, ۵۶۱

ص: ۹۵۴

دماوند: ۲۷۲

دهستان دشت طال: ۲۵۵

دهلران: ۵۴, ۵۵, ۳۳۲, ۳۶۴, ۳۸۰, ۳۸۱, ۳۹۱, ۴۹۳, ۵۲۴, ۷۷۸, ۸۴۵

دولت ایران: ۳۱, ۳۲, ۳۹, ۴۲, ۴۶, ۷۹, ۱۰۱, ۱۲۷, ۱۳۹, ۱۴۹, ۱۵۰, ۱۵۱, ۱۵۸, ۱۶۴, ۱۹۳, ۲۳۱, ۲۳۹, ۲۶۰, ۲۶۷, ۲۶۸, ۲۶۹, ۳۱۶, ۳۲۵, ۳۳۸, ۴۰۸, ۴۳۶, ۴۷۴, ۴۷۵, ۵۰۰, ۵۱۸, ۵۵۸, ۵۷۸, ۵۹۰, ۶۰۹, ۶۱۸, ۶۱۹, ۶۶۶, ۷۲۱, ۷۳۱, ۷۷۴, ۷۷۶, ۸۱۲, ۸۷۸

دولت تهران، تهران: ۴۶, ۹۶, ۱۰۱, ۱۲۱, ۲۰۷, ۲۱۷, ۲۲۷, ۲۵۴, ۲۸۴, ۲۹۸, ۲۹۹, ۳۰۰, ۳۱۶, ۳۲۰, ۳۲۱, ۳۵۵, ۳۷۰, ۳۹۷, ۴۰۲, ۴۱۶, ۴۳۰, ۴۳۵, ۴۸۲, ۴۹۷, ۵۰۲, ۵۰۴, ۵۳۲, ۵۳۳, ۵۳۴, ۵۳۶, ۵۴۸, ۵۷۲, ۵۸۳, ۶۲۰, ۶۴۰, ۶۴۱, ۶۵۵, ۶۶۳, ۶۶۴, ۶۶۵, ۶۷۹, ۶۸۰, ۶۸۲, ۶۸۳, ۶۹۲, ۶۹۵, ۷۰۰, ۷۱۱, ۷۲۱, ۷۲۶, ۷۲۷, ۷۹۸, ۸۷۸

دیواندره: ۱۳۱, ۱۴۴, ۲۰۱, ۲۲۸, ۳۸۲

رأس الكوه: ۳۷, ۲۷۷, ۷۹۲

راشکان: ۲۸۶

رامشیر: ۲۹۶

رامهرمز: ۲۱۳, ۲۸۸, ۲۹۱, ۲۹۶, ۴۲۵, ۵۱۵, ۵۱۶, ۵۵۶, ۸۴۵

راه آهن تهران - کویته: ۶۶۷

راه آهن زاهدان - کویته: ۶۶۶

رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در بیروت: ۵۹۸

ربط: ۵۸۷

رژیم ایران: ۱۱۵, ۲۲۶, ۲۳۸, ۲۵۲, ۲۵۳, ۳۱۶, ۳۲۲, ۳۲۳, ۳۲۶, ۳۴۳, ۳۵۱, ۳۷۹, ۵۷۰, ۶۵۹, ۶۸۳, ۷۶۸, ۸۷۳, ۸۷۹

رژیم تهران: ۳۷۹, ۶۵۵

رشت: ۶۴۳, ۶۹۹, ۵۵۶

روانسر: ۲۸۶

رودان: ۵۷۷

رودخانه گردلان: ۳۱۰

روستای ازمرده: ۴۳۸

روستای الخورشید: ۲۸۸

روستای باغ شیخان: ۳۵۴

روستای باکوره: ۲۴۰

روستای بانجگان: ۵۱۰

روستای برده هوش: ۴۰۸

روستای بندول: ۶۷۶

روستای بوالحسن: ۱۵۵, ۲۱۱, ۲۲۳, ۴۳۸, ۴۹۱, ۸۶۵

روستای بیاره: ۴۰۲

روستای بیوران: ۱۸۰, ۲۵۱

روستای پهلوی دژ: ۵۰۹

روستای پیش رباط: ۵۲۱

روستای ترس آباد قطور: ۶۸۴

روستای تکیه: ۸۶۹

روستای چاه داور پناه: ۱۲۶

روستای چور: ۶۴۲

روستای چولان: ۵۸۷

روستای حصار: ۳۸۲

روستای خشکدره: ۲۵۵

روستای دولتو: ۴۹۳

روستای زروا: ۴۳۸

روستای زمزیران: ۴۵۸

روستای زیوه: ۱۴۴, ۱۸۰, ۲۵۱

روستای سرابله: ۸۶۹

روستای سروآباد: ۶۷۶

روستای سه پیاره: ۷۶۷

روستای سوران: ۵۰۹

روستای سیف بالا: ۳۸۲, ۳۹۶

روستای سیل بیگی: ۳۶۴

روستای شیخان: ۶۷۶

روستای فلک (خلگ): ۸۶۹

روستای کاگل: ۳۹۶

روستای کانی دینار: ۲۹۵

روستای کانی سانان: ۱۸۹

روستای کانی سور: ۴۳۸

روستای کپک: ۱۴۴

روستای کسری: ۲۴۰

روستای لنگرین: ۳۶۵, ۵۰۹

روستای نوبار بوکان: ۵۴, ۱۶۱

روستای نی: ۱۸۹

روستای هشمیز: ۳۳۳

روستای ویسر: ۴۰۳

روستای ویناس: ۲۴۰

زابل: ۲۶۷, ۴۰۳, ۵۷۷

زاهدان: ۲۸۵, ۳۵۴, ۵۷۷, ۶۶۶, ۷۴۵

زنجان: ۱۴۵, ۲۴۰, ۲۷۱, ۶۱۷

زندان اوین: ۵۸۳, ۸۶۲

ساحل دریای خزر: ۵۳۵

ساری: ۱۴۲, ۳۵۴, ۵۵۶, ۵۸۸

سازمان تربیت بدنی ایران: ۵۹۸

ساوه: ۷۹

سایت نخجیر ایلام: ۱۹۱, ۳۶۳, ۳۶۴

ستاد بسیج اقتصادی قم: ۴۵۹

ستاد پشتیبانی جنگ استان تهران: ۴۵, ۸۳۵

ستاد پشتیبانی جنگ: ۲۵۹, ۷۵۹, ۷۸۳

ستاد تبلیغات جنگ: ۳۸, ۴۰, ۴۱, ۶۸, ۹۲, ۱۸۰, ۲۳۹, ۲۵۱, ۲۸۴, ۳۱۴, ۴۱۱, ۴۷۸, ۵۶۱, ۵۷۸, ۵۷۹, ۵۸۱, ۶۳۶, ۶۳۸, ۶۵۰, ۶۸۹, ۶۹۳,

۷۴۹, ۷۵۰, ۷۷۲, ۸۳۰

ستاد جذب مشمولان باختران: ۸۶۳

ستاد جذب و هدایت کمک های مردمی به جبهه های جنگ: ۱۳۴, ۲۹۵, ۸۶۴

ص: ۹۵۵

سد دز: ۸۶,۴۰

سد سیستان: ۴۰۳

سد شهید عباسپور: ۴۰

سراوان: ۲۶۷

سریندر: ۷۱۹

سرپل ذهاب: ۵۴

سردشت: ۴۰, ۵۴, ۵۵, ۵۹, ۶۰, ۱۱۶, ۱۴۴, ۱۸۰, ۲۰۰, ۲۲۸, ۲۵۷, ۲۹۰, ۳۸۲, ۳۹۱, ۴۰۷, ۴۱۰, ۴۱۷, ۴۲۴, ۴۲۵, ۴۳۸, ۴۵۷, ۴۵۸, ۴۹۳, ۶۰۲, ۶۱۶, ۶۷۰, ۶۷۳, ۶۷۶, ۶۷۷, ۷۸۲, ۸۶۴, ۸۷۰

سروستان: ۳۵۴

سفارت ایران در بغداد: ۳۶۷, ۲۰۹

سفارت ایران در پاریس: ۲۸۲

سفارت ایران در ترکیه: ۳۶۷

سفارت جمهوری اسلامی ایران در اسلام آباد: ۱۷۳

سفارت جمهوری اسلامی ایران در بیروت: ۵۹۸

سفارتخانه ایران در مسکو: ۱۹۴

سقز: ۲۱۳, ۲۵۷, ۳۱۰, ۴۰۷, ۴۴۰, ۴۹۱, ۵۰۹, ۵۲۵, ۶۱۶, ۸۱۶, ۸۳۱

سکران: ۲۵۷

سکو(های نفتی) رشادت: ۳۱, ۳۶, ۳۳۲, ۴۷۲, ۴۷۴, ۴۷۵, ۴۷۶, ۴۷۷, ۴۹۵, ۴۹۶, ۵۰۰, ۵۰۳, ۵۱۶, ۵۱۹, ۶۹۷, ۷۰۰, ۷۰۶

سکوهای خارک: ۸۲۳

سکوی ابوذر: ۶۸۷, ۶۹۶, ۷۱۸

سکوی فروزان: ۴۰۹, ۶۸۷, ۷۱۸, ۷۲۹, ۸۷۰

سکوی نفتی آر-۴: ۳۱, ۴۷۲, ۴۹۵, ۶۸۷, ۶۹۷

سکوی نفتی آر-۷: ۳۱, ۴۷۲, ۴۹۵, ۶۷۷

سکوی نفتی سروش: ۶۸۷, ۶۹۶, ۷۱۸

سکوی نفتی سلمان: ۲۳۷, ۴۷۱, ۴۷۲, ۶۸۷

سکوی نفتی نصرت: ۵۹۰

سکوی نفتی نوروز: ۴۰۹, ۶۸۷, ۷۱۸, ۷۷۸

سمنان: ۱۸۱, ۲۹۶, ۳۶۶, ۵۵۶, ۵۷۷, ۶۱۷, ۶۵۷

سنقر: ۸۷۰

سندج: ۸۲, ۱۱۶, ۱۳۱, ۱۷۹, ۲۰۱, ۲۲۸, ۲۴۰, ۲۵۵, ۳۱۰, ۳۳۲, ۳۳۳, ۴۰۳, ۴۲۵, ۴۲۶, ۴۷۱, ۴۹۳, ۷۳۱, ۷۶۷, ۷۸۳

سواحل بلوچستان: ۲۸۴, ۲۸۵

سواحل دیلم: ۷۶۱

سوسنگرد: ۱۴۵, ۲۹۱, ۳۶۴

سینما رسالت زابل: ۴۰۳

شادگان: ۲۹۱, ۷۱۸, ۷۱۹, ۸۴۵

شاهرود: ۱۳۴, ۵۵۶

شرکت ایران نیپون: ۷۳۸

شرکت توانیر: ۴۵۱

شرکت شیمیایی رازی: ۷۳۸

شرکت صید صنعتی استان بوشهر: ۲۰۲

شرکت ملی نفت ایران: ۲۱۲, ۳۰۷, ۳۹۶, ۷۳۴, ۸۰۵

شمرله: ۳۸۲

شمال سردشت: ۵۴, ۱۴۴, ۲۵۷, ۴۵۸

شمیرانات: ۲۷۲

شهربانی استان خوزستان: ۲۳۳

شهربانی اهواز: ۲۹۰

شهرداری آبادان: ۲۹۰

شهرداری اهواز: ۲۹۰

شهرری: ۲۷۲

شهرکرد: ۷۵۰, ۵۷۷, ۱۵۱

شهرکی (منطقه ای در زابل): ۴۰۳

شورای عالی پشتیبانی جنگ: ۴۳, ۴۴, ۴۵, ۱۴۹, ۴۷۷, ۷۰۸, ۷۴۹, ۷۵۰, ۸۰۲, ۸۰۳, ۸۰۹, ۸۱۰, ۸۱۲, ۸۱۳, ۸۲۱, ۸۲۲, ۸۳۵, ۸۳۶, ۸۳۹, ۸۴۶, ۸۴۷, ۸۵۷, ۸۷۹

شورای عالی دفاع: ۱۸, ۴۴, ۷۵, ۹۰, ۲۰۵, ۵۷۷, ۶۵۷, ۷۰۹, ۷۲۱, ۷۴۲, ۷۷۰, ۸۳۵, ۸۵۷

شورای عالی قضایی: ۱۳۵, ۳۱۴

شورای عالی واحد سیاسی شورای سرپرستی صدا و سیما: ۳۸۵

شورای نگهبان: ۱۳۵, ۱۶۵

شورشیرین: ۳۸۱

شوش: ۲۹۱, ۳۶۴

شوشتر: ۴۲۵, ۸۴۵

شیراز: ۴۰, ۱۱۰, ۱۳۴, ۱۴۵, ۳۵۴, ۳۶۶, ۳۹۱, ۵۷۷, ۶۱۷, ۶۳۵, ۶۳۶, ۶۴۳, ۷۵۴, ۸۲۳

صالح آباد: ۱۹۱, ۸۲۹

صلیب سرخ ایران: ۳۰۷

صندوق قرض الحسنه ولی عصر (عج): ۵۳۲, ۸۷۹

طالش: ۱۴۵, ۱۸۲, ۸۴۱, ۸۶۴, ۸۶۹

طلائی: ۳۵۳, ۷۱۸, ۷۳۸

عسلویه: ۶۹۶

فدراسیون والیبال ایران: ۵۹۸

فرمانداری آبادان: ۲۹۰

فرمانداری ابوموسی: ۶۸۷

فرودگاه دهلران: ۳۳۲

فرودگاه مهرآباد: ۴۵۹, ۱۲۶

فیروزآباد: ۳۶۴

فیروزکوه: ۲۷۲

قدوس آباد: ۱۲۶

قزوین: ۱۳۴, ۲۳۳, ۲۴۲, ۲۹۶, ۳۹۱, ۶۴۳

قصرشیرین: ۲۵۵, ۲۱۳, ۱۷۹, ۵۴

قم: ۱۹, ۱۳۵, ۱۶۳, ۲۷۲, ۲۸۶, ۳۶۶, ۴۳۶, ۴۵۹, ۵۷۰, ۶۴۳, ۷۵۰

قوه اجرایی: ۱۶۴

قوه قضایی: ۱۶۴

کارخانه سیمان غرب: ۷۱

کارخانه صنعتی پارچین: ۱۵۹

کارخانه قند بیستون: ۷۱

ص: ۹۵۶

کارخانه کامیون سازی خاور: ۸۶۱

کازرون: ۳۵۴

کاشان: ۵۷۷, ۳۵۴, ۱۳۴

کامیاران: ۸۲۹, ۳۹۱, ۱۳۱, ۴۰

کرج: ۲۷۲, ۱۱۰

کرنه غرب: ۷۷۸, ۱۹۱

کمیته اسکان ستاد پشتیبانی اجرایی مناطق بمباران شده: ۲۵۴

کمیسیون بودجه مجلس شورای اسلامی: ۶۶

کمیسیون دفاع مجلس شورای اسلامی: ۶۶

کمیسیون نظارت بر قیمت ها: ۷۲۴, ۶۸۴, ۵۹۷

کوت عبدالله: ۴۱۱

کوهبنان: ۲۹۶

کوهدشت: ۸۴۵, ۸۲۹, ۳۶۴

کوهستک: ۷۹۲, ۳۷

گنوند: ۲۹۶

گچساران: ۸۳۰, ۸۲۹, ۸۲۳, ۷۹۲, ۷۱۹, ۴۱۰, ۴۰۹, ۳۳۲, ۴۰

گردنه کرسی: ۱۱۶

گرگان: ۵۷۷, ۳۹۱, ۳۶۶, ۱۸۲, ۱۳۴, ۷۹

گرمسار: ۶۱۷

گناوه: ۸۴۵, ۷۹۳, ۷۱۸, ۵۱۷, ۳۹۶

گنبد: ۲۷۲

گوردیم: ۵۸۸

گیلان غرب: ۴۲۵

لالی: ۲۹۶

لنگرود: ۱۴۵

لواسانات: ۱۴۵

لیلتین: ۷۶۱

مارون: ۱۹۲, ۱۹۱

ماه شهر: ۷۱۸, ۴۷۴, ۴۱۰, ۲۹۱

مجتمع پتروشیمی بندر امام خمینی: ۷۳۸, ۴۰

مجتمع پتروشیمی و هسته ای ایران: ۸۷۲

مجلس سوم: ۷۴۶

مجلس شورای اسلامی، مجلس: ۷۲۱, ۷۱۳, ۵۷۶, ۵۳۲, ۴۹۹, ۴۹۴, ۴۶۱, ۲۵۹, ۱۶۵, ۱۶۴, ۱۵۰, ۱۴۷, ۱۴۵, ۱۳۵, ۱۳۴, ۶۶, ۴۵, ۴۳

۸۷۹, ۸۷۸, ۸۴۷, ۸۳۶, ۷۷۰, ۷۵۱, ۷۴۶, ۷۲۴

مجموعه ورزشی آزادی: ۷۱۴, ۱۴۷, ۱۴۶, ۱۴۵

محلات: ۷۵۰

مدرسه پسرانه علامه طباطبایی روستای سیل بیگی: ۳۶۴

مراغه: ۱۴۵

مرز سرو: ۴۸۴

مرزهای شرقی بلوچستان: ۶۵۷

مرزهای شرقی جمهوری اسلامی (ایران): ۴۵۱, ۱۷۳, ۱۲۵, ۵۳

مرکز آمار ایران: ۲۶۸, ۲۶۷

مرکز اورژانس اهواز: ۲۹۰

مرکز تحقیقات جنگ دانشکده فنی دانشگاه فردوسی مشهد: ۷۷۲, ۷۷۱

مرکز صدا و سیمای اهواز: ۱۱۵

مرکز هسته ای بوشهر: ۷۱۱, ۸۷۱, ۸۷۲

مرند: ۴۵۸, ۱۴۵

مرودشت: ۶۳۵

مریوان: ۵۴, ۵۵, ۸۴, ۱۱۷, ۱۸۹, ۲۰۰, ۲۱۳, ۲۲۸, ۲۹۵, ۳۱۰, ۳۶۵, ۳۸۲, ۳۹۱, ۳۹۶, ۴۱۰, ۴۲۵, ۴۵۷, ۴۵۸, ۴۹۳, ۵۰۹, ۵۲۵, ۶۴۲,

۶۷۶, ۶۷۷, ۶۸۸, ۷۶۷, ۷۷۰

مسجد سلیمان: ۸۶, ۲۹۶, ۵۵۶

مسیر اهواز - اندیمشک: ۸۲۳

مشهد: ۲۳۳, ۳۳۵, ۳۵۴

ملایر: ۱۴۵

منجیل: ۲۹۶

منطقه آبدانان: ۵۴, ۳۶۴, ۳۸۰

منطقه باویسی: ۳۳۳

منطقه بزمان: ۷۴۵

منطقه بهرگان: ۴۴۲, ۵۸۸

منطقه بیاران: ۲۴۰

منطقه بیدبلند: ۸۲۳

منطقه بیساران: ۳۶۵

منطقه پازنان: ۸۲۳

منطقه پودینه: ۴۰۳

منطقه تایباد: ۸۶۲

منطقه تراشه: ۳۸۲

منطقه توکی: ۳۸۲

منطقه چناره: ۷۷۸, ۳۶۴

منطقه خاش: ۵۶۷

منطقه خان اشوری: ۳۳۳

منطقه خان لیلی: ۳۱۰

منطقه خورخور: ۵۲۵

منطقه دویی دوره: ۳۳۳

منطقه شاطرآباد باختران: ۸۶۳

منطقه صنعتی پارچین: ۱۶۰

منطقه قره تپه: ۳۸۰

منطقه قولنجی: ۸۷

منطقه کلات: ۵۸۸

منطقه کورین: ۷۴۵

منطقه کوشک: ۳۵۳

منطقه لگان: ۵۶۷

منطقه مرگسور ارومیه: ۱۷۹

منطقه نفتی بهرگان: ۸۴, ۱۳۰, ۴۱۰, ۴۴۲

منطقه نفتی گوره گچساران: ۴۱۰

منطقه نفتی لاوان: ۴۷۱

منطقه هزارقله بانه: ۷۵۹

مهاباد: ۷۳, ۲۴۰, ۵۷۷, ۶۷۶, ۷۲۴, ۸۲۳

مهران: ۵۴, ۸۹, ۲۵۵, ۳۶۴, ۳۹۱, ۴۹۳, ۵۸۸, ۷۳۰, ۷۵۹, ۸۲۹, ۸۷۰

موتورخانه ازنا: ۸۴

میانه: ۷۳۳, ۶۸۳, ۶۰۶, ۴۵۸, ۲۸۲

میبد: ۵۷۷

میدان نفتی رشادت: ۷۰۰, ۶۷۷, ۴۹۵, ۴۹۴, ۴۷۴, ۴۷۲, ۴۷۱

میدان نفتی سلمان: ۴۷۲, ۲۳۸

میمه: ۷۹۵, ۷۹۴, ۷۰۸, ۳۸۱

میناب: ۵۷۶

مینودشت: ۴۵۸

نفت شهر: ۸۷۰, ۳۲۲, ۲۵۵

نقاط مرزی ایران و افغانستان: ۱۲۵

نقده: ۵۷۷, ۳۶۴

نمایشگاه شکست حصر آبادان: ۲۹۰

نماینده گی جمهوری اسلامی ایران در افغانستان: ۷۳۲

نماینده گی جمهوری اسلامی در مسکو: ۳۷۲

نماینده گی دائمی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل متحد: ۷۸۵, ۴۹۹, ۲۵۲, ۱۶۵

نهایند: ۴۲۵

نوار ساحلی: ۸۲۳

نوار مرزی غرب: ۸۲۳

نوسود: ۷۷۰, ۷۶۷, ۳۳۳, ۲۸۶, ۱۰۰

نوشهر: ۸۲۳, ۴۵۸

نیروگاه اصفهان: ۳۶۳, ۴۰

نیروگاه انرژی اتمی بوشهر: ۸۷۲, ۸۷۱, ۸۷۰, ۸۵۲, ۸۵۱, ۳۰۷, ۴۹, ۴۰

نیروگاه برق باختران: ۷۱, ۷۲

نیروگاه برق بندرعباس: ۸۲۳

نیروگاه برق پیرانشهر: ۱۸۹

نیروگاه برق شهید محمد منتظری اصفهان: ۳۶۳, ۴۵۱

نیروگاه تبریز: ۴۰, ۳۶۳, ۳۶۴

نیروگاه سد دز: ۸۶

نیروگاه سد شهید عباسپور: ۸۶

نیروگاه شهید سلیمی نکا: ۱۵۹

نیروگاه نکا: ۴۰

نیروگاه هسته ای: ۳۰۱

نیشابور: ۶۱۷

نیم ایستگاه نود: ۸۶

واحد بهره برداری شماره ۲ دشت بلوط گچساران: ۸۲۹

ورامین: ۱۴۵, ۲۷۲, ۳۵۴, ۴۲۵, ۶۹۹

وزارت اطلاعات: ۱۹۳, ۳۵۵, ۷۱۳

وزارت امور اقتصادی و دارایی: ۱۲۴, ۲۶۷

وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران: ۳۲, ۱۹۳, ۲۳۱, ۳۳۴, ۴۳۴, ۴۷۸, ۵۱۶, ۵۱۸, ۵۷۸, ۶۹۲, ۸۰۶, ۸۳۷

وزارت برنامه و بودجه: ۵۹۳

وزارت سپاه: ۶۶, ۶۱۳, ۸۳۱

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی: ۲۲۱

وزارت فرهنگ و آموزش عالی: ۳۴۵

وزارت کار: ۵۹۲

وزارت کشور: ۱۳۶, ۷۹

وزارت نفت: ۹۷, ۱۷۲, ۱۹۲, ۴۷۱, ۵۰۰, ۶۳۶, ۶۷۶, ۶۸۷, ۸۰۵

وزارت نیرو: ۱۵۹, ۸۶

هفت تپه: ۶۶۰

هفتگل: ۲۹۶

همدان: ۸۹, ۱۴۵, ۱۸۲, ۲۷۲, ۲۹۶, ۳۶۶, ۴۲۵, ۴۵۸, ۴۵۹, ۵۸۸, ۶۱۷, ۶۸۴, ۶۹۹, ۷۸۰, ۸۷۴

هندیجان: ۶۹۶

هویزه: ۲۹۱, ۳۶۴

هیئت دولت، هیئت وزیران: ۴۴, ۱۰۲, ۱۱۷, ۳۵۵, ۳۵۶, ۵۷۸, ۶۹۱, ۷۱۴

هیئت رهبری ایران: ۳۴۰

یاسوج: ۳۵۴

یزد: ۱۴۵, ۳۶۶, ۴۵۸, ۵۸۸, ۶۹۹, ۷۵۰

یونیت شماره ۱: ۳۳۱

یونیت شماره ۲: ۳۳۱, ۴۰۹, ۶۱۶

یونیت ۳: ۸۲۳

مکان ها و مناطق عملیاتی

آبراه خور عبدالله: ۴۱۱

آب گرفتگی بویان: ۶۳

آب گرفتگی زید: ۶۳

آن جدلر: ۴۱۸

ارتفاع ۱۵۰۵: ۵۷۴, ۵۷۵

ارتفاع ۱۷۵: ۷۶۷

ارتفاع آسوس: ۳۹۳, ۴۱۷, ۴۱۸, ۶۱۵, ۶۳۱, ۶۶۱, ۶۶۲

ارتفاع آمدین، شاخ آمدین: ۱۷۶, ۲۵۱, ۵۷۴, ۶۴۷, ۶۶۰, ۶۷۴, ۶۷۵, ۷۵۸, ۷۵۹, ۷۶۹, ۷۸۰, ۷۸۲, ۷۸۳, ۸۱۳, ۸۲۲

ارتفاع الاغلو: ۲۲, ۲۴, ۱۵۵, ۱۷۶, ۱۷۷, ۱۸۸, ۲۵۰, ۳۶۱, ۳۶۲, ۳۷۶, ۳۷۷, ۴۸۹, ۶۰۸, ۶۷۱, ۶۷۴, ۷۵۹, ۸۱۳, ۸۱۵, ۸۲۲, ۸۵۴

ارتفاع تیمورژنان: ۴۱۸

ارتفاع خلخالان: ۴۱۸

ارتفاع زرون: ۴۲۴, ۴۵۶, ۴۹۲, ۵۱۴, ۵۲۴, ۶۷۴

ارتفاع زیمناکوه: ۴۱۸,

ارتفاع ژیلوان: ۶۳۱

ارتفاع سه گرمه: ۴۱۸

ارتفاع سورن: ۴۱۹

ارتفاع شیخ محمد: ۱۷۶, ۳۶۱, ۳۷۶, ۳۹۳, ۴۲۴

ارتفاع طالش: ۸۴۱, ۸۴۲, ۸۵۵, ۸۶۴, ۸۶۵, ۸۶۹

ارتفاع قاشقی: ۴۱۸

ارتفاع قره داغ: ۴۱۸, ۶۳۱, ۷۹۵, ۸۷۲

ص: ۹۵۸

ارتفاع قمیش: ۲۴, ۶۰, ۱۴۲, ۱۵۳, ۱۵۵, ۱۵۶, ۱۷۷, ۱۷۸, ۲۱۱, ۲۵۰, ۳۴۹, ۳۵۰, ۳۶۲, ۳۷۵, ۳۷۶, ۳۷۷, ۳۹۳, ۳۹۵, ۴۲۴, ۴۵۶, ۴۵۷, ۴۶۶, ۴۶۸, ۴۸۸, ۴۸۹, ۴۹۰, ۵۱۳, ۵۳۸, ۵۵۲, ۵۵۴, ۵۶۹, ۷۸۰, ۷۸۱, ۷۸۳, ۸۱۴, ۸۱۵, ۸۱۶, ۸۲۲, ۸۵۴

ارتفاع کله قندی: ۷۸۳

ارتفاع گامو: ۱۵۹, ۲۵۰, ۳۴۹, ۳۵۰, ۳۶۱, ۳۷۷, ۳۹۵, ۴۲۱, ۴۸۷, ۴۸۸, ۸۰۴, ۸۱۶, ۸۴۳, ۸۵۴

ارتفاع گرده رش: ۲۴, ۶۰, ۱۵۵, ۱۷۷, ۱۷۸, ۱۸۸, ۲۱۱, ۲۵۰, ۳۴۹, ۳۶۱, ۳۶۲, ۳۶۳, ۳۷۵, ۳۹۵, ۴۲۴, ۴۳۹, ۴۴۲, ۴۵۷, ۴۷۱, ۴۸۸, ۴۸۹, ۵۱۳, ۵۳۸, ۵۵۲, ۵۶۹, ۶۰۸, ۶۶۰, ۶۷۴, ۶۷۵, ۷۵۸, ۷۶۹, ۷۸۰, ۷۸۱, ۷۹۰, ۸۰۳, ۸۱۳, ۸۱۴, ۸۱۵, ۸۲۲, ۸۴۱, ۸۴۲, ۸۴۳, ۸۴۴, ۸۵۲, ۸۵۳, ۸۵۴, ۸۵۵, ۸۶۴, ۸۶۵, ۸۶۸, ۸۶۹

ارتفاع گلله: ۳۷۶, ۳۹۳, ۴۲۴, ۴۵۶, ۴۹۱, ۵۲۴, ۶۶۱, ۷۴۰, ۷۹۰

ارتفاع گلان: ۳۷۵, ۳۹۳, ۳۹۵, ۴۴۰, ۴۶۳, ۴۶۸, ۴۹۱, ۵۴۰, ۵۶۸, ۵۶۹, ۷۸۱, ۸۱۵, ۸۳۱, ۸۶۶

ارتفاع هیبه سلطان: ۵۸۶

ارتفاعات ۱۴۱۸ جنوبی: ۵۵۴

ارتفاعات ۱۴۱۸ شمالی: ۵۵۴

ارتفاعات ۱۴۹۴: ۵۵۴

ارتفاعات اسپیدار: ۴۴۰, ۴۶۳, ۵۶۸

ارتفاعات بانی گذار: ۴۱۸, ۶۰۸, ۷۵۸

ارتفاعات برده هوش: ۴۲۱, ۴۲۲, ۴۴۰, ۴۸۷, ۵۱۳, ۵۳۹, ۵۵۲, ۵۶۸, ۵۷۴, ۵۸۵, ۷۸۳

ارتفاعات بلفت: ۶۳۱

ارتفاعات پیرمگرون: ۴۱۸, ۶۱۵, ۶۳۱

ارتفاعات چکمه ای: ۷۸۲

ارتفاعات دوقلو: ۷۸۲

ارتفاعات دولبشک: ۲۲, ۲۴, ۱۵۵, ۱۷۶, ۱۷۷, ۱۸۸, ۲۵۰, ۳۴۹, ۳۶۲, ۳۷۵, ۳۷۷, ۴۳۹, ۴۸۸, ۴۸۹, ۵۱۳, ۶۷۰, ۶۷۱, ۶۷۴, ۸۱۳, ۸۱۵, ۸۲۲, ۸۵۴

ارتفاعات شوشو: ۴۴۰, ۴۶۳

ارتفاعات قلمی: ۷۸۲

ارتفاعات کره مریم: ۳۱۰

ارتفاعات کسرت: ۵۸۶, ۶۴۸, ۶۵۰, ۶۹۷, ۶۹۸

ارتفاعات کهنه ریگ: ۲۰۰

ارتفاعات گاله: ۱۷۶

ارتفاعات گناو: ۶۷۴

ارتفاعات گوجار: ۲۴, ۶۰, ۱۵۵, ۱۷۶, ۱۷۷, ۱۷۸, ۱۸۸, ۲۱۱, ۲۵۰, ۳۵۰, ۳۶۱, ۳۷۵, ۳۷۶, ۳۷۷, ۳۹۴, ۳۹۵, ۴۱۷, ۴۱۹, ۴۴۱, ۴۵۶,

۵۲۴, ۶۳۱, ۶۶۱, ۷۵۹, ۷۶۹, ۷۷۰, ۷۹۱, ۸۱۵, ۸۲۲, ۸۵۴

ارتفاعات لری: ۴۰۷

ارتفاعات هرمدان: ۱۷۷, ۴۵۶, ۴۵۷, ۷۹۰, ۸۱۳, ۸۱۴

ارتفاعات هزارکانیان: ۲۵۰, ۳۴۹

اروندروود: ۲۳, ۱۷۸, ۲۲۳, ۷۰۰, ۷۴۸

ازگله: ۳۹۱

ازمر: ۲۲۸

بندر ام القصر: ۴۱, ۷۲, ۲۲۶, ۸۰۰, ۸۳۰

بیمارستان گلان: ۵۶۸

پرماوند: ۶۶۱؟

پل جهاد: ۸۱۴

پل سید الشهداء: ۱۵۹, ۴۴۰

پنجوین: ۵۴, ۸۳۳

تپه جنگلی: ۳۴۹, ۴۱۷, ۴۱۸, ۴۲۱, ۵۶۸, ۶۰۸

تپه دوقلو: ۵۵۲, ۵۶۸, ۷۸۲

تپه منافقین: ۴۱۸, ۵۲۳, ۶۰۸, ۶۱۳, ۶۴۷, ۷۵۸, ۷۸۱, ۸۴۱, ۸۴۲, ۸۵۳, ۸۵۴

تپه هرمدان: ۷۹۰, ۷۹۱, ۸۱۴

تنگه الاغلو: ۲۵۰

تنگه باساوا: ۵۱۳

تنگه دولبشک: ۲۵۱, ۳۴۹, ۳۷۵, ۳۷۶, ۴۸۸, ۵۱۳, ۶۷۴

تنگه ژازیله: ۵۶۹

تنگه هرمدان: ۵۶۹

تنگه وراز: ۶۷۴, ۶۷۵, ۷۶۹

جاده خندق: ۶۱۱

جاده الاغلو به سورقلات: ۷۵۹

جاده البحار ۱: ۴۷۱

جاده البحار ۲: ۴۷۱

جاده بصره - فاو: ۴۷۱

جاده بن گرد - دوکان: ۶۴۹

جاده بن گرد - قلعه دیزه: ۶۶۲

جاده بوالحسن: ۴۴۰

جاده پاسگاه پلیس: ۵۶۹

جاده چمچال به سنکاو: ۱۶۲

جاده دامنه کاگر: ۱۵۹

جاده زلی: ۵۶۸

جاده سفره: ۳۹۴, ۷۸۱

جاده شهید رضوی: ۵۶۸

جاده شهید یحیی: ۵۶۸

جاده قلعه دیزه - دوکان: ۶۹۷

جاده قمیش به سفره: ۴۵۶

جاده قمیش به گالاله: ۴۲۴

جاده کمربندی بانه به سمت سورکوه: ۷۶۹

جاده نظامی بصره - ام القصر: ۲۲۶

جاده نظامی بصره - ناصریه: ۲۲۶

جاده هفتم: ۷۶۷

جبهه بصره: ۳۵۳, ۶۳۰

جبهه جنوب: ۱۸, ۲۰, ۲۲, ۲۳, ۶۲, ۶۳, ۷۹, ۱۴۴, ۱۶۳, ۱۷۵, ۱۷۶, ۱۷۸, ۲۰۰, ۳۴۴, ۴۷۱, ۵۶۴, ۵۷۰, ۶۰۳, ۶۰۹, ۶۱۲, ۶۲۹, ۶۳۲,

۶۷۰, ۶۷۴, ۶۷۶, ۷۵۷, ۸۱۳, ۸۲۳, ۸۴۴

جبهه شمال: ۱۸, ۶۴۷, ۶۷۰,

ص: ۹۵۹

جبهه شمال غرب: ۱۸, ۲۰, ۲۱, ۲۲, ۲۴, ۵۴, ۵۹, ۶۲, ۶۳, ۷۹, ۱۴۴, ۱۷۶, ۱۷۷, ۱۸۸, ۲۰۰, ۲۱۲, ۲۲۳, ۲۵۰, ۴۹۰, ۵۱۵, ۵۷۵, ۶۰۳, ۶۰۸, ۶۰۹, ۶۲۹, ۶۳۰, ۶۳۱, ۶۴۷, ۶۵۰, ۶۶۰, ۶۷۰, ۶۷۱, ۶۷۲, ۶۷۳, ۷۶۹, ۷۷۹, ۷۸۲, ۸۴۰

جبهه قلعه دیزه: ۷۸۱

جبهه مهران: ۵۴, ۵۸۸

جزیره (جزایر) مجنون: ۲۳, ۶۲, ۸۰, ۸۷, ۳۵۳, ۶۰۲, ۶۰۹, ۶۸۲, ۷۳۹, ۸۶۶

جزیره ام البابی: ۲۳, ۶۲

جزیره ام الرصاص: ۲۳, ۶۲, ۲۳۶, ۶۰۲

جزیره جنوبی مجنون: ۲۰۱, ۳۵۳, ۶۰۰, ۷۳۹

جزیره شمالی مجنون: ۷۳۹, ۸۴۴

جزیره صالحیه: ۲۳, ۶۲, ۶۴, ۷۳, ۱۰۰, ۱۳۰, ۲۳۶, ۳۷۷

جزیره عماره: ۸۶۶

چرماوند: ۶۱۵, ۶۶۲؟

چزابه: ۳۵۳, ۴۴۲, ۷۳۰, ۷۳۸, ۷۹۴

خط حد تیپ ۴۸ فتح: ۴۲۱

خط حد لشکر ۲۱ امام رضا(ع): ۸۵۴

خط حد لشکر ۳۲ انصارالحسین(ع): ۴۲۱

خط سبز: ۲۳, ۳۷۷

خط مقدم: ۱۷۸, ۴۳۹, ۴۴۰, ۵۶۸

خور عبدالله: ۱۱۳, ۱۱۴, ۴۱۱, ۷۶۷

خورمال: ۱۱۷, ۲۱۱, ۴۱۸, ۴۱۹

دشت ارییل: ۴۹۲

دشت باساوا: ۲۴, ۱۵۶, ۱۷۷, ۲۵۰, ۳۴۹, ۳۵۰, ۳۶۲, ۳۷۶, ۳۹۳, ۳۹۵, ۴۴۱, ۴۵۶, ۴۵۷, ۴۸۷, ۴۸۸, ۴۸۹, ۵۲۴, ۷۵۸

دشت ذهاب: ۷۷۸

دشت هرت: ۸۳۳, ۵۷۵

دشت هرمدان: ۸۵۴, ۸۱۵

دوپازا: ۷۸۲, ۶۳۱, ۵۳۹, ۵۱۴, ۴۱۷, ۱۷۶, ۱۵۵, ۵۹, ۲۴

رتفاعات ویولان: ۸۱۳, ۷۹۱, ۷۸۱, ۵۳۸, ۴۹۱, ۳۹۵, ۳۹۳, ۱۷۶

رودخانه زاب صغیر: ۶۸۸, ۶۷۵, ۵۶۹, ۴۴۰, ۴۲۵, ۴۱۸

رودخانه شط العرب: ۷۰۰, ۵۷۰, ۳۷۷, ۲۳

رودخانه قلعه چولان (قلاچولان): ۸۱۴, ۸۰۳, ۷۸۱, ۷۵۸, ۵۶۹, ۵۳۹, ۵۳۸, ۵۲۳, ۴۹۱, ۴۹۰, ۴۷۱, ۴۶۹, ۴۶۸, ۴۶۶, ۴۶۵, ۴۶۳, ۳۶۳

۸۶۵, ۸۵۵, ۸۴۳

رودخانه گلاس: ۸۵۳, ۵۶۸, ۴۸۹

روستای چالاه: ۵۲۴

روستای قره داغ: ۴۱۸

ژازیله: ۸۵۴, ۸۳۱, ۸۱۵, ۸۱۴, ۵۶۹, ۵۶۸, ۵۱۳, ۴۹۱, ۴۸۸, ۴۶۹, ۴۶۳, ۴۴۰, ۴۳۹, ۳۷۵, ۳۶۳, ۳۵۰, ۳۴۹, ۱۷۷, ۱۵۶

ساحل خور عبدالله: ۵۱۷

ساراد: ۶۴۸, ۵۸۷

سد کنجانچم: ۷۵۹

سفره: ۸۲۳, ۷۸۱, ۷۴۰, ۵۱۴, ۴۴۱, ۴۲۴, ۳۹۴

سورقلات: ۸۲۳, ۸۱۵, ۸۰۴, ۷۵۹, ۶۷۳, ۶۷۱, ۶۷۰, ۶۶۰, ۶۴۷

سومار: ۳۸۲, ۳۵۲, ۳۳۲, ۲۸۹, ۲۸۸, ۲۳۸, ۲۲۶, ۱۹۱, ۸۶

شاخ شمیران: ۴۱۸

شاخ قشن: ۸۱۳

شرق بصره: ۸۳۰, ۸۰۴, ۷۹۴, ۷۴۹, ۷۴۸, ۷۰۸, ۶۹۸, ۶۷۶, ۶۳۲, ۶۰۸, ۶۰۱, ۵۵۴, ۵۵۳, ۴۹۳, ۴۷۱, ۲۷۲, ۲۵۵, ۱۷۹, ۵۶, ۱۸

شرق کانال زوجی: ۶۱۱, ۳۷۷, ۶۲, ۲۳

شهرانی: ۸۱۶, ۷۶۷, ۷۳۰, ۷۰۸, ۴۱

شلمچه: ۶۰۲, ۶۰۰, ۵۵۴, ۳۹۶, ۳۷۷, ۲۳۶, ۲۳۵, ۲۲۳, ۱۷۵, ۱۴۴, ۱۳۰, ۱۰۰, ۸۶, ۸۲, ۸۱, ۷۳, ۶۶, ۶۵, ۶۴, ۶۳, ۶۲, ۲۳, ۲۲, ۲۱, ۶۰۹, ۶۱۰, ۶۱۱, ۶۳۱, ۶۳۲, ۶۳۳, ۶۷۲, ۶۷۴, ۷۸۲, ۸۴۴

شهر قره داغ: ۶۱۷, ۵۲۵, ۵۱۵, ۵۱۴

شهرک دکور: ۵۱۵, ۵۱۴

غرب اروند: ۷۴۹, ۷۴۸, ۶۷۶

غرب کانال زوجی: ۳۷۷, ۲۳۵, ۶۲, ۲۳

غرب منطقه ماووت: ۸۴۱, ۵۳۸, ۵۲۳, ۵۱۳, ۴۸۷, ۴۶۵, ۴۲۱, ۴۰۵, ۳۹۳, ۳۷۵, ۳۶۱

فاو: ۴۷۴, ۴۷۱, ۴۵۸, ۴۴۷, ۴۴۵, ۴۲۸, ۳۸۲, ۲۵۵, ۲۲۵, ۱۷۹, ۱۵۶, ۱۱۴, ۱۱۳, ۱۰۰, ۸۹, ۸۲, ۸۱, ۸۰, ۶۶, ۶۴, ۶۳, ۳۶, ۳۳, ۲۴, ۲۲, ۵۰۴, ۵۱۶, ۵۱۸, ۵۲۸, ۵۳۱, ۵۸۹, ۶۰۰, ۶۰۲, ۶۰۹, ۶۱۱, ۶۴۳, ۶۷۱, ۶۷۲, ۶۷۶, ۶۸۲, ۶۹۶, ۷۰۰, ۷۲۵, ۷۳۲, ۷۴۸, ۷۶۷, ۷۹۲, ۷۹۴, ۸۴۴

فکه: ۷۰۸, ۶۰۰

قلعه دیزه: ۶۶۱, ۶۶۰, ۶۴۸, ۶۴۷, ۶۱۳, ۵۵۴, ۵۱۵, ۴۹۲, ۴۸۵, ۴۱۹, ۴۱۸, ۴۱۷, ۴۱۱, ۳۶۴, ۲۷۲, ۲۵۳, ۲۳۹, ۱۷۶, ۸۰, ۶۰, ۵۹, ۲۴, ۷۶۹, ۶۹۷, ۶۷۳, ۶۷۲, ۶۷۱, ۶۷۰

قله قمیش: ۳۶۲, ۳۵۰

قله گرده رش: ۳۴۹, ۱۵۵

کانال پرورش ماهی، کانال ماهیگیری، کانال ماهی: ۶۳۳, ۶۳۲, ۶۰۹, ۶۰۱, ۳۷۷, ۲۳۵, ۱۰۰, ۶۴, ۶۳, ۶۲, ۲۳

کانال زوجی: ۶۳۲

کانال های ترکش گیر: ۳۸۱

کانی تو: ۶۹۷, ۶۱۲, ۵۷۵, ۴۹۲, ۴۵۵

کوه بالامبو: ۱۱۷, ۶۰

کوهستان سارا: ۶۴۹, ۶۴۸

گردنه کاگر: ۴۴۰

گرمیان: ۴۹۱

گزیه: ۶۱۴

گلورش: ۴۵۷

مالبند ۳: ۵۸۶

ماووت: ۲۱, ۲۴, ۲۵, ۵۹, ۶۰, ۶۲, ۶۳, ۸۰, ۸۹, ۱۴۴, ۱۵۵, ۱۵۶, ۱۷۶, ۱۷۷, ۲۱۱, ۳۶۲, ۳۷۶, ۳۹۵, ۳۹۶, ۴۰۶, ۴۲۲, ۴۲۳, ۴۳۸, ۴۳۹,
۴۴۰, ۴۶۳, ۴۶۷, ۴۷۰, ۴۸۸, ۵۴۰, ۵۵۲, ۵۵۳, ۵۵۴, ۵۶۸, ۵۶۹, ۵۷۴, ۵۸۵, ۶۰۸, ۶۱۲, ۶۱۳, ۶۳۲, ۶۷۴, ۷۱۶, ۷۴۰, ۷۵۱, ۷۵۸, ۷۶۹,
۷۷۹, ۷۸۰, ۷۹۱, ۸۰۳, ۸۱۳, ۸۳۱, ۸۴۱, ۸۵۲, ۸۶۴

محور ابوالخصیب: ۶۲

ص: ۹۶۰

محور ارییل - دوکان: ۵۸۷, ۶۵۱

محور الاغلو: ۶۷۰

محور ام البابی: ۶۲

محور ام الرصاص: ۶۲

محور آمدین: ۸۲۳, ۸۵۴

محور انگشتی: ۷۳, ۸۶, ۱۰۰, ۱۳۰, ۱۳۱

محور ایلام - صالح آباد: ۱۹۱

محور باباهادی: ۱۷۹

محور باساوا: ۴۵۷, ۴۸۷

محور بانه - سردشت: ۲۴, ۴۳۸

محور بانه: ۴۳۸, ۶۷۰

محور برده هوش: ۴۹۰, ۵۵۲

محور بسن: ۸۵۴

محور بوالحسن: ۸۱۴

محور بوکان - مهاباد: ۱۰۱

محور بیساران: ۵۴, ۲۵۵, ۲۹۵

محور پسوه: ۷۳, ۱۰۱

محور پنجوین: ۴۰۷

محور تپه منافقین: ۴۸۸, ۷۸۱

محور ترابه (منطقه هور): ۶۱۱

محور تیپ ۱۲ قائم: ۳۵۰, ۸۵۴

محور جاده شلمچه - تنومه: ۲۳, ۳۷۷

محور چنگوله: ۵۲۴, ۵۵

محور دربندی خان: ۷۶۹

محور دو آب - نوسود: ۱۰۰

محور دیواندره - سنندج: ۱۳۱

محور سردشت: ۷۴۰, ۷۸۰

محور سر گلو: ۸۱۴

محور سفره: ۸۲۳

محور سلیمانیه - دوکان: ۷۹۵

محور سنندج - همدان: ۱۳۱

محور سوزقلات: ۶۷۳, ۸۲۳

محور سوره کور - هزار قلعه: ۲۴۰

محور شهید اکبری: ۳۱۰

محور ضلع شرقی جزیره جنوبی: ۲۰۱

محور عزیز (منطقه هور): ۶۱۱

محور فصیل: ۵۲۴

محور قرار گاه فتح: ۶۱۲

محور قرار گاه قدس (دوپازا): ۱۵۵

محور قشن - کنجرین - سوزقلات: ۵۵۴

محور قمیش: ۴۶۶, ۴۸۹, ۴۹۰, ۵۵۴

محور کانال ماهی: ۱۰۰

محور کانی ماسی: ۲۱۴

محور کنجانچم: ۵۸۸

محور گامو: ۸۵۴

محور گرده رش: ۲۵, ۴۸۸, ۷۸۱, ۸۰۳

محور لشکر بدر: ۵۱۴

محور لشکر ۱۱ امیرالمومنین(ع): ۸۵۴

محور لشکر ۲۱ امام رضا(ع): ۸۵۴

محور لشکر ۵۷ ابوالفضل(ع): ۸۵۴

محور لشکر ۷: ۳۵۰

محور ماووت - سورقالات: ۷۵۱

محور نخلستان: ۶۲

محور هرمدان: ۴۵۷

مرگه: ۵۱۴, ۶۶۲

منطقه ابوالخصیب: ۲۳, ۵۵۴, ۶۳۲

منطقه باش قلعه: ۷۵۹

منطقه بالوسه: ۵۶۸

منطقه بانی گداره: ۶۰

منطقه برددکان: ۴۱۸

منطقه برزوت: ۴۵۷

منطقه بن گرد: ۶۴۸, ۶۸۸

منطقه بوالحسن زلی: ۵۶۹

منطقه بوداشین: ۷۵۹

منطقه بیرگلو: ۵۵۴

منطقه بیساران: ۳۶۵

منطقه بیلاکوله (نقشه مرگسور): ۵۷۵

منطقه پل ذهاب: ۳۹۱

منطقه تاجیک: ۳۹۱

منطقه تانجارو: ۴۱۸

منطقه چمچمال: ۷۳۹

منطقه چناره: ۶۰, ۶۲, ۲۱۲

منطقه چنگوله: ۳۹۱, ۷۹۴

منطقه حیات (نقشه دیانا): ۵۷۵

منطقه خان میسی: ۲۸۸

منطقه دبس: ۸۱۳

منطقه دراو (نقشه سیدکان): ۵۷۵

منطقه دره ظلم: ۱۱۷

منطقه رانیه: ۵۱۴

منطقه زبیدات: ۴۱, ۷۳۰, ۷۶۷

منطقه زید: ۸۰

منطقه سر گلو: ۴۳۸, ۴۸۷, ۵۵۴, ۸۴۲

منطقه شرق دجله: ۳۵۲, ۷۹۴, ۸۴۴

منطقه شیب: ۷۳۹

منطقه شیخان: ۴۰۷

منطقه عاشورا: ۲۳, ۱۷۵, ۷۵۷

منطقه عملیاتی سپاه سوم عراق: ۵۵۴

منطقه عملیاتی سپاه هفتم عراق: ۵۵۴

منطقه عملیاتی کربلای ۵: ۱۱۳, ۱۳۱, ۶۰۰, ۶۳۲

منطقه عملیاتی کنجانچم: ۲۲۶

منطقه عملیاتی ماوت: ۱۷, ۵۹, ۳۶۱, ۴۴۲, ۴۵۴, ۵۳۸, ۵۵۲, ۵۵۵, ۸۲۲

ص: ۹۶۱

منطقه عملیاتی نفت شهر: ۳۳۲

منطقه عملیاتی نی خزر: ۲۲۶

منطقه عمومی ماوت: ۳۴۸, ۶۷۴, ۷۵۸, ۷۵۹, ۷۹۰

منطقه غدیر: ۲۳, ۱۷۵, ۱۷۶, ۷۵۷

منطقه غرب: ۱۶۸, ۲۵۰, ۲۹۱, ۳۹۵, ۴۲۳, ۴۳۸, ۴۳۹, ۷۵۸

منطقه قره داغ: ۲۶, ۴۹۱, ۴۹۲, ۵۱۰, ۵۲۴, ۵۵۳, ۵۷۵, ۶۱۲, ۶۱۶

منطقه قشله: ۷۶۷

منطقه کاگر: ۱۵۹, ۸۶۶

منطقه کرکر: ۵۷۵, ۶۶۲

منطقه گاروتا (نقشه شقلاوه): ۵۷۵

منطقه گویزه: ۴۴۱

منطقه لیکان: ۵۷۵

منطقه مرزی دهلران: ۳۶۵

منطقه نهر عنبر: ۲۷۲, ۷۹۵

منطقه هزار قله: ۳۹۱

منطقه وارس: ۳۴۹

منطقه یاغسمر: ۴۱۷, ۴۱۸, ۴۴۱, ۵۴۰, ۵۵۳, ۶۳۳, ۶۳۴, ۶۴۸, ۶۷۵, ۷۱۸

موقعیت جابر: ۸۶۶

موکبه: ۷۵۹

میراوه: ۴۲۲, ۴۴۰, ۵۶۸, ۷۵۸, ۷۸۳

میمک: ۵۴, ۱۸۹, ۱۹۰, ۲۰۰, ۲۵۵

نهر جاسم: ۸۱

نهر عنبر: ۲۷۲, ۷۹۵

نهر علی شیر: ۷۶۷

ویسی: ۱۷۷, ۶۷۴

هانی نوه: ۴۱۸

هور: ۲۳, ۶۲, ۶۰۰, ۶۱۱, ۶۱۲, ۶۳۱, ۶۳۲, ۶۵۰, ۷۸۸

هور الهویزه: ۲۰۱

یال باساوا: ۴۸۹

یال دوپازا: ۴۱۸

یال قمیش: ۳۴۹, ۳۶۳, ۳۷۶, ۴۴۱

یال ویولان: ۷۸۱, ۷۹۰

عراق (مکان ها و سازمان های رسمی

آکادمی علوم دریایی بصره: ۲۲۶, ۸۳۰

ابوالخصیب: ۲۲۶, ۵۵۴, ۶۳۲

ابوصخیره: ۷۸۷

اتوبان بصره - العماره: ۲۲۶, ۸۵۷

ارییل: ۴۱, ۶۱۲, ۶۴۸, ۶۴۹, ۶۵۱, ۶۷۰, ۶۷۱, ۶۷۳

ارتش بعث عراق: ۲۳۹, ۳۳۴, ۷۳۰

ارتش عراق: ۲۱, ۲۲, ۲۴, ۲۵, ۲۶, ۴۰, ۴۱, ۵۰, ۵۳, ۵۴, ۵۵, ۵۶, ۶۴, ۷۳, ۹۷, ۱۰۰, ۱۱۰, ۱۱۵, ۱۱۶, ۱۲۳, ۱۵۵, ۱۶۲, ۱۶۳, ۱۷۷, ۱۷۸, ۱۷۹, ۱۸۰, ۲۰۰, ۲۰۶, ۲۱۲, ۲۱۳, ۲۲۶, ۲۲۸, ۲۳۸, ۲۴۷, ۲۵۵, ۲۸۸, ۲۹۰, ۳۳۱, ۳۳۲, ۳۳۳, ۳۳۴, ۳۴۵, ۳۴۹, ۳۵۳, ۳۶۲, ۳۸۰, ۳۸۱, ۳۹۳, ۴۰۷, ۴۱۱, ۴۱۹, ۴۲۱, ۴۳۶, ۴۳۸, ۴۵۸, ۴۷۱, ۴۸۴, ۵۱۴, ۵۱۵, ۵۲۴, ۵۲۵, ۵۳۸, ۵۷۴, ۵۷۵, ۵۸۷, ۵۸۹, ۶۰۰, ۶۰۵, ۶۰۶, ۶۱۶, ۶۱۷, ۶۳۱, ۶۳۵, ۶۳۶, ۶۴۸, ۶۵۱, ۶۷۲, ۶۷۶, ۶۸۸, ۶۹۸, ۷۰۷, ۷۰۸, ۷۱۹, ۷۲۷, ۷۳۰, ۷۳۹, ۷۴۰, ۷۴۸, ۷۴۹, ۷۷۸, ۷۷۹, ۷۸۸, ۷۹۲, ۷۹۴, ۷۹۵, ۷۹۶, ۸۰۴, ۸۱۰, ۸۱۳, ۸۱۳, ۸۲۹, ۸۳۳, ۸۳۴, ۸۴۱, ۸۴۵, ۸۶۰, ۸۶۱, ۸۶۹, ۸۷۲, ۸۷۳

ارتفاع قره سرت: ۵۱۴, ۶۴۸, ۶۴۹, ۶۷۵

استان اربیل: ۲۶, ۴۱, ۷۳, ۲۱۴, ۳۳۴, ۳۵۲, ۵۲۵, ۵۷۵, ۵۸۷, ۷۶۷, ۸۰۴, ۸۷۳

استان العماره: ۲۶, ۴۱, ۱۶۰, ۱۹۱, ۶۵۰, ۸۷۳

استان بصره: ۱۶۰, ۱۶۱, ۲۰۱, ۲۵۳, ۶۵۰, ۸۷۳

استان دهوک: ۲۶, ۷۳, ۱۶۲, ۲۱۴, ۳۵۳, ۳۹۶, ۸۴۱, ۸۷۲

استان دیاله: ۱۶۱, ۲۰۱, ۲۵۳, ۴۱۱, ۸۷۳

استان دیالی: ۱۲۲

استان سلیمانیه: ۲۶, ۷۸, ۱۱۶, ۱۶۱, ۱۷۹, ۲۰۱, ۲۳۸, ۲۵۳, ۴۰۷, ۴۱۷, ۴۹۰, ۵۱۰, ۶۱۶, ۶۱۷, ۶۵۱, ۷۹۵, ۸۳۳, ۸۴۱, ۸۷۳

استان کرکوک: ۲۶, ۷۳, ۷۸, ۱۶۲, ۲۲۷, ۳۵۳, ۶۳۰, ۸۷۴

استان موصل: ۱۸۰

استان ناصریه: ۸۷۳

استان واسط: ۱۶۱, ۲۰۱, ۴۱۱, ۸۷۳

استبکه: ۸۳۳

استخبارات سلیمانیه: ۳۳۳

استخبارات عراق: ۲۸۶, ۳۹۶, ۴۰۷, ۵۸۷

استخبارات لشکر ۳۴ ارتش عراق: ۵۸۹

اسکله البکر: ۲۰۱, ۳۰۱, ۴۱۱, ۶۵۰

اسکله العمیه: ۲۰۱, ۲۲۵, ۳۰۱, ۴۱۱, ۶۵۰

اشکان: ۴۲۴

ایستگاه برق جمبور: ۸۷۲

بابل (عراق): ۳۵۳

بان میل: ۸۶

بخش شیرانش اسلام: ۱۶۲

بدره: ۷۲، ۱۶۱، ۲۷۲، ۷۴۹

بصره: ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۳، ۵۶، ۷۲، ۹۸، ۱۳۲، ۱۶۱، ۱۶۳، ۱۷۹، ۱۹۱، ۲۲۳، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۳۹، ۲۴۷، ۲۵۲، ۲۵۵، ۲۶۲، ۲۷۲، ۲۸۳، ۲۸۴،
۳۲۹، ۳۵۳، ۴۱۱، ۴۳۴، ۴۵۰، ۴۷۱، ۴۸۵، ۴۹۳، ۵۵۰، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۶۶، ۵۷۰، ۶۰۱، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۲۷، ۶۳۰، ۶۳۲، ۶۳۶، ۶۵۶، ۶۷۶، ۶۹۸،
۷۰۳، ۷۰۸، ۷۳۰، ۷۴۲، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۶۸، ۷۹۳، ۷۹۴، ۸۰۰، ۸۰۳، ۸۰۴، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۳۰، ۸۴۸، ۸۵۹، ۸۷۵

بعقوبه: ۱۲۲، ۳۵۳، ۶۱۴

ص: ۹۶۲

بغداد: ۱۸, ۱۹, ۲۰, ۳۹, ۴۱, ۵۶, ۱۱۰, ۱۱۵, ۱۱۶, ۱۲۲, ۱۵۶, ۱۸۱, ۱۹۰, ۱۹۱, ۱۹۷, ۲۰۹, ۲۲۶, ۲۳۸, ۲۳۹, ۲۵۱, ۲۵۳, ۲۵۴, ۲۵۹,
۲۶۵, ۲۷۲, ۲۷۳, ۲۹۸, ۳۲۶, ۳۲۸, ۳۳۳, ۳۳۴, ۳۵۱, ۳۵۲, ۳۶۴, ۳۶۷, ۳۷۸, ۳۷۹, ۴۱۵, ۴۱۶, ۴۳۲, ۴۳۳, ۴۳۵, ۴۴۳, ۵۲۶, ۵۳۵, ۵۶۶,
۵۶۷, ۵۷۰, ۵۷۱, ۵۸۸, ۵۸۹, ۶۰۵, ۶۰۶, ۶۱۰, ۶۱۲, ۶۱۵, ۶۲۷, ۶۲۸, ۶۳۰, ۶۳۷, ۶۳۹, ۶۵۱, ۶۵۲, ۶۵۶, ۶۵۹, ۶۹۱, ۶۹۲, ۷۳۵, ۷۴۲,
۷۴۴, ۷۵۶, ۷۵۷, ۷۶۰, ۷۶۸, ۷۷۴, ۷۸۶, ۷۸۷, ۸۰۴, ۸۱۳, ۸۱۸, ۸۶۸, ۸۷۶, ۸۷۹

بیاره: ۵۵, ۱۱۷, ۴۰۲, ۵۲۵, ۶۱۳

پادگان ارتش عراق در اربیل: ۴۱

پادگان الرشید: ۴۱, ۲۵۱, ۳۵۱, ۳۷۸, ۴۱۷

پادگان تانجه: ۶۱۷

پادگان حلبچه: ۶۵۱

پالایشگاه کرکوک: ۴۱۸

پایگاه تأمین رژیمن بغداد: ۸۷۲

پایگاه دریایی بندر ام القصر: ۲۲۶

پایگاه نینوا: ۷۱۹

پایگاه هوایی موصل: ۶۱۲

پایگاه هوایی ناصریه: ۳۸۳

پل ارتباطی القرنه: ۲۲۶

تأسیسات باباگرگر: ۵۸۶, ۶۱۲

تأسیسات برق فشار قوی القرنه: ۶۵۱

تأسیسات گوردسازی مین داغ: ۷۵۱

تأسیسات نفتی الرمیله: ۲۲۶

تأسیسات نفتی الزبیر: ۸۳۰

تلمبه خانه بانمیل: ۳۵۲

تلمبه خانه نفت خانه: ۳۵۲

تیپ ۲۰ ارتش عراق: ۵۱۴

تیپ ۳۹ پیاده ارتش عراق: ۵۵۳

تیپ ۳۹ پیاده: ۵۵۳

تیپ ۵۰۱ ارتش عراق: ۵۸۵

تیپ ۶۵ کماندویی: ۵۴۰

تیپ ۶۶ کماندویی: ۵۴۰

تیپ ۶۸ کماندویی: ۵۴۰

تیپ ۶۹ کماندویی: ۵۴۰

جاده اربیل به سلیمانیه: ۲۲۸

جاده بصره: ۲۸۴, ۴۷۱

جاده بیاره - طویله: ۱۱۷

جاده پنج قله: ۶۰

جاده تق تق به کرکوک: ۱۶۲

جاده توزخورماتو به کرکوک: ۱۶۲

جاده دربندی خان - سلیمانیه: ۴۱۸

جاده دوکان - سلیمانیه: ۱۷۹, ۶۴۹, ۶۵۱, ۸۰۴

جاده دیانا به مرگه سور: ۵۲۵, ۵۸۷

جاده زاخو: ۲۵

جاده سلیمانیه - بغداد: ۸۴۱

جاده شانه دری به پنجوین: ۸۳۳

جاده عمومی سورداش به سلیمانیه: ۱۶۲

جاده کتل به قمچوچه: ۶۴۹

جاده کرکوک - سلیمانیه: ۴۳۹, ۶۷۳, ۷۳۹

جاده کویه - کرکوک: ۵۲۵

جاده گرده رش: ۳۶۳

جاده موصل به اربیل: ۷۵۱

جلولا: ۴۱, ۱۸۰

جنوب شرقی بغداد: ۲۵۴

جیش الشعبی: ۵۱۴, ۷۱۵

چوارته، چوارتا: ۳۴۹, ۴۳۹, ۴۸۵, ۷۶۷, ۸۰۴

حزب بعث: ۱۲۱, ۱۶۵, ۱۹۱, ۲۸۶, ۳۳۴, ۳۴۴, ۳۹۰, ۴۹۷, ۵۲۶, ۶۵۲, ۷۴۹, ۷۶۰, ۷۸۷, ۸۱۰, ۸۱۱

حلبچه: ۲۴, ۵۹, ۶۰, ۱۱۷, ۱۸۰, ۲۱۱, ۲۱۲, ۲۸۶, ۴۱۸, ۶۱۳, ۷۶۷

حلوان: ۳۵۲

حلوبه: ۷۷۰

حومه کرکوک: ۵۵, ۲۵۵

خانقین: ۷۲, ۲۳۹, ۲۷۲, ۴۱۸, ۶۱۳, ۷۳۰

دربندی خان: ۲۶, ۴۱۸, ۴۱۹, ۴۹۱, ۶۱۷, ۶۷۰, ۶۷۱, ۶۹۸, ۷۶۹, ۷۷۰, ۸۴۱

دریاچه دربندی خان: ۲۱۲

دشت زور: ۲۱۱, ۲۱۲

دهوک: ۸۷۳

دوکان: ۲۴, ۲۵, ۱۶۱, ۱۷۹, ۴۱۷, ۴۱۸, ۵۱۴, ۵۵۳, ۵۵۴, ۵۸۶, ۶۱۲, ۶۱۴, ۶۴۸, ۶۵۱, ۶۶۱, ۶۷۱, ۶۷۳, ۶۷۵, ۶۸۸, ۶۹۷, ۷۰۷, ۷۱۶,

۷۱۷, ۷۴۰, ۷۴۱, ۸۰۴

دولت بغداد (دولت عراق): ۳۸, ۴۰, ۵۰, ۵۲, ۱۲۲, ۱۸۰, ۱۹۰, ۲۰۴, ۲۳۷, ۲۴۷, ۳۲۸, ۳۳۵, ۳۷۱, ۳۷۳, ۳۷۹, ۳۸۰, ۴۱۶, ۴۳۴, ۴۴۳,

٤٩٣, ٥٥٠, ٥٧٢, ٤٥١, ٤٥٢, ٤٤٤, ٤٧٨, ٧٠٠, ٧٠٢, ٧٠٧, ٧١٢, ٧٣٠, ٧٤٩, ٧٧٥, ٧٩٨, ٨٢٥, ٨٣٠, ٨٦٠, ٨٧٧

ديسكوره: ٥٢٤

ديوانيه: ٧٨٦, ٧٨٧, ٨٧٣

راه آهن بصره: ٤١, ٢٢٦

الرجيله: ٧٤٧

رژيم بعثي: ١٢٢, ٢٧٣, ٤٩٥, ٥٢٥, ٥٧٧, ٨٠٢, ٨٧٤

رژيم عراق: ٢٠, ٢٤, ٣٧, ٣٩, ٤٠, ٤١, ٥٣, ٥٤, ٥٥, ٥٦, ٧٧, ٨٧, ١٠٥, ١١٠, ١٢٢, ١٢٣, ١٣١, ١٥٩, ١٦٠, ١٦٣, ١٨٠, ١٩٠, ٢٠٤, ٢٠٦,
٢٠٩, ٢٢٠, ٢٢٧, ٢٤٠, ٢٤٢, ٢٤٢, ٢٥٢, ٢٥٥, ٢٤١, ٢٤٦, ٢٤٦, ٢٧٤, ٢٨٦, ٢٨٩, ٢٩٨, ٣١٣, ٣١٤, ٣٢٨, ٣٣٣, ٣٤٠, ٣٥٢, ٣٥٣, ٣٥٤, ٣٥٧, ٣٥٩,
٣٦٥, ٣٧٨, ٣٧٩, ٤٠٢, ٤٠٣, ٤٠٦, ٤١١, ٤١٦, ٤٢٦, ٤٣٥, ٤٥٨, ٤٦٠, ٤٦٤, ٤٩٩, ٥١٠, ٥١٨, ٥٢٠, ٥٢٦, ٥٥٣, ٥٤٦, ٥٧٠, ٥٧٥, ٥٨٨,
٥٨٩, ٥٩٥, ٦٠٦, ٦٠٧, ٦١٤, ٦١٥, ٦١٧, ٦٢٨, ٦٣٤, ٦٣٦, ٦٣٦, ٦٤٣, ٦٥٥, ٦٥٦, ٦٥٩, ٦٧٨, ٦٨١, ٦٨٢, ٧٠٢, ٧١٢, ٧٣٥, ٧٤٠, ٧٤٣, ٧٤٩,
٧٥٠, ٧٥٦, ٧٦٠, ٧٦٧, ٧٦٨, ٧٧٠, ٧٧١, ٧٨٨, ٨٠٤, ٨٠٥, ٨٠٦, ٨١٢, ٨٢٦, ٨٤٨, ٨٤٩, ٨٥٢, ٨٥٧, ٨٦٠, ٨٧٣

ص: ٩٤٣

رواندوز: ۱۱۶, ۴۱

روستای اسکندریه: ۳۳۳

روستای بیاره: ۴۰۲

روستای تله زیت: ۶۱۷

روستای توسوران: ۷۳۱

روستای تیمار: ۶۱۷

روستای جوبلاق: ۶۴۸, ۶۴۹, ۶۸۸

روستای جولانه: ۶۱۷

روستای چالاه: ۵۲۴, ۵۷۵

روستای خاوویه: ۴۱۸

روستای دولمازلد: ۶۴۸

روستای ژراوه: ۴۱۷

روستای سویراوه: ۶۱۷

روستای سیروان: ۴۵۶, ۴۹۲

روستای فرجانه: ۶۱۷

روستای قاره مان: ۶۱۷

روستای قلم پاشا: ۶۴۸

روستای کانی میران: ۱۶۲

روستای کانی میدان: ۶۵۱

روستای گرزیل: ۶۱۷

روستای هانی گرمه: ۵۵, ۴۰۲, ۵۲۵

زارین: ۳۸۲, ۵۲۴, ۶۱۷

زبیر: ۲۰, ۴۱, ۷۲, ۶۳۲

زرباطیه: ۸۶

زندان قصر النهایه: ۶۵۵

سازمان امنیت ملی عراق: ۶۵۶

سپاه پنجم: ۴۱۹

سپاه چهارم ارتش عراق: ۲۲۶, ۴۹۳, ۷۳۹, ۸۳۰

سپاه دوم ارتش عراق: ۱۱۰

سپاه سوم ارتش عراق: ۶۴, ۲۲۶, ۴۹۳, ۵۵۴, ۷۵۱, ۷۳۹, ۸۰۴, ۸۳۰

سپاه ششم ارتش عراق: ۶۴, ۷۳۹, ۸۰۴, ۸۳۰

سپاه هشتم ارتش عراق: ۶۴

سپاه هفتم ارتش عراق: ۲۲۶, ۵۵۴, ۷۵۱, ۸۰۴

سپاه یکم ارتش عراق: ۸۰, ۱۱۰, ۴۱۸, ۴۱۹, ۵۵۴

ستاد کل ارتش عراق: ۶۴, ۱۱۰, ۳۸۰

ستاد نیروی هوایی عراق: ۴۱, ۶۵۹

سد دربندی خان: ۲۴, ۲۶, ۵۹, ۴۱۸, ۵۵۳, ۶۱۲, ۶۷۰, ۷۶۹, ۸۴۱

سد دوکان: ۵۹, ۱۱۶, ۴۱۷, ۴۱۸, ۵۵۳, ۵۵۴, ۵۸۷, ۶۱۲, ۶۱۴, ۶۴۸, ۶۷۱, ۶۹۸, ۷۰۷, ۷۱۶, ۷۳۰, ۷۴۰, ۸۳۳, ۸۶۴

سرا: ۶۵۱

سفارت بغداد در تهران: ۲۰۹

سفارت عراق در تهران: ۳۶۷

سلوجه: ۷۴۰, ۷۴۱, ۸۲۳

سلیمانیه: ۲۴, ۲۶, ۵۹, ۶۰, ۶۱, ۶۴, ۸۱, ۸۲, ۸۷, ۱۵۶, ۱۷۹, ۲۲۸, ۲۳۵, ۲۳۹, ۲۵۹, ۳۶۴, ۴۰۸, ۴۱۱, ۴۱۷, ۴۱۸, ۴۱۹, ۴۳۹, ۴۸۴, ۵۸۶, ۵۸۸, ۶۱۴, ۶۱۵, ۶۳۶, ۶۴۸, ۶۴۹, ۶۵۱, ۶۶۲, ۶۷۱, ۶۷۳, ۶۸۸, ۶۹۷, ۶۹۸, ۷۴۰, ۷۵۱, ۷۶۷, ۷۶۸, ۷۷۰, ۷۷۹, ۷۹۳, ۷۹۵, ۸۰۴, ۸۲۳

۸۴۸, ۸۴۱

سملمان آقا: ۶۵۱

سنگاو: ۷۳۹

سوردین: ۱۱۷

سیداحمدان: ۵۱۴

سیدصادق: ۱۱۷, ۲۱۱, ۲۱۲, ۷۶۷, ۸۳۳

سیدصالح: ۳۶۴, ۷۷۸

سیروان: ۲۰۱, ۴۱۷, ۴۹۲

شرکت ملی هواپیمایی عراق: ۱۱۰

شقلاوہ: ۳۳۴, ۵۷۵, ۸۷۳

شمال بصرہ: ۶۱۱, ۶۳۲

شنام: ۶۰, ۲۱۲

شهر اربط: ۸۳۳

شهر دیرلوک: ۳۹۶

شهر زاخو: ۱۶۲, ۸۷۲

شهر کفری: ۳۵۳

شهربانی عراق: ۲۵۹

شورای فرماندهی انقلاب عراق: ۱۱۰, ۱۹۰, ۶۵۲, ۷۴۹, ۷۶۰, ۸۰۴

شیندروی: ۶۰

عراق: اکثر صفحات

عربت: ۴۳۹

عشایر بالکک: ۵۷۵

عشایر بلاو کاکئی: ۵۷۵

عشایر خیرانی: ۵۷۵

عشایر دل و مری: ۵۷۵

عشایر مزوری: ۵۷۵

العمارہ: ۱۶۰, ۳۵۳, ۴۴۲, ۶۵۱, ۷۰۸, ۷۹۴, ۷۹۵, ۸۶۶

فرماندہی سپاہ یکم عراق: ۵۵۴

فرماندہی سپاہ یکم عراق: ۵۵۴

القرنہ: ۶۳۲

قلاتہ سپون: ۴۵۷

قمچوچہ: ۶۴۹

قوات خاصہ ۵: ۵۴۰

قوات خاصہ ۷: ۵۴۰

قوات سقرقر: ۵۴۰

قیوان: ۶۶۱

کارخانہ اسلحہ و مهمات سازی الطیفہ اسکندریہ: ۳۳۴

کارخانہ اسلحہ سازی الفارس: ۵۲۶

کارخانہ برق الحارثہ: ۴۱, ۳۵۲, ۸۳۰

کارخانہ سیمان سلیمانہ: ۵۸۶

کارخانہ صنایع چوب بصرہ: ۲۲۶

کارخانہ کاغذ سازی بصرہ: ۳۵۲

ص: ۹۶۴

کارخانه کبریت سازی ام القصر: ۸۳۰

کارخانه های کاغذسازی و آلومینیوم سازی بصره: ۸۳۰

کاریزه: ۷۵۹, ۶۶۲, ۵۵۴, ۳۹۳, ۳۴۹

کانی العبيد: ۳۵۳

کانی کروشکان: ۱۱۷

کانی البدیر: ۲۵۵

کربلا: ۷۸۷, ۳۹۵, ۳۰۳, ۲۸۶

کردستان عراق: ۵۶, ۶۰, ۷۸, ۱۶۳, ۱۸۰, ۱۹۰, ۳۸۲, ۴۱۹, ۴۲۵, ۴۵۶, ۵۱۴, ۵۲۶, ۵۳۸, ۵۸۵, ۵۸۶, ۷۷۰, ۸۷۴

کرکوک: ۱۸, ۱۹, ۲۰, ۲۱, ۵۵, ۶۰, ۶۴, ۸۲, ۱۹۰, ۲۵۵, ۳۷۶, ۴۱۸, ۴۳۹, ۴۴۲, ۴۸۴, ۵۱۴, ۵۵۳, ۵۸۶, ۶۱۰, ۶۱۴, ۶۱۵, ۶۲۷, ۶۳۰, ۶۳۱, ۶۳۴, ۶۴۸, ۶۵۶, ۶۶۱, ۶۶۲, ۶۷۰, ۶۷۳, ۷۳۹, ۷۴۰, ۷۵۶, ۸۶۸, ۸۷۴

کوه سینا: ۸۷۳

کوه نوری: ۸۴۲

کوی سنجین: ۷۴۱

گارد ریاست جمهوری عراق: ۴۱, ۲۵۱, ۲۳۸, ۴۱۷, ۴۸۸, ۴۹۳, ۶۰۲, ۷۴۰, ۸۰۰, ۸۲۳

گردان های خفیفه: ۵۷۵

گوره ده: ۴۱۷

لشکر بغداد: ۴۱۸

لشکر هفتم دریایی ارتش عراق: ۴۱۱, ۸۳۰

لشکر ۲۷ پیاده ارتش عراق: ۴۱۸

لشکر ۳ زرهی ارتش عراق: ۶۱۰

لشکر ۳۴ ارتش عراق: ۵۴۰, ۵۸۹

لشکر ۳۶ پیاده ارتش عراق: ۲۶, ۸۴۱

لشکر ۳۹ ارتش عراق: ۴۱۸, ۴۱۹, ۵۴۰

لشکر ۵ مکانیزه ارتش عراق: ۶۱۰

لشکر ۷ عراق: ۸۰, ۴۱۸

مجلس ملی عراق: ۷۶۰

مخزن سوخت الزبیر: ۲۲۶

مدرسه بلاط الشهداء در بغداد: ۳۷۸, ۳۷۹

مرکز استخبارات عراق: ۳۹۶

مرکز آموزشی دوره های عالی نظامی نیروهای گارد: ۲۳۸, ۲۵۱

مرکز مخابرات عراق: ۷۵۶

مرگه سور: ۵۲۵

مقر تفنگداران سپاه هفتم عراق: ۲۰۱

مقر سازمان مجاهدین خلق: ۵۵, ۲۲۸

مگاتو: ۳۵۲

مناطق مسکونی الحراره: ۲۷۲

مناطق مسکونی بدره: ۲۷۲, ۷۹۴

مناطق مسکونی بصره: ۱۶۱, ۲۳۹, ۷۹۴, ۸۴۸

مناطق مسکونی خانقین: ۲۳۹, ۲۷۲

مناطق مسکونی سلیمانیه: ۲۳۹, ۸۴۸

مناطق مسکونی شهر بغداد: ۲۵۲, ۳۵۱, ۶۵۹

مناطق مسکونی قلعه دیزه: ۲۳۹, ۲۷۲

مندلی: ۴۱, ۸۶, ۳۵۲

منطقه اشواطی: ۲۸۶

منطقه البياع بغداد: ٧٦٠

منطقه الحضور بغداد: ٣٧٨

منطقه المنصور بغداد: ٣٣٤

منطقه بادنيان: ٧٣

منطقه بر گلو: ٥٦٨, ٥٨٦, ٦١٢, ٦٤٩, ٦٦١

منطقه خمزه: ٦٦١

منطقه زاخو: ٧٣

منطقه زعفرانيه بغداد: ٣٧٨

منطقه سازان: ١١٧

منطقه سونه: ٨٧

منطقه سوني هرات: ٦٠

منطقه شرق العماره: ٧٠٨, ٧٩٤

منطقه شعله بغداد: ٧٦٠

منطقه شعبيه بغداد: ٧٦٠

منطقه شوان كر كوك: ٣٥٣

منطقه طويله: ١١٧

منطقه طيب: ٦٥١

منطقه عارضه سرام: ١١٧

منطقه قلعه كاني: ١٨٠

منطقه كفري: ٢٦, ٢٢٧

منطقه كوه بالامبو: ١١٧

منطقه كوه بفره ميري: ١١٧

منطقه لقاویه بغداد: ۷۶۰

منطقه نکیسر: ۲۲۸, ۵۵

موصل: ۱۹, ۲۰, ۲۵, ۴۱, ۶۰, ۶۱۰, ۶۱۲, ۶۲۷, ۶۳۰, ۶۸۹

میدان (شمال سلیمانیه): ۸۷

میشراق: ۵۸۶, ۶۱۴

نجف: ۲۸۶, ۶۴۳, ۷۸۶, ۷۸۷

نفت خانه: ۳۵۴, ۴۱

نمایشگاه بین المللی بغداد: ۷۳۵

نماینده دائمی عراق در سازمان ملل: ۲۵۲

نیروی دریایی ارتش عراق: ۶۷۱, ۷۹۹, ۸۰۰

نیروی زمینی ارتش عراق: ۷۹۹, ۸۰۰

نیروی هوایی ارتش عراق: ۳۹, ۴۱, ۷۸, ۱۱۶, ۲۰۳, ۲۱۹, ۲۵۴, ۳۳۲, ۳۷۳, ۳۸۰, ۴۹۳, ۵۲۶, ۶۳۵, ۶۵۹, ۷۱۹, ۷۴۲, ۷۹۹, ۸۰۰, ۸۵۲

۸۷۸

وزارت جنگ رژیم عراق: ۳۷۸

وزارت جوانان عراق: ۱۱۰

وزارت دفاع عراق: ۴۱, ۳۷۸

وزارت کشور عراق: ۳۳۳

هوانیروز ارتش عراق: ۶۷۶, ۶۹۸

یاغی سرو: ۶۱۷

ص: ۹۶۵

سایر کشورها (مکان ها و سازمان های تابعه)

آب های امارات عربی متحده: ۳۹۷

آب های ساحلی کویت: ۴۱۴, ۴۸۰, ۵۰۵, ۵۳۵, ۵۴۴, ۵۵۹

آدیس آبابا (اتیوپی): ۶۶۳

آذربایجان شوروی: ۵۳۵

آرژانتین: ۱۵۳, ۲۶۰

آلبانی: ۱۰۵, ۴۳۴

آلمان، آلمان غربی (فدرال): ۳۵, ۴۷, ۴۹, ۷۶, ۹۰, ۹۱, ۱۵۳, ۱۸۲, ۱۸۳, ۱۸۴, ۱۸۵, ۲۲۱, ۲۴۴, ۲۴۵, ۲۸۱, ۲۸۲, ۳۰۰, ۳۲۴, ۳۲۵,
۳۷۰, ۳۹۸, ۴۳۰, ۴۳۱, ۵۰۲, ۵۱۷, ۵۱۸, ۵۴۲, ۵۹۶, ۶۱۹, ۶۲۰, ۶۲۱, ۶۲۸, ۶۴۲, ۶۶۳, ۶۶۷, ۷۱۱, ۷۲۶, ۷۳۲, ۷۸۵, ۸۲۴, ۸۲۵, ۸۳۹,
۸۵۹, ۸۶۰, ۸۶۱, ۸۷۰, ۸۷۱, ۸۷۶

آمستردام (هلند): ۷۵۴

آنکارا (ترکیه): ۵۵, ۷۲, ۲۵۵, ۲۸۳, ۳۶۷, ۵۹۴, ۵۹۵, ۶۶۷

ابوظبی (امارات): ۶۹, ۱۸۳, ۲۴۴, ۶۵۵, ۷۹۸

اتحادیه ملوانان ژاپنی: ۲۷۹

اتریش: ۱۰۹, ۳۰۱

ارتش افغانستان: ۵۱۰

ارتش امریکا: ۱۶۹, ۲۹۴, ۳۰۲, ۳۲۵, ۳۳۸, ۴۴۶

ارتش سعودی: ۵۳۰

ارتش شوروی: ۲۶۲

ارتش کویت: ۵۳۰, ۵۴۶

اردن: ۵۱, ۱۲۱, ۲۳۲, ۲۶۳, ۲۷۹, ۳۶۷, ۳۷۱, ۳۷۲, ۴۳۴, ۵۹۶, ۶۵۴, ۶۹۴, ۷۰۳, ۷۴۵, ۷۵۳, ۷۶۲, ۷۶۳, ۷۶۴, ۷۷۳, ۷۷۴, ۷۹۸, ۸۰۶,
۸۱۸, ۸۷۶

ازمیر (ترکیه): ۳۴۹

اسپانیا: ۱۱۳, ۳۸۴, ۴۱۷, ۴۸۰, ۶۴۲, ۶۷۸

استان فراه (افغانستان): ۸۶۲

استانبول (ترکیه): ۶۶۷

استرالیا: ۲۰۴, ۵۶۰

استکهلم (سوئد): ۷۹۹

اسرائیل: ۵۰, ۵۲, ۱۶۳, ۱۸۶, ۲۰۶, ۲۴۴, ۲۷۵, ۳۰۱, ۳۳۹, ۳۴۳, ۳۴۴, ۳۵۹, ۳۶۷, ۳۷۱, ۴۵۰, ۴۹۷, ۵۴۰, ۵۹۶, ۶۰۷, ۶۶۵, ۶۸۱, ۷۰۳, ۷۰۴, ۷۵۷, ۷۶۳, ۷۶۴, ۷۷۳, ۷۷۴, ۷۷۵, ۷۸۵, ۷۹۷, ۸۰۷, ۸۱۱, ۸۱۸, ۸۲۲, ۸۲۵

اسلام قلعه (افغانستان): ۱۲۶

اسلام آباد (پاکستان): ۱۷۳, ۷۰۴, ۸۰۵

افغانستان: ۵۲, ۷۹, ۱۲۵, ۱۲۶, ۱۷۳, ۱۸۰, ۲۳۲, ۲۶۶, ۲۶۷, ۳۲۳, ۳۳۸, ۳۳۹, ۴۰۳, ۴۵۱, ۵۰۸, ۵۱۰, ۵۲۱, ۶۵۷, ۶۶۹, ۷۳۲, ۸۳۶, ۸۵۹, ۸۶۲

الجزایر: ۵۱, ۱۴۰, ۱۷۲, ۱۹۶, ۲۰۶, ۲۶۳, ۳۴۲, ۳۴۳, ۳۷۱, ۴۴۷, ۴۸۰, ۵۰۷, ۵۶۲, ۶۰۷, ۶۲۸, ۷۰۰, ۷۲۷, ۷۵۳, ۷۶۴, ۷۶۵

امارات متحده عربی: ۱۰۵, ۱۴۱, ۱۵۲, ۱۶۸, ۱۹۶, ۲۴۳, ۲۴۴, ۲۶۳, ۲۷۷, ۲۸۶, ۳۷۱, ۴۱۵, ۴۳۰, ۴۸۱, ۵۰۷, ۵۴۴, ۵۴۶, ۵۶۰, ۵۶۱, ۵۶۲, ۵۷۱, ۵۸۱, ۵۹۶, ۶۵۴, ۶۵۵, ۶۸۹, ۷۲۷, ۷۵۳, ۷۶۲, ۷۶۴, ۷۶۵, ۷۷۳, ۷۹۹

امان (اردن): ۵۰, ۵۱, ۵۲, ۱۹۶, ۲۶۳, ۳۴۳, ۳۷۰, ۳۷۱, ۴۳۴, ۴۹۷, ۵۶۱, ۵۶۲, ۵۸۲, ۵۸۹, ۶۲۲, ۶۳۷, ۶۵۴, ۶۵۵, ۶۹۵, ۷۰۳, ۷۰۴, ۷۲۷, ۷۳۰, ۷۴۵, ۷۵۳, ۷۵۶, ۷۵۷, ۷۶۲, ۷۶۳, ۷۶۴, ۷۶۵, ۷۶۸, ۷۷۳, ۷۷۴, ۷۸۵, ۷۹۶, ۷۹۷, ۸۰۳, ۸۰۶, ۸۰۷, ۸۱۲, ۸۱۸, ۸۱۹, ۸۲۲, ۸۲۵, ۸۳۷, ۸۴۸, ۸۷۶

امریکا (ایالات متحده): اکثر صفحات

امریکای لاتین: ۲۶۲, ۲۹۰, ۵۷۸

امریکای مرکزی: ۳۳۸, ۴۶۱

اندونزی: ۴۰۱

انگلستان، انگلیس: ۲۷, ۲۹, ۳۳, ۳۴, ۴۸, ۴۹, ۶۹, ۷۱, ۷۷, ۹۴, ۹۷, ۱۰۵, ۱۲۱, ۱۳۶, ۱۳۷, ۱۵۸, ۱۶۹, ۱۷۱, ۱۷۲, ۲۰۷, ۲۱۸, ۲۲۷, ۲۳۰, ۲۴۵, ۲۶۱, ۲۶۵, ۲۷۸, ۲۸۱, ۲۹۶, ۲۹۸, ۳۰۰, ۳۱۸, ۳۱۷, ۳۲۰, ۳۲۶, ۳۶۷, ۳۶۸, ۳۷۹, ۳۹۷, ۴۱۵, ۴۱۷, ۴۶۱, ۴۷۹, ۴۸۳, ۵۰۷, ۵۴۱, ۵۷۹, ۵۹۰, ۶۲۰, ۶۲۱, ۶۷۸, ۶۸۳, ۶۹۴, ۶۹۵, ۷۲۵, ۷۴۳, ۷۵۴, ۷۷۶, ۸۱۹, ۸۲۷, ۸۳۹, ۸۵۸, ۸۶۰

انور هفت بلا (افغانستان): ۱۲۶

ایتالیا: ۲۷, ۲۹, ۳۵, ۴۶, ۴۷, ۹۵, ۱۸۴, ۱۸۵, ۱۹۵, ۲۱۸, ۲۲۰, ۲۳۲, ۲۶۶, ۲۷۸, ۲۸۱, ۲۸۲, ۳۰۱, ۳۱۷, ۳۱۸, ۳۳۹, ۳۵۹, ۳۶۸, ۳۶۹, ۳۷۰, ۳۸۹, ۴۰۲, ۵۲۱, ۵۳۱, ۵۳۲, ۵۳۳, ۵۴۴, ۶۲۱, ۶۴۲, ۶۸۱, ۶۹۰, ۷۱۰, ۷۱۱, ۷۵۴, ۷۹۴, ۸۰۰, ۸۰۶, ۸۲۶, ۸۴۹, ۸۵۸, ۸۷۱

باتولشه (آلمان غربی): ۳۲۴

بارسلون (اسپانیا): ۴۱۷

بانک صادرات و واردات ژاپن: ۲۷۹

بانکوک (تایلند): ۲۰۳, ۴۴۹

باهاما (امریکا): ۸۴۵

بحرین: ۳۵, ۶۹, ۷۰, ۷۸, ۹۳, ۱۲۷, ۱۴۰, ۱۴۱, ۱۸۴, ۲۳۰, ۲۶۱, ۲۷۸, ۲۹۹, ۳۲۷, ۳۳۸, ۳۶۸, ۳۸۷, ۴۲۹, ۴۳۰, ۵۲۹, ۵۳۰, ۵۴۴, ۵۴۶, ۵۷۱, ۵۸۲, ۵۹۶, ۶۵۲, ۶۵۳, ۶۵۴, ۷۰۶, ۷۲۵, ۷۴۳, ۷۶۲, ۷۹۹, ۸۲۴, ۸۵۰, ۸۵۸, ۸۶۰

بروکسل (بلژیک): ۶۳۸, ۶۵۳

بریتانیا: ۷۷, ۱۳۷, ۱۵۳, ۱۶۸, ۲۶۵, ۲۸۲, ۳۶۸, ۴۰۰, ۶۸۰, ۷۲۵, ۷۹۴

بزی (افغانستان): ۴۵۱

بلژیک: ۳۳, ۳۵, ۲۱۸, ۲۷۵, ۲۸۱, ۴۱۷, ۴۸۰, ۶۲۱, ۶۳۸, ۷۷۵, ۷۷۶

بلغارستان: ۱۴۹, ۳۲۵

بلغراد (یوگسلاوی): ۷۵۲

بلوچستان پاکستان: ۵۳, ۱۲۵, ۱۲۶, ۱۷۳, ۲۸۵

بن (آلمان غربی): ۱۹۶, ۲۹۹, ۴۳۰, ۵۱۸, ۵۳۲, ۵۴۵, ۵۴۶, ۶۶۷, ۷۵۳, ۷۷۳

بندر الاحمدی (کویت): ۳۰, ۳۳, ۳۴, ۳۸, ۴۹, ۶۸, ۱۹۳, ۲۶۱, ۴۱۲, ۴۱۳, ۴۱۴, ۴۲۶, ۴۲۷, ۴۲۸, ۴۴۵, ۵۲۶, ۵۲۸, ۵۳۰, ۵۴۴, ۵۴۵, ۵۴۶, ۵۴۸, ۵۷۹, ۵۸۰, ۶۲۲, ۶۹۹, ۷۰۶, ۷۱۰, ۸۳۶

بندر باکو (آذربایجان شوروی): ۵۳۵

بندر روتردام (هلند): ۷۸۶

بندر عربستانی جیل: ۲۹۴

بندر عقبه اردن: ۴۱۶

بندر کویت: ۳۵۹, ۵۳۰

بندر هامبورگ: ۳۰۰

بندر یوکوسوکا (ژاپن): ۶۶۸

بنگلادش: ۱۰۵

بیت المقدس (فلسطين): ۳۴۳, ۶۱۰, ۶۳۱, ۷۶۳

بیروت (لبنان): ۳۲۴, ۴۶۲, ۵۶۰, ۵۶۳, ۵۹۸, ۷۶۰, ۷۶۲, ۸۱۹

پارلمان اردن: ۳۷۱

پارلمان آلمان غربی: ۷۲۶

پارلمان هندوستان: ۵۷۸

پاریس (فرانسه): ۶۹, ۱۲۱, ۲۸۲, ۳۲۱, ۴۱۴, ۴۴۵, ۴۵۰, ۴۶۲, ۶۸۳, ۸۷۷

پاسگاه بنیاد افغانستان: ۱۱۱

پاسگاه بنیادان کشور افغانستان: ۲۳۲

پاکستان: ۳۷, ۵۲, ۵۳, ۱۰۵, ۱۲۵, ۱۲۶, ۱۵۲, ۲۳۲, ۲۴۳, ۲۴۶, ۲۸۳, ۲۸۵, ۳۰۱, ۳۵۹, ۴۶۲, ۴۸۴, ۵۲۲, ۵۶۷, ۵۷۶, ۶۵۷, ۶۶۵, ۶۶۶

۷۰۴, ۸۰۵, ۸۵۹, ۸۶۰

پالایشگاه کویت: ۴۱۲

پاناما: ۶۸, ۲۳۶, ۲۹۵, ۳۶۸, ۵۶۰, ۷۴۲, ۷۴۳, ۷۷۹, ۷۹۳

پایگاه امریکایی اینجرلیک (ترکیه): ۳۵, ۵۳, ۵۹۰, ۶۶۷

پایگاه کالیارک (افغانستان): ۵۱۰

پایگاه هوایی ظهران (عربستان): ۶۹, ۹۳, ۲۱۶

پراگ (چکسلواکی): ۶۳۹

پکن (چین): ۱۰۸, ۱۲۱, ۵۳۴, ۷۱۱, ۸۱۸, ۸۱۹, ۸۷۷

پلیس هوایی ارتش امارات: ۷۹۹

پنتاگون (وزارت دفاع امریکا): ۲۹, ۳۰, ۳۳, ۹۲, ۱۰۲, ۱۱۷, ۱۸۴, ۲۱۸, ۲۶۰, ۲۶۴, ۲۷۹, ۲۸۰, ۲۸۱, ۳۱۱, ۳۱۷, ۳۱۹, ۳۲۰, ۳۲۴, ۳۲۵, ۳۳۸, ۳۳۹, ۳۸۶, ۴۲۷, ۴۷۲, ۵۲۸, ۵۴۳, ۶۶۸, ۶۸۹, ۷۰۰, ۷۱۰, ۷۳۶, ۷۴۳, ۷۶۱, ۸۱۷, ۸۵۸

تأسیسات نفتی خفجی (عربستان): ۲۱۶

تاشکند (ترکمنستان شوروی): ۶۶۵

ترکمنستان (شوروی): ۷۲۶

ترکیه: ۳۵, ۵۲, ۵۳, ۷۲, ۱۲۶, ۱۴۲, ۱۹۰, ۱۹۶, ۲۰۹, ۲۲۰, ۲۳۲, ۲۴۲, ۲۴۳, ۲۸۳, ۲۹۶, ۲۹۷, ۲۹۹, ۳۰۱, ۳۲۸, ۳۳۶, ۳۶۷, ۳۶۸, ۴۵۰, ۴۸۴, ۵۶۶, ۵۹۰, ۵۹۴, ۵۹۵, ۶۶۶, ۶۶۷, ۶۸۴, ۷۰۲, ۷۰۴, ۷۳۵, ۸۷۴

ترمینال نفتی الاحمدی، سی ایلند (کویت): ۳۰, ۴۲۸, ۵۲۷, ۵۲۸, ۵۴۲, ۵۴۴, ۵۴۵, ۵۷۹, ۵۸۰

ترمینال نفتی خفجی (عربستان): ۲۱۶

تفنگداران دریایی امریکا: ۲۳۰

توکیو (ژاپن): ۲۰۴, ۲۸۰, ۳۷۰, ۵۰۲, ۵۰۶, ۵۴۸, ۶۱۹, ۶۲۰, ۶۶۴

تونس: ۳۶۸, ۸۷۷

جاده سوریه و لبنان: ۲۳۲

جبل علی (امارات متحده عربی): ۷۰۶

جده (عربستان): ۲۷۷

جزایر کارائیب: ۷۷۶

جزایر ویرجین (امریکا): ۶۲۱

جزیره العربیه: ۶۸

جزیره بوبیان (کویت): ۵۱, ۵۸۱, ۵۸۹, ۶۰۱, ۶۳۲

جزیره فیلکه (کویت): ۳۳, ۵۱, ۲۶۱, ۵۱۸, ۵۲۸, ۵۸۰, ۵۸۱, ۷۲۵

جزیره کوبر (کویت): ۲۶۱

جزیره وربه (کویت): ۵۱, ۵۸۱, ۵۸۹

جولان: ۳۰۱

جیوتی: ۷۵۳

چاگی (پاکستان): ۱۲۶

چکسلواکی: ۶۳۹

چین: ۳۳, ۴۹, ۵۲, ۷۶, ۱۰۸, ۱۳۸, ۱۶۹, ۱۷۲, ۱۹۵, ۱۹۷, ۲۶۲, ۲۹۸, ۳۲۶, ۴۱۶, ۴۹۳, ۵۱۹, ۵۲۸, ۵۳۳, ۵۳۴, ۵۷۹, ۶۲۴, ۶۲۸, ۶۴۰, ۶۵۱, ۶۹۴, ۷۱۱, ۷۳۲, ۸۱۸, ۸۱۹, ۸۷۶

حجاز (عربستان): ۲۲۵, ۹۰

حراره (زیمباوه): ۶۶۳

حرمین شریف (عربستان): ۱۳۵, ۱۵۱

حکومت ریگان: ۳۴۳

حکومت عمان: ۳۴۲

حوزه نفتی خفجی (عربستان): ۲۹, ۲۱۷

حوزه های نفتی عربستان: ۶۹

خاران (پاکستان): ۱۲۶

خارطوم (سودان): ۳۴۱, ۳۷۰

خلیج اسکندرون (ترکیه): ۲۲۰

خلیج سوئز (مصر): ۱۰۲

خورفکان (امارات): ۱۹۳, ۲۷۵, ۲۷۸, ۴۳۲, ۴۴۵, ۷۰۶

داد گستری فرانسه: ۷۳۴

داد گستری هلند: ۷۵۴

دانشگاه جرج میسون (امریکا): ۶۸۲

دانشگاه لندن (انگلیس): ۳۲۵

دانشگاه نفت فلسجر (امریکا): ۲۴۵

دانشگاه ویرجینیای امریکا: ۷۸

دفتر جمعیت اسلامی افغانستان: ۴۰۳

دمشق (سوریه): ۱۴۲, ۱۸۶, ۴۵۹, ۵۶۵, ۶۲۴, ۸۲۵

دوبی (امارات): ۱۵۲, ۲۰۲, ۲۱۸, ۲۴۳, ۲۴۴, ۲۴۸, ۳۳۷, ۳۶۸, ۳۹۷, ۴۲۷, ۵۶۰, ۷۰۶, ۷۲۱, ۷۴۲, ۸۲۵, ۸۷۱, ۸۷۸

ص: ۹۶۷

دولت استرالیا: ۲۰۴

دولت افغانستان: ۷۹

دولت آلمان: ۸۶۰, ۶۶۷, ۵۹۶, ۵۶۶, ۵۰۲, ۳۲۴, ۵۶

دولت امریکا، دولت ایالات متحده: ۲۸, ۳۰, ۳۱, ۳۲, ۳۳, ۴۹, ۵۱, ۷۴, ۷۵, ۷۸, ۸۴, ۹۲, ۱۰۲, ۱۰۴, ۱۲۰, ۱۲۷, ۱۶۶, ۱۶۷, ۱۹۴, ۲۰۳,
۲۰۴, ۲۴۵, ۲۶۲, ۲۸۰, ۳۱۲, ۳۱۳, ۳۱۶, ۳۲۰, ۳۳۸, ۳۴۰, ۳۵۶, ۳۹۸, ۳۹۹, ۴۲۷, ۴۳۵, ۴۷۴, ۴۷۷, ۴۷۹, ۴۸۰, ۴۹۵, ۵۰۰, ۵۰۶, ۵۱۹,
۵۲۹, ۵۳۱, ۵۳۳, ۵۴۴, ۵۹۰, ۵۹۴, ۶۵۳, ۶۵۵, ۶۹۹, ۷۱۱, ۷۱۲, ۸۰۶, ۸۱۹, ۸۷۵

دولت آنکارا: ۷۰۴

دولت انگلستان: ۳۱۷, ۲۷۸, ۲۹

دولت ایتالیا: ۳۱۷, ۴۹, ۲۹

دولت پاکستان: ۵۶۷

دولت ترکیه: ۸۷۴, ۵۹۵, ۳۶۸, ۱۹۷, ۷۲, ۵۳

دولت چین: ۸۷۶, ۵۳۴, ۴۹

دولت ریگان: ۳۳, ۴۸, ۷۴, ۱۵۲, ۱۶۹, ۱۷۰, ۱۷۲, ۲۷۷, ۲۸۱, ۳۱۷, ۳۲۰, ۳۲۴, ۳۳۵, ۳۴۲, ۳۴۳, ۳۷۲, ۳۹۹, ۴۰۰, ۵۲۸, ۵۳۳, ۵۳۶,
۵۴۲, ۵۶۳, ۵۷۱, ۶۴۱, ۶۹۹, ۸۵۸

دولت ژاپن: ۶۸۳, ۶۴۲, ۲۸۰, ۲۷۹, ۲۳۲, ۲۰۴, ۴۸

دولت سوئد: ۷۷۶, ۴۰۰

دولت شوروی: ۸۷۴, ۶۳۹, ۵۱۹, ۴۷۹, ۳۲۵

دولت عربستان: ۳۳۵

دولت فرانسه: ۷۳۳, ۷۲۶, ۷۲۵, ۴۰۱, ۳۸۸, ۳۱۷, ۲۶۰, ۲۹

دولت قطر: ۲۶۱

دولت کارتر: ۶۲۳, ۵۰۸, ۳۴۳

دولت کویت: ۳۳۵

دولت مصر: ۵۴۶, ۱۰۲, ۵۱

دولت هلند: ۷۵۴, ۷۱

دولت یمن شمالی: ۵۴۶

دیاربکر (ترکیه): ۵۹۰

رأس التنوره (عربستان): ۲۷۷, ۱۹۲

رأس شیخ مسعود (عمان): ۱۸۳

رأس الخفجی (عربستان): ۲۱۷, ۲۱۶, ۲۸

رژیم افغانستان: ۳۳۸, ۳۱۷

رژیم امریکا، رژیم ریگان: ۶۵۹, ۶۴۲, ۳۱۲, ۱۹۳

رژیم صهیونیستی: ۸۲۵, ۳۶۸, ۳۵۹

رژیم عربستان سعودی، آل سعود: ۸۷۹, ۳۴۳, ۲۹۸

رژیم کویت: ۲۹۸

رژیم مصر: ۶۷۸, ۶۲۱, ۳۶۷, ۲۱۹

رم، پایتخت ایتالیا: ۵۰۵, ۳۳۹, ۳۰۱

رهبری امریکا: ۵۴۷, ۵۲۰, ۵۰۵, ۴۸۰, ۲۸۲

روس ها: ۷۱, ۱۳۷, ۱۷۰, ۲۴۵, ۲۸۵, ۵۳۶, ۵۸۳, ۶۶۵, ۶۸۰, ۷۴۵

روسیه: ۲۹۹, ۱۰۹

رومانی: ۱۰۵, ۱۰۲

ریاض (عربستان): ۷۶۲, ۵۸۲, ۵۸۱, ۵۶۲, ۵۶۱, ۲۶۳

زیمباوه: ۶۶۳

ژاپن: ۳۳, ۳۵, ۳۹, ۴۸, ۹۰, ۹۱, ۹۲, ۱۸۳, ۱۸۵, ۱۹۸, ۲۰۴, ۲۱۸, ۲۳۱, ۲۴۳, ۲۴۷, ۲۶۰, ۲۷۶, ۲۷۹, ۲۸۰, ۲۸۱, ۲۹۵, ۳۷۰, ۵۰۲, ۵۴۲, ۵۴۸, ۵۶۴, ۵۶۹, ۶۱۹, ۶۲۰, ۶۳۵, ۶۳۸, ۶۴۱, ۶۴۲, ۶۶۸, ۶۸۳, ۶۸۴, ۷۸۶, ۸۰۸, ۸۲۷, ۸۳۷, ۸۳۸

ژنو (سوئیس): ۵۰۷, ۳۲۸, ۲۸۹

ساحل ام القوین (امارات): ۷۹۳

سازمان اطلاعات دفاعی امریکا: ۵۶۳

سازمان امنیت افغانستان: ۲۳۳

سازمان سیا: ۳۰۴, ۴۷۶, ۷۷۵, ۷۷۶

سپاه دلتای امریکا: ۳۲۴

ستاد کل نیروهای دریایی ملی فرانسه: ۱۹۳, ۴۴۵

سفارت سوئیس در تهران: ۳۲, ۱۹۳, ۳۳۴, ۴۹۵, ۶۹۹

سفارت مصر در بغداد: ۸۱۸

سنگاپور: ۲۹۵, ۷۸۶

سوئد: ۲۵۳, ۳۱۲, ۳۳۶, ۳۵۱, ۳۵۲, ۳۸۶, ۴۰۰, ۴۱۴, ۴۸۴, ۷۲۶, ۷۷۵, ۷۷۶

سوئیس: ۲۲۰, ۲۴۴, ۳۳۴, ۷۲۶

سواحل دومی (امارات): ۲۳۰, ۲۷۶, ۲۷۸

سواحل عمان: ۶۸

سوریه: ۳۲, ۵۰, ۵۱, ۵۲, ۱۴۲, ۱۸۰, ۱۸۶, ۱۹۶, ۲۳۲, ۳۰۲, ۳۷۰, ۳۷۱, ۳۷۲, ۴۳۵, ۴۴۷, ۴۵۹, ۴۶۰, ۴۷۷, ۴۹۵, ۴۹۶, ۴۹۷, ۴۹۹, ۵۳۵,
۶۰۷, ۶۵۴, ۶۵۵, ۶۶۳, ۶۸۳, ۷۰۳, ۷۰۴, ۷۲۷, ۷۴۵, ۷۵۳, ۷۶۴, ۷۶۵, ۷۷۳, ۷۸۵, ۷۸۸, ۷۹۷, ۷۹۸, ۸۰۶, ۸۰۷, ۸۲۲, ۸۲۵, ۸۳۷

سومالی: ۱۰۵, ۷۵۳

سیدنی (استرالیا): ۵۰۶

شارجه (امارات): ۱۰۶, ۱۸۴, ۲۷۶, ۳۲۲, ۶۸۹, ۷۳۱

شرکت آلمانی کراوت ورک یونیون (کا.و.یو): ۸۷۱

شرکت امریکایی اگزان: ۸۴۵

شرکت اوی. بر. اس. (برزیل): ۵۵۰

شرکت باربری هوایی سنت لوجیا (جزائر کارائیب): ۷۷۶

شرکت بوفورس (سوئد): ۷۷۵, ۷۷۶

شرکت بیمه لویڈز لندن: ۳۹۷, ۷۳۴

شرکت دینامیت نوبل آلمان غربی: ۷۵۴

شرکت سرویس کنترل فنی آلمان: ۸۷۱

شرکت فرانسوی لوشر: ۴۹, ۳۰۱, ۷۲۵, ۷۳۴, ۸۷۷

شرکت کی. دلبیو (آلمان غربی): ۶۱۱

شرکت میشو (ژاپن): ۱۸۳

شهر دورتیول ترکیه: ۲۲۰

شورای امنیت ملی امریکا: ۲۸۰, ۴۸۲, ۵۰۸

شورای عالی اتحاد شوروی: ۴۷۹

شوروی: ۳۳, ۳۵, ۴۰, ۵۰, ۵۱, ۵۲, ۵۳, ۷۰, ۷۱, ۷۶, ۹۳, ۹۴, ۹۵, ۹۶, ۹۷, ۱۰۸, ۱۰۹, ۱۲۱, ۱۳۷, ۱۳۸, ۱۳۹, ۱۴۹, ۱۶۹, ۱۷۰, ۱۸۰,
۱۸۵, ۱۹۴, ۱۹۵, ۱۹۷, ۲۰۵, ۲۰۸, ۲۱۸, ۲۱۹, ۲۲۷, ۲۳۰, ۲۵۲, ۲۶۲, ۲۶۶, ۲۷۵, ۲۷۸, ۲۸۵, ۲۹۸, ۳۱۸, ۳۲۱, ۳۲۲, ۳۲۳, ۳۲۴, ۳۲۵,
۳۲۶, ۳۳۷, ۳۴۴, ۳۵۹, ۳۶۹, ۳۷۲, ۳۸۸, ۳۹۹

ص: ۹۶۸

,۵۲۰, ۵۱۹, ۵۱۶, ۵۰۸, ۵۰۵, ۵۰۴, ۵۰۳, ۵۰۲, ۵۰۱, ۴۹۷, ۴۹۳, ۴۸۳, ۴۸۰, ۴۷۹, ۴۶۱, ۴۵۰, ۴۴۹, ۴۴۷, ۴۴۶, ۴۴۵, ۴۳۳, ۴۱۶, ۴۰۰,
,۶۶۳, ۶۵۳, ۶۵۲, ۶۵۱, ۶۴۰, ۶۳۹, ۶۲۸, ۶۲۴, ۶۲۳, ۵۹۵, ۵۹۴, ۵۹۰, ۵۸۳, ۵۷۱, ۵۶۵, ۵۶۳, ۵۶۰, ۵۵۰, ۵۴۸, ۵۴۷, ۵۳۶, ۵۳۵, ۵۳۰,
,۷۶۸, ۷۶۲, ۷۵۲, ۷۴۵, ۷۴۴, ۷۴۱, ۷۲۷, ۷۲۶, ۷۲۵, ۷۱۲, ۷۰۲, ۶۹۵, ۶۹۴, ۶۹۳, ۶۹۲, ۶۹۱, ۶۸۳, ۶۸۲, ۶۸۰, ۶۷۹, ۶۶۶, ۶۶۵, ۶۶۴,
۸۷۴, ۸۷۱, ۸۶۰, ۸۵۹, ۸۵۸, ۸۳۶, ۸۲۴, ۸۲۲, ۸۱۹, ۸۱۸, ۸۱۷, ۸۰۷, ۷۷۳

صليب سرخ عمان: ۳۰۵

طرابلس (ليبى): ۵۲, ۳۶۸, ۷۷۵

عربستان: ۲۷, ۲۸, ۳۳, ۳۷, ۳۸, ۳۹, ۵۰, ۵۱, ۵۲, ۶۷, ۶۹, ۷۰, ۹۳, ۱۰۱, ۱۲۱, ۱۸۳, ۱۹۲, ۱۹۶, ۲۰۲, ۲۱۴, ۲۱۶, ۲۱۷, ۲۱۷, ۲۲۵, ۲۴۳,
,۵۴۶, ۵۴۵, ۵۳۲, ۵۱۷, ۴۹۷, ۴۸۱, ۴۳۴, ۴۰۰, ۳۶۸, ۳۵۸, ۳۴۳, ۳۳۵, ۳۲۸, ۳۲۷, ۳۱۷, ۳۰۱, ۲۹۹, ۲۹۸, ۲۹۵, ۲۸۶, ۲۷۹, ۲۷۷, ۲۶۳,
۸۷۶, ۸۵۸, ۸۴۸, ۸۴۵, ۸۲۷, ۷۹۹, ۷۹۶, ۷۷۳, ۷۶۴, ۷۶۲, ۷۰۴, ۶۷۸, ۶۶۱, ۶۵۴, ۶۴۰, ۶۳۵, ۶۲۲, ۵۸۹, ۵۸۲, ۵۸۱, ۵۷۱, ۵۶۰, ۵۴۹

عمان: ۲۷, ۳۵, ۴۲, ۵۳, ۷۰, ۷۰, ۷۱, ۱۰۳, ۱۲۷, ۱۴۹, ۱۹۵, ۱۹۶, ۲۱۸, ۲۳۲, ۲۶۰, ۲۶۳, ۲۷۷, ۲۷۹, ۲۸۵, ۲۹۹, ۳۰۵, ۳۰۷, ۳۰۸, ۳۴۲,
,۷۶۴, ۷۵۳, ۷۲۷, ۶۷۸, ۶۵۵, ۶۵۴, ۵۹۶, ۵۹۰, ۵۸۱, ۵۷۵, ۵۷۱, ۵۶۴, ۵۶۲, ۵۴۶, ۵۴۳, ۴۴۵, ۴۳۲, ۴۳۰, ۴۰۹, ۴۰۰, ۳۹۷, ۳۸۷, ۳۷۱,
۸۷۶, ۸۵۸, ۸۲۴, ۷۹۹

فجيره (امارات): ۴۱۵, ۵۷۱, ۷۰۶

فرانسه: ۲۷, ۲۹, ۳۳, ۳۴, ۴۰, ۴۸, ۴۹, ۵۰, ۹۴, ۹۷, ۱۳۹, ۱۵۸, ۱۶۹, ۱۷۲, ۲۱۸, ۲۳۰, ۲۶۰, ۲۶۱, ۲۷۸, ۲۸۱, ۲۸۲, ۲۹۸, ۳۱۲, ۳۱۷,
,۶۹۴, ۶۸۳, ۶۴۱, ۶۲۴, ۶۲۱, ۶۱۹, ۵۷۱, ۵۴۴, ۵۴۱, ۵۲۶, ۵۰۲, ۴۹۷, ۴۶۱, ۴۴۵, ۴۳۶, ۴۳۲, ۴۱۶, ۳۸۸, ۳۶۸, ۳۶۷, ۳۳۸, ۳۲۶, ۳۱۸,
۸۷۷, ۸۵۸, ۷۸۶, ۷۷۶, ۷۴۱, ۷۳۴, ۷۳۳, ۷۲۶, ۷۲۵

فرانكفورت (آلمان غربى): ۱۵۳, ۳۰۱, ۵۲۸

فرماندهى نيروى ضربت امريكا: ۲۸, ۲۱۷

فرودگاه عمان: ۳۰۵, ۳۰۸

فرودگاه فرانكفورت (آلمان غربى): ۳۰۰

فرودگاه مسقط (عمان): ۳۰۵

فلسطين: ۵۲, ۳۰۱, ۴۳۶, ۷۰۳, ۷۹۷, ۸۱۸

فيلن حكارى (تركيه): ۴۸۴

قاهره (مصر): ۵۱, ۹۶, ۳۴۳, ۴۵۰, ۵۳۵, ۵۴۷, ۶۲۲, ۸۱۸, ۸۲۵

قبرس: ۱۱۵, ۱۳۰, ۲۳۶

قطر: ۲۶۱, ۲۶۳, ۲۸۶, ۴۳۰, ۵۴۲, ۵۴۴, ۵۴۵, ۵۴۶, ۵۸۱, ۵۹۶, ۶۵۵, ۷۹۹

قوای ۴ زرهی افغانستان: ۱۲۶

کابل (افغانستان): ۶۵۶, ۶۵۷, ۷۳۲

کاخ الیزه (فرانسه): ۷۳۴

کاخ سفید: ۳۰, ۳۱, ۳۲, ۷۰, ۷۱, ۹۲, ۱۲۰, ۱۷۲, ۲۱۷, ۳۱۲, ۳۱۳, ۳۱۶, ۳۲۲, ۳۹۸, ۴۲۷, ۴۴۶, ۵۰۳, ۵۶۴, ۶۷۸, ۶۹۹

کارولینای شمالی (امریکا): ۱۰۳

کازابلانکا (مراکش): ۷۶۲

کانادا: ۸۷۶, ۸۷۷

کانال سوئز (مصر): ۳۸۶, ۵۶۰, ۵۶۱, ۷۲۵

کراچی (پاکستان): ۳۷, ۱۹۲, ۵۲۲, ۵۶۷, ۵۷۶, ۶۵۷, ۶۶۷

کرانه غربی رود اردن: ۵۹۶

کره شمالی: ۱۰۸, ۳۹۸

کلاته قاضی (افغانستان): ۱۲۶

کمبودانی (افغانستان): ۱۲۶

کمیته امور خارجه سنای ایتالیا: ۵۲۱

کمیته امور خارجه مجلس نمایندگان امریکا: ۳۱۶

کمیته روابط خارجی سنای امریکا: ۵۲۰, ۵۴۰, ۵۵۹, ۵۶۹, ۵۷۱

کمیته محرمانه سنای امریکا: ۳۳۷

کمیته مردمی روابط خارجی لیبی: ۳۶۷

کمیسیون خارجی مجلس نمایندگان (پارلمان) آلمان: ۳۸۹, ۵۴۲

کمیسیون نیروهای مسلح مجلس سنای امریکا: ۳۱۶, ۸۱۷

کنگره امریکا، مجلس نمایندگان (پارلمان): ۲۹, ۳۱, ۴۸, ۹۲, ۹۸, ۱۴۱, ۱۶۹, ۱۷۰, ۱۹۷, ۲۶۵, ۲۸۰, ۲۸۱, ۲۸۲, ۳۱۵, ۳۱۶, ۳۱۷, ۳۲۰

۶۲۳, ۶۱۸, ۵۷۹, ۵۶۳, ۵۴۴, ۵۳۱, ۵۲۹, ۵۱۹, ۵۰۵, ۵۰۳, ۴۸۲, ۴۷۴, ۴۴۶, ۳۹۹, ۳۹۸, ۳۸۸, ۳۸۷, ۳۷۲, ۳۴۲, ۳۳۸, ۳۳۶, ۳۳۵, ۳۲۱
۷۳۶, ۷۳۵

کنگره ایتالیا: ۴۰۲

کنگو: ۱۰۵

کوبا: ۳۳, ۴۶۰, ۴۸۰, ۶۰۷

کویت: ۲۶, ۲۹, ۳۰, ۳۳, ۳۴, ۳۷, ۳۸, ۳۹, ۵۰, ۵۲, ۶۷, ۶۸, ۹۳, ۹۶, ۱۰۲, ۱۲۱, ۱۴۱, ۱۶۳, ۱۷۰, ۱۷۲, ۱۸۳, ۱۸۵, ۱۸۶, ۱۹۳, ۱۹۶, ۲۰۱, ۲۰۸, ۲۱۶, ۲۱۷, ۲۲۵, ۲۳۰, ۲۶۱, ۲۶۳, ۲۶۴, ۲۷۸, ۲۸۱, ۲۸۶, ۲۹۸, ۲۹۹, ۳۰۰, ۳۰۱, ۳۱۹, ۳۲۴, ۳۲۷, ۳۳۵, ۳۳۹, ۳۴۱, ۳۴۲, ۳۴۳, ۳۴۴, ۳۴۵, ۳۴۷, ۳۴۸, ۳۴۹, ۳۷۰, ۳۷۱, ۳۸۴, ۳۸۷, ۳۸۸, ۳۹۹, ۴۰۰, ۴۱۲, ۴۱۳, ۴۱۴, ۴۱۷, ۴۲۶, ۴۲۷, ۴۲۸, ۴۲۹, ۴۳۰, ۴۳۱, ۴۳۴, ۴۴۵, ۴۴۶, ۴۴۷, ۴۴۸, ۴۶۱, ۴۷۵, ۴۸۱, ۴۸۲, ۴۸۳, ۴۹۸, ۴۹۹, ۵۰۳, ۵۰۵, ۵۱۶, ۵۱۷, ۵۱۸, ۵۲۶, ۵۲۷, ۵۲۸, ۵۲۹, ۵۳۰, ۵۳۱, ۵۳۵, ۵۴۰, ۵۴۱, ۵۴۲, ۵۴۴, ۵۴۵, ۵۴۶, ۵۴۸, ۵۴۹, ۵۵۰, ۵۵۸, ۵۵۹, ۵۶۰, ۵۶۱, ۵۶۲, ۵۶۵, ۵۶۷, ۵۷۱, ۵۷۹, ۵۸۰, ۵۸۱, ۵۸۲, ۵۸۹, ۵۹۲, ۵۹۶, ۵۹۷, ۵۹۸, ۶۲۱, ۶۲۲, ۶۲۳, ۶۲۴, ۶۳۵, ۶۳۹, ۶۵۲, ۶۵۳, ۶۵۴, ۶۶۱, ۶۶۴, ۶۶۵, ۶۷۹, ۶۸۰, ۶۸۳, ۶۹۰, ۶۹۱, ۶۹۲, ۶۹۹, ۷۰۳, ۷۰۶, ۷۱۰, ۷۱۳, ۷۲۴, ۷۳۲, ۷۴۳, ۷۴۴, ۷۵۲, ۷۵۳, ۷۶۱, ۷۶۲, ۷۶۳, ۷۶۴, ۷۷۳, ۷۷۴, ۷۷۹, ۷۹۴, ۷۹۶, ۷۹۷, ۷۹۸, ۷۹۹, ۸۱۲, ۸۱۴, ۸۴۸, ۸۵۰
۸۷۵, ۸۵۹, ۸۵۸, ۸۵۷

کویت (پاکستان): ۱۲۵, ۱۵۲

گارد ساحلی عربستان: ۲۲۵

گارد ساحلی کویت: ۵۱۸

گارد ملی ارتش عربستان: ۷۹۹

گارد وطنی ارتش عمان: ۷۹۹

گرینویچ (انگلیس): ۸۳, ۱۸۳, ۲۵۳, ۴۱۰, ۷۱۰

گشت حفاظت ساحلی امریکا: ۲۶۰

ص: ۹۶۹

گینه گوناگری: ۱۰۵

لاهور (پاکستان): ۲۸۵

لبنان: ۷۸, ۱۰۲, ۱۴۱, ۱۴۲, ۱۸۳, ۲۳۲, ۳۱۶, ۳۲۴, ۳۳۸, ۴۶۰, ۴۶۲, ۴۹۷, ۴۹۹, ۵۶۳, ۵۹۶, ۷۴۶, ۷۵۳, ۷۶۲, ۸۱۸, ۸۱۹, ۸۲۲

لشکر ۷۷ نیروهای دلنا (امریکا): ۱۰۲

لندن (انگلیس): ۳۸, ۴۹, ۷۷, ۹۷, ۱۱۵, ۱۲۱, ۱۳۷, ۱۴۸, ۱۵۳, ۱۹۷, ۱۹۸, ۲۰۲, ۲۰۸, ۲۳۷, ۲۴۴, ۲۴۷, ۲۶۰, ۲۶۲, ۲۸۳, ۳۱۶, ۳۵۷, ۳۷۹, ۳۸۷, ۴۱۲, ۴۱۶, ۴۱۷, ۴۴۳, ۴۶۲, ۴۸۰, ۵۰۶, ۵۲۸, ۵۴۵, ۶۵۵, ۶۷۸, ۶۸۳, ۶۸۹, ۶۹۴, ۷۲۰, ۷۳۴, ۷۴۴, ۷۵۷, ۷۷۶, ۷۸۵, ۸۲۶, ۸۳۸, ۸۴۹

لهستان: ۱۰۵

لوگزامبورگ: ۶۲۱

لیبریا: ۱۸۳, ۲۳۶, ۳۹۶, ۴۱۱, ۴۱۲, ۴۱۴, ۵۸۳, ۸۳۰, ۸۴۵

لیبی: ۲۹, ۳۳, ۵۱, ۱۸۰, ۱۹۶, ۲۳۲, ۳۱۸, ۳۶۷, ۳۶۸, ۴۶۰, ۴۸۰, ۵۰۴, ۵۶۷, ۶۰۷, ۶۵۵, ۷۰۳, ۷۲۷, ۷۴۵, ۷۶۲, ۷۶۴, ۷۶۵, ۷۷۳, ۷۷۴, ۷۹۷, ۸۰۷, ۸۲۴, ۸۳۷, ۸۷۶

مؤسسه بین المللی تحقیقات استراتژیک در لندن: ۷۹۵, ۷۹۹

مؤسسه بین المللی مطالعات استراتژیک لندن: ۳۵۵, ۴۸۱

مؤسسه مطالعات بین المللی ژنو: ۵۰۴, ۷۱۲

مادرید (اسپانیا): ۸۲۴

مجلس سنای امریکا: ۲۷, ۴۸, ۱۶۹, ۱۷۲, ۱۹۷, ۲۸۱, ۲۸۲, ۳۹۹, ۴۴۶, ۵۱۹, ۵۶۴, ۸۱۷

مدینه (عربستان): ۷۸۴

مرز ترکیه: ۵۴, ۷۲, ۲۵۷, ۸۷۲

مرزهای افغانستان: ۲۳۲, ۲۸۵

مرکز خصوصی اطلاعات دفاعی (امریکا): ۴۴۷

مرکز مطالعات استراتژیک و بین المللی واشنگتن: ۲۶۲, ۲۶۴

مسکو (شوروی): ۲۹, ۳۵, ۱۰۹, ۱۱۹, ۱۲۱, ۱۷۰, ۱۹۴, ۲۸۱, ۳۲۱, ۳۲۴, ۳۲۵, ۳۲۷, ۳۶۹, ۳۷۳, ۳۸۸, ۳۹۹, ۴۱۷, ۵۳۵, ۵۶۲, ۵۸۳

۸۱۸, ۷۲۶, ۷۰۲, ۶۹۲, ۶۹۱, ۶۸۳, ۶۸۰, ۶۷۹, ۶۶۳, ۶۵۳, ۶۵۲, ۶۴۰, ۶۲۴, ۵۹۴, ۵۹۰

مصر: ۲۸, ۵۰, ۵۱, ۷۰, ۱۰۲, ۲۱۹, ۲۴۴, ۳۴۳, ۳۶۷, ۳۷۰, ۴۴۸, ۵۳۰, ۵۴۶, ۵۹۶, ۶۲۱, ۶۲۲, ۶۷۸, ۶۸۰, ۶۹۴, ۷۰۳, ۷۴۵, ۷۶۲, ۷۶۴,

۷۶۵, ۷۷۳, ۷۷۴, ۷۸۵, ۷۹۷, ۷۹۸, ۸۰۷, ۸۰۸, ۸۱۸, ۸۲۵, ۸۴۸, ۸۵۹

مکران (پاکستان): ۱۲۶

مکه (عربستان): ۱۳۵, ۱۴۹, ۱۹۶, ۲۱۷, ۴۰۰, ۵۳۲, ۶۸۳, ۷۱۴, ۷۴۱, ۷۵۲, ۷۸۴, ۷۸۶, ۸۱۱

منامه (بحرین): ۳۱۹, ۳۶۸, ۴۳۰, ۴۸۱

منطقه الخفجی (عربستان): ۲۱۶

منطقه حمومی نیمروز (افغانستان): ۶۵۷

منطقه سوئز (مصر): ۱۰۳, ۵۶۰

منطقه طویله ابوظبی (امارات): ۶۹

منطقه غوریان (افغانستان): ۸۶۲

منطقه قلعه گاه (افغانستان): ۸۶۲

مونخ (آلمان غربی): ۳۰۰

میلان (ایتالیا): ۳۳۹, ۷۱۱

میلیشیاهای افغانی: ۱۲۶, ۲۳۲, ۲۶۷, ۸۶۲

مینا السعود (کویت): ۳۳, ۵۱۸

نوار غزه (فلسطین): ۵۹۶

نوکندی (پاکستان): ۴۸۴

نیروی دریایی ارتش امارات: ۷۹۹

نیروی دریایی ارتش بحرین: ۷۹۹

نیروی دریایی ارتش عربستان: ۷۹۹

نیروی دریایی ارتش عمان: ۷۹۹

نیروی دریایی ارتش قطر: ۷۹۹

نیروی دریایی ارتش کویت: ۷۹۹

نیروی دریایی امریکا (ایالات متحده): ۲۷, ۳۱, ۳۵, ۷۴, ۹۲, ۹۳, ۹۸, ۱۰۳, ۱۱۷, ۱۶۹, ۱۹۳, ۲۰۴, ۲۱۴, ۲۱۷, ۲۱۸, ۲۳۰, ۲۶۴, ۲۷۸, ۲۸۱, ۲۸۲, ۳۲۵, ۳۲۷, ۳۵۸, ۳۷۲, ۳۸۶, ۳۹۸, ۴۰۸, ۴۱۳, ۴۳۰, ۴۳۱, ۴۴۶, ۴۶۱, ۴۷۳, ۴۷۵, ۴۸۱, ۴۸۲, ۵۱۷, ۵۳۱, ۵۴۳, ۵۴۷, ۵۵۹, ۵۶۳, ۵۷۱, ۵۷۲, ۵۹۰, ۶۲۳, ۶۳۵, ۶۳۸, ۶۶۴, ۶۸۹, ۷۰۰, ۷۰۱, ۷۳۵, ۷۴۴

نیروی دریایی ایتالیا: ۲۱۸, ۲۳۰, ۳۳۹, ۵۳۱, ۷۹۴

نیروی دریایی بریتانیا: ۳۶۸

نیروی دریایی سلطنتی (انگلیس): ۱۵۲, ۲۳۰, ۳۱۸

نیروی دریایی شوروی: ۲۳۰, ۳۵

نیروی دریایی فرانسه: ۲۳۰, ۲۷۸, ۴۳۲

نیروی زمینی ارتش امارات: ۷۹۹

نیروی زمینی ارتش ترکیه: ۱۴۲

نیروی زمینی ارتش عربستان: ۷۹۹

نیروی زمینی ارتش عمان: ۷۹۹

نیروی زمینی ارتش قطر: ۷۹۹

نیروی زمینی ارتش کویت: ۷۹۹

نیروی ضربت امریکا: ۲۸, ۲۱۷

نیروی هوایی ارتش امارات: ۲۷۷, ۷۹۹

نیروی هوایی ارتش بحرین: ۷۹۹

نیروی هوایی ارتش عربستان: ۷۹۹

نیروی هوایی ارتش عمان: ۷۹۹

نیروی هوایی ارتش قطر: ۷۹۹

نیروی هوایی ارتش کویت: ۷۹۹

نیروی هوایی امریکا: ۳۳۷

نیروی هوایی ترکیه: ۳۶۸, ۵۳

نیکاراگوئه: ۲۴۶

نیکوزیا (قبرس): ۶۵۹

نیوکویته (پاکستان): ۴۸۴

نیویورک (امریکا): ۳۴, ۳۵, ۴۶, ۷۳, ۷۴, ۷۵, ۹۰, ۹۱, ۹۸, ۱۰۵, ۱۳۸, ۱۸۳, ۱۸۵, ۱۹۶, ۲۰۷, ۲۰۸, ۲۵۲, ۲۸۳, ۳۲۴, ۳۲۶, ۳۲۹, ۴۱۵,
۴۲۶, ۴۳۴, ۴۸۰, ۴۸۲, ۵۰۵, ۵۰۶, ۵۲۸, ۵۴۱, ۵۸۹, ۵۹۰, ۶۶۳, ۷۰۰, ۷۰۱, ۷۳۶, ۷۴۳, ۷۴۴, ۷۸۵, ۸۰۶, ۸۳۷

ص: ۹۷۰

واشنگتن (امریکا): ۳۵, ۴۹, ۵۰, ۱۰۸, ۱۰۹, ۱۲۱, ۱۴۰, ۱۶۸, ۱۷۰, ۱۸۴, ۱۸۶, ۱۹۶, ۲۰۳, ۲۰۴, ۲۴۴, ۲۸۰, ۳۱۶, ۳۲۱, ۳۳۵, ۳۵۹,
۳۸۵, ۳۹۸, ۴۱۶, ۴۳۱, ۴۴۶, ۴۶۲, ۴۷۹, ۵۰۳, ۵۰۴, ۵۲۹, ۵۳۱, ۵۳۳, ۵۴۳, ۵۴۷, ۵۶۲, ۵۶۴, ۵۷۰, ۵۸۳, ۵۹۰, ۵۹۴, ۵۹۵, ۶۲۰, ۶۴۰,
۶۴۱, ۶۴۲, ۶۶۳, ۶۷۹, ۶۹۹, ۷۰۴, ۷۲۷, ۷۴۳, ۷۹۷, ۸۱۸, ۸۷۶

وزارت امور خارجه ترکیه: ۷۲, ۲۰۹, ۶۶۷

وزارت بازرگانی امریکا: ۱۰۸, ۲۶۴, ۲۸۲

وزارت بازرگانی انگلیس: ۲۶۵

وزارت ترابری ژاپن: ۲۰۴

وزارت جنگ امریکا: ۱۰۲

وزارت خارجه آلمان: ۱۵۳, ۴۴۸, ۵۰۲, ۵۹۶

وزارت خارجه استرالیا: ۲۰۴

وزارت خارجه الجزایر: ۳۳, ۴۸۰

وزارت خارجه امریکا: ۳۰, ۳۴, ۲۳۰, ۲۸۰, ۳۱۶, ۳۱۷, ۳۹۸, ۴۲۷, ۵۰۶, ۵۲۹, ۵۶۰, ۶۹۹, ۷۱۲, ۷۲۷, ۷۸۶, ۸۱۹

وزارت خارجه انگلیس (بریتانیا): ۲۶۵, ۶۲۰, ۶۷۸

وزارت خارجه ایتالیا: ۵۳۳, ۸۴۹, ۸۷۲

وزارت خارجه ژاپن: ۲۰۴, ۶۲۰, ۶۳۵

وزارت خارجه سوئد: ۴۰۰, ۷۲۶

وزارت خارجه شوروی: ۹۶, ۳۲۲, ۳۴۴, ۳۹۹, ۵۰۲, ۵۳۰, ۶۳۹, ۶۶۴, ۶۶۵, ۶۷۹, ۶۹۱, ۶۹۲, ۷۴۴

وزارت خارجه کویت: ۴۴۵, ۵۲۸, ۸۷۲

وزارت دفاع انگلستان: ۱۵۲, ۳۹۷, ۴۱۵, ۵۷۹, ۷۴۳

وزارت دفاع فرانسه: ۴۴۵, ۷۳۳

وزارت دفاع مصر: ۷۶۲

وزارت دفاع هلند: ۶۲۱

وست تگزاس اینترمیدیت: ۴۸۳, ۴۸۲

ونزوئلا: ۴۰۱

ویتنام: ۱۱۹, ۲۶۲, ۳۱۳, ۳۵۹, ۴۶۰, ۴۷۸, ۵۶۳, ۶۶۸, ۷۴۶

وین (اتریش): ۱۰۹, ۲۶۳, ۳۰۱

هاوانا (کوبا): ۴۶۰

هرات (افغانستان): ۷۹, ۲۳۳, ۸۶۲

هلال احمر عمان: ۱۱۸

هلند: ۲۷, ۳۵, ۷۱, ۲۱۸, ۲۲۰, ۲۳۱, ۲۸۱, ۴۱۷, ۴۸۰, ۶۲۱, ۶۴۲, ۷۰۴, ۷۷۵, ۸۱۳, ۸۵۸

هندوستان: ۱۶۸, ۵۷۸

هنگ کنگ: ۵۰۶

هیئت حاکمه ایالات متحده امریکا: ۲۷۶

یگان هوایی نیروی دلتا (امریکا): ۱۰۳

یمن جنوبی: ۵۱, ۵۴۶, ۷۶۴

یمن شمالی: ۷۵۳, ۵۴۶

یوگسلاوی: ۱۰۵, ۱۵۳, ۳۳۲, ۷۵۴, ۸۰۶

یونان: ۱۰۵, ۸۴۵

مناطق و سازمان های بین المللی، قراردادهای بین المللی

آژانس بین المللی انرژی اتمی: ۴۰, ۵۲۸, ۸۵۲, ۸۷۰, ۸۷۱

آسیا: ۵۴۹, ۵۹۷, ۵۹۸, ۷۱۳, ۷۸۶, ۸۰۵, ۸۱۹

اتحادیه اروپا: ۶۲۱, ۶۲۴

اتحادیه عرب، جامعه عرب: ۳۰, ۵۰, ۵۱, ۹۶, ۱۸۵, ۱۹۶, ۳۴۲, ۳۶۷, ۳۷۰, ۴۱۲, ۴۳۴, ۵۵۴, ۵۸۲, ۶۵۴, ۶۵۱, ۶۹۵, ۷۰۳, ۷۱۱, ۷۲۷

۸۱۸, ۸۰۷, ۷۹۷, ۷۸۵, ۷۷۴, ۷۷۳, ۷۶۴, ۷۶۳, ۷۶۲, ۷۵۳, ۷۴۵, ۷۲۸

اجلاس اعضای کمیته سهمیه بندی اوپک: ۸۲۷

اجلاس امان: ۵۰, ۵۱, ۵۲, ۱۹۶, ۷۰۳, ۷۰۴, ۷۵۳, ۷۵۷, ۷۶۳, ۷۶۴, ۷۶۵, ۷۷۳, ۷۹۷, ۸۰۶, ۸۰۷, ۸۲۲, ۸۲۵, ۸۴۸

اجلاس سازمان ملل: ۵۸۹

اجلاس سران عرب، اجلاس فوق العاده سران عرب: ۵۱, ۱۸۶, ۲۶۲, ۲۶۳, ۳۶۷, ۳۷۰, ۳۷۱, ۴۶۱, ۴۹۷, ۵۶۱, ۵۸۱, ۵۸۲, ۵۸۹, ۶۲۲, ۶۲۳, ۶۵۴, ۶۹۵, ۷۰۳, ۷۰۴, ۷۲۷, ۷۲۸, ۷۳۰, ۷۳۸, ۷۴۵, ۷۵۶, ۷۵۷, ۷۶۲, ۷۶۳, ۷۶۵, ۷۷۳, ۷۸۵, ۷۹۶, ۷۹۷, ۷۹۸, ۸۰۳, ۸۰۶, ۸۰۷, ۸۱۲, ۸۱۸, ۸۳۷

اجلاس شورای همکاری خلیج فارس: ۲۶۲, ۲۶۳, ۵۵۸

اجلاس شورای وزیران اتحادیه اروپای غربی: ۶۲۱, ۶۲۴

اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد: ۹۰, ۱۰۵, ۱۳۸, ۱۸۴, ۱۹۶

اجلاس وزیران امور خارجه کشورهای عدم تعهد: ۲۸۳

اجلاس وزیران خارجه شورای همکاری خلیج فارس: ۵۱, ۵۶۱, ۵۶۲, ۵۸۱, ۵۸۲

اجلاس وزیران کشور شورای همکاری خلیج فارس: ۴۰۰

اجلاس وزیرای امور خارجه اتحادیه عرب: ۷۶۴

اروپا: ۳۳, ۳۴, ۳۵, ۴۹, ۵۶, ۷۷, ۷۸, ۱۰۲, ۱۰۵, ۱۱۲, ۱۴۱, ۱۹۸, ۲۰۵, ۲۱۸, ۲۴۴, ۲۷۵, ۲۸۱, ۲۸۲, ۲۹۰, ۳۲۰, ۳۵۵, ۳۵۶, ۳۸۸, ۴۳۴, ۴۴۵, ۴۷۹, ۴۶۱, ۴۸۰, ۴۸۳, ۵۰۲, ۵۰۳, ۵۲۱, ۵۴۲, ۵۹۳, ۶۲۱, ۶۲۴, ۶۳۵, ۶۳۸, ۶۴۱, ۶۴۲, ۶۵۳, ۶۷۸, ۶۸۲, ۶۸۳, ۷۳۵, ۷۴۱, ۷۷۵, ۷۸۶, ۷۹۷, ۸۰۹, ۸۲۷, ۸۷۲

اروپای شرقی: ۶۲۴

اروپای غربی: ۹۴, ۲۸۱, ۳۵۴, ۵۶۴, ۶۲۱, ۶۲۴

اعضای دائمی شورای امنیت: ۷۶, ۹۵, ۱۰۸, ۱۱۵, ۱۲۱, ۱۳۸, ۱۸۵, ۲۰۸, ۳۲۶, ۵۰۸, ۵۶۲, ۶۹۴

اقیانوس هند: ۹۲, ۴۳۲, ۵۵۶, ۵۵۷

اوپک: ۴۹, ۱۷۲, ۱۹۶, ۱۹۹, ۲۴۸, ۲۶۳, ۲۸۶, ۳۲۷, ۳۲۸, ۴۰۱, ۴۰۲, ۵۲۸, ۵۴۹, ۷۳۴, ۸۲۷

بانک رافدین: ۸۶۰

بیانیه اجلاس وزرای خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس: ۵۸۱, ۵۸۲

ص: ۹۷۱

بیانیه الجزایر: ۱۷۲, ۱۴۰

بیمه لویدز: ۳۸, ۶۸, ۱۱۵, ۲۰۲, ۲۳۷, ۲۴۴, ۳۹۷, ۴۱۲, ۶۹۴, ۷۲۰, ۷۳۴

پیمان آتلانتیک شمالی: ۱۰۲

پیمان دفاعی مشترک اعراب: ۳۴۲, ۵۳۱, ۶۵۴

پیمان صلح اسرائیل: ۳۴۳

پیمان کمپ دیوید: ۸۱۸

پیمان ناتو ناتو

ترمینال های مدیترانه ای: ۱۹۰

جامعه کشورهای اروپایی: ۶۷۹

جنبش عدم تعهد، نهضت عدم تعهد: ۳۳, ۲۸۳, ۴۶۰, ۵۱۸, ۶۶۳

جنوب شرقی آسیا: ۵۶۶

خاورمیانه: ۲۸, ۱۴۱, ۱۷۰, ۱۷۱, ۲۱۷, ۲۴۸, ۲۶۴, ۲۶۶, ۲۹۰, ۳۴۳, ۴۲۷, ۴۷۶, ۴۸۰, ۵۰۳, ۵۰۴, ۵۴۸, ۵۶۳, ۵۶۵, ۶۴۱, ۶۴۲, ۶۹۲,

۷۴۴, ۷۹۵, ۸۱۹, ۸۲۲, ۸۲۵, ۸۳۶, ۸۵۹, ۸۷۶

خلیج فارس: اکثر صفحات

دادگاه بین المللی لاهه: ۱۷۲, ۲۴۶, ۳۷۰, ۴۱۶, ۵۲۱, ۵۳۳

دریای خزر: رجوع به بخش ایران

دریای سرخ: ۲۷۷, ۸۲۷

دریای سیاه: ۵۳, ۱۴۹, ۲۳۲, ۵۳۵

دریای شمال: ۲۴۸, ۴۲۷, ۵۲۸, ۵۴۵, ۷۷۶

دریای عمان: رجوع به بخش ایران

دریای مدیترانه: ۳۵, ۲۲۰, ۲۲۱, ۲۴۴, ۳۲۴, ۸۲۷

سازمان کنفرانس اسلامی: ۳۰, ۳۳, ۱۹۴, ۲۳۲, ۳۵۷, ۴۱۲, ۶۶۴

۶۹۴، ۷۰۱، ۷۰۲، ۷۱۲، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۵۲، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۷۳، ۷۸۵، ۷۹۶، ۸۰۳، ۸۰۵، ۸۰۷، ۸۱۱، ۸۱۷، ۸۱۹، ۸۲۵، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۵۰، ۸۵۷، ۸۶۰، ۸۷۵، ۸۷۶

کشورهای غیرمتعهد، غیرمتعهدها: ۴۵۰، ۴۷۸، ۵۸۷، ۵۹۳

کمیته بی طرف بین المللی تحقیق: ۳۴۱

کمیته تعیین آغازگر جنگ: ۲۰۸

کمیته رؤسای ارتش های پنج قدرت بزرگ در شورای امنیت: ۱۶۹

کمیته سهمیه بندی اوپک: ۲۶۳، ۲۸۶

کمیته مشترک همکاری اقتصادی ایران و عمان: ۳۴۳

کمیته نجات های دریایی: ۵۶۰

کمیته نظارت بر تولید اوپک: ۳۲۸

کمیته وزارت خارجه کشورهای عضو پیمان ورشو: ۶۳۹

ص: ۹۷۲

کمیته ویژه برای مشخص کردن آغازکننده جنگ: ۴۱۶

کمیسیون اروپا: ۸۲۷

کمیسیون بی طرف برای شناسایی آغازگر جنگ: ۱۹۵

کمیسیون بین المللی معرفی آغازگر جنگ: ۴۷

کمیسیون تحقیق برای تعیین متجاوز: ۷۰۲

کمیسیون تحقیق برای شناسایی متجاوز: ۷۶, ۴۶, ۷۶, ۹۴, ۱۰۶, ۱۰۷, ۳۲۶, ۴۱۵, ۷۰۲

کمیسیون تحقیق درباره مسئولیت آغاز جنگ: ۷۶

کمیسیون تحقیق و تعیین آغازکننده جنگ: ۳۲۷, ۲۰۸

کمیسیون تعیین علل آغاز جنگ: ۲۰۷

کمیسیون تعیین مقصر جنگ: ۲۰۸

کمیسیون ویژه بررسی آغازکننده جنگ: ۲۹۸

کنفرانس امان: اجلاس امان

کنفرانس اوپک: ۴۰۱, ۳۲۷

کنفرانس خارطوم: ۳۴۱, ۳۷۰

کنفرانس سران دو ابرقدرت: ۸۵۹

کنفرانس سران عرب، اتحادیه عرب: ۳۶۷, ۳۷۰, ۴۳۴, ۴۹۷, ۵۶۲, ۶۰۷, ۶۶۰, ۷۰۳, ۷۷۴, ۸۷۶

کنفرانس غیرمتعهدها: ۶۰۷, ۶۲۸

کنفرانس وحدت اسلامی: ۷۵۱, ۷۵۲, ۷۸۳

ماده ۵۱ منشور سازمان ملل: ۶۲۴

مجمع عمومی سازمان ملل متحد: ۲۷, ۴۶, ۷۷, ۸۳, ۹۰, ۹۱, ۱۰۴, ۱۰۵, ۱۰۸, ۱۳۸, ۱۸۴, ۱۹۵, ۵۷۲

معاهده سال ۱۹۲۱: ۳۴۴

منشور اتحادیه جامعه عرب: ۳۴۲

منشور سازمان کنفرانس اسلامی: ۱۹۴

منشور سازمان ملل: ۸۴, ۱۶۷, ۲۰۳, ۲۴۶, ۲۵۳, ۳۱۲, ۳۱۵, ۳۶۵, ۴۷۵, ۴۹۶, ۵۰۱, ۵۰۲, ۵۰۸, ۶۲۴, ۶۵۹

موافقت نامه همکاری ایران و شوروی در اکتشاف نفت: ۵۶۵

ناتو، پیمان ناتو: ۲۷, ۵۳, ۱۰۲, ۱۵۲, ۱۸۲, ۱۸۹, ۲۲۴, ۲۳۰, ۲۳۲, ۲۳۵, ۲۴۴, ۳۲۳, ۴۲۹, ۴۵۱, ۴۶۱, ۵۰۲, ۵۱۶, ۵۵۷, ۵۶۴, ۵۷۸, ۶۵۳, ۶۸۹, ۷۰۳, ۷۰۹, ۷۵۲, ۸۱۱, ۸۳۷, ۸۴۸

نیروهای مشترک دریایی سازمان ملل: ۶۹۳, ۶۹۴

نیروهای مشترک روسی و افغانی: ۱۷۳, ۵۱۰

نیروی حافظ صلح سازمان ملل: ۷۰, ۴۱۵, ۶۲۳, ۶۹۴, ۷۶۲

نیروی دریایی حافظ صلح: ۱۶۹, ۲۳۱, ۶۹۵

نیروی دریایی سازمان ملل: ۷۰, ۷۱, ۴۷۹, ۵۰۱, ۵۷۰

نیروی دریایی غرب: ۲۴۴, ۳۷۲

اصطلاحات و اقدامات نظامی

آتش پشتیبانی: ۱۱۶, ۳۸۰, ۸۶۴

آتش بس: ۳۹, ۴۲, ۴۶, ۴۷, ۵۰, ۷۵, ۷۶, ۹۴, ۹۵, ۱۰۲, ۱۰۶, ۱۰۷, ۱۱۶, ۱۲۱, ۱۳۸, ۱۶۵, ۱۷۱, ۱۸۲, ۱۸۴, ۱۸۵, ۱۹۵, ۱۹۶, ۱۹۷, ۲۰۳, ۲۰۵, ۲۰۶, ۲۰۷, ۲۰۸, ۲۲۰, ۲۳۱, ۲۳۲, ۲۴۷, ۲۷۷, ۲۸۰, ۲۸۳, ۲۸۴, ۲۹۸, ۳۲۷, ۳۴۰, ۳۴۱, ۳۵۸, ۳۷۰, ۳۷۳, ۳۸۹, ۳۹۰, ۴۱۵, ۴۱۶, ۴۳۳, ۴۳۴, ۴۴۵, ۴۴۸, ۴۶۱, ۴۸۰, ۵۰۳, ۵۰۷, ۵۲۱, ۵۳۳, ۵۴۵, ۵۵۸, ۵۶۵, ۵۶۷, ۵۷۷, ۵۷۸, ۵۸۳, ۶۲۰, ۶۲۴, ۶۳۸, ۶۵۲, ۶۵۳, ۶۵۵, ۶۶۳, ۶۶۴, ۶۷۸, ۶۷۹, ۶۸۰, ۶۹۰, ۶۹۱, ۶۹۴, ۷۰۰, ۷۰۱, ۷۰۲, ۷۴۳, ۷۴۶, ۷۵۲, ۷۵۳, ۷۶۴, ۷۸۵, ۸۰۶, ۸۱۱, ۸۱۹, ۸۲۶, ۸۳۴, ۸۵۹, ۸۶۰, ۸۷۶

آتش بس غیررسمی: ۱۹۵, ۲۴۷, ۴۳۳

آتش بس فوری: ۷۶, ۱۸۵, ۳۴۰, ۳۷۰, ۵۶۷, ۶۶۳, ۶۷۹, ۸۶۰

آغاز جنگ: ۳۸, ۵۰, ۶۷, ۶۹, ۷۶, ۹۴, ۱۰۹, ۱۲۳, ۱۳۴, ۱۶۲, ۱۸۵, ۲۰۲, ۲۰۳, ۲۰۶, ۲۰۸, ۲۶۶, ۳۲۰, ۳۲۱, ۳۳۲, ۳۴۱, ۳۸۹, ۵۰۸, ۵۲۹, ۵۵۰, ۵۶۶, ۵۷۰, ۶۵۹, ۷۷۴

آمادگی مقابله با تهاجم احتمالی امریکا: ۶۹۶

آماده باش: ۲۸, ۳۶, ۱۰۲, ۱۲۶, ۱۷۸, ۲۱۴, ۲۱۶, ۲۲۵, ۲۷۷, ۴۰۹, ۴۲۱, ۴۲۲, ۴۳۰, ۴۶۶, ۴۷۴, ۴۸۸, ۵۰۶, ۵۱۶, ۵۴۲, ۵۴۶, ۵۵۴

۸۶۶, ۸۴۹, ۸۴۸, ۸۴۳, ۸۲۳, ۸۱۳, ۷۹۵, ۷۵۹, ۶۸۹, ۶۰۲, ۵۷۴

ادامه جنگ: ۵۳, ۷۸, ۸۹, ۹۶, ۹۷, ۱۰۹, ۱۲۲, ۱۲۵, ۱۳۲, ۱۶۳, ۱۸۱, ۲۲۴, ۲۲۶, ۲۵۲, ۲۵۳, ۲۶۵, ۲۶۶, ۲۸۱, ۳۲۹, ۳۴۲, ۳۴۴, ۳۵۴, ۳۷۰, ۳۸۹, ۳۹۹, ۴۱۶, ۴۴۶, ۴۸۴, ۵۲۰, ۵۵۹, ۵۶۵, ۵۶۷, ۵۷۲, ۵۹۳, ۶۳۶, ۶۳۸, ۶۵۲, ۶۵۳, ۶۵۵, ۷۰۲, ۷۰۳, ۷۱۲, ۷۲۷, ۷۷۲, ۷۷۴, ۷۸۶, ۸۱۲, ۸۲۶, ۸۳۷, ۸۵۰, ۸۷۹

استتار: ۴۹۲, ۵۳۹, ۸۵۴

استراتژی نظامی: ۱۸, ۱۹, ۲۲, ۲۶۲, ۲۸۴, ۴۳۵, ۶۶۳, ۶۸۲, ۷۷۲

استراق سمع از شوروی: ۵۹۰

اسکورتن نفتکش های ایرانی: ۸۳۶

اسکورتن، اسکورتن نفتکش ها: ۲۶, ۳۰, ۳۴, ۳۵, ۳۶, ۶۷, ۶۸, ۶۹, ۷۷, ۸۴, ۱۲۲, ۱۶۸, ۱۶۹, ۱۷۰, ۱۸۳, ۲۰۸, ۲۱۴, ۲۳۰, ۲۶۴, ۳۰۱, ۳۱۸, ۳۲۱, ۳۲۴, ۳۳۲, ۳۳۶, ۳۵۷, ۳۵۸, ۳۶۸, ۳۷۲, ۳۸۷, ۳۸۸, ۳۹۸, ۴۱۳, ۴۱۴, ۴۲۶, ۴۲۷, ۴۳۱, ۴۹۹, ۵۳۱, ۵۳۳, ۵۶۱, ۵۷۹, ۶۲۳, ۶۹۹, ۷۴۳, ۷۶۱, ۷۷۹, ۷۹۴, ۸۲۴, ۸۳۶, ۸۳۸, ۸۵۸

اشغال نظامی: ۲۷۵, ۲۸۵, ۳۸۵

اصابت چند موشک به تأسیسات نفتی کویت: ۷۶۲

اصابت موشک کرم ابریشم (حمله موشکی) به بندر الاحمدی (پایانه نفتی سی ایلند) کویت: ۳۳, ۳۴, ۵۲۶, ۵۲۸, ۵۳۰, ۵۴۴, ۵۴۵, ۵۴۶, ۵۴۸, ۵۸۰, ۶۲۲, ۶۹۹, ۷۱۰

اصابت موشک کرم ابریشم (حمله موشکی) به دو نفتکش امریکایی در سواحل کویت (بندر الاحمدی): ۳۰, ۳۸, ۴۰, ۴۲۷, ۴۲۸, ۴۲۹, ۴۳۰, ۴۴۵, ۴۴۶, ۴۴۸, ۴۶۱, ۵۰۲, ۵۱۹, ۵۳۳, ۵۳۵, ۵۸۳, ۷۱۰

اعزام تفنگداران امریکایی به لبنان: ۳۲۴

ص: ۹۷۳

اعزام: ۴۲, ۴۴, ۸۱, ۸۹, ۱۴۶, ۱۴۹, ۱۵۸, ۱۶۳, ۱۷۷, ۱۸۱, ۱۸۲, ۱۸۸, ۱۸۹, ۲۵۶, ۲۶۶, ۲۷۲, ۲۸۴, ۳۴۴, ۳۴۵, ۳۵۴, ۳۵۸, ۳۶۶, ۳۸۳, ۴۵۸, ۴۹۴, ۵۳۹, ۵۵۶, ۵۷۷, ۵۸۸, ۵۸۹, ۶۴۵, ۷۰۹, ۷۱۵, ۷۳۲, ۷۴۲, ۷۵۰, ۷۵۴, ۷۷۱, ۷۷۲, ۷۹۰, ۸۲۱, ۸۳۴, ۸۳۵, ۸۳۶, ۸۴۲, ۸۵۷, ۸۷۴, ۸۷۵, ۸۷۹

اقدام (هلی کوپترهای) امریکا در حمله به قایق های ایران: حمله هلی کوپترهای امریکایی به ...

اقدام امریکا در گلوله باران دو سکوی نفتی ایران: حمله (ناوهای) امریکایی ...

اقدام تجاوزکارانه: ۷۷, ۱۹۴, ۴۷۸, ۴۹۵

اقدام تجاوزگرانه: ۸۴, ۵۰۰

اقدام تلافی جویانه امریکا علیه ایران: ۴۱۳, ۴۸۱

اقدامات بازدارنده: ۴۰, ۴۱, ۲۳۹, ۲۵۴, ۵۱۸, ۶۳۶, ۶۶۶

اقدامات تجاوزکارانه امریکا: ۲۶۰

اقدامات خصمانه: ۷۴, ۳۱۶, ۴۱۲, ۴۴۷, ۴۹۹, ۵۱۹, ۶۲۳

اقدامات کویت برای مقابله با حملات موشکی: ۷۲۴

امنیت کشتی رانی در آب های بین المللی: ۳۱۹

انفجار: ۳۳, ۱۱۱, ۱۲۴, ۱۲۵, ۲۴۰, ۲۷۶, ۲۸۶, ۲۹۱, ۲۹۲, ۲۹۶, ۳۰۶, ۳۱۰, ۳۳۳, ۳۳۴, ۴۰۳, ۴۱۲, ۵۱۷, ۵۱۸, ۵۲۸, ۵۴۰, ۵۵۸, ۵۸۰

۵۸۸, ۵۹۸, ۷۲۴, ۷۳۱, ۷۷۸, ۷۸۷, ۸۳۰, ۸۶۹, ۸۷۰

انهدام کشتی ایران - اجر: ۱۰۱, ۱۱۷, ۱۱۸, ۱۸۲

بازپس گیری فاو: ۳۶, ۴۴۵, ۷۳۲

برخورد ایران و امریکا: درگیری ایران و امریکا

برخورد نفتکش بریجتون با مین: ۳۵, ۲۳۰

بستن بنادر ایران: ۲۶۲

بستن تنگه هرمز: ۲۶۳, ۴۰۱, ۵۰۴, ۵۷۰, ۶۱۹

بمباران پالایشگاه بیدبلند: ۴۹۳

بمباران تأسیسات راداری شهر رواندوز عراق: ۱۱۶

بمباران تأسیسات گازی بیدبلند: ۱۳۰

بمباران تأسیسات نفتی ایران: ۳۷۳

بمباران تأسیسات نفتی بهرگان: ۱۳۰

بمباران خط لوله حیاتی نفت ایران: ۳۲۸

بمباران روستای دولتو: ۴۹۳

بمباران شهر باختران: ۷۲

بمباران شیمیایی: ۲۶, ۱۸۰, ۲۲۷, ۲۸۸, ۲۸۹, ۲۹۰, ۳۵۱, ۳۸۲, ۴۵۸, ۵۱۶, ۸۵۶

بمباران مراکز صنعتی - کارگری: ۳۹, ۱۶۰, ۳۵۱

بمباران مناطق صنعتی ایران: ۲۵۴

بمباران مناطق غیرنظامی: ۱۸۰, ۳۵۲, ۴۱۱

بمباران مناطق مسکونی ایران: ۳۹, ۲۵۴, ۲۵۵

بمباران نیروگاه اتمی بوشهر: ۴۰, ۸۵۱, ۸۵۲, ۸۷۰, ۸۷۱

پایان جنگ: ۳۶, ۴۶, ۵۲, ۹۴, ۱۱۹, ۱۲۱, ۱۳۶, ۱۶۳, ۲۱۹, ۲۶۵, ۳۲۷, ۳۲۹, ۳۴۱, ۳۷۰, ۳۸۵, ۳۸۹, ۴۲۸, ۴۳۲, ۴۳۳, ۴۳۴, ۴۴۷, ۴۸۳,

۵۲۰, ۵۴۵, ۵۷۷, ۵۸۹, ۶۲۸, ۶۳۹, ۶۴۰, ۶۶۴, ۶۵۱, ۶۸۱, ۶۸۲, ۷۲۷, ۷۶۳, ۷۷۴, ۸۰۳, ۸۲۴, ۸۳۶, ۸۴۸, ۸۶۲

پدافند شیمیایی: ۲۹۰, ۳۷۷

پدافند ضد هوایی: ۴۱۰

پدافند مستقل: ۳۷۵

پدافند هوایی: ۷۲, ۱۳۰, ۱۵۹, ۲۱۹, ۲۶۱, ۲۸۸, ۳۱۰, ۳۳۱, ۳۳۲, ۴۱۰, ۴۳۲, ۴۳۸, ۴۸۳, ۵۱۶, ۵۱۷, ۶۱۵, ۷۱۰, ۷۲۰, ۷۳۰, ۷۳۹, ۷۵۴,

۸۲۹, ۸۵۱, ۸۶۵, ۸۶۹

پرواز شناسایی: ۷۰۶, ۷۰۸

پشتیبانی از آتش افروزی: ۳۵۹

پیشروی: ۲۱, ۲۳, ۲۴, ۸۱, ۸۲, ۱۱۷, ۱۷۶, ۱۷۷, ۲۲۳, ۲۳۵, ۲۳۶, ۳۲۷, ۴۲۱, ۴۴۰, ۴۵۷, ۴۶۸, ۴۸۰, ۵۱۴, ۵۲۴, ۵۵۲, ۵۵۴, ۵۷۴, ۶۰۱,

۶۰۹, ۶۳۰, ۶۳۲, ۶۳۳, ۶۷۰, ۷۸۳, ۸۱۴, ۸۵۳, ۸۶۴

تجاوز امریکا، تجاوزات امریکا: ۳۲, ۴۳, ۳۱۲, ۳۳۶, ۳۵۷, ۳۵۹, ۴۶۰, ۴۷۴, ۴۷۸, ۴۸۰, ۵۰۱, ۵۱۸, ۵۵۶, ۵۵۷, ۶۹۷, ۷۳۱, ۷۵۰, ۷۷۰, ۸۷۹

تجاوز به حریم هوایی شهرهای ایران: ۱۱۵, ۱۳۰, ۲۶۰, ۲۷۱, ۲۸۸, ۳۱۰, ۳۳۲, ۳۶۴, ۴۱۰, ۴۴۲, ۴۹۳, ۵۱۵, ۵۸۸, ۶۸۸, ۷۱۸, ۷۲۰, ۷۶۷, ۸۶۹, ۸۳۰, ۷۷۸

تجاوز هواپیماهای افغانی به حریم هوایی ایران (فضای) جمهوری اسلامی: ۲۶۶, ۳۰۲

تجاوز هواپیماهای امریکا به حریم هوایی چابهار: ۲۵۹, ۲۶۰, ۳۱۴, ۴۳۲, ۴۸۴, ۵۰۱, ۵۳۱

تجاوز هواپیماهای امریکایی به حریم هوایی ایران: ۳۵, ۵۵۶, ۷۵۱

تحرکات جنگ طلبانه: ۳۵۶

تک فریب: ۶۳, ۱۱۴

تک محدود: ۷۳, ۷۹۴

توسعه عملیات هوایی عراق: ۳۹, ۱۱۶

توقف جنگ: ۳۹, ۹۴, ۱۸۰, ۲۳۲, ۲۸۳, ۳۶۸, ۵۶۷, ۷۱۲, ۷۵۳

جنگ ایران و امریکا: ۱۶۹, ۳۲۱, ۳۲۳

جنگ با امریکا: ۷۴, ۲۰۶

جنگ تمام عیار: ۲۸, ۷۴, ۳۱۳, ۳۲۰, ۳۴۰, ۴۴۹, ۴۹۹, ۵۷۹, ۵۸۱

جنگ جهانی دوم: ۲۸۱, ۳۹۸, ۴۹۴, ۵۷۸, ۶۶۸

جنگ جهانی سوم: ۳۵۹

جنگ خلیج: ۵۳, ۹۷, ۱۰۳, ۱۰۹, ۱۱۹, ۱۲۶, ۲۲۴, ۲۲۵, ۲۳۲, ۲۶۳, ۲۶۵, ۲۷۳, ۲۸۰, ۲۸۳, ۳۳۵, ۳۵۲, ۳۶۸, ۳۷۰, ۳۷۱, ۴۲۷, ۴۳۲, ۴۴۶, ۴۶۲, ۵۰۴, ۵۴۲, ۵۶۹, ۵۸۳, ۵۹۶, ۶۵۲, ۶۹۱, ۷۰۳, ۷۰۴, ۷۲۶, ۷۵۲, ۷۶۳, ۷۶۴, ۸۰۷, ۸۱۸, ۸۷۶

جنگ دریایی: ۳۷, ۵۷۶

جنگ زمینی: ۳۷, ۳۷۲, ۵۷۶

جنگ شهرها: ۳۹, ۲۲۶, ۲۲۷, ۲۵۲, ۲۵۳, ۳۶۴, ۳۸۰, ۴۱۹, ۴۲۵, ۴۴۳, ۷۴۹

جنگ عرب و عجم: ۲۴۲

جنگ کره: ۶۶۸

جنگ کم شدت: ۲۶

ص: ۹۷۴

جنگ نفتکش ها: ۳۷، ۱۱۶، ۱۷۱، ۲۰۳، ۲۳۷، ۲۴۷، ۳۶۹، ۳۷۳، ۴۲۸، ۵۶۴، ۵۷۰، ۶۲۳، ۷۱۹، ۸۲۶

جنگ ویتنام: ۴۷۸، ۶۶۸

جنگ های الکترونیکی: ۸۵۸

جنگ های چریکی: ۷۸

جنگ های شیمیایی: ۲۹۰

حادثه الاحمدی: ۷۰۶

حراست از خطوط کشتی رانی: ۲۸۱

حضور شوروی در خلیج فارس: ۲۶۶

حضور نظامی امریکا در منطقه: ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۸۵، ۵۴۰

حفاظت اطلاعات: ۲۳، ۱۷۶، ۳۹۰، ۴۳۹، ۵۲۴، ۷۵۷

حفظ امنیت کشتی های ژاپنی: ۲۷۹

حمایت نظامی مصر از کویت: ۶۲۲

حملات (حمله) هوایی عراق علیه مناطق مسکونی (غیرنظامی): ۱۷، ۷۲، ۸۴، ۱۱۶، ۱۸۰، ۲۰۳، ۲۲۷، ۲۳۹، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۷۱، ۲۷۲،

۳۶۵، ۴۲۵، ۴۵۸، ۶۳۷، ۶۵۰، ۶۵۹، ۷۱۸، ۷۶۷، ۸۲۹

حملات ارتش عراق به مناطق غیرنظامی: ۴۰، ۲۸۸، ۴۱۱، ۴۲۶

حملات امریکا: ۱۲۹، ۳۲۲، ۶۹۹، ۷۳۲، ۸۳۸

حملات انتقامی علیه امریکا: ۳۲۳

حملات ایران علیه کویت: ۵۳۵، ۵۶۱، ۵۶۲

حملات ایران: ۲۹، ۳۳، ۶۹، ۱۸۰، ۲۰۷، ۲۵۴، ۲۷۷، ۳۱۶، ۳۲۰، ۳۲۳، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۸۷، ۴۲۹، ۴۴۳، ۴۸۰، ۴۸۱، ۵۰۳، ۵۱۷، ۵۳۵، ۵۴۶،

۵۶۱، ۵۶۳، ۶۳۷، ۶۵۴، ۷۰۲، ۷۲۵، ۸۴۸

حملات باز دارنده ایران به مراکز نظامی و صنعتی عراق: ۴۱۱

حملات به نفتکش ها: ۲۶۴، ۴۱۳

حملات تروریستی: ۱۰۲

حملات تلافی جویانه: ۳۴, ۴۰, ۷۰, ۸۶, ۱۱۶, ۲۳۸, ۲۵۴, ۵۳۱, ۵۹۲, ۶۹۹, ۸۳۰

حملات عراق به تأسیسات اقتصادی و نظامی ایران: ۵۸۱

حملات عراق علیه ایران: ۲۹, ۳۸۷, ۶۳۷

حملات علیه کشتی ها: ۳۸۴, ۵۶۴, ۵۷۰, ۸۵۸

حملات متقابل ایران و امریکا: ۶۲۲, ۶۹۹

حملات هواپیماهای عراق به نفتکش های حامل نفت ایران: ۳۷, ۳۸, ۴۸, ۷۸۶

حملات هواپیماهای عراق علیه تأسیسات نفتی و نفتکش ها: ۳۷, ۴۲, ۶۷, ۳۲۷

حملات هوایی عراق به تأسیسات نفتی (صدور نفت): ۲۰۱, ۲۱۳, ۳۲۲, ۴۰۹, ۴۱۰, ۴۴۲, ۴۸۳, ۶۱۶, ۷۸۶, ۷۹۲, ۸۲۳, ۸۲۶, ۸۳۰

حملات هوایی عراق به غرب کشور: ۱۹۱

حملات هوایی عراق به مراکز اقتصادی ایران: ۱۱۶, ۱۵۹, ۱۶۰, ۲۰۳

حملات هوایی عراق به منابع اقتصادی و تأسیسات صنعتی و نفتی: ۲۵۱, ۲۵۳, ۲۸۴, ۳۲۱

حملات هوایی عراق به مناطق کارگری: ۳۶۵

حملات هوایی عراق به نفتکش ها و کشتی های صیادی: ۳۵۸

حملات هوایی عراق علیه خطوط کشتی رانی ایران: ۳۹, ۱۱۶, ۲۰۳, ۳۳۲, ۶۷۸, ۶۹۹

حملات هوایی عراق علیه مراکز صنعتی - کارگری: ۱۷, ۷۱, ۷۲, ۸۴, ۹۸, ۱۰۱, ۱۱۵, ۱۱۶, ۱۳۰, ۱۴۹, ۱۶۰, ۲۰۳, ۲۱۳, ۲۲۷, ۲۳۷, ۲۳۸, ۲۳۹, ۳۱۰, ۳۷۸, ۶۳۵, ۶۳۶, ۷۴۹, ۷۵۶, ۸۲۳

حملات هوایی عراق، حمله هواپیماهای عراق: ۳۹, ۴۲, ۷۱, ۷۲, ۸۴, ۹۸, ۱۰۱, ۱۱۵, ۱۱۶, ۱۳۰, ۱۴۹, ۱۶۰, ۲۰۳, ۲۱۳, ۲۲۷, ۲۳۷, ۲۳۸, ۲۳۹, ۲۵۱, ۲۵۳, ۲۷۱, ۲۸۴, ۲۹۴, ۳۱۰, ۳۲۲, ۳۲۷, ۳۳۱, ۳۵۸, ۳۶۳, ۳۶۴, ۳۹۶, ۴۱۰, ۴۳۴, ۴۳۶, ۴۴۲, ۴۶۶, ۴۳۶, ۶۵۰, ۶۸۸, ۶۸۹, ۶۹۹, ۷۱۹, ۷۲۰, ۷۲۹, ۷۳۰, ۷۳۴, ۷۳۵, ۷۳۸, ۷۶۷, ۷۷۸, ۷۹۴, ۸۰۵, ۸۱۷, ۸۳۰, ۸۵۱, ۸۷۸

حملات هوایی: ۱۷, ۳۹, ۴۰, ۴۲, ۷۱, ۷۲, ۸۴, ۹۸, ۱۱۵, ۱۱۶, ۱۳۰, ۱۴۹, ۱۵۹, ۱۸۰, ۱۹۱, ۲۰۱, ۲۰۳, ۲۲۷, ۲۳۷, ۲۳۸, ۲۳۹, ۲۵۱, ۲۵۳, ۲۷۱, ۲۸۴, ۳۱۰, ۳۲۲, ۳۲۷, ۳۳۱, ۳۳۲, ۳۵۸, ۳۶۳, ۳۶۴, ۳۸۷, ۴۲۵, ۴۳۴, ۴۳۶, ۴۳۸, ۴۸۴, ۵۴۴, ۶۳۶, ۶۵۰, ۶۵۹, ۶۸۹, ۶۹۹, ۷۱۹, ۷۲۹, ۷۳۰, ۷۳۴, ۷۳۵, ۷۴۹, ۷۵۶, ۷۶۷, ۷۷۹, ۷۹۲, ۸۲۹, ۸۳۰, ۸۳۲, ۸۷۱

حمله (ناوهای) امریکا به سکوهای نفتی رشادت (سکوهای نفتی ایران): ۳۱, ۳۲, ۳۳, ۳۶, ۴۷۲, ۴۷۵, ۴۷۶, ۴۷۷, ۴۷۹, ۴۸۰, ۴۸۱, ۴۸۲

۴۹۶, ۴۹۷, ۵۰۱, ۵۰۲, ۵۰۳, ۵۰۵, ۵۱۵, ۵۱۸, ۵۱۹, ۵۳۰, ۵۳۱, ۵۳۶, ۵۴۸, ۵۵۹, ۶۲۳, ۶۲۴, ۶۷۷, ۶۹۱, ۶۹۹, ۷۱۰

حمله (ناوهای) امریکا به میدان نفتی رشادت: ۴۷۱, ۴۷۴, ۴۹۴, ۴۹۵

حمله امریکا به شهرهای لیبی: ۷۰۳

حمله امریکا به قایق های ایران: ۲۹, ۳۰, ۳۱۸, ۳۳۴, ۳۳۷, ۳۵۲, ۳۵۶

حمله امریکا به کشتی ایران - اجر: ۱۷, ۲۷, ۶۷, ۷۰, ۸۳, ۹۲, ۹۳, ۹۸, ۱۰۱, ۱۱۴, ۱۱۸, ۱۶۹, ۲۲۵, ۴۰۸, ۵۰۰, ۵۱۸, ۵۳۲

حمله ایران به ترمینال بارگیری نفت خام کویت: اصابت موشک کرم ابریشم ...

حمله ایران به نفتکش با پرچم امریکا: ۳۱۰, ۴۷۴, ۵۳۶

حمله به شهرهای ایران: ۲۲۶, ۲۳۹, ۲۵۴, ۲۷۱, ۷۴۹

حمله به طیس: ۳۱۵

حمله به فاو: ۷۰۰, ۷۳۲

حمله به کشتی غله بر ایران - سپاه: ۱۳۰

حمله به کشتی ها: ۳۴, ۳۸, ۱۴۹, ۱۵۰, ۱۸۳, ۱۹۲, ۲۰۲, ۲۴۴, ۲۵۴, ۲۹۶, ۳۵۷, ۳۶۹, ۳۷۲, ۴۴۹, ۴۸۱, ۵۰۰, ۵۲۰, ۵۴۲, ۵۴۴, ۵۶۱, ۶۹۲, ۷۶۳, ۸۵۹

حمله به مناطق مسکونی عراق: ۲۵۲

حمله به نفتکش انگلیسی جنتل بریز: ۷۷

حمله به نفتکش شیروان: ۱۳۰

حمله به نفتکش کورال اکیپ: ۱۳۰

ص: ۹۷۵

حمله به نفتکش ها: ۲۳۷, ۲۴۲, ۲۶۴, ۴۲۸, ۴۴۷, ۵۳۳

حمله شیمیایی به شهر سردشت: ۴۵۸

حمله شیمیایی، حملات شیمیایی: ۳۶, ۲۸۹, ۳۷۶, ۴۰۲, ۴۵۸, ۴۷۰, ۸۱۴, ۸۳۲

حمله عراق به استارک: ۲۶۴

حمله عراق به کشتی صیادی جانتان بلاک: ۱۹۲, ۲۰۴

حمله علیه تأسیسات نفتی ایران: ۳۴۴

حمله قایق های ایران به تأسیسات عربستان: ۲۷۷

حمله مستقیم نظامی امریکا علیه ایران: ۳۲۵

حمله موشک های ایران: ۵۴۴

حمله موشکی (اصابت موشک کرم ابریشم) به نفتکش امریکایی سانگاری در بندر الاحمدی: ۳۰, ۴۱۱, ۴۱۲, ۴۱۳, ۴۱۴

حمله موشکی (اصابت موشک کرم ابریشم) به نفتکش امریکایی سی ایل سیتی در بندر الاحمدی: ۳۰, ۴۲۶, ۴۲۸, ۴۲۹, ۴۷۵, ۵۳۴

حمله موشکی ایران (شلیک موشک) به بغداد: ۴۱, ۲۲۶, ۲۳۸, ۲۵۱, ۲۵۳, ۲۵۴, ۲۷۲, ۳۳۳, ۳۵۱, ۳۶۴, ۳۷۸, ۳۷۹, ۴۴۳, ۴۴۷, ۶۳۷, ۷۵۶, ۷۵۷, ۷۷۴

حمله موشکی به تهران: ۲۵۲

حمله موشکی به کویت: ۵۳۱

حمله موشکی به نفتکش های کویتی با پرچم امریکا: اصابت موشک کرم ابریشم ...

حمله موشکی، حملات موشکی: ۳۴, ۳۷, ۴۰, ۴۱, ۵۲, ۷۲, ۲۲۶, ۲۲۷, ۲۵۲, ۲۵۳, ۲۵۴, ۲۷۲, ۳۳۳, ۳۵۱, ۳۶۶, ۳۷۹, ۴۱۳, ۴۱۴, ۴۲۶, ۴۲۸, ۴۴۳, ۴۴۵, ۴۴۶, ۴۴۸, ۴۵۲, ۴۷۵, ۵۰۲, ۵۰۳, ۵۱۸, ۵۱۹, ۵۲۸, ۵۲۹, ۵۳۰, ۵۳۱, ۵۳۵, ۵۴۲, ۵۴۴, ۵۴۵, ۵۴۶, ۵۵۸, ۵۸۰, ۶۱۵, ۶۱۶, ۶۳۷, ۶۵۳, ۶۵۹, ۷۲۵, ۷۵۶, ۷۶۸, ۷۷۴

حمله ناوچه امریکایی به یک کشتی ماهیگیری اماراتی: ۶۸۹

حمله نیروهای امریکایی به قایق های گشتی سپاه: حمله هلی کوپترهای امریکایی به ...

حمله هلی کوپترهای امریکایی به قایق های تندرو ایران (قایق های ایرانی): ۲۹۱, ۲۹۲, ۲۹۴, ۳۰۲, ۳۱۱, ۳۱۲, ۳۱۳, ۳۱۵, ۳۱۶, ۳۱۷, ۳۱۹, ۳۲۰, ۳۲۱, ۳۲۲, ۳۳۵, ۳۳۶, ۳۴۰, ۳۴۱, ۳۵۶, ۳۵۹, ۳۸۵, ۳۸۶, ۴۴۳, ۴۶۲, ۴۰۸, ۵۰۰

حمله هواپیماهای عراق به تأسیسات نفتی جزایر لاوان و فارسی: ۳۸, ۲۳۸, ۶۱۶

حمله هواپیماهای عراقی به نفتکش های استیجاری ایران در شمال تنگه هرمز (حمله به لارک): ۲۳۶, ۳۹۷, ۴۸۴, ۵۴۹

حمله هوایی عراق به تأسیسات گازی گچساران: ۷۹۲

خاتمه جنگ: ۹۳, ۹۴, ۱۹۴, ۲۵۲, ۲۷۹, ۳۱۲, ۳۴۱, ۴۴۹, ۴۷۵, ۵۳۳, ۵۴۱, ۵۷۷, ۵۸۹, ۶۴۰, ۶۸۳, ۷۰۲, ۷۰۳, ۷۷۳, ۸۲۳, ۸۷۱

درگیری ایران و امریکا: ۱۷, ۲۶, ۲۷, ۱۶۵, ۲۹۴, ۳۱۹, ۳۲۰, ۳۲۱, ۳۲۳, ۳۳۷, ۳۴۰, ۳۷۲, ۵۸۳

درگیری تمام عیار: ۳۲, ۳۳۴, ۴۷۸

درگیری قایق های سپاه (ایرانی) با هلی کوپترهای امریکایی: حمله هلی کوپترهای امریکایی به ...

دفاع ضد موشکی: ۴۸۱

رویارویی (مقابله) نظامی امریکا با ایران: ۳۱, ۳۲

رویارویی با تجاوز امریکا: ۴۳, ۴۴, ۷۲۱, ۷۲۳, ۷۳۱, ۷۴۱, ۷۷۱

سپاهیان حضرت محمد(ص): ۸۲۱, ۸۳۶

سرباز گیری: ۸۶۳

سرپل: ۲۳, ۶۴, ۸۱, ۱۸۴, ۳۷۷, ۶۰۹, ۶۶۲, ۸۰۳, ۸۰۴

سوخت گیری در حال پرواز: ۲۳۷

ش.م.ر: ۳۷۸, ۴۵۹, ۶۹۸

ش.م.ه: ۵۶۹, ۵۷۴

شبکه پدافند هوایی: ۸۵۲

شکستن دیوار صوتی: ۲۳۸, ۲۷۷, ۲۸۸, ۳۱۰, ۳۳۲, ۳۵۳, ۵۸۸, ۶۸۸, ۷۲۰, ۷۶۷, ۷۹۳, ۸۳۰

شلیک موشک به نفتکش کویتی: ۳۳

شناسایی منطقه: ۱۷۶, ۱۷۷, ۳۱۱, ۳۹۳, ۴۴۵, ۵۷۵, ۵۸۶, ۶۶۲, ۷۸۰, ۸۴۳

صنایع تسلیحاتی: ۳۵۴, ۵۷۱

ضربه در برابر ضربه: ۳۲, ۴۷۸

طرح عملیاتی عاشورا: ۶۱۲, ۲۵

طرح عملیاتی غدیر: ۶۷۴

طرح مانور عملیات: ۸۴۴, ۷۸۰, ۷۷۹, ۴۹۰, ۴۸۸, ۴۵۶, ۳۷۵, ۳۴۸, ۱۱۴, ۱۱۳, ۲۵

طرح محاصره دریایی ایران: ۲۸۱, ۲۸۰

طرح ریزی عملیات در جنوب: ۲۴, ۲۲

عقب نشینی: ۵۰۵, ۴۴۳, ۴۲۷, ۴۱۶, ۳۹۴, ۳۸۹, ۳۸۱, ۳۵۳, ۳۴۱, ۳۳۳, ۲۹۵, ۲۰۸, ۱۹۵, ۱۷۰, ۱۶۱, ۱۳۸, ۱۳۶, ۱۲۷, ۱۲۱, ۱۰۹, ۹۰

۸۷۶, ۸۶۸, ۸۲۳, ۷۹۵, ۷۵۳, ۷۵۱, ۷۰۲, ۷۰۱, ۷۰۰, ۶۹۰, ۶۶۴, ۶۶۳, ۶۳۹, ۵۸۸, ۵۸۷, ۵۷۴, ۵۴۱, ۵۲۵, ۵۰۷

عقبه دور: ۴۴۰

عقبه نزدیک: ۴۴۰

عمل تهاجمی: ۲۷۵

عملیات آفندی: ۸۳۵, ۶۹۶, ۶۰۲, ۴۰۸

عملیات العمیه: ۲۲۵

عملیات ام النعاج: ۷۸۸

عملیات ایذایی: ۸۶۲, ۲۶۷

عملیات بازدارنده: ۲۵۱, ۱۸۱

عملیات بدر: ۲۲۵

عملیات برده هوش: ۵۵۲

عملیات بزرگ: ۸۰۴, ۷۶۹, ۷۴۰, ۵۳۸, ۵۱۴, ۲۷۴

عملیات تلافی جویانه: ۴۶۱, ۴۴۷, ۴۴۶, ۴۳۱, ۴۲۷, ۴۱۳, ۳۵۸, ۳۳۳, ۲۵۱, ۲۳۸, ۲۲۷, ۱۸۰, ۱۶۰, ۱۱۶, ۱۰۲, ۸۶, ۷۰, ۴۰, ۳۷, ۳۴, ۳۱

۸۳۸, ۸۳۶, ۸۳۰, ۶۹۹, ۶۵۱, ۶۳۶, ۶۲۴, ۵۹۲, ۵۹۰, ۵۸۱, ۵۷۰, ۵۶۴, ۵۳۰, ۵۲۸, ۵۱۶, ۴۷۷

عملیات چریکی: ۵۷۵, ۵۲۶, ۴۹۲, ۱۷۹, ۲۶

عملیات حاج عمران: ۵۴۰

عملیات حفاظتی نیروی دریایی امریکا: ۴۱۳,۲۸۱

عملیات خیر: ۶۴۴,۲۲۵

ص: ۹۷۶

عملیات دریایی: ۲۸, ۱۱۴, ۱۲۹, ۲۳۶

عملیات رمضان: ۶۱۰

عملیات زمینی: ۲۰, ۶۳۰, ۷۳۲

عملیات سپاه یکم: ۵۵۴

عملیات سد دوکان: ۸۳۳

عملیات شهادت طلبانه: ۳۴۴

عملیات ضد چریکی: ۲۰۰, ۳۸۱

عملیات ظفر: ۲۶, ۱۹۱, ۳۵۳, ۸۴۱

عملیات ظفر ۲: ۲۶, ۲۲۷, ۳۵۳

عملیات ظفر ۳: ۲۶, ۲۲۷, ۸۴۱

عملیات غدیر: ۱۷۶

عملیات فاو: ۲۲۵

عملیات فتح: ۲۱, ۱۹۱, ۲۱۱, ۶۱۰, ۶۳۱

عملیات فتح ۹: ۲۱۱

عملیات فتح المبین: ۶۱۰, ۶۳۱, ۷۴۶

عملیات فریب: ۶۶, ۴۴۵, ۵۱۳

عملیات قدس ۴: ۷۸۸

عملیات کربلای ۲: ۱۹۱, ۶۵۰

عملیات کربلای ۴: ۶۴, ۸۰, ۸۲, ۴۳۸, ۶۰۱, ۶۱۰, ۶۴۳

عملیات کربلای ۵: ۱۸, ۱۹, ۲۲, ۵۶, ۶۲, ۶۴, ۸۱, ۸۲, ۱۱۳, ۱۱۴, ۱۳۱, ۱۴۵, ۱۵۶, ۱۶۲, ۱۶۳, ۱۷۵, ۱۹۱, ۲۳۵, ۵۶۹, ۶۰۰, ۶۰۱, ۶۰۲

۶۰۹, ۶۱۰, ۶۳۲, ۶۴۳, ۶۵۰, ۶۷۲, ۷۸۸, ۸۱۰, ۸۱۱

عملیات کربلای ۸: ۱۸, ۸۱, ۲۳۵, ۶۱۱

عملیات کرکوک: ۶۳۴

عملیات کمین: ۱۶۲, ۳۵۳, ۸۶۲

عملیات گسترده و سرنوشت ساز: ۱۷۵, ۲۳

عملیات گسترده: ۱۷, ۱۸, ۲۳, ۲۴, ۲۵, ۶۰, ۶۲, ۱۷۵, ۱۷۷, ۲۵۱, ۲۵۸, ۲۷۳, ۲۴۸, ۳۶۲, ۴۹۰, ۴۹۴, ۵۵۳, ۶۱۲, ۶۴۷, ۶۷۰, ۷۶۹

عملیات متوقف کردن صادرات نفت ایران: ۳۸

عملیات محدود: ۱۸, ۲۴, ۶۲, ۸۱, ۲۷۴, ۳۸۱, ۳۶۲, ۴۸۴, ۶۷۴

عملیات مشترک: ۵۶۷, ۶۳۳, ۶۳۴, ۶۵۱, ۶۷۴, ۶۸۶, ۷۱۶, ۸۲۳, ۷۴۰

عملیات منظم: ۱۹, ۲۰, ۲۵, ۲۱۲, ۲۵۷, ۳۶۱, ۳۹۴, ۴۱۹, ۴۴۲, ۶۰۶, ۶۱۳, ۶۲۹, ۶۳۴

عملیات مین روبی: ۱۶۸, ۲۳۱, ۲۷۸, ۳۱۸, ۳۳۷, ۴۳۲

عملیات مین گذاری: ۹۲, ۱۵۲, ۲۳۱, ۶۶۶

عملیات مین یابی: ۱۸۳, ۵۴۳

عملیات نامنظم: ۱۹, ۲۰, ۲۲, ۲۵, ۲۶, ۵۸, ۶۰, ۲۰۰, ۳۶۱, ۳۸۱, ۳۹۴, ۴۲۳, ۴۴۲, ۶۰۶, ۶۱۲, ۶۱۳, ۶۱۴, ۶۲۹, ۶۳۳, ۶۴۸, ۶۶۱, ۶۷۱

۶۷۴, ۶۷۵, ۶۸۸, ۶۹۷, ۷۳۰, ۸۴۱

عملیات نصر: ۴: ۳۶۲, ۵۶۸

عملیات نصر: ۷: ۵۳۹

عملیات نصر: ۸: ۱۷, ۵۸, ۵۶۸, ۷۱۶, ۷۵۸

عملیات نفوذی: ۲۲۸, ۳۸۰, ۳۹۰, ۵۸۷, ۷۹۵

عملیات والفجر: ۴: ۷۹

عملیات والفجر: ۸: ۲۲, ۶۴۴, ۶۷۲

عملیات والفجر: ۹: ۸۰

عملیات یدک: ۶۲

عملیات یوم المحافظه: ۶۸۸

عملیات های انفجاری: ۲۸۶

عملیات های پدافندی: ۳۷, ۴۰۸,

غافل گیر: ۲۲, ۳۷, ۵۹, ۶۳, ۷۶, ۱۱۶, ۱۳۱, ۱۵۲, ۲۳۲, ۳۰۲, ۳۱۹, ۳۶۵, ۴۰۶, ۴۸۸, ۵۵۴, ۶۰۰, ۶۰۱, ۶۴۴, ۶۷۲, ۶۸۶, ۶۹۷, ۷۸۰,
۸۱۴

غافل گیری، غافل گیرانه: ۱۹, ۲۰, ۲۱, ۲۲, ۲۳, ۲۴, ۲۵, ۳۶, ۵۹, ۶۲, ۶۳, ۶۴, ۷۹, ۸۰, ۸۳, ۱۶۱, ۱۷۶, ۲۲۴, ۲۲۵, ۲۳۶, ۲۴۴, ۲۸۵,
۳۶۳, ۳۷۷, ۴۲۲, ۴۷۰, ۴۸۹, ۵۳۸, ۵۳۹, ۵۵۴, ۶۰۱, ۶۱۰, ۶۲۹, ۶۳۰, ۶۳۲, ۶۴۳, ۶۴۴, ۶۴۵, ۶۷۰, ۶۷۲, ۶۷۴, ۶۹۷, ۸۱۶, ۸۴۷, ۸۵۶

غنیمت: ۲۶, ۷۳, ۱۴۴, ۱۶۲, ۱۷۹, ۲۱۴, ۲۲۸, ۲۶۶, ۳۳۴, ۳۳۹, ۳۵۳, ۳۹۶, ۴۰۷, ۵۲۴, ۵۲۵, ۵۸۷, ۶۱۳, ۶۵۱, ۷۵۱, ۷۹۵, ۸۷۲

فتح خرمشهر: ۷۴۶

کاروان حماسه سازان عاشورا: ۸۹, ۱۰۹, ۱۶۳, ۱۸۲, ۳۵۴, ۳۶۶, ۴۵۸, ۵۵۶, ۶۱۷

کمبود نیرو: ۴۴, ۵۵, ۵۶, ۱۶۲, ۱۸۸, ۲۱۳, ۲۵۰, ۲۵۱, ۲۵۸, ۳۵۰, ۳۹۳, ۴۰۶, ۴۳۶, ۴۸۸, ۵۸۵, ۷۵۸, ۷۶۹, ۷۷۱, ۷۸۲

گلوله باران کارخانه سیمان سرچنار در غرب شهر سلیمانیه: ۷۷۹

گلوله باران مراکز صنعتی و نظامی عراق: ۷۲, ۱۰۰, ۱۶۰, ۱۸۰, ۲۲۶, ۳۶۵, ۳۷۶, ۸۳۰

لشکر کشی امریکا به منطقه: ۲۶۱

ماشین جنگی ایران: ۷۸, ۲۰۳, ۴۸۴, ۵۷۲

ماشین جنگی دشمن: ۲۷۴

مأموریت عملیاتی عاشورا: ۲۳, ۱۷۵, ۲۲۳

مأموریت عملیاتی غدیر: ۲۳, ۱۷۵

مأموریت های ویژه پدافند دریایی: ۸۰۴, ۸۱۷

مانور ارتش ترکیه در منطقه مرزی شمال ایران و عراق: ۱۴۲

مانور آزادی جزیره: ۲۱۴, ۲۲۴, ۲۷۷

مانور پدافند شیمیایی: ۲۹۰, ۲۹۱

مانور حماسه سازان ثارالله: ۱۴۵

مانور عملیات کربلای ۵: ۱۴۵

مانور نیروی دریایی سپاه: ۲۲۴

مانور هوایی اعضای شورای همکاری خلیج فارس: ۱۰۳

مانور هوایی شاهین شبه جزیره ۱: ۱۰۳

مقابله با تهاجم بیگانگان: ۳۱۵

مقابله با نیروی دریایی امریکا: ۶۳۵

مقابله به مثل: ۶۷, ۱۰۰, ۱۵۱, ۱۸۱, ۱۹۳, ۲۲۴, ۲۲۶, ۲۲۷, ۲۳۸, ۲۳۹, ۲۵۱, ۲۹۰, ۲۹۹, ۳۷۸, ۳۷۹, ۴۱۱, ۴۲۶, ۴۳۱, ۵۲۱, ۶۳۵, ۶۳۶,

۶۹۳, ۶۹۹, ۷۵۰

مین گذاری بنادر نیکاراگوئه: ۲۴۶

ص: ۹۷۷

مین گذاری: ۲۷, ۲۸, ۳۵, ۴۲, ۴۹, ۶۸, ۷۴, ۹۲, ۱۰۱, ۱۰۴, ۱۱۸, ۱۲۶, ۱۲۷, ۱۳۹, ۱۵۲, ۱۶۸, ۱۷۲, ۱۹۳, ۲۰۹, ۲۴۴, ۲۴۵, ۲۴۶, ۲۸۱, ۳۱۴, ۳۷۵, ۳۹۶, ۴۲۴, ۴۷۴, ۴۷۵, ۴۷۶, ۵۰۶, ۵۶۱, ۵۷۱, ۵۷۵, ۶۱۵, ۶۹۹, ۷۶۳

نبرد مستقیم با امریکا: ۷۱۴

نقض حریم هوایی: ۲۵۹

نقض صلح: ۱۶۷

نیروی واکنش سریع: ۶۲۱

وضعیت قرمز: ۱۹۲, ۲۷۱, ۲۷۲, ۲۸۸, ۳۱۰, ۳۳۱, ۳۶۳, ۳۶۴, ۵۱۶, ۵۸۸, ۶۳۵, ۶۳۶, ۷۵۴, ۸۲۳, ۸۲۹

هلی برن: ۳۶, ۳۷۶, ۵۱۶, ۵۱۷, ۵۵۵, ۸۶۸

تسلیحات و تجهیزات نظامی

بازار تسلیحات: ۴۸

بازار سیاه اسلحه: ۹۵

بازار سیاه بین المللی: ۳۱۷

بمب اتمی: ۵۰, ۲۱۹, ۳۰۱, ۷۱۱

بمب خوشه ای: ۱۶۰, ۳۳۱, ۳۵۳, ۴۱۰

بمب شیمیایی: ۱۹۰, ۲۱۱, ۶۷۶

بمب شیمیایی تریل: ۶۷۶

بمب طاعون زا: ۲۹۰

بمب فسفوری: ۵۶, ۵۲۶

بمب نوترونی: ۲۱۹

بمب های اتمی کوچک: ۵۰, ۲۱۹

بی سیم پی.آر.سی: ۴۴۱, ۵۱۳, ۷۰۷

تانک آرژانتینی: ۳۰۰

تانک تی ۵۴: ۸۰۰

تانک تی ۵۵: ۸۰۰

تانک تی ۶۲: ۸۰۰

تانک تی ۶۹ نوع دوم: ۸۰۰

تانک تی ۷۲: ۸۰۰

تانک چیفتن ام ۴۷: ۸۰۰

تانک ذوالفقار: ۷۳۲

تجهیزات غواصی: ۱۰۸

تسلیمات برزیلی: ۵۰, ۵۵۰

تسلیمات ساخت شوروی: ۵۱, ۵۵۰

تسلیمات شیمیایی: ۲۸۹, ۲۹۰

تفنگ ۱۰۶ میلی متری: ۱۴۴, ۳۴۹, ۵۱۵, ۶۸۸

توپ ۱۳۰ میلی متری: ۷۶۹, ۸۰۰

توپ اورلیکن: ۸۶۵

خرید تسلیمات: ۴۹, ۷۷, ۴۳۳, ۵۷۲

خریدهای تسلیماتی عراق: ۲۶۲

خریدهای نظامی: ۲۸۴

خیمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری: ۸۴۴, ۸۵۴

خیمپاره انداز ۸۱ میلی متری: ۳۸۰, ۷۷۰, ۸۵۴

دستگاه مین یاب صوتی: ۳۹۷

دوربین مادون قرمز: ۳۹۰

رادار رازیت: ۱۵۵, ۳۷۵, ۴۸۸, ۸۵۶

رادار محلی سوباشی: ۸۶۹

رادار هوایی بوشهر: ۸۵۱

رزم ناو امریکایی: ۱۸۳, ۳۳۶, ۴۱۳, ۴۳۲, ۶۳۷, ۶۸۹, ۷۶۱, ۷۹۳

رزم ناو ایووا: ۶۶۸

رزم ناو تی کان وی روگا: ۳۳۶

رزم ناو روسی: ۴۱۷, ۱۹۲

رزم ناو فرانسوی: ۱۹۲

رزم ناو میسوری: ۴۴۷, ۶۳۷, ۶۶۸

رزم ناو یو.اس.اس. کار: ۶۸۹

زیردریایی: ۳۵, ۲۴۱, ۳۰۱, ۷۶۱

سایت موشکی هاوک (هاگ): ۸۶۹

سلاح های شیمیایی: ۳۴, ۵۶, ۱۴۵, ۲۷۴, ۲۹۰, ۳۵۱, ۳۵۲, ۴۴۹, ۵۲۶, ۵۴۲, ۷۳۰, ۷۵۴, ۸۲۶

شناور امریکایی هرکولس: ۲۹۴

صادرات سلاح: ۳۳۹

صدور تجهیزات نظامی به ایران: ۷۱۰

عامل شیمیایی اعصاب: ۲۸۸

فروش اسلحه: ۱۰۸, ۱۹۷, ۲۳۳, ۲۶۶, ۵۱۰, ۵۳۴, ۷۳۳, ۸۳۹, ۸۷۷

فروش اسلحه به ایران: ۱۰۸, ۱۹۷, ۲۶۶, ۵۳۴, ۷۳۳

فروش مهمات جنگی به ایران: ۷۲۶

قاچاقچیان اسلحه: ۴۸

قایق بعثت: ۷۲۰

قایق بوگامر: ۲۹۴

قایق عاشورا: ۶۷

قایق گشتی ۴۲ فوتی: ۳۸۶

قایق ویلز: ۲۹۴

قایق های تندرو: ۲۸, ۳۸, ۶۷, ۱۰۰, ۱۰۱, ۱۰۳, ۱۶۰, ۲۰۲, ۲۱۶, ۲۱۷, ۲۲۵, ۲۳۲, ۲۷۷, ۲۹۱, ۲۹۴, ۳۱۴, ۳۲۰, ۳۳۶, ۳۶۹, ۳۸۶, ۴۰۰,
۴۷۶, ۵۳۲, ۵۶۰, ۸۴۵

قایق های توپدار: ۳۹, ۶۸, ۷۷, ۱۱۶, ۱۸۳, ۱۹۲, ۲۱۷, ۳۱۱, ۳۱۲, ۷۴۲, ۷۷۹, ۷۹۳

کاهش واردات تسلیحاتی ایران: ۵۵۰

کشتی های مین یاب: ۱۸۴, ۱۹۳, ۲۳۱, ۳۱۹

کشتی های ناوگان شاتل (سیار): ۷۳۴

کشتی تدارکاتی تیداسپرینگ (انگلیسی): ۷۲۵

کشتی فرماندهی امریکایی مونت ورفون: ۳۵۷

کشتی فرماندهی لاسال: ۲۸, ۲۱۴, ۲۱۶, ۲۱۷, ۲۳۰

ص: ۹۷۸

کشتی مین جمع کن: ۱۳۷, ۱۵۲, ۱۶۸, ۲۷۵, ۲۷۸, ۳۵۷, ۳۹۷, ۴۸۳, ۵۶۱, ۷۳۶

کشتی مین جمع کن فرانسوی کانتو: ۲۷۸

کشتی مین جمع کن فرانسوی گارددیگلیانو: ۲۷۸

کشتی مین روب: ۲۷, ۳۴, ۱۶۸, ۲۱۸, ۲۴۴, ۲۷۵, ۲۷۸, ۲۸۲, ۳۸۶, ۴۱۵, ۴۳۲, ۴۴۵, ۵۴۱, ۶۳۸, ۶۷۵, ۷۱۰, ۸۵۸

گاز اعصاب: ۲۹۰

گاز خردل: ۲۹۰, ۴۱۷

گاز سمی لویزیت: ۲۹۰

گاز سمی نیدروژن سیانید: ۲۹۰

لندی کرافت: ۶۳۵

لندینگ گرافت: ۷۶۱

ماده شیمیایی تیودی گلیکول: ۴۱۷

مردان قورباغه ای: ۲۷۸

معاملات تسلیحاتی با ایران: ۳۰۱

موشک ۱۰۷ میلی متری (مینی کاتیوشا): ۲۴۱, ۳۵۴, ۳۸۵, ۷۳۹, ۷۶۰, ۷۷۲, ۸۴۵

موشک استینگر: ۲۸, ۲۹, ۱۱۴, ۲۹۱, ۲۹۲, ۲۹۴, ۳۰۲, ۳۱۱, ۳۱۷, ۳۳۵, ۳۳۶, ۳۳۷, ۳۳۸, ۳۳۹, ۳۵۵, ۳۵۸, ۳۸۵, ۳۸۶, ۵۲۹, ۵۴۴, ۵۷۲

۵۸۲

موشک اسکاد - بی: ۶۵۹, ۷۶۹

موشک اگزوسه: ۳۷, ۳۸, ۱۱۵, ۱۳۰, ۱۹۲, ۲۹۵, ۳۳۲, ۳۶۸, ۳۹۷, ۷۱۹, ۷۲۰, ۷۳۳, ۸۰۰

موشک تاو: ۱۵۰, ۳۰۰, ۳۳۹, ۳۵۴, ۳۹۶, ۷۶۰, ۷۶۶

موشک زمین به دریا: ۲۶۲

موشک زمین به زمین اس.اس. ۲۵: ۶۲۴

موشک زمین به زمین اس.اس. ۱۲: ۴۰, ۵۰, ۷۶۸

موشك زمين به زمين اس.اس.اس: ۲۱: ۶۲۴

موشك زمين به زمين توماهاك: ۴۴۷, ۶۶۸

موشك زمين به زمين هارپون: ۶۶۸

موشك زمين به زمين: ۹۶, ۲۳۸, ۲۵۱, ۲۵۳, ۳۵۱, ۳۶۴, ۳۷۸, ۳۷۹, ۶۵۹, ۷۵۶, ۷۵۷, ۷۶۰

موشك زمين به هوا: ۹۶, ۲۶۲, ۳۳۶, ۳۵۴, ۳۶۴, ۷۱۹, ۷۶۱, ۸۵۲, ۸۵۸, ۸۷۰

موشك ساحل به دريا: ۴۳۰, ۴۹۹, ۵۸۰, ۷۶۱, ۷۶۲

موشك سام: ۸۷۳

موشك سهند: ۱۱۴, ۱۵۶, ۳۹۴, ۶۵۰, ۶۹۶, ۸۳۲, ۸۶۵

موشك سيلك ورم: موشك كرم ابريشم

موشك ضد هوايي عين شقر: ۷۶۲

موشك فراگك: ۲۶۲

موشك كرم ابريشم (سيلك ورم): ۳۰, ۳۳, ۳۸, ۴۹, ۱۷۲, ۲۱۸, ۳۳۹, ۴۱۱, ۴۱۳, ۴۲۷, ۴۴۵, ۴۴۶, ۴۴۷, ۴۷۴, ۴۷۵, ۴۷۶, ۴۸۱, ۵۰۳,

۵۲۶, ۵۲۷, ۵۲۸, ۵۲۹, ۵۳۳, ۵۳۴, ۵۴۴, ۵۴۵, ۵۵۹, ۵۷۰, ۵۸۰, ۵۸۳, ۶۲۲, ۶۵۳, ۶۹۹, ۷۰۰, ۷۱۱, ۷۲۵, ۸۱۹, ۸۷۶

موشك ماليوتكا: ۲۴۱, ۶۱۴

موشك ماوريك: ۱۴۱, ۳۸۷

موشك هاوك (هاگك): ۳۳۹, ۵۱۸, ۵۴۴, ۵۴۸, ۵۸۰, ۷۰۰, ۷۲۵, ۷۷۶, ۸۵۲, ۸۶۹

موشك هاي دوربرد: ۲۵۲, ۳۰۱, ۳۳۴, ۶۲۴

موشك هاي ضد تانك: ۸۵۸

موشك هاي ميان برد: ۱۹۳

موشك هاي هوا به زمين: ۸۳۰

مين والمير: ۱۵۶, ۸۱۴

مين ياب صوتي سونار: ۳۹۷, ۷۷۲

ناو الوند: ۶۷

ناو امریکایی استارک: ۲۷, ۲۶۴, ۲۹۵, ۳۸۸, ۵۷۲

ناو آندرو مدا: ۱۶۸

ناو انگلیسی اکس: ۷۲۵

ناو انگلیسی سسیلا: ۷۲۵

ناو ترابری: ۳۶۸

ناو فرانسوی جرج لیگ: ۲۱۸

ناو کرکس: ۷۲۰

ناو لوپو: ۸۰۰

ناو هلی کوپتبر او کیناوا: ۶۶۸

ناو هلی کوپتبر گواداکانال: ۶۶۸

ناو هواپیما بر رنجر: ۳۵۲, ۶۶۸

ناو هواپیما بر کلمانسو (فرانسوی): ۳۴, ۲۶۰

ناو هواپیما بر میدوی: ۶۶۸

ناو، ناو جنگی: ۲۷, ۲۸, ۳۱, ۳۴, ۶۷, ۷۰, ۷۴, ۱۰۴, ۱۱۸, ۱۱۹, ۱۶۸, ۱۸۳, ۲۰۲, ۲۱۸, ۲۳۰, ۲۶۰, ۲۶۶, ۲۷۴, ۲۷۷, ۳۰۴, ۳۰۵, ۳۰۷, ۳۰۸, ۳۰۹, ۳۱۸, ۳۲۵, ۳۶۸, ۳۸۷, ۳۸۸, ۴۴۷, ۴۷۱, ۴۷۲, ۴۹۸, ۵۳۱, ۵۳۴, ۵۴۳, ۵۶۱, ۵۸۹, ۶۳۷, ۶۶۸, ۶۸۹, ۷۰۶, ۷۱۰, ۷۲۰, ۷۴۳, ۷۴۶, ۸۰۰

ناوچه امریکایی رنتز: ۷۴۲, ۷۴۳

ناوچه ایتالیایی الیسٹو: ۲۳۰

ناوچه ایتالیایی گریگیل: ۲۳۰

ناوچه توپدار: ۳۹۷, ۴۸۲

ناوچه سیراکو: ۷۹۴

ناوچه موشك انداز تاچ: ۷۶۱, ۸۳۶

ناوچه موشك انداز كار: ۷۶۱, ۸۳۶

ناوچه موشك انداز گالری: ۷۶۱

ناوچه موشك انداز يو.اس.اس. فورد: ۶۷۸

ناوشكن انگلیسی یورک باتل: ۷۲۵

ناوگان امریکا: ۳۰, ۳۸, ۹۸, ۱۰۱, ۱۰۲, ۱۰۳, ۱۵۲, ۱۶۸, ۱۸۳, ۲۱۶, ۲۴۶, ۲۷۹, ۳۱۱, ۳۴۴, ۳۵۷, ۳۵۹, ۳۶۶, ۳۸۸, ۴۲۶, ۴۶۰, ۵۰۴,
۵۱۹, ۵۴۲, ۵۴۳, ۵۵۶, ۵۵۸, ۵۶۰, ۵۶۴, ۵۷۷, ۷۱۰, ۷۴۳, ۷۵۰, ۷۶۲, ۸۳۷

ناوگان ایتالیا: ۲۱۸, ۳۳۹, ۳۶۹

ناوگان بلژیک: ۲۸۲

ناوگان شوروی: ۵۶۰, ۸۳۶

ناوگان نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی: ۸۱۶, ۸۲۴

ناوگان هلند: ۲۸۲

ص: ۹۷۹

هاورکرافت: ۶۳۵, ۸۰۰

هلی کوپتر آر - اچ: ۶۹۰

هلی کوپتر ام.اچ.۶: ۲۹۴

هلی کوپتر شنوک: ۸۴۴

هلی کوپتر کبری: ۸۴۴

هواپیماهای بدون سرنشین: ۵۷۶, ۵۵۰

هواپیماهای عراقی: ۳۷, ۳۸, ۴۰, ۶۷, ۷۱, ۷۲, ۱۰۰, ۱۰۱, ۱۱۵, ۱۳۰, ۱۵۹, ۱۶۰, ۱۶۱, ۱۶۳, ۱۶۵, ۱۶۸, ۱۷۹, ۱۹۰, ۲۰۲, ۲۱۳, ۲۳۶, ۲۳۷, ۲۳۸, ۲۵۵, ۲۷۱, ۲۸۸, ۲۹۰, ۲۹۴, ۳۱۰, ۳۳۱, ۳۳۲, ۳۵۲, ۳۵۸, ۳۶۴, ۳۷۹, ۳۸۲, ۳۹۶, ۳۹۷, ۴۱۰, ۴۱۱, ۴۳۸, ۴۷۲, ۵۸۸, ۵۹۶, ۶۳۵, ۶۷۸, ۷۱۹, ۷۲۹, ۷۳۸, ۷۵۶, ۷۶۷, ۷۷۸, ۷۷۹, ۷۹۲, ۷۹۳, ۷۹۴, ۸۰۵, ۸۱۷, ۸۲۳, ۸۳۰, ۸۵۱, ۸۷۰, ۸۷۸

هواپیمای اف - ۵: ۲۸

هواپیمای بمب افکن تی یو ۱۶: ۸۰۰

هواپیمای بمب افکن تی یو ۲۲: ۸۰۰

هواپیمای تورنادو: ۲۸, ۲۱۷

هواپیمای جاسوسی آواکس: ۶۹, ۱۲۹, ۳۵۹

هواپیمای جنگنده ساخت ایران: ۷۳۲

هواپیمای حمل و نقل نظامی سی - ۱۳۰: ۳۰۱, ۳۰۵

هواپیمای سوخو ۲۰: ۸۰۰

هواپیمای سوخو ۷: ۸۰۰

هواپیمای سوخوی ۲۵: ۴۰, ۵۰, ۲۱۹, ۸۰۰

هواپیمای کنترل از راه دور: ۵۵۰

هواپیمای میراژ ۲۰۰۰: ۴۰, ۵۰, ۴۱۶

هواپیمای میراژ اف - ۱: ۷۱۹

هوایمای میراژ اف.یک.ای.کیو ۲۰۰: ۸۰۰

هوایمای میراژ: ۵۰, ۹۷, ۱۳۰, ۳۰۰, ۳۱۰, ۴۱۰, ۵۷۱, ۷۱۹, ۸۰۰, ۸۲۹, ۸۵۱, ۸۶۹

هوایمای میگ ۲۱: ۷۳۲, ۸۰۰

هوایمای میگ ۱۹: ۸۰۰

هوایمای میگ ۲۳: ۳۶۳, ۸۰۰

هوایمای میگ ۲۵: ۳۶۴, ۸۰۰, ۸۴۵

هوایمای میگ ۲۹: ۸۰۰

اقدامات و اصطلاحات سیاسی، اقدامات و اصطلاحات اقتصادی

آتش بس: رجوع به بخش نظامی

آزادسازی مردم عراق: ۲۷۳

آزادی گروگان های آلمانی در لبنان: ۱۸۳

آزادی گروگان های امریکایی در لبنان: ۷۸, ۳۱۷, ۳۳۸, ۷۳۳

آشتی حافظ اسد با صدام حسین: ۵۱

آشتی دادن صدام و اسد: ۷۵۳

آشتی میان سوریه و عراق: ۵۱, ۷۵۳, ۷۷۳, ۷۸۵, ۸۲۲

آغاز جنگ: رجوع به بخش نظامی

آغازگر جنگ شهرها: ۲۲۷

آغازگر جنگ، آغازکننده جنگ: ۴۷, ۹۵, ۱۰۹, ۱۸۲, ۱۸۴, ۱۹۵, ۲۰۸, ۲۲۷, ۲۴۶, ۲۴۷, ۳۲۷, ۳۷۰, ۴۱۵, ۴۳۰, ۴۳۳, ۵۲۰, ۵۲۱, ۵۷۲,

۶۳۸, ۶۵۲, ۶۶۳, ۶۸۱, ۶۹۰, ۷۰۰, ۷۰۲, ۸۲۵

ابرقدرت: ۴۵, ۵۲, ۹۴, ۱۵۰, ۱۶۹, ۱۹۷, ۲۳۰, ۲۶۶, ۳۱۹, ۳۲۵, ۳۳۵, ۳۴۳, ۳۵۵, ۳۷۲, ۵۰۴, ۵۴۷, ۵۶۳, ۵۶۹, ۷۰۳, ۷۲۷, ۷۵۲, ۸۲۲,

۸۴۹, ۸۵۹

ابرقدرت ها: ۳۹, ۷۷, ۸۸, ۹۰, ۱۴۸, ۱۵۳, ۱۶۳, ۱۹۷, ۲۳۲, ۲۴۲, ۲۸۱, ۳۲۳, ۳۳۵, ۴۱۶, ۴۹۶, ۵۷۸, ۵۹۵, ۶۰۳, ۶۰۵, ۶۴۰, ۶۶۱, ۶۸۰,

۶۹۴, ۸۰۶, ۸۴۹, ۸۵۹

اتحاد پنهانی عراق و امریکا: ۲۶

اجاره سه نفتکش شوروی توسط کویت: ۳۶۹

اجرای قطعنامه آتش بس: ۸۱۸

احتکار: ۷۹, ۱۵۰, ۱۵۱, ۵۹۷, ۶۸۴, ۷۵۵

اختلافات دیپلماتیک ایران: ۲۶۵

ادامه جنگ: رجوع به بخش نظامی

ارتجاع عرب: ۴۷۸, ۷۰۹, ۸۲۲

ارسال اسلحه غرب به ایران: ۳۷۲, ۳۷۳

ارسال پنهانی سلاح از امریکا به ایران: ۳۰, ۳۳۷, ۳۷۲, ۳۷۳, ۳۸۸

ارسال سلاح از اسرائیل به ایران: ۳۰۱

ارسال مهمات به ایران: ۷۲۶

استراتژی عراق: ۹۷, ۷۰۷

استراتژی عملیاتی جمهوری اسلامی: ۱۸, ۱۹, ۲۱, ۲۵, ۶۳۰, ۶۷۰, ۶۷۱

استراتژی فشار همه جانبه: ۲۲۴

استعفای واینبرگر: ۷۳۶

استکبار، استکبار جهانی: ۱۰۵, ۱۲۲, ۱۴۱, ۱۵۱, ۱۶۵, ۲۴۲, ۳۴۴, ۳۵۵, ۴۶۰, ۵۲۵, ۷۰۹, ۷۳۲, ۷۴۲, ۷۵۲, ۸۰۲, ۸۱۲, ۸۵۷, ۸۵۸

اسلام امریکایی: ۱۵۰

اسلام بنیادگرایانه: ۱۷۰

اسلام رادیکال: ۱۷۰, ۴۵۱

اسلام ناب محمدی: ۸۸, ۱۵۰

اعلام بسیج در ایران: ۸۳۰

اعلام بسیج ملی برای مبارزه با امریکا: ۷۱۴

اعلام جنگ: ۲۸، ۱۹۸، ۳۱۳، ۴۴۶

اعلام متجاوز: ۱۳۷، ۴۴۹، ۴۶۱، ۵۹۵، ۶۶۴، ۶۹۰، ۷۴۴، ۷۷۰، ۸۰۶

اعمال تحریم علیه ایران: ۷۴۴

اعمال مجازات علیه ایران: ۱۰۷، ۷۴۴

افزایش مبادلات بازرگانی انگلیس با ایران: ۲۶۵

اقتصاد جنگی ایران: ۲۸۲

اقتصاد عراق: ۲۰، ۵۶، ۵۵۳، ۵۶۵، ۶۲۸

اقدامات بنیادگرایانه: ۵۹۱

ص: ۹۸۰

اقدامات دیپلماتیک: ۱۹, ۱۳۲, ۲۳۱, ۳۴۰, ۴۴۵, ۴۶۰, ۶۰۶, ۸۵۹

امپریالیستی: ۵۱, ۳۶۸, ۴۸۰, ۷۶۴

امپریالیسم خبری: ۵۹۸

امپریالیسم: ۳۶۰, ۴۳۴, ۴۶۰, ۵۴۶, ۵۹۸

امت عرب: ۳۰۲, ۳۶۸, ۷۹۷, ۸۵۲, ۸۷۲

امنیت منطقه ای: ۴۱۵, ۶۹۳

انتخاب ترکیه به عنوان حافظ منافع ایران و عراق: ۲۰۹, ۳۶۷

انتخابات دوره سوم مجلس شورای اسلامی: ۷۲۴

انتقال یهودیان ایران به اسرائیل: ۳۰۱

انزوای سیاسی: ۲۷۶

انقلاب اسلامی ایران: ۲۹, ۳۵, ۵۵, ۷۷, ۸۹, ۹۰, ۱۱۱, ۱۲۰, ۱۲۱, ۱۲۲, ۱۲۳, ۱۲۶, ۱۳۲, ۱۳۵, ۱۴۸, ۱۶۰, ۱۶۲, ۱۶۸, ۱۸۶, ۱۹۰, ۱۹۱, ۲۰۶, ۲۰۷, ۲۱۴, ۲۲۷, ۲۳۳, ۲۳۸, ۲۴۲, ۲۴۵, ۲۴۷, ۲۵۱, ۲۸۳, ۲۸۵, ۲۹۰, ۳۱۲, ۳۱۳, ۳۱۵, ۳۱۹, ۳۴۰, ۳۴۵, ۳۵۵, ۳۶۷, ۳۶۹, ۳۷۸, ۳۸۵, ۳۸۶, ۳۸۷, ۴۰۸, ۴۰۹, ۴۱۵, ۴۳۵, ۴۳۶, ۴۵۸, ۴۵۹, ۴۷۸, ۵۰۳, ۵۰۶, ۵۱۹, ۵۴۰, ۵۵۷, ۵۷۱, ۵۷۷, ۵۹۱, ۵۹۴, ۵۹۶, ۶۰۷, ۶۸۲, ۶۸۸, ۶۹۳, ۶۹۸, ۷۰۹, ۷۱۳, ۷۲۱, ۷۳۲, ۷۴۵, ۷۴۹, ۷۵۱, ۷۵۷, ۷۵۸, ۷۹۲, ۷۹۳, ۸۱۰, ۸۲۱, ۸۲۲, ۸۲۶, ۸۳۳, ۸۳۶, ۸۴۷, ۸۴۹, ۸۵۷, ۸۶۱, ۸۷۲

ایران کنترا: ۳۲۴

ایران گیت فرانسه: ۷۳۳

ایران گیت، ماجرای ایران گیت: ۷۸, ۱۴۸, ۱۷۰, ۳۳۸, ۴۷۹, ۵۳۶, ۶۴۰, ۷۳۳

بازار بورس توکیو: ۵۰۶

بازار بورس سیدنی: ۵۰۶

بازار بورس فرانکفورت: ۵۲۸

بازار بورس لندن: ۵۰۶, ۵۲۸

بازار بورس نیویورک: ۴۸۲, ۴۸۳, ۵۰۵, ۵۰۶, ۵۲۸

بازار بورس هنک کنگ: ۵۰۶

بازار جهانی نفت: ۲۰۷, ۲۲۰, ۲۶۴, ۳۲۷, ۷۴۳, ۸۳۸

بازار نفت: ۱۷۲, ۱۹۸, ۲۴۸, ۲۶۳, ۴۰۲, ۵۹۱, ۸۲۷

بازگرداندن مصر به جهان عرب: ۵۰, ۵۱, ۳۶۷, ۷۰۳, ۷۰۴, ۸۴۸

بازنگه داشتن خطوط بین المللی کشتی رانی در خلیج فارس: ۲۶۴

بحران استراتژیک: ۲۲, ۶۷۲

بحران اقتصادی: ۴۸۰, ۵۰۶, ۵۴۲, ۶۱۹

بحران خلیج فارس: ۲۸۳

بحران سیاسی ایران و فرانسه: ۲۶۰

بحران وال استریت: ۵۰۶

بدهی عراق به کشورهای عربی: ۵۵۰

برقراری روابط دیپلماتیک عراق و امریکا: ۵۷۱

برقراری روابط عراق و لیبی: ۴۷۴

برقراری مجدد روابط دیپلماتیک (اعراب) با مصر: ۷۰۸, ۸۵۹

برهم خوردن روابط سیاسی تهران با لندن و پاریس: ۶۸۳

بسته شدن سفارتخانه های ایران و عراق در کشور مقابل: ۳۶۷

بلوک کمونیست: ۵۶, ۷۸۸

بنیادگرایی اسلامی: ۲۲۱

بهای نفت: ۱۹۶, ۱۹۸, ۲۴۸, ۴۲۷, ۵۴۵, ۵۷۰

بهبود روابط ایران با کویت: ۴۶۱

بهبود روابط ایران و شوروی: ۱۹۴, ۳۲۵, ۶۶۵, ۷۰۲, ۷۲۶, ۷۲۷

بهبود روابط ایران و عربستان: ۱۹۶

بی طرفی: ۳۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۹، ۱۲۷، ۱۹۳، ۲۰۴، ۲۲۱، ۲۴۳، ۲۴۵، ۲۴۷، ۲۹۶، ۲۹۸، ۳۰۰، ۳۲۳، ۳۴۲، ۳۸۴، ۴۱۴، ۴۲۸، ۴۳۰، ۴۶۲، ۴۹۹، ۵۰۳، ۵۳۱، ۵۴۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۶۳۹، ۶۶۷، ۶۹۰، ۷۰۴، ۸۰۵، ۸۰۷، ۸۲۵، ۸۷۷

بیکاری: ۵۴، ۱۳۲، ۵۹۳، ۷۸۷

بین المللی کردن جنگ: ۲۶، ۱۲۰، ۳۵۲، ۷۲۶

پایان جنگ: رجوع به بخش نظامی

پایان دادن به جنگ: ۴۶، ۵۶، ۷۵، ۷۶، ۸۸، ۹۴، ۹۵، ۹۶، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۹، ۱۱۵، ۱۲۰، ۱۸۵، ۱۹۵، ۲۰۳، ۲۳۲، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۳، ۳۲۲، ۳۴۱، ۳۷۰، ۳۸۴، ۳۸۹، ۴۰۱، ۴۱۵، ۴۴۷، ۴۸۳، ۵۰۷، ۵۴۲، ۵۶۲، ۵۷۲، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۵۵، ۶۶۳، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۷۹، ۶۸۲، ۶۹۱، ۶۹۴، ۷۰۳، ۷۱۲، ۷۲۷، ۷۵۳، ۷۷۳، ۷۸۵، ۷۹۸

پایان مخاصمه: ۳۲۹

پذیرش قطعنامه ۵۹۸: ۱۶۶، ۱۹۴، ۲۳۲، ۲۴۷، ۶۹۱، ۷۹۶، ۸۷۵

پرداخت غرامت: ۴۱۶، ۶۵۲، ۷۵۳، ۸۲۶

پروتکل ۱۹۲۵ ژنو: ۲۸۹

پشتیبانی از عراق: ۵۲

پشتیبانی اسرائیل از عراق: ۶۸۲

پشتیبانی عراق: ۱۱۴، ۶۰۵

پیروی اروپا از امریکا: ۲۷۵

تاکتیک های سیاسی: ۲۵۲

تبعید امام: ۷۱۴، ۷۲۲

تجاوز به حق حاکمیت جمهوری اسلامی: ۳۱۲

تجدید روابط دیپلماتیک عراق و مصر: ۵۱، ۸۱۸

تحركات دیپلماتیک ایران: ۴۳۳، ۷۴۶

تحریم اروپا علیه ایران: ۶۳۵

تحریم اسلحه: ۷۷، ۳۲۳، ۳۴۱، ۴۱۶، ۶۳۹، ۶۷۹، ۶۸۰، ۸۱۹، ۸۵۹

تحریم اقتصادی امریکا علیه ایران: ۱۹۸, ۵۹۲, ۶۱۸, ۷۰۴,

تحریم اقتصادی ایران: ۱۹۸, ۲۸۱, ۵۲۰, ۵۴۸, ۵۹۰, ۵۹۱, ۵۹۲, ۵۹۴, ۶۱۸, ۶۱۹, ۶۲۰, ۶۴۲, ۶۴۳, ۶۵۳, ۶۶۶, ۶۸۳, ۷۵۵

تحریم ایران: ۴۸, ۲۶۲, ۴۰۰, ۵۷۸, ۶۱۹, ۶۵۴, ۶۶۵, ۷۸۶, ۷۹۷, ۸۶۲

تحریم بازرگانی ایران: ۳۲۷, ۶۲۰, ۶۴۱, ۶۵۲

تحریم تسلیحاتی ایران: ۱۷, ۱۸, ۴۵, ۴۶, ۴۸, ۵۱, ۷۱, ۷۶, ۷۷, ۷۸, ۸۹, ۹۴, ۹۵, ۹۷, ۱۰۵, ۱۰۶, ۱۰۷, ۱۰۸, ۱۰۹, ۱۱۵, ۱۳۷, ۱۳۸,

۱۳۹, ۱۴۱, ۱۵۹, ۱۷۱, ۱۹۵, ۱۹۷, ۱۹۸, ۲۳۲, ۲۴۲, ۲۶۲, ۲۹۶, ۳۰۱, ۳۲۶, ۳۳۷, ۳۷۳, ۴۳۳, ۵۵۹, ۵۶۵, ۵۷۲, ۵۸۳, ۶۲۴, ۶۳۹, ۶۴۰,

۶۵۲, ۶۸۰, ۷۲۵, ۷۲۶, ۸۱۸, ۸۱۹, ۸۳۸, ۸۳۹

ص: ۹۸۱

تحریم خرید نفت از ایران، تحریم نفتی ایران: ۴۸، ۴۹، ۷۸، ۹۵، ۱۷۲، ۱۹۸، ۲۳۲، ۲۴۸، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۸۰، ۴۸۳، ۵۴۸، ۵۷۲، ۵۹۱، ۶۲۰، ۸۳۹، ۸۲۷، ۷۸۶، ۶۴۱

تحریم کلیه واردات امریکا از ایران: ۵۹۰، ۵۹۱

تحریم نظامی ایران: ۱۸۵، ۱۹۵، ۵۲۱، ۵۴۸

تحریم واردات کالاهای ایران به امریکا: ۱۷۲، ۱۹۸

ترک مخاصمه: ۳۲۹

ترمیم روابط ایران با انگلستان و فرانسه: ۶۸۳

تروریزم، تروریسم: ۷۰، ۹۳، ۳۲۴، ۵۰۴، ۵۲۹، ۵۹۰

تروریست: ۷۰، ۸۱۱

تز جنگ بدون برنده: ۱۳۲

تسخیر لانه جاسوسی امریکا: ۷۱۴، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲

تشدید فشار بر ایران: ۳۸، ۳۲۷

تصویب تحریم واردات کالا از ایران به امریکا: ۱۹۷

تضاد اروپا و امریکا: ۲۷۵

تضاد در جامعه امریکا: ۲۷۵

تضعیف انقلاب اسلامی: ۵۴۰

تعزیرات حکومتی: ۷۹، ۵۳۲، ۵۹۷، ۷۱۴، ۷۲۴

تعطیلی دفاتر خرید ایران در لندن: ۴۹، ۷۷، ۹۷

تعطیلی سفارت بغداد در تهران: ۲۰۹

تعطیلی کامل نمایندگی سیاسی ایران در بغداد: ۲۰۹

تعلیق تحریم تسلیحاتی ایران: ۱۱۵

تعیین آغازگر جنگ: ۳۷۰

تعیین سرنوشت جنگ: ۵۴۹

تعیین متجاوز: ۹۵, ۱۰۶, ۱۸۵, ۳۸۹, ۵۷۷, ۵۷۸, ۶۳۹, ۷۰۱

تغییر پرچم نفتکش های کویتی: ۳۸۷

تلاش برای بهبود روابط سوریه و عراق: ۵۲

تلاش های دیپلماتیک: ۴۵, ۴۹, ۷۶, ۹۵, ۱۰۳, ۱۰۴, ۱۰۷, ۱۳۷, ۱۳۸, ۱۴۰, ۱۶۵, ۲۳۱, ۲۳۲, ۲۸۲, ۳۷۲, ۵۰۰, ۵۸۳, ۶۳۸, ۶۵۴, ۶۶۳, ۶۶۵, ۷۰۳, ۷۸۵, ۸۰۷

تمامیت ارضی: ۱۴۷, ۲۴۶, ۳۱۳, ۳۵۷, ۴۷۸, ۵۰۰, ۵۰۱, ۵۷۰, ۵۸۱, ۵۹۴

تمایل تهران به جانب مسکو: ۶۸۳

تنبیه متجاوز: ۳۹, ۴۵, ۴۷, ۷۴, ۷۵, ۸۸, ۱۰۴, ۱۰۵, ۱۶۵, ۴۷۵, ۵۳۳, ۶۳۹, ۶۵۹, ۶۹۰, ۷۴۲, ۷۴۴, ۷۷۰

تنش در روابط سیاسی ایران و انگلستان: ۲۶۵

تهدید عراق در حمله به شهرها: ۲۵۴, ۲۷۱

توقف جنگ از طریق سیاسی: ۷۱۲

توقف جنگ: رجوع به بخش نظامی

تولید نفت ایران: ۱۷۲, ۴۸۴, ۵۴۹, ۷۳۴

تولید نفت عراق: ۱۷۳, ۳۲۷, ۵۴۹, ۸۲۷

جاسوسی: ۲۸, ۶۹, ۲۷۷, ۴۵۸, ۷۱۴, ۷۲۰, ۷۲۱, ۷۲۲, ۷۷۶, ۸۴۹

جلسه وزیران نفت اوپک: ۲۸۶

جلوگیری از ارسال ژنراتورهای نیروگاه اتمی بوشهر: ۴۹

جلوگیری از صدور راکتور هسته ای از ایتالیا به ایران: ۷۱۱

جنگ اقتصادی با تهران: ۶۲۰

جنگ بدون برنده: ۹۴, ۱۵۸

جنگ تبلیغاتی: ۹۲, ۱۶۶, ۳۰۱, ۳۷۱, ۴۲۸, ۷۷۳, ۷۸۵, ۸۷۳

جنگ قیمت ها: ۴۹

جهان آزاد: ۶۸۲, ۵۲۰

جهان اسلام: ۱۵۱, ۳۱۴, ۳۵۹, ۳۸۷, ۵۰۴, ۵۶۷, ۸۱۸

جهان سوم: ۳۴۲, ۴۶۰, ۴۸۰, ۵۰۷, ۵۹۳, ۸۳۹

جهان عرب: ۲۹, ۵۰, ۵۱, ۵۲, ۹۶, ۱۹۶, ۲۴۵, ۳۸۷, ۵۴۷, ۵۷۸, ۶۲۲, ۶۵۴, ۶۵۵, ۷۰۴, ۷۲۴, ۷۴۵, ۷۶۳, ۷۶۴, ۷۷۳, ۷۷۴, ۷۹۷, ۷۹۸

۸۰۷, ۸۱۸, ۸۲۵, ۸۷۵

حامیان رژیم عراق: ۳۹

حامیان عراق در جهان عرب: ۵۱

حامیان منطقه ای عراق: ۴۹, ۱۱۴, ۱۲۹

حفظ صدام: ۳۱۵, ۳۶۰, ۴۷۸

حقوق بین الملل: ۲۴۵, ۲۴۶, ۲۹۰, ۳۶۹, ۴۷۵, ۵۰۱, ۵۰۲, ۵۱۸, ۵۳۰, ۸۰۵, ۸۵۲

حقوق بین المللی دریانوردی: ۸۰۵

حمایت از ایران: ۶۸۳, ۷۶۵, ۸۰۷

حمایت از عراق: ۱۸, ۵۰, ۵۲, ۷۷, ۲۹۹, ۳۰۰, ۳۲۷, ۳۵۲, ۳۵۹, ۵۷۱, ۶۸۳

حمایت امریکا از عراق: ۴۷۸, ۵۰۳, ۵۶۴

حمایت مالی ژاپن از امریکا: ۲۷۹

حمایت های سیاسی و دیپلماتیک اعراب از عراق: ۵۰

حمل تسلیحات عراق: ۲۹۹

خاتمه جنگ: رجوع به بخش نظامی

خروج نیروهای شوروی از افغانستان: ۸۵۹

خرید نفت از ایران: ۴۸, ۱۷۲, ۱۹۸, ۲۶۲, ۴۰۱, ۴۸۳, ۵۴۸, ۶۴۱

خط امام: ۷۴۶

خلق عرب: ۴۵۸

خمینسم: ۳۷۱

دخالت سیاسی مستقیم ژاپن در منطقه: ۲۸۰

دعوت کویت از امریکا: ۵۰۳, ۲۹۸

دولت دیکتاتور: ۳۶۰

دولت های امپریالیستی: ۳۶۰

دیپلماتیک (تلاش ها، روابط، اقدامات، تحرکات، فشارها): ۱۸, ۴۸, ۵۱, ۱۰۴, ۱۰۷, ۱۱۵, ۱۲۱, ۱۵۳, ۱۶۵, ۱۸۰, ۱۹۶, ۱۹۷, ۲۰۳, ۲۰۶, ۲۰۹, ۲۱۰, ۲۱۶, ۲۲۰, ۲۹۵, ۳۲۲, ۳۲۳, ۳۲۹, ۳۳۶, ۳۴۰, ۳۶۷, ۳۷۱, ۳۸۹, ۴۰۱, ۴۱۶, ۴۳۲, ۴۶۰, ۵۱۹, ۵۲۰, ۵۴۴, ۵۶۲, ۵۷۱, ۵۸۳, ۶۲۰, ۶۳۹, ۶۴۰, ۶۴۲, ۶۸۱, ۶۸۳, ۶۹۱, ۷۰۱, ۷۰۲, ۷۰۴, ۷۲۷, ۷۴۴, ۷۶۴, ۷۶۸, ۷۷۴, ۷۸۶, ۷۹۷, ۷۹۸, ۸۰۷, ۸۱۲, ۸۱۸, ۸۲۲, ۸۴۹

۸۵۹

دیدار هاشمی رفسنجانی از مسکو: ۷۲۶

راهپیمایی ۱۳ آبان، مراسم ۱۳ آبان: ۴۳, ۶۹۱, ۷۱۴, ۷۲۰, ۷۲۱, ۷۲۲, ۷۲۳, ۷۲۴, ۷۲۵, ۷۴۱, ۷۴۲, ۷۵۴, ۸۱۱, ۸۷۹

رسوایی مک فارلین: ۷۲۵

ص: ۹۸۲

روابط اقتصادی ایران با کشورهای همسایه: ۷۰۴

روابط امریکا با عراق: ۳۲۳

روابط ایران با انگلستان: ۴۶۱

روابط ایران با فرانسه: ۴۶۱

روابط ایران و ترکیه: ۵۹۵

روابط ایران و ژاپن: ۲۷۶

روابط ایران و شوروی: ۱۳۷, ۱۸۰, ۱۹۴, ۳۲۳, ۳۲۵, ۳۲۶, ۳۴۴, ۴۶۱, ۴۹۷, ۵۱۹, ۵۸۳, ۶۴۰, ۶۶۵, ۶۸۲, ۷۰۲, ۷۲۶

روابط بازرگانی ایران و انگلیس: ۲۶۵

روابط بغداد و مسکو: ۷۰۲

روابط سوریه با عراق: ۷۹۸

روابط شوروی با اعراب: ۳۴۴

روابط شوروی با عراق: ۳۲۳, ۵۸۳

روابط مسکو و واشنگتن: ۳۵, ۵۶۲

سرکوب انقلاب اسلامی (جمهوری اسلامی): ۲۵۶, ۲۶۱, ۴۹۷

سفر رئیس جمهور ایران به سازمان ملل: ۱۷, ۷۳, ۷۵, ۱۰۴, ۱۲۰, ۵۸۹

سقوط صدام: ۸۹, ۱۵۲, ۲۷۵, ۳۴۰, ۳۵۴, ۵۳۳, ۵۴۰, ۵۷۷, ۵۹۳, ۶۰۵, ۶۵۰, ۶۶۱, ۸۵۸, ۸۷۴

سقوط قیمت نفت: ۴۳۶, ۵۹۱

سیاست بازدارنده: ۳۱۹

سیاست خارجی امریکا: ۲۰۸, ۷۲۱, ۷۴۲

سیاست خارجی ایران: ۱۴۹, ۴۹۹, ۶۲۹, ۶۸۲

سیاست خارجی پاکستان: ۱۲۵

سیاست خارجی شوروی: ۶۶۵

سیاست خارجی عمان: ۳۴۲

سیاست خارجی فرانسه: ۳۸۸, ۷۳۳

سیاست خاورمیانه ای: ۳۸۸, ۵۲۹

سیاست کمپ دیویدی: ۵۲

شرق، بلوک شرق: ۳۵, ۴۸, ۴۹, ۱۲۱, ۲۴۷, ۳۲۵, ۳۳۵, ۴۸۵, ۵۸۳, ۶۹۳, ۷۳۲, ۷۵۴, ۷۹۶, ۸۳۹

شکست استراتژیک: ۳۹۹

شناسایی متجاوز: ۴۵, ۴۶, ۴۷, ۱۰۴, ۲۰۶, ۲۴۶, ۳۸۴, ۳۸۵, ۳۹۰, ۴۱۵, ۵۳۳, ۵۹۴, ۵۹۵, ۶۸۱, ۶۹۰, ۷۴۴, ۸۲۶, ۸۵۷

شیطان بزرگ: ۴۳, ۸۹, ۱۴۱, ۲۴۱, ۲۶۰, ۴۹۹, ۷۳۱, ۸۵۷

صادرات امریکا به ایران: ۵۹۰

صادرات ایران به امریکا: ۲۶۵

صادرات بریتانیا به ایران: ۲۶۵

صادرات نفت ایران: ۲۹, ۳۸, ۴۸, ۹۷, ۱۳۷, ۲۰۳, ۲۳۷, ۲۴۲, ۳۲۲, ۳۲۶, ۳۸۷, ۳۹۷, ۴۳۶, ۴۸۲, ۴۸۳, ۵۴۲, ۵۷۰, ۵۷۲, ۵۹۱, ۵۹۲,

۶۲۰, ۶۲۱, ۶۳۷, ۶۴۱, ۷۱۳, ۷۳۴, ۷۸۶, ۸۴۹, ۸۷۸

صادرات نفت عراق: ۱۹۰, ۵۷۰, ۵۸۶

صادرات نفت کویت: ۵۴۵, ۵۴۹, ۵۹۲

صادرات نفت، صدور نفت: ۲۹, ۳۸, ۴۲, ۴۸, ۹۷, ۱۱۵, ۱۳۷, ۱۹۰, ۲۰۳, ۲۲۰, ۲۲۴, ۲۳۷, ۲۴۲, ۲۴۷, ۲۶۰, ۲۶۱, ۲۶۲, ۲۶۴, ۳۲۲,

۳۲۵, ۳۲۶, ۳۴۲, ۳۷۳, ۳۸۷, ۳۹۷, ۴۱۰, ۴۱۲, ۴۳۱, ۴۳۶, ۴۸۲, ۴۸۳, ۵۴۲, ۵۴۵, ۵۴۹, ۵۶۳, ۵۷۰, ۵۷۲, ۵۸۰, ۵۸۶, ۵۹۱, ۵۹۲, ۶۱۹,

۶۲۰, ۶۲۱, ۶۳۷, ۶۴۱, ۶۸۱, ۷۱۳, ۷۳۴, ۷۳۵, ۷۸۶, ۸۲۶, ۸۴۹, ۸۷۸

صدور انقلاب: ۹۴, ۱۴۸, ۱۷۰, ۲۰۵, ۳۲۶, ۸۷۴

صدور سلاح از چین به ایران: ۵۲

صدور نفت ایران به امریکا: ۲۸۲

صلح اعراب با اسرائیل: ۶۶۵

صلح بین مصر و اسرائیل: ۳۴۳

صلح جهانی: ۳۱۳, ۳۱۹, ۴۸۰

صلح خاورمیانه: ۸۵۹, ۸۷۶

صلح: ۲۰, ۲۹, ۳۰, ۴۲, ۴۷, ۵۰, ۷۴, ۸۴, ۹۳, ۹۶, ۱۰۵, ۱۰۶, ۱۲۰, ۱۲۷, ۱۳۷, ۱۳۸, ۱۵۱, ۱۵۳, ۱۶۶, ۱۶۷, ۱۶۹, ۱۷۰, ۱۷۱, ۱۷۹, ۱۸۴, ۱۹۴, ۱۹۶, ۲۰۳, ۲۰۵, ۲۰۸, ۲۰۹, ۲۳۲, ۲۴۸, ۲۵۳, ۲۵۹, ۲۷۹, ۲۸۳, ۲۸۴, ۲۹۶, ۲۹۸, ۲۹۹, ۳۱۳, ۳۱۴, ۳۱۶, ۳۱۸, ۳۲۴, ۳۲۶, ۳۴۰, ۳۴۳, ۳۵۵, ۳۵۶, ۳۶۵, ۳۷۰, ۳۸۴, ۳۸۵, ۴۰۱, ۴۱۵, ۴۱۹, ۴۲۷, ۴۳۰, ۴۳۳, ۴۴۸, ۴۵۰, ۴۶۰, ۴۸۰, ۴۹۸, ۵۰۱, ۵۰۷, ۵۰۸, ۵۲۰, ۵۳۱, ۵۳۳, ۵۵۷, ۵۵۸, ۵۸۲, ۵۸۹, ۵۹۵, ۵۹۶, ۵۹۷, ۶۲۲, ۶۲۳, ۶۲۹, ۶۳۶, ۶۴۰, ۶۵۲, ۶۵۳, ۶۶۴, ۶۶۵, ۶۸۳, ۶۹۲, ۶۹۵, ۷۰۰, ۷۰۳, ۷۱۲, ۷۴۱, ۷۴۴, ۷۶۳, ۷۶۴, ۷۶۸, ۷۸۵, ۷۹۶, ۸۰۶, ۸۱۱, ۸۱۲, ۸۱۲, ۸۲۲, ۸۲۵, ۸۲۷, ۸۵۰, ۸۵۲, ۸۵۹, ۸۷۶, ۸۷۷

صنعت توریسم: ۲۲۱

صنعت و بازرگانی انگلستان: ۴۹

طرح استراتژیک ریگان برای ایران: ۵۶۹

طرح آشتی ملی: ۴۰۳

طرح تحریم ایران: ۶۱۹

طرح تشکیل هیئت تحقیق بین المللی برای آغازگر جنگ: ۱۸۴

طرح حفاظت سکوه‌های نفتی: ۵۷۶

طرح دبیرکل: ۲۹۸, ۴۱۵, ۴۱۶, ۵۰۷, ۵۲۰, ۵۳۳, ۶۶۴, ۶۸۱, ۶۹۳, ۷۲۷, ۷۳۰, ۷۴۴

طرح شوروی: ۷۱, ۱۲۱, ۱۶۹, ۳۹۹, ۶۹۱, ۷۵۲, ۸۱۷, ۸۳۶

طرح صلح سازمان ملل: ۱۰۸

طرح صلح: ۴۶, ۱۰۸, ۳۸۹, ۷۰۰

طرح ۹ ماده ای دبیرکل: ۴۶, ۵۳۳, ۵۷۸, ۷۰۰, ۷۰۱

عادی سازی روابط با ایران: ۲۶۰

عملیات روانی عراق: ۱۷۹

غرب، بلوک غرب: ۲۹, ۳۵, ۳۸, ۴۰, ۴۸, ۴۹, ۵۶, ۷۶, ۷۷, ۹۴, ۹۷, ۹۸, ۱۰۹, ۱۲۲, ۱۳۷, ۱۵۳, ۱۸۶, ۱۹۰, ۱۹۳, ۲۰۴, ۲۰۷, ۲۱۶, ۲۱۷, ۲۴۴, ۲۴۷, ۲۶۰, ۲۶۲, ۲۶۵, ۲۷۳, ۲۷۵, ۲۷۶, ۲۸۱, ۲۸۵, ۳۰۰, ۳۲۳, ۳۲۴, ۳۲۵, ۳۳۳, ۳۳۶, ۳۳۷, ۳۳۸, ۳۴۰, ۳۵۴, ۳۵۵, ۳۷۲, ۳۷۳, ۳۷۹, ۳۸۶, ۳۸۷, ۳۸۸, ۴۰۰, ۴۰۸, ۴۱۳, ۴۱۶, ۴۳۰, ۴۵۰, ۴۶۰, ۴۶۲, ۴۸۱, ۴۸۳, ۴۸۵, ۵۰۳, ۵۰۴, ۵۱۷, ۵۳۰, ۵۴۲, ۵۶۰, ۵۶۳

,٧١٠ ,٢٩٣ ,٢٩١ ,٢٨٤ ,٢٨٢ ,٢٨٠ ,٢٧٨ ,٢٥٣ ,٢٤١ ,٢٤٠ ,٢٣٨ ,٢٣٧ ,٢٢٤ ,٢١٩ ,٥٩٤ ,٥٩٣ ,٥٩٢ ,٥٨٣ ,٥٨٢ ,٥٨٠ ,٥٧٠ ,٥٦٦ ,٥٦٤

٨٧٧ ,٨٧٥ ,٨٦١ ,٨٣٩ ,٨٣٨ ,٨١٨ ,٧٩٩ ,٧٨٦ ,٧٧٥ ,٧٦٨ ,٧٦٢ ,٧٥٤ ,٧٤١ ,٧٣٣ ,٧٣٢ ,٧٢٧ ,٧٢٥

ص: ٩٨٣

فروش تسلیحات چینی به ایران: ۷۱۱

فروش سلاح از شوروی به ایران: ۶۲۵

فشار اقتصادی به ایران: ۴۳۳, ۳۲۵

فشارهای امریکا بر ایران: ۳۲۴

قانون اختیارات جنگی، اختیارات ریاست جمهوری در زمان جنگ: ۹۲, ۱۶۹, ۳۱۵, ۳۱۶, ۳۱۷, ۳۲۰, ۳۳۵, ۳۹۸, ۵۰۳, ۵۱۹, ۵۳۱, ۷۰۰

قانون منع واردات امریکا از ایران: ۲۸۱

قدرت های بزرگ: ۱۸, ۲۶, ۳۶, ۵۲, ۵۶, ۱۰۵, ۱۰۸, ۱۲۰, ۱۲۵, ۱۵۳, ۱۷۱, ۲۲۴, ۲۲۹, ۳۵۲, ۵۱۹, ۵۳۴, ۵۴۴, ۸۰۵, ۸۴۸, ۸۵۸, ۸۷۵

قطع روابط (دیپلماتیک) ایران و عراق: ۲۰۹, ۳۶۷

قطع روابط با ایران: ۱۸۶, ۲۶۳, ۷۷۳

قطع روابط دیپلماتیک (سیاسی) اعراب با ایران: ۵۱, ۲۶۳, ۳۷۱, ۵۸۲, ۶۵۴, ۶۵۵, ۷۲۷, ۷۶۴, ۷۷۳

قطع روابط دیپلماتیک فرانسه با ایران: ۴۰۱

قطع روابط کشورهای عرب با ایران: ۱۹۶

قطع صدور سلاح: ۳۴۲

قطع صدور نفت ایران: ۴۲, ۴۹, ۲۲۴, ۳۷۳, ۵۷۹, ۷۳۴

قطعنامه اجلاس سران عرب: ۷۹۶, ۷۹۷

قطعنامه اعمال مجازات: ۴۶

قطعنامه تحریم تسلیحاتی: ۴۵, ۴۶, ۴۸, ۲۶۲, ۳۷۳, ۵۵۹, ۶۹۴, ۷۲۵

قطعنامه شورای امنیت: ۳۴, ۹۴, ۱۰۷, ۱۹۴, ۲۰۳, ۲۰۸, ۲۳۲, ۲۵۲, ۳۱۲, ۵۲۰, ۵۴۱, ۶۳۸, ۶۵۲, ۸۰۶, ۸۱۸

قطعنامه کنفرانس امان: ۸۰۶

کاهش قیمت نفت: ۲۸۶

کشورهای عرب حامی عراق: ۲۳۲, ۴۳۴

کمک های مالی و تسلیحاتی کویت: ۵۵۰

کممک های نظامی اعراب به عراق: ۵۰

کمیته غیر دولتی بررسی راه های پایان بخشیدن به جنگ ایران و عراق: ۳۷۰

گران فروشی: ۷۹, ۱۵۰, ۱۵۱, ۵۹۷, ۶۸۴, ۷۱۳, ۷۲۴, ۷۵۵

گروگان گیری: ۱۷۰, ۲۴۴, ۳۴۰, ۴۰۲, ۵۰۸

گسترش انقلاب اسلامی به جهان عرب: ۲۹, ۳۵

گسترش روابط بازرگانی و اقتصادی شوروی با ایران: ۳۴۴

لایحه کار، لایحه قانون کار: ۵۳۲, ۸۷۸

لیبرال ها: ۸۹

ماجرای مک فارلین: ۷۴, ۷۸, ۱۴۸, ۳۱۵, ۳۲۴, ۳۳۷

مبارزه با گران فروشی: ۷۹, ۱۳۴, ۱۵۱, ۵۹۷, ۶۸۴, ۷۱۳, ۷۲۴, ۷۵۵

متارکه جنگ: ۵۰۷

متجاوز شناخته شدن عراق: ۵۸۳

متحدین امریکا: ۲۸۱, ۳۸۸

مجازات متجاوز: ۹۵, ۱۱۹, ۴۰۴, ۴۱۴, ۴۶۱, ۵۹۵

مجازات های بین المللی علیه ایران: ۹۴, ۹۵

محاصره اقتصادی ایران: ۳۹, ۱۱۵, ۱۱۶, ۶۴۲, ۶۸۳, ۶۸۴

محاصره تسلیحاتی ایران: ۹۵, ۳۳۵

محاصره دریایی ایران، محاصره بنادر ایران: ۳۵, ۴۲, ۲۸۰, ۳۲۵, ۶۶۷, ۶۸۲

محاكمه متجاوز: ۱۵۱, ۴۳۳

محدودیت صادرات امریکا به ایران: ۵۹۰

مذاکرات صلح: ۷۴, ۷۵, ۳۷۰, ۳۷۳, ۴۱۶, ۴۳۴, ۶۳۸

مذاکره با ایران: ۱۹۵, ۵۰۷, ۶۹۹

مراکز صدور نفت: ۴۸

مسئولیت آغاز جنگ: ۷۶, ۹۴, ۱۸۵, ۳۸۹

مسدود کردن بنادر ایران: ۳۲۷

مصوبات شورای امنیت: ۲۵۳, ۵۸۲

معاملات اقتصادی بین ایران و امریکا: ۲۶۵

معامله تهاتری: ۴۰۲

معرفی متجاوز: ۹۷, ۱۲۰, ۱۳۶, ۱۵۱, ۱۶۵, ۱۸۲, ۲۰۵, ۵۲۰, ۵۷۸, ۷۰۱

مقررات آتش بس: ۶۵۲, ۶۶۵

ممانعت از گسترش انقلاب اسلامی: ۸۴۹

ممنوعیت صدور تجهیزات غواصی به ایران: ۱۰۸

ممنوعیت واردات نفت از ایران: ۲۸۲, ۳۴۲

موضع عربی واحد در برابر جنگ: ۲۶۳

میانجیگری شوروی: ۶۷۹

میانجیگری لیبی: ۱۹۶

میانجیگری: ۱۹۶, ۲۰۹, ۲۳۲, ۳۶۷, ۵۴۸, ۶۶۶, ۶۷۹, ۶۹۲

نازیسم: ۳۱۹

ناسیونالیسم عربی: ۲۴۷

نجات صدام: ۱۶۵, ۲۶۱, ۷۳۲

نزدیکی ایران و شوروی: ۵۴۸

نزدیکی تهران و مسکو به یکدیگر: ۷۲۶

نزدیکی طرابلس به بغداد: ۵۲

نصب پرچم امریکا روی نفتکش های کویت: ۲۰۸, ۲۹۸, ۶۹۹

نظام آینده عراق: ۲۷۳

نفت برنت دریای شمال: ۵۲۸

نفت تگزاس: ۴۲۷

نفت صادراتی اوپک: ۳۲۷

نقض آشکار قوانین بین المللی: ۳۱۲

نقض قوانین (حقوق) بین المللی: ۲۸, ۳۱۲, ۳۱۳, ۵۰۱, ۵۳۶, ۸۰۵

واردات بریتانیا از ایران: ۲۶۵

واردات عراق از انگلیس: ۵۰

واردات نفت خام از ایران: ۶۸۳

واردات نفت خام ژاپن از خاورمیانه: ۵۴۸

واردات نفت ژاپن از ایران: ۵۴۹, ۶۴۲, ۸۳۸

واردات نفت ژاپن از عراق: ۵۴۹

واردات نفت ژاپن از منطقه خلیج فارس: ۲۸۰

واردات نفت فرانسه از ایران: ۴۰۱

ص: ۹۸۴

واردات نفتی امریکا: ۲۶۴

وتو: ۸۱۹,۴۱۶

هفته آمادگی برای رویارویی با تجاوز امریکا: ۷۰۸, ۷۲۱, ۷۲۳, ۷۳۱, ۷۳۲, ۷۴۱, ۷۷۱

هفته دفاع مقدس: ۸۷, ۱۰۹, ۱۳۳, ۱۴۵, ۱۴۶

همکاری (روابط) تسلیحاتی شوروی با ایران: ۳۷۳, ۶۲۵

هیئت تحقیق پیرامون مسئولیت جنگ: ۷۸۵

هیئت رسیدگی به مسئولیت آغاز جنگ: ۳۸۹

نیروهای نظامی و انتظامی ایران و سازمان های مربوطه

ارتش

ارتش جمهوری اسلامی ایران: ۳۲, ۳۹, ۴۴, ۴۵, ۵۴, ۷۷, ۸۶, ۸۹, ۱۱۶, ۱۳۵, ۱۴۵, ۱۴۷, ۱۶۵, ۱۷۹, ۲۱۳, ۲۲۹, ۲۵۱, ۲۵۲, ۲۵۷, ۲۵۹,
۲۷۷, ۳۴۴, ۳۸۱, ۳۹۰, ۳۹۵, ۴۰۷, ۴۰۹, ۴۹۴, ۵۱۵, ۵۷۱, ۵۷۵, ۵۷۶, ۶۸۲, ۶۸۶, ۶۸۹, ۶۹۰, ۷۲۰, ۷۴۳, ۸۱۰, ۸۲۲, ۸۳۰, ۸۳۵, ۸۵۶

تیپ ۳ لشکر ۸۱: ۱۹۰, ۲۱۳

دانشکده افسری نیروی زمینی ارتش: ۲۲۹

دژبان جنوب: ۳۸۱

ستاد مشترک ارتش: ۴۳, ۴۴, ۱۹۳, ۳۵۲, ۴۷۴, ۴۹۹, ۶۱۶, ۶۵۰, ۶۷۶, ۷۵۰, ۷۵۶, ۷۶۷, ۷۷۸, ۸۰۴, ۸۱۶, ۸۲۲, ۸۲۳, ۸۲۴

سماجا: ۲۵۲

فرمانده نیروی دریایی ارتش: ۲۳۱

قرارگاه لشکر ۸۸ زرهی ارتش: ۲۸۸

گردان ۱۴۳ از تیپ ۳ لشکر ۸۱ زرهی: ۱۷۹

لشکر ۱۶ قزوین: ۲۳۳, ۷۰۸

لشکر ۲۳ نوهل: ۸۶۴

لشکر ۸۴ خرم آباد: ۲۳۳

لشکر ۹۲ زرهمی اهواز: ۲۳۳

معاونت اطلاعات ستاد مشترک ارتش: ۲۵۱, ۲۵۲

منطقه هوایی شهید بابایی: ۱۲۳

نیروهای سه گانه ارتش: ۴۴

نیروی دریایی ارتش: ۳۶, ۳۷, ۶۷, ۹۲, ۱۲۹, ۲۳۱, ۳۴۴, ۳۶۹, ۴۰۹, ۴۳۲, ۴۷۱, ۴۸۱, ۶۳۵, ۶۷۵, ۶۸۶, ۶۸۷, ۶۹۶, ۷۰۶, ۷۴۳, ۸۰۴, ۸۱۶, ۸۲۲, ۸۲۴

نیروی زمینی ارتش: ۳۵۲, ۷۶۷, ۷۹۶, ۸۲۲

نیروی هوایی ارتش: ۱۸۰, ۲۷۷, ۳۵۲, ۳۶۴, ۶۵۰, ۶۵۱, ۷۱۸, ۷۳۰, ۷۳۸, ۷۵۶, ۷۶۷, ۷۷۸, ۷۹۳, ۸۰۴, ۸۱۶, ۸۲۲, ۸۴۵, ۸۷۰

هوانیروز ارتش: ۳۹۵, ۴۰۶, ۸۴۴, ۸۶۵, ۸۶۹

سپاه

اطلاعات سپاه: ۷۳, ۱۸۹, ۲۰۰, ۴۸۴, ۵۲۴, ۵۸۳, ۷۵۹, ۸۶۶

انصارالمهدی: ۳۷۷

بسیج: ۱۹, ۴۳, ۵۵, ۱۱۱, ۱۳۲, ۱۳۴, ۱۴۵, ۱۴۶, ۱۴۷, ۱۴۸, ۱۵۱, ۱۶۲, ۱۶۳, ۱۷۸, ۱۷۹, ۱۸۱, ۱۸۲, ۲۵۶, ۲۵۷, ۲۸۲, ۲۸۵, ۳۵۵, ۴۱۵, ۴۳۴, ۴۵۰, ۵۷۸, ۶۰۳, ۶۰۸, ۶۱۶, ۶۱۸, ۶۳۰, ۶۳۴, ۶۴۳, ۶۸۳, ۶۹۳, ۶۹۷, ۶۹۸, ۷۱۴, ۷۲۱, ۷۳۱, ۷۴۲, ۷۴۶, ۷۷۰, ۷۷۱, ۷۹۷, ۸۰۳, ۸۰۹, ۸۱۱, ۸۱۲, ۸۱۳, ۸۲۱, ۸۲۲, ۸۲۳, ۸۳۰, ۸۳۴, ۸۴۷, ۸۴۸, ۸۷۲, ۸۷۹

بسیج مستضعفین: ۱۴۶, ۱۴۷, ۱۴۸

توپخانه یگان های قرارگاه قدس: ۳۷۷

تیپ امام حسن (ع): ۵۱۷, ۸۵۶

تیپ انصارالرسول: ۳۹۱

تیپ توپخانه ۶۱ محرم: ۵۵۲, ۶۷۵, ۷۶۹, ۷۷۹, ۸۱۵

تیپ حمزه (لشکر بدر): ۷۸۸

تیپ خاتم الانبیا: ۱۰۰

تیپ مالک اشتر: ۲۵, ۶۱۲

سپاه پانزدهم رمضان: ۷۳, ۲۱۳, ۳۳۳, ۳۸۲, ۴۰۲, ۴۰۸, ۵۰۹, ۵۱۵, ۵۲۴, ۵۷۵, ۶۵۱, ۷۳۹, ۸۳۳

سپاه پنجم: ۸۳۲

سپاه چهارم بعثت باختران: ۸۲۹, ۸۳۰

سپاه دهلران: ۳۸۱

سپاه دهم نبی اکرم(ص): ۵۲۱

سپاه سردشت: ۵۵, ۱۴۴, ۲۵۸, ۴۴۱, ۵۸۷, ۶۱۶

سپاه سوم قدس: ۳۸۰

سپاه ششم امام صادق(ع): ۷۳۸

سپاه کردستان: ۱۸۹, ۳۹۶

سپاه لبنان: ۱۴۲, ۲۳۲

سپاه یازدهم امام حسن عسکری(ع): ۲۰۱, ۴۵۸

سپاه یکم ثارالله: ۱۶۳, ۲۷۲, ۳۸۳, ۳۸۴, ۵۲۴

ستاد سپاه پاسداران ناحیه کرمان: ۸۴۷

ستاد سپاه پاسداران ناحیه مستقل نبی اکرم(ص): ۵۵۶, ۵۶۷, ۵۴۵

ستاد سپاه یکم ثارالله: ۸۳۴

ستاد فرعی قرارگاه خاتم: ۴۹۴

ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص): ۳۷

ستاد کل پدافند کشور: ۳۲, ۴۷۴

ستاد کل سپاه، ستاد کل نیروهای سه گانه سپاه: ۳۲, ۳۶, ۴۴, ۵۹, ۶۶, ۲۳۸, ۳۵۱, ۳۷۸, ۴۰۹, ۴۷۴, ۶۱۶, ۶۵۹, ۶۷۵, ۶۸۸, ۷۴۸, ۸۰۴

۸۲۱, ۸۳۶, ۸۴۵

ستاد مرکزی سپاه: ۲۳۳, ۲۵۵, ۵۵۶

ستاد نیروی زمینی سپاه: ۱۷۵

عملیات و اطلاعات نیروی زمینی سپاه: ۶۳۲

قرارگاه بدر: ۲۰۰

قرارگاه پشتیبانی غرب: ۲۱۲

قرارگاه تاکتیکی فتح: ۵۴۰, ۵۵۳, ۵۸۵, ۶۱۴, ۷۱۶

قرارگاه ثامن الائمه(ع): ۱۲۶, ۲۳۲, ۴۸۴, ۸۶۲

قرارگاه جابر: ۵۶۹

قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع): ۲۵۷, ۲۵۸, ۲۵۹, ۴۰۸, ۴۵۷, ۵۰۹

قرارگاه خاتم الانبیا(ص): ۳۶, ۳۹, ۱۱۳, ۲۳۱, ۲۵۲, ۳۵۱, ۳۷۸, ۳۸۲, ۴۰۸, ۴۴۲, ۴۹۴, ۵۱۶, ۵۳۸, ۵۳۹, ۵۵۵, ۵۷۶, ۶۷۰, ۶۸۶, ۶۸۷,

۷۹۲

قرارگاه رعد: ۵۱۳, ۵۱۴, ۵۲۴, ۵۵۳, ۶۹۷, ۶۹۸, ۷۰۷, ۷۰۸, ۷۱۶, ۷۳۰, ۷۳۱, ۷۳۹, ۷۴۰, ۷۵۰, ۷۵۱

قرارگاه رمضان: ۲۰, ۲۴, ۲۵, ۲۶, ۶۰, ۱۶۲, ۱۷۶, ۱۷۷, ۱۷۸, ۱۸۰, ۱۸۸, ۱۸۹, ۱۹۱, ۲۰۰, ۲۱۱, ۲۱۲, ۲۲۷, ۲۵۵, ۲۷۳, ۳۳۴, ۳۵۳,

۳۶۱, ۳۶۲, ۳۷۶, ۳۸۱, ۳۹۰, ۳۹۳, ۳۹۴, ۳۹۶, ۴۰۵, ۴۰۶, ۴۱۸, ۴۲۳, ۴۲۴, ۴۲۵, ۴۳۸, ۴۳۹, ۴۴۰, ۴۴۱, ۴۵۴, ۴۵۵, ۴۵۶, ۴۶۶, ۴۷۰,

۴۸۴, ۴۸۷, ۴۸۹, ۴۹۰, ۴۹۱, ۴۹۲, ۵۰۹, ۵۱۳, ۵۱۴, ۵۱۵, ۵۲۳, ۵۳۸, ۵۵۳, ۵۷۵, ۵۸۵, ۵۸۶, ۵۸۸, ۶۰۶, ۶۱۰, ۶۱۲, ۶۱۳, ۶۱۴, ۶۲۹,

۶۳۰, ۶۳۳, ۶۴۸, ۶۵۱, ۶۶۱, ۶۷۳, ۶۷۴, ۶۸۸, ۶۹۷, ۶۹۸, ۷۰۷, ۷۱۶, ۷۱۸, ۷۳۰, ۷۳۱, ۷۴۰, ۷۵۰, ۷۵۹, ۷۸۱, ۷۸۳, ۸۲۲, ۸۳۲, ۸۳۳,

۸۴۱, ۸۴۲, ۸۶۸

قرارگاه سپاه دوم سیدالشهداء: ۱۷۸

قرارگاه سپاه یکم ثارالله: ۳۸۰, ۳۸۱, ۷۹۴

قرارگاه شهید بروجردی: ۱۷۷, ۱۵۵, ۲۰۰, ۲۱۱, ۲۱۲, ۲۲۳, ۲۵۰, ۲۵۶, ۳۴۸, ۳۷۵, ۳۹۳, ۴۵۴, ۵۳۸, ۵۶۸, ۷۵۸, ۷۶۹, ۷۷۹, ۷۸۳, ۷۹۰,

قرارگاه فتح: ۲۵, ۵۴۰, ۵۵۳, ۵۷۵, ۶۱۲, ۶۱۴, ۶۱۵, ۶۳۳, ۶۳۴, ۶۴۸, ۶۴۹, ۶۶۱, ۶۷۴, ۷۱۶, ۷۱۸

قرارگاه فجر: ۲۶

قرارگاه فرعی قرارگاه رمضان: ۵۱۳

قرارگاه قدس: ۲۴, ۵۹, ۶۳, ۶۶, ۱۵۵, ۱۷۵, ۱۷۶, ۱۷۷, ۱۷۸, ۱۸۸, ۲۱۱, ۲۲۳, ۲۵۰, ۲۵۱, ۲۵۶, ۳۴۸, ۳۴۹, ۳۶۲, ۳۷۶, ۵۲۳, ۵۳۹,

۶۰۵, ۶۴۷, ۶۷۳, ۷۵۸, ۷۸۰, ۷۸۲, ۷۸۳, ۷۹۰, ۸۰۳

قرارگاه کربلا: ۲۲, ۲۳, ۵۹, ۶۲, ۶۶, ۱۱۳, ۱۳۱, ۱۷۵, ۲۲۳, ۲۳۵, ۳۷۷, ۳۸۰, ۳۹۱, ۶۰۰, ۶۰۸, ۶۱۰, ۶۱۱, ۶۳۲, ۶۷۳, ۷۰۸, ۷۵۷, ۷۶۹,

قرارگاه مرکزی سپاه: ۶۲۷، ۶۳۰، ۶۳۲، ۶۷۰، ۶۷۴

قرارگاه مقدم ثارالله: ۳۸۳

قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در جنوب: ۳۷۷، ۵۲۴، ۷۹۲

قرارگاه نجف: ۲۴، ۲۵، ۵۹، ۶۰، ۶۶، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۹، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۸۱، ۲۰۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۵۰، ۲۵۱، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۹۳، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۴۰، ۴۵۵، ۴۵۷، ۴۶۳، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۸۷، ۴۸۹، ۴۹۰، ۵۱۳، ۵۲۳، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۵۲، ۵۵۵، ۵۶۸، ۵۷۴، ۵۸۵، ۶۱۳، ۶۳۳، ۶۴۷، ۶۷۳، ۶۷۴، ۷۵۸، ۷۶۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۳، ۷۹۰، ۸۰۳، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۳۳، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۵۶، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۸، ۸۶۹

قرارگاه نصرت: ۲۵۶

قرارگاه نیروی زمینی سپاه: ۶۲، ۲۲۳، ۳۶۱، ۳۶۲، ۴۱۷، ۴۶۶، ۴۷۰، ۵۲۴، ۷۷۹، ۸۱۶

گردان اطلاعات ۷۲ ثارالله: ۳۸۱، ۴۷۱، ۶۷۶، ۷۴۸

گردان امام حسن (ع): ۵۴

گردان جندالله مریوان: ۵۴، ۳۶۵

گردان جندالله: ۵۴، ۵۵، ۱۶۱، ۲۵۵، ۳۶۵، ۳۸۲، ۴۵۷، ۵۸۷، ۶۱۶

گردان حسن آباد: ۱۱۶، ۲۴۰

گردان حضرت رسول کامیاران: ۳۹۱

گردان حضرت رسول (ص): ۲۴۰

گردان دوم لشکر ۵۷: ۸۵۳

گردان دیواندره: ۱۴۴

گردان شاهو: ۳۶۵، ۴۲۶، ۵۰۹

گردان قائم باختران: ۳۹۱

گردان قائم زنجان: ۲۴۰

گردان قائم گیلان: ۴۰۷

گردان قائم: ۲۱۲, ۲۴۰, ۳۹۱, ۴۰۷, ۵۲۴

گردان مرزی جلیگ ور: ۸۲۳

ص: ۹۸۶

گردان مرزی چابهار: ۷۶۷

گردان نبی اکرم (ص): ۶۷۶

گروهان ضد زره مستقر در منطقه شلمچه: ۳۹۶

گروهان های سیدالشهدا: ۱۹۱

لجستیک کل سپاه: ۲۵۱، ۶۷۳

لشکر مهندسی امام علی (ع): ۸۶۵

لشکر ویژه پاسداران: تیب ویژه پاسداران

لشکر ۵ نصر: ۶۰۲، ۶۰۸، ۶۷۰، ۶۷۴، ۷۳۹، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۵۳

لشکر ۷ ولی عصر (عج): ۱۷۷، ۳۵۰، ۳۶۲، ۳۶۳، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۵۵، ۴۶۶، ۴۶۸، ۶۰۲، ۶۷۴، ۷۹۱، ۸۱۵، ۸۳۱، ۸۶۵

لشکر ۸ نجف: ۸۲، ۸۷، ۱۷۵، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۳۵، ۲۵۶، ۳۷۷، ۶۰۷

لشکر ۹ بدر: ۲۵، ۲۶، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۷، ۲۲۷، ۳۵۰، ۳۵۳، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۴۰۶، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۳۹، ۴۴۱، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۶۸

۴۷۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۵۱۴، ۵۲۳، ۵۴۰، ۵۵۳، ۵۷۵، ۵۸۵، ۶۱۲، ۶۱۴، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۷۵، ۶۸۸، ۷۰۷، ۷۸۳، ۷۸۸، ۷۹۱، ۸۶۸

لشکر ۱۰ سیدالشهدا: ۴۵، ۲۷۲، ۳۶۱، ۶۷۰، ۷۵۸، ۷۸۰، ۷۸۲، ۷۸۳، ۸۳۵

لشکر ۱۱ امیرالمؤمنین (ع): ۱۸۱، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۷۵، ۴۳۹، ۴۵۵، ۴۶۷، ۴۶۸، ۵۵۲، ۵۶۹، ۶۴۷، ۷۵۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۹۰، ۸۱۵، ۸۱۶

۸۴۴، ۸۵۳

لشکر ۱۴ امام حسین (ع): ۱۷۵، ۲۲۳، ۲۳۵، ۲۵۶، ۳۷۷

لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع): ۱۷۵، ۱۷۶، ۲۳۵، ۶۳۲، ۶۳۳

لشکر ۱۹ فجر: ۱۴۴، ۱۷۵، ۲۲۳، ۲۵۰، ۲۵۶، ۳۷۷، ۶۱۱

لشکر ۲۱ امام رضا (ع): ۱۴۴، ۱۵۵، ۱۷۷، ۱۸۱، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۷۵، ۴۳۹، ۴۵۵، ۴۸۹، ۶۰۲، ۶۴۷، ۶۶۰، ۶۷۴، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۹۰

۸۶۸، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۵۶

لشکر ۲۵ کربلا: ۸۲، ۱۷۵، ۲۲۳، ۲۳۵، ۲۵۶، ۳۷۷، ۶۰۷، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۶۰، ۷۶۹، ۸۶۸

لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص): ۸۲، ۷۸۲، ۷۸۳

لشکر ۳۱ عاشورا: ۲۵۶، ۳۷۷، ۶۱۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۷۵۸، ۷۸۳

لشکر ۳۲ انصارالحسین(ع): ۱۵۳, ۳۶۱, ۳۶۲, ۴۰۵, ۴۲۱, ۴۲۲, ۴۴۰, ۴۵۵, ۴۶۵, ۴۶۹, ۴۸۸, ۴۹۱, ۵۳۹, ۵۷۴, ۵۷۵, ۵۸۵, ۶۰۲, ۶۴۷, ۷۵۸, ۷۸۲, ۷۸۳

لشکر ۳۳ المهدي(عج): ۷۳, ۱۷۵, ۳۷۷, ۶۳۳

لشکر ۴۰ مهندسی سپاه: ۲۵۰

لشکر ۴۱ ثارالله(ع): ۱۴۵, ۱۷۵, ۱۷۶, ۲۳۶, ۲۵۶, ۳۷۷, ۶۰۷

لشکر ۴۳ مهندسی سپاه: ۵۶۸, ۵۶۹

لشکر ۴۴ قمر بنی هاشم: ۱۷۵

لشکر ۵۷ ابوالفضل(ع): ۱۵۵, ۱۵۶, ۳۵۰, ۳۶۱, ۳۶۲, ۳۶۳, ۳۷۵, ۴۰۶, ۴۲۳, ۴۴۰, ۴۵۵, ۴۶۳, ۴۶۵, ۴۶۶, ۴۶۸, ۴۶۹, ۴۸۷, ۴۹۰, ۶۷۴, ۷۶۹, ۷۸۰, ۷۸۱, ۷۹۰, ۸۱۴, ۸۱۶, ۸۴۴, ۸۵۳, ۸۵۴, ۸۵۵, ۸۵۶, ۸۶۴, ۸۶۵, ۸۶۸

لشکر ۵۲ قدس: ۴۵۵, ۴۶۶, ۴۶۹, ۶۰۲, ۶۷۲, ۷۸۰, ۷۸۱, ۸۱۵

لشکر ۱۵۵ ویژه شهدا: ۳۶۲, ۴۲۱, ۶۴۷, ۷۹۱, ۸۱۵, ۸۴۴, ۸۶۵, ۸۶۸

مرکز عملیات نامنظم سپاه پاسداران: ۸۴۱

معاونت اطلاعات سپاه پانزدهم رمضان: ۱۸۰, ۴۰۷, ۷۷۰

معاونت اطلاعات قرارگاه کربلا: ۵۹, ۷۳, ۱۱۳, ۴۷۱, ۶۰۰, ۶۹۸, ۷۰۸

معاونت اطلاعات قرارگاه مقدم نیروی زمینی سپاه در جنوب: ۷۰۸, ۷۹۴, ۸۲۳, ۸۴۴, ۸۵۷

معاونت اطلاعات یگان جنگ الکترونیک سپاه پاسداران: ۸۷۲

معاونت عملیات سپاه سوم قدس: ۷۸۲

معاونت عملیات سپاه ششم امام صادق(ع): ۷۳۹

معاونت عملیات فرمانده کل سپاه: ۵۹, ۱۱۳, ۵۵۵

معاونت عملیات قرارگاه رمضان: ۴۲۳, ۴۵۶

معاونت عملیات قرارگاه کربلا: ۳۹۰

مقاومت بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی: ۸۲۱

مقر امام رضا(ع): ۴۶۶

منطقه دوم(نیروی) دریایی سپاه: ۱۵۱, ۲۱۴, ۲۶۱, ۷۲۰, ۸۵۱, ۸۵۲

منطقه یکم (نیروی) دریایی سپاه: ۶۷, ۴۰۹, ۷۰۶, ۷۴۳

منطقه ۱ ثارالله(ع): ۱۴۵

مهندسی سپاه: ۶۲, ۲۵۰, ۵۵۵, ۵۶۸, ۷۶۹, ۷۹۰

مهندسی قرارگاه نجف: ۲۵۰, ۴۴۲, ۵۶۸

مهندسی نیروی زمینی سپاه: ۱۱۳, ۱۷۸, ۲۱۲, ۲۲۳, ۵۵۵

نیروهای بسیجی: ۱۴۵, ۱۴۶, ۱۵۱, ۲۴۰, ۳۵۴, ۳۶۶, ۳۸۳, ۵۵۶, ۷۵۰, ۸۲۱, ۸۳۴

نیروی دریایی سپاه: ۲۷, ۳۲, ۳۶, ۳۷, ۶۷, ۶۸, ۱۱۴, ۱۱۵, ۱۵۱, ۱۸۳, ۲۱۴, ۲۲۴, ۲۲۵, ۲۳۲, ۲۳۶, ۲۶۴, ۲۹۱, ۲۹۲, ۳۰۷, ۳۳۲, ۴۰۸, ۴۰۹, ۴۴۳, ۴۷۱, ۴۷۴, ۴۹۴, ۴۹۹, ۵۱۶, ۵۵۵, ۵۷۶, ۵۸۸, ۵۸۹, ۶۰۵, ۶۰۸, ۶۱۵, ۶۱۶, ۶۳۴, ۶۷۵, ۶۷۶, ۶۸۶, ۶۸۷, ۶۹۶, ۷۰۶, ۷۱۰, ۷۴۸, ۷۶۱, ۷۷۸, ۷۹۲, ۷۹۳, ۸۵۹, ۸۷۰

نیروی زمینی سپاه: ۲۲, ۲۳, ۳۶, ۵۹, ۶۶, ۸۹, ۱۱۳, ۱۳۲, ۱۴۵, ۱۵۵, ۱۵۶, ۱۶۰, ۱۷۵, ۱۷۶, ۱۷۸, ۱۸۱, ۱۸۸, ۲۱۱, ۲۱۲, ۲۲۳, ۲۳۵, ۲۳۶, ۲۵۰, ۲۵۱, ۲۵۶, ۲۵۷, ۳۱۰, ۳۴۸, ۳۵۳, ۳۶۱, ۳۶۲, ۳۷۵, ۳۷۶, ۳۷۷, ۳۹۳, ۳۹۴, ۳۹۵, ۴۰۵, ۴۰۶, ۴۰۷, ۴۰۸, ۴۱۷, ۴۲۱, ۴۲۲, ۴۲۳, ۴۳۸, ۴۴۲, ۴۵۴, ۴۵۵, ۴۶۵, ۴۶۶, ۴۸۷, ۴۸۹, ۵۱۶, ۵۲۳, ۵۳۸, ۶۰۲, ۶۰۵, ۶۰۸, ۶۰۹, ۶۱۳, ۶۳۳, ۶۴۷, ۶۶۰, ۶۷۰, ۶۷۳, ۶۷۴, ۷۵۷, ۷۵۸, ۷۵۹, ۷۶۹, ۷۷۹, ۷۸۱, ۷۸۲, ۷۸۳, ۷۹۰, ۸۰۳, ۸۱۳, ۸۱۵, ۸۱۶, ۸۲۲, ۸۳۱, ۸۴۱, ۸۴۲, ۸۴۳, ۸۴۴, ۸۵۳, ۸۵۴, ۸۶۴, ۸۶۸

نیروی هوایی سپاه پاسداران: ۳۷, ۱۷۵, ۲۳۸, ۳۵۱, ۳۹۵, ۵۷۶, ۶۰۸, ۶۸۷, ۶۸۸, ۷۶۱, ۸۴۴, ۸۶۵

واحد اطلاعات سپاه جوانرود: ۳۵۴

واحد اطلاعات سپاه: ۱۶۲, ۲۸۶, ۳۵۴, ۳۸۰, ۴۰۷

واحد اطلاعات ستاد مرکزی سپاه: ۲۸۴

واحد تخریب قرارگاه نجف: ۵۶۹

واحد شنود: ۴۹۰, ۵۷۴, ۵۸۵

واحد لجستیک قرارگاه نجف: ۳۹۴

یگان حفاظت سپاه ششم سپاه پاسداران: ۲۵۵

یگان موشکی سپاه پاسداران: ۴۱, ۲۳۸, ۶۵۹

سایر نیروهای مسلح

اطلاعات ژاندارمری کل کشور: ۱۹۳

ژاندارمری اهواز: ۲۹۰

ژاندارمری جمهوری اسلامی: ۷۹۵

ژاندارمری دهلران: ۳۸۰

ژاندارمری سیستان و بلوچستان: ۸۲۳, ۷۶۸

ژاندارمری مریوان: ۲۹۵

ژاندارمری ناحیه خوزستان: ۲۳۳

ژاندارمری خراسان: ۷۵۴, ۱۱۰

قوات سیدالشهداء: ۳۴۵

کمیته انقلاب اسلامی کالسنگ از شهرستان تایباد: ۲۳۳

کمیته انقلاب اسلامی: ۷۴۵, ۲۹۰, ۲۳۳, ۱۱۱

گشت دریایی ایران: ۵۴۳, ۳۱۵, ۲۹

مرکز فرماندهی ژاندارمری: ۸۲۹

مهندسی جهاد اصفهان: ۷۹۱

مهندسی جهاد زنجان: ۷۹۱

مهندسی جهاد سازندگی: ۴۴۲, ۲۵۰

نیروی دریایی ایران: ۸۴۶, ۷۴۳, ۴۸۲, ۳۶۹, ۳۱۱, ۲۷۷, ۲۷۵

نیروی هوایی ایران: ۳۸۷, ۳۷۳, ۳۳۴

کشتی های تجاری و نفتکش

آژانس های کشتی رانی: ۳۸۷

شرکت کشتی رانی عرب: ۷۱۰

شناور طارق: ۷۲۰

کشتی ابن عبدون: ۸۲۴

کشتی ایتالیایی مزاریو بریتانیا: ۷۹۴

کشتی ایران - اجر: ۱۷, ۲۷, ۳۶, ۶۷, ۷۰, ۷۴, ۷۵, ۷۷, ۸۳, ۸۹, ۹۰, ۹۲, ۹۳, ۹۸, ۱۰۱, ۱۰۲, ۱۰۳, ۱۰۴, ۱۱۴, ۱۱۵, ۱۱۷, ۱۱۸, ۱۱۹, ۱۲۰, ۱۲۷, ۱۲۹, ۱۳۲, ۱۴۱, ۱۵۱, ۱۶۸, ۱۶۹, ۱۹۳, ۲۰۷, ۲۲۵, ۲۴۵, ۲۷۵, ۳۱۴, ۳۱۶, ۳۲۱, ۳۳۵, ۴۰۸, ۴۱۱, ۵۰۰, ۵۱۸, ۵۳۲, ۷۱۴-

کشتی ایرانی عیسی: ۴۷۲

کشتی پانامایی پراسپرونچر: ۵۶۰

کشتی چینی لینگ کوان: ۸۲۴

کشتی دانمارکی شایستن موسک: ۲۴۳, ۲۴۴

کشتی رأس البارشد: ۴۸۳

کشتی صیادی استرالیایی جانتان بلاک: ۱۹۲, ۴۰۲

کشتی صیادی خیر: ۱۱۵

کشتی کویتی گاس کوئین: ۸۲۴

کشتی گازبر کویتی گاز پرنس: ۶۸, ۱۶۸, ۱۸۳, ۳۵۷, ۶۷۸

کشتی گلاسیریی: ۸۲۴

کشتی نقشه برداری پانامایی ماریا: ۶۸

محافظت از خطوط کشتی رانی: ۲۷۹

نفتکش اسپید امرالد: ۲۰۲

نفتکش اسوفری پورت: ۸۴۵

نفتکش الفیحه: ۵۷۹

نفتکش انگلیسی جنتل بریز: ۷۷

نفتکش اوشین سیتی: ۳۵۷

نفتکش بریجتون: ۳۵, ۲۳۰, ۶۶۱

نفتکش پاکستانی جوهر: ۱۹۲

نفتکش پانامایی اوشن هامونی: ۶۷

نفتکش پانامایی برزیل استار: ۲۳۶

نفتکش پانامایی مارین تیم: ۳۶۸

نفتکش پتروشپ.بی: ۳۶۸

نفتکش پگاسوس: ۳۹۶

نفتکش تاون سند: ۸۲۴

نفتکش تفتان: ۷۲۰

نفتکش تون بریج: ۵۷۹

نفتکش چیلهام کسل: ۲۷۸, ۴۸۳

نفتکش خارک ۴: ۱۶۰, ۵۱۵, ۵۱۶, ۵۵۵

نفتکش رأس الجلايه: ۲۷۸, ۴۸۳

نفتکش روسا: ۳۳۲

نفتکش ریچارد ماتهیسن: ۸۲۴

نفتکش ژاپنی کومو - ۸: ۲۹۴, ۲۹۰

نفتکش ژاپنی لیکوئید باک اکسپلور: ۷۹۳

نفتکش ژاپنی: ۳۹, ۲۰۴, ۲۳۱, ۲۹۴, ۷۹۳

نفتکش سانگاری: ۳۰, ۴۱۱, ۴۱۲, ۴۱۳, ۴۱۴, ۴۲۷

نفتکش سعودی رعد البکری: ۲۷۷, ۲۷۶

نفتکش سی.ایل.سیتی: ۳۰, ۳۱, ۳۵۷, ۴۲۶, ۴۲۸, ۴۲۹, ۴۷۵, ۵۳۴, ۶۹۹

نفتکش شاینینگ استار: ۲۳۶, ۲۳۷

نفتکش شیروان: ۱۳۰

نفتکش قبرسی کورال اکیپ: ۱۱۵, ۱۳۰

نفتکش قبرسی فیلی سیتی: ۲۰۲

نفتکش قبرسی مرلین: ۱۰۱, ۳۳۲

نفتکش کره ای فوجی کاماور: ۶۷

نفتکش کره ای ورلد آدمیرال: ۲۳۶

نفتکش کوریانا: ۱۶۰

نفتکش کویتی میدل تاون: ۵۶۰, ۷۴۳

نفتکش کیچی هارومارو: ۱۸۳

نفتکش گرند ویزدام: ۷۴۲, ۷۴۳

نفتکش لیبریا: ۴۱۲

نفتکش لیبرایی آتلانتیک پیس: ۳۹۷

نفتکش لیبرایی سی وایز جانت: ۲۳۶

نفتکش لیبرایی لوسی: ۸۳۰, ۸۴۵

نفتکش وسترن سیتی: ۱۸۳

نفتکش یونانی فورچون شیپ: ۷۹۴, ۸۱۷

نفتکش های حامل نفت ایران: ۲۶, ۳۷, ۳۸, ۳۹, ۴۸, ۱۱۶, ۲۴۲, ۳۹۷, ۶۳۵, ۶۳۷, ۷۸۶, ۸۳۶

ص: ۹۸۸

احزاب، سازمان‌ها

اتحادیه میهنی کردستان عراق: ۲۴، ۲۵، ۷۳، ۸۲، ۱۵۵، ۱۵۸، ۱۶۲، ۱۸۰، ۱۸۸، ۲۲۸، ۳۴۹، ۳۵۳، ۳۵۹، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۹۳، ۴۰۲، ۴۰۷، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۴۱، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۶۶، ۴۹۱، ۴۹۲، ۵۱۳، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۳۸، ۵۴۰، ۵۵۳، ۵۷۵، ۵۸۵، ۵۸۶، ۵۸۷، ۶۱۲، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۳۳، ۶۴۸، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۶۱، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۸۸، ۶۹۷، ۶۹۸، ۷۰۷، ۷۱۰، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۹۵، ۸۰۴، ۸۳۳، ۸۷۳

ارتش آزادی بخش خلق (منافقین): ۲۴۰

احزاب چپ ایتالیا: ۸۴۹

انجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه تهران: ۷۷۱

بارزانی‌ها: حزب دمکرات کردستان عراق

پیشمرگان حزب الله عراق: ۸۳۳

پیشمرگان کرد: ۵۶، ۷۳، ۱۶۲، ۱۶۳، ۲۲۸، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۸۷، ۷۳۹، ۷۵۱، ۷۹۵

پیشمرگان مبارز کرد: ۲۶، ۱۶۲، ۱۷۹، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۸۷، ۶۹۸، ۸۰۴، ۸۴۱

پیشمرگان مبارز کرد شاخه سلیمانیه: ۲۶، ۱۷۹

جبهه خلق برای آزادی فلسطین: ۸۱۸

جبهه دمکراتیک برای آزادی فلسطین: ۸۱۸

جنبش اسلامی لبنان: ۸۲۲

جنبش امل: ۷۶۲

جنبش بلوچ: ۱۷۳

جنبش مجاهدین بلوچستان: ۵۶۷

جهاد اسلامی: ۴۰۲، ۵۶۰

چریک‌های فدایی اکثریت: ۷۷۰

چریک‌های فدایی خلق: ۵۲، ۱۷۳، ۵۱۰

حزب الدعوه: ۱۲۳

حزب الله لبنان: ۱۴۲، ۴۹۴، ۴۹۷

حزب حرکت اسلامی: ۶۹۸

حزب دمکرات کردستان: ۵۳، ۵۴، ۵۵، ۷۲، ۷۳، ۸۷، ۱۰۱، ۱۳۱، ۱۶۱، ۱۷۹، ۱۸۸، ۱۸۹، ۲۰۰، ۲۴۰، ۲۵۵، ۲۵۷، ۲۵۸، ۳۱۰، ۳۵۴، ۳۸۲، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۰۸، ۴۱۷، ۴۵۷، ۴۵۸، ۵۰۹، ۵۱۵، ۵۲۵، ۵۸۳، ۵۸۷، ۶۱۶، ۶۷۶، ۶۷۷، ۷۳۱، ۷۵۱، ۸۳۴

حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها): ۷۳، ۱۶۲، ۱۸۰، ۲۱۴، ۳۳۴، ۵۱۵، ۸۷۲، ۸۷۳، ۸۷۴

حزب دمکرات مسیحی: ۸۴۹

حزب دمکراسی پرولتاریای ایتالیا: ۴۹، ۳۰۱، ۷۱۱

حزب سبزا (آلمان): ۴۹، ۷۱۱

حزب سوسیال دمکرات آلمان فدرال: ۲۴۴

حزب کمونیست شوروی: ۵۰۲

حزب کومه له: ۵۳، ۵۴، ۵۵، ۸۷، ۱۰۱، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۳۱، ۱۴۴، ۱۶۲، ۱۷۹، ۱۸۸، ۱۸۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۱۳، ۲۲۸، ۲۴۰، ۲۵۵، ۲۵۷، ۲۵۹، ۲۹۵، ۳۳۳، ۳۳۶، ۳۸۲، ۳۹۶، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۱۷، ۴۲۶، ۴۵۸، ۴۷۱، ۵۰۹، ۵۲۱، ۵۲۵، ۵۸۵، ۶۱۳، ۶۱۶، ۶۴۲، ۶۵۷، ۶۷۷، ۶۸۸، ۷۳۱، ۷۵۱، ۷۵۹، ۷۷۰، ۷۸۳

خانه کارگر: ۷۷۱

سازمان آزادیبخش فلسطین: ۷۰۳

سازمان عمل اسلامی: ۲۸۶، ۳۳۴، ۵۲۶، ۷۸۶

سازمان مجاهدین خلق، منافقین: ۵۲، ۵۳، ۵۴، ۵۵، ۸۹، ۱۰۵، ۱۱۶، ۱۷۹، ۱۸۹، ۲۱۳، ۲۲۸، ۲۳۳، ۲۴۰، ۲۵۹، ۳۶۵، ۳۷۸، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۹۰، ۴۰۳، ۴۰۷، ۴۱۸، ۴۵۸، ۴۸۴، ۴۸۸، ۵۲۴، ۵۲۳، ۴۸۸، ۴۸۴، ۴۵۸، ۴۱۸، ۴۰۷، ۴۰۳، ۶۰۸، ۶۱۳، ۶۴۳، ۶۴۷، ۶۵۷، ۶۶۰، ۷۵۸، ۷۶۴، ۷۸۱، ۸۳۳، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۷۹

سازمان نوجوانان ملی گرای بلوچستان: ۱۲۶

شاخه نظامی عمل اسلامی عراق: ۷۸۶

شیعیان عراق: ۱۲۲، ۱۲۳

ضدانقلاب: ۵۳، ۵۴، ۵۵، ۱۰۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۵، ۱۴۴، ۱۶۱، ۱۷۳، ۱۷۹، ۲۱۳، ۲۲۸، ۲۳۲، ۲۵۹، ۳۶۵، ۳۸۱، ۳۸۲، ۴۰۸، ۴۵۷، ۴۷۱، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۲۴، ۵۲۵، ۶۱۶، ۶۴۲، ۶۷۶، ۶۷۷، ۷۲۴، ۷۳۱، ۷۵۹، ۷۷۰، ۸۳۲، ۸۳۵

طالبانی ها: اتحادیه میهنی کردستان عراق

کنگره سیاسی اجتماعی اتحادیه انجمن های اسلامی دانشجویان: ۷۴۶

گروه رزگاری: ۵۵, ۳۱۰, ۴۰۳, ۵۲۵, ۶۷۶

گروه ضربت حزب الله مریوان: ۶۴۲

گروه ضربت سه راه حزب الله: ۶۷۶

گروهک خبات: ۵۰۹

مبارزان عراقی: ۳۳۳, ۴۵۲, ۷۵۱, ۸۷۲

مجاهدین افغانی (افغانستان): ۲۹۴, ۳۳۸, ۸۶۲

مجاهدین بلوچستان (پاکستان): ۵۲۱, ۵۶۷

مجاهدین عراقی: ۵۵, ۱۶۳, ۳۵۳, ۵۲۶, ۷۹۵

مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق: ۵۵, ۱۶۲, ۱۹۱, ۲۲۷, ۲۵۱, ۳۷۸, ۵۷۷, ۶۱۴, ۶۱۵, ۶۵۰, ۸۷۲

منافقین: سازمان مجاهدین خلق

نیروهای حزب الله کردستان عراق: ۵۲۵, ۵۸۷

نیروهای مبارز مسلمان عراق: ۳۵۳

واحد نظامی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق: ۱۲۱

هیز اربابا (حزب دمکرات): ۱۴۵, ۵۰۹, ۵۸۷, ۶۱۶

هیز بیستون (حزب دمکرات): ۱۳۱

هیز پیشوا (حزب دمکرات): ۱۶۱, ۲۴۰, ۶۱۶

هیز دوم ریندان (حزب دمکرات): ۵۰۹

هیز زاگرس (حزب دمکرات): ۱۳۱

هیز شاهو (حزب دمکرات): ۱۳۱

هیز کیارنک سردشت (حزب دمکرات): ۷۸, ۷۳۱

تلویزیون بی بی سی: ۲۰۶

تلویزیون ترکیه: ۲۴۲, ۷۰۲

خبرگزاری آسوشیتدپرس: ۵۵, ۱۰۸, ۱۶۴, ۱۹۰, ۲۱۴, ۳۱۱, ۳۲۸, ۳۳۵, ۳۵۱, ۳۸۶, ۳۹۸, ۴۱۳, ۴۲۶, ۴۵۰, ۴۹۳, ۵۶۰, ۵۶۱, ۶۶۸, ۶۷۸, ۶۹۱, ۷۰۰, ۷۰۱, ۷۴۲, ۷۸۶, ۷۹۳, ۸۲۴, ۸۴۵, ۸۷۰

خبرگزاری ایتالیا (انسا): ۳۱۷

خبرگزاری اینا (عراق): ۳۷۹

خبرگزاری تاس: ۲۱۸, ۴۷۹, ۵۳۶, ۵۴۷

خبرگزاری تانیوگ: ۳۲۱, ۳۷۳

خبرگزاری جمهوری اسلامی: ۷۲, ۷۷, ۹۷, ۱۲۴, ۱۳۱, ۱۳۵, ۱۳۶, ۱۳۷, ۱۴۹, ۱۵۹, ۱۸۵, ۲۰۹, ۲۳۶, ۲۳۷, ۲۵۴, ۲۵۹, ۲۷۱, ۲۷۲, ۲۹۲, ۳۰۱, ۳۱۰, ۳۱۶, ۳۱۷, ۳۶۳, ۳۶۴, ۳۶۵, ۳۶۸, ۳۷۹, ۴۱۰, ۴۱۶, ۴۱۷, ۴۴۳, ۴۵۱, ۴۵۹, ۴۶۰, ۴۷۱, ۴۸۴, ۴۹۵, ۵۱۶, ۵۳۵, ۵۴۲, ۵۴۸, ۵۵۸, ۵۷۹, ۵۸۸, ۵۹۶, ۵۹۸, ۶۱۶, ۶۳۶, ۶۳۹, ۶۴۰, ۶۶۳, ۶۶۷, ۶۷۸, ۶۸۹, ۷۲۰, ۷۳۵, ۷۴۹, ۷۵۱, ۷۵۴, ۷۵۶, ۷۶۰, ۷۶۸, ۷۷۱, ۷۷۳, ۷۷۵, ۷۷۶, ۷۷۸, ۷۷۹, ۷۹۲, ۷۹۴, ۸۲۳, ۸۲۹, ۸۳۹, ۸۵۱, ۸۷۱, ۸۷۳

خبرگزاری خلیج: ۳۹, ۱۰۳, ۳۴۴, ۵۶۱, ۸۰۴

خبرگزاری رسمی ایران: ۷۲۱

خبرگزاری رسمی شوروی: ۴۷۹

خبرگزاری رویتر: ۲۸, ۳۸, ۳۹, ۴۸, ۷۰, ۷۱, ۷۸, ۹۸, ۱۰۳, ۱۱۶, ۱۴۱, ۱۶۰, ۱۷۰, ۱۸۳, ۱۹۲, ۱۹۶, ۱۹۷, ۱۹۸, ۲۰۷, ۲۱۴, ۲۱۸, ۲۲۰, ۲۲۵, ۲۵۳, ۲۷۸, ۲۸۰, ۲۹۵, ۳۱۶, ۳۲۰, ۳۳۳, ۳۳۹, ۳۷۱, ۳۹۷, ۴۱۰, ۴۱۲, ۴۳۰, ۴۳۵, ۴۴۶, ۴۸۱, ۵۳۴, ۵۴۵, ۵۶۱, ۵۹۰, ۶۲۱, ۶۲۲, ۶۳۸, ۶۴۱, ۶۵۱, ۶۵۹, ۷۳۰, ۷۴۲, ۷۵۰, ۷۵۱, ۷۵۳, ۷۵۴, ۷۸۵, ۷۹۳, ۸۰۳, ۸۰۷, ۸۱۳, ۸۱۷, ۸۲۴, ۸۷۰

خبرگزاری ژاپنی کیودو: ۴۰, ۵۰, ۷۶۸

خبرگزاری عراق: ۲۳۹, ۳۵۱, ۳۷۹, ۶۵۲, ۷۶۸, ۸۱۳, ۸۱۸, ۸۷۹

خبرگزاری فرانسه: ۲۹, ۵۰, ۹۸, ۱۰۶, ۱۰۷, ۱۱۰, ۱۱۱, ۱۶۰, ۱۸۳, ۲۳۷, ۲۴۳, ۲۶۳, ۲۷۶, ۳۱۶, ۳۱۷, ۳۱۹, ۳۲۶, ۳۷۰, ۳۸۰, ۳۸۶, ۴۰۱, ۴۱۴, ۴۸۱, ۴۸۲, ۵۰۲, ۵۱۷, ۵۳۱, ۵۳۳, ۵۳۵, ۵۴۳, ۵۴۵, ۵۴۶, ۵۵۰, ۶۳۸, ۶۴۰, ۶۶۳, ۶۹۲, ۷۱۱, ۷۱۲, ۷۲۷, ۷۳۶, ۷۴۳, ۸۱۲, ۸۲۵, ۸۳۰, ۸۴۷, ۸۷۳, ۸۷۶, ۸۷۸

خبرگزاری کویت: ۱۰۲, ۵۲۸, ۵۶۷, ۵۸۹, ۷۹۷, ۸۴۸

خبرگزاری یونایتدپرس: ۳۵, ۱۰۲, ۱۴۰, ۱۹۳, ۲۱۹, ۲۲۷, ۲۳۰, ۲۴۴, ۲۷۷, ۲۸۰, ۲۸۱, ۳۱۱, ۳۲۱, ۴۰۲, ۴۳۴, ۴۴۹, ۴۸۲, ۵۲۱, ۶۱۸,
۶۲۱, ۶۵۱, ۶۷۹, ۷۱۰, ۷۱۱, ۷۹۳, ۸۱۳, ۸۵۸

راديو اسرائيل: ۱۶۳

راديو امريكا: ۶۸, ۱۳۸, ۱۳۹, ۲۰۳, ۲۶۲, ۲۶۴, ۲۷۷, ۲۸۰, ۲۹۸, ۳۴۱, ۳۵۸, ۳۶۹, ۴۰۱, ۴۱۶, ۴۳۴, ۴۳۵, ۴۸۲, ۵۱۹, ۵۳۴, ۵۵۹, ۶۵۲,
۶۵۳, ۶۵۴, ۶۶۴, ۶۸۱, ۶۹۱, ۶۹۹, ۷۰۲, ۷۲۱, ۷۶۵, ۸۱۲, ۸۴۵

راديو بغداد: ۳۲۸, ۷۴۹, ۸۷۳

راديو بي.بي.سي: ۳۴, ۴۵, ۱۴۱, ۱۵۳, ۱۶۸, ۱۶۹, ۲۱۶, ۲۲۰, ۲۳۱, ۲۳۷, ۲۵۴, ۲۶۵, ۲۷۷, ۲۸۲, ۳۲۲, ۳۲۳, ۳۲۵, ۳۳۷, ۳۳۸, ۳۴۰,
۳۴۱, ۳۸۹, ۳۹۸, ۴۱۲, ۴۱۳, ۴۱۴, ۴۳۰, ۴۳۳, ۴۹۷, ۵۰۶, ۵۰۷, ۵۳۰, ۵۳۱, ۵۵۸, ۵۶۰, ۵۶۲, ۵۷۸, ۵۸۱, ۵۸۲, ۵۹۵, ۶۲۰, ۶۲۲, ۶۲۴,
۶۲۵, ۶۳۶, ۶۳۹, ۶۴۰, ۶۵۴, ۶۶۵, ۶۶۶, ۶۸۰, ۷۰۲, ۷۱۲, ۷۲۴, ۷۴۴, ۷۵۷, ۷۶۴, ۷۷۴, ۷۷۶, ۷۹۸, ۸۰۴, ۸۰۵, ۸۰۷, ۸۵۹

راديو تلويزيون عراق: ۴۱, ۷۵۶, ۷۶۸

راديو تهران: ۴۰۱, ۴۱۴, ۷۵۷, ۸۰۳

راديو دوبي: ۸۲۵

راديو رياض: ۲۱۷

راديو ژاپن: ۲۷۹

راديو سوئد: ۲۵۳, ۳۵۱, ۳۵۲

راديو صداى آلمان: ۵۹۶

راديو صوت الجماهير: ۳۷۹

راديو فرانسه: ۳۳۸, ۳۶۸, ۷۳۳

راديو كانادا: ۸۷۷

راديو كلن: ۱۷۲, ۴۳۰, ۵۱۹, ۵۴۲, ۵۹۶, ۶۲۰, ۸۱۳, ۸۷۱, ۸۷۶

راديو كويت: ۴۱۲, ۴۲۸

راديو لندن: ۴۶۲, ۷۵۷

راديو مسكو: ۲۹, ۲۸۱, ۳۲۱, ۳۲۴, ۳۲۵, ۵۹۰, ۵۹۴

راديو مونت كارلو: ٣٨٠, ٤١٩, ٧٥٠, ٧٦٥, ٨١٣, ٨٥٩

راديو هلند: ٧٠٤, ٨١٣

روزنامه آساهی: ٦٤٢

روزنامه اسپانیایی ال پائیس: ٣٩٠

روزنامه اسرائیلی هاداشوت: ٨٢٥

روزنامه اطلاعات: ١٤٧, ٣٩٨, ٤١٥, ٥٠٦, ٥٦٤, ٧٥١, ٨٥٨

روزنامه اکونومیست: ٧٤٤

روزنامه الاتحاد: ٢١٩, ٢٤٤, ٣٤١, ٤٩٤, ٧٩٨

روزنامه الانباء: ٤٤٦, ٥٥٨, ٥٨٠, ٦٧٩, ٧٥٣, ٧٧٤, ٨٤٨, ٨٧٢

روزنامه البعث: ٤٣٥

روزنامه الثورة: ١٨٦, ٦٥٢

روزنامه الخلیج: ١٠٦, ٣٢٢, ٤٥٢, ٧٦٢

روزنامه الرأی العام (کویت): ٣٠١, ٣٣٦, ٤٤٦, ٥٣٥, ٦٦٥, ٧٥٣, ٧٦٥, ٨٤٨

روزنامه السفير: ١٠٢

روزنامه القادسیه: ١١٥

ص: ٩٩٠

روزنامه القبس: ۳۹, ۱۲۱, ۳۳۹, ۳۴۴, ۴۴۷, ۴۹۳, ۵۳۵, ۵۸۰, ۶۲۴, ۸۲۶

روزنامه الوطن: ۸۴۸

روزنامه اليوم: ۶۴۰

روزنامه ایتالیایی کوریره دل اسرا: ۲۶۶, ۴۰۲

روزنامه ایل مساجرو: ۵۳۳, ۸۷۱

روزنامه ایندپیندنت: ۴۷, ۹۷, ۱۲۱, ۱۳۸, ۲۰۷, ۲۰۸, ۲۴۷, ۲۶۰, ۳۱۷, ۳۲۱, ۳۳۸, ۳۵۷, ۳۸۶, ۵۰۳, ۵۴۴, ۵۶۵, ۶۸۹, ۷۳۲, ۷۳۶, ۷۴۳,

۷۸۷

روزنامه پراودا: ۵۰۲

روزنامه تایمز مالی (فایننشال تایمز): ۳۲۰, ۳۲۱, ۳۲۷, ۷۳۶

روزنامه تایمز: ۹۷, ۲۲۷, ۳۲۰, ۳۲۷, ۳۸۷, ۴۸۴, ۵۵۰, ۷۳۶

روزنامه ترجمان: ۵۵, ۲۵۵

روزنامه تهران تایمز: ۲۲۰, ۲۳۲, ۳۸۵, ۴۶۱, ۷۶۰

روزنامه جردن تایمز (اردن): ۷۵۳

روزنامه داگتر نیهتر: ۴۱۴

روزنامه دیلی تلگراف: ۱۳۸, ۴۸۳

روزنامه رسالت: ۱۹۱, ۲۶۹, ۵۵۶

روزنامه ژاپنی یومیوری: ۳۴۲

روزنامه سونسکا داگبلادت: ۷۹۹

روزنامه فیگارو: ۲۷۸, ۵۰۴, ۶۸۲, ۷۲۶, ۷۳۳

روزنامه کریستین ساینس مانیتور: ۲۸۱, ۶۵۳

روزنامه کویتی السیاسه: ۱۲۱, ۳۷۱, ۵۰۳, ۵۸۲, ۶۲۱, ۷۹۸

روزنامه کیهان: ۴۹۹, ۵۹۱, ۷۶۰

روزنامه گاردین: ۲۱، ۲۰۷، ۲۲۷، ۲۷۸، ۳۴۱، ۵۴۴، ۶۷۸، ۷۳۶، ۷۹۸، ۸۲۵

روزنامه گونش: ۶۶۷

روزنامه لارپوبلیکا: ۵۳۳، ۶۸۱

روزنامه لس آنجلس تایمز: ۱۰۹، ۴۰۰

روزنامه لوکوتیدین دوپاری: ۵۰۳، ۷۳۳

روزنامه لوماتن: ۷۳۳

روزنامه لوموند: ۵۶، ۳۲۱، ۳۸۸، ۵۲۶، ۶۴۱، ۷۲۶، ۷۳۴، ۸۷۷

روزنامه مسلم: ۳۵۹

روزنامه مصری الوفد: ۱۹۶

روزنامه ملیت: ۵۹۰، ۵۹۵

روزنامه ملی گازته (ترکیه): ۴۵۰

روزنامه نیویورک تایمز: ۳۵، ۹۸، ۱۲۲، ۳۲۴، ۳۲۹، ۴۳۴، ۵۰۵، ۵۹۰، ۷۳۶

روزنامه واشنگتن پست: ۱۹۸، ۲۳۱، ۳۷۲، ۳۹۸، ۵۴۴، ۵۹۷، ۶۸۹، ۸۰۳، ۸۱۸

روزنامه واشنگتن تایمز: ۳۸۸

روزنامه وال استریت ژورنال: ۱۹۷، ۳۴۳، ۵۳۳، ۵۳۴

سالنامه میلیتاری بالانس: ۷۹۹

سیمای جمهوری اسلامی: ۶۱۸

شبکه ان.بی.سی.: ۱۵۲، ۳۱۹، ۴۳۲

شبکه ای.بی.سی. امریکا: ۲۸، ۱۳۹، ۲۷۷، ۳۲۰

شبکه تلویزیونی ای.تی.ان انگلیس: ۱۳۶

شبکه تلویزیونی سی.بی.اس. امریکا: ۹۸، ۱۵۲، ۳۱۹، ۳۳۶، ۵۳۶

شبکه سی.ان.ان: ۳۳۵

ماهنامه الجهاد (ارگان جمعیت دعوت اسلامی لیبی): ۸۳۷

مجله اخبار امریکا و گزارش های جهان: ۵۶, ۵۶۵, ۶۷۸

مجله اشترن: ۱۷۰, ۳۲۴

مجله الکفاح العربی: ۲۱۹, ۷۰۴

مجله آلمانی اشپیگل: ۸۰۷

مجله انگلیسی فارین ریپورت: ۵۳۵

مجله ژون آفریک: ۴۵۰

نشریه اشترن: ۱۸۴

نشریه الشرق الاوسط (سعودی): ۲۶۳

نشریه الشهید: ۶۹

نشریه انیکوآبری: ۸۲۶

نشریه تایم: ۶۹۹

نشریه ساندی تایمز: ۳۵۴, ۵۹۰

نشریه ساندی تلگراف: ۱۳۲

نشریه شیکاگو تریبون: ۷۲۵

نشریه عرب اویل اندیکس: ۸۳۹

نشریه گزارش: ۵۳۵

نشریه گلف دیلی نیوز: ۱۹۳

نشریه لوموند دیپلماتیک: ۳۸۸

نشریه لویڈز لیست: ۷۳۴

نشریه لیبراسیون: ۷۳۳

نشریه مید: ۱۴۸

نشریه نیوزویک (چاپ سوئیس): ۲۴۴

نشریه هراالدترینون: ۶۸۰

نشریه هندوستان تایمز: ۱۶۸

هفته نامه آبرور: ۲۶۲, ۳۰۱, ۳۲۳, ۳۴۳, ۵۴۷

هفته نامه اکونومیست: ۱۰۹, ۵۴۹, ۷۴۴

هفته نامه التضامن: ۵۶۲

هفته نامه الحوادث (چاپ لندن): ۴۱۶

هفته نامه العمل الاسلامی: ۳۳۴, ۵۲۶

هفته نامه المستقبل: ۹۴, ۹۵, ۴۶۲

هفته نامه الوطن العربی: ۴۳۳

هفته نامه ایتالیایی اسپرسو: ۸۴۹

هفته نامه جینز دینفس: ۲۸۳, ۲۹۰, ۳۱۷, ۳۹۸, ۸۱۹

هفته نامه دی ولت: ۶۱۹, ۶۶۳

هفته نامه فرانسوی کاناره انشه: ۹۷

هفته نامه میدل ایست اکونومیست دایجست: ۱۷۲, ۴۴۳

ص: ۹۹۱

سایر اسامی، اصطلاحات و اقدامات

احداث پل: ۴۴۲, ۵۳۹, ۵۵۵, ۸۵۳, ۸۵۶

احداث جاده: ۱۵۵, ۲۱۱, ۲۵۰, ۴۱۸, ۴۴۲, ۴۸۸, ۵۵۵, ۶۷۶, ۷۴۹, ۸۱۴, ۸۶۵

اربعین: ۳۶۶, ۴۰۶, ۷۱۴

آزادی یکجانبه اسیران معلول و مسن عراقی: ۱۱۶

اعدام سیدمهدی هاشمی: ۱۴۸

اغتشاشات خشونت آمیز مکه: ۴۰۰

انفجار (بمب گذاری) دفتر هواپیمایی پان امریکن در کویت: ۵۵۸, ۵۸۰

انفجار بمب در بلوار کشاورز تهران: ۱۲۴

انفجار بمب در مهاباد: ۷۲۴

انفجار در منطقه رأس الزوار (مینا السعود): ۵۱۷, ۵۱۸

پیام حج امام خمینی: ۱۵۰

تبادل اسیران جنگی: ۳۴۱, ۴۱۵

جنایت کاران جنگی: ۲۹۰

جهاد عمومی: ۴۳, ۷۰۸, ۸۱۱

جهاد مالی: ۴۵, ۸۱۱, ۸۴۶, ۸۴۷, ۸۵۷

چهار شهر امن: ۲۳۸, ۲۳۹, ۲۵۱, ۴۱۱, ۴۵۲, ۶۳۶, ۷۴۹

حزب الله: ۱۴۵, ۲۲۴, ۲۳۳

حکومت شاه: ۳۴۳

حوادث مکه: ۶۸۳

خطبه های نماز جمعه: ۱۰۳, ۲۰۵, ۲۰۶, ۳۱۴, ۷۴۱

دستورالعمل ده ماده ای شورای عالی پشتیبانی جنگ: ۸۱۰, ۸۱۲, ۸۲۱, ۸۳۹, ۵۸۷

روز تاسوعا: ۸۶۱

روز دانش آموز: ۷۱۴, ۷۲۱, ۷۲۲

روز عاشورا: ۸۸, ۳۴۸, ۸۶۱

سکوی نفتی رسالت: ۵۰۰

سمینار عشایر و دفاع مقدس: ۱۵۱

سمینار مسئولان و مدیران کل امور اقتصادی و دارایی های و استان های کشور: ۲۶۷

سمینار لبیک یا امام: ۴۴, ۷۷۰

فاجعه مکه: ۱۴۹, ۱۹۶

قتل عام حجاج ایرانی در مکه: ۵۳۲

کادر رهبری ایران: ۳۲۳, ۳۴۱

کتاب خاطرات کاسپار واینبرگر: ۶۹, ۲۹۴, ۳۲۹

کتاب مبانی رفتاری شورای همکاری خلیج فارس در قبال جمهوری اسلامی ایران: ۵۶۱

کتاب نبرد در خلیج فارس: ۲۹۴

کشتار حجاج ایرانی در مکه: ۱۳۴, ۱۵۱, ۱۹۶, ۲۲۵, ۵۳۲, ۷۱۴, ۸۷۹

کشتار زائران خانه خدا به دست رژیم آل سعود: ۱۵۱, ۲۲۴

کمک های مردمی: ۱۰۹, ۱۳۴, ۲۹۵, ۵۵۶, ۸۴۶

کمیته تبلیغات استان خوزستان: ۴۵۸

مهاجران جنگ تحمیلی: ۳۳۴

نماز جمعه تهران: ۲۷, ۳۴, ۱۰۳, ۲۰۵, ۲۰۶, ۳۱۴, ۴۲۸, ۵۴۰, ۷۴۱, ۷۴۲, ۸۱۰

نماز جمعه شیراز: ۱۱۰

هفته آموزش عمومی ش.م.ر: ۴۵۹

ص: ۹۹۲

بسمه تعالی

هَلْ يَشْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البيت عليهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری
۴. صرفاً ارائه محتوای علمی
۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه
۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی
۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...
۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...
۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com
۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...
۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی
۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...
۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)
۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)
۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نمایم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱-۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

